SAMUELIS BASNAGII FLOTTEMANVILL AEI ANNALES POLITICO...

Samuel Basnage

SAMUELIS BASNAGII,

FLOTTEMANVILLÆI,

ANNALES POLITICO-ECCLESIASTICI ANNORUM DCXLV.

à Cæsare Augusto ad Phocam usque.

In quibus Res Imperii Ecclesiæque observatu digniores subjiciuntur oculis, erroresque evelluntur Baronio.

TOMUS PRIMUS.

Exhibens ea notatu digniora, quæ annis Quadraginta tribus antè Natale Domini Dionysianum, & primâ Æræ Christianæ Centuriâ continentur.

ROTERODAMI,
Typis REGNERI LEERS,
MDCCVI.

Nobilibus, Magnis, Potentibusque

DUCATUS GUELDRIÆ
ET
COMITATUS ZUTPHANIENSIS
ORDINIBUS,
PATRIBUS PATRIÆ,

SAMUEL BASNAGIUS,

FLOTTEMANVILLÆUS.

A Temeritate non alienum multis videbitur, quòd exul ego, & in obſcura vita conſtitutus, Annales AMPLITUDINI VESTRÆ meos nuncupare auſim. Verùm enimverò illud ipſum hanc confidentiam parit, adjuvatque meam. Quippe quod in maximis malis ducitur exilium, multis aliquando junctum incommodis, ignominiæ, paupertati, in laudem præcipuè verto, cùm pietatis amore patriæ fines, dulciaque olim arva reliquerim. Voluntaria loci mutatio hæc fuit, ne conſcientiam ingratâ ſuperſtitione polluerem. In hoc exulto atque triumpho, nec dubito, quin ea de cauſa apud omnes Chriſtianæ Religionis tenaces in gloria ſit nomen meum. At Annales quidem meos AM-

PLITUDINE VESTRA indignos esse profiteor. Eâ re tamen moneor, ut ex magni nominis vestri claritudine exiguo Operi meo decus comparem atque præsidium. Si verum placet, ingentis molis est, Annales Ecclesiasticos scribere, cùm alia sit Pontificiorum, alia Evangelicorum de Ceremoniarum antiquitate sententia; resque Chronologicæ sæpenumerò multum sibi noctis assumant. Difficultatem operis illi sanè fatebuntur, qui Baronium legerunt, Annalibus suis quàm purpurâ longè celebriorem, qui innumeris erroribus Opus maculavit suum, quos pro viribus emendare curavi. Sed me multos etiam irritasse crabrones, quorum aculeis petar, persuasum habeo. In ea re tamen id solatii reporto, quòd sciens prudensque veritati non obstiterim, cujus si quandoque cursum non teneo, magnis cæteroquin ausis excidisse juvat. Itaque, NOBILES, MAGNI, POTENTESQUE ORDINES, in vestra autoritate clypeum quæro, quo tectus adversariorum tela facilè spernam.

Date ergo meis Annalibus facilem cursum, atque audacibus annuite cœptis, & quem illustrandis Imperii Ecclesiæque Rebus vestra sub ditione librum, vobis nuncupatum edidi, benignis animis accipite. Non ingrati erga vos pectoris indicium est, atque munusculum. Galliâ egressus, parte librorum raptim collectorum, uxore liberisque comitibus,

post

post quadruplex exilium in Gueldriam appuli. Novam ibi patriam, tranquillam sedem, illustres & fautores, & amicos reperi, quibus nil jucundius esse potest, quæ etiam fortunæ olim in Gallia lautæ satis, quàm longissimè antepono. Neque de me duntaxat, sed de compluribus quoque profugis benignitate vestrâ meremini. Testes Ecclesiæ Gallicæ complures, vestra in Provincia conditæ. Testes Evangelii præcones, quos egentes excepistis, quibus & stipendia tribuistis. Testes illæ matronæ, quibus Coenobium constituistis, ut dispersis in eo portus esset, perfugiumque salutis, & in utroque sexu semper honos nomenque vestrum laudesque manerent.

Hæc sunt egregia pietatis vestræ specimina, quæ vel in Reipublicæ commodum cessura sunt, cùm Deus Optimus Maximus fidem mortalibus astrinxerit suam, illis se benefacturum, qui ipsius nomine egentibus discipulis suis necessaria suppeditant. Tot sanè Christianorum, quibus adjumento fuistis, preces saluti Gueldriæ & jam profuere, & proderunt postmodum. Credo equidem, nec vana fides, cùm sæviente dirissimo bello, cujus igne tota nunc Europa corripitur, grassantes hostes, qui penè Neomagenses muros habebant, feliciter à nostro milite repulsi, longo jam ab urbibus Gueldriensibus intervallo distent.

Profectò Christus auxilio nos suo nunquam destituet.

Vivite felices, NOBILES, MAGNI, POTENTES ORDINES, atque sedulò id semper agite, ut relegatis dissidiis, Legum autoritas perpetuò vigeat, observantiaque Civium erga Magistratum, Magistratus & amor erga Cives ubique floreat. Sic Respublica lætabitur; sic Ecclesia in tranquillo jacebit, sic utrique eritis emolumento & ornamento. Intereà mihi obsequentissimo vobis, & fidelissimo clienti singularem æternamque benevolentiam præstate.

Zutphaniæ, anno reparatæ Salutis 1705.

PRÆFATIO.

Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis. Quas meritò laudes in Annales Ecclesiasticos conferre licet. Quid enim ad excitandum fidei incitamentum aptius esse possit, quam victoriae partae, quae ab infantibus sunt habitae longissima, flammis circumdata, sanguine inundata, de furore tamen tyrannorum, de Haereticorum insania, de mundi blandimentis, de Daemonum impetu nobilem triumphum duxit? Quid ad patientiam alendam, aut rerum caducarum contemptum animis instituendum utilius, quam in mediis ignibus constantia Martyrum Christi laudes canentium, tum quae [illegible] ad caelestia gaudia fessi veniunt? Quid ad stabiliendum in mentibus Religionis fundamentum, quam venerandae Antiquitatis consensio consanguinitate doctrinae cum Apostolica adjuncta? Quid orthodoxae Historiae aptius, quam Patriarcharum eorum in Conciliis ubique locorum celebratis damnatam, quâ impietatem quaeque errores quasi fulminibus obruuntur? Antiquitatis quidem Ecclesiasticae notitia adeo necessaria est, ut eâ deficiente vix ad plenam consertamque rerum Theologicarum peritiam pervenire liceat. Itaque complures olim fuere, qui ad Ecclesiasticam Historiam condendam sese compararunt. Omnium ore Hegesipporum, Eusebiorum, Socratum, Sozomenorum, Theodoritorum, Evagriorum nomina celebrantur; nostris vero prope temporibus Caesar Baronius ad Annales Ecclesiasticos concinnandos admovit animum. Ingens sane Opus, quod rerum varietate, stupendâque in congerendis Veterum monumentis diligentiâ, & Auctori laudis multum attulit, & Lectoribus admirationem movet. Ex eo fonte Godeaus, Fleurius, Natalis Alexander Sauriusque noster, ut alios praetereamus, hortos suos irrigarunt.

Verum enimverò Baronio ab omni parte beato esse non licuit. Quippe errores haud multos in Annalium parente deprehenderunt eruditi, quos & castigarunt Casaubonus, Usserius, Petavius, Norisius & in Historia Pelagiana, & Christophorus Pagius, aliique Operibus, Pagius in Critica, Natalis Alexander in Historia sua. At Augiae stabulum nondum purgarunt. Qui dedita operâ in Baronium scripsit Pagius, multa praeterit, quibus censurâ opus erat. Exempli gratiâ, scripsit Baronius Sampsaeum Eucharistiam tamen quandam suppeditantem, veram mentitur, quod firmat auctoritate Athanasii. Graeca sunt, [illegible], vela Ecclesiae. Cum in suo tempore Baronius legisset, Ecclesiae tabulas, videre potuisset [illegible] communicantibus exponitur. Hunc Baronianum Criticus errorem non purgatum reliquit, quem ridiculum sane purgare debuit. Dicit Baronius, Annibalem aurum suum Dianae Ephesinae in Templo deposuisse. Atqui ex Cornelio Nepote atque Justino scimus, Annibalem in Templo Dianae Gortyniensis amphoras plumbo repletas collocasse. Itaque geminus est in ea re error Baronii, quem ejus Criticus non perstrinxit. Sexcenta sunt ejusmodi, quae à Pagio praetermissa Annalium parenti detrahimus.

Baron. An. 57 n. [illegible].

Baron. An. 57 n. [illegible].

Natalis Alexander nonnunquam Baronium emendat, frequentius tamen eum emendare debuit, ut tranquillioribus animis Annales evolveremus, ne in varios errores incideremus. Quin etiam Baronii peccata nobis aliquando reponit. De Martino Papa sic scribit: Haereticus Imperator ipsum a Constantinopolitana Basilica abstractum, in exilium relegavit anno Christi secundum Baronium DCL vel DCLIII secundum Sirmondum.

Natal. Alex. Histor. Sec. 7. pag. [illegible]

En

Ex [illegible] *Chronologum? Quasi verò à* [illegible] *particula* [illegible] *aliquid* [illegible]. *Ammo* [illegible] *ablatum est*, [illegible] *Mortuum in* [illegible] *ad Theodorum Epistola, qua* XVI. *Kal.* [illegible] *Dominica* [illegible]. [illegible] *annus Dom.* [illegible], [illegible], *quem Cyclus Solis* XVIII. *F. Epacta Sol* [illegible]. [illegible] *Martum* [illegible] *annum est* [illegible] *sententia est*, [illegible] *facerent, quæ* [illegible] *prænuntiat* [illegible]. *Quasi* [illegible] *castigationis* [illegible] *non* [illegible] *consistentiam* [illegible]. *Hunc errorem ad annum* CCVI. *emendamus*. [illegible] *est etiam Natalis Alexandri Tertullianum explicatio. Dicimus Tertullianus* Sanctus dies Paschæ, quo convenimus [illegible] publica [illegible] religio est, [illegible] *Quæ verba Natalis Alexander illustrat explanationis* [illegible] *Tertullianum significat* [illegible] quadraginta dierum spatium, quod ante Pascha decurrit. *Quasi verò* [illegible] *Paschæ* [illegible] *Quadragesima dies* [illegible]. [illegible] *ergò* [illegible] *eruditum, Tertullianum Sanctum Veneris diem* [illegible], *quo Paschalis festo* [illegible], *& qua ad celebrandum Domini Passionem præcipue* [illegible]. [illegible] *quoque* [illegible] *eruditis* [illegible] *est*. De Francis, quod [illegible], Carolus [illegible] tempore longè [illegible] *est.* [illegible] *Scriptorem Historiæ? Atqui* [illegible] *Aurelianus quinquaginta & eo amplius annis ante Synodum Nicænam, cum Francorum nomen jam in ore erat omni populo, teste* [illegible] Mille Francos, mille Sarmatas semel occidimus. *Præterea* [illegible] *Acta Martyrum* [illegible], *quibus ad* [illegible] *Denique ea ad* [illegible] *Methodo, quam Historicum* [illegible], *cum pulvere Scholastico Historiam suam* [illegible], *propositis Syllogismis, quorum majorem probat atque minorem.* [illegible], *quæ* [illegible] *exemplum*, [illegible] *observetur*. Conclusio prima. Quot annis vixit mortalis Christus determinari, ex sacra Traditione certo colligi non potest. Probatur in quæstione, circa quam Sancti Patres, & Veteres Auctores Ecclesiastici dissentiunt, nihil certi colligi potest ex Traditione. Atqui in numero annorum Christi SS. Patres dissentiunt, ergo &c. Probatur minor. *Divinâ hâc arte ac methodo Scriptor Historiam suam* [illegible]. *Quod à* [illegible] *quidem* [illegible] *abest. Materiæ* [illegible] *respondere debet. Quæ cum ita sint*, [illegible] *Historiæ, antiquitatisque Amatoribus cumulate satisfactum est, qui* [illegible] *Imperii & Ecclesiæ Annales desiderant.*

Ex eo die, quo in Baronium oculos conjecimus, multa observavimus, quæ censurâ [illegible] *erant. Primum itaque nobis complacitum fuit, ut eam Exercitationes condere*, [illegible] *Casauboni exemplo. Quod Opus anno* MDCXCII *Trajecti ad Rhenum lucem aspexit. At viri prudentes & eruditione insignes nobis auctores fuere, ut mutato consilio ad Annales Ecclesiasticos conscribendos animum appelleremus: ex iis fructum utilitatem longè majorem, quam Exercitationibus* [illegible]. *Sic in brevi quasi tabula totam Imperii & Ecclesiæ imaginem conspici, sic Antiquitatem illustrari, sic hæresum turpitudinem detegi, sic* [illegible] *Baronium emendari* [illegible]. *At primum nostræ tenuitatis* [illegible], *quàm Annales* [illegible] *esse* [illegible] *& corporis, & animi. Ad* [illegible] *nostram fatebamur imbecillitatem, verendum esse, ne magnus onus excideremus. Cum porrò* [illegible] *de nobis benè*

meriti

metus ad scribendum nos accenderent, eorum monitis, implorato Numinis auxilio, tandem obtemperandum esse existimavimus. Neque diu incertus fuit animus, undenam initium scribendi faceremus. Obtulit se sibi Cæsaris imperium Augusti, quod rerum eventu nobis, cum ex Natalibus Dei Servatorisque nostri Jesu Christi claritudinis multum accepit. Sed & Augusto regnante alia sunt multa, quæ ad illustranda Scripturæ oracula non minimum conducunt. Templum Hierosolymis conditum, cujus in Evangelio mentio est frequentissima: Historia inclitæ Herodiadum, quæ Christi rebus, germanoque anno ejus natali intelligendo plurimum lucis fœnerat. Quam vir sane doctissimus, sed ad evertendam Antiquitatem pronus & audacissimus Harduinus, edito de Nummis Herodiadum scripto, obscurare conatus est. Nempe contendit, Herodem Magnum patrem fuisse Atheniensem. Ad ejus potestatem Judæam tantummodo pertinuisse. Quasi verò Josephus, qui anno Dom. XXXVII. natus est, Herodiani Regni fines ignorare potuerit, qui Galilææ præfecti erant bene noti. Sed & Strabonis in ea re cum Josepho magna conspiratio est. Josepho quoque Dio assensum præbet: Zenodori cujusdam Tetrarchiam Herodi attribuit Augustus. Nil causæ sane fuit, cur Antipas Galilææ, Philippus Trachonitidis & Ituræa Principes imponerentur, nisi quia paterni Regni partem nomine hæreditatis adepti sunt. Ait etiam Harduinus, Herodem Tetrarcham ab Herode Agrippa, qui Jacobum Hierosolymis interemit, diversum non fuisse. Audacem sane sententiam, quam non Josephus modo, verum etiam Philo refellit in sua ad Caium legatione. M. Agrippa, verba sunt Herodis, cum avus maternum Judæam Herode avo meo regnante adiit. Antipæ verò Herodes Magnus pater fuit, avus non fuit. Novas Harduini assertiones ejusmodi, quæ Antiquitati & Historiæ funestæ sunt, ab uno convellimus.

Hard. de Numm. Herod. p. 11.

Dio l. 54. p. 526.

Hard. de Numm. Herod. p. 44.

Annales scribenti duo præcipue observanda veniunt, materiæ scilicet præstantia, quæ in rerum veritate varietateque sita est, & ordo temporum, de quo egregie à clarissimo Gerardo Joanne Vossio dictum est. In totius orbis Historia, vel magni ac diuturni Imperii, totiusque Ecclesiæ rebus, si ordo gestorum fœde conturbetur, ne illa quidem, quæ videre nobis videmur, magis cernimus, quam eximiam & ab omni arte laudatam corporis humani fabricam conspiceremus, solum oculorum aciem defigentes in monstrosam hominis picturam, ubi pedes capitis, venter pectoris, brachia pedum occuparent locum. E contrario autem ubi sese extulerit aureum temporum jubar, pulsis tenebris plusquam Cimmeriis, cuncta omnia luce vestiuntur, atque formoso corpore omne membrorum decus apparet. Atque hoc est serenum ac splendidum illud lumen, quod in Historia exigimus. Revera si ad Chronologiam Scriptores diligenter attendissent, multis profecto erroribus sese liberassent. Paulus scripsit Apostolus, pericula multa se adiisse; pericula in mari. Quod ad hæc Ambrosiaster: Hoc est periculum quando in mari, hoc est, in navi milites cogitaverant omnes custodias excidere, ne quis enatans effugeret. Quod periculum Centurio prohibuit inferri, ne Paulus occideretur, ut eum vivum Romam perduceret. At sane extra modum explicatur, quæ à recta Chronologia refellitur, cum posterior ad Corinthios Epistola ante scripta sit, quam Paulus à Julio Centurione in urbem duceretur. Quod si Grotius [illegible] temporum seriem diligentius observasset, non tam turpiter errasset, ut hominem illum peccati, filium illum perditionis, quem atris coloribus Apostolus pingit in posteriore ad Thessalonicenses Epistola, Caligulam reperiret Imperatorem, qui diu ante quam ea scriberentur, naturæ satisfecerat.

Ambrost. in 2. ad Cor. 11. 26.

* * *

At

PRÆFATIO.

At Chronologiæ necessitatem rectè deprehendit Baronius, qui res Ecclesiæ Imperiique temporibus dividere fuit conatus. Et ut tamen Chronologia adeo distorta est, ut densissimam temporum doctrinæ noctem induxerit. Cum enim germanum Christi Natale cum Dionysiano, quod Baronianum toto biennio excipit, permiscuisset, inde Fasti omnes turbati, & veri Consulatus exterminati sunt. Quem & in errorem incidit vir doctissimus Carolus Cointius in Francorum Annalibus. Neque id modo, sed in Chronologia quoque & Principum & Episcoporum Baronius frequentissime peccat, quod exemplis est demonstrandum, ne præceps & temeraria accusatio videatur. Mauritii initia Imperatoris cum anno Domini DLXXXVI *cohærere putat in Annalibus, cum certissimum sit, ab anno* DLXXXII. *Mauritianum imperium esse deducendum. Hinc in Libero, Mauritiique annos quadriennii perturbatos. Dagoberti Regis obitum anno 645 Baronius vindicat. Quam sane Chronologiam [illegible] laborantem refellit [illegible] Clotharii, Synodi Parisiensis [illegible] anno 615 stabilitum:* Data sub die XV Kal. Novembris, anno XXXI Regni nostri Parisiis. *Imperavit Clotharius annos* XLV *quorum tricesimus primus cum Æra Christiana* DCXV *copulatur. Clotharii igitur Clotharii anno* DCXXIX. *terminatur, quo initium Dagoberti, qui defuncto Clothario successit, est constituendum. Anno igitur 638. Dagobertus vitâ migravit, qui novennio duntaxat parenti superstes fuit, quorum septennio circiter regnaverat. Ut tandem autem de Pontificum Romanorum Baronii Chronologiam prætereamus, de Patriarchis Constantinopolitanis unum & alterum exemplum. In eis Antonius numeratur, de quo Zonaras:* Patriarcha Theodoto mortuo, qui [illegible] Ecclesiæ præfuerat, Antonius, cognomento Cassimatas, in ejus locum suffectus est.

Zonar. Ann. lib. XV. n. 19.

Hinc apparet cæterique, quanta labes Baronianam de orbis Regiæ Patriarchis Chronologiam infecerit, cum Antonius in ea desideretur, qui tredecim annis Pontificatu functus est. Hos aliosque innumeros errores non [illegible] nostris in Annalibus emendamus. Materiam Operis nostri quod attinet, tanta est rerum Ecclesiasticarum cum rebus Imperii cognatio, ut eas conjungere opus fuerit, cum sibi mutuò lucem fœnerent. Qui ante Constantinum Magnum rerum potiti sunt, Cæsarum nonnulli Ecclesiam gravissimè vexarunt, alii Edicta in ejus gratiam conscripsere: nonnullis oblata sunt à Christianis Apologia; Acta igitur Imperatorum, quæ vel jucunditate sui alicujus animos, vel informandis virtute Lectoribus, vel instruendo in vitia odio, visa sunt idonea, nostris Annalibus inseruimus. Postquam verò Cæsares in Christi verba jurarunt, magis etiam necessarium fuit eorum Historiam texere, cum Leges in Ecclesiæ commodum multas promulgarint, Synodos coegerint, Hæreticos vexarint, & ex aliis etiam nonnulli corruptâ religione in Orthodoxos involarint. Neque obiter & [illegible] brachio quæstiones, quæ momenti sunt alicujus, tractare voluimus. Rationes eruditorum à nostra sententia dissidentium ad examen revocamus. Magna quæstio est, fueritne Adrianus à Trajano adoptatus? Hoc velit clarissimus Dodwellus, qui adoptionem anno CXVI. *factam esse, multis, nec inertibus sane argumentis ostendit: quibus solutionem attulimus. Disputatur etiam inter eruditos, Hierosolymamne Adrianus excitare voluerit, aut Christo Templa posuerit, quod affirmat Lampridius:* Alexander Severus Christo Templum facere voluit, eumque inter Divos recipere, quod & Adrianus cogitasse fertur, qui Templa in omnibus civitatibus sine simulacris jusserat fieri, quæ hodie idcirco, quia non habent Numina,

Lampr. Sever. n. 43.

dicun-

dicuntur Adriani. Lampridii defensionem adversus Casaubonum fusè, qui clarissimus Huetius. Nos Lampridii narrationem falsi postulamus. Complures etiamnum Quæstiones, quæ Antiquitatem illustrant, quarum pleræque diligenter tractamus, cum fide & veritatis emolumento, & Lectoris oblectamento.

Acta Martyrum Historiæ Ecclesiasticæ pars magna est ad commovendos affectus idonea. De Actis martyrii Polycarpi Scaliger: Quorum, inquit, lectione piorum animus ita afficitur, ut nunquam satur inde recedat... Certè ego nihil unquam in Historia Ecclesiastica vidi, à cujus lectione commotior recedam, ut non amplius meus esse videar. *Revera magnos tot Christi militum pro Domini sui gloria certantium exemplis ad fortitudinem animos instigandam permovemur. Hic tamen ingenua sobrietate opus est, ut falsos Martyres non inferamus, qui in Annalibus Baronianis, Martyrologioque Romano immeritam sedem invenere. Cantatur Nicephoro, Menæis, Annalibusque parentis ingens illa Christianorum carnificina, patrante Diocletiano perpetrata. Viginti quoque Martyrum millia in Ecclesia Nicomediensi Natalem Christi celebrantium, holocaustum Deo offeruntur: accensus ignis mandato tyranni, temporis momento Ecclesiam complexus, omnes in cineres redegit. Ea tamen fabula est, quam Lactantius in libro de Mortibus Persecutorum debellat.* Terminalia deliguntur, quæ sunt ad VII Kalendas Martias, *ut Ecclesia Nicomediensis everteretur. Imperatores* vero in speculis duo inter se contendebant, utrum ignem potius supponi oporteret. Vicit sententia Diocletianus, cavens ne magno incendio facto pars aliqua civitatis arderet. *Nulli ergo Martyres in Ecclesia Nicomediensi combusti sunt, eodem die Natali Dominico, cum XXIII Februarii* Terminalibus & [illegible] *ea à Prætorianis solo adæquata sit. Innumeros & alios Martyres, quos Baronius, Ruinartusque in Cælites retulerunt, fictitios putamus esse. Ubi vero certis monumentis de passione constat eorum aliquorum, qui gloriæ Christi sanguinem dedere suum, de tempore, locoque mortis ipsos inquirimus illustranda veritate. Martyr fuit maximus ille Ignatius, Antiochenorum Episcopus, cujus supplicium viri eruditissimi Loydius Asaphensis Præsul, & Pagius in annum Dom. CXVI. contulerant, nos ad CVII. revocamus, rationesque adversariorum, quantum enim possumus, evertamus. De loco vero, ubi Ignatius feris bestiis occubuit, quem urbem Romanam esse putant, pendemus animi, nec statuimus, nisi nostra hic conjectura faciat, argumentis nixa. Martyr fuit Polycarpus, de cujus anno supremo eruditorum sententiæ variant. Nos, ut jejunam Lectoribus narrationem proponamus, quis Statius ille Quadratus, qui Polycarpum igni tradidit, quid Sabbatum magnum, quo Sanctus Martyr extinctus est, undenam deducendi anni sit, quibus Domino ministravit, quandonam cælesti Deo animam reddidit, investigamus. De insignioribus Christi Martyribus contentio nostra hæc est, ex qua majorem legentibus præbere fructum utilitatis existimamus.*

Ut Cælum stellis ornatur, sic Synodis ubique terrarum congregatis decoratur Historia. Ubinam ergo locorum Concilia celebrata sint, qui illustriores Episcopi iis interfuerint, quos Canones ediderint, Decretorum & materiam adducimus ante oculos. Eruditorum in sententias imus, Hosium Sylvestri Papæ nomine Concilii Nicæni Principem egisse. Quum ille Episcopus Regiæ urbis, qui referente Eusebio, ob ingravescentem ætatem Nicæa abfuit. Non Metrophanem Byzantinum, ut Petrus Marca, aliique eruditi existimant, sed ipse Romæ Antistes. Quamdiu Nicæna

Lact. de Mort. Pers. n. 12.

Synodus versata sit; an Constantius in Palatio, vel in Ecclesia sederit, non obiter tractamus. Eadem methodo de Conciliis disserimus, ut accuratiore eorum notitiâ instruamur. De Ephesina Synodo, quæ miserum damnavit Nestorium, ampla fusaque nobis materia crevit. Quippe antiquis, novisque Scriptoribus Nestorius audit Hæreticus, neque immeritò, si geminas in Christo personas prædicasset, cùm pretiosus ille sanguis, qui vindicem Dei justitiam placavit, puri putique hominis sanguis foret, quod cum Scripturæ oraculis pugnat, dicentibus, Deum Ecclesiam redemisse sanguine suo. Cum porrò certa nobis stet sententia, non ex fama quidem, quæ tam ficti tenax, quam nuncia veri, sed ex Autorum ipsorum verbis certum exploratumque de eorum fide judicium esse pronuntiandum, ab errore, qui Nestorio ascribitur, ejus innocentiam liberamus. Cujus testes excitamus ipsos Nestorii libros. Ex multis pauca hæc memoriæ recondantur. Ad Scholasticum Eunuchum Imperatoris Nestorii Epistola hæc est: Admiror amatricem Dei animam tuam, quomodo fabulas approbaverit immundorum, dicentes de nobis, quòd abjuraverimus vocem, quâ Dei genitrix nominatur. Quam, sicut nosti, sæpius diximus. Diximus vero ita, ne aut purum hominem quis suspicaretur Dominum Jesum Christum, aut Deum humanitate nudum. A vocabulo tamen Deiparæ Nestorium abhorruisse creditum est. Hanc & orationem in Ecclesia Constantinopolitana Nestorius habuit. Dixit Matthæus, Liber generationis Jesu Christi: non ait, Liber generationis Dei Verbi, neque Liber geneseos hominis. Si enim dixisset, Liber generationis hominis, purum nobis hominem Christum videretur ostendere: si vero dixisset, Liber geneseos Dei Verbi, Divinitatem nobis expertem humanitatis induceret. Utraque igitur naturas in appellatione Domini Christi complectitur, ne quid horum sine alio possit intelligi. Quo quid magis aptum pietatique conjunctum dici potest? Ephesinæ tragœdiæ mysteria in lucem protulit Christianus Lupi Syllogæ, ex MS. Casinensis Bibliothecæ desumpta, non sine veritatis emolumento. Quantas à Cyrillo Nestorius calumnias passus sit, ex Irenæi Comitis testimonio discamus. Dixerat Nestorius: Non peperit, optimi, Maria Deitatem, sed peperit hominem Divinitatis inseparabile instrumentum. At ille vocem Divinitatis immutans fecit, non peperit Maria Deum.

Lupi Syll. cap. xv. p. 41.

Lupi Syll. c. [illegible] p. 18.

Lupi Syll. cap. vi. p. 23.

Temporis lapsu ritus bene multi in Ecclesiam irrepsere, quibus Antiquitas Apostolica suppar, vel etiam Apostolica institutio vindicatur. Splendente eo vetustatis fuco ornatæ à Latinis ceremoniæ nobis obtruduntur, quibus totis nervis Baronius eruditionis suæ suppetias tulit. Ac in ea re quidem quod Ecclesiæ Romanæ Purpurato dignum fecit, cùm in ritibus ejusmodi observatione plebeiæ pietatis pars longe maxima versetur. Sic Quadragesima, sic Paschalis festi institutio, sic jejunium sumendæ Eucharistiæ requisitum Apostolis vindicantur. Antiquitatis larvam Latinorum ritibus detrahimus, partim amore veritatis, quâ nil charius esse debet, partim ne humana instituta pro divinis habeantur, non sine Religionis injuria. Baronii, imo Evangelicorum quoque nonnullorum, Juelli Sarisburiensis Episcopi, Hospinianique opinio fert, priscis seculis servatam esse Eucharistiam in Ecclesiis, ut Fidelibus esset viatica. Hoc argumentis bene multis Baronius, Bellarminusque ostendere conantur. Quibus vires frangimus, cum ante Ambrosium Mediolanensem nullum exemplum extet Fidelis, qui ultimum agens spiritum Eucharistiam sumpserit. Exemplum primum hoc est sine exemplo. In signum quidem redditæ pacis sacra Pœnitentibus moribundis mysteria porrigebantur: verum non ex Ecclesia ad

eum

eam usum reservata deprehendebantur. Reservatio quidem domestica Sacramenti, quæ tum permittebatur, paulatim in Templis extinguebat. Neque etiam olim in usu fuisse, ostendit nobis noster Augustinus locus. Vir Tribunitius Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fussalensi fundum, Zubedi appellatum, ubi cum afflictione animalium & servorum suorum domum suam spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset, rogavit nostros me absente Presbyteros, ut aliquis eorum illo pergeret, cujus orationibus cederent. Perrexit unus, obtulit ibi sacrificium corporis Christi, orans quantum potuit, ut cessaret illa vexatio, Deo protinus miserante cessavit. *Quanto decentius justa ac sanctius Presbytero fuisset, ex Ecclesia Sacrarum deferendam ad prædium Zubedi Eucharistiam asportare, quam in loco profano eam consecrare? Hoc ergo fecit, quia nulla erat in Templo, quam afferret. Ea quoque de causa Lucianus Martyr jamjam moriturus, in carcere* supra proprium pectus *Eucharistiæ sacrificium obtulit. Argumento atque indicio in Ecclesia Sacramentum non fuisse, quod morienti præberetur. Aquæ sive benedictæ antiquitatis multum Latini vindicant. Clarissimus Du Pin ætate Cypriani aquam lustralem in usu fuisse existimat.* On prouve par les Lettres de ce Pere, qu'on se servoit d'eau benite. *Baronius verò aquæ benedictæ institutionem adscribit Apostolis. Quid in ea quæstione sentiendum sit, multis docemus. Aquæ benedictæ antiquitatem Optatus evelit verbis ejusmodi, quibus Donatistas compellat.* Jam illud quale est, quod in multis locis etiam parietes lavare voluistis, & infusa sparsa salsa aqua spargi præcepistis? *Eadem curâ atque diligentiâ Latinorum ritus ad normam Antiquitatis expendimus.*

Patrum, qui virtutibus lucubrationibusque suis inclaruerunt, vitam, librorumque Chronotaxim exhibemus, Apologias Justini, Melitonis, Athenagoræ temporibus dividimus suis, neque Hæreticos prætermittimus. Et cum Medico venena, Philosophoque sophismata nosse ad ea cavenda perquam utile est, sic errorum insidias nosse ad eos vitandos necessarium est. Ad nostros itaque labores illud etiam accessit, ut in sectarum placita inquireremus, ut pars ea non ignobilis Historiæ nostris in Annalibus desideraretur. Aliunde eruditorum animadversiones castigandæ erant, ne incautos inescarent. Pharisæos metempsychosim admisisse, multis creditum. Quod non ita pridem clarissimus affirmavit Leusdenius, Linguæ Hebraicæ in Academia Ultrajectina Professor. A metempsychosi tamen Pharisæos alienos esse, ex Luca liquido constat, affirmante eos mortuorum resurrectionem *profiteri, quæ in metempsychosi jam nulla est. Cujus enim corporis ea esset anima, quæ tot corpora incoluisset? Sed & verba Josephi, quæ occasionem existimandi præbuere, Pharisæos Pythagoricos mutasse, ab ista absurditate illos liberant.* Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in aliud corpus solas bonorum. *Ex metempsychosis autem doctrina animæ in varia specie corpora migrant, non in aliud duntaxat corpus. Itaque Pharisæis corpus aliud dicebatur, non numero quidem, non specie, sed affectionibus & qualitatibus diversum, quod ante resurrectionem corruptibile, post resurrectionem immortalitate donabitur. Essenorum instituta fusiùs depinximus, quæ viri summi Scaliger atque Salmasius non accurate satis expressere. Existimant enim, Essenos Soli exhibuisse adorationem, quâ idololatriâ eos non laborasse demonstramus. Insuper barbaras Hæreticorum voces* Barbelo, Jaldabaoth, *aliaque ejusmodi, quæ eruditis molestiam multam exhibent, ex*

phore

Aug. de Civ. l. 22. c. 8.

Philost. l. 2. c. 13.

Optat. l. 6.

Joseph. de Bell. l. 2. c. 7. p. 786.

plicare tentamus. *Helcesaitarum orationem attulit Epiphanius: quam Petavius Scaligerque explanatione illustrare suâ voluerunt. At si verum placet, prorsus infeliciter. Negat Scaliger orationem esse:* sententias verò tres *sectæ hujus esse contendit. A temeritate tamen propius abest, negare orationem esse, quam* orationem *esse affirmat Epiphanius:* Inter orandum, *inquit*, hæc duntaxat proferat. *Ævo Epiphanii vigebat adhuc Helcesaitarum secta, à qua scire facillimè potuit, num inter precandum ejusmodi precationem adhibuerit. Mens igitur hæc est orationis hujus:* Transivit afflictio à patribus meis, tribulationes conterunt me, conterunt tribulationes à patribus meis, afflictio transeat & pace fruar. *Similiter precum &* Marcosiorum, *&* Ophitarum *sensum exprimere conati sumus, facem nobis præferente doctissimo Croio. Annalium nostrorum adumbratio hæc est. Quæ supersunt, cum sequentibus seculis typis mandabuntur, si scripta hæc nostra Lectori non displiceant. Porrò Lectorem rogamus, ne Typographicos errores nobis assignet, quibus emendandis ab urbe Roterodamensi longè dissitis invigilare non licuit*

Epiph. Hær. 19. n. 4.

ANNA-

ANNALES POLITICO-ECCLESIASTICI ANNORUM DCXLV.

à Cæsare Augusto ad Phocam usque.

In quibus res Imperii Ecclesiæque observatu digniores subjiciuntur oculis, erroresque excelluntur Baronio.

F[illegible] ... Annales Imperii, simul & Ecclesiæ perscripserimus, nec satis scimus, nec si sciremus, dicere auderemus. [illegible] ... in rebus Historicis, Chronologicis, [illegible] ... Chronologiæ, & variæ ac Religione opiniones, difficultates plurimum addidere. [illegible] ... in Ecclesia ab Apostolis, ab Episcopis ipsorum successoribus, [illegible] ... Porrò quæ ipsa [illegible] ... à Deo, ad veteres, [illegible] ... collaret.

I. [illegible] ... Julio Cæsari successit Octavius, [illegible] ... Octavio Imperatori, [illegible] ... Curiæ apud Plautum,

[illegible]

[illegible]

Campestres autem opera, in Campo Martio, [illegible] ... Octavius, [illegible] ... Octavia major, [illegible] ... Octavia minor, [illegible] ... & Julia Julii Cæsaris sorore, filia. [illegible] ... Julii Cæsaris ex sorore nepos. Quasi Julii [illegible] ... Julia, nepos. Ac Plutarchus quidem in vita Antonii scripserat, Octavium ex sorore Cæsaris natum fuisse; [illegible] ... Cæsaris, [illegible] ... Octavium [illegible] ...

II. De natalitio Octavii loco, [illegible] ... variant auctores. [illegible] ... Est tamen vero simillimum, Octavium Romæ editum fuisse, ut Suetonius scriptum prodit. *Natus est regione Palatii ad capita bubula*, [illegible] ... Quippe cum C. Lecto[illegible] ... Augustus [illegible] ... Deo, [illegible] ...

III. Natus est Octavius IX. Kal. Octobris Cicerone & Antonio Coss. anno U. C. Varroniano DCXCI. ante Æram Christi, sexagesimo tertio, Cycl. Sol. 3, D. Lun. 15. Est tamen de die quæstio ardua & difficilis. Utrum vigesimum tertium Septembris, de novo, vel de veteri Anno sit intelligendum. [illegible] ... à Julio Cæsare Calendarium [illegible] ... Augustus natus est [illegible] ... Julio, post Solis occasum, [illegible] ... Augusti

Margin: Octavii [illegible]; Plaut. [illegible]; Suet. Aug. [illegible]; Plut. Brut. [illegible]; Locus natalis Augusti; Suet. Aug. c. 5.; Anno ante Dom. 63.

ANNO ANTE DOM. 43.

Augusti genethliacon in Julium mensem: [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] esse, si [illegible] Capricornum horoscopante. Quo [illegible], Suetonium hallucinatum esse, neque defendi hac parte illum posse, fatendum erit. *Natus est, inquit, Augustus, paulo ante Solis ortum*, [illegible] post Solis occasum, si vere [illegible] [illegible], ubique dictum, Augusti horoscopum esse Capricornum. *Tantam mox fiduciam [illegible] [illegible], ut thema suum [illegible], nummumque argenteum nota sideris Capricorni, quo natus est, percusserit.* Argumentum [illegible] ex Astrologia petitum, videtur esse certissimum. Sunt tamen & rationes quibus probatur, de XXIII. Septembr. Julian. Suetonii verba esse capienda. Objicitur quippe Octavium Augusti patrem, cum de Catilinæ conjuratione ageretur in Curia, *ob uxoris puerperium, serius adfuisse.* An vero Senator tardius mane in Senatum veniret, [illegible] [illegible] *paulo ante [illegible] [illegible]?* [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]. Post [illegible] [illegible] quæ [illegible] [illegible] Augusti, natalem [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. *Augustum [illegible] [illegible] Kal. Septembris, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse, [illegible] [illegible], quo in Julium, mensis, ante Kal. Octob. celebrarit.* Hæ tamen difficultates evanescunt, si post [illegible] à Cæsare emendationem illi, qui non erant sub Sole Romano, menses purgabant secundum Computo Juliano, ab iisdem mensibus quibus nati erant sub prisco. Octavio patre defuncto, filius ejus educatus est apud Philippum, alterum Atiæ maritum. Postquam adolevit, cum Julius Cæsare vixit, qui carens liberis, Augustum [illegible], [illegible] [illegible], successorem constituit, urgente *Atia*, quæ quò vehementius [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] affirmabat, filium suum ab Apolline procreatum esse [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible]. *In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libris, lego; Atiam cum ad Apollinis sacrum media nocte venisset, posita in templo lectica, cum cæteræ matronæ dormirent, obdormisse: draconem repente irrepsisse ad eam, pauloque post egressum, illamque experrefactam, quasi à concubitu mariti purificasse se, & statim in corpore ejus extitisse maculam, velut depicti draconis, nec potuisse unquam exigi, adeo ut mox publicis balneis perpetuo abstinuerit. Augustum natum mense decimo, & ob hoc Apollinis filium existimatum.* Similia in Dione leguntur qui & hoc insuper addit, Octavium patrem ex utero suæ uxoris, Solem exoriri sibi visum esse.

IV. Apolloniæ in Macedonia versabatur Augustus, cum novit ex nuntiis, Julium Cæsarem occisum esse. Subinde Romam profectus, paucis comitatus ac privatorum habitu, quasi adeundæ hereditatis causa, urbem ingreditur. Contentum Brutum & Cassium, & si non opinantes, & quia provisum periculum subterfugerunt, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] deserere statuit. Ludos autem victoriæ Cæsaris non audentibus facere quibus obtigerat id munus, ipse edidit. Et quò constantiùs cætera quoque exequeretur, in locum Tribuni Plebis forte demortui, petitorem se ostendit, quanquam Patricius necdum Senator. Sed adversante conatibus suis Antonio Consule, quem vel præcipuum adjutorem speraverat, ad optimates se convertit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] flammam, cum stella supra caput, Veneris in Templo poneret. [illegible] [illegible] [illegible] metum id prohibente, reliqua quæ Cæsari in honorem decreta erant, executioni mandantur. Mensis Julius nominatus est, & defuncti nomine ob victorias, certo die sacrificatum. Porro videbantur novæ res impendere. Octavium Antonius se pro tribunali quò etiam vivo Cæsare [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] per lictores [illegible]. Id quidem magnam apud omnes indignationem movebat, ac eò magis, quod ad accommodandum Antonio [illegible] Octavius [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus perlatis metu Antonius, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] à benevolentiam se debere fatebatur. Quibus [illegible] [illegible] cum Antonio venit in colloquium, ex quo in gratiam mutuò rediisse videbantur.

Dio l. 45. & 46.

ANNO U. C. 711. PERIODI JUL. 4671. JULIANO 3. AUGUSTI 1. ante Æram Dom. 43. Cycl. Sol. 23. G. Lun. 16. Epact. 22. Epact. Sol. 1.

COSS. Hirtio & Pansa.

I. Augustus à quo nostram exordimur historiam, vixit annos LXXV. menses X. dies XXVI. Natus erat XXIII. Septembr. anno U. C. [illegible] [illegible]. Obiit anno U. C. [illegible], [illegible] Christianæ [illegible] Augusti mensis die XIX. [illegible] [illegible] ante Kalendas, [illegible] imperii ejus tertio, regnavit annos LVI. menses VII. dies [illegible].

ANNO ANTE DOM. 43.

II. Imperialis Octavii annos ingredimur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Cæsaris, alii à conducto exercitu, alii à primo ejus Consulatu, à Triumviratu alii, Augusti ducunt Imperium. Annorum habita ratione, [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] possunt. Josephus nobilis ille Hebræorum, à morte Cæsaris, imperium Augusti computavit. *Anno Rufo Prajata, Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator: præfuitque Reip. annis LVII. sex mensibus amplius, & [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] error. Julius Cæsar occisus est Martii XV. ab illo die ad Augusti mensis decimum nonum usque, quo Octavius mortem obiit, non annos complevit LVII. sed menses quinque, & dies insuper quatuor numerantur; ut [illegible] [illegible] à veri vestigiis abiisse Josephi Chronologia. Cæterum quæ à cæde Cæsaris [illegible] [illegible] Octaviani imperii Epocha, Annalibus Romanis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] tempore, Octavius nil [illegible] publici obiret, nulla vel Prætoris, vel Consulari dignitate, fulgeret, imo necdum Senatorium ageret. A morte tamen Julii Cæsaris, Baronio Pagioque Augusti imperium numerare placuit. Secunda Augusti Epocha, incipit ab anno Juliano tertio Hirtio & Pansa Coss. quam Romanis de historiis frequentant. Ab eo tempore incipit Suetonius, *Triumvirale imperium, primum cum M. Antonio, Marcoque Lepido, dein cum Antonio, per duodecim fere annos, novissime per quatuor & quadraginta, solus Rempublicam tenuit.* Ab eo Eutropius, Victor in Epitome, [illegible] ab eo etiam his antiquior, auctor Libri de Oratoribus apud Tacitum, quod est argumento [illegible]-

ANNO ANTE DO. 43.

[illegible], ut [illegible] Baronius. [illegible], inquit, sive alius auctor libri de Oratoribus, [illegible] à morte Cæsaris, numerat Augusti annos, dum imperasse annos LVIII. [illegible]. Sicque Atque legitur apud auctorem: *Nam ut de Ciceroni ipso loquar, Hirtio nempe & Pansâ Coss. ut Tiro ejus libertus scripsit, septimo Idus Decembris occisus est, quo anno D. Augustus, in locum Pansæ & Hirtii se & Q. Pedium suffecit, statue sex & quinquaginta annos, quibus mox D. Augustus Rempub. tenuit.* Quibus [illegible] clarum est, non à morte quidem Cæsaris, sed ab anno Juliano tertio, Augusti natalium imperialium [illegible] [illegible] principatus Epocha, ab Actiaca victoria ducitur: eâque ipsâ Dio utitur. *Solus summum imperium gessit ab Actiaca victoria annos XLIV. quibus* [illegible] [illegible] Aurelius Victor, in Historia abbreviata. *Anno quartoque* [illegible] *& quadragesimo ætatis, morbo Nolæ consumptus est.* Hanc innuit indicatque Suetonius: Augustus *per quatuor & quadraginta annos, solus Rempub.* [illegible] Septembr. anni Juliani XV. urbis vero DCCXXIII. Quarta Augusti Epocha, à captâ anno Juliano XVI. Alexandriâ, desumitur, de qua in Dione [illegible] *Patres Cons. festum esse censuerunt, ab eoque reliqua anni numerandi initium sumendum.* Illam adhibet Clemens Alex. qui imperium Augusti [illegible] *Augustus annos* [illegible] *& quadraginta.* Incipit à XXIX. mensis Augusti anni Juliani XVI. urbis [illegible] Epocha quæ Augustorum vocatur, cum Romanorum [illegible] Octavio est contributa. *Tunc Augustus à Senatu populoque Rom. appellatus est, omnique & populi &* [illegible] [illegible] *Augustus auspicatus est* [illegible] Januarii [illegible] *Augustorum, ducentesimum sexagesimum quintum,* [illegible] *Kal. Februarii Imperator Cæsar Divi filius, sententiâ Munatii Planci, a Senatu,* [illegible] *Augustus appellatus est* [illegible] *septimum & M. Vipsanio Agrippa tertium Coss.* Incipit ea Epocha ab anno U. C. DCCXXVII. Juliano [illegible]

III. Baronium laudat Pagius, quod regnum Augusti, ab anno [illegible], [illegible], *[illegible] Augusti in Chronico & Annalibus, ab anno U. C. 710. Juliano 2. incipiendum,* [illegible] *à sequenti.* Ea verò ratione movetur, quod Patres à morte Cæsaris, initium Augusto communiter desumpserunt. Existimamus tamen tempus Augusti, à Juliano tertio potius, quam à secundo [illegible] numerandum, quod [illegible] agere, & nullâ dignitate fungeretur Octavius, Juliano eo anno, quo Cæsar mactatus est. Neque scriptorum Romanorum ullus, quod sciamus, Baronianam Augusti Epocham adhibuit. Qui tamen in Octaviani historia scribenda [illegible] nobis esse debent. Quin etiam Patrum partem longè maximam nostræ favere Chronologiæ persuasum habemus. Quippe si à morte Cæsaris, utique imperium Augusti [illegible] compararunt, utique Josephus in Chronologiam [illegible], quo etiam [illegible] plures Augusto menses vindicavit. Neque aliam ponere calculum poterat, cum à XV. Martii anni Juliani secundi, quo Cæsar à percussoribus occisus est, ad annum usque LIX. quo mortem obiit Augustus, anni LVII. menses quinque dies IV. numerentur. Quicumque igitur solos annos quinquaginta sex Augusto vindicant, illi non ab obitu quidem Cæsaris, sed ab Hirtii & Pansæ Consulatu, Octaviani annos computarunt. Sunt autem plurimi, quorum agmen Theophilus ducit Antiochenus. *Augustus imperavit annos LVI. menses IV. & dies* [illegible]. Eâ quoque Chronologiâ Tertullianus utitur. *Omnes anni imperii Augusti fuerunt anni LVI.* Eandem usurpat Eusebius. *Annus jam agebatur XLII. imperii Augusti, a subacta autem Ægypto & ab interitu Antonii & Cleopatræ, in qua Ptolemæorum* [illegible] *Salvator noster J. C. in Bethlehem natus est.* [illegible] Pagianæque Chronologiæ, annus Augusti XLII. ille est, quem Lentulus & Messalinus aperuere, Julianus XLIII. urbis DCCLI. Hanc vero numerandi rationem, Eusebium non [illegible], apparet etiamque ex ejus Chronico, quod completos duntaxat LVI. annos scribit Augusto, qui septem & quinquaginta completos [illegible] sexto Januarii, Christi nativitatem affigit Eusebius; existimavit igitur eandem esse anno Juliano XLIV. Augusto XIII. & Plautio Coss. quæ Dominicum natale copulat cum XXVIII. Epochæ Augustææ, à morte Cleopatræ & Antonii deductæ: jam verò anno Juliano XLIII. U. C. DCCLI. sextum Januarii non octavum & vigesimum quidem, sed XXVII. includebatur. Quadragesimus igitur secundus Augusti, Eusebio ille est, qui Julianus XLIV. nuncupatur, cujus primus in Julianum, non secundum, sed tertium [illegible] *Augustus regnavit annos LVI. cujus anno XLII. Dominus noster J. C. secundum carnem natus est.* Quem locum si Pagius attendisset, Petavium fanè non postulâsset errorem, existimantem Augustæi regni initium, anno Juliano tertio, ab Epiphanio. Profectò non fallitur Petavius, cum annos duntaxat LVI. Augusto tribuat Epiphanius, quos LVII. [illegible] chalosses. Ausonium & Hieronymum. *Omnes anni Augusti* [illegible] *LVI* [illegible], Augusti quoque principatum Juliano Tertio [illegible] *annis LVI.* Quid referemus Orosium? Quid Cassiodorum, quid Chronicum Alex. quid excerpta Chronologica Scaligeri, quibus omnibus Octaviani imperium [illegible] LVI completorum spatio terminatur? Illud quidem verum est, [illegible] quinquaginta septem Augusto tribuere. Non ideo tamen putamus, auctorem decessisse sententiâ, cum incredibile sit, paucis post horis vel sibi repugnasse, vel opinionem mutasse. Annos ergo [illegible], quæ quinquagesimam septimam partem regnavit Augustus [illegible]. Baronius Orosium illis inserit qui Octaviani principatum annos, à morte Cæsaris petunt: quo jure viderit. *Is a Cæsaris post ea quam imperare cœpit, annorum prope modum anno XLII. natus est Christus.* Hæc Orosius, qui annum urbis DCCLII. fuisse dicit.

igitur

Dio. Aur. Vict. rep.

Tacit. de or. c. 17.

Dio l. 51.

Dio l. 51. 457.

Clem. Str. l. 1. 339.

Dio l. 53. 507.

Censor.

Baron. Pagius. [illegible]

Theoph. l. 3. 131.

Tertul. c. Jud. c. 8.

Euseb. l. 1. c. 5.

Epiph. de Mens. p. 169.

Hieron. in Daniel. 9.

[illegible]

L. 1. c. 9.

ANNO ANTE Dom. 42.

igitur anno ab urbe Condita DCCLII. natus est Christus. Eumdem vero propemodum annum XLII. dant, quo natum fuisse est, quo Decembris XXV. Christum lucem aspexisse statuunt. Quòd si Augusti XLII. cum anno urbis DCCLII. copulatur, primus igitur Augusti, à Pansa & Hirtio Consulibus incipit. [illegible] sententiae nil nocere obstendi potest. Neque Horatii carmen Octavium [illegible] Epochae patrocinatur.

Nam tibi, quo die
Portum Alexandrea supplex,
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus.

Ex hoc quidem versibus haec colligit. *Cum neque lustro tertio imperii Alexandriam cepisse dicat, Horatium à nece Caesaris annos Augusti numerasse satis apparet.* Verum ea suspicatio non est ac-[illegible]

Cùm non in lustra senserit Horatius, quae diadi Antonii [illegible], verum illa tantum quae [illegible] Alexandriam expugnationem. [illegible], quae ex [illegible] adepti sunt, carmina haec esse capienda, suo tempore demonstrabitur.

§ II. Caeterùm [illegible] Chronologiae de annis Augusti, Eusebii sententia est paulo accuratiùs examinanda. Illud autem primum in disquisitionem venit, quam anni formam in Chronico adhibuerit Eusebius? Julianam an Antiochenam quae ab autumno annos auspicatur? Sunt enim viri doctissimi, qui ab Eusebio Caesareae in Palaestina degente, popularem Epocham putant usurpatam fuisse. Quae sententia [illegible]. Nos verò qui veneratione in assentiendo libertati [illegible], hanc opinionem ad examen [illegible] revocandam esse. Quòd à Januario annos Eusebium deduxit in Chronico, hoc argumento probamus. Certum est, Julianos annos Eusebio in historia [illegible] [illegible] & in Chronico Epocham usurpatam fuisse. Quis enim [illegible] [illegible] Chronici, aliam historiae suae Epocham esse? Quòd verò annos Julianos Eusebius utatur in Historia, martyrum quae refert exempla docent. Alphaeus & Zachaeus, coronam adepti sunt *die septimo decimo mensis Dii, quod est apud Romanos ante diem XV. Kal. Decembris.* Stilo Syromacedonum, Dii septimus & decimus in [illegible] Novembris [illegible], quo die Alphaeum *Zachaeumque* [illegible] [illegible] [illegible] mortis misit. Apphianum martyrem [illegible] in [illegible] *die* [illegible] *mensis Xanthici, quod est ante diem quartum nonas Aprilis, feria sexta.* Annus est Dionysianus CCCVIII. Atqui secundum Xanthicus Syromacedonibus, Aprili non cohaeret, sed Martii XXVI. Tertium adducitur exemplum. *Die vicesimo mensis Dii quod est ante diem duodecimum Calendas Decembris, feria sexta, apud Caesaream martyrum memorabile propositum est,* quod Agapio [illegible]. [illegible] Syromacedonum [illegible], Novembris est [illegible], non [illegible] quae verba expressa Agapium martyrem esse, [illegible]. Sed & [illegible] Syromacedonum, feria non sexta, sed secunda cohaerebat anno Domini CCCVIII. qui Agapii supremus fuit. Cùm igitur exploratum sit, annos non Syromacedonum, sed Julianos, Eusebium in historia usum esse, cur dubitabimus, quin posteriores, quam Julianos, non Syromacedonum, usurparit & in Chronico? Ex ipso quoque Chronico Aeram Antiochenam ab Eusebio usurpatam non fuisse, colligimus. Ad annum Probi haec habet. *Secundo anno Probi juxta Antiochenos CCCXXV anno, insana Manichaeorum haeresis exorta.* Quòd si formam Julianam non adhibuit, quorsum est ea omissa, Epochae Eusebianorum Laodicenorumque mentionem in designandis temporis sectae Natalibus? Imò admonuisse hanc *juxta Antiochenos,* innuit ipsorum Epocham in Eusebiano Chronico [illegible]. Aliud argumentum suppeditat Idacius, qui secundum Hieronymum Chronicum Eusebianum continuat. Qua ratione annos ab autumno inchoare debuisset, si ab eo tempore sunt incepti ab Eusebio. Jam verò non eam Idacius Epocham sed Julianam potius amplexus est. *Alani,* inquit, *& Vandali, & Suevi, Hispanias ingressi aera CCCCXLVII. alii quarto Kal. alii tertio idus Octobris memorant.* Quam Aeram Hispanicam [illegible] [illegible]. Praetereà si hanc Aeram Syromacedonum computo accommodasset Idacius, non quadringentesima quadragesima septima, sed quadragesima octava nuncupari debuisset, quod anni Antiocheni vel à Kalendis Octobris, ut Scaliger Petaviusque existimant, vel à Kalendis Septembris, ut Usserio Pagioque rectius creditum, [illegible]. [illegible] Julianos non Antiochenos annos constare Chronicum Eusebii. His accedat, quòd si Aeram Antiochenam Eusebius amplexus est, Cephas [illegible] mundatio quem cum anno Abrahami 1138. conjungit, [illegible]. *Cephisus,* inquit, *fluvius Eleusinam inundavit, quem Abrahami [illegible] conjungens, hiemem [illegible].* Atqui longe verisimilius est, anni Dionysiani [illegible], [illegible] accidisse, ob pluviarum copiam. Insuper *quinquaginta sex annorum, sexque mensium* spatio imperium Caesaris Augusti circumscripsit Eusebius. Quod si [illegible] Septembri, regni hujus initia conduxisset, menses hunc regno plures necessariò vindicasset. Obiit Augustus Sextilis XIX. [illegible] menses numerasset Eusebius, quot à Septembri ad Augustum usque fluxerunt. Sunt autem undecim completi, & dies insuper XIX. 3°. Annorum Abrahami terminum in Dominica nativitate statuit Eusebius. *Colliguntur omnes ab Abrahami usque ad nativitatem Christi, anni duo millia quindecim.* Porrò Domini nativitatem in sextum Januarii confert. Quod si annos usque Antiochenos, non apte satis cohaerebunt anni Abrahae cum anno Dominico. [illegible] [illegible] quatuor menses nativitatem Christi inter & ultimum annum Abrahae, qui nullus erit, si Julianos annos conficit Chronicum. Denique ut communem opinionem sequamur in Eusebiano Chronico, aliud annorum Augusti compositionem spectantium, aliud seorsim considerandorum, principium esse; quae numerandi ratio, est sanè perabsurda, cum anni Augusti vel compositi vel divisim spectati, sola tantum cognitione differant. Id verò ex communi opinione quae in Eusebiano Chronico annos quaerit Antiochenos, admonendum esse Pagius profitetur Critica sua anno XIV. n. 6. *Augusti mortem,* inquit, *collocat anno Abrahami bis millesimo trigesimo, qui major sui parte cum an-*

ANNO [illegible] Dn. 43.

[illegible] Christi [illegible] *[illegible] Eusebium [illegible] Augustum annos quinquaginta sex, menses sex. At quando Augusti annos [illegible] numerat, [illegible] quarto, a Septembri mense [illegible], licet [illegible] Martio [illegible] Abrahami [illegible] Julius Cæsar occisus fuerit.*

[illegible] compendiò [illegible] ad [illegible], quòd Eusebius [illegible] Chronicon [illegible], [illegible] *Palæstina.* Atque [illegible] & in ea regione, cùm scripsit Historiam ad Julianum [illegible] nectam, sed & Theophilum Antiochenum, non [illegible] adhibuit, verùm Julianum, [illegible] Imperatorum exhibuerit. Cæteris qui [illegible] Aurelii [illegible] Chronicum [illegible], *Augustus imperavit annis LVI. mensibus IV. & [illegible].* Qui calculus [illegible] habere potest, si annos [illegible], cùm in ea [illegible], mensis sextilis, in quo [illegible] Augustus diem obiit, [illegible] esse non possit. Sed & Epiphanius, Eusebii Chronologum [illegible] esse videtur, [illegible] in assignandis Consulibus, [illegible] Natalis Domini, annus Julianus [illegible] Antiochenus. Verba hæc sunt Epiphanii. *Anno Augusti [illegible] XLII [illegible], [illegible] Julianus [illegible].* Natus est VIII. Idus Januarii, *qui est apud Romanos Januarii dies sextus, [illegible], mensis [illegible] ad [illegible], ab [illegible] baptizatus est, cum natus fuit XXIX. [illegible] Idus Novembris.* Cum igitur Octobri, [illegible] Epiphanio [illegible] scribatur, non ab [illegible] quidem, sed à Januario [illegible].

IV. His accuratè perpensis, Eusebium in digerendo suo Chronico, annos ipsos esse Julianos [illegible]. Anno Abrahæ 1974. à Januario inchoante, [illegible] Augusti regni, [illegible] Juliano. [illegible] Domini [illegible] sexto Januarii, Augusti anno XLII. Juliano [illegible] quinquaginta [illegible], [illegible] Eusebius, [illegible] Augustus, [illegible] Christi XLV. [illegible] Augusti XIX. [illegible] Eusebium, Abrahæ anno 2015. [illegible] Christi conceptioni, & Juliano XLIII. [illegible]. Quomodo enim Christi [illegible] annos? Cùm Christi [illegible] sexto Januarii assignat Eusebius, [illegible] annum [illegible] Domini [illegible]; [illegible] ad annum Julianum XLIV. [illegible] ad quadragesimum [illegible]. Atque [illegible] Chronologiæ [illegible] & [illegible] Augusti quinquagesimum [illegible] Christi [illegible] Augusti quadragesimo tertio [illegible], unde ad Dominicum [illegible]. Ab anno igitur Augusti XLII. Natale Dominicum deducit Eusebius.

V. Post ergo Romani [illegible], annum [illegible] Julianum, Chronologiæ nostræ Augustus [illegible]. [illegible] Patres prodigiis [illegible] in [illegible], [illegible] in utramque partem [illegible] dictis, Cicero gravissimam in Antonium concionem habuit; [illegible] tyrannidem, Galliam [illegible] ad se pertinentem, non [illegible] modò, sed [illegible] congessit. *[illegible] esse [illegible], aut Octavium Cæsarem, Brutum, [illegible] supplicio afficiendos, quod injussu Senatus [illegible] bellum contra Antonium consulatu [illegible], aut [illegible], esse in [illegible] exemplum [illegible].* Contrà verò Fufius Calenus Antonii patrocinatur, [illegible] in Ciceronem [illegible] est. *Quæ tua [illegible] partibus [illegible] ? Quis [illegible] quemadmodum [illegible] tuâ [illegible], quæ [illegible] tibi [illegible], [illegible], [illegible] ducerest, ipse [illegible], ut [illegible] possis ? sed [illegible] habere posses ?* Ubi [illegible] Cicero, Cicero se non [illegible], [illegible] à Roma [illegible]; quæ non [illegible] fuit, cur ea dies [illegible] consumeretur. Postridie, [illegible] qui Octavii Cæsaris [illegible] egebant, [illegible]. Itaque decretum est ut ille [illegible] pretor, ut inter quæstores esset Senator, ut reliquos magistratus [illegible] quàm legibus [illegible] esset, [illegible] jus haberet; ut [illegible] qui [illegible], [illegible] qui ab Antonio discesserant, perfecto bello, [illegible] darentur, [illegible]. Ad Antonium autem missi legati sunt, qui [illegible] Gallia [illegible], [illegible] proficisci. Bellum [illegible] Consulibus & Octavio Cæs. cui [illegible] potestatem tribuebant, [illegible]. Antonius [illegible] quæ decreta erant, [illegible].

VI. Antonius [illegible] D. Brutum [illegible], quod is unus è percussoribus Cæsaris esset, [illegible] tamen quod Galliam Brutus [illegible]. [illegible] Octavius, [illegible], Hirtium [illegible] ad liberandum [illegible], [illegible]. [illegible] Octavius & Hirtius, [illegible]. Ut D. Brutum [illegible] facerent, [illegible]. [illegible] L. Antonius, in Octavium Cæs. & Hirtium [illegible] est. [illegible], [illegible] Pansa [illegible] & [illegible], quem [illegible]. [illegible] Octavio bellum, [illegible], duobus prœliis [illegible] est. [illegible] Antonius [illegible], [illegible], post [illegible]. [illegible] sed [illegible] ; [illegible], [illegible] fuit [illegible], [illegible] habuisse, [illegible].

Anno ante Dom. 43.

missum à Coss. Hirtius in expeditionem contra Antonium Ca-[illegible] [illegible] [illegible] Bruto tamen eruto, [illegible] Octavii occisos, ut Antonio fugato, Reipub. [illegible] [illegible] [illegible] suspecta [illegible] : Pansæ quidem adeo suspecta mors fuit, ut [illegible] [illegible] [illegible] vulnus medicus. Patres Antonii clade læti, vestem mutaverunt, supplicationum dierum L. habuerunt. Omnes qui cum eo militassent hostes judicaverunt, eorum que bona sicut & ipsius Antonii proscripserunt.

VII. Omnia antequam fugaretur Antonius, honorificè à Senatu in Cæsarem exercitumque ejus decreta sunt. Sed ut recessit metus, coepit voluntas, proximisque Pompeianis partibus [illegible] animos. Omnia quæ Octavius se accepturum speraverat, Decimo Bruto tribuere. Cui non sacrificia tantum pro re bene gestâ, sed triumphum etiam decreverunt. Denique omnia quæ [illegible] contra Antonium Cæsari decreverant, tunc adversus ipsum denuo fecerunt. Omnem numerum in eum armatorum, ut navali Sexto Pompejo commissâ, M. Bruto Macedoniâ, Cassio Syriâ, & bello contra Dolabellam, militum quos-[illegible] [illegible] [illegible]. Quibusdam oleagineam coronam dedit gestandam de-[illegible] [illegible] [illegible] inter se commissum iri sperarent, hunc etiam qui militibus nunciarent non ad Cæsarem, sed ad ipsos milites miserunt. Quæ tamen longè utilius multorum animos devinxêre, ignominiam eam ad inveteratam redundare ratis. Quod ubi Romæ intel-[illegible] [illegible] Octavium [illegible] consolationi oneravit. Quæ cum ii parvi penderent, decreverunt ut proximus Prætor, ac deinde Consul crearetur. Qui etiam bellum contra Antonium Lepidumque mandarunt : quod suscepit spe consulatus obtinendi. Quem cùm non impetrasset, effecit ut milites velut impulsu proprio, se solenni juramento obstringerent, contra nullum se exercitum, qui Cæsaris fuisset, pugnaturos. Ipse quadringentos ex militibus legatos Romam misit, qui sibi nomine exercitus consulatum deposcerent. Cùm quorum cunctante Senatu, Cornelius Centurio princeps legationis, rejecto sagulo, ostendens gladii capulum, non dubitasset in curia dicere, hic faciet si vos non feceritis. Sic vigesimo anno præcipuit consulatum invasit; atque enim amplius deerant ad complendum vigesimum annum, quam XXXVI. dies. Quonam mense hæc gesta sint monet Suetonius. *Augustum mensem à suo cognomine nuncupavit, magis quam Septembrem quo erat natus, quia hoc sibi & primus consulatus, &* [illegible] Verum tamen dissidet à Suetonio, *consulatumque init Cæsar pridie quam 20. annos impleret X. Kal. Octobris.* Verior tamen est Suetonii quàm Velleii Chronologia. Quippe Septembri Augusti nomine, quod est Sextilii donatum, effici debuisset. Itaque ad causæ Petavio sunt, cur repudiato Suetonio adhæreat Velleio, quorum primum Augusti Consulatum vigesimo secundo Septembris die [illegible] [illegible] [illegible] & M[illegible] [illegible] *Augusto mense factus & primum consulatum inivit.* Impugnat etiam Dio. Obiit *Augustus sextilis die XIX. quo quondam primum consulatum inierat.*

VIII. Antonius in prœlio Mutinensi fusus, atque ut tutâ fugâ ingenti, deserente conditiones [illegible]. Neque tamen fortuna ejus per cladem [illegible] [illegible]. Ad [illegible] quoque in Gallia præerat Lepidus, contendere decrevit. Erat tunc notabile militibus exemplum, cùm eo tantis deliciis & luxu facile æquum pondere putaret, fructibus radicibusque agrestibus vesceretur. *Lepidum* amicum sibi conjunctum existimabat Antonius. Eò igitur profectus, ubi nihil ei benignè oblatum est, statuit ultimam aleam subire. Cùm ejus incompta erat, barba prolixa ; sumptâ togâ pullâ suo vallum Lepidi accessit, atque orationem exorsus quæ multi permovebantur. Quare perculsus metu Lepidus, ad interpellationem Antonii cornicinem jussit tubâ canere. At milites inde misericordiam majorem ejus ceperunt, ut missis meretricum ornatu Lælio & Clodio, Antonium hortati sunt [illegible] [illegible] [illegible] castra & pontem omnium, egit cum Lepido humanissime, nam in salutando appellavit *patrem suum.* Ex res adjunxit Antonio Munatium Plancum, qui non procul cum magnis copiis considebat, [illegible] propterea [illegible] Alpes trajecit.

IX. Venientibus Antonio & Lepido occurrit Octavius Cæsar prope Bononiam, sive paratus ad vim propulsandam, si quam ii inferre voluissent. Sed armis nil opus fuit. Etsi enim summus metus se ortis prosequebantur, tamen quod æquis viribus essent instructi, fictam concordiam composuerunt. Congressi sunt ad colloquium in insula parva fluvii, qui præter Bononiam labitur, cum æquo numero militum, nemine præterea præsente. Cæsar Africam, Sardiniam & Siciliam, Lepidus Hispaniam omnem, ut Galliam Narbonensem, Antonius reliquam Galliam tribuit. Lepidum divitiarum cupido, quarum spes ex perturbatione Reip. Antonium ultionis de his qui se hostem judicassent, Cæsarem tantum patris & matris ejus graves Cassium & Brutum, [illegible]. In hos [illegible] [illegible] dentes componunt. Eò processit proscriptione furor, ut Antonio Ciceronem Octavius, Octavio avunculum Antonius suum concederent, permissum & Lepido, Paulum fratrem suum tradere. Nec Planco gratia defuit ad impetrandum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pacem militarem, qui currum Lepidi Plancique secuti erant, inter cavillationem civium usurpabant hunc versum, *de Germanis non de Gallis triumphant duo Coss.* . . . *Antonium fuisse proscriptum*, meminit Plutarchus. Die XXVIII. Novembris Triumviratum iniêre.

X. Antonius & Lepidus eandem cædis [illegible] [illegible], Octavius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed plurimos etiam servavit, gravissimè in eos statuens qui Dominos aut amicos prodidissent. *Tanusia mulier illustris*, T. Vinium maritum suum in proscriptos relatum, primo in arca apud Philopœmenem libertum deposuit, ut occultatum ut fidem faceret eum interitum obiisse. Post observato tempore, quo ludi publici à quodam suo cognato [illegible] erant, operâ Octaviæ effecit ut eo [illegible] solus Cæsar in theatrum iret. Arcam inferri jussit, virumque extraxit. Cæsar mirante [illegible] [illegible] [illegible], Philopœmenem verò equitibus etiam ascripsit, quamvis proscriptorum aliquem occultantibus mors proponeretur. Dioni tamen repugnat Suetonius. *Triumviratum Reipubl. constituendæ per X.*

Anno ante D. 43.

[illegible] : *[illegible] quidem [illegible] collegæ ne quis fieret proscriptus, sed [illegible]* [illegible] *in [illegible] sæpe personam per gratiam & preces [illegible], [illegible] magnopere contendit ne [illegible]. Proscriptisque etiam Toranium [illegible] suum.* Ad verum propius Dionem accedere [illegible] Senatorum [illegible] & Viros [illegible] bonosque Philopœmenem [illegible], & Octavii indolem à crudelitate alienam [illegible] [illegible].

X I. Nihil tam indignum illo tempore fuit, quàm quòd Cicero proscriptus est, abscissaque [illegible] Antonii [illegible] est. [illegible] nemo defendisset [illegible] qui per tot annos & cives [illegible] & privatos defenderat. Magno oratori occidendo percussores destinantur, Herennius centurio & Popilius Tribunus, quem olim parricidii quondam defenderat Cicero. Fama est Philologum [illegible] à Cicerone [illegible] [illegible] literis, fugientis lecticam indicasse Tribuno per condensas arbores ambulantem ad [illegible]. [illegible] Cicero servos [illegible], ut eo loci ponerent lecticam, ac sinistrâ manu mentum more suo contrectans, [illegible] oculis [illegible] percussores, ut cervice ad cædem extensâ vix. [illegible] morte [illegible] est, annos natus 64. [illegible] diebus exceptis. Errat sanè Chronicum Alex. in quo de supremo die Ciceronis ita legitur. *Cicero orator Kal. Majas necatur.* [illegible] Antonio, caput defuncti manibus arreptum [illegible] [illegible] imposuit: [illegible] [illegible] linguam [illegible] acubus [illegible]. Amputatum caput & manus pro rostris in tribunali figi jussit Antonius. Horrendum populo Rom. spectaculum, cùm non Ciceronis aspicere se faciem existimarent, sed [illegible] Antonii imaginem. Hic à vero lapsus est eruditiss. Jacobus Capellus, qui in annum U. C. 712. mortem contulit Ciceronis: quem refellit auctor Dialogi de Oratoribus apud Tacitum, ut de Cicerone ipse loquar, *Hirtio nempe & Pansâ Coss. VII. idus Decembris occisus est.* Q. Ciceronem Marci Tullii fratrem filius occultat, ne inveniri posset. Et cùm in quæstionem adductus, omnibus tormentis interrogaretur, nihil [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ciceronis [illegible] [illegible] Q. Ciceronis in patrem quid illustrius? Cæterùm filius M. Ciceronis post [illegible], consulatum suffectum gessit illo ipso anno, quo violentam sibi manum Antonius intulit; quod non sine consilio numinis, crudelitatem Antonianam ulciscentis, accidisse [illegible].

X I I. Ne hæc quidem prætereunda sunt Bruti Cassiique illustrium Rom. gesta. Inter [illegible] [illegible], Athenas delati magnificè fuerant accepti. Ærea statua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Brutus [illegible] Macedoniamque [illegible]. Adversùs Antonium Apolloniam degentem profectus, eo sibi [illegible], milites ad se ut transferrent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cùm totam Macedoniam Epirumque cepisset, literis ad Senatum datis quæ gesserat exposuit, seque, [illegible], provinciasque, in ejus potestatem tradidit. Senatus quòd jam tum suspectum habebat Octavium Cæs. Brutum summoperè laudatum iis regionibus præesse jussit. Dum credunt sibi provincias [illegible], Octavius qui consulatum invaserat, accusatorem apposuit Bruto L. Cornificium, Cassio M. Agrippam. Indictâ causâ, condixit ferre sententiam judicium damnati sunt. Fama est cum præco de more citaret Brutum ex rostris ad causam dicendam, plebem non obscure gemuisse, optimates dejectis in terram capite conticuisse, P. Sisio [illegible] [illegible], atque hâc de causâ inter proscriptos mox fuisse relatum. Interea Brutus C. Antonium, cui præturæ etiam ornamenta reliquerat, ad defectionem suos milites sollicitantem, insignibus spoliatum, in liberam custodiam tradidit. Ubi verò magnopere novandum quæsierit, militesque ad eum eripiendum Apolloniam contendere, novum conatum irritum fecit, Antonio tanquam ægroto quodam, in curram apertum conjecto, atque ex urbe elato. Exinde Macedoniâ in Asiam transmisit, ut ex provinciarum [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] sibi paravit, præcipuè Dejotarum, qui [illegible] [illegible] [illegible]. Antea Ciceronis & Decimi Bruti morte, scripsit Hortensio, ut interficeret Antonium, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] cum justo [illegible] ac doctore pugnantem incidit, eo ipso declarans patrem & à se, & à Cassio, in libertatem esse vindicatum.

X I I I. Neque gesta Cassii deinde abstineam, quæ sunt inter præcipua historiæ [illegible]. Cassius in Syriam se contulit, occupatoque eum qui circa Apamiam erat exercitum, solutaque obsidione, tum Marcum quem [illegible], ea [illegible] perduxit. Obsidendoque [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quòdam ex [illegible] solvere, gravissima populis tributa imperavit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Erat adversus Dolabellam quondam Ciceronis generum, partes Cassio demandandas suaserat ipse Cicero. Moverat eum patibulo suos Trebonii, quem Smyrnæ Dolabella interfecerat, cupiebatque eum ut [illegible] [illegible], ut defunctum à Trebonio [illegible] ulciscerentur. Sententiæ Ciceronis vehementèr obstiterat Pansa, infirmamerat bellum adversus Dolabellam hostem judicatum, Consulibus mandatum est. Ubi noverunt Cassium Syriæ potiri, eum bello præfecêre. *Senatus placere C. Cassium proconsulem, provinciam Syriam obtinere, [illegible] [illegible] [illegible]; itemque à M. Crispo procos. L. Statio Murco procos. A. Allieno legato exercitus accipere, eosque ei tradere, [illegible] [illegible] & si quas præterea paraverit, bello P. Dolabellam terra marique persequi.* Mirum fervorem gessit Cassius. Laodiceam cepit Dolabella. Ibi locorum cum potius viribus fuisset, ad Aradum [illegible]; ab his quoque morte & [illegible] [illegible]. Quo in loco deprehensus cum paucis, [illegible] in discrimen conjecit, [illegible] fugam [illegible], Cassio jam exercitum [illegible] [illegible]. Victus Laodiceam se recepit oppugnatusque est. Ibi verò marique [illegible] [illegible] ubi intercluso, seipsum interfecit. Idemque M. Octavium legatum ejus fecit.

Ab-

Anno ante D. 43.

Dio l. 47. 340.

Plut. Brut. 996.

Dio l. 47. 340.

Plut. Brut. 996.

Dio l. 47. 341.

[illegible]

[illegible] l. [illegible]

[illegible] Cicero

[illegible]

Error [illegible]

Dio l. [illegible]

[illegible] l. [illegible]

Bruti gesta.

ANNO ... [illegible]

[illegible]

XIV. Herodem Antipatri filium Caffius [illegible]

[illegible]

XV. Hic Antipater, pater Herodis magni [illegible] Scripturæ, & antiquitati. De Origine Antipatri, hæc veluti ex Christi cognatis tradita, [illegible] ... oppugnanda. Scilicet cognatus Domini cum fuisset [illegible] ... Atqui verbum [illegible] ... quo gloriæ humanæ ac nobilitatis cupiditas indicatur, [illegible] ... Christi consanguineus, qui fide nos amplexi erant, ob affectionem ejufmodi [illegible] ... Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine. Quem ab Alexandro Rege, & ejus uxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitiam Arabum, & Gazæorum, & Afcalonitarum coluisse, multisque ac suis cumulasse muneribus. Antipater ergo non Herodis, sed Antipæ filius. Neque ab parentis inopiam, qui captivum pretio solùm redimere non debuerat, servus erat Idumæorum, quibus præerat. Quin porrò Josephum, & gravissimum historicum, [illegible] ... publicæ memoriæ [illegible], tantò non [illegible] ... traditum, [illegible] ... Josephum [illegible]

[illegible] ... supra sex millia erant, viri pariter & mulieres. [illegible] ... pater Antipas, ex Herodiadorum numero fuisset, nam affinitate sese devinxerit cum Antipatro filio. [illegible] ... prohiberet?

XVI. [illegible]

ANNO ANTE DOM. 43.

pro, Ethnicis Cypris fuerit, quemadmodum Apollonius, Paulus simul & Saulus vocatur. Quo casu, angusta quidem foret Scaligerana luctus coronaria hæc. *Matrem Herodes jubet Κυπρίδα, de Κύπρω, primum nomen vocari Ensebius. Κυπρίς autem nomen est arboris*, à ligustro multum diversæ, de quâ Plinius: *Cypros in Ægypto est arbor, Zizyphi foliis, semine coriandri, flore candido, odorato. Coquitur hic in oleo, premiturque postea, quod Cyprus vocatur. Pretium ei in libras quinque. Quidam hanc dicunt esse arborem, quæ in Italia ligustrum vocatur.* Quibus tamen non assentimur. Quippe

Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur:

cùm ex Cypro præstantissimum fiat unguentum, quâ ex arbore Herodis matri fragrans delicatumque nomen inditum. Ex floribus arboribusve odoratis mulierum nomina desumebant. הדסה *Hadas* myrtus est. Hinc Esther *Hadassa* nuncupata, sic ancilla *Rhode*.

XVII. Currente anno urbs Galliæ celeberrima *Lugdunum* conditur. Anno quidem Juliani 22. Augusti 19. à Planco ædificatam esse prædicat Eusebius, sed à Dione refellitur. *Senatores tum autem fuerunt, Edomum Antonii rebus faverent; non modò Lepidum, sed etiam L. Plancum monentes, ut hi quoque se Antonio adjungerent, miserunt ad eos qui dicerent, nihil jam eorum Rempublicam opus habere. At ne quid sinistri suspicarentur, facinusque aliquod perpetrarent, jussi sunt à Senatu iis qui quondam Viennâ ab Allobrogibus expulsi, ad confluentes Rhodani Ararisque fluviorum consederant, urbem condere. Itaque illi subsistentes Lugdunum, quod olim Lugdunum vocatum fuit; ædificaverunt.* Lugdunum, si Plutarcho credimus, vox composita. *Monstrat divinando peritus, urbem Lugdunum appellarunt.* Λοῦγον γὰρ τῇ σφῶν διαλέκτῳ τὸν κόρακα καλοῦσι. *Lugum enim, Celtæ suâ dialecto corvum vocant*, *dunum vero collem.* Nativitate egregii Poëtæ Ovidii, hic annus insignitus est.

Sulmo mihi patria est gelidis uberrimus undis,
Millia quæ novies distat ab urbe decem.
Editus hinc ego sum: nec non, ut tempora noris,
Cùm cecidit fato consul uterque pari.

Quibus Hirtii & Pansæ in Mutinensi pugnâ cæsorum mortem pangi, nemo non videt.

ANNO ANTE DOM. 42.

ANNO U. C. 712. PER. JUL. 4672. JUL. 4. AUGUSTI 2. *ante Dom. 42. Sol. 24. F. Lun. 17. Epact. L. 2. Epact. Sol. 2.*

COSS. *Munatius Plancus, Æmilius Lepidus II.*

Notam numeralem à Capello aliisque omissam, Lepidi Consulatui apponendam esse docet Suetonius. *Natus Tiberius M. Æmilio Lepido iterum, & Munatio Planco Coss.*

I. Hoc anno dies à Pontificibus vitiose intercalatus est, quâ de re evitandis eruditorum erroribus paucis disserendum. Emendato à Julio Cæsare fastos, jam prolixum vitio Pontificum per intercalandi licentiam adeò perturbatos fuisse, ut neque frugum messium æstate, neque vindemiarum autumno competerent, sciunt illi qui ... [illegible] loquuntur. Docti porro quærunt, quo decernente Cæsare anno, primæ intercalationi assignatus sit? Baronius sententia est explanandi, quod Cæsar, primum Bissextum, non quarto à correctione anno, sed post tertium anno currentem P. Pansâ, A. Hirtio Coss. observari jussit. *Reliqua deinceps post quartum quemque annum ab illo primo.* Sed fallitur vir doctus. Etenim Astronomiæ non adeò imperitus erat Sosigenes Mathematicus, cujus consilio in fastis corrigendis Cæsar utebatur, ut in tertio ab emendatione anno primum collocaret Bissextum. Quo accedit non Pontificibus, sed Cæsari quidem & Sosigeni, error intercalaris erat ascribendus esset. Auctor Suetonius: *Cæsar annum ad Solis cursum accommodavit, ut trecentorum sexaginta quinque dierum esset, & intercalario mense sublato, unus dies quarto quoque anno intercalaretur.* Non igitur primum ab anno correctionis Bissextum, ut sentiunt Cæsare in consulatum Hirtii Pansæque incidit, alioquin Juliano non quarto, sed tertio fuisset alligatum. Præterea quos fastis emendandis adhibuit Cæsar, illi Astronomiæ peritissimi habebantur. *Cæsar verò Philosophis & Mathematicis præstantissimis hac re delegatâ, effecit ex suppeditante jam viâ & ratione, singularem quandam & exactiorem correctionem, quâ hactenus Populus Romanus utens, non perinde ac cæteri videretur in discrepantiâ illâ claudicare.* Cùm igitur insignes Mathematicos non lateret, ex horis octodecim tertio cuilibet anno additis, diem intercalarem non posse creatum, incredibile prorsus est, primum Bissextum, post tertium annum currentem, à viris Astronomiæ peritis esse constitutum. 3°. Dio qui consilium Cæsaris mentemque probè intellexit, docet instituta à Cæsare Bissexta annua, esse unius epilogumque rationis. *Cæsar verò & eos quinque dies, qui sextarii ab Alexandrinis addebantur, dies insuper alios, quos uni mensium detraxerat, reliquis mensibus comparavit. Diem quoque illum, qui ex diversis quadrantibus confluitur, ad quartum quemque annum, tribus in medio annis transactis appositus, ut jam ne in horis quidem annorum error nisi perexiguus excidere possit.* Si ad quartum quemque annum, in medio tribus transactis, dies intercalaris apponi debuit, non primum ergo Bissextum, jubente Cæsare, est in anno tertio Juliano constitutum. Equidem vel cæcis fuit, eum primum Bissextum solis binis intermediis ab emendatione annis divelleretur; secundum autem ab illo primo Bissexto, trium annorum diverso separaretur. Inter Bissextorum omnium terminos, distantia semper æqualis esse debuit. Cæsar igitur quarto quoque anno, *incipiente videlicer*, intercalari jusserat, quod à Pontificibus perperam intellectum est, qui de quarto ineunte anno decretum interpretabantur. Inde mali labes, quam ne vel ætate nostrâ viri doctissimi deprehenderunt. Etenim Stephanus le Moine in suis ad Barnabæ Epistolam observationibus, hæc habet. *Cæsar occasionem præbuit Pontificibus Rom. ut annum Bissextum anno tertio assignarent.* Non ita est profectò, quod Pontifices Bissextum tertio anno assignarent. Quarto quidem assignabant, verum non completo sed labente, cùm contra eo intercalare debuissent teste Solino. *Nam cùm præceptum esset anno quarto ut intercalaretur unum diem, & oporteret confecto quarto anno id observare antequam quintus auspicaretur, illi incipiente quarto intercalarunt non desinente.* In eo peccatum ergo Pontificum fuit, quod non animadverterunt non nisi post completum quadriennium, horas viginti quatuor quibus dies constat, intercalari potuisse, quod etiam monet Macrobius. *Et ut quadrans deesset Cæsar statuit, ut quarto quoque anno Sacerdotes qui curabant,*

Marginalia: Sed et Annal. 3961. — Plin. l. 12. c. 24. — Nehem. 8. 15. — Lugdunum conditum. — Dio l. 46. p. 325. — Plut. de Fluviis. — Ovid. Trist. l. 4. Eleg. 10. — Sueton. Tiber. c. 5. — De primo Bissexto Juliano. — Baron. Annal. — Suet. Cæs. c. 40. — Plut. Cæs. 735. — Dio l. 43. 227. — Pag. 143. — Solin. c. 1. — Macrob. Saturn. l. 1. c. 14.

ANNO ANTE DO. 42.

*bant, mensibus ac diebus quam intercalarent decem. Eodem scilicet & mense & loco, quo etiam apud Veteres mensis intercalabatur; id est ante ultimos Februarii dies. At Sacerdotibus, novus in ipsâ emendatione error factus est. Nam cum oporteret quarto quoque anno confecto, antequam quintus inciperet intercalare, illi non peracto sed incipiente intercalabant. Hic error sex & triginta annis permansit, quibus intercalati sunt dies XII, cum de-*buerunt intercalari novem. Error itaque Pontificum fuit, quod non tres annos simplices, ut fieri debuit, sed duos duntaxat Bissextilibus includerent. Itaque secus quam Baronius opinatur, Julianio quarto, Lepido II. & Planco Coss. revera intercalatum est, contra tamen mentem Cæsaris atque rationem. Cyclum Solis tam emendatum quam vitiosum, ex Clavio subjicimus quæstionem intelligendam conducentem.

		Cyclus Solis emendatus.	*Cyclus Solis vitiosus.*
An. Jul. 1.	21.	C B. Februar. —	B.
2.	22.	A. —	A.
3.	23.	G. —	G.
4.	24.	F. —	F E.
5.	25.	E D. —	D.
6.	26.	C. —	C.
7.	27.	B. —	B A.
8.	28.	A. —	G.
9.	1.	G F. —	F.
10.	2.	E. —	E D.

De primo Bissexto Baronianorum & anno Solini.

Bar. App. n. 118.

Solin. c. 1.

II. Ulterius progredimur. De primo Bissexto hæc Baronius habet. *Anno confusionis, præter intercalationem dierum sexaginta septem, quadrans dies, ut Solinus docet, a Cæsare adjectus. Quem ut intercalaret, quia solus addi non poterat, necesse fuit ut in quartum annum differretur: quod fieret ex quod ante illo & tribus annis sequentibus trium annorum dies exurgeret, qui tum demum per Bissextum intercalaretur.* Sed vana est doctissimi Purpurati conjectura. Verba sunt Solini: *Et ut statim error omnis præteritus exciperetur, dies viginti & quadrantem simul intercalavit.* Quæ à mente Baronii mirum discrepant. Vult enim Solinus quadrantem cum diebus viginti, anno confusionis fuisse appositum, non vero quod Baronius putat, in sequentem tertium translatum esse. Neque enim erat quod tantum anni confusionis, in aliud tempus referrentur. Cui bono quadrans ille dictatus reconderetur? Quanquam parùm commodè quidem de intercalato quadrante Solinus (simpliciter) cum non appendices horæ in civili anno intercalentur. Neque hîc sibi aut aliis constat Solinus. Teste Censorino c. 20. Cæsarem, quo retro deductum corrigeret, duos menses intercalarios dierum LXVII. in mensem Novembrem interposuisse, cum jam mense Februario tres & viginti intercalasset. Pergit Solinus: *Ille ergo annus solus CCCXLIV. dies habuit.* Quod ab omni ratione alienum est, ut recte observavit Salmasius. *Quoniam enim annis illis Romanus, dierum CCCXXII. & trium quadrantium, ante intercalatos illos à Cæsare viginti & unum dies cum quadrante.* Ostendit ergo vir magnus legendum esse, *Ille ergo annus solus CCCLXXVI. dies & quadrantem habuit.* Mentem quoque Solini pro suâ solertiâ assecutus est. Hoc habent exemplaria. *Et ut statim errorem præteritum error exciperet, dies XXI. & quadrantem intercalavit.* Legendum monente Salmasio *interjecit*, pro verbo *intercalavit*, et annum illic CCCXLIV dierum esse. Nam si ad dies CCCXLIV addideris dies XXI. & quadrantem, surget annus Solaris dierum CCCLXV. cum quadrante. Hanc fuisse Solini mentem vero propius est, quæ cum à recto tramite deflectat, Baronio sane non est præferenda. Nunc loquitur constat annum Urbis natalem DCCLI. quem Christi nativitati assignat Baronius, Bissextilibus inferri non posse, cum primum ex præcepto Cæsaris Bissextum in Hirtii & Pansæ Consulatum non incurrit, quod tamen contingere debuit; ut annus ille quem Lentulus & Messalinus aperuere, pro Bissextili haberetur. Itaque primus annus Julianus, quamvis ex Cæsaris mente Bissextilis non fuerit, quod tamen interceptum est; ex Augusti quidem emendatione bissextilis censetur. Eoque hoc demonstratur, quod Julianum XLV. Bissextum exstiterit, ut patet Cyclo Solis 9. D C. designatur. Quibus magnus Baronii error deprehenditur, qui Christi nativitatem, Epocham & Dionysianam & suam, in unum coalescere existimat. Quo semel admisso, tota Consulum pars ex ipsius annalibus eximi debuêre, ut cum Ærâ vulgari demum redirent ad concordiam. Quod non est factum absque aliarum Epocharum, Olympiadum, Fastorum, temporum deinde omnium perturbatione, ut suis locis sæpe demonstrabimus. Ad res Triumvirorum nunc redeat oratio.

Triumvirorum potestas.

Dio l. 47. p. 345.

III. Romæ Triumviri summâ potestate utebantur. Quos publica privataque Cassius pecunia mulctaverat Tarsenses, palam à Triumviris laudantur, spe addita ut pecunias quas amiserant aliquid expenderentur. Cleopatræ quoque propter auxilium Dolabellæ submissum Triumviri concedere, ut filius ejus Ptolemæus, cui velut ex Cæsare procreato Cæsarionis nomen imposuerant, Rex Ægypti diceretur.

Cassius Rhodios debellat.

Dio 47. 346.

IV. At Cassius Brutusque quibus Triumviratus odio erat, totis sanè viribus nervisque Reipublicæ libertatem sartam tectamque cupiebant. Itaque cum & iisdem periculis objicerentur, & unam eandemque belli causam haberent, fortunas & alacritate & concordia, consilia sua in medium conferebant. Postquam compertum habuêre Triumviros rebus in urbe componendis animos admovêre, maximâ quâ poterant diligentiâ pecunias militesque contrahunt. At Cassius Rhodios sibi infensos aggreditur; qui tamen res nauticæ fidebant, ut ad eum prorsus navigarent cum compedibus, quas secum allatas ostendebant tanquam multos hostium forent capturi. Verum temeritatis suæ pœnas dedêre. Cassius enim primò apud Myndum, deinde Rhodum ipsam obsidet, ad ipsorum insulam eos superat. Victos & navibus, & pecuniâ, & donariis, excepto Solis curru spoliat, cætera indemnes relinquit. Dum ingreditur insulam, Regem Deo-

ANNO ANTE DO. 42.

[illegible]

ANNO ANTE D. n. 42.

interroganti: Tuis, inquit, nobis graves hoc dixit, & subveniendi minantur evaniunt. Sequenti die commissa pugna. Quâ ipse agebat parte superior fuit. Sed qui alterum cornu tenuerant, mox Brutum circumvenêre. Hic M. Catonis filium inter praestantissimos juvenes dimicans, ut hostium [illegible] corpus fugeret, sed [illegible] quis esset, atque paterno se nomine appellans, [illegible], Eandem equites in Brutum ebuisse se habentes [illegible] cùm cernerent, Brutum periculo suo amicum liberare. Ipse ergo se Brutum esse indicavit, & fidem faciebat, quòd orare ad Antonium se duceret se, quasi Caesarem timeret. Laetus Antonius processisse ducentibus obviam, suspensus tamen quemadmodum Brutum exciperet. [illegible] Antonio, & [illegible] cepit neque ceperit hostis. Ego verò nullis tempestivis neque adsum, nihil hujus rei causâ subfectre acerbè recusans. Tum Antonius, illos qui Lucilium adduxerant intuens, dixit nescio, ait, quaerebatis, adduxistis mihi amicum: & Lucilium complexus, commendavit eum uni suorum amicorum, eoque deinceps fido & firmo ad omnia, perpetuò usus est. Primùm inter secundumque certamen, spatium viginti dierum interpositum fuisse, docet Plutarchus. Ex [illegible] in XVI. Novembris [illegible], probabilissimum est, alterum Octobri, alterum Novembri praelium esse commissum.

IX. At Brutus tenens obscuram vergebat & rupibus transire, neque multò longius quòd jam nox esset processit. Orare Volumnium, ut manum gladio unà secum admoveret, & idem complures adjuvarent. Recusante Volumnio cùm diceret quispiam, fugiendum esse; assurgens, [illegible], fugiendum est, non pedibus tamen sed manibus. Tum dextrâ cuique dextrâ, vultu perquam sereno, magnae sibi voluptati esse, [illegible], [illegible] fortunam se Patriae nomine incusare ut iniquam. Hoc dicto secessit longius cum duobus aut tribus, ex quibus fuit Strato. Injectaque laevo super caput brachio, cum mucronem gladii dextrâ tenens sinistrae admovisset mamillae, ad eum ipsum locum quà cor tenetur impellens se in vulnus, uno ictu transfossus expiravit. Aliâ voce à mortuo recitatum Herculem dictum Dio memorat: O misera virtus, nomen inane; ut quidem ego tum colebam, at servis in fortuna erat. Ex Flori breviario discimus, Brutum obiisse fuisse circiter anno XL. Cum cadaverum invenisset Antonius, corporis praecepit splendissimum ex suis pretiosissimum injici. Postea cùm id interceptum comperisset, interfici jussit furem; Bruti verò reliquias ad matrem ipsius Serviliam remisit. Dehincet caput Romam missum ut statuae Caesaris subnecteretur, sed [illegible] tempestate in mare dejectum est. Uxor Bruti Portia, prunâ ardente deglutitâ mortem sibi consciverit, Rem memoratu dignissimam tradidit nobilis historicus Dio. Brutum scilicet & Cassium, iis quibus Caesarem interfecerant gladiis, fuisse confossos. Quod mihi non fit verisimile. Namque Caesar pugionibus confossus est; Brutus & Cassius gladiis occisi. Hoc interim cùm caput commendasset, eventum cervicem liberto praebuerit, qui nequeunti caput decideret, quod fortuna à tyranno [illegible] fuit. Cui peragendo pugio non sufficit. Hoc tamen omnibus, qui insidiarum in Caesarem participes erant, aut anteà, aut tum, aut posteà temporis [illegible] ex quibuscum casibus, mors pervenit. Sic nimirum exigente justitiâ, & qui eo domino usitavere, ad easdem poenas ab eodem domino ergo se beneficio, quoque tamen ad victoriam felicem usque minimum pervenerat. Caeterùm successu [illegible] non moderatus est Octavius. In splendidissimum quemque captivum, non sine verborum contumeliâ saevit. Ut quidem uni supplicatoria sepulturam precanti respondisse dicatur: Jam istam volucrum fore potestatem.

X. Hoc anno Tiberius in lucem editus est. [illegible] quidam [illegible] levem conjecturam, quòd naturam ejus [illegible]. Sed in priore certè [illegible] traduntur, natus est Romae in Palatio XVI. Kal. Decembris, M. Æmilio Lepido iterùm & L. Planco Coss. post bellum Philippense. Sic enim in Fastis actisque publicis relatum est.

XI. Postquam Cassius excessit è Syriâ, novi rerum Hierosolymis orta seditio est. Felix in Phaselum movebat exercitum, Herodem ob illatam Malicho mortem ulturus. Interea Phaselus suo utcunque auxilio superavit Felicem, probraque ingrata objiciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, & fratrem Malichi castella occupare permisisset. Jam enim multa ceperat, omniumque munitissimam Masadam. Ubi convalet Herodes, Felicem ex Masadâ supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilaeâ pepulit. Quin etiam contra Antigonum ejusque socerum Ptolemaeum Herodes [illegible] [illegible] victoriâ potitur; fugatoque Antigono rediit Hierosolymam, [illegible] charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in ejus familiaritatem se darent propter Hyrcani affinitatem. Herodes quippe jam pridem ex indigenis uxorem habuerat non ignobilem, quae Doris vocabatur, & Antipatrum ex eâ susceperat filium. Tunc autem sibi desponderat Mariamnem Alexandri natam, Hyrcanique Pontificis ex filia neptem, eoque regi [illegible] erat. Anno ergo sequente, U. C. 717. nuptiae celebratae sunt.

ANNO U. C. 713. PER. JUL. 4673. JUL. 3. AUGUSTI 3. ante Dom. 41. Sab. 15. E D. Lun. 18. Epact. 13. Epact. Sab. 3. 4.

ANNO ANTE D. n. 41.

Coss. L. Antonius Pietas, P. Servilius Isauricus II.

Servilius iterum Consul à magnis fundetur Chronologis. Observandum tamen est, genere consulatus nostrum D. omo in indicando defuisse.

I. Superiore anno statim à victoriâ, Octavius & Antonius imperium inter se partiti fuerant; ac Caesari quidem Hispania & Numidia, Antonio Gallia & Africa adsignatae sunt eâ conditione, ut si id [illegible] Lepidus fuerat, Africa ei traderetur. Antonius ad sibi negotia suscepit, ut hostes in ordinem cogeret, & pecuniam militibus promissam conficeret. Caesar verò ut Lepidum, si quid moveret, opprimeret, & contra Sext. Pompeium bellum gereret, veteranis agros divideret, quos etiam statim [illegible]. [illegible] consignatumque alter ab altero accepit, [illegible] Antonius [illegible]. [illegible] In itinere morbus [illegible] ut non af-

fuit,

Anno ante D. n. 41.

[illegible], ut ii qui Romae [illegible] quisque suo [illegible] praeberent. Porrò cum [illegible], ne qui novi tumultus [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] se [illegible] in profundâ [illegible]. [illegible] [illegible] quae in [illegible] [illegible] congerere non [illegible] facis [illegible].

II. Fulvia [illegible] Antonii Octaviusque [illegible], [illegible] suam Claudiam [illegible] [illegible], munere consulatus fungebatur, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] quicquam praeter [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] triumphi cupido [illegible], [illegible] [illegible] concessisse, [illegible] decretum est; [illegible] [illegible], ad [illegible] se contulit. Progressu autem temporis, dissidium Augustum inter & Fulviam, Luciumque Antonium, [illegible] est. Expostulabant hi, quòd in [illegible] divisione agrorum [illegible], quae ad M. Antonium [illegible] [illegible] non fuissent; ille, quòd legiones sibi ab [illegible] non essent. Caesar cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] confirmabat, [illegible].

III. Divisione agrorum causâ in [illegible] [illegible] Octavius. [illegible] agros [illegible] decreverat. [illegible], [illegible], [illegible] primus [illegible]? Cùm [illegible] [illegible], [illegible] conscriptorum [illegible] commoverent; [illegible], quantùm [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] sibi & [illegible] [illegible] accidisse, [illegible]. Neque [illegible] [illegible] [illegible] fuerunt, quàm [illegible] [illegible] cognatis suis, & illorum qui in praelio [illegible] parentibus ac liberis, agri ab [illegible] [illegible]. Hoc [illegible] [illegible] Octavio, plebem autem adeò [illegible], ut ad pugnam [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].

IV. [illegible] Octavium, cum [illegible] & L. Antonio Consule [illegible] [illegible]. Quam cùm [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] inter se & Antonium [illegible], & controversias dijudicandi potestatem fecissent. Ubi [illegible] [illegible], Caesar ad [illegible] se [illegible] [illegible]. [illegible] frequenter [illegible], ac in Capitolium congregati, [illegible] Antonii & Caesaris [illegible] jusserunt. Quae cùm [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], Vestalibus servanda dedêre. Caesarque [illegible], L. Antonius & Fulvia per legatos [illegible], ad quem [illegible] [illegible] Gabios [illegible]. Cùm [illegible] non [illegible], [illegible] Veteranos [illegible] quos [illegible] [illegible], L. Antonium & Fulviam [illegible] [illegible], Caesarisque [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] habitâ, bellum contra L. Antonium & [illegible] [illegible], atque et [illegible] se [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Dum [illegible] Sentinatis oppugnat Octavius Caesar, Lu. Antonius [illegible] Romam ad [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible], [illegible] qui [illegible] occurrerant [illegible], urbem cepit. Quo cognito Caesar, relicto ad Sentinatium oppugnationem [illegible] Rufo [illegible] contendit, [illegible] adventum Româ [illegible] Antonius. Cùm autem C[illegible], [illegible] oppido [illegible], longiùs progressus fuisset; ex improviso urbem aggressus Rufus [illegible].

V. Postquam relictâ in Graeciâ L. Censorino, [illegible] Antonius ad se [illegible], [illegible] & [illegible] revolutus est in [illegible]. Ingredienti [illegible] Bacchorum, viri [illegible] Satyrorum & Panum habitu praecesserunt. Appellabant eum Bacchum benignum & blandum. Et erat sanè nonnullis talis, multis tamen [illegible] & [illegible]. Expoliabat enim nobiles facultatibus suis, quas adulatoribus largiebatur. Magnesia [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ausus est Hybreas, qui pro Asiâ agebat quaedam dicere, urbanum illud quidem atque ad Antonii [illegible] non [illegible]: *Si hic [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] hic etiam [illegible] [illegible], & hic [illegible] [illegible]*; sed cum [illegible] & [illegible] adjecit, *[illegible] [illegible] Asia, [illegible] si non [illegible] [illegible]* [illegible]. Quae dicta vehementer pupugit Antonium. Nam pleraque quae agebantur ignorabat, quae ex simplicitate credebat suo.

VI. Accinctus ad bellum Parthicum Antonius, misit ad Cleopatram, [illegible] in Ciliciam [illegible] [illegible] [illegible], quòd Cassio [illegible] [illegible] ad bellum [illegible]. Qui missus fuerat Dellius, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in Ciliciam, [illegible] [illegible] [illegible]. Illa formae [illegible] [illegible] Antonium [illegible] se [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut pingunt Venerem. Pueri [illegible] Cupidinibus assimiles, [illegible]; [illegible] autem per omnes [illegible], Venerem ad [illegible] Asiae [illegible] [illegible] [illegible]. Antonium [illegible] [illegible] qui illam ad [illegible] [illegible]; illa verò Antonium potiùs [illegible] [illegible] ad se [illegible]. Morem [illegible] gessit Antonius. Apparatum cùm offendisset incredibilem; imprimis [illegible] [illegible] [illegible]. Cleopatrae adventum, *poëticè magis quàm [illegible]*, à Plutarcho descriptum [illegible] Usserius. Cognitam tamen de [illegible] Cleopatrae, multo [illegible] & superbo adventu [illegible] pompa, [illegible] [illegible] [illegible] videbitur. Talis sic Macrobius. *Cleopatra, quae [illegible] à Romanis nec [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] se posse in [illegible] [illegible] [illegible], Cleopatra [illegible] Antonium, [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible] Antonius. [illegible] Regina [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], atque [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] lapidis, absorbuit.* Videatur & Plinius. Cleopatram [illegible] Antonio [illegible] [illegible] [illegible]. Quippè superba simul & voluptuosa

Regina

ANNO ANTE DOM. 41.

Regina in eo quiescendi visis adeò inflammatum, ut quidquid boni erat consumpserint. Misere quippè & amori & cupiditatibus hujus feminæ inserviens Antonius, incidit in fatale bellum, à quo tandem unà cum Cleopatrâ fuit eversus est.

Herodes Tetrarcha constituitur, invitis Judæis eum accusantibus.

VII. Ubi in Bithyniam pervenit Antonius, omnium gentium legationes habuit obvias. Aderant & Judæorum primores Phaselum & Herodem accusantes, quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus. Herodem verò Antonius in quoque honore habuit, qui ad [illegible] venerat, quo factum est ut ne ad colloquium quidem adversarios ejus admiserit: id enim datâ pecuniâ Herodes impetraverat. Progresso autem Ephesum Antonio præstò fuit legatio Hyrcani Pontificis, afferens coronam auream & rogans, ut quos Judæos Cassius jure belli captivos abduxerat, scriptis per provincias literis in libertatem vindicaret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Judæis, simulque ad Tyrios misit decretum quod literis Græcis & Latinis in tabulas publicas referri voluit. Mandabat autem ut quæ Cassius perpetraverat, corrigerentur; ablata Judæis restituerentur. Leguntur decreta apud Josephum. Post hæc in Syriam advenienti Antonio centum è Judæorum gente potentissimi venerunt ad eum, ut accusarent Herodem [illegible]. Juvenum autem causam defendendam Messala suscepit [illegible] Hyrcano, qui [illegible]. Hic [illegible] Hebræi [illegible], *qui [illegible] factus erat.* [illegible] anno scilicet Juliano 9. quo Herodis cum Mariamne celebratæ sunt nuptiæ, [illegible] Hyrcanum [illegible]. Vox Græca [illegible]. Antonius [illegible] apud Daphnen, sciscitatus est ex Hyrcano [illegible]? Qui cùm respondisset, Herodem in hoc præstantiorem esse, Antonius qui [illegible] propter paternum hospitium, utrumque Tetrarcham constituit & Judæorum eis commisit gubernationem. Legatos autem id ægrè ferentibus, quindecim eorum correptos in custodiam conjecit, quos etiam penè occidit.

Joseph. l. 14. c. 22.

Joseph. de bell. l. 1. c. [illegible]

ANNO ANTE DOM. 40.

ANNO U. C. 714. OLYMP. 185. PER. JUL. 4674. JUL. 6. AUGUSTI 4. HERODIS 1. ante Dom. 40. Ind. 14. C. [illegible] 19. Epact. 24. [illegible] 5.

COSS. Domitius Calvinus II. C. Asinius Pollio.

Pollio.

I. Hic est ille Pollio qui à Marone eclogâ celebratur.

Teque adeò decus hoc ævi, te Consule, inibit Pollio, & incipient magni procedere menses.

Pollionis [illegible] Salonas, de quo hæc carmina:

Tu modò nascenti puero, quo ferrea primùm
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
Casta fave Lucina.

Quibus apparet hoc anno quartam Maronis Eclogam esse conditam; [illegible] Calvini [illegible], qui anno sequente [illegible] Consules [illegible].

II. Anno superiore L. Antonius Româ profectus in [illegible] sed tamen [illegible] Perusiam Hetruriæ urbem se receperat. In [illegible] Cæsar [illegible] ipsum Cæsar [illegible]. Ad hunc usque annum continuata obsidio. Multa utrimque prœlia, multa etiam ad urbis mœnia sunt acta, in quibus cùm plerumque Antonius potior fuisset, fame tandem ei deditionem extorsit. Venia ipsi aliisque nonnullis data; at plerique Senatores equitesque qui cum Antonio erant, ad aram Julio C. [illegible] instar jugulati sunt. Perusia ipsa tota combusta est, solo sano Vulcani templo. Simulacrum Junonis [illegible] ab incendio superstes Romam advectum, [illegible] à Cæsare [illegible]. Proinde capta [illegible] etiam Italiæ oppida partim vi, partim deditione recepit Cæsar. [illegible], ut ex primoribus etiam complures partim ad Antonium, partim ad Sext. Pompeium in Siciliam se contulerunt, quos inter Julia mater Antoniorum, [illegible]. Inter quos verò qui ad Antonium profecti, [illegible] Claudius Nero, uxorque Livia quæ Augusto [illegible] post nupsit.

III. Cæsar [illegible] in urbem [illegible], [illegible] Italico confecto negotio ad bellum Pompeio inferendum se parans. Sed [illegible] ut [illegible] Scriboniâ Libonis qui Sext. Pompeio socer erat, matrimonio sibi copulavit, [illegible] Pompeium [illegible]. Quæ [illegible] Suetonius: *[illegible] post primam discordiam Antonii, [illegible] ut aliquid jungerentur, privignam ejus Claudiam [illegible]. Ac simultate cum Fulviâ [illegible], dimisit [illegible]. Mox Scriboniam in matrimonium accepit [illegible] Consularibus, & ex altero [illegible].* [illegible] eodem anno & [illegible] esse Claudiam repudiatam, & [illegible] cum Scriboniâ [illegible]. Sed non ita est. Anno superiore [illegible] Scribonia in matrimonium ducta. Itaque [illegible] Pompeio [illegible], quòd & magna [illegible] cum Antonio [illegible], Vipsanio Agrippæ bellum contra Pompeium gerendum [illegible], ipse in Galliam proficiscitur.

IV. Interim Antonius in Ægypto amori indulgens, ad [illegible] usque [illegible]. Parthi cum Labieno Syriam invaserant, [illegible]. Deinde in Italiam [illegible] Sipuntum [illegible], Brundisium [illegible]. [illegible] Cæsar, & [illegible] Antonium, [illegible], P. Servilium, [illegible] Brundisium, Agrippam verò Sipunti [illegible]. Agrippa Sipuntum quidem vi

ANNO ANTE DOM. 40.

[illegible]

Cæsar [illegible]

[illegible]

[illegible]

Antonius [illegible]

Anno ante Dom. 40.

in excepit, Servilium autem Antonius [illegible] adortus, multos ejus militum interfecit, multos etiam ad se pertraxit. Bellum hoc [illegible], [illegible] Julius, [illegible] est. *Pompeium [illegible] tempore, quo Apollinaribus ludis celebrandis occupatus erat Agrippa, in Italiam transmisisse, ac tandem ad prædas agendo commoratum esse, donec Agrippa advenerit.* Ludi autem Apollinares, mense Julio celebrabantur. Suspensis de [illegible], & [illegible] animis, Fulviæ mors, quam Sicyone obiit, bella facilius composuit. Sive quod reverâ ad bellum ipsa Fulvia incitasset, sive quod Cæsar Antonium, Antonius Cæsarem metueret.

V. Nova tum inter eos imperii divisio facta. Cæsari Sardinia, Dalmatia, Hispania, & Gallia; Antonio reliquæ omnes, trans Ionium [illegible], regiones tam Europæ quàm Asiæ, quæ juris Romani erant, obtigerunt. Africam Provinciam Lepidus habebat. Præterea belli societas contra Pompeium inita. Hinc in castris ad Brundisium compositis, convivia se exceperunt, quod Cæsar more militari ac Romano, Antonius Asiatico Ægyptioque instruxit.

VI. Copulandæ amicitiæ arctius requirebatur vinculum, quod obtulit fortuna. Augusto soror erat Octavia, Ancharia matre genita; Marcello non ita pridem defuncto, viduam agebat. Excessu Fulviæ etiam vacabat Antonius. Neque dissimulabat id quidem, se habere Cleopatram, sed uxorem esse negabat. Suasêre cuncti nuptias, in eam spem adducti, quòd Octavia, mulieris prudentiâ & gravitate insignis matrimonium Antonium compulerat in amorem, & Reipublicæ pacem afferret, concordiâ inter affines concordiâ. Ubi placuit utrique conditio, celebrandis nuptiis Romam profecti sunt. Quia verò lex vetabat, ne qua mulier, nisi exactis à morte viri decem mensibus nuberet, tempus est Octaviæ Senatusconsulto remissum. Domitio & Pollione Coss. Antonium Octaviam sibi matrimonio copulasse, ex Dione cognoscimus. Quippe factâ mentione, & capta à liberto Pompeii Mena Sardinia, & motum ob eam rem in Senatu P. R. excitam, hæc addit, *qui Octaviam mortuo ejus defuncto, prægnantem non Antonio conjugem, concubuerant. Adeò irritati sunt, ut ad spectaculum congregati, Antonium Octaviumque, ad pacem cum Pompeio componendam, hortati sunt.* Sardinia verò à Menâ capta est anno urbis 714.

VII. Pompeius ex fœdere cum Antonio, in Italiam venerat ejus auxilio contra Cæsarem. At de eorum conversione certior factus, in Siciliam reversus, Menæ liberto suo, quem plurimi faciebat, imperat, ut hostium ditionem infestaret. Qui Hetruriâ haud leviter vexatâ, M. Titium, classem peculiarem parandæ [illegible] causâ sibi paratam, vivum cepit. Cui, quod nomen senis Pompeii, militesque ejus scuto inscriptum suo ferebant, venia data est. Titius malam benefactorum gratiam referet, quem deinde occidet, ut suo loco videbitur. Menas hæc actis in Sardiniam navigavit, insulamque [illegible] post pugnam cedente, occupavit. Sardiniâ amissâ, cives Romani non amplius se continuerunt; sed quantum lætitiæ Cæsaris & Antonii ex fœdere & affinitate acceperant, tantum & indignationis propter bellum Pompeii inductum. Quin etiam Senatus Cæsarem Antoniumque ad pacem cum Pompeio componendam, hortatur. Cum nihil efficeret, ad Pompeium [illegible]. Populus Cæsaris & Antonii [illegible] dejecit, ac tandem cum nihil tranquillaretur, impetum in eos vero infe cedæ fecit. Cæsar [illegible] vulneratus, vestem discidit, seque ad deprecandam multitudinem convertit. Antonius autem cum plebe [illegible] [illegible], magni habens [illegible] ex plebe, ut, [illegible] aliquod ab eâ factum expectandum esset. Ita demum ad Pompeium, de pace ineunda, mittere coacti sunt.

VIII. Labienus Bruti Cassiique commilito, ad Regem Parthorum Orodem, de imperio in [illegible], missus fuerat. Philippensi clade accepta, cum adventantium armorum opinione damnum victoriæ pateret, potius sibi cum barbaris vivendum ratus, quàm in patriâ pereundum, apud Parthos remansit. Ac ubi primum Antonii desidiam, & profectionem in Ægyptum intellexit, Parthis inferendi Romanis bellis auctor fuit. Cùm Orodem ad bellum gerendum adduxisset, accepto ab eo copiarum, filioque Orodis Pacoro, in Phœniciam irrupit. Præsidia, quæ ex militibus Cassii Brutique constabant, Labienus tanquam familiarior sibi notis, sui juris fecit. Saxam, qui legionibus præerat, in Ciliciam fugientem assecutus, occidit. Eo mortuo, Syriam Pacorus subjecit universam. Quæ victoria, occasionem aperuit regiæ Herodis dignitati, ad quam Antonii favore evectus est. Quâ de re paulò fusiùs est disserendum, quod nobiscum se ad scribendum materiæ, magnâque cum rebus Ecclesiasticis, affinitate devincta.

IX. Antigonus, mille talenta & quingentas mulieres, datorum se Parthis pollicitus est, si ab Hyrcano in sese regnum transferrent, & Herodem unà cum suis interficerent. Parthi admissâ conditione, adversus Judæam ducerent exercitum. Adjungentibus se Antigono Judæis Carmelum habitantibus, ubi spem concepit, petiit se partem regni eorum suam in potestatem redigere. Quibus cum eis occurrentibus Antigonum pervenêre usque Hierosolymam, ubi adjungentibus se aliis, jam multitum aucti numero aggrediuntur oppugnare Regiam. Cumque quotidiana velitationes fierent, Antigonum expectabant turbas è totâ regione ad Pentecosten conventuras. Quæ dies postquàm illuxit, multa hominum millia circa Templum congregata non illud modò, verùm etiam urbem occupant excepta Regia, quam cum paucis militibus, Herodes servabat. Qui egressi pugnâ edita, multa hostium [illegible], [illegible] vertere coegere. Pacorus autem Parthorum dux, cum paucis equitibus, rogatus Antigono, in urbem ingreditur, prætextu quidem componendæ seditionis, sed reverâ ut principatum ei afferret. Phasaelo itaque fratre, legatum ire ad Barzapharnem improbante Herode. Eum susceperunt legatione Hyrcanus & Phasaelus. Dum Barzapharnes ad Pacorum proficiscitur, Barzapharnes quidem vincula Hyrcano injecerunt, atque Phasaelo [illegible] destinant perpetuam.

X. Herodes perveniens nuncio de interceptione à Parthis fratre, appetente vesperâ decrevit uti opportunitate temporis, neque diutiùs inter hostes cunctari. Assumptis quos armatorum, quos circa se habebat satellites, & imposita in jumenta matre, sorore, & sponsâ Mariamne, & fratre minore, propositum versus Idumæam,

Anno ante Dom. 42.

[illegible] hostibus. Interim minimum abfuit, quin ipse sibi manus inferret, everso vehiculo & matre adducta in periculum mortis. Jamque gladium strinxerat volens se percutere, cum interventu proximorum ab eo furore prohibetur. In itinere non semel impugnatus à Parthis, semper victor discessit. Imo ne Judæi quidem eo fugiente quieverunt, quos etiam profl[igavit]. Ubi ad Ressam, vicum Idumææ perve[nit], majorem multitudinis partem dimisit, depositisque in Massada cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerum ad 800. pertingebat, ipse properavit ad Petram Arabiæ urbem. Cæterum bona Hierosolymitanorum à Parthis, unà cum regiâ diripiuntur; sola Hyrcani pecunia, [illegible].

Joseph. [illegible]

Mors [illegible]

XI. Antigonus in Judæam à principe Parthorum reductus, Hyrcanum & Phaselum vinctos accepit. Veritus deinde, ne populi favore Hyrcanus restitueretur in regnum, ejus auriculas dentibus truncat, ut ne vel solutus è Parthorum vinculis, unquam Pontificatum reciperet; quia ab integris sacra celebrari oportebat. Phaselus cum nec ferro corpus, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite vitam amisit. Fertur tamen, quod ex illa quidem plagâ resipuerit, sed velut curandi ejus causâ, missus ab Antigono medicus, venenis ulcus implens illum peremerit. Antequam efflaret animam, cognito quod Herodes evasisset, dixit: *Nunc certe animo descedam, qui ulcorem inimicorum relinquam.*

Joseph. de [illegible]

Herodes Romam [illegible]

XII. Herodes calamitatibus non cessens fatis, ad Arabum Regem *Malchum* proficiscitur, pecuniam vel munere, vel fœnore, ut benignè sibi obnoxio accepturus, ut fratrem, quem nesciebat enectum, redimeret. Eâ de causâ P[haseli] filium, etiam septennem secum ducebat, oppignoraturus eum apud Arabem. Cùm occurrissent ei missi à Malcho, qui denunciarent ut regni finibus exiret, sic Parthis jubentibus respondit, se non venisse ut molestus esset cuiquam, sed ut colloqueretur cum rege de rebus necessariis. Deinde cùm ei videretur consultiùs discedere, abiit Ægyptum versùs. A Pelusii magistratu Alexandriam usque deductus, honorificè à Cleopatrâ excipitur; ad illa quæ parabat opportunum sibi militem fore ducem, existimans. Posthabitis verò reginæ precibus, & aspectatis asperitatem, quominus Romam navigaret, non extimuit. Atque hoc enarrandâ Geleni versio quæ eruditos in fraudem induxit. Græca sunt, [illegible] χειμῶνος, [illegible] Italiam [illegible]: *Neque hyemis asperitatem, neque maris discrimina*, quæ Geleni versio est. Perlindè, praemissa enim de Italiæ tumultibus ne [illegible] in versione, quæ in Græco, de bello Antonii cum Augusto, sunt capiendi. Deinde χειμών, *hyemem*, hoc in loco significare nequit, cum non multâ post Pentecosten celebrationem, Herodes relictus [illegible] Hierosolymis, e[x]eo venerit Alexandriam: χειμών ergo *procella* est, cujus vim adeò contempsit, ut se mari committeret. Quemadmodum meminerat Antonio, quùd *hoc* χειμῶνος [illegible], *infesta tempestate navigasset*, & Ovidius de Ceyce

Aspera crescit hyems, omnique à parte feroces
Bella gerunt venti.

Antonius [illegible]

Similiter de Theodosio Claudianus

Cui fundit ab antris,
Æolus armatas hyemes.

[illegible]. Antonius [illegible] vim, neque [illegible] Italia tuerent, Romam navigabat. Circa Pamphyliam vero periclitatus, majore mercis parte rejectâ vix Rhodum salvus appulit. Amicorum autem summâ Ptolemæi & Saphonii receptus hospitio, licet pecuniæ premeretur inopia, maximam tamen triremem instruxit, eâque cum amicis delatus Brundusium, atque inde continuo Romam, primum convenit Antonium, eique tam suas quàm [illegible].

Anno ante Dom. 40.

Joseph. de Bel. l. [illegible] *713.*

XIII. Antonium mutatæ Herodis fortunæ, commiseratio subiit. Illum quippe movebat, & pactâ olim cum Antipatro dexterâ, & præcipuè odium Antigoni, quem pro seditioso habebat & Romanis inimicissimo. Quæ etiam Cæsar gloriæ Herodis atque fortunæ favebat. Convocato Senatu Messala, & post eum Atratinus, astante Herode patris ejus merita, & ipsius erga Populum Romanum fidem prosequebantur, quo simul Antigonum hostem & demonstrarent, & declararent non solum ob vetera crimina, verùm etiam quod à Parthis accepisset imperium. Offensum his accusationibus Senatum Antonius monuit, quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret, regnum Herodem. Idque non omnium suffragiis approbatum est. Dimisso Senatu Rex, Antonius, & Cæsar, medium habentes Herodem unà exierunt. Coss. cæterisque magistratibus cum [illegible] in Capitolium sacra facturi, & Senatus consulta deponunt. At novus Rex, primo regni sui die, convivio excipitur ab Antonio. *Atque hoc pacto, ille regnum sibi fugiens adeptus est, Olympiade CLXXXIV. Domitio Calvino iterum, C. Asinio Pollione Coss.* Corrigendus etiam est Josephus, qui librariorum, ut existimamus, vitio, habet [illegible].

Herodes Rex creatur.

Joseph. [illegible]

XIV. Hanc in Josephi de Herodiano regno Chronologiam, adversatum se intendit doctissimum Annalium parens, qui novennio posteriora esse putat imperii hujus initia. *Est igitur, inquit, in numero, prætereà annus Regni Herodis, sub Augusto III. & Messala Coss. Olympiadis 187. anno secundo.* Quâ perversa opinione, præstantissimum Annalium opus, sed [illegible] maculavit errore, quem his rationibus evelliemus. 1°. Nullam speciem probabilitatis habet, [illegible] plura quæ ante sui erant, quàm accuratissimè scripto mandarunt, errasse tam turpiter, ut anno U. C. 714. imperii Herodiani assignaret initia, si novem post modum annis, Consulatum Augusti & Messalæ, hoc est Juliano [illegible]. Verùm Herodianum exemplar Senatusconsulti, quo regnum fuerat Herodi contributum, Bello Judaico confecto Josephus agebat Romæ, ubi facultas erat consulendi Patrum decreti. Vitam Herodis à Nicolao Damasceno scriptam, non semel legerat. Denique si errasset, monitorem erroris sui multos habuisset, ut quod libros de bello peccasset, in Archæologia sanè Judaica emendaret. Qui ergo tanta diligentia verum, tamen ad scribendam Herodis historiam usus illum monumentis, legitimum regni ejus initium invenerisse nescio [illegible] 2°. Si hoc erravit Josephus, de fide historiæ actum est omnino. Confusa perturbataque sunt omnia: falsum infestante Antonio, à Senatu dudum Herodi [illegible]

Epoc[ha] [illegible]

Baro[n.] [illegible]

fuisse concessum. Pulsum Antonium & Cæsarem, medium habentes Herodem, movisse Cæsarem; sed eum novum Regem primo regni sui tue, ad epulum ab Antonio accersitum fuisse. Quippe anno U. C. 723. Antonius Romà aberat, in Oriente sese accingens ad pugnam Actiacam, quam turpi fugâ deseruit. 3°. Si novennio primam regni Herodiani Josephus anticiparet Epocham, simili modo erraret in secundâ, quæ alterâ triennio posterior est. Illa à collato Herodi regno, hæc à pulso Hierosolymis Antigono, illa Juliano sexto, hæc nono incipit secundum Josephum, ut secundum Baronium, ut prior Juliano XV. sic posterior Juliano XVIII. necessario est assignanda. Quo admisso, nec Herodi solus auxilio Sosius, ab Antonio missus cepisset Hierosolymam, nec Antigono mandante Antonio securis decussa, eodem anno Jul. XVII. mortem sibi conscivente Antonio. Quis homo sobrius sibi hæc inducet in animum? 4° Concedendum itidem Baronio, ex Chronologiæ suæ regulis, Herodem Cajo Cæsare, Julia & Vipsanii Agrippæ filio superstitem fuisse, vel Cajum huius mortem obiisse quam historiæ monumenta tradunt; utrumque autem absurdissimum. Periit Cajus Cæsar Limyræ, anno Domini quarto. Herodes verò, si Baronio credimus, biennio post extinctus est. Quæ proinde sunt historiæ & penè fauora. Denique, nam de Baronianâ hac Chronologiâ alius erit rerum dicendi locus, ex Josepho non solum, sed ex Dione quoque constat, Archelaum ab Augusto evocatum, Viennam fuisse relegatum, mulctatum prius omni pecuniâ. *Herodes Palæstinus* [illegible] *relegatus, ac ditione quæ ad eum pertinebat porro, in publicum redacta.* Hoc autem fieri non potuit, si primum Herodiani regni annum in Augusti & [illegible] Herodes, qui septem & triginta regnavit annos, Juliano quinquagesimo primo cohæreret Æmilio & [illegible] Coss. [illegible] quam sexagesimus jam advenerat, cùm exilium Archelaus [illegible] fuit. Ubique vel Tetrarchiâ suâ pulsus non fuit Archelaus, vel à Tiberio [illegible] Augusto, qui superstes anno nondum [illegible]. Quod est confundere historiam & permiscere si hoc non est?

Dio l. 55.

XV. Fundamenta Baronii quàm facillimè convelluntur. Ac primò Josephum Matthæo concurrentem inducit. *Ex his videas, sub eodem consulatu Lentuli & Messalini, secundum numerum annorum regni Herodis a Josepho statutum, circa finem Mortis Herodem obiisse, & post octavum mensis vigesimâ quintâ Decembris, natalem Domini diem contigisse.* Sed præjudicio Baronius inserviendo suo, Josephum quasi Evangelio concurrentem numeravit falsis positis. Quippe pro certo habet, Christum natum esse XXV. Decembris, anno Juliano XLIII. Lentulo & Valerio Coss. quæ sententia, & ab ærâ Dionysianâ omnes se amplecti arbitrantur, & à germano Christi natali quam longissime abest. [illegible] Juliano primo & quadragesimo Augusto XII. & Silio Coss. in lucem orbis Redemptor editus est, tum nulla pugna est Josephi cum D. Matthæo. [illegible] Cæsaris [illegible] utrumque & Josephum & Evangelium, [illegible], præcisionem Josephi de Herodiano regno superiorem. [illegible] Herodem [illegible] Anto-

Dio. l. 55.

nio, mox suæ culpæ conscius, veniæ impetrandæ ad Augustum Rhodi agentem se contulit, depositoque diademate, *ac precibus fusis,* ab eodem regnum promeruit, quod & decreto Senatus sui Herodi confirmatum. Quæ de precibus memorant, ab Herode fusis, ad narrationem sanè Josephi non quadrant. *Posito tamen diademate, de cætero apparatu regio nil mutavit. Admissusque ad colloquium, tùm maximè ostendit animi magnitudinem. Neque ad supplicationem, ut in tali fortunâ mos est, versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam, sed factis suis rationem reddens intrepidè.* Dispunctâ igitur, & maxime contraria [illegible] hæc negat. Quæ enim ex Josepho didicisse Baronius debuit, Herodis regni initia anno urbis 723. cohærere non posse. Etenim confirmatum Herodi regnum fuit, datum sanè non fuit. Quæ confirmatio pro novo principatu habetur, neque debet, neque potest. Ideoque novem Herodiani imperii annos, imprudenter ab Annalium conditore detruncatos, ut novum Herodiani imperii principium statuat. Denique rem pugnantem loquitur. Nempe si à confirmato Herodi regno ejus decurrendum est initium, non igitur in anno Juliano XV. Augusto III. & Messala Coss. collocare debuit, cùm anno demum sequente Augustum Rhodi agentem Herodes adierit, & à Senatu sceptri confirmationem impetraverit. Alia Baronii argumenta suo loco expendemus.

XVI. Nulla igitur causa est, quamobrem [illegible] rescindamus. Certus nobis est imperii Herodiani annus ille, qui Domitium Calvino & Pollionem Coss. habuit, hoc est Julianum sextum; quod eruditissimi Latinorum Chronologi Petavius, Norisius, Pagius, Natalis Alexander &c. novennium unâ tenuerunt. De mense, quo concessum Herodi diadema, plus est difficultatis. De primo Herodianæ Epochæ initio, sic statuit clarissimus ille Calvisius. *Dedicatum est Templum quando simul incidebat natalis dies regni, qui in vernum tempus incidit, si verum, quo hæcce hic declaratum est, respiciat.* Sed opinione fallitur. Constat enim ex Josepho, Herodem relictis post festum Pentecostes Hierosolymis, Ægyptum petiisse. Exinde Rhodum Romam posteà navigasse, ut impossibile sit omnino, in vernum tempus, diem Herodiani regni natalem incidisse. Eo vir magnus errore, quòd Galenianam secutus versionem, *hyberno tempore,* Herodem Romam profectum fuisse, superiorique anno fugam Herodis ad Cleopatram contigisse existimat, cùm auctoribus à fugiente festinatio ut se Romam conferret, tantum ut in Ægypto moræ non permitteret. Eodem igitur anno, & Hierosolymis excessit & Antonium adiit, atque verno tempore, Rex creari non potuit. Autumno igitur, natalis imperii Herodiani dies assignari debet; de mense variant Chronologi. Ac Norisius quidem, & secundum Norisium Pagius, Herodem [illegible] regnum, accepisse prodiderunt. Insignem porro ad [illegible] *diadema, dedicavit ut ludis Apollinaribus IV. idus Julias celebratis.* Bellum Antonii cum Augusto conspicere circa dimidium Julii, Agrippâ [illegible] Apollinaribus occupato. *Apud Brundusium gesta vix biennium spatio unâ cum superioribus contingere potuerunt. Unde vel euente Septembri, vel ineunte Octobri, utrumque Imperator ad Triumvir,*

Quonam mense concessum Herodi regnum?

Calv. ann. mundi 3932.

Error Calvisii.

Ba-

Anno ante Dom. [illegible]

[illegible] Ex quibus [illegible] [illegible], Herodem [illegible] Octobri [illegible] anni, vel potius exeunte Septembri, regnum Judææ à Romanis accepisse. Equidem fatemur in eo [illegible] insigne reperiri [illegible], demonstrando, non ante Octobrem Herodi diadema fuisse concessum, cum pace jam compositâ, Herodes Antonium Augustumque animo concordes in urbe Romanâ invenerit. Verùm enim verò ex eâ re sequitur, Herodem neque Septembri [illegible] neque [illegible], Regem à Senatu creatum fuisse, quippe qui Romam non venit, nisi post [illegible] Triumvirorum reditum, qui [illegible] vel exeunte Septembri, vel ineunte Octobri [illegible]. [illegible] Herodianus, quod Triumvirorum in urbem reditui posterius est, jungi non potest. Quibus accedit adventum Herodis inter & Senatusconsultum, quo Rex creatus est, [illegible] vel unius interjectum fuisse spatium. Quod his Josephi verbis satis indicatur: *Antonius intra 7 dies Herodem [illegible] [illegible] dimisit ex Italiâ.* Ex [illegible] [illegible] sed Octobri, regia Herodi majestas primum sit contributa. Fama motuum Italicorum [illegible] deportata fuerat Alexandriam, quam Herodes sese ad navigandum componeret. Instruendæ triremi complures Rhodi dies commoratus est, quibus accuratè perpensis, vix ante principium Octobris, vel initium Novembris, diadema donari potuit.

XVII. [illegible] nunc [illegible] quæstio est, utrùm creato rege Herode, sceptrum à Judæis fuerit ablatum? Id volunt Eusebius, qui multis & antiquorum & recentiorum in [illegible] opinionem. *Herodes Antipatri Ascalonita, & matre Cypride Arabica [illegible], à Romanis Judæorum suscepit principatum, cujus tempore [illegible], Regnum & sacerdotium Judææ, quod prius per successiones [illegible] tenebatur, destructum est, completâ Prophetiâ quæ ita per Mosem loquitur: non deficiet Princeps ex Judâ, neque dux de femoribus ejus, donec veniat cui repositum est.* Quam in sententiam, ut alios [illegible] mittamus, descendit & Augustinus libro de Civit. 18 c. 45. [illegible] ejusmodi etiam opinionis sunt, quæ nostris est [illegible] commentata. *Defecerat de Tribu Juda, & domo David, regium sceptrum atque ducatus, non in Herode, sed in Asmonæis, postquam rerum summa apud Hebræos redacta est ad Herodem.* Cum [illegible], Asmonæos [illegible] sanguine propagatos esse, hanc illustrissimam [illegible] [illegible], *sceptrum Juda in Asmonæis, in Leviâ [illegible], usque ad Herodem perseverasse.* Hujus explicationis antesignanus Origenes, pleriosque ex patribus sequaces habent. Sed à vero vestigio quàm longissimè abest. Notissimum enim est Pauli oraculum, *de Tribu Juda nullum [illegible] altari.* Proindeque Asmonæi, nisi [illegible] violatâ veritate, familiæ Judæ aggregari nequeunt. Nuptiarum ope, Tribum Levi quidem & Judæ aliquando conjunctas fuisse, [illegible] largimur. [illegible] Joram Regis [illegible], Johojada Pontifex uxorem sibi copulavit. Maccabæos verò, vel extra Tribum suam, vel ex familiâ [illegible] Davidicâ uxorem sibi quæsivisse, nullis exemplis argumentisve ducimur ad consentiendum; quod tamen factum fuisse, absque ullo veritatis detrimento, concedi potest. Sed [illegible] in nuptiis ejusmodi aliquid [illegible] est, cur [illegible] Davidi & sceptrum & [illegible] ad Asmonæos permanarit [illegible], [illegible] quàm [illegible] [illegible], [illegible] regerent; quæ enim, cujuslibet Tribus privilegia [illegible] Asmonæis [illegible] quàm sceptrum Davidicum. Præterea [illegible] masculis, regia dignitas in muliebrem potestatem migrare non potest. Concesso igitur [illegible] [illegible], [illegible] in familiam fuisse propagatum, exstantibus adhuc masculis, rectâ lineâ ortum è Salomone [illegible], [illegible], absurdum est atque extra modum [illegible], in Asmonæis, ex lineâ maternâ Regio Davidis sanguine progenitis, sceptrum Legislatoremque de Tribu Judæ quærere. In Josepho virginis sponsi majores Salomonis sanguine cretos, jus regnandi transmittere potius [illegible] quàm in feminas. Quid multa? Si maternâ stirpe Judæ Tribum contingere, ad id [illegible] [illegible] quicquam attinet, quod huic Tribui divinitus est concessum, non minùs hoc in Tribu Leviticâ Sacerdotioque locum habebit, ut qui maternam ex illâ originem acceperit, Sacerdotium vindicare sibi possit. Ad Scenam Judæorum attendere Baronium debuit, *familia matris, non est familia.* Itaque de Levitis sic præcipit Moses: [illegible]

XVIII. Age, de celeberrimo Jacobi oraculo nostram attendamus sententiam, quâ pridem erit, non in Herodis imperio adventum Messiæ, uti vulgo opinantur, certarum sit collocandum. Morientis Jacobi verba sunt, non recedet sceptrum ex Judâ, nec Legislator מבין רגליו de femore ejus, עד כי יבא שילה donec veniat Silo. Hæc est [illegible] versio, de quâ non dicendum. Quid sit sceptrum atque Legislator, videamus. Non assentimur viris eruditis, qui de quolibet Judæorum præfecto [illegible] interpretantur, ut ne durante quidem captivitate Babylonicâ, planè [illegible] מחוקק *Legislator,* quæ adhuc præerat [illegible]. Sceptrum nobis, non principatum quemlibet, *Democraticum* scilicet, vel *Aristocraticum,* sed verè regium significat, quod ex voce *sceptrum* apertè liquet. Sceptrum enim baculus est, regni insigne quo reges majestatis gratiâ utuntur. Talis erat virga [illegible], quam manu gestabat Assuerus. Reges Orientis sceptris [illegible], [illegible] [illegible] Ammianus. *[illegible] in manu baculum, ad latus acinacis. [illegible] [illegible] [illegible] gemmis, diadema adorat, ut Regnus, Rex ipse [illegible].* [illegible] apud Poetam

Hinc sceptra accipere, & primos attollere fasces Regibus omen erat.

De [illegible] Ovidius.

Laeva manus sceptrum, lato regale [illegible]

Denique sceptrum, non regiæ dignitatis nota est, quàm diadema quo soli reges utuntur. Itaque [illegible] Cæsar, [illegible] *[illegible] laureâ diadema porrexit Antonius, [illegible] regiè [illegible] diadematis [illegible].* Ita Aristobulus [illegible] principatum Judæorum in regni formam vertere, *diadema sibi primùs imposuit.* Sapienter Augustinus, *Ex quo de Babylonia captivitate reversi sunt Judæi, Templumque instauratum est, non Reges sed duces vel Principes habuerunt [illegible] & qui Rex est, posse dici Princeps à principatu imperandi, & dux eò quòd sit ductor*

ANNO ANTE D. 40.

exercitus, sed non continuò quicunque Principes, vel duces sunt, etiam reges dici possunt. Neque *Legislator* in Oraculo Jacobæo, ut ipsi à sceptro diversus. Sed Hebraico more, unum idemque [illegible] [illegible] dictandarum Legum facultas competit, quæ sæpenumerò in Principe cum Ordinibus conjunctò, residet. Neque etiam Princeps quatenus eo Rex est, quia summus magistratus. Ut ergo utramque potestatem, & legiferam & regiam indicaret Jacobus, geminam vocem adhibuit. Qui in Scripturis versantur, sciunt Judæ Tribui ascribi Legislatoris titulum, ut Psal. 60. 10. *Juda* [illegible] *Legislator* meus. Quâ de dignitate [illegible] *meum est, meus Manasse, Ephraim fortitudo capitis mei Juda* מחקקי *Legifer.* Vim [illegible] Psalmo 60. Quo titulo ad veram Jacobi allusionem esse [illegible] cut significatio. In Psalmis porrò non quem [illegible] est; erat enim *Legifer Juda*, Davidis in persona, cui summa monarchicaque potestas fuerat contributa. Quod porrò etiam atque etiam observandum, eadem & sceptro & Legislatori auctoritas ascribitur, ne fingamus etiamnum sine sceptro Legislatorem; nobis sanè persuaderi non potest, [illegible] *Legislatorem* fuisse, [illegible] Hebræo [illegible] *Æchmalotarchiæ*, qui [illegible] Scriptura vocantur, *& processit fuit vobiscum filiorum Israel, qui constituti erant super eos.* Quæ nomen nimium Legislatoribus apponunt. Eruditissimus Huetius, qui [illegible] diversi sui generis Sceptro & Legislatori significari [illegible] *est* [illegible] *sceptrum de Juda, quo aeterna Sceptri possessio Judæ spondetur; Alterum Prophetiæ* [illegible] *& dux de semore ejus, quo temporarium, & caducum Judæ præsignificatur Principatum. Tertium est illud, donec veniat qui mittendus est, quo temporarii hujus finis & Messiæ adventus* [illegible] Sceptrum, *æternum spectandumque*, Legislator verò, [illegible] pacis sermo eum ignarissimis. Eodem verbo vox utraque regitur, nec ab utrius contrarium potest, *sceptro* æternum potius quidam temporalem indicari potentiam, aut vice versâ. Aliud est oraculo diversi generis omnino potestatem; alterum fluxam caducamque, alteram cælestem & æternam. Illam in Davide Regibusque ab eo prognatis residentem, veluti summæ Christi potentiæ adumbrationem, hanc futurorum propriam. Illam lapsu temporis dissolvendam, exstincto Sedeciâ, neque restituendam, hanc non temporis injuriâ, non vi, non armis tollendam. Ad utramque potestatem pertinent geminæ oraculi verba, *sceptrum, Legislator.* Exstincto sceptro temporali, evanuit & Legislator de Tribu Juda, [illegible] esse [illegible] sceptrum enim [illegible] legislatà.

XIX. Quandoquidem collata est Tribui Judæ potestas hæc, nunc in disquisitionem venit. De conlati nil est difficultas, etiam [illegible] perit in Christo uno Legislatore, qui possit servare & perdere. Quam potestatem magnificâ descriptione sacri codices prosequuntur. *Hæc dicit Dominus, si irritum possit fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut sit dies neque in tempore suo, pactum quoque meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut sit ex eo filius qui regnet in throno ejus.* Hanc etiam filius Davidis confectam esse dignitatem, cum morte triumphatâ gloriosè resurrexit. *Data mihi est* [illegible] *De hoc sceptro, quod dici* [illegible] *Patriarcha in celeberrimo oraculo. Voluntas* [illegible] *fuerat sententia, cum Tribus Juda, scissa contra omnes partes populi, suam sibi Rempub. habere seorsum ab Israelitico corpore.* Attamen tunc Roboamo sceptrum fuisse datum, credimus difficulter, tum de quo gloriâ non minimum deliberat Jeroboamus, divulsâ regni parte longè majore, quam sub imperium suum ditionemque subjecerit. Concedere alicui sceptrum, beneficium est non pœna; regni autem Israelitici à Tribu Judæ divisio, ultionis naturam induit, castigandæ Salomonis idolatriæ. *Dixit Jehova Salomoni, quia non observasti fœdus meum, & statuta mea, quæ tibi præcepi, omnino lacerabo hoc regnum à te, & tradam servo tuo, veruntamen diebus tuis non faciam propter Davidem patrem tuum, è manu filii tui* [illegible] Tribus Juda, pugnare voluit contra domum Israëlis, ut reduceret regnum illud ad Roboamum. [illegible] Hinc suspicabantur Hæbræi, quod viri Juda reduxerant Davidem cum familiâ ejus [illegible]

XX. [illegible] Judæ [illegible] non possumus, sicut in sententia Petrorum, Peterierum, Casaubonorum, Spanhemiorum præsidio fulcitur. Quo prajudicio, verbis Jacobi exigimus multum indicatur. In fundico divini Vatis carmine, oraculum cuique Tribui proprium esse conscriptum. Singularum cuicunque filiorum loquitur Patriarcha, teste Mose: *Hi sunt Tribus Israëlis XII, hoc est, quod dixit illis pater, cum benediceret benedictionibus propriis.* [illegible] dicitur, *Juda, te celebrabunt fratres, soli,* [illegible] *Leonis Judæ:* [illegible] *sceptrum* [illegible] *dicit,* ad Judæ pertinere specialiter [illegible] Primum omnium, vox *Juda* usurpatur homonymè, cum in uno eodemque loco, modò solam Judæ Tribum, modò Israeliticas Tribus, omnes Judæ conjunctas designat. Solius Judæ est, *Juda, laudabunt te fratres.* [illegible] Israëlis. Ideòque veri Judæ, hoc [illegible]

Pf. 108. 9.

Jerem. 33. 20.

Gen. de Sap. Salo. [illegible]

1 Reg. 11.

Deut. 9. [illegible]

1 Sam. 19. 41.

[illegible]

Quod Juda [illegible]

Gen. 49. 28.

Quando Judæ datum sceptrum

[illegible] non possunt. At si commune sit Tribuum [illegible] *Sceptrum ex Juda*, [illegible] sublatum iri. [illegible] vox Juda, non soli Patriarchæ hujus potestas restringeretur, sed alias quoque Tribus complecteretur. Illud unum sequeretur, Messiam Jacobi sanguine quidem non Judæ tamen Patriarchæ semine esse creandum. Quid multa? [illegible] significatur, cui Sceptrum à [illegible] est. Datum autem Tribui Judæ, [illegible] Tribus Israeliticas oppositione, uti liquet ex oraculis: *Pepigi fœdus cum electo meo, juravi Davidi servo meo, usque in seculum* [illegible] *usque generationem generationem tuam.* Sceptrum autem, ut diximus non semel, Tribus Juda, Davidis in familiâ possidebat. Vix se expediunt [illegible], qui vocis Judæ extendentes à [illegible] eâ contineri cæteras Tribus [illegible]. Concessum esto Mosis oraculum Tribum Judæ pro [illegible] Tribus Israeliticas Judæorum nomen participasse, quod doctissimo Cunæo negare placet. *Quid illud est, quod totiens & tam facetur, ait Eusebius, XII. Tribus in universum [illegible] Judæorum nomine appellatas? Est hic Eusebius* [illegible] Josephus, qui Israelitis in Mesopotamiâ & Babyloniâ habitantibus, Judæorum nomen imposuit? [illegible] *erat Judæorum multitudo,* [illegible] *quam Pontifices ac reges, haberent* [illegible] *Judæorum* [illegible], *sed quantum Judæorum ultra Euphratem haberet.* Similiter in [illegible] & Anilei, ubi ipse Josephus [illegible] nomine *Judæorum* donavit. Nec aliæ Tribus id appellationis respuebant ob [illegible] meritum, quod unà cum Hierosolymitanis, penes quos Templum erat, coiverant post soluta vincula Babylonica.

XXI. Quid ea phrasis sibi velit, *legislator de pedibus*, paucis expediendum. Non nobis probatur, quam ex Aben Esrâ explicationem suppeditat Petavius. Exprimi putat morem Leonis & habitum, qui capta prædâ laniatâque sibi [illegible] solet & incubare, neque vi ulla detrahi [illegible] patitur, quidquid amplexus fuerit. Ad hunc modum Jacob ait, Judam, hoc est Tribum ipsam, postquam semel principatum acceperit, non prius extorqueri passurum sibi quàm Christus advenerit. Quod eâ *de femore ejus*, Petavio valet idem ac *de cruribus illum amplexuque suo, quos stringit.* Nobis autem plus hac in explica[illegible] Etenim מִבֵּין רַגְלָיו *de inter pedes*, non cum *Leone*, sed cum *Legislatore* copulatur: quæ cùm, è *manibus*, non *cruribus* fieri debent. Quippe manibus, non pedibus homines ea tenere, quæ sibi nolunt eripi. 2°. Sceptrum à Mose fuisset, [illegible] *sceptra tenenda legis, sceptrum non* [illegible] notionis, quam, ut nostra memoria est, abest à sensu Scripturæ. Denique invicto argumento opprimitur, cum Sceptrum Tribui Judæ sit prius abdicatum, quàm venerit Messias. Cur nodum in scirpo quærimus? Scriptura palam docet quid sit *de inter pedes*. Quippe secun[illegible] *quæ egrediuntur* כִּי רַגְלָיו *ex eo*[illegible] Quibus hæc esse, [illegible] ut ex collatione Geneseos [illegible] esse eâ [illegible].

XXII. Nunc lectores nobis expectare videntur, tempus ut assignemus, quo Judæ sceptrum ablatum fuit. Clarissimus Huetius, sceptri proprietatem ab usu distinguit, [illegible] suum usque, Davidis in [illegible] esse putat. *Et si*, inquit, [illegible] *à Tribu Juda sit aliquando ablatum, ipsa tamen proprietas, ipsum jus, auferri non potest.* [illegible] *jus ad sceptrum, sive sceptri* [illegible], *sceptrum recte appellari potest & solet.* Nobis autem nunquam persuaderi poterit, Virginis sponsum Josephum ejusque patrem Jacobum, qui & minimâ condi[illegible] paupertate obscuritateque jacentes, ut [illegible] gestatoribus esse habendos. *Fabrum* sane Josephum [illegible] ejus ad se [illegible]. Quicunque animo & cogitatione Scripturam percurrit, ille deprehendit non usum modo, sed & regni proprietatem, ab ipso annuente Deo ante Christi natales, familiæ Davidicæ fuisse abdicatam. Auctor Jeremias de Jechoniâ, *Non erit de semine ejus vir qui sedeat super thronum David, & potestatem habeat ultra in Juda.* [illegible] *non juxta eum, donec veniret cujus est jus ipsum,* [illegible]. Quinam regni proprietatem una cum usu abrogari, nemo non videt. Hoc observatum Irenæo. *Jechonias*, inquit, *& qui ab* [illegible] Judaici conspiratione, omissâ Davidis familia, imperium in Simonem Pontificem translatum fuerat. *Simonis verbis accensa multitudo, postrâ secutione, unquam est melioris spei concepere, ita ut non ore totus populus acclamaverit,* [illegible] [illegible] quod [illegible] Duces & [illegible] usque, Asmonæi sanè qui duces & Reges Judæorum extitêre, tyrannis nomine sunt inferendi, quibus jus imperandi nullum competebat, quod Davidis in [illegible] fuerat atque conservatum. Quid multis? Josephi majores jus Asmonæorum agnoverant, eorumque imperio obedientes se effecerant; imo Herodi Josephum ipsum dixerat sacramentum, quod cum regni proprietate atque jure pugnat omninò.

XXIII. Si verum tam & vetustæ sententia est, sceptrum ausise Juda cum exstincto Sedeciâ ultimo sanguinis Davidici rege, gens Judæorum captiva ducta est Babylonem. Nullus tunc legislator, nullum sceptrum ei populo fuit, in barbaris regionibus degenti, alienique juris [illegible]. [illegible] impetum, qui pronunciant, *durante captivitate Babylonicâ, non plane recessisse* מְחֹקֵק *legislatorem.* [illegible] potestati [illegible] dendam arguet, absque exemplo quæ nulla est

Anno ante Dom. 4920.

Gen. 49. [illegible]

An jus Sceptri ad Messiam usque retinuit Davidis familia?

[illegible] Demonst. Prop. 9. c. 11.

Jerem. 22. 30.

Ezech. 21. 27.

Iren. L. 3. c. 31.

Joseph. L. 13. c. 11.

Psal. 89.

[illegible]

Euseb. L. [illegible]

Lib. 18 c. [illegible]

Quid de [illegible] Jacobus [illegible]

Petav. [illegible]

Non Sceptrum Judæ [illegible] Babylonem [illegible]

Anno ante Dn. 40.

est in gente captiva? Equi[illegible] potestatis ejusmodi, quam Judæ [illegible] [illegible] Judæ [illegible] ad huc usque [illegible] in Patri[illegible] Judææ præerant. Quippe Theodosius docet, *Apostolos ad exigendum aurum atque argentum, à Patriarchâ certo tempore dirigi, qui à singulis Synagogis exactam summam atque susceptam ad eundem reportent.* [illegible] potestas illa tunc, quam Babylone Æchmalotarchæ [illegible] & sceptrum & autoritas legislatoris ex Judææ. Post [illegible] Judæ[illegible] servitutis, reviviscit quidem in populo [illegible], sui juris fuit, condere leges, creare magistratus, sontes morti addicere potuit, nullum tamen huic populo sceptrum, quia nulli *reges sed duces*, qui *Aristocratico non Monarchico jure* præerant. Quin etiam id autoritatis, in Tribum Leviticam collatum est. Venienti Hierosolymam Alexandro Magno Jadus Pontifex obviam ivit, Supplicationes indixit populo, coronatâ urbe portas aperiri jussit, omnia denique gessit quæ gentis Ducem decebant. Regnante in Syriâ Antiocho Epiphane, periit & Judæorum *αὐτονομία* tyranno imperium subditorum. Itaque ubi Tyrum venit, tres [illegible] Hierosolymitano Senatu missi, contra Menelaum [illegible] Qui pecuniâ suâ effecit ut tres illi [illegible] morte [illegible] Pontificem, totius populi consensu, translatum est imperium. Defuncto autem Hyrcano, filius ejus Aristobulus *principatum in regni formam vertere capiens, diadema sibi primus imposuit.* Denique Judæorum Respublica variis ex Tribubus conflata, autoritate suâ excidit, cum Romanorum esset adacta jugo. Nulla tum genti majestas, nullum imperium, *αὐτονομία* nulla. Rex Aristobulus captus Romam abductus, ipse tandem veneno sublatus, filius Alexander securi percussus: quæ ante creationem Herodis in Regem contigêre. Denique imperium in Romanos translatum fuisse docet Herodis inauguratio, qui non à Judæis, sed à Senatu Romano diademate ornatus est. Maximum Judææ subjectionis argumentum, cùm gens hæc ab aliena potestate Reges accipere invitissimè cogeretur. [illegible] *Cum tota gens Judæorum fidem suam jurejurando obligasset Regi & Cæsari, Pharisæi soli non juraverunt, excedentes sex millium numerum.* [illegible] qui Judæorum principes creabant pellebantque ad arbitrium. Hinc Archelaus Herode mortuo, *ostendit se à Regio nomine, quod ab autoritate & assensu Cæsaris pendebat, [illegible] testamento patris confirmatio.* Quod si *sceptro & legislatore* [illegible] de eo non est ambigendum, utique sceptrum & legislator recessêrat ex Judæis, cùm sub ditionem Romanorum cecidêre. Ut Jacobi Prophetia tunc impleri non potuerit, cum regnum Judæorum Herodi delatum est; vel concessio, Judam [illegible] Patriarchæ posterum, sed alios quoque [illegible] compositum significare. Id nobis certissimum, Patrum antiquissimos, in celeberrimo oraculo nascituri Messiæ tempus non quæsivisse, neque in Herodiano regno com-

plementum [illegible] collocasse. Non Justinus ille martyr qui post Messiæ mortem, impletam esse vaticinationem putat. *Porro nunquam prius in gente vestrâ esse desiisse neque Prophetam, neque principem ex quo imperium accepit ad illud usque tempus quo & natus & passus est hic J. Christus, ne impudenter quidem, vel docere audetis, vel probare potestis. Nam Herodem Ascalonitam, sub quo passus est Christus, allegantes, nihilominus decenter in genere vestro fuisse sacerdotum antistitem, adeò ut etiam tunc haberetis, juxta legem Mosis, offerre oblationes, & legitima alia custodire; tum autem Prophetas, successione sua, usque ad Joannem exstitisse, quemadmodum tum quoque, cum Babylonem adductus est populus vester, terrâ vastatâ, & sacris vasis sublatis, non desiit esse ex vobis Propheta, qui Dominus & dux & princeps populi vestri fuerit. at post J. Christi ortum in genere vestro manus flatuum & mortem, haud quaquam Propheta extitit, neque exstat.* Neque Tertullianus, regnum Herodis habetur pro complemento Prophetiæ Jacobi. Alioquin illam silentio non præteriisset, cùm desumpta ex scripturis utensilis, tempus nativitatis Dominicæ demonstrat, non omisit sane LXX. Danielis Hebdomadas, Judicio atque argumento. [illegible]

XXIV. Singulorum explicationes non [illegible] [illegible] propemodum liceat. Patriarchas Judæ posteris sceptri [illegible] [illegible] Erat [illegible] erat cum Josue filiis potestas omnis in familiâ [illegible] Judæ [illegible] usque ad Messiam [illegible] [illegible] Aliisque in Senectâ [illegible] hoc recuperare debuit in Christo. Sic igitur vertenda sunt verba morientis Prophetæ, *Sceptrum legislatorve de Juda surgens crescit, ab eo non recedet in perpetuum, quia venit Silo.* Quæ interpretatio, & ad verba [illegible], & ad scopum Spiritus Sancti optimè quadrat. Quippe עד non solum significat, *donec, usque,* usurpatur etiam pro *perpetuò*. Quemadmodum apud Mosem, *Dominus regnabit in sæculum* ועד *& perpetuò*. Similiter apud Esaiam, *sidite in Domino* עדי עד *usque in sæculum, perpetuò*. Tribui Judæ abrogatum fuerat imperium temporale, quod in Leviticam migrarat. At Messiæ adventu, receptum Judæ sceptrum, vel potius, quod regnum Christus sortitur, cui nec rerum metis nec temporis ponuntur. Expressum sidem afferit Angelus; *Jesus erit magnus, & filius altissimi vocabitur, dabitque ei Dominus Deus sedem Davidis patris ipsius, regnabitque in domo Jacobi in æternum, & regni ejus non erit finis.* Hæc est, ut vero fatear, mente oraculi, quo quid discedit Judæ? Quid ad gloriam ejus vel cactum usque evehendam aptius esse potest, quàm quod æternum Regem cæli terræque Dominum, pro[illegible] susceptum?

XXV. Hactenus de celeberrimâ Jacobi vaticinatione, in quâ inveniri fatemur, quæ varias [illegible] explicationes nobis non probantur. Ut autem probabiles explicationes [illegible] Baronius afferat, contendit, *cessisse penitus sceptrum Juda, quod Herodes Idumæus, gentilis homo, postea proselytus, Judæorum regnum capessivit.* Quæ posita geminum asseruntur errore, cùm Herodes, nec gentilis, nec proselytus fuerat. Gentilem fuisse Herodem, [illegible] arbitrabuntur, qui [illegible] apud Josephum adhibendum esse putant.

Theod. [illegible] de Judæis.

2 Mac. 4. 44.

Joseph. l. 13. 19.

Joseph. Antiq. l. 17. c. 3.

Joseph. l. [illegible]

Just. [illegible]

Luc. 1.

Baron. [illegible]

Anno Ante Dom. qo.

[illegible]tur. Baronius sanè paganus à loquentur, cum [illegible] Idumæique [illegible], in Herode resideret non potuerit. Hyrcanus, verba sunt Josephi, Idumææ urbes cepit Adora & Marissam, [illegible] eisque omnibus Idumæis edixit ut circumciderentur, nisi mallent [illegible] sedibus. At illi amore Patriæ admiserunt & circumcisionem, & reliquam [illegible] Judæorum [illegible], atque ex eo tempore Judæi esse cœpere. Quod [illegible] amplius [illegible], ante Æram Christianam contigerat. Viderat ergo Baronius, [illegible] Herodem [illegible] Epiphanio non ignoramus. Sed longè potior nobis est Josephus & antiquorum de Judæis, de rebus Herodis auctoritas, quàm Patrum, qui sæpius sæpè traditionibus credulos se præbuêre. [illegible] est, [illegible] Judaismum amplexus est. Quos [illegible] à Christo, Væ vobis, Scribæ & Pharisæi [illegible] circuitis mare & terram, ut faciatis unum Proselytum. Atqui à teneris unguiculis [illegible] Herodes debebant, [illegible] ad exemplum, octavo die circum[illegible] Judaicum [illegible] Antipater [illegible] non Herodem in Proselytorum albo [illegible] ordinem, [illegible] est Josephum, qui [illegible] Herodis accuratè scripto complexus est, ejus circumcisionem prætermisisse silentio, cùm [illegible] qui abdicatâ Ethnicorum [illegible] Judaismum [illegible]. Cùm autem Proselyti non magni fierent apud Judæos, quis credat Hyrcanum Regem Pontificemque Judæorum, affinitate sese devincire cum Herode voluisse, desponsatâ illi antequam Rex crearetur nepte Mariamne, si [illegible] præputium deposuisset?

An Herodes alienigena?

XXVI. His porro de causis Patres Herodem existimarunt Proselytum, quia patriâ Ascalonitam imaginati sunt, quem si scivissent Idumæum, opinione sanè suâ decessissent. Dissimulare quidem non possumus antiquissimam esse sententiam, cùm legatur apud Justinum martyrem: Nam Herodem Ascalonitam, sub quo passus est Christus, allegantes, [illegible] in genere vestro fuisse [illegible]. Quæ Traditio prodigio [illegible] sub Herode magno passus est Christus, qui regnante Archelao [illegible] quis fuerit? Quæ tam vera sunt, quàm [illegible] Patrum [illegible], & horum [illegible] qui de Ecclesiâ optimè meriti sunt. Sed non præclarè comparatum est, quod eruditorum nonnulli, Historiæ [illegible] veterum, Patrum ad scripta dirigant, [illegible] regulâ [illegible] Cùm itaque constet ex Josepho Herodem Antipatro Idumæo ortum esse, Ascalonitam fuisse impossibile est: Ascalone nil pertinente ad Idumæam. Quod [illegible], & [illegible], qui Apostolica penè tempora contingebant, & quod magni est in hac re [illegible], Palæstini, de Herode tamen erravit tam turpiter; Africanus, Eusebius, Epiphanius, Theodoretus Herodis in patriâ, atque natalibus similiter peccasse, quid mirum? Cur porrò Ascalonitæ Herodem existimarentur, ex [illegible] Antipater Herodis avus Ascalonitarum amicitiam coluerat, ut si Regis Alexandri gratiâ excidisset, Ascalonem [illegible] fœdere posset, atque Alexandri [illegible]

Joseph. l. 14. c. 2.

tum. Sed & præclaris operibus Herodes eam urbem ornaverat, ædesque regias apud Ascalonem, Salomæ sorori possidendas tradiderat. Quid igitur, Judæus Herodem inferemus necne? Non tam Baronium, quam Natalem Alexandrum in hac historiæ luce, [illegible] tem. In Herode magno scripsit Judæus desiit [illegible] illi enim [illegible] fuit non Judæus, qui [illegible] [illegible]

[illegible]

quem Ascalonitam dicebant, qui tamen Josepho, non Ascalonita est, sed Idumæus. Casaubonum quod attinet, quid his asserimus? Mirum est, [illegible] Patres, [illegible] apud Africanum, non deprehendisse [illegible]. Num ergo credidit, Patres Herodem Judæum credidisse? Porrò cùm quæritur, Herodes alienigena fuerit necne, vox alienigena in homonymiâ [illegible]. Cui tollendæ, Judæi [illegible] sunt dividendi, in naturales scilicet, ascititios, & proselytos. Omnis quidem proselytus ascititius est, at non omnis ascititius proselytus. Judæus naturalis, sanguine Jacobi ortus erat. Judæus ascititius, non ex Jacobo quidem ducebat originem, octavo tamen die præputium deposuerat. Judæus Proselytus, nec Jacobo genitus fuerat, nec octavo die circumcisus, sed compos rationis, admissâ circumcisione & baptismo Mosaicam disciplinam susceperat. Paulus Judæus erat naturalis; Izates Rex Adiabenorum Judæus erat Proselytus; Herodes Judæus ascititius, qui ex Idumæis in Judæos transcriptus, ortus tamen à parente circumciso, [illegible] non in Ethnicâ superstitione, sed [illegible] in Religione natus & educatus. Distinctionis nostræ fundamentum non in [illegible] modo, sed etiam in scripturâ reperimus; Si quis [illegible] aliis videtur habere in carne de quo confidat, ego magis habeo, circumcisus octavo die, ex genere Israëlis, Tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis. Quæ explicatione non inelegante illustrat Theophylactus. Circumcisus octavo die [illegible], in quo [illegible] gloriabantur. [illegible] [illegible] Tribu Benjamin, hoc est ex parte probatiore, [illegible] Sacerdotum [illegible] fuerunt, Hebræus ex Hebræis. Quod ad majorem [illegible], ex probatis sum Judæis. Poterat enim aliquis esse [illegible] [illegible] Hebraicâ linguâ [illegible], hoc est [illegible] & [illegible]. Rectè & [illegible] [illegible] Herodem [illegible] Josephus Judæum appellat,

Casaub. Exerc. 1. [illegible]

Phil. 3. 5.

Theoph. in Philipp.

Anno ante Do. 40.

ponit: *Apud Cæsaream quoque, inter Judæos incolas & Syros, de jure pari certatum, vana contentio est. Nam Judæi patriam conditorem voluerunt esse, quòd urbis ejus conditor Herodes rex fuerit, genere Judæus.* Insignis sanè locus, quo Baronianus error evellitur. Nempe quorum majores genti Judaicæ ascripti erant, illi & ortu Judæi censebantur, etsi sanguine Jacobi, clari non essent. Paulus civis Romanus erat: *Ego,* inquit, *natus sum civis,* quia Tarsus donata civitate fuerat; Tribunus etiam civis erat, *ego multâ summâ civitatem istam acquisivi.* Quomodo Paulus natus civis, sic Herodes natus Judæus, cùm Proselytus, Claudii Lysiæ partes similes fuerint: itaque Antigonus, militibus Romanis ingerebat: *Iniquum se facere, qui Herodi regnum afferant, homini privato, & Idumæo, hoc est semi-Judæo.* Nonne potuit objecisse Herodi, à Pratio [illegible], & sordidum ex Afkalonitâ Hierodulo natum eum, ut Diademate indignus haberetur? Herodem tamen *semi-Judæum* appellabat Antigonus, quia non à Jacobo quidem ducebat originem, sed à majoribus, qui olim à gente Judaicâ erant ascripti. Ab incunabulis Herodem Judæum fuisse, eâ certâ ducitur conjecturâ, quòd cum cæteris pueris ludum literarium frequentaret, Manachemus Essenus, *eum regem Judæorum salutavit.* Scholas verò cum hominibus circumcisionem exprobrantibus Judæi non frequentabant in Palæstinâ. Nobis igitur non est in dubio quin de Herode Afkalonitâ fabula, ab ejus nominis hostibus, quemadmodum & Augusto objectum ab Antonio, *proavum ejus Afri generis fuisse, & modò unguentariam tabernam, modò pistrinum, Ariciæ exercuisse.*

Anno ante Do. 39.

ANNO U. C. 715. PER. JUL. 4675. JUL. 7. AUGUSTI 5. HERODIS 2. *ante Dom.* 39. *Ind.* 27. B. *Lun.* 1. *Epact.* 6. *Epact. Ind.* 6.

COSS. *Marcus Censorinus*, *Calvisius Sabinus.*

I. CÆsar cùm primùm barbam raderet, splendidè diem eum festum egit, & publicum epulum dedit. Ab eo tempore genas leves servavit, sicut alii serviebant, jam enim Lenam omnes cœperant, iidemque *Servilianam*, cùm Sinelum eis proprerebat, eadem ut expeteret. Quæ Triumviri ab initio magistratus egissent, omnia Senatum rata esse jussit. Propter bella civilia, nova vectigalia à Triumviris excogitantur, in Senatum adscripti à libertinis non modò, sed etiam è servis. *Maximum* quemdam quæstorem ostentantem, dominus agnitum abduxit, idque impunè factum ei, qui ausus esset magistratum petere. Alius quidem servus, inter prætores deprehensus, de rupe Capitolinâ dejectus est, prius manumissus, ut eum dignum supplicium in eum statueretur.

II. Populo Romano in optatis erat, ut pax Triumviros inter & Sext. Pompeium componeretur. Cui concludendæ, primùm de conditionibus per internuntios actum, deinde apud Misenum, Cæsar & Antonius cum Pompeio in colloquium venerunt. Pacis hæ fuêre conditiones; fugitivis dari libertatem; exulibus omnibus, suis percussoribus Julii Cæsaris exceptis, reditum cum impunitate concedi, & tricesimæ bonorum, quæ publicata fuerant, ipsum Pompeium Consulem augurernque creari; ut ex paternis facultatibus ei modò septuagies sestertium; quinquennale ei esse imperium in Siciliam, Sardiniam & Achaiam. Quibus temporibus peractis instrumenta apud Vestales deposuerunt, ac deinde dextras mutuò junxerunt, seque invicem osculati sunt. Cœnâ & invitatione ad convivia, sors evenit Pompeio primus ut præberet epulum, cui accumbenti Menas hæc locutus: *Vis ancoras navis nostræ esse fitamque, ut non Siciliæ modò & Sardiniæ, sed & imperii Romani dominum?* Pompeius ut eum audivit, *facere Menas,* inquit, *oportebat id, nec mihi prænuntiare, nunc quidem rebus præsentibus acquiescamus neque enim meum est pejerare.* Egregium Ethnici dictum, Christianis principibus propositum ad imitandum. Cæterùm & urbanum hoc in loco Pompeius haud absurdè, cum in navi Cæsarem & Antonium cœnâ exciperet dixit, *in carinis suis se cœnam dare,* referens hoc dictum ad loci nomen, in quo paternam domum ab Antonio possidebatur.

III. Pace compositâ, Antonius cum familiari suâ Cæsari mandatâ excessit Italiâ, ducens secum Octaviam ex quâ jam filiam suscepérat. Quibus liquidò constat, non anno superiore Antonium in Græciam transmisisse, uti censent viri eruditissimi Usserius atque Noresius. Quippe non priùs celebratæ sunt Antonii Octaviæque nuptiæ, quàm superioris anni September labebatur. Quin etiam tot cœlibis annis matrimonium ea esse contractum, nil tamen liberorum ex Antonio & Octaviâ procreari eo anno potuit. Neque etiam currentis anni initio Athenas venit Antonius ut censet Pagius, si susceptâ jam ex Octaviâ [illegible] Italiam reliquit. Antonium porrò in Græciam reversum permultum de tempore egit, ac simul ut suæ cupiditati satisfaceret, simul ut quæ [illegible] Pompeio Provincias traderentur, urbes expoliabat. Ibi Bacchum se alterum nominavit, idque nomen sibi tribui ab aliis voluit. Cùmque Athenienses inter reliquos honores ei etiam Minervam despondissent, probare se ad matrimonium dare, dotis quæ nomine quadragiès sestertium exegit. Quadragiès verò sestertium Gallicarum sunt librarum 3°. 125.

IV. P. Ventidium in Asiam præmiserat Antonius, ut Parthorum progressus impediret. Ventidius celeritate adhibitâ ad Labienum ante pervenit, quàm properantis adventus cognosceretur. Territum adventu suo profligavit, fugientem in Syriam insecutus est, deprehensumque ad Taurum montem ulteriùs progredi prohibuit. Eo loco complures dies oppositis invicem castris quieverunt; Labienus Parthos, Ventidius legiones expectante. Parthi antequàm se Labieno conjungerent, summo mane ad tumulum ubi castra Ventidius sua posuerat, accesserunt. Cùm jam in sublime evasissent, Romani decurrentes eos per declive præcipites egerunt. Labienus autem cùm se ad pugnam composuisset, videns militum animos fugâ Parthorum consternatos, sub noctem fugere aliquò instituit. Veste mutatâ cùm aliquamdiù in Ciliciâ latuisset, à Demetrio quem Cypro præfecerat Antonius deprehensus, captus est. Sic Cilicia à Ventidio recepta. Pharnapates Pacori legatus Amani montis angustias tuebatur, bisecum aliquamdiu in discrimen conjecerat, cùm subitò Ventidius superveniens & suos servavit, & Pharnapatem cum Parthorum multis occidit; atque Syriam sine prælio recepit. Quibus perfectis, ab Antigono Judæorum Rege, Antiocho Malcho Nabatæo pecuniæ multum exegit, quod Pacorum auxilio juvissent.

V. He-

Anno ante Do. 39.

V. Herodes ex Italiâ reversus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tùm ex conductitio, tùm ex sui generis militia, properavit per Galilæam contra Antigonum, adjutus à Silone & Ventidio, ad quos Delius ab Antonio missus fuerat. Galilæam verò habet, Galilæam expugnavit Græcâ edit. [illegible] persuasi à Delio ut Herodem in regnum suum deducerent. Captâ Joppe properavit Massadam, ad obsidendam eliberandam familiam quam ibi deposuerat. Quâ receptâ & expugnato Ressâ Castello, petebat Hierosolymam [illegible]. [illegible] Hierosolymæ tractum castra posuisset, etsi [illegible] imperitum [illegible] jussit [illegible], si bono publico [illegible] ad salutem [illegible]; pollicitus [illegible] est [illegible] tradiderunt. Antigonus vero, conversus ad Silonem & Romanos [illegible] sermone, dicebat eos iniquum facere, qui regnum alienum homini privato & Idumæo, cum id more gentis deberetur successioni generis. Tum verò Silonem largitione corruptum esse patuit. Subornatis enim aliquot militibus, qui commeatum & pecuniam in alimenta flagitarent, [illegible] corpus exercitus & partes obvium. At Herodes [illegible] Romanos ne se desererent, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quam ab incolis relictam occupaverat, comportaverant, ut suppeditari necessaria militibus possent. His peractis Romanorum exercitum hibernatum dimisit in recens deditas regiones, Idumæam, Galilæam & Samariam.

Anno ante Do. 38.

Anno U. C. 716. Per. Jul. 4676. Jul. 8. Augusti 6. Herodis 3. ante Dom. 38. [illegible]

Coss. Appius Claudius Pulcher, C. Norbanus.

I. CÆsar Liviam uxorem captam cum filio Commune copulat. Filia erat hæc Livii Drusi, qui ex proscriptis unus post pugnam Pharsalicam [illegible]. Conjux verò Neronis quo cum bello Perusino anno urbis 714. [illegible], [illegible] jam mensem gravida [illegible]. [illegible] à Pontificibus, [illegible] cum progenitum deceret, responsum est; [illegible], [illegible]. Tiberium [illegible] Cæsar [illegible] Liviam ipse maritus patris loco. Cæsar filium quem hic conjux Livia peperit, Neroni patri reddidit. Nero paulò post moritur. Cæsarem filios Tiberium, Drusumque tutorem reliquit. Quâ de re dictum, fortunatis [illegible]. [illegible] Victoria [illegible], cujus Livia jam erant filii Tiberius & Drusus. Post [illegible] Drusum [illegible].

II. Contractis cum Liviâ nuptiis, [illegible] [illegible] Octavius. [illegible] [illegible] est. Dein meditatum Pompejo bellum [illegible], cujus hæ causæ fuerunt. Menas quem Pompejus de administratione [illegible], & [illegible], & filio [illegible]; [illegible] ad Cæsarem qui de pace egerant, & se & Sardiniam cum classe & exercitu ei tradidit. Neque Pompejus publicum [illegible], [illegible] ordinem [illegible], [illegible] & Senatorium & equestribus [illegible]. Non hoc tantum, nomine Cæsarem accusabat Pompejus, sed propter Achæam quoque [illegible]. [illegible] Pompejum, neglectis pacis conditionibus fugitivos recipere, [illegible], classis in Italiâ [illegible] querebatur. Pompejus ergo Menecratem libertum misit in Italiam, ejusque operâ Campaniæ oppida infestavit. Hoc cognito Cæsar pactorum literas à Vestalibus repetens, [illegible]. [illegible] cùm Brundusium usque accessisset ex Græciâ, territus prodigio quod lupus in prætorium suum introisset & milites aliquot laniasset, specie belli [illegible].

III. Interea hostilibus animis Cæsar Pompejusque in bellum ruebant. Prælium apud Cumas Menecratem inter & Calvisium Sabinum commissum est. A parte Cæsaris plures naves amissæ; sed Menecrates interfectus [illegible] Pompejus victoriam sibi vindicaret, & Cæsar cladis suæ solatium haberet. Non multo post, Apollophanes prætervagantem cum Sabino Cæsarem adortus, eum ad terram confugere compulit. Postridiè ventus in Cæsarem [illegible], ut prius [illegible] exiguum jam videretur. Hac acceptâ clade, spe Siciliæ potiundæ abjectâ erat [illegible]. Pompejus autem magis tum elatus animo, verè Neptuni filium se credidit, vestemque cæruleam induit, &, ut quidam referunt, equos, virosque vivos in fretum conjecit.

IV. Hymettii Athenis Antonio, [illegible] Ventidii res prosperè gestæ narrantur. Victoriæ gratiâ ille præbuit Græcis epulum, ludos [illegible] ipse [illegible] gymnasiarchus. Profecturus ad bellum coronam sumpsit ex sacrâ oleâ, atque [illegible]. Interea Ventidius cùm Pacorum [illegible] in Syriam [illegible] profectus, [illegible] quod legiones etiam in hybernis [illegible] dispersæ, neque [illegible] [illegible] Pacoro [illegible], Regulum quemdam Chananæum, quem [illegible] Parthos [illegible], [illegible] in honore habuit. Ac quasi [illegible] facere [illegible] vellet, [illegible], ne Parthi transitum apud Zeugma omisso, [illegible] flumen traducerent. Sic deceptus per Chananæum Pacorus qui longiori iter delegerat, Ventidius collegit exercitum. [illegible] est hostem castra succedere, donec [illegible] [illegible]. Parthorum omnem [illegible] Euphratem & Orontem [illegible]. [illegible] amplius millium [illegible]. Ipse Pacorus fortissimè dimicans periit. [illegible] per urbes quæ defecerant [illegible], Syria [illegible]. [illegible] Syri [illegible] prosequebantur. Hoc cùm in Parthiâ nuncium esset, Orodes pater Pacori, qui paulo ante vastatam Syriam, [illegible] Pacorum Romanorum [illegible], repentè filio mortuo & exercitu clade mulctâ, ex dolore in furorem vertitur. Multis diebus non [illegible], non cibum sumere, non vocem mittere, [illegible] factus videretur.

Post

Anno ante Do. 38.

Post [illegible] verat, nihil aliud quàm Pacorum vociter. Pacorum ille videri, Pacorum audire videbantur.

V. Tempus mortis Pacori in [illegible] anno Per. Jul. 4675. ante Æram Christianam 39. hoc est superiore anno [illegible] Parthis [illegible] cladem magnam [illegible] Usserus; cujus & opinioni [illegible] est Clarissimus Norisius. Quam in Chronologiam hæ rationibus pugnatum. Prima Ventidii de Parthis victoria qua Labieno fugam [illegible], & secunda quâ Parthorum Princeps Pacorus morte mulctatus est, ad diversos utique annos pertinent: testimonioque est Ventidius, ob adventum Pacori [illegible]: quòd Romanæ legiones [illegible] in hybernis dispersæ. Atque prior Parthorum clades [illegible] annum est [illegible]. Quæ [illegible] tempestate contigit, quæ apta est bello gerendo. Tùm complures dies oppositis [illegible] castris quieverunt, Labieno Parthos, Ventidio Romanos [illegible]. Tum [illegible] & Syria recepta. Quæ à Ventidio gesta [illegible] Antonio [illegible] cum [illegible] anno superiore constituta. Hinc argumento [illegible] Dio. [illegible] Antonium [illegible] Ventidium [illegible] Antonius [illegible] ipse [illegible], [illegible] P. Ventidium in Asiam præmisit. In Græciam autem anno superiore venit Antonius jam [illegible], quam ex Octaviâ susceperat ut [illegible] Plutarchus docuit. Secundum in Usserianam Chronologiam argumentum [illegible] ex Josepho. [illegible] in Hybernis fuerant, [illegible]. Cùm autem & Herodes ex Italiâ redierat, & Joppen Hierosolymamque urbes expugnaverat, [illegible] hyems, hæc ab illâ sanè diversa est, quæ Julianis [illegible] Januario & Februario [illegible]. Neque enim credibile est, Herodem qui mox Juliani VI. [illegible] Palæstinam, [illegible] exercitum, [illegible] regno, urbes expugnare, exercitum [illegible] regiones hybernatum dimittere. Luce igitur clarius est, hyemem cujus meminit Josephus illam esse, quæ [illegible] Januario Februarioque [illegible], [illegible] cladem Pacorianam hac hyeme posteriorem [illegible]. [illegible] argumentum [illegible] Antonii in Orientem profectio, quæ in annum Pacori [illegible]. [illegible] Syriæ urbes Parthis capere, Ventidius contra Antiochum Samosatenum [illegible] ducerent, hoc agenti Antonius subitò supervenit. Jam verò anno superiore Antonius in Syriam non contenderat. Consistebat adhuc in Græciâ, ex quâ evocatus à Cæsare ut bellum inferrent Sex. Pompeio, Brundusium usque accesserat, [illegible] in Græciam [illegible].

VI. Non est igitur de Chronologiâ nostrâ [illegible] [illegible] præsidio est Dion [illegible]: Cùm Sext. Pompeius [illegible] *Cæsar necessario bello contra eum suscepto [illegible] navalibus prœliis dubio eventu pugnavit. [illegible] Legatus M. Antonii, Parthos in Syriâ [illegible]* gressos [illegible]. Quibus [illegible] bellum [illegible] Pompeio, & Ventidii cum Pacoro, in diversos annos non esse conferendum. Porrò tempus [illegible] à Ventidio Pacori, ab [illegible] Dio [illegible], Crassi [illegible] [illegible], præsertim [illegible] eadem anni die utraque [illegible]. Crassi autem clades in æstatem incidit: *Quia etiam ob tantam cadaverum multitudinem fuluit, ut ne stare quidem ferme vestigio possent, ac propterea laborarent. Tum æstus [illegible], quippe mediâ æstate atque in meridie pugnabatur, [illegible]; ut ex multi confecti sine vulnere caderent.* Clades Crassiana octavo Junii vulgò consignatur, quod cum Dione non [illegible]. [illegible] est, qui verior possit tempestati est ascribendus. De clade Parthicâ accinit hæc ingeniosus Poëta:

Crassus ad Euphratem, aquilas, natumque suosque
Perdidit, & letho est ultimus ipse datus.
Parthe, quid exultas? dixit Dea, signa remittes,
Quique necem Crassi vindicet, ultor erit.

VII. Obsessus in urbe Samosatenâ à Ventidio Antiochus tenebatur. Hinc supplicem, & mille talentum offerentem pendere & facere imperata, ad Antonium mittere legatos jussit. Jam enim propè aderat, neque pacem Antiocho dare permittebat Ventidium, quo hoc unum sibi [illegible]. [illegible] obsidio, & obsessis desperatione pacis versa in audaciam, nullâ re gestâ decesserunt [illegible] Antonius [illegible] ad triumphum misit. Hic de Parthis ad hunc momentum triumphavit solus, vir obscuro loco natus, sed qui per amicitiam Antonii magnarum rerum gerendarum accepit materiam, quâ pulcherrimè usus dictum de Antonio & Cæsare confirmavit, *feliciùs res eos per alios, quàm per se gerere.* Officio tamen suo Ventidium detrusit, neque ritè, neque deinceps ullâ in re eâ operâ usus est.

VIII. Quò post liberatam obsidionem Samosatenam [illegible] Antonius, [illegible] rebus *Syriæ compositis, Athenas reversum esse* [illegible]. [illegible] Antonius in Italiam rursum tulerunt. Quæ facillimè componi possunt, quia Athenis primùm, in Italiam deinde venit. Hæc verò à Josepho dissident scribente, Antonium post eam Antiocho compositâ, videndæ Cleopatræ desiderio in Ægyptum concessisse. Hæc penè certum [illegible] tempore [illegible], [illegible] post hæc captum in Ægyptum [illegible] Antonius [illegible] in Italiam anno proximè sequenti, uti monet Dio. [illegible] IX. *Antonius ex Syriâ in Italiam venit; at [illegible] Pompeium gerendo, adversa Cæsare foedus [illegible].*

IX. Herodes in Palæstinâ multis præclarè gestis gloriam augebat suam. Latrones in speluncis degentes regionis erant incommodo. Contra hos Rex militem misit. Erant speluncæ sitæ in præruptis montibus, angustis transitibus accessibiles & acutis cinctæ rupibus. In hisce cavernis cum familiis suis habitabant. Herodes autem arcas in hunc usum compegerat, de rupium summis per

Pagi. 6. [illegible]

Dio [illegible]

Dio lib. 48.

Dio lib. [illegible]

Joseph. l. [illegible]

Dio Lib. 40.

Dio Lib. 40.

Ovid. Fast. l. 6. 465.

Obsidio Samosatæ.

Plut. [illegible]

Dio lib. [illegible]

Dio lib. [illegible]

Dio lib. [illegible]

D

macha-

Anno ante D. n. 38.

[illegible] cum suis [illegible], quod aut [illegible] propter [illegible] montis [illegible] [illegible], aut [illegible]. Complexus erant [illegible] [illegible] [illegible] funem [illegible], ad [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] cum septem filiis, & [illegible] [illegible] agebat; qui cum [illegible] ut se ad hostem [illegible] permitterent, stans ad ostium [illegible] quemque exeuntem jugulabat, donec ad unum omnes confecit, & uxorem [illegible]. Deinde praecipitatis cadaveribus postremò seipsum superjecit, mortem servituti praeferens. Interea caeso [illegible] à Pacoro, [illegible] Herode [illegible], [illegible] Antigoni [illegible]. Ejus tamen [illegible] [illegible] Antigonum, cum admisit hominem ad eum se conferre volentem, sed per [illegible] glandibus [illegible] [illegible]. Quibus [illegible] Machaera, quotquot Judaeorum in manus venerunt, nullo amici aut hostis discrimine occidit. Eâ de causâ Antonium adire decreverat Herodes: sed motibus [illegible] reconciliatis, relicto ibi Josepho fratre, cum exercitu properavit ad Antonium, qui Samosatam [illegible] [illegible] [illegible] tam [illegible] quàm [illegible]. Insidiatores [illegible] ad Antonium [illegible] [illegible], quos partim interfecit, partem in fugam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Postquam autem propè Samosatam ventum est, exercitum instructum & [illegible] et honoris causâ misit obviàm Antonio, propter adductas [illegible]: & [illegible] quae petierat, amplexus est eum. Finito bello, Syriam cum exercitu Sosio tradidit, commendato ei Herodis negotio. Intereà Josephus fraternî mandati immemor, versus Hierichuntem ad [illegible] frugem profectus, circumventus ab hoste, amisso exercitu, & ipse fortiter pugnans occubuit. Antigonus potitus cadaveribus, Josepho praecidit caput, 50. talenta à Pherorâ fratre redimendum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Hierichuntem [illegible]. Cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] quo [illegible] fuerat jam vacuum, sua cujusque nocte [illegible]. Deinde Pappum Antigoni ducem vicit egregiè, & nisi repentè [illegible] hyemis intervenisset, regiò victores [illegible] [illegible] [illegible], & bello finem [illegible]. Pappi inter reliquos occisi praecisum caput [illegible], [illegible] [illegible], quem [illegible] Pappum [illegible]. [illegible] magnum Rex quoque [illegible] periculum. Cùm [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in eâdem [illegible] latebant quidam hostium armati, quos metus eò compulerat. Dum ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius armati [illegible] adeò attoniti, ut illaeso Rege contenti essent, [illegible] salutem fugâ quaerere.

X. Historiae monumentis prodigium celebratur inter alia, quòd *oleum apud Tiberim fluxerat, scaturierat*. Id miraculum Christi natum adumbrantis [illegible] [illegible] [illegible]: *in diebus Augusti, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per totum diem fluxit. Quo signo quid ostenditur, quàm in diebus Caesaris toto orbe regnantis, futuras Christi nativitas declarata est? Christus enim lingua gentis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible]. Itaque cùm eo tempore, quo Caesari perpetua tribunitia potestas decreta est, Romae fons olei per totum diem defluxit. Sub Principatu Caesaris Romanoque Imperio per totum diem, hoc est, per totum Romani temporis imperium, Christum & ex eo Christianos, id est, unctum atque ex eo unctos, de meritoria taberna, hoc est, de hospita largàque Ecclesiâ, affluenter atque incessabiliter processuros.* Annuâ [illegible] & [illegible]. Quam tamen [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mysterium, quamobrem prodigium cum Christi natione non conjunctum est, quomodo oriente Messiâ [illegible] [illegible] fidem [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] Orosius [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] liceat monumentis olei prodigium, in id tempus conferret, quo *Caesari perpetua Tribunitia potestas decreta est*. Quae si vera sunt, [illegible] [illegible] [illegible] anno U. C. 731, Juliano [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] perpetua Augusto Tribunitia potestas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *adhùc [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ea propter Senatus hoc honoris decrevit, ut plebis Tribunus perpetuus esset.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à Dione scriptum [illegible]: *[illegible] [illegible] id tempus [illegible] prodigia, [illegible] [illegible] [illegible], quod oleum apud Tiberim scaturierat. . . . [illegible] causâ libri Sibyllini lecti sunt.* In Orosio igitur reponere [illegible] XV. [illegible]. Neque hoc errore immunis est Baronius: *Anno,* inquit, *Augusti tertio, ut testis est Eusebius, Romae è taberna meritoria oleum è terrâ erupit, fluxitque toto die sine intermissione.* Ut haec in Eusebianam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Porporato [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Baronius quartus numeratur, cui prodigium assignari debuit, ut cum Eusebianâ Chronologiâ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], vestigiis ipsius persequi non debuit. De eodem [illegible] olei prodigio commemorasse Dionem Eusebiumque, exploratum est. Neque enim anno Juliano V. oleum è terra scaturivisse illi memorant annales, sed [illegible] octavo, neque [illegible] alii [illegible] diversis annis [illegible], Chronicum Eusebii [illegible]. Itaque in Eusebio [illegible] [illegible] esse [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Baronius non debuit.

XI. Cùm [illegible] Chronologorum Æra [illegible] Hispanica, quae à currente anno [illegible] [illegible], de [illegible] Epochâ, aliquid lectorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est; [illegible] praecipuè causâ, qui Chronologiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Æra occasionem praebuit. Anno urbis [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hispaniae & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Julium [illegible], [illegible] Europae [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit: *L. Marcio, C. Sabino Coss.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *esse jussit.* Eodem anno, qui [illegible] 715. erat, de [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Domitius Calvinus insignem reportavit victoriam. Cùm itaque & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Octavius Caesar, & Hispaniae [illegible] decreto [illegible], Hispani anno U. C. 716. Juliano 8. Romanum [illegible] Calendarium. Quam tamen aeram, non Augusti, sed Julii Caesaris nuncupabant, propter formam anni Julianam. Hispanicam porrò Æram, [illegible]

Josephus l. 14. c. 15.

Dio l. 49. p. 408.

Dio l. 48. 389.

Baron. app. n. 28.

Dio l. 48. 388.

Dio l. 48. 377.

Anno ante Dom. 38.

& triginta annis superare Dionysianam, tam [illegible] quam quod certissimum: cujus rei [illegible] argumentum praebet [illegible] Chronicum: [illegible] CCXVII. Alani, & Vandali, & Suevi, Hispanias ingressi Æra CCCCXLVII. die quarto [illegible] tertiâ feriâ, Honorio VIII. & Theodosio Arcadii filio III. Coss. Jam vero Olympias 297. & utrique Consulatus, in annum Dom. 409. incidunt. Egregium de eâdem Epochâ locum legimus apud Julianum Toletanum Episcopum: *Residuos annorum numeros, à tempore nativitatis [illegible] primum est [illegible], & scire si voles, & supputare si placet, assumpto videlicet annis secundum Eram, ab ipsâ Domini incarnatione. Era enim inventa est 38. annos antequàm Christus nasceretur. Nunc autem [illegible] Era esse 724. Detractis igitur triginta & octo annis, ex quo Era inventa est, usque ad nativitatem Christi residui sunt anni 686.* Itaque habendae Æræ Hispanicæ, 38. anni Dionysianae addi deberent, deduci verò Dionysianae assequendae. Legitur in Conciliis: *Carthaginense secundum habitum Erâ 428.* Detractis 38. de 428. restant 390. quorum ultimo id Concilium congregatum. Toletanum quartum, *celebratum est ab omnibus Episcopis Hispaniae & Galliae, Erâ 681.* annus est Christi 643. Vix monitu opus est Æram, computum, summam, supputationem significare. Hoc apud Rufum Festum, in breviario rerum gestarum, pop. Rom. Valenti Imperatori dicatum, *ut morem secutus calculonum qui ingentes summas brevioribus exprimunt, res gestas signabo non eloquar.*

Anno ante Dom. 37.

ANNO U. C. 717. PER. JUL. 4677. JUL. 9. AUGUSTI 7. HERODIS 4. & 1. *anni Dom.* 37 [illegible] C. F. *Leone* 3. [illegible] 28 *Epoch.* [illegible]

COSS. *Vipsanius Agrippa*, *Caninius Gallus.*

I. GAllis rebellantibus, Vipsanio Agrippae, belli adversus eos gerendi provincia à Caesare data erat; *ac secundus inter Romanos Rhenum transjecerat.* [illegible] nomen Archontum, [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] praeter [illegible]. Triumphum omisit Agrippa, turpe existimans, si [illegible] à Caesare [illegible] gesta, [illegible]. Omni autem studio, in maritimam [illegible] incubuit. Locus nullus erat, quo tuto naves in [illegible] locari possent. Instituitur [illegible] Lucrinum à mari [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] portus [illegible] opulentissimi. Rem [illegible]: *[illegible] ad [illegible] [illegible] mollibus manumissis, & ad remum datis, portum Julium apud Baias, immisso in Lucrinum & Avernum lacum mari effecit.* Porrò Liviae prodigium [illegible], quod ei voluptatem attulit. Aquila Gallinam albam in gremium ejus abjecit, quae ramum lauri [illegible] suum [illegible] gestabat. Livia gallinam observavit diligenter, laureum autem ramum sevit, qui adeò crevit, ut posteà temporis frondes triumphantibus deâ suppeditaverit.

II. Crebra magistratuum commutatio Romanorum [illegible] [illegible]. Jam Consules modò Praetoresque, sed Quaestores etiam alii aliis vicissim ad tempus sufficiebantur. Magistratum unusquisque expetebat, non tam ut domi [illegible] eum [illegible] esse, quàm ut inter eos qui magistratum gesserant relatus, [illegible] inde ut Provinciam aliquam acciperet. Multi eodem die magistratum & acceperunt & deposuerunt. Nec defuerunt, qui propter suam paupertatem omnino magistratum non adirent. Verùm enim verò M. Oppius, cum aedilitatem [illegible] paupertatis causâ [illegible], plebs non id permisit, sed stipem ei contulit, cùm ad sustentandam rem familiarem, tùm ad impensas muneris aedilitii.

III. Circa hoc tempus, Antonius ex Syriâ in Italiam venit. Ex delationibus [illegible] in Caesarem, navigavit trecentis navibus quasi ipsum ulturus. Non recipientibus classem ejus Brundusinis, Tarentum classe decurrit. Inde Octaviam, quae comitata eum fuerat ex Graeciâ, oravit dimittere ad fratrem. Praegnans tùm erat, atque alteram ex marito jam filiam genuerat. Octavia occurrens Caesari in itinere, adjunctis illius amicis Agrippâ & Maecenate, convenit eum. Multum autem oravit, ne permitteret ex fortunatissimâ feminâ miserrimam se [illegible]. Nunc enim omnes [illegible], [illegible], suspicere se, duorum imperatorum, alterum conjugem, alterum fratrem: *Sin vicerit [illegible]*, inquit, *incertum esse [illegible] [illegible], mea verò fors utrinque erit misera.* His fractus Caesar pacatus venit Tarentum. Prior centum praebuit Antonius, quod etiam tribuit Caesar sororis suae. Pacti sunt inter se, ut Caesar duas Antonio ad bellum Parthicum Legiones daret, Antonius verò Caesari naves rostratas centum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Caesar Antyllo Antonii filio Juliam [illegible], Antonius vero [illegible] ex Octaviâ [illegible], Domitio ex percussoribus Julii Caesaris uni, desponderunt. Praetereà destinatum Sext. Pompeio & Consulatum & Sacerdotium abrogaverunt; & in aliud sibi quinquennium principatum prorogaverunt. His peractis, Antonius in Syriam profectus est.

IV. Ab eruditis [illegible] [illegible], Chronologiâ nostra dissidet. Anno superiore, Antonium Tarentum [illegible] [illegible], ut [illegible] Octaviae reconciliatum esse Caesari, censent Usserius atque Norisius. Cui sententiae album addere calculum non possumus. Nec momenti est [illegible] quaestio haec, cùm in eâ cardo vertatur temporis, quo & capta Hierosolyma, & bellum Phraati Parthorum Regi illatum ab Antonio fuit. Haec sunt autem firmissima sententiae nostrae fundamenta. Primò, *Antonius Tarentum venire pro se ferebat, ad belli societatem contra Sextum Pompeium gerendi, adversâ Caesaris fortunâ permotum.* Quo apparet ad Antonium venisse [illegible], de [illegible] in bello Pompeiano classe Caesaris. Id porrò ex famâ cognoscere non poterat, *nisi superiore anni [illegible]*, quo [illegible] ex [illegible] [illegible], [illegible] ab Historicis colliga, quo Liviam [illegible] sibi copulavit Octavius: *Classe Caesar, cùm prius despondisset ei Neroni, cui ante nupta fuerat, [illegible] auspicatus Reip. [illegible] duxisset eam uxorem, Pompeio Siculoque bellum intulit.* Atqui constat ex Dione, anno urbis 716. Julium [illegible] celebratas fuisse Liviae Augustique nuptias: cui anno etiam navales Pompeii victoriae assignantur. Secundò cùm Tarentum venit Antonius, uxor ejus Octavia praegnans erat, *[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible], secundam [illegible] [illegible] filiolam pepererat.* Jam verò cùm mense Octobri Juliani 6. Octaviam duxisset Antonius,

ANNO ANTE Dom. 37.

anni, incredibile est mentem [illegible] Juliam [illegible] gemente partu perisse, Octa[illegible] gessisse. Ac eo minus credibile, quòd Octavia pregnans Antonio conjux connubio, uti observatum Dioni. Tertio Cæsaris Antoniusque apud Tarentum congressus, anno urbis [illegible] Agrippâ & Gallo Coss. cohærere, expressè [illegible] tradidit Dio. Denique nullum Josephum Chronologum afferat: *Herodes autem veritus, ne asservatus Antigonus Romanisque perductus ab Antonio, apud Senatum jure contenderet, multâ pecuniâ inducere Antonium, ut Antigonum tolleret.* [illegible] profectio indicatur, quam Tarentinum excepit colloquium; cum ex illo die, Italiam nunquam viderit Antonius Cleopatræ amoribus irretitus. Atque anno Juliano nono, Antigonum securi fuisse percussum mox docebimus; atque dissentiat Usserius. Clades Antigoni, temporis, quo Tarentum appulit Antonius, [illegible] suppeditat. Mense Julio currentis anni, captâ Hierosolymâ, Antigonus à Sosio ad Antonium ductus aliquot dies in carcere detentus fuit, donec corruptus Herodis muneribus Antonius, captivum morti mitteret. Unde colligimus, vix ante Sextilem Antonium potuisse Syriâ solvere. Expugnationem Hierosolymæ nunc referamus.

V. Græca sunt Josephi: [illegible] ubi hyeme desinente, pessimè Gelenius ait *tempestate*; quasi verò hiems aut mala procella belli mox fuisset impedimento. Propè Hierosolymam Herodes castra metatur, anno tertio postquam Romæ declaratus Rex fuerat. Durante etiam obsidione, Samariam ad nuptias cum Mariamne celebrandas profectus est. Peractis nuptiis cum Sosio, ad exercitum venit, ut hostes populi Romani peteretur Antigonus. In urbe verò conclusi ex totâ eâ regione Judæi, *Templum Domini* jactantes, Deum confisi in periculo fore minimè defuturum [illegible] pro [illegible] recentem [illegible]. Ac fame ob annum Sabbaticum, in quem [illegible] [illegible] Tandem evaserunt in muros primùm lectissimi Romanorum viginti milites, deinde *Sosii* centuriones. Primus murus [illegible] quadragesimo captus est, dein secundus post dies xv. Quædam & porticus circa Templum exustæ sunt, quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur. Captâ vero & exteriore Templi parte, & imâ urbe, Judæi ad interiora Templi & superiorem urbem refugerunt; [illegible] Romanis impediti [illegible] pecudes [illegible] ut hac tantum [illegible]. [illegible] eandem obstinatione cessarunt. Per quinque igitur menses obsidionem toleraverunt Hierosolymitani. Menses ab illo die incipiunt, quo è regione Templi Herodes tentoria fixit. Jaciendis tribus aggeribus struendisque turribus, maximum spatium concessum; nam viribus & nervis, opera hæc interpellabantur Antigonitæ. Deinde diebus 40. murus pugnatum est, quàm Herodiani, primi muri potirentur. Post 15. alios dies in [illegible] Deinde [illegible] codem [illegible] tandem [illegible] factus est. Ubi verò spem suam Herodes frustratam videt, totis viribus admotis urbem expugnavit, omnique omnia repleta sunt cædibus,

[illegible] à Roma [illegible] dum [illegible] Herodianis Judæi [illegible] adversam extirpare [illegible] quoque, veteris [illegible] fortunæ ratione non satis habitâ, descendit è turri Sosioque ad genua procidit. Ille nihil miseratus hominis fortunam cum insultaret, Antigonam appellans; non tamen [illegible] reliquit, tanquam feminam, sed vinctum custodiri mandavit. Cæterum Herodes devictis hostibus, non minus negotii habuit in compescendis [illegible] auxiliis. Rogavitque Sosium, *sciendumne se Regem nomine solum esse, exhaustâ urbe rapinis simul et cædibus?* Sosio verò asserente, pro captæ urbis [illegible] militibus permittit [illegible], promisit se de suo mercedem numeraturum singulis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Comm.* [illegible] *post* [illegible] *Olympiade, mense tertio, feriis quibus solemni se jejunium, tanquam recurrente in idem tempore momentum, ut à Judæis à Pompeio calamitate.*

VI. Captis Hierosolymis, Herodes omnem regiam suppellectilem in unum congessit: à divitibus quoque oblatam & collectam magnam vim auri, Antonio ejusque amicis donavit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadavera scrutabantur, ne quis eorum, efferretur pro mortuo. Costobarus tamen, qui ad observandos urbis exitus destinabatur, ne quos adversæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus auctoritatem, subtractos clàm in suo agro habuit. At Herodem perperàm fefellit, negans se quicquam scire quò illi devenerint. Quæ res Costobaro mortem attulit, ut suo loco narrabitur. Quicquid autem argenti inveniebatur, id totum ad Regem referebatur. In præcipuo honore erant apud eum Pollio Pharisæus, & Sameas hujus discipulus; dùm enim obsideretur Hierosolyma, hi consulebant civibus ut Herodem in urbem reciperent; quamobrem gratiam illis habuit.

VII. De celeberrima expugnatione Hierosolymarum anno, Josepho non assentitur [illegible] Dio: *Capti à Romanis priores illi, qui pro Templo Dei sui pugnabant. Post reliqui etiam Saturni die quem tamen religione sic sanctum agunt, ut qui priùs cum Templo erant capti à Sosio, dùm ea adveniunt, ab illis flagitarunt, ut in Templum ascendentes non reliquere, [illegible] pro more suo [illegible] [illegible] Coss.* Annus ille Julianus est octavus, Josephus autem eisdem [illegible] Agrippâ & Caninio Consulatum contulit, qui Julianus nonus est. Nec desunt eruditissimi viri, quam apud priores hic partes habeat Dio. Egregios historicos ad concordiam adducere conatur Usserius: *Herodes totis viribus adortus urbem, expugnavit ipsis initiis Calendis Januariis, anni Periodi Julianæ 4677. ferià secundà, mensis Casleu, qui nodo anno tertius fuit, die 28. quo solemne jejunium in memoriam festo volumine, à Jehoiakimo combustos, à Judæis celebrari consueverat. Calendis ipsis Januariis, ex vetustâ intercalandi ratione, Romæ eo tempore receptâ, in posteriorem Decembris incidebant, quo Claudio terminabant & Norbano consulatur annum, ad quem Hierosolymitanorum calamitatem refertur à Dione, sequenti anno die, Romæ* ...

[Margin notes:] Periodi Jul. 4677. — Joseph. l. 14. c. 28. [illegible] — [illegible] — Joseph. [illegible] de bel. l. 1. [illegible] — [illegible] — [illegible] — Dio. l. 49. — Usser. Annal. [illegible]

Anno ante Do. 37.

M. Vipsanio Agrippa & L. Caninio consulatum ineunte, ad quem a Josepho eadem referuntur. [illegible] tur, ut mei tenuitas est ingenii, hæc [illegible] non capere. An Coss. vi 28. in primum Januarii incidit? An in consulatu Caninii & Norbani altimmo Decembris dies septimæ convenire septimæ, quâ expugnatam fuisse Hierosolymam [illegible] dic Deo? Epacta Solaris hujus anni, quæ septima est, literam Calendariæ è juncta indicat [illegible] mum Decembris diem festæ, alterum verò primæ feriæ esse attribuendum: ne dicam, non esse vero simile, Sosium mense Decembri, hyemis obsidione urbem cinxisse Hierosolymitanam, maximo exercitus sui incommodo.

VIII. Josephum autem & antiquitatem Divinæ, & Hierosolymitanum, & optimum ad scribendum monumenta atque instrumenta usum, Deum facilis [illegible], in re quæ de Judæorum [illegible], [illegible] Hierosolymitanis inhærebat. Multiplicibus autem signis, [illegible] Josephus, quæ illustranda sunt & explicanda. Primum temporis vestigium in his colligitur. *[illegible] jam hyeme, Herodes moto exercitu venit Hierosolymam.* Qui mense ineunteque perscriptis Josephum, à reditu Herodis ad usque expugnatam Hierosolymam, tres facile hyemes deprehendis. Tertia illa est, quâ Mariamnem matrimonio sibi copulavit, dum obsidione cingeret Hierosolyma. Secundæ meminit Josephus. *Rex Romanorum exercitum, hybernatum in vicos [illegible]* [illegible] Samosatæ obsidendæ vacantem convenit. Prima verò hyeme ex circumstantiis intelligitur. [illegible] quirent. Exeunte Octobri anni urbis 714. Herodi improviso, nec speranti, regnum à Senatu collatum fuerat. Indéque hyeme jàm appetente [illegible], circa profectus Italiâ venit Ptolemaidem. Hic milites conscribendi erant, [illegible] [illegible], Joppen cepit, Ressam expugnavit & Hierichuntem, at Hierosolymam dein removit exercitum, quibus perfectis, Romanus in hybernis misit. Omninò autem impossibile est, cuncta hæc potuisse fieri in brevissimo hoc temporis spatio, quod à reditu Herodis ex Italiâ ad Januarium usque anni Juliani septimum protendebatur, quod vix sex hebdomadarum est. Ex igitur [illegible] sunt, labente æstate autumnoque anni Juliani VII, sicque Januario Februarioque anni Juliani 8, ea inhærebat hyems, quâ Silonis [illegible] in Galilæam Samariamque, post primam [illegible] igitur prædicat Josephus scribendo: *castra Herodis prope urbem metatus est, anno tertio, postquam* [illegible]. Primo [illegible] conscriptis exercitum, Silonemque adjutor, Joppen [illegible] in fratribus, quam Masadæ collocaverat, liberavit; Hierosolymam obsidione cinxit. Anno secundo, Antonio qui ante Samosatam de capienda Antiocho castra habebat, petiit [illegible] venire, Pappum fusum cum exercitu delevit. Anno denique tertio labente, Hierosolymam [illegible].

IX. Sosium [illegible] expugnatæ Hierosolymæ criterium hoc [illegible]: *Oppugnatio incidit in annum Sabbaticum, mense tertio, festo quibus jejunium.* Quam ante solemnem [illegible] [illegible], accuratius examinare est operæ pretium. [illegible] Geminus Judæis annus erat, Sacer, [illegible]. Utriusque meminit Josephus: *Contigit diluvium mense secundo, qui olim a Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsuanes [illegible] Ægyptii distinxerunt annum; Moses autem, Nisan, qui est Xanthicus, mensem primum in suis festis* [illegible], *sacrum annum usurparit Josephus designanda clade Hierosolymitana? Civilis placuit Usserio,* [illegible] Januarius Hierosolymitanum assignavit expugnationem. [illegible], Josephum annum sacrum attribuisse. Mutescente hyeme, Herodes transfusus exercitum ad muros Hierosolymitanos. Nec aliud sibi volunt verba Josephi: *Post hæc, ubi hyems desiit, moto inde exercitu, venit Hierosolymam.* Neque [illegible] probabile est, Sosium & se, & legiones Romanas periculis hybernalis obsidionis, quæ molestissima est, obtulisse pro Herode. Antigonum porrò, *tanto exercitu circumsidente per quinque menses obsidium toleraverunt, donec quidam ex his quos lectos habebat Herodes, ausi murum* [illegible] *ipsi contenderunt.* In eo exeunte hyeme quinque menses numerentur, utique sacri sunt intelligendi, non civiles, nec ad Decembrem perveniri [illegible] Josephus, ex anno Sabbatico nil penuriæ famisve obsessi perviderunt, quæ tamen ipsis permolestum [illegible]. Annus Sabbaticus à Septembri in Septembrem [illegible]. Pars prior à Tisri ad Januarium usque, posterior ab incluso Januario, ad Tisri sequentem pertingebat. Anni Sabbatici, quo Herodes in dicionem missa est Hierosolyma, pars autem Julianum [illegible], altera verò, longè major, Juliano novo vindicabatur. Quod demonstratu facillimum. Ad deprehendos annos Sabbaticos numerus, illis urbis Romanæ, quinarius addendus est. Annus octavus Julianus U. C. est septingentesimus decimus sextus, additis unitatibus quinque, [illegible] est; incepit ergo annus Sabbaticus anno U. C. 716. mense Tisri. Quod non minus ex Josepho constat quàm ex Regulis Chronologi [illegible] *Judæorum, Regis agentes absumebat [illegible] & agri incultis manebant, propter tempus anni [illegible], quo nobis non est fas serere.* Post expugnatam Hierosolymam, currebat adhuc igitur annus ille Sabbaticus. Hinc magnum pro nostrâ sententiâ ducitur argumentum. Ex priori annorum Sabbaticorum parte, non plus famis penuriæve quàm ex annis negotiosis inferebatur, quia in arcuis [illegible] ad cibum proventus agris [illegible]. Tùm temporis enim terra solis herbis, non segetibus induebatur. Verùm ex posteriori anni Sabbatici parte, multum [illegible] tempestate in negotiosis annis stabant jam velliendæ, metendæque segetes, dùm hordea circa festum Paschatis propè maturescebant, Sabbatici [illegible] agris, hortisque cibum sibi comparare ullum poterant. Itaque quiescentibus campis nullæ circa Pentecosten flavescentes erant segetes, nempe in [illegible] dissipandæ, ad famem levandam. Hoc sibi vult Josephus scribendo, *obsessi, famis laborabant & inopiâ, quia in Sabbaticum annum*

Marginal notes (left): [illegible]; Joseph. l. [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]
Marginal notes (right): Anno ante Do. 3[illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; Joseph. l. 15. c. 1.

 in-

Anno ante Dom. 37.

[illegible] *accideret oppugnatio.* Equidem in priori hujus anni parte, longè copiosior annona erat, quàm in negotiosis; quia quæ alias terra mandata fuissent semina, recondita in horreis, cibo erant. Denique nec Josepho, nec sibi consentit Ussheriana Chronologia: *Herodes,* inquit, *anno tertio ineunte, postquam Romæ declaratus Rex fuerat, cum exercitu veniens Hierosolymam, castra prope urbem metatus est.* Ideòque obsidione Hierosolymam cinxit exeunte Octobri, menses autem quinque duravit obsidio hæc; ex ea igitur computatione, capta fuisset mense Martio Hierosolyma, non Januarii Calendis, ut scriptum Ussherio. Quòd si de anno sacro Josephum capiamus optimè fluit sibique constat narratio ejus. Ductis à hyeme mensibus quinque, ex hausta Hierosolymitanâ in obsidione mensibus quinque, in Tamuz mensem incidimus, quo celebrabatur jejunium, die septimâ & decimâ, teste Judæorum Calendario, cujus ad marginem scriptum legimus, [illegible] *jejunium, franguntur Tabulæ legis, cessat juge sacrificium, urbs fissa, Epistemon cremat librum legis.*

X. Ultimum cladis Hierosolymitanæ tempus in his Josephi collocatur: *Expugnatio contigit mense tertio, festo, quibus solemne se jejunio, tamquam recurrente in idem tempus* [illegible] difficultate afficiuntur. Tertius quippe anni sacri mensis, ad mensem *Sivan,* non ad Tamuz, pertinet. Id quidem verum, vigesimo tertio [illegible], ob Jeroboami & defectionem, & [illegible] menses illi quinque, quos Hierosolymitana conscripsit obsidio, ultrà Judæorum Sivan [illegible] jejunia, erant numero quatuor: *Jejunium quarti, & jejunium quinti, & jejunium septimi,* [illegible] *& dies festos,* ut eorum unum, à Josepho indicatum fuisse, sit probabilissimum. Non quinti, non septimi, non decimi, ergo quarti mensis jejunium. Solveretur difficultas, vir magnus Scaliger: *Josephus,* inquit, *vocat τρίτον μῆνα Thammuz, qui erat quartus à Nisan, sed tertius ab Jiar, unde putabant annos Assamonæorum.* Quæ si possint ostendi, nulla in nobis causa esset, cur non amplecteremur solutionem. Verum in computatione, quam vir vir doctissimus ascribit Josepho, aqua hæret, cùm nullis deprehenderimus exemplis menses Assamonæorum in mense *Jiar,* à Josepho quandoque collocatum [illegible], porrò ipsi dicitur: *Præsente azymorum festo, mense primo, qui Macedonum est Xanthicus, nobis verò Nisan.* Qui etiam ultimus, mensis Adar, Josepho duodecimus est: *Nam ad decimum tertium mensis duodecimi diem, qui Hebræis Adar, Macedonibus verò* [illegible] Quæ [illegible] fuisse numeros: *Anno Domini* [illegible] [illegible] dum Ecclesiastæ duodecimi, quod & sequentibus prosequens est. Neque sit nobis verisimile, ad designandam Hierosolymæ calamitatem, à Josepho computationem adhibitam esse, ab illâ diversam, quæ publica erat & notissima. Qualis ea est, quæ in anno sacro, non à *Jiar,* sed à [illegible] in honore [illegible], ut [illegible] instrumentis, quibus in publicis, usi erant Judæi [illegible] *anno primo* [illegible] *Judæorum*

& [illegible]. A mense secundo deductam esse hanc supputationem, nullo vestigio apparet, nec hoc omnium scribit Josephus. Neque expugnatâ hanc [illegible], ut observant ex libro 1. Macc. c. 13. conjecturæ præbet locus [illegible] Assamonæorum annos, à mense *Jiar* [illegible] Constat enim ante arcis Hierosolymitanæ [illegible] delatum esse Simoni principatum. Ubi autem est Jonathæ captivitas, ingenti metu correpti sunt Judæi, quibus Simon restituere [illegible] oratione suâ, quâ de causâ *totus populus acclamavit, placere Simonem imperium accipere;* quo tempore [illegible] Hierosolymitanâ adolescentes fuisse mensibus numeros existimantur, sive ab ipso Josepho, aliud agente, sive quod probabilius, à Librariis: *Hierosolymitana clades,* verba sunt Josephi, *accidit in Consulatum M. Agrippæ & Caninii Galli, mense tertio, festo quibus solemne se jejunant.* Nam in locum mensis tertii scribatur quarti, membra locantur [illegible]. Qui in Josepho versantur possunt & alioquin deprehendere similem numerorum corruptionem. Negat tamen Scaliger, adulteratos fuisse numeros: *Et ut quæ* [illegible] *ponit, primum ita habet Rufinus* [illegible] *Josephi interpres, deinde eodem modo loquitur, ubi agit de Hierosolymis à Pompeio captis, eodem libro c. 8. capta urbe, tertio demum mense, die jejunii.* Sed in eo argumento nil virium. Cùm eo solùm ostendatur Rufini temporibus, [illegible] In quo proin loco inhærere cavendum potest, quòd mox in secundum mensem, narrante Josepho, clades & à Pompeio, & ab Herode, Hierosolymis illatas fuisse quodam in eâdem temporis nostrorum mensis. Quòd verum esse non potest, nisi eodem mense utraque calamitas contigerit.

XI. De die expugnatæ Hierosolymæ, sic censet Scaliger: *ergo Hierosolyma capta XVI Julii feriâ tertiâ.* Quæ si vera sunt falsi dies scribenda est Dionis, id calamitatis septimæ feriæ assignantis: *Capti à Romanis proverbio, quo pro Templo Dei sui pugnabant, post reliquos etiam, Saturni die.* Nil ergo eruditissimo Norisio causæ fuit, cur Dionem Josepho anteponeret. Cujus narrationi scitum sane indignos illos emendavit ex anno sabbatico ductum, quod sperans, aut pro nihilo putari non posse, quia hujus historiæ magna pars evanescit atque diffluit. Quòd si sub Norbano & Caninio consulibus, in [illegible] Herodes cepit Hierosolymam, vix anno Sabbatico expugnatio hujus urbis accommodari potest. Objecit tamen Vir Clarissimus: *Potuisse Josephum in supputandis annis à captis Hierosolymis à Pompeio, usque ad eandem urbem, iterùm a Sosio oppugnatam, cum tamen dicatur capta sub Agrippa & Caninio consulibus, annos* [illegible] *sive supra viginti inter utramque expugnationem numeratur.* Sed errorem absolvit Josephus quàm facillimè potest. Quippe phrasis μετὰ ἔτη εἴκοσι optimè verti potest, *anno vigesimo septimo,* quemadmodum libro 8. 31. μετὰ τρεῖς ἡμέρας significat tertiâ die, quâ Christus resurrexit. Sic apud Josephum μετὰ [illegible] explicantur [illegible] *anno secundo.* Similiter de Herode [illegible] *occiso Antigono, regnavit 34. annos.* Jam verò annum quo sub imperium Herodis cecidit Hierosolyma, ab illo ordiendo quo ditioni Pompeii permissa est, numero est vigesimus septimus. A Pompeio capta est, anno urbis 691. Ab Herode

[illegible] expugnata fuit anno 717. Hactenus de quaestione difficillima.

XII. Solus confectâ Deo favente victoriâ, profectus est Hierosolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus, ne asservatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud Senatum jure contenderet, ducere se regio natum sanguine, Herodem verò privatum, & quod si peccasset adversus populum Romanum indignus esset qui regnaret, certè filios ejus infontes regnum debere, [illegible] multâ induxit Antonium, ut Antigonum tolleret. Volebat quidem Antonius Antigonum Victum servare ad triumphum, sed ubi audivit gentem ad res novas spectare, & odio Herodis favere Antigono, magis placuit apud Antiochiam [illegible] securos [illegible] regios medium tollerent, quod [illegible] Strabonem) Antigonum Judaeum perductum Antiochiam, securi subjecit. Romanorum primus afficit Regem hoc supplicio, cum non aliter posse adduci Judaeos, ut Herodem, pro illo Regem constitutum, admitterent, nam ne tormentis quidem adigi poterant, ut appellarent Regem eum dignum [illegible], tanta apud eos fuit priore regis existimatio. Quare visum est ignominiosâ morte obscurare ejus memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Idipsum Plutarchus observavit [illegible] Antigonum [illegible] securi percussit, quâ poenâ in Regem nullum fuerat ante animadversum alium. Quibus omnibus Christum à regio sanguine omnino carnificis fundamentis [illegible] sunt. Alligatum prius cruci Antigonum fuisse, quàm occiderent, docet Baronius. Qui manifesto error est hausto ex pravâ versione Dionis: Antonius Herodi autem, regno Judaeorum commisso, Antigonum cruci alligatum, flagris caedit ac deinde jugulavit. Graeca sunt [illegible] quae verti debent, ad palum alligatum virgis caedit. Nullos securi percutiendos enim singebant Romani, sed palo deligatos, virgis admovebant. Hanc Manlius cùm animadverteret in filium, i lictor colliga manus. Neque etiam fustibus, uti creditum Baronio, sed virgis caesus est Antigonus Romano more; Missi lictores ad sumendum supplicium, nudatos virgis caedunt securique feriunt. Similiter l. 28. [illegible] apparatus supplicii expromebatur, deligati ad palum virgisque caesi & securi percussi.

XIII. Non injucunda quaestionem agitandam praebent scilicet, eruditissimus ille Casaubonus. Utrum triumphati reges à Romanis morti mitterentur? Reges, inquit, triumphatos in carcerem debent, laqueo ibi strangulandos, aut gladio feriendos, servare antiquum institutum, etiam in Antigono voluit Antonius. Cujus opinionis praesidium in Josephi testimonio collocavit. Nobis verò vacillare videtur clarissimi viri fundamentum. Ductus fuerat in triumphum Perseus Rex Macedonum; neque tamen unus idemque dies, & P. Aemilio Victori imperii, & victo Perseo vitae finem fecit: Perseo verò infortunium [illegible], cum maximè studeret opitulari ei, nihil aliud habuit, nisi ut pro carcere, in liberâ & humanâ custodiâ teneretur. Triumphatum fuisse [illegible] Pannoniorum Regem, Scaliger unà cum viro Clarissimo opinatur. Atqui Bato non modò non occisus est, sed à Tiberio etiam ingentibus donatus praemiis. [illegible] Aurelianus urbem ingressa est victa triumphataque [illegible], [illegible] more Romano, data sibi possessione in Tiburte, quae hodie Zenobia dicitur. Quòd si vetere instituto servando, triumphatus Antigonus, vel strangulandus laqueo, vel feriendus gladio, Romam ab Antonio duci debuit, nil causae Herodi fuit cur timeret ne in urbem ad triumphum mitteretur. Nil etiam precibus pecuniaque, ad corrumpendum Antonium opus fuit, cùm in triumpho mors certa maneret Antigonum. Verba Josephi sunt: Erat autem totus suo patrio [illegible], donec ducis hostium mortem [illegible] nunciaret. Quibus semper includi Reges non est necesse. Non nolui tamen in mentem venit penitus negare, quod à Casaubono scriptum prodimus, [illegible] tum, qui ultimo sunt affecti supplicio. Alexandrum Jamblici fratrem, non modò Augustus exuit regno, sed & in triumpho ductum occidit. Hoc unum contendimus, morem triumphatos occidendi reges, non esse perpetuum: [illegible] quae mactarentur fuit penes victoris arbitrium constitutum fuisse. Id innuit auctor Panegyrici Constantino dicti: Captos Reges cum [illegible] usque ad forum triumphantium currus vexissent, simul atque in Capitolium currum flectere coeperat Imperator, abreptos in carcerem necabantur: unus pro semper Paulus, qui se dominum se acceperat, deprecatus, legem illam severitatis evasit, caeteri in vinculis, luce privati. Alia tamen exempla sunt Regum triumphatorum, quibus vita servata.

XIV. Ex morte Antigoni nova Herodi nascitur Epocha: Antigonus post tres annos & [illegible] Antiochiam jussu Antonii dedit supplicium. Qui [illegible] dem Herodiani imperii Epocham, quae à remoto regni competitore incipit, & annum, & tempestatem disclusit expugnationis Hierosolymitanae. Anno U. C. 714. Julianis 6. non multò ante Pentecosten, Antigonus à Parthis Rex constitutus est. Tribus igitur annis totidemque mensibus numeratis, aestate anni Juliani nona Herodes [illegible] Antigono exemptus est & Asamonaeorum principatus, post annum centesimum vigesimum sextum. Quae domus illustris fuit & celebrata, propter commutatum in eâ genere honorem Sacerdotii, facinoraque majorum egregia, quibus propugnaverunt Judaeorum Rempublicam. Verùm hunc finem apicis intestinis seditionibus amisit imperium. Defuncto Antigono absque competitore regnavit Herodes, à quo tempore rectè imperii ejus frequentissimè numerantur à Josepho: Vita functus est Herodes post devictum regno Antigonum anno 34. ex quo autem à Romanis Rex declaratus est, anno trigesimo septimo. Itaque non hâc modò illâ utitur Epochâ, quod non attendentibus error est. Concedunt ex phrasi Josephi, Jacobus Capellus aliique colligunt secundum Herodiani regni Epocham à sequenti anno deduci, in quem conferunt mortem Antigoni. [illegible], cùm prior Epocha trium fidei anno posteriorem supponit, utrique anno Juliano nono quasi communi vinculo copulantur. Primo nempe anno Antigoni, & secundam Herodiani regni nascendum anno conveniunt. Jam verò Juliano anno

Ann-

ANNO ANTE DO. 37.

[illegible] talenta [illegible] est. [illegible] Antigonum [illegible] & C[illegible] [illegible] Lib. 4. [illegible] Antigonum, quod [illegible] Pompeium [illegible]. [illegible] De[illegible] *Cæsar venit in Syriam.* Octavius igitur [illegible] consul erat in Syria, qui U. C. erat 714. Julianus 26. Quo numero deducto annis septemdecim, invenimus urbis 717. & Julianum [illegible], à quo annos Herodianæ Epochæ capiendum est initium; quæ de Josepho sequentur esse videntur. Sic bellum Actiacum, in annum septimum Herodis confert, videlicet à capta Hierosolyma. [illegible] Herodem [illegible]

Tertul. l. 4. c. 19. [illegible]

Joseph. l. 15. c. 7.

Joseph. l. 15. c. 11.

XV. [illegible] Herodem [illegible] Chronicon [illegible], de Antonio *Jesu Presbytero*, & à Josepho multùm diversum. Quæ etiam nova quædam & [illegible] de Herode [illegible], quæ mihi sunt ponderanda. Causa cur Herodi Judææ regnum tributum sit, ea esse putat, quòd Julio Cæsari pecuniam [illegible]: *Erat*, inquit, *Julius Cæsar Dictator, ut nescio an alterius Herodis, ut conspicere est ex illâ Tullii voce ad Atticum Lib. VI. Epist. I. Scripta anno DCCIV. [illegible] à Cæsare, per Herodem, talenta Attica quinquaginta, [illegible]? Quæ summa est 150000. librarum Gallicarum. Et eo [illegible] Cæsari pecunia [illegible], Herodem [illegible] Octavianum Cæsarem [illegible], Antonium [illegible] cum Cæsare Dictatore, [illegible] aliquid [illegible], & quoque modo [illegible], [illegible] ambobus [illegible], [illegible]. Judæa cum [illegible]* [illegible] Herodianum [illegible] Petavio [illegible], judicio, [illegible]. Verba sunt de Josepho Petavii: *Verùm [illegible] ad [illegible], [illegible], & quod ad [illegible] Judæorum tempora spectat, [illegible] habemus [illegible].* Equidem non [illegible], ut illa est Harduini, [illegible] Josepho de causis [illegible] Herodi [illegible], nisi [illegible] esse [illegible], cùm si locus [illegible] quodmodi, [illegible] à [illegible].

De [illegible] Herodis [illegible]

Herod. [illegible]

Petav. [illegible] Doctr. temp. lib. 12.

XVI. Primum omnium, Ciceronis ille locus, qui conjecturam Harduinus [illegible], [illegible] loquitur. Placuit Turnebo: *[illegible] à Cæsare, per [illegible], talenta Attica quinquaginta [illegible]?* Quæ lectio si retineatur, peret [illegible] conjectura Harduini. Neque desunt etiam qui legant [illegible]. Quamvis argumenta [illegible] vellemus, anno U. C. 704. scriptam esse primam libri sexti ad Atticum Epistolam. Quippe de eâ chronologiâ dubitandi [illegible] à Cæsare per [illegible] *talenta Attica L. [illegible], in quo [illegible], magnum [illegible] Pompeio [illegible], [illegible]* [illegible]

De [illegible]

Ad Attic. lib. 6. ep. 1.

[illegible], cum [illegible] Cæsare & Pompeio [illegible], [illegible] Cæsari [illegible] Pompeii, quia gener erat Cæsari. Considerantem [illegible], neque Epistolam illam ad Atticum anno urbis 704. [illegible]. [illegible] Ciceronem [illegible], Herodem [illegible] pecuniam Cæsari fœneratum. Imò suspicatur Antonium aliquos, Herodis cognitum illum esse ministerio, ut quinquaginta Atticis talentis emungeret Cæsarem. Nemo, quod sciamus hactenùs [illegible] *[illegible] à Tito, per [illegible] [illegible], quæ* significaret, Quintum cum Tito [illegible]. [illegible] est [illegible] qui id pecuniæ commodavit Marcus. Præterea anno urbis 704. non eo loco erat Herodes, ut pecuniam fœneraret Cæsari, ut puto [illegible] atque potestate parentis [illegible], à quo Cæsar [illegible] talenta hæc sumpsisse [illegible]. Quâ observatione [illegible], cum Antipater nunquam Herodis gessisset nomen, sicut Herodi [illegible] Antipater appellatus. Insuper anno urbis 704. Cæsar agens in Occidente, nullam cum Antipatro habebat [illegible], qui [illegible] Pompeio [illegible], atque [illegible] apud Orientales, gratia erat. Largiamur tamen conjecturæ, Herodem Cæsaris creditorem fuisse; quis sibi fingat anno, Cæsarem [illegible] potentem [illegible], [illegible] reddidisse? Nam [illegible] talenta [illegible] fuere [illegible]? Quibus argumentis [illegible] ab Octavio [illegible]. Cur [illegible] Antonio [illegible], [illegible] pecuniam, quam Cæsar acceperat mutuo, cùm Octavio, Cæsaris & nepoti & heredi, [illegible] fuerit, ut illud [illegible]? Quòd si, *ex [illegible] principatum Herodi datum*, Octavius utique magis [illegible], [illegible], Regni Herodi [illegible] debebat [illegible] ejusmodi, etiam [illegible] primas [illegible] Antonii [illegible], [illegible] sit; quâ de causâ [illegible] Herodes [illegible] Antonio, cujus præcipuè operâ diadema fuerat [illegible]. Quod [illegible] est [illegible] de [illegible] Herodianum scriptorem [illegible], qui statuit Herodem anno U. C. DCCVIII. natum esse annos quindecim. Itaque [illegible] libros Cæsari 150000, [illegible] debuit, si commodavit. Est autem incredibile [illegible] hoc [illegible], Herodem [illegible] cum Julio Cæsare [illegible]. Proindeque locus Ciceronis, de Herode Judæorum rege fieri nequit. Ac [illegible], Antipater in locum Herodis [illegible] non potest, quippe qui nunquam Herodis nomine dictus. Itaque [illegible] de causis adjunctis Herodi regi [illegible], Josepho fides non adhibetur. Quid, [illegible] magis [illegible], [illegible] eò devolvisse regnum Herodi, ut Petavio [illegible], qui Regem Judæorum Antigonum [illegible], potentissimum hostem opponerent; quàm quòd Herodis parens Antipater talenta quinquaginta Cæsari dederat mutuo? Quæ sanè [illegible] regni levissima causa est, & quam Senatû [illegible] in ludibrio? [illegible] verò ratio quam Josephus memoravit, gravissima apparet, ea sanè [illegible], quòd cum hostem [illegible] nequa[illegible]

ANNO ANTE DO. 37.

Anno ante D. [illegible]

[illegible]: [illegible] adversus [illegible] Parthorum, Syriæ [illegible] Romanam, [illegible], [illegible], sibi [illegible] animum.

XVII. De patriâ Herodis [illegible] fuit, [illegible] Herodem, [illegible] [illegible], quod ex lapide Sponiano colligo:

Η ΒΟΥΛΗ Η ΕΞ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
ΚΑΙ Η ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ Χ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ
ΙΟΥΛΙΑΝ ΒΕΡΕΝΕΙΚΗΝ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΝ ΜΕΓΑΛΗΝ
ΙΟΥΛΙΟΥ ΑΓΡΙΠΠΑ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΘΥΓΑΤΕΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΕΚΓΟΝΟΝ
ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ
ΤΙΒ. ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΘΕΟΓΕΝΟΥΣ ΠΑΙΑΝΙΕΩΣ

Senatus Areopagi, & Senatus [illegible], & Populus, Juliam Berenicem Reginam magnam, Julii Agrippæ Regis filiam, & magnorum Regum benefactorum urbis nepotem, procurante urbis Ædile, Tiberio Claudio Theogene, *Pæaniensi*. Ex eo lapide, Herodiano [illegible] id [illegible]. *Quorsum autem hanc Ascalonita, vel Idumæus, vel Judæus, aut [illegible], & [illegible], Atheniensium, [illegible] [illegible] fierent, cum ad [illegible] regni Judæos, [illegible] [illegible] esse [illegible]* [illegible]. In [illegible] autem, [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], ad [illegible] dictum [illegible] [illegible] est, [illegible] de [illegible] toto orbe Judæorum Regis, [illegible] patriâ [illegible]. [illegible] Herodi penè [illegible], [illegible] Herodes est [illegible] Q[illegible] de patriâ, & domicilio, & Religione Judæus: [illegible] Josepho, qui *Idumæum*, simul & Judæum, [illegible] [illegible] Herodem, [illegible] [illegible], quia Judæos [illegible] fuerant Idumæi, [illegible] rectè sibi constiterit, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] *Semijudæum*, [illegible] [illegible] [illegible], qui pro *Ascalonita* [illegible]. Imò ex lapide Sponiano, [illegible] de [illegible] [illegible]: cum [illegible] Athenas, non [illegible] [illegible] Herodiadum, sed [illegible] ab [illegible] [illegible] origine, [illegible] [illegible]. Quòd si decretum [illegible] [illegible] [illegible] Herodianus, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Judæorum, *& [illegible] perpetuâ [illegible] publicè [illegible] [illegible] [illegible] benevolentiâ prosequuntur [illegible] est [illegible] Theodosio Theodori referente*, *honorare hunc virum, [illegible] ergò statuâ aureâ juxta legem, ponere ejus effigiem in Templo Demi [illegible]* [illegible]. Atticus [illegible] fuit Hyrcanus, quem ergo Athenienses [illegible]: *Ergo [illegible] esse [illegible] beneficum & liberalem, ac memorem erga [illegible] [illegible], [illegible] laude [illegible]*. Obstat tamen Pontificis dignitas, ne pro Gente [illegible], Hyrcanus habeatur. Porrò [illegible] à [illegible] Atheniensium [illegible], Sponianus lapis, non [illegible] [illegible]. Erat enim Julia Berenice Hyrcani sanguine orta: ut nil mirî sit [illegible] [illegible], Athenienses beneficiis cumulasse pluribus, vicissimque Athenienses, juxta Berenicei honores [illegible] [illegible]. Quibus enim accedit, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Principibus causam esse, cur [illegible] [illegible] beneficiis afficiant. Neque desunt [illegible] [illegible]. [illegible] Herodes, [illegible] [illegible] [illegible] urbes, quæ [illegible] est in Insulâ [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] suppeditavit pecuniam, quantum ædificatione sufficiebat. Neque [illegible] sunt oblivioni, quæ de Herodis magnificentiâ narrantur à Josepho: *[illegible] enim Athenienses, & Lacedæmonii, & Nicopolitani, & in Mysiâ Pergamus Herodis sunt plena donariis! . . . Quod autem Eleensibus præstitit, non solùm Achaiæ commune, sed etiam totius orbis terræ, munus videtur, per quem Olympicum certamen gloria diffunditur. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], agonotheta munere [illegible] [illegible]*. In quibus nemo non [illegible] [illegible], erga Athenienses munificum se Herodem præbuisse. Non ignoramus nobiles Athenis viros fuisse qui *Herodis* nomen gesserunt. Notus est [illegible] Atheniensis Herodes Sophista Attici filius, de quo multa prodidit Philostratus libro secundo de vitis Sophistarum. Genus suum, ut ille clarus, in *Æacidas* referebat. At [illegible] [illegible] Herodis, hominibus impositum fuisse, quos Athenæ non genuerunt. Sic Odenati Palmyreni filius major natu *Herodes* vocabatur.

XVIII. Ditione Herodi assignatâ [illegible] [illegible] est cum Josepho: *Ethnarcham*, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] cum Samariâ pertinuisse, hyperaspiste* [illegible]. Nobis verò à magno discedere historico Religio est. Neque se [illegible] [illegible], Josephum anno Dom. septimo & trigesimo [illegible], ignorare potuisse. Herodiani regni fines, qui Galilææ vallaris erant [illegible] [illegible]. Qui [illegible] magnus est in eâ ut Josepho, & cum Strabone, & cum Scripturâ conciliasse. Trachonitidem, Batanæam, Auranitidem, sub imperium ditionemque Herodis, cecidisse, à Strabone indicatur: *[illegible] versùs sunt montes asperi, & altis speluncis insignes, quarum una quatuor hominum millia recipit. At [illegible] quidem Barbari in [illegible] Arabiæ mercatores grassabantur, quo [illegible] nunc minùs fit, propter Zenodori latronis eversionem*. Quibus non [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *esse* [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dio: *Zenodori quoque [illegible] Tetrarchiam Herodi attribuit Augustus*. Dionemque quidem tabulas Dionis è Senatoribus Romanis legere potuit. Denique ex Scripturâ liquet, Herodem Antipam præfuisse Galilææ, Philippumque Tetrarcham fuisse Trachonitidis regionis & Ituræ. Tribus autem solis modis, Philippus & frater ejus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Donatione [illegible], usurpatione, [illegible]

[illegible]

ANNO ANTE D. 31.

cessione. Ab Augusto Tetrarchas Herodis magni filios datos fuisse nullus veterum dixit. Neque igitur credendum, cùm haec omnis historiae muniat testimonio. Usurpatas fuisse Tetrarchias [illegible] post Herodis mortem habeant. Antipas igitur Philippusque Tetrarchas habuerunt suas jure successionis, quo in patris sui locum suffecti sunt. Quid ad haec Harduinus? *Fingit Herodem Antipam, & Philippum, post mortem, Zenodoro fuisse suffectos, ob aliquam cum Zenodoro affinitatem, in quam ille se callidè insinuasset, tametsi ea nunc sit obscura.* Quid est aliud immoderati ingenii, si hoc non est? Scilicet *obscura* Philippi, & Herodis cum Zenodoro *affinitas*, nullo antiquitatis fulcitur monumento, Dioni, Josepho, Straboni opponi debet. Quis porro eos suffecit Zenodoro, Zenodorum an Augustus? Ille testamento, hic arbitrio? Quis autem, ubi testes? Haec sanè commenta si admittantur, actum est de historiâ, [illegible], ratione. Ab Herode magno in Tetrarchiâ *Zenodori*, elegantissimum è marmore Templum Augusto suo e conditum tradit Josephus. Quo consequens est, jus in eam Tetrarchiam Herodi fuisse, ut de Templo condito meminisse Josephum. Atque ævo Josephi scire facillimè potuit, num extaret Templum in regione quae fuerat Zenodori? Num gloriæ Augusti dicatum? Num ab Herode conditum? Ut & hoc ab omni dolo, vel errore possimus absolvere Josephi narrationem.

XIX. Audiamus tamen rationes quibus [illegible], censet Harduinus, *solam cum Samariâ Judaeam* Herodis ditioni fuisse permissam. Objecit primo Scripturam, *diebus Herodis Regis Judaea. Eodem sensu, quo & Archelaum solam quoque adiit regnum paternum, quod Sacer Scriptor indicat, cum ait, regnasse in Judaeâ pro Herode patre suo.* Respondemus, modò latius, modò [illegible] regni Judaici circumscribebatur, quatenus, imperio Hierosolymitano opponebatur, facta post [illegible] mortem [illegible]. Quâ significatione Samaria Judaeae non includitur, auctor Maccabaeorum: *Et postulavit Jonathas a Rege, ut immunem faceret Judaeam, & tres toparchias, & Samariam.* Similiter in actis Apostolorum: *Eritis mihi testes in totâ Judaeâ & Samariâ.* Quam & distinctionem adhibuit Josephus: *Archelao obtigit Judaea & Idumaea, praeterque has [illegible] quarta pars remissa est.* At latiori quandoque sensu Judaea usurpatur, ut & Samariam, & Galilaeam, & Trachonitidem complectatur. Testis Geographorum ille Princeps Strabo: *Mediterranea ultra Phoeniciam usque in Arabes, inter Gazam & Antilibanum Judaea nominantur.* Judaeam limites & situs sic describit Tacitus: *Terra finesque, qua ad Orientem vergunt, Arabiâ terminantur: a meridie Aegyptus objacet: ab occasu Phoenices & mare: septentrionem à latere Syriae longe prospectant.* Quin etiam quem pene solum suspicit & veneratur Harduinus, Plinius, Galilaeam includit Judaeae: *Supra Idumaeam & Samariam, Judaea longe lateque funditur. Pars ejus, Syriae juncta, Galilaea vocatur.* Et urbem Giscalam, ex quâ ortum nonnulli ferunt esse Paulum, in Judaeâ collocat Hieronymus, quae haud diversa videtur à *Giscala* Galilaeae, cujus meminit Josephus libro de bello c. 4. Neque Scripturae insolens, latissima haec Judaeae acceptio. Auditâ fame, quae per orbem terrarum pervasit, imperante [illegible] *ministrationis causâ mittere aliquid fratribus habitantibus in Judaeâ.* Qua liberalitate, Ecclesiis quae per Judaeam, Samariam, Galilaeam [illegible], eorum fuit aeque provisum: Nam Ecclesiae Galilaeae ejus expertes manebant, quod fame laborantibus opus fuit, cum ex hac regione orti essent Apostoli? Sed & apud Matthaeum, latissimo eo sensu capienda videtur Judaea: *Tunc qui sunt in Judaea, fugiant in montes.* [illegible] cum [illegible] Galilaea, [illegible] Judaea [illegible] semper à bello metuendum, quod a Romanis etiam in Galilaeâ gestum. Magni ergo Herodis aevo, cum lucem Christus aspexit, complectebatur Judaeam, Samariam, Galilaeam, Trachonitidem [illegible]. Itaque latior ditio Herodis magni, quàm illa Archelai, etsi uterque in Judaeâ regnasse dicatur; quia vox *Judaea* homonyma est, ex proferentis materiâ intelligenda. Itaque Archelaus *Ethnarcha*, non Rex propriè dicebatur. Herodes verò propriè Rex, non Ethnarcha. Rex a Strabone appellatur, & à Dione, nunquam Ethnarcha. Contrà verò Archelaum à profanis historicis Regis nomine nunquam donatum. Quin, si integram ei hereditatem pater moriens reliquit? [illegible] fuisse regnum Herodis, non Josephus modò, sed Strabo etiam testetur: *Ex filiis, alios ipse sibi insidiantes interemit, aliis moriens datâ cuique parte ora, successores reliquit.* Instat autor de nummis Herodiadum: *At Ethnarcha Regesque jure ac merito, Herodem solâ Judaeâ, Samariâque potitum [illegible] non item Galilaeâ certissimo argumento [illegible] clientela ac fides sua, pro me [illegible] Samariâ sensit ac Judaeâ, [illegible] eo solo dominatu, condita ab illo fuere civitates duae, Caesarea & Sebaste: in Galilaeâ & Trachonitide, ditione tanto ampliore, nulla.* Atqui [illegible] certè [illegible], deberet [illegible] sanè debuit, *certissimum quo niteris argumentum*, optimum esse affirmando, vanum tamen negando: hoc est, rectè colligitur, Herodes illi praefuit tractui, in quo struxit urbes, at pessimè concluditur, Herodes ejus regionis non potiebatur, quia nil urbium in eâ condidit, penes enim Herodis arbitrium erat, in honorem Caesaris condere urbes, vel non condere, & ubicumque vellet, statuere. Itaque nullam in solo propriè Judaico urbem aedificavit, quemadmodum in tractu Samaritico, Sebasten vel Caesaream statuit. Sed & in memoriam filii revocare Harduinum [illegible] Tetrarchâ, Templum [illegible] argumentum [illegible] conjecturam: *Cur in Zenodori nummo insculpta vultus effigies est, Herodis e diverso nummis omnino nullius occurrit cum ejusdem vultus effigie, nisi quod ille in Judaea [illegible] in regno & Tribu Judâ regnaret, ubi sculptilium fere nemo, quia Judaei [illegible] atque vanam impressam admittere.* Cur nullus occurrit nummus Herodis, cujus vultum non est quam Harduinus attulit: ea potiùs causa est [illegible] Herodes [illegible] Religionem, quibus ingrata imagines. Imperasse quidem Caesaream Herodem in confesso est, cujus urbis incolae plerique omnes Ethnici, qui referente Josepho, regem nullum Judaeorum tamdiu potuere,

Marginal notes: Ant. l. 15. c. 13. 545. — Rationes [illegible] solventur. — Joseph. l. 4. 19. — Tacit. hist. l. 5. c. 6. — Plin. l. 5. c. 14. — Strab. l. 16. — Nummi Herod. — Joseph. de Bel. l. 2. c. 19.

ANNO ANTE D.N. 37.

[illegible], et [illegible] moveret. Nullus [illegible] Cæsareensium videtur nummus, qui Herodis vultum exhibeat. Quinto mense, Trachonitidis [illegible]: Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, [illegible] ad eos penetrans, [illegible].

XX. De alterâ Regni Herodiani Epochâ [illegible] Hierosolymorum, [illegible] anno U. C. 718. vindicat, quæ Chronologiâ aliâ Josephi [illegible].

Sosius Imp. triumphum, infra capiens duo menses post urbe receptâ, anno U. C. 718. eodem fuisse, colligit ex fastis triumphalibus. C. Sosius C. F. T. N. Procos. ex Judæâ, an. DCCXIX. III. nonas Septembr. Romæ triumphavit.

Ratio conclusionis hæc est: *Neque enim alterâ annum, post rem feliciterque gestam, differre triumphum illo ævo mos fuit.* Atqui, ni fallimur, non desunt exempla dilati eo ævo triumphi, nec alio modo fieri potuit, cum victores urbe aberant. Nonne anno urbis 725. Cæs. Octavio v. & Sexto Apuleio Coss. ductus est, & de pugnâ Actiacâ, & de Ægypto subactâ, triumphus? Actiacam Augustus retulerat victoriam anno urbis 723. Ægyptus in ejus potestatem venerat anno 724. Sed & Julius Cæsar, anno demum urbis 708. collegâ consule Lepido, de Gallis triumphavit. Itaque etsi anno urbis 719. Sosius de Judæâ triumphum egerit, non sequitur tamen anno 717. non captam fuisse Hierosolymam: id unum sequitur, anno demum 719. Sosium relictâ Syriâ, Romam rediisse ubi decernerentur triumphi. Equidem contentioni nostræ sedit Josephum in scriptis suis Harduinus. Exempla sint verba hæc: *Lib. xv. c. XI. p. 531. narrat Herodem, ubi primum accepisset regni administrationem, [illegible] & Gazæ dedisse Cæsaream præfecturam: hoc est ipsius calculo, anno U. C. 724. cum ipsum idem asserveret, eodem illo capite XI. p. 529. Gazam Herodi esse traditam fuisse à Cæsare, post devictum [illegible] anno 724. [illegible].* Verum enim verò neque Josephus contradictionis nota est postulandus. [illegible]: Herodem *[illegible] accepit regnum, vindicavit à Cæsare.* Ut nil aliud significant, quàm quod legimus apud Tacitum: *regnum ab Antonio Herodi datum, victor Augustus auxit.* Anno urbis 724. Salomæ [illegible] Costobarus, quem post Josephi [illegible]. Eam [illegible] Josephus [illegible], quòd post Antonii mortem, Augustus Herodi reddiderit non modò regionis partem, quam Cleopatra prius occupaverat, sed attribuerit etiam ejus imperio, *Gadara, Hippon, Gazam, Anthedonem, Joppen, Stratonisque turrim.* Ut magnum regni ejus fuerit incrementum.

XXI. Sed & de Paneo monte, Josephum [illegible] Harduinus. [illegible], *sed fons [illegible], non [illegible] Josephus, sed Pani dicatum.* Primum omnium [illegible], Germanorum Pani [illegible]. Documentum est Josephus, qui fontem [illegible], non [illegible] Paneum [illegible] in Auranitide, [illegible] prope Paneum, quod vocant. Observat autem Clarissimus Valesius: *Porrò in manuscriptis [illegible] Med. & Fuxii. [illegible] non per diphthongum, [illegible] Regii Rufini.* Quæ autem de loco Josephus [illegible], [illegible] est quoque [illegible] Paneum. Quod & [illegible], & [illegible] Josephus [illegible] Panium [illegible], [illegible] Philostorgius [illegible] Cæsarea Philippi [illegible] Paneas vocatur, cum enim Pani in ea [illegible] positum fuisset, nomen illud urbs illa accepit. Sed non multum in eâ re valet Philostorgii auctoritas, cujus narratio in mirâ [illegible] videtur esse [illegible]. [illegible] Philostorgio porrò, quippe qui Herodi Magno [illegible]. Neque Panis fanum [illegible] Panium magnus auctor Harduinus: *Jordanis amnis oritur è fonte Paneade, qui cognomen dedit Cæsareæ.* Porrò hic & observat Plinium, antiquum Plinii Solinique exemplar, habere *Paneade*; Ptolemæumque Cæsaream vocasse *Cæsaream Panii*. Quid multa? Eusebium Palæstinæ Metropolitanum, aiebat montem à Templo Panis habuisse nomen. Temerarium est Josephum postulare mendacii, quòd scripserit, Templum in Panio ab Herode fuisse conditum, quod hic apud eum legimus: *Aliud, inquit, Cæsari Templum circa Jordanis fontem candido marmore posuit, qui locus dicitur Panium.* [illegible] l. 15. c. 13. Quæ si antiquis bene[illegible] [illegible] Historiâ. Quid enim absurdi in narratione Josephi de Templo, in honorem Cæsaris apud Panium, ab Herode condito? fatemur quidem est Josephi traditionem Harduinianam [illegible] Chronologiam. Quippe contendit nil Herodi Magno in Trachonitidem juris fuisse, quod ex conditu ab eo Regi Augusti in honorem fano, falsum penitùs deprehenditur. Hinc illæ lachrymæ. Contrà, non absurdè à viro Nonfante [illegible], qui vocem Panium à speluncâ Pani sacrâ ducit. *Panium, inquit, erat spelunca amœnissima, ubi Panis simulacrum veneratio religione colebatur, quod nomen erat [illegible] loci. Pan enim [illegible] Deus dicebatur.*

Herodes montem [illegible] Panis.

Aliud verò Templum, aliud spelunca. Panium quoque [illegible] Harduinus, [illegible] Josephum [illegible], [illegible] Herodem, non Abilenensem, sed *Palæstinum*, eamque non ab ullo [illegible] Julio Cæsare [illegible], sed ab benevolentissimo [illegible] Octavio, Senatûsque Romani, quibus etiam [illegible], [illegible] Ipsiusque regionem, non Judææ [illegible], [illegible] Batanææ, Itureæ, Trachonitidisque finibus, commune.

ANNO U. C. 718. PER. JUL. 4678. OLYMP. 186. JUL. 10. AUGUSTI 8. HERODIS 3. & 2. ante Dom. 36. Æræ. 2. E. Lit. 4. Epact. 9. Epact. Sol. 3.

ANNO ANTE D.N. 36.

Coss. *Gellius Publicola, M. Cocceius Nerva.*

I. QUod Pompeius bellum Octavio [illegible], [illegible] anno suscepto. Classe parata, Cæsar anno ineunte Baias movens solvit, magnâ spe Siciliam undique circumdandi. Dum Palinurum promontorium prætervehitur, ingens classem ejus tempestas invasit, & multas naves perdidit, reliquas disjecit: Menas admonet, [illegible] illis, [illegible] perfidiâ [illegible],

Joseph. l. 15. c. 13. [illegible]
[illegible]
Herod. de regni [illegible] cap. 19.
Herod. de [illegible] p. 19.
Joseph. l. 15. [illegible]
Joseph. l. 15. p. 519.
De Paneo.
Herod. de [illegible] p. 91.
Joseph. l. [illegible]
[illegible]
Herod. [illegible] p. 100.
[illegible] p. 101.
Plin. l. 5. c. 15.
Joseph. de Bell. l. 1. c. 16.
[illegible]
[illegible]
[illegible] Pompeium.

Anno ante Do. 36.

[illegible], relicto Cæsare ad Pompeium [illegible]. Eâ quà pollebat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible], vel [illegible] [illegible]. Quod nisi [illegible] ad Cæsarem [illegible] [illegible], frustrà [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ut [illegible] à Pompeio [illegible] fuit, quòd [illegible] [illegible] ad bellum contra Lepidum gerendum [illegible], & in omnibus [illegible] [illegible] habuerit. In [illegible] [illegible] est Horatius:

Hor. Epod. Ep. 4

Quid attinet tot ora navium, gravi
Rostrata duci pondere
Contra Latrones, atque servilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum!

Quæ [illegible] anno U. C. 717. videntur esse [illegible], quo Cæsar [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible], [illegible] in [illegible] Pompeium. [illegible] indignè [illegible] [illegible] se esse [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ad Pompeium fugerat, [illegible] ad Cæsarem reversum, qui [illegible] [illegible] [illegible], nullam tamen illi [illegible] [illegible] habuit.

Prœlia [illegible] Pompeio [illegible].

II. Agrippâ cum classe relicto Cæsar [illegible] [illegible], ut per occasionem [illegible] [illegible] [illegible] in Siciliam trajiceret. Pompeius [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Mylis cum classe, ut Agrippam observaret, [illegible]. [illegible] [illegible] temporis, dum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facit. Tandem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] copiis [illegible], [illegible] est. Sub [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est Cæsar, ut ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quòd [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Antonianis [illegible] [illegible] [illegible]. In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. At Pompeius, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] Cæsarem [illegible] est. Magnâ [illegible] classis parte [illegible], Cæsar ad [illegible], quæ in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Eâ [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible],

Suet. Aug. c. 16.

[illegible] [illegible] [illegible], cùm ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pompeji, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Rhegium [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] Pompeianis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse, ex Suetonio colligimus:

Id. ibid.

[illegible] [illegible] [illegible] ejus [illegible], quòd [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Neptuni [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] Circensium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ludi verò Circenses Aprilis [illegible]. [illegible]. Porrò [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] in Siciliâ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Tùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Mylas [illegible]. Sed Pompejani [illegible], & [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cæsarem; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Pompeius [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] à se [illegible] [illegible], ut Romæ [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] sit.

[illegible] [illegible] [illegible]. Suet. Aug. c. 16.

III. Interea Gallus Tisienus Pompeio, Cæsari Lepidus, cum copiis accessit. At Lepidus, quæ in omnibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cæsar volebat, ad Pompeium inclinavit. Quâ re [illegible] Cæsar, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Pompeius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ne à sociis desereretur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] naves [illegible] [illegible] congressæ sunt, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Diu dubiâ victoriâ pugnatum est, sed tandem Pompejani in fugam versi. In hoc prœlio [illegible] Demochares [illegible] [illegible], Apollophanes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cùm posset effugere, ad Cæsarem se contulit. [illegible] Gallus [illegible], [illegible] ejus [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]. Quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Itaque [illegible], [illegible] & [illegible], in naves [illegible], quæ [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quippè [illegible] 350. navium dominus, cum [illegible] [illegible] [illegible], ut Florus conqueritur; cum [illegible], ut Appianus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible].

Recessit Lepidus a [illegible] Pompeius [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]

Id. ibid.

IV. [illegible] [illegible] in [illegible] Lepidum, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] à [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Cæsar ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; quibus Lepidus [illegible]. Quin [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] castra Lepidi ingressus est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Velleius, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Lepidi [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] Lepidi [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Lepidi [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: qui [illegible] [illegible], [illegible] ad Cæsarem defecerunt. Lepidus & à militibus, & à fortunâ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], inter [illegible] [illegible] ad Cæsarem [illegible] [illegible], [illegible] ejus [illegible] est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; Pontificatum tamen [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cæsar, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] Triumviratus [illegible], [illegible] de [illegible] [illegible] Suetonius: *Post Pompeji fugam, collegarum*

Vell. l. 2. [illegible]

Suet. Aug. c. 16.

Anno ante Dom. 36.

[illegible] M. Lepidus, [illegible] *Africâ* [illegible] xx. [illegible] *cohortes* [illegible] Caesar singulis militibus quingentos denarios, [illegible] coronam [illegible] Agrippa [illegible] ipse [illegible] hîc utetur.

V. Gallo & Agrippâ Coss. [illegible] In [illegible] Quibus de causis Primatum [illegible] in quibus fuit *Monaeses*, qui ad Antonium fugâ se recepit. [illegible] Antonium [illegible] Parthicum [illegible] Antonius [illegible] Phraatem [illegible] Crassi [illegible] Parthi [illegible] Hispanorum Gallorumque [illegible] Romanorum [illegible] Cleopatrae [illegible] Phraates, [illegible] decem millia [illegible] Antonius [illegible] Medi [illegible] Antonius, [illegible]

VI. Cùm [illegible] Antonius [illegible] Phraates [illegible] Parthi [illegible] Antonium [illegible] Phraati, [illegible]

[illegible] Phraatem [illegible] Antonius, [illegible] Medi [illegible] Antonium [illegible] Parthis [illegible] Parthorum [illegible] Cùm [illegible] Parthi [illegible] Antonium [illegible] Xenophontis [illegible] Nihil [illegible] Regem, [illegible] Tùm Parthos [illegible] Deinde Romani [illegible] Parthorum [illegible] Parthi [illegible] Monaeses, [illegible] Antonius, [illegible] Crassi [illegible] Antonium, [illegible] Non [illegible] per Cappadociam, [illegible] Postquam [illegible] Antonium [illegible] Antonius [illegible] Florus longè major: [illegible] in Syriam. [illegible] Plutarchi [illegible] & Velleju- [illegible]

Anno ante Do. 36.

[illegible], *ferriùmque deſiderata eſt*, [illegible] [illegible].

VII. Expeditionem Parthicam in ſuperiorem annum confert Scaligerus Chronologus. De morte Ariſtobuli verba faciens: *Interfectus eſt*, inquit, *paulò ante expeditionem Antonii Parthicam, quæ contigit L. Cornificio, Sext. Pompeio Coſſ.* Quam occiſiſſent viri ſententiam multa [illegible] [illegible] per Antonii mortem Antonium [illegible]: *Per gravem jam hyemem & propenas novas contra nos agmen, amiſit octo millia militum.* Exinde deſcendit ad mare, atque in caſtello [illegible], inter Berytum & Sidonem poſito, ſubſtitit, ut Cleopatram operiretur, quæ illum convenit, ut indè ambo concederent in Ægyptum. Eò proficiſcebatur, cùm hujus itineris [illegible] ad Pompeium [illegible], qui [illegible] Antonio, ac ſocietate cum Parthis ineundâ per internuntios egit; quâ re cognitâ, [illegible] contra [illegible] Antonius [illegible] Pompeius, qui nondum ſatis paratus erat: ac deſperatâ à mari ſalute, in Phrygiæ urbe deprehenditur. Nuntio captivitatis accepto, miſit interfectum [illegible], et Pompeium [illegible] omnia in eo contigiſſe ſpatio non potuêre, quod [illegible] & [illegible], & [illegible] Decembris, intercedebant. Mors ergo Pompeji, & expeditio Parthica, in eundem annum conferri nequeunt. Atqui interfectus eſt Pompeius Cornificio, & alio Pompeio Coſſ. Ideóque Antonius in Parthos movit anno ſuperiore, Gellio & Nerva Coſſ. Præterea cùm anno U. C. 717. Antonius à Corcyrâ in Italiam trajeciſſet Octavium, ut in bello Parthico [illegible] [illegible] anno quis credat? cùm præcipuè Menſis [illegible] [illegible], ad [illegible] [illegible]. Denique mortem anno expeditionem Antonii Parthicam, & [illegible] Pompeio cohærere, his Dionis docemur: *Itaque, etſi nihil eorum quæ alia omnia ignorata eſſet, tamen publicè ac tum ſunt indicata, quæ indè ſatisfactum etiam eſt, & feſti dies acti. Quæ enim bellum contra Pompeium gerebat Cæſar, neque communicatur; neque opportunè ut palàm propter potentiam.* Quod penè conſiderantes, Sextus poſt fugam in Lesbo hyemare decreverat, Lesbos enim propter patris memoriam amiciſſimè [illegible]; hic audivit Antonium adverſam in Medis ſubiiſſe fortunam. Probabile eſt Scaligerum, ut mortem Ariſtobuli, in [illegible] [illegible] anno ſequente expediret, expeditionem Antonii Parthicam, in Cornificii & Pompeji Conſulatum conjeciſſe, quam eiuſdem anni poſt Ariſtobuli verſificè teſtimonium.

VIII. Ad res Herodis nunc orationem convertimus Hyrcanum vinculis ſolutum, Rex Parthorum Phraates Babylone degere permiſerat. Hic magna erat Judæorum frequentia, qui non aliter quàm Pontifici & Regi, Hyrcano honorem tribuerunt, [illegible] [illegible] Judæorum ultrà Euphratem habitat. Poſtquam reſcivit Herodem ad Regum dignitatem evectum, ad novam ſe ſpem traduxit. Nec Judæorum mores poteſt, Hyrcano cumulare ponitur patria deſiderium. Quæ Herodes ei ſcripſit, rogans Phraaten & Judæos, ut ſibi invidèrent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Semelque etiam ad ipſum Phraaten miſit Saramallam legatum, cum multis muneribus [illegible]dimittens, ne obſtaret ei quominus referret gratiam, homine de ſe optimè merito. Nec tamen ſolidè hoc agebat, ſed [illegible] cavens, quærebat Hyrcanum ſuam in poteſtatem redigere, aut etiam omninò tollere. Dimiſſum à Parthis in ſummo honore habuit. Primumque in conventibus locum ei tribuendo, Patremque appellitando, [illegible] hominem, quominus ſuſpectus [illegible].

IX. Cæterò Herodi erat in quis illuſtrium crearetur Pontifex. Accito igitur Babylone obſcuri generis Sacerdote Ananelo, ſummum ſacerdotium detulit. Verùm Alexandra Hyrcani filia, Mariamnes & Ariſtobuli mater hanc non tulit contumeliam. Scribit igitur per quendam [illegible] [illegible] Ariſtobulo ab Antonio petit. Ea rem negligente, Gellius ob quædam negotia, in Judæam profectus, admiratus egregiam & Mariamnes & Ariſtobuli formam, perſuaſit Alexandræ, ut depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. Fore enim ut iis conſpectis ille nihil non à ſe impetrari pateretur. Quibus permota mulier effigies miſit Antonio. Qui tamen minorem ſibi ratus potiùs Herodi nuptam accerſere, ſcripſit ut aliquo honeſto prætextu, filium ad ſe mitteret, addens niſi moleſtum videatur. Quæ poſtquàm relata ſunt Herodi, non putavit tutum, Ariſtobulum decimum ſeptimum agentem annum Antonio ad libidines proclivi, mittere. Reſcripſit igitur, ſi vel pedem è regno ſuo moveat adoleſcens, fore ut cuncta complerentur bellicis tumultibus. Decrevit etiam non omninò Alexandram ſpernere, Mariamne etiam obtundente, ut doloris ſratri Pontificatum redderet. Advocato igitur amicorum Concilio, multiſque verbis in Alexandram invectus, quòd regnum perturbare voluiſſet, hoc addidit, ſe prætertorum hominem ointreſci, & nunc ejus filio Pontificatum reddere, cui Ananelus ſacerdotio propter [illegible].

X. Neque tamen poſt reconciliationem, [illegible] [illegible] Herodes. Juſſit igitur Alexandram continere ſe intra regiam, & nihil pro potentia agere, ad hoc [illegible], ut nihil Regem lateret eorum quæ ad quotidianum [illegible] [illegible] [illegible]. Mater ergo quidem potuit pati, quàm honore ſpoliari ſervitute & metu, [illegible]. Miſit ad Cleopatram litteras, rogans, ut opem ſibi afferret. Illa juſſit Alexandram cum filio [illegible] in Ægyptum confugere, quod conſilium placuit. Paravit duobus ſandapilis, in has ſe & filium incluſos, juſſit famulos conjicere ut noctu hos afferrent. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] portum efferent. Quo negotio, Sabbo ſuſpectus [illegible], [illegible], atque [illegible] Herodi, arripuit occaſionem [illegible] [illegible] [illegible]. Rex poſtea [illegible], in ipſa fugâ deprehenſam tenuit. [illegible] [illegible], quoniam [illegible] quidpiam faceret Cleopatræ metu. Statuit tamen modis omnibus Ariſtobulum tollere. Feſto Scenopegiæ, juvenis annum ætate egreſſus 17. ſacris [illegible] [illegible] [illegible] aſcenderat. Cujus omnium ſorum conſpiceret majeſtas convertit in ſe multitudinis oculos & ſtudia. Viſâ igitur affectio, nec continentes ſuſtus voces ac comprecationes licentiaque quàm ſub

sub tali Rege decebat, debitam familiæ, beneficiorum, & nominum, & gratiam prædicabant. Hæc omnia pepulerunt Herodem ut quod de Aristobulo decreverat, perficeret. Porrò [illegible] festivitate, ab Alexandrâ exceptum convivio in [illegible] tentorià cœnatus ostendebat se paratum in Aristoboli gratiam, juveniliter colludere. Relicto lusu super piscinarum ripam consistentes [illegible] [illegible] Ac primùm spectabant natantes quosdam è famulis, & famulis. Deinde postquàm provocante Herode, adolescens quoque eis se immiscuit, Galli quibus hoc datum erat negotium, natantem deprimunt, nec prius destiterunt, quàm omninò aquâ præfocaverint. Hic fuit Aristoboli exitus, anno ætatis 18. Pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. Alexandram dolus non fefellit, quæ tamen metu majoris mali cohibere necesse habuit. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio, casum contigisse, non luctum solum fingens, sed & lachrymas tristitiamque veræ similimam. Cæterum quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tàm in exornando conditorio, quàm in congerendis rebus pretiosissimis, quo Majus Alexandræ, & Mariamni afferret solatium.

XI. Nostræ de morte Aristoboli adversantur Chronologiæ viri magni, Scaliger, Usserius, Pagius, quibus placuit anno demùm sequente, [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible]. Pompeio Coss. Quin imò Jacobus Capellus in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Nos verùm Josephum Dionemque habemus regulam ad quam nostram dirigimus Chronologiam. Primum exhibet argumentum Herodis ad Antonium profectio: *Ubi Laodiceam pervenit Antonius, accersivit ad se Herodem, dicturum causam de objecta nece Aristoboli* [illegible] [illegible] verò Josephus non obscuro patefacit [illegible] Contra Parthos contendebat Antonius. *Ardente adhuc contra Parthos bello, Herodes in Judæam reversus est.* Atque Parthica expeditio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed Gellii & Nervæ consulendum, ut ex Dione liquet, & nostro docuimus. Semel autem Parthis contendit Antonius. Mors igitur Aristoboli, quæ Antonio illato à Parthis cladem antecessit, in Julianum xx. differri nequit. Deinde, Herodis de Aristoboli morte purgatio, & dono Hierichuntem Arabicique tractus, quibus cumulata est ab Antonio Cleopatra, non sunt ab uno eodemque anno divellenda. Tunc enim captam Herodiani regni cupiditate, illud flagitasse Cleopatram, testis est Herodis Epistola. Mulieris autem postulationi, Judææ partem aliquam ab Antonio fuisse concessam tradit Josephus. Porrò currente anno, hoc est Juliano x, congesta fuisse in Cleopatram munera, mox ex veterum monumentis docebimus. Præterea vix Ananelus ab Herode Pontifex creatus fuerat, cùm non *Alexandra non tulit hanc contumeliam.* Mox scriptæ ad Cleopatram literæ. Non multò post autem expugnatam Hierosolymam, Ananelum Pontificali dignitate ornatum fuisse probabilissimum est, quia ob Hyrcani casum vacabat id munus. Sacerdotalem autem dignitatem non integro anno tenuit Aristobulus, quippe qui extinctus est *anno Pontificatus primo*, teste Josepho. Quibus perpensis, arbitramur contrà potiùs anno quàm sequenti, & Pontificatum, & mortem Aristoboli esse illigandam.

XII. Accensâ ad vindictam Alexandrâ, & [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Antonium ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Herodem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Antonium, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Josephum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] Antonium [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Mariamnem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] affectum erga uxorem, ut etiamsi post ipsius mortem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad finem ad [illegible] [illegible] [illegible]. Porrò Josephus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & sæpissimè Mariamnem [illegible], dùm crebro sit mentio amoris conjugalis, quo Herodes eam prosequebatur, irridentibus hanc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oppositandi eis affectum Regis, eò provectus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] amoris argumentum, quòd ne vel [illegible] [illegible] ab eâ divelli [illegible]. Quibus Alexandra Mariamneque tyrannici amoris hujus rem persensæ sunt. Reversus Herodes constabilito regno cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fecerat, tamenque magis uxorem ad [illegible], [illegible] illa: *Hoc est*, inquit, *amoris mandare si quid humanitùs accidat, necem innoxiam adde fatentium.* Hoc verbo, Rex valde ictus præ dolore, confestim eam è complexu dimisit, vociferabaturque capillos sibi lacerans tenere se manifestà deprehensam constupratam à Josepho conjugem. Atque ut parum abfuit, quin eam interficeret. Verumtamen Josephum ne in conspectum admissum, jussit interimi, & Alexandram ut malorum omnium causam, vinctam conjecit in custodiam.

XIII. Cæterùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Herodes, [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Antonium [illegible] Cleopatram, statim cogitavit quomodo illum sibi vindicaret; Lysaniam interfecit [illegible] [illegible] [illegible] Parthorum. Aggravit [illegible] ab Antonio [illegible] [illegible] & Arabiam sibi [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Antonium, [illegible] [illegible] [illegible], tàm insignis mulierum. Ne tamen vel penitùs negando, eam offenderet dolore, vel [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible], videretur mortalium iniquissimus, partem de [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

XIV. Dictum porro atque possessum Cleopatræ, concessus erat Hierichuntinus ager: *In balsamum fert, quod unguentorum longe præstantissimum, ibi tantum provenit.* Illud ipsum legitur apud Plinium: *Omnibus odoribus, præfertur balsamum uni terrarum Judææ concessum. Quondam in duobus tantum hortis, utroque regio, altero jugerum xx. non amplius, altero pauciorum. Ostendêre arbusculam hanc urbi, Imperatores Vespasiani ..... Vitis similior est, quàm myrto ..... folium proximum rutæ, perpetua coma. Sæviere in eandem Judæi, sicut in vitam quoque suam. Contrà defendêre Romani, & dimicatum pro frutice est.* [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Joseph. l. 15. c. 4. & [illegible] [illegible]

Dion. l. 49.

Joseph. l. 15. c. 4. 517.

Ibid. l. 15. c. 4.

Joseph. l. 15. c. 2.

Joseph. l. 15. c. 4.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Joseph. l. 15. c. 4.

Dio. [illegible]

Joseph. l. [illegible]

Plin. l. 12. c. 25.

Anno ante Do. 36.

Strab. l. 16. pag.

Diod. [illegible] l. 3. [illegible]

[illegible]: *Et [illegible] est, & balsami [illegible], quæ arbor aromatica est & fruticosa, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in vase [illegible], [illegible] lacti similem, [illegible] autem in [illegible], [illegible] .... Pretiosum est eò [illegible] quod hîc solum nascitur.* Legimus tamen apud Diodorum: *Nascitur & in quadam Arabiæ [illegible], ad multa medicis aptum balsamum, [illegible] vectigal, cum nulla orbis pars alia eam ferat plantam.* Nobis Josephus, quàm Diodori potius [illegible].

De ord. [illegible] Chronologi [illegible]

XV. Hæc [illegible] Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum, Euphratem usque prosecuta, revertitur, obiterque adiit Apameam & Damascum, [illegible] Judæam invisere [illegible]. Ubi [illegible] ab Herode [illegible] [illegible] Arabiæ partem, & Hierichuntis agri reditus ei locavit. Per hæc negotia [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] assumptam. Herodes [illegible] [illegible] [illegible] impudentiam [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] habitam occideret, cùm ipsi Antonio foret [illegible]. Hùc [illegible] [illegible] amici. Non enim hoc latebat Antonium, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Joseph. l. 15. c. 5.

Quem [illegible] [illegible] à [illegible] facinore revocarunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Ægyptum [illegible] [illegible].

[illegible] Cleopatra donatur.

XVI. Hic rursus ab [illegible] [illegible] Chronologiâ, [illegible] [illegible] atque [illegible]. Anno sequenti, Cleopatræ donatas esse Arabiæ Judææque partes censet Calvisius. Ulterius verò donationem confert in annum urbis 720. Per. Jul. 4680. Nos verò nostra Chronologiæ non [illegible], cùm discertè Dio [illegible]:

Dio l. 49. [illegible]

Cleopatra [illegible] [illegible] [illegible] est Antonius, quòd & liberos ex eâ suscepisset, quidquid [illegible] Arabiæ [illegible] [illegible] quæ Malchi fuerat, quam [illegible], Phœnicesque, & Palæstinæ et Cretæ partes, & Cyrenem quoque, ac Cyprum ipsi donavisset. Quæ in annum urbis 718. [illegible]. Deinde has Arabiæ & Judææ partes, ab Antonio in *Armeniam proficiscente*, impetratas esse ex Josepho didicimus. Ter autem in Armeniam se contulit Antonius. Primâ vice, cùm Praaspa Mediæ Metropolitanam [illegible] obsidione cinxit, ut monet Plutarchus:

Plut. [illegible] pag.

[illegible] in Ægyptum Cleopatrâ, iter fecit per Arabiam & Armeniam, ubi [illegible] copiæ & [illegible] regibus, [illegible] [illegible]. Quæ profectio anno currente contigit U. C. 718. Secundâ vice tendit in Armeniam Antonius, cum capto Artavasde, regnum quæ sub imperium suum redegit anno urbis 720. Demùm anno urbis 721 ad Araxem usque profectus, quasi bellum Parthis illaturus,

Dio l. 49. [illegible]

foris habuit cum Medorum Rege societatem [illegible]. In eâ Chronologiâ nemo versatur, de tertiâ hâc in Armeniam profectione capiendum esse Josephum. Secundam verò quæ in annum Jul. XII. incidit, intelligi non posse [illegible] [illegible] [illegible]. Audiatur Plutarchus:

Plutarch. Anton. pag.

[illegible] Syria Antonius, qui ex Italiâ nuper [illegible], Fonteium Capitonem ad Cleopatram in Syriam adducendam misit. Ut venit [illegible] mediocria, neque [illegible] donat, sed Phœniciam, Cœlen, Syriam, Cyprum, magnam Ciliciæ partem, [illegible] Judææ regionem quæ balsamum gignit, & Arabiæ Nabathæ quæcumque ad Oceanum vergit. Remissâ deinde in Ægyptum Cleopatrâ, in Armeniam tendit Antonius, quâ relictâ, cùm in ea hyberandum esset, reficiendo exercitui, ad Praaspa castra motum est. Quæ pro nostrâ dici Chronologiâ [illegible] [illegible]. [illegible] etiam [illegible] subest Josephi locus Rex Arabiæ: *postquam [illegible] [illegible] ad Herodem spectare cœpit, [illegible] solvebat et ducenta talenta annua, deinde [illegible] [illegible] & ad dandum [illegible] [illegible] partes quasdam reddebat.* Quam ubi [illegible] [illegible] Herodes [illegible] [illegible] Actiaci expectasset eventum. Quibus Herodi plus semel, ducentorum locatorum talentorum, [illegible] eorum partem solutam esse colligimus. At si anno demum Juliano XII. Herodi locata est Arabiæ pars, soli ducentorum [illegible] [illegible] [illegible] erant, ad illud usque tempus quo Antonius periit [illegible].

Anno ante Do. 35.

ANNO U. C. 719. PER. JUL. 4679. JUL. 11. AUGUSTI 9. HERODIS 6. & 3. *ante Dom.* 35. *Sel.* 3. D. *Lun.* 5. *Epact.* 20. *Epact. Sol.* 4.

Coss. L. *Cornificius*, *Sextus Pompeius.*

Quis hic Pompeius?

I. IN Cornificii collegâ cavenda nominis homonymia. Sextus ille *Pompeius*, qui nomen [illegible], non unus idemque homo est cum magni Pompeii filio, quem anno præterito [illegible] Agrippa. In colloquio quidem cum Triumviris concessum illi Consulatum fuerat; [illegible] tamen dignitatem non obiit. Utrumque Pompeium sui discrimine secernit Dio:

Dio l. 49. [illegible]

Sextus Pompeius mortuus est L. Cornificio & Sext. alio quodam Pompeio Coss.

Cæsar Japydas domat.

II. Cùm res Africæ compositione indigerent, post ademptam Lepido potestatem Cæsar in Siciliam venit, inde in Africam transmissurus. Sed tempestate detentus, quominùs deinde [illegible] petere, hanc causam habuit. Salassi, Taurisci, Liburni, Japydes, propter Cæsaris absentiam rebellionem moverant. [illegible] ex Siciliâ, aliis ad alios subigendos missis, Japydas ipse bello petiit. Quorum eos qui citra montes haud procul à mari habitabant, non omninò difficulter in suam potestatem redegit. Qui verò montium vertices & utraque latera incolebant, eos non sine magno labore perdomuit. Quippe Metulini, hi, quod oppidum habebant maximum, adversus vim murorum, Romanos sæpe repulerunt, machinas combusserunt, Cæsarem ipsum è ligneâ turri quâdam murum conscendere conantem graviter sauciaverunt. Simulatâ pace, cùm præsidium in urbem accepturi essent necessitati,

Dio l. 49. [illegible]

inde suas incenderunt, seipsosque unà cum liberis & mulieribus occiderunt, ut nil prædæ ad Cæsarem rediret.

Bellum Pannonicum.

III. His gestis Cæsar in Pannonios exercitum duxit, neque læsus quidem ab iis unquam, neque ullum crimen objiciens, sed militum exercendorum simul & alendorum [illegible] [illegible], omne id justum [illegible], quod armis potentior contra infirmiorem decerneret. Ac primùm quidem à rapinis se continuit, sed cùm ad Sisciam accedentem eum insisterent, irâ correptus agrum eorum ussit, prædasque quas potuit [illegible] egit [illegible] urbem [illegible] [illegible] [illegible] aggressus est. Barbari fortiter pugnando, Menam Pompeii libertum, occiderunt & Cæsarem propulsarunt. Audito quosdam socorum suorum [illegible] insidiis periisse, omnis collapsi deditionem fecerunt. Reliqua etiam Pannonia, pacis conditionem accepit. Et de re triumphum Cæsari decernunt, quem in aliud tempus re[illegible],

sed

Anno ante Do. 35.

sed Octaviæ & Liviæ statuas dedit, neque nulli [illegible] possessi sunt [illegible], & eodem jure Sacrosanctæ quo Tribuni plebis essent sancit. Porrò nomen Pannoniæ [illegible] est ex eo quod tunicas manicatas e vestimentis in Pannos more [illegible] partes, scindant & consuant, atque [illegible] de sibi nomen fecerunt. Neque [illegible], neque [illegible] habent. Hordeum & milium [illegible], & potum ex eo conficiunt. Caeterùm corrigendus hic est Calvisius, qui Japydes in Pannonia, in urbe Sisciâ Tauriscos collocavit. Japydes Liburnam incolebant: Japodes circa hos habitant [illegible], gens Illyrica, Galisque commixta. Scribebat Plinius: Conventum Scardonitanum petunt Japodes, & Liburnorum civitates. Neque Siscia Tauriscum est, sed [illegible], quod ipsa nomine [illegible] testatur. Tauriscum est [illegible], quae Taurico subest imperio.

Dio Lo. [illegible]. Error Calvis. Strab. l. 4. Plin. l. 3. c. 21.

IV. Antonius primo commeatus, in castello [illegible] Laodiceni nomine Berytum inter Sidonem-que positis, substitit, Cleopatram [illegible] operiretur, cujus morâ morose languebat. Itaque corpus se statim ad vinum & crapulam, [illegible] tamen inter potandum, ut crebrò [illegible] quoties [illegible] [illegible], tunc [illegible] magnam vim vestium & pecuniam. [illegible] qui [illegible] Antonium [illegible] ab illa vestem, pecuniam verò de suo, & quasi illa dedisset, divisisse. Interea ex urbe, [illegible] ad Antonium navigare Octaviam jussit Cæsar, non quòd illi indulgeret, verùm ut sorori illatæ contumeliæ, causam praeberet bello movendo honestam. Ut verum Athenas literæ ei redditæ sunt ab Antonio, quibus mandavit ibi ut præstolaretur, significans expeditionem in Armeniam. Id ægrè ferens Octavia, quæsivit tamen per literas, quò mitti vellet, vestes, milites, jumenta, pecuniam quæ ipsi attulerat. Ubi Antonio Romam reverso [illegible] a Cæsare jussa, negavit illa domum se viri relicturam: [illegible], ne ob se causam [illegible] in Antonium decrevisset arma, ne moveretur [illegible] suis. Nam & infamiâ audiisse hoc, [illegible] Imperatorum, alterum ob mulieris amorem, alterum ob [illegible] bello [illegible] Populum Romanum implicare. Ex his corrigendus Calvisius: Antonius ex Ægypto in Asiam venit, ubi ipsi occurrit Octavia [illegible]. Quippe [illegible] Athenas non progressa est. At Cleopatra verita ne à se Antonium abstraheret Octavia, Antonii amore flagrare se simulans, corpus tenui victu deduxit, lachrymasque [illegible] fundere videbatur, quas velut [illegible] fallere, mox detergebat & occultabat. Tum assentatores Cleopatræ, increpare Antonium, ut durum & ferreum, qui immeritò perderet feminam ex illo pendentem uno & sola. Octaviam tamen quidem nomine frui, Cleopatram verò tot multarum Reginam mortalium, pellicem Antonii nominari, neque hoc detrectare nomen, quòd [illegible] illum, & unà liceat vivere.

Dio Lo. [illegible]. Error Calvis. Plutarch. Anton. [illegible].

V. Omnibus penè navibus eversis Sext. Pompeius, [illegible] igne, quo navis prætoriæ reliquæ [illegible] solent, anno superiore transfugerat in Asiam, eo quidem animo ut se statim Antonio conjungeret. Contentus tamen hyemem in Lesbo insulâ transigere decreverat, Lesbios enim propter patris memoriam [illegible] [illegible] & [illegible]. Ibi tantum non [illegible], sed spe in Antonii imperium succedendi concepta, cùm ex Siciliâ & alundè multi ad eum venirent, habitum [illegible] [illegible], & ad [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Pompeio [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Pompeius [illegible] [illegible], Antonio quòd in statim in Ægyptum abiret contemptus, cum Parthis de societate per internuntios egit. Quocirca Antonius, Titium, qui quondam ad se à Pompeio defecerat, cum classe contra ipsum misit. Qui cùm nec dèm satis paratus esset, eo loco potius abi [illegible] effugere posset. Verùm Nicomediæ deprehensus pacem per legatos petiit. Titius pacem se ei, nisi navibus & copiis omnibus sibi traditis, concessurum negavit. Proinde Pompeius, desperatâ à mari salute, apparatu graviori in navis [illegible], [illegible] [illegible], in mediterranea concessit, quem [illegible] Titius & Furnius, in Phrygiæ oppido nomine Midaeo deprehenderunt. Antonius eâ de re certior factus, irâ permotus, confestim eis per literas mandavit Pompeium ut interficerent, Paulò post [illegible] [illegible] salute eum donari jussit. At cùm posterior tabellarius posterior pervenisset, Titius acceptis demceps etiam scriptis de morte supplicio [illegible], ac vel scriptus posteriores esse ratus, vel cognitâ quidem rei veritate, fidem tamen habere nolens, ex [illegible] literarum, ut sibi credidit erant, non sensum secutus est. Ita Sextus Pompeius periit, Cornificio & alio Pompeio Coss. Eâ de causâ Cæsar ludos equestres exhibuit, Antonioque & currum ante rostra, & statuas in Templo concordiæ posuit. At Titio in tantum decrevit hoc facinore contractum odium, ut mox ludos in theatro Pompeii faciens, [illegible] populi, spectaculo quod præbebat, pelleretur.

Sextus Pomp. interemptus. Dio Lo. [illegible]. Vell. l. 2.

Anno U. C. 720. Per. Jul. 4680. Jul. 12. Augusti 10. Herodis 7. & 4. ante Dom. 34. Ind. 4. C. Lun. 6. Epact. [illegible] Epact. [illegible]

Anno ante Do. 34.

Coss. Antonius II. Scribonius Libo.

I. EAdem die Antonius, & init, & deposuit consulatum, substituto in locum suum L. Sempronio Atratino. Itaque inter Consules Antonium in commentariis Consularibus recensitum notatur.

II. Gloriæ potiùs studio Cæsar in Britanniam parabat expeditionem, & in Galliam usque hujus anni hyeme progressus erat, cùm eventa Dalmatarum Pannoniorumque recens subactorum rebellio intercessit consilio praecisit omnes. Et Pannonios quidem Germanis, quorum [illegible] [illegible], tamen potius aliquot [illegible] recepit. In Dalmatia Agrippa prœlio, [illegible] Cæsar [illegible] [illegible] [illegible] & Cæsar & milites incommodis affecti sunt. Cæsar enim vulneratus; nonnullos propter delictum militibus hordeum pro frumento datum est. Aliorum, qui ordines deseruissent, decimus quisque sorte ad pœnam delectus est. Vincente Cæsare, Dalmatæ omnes jugo subiguntur.

Cæsaris [illegible] expeditio. Dio Lo. 49.

III. Antonius quærens rationem quâ minimo labore Regem Armeniæ alliceret posse, missa ad eum Belli socium suo, filiam ejus ambo [illegible] interposita, proposita in matrimonium Alexandro. Regem sub tamen circa Nicopolim Pompeii venit, eumque tum ad se arcessit, ut operâ & consilio ejus in bello Parthico uteretur. Cum non veniret Artavasdes, suspe-

Dio Lo. 49. Armeniæ Rex [illegible] [illegible] [illegible] Antonio.

Anno ante Do. 34.

[illegible] insidias, Antonius celeriter ad Artavasdem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in quorum thesauris erant reposita, [illegible], [illegible] certamen [illegible]. Post quam [illegible] [illegible] [illegible], & qui in armis erant, Artaxem Artavasdis [illegible] [illegible]. Regem constituerunt, Antonius argenteis Artavasdem catenis vinxit, quia turpe erat Regem in ferreis habere. Victo autem Artaxâ qui prælium commiserat, Armeniam partim vi, partim deditione cepit. Relicto ibi exercitu, in Ægyptum reversus, Artavasdem cum conjuge & liberis captivum ante se in triumpho Alexandriam introduxit, ipse curru invectus. In Cleopatræ gratiam, quæ tribunali argenteo [illegible] [illegible] sellâ sedebat, Artavasdem cum familiâ, [illegible] in vinculis adducta, [illegible] [illegible], neque [illegible] genua [illegible], neque supplices ei facti sunt, sed nomine eam suo compellaverunt.

Dio l. 49. p. [illegible]

IV. Contractâ deinde in gymnasium plebe, positisque pro tribunali argenteo duobus soliis aureis, sibi uno, altero Cleopatræ, filiis [illegible] [illegible], primùm Reginam appellavit Cleopatram Ægypti, Cypri, Africæ, & Cœlesyriæ, [illegible] [illegible] Cæsarione. [illegible] [illegible] & Cleopatræ filios Reges Regum dixit, & Alexandro Armeniam cum Media & Parthorum regno, cum subactum esset, attribuit, Ptolemæo Phœniciam, Syriam, Ciliciam. Simul pueros produxit, cultu Alexandrum Medico, tiara [illegible] & [illegible] ornatum; Ptolemæum crepidis, chlamyde & causiâ ornatum, diademate redimitâ. Hoc enim Alexandri successorum cultus, ille Medorum erat, & Armeniorum. Mox cum salutassent parentes pueri, hunc Macedones, illum Armenii stipavêre. Cleopatra autem, & tunc & alias in publicum progressa, stolam Isidis sacram sumebat, atque novæ Isidis nomine [illegible] [illegible].

Cleopatra fuit Regina [illegible] [illegible] Antonium.

[illegible] [illegible] [illegible]

Anno ante Do. 33.

Anno U. C. 721. Per. Jul. 4681. Jul. 13. Augusti [illegible]. Herodis [illegible]. & [illegible]. *ante Dom. 33. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] 6 7.*

Coss. Octavius Cæsar II. Lucius Volcatius Tullus.

Cæsar consulatum [illegible] die [illegible] [illegible] [illegible] deposuit.

I. Omnes homines qui sese student præstare cæteris animantibus, summâ ope niti decet, ut vitam [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] prona & ventri obedientia finxit, quibus & mos est vivere rapto. Admirationem [illegible] omnium, decretum quod in urbe promulgatum est, hominibus atque ordini maximè contrarium. Auctore Dio: Senatusconsultum in urbe factum est, ne quis Senatorii ordinis latrocinii causâ in jus vocaretur. Quin etiam illi qui [illegible] ejusmodi se reos fecerant, [illegible] impunitatem consecuti sunt, & in posterum, vel aliquatenus certam, talium maleficiorum licentiam permissam est.

[illegible] [illegible] [illegible]

Dio l. 49. p. 4[illegible]

[illegible] [illegible]

II. At Agrippa verò Ædilis factus, omnia ædificia publica omnesque vias privato impendio refecit, cloacas expurgavit, ac per eas in Tiberim subvectus est. In Circo, cùm viderent homines errare propter multitudinem metarum, Delphinos & ovorum opera posuit, quibus cursuum conversiones ostenderentur. Oleum etiam & salem populo tribuit, & anno toto balnearum lavacra, tàm virorum quàm feminarum gratuita præbuit. [illegible] in [illegible] [illegible] projecit, quibus argentum, vestes, & alia quædam afferebantur. Afstabatque inter opera hominum [illegible] Reipublicæque tumultu, & sæpius maximo detrimento. Optabile bonum esse, ut [illegible] in magistratu manerent, similesque boni publici amor [illegible].

Dio l. 49. p. 4[illegible]

III. Neque Reipublicæ [illegible] se Octavius Cæsar præbuit. Quas enim manubias partâ ex Dalmatiâ prædâ cepit, non in voluptatem [illegible] [illegible], verum in porticus usque ad ornatum, & in Bibliothecas [illegible] [illegible] ornandasque, eas consumpsit. Bibliothecas sororis nomine, Octavianas appellari jussit. Bocchi Mauritaniæ Cæsariensis Principis vità [illegible], [illegible] inter Provincias Romanas [illegible], Agrippa, qui propter [illegible] [illegible] Prætorià [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] die [illegible] [illegible], alium ad [illegible] horas creavit.

A[illegible] Consus.

Dio l. 49. p. 417.

IV. Antonius hoc tempore ad Araxem usque profectus, quasi Parthis bellum [illegible], [illegible] [illegible] cum Rege Medorum [illegible] [illegible], [illegible] ratione [illegible] [illegible] [illegible]; Antonius M[illegible] Parthus, Medus Antonio [illegible] Cæsarem [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] permutarunt. Antonius [illegible] parte Armeniæ recens occupatæ traditâ, filiam ejus Jotapen, ut Alexandri conjugem futuram, & signa militaria, quæ [illegible] in [illegible] pugna [illegible], recepit.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Medo.

Dio l. 49. p. 4[illegible]

V. Crescente deinde, & [illegible] in Cleopatram [illegible], & vitiorum, quæ semper [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible], [illegible], bellum patriæ inferre constituit Antonius. Cùm ante [illegible] se Liberum Patrem appellari jussisset, cum redimitus hederâ, crocotâque velatus aureâ, & thyrsum tenens, cothurnisque succinctus, curru, velut Liber pater, vectus esset Alexandriæ. Cleopatra autem ab ebrio [illegible] [illegible], pretium libidinum Romanum imperium petiit, & promisit Antonius, quasi facilius esset Partho Romanus. Imperium [illegible] ab Antonio [illegible] Cleopatram, docet & Ovidius [illegible]

[illegible] Ad [illegible]

Velley. l. [illegible]

Flor. l. 4. [illegible]

Romanique ducis conjux Ægyptia tædæ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Servitura suo Capitolia nostra Canopo.

Ovid. Metamorph. l. 15.

Belli porrò Cæsarem inter & Antonium hæ causæ, veræ aut prætextæ fuerunt. Accusabat Antonius Cæsarem, quòd Lepidum [illegible] [illegible] detraxisset. Postulabat & [illegible] [illegible] Lepidi tùm Sexti sibi vindicasset, quæ deberent [illegible] [illegible] [illegible]. Cæsar [illegible] Antonium, quòd Ægyptum sorte sibi non datam obtineret; quòd Pompeium occidisset, quòd Artavasdem per fraudem captum, turpi vinculorum [illegible], non [illegible] Romanos aspersisset infamiâ. Neque defuerunt [illegible] [illegible]. Antonius [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capitis, [illegible] & [illegible] Scribonium, quia [illegible] [illegible] [illegible] pellexit. Quæ [illegible] [illegible] [illegible] debent, non sequemur, [illegible] Capellius [illegible]. Interim pecuniam quasi in alium [illegible] [illegible], & ad bellum [illegible] [illegible] [illegible] alios

Dio l. [illegible]. [illegible]

[illegible] [illegible]

Dio l. 50. [illegible]

Anno ante Do. 32.

[illegible] pendebant, donec Domitius & Sosius, Antonianarum utrique partium, consulatum acceperunt: tunc enim palàm ad bellum [illegible] descenderunt.

ANNO U.C. 722. OLYMP. 187. PER. JUL. 4682. JULIANO 14. AUGUSTI 12. HERODIS 9. & 6. ante Dom. 32. Ind. 4. G. Lunæ 8. Epact. 23. Epact. Ind. 1.

COSS. Domitius Ahenobarbus & Sosius.

Legitur apud [illegible], Tit. Domitium [illegible], *ut [illegible]* Taurum *observavit*, Domitium, *vel* Cn. Domitium, *scribi debet*.

I. CAlendis Januariis, Sosius multa in Antonii laudem & vituperationem Cæsaris verba fecit, ac decretum contra hunc latum erat, nisi Nonius Balbus Tribunus plebis intercessisset. Cæsar qui conjecturâ praeviderat quid Sosius acturus esset, in urbe non manserat. Romam reversus Senatum convocavit, praesidioque militum & amicorum pugionum occultè gestantium septus, sellâ curuli in medio Coss. sedens, multa Sosium & Antonium accusavit. Ac cùm neque alii neque Coss. ipsi quidquam dicere auderent, [illegible] jussit, pollicitus per litteras quasdam Antonii [illegible]. [illegible] profecti, ad Antonium se contulerunt, eosque multi Senatorum secuti sunt. Quæ ad verum accedunt propiùs quàm illa Suetonii: *[illegible] intercessionibus amicorum omnes, atque inter alios C. Sosium, & Domitium [illegible] Coss.* Quippe [illegible] ad Antonium se receperunt, quam [illegible], ad quem [illegible], & potestas omnis ei abrogaretur.

II. Alii verò ab Antonio fugerunt ad Cæsarem, quos inter Titius & Plancus, quibus [illegible] habebantur. De Planco Vellejus: *[illegible] [illegible] [illegible] Regina, & infrà servos clientes, [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] transfugit ad Cæsarem.* [illegible] Cæsar, ut rescivit à Titio Plancoque, quæ Antonii in testamento, quod obsignaverat, continerentur. Planci & Titii [illegible] fuit Cleopatræ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] depositum apud Vestales [illegible] [illegible], ipse venerunt. Illùc ergo productum, [illegible] [illegible]. Adversus [illegible] [illegible] erant reprehensione. Antonius eo testamento, Cæsarionem testamento [illegible], quòd esset verè Cæsaris filius, suis autem ex Cleopatrâ filiis immensa munera dabat; suumque corpus, Alexandriæ cum Cleopatrâ sepeliri jubebat.

III. [illegible] [illegible] ad quem erat designatus, ac potestas omnis Antonio abrogatur. Laudes [illegible] [illegible] partes ejus [illegible]. Cleopatræ bellum [illegible], & quasi jam gereretur; Patres [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ægypto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Prætoriano [illegible].

IV. Quas partes agerent Antonius & Cleopatra, nunc est videndum. Adeò hunc sibi mancipaverat Ægyptia mulier, ut militem Romanum in suo satellitio haberet, qui suo clypeo Cleopatræ [illegible] [illegible]. Cum Antonio judicia obibat. In urbibus ipsa curru vehebatur, quem Antonius pedester cum Eunuchis sequebatur. Ut Octavium bello adoriretur, Canidium cum [illegible] legionibus ad mare descendere imperavit Antonius. Ipse trahens secum Cleopatram [illegible], quæ [illegible] [illegible] augebatur. Porrò Antonius Domitii & quorumdam aliorum Consilio, præcepit Cleopatræ, ut in Ægyptum navigaret, atque eventum ibi maneret belli. At [illegible] [illegible] Octavià, reconciliationem metuens, induxit ingenti pecuniâ Canidium, ut diceret apud Antonium, neque æquum esse, submoveri bello mulierem, quæ tantum conferret auxilii, neque ex usu ejus esse ut frangerentur ei et Ægyptiorum animi, qui magnam virium navalium partem efficerent. In [illegible], ut [illegible] [illegible] ad [illegible], [illegible] Samum, ubi [illegible] indulsere. Et cùm universos penè [illegible] & gentibus orbis [illegible], una per multos dies [illegible] tibiis & [illegible] personabat. Hinc navigavit Antonius, [illegible] [illegible] & [illegible] Octavia, Cleopatra [illegible] populum. [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible], inter quas Antonius fuit, [illegible] Athenienses.

V. Cæterùm Cleopatræ affectibus inserviens Antonius, Romam certos misit qui Octaviam domo suâ pellerent. Exusse memoratur, habentem secum omnes Antonii liberos, præter Antyllum apud patrem agentem. Plurimus illa & lamentabatur, quòd una ex belli causis esse videretur. Populus verò Romanus non tam [illegible] miserebatur ut Antonii; atque magis eis qui Cleopatram viderant, neque forma Octaviæ, neque ætate præcellentem.

VI. At multi Antonii Romæ suspiciosi [illegible] populum. Unum etiam de suo numero miserunt Geminium, rogatum caveret, ne sibi imperium abrogaretur, & hostis populi Romani declararetur. Geminius ubi appulit in Græciam, Cleopatræ suspectus fuit. Jussus quamobrem venisset inter cœnandum exponere, Cætera, ait, sobrio quidem quærere sermone, unum verò se & sobrium scire & temulentum, [illegible] [illegible] se habere, si abscessisset in Ægyptum Cleopatra. Excandescente ad id Antonio, Cleopatra, benè, inquit, fecisti, [illegible] quod sine [illegible] [illegible]. At Geminius, [illegible] post fugam capessens, Romam se recepit. [illegible] [illegible] [illegible] Antonius, quòd longè majores sibi, quàm adversario vires essent [illegible], & Cæsarem

ANNO ANTE DOM. 31.

facit milites largitionibus se corrupturum sperabat, [illegible] per totam numerorum Italiam et in urbem ipsam subornatos. In maximis peccatis Antonii belli numerant procrastinationem. Quippe multa deficiebant Cæsarem, & homines pungebant pecuniæ exactiones. Unde tumultus totam occupaverat Italiam. Libertini [illegible] partem in publicum [illegible] jussi, turbas, cædes, et incendia edidere multa; neque prius finem fecêre, quàm [illegible] domiti.

VII. Cæterùm spes Antonii eorum non destituebat. Non nesciebat veneficiorum artifices sæpenumerò deligi, ad vitam Principibus eripiendam. Verum tamen veneni dolor, lepide à Cleopatrâ illusum, quâ de re Plinius. Apparatu, inquit, belli Actiaci, gratificationem ipsius Reginæ Antonio timente, nec nisi prægustatos cibos sumente, fertur pavore [illegible], extrema coronæ floribus veneno illitis, [illegible] capiti imposita. Mox procedente hilaritate, invitavit Antonium ut coronas biberent. Quis ita timeret insidias? Ergo concerpta in [illegible], bibere incipienti [illegible], oppositâ manu: En ego sum, inquit, illa, chare Antoni, quam tu novâ prægustantium diligentia caves; adeò mihi, si possim sine te vivere, occasio aut ratio deest. Inde eductam custodiam bibere jussit, ilicò exspirantem.

VIII. Quandoquidem Athenis unà cum Cleopatrâ se contulit Antonius, in disceptatione versatur. Anno superiore Juliano 13. profectionem contigisse clarissimus censet Usserius; à cujus opinione & chronologia discedimus. Antonio Athenis agenti palàm gravesque erant cum Cæsare [illegible]. Anno autem præterito, hostile in Cæsarem odium nondum patefactum fuit, teste Suetonio: Scribit etiam ad ipsum hæc familiariter adhuc, necdum planè inimicus aut hostis. Quid te mutavit? quod Reginam ineo? uxor mea est. Nunc cæpi, an abhinc annum novem? Quas anno superiore literas scriptas fuisse, eo constat, quod anno Juliano V. Antonius Cleopatrâ uti cœperat; additis octo, in superiorem annum incidimus. 2°. Eo demum anno ad bellum palam se contulit Antonius, quo à Titio Plancoque desertus est, quod labente anno contigisse, Domitio & Sosio Coss. ex Dione manifestum est. 3°. Nostra firmatur à Plutarcho [illegible]: At Cæsar, tolerantiæ & mole Antonii apparatus nunciatâ, trepidavit ne bellare illâ æstate cogeretur. Quæ Antonianum Athenas adventum commodè excipiunt. Ea porrò æstas anno præsenti est, non superiori. Denique vix fuisse invenio, quòd Antonius egregiè navibus instructus, intra Athenas hiberno steterit, antequam arma moveret contra Cæsarem. Antonium denique currente anno ad Italiam cursum intendit, bellum cum imparatis adversariis gesturus, ubi Corcyram venisset audivit Cæsaris actuarias naves, quæ ad speculandum præmissæ fuerant, apud montes Ceraunios stare, suspicatus Cæsarem cum totâ classe venisse, in Peloponnesum revectus, Patris hyemavit.

IX. Herodes ad bellum contra Cæsarem gerendum, magno apparatu auxilium parabat Antonio. Sed ille hanc ipsi operam remisit, negans sibi opus esse. Verum quia audierat de Aretæ Regis Arabum perfidiâ, ad solvendum quæ debebat Herodi signorum, jussit in illum bellum vertere. Arabiam igitur Herodes invasit, equitatu [illegible] & pedestribus copiis instructissimus. Nec latuit Arabes expeditio. Apud Diospolim certatum est, sed post acerrimum conflictum penes Judæos victoria fuit. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Canna, qui locus est in Cœlesyriâ; quod ubi novit Herodes, ducit contra eos maximam exercitus sui partem. Cum ardor Herodianorum vix cohiberi posse videretur, decrevit Rex ut alacritate militum, armatisque ante agmen tendit in hostem. [illegible] Arabes, qui non ferentes hostium impetum, majore ex parte in fugam versi sunt. Actumque de eis fuisset, ni Athenio, Cleopatræ hâc in Regione Dux Herodem quem oderat, invasisset. Judæi victoriam in profectos hostes [illegible], atque ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant. Arabes igitur resumptis animis, reversi in prælium trucidabant jam fugientes. Rex verò videns suos viribus impares, citato equo profectus est ut evocandos qui illis succurrerent, nec tamen licet festinans adfuit in tempore, sed Judæorum castra capta sunt. Ex illo die Herodes latrocinari cœpit agere, & excursionibus in Arabiam, castra ponendo in montibus, & carebat quidem totum exercitum prælio committere; sed interim non mediocriter proficiebat, suos labores ac [illegible], & communis exercitus præparans ad abolendam tandem ignominiam. Ex his liquet deceptum fuisse Plutarchum scribentem: Antonio misit auxilia Herodes Judæus. Quæ de militum subsidiis sunt capienda. Nil autem armorum misisse certum notis facit Josephus, cum jussu Antonii bello Arabico detineretur; frumentum tantum & pecuniam Herodes erogavit Antonio. Cleopatra hoc in rem suam fore existimabat, si Arabes Herodesque mutuis acterentur cladibus, ut si ille vinceretur, Arabes, si hic verò, Judææ Domina constitueretur.

ANNO U. C. 723. PER. JUL. 4683. JUL. 13. AUGUSTI 13. HERODIS 10. & 7. ante Dom. 31. Ind. 7. [illegible] Lun. 9. Epact. 4. Epact. Sol. [illegible]

ANNO ANTE DOM. 31.

COSS. Octavius Cæsar III. Valerius Messala

I. Antonius Consul designatus erat, cui substitutus Messala autumnum iniret cum Augusto. Quâ de re observatione est locus Dionis: Anno sequente cum essent Coss. designati Cæsar & Antonius, utque jam tum in ædes convenerant, in quibus hoc olim [illegible] erat, annum magistratum sortirentur, Antonio deposito, Valerius Messala quondam ab his proscriptus, cum Cæsare Consul fuit.

II. Suspensis animis, belli futuri eventum expectabat orbis Romanus, & ingentes ducum [illegible]. Cæsar naves tunc habebat CCL. peditum millia LXXX. totidem equitum quot hostium. Habuit Antonius naves bellicas non minus quingentas, in quibus octo & decem ordinibus frequentes erant superbè & ad triumphum ornatæ, peditum centum millia, duodecim equitum. Atro verò pendebat à Cleopatrâ, ut cum peditum longè præstaret, hujus mulieris gratiâ robur poneret omne in classe. Cæsar misit ad Antonium postulatum ne tempus tereret, sed admoveret copias. [illegible] Romanum securas & portus præbiturum, terrestribus copiis de continente litora concessurum equi [illegible] à mari, quoad ille descendisset & castra

[Margin notes, left:] Dio l. [illegible] — Plut. Anton. — Dio l. [illegible] — Veneficium timet Antonius. — Plin. l. [illegible] — De Antonii cum Cleopatrâ Athenas adventu [illegible] Chronologia — Suet. Aug. c. 69 — Plut. Anton. — Dio l. [illegible] — Herodes Aretæ bellum infert.

[Margin notes, right:] [illegible] — Plut. Anton. — Messala — Dio l. [illegible] — [illegible] utriusque [illegible] Antonii.

ANNO ANTE Dn. 32.

[illegible] lacessere. Antonius contra [illegible] provocavit eum, ut solus secum, licet aetate ipso gravior esset, congrederetur. Quod si [illegible], in campos Pharsalicos propositos, sicut [illegible] Caesar & Pompeius, signa [illegible] [illegible]

Plut. Anton. 944.

III. Caesar Brundisio solvens, ad Corcyram usque provectus, hostes apud Actium in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Vere inde [illegible] Antonius progressus est. Actium porro ex commissâ pugna [illegible] [illegible] Apollinis Templum erat, è regione [illegible] qui sunt apud Nicopolim, [illegible] fere sinus Ambracii [illegible]. De loco clade Antonianâ insignis Plinius: *Colonia Augusti Actium, cum Templo Apollinis nobili.* Quae loca cum Antoniani praeoccupassent ex utraque faucium parte, [illegible] in medio [illegible] intervallo, [illegible] [illegible] sunt possessi, ipsi in alterâ faucium parte, juxta Templum castra habuerunt.

Plin. l. 4. c. 1.

Dio l. 50. p. 418.

IV. Dubiae velitationibus Imperatorum [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] adveniens Agrippa Leucadem & naves quae in eâ erant cepit. Q. Nasidium etiam navali proelio vicit. Antonii [illegible] L. Tarcondimotum [illegible] cum navibus, [illegible] adversus Antonianos [illegible] egressus fugere coegerunt. At [illegible] [illegible] Agrippa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deletus est. Verum Dione hanc habet: *Ipse cum Tarcondimoto, aliisque multis, interiit.* Quod adversâ fronte cum Dione pugnat. Quippe [illegible] [illegible] dum: *praecipuos suos Sosius qui tum bello saepe Caesarem petiisset, fugâ ingressus occultatusque, post incolumis ac domissus est.* Geminum Antonii commilitonem Sosius nomine, qui [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] verso est vere [illegible] in vicem [illegible], [illegible], deletus est. [illegible] [illegible], [illegible] non omnes percant sententiae, [illegible] in contradictionem Dio delapsus est. [illegible] [illegible], Antonius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] suos naves capientes, remiges [illegible] subtrahit, in [illegible], remos verò [illegible] & suspensos ex utroque navium latere principes, [illegible] faucium partem, ad Actium adversus in hostem [illegible] quasi instructas remigio, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Caesar, [illegible] [illegible]. Aquam insuper, magnâ laboris operibus [illegible] fuit interceptae hostibus, cum loca [illegible] [illegible] [illegible] haberent.

Dio l. 50. p. 421.

Plut. Anton. 944.

Plut. Anton. 944.

V. Caeterum cum classe Antonius nil prosperè gereret, subortus est animus terrestrem [illegible] [illegible]. Canidius quoque qui praeerat legionibus, sub ipsum discrimen mutata sententiâ, [illegible] [illegible] Cleopatram [illegible], [illegible] in Thraciam vel Macedoniam, [illegible] [illegible] Marte. Verum Cleopatra navalem [illegible] pugnam, [illegible] jam tum fugam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sub Antonio pugnis decertaverat, ejulans dixit: *Quid Imperator, hoste diffisus vulneribus & gladiis spem tuam profligatis in lignis reponis? Aegyptii & Phoenices in mari praelientur; nobis praebeas terram in quâ assueti sumus stantes occumbere vel vincere hostes;* cui ea nihil respondit; manu tantùm & vultu excitans eum, ut bonio animo esset. Sustulebantur tamen

Plut. Anton. 945.

Plut. Anton. 944.

Dio l. 50.

[illegible] [illegible] Antonii: *Ad Antonium nemo, ad Caesarem quotidie aliqui transfugiebant.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Antoniana classis per M. Agrippam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *discrimen classis hostium superata, Rex Amyntas [illegible] & [illegible] [illegible], [illegible] Cn. Domitius qui [illegible] Antonianarum partium numquam Reginam nisi nomine salutavit, [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] ad Caesarem.* Id graviter tulit Antonius, qui [illegible] [illegible] ei impedimentum misit cum amicis & servis. Domitius verò tanquam se poeniteret quod perfidia sua non esset clam, illicò expiravit. Defecere & Rex Dejotarus, multique alii quod de rebus Antonii desperarent, ad Caesarem transivere. Antonius [illegible] deperditâ omnes suos in suspicione habere coepit; [illegible] que cùm alios tùm Jamblichum Arabum quorumdam partis Regem inter tormenta occidit. Quibusdam negotium dedit ut Q. Postumium Senatorem discerperent.

Vell. l. 2.

Plut. Anton. 945.

Dio l. 50. p. 422.

VI. Advenit tandem maximi discriminis dies quo Caesar Antoniusque productis classibus pro salute alter in [illegible], alter terrarum [illegible] dimicarêre. Navium numero Caesar superior erat: *Nobis 400. amplius naves, ductae non minus hostium; sed numerum magnitudo pensabat, quippe a senis in novenos remorum ordines, ad hoc turribus atque tabulatis allevata castellorum & urbium specie* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *ventorum ferebantur.* Quae quidem ipsa moles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *quae sibi possebat ad impetus & recessus* [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Antonianarum navium numero, quarum trecentae à Caesare captae. Admirationem omnibus efficit Antonianarum navium magnitudo. Quanta item [illegible] naves quae non triremes, non quinquiremes, sed [illegible] [illegible] remigum gradus? In classe tamen Antonianâ plures erant ejusmodi. Ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magnitudinem navis legimus apud Plinium: *Alias admirationem praecipue ipsa est in navi qua ex Aegypto Caii Principis jussu obeliscum in Vaticano Circo statutum quatuorque truncos lapidis ejusdem ad sustinendum eum adduxit. Quâ navi nihil admirabilius visum in mari certum est. CXX. m. modium lentis pro saburrâ ei fuere. Longitudo spatium obtinuit magnâ ex parte Ostiensis portus latere laevo. Ibi namque demersa est à Claudio Principe cum tribus molibus turrium altitudine in eâ exaedificatis, obiter Puteolano pulvere advectis, Arboris ejus crassitudo quatuor hominum ulnas complectentium* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *reliqua vero [illegible] quadraginta pedum plerasque.* In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Galleas quas *Leemphores* vocabant, omnibus propter magnitudinem admirationi. Centeni remiges erant in versione quâlibet: sic erant in universum remiges mille & sexcenti.

Plin. l. 16. c. 40.

VII. Navales copias duces non satis praestantes [illegible], dextrum navium [illegible] cornu M. Lurio commissum, laevum Arruntio, Agrippae omnis classici certaminis sors attributa. Caesar ex parte destinatus in quam à fortunâ vocaretur ubique aderat. Classis Antonii regimen Publicolae Sosioque commissum. At in terrâ locatum exercitum Taurus Caesaris, Antonii regebat Canidius. Jam haec quae fusus cum

Vell. l. 2.

vox:

Anno ante Dom. 31

[illegible]o ex alto increbrescente, conflictationem molestè ferentes Antonii milites, navesque suorum [illegible] & amputatione, [illegible] inexpugnabiliores, [illegible] moverunt. Ubi ad manus ventum est pedestris praelii, vel verius murorum oppugnationis speciem gerebat certamen. Nondum autem decreto sed communi adhuc Marte, repente sexaginta Cleopatrae naves conspiciuntur vela ad discessum in altum dare, ac per medios fugam arripere pugnantes. Tum Antonius fugientis Reginae quàm pugnantis militis sui comes esse maluit, & Imperator qui in desertores saevire debuerat desertor exercitus sui factus est, ut & hoc documentum Antonius, quod ludens quispiam dixit: *Amantis animam in alieno corpore vivere.* [illegible] capite, in longum & fortissimè pugnandi [illegible] dimicaverunt. Caesar quos ferro poterat interimere verbis molire cupiens, clamansque & ostendens quaerebat, pro quo & cum quo pugnarent. Classis Antonianae, insurgentibus in proram fluctibus, tandem hora decima fac[illegible] Neque tum quoque nulla occidere. Cùm diu pro absente dimicassent duce, Antoniani [illegible] cessêre victoriam, eiusque vitam veniamque Caesar promisit quàm illis ut ea precarentur persuasum est: fuitque in confesso milites optimi Imperatoris, Imperatorem fugacissimi militis functum officio. Naves captae 300. ut ipse in commentariis tradidit Caesar. Nec usquam magis hostilium copiarum apparuit magnitudo quàm post victoriam. Quippe immensa classis naufragio belli facto, toto mari ferebatur. Arabumque & Sabaeorum, & mille Asiae gentium spolia, purpuram aurumque in ripam assiduè mota ventis maria removebant. Cùm in serum dimicatio protracta esset, Octavius in navi victor pernoctavit.

VIII. Tanti diem certaminis magno Chronologiae emolumento ab oblivione Dio vindicavit: *In hunc modum, pugna navalis facta est, [illegible] Σεπτεμβρίου, secundâ Septembris. Id a me non frustra commemoratum est, [illegible]. Sed quod ab eâ die primum Caesar solus rerum potitus est, Imperiique eius ratio praecisè ab ea sumitur. Eadem die Caesar Apollini qui apud Actium colitur, triremem, quadriremem, & alia navium genera, usque ad decemremem, ex captis navibus consecravit.* [illegible] pugnae annus & dies, [illegible] celebrantur. Pugna haec, *ut consentiunt [illegible] septimam Olympiadem incidit.* Olympias 187. inceperat [illegible] anni urbis 712. Jul. 14. ideoque jam currebat mensis secundus, anni secundi Olympiadis 187. Dies verò pugnae, stilo Juliano emendato, [illegible] dit. Quippe Epacta solaris est 2. litera Calendaria F. Prima ergo Septembris dies Dominica cohaerebat. Contendit tamen eruditissimus Petavius pugnam Actiacam contigisse *Septembris tertiâ, si ad emendationem annum rationem [illegible]tur.* quia Dioni concinere non possumus [illegible] dies 13. ex quadragesimo quarto Augusti anno, [illegible] Actiacâ ducta.

IX. Non pauci Scriptorum, Epocha Augusti Caesaris ab Actiacâ victoriâ deducunt: *[illegible] ab eo tempore [illegible], praeterea cum M. Antonio, Marcoque Lepido, duos cum Antonio per duodecim fere annos, [illegible] per quatuor & quadraginta solus Rempublicam tenuit.* Desunt tamen dies 13. complendo anno. A pugna Actiacâ, deducit & natale tempore Augusti [illegible]: *Et eo Rempublicam per 44. annos solus [illegible].* Ne hic quidem praetereundus est error Baronii, qui Clementem Alex. illis inseruit, qui Augusti annos à victoriâ deducunt Actiacâ: *Clemens, inquit, Alex. & Eusebius,* [illegible] *annos ad natalem Domini.* Sed fallitur egregiè, quod [illegible] Clemente Eusebioque [illegible] *Natus est, [illegible] Dominus noster XXVIII. anno, cùm primum jusserunt censum describi [illegible] tempore Augusti.* Neque est in obscuro, unde Clemens capiat initium; quippe hoc addit: *nihil autem post hoc [illegible], Romanorum quoque Imperatorum tempora adducere ad [illegible]. Augustus regnavit annos 43.* Jam verò si à victoriâ Actiacâ annos ordinavit Augusti, non tribus & quadraginta, sed 44. annis regnum Octaviani circumscripsisset, cum mensibus tredecim exceptis, ab Actiaco certamine ad obitum Augusti usque, tot anni numerentur. Non igitur à pugnâ Actiacâ, sed à captâ Alexandriâ, Clemens [illegible] imperium Augusti. Neque Eusebii mentem magis assecutus est illustrissimus Purpuratus: *Annus jam agebatur secundus & quadragesimus imperii Augusti, a subactâ autem Aegypto, & ab interitu Antonii & Cleopatrae XXVIII. cum servator natus est.* Quid clarius? *Ab interitu Antonii & Cleopatrae 28.* non igitur à *pugnâ Actiacâ,* quae anno praecessit expugnationem Alexandriae.

X. Chronologicis explicatis redeamus ad historiam. Antonius desertis qui pro illo certabant, Alexandro Syro & Scellio solis comitibus, secutus est Cleopatram. Ad eam verò delatus, neque aspexit illam, neque aspectus est ab illâ. Solitarius transiit in proram, atque ibi tacitus consedit, ambabus manibus caput tenens. Interea liburnicae Caesaris, quae Antonium insequebantur, in conspectu fuere. Ferox [illegible] Eurycles, [illegible] ex tabulato [illegible] vibrans. Consistente in prorâ Antonio, & quaerente quisnam esset qui Antonium [illegible]? *Ego,* inquit, *Eurycles, Lacharis filius, Caesaris fortuna, patris mei persequens necem.* [illegible] Antonii, [illegible] Peloponnesum [illegible] Taenarum. [illegible] ad convivia & concubitum perpulêre. Arbitrabatur adhuc terrestrem constare exercitum, neque [illegible] imperavit Canidio, ut propere se moveret cum exercitu in Asiam. Navem deinde onerariam, auro & argento [illegible] onustam, [illegible] amicis, jubens ut sese saluti prospicerent. Exinde transmisit in Africam, [illegible] Pinarium Scarpum, & ad exercitum quem antè conscriptum, ad tuendam Aegyptum habebat. Verùm cum Antonium se minimè recepturum dixisset Pinarius, & missos ad se [illegible] occidisset, infectâ re Antonius Alexandriam petit.

XI. Divulsa ab Antonio in Africam tendente Cleopatra, ut tutò in Aegyptum navigaret [illegible] prudens,

ANNO ANTE DOM. 31.

posset, victoriam meruerit priora coronaverat, [illegible] tot [illegible] jusserat. Postquam in Ægyptum pervenit, multos primores semper sibi [illegible], ne eam cladem ejus [illegible] nostrae, occidit: quorum facultatibus & Templorum donis, à quibus non temperabat, ingentem pecuniam confecit, copias comparavit, auxilia quaesivit, atque ut Medorum Regem ad suam societatem pertraheret, Artavasdi Armeniae regi caput amputatum ei misit. Agitata etiam est opus antea de grande Romanis [illegible], quo mare rubrum evenit ab Ægypto, quoque non amplius trecenta stadia patet in latum, sed in tempore adorta est.

Dio l. 51.

Plutarch. in Anton.

XII. Fugienti Antonio, novemdecim legiones peditum, integrorum adhuc, & duodecim equitum millia erant, qui suo Imperatore in desiderio & expectatione versabantur. Tantum ei fidem & virtutem praestantes, ut vel fuga patefacta cohaeserint diebus septem, missosque ad se legatos repudiaverint. Denique ubi dux nocte profugit Canidius, tum ab omnibus derelicti aggregaverunt se ad victorem. Hinc Caesar navigavit Athenas, ac Graecis placatus, commeatus [illegible] & eorum pecunia, supererat ex bello frumentum distribuit. Relicta dein Graecia, profectus in Asiam ad res constituendas, quod Antonium agere expectabat. Interea Regulis ac Regibus oppida quae ab Antonio acceperant, exceptis Amynta & Archelao omnia abstulit. Inter supplicio affectos, potissimum commemoratione dignus videtur Aquilius Florus, pater & filius, quorum cum alter ut, in quem sors incidisset, mori à Caesare jussus fuisset, uterque tamen periit. Nam & filius, priusquam sortirentur, se percussori praebuit ultro, & pater ex dolore permotus, sibimetipsi necem intulit. Libertis verò Caesar quartam colationis partem remisit. At milites victoriae socii, qui nullo praemio dato dimissi essent, indignè id ferentes, seditionem paulo post agitare coeperunt. Id veritus Caesar, Agrippam in Italiam misit. Tantum eo tempore Maecenati & Agrippae potestatem tribuerat, ut literas legerent, quas ad Senatum aliosque scribebat, antequam redderentur; eaque causa annulum quoque ab eo acceperant, ut obsignare eas possent. Sigillum enim quo tum [illegible] utebatur duplex parabatur, sphynge in utroque simili expressa, nam serius imaginem suam [illegible] obsignandis [illegible] adhibuit. Et si quae sibi necessariae scriberentur, quae [illegible] tenerent [illegible], modo quidem sermone, proximè sequentem semper literam, pro ea quae exarari deberet, ponebat.

Caesar [illegible] post victoriam.

Plutarch. in Anton.

Dio l. 51. 443.

XIII. Dum Arabes persequitur Herodes, incurrit ei divinitus ingens calamitas. Septimo regni anno & Actiaco bello fervente, terra motus, terra mota urbium quadrato [illegible], ingens verò hominum multa perierunt, cum [illegible] [illegible], quorum sub dio agebant. Arabes spe Judaeae obtinendae, quam vacuam putabant incolis, ut eam irruerunt, legatis prius interfectis, qui ab Herode venerant. Herodes [illegible], ubi [illegible], sacra Deo prius perpetrans, Jordanem praetergressus est, quotidieque producto ad praelium milite, hostes lacessebat. Cum in metu essent Arabes, una cum duce suo *Elthemo*, eorum vallum disturbans Herodes aggreditur. Sic invitis in pugnam prodeunt. Et quandiu quidem restiterunt, non magna eorum caedes facta est; ubi verò terga verterunt, multi à Judaeis, multi à [illegible], perierunt. Quinque millia in fuga ceciderunt. In hac rerum difficultate, de pace legatos ad Herodem miserunt. At ille eum legatos, non pecuniam pro captivis, nil denique aequum admittebat, etiam capere [illegible] in suos patratorum, poenam à sontibus exigere. Itaque [illegible], quatuor millia se [illegible] permiserunt. Reliqui vel certam cladem [illegible], quam praesens [illegible] opperiri, fractis & viribus & animis, pugnam ineunt. Quibus congressus Herodes, iterum septem millia [illegible] sternit. Et tam magna plaga olim Arabum animos perculit, ut ejus patronum ob ea gratis [illegible].

Res Herodis.

Jos. l. 15. Antiq. [illegible] 7. & 8.

ANNO U.C. 724. PER. JUL. 4684. JUL. 16. AUGUSTI 14. HERODIS II ÆR. ante Dom. 30. Solis 8. E. Lun. 10. Epact. 9. Epact. [illegible] 5.

ANNO ANTE DOM. 30.

COSS. Octavius Caesar IV. & Licinius Crassus.

Mirum Caesari Crassum collegam datum esse, ut potè qui & Pompeianus & Antonianus fecisset partes [illegible].

I. IN Asia [illegible] Caesar cum quartum consulatum init. In Italiam verò medià hyeme reversus, ubi Brundisium pervenit, ulterius non progressus est, quod Senatus universus, audito ejus adventu, exceptis Tribunis plebis ac duobus Praetoribus ad urbem ex Senatusconsulto relictis, occurrerat. Militibus qui eo [illegible], aliis praemium dedit, [illegible] qui omnibus secum bellis fuissent, agrum etiam [illegible] ex populorum Italiae, qui Antonio studuerant, possessionibus. Eorum tamen plerisque Dyrrachium, Philippos, & alia oppida habitanda concessit. In foro etiam sua unicuique bona aliquot venum proposuit, ut vel emere ea, vel pro agro recipere liceret ei qui vellet. Honestam ea ratione, promissionis nactus dilationem, cum ex Ægyptiaca deinde praeda [illegible]. [illegible] constituit, post trigesimum ab ejus in Italiam adventu diem, Graeciam repetiit: ut tanta deinde in Asiam celeritate [illegible], ut de ejus adventu [illegible] utrumque Antonius & Cleopatra cognoverint.

Acta Caesaris.

Dio l. 51. 443.

II. Interim Cleopatra clam Antonio, sceptrum aureum, coronam, sellamque Caesari regiam misit, quasi regnum eum ei tradens, ut [illegible] [illegible] Antonium [illegible] tamen [illegible] misericordia prosequeretur. Caesar acceptis muneribus, Cleopatrae palam quidem [illegible] comminatus est, occultè autem ei impunitatem ac regnum integrum pollicitus est, si Antonium occideret. Hoc etiam una [illegible] Thyrsum, qui omnem suâ superbam mulierem posse [illegible]. Thyrsum [illegible] [illegible], & supra modum honoratur ab ea, suspicionem movit Antonio. Itaque Thyrsum flagellis caesum remisit ad Caesarem cum epistolâ: *Id si tu [illegible], inquit, habes [illegible] meum Hipparchum, hunc suspensum flagellato, ut par [illegible].*

[illegible] Caesaris ad Cleopatram.

Dio l. 51. 443.

Plutarch. in Anton.

III. Antonius quia bello accelerando contendit Alexandriae parans, Reges amicitia sibi junctos ad auxilia convocabat, nihilo tamen minus etiam ad hoc se instruebat, ut si quo necessitas urgeret, una cum Cleopatra navigaret. Qua

Antonii [illegible] [illegible].

ANNO ANTE DOM. 30.

Anno ante Do. 30.

consilia et [illegible], vel etiam ut Cæsarem dolo necarent, certos misisset ad eum, qui de pace agerent, ac interim pecuniâ [illegible] ejus corrupturi erant. Cum nullum Cæsar responsum dedisset, alios Antonius legatos misit, quibus [illegible] suam & propinquitatem admoneret, [illegible] que cum Cleopatrâ consuetudinem excusaret. Turullium Senatorem, unum è percussoribus Cæsaris, amicum tum suum Octavio tradidit. Turullius in Insulâ Co, ubi lucos Æsculapio [illegible], jussu Cæsaris occisus est. Antonio tamen, ut tùm quidem, respondit nequaquam. Igitur tertiam legationem, ac filium suum Antyllum cum multo auro misit. [illegible] [illegible]. [illegible] quem ob [illegible] vocabant, [illegible] ad Cæsarem, qui [illegible] [illegible].

Alia Antonii.

IV. Antonius [illegible] & [illegible] consuetudine, domicilium sibi in mari ad Pharum extruxerat, atque ibi exsortem ab hominibus agebat. Vitam ferebat se æmulari Timoneam, quòd res sua eodem loco essent. Violatum se ab amicis suis, idcò ab omnibus abhorrere hominibus prædicabat: Timon autem erat Atheniensis, qui osorem exercebat mortalium. Cumque declinaret omnium hominum congressus, Antonium tamen [illegible], quòd multorum mox populo Atheniensi malorum aliquando autorem fore ferret. Ubi accepit Herodem ad Cæsarem defecisse, quasi omnem spem abjiceret, Timonio relicto Alexandriam rediit, receptusque à Cleopatrâ in regiam, urbem ad comessationes & pocula convertit. Cleopatra & Julii Cæsaris filium Cæsarionem inter Ephebos adscripsit. Togam virilem Antyllo dedit suo [illegible]. [illegible] splendoreque insignem, qui [illegible] [illegible]. [illegible] Antonio & Cleopatra qui [illegible] nomen dabant, transigebantque tempus per voluptates in certos periodos, [illegible] Cleopatra [illegible], quæ ad mortem dementis properabat.

Plutarch. [illegible]

V. At Cæsar Antonium persecutus Pelusium venit, quòd vi, ut ferebatur, reverà proditione Cleopatræ, cepit: quæ mitto Thyreo sermonibus, veniam sibi & regnum Ægypti, Romanorum etiam sperabat imperium. Cùm ad Alexandriam accederet Cæsar, cives occultè prohibuit Cleopatra venienti obviàm ire, palàm tamen ut hosti occurrerent hortabatur. Antonius cum ad munitiones eorum quæ Pelusio evenissent Paratonio [illegible], ante Alexandriam Cæsari obviàm factus, equitatu eum ab itinere fatigatum superavit. Hinc auctâ confidentiâ libellos in castra Cæsaris projicit, promissis sena in singulos sestertia. Ipse autem [illegible] Cæsar [illegible], simul & Antonium invisum reddens, & ipsos vicissim ad fugiendam proditionis turpitudinem, & alacritatem pro se declarandam, revocans. Pedestri certamine dum congreditur Antonius, [illegible] Cæsar [illegible]. [illegible] ad [illegible] confugit; ac eò se comparavit, ut aut navali pugnâ decerneret, aut in Hispaniam transmitteret. Sed Cleopatra eo intellecto, effecit ut naves ab eo transfugerent. Tantæ proditionis dies Augusti Kalendis assignatur.

Cæsar [illegible]

Dio l. [illegible]

Mors Antonii.

VI. Antonius igitur in urbem se recepit, proditum se à Cleopatrâ vociferans iis quibus, in quos olim eadem arma sumpserat. Regina [illegible] [illegible] & [illegible], confugit ad monumentum, ac misit nuntiatum Antonio defunctam se esse, id credens ille cubiculum ingreditur, loricamque & [illegible]. Non [illegible], inquit, Cleopatra, quòd tam te orbatus [illegible], sed quòd tantus Imperator, superari animi magnitudine à [illegible] [illegible]. [illegible] quem jam pridem [illegible], si res postularet, [illegible]. [illegible] & promissionem memor ut conficiat. Ille districtum ensem extulit quasi feriret Antonium, verùm averso vultu interemit seipsum: Quo ad pedes collapso, *Macte Eros*, inquit, *qui quod non sustinueris mihi facere, quid faciendum sit doces.* Ita ventrem fodit & in lectulum demisit se. Dum decumbit, Diomedes venit à Cleopatrâ, jussus eum ad se in monumentum deportare. Quam ut cognovit vivere, [illegible] [illegible]. [illegible] & [illegible], & manibus porrigens annitebatur sustollere se. Magno labore Cleopatra manibus incumbens, & pronâ facie apprehendit vinculum; ubi eum hoc modo accepit & deposuit in lectum, peplo disscindit, pectusque suum percutiens, cruoremque facie abstergens, dominum, virum, Imperatorem [illegible]. [illegible] Antonius [illegible] vini haustum poposcit, consolatusque ut præcipuè inter amicos Cæsaris fidem adjungeret Proculeio. Jam efflabat animam cùm à Cæsare adfuit Proculeius. Dercetæus Antonii satelles, rapto Antonii pugione currens ad Cæsarem, exitum Antonii ei annuntiavit, ostenso ense cruento. Cæsar accepto hoc nuncio secessit in tabernaculum, ubi illachrymavit Antonium. Inde ad Proculeium misit mandans, ut si queat, Cleopatram vivam redigat in potestatem. Antonius ex tribus uxoribus septem liberos reliquit. Ex his maximus Antyllus à Cæsare interfectus est. Reliquos accepit Octavia, quos cum [illegible]. Antonium [illegible], qui tres & quinquaginta annos vixisse ferunt. Statuæ ejus dejectæ.

Plutarch. [illegible] Dio l. [illegible]

Mors Cleopatræ.

VII. Ut Proculeius admotis scalis intravit per fenestram sepulchri, una ex mulieribus quæ [illegible] Cleopatrâ [illegible], [illegible] Cleopatra viva in potestatem venis. At illa viso Proculeio, sicâ quâ erat accincta adstrictam seipsam feriret. Cui Proculeius eam manibus amplexus: *Injuriam facis, Cleopatra, & tibi & Cæsari, qui magno cum [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible].* [illegible] Cæsaris colloquium Cleopatra, quòd ut obtinuit, seipsam omni cultu [illegible] [illegible] abjecto ac lugubri, qui eam mirè decebat. In lecto consedit, appositis multis ac variis Julii Cæsaris imaginibus, atque sinum suum accepit litteras ejus. Ingrediente Cæsare, *Salve*, inquit, *Domine, hoc namque mihi [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] & [illegible] & gestibus usa, melliora quædam alios animos ac voces adjecit. Breviarium thesauri quod [illegible] Cæsari. Cum [illegible] [illegible] [illegible] unus argueret eam, quòd supprimeret nonnulla, exiliens & in capillum ejus involans, multas plagas et ejus contudit. Subridente Cæsare atque illam reprimente, Nonnè grave, Cæsar, inquit, cùm tu me invisere sis dignatus, à servis me meis deferri, si quid reposui muliebre,

Plutarch. [illegible]

Dio l. [illegible]

Anno ante Dom. 30.

non mala sane mittere, mundum; sed quae pauca munera Octaviae & Liviae tuae feram, ut clementiorem te per illas habeam? Obtulit etiam Caesari literas, quas Julius eam ei scripserat, literasque exosculata, ad ejus etiam imagines advoluta addidit: *Utinam quidem te prior ego mortem obiissem, nunc rursum: atque cùm hunc habeo, te quoque habeo.* Quibus dissimulans Caesar oculos in terram defixit, hoc unum pronuntiavit: *Bono esse animo mulier, nihil enim mali patieris.* At Cleopatra ingenti moerore correpta, quòd neque de regno, neque de amore ullum [illegible] *Morte uti, inquit, ad Antonium, neque mihi commune cum eo sepulturam invide.* Suspicata Cleopatra ad exornandum Caesaris triumphum sese servari, mori seriò cupit, multisque idem ipsa modis tentavit. Cumque frustrà id esset, sententiam demutasse finxit. Itaque cunctis quaedam, quae dono Liviae ferret, paravit, spemque futurum, ut fidem faceret mori se nolle, ut sic minùs custodita mortem afferret sibi. Neque enim haec spes frustrata est. Ad id se composuit, ut quàm minimo cum dolore diem suum clauderet; Epistolam quâ à Caesare petebat, ut cum Antonio sepeliri eam juberet, Epaphrodito dedit perferendam. Eoque digresso, veste se omnium elegantissimâ induit, omnique habitu regio assumpto, vitâ excessit. Quo mortis genere obierit certum nemo novit: punctiones tantum exiguae in brachio ejus repertae sunt. In triumpho Caesaris imago translata est Cleopatrae, & aspides mordicùs brachio affixae. Legitur in Floro l. 4. c. 11. *Maximos, ut solebat, induta cultus, in differto odoribus solio, juxta suum se collocavit Antonium, admotisque ad venas serpentibus, quasi somno soluta.* At ejusmodi bestiae veneno, extinctam fuisse credere non possumus. Quippe aspidis venenum faciem corpusque immutat, cujus mutationis vestigia non sunt in corpore Cleopatrae deprehensa: *Neque maculae, inquit Plutarchus, in defunctae corpore exstiterunt, neque aliud veneni vestigium, neque verò bestia illa intus comparuit.* Lectis Cleopatrae literis Caesar [illegible] quid gestum esset, aliquem misit speculatum quid rei esset? Cursu illuc profecti reservata janua, defunctam invenerunt, & in aureo jacentem lecto, & regio cultu exornatam. Ex mulieribus quibus commissa fuerat, *Tara* nomine ad pedes ejus expirabat; *Charmium* jam lapsabunda diadema componebat, quo redimitum erat Reginae caput. Cùm quidam iratus dixisset, haeccine pulchra Charmium? *Pulcherrima, inquit, decentque regum progeniem tot majorum.* Ancillarum altera à Plutarcho *Iras*, à Galeno *Naeras* dicta. Rescribendum tamen esse *Taras*, vel *Tara*, monuit nos vir summus Samuel Bochartus: nam *Tara* unionem significat, *Charmium* verò gratum est cubiculum, quae [illegible] dicuntur.

VIII. Caesar quamvis mortem Cleopatrae doluerit, [illegible] corpus tamen apud Antonium splendidè & regaliter jussit. Excessit autem vita triginta annorum, quorum duos & viginti regnavit, imperavit cum Antonio amplius quatuordecim. Statuas Cleopatrae [illegible] postulasset amicus ejus Archibius à Caesare mille talentis, ne cum Antonianis everterentur. Cleopatrae autem multae erant facultates: perpaucis barbaris per interpretem, plerisque dabat per se-

Dio l. 51. p. [illegible]

Plut. Ant. p. 955.

Mors Cleopatrae [illegible]

Plutarch. Ant. p. [illegible]

Plut. Ant. p. [illegible]

metipsam responsa Aethiopibus, Troglodytis, Hebraeis, Arabibus, Syris, Medis, Parthis. At egregias animi dotes moribus corrumpebat. In additamento Virorum illustrium Aurelii Victoris, haec de luxuriâ Cleopatrae leguntur: *Cleopatra Ptolemaei Regis Aegyptiorum filia, à fratre suo Ptolemaeo eodemque marito, quem fraudare regno voluerat, pulsa, ad Caesarem bello civili in Alexandriam venit. Ab eo specie suâ & concubitu regnum Ptolemaei, & necem impetravit. Haec tantae libidinis fuit, ut saepè prostiterit, tantae pulchritudinis, ut multi noctem illius morte emerint.* Sororem Arsinoen apud Milesium Dianae Leucophrynes supplicem interfecerat. *Cleopatra,* verba sunt Dionis, *nullâ neque vi vincere, neque avaritiâ satiari poterat. Multa per ambitionem, prodigalitate multa, etiam superbâ mente, regnum Aegyptium amore paraverat.*

Dio l. 4[illegible]

IX. Ad Chronologica nunc accedimus pellendis erroribus. *Alexandriam,* verba sunt Baronii, *non eodem anno, quo Actiaca pugna, victus est Antonius, sed sequente, sexto Kal. Aprilis esse* [illegible]. Quam [illegible] puriorem Chronologiam refellunt Macrobius Orosiusque. Ille: *Cum Imperator Caesar Augustus mense sextili, &* [illegible] *& Aegyptus hoc mense in potestatem populi Romani redacta sit . . . placere Senatui ut hic mensis Augustus appellatur.* Hic verò: *Kalendis Sextilibus, primâ luce, Antonius cùm ad instruendam classem in portum descenderet, subitò naves ad Caesarem transierunt.* Equidem si Martii vigesimo septimo debellata fuit Alexandria, celebrandae Caesaris victoriae diem illum festum esse Patres Condecrevissent. Quippe constat ex Dione: *Senatum diem quo capta fuit Alexandria festum esse jussisse, ab eoque reliquos annos numerandis initium sumendum.* Jam verò à mense *Sextili* quidem non à *Martio*, ab Alexandrinis Augustaeam Epocham duci, sciunt pueri qui nondum aere lavantur. De die tamen captae Alexandriae aliquid oritur difficultatis. Etenim in potestatem Caesaris venit, [illegible] ingressus est, secundo vel potius tertio Augusti die. Anni tamen Aegyptiorum Actiaci, Sextilis die XXIX. ducuntur. Vero propius est, Senatum à morte Cleopatrae, novae initium Epochae fieri voluisse, quia defunctâ tùm Aegypti Reginâ, plenum consummatumque jus in Alexandrinos Romani obtinuisse visi sunt. Quâcumque porrò ratione moti sint Patres Conscripti, certè quòd constat anno Juliano XVI, mensis Augusti XXIX. eam Epocham esse assignandam. Illam Philo, illam Clemens Alex. adhibent, dum tres & quadraginta annos regno vindicant Augusto. Itaque etiam atque etiam observanda, quae angusta non est, Augustorum Alexandrinorum inter, & Romanos annos differentia; quam verbis Censorini subjiciemus eorum oculis: *At eorum qui vocantur anni Augustorum, ducentesimus sexagesimus quintus, perinde ex Kal. Januariis, quamvis ex ante diem decimum sextum Kal. Februarii, Imperator Caesar, Divi filius sententiâ L. Munatii Planci, à Senatu caeterisque civibus Augustus appellatus est* [illegible] *& M. Vipsanio Agrippâ tertium Coss. Sed Aegyptii, quod biennio ante in potestatem ditionemque populi Romani venerant,* [illegible] Memorandum tamen esse nomen videntur in Censorino, cùm non homines sed tempora, in dicendum Romanorum

Cleopatrae mortis tempus.

Baron. [illegible]

Macrob. [illegible]

Oros. [illegible] c. 19.

Dio l. 51. p. [illegible]

Censor. de Die Nat.

Aegyptii

(margin: ANNO ANTE DO. 30.)

Ægypti priùs venisset, quàm Augustus VII. & Agrippa III. Consulatum obirent. Capta quippe est Alexandria anno Juliano XVI. Cæsar autem vocari cœpit Augustus anno Jul. XIX. Forsan neglectis incompletis annis, solos Censorinus completos adhibuit. Cæterùm accuratè loquendo, tertius jam in cursu erat. Alexandria [illegible], Antonio & Cleopatrâ sublatis, unà cum [illegible] Romanorum, [illegible] reliqua Ægyptus; post quinquennium à morte [illegible], [illegible] quæ vagus fuerat, intercalationis quasi forma, quarto quoque anno completo, in pristinam sedem revocatus est, uti suo loco declarabitur.

(margin: [illegible])

X. Qui Antonii rebus faverant, Cæsar eorum [illegible] supplicio afficit, alios veniâ, vel suâ sponte, vel amicis intercedentibus. Jotapen, Regis Medorum, qui post devictum Antonium ad se confugerat, ultrò reddidit. Artaxiæ autem, quia Romanos, qui in Armeniâ superfuerant, occidisset, fratres suos quamvis petenti non remisit. Ægyptiis porrò Alexandrinisque universis pepercit, nullum eorum occidit. Nolebat tot homines qui multis in rebus Romanis profuissent, extremis malis afficere. Prætendebat huic suæ clementiæ causam aliam, videlicet, Deum Serapin, Alexandrum urbis [illegible], Arium Alexandrinum civem, cujus [illegible] Philosophiâ operâ usus fuerat. Urbem [illegible] erat cum Ario colloquens dextrâque eum tenens, quo tam eximio honore ab ipso cultus, conspicuus civibus & suspiciendus esset. At defunctâ Cleopatrâ, Antyllum Antonii & Fulviæ filium Juliæ desponsatum, qui in Julii sacellum confugerat, mox occidit. [illegible], Pædagogus quam collo gerebat pretiosissimam gemmam, eamque misit zonæ suæ; id inficiatus in crucem actus est. Cæsarionem miserat Cleopatra cum magnis opibus in Indiam, quem Pædagogus Rhodon induxit ad regrediendum, tanquam vocaret eum Cæsar ad regnum, deliberante de eo Cæsare, perhibent Arium dixisse:

(margin: [illegible])

Cæsares in multos nimium non expedit esse.

Dum Alexandriæ versatur, Alexandri corpus inspexit, atque attrectavit, ita ut nasi particulam aliquam fregerit. Ut prolatum è penetrali corpus, coronâ aureâ impositâ ac floribus aspersis veneratus est. Cumque itidem & Ptolemæum inspicere vellet, Regem se voluisse ait videre, non mortuos. Eâdemque de causâ, ad Apim nolnit accedere. Deos se non boves [illegible]. Ægypto præfecit [illegible] Cornelium Gallum poetam. Hic est ille Gallus à Marone celebratus:

(margin: [illegible])

Pauca meo Gallo, sed quæ legat ipsa Lycoris,
Carmina sunt dicenda, neget quis carmina Gallo?

Cæterùm magna pecuniæ vis in regiâ reperta est, unde militibus stipendia numerata sunt. Omnibus quæ ex usu erant constitutis, Cæsar per Syriam in Asiam profectus, hiberna ibi egit. Hic finis armorum civilium, reliqua adversus externas gentes.

(margin: [illegible])

XI. Antonio autem Cæsaris devicto, Herodes actum de se putavit. Præter Hyrcanum neminem Regii superesse sanguinis. Itaque miserum senem 80. annos natum tollere decrevit. Volventi hæc in animo, Alexandra Hyrcani filia ansam præbuit. Quippe ambitiosa mulier Patrem sollicitavit, ne ulterius ferret familiæ suæ eversionem. Consuluit deinde, ut Malicho Arabum Domino scriberet, peteretque ab eo tutelam & hospitium. Victus tandem Alexandræ importunitate Hyrcanus, amico suo Dositheo literas dat Malicho ferendas, ut equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Dositheus, cuti Josephi ab Herode occisi cognatus, fidei anteponens præsentem Regis gratiam, ostendit ei Epistolam. Quam deinde ut prius [illegible], ut acciperet Regi responsum daret. Ubi Epistolam accepit Herodes, [illegible] Hyrcanum [illegible] quid haberet cum Malicho commercii? Quo inficiante, prolatis in Synedrio literis mortem seni imposuit. Ad Cæsarem occiso Hyrcano properans, Mariamnem uxorem, quia cum matre ejus Cypro, & sorore Salome degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandrâ matre collocavit, commissi quæstori suo Josepho, & Sohemo Ituræo Castelli custodiâ cum mandatis, ut si quid mali sibi accideret, continuo ambas interficerent, regnumque pro viribus liberis ejus et Pheroræ conservarent. Relictâ Pheroræ regni curâ properavit Rhodum, ut Cæsari occurreret.

(margin: [illegible])

(margin: Herodes [illegible] Cæsare [illegible])

XII. Eò postquam appulit, positum tantum diadema, de cætero apparatu Regio nil mutavit. Admissus ad colloquium, tum maximè ostendit animi sui magnitudinem. Neque ad supplicationes versus, neque preces adhibens, quasi rogando veniam facti sui rationem reddidit. Fatebatur amicitiam sibi cum Antonio intercessisse maximam, & tota viribus se conatum, ut penes illum rerum imperium staret, non armis quidem comparatis, quod tum distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento atque pecuniâ. Hanc laudem esse suam, quod ne vel post Actiacam pugnam Antonium deseruerit, quo tempore finem sumpsit, ut consilio tamen illum adjuvarit, monens quo uno modo servari posset, videlicet si Cleopatram interficeret. Addebat: *si amicos perspexeris ex ipsis, hos tantum in disquisitionem vocar, qualis sim amicus, licebit tibi hoc experiri.* His verbis quæ magnum ostendebant animum, non mediocriter allexit Cæsarem. Quare diademate resumto hortatus est Herodem, ut tam sibi se fidum quàm olim Antonio [illegible]. Sic præter spem, Cæsaris ope confirmatus est in regno, impetrato etiam eâ de re Senatusconsulto. Deinde deduxit eum in Ægyptum donatum pluribus muneribus, quibus etiam amicos Cæsaris sibi conciliavit. Reversus in Judæam, paravit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, quem regiâ magnificentiâ excepit apud Ptolemaidem. Neque militibus squalida & inaquosa loca transeuntibus, aliquid deesse passus est, non vinum, non aquam, ipsum denique Cæsarem talentis octingentis donavit.

(margin: [illegible])

(margin: De annis [illegible] Herodis [illegible])

XIII. Hic Baronius [illegible] perturbat omnia, destruit, ædificat, mutat quadrata rotundis. Contendit enim; non *debuisse Herodi ilius regni sui numerare annos quibus regnavit, postquam illud ab Antonio accepit, sed ab eo tempore quo ab Augusto redditum fuit, & Senatusconsulto confirmatum. Est igitur, inquit, primus annus regni Herodis, sub Augusto tertium & Messala Coss. quod notatur dictum Redemptorem ostensum, annum autem regni Herodis vigesimo nono inchoato.* Verùm enim verò fundamentum Chronologiæ Baronianæ, in commento animoque figmento collocatur. Primùm enim longè discrepant, confirmare alicui regnum & restituere. Ablatum

(margin: Baron. App. n. [illegible])

posi-

Anno aerae Dion. [illegible]

[illegible], confirmatus [illegible]. Confirmationem Herodi [illegible], Josephus dicit, [illegible] non dicit. Id ipsum docet Tacitus, quem [illegible] sui [illegible] habere Baronius potuit: *Regnum ab Antonio Herodi datum, victor Augustus [illegible].* Non igitur [illegible] sunt, quamvis Josephus à [illegible] per Antonii favorem regni tempus ejus numeravit. 2°. Errores [illegible] Baronii Chronologia. Quippe non eo anno quo Augustus [illegible] cum Messalâ, sed [illegible] confirmatum est Herodi regnum, cum anno [illegible] Juliano XVI. Rhodum se [illegible]. 3°. Admissâ Chronologiâ Baronianâ, sequitur [illegible] legitimam Herodis Epocham, quae ab [illegible] [illegible], [illegible] veterum [illegible] in [illegible], non Nicolao Damasceno, non Josepho, non Eusebio, non Hieronymo, qui eâ omissâ aliam [illegible] usurparunt. Quo quid absurdius fingi potest? Scilicet res antiquae, [illegible] veteribus monumentis non [illegible], sed ex [illegible] [illegible]. Denique, [illegible] [illegible] [illegible], que [illegible] [illegible].

XIV. [illegible] Epocham, quam [illegible] Æram Antiochenam vocant, ab illâ [illegible], quae Dionysianam [illegible] octo annis superat: *Praefectorum & a pagina Actiaca*, [illegible] Pagius. *Era Antiochena, qua in [illegible] Praesidum Syriae legitur. Jam enim hoc anno Antiochia Augusti partes amplexa erat, ut loquitur Dionis.* Quin etiam [illegible] Clarif. Norisium, qui in praesentem annum hanc Æram [illegible], [illegible] [illegible] errorem [illegible], [illegible] à Juliano XV. esse [illegible]. Revera Clarif. Norisius in suo de Syromacedonum Epochis libro haec habet: *Antiocheni qui [illegible] sub imperio Antonii [illegible] fuerant, [illegible], ad Caesarem defecerunt, annos imperii ejusdem Caesaris, apud ipsos in Syriâ ab [illegible], anno [illegible] [illegible].* [illegible] doctissimum virum [illegible], [illegible] [illegible] argumentis anno praeterito [illegible] Epocham. Neque in Dione, si [illegible] vigor [illegible], [illegible] hujus opinionis fundamentum. Quippe [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Juliano XV. [illegible], ad XVI. pertinere nobis persuasissimum. Rem sic dictis expedit Dio: *Gladiatores Cyzici ad ludos [illegible], quos devicto Caesare, se facturum Antonius sperabat, [illegible], ubi [illegible] [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] Dolio [illegible] ad [illegible] ne [illegible] gladiatores essent.* A Didio ad defectionem [illegible] fuisse, & ad Antonium anno Juliano XVI. [illegible], nobis probabilissimum.

Dio l. [illegible]

XV. Multis se [illegible] Norisiana Chronologia, quae ejus [illegible] ab anno superiore deducit, ac in eam [illegible] propendemus. Sunt tamen adhuc scrupuli quos [illegible] [illegible] proponemus. Existimat Norisius anno Juliano superiore, [illegible] Cleopatrae ab Arabibus [illegible] esse & [illegible] Didio se [illegible]. Atque hoc ut labentem anno à Dione [illegible] Augusti & Crassi Consulatu [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apparet ex verbis Augusti ad Herodem: *[illegible] [illegible] [illegible] quem quondam Antonio [illegible] coleret, [illegible] Didium scripsisse, quorum [illegible], ut gladiatores*, non ut in corruptis codicibus [illegible] *monarchas, gladiatores, favore Herodis, adjutus sit.* Ad Caesarem ergo [illegible] Antonii partibus, jam defecerat Herodes, cum apud gladiatores Antonio [illegible] [illegible] Augusto [illegible]. Jam verò non ante Julianum XVI. Caesari se [illegible] Herodes. Morâ temporis opus erat [illegible] [illegible] certoque cognoscerent, Actiaco [illegible] secundâ Septembris [illegible], Antonium [illegible] debellatum. [illegible] ut Consilio [illegible]; quod & Pagius fatetur: *Herodes non [illegible] post cladem Actiacam Antonium deseruit, sed [illegible] post annum, [illegible] desperatâ.* Quocirca nobis [illegible] Didium ab Antonio Syriae praefectum, cum velit [illegible] à [illegible] Actiacâ, [illegible] deploratam [illegible] [illegible]. [illegible] sunt verba Dionis: *Antonius [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in Syriam [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible].* Haec autem [illegible] [illegible] Julio [illegible] gesta sunt, non [illegible] [illegible] Caesar Pelusium venit. 4°. Eodem quoque anno [illegible] constantia gladiatorum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], naves in sinu Arabico [illegible], ad [illegible] in [illegible] mare, [illegible]. Hinc vides Clarif. Usserium [illegible] anno Juliano XV. [illegible]. Porrò naves Cleopatrae Arabum igne, non praeterito quidem sed currente anno [illegible], teste est Dio. Eodem enim anno, & [illegible] [illegible], & [illegible] Augusto Cleopatrae [illegible]: *Tandè [illegible] in Asiam [illegible] Caesar, ut de ejus [illegible] [illegible] Antonius & Cleopatra simul [illegible].* Atque Brundusio solvens Asiam [illegible] Caesar, [illegible] & Crasso Coss. Denique [illegible] Varus [illegible] [illegible] exhibet Norisius, [illegible] inscriptio haec est: *[illegible] Antiochensium* XXV. Quod si Epochae hujus [illegible] ab anno urbis DCCXXIII. deducatur, oportet anno DCCXLVIII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Omnis Saturnini [illegible] [illegible] videtur, quam adhuc post Alexandri & Aristobuli mortem regebat. Quippè ut [illegible] quam [illegible] [illegible] Antipater [illegible], omnibus modis Saturninum sibi conciliabat. Quod si Antiochenses ab anno U. C. DCCXXII. mense Septembri Augustaeam Epocham [illegible], [illegible] est ut [illegible] usi sint, quia September ad autumni [illegible] propendebat, quam de [illegible] eâ Epochâ cogitarunt, cum Actiaca pugna secundo Septembris [illegible] sit; nec tum desperatae res Antonii in Oriente essent, ut ad primum cladis ejus nuntium Augusto se Antiochia [illegible]. Itaque de Epochae hujus [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible], [illegible] [illegible]

ANNO ANTE DO. 29.

[illegible] Nostram [illegible], [illegible] Antonianorum, qui [illegible] à [illegible] fuerat [illegible].

ANNO U.C. 725. PERIOD. JUL. 4685. JUL. 17. AUGUSTI 15. HERODIS 12. & 9. ante Dom. 29. [illegible] D.C. [illegible]

COSS. Cæsar V. & Sextus Apuleius.

[illegible] Consulatum Cæsar [illegible]

Honores Cæsari decreti.

I. Cæsare Januario [illegible] Cæsare [illegible] conservantur; [illegible] de Parthorum rebus literæ venissent, decretum, ut in hymnis [illegible] cum Diis immortalibus ipse [illegible]; Tribus Julia ab eo [illegible]; coronâ triumphali in omnibus ludis [illegible]; [illegible] in triumpho [illegible] ipso [illegible] purpurâ [illegible]; [illegible] in urbem [illegible] festus esset; [illegible] Inde [illegible] Jani, à [illegible] bellis [illegible] pace [illegible]. [illegible] Treveri Germanis [illegible], & Cantabri, Vaccæi, Asturesque; [illegible] Taurus, [illegible] Gallos [illegible].

Dio l. 51.

II. [illegible] Actiaco [illegible] Cæsar [illegible], M. Lepidus juvenis [illegible] Triumvir fuerat Respub. [illegible], Julii [illegible] Cæsarem, [illegible] At Mæcenas [illegible] per [illegible] juvenis, & [illegible] Lepido, [illegible] bello [illegible].

Vellej. l. 2.

III. [illegible] Cæsar Templum [illegible] Cæsari, [illegible] Ephesi & Nicææ [illegible]. [illegible] Templi [illegible]. Ac Asiani quidem [illegible] Bithyni [illegible] Pergamum [illegible] Romæ [illegible] Cæsarum [illegible] & in Italiâ [illegible], [illegible] Imperatorum, [illegible].

Dio l. 51.

IV. Æstate in Græciam, atque [illegible] in Italiam Cæsar transiisset; [illegible] Apulum [illegible] S. P. Q. R. [illegible] Cæsaris [illegible]. Deinde Cæsar [illegible] Agrippa [illegible], [illegible].

[illegible] decretâ. Adhuc [illegible] bello [illegible] fecerat, [illegible] solvit. [illegible] triumpho [illegible], & ferme quod [illegible].

Dio l. 51.

V. Eo tempore Cæsar amplissimum magnificumque triumphum egit, quem, triduo celebratum, Maro [illegible] canit:

At Cæsar triplici invectus Romana triumpho

Mœnia, Dis Italis, [illegible].

Primâ die de Pannoniis, Dalmatis, Japydibus, [illegible] Gallis & Germanis populis, [illegible] triumphum. Secundâ die de Actiacâ navali pugnâ; tertiâ verò de subactâ Ægypto [illegible], [illegible] spoliis, quæ [illegible] sufficerent. Ægyptius tamen [illegible] fuit. Inter alia [illegible] in eo triumpho [illegible], Cleopatra [illegible] effecta, ut [illegible] ipsa [illegible] captivam, cum Alexandro filio suo, [illegible] Cleopatrâ, quibus Solis & Lunæ [illegible], [illegible] Cæsarem, [illegible] & [illegible] est, [illegible] in Templo [illegible], & [illegible] Veneris in Foro [illegible]. [illegible] Cæsaris [illegible] Tiberius, [illegible] equo, [illegible] Marcellus Octaviæ filius, [illegible]. [illegible] Orosium [illegible] Januarii Cæsarem triumphum [illegible]: Anno ab urbe conditâ 725. Cæsar ab Oriente rediens, [illegible] Januarii urbem triplici triumpho [illegible]. Quibus [illegible] Eusebianis: [illegible] triumphum triplici triumpho VIII. [illegible] Januarias. Augusto V. L. Apuleio Coss. [illegible] MDCCCCLXXXVIII. pag. 166. [illegible] Quippe Cæsarem [illegible] in [illegible] Consulatum [illegible]. Quomodò igitur post quinque dies [illegible] triumphum [illegible] Cæsarum Dio [illegible]: Æstate in Græciam, atque [illegible] Italiam, Cæsar transiisset, atque urbem [illegible] perpetratis [illegible]. Denique jam [illegible] Apuleius, [illegible] Valerius [illegible] Cæsare [illegible]. Ideoque [illegible], sed æstate [illegible]: Cùm Imperator Cæsar Aug. [illegible] & [illegible], & triumpho [illegible].

Macrob. Saturn. l. 1. c. 12.

VI. Post triumphum Cæsar & Minervæ Templum, & [illegible] Julium dedicavit, in eoque [illegible] Romam [illegible]; [illegible] Curiâ [illegible], spoliis Ægyptiis [illegible], [illegible]. Quæ [illegible], [illegible] inquit, Augustus [illegible] Romani [illegible] in Capitolio [illegible], [illegible] Tarius, [illegible] Capitolii

Anno ante Dom. [illegible]

[illegible] Augusti [illegible]

[illegible]

VII. [illegible] Caesar [illegible] Dio [illegible] Et Caesar [illegible] Consul [illegible] Eodem [illegible]

[illegible]

VIII. [illegible] Caesarem [illegible] Agrippa [illegible] Republica [illegible]

[illegible]

[illegible] Senatum esse permanendum, Regnum esse [illegible] Maecenas [illegible] Caesar [illegible] Agrippam Maecenatemque [illegible] Dio [illegible] Augusto [illegible] Senatum [illegible] Magistratibus Remp. administrabant, [illegible] Coss. & Imperatoribus, [illegible]

IX. Profecturus ad Caesarem Herodes Salomae [illegible] Mariamnen Alexandramque [illegible] Herodi [illegible] Salomen, [illegible] Herodes [illegible] Herodis [illegible] Herodes [illegible] Mariamnen [illegible] Regi [illegible] Herodes [illegible] Regnum, [illegible]

[illegible] ... [illegible]. Hinc [illegible] ... [illegible] Herodi [illegible], non præcipitandam esse [illegible]. At [illegible] ... [illegible]. Atque ita Mariamne ducitur ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & metuens similem exitum, omissâ pristinâ ferociâ, turpiter immutata est. Volens enim ostendere se non esse consciam criminis, cœpit filiæ convicium facere, omnibus audientibus: [illegible] & ingratam erga virum clementem. Videbatur enim revelatura ea, [illegible]. Quam ineptiam, qui aderant, [illegible] damnabant. At Mariamne [illegible] ... [illegible], & [illegible] se turpem [illegible] significans, [illegible] ... est, [illegible] Rex [illegible] amore conjugem [illegible]: sæpè invocabat ejus nomen, sæpè [illegible] lamentabatur. Excogitabat oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conviviis & [illegible] ... [illegible], adeò dolori succumbebat, ut sæpè ministros juberet vocare Mariamnem, quasi adhuc viveret. [illegible] Josephum [illegible] deprehendimus. Quippe primo libro de bello Judaico, Josephi Mariamnesque mortem eodem contigisse tempore [illegible] ... [illegible], *suspicionem de Josepho confirmarat, unde Herodes [illegible] zelotypiâ furens, confestim utrumque jussit interfici.* Atqui anno Juliano x. Antonio nondum defuncto, necatus est imperante Josepho, Idcirco [illegible] Juliano XVII. Mariamnem quasi veneficam esse [illegible]. An [illegible] ... libro de bello nomen *Josephi* in vicem *Soëmi* substitutum? quod [illegible] & par [illegible] Josephi [illegible]. Idem principum [illegible], eadem [illegible], silentium [illegible], eadem mandata, eadem turpis commercii suspicio?

X. De tempore mortis Mariamnes dissentimus à Calvisio, qui [illegible] ... [illegible] sequentem [illegible]. Cujus opinioni non adversari non possumus. Auctor Josephus: *[illegible] ... integrum annum post Herodis à Cæsare reditum, [illegible].* Incipit is annus à reditu Herodis qui Antonium usque Cæsaream deduxerat, [illegible] ... ut à Dione docemur: *Omnibus quæ in usu erant constitutis, Cæsar per Syriam in Asiam Provinciam profectus, hyberna ibi egit.* Ideòque annum [illegible], quod ab Herodis reditu ad mortem usque Mariamnes intercedit, [illegible] Juliano XVII. ad [illegible]. Eò lapsus est Calvisius quòd annum [illegible] à discessu Cæsaris ex Asiâ numerare [illegible]. Sed à Josepho discere potuit ab Herodis post deductum Antonium usque Augustum reditu, integrum [illegible] annum esse capiendum. Anno autem superiore, Herodes à Cæsare [illegible] ... [illegible].

ANNO U. C. [illegible] OLYMP. [illegible] PER. JUL. [illegible] JUL. [illegible] AUGUSTI [illegible] ... [illegible]

COSS. [illegible] ... [illegible]

I. CÆsar in [illegible] ... [illegible] Agrippâ [illegible] ... [illegible] est, pro eo [illegible] integro [illegible] ... [illegible]. Palatio Templum ac bibliothecas [illegible] dedicavit. Census hoc anno peractus, [illegible] Augustum monumento Ancyrano: [illegible] ... *censum populi, collega M. Agrippa, egi.* Quo [illegible] ... *Romanorum* XLI. *centena & LXIV. millia*, hoc est 4164000. De summâ [illegible] Suidas, qui [illegible] 4101017. numerat.

II. Ludos propter victoriam Actiacam decretos cum Agrippâ exhibuit, & in eo equestri certamine per pueros & viros patricios peregit: quorum quoque anno quo temporis spatio ludi celebrarentur, cum [illegible] Sacerdotum collegia per vices, Pontificum, [illegible], augurum, septem virorum, & quindecim virorum. Gymnici quoque ludi, stadio in campo Martio extructo ligneo, editi sunt, & munus gladiatorum depugnantium captivis [illegible]. Hæc per aliquot dies edita spectacula, neque propter valetudinem Cæsaris intermissa, cujus partes Agrippa [illegible] ... [illegible] suppeditaret, cùmque publicum [illegible] ... [illegible]. Utrum ludos instituerit Actiacos Cæsar in dubitationem adducitur. Quippe Servius [illegible] ... Maronem hæc [illegible]:

Ergo insperatâ tandem tellure potiti,
Lustramurque Jovi, votisque incendimus aras,
Actiaque Iliacis celebramus littora ludis.

Sed [illegible] Augustum [illegible] esse constat, Auctore Strabone: *In hac [illegible] ludi Actiaci designantur, Actio Apollini consecrati, [illegible] ... Lacedæmonii præfecti sunt. [illegible] ... Actia quoque ipsi Deo præit & à [illegible], & coronarios certamina [illegible], hic autem ætate Cæsar Augustus [illegible] ad dis.* Inter Stephanum & alios Scriptores de [illegible] tempore non convenit. Singulis quinquenniis celebratos fuisse docent Strabo, atque Dio [illegible] ... agitari esse Actiaca tradit Stephanus in Actio urbe: *Singulis trienniis certamen gymnicum & equestre, & navale fuit.* Olim [illegible] ... fuisse videtur Scaliger ex Stephano. Nos verò hic Stephanum errasse, neque singulis trienniis celebrata fuisse Actiaca existimamus, si Straboni fides. Quippe de Nicopoli hæc habet: *Est in suburbio Templum magnificè extructum. Est & locus gymnicus stadiumque ad quinquennale ludorum certamen apparatus.* Kalendis Augusti Actiaci ludi singulis quinquenniis Romæ celebrabantur.

III. Hoc anno Thebas Ægypti ad solum usque dirutas fuisse in Eusebii Chronico legitur. À [illegible] defectionem palàm prætendisse constat, imperante à Cæsare [illegible]: Cornelius Gallus,

ANNO ANTE DOM. 28.

Strab. l. 17. 634.

Victor Epit.

hic, tum primum Provincia a Cæsare commissa est, Heroum urbem quæ defecerat cum paucis recepit. Rursum cum in Thebaide seditio propter tributa exorta esset, facile eam compressit. Ut dicitur [illegible] Ægyptus, sic ingenti vectigalium onere premebatur. Quâ de re observatu dignus est Victoris [illegible] locus: *Regionem Ægypti inundatione Nili accessu difficilem inviamque paludibus, in Provinciæ formam redegit. Quam ut annonæ urbis copiosam efficeret, fossas incuriâ vetustatis limo clausas, labore militum patefecit. Hujus tempore ex Ægypto urbi annua ducenties centena millia frumenti inferebantur.* Si singulis diebus singulis hominibus detur libra panis, annuo spatio Romæ, plusquam septies centena millia hominum sustentari potuêre. [illegible] Ægypti ex Strabone facilius concipi potest: *Ægypti proventum Cicero in quâdam oratione explicat, dicens; Auleta patri Cleopatræ quotannis duodecim millium & quinquaginta talentorum tributum afferri solitum. Quare cum is qui pessimè ac segnissimè regnum administrabat, tantos reditus haberet, quanti putandi sunt præsentes, qui cum tantâ diligentiâ a Romanis administrantur, Indico, Troglodyticoque emporio adeò adauctis.* Tantarum opum causâ, Augustus inter alia dominationis arcana, vetitis, nisi permissu, ingredi Senatoribus aut equitibus Romanis illustribus, seposuit Ægyptum, ne fame urgeret Italiam; quisquis eam Provinciam claustraque terræ & maris, quamvis levi præsidio, adversùm ingentes exercitus insedisset; teste Tacito Annalium libro [illegible] [illegible] increpuit Tiberius, quod *sine jussu Principis Alexandriam introisset.*

Herod. Alexandria.

IV. Herodi defunctam lugenti Mariamnem supervenit alia calamitas. Pestilentia majorem plebis & procerum partem abstulit, omnibus iram Dei hanc immissam existimantibus, propter injustum Reginæ supplicium. Ita auctâ Regis ægritudine postremò in solitudines se abdidit [illegible], [illegible] non paucos dies gravem morbum contraxit. Is erat inflammatio cervicis, mentâ etiam mente [illegible]. Quâ re cognitâ Alexandra [illegible] tum Hierosolymis, urbis arces sivit in potestatem redigere tentavit: alteram Templo contiguam, alteram in urbe sitam, cum qui has obtinent totam gentem haberent obnoxiam. Verùm Alexandræ sollicitatio non benignas auribus accepta fuit, quòd præfecti Regi fidi erant & Alexandram odio prosequebantur. Ideircò consilia ejus continuò per nuntios indicant Herodi, qui sine morâ Alexandram [illegible] jussit. Superato tandem morbo Herodes sic effectus est, ut quâvis ex causâ ad sæviendum esset promptissimus. Quamobrem ne ab amicis quidem suis [illegible] manus abstinuit.

Joseph. [illegible]

ANNO ANTE DOM. 27.

ANNO U. C. 727. PER. JUL. 4687. JUL. 19. AUGUSTI 17. HERODIS 14. & 11. *ante Dom.* 27. *Ind.* 11. *A. Lun.* 13 *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 7.

COSS. *Augustus VII. & Vipsanius Agrippa III.*

Cæsar [illegible] [illegible] [illegible] imperium habere.

I. CÆsar septimum Consulatum gerens, [illegible] ad se [illegible] Senatorum sibi conspirasset, in Senatum venit, scriptamque de reddendo Imperio orationem recitavit: *Non est quod dicat quisquam etiam quæ ante hoc tempus egi, esse a me propter summum solo imperium parandum facta. Jam enim id imperium omne depono; restituo vobis omnia prorsus, arma, leges, Provincias.* Hæc cùm Cæsar recitasset inter Senatorum animi affecti sunt. Horum alii in occultandâ suâ sententiâ Cæsaris artem admirabantur; alii hoc ejus propositum ægrè ejus versionem accusabant: pœnitentiam capta Reipublicæ administrationis nonnulli imaginabantur. Ex tot diversis affectionibus eadem tamen omnium sententia proveniebat. De Octavii eo consilio id in Suetonio legitur: *De reddendâ Rep. bis cogitavit. Primo post oppressum [illegible] [illegible] [illegible], quasi per ipsum staret ne redderetur: ac rursus tædio diuturnæ valetudinis, cum etiam Magistratibus ac Senatu domum accitis Rationarium imperii tradidit.* Proinde cùm frequenter etiam dicenti adhuc acclamassent, ubi peroravit, multis omnes eum verbis precati sunt, ut solus Imperii summam gereret. Ita scilicet verè regnum deponere cupiebat, ut et à Senatu Populoque confirmaretur. [illegible] quo [illegible] custodiâ [illegible] duplex ejus quàm reliquis militibus stipendium pendebatur, & ut daretur decretum est.

Dio l. 53. 506.

Divisio Provinciarum [illegible] Cæsarem [illegible]

II. Ut popularis opinionem [illegible] [illegible] [illegible] curâ, negavit velle se Provincias omnes obtinere, aut quas regendas sumpsisset in perpetuum gubernare. Ideòque infirmiores, quia pacatiores, Senatui restituit. Potentiores Provincias, ut quæ plus periculi ostenderent, sibi retinuit. Id eâ specie [illegible], ut Senatus [illegible] [illegible] [illegible] tutò perfrueretur, ipse laboribus & periculis obje[illegible] [illegible] [illegible] inermem imbellemque efficiebat, & ad se solùm arma militesque transferebat. Hâc de causâ Senatui Populoque Africa, Numidia, Asia, & cum Epiro Græcia, Dalmatia, Macedonia, Sicilia, Creta, Lybia Cyrenaica, Bithynia cum Ponto finitimo, Sardinia atque Hispania Bætica scriptæ sunt. Cæsari autem Hispaniæ quod reliquum erat, ut Terraconensis, Lusitaniaque, totum item Gallia & Narbonensis, & Lugdunensis, Aquitaniaque, & Celtici, cum iis populis, qui Celticorum coloni, Cœlesyria, Phœnice, Cilicia, Cyprus, Ægyptus, ex quibus tamen posteà tempore Cæsar Cyprum ac Galliam Narbonensem Populo reddidit, [illegible] [illegible] [illegible] quoque [illegible] Provinciarum Strabo commemorat: *Cum Respublica Cæsari totius imperii patrocinium permiserit, & pacis & belli, quamdiu viveret, potestatem habeat, totum imperium bifariam divisit; unam partem sibi asserit, partem populo dedit. In suas præfecturas Cæsar ipse administratores mittit, populus in suas Consules aut Prætores delegat. Junto Cæsar duas Consulares facit, Libyam scilicet & Asiam, Prætorias verò decem.*

Dio l. 53. 504.

Strab. l. 17.

III. [illegible] [illegible] Provincias quarum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] edidit, quò breviori spatio eas pacare posset, nec tamen se hoc Senatui videri redditurum. Hinc celeberrimorum in historiâ Rom. Decennalium origo. Cum enim primùm decennium, quo [illegible] [illegible] [illegible] quinquennium, atque eo circumacto, aliud deinde quinquennium, posteà verò decennium; ac eo finito, aliud iterum decretum est, & quinquen-

Origo [illegible]

ANNO ANTE DO. 27.

quidem; ita ut continuatis decenniis per totum vitam imperii summam obtinuerit. Quam ob causam posteriores quoque Imperatores, etsi non ad certum tempus, sed per omne vitæ spatium [illegible], tamen [illegible] decennia [illegible] anno [illegible].

IV. Cum [illegible] de [illegible] Principatu Cæsari [illegible], multi sunt ei honores decreti; nempe ut ante domum in palatio lauri ponerentur, ac super eas corona quercea suspenderetur, quòd & perpetuus hostium victor & civium servator esset. Palatium autem Cæsaris domum dicebant, quòd in Palatino monte habitabat. Ibi Prætorium ejus erat, ideoque a monte quem quondam Romulus incoluerat, domus Cæsaris nominatâ splendoris [illegible]; ac licet alibi Imperator domicilium haberet, [illegible] tamen id quoque Palatii nomen obtinet. Cæterum Patres peculiari Augustum cognomento insignire statuerunt. Romuli quidem nomen vehementer appetebat Cæsar, tamen [illegible] sentiret hinc se suspicione ambiendi regni affici, omisso eo vocabulo *Augusti* quasi [illegible] illum natura amplior, ipse cognominatur. De [illegible] titulo audiendus & Suetonius: *C. Cæsaris; & deinde Augusti cognomen assumpsit. Alterum [illegible] Munatii Planci sententiâ, cum quibusdam censentibus, Romulum appellari [illegible] conditorem urbis, prævaluisset ut Augustus potius vocaretur, non tantum novo, sed etiam ampliore cognomine: quod loca quoque religiosa [illegible] augurato [illegible] dicantur, ab auctu, vel ab avium gestu, gustuve; sicut etiam Ennius docet, scribens:*

Augusto augurio postquam inclyta condita Roma est.

Cum aliis aliis modis Cæsari gratularentur, Sextus Pacuvius Tribunus plebis, more Hispanorum in Senatu se consecravit Augusto. Idemque ut facerent aliis autor existit; professus etiam est se Cæsarem ex æquo cum filio suo heredem [illegible], non quòd possideret quicquam, sed quod aliquid etiam præterea vellet accipere.

V. De anno, quo Augusti nomen sortitum Octavio Cæsari, non omnes consentiunt. Anno superiore, cum triumphum ageret: *Octavo Id. Januarii, primum Consulatum Augustum*, in Orosio legitur. Quo autore, magnum Chronologiæ sidus, Scaliger primum Augustorum Romanum anno superiori vindicat: *Annus*, inquit, *primus Romanus, congruit anno Per. Jul. 4686.* Quæ sententia & a Dione dissidet, & à Censorino. Etenim Dio scribit, Cæsarem Augusti cognomen adeptum fuisse anno urbis 727 & in VII. Consulatu post orationem de reddendo imperio habitam: *A Senatu*, inquit, *Populoque Augustus est appellatus.* Censorinus verò, hæc posteris mandavit: *At eorum qui vocantur anni Augustorum, ducentesimus sexagesimus quintus, perinde ex Kal. Jan. quamvis ex ante diem decimum sextum Kal. Febr. Imperator Cæsar divi filius, sententia Munatii Planci, a Senatu, cæterisque civibus, Augustus appellatus est, se septimum, & M. Vipsanio Agrippâ tertium.* Quid differimus? atque Consulatus ille, congruit anno Periodi Jul. non 4686. sed 4687. qui [illegible] est XIX. Ab eo igitur deduci debet Augustorum Æra, quæ annis XXVII. Dionysianam superat. Inscriptiones nonnullæ, ab anno currente, quo Senatus Populique consensu, confirmatum est imperium Augusto, principatum ejus deducunt. Neque de anno solùm, sed de die etiam, disceptatio est. Quippe Cæsari Augusti nomen die XVII. Januarii [illegible] est, [illegible] Censorino. At Ovidius, Cæsari Octavio contendens, die Januarii decimo tertio factum hoc esse prædicat.

Idibus in magni castus Jovis æde Sacerdos
Semimaris flammis viscera libat ovis,
Redditaque est omnis Populo Provincia nostro,
Et tuus Augusto nomine dictus avus.

VI. Ab opinione illustris Scaligeri, ut de anno indito Octavio Cæsari Augusti cognomine, sic etiam de etymo anni Augustorum, nostra variat dissidetque sententia. Verba sunt Scaligeri: *Si quis locus conjecturæ, puto ab Alexandrinis, suum annum Actiacum Augustorum dici, à Romanis autem suum Augustanum.* Unde [illegible] Σεβαστῶν *annus Deorum Augustorum.* Habet acumen non veritatem explicatio. Arbiter dicatur Dio: *Augustus ea qua honore digni sunt ac sancti sunt, [illegible].* Ideoque Σεβαστὸν Græci Augustum interpretati sunt, quasi venerandum dicas. Non igitur *Deos* [illegible] sed Cæsarum *Augustorum* hoc est venerandorum annum. Ut [illegible] in [illegible] longeam nomine, Alexandrini eum ipsum haberent a Romanis, qui de annis, non *Deorum* quidem, sed *Cæsarum*, cogitabant. Hinc Victor in Epitome: *Hoc Roma reperitur, [illegible] parendo, pro Rege, Imperatore, vel sanctiori nomine, Augusto appellare.* Quibuscum concinit Florus: *Sanctum & reverendum visum est nomen Augusti, ut scilicet jam tum dum colit terras, ipso nomine & titulo consecrarentur.*

ANNO U. C. 728. PER. JUL. 4688. JUL. 10. AUGUSTI 18. HERODIS 15. & 12 ante Dom. 26. Sol. 12. G. Lun. 14. Epact. 29. Epact. Sol. 1.

ANNO ANTE DO. 26.

COSS. *Augustus VIII. Statilius Taurus II.*

I. SUperiore anno, Augustus cum exercitu Româ profectus erat, ut in Britanniam bellum transferret; verùm postquam in Galliam venit, cùm Britanni oratores petitum pacem ad eum mitterent, componendis Gallicis rebus, quæ etiam tum fluctuabant, Censuraque agendo census, aliquid temporis extraxit. Inde Hispaniam profectus, eam quoque Provinciam constituit. Hâc de causâ Suetonio scriptum: *Cæsar octavum Consulatum Tarracone iniit.*

II. Maximâ curâ atque diligentiâ, ad emolumentum urbis natus Agrippa, variis eam ædificiis ornabat. Anno labente septa dedicavit. Locus est in campo Martio, quem ad habenda comitia tributa, Lepidus undequaque porticibus circumductis ædificaverat. Tabulis lapideis & pictoris, à se decoratum Agrippa, *septa Julia*, ab Augusto cognominavit. Sic [illegible] ab eo sibi tributos non in privatum quidem commodum, sed in Augusti, ac Reip. utilitatem convertebat.

III. At Cornelius Gallus, suâ superbiâ, ex honoribus sibi ab Augusto collatis, in calamitatem se præcipitavit. Contra Cæsarem multa dicta variaque deblateravit, statuas sibi per universam Ægyptum posuit, acta sua in pyramidibus inscripsit. His de causis à Largo ejus & socio, & convictore accusatus, infamiâ ab Augusto notatus est: prohibitusque intra Provincias, quas administrabat, degere. Eo facto, multi alii Gallum aggressi, varia ejus crimina deta-

Dio l. 53. 507.

Scal. de Emend. l. 5. 456.

Dio l. 53.

Suet. Aug. c. 26.

Mors Cornelii Galli.

ANNO ANTE Dom. 26.

[illegible]derem. Decretumque est ab universo Senatu, ut in exilium pelleretur, bonaque ejus Augusto essent. Gallus dolorem non ferens, morte [illegible]. [illegible] nobilem generosumque Cæsaris paucis [illegible]. Quippe Gallo, & accusatorum [illegible], & [illegible] ad mortem compulso, laudavit quidem pietatem [illegible] pro se indignantium: *Cæterùm & illacrymavit, & vicem suam conquestus est, quod sibi soli non liceret, amicis quatenus vellet irasci.* Cæterùm Corn. Galli accusator Ælius Largus, malum ex eâ re fœnum collegit. Ex Proculeium fortè obviùm factum, [illegible] usque compressisse, ut qui secum erant significans, ut respirare quidem Largo præsente quemquam [illegible] posse. Hic est ille Gallus, quem ultimâ suâ Eclogâ Virgilius celebravit:

Pauca meo Gallo, sed quæ legat ipsa Lycoris,
Carmina sunt dicenda, neget quis carmina Gallo?

Et sequentes Poëmatum.

IV. Mortem [illegible] quam ab Berbium, immò quàm [illegible] bellum, Herodes [illegible]. Erat Costabarus unus inter primates Idumæorum, patres cujus majores olim fuerat Sacerdotum numinis Cose, quod ab eâ gente [illegible], quàm sub Hyrcano prius quàm Judaicos ritus acciperent. Mortuo Josepho, Herodes Salomem sororem Costabaro [illegible] collocaverat. Eâ felicitate inflatus, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, ut Regis imperata detrectaret. Miserat legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper majoribus ejus paruisse. Proindeque nunc sibi quoque regnum ab Antonio esse tribuendum. Re cognitâ, Herodes interfecturus erat Costabarum, nisi intercessissent Cypros & Salome. [illegible] rebellionem, [illegible] mox mulier, praeter morem patriæ [illegible], dicens se benevolentiam ejus præferre conjugali fœderi; cumsprassse Costabarum ad res novas moliendas cum Lysimacho, Antipatro, & Dositheo, suisque dictis fidem astruebat per Babæ liberos, quos Costabarus ad mortem ab Herode damnatos, per duodecim annos servaverat incolumes. Re cognitâ, Rex missis ad latebrarum loca hominibus, & illos interfecit, & quosque [illegible] Hyrcani cognatione. Quæ [illegible], [illegible] a paternis institutis, ac peregrinos [illegible]. Ac primùm Athletica certamina, quæ quoque [illegible] Cæsaris [illegible], theatro Hierosolymis exstructo. Sed nihil ità, molestum fuit quàm trophæa, quæ cùm putarent armorum [illegible], indignatione [illegible], [illegible] sculptas, [illegible] ferro aperirent, [illegible] imaginis. [illegible] ostenso, Herodes ornamentum appositorum detraxit. [illegible] stipites apparuêre, quo spectaculo, indignante ex imaginum suspicione concepta in risum versum.

V. Hoc etiam anno, Polemo Rex Ponti inter socios & amicos P. R. ascriptus est, ut primùm subsellia in theatro per senatus ejus regionem Senatoribus tribuit. Ab eo rege, Pontus, Polemoniaci nomen sortitus esse videtur, ut Justiniani Novellâ 28. *Et tamen circa duas illas,* ut vocant, Pontos, *tempe Helenopontum & Pontum Polemoniacum, tale quiddam factum esse dicimus.*

ANNO U. C. 729. PER. JUL. 4689. JUL. 12. AUGUSTI [illegible] & 4. ante Dom. 25. Ad. 13. [illegible] Lon. 25. Epoch. 10. Epoch. Ad. 2. 3.

COSS. Augustus IX. Julius Silanus.

I. UT ulterum, sic nomen Augustus Consulatum [illegible], ut [illegible], quæ de pacto non convenerant, [illegible] agendum. Eam interpellavit Salassorum, Cantabrorum, Asturumque defectio. Igitur Augustus adversùs Salassos Terentium Varronem misit; ipse bellum contra Cantabros, & Asturos [illegible] suscepit.

II. Ac Varro quidem Salassos, non magna sua agminibus occurrentes facillimè vicit, & ad accipiendas pacis conditiones adegit. Tum certum argenti summam iis imperavit, quasi nihil præterea damni accepturis. Ad pecuniam exigendam, undique dimissis militibus, omnes puberes erant homines comprehendit, eosque venditos [illegible], ut qui eorum intra vicesimum annum liber fieret. Agrorum pars optima, cohortibus prætoriani data. Hæc urbs nomen Augustæ Prætoriæ habuit. At Astures & Cantabri, bello simul ab Augusto petiti, neque se dedêre, fiducia naturæ confisi, neque manum conseruêre, quòd longè inferiores numero. Cumque Cæsarem si quid se commoveret, subinde locis editioribus occupatis, ac saepius in convallibus insidiis collocatis, frequenter [illegible] constitutum, ac ex labore curisque in morbum prolapsus, C. Antistio ei bello præfecto, Tarraconem se contulit. Contempto Antistio, Barbari ausi sunt prælio congredi, atque fusi sunt. [illegible] Ita & quædam ipse oppida cepit, & T. deinde Carisius, Lanciam, quæ est maxima Asturum urbs, desertam occuparit, multaque alia in potestatem redegit. Capta etiam sunt Attacinum oppidum, Medulli montis obsidio, quem perpetuâ quindecim millium fossâ comprehensum, circum Antistius, undique simul adeunte Romano. Posteaquàm extrema Barbari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cum enim eum [illegible] & [illegible] pax, cùm ipsorum ingenio ut parva [illegible], [illegible] Cæsarem [illegible] montium [illegible] in quos se receperant, castra sua, sed quæ in plano erant, habitare & incolere jussit. Hoc tamen alio tempore ab Augusto impetratum, ut suo loco declarabitur. Errat enim Florus dum scribit: *Hos per Antistium Furnium, Agrippam legatos, hibernans in Terraconæ maritimis Cæsar accepit.* Erat enim Agrippa eo tempore in urbe morabatur.

III. Finito hoc bello, Augustus emeritos milites exauctoravit, eisque [illegible] in Lusitaniâ Augustam Emeritam, condere jussit. Jubæ pro paterno regno, Getulæ quandam, quod pars eorum major ascripta Provinciis Romanis erat, & Bochi Bogudisque ditiones dedit. Amyntâ mortuo, regnum filiis ejus non tradidit, sed

H Pro-

Dio l. 53. p. 5[illegible]

Sueton. Aug. c. 66.

Dio l. 53. p. 5[illegible]

Herodes Costabarum [illegible]

Dio l. 53. p. [illegible]

Polemo [illegible] Roman[illegible]

Dio l. 53.

ANNO ANTE Dom. 25.

Aug. [illegible] Cantabr[illegible]

Dio l. 53. p. [illegible]

[illegible] Augustæ Prætoriæ [illegible]

Dio l. 53. p. [illegible]

Flor. l. 4. c. 12.

Alia Cæsaris gesta. Emerita [illegible].

Anno ante Do. 25.

Provinciam populi Romani fecit; atque exinde Gallogræcia cum Lycaonia, Romanum præfectum habere cœpit. Fere hoc ipso tempore, M. [illegible] quidem [illegible], qui Romanorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nomen Imperatoris Augusto peperit. Et triumphi [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], arcus triumphalis in Alpibus ei positus est, datàque potestas Kalendis Januarii singulis, corona, vestisque triumphalis gestandæ. Augustus bellis ad hunc modum confectis, Jani Templum, quod propter hæc bella fuerat reseratum, clausit.

[illegible]

IV. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Agrippa propriis [illegible] urbem exornavit. Propter victoriam navales porticum Neptuni extruxit, & Argonautarum picturâ decoravit, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quòd Lacedæmonii præ cæteris mortalibus [illegible] [illegible] se, [illegible] [illegible] perunctis exercere se videbantur. Pantheum quoque perfecit Agrippa, eò, ut credibile, nuncupatum: *Quòd in simulacris Martis & Veneris, multa Deorum simulacra accepit, vel mihi [illegible] habet, quòd formâ convexâ fastigatum, cœli similitudinem ostenderet.* Volebat Agrippa, in eo Augusti quoque statuam collocare, nomenque operis ei sic [illegible], neutrum autem eo accipiente, in Pantheo ipso Julii Cæsaris statuam, & suam, & Augusti in vestibulo posuit. Cùm propter morbum Augustus Juliæ filiæ suæ nuptias & Marcelli, Romæ facere non posset, [illegible] [illegible] Agrippa [illegible] operâ.

V. Mutata ab Herode antiqua Judæorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] odium moveret. Communicato ergo consilio, decem cives, in regem factâ conjuratione, [illegible] [illegible], [illegible] Regem [illegible] imposturam non evasurum. Exploratorum non nemo rem totam explicans, Herodi theatrum ingressu aperit. Ubi in Regiam se recepit, conjuratos accersit; qui interpido vultu sicas protulerunt, profitentes se pro communibus pro disciplinâ publicâ, quam nemo bonus violaret, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Qui cùm magnâ constantiâ dixissent, per omnes cruciatus necati sunt. In hoc factum non tamen, ob indignationem eorum quæ audirent, non tam [illegible] ad agendum aliquid, quàm ad patiendum, si quod [illegible] [illegible] [illegible] accideret. Neque multò post, delator eorum [illegible] omnibus, à quibusdam interfectus, frustatim concisus est, & objectus canibus, [illegible] multis inspectantibus. Nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestias Herodis inquisitiones, à quibusdam mulierculis, per tormenta expressa est confessio. Tùm verò auctores facinoris, cum totis familiis plectebantur, [illegible] [illegible] [illegible], & munitâ leges defendere, si potentiâ majore cohiberentur. Cùm igitur duas arces munitas in urbe haberet, unam in quâ ipsius erat regia, alteram verò juxta Templum, Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, [illegible] [illegible] [illegible], quæ totam contra gentem contineret in officio. Abest Hierosolymis unius diei itinere, ad urbemque totam [illegible] [illegible] opportuna.

[illegible] Joseph. l. 15. c. 10. Tamen in Judæâ, [illegible] [illegible].

VI. Eo ipso anno, qui ab expugnatâ Hierosolymâ Herodis erat tertius & decimus, [illegible] in Judæam [illegible] [illegible]. Primum [illegible] [illegible] [illegible]. Inde fames [illegible], ut non quidem [illegible] [illegible], quos suâ sponte terra solet edere. Posteà per magnam à victu [illegible], morbi jam [illegible], & pestilentia. Ac ne Herodi quidem, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] agrorum [illegible], absumptâ in ædificationem [illegible] [illegible] pecuniâ. Ea propter quidquid erat in Regiâ [illegible] argenteo [illegible] [illegible], ad nummum [illegible], ne vel [illegible] [illegible] parcens operibus. Indè confectam pecuniam misit in Ægyptum. Petronius qui tùm eam administrabat, quia [illegible] [illegible] [illegible] Herodi, & servare cupiebat ejus subditos, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quo [illegible] [illegible] Herodes [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quin etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Proptereaque etiam Syrorum urbibus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], reperta sunt frumenti [illegible] decem millia. Intra verò regnum sui [illegible], octingenta [illegible] [illegible] [illegible] sunt. Corus autem capit decem medimnos Atticos. Unam autem metachronismum, hoc procul Calvisium Chronologum, qui anno Juliano XXII. hanc famem allegavit, quæ tamen teste Josepho, in Herodis 13 [illegible].

Joseph. l. 15. c. 12.

VII. Hactenus Alexandrini, anno usi fuerant vago & mobili, quo singulis quadriennis, diem unum à Romanis intercalantibus [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], vago repudiato, acceperunt. Ejus tamen [illegible] [illegible] Augusti [illegible] [illegible] [illegible]. Quâ de re audiendi Theonis sunt, à Christ. Dodwello editi: *Quoniam annus Græcorum, id est Alexandrinus, est dierum 365. Ægyptiorum autem dierum, ut dictum, 365. [illegible] [illegible] perfectum est, quarto quoque anno, diem unum, ad Alexandrinum accedere. In anno autem MCCCCLX. dies 365. id est annum unum Ægyptiorum. Deinde eorum rursus Alexandrinus habet anno cum Ægyptiis unum, dies denique [illegible] per formâ temporum Ægyptiorum, [illegible] [illegible] ad dominant anno. Sequentis anni autem, quartâ rursus diei parte annum suum facere [illegible] Alexandrini, & sic deinde consequenter. Est autem supra dictis [illegible] [illegible] [illegible], & certo quodam tempore notio accrescenda, a quarto scilicet Augusti anno, et [illegible] ab hoc usque tempore novum caput Ægyptii sui supputationis [illegible], ut quicùnque deinde anni, quartâ diei parte, annum Alexandrinum antecedant. Quoniam itaque [illegible] Ægyptiorum, & dies [illegible] ex [illegible] [illegible], seu Alexandrinum adjungere placeat, summa annorum à quarto Augusti anno, ad annum designatum quadrantem accipiunt, quarto enim quoque anno, unum Alexandrinis diem diebus addendum, ut si qui supersunt dies, qui tamen numerum [illegible] [illegible] [illegible], illis prætermittentes, in numerum assequentes annuis dierum quibus Ægyptiorum Alexandrinorum [illegible], qui & [illegible] appellatur.* Quo adhuc loco, apparet atque inter 1º, non omnes Ægyptios, sed solos Alexandrinos, Julianam formam adhibuisse; hoc est quadriennio singulis diem unum addidisse, more Romano, [illegible] [illegible] ab Augusti mensis 29. anni sui principium. Itaque perperam errant, qui omnem apud Chronologorum turmam appellarunt, quod Ægyptii annum [illegible]

Annus Ægypt. Alexandrinorum [illegible] [illegible].

Theon. [illegible].

ANNO ANTE DO. 25.

[illegible] cum [illegible], Romanorum annum acceperint, cum sub Alexandrum [illegible] ut [illegible], singulis quadriennis uno die addito. 17. Ex Theone liquet, post quinquennium à Cleopatra obitu, annum Alexandrinorum, qui hac usque vagus fuerat, ob omissos quadrantes, intercalares diei constituendo necessarios, ab illo tempore non esse vagatum, intercalationis quasi [illegible], quarto quoque anno in pristinum sedem revertentem: primus ergo Alexandrinorum annus, qui vagus esse desiit, incidit in Julianum primum & vigesimum, U. C. 729. mensis Sextilis nono & vigesimo. Dubitandum quòd in Theonis [illegible] numero [illegible] quandoque [illegible]: *Ab initio*, inquit, *Augusti*, [illegible] *ad* [illegible] *Diocletiani*, [illegible] [illegible] [illegible] *anni colliguntur* 313. Cum [illegible] [illegible] [illegible] 312. [illegible].

ANNO ANTE DO. 24.

ANNO U. C. 730. OLYMP. 189. PER. JUL. 4690. JUL. 22. AUGUSTI 20. HERODIS 17. & 14. *ante Dom.* 24. *Sol.* 14. D. *Lun.* 16. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 4.

COSS. *Augustus X. C. Norbanus.*

Augusti in urbem reditus.

I. URbe aberat Augustus, cùm decimum consulatum iniit. Ubi Romae appropinquaret, pollicitumque est quidem populo, [illegible] [illegible] donatur, negavit tamen se posse id perscriptum, quàm Senatus [illegible]. Senatus eum omni legum necessitate liberavit. Postquam in urbem rediit, decretum est ut Marcellus, decennio maturius quàm leges postulant, consulatum peteret. Permissum etiam Tiberio, ut singulos magistratus, quinquennio antè quàm constitutum erat, adire posset. Statimque Tiberio quaestura, Marcello aedilitas data est. Mortuo eodem Calvisius [illegible] Taurum [illegible] fuisse aedilem, Marcellum verò quaestorem. Quod cum Dioni non concinit. [illegible] *quidem Quaestor*, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] fuit.

Dio l. 53.

Cantabrorum rebellio.

II. Quos Marte non poterant, arte fraudibusque Romanos opprimere, Cantabri conati sunt. L. Aemilio, quem discedens Augustus Hispaniae praefecerat, viros Cantabri Asturesque miserunt, qui dicerent, frumentum ipsos aliaque pro exercitu donare. Atque ita cùm multi essent permultos Romanorum milites ad ea apportanda [illegible], in locis sibi opportunis adductos occiderunt. Sed hoc eis gaudium diuturnum non fuit. Quippè agro vastati, incensisque oppidis, caesisque rebellibus, Romanorum in potestatem redierunt.

Arabica Aelii expeditio.

III. Alia quaedam expeditio suscepta est. Aelium Augustus in Arabiam misit, quò eas gentes & loca perscrutaret. Audiebat enim eo omni tempore ditissimas esse, quae & auro, & argento, & preciosis lapidibus, aromatis permutarent, & nihil ex rebus externis in comparandis expenderent. Igitur aut se divitibus amicis usurum sperabat, aut locupletes inimicos superaturum. Permovebat Caesarem Nabataeorum spes auxilii, qui cùm amici essent, in omnibus se futuros pollicebantur. His fretus Gallus, exercitum duxit. Sed à Syllaeo, Nabataeorum Regis Obodae procuratore deceptus est, qui se iter monstraturum & in omnibus adjuturum pollicitus, omnia insidiosè fecit. Nam nec tutum iter, nec expeditam navigationem exhibuit, sed per avia, & longos circuitus, & loca omnium indiga & importuosa ducens, vel accolis carentes, vel [illegible] locis, vel stagnis [illegible]. Sed praecipuè maris aestuum & refluxum [illegible] perturbaverunt. Atque id maximè in [illegible] [illegible] fuit, quòd longas naves confecerant, nullo [illegible] praesente, nec [illegible] navali praelio. Nam nec terrâ, nec mari valdè bellaces sunt Arabes, sed mercatores. Aelius verò [illegible] [illegible] triremes aedificavit, & [illegible], & Phaselos, juxta Cleopatridem, quae antiquae Nili fossae proxima est. Et cum satis non praevideret, [illegible] [illegible] onerarias, quae supellectilem ferrent, quibus navigare duceret pedites Rom. ex his qui in Aegypto erant, & sociorum circiter decem millia, quibus Judaei quingenti, & Nabataei mille, cum Syllaeo erant. Tandem multa perpessus, [illegible] in Album vicum pervenit emporium Nabataeorum emporium, multis navibus amissis ob navigandi difficultatem. Id Syllaei [illegible] fecit, negantis terrestri itinere in Album vicum exercitum duci posse, in quem et [illegible] [illegible], mercatores tutà Camelorum & hominum multitudine, tutum & copiosum iter, ex Petrâ in alteram Petram peragunt, ut nihil ab exercitu differant. Cum Aelius in Album pagum pervenit, jam exercitus ore crurumque vitiis laborabat. Aestatem itaque atque hyemem ibi agere coactus est, dùm reficeret infirmos. Morbus enim Romanos corripuit multis [illegible] assimilis; quippè caput petebat, atque exsiccato omnino [illegible] peremebat, quos vero interim evaserant, iis in crura per totum corpus descendebat, atque ita afficiebat, ut nullum proderet remedium, nisi quis oleum vino mixtum biberet, atque se inungeret, quod paucissimis licebat.

Strabo l. 17. [illegible].

Dio l. 53. 516.

IV. Augusto Arabicam arduam expeditionem una cum Herode. Quippe quingentos ex suis satellitibus ad Aelium misit, qui eorum saepè fuit operâ usus est. Rebus in prosperam felicitatem restitutis, Regiam in superiori urbis parte aedificavit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] auro & marmoribus, & lectis, ut magnum virorum numerum possent capere, appellavit etiam domibus [illegible], ut una diceretur Caesarea, Agrippa altera.

Et ex Herode.

Joseph. l. 15. c. 12. 517.

ANNO ANTE DO. 23.

ANNO U. C. 731. PER. JUL. 4691. JUL. 23. AUGUSTI 21. HERODIS 18. & 15. *ante Dom.* 23. *Sol.* 15. C. *Lun.* 17. *Epact.* 2. *Epact. Sol.* 5.

COSS. *Augustus XI. Calpurnius Piso.*

Augusti morbus.

I. DUm rebus aliis omnibus Augustus, hominum se experitur, morbo tam gravi correptus, ut spes salutis adesset nulla. Itaque omnibus quae suo concessu disposuit, Magistratibus, Senatorum Equitumque primoribus ad se convocatis, quaedam ex de publicis negotiis exposuit. Pisoni libellum, in quem exercituum & redituum publicorum indicem conscripserat, Agrippae verò annulum tradidit. Neminem tamen sibi successorem constituit, cùm omnes putarent Marcellum ad hoc esse destinatum. Antonius Musa lavacris frigidis potionibusque aegrotum sanitati restituit. Laetucarum ope id acciis, Augusto contigisse prodidit Plinius: *D. certè Augustus lactucâ conservatus in aegritudine fertur, prudentiâ Musae medici.* Ob eam rem pecunia Musae ab Augusto & Senatu multa donata est. Ulus enim annuli

Dio l. 53. 519.

Plin. l. 19. c. 8.

[illegible] Do. 23.

[illegible], quibus [illegible] fuerit, [illegible] non ipsi [illegible], sed omnibus [illegible] [illegible]. Cum [illegible] valetudine, [illegible] quod fecerat, [illegible] annulum [illegible], [illegible] principatus [illegible] [illegible] legeret [illegible] est. Id verò [illegible] apud omnes [illegible] movit, quòd Marcello principatum non [illegible], sed et Agrippam [illegible]. Hac de causa Marcellus [illegible] Agrippam suscepit. Timens autem Augustus, ne [illegible] in loco [illegible], inter eos [illegible], Agrippam [illegible] in Syriam [illegible]. Ac [illegible], in Syriam non pervenit, sed [illegible] per legatos suos, [illegible] [illegible].

II. Ubi ad plenam Confulatum [illegible], Augustus [illegible], magistratu [illegible], [illegible] sibi L. Sestio, qui semper Bruto faverat, [illegible], [illegible] solebat. [illegible] propter Senatus Augusto [illegible] [illegible], ut Tribunus plebis [illegible] esset, et [illegible] Senatus haberetur, [illegible] non gereret, de [illegible], quod vellet, [illegible]. Ut Proconsulare imperium semper haberet, [illegible] Provinciis, [illegible], semper esset [illegible]. Inde [illegible] ut Augustus, [illegible] Imperatores, quasi [illegible], et aliis, et Tribunicia potestate [illegible]. Nam [illegible] Augustus [illegible] gessit. Collatam Augusto Tribuniciam potestatem V. Kal. Julias [illegible].

III. [illegible], [illegible] Augusti. [illegible] Marcellus [illegible] Antonius Musa, qui Augustum [illegible], [illegible] Marcello [illegible] [illegible], quod Marcellum [illegible] [illegible]. Paulò post celebratos ludos, [illegible] Marcellum docet Velleius: *M. Marcellus [illegible] Augusti [illegible] filius, [illegible], [illegible] Caesari, [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible], Augustus [illegible] [illegible]. [illegible] Marcelli [illegible] quae sunt scripta sunt:

[illegible] puer! si quà fata aspera rumpas,
Tu Marcellus eris: [illegible] lilia plenis:
[illegible] flores, [illegible]
[illegible] [illegible].

IV. Gallus qui anno superiore [illegible] Aelio [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Quae post [illegible] in [illegible], qui Obo[illegible] [illegible] [illegible] suscepit, [illegible]. Sed Syllaei [illegible] [illegible]. [illegible] per [illegible], [illegible]. Quum verò [illegible], [illegible]. Regionem per [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible]. Urbs primo impetu capta est. [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible]. ... Jam [illegible], [illegible], ut ipse [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. Nam [illegible] Augustus [illegible] [illegible]. [illegible] Romae [illegible].

V. Galli [illegible], belli cum Aethiopibus [illegible]. [illegible] Romanos, [illegible] in Aegypto [illegible], [illegible] Aelius Gallus bellum in Arabia gerente, [illegible]. [illegible] Thebaidem, Syenen, Elephantinen, et Philas, [illegible], Caesaris statuas [illegible]. [illegible] Petronius, [illegible] Aethiopes [illegible]. Cùm verò [illegible], [illegible] Candace [illegible], [illegible] Petronius [illegible] [illegible]. Ac [illegible]. [illegible] Pselchim [illegible]. Ex Pselchi Petronius [illegible], [illegible] Candaces [illegible]. [illegible]. Inde Napata [illegible] est, quae Candaces regia erat, [illegible]. Ipsa verò, [illegible], [illegible] in Syene. Ille [illegible], Napata [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible].

[illegible]

Anno U.C. 73[illegible] [illegible]

[illegible]

Anno ante Dom. 22.

Æthiopes Petronio legatos miserunt, jussi, si quid vellent, ad Cæsarem proficiscerentur. Negantibus scire se, quis Cæsar esset, & quo ad eum iretur, dedit qui eos deducerent. In Samum usque profecti, Cæsarem invenerunt, in Syriam properaturum. Cæterùm à Chronologiâ Straboniana, illa Dionis nonnihil discrepat. Hinc si crederetur, Æthiopum excursio ad Elephantinam usque, eodem ferè tempore contigit, quo Asturum Cantabrorumque rebellio. Cujus narratio eò confirmari potest, quod Æthiopum legati, Cæsarem invenerunt apud Samum, ut in Syriam transfretaret. Idcirque illum vel exeunte Juliano XXV, vel ineunte XXVI, convenerunt, quia hîc in Insulâ hyemavit Lepido & Lollio Coss. Cum autem post pacem Petronium inter & Candacem constitutam, mox legati Æthiopum profecti sint ad Augustum, [illegible], Petronium in [illegible]. [illegible] Artemo exposito [illegible], quo Æthiopes [illegible], impetum in Thebaidem fecerunt, mœsique [illegible] Augusto nuper ex Cantabris reverso, Æthiopum [illegible] anno urbis 730. [illegible] se [illegible] legatos [illegible] Augusti [illegible] anno [illegible] Artemo, quam Æ. [illegible], quam Dion. Ad [illegible] quod [illegible], legatos Æthiopum [illegible], ut Cæsarem [illegible], ad [illegible] sequentis præcipuè accessisse, respondemus, bellum Æthiopicum ab anno urbis 731. ad usque 733. continuatum fuisse, quo tempore pacta fœdera sunt, demùm missi legati. Cujus rei non levem ex Plinio comprehensionem ducimus: *Penetravere autem & eò arma Romana, Divi Augusti temporibus, duce P. Petronio, & ipso equestris ordinis, præfecto Ægypti. Oppida eorum expugnavit, quæ sola invenerat, eo quo diximus ordine; Pselcis, Primis, Abocin, Phthuris, Cambusin, Attenam, Stadisin, ubi Nilus præcipitans se fragore auditum incolis aufert. Diripuit & Napata. Longissimè autem à Syene progressus est* DCCCCLX. *mill. passuum. Nec tamen arma Romana ibi solitudinem fecerunt.* Ad hæc gerenda non unius hominis opus erat. Bellum autem incœperat anno urbis 731.

VII. Interea verò Herodes parum sibi esse ducebat, Memoriæ ad posteros propagandæ, in condendis & exornandis urbibus, nova sua sumptibus parcebat. Quare etiam Cæsaream Stratonis quoque eò magis sibi devinciebat, quòd in earum honorem, à priùs constitutionibus discederet. Igitur Cæsaream, cui priùs Stratonis turris nomen fuerat, ædificiis marmoreis totam exornavit, addito portu, qui Atheniensium Piræum æquabat magnitudine. In tumulo Templum Cæsaris condidit, & in eo statuas, alteram urbis Romæ, alteram Augusti: Cæsaream cohonestavit, hunc nomen & civitati indidit. Exstruxit etiam theatrum è saxo, [illegible] amphitheatrum [illegible], Regi [illegible] templo [illegible]. Quæ in [illegible] Cæsari. [illegible] Ab U. C. 732. [illegible] Cæsaream [illegible]. [illegible] Cæsaream [illegible], [illegible] est [illegible], [illegible] apertissimè, omnibus jam obvium esset, eam urbem plenam Cæsaris atque hominibus fuisse consecratam.

Herodi quoque visum mittere filios, Alexandrum & Aristobulum in urbem, salutatum Cæsarem. Erat eis paratum apud Pollionem hospitium. Lucebat etiam juventus uti regii Cæsaris. Adolescentes summâ benignitate excepit Augustus, secumque Herodi potestatem ut arbitrio suo è filiis quemcumque vellet, regem designaret heredem. Præterea quoque & tenera Cæsaris, amplius est Herodis dono. Præterea in Thraconitidem [illegible] Zenodorus. Malè verum propinquorum agrorum coloni Varronem Provinciæ præsidem querelis obtundebant suis, postulatum ut Zenodori injurias significaret Cæsari. Rescripsit Augustus expugnanda esse latronum receptacula, regionemque ditioni Herodis esse attribuendam. Quam regionem postquam accepit à Cæsare, [illegible] ad eos [illegible], [illegible] maleficentum, securitatem vicinis peperit. Zenodorus partim invidiâ, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est, nihil tamen efficere potuit. Eo tempore Agrippa [illegible], quem cùm ibi Herodes salutasset, in Judæam reversus est. Tum Gadarenorum quidam Herodem accusarunt Agrippæ adeunte, quos ille ut eodem quibus ad Regem vinctos misit.

Anno U. C. 733. Per. Jul. 4693. Jul. 25. Augusti 23. Herodis 20. & 17. ante Dom. 21. Ind. 17. A G. Lun. 19. Epact. 24. Epact. Sol. 7. I.

Anno ante Dom. 21.

Coss. *Marcus Lepidus, M. Lollius.*

I. ABsente Augusto, qui ad lustrandas Orientis Provincias profectus erat, Populus Romanus in creandis Coss. seditione agitatus est. Cæsar alter Consulatus servabatur, idcirque unus tantum, solus Lollius amplissimum Magistratum absque collegâ fungebatur. Cæsare Consulatum non accipiente, Q. Lepidus & L. Silanus cum ambirent, omnes conturbarunt. Quos ad se vocatos Augustus verbis increpatos, jussitque, cùm suffragia ferrentur, abesse, dimisit. Nihilò sedatior res acta est, sed tamen turbarum motus, ut vix tandem Lepidus creatus Consul fuerit.

II. Hæc cùm Augusto molestissima essent, neque solâ Romæ vacare posset, neque eam sine gubernatione relinquere auderet, de præficiendo aliquo cogitans, Agrippam ad id opportunum esse judicavit. Plus tamen et majestatis assumendum ratus, quò faciliùs regere urbem posset, accersitum ad se, uxore suâ, quamquam hæc sororis Augusti filia erat, repudiatâ, Juliam ducere jussit. At continuo Romam redire ad capessendam peregrinam, ubique administrationem suscepit. [illegible]: quod ut faceret, præter alia etiam Mæcenatis eum dictum moverat. Tantum, inquit, Agrippam jam fecisti, ut vel gener tuus fiat, vel occidatur, necesse sit. Quam tamen ipsa Octavia, à Plutarcho creditur, suggessisse ferunt Augusto: ut Agrippa ipsius filiam, dimissâ uxore sua. Agrippa cum turpissimas urbem [illegible] moventes, omnes, tumore, & locum Ægyptii, quæ nec dum in urbem jam inferebant, repressit, ne quis eos in suburbano intra stadia sacra cum dimidio aperiret. Tumultuantes autem, qui propter Præfectum urbis, ad summum constituendum contenderent, cùm comprimere non posset, tamen ille sine hac magistratu transactum est.

Strab. l. 17. p. 821.

Plin. l. 6. c. 29.

Herodes Cæsaream condit à suo Romano nomine.

Jos. Antiq. l. 15. c. 13.

Joseph. l. 15. c. 13. & 14.

Tumultus ob creandos Consules.

Dio l. 54. p. 523.

Agrippa Julianum Augusti ducit.

Plut. Ant. 947.

Dio l. 54. p. 524.

Anno ante Dom. 21.

III. Augustus rebus in Sicilia ordinatis in Græciam transmisit. Lacedæmonios Cytheris epulisque publicis honoravit, quod illi Liviam, cum viro & filio, ex Italiâ profugam commoratam habuissent. Athenienses autem Ægina, & Eretria ademit, quòd Antonio favissent, ac prætereà edixit, ne quem acceptâ pecuniâ civem facerent. [illegible] Augustus in Samum navigavit, ibique hyemavit. [illegible] in Syriam migrare permisit. In Armeniam verò [illegible] Augusto Cæsare [illegible] quæ volebant impetrarunt, tum & tributa eis remissa sunt. Eâ porrò de causâ Tiberium [illegible] Armeniorum Regem [illegible], deinde [illegible], postremò [illegible] Antonium. Artavasdis filius Artaxias, memoriâ patris Romanis infensus, Arsacidarum [illegible] est. [illegible] per dolum propinquorum, datus à Cæsare Armeniis Tigranes, deductusque in regnum à Tiberio Nerone.

IV. Arabes jam dudum infensi Herodi, [illegible] eos, [illegible] causâ, ut videbatur, satis probabili. [illegible] rebus suis, [illegible] talenta [illegible]. Hanc licet donatione Cæsaris comprehensam, quasi injuriâ à dominis ereptam, non patiebantur, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de jure possessionis apud Judices, pollicebantur ut se operam militum, qui [illegible] sperabant ex rerum novitatibus. Malebat tamen Herodes rationibus ea [illegible], quàm hostiliter, ne occasionem novis motibus daret.

Anno ante Dom. 20.

ANNO U. C. 734. OLYMP. 190. PER. JUL. 4694. JUL. 26. AUGUSTI 24. HERODIS 21. & 18. ante Dom. 20. [illegible] F. [illegible]

COSS. Apuleius & Silius Nerva.

I. VEre novo, Cæsar qui in Samo hyemaverat, transmisit in Asiam, ibique & in Bithyniâ omnia constituit, Populi Provinciis haud aliter curans, ac si ipsius essent. Pecunias [illegible] est, aliis nova tributa imperavit, Cyzicenos quod in quadam seditione nonnullos Romanorum flagris cæsos interfecissent, in servitutem redegit. His perfectis, æstate se in Syriam contulit, ubi meminit à Josepho lib. [illegible] decimo septimo annis regni Herodis annis XVII. jam præteritis, Cæsar venit in Syriam. Versio Gelenii non est accurata, decimo septimo demum regni Herodis anno. A captis Hierosolymis deducitur Epocha hæc, eodemque vero simillimum, Sextili mense Cæsarem [illegible]. [illegible] & [illegible] propter seditiones [illegible]. Interea Phraates Rex Parthorum, [illegible] que pactus fuerat, perfecisset, veritus ne bellum ab Augusto inferretur, signa & captivos, [illegible] in Parthiâ [illegible].

II. Augustum quod bellum Parthorum [illegible], captivos accepit & signa, & quasi victoriam peperisset, captâ clade Crassianâ [illegible] amissa. Hanc rem sibi laudi ducebat Cæsar, quod primus post amissa [illegible] recepisset. Itaque & sacrificia ejus rei causâ, & Templum Martis Ultoris in Capitolio ad imitationem Jovis Feretrii, quo signa militaria suspenderentur, [illegible]. Quin etiam filii nepotesque Phraatis, obsides Augusto dati, plusque Cæsar magnitudine nominis sui fecit, quam armis [illegible] potuisset. Germanicus [illegible] eosdem apud Tacitum: Parthi petitum Româ, acceptumque Regem, quamvis gentis Arsacidarum, ut externum aspernabantur. Is fuit Vonones, obses Augusto datus à Phraate. Nam Phraates quanquam depulisset exercitus, ducesque Romanos, cuncta venerantium officia ad Augustum verterat, Partemque prolis, firmandæ amicitiæ miserat, haud perinde nostri metu, quam fidei popularium diffisus.

III. Cæsar viarum quæ sunt circa Romam curator constitutus, milliarium, quod aureum vocant, fecit. Quoque viis muniendis præessent Prætorios viros, qui binis lictoribus uterentur, designavit. Jam eo tempore [illegible], sacrificiumque perenne natalibus ejus, cum quibusdam aliis, decretum est. Prætores verò, Ædiles natalibus Augusti, ludos equestres, & venationem dederunt. Tunc temporis nullum bellum erat. Itaque quàm probabilissimum est anno Janum clausum fuisse, quod & Horum [illegible] licet libri reticeant, ut credamus, vero gravius [illegible] Parthi quoque quasi victoria [illegible], captâ clade Crassianâ ultrò signa [illegible], sic ubique cuncta atque omnia totius generis humani aut pax fuit, aut pactio. [illegible] septingentesimo trigesimo quarto, ab urbe conditâ anno Janum geminum claudere, [illegible] clausum. Rebus in Syriâ compositis, Augustus Romam revertitur.

IV. Ad Dionis narrationem quasi regulam si dirigatur Baronii Chronologia, [illegible] Agrippa, itaque [illegible] est Oriente, anno ab urbe conditâ septingentesimo trigesimo tertio, quo ipse Augustus in Syriam profectus reperitur, [illegible] tempore [illegible]. Nam sub Consulatu Saturnini adhuc agebat in Oriente, componens res Provinciarum. [illegible] Porportionem [illegible]. [illegible] urbis 733. [illegible], Augustum Syriam petivisse, Dio testis est: Augustus in Samum navigavit, atque hyemavit. [illegible] in Asiam pervenit, M. Apuleio, P. Silio Coss. [illegible] Augustum [illegible] in Syriâ, [illegible]; quippè anno urbis 734. [illegible], Augustus [illegible] est, [illegible] in Asiam transtulerunt. Denique C. Sentio Consule Romam redit, nondùm adhuc agere in Oriente componendis rebus Provinciarum. Occatione Consulatus quem Augustus repudiaverat, [illegible] in urbe cædes, comitia soluta. Legati ad Cæsarem missi, qui eorum unum Q. Lucretium Consulem designavit: ac ipse Romam contendit, quam noctu ingressus est. Quibus observatis, cadit Baronii positum ex Velleio argumentum: Aberat in ordinandis Asiæ Orientisque rebus Cæsar, circumferens terrarum orbi præsentiâ suâ pacis bona. Rectè quoque inter Consulatum Saturnini, Româ aberat Augustus, quam non ingressus est, nisi sedatis seditionum motibus.

ANNO ANTE DOM. 20.

in tertium annum, quo Sentius Saturninus unà cum Lucretio Consulatu fungebatur, U. C. 735.

Indorum legatio ad Cæsarem.

V. Augustus Samum reversus ibidem iterùm hiemavit, ac Samiorum Insulæ libertatem præmium dedit, ac non pauca negotia perfecit. Ibi quamplurimæ convenerunt Indorum legationes [illegible] fœdere. Eò pertinent quæ leguntur apud Florum: *Seres etiam, habitantesque sub ipso sole Indi, cum gemmis & margaritis, elephantes quoque inter munera trahentes, nihil magis quam longinquitatem viæ imputabant, quam quadriennio impleverant; & tamen ipse hominum color, ab alio venire cælo fatebatur.* Anno Juliano primo & vigesimo, pacem per oratores Indi petierunt, uti ex Chronico Eusebiano Orosioque didicimus: *Interea Cæsarem apud Tarraconem citerioris Hispaniæ urbem, legati Indorum & Scytharum, toto orbe transmisso, tandem ibi invenerunt, ultrà quod jam quærere non possent, refuderuntque in Cæsarem Alexandri Magni gloriam. Quem sicut Hispanorum Gallorumque legatio, in medio oriente apud Babylonem contemplationi pacis adiit, ita hunc apud Hispaniam in occidentis ultimo, supplex cum gentilicio munere, Eous Indus, & Scytha Boreus, oravit.* Germanam fuisse Indorum legationem discimus ex Dione: *Indi pacem quam antea per oratores petierant, tunc interposito fœdere firmarunt.* Ad ultimam pertinet, quæ longe celebrior fuit, Indorum legationem, referendum censemus Horatii carmen:

> *Te Cantaber non ante domabilis,*
> *Medusque, & Indus, te profugus Scythes*
> *Miratur, ô tutela præsens*
> *Italiæ, dominæque Romæ.*

Ultimam Indorum legationem, eam primò [illegible] Orosius [illegible] Augusto sunt Tarracone consistenti, cui à Scythis missi legati. Eam demum anno currenti, cùm in Samo insulâ commoraretur, suscepisse [illegible] & Sarmatæ, *amicitiam petentes.*

Legatio Indorum.

VI. De celeberrimâ Indorum legatione, jucundum erit ea perlegere, quæ Nicolaus Damascenus tradit historia. Ibi refert se Antiochiæ Indorum legatos vidisse, qui ad Cæsarem venerant, qui quidem plures ex Epistolâ significantur, sed tres tantum fuere quos viderit, cæteri longâ viâ periisse. Addit etiam Epistolam Græcam fuisse in membranâ scriptam, in quâ significabatur Porum esse qui scriberet, & cum sexcentis Regibus imperaret, Cæsaris tamen amicitiam multi facere. Attulisse dona, octo servos nudos in subligaculis, aromatibus delibutos, Mercurium à pueris humeris carentem, ut manuum loco pedibus uteretur, arcum tendebat, sagittas emittebat, tubam [illegible] volebat. Item viperas ingentes, & serpentem decem cubitorum, & testudinem fluviatilem trium cubitorum, & perdicem vulture majorem. Aderat etiam is, qui se Athenis concremavit, unus ex Indis sive Zarmanochagas, sive Zarmarus, utroque enim nomine donatur ab historicis. Hic gloriæ causâ vel senectutem, secundum legem patriam mori volens, Deorum sacris, etsi non legitimo tempore initiatus, in ignem se dedit. Ridentem & nudum & unctum in rogum ille ferunt, & inscriptum fuisse in sepulcrô: *Hic jacet Zarmanochagas Indus, ex Bargosâ, qui secundum Indorum consuetudinem se immortalem fecit.*

ANNO ANTE DOM. 20.

Gadarenses Herodem accusant.

VII. Agente in Syriâ Cæsare, Gadarenses [illegible] Herodem criminantibus, qui interposito juramento, pollicitus erat [illegible], quam quovis modo efficerent, ut à dominatione regiâ liberati attribuerentur Provinciæ Cæsaris, Herodem [illegible] possiderent. Cum de vi & rapinis ejus, violatisque Templis quererentur, Herodes nihil territus, paratus erat causam dicere. Cæsar verò comiter eum tractabat, nihilò alienatus propter tumultuantem multitudinem. Gadarenses autem ne dederentur Herodi, sequente nocte, alii se jugulaverunt, alii præcipitaverunt tormentorum metu. Atque ita cum semetipsos [illegible] viderentur, sine morâ Cæsar Herodem absolvit. Accessit ei & aliud [illegible]. *Zenodorus enim [illegible] cordiis ruptis, sanguine multo per secessum profluente, apud Antiochiam periit.* Cujus & regionem donavit Herodi. Adjunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandavitque, ut omnia ex ejus sententiâ facerent. Deducto inde ad mare Cæsare, Herodes in regnum reversus, in terrâ Zenodori elegantissimum Augusto Templum constituit [illegible] candido, prope Paneum.

Paneum Templum Jordanis.

VIII. Paneum jam monuimus non Templum, sed montem esse, in quo tamen antrum fuit, Pani consecratum. Hoc nomine indicatum fuisse Templum, arbitratur Eusebius in Chronico, cùm tamen non Templum, sed locus ipse Paneum vocaretur. Paneum quippe mons est: adjectum in Chronico [illegible] historia, quæ Πανεῖς ὄρος, *Panis montis* meminit. In montis Panii radicibus fontem exortum Jordanis credidit Scaliger, in Animadversionibus Eusebianis p. 170. De hujusce fluvii origine, Josephus tamen potentissimus testis à vero [illegible] dissidet: *Cæterum Jordanis fons Paneum esse videtur. Sed revera huc terrâ conditus fertur, ex eâ quæ vocatur Phiala....... Philippus namque, [illegible] in Phialam paleis, invenit eas apud Paneum redditas, unde antea fluvius [illegible].* Liceat & hæc pauca referre Brocardi: *Non longè supra hanc civitatem, Bellenam, oriuntur duo fontes nempe Jor & Dan, qui in pede montis Libani, ante portam civitatis confluentes, Jordanem fluvium efficiunt. Sunt tamen qui alium ortum Jordanem habere asserunt. Nam aiunt, ab Oriente per subterraneum meatum venire quendam defluxum, cujus fons ab isto loco CXXV. stadiis distat, qui Phiala vocatur, & est semper plenus, nunquam effluens. Sed quoniam aquæ per scatebram suscipit, [illegible] per eandem [illegible] in Dan transfunditur, id quod per paleas immissas probatum affirmant.*

ANNO U. C. 735. PER. JUL. 4695. JUL. 27. AUGUSTI 25. HERODIS 18. & 19. ante Dom. 19. Ind. 19. [illegible] 17. Epact. [illegible] 9.

ANNO ANTE DOM. 19.

COSS. *Sentius Saturninus, & Q. Lucretius.*

Sentius Saturninus quis?

I. COllega Lucretii Sentius ille Saturninus est, cujus meminit Tertullianus: *Census verò acti sub Augusto tunc in Judæa, per Sentium Saturninum.* [illegible] Romanum. Sentius fortè & solus, & absente Cæsare Consul, cùm aliâ priscâ severitate summâque constantiâ, veterum Consulum more ac severitate gessisset, protraxisset publicanorum fraudes, punisset avaritiam, regessisset in ærarium publicas pecunias, tùm in comitiis habendis

[illegible]

Anno ante Do. 19.

circà Romanorum, Herodes supplere volens. Periculosum videbatur omnibus, & res difficilis. Ideircò magnâ sollicitudine Judæi angebantur, ne everso vetere Templo, novum statui non posset. Quod ubi Rex animadvertit, jussit eos bono animo esse; nec dirutum iri vetus Templum integrum, donec omnis materia compararetur ad futuram fabricam necessaria. Neque eos fefellit. Mille enim plaustra paravit, quæ lapides [illegible] veherent, & ex omni artificum copiâ peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille Sacerdotes, quos vestibus sacerdotalibus suo sumptu indutos, partim cæmentarios, partim lignarios fabricæ [illegible], adhibuit operi. In quo fallitur Clariss. Capellus una cum plurib[illegible], existimando, *Herodem 18. sui principatus anno familiarium evertisse*, cum ex Josepho constet, toto adhuc biennio stetisse, donec necessaria ædificanti materia omnis pararetur. Consultus ergo de extruendo novo Templo tempus, ab illo susceptæ executionis, accuratissime secerni debet. Cæterum ad consilii quod Herodes volvebat in animo, anno regni ejus à captis Hierosolymis decimo octavo assignandum [illegible] Deinde in terra Zenodori prope Paneum, in honorem Augusti, ædem antè condiderat, quam de extruendo Templo Hierosolymitano [illegible] susciperet. Quo apparet, non de memorato, sed adulto jam anno Herodiano 18. capiendum esse Josephum. Porrò hoc clarius est, ex eo loco, alium esse expungendum librariorum vitio corruptum: *Anno regni quinto & decimo Herodes Templum condidit.* Legendum est anno XVIII. Nemini quippe probabitur parata ab eruditiss. Lightfooto aliisque excusatio, quo Josephum cum Josepho adducere ad concordiam: *Nec*, inquit, *secum pugnat Josephus, quippe quod decimus quintus, ex quo fuit regnare Herodes devicto Antigono, erat decimus octavus, ex quo declaratus est Rex a Romanis.* Quæ etsi verissima, rem tamen non tangunt. Certo quippe certius est, *octavum & decimum*, in quo de condendo Templo cogitavit Herodes, ab expugnatis Hierosolymis esse deducendum, & cum Juliano XXVII. copulandum. Quod consilium de extruendo Templo ceperat, anno labente executioni mandat.

Anno ante Do. 18.

ANNO U.C. 736. PER. JUL. 4696. JUL. 18. AUGUSTI 26. HERODIS 23. & 20. *ante Dom. 18. Sol. 20. [illegible] Lun. 3. Epact. 18. Epact. Sol. 4.*

COSS. P. Corn. *Lentulus Marcellinus*, Cn. Cornelius *Lentulus*.

Agrippæ decreti ab Augusto honores.

I. CUm Augusti decennium esset in exitu, Cæsar illud in quinquennium prorogavit. Deinde Agrippæ cum alia ferè eadem quæ sibi, tùm Tribunitiam potestatem, indidem ad quinquennium dedit. Cùm enim Rempublicam exquisitâ videret indigere curâ, insidiasque eam fieri solet in negotiis ejusmodi metueret, ad imperium quodammodo Agrippam provexerat, quia contra inimicos parum inesse præsidii existimabat in exiguo thorace, quem frequenter, etiam cum in Senatum iret, sub veste gestabat,

Dio l. 54.

II. Trecentos tantùm Senatores, secundum antiquam consuetudinem [illegible] Augustus, plus satis fore ratus, si vel ex eo numero, tanto munere digni reperirentur. Sed omnibus id ægrè ferentibus, cum major apud unumquemque [illegible] dignitatis, quàm spes ejus retinendæ esset, sexcentos Senatores delegit, ex albo Patrum deletus fuerat [illegible] Regulus. Cum autem hunc ejus, & multi alii, quibus se præstantiorem judicabat, ante eum essent selecti, laceratâ veste corpus in ipsâ curiâ denudavit; enumeratisque militiæ suæ cicatrices ostenderet. Et Articuleius Pætus, in senatum ejectis patre receptus, orabat, ut patri loco cedere sibi liceret. Quibus motus Augustus, denuò examen instituit, quibusdamque depositis alios subrogavit. Cùmque sic multi ordine Senatorio moti essent, Augustus inter Senatores [illegible], & spectacula frequentandi, ac deinceps magistratus petendi, copiam fecit, horum plerique in Senatum denuo recepti sunt, pauci inter Senatum ac populum medii fuêre.

Dio l. 54.

Lepidus injuriâ afficitur.

III. Ne id quidem prætereundum, quomodo Lepidum, [illegible], Cæsar [illegible] affecerit. Cum illum odio haberet, & alias de causis, & quia filius ejus perniciem ipsi machinatus fuerat, ex agro in urbem venire jussit, ac semper in conventus publicos introduxit, ut propter potentiæ & dignitatis in contrarium mutationem, omnibus ludibrio esset. Tunc [illegible] locum dedit. Eadem contumelia à Consulibus Lepido illata est, ut Antistius Labeo Lepidum in Senatores retulit. Ejus arbitrio Augustus legendum Senatum permiserat. Qui de re, perjurium ei Cæsar objiciens, supplicium minatus est; at cum Labeo respondisset, non videri sibi rem indignam hanc à se factam, quòd eum virum in Senatu retinuisset, quem ipse Augustus pateretur esse Pontificem maximum, iram exemplo omnem Augustus deposuit.

Dio l. 54.

Leges Augusti.

IV. Præclaris Reipub. legibus opus erat, ut quæ perversa & præpostera incompositi mores invexerant, emendarentur. Quicumque [illegible] largitionibus magistratum aliquem ambiebant, eos quinquennium ab eo Cæsar arcuit. Nuptiarum multitudinisque liberorum præmia constituit. Edixit ne qua pactio nuptialis rata esset, ubi [illegible] essent impar differenda. Et quia vetustate exolescebant libri Sibyllini, Pontificibus negotium dedit, ut suâ manu eos describerent, ne quis alius eos legeret. Omnibus qui quadraginta sestertia possiderent, & quibus magistratus per leges gerere liceret, eorum petendorum potestatem dedit. Hunc enim primum censum Senatorum constituerat, quem deinde usque ad decies sestertium promovit. Quibusdamque honestè viventibus, qui priùs minùs quàm XL. sestertia, aut post minùs quàm decies sestertium possiderent, quantùm deerat, dono dedit. Nonnulli ob legum Augusti severitatem indignabantur. Verum partim ob tributa proportione Senatoribus beneficia, partim ob revocatum histrionem nomine Pyladem, qui ob factiones urbe pulsus fuerat, ea omnis indignatio evanuit. Proinde sapienter admodum Pylades ab eo objurgatus, quòd cum Bathyllo eandem artem exercente, & Mæcenatis necessario, rixaretur, respondisse fertur: *Expedit tibi, Cæsar, populum circa nos tempus consumere.*

Dio l. 54.

ANNO

ANNO ANTE DO 17. | ANNO ANTE DO 17.

ANNO U. C. 737. PER. JUL. 4697. JUL. 29. AUGUSTI 27. HERODIS 24. & 21. ante Dom. 17. Act. 13. C. B. [illegible] 4. Epoch. 9. Epoch. Act. 3. 6.

COSS. Furnius & C. Junius Silanus.

I. His Coss. natus est tertius Agrippæ filius, [illegible] Lucius [illegible]. [illegible] & fratrem ejus Caium, Augustus, quòd minor esset de nobilius, non expectato dum virilem ætatem attingerent, adoptavit, & heredes imperii fecit. Domi adoptatos, per assem & libram à Patre Agrippâ emptos fuisse docet Suetonius, c. 64. Illud observandum, quòd domi fuit adoptati, etiam tamen nepotem Agrippam, Tiberiumque privignum, adoptavit in foro lege curiatâ. Cujus diversitatis ratio est, ut rectè monet Torrentius, quòd Caius & Lucius, etiam adhuc in potestate [illegible] [illegible] Augusto [illegible] [illegible]. Agrippa verò & Tiberius, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] permittebantur. Augustus porrò [illegible] Caio Lucioque, [illegible] [illegible]. Is enim qui rem aliquam mancipio accipiebat, ære tenens ita dicebat: *Hunc ego hominem ex jure Quiritium meum esse aio, isque mihi emptus est hoc ære æneâque librâ.* Unde eleganter Horatius epist. l. 2. ad Florum:

Si proprium est, quod quis librâ mercatus & ære est.

Præterea Augustus Festum, quod veteres & [illegible] [illegible], in eum diem, quo [illegible] Divinæ agitur, transtulit. In quo [illegible] mandavit, ut in eorum à se gestorum memoriam, aliquod opus ex [illegible] [illegible]. Oriretur postea [illegible] nullo accepto [illegible] opere, qui [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] pondere: & quoniam [illegible] in eorum [illegible] [illegible], ut qui [illegible] absque justâ causâ [illegible], [illegible] quidem [illegible] [illegible] propositæ.

II. Ludos seculares quintò perfecit Augustus, quorum causâ carmen condidit Horatius:

Dive, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Sensit.

Abhinc ludos quater à Cæsaribus celebratos, tandem extinxit Christiana Religio. De ludis secularibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Anno U. C. 800.

III. Materiâ ad ædificandum Dei Templum comparatâ, tandem Herodes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *&* [illegible] [illegible], Templum desuper extruxit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & viginti amplius. Constabat structura lapidibus candidis, firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine verò cubitorum duodecim; idcircò dixit *Christo quidam ex discipulis ejus, magister, vide quales lapides?* Prima Templi pars septuaginta cubitos alta erat, & viginti quinque lata, neque fores habebat, utpote non frontem [illegible]. Interior pars etiam [illegible] [illegible] erat, & circum eam [illegible] [illegible]. Desuper autem habebat [illegible] pampinos, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pendebant. [illegible] [illegible] [illegible], aliud fuit interius septum, solis Judæis [illegible]. [illegible] ad [illegible] Templum ducens, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] lapidis elegantissimi, tres cubitos alta, cui æquis

posita intervallis columellæ superstabant, Græcis & Romanis inscriptæ literis, quibus significabatur, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], in locum sanctum transire. A primo Templo quatuordecim gradibus ascendebatur; ubi [illegible] Templum non erat, candidissimum erat. In summo autem, aureæ verubus horrebat acutissimæ, ne ab insidentibus avibus [illegible]. Circa Templum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ omnia Herodes deinde dedicavit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Josephus de Bell. l. 6. c. 14. 918. & Antiq. l. 15. c. 14. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] autem sequentibus perfectum est. Quo facto, Rex [illegible] Deo [illegible] [illegible], & sive per [illegible] quisque facultatibus, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] possit numero, sacrificavere. Incidit in hanc absolutam Templi fabricæ celebrationem, [illegible] quoque [illegible] [illegible], quem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Porrò cùm geminum regni Herodiani [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Juliani [illegible]; alterum verò Quartum Juliani [illegible], de quo [illegible] [illegible] Josephus, non [illegible] [illegible] ? Eum regni Herodiani [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] absque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Epocham in eo capite, quo Templi conditi meminit; indicio de posteriori positio, quam de priori à periodo [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] festivitas in mensem Quintilem anni U. C. 746. Juliani XXXVIII. Herodis 33. & 30.

IV. Ceterùm inspirat aliud opus, [illegible] [illegible] ab Herode non perductum fuit, quippè [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Templum, [illegible] [illegible] & [illegible] & [illegible], quòd [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Absolutum*, inquit Josephus, *Templo erat [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] esse in [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in Templo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] rege Agrippa, ut Orientalem [illegible] [illegible].* Nulla igitur causa est, cur de sententia Josephi dubitemus, quasi Herodem unà opinionem, [illegible] ex prudentia ad condendum Templum magnificum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Erarum Thesauri fuisse, quos Deo missa ex toto orbe [illegible] [illegible], ut hunc [illegible] [illegible] [illegible], quos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Hierosolymæ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] opulentum Templum.* Baronius quidem [illegible] [illegible], [illegible] tam augustâ Templi [illegible] [illegible], Josephum esse mentitum, sed id non rectè dicitur. Quis enim credat Josephum dedisse operà, & [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible]? [illegible] hic potest, etiam nobilissimi ædificii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ipsi Romani. Neque enim solùm partes in Templi [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] deprehensuros. Non [illegible] [illegible] [illegible] Josephum [illegible] [illegible], [illegible] Herodis thesauros ad condendum Templum, [illegible] suf-

[illegible] fe,

Margin notes (left):
Adoptio Caii & Lucii. — Sue. l. 90. Fest. — Ludi seculares. — Horat. l. 4. Car. 6. — Templum ab Herode absolutum.

Margin notes (right):
Joseph. [illegible] [illegible]. — Ceterum [illegible] Templum [illegible] [illegible] [illegible]. — Joseph. l. 20. c. 8. Antiq. — Plinius l. 5. c. 14.

ANNO ANTE D. [illegible]

[illegible] Judaeis, qui [illegible]

V. Josephus [illegible] ipsi Scriptur[illegible] *Quadraginta sex annis [illegible] aedificatum est Templum hoc.* Atque hoc in difficilem nodum in[illegible] [illegible] Quod [illegible] an Herodis, verba haec Judaeorum sint capienda? Longum esset & non necessarium, variam & antiquorum & recentiorum perstringere sententias. Profundum in silentium [illegible] [illegible] temporis [illegible] germanum Scripturae sensum [illegible] [illegible] Templo verba Judaeorum non esse capienda, his rationibus ostendimus: 1°. In enumerando post [illegible] [illegible] Dario Hystaspide, sive Notho imperante, Templi aedificationem perfectam fuisse contendunt. Cyrus, Cambyse Patre in Persia, & Cyaxare in Media defunctis, Orientis monarchia potitus est, à quo principatus illius annos septem [illegible] Xenophon. Quorum primo [illegible] est edictum: *Haec ait Cyrus Rex Persarum, omnia regna terrae tradidit mihi Dominus Deus coeli*, quod ex ipsis Medorum & Persarum tabulis atque scriniis [illegible] fuisse non ambigimus. Illum itaque annum, qui [illegible] regni Cyri simpliciter primus est, in verbis Esdrae *anno autem primo Cyri*, non esse quaerendum, [illegible] [illegible] Signum hoc est [illegible] regni [illegible]. [illegible] Judaeos reduces Templum Deo Hierosolymis aedificare jussit, uno [illegible] Aeram Christianam circiter 536. Per. Jul. 4178. In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mane & vespere, obtulerunt [illegible] [illegible] [illegible] & opifices ad Templum [illegible] [illegible] [illegible] Templi fundamenta posuerunt, [illegible] annos 53. Salomonis Templum [illegible]. Cùm porrò Samaritani [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Judaeis opus impedivissent, interruptum [illegible] ad annum usque Darii [illegible] [illegible] Prophetis [illegible] [illegible] [illegible] Quo facto, Judaei [illegible] dedicationem domus Dei amplissimis sacrificiis [illegible] [illegible] [illegible] est, quod nobis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non fuit exhausti, cùm vix septenarium completum sit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Darium Hystaspidem usque [illegible]? Atqui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aedificandi Templi [illegible] [illegible] [illegible] temporum est: ut si post annos [illegible] opus fuisset, [illegible] possint: *Quadraginta annis [illegible] aedificatum est Templum.* Quid verbis Esdrae clarius? *Tunc [illegible] est opus domus Dei, & [illegible] [illegible] usque ad annum secundum regni Darii.* Quid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fundamenta Templi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

pendium [illegible] esse videtur. Quòd si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] annorum 21. spatio, ab illo quo [illegible] [illegible] dividuntur. Porrò si [illegible] Scaligero, Calvisio, [illegible] [illegible] placet, iisdem & difficultatibus [illegible] [illegible] [illegible] unum solum [illegible] est septennium, [illegible] domus Dei [illegible]. Quòd si numerare placet annos omnes, qui à jactis Templi fundamentis ad complementum [illegible] intercessêre, tùm [illegible] reperientur 119. [illegible] vel ab ultimo Cyri [illegible] [illegible] à 46. quàm longissimè abest.

VI. Praetereà ideo est demonstrandum, verba Judaeorum de Templo Zorobabelico non esse capienda, quòd [illegible] fuerint, ut Herodianum in ejus locum [illegible] Quid hoc Josephus disertius? *Sublatis veteribus fundamentis, & novis [illegible] Templum extruebat.* Prisca fundamenta [illegible] fuisse ob [illegible] quòd Templum Herodianum, Zorobabelico [illegible] [illegible] fuerit. Neque [illegible] à Zorobabele fundamenta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ponderi, adeò subsederant, ut de Templi altitudine viginti cubiti decesserint, quos Neronis temporibus Judaei [illegible] [illegible] Quomodo [illegible] [illegible] fundamentum [illegible] pondera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Quadraginta & sex annis [illegible] aedificatum est Templum hoc*; quod [illegible] [illegible] [illegible] Christo, ut & mendaci [illegible] [illegible] & [illegible] quod [illegible] [illegible] Templi molem, cujus aedificatio 46. annos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est Chronolo[illegible] [illegible] Judaeis [illegible] Templum ab Herode [illegible] [illegible] [illegible] Paschate, quod à Christo [illegible] [illegible] [illegible] Julianum 75. celebratum fuit, [illegible] [illegible]

VII. Neque verum silentio dissimulandum, [illegible] difficultatem nostram [illegible] [illegible] [illegible] Dei [illegible], Judaeos Templi Zorobabelici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Quis [illegible] vos [illegible] qui vidit domum istam in gloria [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oculis vestris? At nunc [illegible] [illegible] Zorobabel, ait Dominus. . . . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] argentum, & meum est aurum, ait Dominus. Major erit gloria domus istius [illegible], quàm primae, dicit Dominus Deus exercituum, & in loco isto dabo pacem.* [illegible] Templi Salomonici gloriam Zorobabelici [illegible], ut [illegible] [illegible]. Non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Manna, non ignis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] sequeretur, secundum Templum [illegible] [illegible], pro ornamentis, decore, majestate, quibus [illegible] fuerat ædes Salomonitica; quod [illegible] [illegible]. [illegible] Deus, posterius Templum, primi non esse [illegible]. [illegible] Christi præsentiâ, qui [illegible] 516. Templum ingressus Judaicum, in eo cælestis sapientiæ fontes reseravit, Deumque exhibuit in carne manifestatum. [illegible] fundamentis veteribus, nova ab Herode reposita sunt, vix aliud Zorobabelis Templum [illegible] non fuit [illegible], quo tamen sola gloriam Ædis Salomoniticæ [illegible] videtur. Neque illum in eo ponere vestigium potuit, cùm ab anno [illegible] convulsum fuerit, quàm Christus nasceretur. Non igitur secundum, sed tertium Templum ingressus est: quò honor Zorobabelicum [illegible] non tangit, ut [illegible]. Eò loci sunt res nostræ, ut Josepho Judæisque mendacii dica scribenda sit, vel quod aiunt, [illegible]. [illegible] Constantinus l'Empereur, [illegible] [illegible] Templum Zorobabelis & Herodis [illegible] eundemque fuisse habitum; quo admisso, nodus solvi facilè potest. At difficulter nobis [illegible], quidquid contrà jaciunt, Zorobabelicum Templum ab Herodiano non differre. Non Judæorum quidem placitis, sed rebus ipsis decidenda quæstio est. Atqui Herodianum Zorobabelicumque unum idemque Templum esse negamus, cùm solo & loci, & situ [illegible], materiâ verò, formâ, [illegible], tempore, qualitatibus, diversa fuerint. Quæ certissima sunt differentiæ signa. Non magis ergo Herodianum & Zorobabelicum Templum [illegible] debent, quàm Zorobabelicum, & Salomoniticum. Alioquin etiam pro [illegible] habendum esset Herodis, non secùs ac Zorobabelis Templum, quod tamen nemo facilè concesserit, cùm immensa opulentia ædificium omnibus admirationi fuerit. Hinc verba Scripturæ: *Vides has magnas ædificia*. Scaliger [illegible], locum Josephi ad [illegible] Templum [illegible] *dum* [illegible]. Concendit ergo vir magnus: *Commentum [illegible] fuisse, ut Zorobabelicum, & Herodianum Templum, unum idemque* [illegible] [illegible], Templum Salomonis, [illegible] non interrupta successione [illegible]. [illegible] Templum Zorobabelicum [illegible] [illegible] [illegible] ture, ab impiis gestorum, à Juda Maccabæo eversum fuerit.

Scalig. de Emend. l. 6. 539.

VIII. Alio igitur modo nodus hic solvendus est. [illegible] que generis sensu constant, litterali & mystico. Quæ quatenus [illegible] sunt quidem imperfectissimâ, ut verò significatu, propriè conveniunt. Mosaica pars tota de [illegible], Salomon Rex Pacis vocabatur. Ex [illegible], Mosaica [illegible] & Salomonis [illegible], & ad Christum [illegible] Regemque, Dominumque, [illegible] perfectum; propriè & perfectissimè [illegible]. [illegible] Aggæi typicè [illegible], Qui [illegible] in Scripturis, sciunt & tenent, Templum Judaicum Ecclesiæ Christi fuisse [illegible]. Hinc est illa domus: *[illegible] lapidibus, ut sint domus spiritualis, [illegible] acceptae Deo per J. Christum*. Hoc aliud est verum Dei Templum, Christi quidem, [illegible] sanguine, dedicatum; cælestium [illegible] dono, non unguento terreno delibutum. Templum, quod non nebulosa nube, Dei præsentiâ signum, sed ipsa Christi divinitas [illegible]. Quibus observatis, facilis erit, & Aggæi expositio, & objectionum ex eo petitæ solutio. In oraculo, *major sit gloria domus hujus posterioris, quam primæ*, nonnulla quidem Templi Zorobabelici, præcipua tamen Ecclesiæ fuit [illegible]. Ethnicis Regibus Templum secundum honori fuit: *Accidit ut ipsi quoque Reges honorarent locum, & Templum [illegible] optimis donarent*. Fecit magnus ille Alexander, Persici eversor Imperii, qui Dei nomine, quod in laminâ aureâ inscribebatur, [illegible], salutatoque Judæo: *Hierosolymam venit, & [illegible] in Templum, immolavit Deo [illegible] præscripto*. Similiter Ptolemæus Evergetes, ubi devicit Syriam, non Diis Ægyptiacis pro victoriâ sacrificavit; sed veniens Hierosolymam multas [illegible], [illegible] & [illegible]. [illegible] *Asiæ*, qui [illegible] majestatem [illegible]. Prætereamus tot egregii Romanorum decreta, qui Judæico [illegible] imposuere; qui [illegible] Templo [illegible] Judæis non fuit; & si verum volumus, non [illegible]. Cùm itaque [illegible] & [illegible], & [illegible], [illegible] respectu, [illegible] Templi Salomonitici à Zorobabelico superetur, quod tanta hominum multitudo frequentavit, tanti Reges coluere, multis & donis [illegible]. [illegible] memoriâ [illegible], [illegible] domus gloriam illi [illegible] [illegible]. Ut autem legendum dolorem lenire [illegible], sic eos compellat: *Meum est argentum, & meum aurum*. Argumento, non infirmi comparatione [illegible], quam Judæi non attendebant; solam [illegible] quâ deprehensâ, in luctum addecebantur; [illegible] ignari, [illegible] divinæ providentiæ, sermonis domus [illegible] foret.

1 Petr. 2. 5.

2 Mac. 3. 2.

Joseph. l. 11. c. 8.

Joseph. [illegible] Apion. l. 2.

Joseph. [illegible]

IX. Cæterum oraculi partes quasi [illegible], si [illegible] illorum complementum in Templo [illegible], facilior erit. Infudisne pacem Deus in Templo, quod Christus ingressus est? Nonne civilem, seditionumque causas miseræ genti perpetuas dedit? Nonne Galilæorum sanguine infectum est? Nonne Samaritani [illegible] ingressi [illegible] per [illegible], & per totum Templum; [illegible] inquinarunt, quàm [illegible] [illegible]

Qui [illegible]

Anno ante Dn. 17.

subsidere è medio; seorsum hoc Joanne, illinc Eleazaro, totum possidebant civitatis Templum? Nonne est in Templo dare potum? Quae in eo domui, multa Christo & impune, & molestiae, quae tandem illum compleverunt, ut horrendum timore: *Ecce vobis relinquetur domus deserta.* Quod si de praesentia Christi in Templo Judaico, capienda est promissa ab Aggaeo gloria, innotescit quantum [illegible] longitudinem superatur, cum civis Capernaum Christus fuerit, plurimisque & miraculis, & luce Evangelii illustratam reddiderit ad caelum usque. Cum itaque Christus nunquam in Templo Zorobabelico vestigia posuerit, & tunc ipsius antiquitatem interesse, & ab Antiocho Epiphane pollutam, & à Sadducaeorum vanitate corruptum, & à libidine sectarum Judaeorum, purgaliaque repleto, existimamus verba Aggaei, ad Ecclesiam, Caelestis Dei Templum, esse referenda. [illegible] typus significatus minime cognoscere atque occultus, quod res significata causa, typus fuerit institutus, & respectibus nominis cum eo copulatur. Quod Davidis in oraculo Psalm. 2. deprehendere est facillimum: & 2 Samuelis 7. *Ipse aedificabit domum nomini meo, & stabiliam solium regni ejus usque in sempiternum. Ego ero illi Pater, & ipse erit mihi Filius, & cum perversè egerit, corripiam eum virga hominum.* Quibus à Salomone ad Christum transferri Sanct. Paulus docuit. Ac Aggaeus in oraculo quaedam ad seorsum typum, quaedam ad solum suae figurâ designatum pertinere, luce clarius est. Priore Templo, statu Ecclesiae Judaicae, externâ & majestate & pompâ florentis, posteriore verò gloria Ecclesiae Christianae abundantem, Dei notitiâ, sanctitate, gaudio caelesti, divinâ mentis tranquillitate, amplitudine, Ecclesiam Judaicam longè superantis. Cui explicationi ipsa oraculi verba fidem addiderunt: *Adhuc unum modicum est, & commovebo caelum & terram, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo hanc domum gloria.* Quae Scripturae sententiam interpretatur Paulus, orbis per Evangelium instrumenti commovendi. Ideircò Propheta desideratum גוים gentium, non Judaeorum, nominat. Christus autem ad gentes accessit, non per visibilem corporis sui praesentiam, sed per Evangelium & Spiritum Sanctum. Itaque illa domus Dei gloria, quae caeli & terrae concussionem excipit, non Christi quidem in Templum Judaicum ingressum, sed spiritualem Ecclesiae gloriam spectat, tam in terrâ per sanctitatem, ex [illegible] quàm in Paradiso per immortalitatem subsequentem. [illegible] *[illegible] & [illegible] glorificabo.* Favet explicationi nostrae Hieronymus: *Dabo autem in loco isto pacem, dicit Dominus exercituum, ut pax, quae exsuperat omnem sensum, custodiat domum meam, & sit in pace locus meus.* Quod si omnimodam Oraculi Aggaei explicationem rerum juvet, dicendum est ex Judaeorum more, Zorobabelis & Herodis Tempore [illegible] Templum [illegible] ascribitur: Pompeius inquit, Templum [illegible] *[illegible] esse effugium ejus in Templo latere, omnes penitùs sanxisse.* Quae tamen & Prophetam, & Judaeorum

Malac. 20.

Ibid. 9.

Hier. in Agg.

Joseph. Antiq. l. 3.

circa Christi adventum, opinioni satis conformem, ut deinde commemoratum relinquamus. Verba quidem Judaeorum ad Servatorem, *quadraginta & sex annis aedificatum est Templum hoc;* quae Zorobabelico aptari non possunt, indicio sunt, Herodianum inter & Zorobabelicum Templum à Judaeis discrimen esse positum.

A. Ex Beatae Mariae Virginis natalibus, novum lubens Baronius splendorem conciliat: *Necesse est dicere, incidisse sacratissimum diem natalem Dei genitricis Mariae, sub Consulatu Furnii & Junii* [illegible] deducit suam, ex fragmento Evodii [illegible], quae haec inscribuntur: *Triennis cùm esset Maria in Templum oblata, ibi in Sanctis Sanctorum tradita annos XV. deinde Sacerdotum manibus Josepho ad custodiam est tradita ...... Peperit autem lucem mundi lumen annum agens XV. vigesimâ quintâ Decembris.* Cùm autem ejusmodi sententiae sit consentaneissimum Pergamenus, Christum editum esse anno Juliano XLIII. Censorino & Messalino Coss. ex suâ quidem Chronologiâ consequenter colligit, Mariae nativitatem anno Juliano XXIX. [illegible] non habuit. Quippe intendere debuit [illegible] Consulatum Lentuli & Messalini, Christum in vitam intravisse, ut suo loco probavimus. Deinde cui intulerat Evodium, quoniam ex fragmento compositâ allequentur, magnum fanè nobis fuit, qui hausisse absque ullo delectu fabulas lectoribus proponit. Quin etiam Nicephorus, ex Evodiano verba delibuto, Mariae nativitatem uno eodemque anno consignat quam Baronius; in Juliano scilicet XXX. Domitio Ahenobarbo & Scipione Coss. quae Chronici Alexandrini sententia est; Sub eorum Consulatu, *Septembri mense, sexto Idus Septembris, die Lunae, Indictione XV. Domina nostra Deipara ex Joachim & Anna est nata.* Nicephorus quidem, qui Christi nativitatem anni Augusti XLII. mensi Decembri assignat, Mariae ortum in Julianum XXX. confert: ut error Calvisius manifeste sit, qui ex Nicephoro natale virginitatis, cum Juliano XXVIII. capulat Lentulis Coss. Quod si concedatur, annorum XV. Mariam inviolatâ virginitate matrem factam fuisse, ex nostrâ Chronologia, quae natale Servatoris anno Juliano XLI. ascribit, Augusto XII. & Silanâ Coss. virginei ortus anno Juliano XXVI. sunt vindicandi Apronio & Nervâ Coss. Verùm si certa placent, fatendum est Mariae aetatem in obscuro jacere, neque Veterum in monumentis ullo vestigio reperiri. Florentis autem Virginem fuisse, idem ex voce עלמה, quam Esaias adhibuit, potuerunt ipsius pronuntiare, quàm ex more Judaico, dum Virgines suas viris collocabant, facilius loquuntur. Annum verò Deiparae natalem, pariter cum ignorantiam non scire profitemur, neque absque temeritate definiri posse credimus; tantum abest ut Chronici Alex. traditionem probemus, [illegible] ligentem. Pagianam fanè loquitur scribendo; *La[illegible]* Coss. Cyclus Solis erat 22. A. Epact. Sol. 7. Octavus ergo Septembris in feriam sextam incidit. Diu fanè ignoratus natalis Deiparae dies, ut apparet ex sermonibus de Sanctis apud Augustinum; *Post illum sacro sanctum Domini natalis diem, nullius hominum nativitatem legimus celebrari, nisi solius Beati Joannis Baptistae.* Et Sermone sequen-

Anno ante Dn. 17.

De anno & die natali [illegible] ignorata [illegible] veritate.

Bar. Ap. n. 46.

Niceph. l. 1. c. 7.

Chr. Alex. p. [illegible]

Aug. de Sanct. Ser. [illegible]

ti

Anno ante Dom. 17. [illegible]

Aug. de Sanctis [illegible]

et: *Natalem Sancti Joannis hodie celebramus, quod nulli unquam Sanctorum legimus fuisse concessum. Solius enim Domini, & B. Joannis duae nativitates, in universo mundo celebrantur & coluntur.* Si in notitiam venisset dies natalis Deiparae, utique festivitate aliquâ celebrandus fuisset, quem natalem martyrum honorem habuêre. Jam annum DCCCXIII. labebatur, cùm nulla adhuc in Occidente natalis virginei memoria agitaretur. Extat Moguntinae Synodi eo tempore coactae, de festivitatibus Canon: *Statuit annum celebrari assumptionem Sanctae Mariae, dedicationem Sancti Michaelis, nativitatem Sancti Remigii, Sancti Martini, Sancti Andreae.* De Deiparae nativitate ne verbum quidem. Decipiunt ergo, qui Mariae nativitati octavam Septembris dicatam, quae ipso tempore Ecclesiam oppleret, aptant. Hoc Festum institutum, quod magnâ veneratione ubique locorum agitatur. Carissimo tamen *Thomassino* non assentimur, qui primam festi hujus mentionem in Fulberto Carnotensi quarto circa annum millesimum. Cujus opinionem refellunt laudati Chronici Alex. verba septimo saeculo nondùm adulto conditi. In Oriente prius agitata natalis virginei celebritas, tandem in Occidentem [illegible], [illegible] quod indicasse videtur Fulbertus in primo suo sermone de nativitate beatissimae Mariae Virginis: *Inter omnes Sanctos, memoria beatissimae Virginis eò frequentiùs agitur, quò majorem gratiam apud Dominum invenisse creditur. Unde post alia quaedam ipsius antiquorum solemnia, nunc suae nativitatis devotio fidelium, quam nativitatis sermone superadderet.*

Synod. Mog. c. 36.

Thomassinus de Fest. l. 2. c. 2.

Orat. 1. de nat. B. V.

In Virginis sive non epistolae, sive decretum, nil meminit.

XI. De Virginis nativitate nonnulla fabulae etiam, parum dictum, etiam ad collocatum in Evangelio ipsius genealogiam pervenimus. Prodiit saeculo quarto liber Apocryphus, de quo apud Nyssenum mentio est, cujus ex rivulis traditio plaeraque scriptorum se respersêrunt, Pseudoepistolaeque à Leone Allatio luci donatum, nec non subditus Hieronymo in suâ ad Chromatium & Heliodorum Epistolâ, de nativitate S. Mariae: *Pater ejus Joachim, mater verò Anna dicebatur. Domus paterna ex Galilaeâ, & civitate Nazareth, maternum autem genus ex Bethlehem erat.* [illegible] Angelus, ingenti lumine circumfusus, qui eos ad hunc modum alloquitur: *Missus sum ad vos, ut nunciarem vobis nasciturum filiam, quae Maria vocata, super omnes mulieres erit benedicta.* Pariter sanctitas, quae Virginis in nativitatem miracula pariter leguntur, Baronius horret: *Quis apud se reputans, quae Samsonis, Samuelis, Hieremiae, & Joannis Baptistae natalibus praecesserunt, non uno sermone credat, non tantum illis non caruisse Dei genitricem, sed longè amplioribus ornatam esse miraculis.* [illegible] miraculis fidem detrahemus, quam si nobis Deus impertasset, illa quidem ipsa in sacris codicibus tradidisset. Munerum siquidem Deus liberalissimus [illegible], ad nutum & arbitrium quibus vult ea distribuit. Neque Virgini Prophetiae spiritum donatum esse novimus, quem Philippi filiabus concessum esse scimus. Non omnia in Virgine [illegible] [illegible], quae divinis honoribus Mariam [illegible] [illegible] appetentes, quam eruditae quidem refellit Scriptura [illegible]. [illegible] prodigia promisisset, eam Angelicam ad fontem Baptistaeque parentum legerentur oblivioni non daderet? Quasi vero majore Deiparam honore afficere non deberet, quàm vel Joannem, vel Samsonem? Tot sane miracula non patrata sunt, ut oblivioni memoriae velo in sacris codicibus tegerentur. Apagè nugas. Non malè quidem Fulbertus in primo sermone suo de nativitate Virginis: *Hàc itaque de parentibus in Ecclesiâ recitandum esse videtur ille liber, qui de ortu ejus & verâ scriptus reperiebatur, si non prudenter* [illegible]. Neque miracula aliquâ, sive in conceptione Deiparae, sive in nativitate facta, testis paratissimus est Epiphanius, qui Collyridianos, sanctam mulierum plane in numero referentes, sic refellit: *Si Deus ne Angelus quidem adorare permittit, quantò minus ad Annae filiae tribuit concesserit? Quam illi à Joachimo Deo benigno audivisse? Quam precibus, omnique animi studio, ut conceptum parens utrique promerent? Ita tamen ut non aliam, quàm caeteri mortales, nascendi conditionem habuerit, sed ut illi, è viris sunt, ac matris utero prodierit. Quamvis autem ut Maria infusâ ac traditione illud habeatur, Joachimo ejus Patri divinitùs hoc in deserto nunciatum fuisse, uxor tua concepit, non ita tamen acceptandum est, quasi hoc citra nuptialem consuetudinem ac virilem semen acciderit.* Ex allegato loco intelligimus, Epiphanium neque Angelis interpolasse Mariam, neque originis naturalis labi, quae saeculi verbum necessariò consequuntur. De educatione Virginis suo loco suffecit; de ipsius verò nomine pauca. Baronio multisque placuit à Syriaco מרא nomen deducta, quae dominam significat. Non placet etymon, cùm incongruens nobis videatur, vocem Hebraeam à Syriacâ deduci. Vix enim dubitamus, quin Virgo illustris lectorum, quae Mosi Aaronique soror fuit, nomen gesserit. Ea autem מרים *Miriam* appellabatur. Neque vocabulum compositum esse putamus. Credamus potiùs à themate רום *extulit*, esse deductum: ab eo verbo מרום *Merum unum*, hoc est excellens atque sublime. Neque vanus titulus in sororem Mosis, quae inter suos ut mulierum [illegible] [illegible] & [illegible]. At ea Virgine longè illustrior fuit, ut penè quae ad eò honore [illegible], [illegible] Deiparae [illegible]. Itaque à parentibus Virginis dispensante Deo hoc nomen indictum fuit, ut [illegible], quae inter mulieres benedicta est, dignitate, quasi [illegible].

Epiph. H. 79. n. 5.

Baron. n. 42.

Baron. Ap. n. 44.

Anno ante Dom. 16.

ANNO U. C. 738. OLYMP. 191. PER. JUL. 4698. JUL. 30. AUGUSTI 28. HERODIS 25. & 22. *ante Dom.* 16. *Bid.* 22. *A. Ant.* 5. *Epoch.* 20. *Epoch. Bid.* 7.

COSS. *Domitius Ahenobarbus & P. Corn. Scipio.*

I. IN Chronicum Alex. gravis error irrepsit, quòd unum Consulem in duos dividit: *Domitio*, inquit, & *Ahenobarbo* Coss. Quasi Domitius & Ahenobarbus, diversi hominis nomina forent. Ac alios urbanorum nominis, cùm quid per jocum testandi gratiâ signarent, non Caesare & Bibulo, sed Julio & Caesare adtum scribebant. Lusus erat, verùm nunc serio nobis ut supra, geminum Consulem auctor Chronici fabricavit.

Ex Domitio [illegible] Chronici Alex.

II. Diutiùs Augusti in urbe commoratio [illegible] [illegible]. In delinquentium animadversione cogebatur, quorum penes eorum [illegible], vel à [illegible] [illegible] debebat

Augustus [illegible]

Anno ante Dom. 16.

[illegible] indulgentiâ, ipse legum suarum vices [illegible]. [illegible] de causa in Galliam profectus [illegible]. Fodis [illegible], quæ propter Terentiam Mæcenatis uxorem, Augustum Româ decessisse [illegible], ut eam [illegible], remoti vacare posset. Imposito Tauro urbis & Italiæ gubernatione, unà cum Tiberio in Galliam proficiscitur. Urbe decessisse mense Decembri se verisimile, cùm non prius urbem egressus sit, quàm ab Augusto quinquennales Agrippa suo [illegible] ludos celebrasset. Quo facto, dum iterum in Syriam mittitur Agrippa, contra Sicambros & Usipetes bellum Augustus parat. Romanorum nonnullos in suo territorio deprehensos in crucem egerunt, Lolliumque vicerunt. Ubi rumoribus cognoverant Augustum adducere exercitum, obsidibus datis pacem petiere, &c.

III. In Palæstinâ Herodes [illegible] leges suo edicto perfringebat. De gente Judæorum [illegible] vendi Judæis more erat. Sanxit verò Herodes, ut [illegible] extra regni terminos [illegible], quod non tam ad maleficorum pœnam, quàm ad patriarum [illegible]. [illegible] hoc nomine traducebatur. His constitutis navigat in Italiam, ut & Cæsarem salutaret, & filios suos viseret. Postquàm appulit in Græciam, cùm [illegible] Olympiæ [illegible] tempore, [illegible] ex veteri [illegible] causâ, [illegible] perpetuum [illegible] tempore intercideret. Lentulo Coss. anno Juliano XXVIII. Herodem in Italiam navigasse docetur Calvisius. At Herodem eo labente anno, ædificandi Templi curis [illegible], in Judæâ versatum esse, ex Josepho liquet.

Anno ante Dom. 15.

Anno U. C. 739. Per. Jul. 4699. Jul. 31. Augusti 19. Herodis 26. & 23. ante Dom. 15. Sol. 23. C. Lun. 6. Epact. 5. Epact. Sol. 1.

Coss. *Livius Drusus, Calpurnius Piso.*

I. Licinius, ex Gallo, [illegible] Cæsare libertus, Galliæ Præfectus ab Augusto factus. [illegible] barbaris, cum Romanâ [illegible] conjunctâ, eò malitiæ pervenerat, ut quatuordecim singulis mensibus collationem quandam à Gallis pendi iuberet, quatuordecim menses anni constitueret, Decembrem verò decimum dicens. Quæ ob frandes Licinius in periculum venit. Galli enim Augustum adeuntes, [illegible] querelas, ut partim Licinium excusaret, partim eis indignaretur, quædam dissimularet, verecundiâ affectus, quòd tali usus esset procuratore. Ubi Licinius vidit infensum sibi esse Augustum, in ædes illum suas adducit, multosque thesauros demonstrans: *Hæc, inquit, Domine, data tibi operâ, & Romanis collegi, ne indigenæ tantâ vi pecuniæ instructi deficerent.* Sic quasi rem Gallorum in Augusti gratiam intervertisset, deprehensus evasit.

II. Rhæti inter Noricum & Galliam, ad Alpes Italiæ finitimas, quas Tridentinas nominant, sedes suas habent. Hi vicinos Galliæ populos, etiam ex Italiæ finibus prædas egerant. [illegible] cum [illegible] erat, [illegible], qui nullo sibi essent fœdere juncti, invadebant, & quidquid masculi sexus inter captivos non modò jam editum extaret in mundo, verum etiam in mulierum adhuc utero, per divinationes quasdam deprehensum, interficerent. Ea propter Augustus principiò Drusum contra eos cum exercitu misit. Is Rhætos haud magno certamine fudit, victoriæque causâ prætorios honores adeptus est. Deinde cùm ab Italiâ repulsi Rhæti [illegible] Galliam urgerent, Tiberium quoque ipsis opposuit. Itaque Drusus Tiberiusque [illegible], [illegible] in Rhætiam [illegible], [illegible] barbaris, [illegible]que aggressi, haud difficulter exiguo quidem, multis tamen prœliis dispersis eorum copias deleverunt, reliquos verò in suam potestatem redegerunt. Quia verò populosa erat gens Rhætica, videbanturque bellum denuò tentaturi, maximam ejus & ætate validissimam partem inde abduxerunt, tot relictis, qui & colendæ regioni sufficerent, & ad rebellandum non satis virium haberent. Hanc Tiberii Drusique victoriam carminibus celebravit Horatius:

> *Nam tibi, quo die*
> *Portus Alexandrea supplex,*
> *Et vacuam patefecit aulam,*
> *Fortuna lustro prospera tertio*
> *Belli secundos reddidit exitus,*
> *Laudemque, & optatum peractis*
> *Imperiis decus arrogavit.*

Annum quidem quo Julius Cæsar percussus est, hic indicari perhibent Baronius, Scaliger, aliique eruditi. Hic, inquit vir magnus, plane imperium ordiitur à cæde Cæsaris, anno 2 Juliano. Longe tamen verisimilius est, relatam vel à Tiberio Drusoque de Rhætis victoriam indicari. Argumentoque sunt illa carmina:

> *Ut barbarorum Claudius agmina*
> *Ferrata vasto diruit impetu.*

Neque ab anno Juliano secundo duxere imperii [illegible] Aug. [illegible], aut [illegible] Romanorum. Tria ergo lustra quæ à captâ numerantur Alexandriâ, ejus sequuntur expugnationem, non antecedunt. Anno urbis 724. Augustus Victor ingressus est Alexandriam, à quo tempore, ad Livii Drusi & Calpurnii Pisonis consulatum clade Rhæticâ insignitum, anni quindecim numerantur. Ea porrò victoria laudem & honores præcipuos attulit Druso.

III. Pollionis crudelitas, præclarumque ob eam ipsam casum factum Augusti, non est dandum oblivioni. Habuit homo ille murænas, quæ humanâ carne vesci didicissent, quas alebat in piscinâ. [illegible] servos [illegible] objiciebat. Cùm aliquando Augustum exciperet Vedius Pollio, & calicem crystallinum minister puer [illegible], mortem eum, ne murænis quidem [illegible]. Cùm puer ad Augusti pedes procideret, primum Augustus persuadere Pollioni conatus, ut quid hujusmodi ageret. Quod ubi frustra fuit, age[illegible], inquit, profer omnia pocula, quæ hujus generis habes, ut iis utamur. Allata verò omnia frangi jussit. Quo facto, Pollio vel invitus quievit. Currente anno, mors terrarum orbem à monstro hominis liberavit. In testamento magnam hæreditatis partem legavit Augusto, quo eo quod in urbe Vedii Pollionis erat [illegible] monumentum, ædes ejus funditus evertit, porticumque illic circumductâ, non Pollionis, sed Liviæ nomen inscripsit. Pollionis meminit Tertullianus: *Immergo apud scalpellum atrocitas in quo Vedius Pollio servos muræniis [illegible] objectabat.*

ANNO ANTE Do. 15.

adeo . . . de piscibus placens ferae egere, atque statim eoquendo, ut in visceribus earum aliquid de ferventium saxorum corporibus & ipse gustaret. Misit Augustus colonos in Galliam Hispaniamque deduxit: Cyzicenis libertatem restituit: Paphiis terrae motu afflictis, pecunias largitus est, ac permisit, ut ex Senatusconsulto urbem Augustam nominarent.

Herodes liberos recipit domi.

IV. Alexander Aristobulusque, Herodis liberi, in Judaeam reversi, egregia corporis specie, multisque ornamentis conspicui, populi sibi benevolentiam conciliabant. In eo, quo par erat, honore pater eos habuit, & quod jam essent adulti, uxores eis comparavit. Aristobulo filiam Salomes Berenicem, Alexandro Glaphyram, Archelai Cappadociae Regis natam. Quae omnia moverunt invidiam Salome Herodis sorori, nec non illis, qui Mariamnem Alexandri Aristobulique matrem calumniis oppresserant. Iniqui enim coeperunt spargere in vulgus, Alexandro Aristobuloque minime jucundam esse patris sui consuetudinem, quasi aversantibus materna sanguine polluitum. Intereà ubi audivit Herodes, Agrippam ex Italia in Asiam rediisse, eò profectus invenit, ut eum digneretur ad amicitiam & hospitem. Quo impetrato, nihil praetermisit, quod illi voluptatem afferre posse crederet. In urbem quoque Hierosolymitanam hospitem perduxit suum, occurrentibus popularibus omnibus, & acclamantibus. Agrippa autem, Deo hecatombe immolata, populo epulum praebuit, ac hyeme appetente in Ioniam navigavit.

Joseph. l. 16. c. 2.

III. Herodes exacta demum hyeme, ad Agrippam vere novo properavit. Lesbum igitur petiit, ratus se de eum inventurum; sed adverso vento repulsus, dies aliquot Chii commoratur, Mitiori vento, apud Sinopen Ponticam offendit Agrippam. Confectis Ponticis negotiis, terrestri itinere ambo pervenerunt Ephesum. Inde rursus Samum trajecerunt navibus. In eo itinere multa Herodi gratificatus est Agrippa, quem tantum Rex liberalitate comitabatur. Intercedebat Agrippa, quod Scamandro super eundem iactu, Jones eam [illegible] & [illegible] ferro vitae discrimen adierat, ubi tamen praedicanti Ilienses ad opem tulerant. Idcircò argenti millibus centum eos multaverat, multam tamen impetravit Herodes. Postquàm in Ioniam ventum, praesto magna fuit Judaeorum multitudo, de indignitatibus multis querelam instituentium. Quippe dicatam Deo pecuniam surripuerant, ac festis diebus, ad lites & negotia profana, in Religionis contumeliam, Judaeos pertraxerunt. Intellecta injuria, causam Judaeorum egerunt Nicolao Damasceno, Agrippa eorum privilegia confirmavit. Tum Herodes *assurgens*, gratias illi egit, Judaeorum nomine. Deinde post multos complexus, digressi sunt Lesbo. Rex porro post dictum Caesaream appulit, & inde Hierosolyma petiit. Ibi advocata in concionem multitudine, de impetratis Judaeis per Asiam degentibus immunitatibus populum monuit, & ut eum majori impleret gaudio, quartam se tributorum partem remittere professus est. Qua munificentia demum Hierosolymitanis, omnem Regi tandem praestat fuit.

Herodes Agrippam liberalibus, munere, ac supra Ponto, comparare.

Joseph. l. 16. c. 3.

ANNO ANTE Do. 14.

ANNO U. C. 740. PER. JUL. 4700. JUL. 32. AUGUSTI 30. HERODIS 27. & 24. *ante Dom.* 14. *Sol.* 24. *E. Lun.* 7. *Epact.* 12. *Epact. Sol.* 2.

COSS. *Marcus Licinius Crassus, Cn. Cornelius Lentulus.*

Aedificia Romae incendio consumpta.

I. Urbi cladis non minimum ignis attulit. Pauli porticus incendio absumpta est, flammaque ab ea ad Vestae usque grassata. At quia summae Vestalium Sacerdos caeca erat, sacra à reliquis Vestalibus in palatium deportata, in domo flaminis Dialis deposita sunt. Haec postea porticus, verbo quidem ab Aemilio, qui ortum ab ejus conditore ducebat, reverà ab Augusto, Aemiliique amicis refecta est.

Dio l. 54.

Bellum in Bosphoro Cimmerio.

II. Victoriae bene multae annum laetum fuit. Quippe Pannonii rebellantes, denuò jugum accipere Romanum, tenentur: Liguris etiam cernens, qui Alpes maritimas liberi hactenus coluerant, in servitutem esse querentur. Res quoque in Bosphoro Cimmerio ad defectionem spectantes, pacem induxerunt. Scribonius quidam, Mithridatis se nepotem esse perhibens, Dynamin Pharnacis filiam, cui Asander maritus regnum moriendo reliquerat, matrimonio sibi copularat, Bosphorumque occuparat. Qua re audita Agrippa, Polemonem Ponti regem misit ad bellum inferendum Scribonio. At Scribonium Polemo non invenit superstitem, jam à Bosphoranis, qui fraudem ejus noverant, interfectum. Barbaros sibi resistentes Polemo vicit quidem, at non subegit. Ubi verò audiverunt Agrippam cum exercitu Sinopen jam pervenisse, armis demum positis Polemoni traditi sunt, qui probante Augusto, Dynamin duxit uxorem. Ob haec supplicatio Agrippae nomine fuit. Is tamen decretum sibi triumphum, solita animi modestia ducere noluit.

Dio l. 54.

ANNO ANTE Do. 13.

ANNO U. C. 741. PER. JUL. 4701. JUL. 33. AUGUSTI 31. HERODIS 28. & 25. *ante Dom.* 13. *Sol.* 25. E D. *Lun.* 8. *Epact.* 23. *Epact. Sol.* 3 4.

COSS. *Tiberius Claudius Nero, P. Quintilius Varus.*

Augusti in urbem reditus, honores ei decreti.

I. Augustus, Gallicis Germanicisque rebus confectis, Druso in Germania relicto Romam reversus est. Adventum ejus ut debitum est, Senatus solemni statuit aram pro reditu Augusti consecrare, illisque, qui Augusto intra pomerium versanti supplices fierent, promisit impunitatem. Noctu in urbem Augustus, neque passus eousque ire sibi populum, noctu urbem intravit. Postridie quam reversus est, in palatio populum salutavit, & in Capitolium ascendens, laurum fascibus detractam, ad Jovis genua apposuit; eodemque die balnea, & tonsorem populo gratis praebuit. Deinde convocato Senatu, ipse raucedine laborans, nihil locutus, librum quaestori recitandum dedit. Eò recensebantur res ab ipso gestae, atque militum stipendia praescribebantur. Erant autem definiti annis praetorianis cohortibus duodecim, aliis sedecim. Post haec theatrum Marcelli Augustus dedicavit, ludisque ejus rei gratia factis, Trojam inter alios pueros patricios Caius lusit. Feras Africanae D C. occisae.

Dio l. 54. 18.

De Senatoribus ab Augusto constitutis.

II. Inter Senatorios census erat definitus quadringenta sestertia, quae multis bellis amplius patricii facultatibus amiserant, progressu tamen temporis, locupletioribus factis hominibus, census usque ad decies sestertium auctus erat. Itaque inveniri poterat nemo qui sponte sua Senator esse vellet. Sed sufficit etiam filii senatorum-

tulque

Anno ante Do. 13.

usque Senatorum; qui in eorum numero adscripti, dignitatem suam optarent. Augustus ergo [illegible], & iis [illegible] qui annum trigesimum quintum excessissent, nullâ [illegible], [illegible] & censum Senatorum haberent, neque corpore essent manco, Senatores fieri coegit. Ipse quidem corporis [illegible] inspexit, de fortunis autem [illegible], [illegible] ut profiterentur, [illegible]; [illegible] & vitae privatae [illegible].

Dio l. 54. [illegible]

III. Mortuo Lepido, Pontificis Maximi dignitatem Augustus tum suscepit. Decreto Senatus [illegible], Augustus [illegible] Eusebius in Chronico: *Augustus à Senatu Pontifex Max. appellatur.* Sed longissimè errat. Neque enim à Senatu, vel populo Pontifices Maximi creabantur, sed à Sacerdotum collegio, uti à Dionysio Halicarnassæo monemur: *Hos igitur Sacerdotes, si quis* [illegible] *ab iis* [illegible]. *Defuncto autem aliquo eorum, in ejus locum sufficitur alius, non à populo delectus, sed ab ipsis Sacerdotibus* [illegible] *fuerit. Qui autem* [illegible] *probatus fuerit,* [illegible] *Sacerdotium accipit, si* [illegible] *contigerint.* Res maximi momenti erant penes Pontificem Max. à [illegible], nomen habentem. Cognoscebat de causis omnibus ad sacra pertinentibus. De sacris quæ non sunt scripta, aut moribus recepta, leges ferebat, & arbitratu suo [illegible] eligebat, quæ [illegible]. Omnes Magistratus, quorum cura Deorum cultus [illegible] erat, & [illegible] Sacerdotes examinabat. Cavebat etiam ne quid eorum famuli, quorum operâ in sacris utebantur, contra sacrarum leges admitterent. Privatis [illegible], qui [illegible] erant peregrini, mysteria interpretabatur; & si quos animadverteret, mandatis non obtemperare suis, pro cujusque delicti magnitudine [illegible]. Ipse nulli judicio, nulli mulctæ [illegible], neque Senatui, neque populo [illegible], [illegible] rationem reddebat. Legatur & Plutarchus in vitâ Numæ. Igitur à Sacerdotum collegio Augustus Pontifex Max. creatus est. Volebat quidem Senatus aliquid honoris huic dignitati adjungere, sed illud ab Augusto repudiatum fuit: *Cùm Lepido mortuo, Augustus, Summus Pontif. esset creatus, ac propterea decernere ipsi quædam Senatus vellet, professus nihil se admissurum, cùm* [illegible], *surgens à Senatu abiit.* Neque domum publicam [illegible], sed cùm omninò [illegible] Pontificis Maximi habitationem oporteret, partem suarum ædium publicam esse voluit. Pridie nonas Martias Pontificalem honorem ingressum fuisse docet Calendarium Rom. Postquam verò Pontificatum maximum, quem nunquàm vivo Lepido auferre sustinuerat, eo mortuo demùm suscepit, quidquid fatidicorum librorum Græci Latinique generis, nullis vel parùm idoneis auctoribus vulgò ferebatur, supra duo millia contracta undique cremavit. Ac solos retinuit Sibyllinos: *Hos quoque delectu habito; condiditque duobus forulis auratis, sub Palatini Apollinis basi.*

[illegible]

[illegible]

Suet. Aug. [illegible]

IV. Ut sors postulerat, [illegible], [illegible] Herodis [illegible], in domo [illegible]. Quippè [illegible] à Pherorâ & Salome magnam [illegible] à filiis Mariamnes, Alexandro & Aristobulo, gnibus [illegible] non [illegible] litteras qui [illegible], valdè [illegible] est. Dùm [illegible] Antipatrum, qui [illegible] erat, [illegible] Alexandro Aristobuloque [illegible], atque ad honorem eveheret; [illegible] Mariamnes [illegible] redderentur. Antipatrum ex Doride susceptum Hierosolymis expulerat, [illegible], [illegible]. At [illegible] Alexandro Aristobuloque, [illegible] Antipatrum [illegible], ut [illegible] regni adolescentibus. Nam & lachrymæ sæpè iis [illegible], [illegible] & matrem interdùm [illegible], patremque ut parum æquum [illegible]; quæ [illegible] ab Antipatro [illegible]. Rex hæc ægrè ferens majoribus semper honoribus augebat Antipatrum. Cujus precibus postremò victus matrem ejus in regiam induxit & cum navigaret ad salutandum Agrippam post decennalem administrationem, Asiâ decedentem, solum ex filiis Antipatrum secum duxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, privatim hunc diligenter commendabat.

Joseph. [illegible]

Anno U. C. 742. Olymp. 192. Per. Jul. 4702. Jul. 34. Augusti 32. Herodis 29. & 26. ante Dom. 12. [illegible] 16. C. [illegible] 9. [illegible] 4. [illegible] 5.

Anno ante Do. 12.

Coss. *Valerius Messala, P. Sulpicius Quirinus.*

I. ANno superiori, post decennale imperium, [illegible] Agrippa [illegible] potestate in quinquennium prorogatâ, [illegible] ab Augusto fuerat. [illegible] principio [illegible] quo [illegible] Messala & Sulpicius Quirinus Consules egebant, in Pannoniam ubi jam bellum [illegible], cum majore imperio quàm ullus extra Italiam haberet, missus est. Agrippæ adventu [illegible] Pannonii à [illegible]. Ubi in Campaniam reversus est, morbo correptus mortem obiit, mense Martio, dùm *Quinquatria* celebrabantur. Incipiebant hæc festa XIII. Martii, & quinque diesque [illegible] continuabantur. Quorum uni, Agrippæ mors [illegible], [illegible] fuerit, ignoratur. Augustus [illegible] Quinquatribus [illegible] nomine [illegible]. Is [illegible] de morbo Agrippæ [illegible], [illegible] eum [illegible]; corpus ejus in urbem advexit, in foro propositum funebri laudatione decoravit, [illegible]. Agrippæ [illegible] Augusto [illegible], [illegible] Romanos [illegible] omnes [illegible]. Etenim in tanto viro [illegible] cum bellicâ virtute [illegible]. Agrippæ [illegible] Tiberio [illegible]: *Mors Agrippæ, qui novitatem suam multis rebus, nobilitaverat, admovit* [illegible] *Neronem Cæsari. Quippè filia ejus Julia, quæ fuerat Agrippæ nupta, Neroni nupsit.* [illegible] Agrippæ [illegible] & [illegible] à se [illegible] legavit, ut [illegible], [illegible] quidem Augusto [illegible]. Augustus non hæc modò populo dedit, sed [illegible] quasi Agrippa [illegible], distribuit. Desiderium Agrippæ diù [illegible] Cæsarem [illegible], & filium, qui eo mortuo, natus est, Agrippam nominavit. Contrà [illegible]

Velleij. l. 2.

Dio l. 54. [illegible]

[illegible]

Anno ante Dom. 12.

Suet. in Oct. c. 31. [illegible] Dio l. 54. [illegible]

Tiberius, Juliam desponsat [illegible]

error evelli debet. Romanorum Pontifex [illegible] [illegible] Quare [illegible] Ita evenere. Id veluti, verba sunt D[illegible], quod [illegible] Principis Maximi [illegible] intercideret.

II. Agrippâ defuncto, alio adjutore imperii Augusto opus erat. Hac de causâ, T[illegible] ad id muneris [illegible] assumpsit, quòd Cajus & Lucius pueri adhuc aetatem agerent. Agrippinam M. Agrippae genitam, [illegible] Attici equitis Rom. ad quem sunt Ciceronis Epistolae, uxorem habebat. Drusum ex eâ filium susceperat. Verùm benè convenientem, cursùmque gravidam dimittere, ac Juliam Augusti filiam confestim cogitur est ducere, non sine magno angore animi, cùm & Agrippinae [illegible], & Juliae mores [illegible]baret, ut quam sensisset sui quoque sub priore marito appetentem, quod [illegible] [illegible] existimabatur. Sed Agrippinam & abegisse post [illegible] dolet. [illegible] oculis prosecutus est, ut custoditum sit, ne unquàm in conspectum ejus posthàc veniret.

Suet. Tiber. c. 7.

Bellum in Germaniâ.

III. Celebratis sponsalibus Augustus contra Pannonios Tiberium misit. Illi[illegible] Agrippa [illegible] [illegible] defuncto, ad bellum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] regiones [illegible] vendidit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quem ut duceret, Augustus non permisit, ejus loco triumphalibus eum honoribus ornans. [illegible] fuit & Druso gloria. Gallorum primoribus [illegible] ejus [illegible], quod ad aram Augusti [illegible], [illegible] motum [illegible]. Indè Germaniae [illegible], in Sicambrorum terram ingressus, magnam agri partem vastavit [illegible] Rhenum in Oceanum [illegible], Frisios [illegible], ac appetente hyeme Romam reversus, Praetor urbanus creatus est.

Dio l. 54. p. [illegible]

in suam potestatem redegit, [illegible] [illegible]. Ob res gestas iidem ei, qui Druso honores decreti sunt. Ac exinde Dalmatia, ut quae arma semper & per se, & ob propinquitatem Pannoniorum [illegible], Augusto [illegible] commendata est. Decreta Tiberio ovatio haec in annum urbis 745 dilata est.

Anno ante Dom. 11.

Dio l. 54. p. [illegible]

Dio l. 54. p.

Bellum Thracicum.

III. Supervenerò deprehensum est, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] imponere, quod & [illegible] [illegible]. Q[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] re, quos contra bellum gerere jussus L. Piso, qui tum Pamphyliae praeerat. [illegible] [illegible] primùm dimicavit, sed recuperatâ victoriâ, Bessorum & eorum qui secum defectionem [illegible], agros vastavit. At [illegible] rebellionem [illegible] [illegible], demùm in servitutem conjecit. Quarum causâ supplicatio & honores Pisoni triumphales decreti.

Dio l. 54.

Augustalia.

IV. Anno U. C. 735. Augustus Romam redierat compositis seditionibus quae se absente motae fuerant. Ex multis in honorem ejus decretis nil acceperat, nisi quòd fortunae reduci aram consecrarunt, diemque sui reditus inter ferias referri, & Augustalia dici, passus fuerat. Anno autem praesente Augustalia tunc primùm ex senatusconsulto acta sunt. Quarto idus Octobris celebrabantur, ut tenemus ex Romanorum Calendario. De rebus Judaeorum [illegible] [illegible].

Dio l. 54. p. [illegible]

Dio l. 54. p. [illegible]

Herodes [illegible] [illegible] [illegible]

V. Antipater ad spem regni successionis, [illegible] [illegible] Herodem in Alexandrum Aristobulumque ad iram provocabat; ad quam illum adeò pertraxit, ut inimicus esset adolescentibus. Verùm tamen Rex, ne quid praecipiti in furorem ingenio temerè ageret, Romam unà cum filiis navigare decrevit, illosque ante apud Caesarem accusare. Non invenit in urbe Caesarem, sed ad Aquileiam usque profectus est. Ubi venit in colloquium, adductos coram Caesare filios, accusavit insolentiae [illegible] veneficii, ut per [illegible] [illegible], paterni regni potirentur. Rogavit [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ipse cogatur in perpetuo [illegible] [illegible]. [illegible] & [illegible], Caesar [illegible] quidem ad credendum calumniae facilis, magis tamen flexus est, quòd intuitu in Herodem oculis, ipsum quoque permotum animadverterent. Quamobrem accusatione absolutâ, provenitque in ipso flore aetatis periclitantium miseratio ad ferendam opem omnium concurrebat animos. Igitur Herodem rogavit Caesar, ut suspectos deponeret, ac reconciliarentur sibi. Sequentibus deinde diebus, Herodes trecentum talenta donavit Augusto [illegible] [illegible], & congiarium dividenti populo. Caesar [illegible] Herodi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cypro, & reliquum proventuum cum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] liberam potestatem eligendi successorem quemcunque è filiis, [illegible] [illegible] [illegible] in Judaea. His peractis Herodes [illegible] [illegible] [illegible]. Cùm appulisset Eleusam Ciliciae oppidum, quod nunc [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Archelaum Cappadociae Regem, qui exceptum Herodis perhumaniter, multum gavisus est ob reconci-

Anno ante Dom. 11.

Anno U. C. 743. Per. Jul. 4703. Jul. 35. Augusti 33. Herodis 30. & 27. ante Dom. 11. Sol. 27. Lun. 10. Epact. 13. Epact. Sol. 6.

Coss. Q. Aelius Tubero, Paulus Fabius Maximus.

Drusus iterum in Germaniam.

I. Ineunte vere rursus ad bellum profectus Drusus, Rhenum transiit. Usipetes subjugavit. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], hyemem propinquitate, ac praeterea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], haud procul abfuit, quin toto cum exercitu periret. A quo tamen periculo sed aliud liberavit, quàm barbarum temeritas, qui cùm omnes uno impetu Romanos [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] servato, non aggressi, victi indè, ferociâ sibi fractâ discessêre. Drusus illis contemptis, castellum contra eos ad Luppiae & Elisonis fluminum confluentes, aliudque in Chattis ad ipsum Rhenum extruxit. Ob haec honores ei triumphales, ut equo in urbem veheretur, ac peractâ praeturâ, ut imperium proconsulare haberet, decretum est.

Dio l. 54. p. [illegible]

Bellum Dalmaticum.

II. Tiberio quoque sua gloria fuit. Etenim Dalmatas rebellantes, ac deinde Pannonios, qui per ejus absentiam res novas moliti fuerant,

litatem

Anno ante Do. 10.

[illegible] manu, advocatâ in Templum concione, quid in peregrinatione egisset, exposuit, suosque post se regnaturos primum Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum professus est.

Joseph. l. 16. c. 8.

Anno U.C. 744. Per. Jul. 4704. Jul. 36. Augusti 34. Herodis 31. & 2 ante Dom. 10. Sol. 18. L. Lun. 11. Epact. 26. Epact. Sol. 7.

Coss. Julius Antonius, Q. Fabius Max. Africanus.

I. Ipsis Kalendis Januariis, pecuniam quæ à Senatu, Populoque [illegible] conferebatur, Romani Augusto porrexerunt. Atque ipse tantumdem, aut plus etiam addens, Senatoribus non modo, sed aliis quoque reddidit. Argentum ad statuas ipsi ponendas suppeditatum à Senatu, Populoque, [illegible] Paci, Concordiæque imagines, impensum est. Cùm videret non semper frequentes in Senatu [illegible] etiam à paucioribus quàm quadringentis Senatoribus [illegible]

Nuptiæ Tiberii [illegible] Juliæ.

II. [illegible] Juliam [illegible]

Sueton. Tib. [illegible]

Mors Octaviæ.

III. Octavia soror Augusti, vitam morte [illegible] distinguerentur. De nobilissimâ muliere Suetonius. Augustus matrem *amisit in primo Consulatu* [illegible] Julium [illegible] Octaviæ generis; videlicet Julius Antonius, qui [illegible] Æmiliæ [illegible], Domitius Ænobarbus, qui Antoniam majorem, & Drusus, qui Antoniam, castitate & formâ celebrem, in matrimonium [illegible] Octaviæ honorem [illegible] Augustus.

IV. [illegible] partim subegit, quibus peractis, frater cum Augusto Romam redierunt.

V. Claudius Drusi filius hoc anno in lucem editus est: *Claudius natus est Julio Antonio & Fabio Africano Coss. Kalendis Augusti, eo ipso die quo primum ara ibi Augusto dedicata est. Appellatusque Tiberius Claudius Drusus.* Quibus ex verbis, insignis nobis nascitur certamen, & anni, & diei, quo ara Lugdunensis dedicata est. Turbat tamen hanc Chronologiam Dion: Drusus, inquit, *Gallorum primoribus, sub prætextu ejus festi, quod hodie etiam Lugduni, ad aram Augusti celebratur, evocatis, motum sublatorum præoccupavit.* Quæ nobilis historicus in annum urbis 742. confert. Etenim Galliæ procerum conventum [illegible] Drusi in Usipetarum regionem, atque Sicambrorum imperium, quæ in Valerii Messalæ, & Sulpicii Quirini Consulatum incidit. *Frisios subegit*, verba sunt Dionis, *ac per Cauchorum fines profectus, in periculo fuit, navibus propter defluxum maris, in sicco destitutis, tamen Frisiorum operâ sospitato exercitu, inde digressus, jam enim hyems appetebat, Romam pervenit, ubique Prætor urbanus creatur Tiberio & Fabio Coss.* Præterea [illegible] non eodem anno, & aræ dedicationem, & Octaviæ mortem, assignandam esse. Hujus enim [illegible] *ad* [illegible] C. Julio [illegible] [illegible] Lugdunensium [illegible] [illegible] *sanctus. Eo autem qui maxime displicuissent, spongiâ sua spongia linguâve delere jussos, nisi ferulis objurgari, aut flumine proximo mergi maluissent.* Hinc certantium pueris carmen.

Aut Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.

Neque tamen assentimur Scaligero, qui Lugdunenses [illegible] le, fretus, ut putat, auctoritate Dionis, qui tamen viro magno disertè adversatur. Verba jam exscripsimus. Neque enim anno imperii sui primo Caligula hosce ludos edidit, Dionis verba hæc *Ludos Lugduni celebravit*, ad annum Urbis 792. pertinent. Pentaëteridas fuisse Lugdunenses [illegible] *Pentaëterica*, inquit, *fuisse probabile est, id est quarto quoque anno absoluto, quinto rediisse.* Nos verò annuos potius quàm Pentaëtericos esse arbitramur. Etenim Lugdunensium ludorum a Caligula editorum celebratio, pertinet ad annum Julianum 84. sive Urbis 792. ut disertè legitur apud Dionem, etsi Pagius annum ei sequentem assignet. [illegible] hoc institutum fuit anno Juliano 35. Urbis 743. eorum celebrandorum tempus in Julianum 83. urbis 791. incidisset. Atqui anno sequenti editi sunt. Præterea quæ certaminum celebrationes certo annorum intervallo separantur, carent historicorum in monumentis; uti constat ex Olympiadibus, Isthmiisque Actiacis. Jam verò antiquorum nullus tradidit Ludos Lugdunenses Pentaëtericos extitisse. Quibus accedit, vix in dubio poni posse, hujus solemnitatis mentionem in Lugdunensium ad Asiæ Christianos Epistolâ agentium factam. [illegible] *frequentiâ celebratur.* Quibus potius annuos, quàm quinquennales conventus pingentur, [illegible] Epistola.

Drusi Lugd. [illegible]

Dio l. 54. p. [illegible]

Ara Lugd. [illegible]

Dodwell. [illegible] Cyprian. [illegible]

Euseb. H. [illegible]

Dedicatur Ludi Lugdunenses.

Nat. Claudii.

VI. Per idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, anno regni Herodiani octavo supra vigesimum, Olympiade centesimâ nonagesimâ secundâ.

C[illegible] dedicatur.

Anno ante Do. 10.

[illegible]. In ejus dedicatione magna celebritas fuit. Erant enim hinc ad certamen musici, athletæ, gymnicorum ludorum, gladiatorum & ferarum o[illegible]. [illegible] Livia, [illegible] pretiosa ex Judæâ. Omnibus expensis computatis, sumptus ad quingenta talenta accedebat. Consecratum est [illegible] Cæsari, [illegible] per singula quinquennia. Cæsareæ dedicatio hæc in Augusti quinquennalia, aut Decennalia non incidit. Anno urbis 745. Cæsaream dedicatam fuisse statuunt Calvisius atque Capellus. Ut autem opinionem Calvisius stabiliat suam, contendit criterium temporis non accuratè satis à Josepho fuisse designatum. Dein autem (verba sunt Calvisii) Cæsaream dedicatam Olymp. 92. [illegible] ad 93. pertinent. Atqui annus Herodis 28. cum Olympiade CXCIII. coquari nequit. Nec satis æquum videtur, hîc Josephum erroris postulare, cùm & rem notissimam scripto mandarit, & suum tempus dedicatæ Cæsareæ ab oblivione vindicarit. Post hanc celebritatem, oppidum exstruere cœpit in campo Capharsaba, quod à patre suo, Antipatrida nominavit. Deindè castellum, matris suæ nomine referens, supra Hierichuntem condidit, cui Cyprum vocabulum imposuit, [illegible] egregiè, & instructo [illegible]. Fratris etiam [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible], pro[illegible] urbis [illegible].

Joseph. l. 16. c. 9.

Anno ante Do. 9.

ANNO U.C. 745. PER. JUL. 4705. JUL. 37. AUGUSTI 35 HERODIS 32. & 29. ante Dom. 9. Sol. 1. G F. Lun. 12. Epact. 7 Epact. Sol. 1. 2.

Coss. Nero Claudius Drusus, Quintus Crispinus.

I. DRusus ad imperii Rom. gloriam natus in Cattorum fines ingressus oborta quæque non sine labore domans, ad Suevos usque pervenit. Indè in Cheruscos conversus inter Visurgem transgressus, omnia populatus, ad Albim usque penetrat. Ferunt mulierem humanâ formâ ampliorem ei obviam factam sermone Latino dixisse: Druse, quò tandem audium cupiditatis tuæ nusquam sistetur, contendis? Non tibi fatis concessum, hæc omnia videre, quin tu abi. Jam enim & operum tuorum, & vitæ terminus adest. Trophæis igitur ad Albim constitutis recessit, & in itinere, prius quàm ad Rhenum perveniret, decessit. Quo fato ad plures abierit, ex Livianæ Epitomatore discimus. Drusus ex fracto crure, equo super eum ejus collapso, XXX. die quàm id acciderat, mortuus est. Ad famam [illegible] Drusi, Augustus qui non ita procul ab illo aberat, quippe Ticini agebat, celeriter Tiberium misit. Atque inanimem adhuc trahentem, fratrem suum reperit. Drusus fato [illegible] suo, quàm [illegible] officio propter, legiones tamen cum insignibus suis, fratri obviàm procedere jussit, ut Imperator salutaretur. Præcepit etiam dextrâ in parte prætorium erigi. Eodemque tempore, & fraternæ majestati cessit, & vitâ excessit. Supremum diem morbo obiit in æstivis castris, quæ ex eo scelerata sunt appellata. Tiberius defuncti corpus, pedibus toto itinere prægrediens, Romam usque pervexit. Corpus per municipiorum coloniarumque

Mors Drusi.

Dio l. 55. 548.

Flor. Epito. l. 140.

Dio. Suet. [illegible] c. 7. [illegible]

primores, suscipientibus obviis scribarum decuriis, in urbem devectum. Cadaveri palam proposito duplex Drusi laudatio, una à Tiberio in ipso foro, altera in circo Flaminio ab Augusto habita est. Cur autem Augustus, non in foro, sed ad urbem Drusum laudarit, ratio hæc est. Præcipua cura erat urbem ingredientibus post victoriam [illegible] Jovi Capitolino, [illegible], gratias in ipsorum [illegible] agere, quod Augustus [illegible] [illegible]. Drusi funus ab equitibus, Senatorumque filiis, in Campum Martium elatum, ibi crematum est, reliquiæ in Augusti sepulchrum conditæ sunt, Germanicique cognomen ei, filiisque datum, honoresque statuarum arcumque triumphalem decreti. Exercitus honorarium ei tumulum excitavit, circa quem stato die quotannis miles decurreret, Galliarumque civitates publicè supplicarent. Cenotaphium erat, non Moguntiaci, ut vulgò credunt, sed inter Lupiam, & Rhenum tumulo adjunctâ & ara [illegible]. In Druso virtutes animi cum corporis præstantiâ certabant: Adolescens (verba sunt Vellei) tot tantarumque [illegible] quot & quantæ natura [illegible], vel industria [illegible] [illegible] ingenium utrum bellicis magis operibus, an civilibus suffecerit artibus, in incerto est. Morum certè dulcedo, ac suavitas, & adversus amicos [illegible] par sui æstimatio, inimitabilis fuisse dicitur. [illegible] pulchritudo corporis proxima fraternæ fuit. Sed illum magnâ ex parte domitorem Germaniæ, plurimo ejus gentis variis in locis profuso sanguine, fatorum iniquitas Consulem, agentem annum tricesimum rapuit.

Dio l. 55. 548.

Sueton. Claud. c. 1

Velley l. 2.

II. Dum Drusus Germaniam populabatur, Tiberius, cui triumphus ob compressam Dalmatarum Pannoniorumque rebellionem, anno urbis 745. decretus fuerat, ovans, currente anno, Romam ingressus est: ovatio quidem triumphus est, sed minor, equo agebatur, non curru. Neque tamen in eâ, sed ovis, undè & nomen duxit, [illegible] solita. Myrteâ quoque coronâ, [illegible], non laurea, triumphantes caput [illegible]. Epulum [illegible] Populus in Capitolio [illegible], partim in aliis locis [illegible], feminæque [illegible], & Julia [illegible] [illegible]. [illegible] Druso [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] fecit. Livia solatii causâ, statuis donata est, & in matrum, quæ ter peperissent, numerum relata.

Tiberius ovans.

Dio l. 55. 548.

III. Hactenus Senatus certis statisque diebus non agebatur, ideòque Patrum multi abesse [illegible] sæpius. Igitur Augustus, singulis mensibus, dies certos habendi Senatus constituit, ad quos necessariò omnes ii, quos leges in Senatum venire jubent, adesse tenerentur. Eorum mulctam, qui absque justâ causâ in Senatu desiderarentur, auxerat, & quia ob [illegible] reorum, pœnam effugerent, jussit, ut si plures [illegible] [illegible], [illegible] in quorum foret nomine, [illegible]. Omnium Senatorum nomina in album conscripta, publicè edidit. Quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quidem ii caperehant, & quod [illegible], id ponte [illegible], non [illegible] Senatusconsultum dicebatur, sed autoritas Senatus dicebatur. Hæc omnia antequàm sanciret Augustus, in tabulâ perscripta proposuit, & Senatoribus [illegible] [illegible] [illegible] fe-

Certum tempus [illegible] [illegible] Augustus.

Dio l. 55. 550.

Anno ante Dom. 9.

rit, ut legeretur; ac si quid displiceret, aut minus aliquid [illegible], id ut exponerent.

Herodes violat Davidis sepulcrum.

IV. Herodes, qui multum pecuniarum domi forisque profuderat, cum audivisset Hyrcanum, recluso Davidis sepulchro, tria talentorum argenti millia extulisse, superesseque multò plura, quæ possent quantumvis magnis sumptibus sufficere, noctu aperiens ingreditur sepulchrum, [illegible] [illegible] [illegible]. Nullas tamen pecunias, sed ornamenta aureorum [illegible] magnam vidè sustulit. Hic incitatus ad diligentius scrutandum, processit interius usque ad conditoria Davidis & Salomonis, ubi duos satellites amisit. Quo casu conterritus, & ad expiandum se, in aditu sepulchri monumentum è candido marmore condidit. Cæterùm Herodis domus post violatum sepulchrum labi cœpit in deterius. Dissidium erat in aula, bello civili simile, & inter mutuas concertationes calumniæ. [illegible] [illegible] Antipater contra fratres artificiosa machinatio, qui per alios involvens illos falsis criminationibus, ipse patrocinium eorum, sæpè simulabat, ut subdolâ benevolentiâ, facilius juvenes eâm posset opprimere. Quin etiam Salome infensa Mariamnes filiæ, ac filiam quam ex nuptam Aristobulo, sinebat sua cautione uxori, pelliceret ad prodenda secreta conjugum colloquia, etsi quid offensiunculorum incideret, exacerbans multis suspicionibus; quo factum, ut secreta eorum explicarentur omnia, & pariter quoque protenus exosum redderet. Illa narrabat, quoties Alexander & Aristobulus soli essent, eos crebram Mariamnes agitare mentionem, minitarique si Principatus illis contingeret, reliquorum regis uxorum filios, Scribas se facturos in oppidis. Quæ cum Herodi renunciasset Salome, ille [illegible] [illegible] [illegible], & eorum responsione placatus, aliquamdiu quievit. Sed malum mox recrudùit. Quippè Pheroras, frater Herodis, conveniens Alexandrum mox se à Salome audivisse, Herodem Glaphyræ Alexandri uxoris amore esse captum. Quam ferre injuriam cùm Alexander non posset, adiens patrem cum lachrymis ei Pheroræ sermonem aperit. Pheroras contendebat ad rumoris primum à Salome ortum. Hoc constanter negabat Salome, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Jurgiorum Rex pertæsus, fratrem, sororem atque [illegible].

Anno ante Dom. 8.

ANNO U. C. 746. OLYMP. 193. PER. JUL. 4706. JUL. 38. AUGUSTI 36. HERODIS 33. & 30. ante Dom. 8. Ind. 2. E. Lun. 13. Epact. 18. Epact. Ind. 3.

COSS. C. Asinius Gallus, M. Censorinus.

I. AUgustus qui proximo Drusi mortem, anno præterito in urbem intrare noluerat, præsente eum ingressus, laureum, in Jovis Feretrii Templum præter consuetudinem intulit. Calpurnium Magistratum, quod largitionibus sibi dignitatem peperisse, totam tamen eam dissimulavit; quia neque [illegible] quemquam, neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuerat. Sed ante comitia, pecuniam pignori loco [illegible], quæ nomen aliquod petenti [illegible], prius exegit, quidem ille, qui largitionem fecisset, admitteret. Quod verò contra dominum, adhiberi tormenta quæstionis [illegible] servos non licerent, uti si alios possiderent, vel fisco, vel sibi vendi jussit, ut à suum possessione aliena, quæstionem paterent. Post hæc, imperium in decennium [illegible] sibi, quod invitus, iterum suscepit.

Dio l. 55. p. 551.

Mensis Sextilis Aug. de nomine dictus est.

II. Hoc anno, nomen mensi Sextili mutatum indictum est. Alii quidem Septembrem quo mense Cæsar natus erat, Augusti cognomento affici volebant; at ipse Sextilem prætulit, quod eo mense & primum suum Consulatum, & multas magnas pugnas victoriâ potitus esset. Eo quippe mense captus est Alexandria, quæ [illegible] Augusto triumphum peperit. Antiqui autem solebant eum diem, qui sibi ad honores adeundos profecisset, non semper, aut etiam majore religione colere, quàm diem, quo lucem primam viderant. Hinc Cicero: *Amicorum litera, me ad triumphum vocant, rem à nobis, ut ego arbitror, propter hanc παλιγγενεσίαν nostram non negligendam.* Palingenesia sunt honores, quos suo reditu Tullius adeptus fuerat. Non erit ingratum lectoribus plebiscitum, de novo Sextili nomine imponendo: *Cum Imperator Cæsar Augustus, mense Sextili primum Consulatum inierit, & triumphos tres in urbem intulerit, & ex Janiculo legiones deducta, secutæque sint ejus auspicia ac fidem, & Ægyptus hoc mense in potestatem Pop. Rom. redacta sit, finisque hoc mense bellis civilibus impositus sit, atque ob has causas, hic mensis huic imperio felicissimus sit, ac fuerit, placere Senatui, ut hic mensis Augustus appelletur.*

Dio l. 55. p. 551.

Cic. l. 4. Ep. l. ad Attic. Ep. 6.

Macrob. l. 1. c. 12.

Mors Mæcenatis.

III. Ut læta hæc Augusto fuêre, ita Mæcenatis obitu graviter affectus est. Ejus operâ, & in magnis rebus usus fuerat, & saluberrimâ impotentius efferretur, ad mansuetudinem reducebatur. Præsente aliquando Mæcenate, Augustus pro tribunali sedens, cùm multos esset ad mortem damnaturus, prævidens hoc fore Mæcenas, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accedere nequiret, hæc in tabellâ scripsit, *surge verò tandem carnifex*, eamque quasi aliud nuncantem in sinum Augusti projecit. Quâ lectâ, in iratum surgens, neminem ad supplicium misit. Eo majus desiderium sui reliquit Mæcenas, quod etsi propter Terentiam uxorem suam, infensus esset Augusto, hæredem tamen eum nuncupavit. Ac præter nummos quosdam, in ejus potestate reliquit, si vellet amicis quædam dare necne. Mæcenas primus ad celeritatem scribendi, notas quasdam literarum excogitavit, quam [illegible] Aquila libertus [illegible], plurimos docuit. Cum Horatio magnâ Mæcenas amicitiâ conjungebatur. Defunctio duo [illegible] erant, si carminibus fides:

Dio l. 55. p. 553.

Mæcenas atavis edite Regibus.

Mors Horatii.

IV. Mæcenatis mortem, ita excepit Horatii Lyricorum Poetarum principis; quasi quos amor conjunxerit, mors separare nollet. Natus erat sexto Idus Decembres, Lucio Cottâ & Lucio Torquato Coss. decessit quinto Kal. Decembres, Caio Marcio Censorino, Caio Asinio Gallo Coss. post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto, palàm nuncupato, cum urgente vi morbi, non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est, extremis Esquiliis, juxta Mæcenatis tumulum. Horatium non minimi faciebat Augustus, teste ipsius ad Mæcenatem Epistolâ: *Antè ipse sufficiebam scribendis Epistolis amicorum. nunc occupatissimus & infirmus Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab istâ parasiticâ mensa ad hanc regiam & nos in Epistolis scribendis, adjuvabit.*

Suet.

Anno ante Dn. 8.

[illegible]. M[illegible] [illegible] Horatius [illegible] in [illegible]. Prodigus est quod legitur in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *dispositos, ut quotannis [illegible] [illegible]* [illegible]. V[illegible] [illegible].

V. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est. Julius Cæsar, adhibito Sosigene, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] commendaverat singulis. Sed postea negligentiâ, vel potius [illegible] Sacerdotum, [illegible] [illegible] fuerat, atque confusio. Neque verisimile est, Sosigeni adscribendum esse Kalendarii vitium, licet id à Plinio traditum sit: *Et [illegible] [illegible], postea [illegible] [illegible] correctus est, [illegible] [illegible] annis [illegible], [illegible] intercalaretur, quia [illegible] [illegible] annum [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quanquam diligentior [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ipse semet corrigendo.* Quis enim credat Sosigenem egregium Mathematicum, ignorasse, quatuor annis completis, quinto anno diem esse intercalandum? Nam [illegible] Astronomus, Balbo [illegible] cujus apud Clementem, hæc verba leguntur: *Continet annus [illegible], [illegible]* v. & I X. & CCC. [illegible] *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] à Sosigene, sed à Sacerdotibus ex [illegible] [illegible] ex Macrobio: *At Sacerdotibus [illegible] ex ipsa emendatione error [illegible] est. Nam cum oporteret diem, qui ex quadrantibus confit, quarto quoque anno confecto, antequam quintus inciperet, intercalare, illi non peracto, sed incipiente intercalabant. Hic error sex & triginta annis permansit, quibus intercalati sunt dies XII. cum debuerint intercalari novem. Sed hunc quoque errorem, serò deprehensum, correxit Augustus qui annos XII. sine intercalari die transigi jussit, ut illi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sequentibus annis 12. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Post hoc [illegible] [illegible], [illegible] ordinationem Cæsaris, quinto quoque [illegible] anno intercalari jussit: & omnem hunc ordinem æreæ tabulæ ad æternam custodiam [illegible] [illegible].*

VI. Kalendarii emendatio hæc nonnihil [illegible] ad Annales Baronianos conveniunt: *Cùm, inquit eruditi, Perspiciunt, [illegible]* Coss. intercalari ex eâdem lege debuisse. Verùm enim verò, sicut Baronius contenderetur, undecimum ex Julii Cæsaris institutione, Bissextum, in Consulatum Lentuli & Messalæ incidere, quod falsum esse ostendimus, attamen habenda maximè consequentium Bissextorum ratio, cujusmodi hodierno usu, post Augusti correctionem, Censorino & Asinio Gallo Coss. factam, observantur. Quo casu, non Julianus sanè 43. sed primus & quadragesimus Bissextilis est. Itaque inter geminos Bissextiles, Julianus 43. verbi medius est, cùm annus Julianus 45. Bissextilibus sit inferendus. Proinde annus ille, qui Consules habuit Jovinianum, & [illegible] ejus Varronianum, Bissextilis fuit, teste Am. Marcellino [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *Bissextum vitant, Februarii mensis [illegible] [illegible], quod aliquotiès rei Romanæ fuisse expertorat infaustum.* Jàm verò si annus ille, qui in U. C. 1117. [illegible], Bissextilis est, atque ille

qui U[illegible] 75. numeratur, Bissextilis esse neque[illegible] [illegible] à anno Juliano 45. [illegible] est, qui ab illo numerantur [illegible] & decimus, Bissextilibus est apponendus. Is autem decimus quartus Æræ Christianæ est assignandus, quo Augustus [illegible] ad [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Bissextilis fuit, proindeque decimus quartus, Bissextus [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Epocharum in unum [illegible] confusionem, [illegible] est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Æræ Dionysianæ, natalis Christi est, Julianum scilicet XLV. Bissextilem [illegible]: sed non [illegible] [illegible], [illegible] illum, cum natali Christi [illegible], unum atque eundem esse, quippe qui annis duobus posterior fuerit.

VII. Cæterùm non observatum [illegible] Romanum [illegible] à Julio, [illegible] [illegible] [illegible] & ab Augusto emendato discrimen, praclaram [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Cæsar, Commentariorum de Bello Civili libro tertio c. 2. *Cæsar pridie nonas Januar. naves solvit, [illegible], ut supra demonstratum est, Legionibus septem: postridie terram attigit Ceraunorum.* Eo loco, medium sibi hyemem videre visi sunt Florus atque Plutarchus. Verba sunt Flori l. 4. c. 2. *Nec Cæsar moratus. Quippe ordinanti a [illegible] [illegible], quamvis [illegible] [illegible] prohiberet tempestate, ad bellum navigavit.* Similiter Plutarchus, docet Cæsarem Brundusium venisse, *sole ingresso Brumalis solstitium.* Atqui si [illegible] anni Romani nonæ quibus Cæsar [illegible], nonæ Januarii, quibus ad Ceraunia appulit, decimo quinto Octobris Juliani diei respondebant. Hinc ab ipso Cæsare sub finem cujusdam [illegible] scriptum: *[illegible] hyems appropinquabat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Octavius desperatâ oppugnatione oppidi, Dyrrachium sese ad Pompeium recepit.*

Ante tempestatem, quâ Pompeius victus Cæsarem fugiens, in Ægyptum pervenit, Lucanus libro octavo, ita describit:

Tempus erat quo Libra pares examinat horas
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hyberna [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Pompeium periisse. Noverat quippe, sub finem Septembris Juliani [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anni Romani & Juliani differentiâ, circa autumnale Æquinoctium, ad littus Ægyptiacum, Pompeium appulisse credidit. Qui error est longè maximus; cùm Sol [illegible] tempore, Leonem [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Ipse enim necessariò Etesiis tenebatur, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]* Atqui Etesiæ non sunt Septembri adulto, sed labente Julio. Audiamus Gellium de ventis: *Additi semper [illegible], qui Etesiæ & Prodromi appellantur, qui certo tempore anni, cùm Canis oritur, ex aliâ atque aliâ parte cœli spirant.* De Etesiis quoque Plinius: *Decimo [illegible] Kalend. Augusti, Ægypto Aquila occidit, [illegible] Etesiarumque Prodromi flatus incipiunt.*

VIII. Archon Antipater [illegible] [illegible], Herodes in [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] à [illegible] [illegible], magis quàm beneficia, sibi concessisse. Parum enim præ invidiâ, hoc assecuti omnibus. Adjecit, [illegible] Alexandrum cum Aristobulo, ut ex [illegible], potius [illegible] [illegible]-

[illegible]

ANNO ANTE DOM. 8.

ret. Tùm Herodes, Alexandrum comprehensum conjici jubet in vincula. Qui nedum malis cederet, quatuor libellos manu suâ scriptos misit Herodi. Fatebatur structas patri insidias, participesque conjurationis Pheroram esse, & Salomen. [illegible] Ptolemæum & Sapinnium, præ cunctis Regi fidissimi. Quibus Herodes adeo commotus est, ut non vita tædio esset: [illegible] ab [illegible]. Dum hæc animo volutat cogitationibus, Cappadociæ Rex Archelaus ad eum suscepit profectionem. Tum indignationem in Alexandrum versâ, minatur se diremturum conjugium, nec filiæ parciturum, si scelerum conscia non fecisset maritum. Quâ oratione Herodes paulatim ad paternum affectum rediit. Postquàm vero Archelaum quoque accusationem aggravare vidit, lachrymis affectum prodens rogabat ne propter juvenis errorem, dirimeret conjugium. Sic Alexander præter opinionem exemptus est accusationibus. Quinimo Pheroram Archelaus reposuit in gratiâ fratris. Convenit etiam inter eos, ut Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio scripserat Cæsari. Eâ profectione, Baronii error corrigitur: *Herodes*, inquit, *tempore regni sui bis Romam contendit*. Atqui constat ex Josepho, Herodem post adeptum diadema ter Romam navigasse. Primâ vice, anno Juliano 30. ut a- [illegible]. Secundâ anno Jul. 35. ut filios accusaret. Tertiâ & ultimâ, currente anno, ut consilio Archelai obtemperaret. Reges fecerunt simul iter Antiochiam usque. Ibi Herodes Præsidem Syriæ Titium reconciliavit Archelao, atque ita in Judæam reversus est, mox Romam [illegible].

[illegible margin notes]

ANNO ANTE DOM. 7.

ANNO U.C. 747. PER. JUL. 4707. JUL. 39. AUGUSTI 37. HERODIS 34. & 31. ante Dom. 7. Jul. 3. D. Lun. 14. Epact. 19. Epact. Sol. 4.

COSS. *Tiberius Claudius Nero II. Calpurnius Piso.*

I. Tiberius, Kalendis Januarii in Octaviæ [illegible], quod extra pomœrium conditum erat, convocato Senatu, ædem Concordiæ sibi reficiendam sumpsit, ut id & suo, & Drusi nomine inscriberet, ac deindè triumphavit. Anno superiore Rhenum transierat. [illegible] omnes, [illegible] exceptis Sicambris, legatos miserant pacem petentes, sed non impetraverant, Augusto negante, se daturum, nisi adjunctis ad eandem Sicambris. Licet Sicambri multos & inter hos præclaros misere, quos tùm Augustus per urbes quasdam [illegible], [illegible]. Itaque [illegible]. De Tiberii hac expeditione quæ [illegible] peperit triumphum, hæc habet Velleius: *Mox deinde [illegible] Neronem est [illegible] & [illegible]. Peragrat [illegible] partes Germaniæ, sine ullo detrimento commissi exercitus, quod præcipue huic Duci semper curæ fuit: sic perdomuit eam, ut in formam pene stipendiariæ redigeret Provinciæ. Tum alter triumphus cum altero Consulatu ei oblatus est.* Germanico hoc bello, quadraginta millia dedititiorum trajecit in Galliam, juxtaque ripam Rheni, sedibus assignatis, collocavit. Quas ob res, anno [illegible] curru urbem ingressus triumphavit. Deindè Templum Liviæ, una cum matre dedicavit. Ac ipse Senatum in Capitolio, Livia autem feminas seorsum epulo excepit. Paulo post Tiberius, coortis in Germaniâ motibus, ad bellum profectus est.

[illegible margin notes] Velly. l. 2. Dio l. 55. p. 553.

II. Calamitatum [illegible] filius esse, non incertum [illegible], [illegible] Magistratibus ad urbis commodum [illegible]. Multa circa forum ædificia absumpserat incendium. Cujus causâ, in [illegible] collatam est, quasi consultò id patravissent, spe levandorum debitorum, quòd magnam eorum acceperant. Verum hi nil confecerunt. Propterea curatores, sive Magistratus vicorum, plebeii sunt constituti, qui Græce *Stenoparchi* dicuntur. Illis autem, veste quam magistratus gerunt, & lictoribus [illegible], in eo loco et quibus præessent, uti [illegible], ut servos qui antè cum ædilibus in usum incendiorum restinguendorum fuerant, haberent. Urbsque tum in regiones quatuordecim divisa fuit, quibus & Stenoparchi, & Tribuni plebis, & Prætores inter se sortiti, præessent.

III. Utrum præterea, in præsenti anno, vir Consularis Sentius Saturninus, Præses in Syriam missus fuerit, non satis liquet. *Post decennalem administrationem Agrippa decesserat Asiâ.* Cujus legationis initium anno urbis 731. est illigandum, cum verò mensis in incerto est. Anno 741. reversus Romam redierat. Tunc autem qui decessit Saturnino, agebat adhuc in Syriâ, cum Herodes Alexandro filio suo, ope & prudentiâ Archelai reconciliatum, anno superiore Romam profectus est. Quippe Herodes deductum Antiochiam usque Archelaum, Titio [illegible]. Quare [illegible], in verno tempore anno urbis 747. Tunc successisse Saturninum. Hic est ille Saturninus, qui anno 735. Consulatum egerat. De quo mentionem fecit Tertullianus. *Sed & census constat actos sub Augusto, nunc in Judæâ per Sentium Saturninum, apud quos genus Christi inquirere potuissent.* Cæterùm de Saturnino quæritur, solusne, an cum collegâ, hoc est pari & potestate & dignitate præside, Syriæ præfuerit? Ac Baronius quidem censet, *post Quirinium, subrogatos Sentium Saturninum, & Volumnium.* Quæ Purpurati sententia in Josepho non nititur, à quo Volumnium Augusti in Syria Procuratorem fuisse intelligimus, Præsidem Syriæ, nescimus. Sic Varo hanc administrante Provinciam, Sabinus Procurator *Cæsaris agebat in Syria.* Legimus quidem apud Josephum, [illegible]. Quæ hæc verte Gelenius, *apud Saturninum & Volumnium, Syriæ Præsides.* Quod Baronium fefellit, quasi Saturninus, & Volumnius, Collegæ fuissent. Atqui unus Provinciæ Præses imponebatur, proindeque præsidis officio Volumnius unà cum Saturnino fungi non poterat. Quod muneris in Syriâ gereret Volumnius, ex alio Josephi loco facilè intelligi potest. De Judicio in Alexandrum constituendo, [illegible], *consulere præfecti, & cum eo Volumnius Procurator.* Si Procurator, non igitur Collega Saturnini, in eodem dignitatis gradu collocatus. In [illegible] Syriæ Legatum [illegible], Baronium [illegible] Josephus ponit. Saturninus qui [illegible], & Legatos qui una cum [illegible] erant,

ANNO ANTE DOM. 7.

Dio l. 55. p. 553.

Stenoparchi Romæ instituti.

Dio l. 55. p. 554.

Saturninus [illegible] in Syriam. Num collegam habuit?

Joseph. [illegible]

Tertul. l. 4. contra Marc. c. 19.

[illegible margin notes]

Anno [illegible] D. [illegible]

qui ipsis inferebatur. Praefecti tres adjunctus fuisse [illegible] Calestanum. Nos tamen in Berytensi conventu legatos quatuor deprehendimus, tres scilicet liberos Saturnini, legatorum officio fungentes, & Pedanium, quem & legatum appellat Casaubonus. Legimus etiam apud Strabonem: Marcum Agrippam Caesaris [illegible], cum [illegible] legatos missos in Asiam, [illegible] nota [illegible] fuisse [illegible], qua adhuc durat.

IV. Hoc anno, Dionysius Halicarn. scribendis antiquitatibus Romanis adornare animum: Ego enim in Italiam navigavi, statim post finem belli civili ab Augusto Caesare impositum, circa medium Olymp. CLXXXVII. & ab illo tempore ad hunc usque diem annos viginti duos Romae commoratus, & sermonem Romanum didicissem, toto hoc tempore [illegible] argumentum spectabant, [illegible]. Auctorem etiam [illegible]: Ab his autem rebus usque ad Cl. Neronem, & Calpurnium Pisonem Coss. qui CXCIII. Olymp. [illegible] fuerunt, [illegible] septem quadraginta quinque anni. Quae Dionysii Epocha biennio Varronianâ brevior est, & illi [illegible].

V. Dum Romam profectus Herodes, regno [illegible], bellum Arabicum ex hac causâ exortum est. Incolae Trachonitis, quam Zenodoro ademptam Caesar Herodi contribuerat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Regis [illegible]. Porrò [illegible] [illegible] [illegible] Arabiam, [illegible] Syllaeo, qui [illegible] erat Herodi, quòd ab eo Salomem uxorem non impetrarat. [illegible] Herodes urbe [illegible], comperit [illegible] [illegible]. Eò tandem res redit, ut [illegible] Volumniumque [illegible] ad supplicium. [illegible] Syria Praesides & Procuratores, [illegible] [illegible], Romam profectus est. Itaque Herodes, Saturnino & Volumnio [illegible], collecto exercitu, invasit Arabiam; [illegible] [illegible] [illegible] Dux Arabum Nacebus, [illegible] [illegible]. Sed [illegible] Romam properans [illegible], Syllaeo [illegible] [illegible] Augustum adiit, praedicans [illegible] [illegible] [illegible], & in his cognatum Nacebum, [illegible] [illegible]. Quibus [illegible] Augustus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

VI. Defuncto Obodâ, in Arabiae regnum [illegible] Aretas. Qui [illegible] ad Augustum literas & muneribus, & coronâ aureâ multorum talentorum [illegible] accusabat Syllaeum, quòd veneno sustulisset Obodam, [illegible] Arabum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ad regnum [illegible] [illegible]. Augustus ne hos quidem legatos audire dignatus [illegible] muneribus [illegible] [illegible] passus est. Itaque Judaeorum [illegible] & Arabum [illegible]. [illegible] Aretas, qui principatum [illegible], [illegible] poterat, neque Herodes [illegible] Augusti, vim repellebat hostium.

VII. Hoc anno, Angelum Gabrielem ante Zachariam stetisse viro [illegible] in Templo [illegible] adolescentem, Keppleri insignis Mathematici, Pagii communis omnium qui Christum Juliano XL. natum esse putant, sententia est. Quandonam verò apparuit Zachariae, sic venantur. Familias Sacerdotum in classes 24. Rex David divisérat: Distribuit igitur filios Eleazaris, & Ithamaris ad ministerium suum, & inventi sunt plures filii Eleazaris plures quàm Ithamaris. Filiis Eleazaris duces familiarum sedecim, filiis Ithamar octo. Quae Sacerdotales familiae alternatim ministrabant, sub quaque hebdomade. Profanatum ab Antiocho Templum, anno Seleucidarum 148. à Judâ Maccabaeo repurgatum fuerat, die 25. Casleu. Familia autem Abia, ex quâ prognatus erat Pater Joannis Baptistae Zacharias octavum locum debebatur. Hinc sequitur, inquiunt, Hoc anno Zachariae vices [illegible] Octobris 17. Sabbato, usque ad Octobris 24. Intra septimanam hanc, Gabriel ministrum Zachariae apparuisse oportet, si Christus anno sequente, Decembris vigesimo quinto natus est. Quem Latinorum [illegible] diem assignat natali Dominico.

VIII. Sunt viri doctissimi qui argumentum ex Ephemeriis Sacerdotalibus petitum, parvi faciunt, quos inter Clariss. Spanhemius: Supponitur, inquit, Ephemeriam Joarib, primam à reditu Deo [illegible] fuisse operatam. At quid si illa legali pollutione contaminata? Quid si denuò fuerit impositum à Judâ? Quid si aliqua ex 24. familiis exciderat. Non existimamus tamen infirmum [illegible], argumentum ex Ephemeriis [illegible] [illegible] [illegible] 24. [illegible], monet nos Josephus: [illegible] [illegible] quatuor familias [illegible], ex Eleazari familiâ sedecim, ex Ithamaro octo, [illegible] ut quaelibet classis ministraret Deo, per dies octo, à Sabbato, ad Sabbatum, . . . qua quidem divisio durat usque in hodiernum diem. Nulla igitur classium Sacerdotalium viginti quatuor extincta fuerat aevo Zachariae, cùm omnes adhuc vigerent, Josephi temporibus, servato, quem David [illegible], ordine. Neque sugerrimus nemo, denuò forte impositum à Judâ fuisse. Cur hunc, cùm antiquus etiamnùm vigeret ordo, consensu non modò Reipublicae, sed omnium etiam consensu [illegible]? Audiatur iterùm Josephus: Ego autem non solùm ex genere sacerdotali sum ortus, verum etiam ex primâ classe, [illegible] [illegible] [illegible] discrimen. Itaque ergo locum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] conditione, quaelibet sacris operata est. Denique pollutio legalis, non est objicienda. Cùm in tot [illegible] atque, quibus quaelibet classis

Josephi l. 16. c. 14.

Joseph. l. 16. c. 15.

Zachariae apparitio.

L

Anno ante Dom. 7.

classis condebat, [illegible] incredibile sit. Quippe Sacerdotum numerus, [illegible] ex Josepho libro contra Apionem [illegible] pag. 1066. [illegible] perturbatio neque confusio, cùm sequens classis quæ [illegible] operata fuisset. Aliud est quod [illegible] ex Ephemeriis rationem [illegible]. Quippè classis quælibet, [illegible] suis fungebatur, quo casu [illegible] posteriorem Abiæ familiæ locum, CLXVIII. [illegible] spatium intercedebat. Itaque si [illegible] vices in hyemem incidebant, posteriores æstati vindicabantur. Primum omnium ergo constitui debet, utrum prima, vel secunda vice, [illegible] Zacharias, cùm ei visus est Angelus; si priori, igitur [illegible] mense Aprili, [illegible], si Joannis nativitatem [illegible] Domini [illegible] semestre temporis spatium [illegible]. Præterea in confesso ponunt Keplerus, Scaliger [illegible] Christum non post conceptionem mense, in lucem fuisse editum, quod non [illegible], cum [illegible] improbabile sit, [illegible] mense septimo fuisse genitum, ut suo loco declaratur. Ut ad breviæ redeamus, Joannis nativitatem [illegible] intelligendum, quàm ortum Dominicum, ex [illegible] Joanne [illegible] esse contendimus. Ex [illegible] cùm Julio [illegible] Zacharias [illegible] fuisse, probabilius [illegible].

Anno ante Dom. 6.

ANNO U. C. 748. PER. JUL. 4708. JUL. 40. AUGUSTI 38. HERODIS 35. & 32. ante Dom. 6. Sol. 4. C. Lun. 5. Epact. 20. Epact. Sol. 4. Hebdomadis Danielis 452.

COSS. *Lælius Balbus, C. Antistius.*

I. CAius & Lucius Cæsares, qui sub Augusti [illegible], non [illegible] proficiscebantur. Lucius theatrum ingressus, Caio ex [illegible] [illegible], ausus est petere [illegible]. Hoc ubi animadvertit Augustus [illegible], ne talis ulla temporum ei necessitas [illegible], qualis cùm tunc [illegible], ut consulatus illi mandandus esset, qui nondum vigesimum annum attigisset. Deindè Sacerdotium Caio, atque in Senatum ire, & inter Senatores spectacula [illegible]. Ut [illegible] ratione modestiores eos efficeret, Tiberio & Tribunitiam potestatem in quinquennium concessit, & Armeniam quæ defecerat, mandavit, quo facto, & nepotes & Tiberium offendit. De anno collatæ Tiberio Tribunitiæ potestatis, Suetonius à Dione dissidet; *Consulatum, atque Tribunitiam potestatem, in quinquennium accepit.* [illegible] Suetonium [illegible] Caesaribus: *Ordinem, atque temporum sequitur* [illegible]. [illegible] longè [illegible]. Cui accedit, quod eodem anno Caius Luciusque Consulatum flagitarunt, & Tribunitia potestas est Tiberio concessa. Cùm ad eum honorem Tiberius evectus sit, [illegible] Augusti [illegible], Anno [illegible], [illegible] Lucius petit Consulatum; [illegible] hic [illegible] Dionem, quod [illegible] sit verisimile. Tiberio igitur non Consulatum, sed Consulatum [illegible], Tribunitia potestas est [illegible].

II. Tiberius Nero, verba sunt Velleii, [illegible] [illegible] *Augusti*, [illegible] *& post* [illegible] *Reipublicæ* [illegible] C. *Cæsar sumpsisset* [illegible] [illegible] Romæ [illegible] Caius [illegible] Augusti [illegible] Rhodum [illegible]. De quo [illegible] L. 4.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
Cum caperet lumen magno sub Cæsare mundi.

Hic [illegible] Germania [illegible] Dio, quod [illegible].

III. [illegible] Herodes [illegible] Romam [illegible] Syllæum [illegible] Cæsarem, [illegible] Syllæum [illegible] Cæsarem, quam nihil [illegible] de gestis ab Herode diceret,

Tiberius Rhodum se confert. [illegible]

Velleius l. 2.

Dio lib. 55.

Caius & Lucius Cæsares [illegible]

Dio l. 55.

Sueton. Tiber. c. 9.

[illegible]

Anno ante Dom. 6.

[illegible]. Ad [illegible], at Cæsar [illegible] capite [illegible], [illegible] corporis. De supplicio Syllæi Josepho consentit Strabo, qui facta mentione de Syllæi [illegible], quæ in Arabia expeditionem Ælium Gallum fefellerat, scribit: *At Syllæus [illegible]* [illegible] *supplicium*. Idem [illegible] Gelenius: *In [illegible] Augustus [illegible] Syllæum in provinciam, ut postquam satisfecisset creditoribus, daret supplicium*. Græca [illegible] *ad judicium ductus, & postquam creditoribus de pecunia satisfecit, deinde capite punitus est*. De missione Syllæi in provinciam [illegible] [illegible] Josephus, & Romæ quidem non in Arabiâ Syllæus dedit pœnas, uti ex Strabone audivimus. Porrò Syllæi causa diutius protracta est. Antipater enim, qui anno demùm [illegible], Syllæum accusatorem appellat. Post enim Antipatri reditum anno Urbis 750. *[illegible]* Herodi scripsit, Salomem ad Livium Epistolas dedisse, ut [illegible] nubendi cum Syllæo. Erat igitur [illegible] inter homines, Sub anni Juliani XLIII. finem supplicio videtur affectus. Porrò de Syllæo in errore [illegible] Baronium [illegible] constat: de Magis enim, quos Reges fuisse putat, hoc addit: *Nos quidem propinquioris Judææ Arabiæ eos fuisse Reges putamus, [illegible] Syllæum, cujus Josephus frequenter meminit*. Non Syllæus Rex erat, sed Regis Obodæ legatus, ut à Strabone Josephoque [illegible]: neque ex Baroniana Chronologiâ [illegible] Syllæus, qui ante Lentuli & Messalini Consulatum obierat ad plures.

IV. Dum Nicolaus Romæ commoraretur, [illegible], Alexander Aristobulusque [illegible] filios struit insidias. Quem cùm sibi fidelissimum [illegible] Alexander, [illegible], quòd puer esset à se [illegible], [illegible] referebat Antipatro, & ad ultimum [illegible] Herodi. [illegible] de Alexandri [illegible] [illegible], Eurycli enim quinquaginta talenta dedit. Interea calumniis tamquàm assentientibus, oblatum est Alexandro & Aristobulo majus infortunium. [illegible] Jucundus & [illegible] Alexandri [illegible] [illegible] sollicitatos ab Alexandro, ut [illegible] Herodem interficerent. [illegible], eumque defossum in [illegible]. Quin etiam præfectus arcis [illegible], protulit literas Alexandri [illegible], ut quemadmodum *[illegible]*, [illegible] corporis. Respondebat Alexander, Diophantum scribam [illegible] suum characterem: habebat enim talium magnam artem, & pòst in [illegible] deprehensus, dedit supplicium. Vinctos Alexandrum Aristobulumque jubet Herodes, quid contra patrem moliti sint, scripto prodere. Scripserunt se insidias quidem non paravisse, sed [illegible] fugere, quòd non possent ad hunc modum suspecti vivere. Fassus etiam est Alexander, se unà cum uxore Glaphyrâ decrevisse ad Archelaum abire, & inde Romam. Tùm Herodes literas dedit Olympo & Volumnio Cæsari reddendas, si [illegible] à Nicolao placatum. Monstrabant enim argumenta contra [illegible] die adolescentibus [illegible]. Rescripsit Augustus, se [illegible] Herodi [illegible] permittere in filios, deberéque eum si quid contra patrem [illegible], ut in parricidas animadvertere; quod si fugam meditati sint, oportere leni castigatione contentum esse. Quare suum esse consilium, ut [illegible] apud Berytum conventu, adhibitis judicibus, cum rege Archelao, ac communi sententiâ, quid statuendum sit, despicere.

Joseph. l. 16. c. 16.

V. Beryti convenerunt centum & quinquaginta viri, quorum in consessu Herodes literas à filiis scriptas legit, in quibus tamen nil [illegible] erat nec impietatis, sed tantum de [illegible] fugâ consilium, & convitia, signa offensi animi. Hoc addidit, & à naturâ, & à Cæsare potestatem sibi in liberos esse datam, patriamque legem ita jubere, ut si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in hunc modum interficere: expectare tamen se Judicum calculos. Tùm Saturninus primus protulit sententiam moderatam: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem, præteritis infortuniis hoc maximum nolit adjicere. Post Saturninum tres ejus filii, qui legati patris erant, eamdem [illegible]. [illegible] [illegible] pœnâ plectendos pronunciat, qui tùm impie erga parentem fuerint, quem deinceps major pars secuta est. Mox indè Herodes Tyrum filios secum duxit, quò cùm Nicolaus appulisset, eum percontatus est, quid de liberis amici Romæ sentirent. Ille respondit, videri consilia parentum [illegible]. [illegible] perfectum diligentiùs negotio, si ita videretur, [illegible] tribueret. Omnium Alexandri Aristobulique vicem dolentibus, unus veteris Regis miles, nomine [illegible], [illegible] Herode colloquium. Quod ubi concessum est, [illegible], inquit, *duos juvenes à Reginâ natos [illegible], & in omni virtute eximios, te ipsum hâc ætate commissurus [illegible], & [illegible], quæ ipse [illegible] supplicio? [illegible] [illegible] infortunium*. Quæ cum [illegible] audisset Tiro, omnes cum ipso sentire in carcere Herodes jussit. Captâ hâc occasione, Trypho tonsor regis testatus est, se non semel à Tirone sollicitatum ut inter radendum guttur ei præcideret. Mox tonsori Tironique cruciatus adhibiti. Tùm Tironis filius ut se indicaturum verum, si parenti ac sibi tormenta remitterentur. Acceptâque in hoc fide, dicebat convenisse inter eos, ut Tiro manu suâ Regem interficeret. [illegible] veritate expressâ, an ut se & genitorem hoc pacto à [illegible] cruciatu redimeret. Herode ejectâ ex pectore omni, siqua prius inerat, dubitatione, de filiorum supplicio, productis in concionem trecentis ducibus militum, unà cum Tirone patre & filio, & tonsore indice, omnes accusavit apud populum; in quos multitudo quidquid ad manum veniret conjiciens, ad unum eos interfecit. Alexander autem & Aristobulus [illegible] strangulati, & corpora eorum in Alexandrium condita sunt, ubi maternus eorum avus, & plerique ex progenitoribus [illegible].

Joseph. [illegible]

VI. Hoc ipso anno, qui XXX. Hebdomadarum Danielis est quadragesimus secundus, deductis videlicet ab anno Artaxerxis Longimani vigesimo,

Alexander & Aristobulus strangulantur.

Herodis filii accusantur.

ANNO ANTE DO. 6.

vigesimo, qui Olympiadis 85. ultimus est, Per. Julianæ 4710. Angelus Gabriel Zachariæ in Templo ministranti [illegible] Sacerdotalium [illegible] Abiæ redierant, mensis Sivan die octavâ, quæ XXV. occurrit Maii respondebat, ut colligimus ex hujus anni Epactâ Lunari decimâ, quâ novilunium Nisan vigesimo Martii [illegible] adventum posse prorogari videtur sacrâ & sacrâ, & profanâ historiâ. Utraque vero nostra Chronologiæ consentit. Sic enim & Bethlemenses Pastores excubantes observabant noctu vigilias super gregem suum; sic ostenditur Judæa, quibus [illegible] Archelai administratione, quâ labente in exilium ab Augusto missus est. Kepplerus, Pagii, Antonii Capelli sententiam, præeunte anno, ad exitum properante Decembri, Christi natale assignantem id affert incommodi, quòd & vetustæ, quæ secundum opplevit seculum opinioni, concurrit in intemperantem [illegible] tempestatem, partum virgineum conficeret, & Lucæ narratione non satis apta sit atque congruens. Parte aliâ Scaligeri Calvisique Chronologia, quæ anni Juliani XLII. mense Julio decimo Joannis alligare præcessionem, vix unâ cum Josepho & Dione concordiâ copulari potest. Quibus sanè difficultatibus nostra sententia liberatur. Joannis Baptistæ Historiam paulo uberius, quam à scriptoribus Annalium fieri solet, explicemus.

VII. Ita, ait apud Lucam: *Factum est autem, ut cùm Zacharias Sacerdotio fungeretur in ordine suæ classis ante Deum, secundum ritum familiæ Sacerdotalis sortem sit nactus suffitus faciendi ingrediendo in Templum Domini, visus est ei Angelus Domini stans ad dexteram altaris suffitus.* Antiquorum benè multis infixum animo fuit, [illegible] fuisse. Quæ senectus placuit Ambrosio, Augustino, Bedæ, Theophylacto, &c. eoque [illegible] natalem hiemale sostitium. Verùm enim verò si concederemus tum Sacerdotum gregi præfectum fuisse Zachariam, qui mense Tisri adyta quotannis [illegible] Angelum fruitur colloquio, non ideò consequeretur Christum XXV. Decembris natum fuisse. Septimo enim ab ejus conceptu mense lucem aspicere potuit, & aspexisse hat vero similius; quo casu in Octobrem natale incideret. Cæterùm temere creditum est, Zachariam summi Pontificis dignitatem adeptum fuisse; quem usque Veteres errorem deposuissent, si dictis Scripturæ advertissent animum. Zacharias Hierosolymam non incolebat, sed Hebronem; quam repetit peracto munistero: thus adolebat, non in Sancto Sanctorum die solemni propitiationum, sed in altari aureo, cui singulis diebus thura imponebantur, mane scilicet & vespere, cum accenderentur lucernæ, teste Mose: *Facies altare suffitu, & pones illud à regione propitiatorii, ut incendat super illud Aaron suffitum aromatum mane cum aptaverit lucernas.* Itaque in Josepho legitur: incenso Templo, Phineas sacrorum præfectus ærario Tito vestes Sacerdotum ostendit, cum quibus erat cinnamomi cassiæ aromatumque multitudo: *Quibus Deo in dies suffitus adolebant.* Neque Lucas Zachariam scribere [illegible] Sacerdos quam sanè dignitatem [illegible] scriptor non prætermisisset, cùm Annæ & Caiphæ Pontificatus meminerit. Itaque de grege Sacerdotali Zacharias unus erat, cui sors accidit adolere thura.

VIII. Quod in mentem venerit Clarissimo Lightfooto, nescimus omninò: *Licet, inquit, Zacharias è classe Abia fuisse dicatur, tamen non existimandum est, eum ex ipsa posteris aut Abiæ profectum fuisse. Quatuor tantum classes è Babylone reduces fuisse, inter quas Abia classis haud numeratur, satis est notum Esdra 2. 36. 37. omnes Sacerdotes è quatuor illis classibus reduces plus minus 4290. in XXIV. classes distribuebantur juxta primævam institutionem.* In eamdem inducere nostrum non possumus, Zachariam à Lucâ Abiæ familiæ adscriptum fuisse, si ab eâ verè alienus extitisset, cùm classi huic inseri non potuisset absque mendacio. Ex fortè solarum familiarum quatuor in clade Babylonica superstitum divisio, [illegible] Josephus cum præteriisse silentio, ut iterum divisionem Davidicæ adnumerationem exhiberet. Contrà verò ad excidium usque Hierosolymitanum XXIV. perdurasse classes, docet insignis ille Historicus: *Separavit à reliquâ Tribu Sacerdotalem, repertæ quatuor familiæ ex Eleazari familia sedecim; ex [illegible] octo; instituitque, ut quælibet classis ministraret Deo per octo dies, à Sabbato ad Sabbatum . . . quæ quidem divisio continuata est usque in hodiernum diem.* Neque periisse familiam Joarib, cujus tamen nullus inter reduces locus apud Esdram reperitur, testimonium est ipse Josephus, qui ex sanguine Joarib procreatum se gloriatur. Satiùs igitur esset proferri nomen in Esdrâ, mendosque fuisse numeros, quàm divinum Evangelii scriptorem falsi insimulare, qui narraverit Zachariam ex classe Abiæ esse, ex quâ tamen non fuisse putatur. Neque somnium hoc est, quod de mendis Esdræ codicibus dicimus. Sunt enim Nehemiæ 12. principes Sacerdotum viginti duo, in quibus *Abia & Joarib.* Præterea numerus Hebræorum cum Zorobabele [illegible] Joseph [illegible] Judæam scriptum est Josepho: *Mandato à Cyro accepto, duarum Tribuum principes Juda & Benjamitica, simulque Levitæ & Sacerdotes, propere venerunt Hierosolymam, multi enim maluerunt manere Babylone, non suffinentes possessiones suas relinquere.* Meminit & Ananeli, Pontificali quidem sanguine creti, sed non ex Sacerdotibus *Innominati* qui in ipsâ Judæâ nati erant. Legatur & primus contra Apionem liber in quo Sacerdotum in Ægypto & Babylone [illegible] mentionem egit.

IX. Vero igitur non similem esse Zachariæ Abiæ ex stirpe propagabatur. Quæ fortitus officium faciendi suffitus, ad illud obeundum se comparavit. Quibus etiam luce clarius, Zachariam Pontificis summi dignitate ornatum non fuisse, secus non forte, sed vi muneris suffitibus adolesse. Nulla sanè functionem Pontific[illegible] adolebant. Cæterùm in Templo Hiero[illegible]

Zacharias è classe Abiæ.

Lightf. [illegible]

Zacharias non [illegible]

Luc. 1.

Exod. 30.

Joseph. de Bell. [illegible]

Joseph. Ant. l. 7. [illegible]

Joseph. [illegible]

Zacharias [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] sua. Philo de Levi-
tis: Alii circumquaque observantur noctu & diu,
per vices sortis ductu [illegible] [illegible]. De
Sacerdotum autem ordine hæc non [illegible] [illegible]
[illegible] Seldenus monuit: Juxta Ephemeriarum
vices, quibus [illegible] [illegible] [illegible] in Li-
[illegible], aut Synedrii magni sessionis locum,
& ibi induebant vestes sacras. Jam verò ne mini-
steria sacra turbarentur, si suum quisque officium
quisque sua sorte [illegible], [illegible] in gyrum
[illegible] illi, quos [illegible] [illegible] præfectus [illegible],
pro arbitrio suo unum eorum aliquem [illegible],
cujus pileum [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] in [illegible], velut LX. & [illegible]
[illegible] [illegible]. Prima de altari [illegible] [illegible]
[illegible] purgando, ignemque struendo. Secunda de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Tertia de suffimentis. Quarta de lavandis membris
sacrificii in altare. Tunc dicebat eis præfectus sor-
tium, digitos ostendite. Tum per gyrum extende-
bat quisque digitum unum sive duos. Tum Præfe-
ctus incipiebat numerare ab eo cujus pileum [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
sacris induti vestibus ad munera obeunda, [illegible] [illegible]
designati. Cæteri autem Sacerdotes se [illegible]
[illegible], qui [illegible] eis vestibus sacris. Ii verò
non relinquebant super eos [illegible] aliquam, præter
[illegible] tantùm. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] femoralia sacra [illegible]
[illegible], & vestes [illegible] [illegible] [illegible].
Ex eâ consuetudine, thus offerendi munus Za-
chariæ sorte datum est. Quod ordinis causâ ob
ingentem Sacerdotum numerum observari de-
buit. Extitisse quippe Josephus [illegible], qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] tamen Sacerdotum indicat: Licet enim sint
Tribus quatuor Sacerdotum, & harum Tribuum sin-
gula habeant hominum plusquàm quinquaginta mil-
lia, fit tamen observatio peculiariter per septem
dies, & his transactis, alii succedentes ad sacri-
ficia veniunt.

X. Qui de nascituro Messiâ oraculum Da-
nieli [illegible] erat Angelus Gabriel, convenien-
ter admodùm [illegible] quod alii obiret officio,
Zachariæ mittitur, ut felicem et præcursorem
Christi nativitatem annunciaret. Neque non de-
centem Angelico nomini munus quo fungebatur.
Sic ostendebatur, non naturæ quidem viribus,
sed Dei virtute, id quippè vox Gabriel sonat,
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
dotis, sed in Templo conspectus sit, quo magis
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] locus sanctum sanctorum incolenti,
prodiisse videretur. A dextris conspicitur, quòd
læta prædicaret, verè scilicet Sacerdotis adven-
tum, mysterium sacrificii æterni & cælestis doni
[illegible]. Quemadmodum postmodùm juvenis [illegible]
[illegible] stolâ candidâ sedebat ad dexteram, cùm
Christi sepulchrum mulieres ingressæ sunt. Tre-
menti Zachariæ dictum: Ne timeas, quoniam exau-
dita est deprecatio tua: & uxor tua Elizabet pa-
riet tibi filium, & vocabis nomen, Joannem.
Non existimamus Zachariam tum temporis,
[illegible] olim cupiebat, prolem flagitasse: cujus
obtinendæ spem pœnitùs omnem abjecerat; ut
[illegible] [illegible] [illegible].
Neque de prole suscipiendâ preces potiùs fu-
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nomen fungere, sed ea impetranda
miracula, quorum processus sua Deus spem
non reponit. Quæ ergo [illegible] potiùs Zacha-

[illegible] adventum Messiæ spectabant, Populum
[illegible] [illegible] [illegible]
& precum, quibus Sacerdotes in Templo Deum
prosequebantur. Itaque Zacharias non satis ve-
recundè respondet Angelo: Unde istud sciam?
Ego sum senex, & uxor mea processit in diebus.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Deo [illegible], quasi repugnaret posse
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] & sterili, posse liberos suscipere; cùm li-
[illegible], Abrahamo in extremo & ipse & Sara
semper anteà sterili sene, [illegible] [illegible] esse.
Sed & Dum Angelicâ voce in Templo [illegible]
[illegible] quasi pro mendacii habebat. Certam
[illegible] pœnam infringitur: Ego sum Gabriel qui ad-
sto in conspectu Dei, missusque sum ut te alloquar,
& hæc tibi læta nuntiare, & eris silens, nec loqui
poteris ad eum usque diem quo hæc fiant, eò quod
non credidisti sermonibus meis, qui implebuntur
suo tempore. Mutum simul & surdum eva-
sisse ex voce [illegible]. Quippè Zacharias innue-
bant, quem vellet vocari Joannem. Quibus ne-
que signis non opus fuisset, si [illegible] [illegible]
[illegible] fuisset; in promptu vox erat ad [illegible]
[illegible]
[illegible]. Mortui autem hæc
[illegible], [illegible], neque [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible], ut au-
[illegible] [illegible]. In eo quoque sup-
plicio mysterii aliquid venatur Origenes: Quo
hoc tendit historia? Silentium Zachariæ, silentium
Prophetarum est in Populo Israel. Nequaquam lo-
quitur eis Deus; & sermo qui à principio erat
apud Patrem Deus, ad [illegible] [illegible]
tatis Christus, apud illos [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] Lex & Prophetæ usque ad Joannem. [illegible]
[illegible]

XI. Post [illegible] [illegible], missus est
Angelus Gabriel a Deo [illegible]
[illegible]
[illegible] Legimus in Epiphanio, [illegible]
[illegible]
[illegible]. Narrationem summa hæc est: Mariæ pater

ut

ut insignis sui liberis ad senectutem pervenire, cum nemo alienam generationem uterum haberet. Quæ mater Samuelis ad exemplum Deo pollicetur, si mater fieret, se quodcunque peperisset ei dedicaturam. Susceptam Mariam jam grandiusculam, nec obesse matris indigentem, ductam ad Templum Deo reddidit. At parvulam sacris in ædibus Sacerdotes educarunt: verum ubi adulta fuit, consilium quidnam agerent de Maria? Hinc honestas non ferebat, ut intra Templum mulier inter Sacerdotes versaretur. Illam in matrimonium, virginem Deo dicatam viro collocare alicui, pietas vetabat. Competentius ergo [illegible] fuerunt sanctiùs hanc in sententiam devenire convenerunt, ut Mariam connubii nomine Josepho desponsarent, qui ad virginitatem ejus custodiendam esset idoneus. Hanc Nysseni narrationem variis coloribus ornamentisque posteri illustrarunt. Illa verò ipsa traditio nobis argumenti loco est refellendæ fabulæ. Hausta est ab auctore Apocrypho. Hoc primum: quo lucet clarius Ecclesiam hanc traditionem fidem non adjuvasse [illegible]. Quid enim apud Nyssenum fuisset, apocryphi monumenti ad narrationem celebrare, si antiquo Ecclesiæ calculo approbabatur? Nonne veterum Christianorum conspiratio Patrumque consensus, ignoto obscuroque auctori erat anteponendus? Apocryphi ergo utitur Nyssenus, qui certa Ecclesiæ monumenta non habebat, de Mariâ à Deo consecratâ, & in Templo educatâ. Prætereà non fiet probabile, virginis patrem insignem fuisse civem? Vox insignis virum dignitate honoribusque illustrem significat, quæ homines, in [illegible]. Scilicet pater Mariæ vir illustris erat, cujus filia fabro in matrimonium collocata! Insuper traditionem Nysseni damnat Hieronymus, qui sororem virgini fuisse tradit. Ex quo intelligitur, Mariæ matrem, nec vetulam, nec sterilem exstitisse. Jacobus qui appellatur frater Domini, ut nonnulli existimant Josephi ex aliâ uxore, ut autem mihi videtur, Mariæ, sororis matris Domini, filius. Votum quoque matris Mariæ, cui Nysseni fabula innititur, refellit Epiphanius, qui id [illegible], ut [illegible] masculini sexus primogeniti Templo dicarentur. Ex quâ opinione liquet, supervacaneum fuisse matris Mariæ votum, quo vel cessante, nihilominus Maria & Deo offerri, & in Templo educari debuit. Audiamus Epiphanium: Joseph post fratrem, uxore mortuâ, cum ei essent tribus viduitatem & cælibem sortitus, ob eas virgines fuisset, quæ ad Templum educabantur, eò quòd primo [illegible] fuerant, sortis necessitate coactus, sacrosanctam Virginem Mariam in matrimonium accepit. Sic [illegible].

XII. Primas inter notas figmentum non consistunt. Superstitiosis non satis erat Mariam Deo consecratam virginem, nisi & in sancto sanctorum educaretur, quod Germanus tradit & ex eo Nicephorus: Ubi non sæpè, sed semel in anno Sacerdos ingrediens, peragebat cultum mysticum, illuc eò ut ibi perpetuò maneret à suis adducitur parentibus, ut esset in sacris gratia adytis. Quo quid magis contrarium Scripturæ dici potuit? Verba sunt Pauli: In secundum Tabernaculum semel quotannis solus Pontifex non absque sanguine ingreditur, quem offert pro seipso & pro populi erroribus. Ut quis igitur sanctissima adyta haberet, & Pontifex, & sanguine victimarum munitus esse debuit adversus iram numinis; secus impedienti certa mors incumbebat. Scripturæ consentit Josephus: Intima verò Templi pars XX. cubitorum erat, inaccessa, inviolata, invisibilis omnibus. Attamen si fabulatoribus credimus, in augustissimo eo loco Maria educabatur. Saltem meminisse debuissent, mulieribus menstrua patientibus clausum Templum fuisse, ut dum mulier in adytis perpetuò versaretur. Quid multa? In Templo limen erat, quod ne post quidem mulieribus [illegible]. Neque tantum modo [illegible] & habitat, sed potius quoque [illegible]. Quippe solus Pontifex adyta semel quotannis [illegible], [illegible] imago Christi Pontificis æterni, qui [illegible] sacrarium semel ingressus est, ut plenam, perfectam, consummatamque pararet Ecclesiæ salutem. Quæ fuisset eventura, si Virgo vestigium in adytis posuit.

XIII. Fabulæ nonnihil coloris parturienti Baronius subscipit: Sive fœmina lege devotâ, tam de masculis, quam de fœminis Deo dicatis, utrisque præmissis, statutum esse redemptionem, quod per annos singulos quisque sicli persolveret [illegible]. [illegible] perfolam pretio redemptionem. At in [illegible] de Mariæ in Templo educatione [illegible]. Omne ergo etiam primogenitum sanctum Domino erat. Docerent hoc in mandatis Deus: Sanctifica mihi omnem primogenitum aperientem vulvam. Nempe intercessit Deo cum hominum & bestiarum primogenitis [illegible] primogenitorum omnium consecratio, quâ primos quosque [illegible] debebant, congregatio primogenitorum, qui pretioso Christi sanguine à morte liberati, Dei cultui perpetuò dicuntur. Ac animalium quidem primogenita Deo immolabantur; vel certè [illegible]. Quæ [illegible] immolabantur, cætera verò interficiebantur, aut [illegible] gratiâ, quia immundum sacrificio mactari non poterat, nec redimi potuit, secus occidi debuit. Verùm quia hominem immolare Deo nefas erat, neque unquam tale sacrificium permissum est, hinc est, quod primogenitum hominum [illegible] singulos, ut volunt Baronio, sed semel duntaxat manebat. Quo nunquam seperandæ redemptionis nostræ mysterium depingebatur. Neque ejusmodi redemptio libera erat, dicente lege, omne primogenitum hominis in filiis tuis, redimes. Species altera consecrationis libera fuit, ut penes votorum potestati concessa, quæ veluti censui [illegible]. Ad eam vero [illegible] gratia,

Anno ante Dom. 6.

tyrannide Athaliæ servaretur. Verum ex illo exemplo non satis aptè colligitur Johoschebam in Templo habuisse domicilium, cum Pontifex Max. propriâ domo non careret. Prætensum saltem Christum [illegible] ad Caipham in suas ædes [illegible] deduxisse, teste Matthæo. Petrus autem Christum è longinquo sequebatur in aulam Pontificis. Similiter Jehojada propriâ domo utebatur, quam ipsius familia incolebat. Cur Johoschebæ quidem in Templo domicilium concederet nil causæ fuit, & multis rationibus, ejusmodi habitatione prohibebatur. Quòd verò Templi in conclavi Joas cum nutrice per sexennium [illegible] Quæ [illegible] sunt, quæ [illegible] inservirent, bono publico & [illegible] ex exemplo Baronius perperam colligit [illegible] virginibus Deo dicatis fuisse refertum. Id moribus Judæorum, ut honestati repugnabat, quòd puellæ viris mixtæ, & Sacerdotes communi septo includerentur.

XV. Obtruduntur nobis & virgines, quæ excubabant in ostio Tabernaculi: quæ scilicet pompæ seculi renunciantes se [illegible] Deo mancipabant. Has sanctimoniales Baronius [illegible] putat. Quæ sententia si vera est, an Dei sponsis magnum dedecus impressum est: quippe Pontificis Eli filii concumbebant cum mulieribus, quæ turmatim conveniebant ad portam Tabernaculi. At salva res est, istæ virgines [illegible]. Nempe mulieres illæ nec agebant in Tabernaculo, in quo conclavia nulla, nec fuere Deo virginitatem dicatam. Eò has conveniebant orationis causâ, cùm vespertinum matutinumque sacrificium immolabatur. Templum domus orationis erat, ob singularem numinis illud incolentis præsentiam. Vox est Hebraica [illegible] quam LXX. [illegible] jejunantes verterunt, quasi legissent [illegible] quod nec abludit à nostrâ explicatione, quia [illegible], & turmatim concurrere, & pugnare significat. Dei verò cultus militiæ genus est [illegible]. Itaque de Levitarum [illegible] ad [illegible] hoc est militandam militiam. Sic [illegible] Timotheum [illegible] bonam militiam. Præcipuè precis pugna [illegible]. Rogo vos autem fratres per Dominum nostrum J. C. ut mecum certetis vestris pro me apud Deum precibus. Hoc igitur agebant mulieres illæ, quæ turmatim Tabernaculi ad ostium congregabantur. Precari Deo [illegible], quemadmodum Sancta Anna, quæ non abscedebat à Templo, jejuniis & deprecationibus colens Deum noctem & diem. Porro non solæ Virgines, sed piæ quæque mulieres & nuptiarum vinculis impeditæ vacare orationi, repudiatis & seculi ornamentis & vestium pompâ, ad colendam modestiæ & temperantiæ disciplinam. Indolis ejusmodi [illegible] speciem [illegible]. Quæ testantur [illegible] sed [illegible], quæ mulierum est ornamentum. Hæc verò fiunt absque voto virginitatis solemni. Nec felicius [illegible] Baronius autore Maccabæorum: [illegible] rum de reclusis virginibus in Templo. Egregiè vincit illustrissimus [illegible], qui conceptis verbis ait, unde nobis virgines in Templo habitantes. Hoc verum [illegible] argumento, quòd [illegible], à Græcis [illegible]. At nominantur [illegible] virgines. Ubinam includebantur, non dicit [illegible]. At [illegible] in Templo hoc præcisè negamus. Ubinam igitur? In domo paternâ, ut [illegible]. Conforme Orientalibus erat, [illegible] virgines [illegible] custodiri. Itaque sic [illegible] Valentem Monachum Aphraates sic alloquebatur. Si puella essem mea in thalamo sedens, & [illegible], & paternam domum [illegible] quid me nunc agere oporteret, utrum intus sedere, an potius relicto thalamo hac & illac discurrere? Hinc Hebræis virgo עלמה, quasi occulta & abscondita dicitur. More ergo Judæorum virgines illæ, quæ [illegible] Heliodoro commemorabantur, in cubiculis sedebant suis, non in Templo.

XVI. Mariæ sponsum regio Davidis sanguine ortum satis Scriptura testis est. Itaque Angelo dicitur Davidis filius, cujus & Genealogiam texit Matthæus. Constat & [illegible] Mariam Davidico sanguine satam esse, [illegible] Paulo: Clarum est enim è Judâ ortum esse Dominum nostrum, [illegible] nihil de Sacerdotio locutus est Moses. [illegible] Apostolus: [illegible] factus est [illegible] Davidis [illegible]. Hinc [illegible], cum jubente Augusto, [illegible] Judæi, ut describerentur in suam quisque urbem, cum Josepho Maria ascendit ex urbe Nazareth in urbem Davidis, quæ vocatur Bethlehem [illegible]. [illegible] Sacerdotum [illegible]. Sanguine quidem Levitico ex matre [illegible] Mariam, [illegible] Nazianzeno [illegible]

Ex Mariâ porrò Levidæ, [illegible] ab Aaron
Qui Levi de stirpe fuit, genus ipsa trahebat:
Angelus est testis.

Gabrielis ad Virginem [illegible] indicat: *Et ecce Elizabeth, cognata tua [illegible].* Quam & sententiam [illegible] Hippolytus Portuensis apud Nicephorum. Tres Matthan Sacerdotis ex conjuge Mariâ filias assignat: Mariam matri cognominem, Sobam, & Annam. *Nupsit prima in Bethlehem Mariæ, & peperit Salomen obstetricem: nupsit quoque secunda, itidem in Bethlehem Sobe, & genuit Elizabetham, nupsit postremò, & tertia Anna in Galilæâ, & peperit Mariam Dei genitricem.* Placuit & Baronio Mariam, [illegible] materno Sacerdotalis generis fuisse, ut in Christo utrumque [illegible], regiæ scilicet, & sacerdotalis reperiretur. Nobis vero [illegible] est, materno sanguine ex tribu Judæ, Elizabetham esse procreatam, [illegible]. Eò [illegible] virginis, [illegible] ut haud probabile sit in familiâ [illegible] Eusebius, quem Leo [illegible] Alanus, Joachimum [illegible] [illegible] Angelicâ, [illegible] ad [illegible] & Sacerdotium [illegible] & [illegible]

Margin notes: Matth. 26. 58. — Exod. 38. — Bar. App. n. 53. — 1 Sam. 2. — Luc. 2. 37. — Bar. App. n. 53. — Luc. 1. 36. — Bar. App. n. 51. — [illegible]

ANNO ANTE Dom. 6.

[illegible] Verùm [illegible] [illegible], hanc Jacobi [illegible] ad tabulas [illegible]. Non utique Christo [illegible] Sacerdotali sanguine [illegible] pollicebantur. [illegible] dignitas in Christo [illegible], Pontificem [illegible]. Est ergo Mariæ [illegible] à familiâ Davidis [illegible], quod [illegible] videtur [illegible] ille Celsus, quasi [illegible] esset, quòd majoribus [illegible] sit. Hinc verba Origenis: *Celsus dicit, [illegible] Jesu [illegible], & videtur sibi [illegible] generis sui principem ignoraverint. Quid autem hoc ad rem? . . . Manifestum est, & nostri temporum quæstiones [illegible] Mariæ, & [illegible] Regum [illegible]*

Orig. in Cels. l. 2.

XVII. [illegible] quod Matthæus, [illegible] Josepho genealogiâ [illegible], de Mariæ prosapiâ [illegible], librum generationis Jesu Christi posteris tradere, [illegible] quidem B. Virginis [illegible] per Josephum [illegible] *[illegible], & dicat, cùm Joseph non sit pater Domini Salvatoris, quid pertinet ad Dominum, generationis [illegible] primùm non esse consuetudinis Scripturarum, ut mulierum in generationibus ordo texatur. Deinde ex unâ tribu fuisse Joseph, & Mariam, [illegible] ex lege eam accipere cogebatur, ut propinquam, & quòd simul censentur in Bethlehem, ut de unâ videlicet stirpe generati.* Id & in [illegible] Ambrosius, [illegible] difficultatem [illegible]. Proinde manifestum est [illegible] ex diversâ tribu sæpius uxores sibi comparasse. Sic David [illegible] cum Micol Benjaminicâ, Jo[illegible] Pontifex cum Josabeth Judæâ. [illegible] [illegible] tribuum [illegible], de non collocandis filiabus suis nuptum Benjaminitis, si legitimè sine [illegible] ex familiâ sua [illegible] sibi comparare [illegible] [illegible] Omnis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nullo modo magnas in difficultates inciderit [illegible] Virgini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Verùm [illegible] [illegible] Primò, regnante Herode [illegible] ut in familiis majorum hæredibus [illegible] Posterum verò, Mariam fuisse [illegible]. Quæ [illegible] Judæam, & Herodis sub tyrannide

Hieron. in [illegible]

Amb. in [illegible]

Num. 36. 8.

[illegible], quæ [illegible] esse poterat, ut filia [illegible] propinquo nuberet, ne prædia in diversam [illegible] [illegible], patrimonium [illegible] in familiis remaneret? Defunctis quidem Herode M. quinquaginta legati [illegible] ejus accusarunt: *[illegible] suas ad extremam paupertatem, quam cùm primùm florentissimam accepisset, [illegible], ut [illegible] capitis [illegible] bona [illegible], aut possessionibus.* Introductis quidem monarchico regimine [illegible] in legibus patriis [illegible] introducta, quæ Regis fisco adjicebantur, si possessores perduellionis scelus perpetrassent. Edixit sanè David, ut Mephiboseth ager inter ipsum & Tsiba divideretur. Sed & Achab dominus factus est vineæ Naboth, qui obtentu blasphemiæ lapidibus obrutus fuerat. Præcipuè regnante Herode tot castella condita, tot urbes erectæ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non habuit: [illegible] pro purificatione sed in Templo fuerit: & defuncto filio, adeò pauper inventa est, ut Joanni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ex lege Josepho conjungi? Mirandè, cùm Josephi familia ab illâ Virginis diversa foret. Illa ad Salomonis, hæc Nathanis ad stemma pertinebat. Verùm fuit [illegible] [illegible] & eò amplius generationum [illegible] [illegible], Josephus nempe Salomonis ex sanguine, Maria Nathanis ex posteris, virum habere debuisset.

Joseph. [illegible]

2 Sam. cap. 9.

XVIII. [illegible] exhausta difficultas, cur Matthæus, qui librum *generationis Christi* texebat, genealogiam tamen [illegible], sed ad Christum [illegible] Josephus non [illegible]. En nobis [illegible] probatur, quòd Evangelista sese accommodans [illegible] ipsorum tabulas Christi genealogiam [illegible], ut vel [illegible] fuisse, [illegible] à Davide familiâ alienum non esse. Constat Genealogiarum [illegible] Judæis. De Sacerdotali prosapiâ testis est Josephus: *Oportet enim qui habiturus est Sacerdotium [illegible], & genus per antiquam [illegible], & multos testibus approbare. Quod [illegible] in Judæâ, sed ubicumque nostri generis [illegible] : [illegible] Sacerdotum, [illegible] in Ægypto, & Babylonâ, & quotcumque terrarum orbis, quibus de Sacerdotum genere sunt dispersi. [illegible] Hierosolymam [illegible] à patre, [illegible], & antiquiores [illegible] [illegible].* Quo insigni Josephi loco consequitur alias quoque Judæorum tribus [illegible] [illegible] tabulis [illegible], cùm in ipsorum familiis Sacerdotes sibi uxores quærerent. Quorum [illegible]

Cur Matthæus Christi stemma propositurus Josephi genealogiam [illegible]? Genealogiæ Judæorum.

Joseph. cont. App. l. 1. 1036.

carent genealogiarum [illegible] tabulis [illegible] sectionis. Hinc Anna dicitur de tribu Aser. [illegible], [illegible] exempla, [illegible], genealogiarum, quarum ordo ex mulieribus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible]. *Secundus* [illegible] *qui Davidi pater erat. Tserva & Abigail, Filii autem Tserva Abisai, Joab, & Hasael tres. Abigail vero peperit Amasam.* Donec quidem Messias lucem acciperet, [illegible] providentia in custodiendis genealogiis [illegible] ut certis testimoniis [illegible], Christum de posteris Davidis natum fuisse. Ut falsa prorsus reperiatur [illegible] Africano traditio, in sua ad Aristidem Epistola: *Herodes ignobilitatis suae conscientia stimulatus, omnes illas veterum familiarum* [illegible]*, ratus se tum demum nobilem visum iri, cum nemo esset, qui ex publicis monumentis originem generis sui ad Patriarchas, vel ad Proselytos, vel ad permixtos Israelitis peregrinos, qui Geiorae dicuntur, posset referre.* [illegible] [illegible] quae Judaei probent [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible]. quem [illegible] filium [illegible], [illegible], in dubio ponit neque. Ex quo sane, vel natum est, vel [illegible], tabulis [illegible] Judaeorum, velut sanguine Josephi procreatus, inscriptus est quem ἀγενεαλόγητον esse, non permittebant Judaeorum Leges. Secus & Josephus magnum Judaeis [illegible] dedisset, & Christus, non pro uno ex Patriarcharum posteris, sed pro [illegible] & infideli habitus fuisset, ut porro [illegible] [illegible] in [illegible] Genealogiarum [illegible]. Ac eo magis in descriptionem [illegible], quod Christus Josephi & adoptivus, & civilis filius [illegible]; [illegible] ipsius cum Maria matrimonio [illegible]. [illegible] demonstrat Chrysostomus, Christum ut Josephi filium, Judaeorum tabulis inscriptum esse: *Ut* [illegible] *maligna suspicio pelleretur. Si enim etiam post signa* [illegible] *Joseph filium nuncupabant, quomodo ante signa natum ex Virgine credidissent,* [illegible] primis Domini annis, divinae [illegible] mysterium [illegible] ac velum [illegible] [illegible] propositum est, ne esset contemptum. Gradatim paulatim homines deducere ad veritatem notitiam. Docebantur primum Jesum ex familia [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], Christus [illegible] [illegible]: virginque suam virum patris Christi nomine [illegible] [illegible], [illegible] Hieronymum: *Exceptis Joseph, & Elisabet, & ipsa Maria, paucisque admodum, si quos ab iis audisse possumus existimare, omnes Jesum filium* [illegible] *Joseph* [illegible] *opinionem vulgi* [illegible]*, quae* [illegible] *est, patrem eius dixerunt Servatoris.* Ex quibus certe evidenter intelligitur nomine filii Josephi, Christum tabulis Judaeorum inscriptum fuisse. Quam igitur Evangelio suo Genealogiam praefixit Matthaeus, ex iis tabulis [illegible] descriptam est, ad probandum testibus domesticis Jesum Davidis esse filium, quod primum fidei in Servatorem rudimentum fuit, donec splendidiora orta luce, tum Prophetarum oraculis, quibus miraculis coruscans, virginem illi conceptum innotescerent. Neque est [illegible] [illegible], [illegible] tabulis falsis [illegible], ut [illegible]. Illud vero falsum prorsus est, cum Josephus [illegible] [illegible] [illegible], ut & esse [illegible]; alia vero adeo latent & obscura sunt, ut vero similiora appareant, & fama constante vera putentur, [illegible] [illegible], ut quem Jesum [illegible], [illegible] Josephi genitum esse. Quod aliquamdiu certe [illegible], ut pro [illegible] [illegible]. Quia ipsum [illegible] Judaei [illegible], quamdiu magnum virginei [illegible] mysterium ignorabant. Quod cum potentissima, quam nomen [illegible], veniret in notitiam, [illegible] non posuit, quam Christus, aut putaretur Josephi filius, aut, [illegible] dicto, spurius [illegible]. Ex sapienti igitur Dei consilio [illegible] [illegible] fuit, ut legitimo etiam matrimonio mundi Servator [illegible], ne in Virginem [illegible] infamia, quae & ipsius filio [illegible]. Sanxit ergo haec aliquanto tempore [illegible], [illegible] [illegible], quibus quasi argumento ad [illegible] Matthaeus demonstraturus erat Christum à Davidis familia ortum esse. Quod dubio procul Judaei negassent, adeo sunt in Dominum [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], [illegible] quidem in eo se audere nemo. In tantum sane quae [illegible], ut Christo Messiae nomen accepturi erant, non aliud objectum reperiunt, quod à Davide originem non duceret, quod tamen satis fuisset, ut Messiae titulo excederet. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Matthaeus [illegible], [illegible] [illegible] Josephi, qui legitimus Christi genitor vulgo putabatur, genealogia, quam ex publicis tabulis exscripserat.

2. 2. [illegible] [illegible] dissentire videntur, cum de Josephi genealogia, inter Evangelistas, non satis convenire videatur. Matthaeus siquidem Josephum, filium Jacob scribens, Lucas vero filium Heli. *Christus erat* [illegible], [illegible] [illegible] Julianus Africanus, cujus in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Narrat [illegible] Matthanum, qui ad Salomonem genus referebat suum, [illegible], cum Melchi, qui Nathanis ducebat originem, [illegible] [illegible]. Ex Matthane Jacobum, ex Melchi Eli [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Jacobum genuisse Josephum. Quo [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], *quippe cum ejus semen Jacobus frater suscitasset.* Absurdis tamen [illegible] in difficultatis [illegible] [illegible]. [illegible] in suscitando semine, [illegible] [illegible] apud Judaeos [illegible] [illegible]: *Ad* [illegible] *Juda, Onan,* [illegible] [illegible] *Tamar, & suscita semen fratri tuo.* Neque aliud monet Lex Mosaica: *Si* [illegible] *fratribus moriatur unus ex eis absque liberis,* [illegible] *uxor defuncti non nubet alteri: Sed* [illegible] *accipiet eam, & primogenitum quem pariet, succedet in nomen mortui.* [illegible] Africanus, [illegible] [illegible] Legem

Margin notes: [illegible] (1. Paral. 2.); [illegible] l. 1. c. 7.; [illegible]; [illegible]; De diversa Joseph genealogia [illegible]; [illegible]; [illegible]; Gen. 38.; Deut. 25.

Anno Domini 6.

[illegible] Melchi collocat, ut Esthæ eâm ipsius, [illegible] Josephi avus Melchi avorum fuisse, utpote quantum in ordine retrogrado. Ex quo sequitur, Jacob & Eli fratres uterinos non fuisse. Præterea cùm Matthan ex Salomone Lucâ, Melchi ex illâ Nathanis, originem duceret, tanto spatio distabebant, ut suscitandi seminis legi nil loci relinquerentur. Matthæus ex consanguineis Salomonis natus, vir Esthæ quæri debuisset, non [illegible] Lucas proposuit, Maria quoque [illegible] mere debuisset. Est ergo non Josephi, sed vera Virginis genealogia, in illâ Lucæ quærenda: [illegible] esse dissitas, utpote quæ diversâ [illegible] edant. Absurdum sanè foret, unam ejusdemque [illegible], ex quo Christus [illegible] non habuit, dum ab Evangelistis genealogias referri, dum de [illegible] silentium agunt. Pro certo atque [illegible] pendeant: quâ verò ratione hoc fiat, in dubium [illegible]. [illegible] dictum esse Josephi patrem, quia socer [illegible] civiles, patrum filiorumque nomine donati [illegible] cent. Sic Jacobi, qui Josephi causâ in lectum [illegible] tamen in unâ eâdemque genealogiâ, diversâ prorsus significatione, sic nomen accommodari Josepho. Ad Nathanem usque, civilis filius erit; quia Eli gener: à Davide verò ad Adamum usque, filius naturalis censeatur. Sed & [illegible] bent per generos & soceros. Neque satis congruum Josephi [illegible] in N. Testamento [illegible] turalem, prosapiam verò Mariæ, ex quâ Christus editus est, per ambages duntaxat atque [illegible] bus patrem genealogiæ non includi, & à vero Christi parentibus esse removendum, utpote solâ Judæorum opinione, non ex veritate, Dominum genitorem. Eâ ergo ratione verba Lucæ [illegible] erat, filius, ut existimabatur, Josephi, filius Eli &c. Erat ergo Christus, ex Mariâ, Eli nepos. Quæ sententia fuit Auctoris quæstionum, & respons. ad Orthodoxos apud Justinum. *Quemadmodum namque Joseph vocatus est Eli filius, non autem ex eo genitus, quia divina Lege ita placitum fuit, ut uxore Eli, [illegible] Eli filium: ad eundem modum Deo visum est ex conjuge Josephi filium dare Josepho, naturaliter ex [illegible]* [illegible] ex lege dedit, ob initum cum Mariâ à Josepho connubium, quo Eli gener factus est. [illegible] officio probi Historici functus est, [illegible] Christum ex Davide per Nathanem ortum demisit. Hinc canora traditio refellitur, quæ non Eli, sed Joachimum patrem Virginis dixit, repugnante Scripturâ: neque satis favente traditione, cujusmodi imperitus non fuit Hieronymus, qui Joachimum & Annam, nescit parentes Virginis. Refutantur verba ejus adversus [illegible]

Justin. Resp. 133. [illegible]

l. 1. c. 7. *Restat conclusio, ut Maria ista, quæ Jacobi Minoris scribitur mater, fuerit uxor Alphæi, & soror Mariæ matris Domini, quam Mariam Cleophæ Joannes Evangelista cognominat, sive à patre, sive gentilitate familiæ, aut quacumque aliâ causâ, ei nomen imposuerint.*

XX. [illegible] fratrem obtinet, Mariam parentibus suis [illegible] unigenitam. Temeritatis tamen [illegible] damnare non possumus, ea scribentem: *Ancam post susceptam in [illegible] [illegible] partus, [illegible] Orthodoxo* [illegible] propagatum, [illegible] sequebantur: *Sed videamus, inquit, quales comites habuerit Mariam Magdalenam, à quâ septem Dæmonia ejecerat, & Mariam Jacobi & Joseph matrem, materteram suam, sororem Mariæ matris Domini.* Quæ est matertera Christi, nisi germana soror B. Virginis? Neque aliud forsè cogitanti excidit Hieronymo. Illud & ipsum inculcat scribens adversus Helvidium: *Restat conclusio, ut Maria ista, quæ Jacobi Minoris scribitur mater, fuerit uxor Alphæi, & soror matris Domini, quam Mariam Cleophæ Joannes Evangelista cognominat.* [illegible] quoque fraternitas fuit, alias [illegible] partus matri Virginis, [illegible] virum in mulierem, Cleophamque [illegible] mutaverit, dùm retulisse hic [illegible] *quos dicit fratres, & sorores Christi,* Cleophæ *sororis Mariæ filii fuere, non Mariæ.* Neque ab eâ dissidet opinione Beda in Marcum c. 3. Non Latinis solis, Græcis quoque membris [illegible], Virgini sororem fuisse. Omnium Græcorum nomine audiatur unus Theodoretus in Galatas, c. 1. qui de Jacobo ita prodit: *Vocatur quidem frater Domini, sed non erat naturâ, sed nec fuit Josephi filius, ut quidam existimarunt, ex priori matrimonio natus, sed erat quidem Cleophæ filius Domini autem ἀνεψιὸς consobrinus: habuit enim* [illegible] qui doctissimus Martyrologium R. commenta[illegible] Cleophæ, *sororis sanctissimæ Dei genitricis Mariæ.* [illegible] sororem assignarunt, [illegible] Nyssenus, & [illegible] de [illegible] Mariæ fabulas, falsò dicam scribere. Incongruum quidem fuisset, *Ancam post* [illegible] verba nobis accommodatam.

XXI. [illegible] sorori dicatur, quia fratri Josephi, Virginis sponsi [illegible] significatione capiatur, [illegible] scribatur nil causæ fuerit, [illegible] Maria B. Virginis [illegible]

appellari potuerit, quia cum Josephi fratre erat matrimonio conjuncta. Hieronymus quidem Mariam Cleophæ, germanam Virginis sororem fuisse plus semel indicavit. Aliud tamen ipse testimonio aliud & addidit. *Jacobus qui appellatur frater Domini, cognomento Justus, ut nonnulli existimant Joseph, ex alia uxore, ut autem mihi videtur, Mariæ sororis, matris Domini, cujus Joannes in libro suo meminit, filius.* Assentiuntur & Hieronymo Beda, & Isidorus, libro de vita & morte S. Patrum c. 79. Explicationem Hieronymi firmat usus Scripturæ, à qua abhorret, figuratam impropriamque fororis significationem cum germana, propinquam autem [illegible] consobrinam [illegible]. Itaque nobis displicet eruditissimi versio Valesii, qui verba hæc Eusebii, Μαρίαν τὴν τοῦ Κλωπᾶ latinè reddidit, *Mariam Cleopæ filiam.* Ex eo quippe sequeretur B. Virginis Mariam sororem non fuisse, quia Virgo, Cleopæ nata non fuit. Quin etiam Valesiana sententia fronte adversâ cum Hegesippo pugnat, quem laudat Eusebius. Est enim Hegesippo, Cleopas Josephi Virginis mariti frater, cujus si Maria filia, neptis quidem Virginis erit, soror non erit. Existimamus ergo, Mariam Virginis sororem fuisse. Quinam verò vinculo Cleopham [illegible] Mariæ, uxorem [illegible] Cleophas [illegible] [illegible] [illegible] Maria Cleophæ, [illegible] [illegible] Evangelista [illegible] Maria Cleophæ. [illegible] [illegible] & Jose genitricem, cum illâ Cleopam conjungi? Neque satis scimus, unum ejusdemque hominem, diversimode nominatum Evangelistæ. Lucæ verba sunt: *Respondens autem alter, cui nomen Cleopas.* A Joanne verò diversum nomen adhibetur, Κλωπᾶ. Ut ex diverso nominibus, diversi potius homines indicentur. Sed hisce quæstionibus, multum sanè nostra offenditur. Illud tamen præterire nolumus, Alphæum, & Cleopam, vera prorsus esse nomina, [illegible] utrumque significent. Discrepant sanè radicalibus ח & כ, & pro duobus quidem vocabulis habentur à Hieronymo, quæ sunt ab uno vero genita: *Sic autem sibi alia, atque alia videntur, quæ non diversa, Maria* [illegible] *& ut Maria Cleophæ, ipsis Scripturis esse confundunt,* [illegible] [illegible] [illegible] *experiri.* Cleopas quidem Græcum nomen esse videtur, ex Cleopatre contractum, cùm Alphæus [illegible]. [illegible] [illegible] Jacobi pater, Alphæus simul, & Cleopas dictus, dicerent illi, quibus est vaticinandi pruritus. Complures binis gestasse nomina scimus. Matthæus, Levi quoque appellabatur, nec etiam pugnat, Jacobi Patrem, Cleopam, & Alphæum, simul esse vocatum. Hoccine verum fuerit; ignorasse magis quàm affirmare malumus. Cleopas sanè qui Josephi frater erat Patribus, nunquam ipse *Alphæus* vocatus est. Imò etiam de Jacobo Apostolo, fratre Judæ, Lucas meminit [illegible] *Alphæi*, non Cleopæ filium [illegible]: *Jacobus filius Alphæi & Judas Jacobi frater.* [illegible] bené [illegible], Lucas ignoratus usurpasse. Jacobum quidem perpetuò filium Alphæi dicunt, usque nominant, à Matthæo & Marco dicitur: nunquam Cleophæ ille nomen accipit.

§ XII. Non ignobilis est inter mulieres, quæ benevolentiâ Christum sunt prosequutæ, *Salome Zebedæi conjux*, Apostolorumque Jacobi & Joannis, pietate magis, quàm natali bonorum, genitrix clarissima. *Fuêre nonnulli, qui Salomen B. Virginis sororem quoque dixerunt,* quorum opinionem cum aliis verbisque [illegible] Marcus Antonius De dominis, de Rep. Eccles. l. 2. [illegible] sententiæ præsidium, quòd tres omnino crucem mulieres [illegible] Matthæus [illegible]: *Maria Magdalene, Maria mater Jacobi & Joseph, & mater filiorum Zebedæi.* Similiter Marcus: *Erant autem & mulieres, de longinquo spectantes, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi parvi & Jose mater, & Salome.* Cæterùm verò Dedominis easdem omnino mulieres in Joanne quærendas: *Stabant juxta crucem Jesu, mater ejus, & soror matris ejus Maria Cleophæ, & Maria Magdalene.* Ut Maria Cleopæ à Salome diversa non sit. Hinc porrò, eamdem eandem esse, quæ convenientem Christum rogat, ut natalium in regno suo filiis locum assignet, utpote consobrinis, ex ipsius materterâ natis. Nostro tamen judicio, nullâ probabili satis ratione colligemus Mariam Cleopæ & Salomen, unam eandemque mulierem esse, quas nomine adeò diverso discriminant. Tribus ergo mulieribus, quæ de cruce pendentem Dominum spectabant, quarum Matthæus Marcusque meminerant, Joannes quartam addidit, Mariam Cleopæ, ne sanctæ mulieris fides oblivione contereretur. Quòd si Salome & Maria Cleopæ, una eademque mulier est, Joannes & Jacobus Apostoli, qui ex Salome nati erant, Christo utique consobrini fuissent, quod non est verisimile. [illegible] in admirationem [illegible] [illegible] fratres ipsius dicunt, Jacobum, Josem, Judam & Simonem, non verò Jacobum & Joannem. Neque tantam Apostolis in Jacobum, Joannemque invidiam moturi fuissent, Salome ea supplicatione, *ut sederent filii ejus, unus ad dexteram, alter ad sinistram in regno Domini,* si fuissent ei consobrini. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] consanguinei & consobrinus [illegible] [illegible]. Joannem Christi ex cognatis unum fuisse, aperté [illegible] Epiphanius: *Ad hoc Joannem, licet alienum [illegible] [illegible] est, ut matrem honorandam esse constituerat.* Denique [illegible]. *Maria Cleophæ* [illegible]. Cleopæ igitur vel filia, vel mater, vel uxor, [illegible] [illegible] aliud, prorsus nescimus. Si filia, non igitur soror Virginis, quæ Cleopam patrem non habuit. Si mater, non ergo Jacobi Joannisque genitrix, quibus Cleopas nunquam frater ascribitur: si uxor, non igitur Zebedæi, cujus quidem, non Cleopæ, Jacobus & Joannes filii perpetuò perhibentur. Josepho binas Epiphanius filias assignat, *Mariam & Salomen.* Quæ si vera sunt, non improbabile foret, Salomen Zebedæo copulatam esse matrimonio? Ex eâ sententiâ quòd soror Virginis Salome fuerit, ipsi & eidem Mariæ nomen. Quibus genitrix. [illegible] Martyrologio R. ad Octobris XXII. [illegible] *Hierosolymis S. Mariæ Salome, quæ in Evangelio legitur, circa Domini sepulturam solicita.* Cæterùm Salome [illegible] fulget beati-

tudine,

[illegible] *Euseb. l. 3. c. 32.*

Luc. 24.

Salome Zebedæi uxor, sororne Virginis fuit?

Matth. 27.

Marc. 15.

Joan. 19.

[illegible]

[illegible] habent, sic disserens. [illegible] Quomodo [illegible] Joseph, [illegible] Virgo [illegible] [illegible] est habere in mente...... Non tamen sequitur enim, cum Mariæ [illegible] [illegible] est. Haccine vero virginitas consentiunt? Ab ea quidem, non ab ejus conceptione [illegible].

XXV. Urgent Nyssenus, Augustinus, aliique virginei voti patroni, Mariæ verba ad Angelum: *Quomodo erit istud, quoniam virum non cognosco?* Ex quibus argumentum necti, Ellam; Ex his verbis B. Virginis, vel necessariò, vel certè abundantè probabiliter colligunt Patres, eam jam ante conceptionem Filii Dei, voto suasse consecrasse virginitatem. *Nam si non voverat, quæstio illa locum non habebat non [illegible] magis, quam in aliâ Virgine. Facile enim respondere poterat, etiamsi nondum virum cognovisset, cognituram tamen, & ita pariet filium. Si dicat, eam non vovisse, sed proposuisse tantum, eadem objectio est. Nam hoc eo potest, unica propositum, ut pariat Filium Dei. Propositum etiam bonum, sine peccato mutari potest; votum autem mutari non potest, unde meritò interrogat, quomodo fiet istud?* Hoc argumentum, magni fit à Casaubono; nobis verò Chrysostomum non esse videtur. *Mariæ quidem interjectum carnali copulæ impedimentum facilem agnoscimus: à virginitatis autem sive proposito, sive voto oratum esse negamus.* Voti, [illegible] propositi Maria non meminit. Non ignit, quid sine dubio dixisset, *quomodo fiet istud, quandoquidem statui, meam servare virginitatem, cumque Deo dicavi?* In promptu erat ea interrogatio, quæ sibimet ad mentem appellebat, Dum, *virum non cognosco*, quæ oratio non est idonea ad votum significandum. Votum igitur sibi matrimonii usum Maria apertè profitetur: et non à stabilito quodam proposito, non à voto quoquam, sed ab aliâ causâ, quam Nyssenus, quam Augustinus, quam Latini interpretes, quam Casaubonus non satis attenderunt. A qua igitur prohibebatur? Ab oraculis divinis. Cecinerat Esaias: *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Cui oraculo, oraturus decesse non poterat. Ex verbis ergo Gabrielis intellexit Maria, electam esse se eam virginem, ex hominibus edendi Messiam destinabant. Vix autem non fuisse, quàm similia sunt verba Prophetæ, & Angeli: *Ecce concipies, & paries filium, & vocabis nomen ejus, Jesum. Filius altissimi vocabitur, dabitque Dominus Deus thronum Davidis patris ejus, regnabitque in domo Jacob in æternum, & regni ejus, non erit finis.* Intellecto probè oraculo, cognovit Maria virginitatem esse sibi servandam, quià conceptum Messiæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mysterio habebantur. Impedimentum igitur neque objectum Maria [illegible]

quidem quidem: verbum proferens, [illegible] ad virginitatem Deo, non [illegible] [illegible] Nyssenus Augustinusque opponimus: *Cùm dicit quomodo fiet istud, non de effectu dubitavit, sed qualitatem ipsius quæsivit effectus...... Denique accepit, signum tale. Ecce Virgo in utero accipiet, & pariet filium. Legerat hoc Maria, ideò credidit futurum: sed quomodo fieret, antè non legerat. Non enim quemadmodum fieret, vel Propheta tanto fuerat revelatum.*

XXVI. [illegible] quæ Mariæ ad [illegible] [illegible] [illegible], de Josepho [illegible] [illegible]. Ut autem Virginis [illegible] Hieronymus confirmat, qui hæc in Helvidium inquit: *Tu dicis, Mariam, Virginem non permansisse: ego mihi plus vindico, etiam ipsum Joseph Virginem fuisse, per Mariam ut ex virginali conjugio virgo filius nasceretur. Si enim in virum sanctum fornicatio non cadit, & aliam eum uxorem habuisse non scribitur, Mariæ autem quam putatus est habuisse, custos potius fuit, quam maritus; relinquitur virginem eum mansisse cum Maria, qui pater Domini meruit appellari.* Proinde [illegible] quæ sibi erat ingens acrimonia, Josephi virginitatem nobis obtrudit Hieronymus: quæ lapsa [illegible] Eam usque amplectitur [illegible] sermonis [illegible] Nativitatis Domini apud Augustinum. *Beate Joseph, cum Mariâ conjuge tuâ permanens, virginitatis meruisti, quæ de Virgine membris [illegible] nasceretur Angelorum.* Adeò etiam invaluit [illegible] seculo XI. ut Cardinalis Petrus Damianus [illegible] non dubitaret, scribere Baronius: *Ecclesiæ fidem ut ea esse, ut non modò Deipara, verum etiam putativus pater æquè intemerata virgo haberetur.* In eam eminentissimus Purpuratus sententiam inclinat, quam lepidâ, ipsiusque ætatum dignâ conjecturâ firmat. *Quomodo non homini virgini Deus virginem, ut quâ eamdem suscepturus erat, traderetur, si fallere homo, et hoc mundo migraturus ad Patrem, eandem jam suscepturum, nonnisi virgini commendavit?* Egregiè [illegible] [illegible] Theodoretum illa inferat, qui pro virgine Josephum [illegible] [illegible] habet Theodoretus: *Jacobus non fuit Josephi filius, ut quidam existimarunt, ex priori matrimonio natus, sed erat quidem Cleophæ filius, Domini consobrinus.* Negat quidem Jacobum Josepho filium esse, quia è Cleopâ ortum dixit. Uxorem verò nec ut, duxisse Josephum, ut verba quidem Theodoreti innuit; & via credendo est, Græcorum à sententiâ [illegible] Theodoretum, quibus Josephus virgo non [illegible].

XXVII. Exstitit olim opinio, vel etiam Origenis antiquior, Josephum ex priore uxore liberis, patris titulum induisse: *Fratres autem Jesu, filios esse Josephi ex priore conjuge, quam ipse ante Mariam duxerit, affirmant nonnulli, ad id scilicet adducti traditione Evangelii, quod secundum Petrum inscribitur, vel libro Jacobi.* Ex eodem & fonte manasse videntur, quæ prodit Epiphanius: *Hic ipse Josephus, Cleophæ frater, Jacobi filius, cognomento Panthera fuit. Ambo vero ab illo Panthere patre nati sunt. Cæterum Josephus primam à Tribu Juda conjugem habuit: ex qua pro [illegible] suscepit, mares quatuor, fœminas duas. Prior Jacobus erat, &c. [illegible]

[illegible] & Josephum [illegible] [illegible] Jacobus frater Domini [illegible] B. Virginem Mariam [illegible], quæ Evangelistis [illegible] Jacobi [illegible] Josephi [illegible] Jacobi autem matrem non [illegible] Neque virginibus Josephum [illegible] Theophylactum [illegible] Cleophæ [illegible] [illegible] Jacobum [illegible]

[illegible] natres habuisse Joseph, quas plures habuerit Abraham . . . . . & de his esse [illegible] fratres Domini, quod [illegible] Dum plerique, ut in hac [illegible] tradition [illegible].

XXVIII. Communi [illegible] Patrum [illegible], [illegible] ex Scripturâ [illegible] Non [illegible] de [illegible] Josephi [illegible] [illegible] Evangelio [illegible] [illegible] hæc palàm [illegible]: Nonne [illegible] est faber ille [illegible] Mariæ [illegible] Jacobi & Jose & Judæ & Simonis? [illegible] & sorores [illegible] hic sunt apud nos. [illegible] fratres [illegible] Scripturâ accipiuntur. Sic Jacobi [illegible] Josephum filium: An veniemus ego, & mater tua, & fratres tui, & adoremus te super terram? [illegible]: Fratres David, & tota familia patris ejus descenderunt ad eum. Quid igitur [illegible] est, cùm [illegible] modo non explicantur? [illegible] Scripturâ locum, ubi fratris vocabulum cum illo vel patris, vel matris, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jesu [illegible], Virginem Mariam [illegible] [illegible] Christi [illegible] Virginem [illegible] [illegible] cùm [illegible] [illegible]

cum ipsâ familiam [illegible], cui caput [illegible] Virginem Josephi [illegible] quod respondet Hieronymus: Quippe quatuor modis in Scripturis Divinis fratres dici naturâ, gente, cognatione, affectu. Hinc colligit, fratres Christi fuisse appellatos, cognatione, quomodo Loth Abrahæ, quomodo Jacob, Laban appellatus est frater. [illegible] Quippe ex ipsâ Scripturâ [illegible] Abraham [illegible] Laban [illegible] esse, quia Jacobus Laban [illegible] Abraham patruus fuit. Cùm itaque fratres nuncupantur, cognatione [illegible] Jacobo [illegible] cognationem fuisse, non fraternam consanguinitatem. Proprie fratres, nunquam cognati vocantur. [illegible] non cognationi, sed [illegible] naturâ [illegible]. Non [illegible] quidem [illegible] est, [illegible] Judæorum Jacobo [illegible] est: [illegible] Josephus [illegible] Christi frater [illegible]: fratrem Jesu Christi [illegible] [illegible] qui [illegible] cognationem [illegible].

XXIX. [illegible] progredimur, Mariam [illegible] Jacobi [illegible] B. Virginem esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] verba [illegible] [illegible] à longinquo spectantes, quæ [illegible] Jesum à Galilæâ, ministrantes ei. Inter quas erat Maria Magdalene, & Maria mater Jacobi, & Jose [illegible] Mariam Cleophæ in Mariâ matre Jacobi & Jose [illegible]; quâ de re [illegible] Vasquez. [illegible] Neque Maria Magdalene [illegible], si Maria mater Jacobi & Josephi, [illegible] B. Virginem [illegible] ipsâ Virgine fuisse, illa quæ mater Jacobi & Josephi [illegible] Marcum Matthæumque [illegible] de Virgine [illegible], [illegible], mortem Domini [illegible] celebrantes; de [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Marcum atque Matthæum, Mariam Magdalenam, Mariam Jacobi parvi & Jose matrem, & Salomen, quæ uxor erat Zebedæi. Quid si Maria mater Jacobi & Jose à B. Virgine diversa est, [illegible] id absurdi, quòd [illegible] [illegible] Dominum spectantibus, ipsius matrem non [illegible]. [illegible] quidem Mariæ [illegible] ex verbis ipsius intelligitur: Nonne est hic faber, filius Mariæ, frater Jacobi, & Jose. [illegible] quem, cum dici matrem Jacobi, quæ & Christi [illegible]. [illegible] cùm de mulieribus in Calvariâ versantibus Scripturæ loquitur, ubi Virginis [illegible], Jacobi Josephique [illegible] [illegible] Jose Jacobique [illegible], de Virgi-

[illegible] : *Stabant juxta crucem Jesu mater ejus, & soror matris ejus, Maria Cleophae, & Maria Magdalene.* Hîc autem Jacobi nulla mentio est. At in Marco & Matthaeo ubi mater Jacobi [illegible], B. Virgo silentio [illegible]. Quamobrem, [illegible] [illegible] non [illegible] quidem, sed [illegible] fuisse [illegible] mulierum? Hic [illegible], quod si mater Jacobi, à Virgine diversa est, consequens est, Virginem in illis mulieribus desideratam esse, quae ungendo corpori Domini ad sepulchrum accesserunt. Quarum [illegible] haec officio [illegible] sunt, à Marco docemur: *Maria Magdalene verò, & Maria Joseph aspiciebant ubi poneretur Christus. Et cum transisset Sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent eum.* [illegible] apud Lucam: *Erant autem Maria Magdalene, & Joanna, & Maria Jacobi*, quae cum [illegible] è sepulchro reversae fuerunt. Hoc [illegible] [illegible]. Ad [illegible] [illegible] [illegible] viscera, ut [illegible] Christi ad sepulchrum [illegible], sola [illegible] [illegible], sola ad [illegible] non [illegible], [illegible] suo [illegible] non [illegible]? Quòd si Virgo versabatur inter eas mulieres, quomodo [illegible] non est? [illegible] Joanna [illegible], [illegible] Magdalena, [illegible] Salome: sit igitur Maria Jacobi [illegible] est, vel quod non solum [illegible], sola Christi mater [illegible] [illegible], vel quod [illegible] [illegible] [illegible] à sacris est Auctoribus oblivioni traditum. [illegible] [illegible] Virgo designabatur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christi [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] mater Jacobi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]: Christi verò genitrix [illegible], quae [illegible] [illegible]. A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] designantur. Verba haec sunt Davidis ad Abisai: *Quid mihi vobiscum, filii Sarviae.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Quod Magdalene non prior hac mentione fuisset, si Maria mater Jacobi & Josephi fuisset B. Virgo.* Quid [illegible], cùm in digerendis nominibus Scriptura [illegible] [illegible] non semper attendat? [illegible] quidem Magdalena mulieribus Christum [illegible] [illegible] modò praeponitur, modò postponitur: ut primum in Matthaeo locum, in Joanne verò ultimum occupat. Sic apud Paulum legimus: *Ego sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephae, ego verò Christi.* Cephas in ultimo quoque loco collocatur. Ratio [illegible] aliquid [illegible], cur Magdalene Joannaque Virgini praeponantur. Ut pote nobiles foeminae, & dignitate illustres. Quippe Joanna Chusae Herodis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse videtur. At Virgo, licet mulierum [illegible] [illegible] [illegible], conditione tamen penè servilis erat. Prius ergo Magdalene & Joanna, quàm Virgo, nominantur, ut ostenderetur, mundi dignitatem à spirituali excellentia [illegible] non [illegible]: verùm quo quis sanctior est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] verò, cum omnibus sibi serviendum esse. Neque Virginem [illegible], nostra sententia non [illegible], quam verbis expressis Nyssenus [illegible] est: *[illegible] autem multarum Mariarum in Evangelio mentio sit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debemus, quae Joannes [illegible], cùm dicitur, Stabant autem juxta crucem Jesu mater ejus & soror matris ejus, Maria Cleophae, & Maria Magdalene.* [illegible] [illegible] Jacobi & Josephi matrem apud alios Evangelistas [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

XXX. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nostro [illegible] [illegible], ut quis Jacobus ille, qui frater Domini [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propendeamus, ut Christi mater & Jacobi una sit eademque mulier, nobis [illegible] [illegible] [illegible], Jacobum Domini fratrem, Josepho esse non Alphaeo genitum. Qui [illegible] [illegible] ex vulgi [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] designat, cum parentibus, [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] habentur. [illegible] [illegible] Jacobum esse quidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible], qui [illegible] sententiam [illegible]: *Ex [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] propagata.* Atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jacobus [illegible] est [illegible]. [illegible] [illegible] à Josepho, [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; quibus & haec [illegible]. [illegible] ex Scriptura, Jacobo Judam [illegible] fuisse. Judas verò Hegesippo, frater Christi [illegible]: *[illegible] temporibus adhuc supererant quidam ex cognatione Christi, nepotes Judae, [illegible] qui secundum carnem frater Christi vocabatur.* Quo consequens est, Jacobum etiam Josepho [illegible] esse, qui Judaeis pater Domini [illegible]. Eundem igitur & parentem Jacobus habuit. Auctor Recognitionum [illegible] [illegible] Apostolos, Pontificis ad [illegible] de Christo sermonem habentes, subjungit. *[illegible] verò cum [illegible] ad Jacobum nostrum [illegible] quae dicta gestaque fuerant [illegible], apud eum [illegible] [illegible] [illegible].* Magnam tamen in eâ [illegible] partem habuit Jacobus Alphaei, à quo [illegible] Jacobus Domini frater. Clemens apud Eusebium: *Jacobus unus ex LXX. discipulorum [illegible], ut praeterea ex fratribus Domini fuisse perhibetur.* Quòd si Jacobus ex LXX. Discipulis unus est, à Jacobo Alphaei filio qui Apostolum agebat, distingui debet. Quid plura? Nysseni verba sunt: *[illegible] [illegible] Jose & Jacobi [illegible] Joseph fabri, ex priore [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] & [illegible].* [illegible] [illegible], [illegible] Christi quàm Jacobi matrem [illegible] Virginem designatam fuisse, quae [illegible] [illegible] à Judaeis acceperat: quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quem [illegible] [illegible] Josepho, [illegible] Jacobi appellationem videtur esse sortita. Testimoniorum satis est. Adsunt, quibus etiam, Consobrinum ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], Aethiopem à [illegible] [illegible]. Non levi argumento Jacobi Judaeque ex Epistolis fratres Domini à Jacobo Alphaei filio [illegible]: quorum [illegible] fratrem Christi [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] à Juda Iscariote discretum, prudentem [illegible] [illegible] distinctionem adhibuisse, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possisset, quàm semper [illegible] fratrem Jesu, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible],

[illegible]

[illegible] à Juda [illegible] ordine [illegible] Judas eo discrimine ab aliis separare se potuisset. Testatur sane Hegesippus Judam secundum carnem, fratrem Christi vocatum fuisse. Cùm itaque scriptor Epistolæ Judæ eum titulum omiserit, ab illo Juda diversus est, qui [illegible] Christi [illegible]. [illegible] Judas Epistolæ conditor germanus erat Jacobo Alphæi filio: *Jacobus filius Alphæi, & Judas Jacobi frater.* Ut ad verisimilitudinem non accedat adversariorum opinio, qui Alphæum Cleopamque pro uno eodemque viro habere [illegible], ne tres Jacobos agnoscant. Quid enim causæ Lucæ fuisset, ut Alphæum, Cleopam semel vocaret, quo nomine nunquam Matthæus, aut Marcus utuntur, qui constanter Alphæum usurpant. Lucas etiam Alphæi nomen adhibet, & Græcorum linguâ, quâ Evangelia sunt exarata, *Alphæus & Cleopas* valde discrepant. Lucas [illegible] innuere debuisset Cleopam & Alphæum unum eundemque hominem esse; Cleopas, qui & Alphæus. Eruditissimus hic Valesius, qui Jacobum fratrem Domini à Jacobo Alphæi filio distinguit, discrimen ex eo argumento ducit, quod Paulus in Epistolâ ad Corinthios: *Postquam XII. [illegible] & quingentis [illegible]*, addit deinde, *postea visus est Jacobo, & reliquis Apostolis.* Jacobum ergo distinxit à XII. *Apostolis.* Nec tamen est in eâ ratione præsidii; ex quâ etiam colligi posset, Petrum XII. Apostolis eximi, cùm Paulus ipse dicat, *Christum visum fuisse Cephæ, deinde duodecim aliis.*

XXXI. Nunc contrariæ opinioni [illegible] [illegible]. [illegible] Jacobus sic pugnat Hieronymus: *Quomodo [illegible] ad [illegible] appellatur [illegible] major & minor, cùm inter tres, sed inter duos soleant præbere distinctionem.* Quæ argutiola Hieronymo sane indigna est, quem non fugiebat, Græcè scribi [illegible] Jacobo parvi, non [illegible]. Quamvis [illegible] valeamus assequi, usitius est in Evangelio Jacobus, cognomento major, ut visum Lightfooto [illegible]: *Jacobus [illegible] Jacobus major vocatur [illegible] à Jacobo filio Alphæi, qui minor dicitur.* Sic est, neque [illegible], neque hic minor, sed parvus in positivo, non in comparativo vocatur. Cur verò id cognomenti gerat, est incertum: id nominis Jacobo additum fuisse, quia Jacobus Alphæi [illegible] eminebat, visum Nysseno: *Matrem autem Jacobi parvi & Jose matrem, Mariam vocavit, quoniam alter erat Jacobus Alphæi: magnus [illegible], quia XII. Apostolis annumeratus erat, non parvus non erat de numero eorum.* At eâ ratione, non solùm Jacobo Alphæi, verùm etiam Jacobo Zebedæi respectu parvi nomen competiisset. At [illegible] [illegible] dictum est, quia [illegible] natu [illegible], quemadmodum Benjamino parvi nomen additum fuit. Potuit etiam Jacobus parvus appellari ob corporis modum minorem habitâ: quemadmodum apud Romanos ob corporis affectionem, Pauli, Magni, Longi, Crassi, Claudii, Pulchri cognominabantur. Aliâ ratione, quæ potentior est, nostro [illegible] fortassis, ex verbis Pauli [illegible]: *Alium autem Apostolorum vidi neminem nisi Jacobum [illegible].* At quem Apostolum, qui pariter atque Joannes & Cephas [illegible] columnæ, & Paulo & Barnabæ dextram dedit societatis. Non ii quidem fuerunt, qui Jacobo Judæ [illegible] fuit: neque [illegible]

[illegible] parentes illum & Apostolum inscri. Hoc unum observari volumus Apostolos non unius ordinis esse, ut rectè tradit Hieronymus: *Quod autem excepto duodecim quidam vocentur Apostoli, illud in causa est, omnes, qui Dominum viderant, & eum postea prædicabant, fuisse Apostolos appellatos, ut ad Corinthios scribitur: Quia visus est post hæc illis undecim; deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul. . . . deinde visus est Jacobo, deinde Apostolis omnibus.* Proindè in eo textu, undecim illos [illegible] ponunt verba hæc, *Apostolis omnibus.* Lucas quoque duas Apostolorum [illegible] [illegible] *alios Apostolos septuaginta, misitque eos binos ante faciem suam.* Itaque si accuratè loquamur, ordo triplex est Apostolorum. Primus constabat viris duodecim, quibus summum [illegible] Spiritus Sancti dona suppeditavit. Primus [illegible] Apostolorum ordo Discipulis LXX. constituebatur, Christi auditoribus, miraculorum ac sanctitatisque ipsius testibus longè fidissimis. Ac ab ipso Domino Evangelico muneri præpositi fuerunt, simul & cœlesti sapientiâ, & vi patrandi miracula [illegible] ad Angarum missus, qui Apostolus vocabatur [illegible]. [illegible] viros eos complectitur, qui ex Judæis gentibusque exciti, disseminandi ubique terrarum Evangelii officium ab Apostolis susceperunt, quemadmodum Junias & Andronicus, qui habebantur [illegible]. [illegible] secundi ergo ordinis Apostolus, & septuaginta [illegible] duodecim Apostolis æquales erant impositæ ab ipsomet Domino [illegible] ut suo loco [illegible].

XXXII. De Josepho & matrimonio & [illegible] [illegible]. [illegible] constitisse Josephum, monent nos verba Judæorum [illegible] sapientiam Christi virtutesque mirantium: *Nonne iste est ille fabri filius?* Tinctum verò fabri non ad unam artem referri potest. Vox [illegible] ab Evangelistis adhibita, Suidæ sic explicatur [illegible]: *Communis artifex, lapicida, & lignarius [illegible].* Hinc varia de arte Josephi Judæi, Piscatorii [illegible], domorum ædificatorem habent. Josephus Mariæ domi relictâ, ad contrahenda adiicia [illegible], erat quippè [illegible] faber. Petro Chrysologo faber ferrarius audit, qui verba Judæorum, in ipsos [illegible]: *Dicebant, hic est fabri filius. Sed [illegible] [illegible] fabrile nomen abscondebat. Christus erat fabri filius, [illegible] præceptis, qui elementorum membra non ingenio sed [illegible] compegit, qui massam [illegible] non [illegible]; qui [illegible] non terreno igne, sed superno calore [illegible].* Fabrum quoque ferrarium Josephum Hilarius appellat, Commentario in [illegible]. [illegible] [illegible] ponitur, fabrum potius lignarium significat, ut [illegible] observatum, ex libro quinto Xenophontis de Cyropædiâ [illegible], *fabros ferrarios & lignarios.* Justinus quidem antiquus ille scriptor & Palæstinus Josephum [illegible] Tryphone Dialogo: *Et cùm ad Jordanem venisset Jesus,*

Anno Dom. [illegible]

Act. 1. 13.

[illegible] 1 Cor. 15. 7.

1 Cor. 15. 5.

[illegible]

[illegible]

Marc. 15. 40.

Nyss. Or. 2. in Resurr.

Galat. 1. 19.

Anno Dom. [illegible]

[illegible]

Luc. 10.

Rom. 16.

[illegible] Josephum [illegible] fabrum fuisse lignarium.

Matth. 13. 55.

[illegible]

[illegible]

Justin. Dial. p. 316.

Anno ante Dom. 6.

Iesus, & Ioseph faber sicut diceretur, [illegible] *opera* [illegible] *esse, fabricans namque dum inter homines esset, fa-ciebat opera; aratra, & iuga conficiens &c.* Hunc & artem Iosephum exercuisse noverat [illegible] *qui* [illegible] *decebat nostram* [illegible] *paedagogo, quod* [illegible] *Cur carpentarius* [illegible] *fabricantur* [illegible] *quem in fabri* [illegible] *appellat.* Itaque [illegible] Iosephus, à Spiritu Sancto in [illegible] consignata sunt, ut [illegible] Deum [illegible] exhiberet, qui ex fabri [illegible], [illegible] omnes ipsius patrem putabant, [illegible] [illegible] *fabri* [illegible]. [illegible] Ioseph [illegible], qui [illegible] hominum mortalium oculis videbatur, [illegible] hominibus apud Deum fulgebat [illegible] causâ, quae [illegible] sunt. *Iusti* quippe titulo decoratus est, Herodis [illegible] longè insigniore, quia [illegible] [illegible] Quae [illegible] est non diadematibus, non opibus, non potentiâ, atque dignitatibus, sed [illegible] atque [illegible] homines cum Deo [illegible], [illegible] cum Christo [illegible].

XXXIII. [illegible] quae sponsorum & [illegible] [illegible], ad quas [illegible], de quibus [illegible] est apud Eustathium fabula: *Mariâ duodecim annos natâ, Sacerdotes consilium ceperunt*, [illegible] *Zacharias* [illegible] *Sancta Sanctorum ingressus, Deum* [illegible] *Et Zacharias* [illegible] *Angelus apparuit* [illegible] *omnes populi viduos in unum congregandos, quorum quisque virgam manu teneret, illique virgo traderet, quem Deus signo manifestasset. Egressus Zacharias Angeli mandata executus est*, [illegible] *virgis acceptis Templum ingressus orauit*, [illegible] *unicuique virgam propriam reddidit: tandemque cùm virgam Iosepho consignasset*, [illegible] *quod accidit. Simul enim atque à Sacerdote virgam accepit, & ex eâ columba volans caput Ioseph insedit. Quare Princeps Sacerdotum Sacerdotesque omnes, qui convenerant*, [illegible] *desponderunt, quam Ioseph accipiens custod[iebat]*, [illegible] *erat quippe artem faber.* Mira quidem sponsalia, [illegible] Iudaeorum supra quàm credibile sit, [illegible] Iosephum [illegible] in contemptum veniebat. Verùm ut [illegible] ramus, quae fabulatoris [illegible] non detexeret, quae tàm falsa, tàm Scripturae Historiaeque contraria lectionibus [illegible], ut mirum sit extitisse aliquem, qui Eustathio Antiocheno Nicaeni Concilii Praesidi, tàm foede opus vindicaret. Nescimus sanè quibus argumentis permotus Leo Allatius [illegible] opus [illegible] Patri Eustathio vindicarit? *Recurro, inquit, ad fontem* [illegible] *ò* [illegible], *ò fortunatum* [illegible], *ò* [illegible] *gaudium! Titulus hic erat*: [illegible] *Eustathii Antiocheni Archiepiscopi in Hexaemeron Commentarius*, valdè mendosus. Egregium sanè argumentum, [illegible] exclamationibus dignum! Atqui titulus hic non est Eustathio, sed hominis [illegible] longè recentioris, cùm inter Eustathios, Archiepiscopi titulus non [illegible] Episcopus;

atque de Commentario suo praedicasset Eustathium, mirum esse [illegible]. [illegible] quidem Herode Magno Principes Sacerdotum nullus fuit *Zacharias* nomine, ut *Eustathius* [illegible] [illegible] in Iosepho [illegible] [illegible], Ananelus, Aristobulus, Iesus Phabetis filius, [illegible], Matthias, [illegible]. Itaque Zacharias, quem [illegible] Eustathius Sacerdotibus praefuit, nil [illegible] Pontifices Maximos, qui regnante Herode [illegible] sunt. Contrarius & Scripturae, & [illegible] ille Eustathius, à quo dicimus [illegible] Sancta Sanctorum [illegible] Pontificem [illegible]: cum si credimus [illegible], [illegible] Sacerdotium [illegible] Zachariam ingressum [illegible], [illegible], [illegible] B. Virgo esset collocanda, qui [illegible] ab eo [illegible] diversus est, qui [illegible], nec libero Pontifex solemni [illegible] die, [illegible]. Itaque Virginis & Iosephi in sponsalibus nil [illegible] intervenit.

XXXIV. [illegible] nuptiis, Mariae [illegible] corporeque [illegible] integrae, Gabriel Angelus [illegible] est [illegible] verisimile [illegible] à [illegible] commercio, [illegible] [illegible] solam sine teste, sine comite Angelus reperit, ut [illegible] affectu [illegible]. Existimatum [illegible], Virginem [illegible] *sponsi* [illegible] cùm est ab Angelo salutata, quae non [illegible], quàm Iosepho tradita. Quem [illegible] in Matthaeum quarta: *Non dixit* [illegible] *in sponsi domum, intùs enim iam erat. Mos quippe* [illegible] *ut sponsae in sponsorum domibus* [illegible]. Hunc tamen [illegible] non possumus, cum [illegible] Mariam in [illegible] Iosephi domo. Neque [illegible], Chrysostomo [illegible] est. [illegible], non sponsalium [illegible], sed paternam domum [illegible]. Sed de eâ quaestione, suo [illegible] tractabimus. Mariam ergo in propriis aedibus [illegible] se alloquitur Angelus: *Ave gratia plena: Dominus tecum est, benedicta tu inter mulieres.* [illegible] Virgo, quod Dominus [illegible] [illegible] à quo & se servatam gratiâ praedicat [illegible]. [illegible] Virginis [illegible], quam & [illegible] & [illegible] Angeli salutatio [illegible]. Ut verò [illegible] [illegible] [illegible], Christus ille qui verè [illegible], & filius [illegible] Davidis [illegible], & [illegible] in toto orbe [illegible]. Dicens Angelus Maria cum fidem habuisset, de modo [illegible] quaestionem [illegible], *quomodo fiet istud, quandoquidem virum non novi?* Ego [illegible] & Virgo sum, & permanere [illegible], [illegible] Dei ad [illegible] honorem [illegible], ut [illegible] mater fierem. Interroganti [illegible] respondet Angelus: *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.*

XXXV. Cùm verba haec Gabrielis, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] operâ [illegible]

[illegible]

Anno ante Dom. 6.

Matth. 13.

Sponsa [illegible] cum Iosepho Eustathii [illegible]

R. M. P. [illegible]

Leo Allat. Praefat. [illegible]

[illegible]

Luc. 1.

Quod [illegible]

Anno ante D. n.

fecundi facerent, si in illis explicandis prolixiùs immoraremur. Eâ metaphorâ cælestem Spiritus efficaciam, vicissim implentem in locum subsidentem significari existimamus. Quippè Lucæ solemne est LXX. Interpretum voces usurpare, qui Davidis Hebræum vocabulum [illegible] quod *teget*, Latinè sonat, *obumbrabit*, reddidere. Eo sanè sensu verba Lucæ expendenda sunt, de Mose & Eliâ in sacro monte cum Christo versantibus. *Nubes illos obumbrabat*, ut quasi suo complexu tectos abscondit. Id etiam sibi vult oratio Angelica, ut vis cælestis, Mariæ membrane generoso divinoque semine ipsius uterum impleverit, quo ex virgineo sanguine Christum procrearetur. Non satis quidem apta est Augustini, Gregorii M. Bedæ explicatio, quibus [illegible] Virginis refrigeratam. Nyssenus etiam paulò probabilior [illegible] *figuram effingeret, sic forma & imitatio Dominatis Dei in virtute ipsius, quæ paritur, ostenditur, & imago & figura, & admiratio, & splendor exemplaris, per admirationem rerum affectionem demonstrabatur.* Sunt tamen hæc figuratè potiùs quàm propriè, neque sunt respondere interroganti Mariæ, *quomodo fiet istud?* Quæ tamen Angelus docet, quâ ratione fœcunda Virgo sit, quia virtute Altissimi supervenientis suscipientem *obumbrabit*. Quo vocabulo efficacia illa potentissima indicatur, quâ absque ullâ viri operâ Mariæ ex semine Servator genitus est. Audit & Lucæ phrasis ad nubem, quæ signum numinis fuit, Salomonis Templum ingressu suo replentis, & sanctificantis: ut & simul moneremur, tenebrosam opacamque velut nubem obtendi, ne licentiâ temerariâ rimemur incarnationis mysterium. Angelicam rectè mentem Jansenius assequitur, cujus eruditam sanè explicationem adscribere juvat: *Sciendum, quod, cùm in generatione humana* [illegible] *nempe fœcundo viri generatio, & amplexantis mulierem, & semen in muliere immissum; pro semine viri, Spiritus Sanctus promittitur, pro virtute autem viri & amplexu ejus,* [illegible] *sanctissimum. Hoc enim in hâc admirandâ Christi conceptione, Spiritum Sanctum intelligere debemus tanquam generatorem Patris* [illegible] *ut Christus fiat Spiritus Sancti* [illegible] *Spiritum Sanctum à Patre procedentem, lumen seminis, sive virum Altissimi, non ipse filius, nec Spiritus Sancti est intelligendus, sed potentia Patris, quæ Virginem tota obumbravit, & sancte completa est, id per Spiritum sanctum Sanctum in Virgine operans, quod solet maritus per corporale semen.* Ut autem fidem dictis Angelus faciat, demonstrationem Divinæ potentiæ exemplum affert: *Elisabeth cognata tua concepit filium in senectute sua, & hic est mensis sextus ipsi quæ vocabatur sterilis.* Illicò Maria promissis Angelicis fidem adhibens, *Ecce*, inquit, *ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Quæ magnam sanè fidem sonant cum obedientiâ, & humilitate conjunctam. Hinc Irenæus, collatione Evam inter & Mariam instituta: *Maria*, inquit, *Virgo obediens invenitur* . . . . *Eva verò inobediens: non obaudivit enim adhuc cùm esset Virgo.* . . . . *Sicut Eva inobediens facta, & sibi & universo generi humano causa facta est mortis: sic & Maria, habens prædestinatum virum, tamen Virgo obediens, & sibi, & universo generi humano causa facta est salutis.*

XXXVI. Postquàm Angelus discessit, *surgens Maria per eos dies profecta est in montanam regionem cum festinatione in urbem Judæ.* Hæc adjunctis atque circumstantiis, eruimus Hebronem peregisse. Urbs antiqua fuit teste Josepho, septem annis Tani Ægyptiacæ vetustior: *Hebron indigenæ ferunt, non ejus terræ modò ceterarum, verùm etiam Ægypti Memphi antiquiorem. Denique bis mille & trecenti ejus numerantur anni. Hæc autem narrant, Abraham quoque parentem Judæorum fuisse domicilium, postea quam Mesopotamiæ sedes reliquit: ejusque posteros hinc ad Ægyptum esse profectos.* Hæc admitti possunt; quæ verò de Terebintho antiquitate à primordiis rerum ductâ subjungit Josephus, falsa sunt rumoribus apposita. [illegible] & urbis meminit: *Ascendit Hebron, hæc est Cariath Arbe, id est oppidum virorum quatuor, Abraham, Isaac, Jacob & Adam magni, quem ibi conditum juxta librum Jesu Nave Hebræi autumant.* Nos viri potiùs, cui Arbe nomen, urbem fuisse existimamus. Sacerdotibus ad habitandum, Hebron à Josue fuerat assignata: *Dederunt eis urbem Arbe, patris Enacim, ea est Hebron, in monte Juda.* Quæ optimè quadrant [illegible] Zachariam & Elisabet. Hinc Virginis patet eluceat quæ ad urbem magno spatio Nazarethâ dissitam, præ gaudio atque sancto erga consanguineam officio, magnis itineribus contendit. [illegible] conceptus fuerit. Baronius qui se pervulgatæ adhæret [illegible] conceptum, Ubi Maria dixit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum, mox se delapsum verbum in uterum Virginis.* Quâ de re [illegible] descendente in urbem Nazarethanam Sancti Spiritus, cùm multa sint tribuenda Virgini apud Hebron. Itaque si quæ conjecturæ locus, ibi conceptus est orbis Redemptor, quod & Lightfooto placet. Neque ad illud [illegible] urbe aptior veniens potuit. Ibi domicilium collocaverat Abraham: ibi institutum circumcisionis sacramentum: ibi sepulti Patriarchæ, Abraham, Isaac, Jacob, Jesu Christi majores, quibus præcipuè divinum semen fuerat promissum, [illegible] Hebrone David septennium regnavit. Quemadmodum [illegible] quæ urbs erat Davidis, consonum quoque fuit, [illegible] imperarat, ut paterni sceptri hæres [illegible] haberetur: quibus accedit, Spiritus Sancti Nazarethum descendisse ut Mariam memineris, nullum reperiri vestigium, cum [illegible] quàm absurdè est, si extra urbem habitaret Mariâ, antequàm consanguineæ [illegible] venerit. Erat tùm maximè præsens, complexusque Virginem [illegible] fuerit Elisabet, & Joannes parvulus matris in [illegible] et, & Mater Elisabethque alterna carmina Dei benignitatem celebrarent. Hæc inter Patrui, ad procreandum Filium suum, velut à cœlo Hebronem

hominum descendentis, minimèque praestans indicia potentissima. A nostrâ porrò sententiâ non alienus est Origenes: *Spiritu Sancto tunc repleta est Maria, quando coepit in utero habere Salvatorem; statim enim ut Spiritum accepit Dominici corporis conditorem, & Filius Dei esse coepit in utero, etiam ipsa completa est Spiritu Sancto.* Jam verò exhibitum domui Hebronis [illegible], quibus impellebantur ad canendum Deo, *Magnificat anima mea Dominum.* De Servatoris [illegible] quoque haec verba Beatus [illegible]: *Tandem sapiunt qui desipiunt* (pessimè versio habet *desipiunt*) *& à Judaicâ absistunt insaniâ, qui afferunt impossibile absque viri societate mulierem [illegible]? Utrùm enim illa omnis recipe posse videtur à [illegible] progignere, an è terrâ fingere? Virginem uterum ferre, an terram animare, videre, fari, audire, quodcumque visum fuerit, facere? Limum Deus olim cepit, & hominem finxit. [illegible] recepit ex virgine, hoc est ex eâ carnem & pro suâ [illegible] sibi assumpsit, homo factus est. [illegible] quod [illegible] [illegible]? Ac in eo quidem Dei [illegible] omnipotentiam; in hoc vero nihil [illegible] Sycophanta, [illegible].* Ediscerent increduli, qui mortalium omnium primus editus est, ut facile ideo cognoscerent, nil repugnare prorsus, quòd hominem Dei [illegible] [illegible]. [illegible] porrò [illegible] tempus, ut Chronicum [illegible] Alex. *Exurgens autem Maria diebus illis, in [illegible] profecta rediit Hierosolymam, ibi peractis septem [illegible] diebus in celebrando Pascha, festinanter petiit montanam civitatem Juda, quae Hierosolymis distabat milliaribus XII.* Non verò tempus [illegible] hujus habemus in [illegible]. In [illegible] quidem traditione Chronicum [illegible], quòd Christus Martii XXV. conceptus fuerit. Quo etiam [illegible] cùm Pascha, [illegible], & Lentulo Coss. in VI. Aprilis inciderit, quia Epacta Lunae VI. Jàm ergo dimidium [illegible], Aprilis penè confecisset, cùm [illegible] Maria ingressa est. Pascha verò Chronicum affigit Martii XXIX. *Decimo*, inquit, *primi mensis Luna incidit ad [illegible] in XXV. Martii*, quod est absurdissimum.

XXXVII. Paulatim variisque gradibus [illegible] [illegible] in visceribus natura format. Existimamus autem momento Christi corpus esse vi Spiritus Sancti procreatum. In generatione ordinariâ quidem semen continuatâ serie elaboratum, distinguitur in membra, donec [illegible] [illegible], aut post conceptum circiter quadragesimum. Hanc porrò in divinâ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multa nobis suadent. Constat Christum jàm matris in utero fuisse formatum, cùm Maria Zachariae domum intravit. Exclamavit quippe [illegible] *benedictus fructus ventris tui, & unde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me?* Haec verò paucis diebus dicta sunt post annunciationem Angelicam, quâ auditâ, *Virgo per eos dies profecta est in montana regionem cum festinatione in urbem Juda.* Ab annunciatione igitur ad usque Elisabethae salutationem, id temporis non [illegible], quod formandis infantibus [illegible], quod [illegible] dies circiter quadraginta complectitur. Non festinanter quidem Maria Hebronem [illegible], si elapsis diebus quadraginta eò pervenisset. Non igitur temporis omne spatium, quod [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] de Christo collectum: sed momento, potentiâ Spiritus [illegible] est, quomodo confestim [illegible] Virgo [illegible] edidit, qui nonnisi multorum dierum progressione [illegible]. Praeterea decretum est & animam, & corpus Domini simul esse creatum, ut cum verbo divino copularentur, quòd fuit conjunxisse informe semen, nullis variatum organis, nullo spiritu animatum, nonnisi post dies quadraginta, ut speciem humani corporis evolveret. Neque haec honestum, aut mortalium saluti, aut naturae humanae veritati erat necessarium. Verbum sane *caro factum* esse dicitur, non verò semen informe. Neque à nostrâ sententiâ, veterum nonnulli dissident. Fulgentius: *Nec caro sine verbo animata potest [illegible], nullum vero [illegible], in utero [illegible] virginali [illegible].* Damascenus: *Et construxit sibi ipsi ex castis & purissimis sanguinibus carnem animatam animâ rationali & intellectuali. . . . non paulatim per additamenta expletâ figurâ, sed uno momento absolutâ. Quare simul caro, & Dei verbi animata caro, rationalis & intellectiva.* Illud etiam scripsere Patres, à Justiniano Constantinopoli in Synodum convocati: *Si quis dicit, aut sentit, prius formatum esse corpus Domini nostri Jesu Christi in utero Virginis, & deinceps conjunctum esse Dei verbum atque animam, anathema sit.*

XXXVIII. De loco Dominici conceptus [illegible], de tempore nunc disseramus. In Quaestionibus ad Antiochum, apud Athanasium, legitur Christum Martii XXV. fuisse conceptum: *Martii vigesimo quinto Virginis in utero habitare coepit Christus, quo eodem die, in mundi principio Deus creavit Adam.* Congruum quoque Augustino visum est, eodem die Christum conceptum esse, quo & morti missus est, novemque mensibus, & sex diebus maternum uterum incoluisse: *Qui numerus*, inquit, *dierum, complet novem menses, & sex dies, qui computari decem parientibus feminis imputantur. Non quo omnia ad finem decem post mensem perveniunt, sed quia ipsa perfectio corporis Domini tot diebus ad partum perducta comperitur, sicut à majoribus traditum suscipiens, Ecclesiae custodit auctoritas, octavo enim Kalendas Aprilis conceptus creditur, quo & passus. . . . Natus autem traditur octavo Kal. Januarias.* At Ruperto [illegible] [illegible], haec scribit: *Uno eodemque momento, conceptus est Christus, octavo Kal. Aprilis, eâdem die, quâ primus homo formatus est Adam.* Quod sanè magnum in Chronologiâ peccatum est. Anno U. C. DCCLI. *Cornelio Lentulo, & [illegible] Messalino Coss.* quo Dominum Virgines in utero [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] *Kal. Aprilis non in [illegible] [illegible]*, quâ Adam [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible], quia littera fuit Dominicalis F. Epacta Sol. 2. primus ergo Martii, à die Veneris incipiebat. Quo verò die Lunae, Adamum formatum esse credit? Praeterea Veterum recentiorumque sententia, quae Aprilis XXV. Dominicae conceptionis vindicat, fundamentum in eo collocatur, quod Servator Decembris XXV. natus sit. Quod sanè incertum prorsus est, ne falsum dicamus, ut loco suo probamus [illegible]. Insuper concesso hâc ipsâ die Christum editum esse, nullo modo conducitur, Aprilis XXV. ipsum fuisse à Spiritu Sancto conceptum. Id quidem colligi probabiliter possit, si menses novem Christus maternum uterum incoluisset. Quo complemento ve-

Aug. de [illegible] [illegible]

Ruperto [illegible]

ANNO ANTE [illegible]

[illegible] sententia fuit. Tertullianus de carne Christi c. 4. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible]. [illegible] quoque [illegible] [illegible] Photium: Maria, inquit, peperit Jesum Christum, IX. [illegible] [illegible]. [illegible] tamen [illegible] [illegible], [illegible] non diù Christum virginem in visceribus detinuerit. Quippè [illegible] pueruli septimo mense lucem aspiciunt, [illegible] [illegible] [illegible], de quibus carmen [illegible] [illegible]:

[illegible] longa decem tulerunt fastidia menses.

Et ex veteribus fuere nonnulli, qui septimo mense Dominum in vitam ingressum esse putarunt, ut nos monuit Epiphanius: *Quod illud etiam animadvertere, aut qui conceptionis diem, defunt omnes [illegible], qui Sanctus Gabriel [illegible] Virgini [illegible] attulit, [illegible] [illegible] [illegible], qui septimo mense Christum in lucem editum arbitrati sunt.* Cui nos etiam opinioni faveamus, [illegible] [illegible] Baronius ipse dubitet, dum statuit, [illegible] [illegible] [illegible] conceptum esse Christum, perfectum Deum, & hominem. Quo [illegible], cum non per intervalla temporum delineatus in utero materno fuerit, mirùm in eo mora est ut concedendum [illegible] [illegible] ferè [illegible], qui [illegible] [illegible], decimo demum mense ex vulvâ prodeunt. Admisso igitur Christum Decembris XXV. natum esse, si foetus septimestris fuerit, mense non Martio, sed Maio conceptum fuisse. Nos verò non diem duntaxat, sed mensem quoque, quo Angelus accessit ad Virginem, [illegible] ignotum non [illegible] [illegible], neque humanâ [illegible], [illegible] posse [illegible] [illegible]. Chronicon Alex. [illegible] tempus octavo Kal. Apriles [illegible] Lentulo & Pisone Coss. *[illegible], [illegible] [illegible] mundi, Christus Deus noster [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naturam humanam, & perfectum homo factus esse.* [illegible] ergo *secundâ* conceptum [illegible], uti Chronicum [illegible]. Atqui Martii XXV. anno Juliano XLV. non *secunda* quidem, sed *quarta* feria [illegible], quo [illegible] Domini erat DC. [illegible] [illegible]. Incertum igitur neque [illegible] [illegible], conceptionis Dominicae diem [illegible] [illegible].

XXXIX. Vix cognitum salutavit Maria, cùm matris in visceribus, [illegible] [illegible] [illegible] agnitique Joannis [illegible], qui [illegible] [illegible] non ignorat: *Ecce enim ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis, [illegible] [illegible] [illegible] in utero meo.* Quo signo tanquam voce mutâ, [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] matrem, simulque [illegible] Spiritu Sancto, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] redundabat in parentem, [illegible] [illegible] [illegible] vehementer exclamat, ut & Virgini benedicat, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], cognitionem expertem non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] *cum adhuc in ventre matris suae esset, & [illegible] [illegible] Maria, Dominum cognoscens, exultans [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erat anima S. Joannis, & adhuc in matris utero clausa, [illegible] in mundum, quod per experientiam [illegible] [illegible] quae Israel ignorabat. Unde [illegible] & non [illegible] exultavit, sed in gaudio. Senserat enim venisse Dominum suum, ut [illegible] [illegible] [illegible], antequam de matris utero [illegible].* Id & opinionis [illegible] Cyrillus: *Solus Joannes in utero [illegible] [illegible] in gaudio, & corporeis [illegible] nihil [illegible], Spiritu Domini [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* [illegible] Hieronymus: *Ille qui in matris utero clamabat; & unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* Quasi Elisabet à Joanne edocta fuisset ipsius verba resonare. Neque auctoritate duntaxat, sed ratione quoque in hanc sententiam videtur. [illegible] Angelus, *& Spiritu Sancto [illegible] [illegible], [illegible] à ventre matris suae.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Spiritu Sancto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], absque quâ, [illegible] nil esse potest. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquam sibi vindicare. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] cognitione aliquâ conjunctum non fuisse. Qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] affectus [illegible] [illegible] [illegible], ut ex eâ cognitione, Joannes intellectum verbum debuisset: *Hic est mundi Redemptor ille, cui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Nulla porrò fides est, quae non sit ab auditu, sicut auditus à verbo Dei est. Joannem autem [illegible] in utero delitescentem, [illegible] [illegible] [illegible] esse, dictu est, quàm creditu facilius. Lucas Joannem exultasse dicit, credidisse non dicit. Ac fingi quidem posset, Deum Joannis cerebro ea impressisse vestigia, illos menti motus [illegible], qui fidei ingenerandae sunt necessarii: neque id [illegible] est impossibile, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] comparatum videntur, ut [illegible] [illegible] imagines [illegible], quae ad [illegible] actus eliciendos necessariae sunt. Quòd verò id à Spiritu Sancto factum non fuerit, multa probant. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordo à Deo constitutus, ut Joannes [illegible] [illegible] [illegible] humanarum rerum [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quam in [illegible] [illegible], quâ [illegible], & de [illegible] [illegible], non de divinis mysteriis cogitabat. Praetereà si posset [illegible] à [illegible] [illegible], Joannes [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Spiritus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Credere [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible], Joannem, putasse Christum in [illegible] [illegible] atque venturi. Atqui Joannes *[illegible] & [illegible] [illegible] Spiritu.* Denique Dei [illegible] Joannis [illegible] fuit, ut Christum ad baptismum venientem agnosceret: *Et ego,* inquit, *non noveram eum.* Atqui profectò eum novisset, si in visceribus matris suae divinâ luce illustratum, [illegible] voluntatem [illegible] Domini ad adventum exultasset. Ut sciret Christum, [illegible] [illegible] opus habuit: *Qui misit me ut baptizarem ille mihi dixerat, super quem videris Spiritum descendentem ac manentem super eum, hic est qui baptizat Spiritu Sancto.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Joannis [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Joannis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christi [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] à [illegible] alio [illegible] discrevisset. Vel si [illegible] Joanni Christi [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] utero quidem longè sapientior fuisset, quàm [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Joannis [illegible] Spiritus Sancti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & jam adultum, illum ignorasse, quem vulva materna involutum non ignorabat.

XL. [illegible] ergo Joannis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse, [illegible]

[illegible] similem geminorum pugnæ, matrum in [illegible]. Utraque exsultatio, utraque à Spiritu Sancto, utraque plena mysteriorum. Idem ferè verbum, tùm LXX. Interpretibus, quàm à Luca, usurpatur σκιρτᾶν, quod more agnorum & vitulorum saltare est. Ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία, *saltabant parvuli*. Neque motibus, quibus Joannes cietur designandis vocem χαρᾶ adhibuit Elizabet. Utitur vocabulo ἀγαλλίασις, quæ non semper animi cognoscentis affectum, verum etiam corporis gesticulatio significatur, ut vel montibus [illegible] *& colles exsultatione cingentur*. Sic igitur censemus: vi Spiritus Sancti [illegible] infantili Joannis corpore motus insolitos, quibus velut signo cum luce divinâ conjunctis Elizabet monita est, adesse Domini matrem: *Ut audivit salutationem Mariæ, subsiliit fœtus, & repleta est Spiritu Sancto Elizabet*. Cujus splendore illustrata audiens Mariam, electam illam virginem esse, quam oracula cecinerant. At fratrum matri in utero modis insolitis [illegible] quid pugna portenderet, Rebeccam latebat, quæ ad [illegible] Elizabetæ verò nil opus fuit Prophetam interrogare aliquem: [illegible] sonabat vox [illegible]: quo admoneretur, Christum verum lucem esse, quâ umbræ [illegible], [illegible] veritatem accedit: Spiritum monstratum, qui electos fovet erudiat. Fuit & illa Joannis exsultatio, *testimonium de divinitate conceptionis, & ortus Christi*. Nostram verbis egregiè explicationem illustrat Augustinus, ad Dardanum: *Elizabet repleta est Spiritu Sancto quo procul dubio revelante cognovit, quid illa exsultatio significasset infantis, id est illius venisse matrem, cujus præcursor & demonstrator esset futurus. Potuit ergo esse ista significatio rei tantæ, à majoribus cognoscenda, non à parvulo cognita.... Videmus autem exsultationem, non solum parvulorum, sed etiam pecorum, non utique de [illegible] fide, [illegible]. [illegible] hæc [illegible], & tanquam matre Domini reddita [illegible], tanquam solent miracula fieri, facta est divinitùs in infante, non humanitùs ab infante. Motus quidem aliquid simile etiam illa in Rebecca [illegible], [illegible] geminorum. Verum & hoc usque prodigium fuit, ut [illegible] propterea mater oraculum quæreret, & audiret de duobus illis infantibus, duos populos esse figuratos. Nescire autem divina parvulos, qui nec humana adhuc noverunt, si verbis volumus ostendere, vereor ne ipsis sensibus nostris facere videamur injuriam.* Rectè & sapienter. Si verum volumus, mens Joannis adeò inmersa erat corpusculo suo, ut per statum atque cerebri constitutionem, intelligentiæ, fideique [illegible] esse [illegible]. Quæ si [illegible], ut cognitionem aliquam impetrasset, multò magis potuisset & linguæ verba suppeditare. Habuissemus ergo infantulum è vulvâ prodeuntem, fandi peritum & vocalem. Quæ non sunt credibilia. Non pugnamus tamen, quin Spiritus Sanctus præter motum extraordinarium, [illegible] labe aversâ, sanctitatem aliquid Joanni impresserit, quâ [illegible] induceretur, vestigia [illegible] mentem ad voluptatem [illegible] deleverit: quæ tamen [illegible] in temporis lapsu, tùm actus exercere suos, virtutum [illegible]. Quod ex verbis Lucæ conficimus: *Ipse autem parvulus cre-*

sebat, & confortabatur Spiritu. Etenim Joanni Deus paratus sermo, ad eum benè consistendum induxerit. Ea observans, liquet contrariæ sententiæ rationibus nil inesse virium. Sunt in infantibus Spiritus Sancti motus recipientibus ignoti, ut in Jacobo & Esau, necnon parvulis post susceptum baptismum [illegible], in quibus originalis macula closter. Neque Lucas gaudii atque Joanni tribuit, sed exsultationem, quæ à principio vel externo oriri potest. Corporis, non mentis cogitantis, motus ille fuit.

III. Cæterum tot prodigiis permota Virgo, subitâ voce erupit: *Magnificat anima mea Dominum, & exultat spiritus meus super Deo salvatore meo*. Ut Sanctum illic canens Hebronæ cælestium in cælo Angelorum alternis Deum laudantium chorum referret. Mansit autem cum Elizabet tres menses, officii, obsequii, parientis causâ ad usque partum ejus, cui ipsam interfuisse ubi est vero propius, uti anno sequente docebimus.

Anno U. C. 749. Per. Jul. 4709. Julii 41. Augusti 39. Herodis 36. & 33. ante Dom. 5. Æd. D. A. Æra 16. Hebd. Daniel. 453. Epoch. 21. Epoch. Æd. 5. C. P.

Coss. *Augustus XII. & Lucius Cornelius Sulla.*

I. AUgustus in Consulatum [illegible], Caium [illegible], [illegible], Principem juventutis designavit, & præfectum Tribus esse jussit. Ipse Augustus in [illegible]: *Senatus populusque Romanus annum quintum & decimum agentes, Caium & Lucium Coss. designavit, ut eum magistratum inirent, post quinquennium* [illegible]. [illegible]

II. Amplam [illegible] Antipatrum [illegible] Herodis [illegible]. Alexandro & Aristobulo Antipatro [illegible] Herodis [illegible]. [illegible] Alexandro [illegible]. [illegible], & [illegible] Aristobulo, [illegible]. [illegible] Archelaum [illegible], [illegible] liberorum parvum [illegible], ex quibus tres masculi erant, [illegible], [illegible], [illegible], feminæ vero duæ, Herodias & Mariamne: [illegible] Antipatri filio, minorem Herodi suo, quem ex Simonis Pontificis nata genuerat, despondit. Commendans ejusmodi, Antipatrum ad diligendas defunctorum reliquias, invitabat. Displicuere Antipatro ea conjugia. Verebatur [illegible] facto, [illegible] ipsum offenderent, [illegible] fore præcipuè, maxime [illegible] Archelao. Neque latebant vulgi odia, quibus et præcellit [illegible] [illegible], quòd reges [illegible] oppressi fuerant; [illegible] & Aristobuli filium, [illegible], filio verò suo Pheroræ [illegible] à [illegible] Antipatri pendebant. Verum pateffiunt [illegible] dacitùs [illegible], certum patrem de fide sua, atque benevolentiâ, benè sperare. A Pherorâ [illegible] præcipuè colebatur. Mater Antipatri Doris, [illegible] Pheroræ [illegible] factis, forent conjungebantur. Magna erat harum [illegible], [illegible] conservationi, & Antipatro sibi addicto, maximè [illegible]. In suspicionem tanta concordia

Genes. 25. 22.

Ps. 64. 14.

Greg. in Joann. 6. 59.

August. Ep. 57.

Luc. 1. 80.

Maria Domi canit.

Caius et Augustus Consules

Herodes [illegible] Pheroras [illegible] Antipatri [illegible]

Joseph. de Bel. 1. 18. plu.

Anno ante D. 5.

[illegible] , [illegible] , Regique [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] benevolentiam [illegible]; [illegible] hoc quidem Salomen [illegible]. Nec [illegible] Pharisæorum [illegible], qui [illegible] Pheroræ [illegible], quæ pro [illegible], ære suo [illegible] solverat, [illegible] liberis Herodianum [illegible], quasi ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] quâ de causâ, de Pharisæis nonnullis, morte suâ Herodi [illegible] pœnas. Præcipuè cum iis Bagoas Eunuchus, Carusque [illegible] formæ juvenis [illegible]. Ad hæc Rex accusationem adversus Pheroræ uxorem instituit, & quòd [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] odia [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible]. Respondebat Pheroras, se nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], discessurum [illegible]. Tùm Herodes [illegible] [illegible]. [illegible], Herodem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stamento, parentis post obitum, Regem constituunt. Profectus est Antipater instructus [illegible] [illegible] talentorum [illegible], ac ut dignitatis splendorem [illegible], quinquaginta reditus annui talenta accipiebat.

III. Eâ tempestate, Quintilius Varus Syriam administrabat. Sentio Saturnino successisse, vel [illegible], vel [illegible] anno. Defunctis jàm Alexandro & Aristobulo, Herodis filiis, *Saturninus* adhùc in Oriente versabatur, quem Antipater [illegible] [illegible] se, & [illegible], & [illegible] [illegible] esse, totis sibi viribus conjungebat: *[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], præcipuè [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi [illegible], & ante omnes, Saturninum, qui tum Syriæ [illegible].* Ac [illegible] Noris[illegible], anno U. C. DCCXLVIII. Quintilium Varum Syriæ præfuisse tradit, quem ab anno U. C. DCCXLII. Æram Antiochenam à pugnâ Actiacâ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Chronologiæ [illegible] [illegible] [illegible]. Est ergo vero [illegible] anno superiore Saturninum decessisse Varo. Ex [illegible] quidem Josephi loco, [illegible] anno, Varum Syriam administrasse compertum est. Consul cum Tiberio, qui postea rerum potitus est, anno U. C. DCCXLI. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], quam [illegible] [illegible] Orientis opibus fecerit. Testis Velleius, libro secundo: *[illegible] verò quam [illegible], Syria [illegible] [illegible], indicant, quam pauper divitem [illegible], dives pauperem reliquit.* Hic est ille Varus, qui [illegible] [illegible] Antipatrum, & in Germaniâ cum legionibus Romanis cæsus, tanto dolore Augustum affecit, ut *caput interdum foribus illideret, vociferans, Quintili Vare, redde legiones.* Ex Vari præfecturâ [illegible] [illegible] [illegible] est observandus, ut insignis error detrahatur Baronio, qui Cyrenium Varo decessisse tradit. Quirinius habuit successorem Quintilium Varum. At ex Josepho, Tacitoque liquet, Varo successisse Cyrenium, non Cyrenio Varum. Verba sunt Taciti: *Post mortem Herodis, nihil expectato Cæsare, Simon quidam Regium nomen invaserat. Is à Quintilio Varo, obtinente Syriam punitus est, & gentem coercitam, liberi Herodis, tripertitò rexêre.* Baronium de Variana Præfecturæ tempore, in errorem duxit [illegible] de supremo Herodis anno Chronologia, quam [illegible] [illegible] [illegible]. Cùm enim sciret ex Josepho, Præside Syriæ *Varo*, ad [illegible] venisse Herodem, [illegible] [illegible] [illegible], quàm illius administrationem anno Æræ Dionysianæ octavo alligavit, ingenti lapsu, cui nil excusationis afferri potest. Vari Præfecturæ gloriam addidit, & Joannis & Christi nativitas, quam [illegible] [illegible] assignamus.

IV. Ad consanguineam Elisabetam charitate monente, B. Virgo accedens, in [illegible] [illegible] tribus mensibus morata fuerat. Verùm in quæstione ponitur, num cognatæ ad partum usque manserit. Negant Theophylactus, atque Nicephorus: *Cùm autem in mensibus esset, ut Virginea, cùm partus gravida immineret, secederent domum suam revertitur.* Quam & Jansenius sententiam amplectitur his rationibus: ut Virgo, scilicet, [illegible] [illegible] [illegible] ad puerperam [illegible], [illegible] quòd Virginem non deceat partui interesse. Id etiam primâ specie ex Lucâ colligitur: *Mansit autem Maria cum illâ quasi mensibus tres, & postea reversa est in domum suam. Elisabet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].* [illegible]

[illegible] longa decem tulerunt fastidia menses

Maria instante Elisabetæ partu discessisse videtur, ut exemplo suo virginitatis disciplinam sanciret. Nobis tamen vero similius est, permansisse consanguineæ in domo [illegible] Mariam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] quænam alia incognita causa potest trimestris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sua & à sponso divellebat, nisi ut divinam infantulum, Elisabetæ prolem aspiceret? Quis porro sibi persuadeat, noluisse se natum illum intueri amplectique, qui materno in utero impletus Spiritu Sancto fuerat; quemque sciebat, & Prophetam futurum, & Messiæ præcursorem? Charitatis sanè non fuisse est officii, ut instante partu discederet post trimestrem in domo Zachariæ moram. Opinioni huic nostræ favet Origenes: *Mansit Maria cum Elizabetâ, postquam ei locutus est Angelus, mensibus tribus, ut per ineffabilem quamdam virtutem, non solùm Joannem, sed etiam Zachariam, ut nunc Evangelicus sermo declarat, præsens Servator instrueret.* Instruxit verò Zachariam, cùm post soluta linguæ vincula eum repleverit Spiritu Sancto. Nolumus tamen Virginem adfuisse partui, licet in domo Zachariæ versaretur. Decentiâ pudoreque suo consultum volens, in proprio cubiculo remansisse, donec puer lucem aspiceret. Effuso partu, & mentem Maria honores Deo reddidit, & consanguineam gratulata est, & puerulo benedixit, cujus etiam aspectu fidem alacriorem atque corroboravit. Quid est in eâ re, quod virginitatis pudorem violet? Diebus est, quod nativitas Joannis Baptistæ Junii XXIV. assignat Chronicum Alex. *& habet sane quadam die mensis præteriisse*

Margin notes: Joseph. [illegible] — Joseph. [illegible] — Varus [illegible] — Joseph. [illegible] — Tacit. Hist. l. 5. — B. Virgo [illegible] — Nicephor. [illegible] — Jansen. [illegible] — Luc. 1. 56. — Sueton. Aug. [illegible] — Baron. [illegible] — Orig. in Luc. hom. [illegible]

Anno ante D. 5.

cursor in lucem sit editus, deprehendemus à conceptione Elizabethæ, novem mensium expleto spatio, *natalem ejus in* XXIV. *Junii incidisse*, quem secundæ feriæ idem Chronicum assignat: *Ergo dicamus quemadmodum secundâ hebdomadis die præsentis anni præcursor natus sit, quâ die Deus firmamentum in medio aquarum condidit.* Atqui pugnant hæc cum Chronologiæ regulis. Anno Juliano XLV quo Joannem in vitam ingressum esse Chronicum tradit, non *secunda* quidem, sed quinta feriæ dies Junii XXIV. assignetur; itaque multis argumentis constat, Joannis nativitatem in eam [illegible] incidisse, quo publicè [illegible]

Joannes [illegible]

V. Postquàm, ut probabile est, ineunte secundâ Mariæ hebdomade filium peperit Elizabet, ad eum circumcidendum, non in Synagogam, cujus ingressus necdum concessus puer[illegible] [illegible] [illegible]. Patrem autem vocabant eum paternâ appellatione, nequaquam gratiùs futurum Zachariæ, ut suo & nomine in unico filio viveret. Quod cùm matri displiceret, ea subindè dixit, *nequaquam, sed vocabitur Joannes*, quod loquentem Spiritum [illegible] quem vellet eum vocari. Signis ejusmodi opus erat, quia surdus simul & mutus erat. Is postulatâ ergo tabellâ scripsit, *Joannes est nomen ejus.* Ex cerâ fuisse pugillares exsistimatum veteri more

Et tamen [illegible], nec [illegible]
[illegible]
[illegible] in cerâ est.

Pugillaresque ejusmodi meminit Apuleius: *Dolebant quod [illegible] [illegible], qui tàm bellam [illegible].* Ceræ [illegible] inscriptum Joannis fuisse nomen credit Tertullianus: *Zacharias tempore [illegible] [illegible] . . . loquitur in stilo, auditur in cerâ mente.* Apertum est autem illicò os ejus, quasi nominis impositio linguæ vincula solvisset. Sequentur O[illegible] *[illegible] lingua quæ prius vincta fuerat, laxata est. Accepit eloquium non humanum, quia ligata fuit lingua ejus. Humana non fuit, [illegible] credulitas: statim ut soluta est, humana esse desiit, & loquebatur benedicens Deum.* Tunc quasi manu suâ subscripsit, id quod Angelo nuncianti credere noluerat, laudibusque, quibus Deo benedixit, injuriæ quam ipsius & potentiæ, & veracitati imposuerat, cumulatè satisfecit.

VI. Postquàm suo erga Elizabetam officio Maria defuncta est, Hebronæ relictâ, Nazaretham repetens, in domum *suam* revertitur. Nondùm sponsi tecta sui incolebat, cum tamen utero gravida deprehenditur. Non mos quidem Judæis erat, ante nuptiarum benedictionem sponsas viris suis tradere: nec legum honestas patiebatur, ut quæ domum sponsa [illegible] ea sponsi sui domum inciderer. Parentum in ædibus custodiebatur, donec post celebratas benedictione nuptias, mariti in domum deduceretur. Id palàm est ex lege Mosis de marito, qui in uxore virginitatem non invenit *Educent puellam ad januam patris ejus, & obruent eam cives ejus lapidibus, ut moriatur, eò quòd [illegible] flagitium in Israele, fornicando domo patris sui.* Solis [illegible] quæ desponsatæ erant, id irrogatur supplicii, ob pollutam paternam domum. [illegible], sponsas non in sponsi tectis, sed parentum in ædibus habitasse. Præeunte benedictione, ante nullam quâ [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] pompâ, ad sponsi domum ducebatur. Patrem[illegible] [illegible] [illegible] Machabæorum suppeditat: *[illegible] est Jonathan [illegible], quia [illegible] nuptias magnas, & ducunt sponsam, [illegible], filiam [illegible] à [illegible] Chanaan, cum pompâ magnâ.* Cum itaque Maria parentum consuetudinem, quæ cum honestate conjuncta erat, servantissima fuerit, verisimile quam [illegible] sponsalibus propriam domum incoluerit. In eam quidem [illegible] dixit [illegible] Lucas: *reversa est in domum suam*, undè scilicet profecta fuerat. Dubitet [illegible], severus Josephus [illegible], si jàm in illam concessisset, propter [illegible]. Contractas necdum fuisse nuptias, declarat verbum [illegible], quòd de [illegible], non jam assumptâ dicitur: & Maria [illegible] *desponsata* nuncupatur, quo titulo [illegible] mulier jam nupta afficeretur. Nobis Veterum complures patrocinantur. Tertullianus: *Christum quidem Virgo enixa est, semel nuptura post partum.* Auctor homiliæ in diversos: *Noluit Mariam traducere, noluit eam accipere.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] auctore, suspicio [illegible] non [illegible]: sed [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible]. Neque [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] Rachele, quæ nondùm nupta erat, Jacob hæc loquitur: *trade mihi uxorem meam.* Ac sic in [illegible] nomine ponebatur, quæ desponsata, quàm quæ nuptam [illegible], quia destinatione, promissioneque uxor erat. Virgineus quidem conceptus magis occultatus fuisset, si jàm nupta [illegible], quam si promissa. Imò quòd jàm gravidam assumpserit in sua tecta deducendam, aperitè [illegible], de sponsa suæ castitate fuisse se persuasum, quæ [illegible] [illegible], neque [illegible], præsertim cùm sponsæ graviditas suspicionem sollicitudinemque habuerit. Itaque malumus nos in eâ re sponso credere, quam vel ipsimet Virgini; quemadmodum Thomæ de [illegible] Christi [illegible] quàm Dominî corpus palpanti [illegible], quàm Petro audienti & credenti. Non nescimus [illegible] [illegible], quibus placet Virginem nuptam fuisse, & [illegible] [illegible] [illegible] *non satis fuisset consultum honori Virginis, ut [illegible] in domo patris perpetrati non putaretur.* Non [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] cum alio viro manere [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible], [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

VII. [illegible] [illegible], [illegible] sponsa [illegible], *[illegible]* [illegible] Mariæ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]

Anno ante D. 5.

Marginal notes: [illegible]; Tert. de Monog. c. 8.; Homil. in Matth. [illegible]; Gen. [illegible]; Deut. [illegible]; Joseph [illegible]

ex involvebat: neque si divulsit, nervum quidem Josephus fidem habuisset, adeò res supra fidem videbatur. Quomodo autem, vel à quo gravida inventa est? Dominum vocis Hieronymus: Non ab alio inventa est, nisi à Joseph, qui pene licentiâ maritali futuræ uxoris omnia noverat. Itaque vocem curis dilacerabatur. Hinc infamiæ metu, in quam noscitur incurrere, hinc Mariæ [illegible] angebatur. Vincebat tamen optimi viri justitia, hoc est, benignitas atque cum mansuetudine conjuncta; ne eam, quæ in futurum tempus gravius peccasse videbatur, publicæ ignominiæ traductam exponeret. In Scripturâ quidem benignitas atque clementia, justitiæ nomen accipiunt. Deus fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata. Justus dicitur צדיק, id est, [illegible]. Clementiam & Domini David his verbis significat, atque benignitatem: Justitiâ tuâ eripe me, & libera me. Dum in his cogitationibus Josephus volvit animum, [illegible] Angelus, in somnis docendo, quod non mortalis alicujus operâ, sed ut cœlestis Sponsus Mariæ [illegible] ad persuadendum: [illegible] hoc oraculum sunt: Ecce Virgo in utero habebit, & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel. Tanto argumento de castitate Mariæ persuasus Josephus, [illegible], quam mente repudiaverat sponsam, in uxorem accipit, [illegible] populari more nuptiis, in [illegible] suam duxit. Sed non cognovit eam, [illegible] peperit filium suum primogenitum. Quæ in Evangelio scripta sunt, ut matris Domini virginitatem assererent, neque cum Judæorum vulgo Josephum pro Christi parente haberemus. Quærenti, cur ex matre [illegible] sponso, Dominus natus est, cùm sponsalia [illegible] virginitatem Mariæ obscurare viderentur, nunc servatæ sponsalium [illegible], respondet Hieronymus: Triplicem suffero rationem. Primò ut per generationem Joseph, cui Maria cognata erat, origo quoque Mariæ monstraretur. 2°. Ne juxta legem Mosis, ut adultera lapidaretur à populo. 3° Ut in Ægyptum fugiens, haberet solatium custodis potius quam mariti. Quartam rationem [illegible] nobis præbuerat. Nisi quidem desponsata fuisset, adulterii [illegible] non potuisset. Addimus etiam, sic constitutum esse honori Mariæ, de cujus virginitate ad tempus dubium [illegible], quam de castitate, cùm ex fornicatione [illegible] Judæi [illegible], non item ex desponsatâ genitum.

VIII. Helvidio, homini laico quidem, non illiterato tamen, [illegible] visum, post editum Virginis partum Josephum uxoris suæ usum habuisse. Hanc opinionem suam in verbis Matthæi colligebant: Josephus non cognovit Mariam, quoad usque peperisset primogenitum. Nam Helvidius [illegible], qui quarto [illegible] seculo [illegible] floruit, [illegible]. Tertulliani opinio est, Mariam post natum Jesum, conjugale debitum solvisse Josepho: Et Christum quidem Virgo enixa est, semel nuptura post partum. Quo exemplo firmabat ex [illegible] Ecclesiæ nuptias [illegible], Josephus sponsalia sua ad [illegible] perduxit. Verum quidem [illegible] hoc, [illegible] quam Tertullianum admisisse. Tertullianum ad [illegible] omnia [illegible] Hieronymus, qui [illegible] objicienti Helvidio [illegible] amplius dico, quam Ecclesiæ hominem non fuisse. [illegible] ad opus Mariam convenisse, uti monet Origenes: In tantam insaniam quosdam prorupisse, ut assererent, negatam fuisse Mariam à Salvatore, eò quòd post nativitatem illius juncta fuerit Joseph. Apollinaristas in eandem quoque sententiam descendisse feruntur, teste Epiphanio: Ex Antidico[illegible] proposita sunt, ut sanctissimam Mariam post Christum in lucem editum, cum viro suo Josepho consuetudinem habuisse doceant. Quam quidem opinionem, ut suprà dixi, ab [illegible] Apollinaris, aut ab ejus Discipulis manasse prædicant, de quo [illegible] Virginitatem impugnavit, quibus ingeniosam Hieronymus solutionem [illegible].

IX. At [illegible] perpetuam Mariæ virginitatem agnoscit. [illegible] Hieronymus: Numquid non possumus tibi totam Veterum Scriptorum seriem commovere? Ignatium, Polycarpum, Irenæum, Justinum Martyrem, multosque alios Apostolicos, & eloquentes viros, qui adversus Ebionem, & Theodotum Byzantium, & Valentinum, hæc eadem sentientes, plena sapientiæ volumina conscripserunt. Vellemus maximè hanc Scriptorum seriem ab Hieronymo commotam fuisse, saltem ea loca esse indicata, quæ perpetuam virginitatem Mariæ patrocinantur, quæ [illegible] de quæstione [illegible] Polycarpi ad Philippenses [illegible] quam adversus Ebionem [illegible] habuêre, ea similis erat Helvidianæ, quæ Mariam [illegible]. Verùm Origenes perpetuam Mariæ virginitatem asserit: Porrò quod asserunt, Mariam nupsisse post partum, unde approbent, non habent. Hi enim filii, qui Josephi dicebantur, non erant orti de Mariâ, neque est ulla scriptura, quæ ista commemoret. Hoc etiam monet Constantinus [illegible] Oratione ad Sanctorum cœtum: Quid autem [illegible] est, puella semper & Virgo permaneat? Epiphanius in eos qui perpetuam Mariæ virginitatem [illegible] Virgo nuncupatur, nec appellatio ista [illegible] Pater est [illegible], ut matrem filii sui, Virginem ostendat fuisse post partum, quo fuit mater, [illegible]. Dicebam quidem Antidicomarianitas [illegible] generationem usque adeò contradicunt, ut asserant eam post Christum natum viro suo fuisse commixtam. Contraria tamen sententia est longè verisimilior. Etenim vix ante partum credamus Virgo, quæ post partum liberos susceperit, ut Antidicomarianitarum opinio occasionem [illegible] Scriptoris nuptias præbeat. Aliundè cùm Virginitatis donum, Evangelii sub nova multis fuerit inductum, eandem potius dandum erat, quàm sanctissimæ mulieri, quæ ab [illegible] munus Virginis acceperat, ut posteà dimittere ad virginitatem [illegible] descenderet? Appositè sanè Origenes: Rationi satius consentaneum esse, virorum quidem mundiores quæ in [illegible] est, primitias

fuisse

Anno ante Do. 5.

[illegible] Jesum, [illegible] autem [illegible]. Testis [illegible] Virginis Mariæ [illegible] & [illegible] [illegible] indicat, non temporaneam, quæ postea haud multis convenit, sed perpetuam potius virginitatem designat. Insuper cùm nec divinus [illegible] [illegible], nec [illegible] Jesu [illegible] Josephum [illegible], incredibile penè videtur, eò processisse audaciæ, ut sanctificatum [illegible] sui corpus licentiâ maritali violaret: [illegible] [illegible] observantiâ, sacrum Redemptoris sui domicilium colere, eò magis, quò [illegible] Judæis erat, rebus, quæ Templi ministerio addictæ erant, ne ad privata [illegible]. Neque potiora ex Evangelio Helvidii argumenta momenti sunt [illegible]. Non semper sunt primogenitis fratres natu minores. Qui Christi fratres vocantur, [illegible] Josepho erant, non ex Mariâ, sed ex priore conjuge: Neque in oratione Matthæi, *Josephum non novit Mariam quoadusque peperisset primogenitum*, adverbium *quoadusque*, certum tempus significat, quo completo [illegible], quod tamen non factum est. *Fuit Deus cum Jacobo, usque dum [illegible] perficeret.* Fuit cum Apostolis Christus, *usque ad consummationem sæculi*: Ergone [illegible] postea? Michol prolem non [illegible] *usque mortis suæ.* Habuitne postmodùm? Itaque oratio Matthæi potiùs innuit Josephum nullam uxoris suæ notitiam habuisse, quia non antè partum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à Deo electam Messiæ procreando, carnalis cum uxore copulæ abstinentiam sibi penitùs indixit.

X. Cæterùm etsi perpetua Mariæ Virginitas [illegible] veri speciem habeat, non [illegible] tamen articulum esse fidei, cùm distinctè utrumque à Scripturâ non revelatur. Ad partum usque, Mariam perstitisse integram Virginem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post partum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] necessaria est; cùm in [illegible] [illegible], legitimoque usu conjugii nil peccati sit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *Josephum uxorem non novit, quoadusque peperisset primogenitum*, id indicat, non ejusdem momenti esse, Mariæ virginitatem post partum, ac ante partum; secus simpliciter diceret, nunquam novit, ut sic Mariæ vel post partum virginitas, fidei [illegible] proponeretur. Itaque majorem [illegible] partem Patres usque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tertulliani exceptione [illegible]. Ejus & de Mariæ cum Josepho nuptiis sententiam damnassent ut fidei contrariam, si hæreses labe affectabant. Quod igitur ob eam opinionem Tertullianus hæreseos non postuletur [illegible], argumento est, veterum Christianorum fidem, perpetuæ virginitatis Mariæ [illegible] articulo, quæ tandem Ecclesiæ Romanæ fidei [illegible], [illegible] [illegible] est. Quin etiam Hieronymus, cujus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vehementia, non hæreseos notam inussit Helvidianæ sententiæ. Differentem audiamus: *[illegible] Deum esse de Virgine credimus, quia legimus. Mariam nupsisse post partum non credimus, quia non legimus. Nec hoc ideò dicimus, quòd nuptias condemnemus, ipsa quippe virginitas fructus est nuptiarum, sed quòd nobis de sanctis viris [illegible] [illegible] non liceat.* Hæccine verba sunt hominis, adversariorum hæreseos [illegible] postulantis? Atqui [illegible] [illegible], non credimus, quia Christianorum fidei [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible], quia [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible], quæ in Scripturâ non leguntur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] quoque opinionem [illegible] [illegible] Basilius [illegible] hæreseos: *[illegible] [illegible] [illegible], donec peperit filium suum primogenitum. Hoc [illegible] [illegible] [illegible], Mariam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conjugii opera, [illegible] esse [illegible]. [illegible], [illegible] nihil aliud efficit [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dispensationi [illegible], [illegible] virginitas. [illegible] vero quod [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quod quidem [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] virginem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Diserte Basilius neque [illegible] [illegible], si quis dicat, post natum Christum, maritum ejus operam dedisse [illegible]. Insuper contendit, nunc post Servatoris nativitatem [illegible], id non esse curiosiùs inquirendum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Maria [illegible] partum virginitatem [illegible] esse [illegible]? Semper ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ante partum, & in partu Maria virgo permansit. Eligimus Novimontii, [illegible] [illegible] subscribimus: *[illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ his verbis Evangelista [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & non [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]; quòd Christus [illegible] [illegible] [illegible] virginitatis [illegible]; cùm mulier non tam virginitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* De virginitate vero post partum [illegible] [illegible] [illegible] esse. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui multâ gravi de [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible] aut necessitate ad [illegible], [illegible] est [illegible] [illegible]: quod & Basilius [illegible], & Hieronymus: *[illegible], inquit, quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] Evangelii [illegible] [illegible] [illegible].* Est quidem perpetua virginitas Mariæ, quàm temporanea, [illegible].

XI. Ingredimur nunc ea, quæ Dominicam ad nativitatem pertinent. Antequam sese ederet Augustus, [illegible] habere volens, quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible]. Quippè temporibus illis prodiit [illegible] à *Cæsare Augusto, ut describeretur totus terrarum orbis. Hæc descriptio prima facta est, quia Cyrenius Syriæ præsidebat.... [illegible] igitur omnes, ut describerentur, in [illegible] [illegible] [illegible].* Descriptionis hujus [illegible] [illegible] [illegible] esse, [illegible] orbis Romani Breviarium, de quo Augustus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] venit in [illegible]. Tria signata volumina, unà [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Tertio Breviarium totius imperii, quantum militum sub signis ubique esset, quantum pecuniæ in ærario, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], à quibus [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] Dio [illegible], licet de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pertinentia indicabat. Regnum Herodis erat [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible]

Anno ante Do. 5.

Basil. Hom. de Nat. Dom.

Elig. Novim.

Hier. in [illegible]

[illegible] [illegible]

Suet. Aug. c. 101.

Dio l. 56.

Hier. in Helvid. c. 9.

Anno ante Dn. 5.

[illegible] Cæsaris in Syriâ Procurator proficiscitur in Judæam, asservandæ defuncti pecuniæ. Sed & Herodis filii, Antipas & Archelaus, de impetrando paterno suo regno Romam navigarunt. Breviarium igitur quod meditabatur Augustus, quantum militum Judæa suppeditare posset, includi debuit. Fuit & Breviarium apud Vestales depositum: publico tamen Cæsaris edicto confectum fuisse non videtur. Atque Augusti mandatum nobis est, Provinciarum Præfectis, Regibusque [illegible], ut [illegible] [illegible] Præsidis Romani opera in Judæa [illegible] accommodante curam. Multis scrupulum injicit, Josephi accuratissimi historici de illâ descriptione silentium. Verùm tanti non est [illegible] ut Lucæ fides detrahatur. Otiosam descriptionem nostro audivit sæpiùs: neque in eâ [illegible] [illegible]. Improbi est hominis lectores decipere [illegible], negligentis decipi. Non decepit, qui [illegible] tam [illegible] figmento ad lucem [illegible] [illegible] facilè [illegible] potuisset. Nec deceptus est, cùm [illegible] quam potuit in scribendo diligentiam adhibuerit: *Visum est mihi omnia [illegible], [illegible] ordine tibi scribere, præstantissime Theophile.* Huc accedit, quòd [illegible] pertendebatur. Cessante verò descriptione [illegible] vaticinium, non fuisset, cùm nulla [illegible] pregnans femina, cujus partus erat in procinctu, scilicet suâ urbe Bethlehemum contulisset, non sine & [illegible] discrimine, & vitæ suæ periculo. Satis quidem argumenti fuisset Judæis ad infirmandum prœdicta [illegible] quod [illegible] in [illegible] Bethlehemiticam migratio, ut ex mandato Cæsaris describerentur, priùs Lucæ commentum erat. Quo fundamento convulso, pro vero Messiâ Christum habere prorsus impossibile fuit. Nec specie veri caret, Herodem præcepisse, ut subditorum quisque in [illegible] urbem iret, qui [illegible] confiterentur. Judæis non displicent Erasmi conjectura, [illegible] sub Augusto, qui plerasque mundi regiones [illegible] quæ Romanorum imperium agnoscebant, ut appareret, quantò *latiùs pateret ditio Christi, quàm Cæsaris.* Alioquin in descriptione implendâ Mariæ [illegible], cùm eâ [illegible], de matre Bethlehemitico [illegible].

§. II. [illegible] tributi pensio. Quid faciebat ad censum, quem [illegible], in urbem se Bethlehemiticam conferrent? Hucusque moris erat, ut dum census peragebantur, census hinc & inde [illegible]? Longè aliter Baronio credebant, qui [illegible]: *Nec licet, inquit, Judæa Herodi [illegible] esset, desit tamen aliquando tributum solvere [illegible] quod ex Evangelio etiam testatum habemus, cujus [illegible], Judæos tempore Herodis Rege, Romanorum Imperatori censum solvisse.* Non inficiamur quidem, eam sententiam Patrum [illegible] habere. Eò tamen [illegible] *Cyreius primo in Judæâ [illegible] confecta sunt.* Longè [illegible] Tertullianus: *Sed & census constat actos sub Augusto tunc in Judæâ, per Sentium Saturninum.* [illegible] Judæa per XXIII. annos, *Romanis facta vectigalis, postquam & Antipater Herodis pater procurationem gessit, & Herodes post illum Judææ Rex ab Augusto creatus est.* Verùm etiam verò Baronium vestigia Patrum [illegible] sequi non debuit, multò minus Scripturam [illegible] in suæ [illegible] patrocinium. Nusquam Rex Judææ [illegible] est [illegible] maxima. Ad plures [illegible] Herodes, regnoque potitus fuerat successor ejus Archelaus. Ex illo tempore Judæa in Provinciam redacta censum solvebat. At regnante Herode res alio se modo habuit, quia Judæa regnum fuit, quod ad censum pendebat, provincia non fuit. Ac si Judæa imperante Herode censum [illegible], unde & condendis Templis [illegible] & exhibendis, quæ Cæsari [illegible] debebantur, [illegible], aut Herodi divitiæ suppeterent? Deinde [illegible], regnum ejus vectigale non fuisse, quibus hæc continebantur: *Et habebat ille ipsum tanquam amicum, post hàc habiturus eum pro subdito.* [illegible] Augusto vectigales: hactenùs tamen amicus dicebatur: ab amicis verò populo Romano Regibus nil tributi requirebatur. Itaque cùm regnum Archelai à Tiberio est in provinciam redactum, *[illegible] vectigal [illegible], Cæsar [illegible].* In [illegible] per id tempus, *Antiocho* Commageneorum, *Philopatore* Cilicum Rege defuncto, turbabantur nationes, plerisque Romanum, *aliis Regium imperium cupientibus.* [illegible] vectigalia solverent. Imperante Tiberio, *Judæa* [illegible]. [illegible] magis id ab Augusto flagitasset, regnante Herode, [illegible] magis [illegible] [illegible], gentem Judæorum ad rebelliones natam, vel tributum adversus Augustum movisse, si etiam [illegible], cùm [illegible] post ejectum Archelaum Cyrenio, ob tributum sibi mandatum, rebellarunt. Discrimen [illegible] est, quòd tùm censum solvebant, imperante Herode non solverunt. Insuper hæc observanda leguntur, Julii Cæsaris in decreto, de Hyrcano Judæorum Ethnarchâ & Pontifice: *Jura omnia Pontificalia habere ipsum & suos decerno. . . . Ad hæc nec hybernas milites [illegible], nec pecunias ab eis exigi.* [illegible] Judæorum Regem tributi [illegible] esse? Multò magis Herodem, qui majore loco apud Augustum fuit, quàm Hyrcanus apud Julium Cæsarem. Denique ter Augustus censum imperavit: *Censum populi ter egit, primum ac tertium cum collegâ, medium solus.* Eorum verò nullus Dominico natali competere. Primus anno U. C. 726. Juliano XVIII. est assignandus: *[illegible] Principesque Senatus [illegible] est.* Ultimus annum U. C. DCCLXVI. Julianum LVIII. spectat: *Quia verò vigesimo [illegible] fere [illegible], ut [illegible], [illegible]. . . . At confessio non [illegible], [illegible], qui provinciarum ac civitatum [illegible] describerent, ut eum*

O 2 frequ-

ANNO ANTE DO. 3.

[illegible] majorem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Judææ [illegible] [illegible] descriptio, cum Natale Dominicum in Julianum sive XVIII. sive LVIII. [illegible] [illegible]. Ad [illegible] itaque [illegible] [illegible] descriptio Lucæ [illegible] [illegible]. Atqui sola Italia [illegible] censa est, teste Dione: *Augustus ipse recensionem eorum qui in Italia habitarent, & ad [illegible] sestertia possiderent, [illegible], [illegible], & iis qui extra Italiam vivebant, ad censum non [illegible], quod [illegible], ne quid turbarum [illegible].* Nec si Romani [illegible] provinciæ [illegible] [illegible], id ad Lucæ descriptionem pertinent: cùm census ille in annum urbis DCCLVII. incidat, qui Julianus est XLIX. post Natale Dionysianum quadriennio. Sunt [illegible], qui secundum Suetonii [illegible], in annum urbis DCCXLVI. Julianum XXXVIII. conferant, quibus argumentis nescimus: quod si admitteretur, non ter quidem, sed quater censum egisset, quo vel correcto, ad Judææ descriptionem nil faceret. Quod sive velit illustris Huetius, in notis Origenianis [illegible] asserunt, *Herodem Magnum pendendis Cæsari tributis professe*, penitus nescimus. Non ignoramus quidem, dimidium reditum è metallis Cypriis, Herodianæ [illegible] [illegible] [illegible] commissum. Id [illegible] Josephus docet; sed ad Judææ tributa professiones hæc referri nequit. Imò defuncto Herode, legati Judæorum ab Augusto flagitarunt, *ut sine Regibus agerent, & contribuit Provinciæ Syriæ Romanis parerent.* Ex quibus conficitur, regnante Herode Magno, non fuisse Romanis vectigales, ut nec censum solverent. Imperata ab Augusto descriptione [illegible] cum censu [illegible], in Suida [illegible] est. Sed adeò confuse loquitur, ut incertum, in quod tempus [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] probabilitatem habent. In voce Augustus: *Cum ipse, inquit, visum esset, omnes [illegible] Romano [illegible] [illegible] numerare, quid [illegible] vellet, quanta esset ipsorum multitudo, & reperti sunt, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], II. & VIII. [illegible].* Et in voce *descriptio*, hæc tradit: *Cæsar Augustus, cum delegisset viginti viros probatissimæ vitæ, & optimos moribus insignes, eos in omnes subditorum provincias misit, per quos & homines & facultates ipsorum descripsit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex his in ærarium inferri jubens.*

XIII. Quo tempore ab Augusto descriptioni [illegible], [illegible] quæstionis est. [illegible] pervulgata sententia tenet, [illegible] Cyrenii in Judæâ descriptionem memorari, atque id [illegible], sed multa quoque de Cyrenio [illegible] à vero penitùs aliena. Scilicet, *Quirinum ipsum missum in Syriam Præsidem anno U. C. DCCL[illegible] post ipsum subrogatum Sentium Saturninum, & Volumnium, quorum præfectura duraverit [illegible]; Defuncto C. Cæsare, Augusti filio adoptivo, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quo [illegible] [illegible] Quirinium Varum, quem [illegible] [illegible] [illegible] magistratu usque ad Consulatum Camerini & Poppæi Sabini, anno [illegible] IX.* In quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ Chronologiæ Historiæque verum penitùs [illegible]. [illegible] quod Quirinus, [illegible] [illegible], [illegible] Syriam obtinuerit, [illegible] est vera [illegible], cùm Augusti in memoriâ [illegible] esset [illegible] consilium, [illegible] Julianum XVII. [illegible], [illegible], qui [illegible] in urbe dignitate [illegible] [illegible], Procuratorum administrationi [illegible] [illegible] [illegible], ne procurationes [illegible], ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Neque [illegible] [illegible] [illegible] Quirini [illegible] apud Josephum mentio est. Figmentum quoque est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cum Cæsare, Syriæ administrationem anno urbis DCCXLVIII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] C. Cæsar [illegible] in Syriâ pedem posuerit. Agebat Romæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Julianum [illegible] vel XLV., ut certum Josephus nobis argumentum præbet. De [illegible] Herodis successionem, Archelaum inter & Antipam motâ, amicos Augustus in consilium advocat. Quos inter Caius erat, Agrippæ & Juliæ filius, jam à se adoptatus, *[illegible] [illegible] in Consilio locum tribuit.* Herodis igitur ante obitum, Caius Cæsar in Orientem non transmiserat. Neque imperium Proconsulare nepoti suo [illegible] crediderat Augustus, quòd tertio & decimo consulatu suo [illegible] [illegible], teste Suetonio: *Duodecimum magnam, id est XVII. annorum intervallo, & rursus tertium decimum biennio post ultrò petiit, ut Caium & Lucium filios, amplissimo præditus magistratu suo quemque tyrocinio deduceret in forum.* Ad hæc constat deflecat Caii Cæsaris digressionem, si in Orientem [illegible] præfectò Syriæ Præses fuit. Cum igitur, qui Syriæ nunquam Præses fuit, quî in administratione Provinciæ [illegible] Quirinus succedere potuit? Fabulæ quoque sunt, quòd Volumnius Syriæ Præsidem egerit, qui solo procuratoris Augusti officio fungebatur. Bonumque [illegible] Goldmann verbo: *[illegible] ad Præsides à Cæsare missos, Saturninum & Volumnium, [illegible] [illegible].* Advertere tamen debuit, ab ipso Josepho Volumnium [illegible] procuratorem nuncupari, Qui Præsidis [illegible] est [illegible]. Et in filiorum Herodis [illegible], post tres Saturnini filios, qui patrem sui legati erant, Volumnium [illegible] [illegible]. Nec Quirino Varus, sed Varo Quirinus successit. Hæc Baronius [illegible] Annalium [illegible] obscurat.

XIV. De genuino anno Cyrenii [illegible] [illegible] [illegible], quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *[illegible] [illegible] [illegible], Lucæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* [illegible] Cyrenio. Hinc scripsit Scaliger: *Cum duo [illegible] [illegible] fuisse, addit [illegible]. Certe si sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Multa de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cyrenii [illegible]. [illegible] ad [illegible] [illegible] Quirinum in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] temporis, nec Romanis ad [illegible] [illegible]. 2°. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut ab ordinario Syriæ præfecto sive Saturnino, sive Varo [illegible] non posset. Quod si Præsidi Syriæ adjungi aliquis debuit, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible] Quirino, quasi Syriæ rebus impar fuisset administrandis [illegible] [illegible]. 3°. Omnium Historicorum & monumentorum, altum est de Quirini [illegible] [illegible] [illegible] silentium. 4°. Evolvantur Judæorum Annales, Historiæque à Josepho descriptæ, ut vel umbra sit præfecti Romani alicujus Præsidis [illegible], regnante Herode, in Judæâ [illegible]: non igitur descriptionem Christo nascente Cyrenius peregit. 5°. Vox Lucæ [illegible] ab ea primâ descriptionem Cyrenii [illegible], qui [illegible] [illegible] Syriæ [illegible]-

pro-

Dio l. 55. 557.

Josephus l. [illegible]

Suid. [illegible]

Suid. [illegible]

De Cyrenii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Dio [illegible]

ANNO ANTE DO. 3.

Dio l. 55. 679.

Joseph. [illegible]

Suet. Aug. c. 26.

Joseph. l. 16. c. 15. 572.

Joseph. de Bel. l. 1. c. 17. [illegible]

Joseph. l. 16. c. 15.

Cyrenius ne [illegible] Christo [illegible] Syriæ, nec descriptionem [illegible].

Aff. 5. [illegible] [illegible] [illegible] p. 175.

[illegible] Scribendum ergo [illegible] Ecclesiastæ nono v. 14. [illegible] Congruentius [illegible] si [illegible] significationem [illegible] ducibus Juda: [illegible] populum meum Israel. Quo [illegible] Evangelista [illegible] Prophetæ [illegible] Consentaneum porrò fuit, Bethlehemi Christum [illegible] ut ostenderetur illum & ex Davidis familiâ, & humili conditione, & cælestem panem esse.

XVI. Ad paupertatem vilitatemque Josephi Mariæque [illegible] quàm quod non erat eis locus in diversorio, non tàm propter [illegible] [illegible]

[illegible] Oppidulum fuit Bethlehemum, quæ & Scriptura, & Justino, vicus vocatur [illegible] Vicus est quidam Bethlehem, in regione Judæorum. [illegible] Hieronymo [illegible] Marcellam Epistolâ XVIII. [illegible] Digna paupertate Christi [illegible] Baronio [illegible] Casaubono [illegible] Petavius quoque [illegible] Casaubono [illegible] Bethlehemum [illegible] Scripturâ [illegible] In monitario quoque [illegible]

[illegible] Fœminarum, post agitatum de sepulchro Rachelis [illegible] subjungit: [illegible] Bethlehem. [illegible] Bethlehemum oppidulum fuisse [illegible] Casaubonum [illegible] Bethlehemum [illegible] Levitæ concubina, cujus [illegible] Benjamin [illegible] Bethlehemâ [illegible] Levita [illegible] In viâ Bethlehemi propinquâ Rachel sepulta erat. Bethlehemi agebat Naëmi; Bethlehemum se [illegible] Davide, ut alia loca [illegible] Bethlehemi historiam Biblicam [illegible] Quibus perpensis, [illegible]

XVII. In specu Salvatorem editum esse [illegible] Evangelio [illegible] Mariam [illegible] Bethlehemum [illegible]

Multa fabulantur in antris,

[illegible] Bethlehemo fuisse [illegible] p. 529. [illegible] Ac tanti Jesu Christi post [illegible] [illegible] Imperator [illegible] [illegible]

Anno Christi Dom. 5.

[illegible] ex ligno confectum, [illegible] vel [illegible] *Post multa tempora inde translatum, Romæ possidet.* Quibus rem pené incredibilem testibus, aut quando, quibusve modis, alibi hoc nobile Domini monumentum, Ecclesiæ Romanæ in possessionem concesserit, Baronius demonstrare non satagit. Nondum tamen eò audaciam processit, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lapideum fuisse. Id quidem tamen Tertullianus *ausus forsitan ponere & dura præsepe.* [illegible] quippe qualitas est lapideum. Hinc ingeniosus Poeta de lapidibus, quos Deucalion suo post vestigia mittebat, homines genitos pronuntiat:

Inde genus durum sumus experiensque laborum.

Quasi lapideam durities in homines migrasset; & Virgilius:

Quam si dura silex, aut stet Marpesia cautes.

Anonymus apud Chrysostomum, præsepe luteum fuisse verius expressit [illegible], quo quid [illegible] Romanorum traditum? *O si mihi videre liceret, inquit, illud præsepe, in quo Dominus jacuit! Nunc nos Christiani, pro* [illegible] Lapideum quoque [illegible] Dominicum, tradit Brocardus in descriptione Terræ Sanctæ: *In extremitate orientali, sub rupe quâdam, quæ erat juxta murum civitatis, fuit secundum morem illius terræ locus pro stabulo, habens præsepe in rupe excisum, ubi mundi Salvator de Virgine natus & reclinatus fuit.* Quod de præsepe fictilium sit, [illegible] [illegible] Apagè fictas reliquias, quibus [illegible]

XXI. Ad præsepe Dominicum bovem & asinum alligatos fuisse, Patrum bonâ multorum fert sententia. Cujus opinionis fons atque principium in LXX [illegible] *in medio duorum animalium cognosceris.* Prava hæc Prophetæ versio est [illegible] *Domine, opus tuum in medio annorum, vivum serva illud, in medio annorum notum fac.* Opus Dei apud Prophetam populus est Judæus, [illegible] [illegible] [illegible] captivitatis vinculis Judæi constringebantur, quæ post annos LXX, erant absolvenda. Qui in [illegible] scribebat Habacuc, Deum precibus vocat, ut interea temporis captivum populum servet. Hic genuinus sensus est loci hujus. Probabile est, Septuaginta legisse [illegible] in medio δύο ζώων in medio duorum [illegible], pro quo, mutato accentu scripserunt δύο ζώων *in medio duorum animalium.* Lectionem utramque [illegible] Theodoretus, ut [illegible] [illegible] Cyrillus Hierosolym. Ad contextum quidem LXX. Interpretum, vulgati codices habent ζώων *animalium.* Scribendum tamen ζωῶν, [illegible] *mitte in vitam, vivere & mortem, & resurgens à mortuo, iterum vivens.* Ecce duas vitas, quarum [illegible] unam, cælestem alteram: priorem ante Christi, posteriorem post Christi resurrectionem. Non igitur duo animalia. Sed etiam Theophylactus diserté hæc habet: *In medio duarum vi-*

tarum cognosceris. Proinde itaque est Baronius, qui ad præsepe Christi, bovem & asinum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Augustinum, qui verba hæc, in medio duorum animalium cognosceris, [illegible] [illegible] hanceque sed cogitat: Quid est, inquit, nisi aut in medio duorum Testamentorum, aut in medio duorum latronum, aut in medio Moysi & Eliæ cum eo in monte sermocinantium.* [illegible] [illegible], ex quâ tamen nil ad Baronium eruditum redit. In eâ quidem versione, perperàm positam, de bove & asino ad præsepe alligatis, traditionis fundamentum. Quod Antiquam Patrem docere potuit Hieronymus in Habacuc: *Quod autem LXX, dixerunt, considerate & obstupete; nec in Hebræo habetur, nec apud quemquam aliorum interpretum, ut subjicitur (ita quo in Hebræo non habentur, posse lego juxta LXX.* [illegible] [illegible] *in medio duorum animalium, [illegible] quod apud Hebræos videbatur, [illegible] [illegible] sunt.* Invaluit tamen traditio, bovem nempe & asinum ortus præsedisse Redemptori: quod cùm ex se non repugnet, nolim tamen, [illegible], ut Baronius somniat, in Prophetæ Habacuc extat oraculis. Ex allegoriâ, non ex historiæ veritate de bove asinoque Patres mentionem egisse, censet Casaubonus: [illegible] ita est. Præsepe Domini ex animalibus ligata fuisse veterá existimant. Popularem Hieronymus traditionem sequitur Paula in Epitaphio: *Vidit sacrum Virginis diversorium & stabulum, in quo agnovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini.* Quæ ad Esaiæ verba allusio est. Quâ verò ratione Dominum bovi & asino innotuerit, non explicat Hieronymus: & adeò opus utique miraculo hoc, quod fingi potest, probari non potest. Tam Esaias, quàm Habacuc, nascente Christo impleta esse oracula, censet apud Prosperum auctor de promissionibus: *Firmat, ait, hoc Lucas Evangelista, dicens, cùm autem impleti sunt dies Mariæ, peperit filium, & pannis eum involvit, & posuit in præsepe.* Petrus Chrysologus Sermone CLIX: *Regem Christum agnoscunt ante duo Prophetica illa jumenta* [illegible] Magi. Invenitur in eâ re mysteria Nyssenus: *Præsepe in quo verbum positum, [illegible] [illegible] est, ut cognoscat bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui. Per bovem intelligo illum, qui lege jugo subjectus est, per asinum autem, quod est animal ferendis oneribus natum, eum qui* [illegible] De eâ traditione videantur & Nazianzenus Oratione 38. p. 625. Paulinus, Ep. 11. Prudentius in Cathem. Quibus nobis constat, non allegoricè [illegible] [illegible] Casaubono, sed etiam fide historicâ. Allegorica [illegible] [illegible] [illegible] de loco quo Redemptori natalis fuit, eos hîc adjungere licent verba Nazianzeni paternis redolentia: *Parvam eò ut præsepiæ, sic venit & Joannes ab utero, ut vera in David ob requiem arca. Descriptionem veneraris, propter quam in Cœlo ipse descripturis, & nativitatem, ob quam nativitatis vinculis solutus es, & parvam illam Bethlehem honora* [illegible] *& præsepe venerare, propter quod cum rationis expers esses, à Verbo nutritus es.*

XXII.

Margin notes: Bar. Ep. [illegible] | Tert. de [illegible] | [illegible] | Chrysost. [illegible] | Brocard. | De bove & asino [illegible] Habacuc collectum. | Habac. 3. 2. | Theoph. in Habac. | Bar. [illegible] | Aug. de Civit. Dei | Hier. in Habacuc 3. | Hier. Ep. [illegible] | Prosp. de Prom. | Petr. Chrys. Serm. 159. | Greg. Nyss. | Naz. Orat. 38.

Anno ante Dn. 3.

Partus Virginis fine dolore.

XXII. Nam illo ipso die, quo Beata Virgo [illegible], partum inter & adventum aliquod tempo[illegible] *Factum est cum essent illic, ut implerentur dies ut pareret.* Partum dolore omni expertem fuisse [illegible] [illegible] Maria ipsa pannis involvit infantem, ipsa & mater & obstetrix fuit, ut observavit Hieronymus adversus Helvidium c. 3. Ipsa denique fasciis circumdatum parvulum [illegible] [illegible] partus dolores [illegible] sequerentur. Partum verò Virginis, quae [illegible] esse, consentaneum fuit. Ob quam rationem obstetricium caruit, ob Dei favorem obstetricis auxilio non eguit. Circa sensum doloris ullum Mariam peperisse Nyssenus inficiatur: *Post[illegible]* [illegible] Patres in Synodo sextâ generali. *Absque ullo dolore Virginis partum esse confitentes, ut quae sine [illegible]* [illegible] Christi opinionem apud Cyprianum: *Sine [illegible]* [illegible] Quod de generatione, quae sine peccato [illegible], docet Augustinus, parem Virgineo [illegible] *sed maternitatis impulsu feminam visceribus relaxavit.*

Hoff. Hom. 13. de [illegible]

C. 79.

Cypr. de Nat. Chr.

Aug. de Civit. l. 14. c. 26.

XXIII. Ea est autem sententia non confitetur, claustra Mariae virginea, dum pareret, aperta non fuisse. Hodiè quidem latè regnat ea sententia. Non tamen consonant Scripturae, nec Veterum opinioni. Plana est Lucae narratio: *Et cum impleti fuissent dies purificationis Mariae, secundum Legem Mosis adduxerunt Christum Hierosolymam, ut sisterent eum Domino, prout scriptum est in Lege; omnis masculus aperiens vulvam sanctus erit Domino.* Impositum igitur & Mariae fuit hoc post puerperium, ut non scandali vitandi modò, sed implendi quoque officii causâ, [illegible] sit à communi disciplinâ offerre pro purificatione sua sacrificium. Implevi quidem purificationis Mariae dies non poterant, si nil purificandum habuit. Quam vocem adhibuit *Lucas*, *aperire* [illegible], ea quoque indicat utero clauso Mariam non genuisse. Secus naturâ linguarum significatione derogatâ, nova penitùs incognitaque fingi deberet. Quod enim est partus, [illegible] ? Denique diligenter perpendenti, incredibile est, id miraculi fuisse à Lucâ dissimulatum, quo corpus infantile, [illegible] angustiisque Virginis uteri membris longè majus, nullâ tamen aperturâ factâ lucem aspexerit, cùm eo prodigio jam naturae omnia relaxentur.

Aperuit uterum in Partu Christus utero aperto.

Luc. 2. 22.

XXIV. Cum illis veterum, nostra de reformata Virginis utero sententia conspirat. Antiquus ille Autor, qui vulgò putatur Ignatius, in [illegible] *quando vobis sine Jesu Christo loquitur quis, qui ex genere Davidis, qui ex Mariâ, qui verè natus est,* [illegible] Quam [illegible] incongrue [illegible], in quâ [illegible] fiunt membra, [illegible] instar, quasi [illegible] virginali maternâ transmutatur. Tertullianus sic in Marcionem invehitur: *At ipsâ quidem corrupta, ubi habitâ maternitate partus. Age jam spectas genitalem ut utero; elementorum humore & sanguinis foeda coagula, carnis eadem [illegible]* [illegible] Sed hodierna Latinorum sententia incredibili modo Marcioni favebat, ex quo potentissimum in veritatem carnis Dominicae ductae argumentum petivisse, quòd clausis materni visceribus egressa fuisset, [illegible] Id utique Marcio objecisset, quòd signato matris utero Christus editus erat, ex communi Christianorum fide. Quam sanè rationem non omisit: Tertullianum excipiat Origenes, qui cum legisset in Luca *purificationis eorum*, non ut nostri codices habent [illegible] *Maria quae peperisset, ut quaestionis evitetur,* [illegible] Secutus est Origenem magnus ille Athanasius, in sua ad Epictetum Epistolâ: *Et partus meminit Scriptura, & dicit, fasciis eum obligavit, & beata praedicantur ubera quae suxerat, & oblata sunt sacrificia, quia is natus, vulvam aperuerat. Haec omnia erant argumenta parientis Virginis.* [illegible] aliquid hoc ipsum verè demonstrante, *impossibile esse Virginem lac habere nisi partum; impossibile item esse lacte nutriri corpus, & fasciis constringi, nisi nihilominus [illegible] naturaliter genitum sit.* Christus verò naturaliter non est genitus, si creditum Latinis, prodigium admittunt. Non praetereundus Hieronymus: *Igitur in Mariâ hoc [illegible]* [illegible] Subnectam Tertullianum adducam libro secundo: *Christum in carne passum, humiliatum usque ad humanam naturae pudorem & poenarum directum.* Hoc testimonium adduci placuit, quia diversam ab alijs Veterum opinionem proposuit Augustinus, [illegible] circa annulum miraculo, quod scilicet cum [illegible] integro vinculo, & [illegible] Quibus haec subjungit: *Non credunt hoc, qui etiam Dominum Jesum [illegible]* [illegible] Mariae virginis uterus non aperuit, & Virginitatem matris Deitatis reliquit non solvens. Clarissimus ille Huetius, Pontificiae sententiae addictus, ut vestro medicamine sic & acumine sua sponsorum, ob ea quaestionem solebant; ut institutionem à nullis Patrum consentiens inveniri, cum solutionem affert: *Ex omnibus in* [illegible]

Tert. de Carn. Chr. c. 4.

Orig. in Luc. hom. 14.

Athan. ad Epict.

Hier. c. 4. ep. 3. [illegible]

Tert. l. 2. [illegible]

Aug. de [illegible]

Huet. Origen. l. 2. q. 3. [illegible]

Anno ante Dom. 5.

sit locum esse est Thomas p. 3. q. 28. a. 2. Ita nempe locutos Patres illos, cùm illud Evangelistæ exponerent, omne masculinum adaperiens vulvam sanctum erit Domino, quod quidem ex vulgatâ loquendi consuetudine usurpatum est: non ad significandam Virginis claustri apertionem, sed exitum duntaxat prolis ex utero. Egregiam sanè inventamque subtilitatem. Scilicet Patres ut significarent apertam non fuisse Mariæ vulvam, apertam fuisse scripserunt. Noverunt, ut doctissimo Præsuli placet, nullam Virginis claustri apertionem fuisse, quod ut indicarent, apertionem disertè factam esse prædicarunt. Hoccine credibile aut usui loquendi consonum? Sed & id sententiam commendat Epiphanius: *Hic est qui reverà vulvam matris aperuit. Nam quotquot primogeniti illum antecesserant, ut benedictissimè dicam, illud ipsum efficere nequiverunt, sed solum hic unicus Dei filius obtinuit.* Quòd si eò loci uterum Mariæ aperire, significet tantùm ex utero prolem exivisse, id quidem sibi voluisset Epiphanius, solum Christum matrem ex utero prodiisse. Quo quid absurdius [illegible] hoc est: solum Christum qui vi Spiritus Sancti conceptus est, dilatatis uteri maternæ angustiis, aditum ad lucem sibi fecisse: contrà verò alios [illegible] per vicinam cum exeuntibus congressum. Eadem quoque mens Fulgentio fuit: [illegible] *sed conceptionem filio nascente aperuit.* Neque aliud sibi volunt Patres, cùm matrem incorruptam Virginem dicunt, ut palàm est ex Nysseni de nativitate Jesu Christi Oratione: *Decebat enim, ut qui in vitam humanam introibat, ut homines integros incorruptosque servaret, ab incorruptâ sibi deserviente integritate initium duceret. Nam hominum consuetudo expertem coitus, incorruptam vocat.*

XXV. Pacis in fine quievisse Romanum orbem, ut venientem à cœlo pacis principem sinibus exciperet, clausamque nascente Domino Janum, Patrum nonnullis credentis id quidem in Orosio legitur: *Igitur eo tempore, id est, eo anno, quo firmissimam verissimamque pacem, ordinatione Dei Cæsar composuit, natus est Christus, cujus adventui pax ista famulata est, in cujus ortu* [illegible]. Silentio tamen non est dissimulandum, [illegible], quæ eodem loco scripta prodit Orosius. Nempè quòd *Jani portæ, per duodecim ferè annos quietissimo semper obseratæ otio, ipsa etiam rubigo consignaverit: nec prius unquam, nisi sub extremâ senectute Augusti pulsatæ,* [illegible] *patuerunt.* Breviori temporis spatio clausas mansisse Jani fores, ostendit C. Cæsaris in Orientem profectio, belli Armeniaci causâ: *Ad Orientem plus negotii cum Armenia: huc alterum ex Cæsaribus, nepotibus suis misit.* Sed de errore Orosiano in transcursu. Expendamus nunc accuratiùs, utrùm nascente Domino Janus clausus fuerit, quod multis persuasit Orosius, quasi pax cum rerum natali suo Domino famulari debuisset. Id quidem in Martyrologio Rom. legitur Decembr. XXV. *Anno imperii Octaviani Augusti XLII. toto orbe in pace composito, Jesus Christus* [illegible] Pagius, cujus verba sunt: *Lucas sanè id indicat, quando inquit, exiisse edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur orbis universus, quod nonnisi belli* sedato fieri potuit. Nobis verò, qui non populari morum historiam conscientes [illegible], vix persuaderi potest, pacem in orbe Romano [illegible] Christo [illegible] Tempus statutum est [illegible] quòd verò gestum [illegible] Eò longiùs argumentum, quod incertum, Cæsaris mandatum simul cunctis imperii partibus datum fuerit, ut momento temporis eodem Breviarum ab Augusto conficeretur. Quin, ut observavimus, Breviarium secretum fuit, & totum Augusti descriptionem, quod ipsius mors obvium, ut oculorum non [illegible].

De triplici Jani ab Augusto clausurâ. Nulla ad [illegible] pertinet.

XXVI. Janum verò sub ortu Christo clausum [illegible] *Janum Quirinum, semel atque iterum, à condita urbe, ante memoriam suam clausum, in multo breviore temporis spatio, terrâ marique pace partâ, ter clausit.* Quæ temporibus sunt suis dividenda. Primò ergo vice Janus ab Augusto clausus est, Antonio & Cleopatrâ devictis. Annus erat urbis DCCXXV. Julianus XVII. quem Cæsar V. & Sextus Apuleius Coss. aperuêre, ut auctor Dio monuit: *Ex omnibus decretis, nullum ei magis voluptati fuit, quàm quòd portæ Jani à Senatu clausæ sunt* [illegible]. Clausus est Janus iterum anno U. C. DCCXXIX. Juliano XXI. Augusto IX. & M. Silano Coss. postquàm Cantabri debellati sunt, & Germani à M. Vinicio clade affecti, ut Romanos ulciscerentur, quos commercii gratiâ illorum regionem [illegible] *modum confectis, Jani Templum, quod propter hæc bella fuerat reseratum, clausit.* Hæc ad Christi natalem non pertinent: ad tertiam ergo clausuram est veniendum, quam in annum U. C. DCCXXXIV. Julianum XXVI. conferimus, Apuleio & Nervâ Coss. quo tempore Phraates Rex Persarum filium suum Vononem Augusto obsidem dedit. Clausuram Velleius innuit: *Dum pacatur Oriens, ab Oriente ac Rege Parthorum, signa Romana, quæ Crasso oppresso Orodes, quæ Antonio pulso filius ejus Phraates ceperant, remissa sunt.* Disertior Florus: *Parthi quasi victoriæ pœniteret, rapta clade Crassiana, ultrò signa retulere. Sic ubique, certa atque continua totius generis humani aut pax fuit, aut pactio, aususque tandem Cæsar Augustus, septingentesimo ab urbe condita, Janum geminum claudere bis ante se clausum.* Error tamen irrepsit in numeros, cùm Augustus nonnisi in annos decem natus, periisset quo tempore, quod à Floro designatur. Anno Juliano XXVI. tertiam quoque Jani clausuram [illegible] *Signa militaria, quasi bello Parthum vicisset, accepit Augustus. Nam hinc non magna laude ducebat, quòd gratis quæ amisit ea, sine ullo certamine recepisset. . . . Neque enim temporis nullum bellum exegit.* Pacemne diversam afferendi anno U. C. DCCXXXIV. pacem in Imperio fuisse constitutam? Quod & frequentissima Barbarorum, ad Augustum in ædibus Samo agentem, confluentium commeatus, palàm est. Nulla quidem bella eo labente anno in Dione leguntur.

Quæ

Quia etiam, sui immemor Orosius, id tantum cum Parthis foedus Jani clausuram retulit, licet tam certe vià, dum illud cum anno Augusti XLII. copulet: *A Nino autem vel Abraham, usque ad Caesarem Augustum, id est, usque ad nativitatem Christi, quae fuit anno imperii Caesaris XLII. cùm facta pace cum Parthis, Jani portae clausae sunt, & bella toto orbe cessarunt, colliguntur anni* 2015. Rectè quidem Jani clausuram cum pace Parthicà copulat, perperàm verò tradit, anno Augusti XLII. factam fuisse, annorum XVIII. metachronismo. Hinc liquet, ut Orosio colligi haud posse, [illegible] [illegible] foedera Parthica, anno U. C. DCCXXXIX. bellum Rhaeticum coeptum esse, quod à Tiberio [illegible] [illegible] tur Janus, quem Augustus quartò non clausit. Quòd si quis pertinaciùs contendat, nascente [illegible] [illegible] sententiam admittere debet: ab anno scilicet urbis DCCXLVIII. ad usque DCCLI. Jani fores, clausas mansisse, quòd nulla à quoquam scriptore Romanorum bella produntur. Admissâ eà Chronologiâ, clauso Jano Christum Mariam peperisse. Verùm cùm anno U. C. DCCXXXIV. Dio disertè prodat nullum praeter bellum fuisse, & aliundè tàm Florus, quàm Orosius, Jani clausuram cum Parthicâ pace conjungant, nec claudendi Jani felicior usquam occasio praeberetur, magis eò nostra inclinat sententia, ut tertiò ab eo anno clausura non duraverit. Ex quo consequitur, Christum Iucem [illegible] reserato Jano, quem fanè quartò non clausit Augustus.

XXVII. Venit nunc in manus de ortu Domini tempore difficilis quaestio, quam in tria capita dividemus, annum videlicet, mensem, denique, quo Dei filius utero materno egressus est. Perspicuitatis verò causâ, Dominicum [illegible] Dionysianum. Antiqua opinio est, ad quam Europa Chronologiam dirigit suam, Christum natum esse anno Juliano XLV. Augusti XLIII. Cyclo Solis IX. Lunae I. Aera hujus auctor [illegible] [illegible] saeculo Justiniano imperante floruit, eò felicitate moventum processit, ut Ecclesiae Romanae calculo comprobaretur. Est tamen in comperto, Aerâ Dionysianâ germanum quidem Christi [illegible] [illegible] que quingenti & eò ampliùs anni sunt, quod [illegible] ac Sigebertus Gemblacensis Monachus, totis nervis oppugnant, cujus verba Matthaeus Paris transcripsit: *Manifestum est, quòd Dionysius non rectè annos Domini Cyclo suo annotavit. Quia enim ab anno Dom. DXXXII. Cyclum suum ordinavit, intendit numerum Christum fuisse natum anno secundo prioris magni anni. Et per hoc hic annus annos Dominicae passionis concordant, debent esse magni Cycli annum non decimus tertius, sed trigesimus tertius, quae et fuit annus passionis Domini, & per hanc consequentiam, cùm videbant Solaris cursus & Lunaris concordant Evangelicae veritati, Dionysius ponit nativitatem Christi, tarquàm & uno anno tardiùs quàm debebat.* Quae mox obscurissima & Oedipo digna, affirmant tamen, non omnibus Epocham Dionysianam arrisisse. Cuncta [illegible] ex verbis laudato, gravis N. Alexander [illegible]

[illegible] Matthaeum Paris [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] fuisse.* Immò quotquot ait illi, Dionysium XXII. annis tardiùs quàm oportuit, nativitatem collocasse, nedùm, ut perperàm sugit N. Alexander, ipse tardiùs consignavit. Sed & apud Christ. Cangium hanc habet Gervasius Dorobornensis: *Et quae autem annis Domini, secundum Evangelium decuntur esse conscripti, nosse desiderat, superaditam Dionysii, quos notavimus, XXII. annos apponat. Hoc est enim de anno Domini inter Evangelium & praefatum Dionysium dissonantia.* Contrariam Scriptores, Historici, Nummi, Aera fanè Dionysiana pugnat. Anno Tiberii XV. Joannes ministerium suum iniit, Christumque annorum triginta tingens nomen baptismo perfudit. A Juliano autem XLV. quem Servatoris natalibus Dionysius assignat, ad usque LXXV. anni sunt tantum triginta. Decennio majorem Christum dicunt Neocaesareni Patres, in suâ Synodo anno CCCXIV. canone XI: *Presbyter ante annos triginta non ordinetur. Dominus enim J. Christus* [illegible] [illegible] Evangelium, imperante Herode Magno Christum [illegible] Herodes non ampliùs quàm inter homines, ut certis argumentis demonstrabitur. His accedit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Id autem falsissimum est, à anno Juliano XLV. Christus [illegible] Augustus cum Cajus in Oriente anno Juliano XLVI. quo ex Chronologiâ Dionysii, praeterquam in ubis regnum Archelaus ambiebat. Praetereà Dionysianae Aerae falsitatem [illegible] [illegible] patricius Massiliensis possidet. [illegible] hac est:

ΓΑΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΓΕΡΜ. ΣΕΒ.

In postica exstat palma cum inscriptione

ΗΡΩΔΗΣ ΤΕΤΡΑΡΧΗΣ Ε ΜΡ.

Cusus est nummus in Caligulae Imperatoris honorem, jubente Antipa Principatus anno XLIII. Quòd si anno demùm Juliano XLV. vitam Christus ingressus est, ante XLVI. Herodes Magnus ad fata venire non potuit. Ab eo igitur anno si Antipa ducatur initio, quadragesimus tertius, quo cusum nummus cusus est, incidit in Julianum LXXXVIII. Caligulae post obitum ferè triennio. Quod quàm absurdum, illi soli non vident, qui sunt oculis capti. Denique ex uno omnium sententiâ Dionysianum natale profecto [illegible] [illegible] anno Juliano XLV. [illegible] qui Caesaris Augusti tertius & quadragesimus fuit, cui fanè Veteres, ortum Dominicum non illigaverunt. Irenaeus: *Natus est ergo Dominus noster, circa primum & quadragesimum annum Augusti imperii.* Tertullianus: *Et enim triginta tempora* [illegible] *Augusti XLI.* Eusebius: *Annus agebatur XLII. Augusti, cùm Servator J. Christus in Bethleem Judae natus est.* Epiphanius: *Anno Augusti Imperatoris XLII. natus est Christus.* Hieron. *Vidimus quoniam in XLI. anno imperii Augusti nascitur Christus.* Orosius qui anno ab U. C. DCCLII. *Christum natum esse tradit.* Ipsum denique Romanum Martyrologium: *Anno imperii Octaviani Augusti XLII. Jesus Christus in Bethlehem Judae nascitur.* Quam fanè pacem orbi Romano infusam esse praedicant, cùm Redemptor in mundum

Anno ante Dom. 3.

dum venit, et anno Juliano XXV. non [illegible] nit. Anno septimo, Julia in Iobabum Pande[illegible] [illegible] [illegible] quo anno post Consu[illegible] [illegible] ad bellum Parthicum [illegible] est: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Jam classicum milites vocabat ad [illegible], [illegible] bello. Verba sunt Donati: *Caius Cæsar, [illegible] quæ ad [illegible] castra habe-bant, [illegible] [illegible], [illegible]. Bellum enim [illegible] [illegible] gessum, non quod bellum [illegible] [illegible] generet, sed quas ipse in [illegible] pace et [illegible] [illegible] [illegible] describat, bella autem [illegible] [illegible] [illegible].* Hæc si [illegible] [illegible], [illegible], aliique eruditi, qui Ecclesiæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ de anno Christi natali ad illum Vetere[illegible] non quadrat. Quòd si natali Dionysiano [illegible], [illegible] quadrum [illegible] in tempore Christum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], vel ante illud, vel post illud, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], declaravimus [illegible].

XXVIII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Dionysium, Domini nativitatem [illegible]. At Baronius germanum Christi natale anno U. C. DCCLI. assignat, Cor[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gravius decipitur, quòd à Natali Domini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ confidenter, Chronologiam in [illegible] modo perverti, ut suo loco demonstrabimus. At Scaliger, ea confidentiâ plenus, quam ex stupendâ eruditione haurit, germanum Christi natale cum anno Juliano XLIII. [illegible] annus Julianus XLIV. in quo [illegible] Januarii [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit. Primò caput [illegible] Hebdomadum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quemadmodum apud Joannem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempore agitur, [illegible] accipienda est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cùm paucula temporis vel numeri definitio [illegible]. Cujus rei tot exempla sunt, ut scribendi [illegible] [illegible]. 3°. Antiquus ille Martyr Justinus, [illegible] certâ temporis affirmatione Lucam capiendum esse docet: *Et ad annos plus minùs triginta mansit, quoad usque Joannes adventum ejus præco processit.* Pomeriolum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anno XXX. Christum orsum docentem esse tradit, postquam annum prædicando conclusit: *Sic implevisse triginta annos usque ad tempus quo passus est.* Denique verba Lucæ ad ætatem Domini accuratè indicandam non sunt [illegible], quemvis [illegible] sic aliter visum. En potentem [illegible] quidem Justino aperte loquens, in verbis, *Jesus erat* annorum quasi triginta, natalis Dominici tempus cognosci non posse, cùm vir ille [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Secùs dicitur, Jesum annorum fuisse [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible]. Scripsit verò annos plus, minùs triginta, Christum natum fuisse, quia de illorum numero [illegible] [illegible] [illegible] erat. Neque in verbis Lucæ magis annum Domini natalis invenit Augustinus scribens: *Ignoramus Consolator, quo natus est Dominus, & quo passus est, numerus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] XLVI. annorum ætate passum esse Dominum.* Quòd si Domini ætas in verbis Lucæ certò reperitur, facillimum esset initio à quinto decimo Tiberii ducto, ordine retrogrado ad trigesimum ab hoc anno pervenire. Denique [illegible] [illegible], Christi ad annum [illegible] quod ad Lucam [illegible] optimè quadrat. Sic Athenæus 1. 22. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] non modo intelligi [illegible]. Lucæ quoniam [illegible] [illegible] [illegible] est, quam sic exprimit: *Sensus erit, & ipse Jesus erat ferè triginta annorum, tùm cùm suscepit baptismo auspicaretur [illegible] [illegible] [illegible].* Itaque observavit Casaubonus, Syrus omisit vocem [illegible], Arabs verò neglexit vocem [illegible]. Si Lucæ propositum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] Christi [illegible] [illegible]. Unicuique non decuit, non utique vocabulum [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accommodari possit. Baronius Chronologus sive in verbis Ignatii præsidium quærit: *Et explens tribus annorum decadibus, baptizatus est à Joanne,* quæ in interpolatâ ad Trallianos Epistolâ leguntur. Tantâ auctoritate exultare [illegible] [illegible] Pamphilum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *apertiusque de ætate Christi [illegible] [illegible] [illegible] debere.* At quò plus [illegible] [illegible] argumento, prout morem suum [illegible] [illegible] & confidunt, & utitur. Tamen tamen [illegible] [illegible] nobis ubique licet, quæ verba ab illustrissimo Pamphilo laudata non germana sunt ad Trallianos Epistolæ sed veteratoris, qui [illegible] [illegible] corrupit, vel [illegible] Scripturâ. Aliud enim est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] baptizatum, aliud anno circiter trigesimo baptismum adipisci: hoc Lucas, non illud habet. Aliam tamen pro suâ sententiâ, certiorem testem Baronius conatur papie, Epiphanium scilicet, in scripto prodeuntem: *Christus à Joanne baptizatus est, anno à natali suo trigesimo.* At verum si placet, Epiphanii Chronologia est impedita: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] probet sunt, præpositionem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Lucæ [illegible] vel Baronius potuisset: *Trigesimo ætatis suæ, cœpit in terris Dominus prædicare.* Sed Apollinaris ille, de Hebdomadibus Danielis, non est magni faciendus. Addit Baronius verò [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] præsertim *Romanæ Ecclesiæ apud ipsam professio videtur* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Marginalia (left): [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; Scal. Em. l. 6. p. 548.; [illegible]; [illegible]; [illegible].

Marginalia (right): [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible].

Anno Christi [illegible]

in Chronologiam, Ecclesiam [illegible] [illegible], [illegible] Annos [illegible], à quo Baronius [illegible] [illegible] dissentit. Dubium est quidem, quod Beda hoc ex tripode pronunciaverit: *Major enim, nisi fallor, Ecclesiæ fides, Dominum in carne, paulò plus quàm* XXXIII. *annos usque ad sua tempora passionis vixisse, quia videlicet triginta annorum fuerit baptizatus, [illegible] [illegible], & tres semianni post baptisma [illegible].* [illegible], [illegible] à Petavio responsum est, nil [illegible] esse, quia & contra communem Ecclesiæ fidem Beda sentire existimetur, cui Æra nostra [illegible] & incarnationis est, & [illegible], Julianus scilicet [illegible] [illegible], qui tamen Natali & Dionysiano & illo Epocha communis posterior est. Natus enim est Christus secundum Dionysii calculum Cyclo Solis [illegible] Lunæ [illegible], cùm tam nostra, quàm Bedæ Æra, afficiatur Cycl. Sol. [illegible] Lunæ [illegible]. Ex quo [illegible] conficitur, Dominum, cùm passus est, annos absolvisse dumtaxat triginta duos cum aliquot mensibus, non verò, ut decebat Beda, *paulò plus quàm tres & triginta.* Christum porrò anno Juliano XLIII. Lentulo & Messalino Coss. lucem non hausisse, ut Baronius cum multis [illegible] [illegible] inducunt in animum, eo demonstratur, quod defunctus jam Herode fuisset natus. Obiit enim Herodes ante Pascha anni U. C. DCCLI. Est autem omnibus in confesso, post Christum natum, Herodem saltèm semestrem adhuc vitam trahere debuisse, cùm nonnisi post [illegible] purificationem Servator in Ægyptum concesserit. Hinc intelligitur, natale Dominicum non posse ultra Julianum XLII. U. C. DCCL. differri; præcipuè si communem sententiam [illegible], illud Decembris XXV. contigisse. Anno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

XXIX. [illegible], quibus Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ævangelio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] usque Pascha illud vix sunt menses sex integri, qui ad purificationem Virginis, Magorum adventum, motum Servatoris in Ægyptum post fugam, non satis spatii concedunt. Julianum ergo XLII. Dominicis ortibus [illegible] [illegible]. Pagio magis arridet Christi nativitatem anno Juliano XL. qui urbis est DCCXLVIII. alligari, his rationibus fretus quia *Romæ Saturninus consule in Judæâ egit, ut tradit Tertullianus, & Saturnino anni Juliano* XL. *Varus successit.* Verùm Tertulliani in testimonio parum præsidii, cùm à vero sit alienum, census in Judæâ actus esse à Saturnino. Neque sibi constat Vir Clarissimus Chronologia. Si enim anno urbis DCCXLVIII. Juliano XL. Varus Saturnino successit, & Christus die XXV. Decembris ad vitam venit, descriptionem quidem nascente Christo sub Varo præesse, non Saturnino, qui ante XXV. Decembris Varo [illegible]. Julianum ergo XLI. Christi natalitiis paulò [illegible], ex quo Chronologis nunquam deserta, non angustiis pressa, liberè & sine nisu suis.

Anno Christi [illegible]

XXX. Constitutio prohibetur anno Redemptionis nostræ natali, ad computandum, quid horum verius, veniamus. Oppleverit tandem Christianorum animos, [illegible] hyeme Christum natum hausisse. Verùm antiquorum [illegible] computo calculo non probatur ea sententia, quæ nunc ubique locorum dominatur. At ex Basilidis quidem sectatoribus nonnulli [illegible] apud Clementem Alexandrinum prædicabant, Christum vel XIX. vel XX. Aprilis in vitam accessisse. Verba sunt Clementis: *Basilidis sectatores Christi quoque baptismum celebrant. Quem etiam dicunt esse in aliquo, esse natum esse* XXIV. *vel* XXV. *Martii.* Neque [illegible] [illegible], Chronologica quod attinet, [illegible] [illegible] fidem [illegible], cùm [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] verisimile quàm veri Apostolici, qui majoris momenti rebus potius scilicet animos intendebant. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] communique Ecclesiæ traditione discessissent. Verum & ex Clemente nonnullorum Orthodoxorum sententiam audiamus: *Sunt autem qui curiosiùs natali Domini non solùm annum, sed diem addunt, quem dicunt* XXVIII. *anno Augusti, diem Pachon vigesimum quintum:* hoc est [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Decembris, ut supra egimus *Pagulus* [illegible], qui [illegible] ore, ex [illegible] Clementis loco, Latinorum traditionem asserit. Neque hoc [illegible] Baronius, qui hanc [illegible] sententiam [illegible] potest. Cur [illegible] natalis Domini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], imò à Basilidianis hæreticis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], licet, non hyemi, sed veri, Domini nativitatem tribuunt. Trabuntur & [illegible] nascentis Epiphaniis, quæ vel Maio, vel Julio, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Æternum Dei verbum, anno Augusto* XL. *natum esse* ... *Addunt* XII. *Kal. Julias, vel Junias* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] Petavio; [illegible] [illegible] [illegible] computandis [illegible] [illegible]: & à Clemente [illegible] audivimus, Christianorum [illegible] fuisse, qui Maio [illegible] Christi nativitatem [illegible] [illegible] [illegible], quos inter, de quibus meminit [illegible] Epiphanius, habuerunt XII. *Kal. Junias*, sive Maii vigesimum. Quin etiam ex Paschali Cypriani Computo, de [illegible] Fellio edito [illegible], Occidentalem Ecclesiam non [illegible] opinionem fuisse, quòd [illegible] hyeme [illegible] [illegible], [illegible] Servatoris [illegible] [illegible]. *O quàm* [illegible] *providentia, ut Christus in illo die, quo factus est Sol, in ipso die nasceretur Christus, quinto Kal. Aprilis, ferià quartà.* Quæ insignis locus opponit, solidissimam quod vulgò jactatur, & à Petavio maximè ad refellendum Scaligerum intenditur, *priscam & vulgo-antiquam opinionem*, illam esse, quæ nunc obtinet. Sit Computus hujus auctor, Cyprianus est Carthaginensis Antistes, Africanam Ecclesiam, quæ Carthaginensem in Paschâ celebrando sequebatur, [illegible], quidem non hyberno [illegible] Christi [illegible] [illegible]. Quisquis fuit istius, argumento est, Latinorum de natali Domini traditionem, non semper vaguisse, ne vel in Ecclesiâ Occidentali, nedum Africanâ pars magna fuit. At non

ob

Anno ante D. N. 5.

eò quidem audaciæ progrediuntur, ut tempestatem, vel mensem certè [illegible] assignarent, qui mundo Servatorem suum exhibuit, id verò mihi est persuasissimum, [illegible] Quippe pastores Bethlehemitici [illegible] *[illegible]* Et [illegible] Oriente [illegible] sub dio [illegible] non [illegible]:

Et [illegible] frigida [illegible]
[illegible] frigida [illegible]
[illegible]

[illegible] vel in Africâ, si Calpurnium [illegible] Eclogas scripsit [illegible] Carthaginensi [illegible].

[illegible]
[illegible]
[illegible] hyberno [illegible]

[illegible] sub dio [illegible] argumentum non magni fecit [illegible], qui in *Angliâ*, *[illegible]* [illegible] in Angliâ, sed de [illegible] in Palæstinâ [illegible] apud Orientales [illegible] reperiuntur, neque [illegible] posse reperiri [illegible] esse [illegible]. In [illegible] Et quod vehementiùs [illegible] est, hyeme quidem eò vis frigoris, [illegible] Ex Lucâ [illegible] nascente Christo Judæos [illegible] omnes, ut describerentur quisque in urbem suam. [illegible] probabile est, prægnantes mulieres, [illegible] Decembri mense [illegible] sive ad Augustum, sive ad Herodem [illegible]. Augusto [illegible] Herodes: *Cæsar post Agrippam [illegible] Herodi [illegible], Agrippa autem post Cæsarem [illegible].* [illegible] hyeme assignaret, quod [illegible] Septembri Christus [illegible] est, [illegible] tempestate [illegible] Phænomena [illegible].

XXXI. *[illegible]*, ut de die [illegible] Domini, [illegible] Decembris [illegible] Theophania, [illegible] Theophaniorum [illegible]; *Nunc autem Theophania, [illegible]* [illegible] Infantis vero, baptismi Domini [illegible] diverso festo celebrandi? *At quidem paulò post*, *[illegible] Jesum [illegible] in Jordane [illegible]* p. 620. [illegible] Januarii [illegible] Nonarum, & [illegible] VIII. [illegible] *[illegible]* [illegible] Januarii [illegible] *[illegible] Epiphaniis diem [illegible]* Eum quoque diem hunc solemnitati Ecclesia Latina dedicabat Constantinopoli, quod in Sulpicio Severo [illegible] legitur: *Christus natus est [illegible] Cos. VIII. Kal. Januarias.* Africana etiam Ecclesia, quæ olim natale Christi [illegible] XXVIII. celebrabat, in eum sententiam concessit, teste Augustino: *[illegible] Kal. Aprilis [illegible] natus octavo Kal. Januarias.* [illegible] ipso Augustinum [illegible] *[illegible]* [illegible] Ecclesiam [illegible] Cassianus: *Intra Ægypti Regionem [illegible] Traditione [illegible], ut peracto Epiphaniorum die, quem Provinciæ illius Sacerdotes, vel Dominici baptismi, vel secundum carnem nativitatis esse definiunt, [illegible] Sacramenti solemnitatem non [illegible] in occiduis Provinciis, [illegible] festivitate concelebrant.* Eundem quoque ritum Ecclesiæ Cypri [illegible] teste Epiphanio: *[illegible] Christi [illegible]* [illegible] Januarii [illegible] difficilis. Quippe Epiphanius [illegible], quem Januarii, [illegible] Christi [illegible] alligat: *Cum enim Januarii mense natus esset, [illegible] Januarii, qui [illegible] apud Romanos [illegible] Januarii [illegible]*, quod [illegible] Epiphanius, [illegible] Græcis [illegible], apparet & promptum est: movet tamen scrupulum Hieronymus, qui Januarii [illegible] assignat Epiphania: *[illegible] baptisma, in quo aperti sunt Christo Cœli, & Epiphaniorum dies [illegible] venerabilis est.* Sed & [illegible] in Pascha apud Chrysostomum, observante Usserio, Theophania [illegible] prædicat, [illegible] *[illegible] Asianos [illegible]*. A Decembris XXIV. die incipiebat [illegible] Asianorum mensis, [illegible] Romanorum Januario respondens. Decimus [illegible] quarti Asianorum Januarii [illegible] est, qua die, Theophania [illegible] celebrata. His accedunt Stephani Gobari verba, quæ Photius repræsentat: *[illegible] in mense [illegible] Aprilis, quem Hebræi Nisan dicunt, [illegible] peperit verò Dominum nostrum Jesum Christum [illegible], hoc est quinto Januarii, [illegible] octavo Idus Januarias.* [illegible] Gobarus significare videretur, diem qui octavo Idum [illegible], id est Nonas Januarias. His testimoniis colligi videtur, quòd Theophania apud aliquos quinto, apud alios autem sexto Januarii agebantur? Sed [illegible].

XXXII. [illegible] in hunc locum [illegible] Clemens Alex. de [illegible] natalis Domini

Marginal notes: [illegible] — Aug. de Trin. l. 4. c. 5. — Cassian. Coll. 10. c. 2. — Cypr. Ep. 77. — Joseph. l. 15. c. 13. — Phot. Cod. 232. — [illegible]

ANNO ANTE Dom. 5.

[illegible] in [illegible] [illegible]. Nullos in [illegible] [illegible]: *Nullum diem Christi natalibus à Clemente certum fuisse constitutum, [illegible] Januarii festum.* Quæ doctissimo *Van Til* [illegible], in [illegible] de anno, mense, & die Christi natali, Dissertatione. Est verò quòd [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Clementem Alex. mensem, diemque Christi natalem, certò utrumque constituisse, [illegible] XVIII. *Kal. Decembris.* Audiantur verba Clementis: *Sunt itaque, ex quo natus est Dominus, usque ad Commodi mortem, anni omnes* CLXXXXIV. *menses [illegible], dies tredecim.* Quibus relatis, subjungit [illegible] doctissimus, quod *præcipuè diligenter notandum est, quæ vox [illegible] est, quæ ejus mensis, & [illegible] dierum, in exponendâ Clementis sententiâ rationem habenti.* Ex Clemente autem [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] Januarii, anno U. C. [illegible] Æræ D. 190. Ille ergo natalem Dom. natalis diem constituit, qui XVIII. *Kal. Decemb.* [illegible] *evidenter indicat, in anno ante Æram communem certè, U. C.* 751. *Ær. Jul.* XLIII. Vir tamen argumentis [illegible], [illegible] suam sententiam [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] in verba corrupta [illegible], [illegible] [illegible]. In confesso est, Clementem Alexandrinum, Certam sua Epocham adhibuisse, quæ non ab Annorum quidem [illegible] Clar. *Van Til* [illegible], sed ab Augusti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Alexandria capta est, sed mense [illegible], ut probatum [illegible]. Non [illegible] profectò Clemens [illegible] *Æram*, quæ à die natali Christi [illegible] ducatur. [illegible] adhibuit Epocham quæ publica erat & notissima. Quæ [illegible], aut anni, menses, diesque à Clemente sunt [illegible], quot currunt ab Augusti [illegible] [illegible], [illegible], usque supremum Commodi diem, [illegible] [illegible] [illegible]. Sunt autem menses quatuor, & tres dies, non verò ut in Clemente legitur, menses unus, dies XIII. Admissâ emendatione, ut admitti debet, Novembris decimum natum Domini natalium Clemens non assignavit. Deinde spatium illud temporis numerat Clemens, quod ab anno natali Christi, [illegible] ponit in XXIX. Augusti die, Jul. XLIII. ad usque Commodi mortem, quod annorum CXCIV. mensis unius, dierum XIII. terminos includit, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] augmentis. Aliud verò penitùs est, statuere, quantum temporis ab anno fluxerit qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & diem, in quo [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] de die natali Dominico [illegible] [illegible] proponit Clemens: *Dicunt aliqui eum natum esse vigesimo quarto, vel vigesimo quinto Pharmuthi.* Ab aliis verò [illegible] *Pachon* [illegible], Dominicam nativitati. Quam sanè Clemens opinionem refutasset, si à verò [illegible] [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible]. Neque in animum inducere [illegible] possumus, Clementem verba [illegible], dictum patrem quibus sua, de mense, diéque Dominicæ nativitatis, sententiam [illegible]. Ecquis enim sibi ferrè persuaserit, Clementem certum natalibus Christi diem constituisse, qui ne vel illum passionis Dominicæ, propositus ad cognoscendum? *Alii Phamenoth* XXV. *alii verò* XXV. *Pharmuthi, alii autem Pharmuthi* XIX. *dicunt passum esse Dominum.* Quisnam verò in Chronologiâ [illegible] [illegible], ne verbulo quidem significat. Denique si ex Clemente [illegible] opinione sua, Novembris decimo nono Christum aspexisse lucem, [illegible], quem Alexandrinæ Ecclesiæ ejus Presbyter erat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Alexandrinos etiam assignasse Dominico [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Veterum testimonio [illegible] [illegible] [illegible].

XXXIII. Ex Historiâ de verâ Ecclesiarum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad apparet, illam Veteribus ignotam fuisse, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Chrysostomus: *Alii putant, quòd in Epiphaniis nostra [illegible] [illegible]; nostram sequuntur doctrinam. Unus quisque abundet in sensu suo, & forsitan revelabit utrisque Dominus.* Verum [illegible] tandem illas opinionibus, ea, quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] utrique [illegible] regnaret. Ac ævo quidem Chrysostomi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa Patres: *[illegible] decimus annus est ex quo hic ipse dies, manifestè nobis [illegible]: attamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] celebratur [illegible].* Seculo quinto repudiatâ utrinquè consuetudine, in novam Alexandrini concessêre: & natalis Dominici celebrationem à sextâ Januarii, in Decembris XXV. revocarunt, ut apertè liquet ex Pauli Emeseni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *die mensis Choeac.* Homilia [illegible] est, *Nobis [illegible] nobis natus est.* Pseudo Athanasius Quæstionum ad Antiochum auctor, qui vel Ægyptius est, vel certè Ægyptium se fingit, more Romano, Christi conceptionem in Martio mense collocat: *Vigesimo quinto Martii, in utero Virginis habitare cœpit Christus, quo eodem die in mundi principio Deus creavit Adam.* Ex quibus intelligitur, in Decembris XXV. Dominicam nativitatem ab eo natam collocari. Denique veterem opinionem novæ tandem decessisse fatetur Joannes Archiepiscopus Nicænus, in [illegible] ad Zachariam oratione, quam Combefisius edidit: *Quid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Jacobus conscriptum est, ut nativitas & baptisma celebrentur festo Januarii, nos tamen, mandato ipsis inter invicem consensuerimus, ut & pariter omnes nativitatem celebremus* XXV. *Decembris.* [illegible] [illegible] Ecclesiæ Romanæ [illegible], [illegible] [illegible], apud quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], vel ex Bucheriano Kalendario intelligimus, in quo legitur: *Octavo Kal. Januarias natus Christus in Bethleem.* Vicit igitur ea sententia, quæ Ecclesiæ in disciplinâ [illegible] [illegible] [illegible] triumphat, de quâ [illegible] seculo secundo Patribus ne minimum quidem [illegible], ut ex laudatis Clementis Alex. verbis, certum nobis exploratumque est. Romanam sanè traditionem, Apostolicam non esse, docent [illegible] non modo Veterum de natali Dominico [illegible], verum etiam [illegible] Ecclesiæ Hierosolymitanæ, quæ omnes [illegible] Ecclesias antiquitate vincit, & ritum Apostolicum

Margin notes (left): Strom. l. 1. p. 340. — [illegible] — Strom. l. 1. p. 340.

Margin notes (right): Strom. l. 1. p. [illegible] — [illegible] — Chrysost. [illegible] — Chrys. [illegible] — [illegible] — Ath. [illegible] — Combef. [illegible] — [illegible]

Anno ante Dom. 3.

Apostolicorum certiorem sibi notitiam comparare potuit, quae literatius annis amplius qua[illegible] non solemnem, quod auctor Juvenale, ab eo [illegible] S. Stephano homilia: *Juvenalis qui & gloriosam, & salutarem Domini natalem celebrare coepit.*

[illegible] Non perspicuum ... mirum est perversissimum, & prisca ignotum fuisse diem, quo mundi Servator natus est, & ab octavo Kal. Januarias prorsus esse diversum. Itaque non in Justino Martyre, non in Irenaeo, non in Clemente Alex. non in Tertulliano, qui nonnullam Dominicae nativitatis frequentem agere, cujus illa vola est aut vestigium, nullum quintum & vigesimum Decembris, notando enim [illegible] que [illegible] non verisimilem modò, sed verum quoque esse contenderet; cujus argumenta sunt nobis ad examen revocanda. *Ex antiquis tabulis Censorum depromptam esse, quae Romae suis quoque temporibus fuisse, Chrysostomus testis est. . . Numerum Quirinius, qui ab Augusto Breviarium Imperii conscribere [illegible] mandatum [illegible] eorumque qui supra [illegible] ascribere, ut cognitum haberet, que [illegible] conjuncto, Jesum non annum integrum, sed insuper dies natum etiam, ut nomen & aetatem ipsius consignarent.* Quae à viro doctissimo tàm confidenter proposita sunt, ut in ipsas incidisse tabulas pene videatur. Verba sunt Chrysostomi: *Quare manifestum quòd Christus in prima descriptione natus est, & ex antiquis publicisque Codicibus, adhùc licet ei qui hoc aliter [illegible] verò scire Scripturae tempus, quemadmodum Romani imperii codicibus, tempus nativitatis invenire, nisi nomen Servatoris, in illis scriptum fuisse.* Quibus apertè loquor, Chrysostomum hujus [illegible] Quibus vero argumentis ii [illegible], prorsus nescimus. Num illud ab [illegible] [illegible] tempora, & incendiorum, tutae permansissent? [illegible] reddendae est. Primùm falsum est, sive à Quirino, sive à Saturnino descriptionem actam esse, quia Herodes jure regio, Judaeam administrabat, in quâ Syriae Praesides nullo officio fungebantur. Deindè pro re confessa admittitur, quod prorsus incertum est, Christi scilicet nomen tabulis inscriptum fuisse: cùm tabulae prius claudi facillimè potuerint, quàm Christus nasceretur. Bethlehemae quidem aliquandiù constitisse Mariam, antequàm pareret, Lucas indicat: *Factum est autem cùm essent ibi, ut implerentur dies ejus ad pariendum.* Ad nativitatem proximè venisse divinam Virginis partum, quo momento [illegible] tem non est necessarium. Spem ponit Virginem [illegible] post datum tabulis nomen, Nazarethum repeteret, probabilius est. Concedamus etiam Matris nomen tabulis inscriptum prius non esse, quàm puerpera evaderet, hominum vero fuisse, Christum infantulum, dierum praeter propter octo, hominibus qui censebantur appositum esse. In Principum sanè tabulis, hominum numerum [illegible] Reipublicae emolumento esse, vel partium vestigalium, vel tenorum monstrare. Fuisse enim [illegible] sequentem ipsius etiam natalem consignatum fuisse, aut descriptionem in eo singulos distributam? Ac tabulis quidem annum, mensis, dieque quo [illegible] [illegible] tabulae conficerentur, ut Augustus multitudinem hominum inspiceretur, quibus censebat imperium. Haec autem explorata quorum esse debent, vel concesso, diem saltem quartum saeculum Romanorum in archivo, tabulas descriptionis adhuc recondi, ut ex ipsis diem Christi natalis deprehenderent. Quibus verò rationibus docent patefacta certa esse, & ut mensis etiam diemque vero similia? Ex tabulis ergo si ad minutio [illegible] quidem potuisset annum, mensis, diemque peremit descriptionem, nil prorsus, quod non [illegible] Chrysostomique fundamentum, quibus ea [illegible] acta supremi cuilibet inspicienda Romae adhùc servarentur, in aquâ, ut aiunt, positum est. [illegible] Justinorum, Tertullianorum, aliorumque multi[illegible] Apologias conscriberent? Quamobrem [illegible] Christi natalem non dedicarent? Cur Ecclesia Romana [illegible] magno Episcoporum consensu comprobatorum [illegible] non informabat, et ad antiquiorem disciplinam, ab errore revocare studuerit? Unde tot opiniones de ortu Servatoris [illegible] facillimè comperta potuerint, ut penè Consulatum celebrationibus, quae consecuta fuerunt? Quamobrem ab anno quadragesimo primo [illegible] Principis anno XXIX, ut Eusebium Epiphanium[illegible] Domini natali ipsa Ecclesia Romana Chronologia à vero tàm longè aberrare, ut à [illegible] quae consuluere? Si ad Augustum missae sunt, uti credimus, arcanae fuisse ei soli credita, ne in vulgus manarent. Hinc altum in Romanis historicis de illa descriptione silentium.

XXXV. Aliae ergo causae assignandae sunt, cur Christi nativitas Decembris XXV. affixa fuerit. Ac moderantibus occurrunt plures. Prima est vetus illud praejudicium, quòd Joannis Baptistae genitor summum Pontificem egerit, feria mense Tisri operantem, cum Gabriel conspectus fuerit. Ex quâ quidem opinione colligere promptum est, Christum tribus mensibus Joanne Juniorem, circa solstitium hybernum editum fuisse. Ambrosius verò, Augustinus, Beda, Theophylactus, hujus opinionis fuêre, favente Maldonato. Mysteria quoque vulgatae traditioni probabilitatem attulêre, quae à Nysseno in oratione de Jesu Christi nativitate sunt exposita: *In hâc die tenebra incipiunt minui, & crescente* spa-

Anno ante Dom. 3.

Long. de An. Chr. l. 2. c. 12. 139.

Chrysost. homil. de Nativ. Christi.

Luc. 2. 6.

Cur Christi natalis [illegible]

Nyss. t. 3. 340.

[illegible] ... Ut XXV. Decembris Dominicæ nativitati decernetur, causa quoque esse hæc putatur, quòd Solis natale eodem die celebraretur. In Vetere Romano Kalendario, ad VIII. Kal. Januarii legitur: *Natale invicti*, quod de Sole capiendum esse, Gravius [illegible] docet. Congruum ergo visum est eidem, diei Solis Justitiæ ortum tribuere. Hinc Leo sermone II. de nativitate Christi: [illegible] ... Nos verò interim dicimus, diei Christi natalis notitiam [illegible] subtractam est, cujus sive in Evangelio, sive in Apostolorum [illegible] monumentis, vestigium nullum impressum est. [illegible]

[illegible] ... Anno U. C. 751. Lentulo & Messalino Coss. Decembris vigesimum quintum in Mercurii diem incidebat, quia Cyclus Sol. erat VII. F. Epacta Sol. 5. Cùm igitur December à primâ feriâ inciperet, quintus & vigesimus mensis hujus, quarta quidem [illegible] ... annoque Juliano XLI. Decembris quinto & vigesimo contigerit. Est autem ea Chronologia à veritate penitus destituta. Deinde in Chronico Alexandrino Christi nativitas assignatur quartæ feriæ, Lentulo & Pisone Coss. anno Juliano XLV. *Colligimus ergo Christum verum Deum nostrum, atque verum justitiæ Solem, ... quæ ipse humanam in orbe natus conduxit.* Verùm si quæris, quando Christus natus sit, [illegible] igitur non Decembris XXV. qui in feriam [illegible] incidebat, sed vigesimo secundo, quæ annum Bissextilem erat, Cyclo Sol. [illegible] D C. Epact. Sol. [illegible] insignitus. [illegible] temporis mora consumatur.

XXXVI. Quo tempore natus [illegible]

[illegible] ... Christo, [illegible] facta est. Sic [illegible] justitiæ Solem [illegible]. Nocte quidem Dominum Virgineo utero egressum esse apud Lucam [illegible] ... pastoribus, *Angelus Domini supervenit, & claritas Domini circumfulsit eos.* Timentibus dixit Angelus, ne timerent. Vobis nuncio natum esse hodie Salvatorem: *Hoc vobis signum erit*, [illegible] ... *& repente facta est cum Angelo multitudo militiæ cœlestis, laudantium Deum & dicentium: gloria in altis altissimis Deo, & in terrâ pax, hominibus bonæ voluntatis.* Mirum quòd pastoribus, non Pontificibus, non Pharisæis, non [illegible], non Herodi, Domini natalem primùm declaratum. Sic in ipsis Evangelii primordiis ostendebatur, homines vel vilissimos à Deo diligi, nec mortalium nomine, nec dignitate, [illegible] ... Attendite congruum videbatur, illum qui Israelis pastor est, primum pastoribus innotescere, quemadmodum nascente mundo, Abeli, qui pastor erat, [illegible] ... Angelus conspicuus factus est, *Ader* Hieronymus vocatur, dùm de Paulâ hæc scribit ad Eustochium: [illegible] ... *juxta quam Jacob pavit greges suos, & pastores nocte vigilantes audire meruerunt: gloria in excelsis Deo.* Secùs Beda [illegible] ... *à civitate Bethlehem, segregata est* [illegible] ... Verùm pastorum nomen [illegible] ... Ne parva porrò videantur Angeli [illegible] ... [illegible] insignium quidem, sed [illegible] ... [illegible] erga homines suspecta quidem, cæterum verò [illegible]

XXXVII. [illegible] qui nomen Jesu [illegible] quo vocatum ab Angelo [illegible] ipse in utero conciperetur. [illegible] Judaeus [illegible] die [illegible] profanus ab Ebraeis [illegible] Dei [illegible] Quae ergo [illegible] Exemplo Christi [illegible] Judaeis [illegible] circumcisionem die [illegible] nomina sua : nec [illegible] populo Dei [illegible] Romanus [illegible] die [illegible] nomina. Hinc [illegible] Plutarchus [illegible] *causa est* [illegible] *quod* [illegible] Cum [illegible] Sacerdotum [illegible] Christi [illegible] Nicephorus [illegible] Josepho [illegible] *Jesu* [illegible] Nicephorus. [illegible] Cyclo Sol. VIII. [illegible] De [illegible] Nil [illegible] Bethlehemiticâ Josepho [illegible] Christum [illegible] in ipso diversorio circumcisum [illegible] Ex communi [illegible] Januarii Kal. [illegible] *Confessorem* [illegible] in Martyrologio Romano. Nobis verò [illegible] Dominum [illegible] Januarii Christi [illegible]

XXXVIII. Quod Christo impositum est nomen sanctum, & venerabile *Jesu* [illegible] ab Angelo [illegible] Deus [illegible] Jesu [illegible] חשוע [illegible] Jesu filius Josedech [illegible] יהושע [illegible] Jesu.

[illegible] יהושע *Josuam* [illegible] Jesus filius Nave, qui [illegible] הושע [illegible] יהושע *Jesus*. Quae post captivitatem [illegible] Judaeorum linguam [illegible] qui Romae [illegible] יהושע *Jesus* [illegible] Sixto Senensi [illegible] Bibliothecae suae libro secundo. Nec [illegible] *Jesus* quem Hebraicè [illegible] *hoc est medicum &* [illegible] vocabulum *Jesu*. Josephus [illegible] Jesum appellat, quem & [illegible] LXX. Interpretes [illegible] Nave *Jesus Nave*. [illegible] Moyses, [illegible] Sacerdos [illegible] Jesum [illegible] Tertullianus [illegible] *Auses filium Nave* [illegible] *Jesum. Certè* [illegible] *J. Christum* [illegible] *per Jesum* [illegible] *Christus* [illegible] Sibyllinorum carminibus, in nomine Jesu mysterium Beda quaerit: *Hujus sacrosancti nominis Jesu,* [illegible] *& ipsa quae literis comprehenduntur numeris,* [illegible] *mysteria* [illegible] *Sex quippe literis apud Graecos scriptum* [illegible] *videlicet* I. *&* H. *&* Σ. *&* O. *&* Y. *&* Σ: [illegible] X. *&* VIII. *&* CC. *&* CCCC. *&* CC: *qui fiunt simul* DCCCLXXXVIII: [illegible] *resurrectionis* [illegible] *resurrectionis gloria* [illegible] Subjiciens [illegible] sed non [illegible] Beda voci Hebraeae, ex quâ Graeca Jesus [illegible] *mysteria non possit accommodari.* Notandum est, in [illegible] exemplaribus [illegible] *Jesum Barrabam* [illegible] quam lectionem displicere Origeni: *In multis exemplaribus non continetur, quod Barrabas etiam Jesus dicebatur, & forsitan rectè,* [illegible] *In tantâ enim multitudine Scripturarum* [illegible] *Jesum* [illegible] *ut* [illegible] *Judas Apostolus Zelotes, & Judas* [illegible] *& Judas proditor*

XXXIX. [illegible] Mariae, secundum legem Mosis [illegible] Christum Hierosolymam, ut sisterent eum Domino, *sicut scriptum est in lege Domini: quia omne masculinum* [illegible]

primogenitus sanctus erit Domino, & ut darent [illegible] *secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum aut duos pullos columbarum.* [illegible], alterum primogenitum quemque factis redimendis imperitum, alterum verò ad puerperam spectans. Origenes quidem [illegible] [illegible] esse de filio purificatio, & Erasmus: *Turturum par, & duos pullos columbarum pro Salvatore videmur oblatos.* Sed non ab errore Moses liberat, qui de puerperâ hoc sancit. *Cum autem impleti fuerint dies purgationis ejus pro filio, aut filiâ, afferet agnum anniculum in holocaustum, & columbam aut turturem in peccatum ad portam tabernaculi Sacerdoti, qui offeret illum coram Deo, orabitque pro eâ: sic purgabitur à profluvio sanguinis.* Non [illegible] ut [illegible]. Primogenitus jam quoque factis redemptus [illegible] [illegible] [illegible] tum ergo sacrificium ad expiationem puerperam labem originalem non erat oblatum, ut fibi perperàm Augustinus induxit in animum. Quadragesimo à partu die purificationis Mariæ tempus implebatur, quia masculum pepererat, cum quo [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] octoginta: quæ differentia ex naturâ fortè ipsâ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Mariæ fœtus magnâ ex parte, circa quadragesimum diem dextero potiùs latere movetur, fœmina fœtus autem nonagesimum. Distinguitur etiam fœtus hoc eodem tempore, cum caruncula informis confstaret. Cum itaque fœtus in utero formatur, fœmina tardius quam mas perfectionem quamdam partium accipit, & sæpius in decimum mensem protrahitur.* Cùm itaque citiùs ferè dimidio mas formaretur quàm fœmina, brevius & puerperæ purificationis tempus assignabatur cùm filium ediderat. Quòd verò ex lege Mosaica Christus adductus est Hierosolymam, apparet claustra virginea ab eo aperta fuisse. Secùs adductus eò dumtaxat nomine fuisset, ne Judæis scandalum præberetur. Neque hoc officit virginitati Mariæ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à [illegible] lis membris integritas absque delectatione corporeâ corrumpitur, non magis præjudicat virginitati, quam si corrumperetur manu aut pede. Non magis ergo apertio vulvæ Mariæ corruptio est virginitatis, quàm uteri ejus apertio, cùm integritas omnis ex animo pendeat. Hinc Ambrosius: *Hic ergo vulvam sanctificaverat alienam, ut nasceretur Propheta, hic est qui aperuit matris suæ vulvam, ut immaculatus exiret.* Eadem & Nysseno mens est in suâ de occursu Domini oratione. *Christus enim qui per nuptias prius aperta non fuerat, virginalem vulvam aperuit.* Utrinque utriusque Origenes: *Omnium mulierum, non partus infantis, sed viri coitus vulvam reserat. Matris verò Domini eo tempore vulva reserata est, quo & partus editus, quia sanctum uterum, & omni dignatione venerationis venerandum, ante nativitatem Christi masculus non tetigit.* Ut certò certiùs sit, à Veterum communione seorsumâ illam [illegible] [illegible] dissideret. Non nescimus apud Augustinum legi, Christum per integra virginalia matris exiisse, quod & Baronius firmat ex miraculo à Sancto illo Patre prodito: *Annulo scilicet ad zonam ligato atque sine ipsius annuli vel zonæ fractione foràs in terram elapso.* Ea tamen opinio potior non erit, si Scriptura, si ratione, si Patrum Augustino vetustiorum judicio pensentur. Neque tamen fugienda est Augustini Hieronymique ex [illegible] tiâ, alia dimensionum penetratio; liberiorem invisibilemque intelligunt aperitionem, quæ nec vel minimum fractionis vestigium relinqueret.

XL. Lege de purificatione Maria erat obnoxia, utpote quæ dumtaxat jubente Mose oblationem obtulerit. Nulla verò purgatio est sub fordibus, quæ partum comitabantur. Quarum si Maria expers fuit, nullos utique purificationis dies implere potuit. Quid enim temporis purgationi assignaretur, quæ nulla est? Quarum verò fordes expiandæ erant, egregiè Maldonatus pingit: *Mulier post partum duobus modis immunda erat, & politicè, & moraliter. Politicè quidem, id est quod attinet ad externum Veteris illius Ecclesiæ politiam, quæ post partum solet diù purgari sanguine, qui res naturâ suâ turpis est, etiam cogitatu. . . . . Moraliter autem censebatur immunda coram Deo mulier, non quòd semihominem esset matrimonium, aut opus immundum esset usus, sed quòd per conceptum ex viro originale in prolem peccatum traduceretur, sicut dixit David, ecce in iniquitatibus conceptus sum.* At moralis quidem impuritatis divinum Mariæ conceptum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] semper sensit & prædicabunt illa fides: ut inquit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debuit, quia quod ex eâ natum, sanctissimum erat, ipse nimirum filius Dei. At legalis politicæque immunditiæ sanguinis ex profluvio esse, Virginem obnoxiam fuisse asserere non vereor, prælucente Lucâ, naturâ, antiquitate. Jàm nobis Lucas mentem, dicturæ nunc præbeamus aurem. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut *animas exciret, non carnis, quæ quantitas* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *cum integritate in statu, absque sanguinis superflui* [illegible] [illegible] [illegible]. Quòd si muliebre vectigal singulis mensibus Virgo solveret, quid causæ est, cur partum ex utero sanguis non flueret, ut legibus naturæ vel integræ consequens præberetur. Menstruum quidem Virginem in conceptu abstinuisse; verùm postquam [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible], maternum vel lacte vel sanguine alebatur: puerili in umbilico infundebantur venæ Mariæ, ductu naturæ crescebat. Nec ab eâ sententiâ abhorrent Veteres. Tertullianus: *Age, jàm partum illud sanctissimum & reverendum opus naturæ: invehere in totum quod es. . . . . aliorum totum uterum, persequere & partum immundum, & pudendum tormentum, & ipsius mundi puerperii spurcitiam & ornatum, habituras ausus.* Quo Ecclesiæ patronum ignorum fuisse modi Virginei partum? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fœda hæc objiceret Marcio, non ipsorum opinione hospes, liquidò constat, publicam tùm temporis Ecclesiæ fidem fuisse, quòd Maria partum legalium fordium expertem non extitisset. Origenes: *Videbat in matre etiam immunditiam corporum: nasciturus ejus hinc vidit vollarum, certumque fuisse patebatur angustum, unde edebatur sit tutus.* Quòd si Virginis in utero nutrimentum & sanguinis fuda coagula, simul cum partu et prodiisse quid mirum? Hieronymus in Helvidium: *Junge si libet & alias naturæ contumelias* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *dus, partum sanguinem, pannos. Ipse sub descriptione infans tegmine membranarum solito involutus . . . . . ingratitur duro præsepio, vagiens paruculi . . . . . beatum purgabiles, ut præberet commendus. Non erubescimus, non silemus. Quantò sunt humi-*

Anno ante Dei 3.

humilitate qua pro nos passus est, nemo plus ei debet. Salvianus in Timotheo suo: Christus in tanto processit humilitatis, usque ad humanae carnis pudorem, & pannorum illuviem. Attamen haec vestigia supersunt in eâ consuetudine, quae à Constantinopolitanis Patribus septimo saeculo abrogata fuit: Quoniam aliqui post diem natalis Christi Dei nostri reperiuntur coquentes similam, & [illegible] secundinarum impollutae Virginis matris, Statuimus ut deinceps nihil tale fiat a fidelibus.

XLI. Pro suâ purificatione, Maria per [illegible] duos pullos columbarum, ut [illegible] pecatorum per corporis sordes admonitorum detestaretur & expiaret. Ex vili, quae oblatio erat, Virginis obtentu, paupertas ejus palàm agnoscitur. Cùm enim pecunia abundaret, majorem sine dubio potius victimam obtulisset, si per ipsum facultatem licuisset. Hinc magna Servatoris humanitas [illegible] voluit paupertatem, ut ejus paupertate divites facti aeternos thesauros consequeremur. Ipsiusque exemplo permoti, & paupertatem aequo toleraremus animo, & mundanas opes, quas caeci mortales mirantur, quas sedent, quas desiderant, in contemptum adduceremus: cùm ea vitâ bona esse non possint, quorum Dei filius caruit.

XLII. Postquam à Mariâ Jesus introductus est, ut ejus causâ facerent, quod ex lege consuetum erat: Simeon homo justus, ac religiosus, expectans consolationem Israel, venit impulsus Spiritu in Templum. Dubitare quaerimur, filiusne fuerit Hillelis, apud Judaeos celeberrimi. Quae quaestio ut decidatur, paucis referenda est Simeonis Historia. Pater ei fuit Hillel, dictus Babylonius, quia ex eâ regione venerat, annos quadraginta natus. Tandem tamen, legi operam dedit, [illegible]. Familiâ fuit nobilissimâ, [illegible]: Princeps ex domo Davidis, ex Sephatiâ filio Abitalae. Principem agebat Hillel Academiae, & Synedrii, & haec dignitas communicata est ipsi, filiis ac nepotibus ejus, ad decimam usque generationem. Hillelis hujus mentio extat apud Hieronymum: Duas domus Nazarei, qui ita Christum receperunt, ut observationes Legis Veteris non amitterent, duas familias interpretantur Sammai & Hillel, ex quibus orti sunt Scribae, & Pharisaei, quorum suscepit scholam Akibas, quem magistrum Aquilae, proselyti autumant.... Sammai igitur, & Hillel, non multò prius quam Dominus nasceretur, orti sunt in Judaeâ, quorum prior dissipator interpretatur, sequens, profanus, eo quod per traditiones & δευτερώσεις suas, legis praecepta dissipaverit & maculaverit. Et has esse domus duas, quae Salvatorem non receperunt, qui factus sit eis in ruinam & in scandalum. Hujus filius Simeon dignitatis paternae haeres, [illegible] Rabban, pater Gamalielis, cujus meminit Lucas Actorum quinto, [illegible] florebat, quod [illegible] Simeonem qui Christum ulnis susceperit suis, à Hillelis filio non esse diversum. Eundem nomen, locum, domicilium, aetatem, vitae probitatem, gratiam Spiritus Sancti, omnia denique [illegible]. Haec tamen opinionem [illegible] non possumus. Quippe verè & sapienter ab eruditissimo Wolfio observatur in suo de Prophetiis in Evangelio laudatis, tractatu: Solet sacra Evangeliorum Historia, ubi de viris agit, qui magna apud suos existimationem fuerunt, & notabile aliquid fecerunt, circa res Christi, eos dignitate, aut munere suo aliquo decorare, tum ut & ad Christi gloriam tenderet, & ad alios allectandos idoneum esse videretur. Sic Nicodemum etiam vocat ἄρχοντα Judaeorum; Jairum Praefectum Synagogae, Josephum Senatorem, Gamalielem quem Simeonis hujus filium asseruint, legis doctorem &c. Hic autem nihil tale est, sed verba ita sunt composita, ut ne minimam tantae dignitatis suspicionem ingenerare apta nata sint. Sic enim simpliciter Lucas, & ecce quidam erat Hierosolymis, cui nomen Simeon. Itane loqui solet Lucas, de summo Israelitici Senatus Principe? Praeterea si Simeon noster, pater est Gamalielis, filio quidem suo suam religionem instillasset, qui pro [illegible] Christum non habuisset, quem pater, palam aperteque Messiam agnoverat. Neque principem Synedrii de Domino oraculum, & palàm, & in Templo editum, Herodis notitiae fuisset ereptum. Quod tamen ipsum latuit, ut ex Hierosolymitano motu compertum habemus, cùm eam urbem ingressi Magi, famam de novo Judaeorum Rege attulerunt. Quòd si post Magorum adventum, Simeonem Christo palam benedixisse concederimus, paucis utique [illegible] Judaeorum Principem [illegible]. Ejusdem sententiam quoque [illegible] Epiphanius in suo tractatu, de vitâ & morte Prophetarum, in quo haec legimus: Simeon Sacerdos ex [illegible] à Spiritu Sancto non visurum se mortem, donec videret Christum Dominum in carne. At Simeon Hillelis filius, non ex Leviticâ, sed ex Judaicâ Tribu ortus erat. Porro pace Epiphanii, Simeonis ex Sacerdotali dignitate, [illegible] quàm Scriptura non omisisset, cùm gloria haec Simeonis, in Dominum redundasset. Igitur Simeonem, solâ pietate, justitiâ, oraculo, insignem novimus, non Sacerdotali aut Senatoriâ dignitate fulgentem. Quâ ratione monitus sit à Spiritu narratio est Nicephori, quam [illegible] appendimus: Cum aliquando ille Propheta, Esaiae oracula legens inciderit, quod ait, ecce Virgo uterum gestabit, & concipiet filium, & de Divino ejus responso fide ambigeret, Angelum ita [illegible] eum oraculo [illegible] non illum prius vitâ hujus [illegible], quàm id de quo ambigeret adductus esset, [illegible] formaret. Quam ob causam ad tantam senium provectus, cum Christum Dominum ulnis suis complexus, carnis [illegible] solutus atque liberatus est. Possibilia haec sunt quidem, sed cùm nullo Veterum calculo nitantur, minimam fidem imperant à legentibus.

XLIII. Postquam Simeon Christum [illegible] est, à Spiritu Sancto monitus illum ipsum esse, quem tandiù expectabat, non se continuit prae gaudio, quin desideratum infantulum ulnis suis amplecteretur: Simulque atque mox [illegible] laudem Dei, velut cygnorum quan-

Wolf. Majus. 169.

Epiph. t. 2. 150.

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] *Unâ cum viro annos septem, impletâ annorum hebdomadâ, à suâ virginitate vixit, septemque etiam a viri [illegible] [illegible]. Egregie septenarium exegit, egregie celebravit Sabbatum, egregiè Dominicam gratiam apprehendit. Sabbatum Anna post tantum, [illegible] [illegible] [illegible] conjugem.* [illegible] [illegible] [illegible] adjunxit, aliarum & personarum eodem quoque tempore commemoratarum calculum, ut in ore duorum, trium de Domino testimonium consisteret, specimenque divinæ Servatoris efficaciæ praeberetur, qui utrumque sexum, Spiritum [illegible] sanctum, ut vocalis redderetur. Sic potentissimo & teste, & argumento caelestis infantuli, pannis vilibus involuti, gloria claruit. [illegible] [illegible] in utero mutus, pastores praedicant, Prophetam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] corpore, sed spiritu vegeto, divinum Messiæ adventum commemorant. Diu vitam non retinuit Anna, ubi debita Servatori suo praeconia tribuit. Ejus memoria, primo Septembris in Martyrologio recolitur.

XLV. Peractis in Templo sacrificiis, ubi cum filio Maria redierit, quaestionis est. [illegible] Lucam audimus, Nazarethum se contulit: *Ut ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilaeam, in urbem suam Nazareth.* Id sibi persuasit Epiphanius, qui ut Evangelistas in concordiam adduceret, fingit Josephum & Mariam, Nazaretho ascendisse Bethlehemum, ut quæ in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] *[illegible] post annos duos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quæ Bethlehemo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partum Christi [illegible] [illegible] ad [illegible] celebrationem convenirent.* [illegible] [illegible] hæc sunt, nulla veri specie condita. Non existimamus Virginem in Nazarethanum oppidulum rediisse, illicò purificationem ipsam excepisse, multo post [illegible], quæ [illegible] [illegible], à solo Matthaeo relata: Magorum scilicet adventum, Herodis [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Ægyptum, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Evangelio, quàm cum parentibus suis relictâ Ægypto, Nazarethum Dominus repeterent. Hierosolymâ ergo Bethlehemum, unde proximè profectus erat, reversus est. Vel si magis placet, ex sanctâ urbe primùm se contulisse Nazarethum, ut verbis expressis Lucas scriptum reddit, illud & admitti facilimè potest, eâ conditione, ut eò profecti sint Christi parentes, non habitandi quidem, sed sarcinulas colligendi causâ; quo facto, inde in Judaeam migrarunt. Quippè tùm ex oraculis Bethlehemæ editis, quam in Prophetarum vaticinio, cantabitur ex eo oppidulo summum Israelis pastorem esse prodeuntem, Josephus sibi in animum induxerat, Bethlehemum Christi esse patriam: peràs ergo Nazarethum abire potuit, ut ibi moraretur, convenientius dein Bethlehem, in quâ sedem & domicilium collocavit, ut Davidis filius, [illegible] haberet cum suo genitore communem. Quidquid sit, constat non Nazaretho quidem, sed Bethlehemâ Christum fugisse: Bethlehemæ enim à carnificibus Herodis quaesitum esse, adeòque Ægypto, ad & Josephus consilii propositum, redire non in Galilaeam, sed in Judaeam: *Cum autem audisset Archelaum regnare in Judaeâ, pro Herode patre suo, [illegible] illuc abire.* Non memorasset Angelum opus erat, ut in partes Galilaeæ migraret habitatum: si in eâ regione post Mariæ purificationem sedes suas fixerat. Cum solum patrium omnibus sit charum atque jucundum, quàm dulcedine ad eum ex Ægypto reponendum permovebatur. Atque redire in Judaeam volebat; Bethlehemâ igitur non Nazaretho, profectus est in Ægyptum. Fugâ quidem non opus [illegible], à [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] sita erat, ubi ab Herode non quaerebatur [illegible] [illegible] [illegible] tutus ab Herodiano gladio latere potuisset.

XLVI. In novam de purificatione Virginis Chronologiam descendit vir doctissimus [illegible] Til., qui peregrinationem Ægyptiacam, Herodisque obitum, posteriorem illam esse statuit. Nativitatem Domini Magorum adventum, profugorum Josephi & Mariæ in Ægyptum ductum, & ex Ægypto in Judaeam reditum, quadraginta diebus includit: ut ultimo Novembris, *feriâ sextâ, sacra facerent, die à nato Domino XLI, contendit.* Multa verò pro suâ & eruditione, & ingenii acumine, argumenta, vir clar. sententiae veri speciem suæ conciliare nititur. Quorum tamen vis omnis, à verbis Lucæ pendet: *Ut ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilaeam, in urbem suam Nazareth.* Quem reditum unum eundemque existimare licet, cum illo, cujus Matthaeus meminit: *Habitavit in urbe, quæ dicitur Nazareth.* Hinc colligit vir magnus, puerperii sacra, Herodis post obitum, exitumque Ægyptiacum, à Virgine, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] peracta, proximè Nazarethum virgo repetere huius. Verùm enim verò incommoda ne nova et Chronologia

Incidat in Scyllam, cupiens vitare Charybdim.

Quippè contendit figmentum esse, quod communis sententia sacra puerperii inter, & reditum in urbem Nazarethum exitum Ægyptiacum interjicit. Iisdem verò angustiis nova etiam Chronologia premitur, ut statuendum, Josephum ovvi[illegible] admonitum in somno, in partes Galilaeæ cum matre Domini, non primum [illegible] fuisse, sed eò demum [illegible], post puerperium in Templo Hierosolymitano sacrificium. Praeterea [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Bethlehemæ circumcisum fuisse, Virginemque Bethlehemâ rectà Hierosolymam venisse, sacrificandis columbis. His omnibus, fuga Domini antecedere debuit. De quâ tamen ne vel levis conjectio, Lucam legentibus injicitur. Quorum ergo jure, Nazarethum Hierosolymam, potiùs quàm ab urbe Bethlehemâ, profectio Virginis Hierosolymitana, proximè colligitur? Ut hæc Comicum carmen usurpare [illegible]

Tute hoc intristi, tibi omne est exedendum.

Ut mitteram omittam, non clementer satis infantulo actum, ideò fugit, circumcisione vulnera inflicti, secumque puerperi molestiis laboranti, à quarto, vel quinto partus die, incommodum e Judaeâ in Ægyptum fugam imponere. Quod à novâ Chronologiâ maximopere admittitur: *Videntur jam nativitatem Domini anni pastorum praetonia, nec non Magorum adventum & recessum, unà cum fugienti Josepho primo in Ægyptum appulsu, intra quinque aut sex dies absolvi potuisse.* Neque minus laboris novæ Chronologiæ suscipiendum, ad explicandum, quomodo Josephus, qui cum *audivisset Archelaum regnare in Judaeâ, metuerat illuc abire*, Hierosolymam tamen profectus sit cum Mariâ, Jesuque, ad sacra in

Margin notes:

Epiph. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Luc. c. 19.

Epiph. H. [illegible]

Matth. c. [illegible]

Nam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Til. n. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Luc. [illegible]

Diss. p. [illegible]

ANNO ANTE DIO. 3.

in Templo secundo, cùm omnem rebus tyrannum, atque in summo imperio adhuc Magorum adventus versabatur, Messiam abjecerit. Neque periculosæ profectionis metum, promissis auxiliis, animo Josephi solvit Angelus, qui necdùm in Judæâ versantem, in quam scilicet tendere timebat, jubet Galilæam proficisci. Non igitur [illegible] [illegible] [illegible] etiam observanda sunt, & novo reconditam. [illegible] ac, à Judæa itaque diversam, in quam immediatè motuebat. Dum ea formidine volutat animum, divinitùs admonetur secessit in partes Galilææ. [illegible] igitur Hierosolymam, quæ Judææ [illegible] [illegible] batur, sed ex aliâ post reditum Ægyptiacum, Israelis regione, rectà Nazarethum abiit, omissâ Hierosolymâ. Nova denique Chronologia vix cum Josepho concordiam inire possit. Herodem [illegible] solymam Magi ingrediuntur, verba ipsius [illegible] [illegible] *erat mihi, ut ego veniens & adorem eum.* Quæ dicta non sunt moribundi, & jam clavis quasi trabibus affixi lecto. Neque uno duntaxat ante obitum mense, Herodes Hierosolymis abfuit, si quis narranti Josepho fidem. Hierichunte morabatur, cum aquila aurea dejecta, est quæ causa videtur esse, cur plectendos facinoris auctores, [illegible] voluerit. Ibi quoque versabatur, cùm [illegible] Calirroë, cujus aquæ salubres sunt, & potu jucundæ, ut oleum immissum, sanatum agere visus est, rursum Hierichuntem revertitur. Atque [illegible] Hebdomadæ [illegible], ad supremum usque decumbentem diem. Acceptis quippè Cæsaris literis [illegible] [illegible]. Cùm urgente dolore, quem ad [illegible] ponere, sese pugillum volens, Antipatro deinde necatum imperat, ac demùm, quintâ die, postquam Antipatrum occidit, vita fungitur. Ex quibus intelligitur, [illegible] ante obitum mensibus, adventum Magorum contigisse, proindéque [illegible] [illegible] [illegible] perpetrata sunt, fugâ Ægyptiacâ posteriora non fuisse. Argumento vero [illegible], modo Herodianæ [illegible], quo afficitur, dictæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Regis obitus. Magi [illegible] Hierosolymas, non Hierichuntem, ubi in [illegible] sibi remedia. Aut quoque [illegible] nova Chronologia laborat. Cæsar, [illegible] Bethlehemum ingressos esse, quod [illegible] [illegible] *Rex Judæorum, qui natus est, vidimus enim stellam ejus in Oriente.* Quibus indicant, stellam [illegible] fuisse. Patriam ergo suam Magi non relinquerunt [illegible]. Ex quâcunque verò orbis regione venerint, [illegible] quàm valeat spatio, venerunt ejus [illegible], ut Bethlehemum ingrederentur. Denique in illud [illegible], [illegible] Herodem [illegible] [illegible] esse, dum Magorum [illegible]

Matt. 2. 8.

Jos. Ant. l. 17. c. 8.

Jos. Ant. l. 17. c. 10.

noverit, [illegible] imperabat Archelaus, cùm relictâ Ægypto, Josephus Israelis in [illegible] venit. Ubi audiit *Archelaum regnare in [illegible] pro patre suo.* Quibus legitimum Matthæus Principem [illegible] Archelaus est confirmatus, incertus adhuc num patris successor, cum Herodiani Testamenti confirmatio, penes Cæsaris esset arbitrium, fratremque Archelai Antipam, imperii avitum petentem. Neque solvitur argumentum, si de *Archelai* [illegible], *& paraphrasem quamdam* [illegible], *τὸ* [illegible] *exponeret.* [illegible] non privatum fuisse hominem, sed legitimum Principem, penes quem vitæ mortisque [illegible] arbitrium, Josephus [illegible]. Neque regnabat Archelaus, [illegible] Principatum, auctoritate Augusti possideret. Itaque Archelaus ipse à regiâ dignitate abstinebat, quæ *ab assensu Cæsaris pendebat, penes quem sit testamenti à patre scripti confirmatio.* Neque exemplum ullum venit in mentem, usurpato ab Evangelistis verbo [illegible], nisi ad significandum imperium legitimum [illegible] conjunctum, quod [illegible] [illegible] factum, est Archelao contributum. Hactenùs quidem pro Herode non regnabat Archelaus, cui neque jure, neque facto regnum competebat. [illegible] [illegible] Epiphanioque, vocabula [illegible], & [illegible] de filiis Herodis usurpata fuisse.

XLVII. Vix sive Nazarethâ, sive Hierosolymâ Bethlehemum redierat Josephus, cum *ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes, ubi est ille Rex Judæorum, qui natus est? Vidimus enim ejus stellam in Oriente, & venimus adorare eum.* [illegible] *Rex turbatus est, & tota Hierosolyma cum eo. Et congregatis omnibus primoribus Sacerdotum & Scribis populi* [illegible] *que est Judææ. Tum Herodes clam vocatis Magis, exquisivit ab eis, quo tempore stella apparuisset.* Hic multa se scribentibus offerunt, quæ ordine suo enuquemur. Qui fuerint Magi, primùm in [illegible] cadit. Ex monumentis Antiquitatis didicimus, Magi nomen Persicum esse. *Apud Persas, qui rerum divinarum periti sunt, Deosque colunt, Magi nuncupantur, id enim patriâ illorum dialecto significat Magus.* Id ipsum legitur in Apuleio: *Persarum linguâ, Magus est, qui nostra Sacerdos. . . . Si quidem Magia idem est, quod Plato interpretatur* [illegible]*, cum commemorat quibusnam disciplinis, puerum regium adolescentem imbuant.* Sacra quidem, antiquissimam Magi [illegible] fuisse, docet Laertius. *Chaldæos* [illegible] *Astronomiæ vacantes, prædictionesque* [illegible]*, Magos Deorum vacare cultui, & preces illis, et vota & sacrificia, quasi soli ab iis exaudiantur, afferre, de Deorum substantiâ & generatione disserere.* Ex Strabone constat, Persis Magos esse, quod Indis sunt Brachmanes: *Sic Indos Reges assistunt, ut* [illegible] *Magi Persis.* Magos, Astrologiæ fuisse deditos, ex Cicerone liquet: *In Persis augurantur & divinant Magi* [illegible] *disciplinam, scientiamque percepere.* Ex his de [illegible] Bramanique [illegible]

Vid. Jos. l. 59.

Matth. 2.

Anno ante D. 5.

dictum est pronunciandum, qui Magos dividunt in Philosophos, Theologos, & Divinos. Quæ distinctio non videtur accurata: cum Magi nomen hæc omnia complectatur, Magique fuerint, & Sacerdotes, & Astrologi, & rerum administrationi præpositi & ob eruditionem [illegible] Regum corporis adsciti, quod ex Platone est explicatum: *Verum quidem illam Magorum, hoc est perspicientium scientiam per quam naturæ opera cernuntur clarius, ut honestam expetendamque, non plebes solum sectantur, sed etiam Reges, Regum maxime, præsertimque Persæ, tam curasse harum artium, ut regnare non liceat, nisi cum Magis versati fuissent.* Persæ Principes in [illegible], Magis tradit erudiendos, auctor Plutarchus: *Artaxerxem adiit Tissaphernes, Sacerdotem quendam adducens, qui in puerilibus Cyri, magister parvæ institutionis fuerat, atque artem magicam docuerat.* Cum hic septem annos, quot regnum [illegible] erat, Magorum curæ committebatur, ut Zoroastris & Oromasdi Magiam disceret, ut ex Platone Apuleius ostendit. Fama est multum à Magis temperantiam cultam fuisse, ut ex Eubulo, quem perpetuum [illegible] Eusebius vocat, docet apud Hieronymum auctor de Regulâ Monachorum: *Eubulus narrat apud Persas tria genera Magorum, quorum primos qui sunt doctissimi & eloquentissimi, excepta farina, & olere nil amplius in cibo sumere.* Cæterum in nefarias artes, delapsa mortalium curiositas, maculæ infamiaque tandem Magis aspersit: *Ex hâc adulterata & depravata Magiâ, descendunt quæ* [illegible] *auctorumque scripta.* Philoni consentit & Plinius: *Magicam natam primum e Medicinâ, nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse, velut altiorem sanctioremque, quam Medicinam. Ita blandissimis desideratisque promissis addidisse vires Religionis, ad quas maxime etiamnum caligat humanum genus. Atque ut hoc quoque suggesserit, miscuisse artes mathematicas, nullo non avido futura de se sciendi, atque ea e cælo verissime peti credente.* Hinc vel ipsa Elissa, Magiæ infamis fuit.

Testor, chara, Deos, & te, germana, tuumque
Dulce caput, Magicas invitam accingier artes.

Et apud Apuleium, Byrrhena sic loquitur: *Cave tibi, sed cave fortiter, à malis artibus, & a facinorosis illecebris Pamphiles illius, quæ cum Milone isto, quem dicis hospitem, nupta est. Maga primi nominis, & omnis carminis sepulchralis, magistra creditur.*

XLVIII. Jactis hisce fundamentis, quæstio non mediocris facilius deciditur. Utrum in bonam partem, necne, Magi sumantur à Mattheo. Maldonatus, Spanhemius, aliique, eruditi observant, tres Hebræis esse voces [illegible] quæ [illegible] Latinè [illegible]. [illegible] Græcè [illegible], Latinè Genethliacos; quibus vocibus apud Ægyptum solitum, artes illicitas indicant professores. Verùm [illegible] *Magos*, Magi qui sidera observant, & Astrologi sunt, vel Medici, viri eruditi, apud Danielem, vocabulum honestum est. Quo sensu à Mattheo sumptum esse arbitrantur, ut Magos honoris causâ nominare videatur. Huic consensioni apertè favet Hieronymus: *Videntur mihi incantatores esse, qui verbis rem peragunt. Magi qui de singulis philosophantur: malefici, qui sanguine utuntur & victimis, & sæpe contingunt corpora mortuorum. Porro in Chaldæis genethliacos significari puto, quos vulgus mathematicos vocat. Consuetudo autem & sermo communis Magos pro maleficis accipit, qui aliter habentur apud gentem suam, eò quod sint Philosophi Chaldæorum, & ad artis hujus scientiam Reges quoque & principes ejusdem gentis, omnia faciunt, unde & in nativitate Domini Salvatoris ipsi primum ortum ejus intellexerunt, & venientes in Sanctam Bethleem adoraverunt puerum, stellâ eis desuper ostendente.*

XLIX. Nobis verò probabilius est, Magorum nomen non honori esse apud Mattheum. In bonam quidem partem ea vox accipi posset, si Astronomiæ limitibus scientiam Magi suam circumscripsissent, cum Philosophiæ, Astrologia pars sit nobilis, quæ in corporum cælestium magnitudine & motu, eclipsibusque considerandis versatur. Magorum quoque nomen apud Persas honorificum fuisse tenemus, quomodo & apud Indos Brachmanes, aut apud Gallos Druidæ, in eâdem existimatione erant. Sed nec Genethliacon decus deficiebat suum. Etenim cùm Nebucadnesaris è memoriâ abiisset somnium vocavit [illegible] *genethliacos*, & [illegible] *pseudo-[illegible]*, unà cum [illegible] *Magis*, ut [illegible] somnium Regi in memoriam revocarent. Sic Druidas [illegible] colebant, qui tamen in nefandis artibus versabantur, itaque *Tiberii Cæsaris Principatus sustulit Druidas, & hoc genus vatum, & medicorum.* Verùm Mattheus ex Scripturæ, gentiumque consuetudine, necnon scientiæ indole, Magorum nomen adhibuit, quibus sanè respectibus non est honor. Magus & divinus, idem sonant, quæ ars Balaami fuit. Quod genus hominum ex finibus Israelis, Deus exterminari voluerat: *Ne inveniatur in te, [illegible] incantator, aut ariolus, aut necromanticus, nam & gentes istæ, quarum tu hæres futurus es, [illegible] & divinos audiebant.* Jam verò qui [illegible] Danieli vocantur, illi & in somniorum interpretatione versabantur, quæ ars Judæis fuit illicita. [illegible] à Cicerone [illegible] *Alterum naturale est.* [illegible] *rerum, quæ ex* [illegible] *quæ esse futura, aut concitatio mentis, aut soluta somno cernit, aut ratio, aut conjectura persenseret. Altera verò est earum rerum quæ fortuitæ putantur, prædictio atque præsensio.* Quam divinatoriam, non naturalem, [illegible]. Talis ars erat ea, quam Magi profitebantur, quorum sermo ille fuit: *Rex, vive in sæcula, dic somnium servis tuis, tum interpretationem indicabimus.* Quam & Samaritani colebant, Simon Magus nefarias artes exercebat non secùs ac Barjesu, *Magus Pseudopropheta*, Balaamo simillimus, cujus scientia, etsi Regibus honorata, scelesta tamen erat & infamis. [illegible] Mattheus [illegible] Magi nomen illis imponebatur, quæ veteres artibus [illegible] Magi: *Fraudulentissima artium plurimum in toto terrarum orbe plurimisque sæculis valuit. . . Ita possedit hominum mentibus triplici vinculo, ut in tantum fastigii adoleverit, ut hodieque etiam in magnâ parte gentium prævaleat, & in Oriente, Regum Regibus imperet.* Eâ significatione Tiridates Rex Armeniæ Magus dicitur: *Magos secum adduxerat, magicis etiam cœnis eum initiaverat.* Sic vox Magi apud Tacitum sonat: *Firmius Catus Senator, ex intimâ Libonis amicitiâ, juvenem improvidum ad Chaldæorum promissa, Magorum sacra, somniorum etiam interpretes impulit.* Denique quos

Margin notes: Plat. in Alc. 1. p. [illegible] — Plut. in Artax. — Hier. l. 2. [illegible] — Phil. de Spec. leg. — Plin. l. 30. c. 1. — Æn. l. 4. — Apul. Met. l. 2. — [illegible] — Dan. 2. — Hier. in Dan. 2. — Magorum nomen [illegible] — Plin. l. 30. c. 1. — Deut. 18. — Cic. de Div. l. 1. — Dan. 2. 4. — Plin. l. 30. c. 1. — Tacit. An. l. 2.

Anno Do. 5.

[illegible] complexum [illegible] Magia [illegible], docet [illegible] ille [illegible] Cicero: *Quid ego quae Magi, Cyro illi Principi interpretati sunt ex Divinis [illegible] [illegible].* [illegible] *ad [illegible] esse, [illegible] frustrà appetivisse manibus, [illegible] Sol [illegible], & [illegible], et Magos dixisse, quod genus sapientium & doctorum habebatur in Persis, ex triplici appetitione Solis, [illegible] Cyrum regnaturum esse portendi, quod ita contigit.* Quid multa? ex Magorum disciplinâ [illegible] Lateum, Devinationum [illegible], *sibi Deos apparere asseruntur.* Vanis igitur superstitionibusque artibus, quae apud Orientales in gloriâ erant, deditos fuisse Magos, qui Bethlehemum venêre, nobis explorandum est. Quae Justinus Martyris sententia fuit; *Magi qui prædatum fuerat Damascum illud, ad omnes malas actiones [illegible], cum adveniente Christum adoraverint, apparet ipsos ab eâ potestate defecisse quae illos prædata fuerat.* Nec ab ea opinione desciscit [illegible] *[illegible] & Magi & [illegible] ab Oriente venerunt. Scimus Magia & Astrologiae* [illegible]. [illegible] Ipse Hieronymus, qui de Magis honorificentiùs [illegible], [illegible] *[illegible]* [illegible] *[illegible] humanae regi [illegible]* [illegible] & [illegible] publicabantur. Jam verò [illegible] illa vera est, & superstitiosa, ut [illegible] semel illudit Scriptura. Quo sceleslior ars Magorum, eò sanè potentior victrix Dei gratia, quae pleno veritatis lumine pectora perculit & religione imbuit, quod Christo essent honorificam.

L. Baronius, qui pro Astrologis Magos habuisse videtur, admirando sanè etymo, nomen ipsorum deducit: *[illegible] [illegible] qui docent, Magos non à Magicâ facultate, sed à Magodiâ regione, esse denominatos.* Non nos latet quidem, Epiphanium Magodiae meminisse: *Postea quàm verò Christus in hunc mundum venit, adeò ab Abrahamo & Cetturà fili, qui à patre regali in Magodiâ, quae Arabiae regio est, habitaverant.* Ea tamen Regio Geographis ignota, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nisi [illegible] in Utopiâ, Magodia est, non certè in Arabiâ. Sed ergo & prudentia, & eruditione indignum Baronius facit, qui ex fictâ regione, nominis Magi etymon deducit. Neque vel ad fictam Magodiam, vox Magorum quadrat, qui non Magi, sed Magodi vocandi essent. At non si Magodia ignoratur, ideò ignoti Magi populi, quos in Mediâ collocat Stephanus: *Sunt, inquit, etiam Magi, gens inter Medos,* quae ex Herodoto hausisse videtur, in quo legimus: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] sunt numero gentes, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], Magi.* Sed in Mediâ, Magos Baronius non accersit. Itaque ab alio etymo, Magorum nomen deducere non debuit, quàm ab illo, quod Persidis sapientibus nomen imposuit.

LI. Vulgata traditione Magos in Reges nomini placuit. Cui ex probabilibus Baronius suum assensum, [illegible] igitur, inquit, *fuisse Reges, docentur, [illegible] [illegible] Scriptura, quae [illegible] [illegible] [illegible], Reges appellare [illegible].* Regum ergo similes putat, quos [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Tertullianum propendet, ut Magi Reges fuerint, quorum adventu [illegible] *Regis [illegible]* [illegible]: *Reges Arabum, & Saba, munera afferent illi. Nam & Magos Reges ferè habuit Oriens, & Damascus, Arabiae retrò deputabatur, antequam transscripta esset in Syrophoenicem.* Quòd si Reges, Magi non fuissent, Tertullianus utique, in adventu eorum Christo exhibito, vaticinii Davidici complementum quaerere non potuisset: *Tunc, inquit, accepit infans virtutem Damasci.* Et ideò in Oriente, Magos observat Reges fuisse, ut Christum à Regibus adoratum esse ostendat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Placuit etiam Theophylacto, Magos Regibus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] est: neque vel ob additas personas, ut oppidò [illegible], Magos Principes extitisse, [illegible]. [illegible] sanè dignitatem, Matthaeus silentio nunquam dissimulasset, & Magis honorificam, & Christo gloriosam. Non est moris Evangelistarum, cùm de viro illustri, verbi in Servatorem [illegible], verba faciunt, ipsius [illegible] [illegible]. Nicodemum Doctor Legis, Jairus præfectus Synagogae, Josephus Senator [illegible]. Neque Scriptores Historiae Salomonis, [illegible] dedêre Reginae Sabae adventum, quae sanè gloriosè Principes [illegible], Hierosolymam se contulit. Est igitur incredibile, regiam Magorum dignitatem à Matthaeo dissimulatam fuisse, si ea fuisset, cùm ad Christo honorificentiam esse potuisset, quòd exhibere Principes ad pedes ejus, ipsi genu ponerent. Quòd si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Moses ad exemplum, regio quoque [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel pro Regibus quodammodò ipsos Herodes habuit, quos sane imperiosè compellat: *Requirite de puero illo, postquam autem inveneritis renuntiate mihi.* Satrapè, vel Toparchis, Herodem mandata dedisset? Neque ex Psalmo, *Reges Arabum, & Saba munera afferent illi,* certâ ullâ ratione [illegible] colligitur, Magos Reges fuisse. Hoc oraculi quod literam impletum est, cùm Regina [illegible] ad [illegible] [illegible]. Hierosolymam venit. Complementum quidem ejusmodi, non prætermisset Matthaeus, qui gesta Domini, [illegible] [illegible]. Dixisset utique more suo, Magos Christo adoratum exhibuisse, ut impleretur quod David [illegible]: *Reges Arabum, & Saba munera afferent ei:* quandoquidem [illegible] à Spiritu Sancto [illegible] Christo [illegible] [illegible]. [illegible] ergo Mantuanus:

Nec Reges, ut [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
Historiae [illegible] Autores, genus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Neque ex germanâ antiquitate probabilem sibi [illegible] [illegible] [illegible]. A Tertulliano è antiquissimis Patrum nullus est, qui Magos regio titulo afficerent; non Justinus, non Clemens Alex., non Athanasius, non Basilius, non Nyssenus, non Epiphanius, non Hieronymus, qui non semel de Magis mentionem ingerunt. Nonnihil sunt verba Autoris Homiliarum in diversos, apud Origenem, qui Herodem sic loquentem inducit: *Deludor nunc à Magis, & ab alienigenis, [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] à potestatè meâ, à [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Principibus in [illegible] hominum [illegible] [illegible] Herodes? Autores sive de mirabilibus Scriptores, sive de [illegible] Christi operibus non [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Porrò etsi pro Principibus, Toparchisque

ANNO [illegible] [illegible]

[illegible] Magos non habeamus, habentur tamen [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] & Nicephorus, [illegible]: *Magi autem nobilitate [illegible], & [illegible] [illegible] fuere.* In [illegible], Baronio [illegible] est [illegible], qui Magos [illegible] [illegible] Arabum Regis, [illegible], *ille [illegible] Syllæum.* [illegible], [illegible] Baronii [illegible], qui [illegible] Magos [illegible] [illegible], Syllæum Regis procuratorem, in Regem [illegible]. Id quippè [illegible] à Syllæo [illegible] esse, ut Josephus [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] *[illegible], quòd cum Syllæo, Procuratore [illegible] Regis Arabum, de [illegible] [illegible].* Anno Juliano [illegible]. quo Christum Baronius [illegible] [illegible], [illegible] Syllæus [illegible].

LII. [illegible] est [illegible] Latinorum [illegible] tres numero Magos in Judæam se [illegible]. Quod [illegible] [illegible], vel ex Scripturâ, vel ex [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Nam quis [illegible] *Deus [illegible] gaudet?* [illegible] qui tres Magos [illegible], [illegible] Leo Magnus, qui [illegible] jam sæculo quinto [illegible]: *Tres magos [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], de Latinis [illegible], & ut vero [illegible], Gallum Episcopum. Ille homiliâ primâ *de Epiphaniâ, & [illegible]* quos Herodes [illegible], [illegible]: *[illegible] [illegible] quod tres [illegible], & singuli, singula [illegible], in Trinitate [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible], à quâ plurimum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] in Matthæum, qui Magorum numerum [illegible], de [illegible] [illegible] [illegible]. *[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ex [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] . . . [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in montem, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible], Occidentalis Ecclesia Leonis [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Magorum numerum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]:

Gaspar [illegible] [illegible], [illegible] Melchior, Balthasar [illegible].

[illegible] & [illegible] [illegible] Scaligeri Chronologica [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] *Balthasar, Melchior, Gathaspar.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] est, [illegible], [illegible] de numero, [illegible] de Magorum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Magorum corpora, Coloniæ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quod [illegible] [illegible] est, [illegible] Magorum patria [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

LIII. Unde venerint Magi, [illegible] est in [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Matthæi, [illegible] verba, [illegible] Antiquorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ex Persiâ [illegible] [illegible], quia & Persicum est Magorum nomen, & ex Oriente profecti, & Persiæ [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Reges [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] Clemens Alex. *[illegible] Magi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible].* [illegible] [illegible] Basilius M. Homiliâ in Christi [illegible]: *Magi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] Magorum [illegible], temporis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ex [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], vel [illegible], Magos [illegible] Virginis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], quod Persiam [illegible] & Judæam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Strabo [illegible]; [illegible] [illegible], [illegible] è Drangis, Echatanâ ad [illegible] [illegible] Parmenionem [illegible] Alexander, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stadia. Ut [illegible] [illegible] Magi, ex Persiâ Bethlehemum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] est, Magos, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Venisse [illegible] ex Arabiâ, Justinus, Tertullianus, Epiphanius tradidêre. Quam [illegible] [illegible] [illegible] Casaubonus [illegible], *quod Magos Arabum, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Arabum Magos, & Latini, & Græci [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quod de [illegible] [illegible] [illegible] Pythagoras. [illegible] [illegible] & Democritum, *[illegible] [illegible] [illegible], Arabia, Æthiopia, Ægyptoque Magos.* [illegible] est Philostratus, qui Arabas Magos [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Id autem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Quid est Magum esse, si hoc [illegible] est? Neque Justinus [illegible] Martyr Magos ex Arabiâ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Magos [illegible]: *Magi Arabes, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible], Judæa est Orientalis Arabiæ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] Orientalem [illegible], [illegible] Arabiam [illegible] [illegible]. Sed & Judæa, [illegible] [illegible] Orientalem, [illegible] [illegible] Arabia Judææ Orientalis est: *[illegible] [illegible], [illegible] ad Orientem [illegible], Arabiâ [illegible], [illegible] [illegible] Ægyptus [illegible].* Quòd si ex Mesopotamiâ [illegible] [illegible] [illegible] Magos, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui patriam Magis [illegible] Assyriam; [illegible]: *Et [illegible] [illegible] [illegible] Regi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Assyriorum [illegible].* [illegible] Alex. *Ad Regem Assyriorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], à [illegible] [illegible].* Apud Eusebium, qui [illegible] [illegible] est [illegible], [illegible] Æthiopum, Magorum [illegible] [illegible]. *[illegible] Magi de [illegible] [illegible] [illegible] Æthiopiæ [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] Arabiæ [illegible] [illegible] Æthiopiæ, quod & à [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], de Magorum [illegible], [illegible] est [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut ex Arabia Magi venerint, quod & [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

Anno ante Dom. 5.

venisset. Verbis ejusmodi natos Jacob suos sic compellabat: *Accipite de laudatissimis terra fructibus in vasis vestris, & deferte ad illum virum munera.* Sic Indorum Rex Porus misisset Augusto *viperas ingentes, & serpentem decem cubitorum, & testitudinem fluviatilem trium cubitorum, & perdricem vulture majorem.* Thura autem, myrrha [illegible] que proventu Arabia commendatur. Ex Arabiâ quoque venerat Regina Saba, cum camelis ferentibus aromata & aurum: Ut ex similibus, & Reginæ hujus, & Magorum muneribus, eandem & iis omnibus patriam fuisse, probatum [illegible]. Arabiam Judæâ non longè dissitam, oppidò facilimè eò pervenisse famâ, quæ Hierosolymam dispersa erat, Messiæ adventum in proclivi esse, quæ à viris bonis, Simeone, aliisque, singulis diebus expectabatur. Ad hanc sententiam momenti aliquid accedit, ex Justino Martyre, qui [illegible] nostrâ nostrâ patrii regionem ex quâ Magi [illegible] *Maria Christum, & in præsepe posuit, ubi eum ex Arabiâ venientes, invenêre Magi.* Antiqua igitur traditio, quæ Justini ætate vigebat, Magos Arabes fuisse ferebat.

XIV. In suâ patriâ Magi versabantur, cùm novum ipsis Astrum exortum. Stellæ hujus excellentiam . multis laudibus Veteres extulêre. Ignatius in suâ ad Ephesios Epistolâ: *Astrum in cælo resplenduit, super omnia Astra & lumen ipsius ineffabile erat, & stuporem tribuit novitas ipsius.* [illegible] *choreâ facta sunt illi Astro. Ipsum autem erat superferens lumen ipsius, super omnia.* Hæc quidem non sunt credibilia, & magno Ignatio Martyre prorsùs indigna. Tanta sanè prodigia, à Veterum nemine sunt observata, pugnantque cùm stellæ ministerio, quæ Magis, nec viam monstrare potuisset, nec Christi domum indicare, si aliis inclusa fuisset, eorum lumen suo obscurâsset. Magis adhuc fabulosum, quod de stellâ est proditum, ab Autore imperfecti operis in Matthæum, stella habebat *in se formam quasi parvi pueri, & super se similitudinem crucis.* [illegible] *Hunc [illegible] & ferream vagitatione Jesu stellam, quæ in Oriente apparuit, creatam fuisse, vel similem reliquis astris, vel fortassè etiam præstantiorem, quippe quæ omnium præstantissimum designaret.* Est tamen longè verisimilius, stellam Magorum cælestem non fuisse, utpote astris & loco, & magnitudine inferiorem. Neque enim [illegible] Christi rebus non signum foret, imò sua [illegible] [illegible] multum saltem dissimilitudinis fuit stellam inter & astra cælestia, ut sapienter observavit Nyssenus. *Stella* [illegible] *& motus & quietis est particeps, & ad initium, hâc utitur vicissitudine. Reliquis cùm cætera stellæ, partim in orbe non errante, semel infixæ, stabiles immobilesque sortitæ sint, partim nunquam cessent à motu. Hæc & movetur, dum Magis se ducem præbet, & stat, dum illis ostendit locum.* Stellæ & aliorum discrimen satis Chrysostomus exequitur, serm. in Matthæum Homil. 6. Quam distinctionem, ut paucis complectamur, stella à Septentrione meridiem versus Hierosolymis scilicet Bethleemum usque movebatur, fulgente Sole, micabat: modò apparebat, modò occultabatur, terræ proxima erat, magnitudineque sua [illegible] [illegible] [illegible] stravit: quod nunquam fecisset, si oppidulum Bethleemiticum magnitudine superasset: quod fulgoribus usque adeò, totum circumdedisset. Verissimè ab autore de mirabilibus Scripturæ observatum est: *Si ergo in firmamento cæli maneret, inter Jerusalem & Bethleem, dux fieri ambulantibus qualiter posset?* Existimamus ergo Magorum stellam flammulam fuisse, aere nobis [illegible], quæ [illegible] [illegible] [illegible] stellæ speciem præferret, atque [illegible] stellæ nomen habuit. Existimat Lightfootius lumen cælestem, quæ pastores Bethleemitanos circumfulsit, Magis [illegible] Angelicum inter & stellam, [illegible] fuit. Fulgor ille Angelicus ut lux similis, quæ [illegible], subitò evanuit; nec ad Orientem usque delatus est, stellæ formam non habuit, nec motu & quiete suâ viæ ducem Magis se præbuit, cum societatem Angelo cœlestibus iis. Est verò [illegible] [illegible] [illegible] fulgorem Angelicum, & Magis stellam apparuisse. [illegible] Astrologus profectum quæsit haud posse, quæ ex [illegible] propter terram accensis, prænignificationem praebere. [illegible] non absit Petri Alliacensis Presbyteri Cardinalis sententia, qui figuram cœli tempore Dominicæ nativitatis exhibuit, quam Saturn repræsentat Sanandis. Ex autoritate ut Alliaci secus, *Natalis in annum Augusti XLIV. ultimo Kal. Januarias, ante noctis dimidium, fecisque in ad [illegible]* [illegible] *signiferat.* Quæ Chronologia cum vero adversetur, ex Servatoris horoscopo, natumque anno Augusti quadragesimum secundum, quid mirum, Genethliacus computatis puto? Loquuntur doctissimi Hiatii puto in Origenem, quibus Albertum Magnum & Cardanum meritò habebimus.

XV. Utrùm & quamdiù Domini ante nativitatem Stella Magis [illegible], in [illegible] Doctissimus Petavius, eamque [illegible] Dominum antea Orientem astra ante Dominum ortum apparere nequisse. Nos verò eamdem Dominum signum, non prævium sed comitem stellam existimamus, quod ex Magorum [illegible] [illegible] qui est ille [illegible] [illegible] *vidimus stellam.* Unde [illegible], [illegible] quæ notæ est, quæ non [illegible] [illegible] Christi [illegible] [illegible] Deus vero quorum Deum magno [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible], cum præsentis festinantes adventu omnium orthodoxorum, Neque à Deo supremâ ut comparatum est, ut circa necessitatem miraculis patratur. Stella verò circa horam ante Christum ortum multum antea fructum Magis præbebat, in [illegible] [illegible] [illegible]. Aliundè enim horam illam longum prodigium, ut saturata Messiæ [illegible], quæ [illegible] apparet, tamen antè ab quoniam mansitabat. Sed

Gen. 43.

Strab. l. 15. & alii.

Pædag. Dial. cum Tryp.

Stella Magorum quid ea fit? Creata [illegible] non fuit.

Epist. ad Ephes. p. 18.

Greg. in Joan. p. 10.

Nyss. Orat. in nativ. Dom.

Aug. de Mir. l. 3. c. 4.

Inst. Gal. l. 2. c. 9.

Stella [illegible] [illegible] Stella [illegible] Nativ. Christi [illegible]

& [illegible] sententiâ [illegible] respectum, quem ad Christum stella habet, cum [illegible] deprehendatur nativitatis Dominicæ signum, si [illegible] ipso acceperint in primum [illegible], quàm si [illegible] esset. [illegible] & [illegible], [illegible] ut [illegible] voce clamaret, Christum Judæorum [illegible] esse; illo [illegible] Orientem, quo [illegible] Magorum [illegible] fuere dispositura. [illegible] [illegible] nostris etiam [illegible] congruit, qui [illegible] definiunt. Justinus: Stella, inquit, simul atque natus est Christus, [illegible] est. Sic Chaldæorum, [illegible] Sancti Martyris, [illegible] Apostolorum. [illegible] ipsam [illegible] [illegible] Hieronymus: [illegible] ad confusionem Judæorum, ut nativitatem Christi à gentibus discerent, oritur in Oriente stella, [illegible] [illegible]. [illegible] Magos hæc habet: In nativitate Domini Salvatoris ipsi primum [illegible] intellexerunt. Ortum [illegible] non [illegible], sed [illegible]. [illegible] & [illegible] sanctam Bethlehem adoraverunt puerum, stellâ [illegible] desuper ostendente. Quòd si [illegible], ad [illegible] [illegible] ex ea [illegible], quod [illegible] in Judæam [illegible]. Juvencus in Historia [illegible]:

[illegible] Et sese stellæ [illegible] ab ortu
[illegible], [illegible], quæ supplice [illegible]
[illegible]

Augustinus, vel quisquis [illegible] est sermonis quarti de Epiphaniâ: Et [illegible] qui natus est, [illegible] stellam in Oriente vidimus. [illegible] [illegible] in Matthæum Homiliâ secundâ [illegible], ubi [illegible] appareat, Magos [illegible] ad Christum adorandum esse profectos. [illegible] Petrus, [illegible] Alexandri, [illegible], [illegible] ab Herode infantes Bethlehemitanos occisos esse, à bimatu & infrà, secundum tempus quod exquisierat à Magis. Exquisierat verò ab eis, quo tempore stella apparuerat, v. 7. Hanc [illegible] tempore [illegible] fecerit. [illegible] argumentum [illegible], quia Matthæi verba, secundum tempus quod exquisierat à Magis, non ad [illegible], sed ad [illegible] sunt referenda. Hoc est, [illegible] Herodes in pueros Bethlehemiticos ad diem usque, quo cum Magis colloquium [illegible]. Cur verò [illegible], [illegible] explicabitur.

LVI. Ad stellæ significationem nunc advertamus animum. Regiam dignitatem stellæ nomine designari, [illegible] Orientalibus. Verba sunt Balaami: Videbo eum sed non modò, intuebor illum sed non propè. Orietur stella ex Jacob & consurget virga de Israel. Quæ [illegible] Domini regnum [illegible]; cujus ope & [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Babyloniorum imperium ab Esaiâ [illegible], Lucifer. Hanc [illegible], quæ à Christo Regni [illegible], promissum est, [illegible] dabo potestatem in omnes gentes . . . & dabo illi stellam matutinam. Quibus verbis cælestis imperium, ad quod sunt [illegible], significatur. Nec [illegible] Barcochebam [illegible], qui filium stellæ sese [illegible]. [illegible] [illegible] cælestis gloria significantur: [illegible]

[illegible] Cæsaris [illegible] Augustus [illegible], stella [illegible] per septem dies [illegible] fulsit, [illegible] [illegible], [illegible] esse Cæsarem in cælum receptum, & hâc de causâ [illegible] ejus in vertice additam stellam. Hoc [illegible] [illegible] Poëta [illegible]:

Cæsar in urbe suâ Deus est, quem Marte, togâque
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
Resque domi gestæ, properataque gloria rerum
In sidus vertere novum, stellamque comantem,
Quàm sua progenies, &c.

Non [illegible] Christi Judæorum Regis [illegible] stellæ ortu [illegible]: præcipuè cùm stellæ sibi nomen imponat: Ego sum stirps & genus illius David, stella illa splendida & matutina. [illegible] cælestis, & [illegible], & [illegible] est, Quod tùm à Prophetis, quùm ab Angelis prædictum fuit: Regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis. [illegible] Christus, Oriens est ex alto, qui tenebras [illegible], qui [illegible] Evangelii [illegible] pellit & [illegible], qui Spiritus [illegible] nostris pectoribus [illegible], [illegible] mentis nostræ. Eò maximè pertinent verba Petri: Habemus firmiorem [illegible] sermonem Propheticum, cui benefacitis, quod attenditis, velut lucernæ splendenti in caliginoso loco, usque dum dies illucescat, & Lucifer oriatur in cordibus vestris. Ut demonstraretur Servatoris [illegible], si personæ, si muneris, si functionum ratio habeatur, [illegible] stellâ [illegible] potuit. [illegible], quæ in primis Davidem Christi figuram, deinde Christum ipsum respiciebat, Christus stellæ nomen habet. Hanc magna & stellæ, & oraculi [illegible], atque conjunctio, [illegible] verbis Judæus [illegible]: Et quod [illegible] [illegible], ipse [illegible] ex genere Abraha [illegible] [illegible], ita dicens, orietur stella ex Jacob, & [illegible]. [illegible] stella [illegible] natus est, in Cœlo [illegible] est. . . . . Magi [illegible], [illegible] & adoraverunt eum.

LVII. [illegible] quæstio [illegible], quomodo Magi visâ stellâ Christum natum esse cognoverint? [illegible] & Veterum & recentiorum opinio est, Magos ex Propheciâ Balaam [illegible] cognovisse, Christo [illegible] stellam esse oriturum. Quæ sententia [illegible] [illegible] est. Cum non materialis stellæ, corporeis oculis [illegible], sed mysticæ, Davidis [illegible] & Christi [illegible], ut ex [illegible] colligi non [illegible], [illegible] Christo virgam in [illegible] esse [illegible], dicente Balaamo, stella orietur ex Jacob, & consurget virga de Israel. [illegible] [illegible]. Denique, [illegible], si [illegible] fuisset stella [illegible], ut Magorum verbis non [illegible] fuissent Judæi, & [illegible] Herodes, sed [illegible]? Quæ [illegible] à [illegible], [illegible] quam [illegible] non [illegible]. Ex sermone Magorum, [illegible] stellæ expectatione, magna & Herodis [illegible], & Hierosolymis [illegible], ex [illegible] Judæorum [illegible], oriturum esse Messiam, cujus adventus ex oraculis [illegible], [illegible] expectabatur. Ex verbis quoque, stellam ejus, [illegible], stellam [illegible] [illegible], cum [illegible], quod Messiæ

ANNO ANTE Dom. 5.

Messiæ nativitatem portenderet. *Stella enim vocabatur, quæ propter eventa fuerat, ut natalem* [illegible], stellam orientem Messiæ prænuntiam, [illegible] Magorum & verbis, & præsentiâ vehementer Herodes permovetur: ac tantò magis, quantò erat incredibile, viros sapientes longum iter suscepisse, eo animi proposito, ut fallerent Judæos. Cui bono, quâ spe, quâ mercede, tàm magnum, tàmque inopinatum de stellâ à se visâ mendacium confinxissent? Censemus igitur Magos non ex traditione, sed divinâ didicisse monitione, quid stella hæc nova portenderet; quemadmodum divinitus admoniti sunt in somnis, *ne reverterentur ad Herodem.* Divinâ quidem admonitione opus erat, ut ex stellâ Christi nativitatem intelligerent, cum nullo vinculo naturali hæc & illa copulentur: ut & ad longum iter sese accingerent, & omni metu Herodis abjecto, vel in ipsius regiâ Messiam editum esse assevera-rent. Ita censet Leo M. & rectè: *Agente sunt ducti in eorum cordibus divinâ inspiratione, ut eis* [illegible] *ipsâ stellâ, quidquid per eam significabatur, non intelligerent, non tamen Magicæ artis demonstratione, sed Sancti Spiritus illustratione.* [illegible] non ignorarent, accepissentque adventum ejus imminere, ad novum insolitumque astrum conjecturam hanc forte fecerunt, Messiam exortum esse. [illegible] habent, patriâque egressi Regem Judæorum quærerent, ad adorandum non conjecturâ contentâ, sed fide certâ opus fuit, quæ in unâ cælesti revelatione recumbit. Sic summa Dei sapientia, simulque potentia mirum in modum inclaruit. In pastoribus quidem demonstratum est, & Judæis, & ignobilibus primùm aperienda esse [illegible] monium leve forsan videri posset, additum est & illud Magorum, quos mundus admirabatur. Ac pastoribus per Angelum Christi nativitas nunciatur, Magis verò per stellam. Illi Deum per Angelos multa Patribus revelasse sciebant: Hi cælestes motus observabant, signo igitur sibi noto ad Christum adducuntur. Præclarè Basilius in Christi nativitatem: *Magi autem à Deo genere, & à Testamento, & fœdere peregrini, primi adoratione digni facti sunt, propterea quòd testimonium ab hostibus magis fide dignum fuit. Si enim Judæi primi adorassent, cognationem suam jactare* [illegible] *putati essent. Nunc autem nullâ cognatione* [illegible] *velut Deum adoraverunt, qui familiaris ac cognati dominantur, qui hunc* [illegible] *quidem, quàm vel pastorum magis* [illegible] à Magis adoratum scimus, à pastoribus nescimus.

L VIII. [illegible] stellâ, Magi Hierosolymam primùm, deinde Bethlehem advenerant, quæ se controversia offert. Hic Baronium non mirari non possumus, ita scribentem: *Constans est Sanctorum Patrum sententia, Magos Bethlehem advenientes, in præsepio ubi natus est Christus, Dominum reperisse.* Hem constans Patrum sententia! Constanter Eusebius, qui in annum Domini tertium, & Magorum adventum confert, & Bethlehemiticorum [illegible] *genere indicas cognovisset, universos in Bethlehem pueros jussit interfici.* Constanter Epiphanius scribens: *Elapso jam biennio, quod ipsum stella tempus Herodi significaverat, à biennio videlicet atque infra.* [illegible] Augustinus, vel ille certè, qui auctor est Sermonis XXIII. in Epiphaniam? *In cunis enim videntes speciosissimam stellam, non ante paucos dies, sed ante ferme biennium.* Constanter imperfecti operis in Matthæum auctor? apud quem legitur: *Proficiscentibus eis per biennium, præcedebat stella, & neque esca, neque potus defecit in peris eorum.* Ac non in stabulo, sed in domo Christum à Magis inventum scimus: *Et ingressi domum, invenerunt puerum cum Mariâ.* Verùm ex stabulo domum fecit Baronius [illegible]. Quid verò, inquit, non sit divinæ Scripturæ satis frequens phrasis, locum ad habitandum accommodatum, quantumlibet exiguum, domum appellare. Nec non vel humiliorum casa, quæ [illegible] habitantium destinantur, domus nomen merentur. Antrum verò potuisse stabulumve [illegible], neque fabricatum ex hominibus [illegible], vocari domum in Scripturâ nusquam invenimus. Cæterùm & hîc, ut superiori [illegible] aliàs multa variant Veteres. Sunt qui non multò pòst Virginis partum, Magos in Judæam venisse putent. In præsepe Christum ubi jacebat ingredientibus Magis est à Justino proditum: *Natus est Mariæ Christus, & in præsepe positus, ubi eum Magi invenêre.* Consentit Justino Nyssenus: *Magi cælestem agnoscentes honorem, & in speluncâ Regem suum quærentes.* Affirmat & Hieronymus in suâ ad Marcellam Epistolâ: *Ecce in hoc parvo terræ foramine, cælorum conditor natus est.* [illegible] *à pastoribus,* [illegible] *demonstratus à stellâ, hic adoratus à Magis.* Eò propendet & Eusebius Gallicanus, qui in suâ homiliâ de Epiphaniâ Domini, sic Virginem compellat: *Quanta igitur tunc tibi exultatio fuerat* [illegible] *quando jam, quem nuper genueras, jam quasi Deum adorari videbas.* Petrus Chrysologus sermone CLVII. *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum? Hoc est dicere, ubi Rex Judæorum in præsepe jacet?* Denique [illegible] Augustinum, ac alios prætereamus, opinionem fuisse ejusmodi, quòd Magorum adventus purificationem antecesserit. Ex quibus de consensu Evangelistarum hæc habet: *Magis enim recedentibus, Lucas dicit postquam impleti sunt dies purgationis matris ejus.*

L IX. Cæterùm ex iis, qui censent adhuc Virginis partu Magos ad adorandum venisse crediderunt, neminem adhuc reperimus, qui adventum diem constituerent. Felicis [illegible] hujus inquisitionis, Ecclesiæ Romanæ sapientiæ reservabatur, quæ Januarii sextum Magorum adventum vindicat. Quam Baronius [illegible] affert in Martyrologio: *Consuetudo Occidentalis Ecclesiæ unâ eâdemque die, quam Epiphaniam appellat adventum Magorum, Christi baptismum & aliquid aliud miraculum memorat in unum atque recolit.* Quæ etenim eò progressus est, ut stellâ hujus celebritatem pro [illegible] Augustinum. [illegible] scribit, quòd velint suam præsentiam exhibere [illegible]. Verum enim verò Baronio assentiri haud possumus, sextum Januarii adventum Magorum insignem fuisse, licet [illegible], omni die ipsâ die Magorum adventum [illegible], hujus [illegible]

Leo Serm. in Epiph.

Bar. An. 1. n. 30.

Bar. An. 1. n. 36.

[illegible] in Judæam Magi se Bethlehem [illegible] contulerint?

ANNO ANTE DOM. 5.

[illegible] Eusebius, Epiphanius, Ambr[illegible] [illegible] que de Epiphaniâ consultor, cui nomen Augustini perperàm imponitur, quibus post partum Virginis biennio Magorum adventum contigisse placet, ut nobis jam locuti sunt. Neque Veteres illi, qui Dominicum ortum vel Martio, vel [illegible], festum Januarii, ex adoratione Magorum celebrationis aliquid habuisse. Latinorum quoque traditionem evertit, Alexandrinorum, Cypriorum, Antiochenorum aptius, qui Christi natalem VIII. Id. Jan. assignarunt, cùm prorsus impossibile sit unâ, eâdemque die urbis Redemptorem & natum esse, & à Magis adoratum, qui post Virginis partum, stellâ duce, patriâ suâ egressi sunt. Amplius dicimus, qui vel sextâ Januarii die adventum Magorum celebrarunt, illi ipsi tempus adventus à se ignorari profitentur. Audiatur Maximus Taurinensis, qui quinto seculo sub initia floruit, homiliâ primâ in Epiphaniam: *Tradunt hodiè Christum Dominum nostrum, vel stellâ duce a gentibus adoratum, vel invitatum ad nuptias, aquas in vina vertisse, vel suscepto a Joanne baptismate, consecrasse fluenta Jordanis. . . Sed quid potissimum praesenti hoc factum sit die, noverit ipse qui fecit. Nos tamen credere nos dubitare debemus, quidquid illud est, factum esse pro nobis.* [illegible]. Paulinus hæc mysteria Epiphaniorum diem [illegible] carmine XXIV.

[illegible]
Qua puerum stellâ duce, mystica dona ferentes
Suppliciter videre Magi: seu qua magis illum
Jordanis trepidans lavit, magnumque Joannis
[illegible]
[illegible]
Qua primum Deus egit opus, cum flumine verso
[illegible]

Præterea ex iis tam Paulini carminibus quàm Maximi Taurinensis homiliâ liquet, Magorum adventus memoriam Epiphaniorum festo plerisque in Ecclesiis celebratam fuisse, cui Scaligerus tamen excerptis deductum id morem non ubique locorum apud Occidentales viguisse. Chronologicorum excerptorum verba sunt in observatione ponenda: *In hoc doctus sub Augusto Kal. Januarias Magi obtulerunt ei munera, & adoraverunt eum.* Fuere ergo nonnulli, qui eo tempore Magorum adventus memoriam recolebant. Epiphania à Juliano Apostata agitata fuisse fe[illegible], docetque Marcellinus: *Feriarum die, quem celebrantes mense Januario Christiani Epiphania dictitant, progressus in eorum Ecclesiam solemniter numine orato discessit.* Probandum tamen Baronio fuit, imperante Constantio anno CCCLX, quo Julianus Cæsar Christianum se fingebat, Epiphania festum esse ad recolendum Magorum adventum institutum. Ex vero quidem Epiphaniorum non satis apertè colligitur ætate Constantii *Magorum ad Christum adventum*, *[illegible] celebrare, ac magnificentissime colere.* Sed locum illud legitimus absque Chronologiæ nostræ detrimento, cum in rebus ejusmodi magnum sit Ecclesiarum [illegible] [illegible]; præcipuè veterum. Priorum antiquorum sententia. Quæ suâ & unâ omnium erant mysteria, in unum quidem tempus ad memoriam conferri potuêre, licet diversis diebus contigerint.

LX. Post ergo Romanorum descriptionem, non ante, sed post Virginis purificationem Magos ad Christum accessisse credimus, non [illegible] fusè argumentis fecit. Primùm exhibet oblatio Virginis, quæ duos columbarum pullos pro suâ purificatione immolavit. Apertis thesauris, Magi pretiosa Christo dedêre, aurum, thus & myrrham, quæ si Virgo jàm in manibus habuisset, cùm filium suum adductum Hierosolymam [illegible], [illegible] tàm vile, quod pauperrimorum erat, [illegible] [illegible] [illegible], in prætiosæ quâ abundabat, immolasset, ut gratiorem animum exhiberet. Fingit quidem Maldonatus, *aurum à Virgine fuisse consecratum.* Vana tamen ea divinatio est, cùm extra modum dolorum fuisse, duos dumtaxat columbas à femina offerri, quæ aurum Templo dicabat. Pietati simul & rationi longè magis consentaneum fuit, non hujus particulam, adhibere ad emendas victimas, cum cultus ceremonialis pars longè dignior sacrificio constaret. Demus tamen aurum à Virgine Templo fuisse dicatum, quid ex thuris & myrrhæ particulâ, nonne unum sibi agnum emere Virgo poterat à Sacerdotibus immolandum? Deinde cum Magorum sermone magno motu exorto essent Hierosolymæ, Herodisque furore Christi sanguinem sitiret, haud consentaneum prudentiæ atque rationi, adductum illic temporibus Christum tanto periculo exponere, quo sine miraculo liberari non potuisset, cum tàm Simeonis quàm Annæ Prophetissæ cantica divinum infans palam publicèque ostendebantur? [illegible] anteccessisse adventum. Insuper domum [illegible] Jesum invenerunt: non igitur in stabulo versabatur, quo Maria cum pepererat, sed eo relicto, in domo, quam Josephus sibi conduxerat, versabatur. [illegible] partu Virginis diem incidit Magorum adoratio, [illegible] purificationem perpetratam fuit. Exinde impius [illegible], *illico excandescens valdè, misit occidebat interemit pueros qui erant in Bethlehem.* Vidit autem se deceptum paucis ante diebus post Magorum adventum, quia vix milliarium quatuor, Bethlehem distabat Hierosolymis. Itaque si Januarii [illegible] diem tantum hujus finem, certè certiùsque Herodes novit, à Magis se illusum esse. Carnificem ergo suos, Bethleemiam prius misisset, quàm implerentur Mariæ purificationis dies. Hoc verò Scripturæ repugnat, quæ Bethlehemiticum infanticidium, Christi in Ægyptum fugâ posterius esse docet. Post Virginis ergo purificationem Magi Hierosolymam ingressi sunt. Quæ Ammonii, Juvencique Chronologia est. Ammonius [illegible] purificationem Mariæ, & canticum Simeonis, adventum Magorum. Quem & ordinem sequitur Juvencus, in suâ Evangelicâ Historiâ, ex quâ [illegible]

[illegible]
Complerent genitrix, & Joseph [illegible]
Ad patriam laeti repedant, patriamque reponunt.
Gens est [illegible], [illegible], [illegible],
Astrorum [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] Magorum,
[illegible], Solymas per longa viarum
Deveniunt, Regemque adeunt.

Non

Marginalia: Magi post purificationem venêre. — Homil. 1. 6. 8. — Excerpt. 61. — Marcellin. l. 21. c. 2. — Amm. 5. 3. 5. — Juvenc. l. 1.

Anno ante D. 5.

[illegible] Epiphania Magorum adventum [illegible] post Virginis partum, [illegible]. Id quidem non patitur [illegible] Matthæi [illegible] Christo nato, hoc est paulò antè [illegible]. Ex [illegible] [illegible] Græcæ, [illegible] Jesus [illegible] venerunt [illegible] post [illegible] venisse. [illegible] qui [illegible] Christi [illegible] Magos venisse [illegible], [illegible] ex ipsius Chronologiâ [illegible] mortuo jam Herode, Christo Magos adorationem exhibuisse, cùm [illegible] ipsum natum [illegible] Septembri [illegible] U. C. [illegible] Julianæ [illegible]. [illegible] ergo Magi, anno Juliano, vel XLVIII. vel [illegible] XLVII. quo tempore Herodes [illegible]. Quod [illegible] neque, quæ ad [illegible] post Virginis partum. [illegible]

Magi Christum adorant. [illegible]

LXI. *Postquam Magi ex Sacerdotum testimonio*, [illegible] Judæorum Regis esse [illegible], profecti Hierosolymâ, stella quæ eis tempus [illegible], [illegible] [illegible] gaudentibus, [illegible] dux esset: *Ecce stella* [illegible], *donec veniens*, *staretque supra locum ubi erat puer* [illegible]. *Et ingressi domum, invenerunt puerum cum Mariâ matre ejus, & procidentes adoraverunt eum; & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham.* [illegible] Josepho, solo Virgo aderat, cùm Magi [illegible], [illegible] Herodem [illegible], & [illegible] Magorum [illegible] ostenderetur. Ecce puerulum [illegible], [illegible] involutum, [illegible] Judæorum Regem, [illegible] studio quærerent? [illegible] spectaculo, [illegible] Magorum [illegible]: [illegible] Regem cælestem, adorant. [illegible] religiosa [illegible], quæ uni Deo debetur, [illegible] est incompertum: Summâ quidem veneratione, Dei filium, vel in cunis positum, est dignissimus, neque ipsius [illegible] honoribus eum fraudare debent. Itaque religiosum, Deoque debitum, Christo cultum à Magis exhibitum esse, complurium Veterum testimonia. Videantur Nysseni Basiliique in Christi nativitatem homiliæ. Juvencus quoque [illegible] cecinit

Regique, *Deoque*, [illegible]

Dona ferunt.

Juvencus. l. 1.

[illegible] Galliæ Episcopus, [illegible] ad Epiphaniæ [illegible]. [illegible] Deum [illegible]: *Hic in parvo* [illegible] *est & omnia capiet*. [illegible] Magorum, [illegible], [illegible] Patre Deum, [illegible] vel ipsius Apostolos [illegible] Deum [illegible]. Regem ergo [illegible] [illegible], [illegible] Magi [illegible] tamen Deo esse, [illegible]. Regem Judæorum vocatum, [illegible], [illegible], quæ [illegible] Principes [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], Regibus [illegible], [illegible]

est [illegible] corpore [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] post [illegible] [illegible], [illegible] Alexander Magnus qui Dario [illegible] *Persarum*, [illegible] *ipsum* [illegible]. [illegible] Augustum Apollonius [illegible] est: *Genitalè tamen post multas adhortationes* [illegible] *& consilium* [illegible] *Thespesios*, [illegible]. [illegible] Magi [illegible], [illegible] Deum [illegible]. Nil est quidem in ipsorum sermone, quod illud [illegible]: [illegible] *ubi est qui natus est Rex Judæorum*? [illegible] Josepho [illegible], [illegible] in Ægyptum cum [illegible] [illegible], ut Herodis [illegible]. Quæ [illegible], Ecclesiæ [illegible] Christo [illegible] [illegible], [illegible] Tryphonis ad Justinum apparet: *Nos*, [illegible], [illegible] *ut* [illegible], [illegible] *est regnum sempiternum.* [illegible] *Christum hominem*, *ex hominibus nostrorum*, [illegible]. *Quòd si hic apparuit Christus*, [illegible] *ex hominibus*, [illegible]. Hinc [illegible] Scripturam [illegible] & Apostolis. Denique incredibile est, Magos qui [illegible] Messiæ natalem [illegible], quem [illegible], [illegible] ut ad religiosam se adorationem [illegible].

Pos. Dan. [illegible]

Matth. [illegible]

LXII. [illegible] Orientalibus erat, non [illegible] [illegible], [illegible] Reges, [illegible], quibus honorem habebant. [illegible] & Josepho à fratribus, & Salomoni à Reginâ Sabâ [illegible]. [illegible]: *Cùm* [illegible] [illegible] *ut* [illegible], *quæ nihil habebat aliud*, [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible], Magi [illegible] Christo, thus, & myrrham [illegible] [illegible] Arabiæ [illegible], [illegible] est, [illegible]. De thure, myrrhâque, Diodorus: *Myrrham etiam, & Dis gratissimum* [illegible] *Arabia ferunt*, [illegible], [illegible], *& alia* [illegible]. *Herbæ verò*, [illegible] *ut quæ* [illegible] *super* [illegible] *pro* [illegible]: [illegible] *quæ apud alios* [illegible], *Arabes* [illegible]. De thure, [illegible], Plinius habet: *Thura præter Arabiam*, *nullis*, [illegible] *Regio* [illegible], *Saba appellata*. . . [illegible] *à quibus &* [illegible] *dictum est. Nec* [illegible] *Arabia alia*, [illegible]. [illegible] *ut* [illegible] *ab* [illegible] *aut arbores aut* [illegible], *pullos*, [illegible]. [illegible]

Diodor. [illegible]

Plin. [illegible]

ANNO CHRISTI [illegible]

[illegible] exercitus [illegible] magnam partem ejus penetraverit. Caput etiam Cæsar Augusti filius inde gloriam petiit; nos tamen ab illo, quod equidem sciam, Latinus arborum etiam tradimus faciem. De myrrhâ verò apud eundem auctorem legimus: *Myrrham in iisdem silvis permixtâ arbore nasci tradidere aliqui, plures separatim. Quippe multis in locis Arabiæ gignitur.* Hæc proventibus negotiabantur Arabes, ut ex Ezechiele liquet: *Mercatores Saba, & Rhema, ipsi negotiatores tuorum præstantissimo quoque aromate, & omni lapide pretioso, & auro negotiati sunt in nundinis tuis.* Commendatur etiam Arabicum in regione Chevilâ natum: *Chevila ubi est aurum, & aurum illius regionis præstans.* Quæ ut electissima Christum à Magis donatum, est verisimile. Indicta [illegible] & veracia est, Magorum in muneribus aliquod fuisse mysterium. Testis Irenæus: *Per ea quæ obtulerunt munera, ostenderunt quis erat qui adorabatur. Myrrham quidem, quod ipse erat, qui pro mortali genere moreretur, & sepeliretur. Aurum verò, quoniam Rex cujus regni finis non est. Thus verò, quoniam Deus, qui & notus in Judæâ factus est, & manifestus eis qui non quærebant eum.* De thuris, myrrhæ mysterio [illegible] Clemens Alex. de auro hæc pronunciat: *Atque Christo quidem nato, aurum detulerunt Magi, quod est regni symbolum.* [illegible] & Nazianzenus, & Nyssenus de Christi nativitate homiliis, in quibus eadem mysteria venantur. Hæc etiam [illegible] Prudentius:

> *Regem, Deumque annunciant,*
> *Thesaurus, & fragrans odor*
> *Thuris Sabæi, ac myrrheus*
> *Pulvis, sepulcrum prædocet.*

Legitur & Eusebius in Epiphania Domini, [illegible] homilia. Non Dei providentiam, quæ [illegible] Messiæ aliquod [illegible] pretium, [illegible] & [illegible]. [illegible] Magorum ex muneribus adjumentum fuisse contra vim paupertatis [illegible] in Ægyptum. Hic alimenta ista [illegible] comparavêre. Pulcherrima sunt verba Nysseni, Magos cum Judæis comparantis: *Christi ortu non illuminatur Judæa. Peregrini & à Testamentorum promissione, benedictioneque Patrum alieni sunt Magi, qui superarunt Populum Israeliticum [illegible], & cælestem agnoscentes lucem, & in spelunca Regem non ignorantes. Hi munera afferunt, illi insidias struunt: hi venerantur, illi persequuntur [illegible] quem exquirebant illi, [illegible] formidabant.*

Hi & tanquam Deo, thus offerunt, & auro [illegible] & [illegible] gratiâ, per myrrham mortis dispositionem significant. [illegible]

LXIII. Gaudio delibutis Magis, ob ea, quæ viderant, [illegible] erat ad Herodem redire, ut felicitatis suæ participem eum facerent, & ad [illegible] Regis [illegible]. Dum hæc cogitant in animo, divinitùs monentur in somnis, ne reverterentur ad Herodem. *Magi per aliam viam reversi sunt in regionem suam.* Quanto secreto [illegible] autumo, in quo Magos pernoctâsse fama ferebat. A Thomâ baptizatos esse postmodum in Pseudhippolyto legimus. Sed traditio hæc [illegible] est, ut [illegible] docemus: *Tunc Herodes videns se à Magis delusum excanduit valdè, & missis carnificibus, interemit omnes pueros qui erant in Bethlehem & in omnibus confiniis ejus, à bimatu & infra, secundum tempus quod exquisierat à Magis. Tunc impletum fuit, quod ait per Hieremiam: Vox in Rama audita est, lamentatio & fletus, & ejulatus multus. Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt.* [illegible] Herodes, [illegible]. [illegible] ergo religio, in apertam crudelitatem erumpens, ut [illegible], mortem moliebatur. Nec multò post adventum Magorum, occisos insulos esse, Matthæi verba apertè indicatur: *Herodes cum vidisset se à Magis delusum.* Absonum sane est, id demum Herodem sensisse post Virginis purificationem, si sexto Januarii Magi Christo adorationem exhibuerunt, [illegible] non majori [illegible] habere [illegible], quam nomen ab ipsis acceperat de novo Judæorum Rege, quo commotus fuerat Hierosolyma, congregatumque Scribarum, & Pontificum concilium. Quæ [illegible], suspicacisque Herodis novit ingenium, ille vix dubitabit, quam ingenti mentis trepidatione, dum Magi Bethlehem petebant, impatientèrque ipsorum expectaret reditum, ut cognosceret quem adoraverant, quale nectem habebat, ut quem imperii sibi [illegible] existimabat, facilius interficeret. Mitto igitur illicò percussores, qui à [illegible] infantes occidunt pueros.

LXIV. Cur [illegible] occidi jusserit, in quæstione ponitur. Qui Virginis [illegible] Magorum [illegible] post [illegible], hoc argumento [illegible]. Est tamen gravibus argumentis [illegible], non multò post purificationem, Christum à Magis adoratum fuisse. Respondendum igitur [illegible] Herodem processisse, quia tempus nativitatis Dominicæ explorarum certumque non habebat. Ignorabat utrùm stella vel dudùm, vel recens natum Judæorum Regem fuerit indicatum. More igitur tyrannorum, qui omnia vel tuta timent, bimulos mactat, ut omnem Christo viam [illegible], quâ sceleratâ caverat regnum sæ successionem, conservaturumque existimabat. Eâ quoque de causâ, ipsos servatos non constituit in parvulis Bethlehem, sed ulteriùs etiam [illegible], [illegible] Bethlehem [illegible]. [illegible] ab omni parte [illegible], [illegible] tempus quo [illegible] Magos [illegible], [illegible] mortis [illegible]. Horrendum sanè, penitùsque improvidum [illegible]! *Arrabat parvulos [illegible], gladio adjiciebatur infantulus, [illegible] processione [illegible], [illegible] gaudebat,* ut Chrysologi verbis [illegible] [illegible] Herodis [illegible], quem Dei oracula Christo longissimo [illegible], [illegible] regnum, polliciebantur. Quod vel unum Herodem ab omni suo contra Servatorem revocare debuisset. Rectè Eusebius homiliâ primâ de Epiphaniâ: *Nihil ergo profecit ferocissima impietatis audacia: pueros martyres fecit, Christum non potuit invenire.* In eos, qui post stellæ ortum nati erant, sævitum esse, multos credimus. Non verò magis sentit [illegible] Epiphanius: *Infantes quotquot in agro Bethlehemitico fuerunt, omnes a bimatu & infra jussit occidi, ad illum usque diem, quo apud se Magi fuissent.* Quod & ad suspicacem, crudelemque Herodis animum, & ad Scripturam magis quadrat: Interemit omnes pueros

Anno [illegible] D. 3.

puerus à bimatu & infrà, secundum tempus quod exquisierat à Magis. Ingentem cladem, à Josepho prætermissam historico omissam, merito mirantur omnes. Ex silentio tamen Josephi, alià diligentis sanè Scriptoris, Matthæi narrationem in dubium revocare non debet. Evangelistæ fidem astruit Macrobius Ethnicus Scriptor. *Cum Augustus audisset inter eos, quos in Syriâ Herodes Rex Judæorum intra bimatum jussit interfici, filium quoque ejus occisum, ait, melius est Herodis porcum esse quam filium.* Quanquàm in eâ narratione, decipiatur quidem Macrobius, cùm eo tempore factum sit, filium Herodis fuisse, vel bimulum, vel Bethlehemiæ natorum: Quod enim si concederetur, non ita Herodem cupidum fuisse, ut lactentem filium suum interficeret, ne regiam olim dignitatem adipisceretur; cùm Christo mortem inferre voluerit, ne filiis suis personam tot cædibus imperium eriperet. Tum à suo patente, Herodis occisi liberi, sed jàm non [illegible] Mariamne suscepti, & Antipater, quinque diebus ante obitum patris interemptus. Undè hanc factionem conjecturam, Macrobium dum Bethlehemiticorum [illegible] confusam lapsum, Antipatrum [illegible] quem [illegible] Herodes, non multo post infanticidium occisus est. Falsitur verò Calanorum, scribens Alexandrum eodem fortè tempore, quo innocentes fuisse affectum supplicio. Periit enim anno Juliano XL. unà cum Aristobulo fratre in urbe Sebaste strangulatus. [illegible] Joannem ab Herode [illegible] Petrus Alexandrinus in Canonibus [illegible] *quibus & aliam proinde natum infantem, cum interfecturus quæsisset, & non invenisset, patrem ejus Zachariam, interfecit inter Templum, & altare, cum effugisset filius, cum matre Elisabeth.* Verùm traditionem falsam esse, non ità dubitant, qui tenent Joannem Baptistam, non Bethlehemiæ, sed Hebroni in domo paternâ esse educatum. Magna utrumque strages illa fuit, Herodesque, crudelitatis sanguinis monstrum, dignum [illegible]. Æthiopibus tamen assentiri non possumus, qui in Missâ suâ occisa quatuordecim parvulorum millia memorant, quod fide majus, cùm Bethlehemiticum tractum exigui spatii fuerit. Nefandi facinoris indignationem augeret circumstantia, si vera foret, de quâ mentio est apud Nyssenum, homiliâ in Christi nativitatem: *Carnifices verò cædebant infantes etiam in lactentium sinibus,* [illegible] Deus, Filii sui occasione, multos occidi innocentes, ut ostenderetur, & quanta esset Herodis sævitia, & quàm nulla crudelitas quæquam posset, contra eum, quem servatum Deus voluerat. [illegible] erat, & quod essent pastori fideles, quidem profectum hostes nominis Christiani. Hic de [illegible] paradisi, quibus pro mortali quam [illegible] Huc enim etiam sunt ab de iis verba Petri Chrysologi Sermone CLII: *Natus Rex, & Rex cœlestis, quare neglexit milites innocentiæ suæ, contractum sibi quare contempsit exercitum? Quare cunabulis suis depositus omnibus se reliquit, ut Regem solum, quæsitumque hostis, tantum grassaretur in milites? Fratres, Christus non despexit suos milites, sed provexit, quos dedit ante triumphare, quàm vivere, quos fecit capere sine congressione victoriam, quos*

Macrob. l. 2. c. 4.

Petr. Alex. Can. 13.

Nyssen. t. 3. p. 350.

[illegible]

donavit coronis, antequàm membris, quos voluit virtutibus vitia præterire, ante cœlum possidere, quàm terram, nec ante humanis inserere, quam divinis. Addantur & verba Cypriani Epistolâ LVI: *Ætas nondum habilis ad pugnam, idonea extitit ad coronam; ut appareret innocentes esse, qui propter Christum necantur, infantia innocens et necata [illegible]*

LXV. Infantibus qui Herodiano gladio periêre, cur gloriam non tribuamus, quos & in Dei fœdere natos, & notâ circumcisionis insignitos, & Christi causâ occisos esse, tenemus. Martyrum quoque titulum eis non invidemus, si ritè sumatur. Neque ignoramus, eo in antiquum esse donatos, quod disertè legitur apud Irenæum: *Propter hoc, & pueros eripiebat, qui erant in domo David, benè sortiti illo tempore nasci, ut eos præmitteret in suum regnum, ipse infans cum esset, infantes hominum martyres parans, propter Christum, qui in Bethlehem natus est Judæ.* Ab Irenæo non dissentit Cyprianus: *Christi nativitas à martyriis infantium statim cœpit.* Similia tradit Petrus Chrysologus, sermonibus CLII. & CLIII: *In lachrymis suis matres, & sui pueri suo sanguine baptizantur. In martyrio filiorum passæ sunt matres.* Germana habet & auctor sermonis de Epiphaniâ, apud Augustinum: *Nec in vestrâ coronâ detrahebat in passione pro Christo, quos etiam parvulos baptismum prodesse non æstimat Christi. Non habebatis ætatem, quâ in passurum Christum crederetis, sed habebatis carnem, in quâ pro Christo passuro passionem sustineretis.* Cum [illegible] Christum vitæ propriæ anteponerent, à quo ne vel crudelissimâ morte, divelli consentirent; [illegible] Bethlehemiticos infantes afficerent, existimarunt nonnulli, liberum arbitrium hisce parvulis accelleratum esse, quæ sententia fuit [illegible] apud Chrysostomum: *Fuerit misericors puerit suo magistro deserto, dolor suo doctore, pereat suo creatore. Agnoscunt Christum, prædicant Dominum, non quem persuasio humana docuerat, sed quem Divinitas innocentibus inspirabat.* Verùm gratis eiusmodi ingens id miraculorum fingitur, quibus nec Scriptura patrocinatur, nec antiquitas. Itaque si accuratè loquimur, infantes illi martyribus apponi non debent, quia ad martyrium requiritur voluntatis assensus, quorum hujusmodi infantes expertes erant. Ac sanè si aliquis inter dormiendum ex odio Christi interficeretur; ille pro martyre haberi non deberet, quia de eâ morte nil cogitasset. Est enim Martyrium actus fortitudinis, cujus omninò expertes illi sunt, qui vel ratione carent, aut in eo sunt statu quo ejus usu frui nequeunt. Vocem martyris latius in Patrum scriptis sumendam esse, indicant verba Petri Chrysologi, Sermone CLIII: *Sicut virginitas corruptionis nescia, cumulat honorem matri, sic infantia passionis ignara, martyrii palmas [illegible]* [illegible] Bellovacensis in Speculo, præsertìmquàm in eo quod et innocentium ad inferos descensu habet: *Innocentes quidem martyres dicuntur largo vocabulo, non quia testes Christi, sed quia pro Christo occisi. . . . Pro quo Ecclesia solemnizat, quamvis ad infernum descenderunt.* Cæterum Baronio assentiri non possumus, scribenti de innocentibus: *Magno honore eos semper Ecclesia affecit, & ut martyres colere, atque anniversariâ memoriâ celebrare consuevit.* Quòd gratis quæ in

Anno [illegible] D. 3.

[illegible] propriè dicti? [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

mo-

ANNO ÆRÆ D. 5.

memoriâ illam Ecclesia recoluerit, faciles concesserimus, cùm nomina ipsorum, & benedicta forent, & in sacris codicibus consignata, ne traderentur oblivioni. Qui honos est longè maximus. Quòd verò anniversario festo, innocentium memoriam Ecclesia semper recoluerit, affirmanti sanè Baronio non credimus; quo tempore, nulla fuisse martyrum natalitia, ante illud Polycarpi, qui anno CLXIX. martyrio affectus est. [illegible] Baronius [illegible] tur in [illegible] apud Origenem: *Benè ergo, & [illegible] Sancti Fratres celebrari mandârunt sempiternam in Ecclesia vobis pro Domino morientium.* Verùm ea homilia non est Origenis, sed auctoris longè recentioris, ut ex his verbis facillime intelligitur: *Eorum parentes, pro nimio dolore perculsi [illegible], ut eis intercessio filiorum apud Deum plurimùm profuisset.* Hæc non sunt dicta Origenis. In veteri Kalendario Carthaginensi, quinto Kalendas Januarii, *Sanctorum infantium quos Herodes occidit*, memoria celebratur, nec non in Martyrologio R. Græcis verò Decembris XXIX. hoc festum [illegible] placuit. Verùm innocentes Decembri [illegible] non periêre, si Christus octavo Kal. Januarii natus est, Magique octavo nonas Januarii [illegible] Herodes legatis suis, vel successo, Magos post purificationem munera Christo sua obtulisse. Infantes quidem undecimo duntaxat post Magorum adorationem mense, gladios Herodianos, cruore Bethlehemiticorum infantum infectos esse. Ex hoc Baronianæ sententiæ temeritas etiam coarguitur. Etenim si innocentium Festum semper in Ecclesia fuisset agitatum, neque in die Græci à Latinis discreparent, neque infanticidii Bethlehemitici tempus in diebus affigeretur, quibus hodiè recolitur, utpotè cum Chronologiâ de natali Domini, quæ nunc regnat, pugnantibus. Quòd si non ante seculum quintum, sedente jam Juvenale, Natalis Dominici festivitatem in suos ritus admisit Ecclesia Hierosolymitana, suberne eo tempore, innocentium mortem anniversariâ memoriâ eam celebrasse, quis credat?

LXVI. Bethlehemiticum infanticidium oraculo [illegible] *Domini* קול ברמה *vox in Ramâ audita est*, [illegible] *propter filios suos, noluit consolationem admittere* כי איננו, *quia nullus superest.* Hoc oraculi innocentium cædi Matthæus accommodat: verùm applicatio quædam in obscuro ponitur. In Ramâ, locum Hieronymus non significat: *Quod autem dicitur in Ramâ, non putemus loci nomen esse, juxta Gabaa, sed Rama, excelsum interpretatur [illegible] est longè, latèque dispersa.* Audacter sanè, ne quid gravius dicamus, cùm versio hæc Hieronymiana errores Matthæum postulet, cui Rama locus est, nec immeritò רמה nomen quandoque officio fungi, non ignoramus: verum [illegible] conjungitur, quomodo Exodi ביד רמה *manu excelsâ*. Substantivum verò femininum מרום Rama dicitur, ut apud Michæam [illegible] מרום [illegible] *clamant*. Secùs quàm Hieronymiano legi debeat ברמה *in altitudine*, vel במרום in excelso, quomodo apud Esaiam LVIII. 4. Atqui Hieremias habet ברמה *in Ramâ*; aliud sanè apud Maldonatum inest scribendum, Hieremiam Hebraicè dixisse ברמה. Sed & ipsa ratio innuit, Ramæ loci nomen esse, cum indicandum foret, ubi vox illa tanti fignum [illegible] audita fuerit. Ex tot quidem synonymis congestis, *lamentum, fletus, amaritudines*, clamoris longè latèque diffusi magnitudo satis intelligebatur absque novâ voce, quâ ea significaretur. Denique, ut Matthæo, sic & LXX. Interpretibus, Rama loci nomen est, quod observandum ad mentem Prophetæ [illegible] dum. Ad rem ergo veniamus: *Quamvis, verba sint Hieremiæ [illegible] testimonium Prophetæ ad intellectum transfulerit [illegible] perspicuè de decem Tribubus scriptum sit, quarum Princeps tunc fuit Ephraim, & [illegible] Juda.* Quam moverat quæstionem, non solvit Hieronymus. Quòd si Hieremiæ oraculum de captivitate, sive decem Tribuum in Assyriam deportatarum, sive duarum, Judaicæ scilicet, & Benjaminicæ, in Babylonem abductarum, capiendum est, utique fatendum, illius complementum in strage Bethlehemiticâ quæri non posse. At sanè eò processit Julian. Apostata petulantiæ, ut versutiæ Matthæum accusaret, dicit enim, ut ex Hieronymo didicimus, quod de Israel scriptum est, à Matthæo ad Christum fuisse translatum: *Ut simplicitati eorum, qui de gentibus crediderant, illuderet.* Ergo [illegible] Jansenius, Maldonatus, Spondanus, qui ad *Tribuum abductionem*, Hieremiæ vaticinium pertinere putant, ad infantium [illegible] accommodatum esse arbitrantur. Nempè [illegible] minum Scripturæ complementum faciunt [illegible] sus videlicet literalis, mystici, accommodatitii, quibus quartum Maldonatus addidit: *Cum id ipsum quod per Scripturam dictum erat, quamvis jàm factum fuerit, tamen magis ac magis fit.* Hoc tamen ab accommodatitio sensu vix discrepat. Ex porrò eruditorum explicatio, à nobis rejicitur [illegible] allusio est, præterquàm [illegible] dici possunt. Expressa sunt verba Matthæi [illegible] *impletum fuit, quod dictum à Hieremiâ.* Ea verò implentur oracula, quæ plena, perfecta, consummataque evadunt, quod anteà nondum fuerant. Deindè in Matthæi scopus erat, ut ex V. Testamento ostenderet, Christum illum Messiam esse, quem portendebant oracula: cui demonstrando, non allusiones sanè quæ nihil probant, sed gravia adducere argumenta debuit. Quin etiam ex hâc disputandi per allusiones methodo, Matthæus Judæis dedisset ludibrium, [illegible] fidei tamen inesse debere, quantum in probationibus virium est ad persuadendum. Nec si totum grandi, de patre filium diligente dicamus, Maronis illud impleri;

Omnis in Ascanio, chari stat cura parentis.

Sequeretur etiam divinas Scripturas, ampullosum ejusmodi, oraculorum ad res Christianas pertinentium, complementum collocasse. Quid sanè Juliani in Matthæum calumniæ responderi posset, nullè videmus, si ex merâ allusione, [illegible] nescimus in ipso Matthæo, exempla quæri sensus accommodatitii. Cùm hæc Christus locutus est Apostolis quærentibus, cur ad informandos Judæos, parabolis uteretur: *Completur in ipsis Prophetia Esaiæ, quæ dicit, auditu audietis & non intelli-*

Ep. [illegible]

Hieron. in Hieremiam. [illegible]

Hieron. in Hier. [illegible]

[illegible] & quomodo?

Hieron. [illegible]

Hier. in Hieremiam.

Exod. 14. 8.

Matth. 13. 14.

intelligentia. Vel cùm sic Pharisæos compellat, *Hypocritæ, benè de vobis prophetavit Esaias dicens, appropinquat mihi populus hic ore suo.* In illis tamen exemplis rei est veritas. Etenim Esaias in populi Judaici impœnitentiam invehitur, quæ tandem secuta, ut stupendum in incredulitatem induxit. Proinde que verba ipsius, Judæos etiam complectuntur, qui deinde Christo fuerunt, quod ex Joannis verbis est manifestum: *Non poterant credere, quia dixit Esaias: excæcavit oculos eorum, & paulò infrà, hæc dixit Esaias, quando vidit gloriam ejus, & locutus est de eo.* Verba igitur Prophetæ, non tantum sua ætate spectabant, sed futurum etiam respiciebant, ut utroque sensu accommodatè æquè, Christi temporibus complementum invenerint.

Matth. 13. 14.

Joan. 12. 40.

LXVII. Existimamus igitur Hieremiæ oraculum, quod narratur Matthæo, ad infanticidium Bethlehemiticum reverà pertinere. Equidem si decem Tribuum captivitatem indicat, oraculum non esse dicendum, cum antiqua dumtaxat narretur historia: quod omnino discrepat à Prophetiâ. Deindè genus illius vox, [illegible] Samariâ audiri debuisset, unde decem Tribus in Assyriam abductæ sunt: Samariæ verò, Rama pars nulla fuit. 3°. Verba hæc קונה & non sunt, mortem designant salutem, quâ homines evanescunt, atque mortalium oculis subtrahuntur. Sic de impio David hoc habet: *Adhuc pusillum, & non erit impius, & considerabis locum ejus, & non est.* Jam verò decem Tribus, nec vel in suâ captivitate eo loci erant, ut de illis prædicari posset, non sunt ampliùs. Quâ etiam ratione, aliorum impugnatur opinio, qui vocem auditam in Ramâ, illam fuisse Judæorum & Benjamitarum in Babylonem abductorum, existimant, cum senes eodem clarissimum deum patriam repetierunt, & ex iis nonnulli etiam, & Salomonis Templum, & secundæ ædis fundamenta à Zorobabele jacta, oculis suis aspexerunt. [illegible] Hierosolymis præcipuè contingere, [illegible] Hieremiam cognovisse, illic sanè clamor auditus dici debuit. Quemadmodum eversâ Trojâ, Ovidius matres patriam lugentes sinuat inducit:

Ad quam pertinet [illegible]

Psalm. 36. 10.

Troja, vale, rapimur, clamant, dant oscula terræ
Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt.

Sic ulti, Hierosolymis, non in Ramâ, fletum & lamentum excitari debuisset. Confutatâ illorum opinione, qui sive decem Tribuum, sive Judaicæ & Benjamiticæ captivitatis [illegible] quærunt, superest, ut porrò quamdi omnem ad infanticidium Bethlehemiticum optimè quadrare demonstremus. Complures in Palæstinâ urbes sedet, nomine Rama. Sed Benjaminæ subjicitur in oraculo; ideircò vox Rachel adhæret, quæ Benjaminis mater fuit. Appositè, non *Leæ*, sed *Rachelis*, Propheta meminit, quia à Jacobo [illegible] quæ est Bethlehem. Matres Bethlehemiticæ, generico sui nomine donantur, pro more Scripturæ, [illegible] Sic Deus apud Esaiam, *Audi*, inquit, *Jacob, servus meus, & Israel, quem elegi.* Et aliundè, cùm per illas cubas ubi notabus sint, gravioream addunt [illegible] commoverentur, dolorem movebat. Quem ut accuratiùs pingeret divinus vates, vocem Rachelis adhibuit, quasi mortuam suum lugentium dolor,

Gen. 35. 19. 20.

Esai. 44. 1.

Rachelem vel defunctam, magnis clamoribus excitasset; ut vel in suo sepulchro, nepotes eosdem funere ab Herode peremptos fleret. Denique Rama eminens, quæ Benjamini inter, & Judæ Tribum sita fuit, nomine, quæ magnitudinem doloris significaret, cujus clamor ad Tribus hujus finem usque pervenit, ut etiam in Judææ finibus audiretur. Quod si nobis objicitur, de infanticidio Bethlehemitico vaticinium, cum antecedentibus non cohærere, respondemus, in scriptis Prophetarum, rerum connexionem non semper esse quærendam, cum rebus sæpè [illegible] inferant. Repudiavit Achaz [illegible] miraculum: tum divino afflatu correptus vates exclamat, *Virgo pariet.* Quid commune est Achaz incredulitatem inter & [illegible] quæ non, ut olim Ægyptiaca solos primogenitos, sed minores quoque natu extinguebat, & [illegible] præsignificat, partim ut accuratiùs illius describeretur, partim ut regni ipsius conditio exprimeretur. De cladis magnitudine Veterum nonnulla audivimus, quibus addimus interemptum hominem turbæ in diversos, apud Origenem: *Irrumpentes itaque in civitatem crudelissimi milites, [illegible] trucidabant parvulos in manibus lactantes misserorum parentum. . . . De complexu etenim miserarum parentum, alii plangentes rapti allidebantur in terram, hastisque & gladiis fundebantur.* Ex eâ commisione sapienter colligit Cyprianus: *Ostensum est, innocentes esse à periculo persecutionis immunes, quando & infans martyres fuerunt.*

Orig. Hom. 3.

LXVIII. Dum innocentium sanguine, crudelem Herodis animi sitim exsatiaret, Christus à parentibus in Ægyptum portabatur. Servatæ puerulo providentia invigilabat. Quippè apparens in somnis Angelus Domini Josepho dixit: *Exsurge, accipe puerulum, & matrem ejus, & fuge in Ægyptum, & esto illic, usque dum dicam tibi. Futurum est enim, ut Herodes quærat puerum ad perdendum eum. Ille verò exsurgens accepit puerulum & matrem ejus nocte, & fuit illic, usque ad obitum Herodis, ut impleretur quod ait Dominus per Prophetam, ex Ægypto vocavi filium meum.* Bethlehemi versabatur Josephus, cùm Angelicum ad capiendum inde fugam mandatum, excitatur. Quâ non opus fuisset, si Nazarethi manebat, cùm eò eum sectatum nulli ab Herode [illegible] quæ [illegible] acceperat adventum, Angelum [illegible] quod est simile vero. Sic & obedientia Josephi declaratur, & magnitudo periculi, quod adeò imminebat, ut vel per noctis tenebras fuga maturanda sit, ne clade infantium communi involveretur. Antiochia commodius accedentibus locus videbatur, ubi & elapsus, & præsidium invenisset, quia & Judæis refertus, & extra Herodis dominium constituta erat. Aptior tamen Ægyptus ad habitandum: cùm ea regio in rebus adversis supremaque auxilio Judæis fuisset. Impulsi fame Jacob, cum familiâ suâ in Ægyptum venerat: eò se contulerant & Judæi, tribus Chaldæorum relictæ. Verùm germana Josephi in Ægyptum cum Christo profectionis ratio, in oraculis reperitur. Implendum quippè fuit vaticinium, *ex Ægypto vocavi filium meum*, quod non fuisset impletum.

Infantes [illegible] ductus in Ægyptum fuit. Cur? Apoc. 19. 1. idne significet? Scalae [illegible]

Matth. 2. 13.

Anno ante D. 3.

§ XIX. Christo in Ægyptum veniente, multa miracula patrata esse feruntur. Hoc Eusebius, hoc gravissimus ille Pater Athanasius prædicat: *Ille qui prius ambiebant Ægyptum, ipsam videlicet Dæmones, per multa secula in simulachris habitantes, omnemque Ægyptiorum animis superstitionis errore, abducentes & fatigantes, cum sensissent novum quemdam, dominumque venisse, ad se accessisse, illico cessarunt sunt, & festinanter ac perturbationem in semetipsis perdiderunt . . . Nefariumque & fugati sunt ab eadem veniente, quo in aspectum eos compellebat.* Addit Athanasius, idola prorsus cecidisse, quo miraculo, gloriam Servatoris super mortalium omnium laudes extulit: *Quis, inquit, justorum aut Regum in Ægyptum descendit, & ejus descensu idola in Ægypto ceciderunt? Abraham descendit, ubi nihilominus tamen idololatria ubique viguit.* Addimus & nos quem Baronius omisit, Cyrillum Hierosol. narrantem Catechesi sua decimâ, Christum petiisse Ægyptum, ut manufacta dissolveret, hoc est idola. Eadem loquitur autor homiliæ tertiæ in diversos, apud Origenem. Baronius imo pectore hæc admirans, omnium & tantorum virorum autoritatem, & verba Esaiæ: *Ecce Dominus, insidens densa nube levique, confusum est Ægyptum, adeò ut commoveantur idola Ægypti, a conspectu ejus, & cor Ægyptiorum colliquescat.* Ad hæc disertissimus Purpuratus exclamat: *Quod pertinet ad supradicta simulachra, de illis olim hoc prædixerat Isaias.* Nobis verò qui scimus, vere Christum miraculis fulgere, ista cum omnium placent. Duo tamen in antiquâ est traditione, ad examen revocanda. Fundamentum scilicet ejus, atque veritas. Primo quòd attinet, pace eorum Eusebii, Athanasii, atque Baronii [illegible] Esaiæ alieno modo trahuntur, ut putant ingrediente Ægyptum Christo, miracula referri [illegible] Propheta memorat, cùm tamen Christi hanc in regionem adventum, nil ei cladis intulerit; nil terroris omnia Ægyptiaca incusserit, nil judicii, ubi Dominus ex nube suâ, in plebem Niliacam pronunciarit; imò per potius & felicitati, eorumque vestigia sequuntur, ut incredibili dolore [illegible] ut omnibus liquet, minimè Christi in Ægyptum adventui accommodari. Etenim Ægypti viginti Ezechias, cum hujus regionis Principe sua dare moriat, Regi Sethon nomen erat, Sacerdoti Vulcani, solusque erga idola sua superstitione [illegible] Europæ sua narrant. Sethonem referunt Ægyptum [illegible] quod Sethon, quod militares & stipendium præbere, cùm Sennacheribus magno exercitu comitatus, Ægyptum invasit. Quid agit Rex ille Sacerdos? Consilii inops, simulacrum Dei sui seduxisse fertur, auxilium ejus implorans [illegible] quod destinaverat se in somnis postulatur. Processisse fertur Sethon, Ægyptiis qui se sequi vellent comitatum, [illegible] *nocte effusam esse hostibus vim sorecum murium, qui illorum illic pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas arroserunt, ita ut postridie, hostes armis nudi fugam fecerint, multis amissis. Atque nunc iste Rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicens, in me quis intuens, pius esto.* Superstitionis igitur Ægypti, quia sua idolis faciebat, meminit Esaias, [illegible] ut ex arcu ferebantur & virtute Judæi sperarent auxilia: *Ecce Dominus insidebit densa nube levique, confusum est Ægyptum.* Nubes memorat, imperatoris thronus, in quo summus orbis judex sedebat, eique currus, ex quo in hostes suis torquebat. Quæ appellatio frequenter Deo in Scripturâ tribuitur. [illegible] *& intonuit in cœlis Dominus: & excelsus edidit vocem suam* [illegible]. Levis nubes dicitur, ad [illegible] celerrimo gradu procedere vindictam: eamque nulli ratione vitandam, utpote quæ ex cœlo, & improvisa veniat, & inopinata, quia nubes in Ægypto sunt rarissimæ. Hanc Sennacheribi manu cladem Deus minatur Ægypto, quod brevi futurum diserte portendit Esaias, cùm voce, tùm signo: *Dixit Dominus, quemadmodum incedit servus meus Esaias nudus, & discalceatus, trium annorum signum & ostentum contra Ægyptum, & Æthiopiam, ita abducet Rex Assyriæ captivitatem multitudinem Ægyptiorum.* Apprimè etiam Ægyptiacorum [illegible], quia superstitionem Ægyptiorum omnem illa [illegible] Sacerdotem agerent, præcibus ad Vulcanum fusis fusis, præsidium adversus hostes se consecuturos sperabant. Spe tamen vanâ lusus est. Quippe *commota sunt Ægypti idola,* quæ vox sensu non incommodo, idololatras ipsos significat. Quemadmodum [illegible] pro concretis usurpare. Sic *circumcisio, præputiumque,* pro circumcisis & præputio gaudentibus hominibus ponitur. Sic apud Jeremiam, *formâs formosos* indicant. Sic Proverbiorum XIII. 6. legitur: *Impietas pervertit peccatum,* id est peccatorem. Etiamsi quoque [illegible] Hinc in Epistolâ quam Jeremias Judæis [illegible] *argenteos, aureos, ligneosque sublatos humeris.* Utraque explicatio indicat magnum Ægypti terrorem, quem arma Sennacheribi incussere. Salutem tamen Sethon adeptus est, si narrationibus Ægyptiis creditur, ob immissos in Sennacheribum mures exercitui. Sed mera hæc est fabula, ut cuivis cordato perspicuum. Firmant nos Prophetæ sermo edocet, Ægyptum gravissimâ clade ab Assyriis affectam esse. Germana hæc est vaticinii Esaiæ explicatio; quod nullo jure Christi in Ægyptum ingressui accommodatur. Scilicet infantulus qui gladios Herodis fugiebat, ut vita sibi relinqueretur, nubi triumphans invehebatur? [illegible] Christus exinanivit sese, ad vilia [illegible] gloriosis judicis officiis fungeretur. [illegible] ad Ægyptum, quæ fugiente Christo [illegible] negat: *Hæc ad Ægyptum istam, quam Judæi æstimant, non pertinere perspicuum est, itaque locum sibi quæri mediantur, & mundum, qui in maligno positus est, Ægyptum posteriori appellare.* [illegible] qui Athanasianam explicationem amplectuntur, [illegible] nil ad Christi adventum in Ægyptum pertinet, sed ad Dei Justitiam, quam manu Sennacheribi in Ægypto exercuit: si posteriori, Ægyptum figuratè capienda est, teste Hieronymo, quem iterum audire libet: *Juxta tropologiam, simplici quoque capienda sunt. Ascendet Dominus*

Anno ante Dom. 5.

[illegible] *Maria*, [illegible] *est*, [illegible] *Ægyptum* [illegible] Cum ergo [illegible] Dæmonibus, [illegible] simulachra, [illegible] Esaiæ [illegible] esse non intelligat? Ne verò [illegible] de prodigiis Christo in Ægyptum venienti patratis, fama prædicetur, cujus Eusebium & Athanasium Ægyptium, Alexandrinumque Præsul. testes sunt idonei; age, ostendamus illam adversâ fronte cum Scripturâ pugnare. [illegible] *Jesus, Canæ apud Galilææ, & manifestavit gloriam.* [illegible] Dæmoniacorum illud fuit, quod [illegible] fuisset erit, si ipso vestigia sua [illegible] [illegible] Quis enim [illegible] Deinde cum Judæorum corporibus Dæmones non nisi pepulerit Christus, [illegible] Diaboli Ægypti regionibus [illegible] [illegible] Christi [illegible] Id tum quidem [illegible] Num in totâ Ægypto, vel in regione Ægypti aliquâ, [illegible] prodigia [illegible] Clemens [illegible] Alexandrinus [illegible] Eusebius & Athanasius prodidêre, [illegible] Presbyter [illegible] Justinus Martyr, [illegible] Apologiâ [illegible] vel in Dialogo suo cum Tryphone Judæo.

LXX. [illegible] *Jesum Christo,* [illegible] *Mariâ* [illegible] *Christi* [illegible] *Christum adorasse.* [illegible]

[illegible] *Ægyptum,* [illegible] Verbum Dei [illegible] Christum [illegible] Ovidius; [illegible] Ejusmodi [illegible] Virginis [illegible] Jesu Christo dictum: [illegible] *Paradisum Patris mei.* [illegible] liberalitate, Christus se venerantem [illegible] Profectò multa sunt, quæ ea prodigia refellunt. [illegible] Ægypto [illegible] Ægypto [illegible] Christum [illegible] Matth. [illegible] Christum autem in Ægypto venisse [illegible] Christi [illegible] Christum [illegible] Chrysostomus [illegible] Christo [illegible] Christum [illegible] Christus, [illegible] Judæâ, sic & in Ægypto agnosci debent. [illegible] Evangelio [illegible] Christo [illegible] Eusebius & Athanasius [illegible]

LXXI. Quum Ægypti [illegible] Christus [illegible]

[illegible], [illegible] Hermopolis [illegible] [illegible] appellatio. [illegible] Hermopolim [illegible] est apud [illegible]. [illegible] [illegible] Hermopolim. [illegible] Ptolemaeus [illegible], quibus [illegible]. Prior parva, posterior magna dicebatur. [illegible] magni fluvii, sive a mari incipiens, Provinciae Alexandrinorum Nomos & metropolis, Hermopolis parva. Deinde paulò sequentem subjungit, post Hermopolitem Nomos & metropolis ab [illegible] fluvii mediterranea, Hermopolis magna. Utram harum urbium Christus intraverit, in obscuro relinquit Sozomenus. Fama fert, in aliis locis Christum habitasse, teste Brocardo: *Inter Heliopolim, & Babyloniam ostenduntur loca, in quibus B. Virgo mansit cum puero Jesu, & mortuo Joseph, cum à facie Herodis fugisset è Judaea. Est etiam ibi hortus balsami, qui irrigatur à fonte parvo, [illegible] tamen fluente, in quo aiunt B. Virginem puerum Jesum lavisse; [illegible] fons ille in veneratione, non tam a Christianis, verum à Saracenis.* Locus ille, quo Christus versatus fuisse perhibetur, ab incolis Ægypti vocatur *Matarea*, secundum [illegible] distans à Cairo *decem mille passibus*, secundum verò Thevenotum *duabus leucis*. Magni Ptolemaei [illegible], locus ubi Christus cum parentibus suis fuit, *Ramesses* appellatur. Sed haec incerta. Priscos sanè latuit locus, quem Christus suâ commoratione nobilitavit, nec mirum, cum obscurissimam in eo vitam duxerit. Si quae conjecturae locus, Alexandriam Josephus petiit, ubi propter urbis magnitudinem facilius occultari; propter florentissimam Synagogam [illegible] officia fungi; propter numerosam Judaeorum multitudinem, vel arte suâ, vel divitum liberalitate, familiae suae victum comparare poterat. Caeterùm valdè placent nobis verba Maldonati de Christi domicilio: *In quâ autem urbe Ægypti manserit, quidve ibi egerit, incertum habemus [illegible], ut non solum in inquirendo, [illegible] sed etiam in credendo, si quid invenerint, cautos fore. Multa enim de Christo in Ægypto narrantur, obscuris vulgo auctoribus, [illegible], quae haud scio, an ex Alcorano Mahometi manaverint, ubi [illegible] fabulas lego, & [illegible] Christianis, à Mahometo, [illegible], Christi [illegible].* Rectè & sapienter. At gravius ille ipse lapsus est, dum [illegible] Epiphanium [illegible] *Joseph & Mariam, singulis annis, [illegible], ex Ægypto in Bethlehem venire consuevisse.* Quod sanè absurdissimum est, nec ab Epiphanio vel levissimè cogitatum. Haec dicit Epiphanius: *Primo jam anno finito, & altero insuper ob eorum quae Bethlehem gesta erant memoriam, eò se parentes Christi, Nazareth, velut ad [illegible] celebrationem contulerunt.* Dicit Epiphanius *Nazareth*, non *Ægyptum*, quae valdè discrepant.

LXXII. Multae Orientis regiones asylum Christo commodum praebere poterant: verùm petenda fuit Ægyptus, ut impleretur Oseae vaticinium, *ex Ægypto vocavi filium meum*. Quod ut ad Christum attinere [illegible], quam Matthaeus saepè laudat, LXX. Interpretum versionem, consultò omisit, quae [illegible]: Cum habeat in textu αὐτοῦ *filios ejus*, Hebraeis valdè discrepantibus בְּנִי *filium meum*. Hoc olim observatum Hieronymo: *Septuaginta transtulerunt, ex Ægypto vocavi filios ejus, quod in Hebraeo [illegible] habetur [illegible].* [illegible] Matthaeum [illegible] [illegible]. [illegible]. [illegible] [illegible]. Propter quos [illegible], [illegible], *[illegible]*. Mysticè illa amplectitur oracula, quae typo constant & antitypo, quae partim perfectum continent consummatumque vaticinium, mancum hactenùs, & sui parte mutilum, nisi res significata eventum suum sortiatur. Oraculum ejusmodi est, *ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filium*. [illegible], ad Christum quoque pertinet. Sic & [illegible], [illegible] Christo [illegible] intelligi. Oseae Prophetia non simplex est, quae sensu uno, sed composita, quae geminis sensibus, literali quasi corpore, mystico quasi mente componitur. At sensu literali quidem, vaticinium in populo Israelitico impletum esse concedimus. Constat enim Israelem, Dei & filium & primogenitum, vocatum fuisse, idque & semel dumtaxat, & in Ægypto. Quanto verum, nisi ut Christus, Dei filius, inter multos fratres primogenitus, melius, dum agit in Ægypto, [illegible] Herodis furorem protectus est. Hic quidem à Josepho [illegible], hic à Josepho Mariae viro servatur. Ille in antiquam sedem [illegible], hic in patriam, Nazarethum revocatur. At sanè membri posterioris cum priore compendio, *puer Israel est, & dilexi eum, & ex [illegible]*, ad Israelem quoque ultima, perinde atque priora verba, pertinere. Verùm enimverò, si id accuratè perpenditur animo, majora sanè multò, quàm exitum Israelis ex Ægypto significare, deprehenduntur [illegible] cumque Scriptura [illegible] neque, perfectum vaticinii hujus complementum, quod in Messiâ quaerendum, quod ex solâ Israelis liberatione Ægyptiacâ non habetur. Hoc autem gemino argumento liquet. Primò ducitur ex verbo *vocare*, quod ad Christum propriè referri potest, ad Israelem non potest. Vocatio [illegible] est, quod gens Israelitica de relinquendâ Ægypto nullum accepit, [illegible], licet [illegible]. Est verò praeceptum Josepho datum, ut cum Christo Ægyptum exiret: *Ecce Angelus Domini, in somnis apparuit Joseph in Ægypto, dicens, surge, et accipe puerum, & matrem ejus, & proficiscere in terram Israelis.* Deinde gens Israelitica, [illegible] nomen sui Dei adepta est. Ergo neque [illegible] ex Ægypto, oraculum omnibus suis partibus & numeris perfectum expletumque esse non potuit. Christo verò qui verus Dei filius est, in patriam revertente suam, absolvitur vaticinium, atque perficitur, *ex Ægypto vocavi filium meum*. Itaque non vi solùm [illegible], sed argumentorum quoque pondere constat dictum [illegible], ad quem Spiritus ille Sanctus propriè collimavit.

LXXIII. Non innocentium dumtaxat cruore, sed Zachariae quoque, qui Joannis pater fuit, sanguine manus Herodis *aspersas* fuisse, multos credidisse. De illo quidem Zachariâ verba Matthaei

sibi putant esse expetenda: *Ut veniat super vos omnis sanguis justus effusus super terram, à sanguine Abel justi usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidistis inter Templum & altare.* Cæterùm de mortis causâ variant. Nonnulli ob [illegible] Mariam [illegible] post partum locum inter Virgines assignari voluisse [illegible] Origenes: *Venit ad nos traditio, quasi sit aliquis locus in Templo, ubi Virginibus quidem consistere licet, & orare Deum. Expertæ autem thorum viriles, non permittebantur in eo consistere. Maria autem postquam genuit Salvatorem, ingrediens adorare, stetit in illo Virginum loco, prohibentibus autem eis, qui noverant eam jam filium genuisse, Zacharias stetit, atque dixit prohibentibus eam, quoniam digna est Virginum loco, cum sit adhuc Virgo. Ergo quasi manifestè Zachariam adversus Legem agentem, & in loco Virginum, permittentem stare mulierem, occiderunt inter Templum & altare.* Similia tradunt Nyssenus, & Basilius in orationibus de nativitate Christi, ex eodem fonte manantia. Alii verò Herodiano gladio Zachariam immolatum fuisse tradunt: cujus opinionis est Petrus Alex. *Herodes interfecit omnes infantes qui erant in Bethlehem, & omnibus ejus finibus à bimatu & infrà secundum tempus quod à Magis diligenter didicerat. Cum quidem & alium post natum infantem, eum interfecissent quæsivisse, & non invenisset; patrem ejus Zachariam interfecit inter Templum & altare.* De eadem morte, Petro Alex. assentitur Epiphanius, vel quisquis auctor est Libri de vitâ & morte Prophetarum: *Zachariam Jojadæ filium, Joannis Baptistæ patrem, Herodes interfecit inter altare & domum Domini, adeò ut in vestibulo Templi ejus, funderetur cruor.* Detractis crustatis marmoris lapidibus impressisse maculas vulgavit traditio, cui Tertullianus fidem habet: *Zacharias inter altare & ædem trucidatur, perennes cruoris sui maculas, silicibus assignans.* Eadem quoque recocta miracula nobis appendit auctor Itinerarii Hierosolymitani: *In æde ipsa ubi Templum fuit quod Salomon ædificavit, in marmore ante aram, sanguinem Zachariæ ibi dicas hodie fusum. Etiam apparent vestigia clavorum militum, qui eum occiderunt, in totâ aream, ut putes in cerâ fixum esse.* Scilicet credulitatis gloriam, Judæi propriam esse Christianis noluerunt. Etenim simile prodigium de Zachariâ Jehojadæ filio, Salomonis in Templo, dum Joas regnabat, nefariè interfecto, Judæi prædicant. Die Sabbati & die expiationis, cùm in Templum ascenderet Nebuzaradan, *vidit sanguinem bullientem. Dixit iis ergo, quid hic sibi vult? Sanguis est, inquiunt, vitulorum, agnorum & arietum, quos obtulimus in altari. Afferte ergo, inquit, vitulos, agnos, et arietes,* [illegible] *mactaverunt, & sanguis ille adhuc ebullit, at eorum sanguis non bullit. Rem mihi pandite aut, aut ego carnes vestras carminabo pectinibus ferreis. Dixerunt ergo ei, Sacerdos & Propheta & Judex hic fuit, qui Israeli prædixit, mala hæc omnia quæ ante passi fuimus; & nos in eum insurreximus, atque occidimus.* Judæorum illas nugas Tertullianam traditionem peperisse videmus; quam ætate Hieronymi, à credulis haustam, meritò ridet sagax ille Pater: *Simpliciores fratres, inter ruinas Templi, & altaris, sive in portarum exitibus, quæ Siloam ducunt, rubra saxa monstrantes, Zachariæ sanguine putant esse polluta.* Hieronymi hunc judicium, ad refellendam eam sententiam, potentissimum est, utpote qui Bethlehemum incoleret, sæpenumero Hierosolymam accessit, ubi passionem à simplicioribus cruorem fuisse [illegible]

LXXIV. De morte Zachariæ, Petri Alexandrini traditionem, atque etiam Origenianam, [illegible] *ad aures Herodis pervenissent, admonendo illos, qui in conceptione, & nativitate Joannis contigerant, ante Christum esse natum, sicut & Judæi, postquam eodem errore lapsi sunt, ipsum speciali mandato, necare jussit.* Subtiliter quidem, verum Historiæ [illegible], sed subtiliter, & veterum monumentis destitutum. Quorum argumento illustrissimus Purpuratus ostendet, quæ nascente Joanne prodigia facta sunt, ea Herodis aures attigisse? Quasi verò illustre miraculorum Christi fama, quæ [illegible] thesauris propositum est, serò ad Herodem Tetrarcham non pervenerit, Joanne jàm ex naturæ humanæ finibus exterminato. Deinde etiam Joannes inter & Christi nativitatem, semestre spatium intercessisse, si portenta nascente Joanne, [illegible] Herodem [illegible] id ei [illegible] opinionis, quòd Joannes Messias foret, quomodo Magorum nuntium de novo Judæorum Rege, tanquam de re novâ, atque inauditâ, adeò turbatus est, & cum eo tota Hierosolyma? Insuper consectis prodigiis [illegible], quæ Joannem ortum illustrarunt, Herodi potest sufficere, quomodo Messiam Zacharias in filio quærere potuit, quem & Hebræum, & [illegible] Quibus [illegible] certis habetur pro Christo vendicare, & Bethlehemiâ, & sanguine Davidis, [illegible] Quin etiam ad occidendum Zachariam, Herodi non opus fuisset, Templi violare majestatem, quo scelere vehementer Judæorum irritasset animos. Extractum senem, & [illegible], & [illegible] potuisset interficere, quemadmodum Antipas Joannem, Agrippa Jacobum, extra sacrum locum mactavit. Quæ [illegible], & in Petrum Alex. militant. Cùm porrò & Petrum, & Baronii sententia in verbis Matthæi [illegible] Profectò si illum Christum indicasset, propter [illegible] quæ Joannem [illegible] [illegible] cùm ante Magorum adventum, de novo Messiâ nil cognôsceret; posteà verò ad urbem Bethlehemiticam, ejusque [illegible] confines curas suas contulerit. Hebræi verò nomen ad Christum [illegible]. At Josephus qui de Joannis morte, cujus auctor Antipas, mentionem facit, de Zachariæ cæde siluit, licet congruenter admodùm ejus meminisset, utpote ab illo Herode occisi, qui Antipæ pater erat, Joannis, Zachariæ nati, interfectoris. Neque ex traditione sibi constat, quod sollicitè indicatum est. Alii Zachariam à Judæis interemptum volunt, quòd Mariæ

Anno Christi 9.

[illegible] inter Virgines [illegible]. Absurde quidem, cum in Templo nil loci [illegible] Virginibus, aut proprii, aut honorarii [illegible]. Falsa igitur causa nullos effectus. Alii Zachariam ab Herode interfectum tradunt, quod cum Elisabeth [illegible] Joannem [illegible]. Vanas [illegible] cum traditionem [illegible], [illegible] clarum est. Itaque pro [illegible] habet Hieronymus: *Alii Zachariam, patrem Joannis intelligi volunt, ex quibusdam apocryphorum somniis approbantes, quod propterea occisus sit, quia Salvatoris praedicaverit adventum. Hoc quia de Scripturis non habet auctoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur.*

LXXV. Quis igitur ille Zacharias, Barachiae filius, qui Templum inter & altare occisus est? Eusebius, Gallicanus ille Praesul, pondere difficultatis oppressus, ad sensum mysticum quasi ad sacram anchoram confugit: *Haec igitur quia Historia non conveniunt, spiritalis intelligentia quaerenda est. Puto enim quod Dominus noster se ipsum Zachariam vocat, & [illegible] pro futuro [illegible], interpretatur enim Zacharias memoria Domini.* Ea tamen solutio [illegible] non expedit, & [illegible] est. Viri duo sunt insignes, quibus [illegible] verba accommodari possunt. Ac prior [illegible] quidem filius est Johojadae Pontificis, qui regnante Joâ occisus est: *Cum mitteret ad eos Prophetas, qui eos reverterent ad Dominum, atque contestarentur, contra eos non [illegible] audire. Quinetiam cum Spiritus Dei induerit Zachariam filium Jojadae Sacerdotem . . . dixisset eis, sic ait Deus, quare transgredimini praecepta Domini? Quia dereliquistis Dominum, ipse vos dereliquerit. Conspiraverunt contra eum obruerunt lapidibus, ex praecepto Regis, in atrio domus Domini.* [illegible]. Occiditur Propheta, quando? Dum Spiritu [illegible] [illegible]. Occiditur, ubi? In ipso Templo, ut sanguis Sacerdotis cum victimarum cruore permisceretur. Occiditur, à quibus? A Rege, quem [illegible] pater ab Athaliae [illegible] liberaverat, quique sancto martyri consanguineus erat, utpote ex Josabeth [illegible]. Non immeritò igitur Abelis caedes cum occisione Zachariae conjungitur. Ambo à consanguineis [illegible] [illegible] perpetrati in se sceleris Deum vindicem [illegible]. Abel [illegible], Zacharias [illegible] martyrum, quos Scriptura Veteris Testamenti recenset. Sanguis Abelis de terrâ clamabat, Zacharias dicebat moriens: *videbit Dominus, & requiret.* Objici tamen potest, quòd Zacharias ille, Jojadae, non Barachiae filius sit. Eam Hieronymus difficultatem movet: *Cum ergo & Zacharias [illegible] [illegible], quaeritur quare Barachiae dicatur filius, & non Jojadae.* [illegible] quod respondemus? [illegible] Barachiae nomen, in illud Jojadae substitutum est; quia Prophetarum more, [illegible], [illegible] Zachariam, filium Barachiae? In Lucâ quidem verba haec, *filium Barachiae* desiderantur. Testatur etiam Hieronymus, *in Evangelio, quo utuntur Nazaraei, pro filio Barachiae, filium Jojadae reperimus scriptum.* Legit etiam Epiphanius, *Zachariam Jojadae filium*, in libro de vitâ Proph. n. 23. quem tamen Baptistae patrem dicit. Admissâ quoque vulgatâ lectione, responderi facillimè potest, Jojadam fuisse binominem, quod apud Judaeos frequentissimum. Sic Sedecias, Mathanias quoque vocabatur; Ochozias dicebatur, & Johanhaz; Matthaeus, Levi nomen gerebat. In LXX Interpretum versione, Zacharias, *Azarias* nuncupatur. Quam Origenes lectionem exhibet in Commentariis in Matth. *Spiritus Dei induit Azariam, filium Jojadae Sacerdotem.* Paulò plus momenti in objectione Origenis, quâ traditiones sua fidem [illegible] minuit: *Sed qui hujusmodi traditiones non credunt, rogamus rationem, quomodo non quasi filios eorum qui interfecerunt Prophetas, etiam Zachariam, exprobrat Jesus, sed quasi qui ipsi occiderint Zachariam inter Templum & altare.* Scilicet in secundâ personâ dicit Christus Judaeis quos compellabat, *occidistis*, non *occiderunt*; ex quibus colligi videtur, Zachariam Barachiae filium, à Zachariâ nato Jojadae diversum esse, quem Scribae & Pharisaei, sancto martyre quingentis amplius annis juniores occidere non potuerant. Non desunt exemplaria, in quibus [illegible], [illegible], quae [illegible] argumentatio Origeniana solveretur. A vulgatâ [illegible] [illegible], [illegible] antiquitatem Origenes docuit. Respondemus ergo, [illegible]. [illegible] facti indignam, ut eleganti figurâ scelera parentum filiis adscribantur, cum eâdem impietate afficiantur, quia nisi personis discrepent, criminibus tamen unum sunt. Non probabant quidem Pharisaei, quum Jesu imperarent, Zachariae caedes; imò palàm apertèque praedicabant: *Si fuissemus temporibus patrum nostrorum, non fuissemus socii eorum* [illegible]. Reverà tamen animi sui pertinaciâ, odio in veritatem, pravis denique moribus Zachariae interfectioni praesto erant [illegible]: *Propterea ecce ego mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & [illegible], & ex illis occidetis, & [illegible], & ex ipsis flagellabitis in synagogis vestris.* Erant ergo [illegible] [illegible], & [illegible] superarent. Verbis & cogitationum [illegible] [illegible] [illegible] animique affectu, quo Dei legatos aeterno odio prosequebantur, in eum eamdem conspirabant. Eleganter ergo Pharisaeis tali modo affectis à Christo dici potuit, *Zachariam occidistis inter Templum & altare*, non manu quidem, sed affectu, non actu directo, ut aiunt, sed interpretativo, quia similis patrum malè animati erant in veritatis praecones, atque illi carnifices, qui in ipsâ Dei domo [illegible] [illegible] obruerant, cùm saepius in [illegible] ad eum [illegible] conspirâssent. Reipsâ igitur [illegible] Pharisaei, utpote qui servos Dei, Spiritus ipsius [illegible], quos Zacharias [illegible] fuerat, devorabant, enecabant, extinguebant.

LXXVI. Caeterùm alium Zachariam, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Marginal notes: Hieron. in Matth. c. 23. — [illegible] — Euseb. [illegible] hom. p. [illegible] — 2 Chron. cap. 24. — Hieron. in Matth. c. 23. — Ibid. — 2 Paral. cap. 24. — Orig. in Matth. [illegible] — Orig. in Matth. hom. 26. — Matth. 23. 34. — [illegible]

ANNO ANTE DOM. 3.

[illegible] ut prosequeretur. Cùm à judicibus contra spem [illegible] *Hunc verò ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio Templo interficiunt, & illudentes. habes, inquiunt, à nobis & absolutionem sententiam certiorem, ipsumque statim in subjectam vallem de Templo projiciunt.* Exsolvebat difficultates nonnas in explicatione, quæ Zachariam à Zelotis in Templo occisum, Christi in oraculo quærit. Nil [illegible] [illegible] commentationi, quæ certè utrobique credita fuerunt triginta quatuor circiter annis antè prædictum, quàm perpetrarentur; conveniunt & nomine tùm patris cùm filii, nec non locus crudelissimæ cædis. Neque opus est asserere Zachariæ patrem fuisse homonimum, quod necessario faciendum est, si Zachariam Jojadæ filium intelligamus. Verbum præteritum, *occidistis*, quod Christus [illegible] & [illegible] longè dignius est, quàm futurum, *occidetis*, quia rèm certa sunt cælestia oris vaticinia, ut vel futura pro præteritis habeat, quæ nullâ arte, nullo casu mutari possint. Sic de nascituro Messiâ clamabat olim Elaias: *Puer nobis natus est.* Explicationi huic aliquid suneret, quòd non immeritò quæritur, cur Christus in Zacharià [illegible], ad [illegible] dum, justo sanguine, qui ab illo Abelis super terram effusus est, quem [illegible] [illegible] tamen, inundandam fore; cùm multorum Prophetarum cædes fuisse sit postmodum. Hoc vidit Eusebius in suâ de martyrio Stephani homiliâ: *Sed quare dicit, usque ad Zachariam, & non potiùs, usque ad Stephanum, vel usque ad sæculi consummationem? Multorum enim justorum sanguinem Judæi fuderunt, non solùm usque ad Zachariam, verum etiam post Zachariam.* At nemò magis non *usque ad sanguinem Zachariæ*, sed quòd Zachariæ sanguinem dicendum erat, quando [illegible] Judæos circa Christi tempora patres suos malitiâ superasse, quibus sanè Horatii carmina apprimè conveniebant:

[illegible] [illegible]

> *Ætas parentum pejor avis, tulit*
> *Nos nequiores, mox daturos*
> *Progeniem vitiosiorem.*

Hanc verò difficultatem evanescit, si verba Servatoris Zachariam Baruchi filium indicant, qui à Zelotis in Templo occisus est: ut interfectorum sanctorum Abel agmen ducat, claudat verò Zacharias. Quibus accedit, quòd Servator eo sermone, *ut veniat super vos omnis sanguis justus*, ultimam Judæis cladem minatur, quam mortalium nequissimi arma Titi [illegible]. Aptè igitur & appositè cum eâ calamitate conjunxit Zachariæ occisionem, sub id tempore perpetratam. Quamcumque explicationem sequamur, sive priorem, cùm *Jojadæ filium* intelligimus, sive posteriorem, quæ Zachariam à Zelotis interfectum subdit, in verbis Servatoris, & morte Zachariæ, qui Baptistæ pater fuit, & tempore [illegible] [illegible] infirmescit copulatur. Constituamus igitur omnem, qui Zachariæ mortem tradit, non posse desiisse, quamvis ex ejus fonte probabilissimè colligamus, non diù vitam retinuisse, cùm tamen sicca more fuerit multis. Satis tamen eum vixisse existimemus, ut parvulum informaret ad annum saltem ipsius septimum. Edoctum quidem à suo parente Joannem canit Paulinus, in suo de Joanne Baptistâ Poëmate:

ANNO ANTE DOM. 3.

Paulin. Carm. [illegible]

> *Hic primo puer stabili vestigia nisu*
> *Finxerat, & certum signarent verba loquelam,*
> *Hic erat aut sancta docta aut [illegible] parentes,*
> *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Judæ.*

Quibus Paulini carminibus apparet, Zachariam Herodi superfuisse, neutiquam ab eo occidentem. Zachariæ memoria, quinto Novembris in Martyrologio Rom. recolitur. Narrat Baronius, ex quo à nobis [illegible] [illegible] *caput asservatur Romæ in Lateran* [illegible] [illegible], *alium sanguinem emanasse* [illegible].

Joannes in deserto [illegible]

LXXVII. [illegible] [illegible] Joannes autem Parvus [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Joannem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Verba sunt Hieronymi: *Post maternis ventris hospitium, eremus deserta sibi sedes parvulo, de serpentibus lusit.* Hoc inter Eliam Joannemque interfuisse prodit Chrysostomus, *quòd ille in urbibus pascebatur, hic verò ab ipsis incunabulis in eremo semper habitavit.* Hinc nata apud Cedrenum fabula, eorum Joannem ab Angelo fuisse susceptum, quòd Elizabeth paulò post fugam suam parvulo in deserto diem extremum clauserat. Agrum in deserto de habitatione accommodandum suo. Joanni ergo, *speluncam* quandam ad regionem montanam assignant, in loco qui *Aepha* dicebatur. Non est tamen singendum amore, à cunabulis Joannem patremque [illegible] egressum deserto mansisse: hoc quidem cura minimùm fieri non poterat: quòd à Scripturâ revelatum adnoui deberet, omnino singi non debet. Scilicet parvulus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & in mente, & in corpore: *Crescebat & confortabatur spiritu.* Ubi verò eas vires adeptus est, ut posset vitam locustas, mellaque silvestre in cibum colligere, tum ab hominum se commercio segregavit, ut eremum soret incola. Hæc breviter & verbis unus Lucas complexus est, ad tempus usque quo munus inchoavit suum. Hoc vidit Origenes, qui Joanni secessum ejus avum assignat, quià parentum cura non egeret: *Ergò igitur qui sic conceptus fuerat & natus, non expediebat ut à patre nutriretur, neque ad domum eorum ad [illegible] [illegible] fugiens tumultum urbium, populi frequentiam, vitiosis civitatem, & abiit in deserta, ubi purior aer erat, & cœlum apertius, & familiarior Deus.* Verbum *vacasse* est autem observandum, quo indicatur non à limulis aut crimmis Joannem relictis urbibus deserta petisse, sed eâ ætate quà de [illegible] [illegible] sua [illegible] [illegible], quod vix ante septennium fieri potuit, sive senemur habeamus, propter affluentem Spiritus Sancti gratiam, quà Joannem inundatum [illegible], rationis usum in eo accelerarum esse. Nostram quoque sententiam firmat Paulini de Joanne Baptistâ carmen.

Hieron. de [illegible]

Chrysost. in Matth. Hom. [illegible]

Origen. in Luc. Homil. [illegible]

Paulin. Carm. 5.

At postquam robur membris accessit ab aevo,
Nam mens plena Deo tardos praevenerat annos,
Ille sibi jam tum statuit deserta, docere
Quae nequeunt homines: simul effugienda ciborum,
Et potus sordida contagia noxia vitae.
Tecta igitur sancti, quamquam immaculata, parentum [illegible]
Deserit ac turbas hominum, castisque moventes
Effugit, ac solus loca tendit ad invia terrae.

Multis verò de causis Joannes paternâ domo relictâ in solitudinem concessit. Sacerdotum sui apud Judaeos honestos à paternâ disciplina [illegible], ut [illegible], quod et de se testatum reliquit: *Ipse ego a pueritiâ, cum fratre meo Matthiâ in [illegible] disciplinis egregie profeci. . . . Ita ut jam decimum quartum annum agens laudem consequerer ob literarum studium, etiam à [illegible] sententia consulerer.* Monente Deo Joannes à [illegible], [illegible] Judaeorum non utitur, non frequentat eorum scholas, partim ne puer mens ipsius à Spiritu Sancto illustrata vanis Rabbinorum traditionibus corrumperetur; partim ut Deum ipsum magistrum nactus, in ejus quasi sinu à pueris nutriretur; Angelorum commercio frueretur; sicque divinis imbutus disciplinis, pro doctore de caelo delapso à Judaeis haberetur, majore cum auctoritate provinciam suam administraturus. Praeterea eo secessu Joannis de Christo testimonium concionibusque pondus addebatur; dum nempe procul amborum commercio, non videbantur communicato inter se consilio, & ex composito [illegible] praeconio extollere. Cognatorum colloquia [illegible] incognitus Christus fuit, ut caelestis manifestatio necessaria foret ad ipsum, dum ad baptismum festinat Joannis indicandum: *Ego non noveram eum: sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixerat, Super quem videris Spiritum descendentem et manentem super eum, hic est qui baptizat Spiritu Sancto.* Denique ex hominum se frequentiâ Joannes subducit, ne quâ labes ex [illegible] impios, quasi veneno tamquam aurum [illegible] haurirent. Hoc venustè Paulinus canit:

Paulin. Carm. 5.

Ac solus loca tendit ad invia terrae,
In quem se tantum mens impolluta videret,
Liberaque à curis, solum ad praecepta vacaret.

Tali Joannes & disciplinâ, & vitâ dignum Domino se sui auctoribus praebuit, & populorum admiratione. Inter natos mulierum Joanne Baptistâ nullus major fuit, sive origine, cum nasceretur in visceribus, oppletus sit Sancto Spiritu; sive sollicitudine, quam à Deo doctore hausit; sive vitâ, quam cum suis & laboribus duxit; doctam sanè, & ab omnibus deliciis alienam. Verè Eusebius in [illegible] de Joanne Baptistâ homiliâ primâ: *Christus comparavit cum perfectis sola laudatione, non praemio. Sed adverte, quia cum dicitur inter natos mulierum solus ab hoc Virginis natus excipitur. Meritò ergo inter conservos suos nulli secundus esse creditur, cui solus Dominus antefertur. Ego tam ita fuit, cui nullum propositum in praemio, vide si in aliud sit praelatione [illegible].* Hinc de Joanne usque fame secreti oportet, quae in deserto sua praeesse hominibus ad eum usque diem, quo prodiit ad annunciandum anno Tiberii xv.

Joseph. de vita sua.

Joan. 1. 33.

Euseb. [illegible] de Joan.

ANNO U.C. 750, OLYMP. 194, PER. JUL. 4710, JUL. 42, AUGUSTI 40, HERODIS 37, & 34, *ante Dom. 4, Nabon. Daniel. 55, Zel. 6, [illegible] Sam. 17, Apoll. 2, Apoll. [illegible]*

COSS. *Calvisius Sabinus & Rufus.*

1\. MAgnum motum rebus Herodis, mors attulit Pherorae [illegible] fratris, ut vel mandato regio ab amore conjugis abstrahi potuit. Inde in suam tetrarchiam secedens, interea eò concessit, addito juramento, numquam se Hierosolymam rediturum, nisi fratris morte cognitâ: neque sacramentum violavit. Cum enim ab Herode aegroto, tamquam à morituro, [illegible] sacramenti memorem se negavit. Par pari [illegible] caetus mortis, defunctumque transtulerunt Hierosolymam publico luctu honorarunt. Ex sepulto, duo Pherorae liberti ejus carissimi Herodem conveniunt rogant, ne fraternam mortem inultam patiatur. Addunt ab Arabiâ mulierem venenum, specie philtri Pherorae datum in coenâ, quam apud uxorem ejus acceperit. Inde lethalis initium morbi. Ad comparandum venenum, Pherorae socrum cum sorore ad veneficam profectum esse. His auditis, Herodes ad iram provocatus mulierum ancillas quaestioni subjecit. Silentium omnibus, usque tandem dolore victa, Antipatri matri familiare crimen aperit, utpote quae talium incrementorum auctor fuisset omnibus. Ea confessione ad ulteriora inquirendum permotus Rex, eruitque tandem occulta Antipatri cum matribus, & conventicula, & commessationes; odium quo genitorem suum prosequerentur, quem longaevum nimis esse, saepius apud Doridem querebatur. Verùm Herodis iram praecipuè movit Samaritis quidam, nomine *Antipater*, filii sui procurator, qui in tormentis fassus est, venenum Pherorae esse ab Antipatro datum, ut absente se pater vita tolleretur: venenum ab Antiphilo ipsius amico allatum ex Aegypto, quod per Theudionem Doridis fratrem Pherorae afferendum commiserat, [illegible] apud Pherorae relictam, Rogata à Rege mulier, venenum domi esse fatetur; tum quasi ad illud afferendum progressa, [illegible] ut cadens in pedes lethalis casus non fuisset, Rex vero praedicanti veniam pollicetur, si vera omnia narraret. Illa fatetur, ab Antipatro venenum patris in perniciem fuisse comparatum. Verùm posteaquam Pheroras aeger, fraternâ visitatione multa amoris signa recepit, ob benevolentiam mutatam, noluisse patrare germanum, majorem paene contaminare; idcircò ergo, ut inspiciente se venenum comburerent. Prolatum verò sine morâ, parte veri sui mandatum in flammam misisse, parte exiguâ sibi servatâ, ut si durius tractaretur, posset ut necessitati occurrere. Haec locuta, venenum cum pyxide profert. Pyxidem agnoscunt, & fatetur, & mater Antiphili. Interim ex urbe venerat Bathyllus libertus Antipatri, [illegible] afferre se venenum, quod Doridi & Pherorae daret, ut si priùs minùs virium haberet, posteriore Regem aggrederentur. Simul afferuntur Româ literae, Antipatro impellente scriptae, quibus Philippus & Archelaus accusabantur,

Pherorae mors [illegible]

[illegible]

V. [illegible] Sibyllæ [illegible] etymon: [illegible] Sibylla [illegible]

[illegible]

VI. De Sibyllarum [illegible] Varro, Lactantio, [illegible] Sibyllas [illegible] Primam [illegible] de Persis [illegible] Chrysippus [illegible] Quartam Cimmeriam in Italiâ [illegible] Quintam Erythræam [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] , & [illegible] sunt [illegible]. [illegible] Paulus [illegible] in Delphicum [illegible] , ut in templum esse [illegible] , & Evangelium [illegible]. [illegible] , quibus in [illegible] Sibyllarum [illegible] in mysteriis [illegible] , ut [illegible] in [illegible] fidei [illegible]. [illegible] Ecclesiae [illegible] , ab Apostolis [illegible]. [illegible] Apostoli Sibyllarum meminere , [illegible] est [illegible] , [illegible] Spiritu sancto [illegible] non [illegible] , [illegible] mysteria Christianorum [illegible] , quae ad Evangelium illustrandum [illegible]. [illegible] à Dei [illegible] , ut [illegible] , quae [illegible] , [illegible]. Veteranum [illegible] in Scriptura [illegible] , ut [illegible] ; [illegible] , [illegible] , [illegible] Prophetarum , [illegible] Scripturarum Dei [illegible].

VIII. Secundum in libros Sibyllinos argumentum [illegible] , qui Romanorum [illegible]. [illegible] Dionysius : [illegible] Sibyllinorum [illegible] libros [illegible]. Sed [illegible] Tarquinio libros [illegible] pretio , quantum [illegible] , [illegible] , & [illegible]. [illegible] post [illegible] , [illegible] Tarquinius [illegible] , [illegible] , [illegible] quod esse [illegible]. Illi verò , [illegible] , jussit eam [illegible] , & [illegible]. Illa autem mulier cum libros [illegible] , [illegible] , [illegible] ad Tarquinium Superbum tres libros [illegible] , ex quibus duo [illegible] [illegible] libri [illegible] Sibyllini , [illegible] ad Cornelium usque Sullam Pontifices [illegible]. Quae ex his non [illegible] ? An [illegible] mysteriorum manifestationem [illegible] Deus [illegible] , qui [illegible] ? Vel Sibylla [illegible] , vel ignoravit. [illegible] , quomodo [illegible] , ut [illegible] , in [illegible] , [illegible] , & [illegible] , & sacrilegos ? Si ignoravit , quomodo à Spiritu sancto [illegible] , [illegible].

IX. Tertium in libros Sibyllinos ex [illegible] argumentum [illegible]. Ex libris duo [illegible] à Sibylla , [illegible] Capitolio Syllanis temporibus. Id quoque in [illegible] : [illegible] Capitolio [illegible] est. Sibyllini libri [illegible] Dionysius [illegible] est : Post CLXX. Olympiadem , Templo incenso , sive per [illegible] , sive fortuitò , libri quoque Sibyllini , [illegible] Dei [illegible] , [illegible]. [illegible] verò quae nunc [illegible] ex variis locis sunt [illegible] : alia ex Italiae urbibus [illegible] , alia ex [illegible] , [illegible] , quae [illegible] exemplar [illegible] : alia ex [illegible] , & à privatis [illegible] , in quibus [illegible] , & [illegible] Sibyllinis [illegible] , quae [illegible] , quae [illegible]. [illegible] , quidquid [illegible] , [illegible] vulgò [illegible] , [illegible] , & [illegible] Sibyllinis , [illegible]. [illegible] in his [illegible] argumentum , cum [illegible] est [illegible]. Neque [illegible] Propertium , Cumanae Sibyllae [illegible] Capitolio [illegible] debere [illegible]. [illegible] verò [illegible] : Constat enim , [illegible] , [illegible] , verò [illegible] Duumviro , [illegible]. [illegible] Verum quod [illegible] , scilicet ab Attilio Duumviro , Cumanae Sibyllae carmina [illegible] esse , [illegible] , cum [illegible] Valerio Maximus : Tarquinius autem Rex , M. Tullium Duumvirum , quod librum [illegible] , [illegible] , Petronio Sabino [illegible] , [illegible] in [illegible] jussit. [illegible] , [illegible]. Deinde quis credat , [illegible] , [illegible] fuisse , cùm Attilium ob [illegible] supplicio affectum sit ? [illegible] libri Sibyllini [illegible] ? Concedamus , quod tamen concedi non debet , exemplar [illegible] , [illegible] , [illegible] Syllae tempore [illegible] , [illegible] , ad colligenda Sibyllarum carmina , si [illegible] exemplar , [illegible] tempore [illegible] , Capitolii superfuisset incendio ? [illegible] , [illegible] : Atqui post [illegible] Capitolium , [illegible] , [illegible] , per [illegible] , [illegible] , [illegible]. [illegible] est [illegible]. [illegible] , de Cumanae Sibyllae versibus , haec scripta [illegible] : [illegible] Sibyllarum carmina , & [illegible] , & [illegible] , [illegible] Cumanae , [illegible] à Romanis [illegible] , [illegible] , [illegible]. Tanto minori [illegible] fidem esse [illegible]. Verùm [illegible] Lactantius , Cumanae [illegible] , [illegible] Romanis fuisse ? [illegible] , [illegible] ex Ecloga id [illegible] colligit. Ipsius [illegible] , [illegible] , [illegible] ; [illegible] in Phoenicia : [illegible] verò quae post [illegible] , [illegible] , [illegible] , [illegible] scripsit. [illegible] , quem [illegible] , [illegible]. [illegible] Apollinis [illegible] , [illegible] Sibylla [illegible] esse [illegible].

tantur. Quòd si Cumanæ Sibyllæ carmina, ut vel Cumis reperiebantur, quis facilè sibi in animum induxit, eas [illegible] alias in urbibus esse reconditas? Denique Tacitus [illegible] in dubio ponit, *una seu plures Sibyllæ fuerunt.* Explorandum autem habuisset plures fuisse, si dum Sibyllarum carmina, & [illegible] & haberentur, sola Cumana [illegible] à Romanis. Confitetur Baronius, nunc ex Sibyllinorum librorum fortunâ sumpturus argumentum. Cùm post combustionem utriusque locorum Sibyllarum monumenta, Augustus delecta habere tot carmina receperit, incredibile prorsus videtur illis pepercisse, quæ Romanam prorsus religionem evertebant, & pro [illegible] imperatore habebantur [illegible], Lactantii verba sunt, quæ Legati Romani attulerunt de uno Deo, hæc sunt ipsissima:

Unus Deus est, & solus, maximus, ingenitus.

Hoccine Sibyllinum in residuum reliquisset Augustus, cùm Romanorum cultui omnium multitudini [illegible]; quam nil magis in Christianis contemnerent, quàm quòd in numerum religionum [illegible], unde omnem [illegible] pœnam & publicè est ipsis impositum. Hinc à [illegible] Paternæ religioni respexisse, dic, tolle impios.

X. Novum in libros Sibyllinos argumentum suppeditat adhibita in servandis eis cura atque diligentia, ne divulgarentur: *Post Reges exactos cum Respublica oraculorum patrocinium suscepisset, nobilissimis viris eorum custodiam committebat. Hi verò per totum vitæ tempus hoc munere fungebantur, à militiâ, & reliquis urbanis muneribus liberi, atque hæc publicè illis committit, sine quibus non poterant quæpiam oracula inspicere. Et ut rem paucis expediam, Romani nullam rem sacram, aut sacrorum, atque diligenter atque oracula Sibyllina custodiebant.* In arcâ lapideâ, in Templo Jovis Capitolini, sub terrâ recondita erant; nec nisi ex Senatus decreto consulebantur. Hinc pro vindictâ poterant violatos, & mysteriorum Sibyllinorum manifestatos capitis, Atiliumque Duumvirum culeo insutum & in mare projectum, quòd ea describenda Petronio permisisset. Perpaucis sanè concessum Ciceroni non dedit privilegium, ut ea legeret. *Hoc, inquit, si est in libris Sibyllinis, in quem hominem, & in quod tempus?* Certissimum indicium, in hæc carmina Ciceronem nunquam despexisse oculos. De Augusto Suetonius: *Solos retinuit Sibyllinos, hos quoque delectu habito, condiditque duobus forulis auratis, sub Palatini Apollinis basi.* Quin etiam legibus vetitum erat, ne privati Sibyllinos libros retinerent, ut ex Tiberii ad Caninium Gallum epistolâ liquidò constat: *Increpuisse Augustum, quòd multa [illegible] ad Prætorem Urbanum deferrentur, neque habere privatim liceret.* Quòd si tantâ cum cautione libri Sibyllini habebantur, in Christianorum igitur manus non pervenêre, ut ex ipsis illa depromerent, quæ [illegible]. [illegible] Lactantius [illegible] inspicienda. Occultabantur quæ post exustum sociali bello Capitolium carmina Sibyllarum diligenter quæsita fuerant. Non sola verò Cumana investigabantur, quæ reperta fuerant [illegible], ponitur in dubio. Ex Cumanæ Sibyllæ monumentis una tollebat Cumis inventa. Quin etiam [illegible] tum M. Jurdane, à nonnullis Sibyllæ non Erythreæ [illegible]: *Hæc autem Sibylla, sive Erythræa [illegible] quidam magis credunt, Cumana.* Quæ [illegible], ex Lactantio patent [illegible]. Denique de Sempronio Ephoro, quibus in [illegible] est qui ipsius distinctionem usurpârit.

XI. Gravissima in libros Sibyllinos [illegible], quæ ex ipsorum [illegible] fecunda sanè sunt superstitionum & Idololatriæ officina. Testis Cicero in Verrem: *P. Mucio & L. Calpurnio Coss. aditum est ad libros Sibyllinos, ex quibus inventum est, Cererem antiquissimam placari oportere.* Anno Domini LXV. quo urbs per violentum ignem gravis cladis accidit, petita sunt à Diis piacula, aditique Sibyllæ libri, ex quibus supplicatum Vulcano, Cereri, & Proserpinæ, ac propitiata Juno per matronas, primùm in Capitolio apud proximum mare. Eo tempore, quo Marcomanni cuncta vastabant, libri Sibyllini [illegible] inspecti sunt, inventumque, ut in omnis locis sacrificia fierent, quæ Barbari tenuere non possent. Senatusconsultum ob [illegible] Vopiscus vindicavit: *Recitavit primus sententiam Ulpius Syllanus, atque ita locutus est.... Memorabo P. C. me in hoc ordine sæpè dixisse, jam tum [illegible], consulenda Sibyllæ decreta, omnium Apollinis [illegible] præceptis.* His accedat Aureliani Imperatoris ad Senatum Epistola: *Miror vos Patres sanc, tamdiù de aperiendis Sibyllinis dubitasse libris, perinde quasi in Christianorum Ecclesiâ, non in Templo Deorum omnium tractaretis. Agite igitur, & [illegible] principum, necessitati publicæ laborantis. Inspiciantur libri, quæ facienda fuerint celebrentur. Quemlibet sumptum, cujuslibet gentis captivos, quælibet animalia regia non abnuo, sed libens offero, neque enim indecorum est Diis juvantibus vincere.* Aureliani hanc Epistolam Baronius [illegible] movet. Contendit illustrissimus Perpinianus, cùm frequenter fuisse Christianos in legendis libris Sibyllinis, ut penè [illegible] ab eorum lectione abstinere [illegible] oportuerit, ut scilicet ad convincendos Gentiles, ex hisce fontibus [illegible], vim sibi compararent. Probandæ hanc assertioni, & Justini Martyris, & Aurelianum Imperatorem, quem [illegible] Valerianum vocat, testimonium movet. Verùm nullâ [illegible] lege, libros [illegible]. [illegible] Erhoeus [illegible], Quindecim viros excepere, ab Sibyllinorum lectione arcebantur. Hinc Tacitus: *Igitur tunc quoque retinui Quindecimvirum, à liber subjicitur.* Quem ne vel privatim habere [illegible]. [illegible] Justinus [illegible] esse, testis ipse Justinus, mentis suæ optimus interpres: *Operâ autem & instinctu malorum Dæmonum, mortis supplicium, adversùs lectores Hydaspis, aut Sibyllæ, aut Prophetarum libros constitutum est, ut per terrorem, homines absterreantur ab iis, quominùs scripta ea legantur, [illegible] retineantur.* Atqui Christianæ lectio Prophetarum [illegible] superstitionum vinculis [illegible] erant. De Christianis ergo Justinus ne vel levissimè cogitabat. Nec felicior Baronius fuit in obse-

[illegible] Aureliani sententiâ. Hoc sibi vult Imperator, Patres inspiciendorum fatidicorum librorum negligentes esse, ac si Christianorum ecclesiam, quibus Deorum sacrificia odio erant, [illegible]. Vel Christianorum nomine, profanos impiosque significavit, cum quibus sacra religionis non erant communicanda. Hinc Senatus, quasi non in Templo Deorum, sed in nefariorum coetu versarentur, de aperiendis libris Sibyllinis dubitavit, ne religionis majestas violaretur. Ex Aureliani mente est, non quem ei affingit Baronius, ut [illegible] Christianis solent Sibyllinos legere. Nunc ex Cicerone, Tacito, Ulpio Syllano, Aureliano, quibus Livius addi potest libro v. quorum librorum Sibyllinorum mentio fuerit, comperitur habemus, profanos scilicet, sceleste, & ad unum nomen [illegible]. Jam verò totus [illegible] Dominum, [illegible] Christi [illegible]. Hoc enim [illegible]. Verbi gratia [illegible] M. Octavius, L. [illegible] Romanis [illegible] Lactantium leguntur:

Unus, qui solus regnat Deus, atque supremus,
Nunc colere, hunc [illegible], qui solus regnat [illegible].

Scilicet nec ad unum Dei [illegible] libri Sibyllini invenientur, qui Cereri, Vulcano, Proserpinæ, ac ejusmodi falsis Deastris [illegible].

XII. [illegible] objicit N. Alexander, quod solum objici potest: *Monumenta, quæ a Patribus [illegible] laudata sunt adversus Ethnicos, & [illegible] suppositione [illegible] Christianorum.* Atque libri Sibyllini monumentum sunt ejusmodi. [illegible] propositionem esse veram [illegible]. [illegible] Romanorum superstitionem, neque [illegible] publice à Senatu consecratam. Neque Patrum [illegible]. Deinde præcisè negamus, Sibyllinam in monumentis Patrum firmissimum præsidium Religionis Christianæ constitisse. Non illud sibi quæsiverunt Apostoli ad confirmandum Evangelium, qui nemini prorsus [illegible] habuerunt, ut Christianæ mysteria fidei adjungerentur. Refellit & Augustinus Alexandrique argumentum: *Sed quæcumque aliarum Prophetia, Deo (loquendum videtur de Deo) per Christum Jesum gratiâ proferuntur, possunt putari à Christianis confecta, ideò nihil est firmius ad convincendos quoslibet alienos, si de hac re contenderint, nostrosque fulciendos, si rectè sapuerint, quam ut divina prædicta de Christo proferantur, quæ in Judæorum scripta sunt codicibus.* Audiant Sibyllistæ [illegible] lorum è verbibus depromptæ, posse putari à Christianis conficta, & nil ad convincendos Ethnicos firmius esse, quàm Veteris Testamenti [illegible].

XIII. Expendamus nunc loca Sibyllarum insigniora, in quibus existimant Christianæ Religionis mysteria intexta fuisse. In Maronis carminibus exultant Sibyllistæ:

Ultima Cumæi venit jam carminis ætas.
Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo.
Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna.

Quid hoc apertius? exclamant Constantinus Magnus: *Quænam est Virgo illa, quæ redit? Nonne illa, quæ plena & gravida fuit Spiritu Sancto.* Virgiliana hæc carmina nullam cum Christianorum mysteriis cognationem habere videntur, ut ex Evangelicis viri eruditissimi illos fateantur, qui cum Maronis Eclogam de Christo Servatore negant intelligendam esse. Itaque non ingratum forsan erit, si in explicatione sequentem hujus [illegible]. Ecloga quarta [illegible] Augusti IV. condita est, Domitio Calvino & Asinio Pollione Coss. ante natale Christi circiter XXXV. Ex quo omnibus videtur, carmina hæc à Christianis subdita non fuisse, qui nondum extiterant. Ex igitur ex fatidicis Sibyllarum libris deprompta sunt. Christi verò & nomen [illegible] & gloriam eorum fluxit depingunt:

Jam nova progenies cœlo demittitur alto.

Antequam Eclogæ Virgilianæ [illegible] tionem, [illegible], in Sibyllinis carmina Virgilium non composuisse auctor, cùm de Quindecimviris unus non fuerit, quibus solis Sibyllinos evolvere libros licuit. Præterea Cumana carmina disputatur extitisse, solis Quindecimviris inspicienda, monent nos Lactantius l. 1. c. 6. Quidquid ergo de Sibyllâ Cumanâ habet Virgilius, ex famâ hauserit [illegible]. [illegible] Sibyllina, [illegible] Senatu, [illegible] *Ægypti auxilio aliquando indigeret venerit, amicitiam ei ne denegaverint, sic forent futurum, labores & pericula habebitis. Atque idipsum evulgatum in populum vulgatum est,* Cicerone quidem. *Nisi enim [illegible] Sibyllinum ullum carmen populo enuntiare, nisi Senatus id decrevisset. Nam ut primum oraculi sententia vulgo [illegible], [illegible] superverterent, Pontifices ad plebem produxit, ut [illegible].* Est verò credita difficillimum, [illegible] Romanis [illegible] [illegible] ex [illegible] expectarent. Ex vulgatum [illegible] credebat. Præterea, concesso versus Maronianos Sibyllinis carminibus contineri, non tamen consequens est, Sibyllas fuisse afflatas à Spiritu Sancto. Ex Sempronià vaticinia hæc deduci possunt, sive à Judæo aliquo, sive ab Ethnico, Sibyllinis carminibus apposita. Neque vana conjectura hæc est. Narrat enim Dionysius Halicarnassus, quædam *supposititia, & carminibus Sibyllinis inserta reperiuntur, quæ deprehenduntur ex iis quæ Acrostichides nuncupantur.* Et Sibyllinorum delectum ab Augusto habitum esse, monet nos Suetonius. Quia enim anno Dom. XIX. Sibyllinis Tiberius carmina emendavit, teste Dione: *Libros qui vaticinantur aliquid continentes, inspexit, & ex iis alios ut nullius momenti reprobavit, alios ut probatorum numerum recepit.* Quæ [illegible] custodia post sociale bellum Capitolio, Legati [illegible].

XIV. Atque hæc ex abundanti dicimus, concesso fatidicis libris versus eos includi, qui exhibentur Maronis in Eclogâ. Verùm enimverò ea sibi infinita magna nostro fundamenta, Maronis [illegible]

[illegible], quæ novam prolem cœlo demissam pollicentur, non unius Iudicæ quidem, sed Poëtæ esse, qui illorum anni, quem à Sibyllâ Cumæâ audierat esse præsignificatum, Eclogam suam accommodaverit. Hunc vero ut eum deriveret ex Stoicorum opinione, ut Pollionis [illegible] [illegible]:

Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo.

Quod vero sit magnus ille sæclorum ordo, ex Balbo Stoico facilimè sciri potest: *Quarum ex disparibus motionibus, magnum annum Mathematici nominaverunt, qui tum efficitur, cum Solis & Lunæ & quinque errantium ad eandem inter se comparationem confectis omnium spatiis est facta conversio. Quæ quam longa sit, magna quæstio est.* [illegible] ad eandem, notam revertebatur post annos MCCCCLXI, quibus Julianos MCCCCLX. conficientur, teste Censorino: *Ad Ægyptiorum magnum annum Luna non pertinet, quem Græce* Κυνικὸν, *Latine Canicularem vocamus, propterea quod initium ejus sumitur cum primo die ejus mensis, quem vocant Ægyptii, Thot, Caniculæ sidus exoritur. Nam eorum annus civilis solos habet dies CCCLXV sine ullo intercalari. Itaque quadriennium apud eos uno die circiter minus est, quam naturale quadriennium, eoque fit, ut anno MCCCCLXI ad idem revolvatur principium.* Eo tamen [illegible] à Marone non intelligitur, [illegible] [illegible]. Heracliti ergo sententiam Poëta sequitur: Quippè *Heraclitus, magnum annum definiebat annorum solarium* [illegible]. *Diogenes CCCLXV annis tantum quantum est Heracliti: alii VII CIↃ CCCLXXVII.*

Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna.

Hæc carmina [illegible] Constantinus, ut [illegible] [illegible]:

[illegible]

Venit rursum Virgo, ducens amabilem Regem.

Quæ Virgilianis in carmine non leguntur, sed Christus in Saturnio regno deprehendi non poterat. Quænam porrò Virgilio illa Virgo sit, quæ jam redibat, docet Ovidius:

Et Virgo cæde madentes
Ultima Cœlestûm terras Astræa reliquit.

Hæc est illa Virgo, non ut opinabatur Constantinus, Beata Maria, quæ in terram, quam nondum reliquerat, redire haud poterat. Saturnia verò regna, aureum illam ætatem significant, à Poëtis cantatam, cujus reditum Cumæa Sibylla apud Virgilium pollicetur.

Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo,
Sponte suâ, sine Lege fidem rectumque colebat.

Quam similibus & coloribus eandem Poëta pingit:

Ante Jovem nulli subigebant arva coloni:
Nec signare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat: in medium quærebant, ipsaque tellus
Omnia liberius, nullo poscente, ferebat.

Addit Virgilius in Eclogâ:

Jam nova progenies cœlo demittitur alto.

In quo carmine complures Christum cœlo delapsum [illegible], [illegible] tamen [illegible] [illegible]; neque enim in Veteri Testamento [illegible] ut [illegible] [illegible] Redemptoris [illegible] & de [illegible] Pollionis filio Virgilium hunc lusisse, [illegible] explorantque est. Stoicorum igitur opinionem Poëta persequitur, ut ex Balbo didicimus: *Intelligi debet, eandem illam igneam* [illegible], *ut cum ipsum esse naturâ, ut in se ipse procreandi vis, & causa generandi, à quo & animantia omnia, & ea quorum stirpes terrâ continentur, & nasci necesse sit, & augeri.* De [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]:

Esse apibus partem divinæ mentis, & haustus
Æthereos dixere: Deum namque ire per omnes
Terrasque, tractusque maris, cœlumque profundum.
Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum,
Quemque sibi tenues nascentem arcessere vitas.
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

Nova igitur illa progenies [illegible] ad [illegible] est [illegible], quam post [illegible] [illegible] Astrorum [illegible], [illegible] de [illegible], quæ ex Stoicorum disciplinâ, sive Pollionis [illegible] erat. [illegible] [illegible] [illegible] ipse Virgilius, qui de animalibus canit:

Igneus est ollis vigor & cœlestis origo
Seminibus.

Ex eâdem Stoicorum Philosophiâ, ut apparet, hoc [illegible] [illegible] de Pollione [illegible] carmen:

Ille Deûm vitam accipiet, Divisque videbit
Permixtos Heroas, & ipse videbitur illis.

Etenim Stoici, teste Lactantio, quosdam [illegible] esse Dæmones [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], heroas quoque, *solutas corporibus sapientum animas.* Sed & viros illustres, Ethnici Deorum in numerum referebant. De Æneâ Ovidius:

Ambrosiâ, dulci cum nectare mixtâ,
Contigit os, fecitque Deum; quem turba Quirini
Nuncupat Indigetem, Templisque arisque recepit.

Et apud Ciceronem Balbus: *Suscepit autem vita hominum consuetudoque communis, ut beneficiis excellentes viros, in cœlum famâ & voluntate tollerent. Hinc Hercules, hinc Castor & Pollux, hinc Æsculapius, hinc Liber &c.* In hoc igitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut Pollionem [illegible] blandiretur, filio ætatem [illegible] auream, [illegible] [illegible] apotheosi. Quæ poeticâ licentiâ, à Sibyllâ Cumæâ singit esse [illegible]. Quemadmodum Silenus, [illegible] à pueris [illegible] [illegible] fingit:

Quo vincula nectitis? inquit,
Solvite me pueri, satis est potuisse videri.

Aut quomodo Horatius canit:

Bacchum [illegible] docentem, credite posteri.

Quid hoc ad Christi nativitatem, velut à Sibyllis prædictam?

XV. Et alio loco Sibyllistæ opinioni fuit præsidium comparare, quem Constantinus Magnus obiecit est: *Divino planè Spiritu instinctam Sibyllam Erythræam, [illegible] quæ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quod genus Acrostichis vocatur, Historiam adventus Jesu Christi apertissime declarasse. Est autem Acrostichis syllabatis, Jesus Christus, Dei Filius Servator, Crux.* Leguntur versus apud Eusebium. [illegible] tamen [illegible], [illegible] hanc prædictionem solent derogasse. Cujus [illegible], veritatem ut persuaderet, hoc addit: *Quippè* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *Latinum sermonem* [illegible] [illegible] *esse, ut* [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

Marginal notes: Cicer. de Nat. Deor. l. 2. n. 51. — Censor. de die natali c. 18. — Plut. de Plac. Philos. l. 2. c. 32. — Metam. l. 1. fab. 4. — Metam. l. 1. fab. 3. — Georg. l. 1. 125. — Cicer. de Nat. Deor. l. 2. n. 28. — Plut. de Plac. Phil. l. 1. c. 7. — Georg. l. 4. 219. — Lact. l. 2. c. 15. — Metam. l. 14. fab. 13. — Cicer. de Nat. Deor. l. 2. n. 62. — Eclog. 6. — Constantin. in Oratione ad Sanctos. — Orat. Const. c. 18. — Orat. Const. c. 19.

Anno ante Dom. 4.

[illegible], cum Domini ante nativitatem, Cicero necatus fuerit. At quæ Constantinus de Cicerone prædicat, adeo vera sunt, quibus veram Sibyllam Erythræam, hanc Acrostichidem conscripsisse: hoc est, nec aliud carmen Cicero interpretatus est, nec sua sanè operibus inseruit. Sic habet Cicero: *Sibyllæ versus observamus, quos illa furens fudisse dicitur; quorum interpres nuper, falsâ quadam hominum famâ dicturus in Senatu, putabatur, eum, quem revera Regem habebamus, appellandum quoque esse Regem, si salvi esse vellemus. Hoc si est in libris, in quem hominem, & in quod tempus est.* Quæ nisi oculos caperet, non deprehen[illegible] Ciceronem [illegible] versionem non vertisse esse: *Hoc si est in libris*, inquit, quæ ignorantis verba sunt. Insuper negat Acrostichidem à furente Sibyllâ condi potuisse: *Non esse autem illud carmen furentis, cùm ipsum poema declarat, est enim magis artis, & diligentiæ, quam incitationis & motus, tum verò ea quæ ἀκροστιχὶς dicitur, cum deinceps ex primis versus literis aliquid connectitur, ut in quibusdam Ennianis, quæ Ennius fecit. Id certè magis est attenti animi, quam furentis.* Poteratne ergo à Cicerone negari, nullam à Sibylla Acrostichidem esse conditam? Acta enim à Spiritu externo, non adhibere diligentiam non potuit, quæ scribendæ Acrostichidum est necessaria. Sed & Terentius Varro, ex Acrostichide hæc, quæ in Sibyllinis carminibus reperiebantur, colligit ea demum, falsa addita esse: *Carminibus Sibyllinis, interserta reperiuntur; quæ deprehenduntur ex iis, quæ Acrostichides nuncupantur.* Itaque nescimus ubi Constantinus legerit, quam laudat Acrostichidem, à Cicerone ex Græco in Latinum esse translatam, cum nullas Acrostichides Sibyllis adscribi voluerit, optimâ ratione ductus: *Non scriptoris est non furentis, adhibentes diligentiam, non mentem.* Illud etiam prorsus fit incredibile, Ciceronem omnium adversariis vertendo Acrostichidem, in quâ Crux cum Jesu Dei conjungebatur. Scilicet, erat quæ odio Ethnicis erat, videbatur Ciceroni, cum nihil & pulchro filii Dei titulo aptè conjungi. Imò indubitum potest [illegible]. Præterea etiam non vertit Acrostichidem Cicero, ut prorsus à Constantino illâ adscripta. Ad Cæsarem quippe, qui titulum Regis ambiebat, non ad Servatorem pertinebat. Non nobis credatur, sed Suetonio: *Proximo autem Senatu L. Cottam Quindecimvirum sententiam dicturum, ut quoniam Libris fatalibus contineretur Parthos nisi à Rege non posse vinci, Cæsar Rex appellaretur.* [illegible] fatidici, ut habent, aut negabant, ex Quindecimvirorum arbitrio, quos nemo falsi convincere poterat, quia soli ipsorum posset perscrutari. Constantinianam Acrostichidem quod spectat, ut sunt docti Christianorum, non Sibyllarum, opus est. At primùm omnium culpa [illegible] [illegible], tandem Augustino exhibeamus: *Erythræa Sibylla, quædam de Christo manifesta conscripsit, quæ etiam nos in Latinâ linguâ, versibus malè Latinis, & non stantibus legimus, per nescio cujus interpretis imperitiam, sicut post cognovimus. Nam vir clarissimus Flaccianus, qui etiam Proconsul fuit, homo facillimæ facundiæ, multæque doctrinæ, cum de Christo colloqueremur, Græcum nobis Codicem protulit, carmina esse dicens Sibyllæ Erythrææ, ubi ostendit quodam loco in capitibus versuum ordinem literarum ita se habentem, ut hæc in eo verba legerentur [illegible] Jesus Christus Dei Filius Salvator.*

Hæc [illegible] Constantinianâ dissentire, quod verò unquam esse ostendit. Porrò id carmen, quod à Constantino, Flacciano, aliisque, Erythrææ Sibyllæ vindicabatur, à nonnullis Cumææ tribuebatur, teste eodem Augustino: *Hæc autem Sibylla, sive Erythræa, sive, ut quidam magis credunt, Cumæa, ita nihil habet in toto carmine suo, cujus exigua ista particula est, quod ad Deorum falsorum sive factorum cultum pertineat, quin immo ita etiam contra eos, & contra cultores eorum loquitur, ut in eorum numero deputanda videatur, qui pertinent ad civitatem Dei.* Quod si Acrostichidem Cumææ sit vaticinationum, hoc argumentum [illegible], cum Cumæis carminibus [illegible] Latinum, solis Quindecimviris [illegible] Pontifices [illegible] in notitiam venire non potuerint. Id etiam monet nos Augustinum, Sibyllinum carmen, sive Erythrææ, sive Cumææ vatis esse dicatur, esse catholicum, idem poema, rem ob eorum temporum de idololatria silentium fuisse, ut Sanctorum [illegible] [illegible] suo se indicio prodat, etiam consuetudinem hominum [illegible], [illegible] superstitionum, utpote quæ mactanda victimis sacrificia præciperent. Insuper Constantinianam Acrostichidem [illegible] esse, ex eo commonstratur, quòd inter nobiliora prophetarum carmina, quæ [illegible], nullum tam apparet, quod sit Acrostichidem apprehendum. Sunt Psalmi quidem nonnulli, eâ industriâ conditi, ut primus, à primâ Alphabeti literâ, versus incipiat, secundus à secundâ usque ad ultimam Hebræorum literam, sed in eâ methodo, nihil est Acrostichidis, cùm ex conjunctis primis horum versuum literis, nullus sensus [illegible] [illegible] Constantinianum, de Christo tam manifesta continet, ut vel ex solo nomine, talis arguatur: cùm in totâ Scripturâ nullum sit de Servatore vaticinium, tam clarum tamque perspicuum ac illud est, quod fertur esse Sibyllæ. Hoc verò omnem usque absurditatem superare videtur, quòd Deus Sibyllis clarius, quàm Sanctis suis Prophetis manifestârit. Denique si quæ Sibyllarum nomine Patres Ethnicis objiciebant, ex ipsorum libris petebantur, quid causæ fuit, cur imperante Constantino [illegible], sibi illi nomina non ex solo [illegible] exponerentur, ut & Christianorum mysteria, falsi crimine laborarent, & potentissimum ad stabiliendam Christi religionem, argumentum afferretur. Hoc non factum est, quia carmina Sibyllina, tanta sanè mysteria non docebant.

Cicer. l. 2. de Divin.

Sueton. Cæs. c. 79.

Aug. de Civit. l. 18. c. 23.

XVI. Quo tempore ex tenebris prodire converserint Judæi à Patribus versus Sibyllinos dictu est difficil tamen. Ætate Josephi jam oracula Sibyllina ferebantur, quorum in sua Archæologia meminit: *Cùm omnes homines uno eloquio uterentur, turrim ædificârunt excelsissimam. . . Dii verò procellis immissis, turrim subverterunt.* [illegible], quòd verba hæc, Josepho addita sunt, quemadmodum & alia ipsi attributa. Non ita est profectò, quòd ullum Josephi exhiberent exemplar, in quo adductum locum desideremus. Neque à Judæorum indole per fraudes abhorrebant, quæ [illegible], [illegible], atque doctorum. Beatus Pauli ad Thessalon-

Anno aerae Dion. 4.

a Sibyll. 8.

[illegible] monita: *[illegible] neque per Spiritum, neque per [illegible], neque per Epistolam, tanquam per nos [illegible].* Quòd si Josephus ea sciverit Sibyllina, quae apud illum leguntur, à Christianis utique [illegible] [illegible]. [illegible] igitur [illegible] est, quòd [illegible] [illegible] sit Josephum usum de carmine Sibyllino:

[illegible]

Quae mortalibus [illegible] est qui turrim aedificarunt.

Quomodo haec à [illegible] Josepho discrepant? Insuper verba Josephi non Deo unius, sed complurium Deorum mentionem faciunt: *Οἱ δὲ θεοὶ [illegible] Dii autem ventis [illegible] turrim subverterunt.* Hoccine Christianus [illegible], cùm [illegible] à Paganis [illegible], unum Deum ubique praedicent, [illegible] ea conditio [illegible], ut Christianae Religionis fidem [illegible]. Est igitur vero simillimum, Judaeum [illegible] Sibyllae [illegible] [illegible] [illegible] Christus [illegible]. In scriptis quidem Sibyllinis, quae post [illegible] Syllani temporibus Capitolium, à Legatis Senatus Rom. ex diversis [illegible] regionibus in urbem allata sunt, constat [illegible] fuisse [illegible], in quibus versus Acrostichides, ut à Varrone, atque Dionysio Halicarnasseo [illegible]. [illegible] Quaestionum & Resp. ad Orthodoxos apud Justinum, [illegible], Clemens Romanus qui ante Aeram Dionysianam annum LXX. Epistolam conscripsit [illegible], de Sibyllis [illegible] agit: *[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] est, [illegible] per [illegible] [illegible] Prophetarum & Apostolorum scripta, atque [illegible] Sibyllae [illegible] [illegible] [illegible] ad Corinthios Epistolâ.* Carmina quae nunc octo libris comprehenduntur Sibyllarum nomine [illegible], non esse [illegible] [illegible] antiquitatis [illegible]. Aevo Justini, Athenagorae, Theophili, [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible] Ethnicis, [illegible] [illegible] [illegible]. Quòd si jàm [illegible] celebres illa Acrostichis, quam Constantinus Magnus [illegible], Justinus quidem, Athenagoras, Theophilus, Clemens Alex. de [illegible] [illegible] [illegible] silentium non egissent. In eo [illegible] neque Constantinus [illegible]. Qui Montano ea carmina ascripsere, [illegible] debuissent, [illegible] illorum eo [illegible] [illegible] esse, utpote à Justino Martyre laudatorum, in Apologia, [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] Adriano, Sibyllarum [illegible] [illegible]. Montanus verò [illegible] [illegible] Dom. [illegible] Prophetias [illegible] sunt [illegible], aliquot [illegible] post [illegible] Justini Apologiam. Neque [illegible] [illegible], Montanum, qui Prophetae [illegible] [illegible], ea carmina [illegible] [illegible] ad eum [illegible]. Qui Montani meminêre, tradunt, illum *[illegible] quaedam [illegible] ac [illegible] [illegible] [illegible], & nova quaedam atque [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] futura.* Ejusmodi autem [illegible] nulla in octo Libris Sibyllinis verò deprehenditur. Quis fuerit horum auctor carminum [illegible] [illegible] [illegible]. Hoc certè certòque [illegible], Joannis Apocalypsi posteriorem esse, ex quâ [illegible] [illegible] de [illegible] Christianorum regno [illegible], quam ubique [illegible] [illegible]. Consule Lactantium libro VII. c. 24.

Anno aerae Dion. 3.

ANNO U. C. 751. PER. JUL. 4711. JUL. 43. AUGUSTI 41. ARCHELAI 1. ante Dion. 3. Sol. 7. F. Lunae 18. Epact. 13. Epact. Sol. 2.

COSS. Cn. Cornelius Lentulus & Marcus Valerius Messalinus

I. DOmesticis Herodis cladibus, nova calamitas, ex lethali morbo accessit, qua [illegible] in desperationem venit, cùm saporem [illegible], aegritudinibusque confectum corpus [illegible]. Hinc [illegible] in modum efferatus est, quòd Judaeos calamitatibus laetari suis [illegible]. Quam [illegible] opinionem, [illegible] [illegible]. Judas Sariphaei, & Matthias [illegible] [illegible] [illegible] legis interpretes, postquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut auream magni ponderis aquilam, quam in majore Templi portâ Herodes collocaverat, [illegible] [illegible] Mosaicâ imagines ejusmodi prohiberi. Dum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] rumor de Rege obito. Qui tantò magis [illegible], clarâ luce, detractam securibus aquilam conciderunt, inspectante, qui in Templo versabatur, populo. Hoc ubi renuntiatum [illegible], occurrit eò cum [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible]. Venerunt quadraginta circiter juvenes [illegible], quos omnes comprehensos ad Regem perduxit. Qui tunc [illegible], [illegible] Hierichuntem [illegible]. Convocatos dein Judaeorum optimatibus, exhaustos pro Republicâ labores memorat. [illegible] se [illegible] post obitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quae [illegible] ad Deum [illegible]. Tùm [illegible] [illegible], Principis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] dignum supplicio [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] addicuntur. Interea Herodis morbus [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible]: aderat & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cholericque [illegible]: [illegible] pedes [illegible] [illegible], & [illegible], [illegible] [illegible]: verenda putrefacta, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] morbo par videretur, [illegible] tamen se [illegible] sperabat, [illegible] [illegible], quae [illegible]. Profectus trans [illegible] Jordanem, calidis apud Callirroen aquis se [illegible], quae praeter vim medicam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oleo [illegible] [illegible], [illegible] exhalare visus est. Sed planctu familiarium, ad se reversus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] militibus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magnâ in [illegible], [illegible] liberalitate, rursus Hierichuntem revertitur.

Joseph. l. 17. c.

II. Hic eò [illegible] prolapsus est, ut longè atrocissimum facinus conciperet animo. Nam cùm è totâ ditione, nobiles Judaeorum ad eum convenissent, edicto evocati, quod [illegible] capite [illegible] [illegible]; ex [illegible]

Morbus Herodis [illegible] Matthiam [illegible] [illegible].

[illegible] Antipa-[illegible]

Anno ante Dom. [illegible]

& noxiis, & infantibus [illegible], in Circo [illegible] conclusis. Accita deinde Salome, ejusque viro Alexâ, ait instare [illegible] vitæ terminum. Ac id quidem ferendum esse, cùm [illegible] mortalium sortem communem accidat: verùm illud [illegible], si [illegible] luctûs honore careat, qui Regibus deberetur. Scire se quidem, quòd [illegible] Judæi [illegible] sint [illegible] accepturi. [illegible] longè quàm aliorum Principum honoratam. [illegible] Circo [illegible], [illegible], qui [illegible], jaculis [illegible]. Hæc ille cum lachrymis fundens, [illegible] per [illegible] [illegible], [illegible] vellent. Rogavit [illegible] se operam, [illegible]. [illegible] Imperatore accusatum esse, quòd Antipatro [illegible]: ipsum verò Antipatrum [illegible], [illegible] capite plectere vellet. Hoc [illegible] Herodes, [illegible]. [illegible]. Ac [illegible] ferrum [illegible] capere, [illegible] [illegible], [illegible]. Deinde [illegible] occupat, quasi Rex [illegible]. [illegible] Antipater, [illegible] de [illegible] agere, [illegible]. Hoc cum Regi [illegible], [illegible], tùm Herodes [illegible], & caput [illegible], [illegible], [illegible]. Antipatrum, [illegible], & corpus [illegible], apud [illegible].

III. [illegible] Herodes [illegible]: [illegible], testamentum quoque [illegible]. Regnum Archelao legavit, Antipam Galilææ Peræque Tetrarcham constituit. Philippo [illegible], [illegible], Batanææ & Panæadis regionem assignat. Salomæ Jamniam, Azotum, & [illegible], cum argenti [illegible] quinquaginta. Imperatori verò [illegible], [illegible]. [illegible]. Quibus [illegible], quintus post [illegible] Antipatrum die, Herodes verò [illegible] est, anno regni 37. ab eo tempore quo Rex à Romanis declaratus est, post occisum verò Antigonum, anno XXXIV. Priusquam mors Herodis innotesceret, Salome, Alexasque, Judæorum nobiles, qui Circo includebantur, dimiserunt, quasi Rex id jussisset, eoque beneficio, universam sibi gentem devinxerunt. Quonam die Herodem mors occupârit, in obscuris Chronologiæ ponitur. Non ignoramus [illegible] doctissimos existimare, inter [illegible], Herodem mense Casleu VII. qui XXV. Novembris respondet, ad fata venisse. Quod ex libro Judæo Thoma, Chronologum [illegible]. Libri verba sunt, *septimo hujus die, dies sit [illegible], eò quòd mortuus fuerit Herodes, quoniam odio habebat sapientes.* Cum verò in anno Herodiano, [illegible] Josephus [illegible], [illegible] anno, [illegible]

assignant. [illegible], à Josepho [illegible] [illegible] liber Thomæ Chronologus.

IV. Post hæc, [illegible], [illegible] Archelao, ut splendidissimè celebraretur. In Herodium [illegible] sepulchrum Rex [illegible]. Loquitur in Josephus Antiquit. [illegible] c. 10. [illegible], Herodium usque [illegible] esse [illegible] *stadia.* De Bello autem libro primo c. 21. [illegible] *stadia,* quæ lectio videtur [illegible]. [illegible] O [illegible], [illegible] 200. [illegible], significat. [illegible] corpus in lecticâ aureâ, [illegible] gemmis, [illegible] purpurâ. Amictus erat & purpurâ defunctus, caput [illegible], desuper [illegible] corona [illegible], [illegible]. Lecticam, [illegible] stipabant. Hos sequebantur militum, per gentes suas [illegible]. Primum satellites, deinde Thraces, post hos Germani, deinde Galli omnes, velut ad prælium instructi, [illegible], [illegible]. Hos [illegible] [illegible]. Et [illegible] processit Herodium usque per octo stadia, vel potiùs ducenta, ut libro 1. de Bello Jud. c. 21. legitur, ubi [illegible], sepultum est. In lugendo genitore, dies VII. [illegible] Archelaum, epulas [illegible] populo splendidas exhibuit. Dein veste candidâ indutus, ad Templum processit. Ibi solio [illegible], [illegible], quòd [illegible], & sibi honorem [illegible], velut Principi. A regio [illegible] & titulo, & potestate, [illegible], donec ab Imperatore [illegible]. Quæ causa fuit cur [illegible], apud [illegible] diadema sibi imponere voluit, [illegible].

V. Annum septimum Herodis, [illegible] Chronologis [illegible]: [illegible] [illegible], Epocha Christiana [illegible] pendeat. Ac Scaliger, Calvisius, aliique [illegible], Julianum XLV. Herodis morti assignant. Alsiand verò Chronologi Baronius in Æra Christiana sextum, quem proximum [illegible], *Æmilio Lepido* & L. Aruntio Coss. Herodianum [illegible]. Nostra verò [illegible] non [illegible], quam & [illegible], quibus & Scaligerum, & Baronium [illegible]. Primò Josephus, [illegible] annum Herodis, [illegible] esse debeat, hoc scripto [illegible]: *Vitâ defunctus est Herodes, post interfectum regem Antigonum, anno XXXIV. ex quo autem à Romanis Rex declaratus est, anno XXXVII.* [illegible] à Julianis [illegible] [illegible] [illegible] XXXVI. anno XXXIV. 2°. Archelaum [illegible], [illegible] est anno regni [illegible]. *[illegible] Archelai anno, Primores tam Judæorum, quam Samaritanorum, non ferentes ejus [illegible] [illegible] eum ad Cæsarem. . . . Rex audità ejus accusatione, [illegible], misit eum Viennam in exilium.* Nonnihil à Josepho, Dio dissidet: *Herodes Palæstinus [illegible] Alpes relegatur, ac pars [illegible] in publicum redigitur.* Quæ anno Urbis DCCLIX. assignat Dio, Josephum verò sequimur. Quocumque modo Archelaus decennium numeretur, in Julianum sanè XLV. incidere [illegible]; [illegible]

Josephus l. 17. [illegible]

Herodis testamentum & [illegible]

Josephus l. [illegible]

Funus Herodis.

Josephus l. 17. [illegible]

Josephus de Bel. Jud. [illegible]

Herodes [illegible]

Antiq. l. [illegible]

Josephus l. [illegible]

Dio l. [illegible]

Anno aeru Dom.

et retrogrado, ad Julianum usque, vel XLII. vel [illegible] est [illegible]. Post [illegible] obitum, Archelaus Romam petit, ut testamentum sibi regnum, ab Augusto [illegible]. Celebrius, qui eâ de causâ convocatus est, praeerat C. Caesar. Auctore Josepho: Augustus [illegible] Archelaum Romam venit, [illegible] consilium advocat, & in his Caium, Agrippae & Juliae filium, jam à se adoptatum, primum ei locum in consilio tribuens. Cujus verò anno Juliano vel XLIV. vel [illegible] XLV. in Orientem profectus est. 4°. Venditis Archelai [illegible], Quirinus censum peregit, anno XXXVII. post victoriam à Caesare, in Actiacâ pugnâ Antonium. [illegible] annus [illegible] completus, quem Archelaum imperavit, superest annus ab Actiacâ victoriâ octavus & vigesimus. Pugna Actiaca commissa est anno Juliano XV. die Septembris secundo. Octavus igitur & vigesimus annus in Julianum [illegible] [illegible] Archelai principatus initio est vindicandus. Novum argumentum exhibet superstes Philippi Tetrarchae mors. Philippus, Herodis Antipae frater, decessit anno Tiberii Principatus vigesimo secundo cum ipse praefuisset XXXVII. annis Trachonitidi. In vulgatis quidem exemplaribus legitur [illegible] in mundo [illegible], rectè monuit Scaliger, legendumque esse, vigesimo secundo. Constantem inquit, veterem Josephi interpretem [illegible], in quo legitur vigesimo secundo anno, imperante Tiberio. Verbis ne sit contradictione sequenti, mortem Praefecturam Philippus, [illegible] à Juliano XLIII. sed à XLV. [illegible], ut [illegible] Cassiodoro [illegible], anno Juliano XLIII. Philippum suam Tetrarchiam obtinuisse, quia, inquit, anno Tiberii XXII. convenit cum LXXIX. Juliano. Atqui Tiberianus XXII. cum Juliano anno LXXIX. sed ad Augustum primo labitur. At ut Josephus sectam consentiat, aliâ quidem [illegible] emendandum, [illegible] et triginta [illegible] annis Philippum praefuisse. Quòd ex Herodianis [illegible] [illegible], [illegible]. Quod si [illegible], [illegible] Juliano XLIII. Philippum [illegible], [illegible] XXXVII. Tiberianum vigesimum [illegible], [illegible] Christianus XXXIV. [illegible]. Hic accedat Nummus Regendinus, cujus jam mentionem:

[illegible]

In postica autem palma cum inscriptione

[illegible]

Herodes Tetrarcha anno XLIII.

Anno Domini XXXIX. Herodes Antipas in exilium à Caligulâ pulsus est, ex quo conficitur, primum ipsius annum, Juliano XLIII. [illegible] [illegible], cum Juliano XLV. copulari. Firmissimum hoc argumentum, [illegible], quod Herodis mortem concipit.

VI. Quandoquidem erroris dicere Josephum scribunt Scaliger, atque Baronius, Josephum, inquiunt Scaligeri, consulere non magis possumus, quam eos, qui ex ipsis Josephi [illegible], [illegible] Christum anno Juliano XLV. natum esse. Quod si verum est, Christus anno Tiberii XV. fuisset annorum XXXII. [illegible], quod est absurdissimum. Absurdum illud duabus viis negamus, ex verbis Lucae [illegible] [illegible]. Non tamen [illegible] mi, ut id absurdi deprehendamus. Multis enim argumentis demonstravimus, cum de tempore, nos non agunt, verum anni, duntaxat quidem accipiendum esse, pronuntiamus ex indefinitis verbis Evangelistae, natale Dominicum non posse colligi, nonque Justini Martyris sententiam esse, Lucam sic explicantis: Et ad annos, plus minus triginta natus, quod usque Joannes adventus ejus praecessisset. Ex nostrâ quidem Chronologiâ, sequitur Christum jam annum XXXII. excessisse cum ad baptismum accessit. Nec tamen in eâ, vel absurdi, vel pugnae aliquid cum Lucâ intelligimus, cùm de viro nunc dicat & [illegible], cujus anni deberent proferri, non incongruè dici possit, [illegible] triginta. De Christo in agone constituto, hoc Lucas tradit: Abscessit à discipulis suis quasi ad jactum lapidis. Quod impedit quominus [illegible] intelligamus. Sic apud Joannem, hora erat quasi decima, indefinitum significare potest. De [illegible] XXXII. mille hominum [illegible], conduit [illegible] XXX? [illegible] [illegible], ex plurali Lucae, Josephi de septimo Herodis anno Chronologia [illegible].

VII. Videamus nunc quibus machinis, illam Dominus [illegible], quae anno Christi [illegible], Lepido & Aruntio Coss. Herodianam obitum affigit. Narrat Josephus: anno XXXVII. post victoriam in Actiacâ pugnâ Antonium, Quirinum facultates Archelai vendidisse. Quid ad haec Baronius? Si hoc ad exactum temporum rationem referas, falsa esse [illegible] [illegible] [illegible] intercurrunt ab Actiacâ pugnâ, quae contigit Augusto [illegible] & [illegible] [illegible]. At calculis non [illegible], vera quidem Josephi, falsa autem Baronii Chronologia, deprehenditur. Pugna Actiaca in secundum Septembris [illegible], anno U. C. DCCXXIII. Juliano XV. Missus est Quirinus ad censum peragendum, anno urbis DCCLX. Juliano LII. trigesimus ergo septimus [illegible], [illegible], anno Juliani LII. Infert eruditissimus Purpuratus. Josephus meminit de quodam Quirino Consulatu, quasi de re admodum recenti. At Quirinum, unà cum Manlio collegâ, ante annos viginti duos, Consulatum gessisse, est exploratissimum. Verba sunt haec, non cum Josepho, Baronius pugnat. Josephi verba sunt: Quirinus Senator Romanus, per omnes honorum gradus, ad Consulatum usque provectus, à Caesare mittitur in Syriam. Quibus quidem constat, Quirinum Consulatum fuisse, ut à Josepho traditum. Quod verò [illegible] [illegible] Quirinum [illegible], [illegible] scripsit Josephus. Qui vel semel, amplissimâ dignitate functi erant, viri Consulares dicebantur. Pergit Baronius: Quinto est insuper in eodem anno interfectionis, diem anni decimo septimo Herodis, Varum fuisse Praesidem Syriae tradit, postea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obitum. At hîc [illegible] [illegible], [illegible] Baronius [illegible] [illegible], qui sententia Graeco [illegible], verum Josephi [illegible] [illegible], Varronem Provinciae Praesidem quoniam [illegible]. Varronem scripsit Josephus, non Varum, quae à Gelenianâ versione pessimè [illegible]. Insuper contendit Baronius, ex Josepho necessariò sequi, Herodem ad annum usque Christi [illegible]: Et tempore

Josephus Antiq. l. 17. c. 5. [illegible]

Josephus Antiq. l. 18. c. 3.

Josephus l. 18. c. 6.

Scal. Animadv. p. 203.

Scal. Can. Isag. l. 3. p.

Luc. c. 3.

Joan. 1. 40.

Errores Josephi Chronologiam respicientes.

Joseph. l. 18. c. 3.

Bar. App. n. 64.

Bar. App. n. 65.

Joseph. l. 18. c. 1.

L. [illegible]

Bar. App. n. [illegible]

Error Bar.

Joseph. l. [illegible]

Bar. App. n. [illegible]

[illegible]

Scal. Can. Isag. l. 3. p.

Anno ante Dom. 3

quæ Julius Cæsar tradidit Antipatro, Judææ administrationem, Josephus Herodem dicit natum annos XV. fuisse: confessusque simul asserat ipsum vixisse usque ad annum suæ ætatis ferme LXX. ipsum vixisse usque ad annum natum Christi, negari non potest. Ex eo Josephi loco natus est stupendus ille error, quo anno Dom. sexto, quem Baronius octavum perperam vocat, Herodianum obitum affigit. Locus sic habet: Antipater Herodi Galilææ curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum XV. [illegible] locum mendo affici, ut aiunt optimæ [illegible] plures eruditi demonstrarunt; substituendumque scribendum, annos natum tantum viginti fuit. Facilis quippè mutatio est numeri [illegible]. Neque emendationem repugnant verba hæc, [illegible], cum esset prorsus juvenis. Etenim Josephus, vocem [illegible] juvenis usurpare solet, de illis qui annum decimum quintum transcenderant. De Domitiano [illegible] admodum adolescens erat. Domitianus tamen annum XIX. excesserat. Paulus annos plusquam XXV. natus, Lucæ vocatur [illegible]. Cicero eodem sensu, quædam pueris aut adolescentulis nobis ex commentariolis nostris inchoata atque rudia exciderunt, vix hâc ætate digna. Rhetoricorum libros indicat, quos amplius XXV. annos natus condiderat. Apud Virgilium, Venus Æneam & Achatem sic alloquitur

Heus, inquit, juvenes, monstrate mearum.

[illegible] eo magis, quòd durissima ei Provincia committebatur. Nempè, *pugnaces erant ab infantiâ Galilæi, semper numerosi; neque aut formido unquam, viros, aut penuria regionem illam, occupavit.* Hoccine credibile, provinciam ejusmodi, quindecim annorum puero fuisse creditam? In administrandâ quidem Galilæa [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] magnæ requirebantur, quæ homines [illegible] [illegible] ætate, Herodes respectu ad annos sibi impositos habito, pro admodum adolescente, non immeritò habebatur. Quin etiam, si anno decimo quarto Herodes Galilææm obtinuit, de Chronolog. à suis Baronio, Lydiatoque docetur, necesse est. Annus ille XV. urbis est DCCVIII. ante Dominum XLVII. Cùm itaque Herodes annum LXIX. excesserit, mortem igitur obiisse anno urbis non DCCLIX. Dom. [illegible] [illegible], sed Dom. III. Juliano LIV. quod est [illegible]

VIII. Sic gravissimis argumentis demonstratum, Herodem ante Julianum XLIV. naturæ satisfecisse. Utrùm verò Juliano, vel XLII. vel XLIII. excesserit, non satis certo definitur, cùm multa utrique anno Herodianæ mortem à Josepho tradita, tàm illi quidem, quàm huic, adscribi possint, quia annus Herodis sive XXXVII. sive [illegible] [illegible]. [illegible] Epochæ initium, ab Octobri, posteriorem [illegible], ab Augusto [illegible]. Omnibus perpensis, eò potius inclinat sententia, ut anno labente Herodes excesserit. Primò Archelaus nonnisi post Paschatos festum venit ad mare, unà cum matre, Nicolao, Ptolemæo, ut Cæsarem adiret, penes quem potestas sita Herodis testamentum vel abrogandi, vel confirmandi. Quòd si Herodes superioris anni Novembri mortuus est, incredibile sit propter, Archelaum tantum mora trahendisque [illegible] suo attendisse, cum non ignoraret Antiquum, regni potestati competentem esse. [illegible] Judæorum [illegible] intervallum anni, fuit celebratum, quia novilunium incepit die XVII. Sex ergo mensibus, patris post obitum Archelaus in urbem [illegible] [illegible] [illegible], quod admonendum non [illegible]. Præterea Romam tendenti Archelao occurrit *apud Cæsaream Sabinus Cæsaris in Syria Procurator in Judæam properans, ad asservandam Herodis pecuniam.* Quod [illegible] Novembri, Herodes decessit ad plures, [illegible] Sabinum iter ad Judæam de servandâ Herodis pecuniâ accelerantem, non ante Julianii XLIII. Aprilem jàm elabsum, sex post Herodis obitum mensibus, Cæsaream pervenisse? cum audito ipsius morte, non Sabinus advolàrit, ut de [illegible]. Insuper eum præsente anno, Pascha celebratum est, cum adhuc eros Matthiæ Margaloti seditiosorumque supplicium: *Cum Paschæ adesset, festumque deplorarent Doctores Judæ, & Matthiæ, complexi, ut Templo permanebant, non deficiente victu, quem illis non pudebat, mendicare quærere.* Possumne fuisset Archelaus, à præterito Novembri, ad usque Martium anni hujus, seditiosos Templo insidere? Denique ab obitu Herodis, ad usque Pascha anni Juliani XLIII. nul festivitatis solemnitas, à Sabbato si discesserimus, celebrata fuit: sectis seditiosis Matthiæ & Judæ deplorationis, in illâ festivitate primi compescuisset Archelaus, quàm turba populi Paschalibus feriis, seditionis hujus incendio compererunt. Quòd si Herodes XXV mensis Novembris Juliani XLII. ad fata venit, utique ante Pascha, quod anno Juliano XLIII. agitatum est, non festi, & Encæniorum XXV. Casleu & solemnitatis Purim [illegible]

IX. Nonnulla tamen obiciuntur, nec minimi quidem momenti, quibus asseri videtur, anno Juliano XLII. Herodem è vivà discessisse. Primum ex Dione ducitur, qui anno U. C. DCCLIX. Lepido, & Arruntio Coss. Herodem *Palæstinum à fratribus accusatum, trans Alpes relegatum esse tradit.* Quibus Archelaus peregrè exilium. Verùm Dio parum anni unius procul [illegible], ut aperte liquet ex Josepho, qui de rebus Archelai, & tempore de Judæa, magis est quam Dioni credendum. Archelaus ergo [illegible] anno U. C. DCCLX. [illegible] & Metello Coss. anno post Actiacam pugnam [illegible] [illegible] [illegible] Herodis nomen, quod illi imposuit, quo fonte Archelaus nunquam donatus fuit. Objicitur etiam Eclipsis Lunæ, quæ in nocte incidit seditiosorum obitu posteriorum. Ea autem anno Juliano XLII. deprehenditur *Martii XIII. horâ ferè tertiâ ab nocte mediâ.* Verùm tàm multa Josephus narrat, Herodianum obitum inter, & Lunæ defectum, ut vix ac ne vix quidem contingere potuerint intra plures menses, nedum intra unum. Observant [illegible] Astronomi [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Josephus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ ex [illegible] Lunam inter & Solem contingit, Josephum [illegible] dicasse, sed potiùs populorum, ut conflet vapoibus Lunam [illegible]. Quamquam inter ea prodigia, quæ Augusti mortem præcessere

Anno ante Dom. 3

[illegible] quidem, sed et [illegible] habere.

XIV. Hæc [illegible] Archelaum [illegible] paterni testamenti con- [illegible] Navigante Romam Archelao, [illegible] Regnum occupat, arcésque procuratoribus [illegible] Archelao [illegible] obsequium negant [illegible] servare se [illegible] Imperatori. Intereà [illegible] quam Varus [illegible] compressisse, [illegible] legionem, quæ [illegible] Judæis eriperet. His rebus [illegible] Sabinus, [illegible] Regiis [illegible], Judæos [illegible] ipsis [illegible] festo Pentecostes [illegible] [illegible] Templum [illegible] vero [illegible] [illegible] Neque [illegible] Accendêre [illegible] templum [illegible] atque lapides, [illegible] spectatores [illegible] [illegible] Romani [illegible] Judæi [illegible] Romanis [illegible] non potuere. Romanorum ad partes cum tribus millibus Herodis milites, Gaditæ, Rufúsque accessêre.

XV. Varus cognito Sabini periculo, [illegible] que Regum, & Tetrarcharum [illegible] Hierosolymam [illegible] contendit. Sepphorim [illegible] sub hasta [illegible] Arabes qui eum sequebantur, [illegible] gît. Non Emmaüs Varus pepercit, quam [illegible] cædem [illegible] militum. Ad [illegible] Judæi, [illegible] [illegible] Sabinus verò [illegible] [illegible]

Judæorum [illegible] perperam, qui [illegible] [illegible] dum Augusto [illegible] [illegible]

XVI. Non sola Hierosolymis tumultus [illegible] sebatur, [illegible] per Judæam furor grassabatur, dum Principe careret, [illegible] Judas Ezechiæ latronis filius, [illegible] Quippe [illegible] est. Per [illegible] Hierosolymam [illegible] Herodis regnum, [illegible] Athronges, [illegible] [illegible] Hunc [illegible] Athronges [illegible] [illegible] Herodi [illegible] [illegible]

XVII. [illegible] Judæa [illegible] [illegible] Archelaus regnabat in Judæa pro Herode patre suo, [illegible] testamento parentis, quo Rex declaratus [illegible] Quippe vera scripsisse Matthæum nullus dubitet. Verè autem non [illegible] Archelaus [illegible] à Cæsare regnum: atque [illegible] Judæorum [illegible] pro Principe agnoscebat, [illegible] quæ [illegible] ab Augusto, in Provinciam [illegible] Rom. Judæam [illegible] Matthæus Herodis regnum, tùm & [illegible] Archelai Principatum in mente habet. Gesta Archelai, quæ posita Josepho narrantur, [illegible]

Anno ante D. 3.

dividere temporibus, difficillimum est, atque unà ferre, ea referre cogimur. Ubi parvenit [illegible] Pentaetrum denegat, eo praetextu, quòd Solitudo [illegible] Indigenas verò offendebat suos, nuptam cum Glaphyrâ matrimonium contraxit, [illegible] Alexandri relictâ. Quo à genitore uxcissus, Juba Mauritaniae Regi nupserat: *Eò quoque defuncto, viduam apud patrem agentem in Cappadociâ duxit Archelaus, repudiatâ Mariamne, tanto ardebat amore* Glaphyrae. Cùm verò Deo Archelaus impararet, [illegible] Athrongaeus [illegible] praelia multa commisit, quibus gens Judaeorum magnis est calamitatibus turbata. Circa Emmaunta, Romanorum cohortem, quae frumentum, armaque ad exercitum ferebat, insidiis excepit. Arium Centurionem cum quadraginta viris [illegible] Graeci [illegible] servat. Ac [illegible] Archelaus [illegible] frater unus à Gratio pugnâ vincitur, alter à Ptolemaeo: maximo tota deinde Archelai in potestatem reducto, ultimus qui supererat, casu fratris territus, amissâ spe omni salutis, accepta fide, Archelao se dedit. Sola haec Archelai annumerata, ad extremum usque, quod Ethnarchae ipsius decennio contigit, Josephus semper prodidit.

XVIII. Jam Judaeis imperabat Archelaus, cùm ille ipsa providentia, quae Christum in Ægyptum duxerat, et commota Herodis gladium, [illegible], cum in Palaestinam reducit, Angelum monens: *Ecce Angelus Domini, in somnis apparet* [illegible] *puerum, & matrem ejus, & proficiscere in regionem Israelis. Mortui sunt enim qui petebant animam pueri. Ille verò consurgens accepit puerum, & matrem ejus, & venit in regionem Israelis. Cùm autem audivisset Archelaum regnare in Judaeâ pro Herode patre suo, timuit illuc ire. Verùm divinitùs admonitus in somnis, secessit in partes Galilaeae, & cùm eò venisset, habitavit in urbe quae dicitur Nazareth.* Quo [illegible] Herodes obiit, [illegible] Josepho domum esse [illegible] cum Christo, opinatur Usserius: Atqui verò cogitationem Matthaeus nobis injecit: *Cùm audivisset quippe, Archelaum regnare in Judaeâ.* Atqui [illegible] morâ apud Augustum, de testamento Herodis [illegible] principatû cùm Judaeorum legatis [illegible] cùm Josephus Ægypto egrederetur. Hinc [illegible] *regnare in Judaeâ pro Herode.* [illegible] causae aliquid erat, si Archelaus tùm temporis, unà cum consanguineis de paterno testamento [illegible]. Admirationem efficit hoc illic Josephi de Archelao metus, quasi audità Herodis morte, credere non debuisset, eo defuncti filios aliquem paternae suae non successurum. Quâ [illegible] igitur de causâ, ab Archelao magis [illegible], quàm ab Antipâ, [illegible] Forte [illegible] rationem hanc esse putamus, quòd [illegible] [illegible] Josepho discimus: *Postquàm Augusti Romam pervenit, omnes regnant, ad non*

Pumb [illegible]

Pumb [illegible]

Christus [illegible] quam Archelaum [illegible] ?

Matth. 2.

Pumb [illegible]

defecerunt, non tam ipsius amore quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano Praeside. Quod si parum successerit, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaum, [illegible] plebe [illegible] hominum millia in Templo interfecerat, quid de ut vel ipsius consanguinei accusatorem et insidiatorem. Denique mundanum Messiae regnum, quod à Judaeis sperabatur, caput fore Hierosolymam existimabant, quae ut Archelaum praecipuè commoverit potuerat. Non timuit autem Josephus ab [illegible] genito principio tenus, in Galilaeam secessit.

XIX. Ex verbis Angeli, Dominus solent morte sua, sive fortunae fungi. Dixerat Angelus, *mortui sunt, qui petebant animam pueri.* Hinc colligit illustrissimus Perpetuus, *ut Angeli loquentis testimonium, constat non unum tantum Herodem, sed & alios, fortè hos ipsos,* Matthaeum [illegible], & Justum, *Christi interitum procurasse* [illegible] qui [illegible] Rex Judaeorum ut caede principe, facilitas ejus, in [illegible], *puerili animam petebant.* Atque credebant Herodiani Ministros, qui innocentium fregerunt gladios suos infecerant, ut unà Messiam, quem vel vitae suae periculo fovere [illegible], occisuram [illegible], aut in seditione, quae Hierosolymae mota est, aut malâ morte periisse, facillimè fieri potuit. Vix tamen credimus, post defunctum Herodem, ab ipsius satellitibus periculum imminuisse Christo; certè non ab omnibus [illegible], ex quibus [illegible], non [illegible], [illegible] abstemperabant. Legitimam verba haec pluralis numeri, qui petebant, puta ad Herodem, Antipatrumque [illegible] vix credimus satis attentis, Antipatrum [illegible], [illegible] ipsius ex urbe reditum, ullum ab eo periculum [illegible] decimus sit, eoque ipso tempore, Josephus [illegible]. Dixit igitur Angelus, *mortui sunt qui petebant animam pueri,* adhibitâ temporis enallage, quae pluralis pro singulari ponit, ut Hebr. 12, 23. *Necesse fuit purificari caelestia,* [illegible] [illegible] *in Ægyptum, mortui enim sunt omnes* [illegible] [illegible] Pharao, unàd cede Ægypti; Mosi mortem [illegible]. Enallages ejusmodi haud multa sunt in sacris Codicibus exempla. Eò magis pluralis pro singulari adhibuit Angelus, quòd Herodes Rex potentissimus erat, & crudelissimus, ut vel in uno eo hoste, plures Christo homicidae deferrentur. A verbis Dei Mosem alloquentis usurpavit Angelus, ut sanctum illum Judaeorum Legislatorem, Christi imaginem fuisse nobis indicaret.

XX. Quàm diù verò in Ægypto Servator moratus sit, antequàm Hebraeorum regionem

Anno ante D. 3.

Matth. 2. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Exod. 4. 19.

Usserius. [illegible] Epist. [illegible] Joann. [illegible] Epist. 1. [illegible]

Quamdiu [illegible] in Ægypto [illegible]?

 ingre-

repetierer, non est in medio. In Evangeliorum Harmonia quæ Tatiano adscribitur, legimus, Christum, [illegible] Ægypto, [illegible] Ægyptum egressum debere [illegible] Nicephorum, alii aliter, pro sua quisque Chronologia. At Baronium [illegible], quo Christi ex Ægypto reditum confert [illegible] Metello Coss. Quo [illegible] Christus Ægyptum [illegible] reversus est. Hoc utrum Scripturæ [illegible], quæ Christum [illegible]. Nolim [illegible] Epiphanii [illegible] in Ægyptum profectum, [illegible] quod [illegible] Septimo Januarii die, Christum in Judæam profectum esse, in Martyrologiis legitur: Relatio pueri Jesu ex Ægypto. [illegible] Herode, diu in Ægypto Christum permansisse non debuit, [illegible] Judæa [illegible]. Consentaneum [illegible] Regem [illegible] Hebræorum Dominum [illegible] Christo [illegible] Herodes [illegible] Archelaus, [illegible] Messiam, [illegible] in Judæam [illegible].

XXI. Ex Mathæo perspicuum est, [illegible]. Hinc ubi Archelaum [illegible] Trepidanti [illegible] Angelus, à quo monetur, ut omissa Judæa, in Galilæam tenderet. Cùm Josephus eò venisset, [illegible] consilium [illegible]: Habitavit in urbe quæ dicitur Nazareth, ut impleretur quod dictum est per Prophetas, quoniam Nazaræus vocabitur. Qui locus, [illegible] Chrysostomo [illegible] ex Prophetis, [illegible] Scribas [illegible] Scrutare, & vide, ex Galilæa [illegible] Prophetas [illegible] Non [illegible] Prophetas [illegible] N. Testamenti [illegible] Galilæa, & Nazareth [illegible] Nazareth [illegible]

[illegible] impleretur quod dictum est per Prophetas, [illegible] Judæi [illegible] publicum, [illegible] Nazaræi [illegible] Nazaræus [illegible] Nazaræi [illegible] Christus Nazaræus [illegible] Christus [illegible] Judæi, & [illegible] Nec Christus ipse [illegible] Venit enim Joannes, [illegible] & [illegible] Christus [illegible] Dei Filium, & [illegible] Nazareth [illegible] Nec [illegible] Sed [illegible] Nazareth [illegible] Nazaræus [illegible] Nazareth [illegible] Antiochenus, vel Romanus [illegible] Non [illegible] Christus Nazaræus est, [illegible] à Prophetis est appellatus, [illegible]

XXII. [illegible] Christum Nazaræum [illegible], Jesus Nazarenus, Rex Judæorum. [illegible] Tertullianum: Nazaræus vocari habebat, secundum Prophetiam, Christus Creatoris. ... [illegible] apud Nazareth [illegible] Archelaum [illegible] Herodis. [illegible] legitur apud Hieronymum [illegible]

ANNO ANTE Do. 3.

[illegible] *Nazaræus* [illegible] *noster Salvator Nazaræus vocatus est.* Quod si titulus ille Christo inditus est ex urbe in qua educatus [illegible], ut contra [illegible] notum fuit, tota igitur [illegible] vel à sanctitate, vel à Na[illegible] [illegible] appellationem. Consentaneum igitur [illegible] dum est Matthæum, qui capite & primo, & secundo, dum laudat Veteris Testamenti oracula, singulari numero semper *Prophetæ* nomine [illegible] [illegible] *Ut, inquit, impleretur, quod dictum est per Prophetas.* Hoc inculcat & Hieronymus: *Si fixum de Scripturis posuisset exemplum, nunquam diceret, quod dictum est, per Prophetas:* [illegible] *verba de Scripturis sumpsisse, sed sensum.* [illegible] exemplum posuisse. Est igitur sensus ex variis [illegible] Nazaræi nomen honoris non fuisse. Nazarethæ vilissimum [illegible]. Hinc Nathanael: *a Nazareth potest aliquid boni esse?* [illegible] Prophetæ, nullis [illegible] contemptui. Hæc omnia Redemptori [illegible] ut quod de humanitate Messiæ oracula occinerant, ad unguem compleretur. Quam [illegible] *Ego sum vermis* [illegible] *opprobrium hominum, & contemptus populi.* Ejusmodi quoque coloribus Christum pingebat [illegible] *& abjectissimum virorum.* Alendo hunc quem Prophetæ portendebant contemptui, occasionem præbuit vilissimo in oppidulo Servatoris educatio, ignobilitate loci ad vocabulum ipsum redundante. Id sanè contigisse novimus ex Evangelio: *Num ex Galilæa venit ille Christus?* Similiter Pharisæi hunc Nicodemo loquebantur: *Scrutare & vide, quia à Galilæa Propheta non surgit* [illegible]. Nazareth autem in Galilæa sita erat, & pro sordibus suum Galilæi habebantur, [illegible] *Nazaræi*, Prophetæ [illegible] [illegible], quia Nazaræus pro vili & abjecto homine [illegible] [illegible] fuisse Nazaræi nomen, testis Tertullus, vir [illegible] Judæorum orator, hunc de Paulo prædicans, *fuisse pestem, seditiosum & principem* [illegible] *Nazaræorum* [illegible], quod opprobrii Nazaræi dicebantur, hoc [illegible] [illegible] in Galilæa latebrâ adversus Herodis fraus [illegible] invenerit, qui Regem Judæorum in tam vili [illegible] quod summa oracula cecinerunt. Nascitur urbe [illegible] in oppidulo ignobili, ut [illegible] [illegible] [illegible] liquet, quod [illegible] Baronii sententia sentiendum, quam ab errore propius abesse confirmatum. Consentit Hessius, tùm ab Angelis, quam ab Apostolis, decora causa Nazaræi nomen Christo inditum esse: *Angelus, inquit, apud Marcum, & Apostoli, Christum honoris causa Jesum Nazarenum dicere consueverant.* Atqui verba valent [illegible], nec in Angelico sermone nomen significationem [illegible] [illegible], tunc mortalium sermone dulcem quidem, non honoris fuit. Verba sunt Angeli: *Jesum quæritis illum Nazarenum, qui fuit crucifixus.* Quibus sanè ignominia, cum & supplicio crucis, & probroso Nazaræi titulo conjunctis, gloria, quæ ex sua infirmitate Christus adeptus est, eleganter opponitur. Crucem sanè, cujus meminit Angelus, Christo ignominiæ fuisse, Paulus ipse testatur: *Christus sese submisit, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Similiter [illegible] elegantissima Petri in oratione, *Jesum illum Nazarenum, virum à Deo approbatum.* Hoc est, Jesus ille, quem per contemptum vestrum fabrum Nazarenum, quem & vilissimo nomine crucifixistis, à Deo fuit honore [illegible]. Laurentii in Joseph divino Scriptori, multas [illegible] tribuunt, quarum specimen exhibet [illegible]: *Dominum cùm puer esset & disceret literas, cum diceret magister ejus, quemadmodum in consuetudine est, dic A, respondit A, Rursum cum Magister jussisset dicere B, respondisse Dominum* [illegible] *quod est B.* Neque magistrum, indignumque Christi modestia, atque summâ [illegible] erga superiores observantiâ [illegible].

Hieron. in Matth. 2.
Joan. 1. 46.
Psal. 22. 7.
Esa. 53. 3.
Joan. 7. 52.
Act. 24. 5.
Marc. 16. 6.
Philip. 2.
Act. 2. 22.
Iren. l. 1. c. 17.

XXIII. Lapsu temporis, urbs Nazareth clarior [illegible] effecta. Itaque auctor de locis Hebraicis, qui Acta Apostolorum commentatur, [illegible] [illegible] fuisse nobilem: *Nazareth vicus in Galilæa juxta montem Tabor, unde Dominus noster Jesus Christus Nazaræus vocatus est. Habetque Ecclesiam, in loco quo Angelus ad beatam Mariam evangelizaturus intravit, sed & aliam, ubi Dominus est nutritus.* Quæ monumenta jam Hieronymo condita sunt, utpote qui de illis [illegible] agit, dum Nazarethum memorat. Vellemus tamen docere, quando, à quibus ea Templa condita sunt; aut quâ ratione Mariæ [illegible] [illegible], quod [illegible] amplius quadringentis in ignoratione jacent. Porrò quorundam Italis de domo Virginis [illegible] nobis Baronius obtrudit: *Domus illa, in qua de verbi incarnatione sanctissima Virgo cœleste accepit nuncium, adhuc magno miraculo non tantum integra persistens, sed Angelorum ministerio de Judææ manibus translata, in Dalmatiam primùm, indè in Italiam translata est, in agrum Lauretanum* [illegible]. Quam traditionem [illegible] quam [illegible] superiore [illegible]. Neque tam Cælestinæ [illegible] [illegible] Baronius, cum si Virginis domus in agrum Lauretanum angelico ministerio translata est, non illa se quidem tanto prodigii [illegible] & in [illegible] [illegible], ut [illegible]. Nos qui eam translationem pro fabula habemus, nam nequid [illegible], infideliter nunc possumus, absque ullâ injuriâ Chronologiæ, cum falso, nec loci, nec temporis prorsus sibi aliquam vendicantes.

[illegible] clara evasit.
Bar. An. 9. n. 4.

XXIV. Lauretanum [illegible] & [illegible] gregi [illegible] quoque mors [illegible]. Narrationem summa hæc est: Helena Palæstinam peragrans, ut Nicephorus tradit, cùm loca domus [illegible], *sacra* [illegible], *pervenit Nazareth, & salutatione Angelica domum repertam, pulcherrimum illi construxit Templum.* Cùm porrò multis Deiparæ domum in Galilæa fuisse, [illegible], & dum [illegible] barbarorum [illegible], haud quaquam [illegible] [illegible] opportunum fuerunt, [illegible]

[illegible]

Anno
ante
Dom.

& ita ut currere ferret, quæ in [illegible], quæ futura, quæ [illegible] esse: [illegible] quibus corpore vero vel [illegible].

IV. In castigandis [illegible] [illegible] Augustus [illegible]; [illegible] & [illegible] proditur, ut audacia Judæi [illegible] [illegible]. [illegible] sic [illegible], Judæus apud Romam cum libertate [illegible] corporeque Alexandrum Herodis filium referret, [illegible] gradum sibi fecit ad Principis defuncti & nomen, & dignitatem usurpandam. [illegible] familiare, cui [illegible] ejus [illegible] datum erat, beneficio, [illegible]. A Cretensibus Judæis, quibus [illegible] persuaserat, pecuniam cum accepisset, in Melum insulam [illegible]. Ibi magnâ opum vi sibi comparatâ, regii sanguinis [illegible], Puteolos se contulit. Venerunt Judæi omnes, qui Romæ agebant, [illegible]. Impostori nil ad [illegible] regium deerat, [illegible] ei [illegible] semper suppeditarent. At [illegible], fidei nil habuit Augustus, qui probè norat, Herodem [illegible] momenti [illegible] decipi. [illegible] tamen [illegible], [illegible]. Itaque [illegible] ex suis [illegible] libertis unum, qui cum Herodis filiis familiariter [illegible] fuerat, misit ut Alexandrum [illegible] in conspectum adduceret. [illegible] [illegible] [illegible] solertior quam felicior. Non tamen Augusti sagacitati imponere potuit, quòd [illegible] ille Alexander, [illegible] corporis gravi careret, [illegible] [illegible]. [illegible] Imperatori, [illegible] igitur esset Archelaüs, & cur cum germano non venisset, ut jura [illegible] regni [illegible] reposceret, respondisse, [illegible] periculorum in Cypro [illegible], ne [illegible] accideret, totum Mariamnes sanguis extinguentur. Tum Augustus seductio [illegible], si vera fateatur, vitam pollicetur. Ille tamen commentum cum indicasset, à Cæsare [illegible] memore, [illegible] additur. Atque verò [illegible] supplicio afficitur.

V. Dum in deserto Joannes [illegible], [illegible] Redemptor [illegible] in [illegible] vitam agit, non inter tamen Tiberii XV. [illegible] in Theatrum [illegible], de Judæorum [illegible] Christo [illegible], [illegible] ingredi [illegible], partim ut [illegible] [illegible] necessaria, nostris in Annalibus desiderentur, partim ut [illegible] errores evellantur, qui de celebribus sectis multa tradidere, quæ non sunt vero [illegible]. Ad annum ante Æram Dionysianam circiter CLXX. Josephus eas [illegible]: Hoc tempore tres Judæorum sectæ erant, quæ de [illegible] sentiebant: [illegible] Pharisæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Essenorum. Hæc [illegible] sunt explicanda, addendo [illegible] de illustrium Sectarum antiquitate, institutis, [illegible]. [illegible] [illegible] operæ mercedis erit, quòd & plurima Scripturæ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], multa non [illegible] perfundet. At Baronius Hieronymo credidit, [illegible] Annales apponit, Pharisæos [illegible] [illegible] [illegible] est. Hæc [illegible] tradit Hieronymus: Duas domus Nazaræi. . . Duas familias interpretantur Sammai & Hillel, ex quibus orti sunt Scribæ, & Pharisæi. . . Sammai igitur & Hillel, non multò prius quàm Dominus nasceretur, orti sunt in Judæâ. Verum Pharisæos antiquiores [illegible], ex Josepho explorantum est: Judæi patrias sapientiæ studiosi, in [illegible] [illegible], ab antiquo tempore, tres in sectas erant divisi. Cum porro Hillel avus fuerit Gamalielis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] potest, quo anno [illegible] [illegible] [illegible] apud Judæos. Quo anno sectæ è tenebris emerserint, ac quousque ex illis antiquitate [illegible], est sanè dictu difficillimum. Nec in his, quæ vetusta tempora spectant, Rabbinis fides tutò committitur, aut Josepho Ben Gorion. Qui cum ferret, dum Eleazarum inducit, Hyrcanum Judæorum Regem sic alloquentem: In [illegible] [illegible] [illegible] Antiochi Epiphanis? Novus juxta ac sanus nemo, ut observat magnum illud sæculorum decus & ornamentum Scaliger: Gallum Judæum fuisse ex agro Turonensi, non difficile est colligere, ut qui pius de illis, quam de aliis Galliæ tractibus agat. Recentiorem admodum fuisse, argumento vetus locorum recentia quibus nunc Tours, Amboise, Chinon, quæ loca post DC. annos à Natali Christi, adhuc Turones, Ambasia, [illegible] vocabantur. Sadocum Hæreticum, quem Institutorem Sectæ Auctorem prædicant, vixisse sub Antigono Sochæo, qui Simoni Justo successit, ex Commentatore in Abhot, & Abraham Zacuto in Juchasin, docet eruditissimus Drusius. Verum quonam ille Antigonus Sochæus in Pontificatum successisse? Eumpe Simoni Justo, non Antigonum Sochæum quidem, sed Eleazarum, Eleazaro Manassem, Manassi Oniam Simonis filium successisse, ex Josepho tenemus: Post obitum Eleazari, Manasses [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Onias Simonis Justi filius successit in Sacerdotium. Num igitur Simoni Justo, Synedrii in Præfecturâ successit Antigonus? Vellemus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], à Principe Synedrii conslituebantur, [illegible] dignitate à [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Pontifice [illegible]. Neque enim hæc certum Rabbinis affirmare [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Judam & Simeonem Justum pro uno habent eodemque Pontifice, repugnante Josepho. Fateamur ergo tempus, quo Sectæ Judaicæ ortæ sunt, esse in obscuro. Pharisæos Essenosque quod attinet, ante commotam ab Antiocho Epiphane persecutionem, prorsus ignotos fuisse credimus. De eâ gente quidem nil commemorant, sive Auctor Macchabæorum, seu Josephus, ut à tyranno passâ. Pharisæos sanè, præcipueque Essenos, ob infractum animum, tormentis [illegible] [illegible] [illegible], cum suppliciis afficeret. Josephum quidem Essenorum tempus [illegible] obtinere in cladibus, quas à Romanis pertulêre. Num per tormenta, per ignem, ut vel in Legislatorem injuriam aliquid loquerentur, vel ederent quidquam contra morem suum edendum, ad nutum hostium potuerunt compelli. [illegible] & [illegible] [illegible], Sicuti Antiocho, si toto tempore Essenos Pharisæosque fecisse in eorum notitiâ extitisse, quæ persecutionem hujus scriptores profundissimo silentio non [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], quæ Antiochus perpetravit, demum à Josepho scriptum [illegible] [illegible] est.

VI. Incipiamus ab Essenis, qui Veteribus in [illegible] sunt [illegible]. Itaque de eâ Sectâ [illegible]-

Joseph. l. 18. c. 2.

Scalig. [illegible]

De Trib. Sect. l. 2. c. 9.

Joseph. l. 12. c. 4.

Joseph. de Bel. l. 2. c. 7. [illegible]

[illegible]

Anno ante Do. [illegible]

[illegible] , & [illegible] : quomodo [illegible] mortalium mala , [illegible] terrarum [illegible] , prohibente Dei promissio. [illegible] , in [illegible] ætas [illegible] , [illegible] quidem [illegible] sunt , [illegible] , sed mundi [illegible] tandem [illegible]. Quod cum absonum sanè videatur , [illegible] animos , ut [illegible] de Rechabitarum [illegible] oraculo , [illegible] Jonadabo , [illegible] conditionem [illegible] , [illegible] ; atque [illegible] Jonadabi [illegible] , [illegible] fideique [illegible]. Non [illegible] , quam [illegible] Salomonem divinæ [illegible] : *Ipse ædificabit mihi domum , & stabiliam solium ejus in sæculum.* Post [illegible] annos , [illegible] regnum [illegible] , [illegible] in [illegible] familiam [illegible] regiâ. Dicam quoque sunt verba Dei ad Hebræorum gentem : *Disponam locum populo meo Israel , & plantabo eum , ut habitet in loco suo , nec commovebitur amplius.* Est tamen post semel [illegible] suo populus e terra Canaan. Neque [illegible] Deus promissionem [illegible] , [illegible]. Sed Hæredem [illegible] posteri , ab officio & conditione discessere , in quâ promissio collocabatur. [illegible] posteri non [illegible] sunt atque [illegible] , [illegible] Jeremiæ oraculum [illegible] Baronius vocat ad probandam ipsorum [illegible]. Ac [illegible] Perpetuum aliud quod in oraculum opponimus , quod ad Eli Pontificem [illegible] pertinebat : *[illegible] quidem domus tua & domus patris tui , ministraret ambulabit coram me in sæculum. At nunc dicit Dominus , absit hoc a me , [illegible].* Quam ergo sibi Eli , tam & posteri Jonadab ob importunam [illegible] potuêre. Opinionem tamen [illegible] Baronius [illegible] Hegesippi : *[illegible] Hegesippus de [illegible] Rechabitâ , qui interfuit neci Jacobi Justi.* [illegible] , Baronius sanè propositio non conducit , cùm Rechabitarum in gente complures familiæ forent , ad quas non pertinebat oraculum , sed Jonadabi proli [illegible] , quæ generatio [illegible] [illegible] tenebat. Præterea verba Dei לפני עמד *stans coram me* , [illegible] apud Templum [illegible] ; ac , ut explicat Scaliger , nil aliud significat , *quam ministrare & assistere Deo , & [illegible] operari in Templo , ut faciebat illa Anna Prophetissa apud Lucam , quæ expectabat regnum Dei.* Quippe etiam Sacerdotes [illegible] Jonadab non [illegible] , alienâ sanè munera [illegible] obtrectabant. Erant [illegible] , [illegible] erat : *Filii quoque Cinæi , [illegible] Mosis , ascenderunt e civitate palmarum cum filiis Juda , in desertum Judæ.* Cinæi non est nomen proprium , sed populare , quo [illegible] gentis significabatur. Cinæi Moses [illegible] populi , qui [illegible] paulo antea ab Amoræ , [illegible] Cain appellatur , [illegible] Cain. Cinæi verò apud Madianitas & Amalechitas [illegible] agebant. Itaque [illegible] adversus Amalechitas [illegible] Saule , dictum est Kenitis : *Abite , recedite de medio Amalecitarum* [illegible] [illegible] in Tribu Juda [illegible] ; *[illegible]*

[illegible] Scribarum [illegible] Jabes , [illegible] , [illegible] , [illegible] , hi sunt Kinæi [illegible] Hamath , patris familiæ Rechab. [illegible] , quam in opinione [illegible] Baronium [illegible] , [illegible]. Rechabitæ [illegible] , [illegible] , *[illegible] filios Rechab , filios Rechabitarum , qui [illegible] sollicitique commendati sunt ,* [illegible] , atque , *quod facerent , Justos* [illegible] verò [illegible] , quo Baronius [illegible] Jonadab [illegible] fuisse , narrat Josephus Historicus. Nec hoc quidem [illegible] , [illegible] patrem Rechabitarum Jonadab , illum ipsum esse , qui Jehu [illegible] Regis [illegible] ; quod nobis absonum videtur. Quippe Rechabitarum sermo aperte indicat , Jonadabum patrem ipsis fuisse , non avum : *Jonadab* [illegible] *nobis dicendo , ne bibatis vinum.* Quæ [illegible] ipsissima parentis sui verba esse. [illegible] non dixerit præcepit mihi , sed [illegible] [illegible] *Jonadab filii Rechab , patris nostri in omnibus quæ præcepit nobis.* Sed & Jonadab ille , à quo Jehu quærebat , *num est rectum cor tuum sicut & cor meum cum corde tuo* , [illegible] , qui [illegible] Regis Israelis [illegible] , [illegible] , ab [illegible] & [illegible] , [illegible] alienissimum. Commune Jonadabi nomen , [illegible] sanè fundamentum non est , ut [illegible]

VIII. Concedamus porrò , Jonadabi tempore anno Dom. LXII. [illegible] extinctum esse ; [illegible] , Essenos Rechabitarum ex posteris fuisse ? [illegible]. Nulla prorsus sunt [illegible] , quæ verisimilitudinis aliquid huic opinioni conciliet , imò multa sunt validissima , quibus omninò concutitur. Primum enim Josephus [illegible] , qui Essenorum originem a Rechabitis [illegible] , est [illegible] , cùm [illegible] Historicus , Essenorum sectam [illegible] , qui tamen neque à Rechabo , neque à Jonadab Essenos deduxit. Præterea si Essenorum secta à Jonadabo [illegible] fuisset , [illegible] Rechabitarum [illegible] adhæsissent , quæ [illegible] Legislatorem [illegible] : *[illegible] quoque apud eos magnus Legislator est , ita ut [illegible] blasphemaverit , morte damnetur.* [illegible] , quid [illegible] ? *[illegible]* [illegible] , Essenos [illegible] , ab ipso Deo [illegible] esse [illegible] ; [illegible] sacramento , [illegible] sectæ [illegible] , [illegible] , *[illegible] aliud quam [illegible].* [illegible] , Essenorum [illegible] Rechabitarum [illegible] discrepabat. Hæc erat Rechabitarum disciplina : *Jonadab filius* [illegible] , *[illegible] , & domum ne ædificetis , & sementem ne seratis , vineam ne conseratis , sed in tentoriis habitetis* [illegible]

1 Paral. [illegible]

1 Sam. [illegible]

[illegible]

Judic. [illegible]

[illegible]

1 Reg. 15. [illegible]

1 Chron. 2. 55.

[illegible]

Jer. 35. 6.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

necessitate Hierosolymam habitabant, ut ipsi testantur: *Cùm ascenderet Nebucadnesar in terram hanc, diximus, ingrediamur Hierosolymam,* [illegible] Chaldæorum [illegible]. [illegible] quo, [illegible] sua reperiebant, postremóque [illegible], [illegible] à [illegible] operam dabant: *Essæni agri colendo in totum dediti sunt.* Alioqui Rechabitæ Templum, quâ maximâ poterant diligentiâ, frequentabant, ut apparet ex oraculo: *Non deficiet vir Jonadabo, qui stet coram me omnibus temporibus.* Essæni verò Templo potius non utebantur: *Ad Templum autem donaria mittentes, sacra ab iis non* [illegible] *non. Quo propter arcentur a communi fano, seorsum* [illegible] verborum πρόζειν exponunt, nec dignum Josepho, qui Sacerdotum agmen, opinionem ascribat, quod seclusione à Deo sacrificia, Essæniorum ritus castiores esse putaverit. Cùm igitur à [illegible] multum variarent, incongruum nobis videtur, vel a stirpe, vel ab exemplo priorum, posteriorum ortus deducere. Essæniorum ergo familiam, ex quatuordecim Judæorum Tribubus, nonnullorum constantem esse existimamus: *Essæni genere quidem Judæi, verum inter se magnâ amicitiâ conjuncti.* Judæos fuisse etiam atque etiam est observandum: quia Rechabitæ non Judæorum, sed Judæorum Kenæorumque sanguine procreati erant. Deinde cùm pars Essæniorum [illegible] propagabant: *Et uxores quidem* [illegible] *per morum diligenter instituunt.* Translatum [illegible] qui ex infantia adsciverant erant. Sicut quidem Essæni describuntur, *Asceæ Judæi.* Secta hæc Sacerdotes [illegible], ex quibus sunt Quæstores eligebant: *Quæstores creant viros probos, ex Sacerdotum numero, qui res agrorum redituum, & frugum proventu eius* [illegible]. Ex quibus [illegible] esse constitutum. Omnes verò Essæni debebant Assidæi, ut mox ostendemus [illegible].

IX. De Essæniorum origine satis: de ipsorum antiquitate, quam suo nostro jam prætereuntes [illegible]. [illegible] Suida: *Essæi πρόγονοι Ionadab, sunt Rechab* [illegible] *Josh;* unde in mentem sibi inducere nonnulli, ab Essæni Rechabitas duxisse originem. Quin in mente jacent fuisse hoc ille loco, nulli dubitamus, cùm veruntur nomen tantum antiquitatis Essænis tribuere, ut diu ante vestitum à Chaldæis, regnante Sedecia [illegible], [illegible]. Legendum ergo *ἀπόγονοι posteri,* ut Jonadab nepotum appareretur, quod etiam Baronio placuit. De Essæniorum antiquitate unum Dionysius, cujus hæc ipsa verba sunt: *Et conjectura licet esse, potuisse eos cœpisse, cùm Hircanus et Pharisæi, Antigonus Judæus, Judam illum interpre*nuò persequeretur. Quæ conjectura viro eruditissimo maximè, cùm à Josepho diserte refellatur, qui Essæniorum nomen jam florentium, cùm Simon res Judæorum administrabat, [illegible] ampliùs triginta. Denique quoque conjecturam [illegible] non erat, cùm Antigonus à fratre suo Aristobulo interfectus est, annis ante CLXX. ante Æram Dionysianam, quoque in [illegible] nunquam aberraverat. Nos ergo medio oratores, existimamus sub annum Græcorum CLXX Essænos in ortum prodiisse, ante Æram Dionysianam annos CXLII. Neque Josephus idem prius sectæ mentionem inferret, quam Simonis meminisset, cui Judas cum Sacerdotum primo parens convenêre. Nondum sanè [illegible] fuisse, cum Antiochus Epiphanes Ecclesiam Judaicam promiscuè cæde atque incendio vastabat, hinc conjecturam facimus, quod nulla pugnat Essæniæ, nulla pro religione tum martyria deprehenduntur, quo, dubio procul, officio, vir fortes, legibusque suis addicti, tam laude functi fuissent, ut propositam martyrii palmam auferrent. In vetustate Josephus nobis prabent scribendi, sectas Judæorum fuisse *ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου valde antiquas.* Assidæi certe Essæni satis acceptum referebant. Assidæorum nomen est in libris Maccabæorum: *Hi enim Assidæi, primi fuerunt in filiis Israel.* Nec fingendus est populus [illegible] appellabantur illi, qui amore legis abundabant [illegible] *Propterea, inquit, ut daremus prosequi, qui religionis ergo hic illic fuerant dissipati, ut tyrannide Regis ad sectas illum aggererentur. Assidæi enim dissident finem.* Minimè quidem, חסד pius est, [illegible] *quisque certè adhærescebat legi.* Assidæi illi, cum [illegible] gerent, ne Idolo, ab Antiocho Epiphane immolato sacrificare cogerentur: nomine suo summo potiorem titulum adepti, utpote qui Deo suo [illegible], quàm Pharisæi nomen sunt. Non est porrò [illegible] quæ scribentur: *Sed Herodis Majoris tempore claruisse; nulla enim antiquior apud Josephum de iis habetur memoria.* Eundem ætate Simonis, Jonathan & [illegible] annum CLXX. Josephus Essæniorum meminit, & tres sectas in *ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου, ab ultimâ antiquitate* inter Judæos fuisse tradit. Quod de sectâ, quæ Herodis M. tempore incepisset, dici nequit.

X. Essæni Pharisæorum propaginem esse visum Scaligero: *Pharisæi, inquit, ab Essæniis,* [illegible] attenuere, nondum comperimus. Equidem si forte [illegible] austeritate Essæni à Pharisæis differrent, à veri specie minùs abesset opinio Scaligeri: verùm de religionis cultu, & fidei articulis sectæ illæ discrepabant, quam non virum quidem [illegible] Pharisæorum [illegible] propaginem. Audiamus Josephum: *Rerum humanarum Pharisæi quædam* [illegible] *habent: quædam verò in suâ potestate esse aiunt, ut fiant, vel non fiant. Essæni verò nihil in sua potestate esse affirmant, nec quicquam hominibus, præter sua decreta, accidere posse.* Id dissidium in mentem quæstionibus non vanissimè: non de vestitum,

[illegible]

Itaque à Pharisæis Essæi non magis [illegible]

Insuper Pharisæi summâ assiduitate Templum frequentabant, in eo sacrificia perpetrabant. Essæi verò, nulla in Templo sacrificia immolabant. [illegible]

[illegible] à Pharisæo diversissima non fuisse: verum & hanc & illam sectam ab Assidæis esse procreatam, quasi ramos germanos ex eadem arbore diffusos, ut sive Pharisæi Essæos antequam vincant, sive ab eis vincantur, una tamen non sit alterius progenies.

XI. Ad Essæorum religionem veniamus. [illegible]

[illegible]

XII. [illegible]

[illegible]

Anno ante Do. 2.

[illegible] Deus est adorandus, Sol nequaquam eodem debet. [illegible]

XIII. Est & aliud in Josepho locum, qui [illegible] macula Essenorum Religionem liberamus. [illegible]

[illegible]

XIV. Transgrediamur nunc ad Essenorum [illegible]

[illegible]

Anno ante Dom. [illegible]

[illegible] vel [illegible], [illegible].

Religiosa [illegible]

XV. [illegible], in [illegible]. Post Deum, [illegible] [illegible]. Quibus [illegible] [illegible]. Pr[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Joseph. de Bel. [illegible]

XVI. [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]. Le[illegible] [illegible]. In [illegible] [illegible]. [illegible]. Ge[illegible] Gen[illegible] [illegible] Glaberus de Origine Monachorum c. 5. [illegible] Bellarminum l. 2. de Monachis c. 5 [illegible], Judæorum & Christianorum. Quæ [illegible] est, cum Essenos [illegible] Bellarminus Epiphanius [illegible]. Verba sunt [illegible] Pauli: [illegible] [illegible] Christi [illegible] Christianorum [illegible], [illegible] ex Epiphanio, [illegible] Christianos [illegible], [illegible] Christianos, [illegible] [illegible] Epiphanio. [illegible] Christianos [illegible]. [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]. [illegible] Hegesippum, [illegible]. Quo [illegible] Pharisæis? [illegible] & Philostratus, Essenos [illegible] c. 9. Essenos autem sunt, qui [illegible] [illegible] Christum autem Dominum Dei [illegible], [illegible] Lege atque Prophetis [illegible] [illegible] Prophetam, [illegible]. Quis prohibet [illegible] Christianos [illegible]. Hæc Patribus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Judæos verò, non Christianos, Romani [illegible].

XVII. Omnium [illegible] Essenorum [illegible], quos [illegible] [illegible]-

Joseph. de Bel. [illegible]

Epiph. [illegible]

Euseb. [illegible]

Joseph. de Bel. [illegible] c. [illegible]

Vita Essenorum Tempore [illegible]

Anno [illegible] Dom. 2.

[illegible] est [illegible], [illegible] quæ [illegible], [illegible] vocabantur, quæ [illegible]. A verbis [illegible], [illegible], qui [illegible] Ægyptiorum sint, qui rerum contemplationi vacabant. Quinam essent Therapeutæ, nunc inspiciamus. Vitæ Monasticæ fautores, plausu & clamore comprobârunt Eusebii opinionem, qui Christianorum Ascetas, Philonis in Therapeutis, sibi videre visus est: *Cum Ascetarum nostrorum vitam describit Philo, satis superque indicat, se non modo vidisse, sed etiam vehementer probare, & mirari Apostolicos viros, qui ex Hebræis [illegible] est, [illegible], ob eam [illegible] [illegible] temporis magnâ ex parte servabant.* Eusebii opinionem [illegible] Epiphanium, atque Hieronymum. Ille [illegible] de *Jessæis* idem Philonem, indubitanter asserens, ad eorum monasteria, divertisse Philonem, ac Paschalibus feriis, cum [illegible] accessisset, observasse nonnullos *sacrosanctam hebdomadem*, *sine cibo [illegible]*. Hic vero, in suo de viris illustribus libro, de Philone hæc habet: *Librum de primâ Marci [illegible] Ecclesiæ laude versatus est, non solùm eo [illegible], sed in multis quoque Provinciis esse, memorans, & habitacula eorum, dicens monasteria.* Antiquorum vestigia [illegible] Baronius, [illegible] vult, Philonem, [illegible] de Christianis esse locutum. Verum enim verò magnum qui jactatur [illegible] Patrum, quem Petavius opponit argumentis, quibus Therapeutæ Philonis, Christianorum [illegible], [illegible] penè omnium, qui [illegible] hujus [illegible], [illegible] vacillat atque claudicat. Profectò non sibi constitit Eusebius, qui quos pro Christianorum Ascetis habet in historiâ, in libris de Præparatione Evangelicâ, Judæorum vult esse Philosophos. Verba ipsius referamus: *Illud prætermittendum non est, universam Judæorum gentem, in duas [illegible] partes, esse divisam. [illegible] quæ præcepta Legis, [illegible] sensu sequebatur, alteram quæ majore Philosophiâ præstans, altius atque subtilius speculabatur, qui [illegible] Judæorum esse putabantur. Josephus [illegible] atque Philo Judæus, perpetuâ memoriâ [illegible] commendârunt. [illegible] simpliciter [illegible], [illegible] Philo, quem pro Judæis composuit, [illegible] esse [illegible].* Non ergo Therapeutæ, Christianorum Ascetæ sunt, si Philosophi Judæorum. Philonis liber pro Judæis compositus est, non autem pro Christianis. Neque constantior Eusebio Hieronymus, cujus hæc verba sunt in Jovinianum: *Josephus tria describit dogmata Judæorum, Pharisæos, [illegible], Essenos. . . . Super quorum [illegible], & Philo doctissimus, proprium volumen edidit.* Si Essenos descripsit Philo, non igitur Christianos [illegible].

Eus. de Præp. l. 8. c. 4.

XIX. Sed missâ auctoritate Patrum, argumentis res ipsa est [illegible]. [illegible] Eusebius, Epiphanius, Hieronymus, efficere nunquam potuerunt, Philonem de Christianis scripsisse, si de Christianis non scripsit. Firmum autem nobis [illegible] placet:

[illegible]. Si Therapeutæ Christiani erant, quid causæ est, cur hoc primum Eusebio venit in mentem: non Justino, non Clementi Alex. non Origeni? De Jesu ad [illegible] prædicat: [illegible] vita [illegible], [illegible] quæ [illegible]? [illegible], quæ [illegible]? Atque si Philonis Therapeutæ Christiani sint, Joannem longo intervallo superabant. Locustis siquidem & melle Joannes in [illegible] alebatur: quas Therapeutæ delicias respuebant. Utebantur enim pane simplici, *sal veram [illegible] supplebat, soli delicatiores hyssopum [illegible].* [illegible] Christiani [illegible], Philonis Therapeutæ, qui [illegible], Clemens scribere potuit, *non est ergo [illegible] obstinendum.* Sic suos Ascetarum mores improbabat, qui ab animalibus & fructibus, & piscibus, & [illegible], & [illegible]. [illegible] Therapeutæ sic Philo suos describit. Optimum quidque [illegible], [illegible], & [illegible] ab aëris temperie, locum singuli sua monasteria habent, ubi nec cibi, nec potus quidquam, sed Prophetarum [illegible] inferunt [illegible] opera Philosophiæ, quæ [illegible] à majoribus, allegorias sectando: per sex dies, seorsum in suo quisque monasterio philosophantur, non progredientes foras, imò ne prospicientes quidem: septimâ vero [illegible] sub pallio, dextram inter pectus barbamque, sinistram applicantes lateri; nam septimum [illegible] habent, quem [illegible] [illegible]. [illegible], quod quoties Sabbato ingrediuntur, septo [illegible]. Perfecta oratione, præfectus laudes Dei canit, [illegible] aut recens à se compositis, aut à veteribus [illegible]: [illegible]. [illegible]. [illegible], [illegible] cum sale, hyssopoque apponitur: [illegible], [illegible] virorum, alter feminarum, qui non sine decoris gestibus, laudes Deo canunt, quo [illegible], in chorum unum promiscuum confluunt, ad illius exemplum, qui post [illegible] mare rubri fluctibus Ægyptiis, à Mose Mariáque fuit institutus. Illud nunc videamus an ex Therapeutarum institutis, Christianorum disciplinam [illegible], [illegible] diem Dominicam, quæ ab initio Christianis [illegible] erat, à Therapeutis observatam non fuisse, qui diem dumtaxat septimâ, in suum [illegible] confluebant. Nullam etiam Eucharistiæ celebrationem [illegible], quæ Agapæ Ecclesiæ committebatur, nullos hymnos in Christi laudem [illegible], quibus Christianorum [illegible]. [illegible], Therapeutas, Judæos fuisse, Christianos non fuisse: ut mirum sit in Philone, Epiphanium, & *Paschales ferias* deprehendisse, & sacrosanctam hebdomadem, cum singulis hebdomadibus, Therapeutæ [illegible]. Præterea [illegible] Philoni Therapeutarum [illegible] principes [illegible] fuerunt. Apostoli vero, qui Christianam Ecclesiam fundaverunt, [illegible]. Deberet [illegible] hîc [illegible] Eusebii, singulos Evangelia, Apostolorum scripta, Pauli Epistolas in [illegible] vertisse Philonem. Nec [illegible] est [illegible], [illegible], respondemus illa [illegible] fuisse Veterum Essenorum [illegible]. Quasi verò ab Essenis orti essent Therapeutæ. Sed & undenam venisse illi Therapeutarum, cum Therapeutas [illegible],

quorum

Clem. Pæd. l. 2. c. 1.

Clem. Alex. Strom. l. 3. p. 300.

[illegible] plenam, [illegible] fratribus [illegible] [illegible]. [illegible] Christianam [illegible] [illegible], ad [illegible] fratribus [illegible], [illegible] pore quo librum Philo suum edidit? Evangelium [illegible] quod ante Domitianum [illegible], cum in Apostolos Spiritus ille Sanctus delapsus est. Sed & [illegible] [illegible]. Evangelium haberet in Ægypto, et monasteria [illegible], quibus Virgines inclusæ, ad æternam [illegible], vitam [illegible]. Cujus pectori amor veritatis inhæret, ille [illegible], [illegible] quidem à Philone [illegible], nomen Evangelii longè [illegible].

XX. [illegible] argumentum [illegible] Therapeutarum, [illegible] [illegible]. Quæ pars [illegible] est [illegible] Judæorum, qui [illegible], suam [illegible]. [illegible], à moribus Christianorum [illegible], & de illo [illegible], qui [illegible] ad [illegible] [illegible]. Neque illud [illegible], Therapeutas [illegible] fuisse: [illegible]. Egregiam verò Christianæ, qui [illegible] à Deo [illegible], & in [illegible] Eusebius [illegible]. [illegible] quidem de grege Christianorum [illegible], [illegible]. Nullus verò Christianus, [illegible] pro [illegible] habuit, cujus usum commendaret Paulus, scribens ad Timotheum, [illegible] [illegible]. [illegible] autem tempore [illegible]. Quæ [illegible] in [illegible] loco [illegible], [illegible] Christi, [illegible] non [illegible]. Clementem hoc ille [illegible]. Etenim si Therapeutæ, Christiani erant, atque [illegible] Clementis [illegible], [illegible]. Quam [illegible] sapientiam, Clemens è Christianorum disciplinâ [illegible]. Ne longum faciam, [illegible] Tertulliano, qui Christianorum [illegible], à Therapeutarum [illegible] plane [illegible]: *Sed & alia quoque [illegible], & [illegible] in negotiis [illegible]. [illegible] Brachmanæ, aut Indorum Gymnosophistæ [illegible], sylvicolæ, & exules vitæ.* Nulli verò magis exules vitæ, quàm Philonis Therapeutæ, qui [illegible], [illegible] philosophabantur, [illegible]. [illegible] verò [illegible], [illegible]. Quum [illegible] Christianum [illegible] non sunt: [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], [illegible].

XXI. In Eusebii tamen Therapeutis, Christianos [illegible] Valesius, cui Pagius [illegible], non Monachos quidem, sed Christianorum Ascetas [illegible]. [illegible], in eâ [illegible] [illegible] est [illegible]. De Ascetis Eusebianis, [illegible] [illegible]. [illegible] *Christiani [illegible], [illegible] Scaliger, [illegible] [illegible] Alexandriæ, sed Ascetas. [illegible] Monachis, [illegible].* Notatu verò non [illegible], quia Eusebianus Ascetæ, in vitâ [illegible] monachali [illegible], cum Monachorum disciplinam Philo accuratè [illegible]: *In [illegible] autem [illegible], est quoddam [illegible], quod [illegible], & monasterium appellatur in quo [illegible], [illegible] vitæ mysteria [illegible].* Ergone Monachi non sunt, illi qui monasterium incolunt, [illegible] non [illegible]? Cum igitur Therapeutæ [illegible] fuerint, & domicilio, & disciplinâ, quos Eusebius Ascetas in illis [illegible], neque Monachi non esse [illegible]. Demùm [illegible] Ascetas Eusebius [illegible], [illegible] Philosophiam [illegible]. Quid est Monachum [illegible], si hoc non est? [illegible], [illegible]? Satis [illegible] Pagius [illegible], [illegible]: *[illegible], [illegible] Eusebii verba, [illegible] de [illegible], [illegible] de Monachis [illegible] est. Sed & [illegible] [illegible] in Ecclesia, [illegible] Monasteria [illegible], [illegible] ad [illegible].* Ad Monachos [illegible] [illegible] verba Eusebii, [illegible], [illegible] Rufinus esset interpretatus. Concedamus tamen Valesio, Therapeutas Eusebii, Ascetas fuisse, Monachos non fuisse, [illegible] ad examen, [illegible] Ascetas quidem semper in Ecclesiâ fuerint?

XXII. Ascetæ Valesio, Pagioque, illi sunt, *qui inter Christianos [illegible] quoddam, & [illegible] vitæ genus profitebantur.* Quæ tamen Ascetarum descriptio, manca est atque mutila. Quippe Ascetas habere nequimus, qui [illegible] ad tempus [illegible] [illegible], in vitâ [illegible], [illegible]. Ad Ascetam [illegible] disciplinam [illegible] præcipuè [illegible]. [illegible] in [illegible] vivendi ratione, [illegible], [illegible] professio. [illegible] Ascetæ erant Rechabitæ, qui [illegible], vel à Prophetâ [illegible]. Ascetam [illegible], [illegible]. Qui verò [illegible] [illegible], hic Ascetis nullo [illegible] modo [illegible] potest. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], nisi [illegible] ex [illegible] [illegible]. [illegible]: *Quæcunque [illegible] in Ecclesiâ [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Et in [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] vitæ genus [illegible] ad [illegible] [illegible] & [illegible]*

ANNO DOMINI 2.

comparent; sed quid detestanda quæ à Domino condita sunt, existimarent. Id sanè non sinistræ exercitationis institutum quia [illegible] genus est, cui palmam proponunt. Nonnunquam temporis amplitudine, habentur Scriptores de Ecclesiæ [illegible] homines fuisse ejusmodi, qui durorem vitam excolebant. Id certè innuit Apostolus: *Alius quidem credit edere licere quælibet, alius autem qui infirmus est, olus edat.* Ascetæ quoque [illegible] hos Epiphanius: *Ab animantis omnibus & carnibus, [illegible].* Aquarii quoque [illegible], qui religione prohibiti vino, ad celebrandam Eucharistiam, mistâ aquâ utebantur. Neque de Ascetis ejusmodi, [illegible] Ecclesia. Sunt ergo Ascetarum nonnulli *superstitiosi*. Sunt & *medicinales*, qui sanitatis causâ, à cibis delicatioribus abstinent: *Qui ejus* [illegible] *valentiores, sunt robustiores, saniores & generosiores, ut sanius domum, & agricolæ possideantur, & non solùm fortiores, sed etiam prudentiores, ut* [illegible]. Ac eo igitur cardo quæstionis vertitur, num semper in Ecclesiâ extiterint, Asceticam disciplinam, perfectioris virtutis esse? Id Christo quidem, Apostolisque persuasum esse negamus, quòd abstinentium qualitates, non in majori apud Deum commendatione ponerent: ex quo intelligimus, Asceticam vitam quæ ob [illegible] [illegible] est, supremam [illegible] esse, superstitiosique partem aliquam. Illud quidem pro certissimo nobis habendum videtur, quòd si durum illud vivendi genus, delectus ille ciborum, religionem [illegible] [illegible] ac virtutis amplitudo quædam, Christus suo potius nomine atque exemplo, pleno gradu, Asceticam disciplinam fuisse ingressus, à quâ tamen alienum fuisse scimus: *Venit filius hominis, edens ac bibens, & dicunt, ecce homo edax, & vini potator.* Quàm Asceticam egerit, [illegible] [illegible], quem [illegible] homini [illegible] nec edens, nec bibens [illegible]. Illud quidem negari non potest Joannem Baptistam, parciùs ac duriùs vitam egisse, quàm mundi Servatorem. Quòd si gradus aliquis virtutis perfectioris asceticæ disciplinæ est assignandus, quod superest, nisi ut aliquo respectu Joannes potius Christi sanctitatem superet. Quo quid absurdius fingi potest? At utique laxiores Christus cibos admisit, quàm illi sunt Monachorum, eo consilio, ut [illegible] errorem depelleret, qui partem religionis maximam in alimentorum [illegible]. Quod [illegible] est eundem, cùm pane, gradu [illegible] non ille sit, quo Dei filius non defunctus est. Neque Asceticum se Petrus præbuit Apostolus, utpotè qui Antiochiæ cum Ethnicis edebat, vescebatque promiscuè. Neque Paulus, neque in asceticâ se vitâ constituit, qui hæc de se prædicat: *omnibus factus sum omnia, ut omnino aliquos facerem.* Quibus indicat, modò Judæorum, modò Gentilium se coluisse, de cibis disciplinam, admisso promiscuo ciborum omnium genere, unde instructa in ipsum à Judæis calumnia, quasi se adversus Legem Mosaicam adversarium ostenderet. Denique Asceticæ nesciebat Corinthiorum Ecclesia, cui Apostolus hæc præcipiebat: *Si quis infidelium vos vocat, & vultis ire, quidquid apponitur vobis, edite, nihil discernentes propter conscientiam.* Asceticæ verò nefas est quibuslibet cibis uti, quamvis nec [illegible] [illegible], verum vel à Hæreticis ablegans, hiberet, aut Legalis [illegible], [illegible] tempore, quæ ad Judæorum disciplinam non quadrabant. [illegible] disciplinam [illegible] est: *Alcibiades quidam unus ex martyrum numero, durum & squalidum vivendi genus, sectabatur; nihilumque omninò cibum admittens, solo pane, & aquâ, ad id usque tempora, vescebatur.* [illegible] *in carcere positis, eundem vivendi rationem retinet, Attalo, post primum, quod in amphitheatro sustinuerat certamen, revelatum est, non rectè neque utiliter facere Alcibiadem, qui & [illegible] minimè uteretur, & aliis [illegible] scandali foret.* Rapienda hæc sententia, quæ Ascetica disciplina alienitur. Quippe si præstantior ea virtus est, rectè faciebat Alcibiades, qui pane, aquâque solâ, vitam suam retinebat, cùm optimus ille martyr, non hæreticorum more, [illegible] cibis abstinere, quid victurali [illegible], cur fendi [illegible], quia ejus abstinentiâ, ad ampliorem pietatis gradum ascendisse se existimabat. Neque ob scandalum durum vitæ hoc genus mutare debuisset, quia ob perspicuam offensionem à [illegible] non licet. Divina est [illegible], ut quisque, ad majorem [illegible] debeat. Id Paulus præcipit Apostolus: *Quod reliquum est fratres, quæcunque sunt vera, quæ unque veneranda, quæcunque justa, quæcunque munda, quæcunque amabilia, quæcunque bene sonantia, si qua virtus, & si qua laus est, hæc reputate.* Alcibiades ergo durum vivendi genus [illegible] [illegible] ad inferiorem prolapsus esset. Quod [illegible] [illegible] quæ magis urgetur [illegible], eò minùs à [illegible] [illegible]. [illegible] quod [illegible], Alcibiadem prohibuit? [illegible] Apostolorum exemplo, si [illegible] [illegible], [illegible], positionum, quid offensionis dederit, quod Christi Confessor, pane & aquâ duntaxat vitam sustentasset? Imò vitæ hoc genus, [illegible] admirationique esse debuit. Exemplo tamen scandali, Alcibiades fuisse perhibetur. Quamobrem? Rectè judicabat Dei sapientia, nil tam facile in [illegible] [illegible] atque [illegible] [illegible], quàm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquid, atque religionis [illegible] [illegible] [illegible] velut propositum ad imitandum. Ex Ascetarum certè exemplis, non affectus bonis quidem, prodeuntes tamen superstitiosa, eò tandem res progressa est, ut ciborum in delectu salutem tam persæpe quæreretur, sanctitasque illic haberetur, quæ laboriosam illam exercitationem susciperet. Quod cum Apostolicâ doctrinâ non satis convenit, quæ in ciborum delectu, nec vel minimam pietatis collocat, nec Asceticam vitam communi anteponit. Quid Pauli sententiâ dilucidius? *Qui edit, Domino edit, gratias enim agit Deo: & qui non edit, Domino non edit, & gratias agit Deo.* Et infrà 7. 17. *Non est regnum Dei esca & potus, sed justitia & pax.* Hoc est, doctrina Evangelii quæ frequentiùs regnum cœlorum vocatur, non in ciborum vel usu, vel discrimine consistit, quod in regulis Asceticis, falsum esse credunt.

XXIII. Non est laus à claris Patribus, antiquissima Ascetarum exempla proponi. Asce-

Rom. 14. 2.

Matth. & Epiph.

Clem. Paed.

Matth. 11. 19.

1 Cor. 9. 22.

1 Cor. 10. 27.

Euseb. 5. 3.

Phil. 4. 8.

Rom. 14. 6.

[illegible]

[illegible] principe Petro prodiderunt Apostolum, Nazaraeus in oratione de pauperum amore: *Publicanus qui vellus tonsitat, [illegible] esse Elias, qui apud volucres requiescebat, Joannes qui [illegible] pilis tegebatur, Petrus qui lupinis, [illegible]*. Antiquus & Matthaeum [illegible] Clemens Alex. *Matthaeus itaque Apostolus, seminibus, baccis, & oleribus, absque carnibus utebatur.* Quam verò traditiones ejusmodi, ex Ebionitarum officinâ manârint, nullis dubitamus, qui ab usu carnium maximè abhorrebant. Observanda autem sunt verba Epiphanii de Ebionitis, qui Petri circuitus in suos usus interpolârant: *In circuitionibus ipsis, ferme ad institutum accommodârunt omnia, ut de Petro plurima mendacia confinxerunt. Cujusmodi est inter caetera, quod illum castimoniae causâ, lavisse, quod ipsi facere consueverunt. Tum ab animatis omnibus, & carnibus, reliquoque omni, quod carne constet, abstinuisse, quomodo et ut [illegible] Ebion olim, quam hodie Ebionitae omnes abhorrent.* Ab Encratitis, Ebionitis, ejusmodique sectarum hominibus confictam esse eam Apostolorum exercitationem, est vero simillimum. Eam sane Petrus non amplexus est, qui Domini sui vestigia sequebatur, & saepius Ethnicorum mensâ usus est. Ea tamen figmenta Patres in sermonem admisêre, ut Asceticam suam firmarent, quâ Christianorum vitam maximè illustrare sibi persuaserant. Vera illa exercitatio est, quae in pietatis actibus consistit. Hanc Paulus inculcat, *exerce te ipsum ad pietatem.* Sanctitatis vero pars nulla est delectus alimentorum, quae à Deo condita sunt, ut ea sumamus cum gratiarum actione. Luxus quidem, & intemperantia, in [illegible], fugienda, [illegible] fugienda. Verùm ut in potione atque ciborum usu [illegible], ita & in [illegible] esu, sobrietas intercedere potest. Neque genus alimentorum quod attinet, regulam praescribere ullam religio debet, quae sit omnium communis, cùm temperamenti ratio habenda sit, atque corporis, quod eo modo alendum est, ut apud [illegible] animus, ad debitas functiones, virtutis, pietatis actus exercendos, quorum functioni in vera ascetica [illegible] potest, sic omnibus prodesse potest.

ANNO U. C. 753. PER. JUL. 4713. JUL. 45. AUGUSTI 43. ARCHELAI 3. *ante Dom. 1, Sol. 9.* D C. *Lun. 1, Epact. 6. Epact. Sol. 4. 5.*

COSS. *Cornelius Lentulus & Calpurnius Piso.*

I. Ubi Tiberius apud Rhodum operam compertum fuit, uxorem *Juliam*, ob libidines atque adulteria damnatam, repudiatamque et, viri sui nomine, ex auctoritate Augusti remissum, quamquam laetus nuncio, tamen officii duxit quantum in se esset, exorare filiae patrem, frequentibus literis, & vel utcumque mereri, quidquid unquam dono dedisset, concedere. Remansit [illegible] Rhodi, contra voluntatem, vix per matrem consecutus, ut ad velandam ignominiam, quasi legatus, ab Augusto [illegible] [illegible]. Cùm Caium Caesarem qui in Orientem proficiscebatur, visendi gratiâ trajecisset Samum, alieniorem sibi sensit, ex criminationibus M. Lollii, venit etiam in suspicionem per quosdam beneficii sui centuriones, à commeatu castra repetentes, mandata ad complures dedisse ambigua, & quae tentare, singulorum animos ad novas res videretur. De qua suspicione, certior ab Augusto factus, non cessavit efflagitare aliquem, cujuslibet ordinis custodem factis atque dictis suis.

II. Caius apud Samum, à Tiberio salutatus, ab Augusto in Orientem missus fuerat, ut Armeniacos motus componeret. Ex quo die, quo Rex Armeniae, à Pompeio superatus erat, Principes hanc regionem à Romanis imponebantur. *Armeniam victo Rege Tigrane, ut hoc nomen [illegible] gentis Pompeius asseruerat, ut rectores a Romanis acciperent.* Quem Augustus Regem praeficerat Artavasdem, is, Armeniâ cum Parthis conspirante, regno pulsus fuerat. Interim [illegible] [illegible], & uxore datâ, ut eâ quoque se ejus dignitas augeretur. Quam verò conjugem in matrimonio habuerit, inquirendum diligenter, ne Usserii in errorem incidamus, qui Suetonii, ut putat, auctoritate nixus, *Lolliam Paulinam*, Caio uxorem assignat. *Nec durare valent, quos de condemnatione, communi tradunt Claudius, etiam de Petrone, quam olim [illegible], deque Lollia Paulina, quae Caesari nupta fuerat.* Verum ambiguo nomine vir doctissimus decipitur. Non Agrippae Juliaeque filio C. Caesari, sed Imperatori Tiberii successori C. Caesari Caligulae, Paulina nupserat. *Lolliam Paulinam* [illegible] *regum, nuptam* . . . *foedè ex Provincia evocavit ac perductam à marito, conjunxit sibi.* Uxor ergo C. Caesaris Augusti ex filiâ, nepotis, *Livia* vocabatur, ut ex responsione Tiberii datâ Sejano constat: *Falleris, Sejane, si te mansurum in eodem ordine putas, & Liviam, quae C. Caesari, mox Druso, nupta fuerit, eâ mente acturam, ut cum equite Romano consenescat.* Vocabatur & Livilla, blandimenti ut videtur, causâ. Drusum Tiberium, ut tandem veneno incorruptum fraude Livillae uxoris, atque Sejani cognovit, neque tormenta, neque supplicia cujusquam pepercit. Cum Liviâ, sive Livillâ, matrimonio conjunctus Caius in Orientem solemnè proficiscitur. *Brevi ab exilio Juliae [illegible] spatium, cum C. Caesar, antè alias Provincias ad visendum obitas, in Syriam missus est.* Praemissus est ante Caium Dionysius celebris ejus aetatis Geographus, *qui ad commentanda omnia in Oriente, praemissus D. Augusto, iturum in Armeniam, ad Parthicas, Arabicasque res, majorem filio.* Ex Historiâ Caii errores multi detrahuntur Baronio: *Anno [illegible], ab urbe condita [illegible] praefectus Syriae, totoque Oriente C. Caesar, Augusti filius adoptivus.* Quae anticipatio prochronismus est, quem refellit Velleius, verbis laudatis: cùm non multo post Juliae relegationem, Caium in orientem migrasse. [illegible] Baronius tribuit, qui eum Syriae praeposuit, cùm Proconsulari imperio fulgeret, quo non procursis Oriens [illegible]. Cùm [illegible] ejus esset Caius, ut ei rectione opus esset, juventuti ejus M. Lollius rector datus est, Velleio teste: *Lollium veluti moderatorem juventae filii sui, Augustus esse voluerat.* Velleio consentit & Suetonius: *Peregrinum Caium Orienti praepositum,* [illegible] *alieniorem sibi sensit, ex criminationibus M. Lollii comitis, & rectoris ejus.* Praestantissimis hisce testibus, lapsus Baronius detegitur, qui *Quirinium,* [illegible] *se statuit.* Mortuum sanè jam Lollium alterat,

Z

[illegible]

[illegible] Mosis Christus [illegible]

[illegible] Prophetam [illegible] à Domino Sadducæis [illegible] est, cùm [illegible] novum quidem, sed veterem esse, [illegible] fuisse [illegible] sui Mosis traditum. [illegible]

[illegible] V. Testamento [illegible], Sadducæi [illegible], cùm verba Mosis, [illegible] Christi [illegible] esse [illegible] [illegible] Domini [illegible]

[illegible]

[illegible] Philastrii [illegible] Judæorum [illegible]. Ex Cabbalâ [illegible] Abraham Dovidis filii, [illegible] [illegible] Justi, [illegible] fuit [illegible] [illegible] montem Garizim, [illegible] Verum [illegible] [illegible] Quippe si Sadducæi [illegible] Garizim, [illegible] Samaritanorum [illegible], Judæorum non [illegible]. Insuper Samaritani, [illegible] [illegible] Quin [illegible] Rabbinorum [illegible], à Sadduco & Baithoso [illegible]

[illegible]

Anno

ANNO U. C. 754. OLYMP. 195. PER. JUL. 4714. JUL. 46. AUGUSTI 44. ARCHELAI 4. Dom. 1. Jud. 10. B. Lun. 1. Indict. 4. Epact. 17. Epact. Jud. 6. Pascha 27. Martii.

Coss. C. Cæsar, & Æmilius Paulus.

I. D[illegible]

[illegible]

intelligitur: *In hac tamen parte, atque Romana signa primo nobis, Jubamque Regem, ad eumdem Caium Cæsarem scriptis voluminibus de eadem* [illegible] *Caius regionem ingreditur; Romana arma* [illegible] *sua ordines, nam C. Cæsar Augusti filius, tantum prospexit Arabiam.* Ad Arabiam usque saltem pervenisse Caium, ex Plinio conjecturam ducimus: *Majorem quidem ejus partem & Orientis victoriæ Magni Alexandri lustravere, usque in Arabicum sinum, in quo res gerente C. Cæsare, Augusti filio, signa navium ex Hispaniensibus naufragiis* [illegible]. Ex Arabia in Ægyptum, Caium rediisse, Orosio auctore, tradit Pagius. Hæc tamen in Orosio deprehendere non potuimus, cujus verba sunt: *Caius nepotem suum* [illegible] Caius ex Arabia in Ægyptum, rediisse memoraslet, haud certè intelligimus? Porrò Templum Hierosolymitanum [illegible] spectatorum omnium oculis, adeò Caius neglexit, ut ad illud non diverterit Suetonio teste: *Sed & Caium nepotem, quod Judæam prætervehens, apud Hierosolymam non supplicasset, collaudavit.* [illegible] cùm Philone pugnare videntur: *Augustus* [illegible] Verùm [illegible] Augustus, & [illegible] qui [illegible] Judæorum religionem [illegible]. Erant quidem victimæ Augusti sumptibus in Templo Hierosolymitano mactatæ, in [illegible] Judæorum Religionem [illegible]. Quæ [illegible] Caii negligentiam, Augustus laudem dederat, paruli affectus esse, narrat Orosius: *Itaque anno imperii Cæsaris XLVIII. adeò dira Romanos fames consecuta est, ut Cæsar, lanistarum familias, omnesque peregrinos, servorum quoque maximas copias, exceptis medicis, & præceptoribus, trudi urbe præceperit.* Vana tamen Orosii conjectura hæc est, blandiente Religione. Inopia [illegible] Augusti non quadragesimo octavo, sed XLIX. [illegible] Regem Parthorum, in insula, quam amnis Euphrates ambiebat, æquato utrinque partis numero, coiit. Quod spectaculum, stantes ex diverso, hinc Romani, illinc Parthorum exercitus, cùm duo inter se eminentissima imperiorum, & hominum coirent capita, perquàm clarum & memorabile fuit: *Prior Parthus apud Caium in nostrâ ripâ, posterior hic apud Regem, in hostili epulatus est. Quo tempore M. Lollii, quem veluti moderatorem juventæ filii sui, Augustus esse voluerat, perfida & plena subdoli ac versuti animi consilia, per Parthum indicata, Cæsari* [illegible] [illegible] *Lolliam Paulinam, cujus* [illegible] *Lolliam Paulinam, quæ fuit Caii Principis matrona, ne serio quidem ac solemni ceremoniarum aliquo apparatu, sed mediocrium etiam sponsalium cœnâ, vidi smaragdis, margaritisque opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite,* [illegible], *quæ summa quadringenties sextertium colligebat, ipsa confestim parata mancupationem tabulis probare.* Quadringenties sextertium, conficiunt libras Gallicas 372222.

V. Celebriorem omnino reddit Æra vulgaris, quæ à Kalendis Januariis ducit initium. Anno Dom. DXXV. Consule Probo, imperanteque Justiniano, Dionysius Exiguus floruit, qui iniquum esse existimans, Cyrillianos Æram Diocletiani, qui in eos [illegible] [illegible] nos designari malebat, ut ipse in suâ ad Petronium [illegible] Cyrillus, primum Cyclum ab anno Diocletiani CLIII. cœpit, & ultimum in CCXLVII. terminavit, nos à CCXLVIII. anno ejusdem tyranni potius quàm Principis, inchoantes, noluimus circulis nostris memoriam impii & persecutoris innectere, *sed magis elegimus ab incarnatione Domini nostri J. C. annorum tempora prænotare; quatenus exordium spei nostræ notius nobis existeret, & causa reparationis humanæ, id est passio redemptoris nostri, evidentius eluceret.* Cyclum verò Dionysius suum descripsit, Indictione tertiâ, Consulatu Probi, anno Dom. DXXV. cùm sex adhuc Cyrilliani Cycli anni superessent. Constat Dionysianus ille Cyclus annis XCV. quorum primus cum anno Dom. DXXXII. incipit, ultimus in DCXXVI. desinit. Clarissimus Pagius negat Æram à Dionysio institutam; Verùm quæ Petavius [illegible] aut sentiat, aut [illegible] ad Latinos ab eo translatam esse, contendit: [illegible] *anno Mundano Antiocheno 5493. itaque cum anno Juliano XLV. ut ejus exempla* [illegible] *à Dionysio factum.* Vellemus virum doctissimum [illegible] demonstrasse. Ex verbis sunt Dionysii ad Petronium [illegible] Dionysius, [illegible] Cyrillus [illegible] Petavius [illegible] [illegible] Domini nativitatem fuisse, [illegible] Cæsare & Æmilio Paulo Coss. conceptum, [illegible] tradiderit? Petavius ideo scripserat: *Retentum est, annum illum quem Æra vulgaris primum statuunt, & primum à natali ipso Servatoris nuncupamus, à prima illius annos numerationis, ut natalis esse confiteamur. . . Itaque nos Æram Dionysianam non anticipamus anno, & quem ille incarnationis & nativitatis annum esse voluit, proximum à* [illegible]

ANNO DOM.

à [illegible] [illegible]. *Ad eum Pagius* [illegible] [illegible], *Cum* [illegible] [illegible] Beda non [illegible] foret, dum scribit, *annum ab incarnatione juxta Dionysium* DCCI. *quartum & decimum indictionem* [illegible]. Qui [illegible] non character est, quem post Æra [illegible] Dominicam, septingentesimum primum, [illegible] numeravimus. Nobis tamen persuasissimum est, Dionysium incarnationis Æram, in anno Juliano non XLVI. Caio Cæsare & Æmilio Paulo Coss. sed in superiore, Juliano scilicet XLV. consignâsse, quod eandem [illegible] comperimus. Ac Dionysium sic existimâsse, [illegible] rationibus demonstramus. Hæc scribit Dionysius in Epistolâ primâ ad *Bonifacium*, primicerium Notariorum, & ad *Bonum* Secundicerium.

Anno decemnovennalis primo, Lunari septimo decimo, à XV. *Kal. Maii usque octavo Aprilis, quia communis annus est, sunt dies* CCCLIV.

Decemnovennalis secundo, Lunari XVIII. *ad [illegible] Idus Aprilis, usque in [illegible] Kal. Aprilis quia communis est, sunt dies* CCCLIV.

Decemnovennalis tertio Lunari XIX. *à septimo Kal. Aprilis usque in Idus Aprilis, quia Embolismus est, sunt dies* CCCLXXXIV.

Incipit igitur primus annus Cycli, à XVII. Aprilis, anni Dom. vulgaris DXXXI. & finitur Aprilis V. anni DXXXII. habebat igitur [illegible] [illegible] [illegible] ad Kal. [illegible] [illegible] numerum [illegible] XIX. Rursus annus secundus Cycli, qui incipit à sexto Aprilis anni Christi DXXXII. usque ad [illegible] [illegible] anni, habebat numerum [illegible] [illegible]. Cum itaque Dionysius Cyclum [illegible] [illegible] non à Kal. Januarii, sed à XV. [illegible] [illegible], certum [illegible] est, ejus Cyclum integro ferè [illegible], communem [illegible]. Insuper Beda de Cyclo Dionysiano hæc tradit: *Qui in primo suo circulo,* DXXXII. *Dominicæ incarnationis annum, in capite ponendo, manifeste docuit, secundum sui circuli annum, ipsum esse, quo ejusdem sacrosanctæ incarnationis [illegible] capit.* Secundus igitur [illegible] Dionysiani annus est Cyclo Lunæ I. proindéque anno Juliano XLV. Cornelio Lentulo & Calpurnio Pisone Coss. Dionysius [illegible] Æramque hanc [illegible], ab eo anno incipiens, in quo Christum [illegible] putabat. Verùm Scriptores eo posteriores, cum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], sed ab initio vulgò [illegible], [illegible] [illegible], Christi [illegible] non longè abesse à [illegible] anno Juliano, & circumcisionem ipsis Kalendis Januarii celebrari, [illegible] ferè confusis, [illegible], ut primum Christi annum, non à Juliano XLV. sed à sequenti [illegible] [illegible]. unde factum est deinde, ut Æra communis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] illâ Dionysii.

VI. [illegible] Baronium, [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Æra communis, quæ vulgò, licet non satis rectè, Dionysiana nuncupatur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Quo magno fuit [illegible], Chronologiam omnem, [illegible] [illegible], Olympiadicamque [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Chronographum, *consensione Veterum, Latinorum, atque Græcorum, [illegible], ab Ecclesiâ Catholicâ esse receptam.* Quod [illegible] [illegible] [illegible], cum Æra Baroniana natale Domini, anno Juliano XLIII. assignet, [illegible] [illegible], anno Juliano XLV. Onuphrius quoque, qui Æram Christianam, cum Juliano XLV. copulat, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ac primùm Natalis Baroniani, *Bissextilis* non est, quem Consulatus Lentuli & Valerii Messalini, quo Julianus annus XLIII. est designatus, exhibet Cyclum Solis 7. F. Natalis verò Dionysianus Bissextilis est, affectum Cyclo Solis 9. D C. Quo [illegible], annus ille Christi quo nostros Annales [illegible] M. DC. XCIII. est Cyclo Solis 22. Lun. 3. Indict. 1. insignitus. Quos utique characteres [illegible] impossibile est, nisi Epocham vulgarem [illegible], Cyclum Solis decimum exhibens, literam Dom. B. Lun. 2. Indict. 4. Deinde annus expugnatæ à Tito Hierosolymæ ille est, in quo dies primus [illegible], in Aprilis XIV. incidebat, teste Josepho. Hoc verò [illegible] [illegible] est, si LXXII. Æræ Christianæ [illegible], uti Baronio placet. Id temporis [illegible] anno Dom. septuagesimo [illegible], quo Epacta Lunaris erat [illegible], ex qua [illegible], Lunam XIV. in quâ Pascha Judæorum [illegible], Aprilis XIV. [illegible] esse, & vel [illegible] [illegible] [illegible], Baronio Onuphrioque à [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. In eam quoque [illegible] [illegible] [illegible], Hippolyti ex Canone ductâ, qui anno Dom. MDLI. in Æde Laurentianâ Romæ inventus est.

[illegible] à [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Anno primo Alexandri imperatoris, quartadecima dies Paschalis fuit Idus Aprilis, Sabbato, [illegible] [illegible] [illegible] esse.

Ex Baronianâ Chronologiâ, primus Alexandri Severi annus, in Æræ communis annum, CCXXIV. ex Onuphrianâ in CCXXII. incidit. Quibus utique annis, Canonis Hippolyti [illegible] non competunt. Decimus tertius Aprilis Sabbatum erat, anno Alexandri primo, Hippolyto teste. Qui character, annum Æræ vulgaris, non CCXXIV. non CCXXII. sed solum CCXXII. admittit, qui Cyclum Solis habet 7. F. Epactam Saturni 2. [illegible] Kal. G. incipiebat igitur Aprilis à secundâ feriâ, proindéque decimus tertius Sabbato cohærebat. Præterea Idus Aprilis, ut Hippolytus perhibet, Lunam decimam quartam sibi vindicabant. Pascha igitur anni CCXXII. Aprilis die XV. celebratur. At anno CCXXIII. Pascha quidem Aprilis [illegible], anno vero CCXXIV. Pascha Martii XXVIII. est agitatum. Primus igitur Alexandri Severi annus, Æræ communis est ducentesimus vigesimus secundus. Quod alià quoque temporis notâ [illegible] est. Annus CCXXIV. Bissextilis est, Cyclo Solis IX. D C. affectus. Primus verò Alexandri Severi annus est simplex Cyclo Sol. 7. F. insignitus. Nescimus quo fato, in doctissimum Pagium Crocea ex [illegible] irrepserunt: *Incipit Canon à I°. anno Alexandri Severi, in cujus [illegible] eo anno, terminum Paschalem [illegible] diem decimum tertium Aprilis, & Pascha celebratum esse die [illegible] primâ.* Quæ ferè sunt corrigenda, cum eo anno terminus Paschalis dici non XIII. sed XII. Aprilis [illegible], Paschaque die non XXI. sed XIV. fuerit agitatum. Denique [illegible] est primum Valentiniani Imperatoris annum illum esse, qui in Æde Christi CCCLXIV. [illegible] Joviano & Varroniano Coss. *Anno*

Petav. D. d. Temp. l. [illegible]

Pag. [illegible]

Bed. de Rat. Temp. c. 45.

Baronianum Epocham [illegible]

Rat. Ap. [illegible]

Pag. [illegible]

[illegible] ille Bissextilis sit. Valentinianum enim [illegible] *accitus, neptendique urgens praesagus, ne* [illegible] *vel fomentorum* [illegible]*, nec vadere die secundo, nec prodire in medium* [illegible] *Bissextum vitans, Febr. mensis tunc* [illegible]*, quod* [illegible] *Romanis fuisse* [illegible]. Quòd si Æra Dom. incipit anno Jul. XLIII. Lentulo & Messalino Coss. annus quidem Æræ CCCLXIV. Bissextilis esse non potest, utpote qui cohaeret Consulatui Mamertini & N[illegible] qui annum aperuerunt Julianum CCCCVII. Cyclo Solis 7. F. [illegible]. Sic absonum extra [illegible]. Ac illud quidem in confesso est, eo tempore quo illustrissimus Purpuratus animum scribendis Annalibus admovit, Cyclorum artem non tam bene notam cuilibet fuisse, ac nunc est. Sed [illegible] *Scaligerumque, primum Cyclorum usum docuisse.* Quippe *Joannis Garcaei* de [illegible] editus est, quo ars inveniendi numeri aurei, Cycli Solaris & Lunaris, ars praescribitur: prima verò liber Scaligeranus de emendatione temporum editio facta est anno MDLXXXIII. Ideoque hoc excusationis Baronio patet [illegible]. [illegible], Epocham C[illegible], incipere anno U. C. DCCLIV. Juliano XLVI.

VII. Postquàm incarnationis Æra introducta est, illicò non ab omnibus recepta fuit. [illegible] Ecclesia Romana, omissis XXXIII. annis, qui à Domini nativitate ad mortem usque fluxisse vulgò [illegible], à passione tempora numerare, quâ de re locus apud Bedam integer est: *Ecclesia siquidem Romana, & Apostolica Ecclesia hanc se fidem tenere & ipsa testatur indiciis, quae suis in cereis, annuatim scribere solet, ubi tempus Dominicae passionis, in memoriam populi revocans,* [illegible] *annorum, quam ab ejus incarnatione ponit,* [illegible]*. Denique anno ab ejus incarnatione, juxta Dionysium, septingentesimo primo,* [illegible] *fratres nostri, qui tunc fuere Romae, hoc modo se in natali Domini, in cereo Sanctae Mariae, scriptum vidisse, & inde descripsisse dicebant, a passione Domini nostri J. C. anni sunt DCLXVIII.* Quando verò Æra communis Gallis usui esse cœpit, quaerit Scaliger. Scilicet, inquit, *Judaeorum computum annorum, ferè tandem a Carolo M. aut Ludovici Caesaris, ejus filii, temporibus, autore Dionysio Abbate, admiserunt.* Fallitur tamen vir magnus, cùm exemplis constet Æram communem, ante Caroli M. imperium, receptam fuisse. In Capitulari Carlomanni primo, legimus: *Ego Carlomannus, Dux & Princeps Francorum, anno ab incarnatione Christi DCCXLII. undecimo, videlicet Kalendas Maias.* Et in Suessionensi Pipini Capitulari: *In Dei nomine, & Trinitatis, anno DCCXLIV. ab incarnatione Christi, sub die* [illegible] *Nonas Martii, & Luna XIV. in anno secundo Childerici Regis Francorum.* Itaque circa octavi seculi initia, id computi videtur admissum fuisse. Anno quidem DCCXXVII. Gallis accidens erat in usu, ut Capitulare teste: *Subscriptio Domini Gunthrami Regis, Parisiis data, sub die IV. Idus Novembr. anno XXIV. regni supra scripti Regis.* [illegible], ab eodem mota ducta est. Nempè vox incarnationis ambigua erat, pluribus significans incarnationem Domini, quae ab hominum vera conceptione quidem, sed ortu; unam potuit incidi est. Ea [illegible] incarnationis sumitur à Juliano Toletano. *Supponamus si placet, assumptis videlicet annis, secundum Æram ab incarnatione. Era enim inventa est ante XXXVIII. annos, quam Christus nasceretur.* Sic Concilium Valentinum tertium, in Praefatione dicitur celebratum fuisse anno DCCCLV. ab incarnatione, Lothario Imperante [illegible] Januarii, sexto Idus ejusdem mensis. Similiter in Concilio Ticinensi legitur: *Anno incarnationis Dominicae DCCCLV. Indictione 3. mense Februario, die mensis ejus quarta.* A[illegible], Christi conceptionem designabat, ideoque annorum exordium à XXV. Martii incipiebant: quo pertinet clausula, quae in Spicilegio Acheriano continetur: *Acta sunt autem haec anno, jam pene finito, decimo post millesimo, Indict. IX. Epact. XIV. mense Februario feriâ secundâ, Luna XX sub imperio Roberti clarissimi Regis Francigenae sive Aquitanae.* Videatur Carg[illegible] Caroli IX. Regis edicto, anni 1564. Gallis mandatum est, ut in privatis, publicisque tabulis, à Kalendis Januarii numerum repeteretur exordium. Ea porro Æra, licet à vero Christi natali aberret, & Herodis obitu posterior sit, retineri debet, quia in usum se passim insinuavit, nec absque confusione rerum, ordinisque perturbatione, mutari potest. Eâ tamen [illegible] curriculis suturis inserviat: nec ullo antiquitatis praetextu, germanum Christi natale, ab illâ indicari fingatur annum, qui maximus error est. Eam igitur adhibeamus ad demonstrandum, quid ante, quidve post illam Epocham factum est, quae notissimam temporum seriem exhibet.

VIII. Nunc ad *Pharisaeos* accedamus, de quibus mentio est in Evangelio frequentissima, [illegible] Hasidaeorum [illegible] barbaria, post concitatam ab Antiocho Epiphane persecutionem ex Hasidaeis videtur exorta, annis circiter CLX. ante Christianam Epocham. Hasidaeis vera dignitate, & virtute clara, Judaeis caput erat. Eorum consilio Respublica regebatur, ut innuunt verba haec, *Hasidaei qui primi erant inter filios Israel.* Hasidaei verò nuncupabantur, non quia hoc aut illo dicti, ut tyrannide *Regis ad scelus cogerentur*, sed quia sancti & pii. Etenim חסיד Hebraeis, [illegible] Graecis dicitur, quo ab autore Maccabaeorum adhibitum est. Al[illegible] *comprehendit ex eis sexaginta viros, & occidit eos in unâ die, secundum verbum quod scriptum est, carnes Sanctorum tuorum, & sanguinem ipsorum effuderunt, in circuitu Jerusalem, & non erat qui sepeliret.* Ideircò Hasidaei describuntur, [illegible] *voluntarie in lege*, quae non eâ solum delectabantur, sed etiam quaeque [illegible] quidem Graecis, voluntariam oblationem significat, quam & intendisse Maccabaeorum autorem, Hasidaeae disciplinae peritum, existimare licet. Etenim distinguunt Hebraei justum inter & pium. צדיק *justus*, ille est, qui jussa Dei exequitur: חסיד *pius autem*, qui plus facit, quam jubetur facere. Et sanctius Rabbini describunt, *qui sibi cavet magis, & fortius observat praecepta, & facit plus quam aequum est.* Nec alio, ut haec observantur, cùm ab Hasidaeis, Pharisaei manârint; quorum disciplina, legis additamentis maximè floruit: *Decimabant mentham, & anethum, & cuminum.* Quae licet decimam [illegible]

Marcell. [illegible]
Pag. Crit. [illegible]
Non illico [illegible] Æra [illegible]
Bed. de Rat. Temp. c. 45.
[illegible]
Capit. [illegible]
Cap. de [illegible]
Capit. [illegible]
Jul. Tolet. [illegible]
[illegible]
[illegible] Pharisaei [illegible]
1. Mac. [illegible]
1. Mac. 7. 16.
1. Mac. 7. 16.
Matth. 23. 23.

Anno Dni. 1.

non conscripsissent, novum tamen decimum solvebant, addentes praeceptis Mosaicis, ut fanctitate, & [illegible] Pharisaeorum [illegible] est. Quippe [illegible] [illegible], quia [illegible] [illegible], à [illegible] Judaeorum [illegible] disjungebant: Pharisaei ergo perinde est, atque separati, quo etiam Josephi verba pertinent: Judaeorum ordo Pharisaei, qui [illegible] leges interpretantur. Neque hoc etymon [illegible] latuit: Ideo Pharisaei dicti sunt, quod essent propter observationem illam superstitiosamque disciplinam, à vulgo separati. Phares enim Hebraicè [illegible] Hieronymus: Pharisaei à Judaeis [illegible] propter quasdam observationes superfluas, [illegible] [illegible] superiores. Ut inutilè [illegible], qui [illegible] nomen à [illegible] explicant, deducentes quasi qui leges interpretes, nomen suum acceperint. Ad [illegible] [illegible] Apostolum Rom. 1. 1. [illegible], Drusio [illegible] est: Non [illegible], inquit, fuerat [illegible] segregatus ad studium legis, hoc est Pharisaeus. Non nobis tamen placet accentum, qua Pharisaei [illegible] à vulgo segregatum, in [illegible] significatione, sic appellabantur. Paulus verò in [illegible], separatus dicitur. Illi, voluntate suâ, ut [illegible] quam profitebantur, accesserant, neque [illegible] Deo ipso segregabantur. Hic autem, potentissimi Dei gratia [illegible] separatus est ad Evangelium. [illegible] voluntas, [illegible] Christi [illegible], non gratiae [illegible]. Illi liberè Pharisaei fiebant, hic ex praecepto Apostolus [illegible].

Joseph. de Bell. l. 1. c. 4.

IX. De Pharisaeorum doctrinâ, egregiè nos docent Josephus Pharisaeus: Multas consuetudines à majoribus acceptas Pharisaei tradiderunt populo, quae non sunt scriptae inter leges Mosaicas. Foecunda haec [illegible] superstitionumque officina. De traditionum ejusmodi [illegible] Hieronymus: [illegible] apud [illegible] & [illegible] [illegible], imaginem habere [illegible], [illegible] sapientes: unde & doctores eorum, [illegible] [illegible] sapientes, vocantur, [illegible] [illegible], Traditiones [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] dicere, sapientes docent Traditiones. De [illegible] Pharisaeorum [illegible], [illegible] [illegible] Hieronymus, quae [illegible] [illegible]: Propterea habent Synagogae [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], vel [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], observabant, [illegible] [illegible] [illegible] leges Divinae, cùm additamenta ejusmodi, Dei [illegible] [illegible] [illegible] cultui Religionis addere prohibebantur. Illae vero Traditiones, [illegible] Pharisaei [illegible] [illegible], adeo ut [illegible] in [illegible] [illegible], quibus [illegible] neglectae. Hinc Christus sic [illegible]: Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? Non enim lavant manus suas, cum edunt panem. Solebant Pharisaei [illegible], [illegible] non edere, nisi [illegible] lavarent manus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est, quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Judaeorum vulgus solas manus abluebat. Pharisaei verò [illegible]

Matth. 15. 2.

Marc. 7. 3.

in omnibus actionibus, caeterisque religiosiores videntur, pugnum cum manibus lavabant. Non ergo [illegible] perinde est atque [illegible], vel [illegible] [illegible]. Neque in eodem prandio, frequentem à Pharisaeis manuum lotionem solebant esse [illegible]. Sed & plerique Judaeorum [illegible] lavabant: Pharisaei & omnes Judaei, nisi pugno laverint manus, non edunt. Neque hoc [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] lavandis [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dignas [illegible] superstitionem aquam [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] significat, [illegible] [illegible] [illegible] aquam [illegible], sordes scilicet, [illegible] [illegible] [illegible]. Nec si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Sed & [illegible] lavandi [illegible], ut ad cubitum usque aqua [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]. [illegible] igitur lavare manus, non [illegible], non crebrò, sed est [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] à Pharisaeis observabatur, [illegible] usque ad [illegible] [illegible]. Tanti [illegible] ea ceremonia, ut Synedrio excommunicatione digna videretur, qui eam neglexerat. At ut in primâ commendationem [illegible], [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] Domini [illegible] est, qui [illegible], qui non lavat manus ante cibum. De [illegible] ejusmodi, [illegible] [illegible] apud Lightfootum. [illegible] Pharisaeorum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Christus [illegible] [illegible] Matthaei xxiii. At [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quâ specie religionis, debitum parentibus suis [illegible] [illegible]. Scribebant [illegible], quicunque diceret patri aut matri, donum est, sive Deo dicatum quodcunque à me [illegible] possit. Consequentem hujus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Matth. 15. 5.

X. Pergit Josephus doctrinam tradere Pharisaeorum: Fato quaecunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatem [illegible] [illegible]; hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut homini tamen sit voluntas accedendi ad virtutem, & vitia. Quo [illegible] [illegible], Baronii errorem [illegible] [illegible], scribentis de Pharisaeis, fato se [illegible]. Atqui [illegible] de fato doctrina haec fuit, non [illegible] Pharisaeorum, qui [illegible], mortales liberi esse arbitrii; hoc est, vi innatâ voluntati, ad virtutem, ut & ad vitia, mentem se posse [illegible]. Quid porrò per fatum Pharisaei [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. A [illegible] [illegible], fato [illegible] à Josepho [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Drusius [illegible]: Fatum autem appellat, quod Hebraicè [illegible] dicitur, id est planetam, vel astrum, quod sic agit, ut [illegible] [illegible]. Quae quidem explicatio à [illegible] Josepho [illegible] est, & [illegible] [illegible] [illegible]. Non [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Pharisaeorum [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], & Astronomiae plurimum [illegible]. Verùm [illegible] in [illegible] errore, Pharisaeos Josephus [illegible]. Quod rei sic fatum illud, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] sunt in [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Josepho [illegible] est atque fatum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], si fatum ab eâ diversum cogitasset. Neque aliud sibi vult, scribendo, Pharisaeos [illegible] [illegible], fato & Deo, omnia tribuisse;

De fato Pharisaeorum doctrina: quid significet? Num Astrorum influxum?

Joseph. l. 18. c. 2.

Bar. App. n. 8.

Drus. de [illegible]

Matth. 23. [illegible]

Anno Dom.

in quibus dignitatem [illegible] haberet [illegible], qui prin[illegible] in fine, [illegible], quæ [illegible] Lazaro, ab [illegible] contigit. Neque cælestes Angeli, vel ad inferos commeant, vel eò [illegible] animam Lazari. Denique verba Abrahami nil [illegible] sic [illegible], [illegible] verò cruciaris. Quæ frigida sunt & absona, si nulla mortuum aut præmia sunt, aut supplicia, [illegible] [illegible] solatio.

XII. De resurrectione corporum, rectè Pharisæi sentiebant, perinde atque de animarum immortalitate: testisque domus Lucas, [illegible] [illegible] *non esse resurrectionem, neque Angelum, neque* [illegible]. [illegible] tamen Pharisæis ascribit dogma, quod resurrectionem funditus evertit, Pythagoræ scilicet [illegible]. [illegible] *hos temperamento afferebant, et solas bonorum,* [illegible] *[illegible] supplicio cruciandas afferebant.* Neque à Baronio [illegible] Drusius, aliique [illegible]. [illegible], [illegible] *corruptam esse, [illegible] hic breviter [illegible],* quæ nostro judicio malè reddidit Gelenius, *transire autem in alia corpora.* Quibus metempsychosis [illegible]. Verendum ergo, *migrare in aliud corpus*, quibus metempsychosin impugnatur, quâ non in aliud corpus, sed in multa [illegible] hominum. Ceterùm à metempsychosi Pharisæos longe alienissimos fuisse, eò constat, quòd resurrectionis fidem admiserint, quæ planè Pythagoreorum transformationi contraria est, [illegible]. [illegible] metempsychosi, una eademque hominis anima, multo [illegible], quàm hominum corpora [illegible], [illegible] corpus [illegible] non potest, atque quæ [illegible]. [illegible] anima in plura corpora migravit, in quibus [illegible] [illegible], quæ [illegible] felicem, [illegible] anima ex [illegible] plura numero corpora [illegible], [illegible] in resurrectione tribuetur? Quapropter igitur resurrectionem fidei [illegible] est, illa uni soli corpori post dissolutionem separanda, [illegible] conjungi mortuum, fatentur necesse est, quæ ipsissima definitio est resurrectionis, quæ animas hominum suis corporibus [illegible], ut non plura sint, aut pauciora, sed numero [illegible] [illegible]. [illegible], animam [illegible] corpus migrare, Pharisæis traditum est. Aliud scilicet, non naturâ quidem, sed qualitatibus: non numero, aut specie, sed affectionibus diversum quæ ipsissima Pauli doctrina est: *Alia cælestium decor, alius verò terrestrium, ita erit & resurrectio mortuorum. Seritur corpus cum corruptione, [illegible] cum incorruptione.* Sic de Christo, cùm in monte transformatus est, dicitur, *facta est inter orandum, species faciei ipsius alia.* Ac Pharisæorum hanc mentem fuisse, Iosephus ad Gentem [illegible] demonstrat: *Et hæc de Hade dicenda erant, in quo continentur omnium animæ usque ad tempus quod Deus definivit, tunc omnium resurrectionem facturus: non animas in corpora, [illegible] aliud [illegible], sed eadem ipsa corpora [illegible] [illegible].*

XIII. Astronomiæ scientiam tenebant Pharisæi, si credimus Epiphanio, quod est & vero simillimum. Ipsis quidem se [illegible], Christus objecit: *Hypocritæ, faciem quidem cæli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non potestis.* Verba referamus Epiphanii, quæ illustratione egent, ne cum Baronio in errorem perducamur: *Pharisæi Astronomia plurimum tribuebant. Argumento est, quod Græca omnia vocabula, transsumta illius artis propria, totidem ab iis Hebraicis sunt reddita vocibus. Exempli causâ, Sol Hamma, & Semes, ab iis appellatur. Luna Ierec, & Halebana, unde & Mene vocatur: nam Ierec mensis, & Luna Mene, dicitur, ac perinde ut apud Græcos, a mense nomen appellationem derivat. Sequitur Mars, quem Cochab Ocmel nominant, Mercurius verò Cochab Ochmad: Iovem Cochab Bahal. Venerem Seruc vel Lued, Saturnus denique Cochab Sabath vocatur. Sunt & illorum alia nomenclatura, quas accuratè concipere, [illegible] possumus. Neque in [illegible], etiam cælestia illa signa, quæ [illegible] [illegible], pro elementorum numero distribuuntur, Zodia vulgo nominant, a quibus imperitos in mundum propagata sunt [illegible]; ista, inquam, illi Hebraice ita reddiderunt. Telaa, Sor, Tauma, Sartatan, Ar, Betbula, Moznaim, Acrab, Kesht, Gedi, Dalie, Daggim.* Verba Hebraica hunc secuntur ordinem notissimum illud Distichum:

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora,
Pisces.

Signorum pro elementorum numero, distributionem exhibet Petavianum Diagramma. Nota sunt vocabula חמה & שמש, quibus Sol significatur: nec etiam ירח & לבנה quibus Luna [illegible]. Hebræorum etiam est כוכב בעל *stella Iovis.* De ceteris verò nominibus plus est [illegible] [illegible], quæ Martis nomen est, à [illegible] *[illegible]* dictum. Ocmed verò, qui [illegible] est, à [illegible] [illegible], quæ *Mercurius [illegible] & [illegible] præfuisse* [illegible]. Contendit verò Scaliger, Ocmel, & Ocmed propria Deorum esse nomina. Peregrinaque esse, non Hebræa, ut *Nergal* & *Chamos*. *Ocmed*, inquit, *est nomen Mercurii, & Ocmel Martis, qui in veteri inscriptione, Camulus dicitur, imaginis enim Martis [illegible], Camulo Deo.* Verum neque eam inscriptionem [illegible], neque loquitur ad mentem [illegible], [illegible] Pharisæorum vocabula, Pharisæos Hebraicis vocibus reddidisse. Ac sanè cùm eorum pars Hebræa sit, probabilissima hæc conjectura dici potest, Ocmel & Ocmed, ex eâdem linguâ esse petenda. [illegible] [illegible] & in Hebraicis. *Serue* à Serrucio, Peterinque à [illegible] *[illegible]* non incommodè. Poterimus tamen [illegible] non possumus, qui alterum Veneris titulum *Lued*, à [illegible] deducit, cùm radicalis [illegible] nullum sit in *Lued* vestigium: at [illegible] est *ardere*, & [illegible] *flamma* dicitur, quod aptè Veneris stellæ congruit, quæ post Solem & Lunam, maximè fulget. Denique Saturnus שבתי [illegible]. [illegible], [illegible] conjecturis [illegible] [illegible] inquit, *Sabbati stella*, rectè *Saturnus* dicitur. Sabbatum enim non שבת sed שבתי Hebræus vocant. Baronius ex malè intellectâ Cornarii versione, in Pharisæis [illegible], de quibus non cogitabant. Quod scientes, *ista [illegible] alia suisse [illegible] constituerunt, & Angelis esse [illegible]* [illegible]

Luc. 16.

[illegible]

Act. 23. 8.

Bar. Ap. n. 8.

[illegible]

1 Cor. 15.

Luc. 9. 29.

[illegible]

[illegible]

Error Baronii.

Bar. Ap. n. 8.

ANNO DN. I.

dentur, Græcum Epiphanii [illegible], Commune veteres [illegible], hanc [illegible]. Alii Pharisæis [illegible] existimant, sed [illegible] [illegible] Josephus, non Epiphanius. Signa Zodiaci, [illegible] que [illegible] [illegible] experti [illegible].

XIV. Vestes Pharisæis peculiares fuisse, quibus à vulgo [illegible], [illegible], & [illegible] traditum: [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] pallioli gestabant, & cum [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], [illegible] solebant. Id credidit [illegible] Epiphanius, non [illegible]. Molichera quippe pallioli, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] admirationi populi erat. Imo [illegible] Molicera everrissent, contra quæ Pharisæi aperte [illegible] [illegible] abominationi est Domino, qui facit ista. [illegible] mulieri hoc ornamentum. Deinde peculiares Pharisæis vestes tribuit, quibus à populo distinguebantur, ut hodie Monachi [illegible]: [illegible] vulgi vestitum [illegible]: Vestes populi [illegible], [illegible] sunt Pharisæorum. At ex vestibus [illegible] propriis & [illegible] Pharisæorum, [illegible] [illegible] indumenta, à populi vestibus, & forma, & colore discrepans. De Pharisæis [illegible] Judæorum [illegible] [illegible], Squalorem decorem putant, [illegible] [illegible] [illegible] Evangelium, in quo legimus: Pharisæi omnia opera sua faciunt, ut spectentur ab hominibus. Dilatant enim Phylacteria sua, & producunt fimbrias palliorum suorum. [illegible] qui latitudinem phylacteriorum & fimbriarum longitudinem [illegible], peculiarem quidem Pharisæorum vestem, ad ostentationem compositam, multo magis [illegible]. Neque ex [illegible], vestes populi [illegible] sunt Pharisæorum, [illegible] peculiarem hanc [illegible] vestem fuisse. [illegible] [illegible] populi vestes [illegible] fuisse, non ob formæ varietatem, sed [illegible] [illegible], colore vestium, [illegible] Monachi, sed [illegible].

XV. Phylacteriorum [illegible], ut quid rei fuerint, explicemus. [illegible] Phylacteriorum descriptionem exhibet Epiphanius: Vestes phylacteriis distinctas gerebant, quæ sunt latera quædam purpura segmenta. [illegible] [illegible] Judæorum vestes ex purpuræ segmentis [illegible] fuisse, quæ vel [illegible] Phylacteria gestabant. Neque in segmentorum purpureorum magnitudine, [illegible] Phylacteria Pharisæi [illegible] affectabant. Aliud prorsus esse Phylacteria, Epiphanium Justinus docere potuit: Et phylacteriorum, [illegible] quibusdam, quæ [illegible] esse [illegible], [illegible] [illegible] descriptis, [illegible] [illegible]. Nec à Judæis [illegible] Hieronymus, licet [illegible] [illegible], [illegible]. Decalogum [illegible] [illegible]: Scribebant in membranis Decalogum Mosis, id est decem verba Legis, complicantes ea, & ligantes in fronte, & quasi coronam capiti facientes, ut semper ante oculos moverentur. . . . [illegible] [illegible], phylacteria vocabant, quod quicunque habuisset ea, quasi ob [illegible], [illegible] [illegible] suo haberet; non intelligentes Pharisæi, quòd hæc in corde portanda sint, non in corpore, [illegible] & armaria, & arca habent libros, & notitiam Dei non habent. Hoc apud nos superstitiosæ mulierculæ in parvulis Evangeliis, & in crucis ligno, & [illegible] rebus, quæ habent zelum Dei, sed non juxta scientiam, usque hodie factitant, culicem [illegible], & camelum glutientes. Gemina Pharisæorum phylacteria fuisse, monuit nos Origenes: Quæ omnia faciunt ut ab hominibus videantur, Scribæ & Pharisæi, scribentes Legis dicta in duabus præcisis membranis [illegible]: & alteram quidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sua, quod scriptum est, secundum frontem: alteram autem super brachium manus suæ, & vocant eam phylacteria. Quid in hisce phylacteriis scriberetur, docent nos monumenta Judæorum. In [illegible] scheda, versus Exodi XIII. à primo ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad decimum septimum; in tertia ex Deuteronomii sexto, à versu 4. ad 10. in quarta ex Deuteronomii capite undecimo à versu 13. ad 21. consignabantur. Qui [illegible] [illegible] phylacteria, [illegible] [illegible] in sua Synagoga c. 9. Phylacterii [illegible] vocem, hoc est [illegible], quia [illegible] [illegible]. De [illegible] [illegible].

XVI. Nostrum est nunc exquirere, cur phylacteria à Mose inventa videantur? Afferunt Scaliger: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Legis: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], Justinum [illegible] [illegible]: Ut [illegible] [illegible], [illegible] Judæi [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], qui per eum [illegible] Dei [illegible]: & phylacteriorum [illegible] quibusdam, quas [illegible] esse [illegible], in [illegible] membranis descriptis, [illegible] [illegible]. Nunc verò magis [illegible] Hieronymi, qui [illegible] [illegible] [illegible]: Dominus cum dedisset mandata Legis per Mosen, ad extremum intulit, ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos. & est sensus, præcepta mea sint in manu tua, ut opere compleantur; sint ante oculos tuos, ut die & nocte mediteris in eis. Hoc Pharisæi male interpretantes, scribebant in membranis Decalogum Mosi. Ut autem [illegible], de gestandis phylacteriis, nil praecipi Judæis [illegible], verba Mosis, ex [illegible] [illegible]: Cum durasset se [illegible] Pharao, ut dimitteret nobis, occidit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, tam hominum, quam jumentorum. Idcircò ego mactabo Domino omne quod [illegible] [illegible] masculum, omnia verò primogenita filiorum redimam: quod erit, pro signo ad [illegible] [illegible]. & pro [illegible] [illegible]. Id [illegible] [illegible]. Quod ex [illegible] est in Exodo XIII. [illegible] [illegible] [illegible], & sic [illegible]. [illegible] Scaligero in [illegible] esse [illegible], [illegible] & [illegible]. [illegible] [illegible], non [illegible] Hebraica: [illegible] [illegible] [illegible].

Interpret.

[illegible] ... Que [illegible] ... De Rebecca [illegible] ... Infuper Deus [illegible] ...

[illegible]

XVII. Induebant etiam Pharisaei, [illegible] ... *ad filios Israel, & dices, faciant sibi* [illegible] ...

[illegible]

XVIII. De Pharisaeorum moribus, aliquid dicamus. [illegible] ... Hanc tamen [illegible] ... Neque [illegible] Pharisaeus, [illegible] in Templo [illegible] ad caelum usque [illegible] ...

Anno Dom. 2.

liberandi hæc omnia prædictavit. Quandò scilicet, ut homines sibi compararent, dicebat, [illegible] corpori subjecta. Hæc porro vulgus mirabatur, quæ jejunium, in quibus hebdomade gerebatur, de quo Pharisæus palàm gloriabatur. Nolumus tamen Epiphanio fidem prorsus detractam, cùm Pharisæorum classes septem numerentur, quarum una, disciplinam ejusmodi amplecti potuit, ut laudes amplificaret suas. Cæterùm temperantiæ magni cultores erant, teste Josepho: *Pharisæorum victus simplex est, nullis mollitiis deditus, & quidquid ratio dictaverit, id sequuntur pertinaciter: majores natu venerantur, nec audent eis respondere contradicendo aut obloqui.* Clementiâ quoque mores respergebant suos. Baronius *astutiam & arrogantiam* illis ascribit, auctore Josepho. Neque nos à vitiis ejusmodi Pharisæos liberamus. Id enim contendimus, Josephum mente, affectu, disciplina Pharisæum ne id quidem commisisse unquam, ut tàm atris coloribus, sectam depingeret suam. Græca sunt Josephi, [illegible] Verùm Genebrardus, *Pharisæorum genus astutum, arrogans, & interdum quoque Regibus infestum, ut eos etiam apertè impugnare non vereantur.* Sed Josephi mentem verior non assequimur, quæ Baronium decepit, quidquid contenderit Lucellus. [illegible] arrogantiam non significat; & fabulis cantatus ille Prometheus, non à superbiâ, sed à prudentiâ nomen habuit. Sic ergo Josephus verti debet: *Isti Pharisæi vocantur, volentes Regibus maxime resistere providi, ut apertè insurgant ad bellum gerendum & nocendum.* Moribus suis decentem, temperantiæque speciosam, doctrinâque præcipuè sub magnam sibi apud populum auctoritatem compararunt: *Quidquid ad divinum pertinet, juxta horum interpretationem & præscriptum fieri solet. Tantum habent a civitatibus temperantia, & vita honestiore testimonium.* [illegible] tante moriente Alexandri, Judæorum regis, ad uxorem verba: *Ubi Hierosolymam perveneris, accersitos Pharisæorum principibus, ostende illis meum corpus, & permitte, ut eo utantur arbitratu suo, sive insepulto & projecto cadavere velint illudere, propter antiquas injurias; sive alio quolibet modo [illegible]: & pollicere nihil te, nisi ex illorum sententiâ gesturam in administrando imperio.* [illegible] Audientem cùm se fecisset Alexandra, [illegible] Pharisæis regnum obtinuit. At quidquid boni erat Pharisæorum indole, immani superbiâ & ambitione contaminabatur. Faciebant omnia, ut viderentur ab hominibus. Ad ostentationem pertinebat magna, quam in conciliandis proselytis adhibebant, diligentia; quos multò pertinaciores suæ doctrinæ & superstitiosiores efficiebant: à foro venientes, nisi loti, non edebant, quasi vulgi contagia in se transiisset. Itaque pro dealbatis sepulchris & hypocritis, à Christo cordium inspectore, habebantur. Vix ullos Evangelium adversarios invenit pertinaciores Pharisæis, quos justitiæ suæ amore capti, impetratum ad salutem, & resipiscentiam, & humilitatem spernebant, suisve traditionibus addicti, gratiæ mysteria pro [illegible]

Joseph. l. 18. [illegible]

Bar. hic. [illegible]

Joseph. l. 17. c. 3. [illegible]

[illegible]

Joseph. [illegible]

ANNO U.C. 755. PER. JUL. 4715. JUL. 47. Dom. 2. AUGUSTI 45. ARCHELAI 2. Sol. 11. A. Lunæ 3. Indict. 5. Epact. 28. Epact. Sol. 7. April. 16.

Anno Dom. 2

COSS. P. *Vinicio, & Alfenio.*

I. Vinicio, qui annum aperit, Baronius cum egregio Chronologo Nepotis cognomen addidit, sed perperam. Voti Nepos, [illegible] ad [illegible] dem, quæ non præcesserat fit. Vinicius porro Consul, Marci filius erat, patreque illius Vinicius, cui Velleius historiam inscripsit suam, ut impensè blanditur.

Vinicio cognomen Nepos detrahendum.

II. Caius Armeniam ingressus, non parum prosperè gessit. Cum porro principi juveni rector dandus esset in vicem Lollii, qui, quod [illegible] fuerat, [illegible] hunc [illegible] *Quirinus* [illegible]. Sed Quirinus [illegible]: *Expugnatis per Ciliciam Homonadensium castellis, insignia triumphi adeptus, datusque rector Caio Cæsari, Armeniam obtinenti. Tiberium quoque Rhodi agentem coluerat, quod tunc patefecit in Senatu, laudato in se officio, & incusato M. Lollio, quem auctorem C. Cæsari, pravitatis & discordiarum arguebat.* Quis insigni loco Baronii Annales [illegible]. *Præterea* [illegible] *C. Cæsari ad bellum Armeniacum, datus fuit adolescentis* [illegible], *P. Sulpicius Quirinus.* Non proficiscenti ad bellum Armeniacum Caio, sed *Armeniam obtinenti*, Quirinus moderator datus erat. Est autem Caii ex urbe discessum, inter, & reductam ad obsequium Armeniam, intervallum notatum. Anno U. C. DCCLIII, Caius in Orientem transmissus, labente anno Armeniam obtinuit. Neque enim nimis vegetus annos erat, nempe annos natus Julianos XXVI, urbis vero DCCXXXIV. Ex quo liquet, Caium jam vegetiorem primum suo anno [illegible]

Caius Armeniam [illegible]

Tacit. Ann. l. 3. [illegible]

Bar. [illegible]

Bar. hic. n. [illegible]

III. [illegible] apud Rhodum [illegible] [illegible] Rhodum [illegible], [illegible] confessum se [illegible] Rhodum [illegible] Defensionem Augusto erat, nihil super eâ re, nisi ex voluntate majoris filii statuere. Is forte tunc, M. Lollio offensior, facilis, exorabilisque in vitricum fuit: *Permittente ergo Caio, revocatus est verum sub conditione, ne quam partem curamve Reip. attingeret* [illegible] *post secessum anno* [illegible] verum anno Juliano XL, Rhodum transierat: præsente igitur anno urbem repetit, ut à Velleio monemur: *Romam,* [illegible] *Nam utrumque horum consulatu, Caio & Lucio, patre suo P. Vinicio Consule, Tiberius Nero reversus Rhodo,* [illegible] Lætitiam hujus

Tiberius Rhodo Romam redit.

Suet. Tiber. [illegible]

Vell. l. 2.

ANNO Dn. 2.

in partibus Syriæ. [illegible] *ergo diem natalem* [illegible] *& male ominatur* [illegible] *putant.* Hinc Scaligero suspicium, *Herodianos non solum fuisse hæresin quandam hominum, sed & corpus,* [illegible] *sodalitatem, quæ vulgo confraternitas vocantur.* [illegible] *Herodis diem* [illegible] *sacrificiis & divinis honoribus prosequebantur.* [illegible] *De hac hæresi Dominus locutus, cavete vobis a fermento Herodis.*

VII. Non vero de ea opinione [illegible] [illegible], ut quam tot insignes [illegible] viros descendisse non mirari non possumus, adeò ab omni veri specie remota est. [illegible], si Judæorum nonnullis *Herodes Magnus, Messias* fuisset, ut eum vel defunctum divinis honoribus prosecuti essent, nonne Josephus, qui res Herodis tam accurate scripsit, sectæ ejusmodi atque *confraternitatis* meminisset, perinde atque Gaulonitarum, Essenorum, Pharisæorum, Sadducæorum? Quamobrem potiùs hanc unam hæresim silentio dissimulâsset, cùm vix alia reperiatur frequentior in historiam mentio? Secundo, constans, [illegible] Judæorum [illegible] erat [illegible], Messiam suum, ex sanguine non Judæ modò, sed etiam ex Davidis familiâ, & Bethlehemâ esse oriturum. Hoc palàm [illegible] [illegible] *Scriptura dicit, ex semine Davidis, & de vico Bethlehem, ubi erat David, venturum illum Christum?* Quibus accedit, [illegible], ut [illegible] *Messias* expectabatur, in [illegible], Christum Prophetam magnum esse futurum, [illegible] *Scio Messiam* [illegible] omnia. Atqui Herodes nec Jacobi sanguine erat, [illegible], nec Prophetæ munere insignis: quorsum ex Judæis nullus adeò [illegible], ut hominem omnibus Messiæ criteriis destitutum, [illegible], pro Christo [illegible] [illegible] apertè ostendebant, [illegible] [illegible] Messiâ quem expectabant. Fecit quippe [illegible] [illegible] *cause fuit, ut multum à patriis institutis decederent, & leges divinas violaret, dum in honorem eorum urbes conderet, & Templa erigeret.* [illegible] *de causâ* [illegible] *fit regem suo* [illegible], *prætextu quidem, ut* [illegible] *sed autem verò, ut placeret* [illegible] *quæ videbantur planè ad Religionis &* [illegible] *tendere, ut* [illegible] illum, qui Mosis leges deleverat? Denique [illegible] [illegible] se [illegible] perpetrâsset facinus, ut [illegible] Archelaum, [illegible], clamante [illegible], [illegible] ejus dexteram. Tantam vim præferebat tormentorum, *ut* [illegible] *Regem* [illegible] *poenas expendere.* Quis [illegible], non [illegible] Herodes, quòd [illegible] ipsius [illegible], Judæi [illegible] essent [illegible]; qui [illegible], [illegible] Salome, [illegible] ejus in [illegible] doleret, ut [illegible], nobiliores Judæorum circumvenitur, unde omnes pænis [illegible]. [illegible] verò [illegible] quem pro [illegible] haberent? Atqui illi quibus odio erat Herodes, [illegible] ejus non colebant, [illegible] [illegible] Messiam, [illegible], Judæorumque [illegible] [illegible] Herode impletum non crediderunt. Nec ullus extabat Sacerdos, qui *Sacerdotem ejusmodi,* quem Scaliger imaginatus est, victimas immolare voluisset, ut natalem Herodianum divino honore [illegible].

VIII. Quis Herodes ille fuerit, cujus natalis dies apud Persium legitur celebratus, ponitur in dubio. Si commentatori credimus, Herodes ille, [illegible] est Antipater; sed non [illegible] commentatoris notis fides detrahitur. Imperii quidem natalitia, dum Herodi vita superstes erat, celebrata fuisse scimus. Quippe Templi [illegible] *anniversaria solemnitate* [illegible]. Natalitium verò Herodis, qui in privatâ fortunâ editus erat, celebratum fuisse nescimus. Certè postquam ex mortalium numero exemptus est Herodes, sacrificiis natalem fuisse non credimus. Id moris fuisse Judæis [illegible] diem illum, quo à Herode magno gestum est, [illegible] que post ejus mortem celebratum fuisse, [illegible] Persius, qui anno U. C. 787. Jul. 79. Fabio Persico & L. Vitellio Coss. probè natus [illegible] erat, imperante Nerone poemata conscriberet, [illegible], an non potiùs Agrippam Juniorem, Agrippæ regis ab Angelo percussi filium Satyrâ suâ designârit? Clarus erat Neronis, [illegible] Magno Rege procreatus fuerat, ut [illegible] ejus, lucernis [illegible] ventriculis, celebratio à Poetæ oculis [illegible]. Nec scrupulum injicit nomen Agrippæ ab Herode [illegible] [illegible] Herodis Magni sanguine [illegible]. [illegible] Agrippa, qui Jacobum Apostolum necari jussit, [illegible] nomen à Dione inditum est. Cæterùm [illegible] Herodis Magni [illegible], quod hanc ad opinionem, quam Herodianis [illegible] Judæorum sectâ tanquam Messias divinis honoribus celebratur? Nonne hæc toto cælo discrepant? Ac frustrà est magnus ille Scaliger, qui id imputavit [illegible] ex verbis Evangelii, *cavete à fermento Herodis.* Fermentum in Scripturâ [illegible] sumitur: [illegible] & errores & hypocrisis, [illegible] *quod est hypocrisis.* Doctrinam verò [illegible] *Pharisæorum & Sadducæorum.* Quod sapientiâ [illegible] Apostoli de fermento doctrinæ [illegible]. Porrò Herodem Antipam Christus designabat, non Antipatrum. Ut enim Pharisæos [illegible], sic etiam Herodem in [illegible] [illegible]. Aliquam Scrip-

Margin notes: Josep. L. 17. c. 8. — Joan. 7. 42. — Joan. 4. 25. — Josep. — Matth. 16. — Luc. 12. 1. — Matth. 16.

ANNO DOM. 2.

tori dicendum fuisset, cavete à fermento non *Herodis, sed Herodianorum*, à quibus errorem id temporis, quod illis ascribitur. Quippè Herodes magnus non in Messiæ dignitate sese jactaverat, sed ejus adulatores, illum nunquàm Messiam hominibus venditâsse dicuntur. Antipas autem in fermento gemino jacebat, hypocrisis scilicèt & erroris. Pietatis fucum agebat, qui Joannis Baptistæ caput decusserat, quem libenter tamen audiebat. Itaque ob hypocrisin, vulpis appellationem à Christo habuit. Mosaicæ quoque disciplinæ eversor erat Antipas, morem paterni non degener, ut sibi gratiam conciliaret Romanorum. Quâ de re, hoc unum ex Josepho observâsse sufficiat. Herodes Tetrarcha recentem in amicitiam Tiberii, de ipsius nomine urbem à se conditam vocavit Tiberiade, hominesque magnis immunitatibus ac beneficiis profecutus, allexit ad habitandum, *quamvis intervenit adificatam praeter ritum patrium, in fundis multis sepulchris refertis, cùm juxta nostras leges, ad septem dies impurus habeatur, qui in talibus* [illegible]

Jos. Ant. l. 18. c. 3. [illegible]

IX. Quibus accuratè perpensis, in nobis [illegible] [illegible] [illegible], quæ Herodianos pro ministris ac militibus Herodis Antipæ habet; qui Domini sui fautores, Romano imperio favebant, quâ de causâ ad Christum tentandum cum suis adjunxêre Pharisæi, quod verbis Matthæi non obscurè innuitur: ad quorum sensum optimè penetravit Origenes: *Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, nec enim aspicis personam hominum; provocabant eum per* [illegible] [illegible] *personam, qui partes Cæsaris defendebant, aut respondens secundum voluntatem Pharisæorum, quia non licet Cæsari dare tributum, traderetur Herodianis.* Jam verò si Herodiani illi sunt, qui Herodem magnum Messiam ipsum fuisse opinabantur, ac divinis honoribus defuncti natalitia celebrabant, quid ad Christum perdendum ad opinionem adjumentum Pharisæis fuerit, vix capiunt? cum ex eâ potiùs sequeretur, Judæos tributorum exactoribus prehendendorum innocentes esse debere, quos Messias in libertatem, uti opinabantur, esset vindicaturus; ut vectigalia potiùs à Romanis acciperent quam eis solverent. In nostrâ sanè sententiâ plus videtur inesse verisimilitudinis, quàm in aliorum opinionibus. Herodiani ab Herode suo Domino vocabantur, quemadmodum qui Vitellii erant ex partibus, Vitelliani dicebantur. *Sed neque tanta unquam ad* [illegible] [illegible] *multò majora momenta Vitellianis attulerunt.* Et apud Cæsarem, qui sua Pompeio addictione, Pompeianorum nomen habent: *Pompeianis hoc infolentius, atque audaciùs nostros premere.* Objecit quidem Maldonatus: *Jam Herodes Rex mortuus erat, itaque ministros habere non poterat, alter verò Herodes, ejus filius, non in Judæâ, sed in Galilæâ dominabatur, quare ejus ministri Hierosolymis esse non poterant.* Incognitum profectò [illegible], [illegible] Herodem Tetrarcham egisse Hierosolymis eo tempore, quo Christus in templo [illegible] est, quandoquè circiter, postquam Herodiani, Pharisæique illum convenêre. Atqui non [illegible] manifeste, militibusque Herodes Hierosolymam se contulerit. [illegible] tamen Herodianos colligendis Romanorum tributis præfuisse, aut exactores præfuisse, cùm nullum Cæsaribus tributum solverent, vel Herodes

Herodiani ministri erant Antipæ.

Orig. in [illegible]

[illegible]

[illegible]

Magnus ex Regno, vel Antipas ex Tetrarchiâ suâ. Quippe ex solis imperii Romani Provinciis tributa cogebantur. Regiones autem, quas diximus pontificatque, tùm Herodes Magnus, quàm Antipas permittebantur, Regnum & Tetrarchia erant; provinciæ non erant. Ideircò nulla ipsis vectigalia imponebantur a Romanis, nulli Cæsarum procuratores colligendo censui in his regionibus versabantur. Nullum ab Herodis liberis tributum Augusto fuisse solutum, eò constat, quòd totum *defuncti Regis legatum, mille quingentorum talentorum æstimatione ipsius filiis refferit, paucis aliquot vasis sibi retentis, non tam ob pretium charis, quam ob amici memoriam.* Multò minus ex traditis, cui valebat Augusto, pro regio præcrant, census requirebatur? cum ex Tetrarchiâ suâ, Antipas sola ducenta quotannis talenta caperet, quomodo Tiberiade, præclaraque tot opera in Tiberii honorem condere valuisset, si regio, quam tenebat, Romanis vectigalis fuisset? Denique hæc Josephi sunt observanda, censum in Judæâ peragente Quirino, *Herodes & Philippus sua quisque Tetrarchiæ* [illegible] *ordinabat*, quibus liquet, Romanos colligendis tributis & censibus in utrâque Tetrarchiâ peragendis, sese non immiscuisse.

Joseph. l. 17. c. 13.

ANNO U. C. 756. PER. JUL. 4716. JUL. 48. AUGUSTI 46. ARCHELAI 6. Dom. 3. Cycl. Sol. 12. G. Lun. 4. Indict. 6. Epact. 9. Epact. Sol. 2. P. Apr. 8.

ANNO DOM. 3.

COSS. *Ælius Lamia, M. Servilius Geminus.*

I. DUm Caius Artageram obsidet, in colloquium, cui se temerè crediderat, provocat à quodam nomine *Addon*, vulneratus est eo, ut corpus minùs habile, ita animum minùs utilem Reip. habere cœpit, sic habet Velleius. Paulò aliter Caii casum Florus narrat: *Donnes, quem Rex Artaxatis præfecerat, simulatâ proditione, adortus virum, intentum libello, quem ut thesaurorum rationes continentem ipse porrexerat, stricto ferro cruentat vulnere.* Cæterùm barbarus undique infesto exercitu oppressus, gladio & pyrâ, in quam se percussus [illegible], superstiti etiamnum Cæsari [illegible] Anno præterito C. Cæsari id vulneris [illegible] fuisse censet Calvisius. Contra verò Pagius anno Dom. 4. Caium esse barbaro percussum fuisse existimat. Nos autem ab utroque dissidentes, labente anno Caium hanc in calamitatem incidisse putamus. In annum sequentem differt [illegible] vulnus vix potuit Velleius. *Nec defuit conversatio* [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] *semper magna fortuna adest adulatio, per quam eò ductus erat, ut in ultimo ac remotissimo terrarum orbe augulo consenescere, quam Romam regredi mallet. Diu reluctatus, invitusque revertens in Italiam, in urbe Lyciæ morbo obiit.* Caius ab Augusto non antè revocatum est, quàm compertum foret, ut corpus minùs habile, ita animum minùs utilem habere Reipublicæ. Quod si vulnus demùm accepit anno Dom. 4. cùm Lucius obierit Februarii vigesimo primo, nil loci relictum esset diuturnæ reluctationi, quam imperatum reditum opponeret. Nec si vel Kalendis Januariis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], tamen tunc casus Romam tam citò denuntiari poterat, ut [illegible] [illegible] Augusti ad Caium mandatis, revertens Romam, in Lyciâ rit. Kal. Martias discederet è vivis. Cæterum

Casus C. [illegible]

Flor. l. 4. c. 12.

Vell. l. 2.

Anno Dom. 3.

[illegible] igitur [illegible] & [illegible] est Caius, & [illegible] Armeniæ propositus. Tum C. Cæsar, qui componendæ Armeniæ delectus fuerat, [illegible] origine Medum, ob [illegible] corporis formam, & præclarum animum, volentibus Armenis præfecit.

II. Dum mundi Redemptor [illegible] obscuro loco vitam egit, nobis est in animo, ad Scribarum munus, qui Christo nascente florebant, ac in gloriâ erant, convertere orationem, tùm illustrandæ antiquitati, tum explanandæ Scripturæ; quæ materia in Ecclesiasticorum [illegible] Magorum sermone, Herodes *congregatis omnibus primatibus Sacerdotibus, & Scribis populi, percontatus est ab eis, ubi Christus nasciturus esset.* Placuit Epiphanio, in *federum* Judaicarum loco, numeroque Scribas apponi. Porrò de Scribarum antiquitate hoc addit: *Post Sadducæos, interjecto tempore, vel eodem etiam quo illi Scribæ prodierunt, legis interpretes, ac velut quandam grammaticam professi, cum cæteris moribus Judaicis institutis inhærebant.* Quâ vel unâ observatione Sanctus ille Pater doceri potuit, Scribas officium, munusve fuisse, *sectam* non fuisse, quod longè verissimum. Sed & in certo lapsus est Epiphanius de antiquitate Scribarum, quos Sadducæis contemporaneos, vel etiam posteriores fuisse tradit. Atqui Scribarum meminit Hieremias [illegible] Sadducæorum secta needum emerserat. [Hebrew: illegible] *mendacium Scribæ fuit*, hoc est *mendaces.* Esdras quoque audiebat Scriba, [illegible]

III. De *Scribis populi* habetur [illegible] *Scribarum* [illegible], inquit Scaliger, [illegible] *Scriba legis*, [illegible], qui *sunt actores*, vel *actuarii publici.* Quæ Scribarum populi definitio jejuna est, & à mente Matthæi alienissima. Non nos quidem fugit, quosdam scribas, qui contractibus, negotiorum libellis scribendis vacabant, non defuisse Judæis. Quem rogat Psaltes intelligi videtur: *Lingua mea stylus, calamusve Scribæ velocis.* Qui notam celeriter scribunt verba [illegible] compendiorum ope:

Currant verba licet, manus est velocior illis.

Nondum lingua, suum, dextera peregit opus.

Nec placet nobis viri magni conjectura: *In venditionibus & emptionibus, & omnibus contractibus, qui ex consensu, tempore Jeremiæ non adhibebantur Tabelliones, sed qui emebat, duo instrumenta* [illegible] *sigillo suo, alterum patens* [illegible] *testibus.* Quoque [illegible] legitimamque venditionis [illegible] requirebatur, & in [illegible] eo [illegible] sit, ut [illegible] [illegible] etiam redemptioni, sive domus, sive agri, quæ à Mose concedebantur: *Cum [illegible] frater tuus, ita ut vendat de possessione suâ, tunc accedens vendet qui propinquus est ei, redimet rem venditam à fratre suo.* Quod vix enumerari [illegible] potest, absque [illegible] manifesto, quibus tabulæ committerentur, quasque sigillis comprobarentur [illegible], ut illis & inspectis, & subscriptis, contingenerent [illegible]. Itaque Jeremiam, dicendo, inquit, *[illegible]* [illegible] Baruch. Publicas subscriptiones [illegible]

velut [illegible] testes, ac [illegible] Magistratus, qui [illegible] Tunc dixit Booz [illegible], & omni populo, testes estis hodie, me comparare quæcumque fuerunt Elimelech. Quæ de actionum scripto mandari debuère, ut tabulis monumentorum exstaret aliquid, ac ejus memoriæ deleretur oblivione. Ex Josepho sunt notiones, archivum Hierosolymis fuisse, in quo contractus scribebantur: *Sacras*, inquit, *ignem* [illegible], *volentes omnia creditorum documenta perdere, ut esset unde* [illegible] *patere, atque* [illegible] *adjungerent* [illegible]

IV. Verùm enim verò in tantum nobis inducere non possumus, id genus actuariorum, [illegible] assignaretur? Cum respondentibus, magnum Scriptorum peritum fuisse, consuetum creditum sit, cujus scientiæ actuum expertes in plurimum esse solent, certè mirum non est, quidnam homines in unum cogere, ut de rebus Theologicis interrogentur; consulantur tanquam doctores, qui diurnâ nocturnâque manu sacrum codicem terunt. Nec genuinum verum, quod *Scribæ populi* à Maldonato vocantur, *alterum publica instrumenta conscribendo, alterum Sacras Scripturas interpretando, & acceptâ* [illegible], [illegible] Quis ferret Theologiæ Professorem, Tabellionis officio fungentem? Hoccine munere honor Scribis fuisset, quorum *sapientiam* Rupibus [illegible]? An utrique officio [illegible]

[illegible] Scriba [illegible] [illegible] Cui autem Christus alludens, *Omnis*, inquit, *Scriba doctus in regno cælorum.* Quocirca Evangelio doctoribus Scribarum & nomen [illegible]; *Mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & Scribas.* Non actuum fuisse delegatam provinciam [illegible] qui publica etiam instrumenta conficerent, sive [illegible] Illi ergo *Scribæ populi*, quos unà cum [illegible] Dei legem [illegible] quos non egregie doctos magnus [illegible]; *Tunc interrogaverunt Christum discipuli sui, dicentes, quid igitur Scribæ dicunt, quòd oportet Eliam primum venire?* Indicio inquit argumento, Scribas populi [illegible], eosque Scribas, doctoresve populi [illegible]. Quo [illegible] Josephus [illegible], sicut qui Ægyptiorum [illegible] appellatione donavit: *Tῶν ἱερογραμματέων* [illegible] *quidam ex eorum genere, qui vocantur sacrorum Scribæ.*

V. Cæterùm nugatoria hoc est Drusii de Scribis sententia, quos quo sectæ Pharisæos meminit habuit: *Ex his*, inquit, *qui legis interpretandæ navabant operam, Scribæ dicebantur, caeteri omnes* [illegible] *Pharisæi.* Quæ si vera sunt, igitur sectâ Pharisæorum Esdram fuit, quem Scribam [illegible] Pharisæorum [illegible], & aliquos fuisse Scribas certum explorationemque est, utpote *Pharisæi sedebant in cathedrâ Mosis*, sic nonnullos quoque Scribas ex Pharisæorum numero esse connotavit, aptid

Marginal notes (left): Joseph. Antiq. [illegible] — Scribæ populi [illegible] — Psal. [illegible] — [illegible] — Levit. 25. — Jer. 32.

Marginal notes (right): Ruth. 4. — Joseph. de Bell. l. 2. c. 17. [illegible] — Scribæ populi Matth. 2. [illegible] — Matth. 13. — Matth. 23. — Matth. 17. — Joseph. Antiq. l. 2. c. 5. — Non omnes Scribæ Pharisæi. — Drus. [illegible] — Error [illegible]

[illegible]

... ferentur; quemadmodum apud Latinos, non omnes qui Dominicanorum doctrinæ tenax est, Dominicanum audit, quia quem vitæ tenorem habent, is non amplectitur.

[illegible] ... quæ Nomen fungebantur. Scribarum, Nomo- [illegible]

[illegible] ... ob causam Christus Scribas primùm, deinde Nomo- [illegible]

... *Neque vocabula ista repetuntur, Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quæ si conjunguntur, pariter argu-* [illegible]

[illegible] ... tenebras offudit Petavio, alioquin oculatissimo: *Profitetur, inquit, Scaliger hallucinatum* [illegible] *... Albanen esse docet.* Hoccine sc[illegible] ... liger? Imò contrarium docet, [illegible]

... ne, quòd *repudiârentur legem* [illegible], *quod proprium sapientum* [illegible] *juris profiterentur*, [illegible] *fortasse magis tenderent*, *quod proprium* [illegible]

[illegible] ... *Judæos Scriptoruum* [illegible]

[illegible] ... impudentium imitari [illegible]

Anno D. 4.

Anno U. C. [illegible] Jul. 49. Augusti 47. Archelai 7. Dom. 4. Sal. 15. [illegible]

Coss. Sext. Ælius Catus & C. Sentius [illegible]

Quis hoc anno Consulem egit?

I. Qui hoc anno consulem egit C. Sentius [illegible] est, qui anno U. C. 755. [illegible] Q. Lucretio Vespillone. Aliquem geminum ejus Consulatum [illegible] Annalibusque nostri numeratis [illegible] Alium discrimen notam supposuerunt viri eruditissimi: Primi enim, inquit Pagius, Caium Sentium [illegible] sunt, Caius Sentius Saturninus appellatus est. Ve- [illegible] Caius [illegible] tur Caium, sed perinde atque alii Sentium Saturninum, qui annum Domini quartum aperuit, Caium vocabatur.

Mors Caii. Quo anno, die que contigerit?

II. Februarii vigesimo primo C. Cæsar [illegible] Reversus ex [illegible] in urbe Lycia, Limyrorum [illegible] Excessisse in Lycia [illegible] Suetonius, in vita Augusti, c. 65: Caium & Lucium in duodeviginti mensium spatio amisit ambos. [illegible] Caio [illegible] Lucio [illegible] Caius [illegible] Lucius [illegible] Lucium [illegible] Lucio Cai [illegible]

[illegible]

Cenotaphium Pisanum pro [illegible] Scaliger: Est, inquit, [illegible] de morte Caii commentarii sunt, [illegible] A. D. VIII. Kalendas Martias, [illegible] Et Dionem [illegible] Scaliger [illegible] C. Cæsarem [illegible] Bello & Aruntio [illegible] Coss. Julianum quadragesimum. Quæ [illegible] Etenim hoc

Velleius [illegible] Lucii, Caiique [illegible] P. Vinicio Coss. Tiberius [illegible] Anno igitur Domini secundo, quo Consulatum P. Vinicius [illegible] Caius, [illegible] Tiberium in urbem rediisse, [illegible] Pugnat etiam [illegible] cum Suetonio Scaligerana Chronologia: Permittente ergo Caio, revocatus est Tiberius, verum sub conditione, ne quam partem curamve Reip. attingeret. Rediit octavo post secessum anno. Cùm itaque revocatus Tiberius, [illegible] Caius, [illegible] anno U. C. 755. Præterea Caium mortem non obiisse anno Juliano [illegible] argumentis, [illegible] ex Augusti ad Caium Epistola, anno Æræ Christianæ primo scripta, & ex judicio, cui Caius præfuit, de successione Herodis, Romæ [illegible] Denique ex Dione [illegible] Scaligerum [illegible] Caio & Lucio mortuis, [illegible] Tiberium Romam rediisse. [illegible] Dio, Augusti [illegible] Tiberio, [illegible] ex Dione [illegible] Caii Luciique obitum [illegible] & Tiberianum reditum, [illegible] Scaliger [illegible] Bello & Aruntio [illegible] Coss. [illegible] Tiberius [illegible] post Lucii & Caii mortem Romam [illegible] Julianum XLVII. [illegible] Cenotaphio Pisano Caii [illegible] Augustus [illegible] Caii & Lucii, à Tribunis [illegible] Romam [illegible] Quæ Dionis [illegible] Augusti [illegible]

III. Caio & Lucio [illegible] Tiberius adoptatur ab Augusto, [illegible] Agrippâ, [illegible] Germanicum fratris sui filium adoptare. [illegible] ex ipso Suetonio: Caium & Lucium in duodeviginti mensium spatio amisit ambos. [illegible] Tiberio [illegible] Caii [illegible] Velleius, [illegible] M. Agrippa, [illegible] post mortem Agrippæ Julia [illegible] sed in Neronis adoptione [illegible] Cæsaris verba: [illegible] Tribunitiâ potestate [illegible]

IV. [illegible] Juliæ [illegible]

Marginalia: Anno D. 4. — Vell. l. 2. — Suet. Tiber. 15. — Pag. Chron. — Pag. [illegible] — Mors Caii. Quo anno, die que contigerit? — Vell. l. 2. — Suet. Aug. c. 65. — Noris. Cenot. Pis. — Dio l. 55. — Adoptatio Tiberii. — Suet. Tib. — Vell. l. 2.

Anno Dom. 4.

[illegible] Augusto [illegible], et [illegible] quàm [illegible] populos [illegible], nihil [illegible]. Postea tamen ut Imperatorem [illegible]. Post [illegible] demum [illegible], [illegible] paulo conditionibus [illegible]. Nam ut [illegible] revocaret, [illegible] nullo modo potuit, deprecante sæpè populo Romano, & [illegible], [illegible] [illegible] conjugem [illegible].

[illegible] conspiratio.

V. Hoc anno Augustus insidiis impetitus, quarum præcipuus auctor erat Cneius Cornelius Cinna Magnus, filiâ Pompeii Magni nepos. Aliquandiu Cæsar consilii inops fuit, cùm neque necare eos vellet, quia nihilò tutior imperium cædibus fiebat, neque dimittere impunè, ne alios quoque contra se incitaret. Dubium quid statueret, Livia aliquando percontata est, quidnam [illegible]? [illegible] neque Augustus, vel minimum tempore à morte [illegible] supra alias insidias paratur? Cui Livia refert, [illegible] omninò ob has insidias vitâ spoliari. Fortassis & [illegible] sententiam, & alios [illegible] facient: Nos enim [illegible] dandæ, [illegible] impunè [illegible] vocentur. His Liviæ verbis adductus Augustus, [illegible] castigatum, [illegible], Cinnâ enim Consule designato. [illegible] facto, [illegible] compensavit.

[illegible] Kalendarii Juliani.

VI. Anno U. C. 708. [illegible] à Pontificibus [illegible], Julius Cæsar emendaverat. Novo autem ex ipsâ emendatione Sacerdotibus errore facto, [illegible]. Qui error [illegible] annis permanserat. Quem cùm deprehendisset Augustus, annos [illegible] sine intercalari decurrere jusserat, ut illi tres dies, qui per annos 36. vitio Sacerdotum [illegible], [illegible], quod ab Augusto [illegible] anno U. C. 745. Julianos 37. Tertium [illegible] dies intercalaris, dum in [illegible] mense Februario omittitur, Kalendarium Julianum suæ tandem est integritati restitutum. Augusti hæc emendatio Macrobius [illegible], qui ipsâ, non Julii Cæsaris Kalendarii reformationem [illegible]: *Sacerdotum [illegible] Publicanorum, vel [illegible], ad [illegible] tempora, vel augebant. [illegible]. Quibus [illegible], [illegible] Augustus [illegible] XII. [illegible] & [illegible] deliberatione [illegible].* Quæ temporum ratio [illegible] observata est ad annum usque 1582. [illegible] Gregorio Papâ XIII. Tunc enim Kalendarium emendatum est post Idus Octobris, [illegible] decem diebus, quâ castigatione ad [illegible]. [illegible]

De septem [illegible] & quatuor [illegible] Sectis.

VII. [illegible], [illegible] Christo [illegible], [illegible] Judâ Galilæo, ut [illegible], cùm [illegible] Archelao in Judæa [illegible]. Ut autem [illegible]

[illegible] historiæ de variis [illegible], [illegible] Judæorum disciplinam [illegible]. [illegible], nec non de sectis Samaritanorum, quarum [illegible] Baronius, aliquid [illegible], ut [illegible]: *Samaritanorum*, [illegible], *quod in quatuor [illegible], Epiphanius alias tradit fuisse Essenos, alios [illegible], qui [illegible] cum aliis [illegible], tamen quod [illegible] tempora [illegible], à [illegible] fuere segregati. [illegible]. Quartum genus erat Samaritanorum, qui Dosithei [illegible]* [illegible].

Dor. App.

De sectis Judæorum à Josepho prætermissis.

VIII. Maior Judæorum hæreses Josepho [illegible] Patribus, quarum [illegible] [illegible] quibus [illegible] comparuerunt, [illegible]. De iis quæ [illegible], nomen tamen Christianorum retinebant, hæc Tryphoni ingerit Justinus: *Ne [illegible] esse Christianos, [illegible] neque Judæos, si quis rectè [illegible], dicat esse Sadducæos, aut [illegible] hæreses & sectas Genistarum, [illegible], sive Galilæorum, & Pharisæorum, Baptistarum [illegible]* [illegible] septem numero, sicut Hegesippo & Epiphanio, sed si de numero conveniunt [illegible], de nominibus multùm [illegible] discrepant. [illegible] sunt? Nec magis [illegible] apud [illegible], qui Herodis [illegible] disciplinam [illegible], ut Romanis [illegible]. Sed & [illegible] Sanctus [illegible] Martyr, qui [illegible] sectam [illegible]. Nec [illegible], *[illegible] qui Meristæ [illegible], Esse sunt, [illegible] qui [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Sadducæos [illegible]? An [illegible], [illegible], Merist[illegible] nomen magis competeret Pharisæis, à separatione nomen [illegible]. Quid verò Genistæ? An non [illegible] est explicando [illegible]? [illegible] illi Veteres non [illegible] [illegible], [illegible] habuerunt, quæ de Judæorum [illegible] [illegible] hæc Hegesippi [illegible]? *Erant diversæ sectæ atque sententiæ in circumcisione inter filios Israel, adversus Tribum Juda, & adversus Christum. Esseni scilicet, Galilæi, [illegible], [illegible] [illegible].* Quid, nullumne è Tribu Juda, Sadducæum [illegible] aut Pharisæum? [illegible] Pontifices [illegible] Sadducæorum, [illegible]. Sed & prodigio est, *Samaritas filiis Israel* [illegible], [illegible] [illegible] debet esse donum. [illegible] nemo, si verum amat, [illegible] Epiphanio, [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible] Hemerobaptistæ [illegible] Hemerobaptistis, de quibus [illegible] [illegible],

Epiph. Hær.

Just. Dial. 307.

Euseb. Hist. l. 4.

Matth. 10.

Anno Dom. 4.

noctem, cùm Baroke sectam scribunt? nonne *Nazaræos*? Quos Judæorum Osseis similes comprehendit nomine, ut ut conficiamus mirificum sui Petavius hæc scribens, in horum sectarum partitione ac descriptione, æquum magis ac benignum, quàm accuratum ac severum lectorem exigit Epiphanius. Judaicarum hæreseon nomenclatura exstat in illo Indiculo, cui perperàm adscriptum nomen Hieronymi; quæve doceantur, quid rei sint Genistæ, quos nominatos Justinus: 1. *Ejusi di-* [illegible] 2. *Galilæi dicunt Christum venisse, & docuisse eos ut docerent Dominum Cæsarem, nec ejus munera acciperent.* 3. *Maribonei dicunt ipsum esse Christum, qui docuit illos in omni re sabbatizare.* 4. *Pharisæi negant Christum venisse, nec ulli in re eum prædictis communicant.* 5. *Sadducæi negant resurrectionem, dicentes, dictum est ad Adam, terra es & in terram ibis.* 6. *Genistæ præsumunt, quoniam de genere Abrahæ sunt.* 7. *Merisæ, quoniam separant Scripturas, non credentes omnibus Prophetis, dicentes alios & alios spiritibus prophetasse.* 8. *Samaritæ, qui in locum Israel captivo & abducto in Babyloniam translati sunt. Venientes in terram Samariæ reperiunt ex parte Israelitarum, conspiciabuntur, quam Sacerdotes reducti docuerunt, tenent ex parte Gentium, quam in nationibus sua terra habuerunt. Nam in observationibus suis a Judæis omninò separantur, quorum superstitio prædictis omnibus nota est.* 9. *Herodiani, temporibus Salvatoris hæc hæresis exsurrexit. Hi Herodem magnificabant, dicentes, ipsum esse Christum.* 10. *Hemerobaptistæ qui quotidiè, & corpora sua, & domum, & supellectilem lavant.* In animum inducere nostrum non possumus, aliquas Judæorum hæreses exstitisse, quarum peregrinus fuerit Josephus, qui tàm diligenter illas scriptis est executus, quæ [illegible]. Non enim simile est, defunctio Josepho, ejusmodi sectas [illegible] docuerunt, ut de iis nascendis vix possent cogitare, [illegible] hæque nobis subibat suspicio hæc, Patres Sollectiam vernaculam doctoque hausse. Nempè sapienter ingeminabat Poeta:

Ovid. lib. 12. Metam.

Mille que cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum; confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures,
Hi narrata ferunt alio; mensuraque ficti
Crescit, & auditis aliquid novus adjicit auctor.

Atque hæc de sectis Judæorum, invitissimi sanè, pro eo ac sanctissimorum patrum posteritas veneramur, sed necessariò tamen errare, ac ne fraudi cuiquam sint, castigare debuimus.

An Samaritani [illegible] Spiritum Sanctum [illegible]

IX. Ad Samaritanorum sectas, quæ florentissimæ dicuntur, cum Virgo Christum enixa est, [illegible]. De Samaritanorum præcipuis erroribus hæc habet Epiphanius: *Neque enim solas nostra partes aut integram totam usquè complexi, mortuorum resurrectionem ignorant, nec fieri posse putant.* Πνεῦμα δὲ ἅγιον οὐ παραδέχονται, *Spiritum Sanctum non recipiunt, quem utique nesciunt.* Hoc malumus, quàm credamus Baronio, Samaritanos impugnasse Spiritum Sanctum, quæ pugna absque aliquâ Spiritus Sancti notitiâ committi non possit. Spiritum autem [illegible] Sanctum tertia Beatissimæ Trinitatis [illegible], [illegible]. Quod porro de Samaritanis [illegible] sufficiunt, [illegible] resurrectionem, ut autem non est manifestum, nisi à Patribus traditum. Confutat enim Epiphanium verum auctor Recognitionum: *Samaritani quidem recentes populo & Deo loquente, & neque mortuos asserunt resurrecturos, neque eum, qui est in Hierusalem, colunt Dei venerandum, sed montem Garizim venerandum.* Non tamen desunt argumenta contraria sententia. Primò Samaritæ, & animas immortales fatentur, & locum judicio, & mercedi post hanc vitam esse credunt, ut diserté in eorum Chronico exstat, quod ex Hebræo in Arabicum conversum est. Mortaliter autem animas, quasi validiore machinâ, mysterium resurrectionis concutiunt. Iteratò Sadducæi [illegible] [illegible] Samaritanis adjunxit. Quis porrò cogitatione sibi finget, ad Samaritanos defecisse Dositheum, cui persuasissimum erat, resurrectionem corporum esse futuram, si Samaritanis fuisset invisum? Imò pestilentissimus error à Samaritanis distraxisset Dositheum. 3°. Cùm immissis leonibus Cuthæi misere afficerentur, unus ex illis Sacerdotibus, quos Assyrii asportaverant, consedens Bethele, docuit Samaritanos, quomodo venerandus esset Jehovam. Hoccine credibile est, Sacerdotem resurrectionis imbutum fide, eam non docuisse Cuthæos? cùm hoc in fundamento pietas omnis collocetur? 4°. Qui externis se mulieribus matrimonio conjunxerant Sacerdotes & Israelitæ, omnes defecerant ad Manassem, Jaddi Pontificis fratrem, Sanaballete præbente eis pecuniam, agros ad colendum & domicilia. Qui etiam Templum ædificavit, & Manassem in eo Sacerdotem constituit. Cui verisimile non sit, Manassem, Sacerdotes, Israelitasque, Samaritanorum [illegible] resurrectionis dictamen, quæ Mosaicæ Religioni fundamento erat?

Epiph. hær. 9.

2 Reg. 17

Joseph. l. 11. c. 8.

De quatuor sectis Samaritanorum.

Epiph. hær. 10.

X. Quatuor omninò in sectas Samaritani distributi sunt, inquit Epiphanius, *qui cùm eadem ferme opinione sentiant, de circumcisione, sabbato,* [illegible] *in quibusdam a reliquis dissentiunt, exceptis Dositheis.* Quæ sectæ hisce nominibus donantur. Prima Essenorum est, secunda Sebuæorum, Gorthenorum tertia, quarta denique Dositheorum. Doctorum Epiphanium vestigiis ipsius persequitur Baronius, cujus credulitas in Annales errorem derivavit Epiphanii. Profectò mirum est, quemnam illum potuerit, Essenos non Judæorum, sed Samaritanorum sectis inferuisse, cùm Essenos Judæos exstitisse, sit ex Josepho manifestissimum, quem si consuluisset & Epiphanius, sibi, aliisque erroribus benè multis liberâsset. Tàm igitur falsum est Essenos Samaritanorum sectam esse, quàm verum Osseos Judæorum hæresim non fuisse. [illegible] Osseos posteà inter Judaicas sectas commemorat, qui iidem cum Essenis videntur. Quid enim commune Osseis Epiphanii, cum Essenis Josephi? Osseni *sunt simulandi artifices atque ut primùm callidi, feruntque ex Nabatæâ, Ituræâ, Moabitide, & Arielitide originem traxisse, quæ regiones ultra vallem salsuginosam positæ sunt.* Haccine mores institutaque Essenorum exprimunt, aut originem? Neque in denominatione Elxæi, quem ex hac [illegible] [illegible] disciplinæ similitudo. Scaligeri, Petavii, aliorumque

Epiph. hær. 19.

Epiph. hær. 19. n. 1.

Anno Dom. [illegible]

qui compositum, ab Essenis, Osseni dedicentium in eo nimis perspicium, quod Essenis solem venerarentur, quod falso propius dixisse docui.

[illegible]

XI. Quae de Sebuaeis narrat Epiphanius, fabulosa sunt atque perplexa: *Sebuaei mensem novum Azymorum post anni novi principium collocant, usque in Autumnum incidit, post mensem Tisri, quem Romani Augustum appellant, à Graecis Apellaeum. Hinc illi anni sui primordia deducunt, seriemque Azymorum festum indicunt. Pentecosten [illegible] gram denique tum celebrant, cum a Judaeis Azyma.* Quibus intelligendis Oedipo opus esset. De Sebuaeis nos admonuit Scaliger, qui verum de nomine, & doctrinae Sebuaeorum notionem consignavit in mente. שבוע *hebdomada* est, hinc שבעים Σεβουαῖοι, sive *Hebdomadistae* dicti, quòd omnem septem Hebdomadarum à XVI. Nisan ad Pentecostem usque labentium secundam diem, eadem religione quâ festum Omer celebrarent. Judaei igitur Samaritis *Sebuaeorum* nomen imposuerunt, quod non solum tot dies quot sunt hebdomadae in Pentecostes intervallo, sed etiam quòd aliunde Pentecostes initium caperent, unde ipsi Dominus scriptura, *à postridie Sabbatorum numerabis tibi septem septimanas*, quod de Sabbato ordinario, sive feria septimâ Samaritani caperent. Cum Judaei semper à XVI. Nisan, in quamcunque diem incideret, numerum inirent: quod Car. Cocceius negare non debuit, repugnante Josepho. Itaque Samaritanorum opinionem, vir ille patrocinium susceperit Judaeis. Quid hoc Josephi differunt? *Secundâ die Azymorum, quae est mensis hujus XVI. frugibus demessis, [illegible] initialis incipiunt frui.* Quòd si jubente Deo, *die primâ Hebdomadis manipulus perpetuò debuit offerri*, instabile utrumque fuisset Paschatis & Pentecostes intervallum! Si primâ feria Pascha celebrabatur, sequenti Hebdomade manipulus oblatus est, si conditur Cocceio, quo anno, Pascha inter & Pentecosten, octo Hebdomades erunt interjectae, si verò Pascha feriâ sextâ agitatum fuit, tum Pascha septem solum Hebdomadarum, & unum diem ampliùs spatio à Pentecoste dividebatur. Quae mira est ordinis perturbatio. Longè credibilius festa haec nequaquam [illegible]. Lectis nunc paucis illustrissimi Scaligeri verbis referre, quae ad rem explicandam maxime faciunt: *Neque observationem ipsissimi Samaritae testes habemus, qui in suo Chronico, quod ex Hebraeo in Arabicum sermonem versum penes me habemus, ita scribunt. Moses est mortuus decimâ die mensis secundi, anno vigesimo primo Regis Israelitarum, qui Josuam filium Nun vocant, ex quo regressi sunt hunc Regnorum. Instabat autem quinta secunda dies festi, hoc est, solemnitatis Hebdomadarum, vocat quintam secundam, nam qua quinta erat ab oblatione Omer.* Quibus, ut par est, admissis, aperte liquet, *Sebuaei* sectam Samaritanorum non esse, cum [illegible] fuerunt Petreus. Neque enim aliquid habet probabilitatis, quòd *Sebuaei mensem novum Azymorum post anni novi principium collocarunt, quod in autumnum incidit*. Quippe nil causae erat Samaritanis, cur perspicuum Mosis praeceptum tam aperte violarent. Nec minus Lev. ea omnium perspicere potuerunt, quae interdicendo semo Pentecostes componebantur; *Panem, & pulsem arsam, aut spicas virentes ne comeditis, usque diem qua oblaturi eritis donum Deo vestro*, inde numerabunt à postero diei festi, ex quo attulistis manipulum frugum, septem septimanas, tunc offeretis munus novum Domino. Nullus mense Tisri, qui maximam partem Octobri respondebat, spicae virentes quae essent eius. Iisque nulla ratione earum usum prohibebant. Quod etiam valde incommodum fuisset, ac saepius impossibile, abstinere à novis frugibus, usque dum oblatus esset manipulus, si Octobri demùm mense adducendus erat. Quomodo sterilibus annis expectare potuissent tandem? Denique cum Pascha inter & Pentecosten, certa fixaque extaret septem Hebdomadarum distantia, si Pentecoste mense Tisri à Sebuaeis celebrabatur, Pascha igitur Augusto illigabatur, quod non fit verisimile. Quae si intellexisset Scaliger à viro, in Epiphanii sententiam non concessisset: *Sebuaei septimum mensem in anno suo annabant. Inde factum ut Pentecoste in autumnum, in hiemem, in ver incideret. Propterea verissime dixit Epiphanius, Pentecosten in autumnum excurrere conjiciunt.* Quae eruditissimo viro excidisse dolemus, cùm non sit consultus, ut egregium Chronici Samaritani [illegible] in quinque anni temporibus inshaurabant, si in solo spatio illo, quod ab Omer oblatione ad Pentecosten intercedit, *nec liberiusque septem festa [illegible]*?

[illegible]

XII. De Gorthenis pauca, nec satis credibilia habet Epiphanius. Cum enim implicata sint & involuta, quae narrantur in Panario, illa potiùs attendenda sunt, quae leguntur in Ancoratus: *Primi sunt Gortheni, qui festos dies, alio quam Sebuaei temporibus, instituunt. Alii Sebuaei, qui ob eandem festorum dierum occasionem, à Gorthenis dissentiunt. Tertii sunt Esseni, qui neutri parti repugnant, sed cum iis in quos inciderint, sine ullo discrimine festa peragunt.* Subit cogitatio animum, quomodo tanta fuerit inter homines de festorum celebrandorum temporibus differentia, quibus Templum unum erat, in monte Garizim aedificatum? Neque enim successores Manassis Sacerdotii generi, qui primus in hâc sede sacris operatus est, unum inter festa discrimen, tàmque apertè cum lege pugnans, in eodem Templo passi fuissent: neque adeò [illegible] Sacerdos ille, qui more Mosaico Deum colere Cuthaeos primus instituit. Praetereà cum qui Esseni in Samaritanis quiqui, illic in iisdem apud, ubinam genium, locorumve collocabuntur illi Gortheni, quorum Esseni societatem inibant? Denique cum Samaritanos omnes Sebuaeos fuisse, hoc est, singulis Hebdomadibus, quae à die oblati Omer ad Pentecosten usque labebantur, feriâ secundâ, celebrasse, non inertibus argumentis jam sit demonstratum, quomodo Gortheni cum *Sebuaeis simultates exercuisse* dicuntur? Iterum iterumque monebimus, tantam festorum oppositionem, ac illa est, quae Epiphanio venit in mentem, non capiebat unum Samaritanorum Templum. Scilicet Sebuaei mense Augusto Pascha faciunt, & Tisri Pentecosten agebant: *At Gortheni eodem quo Judaei tempore festa celebrabant, Azymorum [illegible]* Equidem Epiphanio ac illis qui eum sequuntur, id considerandum animo fuit, unum Samaritanis Sanctum publicumque confluendorum sacrorum locum fuisse, montem Garizitanum: unumque Sacerdotum Collegium,

[illegible]

Anno Dom. 4.

ibi sacrificia perpetuasse, ut incredibile videatur, in eodem Templo, & ab iisdem Sacerdotibus, tam contrarium, tamque perturbatum ceremoniarum [illegible] cultum fuisse. Si verum volumus, de hac forma sic censendum:

Illic credulitas, illic temerarius error.

XIII. Ultima Samaritanorum secta Dositheorum est. *Qui & resurrectionem admittunt, & severiora colunt instituta vivendi; item ab animatis [illegible] uxoribus mortuo continentiam servant; aut virgines [illegible].* A sectae principe, qui ex Judaeis *ad Samaritanos defecit.* Dositheo ortos esse Sadducaeos primus tradidit Tertullianus: *Ta[illegible] Judaismi haereticos. Dositheum, inquam, Samaritanum, qui primus ausus est, Prophetas, quasi non in Spiritu Sancto locutos, repudiare. Taceo [illegible] ex illo surgentes, [illegible] ad hanc haeresim etiam resurrectionem negare.* Ex eodem de fonte Manasse Sadducaeos, docent Epiphanius atque Hieronymus ille Haeresi 14. hic adversus Luciferianos, quibus fidem adjungere aegre possumus. Quomodo ex [illegible] persuasissi [illegible] Siccine radii ramique consentiunt? Equidem Dosithei discipulum fuisse Saddoch, qui & Sad[illegible]. At simul praedicat, Dositheum non sperasse fu[illegible]. [illegible] ex Samaritanis, a quibus capitali odio dissidebant, dogmata hausisse religionis? Haec sunt quae ingenii tarditas est, vix capimus. Non tamen assentimur Scaligero, neganti Dositheum [illegible] Sadducaei, ac Christo recentiorem extitisse putanti: *Recte, inquit, Origenes post Christi tempora extitisse ait Dositheum.* Verum enimvero nil prorsus [illegible] impugnant antiquitatem ex Origenis testimonio. Quasi vero haeretici complures esse non potuerint ejusdem nominis? Fuerit sane Dositheus aliquis Apostolorum tempore, ergone consequens est, nullum hoc nomine extitisse diu ante Christi aetatem? Atqui Dosithei nomen non adeo rarum in Judaea. Verum Dosithei meminit Drusius: *Dositheus is, a quo Dositheani appellati, nunquam audiat Gamarum. Quippe dignitas illa tunc [illegible] erat apud Judaeos. Vixit enim sub principatu Sennacheribi, & non defecit ad Samaritas, sed missus fuit ad eos.* Quae si vera sunt, verba enim sunt Epiphanio, de Dositheo principem apud Judaeos locum [illegible]. *Legitur in [illegible]: Sennacherib misit ad Samaritas, R. Dosithai filium Jannai, ad docendum eos legem.* Quibus probabit sic, non sectam Samaritanorum aliquam, sed Samaritanos omnes ab illo Sacerdote Dositheo nomen accepisse Dositheorum, quia Doctor ipsis fuerit. Fuit etiam Dositheus amicitia cum Hyrcano conjunctus, quem tamen Herodi Magno [illegible]. Menander & Dosithei condiscipuli [illegible] Recognitionum: *Interfecto, ut scis & ipse, Joanne Baptista, tum Dositheus haereseos suae [illegible] & una muliere, quae Luna vocitata est.* Idemque [illegible] Hieronymi Chronologiam [illegible]; & se habeant [illegible]

Samaritanorum sectam extitisse aliquam, cui Judaeus, nomine Dositheus, autor fuerit. Nec minimum scrupulum Philastrius: *Dositheus quidem, postea Judaeus genere, ausus est dicere, secundum carnem solum esse vivendum, in lege Domini, nec Dei Spiritum, nec Angelum esse credebat, nec futurum judicium de lege atque Prophetis expectans.* De Dosithei ad Samaritanos defectione, ne verbum unum apud Philastrium, nec ejusmodi [illegible] dispergentem recepissent Samaritani, quibus de animarum immortalitate, horrendoque judicio certum erat.

XIV. De Dositheis quarta Samaritanorum secta hoc addit Baronius: *Insuper adeo superstitiose colebant Sabbatum, ut quo quisque eorum habitu, loco, situ, die Sabbati inventus esset, eadem positione ad diem usque ad vesperam permanerent.* Quae non sine temporum confusione perturbationeque dicuntur, cum non ad veteres [illegible] Dositheanos, quorum Tertullianus, Epiphaniusque meminere, sed ad recentiores, qui [illegible] Christo [illegible], ista pertinent Origenes: *Alii vero, ex quibus est Dositheus Samaritanus,* [illegible] Dositheus Samaritanus, quo [illegible], de quo traditum, *puta fuerunt tempore Apostolorum, qui Christum se esse dicerent, nisi forte Dositheus Samaritanus.* Conditor sane quartae Samaritanorum sectae Dositheus. [illegible] nec de rigida illa Sabbati religione [illegible] Baronio objectus est, *de superstitiosa Sabbati observatione,* qua adhaerebant Dositheis; ad quem Synesius Ptolemaidis Episcopus ad Euoptium verba fecit. *[illegible] solverat Synesius, in navi cujus gubernator Judaeus erat.* Die Parasceves [illegible] clarum e manibus, simul ac occidisset solem conspectum est, [illegible] vectoribus, [illegible] quendam legebat. Generosus quidem miles, educto gladio, caput hominis se amputaturum minatus est, nisi scapham gubernaret: *At ille ipsissimus Maccabaeus, in dogmate suo nihilominus perstiturus videbatur. Media tandem nocte, suapte sponte ad gubernacula sese admovet. Nunc enim, ait, hoc facere [illegible] permittit, quoniam plane de vita periclitamur.* [illegible] liberasset [illegible]. Quippe hoc clarum est, Judaeum nauclerum a Dositheanorum opinione procul fuisse remotum, Baronianorum, *ut in quo quisque eorum habitu, loco, situ, die Sabbati inventus esset, eadem positione illo die ad vesperam usque permaneret,* cum media nocte Sabbati, ante vesperam surgens, clavo navis manum admoveret. Quod nefas Dositheis utique visum. Itaque Baronius sibi in memoriam revocare debuit, eorum qui maxima religione colebant Sabbatum, nonnullos ne ad latum unguem a praecepto Mosaico discessisse: *Sabbatum est Domini, ne facias ullum opus.* Quo sensu [illegible] captum esse mandatum a Judaeis, qui die Sabbati cum Antiocho [illegible] pugnam inire noluerunt: *Neque lapides miserunt in eos,* neque

ANNO Do. 4.

neque observarunt latebras suas, dicentes, moriamur omnes in simplicitate nostrâ. A quâ opinione discessisse Essenos non videmur: *Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Judaeis diligentius cavent. Neque cibum sibi solum pridie praeparant, ne videantur die eo ignem accendere. Sed neque vas aliquod transportare audent, imò nec alvum purgant.* Nempè excavatâ [illegible] [illegible] tegerent. Alii verò Regis severitatem aequi consilii non immeritò mitigabant, auctore Mattathia. *Deinceps enim, si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, et non pugnaverimus contra gentes ipsas pro vitâ nostrâ, & justis nostris, jam celerius nos profligabunt.* Cui disciplinae adhaesit pars Judaeorum maxima teste Josepho: *Pompeius observatis diebus septenis, quibus Judaeos religio ab omni opere manum abstinere compellit, per Romanos aggerem comportari praecepit, [illegible] à praelio [illegible] Judaeis etiam per Sabbata pugnare licet.* [illegible] quibus opus quodcumque die Sabbati fuit [illegible]. Quod impossibile non existimasset Origenes, [illegible]. [illegible] verò opinionem [illegible] apud Synesium, [illegible], immanissimo vitae periculo.

ANNO U.C. 758. OLYMP. 196. PER. JUL. 4718. JUL. 50. AUGUSTI 48. ARCHEL. 8. *Dom.* 5. *Sol.* 14. D. *Luna* 6. *Indict.* 8. *Epact.* 1. *Epact. Sol.* 4. *P. Ap.* 11.

ANNO Do. 5.

COSS. *Valerius Messala, Volesus Cornutus Cinna Magnus.*

I. CUm de Christi gestis profundum in Scripturis silentium [illegible] Evangelia ad annum usque Tiberii XV. Dom. 29. paucis illis exceptis, quae de [illegible] jam duodecimum annum agentem, cum doctoribus colloquens, memorat Lucas, in unum rerum ad Imperii Historiam pertinentium curam, [illegible]. Tiberis [illegible] septem dies navigabilem fecit. Sol aliquâ parte [illegible] die Martis [illegible]. Eodem anno Agrippa, [illegible]. Cùmque [illegible] in Collegium Vestalium [illegible] Sacerdotem [illegible] liberorum [illegible].

II. Cùm militibus ob impendiorum [illegible] bella [illegible] decretum est, ut cohortium praetorianarum militibus, [illegible] vicena millia nummûm, [illegible]. Alebantur eo tempore legiones [illegible] Rom. [illegible]. Quibus de causis cum Augustus indigeret pecuniâ, Senatum consuluit de constituendo aerario [illegible] militibus sufficerent.

III. Anno praeterito Tiberius cùm multa gesta fuerant ipsius auspiciis peteret Germaniam. At verò [illegible] incubuisse, [illegible] [illegible] [illegible] quem adspeximus, videmus te, Imperator, [illegible] Germaniâ [illegible]. Neque verius [illegible] Velleius, dum Tiberius [illegible]. [illegible] Germaniâ, subacti Caninefates, Attuarii, Bructeri, recepti Cherusci. [illegible]. Hoc itaque anno [illegible] in Germaniam. [illegible] Tiberium: *Ego, inquit, beneficio ac permissu tuo, Caesar, quos ante audiebam, hodie vidi Deos, nec feliciorem ullum vitae meae aut optavi, aut sensi diem.* [illegible] eodem quo priore anno, [illegible].

ANNO U.C. 759. PER. JUL. 4719. JUL. 51. AUGUSTI 49. ARCHELAI 9. *Dom.* 6. *Sol.* 15. C. *Lun.* 7. *Indict.* 9. *Epact.* 12. *Epact. Sol.* 5. *P. Apr.* 4.

ANNO Do. 6.

COSS. *Aemilius Lepidus & L. Arruntius.*

I. SAlvam Rempublicam [illegible] necessitate [illegible]. [illegible] Augustus [illegible] Tiberio [illegible].

II. Tanta fames Romam incessit, ut gladiatores, mancipiaque venalia [illegible] ab urbe [illegible] Augustus [illegible]. Quâ fame, si credimus Orosio, Augustus persolvebat poenas quod C. Caesarem, quod in Templo Hierosolymitano adorare contempserat: *Nam praesente Principe, in Aedituum Dei, & corruque per*

Anno Dom. 6.

per summum populi, quamvis tamen efferendo quoddam alienum offendit. Verùm enim verò non satis serenam Orosium, statuere, Cùm in Judæam [illegible] [illegible] in [illegible] *imperii Augusti 48, sed nono & quadragesimo,* U. C. 759. id cladis accidisse Romanos invenisse.

III. Nihil erat in Germaniâ quòd vinci posset, præter gentem Marcomannorum, quæ Maroboduo duce excitis sedibus suis, [illegible] [illegible] campos incolebat. Maroboduus genere nobilis, corpore prævalens, animo ferox, natione magis quàm ratione barbarus, non tumultuarium, neque fortuitum, neque mobilem, & ex voluntate parentium constantem, inter suos occupavit principatum. Legati, quos mittebat ad Cæsares, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] loquebantur. Gentibus, hominibusque à Romanis descîscentibus, erat apud eum perfugium. Exercitum LXX. millium peditum, quatuor equitum fecerat, assiduis adversus finitimos bellis exercendo, majori quàm quod habebat operi præparabat. Hunc virum & ejus regionem Tiberius [illegible] statuit. Non plus quàm V. dierum iter à primis hostium stativis admoverat [illegible] [illegible] [illegible], cùm Pannonia, & [illegible] Dalmatia, omnibus tractus ejus gentibus in societatem adductis, ex consilio arma corripuit. Germani & nationes quæ rebellaverant, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bat, CC. ferè peditum colligebatur armis habilis, equitum IX. Hæc cùm cognovisset Tiberius, metueretque ne in Italiam irrumperent, ex Germaniâ reversus, Messalino præmisso, ipse cum majoribus copiis subsecutus est. Bato hostium adventu accepto, etsi nondum ex vulnere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], collatis signis superior discessit. Hinc insidiis circumventos, victosque, ad Breucum Batonem abiit. De Germanis nomen Imperatoris non Augustus modò, sed Tiberius etiam invenit, Honoresque triumphales C. Sentius Germaniæ Præfectus habuit, quòd horum metu hi Germani pacem accepissent. Messalinus & ornamentis triumphalibus ornatus est.

IV. Hoc anno Archelai contigisse relegationem, viris eruditissimis, prælucente Dione, creditum. Nos verò ad Chronologiam Josephi potiùs accedimus, & antiquiora, & rerum Judaicarum Dione peritiora. Cui secutores, ut Archelai cum Glaphyrâ nuptiis, perfidiam comparemus. Contemptu more patrio, Glaphyram Archelai [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] fuit conjugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit, quamvis Judæi lege vetentur uxores fratrum ducere. Glaphyra virgo nupserat Alexandro, fratri hujus Archelai: *Occiso ab Herode Alexandro, iterum nupsit Jubæ Regi Mauritaniæ. Hoc quoque defuncto, viduam apud patrem agentem in Cappadociâ, duxit Archelaus, repudiatâ Mariamne priore conjuge, tanto ardebat amore Glaphyræ.* Atqui hoc anno Jubæ Regi nec dum erepta fuerat ulla lucis. Caput rei Dio ostendit: *Getulis neque ferentes, Jubam Regem, non Romanos sibi præ esse, contra eum insurgentes, finitimos vastarunt.* Nobis itaque vero propius est, Archelai & nuptias, & relegationem anno U. C. 760. Juliano LII. esse assignandum. Hinc patet quantum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Judæorumque invenimus, nomine nostrum Romani, Lydiatique Chronologia, quæ Herodis obitum anno Dom. sexto vindicavit, repugnantibus Judæorum, Romanorumque monumentis, nec satis laude nostra vindicandam.

Anno Dom. 7.

Anno U. C. 760. Per. Jul. 4720. Jul. 51. Augusti 50. Archel. 10. Dom. 7. *Sol. 16. C. R. Lun. 8. Indict. 10. Epact. 25. Epact. Sol. 6. P. Apr. 14.*

Coss. *Aulus Licinius Nerva Silanus & Q. Cæcilius Metellus.*

I. Cùm Dalmatæ in loca munita confugissent, inde eruptis temporibus excursiones faciebant. Quâ de re Augustus veritus, ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], ejus prætexta in armis esset. Germanicum igitur eò misit, quæsturam tunc gerentem. Cùm in Pannoniam venisset, eòque undique exercitus confluxerunt, Batones observato tempore, quo ex Mysiâ Severus accederet, improviso cum [illegible] suis castra ad Volcæas paludes posita [illegible], qui tamen victi sunt.

II. Agrippa eodem die, quo Tiberius adoptatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ostendere cœperat. Moribus pravitate animi, atque ingenii in præcipitem conversus, patris atque ejusdem avi sui animum alienavit sibi, moxque ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Juliam quasi novercam convitiis prosciridebat. [illegible] [illegible] Augustum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] faceret, proscribitur ab Augusto, facultates ejus [illegible] [illegible] [illegible], qui in Planasiam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] numerarentur, atque ad mentem & ejus, & Juliarum mentionem ingemiscere, proclamare [illegible] *utinam ne fore autem in sera, & sine liberis periissem;* nec aliter illos appellare, quàm tres vomicas, & carcinomata sua.

III. [illegible] [illegible] [illegible] anno, permotis tùm Judæorum, quàm Samaritanorum, non ferentes ejus tyrannidem, detulerunt eum ad Augustum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ipsius mandatum fecisse, à quo jussus fuerat, ex æquo ac bono præesse subditis. Quinetiam die antequàm Romam ab Augusto evocaretur, visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas, à bobus absumi. Quod somnium Simon [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Archelai dominationis terminum. Auditis Judæorum querelis Augustus sibi commotus, dixit Archelai procuratori, *vade, & quàm primum ad me adducito.* Mox ubi venit, Cæsar auditis & accusatoribus Archelai, & defensione, misit eum Viennam Galliæ urbem, mulctatum prius omni pecuniâ. Libro quidem secundo de bello c. 7. Josephus IX. annorum sumptibus regnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] quotatum non modò, sed & vita sine libero.

IV. [illegible], qui anno [illegible] 14. Sexto Pompeio & Sexto Apuleio Coss. id cœpit Archelai imperium fuisse censet, contradicit Dionem, qui Josephum secutus est, manifestò errasse,

Marginal notes: Roman. Germ. [illegible]. — Vel. l. 2. — [illegible] 55. — Urium hoc anno [illegible] Archelai. — Jos. l. [illegible]. — Dio l. 55. — Germanic. [illegible] [illegible] Quæstor. — Agrippa [illegible]. — Dio l. 55. — Suet. Aug. c. 65. — Archelaus Tetrarchia sua pulsus. — Joseph. l. 17. c. 15. — [illegible].

Anno Do. [illegible]

scribendo Archelaum, quem Herodem nominat, trans Alpes relegatum fuisse, anno ab urbe condita 759. Atqui ne vel tenuissimam veritatis umbram habet Baronii conjectura; quòd nempe Josephum Dio secutus sit. Aliequin Archelaus [illegible] quem [illegible] Josepho demum est. Insuper à Josephi Chronologiâ diversa est ille Dionis, qui anno [illegible] Archelaum. Denique Archelaum à Augustum, Judaisque accusatum fuisse, perhibet Josephus; à fratribus autem Dio. Quæ hæc conspicuæ [illegible], ut Josephi similius ex hausta esse, quæ de Archelai ex illo Dio prodidit, sibi persuadere [illegible]? Josephi quidem contemptus Baronium in errorem præcipitem dare sæpius, quæ feliciter vitasset, nisi ab Evangelio dissidere Josephum temerè sibi [illegible] in animum. Cùm [illegible] Dionem inter & Josephum levissima sit [illegible] Archelai tempore discordia, hanc eorum ducimus argumentum, Baronium veri tramitibus [illegible] fuisse, cujus Chronologia tantæ repugnat auctoritas. Nec Eusebium sibi, ut opinatur, venit subsidio. Eusebium tùm illic in Herodis temporibus digerendis hallucinatum est, ut reliquis, qui eum secutè secuti sunt, longissimè [illegible], quod vel Chronologiæ rudioribus hodiè est in confesso. Quin etiam ab Eusebio, quem [illegible] [illegible] [illegible] in Græco Chronico, anno Christi 15. Silio & Planco Coss. assignat exilium Archelai, quod in annum sequentem Baronio conjicere placuit.

V. A Josephi Chronologiâ, de abdicatâ Archelao tetrarchiâ nos ne transversum, ut aiunt, digitum discedimus, cùm verissima nobis esse [illegible]. Etenim notissima, publicisque [illegible] [illegible], in quibus Josephum deceptum fuisse vix credibile est; cùm ageret Hierosolymis [illegible] quæ [illegible], publica theatra. Nec [illegible] [illegible] diligentia deficiebant. Quibus accedit, quòd annus emortualis Herodis, à quo Archelai [illegible] à morte Josephi, solo quadraginta annorum spatio [illegible] C. Cæsaris, Historiæ Archelai conscribendæ. Audiamus ergo Josephum: illo demùm anno relegatus est Archelaus, quo facultates ejus in fiscum à Quirinio relatæ sunt. Hoc autem accidit in annum 37. post victoriam ab Augusto [illegible] [illegible] est anno U. C. 723. Addito septem & triginta annorum 760. expletur. Iisdem regni sui decennio, pollitur in exilium Archelaus. Quo [illegible] [illegible] [illegible] horetur. Æque Josephi, itemque [illegible] [illegible] [illegible] non fuit. At in vidente ejus Glaphyram [illegible] [illegible] Josephi, non exitu habitur publicæ memoriæ annus ille, quo Glaphyra fato concesserat. Exilium autem Archelai ac obitum Glaphyræ, tum eodem anno copulantur. Degenti enim Archelao [illegible] [illegible] accipere per gaudia. Illum verò [illegible] dicere, confirmabit, Glaphyra, [illegible] [illegible] [illegible] in morem maritum habere fassimus. At quo non abhorrebat votum nec [illegible], itaque literalis ab hoc [illegible], utique te [illegible] [illegible] [illegible] forbet apud quosdam sibi familiares mulieres, post paucos dies vitâ functa est. Denique [illegible] [illegible] [illegible] quo annum tempore ille aurum, quo mortuum eorum est [illegible], [illegible] anno, quo Josephi est de re Chronologia à vero tempore dissonent. Itaque utriusque rerum [illegible], sicut de tempore in quod inciderunt, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hanc Josephus, quod essemus proclamavissimo prodidisse.

VI. Cæterùm ditione Archelai [illegible] Syriæ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & ipse Quirinus in Judæam venit, percensendis incolarum facultatibus. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, paruerunt tamen [illegible] Pontificis Joazari, cujus persuasionibus, tandem sine seditione, tumultuve peractus est. Nec inter annum Archelai Judææ [illegible] [illegible] [illegible] descriptio, ut virum eruditissimo Scaligero, negatur ad [illegible] [illegible]. Non in solâ Archelai Tetrarchiâ, sed in ipsâ quoque Syriâ censum à [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] gente [illegible], & [illegible] [illegible], & facultatum censum ageret. Non hoc sed [illegible], eodem scilicet anno. Quirinum Legatum in Syriam missum fuisse, opinamur non solum, sed etiam ad veritatem, nobis persuademus. Neque enim mos Romanorum erat eodem homini his eandem committere provinciam, quæ res nullius est exempli. Idcircò de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debent quâ de re, satis superque anno U. C. 749. 2, 3, 4.

VII. Publius Sulpitius Quirinus, [illegible] Romano [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], Consulatu [illegible] anno U. C. DCCXLII. [illegible] [illegible] [illegible], & patriciam Sulpitiorum familiam pertinebat. *Orta apud municipium Lanuvium, sed impiger militiæ & acribus ministeriis, Consulatum sub Augusto, mox expugnatis per Ciliciam Homonadensium castellis, insignia triumphi adeptus, datusque rector C. Cæsari Armeniam obtinenti, Tiberium quoque Rhodi agentem coluerat. Quod tunc patefecit in Senatu, laudatis in se officiis, & incusato M. Lollio, quem auctorem C. Cæsari pravitatis & discordiarum arguebat. Sed cæteris haud læta memoria* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *& prepotentem senectam*. Lepida [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Lepida, *cui super Æmiliorum decus, L. Sulla & Cn. Pompeius proavi erant, defertur simulavisse partum* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *adulteria, venena, Quæsitumque* [illegible] [illegible] [illegible] *adderat*. Lepida [illegible], theatrum cum claris feminis ingressa, lamentatione flebili majores suos ciens, ipsumque Pompeium [illegible] [illegible]

Jos. l. [illegible]

Chronologia Josephi de [illegible]

Jos. l. 18. c. 3.

Jos. Ant. l. 17. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Jos. l. [illegible]

[illegible]

Jos. l. [illegible]

Quirinus qui [illegible]

Tacit. Ann. l. 3. c. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Anno U. C. 761. [illegible] Augusti 31. [illegible]

Coss. [illegible] Camillus & [illegible]

I. A[illegible]

[illegible] Boiis victis, reliquorum [illegible] fuerant, pacis conditiones acceperunt.

II. [illegible]

Cur aliquid vidi, cur noxia lumina feci

[illegible]

III. [illegible] lis Pontificis Joazari, [illegible] peractus erat: [illegible] Judas [illegible]

[illegible] Christi 1. n. 57. Nempè [illegible] Vera prædicasse Josephum, [illegible] Regnante Herode Magno Judææ [illegible] verum est, hoc apud Josephum Latinè legi, [illegible] Valesium demonstravimus.

IV. Ex nostri Chronologi [illegible]

[illegible] sunt Hierosolymam, quaerentes eum. Et factum est post triduum, invenerunt eum in Templo, sedentem in medio Magistrorum, & audientem eos, & [illegible]. [illegible] autem omnes qui eum audiebant, super prudentia & responsis ejus. Et [illegible], [illegible] parentes ejus [illegible]. Et dixit ad eum mater ejus, [illegible] fecisti nobis? Ecce pater tuus, & ego [illegible], quaerebamus te. Tunc dixit ad eos, quid est quod quaerebatis me? An nesciebatis quoniam me in [illegible] esse, quae Patris mei sunt? Sed ipsi non intellexerunt verbum quod [illegible] ad eos. Descendit autem cum eis, venitque Nazareth, & erat eis subjectus.

V. Anno Juliano 41. mense, ut [illegible] est, Septembri, Christum natum esse è B. Virgine, Ideòque Redemptorem XII. annos [illegible], [illegible] jam [illegible] parte completos, cùm Paschatis celebrandi causâ venit Hierosolymam; [illegible] esse annum 12. [illegible] Hieronymo: *Duodecim annos Salvator [illegible].* [illegible] Christi parentes, [illegible] in hanc urbem, celebrando Paschati, palàm est ex Lucâ. [illegible] in mandatum [illegible] fuerat: *Tribus vicibus [illegible], [illegible] omne [illegible] tuum, in conspectu Domini.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illud non susciperent. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hierosolymam se conferrent, Christus [illegible] comes [illegible], quaestione est? Causae [illegible] sunt 1°. Infantilis aetas Redemptoris, qui [illegible] [illegible], [illegible] spatio dissitam, commodè transferri non poterat. 2°. Ad [illegible] [illegible] [illegible] laboriosa haec [illegible] peregrinatio, cùm [illegible] [illegible] [illegible], opere Paschali non [illegible]. 3°. Regnante Hierosolymis Archelao, cujus metu Josephus in Galilaeam secesserat, non satis tutum videbatur, infantem tyrannico exponere furori. Denique Lucas in scribendo, [illegible] [illegible] *Christi parentes Hierosolymam [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fecisse non [illegible], cujus quippè non meminerit. In aliâ tamen sententiâ veterum nonnulli [illegible].

Ad Templum [illegible] puerum perducere [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] de more solebant.

Sic [illegible] & Beda, [illegible], Lucas, cum parentibus [illegible] [illegible].

VI. Anno demùm XII. Christus divinae sapientiae suae coepit edere specimina. [illegible] consuetudinis est Judaeorum, postquàm puer decimum annum attigit, Legem, & Pentateuchum mediocriter didicit, ad Mishnam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] praecepti [illegible] appellantur; [illegible] [illegible] à majoribus hausta sunt. Non [illegible] anno 12. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] interrogationibus [illegible] [illegible] [illegible]. Anno [illegible] [illegible] [illegible] VII. [illegible], [illegible] [illegible], si [illegible] Epistolae Ignatii [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *[illegible] Dei [illegible] est, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]... Salomon quoque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] illud, & ad [illegible] [illegible] [illegible] pro filio, judicium fecit.* Licet autem non liqueat Salomonem [illegible] aetate [illegible], cùm [illegible] [illegible] [illegible], validè [illegible] [illegible], [illegible] est. Eo [illegible] tempore, quo [illegible] ingenium se exercere incipit, per [illegible] [illegible] [illegible], Christum ex divinae [illegible] [illegible] signa, quae Sapientiae Salomonicae splendorem omnem obscurârunt. Quae mysteria hîc [illegible] sunt, Ambrosius & Beda, legantur apud [illegible].

VII. Quomodo à parentum [illegible] Christus divulsus fuerit, neque [illegible] quaerere, neque [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] [illegible], & parentes ejus [illegible] esse [illegible], sed quomodo in Evangelio Joannis scriptum est, quoniam [illegible] Judaei, & [illegible] est è medio eorum, & non apparuit, sic & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hierosolymis, & parentes ejus [illegible] esse [illegible].* Nil tamen [illegible] à Christo [illegible], ut [illegible] à parentibus segregaret, [illegible] est Joannes, qui primum Redemptoris [illegible], in nuptiis Canae, perhibet factum fuisse. Aliâ viâ Beda quaerit solutionem Quaestionis: *Respondendum est*, inquit, *quia filii Israel ad festa [illegible], vel ad propria [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] & Joseph, [illegible] putasse puerum Jesum, quem secum non [illegible], cum altero parente [illegible].* Si [illegible] [illegible], haec cum Evangelio [illegible]. Cùm Josephus, Mariaque ejus [illegible] fuerint, Christum in comitatu cognatorum fuisse, ubi & illum quaesivêre. Conjectura Baronii [illegible] [illegible] est: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Quo [illegible], consequens est, Christum, non ut praecepto Dei [illegible] parerent, restitisse Hierosolymis. Quicunque [illegible] Christi in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à Baronio [illegible], à [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], sive [illegible], sive [illegible], non obscurè Christus [illegible]: *Quid est quod quaerebatis me? An nesciebatis quoniam me in his esse, quae Patris mei sunt?* Ut ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quicunque Hierosolymam venerant [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ad Templum se conferre. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] sibi [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible], Anna & [illegible] [illegible] se coram Domino, quo facto domum reversi sunt.* Dignum haud [illegible] [illegible], quo cum [illegible] Josephus & Maria, Nazareth [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Jesu in [illegible] Templi, ut Dei [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible], nil [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

VIII. Tertia demùm die, [illegible] quaesitum Jesum, in Templo Josephus Mariaque invenerunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] in parte Templi repertus est, non constat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in porticu atrii Israelis, [illegible] in conclavi Gazith. Erat etiam Synagoga intra Templum, si credimus Rabbinis: *In quorum [illegible] [illegible] [illegible] fuerit Christus*, inquit Lightfootus, *definiant illi, qui [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] Chri-

[illegible] esse, [illegible]. Quem [illegible] Templum Synagogam [illegible], ut [illegible], [illegible] Templi descriptione, neque [illegible] Synagoga, quae non [illegible] Templi [illegible] Templum [illegible] Synagogam, ut [illegible] à Josepho traditum. Tres Templi [illegible], ad [illegible] erant, [illegible] ad [illegible]; [illegible] videtur esse [illegible] partis, [illegible], de [illegible]. [illegible] Templi [illegible], Christum [illegible] cum doctoribus versatum. [illegible] Templum [illegible] Templo. [illegible] sedere [illegible] Jesus [illegible]. [illegible] perfecit, [illegible] propendet [illegible], ut in eâ Templi parte Christus [illegible] à parentibus.

IX. [illegible] autem [illegible], quaestio [illegible]. Cur parentes in Templo [illegible] Christum, [illegible], [illegible] est, quàm extra Templum? [illegible] videtur esse [illegible], ut [illegible] fuerit, Christum illum esse Messiam, cujus adventum magnum Judaeis [illegible]. Ac [illegible] coelestis illa [illegible], quae [illegible] ad [illegible] pueri [illegible], [illegible], [illegible] esse Messiam. Videbant enim [illegible], & [illegible] sapientiae, [illegible] singulari [illegible], quae doctores [illegible], quoque [illegible] sapientiae [illegible] videbantur, non poterant discere. [illegible] aberat [illegible], aberat [illegible], aberat [illegible], quae [illegible] pueri [illegible] ingenii. [illegible], supervenerunt Christi parentes, [illegible]. Josephus [illegible], Maria [illegible], [illegible], ut id [illegible], quae Christus [illegible], non [illegible], [illegible], sed [illegible], [illegible]. [illegible], quod Scribae, [illegible] doctorum [illegible] occasio, ut Joseph [illegible], de [illegible] diligentiâ, [illegible] fuerit, quo [illegible] Scripturis [illegible], [illegible] ad [illegible], [illegible], Jesum [illegible] Judaeorum Regem esse, [illegible]. Quem & [illegible]; quae, [illegible] Archelao Principe, [illegible] Romanorum, quasi legitimo Messiae Regi, [illegible].

X. [illegible] Josepho & Mariâ, Christus [illegible] inter doctores, quod [illegible] à divina Scriptura, [illegible], [illegible] verba Legislatoris. [illegible] inter doctores, [illegible] dictis, [illegible], quod [illegible], fol. 21. 1. [illegible], ad [illegible] legem, [illegible]. Scilicet [illegible] Lucae [illegible], [illegible] [illegible]. Nec Lucas [illegible], sed Paulus quoque [illegible]: [illegible] in hâc ipsâ [illegible], [illegible] pedes [illegible] juxta [illegible] Jesu [illegible]. Quem [illegible] corpore [illegible], si à Judaeorum consuetudine, [illegible], discipulos sedere, [illegible] magistri docebant. Quid sic igitur in verbis Lucae scriptum, [illegible] esse à [illegible] traditum, [illegible] post [illegible] Christum [illegible], qui [illegible] prae se ferebat humilitatem, [illegible], doctorum [illegible], ad pedes ut discipulum sedisse, vero [illegible] est. [illegible] apud [illegible], ut [illegible] Ambrosiaster: Nec Traditio Synagoga est, quam hic vult [illegible] Paulus, quam Christianis [illegible], sed [illegible], non Judaeis, ut seniores disputant, [illegible] in cathedris, sequentes in subselliis, novissimi in pavimento, super mattas. Quo loco Christum sedisse, vero simile est.

XI. Quae in doctorum coetu Christus egerit pariter, ex Evangelio scias possis. [illegible], & interrogabat non modò, sed etiam interrogabatur ab eis. Percellebantque omnes super intelligentiâ & responsis ejus. [illegible] erat doctorum, Christique interrogatio, quod [illegible]. [illegible] Salvator [illegible], & in Templo, [illegible] de quaestionibus interrogans, magis docet, dum prudenter interrogat. Auctori sermonis 63. de diversis apud Augustinum, visum est Dominum cum Doctoribus disputasse: quod ex Evangelio non apparet. [illegible] pensandum est, quod cùm Jesus annorum XII. [illegible] in medio doctorum sedens, non docens, sed interrogans invenitur. [illegible] exemplo [illegible], ne infirmus docere quis audeat, si ille puer doceri interrogando voluit, qui per divinitatis potentiam, [illegible] ipsis doctoribus ministrabat.

ANNO U. C. 761. PER. JUL. 4722. OLYMP. 197. JUL. 54. AUGUSTI 52. [illegible] 9. [illegible] 18. F. [illegible] 10. [illegible] 12. [illegible] 13. [illegible] 2. P. [illegible] 51.

Coss. [illegible] & [illegible]

I. CUm [illegible] Romae [illegible] legerent, quae de [illegible] erat, [illegible], [illegible], [illegible] verò [illegible], [illegible] esset, [illegible], [illegible], [illegible] esse videt, [illegible], gravissimam habuit concionem, quae legitur apud Dionem: Quid enim causa est, cur non optimus [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], quae & [illegible], & agros [illegible], [illegible] posse. Liberos deinde [illegible], [illegible], & [illegible] à [illegible], [illegible], [illegible], qui [illegible] fuisse, culpâ vacarent.

II. Dùm Romae haec aguntur, Romani in Dalmatiâ cladem acceperunt. [illegible] Dalmatiae urbem obsidebat Germanicus. Hostes cùm [illegible] non essent, ignem ut moenia [illegible], [illegible] diligenter, ne in [illegible] [illegible]. Cùm [illegible] Romani, in [illegible] discen-

Anno Dom. 9.

decimus fecerat, desideratis imperavit, & [illegible] [illegible] Romanos conjectis, transitu illo quasi per pontem parato, [illegible] Tiberius oppugnarat, item expugnavit. Cum [illegible] Tiberius qui biennium Romam venerat, iterum in Dalmatiam ab Augusto missus est. Qui copiis in partes tres divisis, una Silano, altera Lepido duce, cum tertia, simul cum Germanico Batoni occurrit. Quem tandem in castello Anderio obsedit, unde subditi pulsam, Romanis frumenta commeatus intercludebant. Bato desperatis rebus, cum non persuaderet suis ut pacem peterent, eos deseruit, neque illi postea nuntium tulit. Nescimus tamen hanc invenit Scriptor [illegible] : *Le triomphe fut donné à Tibere à cause de sa victoire sur les Pannoniens, à laquelle Bato avoit beaucoup contribué.* Quo tamen plerisi propemodum reddentur, Batonem contra suo auxilium Romanis misisse. Dediderunt tandem qui in castello erant recepti sunt. Ceterum Bato misso ad Tiberium Scævâ filio, si impunitas detur, traditurum se suosque pollicitus est. Victoriæ nuntium attulit Germanicus, eoque de causa Augusto & Tiberio nomen auctum, triumphus decretus; Germanico insignia triumphalia, ut prætoris honores concessi.

III. De Batone, aliquid est quæstionis. Duo Batones eodem tempore erant, alter Pannonius, alter Dalmata. Dion scribitur: *Interim Bato Dalmata, ad Salonas graviter sauciatus est.* Hic est [illegible] ad Tiberium, nullam deprecatus præsidium. [illegible] abscondendum prætenderet, [illegible] bellum tamdiu protraxisset, responderat, Romanos causam ejus esse, qui ad suorum gregum custodiendum, non canes, non pastores, sed lupos mitterent. Pannonicum autem, non Dalmatam fuisse Batonem, aliam longe verisimilius est. Hoc docet Suetonius: *Batonem Pannonium ducem ingentibus donatum præmiis, Ravennam transtulit.* Id ipsum legitur in Rufi Breviario: *Bathone Pannoniorum Rege subacto, [illegible]* In triumpho ductum fuisse Batonem carmen Ovidianum persuasit Scaligero:

Maxima pars horum vitam veniamque tulêre,
In quibus & belli summa, caputque Bato.

[illegible] *de Pannoniis Dalmatisque egit triumphum... [illegible] hostium duces non occisos fuisse narrarent, sed vinctos triumpho ostendit.* Atque Bato ducem præcipuum. De triumphato tamen Batone, maxima dubitatio injicitur à Suetonio: *Batonem Pannonium ducem [illegible] donatum præmiis [illegible] transtulit, gratiam referens, quod se quondam cum exercitu iniquitate loci circumclusum, passus esset evadere.* Quis autem cogitabit Batonem à Tiberio tam bene meritum, magnisque comitatum præmiis, ductum fuisse in triumphum, quod regnum Ethnicis dederit, à multis autem redemptum suis? [illegible] Bato triumpho exemptus fuit.

IV. Nepotes ex Agrippâ & Juliâ duos habebat Augustus, Juliam & Agrippinam. Juliam [illegible] Quæ maternis vestigiis inhærens, similem dedit pœnam, adulterii hac etiam irrogatam. Augustus [illegible] in Insulam Tremeram, haud procul Apuliæ littoribus. Cum illic post viginti annorum exilium,

anno U. C. 781. Silano & Nervâ Coss. mortem obiisset, ejus infantem ad prodeundum ancilam [illegible] infantem, Augustus agnosci, aliquae vetuit.

V. [illegible] Varus Quinctilius, multa pecuniæ quidem nobilis [illegible] ac discendi militare, cum exercitui qui erat in Germaniâ præesset, concepit esse homines, qui nihil præter vocem, membraque haberent humanum, quosque gladiis domari non possent, posse jure mulceri. At ille quod nihil experiretur [illegible], in summa securitate perdurant, simulantes fictas litium series, agentes gratias quod ea Romanorum justitia finiret, & feritas [illegible] secundum perducere Quinctilium, usque eo, ut se prætorem Urbanum, in foro jus dicere, non in mediis Germaniæ finibus exercitui præesse crederet. Tum juvenis nomine *Arminius* Sigimeri principis gentis ejus filius, [illegible] [illegible] Romanos [illegible] persuadet, [illegible] facta juncta, tempus insidiis [illegible] sed prævalebant, ante sua consilia. In transcursu observandum *Arminii* nomen, non proprium, sed dignitatis nomen esse, ut monet Boxhornius: *Hermin*, inquit, *significatio est*, in *Herman*, aut *Herrman*, quod militum ac exercitus ducem, vel imperatorem notare Germanica lingua [illegible]. *Herre* enim aut *Herr*, vel contractè *Her*, exercitum Germanis significare quis nescit? [illegible] cum τῷ Ἄρης Græcorum, qui ex nomine Martem [illegible] *sive nomen ortum, quo Germaniæ ille liberator Arminius, hoc est Germanorum tunc adversus Romanos militiæ dux, appellatus est.* Ingens inter [illegible]

VI. [illegible] [illegible] [illegible] hostilis laceraverant feritas. Caput ejus abscissum, ad Maroboduum, & ab eo missum ad Cæsarem, gentilicii tandem tumuli [illegible] est. Alii ducis sui exemplum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Capti [illegible] [illegible] Ac tribunos, qui cum eo erant signum ensibus ac clementes, se ab Alpemate suo auxilio missos opinantem hostibus injecerant. Clades hujusce vestigia sunt in Westphaliâ, ad oppidum Hornam, ubi Campus Braceld, ad Saltum Teuteburg per quem à Visurgi flumine ad Rhenum itur. Augustum clade nuntiâ sic consternatum fuisse, ut per continuos menses, barbâ capilloque submissis, caput interdum foribus illiderit,

Anno Dom. 9.

Suet. Aug. [illegible]

Arminius [illegible]

Dio l. 56. [illegible]

Dio l. 56.

Vell. l. 2.

Dio l. 56. [illegible]

Dio l. 56.

Suet. Tib. [illegible]

Vell. l. 2.

Suet. Tib. [illegible]

Julia Augusti neptis [illegible]

Suet. Aug. [illegible]

Vell. l. 2.

[illegible] *l. 2.*

Vell. l. 2.

Dio l. 56.

Dio l. 56.

ANNO DOM. 9.

[illegible], Quintili Vare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible]gubrem.

VII. Quæ certè omnibus Vari calamitatem, [illegible] dubent Chronologi [illegible] cladis [illegible] [illegible] [illegible] Ovidii [illegible], Varianam cladem anno U. C. 752. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Baronius anno Dom. 2. [illegible] cladem Romanis legionibus illatam fuisse censet. [illegible] alii Chronologus Calvisius [illegible] [illegible] [illegible] est. Nos verò [illegible] [illegible] atque consideratis, Varianam cladem, anno Juliano 54. Dom. 9. consignandam esse censemus. Primum argumentum exhibent illa Suetonii: *Tiberium perseverantia grande pretium tulit, toto Illyrico perdomito, & in ditionem redacto, cui gloria amplior [illegible] ex opportunitate cumulus accessit. Nam sub id fere tempus, Quint. Varus cum tribus legionibus in Germania periit, nemine dubitante, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pannoniam [illegible] [illegible].* Quibus [illegible] [illegible], [illegible] Varianæ [illegible] rebellationem Illyricam, [illegible] non [illegible], cum eodem ferè tempore, utramque contigerit. Secundum argumentum ex Dione petitur. Allato Romam à Germanico perdomiti Illyrici nuntio, decretus est Tiberio triumphus, Sabino & Camerino Coss. *Triumphum ipse distulit, mœsta civitate clade Variana; nihilominus urbem prætextatus & laurea coronatus introiit.* Jam verò ex illa causa triumphus differri nec debuit, nec potuit, si annis demum sequentibus Varus [illegible] est; cùm [illegible] [illegible] esset ad [illegible] [illegible] [illegible], antequam fama [illegible] à Germanis legionum Romæ dispergeretur. Ideoque & cladis [illegible] [illegible], & decretus triumphus, eodem anno [illegible] [illegible], qui Domini nonus fuit, quod ex Dione etiam est manifestum: *Hæc [illegible] decreta, adversis ex Germania allatis nuntiis triumphus [illegible] impedit.* Quibus [illegible] in [illegible] [illegible] illi Consules, quorum meminit Suetonius: *At Tiberium medium inter Coss. cum Augusto simul sedit.* Itaque ad annum Dom. 2. [illegible] [illegible] scriptoris pervenit, proximo anno [illegible] Germania. Tertia denique nostræ Chronologiæ [illegible], [illegible] Dionis [illegible]: *Anno [illegible] Tiberius ædem Concordiæ consecravit.* Annus erat U. C. 763. Dolabellâ & Silano Coss. [illegible] qui ei [illegible] anno, [illegible] Varianæ cladis [illegible] [illegible]; illi igitur [illegible] [illegible] est [illegible]. Cui etiam Chronologiæ [illegible] [illegible] Tacitus: *[illegible] post cladem [illegible] [illegible] [illegible] ipsi [illegible].* Qui [illegible] [illegible] [illegible] est, anno U. C. 768. Druso & Norbano Coss. Quod si anno Dom. 2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] *post annum*, ut habet Tacitus, sed post quinquennium cæsis cum Varo militibus, [illegible] [illegible] fuisse ab exercitu Germanici.

VIII. Ad præsentem annum spectare videtur facinus à Samaritanis perpetratum, Judæam administrante Coponio: *In festo azymorum quod Pascha vocamus, mos est Sacerdotibus post mediam noctem aperire Templi januas. Tunc igitur quùm primum apertæ sunt, Samaritani [illegible] [illegible] Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus, & per totum Templum.* Quo factum est, ut posthac Sacerdotes solito diligentiùs [illegible] [illegible].

ANNO U. C. 763. PER. JUL. 4723. JUL. 55. AUGUSTI 53. *Dom.* 10. *Sol.* 19. *E. Lun.* 11. *Indict.* 13. *Epact.* 26. *Ep.* [illegible] *Sol.* 3. *F. Apr.* 10.

ANNO DOM. 10.

COSS. *Cornelius Dolabella & Junius Silanus.*

I. Tiberium repetenda Germania, cum [illegible] Varianam cladem [illegible] [illegible] negligentia ducis accidisse, nihil non [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cum plurimis de [illegible] belli communicaret. Curam quoque solito [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

II. Antequam in Germaniam proficisceretur Tiberius, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] Drusi [illegible] [illegible] [illegible], Germanicum [illegible] [illegible] celebravit Ovidius:

Nunc bene prospicies Latiam, Concordia, turbam:
Nunc te sacrata constituere manus,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Causa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Vulgus, & ipsa [illegible] Roma [illegible] [illegible].
Causa recens melior, [illegible] Germania [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], dux venerande, [illegible].
Inde triumphatæ [illegible] [illegible] [illegible]
Templaque fecisti, quam colis ipsa, Deæ.

ANNO U. C. 764. PER. JUL. 4724. JUL. 56. AUGUSTI 54. *Dom.* 11 [illegible] *Lun.* 12. *Indict.* 14. *Epact.* 7. *Epact. Sol.* 4. *F. Apr.* 9.

ANNO DOM. 11.

COSS. *Æmilius Lepidus & Statilius Taurus.*

I. Tiberius & Germanicus, [illegible] quorumdam Germaniæ regionum [illegible], nullo tamen prælio [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; neque ullum populum subegerunt. Veriti enim ne rursus cladem acciperent, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut à Rheno non [illegible] magno [illegible] intervallo. Hoc anno in Italiam reversus esse, [illegible] Dio. Vero tamen simile est, non nisi sequente [illegible] repetisse.

II. Præclara hæc Tiberii facinora ad novum decorem gradum eum [illegible]. Senatus populusque Rom. postulante Augusto, ut æquum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible], quam erat ipsi, decretum [illegible] est. [illegible] [illegible] erat, non esse sub illo, quem ab illo [illegible], & qui ad opem ferendam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Diem [illegible] [illegible] Tiberio [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] est: quintum scilicet Kal. Septembris, quem ex [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Proconsulare nil pertinere, nobis est persuasissimum. [illegible] [illegible] imperii Proconsularis Tiberium [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cæterum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quippe Suetonius Tiberium [illegible] ad honoris [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

[illegible]

Margin notes: Suet. Aug. c. 23. — Annus Varianæ cladis. — Suet. Tib. c. 17. — Suet. Tib. c. 17. — Dio l. 56. — Suet. Tib. c. 17. — Dio l. 56. — Tacit. Ann. l. 1. c. 62. — Samaritani Templum profanant. — Joseph. l. 18. c. 3. — Suet. Tib. c. 18. — Templum Concordiæ dedicatur. — Dio l. 56. — Ovid. Fast. l. 1. — Acta Tiberii in Germania. — Dio l. 56. — Tiberius ad imperium Proconsulare evehitur. — Vell. l. 2.

Sueton. Tib. c. 16.

morum Urbis DCCLVII: *Lege per Coss. lata, ut Provincias cum Augusto communiter administraret, simulque censum ageret, condito lustro, in Illyricum profectus est. Et statim ex itinere revocatus, jam quidem affectum, sed tamen spirantem adhuc Augustum reperit.* Velleium tamen, qui per annos novem operum Tiberii spectator fuit, illumque triumphantem comitatus est, Suetonio anteponimus. Quin etiam ante Suetonium Aug- [illegible] eò loquitur, quòd Principem agebat. Tiberio [illegible]

Sueton. Tib. c. 42.

in ipsa publicorum morum correctione, cum Pomponio Flacco, & Lucio Pisone, noctem, continuumque biduum epulando [illegible] *alteri Syriam Provinciam, alteri præfecturam urbis confestim detulit.* Ac forsan alicui videbitur, his verbis imperium proprium quidem, at non Proconsulare, sed Augustum. Est enim vox Principis ambigua, cùm non rarò summam dignitatem [illegible]

Sueton. Tib. c. 29.

: Dixi & nunc sæpe dicam P. C. bonum & salutarem Principem, quem vos tantâ, & tam liberâ potestate instruxistis, Senatui servire debere. De Augusto, jam rerum domino, sic ipse Suetonius:

Sueton. Aug. c. 53.

Sed ut salubrem magis, quam ambitiosum Principem sciret. Similiter Adrianus scribitur Spartiano Princeps: *Tantumque apud Adrianum Principem valuit Ælius Verus.* Verum alio sensu vox

Spart. Ver. c. 3.

Princeps capienda videtur hoc in loco Suetonii: *Postea Princeps in ipsa publicorum morum correctione* ... ut ex Pisonis collegimus atque Tacito: *Ille, Tiberio*

Tacit. l. 6. c. 10.

quoniam ad mortem pronior fuerat. Eâque commendatione comitante, L. Pisonem urbis Romæ custodem ab eo delectum, quod Judæos, ... per potationem continuasset, jam Principem. [illegible]

Sueton. Aug. c. 13.

Duo & viginti per annos pariter probatum, publico funere, ex decreto Senatus, celebratum est. Qui viginti annos Præfecturam fecit Urbis, Pisonem credimus. Obiit autem anno U. C. DCCLXXXV. Dom. XXXII Domitio Ænobarbo & Camillo Coss. Quod si annos XX. ab hinc retrò numeremus, pervenietur ad annum Dom. XIII. Silio & Planco Coss. Quo tempore Tiberius jàm Princeps erat, Augustus sanè non erat. Principem quidem inter & Augustum aliquid est discriminis, Spartiano probè notante: *Multi*, inquit, *propositum fuit*

Spart. Aur. c. 7.

omnes, qui post Cæsarem Dictatorem, hoc est, D. Julium, vel Cæsares, vel Augusti, vel Principes [illegible] Tiberii filium, dicitur *Princeps*: *Jam vero & adulteria etiam in Principum domibus, ut Eudemo, in*

Plin. l. 29. c. 1.

Liviâ Drusi Cæsaris. Itaque qui Augustus est, Princeps etiam est, non vice versâ. Neque locus Taciti sollicitandus, legendo decem annos, cùm nullum emendationi exemplar faveat, Plinioque repugnet, scribenti, à Tiberio *jurene*, [illegible] si Pisoni decennio ante ejus obitum Præfectura urbis delata fuisset, Tiberius annum LXIV. egisset, qui juventuti assignari nequit. Quibus observatis, constat falli Suetonium, qui Tiberiani imperii Proconsularis initia cum anno Dom. XIV. copulat, quod anno tertio & decimo jam inceperat. Facilius igitur largimur, illum Principatum cum anno Christi XI. copulari, ubi Tiberius particeps imperii factus, jus sumendi in Provinciis exercitus, legionibus imperabat. Hinc

Tacit. Ann. l. 1. c. 3.

scriptum Tacito: *Filius, collega imperii, consors Tribunitiæ potestatis, assumitur.* Utrum au-

tem verò collega fuerit imperii, uti Pagius existimat, [illegible] quæstionem cedit. Quid opinemur nobis [illegible] Negantium Tiberium verè collegam [illegible] qui necdùm plenum, consertumque summum honoris gradum adeptus, inferior erat Augusto. Quicunque autem verè collega est, [illegible] gradu. Quod si minoris æqualitas, excidet sanè & merito, & nomine veri collegæ. Itaque accuratè loquendo, Titus Vespasiani propriè collegam non egit, quia pater & legatus, & sollicitus fuit: *Receptâ ad se prope omnium officiorum curâ, patris nomine, & Epistolas scribebat, &*

Sueton. Tit. c. 6.

Edicta conscribebat. Sed parùm in eâ disputatione momenti est.

III. Verùm alia gravis sanè quæstio nobis enascitur, utrùm ex adjunctâ Tiberio Principis dignitate, ab imperium in Provincias, exercitusque, nec non Tribunitiam potestatem, veterum nonnulli Tiberiani Principatus annos dinumeraverint? Id visum eruditis, Antonio Capello, Isaaco Vossio, Antonio Pagio. Verba hæc sunt Vossii: *Cum ex Evangelio nobis constet, Christum anno ætatis XXX. regni Tiberii XV. baptizatum fuisse, Herodes autem obierit expleto anno IV. Olymp. CXCIII. manifestum est inter mortem Herodis, & annum Tiberii XV. intercedere annos solidos XXXI. Sed verò cum in Syriâ, & aliis Provinciis annos Tiberii non numeraverint à morte Augusti, verùm triennio fere prius, quando nempè cum Augusto imperium capit habere Tiberius, quod factum est U. C. DCCLXV. anno nempe Consulatum Germanici Cæsaris, & C. Fontei Capitonis, palam fit annum, qui in Evangelio dicitur XV. fuisse XII.* Hanc Tiberii Epocham commentus fuit vici clarissimus, ut Patrum modos, Evangeliumque ad concordiam adducerent: *Alioquin*, inquit Pagius, *quomodo scribere potuissent, Christum anno*

[illegible]

Vossius Harm. Evang. 27.

Pag. Crit. ... n. 6.

XV. Tiberii, duobus Geminis Coss. crucifixum fuisse, & anno uno cum aliquot mensibus ante passionem prædicasse, cum ex Tiberii anno Lucas Christum baptizatum dicat. Verùm nil causæ fuisse, cur [illegible]

IV. Ab imperio Proconsulari Tiberii [illegible] fuisset eâ de re discordia, quam publica illa Provinciarum, annos Tiberianos, non ab ejus Monarchiâ, sed à Principatu dinumerandi consuetudo, facillimè composuisset. Neque de diversis Tiberii Epochis silentium magis egissent Historici, quàm de variis Augusti dominationis initiis, quorum frequens in Annalibus, veterumque monumentis mentio est. Una eademque Romanis est omnibus, Tiberianos annos numerandi ratio, quos annorum XXIII. spatio circumscribunt, consentientibus & Græcis; novum itaque, quod in Provinciis acceptam hanc Tiberianæ Principatus Epocha nemini Historicorum subolucrit: non Philoni, non Tacito, non Suetonio, non Dioni, non Victoribus, non Eutropio. 2°. Si non à morte quidem Augusti, [illegible] Provinciæ numerabant, consequenter etiam, non à Vespasiani obitu, sed à Proconsulari quoque imperio Titi, annos ipsos in Provinciis

[illegible] imperii Proconsularis [illegible]

 fuisse

Anno Dom. 31.

fuisse deductam: cùm nil tamen afferri possit, cur à Proconsulari imperio Tiberii regnum potiùs, quàm Titi numeraretur. Titi quidem in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Imperator fuerat consalutatus, pariterque tribunitiaque imperia agebat; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in deliciis erat. Ut non mirum in Syriâ, Provinciisque, si non certè magis, Titi Proconsularem anni, quàm Tiberium numerum debuerint. Est autem manifestum in omni monetâ, Titi annos ab alio fuisse initio deductos, quam à morte Vespasiani. Neque igitur & in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. 3°. Syriam Epochæ Tiberianæ imperii Proconsularis ignaram fuisse testantur Auctores, qui in Syriâ, ipsique conterminâ Judæâ floruerunt, qui in numerandis sanè Tiberii annis [illegible] [illegible] adhibuerunt: ut vero imperii Augusti fuit, Proconsularis non fuit. Josephus: *Defuncto Tiberio, post regnum annorum duorum & viginti, sexque mensium, & trium dierum.* [illegible] *imperavit annis duobus & viginti.* Omissis mensibus Theophilus solos complectens annos [illegible]. [illegible] *regnavit annis & viginti annos.* Imperium sex & viginti annis confirmat, Tiberio summe [illegible]. 4°. Qui Chronologica tractarunt, ne verbo quidem ullo Proconsularis hujus Epochæ meminerunt, eorum nullus vigesimum sex annos ascripsit regno Tiberii. Non Tertullianus: *Augusto successit Tiberius Cæsar, & imperium habuit annis XXII. mensibus septem.* Non Apollinaris Laodicenus: *Trigesimo anno ætatis suæ, cœpit in carne Dominus prædicare, & juxta Joannem Evangelistam* [illegible] *annos, & usque ad sex Tiberii supputantur anni.* Non Epiphanius: *Tiberius annos XXIII. regnavit, cujus anno XVIII. Christus crucifixus est.* Non Orosius: *Tiberius Cæsar imperium adeptus est, mansitque in eo annis XXIII.* Non Cassiodorus: *Augusto successit in imperium Tiberius Cæsar, qui imperavit annis XXIII.* Non Julianus Toletanus, licèt errando, Tiberium annis XXIV. regnasse scripserit. Non denique Chronicon Alex. non exceptis Scaligeri, in quibus Tiberii anni [illegible] [illegible] [illegible], tantum tamen ingenium scriptorum [illegible], de Tiberiana Proconsularis imperii Epochâ in silentium descendisse, si in Provinciis aliquando usurpata fuisset. 5°. Si eam Epocham Lucas in suo Evangelio adhibuisset, quis sibi fingat unquam, id Patres latuisse, aut penitùs notum prætermisisse: diversamque prorsus Tiberii Æram exhibuisse, ab illâ quæ divinæ Scripturæ usui foret? Ea quidem omnibus antiquioris debuit, quæ & Spiritus Sancti calculo comprobata, & popularis erat. 6°. Quod est caput est, Tiberii Augustinam sibi Epocham Lucas adoptavit: *Anno autem quinto decimo imperii Tiberii Cæsaris, Pontio Pilato procurante Judæam.* At Pilati Præfectura, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quinto cumulari non potest. Decennio præfuit Judææ Pilatus, atque ultimus annus in Æra [illegible] *Pilatum jussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad objecta per Judæos crimina. Ac ille annis decem exactis in suâ Provinciâ, cum necesse*

habeat parere Vitellio, ad urbem iter suscepit, qui prius quàm perveniret, vita excessit Tiberius. Periit Tiberius Martii XVI. anno Dom. XXXVII. Ultimus ergo decennalis Pilati Præfecturæ annus, Æræ nostræ est XXXVI. Primus igitur Præfecturæ hujus annus, à XXVIII. Dionysiano, Crasso & Calpurnio Pisone Coss. deduci debet, qui imperii Proconsularis Tiberii est septimus & decimus, non verò decimus quintus. Communem ergo Tiberii Epocham Lucas adhibuit, ut frustrà sint, qui Patres affirmantes Christum Geminis Coss. in crucem actum esse, cum Evangelio in concordiam adducere velint.

Anno Dom. 31.

V. Nunc adversariorum fundamenta convellamus. Pagius manifestum esse contendit, à Veteribus Tiberianam imperii Proconsularis Epocham usurpatam fuisse, quia *scribere non potuissent, Christum anno XV. Tiberii. Geminis Coss. crucifixum fuisse, cum in Tiberii anno Lucas Christum baptizatum dicat.* Ac fatemur quidem, Patres hâc sua Chronologiâ Evangelio repugnasse, de Proconsularis tamen imperii Tiberiani Epochâ cogitasse, negamus sanè & pernegamus. Quippe annus XV. Augustinus Tiberii, in Proconsularis Principatûs Epochâ decimus nonus vel XVIII. est numerandus. Jam vero qui Christi mortem cum Geminorum Consulatu copulant, asserte docent annum Tiberii esse XV. Audiatur Tertullianus: *Passio hujus exterminii intra tempora LXX. Hebdomadarum perfecta est, sub Tiberio Cæsare, Coss. Rubellio Gemino & Rufo Gemino, mense Martio, temporibus Paschæ, die VIII. Kal. Aprilis.* Quòd si Proconsularis Tiberii [illegible] [illegible] Septimus, annus ille qui Geminis Coss. notatur, Tiberii quidem XIX. erat, quindecimus non erat. Lactantius eorum & unus est, qui Domini mortem Consulatui Geminorum alligat, vel ut verius dicamus, alligare putat: *Tiberii Cæsaris anno decimo quinto, id est, duobus Geminis Coss. ante diem X. Kal. Aprilis, Judæi Christum cruci affixerunt.* Annorum Proconsularis Tiberii quinto decimo, non Geminorum quidem, sed Lentuli & Agrippæ Consulatum sibi vindicat. Neque novum & inauditum, Patrum Chronologiam & sibi pugnare, & Evangelio: ut prorsus supervacuum sit, ad eam pugnam dirimendam diversas Cæsarum Epochas excogitari. Lactantius, qui verbis expressis notat Christum obiisse Geminis Coss. quos tamen obiisse verè conjicit in annum Æræ communis XXXI. Tiberio V. & Sejano Coss. quæ decimam Kal. Aprilem, in feriam sextam incidebat, quæ meritò consecratione Patrum passione Servatoris dicata est. Cyclus Solis erat 12. G. Epacta Sol. 1. ex quibus planum fit, Martii XXIII. diem fuisse Veneris, qui in anno Æræ nostræ XXIX. frustrà quæritur. Similiter Victorius, qui in Canone suo Paschali mortem Christi affixit Geminorum Consulatui, superiori quidem imperatoris alligavit. Quo factum, ut tàm sibi contradicant quàm Evangelio. Nàm ideò Geminorum gemina fingi debet Epocha, numeranda pugna? Clemens Alex. unum tantum, terminis Christi manifestationi circumscribit: *Quod autem solo oportet eum prædicare, hoc quoque sic scriptum est: Annum acceptabilem Domini prædicare misit me.* Anno menses aliquot addit Origenes de Principiis l. 4. c. 1. Nunc sententia hæc apertâ fronte repugnat Scripturæ, quæ vita salutem Paschatis à Domino celebrata esse memorat. Pené consentiunt captum oculis fuisse

[illegible], quæ [illegible]. Primum Joannis [illegible]. [illegible] Tertium [illegible] quo, quo [illegible] est. Quomodo [illegible] Patres [illegible] [illegible] Christum [illegible] obiisse? Quo sero Chronologiæ hæc vulnera? Quo medicamento curabimus? Ecquis tandem erit fingendi modus, si fingamus Epochas, ut Antiquos contradictionis vinculis liberemus? Fatetur ipsemet Pagius ex illorum sententia Patres, *Æra Christiana* XXVIII. *Christum baptizatum fuisse*. Quomodo id opinioni consentiet Evangelio? Ut contradictionum laqueos effugerent boni illi Patres, Chronologiam sibi propriam constituêre. Christus docente Clemente, cum needum XXIX. annum implevisset, baptizatus est, labente verò Tiberii XV. vitam cum morte commutavit: *Quinto decimo ergo Tiberii anno* [illegible] *annis usque ad tempus quo passus est*. Tertullianus autem, qui plurium annorum curriculo Dominum ministerium circumscribi putat, Christum anno Tiberii XII. baptizatum esse arbitratur: *At nunc quale est, ut Dominus à XII. Tiberii Cæsaris revelatus sit, passus verò ad XV. jam Severi* [illegible], [illegible]. Tertullianeæ opinioni haud peregrinus: *Tertullianus in eo libro, quem contra Judæos scripsit, asseruit Christum* XLI. *anno Augusti natum, &* *quintodecimo Tiberii passum*.

VI. Duobus præcipuè locis innituntur adversarii, ad probandam Proconsularem Tiberii Epocham. Primus ex Clemente Alexandrino ducitur: *Tiberius regnavit annis viginti sex, menses sex, dies novemdecim*. Quibus ex numeris collegerat Pagius, *Tiberium anno* XV. *Kalend. Septembres, in consortium imperii vocatum fuisse*. At non meminerant eruditi, quid dum, mensium, annorum, frustrà hic usque à viris doctis investigatum, ex intimis tenebris depromsperint. Et tamen accuratiùs ponderatâ, de sententiâ decessit: *Si Tiberii anni ab eo tempore, quo imperii collega dictus, numerentur, regnavit annis viginti quinque, menses sex, dies novemdecim*. Quo apparet, celeberrimi illius Clementis locum errore affectum, non satis firmum esse, collocando opinionem alicujus fundamentum. At si verum placet, in solis numeris præsidii parum est ad stabiliendam sententiam, cùm sæpiùs corrupti sint Librariorum vitio. Præcipuè cùm locus [illegible]. Neque [illegible] Clementini locis examen defugimus. Observamus igitur primò Clementem, non ex suâ quidem, sed ex aliorum sententiâ hæc scripto mandâsse: *Quidam*, inquit, *Romanorum Imperatorum tempora sic describunt*. Quod ipse sentiat, hic manifestum facit: *Tiberius regnavit annis* XXII. Et à Tiberii XV. quem Dominicæ passionis tempus esse statuit, ad excidium usque Hierosolymitanum numerat *annos* XLII. *menses tres*: quod imperio Proconsulari Tiberii accommodari nequit. Fingemusne unum, Clementem in unâ eâdemque Tiberianorum annorum serie imperia duo exhibuisse, initiis, temporibus, numeri quoque diversa? Insuper in aliorum sententiâ, cujus Clemens meminit, nullum Proconsularis imperii vestigium reperitur. Postquam decessorum Tiberii annos recensuit, hæc addit, *Inde Tiberius* [illegible] *Tiberius regnavit annis viginti sex*. Quinto [illegible], non [illegible], sed successorum suos regnum describit, prorsùs atque cæterorum in Cæsarum serie. Imperium verò Proconsulare Tiberii, non post illud Augusti, sed cum illo Augusti conjunctum fuit. 3°. Reconsiderandum etiam, imperium Augustum exhiberi in Clementinâ illâ Cæsarum Chronologiâ, *Quidam autem Romanorum Imperatorum tempora sic describunt*. Vox *Romanorum* solos Augustos significat, & ineditum est, aliquem Regno [illegible]. 4°. Mos Ægyptiorum erat, Tiberii annos ab solo Augusteo imperio numerare, ut Philo monet: *Per* XXIII. *annos, in quibus Tiberius imperavit, antiquissimam Religionem Templi servavit* [illegible]. Neque semel Philo, annorum Tiberianorum curriculum eo spatio circumscripsit. *Per* XXIII. *annos*, inquit, *Tiberius terra marique potitus est imperio*. Epocham verò notam familiaremque Ægyptiis à Philone usurpari quis neget? Denique Epocha Tiberiana Proconsularis adeò cum Clementis sententiâ pugnat, ut [illegible] *nostri* XXVIII. *anno, cùm primum jusserunt descriptionem fieri tempore Augusti. Quòd autem hoc verum sit, sic scriptum est in Evangelio secundum Lucam: Anno autem* XV. *Tiberii Cæsaris factum est verbum Domini super Joannem. Et rursùs in eodem* [illegible] *annorum. . . . Quintodecimo ergo anno Tiberii & XV. Augusti, sic implentur triginta anni usque ad tempus quo passus est*. Ex illâ mente opinionis est Clementis, Christum annos natum XXX. morti fuisse missum. Ab anno Augusti XXVIII. à captâ Alexandriâ deducto, ad obitum usque ipsius anni exstitere XV. quibus si quindecim Tiberii addantur, exurgit numerus ille tricennarius, quo Christus in cruce affixus à Clemente exhibetur. Quam annorum summam [illegible] annos, quam Augustino [illegible] est, cum quindecim ad Proconsulare imperium [illegible], Augusti annos [illegible], [illegible] illis unà fluant. Ex Sulpitio nascitur & adversariorum argumentum: *Hoc regnante, anno regni* XVIII. *Dominus crucifixus est* [illegible] *&* [illegible] *Gemino Coss.* Respondemus breviter, de Tiberio ea verba non esse capienda: sed de Herode Antipâ, cui decessisse Archelaum Sulpitius existimat. Referemus verba Sulpitii: *Post quem, Herodem, Archelaus Tetrarcha annis* IX. *Herodes annos viginti &* IV. *Hoc regnante, anno regni* XVIII. *Dominus crucifixus est*. Ut abeque verò illâ specie, Pagius hic Tiberii regnum invenerit.

Anno U. C. 765. Per. Jul. 4725. Jul. 57. Augusti 55. *Dom.* 12. *Sol.* 12. C. D. *Lun.* 13. *Indict.* 15. *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 5. 6. P. *Mart.* 27.

Coss. *Germanicus Cæsar & Fonteius Capito*.

I. Consulatum Germanici, tantum [illegible], quibus [illegible] verbis Scholasticis, & scholasticum Suetonii locum illustramus: *Germanicus, quæsturam quinquennio, antequàm per leges liceret, & post eam consulatum statim gessit*. Qui statim? cùm inter Germanici Quæsturam, & ejusdem Consulatum anni septem intercessisse sint? Evidentissimum Casaubono [illegible] *statim* ad Quæsturam [illegible] Consulatum [illegible] Quæsturam ad[illegible]

dicam?

Anno Do. 14.

decem? Longè fanius est, *Ita* [illegible] ad tempus quidem, sed ad munus referre, ut Quæsturam inter & Consulatum nil publici muneris Germanicus iniret. Gradatim ad honores ascendere, moris erat. Consulatum ut peteretur, Germanicus præteritam esse ætate, quam Consulatum debuit. Hoc non obscurè innuit Dio. *Consulatum Germanicus, tamdem Prætura [illegible], eosque, Quæstura [illegible]* Quæstura *post* ad amplissimum magistratum perveniret; nulla alia magistratus, hunc inter & illum, dignitate interposita. Consulatum toto anno gessit.

Dio l. 56.

II. Labente anno Tiberius, Germanicusque, ex Germania in urbem redeuntes, [illegible] deccantur à Velleio, cui post ea ædes adjungenda, quam Drusi. Cum Velleius hujusce reditus testis oculatus fuerit: *Protinus ab adoptione missus cum eo, Tiberio, præfectus equitum in Germaniam, successor officii patris mei, cælestissimorum ejus operum per annos continuos novem præfectus, aut legatus [illegible], & pro captu mediocritatis meæ [illegible].* Cui Chronologiæ consentit & Suetonius: *A Germania, in urbem post biennium regressus, triumphum quem distulerat, egit, prosequentibus etiam legatis, quibus triumphalia ornamenta impetrarat.*

Vell. l. 2.

Suet. Tib. 20.

III. Augustus senectute jam gravis, Germanicum Senatui, Senatum Tiberio commendavit. A quo tempore, Tiberium imperio Proconsulari tum temporis ornatum fuisse. Petiit deinde à Senatu, ne ipsum postbac domi salutarent. Frequenter id facere, in foro, in curiâ interventum, alicubique, ut jam in ipso etiam palatio, salutatum, cubantemque moris erat, non Senatoribus modo, sed equitibus quoque & plebeis notandis. Neque tamen à cura Reip. [illegible].

Dio l. 56. 587.

IV. Cæterum eo anno Caligula, qui deinde Tiberio rerum potitus, in [illegible] est. De tempore & loco natalis Suetonius: *Caius Cæsar*, inquit, *natus est pridie Kalendas Septembris, patre suo & Caio Capitone Cos. Ubi natus sit, incertum diversitas tradentium facit.* Cneius Lentulus Gætulicus, Tibur genitum scribit. Plinius secundus, in Treveris, vico Ambiatino supra confluentes. Addit etiam pro argumento, aras ibi ostendi inscriptas, ob Agrippinæ puerperium. Versiculi imperante mox eo divulgati, quod hibernis legionum procreatum indicant:

In castris natus, patriis nutritus in armis,
Jam designati principis omen erat.

Suet. Calig. 8.

Tacit. An. l. 1. c. 41.

Pag. Crit. ad an. 6. 1.

Ego in Actis, Antii [illegible] editum. Suetonio adversantur Lipsius, uti non Calvisius, nunc Tacitus: *Jam infans in castris genitus, in contubernio legionum educatus.* Caput argumenti verum satis enervat Clar. Pagius: *Caius alio in loco genitus, alio in loco natus.* Itaque, si Pagio creditur, id sibi vult Tacitus, Caium in castris à Germanico fuisse seminatum. Quam sententiam vix admittunt verba Taciti. Quippè amoribus natus est, atque [illegible] ubi Princeps alquis nutritur, quàm ubi seminatus sit. Præterea non admodum probabile est, Tacitum memorasse locum, in quo Germanicus procreando Caligula operam dedit, illum vero omisisse, in quo Caius natus est, qui locum attendit [illegible] Pagianâ, in verbis Taciti nusquam apparet genitum. Caligulam quidem nutritum in castris, plùs verum habebat cognomen militum & puerorum, de [illegible], quàm quod à Pagio [illegible]. Dissentiunt Scriptores de hoc ortu, non pro-

[illegible], & vox *genitus* cum educatus conjuncta, nativitatem non significare non potest. Itaque nobis sic verisimile, Tacitum explanandi esse opinionem, quæ hunc inter vitriculosum, ac castris natum. Porrò de ortu Caligulæ prorsus assentimur Suetonio, qui post Plinium & Tacitum exquisità usus est diligentià, in pervestigandà hujus rei veritate, quam opinione videtur adfecutus: *Sequendo igitur est, quæ sola restat, publici instrumenti auctoritas, præsertim cum Caius Antium, omnibus semper locis atque secessibus prælatum, non aliter quàm natale solum dilexerit.*

Suet. Cal. 8.

Anno U. C. 766. Olymp. 198 Per. Jul. 4726. Jul. 58. Augusti 56. Dom. 13. Solis 22. A. Lun. 14. Indict. 1 Epact. 19. Epact. Sol. 7. P. Apr. 16.

Anno Do. 13.

Coss. C. Silius & Munatius Plancus.

I. AUgustus acceptâ iterum quintum in decennium administratione Reip. Tribunitiam Tiberio potestatem prorogavit, Drusoque Tiberii filio Consulatum, etiam non gesta præturâ, tertio anno petendi potestatem concessit. Ipse autem propter senectutem, ex quo causa rarissimè in Senatum veniebat, consiliarios annuos viginti petiit, cum antè in senos menses, quindenos accepisset. Decretum porrò est, ut quæcumque Augustus cum his, *Consulibusque* & *iisdem procreatis*, & designatis, cum adoptivis nepotibus, ac reliquis, quos quoque tempore adhibuisset, deliberando statuisset, rata non minùs, quàm in curiâ si statuta fuissent, haberentur. Porrò vigesimæ multis quidem erat molestissima, videbaturque motura seditionem. Itaque missis in Senatum libellis, aliorum rediruum [illegible] Patribus Consc. dedit. Quæ etiam sententià dicendà Germanicum, Drusumque prohibuit, ne suo jussu pronuntiatum esse suspicaretur Senatus. Interim dimisit, qui censum, privatorumque prædia describerent. Hinc sibi molestiorem prodiciorum metuentem, vigesimam pendere maluerunt.

Aeta Augusti in tertio Consilium et regimine.

Dio l. 56. 588.

Anno U. C. 767. Per. Jul. 4727. Jul. 59. Augusti 57. Æræ Dan. 471 Dom. 14. Sol. 23. G. Lun. 15. Indict. 2. Epact. 20. Epact. Sol. 1. P. Apr. 8.

Anno Do. 14.

Coss. Sextus Apuleius & Sext. Pompeius.

His Coss. Augustus una cum Tiberio censum egit, in eo inventa esse hominum nonag. et tercenta septuaginta millia. Jornandes post Eusebium scripsit. Sed Augustus, majoris dignus fide, hoc in monumento Ancyrano consignari voluit: Quo. lustro, Rom. capitum, Quadragens. centum, mil, triginta, & septem, millia, lego. *Census igitur capitum exhibent, non 9370000, millia, ut habet Eusebius, sed 4137000, qui numerus plus dimidià parte Eusebiano minor. Hominum tredecim millia supposuit Sarraus his verbis: il s'en trouva quatre millions trente sept milles.*

I. DE revocandi Agrippâ in Planasiam insulam relegato, Augustus cogitationem suscepisse. Itaque paucis ante mortem mensibus, [illegible] conscius, & comite Fabio Maximo, ad visendum Agrippam, Planasiam tendit. Multæ illinc utrimque lachrymæ & signa charitatis, spes-

Causa mortis Augusti.

Anno Dom. 14.

spesque ex eo erat, ut juvenis avo suo penatibus redderetur. Hoc Maximum uxori suæ Marciæ aperuisse ferunt, illam Liviæ, C. Naronem ad Cæsarem. Neque multò post extincto Maximo, auditos in funere ejus Marciæ gemitus, semet incusantis, quòd causa exitii marito fuisset. Veritam ergo Liviam, ne Agrippam revocaret Augustus, ac imperium ei traderet, ficus quasdam in arboribus adhuc pendentes, quas Augustus sua [illegible] veneno inunxisse, easque medicatas carpendas obtulisse, ipsam non unctas edisse ferunt.

II. Quæcumque causa mortis fuerit, cùm Germanicum, reliqua belli paraturum, misisset in Germaniam, Tiberium autem missurus esset in Illyricum, ad firmanda pace, quæ bello subegerat, prosequens eum, simulque interfuturus athletarum certamini ludicro, quod ejus honori sacratum à Neapolitanis est, processit in Campaniam, quamquam jam morbi imbecillitate, [illegible] ferat, tamen obstinente in animo prosecutus Tiberium, digressusque ab eo Beneventi, ipse Nolam petiit, ubi tandem succubuit. Revocatum Liviæ literis ea morte Tiberium diu sermone secreto detinuit. Id quidem negatum Dioni: [illegible] *[illegible] marium Augusti etiam habent.* Circumfusum tamen eum amplexibus Tiberii [illegible], tradit Velleius, Tiberio coram, ut id dubium non videatur esse dubitandum. Supremo die [illegible] no esset, petito speculo, capillum sibi comi, ac [illegible] admissos amicos, ecquid iis videretur mimum vitæ commodè transegisse? Hæc etiam verba pronuntiavit: *Romam se lateritiam accepisse, lapideam relinquere.* Obiit in cubiculo eodem, quo pater Octavius, duobus Sextis Pompeio & Apuleio Coss. XIV. Kal. Septembris, horâ diei nonâ, [illegible] quæ & trigesimo mensis. Quippe natus erat [illegible] Septembris, anno U. C. Varroniano [illegible] Cicerone & Antonio Coss. Imperavit à Calendis anni Juliani tertii decimi, Hirtio & Pansâ Coss. Imperavit annos 56. menses VII [illegible]

III. *Funus ejus tanto Principe dignum fuit.* Lectus erat ex ebore & auro constructus, purpuris [illegible]. In ejus infimâ parte cadaver arcæ conditum erat. Imago autem ejus cerea, habitu triumphali conspiciebatur. Adeunt ducendo funeri Senatores, equitesque cum conjugibus, prætorianique milites. [illegible] impositum fuit, primum omnes Pontifices rogum circumierunt. Deinde equites, qui aderant, & alii ex urbano præsidio legionarii in ipsum cursitantes, omnia præmia victoriæ, quæ ab se quondam egregie in bello facta ab ipso accepissent, super eum conjecerunt. Post hæc centuriones accepere faces, quas ubi Senatus decreverat, rogum succenderunt; qui dum absumeretur, aquila ex eo emissa sursum evolavit, quasi animam Augusti in cœlum ferens. His peractis, reliqui discesserunt. Livia autem cum equitum primis in loco quinque dies mansit, ossa ejus legit, ac in monumento condidit. Senatus inter immortales Deum Augustum retulit, & Flaminem ei cum sacris, & Sacerdotem Liviam constituit. Liviæ, Numerio Atticum Senatori & Prætorio, decies sestertium dono dedit, quod juravit, vidisse se Augustum in cœlum ascendentem.

IV. Successit Augusto Tiberius, homo ad dissimulationem natus, qui Principis nomen nondum augustum esse debere censebat. Primum facinus novi principatus fuit Postumi Agrippæ cædes, quem ignarum, inermemque, quamvis firmatus animo, centurio ægrè confecit. Augusti jussa simulabat Tiberius, quibus præscripsisset Tribuno custodiæ appositae, ne cunctaretur Agrippam morte afficere, simul ac supremum diem explevisset. Propius vero, Tiberium ac Liviam, illum metu, hanc novercalibus odiis, suspecti & invisi juvenis, mortem festinasse. Nunciante centurioni factum esse quod imperasset, neque imperasse sese, & rationem facti reddendam apud Senatum respondit.

V. Cæterum Tiberius literas ad exercitus, tamquam adepto principatu, misit, & in urbe cuncta per Coss. incipiebat, tamquam vetere Republicâ, & ambiguus imperandi. Ne edictum quidem, quo Patres in curiam vocabat, nisi Tribunitiæ potestatis præscriptione, posuit. Quibus apertè loquor, pro toto imperio Collegii Tiberium habere non potuisse, expeti qui cum Augusto æquale non gessit imperium. Versa ad Tiberium precibus, Senatores rogabant, ut imperium acciperet. In quibus, lachrymas, vota se ostendebant. Ad Deos, ad effigiem Augusti manus tendebant. Dum Tiberius, se ut non esse Remp. parem, sin quamcumque partem sibi mandarent, ejus tutelam suscepturum. Tùm Asinius Gallus, interrogo, inquit, Cæsar, quam partem [illegible]. Tiberius [illegible] animo respondit: *Quomodo fieri posset, ut idem & divideret, & partem sibi eligeret.* At Gallus fronte quâ mali devenisset, non ideo id à se quæsitum fuisse dixit, quo unicum aliquam partem Tiberius haberet, sed ut ostenderet Remp. dividi non posse. Non lenivit tamen Tiberium, à quo tandem interfectus est.

VI. Vix fama mortis Augusti Pannonicæ legiones [illegible], cùm graves illas seditio incessit. Percennius quidem dux olim theatralium operarum, dehinc gregarius miles, procax linguâ, [illegible], quærebat post Augustum militiæ conditio, ambiguorum, interrogabat: *Cur paucis centurionibus, paucioribus Tribunis in modum servorum obedirent? Nec aliud levamentum, quàm si [illegible] sub [illegible] imponerentur, ut singulis denarios mererent, sextus decimus stipendii annus finem afferret. An prætorias cohortes, quæ binos denarios acceperint, quæ post sedecim annos penatibus suis reddantur, plus periculorum suscipere?* Tùm eò furoris ventum, ut tres legiones miscere in unam agitaverint. At depulsi [illegible] quam magis [illegible] verit: *Cur inveni nemini obsequii, contra suæ disciplinæ non moderentur. Decernerent ad Tiberium legatos, seque eorum mandata dantur.* Acclamaverunt ut filius Blæsi Tribunus eâ legatione fungeretur. Hæc audita Tiberium perpulere, ut Drusum filium cum primoribus civitatis, duabusque prætoriis cohortibus mitteret. Postquam vallum intravit, literas patris recitat, in quibus perscriptum erat, [illegible] apud patres de postulatis eorum. [illegible] & in sceleris temptamen fors lenivit. Nam Luna claro repen-

te

Anno Dom. 14.

in caelo vela [illegible]. [illegible] commeantes [illegible], [illegible] Deos aversari, lamentantur. Drusus [illegible] superstitio urgent, [illegible] esse motus, [illegible] seditionis auctoribus. Vocatos Vibulenum & Percennium Drusus interfici jubet. Nec expectato legionum [illegible], quae [illegible] caelestia ira seditio compressa fuerat, Romam rediit.

Tacit. [illegible]

Seditio German. Legionum.

VII. Iisdem ferme diebus, iisdem causis Germanicae legiones turbatae, quanto plures, tanto violentius. Repente lymphati, destrictis gladiis [illegible], [illegible] & partim [illegible] ante vallum, [illegible]. Audita [illegible] Germanicus, qui census in Galliis peragebat, raptim profectus, legiones obvias extra castra habuit, dejectis in terram oculis, velut poenitentia. Postquam vallum iniit, dissoni questus [illegible] coepere, & quidam prehensa manu ejus per speciem exosculandi, inseruerunt digitos, ut [illegible]. Ut [illegible] Germanicus, [illegible] corpora, [illegible]. Fuere qui legatam ab Augusto pecuniam reposcerent, faustis in Germanicum ominibus, & si vellet imperium promptos ostentavere. Tum vero quasi scelere contaminaretur, praeceps [illegible]. [illegible], [illegible] ni regrederetur. At ille moriturum potius quam fidem exueret, clamitans, ferrum a latere [illegible] pectori [illegible]. Quidam propius incedentes ferrent hortabantur, & [illegible] strictum [illegible] gladium, addito acutiorem esse. Germanicus in tabernaculum ab amicis raptus, consultat de remedio. Placitum ut epistola nomine Tiberii scriberentur, [illegible] dari [illegible], legata quae petiverant exsolvi duplicarique. Sensit miles in tempus conficta, statimque flagitavere. Missio per Tribunos maturatur; largitio [illegible] [illegible], una & vicesima legio, donec iisdem in [illegible], [illegible] quisque Caesare pecunia solveretur. Interea Legati a Senatu apud aram Ubiorum Germanicum adeunt. Duae ibi Legiones, prima & vicesima, veteranique nuper missi, sub vexillo hiemabant. Pavidos [illegible] metus venisse Patrum jussu, qui irrita facerent, quae per seditionem expresserant. Igitur [illegible], [illegible] in domo Germanici situm, flagitare incipiunt. Extractum cubili Caesarem tradere vexillum, intento mortis metu subigunt. Legatis eadem [illegible] [illegible], [illegible] populique Rom. Legatus, Romanis in castris sanguine suo altaria Deum commaculavisset. [illegible] Germanicum omnes, quod non ad superiorem exercitum pergeret, vel si vitis ipsi salus, cur filium parvulum, cur gravidam conjugem inter furentes, & omnis humani juris violatores haberet? Illos saltem avo & Reipublicae redderet. Uxorem Agrippinam & communem filium multo cum fletu complexus Germanicus, tandem ut abiret, illam perpulit. Planctus Agrippinae parvulum suum filium gerentis, non sine lamentantium circum amicorum comitatu, etiam militum aut aurisque advertere. Pudor inde & misericordia. Sed nil aeque flexit quam invidia in Treveros, ad quos Agrippina pergebat. Orant, obsistunt, rediret, maneret. Se [illegible] pergant, puniant noxios, ignoscerent lapsis & ducerent in hostem. Vinctos [illegible] quemque [illegible] trahunt ad Legatum primae Legionis C. Cetronium. Reus in suggestu per Tribunum ostendebatur, si nocentem acclamaverant, praeceps datus trucidabatur. Duae legiones [illegible], quinta, & decima nona apud *Vetera* hiemabant. Praemittit literas ad Caecinam Germanicus, venire se valida manu, ac ni supplicium de malis sumant, usurum promiscua caede. Legati sumunt tempus, quo seditioni promptissimum ferro invadant. Tum signo inter se dato, irrumpunt in contubernia. Ingressus castra Germanicus, non medicinam illud plurimis cum lacrymis, sed cladem appellans, corpora cremari jubet. Truces etiam tum animos cupido involat eundi in hostem. Sequitur ardorem militum Caesar, [illegible] ad [illegible] [illegible] in cubilibus, propterque mensas, ocius potato mero. Quinquaginta millium spatium vastant Romani. Non sexus, non aetas miserationem attulit. Celeberrimum illis gentibus Templum, quod *Tanfana* vocant, solo aequatur.

Tacit. [illegible]

Tacit. [illegible]

Julia [illegible].

VIII. Eodem anno Julia Augusti filia, ob impudicitiam olim a patre Pandateria insula, mox oppido Rheginorum clausa, supremum diem obiit. Tiberius imperium adeptus, extorrem, infamem, & post interfectum Posthumum Agrippam, omnis spei egenam, inopia ac tabe longa peremit, obscuram fore necem longinquitate exilii ratus.

Tacit. [illegible]

Anno U.C. 768. Per. Jul. 4728. Jul. 60. Tiberii 2. Dom. 15. Ind. 14. F. Jan. 16. Indict. 3. Epact. 25. Epact. Jul. 2. P. Mart. 24.

Anno Dom. 15.

Coss. Druso Caesare & Norbano Flacco.

Anni Tiberii.

I. Natus est Tiberius Romae in Palatio XVI. Cal. Decembr. M. Aemilio Lepido iterum, & L. Munatio Planco Coss. Annus erat U. C. 712. Jul. 4. obiit in villa Lucullana, octavo & septuagesimo anno, decimo septimo Cal. Aprilis, Proculo & Nigrino Coss. U. C. 790. Impleverat igitur annos LXXVII, & menses quatuor completos a XVI. Novembris ad decimum sextum Martii, si Suetonio credimus, qui annum 78. qui incompletus erat, pro completo habuit, non secus ac Tacitus, qui *& octavo & septuagesimo anno* [illegible]. [illegible] de annorum numero, hisce auctoribus non repugnat Dio, [illegible] Cassiodorus. [illegible] annos LXXVII [illegible] 4. [illegible] Dio [illegible] & [illegible]. Hic, [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] Tiberium ad [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] inter utrosque de imperialibus Tiberii annis aliquid est discriminis. Non Suetonio nunquam magis assentiunt quam Dioni. Imperavit ergo Tiberius annos XXII, menses [illegible], dies XXVI. a decimo nono sextilis Augusti mortem, qui [illegible] dies [illegible] [illegible] Martii, qui [illegible] mortem. Ceterum a praesenti anno postea, quinto [illegible] Augusti, Tiberius coepit annum decimum [illegible] Rom. more. Sic Tacitus: *C. Asinio, C. Antistio Coss. nonus Tiberio annus erat.* Qui annus Card. Pagio decimus [illegible].

Tacit. [illegible]

Tacit. [illegible]

Tacit. [illegible]

Anno D. 15.

II. [illegible] Tiberius [illegible]. Calendis Januarii acta Augusti [illegible] defuncti, juramento populi comprehendebantur. Quae morte successores ejus [illegible] Tiberius non [illegible], quoniam [illegible] Augusti [illegible] [illegible] Confirmavit & quosdam [illegible], de [illegible]. Sed [illegible] se [illegible] ultrà non reddidit. [illegible] ultrà Calend. Januarias [illegible]. Sed nec [illegible] Tiberio Templum [illegible] habet [illegible], & interdicto quidem [illegible], [illegible], verba [illegible], [illegible] Magistratus quorum tempore [illegible], ut Consulibus assurgeret: [illegible] apud [illegible]. Hinc [illegible] in vitae [illegible] Germanicus; [illegible].

III. Quod populo legaverat Augustus à Tiberio solutum est. Cum [illegible] [illegible] aliquid [illegible]. [illegible] Augusto [illegible] [illegible] ipse Augusto [illegible], inquit Tiberius. [illegible]

IV. Druso Tiberii filio, qui hoc anno Consul processit, [illegible]. [illegible] gravi Drusus erat, ut verbera [illegible] equiti [illegible], [illegible] se Caesar [illegible] [illegible], calidam infundi jussisse. In [illegible], [illegible] Tiberius de [illegible]

V. [illegible] Germanicus [illegible] in Chattos ducit, quibus adeò [illegible] ut quod [illegible] [illegible] à Segeste [illegible], [illegible] apud eos Arminius, quando bellum [illegible]. [illegible] Germanicus, [illegible] Segestes [illegible] propinquorum & clientium manu. Inerant feminae nobiles inter quas uxor Arminii eademque filia Segestis, neque victa in lachrymas, [illegible], [illegible]. Segestes [illegible], pro [illegible], inquit, & [illegible] filii [illegible], filium necessitate huc [illegible], fatetur. [illegible] quid ex Arminio [illegible], an quid ex me genita est. Caesar [illegible], liberos propinquosque

[illegible] Germanicus [illegible] Tiberio [illegible] quod Imperator Augustus & [illegible] [illegible] Triumphus tamen Germanico decernitur, manente bello.

VI. Germanicus [illegible] in [illegible] Arminium [illegible] legiones [illegible] Germanicus [illegible] [illegible] Germanis [illegible]

VII. Vitellius qui imperium [illegible] hoc anno [illegible]: Aulus Vitellius Lucii filius Imperator natus est VIII. Kal. Octobr. vel ut quidam VII. Idus Sept. Druso Caesare, Norbano Flacco Coss. [illegible] Provinciam [illegible]. Hinc [illegible] Vitellii in Mathematicos odium: [illegible]

VIII. [illegible] ad Tiberium imperio [illegible], Philippus, Herodis filius, in Paneade, [illegible] Caesaream, [illegible] Juliadem [illegible]. Ad imperii clavum jam sedente Tiberio, [illegible], ex [illegible] Josephus libro [illegible] cap. 3. l. 18.

Anto-

Anno Dom. 15.

[illegible], [illegible]. [illegible] urbium nobis sunt in incerto. Ex regulis suis, anno Dom. 24. Cæsaream, Juliademque [illegible], quæ [illegible] ante [illegible] confirmabantur. Non tamen firma est [illegible] conjectura. Etenim non liquet quod ævo Tiberiano in consuetudinem venerit Decemviribus & Templa dedicare, & urbes [illegible]. Neque ejusmodi sellæ Templum Concordiæ sacratum à Tiberio fuit anno U. C. 763. Quod si id consuetudinis jam serpebat apud Romanos, non eo consequens Philippum Judæum. Denominatio Tiberiana expectasse extinctis [illegible]. [illegible] [illegible] minorum difficultatem oritur: *Vico etiam Betsaida urbis speciem addidit Philippus, quam Julia Cæsaris filiæ cognomentum esse voluit.* Neque enim hæc satis commode divisa sunt temporibus. Obierat Julia Augusti filia anno superiore, à Tiberio longâ tabe perempta, quam ob adulteria, in Insulam Pandatariam anno Juliano XLIV. pater ejus relegarat. Julia autem Augusti neptis anno Dom. IX. adulterii causa acta etiam in exilium, Trimerum Insulam incolebat. An igitur verisimile Philippum æquè amantem, propudia muliebrium eo affecisse honore, ut hujus vel illius nomen urbi suæ imponeret? Nonne tam imprudenti facto odia movisset Tiberio utramque Juliam aversanti? Dum in hisce cogitationibus mentem volutamus, labentes eò propendemus, ut errante calamo Josephum scripsisse, *Juliæ Cæsaris filiæ*, pro Cæsaris, vel matri si de Tiberio, vel uxori si de Augusto verba capiantur. Si non à Josepho saltem à librariis error ortus est eâ forsan de causâ, quod uxori Augusti, quæ *Livia* Romanis vocabatur, *Juliæ* nomen indidem coeperat. Quæcumque de fonte manarit error, [illegible] est simillimum quemadmodum honori Liviæ tecundo, Antipas Betaramptam [illegible] vocaverat *Juliadem*, quòd Philippus, & illam ipsam Liviam, [illegible], honore afficeret, dum vico Betsaidæ Juliæ nomen addidit. Mirabitur fortè quispiam Liviam Tiberii matrem, semper à Josepho *Juliam* vocari. Non erat tamen nobilis Historicus, licet eo nomine clarissimus in eum Harduinus invehitur tractatu de nummis Herodiadum. Est tamen solemne, tùm Græcis, quàm Latinis Auctoribus, Augusti uxori *Juliæ* nomen imponere. Philo libro de legatione ad Caium, *Julia*, inquit, *Augusta ornavit Templum.* Scitè, *Livia in familiam Juliam, nomenque Augustæ assumebatur.* Tacito Dio est longè dissentior: *Livia Julia etiam atque Augusta cognomenta accepta.* Quin etiam ipse Tacitus Liviæ nomen indidit Juliæ: *Sub idem tempus, Julia Augusta valetudo atrox.* Matri quidem Tiberii, Juliæ nomen quam illud Liviæ fuit honorificentius. Minimè est Gallo Ecclesiasticæ historiæ Scriptori placuisse Julium urbis nomen à Julio Cæsare esse repetendum.

Anno U. C. 769. Per. Jul. 4729. Jul. 61. [illegible] Dom. 16. Sol. 25. E. D. Lun. 17. Indict. 4. Epact. 2. Epact. Sol. 3. 4. P. Apr. [illegible]

Anno Dom. 16.

Coss. *Statilius Taurus*, *L. Scribonius Libo.*

I. CUm magni vestium sumptus Reipublicæ detrimento sint, æmulationemque civium in cives accendant, sapienter Tiberius [illegible], glisceret luxui modum ponere. Itaque edixit neque serica veste uteretur, vasave aurea, [illegible] testimonium Græcè dicturum, non tulit, quamvis eo ipso in loco multas causas Græcè [illegible] [illegible]. Linguæ suæ cura Romanos [illegible] [illegible] *ut Græcis unquam nisi Latinè responsa darent.* Quos etiam per interpretem loqui cogebant, non in urbe tantùm, sed & in Græciâ & Asia. [illegible] [illegible] *[illegible]*, [illegible] [illegible] *[illegible]*, *quòd sibi verbo peregrino utendum esset.* Distinctione tamen temporum conciliari possunt Auctores.

II. Parthorum regem, Vononem à Phraate obsidem Augusto datum, Regem sibi postularant. Quem à Tiberio missum, Barbari [illegible] accepperant. Sed eos mox pœnitentia subiit. Ab iis vocatus Artabanus, qui primo prælio victus, in Mediam à Vonone pulsus est. Sed [illegible] copiis, egregiam de Vonone victoriam [illegible] Armeniæ regnum appetebat, sed repulsam à Tiberio [illegible], manente luxu & regio nomine. Ceterùm Tiberio non ingratum fuit turbari res Orientis, ut ea specie Germanicum legionibus abstraheret. At ille, quantò acriora in se noverat studia militum, & aversam Tiberii voluntatem, tantò citius bellum perficere voluit, ne honorem tot præclaris facinoribus partum aliis adipiscerentur. Transgressus Visurgim, indicio perfugæ, cognoscit electum ab Arminio locum pugnæ, convenisse & alias nationes in silvam Herculi sacram, ausurosque nocturnam castrorum oppugnationem. Igitur Germanicus explorare [illegible], [illegible] tegumen umeris, connexus humeros ferinâ pelle, adit castrorum vias, adsistit tabernaculis, fruiturque famâ sui. Cùm hic nobilitatem Ducis, decorem alius, plurimi patientiam, comitatem, per seria, per jocos, eundem animum, laudibus ferrent. Adequitat perfidus & superans [illegible] Germanos, ultionem & gloriæ mactandos. Tùm unus hostium Latinè sciens, acto ad vallum equo, voce magnâ conjuges, & agros, & [illegible], si quis transfugisset nomine Arminii, pollicetur. Quæ contumelia incendit militum iras. Ex alterâ parte Arminius Germanos suos prælium poscentes, in [illegible]. Commisso prælio, quod octo aquilæ petentes silvas, & [illegible]. Inter Cheruscos Arminius manu, voce, vulnere, sustentabat pugnam. In sagittarios tamen Galliæ cohortes signa intulerunt, nisi tamen corpore, & impetu equi pervasit, oblitus fa-

Reg. Cons. [illegible]

[illegible]

Tacit. Ann. [illegible]

Dio l. [illegible]

Tacit. Ann. l. 3. c. 13.

Dio [illegible]

Tacit. Ann. [illegible]

Anno Dom. [illegible]

[illegible] suo cruore, ne noscerentur. Varum suo [illegible] Cauchorum inter auxilia Rom. agentem, ingenuorem effugium dedit. Caesi passim [illegible]. Magna ea victoria neque cruenta Romanis fuit. [illegible] decem millia passuum cadaveribus atque armis opplevêre, repertis inter spolia catenis, quas in Romanos non dubio eventu portaverant. [illegible] ad pugnam [illegible]. Primus German-[illegible] retraxerat [illegible] cap[illegible] [illegible] neu gentis finem bello fore. Fusis Germanis, Caesar laudatis pro concione victoribus, congeriem armorum struxit superbo cum titulo: *Debellatis inter Rhenum Albimque nationibus exercitum Tiberii Caesaris, ea monumenta Marti & Jovi, & Augusto sacravisse.* De se nil addidit, [illegible]. Victoriae laetitiam secuta tempestas minuit. Classe maxima pars militum reducebatur. Quibus ingens oborta procella exitium attulit. Sola [illegible] Cauchorum terram appulit. [illegible] ad spem belli. Ea [illegible] Caesar Marsos invadit, populatur, [illegible] in hiberna miles, nec dubium habebatur pavendas pacis hostes consilia somnere, ut [illegible] adjiceretur posse bellum perfici. Sed crebris epistolis Tiberius Germanicum monebat, rediret ad decretum triumphum.

Tacit. Ann. l. 2. c. 4. 5. 6.

Libonis mors, Magorum expulsio.

III. Sub idem tempus, Libo Drusus defertur moliri res novas, quem improvidum ad Magorum sacra, Catus Senator impulerat. [illegible] in jus. At mendax corruptum in lecticâ opere [illegible] Senatorum unculas in [illegible], in Senatum inferri jussit. Domum reversus Libo, ipsis quas in novissimam voluptatem adhiberat, epulis duos ictus in viscera direxit. [illegible] Tiberius, petiturum se vitam quamvis nocenti, nisi voluntariam mortem properavisset. [illegible] consilium, [illegible] Septemdecim dies, quo [illegible] de Mathematicis, Magisque Italiâ pellendis Senatusconsulta; quorum haec occasio fuit. Cum Thrasyllo Tiberius assiduè versabatur, & quotidie quidam divinationis [illegible]. Aliquando [illegible] potentiam [illegible], [illegible] Daemonem arte magicâ [illegible]. Inquit hominem illum non occidit modò, sed & omnes alios Astrologos, & Divinos, qui peregrinos [illegible] hoc neglecto edicto, quo prohibitum fuerat [illegible] artem, illas tractabant, extremo [illegible].

Tacit. Ann. l. 2. c. [illegible]

Clemens se Agrippam fingit.

IV. Eodem anno ni maturè subventum foret, mancipii unius audacia discordiis Remp. perculisset. Posthumi Agrippae servus, nomine Clemens, fortem defuncti cinerem, vectusque Cosam Etruriae promontorium, [illegible] se hosis [illegible], donec crinem, barbamque promitteret. Ex-[illegible] aetate & formâ domini similis erat. Tum per idoneos secretî conscios, gnomorem spargit Agrippam vivere. In Galliâ multos, non paucos etiam in Italiâ adjunxit sibi. Romam denique ad avitum imperium recuperandum contendit. Tiberius anceps animi negotium dat Crispo Salustio, ut impostorem capiat. Crispus è clientibus duos eligit, hortaturque simulatâ conscientiâ [illegible] dem pollicerentur. Exequuntur Crispi jussa. Ac speculati noctem incustoditam, acceptâ idoneâ manu, vinctum clauso ore in palatium traxêre. Percontanti Tiberio, *quomodo Agrippa factus* [illegible] ederet socios subigi non potuit. Tiberius in secretâ parte palatii interfici jussit, corpusque clam auferri.

V. Anno Juliano 52. U. C. 760. misso in exilium Archelao, in Judaeam venerat Coponius, ut factam provinciam administraret. M. Ambivium successorem acceperat Coponius. Ambivius decesserat Annio Rufo, quo Praeside Augustus fato functus erat. Quantum conjecturâ possumus assequi, octo praefecturae annos quisque Provinciam depoluerat, cum praesens annus ab exilio Archelai decimus numeretur, quo autoritate Tiberii Valerius Gratus post Rufum Judaeam obtinuit. Hunc quidem Provinciae Praefectum anno superiore Gratum, doctissimi viri, Baronius, Capellus, Usserius, &c. existimant. At si Josepho fidem adhibemus, hoc ipso anno Grati in Judaeam legatio contigit: à Tiberio autem *Judaeorum Praeses missus est* [illegible] *Judaea* [illegible] *deinde Pontius Pilatus successor missus est.* [illegible] *habebat* [illegible] *Vitellio, ad urbem ire* [illegible] *quo priusquam perveniret, vita excessit Tiberius.* Pilatus ergo Judaeâ concessit anno Dom. XXXVII, in quem, praefecturae suae decennium ut impleret, venit anno Christi XXVII. Licinio Crasso & L. Pisone Coss. A quo tempore si [illegible] jiciunt verba Josephi, Gratum quintum Judaeae [illegible], quorum certè certòque deprehenditur. Quippè [illegible] paternum ut regnum acciperetur. Qui si Judaea [illegible] locus, quia Sabinus primus erat, Coponius [illegible] se permisceat. Imò cùm maximum praesidiis [illegible] fidisset Varum & Archelaum, *Judaea arces occupans* [illegible] *fovebat, portus hostis, & praeda cupidine,* ut observavit Josephus. Neque Judaea in provinciam imperii redacta fuerat, ut Praefectis Romanis subjiceretur. Egregia est eruditissimi Casauboni observatio: *Aliud agentes decepit verbum* [illegible] *apud*

Anno Dom. [illegible]

Joseph. [illegible]

Joseph. [illegible]

[illegible]

Anno Dni. 16.

[illegible] Josephus [illegible]. [illegible] Tiberio [illegible] Judæa. [illegible] Judæos, [illegible]. [illegible] Judæâ [illegible] Josephum [illegible] est, neglectâ vel temporum serie: *Gratus ademto Anano Sacerdotio, Ismaëlem Fabi filium jussit esse Pontificem. Quo paulò post depulso, in Eleazarum Anani Pontificis filium, eum honorem transtulit. Elapso deinde anno, & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio Pontificatum tradidit.* [illegible] *Josepho,* [illegible] *Caiphas. His ita gestis Gratus Romam repetit, in Judæâ* [illegible] *annis 11.*

VI. Atque hunc Præsidum Judææ [illegible] conducit [illegible] & sacra, & profana [illegible] Tiberiani, vel Proconsulatus, vel Augusti [illegible]. Hunc scimus posuisse [illegible] Caiphas, *septem annos*, vel amplius, Pontificatum gessisse. Denique [illegible] Annalibus de Herode & Archelao regno Baronius [illegible] tenebræ [illegible]. *Anno Christi* XIV. [illegible] *Archelaum*, ac sequenti anno Druso Cæsare & Norbano Coss. Valer. Gratum abdicasse Pontificatum Ananum, scilicet [illegible] Chronologiâ. Quæ maxima est Annalium [illegible], atque [illegible] confusio, ex quâ, cognito Præfectorum Judææ numero, facillimè liberamur. Etenim si [illegible] Archelao, in Judæam venit Coponius, [illegible] Provinciæ administrator, quomodo anno sequente Gratus Judææ præfici potuit? [illegible] Coponius, & [illegible] præfecturam illam excepit Ambivius? [illegible] tres illos præfectos [illegible] habent? Ex quarum [illegible] Præsidum numero intelligere Baronius potuit, se [illegible], in digerendis annis Archelai atque Herodis.

Anno Dni. 17.

ANNO U. C. 770. OLYMP. 199. PER. JUL. 4730. JUL. 61. TIBER. 3. Dion. 17. [illegible] 16. C. [illegible] 18. Indict. 5. [illegible] 13. [illegible] 13. P. [illegible] 4.

COSS. *Cælius Rufus, L. Pomponius Flaccus.*

I. P[illegible] Tiberio non placebat. Eam igitur à quibusdam [illegible], [illegible] in quo [illegible] Latinum [illegible]. Cum in [illegible] vocabulum, ut erat [illegible] in loquendo perquam diligens, [illegible] Latinæ linguæ proprietatem [illegible] observantes, ad se vocavit. [illegible] Capitone dicente, [illegible] nobilitatem [illegible] Tiberii gratiam [illegible]: Marcellus [illegible], *Cæsarem hominibus civitatem Rom. dare posse, verba non posse.* Quam Tiberius libertatem [illegible] Romanæ [illegible].

II. Germanicus [illegible] promovetur. [illegible] Germanicus triumphavit de Cheruscis, Chattisque & Angrivariis: *Vecta spolia, captivi, simulacra montium, fluminum, præliorum; bellumque, quia conficere prohibitus erat, pro confecto accipiebatur.* Triumphum ornabat eximia Germanici species, currusque quinque liberis onustus, sed suberat occulta formido, reputantibus [illegible] & infaustos populi Romani amores. Cæterum Tiberius nomine Germanici trecenos plebi sestertios viritim dedit, seque collegam Consulatus ejus destinavit. Hæc tamen Tiberium charitatis [illegible], [illegible] per speciem honoris Germanicus in Orientem expellitur.

III. Rex Archelaus quinquagesimum annum Cappadociâ potiebatur, invisus Tiberio, quòd eum Rhodi agentem nullo officio coluisset. Nec id Archelaus per superbiam omiserat, sed ab [illegible] Augusti [illegible] C. Cæsare [illegible] Orientem [illegible] creditebatur. Ubi imperium adeptus est, [illegible] Archelaum [illegible], qui non dissimulans [illegible] offenderet, si ad precandum veniret. Inliciebatur quasi [illegible]. In urbem ergo properat: [illegible] exceptus à Tiberio, mox accusatur in Senatu. Neque evitasset mortem, nisi [illegible] Archelaum, [illegible] Tiberio [illegible] esse. Quæ [illegible] esset, propterea quòd Archelaus [illegible], [illegible] paulò post ingens, simul [illegible] vitæ spontè, an fato impleverit. Regnum ejus in Provinciam redactum est.

IV. Concusso igitur Oriente, plerisque [illegible], Syriâque & Judæâ diminutionem tributi orantibus, [illegible] nisi Germanici prudentiâ componi. [illegible] Germanico [illegible] potestate, quàm iis qui forte, aut voluntate principis Provincias obtinebant. Sed Tiberius [illegible] Germanici [illegible] Neronem [illegible] erat, præfecturaque Cn. Pisonem, ingenio violentum, & obsequii ignarum, uxoris quoque Plancinæ nobilitate, & opibus superbum, datis occultis mandatis, ut obsisteret Germanico.

V. Non multò pòst Drusus in Illyricum missus est, ut [illegible] militiæ. Tùm inter se discordes Germani, Pars à Maroboduo, pars ab Arminio stabat. Regia Marobodui dignitas invisa erat apud populares, Arminium pro libertate pugnantem favor habebat, ut & ad eum defecerint è regno Marobodui, Semnones, & Longobardi. Non aliàs majore mole concursum, neque ambiguo magis eventu, fusis utrinque dextris cornibus. [illegible] Maroboduus [illegible] pepulsus fuit. Missis itaque ad Tiberium Legatis oravit auxilia. Responsum est, non jure eum adversus Cheruscos arma Romana invocare, qui pugnantes in eundem hostem, Romanos nullâ ope juvisset. Missus tamen Drusus pacis firmator.

VI.

Anno Dni. 17.

Tacit. An. l. 2. [illegible]

Archelaus regno spoliatur.

Tacit. An. l. 2.

Germanicus [illegible]

Tacit. An. l. 2.

Tacit. An. l. 2.

Anno Do. 17.

VI. Eodem anno XII. celebres Asiæ urbes [illegible] motu terræ. Afflictarum civitatum numerum [illegible] Chronicon. [illegible] *Ephesus*, *Magnesia*, *Sardis*, *Mosthene*, *Ægæ*, *Hierocæsarea*, *Philadelphia*, *Tmolus*, *Temnus*, *Cyme*, *Myrina*, *Apollonia*, *Dia*, *Hyrcania*. [illegible] Eusebio, sic & in [illegible] numero peccatum fuisse videtur. Quippè Plinius Tacitusque, XII. urbium meminerunt: [illegible] XII. urbibus *Asiæ unâ nocte prostratis*. [illegible] in Græco Eusebii Chronico, ut computanti manifestum. Itaque corrupto numero, & in vocem tredecim [illegible]. Quod [illegible] *lapsæ*, [illegible] Germanicus [illegible] Asiam [illegible] hæc parte, & ex eo impedimentum accepisse.

VII. [illegible] Tacfarinas. [illegible] Numidi [illegible] Romanis [illegible] Furius Camillus Proconsul Africæ [illegible] Nec Tacfarinas [illegible] Numidæ [illegible] Furio nomini partum decus [illegible].

VIII. Obiit [illegible] Poeta Ovidius [illegible] Julianus [illegible].

Ipsius [illegible]

[illegible]

[illegible]

Cùm cecidit fato Consul uterque pari.

Mortuus in exilium fuerat anno Domini IX. [illegible] qui Dom. est XVII. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Anno Do. 18.

Anno U. C. 771. Per. Jul. 4731. Jul. 63. Tib. 4. Dom. 18. Ind. 17. B. Lun. 19. Indict. 6. Epact. 24. Epact. Ind. 6. F. Apr. 24.

Coss. Tiberius III. Cæsar Germanicus II.

Eum honorem Germanicus init, in Achaiâ urbe Nicopoli, quo venerat per Illyricam oram, viso fratre Druso in Dalmatiâ agente.

I. Anno sequente, Germanicum in Orientem profecturum, discessisse Româ, [illegible] in Achaiâ Consulatum, manifestum est, [illegible] Germanici profectionem [illegible]

[illegible] Anno Do. 18. Germanicus [illegible] Augusto [illegible] Actium [illegible] & vestigia [illegible], ut eos [illegible] Lesbum, ubi Agrippina novissimo partu Juliam edidit. Postquam appulit Colophonem, Clarii Apollinis [illegible] est oraculo. Non fœmina illic, ut apud Delphos, sed certis è familiis & ferme Mileto accitus Sacerdos numerum modò consultantium & nomina audit. [illegible] Et ferebatur Germanico per ambages, ut mos est oraculis, [illegible] Germanici Piso, qui [illegible] quòd contra decus nominis Rom. Athenienses [illegible] apud Rhodum [illegible]. Tamè [illegible] Germanicus, nam [illegible] Piso [illegible] Syriam [illegible]

II. Ad [illegible] Artaxias [illegible] Rege [illegible] in Zenonem Polemonis Regis Pontici filium [illegible] Igitur Germanicus in urbe Artaxatâ [illegible] Cappadoces in formam Provinciæ redacti, Q. Veranium legatum acceperunt. [illegible] Cæsari & Agrippinæ, [illegible] Germanicus [illegible] Veranius [illegible] Armeniam [illegible] Vonones [illegible]

Anno U. C. 772. Per. Jul. 4732. Jul. 64. Tiber. 5. Dom. 19. Ind. 18. A. Lun. 1. Indict. 7. Epact. 6. Epact. Ind. 7 F. Apr. 9.

Anno Do. 19.

Coss. Junius Silanus, L. Norbanus.

I. Non [illegible]

Anno Dom. 19.

[illegible] *[illegible] proximus annis*
Roma [illegible] perueniat [illegible];
Luxus & [illegible] Sybariticus [illegible] urbe.

[illegible] ... omnes libros qui vaticiniorum aliquid continerent [illegible] ... probavit, alios in probatorum numerum recepit. Quam Baronius historiam memorat in Annalibus, nec tamen sine [illegible], cum librorum Sibyllinorum [illegible] à Tiberio [illegible], ad hunc annum, Dione teste, pertinentem, in alium retulerit, qui Domini XVII est, Caecilio Rufo, Pomponio Flacco Coss.

II. [illegible] Tiberium, [illegible] ... acta inter se [illegible]. Gravibus Senatus decretis libido feminarum coërcita, cautumque ne quaestum corpore faceret, cui avus, aut pater, aut maritus eques Rom. fuisset. Nam Vistilia praetoriâ familiâ genita, licentiam stupri apud Aediles vulgaverat, more inter veteres recepto, [illegible] professione flagitii credebant. Exactum & à Titidio Labeone Vistiliae marito, cur in uxore delicti [illegible], omisisset? Atque illo praetendente sexaginta dies ad consultandum datos, necdum praeteriisse, satis visum de Vistilia statuere: eaque in insulam Seriphon abdita est.

III. Eodem anno actum de sacris Aegyptiis [illegible]. Paulina natalium claritate, [illegible] castitas, omnia haec pudicitiâ [illegible] ... equestri ordinis juvenis, [illegible] pro unica nocte [illegible] drachmarum millia obtulerat. Quae cum [illegible] ... [illegible] sua infirmita [illegible], parentis Mundi liberta, spem ei facit Paulinae complexus, [illegible] ... ad expugnandam mulieris castitatem. Conveniens ergo aliquot ex Isidis Sacerdotibus, cujus cultus Paulina addictissima, [illegible] quinquaginta drachmarum pretio, indicat eis amorem Mundi, rogans ut omnibus modis annitantur cum mulierem compotem, quod [illegible]. Tum Sacerdotum maximus se confert ad Paulinam, venire se ut missum ab Anubide, [illegible] ejus formâ, praecepitque ut ad se accederet. Illa libenti animo accepit nuntium, & [illegible] marito indicat condictum sibi coenam, & cubile Anubidis. Illo facile concessum est, quod [illegible] calitas conjugis. In Templum ergo [illegible] ... juvenis, Deo se obtemperare existimans. Dies post [illegible] ... obvius, nihil [illegible], inquit, quod Mundum contempsisti, quandoquidem [illegible] ... perdendo flagitio Paulina maritum obsecrat, ut tam insigne ludibrium impunitum sinat. Tiberius post [illegible] ... ma, sacrificos impulsores in crucem egit, nec non [illegible] feminam, dirutoque Templo, [illegible] jussit mergi in Tiberim.

IV. [illegible] ... Judaei [illegible] ... quae [illegible] ... numquam in Templum Hierosolymitanum mitterent, quae accepta in proprios usus verterunt. Id postquam Tiberius ex Saturnino [illegible] cognovit, jussit universos Judaeos urbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia hominum miserunt in Sardiniam; plurimos etiam, qui patriâ religione detrectabant militiam, affecerunt poenis gravissimis. *Specie sacramenti in gravioris [illegible] Provincias*, verè tamen ut [illegible], distributi sunt Judaei urbis incolae. Quamvis civibus Romanis, qui in Judaeorum disciplinam transierant, Religionem Romae suam Tiberius non exceptam, ut ex Suetonio palam est. Externas ceremonias, Aegyptios Judaicosque ritus compescuit, coactis, qui eâ superstitione tenebantur, religiosas vestes cum omni instrumento comburere: *Reliquos gentis ejusdem Judaicae, vel similia sectantes urbe summovit, sub perpetuâ poenâ servitutis, nisi obtemperassent.* Itaque tunc temporis externa Religionis Judaicae species Romae extincta fuisse videtur. In hunc igitur annum referri debent, quae à Philone tradita sunt; *Cognovit Tiberius mox post mortem ejus [illegible], meras calumnias fuisse, delata de Judaeis urbem incolentibus crimina, conficta à Sejano, ut gentem e medio tolleret.* Neque enim credibile est Judaeos [illegible] Sejano in urbem fuisse revocatos. Itaque errore non potuimus quâ ratione sit ut eruditus Usserius scripserit, *anno Dom. 23 [illegible] consilio de Judaeis Romam mittendis [illegible] ad Tiberium [illegible].* Quippe nulli tunc in urbe Judaei, qui non quadriennium Româ ejecti fuerant. Maximum porrò odii Tiberiani in illos argumentum fuit, quod in Sardiniam mitterentur. Caput Insulae maxima intemperies. Notum illud Martialis:

[illegible] fatali hora [illegible] eccludere, cum mors
Venerit, in medio Tibure, Sardinia est.

V. Dum versatur in Oriente Germanicus, cognoscendae antiquitati Aegyptum proficiscitur, [illegible] ... operiens horreis pretia frugum, multaque in vulgus grata usurpavit; sine militibus incedere pedibus [illegible] ... [illegible] ... Scipionis [illegible], quem eadem factitasse apud Siciliam, quamvis flagrante adhuc Punicorum bello. Aspexit Memnonis saxeam effigiem, ubi radiis solis icta est, vocalem sonum reddentem, instar montium eductas pyramides. At Tiberius, cultu habituque Germanici, lenibus verbis perstricto, acerrimè increpuit, quod contra instituta Augusti, non sponte Principis Alexandriam [illegible]. Nam Augustus inter alia dominationis arcana, vetitis, nisi permissu, ingredi Senatoribus, aut equitibus Rom. [illegible], seposuit Aegyptum, ne fame urgeret Italiam, quisquis eam Provinciam, [illegible] adversum ingentes exercitus insedisset.

VI. Germanicus Aegypto remeans, cuncta quae apud legiones, aut urbes jusserat abolita, vel in contrarium versa, cognoscit. Hinc graves in Pisonem contumeliae. Syriâ dein [illegible] Piso, mox adversâ Germanici valetudine detentus, ubi recreatum accepit, votaque pro incolumitate solvebantur, admotas hostias sacrificalem apparatum, [illegible] ... per lictores [illegible]. Tunc [illegible] ... quae [illegible] Germanici [illegible]. [illegible] morbi augebat persuasio veneni à Pisone accepti. Itaque Germanicus componit Epistolas quibus amicitiam ei renunciabat. Addunt plerique jussum Provinciâ decedere. Nec Piso [illegible] ... moraturque [illegible] ... [illegible]

[illegible]

Per. Jul. 4733. Jul. 65.

[illegible]

I. Nihil intermissâ navigatione hiberno mari Agrippina Corcyram Insulam advehitur. [illegible]

[illegible]

II. [illegible] Germanici morte, Piso qui id insulâ Coo versabatur, caedere victimas, Templa adire [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 20.

Sed [illegible] Tiberius ob [illegible] Provinciae [illegible] Germanicum [illegible]. [illegible] Pisonem [illegible] Germanico [illegible] Pisonem [illegible] Augusti [illegible], divisere defensionem [illegible]. Piso tamen defensionem [illegible]. [illegible] infensas Patrum voces adversa & sæva cuncta perpessus fuisset, nullo magis exterritus est, quàm quòd Tiberium sine miseratione, sine ira [illegible]. [illegible] conscribit, obsignatumque liberto tradit. [illegible] post [illegible] corpore perfosso jugulo, jacente humi gladio, repertus est. Fama est visum sæpius inter manus Pisonis libellum, quem ipse non vulgavit, sed amicos ejus dictitasse, literas Tiberii & mandata in Germanicum contineri; ac destinatum promere apud Patres, Principemque arguere, ni elusus à Sejano per vana promissa foret [illegible], sed [illegible]. Cotta Consul [illegible] Pisonis [illegible], partem bonorum publicandam, pars ut Cn. Pisoni filio concederetur, [illegible] M. Piso, [illegible], & acciperet quinquagiesiès sestertium, [illegible] Plancinæ [illegible] ob preces Augustæ. Multa ex eâ sententiâ [illegible] à Principe.

III. Drusus urbe egressus, repetendis auspiciis [illegible], paucosque post dies Vipsania mater ejus excessit, una omnium Agrippæ liberorum [illegible]. Nam ceteros manifestum ferro, vel creditum est, veneno aut fame [illegible].

IV. Tacfarinas, qui priore æstate pulsus à Camillo fuerat, bellum in Africa renovat, [illegible], haud procul Pagyda flumine cohortem Rom. circumsedit. Primo impetu pulsa cohorte Decrius increpat signiferos, & quamquam transfossus oculo prælium non omisit, donec desertus à suis caderet. Quæ postquàm L. Apronius, qui Camillo successerat, comperit, [illegible] cohorte [illegible]. [illegible] profectum, ut veniam [illegible], [illegible] Tacfarinatis copiæ fudit.

Anno Dom. 21.

ANNO U. C. 774. OLYMP. 200 PER. JUL. 4734. JUL. 66. TIBER. 7. Dion. 21. Solis 5. L. Lun. 3. Indict. 9. Epact. 18. Epact. Sol. 3. P. Apr. 20.

Coss. Tiberius IV. Drusus Cæsar II.

I. Tiberius cùm jam nemo esset qui vitam ejus observaret, cùm [illegible] fuisset, [illegible]. [illegible] L. Annio [illegible] M. [illegible] Apronio [illegible], [illegible] adhuc [illegible], quasi [illegible]. Igitur Sejanum Ti[illegible] [illegible], [illegible] in omnibus [illegible] est. Sejano, [illegible]. Corpus [illegible], [illegible], [illegible].

II. [illegible] Tiberius, [illegible] Campaniam [illegible], [illegible] Drusus [illegible]. Dùm Romæ abest, Gal[illegible] [illegible] Treveros Julius Florus, apud Æduos Julius Sacrovir. Nobilitas [illegible], & majorum bene facta, [illegible] Rom. [illegible], cùm id [illegible], nec nisi virtute [illegible]. Nulla penè civitas [illegible] seminibus ejus motus fuit. Initia rebellionis ab Andis [illegible]. Turonii [illegible] capere [illegible] pro Romanis, [illegible], ut [illegible], viderent. Sed capere, ut [illegible], [illegible] se professi dicebant. [illegible], quibus nomen Acilianum, cùm [illegible]. Florus [illegible] Julius Indus, Floro discors, [illegible] adhuc dispersit. [illegible] Augustodunum, [illegible] cohortibus Sacrovir occuparet, [illegible] Augustodunum [illegible], [illegible] Augustodunum [illegible], [illegible] pergit. Ille sui [illegible], reliqui [illegible]. [illegible] Tiberius [illegible] Senatui scripsit. Decreverunt Patres [illegible]. [illegible] Tiberium [illegible] triumphos, jam [illegible] [illegible].

III. Sub idem tempus [illegible] Quirinius, [illegible] Lepida [illegible] Quirinus [illegible]. [illegible] Lepida, [illegible] ante U. C. 774. [illegible] Quirinius [illegible]. Tiberius, [illegible] Quirinium, [illegible].

IV. [illegible] C. Lutorius Priscus [illegible] Rom. [illegible] carmen, quo Germanicum suprema defleverat, pecunià donatum à Tiberio, [illegible]. In Drusi [illegible] mortem [illegible], quod [illegible]. [illegible] Tiberius [illegible] Senatus [illegible], qui Principes [illegible], deprecabatur tamen

illum

cùm præcipitet verborum potius, adeòque Senatusconsultum fieri possit, ne quæ à Senatu decernuntur [illegible].

V. Constat inter omnes, ab Herode Antipâ, Tiberii in honorem, Tiberiadem conditam esse. Annus tamen notatu [illegible] [illegible] in [illegible] Eusebius in Chronico, anno tertio Olympiadis CCI. qui U. C. DCCLXXX. Dionysiano XXVII. respondet, Tiberiadis extructionem assignat, nullo tamen argumento. Clarissimus Norisius probabilius putat anno U. C. DCCLXXV. Dom. XXII. Tiberiadem ædificatam esse. Extat enim nummus, cujus in antica parte inscriptio [illegible] sic fonat, *Imperator Cæsar Nerva Trajanus, Augustus Germanicus*, in postica vero ΚΛΑΥΔΙΩ ΤΙΒΕΡΙΑΝ Claudio Tiberiensium an. LXXXI. Cùm Titulus Dacici eo in nummo non legatur, ... videtur ante annum U. C. DCCCLVI. in quo à Senatu [illegible] [illegible]. ac proinde initium Epochæ Tiberiadis ante annum urbis DCCLXXV. est statuendum. *Insuper* [illegible] *Drusus* Tiberii filius anno Dom. XXIII. U. C. DCCLXXVI. Eo defuncto, Agrippa, qui familiaris ei erat, Imperatoris aspectu excluditur, ne patris in memoriam amissi filii desiderium renovaret. Reversum in Judæam Agrippam, ad extremam paupertatem redactum, [illegible] [illegible]. At precibus uxoris Herodias soror ejus, Antipæ uxor, *jussus est habitare Tiberiade, assignatâ pecuniâ unde viveret, & magistratu ejus ornatus in eam civitate, quo esset honoratior.* Ex quo omnino videtur, sub annum urbis DCCLXXIV. Dom. XXI. Tiberiadem esse conditam. Prisco nomine Chenereth vocabatur, teste Hieronymo in XLVIII. Ezechielis. Ut verò Antipas honorem haberet Tiberio, novum à se conditæ nomen Imperatoris imposuit. Hanc Tiberiam appellans. Hujus civitatis situs peramœnus erat, *in primâ in optimo agro Galilææ, in* [illegible] *lacus Genesareticì, undè non longe apud Emmaum vicum sunt aquæ calidæ.* Quod & ad Tiberiadis nobilitatem conducit, cùm ægri eò se conferrent, ut ex aquis remedium sibi compararent. Hinc fama nostra civitati Plinio non ignota. [illegible] *Genesara* [illegible] *amœnis circumseptum oppidis*, subjungit, *ab Occidente Tiberiade aquis calidis salubri.* Ideircò Joannes Giscalensis à Josepho impetravit, ut [illegible] apud Tiberiadem [illegible] aquis calidis. Ut verò pluribus incolis augeretur, recepti sunt ad incolendam etiam convenientes quoque, quos magnis muneribus & beneficiis Antipas pelexit ad habitandum. Aliis domos, aliis prædia largitus est, quamvis hæ recenti civitati pateret Judæorum ritus, in solo multis sepulchris referto ædificatum. [illegible] ut Galilææ Metropolis spatio temporis aliquo haberetur. [illegible] Judæorum: nomen quoque suum lacui fecerunt, qui Joanni Evangelistæ vocatur mare Tiberiadis. Cùm Claudius Imperator Agrippæ Regis ditionem amplificasset, ut gratum demonstraret animum exhiberet, Tiberiadi Claudiæ cognomen imposuit. Quod cùm non advertisset Harduinus, nummum exhibet eum ab inscriptione, *sub Claudio Prætore.* Quam jure errorem vocat Norisius, cùm cognomen urbis in Prætoris nomen mutavit. Imperante Nerone, Tiberiadis dignitas Metropolitana à Romanis in Sepphorim est translata, undè urgens magnum fuget.

ANNO JESU CHRISTI 22. [illegible] TIBERII 8. Dom. 22. Ind. [illegible] D. [illegible] Indict. 10. Epoch. 9. Epoch. Ind. [illegible]

Coss. C. Sulpitius, D. Haterius.

I. MIssis ad Senatum literis, Tiberius potestatem Tribunitiam Druso petiit. Nec mirum Imperatorem, filium ad dignitatem ornatum voluisse, cùm hunc munere amorem [illegible] adjungeretur. Ante videat Tribuni potestas subsellis decreta Patrum attentissimâ curâ examinabant, ut si quæ ea iis improbassent, rata esse non fuerunt. Itaque Veteribus Senatusconsultis T. litera subscribi solebat, eâque notâ significabatur, illa Tribunos quoque censuisse. Quin etiam Tribunorum jussu Consules in carcerem ducebantur. Quò pertinent illa Ciceronis: *Ego te Consul, qui contemnam* [illegible] *? Qui Tribunos Plebis perhorrescam? Qui* [illegible] *Plebis duci jussisset?* Quam insignem potestatem [illegible], [illegible] Augusti adjungebant. Quod illa veram [illegible] docuit Dio: *At Tribunitia potestas, quam præclarissimus quisque Imperator olim habuit, efficit; ut ne possint intercedere, quo ab alio contra ipsorum sententiam moventur, ac inviolabiles sint. Ità ut si vel minimo, non dicam facto, sed verbo, si ab aliquo læsi existiment, eum indictâ causâ, tamquam qui se piaculo obstrinxerit, necare queant.* [illegible] *imperatores, sibi atque ipsi Patricii* [illegible] *Tribunitiam potestatem, quanta maxima summa fuit, accipiunt, & juxta eandem Imperii quoque sui numerant annos, quasi quotannis & ipsi cum Tribunis plebis eam acciperent.* Id summi fastigii vocabulum Augustus reperit, ne Regis [illegible] appellatione aliquâ cæteris imperia præeminerent. Hujus ergo potestatis socium Tiberius Drusum Cæsarem esse voluit. M. Silanus ex contumeliâ Consulatus dixit pro sententiâ, ut publicis privatisque monumentis, ad memoriam temporum, non Consulum nomina præscriberentur, sed eorum qui Tribunitiam potestatem gererent.

II. Gliscebat per Græcas urbes licentia atque impunitas asyla statuendi. Complebantur [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] bant criminum receptabantur; nec ullum satis [illegible] populi, flagitia hominum ut cærimonias Deorum protegentis. Igitur placitum ut mitterent civitates jura atque legatos. Quarum copiam sibi Patres, non Coss. permisêre, qui pluribus ad jura adjudicarêre. Frequenter etenim homines asylis abutuntur ad pessima quæque. Quâ de causâ Deus ipse sanxerat, homicidam ab altari rapi ad mortem. Ad illud perfugerat Joab, qui mandato Salomonis in ipso Dei tabernaculo interfectus est. Sapientissimum est C. Cestii Senatoris dictum, visò, quòd ne Cæsaris imagine nequissimi quoque in ejus tutelâ ac præsidio laterent: *Principes quidem instar Deorum esse, sed neque à Diis nisi justas supplicum preces audiri, neque quemquam in Capitolium, aliave urbis Templa perfugere, ut eo subsidio ad flagitia utatur.*

III. Tot formæ sæpius [illegible] [illegible] [illegible]

Anno Dom. 22.

[illegible], ut legatos ad Tiberium mitteret, sedemque ultrò sibi atque exercitui suo posceret, aut bellum [illegible]. Non alias magis doluit, [illegible] populique Rom. contumeliâ, quàm quod desertor & prædo more hostium ageret. Igitur dat negotium Blæso Africæ Proconsuli, ut Tacfarinatis quoquomodo potiretur. Blæsus divisis copiis, per expeditos & solitudinum gnaros, mutantem mapalia Tacfarinatem protrudit, donec fratre ejus capto regressus est, relictis tamen per quos resurgeret bellum. Sed Tiberius pro confecto interpretatus, id Blæso tribuit, ut Imperator à legionibus salutaretur & triumphi insignibus attolleretur. Dare id se dixit honori Sejani, cujus ille avunculus erat. Decrevêre Patres effigiem Sejano, quæ apud Pompeji theatrum locaretur, quod cùm igne fortuito correptum fuisset, labore & vigilantiâ Sejani [illegible] ignis [illegible] intra damnum stetit.

Anno Dom. 23.

ANNO U.C. 776. PER. JUL. 4736. JUL. 68. [illegible] 9. Dom. 23. Sol. 4. C. Lunæ 5. [illegible] 11. Epact. 20. Epact. Sol. 5. P. Apr. 11.

COSS. Asinius Pollio, C. Antistius.

I. Sejanus facili Tiberio utens, atque ita benigno, ut socium laborum non modò in sermonibus, sed etiam apud Patres & populum celebraret, [illegible] per theatra & fora effigies ejus sineret, viam sibi ad imperium struit. [illegible] Drusum [illegible], in quem recens iræ ferebantur. Nam Drusus impatiens æmuli, & animo commotior, orto fortè jurgio intenderat Sejano manus, & contra tendentis os verberaverat. Rem secus narrat Dio, nempe Sejanum Druso pugnum impegisse, quod vix credibile, quia Drusus non Cæsar modò, sed Tribunitiam quoque potestatem [illegible], [illegible], habebat inviolabilis. Livia soror Germanici, pulcherrima mulier, Druso juncta matrimonio erat. Hanc ut amore incensus adulterio pellexit Sejanus, & ad conjugii spem, consortium regni, & necem mariti impulit. Eudemo usus est administro, amico ac medico Liviæ, specie artis, frequentem secretis. Et si Plinio credimus, etiam adultero: Jam verò, inquit, & adulterus etiam in Principum domibus, ut Eudemus in Liviâ Drusi Cæsaris. Porrò Drusus fastum Sejani infensius, palàm effundebat querelas, [illegible], alium adjutorem rerum, & quantum superesse, ut collega dicatur? Secreta quoque ejus, corruptâ uxore prodebantur. Igitur Sejanus [illegible], eligit venenum, quo paulatim irrepente, fortuitus morbus assimularetur. Id Druso datum per Lygdum Spadonem. Cæterum Tiberius per omnes valetudinis ejus dies, [illegible], [illegible] defuncto, [illegible] curiam ingressus est. [illegible] ad negotiorum consuetudinem redit, [illegible]. Quin & Iliensium legatis paulò serius consolantibus, respondit vicem eorum dolere, quod egregium civem Hectorem amisissent.

II. Tiberio Curiam ingrediente, Consules [illegible] vulgari per speciem mœstitiæ sedebant. [illegible] honoris [illegible] admonuit, [illegible], ut liberi Germanici introducerentur. Egressi Coss. deductos ante Imperatorem adolescentulos [illegible], quibus apprehensis, P. C. inquit, hos pa[illegible] orbatos, Augusti pronepotes, clarissimis majoribus genitos, suscipite, regite, vestram meamque vicem explete. Hi vobis, Nero & Druse, parentum loco. Sed ad vana revolutus, de reddendâ Republicâ, honestus & verus, fidem dempsit. Memoriæ Drusi eadem quæ in Germanicum decernuntur.

III. Favor omnium in liberos Germanici, illorum perniciem accelerarunt. Nam Sejanus ubi videt mortem Drusi inultam, [illegible] publica esse, volutare cœpit animo, quonam modo illos perderet. Neque spargi venenum in tres poterat egregiâ custodum fide, & pudicitiâ Agrippinæ impenetrabili. Igitur [illegible] [illegible], verum Augustæ [illegible], ut superbiam fœcunditate subnixam, popularibus studiis inhiare dominationi apud Tiberium arguerent.

IV. Hoc anno histriones Româ pulsi sunt: Histriones urbe exturbavere, atque in illâ artis nunquam meruntur, [illegible], quid & stupri [illegible] seditionem non semina haberent, & turbas darent. Decretum omni laude cumulandum, Principe, & Christiano, & Religiosissimo dignum, quibus [illegible]. Anno Dom. 21. Tiberio & Druso Coss. imperatam histrionibus expulsionem fuisse, Baronius, Calvisiusque existimant. Quæ Chronologia [illegible] parachronismo affecta est. Eorum [illegible] Tiberianum in urbem [illegible], [illegible] [illegible] Dio: Prætor Consul [illegible], Tiberius Romam reversus est. Jàm verò ex Campaniâ, in quam anno Juliano 66. principio [illegible], [illegible] 67. [illegible] quidem & [illegible] [illegible] erat, sed Julia Augusta [illegible] necessitatem [illegible] [illegible] in urbem [illegible]. Quod argumentum [illegible], cùm Tiberius [illegible] [illegible]? Cæsar de [illegible] histrionum retulit. Multa ab iis in publicum seditiosè, fœda per domos tentari, [illegible] quondam [illegible] apud [illegible], [illegible] & [illegible], ut [illegible] Patrum coercendum sit. Pulsi tum histriones Italiâ. Hoc igitur Senatusconsultum factum est Pollione & Antistio Coss. Baronius non [illegible] adverterat confusionem, quæ ab anno urbis 774. ad usque 789. Dionis invexit Annales, [illegible] Consulum [illegible], ut qui sequuntur, proprio anno suo [illegible]. Hic igitur [illegible], mortem Drusi Cæsaris, histrionumque expulsionem anno U. C. 774. [illegible].

Anno Dom. 24.

ANNO U.C. 777. PER. JUL. 4737. JUL. 69. [illegible] Dom. 24. Sol. 5. [illegible] Epact. [illegible] Epact. Sol. 6. 7. P. Apr. 16.

COSS. Cornel. Cethegus, Visellius Varro.

I. Pontifices, eorumque exemplo cæteri Sacerdotes, cùm pro incolumitate Principis vota susciperent, Neronem quoque & Drusum iisdem Diis commendavêre. [illegible] adolescentes senectæ suæ Tiberius [illegible] doluit, accitosque Pontifices percontatus est, num id precibus Agrippinæ aut minis tribuissent. Et illi quidem quanquam abnuerent, modicè perstricti. In Senatu oratione monuit, [illegible] adolescentium animos præmaturis honoribus ad superbiam extollerent. [illegible] Sejanus [illegible] Agrip-

Anno Do. 24.

Agrippina [illegible]. [illegible] Germanici [illegible] Silius [illegible] Sosia. Sed [illegible] Silius imminentem damnationem voluntario fine praevertit. Saevitum tamen in bona. Sosia in exilium pellitur.

II. [illegible] populum Rom. [illegible] adversus Tacfarinatem bello [illegible]. Rex Garamantum. Tiberius [illegible] Thubuscum oppidum [illegible]. Nec multò post [illegible] Numidas apud castellum, nomine Auzea, consedisse. [illegible] Proconsul [illegible]. Tacfarinatem [illegible] belli [illegible]. Ille [illegible] filio, & [illegible] Romanos, [illegible] morte effugit. Dolabellae [illegible] triumphalia Tiberius, ne Blaesi, avunculi Sejani gloria obsolesceret. Ac ne illud quidem [illegible] discrepare. Tiberio triumphus, legatis ejus triumphalia decreta ob victoriam de Dalmatis Pannoniisque [illegible]: *A Germania in urbem post biennium regressus, triumphum quem distulerat egit, prosequentibus etiam legatis, quibus triumphalia ornamenta impetrarat.* Similiter Dio: *Tiberius, inquit, [illegible] triumphus decretus est, [illegible] triumphalia, quod alius etiam decebat [illegible].* Quintus triumphalis, illis & statuae laureatae decernebantur: *Jamque tres laureatae in urbe statuae, & adhuc Africam raptabat Tacfarinas.* Hunc annum in Africam cum [illegible] Blaesum scripsit Suetonius, [illegible]. Id legatorum [illegible] Dom. secundo & vigesimo, quo Africae Proconsulatum egit.

Anno Do. 25.

ANNO U.C. 778. OLYMP. 201. PER. JUL. 4738. JUL. 70. TIBER. 11. Dom. 25. Solis 6. G. Lun. 7. Indict. 13. Epact. 11. [illegible] 1. P [illegible] 1.

COSS. Cornelius Cossus, Asinius Agrippa.

I. CRemutius Cordus novo & tunc primùm audito crimine, à [illegible] postulatur. Caput accusationis erat, quòd editis Annalibus, laudatoque Marco Bruto, C. Cassium Romanorum ultimum dixisset. Accusabant Satrius Secundus, & Pinarius Natta, Sejani clientes. Quam [illegible] de Augusto [illegible] Augustus ipse legerat. [illegible] populo ac Senatui [illegible], Caesarem & Augustum [illegible] maledicto, [illegible] laudibus [illegible]. Libri ejus in urbe [illegible], tunc per Aediles, [illegible] Postea tamen [illegible], cùm filia Cordi Marcia [illegible]:

ne saltem, excepti [illegible]. Cremutius [illegible] vitae certus, palàm in Senatu haec [illegible] praedicavit: *Non deerunt, qui non modò Cassii & Bruti, sed etiam mei meminerint.* Egressus deinde Senatu, vitam abstinentiâ finivit. [illegible] posse etiam sequentis aevi memoriam.

II. [illegible] & Cyzicenis [illegible], qui de variis criminibus accusabantur. Objecta publicè incuria caeremoniarum divi Augusti, additis violentiae criminibus adversus cives Rom. quos [illegible] in carcerem, [illegible] libertatem, quam bello Mithridatis [illegible] Lucullo, [illegible]. Per [illegible] Hispania ulterior, missis ad Senatum legatis, oravit, ut exemplo Asiae, delubrum Tiberio, matrique ejus exstrueret. Quâ occasione Tiberius, [illegible] hominibus, hanc orationem habuit: *Ego me P. C. mortalem esse, satisque habere, si locum principem impleam, & vos testor, & meminisse posteros volo. Haec mihi in animis vestris Templa, hae pulcherrimae effigies & mansurae. Nam quae saxo struuntur, si judicium posterorum in odium vertit, pro sepulchris spernuntur.* Perstitit [illegible] sermonibus, aspernari [illegible].

III. Sejanus nimiâ fortunâ [illegible], & muliebri insuper cupidine incensus, promissum matrimonium, flagitante Liviâ, componit ad Tiberium codicillos, moris quippe tùm erat [illegible] scripto adire. Ejus talis forma fuit: *[illegible], solo [illegible].* Cui Tiberius, laudatâ ejus pietate, obliquè negat Liviam nupturam: *Falleris, Sejane, si te mansurum in eodem ordine putas, & Liviam quae C. Caesari, mox Druso nupta fuerat, eâ mente acturam, ut cum equite Rom. senescat.*

Anno Do. 26.

ANNO U.C. 779. PER. JUL. 4739. JUL. 71. TIBER. 12. HERM. DAN. 483 Dom. 26. Sol. 7. F. Lun. 8. Indict. 14. Epact. 15. [illegible] 2. P [illegible] 21.

COSS. Lentulus Gaetulicus, C. Calvisius.

I. IN Thraciâ bellum. Causa motus, [illegible] valid[illegible] Romanis dare [illegible], nec Regibus [illegible]. Antequàm arma caperent, misêre legatos, [illegible] haec, si nullo novo onere [illegible]. Sin ut victis servitium indiceretur, esse sibi ferrum, & juventutem, & promptum libertati, aut ad mortem animum. Sabinus, donec exercitus in unum [illegible]. [illegible] copiis, ad hostem pergit, quem primo impetu haud aegrè pepulit [illegible], ob propinqua suffugia. Castellum [illegible] [illegible] vallum, [illegible] duo praesidebant. In quae [illegible]. [illegible] Thraces qui non [illegible] Simul equi, armenta [illegible], apertae [illegible]. Igitur Dinis [illegible] Sabinus [illegible] Turesis [illegible]. [illegible] ad [illegible] Romanis se dederunt.

II. At Romae Claudia Pulchra, Agrippinae sobrina, [illegible] accusante Domitio Afro, [illegible] Principem [illegible]. Agrippina periculo propinquae accensa, pergit ad Tiberium [illegible] Augusto [illegible]: Non ejusdem, inquit, [illegible] Augusto [illegible] [illegible]. [illegible] Pulchra & Furnius damnantur. At Agrippina [illegible] Tiberius. [illegible] Sejanus, [illegible] Cum propter eum [illegible]. Id advertens Tiberius, [illegible]. Audita est [illegible] Agrippina, & [illegible]. [illegible] Tiberium, [illegible] Agrippinam [illegible]. [illegible] Augusti, [illegible] Templum [illegible] Asiae urbes [illegible] Templo in honorem Augusti condendo. Reges [illegible] Patres Smyrnaeos praetulerunt.

III. Tiberius in Campaniam [illegible] Templum, apud Capuam Jovi, apud Nolam Augusto, [illegible] procul urbe degere. Sive artibus [illegible] Sejani, sive [illegible] Tiberio [illegible] dapes [illegible] in villa, cui vocabulum Speluncae [illegible]. [illegible] Sejanus genu, vultuque & manibus super Caesarem suspensus, opposuit sese incidentibus: atque habitu tali repertus est à militibus, qui subsidio [illegible].

Hoc anno Summus Judaeorum Pontifex, Josephum Caiapham, Annae generum, [illegible] à Valerio Grato successorem, [illegible].

IV. Currente vel superiori anno Christum à Joanne baptizatum fuisse docent Tertullianus: [illegible] Tiberio Caesare [illegible] xv. [illegible] imperii [illegible]. [illegible] Tiberii xv. [illegible] Christus, annos habens quasi 30. [illegible] Tertullianum [illegible] Tiberii Epocham, [illegible] Christum [illegible] anno 12. Tiberii, [illegible] anno 15. [illegible] Tiberii Epocham [illegible] Christi [illegible]. [illegible] xv. Tiberii Christus Jesus, [illegible] Tertulliani, [illegible]

[illegible] Judicium est plenius: [illegible] Quis de Christianorum grege [illegible] Tiberii xv. vel xii. [illegible] Marcionis [illegible] Tiberii [illegible] Galilaeae Capernaum. Quid [illegible]? [illegible] Marcionis Christus [illegible] Septentrio, [illegible] Marcionis? [illegible] Tertulliani de Baptismate Christi Chronologiam [illegible] Vossius, qui illud affigit anno primo Olympiadis 201. [illegible] Augusti [illegible] Monarchiae [illegible] Tiberium. [illegible] Christianis, [illegible] Chronologum, [illegible] in Evangelium, [illegible] Pilatum Judaeam [illegible], Christum baptizatum esse [illegible]. [illegible] Vossiano Chronologico, Christus baptizatur anno Julian. [illegible] CCI. Olympiadis [illegible] Joannes [illegible].

V. Magnus ille Usserius, mense Octobri currentis anni, factum esse verbum Domini, ad Joannem statuit. Quippe quintum & decimum Tiberii, cujus Lucas meminit, [illegible] Monarchia, sed Principatu, sive Proconsulari imperio, capit. [illegible] Chronologiâ [illegible] Tiberii [illegible] Lucam, [illegible] Christi mortem [illegible] Joannis [illegible] Paschalibus, [illegible]. Hanc porro sententiam, [illegible] Lucâ [illegible] Epocham, quae [illegible] Romano incognita erat, [illegible]. [illegible] Pilatus [illegible] Judaeam, [illegible] Joannes munere fungi [illegible] coepit. Pilato [illegible] Valerius Gratus, anno Dom. sexto & vigesimo. [illegible] Josephi [illegible]: Pilatum [illegible] Provincia, [illegible] Vitellio, [illegible] Tiberius. [illegible] Tiberius [illegible] xvi. Martii, anno Dom. 37. Non igitur Judaeam suscepit Pilatus anno Dom. xxvi. [illegible] Christi [illegible] Lucae [illegible] Tiberii [illegible] Christo post Baptismum [illegible] Usserius [illegible] Joannis munere Chronologiâ, [illegible] anno Aerae [illegible] septimo &

Anno Do. 26.

[illegible] baptizatum esse perhibet: crucifixum 33. Quo consequens est, vel liberum [illegible] [illegible] justitiam, Christo conceptum fuisse à [illegible], vel [illegible] ab Evangelistis suppressos. Quorum neutrum probabile sit. Non prius quàm Christus adeò baptizatus est, [illegible], profectus in desertum tentatione, proventum [illegible] [illegible].

[illegible] *[illegible] est autem Jesus cum virtute Spiritus in Galilaeam & fama de eo exiit in totam circumjacentem regionem, & ipse docebat in Synagogis eorum.* [illegible] quà ad Jordanis ripas proclamatus Filius Dei, & Spiritus ille, quo mundatus fuerat ad concionandum, Dominum impellebat, [illegible] compleAta possimus, tertio demùm à baptismate anno, ministerii sui publici Christum posuisse tyrocinium; uti volunt Ussero. At [illegible] Scripturis [illegible] exempla, post [illegible] [illegible], [illegible] Apostoli coeperunt loqui magnifica Dei facta, [illegible], cum Christus instructus & ornatus in baptismo, pluribus & caelestibus donis, & voce patris sui: *Hic est Filius ille meus, ille dilectus, in quo acquiesco*, [illegible] Evangelia publicè proponens, ab quo officio publico per [illegible] [illegible], [illegible] potuit, Ecclesiamque [illegible]. Neque illa Chronologia ad verba Pauli, [illegible].

[illegible] *Cum autem impleret Joannes cursum suum dicit, quem me putatis esse, non ego sum, sed ecce venit post me.* Quae à Joanne dicta sunt, antequàm Christus ad baptismum accederet. Jàm verò cursum non explebat Joannes, sed [illegible], si post annum carcere in ministerio à mense Octobri currentis anni ducto, [illegible], Dei Filium baptismo donavit. Porrò omnes ministerii Dominici annos scriptos extare in Evangelio, non diffitetur Usserius. Quibus [illegible] perpensis, Joannis ministerium cum anno Tiberii decimo quinto, non Principatus quidem, sive Proconsularis imperii in Christi annum [illegible], incidente, sed Monarchiae anno Domini [illegible] & vigesimo cohaerentes, [illegible].

Anno Do. 27.

ANNO U. C. 780. PER. JUL. 4740. JUL. 72. TIB. 13. [illegible] 27. [illegible] 9. [illegible] 15. [illegible] 4. [illegible] 3. [illegible] 13.

COSS. M. Licinius, L. Calpurnius.

[illegible]

I. ROmanorum [illegible] infelici casu annus [illegible]. Atilius quidam, libertini generis, spectaculum gladiatorum celebraturus [illegible] per [illegible], neque firmis nexibus ligneam compagem superstruxit. Affluxere avidi talium ob propinquitatem loci [illegible]. Convulsa moles, [illegible] [illegible], spectaculo immensi, in [illegible] [illegible]. Quinquaginta hominum millia eo casu debilitata, vel obtrita sunt. Nondum ea clades exoleverat, cùm ignis violentia urbem ultra solitum affecit, deusto monte Caelio. Trahunt Tiberium [illegible] ex modo [illegible], [illegible] apud Senatum. Adduntur [illegible], ut mons Caelius in posterum Augustus appellaretur, quoniam cunctis circum flagrantibus, [illegible] Tiberii effigies [illegible] Junii Senatoris, inviolata mansisset.

[illegible]

II. Tiberius dedicatis per Campaniam Templis, Capreas se in [illegible] abdidit. [illegible] ei placebat, quoniam importuosum circa mare, & vix modicis navigiis pauca subsidia. Caeli temperies hieme mitis, objectu montis, quo saeva ventorum arcentur. Æstas in Favonium obversa, & aperto circum pelago peramoena. [illegible], [illegible] in lucem, & [illegible], [illegible], [illegible] libidinum; in quam undique conquisiti [illegible] & exoletorum greges, monstrosique concubitus repertores, quos Spintrias appellabat [illegible] [illegible], [illegible] sellariae & sordidae libidinis [illegible]: [illegible] Graeci [illegible] vocant. Spintriae [illegible] [illegible] [illegible] ipsa, ut aspectu deficientes libidines excitaret: *Cubicula plurifariam disposita, tabellis ac sigillis lascivissimarum picturarum & figurarum adornaverat, ne cui in opera edenda exemplar imperatae schemae deesset.*

Anno Do. 27.

[illegible] Capreis latitat.

[illegible]

III. Auctore Josepho, primum decennalis praefecturae Pilati annum cum currente copulamus. A Caesareâ Hierosolymam traducto in hibernis milite, signa cum effigie Imperatoris [illegible], [illegible] habentur ejusmodi imagines. Primus Pilatus ignaris omnibus, noctu illatas effigies Hierosolymis statuit, quod ubi cognitum est civibus, magno agmine petierunt Caesaream, [illegible] [illegible], ut transferret imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum, quod conjunctum esset cum injuriâ Caesaris, cùm Judaei precari non desinerent, sexto post die jussis clàm in armis esse militibus, sedit pro Tribunali in stadio, captandi loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis, ibi compellatus iterùm de eodem negotio, signum dat militibus, ut eos circumveniant, mortem minatus, nisi quàm primum quiescerent, & suam quisque domum discederent. At Judaei [illegible] [illegible], manifestè prae se ferebant, vitâ sibi cariorem esse observantiam legis patriae. Tum Pilatus [illegible] [illegible], continuò revulit imagines Caesareum.

[illegible]

IV. A Josepho, Philo penè totus diversus est: *Pilatus erat Praefectus Judaeae. Hic non tam in gratiam Tiberii, quàm in odium populi, aureos clypeos dedicavit, intra sacellum urbem, in Herodis regiâ, nullâ insignes imagine, nec habentes quicquam vetitum: tantùm titulos continebat, nomen dedicantis & ejus cui dedicabantur. Id ubi divulgatum est in populum, advocatis quatuor regum filiis, forma dignitateque regiâ praeditis, atque* [illegible] [illegible] [illegible], *ut tollerentur sibi patrii.* Atque [illegible] Pilatus neque donaria semel dedicata removebat, neque Judaeis gratum facere volebat. Quod ubi viderent optimates, scripserunt Tiberio literas humili deprecatione plenissimas. Quibus [illegible], *confestim scribit Pilato, valdè objurgando ejus audaciam, jubendoque ut sine mora* [illegible] *illos tolleret.* Ad haec Baronius: [illegible]

[illegible]

Anno Do. 27.

V. At primum omnium, quatuor fuisse dicit quatuor Herodis filii, forma dignitateque regia pares, qui ad Pilatum accessêre, ut removerentur clypei. Herodi Magno tres fuit superstites [illegible], Archelaum, Antipam, Philippum, quos inter, diviso parente sui hereditas fuerat. Porrò Archelaum Viennae agens, ubi relegatus, Pilatum de auferendis Hierosolymâ clypeis, interpellare, haud potuerat. Deinde novâ Pilati praefecturâ, clypeos ab eo fuisse dedicatos, ipse Baronius praetexuit. Atque post longam Praesidis impiae administrationem, id facinoris ab eo perpetratum esse, [illegible] à Philone. Verebatur Pilatum, inquit, ne si mitterent legatos, caetera quoque detegerent ejus crimina, venalitates sententiae, rapinas, injurias, clades, tormenta, caedes indemnatorum, crudelitatem saevissimam: quae non fere unius anni scelera. Sed & id difficile creditu, Tiberium latitantem in Capreis, etiam [illegible] securum, contestim nec sine studio, Judaeae Praefecto scripsisse, ut sine morâ clypeos tolleret; eò magis, quod Imperator, in scelerateum animi celsiludinis, Sejano curae, res [illegible] [illegible] à Pilatone monemur: ut nil responsi [illegible] Judaeos, si scripto Tiberium admittere, [illegible] Sejano. Denique ad Ph[illegible] [illegible] falsi cumulus accedit, quod clypei, nullâ insignes imagine, nec habentes quidquam vetitum, patrios tamen popularesque Judaeorum ritus violarent. Quae ingens est Philonis contradictio. Neque enim nisi prohibita disciplina Judaeorum temerari poterat. Jam verò non Hierosolymis modò, sed etiam in ipso Templo, extabant Ethnicorum clypei. Quod Baronium monere Josephus potuit: Circa Templum, affixa erant spolia barbarica, quae Herodes denuo dedicavit, adjectis etiam receptis ab Arabibus. Inter quae, debellatorum clypei eminebant, veluti nobilium signum victoriae. Quidni in Templo scuta hostium suspensa fuissent, cum Mosaico Tabernaculo [illegible] Quin etiam clypei [illegible] [illegible]. Ejusmodi donum, [illegible] [illegible] Quid ergo causae fuisset, cur scuta Ro[illegible] in Tiberii, Pilatique nominibus, haud tervis oculis, in Regiâ Herodis non viderint? In eâ ne quid inique, quod prohibui?

VI. Nam [illegible] habere, tantum quae Hierosolymis gesta sunt, res longè certiora, quàm Philo fuit, & si ipse vixerit temporibus, quibus clypei à Pilato importati sunt [illegible], [illegible] sed illustrium quoque virorum imaginibus, clypeos [illegible] Romani. Hinc [illegible] apud Macrobium: Cum in eâ Provinciâ, quam Q. Cicero frater tenebat, vidisset clypeatam imaginem ejus, ingentibus lineamentis usque ad pectus ex more pictam (erat autem Quintus ipse staturae parvae) ait, frater meus dimidius, major est, quàm totus. Inter reliquos honores Caligulae, decretum erat clypeus aureus, quem quotannis, certo die, collegia Sacerdotum, in Capitolium ferrent, Senatu prosequente, nobilibusque pueris, ac puellis, carmine modulato, laudes virtutum ejus canentibus. [illegible] Claudio, clypeum aureum Senatus [illegible] in Romanâ curiâ adfixum est, in quo etiam nunc videtur expressâ thoracae vultus ejus. Thorax imago est, & thoracata, vel thoracides, ejusmodi imagines dicebantur, thorace tenus expressae, ut monet Salmasius [illegible], quae vocabantur etiam clypei. Itaque [illegible] [illegible], sed non ut [illegible] à Josepho, vel non. Hic memoriâ lapsus est eruditissimus Scaliger, Josephum dicit, quia Pilatus signa in Templum clam intulerat. Scal. Anim. in Euseb. num CCLXXXVI. Dixit in urbem, non in Templum, cujus fores, de nocte claudebantur.

VII. Non hanc unam Judaeis molestiam exhibuit Pilatus. Quippe aggressus est aquae ductum struere ex sacro Aerario, aquam è ducentesimo stadio inducturus Hierosolymam. Id aegerrimè tulit populus, & congregati per centum numerosos, usque ad multa hominum millia, [illegible], [illegible] à proposito. Nonnulli etiam Praesidem convitiis lacessebant. At ille, milites clàm armatos sublatos, jussit reliquam multitudinem coronâ cingere: & quum primum vulgus coepit petere [illegible] [illegible]. Et super quàm mandatum erat acrius saevitum, tumultuantes & quietos nullo discrimine percussere. Atque hoc modo compressa est seditio.

Joseph. l. 18 c. 4.

Anno U. C. 781. Per. Jul. 4741. Jul. 73. [illegible] 18 [illegible] DC [illegible] 10. Indict. 1. Epact. 13. Epact. Sol. 4 5. P. Mart. 18.

Anno Do. 28.

Coss. Julius Silanus, P. Silius Nerva.

I. FOedum anni principium extitit, [illegible] [illegible], ob amicitiam Germanici. Neque enim omiserat conjugem, liberosque ejus colere; sectator domi, comes in publico, post tot clientes, unus; [illegible] Latinius Latiaris, Porcius Cato, Petilius Rufus, M. Opsius, Praeturâ functi, aggrediuntur, cupidine Consulatus, ad quem non nisi per Sejanum aditus, neque Sejani voluntas, nisi scelere quaerebatur. Latiaris laudare Sabini constantiam, quod non ut caeteri, florentis domus amicus, afflictam deseruisset. Postquàm Sabinus effudit lachrymas, audentius jam onerat Sejanum, saevitiam, superbiam, spes ejus; ne [illegible] [illegible] Ut turpi fraude circumvenirent Sabinum, tectum inter & laquearia, tres Senatores sese abscondunt, [illegible] [illegible] repertum in publico Sabinum, velut recens cognita narraturus, domum, & in cubiculum trahit. Tum Sabinus iisdem conventus & diutius, Tiberium [illegible]. Propere inde accusatio, missis ad Imperatorem literis. Caesar solemnia incipientis anni, Calend. Januarii, epistolâ praetexta, vertit in Sabinum ultionem haud obscurè petens. Nec mora, quin decernerent [illegible], [illegible] obducta veste, & adstrictis faucibus, niti poterat, [illegible] cadere. Secutae insuper literae, gratias agentes [illegible], adjecto, trepidam sibi vitam, suspectas inimicorum insidias, nullo nominatim compellato: [illegible] [illegible]. Prodigio est, canis Sabini in Dominum fides, nostris sanè Annalibus digna: Appio Junio & P. Silio Coss. cum animadverteretur

Tacit. An. l. 4 c. 68.

Anno Dom. 16

[illegible] Germanici in T. [illegible], & formas ejus, [illegible] a [illegible] abegi potuisse, [illegible] recessisse, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Tiberium [illegible], [illegible].

II. Per idem tempus Julia [illegible] obiit, Augusti, neptis quam [illegible] [illegible], & [illegible] projecerat in Insulam Trimerum, haud procul Apulis litoribus. Illic viginti annis exilium toleravit, Augustae ope sustentata, quae florentes privignos cùm per occultum subvertisset, misericordiam erga afflictos palam ostentabat.

III. Eodem anno Frisii pacem exuere, Romanorum avaritiâ. Tributum iis Drusus jusserat modicum, scilicet, ut ad usus militares coria boum penderent, non intentâ cujusquam curâ, quae firmitudo, quae mensura. Olennius è primipilaribus, regendis Frisiis impositus, terga urorum delegit, quorum ad formam acciperentur. Id [illegible] [illegible]. Ac primò boves ipsos, mox agros, postremò corpora conjugum aut liberorum servitio tradebant. [illegible] [illegible] Regni qui tributo aderant milites, & patibulo affixi; Olennius, infensos fugâ praevenit. Quod ubi L. Apronio Propraetori cognitum, accitis cum Rheno devectibus, Frisios terruit, soluta jam obsidione castelli Flevi, in quod receptus Olennius, digressis ad sua tutanda rebellibus. Frisii acie compositâ, pellunt turmas socias. Post acie praelium, hoste pulso, Romani recipiunt cohortes, aliasque saepe voluntarias. Neque Dux animum ire, aut corpora humare, quamquam multi Tribunorum, & insignes centurionum occiderunt. [illegible] [illegible] [illegible] Romanorum apud lucum, quem Baduhennae vocant, pugnâ in posterum extractâ confectos. Clarum inde inter Germanos Frisium nomen, dissimulante Tiberio damna, ne cui bellum permitteret.

IV. Tiberius, neptem Agrippinam, Germanico ortam, cùm coram Cn. Domitio tradidisset, in urbe celebrari nuptias jussit. In Domitio, [illegible] [illegible] [illegible] Caesarum sanguinem delegerat. Nam ei aviam Octaviam, & per eam, Augustum avunculum praeferebat. His parentibus ortus Nero, qui adoptatus Claudio, rerum potitus est.

V. Cum autem Augusti anno & vigesimo, quintum & decimum imperii Tiberiani coepisset initium, admodum probabile est, currente anno Joannem Baptistam è deserto, ubi hactenus abditus fuerat, in publicum prodiisse, sic jubente Deo, ut [illegible] [illegible] [illegible] anno autem decimo quinto imperii Tiberii Caesaris, Pontio Pilato procurante Judaeam, Tetrarchâ Galilaeae Herode, Philippo Tetrarchâ Ituraeae & Trachonitidis Regionis, & Lysaniâ Abilenae Tetrarchâ, sub Pontificibus maximis, Annâ, & Caiaphâ, factum est verbum Domini, ad Joannem, Zachariae filium, in deserto. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] imperio, praefecturique vicenatis, aperte [illegible] Joannis [illegible] [illegible] monuerit. Ac potestatem primo civilem, tum quae multiplicem, deinde Sacerdotalem, ferme Lucae, ut ex tantâ diligentiâ, manifestum fieret, Joannem illum esse Prophetam, cujus oraculo nuntiaverat, Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini, magnus & horribilis, ut convertat cor patrum ad filios. Prout itaque in procinctu esse, adventum Messiae, in quo spes omnis salutis, nobis fieret [illegible] divinus scriptor à Tiberio, qui [illegible] [illegible] imperium. Epocham autem, quintum scilicet & decimum, signat, quae non à principatu Tiberii, [illegible] [illegible] Augusto, sed à Monarchiâ ducendus; cùm Lucas in accuratissimâ illâ descriptione temporis, tot notis adhibitâ, Epocham [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] celeberrimam, usurparet, [illegible] [illegible]. [illegible] Romano Principe. [illegible] [illegible] Lucae. Quem [illegible] [illegible] [illegible] Augusto [illegible] [illegible] est. Neque [illegible] [illegible] Romani Princeps ille est, cujus potestati, Roma caput imperii, ubique Dominat, nec non Italia, permissa non fuit. Romam quod attinet, habemus sententiam Clariss. Pagium, *Princeps etiam & Imperator appellatus est Tiberius, sed inde non sequitur, eum Augustum fuisse, quia nullam in urbe potestatem habebat.* Addamus & nos, nec in illa Italiae partibus, quae sub administrationem praefecti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cujus ditioni Roma cum toto imperio subjiciebatur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tribus cognovisset: anno Tiberium imperii Proconsularem decimo quinto, Pilatus nondum Judaeae praefectus fuerat. Eum regebat Valerius Gratus. Caeterum de Pontio Pilato, cujus nomen, Epocham ministerii Joannis illustrat, [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tiberii XVIII. Persico & Vitellio Coss. *Judaea, inquit, [illegible], erat Pontius Pilatus, inde nuncupatus, quod insula sit ad Pontum Romam, quae Pontus dicitur, aut quod Pontum erat oriundus; unde Pontius Pilatus nomen accepit.* Insulam in mari Mediterraneo nominis Pontiam [illegible]. Pontum [illegible]. A Ponto [illegible] [illegible] nomen habuisse, pervulgata veterum existimatione, ut Judaeae Regem fuisse.

VI. De Herode Philippique Tetrarchis satis superque dictum est, anno U. C. 751. n. 8. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad Lysaniam, Abilenes Tetrarcham. Eusebius sibi, multisque persuasit, unum ex liberis Herodis Lysaniam fuisse: *Narrat Josephus, inquit, cum Archelaus, post annos decem regno excidisset, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* Quem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse Iudaeorum, omnino imbibisse, miramur. Qui in hoc paradoxo, filius Herodis adscribit, & [illegible] quod cum [illegible], neque Tetrarcham [illegible] quem [illegible] tabulis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Trachonitidem, Gaulaniticam, Batanaeam & Paneada regiones, Tetrarchiae nomine, assignavit Philippo filio, germano fratri Archelai. Nullus hic apparet Lysanias, cui haereditas Herodiani Regni, testamento relinqueret. Divisa in tres partes, tribus solùm liberis possidendas dividitur. Quia enim nullus Herodi filius

nomine

Margin notes:

Plin. l. 8. c. 40. Dio lib. 58. [illegible]

Mors Juliae.

[illegible]

[illegible]

Dio. lib. [illegible]

Agrippina nubit Domitio.

Anno Tiberii [illegible] Joannes [illegible] [illegible]

Luc. 3. [illegible]

Pag. Crit. [illegible]

Lysanias [illegible]

Eus. Hist. l. 1. c. 9.

[illegible]

nomine Lysanias fuit: *Novem Reges uxores erant, [illegible] septem unus filios susceperat. Ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem ex Mariamne Pontificis filiâ. Item Antipam, & Archelaum ex Malthace Samaritide, ex Hierosolymitide verò Cleopatrâ, Herodem, & Philippum, nec non ex Pallade, Phaselum.* Quibus adjungi possunt, quos morti miserat, Alexandrum, & Aristobulum, Mariamne Hyrcani nepte procreatos. De divisione Herodianæ hæreditatis in tres partes, post ut gemina Josepho, scribit Tacitus: *Gentem coercitam, liberi Herodis tripartitò rexêre.*

VII. Voce *Tetrarchia*, in errorem Eusebium inductum fuisse, quasi pars quarta Herodianæ ditionis, Lysaniæ, veluti Antonius [illegible] cohæredi obtigerit, [illegible] est [illegible]. Verùm [illegible], [illegible] Tetrarchia, à divisione Provinciæ, in partes quatuor orta esse videatur, attamen [illegible] Herodis, Principatibus Tetrarchiæ nomen adjungebatur. De Dejotaro Cicero, *cujus quidem hoc præclarissimum est, quod postea quam à Cæsare, Tetrarchia Regno, pecuniaque mulctatus est*, &c. Cic. de Divin. l. 1. n. 27. & alibi, *Non solum Tetrarcha nobilis, sed optimus paterfamilias, & diligentissimus agricola, & pecuarius habebatur.* Similiter legitur apud Josephum, *Antonius qui* [illegible] *ut juvenes*, Herodem & Phaselum, *hos ambos Tetrarchas constituit.* Consentit & Plinius, *Cingunt has urbes Tetrarchiæ Regnorum instar singulæ*. . . . Et in Cœle-Syria memorat, *Tetrarchias in regna descriptas, barbaris nominibus XVII.* Tetrarchiæ tamen dignitas, Regiâ inferior erat. Idcircò Herodias, *Rege Agrippa fratre, nupta Herodi, Tetrarcha Galilææ, atque Peræa, invidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore, quam maritum, cerneret fastigio.* Abilenæ igitur, Principatum, Tetrarchiâ erat, cui Lysanias imperabat. Quis ille Lysanias, ignoramus. Hoc nomen gestaverat filius Ptolemæi, cujus in Principatu successerat, omnino Antigono, Aristobuli filio. Quem Lysaniam interfecit Cleopatra, causata eum studere rebus Parthicis. Utrùm consanguineus defuncto fuerit *Lysanias* Lucæ, prorsùs nescimus, etsi id probabile sit. Nec magis tenemus quâ viâ Abilenes Principatum, vel ab Augusto, defunctâ Cleopatrâ, vel a Tiberio, obtinuerat. Hoc tantùm scimus, hujus Lysaniæ ditionem, eâ minorem esse, quâ Ptolemæi filius potitus fuerat. Hoc ex Strabone didicimus: *Non procul est Heliopolis, & Chalcis, sub Ptolemæo posita, Mennæi filio, qui Marsyam, & Ituræorum montana obtinet.* Ituræa autem postea Philippo, cui Lysanias coætaneus, permissa erat. Neque diu tenuit Abilenen, quam Claudius imperii XII. dono Agrippæ dedit: *Agrippam, [illegible] & Batanæâ, adjunctâ hîs Trachonitide, cum Abilâ, quæ Tetrarchia Lysaniæ fuerat.* Nempè illi Dynastæ precariò regnabant, quibus ad arbitrium Romanorum, Principatus abdicabantur, vel successoribus donabantur. Quis fuerit ille Lysanias, cujus regionem locarat Zenodorus, in quæstione ponitur. Baronius censet Juniorem esse Lysaniam. Nos verò ab illo cujus Lucas meminit, totum diversum esse, existimamus. Cùm eâ præfecturâ pulsus sit Zenodorus, anno U. C. 732. annis 49. ante currentem annum. A priore Lysaniâ desumptum fuisse, indutum Regioni nomen, nil est absurdi. Neque ab illo Lysaniâ, sed ab Augusto, Zenodorus hanc conductam Tetrarchiam. Conjecturam ducit Maldonatus, *Omnes ejus Regionis Tetrarchas, Lysanias, sicut Reges omnes Ægypti, Ptolemæos vocari solitos.* Conjecturam facit falsitatis docuerit Josephus, qui Lysaniam a Cleopatrâ interfectum, patrem Ptolemæum nuncupat. Porro cùm Lysaniæ, cujus Lucas meminit, nulla extet mentio apud Josephum, aut reliquos auctores, Valesius verba Lucæ recitans, *expunctâ*, inquit, *voce τετραρχοῦντος, esset planissima.* Nobis tamen potiores Lucæ [illegible]. Fuit ergo mortuo [illegible] Joannis Lysanias aliquis, Abylenes Præfectus. Cæterum in nonnullis observationem, de Lysaniæ Tetrarchiâ, scrupulum nobis a Dione injectum fuisse. Scribit enim quòd Antonium, *quem [illegible] Regem fecerat*, Lysaniam occiderit. Contrà verò Josephus testatur, patri suo Ptolemæo successisse in principatu, nullâ Antonii factâ mentione. Nec verisimile est Antonium Regiam dignitatem contulisse Lysaniæ, cujus Tetrarchia in Decapolitanâ Regione sita erat, Syriæ parte. Atqui Pacorus Parthorum Princeps, eo tempore Syriam occuparat, quo Patri successit Lysanias, in dignitate. Susceptam potius ab Antonio, Lysaniæ Tetrarchiam, postea quàm Pacorus à Ventidio occisus est, quam dicam, ex narratione Josephi conjectamus. Porro si quæritur quamobrem Lysaniæ Lucas meminerit? Hanc causam esse putamus, quòd Judæi non pauci, [illegible] Regione, multos sibi Christus elegerit discipulos: *Et secuta est eum turba multa è Galilæâ, & Decapoli* [illegible], *& Peræa.*

VIII. Tempus legationis Joannis Baptistæ, non potestatis civilis modò, sed dignitatis etiam Sacerdotalis notâ, insigne est, *Pontificibus nominatis Annâ & Caiaphâ.* Una vero quidem disciplina Mosaica summi Pontificatus honorem tuebantur, secùs Christi summi Sacerdotis adventum, cujus causâ Pontificale munus institutum est, evanescebat more diffluens. Itaque ex [illegible] Lucæ [illegible] quam varii variè solvunt. Annam præfuisse Judæorum Synedrio, ex LXXII. viris constanti, quorum judicio Herodes Rex postulatus fuerat, credidimus Baronio. Porro, inquit, qui LXXII. *Senatoris primus habebatur, idem Princeps Sacerdotum dicebatur.* Quâ explicatione, Pontificalis auctoritatis apicem, quem pro puppi proràque [illegible]. [illegible] Synedrii pars magna Caiaphas erat, ut ex Matthæo manifestum: *Abduxerunt Jesum ad Caiapham [illegible] [illegible] congregati erant*, quos ibi cogerat de damnando Servatore sententiam. Caput Synedrii si caput erat Annas, utique summum Sacerdotem superemineba. Præterea Præses Synedrii non *Princeps Sacerdotum ἀρχιερεὺς* &c. *Sed Nasi* [illegible], [illegible] politicam dignitatem, qualis erat illa *Princeps Synedrii*, quæ delectus ex quâvis Tribu Viris, adjungi poterat, designare summi Pontificis appellatione. Tertiò id auctoritate sibi assumere non debuit Baronius, ut ad arbitrium crearet Synedrii Principem. Verùm ex monumentis, ostendendum fuit, Annam præfuisse Synedrio. Clarissimus autem Lightfootius, diligentissimus ille antiquitatum Judaicarum [illegible], [illegible], nomen digna, *Existimare Annam vocari summum Sacerdotem, utpote Sacerdotum, & Principem Synedrii*,

Anno Do. 28.

[illegible] Impostè [illegible] *Annam* [illegible] *Magistratum*, *sed* [illegible] [illegible] *Annam* [illegible] Synedrio, [illegible] Actibus Apostolorum [illegible], [illegible] Pontificali [illegible]. Observemus in [illegible] Baronii de Synedrio, cui Annam caput [illegible]. [illegible] LXXII. [illegible]

[illegible] Hyrcanus, [illegible]

IX. [illegible] Pontificem Annam [illegible], [illegible] *Josephus* [illegible] Judæorum [illegible], [illegible] Scaligeri, quòd [illegible] *Annam* [illegible] Caiaphum, apud Lucam, [illegible] *esse Summum Pontificem*, [illegible] *Annas* [illegible] *ἀρχιερεὺς* [illegible] *verò*, *sed* [illegible] Ecclesiæ Constantinopolitanæ [illegible], [illegible] τῷ ἀρχιερεῖ, Judæi סגן כהן [illegible] [illegible]. [illegible] Casaubonus, Lightfootus, aliique complures. [illegible] explicationem [illegible] [illegible]. [illegible] Quippe dignitatem [illegible], [illegible], hunc in Sagani [illegible]. Equidem non diffitemur, hanc opinionem [illegible] Rabbinorum testimoniis [illegible] esse. Sed tamen non est [illegible] [illegible]. [illegible] verò Pontifex Max. [illegible] in Sancta Sanctorum: In priori Tabernaculo [illegible] *Sacerdotes*, *qui* [illegible], *in secundum autem semel* [illegible] *solus Pontifex*. [illegible]

Sacerdos, [illegible]; [illegible] *Josephus* [illegible], propter cognationem. Quâ [illegible], Saganum [illegible]. Neque enim ad [illegible] Josephus [illegible] Matthiam Vicarium [illegible], [illegible] Pontificis vicem [illegible]. Si [illegible] Episcopum Constantinopolitanum, Presbyteros ordinare non posse, [illegible] Vicarium [illegible]? [illegible] Protosyncellus, [illegible], [illegible] Episcopi repræsentarent. Quod igitur ad [illegible] Josephum Matthiam Pontifici [illegible] est, id [illegible] est argumentum, Summum Judæorum Sacerdotem, [illegible] Vicarium [illegible]. Quæ [illegible] ex Monumentis colligitur, Synedrio [illegible], [illegible] electum [illegible], [illegible] Pontificem in vicem [illegible], si casus aliquis intervenisset, [illegible] *Pontificem Max.* [illegible] [illegible] *ipso Pontificem Max.* [illegible] [illegible] sanguinem, [illegible] Pontificem Max. [illegible] dignitatem, [illegible] Pontifex, [illegible] [illegible] Romani Judææ administrationem. [illegible] Pontificatum [illegible]. [illegible], in Josepho [illegible]? Objicit Casaubonus, *Scriptura* [illegible], *quæ* [illegible] *Pontifici* [illegible]. Audiamus ergo Scripturam. Habetur 2 Reg. 25. 18. כהן המשנה *δευτερος ὁ ἱερεύς*, *secundus Sacerdos*, [illegible]. [illegible] Scriptura non est. [illegible] Josephus: *Ego autem non solùm ex Sacerdotum* [illegible] *genere*, [illegible] *prima* [illegible]. [illegible]

[illegible]

Anno D. 28.

[illegible] Sacerdotum [illegible]. [illegible], decumbente, vel [illegible] Pontifice, posset ejus [illegible], quemadmodum Protosyncelli fungentur officio Præsulum, si casus aliquis secundo Sacerdoti fuisset impedimento, tertio fuisset Sacerdotum tempore secundo locum. Non eâ tamen de causâ pro secundi Sacerdotis Sagane, esset habendus. Sed ut [illegible] in [illegible]. Ex his quæ [illegible] sunt [illegible], [illegible] à principio [illegible] est, quia sæpenumero [illegible] quæ propria [illegible] Pontificis, [illegible], [illegible] dedicationes, virginum benedictiones, [illegible] nihilque peragenda fecit. Id contrò Sacerdotum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], perpetuum erant [illegible], aut [illegible] [illegible].

Annas Vicarius Caiaphæ [illegible].

X. Neque si concesserimus, Tiberii temporibus, vigiuisse Sagane dignitatem, consequens est illâ indutum Annam fuisse, aut hoc munere à Lucâ fuisse designatum. Vocis ἀρχιερεὺς [illegible] [illegible], qui cunctis Sacerdotibus præest, quemadmodum Aaron [illegible], vel qui classis Sacerdotum ductor, caputque fuit. Divisio variis in *ephemerias* ordine Sacerdotali, quicunque illis præerant, Pontificum appellatione donabantur. Talis ille Seva ὁ ἀρχιερεὺς *summus Sacerdos*. Nec aliud sibi Matthæus volunt, *Herodes congregans omnibus primoribus Sacerdotum*. Qui Hebraïs [illegible] Græcis ἀρχιερεῖς [illegible] *principes summorum Sacerdotalium*, dicuntur. Annam [illegible] [illegible]. Videtur ergo quibus exemplis, aut auctoritatibus fecit, autem [illegible] intelligentiam assignet voci à Lucâ usurpatæ, quæ nec *absolute*, nec certo *respectu*, *summum Sacerdotem* significet, sed *Saganum* à Pontifice maximo, classiumque capitibus, diversum. Deinde divinus scriptor, Annam Caiaphæ præposuit. Indigne debeo præcisè, si Annas pro vicario Caiaphæ [illegible] ordinem observantissimum fuisse, liquidò constat, [illegible], [illegible] Pilato, [illegible] Herodi Antipæ, quartum Philippo, quintum [illegible]. [illegible] cujusque dignitatis. Nunquam igitur Caiapham Annæ postposuisset, si Caiaphæ Annæ vicarium egisset. Id tamen eo factum esse volunt, quia Annas Caiaphæ socer erat. [illegible], cum officium nomenque loco, honoremque sibi debitum, eorum. Nec si Pilato Tiberius prior fuisset, ideo Lucas Pilatum anteposuisset Tiberio.

Annas & Caiaphas, [illegible] Pontifices.

XI. Omnibus accuratè perpensis, Annam Caiaphamque, Pontificalis simul dignitate ornatos [illegible]. [illegible], adversabatur, sed summæ ad canonem, Judæorum Republicâ, lucem erat disciplina omnis, nec inferiores [illegible] simul esse Pontifices, quàm unum esse Pontificem. Omnes etiam [illegible], [illegible] Pontifices [illegible] Præfecti Judææ, [illegible] & Judæorum [illegible]. [illegible], Josephus [illegible]. [illegible] de Caiaphâ, *erat*, inquit, *Pontifex anni illius*. Quo liquidò constat singulis annis, officio Sacerdotis magni, functum non fuisse, sed Caiapham inter & Annam, alternis, Pontificatum munia esse divisa. Sic fuit Consulum more, qui suo quisque ordine præsint, *ubi* dicitur, *Tamen [illegible] erat [illegible] anni*. Perpetuum [illegible] perpetuò, nullâque facta interruptione, [illegible], [illegible], Caiapham enim superiori à summo Sacerdotum officio temporibus; alioquin dictu frustra esset, *Pontifex erat anni illius*. Moratur fuisse veram, his Lucæ [illegible], *& Annas Pontifex maximus, & Caiaphas & Joannes & Alexander & quotquot erant ex genere Pontificum*. Quippe Caiaphas præponitur Annæ, [illegible] Sacerdotii magni titulo, quo Caiaphas non [illegible], quo tum temporis, penes erant Annas, obeundorum annorum munerum Pontificalium, quæ alternis vicibus exercebant. Quibus observatis, cadit argumentum Baronianum: *Nemo alterum [illegible] tempore, primo Joannis prædicationem [illegible], eum quo tempore alter esset summus Sacerdos, alterum cessisse docere necesse fit*. Imo Annas & Caiaphas [illegible], [illegible], qua simul dignitatem retinebant, cùm annuis vicibus, ejus officio fungerentur, ut primo anno Caiaphas, secundo Annas præfuerit & toti Sacerdotum gregi, & Synagogæ Judaicæ. Quæ [illegible] magna fuit disciplinæ Mosaicæ corruptio, quam [illegible] memoravit Lucas, indicando illam Pontificatus confusionem, [illegible] Christi summi Sacerdotis adventum.

Joan. 11. 51.

Act. 4. 6.

Bar. [illegible] 32. n. 8.

XII. Hactenus de nomine [illegible] legatorum quæ Joannis Baptistæ commonentur. [illegible] in id quæstionem anni tempestas, quâ manifestationi functus ille vir sanctus esset. Die decimâ mensis Tisri, solemnem festum expiationum celebrabatur à Judæis. Inde Joannes pœnitentiam prædicare, [illegible] [illegible] doctissimus Ussenus: *Capitum verò fuisse hoc illum manifestationis maxime probabile est, diei illi convenientissimum, mensis 7. die decimo circa nostri Octobris diem XXIX. qui & pœnitentialis fuit, cum solemne jejunio conjunctus, & expiationis, quo summus Sacerdos Christi à Baptista præmonstrari typus, [illegible] in Sancta Sanctorum ingrediebatur. Item ille dies quo ubi per totam terram personante Jubilæo [illegible] dies [illegible]*. Non verò his de causis, Ussenianam damnamus Chronologiam. Quippè expiationum diem, Joannes Hierosolymis agitare [illegible]. *Decimo mensis hujus septimi, dies expiationum est, [illegible] sanctus erit vobis et affligetis animas vestras. Omnis homo qui non afflictus erit in die, illum exscindam è populo*. Cui mandato, Joannem pectore [illegible], [illegible], cernuum est: secus Judæos [illegible], quibus venerationi erat ob egregiam sanctitatem, scandalum objecisset. Præterea post solemnitatem expiationum, die quinto, Tabernaculorum festum incipiebat, ex Mosaicâ præscriptione: *Decimo quinto die, hujus mensis septimi, festum tabernaculorum, septem diebus est Domino*. Inde genuinæ cogitatione, Joannem Sacerdotis filium, non unà cum popularibus suis, sese Hierosolymam contulisse, ut piaculò defungeretur? [illegible], [illegible], [illegible] suis, deviavisset Judæorum mores? Imò verò, accurata præceptorum divinorum observantiæ, omnibus exemplo debuit esse, ut ad pœnitentiam [illegible] [illegible]. Denique Judæa Hiero-

[illegible]

Levit. 23. 27.

Anno Dom. 28.

Hierosolymam undique confluentibus, ut diem [illegible], festoque Tabernaculorum interfuerit, eodem temporis intervallo ministerium in deserto Joannis exorsus fuisse; [illegible] ob [illegible].

De anno primi Joannis ministerii [illegible].

XIII. Clarissimus Lightfootus, de Joannis ministerii initio hæc habet: *Annus Tiberii decimus quintus & Salvatoris* XXIX. *fuit illustris [illegible] per [illegible] Baptismum Joannis, qui hoc opus aggressus est, circa tempus Paschatis. Hoc enim tempore, Abrahamo promissum fuerat datum, natus Isaacus, in Ægypto redemptus Israel, in deserto Tabernaculum erectum [illegible]* Quippe sequenter, totum semestre spatium, Joannis ministerii initium, & Christi baptismum, intercessisse, quod & [illegible] *Joannes [illegible] quam Jesus veniret, ut ab eo baptizaretur; erat enim Joannes, sex mensibus major natu.* Jam vero difficile creditu est, solo sex mensium spatio, Dominicum baptismum à primordiis muneris Joannis, esse divisum. In deserto Christi præcursor incepit hortari Judæos, de agendâ pœnitentiâ. Temporis intervallo opus erat, ut præconium fama Judæam discurreret: *Exivit ad eum Hierosolyma, & tota Judæa, omnisque regio circumjacens Jordanis.* Maximam populi partem prius oblatam esse baptismo, quàm Christus ad Joannem accederet, [illegible] ex Evangelio: *Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, & Jesu baptizato esset.* Quid multa? [illegible] Paulus: *Cum autem impleret Joannes cursum suum, dicit, quem me suspicamini esse? Non sum ego [illegible] post me [illegible] solvere.* An post sex in concionando elapsos menses, cursum Joannes impleverit suum? Tàm brevi temporis spatio, [illegible] populus donari baptismate? Quòd si annus pernox Joannis concionem inter & Baptismum Dominicum intercessisse est, atque Sanctus ille Messias [illegible] quarto & septuagesimo, Geminis Coss. [illegible] manifesta. Nempè circa festum Paschatis anni sequentis, Christus Baptismum fuisse consecutus, quo suscepto, cùm in desertum à Spiritu Sancto ductus, ibi dies XL. transegerit, prius elapsum esset hujus anni Pascha, [illegible] Paschatum [illegible], Christi ministerium circumscriberentur. Quod nec admittit Lightfootus, nec admittendum videtur.

Quid de hoc Tabernaculorum festo [illegible].

XIV. Existimamus igitur anno Dom. 28. Junio Silano, & Silio Nervâ Coss. post celebratum [illegible], Joannem condescendisse ab urbe Hierosolymitanâ reversum, incepisse munus, ineunte mense Novembri, quo tempestas Joannis ministerio apta erat atque congruens. Observamus enim sanctissima [illegible] mysteria, [illegible] Mosaicæ cæremoniæ, quæ illorum adumbrationem erant. Pascha immolatum fuit feriâ quartâ, feriâ [illegible] die, verus ille agnus, qui tollit peccata mundi, *Pascha nostrum*, occisum est. Anno Dominico centesimo, festum Pentecostes Judæorum, in Sanctum diem [illegible]. Postridie autem, feriâ scilicet sextâ, Spiritus ille Sanctus illapsus est Apostolis. Sic corpora & umbras, signa & res significatas, conjunctio quidem ostendebatur, sed mutatio quoque disciplinæ Mosaicæ simul indicabatur, quia signa veritati cedere debent. Similiter Joannis prædicatio tàm, rectè quàm convenienter & facile fuit, cum observatione cæremoniarum, quæ ad illam referebantur, copulata fuit. Neque enim cum festo expiationum, Tabernaculorumque potuisse conjungi muneris hujusce primordia, nos mentibus argumentum jam ostendimus: at ubi Joannes post festa & propitiationem & Tabernaculorum, Hierosolymis celebrata, in desertum reversus fuit, mox congruenter clamare cœpit, *pœnitentiam agite.* Quippe ex ingenti illa populi multitudine, quæ celebrata Tabernaculorum solemnitate, domum repetebat suam, multi concionantem audire facillimè poterant. Præterea divinus ille Christi nuncius, ea prædicabat, quæ cæremoniæ recentissimè celebratæ, adumbraverant. Eoque facilius, Judæi figuras veritatem componentes tyrocinia Mosaica deponere incipiebant. Nuper viderant sanguinem pecudum fusum expiandi peccatis typicæ, Joannis verò prædicatio ostendebat remissionem peccatorum per Christi sanguinem. Nuper audierant tubam, Jubilæum utrique canentem. Vox Joannis clangor erat per deserta personans, *appropinquavit regnum cœlorum.* Nuper novum annum credere inierant; annunciabatur à Joanne *annus ille Domini acceptus*, quo novum cœlum, novaque terra [illegible] sordes animi eluebantur. Joannis in baptismo, sigillum pignusque intuebantur Spiritus Sancti, quo maculæ mentis delentur. De tempore quo Joannes à Deo missus est, jam satis. Annus [illegible] concertus.

De [illegible] Victoriani.

XV. Ut Chronologiam simul & historiam illustremus, observare juvamus, celebrem Paschæ periodum, à præsente anno, qui Julianus est 73. Dom. XXVIII. Silano & Silio Coss. mundi initium ducere. Etenim enim atque etiam considerandum, alium esse Victorii initium, alium ex ipsius veritatem. Certo certius est, Victorium putâsse primum fuit periodi annum, esse Domini XXIX. Julianum 74. Geminorum Consulatu [illegible]. Victorinus improvidè à superiori anno, deductis [illegible]. Hæc Canone Paschali Victoriano continentur: *In tempore Dominicæ passionis, decimo Kalendarum Januarium & [illegible] Geminis, Rufo scilicet, & Rubellio, usque ad Consulatum Constantini & Rufi, [illegible], per CCCC. & XXX. annos, [illegible]: ac deinceps [illegible] per annos [illegible] & [illegible]* Christi Dionysiano XXIX. Canonem suum Paschalem reperire. Uno tamen anno peccâsse, hisce rationibus demonstramus. Ex ipso Victorio, etenim qui Coss. habet Constantinum & Rufum, memoriam hanc tempore notam colebat: *Quam in [illegible] & [illegible] Jun. III. feriâ, Lunâ XX. & VIII. Kal. April. [illegible] secundâ Lunâ XIV. Constantino & Rufo Coss. perfectionem ratione processisse, comperatum est.* Annus ille est Epochæ Christianæ CCCCLVII. in appo-

Victor. Can. [illegible].

Victor. Can. [illegible].

Anno Dom. 28.

apparet ex Cyclo Solis 28. F. Lun. 1. Ind. 16. Quibus cognitis Epacta Solaris 2. quæ juncta literæ Kalendariæ 4, indicat primum Januarii hujus anni diem, Martis esse. Porrò [illegible] 457. esse non potest annus ille, quem Constantinus & Rufus aperuêre, nisi [illegible] Consules [illegible] palàm est. Insuper [illegible] *à ferià v.* Quod item falsum in anno Dom. 29. Geminis Coss. quibus verum in superiore deprehenditur. Erat enim Bissextilis, [illegible] habens Cyclum Solis 9. D C. Lun. 2. Epacta Solar. 4. 5. literæ Kalendariæ 4. Kalendæ ergo Januarii [illegible]. At annus sequens, *Geminis Coss.* nec Bissextilis est, nec à die Jovis incipit. Solis Cyclus est 10. B. Epact. Solar. 6. Kalendæ ergo Januarii, in septimam feriam inciderunt. His accedit quòd Victorius [illegible], *Christum VIII. Kalendas Aprilis, crucifixum esse, & sepultum; tertiâ die, hoc est v. Kal. Aprilis Dominicâ, surrexisse à mortuis.* Atqui annus qui Consules Geminos habuit [illegible] VII. Kal. Aprilis, *septima*, non *sexta* feria, & diem 28. Martii, *secunda*, non *prima* feria. At superiori anno, Fufio & Silano Coss. [illegible] Epacta Sol. 5. & [illegible]. Ex multis quæ possent afferri, pauca hæc [illegible] Victorii. Periodus ejus in Galliarum [illegible] fuit. Hanc ad regulam festum [illegible] Paschatis statuit Synodus Aurelianensis IV. anno Christi DXLI. celebrata: *Placuit Deo propitio, ut sanctum Pascha secundum laterculum Victorii ab omnibus Sacerdotibus uno tempore celebretur.* Ut [illegible] Victorii periodum, [illegible]. [illegible] in Victorianâ periodo Dionysianam, [illegible].

Vid. Can. c. 3.

Conc. Aurel. 4. c. 1.

Anno Dom. 29.

Anno Mundi [illegible]. Olymp. [illegible]. Per. Jul. 4741. Jul. 74. Tiber. 15. Dion. 29. Sol. 10. B. Lun. 11. Indict. 2. Epact. 26. Epact. Sol. 6. F. Apr. 17.

Coss. *Rufius Geminus & Rubellius Geminus.*

I. Livia Tiberii mater, cùm vixisset annos [illegible] octoginta sex, tandem morti concessit, [illegible] *funus* [illegible]. *Testamentum quoque ejus* [illegible]. At Senatus [illegible] quæ Tiberius [illegible], in [illegible]. Arcus quoque ei [illegible] decretus est. Quæ tamen [illegible]. Quæ promissa, [illegible] Caligula [illegible].

Dion. lib. 58.

Viros multos obvios sibi factos, eisque de suis [illegible], dicunt, *judicii* [illegible] *differre*. Interrogantem [illegible] Augustum, [illegible] *omnia ejus mandata libenter exequendo, nullas ejus* [illegible] *scrutando*, [illegible].

II. Ex morte Liviæ, [illegible]. Incolumi Augustâ, erat adhuc perfugium, quia Tiberio [illegible] erga matrem [illegible]; neque Sejanus [illegible] auctoritati parentis [illegible] in Agrippinam ac Neronem [illegible] à Liviâ, credidit vulgus. Haud enim multùm post [illegible], non [illegible], amores juvenum, & impudicitiam, Neroni objectabat. In nurum [illegible], magno pavore Senatus, ac silentio. Ancipites hoc in judicio Patres, ad mitiora inclinat, Junius Rusticus. Monet Consules, ne relationem inciperent, brevibus momentis *summa posse verti*, [illegible] *interstitium pœnitentiæ fore.* Simul populus effigies Agrippinæ & Neronis gerens, circumsistit curiam, [illegible] Cæsarem ominibus, falsas literas, & Principe invito, [illegible] [illegible] die [illegible]. Quod Tiberius ægerrimè [illegible], interpretataque per edictum plebe, quæ sint apud Patres, quòd fraude unius Senatoris, Imperatoriam majestatem elusos publicè fuere; integra tamen sibi cuncta postulavit. Rebus Judaicis adhibenda nunc est nostra considerationis.

III. Herodes Antipas, Romam iter faciens, divertit ad Philippum fratrem, cui uxor Herodias filia erat Aristobuli, & Agrippæ soror, [illegible] [illegible]. Cùm [illegible] Romæ [illegible], [illegible]. Intercessit & id pacti, ut filiam Aretæ [illegible]. [illegible] Herodias [illegible] à Macherunte [illegible] ad Aretam [illegible]. Cum [illegible] [illegible]. [illegible] Josephus [illegible], [illegible]. Ac [illegible] Philippo, quæ [illegible]. Quis [illegible], [illegible] *Herodis*; [illegible] à Christo. Nulla [illegible]. Cujus narrationi, illa Evangelii [illegible], [illegible] dubio procul est, [illegible] & [illegible] longè graviores [illegible]. [illegible] Herodias [illegible], contra jus & fas, ab Aretâ [illegible] odio, in Joannem, [illegible]. Equidem Josephus [illegible]

Vid. Sen. Consol.

Ergo

[illegible], cùm ipse doceat, Herodi Magno post mortem Augusti, nil filiorum fuisse, praeter Archelaum, Herodem Antipam, & Philippum, quos inter, regnum diviserat suum. Nec vero facile est in testamento hujus Herodis, Herodiadi, ut ait Josephus, [illegible], [illegible], [illegible] [illegible], de bonis ejus; cùm magis, quae [illegible] Salome sorori suae [illegible] dederit Herodes. Id [illegible] Josepho [illegible], ex [illegible] [illegible] Herodi [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] fuisse, [illegible], ut [illegible] Judaeae [illegible], [illegible] vir ille [illegible] [illegible] suo. Nostram & [illegible] [illegible] [illegible], Herodis [illegible] haud [illegible]: *Caesar & Herodis [illegible], & [illegible] Salomen, & Berenicem ejus filiam, [illegible], sed [illegible] [illegible]. Nam cùm [illegible], [illegible] apud Gallos [illegible] [illegible] suit. [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] Tetrarchiam.* [illegible] Casaubonus, qui filium [illegible], Herodi Magno, [illegible] fuisse [illegible]: [illegible] in suo testamento, [illegible] Salomen, [illegible]. [illegible] ergo Josephus & [illegible] [illegible]. Narrat, Philippo Tetrarchae, [illegible] Cleopatrâ [illegible] fuisse, Herodem nomine. Scriptores [illegible], [illegible], nomen [illegible]. Quo [illegible] Herodem Cleopatrae [illegible] Herodis Magni filio [illegible].

IV. Reliquum est jam ut de Joanne Baptista [illegible], [illegible], [illegible] Prophetas, [illegible]: *Temporibus illis, adfuit Joannes Baptista, [illegible], [illegible], [illegible] regnum [illegible] [illegible] Joannes [illegible] [illegible] à pilis camelinis, & Zonam [illegible] [illegible] suos; alimentum autem erat, locustae, & mel agreste.* Non alia re [illegible] Zachariae, hunc locutus erat Angelus: *Uxor tua Elizabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen Joannes*, [illegible]. [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] Joannes [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] à [illegible]. [illegible] [illegible]. Sic vel à patre [illegible]. Joannes [illegible], [illegible] officio [illegible]. Nempe ut [illegible] Dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Propheta Altissimi vocaberis, [illegible] ante faciem Domini [illegible] [illegible] plebi ejus, per remissionem peccatorum [illegible], [illegible] misericordiae Dei nostri.* [illegible] Joannes nomine [illegible] est Origenes: *In [illegible] [illegible], Joannes & [illegible] [illegible], Jot, [illegible], [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] Jot, & Jochanan, [illegible] [illegible] [illegible]. Neque vero Jot, vir nominis Joannes, [illegible] [illegible].

V. [illegible] [illegible] [illegible] cognatio, quod Joannes esset Angelus. Testem damus Origenem, cùm in sententiâ versatur: *Et quoniam [illegible] in Joanne sermone versamur, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quam de ipso habemus, proponamus. [illegible] [illegible] Prophetam de ipso, [illegible] Angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te, [illegible] [illegible] Angelorum [illegible], [illegible] ad [illegible], [illegible] Servatoris nostri. Et [illegible] [illegible] nihil est, Christo ob amorem erga homines incarnati, [illegible], [illegible] [illegible]. Sed [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] nomen [illegible]?* Nec [illegible] Origenes [illegible] est [illegible], [illegible] legitur etiam in [illegible] [illegible] *[illegible], & Malachiam, qui interpretatur Angelus Domini, & Aggaeum, [illegible] [illegible], [illegible] Angelos, & ex dispensatione, & jussione Dei, assumsisse humana corpora, & inter homines conversatos. . . Hoc illi sentiant. Caeterùm [illegible] Domini, id est Angelum, qui Hebraicè dicitur מלאך, simpliciter debuit recipere; ab eo quòd Domini voluntatem annunciârit.* [illegible] [illegible], quoniam [illegible] Evangelio [illegible], [illegible] [illegible], verba Servatoris: *Non est inter genitos è mulieribus, [illegible] major Joanne Baptistâ, sed qui est minimus in regno caelorum, major eo est.* Angelus autem, & naturâ & scientiâ & sanctitate, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] *Joannes Baptista* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] Joannem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Prius Jesu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad Joannis [illegible], [illegible] [illegible]. Quamvis qui [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], adeò ut ob formam [illegible], Joannes [illegible] esse Christus, & non Christus, Joannes esse à mortuis [illegible] putaretur.* Egregiam verò [illegible]!

VI. De Joannis personâ, plura non dicemus; major operae pretium [illegible] Prophetae vestitum, & victum attingere. Quòd [illegible] [illegible] Joannis [illegible] in Evangelio fuerit consignata, non caret mysterio. Joanni pater Sacerdos erat, [illegible] [illegible] & [illegible]. Nullus autem Sacerdotali, aut Levitico sanguine ortus, [illegible] [illegible] vestes, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Judaea [illegible] est: [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] non solum Joannes [illegible] [illegible] [illegible]. Hic tamen non [illegible], sed [illegible] [illegible]. Alia sanè Pharisaei, alia Esseni [illegible] & [illegible], [illegible] gerebant. [illegible] [illegible] Joannes [illegible], qui Prophetam decebat. [illegible] [illegible] [illegible]

VI

Marginalia (left): Anno D. 29. — [illegible] — [illegible] — Matth. 3. — [illegible] — [illegible] Hom. [illegible]
Marginalia (right): Anno D. 29. — [illegible] — [illegible] — Matth. 11. — [illegible] — [illegible] — Victus Joannis.

VI. Vates [illegible] in [illegible] Prophetæ, [illegible] ut [illegible]. Hinc Elias pelliceam [illegible] ferè [illegible], [illegible] indicans, illum in Prophetas [illegible] esse, quorum [illegible]. Cilicio quoque [illegible] Elias [illegible] & allusione factâ ad Prophetas dicitur in Apocalypsi, testes Prophetantes, amicti saccis. Non [illegible] tamen [illegible] doctissimo Emmanuele [illegible].

Pellitas & [illegible] tuba [illegible].

Hoc fecerunt Heroes, quibus [illegible] pellium genere, hoc & [illegible] nonnulli, ut [illegible] apud Hieronymum, *sacco [illegible]*, & *pelliceum habens [illegible]*, & [illegible] Monachos, de quo [illegible] Palladium [illegible]: *Ex caprinis pellibus [illegible] vestis, quâ amictus est, [illegible] esse [illegible].* Hoc Joannem non fecit, corpus [illegible], non camelorum in pellibus, sed in [illegible] contexebantur, quæ valde [illegible]. [illegible] Malachiâ, [illegible] Prophetarum [illegible] [illegible] prius: *Ab Artaxerxe usque ad nostrum tempus singula quidem conscripta: non tamen priori [illegible] fide sunt habita, eo quod non certa fuerit successio Prophetarum:* [illegible], ut cum Propheta[illegible] munere [illegible] & [illegible], quem [illegible] doctrinam [illegible], indignatus [illegible], Magnus ille [illegible], [illegible] cultor, Banus, [illegible] in victu frugalitate, ab illa Joannis non [illegible]. Banus qui degebat in solitudine, ac *vestes sibi parabat ex arboribus, [illegible] alimentis, [illegible]*, [illegible] haud [illegible], quia Prophetam non agebat. Itaque Prophetæ & dignitatem, & vestitum [illegible] Joannes. [illegible] Eliam [illegible], qui אִישׁ בַּעַל שֵׂעָר, hoc est, *veste [illegible], & pelliceo [illegible] hominem* [illegible]. [illegible] Joannem, cui Eliæ nomen [illegible] [illegible] distinctione [illegible], ut [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible]. Nempe Messiam, qui [illegible] suâ expectatione [illegible], Regem non [illegible], gloriâ, pompâ [illegible], non vestibus, auro, atque purpurâ [illegible], ut [illegible] Judæi [illegible]: [illegible] præco, non *[illegible]*, quæ [illegible] Regis decebant, sed [illegible]. Ut [illegible] de pallio Tertullianus [illegible], [illegible] Joannis [illegible] commendat: *Ego, inquit, nihil foro, nihil campo, nihil [illegible], nihil [illegible]. Nullis [illegible], non [illegible], non [illegible], non [illegible], [illegible] est, nec [illegible]. [illegible] adulor, [illegible], [illegible].* Hac specie pallium à Joanne [illegible]. Christi regnum non esse de hoc mundo, neque cum [illegible], & [illegible]. Hoc addit & Hieronymus: *Joannes de pilis habebat, non de lanâ. Aliud austeræ vestis indicium est, aliud luxuriæ mollities. Zona autem pellicea, quâ accinctus fuit & Elias, [illegible] signum est.*

VII. [illegible], qui è camelinis pellibus Joannis [illegible] [illegible]. Quomodo & Prophetæ [illegible], [illegible] corpore [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible], [illegible] pelliceam [illegible], nisi quæ vestis pellicea non erat? Scripturæ [illegible]: *Ipse autem Joannes [illegible] pilis, qui [illegible], [illegible], & [illegible] sic se vestiret, [illegible] & a [illegible].* [illegible] Nyssenus: *Eliam [illegible] caprinis pellibus, Joannemque [illegible].* [illegible] Nyssenus [illegible], Eliam caprinis pellibus [illegible], non [illegible]. Alias hunc Prophetam vestes [illegible] Clemens Alex. [illegible]. Congruenter [illegible] LXX, qui Hebræum [illegible] [illegible]. [illegible] Græcis Patribus, qui LXX. [illegible], [illegible] pelliceum [illegible] Eliæ fuisse indumentum, etsi [illegible] Hebræa nil [illegible]. [illegible] à Joanne [illegible], [illegible]. [illegible] de Joanne [illegible]:

Vestis erat [illegible] camelli,
[illegible],
[illegible] corpore [illegible].

Sed & Anselmo vestis Joannis, est [illegible]. [illegible] tamen [illegible], nec [illegible], nec Patrum [illegible] [illegible] horrida [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] Hieronymi [illegible]: *[illegible], ut [illegible], [illegible] vestitus erat, [illegible], & [illegible], & [illegible].* Epiphanius [illegible] corpus [illegible], ad cuius [illegible] Regum se [illegible] *quam [illegible]* [illegible]. Quæ [illegible] & [illegible]. [illegible] Hieronymus [illegible] Eliam. Atque [illegible] Joannis [illegible], [illegible], non [illegible] vestis fuit. [illegible] nec [illegible]. Quippe Camelinæ [illegible] Eliæ [illegible], [illegible]. Insuper [illegible] [illegible]. [illegible] Cassianus: *[illegible] à [illegible] Sanctis, qui [illegible] professionis fundamenta jecerunt, neque à Patribus nostri temporis, qui eorum per successionem [illegible] usque custodiunt, tradita [illegible] exemplo, ut [illegible], & [illegible], [illegible] circumspectione [illegible], atque [illegible], & quæ in hoc ipso [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . . . Quid si [illegible], [illegible] ex [illegible] Regula [illegible], vel [illegible] Sanctorum Patrum [illegible], quidni [illegible], ut in his quoque [illegible] Catholicam Regulam ab eis [illegible] sunt, [illegible] debere credamus?* Nequaquam profectò, [illegible] in cilicio [illegible] fuisset, si id genus vestis Joannes fuisset [illegible]. [illegible] vir ille Sanctus Monachus [illegible] exemplo, [illegible] Cassianus [illegible]; nec ille [illegible]. Denique in veste Joannis.

nis.

Anno Dom. 30.

[illegible]

Clem. Pæd. l. 2. c. 10.

Nyss. de Virg. c. 6. [illegible]

Clem. Pæd. [illegible]

3 Reg. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Cassian. l. 1. c. [illegible]

[illegible]

2 Reg. 1. 8.

Hier. in Matth. c. 3.

An Joannes [illegible]

Anno D. 29.

[illegible], vitæ simplices, & à dolo longeque [illegible] spectatam, Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Nyssenus [illegible], non [illegible] eorum. [illegible] Joannis [illegible], hic Christi docentes; *Quid existis videre? hominem mollibus vestibus [illegible]. Ecce qui [illegible] mollia vestiuntur, in domibus [illegible] sunt.* [illegible], ut [illegible] vestibus [illegible]. Quæ magna [illegible] Joannis [illegible], [illegible] Pili camelorum in Calpia [illegible] mollissimi, & ex iis confectæ vestes ad delicias pertinebant: *Cameli enim plures nutriuntur, quorum [illegible], [illegible] sunt magnitudine pares, [illegible]. [illegible] ita molles sunt, ut cum [illegible] lanæ mollitie comparari possint. Ex illis porrò [illegible] induuntur, & [illegible] quoque, & [illegible].* Sed camelorum in Calpia, aut in Tartariâ villi quàm sint tenues, tam sunt [illegible] vulgares, quibus Joannes induebatur.

VIII. Locustæ & mel silvestre Joanni cedebant in cibum. Non nos [illegible] Isidorum Pelusiotam l. 1. ep. 5. Nicephorum hist. l. 1. c. 14. locustas in herbarum, aut arborum extremitates mutâsse. Sincerius Paulinus;

Præbebant [illegible], silvestria mella,
[illegible] & modicis nota [illegible] herba.

Quomodo capiendum sit de victu Joannis Evangelium, Baronius non audet definire: *[illegible] & [illegible], [illegible] habent alias ad [illegible], & summitates arborum significare.* Pergratum nobis fecisset illustrissimus Purpuratus, si [illegible] significationem suppeditâsset. Neque [illegible]. Quid tandem in [illegible] viri doctissimi? [illegible] Maldonatus, [illegible] aut [illegible] significare posse. Orientalibus, aliorumque tractuum populis, locustæ cibo erant; *Parthis locusta in cibo grata.* In Æthiopiâ populi ob usum locustarum Acridophagorum sortiti nomen: *Verno tempore [illegible] ventis [illegible] locustarum ex deserto ad eos [illegible] numerum. Hæ permagnæ sunt, sed colore alarum turpi ac squalido. Æthiopes ad id [illegible], in quandam latam longamque vallis [illegible] convallem, plurimam materiam ex propinquis locis ingerunt. Cùm suo tempore locustarum tanquam nubes à ventis supra vallem deferuntur, materiam [illegible], [illegible] Locustæ desuper volantes, ingenti fumo occæcatæ, [illegible], ut [illegible] gentis abundè præbeant. Has enim sale, quod regio plurimum fert, [illegible], [illegible] servant, cibum [illegible].* Quod ad [illegible] Judæos, adulus sint locustæ. [illegible] species quatuor ex lege Mosaicâ permittebantur, *Arbe, Salam, Chargol,* & *Chagab,* Levit. 11. & ab Episcopo Arnulpho didicit Beda, *[illegible] esse locustas in Palæstinâ, quæ corpusculis in modum digiti manus exigui & brevibus, in herbis facilè capta, coctaque oleo pauperum victum parant.* Abundat & Judæa locustis: *Nostris temporibus vidimus agmina locustarum [illegible] terram Judææ, quæ postea misericordiâ Domini, inter vestibulum & altare, hoc est, inter [illegible] & [illegible], Sacerdotibus & po-*

pulo, Dominum deprecantibus, atque dicentibus, parce populo tuo, vento surgente, in mare primum & novissimum præcipitata sunt, quæ verba sunt Hieronymi in Joel c. 2. Sed & [illegible] sententiam [illegible] Isidoro; Clemens Alex. *Joannes [illegible] & mel silvestre comedebat. Nec Matthæum, qui [illegible] & oleribus absque carnibus vescebatur,* Joannis temperantiâ superabat, si locustas etiam [illegible]. [illegible] *Cibi despiciuntur videmus? Nihil vilius est locustis,* [illegible].

IX. Locustis accedebat mel agreste, ut Joannes [illegible] pelleret. Sed & hic variatum est. Quippè ab Arnulpho, Beda hoc se accepisse [illegible] *habentes, & [illegible], lactei coloris, & mellei saporis [illegible] & [illegible] esse mel silvestre, dicitur.* Placuit & hæc sententia Clariss. Lightfootio: *Quomodo, inquit, fuerit mellis terra Canaan? Disce à Rambamo, in locum [illegible] & melle, intelligit mel palmarum, nam palmæ, quæ sunt in planitie, & in convallibus, abundant melle admodum. Erat & mel [illegible] a [illegible]. . . . Hoc est [illegible] ἄγριον, de quo in victu Baptistæ, Evangelistæ.* Eppadem non nos fugit dactylorum, palmarumque succos à dulcedine, mellis nomen fortiri. Narrat Josephus de valle Hierichuntinâ, *palmarum [illegible].* [illegible] vulgata mellis significatio præferenda est. [illegible] mellis copia, quæ Judæa affluebat, [illegible] in [illegible], imò cadaveribus, [illegible], hoc est mel silvestre, ut à [illegible]. Sic Samson in leonis à se dilacerati cadavere, reperit mel elaboratum ab apibus, & in silvâ, quam Israëlitæ ingressi, dum hostes persequebantur, erat mellis fluentum, quod degustavit Jonathan. Quo dulcissimo [illegible], cùm [illegible] in locos [illegible], in favos frequentissimè inciderent.

X. De Joannis munere nunc est agendum, eòque accuratius, quò magna pars est Historiæ [illegible]. Quantò liberiùs tam illustres materiæ flores carperemus in Annalibus, quàm opera è prato spirituali Sophronius, legit. [illegible] sanè [illegible] [illegible] Malachias, Zacharias, Servator: *Quid existis videre? Prophetam, certè dico vobis etiam amplius quàm Prophetam.* Primâ specie ad dignitatis [illegible] videtur Joannes, cùm legamus Synedrio interrogantibus, *an tu Propheta?* respondisse, non. Quam difficultatem sic solvit Origenes: *Dicendum autem ad hoc, non idem esse, Propheta in tu [illegible], & tu Propheta sine articulo. Quoniam ergò in Deuteronomio scriptum est, Prophetam velut [illegible] Dominus Deus vester de fratribus [illegible], qui similis quid [illegible] hominum, & accepturus à Deo testamentum novum discipulis traderet. . . . Ut ergò de Joanne ambigebant, num fortè ipse esset Christus, sic etiam*

 num

Matth. 11. 8.
Ælian. Hist. [illegible]
Cinis lanæ camelorum.
Bar. ad an. 31. n. 19.
Plin. l. 11. c. 29.
Strab. l. 16.
Beda de loc. sanctis c. 10.
Clem. Pæd. l. 2.
Hier. ad. Jovin.
Beda de loc. sanct. c. 10.
Lightf. [illegible]
Joseph. de [illegible]
Joannis munus.
Matth. 11. 9.
Orig. in Joan. t. 7. p. 129.

Anno Dom. 29.

num esse ille Propheta. Quem Cyrillo, Chrysostomo, aliisque explicantibus, secutus est Origenes. Cui tamen interpretationi aqua haeret, cum non liqueat Prophetam illum, quem Moses pollicitus fuerat, ut norunt Iudaei [illegible], à Messiâ diversum esse Judaeis, imò contrarium potius constet ex Joanne: *Illi ergo cùm vidissent signum quod Jesus fecerat, dicebant, hic est verè Propheta [illegible] qui venturus est in mundum. Jesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum, et facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus.* Quem pro illo Prophetâ, qui venturus erat, habebant, cùm Regem creare volebant, in eo & [illegible] quaerebant, quem Judaeorum imperio fulgentem futurum noverant. Itaque Joannes eâdem ratione se Prophetam negavit, ut Eliam. Atque Elias erat ille venturus; loquitur ergo ex mente & sensu interrogantium, qui dum Eliam Thesbitem expectabant. Similiter etiam fingebant sibi Prophetam, qui futura portenderet, miraculaque patraret, *Cur ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?* Ejusmodi Prophetam non esse, qualem sua cogitatione depingebant, Joannes aperte profitetur. Prophetici officii fuit Christum venturum canere, figuris mysteria redemptionis adumbrare. Quam Prophetici muneris vim Petrus definitione complexus est: *Hanc salutem scrutati sunt Prophetae, qui de ventura in vos gratiâ prophetaverunt, scrutantes in quod aut quale tempus praemonstraret ille, qui in ipsis erat Spiritus Christi, declararet venturas Christi passiones.* Joannes verò venturum Messiam non praedicavit, sed viam Domini sui praeparavit, ad illum digitum intendit, praesentem ostendit, quapropter omnium Prophetarum dignitatem superans, [illegible].

Cur Joannes [illegible]

XI. Neque etiam aliquid miraculi patravit: *Joannes quidem nullum signum fecit.* Quod non minimam movet admirationem, cum & major Prophetis esset, & Eliae miraculis clari nomine cohonestaretur, & veneratione à Pharisaeis, Sadducaeisque Relig[illegible]. [illegible] hanc attulit rationem eruditissimus Amm[illegible]: *Elias miracula operatus est, quae ad summum Magistratum pertinent, ut est hominum occisio. [illegible] autem eam auctoritatem requirit, quae et divina est, sic nisi divinae oper[illegible] in homine, qui summus Ma[illegible].* Joan[illegible]. Qua[illegible] optimè ostenditur E[illegible] [illegible] culis, ne ordinis à Deo constituti perturbator esse videretur. At non aeque demonstratur, [illegible] Religionem restituebat, sed novam quoque [illegible], Sacerdotumque Collegio, nil [illegible] quod extraordinarii fuisse, quod Judaeos baptismate donaret, faria superque ostendit legatio, [illegible] interrogatio: *Cur ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?* Judaeis, divinam auctoritatem [illegible], quae urgebat baptismum. [illegible], in novam migrare disciplinam Judaei videbantur. Quam [illegible] Tr[illegible] Christianorum [illegible], sed etiam quasi Catharos praedicationi sui ad[illegible]

[illegible] Quamque Proselytos admitteret, non [illegible] [illegible] maio, quod committeret, *Mosaicam corrumperet.* Hinc orsam adaugent, nova fuit Proselytis [illegible], sunt Judaei. Quos tamen Tr[illegible], à Joanne non baptizandum neglectos esse, quidem probabilissimum. Hic ergo de causa [illegible] [illegible] Joannis necessarium esse videbatur, quod tamen illi [illegible] non fuit. Cujus hanc consensum esse [illegible], ut scilicet Judaei, qui [illegible] Joannis disciplinae, [illegible] vitae [illegible] in admirationem, Joannem pro Messiâ [illegible]. Alioqui Christi honor magis inclarescebat, qui [illegible], tantisque [illegible], Joannem ipsum, quem [illegible], longè [illegible]. Si saepenumero, palam praedicando, & vel [illegible] semper Christo [illegible] concessisse, inferiorem se dicendo, Joannes non persuadebat Judaeis, ut ad Jesum accederent, quandò tamen à Joanne divelli [illegible], si [illegible] miracula. At signa quae Dominus faciebat, & fulgore suo perstringebant oculos, & Joannis gloriam obscurabant, qui complures Christum merito anteposuerunt: *Multi autem veniebant ad eum, & dicebant, Joannes quidem signum fecit nullum, quaecumque autem dixit Joannes de hoc, vera erant, & multi crediderunt illic in eum.*

Joan. 10. 41.

Cur [illegible]

XII. Ad nomen Eliae, quo Joannes decoratur, [illegible] *ego mittam vobis Eliam* [illegible] *Prophetam*, [illegible] *ut convertat cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres, ne percutiam terram anathemate.* Ad Joannem attinere hoc oraculum divinis testibus comperimus, Angelo Gabriele & Christo: *Ipse praecedet ante ipsum in spiritu & virtute Eliae, ut convertat corda patrum in filios & incredulos ad prudentiam justorum.* Deferens Gabriel, deferens Christus: *Joannes ipse est Elias, qui venturus est.* Quod iterum monet discipulos quaerentes: *Quid igitur Scribae dicunt, oportere ut Eliam primum venire? Dico vobis Eliam jam venisse.* Quid etiam? En Malachiâ, unius [illegible] oraculum [illegible], si [illegible] qui appellatur Elias, [illegible], ostendit ab Eliâ, qui regnante Achabo [illegible]. [illegible] Magnus ille, Prophetae tamen nomen in V. T. nunquam fortitur, ut Scripturam evolventi constabit. [illegible], de Eliâ Thesbite Malachiam non esse [illegible], qui Prophetae titulo Eliam illum ornat, quem pollicebatur; quâ tamen dignitate, Elias Thesbites nunquam insignitus fuit. Itaque oraculum à LXX. admodum depravatum est, ex additâ voce, quae in Hebraeo desideratur, *Ecce mitto vobis Eliam Thesbitem.* Hinc [illegible] in Ecclesiam Christianam, Eliam Thesbitem expectare, [illegible] [illegible] Hieron[illegible], *praecessisse typum Eliae, hoc est Joannem; alterum praecessurum, verum ipsum Eliam, constans est Patrum, communique consensu, probatissima & receptissima Ecclesiae opinio, ut falli nequaquam possit, qui Calvino, atque adeò Catholicae unitati, [illegible], [illegible] per Eliam, Joannem scilicet, nec alium [illegible]* [illegible] longè [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

Joan. 6. 14.

Joan. 1. 25.

1. Petr. 1. 10.

Joan. 10.

Ammon. [illegible]

Malach. 4.

Luc. 1. 17.

Matth. 11. 14.

Matth. 17.

Hieron. ad [illegible]

[illegible]

[illegible]

que baptismum fuit. Judæos autem summe habile, [illegible] *nisi quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu, non potest introire in regnum Dei*, quæ cum miraretur Nicodemus, *quomodo possunt hæc fieri*, hæc audivit Christus, *tu es Magister ille Israelis, & hæc non nosti.* Quibus Judaica per baptismum regenerationis allusum est. Hæc quæ ad Baptismum Joannis mod[illegible] [illegible] [illegible] quæ cupidus, adeat doctiss. Seldenum de jure naturali l. 2. c. 2. Lightfootium *Hor. Hebr.* qui hæc quam accuratissime tractârunt.

XIV. A Judæorum non desumptum fuisse Joannis baptismum, [illegible] documento est. Materiâ, nomine, administrationis modo, inter se conveniebant, sine discrepabant de usu; ut fecta ad Judæorum baptismum opposuimus, Joannis baptismus vocatus fuerit. Sed & aliâ de causâ, eâque præcipuâ, eam fortitus appellationem. Nempe quia a Joanne institutus fuerat. Itaque Baptismus Joannis eâ ratione dicitur. Et ab ejus administratione, Joannes *Baptista* nomen habuit. Joannis baptismus erat, quomodo Mosis Lex fuit, Paulo vocatur *Lex Mosis*? Quia & promulgata, & infinuata à Mose fuerat, decrete Deo. Similiter, Deo mandante, Joannes ad baptizandum processerat, ut ipse testatur, *qui me misit, ut baptizarem aquâ*, cujus tamen [illegible] notus fuit. Nec ab hac opinione antiquorum ita dissident. Audiamus Augustinum: *Jam nunc de Baptismo Joannis videndum est, quod ducitur, Baptizatos enim à Paulo eos, qui jam baptismo Joannis baptizati fuissent, loquitur in Actis Apostolorum ab aliud, nisi quia Joannis baptismus non fuit Christi baptismus, sed Joanni a Christo [illegible] qui Joannis proprie diceretur.* [illegible] *fuerunt, sed quantum satis esset, ad parandam viam Domino.* Porrò vim baptismi Joannis, verum [illegible] *Prædicabat baptismum pœnitentiæ, in remissionem peccatorum.* Pœnitentiæ baptismus erat, quia hoc expedit, prævium injungebat resipiscentiam, cujus publicum erat testimonium. Nec aliud hoc [illegible] *peccata sua.* Ut confessionem exciperet baptismum. [illegible] omnique à pœnitentiâ se alienissimum profitenti, Joannem voluisse baptismum communicare fuerit, falsum peccati odium simulari debuit. Ideò in ceremoniâ ipsâ, inerat pœnitentiæ adumbratio, quæ lavacro comparatur: *Lavamini, purificate vos, auferte malignitatem* [illegible] [illegible] pœnitentiæ appellatur: *Quoniam locus lachrymarum baptismus est. Verum asperior est, & laboriosior, quo quidem ille tingitur, ut qui per singulas noctes, lectum suum & stratum lachrymis* [illegible] [illegible] Damascenus: *Sextum baptisma est, quod per pœnitentiam, & lachrymas, vere laboriosum.* [illegible] quod conferret Sacramentum, vel quale adhibitum à Joanne fuerit, difficillimæ quæstionis est? In nomine Trinitatis collatum fuisse, non est [illegible]. [illegible] tandiu propalam pœnitus fuere. Neque tamen [illegible] baptizandum, Joannes [illegible]

potuit, quo vos baptizat *in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*, quos [illegible] trium personarum nominum, haberent in mente cognitum. Quânam ergo de causâ, Christum eò loquentem clamare voluerunt, quod dixerit: *Ego & Pater unum sumus?* Cur Philippus dixit, *ostende nobis Patrem & sufficit nobis?* Hæccine verba sunt hominis, distinctâ trium personarum divinarum notione, nutritâ? Quis sibi fingat unquam, Petrum prius novisse unum Deum, trinum in personis, quàm Christi mortem in [illegible] Dominum prehendisse corporis exsurgens? [illegible] quæ *discipuli portare non poterant*, si Trinitatis mysterium, dicendis non includitur? Si verum volumus, Joannes illi discipuli, quos baptismo donati, neque interrogati Paulo respondissent, *sive Spiritus Sanctus, ne audivimus quidem*, si unum unigenitum, doctissimi sunt individui prædicantes, *baptizo vos in nomine Patris & Filii* [illegible] nunc Christum, qui jam recenter comperit, nostrum suscepêre baptismum. Nemo sanè virum in animum induxit sibi, Joannem inter baptizandum, eâ usum esse verborum formâ, quæ à ministris Evangelii adhibetur. Ejusmodi verba pronunciâsse fingi potest; probari non potest, nisi forsan parcius, & ab Atechismo usurpatum, in recenvendis similibus fuit propositum, circumcido vos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus, quia circumcisio signum erat, & sigillum justitiæ fidei.

XV. Nunc & olim nonnullis placuisse, quibus credentem, baptismi Joannis, hanc fuisse formam: *Baptizo vos, in nomine venturi.* Quam in sententiam adduci possunt nonnulli Ambrosii, & Hieronymi [illegible] *quantum baptizati sunt postea, quia Joannes in remissionem peccatorum, in adventum Jesu, non in suo, baptizabat nomine. Et ideò Spiritum nesciebant, quia* [illegible] *in Christi nomine, sicut Joannes baptizare solebat, acceperant.* Hæc Ambrosius. Nec ab eo multùm vatat Hieronymus: *In actibus Apostolorum, qui baptizati erant baptismate Joannis,* [illegible] *Domini Jesu, quia responderunt Paulo interroganti,* [illegible] *verum baptisma acceperunt.* [illegible] Lightfootius opinatur, *fuisse baptismum Joannis* [illegible] Paulo [illegible] Joannis baptizato [illegible] Quibus non [illegible] in tantam confectionem eius nos unius? *Credite in* [illegible] Ostendit ergo Paulus, quod Joannes [illegible] sanctificatum. Si quæ conjectura locum. Deo hortante qui mandâsset baptismum pœnitentiæ, in signum pignusque remissionis peccatorum, utique eum baptizatis, preces addidisse, ut divina misericordia crimina eorum indulgeret. Omnia in baptismo Christi memorat Lucas, quod ab omnibus habitum fuisse, propè certum est.

XVI.

Anno Dn. 29.

De baptismi Joannis efficaciâ.

XVI. De efficaciâ, quâ pollebat Joannis baptismus [illegible]. De eorum opere, utrumque non ignorabitur, malè enilmndisse, [illegible]: *Baptismum quidem eum baptismum fuisse*, verba sunt Tertulliani, *mandato tamen, non potestate, quid & Joannem à Domino missum legimus in hoc munus; caeterùm humanum conditione, Nihil enim caeleste praestabat, sed caelestibus praeministrabat, poenitentiae scilicet praepositus, quae est in hominis potestate.* Nec unius Tertulliani sententia haec est. Ipse Hieronymus, negat à Joanne baptismo, collatum fuisse Spiritum Sanctum: *Joannis baptismus, non tam peccata dimisit, quam baptisma poenitentiae fuit, in peccatorum remissionem, quae esset postea per Sanctificationem Christi subsecutura.* At multos hanc patrocinante sententiam, faciles quidem connectimus. At [illegible] & spoliâsse Joannis baptismum [illegible] generatem, nobis persuasum. Etenim quae Sanctissimus Propheta ministerium pervadebat Spiritus efficacia, ut dubio procul & opus applicabat [illegible] à quâ Baptista nomen accepit suum. Porrò opi[illegible] Joannis efficaciâ [illegible], ex Scripturâ liquidò constat; praedi[illegible] Angelo, *multosque filiorum Israel converter ad Dominum;* quod divinam omnino potentiam flagitat. Neque caelesti mandato, ad instituendum Joannis baptismum, opus erat, si merum poenitentiae signum, nullo cum Spiritu conjunctum fuisset, cùm laudate ablutiones, [illegible] lavacrum adumbrarent: ideòque nil [illegible]. [illegible] baptismo [illegible] efficaciâ, quae ut [illegible], ut in suâ, peccata typice ablueret, cùm nil peccata, Joannis lavacro fuisse abluendam. Non illud quod Paulo dicitur *sordes carnis*, quarum expiandarum causâ, baptismus Joannis non fuit institutus. Non id volo quo anima polluitur, cùm se adversetur ostinatè, *nil caeleste praestaret*. Ac ut quis forte ob[illegible], nostram praesidio antiquitatis destitui [illegible], non immerito generum Patrum suffragia subjicimus. Audiatur Cyrillus Hierosolymitanus: *Cognoscite vos Hierosolymitani, quemadmodum illi qui exibant, baptizabantur à Joanne, confitentes peccata sua. Primùm [illegible]* [illegible] probant, quod baptismus Joannis ab ipsis [illegible] liberabat, unde ipsum dicentem, progenies viperarum, quis monstravit vobis fugere a venturâ irâ. Insignis locus, eòque insignior, quò in [illegible] Scripturae collocatur. Nullo ab ipso [illegible] liberatam, absque peccatorum remissione. Atque ob illa fervebamus, qui de peccatis sedulò [illegible] Joannis [illegible]. Quid clarius? Porrò ac germana [illegible] modis excellens ille Joannes. *Nullo prorsus facta dilatione, per gratiam Dei, & Christi usum, sicuti atque accesserat quis, & peccata sua quaecumque, & qualiacumque fuissent, confessus fuerat, in Jordane flumine baptizabatur; & confessum poenitentiae remissionem accipiebat.* Nec à fratre suo, diversus hac est Nyssenus: *Joannes qui mortesim gentem, in solitudine per praedicationem, ad se evocans, & sordes ab sanguinem Prophetarum affectans, [illegible], & [illegible] peccata, [illegible] peccati [illegible], quibus [illegible] in illo tempore universas populus [illegible].*

& [illegible] [illegible] praeteritam poenitentiam desiderent, & aquis circumfusione ad Jordanem cierent, in nullâ re divinâ minus praedixit quàm ille, qui in [illegible] [illegible]. Neque solis Graecis, hanc insitam fuit [illegible]. Unum [illegible] [illegible] testem Optatum Milevitanum: *Ipsos memorata multa hominum quae in (Joannis baptismate) credideram, quamvis ignorarent Filium Dei & Spiritum Sanctum, regnum Caelorum ne denegari non potuit. Inde non sine [illegible], a dicebat Joannes, usque in hodiernum, regnum Dei vim patitur, & qui vim faciunt, diripiunt illud. Ideò dixit, vim patitur, quia alibus baptizabat Joannes.*

XVII. Unum tamen credimus omnino [illegible], majorem nam Christi baptismo, quàm illi Joannis, efficaciam tribuunt. Praetermittere quippe in eâ re, & Scripturam [illegible]. *Nondum erat Spiritus Sanctus, quia Jesus nondum erat glorificatus.* Quae non de solis caelestibus donis extra ordinem indultis, verum etiam de [illegible] [illegible] accipienda. Nempe [illegible] gratiae, quibus [illegible] Christiani, à Servatore in throno Dei sedente intercessione manant: *Rogabo Patrem, & alium advocatum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum.* [illegible] [illegible] non est frustrà. Baptismus Joannis, baptismus est poenitentiae. Christi baptismus, Spiritus & regenerationis baptismus est, in quo, unà cum Christo sepelimur, Christum induimus, Christi sanguine velut abluimur, qui in mortem ejus baptizamur. Longum est & penè superfluum, ejus rei ex Antiquitate adducere testes. Tertullianum tamen dicat testimonium: *Tinguebant discipuli ejus (Christi) ut ministri, ut Joannes ante praecursor, eodem baptismo Joannis, ne quis alio putet, quia nec extat alius, nisi postea Christi, qui tunc utique à discipulis dari non poterat, utpote nondum adimpletâ gloriâ Domini, nec instructâ efficaciâ lavacri, per passionem, & resurrectionem.* Audiatur & Origenes: *Rem & hoc nosse [illegible], quod Joannis baptismus, Jesu baptismo quod dabatur per discipulos, inferior erat. Et ut ergo in Actis baptizati erant, in Joannis baptismo, & neque an Spiritus esset, audierant, denuò ab Apostolis baptizabantur, quia regeneratio non apud Joannem: sed apud Jesum, per Apostolos* [illegible] sanctitatem gradus, regeneratio est, quae [illegible] accommodatur. Ea demum regeneratio est, quae verbo gloriosae Christi gratiae parata, magnam & sanctitatis & consolationis copiam indulget, ut jucundo paterni favoris Dei sensu mens fruatur, clametque cum fiduciâ, *Abba Pater.*

XVIII. De ministerio Joannis, quaestio proxima erit, ubi constituemus quem sibi [illegible] [illegible] Evangelium pertinent. Qui eâ de re accuratius disputabit, illic Joannis ministerium, Oeconomiam statuet, Legem inter, & Evangelium mediam, quae praeparatoria non incongruè vocari posset, cùm Joannes, *vox sit clamans in deserto, parate viam Domini.* Cui etiam consonum [illegible] Propheta Altissimi vocabitur. *Praeibis enim ante faciem* [illegible]

Tertul. de Bapt. c. 10.

Hier. adv. Lucif. c. 3.

Cyrill. Catech. 3.

Nyss. [illegible]

Optat. l. 5.

Joan. 7. 39.

Joan. 14. 16.

Rom. 6. 3.

Tert. de Baptism.

Orig. in Joan.

Luc. 1. 76.

Mh [illegible]

Anno Dom. 29.

[illegible] Domini, ut pares viam ejus, ad dandam scientiam salutis populo ejus, per remissionem peccatorum. [illegible], quam Lege promulgatam inter, & mandatum de Sanctificatione Hebraeos [illegible]: Vade ad populum, et sanctifica eos hodie, & cras, et laventque vestimenta sua, et sint parati in diem tertium. Nam ipso die, descensurus est Dominus super montem Sinai, coram omni populo. Nempe si tempore, promulgatam Legem, Lex non erat. Similiter manifestatum Joannis, Evangelii praeludium fuit, Evangelium vero non fuit. Huc recte videtur [illegible] Quintilianum apud Justinum: Baptismus Joannis praeambulum fuit Evangelii gratiae. Id etiam et Augustinum: Accepit autem hoc Joannes, tertia dispensationis gratia, non hoc munificentiae, sed quantum satis esset ad parandam viam Domino. Lectetur nobis Nazianzenus, qui Joannem in [illegible]: Tu inter Vetus & N. Testamentum, interjectus. Ita fuit compositum est, ut in omni [illegible], duos inter terminos, medium interveniret. Sic in generatione, inter ad ejus dispositiones quaedam, quae a generatione discrepant. [illegible] noctem confectum non posse Solis exortum: aurora prius rubescit. Similiter a [illegible] Lege, ad [illegible] transitum dari non debuit, nisi interjecto velut crepusculo, quod [illegible] Mosaica lucidius, Evangelio tamen luce obscurius erat. [illegible] Joannis conditionem in Scriptura colligere. Ad Legem non pertinuisse, Christus ipse testis est: Lex & Prophetae usque ad Joannem. Hic est Oeconomiae Mosaicae terminus, [illegible] erat, cum Joannes manifestatum obiit finem. Id [illegible] a Clemente Alex. observatur: Hic est ergo typus, & signum Legis, & Prophetarum, quae sunt usque ad Joannem. Hic autem [illegible] Prophetae [illegible] profectum [illegible], non sunt tamen, usque [illegible]. Itaque Joannes Judaeis imperabat, non honores [illegible], non vestes et [illegible], non thura, non [illegible] Mosaicae, [illegible] Sacerdotum, sed [illegible]. Ejus etiam baptismus, [illegible], in [illegible] transitum erat. Neque si [illegible] Synedrio [illegible], a quo legati missi sunt, a Joanne quaesitum, num Messias esset, aut Elias, aut Propheta, [illegible]; neque [illegible] Judaeorum, qui in [illegible] baptismum [illegible]. Porro [illegible] poenitentiam, de qua [illegible], peccatorum remissionem, Joannes praedicavit, nonnulla [illegible], legis [illegible], [illegible] temperabat. Alteram [illegible] Judaeos [illegible]; Sadducaeos [illegible], atque Pharisaeos: [illegible] Oeconomiam, [illegible] ab Evangelica diversam, quae clementior est. Dilectionem sane Christi verba hanc innuunt: Non est major [illegible] Joanne Baptista, sed qui est minor in regno Caelorum, major est. Joannem igitur Oeconomia, ab Evangelica [illegible], quae ut [illegible] a regno Caelorum, hoc est Ecclesia, a Rege

Christo [illegible], [illegible]. [illegible] Joannes discipuli [illegible], [illegible]: Itaque Apostolo, [illegible] & [illegible] in Scripturis, [illegible] Catechumenos, [illegible] Domino, qui [illegible] Joannis, [illegible] ab Aquila, & Priscilla, qui [illegible] Dei. Nempe plena, perfecta [illegible], Oeconomia [illegible] Evangelio, quae Ecclesia, Christo Rege [illegible], [illegible] morte, [illegible] hostibus, [illegible] in Apostolos, [illegible] Sancti [illegible]. [illegible] fuit ornanda [illegible], [illegible] debuit: Cum ascendisset in sublime, captivam duxit captivitatem, & dedit dona hominibus. Tunc promissi servata fides cum Spiritus [illegible] Sanctus caelo in Apostolos delapsus est, teste Paulo. Ascendit longe supra omnes caelos, ut impleret omnia. [illegible] dedit alios quidem Apostolos, alios vero Prophetas [illegible].

XIX. [illegible] baptismi [illegible], [illegible] poenitentiam quidem peccatorum, & una cum remissione, sanctificationem & consolationem, conferebat, quod non invenisse Paulinum canit in suo de Joanne carmine:

> Praedicat hic praecepta Dei, [illegible],
> [illegible] credentium in [illegible] salutem,
> [illegible],
> Abluitque [illegible],
> Atque [illegible] aquas.

Verum enim vero [illegible] antiquis & recentiores [illegible], Joannis baptismum praeparatorium [illegible], et ea quidem ratione, a Christi baptismo diversum. Primum baptismum Joannis, a Christo qua Propheta, Sacramentorumque N. Testamenti [illegible], non fuit institutum. Privatam adhuc agebat Dominus, & in oppidulo Nazarethano obscurus latitabat, cum Joanni praeceptum baptizandi demandatum fuit. [illegible] Deo. Itaque [illegible] baptismus Joannis [illegible] ipse, Baptistae cognomen adeptus est. Quemadmodum igitur Lex Mosis vocatur, [illegible] a Joanne [illegible]. [illegible] Christi [illegible]. [illegible] dum Joannes baptizabat, cum illo tempore, [illegible] a Judaeis [illegible] et manifesti, ut Joannes ante praecursor, eodem baptismo Joannis, ut [illegible] alio [illegible], quam [illegible], nisi postea J. Christi, qui tunc [illegible] a [illegible] potuerat. Tertulliano propria [illegible] sententia, quam Chrysostomus etiam amplectitur: Quid si quis [illegible] Joannis baptismate, [illegible] fuerit, nihil responderem. Utrumque enim [illegible] Spiritus [illegible] baptismate [illegible] Christi [illegible] baptismatis. Sic etiam S. Leo M. in sua Epistola ad Siculos Episcopos: Ipse Dominus J. C. postquam resurrexit a mortuis, discipulis suis,

[illegible], in quibus omnes Ecclesiarum Præsules [illegible], & formam & [illegible] baptizandi, dicens, euntes ergo nunc, docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. De quo [illegible] resurrectionem [illegible]. Hoc [illegible] Petrus Chrysologus, [illegible] *[illegible] ad pœnitentiam, non [illegible] ad gratiam. At verò Christi baptismus [illegible], sic [illegible] hominem [illegible], ut præterita [illegible], non recordetur [illegible], quæ de terreno [illegible] cælestis [illegible].* Existimamus ergo [illegible], non Joannis, quam Apostolorum baptismum, Christi [illegible] Propter [illegible] fuisse, [illegible] effecit, quia in [illegible], cujus forma hæc fuit, resipiscite, appropinquavit enim regnum Cœlorum. Quæ Joanni, & Apostolis communia prædicanti fuit. Profectò [illegible] Joannes, Apostoli baptismum [illegible] Joannes [illegible] Apostoli [illegible] Apostolos baptizâsse legimus: *Post hæc venit Jesus [illegible] Joannes in Ænon.* [illegible] baptismum Christi & ille Joannis [illegible]. *Ille [illegible]*, hic [illegible], quæ [illegible] nihil, teste Augustino: *[illegible] Joannes, [illegible] Christi [illegible] Domini, [illegible].* Denique alio Christi baptismi, alio Joannis [illegible], quia in nomine Trinitatis non [illegible], teste Optato, qui [illegible] *[illegible] peccatorum. Sed nemo [illegible] Trinitate: [illegible] Christum: [illegible] Spiritum Sanctum. At ubi venit tempus [illegible], certo tempore dedit legem baptismatis Filius Dei, & dedit [illegible] ad regna [illegible], dum præcepit, dicens, ite, docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. [illegible] Joannes, [illegible].*

XX. [illegible] de Joanne [illegible] de quo [illegible], & multa ad [illegible]. Superest [illegible] de loco [illegible], ubi sanctus ille vir, [illegible], Joannem in deserto, & habitâsse, & prædicâsse, [illegible] Joannes [illegible] *[illegible] Domini ad Joannem in deserto; [illegible] in omnem regionem circumjacentem Jordanis.* Ille tamen ipse regio, in quam [illegible] Joannem ad [illegible] De [illegible] Desertum [illegible]

[illegible], [illegible], quod illud in quod Christus ductus est, ut tentaris [illegible], inter [illegible] agens. Tale etiam desertum, quod Hebræi [illegible] fuit: *[illegible] in deserto magno & terribili.* Et apud Jeremiam [illegible] *desertum [illegible].* At non tam [illegible], verò *desertum*, quod [illegible] in Scripturâ, [illegible] regionem designat, ubi [illegible] [illegible] à [illegible], quæ [illegible] dicatur. [illegible] à verbo [illegible] dicit, [illegible] vocatur [illegible] [illegible] Moschus [illegible] apud Nicephorum, Joannes [illegible]. Verba sunt Nicephori, *Helenam ad fluvium Jordanem [illegible], certa spelunca, ubi [illegible] Baptista habebat, [illegible].* Id verò [illegible] est, quod [illegible] Moschus verò [illegible] [illegible] Joannem, [illegible] Hierosolymorum Episcopum, [illegible]. Quod [illegible] ut ulteriùs progredi non posset. [illegible] *spelunca [illegible], in [illegible] fuit, [illegible] spelunca [illegible] fuit.* [illegible] *[illegible] Sanctus ille, qui Joanni [illegible], Baptismum [illegible].* Ut verò [illegible] in [illegible], hæc addit, in hanc speluncam, *[illegible] Dominus noster Jesus, cùm [illegible] est.* [illegible] speluncam illam [illegible] Joannis habitationem, [illegible] baptizaret in Jordane, [illegible] agens, Cum [illegible] Joannes, [illegible] ad [illegible], [illegible] à Christo [illegible], ignotum sibi fuisse Jesum, [illegible] *[illegible] illum, sed qui misit me, ut baptizarem aquâ, ille [illegible] videris Spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat Spiritu Sancto.* Itaque verbis expressis Chrysostomus [illegible] Joannem cum Domino [illegible] fuisse: *[illegible], [illegible] humana [illegible], sed divina [illegible].* Hoc quidem scribit Joannes, [illegible] esse Messiam, ad cujus [illegible] Spiritus & [illegible] [illegible]

[illegible]

Anno Dom. [illegible]

[illegible], qui [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dei, *hic est, [illegible]*. [illegible] [illegible] Christum [illegible], Joannes Spiritum Sanctum [illegible] [illegible] esse, *hic est qui baptizat Spiritu*. [illegible] [illegible] Dominum, Joannes de [illegible] [illegible]. Ne sane in [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad baptismum venerit, quae loca valde distant. [illegible] [illegible], scilicet Galilaeae [illegible], Joannes vero [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] causa, [illegible] Joannes [illegible] esse debere, ut quae ipsi [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Christus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Joannem & in [illegible] loca [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] speluncam [illegible] esse, quae [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Joannis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Septimum [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible] est. Multi de Joannis deserto, [illegible] [illegible] Clemens Alex. Origenes, Chrysostomus, [illegible], [illegible] [illegible], de Joannis [illegible], [illegible] [illegible]. Neque [illegible] [illegible] [illegible] necessario [illegible] est. Erant in Judaea [illegible], qui *Philosophiae* causa solitudinem [illegible], qui [illegible] [illegible] non [illegible]. Talis [illegible] ille, [illegible] in Josepho [illegible] est: *Cum [illegible], [illegible] [illegible] in solitudine [illegible], [illegible] sibi [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*. [illegible] desertum illud, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod longe [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Neque [illegible] [illegible] [illegible] Joannes [illegible], qui Dei [illegible] necessaria sunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] urbem, hominumque [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] homo [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] Philonem Therapeutas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in hortis agrisque [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Joseph. [illegible]

[illegible]

XXI. [illegible]. At si [illegible] hominibus [illegible] licet, [illegible] quoque [illegible] [illegible] licet. Christum [illegible] baptizatum esse, [illegible] Joannes [illegible] in Bethabara, [illegible] [illegible]. Non [illegible] [illegible], [illegible]: non [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible] & [illegible] [illegible]

Non Joannem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible], ut [illegible] [illegible], non Aque Dei. Tunc postremum à Joanne visus est Christus, qui dat sequente, [illegible] in Galilaeam. [illegible], quae [illegible] [illegible], est quidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], diversumque aliud Joannis domicilium, quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Joannis [illegible] [illegible] [illegible], id fuisse [illegible] [illegible] [illegible], qui Jordani & Joannis [illegible], & Christi [illegible] [illegible], in [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Palaestinae loca [illegible] [illegible]. De spelunca tamen ut verbum [illegible]. Neque [illegible] de Chrysostomo, qui Baptistae à [illegible] [illegible], in deserto [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & Joannem [illegible], haec habet: *[illegible] in [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] ab ipso [illegible], in eremo semper habitavit*. [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Patres [illegible] [illegible]. Est [illegible] [illegible] Monachos in [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] disciplinae; [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Joannis [illegible].

Chrys. [illegible]

XXII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod in *deserto*, Joannes [illegible] [illegible] [illegible], cum Hierosolymis, [illegible] [illegible] esse [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] haec est, [illegible] Joannes, deserta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae ad [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] erat: *Baptizabat autem Joannes in Aenon juxta Salim, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] quoque [illegible] erat, Legem in deserto [illegible], ubi [illegible] [illegible]. [illegible] quidem [illegible] [illegible] esse, Mosis [illegible], [illegible] Joannem baptizasse, qui [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], ab illa Lege, non [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible]*. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Judaeos [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quoque Joanni locus ad praedicandum assignatus est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Neque [illegible] [illegible] Clementi [illegible] [illegible] [illegible]: *Praecursor Joannes & [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible] ad [illegible], [illegible], per quam [illegible] & deserta [illegible] [illegible]*. [illegible] [illegible] & Hieronymus: *[illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible], & [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed in [illegible] Ecclesiae, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], deserta, [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible]*. In Bethabara, Joannem baptizasse, [illegible] [illegible], qui [illegible] Jordanis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & Genesarethanum, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Clem. [illegible]

Hieron. in [illegible]

XXIII. Quo Veterum in [illegible], [illegible] Ecclipsis [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] verba sunt, in Hieronymiano Chronico: *[illegible] [illegible] [illegible]. Olympiadis magnae & excellens inter omnes, quae ante eam [illegible], defectio solis facta, [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in Bithynia, Nicae-*

[illegible]

[illegible] Olympiadum, [illegible] Olympiadis, [illegible]

[illegible] *Olympiadis anno quarto, usque ad ducentesimam secundam Olympiadem, & secundum ejusdem Olympiadis annum.* [illegible] colliguntur anni quadringenti septuaginta quinque, qui faciunt annos Hebræos quadringentos nonaginta, juxta lunares, ut diximus, menses. At patiente Christo, ea contigisse prodigia, de quibus in Phlegonte mentio est, testatur Julius Africanus, quæ commemorantur etiam in Eusebii Chronico: *In universo mundo, tenebræ factæ sunt terribiles. Motu terræ, saxa franguntur, multaque & in Judæa, & in reliquis urbibus deprehenduntur. Hanc Thallus intelligit, Solis eclipsin vocat, in tertio suarum Historiarum libro, absurde, ut mihi videtur.* Expressis verbis, Origenes Phlegontæam Eclipsin cum morte Domini [illegible]: *De Solis autem, Tiberii Cæsaris tempore defectu, quo imperante, Jesus videtur cruci fuisse affixus & de magnis terræ motibus [illegible]* [illegible] *Temporum libro.* Phlegontis quoque Chronicon, [illegible] *Solis subducta est.* [illegible] *Christo* [illegible] *& tamen eam mundi defectum, habetur in Archivis vestris.* Lucianus quoque Martyr hæc apud Rufinum loquitur: *Temporibus Pilati, Christo patiente, fugato Sole, interruptum tenebris diem.* Quæ Eclipsis [illegible] Lucianus [illegible]. Non est tamen vero [illegible] Phlegontæam Eclipsin [illegible] Christi, [illegible] si ea minime ab illo diversa, quem alterum Christi putabant, confirmandum esse deprehendissent. Cùm itaque Tertullianus, Africanus, aliique qui Phlegontis Chronicon legerant, cum Dominicâ morte, quam anno Tiberiano XV. alligabant, Eclipsin Phlegontæam compararent, sanctum esse nequaquam, ut [illegible] magnum ad dicendum tempus [illegible]. Quærendum enim est 1°. num anno Tiberii XV. [illegible] 2°. Num Phlegontis Eclipsis, ad tenebras ubi Judæam, moriente Domino in[illegible] referri possit. 3°. An Christus passus sit XXV. Martii, anno Æræ communis XXIX. Denique de Africani Olympiadibus aliquid erit [illegible].

XXIV. Nostra, [illegible] Christo [illegible] In eam sententiam defenderunt Clemens Alex. Tertullianus, Lactantius, Augustinus [illegible] Vossium, [illegible] Lactantius [illegible] Vossium, [illegible] *Geminorum* Consulum [illegible] commentarios [illegible]. Verùm ab eâ proclivi opinione alienus est Hieronymus, licet Baronium, contra quem Pagius suis sumit, Doctissimum illum Patrem, amorsus apponat, qui Geminis Coss. Christum periisse tradunt. [illegible] verba inter Hieronymi, de Paulo Apostolo: *[illegible] XXI. [illegible] Christum* [illegible] Quartam & decimam Neronis, Æræ [illegible] à quo annis XXXVIII. [illegible] Dom. XXXIX. [illegible] & Vitellio Coss. non vero XXIX. Geminorum Consulum [illegible]. Neque quod Baronius hinc tradit, illi favent ipsius errores. In Danielem Hieronymi Commentarius variis de LXX. Hebdomadis [illegible] Doctorum sententias exhibet, inter quas illa & Africani reperitur. Verùm ejus Chronologiam de ætate Christi annos, nullo Hieronymus calculo comprobavit. Non etiam Hieronymi ad Eustochium Epistola, Baronio in auxilium venit: *Tulit quid usque ad XXX. annos, [illegible] paupertate contentus est, verberatur, & tacet, crucifigitur, & pro crucifigentibus deprecatur.* In paternam quidem domo, Christum ipsorum paupertate contentum, triginta annos vixisse dixit, hunc mortem fuisse, non dixit. Porrò Veterum opinionem, de Christo Geminis Coss. moriente, doctissimi Chronologi sibi adhærescendum [illegible] Pagius, ac novissimè Paulus Benzus, Professor Ultrajectinus, in tractatu ad Lactantium notis, de mortibus Persecutorum. Hujus sententiæ præcipua hæc esse fundamenta videntur. Alterum quòd annos passionis Dominicæ, posita ex Traditione, quam ex Astronomiâ innotescit; alterum, quòd Eclipsis Christo patiente visa, [illegible] sit effigienda. Quæ cùm speciem probabilitatis aliquam habeant, accuratiùs sunt examinanda, ne supremus Christi annus tenebris obvolvatur.

XXV. Primum adversariorum fundamentum in eo collocatur, quòd qui Christo erant [illegible] [illegible] *Vel de Paschalis [illegible] Paschalis Cycli, ad Lunæ [illegible] Ecclesiæ [illegible] Astronomicarum [illegible] Alexandrinos, Professo [illegible] Lunæ [illegible] Traditione per manus acceptâ, & Veterum testimonia esse decidendam.* Nos verò ea eruditi viri opinione diversi prorsus abimus, utpote qui existimemus, neque [illegible] Christi [illegible] Traditionem, [illegible] quòd nimirum, [illegible] Astrologiæ peritiam, quæ doctiorum est, ad inveniendum annum [illegible] quidem fatemur. Cognitionem tamen Epactarum lunarium necessariam, penitùs esse contendimus; aliisque quid, tradita ab Evangelio, passionis Dominicæ tenere intelligi nequeunt. Dominus Judæum administrante Pilato, Crucifixus & plurimorum, die Veneris tenus fuisse esse.

Anno Domini 29.

esse, quæ verissima [illegible], nisi [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible] Chronologiæ [illegible], quæ [illegible] quando hanc [illegible], & à quo dies mensis [illegible]. Jactetur sanè ad [illegible] usque Veterum traditio, si quam [illegible] Christo [illegible] dicit, [illegible] [illegible] hominis [illegible] Veterum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Scripturâ. Veterum autem aliquot Patrum [illegible], [illegible] quæstionis hujus [illegible] dari non posse sic [illegible]. Primò Pagius fatis [illegible], Veterum [illegible] ut [illegible] sententiam, quæ de vero Natali Dominico, [illegible] [illegible], quod contra Veterum [illegible], Jubileo XL. [illegible], patet. [illegible] Christi annum, [illegible] [illegible] quàm Natalis? Quorsum [illegible] [illegible], quàm hujus [illegible]? Verè nobis hoc videmur esse dicturi, Apostolorum [illegible], Christianæ Chronologiæ non [illegible]. [illegible], [illegible], dies [illegible], [illegible] Domino, non observâsse. In cruce Domini [illegible], & diei [illegible] [illegible] [illegible] Consulum, qui [illegible] Servatori [illegible]: [illegible] verbum quidem, in N. Testamento, in Clementis Rom. Epistolâ, in Justino Martyre, in Epistolis Polycarpi, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Primus qui eum anno Tiberii XV. Christi mortem copulavit, is est Clemens Alexandrinus: *Quintodecimo ergo anno Tiberii, & quinto decimo Augusti, sic implentur triginta anni, ad usque tempus quo passus est.* Cùm autem à [illegible] Consulum, ad Clementem anni circiter CCX. fluxerint, id spatii [illegible] est amplius, ut anni Christi [illegible] [illegible], deficientibus [illegible], ad eum conservandum necessarius. [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible] Chronologiam [illegible]: & Veterum [illegible] [illegible] quid ad [illegible] [illegible] fundamentis, [illegible] potest?

XXVI. Antiquorum [illegible] [illegible], Valentinianos, [illegible], [illegible] [illegible] & [illegible] fuisse, quibus [illegible] [illegible]. [illegible] Irenæus: *[illegible] [illegible] ergo XII. [illegible], dicunt accidisse passionem, [illegible] [illegible] Salvatoris passio, a duodecimo Apostolorum [illegible] [illegible] in duodecimo mense, [illegible] [illegible] post baptismum prædicasse.* Ex fontibus ejusmodi [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] est Valentinianorum, quem Clemens Alex. quem Origenes, quem Philastrius, quem [illegible], quem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] tradidêre. Audiamus iterùm Irenæum: *Valentiniani autem, ut [illegible], de eo quod est scriptum, vocare annum Domini acceptum, et [illegible], dicunt, uno anno, eum prædicâsse, & duodecimo mense passum.* Hinc [illegible] Clementis illa Chronologia, quæ [illegible] [illegible]: *Et quod anno solo oportebat eum prædicare, sic quoque sic scriptum est, annum acceptabilem Domini, [illegible] [illegible] [illegible].* Christum triginta annorum fuisse, cum à Joanne baptizatus est, Valentiniani prædicabant, teste Irenæo: *Nam ergo triginta Æones sunt, [illegible] [illegible] Salvator triginta annorum [illegible] venit ad baptismum, ut ostenderet [illegible] [illegible] triginta.* Hunc quoque [illegible] Christi, ab baptismum [illegible] Clemens [illegible]: *Sic [illegible] triginta anni, ad [illegible] tempus, quo passus est.* Valentiniani autem [illegible] annum, baptismum inter, & [illegible] Domini interponebant. [illegible] & [illegible] [illegible] de Clemente. Sentiebat igitur & Clemens, & Valentiniani [illegible], anno Tiberii XV. Christum [illegible] [illegible]. Itaque [illegible] [illegible] [illegible] est, quibus Valentinianorum, illaque Clementis Chronologia.

XXVII. Annum Christi [illegible] Veterum [illegible] esse Tiberii quindecimum, [illegible] demonstravimus. Incipiamus ab Irenæo, cujus ex [illegible] [illegible], Traditionem de anno Christi [illegible] quod fides debeatur. Sic [illegible] ille Pater, Valentinianorum [illegible] [illegible]: *Falsa ergo [illegible] est, & anni, & duodecimi mensis [illegible] [illegible]: & debent aut [illegible] [illegible], aut Evangelium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dominum prædicare, triginta quidem annorum [illegible] cum venirent ad baptismum. [illegible] magistri ætatem perfectam habens venit Hierusalem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ætatem sanctificans, per illam quæ ad ipsum erat similitudinem. Omnes enim venit per semetipsum salvare; omnes, inquam, qui per eum renascuntur in Deum; infantes, & parvulos, & pueros, & juvenes, & seniores. Ideo per omnem venit ætatem, & infantibus infans factus, sanctificans infantes, in parvulis parvulus sanctificans hanc ipsam habentes ætatem, simul & exemplum illis pietatis effectus [illegible], sic & senior in senioribus, ut sit perfectus Magister in omnibus. . . . Quia autem XXX. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dominus noster, docebat sicut, Evangelium & omnes seniores testantur, qui in Asia apud Joannem discipulum Domini [illegible] [illegible] [illegible]* Joannem. Hunc [illegible] [illegible] [illegible] Baronium [illegible]: *Nec licet apud ipsum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] & Pagius [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Irenæum, & [illegible] Tiberii Proconsulatu colligit, & [illegible] Christi [illegible] XXV. Martii, [illegible] anni. Cùm hæc in Irenæo [illegible] videre visus esset, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]; [illegible] quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] esse.

XXVIII. Nos verò, [illegible] esse [illegible] Irenæi, Baronio, Pagioque vel [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corruptio ostenditur. Exemplaria Irenæi omnia [illegible] [illegible]: [illegible] sibi [illegible] [illegible], quæ non [illegible], non [illegible], [illegible] de Christo [illegible] [illegible]: neque [illegible] sunt ipsius [illegible] [illegible], quæ depravati libri indicia sunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest, quæ [illegible] Irenæi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Loci, quem Baronius Pagiusque corruptum esse [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]: An non [illegible], [illegible] Christianorum? Cui bono, quâ spe, quâ [illegible] Sancti Patris librum hâc injuriâ affecissent? Quod quidem [illegible] [illegible] [illegible] Irenæum, illos saltem,

Marginal notes: Clem. Strom. l. 1. 249. — [illegible] Christi [illegible]. — Iren. l. 2. c. 38. — Iren. l. 1. c. 1. — Clem. Strom. l. 1. 249. — Iren. l. 1. c. 3. — Clem. Strom. l. 1. 249. — [illegible]. — Iren. l. 2. c. 39. — Iren. [illegible] — [illegible] Pagio [illegible].

XXX. Plus forsan momenti videri in tenebris sacris, cùm horis obeunte Christo essent. Verùm enim verò aenidum moveri solet, qui tamen aliud & tempus, & locum [illegible], argumentum afferunt, ex Phlegontis memoriae [illegible], cum anno [illegible] & anno [illegible] [illegible], scriptorum Chronologia. Errarunt illi qui Æræ Dionysianæ anno, sive XXVI. sive XXX & deinceps ad usque XXXIII. Christi mortem tribuunt; Phlegontis quidem Eclipsim, suæ Chronologiæ in auxilium vocant, præ cæteris [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quem secuti, Hactenus ex Phlegonte, Religionem Christianam professum quærit. Verba celeberrimi Præsulis nostrae ponderibus commendata referemus: *Eandem etiam & in Evangelistis, & in Phlegontis Historiam, una est eadem persistente, quod in eundem annum utrasque incidat, annum Tiberii XVIII. quòd eadem die, horâ contigerit utraque, sextâ nimirum, & quod insignis terra motus, utrasque admirabilitatem vehementer auxerit. Accuratissimâ verò, & annotatione observatione dignum est, quod habet nuper [illegible] historia [illegible] [illegible], admirasse Romae in rerum [illegible] monumentis, ad id tempus in quod annum ætatis Christi XXXIII. nos Christianos conformamus, circa mensem Aprilem, fuisse [illegible] quoque [illegible] naturæ & leges [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Quartumvirum Imperatorem vehementer fuisse commotum.* At si verum volumus, nam sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] demonstrationem Evangelica [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Tertullianum, Phlegontis Eclipsim, anno Tiberii XVIII. mortalibus, quam decima quinta [illegible]. Nullis fortè tenebris, licet Phlegontem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *Anno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*, quod hic in Iudaea jam à nobis sæpe scriptum legitur. Deinde ut eâdem & in Evangelio, & in Phlegontis Historiam nomen constet, in eundem quoque annum, & in tenebris diei horam incidisse non satis est; oportet etiam, ut eadem & menses diei cohæreat. Quippe impossibile [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] illis menses, dictique vindicant. Frustrà igitur tantum laboris Hactenus impendunt, ut de Matthæi & Phlegontis historiam eandem esse demonstrent, nisi in eundem quoque & annum, & mensem, & diem, imò & diei partem eandem incidisse probet, quod significat inter se & fere Evangelium habet: *A sextâ autem horâ tenebræ factæ sunt super [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nonam.* Elumbe igitur est argumentum, cui dicti sufficiens patrum [illegible]. Denique adversarium effice doctissimi Chronologiæ Præsulis, Phlegontianam Evangelicasque tenebras in annum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Scripturâ. Constat diei Veneris Dominum cruci affixum esse Sole plenilunium, quod Æra nostra anno XXXIII. sextæ lunæ non cohærebat. Epacta Lunæ fuit XXIX. Novilunium ergo est primo Martii assignandum, ferè septimâ. Ex quo intelligitur plenilunium Nisan, quo Christus à [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ante expandendum, ferià *secundà*. Tamen [illegible] verò Evangelistæ Christum ferià VI. vitam amisisse. Horrendum igitur Solis deliquium, sub morte Quartumvir Simeonum Imperator commotus est, à tenebris patientis Christi secum penitus diversum est.

XXXI. Ex hâc quæstione in aliam incidimus, utrum Phlegontis Eclipsis tenebrarum passionis Dominicæ similis fuerit? Hoc non præcisè [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] argumentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christo [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] fuit. Erat autem plenilunium, quo pridiè Paschâ mactatum fuerat. Anno verò, quem Gemini retexerunt, plenilunium Aprilis decimo septimo cohærebat, ex legibus Epactæ XXVI. quæ lunæ suis mensibus curricula præcurrunt. Insuper ex Origene, teste præcedentibus, negat Phlegontis Eclipsim in passionis diem non incidisse: *Puto quòd extra consuetudinem facta est illa defectio Solis, in tempore non antiquo, sub Principatu Romanorum, ita ut tenebræ fierent super omnem terram usque ad horam nonam, quomodo hoc factum tam mirabile, neque Græcorum, neque Barbarorum, factum conscripsit in tempore illo; maximè qui Chronica scripserunt & notaverunt, si sub solo aliquid novum factum est aliquando, sed soli hoc scripserunt vestri auctores. Et Phlegon quidem in Chronicis suis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] factum, sed non significavit in plenâ lunâ factum.* Ethnicorum ulterius hoc est, cujus vim agnoscit Origenes. Constat quidem & inter nos diu vel diutile Phlegontem, qui hoc tantum habet: *Diei horâ sextâ in tenebrosam noctem versum, ut stellæ in cœlo visæ sint.* Ut autem Phlegontis propinquum tenebris passionis accommodari posset, non [illegible] [illegible], dicamque adhærere debent, qui Christi mortem anteà. Tertium nobis argumentum suppetit Origenes: *Arbitror ergo, sicut cætera signa, quæ facta sunt in passione Christi, in Hierusalem tantummodò facta sunt, sic & tenebræ, tantummodò super omnem terram Judææ sunt factæ, usque ad horam nonam.* Potuitne differentia magnæ tenebras Judaicas, à Phlegontis Eclipsi secerni? Secus non in solâ ferè Judæâ tenebræ factæ fuissent, utpote in Bithyniam usque productæ. Quin etiam terræ motum, qui Christo animam exhalante contigit, ultra Judæam vires sparsisse suas, inficiatur Origenes: *Nec alia terra tremuit tunc, nisi terra Hierusalem: nec enim refertur alicubi, quod omne elementum terræ tremuerit in tempore illo, ut sentiatur v. g. & qui in Æthiopiâ erant, & in Indiâ, & in Scythiâ. Sicut ergo quod dicitur, terra contremuit, refertur ad terram Hierusalem, aut si latius voluerit quis extendere, ad terram Judæam, sic & tenebræ factæ sunt ab horâ sextâ usque ad nonam super omnem terram, intellige, quòd super omnem terram Judææ sunt factæ, aut certè super Jerusalem tantum.* Retractat igitur Origenes, quod præcedenti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *De hac defectione Solis sub Tiberio Cæsare, quo imperante Jesus crucifixus videtur, atque magnis ejus tempore terræ motibus etiam Phlegon scripsit [illegible] XIII. aut in libro XIV. Chronicorum volumine.* Atque à terræ motu, passionisque tenebræ solius Judææ terminos circumscribebantur, de illis quidem non scripsit Phlegon, dum terræ motum memorat, qui multas in Bithyniâ urbes evertisset, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Phlegontem [illegible] [illegible], & passionis tenebras maximum miraculum. Tantum ex Eclipsi terras infectas dicitur, ut stellæ in cœlo visæ sint. At non adeò profundæ erant tenebræ in Judæâ factæ, ut solem conspicere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], militem, cohors ingens Judæorum, qui debe-

hoc procul non restitissent, si dies in tenebrosam noctem versa fuisset, quo stupendum prodigio penè exanimati, contumelias Christo non ingessissent, quas pendenti intulêre: de fugâ potius cogitassent. Satis tamen lucis aderat, ut & [illegible] præbentium, & Christum morientem, discipulosque suum oculis intuerentur, quod in nocte obscurissimâ fieri non potest. Tenebræ igitur tales erant, quales in Eclipsi videntur, quæ objectu [illegible] pensa, nil debebamus, quàm amore religionis, [illegible]. Phlegontis Eclipsis à Patribus Evangelistarum [illegible] bræ, terræ motus, imperium Tiberii, ferè dixi loca. Hinc proclive fuit, eventus similes in unum confundere. Cum tamen veritatem accuratè explorantibus opus esset, discrimina modosque & qualitates, & tempora attento animo [illegible] fuit Eclipsis tenebrarumque discrimen. Est quidem impossibile Eclipsim Phlegontis, tenebrasque passionis eodem anno incidisse, & absurdum etiam crassiores in Bithyniâ fuisse, quàm in Judæâ, ubi Dominus, cujus causâ id prodigii contigit, lucem amittebat. Quibus accedit, quod anno Dom. XXIX. nulla Eclipsis Solis extitit.

XXXII. Ad aliam nunc quæstionem con[illegible] primis sæculis creditum sit, Christum Æræ com[illegible] esse. Tessaresdecatitæ ut docuerunt ab Ecclesiâ dissidentes, quòd decimæ quartæ lunæ Paschatis celebrationem affigebant, suam ex Actis Pilati disciplinam firmabant, teste Epiphanio: *Ex actis Pilati, accuratam se hujus instituti veritatem didicisse gloriantur, in quibus scriptum est, octavo Kalend. Aprilis Salvatorem esse passum.* Acta autem ea, longè ab illis diversa videntur, quæ temporibus Maximini composita sunt: *plena erant impietatis adversus Christum*, docente Eusebio Historiæ l. 9. c. 5. Improbabile autem proclive est, Tessaresdecatitas in impiis libris monumentum suæ disciplinæ fundamenta posuisse. Videntur ergo ex aliis Actis, Christo nominibus ho[illegible] consuetudinem habuisse. Ac fortè [illegible] tunt fuisse desumpsit, quæ Quartodecimanorum [illegible] fuisse manifeste, credibile fuit. Hunc Tertullianus Judæis objicit: *Christi passio perfecta est sub Tiberio Cæsare, Coss. Rubellio Gemino & Rufio Gemino, mense Martio, temporibus Paschæ, die VIII.* [illegible] *ut agnum ut occiderent ad vesperam, a Moyse fuit præceptum.* Ambobus aliam veterem hanc opinionem amplexus est auctor Bucheriani Catalogi, quarto [illegible] *passus est Dominus noster J. C. duobus Geminis Coss. octavo Kal. Aprilis.* Eâdem & Chronologiâ imbutus est Augustinus, cujus verba sunt: *Mortuus est ergo Christus duobus Geminis Coss. octavo Kal. Aprilis.* Consentiunt & plura Martyrologia ab Henschenio & Papebrocchio laudata. Ac eò libentius in eam sententiam propenderunt, quòd [illegible] cohærebat, quâ Dominum morti missum esse [illegible], *per tria prima Ecclesiæ sæcula Christianorum* [illegible]

[illegible]. *Die quidem* [illegible] fit, die Servatoris emortuali minùs indignus locus apud Clementem Alexandrinum: *De Christi passione fuêrunt differentes, alique quidem sunt dicunt anno Tiberii Cæsaris XXV. Phamenot die verò XXV. Pharmuti, alii autem Pharmuti die XIX. dicunt passum esse Dominum.* Vigesimus quintus Phamenot, Martii est XXI. Pharmuti XXV. Aprilis est vigesimus, Pharmuti XIX. in Aprilis XIV. incidit, ut ex hac Clementis observatione constet, de anno, mense, die Christi supremo Ecclesiam sæculo secundo principii, nil certum exploratumque habuisse: secus absque ullâ subtili disquisitione, illi constantem, inquestionatamque Ecclesiæ traditionem admisissent. [illegible] Æræ nostræ XXIX, seu sequenti anno passioni [illegible] sextam pertinebat, quâ Christus è cruce non pependit. Hæc autem Palæstinorum opinio fuit, si vera sunt Synodi Cæsariensis monumenta, Præside Theophilo. In eo Concilio legimus *Passus namque Dominus ab nono Kalendarum Aprilium, quâ nocte à Judæis traditus est, & ab septimo Kalendas resurrexit.* Ex quo testimonio apertè conficitur, Cæsarienses annum Ch[illegible]nalem illum putâsse, qui Æræ vulgaris est XXX. Vinicio & Longino Coss. quo septimus Kalendarum Aprilium in diem Dominicam incidebat, quâ è mortuis Christus ad vitam revocatus est. Cyclus Solis erat 12. A. Epact. Sol. 7. Anno verò superiore XXVI. Martii, feriæ septimæ cohærebat. Ex parte Cæsariensium Chronologiæ Baronianus non errorem movet. Ex Cæsariensium placitis hoc fecit illustrissimus Purpuratus *Quod tamen dicendum esset Christum passum esse nono Kal. Aprilis.* Id quidem in Cæsariensium opinione dicendum est, quæ mortem Christi anno Æræ communis XXX. affixerunt. In Chronologiâ verò Baronianâ, quæ Domini obitum Æræ nostræ anno XXXII. contulit, Domitio Ænobarbo, & Camillo Scribonano Coss. hoc fundi [illegible]. Cyclus Solis erat 13. FE. Itaque Martii XXIV. feriæ secundæ inhærebat, cui absonum extra modum est Christi mortem alligare. Cæsariensibus de anno Servatoris obitus consentit Cyprianus in suo Paschali Computo, in quo mors Christi Tiberii XVI. alligatur, ut jam observavimus: quibus apertè liquet, quod de Pagi sententiâ sit pronunciandum, scribentis, *Quoad mensem ac diem quo Christus crucifixus est, per tria prima Ecclesiæ sæcula Christianorum traditio fuit Christum passum esse die XXV. Martii.* Quarto sæculo, Tertullianea de supremo die Christi traditio à compluribus est repudiata. Lactantius, Tertulliano quidem de mense consentit, de die autem & anno ab eo dissidet: *Sub imperio Tiberii Cæsaris anno XV. id est, Geminis Coss. ante diem xi Kal. Aprilis, Judæi Christum cruci affixerunt.* Porrò cum XXIII. Martii Geminis Coss. [illegible] feriam inciderit, quâ Christus cruci non est affixus, quem in annum Tiberii XV. Chr[illegible] consulere se Lactantius putat, neverò Tiberii XVIII. alligaret, Æræ vulgaris XXX. [illegible] sibi feriam vendicabat. In eâ re [illegible] XXVIII. passionem Christi jungit, quam se cum [illegible]

Ep-

Quomodo primis sæculis creditum Christum anno Tiberii 20. octavo Kal. April. passum esse?

Epiph. H. 50. c. 1.

Tert. in Jud. c. 8.

Aug. de Civ. l. 18. c. 54.

Clem. Str. l. 1. 340.

Bar. ad an. 34. n. 139.

Anno Dom.

Pag. Crit. ad an. 31. n. 6.

Lact. l. 4. c. 10.

Anno D. n. 29.

Epiphanius à Tertulliano quoque, tàm de anno quàm de die discrepat, quem Martii vigesimum esse prodidit, biennio post Geminorum Consulatum. Eusebium verò & Hieronymum, aliam & annum, & mensem, & mensis diem assignare, ab illo prorsùs diversum, qui Tertulliano placuerat. Annum scilicet Tiberii XVIII. quo Pascha Aprili inciderat. Victorius verò etiam in suo Canone Paschali, qui anno CCCCLVII. editus est, veterum sibi visus esset, Christi mortem in Geminorum Consulatum [illegible], nisi paulo superiore eum copulat, ut apertè liquet ex ipsius ad Hilarium Epistolâ: *Christus feriâ sextâ subsequente, id est VII. Kalendas Aprilis crucifixus est & sepultus, tertiâ die, hoc est V. Kal. Aprilis, Dominicâ surrexit à mortuis.* Creterùm hæc sunt anni Æræ communis XXVIII. Silano & Nervâ Coss. quo Cycl. Solis erat 9. D C. Primus itaque Martii à feriâ secundâ incipiebat, [illegible] hinc clarum est, non veteri traditione falsi notas impressisse: nec pro Apostolicâ eam habuisse, cùm negent ab Apostolis constitutum à [illegible].

Christus [illegible]

XXXIII. Liceat igitur & nobis alium tendentem falsi postulare, quem rejectum nostra eruditi complures reponunt, Geminorum scilicet Consulatum, Christum verum cum morte commutâsse, quam & Scripturæ & Chronologiæ adeò repugnat, ut mirum sit in tantâ luce rerum [illegible] Evangelio scribit, anno Tiberii XV. Joannem muneris sui initia fecisse Judæorum confecisse, Christumque post baptismum suum, non minùs quàm tria Paschata celebrâsse. [illegible] quòd Christus imperii Tiberiani XV. perierit. Adhibebant quidem suum ponendum, ut inscribit Chronologiæ veluti aliquid afferunt: scilicet Lucam Proconsulatum imperii Tiberii Epochen usurpâsse, atque quindecimum eum Æræ nostræ XXV. inditur. Verùm scilicet sunt eum lapide fuit convenire, quod fuit superque jàm à nobis est confutatum. Lucas quidem Pilati præfecturam, cum anno Tiberiano XV. copulat. Anno autem Æræ nostræ XXV. Pilatus necdum Judæam pervenerat, quam solo decennio administratam reliquit, exeunte anno XXXVI. vel ineunte XXXVII. Deinde, Christo dicente, *Destruite Templum hoc & intra triduum erigam illud*, respondent Judæi, *quadraginta & sex annis, ædificatum est Templum istud, & tu intra triduum illud eriges.* Anno regni sui XVIII. à capta Antigono deducta, Herodes de extruendo Templo cogitârat, integrum biennium ad materiam comparandam insumpserat. Condi ergo cœpit anno Herodis XXI. Juliano XXIX. Quibus annis si XLVI. addantur, itaque Tiberii XV. jam pervenerat, cùm institutum est ad Christum Judæis colloquium, quod excepit plurimum & Paschatum, passionem præveniens, celebratum. [illegible] Christum [illegible] periisse, quo Pascha à Judæis [illegible] id negari potest, licet ponatur in sententiam, [illegible] celebrâsse. Jam verò anno Dionysiano XXIX. Pascha die Aprilis XVII. feriâ primâ à Judæorum gente fuit agitatum. Neque mensis lunari[illegible] Epactâ Lunaris XXVI. quæ Novilunium [illegible] quod Æquinoctium vernum præ-

Joann. 2.

cedit incipiebat, meditabatur, lubente Martio esse non potuit, nec ideo Christus occidi. [illegible] ergo Nisan Judæorum Geminis Coss. incepit [illegible] Martii, eo anno cum feriâ sextâ esse copulandum, tàm falsos quoque plurimùm posse eum esse conjungi. Martis assereret & decimus plenilunium sibi vindicaret, ultima igitur Luna quindenam jam incipiebat, Martii XXV. in eâ verò quadraturâ nefas erat Pascha immolari. Denique gravissimis rationibus demonstratum est anno XXXIII. Christum esse denatum fuisse, Galbâ & Sullâ Coss. Quæ Chronologiæ cum Scripturâ Astronomiaque currentis adeò consentit ut sine dubio omnibus sententiis debeat anteponi.

De Africani Olympiade [illegible]

XXXIV. De celeberrimâ Africani Olympiade, quæ tàm varias opiniones eruditorum inferat annotat, nunc est disserendum. Varias affectu numeros in Olympiade, non minimam difficultatis legentibus affert. Eusebius in Chronico: *Phlegon, qui Olympiadum egregius supputator est, in XIII. libro sic dicit. Quarto autem anno, CCII. Olympiadis, magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis facta.* Incipit [illegible] hanc [illegible] asserimus. Ejusque ultimus annus trigesimum tertium Æræ nostræ includit, ad Julium mensem usque. At in fragmento Africani, quod Eusebius Græcè, Hieronymus Latinè ab oblivione vindicarunt, Phlegontis Eclipsis in anno secundo Olympiadis CCII. collocatur, qui vulgo à trigesimo primo anno Æræ communis incipit sub [illegible] primam Olympiadem, & secundum ejusdem Olympiadis annum. [illegible] quadringentos septuaginta quinque. [illegible] annorum numerus ab Africano exhibitus biennio major sit in Eusebiano Chronico, quam in commentarium ad Danielis Hebdomadas: altera verò quòd annus Tiberiani imperii quindecimus, à quo communiter incipit Olympias CCII. ab ipso notatus Africano, cum secundo ejusdem Olympiadis [illegible] in vitio sequentem, quem priorem sequenti [illegible] calculum Joanni Philopono conjungi placuit: *Notum tenebrarum, vel potiùs noctis memorat & Phlegon in Olympiadibus. Ait enim tenebras hoc anno secundo ducentesimæ Olympiadis [illegible] Meminisse autem Phlegontem ejus Eclipseos, quæ contigit, cum Christus Dominus in cruce penderet, & non alterius, liquet.* Primum vero id quod ait, superioribus temporibus sequitur non esse Eclipsim [illegible]. Itaque Hervartianâ emendatione nil opus est. Lege verumque, ut loquitur ipse Philoponus paginâ [illegible] secundo CCII. Olymp. Eusebius autem scribit quarto. Est ergo verisimile, Philoponum incertum anno quem sequeretur, utrumque lectionem exhibuisse. Ex eâ varietate, variæ etiam de anno Christi supremo sententiæ enatæ sunt, quòd Phlegontis in Eclipsi tenebras quærerent, quæ morientem Dominum Judæam involverunt. Profectò non ita connectendum fuit, ut Phlegontis Eclipsis historiæ Evangelicæ accommodetur, quàm potiùs accuratè confirmetur tempus, [illegible] dente. Ex quo sequitur eam frustrà de tempore intendam, passionis quam, quæ tanta temporis

Phlegon. [illegible]

Africanus in Chron. [illegible]

Philopon. [illegible]

[illegible]

[illegible] sunt, anno videlicet Tiberii XIX. Æræ nostræ XXXIII. ad quem Phlegontis Eclipsis pertinere non potest, judice vel Eusebio, qui annum Christi supremum assignat, Tiberii decimo octavo, Æræ communis XXXII. Unde liquet, Chronicum ipsius esse corruptum quarto [illegible] que passionem, cum ultimo Olymp. hujus anno copulâsset, quem tertio alligavit: [illegible] parte divelli. Eusebius quoque de anno Christi [illegible] iterumque colligimus, nos sententiæ fuisse ejusmodi, quòd Phlegontis Eclipsis, Tiberii annum [illegible].

XXXV. Quæramus nunc cætera, cur Africanus cum anno Æræ communis XXIX. annum [illegible] pervulgatâ Chronologiâ primus hujus Olympiadis [illegible] ducat tantum: proindéque accuratè loquendo, passio Domini ex eâ Chronologiâ in ultimum ducentesimæ primæ Olympiadis annum incidat, qui mensem Martium includit. Solvendo nodo [illegible] Pagius [illegible] des rationem ascribat Africano: Africanus communes Olympiades integro biennio anteverterat, [illegible] 4726. [illegible] Petaviumque, qui Africanum [illegible] pisse credentes, Christi mortem, in [illegible] XXXI. contulerunt, in errorem esse delapsos. Locum verò Eusebii, qui in Chronico tàm Græco quàm Latino, quarto ducentesimæ secundæ Olympiadis anno Phlegontis ascribit Eclipsim, contendit corruptum esse. Id visum Petavio atque Kepplero, qui locum ita legi volunt [illegible] secundo CCII. Olympiadis anno: cùm Græca habeant [illegible] quarto anno. At Pagius diversam corruptionem allocat: Mendum, inquit, non in anno, sed in Olympiade eubat; Africanus enim, ut in re gravissimâ ab omnibus intelligeretur, utramque Olympiadas supputandi rationem usurpavit; cùmque annum quartum ducentesimæ primæ Olympiadis communis curreret, [illegible] sexque [illegible], non verò [illegible], id est, anno quarto Olympiadis ducentesimæ primæ [illegible] Africanum, dùm de Eclipsi Phlegontis loquitur scribere, non anno secundo Olympiadis CCII. accidisse [illegible] magis explicaret, scripsisse potiùs, [illegible] anno quarto Olympiadis CCI. quo juxta communem supputationem cum anno Christi XXIX. concurrit. Ostendit & vir ille eruditus Auctorem Anonymum, qui Chronicum edidit [illegible] eamque methodum adhibuisse, [illegible]: Sunt omnino Olympiades usque ad annum XIII. Alexandri Cæsaris, Olympiades CCLIII. quæ sunt anni mille duodecim. Annus Severi XIII. incipit mense Martio anni Æræ Christi CCXXXIV. quo juxta communem supputationem incipit annus Olympiadicus [illegible] dicimus.

XXXVI. De [illegible] Africanus [illegible] Quòd [illegible] proprium suam methodum Africanum adhibuisse perhibeatur, cùm dixit scripsisset, annum Tiberii XV. in secundum CCII. Olymp. annum incidisse, annumque vigesimum Artaxerxis, à quarto Olympiadis octogesimæ tertiæ anno petit. A [illegible], quando Artaxerxes hoc ejusdem imperio vicesimum regni sui habebat annum, & erat octogesima & tertia Olympiadis annus quartus, usque ad CCII. Olymp. & secundum ejusdem Olympiadis annum Tiberii Cæsaris annum XV. colliguntur anni quadringenti septuaginta quinque. Jam verò in communem Olympiadum calculo, vigesimus Artaxerxis annus à quarto Olymp. octogesimæ tertiæ anno deducetur. Itaque si peculiarem Africanus numerandi Olympiades rationem adhibuit, quæ communem biennio anteverterat, non usque à quarto, sed à secundo Olympiadis LXXXIII. anno, Artaxerxis vigesimum ducere debuit. Est enim impossibile in uno eodem numero atque calculo, & communem, & propriam Olympiadum computationem adhibitam fuisse. Præterea deductis Olympiadibus LXXXIII. [illegible] supersunt Olympiades CXVIII. quarum ultimam [illegible] XXIX. complevit. Olympiades verò CXVIII. annos solos exhibent CCCCLXXII. Atque in verbis Africani laudatis, ab anno Artaxerxis vigesimo, ad Tiberii usque quindecimum anni CCCCLXXV. numerantur: ex quo confirmatur Africanum non solo biennio, sed triennio etiam communem Olympiadum computationem anteverisse. Insuper, quid causæ Africano fuisset, cur communem Olympiadum computationem probè sibi notam deserens, ut alteram sibi propriam, commentaretur, non sine temporum perturbatione? Denique ob discrepationem numerorum non satis tamen æquumque est, verum sibi fingere methodum, solemnesque Epochas numerandi. Præstat potius eam solam ipsos numeros componere, qui sæpissimè corrupti ob rationem emendari possunt. Dùm annorum nostrum [illegible] cum apud Eusebium p. 77. legimus, deprehendimus [illegible] verò XVI. hic esse positum. At [illegible] apertè liquet, ex annis CCCCLXXV. quos [illegible] qui in XV. Tiberii complent [illegible]. Itaque quin legendum sit Tiberii decimum septimum, nulli dubitamus qui & secundum Olympiadis CCII. annum includit, & ad calculum Africani annorum CCCCLXXV. confirmandum, omninò necessarium est. Unde colligitur, annum Tiberii XVII. Æræ vulgaris XXXI. Africano Christi emortualem fuisse, neque in numerandis Olympiadibus propriam ipsi methodum fuisse.

XXXVII. [illegible] Thaddæi ad Regem Abgarum legatio, cujus meminit Eusebius: Post ascensum J. Christi, Judas, qui etiam Thomas dictus est, Thaddæum Apostolum unum è septuaginta ad Abgarum misit. Hoc apertè liquet ex anno in monumentis Edessenis consignato: Acta sunt hæc anno quadragesimo ac [illegible]. Seleucidarum Æra hæc est, quæ [illegible] anno Christianam antevertit Epocham. Locum Eusebii fraudè corruptum operosè restituit eruditissimus Valesius. Legebatur [illegible] tertio & quadragesimo anno.

Thaddæi ad Abgarum [illegible]

Euseb. H. l. 1. c. [illegible]

Pag. Crit. ad an. 29.

Quâ versione deceptus fuerat, Thaddæi ad Abgarum legationem in annum Christi quadragesimum tertium transtulit [illegible] chronismo. Errores tamen sui ab ipso moniti [illegible] ferrè scribitur, *Jam post ascensionem Christi hæc gesta fuisse.* Quibus accedit de Tiberii [illegible] hæc esse capienda: *Iisdem temporibus quæcumque Servator noster Osdroenorum Regi promiserat, ad effectum perducta sunt.* Tiberius autem imo jam contabescebat ante annum Dom. 43. Mendis porrò Eusebio nullus nunc datur errandi locus legendum τεσσαρακοστῷ ἢ τριακοστῷ ἔτει, anno [illegible], quem Judæi nonnisi contradictionem [illegible]. Caput Æræ annum quadragesimum & trecentesimum cum Germanici Consulatu conjungitur. Hunc gravissimum adversus clarissimum Cavum, ceterosque Epistolæ Christi ad Abgarum patronos, damus argumentum. Quippe Epistola Abgari, cui Christus respondisse dicitur, mentionem agit miraculorum ejus: *Rumor est, inquit, mihi relatus, [illegible] gestorum à te [illegible].* Cùm igitur Epistolæ priùs scriptæ debuerint, quàm Christus mortem subiret, sequeretur Christum diu prædicasse, miraculaque patrasse, ante annum Dionysianum XXIX. [illegible] Edessam [illegible] Servatoris [illegible]. Atqui liquet ex Scripturâ anno Tiberii XV. Christum nil fecisse miraculi. Falsæ igitur Epistolæ Abgari & Christi, quibus asseritur jam plurima miracula, in plenâ fuisse Servatorem.

XXXVIII. Audiamus Edessenorum fabulam, Thaddæi legationis, Regi Edessæ Abgaro [illegible] Christum [illegible]. Gravi morbo, & qui humanâ ope curari non poterat, Abgarus conflictabatur. Simulatque de Jesu nomine ubique diffuso, ac de stupendis ejus miraculis rumorem accepit, missâ per tabellarium literâ supplex eum rogavit, ut se laborantem morbo liberaret. Scribendo respondit Christus, *Beatus es, Abgare, qui in me credidisti, quem non vidisti. De me enim scriptum est, eos qui me viderint non credituros in me, ut ii qui non viderunt, credentes vitam accipiant. Quod verò ad me scribis, ut ad te proficiscar, hic necesse habeo omnia implere propter quæ missus sum, [illegible], ad illum qui me misit reverti. Cæterùm cùm primum ad eum [illegible] mittam tibi [illegible] vitam tibi atque tuis præstet.* Ut igitur munus promissi conficeretur, Thomas unus è XII. Apostolis, divino quodam [illegible] Christi [illegible].

XXXIX. Ubi Edessam venit Thaddæus, apud Tobiam Tobiæ filium diversatus. Postquam verò fama de ejus adventu & miraculis increbuisset, nuntiatum est Abgaro, venisse illuc Apostolum Jesu [illegible]. [illegible] igitur Tobiæ, *Accersi, inquit, virum apud te diversantem [illegible] ad me adducas.* Postridiè igitur Tobias, manè assumpto Thaddæo, ad Abgarum pervenit. Cùmque esset ingressus, Abgarus proceribus suis circumdatus, in ipso introitu Thaddæi vultu, divinum nescio quid videre sibi visus est, quo conspecto, *Thaddæum statim adoravit.* Professus se in Christum, & Patrem ejus credere, Abgaro Thaddæus manum imposuit in nomine Domini Jesu. Quo facto statim Rex morbo liberatus.

Nec verò ipsum solum valetudini restituit, sed & Abdum quemdam podagrâ laborantem, qui cùm supplex ad Thaddæi vestigia provolutus esset, benedictionem ab eo per impositionem manus acceperat, sanatus est. Post hæc Abgarus rogavit Thaddæum, ut sibi Christi doctrinam exponeret. Ait Thaddæus: *Nunc quidem, inquit, parcam dicere, quandoquidem ad verbum Dei palam annuntiandum sum destinatus. Crastino verò die congrega mihi omnes cives tuos, & verbum Dei coram illis prædicabo. Acta sunt hæc anno quadragesimo & trecentesimo.*

XL. Hanc Edessenorum ad Trajanum [illegible], non Veterum modò, sed etiam nostri temporis eruditorum aliquem [illegible], non possumus. Eusebio sanè falso propior videri debuit, ea, quam amplectimur Chronologiâ: *Christus Tiberii XV. anno baptizatur, [illegible] ad passionem venit.* Cùm igitur Thaddæi ad Abgarum legatio, morte Christi [illegible], utique vel ex Chronologiæ [illegible] debuit. Equidem narrationis illius nervos incidit [illegible] anno, quo Thaddæum Abgaro missum esse prohibetur. Annus enim Seleucidarum 340. qui Æræ Dionysianæ [illegible] est & vigesimus, Tiberii XV. quo Christus necdum baptizatus, aliis claruerat miraculis, quorum famâ vehementer permotus Edessæ Regulus, valetudinis suæ curationem à Christo flagitaret. Quo vel uno argumento Abgari ad Christum, & Christi ad Abgarum [illegible]. Rem & unà Thaddæi Edessam profectio quæ passionem Servatoris excipit, [illegible] tamen ex Edessenorum [illegible] deprehenditur. Saltem fatemur anno Tiberii XV. quo Baptista munus exorsus est suum, mundi Servatorem necdum à Judæis fuisse interemptum, num igitur hoc ipso anno Thaddæus de morte, resurrectione, ascensione Dominicâ concionem apud Edessenos habere potuit? Ea insuper Thaddæi legatio Petro collatum honorem eripit, utpote [illegible] Ecclesiam gentium Ethnicam, à Republicâ Hebraicâ alienis: *Deus Deus elegit me, ut per os meum audirent gentes sermonem Evangelii.* Quæ Petrus in Synodo Hierosolymitana verba fecit. [illegible] Thaddæum prior occupasse fingitur. Denique nulla Trajani ævo Edessenorum fidei supererant monumenta, cùm Abgarus filius Abgari [illegible] Trajanum [illegible], quæ vel cum [illegible] Ethnicâ [illegible]. Hæc sunt Deum, nam *[illegible]*, Trajani in [illegible] producit. Et in cœnâ Abgarus filium barbaro quodam more saltantem producit. Jam verò si Edessa unà cum principibus didicisset à Thaddæo Christi fidem, alias ævo Trajani [illegible].

XLI. Ex iisdem omnino & narrationis de Thaddæo, & Epistolæ Abgari, Christique falsum vestigia, [illegible]. An Trajani [illegible] Abgari ad Christum legationem, Epistolamque Domino suo tàm honorificam obruissent silentio? Quid est mutum, si hoc non est? Præterea undenam cùm profunda in Apostolis, tùm crassa in Ecclesiâ Judaicâ [illegible] ad salutem Ethnicorum ignorantia, quæ cum ipso Petro [illegible] contendit ob Cornelii vide-

Act. 15.

[illegible] In Christi ad Abgarum Epistola hæc diserte leguntur: *Ac discipulis meis aliquem ad te mittam, qui & curationem* [illegible] *tibi tuisque præstet?* Quæ promissa, [illegible] Quid? quod ad Joannis Evangelium [illegible] hæc sua verba, *beatus es, Abgare, qui in me credidisti, quem non vidisti*, quæ verba Joannis [illegible] Quid? quod Scriptores [illegible] Bibliorum [illegible]. Utrumne ergo [illegible] scriptum, *an qui me non viderint, non credituri in me?* Eruditissimus Valesius difficultatem [illegible] Quæ tamen non [illegible] ad veterem Epistolæ [illegible], *ut qui me viderint, non credituri in me.* Quid? quod Epistola non obscure [illegible] Christi [illegible] Quid? [illegible] Abgaro [illegible] Quid? [illegible] Christi [illegible] Rege [illegible] Christum non fuisse [illegible] Abgaro [illegible] Epistola Christi ad Abgarum nunquam [illegible] à Christo [illegible]. Ad Scripturæ [illegible] Apostoli [illegible]. Apocryphas tamen [illegible], decreto Gelasiano, *Epistola Jesu ad Abgarum apocrypha.* [illegible] Augustinique [illegible], quod [illegible] Augustinus [illegible] Thaddæi [illegible] Thaddæus [illegible], ut Christus [illegible], *ex discipulis meis aliquem ad te mittam.* Nil autem à Christo promissum Abgaro fuit. [illegible]

[illegible] ut eum antea vix [illegible] compotem esse videamus. Quis credat Thaddæum hominem ad [illegible]? Num [illegible] Apostolici [illegible]? Scilicet Petrus Thaddæo [illegible] & Thaddæus [illegible] Regem [illegible]? Nec [illegible], *surge, [illegible]?* [illegible] Thaddæus, & apud Tobiam, [illegible] Abgarum [illegible]? Regi [illegible] Evangelium [illegible] dicebat, [illegible] Paulum [illegible] & Thaddæum [illegible] Commentariensi [illegible] Regis [illegible]. Apage nugas.

ANNO U. C. 783. PER. JUL. 4743. JUL. 73. TIB. 16. [illegible]

CONS. *Cassius Longinus & M. Vinicius.*

I. Quæ [illegible] de his Consulibus, à Tiberio [illegible] Suetonii: [illegible] *Lucio Cassio Longino Consule* [illegible] Tacito [illegible] *L. Cassius & M. Vinicius* [illegible] Consulem [illegible] Vinicii [illegible] Consulem [illegible] Suetonium. Hoc eò probabilius, quòd [illegible] *C. Cassium Longinum*, hoc ipso anno suffectum Consulatum gessisse. [illegible] Velleii Paterculi [illegible], qui & Vinicio, & Tiberio [illegible].

II. Sejanus [illegible], ut [illegible] pro Imperatore, Tiberium [illegible]

Anno D. 30.

[illegible] in qua [illegible], [illegible] contractus est. Jamque & Senatus & reliqui, Tiberio spreto, Sejano tanquam Imperatori animum adverterbat. Quæ [illegible] Tiberium, nihil palam [illegible], [illegible] viâ aggreditur. Statim igitur Consulem designavit, [illegible] participem nominavit, Sejanumque suum vocans, sæpe ad repetit, [illegible] Senatus populoque scripsit. Quo [illegible] Romani, [illegible] Tiberio Sejanoque [illegible] [illegible], in [illegible] [illegible]: decretum est, ut ad quinquennium Coss. simul [illegible]: [illegible] cùm Romam intrarent obviàm procederent. Denique ad statuas etiam Sejani sacrificârunt.

Dio l. 58. 629.

III. Dum magna ad Joannem confluit multitudo Judæorum: *Ecce Jesus advenit ad Jordanem, ut baptizaretur. At Joannes [illegible] eum, dicens, mihi opus est ut a te baptizer, & tu venis ad me. Respondens autem Jesus, dixit ad eum, sine [illegible], sic enim decet nos implere omnem justitiam. Tunc [illegible] eum, & baptizatus Jesus ascendit statim ex aquâ, & ecce aperti sunt ei cœli, & vidit Spiritum Dei descendentem quasi columbam, & venientem super ipsum: & ecce vox [illegible], dicens, hic est Filius meus, dilectus [illegible] in quo [illegible].* Quæ pauca licet, fusum præbent nostris Annalibus materiam. Quæri nempe solet, & de Servatoris ætate, cùm in Jordane baptizatus est, & de tempore baptismi.

Jesus venit ad baptismum.

Matth. 3. 13.

IV. [illegible] *Jesus erat [illegible] incipiens triginta.* [illegible] & trigesimo primo [illegible] [illegible]. [illegible] cùm ad Joannem accessit. Quam Chronologiam amplectitur Synodus Neocæsariensis, anno Dom. 314. celebrata: *Presbyter ante annos 30. non ordinetur, etiamsi fuerit homo valdè dignus, sed [illegible]. Dominus enim Jesus Christus in anno trigesimo & baptizatus est, & cœpit docere.* Constat tamen minimè [illegible] [illegible] placuisse, illis scilicet qui cùm anno 30. Jesum [illegible] esse putant, unius [illegible] anni curriculo ejus [illegible] [illegible]. Cujus sententiæ est Clemens Alexandrinus, qui Lucæ [illegible] [illegible]: *Erat Jesus veniens ad baptismum quasi triginta annos natus, & quod anno solo oporteret eum prædicare, hoc quoque scriptum.* Adstipulatur Clementi Philastrius: *Dominus enim quæ in uno gessit & docuit, hæc sola quatuor conscripsit. Nam quæ [illegible] [illegible] sunt ab eo [illegible], [illegible] 30. annis, secundum S. Joannem qui dixit mundum non capere posse, si universa scriberentur quæ fecerat.* Origenem, Gaudentium, aliosque [illegible]. Neque desunt quibus amplius placeat [illegible]. Cui sententiæ aperte favet illustrissimus Cardinalis Baronius, fretus Ignatii ad Trallianos Epistolâ, *& amplius [illegible] decadibus, vere baptizatus est à Joanne.* Tamen monentur lectores prudentes, exclamant: *Adversus tam patens [illegible] de ætate Christi, Ignatii testimonium, [illegible] vel [illegible], nullum refragari jure debet, cùm præsertim S. R. Ecclesia [illegible] ipsum [illegible] videatur, in ordine Rom.* Verùm enim verò hoc in testimonio Ignatiano non multum esse momenti, ubi liquet, quod non extat in [illegible]

Quot annos natus Christus baptizatus.

Neocæs. c. 11.

Clem. Str. l. 1. 340.

Philastr. n. 56.

Baron. Appar. n. 108.

[illegible], sive Vossiano Græco, sive Latino Ussheriano. Possumus igitur & hanc refragari sententiæ, cùm ora nostra nondum reprobare [illegible]. [illegible] Epiphanium, qui Christum necdum completo XXX. anno baptizatum discretè tradit: *Omnes illos quos supra recensuimus XXIX. integros Consulatus prætereo. Sub tricesimo demùm Consulatu, mense X. ad Joannem accessit.* Refragatur Hieronymus, qui contendit quidem, non impleto trigesimo, baptismum à Christo susceptum fuisse tradit: *In tricesimo autem suo anno Dominus ad baptismum venit.* Refragatur Tertullianus, quem Baronius errando illis [illegible], qui Dominum eo anno quo est baptizatus mortuum, [illegible] annum trigesimum existimârunt. De Tertulliano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] XXX. [illegible] Cæsare revelatus sit. Atque in baptismo [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], hic est ille Filius meus, ille dilectus. Mortuus autem ex Tertulliani sententiâ anno ætatis XXX. *Habet,* inquit, *habens quasi triginta cum pateretur.* Cùm neque Domini baptismum inter & mortem, quam anno XXX. contigisse dicit, triennium interponat Tertullianus, neque annum jam trigesimum absolvisse Jesum cùm baptizaretur, credere non potuit. Ex Traditione igitur unicuilibet discere non possumus, quoto ætatis anno, mundi Redemptor baptismo donatus est, ut & hunc apparet, [illegible] illos errare viâ, qui in quæstionibus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ab ore pendere mortales volunt. Quam malè ei credita fuissent arcana epistolarum, quæ misera oblivione perierunt! Quid igitur? An non Christi ætatem Lucas scripto prodidit? Nihilo magis, si definitum, certioreque annus intelligitur. Quem si nos docere voluisset, indefinitam fortè propositionem non adhibuisset, *Jesus erat incipiens circiter triginta.* Cujus vis hæc est, [illegible] [illegible], ut [illegible] designare, sed quod præter propterque est. [illegible] [illegible] [illegible] & Martyre Justino Lucas captus fuit: *Alimentis,* inquit, *[illegible] [illegible], annosque plus minùs triginta perdurabat, quoadusque Joannes adventus ejus præcurreret.* Non enim quoadusque baptizaretur à Joanne, dixit quoadusque Joannes præconium ejus ageret; adeò verum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Apostolum quasi [illegible] [illegible] quinque aut triginta procedere,* conspexisse Jesum supra modum ambulantem, intuentes Judæos. Annon & hoc ab illo scribi potuit, si 33. [illegible]? De triginta & tribus annis natu, cùm circiter tricenarium esse, dicere quid vetat. Quod igitur plerique huc subjecerunt de ætate Sacerdotali apud Judæos, quæ exactè anno 30. legitima erat, quasi Christus eodem præcisè tempore munus suscipere debuisset suum, nil ad rem facit, cùm Sacerdotium à [illegible] [illegible] non ageret, sed Prophetarum. Prophetarum verò munus anno tricenario non illigabatur, sed à voluntate numinis pendebat omninò. Videatur an. 750. n. 6. Planè igitur Lucæ non nobis est impedimento, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ætatem, quæ nisi in eâ te consulamus, tempora inter [illegible], & verâ ut errarer. Anno Juliano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

Anno D. 30.

Epiph. Hær. 51. n. 24.

Hieron. in Ezech. c. 1.

Tertull. Baronii

Tertull. in Marc. l. 1. c. 15.

Tert. in Jud. c. 8.

Just. Dial. cum Tryph. p. 315.

Joan. 8. 57.

ANNO Do. 30.

Quæ sententia nobis vero simillima, nisi vir eruditus [illegible] in notis ad librum de [illegible] perfectionem illam [illegible], quæ sententia, inquit, semper erit absurdissima. Ex iisdem [illegible] cum [illegible], auctoritate Scripturæ, & [illegible] incredibili modo conferunt: quæ [illegible] absurditatis [illegible] delere possunt.

V. De tempore, quo Christus baptismum consecutus est, dicemus aliquid. Legimus apud eruditissimum Calvisium: *Jesus Christus baptizatur à Joanne, ut Epiphanius & alii antiquiores tradunt, die sexto Januarii, recentiores putant, id accidisse in festo expiationis, die mensis Tisri. . . Propterea quod eo die hircus, qui peccata populi Israelitici portabat, in desertum deducebatur, quemadmodum & Christus statim post baptismum in desertum ductus est.* [illegible] Epiphanium, qui Januarii sexto Christum baptismate donatum crediderit, imò Epiphanius [illegible] ut extat hæresi 51. n. 24. Ad recentiorum opinionem quod attinet, in quam descendit & Lightfootius, verum auctum neque [illegible], ab eâ nos plurimum dissidere fatemur. Nempe quibus ex jucundâ relatione, Christi baptismum in festum expiationum conferre placuit, illi non hæc Matthæi animum advertêre: *Tunc advenit Jesus à Galilæâ ad Jordanem, ut baptizaretur à Joanne.* Atqui festo proprio Joannes Hierosolymam adesse debuit, ex Mosaicâ præscriptione: *Decimo mense hujus septimo, dies expiationum est. Convocatio sancta erit vobis, ut affligatis animas vestras* [illegible], *idem exscindam ex populo.* Ut neque Judæos [illegible] Joannes, à [illegible] Hierosolymam Judæi, sanctissimi omnium festivitatum die celebrando ab illâ urbe abfuisse, Divinæ legis sunt homini servantissimi.

VI. Cur autem non ineunte paulò anno quàm præterito assignemus Redemptoris nostri baptismum, [illegible] Joannis manifestatum, cum quo baptismo suscepit Christus: *Factum est autem cùm baptizaretur omnis populus, & Jesu baptizato est.* Deserto adhuc Paulus: *Cum autem expleret Joannes cursum, dicit, non sum ego sum, sed ecce venit post me cujus non sum dignus qui solvam.* Hinc paulò ipso anno Joannes ab Herode in carcerem conjectus est. Debuit autem Christus ante festum Paschatis baptizari, ut quatuor à se agenda Paschatibus locus esse possit. Præterea illo anno baptizatus est, quo & Pascha, cujus meminit Joannes capite secundo, celebravit, ut ex circumstantiis intelligitur, & facta in Canâ Galilææ miraculi manifestum est. Porrò annus erat Julianus LXXV. quod liquet ex verbis Judæorum, *quadraginta & sex annis ædificatum est Templum istud.* Templum enim ab Herode condi cœptum anno Juliano XXIX. deductis 29. de 75 supersunt 46. De die baptismi Dominici sic confert Baronius: *Quod vero ad mensem & diem, quibus baptizatus est Christus, spectat, id factum esse sextâ Januarii, ex communi & antiquâ traditione Eusebius Pamphili ad Marinum scribens testatur.* Sed Clementis ævo, Baptismatis Domini diem in ignorationem jacuisse, teste est integer ille locus: *Basilidis autem sectatores ejus quoque baptismi diem celebrant, totam præcedentem noctem in lectionibus transigentes. Dicunt autem eum esse quintum decimum anni Tiberii, quintum decimum mensis Tybi.* Aliqui autem eum esse undecimum ejusdem mensis. Tybi decimus quintus in Januarii decimum, undecimus verò in sextum incidit. Constat ergo Christi baptismum secundo sæculo, non hodie Januarii sexto diligatum. Neque Basilidianos, nihilo Clementis, ut Ecclesiæ more, neque [illegible]. Quæ etiam postea tenuit opinionem, quæ Dominicum Baptismum Joannis [illegible] XI. mensis Tybi fecerat. Epiphanius [illegible] fuisse traditionem haud imperiti, non sextum Januarii diem, sed Novembris octavum assignat Christi baptismo: *Sub tricesimo [illegible] Consulatu, mensis 2. ad Joannem accessit ab eoque baptizatus est, anno a natali suo XXX. Ægyptiorum [illegible] XII. sexto Id. Novembris.* Excerpta verò Chronologica Scaligeri, Decembris 25. assignant Christi baptismum: *Baptizatus est autem in Consulatu Messalæ, VIII. Kal. Januarias.* Præterea neque inter Ecclesiæ quidem ipsas, quæ Januarii Dominicam assignant, de die satis convenitur, ut liquet ex Hieronymo, qui [illegible] pronuntiat, cùm in quinto Januarii, non sexto, Christi baptismum constituit: *Quintam autem diem mensis adjungit, ut significet baptisma, in quo aperti sunt Christo cœli, & Epiphaniorum dies hucusque venerabilis est.* Erant & alii, qui Januarii quintum Christi baptismo dicabant. Auditur Auctor homiliæ octavæ in Pascha apud Chrysostomum. In posteriorè verò hâc homiliâ, Theophania pariter refert Auctor, [illegible] *conjunctim pro dies autem die aurà & defensâ, decimâ tertiâ mensium quarti mensis, secundum Asianos.* A vertisse quarto Decembri, die incipiebat quartus Asianorum mensis, unde ista pars Romani Januario respondens, ea-

que die quinto Theophania apud illos celebrata fuisse hinc colligitur. Hic recedit Galenus apud Noricum, cujus verba consulimus an. U. C. 749. n. 31. Inspiciantur & Annales nostri mox U. C. 749. n. 49. Quintâ sextâ Halaharensis qua die mundi condidit atque principium in [illegible] [illegible] Dominum. Clementis verba Alexandrinum. Ex quâ Chronologiâ sequeretur [illegible] Februarii [illegible] baptismum. Itaque de die, quo Christus baptismo potitus est, [illegible]. [illegible] quod criticis, atque, atque Clementis Alexandrini meminit, Tradere nobis est vero simile, [illegible] baptismum [illegible]. Sic [illegible] tentatus, quâ Servator à Diabolo impugnatus est; [illegible] difficilius: Si in eum quibus in deserto versabantur longè [illegible], [illegible] bona vis hominis [illegible]. Hinc [illegible] habent. Beneque cum hoc tempore [illegible] [illegible].

VII. Judæos primum baptismum obviâ prohibebant Joannes, ut Christus, Sinite, inquit, sic enim decet nos implere omnem justitiam: hoc est, quidquid vicerit, docentur, & divinæ voluntati conformetur. Quippe magnum omnibus hominibus exemplum præbere Christus debebat, quo [illegible] officio, diem suscepit baptismum, & [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible]. Munere enim Joannis erat, baptismi sui originem debuerat, cùm ex consilio missus à Deo fuerit. Itaque Joannes baptizante, Christus baptismum [illegible].

Anno Do. 30.

[illegible]

Calv. An. 4037. C. 29.

Matth. 3.

Levit. 23.

Luc. 3.

Act. 13.

Baron. An. 31. n. 26.

Clem. Strom. l. 1.

Hær. 51. n. 24.

Judæos baptizantur.

Anno D. 30.

[illegible] suo [illegible], justitiæ partem [illegible], dictumque præscriptionis [illegible]bant. Eo pertinet & typorum complementum; ut enim Pontifex cùm [illegible], primum [illegible] corpus [illegible] aquâ, postea [illegible] veste sacerdotali, [illegible] in conspectum populi, [illegible] & clangor tubarum, & perun[illegible] caput ejus oleo; sic Christus verus Pontifex, aquâ baptismo [illegible] Patris [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Jesus [illegible] aquâ, & ecce aperti sunt ei cœli, & vidit Spiritum Dei descendentem quasi columbam, & venientem super eum. Mirabilem in aquâ factum esse, prædicat Justinus Martyr: Cùm Jesus in undam descendisset, & ignis in Jordane accensus est. Quæ undè hauserit, prorsus nescimus. Simile prodigium Ebionæorum in Evangelio reperitur apud Epiphanium h. 30. n. 13. [illegible] de cœlo, ego [illegible]. Statimque [illegible] in loco [illegible] ignem [illegible]. Quâ conspectâ, Joannes sic eum alloquitur: Tu quis es Domine? Non [illegible] est, quod Evangelium observat, Christo non in aquâ, sed extra aquam constituto, illapsum esse Spiritum, quo doceremur baptismi efficaciam, non ipsi aquæ inhærere, sed Dei gratiam præsto esse [illegible], cùm Spiritus [illegible] Sanctus in Christum [illegible] egressum, ut [illegible] descenderet. Eò [illegible] à Tertulliano fuisse, vero simile: Non quòd in aquâ Spiritum Sanctum consequamur, sed in aquâ emundati sub Angelo, Spiritui præparamur. [illegible] [illegible] Joannes [illegible] [illegible]; dixit autem Dominus Joanni, [illegible], Jordanis [illegible], Dominus venit ad vos. Et statim [illegible] aqua. Tunc Joannes [illegible] eum.

VIII. De cœlorum apertione, [illegible]: Aperiuntur cœli, inquit Hieronymus, non [illegible] elementorum, sed spiritualibus oculis, quibus & Ezechiel in principio voluminis sui, apertos eos esse [illegible]. Cùm autem & quæ se oculis ingerebat, columbæ species, & vox quæ [illegible], [illegible] [illegible], longe quidem congruentius est, de apertione cœli idem sentire; quod docet & Origenes: Dicendum est in baptismo Jesu cœlum esse reseratum, & ad dispensationem remissionemque peccatorum non illius qui peccatum non fecerat, sed totius mundi aperta fuisse cœla. Non [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] columbam [illegible], quo quidem argumento Marcionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Tertullianus: Confudisset te hoc Evangelium Joannis, prædicans Spiritum columbæ corpore lapsum descendisse super Dominum. Qui Spiritus [illegible] [illegible] columba quàm & Spiritus, nec interfecerat substantiam propriam, assumptâ substantiâ extraneâ. Sed quæris corpus columbæ ubi sit, resumpto Spiritu in cœlum. Atque & Angelorum, & [illegible] ratione interceptum est, quâ & [illegible] [illegible] cum de nihilo [illegible]bantur, [illegible] in nihilum subducebantur. Augustinum tamen sua sententia repelendi, quemquam [illegible]: [illegible] Dominum J. C. dicimus solum verum corpus habuisse, Spiritum autem Sanctum fallaciter apparuisse in oculis hominum, sed [illegible] corpora vera esse credimus. Sicut enim non oportebat, ut homines falleret Filius Dei, sic etiam non oportebat ut falleret Spiritus Sanctus, sed omnipotenti Deo, qui universam creaturam ex nihilo fabricavit, non erat diffi-

cile verum corpus columbæ sine aliarum columbarum ministerio, figurare. Quâ ratione Augustinus [illegible] [illegible] columbam [illegible], quàm Christus verus homo fuit. De id Augustini opinione sic scribit Sixtus Senensis: Sequuntur Augustini placitum omnes ferè Scholastici Theologi, præsertim D. Thomas, in tertio Theologicæ Summæ volumine. Q. 39. art. 7. Observandum tamen est Augustinum discessisse de sententiâ. Quid hoc ad [illegible] differtur? Columba sola specie corporali visui reddita, non natura viventis animalis suscepta. Quam etiam Tertullianus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] columba [illegible] [illegible] Dominum. Quæ [illegible] vero similior. Cùm de linguis quæ Apostolis insederunt, quasi ignis fuisse dicuntur, quia ignis similitudinem exhibebant. Quæ de columbâ quoque phrasis est Evangelistarum, sicut quasi columbam. Frustrà simul columba [illegible] creata, quippe quæ [illegible] evanuit, nec Dei mos est [illegible] quæ mox dissolvant condendi; [illegible] adhibere miracula. Itaque [illegible] ille Pater [illegible], Evangelistarum mentem sic [illegible], Neque baptismi lavacro, [illegible] [illegible] [illegible] Spiritus in specie columbæ adventu, Christo opus fuit. Sentiunt Origenes: Descendit autem Spiritus Sanctus super Salvatorem in specie columbæ avis mansuetæ & innocentis, & simplicis, unde & nobis præcipitur ut imitemur innocentiam columbarum. Eleganter Juvencus:

> Corporeamque gerens speciem descendit ab alto Spiritus, aëriam similans de nube columbam.

Cæterùm soli Joanni Christoque apparuisse columbam, multam habet verisimilitudinem, ex verbis [illegible]: Et testimonium perhibuit Joannes, dicens, vidi Spiritum de cœlo descendentem quasi columbam qui etiam mansit super eum. Quod enim aquæ fuisse [illegible] [illegible] ad se [illegible], quod alii quoque vidissent, adeòque omnes norint, quæ [illegible] Christum & Joannem intercessissent? Utique non viri, sed videntes dixisset, quemadmodum Petrus: Haec verba nos audivimus, è cœlo delatam.

IX. Quæritur modò, cur Spiritus in Christi baptismo sub specie columbæ descenderit, die autem Pentecostes, sub specie ignis & linguarum? Non malè Maldonatus, Spiritum in Christum descendisse, ut testimonium de eo perhiberet. Qui autem testimonium perhibet, debet persona de qua loquitur [illegible] [illegible]. Dictum autem erat de Christo, arundinem quassatam non confringet, & quidem eo loco dictum erat, ubi de descensu in eum Spiritus Sancti agebatur: dedi Spiritum meum super eum, judicium gentibus proferet, non clamabit. . . . Credo etiam speciei columbæ, naturam &, ut ita dicam, habitum Spiritus Sancti declaratum; omnium largitor gratiarum Spiritus est dividens singulis prout vult. Amorem quoque Patris in Christum significare scripsere, ut columbæ species magno amoris consentaneæ, hic est filius meus dilectus. . . . Apostolis verò datus est Spiritus Sanctus, quia indigebant, ut eos [illegible] inflammaret, & variis linguis loqui doceret. Descendit autem mox à baptismo Christi, Spiritus Sanctus, quia mitteri sua inaugurabatur divinus ille orbis Doctor, qui confestim in desertum pulsus est, ut certaminibus & jejunio pararet ad ministerium suum, præmiaque ostenderet; idcircò tempore aptum erat & congruum implendæ consilio, quibus Spiritum ille

fun-

Anno D. 30.

Justin. Dial. cum Tryph. 315.

Tertull. de Bapt. c. 8.

De columbâ in Christi baptismo descensu.

Hieron. in Marcum.

Orig. hom. 27. in Lucam.

Tertull. de carne 3.

Aug. de Agone Christi c. 22.

Sixt. l. 6. annot. 13.

Aug. lib. [illegible].

Tert. de Bapt. c. 8.

Ind. Dial. cum Tryph. 315.

Orig. hom. 27. in Luc.

Juv. Hist. Ev. l. 1.

2 Petr. 1. 18.

Cur in columbæ specie [illegible] [illegible] [illegible] in Apostolos.

Maldon. in Matth. c. 3.

Anno Dom. 30.

Sanctus Christo promittebatur: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini.* Cur autem specie columbae, aperit Cyrillus: *Descendit autem forte in specie columbae [illegible], ut atque [illegible], tanquam simplicis, propter puros & innocentes, [illegible] & propter remissionem peccatorum [illegible].* [illegible] *typum secundum [illegible], columba illa Noe, nam sicut per illum lignum & aquam facta est ipsa quidem salus, unde autem [illegible] nova generationis, & columba reversa est ad eum sub vesperam habens virgam olivae; sic inquiunt, & Spiritus Sanctus descendit super verum Noe, alterius generationis [illegible].* Videantur Tertull. de bapt. c. 8. Cypr. de unit. Eccl. Neque enim in ejusmodi rebus immorari necesse est.

X. Verum nescio quid in Jordanis undis, ex Christi corpore impressum fuisse, nonnullorum [illegible] inclinatur Constantinus M. cujus hoc est de suo baptismo, ad Episcopos sermo: *Equidem olim statueram id agere in flumine Jordane, in quo Servator ipse ad exemplum nostrum, lavacrum suscepisse memoratur.* Id etiam indicant verba Chry[illegible] *credentium possit, nisi [illegible] Domini corpore [illegible].* [illegible] pe Hieronymus, *pollutas dilueret aquas suo Do[illegible]* [illegible] quae legimus apud Bedam, *baptizatus Dominus, [illegible] aquas mundans, ut vim abluendi habeat.* Quâ ex opinione, orta est consuetudo, cujus meminit Jacobus de Vitriaco Cardinalis Ecclesiae Rom. *Peregrini & etiam indigenae corpora sua & vestimenta in aquis Jordanis cum magnâ devotione solent abluere, eò quòd redemptor noster à B. [illegible] carne, suorum sanctificavit.* Cui & [illegible] Rhothomagensem, ex ejus itinerario discimus: *Les pelerins qui y vont, s'y baignent ordinairement, à quoi nous ne voulumes pas manquer, y étant d'ailleurs assez conviez, tant par la devotion, & la beauté du lieu, que par le grand chaud qu'il faisoit.* Nos verò quod sanctificationem undis Jordanis ex corpore Dominico contactu impressum sit, capere non possumus, cùm situs & figurae & motus cujus aqua sit, sanctitas autem neque motus est, neque figura; neque magis intelligimus, quomodo aquae quae fluunt alveo jugiter mutatae, vim quae sanctis longius, retinuerit. Si verò cogitare volumus, an sanctitatis impressio, in [illegible] consistat, quòd ex baptismo Christi, aqua dedicata est ad sanctum regenerationis lavacrum consummandum; nam physicaque mutatio ea non est, quomodo aera, novâ qualitate non afficitur, cùm ad [illegible] usum eligitur. Caeterùm ex Christi baptismo id aquis concessum fuisse, tradit Chrysostomus, ut hodie eâ nocte quâ celebramus ejus baptismi memoriam, ad annum tertium durent, nihilo tenus hausta detrimento: *Haec est ipsa dies in quâ baptizatus fuit, aquarumque sanctificavit naturam. Propterea mediâ nocte in festo hoc, haurientes omnes, & in [illegible] & [illegible] ferrent, & post duos vel tres annos, [illegible]* [illegible] à Clarisf. Pagio id memoriae proditum,

[illegible] *Archipelagi, cùm anno 1676. eodem Epiphaniorum die in hâc Aquensi civitate versaretur, in eo [illegible] vetera [illegible], partem ipse statuam ter immersam, baptismi Christi commemorationem solemnem venerantes, cujus aqua phiala plena conservata per multos annos incorrupta permansit, ac forte diutiùs conservata fuisset, si phialam illam frangi non contigisset.* Fides sit penes auctorem. Aethiopibus porrò solemne est quotannis baptismum celebrandi baptismi Christi [illegible]. *Id [illegible] ad memoriam Christi baptismi, singulis annis, omnes in Epiphaniis Domini baptizamur. Id quidem facimus non quòd ad salutem spectare credamus, sed propter Servatoris nostri laudem ac gloriam.*

XI. [illegible] in aquis [illegible] baptismo descendit, miraculis perpetuis [illegible] Turonensis: *In Jordane, inquit, habetur locus in quo Dominus baptizatus est. In [illegible] refluens, aqua ipsa revolvitur, in quâ [illegible] leprosi mundantur. Cùm enim advenerint, saepius lavantur in flumine, donec ab infirmitate purgentur. De publico tamen dum ibi commorati fuerint, victum accipiunt. Lotus autem ad propria discedunt. Ipse quoque Jordanis, ab eo loco in quinto militario, [illegible].* Aliud & [illegible] memorat Antoninus Martyr in itinerario: *Descendit Sacerdos in flumen. Et horâ quâ coepit benedicere aquam, mox Jordanis cum magno rugitu post se revertitur: & fit aqua superior in se usque dum baptismus perficitur, inferior autem fugit in mare. [illegible]* Quippe in Evangelio apparent leprosi multi, quos Christus & Apostoli [illegible], hinc inde alii leprosi Domino occurrunt: Discipulis etiam praedicandi Evangelii [illegible] praeceptum datur in mandatis, *leprosos purificate.* Quòd si locus in quo baptizatus est Christus, ex sanctissimo ejus corpore vim hausisset mundandi lepram, neque isthoc illi morbo suo tàm proclivem facileque remedium [illegible]. Neque Justinus Martyr qui [illegible], ut aiunt, Jordanem tangebat, [illegible] miraculosum [illegible] habuisset, quae tamen ignoravit. Cùm in dialogo [illegible] uberius fuerit, quo vix ullum potentius afferre potuisset, convincendae Judaeorum pervicaciae. Non impostor ille fuit, qui Jordanis vim caelestem indidit, adversus morbum omnes foedissimum remedia, quique caelesti potentiâ suâ, dùm in ejus nomine baptismum ministratur, fluentes aquas hujus amnis fistit atque cohibet. Haec Justinus objecisset. Mittimus Eusebium, qui maximam quam potuit, cumulavit diligentiam, ad scribendam historiam, qui tot miraculorum non meminit; at Hieronymus sanè, qui loca Sancta Palaestinae quam incolebat, et omnium suum noverat, quique tum studio ex Marcellae [illegible] mulierem, collatam Jordanis leprosos mundandi facultatem, aquasque magno rugitu post se revertentes praeterit: *Videre inter Lazarum fascias colligatum, & fluenta Jordanis ad lavacrum Domini puriora.* Commodè sanè hoc addidisset, & leprosos qui in illis lavantur saepius suâ contagione liberatos. Quòd si Tiberinis undis, ope sanctorum, vel precibus Martyrum, inditâ fuisset vis ejusmodi, certè & certò scimus, quòd de tanto miraculo, annales Baronius non [illegible]

Anno Dom. 30.

rent. Denique notatum fuisse vel incolis Palæstinæ, baptismi Dominici locum, à Brocardo monstratur: *A Jericho per duas leucas versus Jordanem est sacellum extructum in honorem Sancti Joannis Baptistæ, ubi putatur Dominus ab eo baptizatus; alii verò id factum putant in Ænnon.* Mitto sanè locum in ambiguo positu, si mensuris Gregorianam nonnullam tenuit.

Brocard. descr. Ter. pag.

XII. Voce Patris consecratum Jesum, ut hoc quidem jactu exordium, statim profisci ad prædicandum, sed *ductum est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo, & cum jejunasset dies quadraginta & noctes quadraginta, postea esuriit.* Vehementer autem est Christum, per aëra repente raptum fuisse, quemadmodum Philippus post baptizatum Candacis Eunuchum abreptus est. Eo quippe modo Jesus ductus in desertum fuit, quo ex illo rediit. Jam verò non pedibus, sed ut raptum rediisse, Lucas innuit, *reversus est autem Jesus per virtutem Spiritus in Galilæam*, quo non naturalis sanè mortalium motus, non [illegible] [illegible] efficacia significatur. Raptus autem est in desertum velut locum tentationi aptissimum, ubi omni humano omnis spe suo destitutum. Ubi locum desertum fuerit, certè certoque definiri posse non arbitramur. Locum fuisse incultum, ac incolis vacuum, nobis persuasissimum, narrante Marco, *& Christus erat cum feris.* Itaque vacuus [illegible] tentationis Dominicæ locum. Quâ de re Brocardus, *à Galgalis si versus Jericho vadas, habes ad dextram montem Quarantanam dictum, à flumine mediâ leucâ à Galgalis, ubi scilicet Dominus quadraginta diebus & noctibus jejunavit.* Qui locus, utrum in vicinia, alienus sit, [illegible] non sum. Ubicumque locum desertum fuerit, apparet gravissimam extitisse Christi tentationem, quippe qui feratum in domicilio, sæviente hyeme, ... [illegible] ad repellendas bestias, frigore longè sæviores, solo [illegible].

Christus in desertum. Marc. 1.

Broc. descr. Ter. Sancta.

XIII. Neque sanè causa videtur deesse, cur Evangelium, non dies modò, sed etiam noctes, Christi jejunio assignârit. Sic enim miraculosa prorsus indicatur Christi abstinentia, & à jejunio Judæorum diversa, qua noctu reficiebantur. Hoc autem temporis spatium jejunando implevit Christus, ne fœderis novi conditor, Mosi Legis conditori, Eliæque, collapsæ religionis restitutori, de gloriâ atque laude concederet, atque & deserto, & jejunio, ostendit se à Mose fuisse adumbratum. Moses in deserto quadraginta diebus, totidem & noctibus absque cibo transactis, promulgandam Hebræis legem accepit [illegible] Christus [illegible] hanc Patres afferunt causam, quòd quadragenarius hic numerus non vacat mysterio, quasi peccati emendationi consecratum, *Quadragenarius numerus*, verba sunt Hieronymi, *convenit peccatoribus & jejunio, & orationi, & sacco, & lachrymis, & perseverantia deprecandi, ob quod & Moyses 40. diebus jejunavit in monte Sina, & Helias fugiens Jezabel, imminente fame, & Dei desuper irâ pendente, quadraginta dies jejunasse describitur. Ipse quoque Dominus verus Jonas, missus ad prædicationem mundi, jejunat quadraginta dies, & hæreditatem nobis jejunii derelinquens, ad esum corporis sui, sub hoc numero animas nostras præparat.* Ab Hieronymi sententiâ non abludit Augustinus: *In Evangelio per ipsum Dominum jejunium, quibus diebus XL. etiam tentabatur à Diabolo, quod aliud quam per hujus sæculi tempus, tentationem nostram in carne suâ quam de nostrâ mortalitate assumere dignatus est, præsignans.* Equidem non admodum ideò quòd sæpe sit, libenter intermitor. Quadragesimæ autem ... [illegible] ... observatum Ambrosio. Cur autem hoc præcisè spatio, jejunium Mosis, Eliæ, Christi, continuatum, nescimus; ac rem potius mirari, quam ejus causam tentare, malumus. Et si non prorsus vana sit eruditissimi Jansenii conjectura: *Forma enim* [illegible] *in præparationibus, & peccatorum expurgationibus, atque designare nobis tempus vitæ præsentis, quod pœnitentiâ, abstinentia & luctû cum adversitatibus est transigendum, sicut numero quinquagenario, tempus vitæ futuræ omnisque felicitatis* [illegible].

Hier. in Isa. c. 58.

Aug. de [illegible]

Jans. Concor. c. 14.

XIV. Ex Christi jejunio, celeberrimam in quæstionem incidimus, utrum hanc jejunio, quod Quadragesimam vocant, abstinentiæ, [illegible] sit exprimenda? Diffiteri non possumus, Antiquorum nonnullos in eâ versatos esse sententiâ. Testis Ambrosius, *Quadragesimam nobis Dominus suo jejunio consecravit.* Testis Hieronymus, *Dominus quadraginta diebus in solitudine jejunavit, ut nobis solemnes jejuniorum dies relinqueret.* Testis Augustinus, *Quadragesima jejuniorum, habet auctoritatem, & in veteribus libris ex jejunio Mosis & Eliæ, & ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit.* Ac tamen quidem communiter autor fuit, Dominicum imitati jejunium, ut Monachus nomine Simeon, illud experimento suis verbis commendavit: *Desideravi pariter ac divini homines Moyses & Elias, jejunio permanere quadraginta diebus, & admirandis Basso conatur persuadere, ut nihil quidem cibi voluptatis, loco autem ostium obstruat* [illegible] *referret rei difficultatem, & moneret ne violentam mortem existimaret esse virtutem, est enim id crimen, & maximum & primum; at ille inquit, ô Pater, repone mihi decem panes, & hydriam aquæ, & si videro corpus egere alimento, eos illorum participes. Factum est, ut jussit. Transactis autem diebus, venit quidem ille admirandus & homo Dei Bassus. Mox autem hoc, ostium ingressus, invenit quidem panum numerum, invenit etiam quoque aquæ plenam. Inveniunt autem jacentem, nec spirantem, nec loqui, nec moveri potentem.* Eò tandem processêre multi, ut Quadragesimæ observantiam, Apostolicis præceptis opponerent. Quâ opinantur, aut lex ea est, quæ carne in Quadragesimâ utentibus, mortem statuit. Legitur enim in Capitulari Caroli M. anno Christi 789. condito, *si quis sanctum Quadragesimale jejunium pro despectu Christianitatis contempserit, & carnem comederit, morte moriatur.* Quam commentatus Legem eruditissimus Baluzius, hanc non ingratam [illegible], *capitalem in eum sententiam dicit, qui in Quadragesimâ carnem comederit, si per contemptum fecerit fidei Christianæ. Sed ita in populo continuatum fuit necesse erat, ut semper reluceret in Paganismum.*

Theodor. Hist. Patr. c. 26.

Amb. [illegible]

Hier. [illegible]

Aug. Ep. [illegible]

Caroli M. Cap. [illegible]

Baluz. [illegible]

Anno Do. 30.

instituta. Ait Dithmarus Episcopus Merseburgensis hunc esse consuetudinem inter Polonos, ut qui carnem post septuagesimam manducasset, dentium evulsione puniretur. Ita enim ipse scribit initio lib. 8. Quicumque post septuagesimam carnem manducasse invenitur, abscissis dentibus graviter punitur. Lex namque divina in his regionibus noviter exorta, potestate tali quam jejunio ab Episcopo instituto [illegible].

XV. Nos verò in Christi jejunio, non ipsum utique circumstantias attendere jubemur. Non quòd omnes, exemplum esse Christum [illegible] positum ad imitandum facilius [illegible], dum tentationes ingruunt, orationum, jejuniorumque armis protegendam esse salutem; neque invitâ Basilio subscribimus, Dominus noster cum per jejunium carnem quam pro nobis assumpsit, munivisset, sic in ipsa Diaboli insultus sustinuit, quo & nos erudiret, ut per jejunia ungamur, et exerceamur nos ipsos ad certamina in tentationibus. Ut autem quadraginta dies certo tempore spatio, quotannis jejunarent, non magis exemplo Christianis fuit, quàm ad petendum sicut quidam non tempestate, desertum, quo tàm loco, quàm tempore abstinerent, meliùs Servatorem adumbrarent. Quippe Christi jejunium est miraculis inferendum, quemadmodum illud Mosis, Eliæque, quod Prophetarum nemo imitatione prosecutus est. Itaque semel Quadragesimam jejunavit Christus, neque autoritate atque exemplo Domini sui, Apostoli similem sibi abstinentiam indixêre. Judicio est contra discipulorum Joannis: Quare nos & Pharisæi multùm jejunamus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] interrogationem à calumniâ alienam fuisse, eloquentem Christi verba, num possunt filii thalami lugere quamdiu cum eis est sponsus? Nullus autem quamdiu [illegible] [illegible] [illegible], si dies quadraginta, ciborum abstinentia dicâssent, imò jejunia Pharisæorum magno intervallo Apostoli superâssent. Neque singendum est Apostolos, quadragesimalis disciplinæ [illegible] capaces fuisse, ac Latronum [illegible]. Q[illegible] [illegible], cur [illegible] Domini sui non imitarentur? in promptu ratio hæc est. Noverant hoc jejunii fuisse miraculo. Miracula autem non sunt imitatione [illegible]. Quâ de causâ neque post illapsum Spiritum, Apostoli vel præcepto, vel exemplo, ullo Quadragesimam docuêre: nisi certè vicibus utrisque Clarissimus Beveregius, Apostolicæ institutioni, Quadragesimam vindicârit. Semper enim nobis [illegible] ille Scrupulus, cur disciplinam [illegible], quam Judæorum moribus, contra [illegible], in Scripturâ non consignâssent Apostoli, quò sic commendatior haberetur. Illa [illegible] argumenta, causam hanc [illegible] ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quidni Christianis regerere Tertullianus potuit? Quonam ubique in jejuniis culpa videtur, quoniam discernimus? Aut quòd statum sit jejunium, & quotannis celebratum? hoc usque dicta, quandoquidem ipse Deus statum atque anniversarium jejunium [illegible] [illegible]. Respondebant autem tum Christiani, ex arbitrio, non ex imperio novæ disciplinæ esse jejunandum. Quòd si ad jejunia non præscripserant Apostoli, antiqua sanè disciplina maneret, ex aliquâ rei solutæ liberæque necessitate: novumque esset imponere Ecclesiæ.

XVI. Neque etiam animo singendum, Apostolos, secula ad Quadragesimalem adhibitæ disciplinam. Quis geminum è Justino, Athenagora, [illegible], [illegible], Tertullianus, Cyprianus, qui in primæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ passim in quarti seculi Patribus reperiuntur. Concedat enim Quadragesimam & quidem solidam, ut paulisper in eam liberet, hæc per temporarium [illegible]. Quo [illegible] [illegible] principium jejunii. Quis ante quartum seculum, [illegible] Quadragesimam, [illegible] apertius ostendi potest, jejunio Quadragesimam [illegible]. [illegible] seculo ante Paschale exstitisse jejunium, ab Irenæo est de re mentio: Quidam existimant uno die sibi esse jejunandum, alii duobus, alii pluribus; nonnulli etiam 40. horis jejunium suum metiuntur. Hic enim capiendum esse Irenæum, existimamus nisi librariorum vitio exemplaria omnia habeant ipsique pro veritate. Quid enim sibi vult quadraginta horarum dies? Illud autem jejunium, Quadragesimam [illegible] [illegible], [illegible] Valesius in aliâ opinione versetur. Quorum [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] naturâ institutioneque sui, paralleum in desertum, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], jejunia illi suo constituebant, qui secundo & tertio floruêre seculo. Nempe in memoriam Dominicæ passionis præcipuè jejunabant; [illegible] [illegible] Tertullianum [illegible] [illegible] illos dies jejuniis determinatos putant, in quibus ablatus est Sponsus, & hos esse jam solos legitimos jejuniorum Christianorum, abolitis legalibus & Propheticis. Sponsus autem ablatus, cùm obiit in crucem, coelo Spiritum reddidit. Id ipsum apparet etiamque ex Hieronymo: Nos unam Quadragesimam [illegible] [illegible] [illegible] . . . jejunamus, illi, (Montanistæ) tres in anno faciunt Quadragesimas, quasi tres passi sint Salvatores. Argumento certissimo, in mortem Christi memoriam fuisse institutam, cùm ex tribus Montanistarum Quadragesimis Hieronymus colligat, sic initii mortalibus servandis, tres geminos Servatores cruci suffixos fuisse. Illud ipsum exquisitissimo testimonio ejusdem Hieronymi confirmatur: Quando transferent nuptias, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sponsi filii jejunabant. Nonnulli putant idcircò post dies 40. passionis, jejunia debere committi, licet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], indicant nobis festivitatem. Et ex hujus occasione testimonii, Montanus, Prisca & Maximilla, etiam post Pentecosten faciunt Quadragesimam, quòd ablato sponso, filii sponsi debeant jejunare. Ecclesiæ autem consuetudo, ad passionem Domini & resurrectionem, per humilitatem carnis venit. Hunc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hanc & benevolenti, & priscis Christianis, ut ad Servatoris ablationem, ex ejus morte vel ascensione ortam, antepaschale jejunium referrent. Quid tot argumentis opus, cùm ex Irenæo promptum sit, hoc jejunii ad Christi mortem collimâsse? Nempe quidam uno die jejunabant, videlicet die passionis, quam Pascha etiam nuncupat Tertullianus, in quo quasi publica esset jejunii [illegible]. alii horis quadraginta, jejunium [illegible] [illegible], ut illas exprimerent, quibus [illegible] [illegible] in morte jacuit. Neque aliter [illegible] eruditissimo Valesio: Illud quadraginta horarum jejunium ab his penitùs celebratum esse credidèrim in honorem ac memoriam quadraginta dierum

Marginal notes: Quadragesima [illegible]; Basil. [illegible]; Joann. [illegible]; Tertull. [illegible]; [illegible]; Iren. ap. Euseb. [illegible]; Tertull. de Jejun. [illegible]; Hier. Ep. 54. ad Marcell.; Hier. in Matth. c. 9.; Euseb. annot. in [illegible]; Anno Do. 30.

[illegible], quibus Christo in [illegible] [illegible]. [illegible]. Insuper in illâ jejuniorum [illegible], quam [illegible], [illegible]. Porrò qui [illegible] jejunii diem inducebant, de morte Christi cogitabant. Itaque jejunia hæc omnia in postremam hebdomadam conferebantur. Equidem, si verum volumus, quadraginta horarum jejunium, ad mortis Christi similitudinem accedit magis, [illegible] quadraginta naturalium, ab omni cibo abstinentiam continere [illegible] posse. Non sic Nyssenus, qui in duorum penè mensium spatio, quadragesimam [illegible], quæ [illegible] jejunio, dies XL. dicantur. Hinc hæc clarius est, [illegible], à Quadragesimâ longissimè discrepare, cujus principium [illegible] temporis atque dividit. [illegible] Quadragesimæ [illegible]. [illegible] jejunii antepaschalis à veris Apostolorum [illegible].

XVII. Præterea jejunium Antepaschale non fuisse Quadragesimam, discimus ex Dionysii Alexandrini ad Basilidem Epistolâ: *Neque [illegible] jejuniorum dies similiter omnes [illegible]. Sed alii quidam vel omnes superponunt jejuni permanentes, alii duos,* [illegible] Cujus consuetudinis [illegible] in Epiphanio vestigia, [illegible] enim in Aerianos, qui [illegible] eos, qui *illam Paschalis Hebdomadam [illegible]* nem & jejuniorum [illegible], & in [illegible]. Hæccine est Quadragesima? Non [illegible] quidem id nomine indicum fuisse jejunio, quod longè infra quadragesimam fuit, [illegible] describi. At [illegible] est Quadragesima [illegible], Quadragesima [illegible] [illegible] [illegible] amplius, [illegible] jejunio [illegible] est, specie [illegible] Christi Quadragesimam; quam [illegible] Ecclesia. At in jejunium Dominicam [illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible] fuisse Quadragesimam. Quod [illegible] [illegible] in secundi verò & tertii consuetudine atque moribus à vero [illegible], uti apertè liquet ex laudato Dionysio. Primùm [illegible] nullius jejunii meminit, quàm Hebdomadis Paschalis, quod fuit [illegible] si perinde majoris jejunii fuisset, non planum perfectumque hujus erat jejunium. Neque, inquit, sex jejuniorum dies similiter omnes observant. Cur Quadragesimam non dixit? cur mentionem non fecit & hebdomadum, quæ Paschalem antecedebant, si jam dicabantur jejunio, cùm ex quo [illegible] sunt, [illegible] jejunandi [illegible]? Sex ergo dierum meminit, quæ hic solis Antepaschale jejunium terminabatur. Atqui non [illegible] ac Socrates, Dionysius & jejunii hebdomadæ [illegible] fuisset [illegible] disciplinæ jejuniorum [illegible]. Deinde hebdomadem Paschalem [illegible] [illegible] Paschalem hebdomadem [illegible] longè majori consortium, [illegible], antecedentibus hebdomadibus Quadragesimæ sibi indivisse jejunium? Denique Antepaschalis hebdomadis jejunium complectum olim [illegible], non Quadragesimæ particulam, [illegible] est utriusque jejunii distinctio, [illegible]. Cæterùm, verba sunt Epiphanii, *[illegible] in jejunio perseverare eadem [illegible] Ecclesia.* Quibus [illegible], [illegible] hebdomadis Paschalis jejunio, [illegible] fuisse [illegible] hebdomadas, indeque [illegible] esse Quadragesimam, [illegible]. Non [illegible] hebdomadis [illegible], sed à Christianorum arbitrio [illegible]: quod ex vero celebrandi hujus jejunii [illegible]. [illegible] Apostoli præscripsissent jejunandi [illegible]; neque Dionysius tàm indulgenter [illegible], qui solos dies duos, vel nullum diem, in Sanctâ hebdomade jejunium, sed [illegible] Prophetæ qui Apostolica instituta [illegible], [illegible] Dionysius: *[illegible] fuisse [illegible], qui plurimos dies [illegible].* Argumento id jejunii ex [illegible], [illegible] jejunii quadragesimalis [illegible] *[illegible]*. Cui possis respondeamus, 1°. Antepaschale jejunium [illegible] Dominicarum [illegible], vel principium jejunandi, vel mors Christi [illegible], recepto in cælum Christo, Evangelii causâ, Apostoli laborârunt. 2°. Hoc jejunii, [illegible] disciplinæ Apostolicæ [illegible] fuit, quæ [illegible] immutavit, ut pio quodam zelo affectu

Anno Do. 30.

[illegible] arta, sed non secundum [illegible]. Quòd si, ut in V. T. anniversarium, Deo jubente, je[illegible] [illegible] [illegible] ten[illegible] debent, [illegible] sane jejunium, in Scripturæ principiis [illegible]. De his verbum non [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] de *Quadragesimâ* [illegible].

Prima [illegible] [illegible]

Matth. 4. 3.

XVIII. Cùm Christus modum [illegible] [illegible] usque diem produxisset, tandem *esu[illegible] & accedens tentator dixit, si Filius es Dei, dic ut isti lapides panes fiant. At ille respondens dixit, scriptum est, non solo pane vivit homo, sed in omni verbo procedente per os Dei.* Non [illegible] [illegible] videtur, famem Christi [illegible] vocare *[illegible]*, licet [illegible] [illegible] Ambrosium. Quippe assumpto homine naturali ex [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible] carent, excepto peccato, nostræ [illegible]. Hactenus [illegible] [illegible], quasi cibo Christum [illegible] [illegible]: [illegible] verò post XL. dies, ut Diabolo [illegible] ad [illegible] [illegible]. Ad Christum igitur accessit, formâ, ut videtur, humanâ, quod [illegible] & verbum accedendi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] cœlestem vocem, *hic est Filius meus*, atque ex tanto testimonio arripit occasionem tentandi Christum. Atque ut primum olim Adamum, sic & secundum, vult de cibo perdere. Non [illegible] [illegible], quomodo dictum Judæis, *si Filius Dei est, descendat nunc de cruce*, sed [illegible] potius personâ, ostendit [illegible] [illegible] [illegible] fame, jubet, *ut lapides isti panes fiant*. Lapides [illegible] [illegible] [illegible], quàm aliud quodvis, quia pani [illegible] esse [illegible] [illegible]:

Matth. 7. 9.

Quis ex vobis est, quem si petierit filius ejus panem, numquid lapidem porriget. Non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lapidibus pane, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in gula simul & vanitatis [illegible] [illegible]. Itaque, *scriptum est*, inquit, *non solo pane [illegible]*. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dæmone, ut ostendat [illegible] [illegible] [illegible] esse. Præclara sunt verba Autoris de duplici martyrio apud Cyprianum: *[illegible] tentator [illegible] scripturarum, in quibus tibi loquitur Deus, non minore fide, quàm si tibi [illegible] ore ad os loqueretur. Ex hoc torrentibus sume tibi lapides, quibus dejicias superbum Goliath. Habes exemplum à Domino tuo, sic ille prostravit Diabolum.* [illegible] pro telo Dæmon aliud corripit.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

XIX. *Tunc assumit Christum Diabolus in sanctam Urbem, & statuit eum super pinnas Templi. Dixitque ei, si Filius es Dei, dejice teipsum deorsum, nam scriptum est, Angelis suis præcepit de te, & ipsi tollent te in manus ne quando offendas ad lapidem pedem tuum. Dixit ei Jesus rursum scriptum est, non tentabis Dominum Deum tuum.* An in Templi pinnas fuerit corpore sublatus, [illegible], & nunc quæstionis est. Autor de cardinalibus Christi operibus apud Cyprianum:

Cypr. de Jej. & Tent. [illegible].

A [illegible], utrum fuerit hæc translatio corporalis: nisi de loco ad locum se Christus transferri permiserit, eo modo quo Abacuc de Judæâ in Chaldæam delatus est, & Philippus de Azoto in [illegible] [illegible]... Sed quid [illegible] cum Diabolus [illegible], videtur [illegible]: quod humeris ejus Salvator [illegible], & pro vehiculo usus sit, quem [illegible] [illegible], vel ei [illegible] se [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] non [illegible], cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Neque enim dicere Diabolus poterit, *[illegible] te ipsum deorsum*, nisi Christum sursum verò

consedisset, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut quem *[illegible]* [illegible] [illegible], capite [illegible] in terram [illegible] non poterat. Quid multa? ut [illegible] in [illegible] Christi imaginibus, eum [illegible], nil opus erat Servatorem [illegible] in montem [illegible], & longe [illegible] est concessum Dæmoni fuisse facultatem illudendi menti Dominicæ, turbandæque imaginationi, quàm transferendi de loco in locum corporis.

Quid [illegible] [illegible]

XX. Consedisse igitur in pinnis Templi [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] [illegible]*, [illegible] posuit à [illegible] Christum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ab Evangelio. [illegible] est Græcum *[illegible]*, unde *[illegible]*. [illegible] autem non *[illegible]* modò, sed *angulum* etiam significat, quomodo apud Ezechielem

Ezech. [illegible]

[illegible] *angulo terræ*. Hunc itaque angulum Templi designari existimamus, cujus meminit Josephus: *[illegible] spectaculum erat, si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. Nam cùm vallis [illegible] [illegible] [illegible] ita ut caligarent despicientium [illegible], [illegible] [illegible] erat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]* Galenum, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], *ut si quis ex angulo tecti ejus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], absque vertigine id non poterat, visu deficiente ad [illegible] profunditatem, [illegible] ad [illegible] [illegible].* Nullus [illegible] [illegible] [illegible] locus, in [illegible], opus fuerit [illegible] Angeli, [illegible], [illegible] [illegible]. In Templi tecto collocari Christus non poterat, quod [illegible] [illegible] horrebat [illegible], ne ab [illegible] [illegible] pollueretur. Cur autem in parte Templi potiùs quàm in rupe aliquâ deserti, ex quâ [illegible] [illegible] [illegible], Christus sit à Dæmone collocatus, in ambiguo est. Clarissimus Lightfootius hanc affert conjecturam, quòd cùm *Judæi [illegible] [illegible] [illegible] hominem per aera volantem & in pinnis Templi considentem, sperabat Dæmon aliquid [illegible] super illis [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible].* Credimus nos illum tentatori placuisse locum, ut ex eo Christus de promisso Angelorum auxilio, magis [illegible]. [illegible] Templum pro [illegible] Regis [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] Angelorum: *Festo autem Pentecostes, noctu Sacerdotes Templum [illegible] [illegible] [illegible], primum quidem motum quendam, strepitumque senserunt, postea verò subitam vocem audiêre, migremus hinc.* Quæ vox est Angelorum Templo [illegible]. Dæmon igitur hunc ad tentationem locum elegit undequaque [illegible] [illegible] [illegible], vel quod Servatorem [illegible], quàm auxilio, ob [illegible] Angelorum [illegible], [illegible] spem [illegible].

Lightf. Horæ [illegible].

Joseph. [illegible]. 6. [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]

Matth. 4. 8.

XXI. [illegible] [illegible] Diabolus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *[illegible] assumit Christum in montem sublimem valdè, & ostendit ei omnia Regna mundi, & gloriam eorum, dixitque ei, hæc omnia tibi dabo si procidens adoraveris me. Tunc dicit ei Jesus, abi Satana, scriptum est enim, Dominum tuum adorabis, & illi soli servies. Tunc reliquit eum Diabolus*

Anno Dom. 30.

& ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei. Quo [illegible], [illegible], neque [illegible] [illegible], neque hoc vano curiositate inquirent. [illegible], quomodo potuerit ostendere omnia Regna ce-[illegible] [illegible] *ostendisse* [illegible] [illegible]. Quippe [illegible] [illegible], [illegible] ad mundi partes digno, accerrime, hic Roma est, illic Alexandria. Neque est [illegible], [illegible], *in puncto temporis*, *ostendi* fuisse, [illegible]. [illegible] igitur similius triumphantium, divitiarum urbes, præcipuè Romanæ urbis, auro, splendore, gloriâ renidentis, imaginem Christo oblatam fuisse, quarum ad oculos appulsu, vehementer tentaretur animus. Neque hoc Satanæ viribus arduum est, utpote peritissimi contexere parvum, minimumque accessionem, agitandis oculorum nervis, & pingendis gloriæ mundanæ speciebus. Non sane difficilius fuit imagines [illegible], triumphorum, gemmarum, diadematum, exhibere Christo, quàm Ægyptiorum oculis subjicere serpentem [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] circulus orientis, lucisque aere spe-[illegible], in quo veluti tabulâ, rerum exhibendarum imagines pingerentur. Neque sic illudebat mentem Servatoris, quippe qui accuratè noverat, inanes esse species, quæ ad oculos appellebant. Error autem in mente consistit, non in sensibus, quibus nulla vis inest affirmandi aut negandi. Dixit autem Diabolus, dùm [illegible] [illegible] *potestatem*, *& gloriam illorum regnorum*, [illegible] [illegible]. Quibus gloriam nomen honoremque Filio Dei debitum usurpare videtur. Cum enim conjiceret non [illegible], an Christum esse Filium Dei, [illegible] [illegible] esse Filium Dei, in quem potestas in cœlo & terrâ collata erat. Justâ tum indignatione percitus Jesus, respondit, *abscede à me, Satana*. Quo egregiè demonstrabat, se scire, tentatorem non esse Filium Dei, quem se esse simulabat, sed perniciem communem mortalium, perjurum, [illegible], [illegible] [illegible], quem se dissimulabat. Et hæc vox imperantis simul & increpantis fuit. Itaque statim abscessit ab eo Diabolus; & ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei. Allato cibo, ut ejusmodi famem levarent. Cui officio unus quidem sufficiebat Angelus. Adfuere tamen plures, demonstrando Christum, non tantum modò Eliam, cui Angelus [illegible], sed [illegible] etiam superare Angelos, qui gregatim venerant [illegible].

XXII. Hactenùs de tribus Christi tentationibus. Ex antiquis Augustinus l. 2. de consensu Evang. c. 4. Auctor imperfecti operis in Matth. Beda, ex recentioribus Maldonatus, Lightfootus noster, aliique censent Christum non his tantùm modis fuisse tentatum, *cùm adeò in desertum venisset ut tentaretur*, *& Marcus scribat*, *& erat in deserto* XL. *diebus & tentabatur à Satanâ*. Quorum à sententiâ dissidemus omninò. Labentibus quadraginta diebus Diabolum nullam [illegible] Matthæus, scribens, post Christi famem, demùm *accessisse* tentatorem: proindeque hactenùs non adfuerat, præliumve commiserat. Præterea tentatio est [illegible], vel [illegible]. [illegible] Christi [illegible], [illegible]. [illegible], quæ [illegible], quatenus ad [illegible], [illegible] fuisse subductam. Denique cum tentationes vix majore insit, quàm [illegible], non esse tentatum consentaneum, nisi ob illâ factum fuisse tentatione, quarum nulla [illegible] [illegible] locum; expositum, utpote longè debiliores. Neque [illegible]. Cum summatim refert Christi cum Dæmone certamen, verbisque tentabatur *à Satanâ*, tentationem [illegible] diversam, cujus Matthæus Lucasque meminêre. Ex autem [illegible] [illegible].

XXIII. Dum Christus Diabolusque inter se manus consererent, Judæi legatos Joanni summiserunt: *Hoc etiam est testimonium Joannis quando miserunt Judæi Hierosolymis Sacerdotes & Levitas, ut interrogarent eum quisnam esset, & professus est se non esse Christum. Tunc interrogaverunt eum, quis ergo es? Tunc es Elias? ipse vero dixit non sum.* Fuit hæc solemnis legatio, atque honorifica, auctore Concilio Judæorum supremo, legationem obeuntibus viris qui in magno apud [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible]: quò sic à Joanne quem facerent plurimi, de Christo [illegible] [illegible] ipse Joannes, num *esset Christus*, cùm [illegible] [illegible], & Joannem Levitico sanguine procreatum fuisse. Non adeò mirum quæsivisse, num *esset Elias?* Cum ejus expectarent adventum videruntque, Joannem domicilio, victu, vestitu, Eliæ simillimum. Quis esset tandem respondit, *ego sum vox clamantis in deserto*. Quibus de proximo Domini sui adventu eos monebat. Quâ de causâ hoc adjicit, *ego baptizo aquâ, sed in medio vestrûm stat, quem vos non nostis, hic ille est qui mihi antepositus est, cujus ficorum ego non sum dignus qui solvam corrigiam*. Magnum dignitatis Christi argumentum, cùm ille, qui inter genitos è mulieribus major est, [illegible] dignatum non fuerit, ut vel vilissimum Messiæ ministerium exhiberet.

XXIV. Hoc in Joannis testimonio memoratum fuisse [illegible], [illegible] est [illegible] Evangelio adhibita, memoriæ ejus loci celebrandæ, in quo hæc facta, dictaque sunt; *Hæc Bethabara facta sunt, trans Jordanem, ubi Joannes baptizabat.* Cæterum de loco in difficultatem [illegible], [illegible] [illegible], quam [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] *Origenes* [illegible]. Quò labore [illegible] ablahi loca illa colebantur.

Legatio Judæorum ad Joannem.

Joan. 1. 19.

De Bethabara [illegible]

Joan. 1. 28.

[illegible]

An Christus [illegible] [illegible]

Anno Do. 30.

bateas, qui et vulgatam retinent lectionem, dum notis eandem Bethaniam. Quod refellit ſigmentum Origenis: *Neque locus eſt circa Jordanem qui nomen commune habeat cum Bethaniâ.* Bethabara placet etiam Chryſoſtomo, & Hieronymo, cujus auctoritas eſt maximi in eâ re ponderis, utpote Palæſtinæ incolæ. Cæterum de Bethabaræ ſitu, docti variant. Cis Jordanem fuiſſe tradunt viri clariſſ. Beza, Uſſeriuſque, qui *neque ſi habitaverunt ſecus Jordanem.* Quorum ratio hæc eſt: *Est Bethabara memorat Judicum 7. 14. Sed in Tribu Ephraim, ac proinde cis Jordanem, Hieroſolymitanos reſpectu.* Sed et mittamus præmiſſam vocis majorem ſignificationem eſſe trans, Hieronymus teſtis oculatus, certum nobis facit, Hieroſolymitanorum reſpectu Bethabaram, trans Jordanem fuiſſe ſitam. Audiamus verba doctiſſimi Patris: *Bethabara trans Jordanem ubi Joannes in pœnitentiam baptizabat, unde & uſque hodie, plurimi de fratribus, hoc eſt de numero credentium, ibi renaſci cupientes, vitali gurgite baptizantur.* Neque videtur idem eſſe locus, cum eo cujus Judicum meminit, repugnante non modò ſitu, sed etiam natura nominis. Scribitur enim בית־ברה Bethbara, quod interpretatur domus aquæ, ſive putei, quem in expeditione bellandi occuparit Gedeon, ut legitur apud Hieronymum. Joannis autem [illegible] בית עברה [illegible] quæ, ut præmiſi [illegible], publicus hic erat Jordanis trajectus, locus miniſterio Joannis aptiſſimus. Hic memorant recentiores, fuiſſe pontem Jacobi nomine inſignitum, quod ex Bidulpho Anglo, obſervat Lightfootius: *Ad pedem montis hujus petroſi ſluvius labitur amœnus, Jordanis dictus, qui Syriam diſterminat a Galilæâ. Super hunc fluvium ſternitur pons ſplendidus, qui vocatur pons Jacobi.* Itaque accurata non eſt explicatio Origenis, cui Bethabara ſonat domum inſtructionis. Unde acutè ſuo more colligit: *Nam proſectò ubi baptizare opus erat ei, qui miſſus fuerat ante faciem Chriſti ad præparandam viam ipſius coram ipſo, quam in domo inſtructionis?* Quod etymon ab eruditiſſimo Huetio notatum non fuiſſe miramur, ut in falſi locum nobis verum ſuppeditaret, videlicet domum tranſitus. Porrò locum in quo celebre de Chriſto Joannes perhibuit teſtimonium, Evangeliſta deſcripſit, non ſolum ut de hiſtoriâ certum nobis fieret, ſed præcipuè etiam ut oſtenderet, hæc coram multis à Joanne fuiſſe prædicata. Quò ignorantiæ omnis prætextus removeretur [illegible], neque ita [illegible] ab [illegible] dam Servatoris doctrinam.

XXV. Joannes de Chriſto teſtimonium adhuc reſonabat Bethabaram, cum *poſtera die vidit Joannes Jeſum venientem ad ſe, & ait: ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Poſtridie hujus teſtimonii, rurſus prædicat, *ecce Agnus Dei.* Sunt itaque divini præcurſoris tribus diebus, tria de Domino teſtimonia. Primum, coram legatis Judæorum reddidit, ſecundum ex deſerto reverſum Jeſum, digito demonſtravit populis: tertium cum diſcipulis ſuis communicabat, Andreâ videlicet, & in vero proximum, ipſo Joanne Evangeliſtâ, dicens, *ecce Agnus Dei,* ut ſcilicet verbum novitatis inculcaret, eum eſſe non ſolùm Filium Dei, ſed mundi Redemptorem, pro peccatis immolandum, verum Paſcha ab umbratili agno Moſaico ſignificatum. Quo audito, Jeſum ſequuntur: *Converſus verò Chriſtus & conſpiciens eos ſequentes ſe, dicit eis, quid quæritis, illi verò dixerunt ei, Rabbi, hoc eſt, Magiſter, ubi habitas? Dicit eis venite & videte. Venerunt videruntque ubi habitabat, & apud eum manſerunt die illo. Hora enim erat quaſi decima.* In diſcipulorum reſponſione, venerationem ſimul & deſiderium eorum ſpectamus. Dum Chriſtum Rabbi vocant, profitentur ſe illius velle eſſe diſcipulos. De domicilio autem quærunt, quia declinante jam in veſperum die, verebantur Chriſto eſſe moleſti; de domo tamen dicere cupiunt, ut frequenter illum diſcendi causâ convenire poſſint. A Chriſto comiter excepti, et in hoſpitium deducti, non modò reſiduam diei jam præcipitantis particulam, ſed etiam, ut probabile nobis, noctem ſequentem cum eo manſerunt. Id voluit Epiphanius: *Illi cum eſſent Joannis diſcipuli, [illegible] operam apud Jeſum primò die manſerunt, a quo poſtridie [illegible] ad piſcandum reverſi ſunt.* Noctu à Chriſto egreſſos non eſt admodum credibile. Idcircò Evangelium meminit horæ decimæ, quâ ad Chriſtum acceſſêre Joannis diſcipuli, quia hâc occaſione pro ſuâ providentiâ uſus eſt Deus, ad illos diutiùs cum Chriſto retinendos, ut non ſolùm Joannis ex teſtimonio, ſed & ipſius Chriſti [illegible], quæ [illegible] tempore capiebantur, diſcerent optatum illum eſſe Meſſiam.

XXVI. Igitur poſtero die, ubi à Jeſu diſceſſêre, Andreas invento fratri Simoni dixit, reperimus Meſſiam, *& cum adduxiſſet eum ad Jeſum, illum intuitus Jeſus dixit, tu es Simon filius Jona, tu vocaberis Cephas, quod eſt, ſi interpreteris, Petrus.* Quid cauſæ ſit, cur ex duobus diſcipulis Joannis ſolus Andreas nominetur, quærunt eruditi? Ratio nobis videtur eſſe gemina, altera, quia Joannes Evangeliſta, Andreæ comes erat. Eſt autem illi hoc moris, ut nomen ſupprimat ſuum. Exempla ſunt Joan. 13. 23. & 18. 15. & 19. 26. Altera verò, quia Andreas ſuo nomine præcipuè deſignandus erat, cùm ejus miniſterio Petrus ad Chriſtum fuerit adductus, qui fratri ſuo anteponitur.

XXVII. Cur Andream Simon prælatus ſit, ſi quæramus à Baronio, reſpondebit, *Petrum prælatum a Chriſto fuiſſe merito confeſſionis.* Non nos præterit veterum nonnullos in hanc conceſſiſſe ſententiam. Expreſſa ſunt verba Epiphanii: *Deus hominum cordium motus ac propenſiones [illegible] qui ſe primo [illegible] dignum [illegible]. Quare Petrum diſcipulorum ſuorum principem elegit.* Paria & gemina tradit ſubdititius Autor Epiſtolæ Clementis ad Jacobum: *Notum tibi facio Domine, quia Simon Petrus veræ fidei merito & integræ prædicationis obtentu fundamentum eſſe Eccleſiæ definitus eſt.* Quæ ſi diccendum apeririùs, percellunt & labefactant verba Domini: *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos.* Nullam in vocandis Apoſtolis meriti aliquam rationem à Chriſto fuiſſe habitam, documento eſt inſignis ille locus, qui apud Marcum legitur: *Advocavit ad ſe quos ipſe voluit, & conſtituit duodecim.* Longè modeſtiùs Epiphanio, ſimul & veriùs Auguſtinus: *Hic certè vacat vana illorum argumentatio, qui præſcientiam Dei defendunt contra gratiam Dei, & ideò dicunt, nos electos ante mundi conſtitutionem, quia præſcivit nos Deus futuros bonos. Non hoc dicit qui dicit, non vos me elegiſtis. Quoniam ſi propterea nos elegiſſet, quia bonos nos eſſe futuros præſciverat, ſimul etiam præſciſſet, quòd nos eum ſuſſemus prius electuri.* Eſt enim non ob

Marginal notes (left): Hier. de loc. Hebr. [illegible] — [illegible] — [illegible] — Andream Christum ſequuntur. — Joan. 1. 36.

Marginal notes (right): Anno Do. 30. — Epiph. Hær. [illegible] — Cur ex duobus diſcipulis ſolus Andreas nominetur? — Joan. 1. 42. — [illegible] — Epiph. Hær. [illegible] — Clem. ad Jacob. [illegible] — Joan. 15. 16. — Marc. 3. 13. — Aug. in Joan. [illegible]

æternam prædestinationem, sed ad munus Apostolicum verba Christi pertinent, vel in Petro sane fuit quod eligeret Primatum, ut & hic fecerit pro ratione Christi voluntas, ad arbitrium nimirumque sua beneficia distribuentis. Ac Justinus ille Martyr qui Simoni post confessionem censet Cephæ datum esse nomen, non meritum confessionis, sed gratiam Dei prædicat: *Atque ut discipulis suis unum Christus Simonem prius nominatum Petrum appellavit, quod se per Patris sui cœlestis revelationem Filium Dei esse cognoverit.*

XXVIII. Illud autem vel ex eo liquet, quòd non promissum modò, sed inditum etiam Simoni fuerit Cephæ nomen, cum petraim Christus confessionem [illegible]. [illegible], nominis exceperat impositionem, non impositio confessionem. Nostra igitur sententia ab illâ Baronii dissidet, censentis, nunc tantummodò promitti, ut Cephas appellaretur. Nempe cum multa in his nominibus, vocaberis Cephas, quasi tum futuram solum significatione, cum Hebræorum idiomate, de re & præsente, & futurâ capiantur phrases ejusmodi. Quomodo non promissum, sed revera impositum Genesis nomen: *Non vocabitur amplius nomen tuum Abram, sed erit nomen tuum Abraham.* Simon itaque antequam aut munus obiret Apostoli, aut egregiam edidisset confessionem, *tu es Christus Filius Dei vivi*, jàm Petri gerebat nomen: *Vidit duos fratres Simonem, qui dictus erat Petrus, & Andream.* Similiter apud Lucam, *Simonem quem cognominaverat Petrum.* Nec immeritò eum temporis Simon Petri nomen habuit, cum jam sic olim oneretur, Christi summa & autoritas, & sapientia, quæ non vanum fallaciterque tribuere solitus discipulis suo, sed Spiritus & efficaciæ plenum, ut experientiâ deprehensum, tùm à Petro gesta sunt [illegible]. [illegible] Matthæi decimo sexto, ratio nominis demum explicata est, ut vere secundum nomen tuum Petra es, non secus ac de Nabal hæc prædicavit Abigail, *secundum nomen suum stultus est.* Ex illo igitur die quo Simon Petrus ad Christum adductus est, id gessit nominis, quod primò additum est, veluti impressa nota, qua Servatori consecraretur, ac ejus famulitio adscriberetur. Quæ & Augustini sententia est: *Joannes autem Evangelista prosequitur Jesum venit in Galilæam, dicit Petrum & Andream mansisse cum illo uno die, & tunc Petro nomen* [illegible] *Cephas* [illegible] *nomen, aliquanto pòst tempore* [illegible].

XXIX. Nunc ad insignem, quo Simon decoratus est, titulum venimus. Legimus in Optato: *Negare non potes scire te in urbe Româ Petro primo Cathedram Episcopalem esse collatam, in quâ sederit & omnium Apostolorum caput, unde & Cephas est appellatus.* Quod etymon pace Optati est incongruum, si ratio nominis habeatur, & à Scripturâ consignetur: *Vocaberis Cephas, quod est, si interpreteris, Petra.* Optati errorem etiam erravit Vigilius; quâ de re consulendi Annales Baronii. Porro vix in animum inducere nostrum possumus, Optatum virum doctissimum, à κεφαλὴ deduxisse Cephæ nomen. Rem ipsam potius attendisse putamus, ut Cephas fuerit appellatus, quia caput Apostolis impositum est. Sic ab Hieronymo longiorum peritissimo scriptum novimus: *Denique nunquam vocatur Jerusalem & Sion, sed nomen novum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Quod vocabulum a nomine Domini derivatum* [illegible] *ut dicatur Dominicum.* Equidem Ecclesia, anno nomine si habeatur, non est à Domino: at cùm res ipsa spectatur, utique ab illo derivatur. Quippe Patrum sermone Dominicum significat Templum. Quâ notione sumitur à Cypriano: *In Dominicum sine sacrificio venis.* [illegible] *aliquando etiam sumit.* Κατηχούμενος *hoc est* κατηχούμενος *vix ingrediebatur Catechumenorum si Dominicum ingressus sit.* Hoc ergo sibi vult Hieronymus, Ecclesiam factam esse Templum Domini, quo nomine frequentissimè donatur in novo Testamento. Ut ergo Ecclesiam à nomine Domini, rei ipsius ratione spectatâ derivat Hieronymus, sic Optatus ipsam rerum naturam attendens, Cepham à capite deducere potuit. Observemus interea Baronium verba Hieronymi intellexisse perperàm, quibus usus est demonstrando, *Petri nomen* [illegible]. Atqui verba hæc Hieronymi, quod vocabulum a nomine Domini derivatum [illegible] ad Petrum sane, sed ad Ecclesiam, vivam Dei veri domum sunt referenda.

XXX. Tempus est ad vim nominis Simoni inditi proficisci. Syriacum quam petram significat; quam vocem sic reddidit Matthæus, scribendo, & *super hanc petram*. Itaque peregrinum forsan videtur, quod Simon, non πέτρα petra, sed Πέτρος Petrus appellatus sit. Quidni æquè [illegible]. Quo nomine viri insignes donati sunt. Quem Syriæ Antiochenæ [illegible], nomen *Scrofa* repudiavit. Petri tamen potius quàm Petræ nomen adscripserunt Evangelistæ, geminâ de causâ. Prior, quia ratio Græci sermonis viri potiùs nomina, quæ propriè res significant, & hanc appellativa, viris imponi. Nicias à νίκη deducitur. Cicero à κίκερ nomen invenit. Non dicuntur tamen *Nice*, aut *Cicer*. Posterior vero, quia cùm significando lapidi, bene sint Græca vocabula, πέτρα & πέτρος, ibus [illegible], [illegible] masculino potius Simonem donari, quàm fœmineo. [illegible] ad [illegible] insignem Cephæ titulus accommodatus est. Prima, cum Christo conjunctionem, secunda, Petrinæ robur fidei, tertia ministerii Petri functiones significat. Ad primam rationem attendebat Tertullianus: *Mutat & Petro nomen de Simone, quia & creator Abrahæ, & Saræ, & Auseæ nomina reformavit, hunc vocando Jesum, illis syllabam adjiciendo. Sed & cur Petrum? si ob vigorem fidei multa materia, solidaque nomen de suo accommodaret. An quia & petra lapis Christus? siquidem & legimus positum eum in lapidem offendiculi, & in petram scandali. Omitto cetera. Itaque affectavit charissimo discipulorum de figuris suis peculiariter nomen communicare, puto quam non de suis.* Nec Tertulliano propria est sententia hæc, sed in eam quoque descenderunt Patrum celeberrimi. Basilius: *Christus vere petra est immobilis, Petrus verò propter petram, nam Christus sua honores impertit.* Ambrosius: *Rectè igitur quia petra Christus, Simon nuncupatus est Petrus, ut qui cum Domino fidei societatem haberet, cum Domino haberet & nominis unitatem; ut sicut a Christo Christianus dicitur, ita & à petrâ Christo Petrus Apostolus vocaretur.* Augustinus: *Ecclesia fundata est super petram,*

Justin. Dial. cum Tryph. [illegible]

Gen. 17. 5.

Matth. 4.

Luc. 6. 14.

August. de [illegible] l. 2. c. 17.

Optati de [illegible] Cephæ sententia.

Opt. l. 2.

Cypr. de Oper. & Eleem.

Basil. hom. de Pœn.

Ambros. Serm.

August. [illegible]

Anno Do. 30.

petram, unde & Petrus nomen accepit. Non enim à Petro petra, sed Petrus à petrâ; sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo vocatur. Propter eam cum Christo conjunctionem, fideles Petro vocantur lapides: Ipsi quoque tanquam vivi lapides ædificamini supra domum spiritualem. Itaque à Baronio scribi non debuit: Non à petrâ Petrus, sed ipse petra. Quæ enim est & ratione, & antiquitati concurrere, si hoc non est? Videatur & Hieronymus in Matth. VIII.

XXXI. Diximus & vim fidei vocis Cephæ, inclusam esse. Eò pertinent verba Hieronymi: Sicut ipse lumen Apostolis donavit, ut lumen mundi appellarentur; cæteraque ex Domino sortiti sunt vocabula, ita & Simoni qui credebat in Petram Christum, Petri largitus est nomen. Magnam fidei Pe-[illegible] [illegible] Petrus primus nonnunquam nostri Ser-[illegible]. Hoc docet Athanasius: Paulatim autem tempore adolescente, verbisque semper manifestante, factum est deinde ut agnosceretur pro Filio Dei, primum quidem à Petro, postea deinde ab omnibus. Itaque fides ejus altiores radices habuit. Hinc à Chrysostomo multis laudibus celebratur Petri in fide fervor: Deus admonitionem ... [illegible] ... in confessione Christi. Illud quidem verum, quòd fides ejus nonnunquam sopita, gravissimas in tentationes Petrum delabi passa sit, quibus incussas ipsi temporis occasiones sæpè subministravit. At post acceptum Spiritum Sanctum ore rotundo professus est coram Synedrio: An justum sit in conspectu Dei vobis potiùs auscultare quam Deo, judicate? Quodque magnum magnæ fidei est argumentum, cùm Petrum producturus esset Herodes, nocte illâ dormiebat inter duos milites, ter moriturum animum, mortisque securus.

XXXII. Præcipuè tamen Petri nomen ad [illegible]. Quòd [illegible] signat illæ tenebæ cum ædificatione Ecclesiæ conjungitur. Hoc in mentem veniebat Tertulliano: Latuit aliquid Petrum ædificandæ Ecclesiæ petram dictum, claves regni cœlorum consecutum, & solvendi, & alligandi in cœlis & in terris potestatem. Hoc à Magistro Septimio didicit Cyprianus: [illegible] & super quem ædificavit Ecclesiam suam, [illegible] vindicavit sibi aliquid [illegible] sumpsit. Consentit Epiphanius: Princeps Apostolorum Petrus, qui Dominum aliquando negavit: qui quidem solida petra nobis extitit, cui [illegible], supra quam [illegible] est. Quid multa? Audiamus Hieronymum: Secundum metaphoram petræ rectè dicitur Petro, ædificabo Ecclesiam meam super te. Cognomen igitur Petri Apostolatum designat, quemadmodum titulus ille Boanerges, quo decorati sunt filii Zebedæi. Ex Scripturâ autem scire facilimè potest, Apostolos pro fundamen-

to Ecclesiæ fuisse habitos. Hoc sibi vult Joannes Apocalypsi: Et murus urbis habebat fundamenta [illegible] Petrum Agni. Quòd in fundamentis perinde ac in [illegible]. Neque tamen singendum nimio, similitudine esse & in Christo & in Apostolis, fundamenti appellationem. Eo enim fundamenta sunt, quia Ecclesiæ fundamenta posuerunt in prædicatione suâ, quâ Christianus orbis ædificatur. Hoc innuit Paulus: Superstructi super fundamentum Apostolorum ac Prophetarum. Itaque metonymiâ & commodissimâ, & elegante, Ecclesiæ Architecti à fundamento, quod jecerunt, nomen accepêre: Secundum gratiam Dei quæ data est mihi, ut peritus architectus fundamentum posui, alius autem superædificat. Porrò etsi hoc commune Apostolis fuerit, est & aliquid singulare Simoni collatum, quod vis propria vocis Cephæ explicatur. [illegible] nomen accepit Petri? Cur præ ceteris discipulis Joannes non vocatur Cephas? Cur Petrus filius Jonæ non audit? Libenter igitur fatemur, Petri nomen aliquid honoris Petro adjungere, quod illi proprium fuit. Namque quòd ordine cæteros anteiret Apostolos, ac primus omnium Ecclesiæ fundamenta collocârit, idem in Judæis quidem in gentibus: quam ob rem maximam ubique in terrarum gloriam cepit. Neque nullius momenti sunt verba hæc: Scitis quod Deus jam pridem inter nos elegisse me, ut per os meum audirent Gentes sermonem Evangelii. Redundavit ad Petri honorem singularem hoc opera, quòd primus Ethnicos Judæosque ad Christi disciplinam adduceret; [illegible] sit, quam et laudem portendebat index à Christo Cephæ appellatio. Nollemus sanè à Lightfooto scriptum: Petrum petram non fuisse vocatum sensu omninò laudabili, sed factum esse petram scandali; ac hoc, ut vocabulo Cephæ, Christum præmonuisse errorum in Ecclesiâ grandem illum errorem, videlicet Petrum esse petram. Quo cultu, non honore Simonem, sed contrarie potiùs affecisset, implevissetque dolore. Quòd si sensu laudabili fideles vocantur lapides vivi, quidni etiam Simon & Cephæ nomen acceperit, ut honos ei accommodaretur.

XXXIII. Explicato eo quo Petrus ornatus est [illegible], qui Andreæ [illegible] natu fuerit, nunc est disquirendum. Verba sunt Baronii, Certè Andreas major ætate, prior in vocatione, & in perfectione tamen dilectione Petro præstabat. Illud autem certè, quod in eâ re veluti [illegible] Epiphanius: Nec est quòd ista scrupulosiùs requirenti debeat quispiam, quòd Andream primum occurrisse Jesu videat, deinde Petrum, qui per illum sit vocatus, ob eamque causam suspicetur, omnino Andream prior ac Dominum venisse, qui Petro erat ætate junior. Primus nihilominus Epiphanius Andream fratrem primogenitum fuisse tradidit. Jejunâ sanè ratione fretus; quasi verò in suscipiendâ Christi notitiâ, ætatis aliqua ratio haberetur. Neque Baronianum certè admodùm placitum, qui Simonem natu majorem fuisse crediderunt. Non admodùm Chrysostomum, qui tradit, dubitationem pro Petro fuisse solutam, quòd ipse esset primogenitus. Non Cassianum: Interroganti ergo Domino J. C. quem eum crederent, quem confiterentur esse discipuli, respondit primus Apostolorum Petrus, unus utique pro omnibus: Idem enim

[illegible] *respondisse, quòd habeat omnium fidei. Sed primum decuit respondere, ut idem esset ordo responsionis, qui erat honoris; & ipse antecederet confessione, qui antecedebat ætate.* Non Proclus sermone XIX. de Andreâ: *Posterior Petro in [illegible] ingressus est Andreas princeps Petrum in [illegible] alienus.* Non Pseudo-Dionysius de divinis nominibus c. 3. *Aderat autem & Jacobus frater Domini, & Petrus [illegible] Theologorum columen.* Non Beda, [illegible] [illegible] [illegible] quod non satis explorate perceptum sit & cognitum, sine ullâ dubitatione defendere, de ætate Petri & Andreæ nil adnotamus, cum utrum [illegible] fuerit, prorsus in obscuro sit.

XXXIV. Ceterum quod Baronius habet, Andream primum in vocatione fuisse, neque certum est satis Scripturæ, neque clarum [illegible], cum de vocatione Apostolorum gravissima emergant difficultates, quæ vix superabiles esse videntur. Cum in gratiam Pontificis Romani, Baronius totus sit in amplificandâ Petri gloriâ, mirum eum [illegible] sententiæ fuisse, Petri vocationem illâ Andreæ esse posteriorem. Quippè in hac Chronologia nonnihil dignitatis ad Petrum redundat, quod tertio, & [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] sit. Ut autem quæ [illegible] sunt [illegible], simulque ostendamus partes suas Patribus non [illegible] Baronium, vocationem Petri & Andreæ, in tres velut partes dividimus. Prima ad notitiam, secunda ad [illegible], tertia ad Apostolatum pertinet. Christi notitiam quod spectat, [illegible] [illegible], quæ docemur Andream à Christo digressum invenisse Simonem, invenimus Messiam. At si Andreas eo respectu antecessit Simonem, non ex consequenti est, & in vocatione etiam ad sequelam Christi, nec ad Apostolatum primum fuisse. Imò Proclus Petri prius [illegible] [illegible], quòd tempore [illegible] antecessit Andream. Neque hæc fingimus, sed antiquissimæ Scripturæ, Patrumque testimoniis comprobamus. Visâ piscium [illegible], quæ post piscium multitudinem retia [illegible], Petrus accidit ad genua Jesu: *Discede, inquit, à me, quia homo peccator sum, Domine. Tunc ait ad Simonem Jesus, ne timeas, ex hoc tempore capies homines.* Ab iis sententiâ non discrepat illa Cypriani: *Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit, & super quem ædificavit Ecclesiam suam, cum secum Paulus de circumcisione postmodum disceptaret, vindicavit sibi aliquid insolenter.* Neque aliud agunt verbum hoc tenere [illegible], cum in eo suæ disciplinæ [illegible] [illegible] Cyprianus. Audiatur tamen: *Super unum ædificat Ecclesiam, & quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat, sicut misit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum, si cui remiseritis peccata, remittentur illi, & si cui tenueritis, tenebuntur, tamen ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem auctoritate suâ disposuit.* Sed & Epiphanio cum Cypriano conspiratum est; *Andreas prior in Dominum incidit, quòd Petrus erat ætate junior. Postea verò cum abjecta illa suscepta est rerum omnium abdicatio, initium est à Petro factum. Tunc enim & ipse fratris sui præivit.* Nec abludit ab illâ opinione Gregorius M. qui Petrum institum à Paulo conspicatum [illegible] [illegible] [illegible]: *Nam ad ministerium vocat quod primus in Apostolatum vocatus sit.* De tempore porrò quo Christus dixit Petro & Andreæ, venite post me, magna oritur difficultas, quam non tractatimus.

XXXV. Postridie ejus diei, quo Christus Petro nomen [illegible], voluit ire in Galilæam; & [illegible] Philippum dixit, *sequere me.* Itidemque improbabilis est Epiphanii conjectura: *Videt quemadmodum [illegible] retia relinquunt, ut [illegible] duo Joannis discipulos, qui Christum secuti sunt, quorum unum nomine Andream scilicet expressit, alterum tacuit, hunc ipsum esse Philippum, [illegible] nomen est omissum, quòd & popularis ejus esset, & contubernalis, & eandem artem atque officium [illegible] [illegible] [illegible] Epiphanius, Joannem Andreæ [illegible] [illegible]. Philippum Petri & Andreæ popularem ipsum* [illegible] *in Scripturâ, piscatorem tamen fuisse non* [illegible]. [illegible] Clemens Alexandrinus: *Philippo, dictum fuisse, sine mortuos sepelire mortuos, tu autem sequere me.* Hoc enim testatur id cum Evangelio non satis conspirare; cum sive non Philippo mandatum esset, *sequere me*, atque præceptis non fuerit negligens. At non neque [illegible] [illegible], quod ad sequendum Christum Philippus prius accitus fuerit, quod etiam visum Eucherio Lugdunensi in vigiliâ Sancti Andreæ: *Secundum hæc dicta B. Joannis, primus omnium Apostolorum Philippus videtur esse vocatus.* Nuptiarum vinculis impeditum fuisse Philippum, Victorem in monumentis reperimus. Id testatur Polycrates Victori Papæ [illegible]: *In Asiâ magna quædam lumina occubuere sunt, quæ resurgent in novissimo die adventus Domini, Philippum intelligo, qui fuit unus ex duodecim Apostolis, mortuusque est Hierapoli cum duabus filiabus, quæ in virginitate consenuerunt.* Eruditorum tamen pars longè maxima censet Philippum Apostolum à Polycrate cum Philippo [illegible] [illegible] [illegible]. At Clemens Alex. [illegible] [illegible] neque Philippum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *An etiam reprobant Apostolos? Petrus enim & Philippus filios procrearunt. Philippus autem filias quoque suas viris tradidit.* Quâ non vulgarâ notâ, [illegible] [illegible], [illegible], virgines etiam, Prophetissæ. In Philippi honorem cedit, quod Apostolorum omnium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. At forte causa hæc fuit cur Dominus videns turbas esurientes ad se venire, Philippo [illegible] Apostolorum [illegible] dixerit: *Unde ememus panes ut edant hi?* Post celebratum domicium in Canâ nuptias, Petrus & filii Zebedæi ad Christum sequendum vocati sunt, cum ipsis dictum sit, *Sequimini me & faciam vos piscatores hominum,* Inventum Nathanaeli dicit Philippus, *Reperimus illum de quo scripsit Moyses in lege, Jesum filium Joseph illum in Nazareth.* Ubi venientem ad se Nathanaelem videt Jesus: *Ecce, inquit, verè Israelita, in quo dolus non est.* Dubius autem se [illegible] quærenti, *an Nazarethâ possit aliquid boni esse*, [illegible] Jesus, [illegible] [illegible], [illegible] & unde & in esse nobis Nathanaelem, quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quàm Philippus vocaret. Quibus permotus Nathanael, statim exclamat: *Tu es Filius Dei, tu es Rex Israel.* De divinâ tamen Servatoris natura non cognovisse opinionem virum illum, credidit Chrysostomus, neque in notitia videtur [illegible]

Anno Do. 30.

meritò: cùm nullam Christo adorationem exhibuerit, & cùm temporis involuta esset obscuritate Filii Dei divinitas. Ut verba hæc, *Tu es Rex Israel*, exponunt quid titulo *Filii Dei* sibi vellet Nathanael. Nempe rèm persuasum habebat sanctissimi quidem muneris; non verò cum Deo æqualitatis respectu, Christum Dei Filium esse. Tum Christus: *Majora his*, inquit, *videbis. Ab hoc enim tempore videbitis cœlum apertum, & Angelos Dei ascendentes & descendentes super Filium hominis.* Quibus dubio procul ad Jacobi scalam allusum est. Descriptio erat cælestis regiæ, undè omnia ad hunc mundum, omnia mandata, omnia edicta proficiscerentur, undè omnis penderet gubernatio. Indicat ergo Christus se Dominum cœli esse, cujus ad nutum Angeli moventur. Quod autem in ea phrasi paulò videtur obscurius, ἐπὶ [illegible], *super Filium hominis*, obscuritatem [illegible] claritem. Etenim præpositio [illegible] LXX [illegible] ἐπὶ [illegible] *super* [illegible], *juxta aquas*, & Psalmo 137. [illegible] ἐπὶ [illegible] *juxta flumina Babylonis sedebamus.* Et disertè apud Joannem Christus sedebat ἐπὶ τῇ πηγῇ *ad fontem.* Quatenus quod Philippo & Nathanaeli promittitur, impletum sit, nempè quòd *Angeli juxta Christum* [illegible] & [illegible] sepulchro fuerunt Angeli, sed paucis conspicui. A[illegible] solis discipulis, neque juxta Christum jam ab eorum oculis remotum, & visorum specie, ne[illegible] [illegible] Vidit quidem Stephanus dùm morti mittebatur, vidit Petrus in extasi. Sed neque hoc sufficit implendo Christi promisso. Nobis igitur vero propius est, ultimum judicii diem indicari. Tunc enim cœlum aperietur, Triumque omnes videbunt Filium hominis [illegible] cum potentiâ & gloriâ multâ, magnoque Angelorum satellitio stipatum. Quod etiam convincendis incredulis adhibuit argumentum: *Ab hoc tempore videbitis Filium hominis sedentem ad dexteram Dei, & venientem in nubibus cœli.*

Joann. 4. 6.

Matth. 25.

Matth. 26. 64.

XXXVI. Cæterùm persuasum Augustino, Nathanaelem Legis doctorem fuisse: *Nec neque Andreæ dictum, nec Petro, nec Philippo, quod dictum est de Nathanaele, ecce verè Israelita &c. deberet iste primus esse in Apostolatu, & non solum primus non invenitur in Apostolis, sed nec medius, nec ultimus inter duodecim Nathanael. Quæritur causa? Probabiliter invenimus, intelligere debemus Nathanaelem eruditum & peritum legis fuisse. propterea noluit illum Dominus inter discipulos ponere, quia idiota elegit, undè confunderet mundum.* In Augustini sententiam descendit Baronius. Cal, verè ut dicamus, opinioni, vix illa species est probabilitatis. Neque Evangelium Doctoris titulo decorasset Nathanaelem, quâ dignitate non magis optimum virum fraudâsset, quàm Nicodemum, cùm honorificum esset Christo habere discipulum Judæorum doctorem appositum: neque in synedrio Christi de causâ convocato, partes egerit ullas. Sed nec illa, quam unà cum Philippo vili homine colebat familiaritas, doctorem insigne est. Quem etiam palàm Servatoris agebat discipulum & comitem, quod à doctorum moribus alienum erat, qui Judæorum metu pro clanculariis se discipulis gerebant. Auctore Joannes. *Erant simul Simon Petrus & Thomas, qui dicitur Didymus, & Nathanael, qui erat ex Canâ urbe Galilææ, & filii Zebedæi, aliique ex discipulis ejus duo. Dicit eis Simon Petrus, abeo piscatum. Dicunt ei etiam & nos tecum, exierunt & ascenderunt in navigium statim, & illâ nocte nihil [illegible]* [illegible] fessisque Christi consortium ut tenditur. Neque hoc solum, sed & eo fungitur officio, quod doctores Judæos gravatim & invitos non fuisse concessuros; quòd hominibus arte & conditione [illegible] unà cum illis iret piscatum. Quid multa? Si Legis doctorem egisset Nathanael, dictum à Christo fuisset, *Ecce vere Doctor in quo dolus non est.* Israelitam autem illum jejunè vocavit, quia non doctorum, sed populi de grege fuit. Itaque ut doctorum numero eximimus Nathanaelem, sic lubentes Apostolorum choro inserimus, ut ille sit, qui Bartholomæus nuncupabatur, qui propter [illegible], quòd cum Philippo devenerabantur, unà cum eo conjungitur in Apostolorum catalogo; quemadmodo Petrus cum Andreâ, Joannes cum Jacobo copulatur. Apostolum enim fuisse Nathanaelem probabiliter etiam ex Joanne colligitur: *Postea sese conspiciendum præbuit rursus Jesus discipulis apud mare Tiberiadis.* Discipuli autem illic sunt, qui vocabantur Apostoli, quibus se tertiâ vice conspicuum præbuit, veluti testibus futuris resurrectionis suæ: quos inter Nathanael numeratur. Equidem Bartholomæum [illegible] nomen Apostoli à patre potius ducta est appellatio [illegible] [illegible] Jude capitis domestici Tholomæi vocabatur. [illegible] nomine designati. Sic Bartimæus, Barjesus, Barjona. Illa sanè egregia Nathanaelis ad Christum accedentis commendatio, pro designatione ad Apostolatum haberi potest, neque [illegible] ex hoc apertè sequitur: *Quia dixi tibi, vidi te sub ficu* [illegible] Domini fuit, quorum testis oculatus fuit. Cur autem alias Bartholomæus quàm Nathanael dictus sit, hæc videtur esse ratio, ut barbaro, Ebraico quibus [illegible] Evangelium, nomen [illegible] nomina dabantur in eâ, sed plerumque Græca in [illegible], & Latina in ur.

Joann. 21. 2.

Joann. 21. 1.

XXXVII. Die tertio, ex quo profectus erat in Galilæam Christus: *Nuptiæ factæ sunt in Canâ oppido Galilææ. Vocatus est autem etiam Jesus & discipuli ejus ad nuptias illas, & cùm defecisset vinum* [illegible] *Dicit ei Jesus* [illegible] *Dicit mater ejus ministris, quodcumque dixerit vobis, facite. Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ secundùm purificationem Judæorum* [illegible] *binas aut ternas. Dicit eis Jesus, implete has hydrias aquâ. Impleverunt eas igitur usque ad summum. Tunc dicit eis haurite nunc, & offerte architriclino. Obtulerunt igitur. Ut autem gustavit architriclinus aquam illam, quæ facta fuerat vinum, vocat sponsum Architriclinus, & dicit ei, omnis primùm bonum vinum apponit, & postquam inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu verò servâsti bonum vinum hucusque. Hoc initium signorum fecit Jesus Canæ oppido Galilææ.*

Nuptiæ in Canâ

Joann. 2. 1.

Anno Do. 30.

Locus ubi peracta [illegible]

XXXVIII. Locus quem Jesus nobilem fecit miraculorum suorum initio, dictus Cana Galilææ discriminis causâ. Quippe apud Veteres tria recensentur ejusdem nominis oppida: *Cana Tribus Ephraim, Cana Tribus Manasse, Cana usque ad Sidonem magnam Tribus Aser. In hac Dominus & Deus noster Jesus Christus aquam in vini naturam convertit. Inde etiam oriundus erat Nathanael.* Pene gemina scribit Hieronymus, cujus meminit Commentatores non cepêre: *Venit ad nuptias in Canâ Galilææ haud procul à Nazarethâ distante, oppido minore dictâ, ob alteram quæ inter Tyrum & Sidonem sita est, major nuncupata.* Quæ ad verba alludunt Hieronymi: *Cana usque ad Sidonem majorem est, quippe & altera minor, ad cujus distinctionem major hæc dicitur. Fuit autem Cana in Tribu Aser, ubi Dominus noster atque Salvator aquam convertit in vinum . . . Et est hodie oppidum in Galilæâ gentium.* Sidoniam in majorem & minorem distinguit Hieronymus non Canam. Apud Hieronymum tres recenseri vicos nomine Cana donatos, tradit erudit. Casaubonus. Quæ in fuit mox, aliquid humani in eâ re passus est. Etenim oppidulum in Tribu Manasse situm, non ut Eusebio, sic Hieronymo, Cana vocatur, sed Cane: *Cane*, inquit, *in Tribu Manasse.* Quatuor ab Acone leucis distare Canam Galilææ docuit Brocardus. Josepho Cana vicus erat. *Ipse interim agebam in vico in vico Galilææ, qui Cana dicitur.* Cujus fuerint illæ nuptiæ, juxta scimus [illegible] ignarissimis. Non non latet fanditum auctorem, qui Augustini nomine præfationem in Evangelium Joannis edidit, ea tradidisse: *Iste si quidem est Joannes quem Dominus de fluctivagâ nuptiarum tempestate vocavit, & cui matrem Virginem [illegible]* [illegible] quem à solvisset matrimonium. Id absurdi in mentem alicujus venisse non mirari non possumus: cum ex historia à Joanne scripta [illegible] non [illegible] decerpta. Quippe miraculum à Christo patratum ne vinum deficeret, argumentum est lætitiam ob nuptias confectas, quarum dissolutio, ad agitanda convivia, non sollicitat. Neque probabile [illegible] quod etiamsi concederetur, absonum est extra modum Christum, Joanni perpetuam dedisse continentiam, cum maximo Judæorum scandalo. Illud sane negari nequit nuptiarum ubores, gravissimum [illegible] nuptias argumentum, quod tamen nunquam [illegible] [illegible] Canâ Galilææ ubi Simonis Cananæi nuptiæ celebratæ, & in oculis invitisque bonis vinum factum, [illegible] nuptiæ, non igitur Joannis. Neque tamen [illegible] [illegible] aquâ, ut disertè legitur. Nullæ quidem enim pendebant ex vitibus, cum celebratæ sunt nuptiæ paulò ante festum Paschatis. Apud Alphæum factas fuisse nuptias, nonnullis docent conjecturis [illegible], infortiis, in quibus tamen nil videtur esse momenti ad impellendum animum. In rebus ejusmodi cum Scripturâ descendere in silentium longè satius est. Id vero simillimum pauperum fuisse nuptias, quorum facultas non comperebat deficienti vino aliud substituere ex campanâ [illegible].

[illegible]

XXXIX. Itaque B. Virgo, eâ re commota, filium his dictis compellat, *non habent vinum.* Ex verbis Virginis aliquid miraculi à Christo petentis, nonnulli sibi in mentem inducunt, [illegible] patratorum jam Mariam testem fuisse. Quos sane refellit Chrysostomus: *Dignum hoc loco quæsitu est, unde in mentem matri venerit, magnum aliquid de Filio suspicari, nullum enim signum fecerat. Quæ igitur tam brevi miraculis claruit, longè magis à primâ infantiâ fuerat, si ea patrasset. Fuisset enim majori admiratione, utpote puer quam vir, [illegible] à miraculis abstinuit. Arbitratum est ut se prodigia videre. Nam si antequam accessi multis id suspicati sunt, quod de puero credidissent.* Quibus egregiè Maldonatus, aliorumque sententiam refellitur, eò propendentium: *Mariam aliqua prius privatim à Christo facta miracula vidisse, quibus suam aliquando sollicitasse inopiam, ideòque in simili causâ miraculum ab eo petiisse.* Figmenta sunt hæc omnia, quæ percidit Chrysostomus, & unà cum Chrysostomo Epiphanius. *Tertio postea die nuptiæ factæ sunt in Canâ Galilææ post baptismum illud, ubique primum prodigiorum omnium extitit.* Nempe miracula verbo Dei inserviunt, ut fidei assensum imperent à mortalibus. Itaque Christus nil miraculi priùs perpetrare debuit, quam ad munus suum obeundum, palam & publicè inauguraretur. Sapienter itaque etiam ait Chrysostomus: *Cum discipulos jam haberet Maria, cupit audere.* Quippe certè certòque noverat Jesum esse Messiam, qui conceptu [illegible] dit, priora quam ad baptismum usque vitam egerat, oblitterat. At voce Patris palàm confecrato, nil impedimenti videbatur esse, quominus [illegible] tum [illegible] morâ, dilectione hospitum properante tempus [illegible].

XL. Matris suæ precibus hoc reponit Christus: *Quid mihi tecum est mulier? Nondum venit hora illa mea.* Quæ verò, non simulata sanè censura est, ut palam fit ex suis libris locis. Neque in mentem inducere nostram possumus, tàm durum matri à Filio fuisse responsum, nisi ejus postulatio jure reprehendi posset. Quod vel hoc [illegible] Chrysostomus: *Volebat de se bene mereri, seque ipsam clariorem fieri per Filium, forte & humani humanum passa est, ut & fratres ejus cum dicerent, ostende teipsum mundo, volentes ejus miraculis famam quærere.* Alia placuit Augustino conjectura: *In primo miraculo tentavit illa femina, jubere se Filio posse tanquam mater domina, quæ se agnoscebat ancillam. Fili, ait, deficit illis vinum, [illegible]* [illegible] quam Virginis in sermone impendere [illegible] stimonio, vix in dubium revocari potest: *Nondum venit hora mea.* Matris monitu Christo non erat opus, ut se accingeret miraculo. Constitutum à Deo tempus erat, ut vel momento puncto vindandum. Quoties ejus gloriæ inserviendum fuit, interpellatio Virginis necessaria non fuit. Itaque nisi ex charitate orta sit ejus postulatio, conditionem tamen suæ præcipitanter transit limitem, cùm huic negotio se immiscere non debuerit, ut tota penderet à sapientiâ Filii sui. [illegible] vidit Irenæus: *Præsignata sunt à Patre hæc omnia,* persi-

Anno Do. 30.

Virgo impetit à [illegible] miraculum.

Chrys. in Joan. hom. 21

Epiph. hær. 51 n. 6.

[illegible] Num & quid [illegible]

2 Reg. 16. 2 Reg. 9. Luc. 8. 28.

Chrys. in Joan. hom. 20.

August. de [illegible]

Iren. l. 3. c. 18.

Anno Du. 30.

perficiendum autem à Filio, sicut congruum & conse quens est apto tempore. Propter hoc properante Ma- [illegible] *& ante tempus vo-* [illegible] [illegible] *Quid* [illegible] *Quæ* [illegible] *nondum venit hora mea? Quod* [illegible] *quit, ætatem progressus, jam non amplius a matris potestate pendebat. Illâ enim ipsum hortante in Canâ Galilææ ut suam ostenderet potentiam in nuptiali epulo, & ejusmodi largiendo convivio, egentibus quidem non recusavit gratificari, maternum autem amplexum, ut quod nunquam in tempore adhiberetur, rejecit dicens, Quid mihi & tibi mulier? Numquid etiam hanc meam ætatem regere vis? An nondum venit hora mea, quæ probet etiam, ut imperem & sui juris sim?*

XLI. Cùm Virgini non reprehensæ, Christus spem fecisset miraculi, dixit ministris, quodcumque diceret vobis, facite, quibus probabiliter [illegible] in præparando nuptiali convivio. Ut autem Jesus virtutis suæ specimen exhiberet, jussit ministris [illegible] positas, implere aquâ. Quippe ipsos miraculi certissimos potentissimosque testes habere voluit, ne quid fraudis putaretur, si ipse implevisset hydrias. Poterat quidem nutu suo tàm aerem, quàm aquam, in vinum facillimè convertere. [illegible] adhibere operam, ut luculentius certiusque appareret miraculum; quod absque & morâ temporis, & auxilio naturæ patratum est. Aquam induxerant, vinum hauserunt, quod Architriclino gustandum, jubente Christo præbuêre, cujus & Architriclini officium erat, vinum prægustare & dividere, & hominis sobrii gustus, testis simul & judex optimus erat, generosissimum esse vinum. Magnâ ex confecti vini copiâ, miraculi vis clarescebat. Etsi enim justam adipisci mensuram non detur, constat tamen ingentem fuisse. Metreta, definiente Epiphanio, continet sextarios LXXII, sive congios Romanos duodecim. Si quælibet hydria duarum metretarum solum capax fuerit, confecti sunt congii CXLIV. hoc est præter propter 1728. vini libræ. Sic gloria Christi ingens hoc miraculo patefacta est, & veri speciem habet convivas omnes, audito miraculo ad hydrias accessisse, ut oculis sibi fidem facerent. Eleganter Sedulius:

Implevit sua ergo latices hoc nectare Christus,
Quippe ferax qui vini erat virtute colonus
Omnia fructificans, cujus sub regmine blando
Mitis in occiduas emittit pampinus uvas.

Architriclinus.

XLII. Quid rei sit Architriclinus, paucis circumspiciendum. Non affentimur eruditis, qui Græcorum συμποσίαρχον quærunt in Architriclino. Symposiarchæ officium describit Plutarchus: [illegible]

Plutarch. [illegible]

[illegible] Ibi ego, quando, inquam, omnibus vobis ita videtur, ego me ipsum convivii Imperatorem constituo, unumquemque [illegible] *in præsentiâ* [illegible] Symposiarcha igitur unus è convivis fuit, qui compotationis leges ferebat, accumbentium creatus suffragio: quas in nuptiis Canæ partes non tenebat Architriclinus; itaque non vocatur *Symposiarcha*, quo nomine donatus fuisset, si ions gessisset munera, cùm aptior multo esset congruentiorque appellatio. Ex Gaudentio, Baronius censet Architriclinum *Sacerdotem fuisse*;

Baron. Ann. [illegible]

Nuptias, verba sunt Gaudentii, *apud Judæos consueverunt, non quantum ex traditione comperimus, debuerat de Sacerdotali ordine, qui nuptiarum disciplinæ legitimæ gubernaret, earumque pudore agerent conjugales, simul & conviviorum apparatum, ministros atque* [illegible] *dispensaret, & hoc pro officio Architriclinum, hoc est triclinii præpositum dicerent.* Observans tamen [illegible] id consuetudinem, Hebræorum in monumentis, nullo vestigio reperiri. De Athenaeis [illegible] quidem id narrant Græci, & [illegible] *quasi vini inspectores* vocant, memorantque illos magistratum. Quos hic Athenæus describit: *Oenoptæ magistratum quendam erant apud Athenienses. Isti autem Oenoptæ, observabant quæ fierent in cœnis, sive epulis, an convivæ in bibendo æqualitatem servarent, & erat magistratus vitis.*

Athen. L. 10.

Si verum fateri volumus, conviviorum apparatus ministrorumque dispensatio, non ita decora fuisset Judæo Sacerdoti. Commentus est & hoc aliquid clariss. Lightfootus: *Hunc ego intelligerem eum fuisse, qui instar Sacellani erat, & gratias egit, & benedictiones pronunciavit in solenni convivio haberi solitas.* Neque id nobis probatur, cum Sacellani officio non conveniat nomen *Architriclini*. Triclinium nempe cœnaculum est trium capax lectorum, & novem convivarum, sed ampliori vocabulo, pro *integra domo*, ubi mensis discumbebant, sumitur. Architriclinus igitur ille est, qui præerat convivio, vel ut dominus, vel ut œconomus; quod à *Sacellani* dapibus benedicentis, quàm longissimè discrepat. Præterea ideò ministris in mandatis datum offerre vinum *Architriclino*, quia cùm ejus palatum sobrium esset, de vini bonitate sincerum ferre judicium potuit. *Sacellanus* autem unus è convivis erat. Denique Judæorum in epulis, non erat patrisfamilias gratias agere & poculis benedicere. Sponsi genitori, aut eo defuncto familiæ honoratiori, hoc competebat officium. Architriclini autem nomine, patremfamilias designatum esse, non fit vero simile. Architriclinus igitur ille minister est, qui in nuptiis apud [illegible] *ad* hæc [illegible] debat, imperabat ministris, quod facto opus erat; vina antequam convivis præberentur degustabat, quo de munere Petronius in Satyrico p. 41. *Jam & Trichinarchus* [illegible] *acceperat* [illegible] *infuderat.* In nuptiali convivio, ejusmodi homine opus erat, omnia ut decenter peragerentur.

Lightf. Hor. Hebr. in Joan.

XLIII. Tempus miraculi quod attinet, antiqua Traditio est, in eundem diem, & Servatoris nativitatem, & aquæ in vinum mutationem, esse conferendam: *Eâdem quippe die, qui secundum carnem natus fuerat, primum illud conversæ in vinum aquæ miraculum, edidisse creditur.* Ideòque festâ Januarii, cui natale Dominicum assignat Epiphanius. Maximus verò homiliâ in Epiphania Domini: *Ferunt*, inquit, *hodie, Christum Dominum nostrum, vel stellâ duce à gentibus adoratum, vel invitatum ad nuptias, aquas in vina vertisse, vel suscepto a Joanne baptismate, consecrâsse fluenta Jordanis.* Verùm enim verò

Tempus miraculi [illegible]

Maxim. [illegible]

6

si illâ ipsâ die baptizatus est, ut nonnullorum fert opinio, in quam jam ævo Clementis Alexandrini nonnulli descenderant, ut suo loco demonstravimus, impossibile prorsus est, miraculum apud Canam patratum, in VIII. Id. Jan. incidisse, cùm Christi miraculum inter & baptismum, mensis spatium non fuerit interjectum. Quæ etiam uni eidemque diei, miraculum mutatæ in vinum aquæ, baptismum Domini, Magorum adventum ab Isidoro vindicantur. Quasi ex his fontibus, vox Epiphaniæ, manarit: *Tribus ergo ex causis hæc dies vocabulum sumpsit; sive quia baptizatus Christus populo ostensus fuerit, sive quòd ea die sideris ortus, Magis est proditus, sive quòd primo signo per aquam in vinum versam, multis est manifestatus.* Quam Chronologiam falsam esse, demonstravimus, cum & de vero Servatoris natali, & Magorum adventu, quæstio agitata est. Sunt alii qui non eodem mensis die quidem, sed in primam hebdomadis feriam, Christi & baptismum conferant, & miraculum: *Venerabilis est hic dies, qui Dominicus dies, & dies primus atque perfectus est, & dies clarus, in quo visa est prima lux, in quo transgressi sunt filii Israel mare rubrum siccis pedibus, & in quo* [illegible] *factum est in Canâ Galilææ, quo benedixit Dominus quinque panes, & saturati quinque millia hominum, in quo resurrexit Dominus à morte, quo intravit Dominus in domum clausam, ubi erant discipuli congregati propter metum Judæorum, in quo Spiritus Sanctus descendit in Apostolos, & in quo speramus Dominum Jesum Christum ad judicium venturum.* Ex dubio hoc Augustini testimonio, eò Baronius inclinat, quòd die Dominicâ Christus & baptismum susceperit, & aquam in vinum mutârit. Atqui primâ hebdomadis feriâ, hæc contigisse, qui tandem nobis probabunt? Nonne sole clarius est, honorando diei Dominico, omnia hæc esse ipsi accumulata? Prætereamus de die baptismi Domini, multos multa variâsse, ut certissimis testimoniis ostendimus. Anno Dionysiano trigesimo, cui Christi baptismum vindicamus, sextus Januarii in Veneris diem incidebat, quia Epacta Solaris *septima*, numerabatur; quâ constat initium Januarii, in primâ esse feriâ constituendum. In Baronianâ vero Chronologiâ, quæ XIX. Dionysiano Christi baptismum alligat, sextus Januarii, diei Jovis cohærebat, ex initio Epactæ Solaris 6. Ideòque vel non *sexto Januarii*, si die Dominico, vel non *die Dominico*, si sexto Januarii, baptizatus Christus fuit. Piscantur in aëre, qui patratum in C[illegible] prodigii diem definire contendunt.

Tradi[illegible] Epiphan[illegible]

XLIV. [illegible] Egregium miraculi in Canâ facti monumentum ab oblivione vindicavit Epiphanius, si tradanti vera consentiat: *In harum rei fidem habetque pluribus locis idem quod olim factum est, prodigium usque renovatur, adeo ipsos fontes fluviosque testantur, possunt in vina converti. Cujusmodi ad Cibyram Cariæ oppidum fons est, qui eâdem illâ horâ, quâ ministri aquam hauserunt, ac Salvator dixit, date Architriclino, in vinum vertitur. Idem & in Gerasorum Arabiæ fonte contingit.* [illegible] *ex Cibyra illo fonte, fratres nostri ex Gerasorum* [illegible]*, qui in martyrio est. Plerique verò idem & de Nilo Ægypti fluvio confirmant, qua causa est, cur Tybi undecimo mense in Ægypto aquam hauriunt, ac reservant, idque multis in aliis locis fieri assolet.* Ex fonte Cibyrano bibisse Epiphanium, credimus; mutatas in vinum fuisse fontium aquas, non credimus. Primum omnium solitarius est tellis miraculi, quod silentio non dissimulâssent Clemens Alex. Eusebius, Athanasius, si Januarii [illegible] patrari, plerique confirmâssent, ac ob unum rem Ægyptus aquam hausissent. Epiphaniorum festâ Januarii die celebratorum, meminit Hieronymus, meminit Cassianus, meminêre complures: in Epiphaniam hymnum condidit Traditionum maximus laudator, Damascenus, de mutatis hac die in vinum fontibus, ne *ipsi* quidem habent: incredibile verò sit tot in locis patratum nobile miraculum, nec tamen ullos non versasse in memoriam, nec mandatum literis [illegible], egregia prodigia bene non præcomum. [illegible] [illegible] miraculum, si credatur Epiphanio, consequens est sexto Januarii, Christum non fuisse baptizatum: cùm in unum eundemque diem conferri non possit Christi & miraculum, & baptismus. Quod & profitetur Epiphanius, qui baptismus Dominicum VI Id. Novemb. assignat. Atqui deinde [illegible] *Sexta Januarii ex communi & antiqua Traditione, Christus baptizatus est.* [illegible] que non eâ die patratum Epiphaniorum prodigium [illegible], quod [illegible] apud Canam nuptiæ, *quæ ex communi & antiquâ traditione*, ab illo baptismi Dominici diversus est. Itaque non sibi constat Baronius, dùm & antique de die baptismi Christi sententiæ, & Epiphanii narrationi patrocinatur. Cùm ex mutatis in vinum fontibus, necessariò sequatur, Christum illâ die non fuisse baptizatum. Tertiò nobis sit ex eâ re scrupulus, quòd prodigium ab Epiphanio traditum, non in Galilæâ, non in vico Canâ, contingit, sed in Cariâ, in Arabiâ, in Ægypto. Cùm porrò eo patratum sit, quo miraculi in Canâ Galilææ editi, exstaret insigne monumentum, utique rationi conformius erat Galilææ potiùs quàm Arabiæ, & C[illegible] fontes, sextâ quotannis Januarii die, vini speciem induere. Denique sanâ ratione & audivisse Epiphanium hoc accepisse prodigium, non solùm liquet, quòd de Nilo prodiderit, sed etiam quòd certam non designârit horam renovati miraculi. *Eâdem illâ horâ*, inquit, *quâ ministri aquam hauserunt, ac Salvator dixit, date Architriclino, fons Cibyritanus in vinum vertitur.* Quænam verò hora fuerit posteros non docuit, quam de tam notabili tempore monuisset, si certè illud experimentis deprehendisset. Quæ verò de fontium vino [illegible] ex Plinio [illegible] [illegible] melius subtilisque judicii prorsùs indigna videntur. [illegible], hæc Plinius narrat: *In Andro Insula, Templo Liberi patris, fontem Nonis Januariis semper vini sapore fluere Mutianus ter Cos. credit.* Credat Mutianus, non nos. Hæc erat Bacchi Sacerdotum astutia, nullius impostorum. Argumentoque est, quòd hodie nulli fontes vini *sapore fluere* deprehenduntur. Magnoperè debemus experientiæ, quæ multa à bene multis non explorata satis, scripto mandata falsi tandem coarguit.

Plin. l. [illegible]

XLV. *Peractis nuptiis descendit Capernaum Jesus, & mater, & fratres, & discipuli ejus, manseruntque illic non multos dies, nam prope erat Pascha Judæorum.* In hoc autem temporis intervallo contigisse Simonis & Andreæ, filiorumque Zebedæi vocationem, nobis est probabile: *Ambo-*

Joan. [illegible]

ANNO DO. 30.

[illegible]

lans autem Jesus ad mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem qui dicitur est Petrus, & Andream fratrem ejus mittentes rete in mare, erant enim piscatores, & dicit eis, sequimini me, & faciam vos piscatores hominum; illi vero statim relictis retibus secuti sunt eum. Tunc progressus inde vidit Jacobum & Joannem fratrem ejus in navigio, cum Zebedæo patre suo componentes retia sua, & vocavit eos. Illi autem statim relicto navigio & patre suo, secuti sunt eum. De Petro Andreâque jam satis dictum, de Joanne qui Christo dilectissimus fuit, pauca. Ex virginem [illegible] Apostolis omnibus tamen minorem credidit Hieronymus, atque hæc verba sunt: *Sed cur non Joannes electus est virgo? Ætati delatum est, quia Petrus senior erat. Ne adhuc adolescens ac pene puer progressæ hominum ætatis præferretur* [illegible] Joannem tunc [illegible], manifestissime docent Ecclesiastica historia, quòd usque ad Trajani tempora supervixit. Cæterùm nova & inopinata nobis hæc est [illegible] Chronologiæ de tempore vocationis Apostolorum: quam his rationibus firmamus. Miraculis needum affuetum Petrum fuisse, cùm hæc illi Christus locutus est, *sequere me* [illegible], qui [illegible], [illegible] magnam piscium capturam: *Cecidit enim ad genua Jesu, dicens, discede à me* [illegible] *peccator sum*. Nova hæc erant prodigia, quibus adeò percellebantur, atque hæc tùm portenta fuissent, Petrus, si equitem in vinum mutatum, [illegible] Herodis filium sanatum, spiritum immundum in Synagogâ Capernaicâ ejectum, [illegible] febricitantem, momento restitutam, vidisset; quæ quidem Petrum antecessisse vocationem vulgò [illegible] post celebratas in Canâ nuptias, se comitati Christum, post ministerii initium, Petro Andreâque credita fuerit. Quippe discipuli Jesu jam [illegible] in Capernaum. [illegible] Petrum Andreamque relictis omnibus, jam secutos esse Christum. Audierant ergo, *sequimini me*. Equidem impositam fuisse discipulis baptizandi provinciam, eo tempore quo necdum ad Christi familiam adscripti erant, ratione non videtur fore esse congruum. Tantò post primum cum Christo colloquium, Petrum ad uxorem rediisse, vero proximum. Neque enim [illegible] [illegible] Epiphanius: *Ex [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible], qui [illegible] ei [illegible]. Capharnaum [illegible] [illegible] Andreas cum suis receperat.* Quòd si, ut credibile est, Petrus domum suam rediens, Christum ex Galilæâ ad Paschalis festum celebrandum, Hierosolymam proficiscens, ut sequeretur, in Judæâ baptismum ministraturus, ab illo vocari debuit: ubi autem & quando hoc factum est, si cùm Petro & Andreæ dictum fuit, *sequimini me*, non factum est?

Epiph. Hær. 51. n. 15.

XLVI. Atque hîc in magnam difficultatem [illegible]. Quæstionem enim est, eamne unam eandemque historiam describerent Lucas atque Matthæus? Quippe Augustinum cujus sententiam haud multi sequuntur, diversam esse statuunt, quæ variante circumstantiarum. Verùm etiam [illegible] Lucas [illegible] [illegible]. [illegible], cùm [illegible] in [illegible] navigio, *relictis omnibus Christum esse secutos*, non possunt videri longè probabilius uterque, eandem fuisse vocationem. Alioquin relicto Domino eminente, non ad retia rediissent, non multo pòst tempore iterum vocandi; quod enim Apostolorum [illegible] firmat sententiam Epiphanius: *Tunc Jacobum & Joannem* [illegible] *vocavit, qui protinus abjectis secuti sunt ipsum. Quam vero accuratissime Lucas expressit, cum ita secuti sunt nunquam ut amplius discesserint.* Hoc addit, Petrum dixisse, *Discede à me, quia peccator sum*, fortassis enim penituit ipsum quòd ab illo vocatus antea, ad piscaturam [illegible] [illegible] omne est totius historiæ, quæ [illegible] [illegible] [illegible], quasi partibus, completam perfectamque subjiciunt. Cùm ad lacum Genesareth starent Christo, turbæ incumberent, intravit navigium Simonis, & ex eo docet populum. Ut finem concionandi fecit, miraculosam jubet capturam piscium: *Cum hoc fecissent Simon & Andreas, concluserunt copiosam piscium multitudinem, ut rete disrumperetur.* Itaque sociis innuerunt, ut illis venirent auxilio. Cùm gemina piscibus impleta navigia vidisset Petrus, metu perculsus, accidit ad genua Jesu, quem eum amicis verbis solatur, *Ne timeas, ab hoc tempore eris capiens homines*, cujus piscatus adumbratio erat, piscium ad miraculum usque captura. Postquàm ad littus appulêre retia, more piscatorum, Simon Andreasque [illegible] abluere incipiunt: dum hæc incumbunt operi, jubentur à Christo, post se venire. Exinde paululum progressus Jesus, invenit Jacobum & Joannem, qui nonnihil à Petro Andreâque recesserant, postquàm fecêre ipsis auxilio, & in navigio suo [illegible] retibus, se receperant. [illegible] [illegible] [illegible] tur. Eâ ratione circumstantiis quæ interruptæ, diversæve videbantur, connexis, apparet eandem ab Evangelistis historiam tradi. Itaque Lucas dicit *relictis omnibus*, potius non modò, sed etiam domo, familiâ, supellectile, Christum secuti sunt, quod etiam ipsi professi sunt: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Ut similiter Matthæum, qui navem [illegible] & retia, ab Apostolis relicta fuisse fingit, sicut modus Evangelistarum, relictis hydriâ abiit in civitatem. Cùm [illegible], [illegible] [illegible], inquit, omnia; *Jesum secuti sunt*. Quæ perfectiorem indicant obedientiam, quàm illa Matthæi, *relictis [illegible] secuti sunt eum*. Secundum ergo ut Mosis, sic Christi miraculum in aquas factum fuit, quo [illegible] se non minùs maris, quàm terræ potentem esse.

Matth. 19.

XLVII. Ad Pascha quod post susceptum baptismum, Dominus primum celebravit, jam [illegible]. [illegible] [illegible]. Quippe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Aprilis septimo celebrasse; quod & aliunde constat: cùm Aprilis novilunium, ad vigesimam secundam mensis lunaris diem pertineret. Itaque Aprilis sexto, ferè quintâ, Christum Hierosolymam ingressum fuisse, probabilissimum est. Ut venit in Templum: *Vendentes oves & columbas* [illegible] [illegible] [illegible] *flagello, ejecit è Templo & oves, & boves, & argentariorum* [illegible] [illegible] [illegible]. Fiebat enim in ipsâ urbe id commercium; sed locus, vel commodè emtis concessus à Sacerdotibus fuit, victimas vendere addixit in Templi atrium. [illegible], [illegible] fuisse Tem-

Joan. 2. 14.

ANNO Dom. 30.

[illegible] reverentes vel perperam, Deum verò & ut nomen colebant. Romanorumque Gentiumque benè gesta, adorando nomini se conferebant. De eâ Templi profanatione ex sordido mercatorum commercio ortâ, pulcherrima sunt verba Hieronymi: *Iuxta mandata legis, augustissimo in toto orbe Templo Domini: & de cunctis penè regionibus Judæorum illuc populo confluente, innumerabiles* [illegible] *taurorum, arietum, hircorum, pauperibus ne absque sacrificio essent, pullos columbarum & turtures offerentibus. Accidebat plerumque ut qui de longe venerant, non haberent victimas. Excogitaverunt igitur Sacerdotes, quomodo prædam de populo facerent, & omnia animalia quibus opus erat ad sacrificia, venderent, ut & venderent non habentibus, & ipsi rursum empta susciperent. Hanc* [illegible] *eorum, crebra venientium inopia dissipabat, qui indigebant sumptibus, & non solum hostias non habebant, sed ne unde emerent quidem aves, & vilia munuscula. Posuerunt itaque nummularios qui mutuam sub cautione darent pecuniam. Sed quia erat lege præceptum, ut nemo usuras acciperet, & prodesse non poterat pecunia fœnerata, quæ commodi nihil haberet, & interdum sortem perderet; excogitaverunt & aliam technam, ut pro nummulariis collybistas facerent, cujus verbi proprietatem Latina lingua non exprimit. Collyba dicuntur apud eos quæ nos appellamus tragemata, vel vilia munuscula. Verbi gratiâ frixi ciceris, uvarumque passarum, & poma diversi generis. Igitur quia usuras accipere non poterant Collybistæ qui pecuniam fœneratam erant, pro usura accipiebant varias species, ut quod in nummo non licebat, in his rebus exigerent, quæ nummo coemuntur.* Cùm autem Joannes Collybistarum non meminerit modò, sed etiam [illegible] nummulariorum, vero proximum est, & in atrio homines extitisse, qui monetam [illegible] aut peregrinam mutarent, quales & hodie dicuntur esse Romæ in gradibus Divi Petri. Flagellum quibus boves & oves Christus expulit, ex funibus, qui [illegible] fuerant, factum fuisse, probabilissimum. [illegible] & homines à Christo verberatos esse, [illegible] cùm percussorem non ageret. Venditores & nummularios non abegisse flagello, [illegible], quòd dominus columbarum diceret, *tollite hinc ista.* [illegible] Ven[illegible] flagello boves, ovesque sine [illegible]; solis [illegible] nummulariis flagellum Dominum admovisse [illegible].

XLVIII. Commoti Christi facto Judæi, [illegible] *ista facis?* Quâ [illegible], non obscurè Christum postulant seditionis rebellionisque, nisi miraculis probet, hanc sibi auctoritatem competere, ut ex Templo illos indignè ejiceret, quos Sacerdotes admiserant. Atque in ipso Christi facto, ingens sanè miraculum fuit, cùm tanta nummulariorum, & venditorum pecudum cohors pellenti non restiterit. Hoc docet Origenes: *Non enim potentia Servatoris apparuit in ejiciendis iis, quàm* [illegible]. Hoc vidit Hieronymus; quem & audire voluptas est: *Plerique arbitrantur maximum esse signorum quod Lazarus suscitatus est, quod cæcus ex utero lumen acceperit, quod ad Jordanem vox audita sit Patris, quod* [illegible] *in monte gloriam* [illegible] *triumphantis. Mihi inter omnia signa quæ fecit, hoc videtur mirabilius esse, quod unus homo, & illo tempore contemptibilis, & in tantum vilis, ut postea crucifigeretur, Scribis & Pharisæis contra se sævientibus, & videntibus lucra destrui sua, potuerit ad* [illegible], *mensasque subvertere, & cathedras confringere, & alia facere, quæ infinitus non fecisset exercitus. Igneum enim quiddam & sidereum radiabat ex oculis ejus, & divinitatis majestas lucebat in facie.* Cæterùm quæ postmodum in Templo Christus exercuerit, Judæorum quæstioni [illegible], circa divinissimum corporis sui Templum [illegible] miraculum omnium gloriosissimum pollicetur: [illegible] & [illegible] *excitabo illud;* cui Judæi respondent: *Quadraginta & sex annis ædificatum est Templum istud, & tu intra triduum illud excitabis?* Quâ de re copiosè & abundanter scripsimus. Satis est observare, verba Judæorum, neque de Salomonis, neque de Zorobabelis Templo, capi posse. Illud septennio ædificatum fuerat, & à Chaldæis eversum. Ad [illegible] quadraginta [illegible] impensi non fuerunt. Itaque [illegible], Chrysostomus, Hieronymus, aliique omnes qui Zorobabelicum Templum in verbis Judæorum sibi videre videntur, annos 46. illos includunt, quibus ab ædificando temperatum est. Quasi verò Templum fuerit, cùm ab illo condendo abstinetur. Si verè & cogitare, & loqui volumus, [illegible] Templi [illegible] Herodes, Judæi mentionem faciunt. Quippe, quod omnibus notum erat atque obvium, proferunt, ut [illegible]. Ac vera quidem prædicâsse, historia Josephi indicio est, quæ cum dicto Judæorum egregiè consentit. Etenim anno urbis 737. Juliano XXIII. Herodes [illegible], sic atque sextus & quadragesimus deinde erat in cursu, cùm de Templo colloquium Christum inter & Judæos est institutum. Atque hæc Chronologia est in observatione ponenda, ut quâ discimus, baptismum Christi in eum annum [illegible].

XLIX. Postridiè hujus colloquii, priusquam [illegible] Christus complures signis [illegible] ejiciendis pecudibus, pellendisque nummulariis exercuerat: *Cum autem esset Hierosolymis in Pascha* [illegible] *videntes signa quæ faciebat.* Quos inter unus fuit è Pharisæorum grege Christo infestissimorum, & à fide quàm maximè abhorrentium, Nicodemus Legis peritus. Si Baronio creditur; *Nicodemus Judæorum nobilissimus erat, & inter illos facilè Princeps.* Quod Purpurato excidisse miramur, cum Nicodemus summum Pontificem non ageret, [illegible] Judæos omnes anteibat. [illegible] Principibus unus, magnus inter suos & auctoritate, utpote Magister Israelis, & opulentus quæ divitiarum præstantia honorem conciliat. Tantis opibus Nicodemus affluebat, ut ad Christum sepeliendum, attulerit mixturam myrrhæ & aloës, libras quasi centum. Venit autem ad Jesum nocte, ut qui Princeps, [illegible]

[illegible]

[illegible]

doctrinae: *Recte, inquit, dici potest, quia cum* [illegible]

[illegible]

puli jam ante baptizâssent in nomine Trinitatis, non prius Petrò quam aliis Apostolis, innotuisset Christi divinitas. Neque argumentationibus opus est, cùm exquisitissimis Veterum testimo- [illegible]

[illegible]

quod magis evidentis, baptismo Christi. Neque [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 30.

[illegible] sio, & aliis persuasit Hieronymus: *Convenientium quoque est, quod Abram a cæde hostium revertens, quos persecutus est [illegible] Dan, quæ hodie Paneas appellatur, non de via Hierosolymam, sed de [illegible] Metropolim Sichem, in itinere fuerit, de qua in Evangelio quoque legimus: Erat autem Joannes baptizans in Ænon juxta Salim, quia aquæ erant multæ ibi.* Quæ sane vix capimus. Concedamus prope Sichem urbem fuisse nomine Salem: de illa sanè Evangelium intelligi nequit. Argumento est, quòd ditionis Samaritanorum erat, [illegible] Judæis infensissimorum. An igitur vero simile Joannem Samaritanorum in regione constitisse, ministrando baptismo? Hoccine passi fuissent Samaritani, qui nullo cum Judæis commercio miscebantur? Quin etiam non [illegible] satis constare videtur Hieronymus: *Ænon*, inquit, *juxta Salim, ubi baptizabat Joannes, & [illegible] ad [illegible] Scythopolim, juxta Salim & Jordanem.* Si Ænon juxta Jordanem, non igitur prope Salim Samaritanorum. Ænon non longè à Jordane distitisse indicat Brocardus: *Ante montem Galaad versus Jazaod, quæ est in latere Australi montis Gelboe, transit via plana de Jordane in Salim, ubi erat Joannes baptizans.* Memoratque Traditionem, quâ in Salim Christum Joannis baptismum suscepisse docebatur. Quod nullo fingi modo potuit, nisi juxta Jordanem situs fuisset ille vicus, quod & [illegible], *Baptizabat in Ænon prope Salim, ubi erant aquæ multæ*, [illegible]

LIII. Cæterùm Baronio assentiri non possumus, scribenti: *Existimamus Ænnon idem esse quod Ænon, qui erat locus inter Azotum, & Diospolim.* Imò Ænon, & Ænnon diversa esse loca, apertè liquet, si audiamus Hieronymum atque Brocardum: *Ænon*, verba sunt Hieronymi, *[illegible] Thamnam, nunc desertus locus, & [illegible] Thamna vicus grandis, qui situs est inter Æliam & Diospolim, & fons in supradicto Ænan loco, unde & Ænnan, id est fontis nomen accepit, in quo [illegible] idolum, maximâ illius regionis veneratione colitur.* Ænnon verò alius situs erat: *Ænnon juxta Salim, & ostenditur nunc usque locus in octavo lapide Scythopoleos.* Ænan ad occidentem mare versus, Ænnon ad meridiem, vel orientem potius situm erat. Sed & diversæ sunt appellationes. Ænon ab Hieronymo scribitur עינן Ænnan verò est עינים oculi sive fontes, quia fontes sunt terræ veluti oculi. Brocardus etiam meminit urbis Ennon vocatæ, quæ item ab Ænnon, cùm ab Ænon diversa est: *A Sichem versus orientem ad Jordanem procedendo, occurrunt loca ad Ennon oppidum benè munitum, opimis abundans [illegible], [illegible].*

LIV. Dùm officio suo fungitur Joannes, [illegible] cum Judæis de purificatione litigabant. Hoc est, de Joannis [illegible] baptismo [illegible] præstaret? Quidam baptismus [illegible] verè apud & congruâ vocaretur, cùm eo expiarentur peccata? Judæi multi, & Joannis testimonio, & miraculis à Servatore editis, vehementer moti, relicto Joanne cœperant adhærere Christo, ac ejus baptismum, illi Joannis præferre. Itaque moleste ferentes Joannis discipuli, ad magistrum venerunt, ut querelas apud eum suas deponerent. Quem tu, inquiunt, cùm obscurus esset, celebrem tuo testimonio reddidisti, ecce baptizat usurpato officio tuo, & omnes ad illum accedunt, quasi tibi gloria, & auctoritate præcellerent, qui tuo testimonio de dignitate suâ docebantur. His Joannis animum dictis inflammare cogitabant, ut Christo interdicerent baptizandi munere; quos cæco amore captos, eximio sermone instituit. Nil mirum quidem si se prætermisso, omnes ad sponsum Ecclesiæ accedant. [illegible] non gaudere modò, sed voluptate gestire se, quòd [illegible] ad illum confluant, cùm ut [illegible] legatus sit. Æquum esse terrena cedere cælestibus. Qui sibi velit benè esse, Filio Dei adhærere, illi opus esse, cum incredulitas maximum hominibus calamitatum inferat. Hæc sunt ultima Joannis liberi concio: quem non multò post Herodes Antipas detrusit ad carcerem, Herodiadis causâ: *Dicebat enim ei Joannes, non licet eam tibi habere.* Aliam Josephus scripsit causam: *Cùm magna concursio ad Joannem fieret, plebe doctrinæ ejus avidâ, Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas defectionem aliquam pararet, quod [illegible]* [illegible] Quippe Pharisæi [illegible] [illegible] Herodi, [illegible] ad [illegible] [illegible] doctrinam; quod & innuit Christus: *Dico vobis, Eliam jam venisse, quem non agnoverunt, sed fecerunt in eo quæcumque voluerunt. Sic & Filius hominis patietur ab eis.* Quibus significatur ab eodem hominum genere & Joannem traditum, & Jesum esse tradendum, quem constat venatum à Pharisæis sæpius, & tandem Pilato ad necem datum. Idcircò ubi Christus audivit Joannem Herodi esse traditum, excessit Judæâ, non Herodis ditioni non permissâ, ne forsan modo à Pharisæis, quorum magna fuit in Judæâ potestas, Herodi quoque traderetur. Tanta sanè Pharisæorum fuit apud plebem auctoritas, ut absque eorum consilio operâque Herodes vix potuerit Joannem prehensum in carcerem conjicere. Itaque Baronio nil ratione fuit, cur de causâ injectorum Baptistæ vinculorum, in Josephum inveheretur: unius ejusdemque rei causæ plures esse possunt.

LV. De Joannis carcere in novam descendit opinionem vir doctissimus Bernardus Lamy, Orat. Presbyter. Joannem nempe bis in carcerem deductum fuisse. Duo, inquit, Præcursoris vincula necessariò distinguenda sunt, [illegible] quòd & ad Jordanis ripas in Judæâ interius infestatus [illegible] Judæorum, & in Galilæâ [illegible] fratris sui [illegible]. [illegible] Christum [illegible] Primò, [illegible] carcerem [illegible] Joannes in carcerem. Quæ [illegible] præcursor, dùm in Ænon fontem ministrabat baptismum. Sed & aliquid addidisset Evangelista exhibendo utriusque carceris discrimen. Liber ergo fuit carceris, donec ab Herode caperetur. Secundò, etsi temperarent sibi Pharisæi ob auctoritatem, quam Joannes habebat, celeberrimam, cùm tamen in amore esset omni populo, non tàm fuit mirum in

Joseph. l. 18. c. 7.

Matth. 17.

Lamy [illegible]

Joan. 3.

Quæstio [illegible] baptismum, Joannes in carcerem [illegible]

[illegible] Itaque Christo interroganti de Joannis baptismo; *[illegible] esset an ex hominibus, dixerunt, nescimus,* [illegible] *responderent ex hominibus,* [illegible] [illegible] vivum, de cujus doctrina [illegible] [illegible] [illegible] Andream audivit dicentem, *Ecce Agnus Dei.* [illegible] in carcere Joannem [illegible] Christum agebat in deserto, qui [illegible] Heremum adhuc comporter, [illegible] [illegible] *[illegible] Joannes, postero die voluit Jesus abire in Galilæam,* c. 1. 43. diem designent, qui [illegible] [illegible] Cephas: quo quidem tempore Joannes libertatem retinebat suam. Nondum igitur illa Joanni aptata vincula, cùm Christus in vicum Cana se contulit, ut adesset nuptiis. Vim argumenti [illegible] Baptistæ carcere: *Vox Græca* [illegible] *quidem* [illegible] *significat,* [illegible] Verùm [illegible] credere vix possumus, [illegible] plusquam sex hebdomadum spatio. Quod enim [illegible] Contendit quidem vir doctus [illegible] indeterminatum, & [illegible] Latinâ, [illegible]

Quod sit futurum, cras fuge quærere.

Martialis:

Cras te victurum, cras dicis, Posthume, semper,

Dic mihi cras [illegible] Posthume, quando venit?

Frustrà tamen est crisis hæc, quæ Joannis [illegible] [illegible] sensu sumitur Joann. 1. v. 29. 35. Quibus accedit, cùm & venisse, & [illegible] [illegible] Quandò, antiquis [illegible] Joannis carcer ignoratus, Tatiani Evangeliorum Harmoniæ Ammonium, qui de [illegible] Joannis [illegible] [illegible] Evangelio; *[illegible] causam hujus Scripturæ ferunt: quod cùm legisset Matthæi, Marci, Lucæ volumina, probaverit quidem [illegible] historiæ & vera eos dixisse firmaverit, sed unius tantum anni, in quo & passus est, post carcerem Joannis historiam texuisse.* [illegible] Joannis carcerem [illegible] Bernardo Lamy in Matthæum, [illegible] Joannes in Evangelio narrat, [illegible] Matthæo, Marcoque [illegible] historiam. Profectò non [illegible] [illegible] in historiâ [illegible] [illegible] in Antiquitatis [illegible].

L. VI. Neque [illegible] vero, in [illegible]. [illegible] fam, nec post tentationem Christus [illegible] in Galilæam secessisse, cùm esset, quòd audisset Jesus *traditum fuisse Joannem.* Atque [illegible] Herodes; [illegible] Matthæum, Marcúmque [illegible] Respondemus [illegible] à Matthæo, Marcoque prætermissa fuisse, quæ [illegible] Servatoris historiam [illegible] Joannem, [illegible] Christus baptizabat, Joanne adhuc docente, [illegible] [illegible] anticipatio est in verbis Matthæi atque Marci, [illegible] Galilæam Christus [illegible], ut [illegible] nuptiis, [illegible] à Christo celebrato, profundum egêre silentium. [illegible]: *Quâ de causâ* [illegible] [illegible] Quæ in argumentatione [illegible] Matthæum, & quidem [illegible] possint. Evangelistarum [illegible] Joannis [illegible], quod de Lucâ [illegible] [illegible] hanc enim assignari ratio possit, [illegible] Matthæum de Baptistæ [illegible] [illegible] aut Jesus Galilæam incoleret, [illegible] Esaias, eique annalem [illegible]. Quâ [illegible] Matthæum [illegible] [illegible] fuisse, ut Lucam de Joanne. Alio insuper argumento pro [illegible] Joannis carcere certatur: *Quamvis cogere possemus, bene constare à Matthæo & Marco professionem Domini in Galilæam videndam fuisse, quia audierat Joannem traditum, si illi Evangelistæ [illegible] de carcere Herodis, an* [illegible] *Dominus se ipse commisisset periculo, quod fugerat?* Brevi respondemus, Joannem à Judæis Herodi traditum fuisse, [illegible] Judæâ Christum, [illegible] [illegible] Baptistæ non [illegible] [illegible] *[illegible] est Joannes à Synedrio* [illegible], [illegible] *Judæâ, [illegible] Galilæam.* Hæc [illegible] Joannis magno [illegible]; [illegible] Joannis [illegible] Novembri [illegible]

L. VII. Postquam Christus novit Joannem esse Herodi traditum, relictâ Judæâ regressus est in Galilæam. Jam December aderat, [illegible] *[illegible] quadrimestre spatium superest, & messis erit.* Idcircò [illegible] Judæâ. [illegible] Galilæam [illegible] Herodi, qui Joanni libertatem [illegible]; [illegible] Maldonatus [illegible] [illegible] [illegible] Fingit [illegible] Joannis [illegible]

Lamy Concord. [illegible]

Lamy Concord. [illegible]

Lamy Concord. [illegible]

Hier. de Scr. Eccl.

Sebastiani [illegible]

Joann. 4. 35.

Anno Dom. 30.

nem, cujus Tetrarcha Herodes, in superiorem Galilæam, quæ extra Herodis Jurisdictionem erat, & Galilæa gentium vocabatur. Quæ rationis & philosophiæ partim est aberrans. Cum fuerit enim ex Judæa, [illegible] ut ibi [illegible] prius hanc Herodis fuisse: *Antipam, inquit, quem [illegible] regem [illegible], [illegible] Jerosolymam [illegible] confessos.* Utrasque sane Galilææ imperaverat Antipas pater, quam tamen filio mandaverat. Quo verò Christus relictâ Judæâ, venit Canam & Capernaum, urbes inferioris Galilææ. Non ergo fugit Herodem Christus, cum potius ad eum magis accesserit, sed Pharisæos. Illi enim invidiæ stimulis agitati, quòd jam in gloriâ esset, propter prædicationem & miracula, quibus Joannis splendorem obscurabat, Christum perinde atque Joannem specie seditionis tradidissent Herodi. Quam secessus hujus causam, non obscurè Joannis indicat Evangelium: *Ut ergo cognovit Dominus quia audierunt Pharisæi quia Jesus plures discipulos facit, & baptizat quam Joannes, reliquit Judæam, & abiit iterum in Galilæam.* Tertia à baptismo in Galilæam profectio hæc est. Prima fuit, cùm peractâ tentatione, *regressus est in Spiritu in Galilæam.* Quibus vox Spiritus exteriorem [illegible], cùm phrasis hæc nunquam adhibeatur nisi, quæ supra captum mortalium non est, significandæ. Non nullis enim miraculis, relictâ Galilæâ, venerat Bethabaram, ut Joannis præconio decoraretur, novos Simonem & Andream fratres, Philippum ad sequendum se vocaret. Deinde ex Bethabarâ ultra Jordanem, rediérat in Galilæam, ut adesset celebrandis illis nuptiis, Petrum Andream, simul Zebedæi ad se [illegible]. Quo [illegible] post agitandum Paschatis festo, Hierosolymam tum cum discipulis contenderat. Tertium demùm à baptismo in Galilæam reditus is est, qui incepta mox nuntium captivitatis Baptistæ. Neque mirandum quod Herodes qui Joannem vinctum habebat, dimittere Christum sciverit. Nil ipsi [illegible] tempora, à tyranno periculi imminebat, [illegible] Pharisæi, accedunt timendum sunt, qui invidiâ potius eum Herodi tradidissent.

LVIII. Proficiscenti in Galilæam ex Judæa, *oportebat eum transire per Samariam*, hoc est Samaritanorum regionem. Quæ verba Joannis non minimum illustrantur ex Josephi loco: *Mos erat Galilæis, per dies festos Hierosolymam petentibus, iter facere per Samaritanorum regionem.* Venit ergo Jesus *in urbem Samariæ, quæ dicitur Sichar, juxta prædium quod dedit Jacob Josepho filio suo. Erat autem ibi fons Jacob. Jesus ergo fatigatus ex itinere sic sedebat ad fontem. Hora autem erat quasi sexta.* Sichar, vetusto nomine, Sichem vocabatur. Vastatam ab Abimelech, restituerat Jeroboam, ut regni Israelitici caput traderet. At Samaritani tradit caput mox erat, regnante Alexandro M. *Samaritæ quorum tunc Metropolis erat Sichima sita ad montem Garizim.* Regnante Herode, [illegible] Sebasten appellationem induerat. Hinc scriptum Josepho, *apud Samariam, nunc Sebasten dominante Herode.* Similiter Hieronymus de Paulâ: *Vidit Sebasten, id est Samariam, quæ in honorem Augusti, ab Herode Græco sermone Augusta est cognominata.* Profecto hæc Judæorum ad templum, propter eam urbem Sichem ædificârunt: *Fons ad Bersabe, quæ hodie Neapolis di-*

citur, [illegible] ab urbe lapide. Profectus fuit [illegible] sermo, dicitur usque in præsens fons, sine [illegible] [illegible] solo subjectam. Urbs celeberrimæ [illegible] Judæis [illegible] que [illegible], [illegible] ipse retinuit in suâ Apologiâ, quæ vulgò secunda inscribitur, *Flavia Neapolis Palæstinæ urbis.* Quæ vocabula omnia, perinde atque Sichem, & Sichar, unius sunt & ejusdem civitatis. De Paulâ Hieronymus ad Eustochium: *Transivit Sichem, non ut plerique errantes legunt, Sichar, quæ nunc Neapolis appellatur, & ex latere montis, extructam circa puteum Jacob, intravit Ecclesiam.* Hæc est illa ipsa civitas, ad quam Christus accessit. Josepho data dono fuerat à patre suo, quod observat Evangelista, alludens ad verba Mosis: *Do tibi partem unam supra fratres tuos, quam tuli e manu Amorrhæi gladio meo.* Cujus prædii in veterem in possessionem Josephus, ut eo loco sepelirentur ossa sua mandaverat. Non consentimus tamen eruditis, qui unà cum Chrysostomo Ambrosioque censent, Jacobum hunc sibi asseruisse locum, *in gladio & arcu,* quando Simeon & Levi urbem Sichemitarum populati sunt. Non fuit sane Sanctus ille Patriarcha, ascriptus sceleris, quod & verens, & moriens, execratus est. Neque *arcu* vallaverat est Sichima, sed solo gladio. Bellum indicat phrasis Jacobi; factum autem [illegible] pugna non fuit. Itaque magis placet eorum sententia, qui prophetice [illegible] verba Jacobi: *Do tibi partem unam, quam capietis e manu Amorrhæi.* Quippe moribundus Jacobus, bellum sibi vindicare non potuit, quod ipsius posteri gessêre. Aliàs eodem potuisset modo dicere, Solem, Jordanem, flumina, expugnatas Jerichuntem. Nullo sane, ut memoria est, ostendi exemplo posuit [illegible]. Longè verisimilius ergo post discessum Jacobi, à [illegible] locum à Jacobo mercatum fuisse locum, quem postea invectis, gladio & arcu, hoc est, armis expulerit, potentemque [illegible], quem Josepho [illegible] dedit. Non improbabilis est Clariss. Lightfooti conjectura, Joannem scripsisse Sichar, non Sichem, quod Judæi *Samaritanorum Metropolim Sichar*, pro Sichem vocarent. Sichar enim *ebrietatem* indicat, ut ad minas Esaiæ digitum intenderent: *Væ coronæ superbiæ* שכרי *ebriis Ephraim.* Non secus ac Spiritus Sanctus nomen *Achor*, mutavit in *Achar*, & *Achar* עכר *turbator Israel.* De fonte Jacobi cujus meminit Joannes, hæc tradit Brocardus in descriptione Terræ Sanctæ: *Inter duos montes sita est civitas Sichem, quæ hodie Neapolis vocatur, amœnitate & deliciis, nulli loco inferior. Haud longè à porta ejus australi, est fons Jacob in viâ quæ ducit Jerusalem, ubi Dominus sedens super puteum, potum postulavit à muliere Samaritanâ.*

LIX. Dum sedebat ad fontem Christus, ecce mulier Samaritana Sichemæ civitatis incola, *venit ad hauriendam aquam: dicit mulieri Jesus, da mihi potum. Mulier verò, quomodo, inquit, tu Judæus cum sis, potum à me poscis, quæ sim mulier Samaritana, non enim utuntur Judæi Samaritanis.* Ex dialecto, novit mulier, Christum ipsum Judæum, Judæi autem vasis Samaritanorum non utebantur, [illegible] Samaritanæ moveret. Christi postulatum, quod Judæorum consuetudo vetabat. Præcipua autem illæ erant dissidii causæ. Samaritani cognito quòd Judæi è captivitate Babyloni-

Joseph. lib. 20. c. 5.

Joan. 4.

Joan. 4. 12.

Luc. 4. 14.

Joan. 4. 4.

Joseph. lib. 20. c. 5.

Joan. 4.

Joseph. lib. 11. c. 8.

Hieron. Ep. 27.

Epiphan. & [illegible]

Hieron. Ep. 27.

Gen. 48. 22.

Isa. 28. 1.

1 Paral. 2. 7.

Joan. 4. 9.

ca

Anno Dom. ja.

[illegible], Templum instaurarent, adeunt Zorobabelem et Jesum, postulantes ut admitterentur ad Templum, communi sumptu aedificandum: Nam se quoque eundem Deum colere, & ejus gloriae nomine, religionisque [illegible] egisse, Jam inde ab illo tempore quo à Salmanassare Assyriorum Rege, è Cuthâ in hanc regionem translati fuerant. Ad quae postulata, [illegible] ad simul aedificandum admitti eos non posse. Quod Samaritani indignè tulerunt. Accessit aliâ nova causa. Manasse Jaddi Pontificis frater, Nicaso filiam Sanaballetis duxerat, quod Mosaicae de Sacerdotali connubio legis [illegible]. Postulabant ergo Judaei, aut dimitteret uxorem, aut non amplius accederet ad altare. Profectus ad Socerum Manasse, se quidem amare diceret filiam Nicaso, nolle tamen propter illam privari Sacerdotio. Ad hoc respondit Sanaballetes, se illi non Sacerdotium tantùm servaturum, sed & Pontificatum praestiturum, aedificaturumque Templum Hierosolymitano non absimile in monte Garizim: Cùmque multi Sacerdotes & Israelitae ejuscemodi essent connubiis conjugati, omnes defecerunt ad Manassem, Sanaballete praebente eis pecuniam, & agros ad colendum. Itaque à vero abfuisse credidi, qui scribunt Samaritanos, per proprios Sacerdotes, non Levitici generis, sacrificia sua obtulisse: cum, ex quo Templum Garizitanum extructum est, ei ex Judaeis Sacerdotes ministrârint; cui consentit & Benjamini Tudelensis [illegible]: Habent verò Sacerdotes ex posteritate Aron Sacerdotis, [illegible] Tertia odii causa fuit Judaeos inter & Samaritanos, de sacris coram Alexandrino disceptatio. Judaei contendebant Templum Hierosolymitanum esse [illegible]. [illegible] Rex Aegypti Ptolomaeus, eui Andronicus ex continua Pontificum successionum persuasit, Hierosolymitanum Templum ex [illegible] Mosis esse conditum, Sabbaeum verò & Theodosium Garizitano patrocinantes, addicendos [illegible] factum Hyrcani, qui post annum à condito [illegible] vastavit.

LX. Sed non minimum dissidii causam praebuit Religio. Veterum & recentiorum opinio, Samaritanos idololatras esse dicens, cujus causâ, pro impiis habebantur à Judaeis. Illud quidem verum est, Cuthaeos olim idolis exhibuisse venerationem, vel eo tempore, [illegible] Mosis Religionem amplectebantur. At diù ante Christi adventum nonnisi cultum ejusdem, Hoc docet Epiphanius, Samaritae acceptâ lege, [illegible] ut idolorum [illegible] superstitionem, unum Deum agnoscerent. Nulla in eorum Templo fuerat effigies, cum Hierosolymitano simili [illegible] esset. Neque tàm facile ex Hierosolymitanis Judaeis illi, qui ceremoniales violârant leges, ad eos perfugissent, si idolorum cultui [illegible] apud Hierosolymitanos aut [illegible] ad Samariam confugiebat, calumniam se passum dicitans. His ergo capitibus Samaritanorum Religio à Judaica [illegible]. Quòd Hierosolymae sanctitatem assignabant Judaei, eam monti Garizitano adscribebant Samaritani. Cujus rei non obscurum est indicium Samaritanae ad Christum sermo, Patres nostri in hoc monte adoraverunt, & vos dicitis Hierosolymis esse locum ubi adorare oportet. Itaque ut Judaei inter orandum [illegible] versos, sic Samaritani ad montem Garizitanum mentem atque oculos erigebant, quod observatum Epiphanio, Inter orandum undique se ad montem istum Sanctum obvertunt. Quâ in monte venerationis manifestò possent: Faciunt sacrificium & [illegible] quem habent in monte Garizim, contra illud quod scriptum est in lege, & dabis benedictionem super montem Garizim, Imò se vocant volunt, pertinentes ad montem Sanctum. Praetereà Samaritani spreta Prophetarum scripta, soli Pentateucho adhaerebant: Porrò à Judaeis, ubi te permittis deferunt, quòd ii Prophetarum scripta secundum Mosen sua tradita, sed quoque duntaxat voluminum, quae per Mosen Israelitarum generi data sunt. Quâ de causâ eleganter scriptum Hieronymus, Super puteum Jacob resedens Dominus, [illegible] Samaritanâ sola sociatus est, quae quinque librorum voluminum viris, [illegible] habere [illegible] tempore, discrepabant à Judaicâ disciplinâ, Edicunt Mosis, à postridie Sabbatorum numerabis tibi septem septimanas, hoc de Sabbato ordinario, sive VII. feriâ, Samaritae interpretabantur, cum Judaei semper à XVI. Nisan in quemcunque diem incideret, numerum inirent. Neque id modò, sed omnem secundum cujusvis hebdomadis à XVI. Nisan ductae, diem, ad usque Pentecostem, eâdem religione, quâ festum Omer, celebrabant: unde ipsis inditum nomen שבועי Sebuaei sive hebdomadistae, quod certae Samaritanorum sectae, [illegible] imposuit Epiphanius. Addunt plerique, resurrectionis mortuorum [illegible]. Quòd de re nostram peregimus sententiam. Quòd si vera foret ea traditio, non eo tamen dogmate, Samaritani à Judaeis simpliciter [illegible] Sadducaei, quorum hic meminit. Haec erant praecipua capita mutui de religione dissidii, Judaeos inter & Samaritanos.

LXI. Caeterùm Samaritani à Jacobo sanguinis orationem [illegible] deducere, ut constat ex oratione mulieris: Nunquid tu major es patre nostro Jacob, qui dedit nobis puteum, & qui ipse bibit & filii ejus, & pecora? Quòd ex Josepho [illegible] in rebus Judaeorum Afflictis negant se Judaeorum [illegible] verò effulgere eis fortunam viderent, consessim à Josepho, ejusque filiis Ephraim & Manasse ferrent generis sui ducunt. Quod & scriptum [illegible] Judaei [illegible] Ephraim Tribû esse. Mulieris autem ex sermone fontem Jacobi commendantis, tùm ex bonitate, cùm ex hac aquâ biberit Jacob, tum ex abundantiâ cum pecoribus ejus sufficerit, Jesus occasionem [illegible] aquae coelestis, quâ fieret omnis pellitur. Ut autem exhibito sapientiae suae specimine, Christus ad sui notitiam, mulierem perduceret, ostendit se non esse imperitum quem ducebat, virûm hospitem. Quo signo percussa, bonae rectè judicat,

Marginal notes: Ant. Jud. l. 11. c. 8. — Ibid. c. 8. — Epiph. — Itiner. — Joseph. l. 13. c. 6. — Causae odii quibus Samaritani à Judaeis dissidebant. — Joseph. Ant. l. 9. c. 14. — Epiph. haer. — Samaritani à Jacobo [illegible]. — Joan. 4. — Joseph. l. 9. & [illegible].

Anno D. 30.

judicat, Christum esse Prophetam, qui cum vero peregrino cognitum [illegible] tam pa[illegible] [illegible]. admiratione simul & repentino gaudio perculsa, [illegible], abiit in urbem, ut quem invenerat Messiam, civibus & notum fieri faceret. Multi ergo, fide mulieri adjunctâ, ad Christum venerunt, rogantes ut apud ipsos maneret, quod cùm eis annuisset, biduo apud eos commoratus est. Inde, ut videtur, aperta Judaeis occasio, Christum probris & contumeliâ afficiendi: *Nonne benè dicimus te Samaritanum esse, & Daemonium habere.*

LXII. Duobus autem post diebus exiit Sichar, & venit Nazarethum, ubi fuerat nutritus. Cur non Canam, ut vulgò, sed Nazarethum, Christum ex Judaeâ venisse existimemus, ex Joannis sententia conjecturam: *Et abiit in Galilaeam, ipse enim Jesus testatus fuerat Prophetam in suâ patriâ honorem non habere.* Quibus colligimus, prius contigisse historiam, cujus meminit Lucas c. 4. quàm secundum in urbem Canam accessum, ubi eandem Nazarethanorum factum [illegible]. Haec enim verba protulerat Christus in eorum Synagogâ, cùm illum [illegible], et qui eum [illegible] cohiberent, non ductum super montis supercilium, [illegible]. [illegible] Curtius, quod Joannes suo inseruit Evangelio, in experimentâ [illegible], quae aliquo post tempore, iterum Nazarethum reversus, hoc [illegible] locutus est: *Non est Propheta sine honore, nisi in patriâ suâ, & domo suâ.* Neque tamen una eademque Historia est quae legitur in Lucâ atque Matthaeo, ut suo loco declarabimus. Et etiam nostra confirmatur Chronologia, quod Christi consanguinei affinesque, Nazarethum incolebant: *Nonne hic est ille fabri filius, nonne mater ejus dicitur Maria & fratres ejus Jacobus & Joses, & Simon & Judas, & sorores ejus nonne omnes apud nos sunt?* Cùm igitur à patriâ [illegible], ut decentissimum fuit eò reverti, ut divinum popularibus suis Evangelii lumen [illegible], [illegible] quippe non hactenus fecerat, ne veniret in contemptum: quia in paupere domo educatum, [illegible]. [illegible] fama ejus [illegible], aequum erat ut [illegible] observanda doceret, à quo ne vel ad tantum [illegible]. [illegible] illis Nazarenis Joannem videtur appellasse: *Cùm ergo venisset in Galilaeam, exceperunt eum Galilaei,* Canae videlicet oppidani, *cum omnia vidissent quae fecerat Hierosolymis.* Namque Nazarethani Christum contemptum [illegible], hi verò eum omnino acceperunt. Denique nostram ex Joanne probamus opinionem: *Hoc secundum signum fecit Jesus, cùm venisset a Judaeâ in Galilaeam.* [illegible] verò [illegible] sequuntur. Non possit tamen iterum, eum secundum. Duro enim & admirandum absurda esset phrasis ejusmodi, iterum secundum. Itaque verum est [illegible], ut secundum Christi ex Judaeâ adventum post susceptum baptismum, significemur. [illegible] tio est. Quodnam ergo prius [illegible] illud quod est Nazarethi patratum, cùm Jesus verò deviâ per medios hostes procedebat, [illegible] in supercilio? Quod à Joanne obscurius indicatum fuerat c. 4. v. 44. Neque enim signum vini ex aquâ facti monet, quod in primo, non posteriore ex Judaeâ reditu, perpetratum est. Objiciunt quidem nostram in sententiam, verba Servatoris: *Quaecunque audivimus facta fuisse in urbe Capernaum, fac etiam hic in patriâ tuâ.* Quibus non primum in hanc [illegible] adventum, superiorem miraculis, sed secundum intelligunt, qui sunt posteriore sunt, in oppidum Canam redeo. Nos verò in primo adventu Capernaitico patrata à Christo fuisse miracula longè verisimilius existimamus. Quippe in hanc relictâ Canâ urbem, non se contulit, quòd cùm opulentissima esset, ut magnâ hominum multitudine frequentata, voluit se potissimum ibi ostendere, ad caelestem doctrinam magis propagandam. Cùm enim officium jam inisset suum, incredibile est otiosum fuisse, cùm Joannes neque praedicationis, neque miraculorum eo tempore editorum, mentionem fecerit, quia ut ipse docet, non omnia memoravit. Nostrae jam stabilimus rationes, cur in primo Capernaum adventu, [illegible] Petri patrandum fuisse, censemus.

LXIII. Ubi igitur venit Nazarethum Christus, *intravit ut consueverat in Synagogam die Sabbati, & surrexit ut legeret.* Judaei enim etiam in Synagogis legere *Mosen & Prophetas*, quovis Sabbato, ut constat ex Lucâ. Hoc enim faciebant quovis die, & festo, & calendis. Observant eruditi, Sabbato septem fuisse lectores legis, die expiationis sex, diebus festis quinque, [illegible] lunae septemque diebus solemnium lectores quatuor, tres denique secundâ quintaque septimanae die. [illegible] ut in eorum sibi succedentibus, legi non poterat, Sacerdos scilicet primum legebat, deinde Levita, tertiò Israelita. Unde intelligitur, quid sibi velint verba haec in margine exemplarium manuscriptorum posita, כהן & לוי, & ישראל quibus ordo legendi indicatur. Angelus Ecclesiae, hoc est minister congregationis, lectorem accersebat. Is postquam in ambonem venerat, librum legis accipiebat, quem statim aperiebat, [illegible] legere, quam à principe Synagogae [illegible] quod suam Israeli legem dedisset. Hunc morem optimum Christiani ex Ecclesiae Judaicae nactum disciplinâ coluerunt. Hinc de Celerino Cyprianus: *Quid aliud quàm super pulpitum, id est, super tribunal Ecclesiae oportebat imponi, ut loci altioris celsitate subnixus, & plebi universae pro honoris sui claritate conspicuus, legat praecepta, & Evangelium Domini, quae fortiter ac fideliter sequitur.* Neque tunc temere contigit, Servatori traditur liber Esaiae, qui tam perspicuè de Christo vaticinabatur; ut ex oraculo celeberrimo, *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit me, ad evangelizandum pauperibus*, Nazarethanis, quos tanta diù obscuritas [illegible], tantum suum per Scripturam, velut Patris vocem, quam perspicuè probaret.

LXIV. Ubi ad oraculi explicationem simul & applicationem venit, [illegible] & videns Sareptanam & Naaman Syri exemplis, verecundè ac modestè indicat, gestis antiquorum congruere, quod nullo honore in sua patria afficiatur, culpamque in ipsis esse, ob suum contemptum, non in voluntate aut imbecillitate suâ consistentem; quam cùm Nazarethani sentiunt probè intelligendam, subitò [illegible] atque rapide inflam-

Margin notes: Joan. 4. 48. — Luc. 4. 24. — Joan. 4. 44. — Matth. 13. 57. — Matth. 13. 55. — Joan. 4. 54. — Luc. 4. — Luc. 4. 16. — Act. 15. 21. — Lightf. Harm. Evang. 479. — Cyprian. Ep. 34.

Anno Do. 30.

nem nocendi, quòd & incredulitatem arguerentur, & gratia Dei ab illis auferenda, in Ethnicosque transferenda portenderetur, & sese cum Prophetis compararet Jesus atque conferret, surrexerunt abruptâ concione, & nullâ prætextus publici specie, Christum ejecerunt extra civitatem, ut tanquam reum morte plecterent: non enim erat fontes extra urbem duci ad supplicium; quo crudelissimo facto, Dæmoniacis propè sese prodiderunt, cùm omnibus suis Nazarethani præcipitem agere illum voluerant, quem Dæmones ex Templo [illegible] non ausi fuerant: *At Jesus transiens per medium illorum ibat*, quæ significant eum securum, sine ullâ fugâ, ullâve festinatione, per medios hostes gravi lentoque gradu processisse. Non igitur *profitendum est*, quemadmodum multi qui Judam sequebantur, nec videtur eum se *invisibilem* reddidisse, sed omnem prorsus nocendi facultatem eis eripuit, quam diu [illegible], sanéque oculorum induxisset horrorem, ut abeuntem, inermes, obstupefactique intuerentur.

LXV. Relictâ ergo ingratâ patriâ, Jesus venit Canam Galilææ vicum, ubi fecerat ex aquâ vinum, erat autem in urbe Capernaum Regulus quidam, cujus filius ægrotabat. Non abludit à vero, Regulum illum fuisse Chusam Herodis procuratorem, cujus uxor Joanna ex facultatibus suis Christo suppeditabat. Regulus igitur ille famâ excitatus, ad Jesum veniens rogavit ut moribundum sanaret filium; forsan enim putabat Dominum arte quâdam ægrotos restituere. In fide viri hujus aliquid extitisse defectus, aperte ostenditur sermone Christi, *Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Hic autem Jesus, Vade*, non opus est ut tecum descendam, quia depulsa morte & metu & periculo, vivit tuus filius. Cùm autem cognovisset Regulus mansisse horâ circiter septimâ, quâ sibi in integrum restitutam filii nunciata fuerat, abiectam esse febrem, *credidit ipse & domus ejus tota*. Vulgatam ut sequitur versionem Baronius, quæ habet, *Regulus* quasi scriptum esset *βασιλίσκος*, non *βασιλικὸς*, *placet*, inquit, *ut hic fuerit hoc aliquis Dominus, & ob eam causam sit Regulus appellatus*. Quod ut faciat verisimile, subjungit: *Plurimas testatur in singulis Decapoleos civitatibus fuisse singulos Tetrarchas, regulorum instar*. Quæ Baronii erroribus sunt apponenda. Equidem Græci Patres, quibus de suâ linguâ merito fides adjungitur, nullum in Joannis narratione Regulum viderunt. Audiatur Origenes: *Simpliciter existimabit Regium hunc hominem esse aliquem Herodis Regis, cujus alter hunc fratris [illegible] est [illegible] Capernaum domo hunc fuisse Regium, illo tempore aliquid in Judæâ tractaverit*. Reguli verò non meminit Origenes, quia nil ejusmodi ex Joanne poterat extundi. Chrysostomus censet hominem fuisse, *qui vel regio sanguinis esset, vel prædicati aliquâ dignitate quæ sic vocaretur*. Rem acu tetigit Hieronymus, qui regium fuisse ministrum existimat: *Regulus, qui Græce dicitur βασιλικὸς, quem nos de aulâ regiâ melius interpretari possumus, Palatinum*. Erat ergo unus ex Antipæ ministris, qui Galilææ imperabat. Judæum quidem fuisse, apparet ex verbis Domini: *Nisi signa & prodigia videritis, non creditis*, qui moribus Judæorum erat dicentium, *quod ergo tu facis signum ut videamus, & credamus tibi?* Videtur atque Baronium, ubi invenerit regium hunc Herodis ministrum, & *Tetrarcham* fuisse, & Tetrarchas Herodis ditioni subditum fuisse. Meminit quidem Josephus [illegible] Tetrarchis [illegible], *pugnat fuisse Tetrarchias*: imò id [illegible] *quæ has urbes Tetrarchias, regnorum instar [illegible], & in regna contribuuntur*. Tractus [illegible] Decapolitanæ urbes singulæ, non sunt Tetrarchiæ Plinii. Nostram porrò de regio ministro explicationem adjuvat Josephus, de Vologese ad Titum legatis verba faciens, [illegible]. Et Nectanebo ministri, Cornelio Nepoti *Regii* vocantur in Agesilao c. 8. *Itaque de adventu fama cito ad Regios esset perlata*.

Joan. 4. 53.

ANNO U.C. 784. PER. JUL. 4744. JUL. 76. TIBER. 27. Dom. 31. *Paschalis* 1. *Sol.* 12. C. *Lun.* 13. *Indict.* 4. *Epact.* 18. *Epact. Sol.* 1. *P. Mart.* 25.

Anno Do. 31.

COSS. *Tiberius V. Ælius Sejanus.*

I. CONsulatum à Tiberio susceptum confirmat docet Suetonius; *Ut à se per speciem honoris dimitteret Sejanum, collegam sibi assumpsit in quintum consulatum, quem longo intervallo absens ob id ipsum susceperat*. Quo inquit, non ob *recensendas imperii Proconsulatus*, gestum à Tiberio [illegible] Consulatum fuisse, ut Clar. Pagio [illegible]. Neque ea, cujus Suetonius meminit causâ Tiberio opus fuisset, si delatum illi ex regula [illegible] venisset amplissimum magistratum, quem [illegible] ambiente [illegible]. Et hinc [illegible] colligimus, & insolentem regularum hypatiarum [illegible], & Tiberium non [illegible] Consulatum, nisi secum [illegible] visset in animo, Sejanum specie honoris morte perdere: remotâ enim causâ, tolli & effectum necesse est: non toto anno Consules munus retinuêre, quod cautum, teste Suetonio: *Nec amplius quàm tres Consulatus, unum paucis diebus, alterum tribus mensibus, tertium [illegible], absque in Idus Majas gessit*. Diem verò Idiuum à Suetonio prætermissum vindicat ab oblivione [illegible]

Id. [illegible]
Suff. VIII. Id. Maj. Faustus Cornelius Sulla
Sextidius Catull. Cos.
Suff. K. Jul. L. Fulcinius Trio Cos.
Suff. K. Oct. P. Memmius Regulus Cos.

II. Tiberius, qui apertè Sejanum è medio tollere non poterat, mirabili usus est consilio, ad ejus percipienda consilia. Commentus multa ac varia de se ad Senatum, Sejanumque scribebat, modò se malè affectum, modò se benè valetudine uti, venturumque Romam. Sejanum alias laudibus extollere, interdùm deprimere: amicorum Sejani alios honore, alios ignominiâ propter eum afficere. Itaque Sejanus superbiæ metûsque plenus, semper pendebat animi. Porrò Patres Conscr. palam Sejanum colebant, eo magis quòd ipsi necnon filio ejus Sacerdotium Tiberius contulerat. At ubi vidit Sejanus, Tiberium palam profiteri se velle imperium relinquere Capreis, [illegible] quòd non in consulatu aliquid contra esset, neque se à molitionis rebus contentiaset, præsertim tàm

prompti

Anno Do. 31.

promptos ad exequenda quæcumque mandâsset militibus, nisi maximâ populi affectione, voluptate ex Caji laudibus, memoriâ patris ejus Germanici [illegible] nec cui hominum sacrificaretur, quam ut Sejano fieri solebat. Quibus de causis multi jam non occultè ab eo se subtrahebant.

Dio l. 58.

Mors Neronis filii Germanici.

III. Anno currente, eoque jam adulto, Neronem filium Germanici mortem obiisse ex verbis Dionis colligimus, *Tiberius dans ad Senatum de morte Neronis literas, Sejanum nude, nullo addito eorum quæ more habebat, titulo, nominavit.* Quæ literæ continuò post Neronis mortem Patribus missæ sunt, ut de fuco dicendo docebimus. Miserabilem Neronis exitum Suetonius scriptum reliquit: *Variâ fraude inductos Neronem & Drusum, ut & concitarentur ad convicia, & concitati perderentur, accusavit per literas, amarissimè congestis etiam probris, judicatosque hostes fame necavit. Neronem in insulâ Pontiâ, Drusum in imâ parte palatii. Putant Neronem ad voluntariam mortem coactum, cum ei carnifex quasi ex auctoritate Senatus missus, laqueos & uncos ostentaret.* Drusum [illegible], ad annum usque 786. [illegible], vitam extenuasse, suo loco narrabimus.

Dio l. 58.

Suet. Tib. 54.

Mors Sejani.

IV. [illegible] Sejanum [illegible] Nævio Sertorio Macroni, quem jam ante [illegible] Romam venit, [illegible] cum Memmio Regulo [illegible], quem cum ejus collegâ, qui Sejano favebat, & cum Græcino Lacone nocturnarum vigiliarum præfecto communicat. Senatus in Apollinis Templo indictus erat: cùmque in Sejanum nondum eò ingressum incidisset Macro, tristem consolatur semotis arbitris, dicendo ferre se ei Tribunitiam potestatem. Eo magnâ perfusus lætitiâ, Sejanus curiam ingreditur. At Macro militibus prætorianis, qui circum Sejanum & Senatum erant in castra amandatis, cum prius se eis à Tiberio præfectum esse ostendisset, seque literas ferre ab eo, quibus donativum ipsis quoddam tribueretur, in eorum locum nocturnos custodes Templo circumdedit. Ipse tùm ingressus, literisque Consulibus exhibitis, egressus indè antequàm eæ recitarentur, custodiam ejus loci Laconi mandavit. Quo facto, in castra ne quid ibi turbaretur, contendit. In fine epistolæ, duos Senatores Sejani familiares plectendos, Sejanum in custodiâ habendum præcipiebat. Perlectâ ad finem epistolâ, uno ore omnes Sejanum maledictis incessere cœperunt. Consul Regulus, Sejanum Templo eductum, comitantibus magistratibus reliquis, & Lacone, in custodiam traxit. Eâdem die, propè carcerem in ædem Concordiæ convenientes Senatus, Sejanum morte damnavit. Capite mulctatus in Gemonias projectus est, corpusque triduum à populo ludibrio habitum in Tiberim mittitur. Liberi ejus ex Senatusconsulto necati sunt, filia constuprata prius à carnifice, quasi impium esset virginem in carcere perire. Postrema sunt in carcerem filius, nonnihil tamen intelligens, puella adeò *inscia*, ut crebro interrogaret, *quod ob delictum, & quò traheretur, neque facturam ultrà, & posse se puerili verbere moneri.* Verùm Apicata uxor Sejani damnata non fuit. Hæc liberorum morte auditâ, eorumque corporibus in Scalis Gemoniis [illegible], libello quodam inscripto de morte Drusi, & contra Liviliam uxorem ejus, propter quam extiterant inter Sejanum & ipsam tantæ simultates, ut ex eo tempore non ampliùs tanquam conjuges unà degerent. Hunc libellum Tiberio misit, & ipsa sibi mortem intulit. Periit Sejanus Octavo & decimo Octobris, ut ex Tacito liquet. Eodem die defuncta est Agrippina, *quæ biennio ante Sejanum, periit [illegible] memoriaque id prodendum addidit Cæsar, jactavitque quòd non laqueo strangulata, neque in Gemonias projecta foret. Actæ ob id grates, decretumque ut quintodecimo Calendas Novembres, utriusque necis die, per omnes annos donum Jovi sacraretur.*

Dio l. 58.
Tacit. l. 5.

Tacit. Ann. l. 6. c. 6.

V. Itaque novam eruditorum nonnullorum necnon etiam Chronologorum non probamus, qui Sejani mortem in annum Christi XXXIII. conferunt; repugnante veterum omnium sententiâ. Neque huic opinioni ex Dione præsidium est. *Ægrè inde patientiáque correptus est, quod non in consulatu aliquid contra esset Sejanum.* Quippè anno Dom. 31. labente, magistratu abierat, ut suffectis Consulibus locum esset. Neque dubium facit annum aliquem, hoc Taciti: *Exitu anni, diu aucta discordia Consulum erupit. Nam Trio facilis capessendis inimicitiis, & foro exercitus, ut segnem Regulum ad opprimendos Sejani ministros [illegible] modestia retinerat, non modo retudit collegam, sed ut noxium conjurationis ad disquisitionem trahebat.* Sed & inter Trionem & Regulum, alii Consules suffecti Tiberio & Sejano, videlicet Faustus Cornelius Sulla, & Sextidius Catullinus, ut ex lapide Nolano Clarissimus Norisius docuit.

Sejanus [illegible] interemptus.

Tacit. Ann. l. 5.

VI. Relictâ ingratâ patriâ, Christus in urbe Capernaum domicilium collocavit. Itaque urbs ejus vocatur, Matthæi 9. 1. & ut civis solvit didrachma. Qui XII. menses in urbe aliquâ consistebant, illi inter cives [illegible]. Si triginta dies commorabantur, ab eis eleemosyna pro pauperibus exigebatur: si sex menses, [illegible]: si novem menses, erogabant aliquid ad pauperum sepulturam. Die Sabbati ingressus Synagogam, quidam in quo erat *Spiritus immundus exclamavit, ah quid nobis tecum Jesu Nazarene? venisti ad perdendum nos.* Causa clamoris gemina: prima dolor præsentia Christi, doctrinâ suâ ad pœnitentiam movente; altera, quòd sibi migrandum timeret, ne inferno mitteretur ampliùs, quod impuris Angelis gravissima pœna fuit. Verâ autem, sed adulatoriâ confessione profitebatur Jesum esse *Sanctum Dei*, promissum exspectatumque Messiam, hâc etiam laude, quam metuebat pœnam, forsan effugere sperabat. Undè autem noverit Christum esse Sanctum illum Dei, docet Augustinus: *Innotuit ergo Dæmonibus, non per id quod vita æterna, & lumen incommutabile, quod illuminat pios, sed per quædam temporalia suæ virtutis effecta, & occultissimæ signa præsentiæ, quæ Angelicis sensibus etiam malignorum spirituum potius, quam infirmitati hominum possent esse conspicua.* Loquentem compescit Christus silentio, ne cum Dæmonibus commercium habere videretur, aut talium doctorum operâ, veritas mentibus mortalium instillaretur. Ut autem quamdiù & quantum possit imperium hic Spiritus re-

Christus Capernaum domicilium [illegible].

Marc. 1. 23.

August. de Civ. Dei l. 9.

bellem

locum explerat suum, nequitiam disrupisset, affectum solo, & vehementer vexatum, emissoque clamore [illegible] quo conticescere jussus erat, [illegible], *quod cum autoritate imperat spiritibus impuris, & auscultant ei?* Statim egressi Synagogâ [illegible] Andreas, Jacobus & Joannes, venerunt domum Simonis, & invenerunt ejus socrum febri decumbentem, quem morbum solo vocis abegit imperio. Neque solum febri liberata est, sed & omnes ægra [illegible] subitò restituta, ut prandium à Synagogâ redeuntibus ministraret. Occidente sole, adduxerunt ad eum omnes malè affectos & Dæmoniacos. Metuebant enim illos ante vesperam transferre, ne pollueretur Sabbati Religio. Hos impositâ manu sanavit. Cum multâ nocte [illegible], [illegible] Simon & qui cum ipso erant, eum prosequentibus, dixit, *eamus in contiguas oppida.*

Marc. 1. 36.

Christus per Galilæam discurrit.

Matth. 4. 15.

VII. Neque eo consilio in hunc venerat [illegible] pleretur oraculum: *Terra Zabulon, & terra Nephtali, ad viam maris, terra ultra Jordanem, & Galilææ gentium, populus qui sedet in tenebris vidit lucem magnam.* Eo modo verba hæc concinnantur, quia *viam maris* [illegible] usquam legimus gentium. Longè convenientiùs vocem [illegible], omissam subintelligere, & in eo versu [illegible] positam repetere, *terra trans Jordanem sive Peræa*, à [illegible] appellationem sortita; cùm & hanc regionem Christus præsentiâ suâ illustrarit. Dum igitur per urbes Galilææ discurrit, ecce leprosus eum adorat dicens, *Domine, si vis potes me mundare*, precibus rogantis annuit Christus, ut autem ostenderet se neque legi subditum esse, neque à vivificâ carne vim abesse, leprosum [illegible] sanavit. Ex patratis ubique locorum in Galilæâ miraculis, secuta est illum turba multa à Galilæâ ac Decapoli, & Judæâ, & Peræâ, & manavit fama ipsius in totam Syriam.

Matth. 4. 24.

Christi famâ [illegible] [illegible] Abgarum.

Baron. an. [illegible]

[illegible] Baronii.

VIII. [illegible] Christi nomen atque celebritatem cùm Syriam opplevisset, *Inde accidit*, verba sunt Baronii, *ut fama hæc superiorem Syriæ fines attingeret, & ad Edessæ Syriæ civitatis Regem Abgarum penetraret. Hic ille permotus ad Jesum fertur scripsisse Epistolam.* Falsam esse Baronii conjecturam apertè ostendit temporis circumstantia. Annus imperii Tiberiani decimus sextus jàm præterierat, cum Syria opplera est gloriâ [illegible]. Quippe labebatur December, cum post primum à baptismo Pascha celebratum, Jesus in Galilæam [illegible] Pascha [illegible] Joannes [illegible] Christus [illegible] Thomas, qui Christi [illegible] Abgaro, [illegible] conjungere.

The imagine [illegible]

Baron. an. 31. n. 64.

IX. [illegible] de missâ Christi ad Abgarum imagine [illegible] Baronium [illegible] *Christi* [illegible] *imaginem* [illegible] *non solum* [illegible] *ad* [illegible] *nos summo* [illegible] *& ipsius Domini nostri ad Abgarum missam post datam Epistolam, à complurimis gravissimis autoribus scriptum reperimus.* Quomodo divini vultus Servatoris expressa sit imago, operæ pretium est cognoscere ex Damasceno & Nicephoro: *Abgarus in quo in Christum tenebatur desiderio permotus, pictorem quendam ad eum misit, atque ut diligenter & accuratè faciem ejus in picturâ effingeret, imaginemque pro desiderato illo sibi afferret, imperavit. Et ille quidem venit, atque in loco sublimiore* [illegible] *pingere Christi vultum, ut decebat,* [illegible]*abatur. Cum verò coeptum opus non succederet, divinus quippe splendor & gratia in vultu ejus coruscans impedimento erat, re cognitâ, Salvator textum linteum petit, in eoque prius loto, faciem suam exprimit, & ad Abgarum mit*[illegible]

Damasc. [illegible] Niceph. [illegible]

Christus imaginem suam non misit Abgaro.

X. Qui sunt isti non graves modò, sed etiam gravissimi Autores, à quibus Traditio [illegible], secundæ Nicænæ Synodi Patres. Neque ante Evagrium, qui sexto seculo jam adulto floruit, [illegible] Abgarum [illegible] meminerat. Verùm enim verò non unus nobis scrupulus injicitur. Cum enim Eusebius, qui Edessena scrinia rimatus diligentissimè est, de hâc imagine ne verbum quidem habuerit, vero simillimam hanc capimus conjecturam, post Eusebiana orbem esse illam Evagrii fabulam. Incredibile enim est Eusebium stupendæ diligentiæ virum, aut extantem in Edessenis cimeliis, non [illegible] Christi imaginem, aut [illegible] tâ imagine probè sibi notâ, nil reliquisse posteris. [illegible] B. Augustino, necdum de missâ Abgaro Christi imagine, Traditio emerserat: alioquin ut Epistolæ, sic & imaginis meminisset. Quod magis miramur, ne vel ipse Procopius, qui Edessæ à Chosroe obsidionem scripto consignavit, de imagine commemorat, licet Servatoris ad Abgarum literas siccatio non præterierit. Viderit ergo Evagrius, undè narrationem hauserit suam? 2°. Neque cum Judæorum moribus consentit, & à Christo concessam fuisse pictori facultatem divinum exprimendi vultum, & Christum ipsum sui similitudinem impressisse telæ. Quo facto non poterant benè multis non esse scandalo, quibus adeò ingratæ imagines, ut cùm Vitellius Syriæ Præses vellet per Judæam ducere exercitum: *Occurrerunt regionis primores, deprecantes transitum: neque enim patrios ritus permittere, ut inferantur una imagines.* [illegible] habet aliquam, quòd miraculum à Servatore fuerit editum, violandæ popularium consuetudini? Sanandis utique mortalium morbis Christus potentiam exerebat suam, non pingendis imaginibus. 3°. Christus ideo vultus sui coloribus & similitudine mittendam Abgaro telam ornavit, quia pictori impedimento fuerat *splendor divinæ faciei.* Neque enim exprimendam ejus imaginem opus fuisset miraculo, si pictor adhibitis artis suæ instrumentis eam simulare potuisset. Quia autem sibi fingat animo, Christi vultum dum viveret ignobilemque agebat hominem, radiis [illegible] expressisse. Hoc semel factum in transfiguratione, cùm Christus futuræ gloriæ specimen, adducerent Apostolorum coram oculis. At tùm temporis aberat Abgari pictor: Petrus, Jacobus, Joannes soli in monte Taborino, unà cum Domino suo versabantur. Quòd si Christi hominibus familiariter utentis, vultus nullo splendore radiabat,

Joseph. [illegible]

Anno Do. 31.

dubat, solum igitur est, illum in telâ configurasse suam similitudinem, Edessano Principi mittendam, cùm vinee causæ nullus sit effectus. Neque sine constat in eâ re Traditio. Scribit enim Leo Diaconus l. 4. de Nicephoro Phocâ, effigiem Christi à Thaddæo ad Abgarum fuisse perlatam. 4°. Pictorum venustissimis aeti pictores odio fuit. Quid hic Clementem Alexandrinum afferunt? *Tot vobis perniciosiorum ludicrorum opificum* [illegible] *Nobis est aperte vetitum artem fallacem exercere.* Acrius adhuc in pictores invehitur Tertullianus, quorum originem ascribit Dæmonibus: *ut ubi artifices statuarum & imaginum, & omnis generis simulacrorum, Diabolus sæculo intulit, rude illud negotium humanæ calamitatis, & nomen de idolis consecutum est.* Siccine in pictores animati fuissent Tertullianus, & Clemens Alex. si rumore de admonitâ à Christo sui ipsius imagine vel mentionem allatam fuissent. Nunquàm profectò, nunquam [illegible] imaginem expressisse Abgaro mittendam, [illegible] labefactârent. Quorum autem potuit colligere, quam [illegible] falsum suo, ut ferunt, commendârat.

Paralytici curatio.

XI. *Post* [illegible]

[illegible] turbâ, quæ ad januam stabat, Christo offerre non possent, per tectum superne perfossum, demiserunt. Cùm in solariis suis ambularent Judæi, quod sine ostio fieri non potuit, illud antiquum fuisse videtur ob mortis paralytici, ut lectum in quo decumbebat, coram Jesu demitterent. Unde conjicitur eum temporis non in domo inferiori, sed in cœnaculo consedisse. Ex illo cœnaculo & facto tam insolito, Christus deprehendens paralytici fidem, depulso morbo eum sanavit. Qui in Antiquitate versantur sciunt, [illegible] causâ. Neque tum primum fuisse paralytici

suaque existimatum, ut ad frangendum tectum sese accingerent, nisi prius à domus domino eam facultatem impetrâssent. Volenti verò nil fit injuria.

Matthæus à Christo vocatur.

Luc. 5. 29.

XII. *Post hæc Jesus exiit, & conspexit Publicanum nomine Levi sedentem ad telonium & ait ei, sequere me, & ille derelictis omnibus secutus est eum, & fecit ei Levi convivium magnum, domo sua.* Ubi exierit Jesus, monuit Marcus, *& egressus rursus ad mare*, ut ostenderet Levim ad mensam nummulariorum sedisse, in quâ vectigalia pendebantur. Cùm vocatus est, non propria hæc Levi domus erat. Locus potius publicus fuisse videtur, juxta mare, quo facilius advectarum mercium tributa colligerentur. Quanquam postquam Jesum secutus est Levi, illum convivio, [illegible] vium redemptorem fuisse vectigalium, quæ Herodi Galilææ Tetrarchæ solvenda erant, non Romanis, quibus regio hæc nil tributi pendebat [illegible] novimus ex ipso Matthæo, qui cum Levi unus est idemque homo. Neque de nihilo est, Matthæum non sibi *Levi* nomen imposuisse, sed *Matthæi*: contrà verò Evangelistas non *Matthæi*, sed *Levi* indidisse ipsi appellationem. Qua de re egregia est observatio Hieronymi: *Cæteri Evangelistæ propter verecundiam & honorem Matthæi, noluerunt eum nomine appellare vulgato, sed dixerunt Levi. Duplici quippe vocabulo fuit. Ipse autem Matthæus, secundum illud quod dicitur à Salomone, Justus accusator est sui, in principio sermonis, Matthæum se, & Publicanum nominat, ut ostendat legentibus, nullum debere salutem desperare, si ad meliora conversus sit, cum ipse de Publicano in Apostolum sit repente mutatus.*

Hieron. in Matth. 9.

XIII. Publicanos maximo odio Judæis fuisse, ipsis notum est, qui in Scripturam oculos conjecere. Itaque Tertullianus credidit, Publicanos omnes, Ethnicos fuisse: *Si quis dubitat Ethnicos fuisse Publicanos, apud Judæam usurpatam jam pridem Pompeii manu atque Luculli, legat Deuteronomium: non erit vectigal pendens ex filiis Israel.* Quam meritò sententiam refellit Hieronymus: *Vehementer admiror Tertullianum, in eo libro, quem de pudicitiâ adversum pœnitentiam scripsit, & sententiam veterem novâ opinione dissolvit, hoc voluisse sentire, quod Publicani & peccatores, qui cum Domino vescebantur, Ethnici fuerint, dicente Scripturâ, non erit vectigal pendens ex* [illegible] *circumcisione fuerit Publicanus, & ille qui cum Pharisæo in Templo orans* [illegible] *erigere, non ex Israel fuerit Publicanus.* Equidem [illegible] si Ethnicos [illegible] genere elegisset Apostolum, Tribubus Israelis prædicandum. Judæus ergo Matthæus, quod ex patris nomine *Alphæi*, itemque *Levi*, satis intelligitur. Publicanos honori fuisse Romanis, neminem latere putamus. Hos Cicero vocat *amplissimos homines*, in Epistolâ ad Sextum Proprætorem, & [illegible] laudibus ornat in oratione pro Plancio: *Qui ordo quanto adjumento sit, in honore, quis nescit? Flos enim equitum Romanorum, ornamentum civitatis, firmamentum Reip. Publicanorum ordine continetur.* At sine existimatione, sine honore, Publicani erant apud Judæos, quia avaritiæ, & potentum tyrannidi, ministrabant. Quæ adversabatur sua Matthæi vocatio, qui sponsis & lucris, & periculis, quæ ipsi utrique fami-

fami-

Anno Dom. 32.

familiae imminebant, quòd minores vectigalium non confectas relinquerent, Christum sequutus [illegible] hominum: *Fulgor ipse, & majestas divinitatis occultae, quae etiam in humanâ facie relucebat*. Uti valuit Hieronymus, aliquid vicium habuit, ad alliciendos Publicani animos, cum diceretur sequere me. [illegible] tamen admirandam hanc nullo [illegible], nisi Spiritus efficaciam ad Christum sequendum perduxisse Matthaeum. Miraculo est, quòd homo sordido quaestu deditus nil cunctatus, sed relictis negotiis imperfectis, relictis thesauris subitò, ex avaro Publicano, Christi discipulus fieret. Caeterùm Baronianum errorem praeterire non possumus: *Princeps*, inquit, *Publicanorum dicebatur Hebraicè Gabai*. Quae puerilitas tantum virum non decet. Etenim גבאי *Publicanus* significat; an ergo Publicanorum Princeps nomen plurale gessit, vocatusque est *Publicani*? Apage nugas. Dicendum ergo fuit Publicanorum Principem dici ראש גבאי, *Ros Gabbe*, hoc est, *caput Publicanorum*, caeterum simpliciter Gabbaim. Quae aberratio & aliam in mentem revocat, de rebus etiam Hebraicis. *Hebraei vocabulum in medio proferre moniti*. Quasi verò in fine magis aut medio vocabulorum Hebraei vocalibus uterentur, quae eorum loco punctis substituuntur. Quod autem addit. n. 73. *in Hebraeo textu Evangelii S. Matthaei, quod pervetustum habetur, Publicanos Parisiis inventum appellatos*, [illegible] sermone, in Evangelio quod edidit Munsterus, Publicanos non מוכסים quod *portorii exactorem*, [illegible] *dominos frumenti vocatos fuisse*.

XIV. *Post haec erat festum Judaeorum, & ascendit Jesus Hierosolymam*. Maxima [illegible] verbum festo hunc manifestando: *An verò festum hoc Paschatis erat*, inquit Origenes, *non additur*. Itaque ex circumstantiis quale festum fuerit, [illegible] Pascha [illegible] celebratum, Christus ad fontem Jacobi sedens alia fieri erat: *Nonne vos dicitis, adhuc menses sunt quatuor, & messis venit*. Quibus palam est verba haec, sicuti Doctoribus luculenter praelata, ut verissimè observatum ab Origene: *In enim tempus quando Jesus haec loquebatur, ante messem mensium quatuor spatio erat, perspicuum est hyemem fuisse: messis enim incipit sunt circa tempus, quo apud Hebraeos Nisan appellatur, quando agitur Pascha, adeò ut aliquoties azyma faciant Judaei ex novo frumento*. Hinc vero similem dicimus conjecturam, festum à Joanne obscurius indicatum, illud esse, quod ex Mosis praescripto atque hyemem proximè excipiebat; illud autem Pascha fuit. Praetereà Graeca habent ἡ ἑορτὴ [illegible] [illegible] *Pascha* [illegible] nobilissimum. Ab illo pendebant caetera festivitates; hoc in fundamento collocabantur. Insigne monumentum continebat vindicationis in libertatem Hebraeorum. Itaque *festum* simpliciter non raro vocabatur: *Cum ergo Jesus venisset in Galilaeam, exceperunt eum Galilaei, cum omnia vidissent quae fecerat Hierosolymis in festo, nam ipsi venerant ad festum*. Quae [illegible] verbis, quae subinde scripto mandata sunt, *post haec erat festum Judaeorum*, quippè omnes con-

sentientem est, unum idemque verbum eandem [illegible], et apud Judaeos nemo [illegible] atque Paschatis celebretur, nomine *festi* significatur. Quâ de causâ diserté non apponit vocem *Paschatis*, quia hoc ex antecedentibus deprehendebatur. Neque enim dubitandum, Pascha hic Matthaei esse, significatum *autem ipsius diei festi*, [illegible] Ut memoria scilicet liberationis è carcere Aegyptiaco [illegible] Alex. p. 919. *Evangelistae quandoque signatè Pascha nominat*, velut cùm dicit *prope erat Pascha festum Judaeorum*: *quandoque generatim quasi per antonomasiam, ut cùm scribit, erat festum Judaeorum*. [illegible] festum esse quâ nostram sententiam oppugnat, Maldonati argumentationem: *Utcunque verum dicit de Pascha Joannis agere, Pascha vocat, non tantum dicit festum Judaeorum*. Immò non multò ante Pascha solemnitas, *festum* à Joanne his appellatur. Neque ulla ratio cogitanda [illegible] Paschate, quod gestis capitis quarti propinquum [illegible] flamine usque Cyrillo. Nostrae suffragatur & sententiae Irenaeus: *Et post haec, iterum secundâ vice ascendit in diem festum Paschae in Hierusalem, quando paralyticum qui juxta natatoriam jacebat 38. annos curavit, jubens ut surgeret*. Non tamen assentiunt Irenaeo, qui nullum aliud Pascha secundum agnovit, quàm quod capite vi. Joannes commemoravit, cum quo festum illum dicti capitis v. confundit: & doctissimum valdè miratur Petavium ea scribentem: *Hoc ipsum illis Pascha, quod Joannis v. legitur, facilè transferunt, dum ex Irenaei sententiâ, nequaquam à posterioris discrepant, neque plura, quam illa, Paschata Christo tribuunt*. Quippè luce clarius est, Pascha de quo mentio agitur cap. vi. v. 4. *Prope autem erat Pascha dies festus Judaeorum* [illegible] de quo capite v. commemoravit. Ad hunc [illegible] celebrandum ascendit Jesus Hierosolymam, quâ in profectione paralyticum sanavit egregiamque concionem habuit, quae maximam capitis v. partem applevit. Mox subjungit Joannes: *Post haec abiit Jesus trans mare Galilaeae, prope autem erat Pascha*. Quod est utrumque festum [illegible] capitis v. antecedit, Pascha capitis vi. subsequitur, idemque pro unâ eâdemque numero celebritate, haberi non possunt.

XV. Caeterùm de Pentecoste, Joannis festum capi non adeò pugnamus, dummodò Pentecosten non intelligamus, cui proximè Pascha antecessit, in quo eversio fiunt mensis numerationum. Hanc enim non intercedere esse Pentecosten, argumento sunt verba Servatoris ad discipulos: *Nonne vos dicitis adhuc quadrimestre spatium superest, & messis venit?* Quae Pentecoste [illegible] [illegible] hausta ex Maldonato observatio Petavii: *In [illegible] quoddam inter Judaeos ejusmodi versatum, adhuc menses quatuor ad messem supersunt, cùm nihil quod urgeret esse, significare vellent*. Exemplum observationem esse tritum Judaico sermone proverbium fuisse, verba haec, *quadrimestre spatium superest, & messis venit*. Illud verò non singendum. Accurata haec designatio temporis demon-

Matth. 19. 39.

Orig. in Joan.

Ioan. 4. 35.

Origen. in Joan.

Joan. 4. 45.

Anno D. 31.

mento est, ubi quotidie in eo laventur fuisse. Quia verò mortuus Christus, ex rebus corporeis occasionem sumere, erigendi mortalium mentes ad cælestia. Sic aqua fontis Jacobi, Servatorem præbuit ansam de aquâ Spirituali commemorandi. Sic ubi dictum est a discipulis, *Rabbi ede*, statim respondit, *ego cibum habeo quem vos non scitis*. Simili igitur ratione à messe corporeâ ad [illegible] illam perducit discipulorum animos. Quod si non ea Pentecoste significatur, quæ proximè primum Pascha sequebatur, ut certè significari non potest, erit festum capitis v. de [illegible] Pascha, utique celebratum à Servatore post baptismum [illegible] non possunt, ut Petavio creditum. Atque [illegible] ante postremum & quartum in Joannis Scriptore commendat, secundum in contradictionem delapsus est: *Evenire, inquit, fieri potest, ut Juliano* LXXIV, *Tiberii* XV, *currente, ut puta Augusto mense, Joannes relictâ solitudine in publicum emerserit, & anno* LXXV. *Juliani baptizatum ab eodem se Christum Tiberii* XVI. Quo admisso, non erit, quidem adductum Joannis testimonium Paschata, sed unus solo vir eruditissimum numerare debuit. Primum post susceptum anno Juliano 75. baptismum: alterum verò anno sequente, Tiberio & Sejano Coss. quem Christi emortualem fuisse decernit.

XVI. Tradentur adeundem atque monstrante de festo Joannis c. v. Petavius scripsit: *Cur fateor [illegible] illud festum à tribus fuisse majoribus? Nonne ad Encænia venisse Christum testantur Evangelia? Quare nisi ad Pentecosten cum Chrysostomo, Cyrillo aliisque pervenire volumus, at Purim sive sortium festum, quod Adar* XV. *celebratum est, nihil vetat intelligi, de quo eruditè Keplerum in Eclogis.* Accedit ergo nobis ad reliquos labores eruditissimorum virorum refellere sententiam, de quâ congruendi non illi abhorruerunt, qui quaternarium Paschatum numerum, Joannis in Evangelio, unà nobiscum tuentur. [illegible] bram in festo Joannis reperitur. Cùm enim quinto & [illegible] decationis celebraretur, jam et prætereierat; cùm sederet ad fontem Jacobi Christus Samaritanam attraxit ad colloquium. Neque ullo modo verisimile fit, Christi in Galilæam reditum, festi celebrationi intercessisse, quia in Judæâ versabatur, eo tempore quo solemnis ille dies, agebatur, quadrimestri ante messem intervallo. Quod si concederetur non multò ante hanc festivitatem, Christum in Galilæam rediisse, eodem ferè mense, & ex Judæâ in Galilæam proficisci, & ex Galilæâ in Judæam reverti non potuit, cum in quo memorantur à Joanne, majus temporis requirunt intervallum quàm mensis dimidii, quod discessum inter & reditum fuisset interjectum. Itaque eò magis inclinat Petavius ut *festum Purim* XV. *Adar celebratum* intelligatur. Dictis Purim quod attinet, illud obiter animadvertendum non in XV sed in XIV. Adar incidisse, in quem & festivus ille dies à Maccabæorum ætate collatus: *Decreverunt habere celebrem [illegible] Nicanoris causâ, die 13. mensis duodecimi [illegible] ante diem festi Mardochæi.* Igitur die quarto & decimo festum Purim agebatur, ut etiam celebratur hunc assignatur, Judæorum in Kalendario. Ex libro quidem Esther, quartum & decimum à Judæis Susan incolentibus, laetati & convertit celebratum fuisse, [illegible]. Sed vel à solis Susianis agitabatur ille XV. vel lapsu temporis in reponendi diei tandem relatum est, ut certum novissimo fuit secundus liber Maccabæorum. Præterea [illegible] festi, à Joanne fuisse significatum, ut nonnullà quidem ratione assentiuntur, hoc tamen Petavii & Kepleri nomen comprobavit. Insuper *festum* absolutè positum non aptè accommodatur festivo diei, qui neque à Mose, neque aut à Sacerdote Mar. aut à Hierosolymitana Synodo, institutus est. Ne vel ipse Encæniorum dies, illo *Purim* longè augustior, quippe qui & à Judâ Maccabæo Sacerdote fuerat consecratus, & profundatum ab Antiocho religionem restituerat, dicitur *festum*, excellentiæ causâ, quæ tandem majorum festorum à Deo dedicatorum, præcipuè Paschatis propria est. Quibus accedit [illegible] muneribus, multò magis prædicatione, laude, monumentum, [illegible] festum Dei auctoritate consecratum, decorare debuisse, quàm celebratum auctoritate humanâ constitutum: quod etiam patet ex fine miraculi, quo Deus ostensum voluit, sibi curæ esse populum suum, quem tanta benignitate ad pietatem alliciebat. Cùm itaque ex omni terrarum orbis parte Judæi non Purim, sed *Paschatis* festo confluerent Hierosolymam, nonne & fuit tanti prodigii, & honori Paschatis magis consentaneum fuit, cùm tempore præstituto moverentur, ad turbandam aquam Angelum descendere, quàm minutâ *Purim* celebritate à Mardochæo Persico Judæo ortâ. Denique in sententiâ Petavii multas historiæ Evangelicæ partes luxari, ac debito moveri loco necesse est. Statim enim post Christi jejunium, contigisse nuptias in Canâ, Galilæam peregrinationem, *Luc.* 4. violentiam in Servatorem, Nazarethanorum odium, vocationem Apostolorum, *Matt.* 5. adventum Capernaitanum, Petri socrus sanationem atque leprosi, Matthæi vocationem, Johannis discipulorum adversus Apostolos jejunia omittentes expostulationem: *inde primum Pascha post baptismum.* Atqui in brevissimo eo intervallo, quod tentationis finem inter & Paschatis solemnitatem interjectum est, potuisse omnia hæc fieri, fide majus est. Cùm à peractâ tentatione, ad tempus usque quo Christus celebrando primo Paschati venit Hierosolymam vix septem sint hebdomadæ: plurima autem deprehenduntur Sabbata, in eo temporis spatio, quo [illegible] que peregrinatio non uno contingere non potuit [illegible] esse, ex fundamento liquet in quo collocatur: *Necesse est enim multa antea miracula edita ac prædicatione claruisse Dominum, ut ex Nicodemi narratione colligitur.* Quippe claruerat jam in urbe & Canâ & Capernaum, sed præcipuè Hierosolymitanâ: *Exceperunt eum Galilæi, cum omnia vidissent quæ fecerat Hierosolymis in festo.* Quæ prodigia multos ad fidem adduxerant: *Multi crediderunt in nomen ejus, spectantes signa quæ* [illegible]. An [illegible] quæ Jesus fecerat in Galilæâ antequam ad primum Pascha celebrandum Hierosolymam se conferret, Nicodemo venerant in notitiam, [illegible] debebat potest. Sane erat hunc Pharisæum, [illegible] quæ à Christo in Paschate edita fuerant, [illegible] de miraculis ejus sermonem habebat.

XVII.

Anno Do. 31.

An piscina [illegible] dicta sit probatica?

XVII. Hic ergo festi complexum, [illegible] Christum rursum Hierosolymam. Quod si Lucæ XIV. agitatum est, [illegible] quarta Martii festa prima Christus adfuit festo. Quippe ex Epactâ [illegible] XVIII. [illegible] novilunium in Martii XII. Ita[que] Luna XIV. [illegible]

Joan. 5. 2.

Hierosolymis ad portam pecuariam piscina, quæ nominatur Hebraicè Bethesda, quinque porticus habens. In his jacebat multitudo magna ægrotantium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Angelus enim descendebat [illegible] tempore in piscinam, & turbabat aquam: & qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat, à quacumque detinebatur infirmitate. Mirum videri potest, rei tam insignis nullam in historiâ profanâ mentionem esse, nullam in Josepho. Si qua conjecturæ locus, non multo ante Christi tempora, miracula in piscinâ facta sunt, & paulo post ejus resurrectionem fieri desierunt, itaque fugerunt historiæ memoriam. Antiochi Epiphanis ævo hoc incepisse miraculum, ut venatio sævienti persecutione Judæis, esset solatio, credere non possumus, silente Maccabæorum historiâ, quæ tantum rem monenti non dedisset oblivioni. Porrò magis eorum sententia favemus, qui negant nomen eidem esse [illegible], quasi lavacrum probaticæ piscinæ, vocatum fuisset. Molimur [illegible] nomen [illegible], hoc est, porta pecorum, cujus meminit Nehemias: *Surrexit igitur Eliasib Sacerdos magnus, & fratres ejus Sacerdotes, ædificaverunt portam gregis.* Eo autem sic vocabatur, quod pecudes immolandæ eâ portâ inferrentur civitati, quod verissimè traditum à Brocardo: *Ab areâ Templi, contra Aquilonem, quantum scilicet est jactus lapidis, est porta vallis, quæ ducit in vallem Josaphat, & hæc etiam vocatur porta gregis, quod per eam introducebantur greges immolandi in Templo.* Non nos quidem negarit, [illegible] Omnium maxime audiatur Hieronymus: *Bethesda piscina in Hierosolymis, quæ vocabatur probatica, & à nobis interpretari potest pecualis. Hæc quinque quondam porticus habuit. Ostenduntque gemini lacus, quorum unus hibernis pluviis adimpleri solet. Alter mirum in modum rubens, quasi cruentis aquis, antiquum in se opus signat testatur. Nam hostias in eo lavari à Sacerdotibus solitas ferunt, unde & nomen acceperit.* Sed sacrificiorum potius hoc in loco ablutas fuisse, somnium est ex thermali puteâ. Quippe in Templo Hierosolymitano suis aquarum fuit, lavandis sacrificiis. Qua de re non absonum erit, Aristeas verba referre: *Aquæ [illegible] copiam affert, & quasi fons intrinsecus magnum naturaliter & semper perennem scaturiginem habet, & quia subtus terram sunt miro & inenarrabili arte aquarum receptacula, constituta per quinque stadia, quemadmodum apparebat undequaque circum Templum quorum singula habent fistulas infusionis, atque in ea omnia [illegible] ad basim & à lateribus, plumbo sunt obducta, & multa terræ incrustatione compacta. Sunt præterea multa ostia in fundo & basi, quæ nemo cernere potest, præter illos quibus munus eorum est commissum: per hæc autem & effluxus [illegible] aquæ, sanguis quamtumvis copiosus à victimis collectus, abluitur & expurgatur.* Consentit & Tacitus: *Templum in modum arcis, propriique muri, labore & opere ante alios.*

Ipsa porticus, quâ Templum ambiebatur, egregium propugnaculum. *Fons perennis aquæ.* Ex his apparet in ipso Templo, non extra Templum, lotas fuisse victimarum viscera: quod satis innuunt verba Mosis: *Cum intestina & crura [illegible] Sacerdos laverit aquâ, adolebit ea omnia in altari.* Neque verò satis, neque commodè, ex Templo immolatarum, victimarum partes, in piscinam Bethesdâ, deferri [licuisse].

Levit. 1. 9.

XVIII. Non improbabile est piscinam hanc à Josepho vocari, stagnum Salomonis. De vetustissimo Hierosolymarum muro hæc habet: *Supra fontem Siloam, in meridiem flexus, atque inde rursus in orientem versus, qua stagnum Salomonis est, & usque ad locum pertinens, quem Ophlam [illegible]* [illegible] descendebat Angelus, tempore quidem à [illegible] gumentoque est, ingens ægrotorum multitudo, Angelorum expectantium, quibus nulla fuisset causa continuò [illegible] in porticu, si stato solemnique die patrabatur miraculum. Idcircò de Angelico descensu plenus erat expectatione populus. [illegible] Angelum venisse in piscinam, unde liquet, corpore [illegible] parem in descensione adhiberet diligentiam, ducta morbo suo convalescebat.

Descensus Angeli in piscinam.

Joseph. de Bell. l. 6. c. 6.

XIX. Ad piscinam jacebat homo, cujus salus deplorata videbatur. Morbus inveteratus, æger ope omnium destitutus erat. Hunc unum è multis Christus sanatum voluit, quia & in tanto morbo expulsione potentiam suam ostendebat suam, & planum faciebat, Deum iis maximè opem ferre, qui humano auxilio sunt destituti. Cælesti autem motu Christus languenti vires reddidit: *Surge, inquit, tolle grabatum tuum, & ambula.* Hæc enim non sanationis modò, sed & collatarum virium signa erant potentissima. In facto movet iram Judæis, infestos Sabbati amore capitis. Videbatur enim homo ille in ferendo grabbato violare legem: *Sic ait Dominus, ut portetis onera die Sabbati.* Id ipsum prohibuerat Nehemias, ut illiquam introduceret importari, qui spreto Dei præcepto, vina & ficus adducebant Hierosolymam, ipsâ Sabbati die. Aliud verò est lucri, aliud pietatis causâ aliquid Sabbato, portare humeris. Defensionem facto hoc suo [illegible] Quod salvâ pietate gratoque affectu spernere non poterat. Quippe ferre grabbatum, tanquam publicum testimonium accepti à Deo beneficii, Sabbati consecratio fuit, violatio non fuit.

Portare onus Sabbato.

Jerem. 17. 21.

XX. Ubi verbo potentissimo suo robur ægroto fecisset Christus, ne vel nimiorum inflammaret odium præsentiâ suâ, vel laudem suo populorum quærere videretur, mox recessit è turba, [illegible] Hierosolymis, illo ipso die, qui vocatur à Lucâ [illegible] transiit per sata. *Vellebant autem discipuli spicas edebantque confricantes manibus; quidam autem Pharisæorum dicebant eis, cur facitis quod non licet facere Sabbatis?* Ex fame discipulorum colligere par est, jam principatis Sabbatum Christumque in vico Hierosolymæ proximo pernoctasse. Quem ut peterent, per stantes segetes viam carpere necesse fuit. Quid porrò sit Sabbatum secundo-primum, est in ambiguo? Varias hac Veterum sententiasque perstringere fortassis scribendi multum afferent moræ. Quæstionem

Anno Dom. 31.

[illegible] explicare difficilem esse, apertè ostendunt hæc Hieronymi ad Nepotianum: *Præceptor quondam meus Gregorius Nazianzenus, rogatus à me ut exponeret, quid sibi vellet in Lucâ, Sabbatum δευτερόπρωτον, eleganter lusit: docebo te, inquiens, super hac re in Ecclesiâ, in qua mihi omni populo acclamante cogeris invitus scire quod nescis: aut certè si solus tacueris, solus ab omnibus* [illegible]

XXI. Cæterum Baronianos errores hic præterire non possumus: *Magis placet quod Isidorus Pelusiota, de hac re consultus, scribit ad Isidorum Diaconum: alterum diem fuisse dicens, qua post primum azymorum diem sequitur, sicque dictum Sabbatum secundo primum, seu Sabbatum ex Sabbato.* Atque Baronius observare hæc, adversa fronte pugnat cum Isidoro, [illegible] Sabbatum [illegible] primo [illegible] Baronius, sed [illegible] quæ post primum sequitur. [illegible] *quandoquidem secundum erat à Paschate, primum verò azymorum: vespere enim ubi immolatum est Pascha, die sequente primum azymorum festivitatem celebrabant, quam & secundo-primum appellabant, quia ut diem, secunda erat Paschatis, prima verò azymorum.* Neque Epiphanio [illegible] Baronius assecutus est, qui non [illegible] quod Isidorus, verba sunt Epiphanii: *Quare secundum azymorum festum, desinenteque Sabbati diem, ut Sabbato quod & proprie ita dictum est, & azymorum diem sequitur, qua & ipsa pro Sabbato censetur, Apostoli festo iter per sata facerent, ut* [illegible] *spicas* [illegible] *atque comederent.* [illegible] Baronii, Isidorum Sabbatum secundo-primum, in prima azymorum die collocare, Sabbatum verò δευτερόπρωτον Epiphanio illud est, quod primum azymorum diem proximè sequitur. Quo etiam liquido constat, Baronium parti non fuisse cum Epiphanio. Sabbatum secundo-primum, inquit [illegible], *illa dies est, quæ post primam azymorum* [illegible] *sequitur.* Hac porrò dies erat XVI. [illegible] Epiphanius autem non eam festivitatem quæ primum azymorum [illegible] Sabbatum secundo-primum, sed verum propinquum Sabbatum, quod à primâ azymorum die numeranti, primum occurrit. Ideoque cùm azymorum celebritas, anno currente, XXV. Martii feriæ secundæ cohæreat, ex Epiphanio [illegible], Sabbatum secundo-primum in XXX. Martii est conferendum, quod ex Baronianâ [illegible] XXVI. [illegible] anno Christi XXX. Pascha celebratum [illegible] Epiphanii ab illo Baronii discrepabunt. [illegible] quod Baronius [illegible] est secundo-primum, feriæ quintæ deberet assignari, utrumque Epiphanii Sabbatum δευτερόπρωτον esse nequit, quod geminum est & annuale Sabbatum. [illegible] Epiphanii, secundum tamen esse, non esse accuratam, cùm etymo non respondeat.

XXII. Sola superfunt gemine recentiorum [illegible] Ac [illegible] *primum* [illegible] *anni post exitum ex Ægypto* [illegible] [illegible] *primum Sabbatum, quæ vocabatur primum & magnum per excellentiam. Primum Sabbatum anni Tisri* [illegible] *anni civilis initium, & Sabbatum secundum* [illegible]*, quod erat initium anni Ecclesiastici. Utrumque vocabatur primum respectu aliorum Sabbatorum ac festorum, & cùm Sabbatum secundum Tisri esset Sabbatum primo-primum, Sabbatum primum Nisan vocatum est δευτερόπρωτον secundo-primum, ut secundum respectu Sabbati Tisri, quod Sabbatum primum Nisan, dignitate superabat.* Quæ etiam ex [illegible] de ingenii & eruditionis [illegible], rationem eandem vir magnus, cur Sabbatum appellatum sit δευτερόπρωτον: *Vox, hæc inquit, est interpretatio literalis vocis* שני ראשון: *nam* ראשון *est primum, etiam, ut* ראשון *non tantum anni, sed secundum.* שני ראשון *ergo est, de verbo ad verbum* δευτερόπρωτον, *ut Sabbatum* δευτερόπρωτον *est* שבת ראשון *Sabbatum novi anni, diei novilunii Nisan, ut initium anni Ecclesiastici.* Deberet tamen pariter neque [illegible], nam ipsa sic etymologia. Cùm ראשון שני respondeat [illegible], primo-secundo, non δευτερόπρωτον secundo-primo. Rem quod attinet, in hanc descendunt sententiam, statuendum est necessariò, Sabbatum *secundo-primum* antecessisse Pascha, quod Lunâ demum XIV. celebrabatur. Ac in septimum & decimum Martii incidisse, si in currentem annum conferatur. Hinc primus [illegible] ut ex sententia [illegible] nobis habeatur. Quippè Deus hæc in mandatis populo suo dederat: *Panem tostæ aristæ, aut spicas recentes ne comedatis usque ad diem ipsum, donec usque diem afferetis oblationem Dei vestri, statuto perpetuo per generationes vestras.* Quòd si Sabbatum *secundo-primum*, de primo novi anni Sabbato sit capiendum, evulserunt ergo discipuli spicas, & inde comederunt, quibus [illegible] [illegible] [illegible] Apostolos [illegible] de primo Sabbato Nisan, Clemens [illegible] [illegible] *Sabbatum, quod dicunt primum, neque azymorum, neque azyma, neque festum.* Cui [illegible] Sabbatum [illegible], [illegible], quo tamen vocandum erat, si appellatio hæc fuisset usus publici. Vel si de primo Tisri Sabbato, Clemens intelligatur, debuisset utique Sabbatum *primo-primum* nuncupari.

XXIII. His ergo de causis, magis placet sententia *Scaligeri*, cui Sabbatum *secundo-primum*, illud est, quod secundam azymorum festivitatem proximè sequebatur. Hanc Moses explicationi magnam vim speciem adjungit: *Numerabitis vobis à postero die illius festi, in quo attuleritis manipulum frugum. Septem septimanæ integræ sunt.* [illegible] [illegible] accenseant sunt. Ut primum dicti [illegible] *secunda verò, secundo-secundum.* Quam & Josephus [illegible] *azymorum secundo azymorum die, quæ est mensis XVI. frugum demessa, & hactenùs intacta, incipiunt sunt.* Quibus etiam modum abstinet Maldonati sententia corrigitur. Contendit ille Sabbatum *secundo-primum*, festum esse Pentecosten, *quia erat illud Sabbatum eo tempore quo segetes maturæ erant, sed tamen, die autem decima quinta aut vigesima Martii, spicæ maturæ esse non poterant.*

Anno Dom. 31.

[illegible] Quid est evertere Scripturam si hoc non [illegible] *vestra ad Sacerdotem, qui agitabit manipulum spicarum frugum coram Domino, postridie illum sancti agitabit eum Sacerdos.* Quæ etiam ex Josepho [illegible] decimus XVI. Nisan oblatas in hunc modum [illegible] honesti primitias: *Spicarum manipulum [illegible] vent, deinde pinsunt, atque sic à glumis hordeum mundârunt, offerentes Deo offerendum adducunt ad altare, inde pugillo uno in illud injecto, reliquum Sacerdotum usui cedit. Et ex eo licitum fit publicas ac privatas messes metere.* Hinc apparet, cur Pharisæi Apostolos spicas tenentes [illegible], non damnârunt violatæ Legis, [illegible] legerent novæ, ante oblatum omne prohibitum [illegible] pulos. Denique Chronologiæ [illegible] [illegible] secundo-primum, cùm si Paschæ assignatur 27. Martii feriæ tertiæ, Pentecoste in diem Jovis incidat, si verò quod nobis vero similius, feriæ primæ XXV. Martii Pascha cohæreat, [illegible] Pentecoste feriâ tertiâ celebrata est: [illegible] Sabbatum naturale [illegible] tempora esse non potuit.

Paralyticum [illegible] Christus [illegible]

XXIV. Factum discipulorum malè Pharisæi habent, quasi profanum Sabbati. Quorum [illegible] [illegible] [illegible] hanc verbum [illegible]. [illegible] factum discipulorum, [illegible] spicas die Sabbati evellentium, Christus defendit, venit in Templum, tum [illegible] & in Judæorum [illegible]: [illegible] paralyticum, dixit, *noli ampliùs peccare*, quo [illegible], & se [illegible] esse [illegible] ipsius [illegible] [illegible]. [illegible] colloquio cùm Christus paralytico [illegible] [illegible] Jesu habuisse se sanitatis beneficium. Hoc [illegible] divulgaret, [illegible] [illegible] quasi in gratiam Judæorum, Servatorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Joan. 5.

[illegible] *sed & Deum diceret patrem suum, parem se faciens Deo*, [illegible] potestatem, eandem cum patre [illegible] & [illegible]; quæ longiùs in [illegible] sermone prosequitur.

Aridam manum à Christo sanatur.

Luc. 6.

XXV. *Factum est verò etiam alio Sabbato, ut ipse ingrederetur in Synagogam, et doceret. Erat autem ibi quidam, cujus manus dextera erat arida. Observabant autem eum Scribæ & Pharisæi, an Sabbato sanaturus esset illum, ut invenirent accusationem adversus eum.* Neque observârunt [illegible] [illegible] *quempiam sanare?* Arguta [illegible] quæstionem, ex [illegible] Christum expedire se non posse arbitrabantur. Si licere affirmaret, parata erat accusatio violati Sabbati, si negaret, [illegible] manifestum. Quam ut præveniret Christus, [illegible] quæstionem, rogavit Pharisæos, *an liceret Sabbatis benefacere, an malefacere [illegible]?* [illegible] [illegible] [illegible] eum [illegible], propter eorum improbitatem. [illegible] [illegible] quo vel desperata [illegible] [illegible]

tur, dixit homini, *extende manum tuam. Et [illegible] extendit, restitutaque est manus ejus sana ut altera.* [illegible] [illegible] *manum tuam, nam ego te non tango, ne habeant Judæi quod calumnientur, ne attingere illos idem sit quod operari* [illegible]. [illegible] *prohibitum est à Deo, ut quis in Sabbato loquatur. Quod si autem verbum opus facit, admiratione sit ille, qui hoc verbum dixit, extende manum tuam. Vide jam mihi discrimen sacri. Petrus in portâ speciosâ paralyticum sanans, apprehensâ ejus dexterâ illum erexit. Dominus contra tangere [illegible] extende manum tuam. Tibi do vim & efficaciam sanitatis, & verbis jubendo hanc potestatem tibi infero, extende manum tuam. Sic ille dixit, [illegible]* [illegible] *in Judæis sanata non fuit.* In antiquo Nazarenorum codice, quem Græcè vertit Hieronymus, homo ille quem Divinitus in Synagogâ curavit Christus: *Cæmentarius vocatur. Cæmentarius eram, manibus victum quæritans, precor te, Jesu, ut mihi restituas sanitatem, ne turpiter mendicem cibos.* Tunc egressi Pharisæi, statim cum Herodianis, inierunt consilium adversus Christum, ut eum perderent. Quo nefario consilio, [illegible] magis [illegible], scilicet licitum sibi putabant die Sabbati de morte innocentis tractare: et solo verbo ægrotantem in integrum restituere, nefas esse censebant. Egregiam verò Religionem! Jesus autem, cui probè nota erant [illegible] consilia, eorum furori cedens, *secessit ad mare.*

Hier. in Matth. c. 12.

Marc. 3.

Apostoli [illegible]

Luc. 6.

XXVI. *Factum est autem in diebus, ut exiret in montem ad orandum, & pernoctaret illic orans Deum. Cum autem dies ortus esset, vocavit discipulos, & ex ipsis elegit duodecim, quos & Apostolos nominavit, nempe Simonem quem etiam cognominavit Petrum, & Andream fratrem ejus, Jacobum & Joannem, Philippum & Bartholomæum, Matthæum & Thomam, Jacobum Alphæi filium, & Simonem qui vocatur Zelotes, Judam Jacobi fratrem & Judam Iscariotem.* Nec de nihilo est, quod à Marco traditum, *& advocavit ad se, quos ipse voluit, & venerunt ad eum.* Quibus apertè liquet, nullam Apostolos æquitatem attulisse ad electionem suam: nullam fidei [illegible], nulla merita, quibus ipsi [illegible] [illegible], essent tanti [illegible] honore [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Dominum pendebat, qui quos ipse [illegible] hoc dignatur honore. [illegible] ad merita attendisset, non sanè Judam, quem & furem, & proditorem futurum esse noverat, Apostolis inseruisset. Neque Theophylacto, Maldonatoque assentimur, qui natura [illegible] non excluserunt. Quænam enim illa [illegible] dotes in Apostolis, quorum excellentiâ, cæteris anteponerentur? Atqui *illiterati & idiotæ erant*, quo comperto, Judæorum principes, Apostolorum in loquendo libertatem magis stupebant. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse rationem, disertè negat Clemens Alex. *Non quod fuerint aliâ Apostoli ex quâdam eximiâ naturæ proprietate; nam Judas quoque fuerat cum iis electus; sed poterant fieri Apostoli electi ab eo qui etiam fines prævidet.* [illegible] Apostolorum imperitiâ, egregia sunt verba Hilarii, quibus [illegible] [illegible] [illegible] in eligendis Apostolis [illegible] esse: *Expositum nihil omnis [illegible], [illegible], [illegible] Dominum, nihil [illegible]. [illegible]*

Marc. 3. 13.

Clem. [illegible]

Hilar. de Trin. l. [illegible]

Anno Do. 31.

in patrocinium obscurum superius despectantem, Piscator egens, ignotus, indoctus, manibus lino occupatis, veste uvidâ, pedibus limo oblitis, totus è mari. Quartus & mortuum, circumspecto, virum miraculis fuerit, mortuum excitare, an imperare, scientiam doctrina ipsius movere. Horum hominum inscitia, summa Christi potentia illustrabatur, quæ ipsorum operâ totum sibi orbem subjecit. Hoc inter nos & Christum discrimen est, quod nos eligamus ministros idoneos, [illegible] non sumus per nos ipsos ad cogitandum quidquam velut ex nobis ipsis, sed quod idonei sumus, id ex Deo est. Cæterùm cum perturbatè confuséque Apostoli suo muneri præpositi non fuerint, quin Petrus prior electus fuerit, nulli dubitamus: neque id obscuriùs Lucas indicat. Eoque Petri primatus veluti primis lineis designabatur. Apostolos sic electos velut in sinu Christus gestavit, cælestia mysteria humanitus eos instituit, ut aliquanto pòst ad prædicandum mitteret. De nomine, dignitate, numero Apostolorum, [illegible].

XXVII. Nomen quod attinet, non necessarium est varias exhibere significationes, quibus à Græcis, vox *Apostoli* donata est. Quippe vix crediderim, Evangelii conditores, ad classium vocabulum præfectos, Atheniensium legatos, & [illegible], omnino circuisse atque oculos, dum adhiberent nomen Apostoli [illegible] sibi curæ fuit vim vocis Hebraicæ à Christo adhibitæ, quàm accuratissimè, Græcè exprimere. Hebræorum autem vox gemina est; [illegible].

At prior illa quidem crebrò vertitur ἄγγελος, quod nomen gessit divinus ille Christi legatus, Joannes Baptista: *Ecce mitto nuncium (Angelum) meum ante faciem tuam.* Ipsi Joannis nuntii, dicuntur ἄγγελοι Luc. 7. 24. non secus ac illi, quos ante faciem suam misisset Christus, in vicum Samaritanorum, ut Domino suo pararent hospitium. Altera vox שליח, nonnunquam vertitur ἀπόστολος, quomodo verba hæc Ahiæ Prophetæ, ואנכי שלוח *ego missus sum* LXX. reddidere 1 Reg. 14. 6. & apud Joannem, *Servus non est major Domino suo, neque ἀπόστολος legatus, major eo à quo missus est.* Hinc illud Hieronymi ad Damasum: *Quidam observandum putant, ad quos Prophetas mitteretur & sermo diceretur, quod est Græcè Apostolum, & hanc esse differentiam volunt, ut quicunque mittantur, & Prophetæ sint pariter & Apostoli; ad quos verò mittentis sermo non ponitur, tantum Prophetæ sint, quod ego superfluum puto. Et quia semel ad tractatum ipsius vocabuli venimus, sciendum Silam collegam Pauli, linguâ Hebræâ, Apostolum dici.* Cum autem orbis redemptor Christus, à Patre suo missus sit, servandis mortalibus, ei Justinus Martyr, Apostoli nomen imponit: *Omnia hæc ita futura atque eventura esse, prædixisse æternum Doctorem nostrum, & Apostolum Jesum Christum.* Hoc est Dei Patris *Legatum.* Cavendus autem est de *Apostoli* nomine, error Baronii, sibi fingentis Græcam vocem, Hierosolymitanâ civitate donatam fuisse: *Usitatum nomen fuit apud Hebræos, ut Apostolos illos nominarent, qui assidui versarentur cum Summo Sacerdote consulendi gratiâ, quos etiam ipse legatos consueverit ad componendas quasdam moras Sacerdotum, & ut ex his colligitur quos Epiphanius de Josepho apud Judæos Apostolis, comperimus.* Sua Hebræis fuisse nomina Græco Apostoli vocabulo respondentia, Baronio faciles largimur [illegible] Christi [illegible] [illegible] stantes negamus, neque sanè id opus erat, cum [illegible] Græcum ἀπόστολος, significaretur. Unde observatum Hieronymo, *Silam collegam Pauli, lingua Hebræâ Apostolum dici,* & in Galatas [illegible] *autem, hoc est missus, Hebræorum proprie vocabulum est.* Sed ad grammaticum errorem, Baronius historico cumulavit. Quippe illi Judæorum *Apostoli,* Patriarchæ assidebant quidem, at non Pontifici maximo. Excidio funditusque deleta Hierosolyma, calamitatis reliquiæ Judæi, Patriarchas varios in locis reposuêre sibi, quos tamen Pontifices non egisse, argumento gemino manifestum est. Primum ex Josepho ducitur: *Sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederent orabant. Ille autem veniæ quidem tempus illis præteriisse fatus, periisse verò id cujus ob gratiam conservasset, decere autem Sacerdotes interire cum Templo, duci homines ad supplicium jubet.* Is hac clade Pontifices [illegible], quis neget? Quòd si tamen clade superstites aliqui vix ac ne vix quidem incolumes fuêre, cùm ob seditionem Barcochebæ Judæa desolata est. Secundum ex Origene petitur argumentum: *Dicunt permanere adhuc principem ex genere Juda, ipsum videlicet qui est gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham.* Proindeque sanguine Sacerdotali, Patriarchæ Judæorum procreati non erant. Quod si præfectis tandem reliquarum, quæ eversâ Hierosolymâ variis in locis orbis terrarum dispersæ erant, sui fuêre Apostoli, idcirco consequens est, & ævo Christi, Pontifici maximo suos adfuisse *Apostolos,* ad *Ministros* qui non ferendum legem vocassent, ut ordinem [illegible] Apostolos [illegible].

XXVIII. Quæstionem movent eruditi, cur discipuli Christi non ἀγγέλων, sed ἀποστόλων nomen acceperit? Respondet eruditissimus Spanhemius: *Maluit Spiritus Sanctus vocare hos Christi legatos nomine Ἀποστόλων, 1°. tollenda ambiguitatis, quæ est in voce Ἀγγέλων, quali appellari consueverunt administratorii Spiritus. 2°. Ut distinguerentur ipsâ appellatione ab Angelis sinderii, qui Angelus Domini κατ' ἐξοχὴν.* Subjungit & alias rationes ejusmodi, vir ille Clarissimus, quæ tamen si verum volumus, assensum non extorquent nostrum. Quippe vocis ἄγγελοι homonymia, [illegible], hoc in quantum ut nomen non Baptistæ modo, sed Pastorum etiam Asiaticis, qui Angeli vocantur Ecclesiæ. Quod si à Christo fuisset Angelis, discipuli ut distinguerentur, Angelorum nomen gerere non debuerant, neque enim vocandi erant *Apostoli*, ut à Domino suo, qui Paulo scribitur Ἀπόστολος *Legatus*, secernerentur. Quantum nostri conjecturâ valemus assequi, Christus Apostolos שליחים *schelichim* nuncupavit, quam Evangelistæ vocem, per Ἀποστόλους potiùs quàm Ἀγγέλους [illegible], quia LXX. [illegible] שליח *a mittendo* vertere. Exempla sunt, Num. 14. 12. Psalm. 105. 26. Isai. 6. 8. Abd. 1. Eò magis LXX. imitatione profecto sunt Evangelistæ, [illegible] [illegible] Dominus [illegible], ut obederent stamina regnum, indulgendi; illos discipulorum nuncupatum,

Marginal notes: 2 Cor. 3. 5. — De nomine [illegible]. — Matth. 11. 10. — Joan. 13. 16. — Hier. Ep. 142. 230. — [illegible]. — Baron. [illegible]. — Joseph. de Bel. l. 6. 13. — Orig. de Princ. [illegible]. — Spanhem. [illegible] Apostol. — Apoc. [illegible].

Anno D. 30.

regni coelorum leges promulgarent. Neque tamen viris magnis assentimur, qui ἀποστόλων plus esse censent, quàm [illegible], quasi verò de Judaeorum ad Neronem legatis, Ismaele Summo Pontifice, & Helciâ sacri aerarii custode, verbum [illegible] non usurpâsset Josephus, [illegible] ... [illegible] ... Contrà verò de [illegible] solis, hoc non scripsisset Clemens, [illegible] ... [illegible] ... Itaque de Lupone à Pannoniae legionibus Tiberio missis, [illegible] indiscriminatim [illegible] & ἀποστόλων usurpat. [illegible] Τιβέριον [illegible], ad Tiberium miserunt, ac paucis post lineis, [illegible] Τιβέριον [illegible]. Non aliam nominis Ἀπόστολοι vim observavit Tertullianus: *Hoc appellatio missos interpretatur*. [illegible] ... [illegible] constitutio, muneris Apostolici amplitudo deprehenditur.

XXIX. [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... in N. Testamento septuaginta Discipulis tributum fuerit necne, in disceptatione [illegible] ... [illegible] habemus, nobis tamen contraria sententia verisimilior. Verba sunt Lucae: *Designavit Dominus etiam alios discipulos* LXX. *& [illegible] misitque eos binos ante faciem suam*. Qui ab ipso Christo legati sunt, cum potestate & praedicandi & patrandi miracula, nonne sunt Apostoli? Quaenam est vocis definitio, si haec non est? Nonne relata sunt haec, mittere & missi? Nostram ex Paulo sententiam probat Hieronymus: *Quod autem exceptis duodecim, quidam vocentur Apostoli, illud in causâ est, omnes qui Dominum viderant & eum postea praedicabant, fuisse Apostolos appellatos, ut ad Corinthios scribitur*. Locus autem sic habet, [illegible] ... [illegible] ... *Visus est Jacobo, deinde Apostolis omnibus*. Equidem [illegible] momento, discrimen aliquod hic [illegible] ... [illegible] ... *deinde visus est omnibus Apostolis*; ut haec se illâ generatione. [illegible] ... [illegible] ... XII. non apponebantur. Neque [illegible] ... [illegible] ... fuisset Paulus, uno eodem hominum numero significando. Eosdem sanè si complecteretur utroque fuisset, priorem phrasim iterasset, deinde *visus est* XII. *illis*. Non enim unam Christi manifestationem, quae contigit in duodecim *Apostolorum coetu, praesente Thomâ*, eò liquet, quod [illegible] ... [illegible] ... *est post hoc* XII. *illis*, quibus significatur [illegible] ... [illegible] ... [illegible], non Thomam: diversâ itaque Christi exhibitio hic [illegible], *deinde visus est Apostolis omnibus*. Quid si LXX. Christi legati, insigni *Apostolorum* titulo decorarentur, quem Juniae, Andronicoque [illegible]? Quos inter *Apostolos insignes* fuisse, praedicat Paulus. Vir quidem eruditissimus de Apostolis, [illegible] *sumptâ*, locum capit [illegible] illi *inter Apostolos*, [illegible] ... Ἀπόστολοι. [illegible] si benè [illegible], qui patriae, ut [illegible] pro Christo [illegible], [illegible] sibi famam collegerant, non apud Apostolos, sed apud Ecclesiam, ut clarum esse dicuntur: De Silâ Paulus: *Misimus autem unà cum Tito fratrem illum, cujus laus est in Evangelio per omnes Ecclesias*. Denique fuerunt & *Ecclesiarum* Legati, illis quos Christus miserat, oppositi. Non autem solis duodecim, sed etiam LXX. Legationis munus injunxerat. Quod si Ecclesiarum legati, Apostoli [illegible] ... [illegible] ... viros & munere praedicandi, & miraculis insignes, divinitùsque à Servatore missos, à titulo Apostoli non esse alienos? Cuicunque sanè convenit ratio nominis, illi & nomen competere [illegible] ... [illegible] consensus antiquitatis. Tertullianus, *Adlegit & alios* LXX. *Apostolos super duodecim*. Eusebius, *Postremò cum praeter duodecim essent alii complures qui* [illegible] ... LXX. *verò palàm post* XII. *discipulos ordinati Apostoli sunt*. Hieronymus, *exceptis duodecim, qui* [illegible]. Theophylactus secundum [illegible], *fuerunt enim & alii Apostoli* [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] loqui volumus, Apostolorum Ecclesiasticorum [illegible] est. Primus celeberrimus duodecim [illegible], quibus Paulus novissimus additus est. Hi in altissimo amplissimoque dignitatis gradu collocabantur non modo quia priores & electi, & missi à Domino suo fuêre, sed etiam quia solis competebat facultas, Spiritum Sanctum manu impositâ, communicandi cum hominibus: quod privilegium longè maximum fuit. Secundus [illegible] ... est, qui ad priorem dignitatem propiùs accedebant, cùm ab Christo ipso essent missi, vi miraculorum patrandorum pollerent, testesque gestorum Servatoris, mortis, resurrectionis, fuissent. Cui Apostolorum ordini, *Jacobum Domini fratrem* inserimus, eo spectabiliorem, quòd & insigni pietate omnium laudibus celebratâ floreba, & Christum ipsum affinitate attingebat, ut majoribus Apostolis pene par videretur. Numero tamen XII. illum eximimus, quia Josepho virginis marito, procreatum fuisse ostendimus non Alphaeo, quâ de causâ B. Maria mater ejus, scribitur Marco. Neque, uti illi duodecim, ubique terrarum discurrisse, sed in urbe Hierosolymitanâ sedisse visus est. Tertius Apostolorum ordo ille est, qui legabatur ab Apostolis, ut rectè ab Ambrosiastro colligitur: *Paulus*, inquit, *Apostolum se non ab hominibus electum & missum ad praedicandum testatur, sicut erant quidam qui electi ab Apostolis, mittebantur ad Ecclesias roborandas*. Quomodo Titus & Silas exercendo apud Corinthios munere suo, à Paulo delegati sunt. His *Juniam* & *Andronicum* inserimus. Illique ipsi sunt quibus *Evangelistarum* nomen imponitur. Ultimus denique Apostolorum Ecclesiasticorum ordo, is est, cui ab Ecclesiis munus injungebatur suum. Quorum meminit Apostolus, Ἀπόστολοι *legati sunt Ecclesiarum & gloria Christi*. Talis Epaphroditus quem *Philippensium Apostolum* vocat Paulus.

XXX. Remotâ vocis ambiguitate, de munere Apostolico nunc est disserendum, cùm & tantae dignitatis accuratum in animo consignare notitiam sit operae pretium, & eâ ratione explicari possit quaestio de quâ animosè disputatur utrum pro Episcopis Apostoli sint habendi? Qui in Scripturâ versantur, illi sciunt nomenque munerum

 munerum

ANNO Do. 31

aerum Ecclesiasticorum [illegible], Apostolatum nobilissimum esse: *Alios quidem constituit Deus in [illegible] Apostolos, [illegible] Prophetas, [illegible] Doctores.* Quem & honorem semper Apo[illegible] [illegible]. Hujus autem muneris dignitas atque excellentia in tribus præcipuè cernitur; [illegible] scilicet, cœlestium donorum [illegible], objecti amplitudine. [illegible] Apostolis [illegible] verba Domini, *Ut Pater me misit, & ego mitto vos*: quo nil augustius dici potest; quod [illegible] Christus, [illegible] in Apostolos [illegible]. Hinc in duodecim thronis sedere dicuntur judicantes XII. Tribus Israel: [illegible] Cyrillus Alexandrinus: *Ordinavit hic verbis orbis doctores, & divinorum mysteriorum ministros, quos ut luminaria ad illustrationem non Judæorum regionis solummodò misit, quæ juxta legalis man[illegible] [illegible] ita dicit mittere sicut ipse a Patre missus est, ut etiam Apostolatus dignitatem ostenderet, & magnitudinem potestatis eorum aperiret, & simul monstraret, quam rationem in studiis suis [illegible]* [illegible] de gravissimè instructi & ornati fuerant Apostoli. In cæteris vero hominibus dispartita erant dona Spiritus: *Huic quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo cognitionis, alteri verò fides, alii donum sanationum, alii operatio virtutum, alii verò prophetia, alii discretio spirituum, alteri genera linguarum, alii interpretatio linguarum.* Ad Apostolos, copia gratiarum omnium confluebat, edebant oracula, linguis loquebantur, abdita cordis scrutabantur, mortem [illegible] denunciabant, [illegible]. [illegible] Denique potestas omnis Ecclesiastica in Apostolatu continebatur: Sicut non ipsis regnum pactus fuisset Christus, quemadmodum & Pater ipsi pactus fuerat. Ut ergo Filium summâ potestate præditum misit, sic dum Apostolos delegavit muneri suo, omnem quâ pollebat ille [illegible] auctoritatem, utque instillaret facultates [illegible] muneri necessarias, divinam Spiritus Sancti copiam: *Paraclitus ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæ dixi.* Itaque [illegible] à Clemente Alex. scripto [illegible]: *Unusquisque habet proprium donum à Deo hic quidem sic, ille verò sic. Apostoli autem facti pleni in omnibus: invenies itaque si volueris ex eorum vobis gestis & scriptis, eorum cognitionem, vitam, prædicationem, justitiam, castitatem, prophetiam.* 3°. Ad munus Apostolicum pertinet objecti amplitudo. Non enim urbis unius, non gentis, non provinciæ, sed orbis totius constituti sunt Doctores: *docete omnes gentes.* Hinc Justinus ille Martyr: *Cum illi virtutem sic missi à Christo [illegible]* Neque prætereundus est [illegible] locus: *Beatum igitur Apostolo, quis hoc appellat & interpretatur, assumptus per sortem duodecimus Matthias in locum Judæ, ex autoritate Prophetiæ, quæ est in Psalmo Davidis, [illegible], prius per Judam contestatâ fide in Jesum Christum [illegible] Apostolo, eandem doctrinam [illegible]* promulgaverunt, & proinde Ecclesias apud [illegible] quasque [illegible]. Idcircò Clem. Alex. docet, quod ubi ex Patmo Ephesum re[illegible] [illegible]

[illegible] Jesu Christ[illegible] [illegible] quàm Episcoporum auctoritatem. Non si [illegible] Episcopali quandoque fungebantur Apostoli, [illegible] & Episcopatu [illegible] Apostolatum [illegible] conveniret? Annon eius dignitas magis est [illegible] Apostoli modo, quàm Episcopi? quemadmodum & Hierosolymitanam regebant Ecclesiam, antequàm vel Antiochenam, vel Romam se conferrent. Quod etiam neque etiam observandum. Hoc Baronius nobis loquitur: *Sed quod fidem [illegible], Petrum sedisse Antiochiæ annis septem, nunquam velis per illud spatium temporis ipsum Antiochiæ [illegible]* [illegible] Quid est Petrum Episcopali exuere dignitate, si hoc non est? Eruditus meritas Baronius dedit pœnas, cùm Syriæ præfectum C. Cæsarem Augusti filium apposuit, quia longè majori dignitate pollebat, ut cujus, omnibus provinciarum Orientalium præfectus imperabat: Non minore sanè implicantur errore illi, qui ex Apostolis faciunt [illegible]. Sed quoniam oppressi [illegible] conditionem, quibus [illegible] Apostolatus etiam omnino Episcopatus, gravissimam igitur [illegible] eadem homines simul adipisci non posse; id [illegible] 4°. Populi

ANNO Do. 31.

Euseb. [illegible]

Apostolatus necessarius? [illegible]

Cyril. Lib. in Joan. c. 55.

1 Cor. 12.

Joan. 14. 26.

Clem. Strom. L. 4.

Baron. [illegible]

Anno Do. 32.

[illegible] Epistola: *Apostoli nostri per Jesum Christum Dominum nostrum cognoverant contentionem de nomine Episcopatus futuram. Propter hanc itaque causam perfectè praescientiâ praediti, constituerunt praedictos, & formam dederunt, ut se defunctis, probati alii viri in eorum ministerium succederent, constitutos itaque ab illis, vel deinceps ab aliis viris celebribus, cum consensu universae Ecclesiae. . . . Hos non sine injuriâ officio suo dejicere arbitramur.* [illegible] Cornelii Episcopi Romani. Audiatur Cyprianus: *Factus est autem Cornelius Episcopus de Dei & Christi ejus judicio, de Clericorum pene omnium testimonio, de plebis quae tunc affuit suffragio, & de Sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio.* Testimoniorum multitudine supersedeamus [illegible]

[illegible] legitimè ordinatus non fuerat: *Habere namque aut tenere Ecclesiam nullo modo potest, qui ordinatus in Ecclesiâ non est.* Jam verò Apostolis nulla addita Episcopalis ordinatio. Dixit Christus, *Sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos, & cum hoc dixisset afflavit eos, dicendo, accipite Spiritum Sanctum.* Haec una fuit Legationis Apostolicae forma, quae ab ordinatione Episcopali multùm deficit. Neque singulorum animo, Apostolos postereà Episcopos creatos fuisse, cùm in [illegible] *me Pater, ita & ego mitto vos,* potestas omnis Ecclesiastica, ne Episcopali quidem exceptâ, [illegible] gregis adscriptus est, quem solum pascere debent atque regere. Propterea nomen ecclesiasticum, quilibet Episcopus induit: unde nominantur illi tituli, *Angelus Smyrnensis Ecclesiae, Angelus Ephesina Ecclesiae.* Neque alius Episcopus absolutè Pastor est, aut dici potest, sed respectu ad conditionem gregis habito. Hinc nos superioribus veteres Ecclesiae Canones, hâc in disciplinâ fundati: *Episcopo non liceat suâ relictâ paroeciâ ad aliam transilire, etiamsi à pluribus cogatur, nisi sit aliqua causa ratione consentanea, quae eum cogat hoc facere, utpote cùm possit ipse majus lucrum in eos qui illic habitant pietatis verbo conferre; idque non ex se, sed multorum Episcoporum judicio & maximâ adhortatione.* Quippe ut rectè animadvertit Cyprianus, *singulis pastoribus portio gregis adscripta est, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus.* Quocircà nemini violato perturbatoque ordine, Episcopus in alienum gregem involare potest, aut in eo munus obire suum. Quâ de re insignis est Canon Antiochenus: *Nullus Episcopus ex alia* [illegible] *ad alium* [illegible] [illegible] verbi [illegible] Chrysostomus: *Multa contra regulas agis, ô Epiphani, qui primum quidem in Ecclesiis sub dispositione meâ constitutis ordinationem fecisti, deinde sine me, ex tuâ ipsius auctoritate in ipsarum Ecclesiis, ministerium solemnes celebrâsti.* Hinc certè certiùsque deprehendimus, Apostolos non fuisse Episcopos, cùm Ecclesiae peculiari non essent addicti, sed ubique terrarum ministrarent evangelium, ut legationis suae: *praedicate omni creaturae.* Quod si aliquam Ecclesiam [illegible] ut Petrus Antiochenam, Paulus Corinthiacam, non ut Episcopi quidem, sed ut Apostoli, illas administrabant, quas neque perpetuas, neque abdicato in alias urbes Ecclesias, pari neque potestate; quemadmodo Gautherum Rex, est Lutetiae [illegible] non audit, quia & reliquas regni sui partes, [illegible] Quas verò aliam gerebant personam [illegible] Etenim Apostoli solùm totius orbis [illegible] *Eritis mihi testes, & Hierosolymis, & in totâ Judaeâ, & Samariâ, & usque ad ultimum terrae.* Hanc Petrus Judaeorum principes sic compellabat, non possumus nos quae vidimus, & audivimus, non loqui. Non [illegible] Quaestio hac [illegible] judaizare cogeretur, cum Cypriano Haereticos denuò baptizari volente, componit, hoc addit: *Ceterum magis vereri debeo ne in Petrum contumeliosus existam: quis enim nescit illum Apostolatus principatum, cuilibet Episcopatui praeferendum?* Itaque Apostolorum honori, non satis cautum atque provisum, cum in Episcoporum grege connumeramus. Hâc de causâ antiquissimus ille Pater Irenaeus, Petrum Paulumque Episcopis Romanis non includit: *Fundantes igitur & instruentes B. Apostoli Ecclesiam, Lino Episcopatum administrandae* [illegible] Si in Episcoporum [illegible]

XXXII. De Apostolico numero, pauca dicamus. Duodenarium à Christo constitutum fuisse, amplexus figuram, vero simillimum. Quippe populus Israeliticus, Christianum adumbrabat [illegible] Paulus: *In Christo Jesu per Evangelium ego vos genui.* Hâc de causâ, duodecim illos [illegible] Apostolis, ut quibus sedentes, judicabunt [illegible] Patriarchis. Sed & Salomonis Servatoris typo, sedes structa XII. qui sumebant Regis sedentem, quibus & Apostoli, Ecclesiae quae Christi

Clem. ep. [illegible]

Cypr. ep. [illegible]

Cypr. ep. [illegible]

Cypr. ep. [illegible]

Joan. 20.

Can. Apost. [illegible]

Cypr. ep. [illegible]

Antioch. Syn. c. [illegible]

Cor. [illegible]

Act. 1.

Act. 4.

Aug. de Bapt. l. 2. [illegible]

Iren. l. 3. c. 3.

De duodenario Apostolorum numero.

1 Cor. 4.

 domus

... decretum est, album ... ministrantes, adornabant. Hujusce tamen figuram, & in Pontificalibus ornamentis quantum Julianus ... ait: *Quod illud etiam quod traditum est, tintinnabula e veste Pontificis talari suspensa esse, duodecim Apostolorum à virtute ... Christi dependentium, quorum sonus universam terram, gloriâ & gratiâ Dei & Christi ejus repleta est, symbolum figuramque fuit; quemadmodum & David ait: In omnem terram exivit sonus eorum.* Neque inanendum est observatum Tertulliani: *Cur duodecim Apostolos elegit, & non alium quemlibet numerum? Ita & ex hoc meum Christum interpretari possum, non tantum vocibus Prophetarum, sed argumentis rerum prædicatum. Hujus enim numeri figuras apud creatorem deprehendo, duodecim fontes Elim, & duodecim gemmas in tunicâ sacerdotali Aaron, & duodecim lapides ab Jesu de Jordane electos, & in arcam testamenti conditos: totidem enim Apostoli portendebantur.* Missa subindicatione ejusmodi, quæ plurima afferri possent, observandum potius, duodenarium Apostolorum numerum, exemplum ... produxisse ad imitandum. Ad illud oculos dirigebat Auctor Recognitionum, scribens: *Petrum [illegible] Zacchæum [illegible] Post hæc duodecim Presbyteros ordinavit.* Quod ut Episcopus Christi locum, sic XII. Presbyteri, Apostolorum duodecim vices supplerent. Nec ab institutione numeri Apostolorum abhorruit impietas ... Manes, docente Augustino: *Ex [illegible] habuit ad instar Apostolici numeri, quem numerum Manichæi hodieque custodiunt, nam ex electis suis habent, homines XII. quos appellant Magistros, & tertium decimum principem eorum.* Hoc & ex Valentinianorum somniis fuit, quod Apostoli in duodecim Zodiaci signa mutati sunt: *Et enim ab his signis rerum generatio gubernatur, sic & ab Apostolis regeneratio.*

XXXIII. Ubi Apostolos in monte Christus elegit, ut loci altitudine de munere sui cælestis excellentiâ & sublimitate monerentur: *Descendens cum eis, stetit in loco campestri, turbaque discipulorum ejus & multitudo magna plebis ab totâ Judæâ & Hierosolymis, & a maritimâ regione Tyri & Sidonis qui venerant ut audirent eum, & sanarentur a morbis suis.* Cùm autem domum venissent, convenit rursùm turba, adeò ut ipsi ne panem quidem edere possent. Et cùm qui ex propinquis Christi erant, audissent eum discipulos contrahere, insolitè docere, mira facere: *Venerunt ut prehenderent eum; dicebant enim quod in furorem versus est.* Casaubonus ... ut Christi cognatos crimine atrocis vesaniæ liberet, secundum Paraphrasten Arabem, putat sensum ... loci esse, Christum premente turbâ, vexatum adeò fuisse, ut ne reficiendi quidem vires corporis, facultas ei concederetur, itaque è prefecti ... [illegible] ... lineo, ut deliquium animi incidisse, vel eòrd ... ne sibi ei accideret. At præterquàm Christi affines, tuis incredulitatis non liberat explicatio hæc; antecedentibus non satis apta est atque cohæret. Neque quòd ex infirmitate condicant, ... spatium temporis Christo fuerit ad capiendum cibum, ... [illegible] ... ei deficere: ut ex mora potius cogitari ipsius, ad eum sustinendum accederent. Neque fatis scitum, num Græca verba ἐξέστη & κρατῆσαι, hanc capiant significationem. Probabilius illis, ubi

audierunt Christum insolita docere, discipulosque colligere, in metu fuisse, ne vel popularis adversùs Romanos seditionis invidia, vel infamiæ dedecus in familiam redundaret. Volebant ergo Christum quasi hominum vulnere mentis turbatum, domi constringere. De Christo, consanguineorum ejus plerisque malè existimâsse ... [illegible] ... *dem ipsi credebant in eum.* Ut de tam nova & docente, & faciente, in eam descendisse cognationem verosimile propter Salvatorem, inconsiderate compotem satis non fuisse, quod & prædicabant, at factorum, documentorumque ejus, habendum non esse momentum omnibus persuaderent.

XXXIV. *Cum vidisset autem turbam, ascendit in montem, & cùm sedisset, accesserunt eum discipuli ejus, tunc aperiens os suum docebat eos,* divino sermone recitato, quem Matthæus reddit in historiam suam, c. 5. Et autem Christi concione, Augustinus, Gregorius M. aliique, ab illâ diversâ est, quam apud Lucam habuit. Multa enim variare videntur Evangelistæ. Præcipua tamen differentia hæc est, quòd Matthæus in monte, Lucas verò in loco campestri sermonem habitum esse tradat. In eâ tamen ratione, non satis visum est, distinguendas conciones. Quippe [illegible] ... [illegible] ... ex ingressus Domini in domum Capernaum, quam incolebat. Itaque Christus è monte ... orandi causâ petierat, post factam duodecim Apostolorum electionem, priùs descenderat, quàm rursum eosdem conscendens ad instituendos discipulos. Quibus observatis, nil angustiarum superest. Leve est quòd Matthæus octo, Lucas quatuor tantùm referat beatitudines, cùm neuter Evangelistæ omnia, sed summam [illegible] ... circa Matthæus quædam narrat, quæ Lucas prætermittit, vice versâ quædam memorat Lucas, quæ Matthæus præterit, *væ vobis divitibus &c.* [illegible] apud sanctum Hieronymum: *Nonnulli simpliciorum fratrum putant, octo beatitudines & cætera quæ sequuntur in Oliveti monte docuisse, quod nequaquam ita est. Ex præcedentibus enim & sequentibus in Galilæâ monstratur fuisse locus, quem putamus esse vel Thabor, vel quemlibet alium excelsum montem.* Montem autem ascendit, fugiendæ multitudinis, memorante apud Joannem: *Subiit verò in montem Jesus, & ibi sedebat cum discipulis suis.* [illegible] ... lepida est observatio Hieronymi: *Dominus ad montana conscendit, ut turbas ad altiora secum trahat, sed turba ascendere non valent; & sequuntur discipuli, quibus & ipse non stans, sed sedens, & contractus loquitur, quia non intelligere poterant in suâ majestate fulgentem.* Cælestis Domini concio, & præcepta patientiæ, sanctitatis, charitatis ... [illegible] ... & legis à doctoribus Pharisæorum corruptæ, sectam complectitur explicationem. Hi sunt antiqui illi, quorum auctoritati sensa opponit Christus, ... [illegible] ... gentiâ scelusque imperitorum ... , Judæorumque longissimè disjunctam subjiceret: *Ego verò dico vobis, quicumque irascitur fratri suo [illegible] ... qui autem dixerit fratri suo Raca, damnat. erit consessui, quisquis autem dixerit fratri, damnat. erit gehennæ ignis.* Explicaturi Racam, verbum Raca quod sonat, planâ claritateque comprehendere non possumus: *Racha idem est quod contemptus causâ, alicui proprium*

Matth. 26.

Tertull. adv. Marc. l. 4. c. 13.

Clem. Recogn. l. 3.

August. de hæres. c. 46.

Iren. l. 1.

Marc. 3.

Joan. 7.

Sermo Christi in monte.

Hieron. in Matth.

Joan. 6.

Hier. in Matth.

Anno Do. 31.

perire dicere. Ab Hieronymo autem Purpuratus (?) potuit, nec scribendum esse Racha, nec id verbi illam aliam imponere injuriam, quam imaginantur. Audiatur Hieronymus: *Hoc verbum propriè Hebræorum est,* [Hebrew] *enim dicitur vacuus aut sine* (?) *mente, & vacuus, quem nos possumus vulgatâ injuriâ absque cerebro nuncupare.* Rectè [Hebrew] *Raca* enim, ab Hebræo [Hebrew] deducitur. Cujus verbi vis optimè redditur à Terentio:

Fatuus est, insulsus, tardus, stertit noctesque & dies.

XXXV. Neque [illegible] precandi præceptum, Christus [illegible] non, verum etiam divinum ipsis omnibus exemplar præbet, quod & nunc [illegible], cum [illegible] *doce nos orare, prout & Joannes docuit discipulos suos,* multùm & [illegible]. Diserté autem prohibet *βαττολογίαν*, Ethnicis more eamdem frequentem. Vim vocis ex Nysseno, Baronius explicat. Hæc quoque apud sanctissimum Patrem legi profitemur, *Βαττολογία est quasi dicas, linguæ volutatio & nugax sermo, ut aliqui Græci mutum* (?) *nomen explicant dicere φλυαρεῖν.* Pace tamen sanctissimi Patris, non accurate se explicatum hæc, meritò debemus poscere (?). Est enim hoc verbum à Batto quodam deductum, & eo significatur vitium eorum, qui eadem identidem molestissimè recitant; cujus exemplum nullum aptius proferri potest, carmine ingeniosissimi Poetæ. Battus enim hæc dicit Mercurio:

Montibus, inquit, erant, & erant in montibus illis.

Cui per post reserens Mercurius:

Et, me mihi, perfide, prodis?

Me mihi prodis? ait:

Itaque battologia φλυαρία, sive importuna loquacitas, molesta est: quod utrumque vitium, ab oratione Christus arcuit. Battologiæ exemplum suppeditat Gallicanus in Avidio Cassio: *Antonine pie, Dii te servent, Antonine Clemens, Dii te servent, Antonine Clemens, Dii te servent.* [illegible] hujusmodi oratiunculæ proponuntur: *Jesu, Jesu,* [illegible] *Jesu, Jesu, da hæc mihi peregrinorum* (?). Eodem & vitio afficitur, cerebra (?) hæc oratio, apud Lampridium. *Rogamus, Auguste, parricida trahatur. Hoc rogamus, parricida trahatur. Exaudi Cæsar, delatores ad leonem, exaudi Cæsar, delatores ad leonem, exaudi Cæsar, speratores* (?) *ad leonem.* Quod verò addit Baronius de battologiâ tàm est alienum ut nihil suprà: *Putamus,* inquit, *Dominum alludere voluisse, ad eam quæ in Syriâ erat Idololatriam, cùm videlicet Deam Syriam circumferentes* [illegible] *meminit Apuleius.* Quis enim talium capitis agitationem, [illegible] & battologiæ, apponendum esse, jure censet? Atqui non vanam verborum pronunciationem, sed inconditum capitis motum accusabat Apuleius: *Nec pauca,* inquit, *peterratis casulis ad quamdam villam* (?) *possessoris* (?) *Divitis perveniunt. Et ab ingressu primo* [illegible] *crinesque pendulos rotantes in circulum, & [illegible] morsibus suos incursantes musculos, ad postremum* [illegible] *quod gerebant, sua quisque brachia dissecant.* Itaque Cybeles Sacerdotes phanaticè quidem per- [illegible] jactabant plurima, ut sibi Baronius minimè in animum. In summa jactare caput, motus erat Ethnicorum, ut pluribus docent clariss. Casaubonus.

XXXVI. Absolutâ concione, quam populis qui montem conscenderant, montem admirantibus, Christus ingressus est Capernaum. Centurionis verò cujusdam servus morte affectus, moribundus erat, ille verò missis ad Jesum Senioribus Judæorum [illegible], quem febris gravissimaque paralysis corripuerat. [illegible] Capernaum, [illegible] Centurio demonstrat, utrobique æquali beneficio affectus, eidem verbis Domini commendatum, & una sui compage, post lectionem in monte concionem. Neque mirum est Centurionem id à Matthæo tribui, quod amicorum ope fecit pulchrum (?). Itaque non accessit ipse, sed nomine [illegible] atque jussu, Seniores Judæorum. Aliud neque diversitatis esset argumentum, quod legitur apud Lucam, adventum Servatoris flagitâsse Centurionem, quod tamen apud Matthæum, supplex renuit: *Domine, non sum dignus ut sub tectum meum ingrediaris.* Lucæ verba sunt, Centurionem [illegible] Respondere tamen facillimè potest [illegible] Centurionem, sed legationis consequens, atque eventum, quam Judæorum postulationem, Seniores de suo addiderunt. Neque enim à Centurione dictum illis fuisse ut rogarent Dominum ad se venire, ex ipsis Lucæ patet (?) est: *Domine tantùm dic verbum & sanabitur servus meus.* Sive enim solo posse [illegible] crederent, sive ostendere vellent, quantum apud Christum auctoritate valerent, sive de Centurione benè mereri cuperent, ipsum rogârunt Dominum ut veniret, quomodo de suo etiam hæc locuti: *Dignus est, cui hoc præbeas, diligit enim gentem nostram, & Synagogam ædificavit nobis.* Idcircò ubi audiisset Centurio, Jesum non longè abesse domo, missis novis legatis, melius instructus, magnæ fidei præbet, & humilitatis exempla, amicorum ore, hæc prædicans: ut mihi imperanti militibus meis solo jussu facio, sic tu à Deo terrarum orbi præpositus, tuo nutu atque imperio, ægrotantis pueri mei morbum [illegible] Regis filium, in urbe Capernaicâ decumbentem, solo Christi verbo fuisse restitutum, & febrim medullis socrus Petri inhærentem, imperante Servatore, recessisse: quæ miracula hanc antecesserant. Tantam Ethnici mutuam (?) fidem, atque similem in Israeliticâ gente, non inventâ Scriptura, meritò reperterat, hæc in Ethnicorum gratiam vocationem est: *Eritis* (?) *multos discubituros cum Abrahamo, Isaaco, Jacobo in regno cœlorum, filios verò regni ejectum iri in tenebras illas exteriores.* Quibus extrema Judæis meritò prætenditur. Videtur autem vice miseria, longius eorum nobisi ante oculos. Quæ cœnæ conviviales, cùm de nocte celebrarentur, multo lampadum lumine illustrabantur. Itaque à Cleopatrâ invitatus ad cœnam Antonius: *Apparatum cùm ubivis* (?) *sit incredibilem, tamen* (?) *frequentiam obstupuit luminum.* Ut autem qui versabantur in cœnaculo, luce jucundissimâ fruebantur, dùm mergebantur tenebris, qui ab eo excretis erant, & qui [illegible] profundissimisque umbris, non janitor non passim.

Margin notes (left): [illegible]; [illegible]; Ovid. Met. 2.; Gallic. c. 13. (?); Lamprid. Comm. c. 18. (?); Bar. An. 31. n. 19. (?) [illegible]; Apul. Met. lib. 8. (?)

Margin notes (right): Anno Do. 31.; [illegible] per literas. Febre [illegible] Christo [illegible]; Luc. 7. 3. (?); Matth. 8. (?); Plutarch. Anton. pag. (?)

Anno Dom. 32.

Bar. An. 31. n. 15.

Ferrea Legio.

posuisse. Sui acuminis specimen & hic Baronius præbuit: *Ferrea*, inquit, *legionem unam ex Centurionibus eam fuisse existimamus.* Quæ vana est conjectura. Dionis quidem ævo, imperante Alexandro Severo, legio ferrata in Judæâ castra habebat. Hic etiam regnante Tiberio constitisse, scripsit Baronius, quasi Romanæ legiones eidem regioni veluti glebæ, perpetuò affigerentur, quod unâ collatio Josepho & Dione, falsum deprehenditur: *Tum porrò Alexandriam, deindeque ad Italiam navigans, cum se legiones duæ comitarentur, utramque unde venerant remisit, quintam quidem in Mysiam, quintam verò decimam in Pannoniam.* At Dionis ætate, legio quinta, in Daciâ, decima quinta in Cappadociâ, stationem habuêre.

XXXVII. Die sequenti, Christus ibat in civitatem nomine Naim, quæ docente Hieronymo, *in secundo milliario Tabor montis ostenditur, contra meridiem, juxta Endor.* Non casu autem, sed consilio appropinquavit urbi, cùm mortuus efferretur, quia Judæorum moris erat mortuos extra urbes sepelire, ut ex sepulchrorum commercio nulla immunditia contraheretur. Quo pertinet observabilis ille Josephi locus, Herodes Tetrarcha *aliis domos, aliis agros distribuit, quamvis noverit Tiberiada ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris referto, cùm juxta leges nostras, impuros ad 7. dies habeantur, qui in talibus locis habitant.* Mortuus verò & locuples fuerat, cùm magna hominum turba funus prosequeretur, & adolescens qui florente adhuc ætate, mortem obierat, & unicus matri suæ, quo dolor ingravescebat. Quibus ad misericordiam [illegible], [illegible] defunctum suscitavit: tactoque loculo, ut vespillones gradum sisterent, nullâ oratione præmissâ, quam Elias, quam Elisæus, quam Petrus mortuis excitandis adhibuêre, imperat defuncto resurrectionem. *Surge, tibi dico, adolescens* ut ostenderet se illum esse, cujus solius vocem mortui audire possunt. Tanta fuit vis imperii hujus, ut mortuus corpore toque, certissimo indicio, à morte esse revocatum.

Luc. 7.

XXXVIII. Cum fama Christi, ex tot tantisque collecta miraculis, ad carcerem Joannis usque volâsset, sanctus ille vir Servatori misit discipulos, dicturos: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Non defuêre ex Antiquis, qui Joannem de Christo suspensum, incertum, obscurâ spe eum temporis pependisse, statuant. Discretè Tertullianus: *Joannes de illo certus esse* [illegible]. Longè verius est Hieronymus: *Non quasi ignorans interrogat: ipse enim ceteris ignorantibus, demonstraverat, dicens, ecce Agnus Dei qui tollit peccata mundi, & Patris vocem audierat intonantis, hic est Filius meus dilectus, in quo complacui, sed quomodo Salvator interrogat, ubi sit positus Lazarus, ut qui locum sepulchri indicabant, saltem sic pararentur ad fidem, & viderent mortuum resurgentem, sic & Joannes interficiendus ab Herode, discipulos mittit ad Christum, ut per hanc occasionem videntes signa atque virtutes crederent in eum, & magistro interrogante, sibi discerent.* Nullâ igitur dubitatione motus Joannes agebatur. Dubitabant soli discipuli ejus, forsan existimantes doctorem suum, modestiæ causâ, Christum sibi anteposuisse. Aliquid etiam ipsis inerat invidiæ, quòd Joanne relicto, omnes ad Christum accederent; ut & splendor miraculorum ejus, male illos habuisse videatur.

Joannes ad Christum mittit.

Luc. 7. 20.

Tertull. de Præscr. c. 8.

Hieron. in Matth. 11.

Quorum infirmitati & ignorantiæ Joannes ut consuleret, [illegible], [illegible], qui venturus erat: ille Messias, cujus expectatione plena erat gens Judæorum. Quæstioni [illegible] Christus [illegible] verbis [illegible] fecit etiam: *Eâdem enim horâ multos sanavit à morbis & plagis, & spiritibus malis, & cæcis multis visum gratificatus est.* Quibus discipuli Joannis [illegible] potuerunt, Christum esse Messiam. Implebatur enim oraculum Esaiæ: *Ecce Deus vester ipse veniet, & salvabit vos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt.* Abeuntibus porro Joannis Legatis, ne [illegible] Christus [illegible] agere videretur, turbis dixit, hujusce legationis [illegible], & [illegible] adductos, Joannem qui tam egregiis Christum [illegible], [illegible], ut de eo dubitâsse: *Quid existis in desertum spectare? arundinem à vento agitatam?* Hominem in suâ fide inconstantem, levem animo, qui modò [illegible]. Joannes [illegible] dignus est, quàm integritate vitæ, temperantiâ, magnanimitate. Hic est Elias ille, quem [illegible] portendebant.

Luc. 7. 21.

Esai. 35.

XXXIX. Dum versatur Jesus in urbe Naim, rogavit eum *quidam e Pharisæis, nomine Simon, ut secum ederet.* Utrum Simon ille, unus idemque homo sit cum Simone leproso, in dubitationem cadit. Nobis placet Augustini, Bedæque sententia, qui alium Simonem, ab alio discernunt, cùm melioribus nitantur argumentis. Ac primum nomine distinguuntur suo. Lucæ Simon, [illegible] Pharisæus, [illegible], Simon Matthæi, leprosi quidem, non Pharisæi nomen habet. Cùm autem nomen *leprosi*, in eo esset [illegible], velut proprio nomine, quo & certior appareret historia. Præterea Simon Pharisæus, & Simon leprosus, non ejusdem regionis erant: ille Galilæus, ex urbe Naim, hic Judæus ex Bethaniâ. Illud autem nos præcipue movet, quòd incredibile sit, Pharisæum palàm publicèque Christum multàm passione, excepisse convivio, præsertim Bethaniæ, quæ urbis Hierosolymitanæ erat in viciniâ. Eo enim tempore, Pharisæorum secta, Christo erat infensissima, & à Synedrio tàm ipse, quàm discipuli ejus, diris devoti fuerant, ut qui ex decemviris, Pharisæorumque grege, Christum [illegible] agerent discipulos ejus. Quibus accedit, nil peccatrici cum [illegible] Pharisæo [illegible] commercii, Mariæ autem Simone leproso familiariter utebatur. A consuetudine quidem meretricum, quæ vel in sectam redierant viam, atque conversæ, Pharisæi abhorrebant. Ut vel Simon Pharisæus à Simone leproso, vel Maria, à peccatrice [illegible]. Contrariæ vero sententiæ fundamenta longè sunt infirmiora. Quòd enim uterque eodem nomine *Simon* appellatur, ne vel tenue est quidem argumentum: cùm ex duodecim Apostolis, unum idemque nomen [illegible] Quo verò [illegible], hinc uterque [illegible] notati sunt, ille Pharisæi, hic leprosi. Quid si [illegible] Mariam [illegible], & peccatricem illam, quæ suis rigaverat lachrymis pedes Domini, [illegible], non sequeretur tamen eundem fuisse Simonem, cum non in eodem loco habitarent. Domicilium Si-

Simon Pharisæus à Simone leproso diversus.

Luc. 7.

monis

Anno Dn. 31.

[illegible] Pharisæi erat in [illegible] in civitate collocatum, quo titulo, vicus Bethaniæ non censetur in Evangelio: quâ observatione, Maldonati figmentum refellitur, existimantis: *Quod in Bethania apud Lucam, Christum Simon excepit convivio.* Hæc historiæ Evangelicæ series, respuit omninò: quæ multos etiam Simones supponit, videlicet *Simonem Petrum, Simonem Zelotem* & Apostolum, *Simonem patrem Judæ proditoris, Simonem leprosum*, ut mirum sit ex nomine *Simonis* colligi Pharisæum & leprosum, unum eundemque hominem fuisse.

Joan. 12. 6.

XL. [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] Quærebant sibi corporis sanationem. Ex mentalium grege sola hæc est, quæ Christum convenit, unâ remissionis peccatorum obtinendæ causâ. Flagitiorum dolore cruciata, mulier copiosas fundebat lachrymas, abluendis Christi pedibus. Fletui non deerant linea, capillis tamen quæ mulieribus sunt ornamento, usus extergendis pedibus, quia majoris erat humilitatis atque charitatis, capillis tergere, quàm mantili. Pedes ungebat unguento, ut majorem Christo venerationem exhiberet. Atque hic duæ quæstiones emergunt celeberrimæ. Altera de peccatricis personâ, altera de unctione pedum [illegible].

XL I. Invaluit apud Latinos opinio, peccatricem illam, Mariam esse Magdalenam, sororem Lazari: quam fatemur, antiquam esse sententiam. In eam propendisse Tertullianum, nobis unus fidem: Christus, inquit, *peccatrici feminæ, etiam corporis sui contactum permittit, lavanti lachrymis pedes ejus, & crinibus detergenti, & unguento sepulturam ipsius inauguranti.* Quod officium à sorore Lazari Mariâ, exhibitum est. Sed nil conjecturis opus, cùm disertissimus in eâ re sit Origenes: *Multi quidem existimant, de unâ eâdemque muliere 4. Evangelistas exposuisse, quæ conscripserunt tale aliquid de muliere, & omnes similiter unguentum Magistri nominârunt.* Patiatur itaque in quæstione ejusmodi, unumquemque suo liberè sensu judicio. Ac sanè Nat. Alexander secul. 1. disp. XVI. asserit traditque: *Nostram sententiam Scriptura aperte repugnare. Patrum namque Græcorum opinionem nititur ex Scripturâ sacrâ potius monumentis fultam videri.* Edicta verò præterea Baronii, *Ecclesiæ autoritatem* hic jactantis, [illegible] & *Pyrrhonibus*, illos inferentes, qui à Latinorum de muliere peccatrice, sententiâ recedunt, non probare possumus. Cùm enim duo sint quibus opinioni constituatur autoritas, potissimum scilicet e sacris paginis argumenta, nec non [illegible] antiquitatis, primam sanè Latinorum opinionem adeò deficit, ut contrariæ longè firmioribus argumentis, hæc sententiâ, videatur. Antiquorum verò, qui Augustino successêre, ea de quæstione judicium, varium est omninò. Apostolorum constitutiones ad subditis scripta amendari faciles largimur. Nihilominùs contendimus [illegible], quæ non vigebat adduci posse. Hisc autem autori, soror Lazari & Maria Magdalene diversæ sunt: *Erant nobiscum mater Domini & sorores ejus, præterea Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Martha, & Maria soror Lazari, & Salome &* [illegible] [illegible] à quo didicimus mulierem [illegible] Dominicam ascripsisse unctionem, hanc in opinionem strenuè disputat. Hieronymus in Matthæum XXXV. Origenis Antiquior Irenæus l. 3 c. 14. In eis quæ ex solo Lucâ discimus, annumerat historiam, quomodo apud [illegible] pedes ejus. Chrysostomus Traditionis Ecclesiasticæ non imperitus: *Istud*, inquit, *primum intelligendum, non fuisse hanc meretricem* [illegible], *de quâ apud Matthæum & Lucam scribitur, sed aliam.* Neque hoc semel ipsius excidit ore, illud ipsum frequenter monet: *Hæc mulier una & eadem apud omnes Evangelistas esse videtur: mihi autem judicio, eadem est apud tres, alia verò quædam & admirabilis Lazari soror apud Joannem.* [illegible], è Latinorum grege Ambrosius, nonne quæstionem in dubio relinquit? *Potest ergo non eadem esse, ne sibi contrarium Evangelistæ dicere videantur.* Quibus ergo tandem oraculis certa [illegible] habemus, Augustinus Gregoriusque M. autoritate præ[illegible] *Intelligendum est eandem Mariam bis hoc fecisse.* Hic verò, *quam Lucas peccatricem mulierem, Joannes Mariam nominat, illam esse Mariam credimus, de quâ Marcus septem Dæmonia ejecta fuisse testatur.* Autoritati Augustini Gregorii quæ illa accessêre monumenta, quæ Provinciæ Mariam M[illegible] [illegible], quod hanc mulierem Maximinus, unus ex LXX. Discipulis eduxisse credatur, & recepisse [illegible] apud [illegible] Maria [illegible] tha vixisse credatur, quæ Roffensis Episcopus, & Jansenius Gandavensis, ut legitima afferunt argumenta veritatis. Quæ tamen si verum volumus, [illegible], ut suo tempore docebitur.

XLII. Nostram ut peragamus sententiam, longè probabilius existimamus, peccatricem, Mariam Lazari sororem, Mariam Magdalenam, [illegible] meretricia propudiosa sit, ac [illegible] de causâ, sorori Lazari imponenda est ignominia hæc; nil autem inesse momenti in verbis Joannis 11. v. 2. probandæ Latinorum sententiæ, mox palàm fiet. Est tamen hæc una ratio, quæ cum aliquâ specie obtrudi possit. 2°. Quæ domum Simonis Pharisæi ingressa est mulier, proprio suppresso nomine dicitur peccatrix: quòd si [illegible] Lazari [illegible] Lucæ fuit quomodo feminæ notissimæ pervulgatum in Evangelio nomen non ederet? Num honori ejus consultum voluit? Atque eadem causâ Joannes prohibebatur anonymæ supprimere nomen. Itaque nec illud silentio Lucas transmittere, nec Joannes illud divulgare non debuit [illegible] 3°. Bethaniæ dicitur vicus *Mariæ & Marthæ*. Non fratris ipsarum Lazari, quo intelligeremus, propriam Mariæ [illegible], in quo sorores perpetuò habitarent. Itaque non multò post revocatum ex inde à viduæ Naimiticæ filium, Christus ingreditur in domum Marthæ & Mariæ, quam Bethaniæ sitam esse monuit Joannes, vici nomen prætereunte Lucâ 10. 38. Atque peccatrix civitatem incolebat Naim, ubi ex meretricio quæstu venerat in notitiam omnibus. Momenti nihil est in eo, quòd maximè urgent adversarii: *Maria autem ea erat quæ [illegible] quæ unxit Dominum unguento*

Joan. 12. 6.

Chrys. in [illegible]

[illegible] de Magdalena.

Tertull. de Pud. c. 11.

Orig. in Matth. [illegible]

Ambr. in Luc. [illegible]

Aug. de Cons. [illegible]

Const. l. 3. c. 6.

Peccatrix & Maria soror Lazari diversæ [illegible]

Joan. 11. 2.

Joan. 11. 2.

Anno Do. 31

guento & extersit pedes ejus capillis suis. Qui Latinorum in sententiam concessit Lightfootius, phrasi Joannis peccatricem poslquam perfectam [illegible] argumentum Maldonatus, quod magni putat [illegible] ponderis: *Et Joannes descriptione monitu usus fuisset, si plures fuissent mulieres quae pedes Domini* [illegible] Quod [illegible] Deinde [illegible] haec in Bethania, illa [illegible] ante Paschae [illegible] haec non integrâ septimanâ: haec ad [illegible] trix: altera soror est Lazari, Bethaniae incola, Mariae nomine appellata, quod non obscurum est [illegible]

XLIII. Neque illis assentiri possumus, qui Mariam Magdalenam, vel cum peccatrice [illegible] septem Daemonibus liberatam fuisse, sacra teste [illegible] Spiritus, non ita vero simile. Neque enim vel [illegible] cata, Daemonum vexationibus subdita est. Non [illegible] Ceteris illa lacrymarum copia, qua Domini [illegible] pedes, quam utique efficiebant dolorem, quasi morsus, recordationes commissorum [illegible] rifaei sermo: *Deus apud se, iste si esset Propheta,* [illegible] *trix sit.* Quibus liquidò constat, subitaneam fuisse [illegible] signa illa dederat. Quod si diu ante ad frugem se bonam recepisset, neque Simon dixisset in prae[illegible] quod Propheta suis pedibus ab ore impuro impressa oscula, pateretur; quod [illegible] nus efficere potuit, Jam verò si recens erat peccatrix [illegible] abscissis spectatoribus luerat. Eo quippe loci quaestum exercere meretricium non potuisset, neque ullam [illegible] quantumvis audacior, voluisset cum [illegible] daemoniacâ, habere commercium corporis. Praetereà cùm peccatrix haec urbem Naimicam incoleret, in eâ igitur à Daemonibus liberata fuisset: quod miraculi, Simoni Pharisaeo, ignotum esse non potuit: quo casu, nescire non potuit, mulierem Christo quae tum favuerat, fuisse probe notam; apparet autem ejusmodi opinionis fuisse, quòd Christus peccatricem prorsus nesciret. His accurate perpensis, vero proximum est, audito, vel forte viso, quod à Christo patratum fuerat, miraculo, cum mortis exemptus est viduae filius, peccatricem ad se rediisse, tactis operumque illâ Dei potentiâ, quae defunctum excitâsset: at ubi facultas data conveniendi Christum, ad illum accessisse, impetrandae culparum suarum veniae. Certo autem certum est, novam fuisse peccatricem resipiscentiam, cum ingressa est domum Pharisaei, neque ullam adhuc à Servatore suo impetrasse peccatis, aut fide, beneficium, cùm si jam Daemonum vexationibus erepta fuisset, peccatorum & remissionem simul adepta fuisset, cujus sanationes corporales, pignus erant atque testimonium. Eo momento abjecisset se ad pedes Domini, [illegible] Christum [illegible] Sed aliud est [illegible] à septem Daemonibus possideri. Neque mentem subire nostram potest cogitatio haec, unà *Pelagiam & Mariam Aegyptiacam* nobis Baronius obtrudat, quod mulieris corpus, ubi post consummatam magnificè culpam, Spiritus ille Sanctus habitabat, septem Daemones ingressi sunt, quasi unam eandemque domum, Deus & Diabolus incoluissent. His accedat, quod & collegio Apostolorum, Christo praecipuè dedecori vertisset, si individuo famosi publicique scorti comitatu [illegible] decoro pugnâsset, scandalumque omnibus movisset. Constat autem Magdalenam mulieribus Christum sequentibus se addidisse. Quo etiam non obscurè colligitur, Mariam Magdalenam unam è Christi comitibus fuisse, in eâ peregrinatione, quâ urbes Galilaeae [illegible] discurrebat: *Et factum est* [illegible] *deinceps, eunturâ, ut Jesus iter faceret oppidatim & vicatim, praedicans regnum Dei, & duodecim illi erant cum eo: & quaedam mulieres quae sanaverant à Spiritibus malis, & morbis, nempe Maria quae vocatur Magdalene, ex quâ septem Daemonia exierant*

&

Luc. 7. 39.

Luc. 7. 37.

Luc. 8. 1.

[illegible] Maria Magdalena.

& Joanna uxor Chusa procuratoris Herodis, & alia multa qua subministrabant ei, ex ea qua ipsi suppetebant. Nonne hæc indicant, mulierem illam antè sanatam fuisse, & Christo quæ opus erant suppeditâsse, quàm Naim ingrederentur? Quibus accedit, Magdalenam eâ solâ designari notâ, quæ ab ejectis Dæmonibus petitur, cùm solemnis illa peccatorum remissio, palàm publicèque à Servatore concessa, beneficium longè foret insignius: quo indicio illam potiùs descripsisset, si à *peccatrice* non discreparet. Neque enim ratione videtur esse consentaneum, Lucam [illegible] Quin etiam Mariæ Magdalenæ unctionem [illegible] ipsi suppeditaverunt erogatione, potentiæ. Mi[illegible] hoc pietatis, charitatis, humanitatis testimonio, vix idonea magis afferri posset. Tàm ergo Naimiticam Servatoris unctionem, Mariæ Magdalenæ diserté adscripsisset Lucas, quàm Joannes illam quæ in Bethaniâ facta est, sorori Lazari vendicavit. Hæc & sentiebat Hieronymus Traditionis utcumque non impatiens, persuasio est *Nemo putet eandem esse quæ super caput effundit unguentum, & quæ super pedes. Poenitens apertam* opinionem dominicæ Latronum? *Illa enim, unguit, & lachrymis lavat, & crine tergit, & manifeste meretrix appellatur, de hac autem nihil tale scriptum est.* Atqui de Mariâ sorore Lazari illud scriptum est, si ungeret, si crine terget, si lachrymis rigat, si non eadem quæ mulier est.

XLIV. Nunc pauca probandum Mariam Magdalenam, ut à peccatrice muliere, sic & à sorore Lazari, diversam esse. Primum omnium discrimen cognomen, cognomen *Magdalena* additum est, *Maria qua vocabatur Magdalene*, quo titulo non donatur soror Lazari. Tribus in locis hujus sententiæ meminere Evangelistæ. Nomen [illegible] Magdalenam [illegible] principuè imponi debuit, ut errando non à Magdalenâ dissolueremus. Primum Judeam sororem Marthæ sororem, apertè liquet ex Joanne docente: *Bethaniam vicum esse Mariæ, & Marthæ.* Mariam verò Magdalenam Bethaniensem fuisse, nullâ vel tenui conjecturâ ostendi potest. Imò Galilæam potius extitisse, subindicatur: *Erant autem illic mulieres multæ qua secutæ fuerant Jesum à Galilæâ, inter quas erat Maria Magdalene, Maria mater Jacobi & Joseph & mater filiorum Zebedai.* Hinc enim sequitur Magdalenæ [illegible] Judeâ, non Galilæâ, Christum fuisse secutam. Quòd si ex verbis ejusmodi non aptè colligitur, Magdalenam fuisse Galilæam, neque etiam ex illis doceri potest, matrem Jacobi, & filiorum Zebedæi, in eâ Regione sedem habuisse suam. 3°. Magdalena à Christi comitatu nunquam recessisse videtur: quod colligere Evangeliis licet potest. Mariam verò Lazari sororem, Christo comitem non fuisse, cùm Galilæam obeeret, Lucas documento est: *Factum est ut Christus ingrederetur in quoddam castellum, mulier autem quædam, Martha nomine, excepit eum domum suam. & huic erat soror, qua vocabatur Maria, qua etiam assidens ad pedes Jesu audiebat ipsius sermonem.* Viculus ille Bethania fuit, ubi Christus inter eundum, Mariam invenit, non igitur erat inter mulieres quæ Christum sequebantur, cùm verbum regnum Dei prædicaret in Galilæâ, quam emeritæ peregrinationem, ingressus in Marthæ domum, neque Martha se solam ad ministrandum relinqui, questa fuisset, si Maria Christo Hierosolyma peragranti regiones, se sociam adjunxisset. Sed conjecturis nil opus, cum, agrotante Lazaro, *miserint sorores ejus ad Christum.* Quo constat Mariam non [illegible] quæ et ministrarent Christo, eum perpetuo [illegible] contrariæ verò sententiæ nulla ratio præsidio est. Recepta tantùm afferitur Ecclesiæ La[illegible] cujus in Quæstionibus [illegible] tuetur, non est maximi ponderis ad persuadendum.

XLV. Hæc diximus breviter, [illegible] de Ch[illegible] nunc pauca disseramus. Pedum ex oleo unguentoque unctionem Ethnicis fuisse usui, certum exploratumque est. Petulans ille Diogenes, canis nomine dignior quàm hominis: *Unguentum ungere pedes dicebat, à capite quidem in aerem ascendere unguentum, sed à pedibus in olfactum.* Caligula calidis frigidisque unguentis lavabatur. Quin [illegible] quantò magis pedes? Hoc Plinio observatum: *Hoc non aliquem ex privatis audivimus fecisse* [illegible] *Neronem.* Apud Athenæum Antiphanes canit, Ægyptiis moris esse ungendi pedes & manus:

Αἰγυπτίαν μὲν τοὺς πόδας ἢ τὰς χεῖρας

Itaque fœdum errorem Baronius scribens: *Nunquam debent apud aliquos, qui delicias dediti essent, fuisse in usu pedes unguento perungi.* [illegible] quem laudavit Plinium Perpetuus, utroque numerorum habere poenis: *Videmus etiam vestigia pedum tingi, quod M. Othonem monstrâsse Neroni Principi ferebant. Quæsi ut qualiter sentiretur, juvaretque ab eâ parte corporis.* Extraordinariam quidem fuisse pedum ungi vestigia, & ex eo loco rectè colligi, Baronio largimur facilè, ut ex conjunctione etiam, apparet non inferiorem esse, pedes unguento perfundi: imò vulgo hoc & à nepotibus fieri, in triclinio atque balneis. Quid hic Petronius disserat? *Pueri capillati attulerunt unguentum in argenteâ pelvi, pedesque recumbentium unxerunt.* De Proconsule, cujus mentem Cynicus liberavit Dæmonem, hoc habet Lucianus: *Itemque unus ex his erat, qui totum totumque corpus unguento solebant perungere.* Omnium horum [illegible] ne quidem unguento nobili, aut etiam pistrino infulsi, natare, Judæos quod attinet, negat Baronius ullum apud eos extare exemplum unctionis ejusdem: si tamen Rabbinis fides, fallitur & hic quidem pariter Annalium. Ex Propheta Esaiæ capite 3. 16. *R. Isaac dicit, hinc invenitur, quod posuerunt myrrham & balsamum in calceis suis, & cùm occurrerent juvenibus Israelis, calcitrârunt pedibus suis, & sic excitârunt in eo malos affectus.* Temeritasne ab unguendis pedibus, virgines illæ, quæ delibutos unguento gerebant calceos? Ob[illegible] pedum & unctionem, & unctionem Judæis fuisse familiarem: *Primum unctionem autem dicunt olei, qua unxit manus & pedes.* Dubium tamen hic nobis esse fidem Rabbinorum, saltem antiqua quod attinet tempora, dissimulare non possumus, cum neque in Scripturâ, neque in Josepho, ulla unctionis pedum extent exempla. Legeris Davidi hæc loquitur Abigail: *Ecce ancilla tua*

Marginal notes: Joan. 11. 1. — Pedum unctione. — Laert. lib. 6. 39. — Sueton. c. 37. — Plin. lib. 13. c. 3. — Hieron. Comment. in Matth. — Maria Magdalena diversa a sorore Lazari. — Joan. 11. 1. — Joan. 11. 1. — Matth. 27. 56. — Luc. 8. 2. — Luc. 10. 38. — Baron. An. 32. n. 26. — Error Baronii. — Plin. l. 13. c. 3. — Petron. — Luc. de morte Peregr. — Lightf. Hor. Hebr. in Matth. — 1 Sam. 25. 41.

Anno Do. 31.

in famulam, ad lavandum pedes servorum Domini mei. Dum celebrantur prandia, ungere *caput & faciem* à Christo mandatur, de pedum unctione, ne verbum quidem, nisi [illegible] crebra mentio sit. Imò [illegible] esse sive unguenti, sive olei unctionem pedum, verba Servatoris indicant, quibus Simonem compellabat: *Oleo caput meum non unxisti, hæc autem unguento unxit pedes meos.* Quòd si is genus Ju[illegible] [illegible] pedes, Christus usque dixisset, *oleo pedes meos non unxisti*, ut continuior fieret oppositio. Denique exprobrat Pharisæo, *quod aquam pedibus ejus non dederit*, de oleo silet, quod nullus p[illegible], si unctio ejusmodi addicta fuisset in consuetudinem. Nobis ergo sit vero simile, peccatricem, & ungentem pedes Servatoris, & sua extergentem capillis, factum [illegible], insolitum fuisse. Lapsu temporis, crescente luxu, Judæi Ethnicorum mores imbibere potuerunt.

XLVI. Quid autem mulieri consilii fuit, cùm Domini pedes unguento perfunderet suo, est in [illegible]? Q[illegible] [illegible] [illegible] assequi, eo voto ostenderet Christum sanctum, divinumque fuisse Prophetam. Is enim [illegible] mos omnium erat, ut illa ungerent, quæ [illegible]. Lapidi in quo recubans quieverat Jacob, infuderat oleum, velut consecrationis signum, quæ deinde ceremonia sub lege viguit in hominum rerumque consecrationibus. Ubi Ilium venit Alexander M. *Ibi sacrificavit, heroibus libavit, Achillis sepulcrum unxit.* De celeberrimâ Segestanæ Dianæ statuâ, quam Verres sustulit, Cicero: *Quid hoc totâ Siciliâ est clarius, quàm omnes Segestanas matronas, & virgines convenisse, cùm Diana exportaretur ex oppido, unxisse unguentis, complesse coronis & floribus?* De Romanis vero clarissimo, Lactantius in Pseudomanta: *Si ubi lapidem vel unctum, vel coronatum, conspexisset, continuò procidebat, & adorabat.* De salutato à Cæcilio Serapide, Octavius: *Non boni viri est, Marce frater, hominem domi forisque lateri tuo inhærentem, sic in hac imperitiâ vulgari deserere, ut tam luculento die, in lapides eum patiaris impingere, effigiatos sanè, & unctos, & coronatos.* Vero igitur propius est, peccatricem mulierem, cùm unguentum Christi pedibus infudit suum, eo ritu significâsse, Jesum divinum illum esse Messiam, quem magnâ veneratione prosequebatur, [illegible], unguento [illegible].

XLVII. Vasculum quo unguentum peccatrix [illegible], [illegible]. Quo nomine ex alabastrite lapide constitisse, conjecturam fecit Baronius: temerè tamen, si quæ nobis mens vero judicandi. Illud quidem verum est, hoc apud Plinium legi, hunc eliqui *Lapidem alabastriten vocant, quem cavant ad vasa unguentaria, quoniam optimè servare ea incorrupta dicitur.* [illegible]

Nardi parvus onyx eliciet cadum.

Certum tamen est *alabastri* amplissimum esse nomen, ut ea etiam vascula designet, quæ metallo constabant, vel vitro. Quam in rem satis est insignis apud Plutarchum locus: *Ut Alexander vidit ampullas & alabastraque & alabastra ex auro fabrefacta omnia, quæ in Darii balneo reperta fuerant.* Quâ vocis latitudine [illegible] & Martialis:

Quod Cosmi redoleant alabastra focusque Deorum.

Et apud Ciceronem proverbiali figurâ legitur *Quibus enim alabaster plenus unguenti, puteat videtur.* Neque in solis [illegible], aut alabastro propriè dictis, unguenta recondebantur. Hinc Horatius

[illegible]

Unguenta de conchis.

Neque Epiphanio, alabastrum ex suo genere lapide factum est: *Alabastrum, [illegible] ampulla est vitrea, quæ libram olei capit, [illegible]. Alabastrum porrò [illegible] fragilitate vocent.* Quo loco liquidò constat, [illegible], alabastri tamen nomen, vasculis quorum ab alabastrite lapide diversa materia est, inditum fuisse. Sedulius Leone: *Lege verum inter alabastra confusum.* Itaque non accuratè ab eruditissimo Petavio scriptum: *Alabastrum ex suo genere lapide, non ex vitro fit.* Imò vasculum quod habet unguentum veterum, est alabastrum. Argumentoque est observabilis ille Evangelii locus: *Venerat Mulier habens alabastrum unguenti nardi liquida, multi pretii, & contrito alabastro, effunderat Christo in caput.* Quo enim modo tàm facile Maria hoc vasculi confringere potuisset, si ex materiâ fuisset alabastri? Ideò enim illud fragile, ut copiosius unguentum effunderet: [illegible] [illegible] confringere, servandum potius ad unguentum aliud reponendum. Ex fragili ergo materiâ, non vero *alabastro*, constabat Mariæ alabaster. Ideòque hoc in nomine malè jactum est Baronii fundamentum. Quo [illegible] conjecturam, peccatricis alabastrum ex suo genere lapide non fuisse factum, cujus unguentum longè vilius erat Mariæ nardo. Neque enim ut illa, multi fertur fuisse pretii, neque totam Pharisæi domum implevit odore suo. Deterioris verò liquoris, pretiosiori includi vasculo, consuetudinis ratione, non apparet esse consentaneum. Ce[illegible], Christum [illegible] fuisse, longè sit probabilius, neque [illegible] Mariæ alabastrum, nescimus sanè cur dicat. Calathum vitreum, præter *lapidis*, aut potius *vitri fragmenta*, nihil potuisse illius aeuque esse alabastri reliquias. Quâ ratione neget, hoc vasculo, fuisse verè Constantino exhibitum. Illud enim usque memini Lucas, ad usque Constantini tempora, servari potuit, cùm à peccatrice fractum non fuerit. [illegible] fuit ponendum, ferre Baronius debet, qui Suidam fundè corripuit. Fingit Annalium conditor: *Testari Suidam, unguenti unguentum quo Christus unctus fuit, depositum fuisse unà cum multis sacris reliquiis à Constantino M. in foro Constantinopolitano, sed à Theodosio M. inde sublatum, & honorifico loco esse reconditum.* Quæ, ne quid gravius dicamus, magna est aberratio, quam repræsentatam Suidas coarguit. Sunt verba sunt in voce φόρος, *in parte inferiore fori erat, vas unguenti, quo est unctus Christus, & multa alia [illegible] [illegible], sed à Theodosio Magno deleta.* [illegible]

XLVIII. Relictâ urbe Naim, Christus comitantibus & mulieribus quas sanaverat, *Mariâ Magdalenâ, Joannâ uxore Chusæ procuratoris Herodis, & Susannâ, aliisque multis, & discipulis XII. veniens prædicabat regnum Dei.* Greca illa mulierum, quæ Christum sequebantur, observantia non fuit. Gravissimarum feminarum nomine,

[Marginal notes: Maria Dei pedes? — Plin. l. 36. 8. — Plut. Alex. 676. — Min. Fel. — De peccatricis [illegible] — Baron. Ang. [illegible] — Suid. [illegible] — [illegible]]

Anno Dni 31.

terras, beneficaque à Servatore monstrum di- versas, omnem scandali ansam removebant, quibus accedit, id non esse alienum à Judaeorum moribus, quae [illegible] tans, se Hierosolymam conferre poterant, celebrandis festivitatibus. Audiamus Hieronymum: *Consuetudinis Judaicae fuit, nec ducebatur in culpam, more gentis antiquae, ut mulieres de substantiâ suâ victum atque vestitum praeceptoribus ministrarent.* [illegible] *Paulus abjecisse se memorat. Dicit enim ipse, numquid non habemus potestatem sorores mulieres circumducendi, sicut & caeteri Apostoli faciunt? Ministrabant autem Domino de substantiâ suâ, ut meteret eorum carnalia, cujus illae metebant spiritualia;* [illegible] *sed ut typum ostenderet magistrorum, quòd* [illegible]. Ex magnâ tam virorum quam mulierum [illegible], quae Christo comites erant, [illegible].

XLIX. Dum praedicandi munus Christus implet, *offertur ei Daemoniacus caecus & mutus, & sanavit eum. Tria signa,* inquit Hieronymus, *in uno homine perpetrata sunt. Caecus videt, mutus loquitur, possessus à Daemone liberatur.* Existimamus tamen non natura quidem visu captum oculis, mutumque fuisse Daemoniacum, sed, impositum per [illegible] Spiritûs maleficio, ut solâ Daemonis expulsione, aegrotanti, videndi necnon loquendi facultas, sit restituta. Tanti aspectu miraculi, tota obstupescens turba in dubitationem adducta est, numquid promissus esset ille Messias, Pharisaei verò [illegible] simul & scelestissimâ [illegible], sibimet clamare coeperunt: *Hic non ejicit Daemones, nisi per Beelzebulem, Principem Daemoniorum.*

L. De Beelzebule geminae sunt quaestiones, in transcursu tractandae, prima quomodo scribendum sit id nomen, posterior, cur ille Daemoniorum Princeps titulus additus sit? Priorem quod attinet, doctissimus Lightfootus iis assentitur, qui Beelzebul legunt: *Vocem hanc in Matthaeo formant ii quibus est auditus; ego Pharisaeos vocem Beelzebul enunciasse, Matthaeumque ita scripsisse,* [illegible] *scriberetur, etiam non dubitem.* Cui sanè sententiae, non minimo argumento est, codicum exemplariorum consensus, ab uno si discesseris: constanter enim legunt *Βεελζεβούλ Beelzebul.* Cum voce [illegible]: est enim זבל *stercus,* quo indicârunt, vel Daemonum principem, stercoreis nominibus esse apponendum. Existimamus tamen [illegible], ex *Beelzebub* [illegible] originem. [illegible] erat Judaeis, idolorum mutare nomen, ignominiae causâ. Beelzebub Deus erat Accaron, cujus oraculum consulere voluit Ochozias. *Ite & consulite Beelzebub, Deum Accaron* [illegible] *fuit?* Ex hoc nomine, posteriores Judaei fecere *Beelzebul,* quomodo legitur apud Matthaeum. Sive nomen interpolatum fuerit, sive in linguis Orientalibus, B finale quandoque mutetur in L, uti sunt Arabici [illegible] *Babelmandel,* Arabibus dicitur *Bab-elmandeb;* quae viri magni conjectura est. Pro uno tamen idolo, Beelzebul & Beelzebub, habendus est. [illegible] Augustinus, *Beelzebub interpretatum dicitur, Princeps muscarum.* Baal enim cùm Idoli nomen est, *Deum* sonat aut *Dominum.* Neque etiam nomine est obscura. Quippe Ethnicis numen fuit, à muscis abigendis, *Myiagrum* dictum. *Invocant Elei Myiagrum Deum, muscarum multitudine pestilentiam afferente, quae protinus intereunt, quâ litatum est illi deo.* De facto hoc numine Solinus: *Eadem,* inquit, *Herculi in Boario foro est, in quo argumenta & numinis & majestatis ipsius remanent. Nam divinitùs illò neque canibus, neque muscis, ingressus est. Etenim cùm viscerationem sacricolis daret, Myiagrum Deum dicitur imprecatus.* Hujus Idoli numen prius placabatur victimis ab Alipheris: *In illis nundinis,* [illegible] *Myiagro* [illegible] [illegible], est [illegible] est. [illegible] *Accaron etiam scribitur Acharon ab Hieronymo & aliis, quae vox Acheron proximè alludat, potuit ab ignaris, Deus Acharon cum Acheronte Deo, id est, cum Plutone confundi, quem profecto inferis Gentilium Theologia. Notum enim est Hebraeos posteriores, cum posita lingua sua vocabula è Graecâ desumsisse: quale est quod vel* [illegible] *Josephum* [illegible] *dare vult propter τὸ ἱερόν, id est, Templum* [illegible] *conditum.*

LI. Depellenda nunc Pharisaeorum calumnia, quae tenebrarum principi, Dei opera [illegible] ipsorum gladio jugulat: *Si Satanas Satanam ejicit, adversus se* [illegible]*: quomodo ergo stabit regnum ejus?* [illegible] *per Beelzebub ejicio Daemonia, filii vestri per quem ejiciunt? propterea ipsi erunt vestri judices.* Quinam [illegible] Pharisaeorum filii, in dubitationem cadit. Patrum Veterum nonnullorum, de Apostolis [illegible] haec verba accepisse, non ignoramus. Hieronymus tamen geminam protulit explicationem: *Filios Judaeorum, vel Exorcistas gentis illius, ut mos significat, vel Apostolos, ex eorum stirpe generatos.* Etsi nostra in posteriorem magis inclinet sententiam, priorem tamen non [illegible] esse [illegible]. Quippe nondum legati fuerant Apostoli, [illegible] morbos, cùm gravissima haec injuria illata est Servatori. Sic enim compellabat Apostolos [illegible], *si ipsum patrem familias Beelzebubem vocaverint, quanto magis domesticos ejus?* Quo apertè liquet, Apostolicae legationis, [illegible] Pharisaeorum [illegible]. Postea igitur [illegible] pulsi ab Apostolis Daemones. 2°. Nil causae Christo fuit, cur Apostolos pro *filiis* Pharisaeorum haberet? Neque enim filii erant eorum, aut *naturales,* quia ex ipsis procreati; aut *adoptati,* quod [illegible] adscripti familiae; aut *spirituales,* quia eorum imbuti disciplinâ, à quâ summè quidem abhorrebant Apostoli. [illegible] Pharisaeorum, qui ad leges & mores & Traditiones, formabant auditorum animos. Denique contraria ac summè dispensa dixissent Pharisaei, si vi caelesti numinis, Apostolorum assignâssent miracula, quorum edendorum facultas, ab ipso Christo manabat. Attendebant namque servos Domini sui esse similes, ut nonnisi per Spiritum Dei ejicerent Daemones. Judaeorum igitur *Exorcistas,* nomine *filiorum* significatos esse credimus. Tales filii Scevae, quos ex circulatoribus *Judaeorum Exorcistis fuisse tradit Lucas.* Quorum non [illegible], [illegible] Josepho. Salomo, inquit, *incantationes composuit,*

Margin notes: Hier. in Matth. [illegible]. — Mutus daemoniacus sanatur. — Matth. 12. 22. — [illegible] Matth. 12. — Quaestiones. — Lightf. Hor. Heb. in Matth. — 4 Reg. 1. 3. — Aug. in Joan. tract. [illegible] — Anno Dni 31. — [illegible] — Solin. [illegible] — Matth. 12. [illegible] — Matth. 10. 25. — Act. 19. 13. — Joseph. [illegible]

potens, quibus morbi pelluntur: & conjurationum modos scriptos reliquit, quibus colentes Daemones ita fugantur, ut in posterum numquam reverti audeant: atque hoc sanationis genus, plurimum apud nostrates valet. Vidi enim ex popularibus meis quemdam Eleazarum, in praesentia Vespasiani, & filiorum, multos arreptitios curantem. Modus vero curationis erat hic. Admoto naribus Daemoniaci annulo, sub cujus sigillo inclusa erat radicis species à Salomone indicatae, ad ejus olfactum per nasum extrahebat Daemonium, & collapso mox homine, adjurabat id, ne amplius rediret, [illegible] Hanc Pharisaeorum malignitatem detegunt & [illegible] vanâ superstitione conflatam, non Daemonum principi referebant, sed Deo, quae malum, impudentia est, imperium quod nullo herbarum, nullo carminum, nullo incantationum medio, sed solo voluntatis nutu, Christus exercebat, in Daemones, ascribere Beelzebub? Itaque sibi ipsi Judaeorum Exorcistae, Pharisaeos arguebant fore & invidiae in Christum, & blasphemiae in Deum. Quae explicatio illa Hieronymi vero similior, fingentis Apostolos judices calumniae futuros, cum sederent super XII. thronos, ad judicandas Tribus Israel. Ex Daemonum expulsione, merito colligebat Christus, regnum Dei venisse; neque enim in veteri à Mose Prophetisque, complurium miraculis, ulla reperitur Daemonis ejectio. Debebatur haec Christi ministerio, ut ostenderetur divinum illud semen esse, cui conterendi serpentis gloria integra servabatur.

Peccatum in Spiritum Sanctum.

Matth. 12. 31.

LII. Christo non satis fuit, miraculorum suorum suscepisse defensionem, declarare & insuper voluit, quàm grave peccatum esset Pharisaeorum, & quod ipsis immineret exitii; *Quisquis locutus fuerit adversus Filium hominis remittetur ei, quisquis autem fuerit locutus adversus Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc saeculo neque in futuro.* Istud sane praeterea peccatum in Spiritum Sanctum, in quo explicando, tot insignes viri desudârunt atque elaborârunt, indagatum ebet ac parum accurati semper, cùm [illegible] peccati natura. Olim Athanasius, *Origenis studiosissimus, & Theognosti admirandi* legebat opera cum accepit quaestionem illorum quaerentium, quid sit esset, *in Spiritum Sanctum blasphemia.* Non obscurè tamen fatetur, in Patrum explicatione, aquam haerere. Quae etiam vir eruditissimus ingens Augustinus, hoc commodo refertur *quaestionem forte nullam in omnibus Sanctis Scripturis esse difficiliorem.* Profecto si verum mens sententia est, Sanctus ille Pater rem non numquam tetigit. Missis itaque variis explicationibus, quas legenti non minus quàm scribenti forent taedio, ex ipsâ Scripturâ eruenda est ejusmodi peccati descriptio, quae & speciem ejus, & objectum, & modum agendi complectitur. Ac primum observandum, non simpliciter peccatum dici, sed blasphemiam, quae refertur ad Dei contumeliam: ut sit linguae, contumeliosae contumeliae, summum illius peccati gradus pertinent. Id non ex phrasi Domini modo, sed ex Pharisaeorum quoque facto, quod de eo differendi peccato, ansam Servatori praebuit, apparet & [illegible] in Christi miracula, impia verba fuderunt. Hoc igitur minime mirandum, id peccati genus,

August. de verb. Dom. serm. 11. c. 5.

[illegible] esse, verborumque contumeliam. Non [illegible], non [illegible], non [illegible], quae à verbis contumeliosis, naturâ discrepant. [illegible] patet, Spiritus est ille Sanctus. Ac multi quidem intelligendum esse tertiam Beatissimae Trinitatis Personam arbitrantur, quod concedi quidem potest, est tamen vero similius Deum ipsum significari. Neque enim illo tempore manifesta erat Spiritus Sancti Persona, cum [illegible]: neque etiam propriè Spiritus Sancti Personam Pharisaei [illegible] impetiâ, quem dicebant vi Beelzebub ejecere Daemonia, ut recta ad Servatoris Personam redundaret infamia haec. Sapientior nostro judicio Athanasius: *Si sacrum baptisma in Spiritu Sancto dumtaxat tribueretur, recte diceretur baptizatos peccare in Spiritum Sanctum. Sed posteaquam in Patre & Filio & Spiritu Sancto tribuitur, necesse est illos qui post baptisma praevaricantur, in Sanctam & individuam Trinitatem blasphemiam facere. . . Jam cum lavacrum hoc non acceperint Pharisaei, sed & Joannis baptisma spreverint, quomodo Christus eos accusare potuit ut blasphemantes in Spiritum Sanctum, cujus nondum* [illegible]. Nobis ergo Spiritus Sanctus, ipsam Divinitatem significat, Deus quippe Spiritus est, ab omni materiâ secretus, Sanctus est, summâ & majestate, & virtutum omnium conspiratione nexuque venerandus: quo sensu dictum, Christum sese obtulisse *per Spiritum aeternum*, & profectum *Spiritu*, praedicasse spiritibus in carcere, & Deum esse *Spiritum*. Modum agendi, desperata malitia est, vel reclamante conscientiâ: quo sane vitio Pharisaei laborabant. Egregiè Athanasius, [illegible] *quantum plurima tentassent, videntes tamen signa Mosis, se subnervarent, & terga dedere, hoc loquentes, digitum Dei esse, qui talia faceret, Pharisaei contra & Scribae integram manum Domini operantem videntes, & plura majoraque quam illi spectantes, quae a Salvatore fiebant, a Beelzebub fieri pronunciabant, cùm Magi quibus hoc proprium est, confiterentur non eadem se, sed ne minora quidem posse facere.* [illegible] operibus convincebantur. Neque ignorantiae quidem ascribi potuit contumelia. Haec manifesta erat daemonis efficacia, ut [illegible] temporum illorum non latuit, *A saeculo non est auditum aliquem aperuisse oculos caeci nati, nisi hic esset à Deo, non posset tale quicquam facere.* Quid clarius? Abrepti tamen invidiâ simul & superbiâ, Christum in hoc impiâ scelestique hominis habebant: quod deploratae malitiae fuit, cui nil servatum adscibere potuit: [illegible] consilium, sapienter clamantes, *num Daemonium potest caecorum oculos aperire?* Idem igitur erat, & porro indoctae, ut rectè monet jam laudatus Athanasius: *Et videntes mundi ordinem, & providentiam erga mundum, dicerent, rerum naturam à Beelzebub fuisse conditam, ac jumenta solem Diabolo in mente sua prodire, & per Diabolum astra in caelum circumagi: non quemadmodum* [illegible] *Patris:* Haec sane multò potentius se in mentem insinuabant, permoverentur mente, quàm quodlibet providentiae opus, tam insigne. Rectè

Athan. [illegible]

Athan. de [illegible]

Joan. 9. 32.

Anno D[illegible] 31. | Matt. in [illegible] 12.

[illegible] Christi [illegible]: *Qui verbum dixerit contra Filium hominis, scandalizatus carne meâ, & me hominem tantum arbitratus [illegible] Joannis & Josephi, & Judam, & homo voratus & vini potator sim, talis quamvis absque blasphemiâ, quanquam culpâ non careat, erroris tamen habet veniam propter corporis vilitatem. Qui autem manifeste intelligens opera Dei, cum de virtute negare non possit, eadem simulatus invidiâ calumniatur, & Christum denique verbum & opera Spiritus Sancti dicit esse Beelzebub, isti non dimittetur, neque in præsenti seculo, neque in futuro?* [illegible] in Spiritum Sanctum propriè dicti [illegible] est: *Contemnere Deo illatam, cum ratio ipsa & veritas mentem convincit, opera divina esse.* Quod [Hebr. 6. 4.] & peccati genus innuit Apostolus: *Fieri non potest ut qui semel fuerunt illuminati, gustaverintque donum etiam cœleste &c. si prolapsi fuerint, denuò renoventur ad resipiscentiam, ut qui rursum sibi Filium Dei crucifigant & ad ignominiam exponant.* Hic enim accuratè depingitur infanda contumelia in Christum edita, cum ille fidei nostræ proditores, sponte in Judaismum relapsi, palàm & publicè urbis redemptori velut mortalium seductori, repugnante mentis judicio, conviciarentur: quem simplisse personam, Simonem Magum, aliosque benè multos, ut Judam [illegible] in qua [illegible] ectus invasisse sine pacem Christi Religionem, quam gustavit animo, non minùs Spiritum Sanctum impetiit quàm Pharisæi, cùm divinam Domini doctrinam ascriberet, cui illustrandæ, inservierant & miracula. Vera hæc est in Spiritum Sanctum [illegible].

[Margin: illegible]

LIII. Insigni porrò criterio, id peccati designatum, nempè quod irreparabile sit, *nec remissionem habens in æternum*, quod paucis est explicandum. Porrò cùm difficilem hunc nodum non satis expedierint Antiqui, ex solis Scripturæ monumentis scire possumus, [illegible] Sanctum blasphemia habeatur irremissibilis. Toto igitur pectore cogitandum, contraria esse atque maximè disjuncta verba, quæ de blasphemiâ in Spiritum Sanctum, & aliis peccatis, à [Marc. 3. 28.] Domino prolata sunt: *Quævis, inquit, peccata remittentur filiis hominum, & blasphemiæ quibuscunque blasphemâverint, sed quicunque blasphemâverit in Spiritum Sanctum, non habet remissionem in æternum.* Ut certo certius sit, quâ ratione remittuntur peccata quælibet, eâ non remitti Spiritus Sancti contumeliam. Jam verò docemur experientiâ, non omnes mortalium culpas indulgentiâ divinâ esse deletas, non homicidia, non adulteria, non furta, in quibus ingens peccatorum numerus, confecit vivendi curriculum: ideòque non de remissione reapse & actu impetratâ, sed de *possibili*, sermo Christi capiendus est: quia nil obstat, quominus delinquentibus, ejusmodi culpæ condonentur. Ex oppositionum ergo nexu, verba hæc, *qui blasphemâverit in Spiritum Sanctum, non habet remissionem in æternum*, quibus negatur quod de aliis dictum peccatis, consequens est, à Christo prædicari [illegible] tionem: secùs contraria non compararentur, cùm *possibili* nil repugnet, quàm *impossibile*. Non inveniuntè Juvencus Servatoris mentem exprimit [illegible].

Perversi hominis nato convicia quisquam
Ingerat? hæc etiam patienti peccata remitti:
Spiritus at Sancti si nomen à quocunque profanâ
[illegible]
Supplicium, nunc & semper terribile [illegible]

[illegible] quod [illegible] Apostolus: *Fieri non potest, ut qui semel [illegible] si prolapsi fuerint, denuò renoventur ad pœnitentiam.* Neque audiendi Anselmum, Vasquesius aliique benè multi, quibus placet *impossibile*, Paulo idem esse ac *difficile*, *quia & in moribus, id quod rarò & difficilè contingit, impossibile dici solet.* [Vasq. 1. 2. disp. [illegible]] Auctori enim epistolæ ad Hebræos, *impossibile* nunquam significat illud quod difficulter atque ægrè fit, & tamen quandoque esse contingit; id tantummodò sonat, quod fieri non potest, ut liquet ex his sententiis, *impossibile est mentiri Deum*, c. 6. & cap. 10. *impossibile est sanguine hircorum auferri peccata*, & rursus c. 11. *impossibile est sine fide placere Deo.* [illegible] facultas, quam ad impœnitentiam blasphemiæ in [illegible] mente comprehendimus. Nullum enim est peccatum [illegible] rit grandi, delinquentis possit expiari pœnitentia [illegible] dò, sed enim *impossibilis* est resipiscentia, cessante Dei auxilio; Dei porrò respectu, nil *difficile* censeri potest; cùm quæ possibilia sunt, solo nutu atque voluntatis imperio, quàm facillimè, atque momento, perfici possint. Neque magis placet Græcorum Patrum explicatio, quam viri [illegible] [Theodoret. in [illegible]] *quod mundo est, ac indecorum, sed impossibile, ac ad desperationem nos injiciat, ut omninò speremus, si denuò baptismo posse consequi.* Etenim ne verbum quidem ociosum, Christiani hominis, repetito expiari baptismo potest, iterum qui bis intinctus nequeat, repugnante sacramenti hujusce naturâ. Itaque blasphemiæ in Spiritum Sanctum, [illegible] [illegible] in baptismo elui, quo casu nil causæ est, cur præ cæteris peccatis, pro *irremissibili* habeatur. Denique ab omni prorsùs indulgentiâ exclusam esse in Spiritum blasphemiam, Joannes [illegible]: *Est peccatum ad mortem, non dico ut pro illo roges.* [Joan. 5. 16.] Imperatur autem preces pro [illegible] qui in hoc scelus prolapsi sunt, illis fuisse rejectum. Est enim hominis Christiani, preces [illegible] nium Deus declaravit impetrabilem. Imò eo pro peccatoribus ad preces decurrimus, quia novimus ex Paulo, *velle Deum omnes homines salvari, & ad notitiam veritatis venire.* [1 Tim. 2.] Ideòque [illegible] esse remissibilem, concepta itaque pro eo orationes interpellationesque, *bona sunt & accepta coram Servatore nostro Deo*, idcòque & à Joanne, Christianis fuisse imperatæ. An de eo quod ex officio faciendum est, dubitet, *non dico ut*

faciat?

faciat? Quid illud perscriptionis esset? Unquamne libertati nostræ permissum, jura pœnitens absolvere? Scripsit ergo Joannes, non dico ut *pro peccato ad mortem roget*, quia probè intelligebat, [illegible] [illegible], quæ cum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ab [illegible] pro [illegible] [illegible], Samuel temperare debuit, postquàm hæc illi Deus locutus est, *Quo usque lugebis Saulem, cum ego projecerim eum, ne regnet super Israelem?* Nostræ sententiæ favent Athanasius, atque Pacianus ad Sempronianum Episcopum [illegible] *irremissibile.* Paciani vero hæc verba sunt: *In cæteris quippe peccatis aut errore labimur, aut morte frangimur, aut carnis infirmitate superamur. Hæc cæcitas est non videre quod videas, & Sancti Spiritus opera, Diabolo deputare, eamque gloriam Domini quâ Diabolus ipse superatur, Diaboli appellare virtutem. Hoc est ergo quod non dimittetur; reliqua bona pœnitentia, frater Semproniane, donantur.* Neque movemur argumentis Bellarmini, affirmantis, *Scripturas dicere peccatum in Spiritum Sanctum non remitti, quia ordinariè, & ut plurimum non curatur.* Pugnat autem his rationibus, *Si simpliciter intelligamus, peccatum in Spiritum Sanctum nunquam remitti, sequeretur omnes qui sciunt se impugnare agnitam veritatem, meritò desperare debere de salute, quod absurdissimum esse videtur.* At quod absurdissimum videtur Bellarmino, nobis est verissimum, videlicet hominem, qui sibi notam manifestamque Dei revelationem, ex malitiâ improbat, ac velut dæmoniacam & detestandam [illegible], desperandum esse de salute: quin Deo revelante, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] desperare [illegible] Judas debuit, postquàm [illegible] [illegible] hæc ipse Christus locutus est: *Væ homini illi, per quem filius hominis prodetur, bonum fuisset ei, si natus non fuisset!* Objicit iterum Bellarminus: *Sequeretur etiam nos non debere pro talibus orare, sicut pro damnatis non oramus, cum tamen Sanctus Stephanus oraverit pro lapidatoribus suis, quos in Spiritum Sanctum peccare sciebat.* Atqui penitùs negamus Bellarmino, quod contendit Stephanum vidisse [illegible], qui in [illegible] Spiritum Sanctum prolapsi fuerant. Neque enim unum [illegible] est, alterum Spiritui Sancto & illi ex [illegible] conviciari. Oravit ergo Stephanus, pro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] pro [illegible], qui deditâ operâ repugnantique animi ratione, Spiritui Sancto calumniam [illegible], quemodo Pharisæi, qui divinum Dei opus, Dæmoni ascribebant vel invitâ conscientiâ. Pro talibus fundere preces homines erat probi quidem, at non *sapientis*, de quo illud & prædicari poterat, *Zelum Dei habet, non tamen secundum scientiam.*

LIV. Hoc nunc quæramus, blasphemia in Spiritum Sanctum, cur remissione exclusa sit? Illud quidem solvendæ difficultati satis esset, quod non [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible], cum illatâ Spiritui Sancto calumniâ, impœnitentiam Deus voluerit esse conjunctam: ut non eò saluti quis excidat quòd fur, quòd mendax, quod ebriosus audiat, sed eo pellatur æternâ vitâ, quia in Deum ipsum, sciens & prudens, contumeliosus fuerit: volente nimirum, ut [illegible] [illegible], perpetuò divulsum esse [illegible]nem. [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in Spiritum Sanctum blasphemia, ob indulgentiam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]rùm cùm sapientissima sit Dei voluntas, necnon misericordia, videntur ipsius omnes [illegible], meritò & illud quæri potest, cur solam Spiritus Sancti contumeliam, excluserit indulgentiâ: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Prima ipsum peccatum, secunda Dei gloriam, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] causam tractemus, blasphemiæ in Spiritum Sanctum ex conditione non competit, quæ impetrandæ remissioni necessaria est. Peccantes ex ignorantiâ, atque & bona conscientiam esse videtur, non interclusum esse aditum ad misericordiam. Imò ex clementiæ apparet esse indoles, ut parcat ignorantibus. Ita sanè Paulus veniam criminis sui adeptus est, quia ignorans illud perpetrârat. Hinc pro inimicis Christus preces adhibent, *Pater remitte hæc illis, nesciunt enim quid faciunt.* Quin etiam ex infirmitate delinquenti, aliquid & excusationis parari potest: cùm nempè occurrenti objecto ea vis inest, ut animum percellere possit. Itaque vel Christum ex metu mortis negantî, vel adulterium perpetranti, vel hostis fundenti sanguinem, non omnino obstructus est ad gratiæ thronum aditus, quia magnæ & mortis, & injuriæ, & pulchritudinis est efficacia, ad permovendos animos. Cælestis autem ea vis, quæ Christi & Evangelium & miraculis continetur, non ita comparata est, ut pravos affectus excitet atque inflammet: imò mentem illustrat, ac rapit in admirationem pulchritudinis suæ, ut [illegible] quibus Deus afficitur [illegible], ex unâ animi malitiâ desperatissimâ, ortum habeant. Quare cùm in eo peccato, nil excusationis esse potest, ex ignorantiâ, vel ex infirmitate petitum. Quippe similis prorsus est Diaboli blasphemiæ, qui ut Evam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut prohibitam esse arborem scientiæ, quia Protoplastus invidebat boni malique notitiam, quâ ad [illegible] ipsius similitudinem accedere poterant. Quæ scelestissima contumelia, germana in Spiritum Sanctum, blasphemia fuit, videlicet contrarium notionî illorum, repugnante serpentis conscientiâ, qui probè noverat, Deo optimo, hominem quos diligebat, invidiæ non fuisse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] & eum qui peccat in Spiritum Sanctum, eodem esse [illegible] [illegible] indignum [illegible], ut spe omni veniæ exclusus, ob consummatam improbitatem.

LV. Secunda causa cur in Deum blasphemia remitti non possit, petitur ex Dei gloriâ. Quippe sunt rebus in omnibus modi, quos ultra [illegible] rectum consistere nequit. Immensa Dei misericordia, certis & finibus, à Sapientiâ circumscribitur: cùm non omnis miseratio laudabilis sit, sed ea tantùm quæ ab objecto rectè constituto commoveri potest, ille scilicet cui vel ignorantia, vel infirmitas, aliquid excusationis parare possint. Ubi verò, ipsum numen deditâ conculcatur operâ, ab impio habente conscientiam, sua contumelias neque, gloria Dei neque divinitas, [illegible] [illegible]

A

Anno Do. 31.

à sua exercitum. Ac sane viam aperit pœnæ vindici, cùm honorem Dei pati se non minimum sentiat damnum. Quæ autem scelestior est, aut pœnâ dignior, illo homine, qui sciens & prudens, quæ omnium consensione sunt laudata, ut opus vel doctrinam, vel opera, ascribat Diabolo? Quid est maxime ratione, à quibus transversum unguem discedere non oporteret, spernere, quod religionem habere ludibrio, quod Deum penitùs proculcare, si hoc non est? Tertia denique causa cur id peccatum remitti non possit, [illegible] Nullum enim peccatum [illegible] quæ [illegible] post hac [illegible] Porro qui [illegible] Spiritum Sanctum blasphemiis, [illegible] non [illegible] est magis quam [illegible] Dei [illegible] verba Pauli: *Si enim peccantibus nobis post acceptam cognitionem veritatis, non adhuc pro peccatis relinquitur hostia, sed horrenda quædam expectatio judicii, & ignis fervor qui devoraturus est adversarios.* Si divinum ille cruor pro culpâ ejusmodi obiatus fuisset, hostia utique superesset, cujus morte ablui posset. Jam verò quia in sacrificio Servatoris, exclusa est blasphemia hæc, neque nova Cœlo delabitur victima, id illud scilicet obtinendum, talia delinquentes necessario pereundum est, quæ absque sanguine fuso, nulla fit remissio peccatorum. Duobus autem Paulus ostendit, tanti sceleratam peccati, cui nulla destinatur hostia. Prius est quòd *voluntariè* peccet, hoc est, non errore impetu, quem nulla ignorantia, nulla carnis fragilitas, debilitat. Etsi enim peccata sint omnia voluntaria, [illegible] [illegible] contumeliâ Spiritus Sancti, [illegible] [illegible] objecto, quod à flagitio [illegible] omni malitiâ incitatur. Deinde eo indignam hostiâ peccati senditatem, perstringit Apostolus, quòd committitur post *acceptam cognitionem veritatis*, quæ liquet & animi conscientiam à delinquente non aberat, & Evangelium pro nihilo putat, quæ mentem est Dei ingenio. Id Athanasius subolet: *Quapropter, inquit, & illi & isti pœnam super hoc scelere irreparabiles incurrent decerni docent, qui locutus fuerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc, neque in futuro seculo, neque id remitterèd. Qui enim filium abnegat, quem deprecari potest, ut propitiationem inveniat, aut quem vitam aut refectionem expectabit, qui eum hoc impietate repudiat, qui fons vitæ?*

LVI. Cùm vel permuto tam patrum à Christo miraculis, stabilius credique debuissent, ecce Scribæ & Pharisæi, à prioribus illis qui Spiritui Sancto contumeliam imposuerant, diversi, Jesum conveniunt, petentes signum de cœlo, cujusmodi fuerant, sole quies, pugnante Josue, tonitru sub Samuele, descensus ignis; quasi verò ea quæ patrabat, non essent hæc signis udiorum. Mox verum ut signa quæsitum fuisse, non [illegible] quærere, sed contradicentium [illegible] Christo respondit: *gens malignà & adultera, signum quærit*, & non Jonæ [illegible] signum quærit, sed signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ: ut enim fuit Jonas in ventre ceti, tres dies & tres noctes, *ita filius erit in corde terræ*, hoc est, *sepulchro tres dies & tres noctes.* Quæ trium dierum noctiumque periphrasis est, die & nocte constituentium, quomodo Genescos cap. primo, passim dicitur, *sunt mane & vespera*, cuilibet creationis diei significando, sive νυχθήμερον. Tribus autem diebus naturalibus in sepulchro fuit, non integris quidem, sed medio quidem toto, reliquis autem duobus secundùm partem. Ut porrò Judæos commentaret ad credendum traderet, Ninivitas Reginamque Austri adducit ante oculos: illi docente Jonâ, pœnitentiam egerunt, hæc [illegible] Hierosolymam se contulit: cum Judæi ipsam Dei sapientiam, ultrò ad ipsos è Cœlo venientem, abscondita sanus mysteria patefacientem sprevissent, ac pro nihilo haberent. Austri Reginam Æthiopiæ, cujus caput Meroe est, imperâsse, multis persuasit Josephus: *Ad Ægypti Æthiopiæque Regnum mulierem sapientiæ studiosam, Salomonis sapientia famâ delatâ, cupidam eam invessit Regem videndi.* Quam & opinionem Æthiopes imbiberunt animo. Auctor Zagazabo, *Habemus quoque a temporibus Reginæ Saba commercium, quam adhuc usque diem servamus. Erat autem hæc Regina Saba nomine proprio Maqueda, quæ more majorum colebat idola. Ad [illegible] nuper, quoniam verum prudentem Hierosolymam [illegible] Quo reversa, ut re explanatâ, fatetò se ad Hierosolymam versus temperat.* Neque Juvenem ab eâ opinione discidet.

Et Regina, Nota vitales surget in urat.
Mox ad spectram damnabitur ipsa plebes,
Finibus patriam Libya quod venerit illa.

Nobis tamen vero similius est, ex Arabiâ Felice, venisse *Austri Reginam*. Seba enim & Dedan, fratres erant, Rahmâ procreati, Quorum posteri Arabiam incoluere. Idcircò jungunturâ ab Ezechiele 38. 13. Quam & sententiam adjuvant Reginæ munera, oblata Salomoni, ingens aromaticum copia, quæ fert Arabia, non Æthiopia. Mons erat antiquis ea dare munera, quæ patriæ suæ laudabiliora erant. Dùm adhuc Christus [illegible] eum adstiterunt foris quærentes ejus colloquium: cujus gratiâ nullo nuncio eum vocârunt.

LVII. Quænam fuerit tàm importunæ interpellationis causa, in dubio positum est? Confusam enim complectit verba hæc, *quæ est mater mea & fratres mei*, haec clarum est, & verbis expressis docet non semel Tertullianus, adversus Marcionem, ex hoc loco colligentem, Christo nullum corporis fuisse, verum corpus non fuisse. Septimus verba sunt: *Cæterùm ad negandum nativitatem, alius necessarius fuisset ille locus, & tempus & ordo sermonis, non ejus qui possit pronunciare [illegible] sed [illegible] non neget, sed despiget.* Quod & [illegible] *Tam pressam tunc personam foris stare, extraneo nunc ab tam ad [illegible] & [illegible] à salutem opere quærentes, merito indignatus est.* Similia habet Epiphanius: *Itaque non his verbis negatam esse matrem, sed ejus importunitatem reprehensam, quæ tantà multitudine circumfusà, dum sanitatis doctrina prosequitur, ipsosque adeo in curandis corporibus, ac prædicando Dei verbo totus occupatur, sic cum ausa est alloqui.* Non nos latet Chrysostomum B. hæc Virginem ambitionis im-

Anno Do. 31.

Ibid. 10. 7.

Heb. 10. 26.

Athan. t. 1. p. 83.

Scribæ & Pharisæi a Christo signum petunt.

Mat. 12. 38.

Joseph. Ant. l. 8. c. 6.

Juv. l. 4.

Gen. 10. 7.

Mater Christum per nuntium vocant.

Tertul. de carn. Christ. c. 7.

Tert. de Monog. c. 8.

Epiph. hær. 78.

[illegible] esse. Alioquin [illegible], tradunt Chrysostomus, tradidisse, Dominum [illegible] at Dominum persuaderent auditoribus suam divinitatem, quæ dixerat, ecce plusquàm Jonas hic, ad contemnendos sermones ejus, [illegible] parentes ejus carnales, ut per illorum præsentiam, divinitatem ejus obscurarent naturam. Non credimus tamen vel ambitionem Virginis, vel occultam Dæmonis efficaciam, Genitale vocandi Christum causam fuisse. Consentaneum magis est, Virginem [illegible] aliquid insidiarum Christo ab inimicis ejus instrui, de quibus eum monitum volunt, & hinc est quòd non mater, non fratres ejus, sed homo nescio quis ab illis submissus, prædicantem convenit. Negari tamen non potest, importunam & intempestivam fuisse interpellationem ejusmodi, quæ omni studio & viribus incumbentem, ad salutem hominum [illegible], ab eo labore revocabat: ut nil mirum sit, paulò duriùs [illegible] Virginis [illegible], quam [illegible], [illegible] nesciret: quo sapientissimè docuit, in ministerio Evangelico, nec etiam ad pietatem pertinentibus, sanguinis, affectibus, assentiri non esse indulgendum: ac longè potiorem esse, quæ ex [illegible] consanguinitate oritur, hominum conjunctionem, quàm quæ naturæ debentur, firmiora vincula.

Christus [illegible]

LVIII. Illo die, Jesus egressus domo, sedit apud mare, & congregata est ad eum turba multa, adeò ut navigium ingressus, sederet. Adstante autem multitudine, multa per parabolas locutus est, cum semine Evangelium comparando: quam docendi obscuritatem Apostoli cùm à Christo mirarentur [illegible], respondet se parabolis in concionando uti, quia conspicientes non videant, & audientes non audiant, quibus indicare voluerat, se in pœnam incredulitatis Judæis obscurè loqui. Expleto sermone, dixit discipulis die illo, cùm jam advesperasceret, transeamus in ulteriorem ripam. Dum autem ipse in puppi cervicali indormiret, somno quidem naturali, imperato tamen à voluntate divinâ, ecce turbo venti magnus, & fluctus irruebant in navigium, ita ut jam impleretur. Eo dormiente, contigit ea tempestas, non vigilante, ut vel non timerent discipuli, vel eo invito contigisse, suspicarentur. Ubi verò à [illegible] excitatus [illegible] est, dixit mari, *sile, obmutesce*; quo imperio, agitatio omnis undarum evanuit, ne vestigio illo tempestatis relicto. Quod miraculum meritò stupuerunt qui navigiolis vehebantur. Non inconcinna est allegoria Tertulliani: *Cæterùm navicula illa figuram Ecclesiæ præferebat, quòd in mari, id est seculo, fluctibus, id est persecutionibus & tentationibus inquietatur, Domino per patientiam velut dormiente, donec orationibus sanctorum in ultimis suscitatus compescat seculum, & tranquillitatem suis reddat.*

Matth. 13.

Ibidem 8.

Tertull. de Bapt. c. 12.

De Gergesenorum [illegible]

Matth. 8. 28.

LIX. Egressus navigio Christus: *Cùm venisset ipse in ulteriorem ripam in regionem Gergesenorum, occurrerunt ei duo Dæmoniaci è monumentis prodeuntes, sævi valdè, adeò ut non valeret quisquam prætransire per viam illam.* Eandem Evangelistæ historiam scribi, persuasum habemus, licet Marcus & Lucas, unius Dæmoniaci meminerint. Discrimen hoc adhærensque esse videtur, quòd interpretationem dicit, sævior esset, multòque magis vexaretur, quippe qui ab integrâ legione exercitaretur. Alterum itaque cujus levior afflictio fuit prætermisso, de miseriori cujus sanatio longè mirabilior, tantum commemoraverint, absque ullo historiæ detrimento, cujus omissam Matthæus circumstantiam, nobis suppeditavit. Neque etiam ex diversâ narrati miraculi colligi potest, quòd variis in locis editum fuisse dicatur: à Matthæo in regione Gergesenorum, à Marco in Gadarenorum tractu. Illud quidem omnino fatendum est, Gerasa à Gadarâ diversam esse, docente Josepho: *Dividitque Judæa Syrorum vicos ac finitimas civitates: primam vastaverunt Gerasam & Pellam, &c. Deinceps & invaserunt & in Gadaram.* Sed & utramque civitatem apertè distinguit Hieronymus: *Gadara urbs trans Jordanem contra Scythopolim, & Tiberiadem, ad orientalem plagam sita in monte, ad cujus radices aquæ calidæ erumpunt balneis desuper ædificatis. Gergesa ubi eos qui a Dæmonibus vexabantur, Salvator restituit sanitati.* Hinc nodum exortum solutu non adeò proclivem. Etenim si Gadara & Gergesa, diversæ urbes, non satis quidem inter Evangelistas convenit: qui putavit enim Dæmoniacus in regione Gadarenorum fuerit, ut meminerit Lucas, si liberatus est in tractu Gergesenorum, ut docet Matthæus. Antiqua est opinio Gadaram & Gergesam, varia esse unius civitatis nomina; quam in sententiam nonnullis descenderent etiam Hieronymus: *Gergesi civitas trans Jordanem juxta montem Galaad, quam tenuit Tribus Manasse; & hæc [illegible] & [illegible] ipsam esse Gadaram existimant.* Sed [illegible], [illegible] argumentis adstruentem, & Gergesa, non Gadara, [illegible] esse [illegible], docuit Hieronymus. Clarissimus Beza, sic angustiis se expedit: *Quòd Gadara fuit & ipsa locus Gergesenorum propriis [illegible], et eum utrumque tractum [illegible] & [illegible] [illegible].* [illegible] & [illegible] adducere Epiphanius, qui postquàm observerit, exemplariorum quædam habere *Gergesenorum: Alia Gadarenorum, alia Gergesenorum, hoc addit, erat enim terra fortium in medio, locus positus.* Non videtur tamen satis fuisse causæ cur editum in aliquâ regione miraculum, alteri tribueretur, quòd ambo illi tractus sunt contermini. Existimamus igitur Gergesenorum in tractu, à legione Dæmonum liberatum esse hominem, quæ tamen regio à Lucâ dicitur Gadarenorum, quia Gergesenorum metropolis erat Gadara. Ut apud Josephum legimus: *Cùm igitur Vespasianus venisset Gadaram, transjordanis metropolim validissimam, nempe Martii quartâ die, civitatem ingreditur.* Generatim itaque tractus erat Gadarenorum, specialiter verò Gergesenus, quemadmodum [illegible] pagus ubi, qui Bethlehem locatus esset, in Zorphamenorum [illegible] incomparabili [illegible] [illegible] non [illegible] dicerentur, quia totius tractus, cujus quasi caput est, nomen accepit.

Joseph. de Bel. l. 2. c. 19.

Hieron. de loc. Hebr.

Hieron. de loc. Hebr.

Epiph. h. 66. n. 35.

Joseph. de Bel. l. 5. c. 3. [illegible]

LX. Sepulchra Dæmoniacis testi erant domicilium. Quod ut intelligatur, sciendum est Judæorum sepulchra extra urbes posita, in monumentis capacibus excisa fuisse, aut lapideo opere extructa, ut unum vel amplius spatium exhiberent: quod ex Christi sepulchro cognitum proclive, in quod scilicet, mulieres quæ paraverant aromata, ingressæ sunt. Ejusmodi loca incolebant Dæmoniaci; ut & dignum esset, mortis principi [illegible], & majorem omnis terrorem incuterent, & ut mortuos homines in Dæmones [illegible] [illegible]. Hæc cum [illegible] [illegible]

Cur Dæmoniaci [illegible] [illegible] [illegible]?

Anno D. 31.

sententia: *Dicit quidem Platonem, & animas hominum Dæmones esse, & ex hominibus fieri Lares,* [illegible]. A quâ sententia non abfuit Tertullianus, teste Augustino referente: *Dicit sanè Tertullianus, animas hominum pessimas post mortem in Dæmones verti.* Eò quoque Josephus propendet historicus: *Quæ vocantur Dæmonia pessimorum sunt hominum spiritus,* [illegible] *quibus subveniatur non fuerit.* Ita tamen opinio falsissima est. Pessima erat divum anima, nec in Dæmonem conversa, utpote quæ in inferorum detrusa flammeis catenis vinciebatur. Impios quoque à Dæmonibus distinguit vestra summi Judicis sententia. Ite maledicti in æternum ignem [illegible]. Quæ à Gr[illegible] cooperatorum hominum mentes veterum [illegible], optimorum virorum animas in Angelos mutarentur, eosque mundi administrarent: cùm tamen ex Scripturâ exploratum sit, à mortuis illa ignorari, quæ *sub sole geruntur.*

Dæmones ad Christum accurrunt.

LXI. Cum infelices illi energumeni adeò feri essent, ut ad Christum nemo eos posset adducere, ipse pro summâ benignitate, eorum miserium, ad illos curandos accessit. Imo Dæmones non fugiunt venientem, quod ipsis faciendum primâ specie videbatur, sed procedenti supplices occurrunt, quia potentissimâ Domini virtute ad illud impellebantur, & sperabant forsan, humili deprecatione, aliquid ab eo impetrare. *Quid nobis & tibi Jesu, Fili Dei?* Quid tibi molesti sumus, ut relicto te nostris immisceas, aut sis nobis incommodus? *Non voluntaria ista confessio est,* inquit Hieronymus, *quam præmium sequitur* [illegible] *velut si servi fugitivi post multum temporis Dominum suum videant, nihil aliud nisi de* [illegible] *Dominum in terris repentè versari, ad judicandos se venisse credebant. Præsentia Salvatoris, tormenta sunt Dæmonum.*

Hieron. in Matth. 8.

An Gadareni Judæi?

Matth. 8.

LXII. *Erat autem longè ab eis grex porcorum multorum pascens, precabantur autem illum Dæmones, si ejicis nos, permitte nobis abire in gregem porcorum illorum; & ait eis, abite: illi verò egressi abierunt in illum gregem porcorum, & ecce ruit totus ille grex porcorum è præcipiti in mare, & mortui sunt in aquis.* Placuit viris eruditissimis, Gergesenos porcorum suorum passos esse jacturam, quia Judæi erant, quibus non licebat vesci carne [illegible], porcos ingredi, neglecta legis in poenas [illegible]. [illegible] pertè pronuntiat Baronius: *Quod ad jacturam autem porcorum* [illegible] *animadversum putantur.* Quomodo Gadarenses Judæos fuisse confirmant Baronius, non invenimus. Gadara gemina fuit, utraque Græci nominis. Una ad litus maris Mediterranei, de quâ Strabo LXVI. *Ex Gadaribus fuit Philodemus, Epicureus, & Meleager, & Menippus cognomento Spudogelæus, & Theodorus orator, qui nostrâ ætate vigent.* Altera verò Gadara, Perææ civitas fuit, quam Josephum Græcæ disciplinæ hominibus tribuit. De Pompeio: *Ablatas, inquit, gente Judaica quas in Cœle-Syriâ ceperant civitates, Romano qui tunc erat præsidi, parere jussit. Instauravit autem in gratiam cujusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, urbem Gadaram, quam Judæi subverterant.* De Gerasenis verò quam apud mirac[illegible] principuè adiisse fuit, Josephus: *Gerasini autem neque in Judæos qui apud se remanere voluerunt, quidquam gesserunt mali, & egredi volentes, usque ad fines suos deduxerunt.* Quibus accuratè perpensis, apparet Gadaram, Ethnicorum potius quàm Judæorum, civitatem esse. Lubentes tamen fatemur, Judæorum non paucos Gerasam [illegible] Josepho palam est: *Et civitatem quidem se vertere posse* [illegible] *numero superiores erant, neque prorsus deesse* [illegible] sanè regionem accessisset, si Judæos incolas victos omninò habuisset: ut indubitatè qui sanitatem restitutam sunt accepturi, Judæis sunt opponendi, non Ethnicis, ad quos Jesus non missus fuerat. Itaque non videtur negandum, magnum illum porcorum duorum penè millium gregem, partem ad Ethnicos, partem ad Judæos pertinuisse.

Anno D. 31.

Joseph. de Bel. l. 2.

Joseph. de Bel. l. 7. c. 3. lat.

Num sus fuerit Judæis licitus?

LXIII. Non tamen assentimur Baronio, affirmanti, Judæos illicite eorum quæstum fecisse. Scimus quidem porcos Judæis [illegible], inter scribendum, *Jam Zelotas, quem Idumæos, possint plebem* [illegible] *quasi* [illegible] *animalium gregem* [illegible]. Mentem Josephi secutus Baronius, inquit illum dixisse, porcos nefanda esse animalia. Qui Rufini sensus est, non sanè Josephi. De re tamen ipsâ consentimus, sues Judæis immundos fuisse. Quæ causa tamen non videtur esse idonea, cur porcorum greges alerent. Anaqua nec camelos aut canes alere potuissent, quia æquè immundi habebantur, neque cibo, neque sacrificiis idonei. Quidni sic Judæos permiserè porcos vendere peregrinis, atque cæterorum mercimoniorum? Quod ipsis à Mose concessum fuit: *Ne comedite illum morticinum, nam populus sanctus es Domino: peregrino, qui est intra portas tuas, dabis illum, ut comedat, aut vendes alieno.* Verùm ergo multò minus Judæis fuit, sues nutrire, mercimonii causâ. Hæc quidem Rabbini memorant: *Sanxerunt paulò post Hyrcani temporibus decretum, ut qui aleret porcum, & transgressorem anathematis fulmine percusserunt. Ex medicorum placito crebro usus porcina, præsertim in calidioribus provinciis ad lepram disponit, atque malignos humores generat. R. Bechai, memorat, inquit, hæc 4. animalium immundorum, Levit 11. 4. 5. 6. 7. respectu quatuor regnorum, sub quibus exulamus, & comparant camelum regno Babel,* [illegible] *regno Græcia, leporem Medis, porcum autem notat regnum Edom, hoc est Romanum. Hoc abominamur* [illegible]. [illegible] *Talmud* [illegible] *Pompeius* [illegible]. [illegible] Pervenisse tamen auctoritatis nobis videtur Rabbinorum eâ de re Traditio. Eo quippe decreto Romanorum movissent, quibus scilla maximè necessaria, quia cibo fuit militibus. Volcatius de Avidio Cassio: *Et præter lardum, ac buccellatum*

Deut. 14.

Gemar. Jer. cap. [illegible]

Talmud [illegible]

Vulc. Avid. c. 5.

[illegible] atque [illegible], [illegible] in expeditione [illegible] [illegible]. Ex V[illegible] ad Prof. Petr. Epistolâ, vult Probo dari, porcina pondo sex. Magna [illegible] fuisse porcilia, [illegible] ex Codice: Porcinarii [illegible], cum [illegible] Populi Rom. [illegible] commodo [illegible], [illegible] semper [illegible] liberantur. Neque [illegible] Judaei, [illegible] [illegible], quum [illegible]. Itaque [illegible] quae bona [illegible] erat, à Christo [illegible] [illegible]. Quod [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible] videtur.

LXIV. Locus in quem detrusi sunt porci, [illegible] esse videtur, qui calidis constans aquis, [illegible] Ægyptus, quam [illegible] Epiphanius; sed [illegible]. Verba sunt Sancti Patris: *Forte Gadara ad Thermas proficiscimur. Propterea [illegible], [illegible] celebrantur, ad quas undique lavandi causâ [illegible], [illegible], [illegible] ad morborum remedium, [illegible] Daemonis [illegible].* Nam [illegible] hoc [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible]. Quod [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], sed [illegible] Gadarenorum Christi praesentiâ & [illegible] illustrem, ab Epiphanio [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] à Daemonibus in locum [illegible], esse Christi miraculis informatum. Quod valdè [illegible], cùm eâ [illegible] Daemonis, [illegible] [illegible]. Quid [illegible] in [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Christum [illegible], [illegible] Evangelistae [illegible]. Is autem est locus [illegible]; de alio loco nil [illegible], [illegible] [illegible]. Itaque [illegible] [illegible] ab Hieronymo, Sanctorum Palaestinae locorum [illegible]: *[illegible], ubi [illegible] qui à Daemonibus [illegible] [illegible] [illegible], & hodieque super montem [illegible] demonstratur juxta stagnum Tiberiadis, in quod porci praecipitati sunt.* [illegible] [illegible] [illegible] Ziglerus [illegible]. [illegible]: *In agro Gadarenorum est aqua quaedam [illegible] loco, [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible].* Hunc [illegible] locum fuisse, in quem porci sunt à Daemonibus praecipitati. Cujus opinionis ratio haec est: *Non convenit ut in stagnum [illegible], quod aqua erat salubrioris, [illegible] [illegible] [illegible] Daemonibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Atqui [illegible] [illegible] aquae, [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] vel ipso [illegible] quo homo, vel bellua [illegible] in Jordane, aut Tiberiadis lacu [illegible], [illegible] [illegible] legali, [illegible]: *Super quod [illegible] de [illegible], [illegible] esse, verum tamen [illegible] aut [illegible] congregatio aquarum erit munda.* Mirum [illegible] videtur, [illegible] Daemonum Christus [illegible], quae eò tendebat ut Gerasenos non solùm [illegible], sed etiam Evangelio esset impedimento, cùm homines illi porcorum [illegible] [illegible], Jesum rogârunt, ut ab ipsis discederet. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quippe [illegible] Christi [illegible] [illegible], ut [illegible]

[illegible] in [illegible]: [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quam [illegible] porcorum [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Angelos [illegible], [illegible]. Rectè Hieronymus in vitâ Hilarionis p. 95. *Nec [illegible] quemquam debere, quod Domini jussione, duo millia porcorum à Daemonibus [illegible] sunt, si quidem eos qui viderant, non potuisse aliter credere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nisi grandis porcorum numerus, & quasi à multis [illegible], pariter [illegible].*

LXV. Geraseni, audito miraculo, metu correpti, ac timentes ne graviori [illegible] forte damno afficerentur, supplices [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Christus qui non vi quidem, sed sponte [illegible] vult, ingressus navigium, venit [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jairus, accedens ad pedes ejus, rogabat illum ut ingrederetur domum suam, quoniam erat ei unigenita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] autem, mulier quae erat in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] tempus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], qui annos XII. [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Ambrosius opinionis est ejusmodi, capite v. Libri, quem de Salomone condidit, [illegible] à Marthâ, Lazari [illegible] sorore, non esse diversam: *Dum longum sanguinis fluxum [illegible] in Marthâ, dum Daemones pellit ex Mariâ, dum corpus [illegible] Spiritus [illegible] [illegible], & quod [illegible] [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible] ad vitam.* Ambrosio non assentitur Baronius, qui Judaeis [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in perpetuum commendâsse. Verba enim verò ex Ambrosii [illegible], de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Baronius potuit [illegible] debuit. Non [illegible] quidem Matthaeus [illegible] Domini [illegible] [illegible] [illegible] fuisse liberatam: [illegible] tamen Judaeis [illegible], quod ex Christi sermone [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]: Confide, filia. Qui blandâ appellatione, [illegible] [illegible] [illegible]. Haec mulier accedens à tergo, [illegible] pudore ex [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ex ejus [illegible], ne à turbâ repelleretur, Christi tetigit fimbriam sive filia ex pallio extremo pendentia, Judaeico more. Hanc autem vestium partem [illegible] tetigit, quod [illegible] [illegible], [illegible] esset [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] atque [illegible] [illegible]: *Tetigit me quispiam, nam ego cognovi virtutem à me [illegible].* Quippe [illegible] Christus, vel Dei gloriam in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], vel excellentem mulieris fidem, [illegible] [illegible], vel [illegible] [illegible] esse, quod ignoraret se, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]: *Videns autem mulier se non latuisse*, [illegible] [illegible] [illegible] quòd sub [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] Mose: *Mulier [illegible] [illegible] [illegible] sanguinis, [illegible] [illegible] [illegible] tempus separationis suae, [illegible] erit, [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] immundum esse, quisquis tetigerit illa, [illegible] est.* Accessit ergo mulier Christo ad pedes, declarans in [illegible] [illegible] [illegible], quam ob causam tetigisset eum, & quomodo

Marginal notes (left): [illegible] · [illegible] · Epiph. [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] · Levit. [illegible]

Marginal notes (right): [illegible] · Baron. [illegible] · [illegible] · Levit. 15. 19.

modo sanata fuerat illicò. Quâ declaratione audicâ, Christus ait, *fides tua salvam te fecit*: quo Jairus ad fidem habendam, vehementius permoveri debuit.

Sa. hæ [illegible] Euseb. l. 7. c. 18.

LXVI. Genus ob sanationem suam testificandi causâ, mulier hinc Christo statuam posuisse dicitur. Rem sic enarrat Eusebius: *Mulierem illam sanguinis profluvio laborantem, quam ex sacris Evangeliis didicimus a Servatore nostro curatam fuisse, ex Cæsareâ Philippi oriundam tradidisse ferunt, domumque ejus in eadem urbe ostendi, & insignia quædam beneficii quod a Servatore acceperat [illegible] monumenta. [illegible] effigies stare dicitur, genu flexo, [illegible] Ex adverso autem effigies viri ex eodem metallo conflata, stantis ac diploide decenter amicti, manumque mulieri porrigentis. Ad cujus pedes in ipsa basi ignota quædam nasci dicitur planta, quæ ad fimbriam usque æneæ diploidis assurgens, depellendis omnis generis morbis, præsentissimum remedium est. Hanc statuam J. Christi referre speciem dicebant. Mansit porrò ad nostra usque tempora, nosque adeò urbem illam ingressi, ipsam conspeximus.* Novis hanc Traditionem coloribus illustravit Joannes Malala, Antiochiæ Episcopus. Hæmorroussa enim cui Beronice nomen erat, Herodi Regi Philippi filio, libellum supplicem obtulit, ut sibi Paneade liceret, aureum Christo statuam dedicare. Libelli titulus erit: Σεβάστῳ *Augusto, Herodi, principi Judæorum, & Gratorum gubernatori*. Annuit postulanti Beronicæ *Augustus ille* Princeps, ac statim Domino εἰκὼν columnam, ex ære, argento, & auro confectam erexit, quæ Paneade ad hunc usque tempus manebat: *Hoc monumentum in eo oppido apud Bassum qui ex Judæo Christianus evaserat, inventum est, in quo erat vita Regum omnium, qui in regione Judaicâ fuerunt.* Notum vel silentium, Traditio hæc paulò audacioribus ridicula est. Scilicet patri Philippo successit Herodes filius, Paneadis Dominus, cui, solis Cæsaribus dicatus venerandus ille Augusti titulus, additus est. Et tamen Malalæ fabula, Eusebianâ traditione tolerabilior, quod non *simulachrum*, à moribus Judæorum quàm maximè abhorrens, *sed columnam*, Christo positam esse fingit. Quippe de *statua*, non *statua* capiendam esse, Malalæ narrationem, etsi probandis imaginibus, eam adhibuerit Damascenus, liquet tùm ex nomine ipso, quod Christiani simulachrorum patroni, non usurpabant, signi[illegible] ipsis vocabulis, ἀνδριάντα, στήλην, εἰκόνα, στῦλον; quibus [illegible] Non est autem consuetudinis Regum masculum *statuis*, *sed columnis* insculpere.

Damasc. de Imag. Or. 3. [illegible]

Hæmorroussa nullam Christo statuam posuit.

LXVII. Cæterùm ostendamus brevi, falsam esse de hæmorroussâ Traditionem, cujus immeritò Baronius, ac imaginum patroni omnes, suscepêre defensionem. Primum omnium non admodùm probabile mulierem sanguinis fluxione à Christo liberatam, Paneade fuisse natam, & hanc incoluisse civitatem. Domum potius Herodis Antipæ, quam Philippi fuisse, argumento est, quod [illegible] Christus [illegible], ut à Mattheo docemur c. 9. cui consentit & Lucas: *Factum est autem, ut cum revertisset Jesus, exceperit eum turba, erant omnes expectantes eum* [illegible] hæmorroussa sanitati restituitur. 2°. Judaico fan-

Luc. 8. 40.

[illegible] Capernaum [illegible] sermone, hæc clamat est, confide, filia, quæ [illegible] qui per cambus habitabantur, dum Judæi ornabantur plurimi tetulo. Christus quidem Judæis scandalum movisset, si tam blandè ac benignè, Ethnicam excepisset. Porrò quantum esset Judæorum in statuas odium, omnibus liquet, qui in Josepho versatur. Convenit enim Salomonem à patrum defecisse, atque legis præscripto: *Quando erant boum effigies, bosk lahes* [illegible] [illegible] igitur est mulierem disciplinæ Judaicæ tenacissimam, [illegible] fuisse. Neque hoc passus fuisset Philippus Tetrarcha, vir legis & rituum popularium observantissimus, ut in urbe suâ, ejusmodi monumentum homini dicaretur: neque Judæi in statuam [illegible] animati, oculo tranquillo illam spectâssent. Hoc utique in simulachrum involâssent, eo percitum zelo, quo regnante Herode Magno, auream aquilam Templo insidentem, deturbârunt; ac multò magis Paneadis statuam dejecissent, quòd hominis non modò, sed Christi quoque simulachrum [illegible] hæmorroussæ facultatibus cassa erat, aureas statuas erigere: etenim res ejus angustas domi fuisse, Marcus testis est: *Fuerat perpessa multa a multis medicis, & impenderat omnia sua.* Magni autem sumptus faciendi sunt, geminis ex ære statuis erigendis [illegible] Christianos, terrâ, mari, atque funalibus persequebantur? Annon illa deje[illegible] sunt, cùm à Diocletiano, Maximinoque proposita sunt ubique edicta, *quibus imperabatur Ecclesias solo æquari*, & sacros codices flammis absumi; præcipuè à Maximino, suâ sub potestate, Cæsaream Philippi tenente, Maximino quidem, quo nullum teterius aut dirius monstrum, ita [illegible] eâ de re cogitant probabile sit, à Justino Martyre [illegible] quæ quibus res Christi probè notæ, prætermittendum esse miraculum plantæ, si ab illâ, ubi ad *fimbriam usque diploidis creverat*, *omnis generis morbi pellebantur*? cùm nullum eo potentius argumentum foret, probando Evangelio. Potuit [illegible] in facillimum fuerit, utpote Palæstinæ Metropolitanæ [illegible] quicunque ex amicis & notis familiaribus ejus erant, in morbis suis, tàm præclarum sibi remedium comparare debuerant. De Eusebio hæc, [illegible] tum sanè vidit, dum agebat Cæsareæ Philippi [illegible] ab hæmorroussâ positas esse statuas, negare [illegible] formam fingunt, credibile est æneatum, hæreticis Christianis, statuarum & originem, & usum ignorantibus, venisse in mentem, ejusmodi simulachro, Christum & mulierem profluvio sanguinis liberatam, adumbrari, quòd in Evangelio legerant, agnitamque Servatori necessitudo

Reg. 1. 7. [illegible]

Marc. 5. 26.

Euseb. 8. [illegible]

ANNO DOM. 31.

cessisse ad eorum. Quâcumque porrò de causâ [illegible], argumenta non fallacia duci possunt, [illegible]. Quippe, inquit, prisci illi [illegible] quâdam consuetudine tanquam Servatores talem hujusmodi honoribus consueverunt. Atqui non [illegible] Christum consecrârit, ex quâ planè vir [illegible] prudentius fieri potest, cùm ex eo facto, [illegible]. Deinde Gentiles ea consuetudo palàm ostendit falsam esse de haemorroissâ Traditionem: cùm mulier Judaea, cujus fides in primâ commemoratione fuit, non videtur relictâ Ecclesiae, cujus pars erat, disciplinâ, Ethnicos mores non satis castos laudabilesve imbibisse. Ex phrasi quidem Eusebii, apparet & promptum est, *Ethnicorum* quidem non *Christianorum* fuisse, positos statuas beneficos colere; secùs non *Ethnica* potiùs quàm *Christiana* consuetudo vocari debuit.

LXVIII. Ad Christi miracula revertimur. Eo loquente mulieri quam sanaverat, venit quidam è domo jam de morte puellae afferens nuntium. Sed illum hortatus Jesus, ut bono esset animo, ingressus tectum praefecti Synagogae, non permisit intrare quemquam, nisi patrem & matrem puellae, & Petrum, Jacobum & Joannem, ut trium discipulorum certissimo testimonio, tantum suo tempore, miraculum divulgaretur. Ejecit etiam *tibicines & turbam* tumultuantem, quae eum irridebat dicentem, *puella non est mortua*, ut putatis, quasi in morte mansura, sed *dormit*. Dormiebat non eâ quidem ratione, quâ fideles omnes tubae sono in ultimâ die excitandi, sed eo potiùs modo, quo Lazarus, ut brevis sua mors, somno esset simillima, vel diuturnitatis respectu. Consuetudinis antiquae Judaeis fuit, in funeribus praeficarum uti ministerio: *Vocate lamentatrices ut veniant, & festinantes assumant de nobis lamentum.* Necdum tamen tibiis canebant, condendis homo cadaveribus. At labentibus annis, arripuerunt & Gentilium consuetudinem, ad lugendos mortuos tibicines adhibentium. Hinc Ovidius *fast.* 4.

Cantabat maestis tibia funeribus.

Et magnus ille cachinno Lucianus: *Veruntamen ejulatus iste vester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibia modos percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio?* In saevissimo illo morbo quo imperante Maximino, tot millia hominum devorata: *Neque aliud cernere licebat quàm lugubres vanas, cum assiduo apud eos tibiarum cantu.* Uni accessit ad puellam Christus, *apprehensâ manu ejus*, ut ipso quodam modo gestu & voce ageret, tanquam cum dormiente, quem manu & clamoribus excitamus, *clamavit, puella, surge*, quasi indicâsset, defunctae animam procul abesse, magnis clamoribus evocandam. Quo facto, *ambulavit puella*, mirantibus qui aderant miraculo, *deinque ut daretur puellae quod ederet*, ne phantasma putaretur, quomodo mortuorum umbras exire se posse sepulchris, Magi jactabant. Ut autem miranda miracula cumularet, tactis caecorum duorum oculis, eos luci restituit: *Et egressus illinc venit in patriam suam unà cum discipulis.* Hoc est in urbem Nazarethanam, majorum manentur quibus à popularibus suis affectus fuerat. Hanc enim profectionem ab illâ cujus Lucas meminit, esse diversam, eò constat, quòd *paucis male valentibus imposuit manus & sanavit eos*, cùm in priore adversam multam patrasset miraculum. Neque in posteriore, conati sunt ut in priore Christum è rupe dejicere. Porrò [illegible] incredulitate super eos permotus est. Itaque dispersis & dejectis, quasi ovibus non habentibus pastorem, providet, missis ad praedicandum Apostolis.

Apostoli bini missi.

LXIX. Duodenarium Apostolorum numerum, non caruisse mysterio, jam suprà indicavimus. Subnectit quidem, non tamen inventustè, duodecim Apostolos, cum duodecim anni mensibus, quatuor verò Evangelistas cum quatuor anni temporibus, confert Sedulius:

Quatuor hi proceres unâ te voce canentes
Tempora ceu totidem latum spargentur in orbem.
[illegible]
Fulget apex, numero menses imitatus & horas,
Omnibus ut rebus semper tibi militet annus.

Binos fuisse missos, docent Marcus c. 6. *Tunc advocavit duodecim illis, coepit eos mittere binos.* Matthaeus ordinem legationis suspexisse videtur, eorum nomina particulâ copulativâ conjungendo, ut Petro Andreas, Jacobo Joannes, Philippo Bartholomaeus, qui & Nathanael, socius esset, & sic de caeteris. Non solùmque mihi, [illegible] devinciret. Nec alienum forsan erit, verba Plutarchi referre: *Juvenumque binos semper amicos memoria perhibitur, Theseum & Pirithoum, Achillem & Patroclum, Orestem & Pyladem, Pythiam & Damonem, Epaminondam & Pelopidam, est enim amicitia animal sociorum amans.* Neque causa defuit cur Apostolorum supputaretur judicibus, quo & Dei vis magis eluceret, quae tam paucis [illegible] subjecit orbem: & non nos illorum nomina latèrent, qui Ecclesiae Christianae veluti patres exstitêre. Quin etiam non improbanda est conjectura haec, in recensendis Apostolorum nominibus, gradus ordinem quem tenuêre, servatum esse. Quâ de causâ, ut Petrus in Apostolico catalogo semper primus est, sic & Judas proditor, semper ultimus reperitur. Quae conjectura eo confirmatur, quòd Thomas se postponat Matthaeo, qui ab aliis Evangelistis, anteponitur, quam modestiae causâ, noluit se Thomae praeponere. Illud quidem verum est, Joannem Jacobumque, [illegible] Marcus ante Andream [illegible]. At mutati ordinem causa postulabat: quippe Marcus in [illegible] Apostolis, horum duorum, additâ mentione fuisse cognomina: *Constituit duodecim, primum Simonem cui imposuit nomen Petri, & Jacobum filium Zebedaei & Joannem fratrem Jacobi, & imposuit eis nomina Boanerges, quod est filii tonitrui.* Hos ferè non interruptâ recensuit, quia decentiùs erat illum servare ordinem, ut simul illi exhiberentur, qui novum nomen meruêre. Rem ita se habere eo liquet, quòd cùm Evangelistae Apostolos ut [illegible], binos nomine recensent, [illegible] Petrus & Andreas unà conjungerentur, utrique fratres [illegible]. [illegible] consentaneum erat, sicut in Apostolorum collegio, suum cuique honorem atque gradum reddi, ut perturbatio omnis atque confusio pelleretur. Sic censet & Hieronymus: *Ordinem Apostolorum & meritum uniuscujusque, illius scit*

Anno Do. 31.

distribuerat quæ totidem ætate [illegible]. *Is* [illegible] *Apostolorum primo* [illegible] *confecisset. Junge* [illegible] [illegible] *Jacobum & Joannem, qui patrem corporis* [illegible] [illegible] *electione, à collatis donis distingui debet.* Non ignoramus Petrum, Jacobum & Joannem, quibus nova imposuerat nomina Christus, peculiaribusque beneficiis ornârat, cæteros Apostolos [illegible]. Hinc scriptum Clementi: *Post Servatoris ascensum, Petrum, Jacobum, Joannem, quamvis Dominus ipsos cæteris prætulisset, non tamen de honoris gradu inter se contendisse.* Quem excellentiæ ordinem, Lucas attendisse videtur. Ubi Jacobum & Joannes Andreæ præponuntur. Ordine tamen electionis Andreas, Jacobo Joanneque antecedebat, quomodo Paulus, etsi gratiæ donibus, superior collegis suis, ordine tamen illis inferior fuit, quùm ultimus, Apostolorum catalogo inscriptus est.

LXX. Duodecim Apostolos ex Galilæâ ortos esse, certum exploratumque est. Eoque movebantur admiratione, quòd Judæorum qui ex diversis mundi regionibus Hierosolymam venerant, quisque suâ vernaculâ linguâ audiret eos loquentes: *Nonne ecce omnes isti qui loquuntur, Galilæi sunt?* Cæterùm quibus ex Tribubus originem duxerint suam, quæstionis est: eal sic persolvit Baronius: *Quòd verò ad stirpem pertinet, ipsorum aliqui ex Tribu Judâ, cæteri autem ex Tribubus Zabulon & Nephtalim fuisse putantur, secundum quod prædictum habetur in Psalmo: Principes Juda duces eorum, Principes Zabulon, Principes Nephtalim.* Non nescimus hanc Baronii sententiam antiquorum & recentiorum benè multorum, fultam esse præsidio. Eò propendet Hieronymus: *Ibi Benjamin adolescentior, Paulus Apostolus in mentis excessu, qui & aliis loquebatur, sive mente excedimus, Deo Principes Zabulon, Principes Nephtalim duces eorum, quia in his Tribubus fuerant viculi, de quibus duces nostri Apostoli crediderant.* Videatur & Theodoret. in *Ps.* 68. At si verum volumus, verba Davidis ad sui [illegible] congregationem pertinent, nec in eis ullum [illegible] de [illegible]. Quin verò Hebræa [illegible] *dominator eorum,* [illegible] *Principes,* vix Apostolis accommodari possint, quæ à verâ dominatione principatuque, verbis Davidis significatæ, constat alienissimos fuisse. Nihil sanè concedendum foret, Jacobum Alphæi filium, & fratrem ejus Lebbæum, sanguine Davidis fuisse procreatos si Jacobus ille, alter non est à Jacobo fratre Domini. Nos verò varios homines fuisse probabilius existimamus, cui probando, non mera deest argumentum, ex Evangelistarum omnium silentio, qui in Apostolorum indiculo, Jacobum Alphæi, insigni fratris Domini titulo, nunquam ornârunt. Quidni cùm & honorifica esset appellatio hæc, & in ore omni populo? Stirpem igitur Apostolorum quod attinet, Jacobi sanguine ortos fuisse scimus; ex Patriarchis verò Nephtali & Zabulon, natos esse prorsus nescimus. Neque etiam vero simile est. Cùm enim *Galilæi* forent Apostoli, ex illis neque Tribubus orti videntur, qui Galilææ regionem incolebant. Nos autem Josephus monet, nullam in Palæstinâ fuisse Tribum Nephtaliticam aut Zabuloniticam: *Judæorum multi assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt, cupientes revertere Hierosolymam. Reliqua Israelitarum multitudo afferunt jam domicilium nolens relinquere. Quapropter duæ tantum Tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio. Decem autem Tribus nunc quoque ultra Euphratem sunt infinita hominum millia.* Quòd si raros ex decem Tribubus viros in Palæstinam rediisse dicamus, non tamen sequitur quòd vel ex eorum sanguine [illegible], vel ex suâ Nephtalinicâ & Zabulonicâ [illegible] creati sint Apostoli? Quanto probabilius est, ex [illegible] fuisse? Sed de eâ Quæstione [illegible] ad annum U. C. 790. n. 52. Illud saltem [illegible] observabimus, tres Apostolos, Philippum, Petrum, Andream ex urbe Bethsaidâ fuisse. Porrò Bethsaida in Tribubus Nephtali & Zabulon sita non fuit, quippe quæ ultra lacum Galilææ è regione Capernaum condita erat, ut inter utramque urbem, lacus medius foret. Proindeque in terrâ Tribus *Gad,* oriebat urbs ea, cujus tres Apostoli populares. Ut si ex patriâ, de Tribu Apostolorum Petri, Andreæ, Philippi judicium ferret, eorum genus à Patriarchâ Gad demissum fuisse, sit concedendum.

LXXI. Apostolorum penultimus Simon Cananæus appellatur. Quid rei sit id cognomen, est in obscuro? Neque [illegible] tenere [illegible] crucem. Illustrandæ igitur Historiæ Sacræ, toto pectore incumbemus ad explicandam difficultatem. Rejiciatur ac rejiciatur illorum sententia, qui ex regione *Canaan,* nomen deductum [illegible], quomodo mulier, cujus fidem laudibus extollit Servator, *Cananæa* vocatur à Matthæo; quam & in opinionem concedere videtur Gregorianum Martyrologium, cui Simon est Chananæus: repugnantibus omnino Græcis codicibus, ubi legitur *Κανανίτης Cananites.* Sed nec aptum fuit aut decens, Ethnicum creari Apostolum, cùm electio ejusmodi, Judæis movisset odium, nedum ad fidem eos allexisset. Doctissimi Jansenii sententia, multos se specie suâ commendavit. *Cæterum alter Simon, qui ad distinctionem Petri dicitur Cananæus, dicitur etiam Zelotes; non quòd diversa hæc sint nomina, sed quòd Zelotes dicebatur Græco nomine, cum Hebraico nomine diceretur Cananæus, sicut alter Simon Hebraicè quidem Cephas, Græcè autem Petrus dicitur. Zelotes enim Græca dictio expositio est Hebræi nominis Cananæus, nam* [illegible] *interpretatur Zelus.* Album huic opinioni calculum adjecerunt viri magni Scaliger, & Seldenus: *Neque asserere quis* [illegible] *Galilæa, cum illa dictum volunt, & quid Zelo cognominato cum urbe illâ?* Magnas tamen in difficultates incurrit ea sententia. Etenim si Græca dictio *Zelotes,* expositio sit Hebræi nominis Cananæus, quânam de causâ, non Matthæus modo, sed Marcus etiam, vocem adhibuerunt Hebræam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recensendis Apostolis, voluntas & ignorantem He-

Ad margin: Psalm. 67. — Clem. Alex. — Act. 1, 13. — De Tribubus Apostolorum. — Act. 2, 7. — Baron. an. 31. — Hieron. — Joseph. — Baron. — Simon Cananæus. — Jansen. Conc. Evang. — Seld. de Syn. —

Anno Do. 31.

[illegible] , [illegible] nomen edidere: utrùm aut Græcis tantùm, aut Hebræis etiam cognominibus designandi erant. Huc accedit, quòd Marco Matthæoque solemne est, nomina Hebræa quæ adhibuêre, Græcè vertere, ne lectoribus essent impedimento: *Sic Tabitha cumi, quod est si interpreteris, puella surge.* Abba à Marco, hoc est pater, similiter obscuras voces Emmanuel, eli, eli, lamma sabachtani, Matthæus Græcè reddit. Proinde suo more hoc, Græcam & expositionem adjunxissent voci Hebrææ, [illegible] *Cananæus, hoc est Zelotes.* Denique si ex קנא Simonis cognomen [illegible], [illegible] non [illegible], sed [illegible] vel [illegible] cum apud utrumque Evangelistam legatur Κανανίτης, quæ [illegible]. [illegible] mus igitur *Zelotem* & *Cananæum*, varias esse voces Græcas, varia itidem significatione, videlicet & *patriam* Simonis, & *conditionem.* Patriam declarat Cananæus, voce à Canâ oppido Galilææ deductâ, additáque Simoni huic, ut à Simone Petro, accuratius distingueretur. Sic Democritus ab urbe Abderâ, Abderites, Nicolaus [illegible] à Damasco, Damascenus, Judas ille Galilæus, ortus Gaulanitide, Gaulanites audit. Simonis conditionem ostendit *Zelotæ* cognomen, quod [illegible], qui [illegible] adhærere Judaicis, sibi vindicabant: de quibus Josephus: *Pontifices probatissimi populum frequenter in viribus exprobrando ejus segnitiem, contra Zelotas excitârunt: ita enim se vocabant, ut bonorum professionum æmuli, ac non qui pessimum facinorum immanitatem superâssent.* Improbamus ergo varias de Simone, Maldonati conjecturas: *Credo propterea quod ex oppido Cana esset, aut Cananæ, aut Cananæum dictum esse, & quia idem rursus Zelo ferveret, factâ ad significationem nominis allusione, Zelotem appellatum: quemadmodum si quis Simon Valentinus natus, vir fortis esset, & Valentinus, gentili formâ, & Valens à fortitudine, sed per allusionem ad nomen urbis suæ vocaretur.* At verborum in lusu nil opus est, cum Zelotarum secta vigeret apud Judæos. [illegible], non appellativum nomen est, cum Zelotis appellatum [illegible]. In Zelotæ [illegible] æquè in illo Publicano, qui Matthæus est insignitus, magnum Dei gratiæ triumphum positum est, cum insuperabili potentiâ sua à factione pertinacissimâ Simonem evulserit, ut celeberrimus fieret Apostolus.

LXXII. Utrùm Simon ille Apostolus alter sit ab eo Simone Hierosolymitano Episcopo, qui decessit Jacobus frater Domini, in disceptationem cadit. Chronicon Alex. tradidit in morte [illegible] *Simonem Cananæum cognominatum Judam, Jacobi, qui successit Jacobo fratri Domini, crucifixum fuisse ætatis anno 120.* Quæ & sententia Isidori est, imò & Hippolyti, in libello de duodecim Apostolis: *Simon Cananæus filius Cleophæ, qui & Judas, post Jacobum Justum creatus Hierosolymorum Episcopus obiit, sepelíturque eodem loco.* Quibus Simonem Cananæum socere & Simonem Jacobi successorem, [illegible]. In Martyrologio quoque Rom. utrumque Simon manifestò [illegible] *Natale SS. Apostolorum Simonis Chananæi & Thaddæi, qui Judas dicitur, quorum Simon in Ægypto, Thaddæus in Mesopotamiâ Evangelium prædicavit, deinde in Persidem simul ingressi, cum innumeram gentis illius multitudinem Christo subdidissent, martyrium consummârunt.* Simon itaque, qui mortem obiit Hierosolymis, à Simone Cananæo, qui in Perside vitam [illegible], [illegible]. Martyrologii Rom. [illegible] est Baronius, [illegible] Cananæum à Simone Hierosolymitano Episcopo distinguendi fundamentum: nobis verò sublesta ea fides hujus fides esse videtur. Etenim Adonis in Martyrologio hoc solum legitur: *Natale Sanctorum Simonis & Judæ.* Similiter in Herberti Rosweidi Martyrologio, *Simonis & Thaddæi Apostolorum.* Nihil tamen dubitamus, quin Simon Episcopus à Simone Cananæo alter fuerit, [illegible], [illegible]. Sed nec electio Simonis Zelotæ in Episcopum, consentanea foret Apostolicæ dignitati. De Simone Jacobi successore hæc Eusebius memorat: *In commune consuluisse Hierosolymitanos, quis in Jacobi locum succedere mereretur. Omnes itaque uno consensu Simeonem filium Cleophæ illius, cujus in Evangelio fit mentio, Episcopali sede dignum judicaverunt.* Jam verò tantum erat dignitatis Apostolicæ fastigium, ut omnibus suffragiis, urbes, cæterisque Ecclesiasticis præcederent. Huc accedit, quòd Simon Zelotes diversas à Judæâ regiones peragrâsse videatur, cum in tot itineribus à Paulo Hierosolymam susceptis nulla sit Simonis mentio, ut sicuti Petro Jacoboque ministerium circumcisionis, sic Ethnicorum cura Simoni Zelotæ commissa non immeritò [illegible]?

LXXIII. Cur Judas proditor *Iscariota* nomen acceperit, & in de nunc causa in dubio est? Verba sunt Hieronymi: *Vel à vico, aut urbe in quâ ortus est, vel ex Tribu Issachar vocabulum sumpsit; ut quodam vaticinio, in condemnationem sui natus sit. Issachar enim interpretatur merces, ut significetur pretium proditoris.* Clarissimus Lightfootus, cujus acumen cum eruditione certat, quærit *an vivo et militanti fuerit hoc nomen, an mortuo post mortem?* Si vero, illud deducit ab איש סכריותא, *cultores coriarii, indutus à coriariis supra vestes suas.* Si mortuo id accepit cognomen, אסכרא *Iscara vernacula est Strangulamentum, ut nomen ejus innueretur hoc mortis infamia, quòd à Diabolo strangulatus sit.* Vix tamen credimus Judæ cognomen ex vocibus illis esse deductum, quarum usque Syriacarum, paucisque notarum, significationem de more aperuisset Matthæus additâ interpretatione. Antè sanè quàm Judas [illegible] sibi nomen imponeret, jam dicebatur Iscariotes, ut liquet ex sequentibus, qui etiam prodidit Christum, quòd Judæ *Strangulamentum* excipere non potuit. Neque à *sarcinâ coriaceâ* Judas Iscariotes appellatus est, sive quia incertum valdè sit ejusmodi zonam gestasse, sive quia talis nota ab aliis distinctus Apostolis non fuisset, cum tamen ille nudus discriminis causâ Judæ additum sit. Sive quia peregrinum auribus proditorem vocari Judam cum *corio*, quod marsupium haberet; à marsupio potius, quàm à zonâ erat appellatio debuisset. Ea nobis simplicior putatâ ac verisimilior videtur nodi causa, quæ ex patriâ desumetur: ut *Iscariotes* sit *vir Karioth* איש קריות ab urbe sic vocatâ in Tribu Judâ, cujus fit mentio, Josue 15. 25. [illegible] cognomen. Sic Josephus meminit *Aristobulus* [illegible] & Alterum 20. 4. Sopater Berœensis, Gajus

Anno Do. 31.

Marc. 5. 41.

Joseph. de bello Jud. l. 4.

Mald. in Matth. c. 10.

An Simon Cananæus ille sit qui successit Jacobo?

Martyr. R. 28. Octob.

Euseb. l. 3. c. 11.

Cur Judas Iscariotes vocatus?

Lightf. Hor. Hebr. in Matth. 10.

Anno Do. 31.

Gaius Berbaus: cognominat *ifcarotes*, Judas qui [illegible] Jacobi Junioris, & ab Apostolo fecerunt.

De Petri primatu.

LXXIV. Pervenimus tandem ad quaestionem celeberrimam de primatu Petri, cui tuendæ toto animo atque ftudio incumbunt Doctores, eidemque Rom. ponti defendunt atque laborant, quasi in eâ re prora puppisque Religionis versaretur. Ac non ita pridem Natalis Alexander tanti quaestionem momenti esse judicavit, ut ejus de Petri & Papæ primatu dissertatio 124. paginas impleverint. Nos verò paucis quaestionem absolvemus, quia de eâ multa diximus in [illegible] de Ecclesiæ unitate dicendi, hæc autem erunt capita nostræ dispositionis. Primum [illegible] [illegible] Nat. Alexander, aliique innumeri assignant Petro, primatum jurisdictionis, in Apostolos, [illegible] [illegible].

Petrum primum fuit Apostolorum.

LXXV. [illegible] [illegible] fecundus dici debuisset, sed quia in divino hoc collegio præsidem agebat. Eo quidem munere functum fuisse ubique Scriptura testatur. Alicubi fanè Apostolorum ordinem mutavit Lucas in textu, primum tamen Petro locum [illegible].

Act. 1. 15.

[illegible] Quid nonne præsidis functio fuit surgere in medio discipulorum, [illegible] Apostolum? Si ordine [illegible] Petrus loquens cum undecim, Judæos universim [illegible] ? [illegible] ignur temerè hanc collegarum nomine concionem habuit: quæ præsumtio atque confusio à tam divino cœtu procul est eliminanda. Cur enim dùm Joannes erat in comitatu Petri, & claudum fanandum aloquitur, & Senatum Hierosolymitanum compellat, & Simone Mago minatur? Cur in cœtu Apostolico Ananiam corripit? Rationis est quidem atque consuetudinis, ut legatorum primus orationem habeat, quemadmodo Paulus, qui Barnabam comitabatur, *præbat in loquendo*. Ut ad pauca redeamus, is Petro collatus honor est, quòd primus & in Judæis, & in gentibus Ecclesiæ [illegible]. Quæ utique omnium honos principem Apostolorum docent, nec à præsidis munere divelli possunt. Atnon nobiliores Apostolorum functiones honoratori competebant? Superfluum penè videbatur, illum Petro primatum assignare suffragiis antiquorum. Audiantur tamen testimonia. Quid Cypriano [illegible]

Cypr. Ep. 71.

[illegible] quem primum Dominus elegit, & super quem ædificavit Ecclesiam suam, [illegible] vindicavit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit, ut diceret se primatum tenere, & obtemperari a novellis & posteris sibi oportere. Primum ergo [illegible] matur: illud quoque eò liquet apertè, quòd Petrum primum [illegible]. Ex quâ electione primatus ille omnis ostenditur. A Sancti Cypriani mente non dissidet illa Petri Alexandrini: *Petrus compositio præcipuus Apostolorum, sæpe comprehensus, & infulâ traditus . . . Postremò Romæ crucifixus.* Paria & pretium cum Sanctis illis & Martyribus, & Episcopus, scribit Epiphanius [illegible] Apostolorum Petrus [illegible] [illegible] Petrus: *Qui quidem solida Petra nobis extitit, cui velut fundamento Domini fides innititur; supra quam Ecclesia modis omnibus extructa est.* Sic antistitem Petri in Pontificem Rom. transfundendam non ablicanè verificarent Jesum, cujus ad integrum memoria hæc est: *Petrus Apostolorum Princeps, super quem fundata est Ecclesia.* Atque Græci fonent, *Petrus qui verè firma nobis extitit petra fundans Domini fidem, in quâ omnibus modis ædificata est Ecclesia*: ut ista ex patris quidem Petrum pro Ecclesiæ fundamento habent Epiphanius, [illegible] repetimus. Hieronymus Ctesiphontem sic Attico loquentem, inducit: *Quod Platoni & Petro? ut ille [illegible] Apostolorum fuit, super quem Ecclesia Domini [illegible] fundata est.* Quæ [illegible] atque ratio de jurisdictionis primatu Petro in Apostolos collato, sed versatur [illegible] Hieronymo, cùm intelligitur primatum in Philosophos, nullum Plato exercuerit.

Epiph. hæres. 1. c. 8.

Hieron. advers. Jovin. 1. 1. 14.

Apostoli dignitate pares.

LXXVI. Apostolos autem dignitate fuisse pares, brevi ostendamus. Illud autem ex Scripturâ confessìmè comprobatur; cùm eos sic compellàrit Dominus: *Sicut misit me Pater, ita & mitto vos.* Quid est summam conferre auctoritatem, si hoc non est? Christus enim in mundo est, ut nemineni haberet superiorem: quòd si Apostolorum Pastor Petrus fuit, ut illum in suâ potestate [illegible] Christum missos à Patre fuit, hoc est, absque [illegible] possessum est Ecclesiasticam quod attinet, [illegible] auctoritatem transfudisse in Apostolos, quorum omnium Petri successori inferior auctoritas. Quibus aperiè liquet, illis ordinis Apostolos [illegible] commissa: est fanè Pastorum Ecclesiæ, alimenta gregibus suppeditare sua. Videatur Matth. 2. 6. & 9. 36. & Joan. 10. 11. Act. 20. 28. 1 Petr. 5. 2. Nil autem ethicum Petrum Apostolo praebuit, quem omnem Spiritus ille Sanctus docuit, absque ullo mortalium ministerio quo ullum Paulus se Apostolum fuisse docet: *Neque enim ab homine Evangelium accepi, neque didici sum, sed per revelationem J. C.* ut impossibile sit Paulo Petrum Pastorem fuisse. 2°. Apostoli omnes *fundamenta* sunt Ecclesiæ. Ea porrò est fundamenti ratio, ut ab alio non pendeat. Dicuntur etiam *lux mundi*, *sal terræ*, quibus [illegible] ad auctoritatis Apostolis suppeditasse. Quòd si nil [illegible] Petrus [illegible]. Ex etiam Paulus demonstrat se præstantissimis inferiorem non fuisse, quòd [illegible] *erant, nihil mihi contulère.* [illegible] Synodi decretum. Quippè si Petri primatus plusquam ordinis fuit, nomen ejus decretum præire debuit, *placuit Petro, & nobis.* Qui enim in omnibus collegiis & Senatibus observatur.

Matth. 28. 19. / Joan. 20. 21.

Gal. 1. 12.

Gal. 1. 6.

Gal. 2. 6.

Sic

Anno Dom. 52.

[illegible] Archiereosyne Decretum ad Hircanum [illegible] loquitur: *Sub judice & Antistite Dorotheo Asclepiade.* [illegible] Caesaris [illegible], quae [illegible] confirmabat Hyrcano: *Julius Caesar Imperator iterum & Pontif. Max. de consilii sententia decrevit.* Itaque crescente Episcoporum R. auctoritate, in bullis & rescriptis nomen praetermissum non fuit, ut Leonis M. Epistolas legenti [illegible] est. [illegible] nunc bullam suppresso nomine Pontificis. Quod ergo illud Petri omissum est in Epistolâ Synodi Hierosolymitanae, maximum est argumentum, monarchicum caput Petrum non egisse. Frustrà sunt Bellarminus, Natalis Alexander, aliique majestatis Pontificalis cultores, qui Apostolos ut deprimant, ajunt, *totam gubernationem Petro tanquam ordinario Pastori concessam, ut esset fundamentum, aliis verò jure quodam extraordinario*, quod figmentum si concederetur, quid indè jurisdictioni Petri in Apostolos feratur aut accedat, non videmus? Neque enim in munere aliquo eò [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae cum [illegible] Domini [illegible] [illegible], si quid cum illo evenit, singulare munus in successores translatum fuisset? Sic est, in ipsa communicatione ut tollatur communicatio ejus. Ut compendiosam orationem de aequalitate Apostolorum absolvam, pulsamus antiquitatis oracula. Origenes: *Si verò super unum illum Petrum totam Ecclesiam à Deo aedificari arbitraris, quid de Joanne tonitrui filio, & unoquoque Apostolorum dices?* Quibus apparet non pro [illegible] Petro [illegible] habitum, quod ex potestate *jurisdictionis* Petri consequens est, Apostolos ab Origene fuisse habitos, sed pro fundamentis collateralibus, quorum unum non pendet ab alio. Cyprianus: *Quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat, sicut me misit Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum.* ... *Tamen ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem suâ auctoritate disposuit. Hoc erant utique & caeteri Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio praediti honoris & potestatis.* Quae Cyprianus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est. Q[illegible] inter se, Petro competere *jurisdictionem* in Apostolos primatum, & parem Petro & Apostolis delatam esse potestatem, cùm in illâ jurisdictione abrogetur aequale honoris & potestatis consortium. [illegible] *At dicis super Petrum fundatur Ecclesia, licet hoc ipsum alio in loco super Apostolos fiat, & cuncti claves regni coelorum accipiant, & ex aequo super eos Ecclesiae fortitudo solidetur.* Quid disertius? Delenda sunt ista verba haec, aut ajo, si Petro collata est potestas Monarchica, caeterique Apostoli ejus auctoritati subsidunt. Quod ergo subjungit Hieronymus, *tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tolleretur occasio*, determinatum est, de capite ordinis, quod cum pari dignitate optimè consentit, verba fecisse Hieronymum, de praefecto autem qui Apostolos sub suâ ditione teneret, ne somniando quidem cogitâsse. [illegible] Ambrosiaster: *Dignum fuit ut Paulus cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegaverat Salvator curam Ecclesiarum, non utique ut aliquid ab eo disceret, qui jam ab auctore didicerat, à quo & ipse Petrus fuerat instructus, sed propter affectum Apostolatus, & ut sciret Petrus hanc illi datam licentiam quam acceperat.* Quibus egregiè pingitur, quid sit ille Petri primatus, qui concursu non fuit dignitatis imperatoriae.

LXXVII. Quae tamen tantorum Patrum [illegible] auctoritatem impetus Historiae Ecclesiasticae [illegible] [illegible] [illegible] opere [illegible] est: *Respondeo Sanctum Cyprianum loqui de intrinsecâ & essentiali potestate Apostolatus, quâ pares fuisse omnes Apostolos nemo unquam Catholicorum est inficiatus; non de potestate extrinsecâ & accidentariâ quae in ordine ac dispositione [illegible], quâ superiorem fuisse Sancto Petro reliquis Apostolis, Patres omnes cum S. Cypriano confitentissime docent.* Geminam hanc Apostolatus potestatem, alteram *essentialem*, alteram *accidentariam* soli Petro concreditam, Cypriano in mentem venisse qui tandem nobis probabunt? Siccine verbis aut scripta Apostolicam potestatem [illegible] Cyprianus, [illegible], deliniat Hieronymus? Utrinam geminam apud ipsos legitur, *potestate aliquâ Petrum Apostolis fuisse superiorem?* Hanc sine potestatem ex capite toto extendere, sibi aliisque illudere est. Quid verò primus in Senatu, vel conventu praeses, qui caput & Princeps audit, *potestate* collegas excurrat, imò quia solo *ordine*, non virtute illos *potestate* praestat. 2°. Commentum distinctionis refellit Cyprianus, dum parem Apostolis omnibus fuisse potestatem ex verbis Christi colligit: *Sicut me misit Pater & ego mitto vos*, quibus auctoritatem omnem Ecclesiasticam in Apostolos transferri luce clarius est. Quid? an *essentialem* solam, non etiam *accidentariam* habuit Christus? Si utramque habuit, [illegible] utramque in Apostolos transfudit, quod apertè docent verba ejus, quae de parte potestatis communiter [illegible] [illegible]. [illegible] collateralibus duodecim Apostolis sedere dicuntur. Throno autem connexa est potestas regiminis, ut ex verbis Domini manifestum, *judicantes duodecim tribus Israël.* 3°. Cùm potestas *accidentaria* Apostolatus, ab illâ quae *essentialis* est, non solum diversa, sed etiam disjuncta sit, non immeritò quaeritur, quando, ubi, quibus verbis, collata est? Equidem verborum, *pasce oves meas*, vis non major est, quam illorum, *sicut misit me Pater, ita & mitto vos.* 4°. Quid narrasse sit [illegible] [illegible] Petri [illegible] [illegible] habet. *Audimus quidem ad stabiliendam Ecclesiae caput interdum quadam auctoritate opus erat, qua schismata valeret compescere*, quod sit autem auctoritas haec, ab illâ, quae [illegible] in Apostolos diversa, prorsus nescimus; quod verò Paulo defuerit vasta illa potestas, cùm sacrosanctas Sanctus tradebat, obsistentes Evangelio orbis satis officiebat poenas, omnium Ecclesiarum gerebat curam.

LXXVIII. Quaestio praeterea erit, si [illegible] [illegible] [illegible] in Apostolos Petro fuisse collatam: [illegible] exterminabitur subtilis illa distinctio potestatis *essentialis* & *accidentariae*. Primum omnium animo cogitandum, verbis expressis atque significantibus summi Pontificis Mosaici auctoritatem, quâ Sacerdotibus praestabat, in Vet. Testamento fuisse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] accuratè secernuntur: crebrò magnus Sacerdos appellatur. Quae nullum N. Testamenti conditorem

Joseph. l. 14. c. 16.

Joseph. l. 14. c. 17.

Orig. in Matth. p. 275.

Cypr. de Unit. Eccl.

Hier. l. 1. adv. Jovin.

Ambros. in Galat. 1.

Anno Dom. 52.

[illegible]

Nat. Alex. [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 31.

[illegible] negligenda hæc est, si Petrum ex præstan Apostolis auctoritate, qua Summus Pontifex gregariis Sacerdotibus antecellit, quòd ne vel tenue hujus excellentiæ vestigium subjecerint oculis? Num Petrus dicitur magnus Apostolus? Num majoribus ceremoniis officio consecratus fuit? num majori cœlestium donorum affluit copiâ? Num peculiares ejus muneri functiones assignatæ? Eodem modo Apostoli præficiuntur orbi, eodem Spiritu inunduntur, iisdem titulis ornantur lux, sales, legationes Christi. Atqui eò magis propria hæc Petro munera exhiberi ab Evangelio debuisset, quantò N. Testamenti [illegible] Apostolorum nil majus fingi posse, Paulus [illegible] [illegible] efficit: *Dedit alios quidem Apostolos, alios verò Prophetas, alios autem Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores.* Quòd si hosce muneribus caput majoris potentiæ & auctoritatis habet [illegible] [illegible] An ille qui munera Ecclesiæ Judaicæ recenseret, [illegible] Pontificem? Scilicet Paulus qui ne Doctores quidem omisit, totius Ecclesiæ principem præteriisset, quo compages corporis [illegible] monarchiæ divinus ille Apostolus; ideòque & [illegible] caput illud monarchicum, non dissimulare silentio. Quid quòd cum majoribus se confert Apostolis: *Nihil*, inquit, *ea re inferior fui summis Apostolis.* Quibus distinctio potestatis *essentialis* & *accidentariæ* penè funditus [illegible] dispendio atque contrariis, nihil se inferiorem esse Petro, & aliquâ re [illegible] inferiorem esse Petro, [illegible] est Pauli, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], si Pauli vera est. Quæ autem verum esse negat? Eo quidem deliraret omninò, qui aut gregarium Sacerdotem, summo Judæorum Pontifici, aut Ostiensem Episcopum, Romano nihil in re inferiorem esse prædicaret, & omnibus esse habitum. Nempe qui multis auctoritatis gradibus differunt, potestate pares esse non possunt. Hic [illegible] nisi Petro adjuncta fuit, eâ utique [illegible] est, [illegible] Apostolorum historiam nuper percurrimus, cognoscendo, [illegible] jectura, potestas illa externa consistat in facultate ordinandi Episcopos, [illegible] de appellationibus judicandi, ut nullus ubicunque Petro munere fungeretur Episcopali, [illegible] nullus nisi à matre, semperque auctoritate omnes Ecclesiasticæ, Petro dignitatem habeant suam. Jam verò Petrus, neque per se, neque per [illegible] summovit sive cæteros Apostolis, sive omnibus Episcopis honorem muneris sui. Quæ cæteris Apostolis promissa fuerunt, *quæcunque ligaveritis in terrâ, erunt ligata in cœlo &c.* & ipsis, & Petro, simul eodemque momento à Domino data, eaque nemo, nisi à Petro illas accepisse. Munus prædicandi Ecclesiasque [illegible] à Petro ut Paulum non fuisse derivatum, quippè qui tribus annis antè prædicavit quàm ad Petrum accederet, ut habetur Galat. cap. 1. *Non fuisse dicit necessarium*, inquit Ambrosiaster, *ut ideo se à Deo, pergendi ad præcessores suos Apostolos,* *ut aliquid fortè disceret ab eis, quia Deum ei revelabat per Filium suum, quomodo doceret. Hoc ideò loquitur, ut ostendat non aliud tenendum esse quàm quod docet, nec hominibus credi, sed Deo, à quo se didicisse testatur, ac per hoc eos qui illos in legem inducerent esse Doctores falsos, quia non à Deo traditum erat quod docebant. A Damasco ergo in Arabiam profectus est ad prædicandum, ubi nullus erat Apostolorum, ut ipse fundaret Ecclesias,* [illegible] *: & inde iterum regressus est Damascum, ut visitaret quibus rudis prædicaverat Evangelium gratia Dei.* Audiatur & Theophylactus: *Abii in Arabiam &c. incultas loca circumibat & agrestia. Si enim cum Apostolis permansisset, impeditius fuisset ejus prædicatio, nec adeò celeriter diffusum. Nunc ad agrestiores gentes currebat. Expende hic mentem ejus minimè gloriabundam, aut fastuosam. Urbes namque & regiones circumcurrens, nusquam commemoravit quot quantosque ad Christum converterit. . . . Proinde magna quæ de se narrare videtur, profectò non ambitionis gratiâ dicit, sed ne habeatur prædicatio, si ipse fuit velut ex discipulorum discipulus habeatur.* Non igitur à culmine potestas illa externa, & jurisdictionis, Petro contributa, vi cujus omnes ab ipso Ecclesiasticam auctoritatem mutuare debeant. Olim quidem ut summa toti eque Mosi suo constaret dignitas, nemoque se divino Prophetæ æquaret, LXX. senioribus [illegible] ut Spiritus ejus communicatus portio esset, similiter si Petrus caput monarchicum fuit, [illegible] [illegible] debuit, ne se principi suo compararent, aut solverent Ecclesiæ unitatem. Quod igitur ab ipso Christo *Apóstoli*, & Spiritus Sanctus in Apostolos derivatus, & iota Pauli auctoritas fuit, quà tot creati Pastores, tot Ecclesiæ conditæ, [illegible] argumento est, Petrum eâ quam [illegible] auctoritate non fuisse. Hic clarissimus Elias du Pin omnium non morari non possumus: *Animadvertendum est*, inquit, *sequentibus quoque plerosque non parum commovet evidentius, obstare Petri primatui Apostolorum inter se æqualitatem. Nam Apostoli omnes eâdem auctoritate, eâdem* [illegible] *de quo Petrus constitueretur. . . . Nec quenquam assignare* [illegible]*. Respondent autem, æqualitatem istam Apostolorum nil obstare primatui, quia semper inseparabilis est ab illâ æqualitate, nam plures esse non possunt primi, sed unum esse primum necesse est.* Concedimus ordine vero hæc esse vera: sed hinc colligimus Petri primatum ordinis quidem, non jurisdictionis fuisse, saltem omnium Apostolorum æqualem. Ordinis verò primatus nil potestatem lædit, ut constat ex omnibus non modò collegiis, sed etiam ex Augustissimo Trinitatis mysterio, ubi Patri, æqualis est Filius, etsi Pater sit ordine prior, quia Filii principium. Nos verò primatum ordinis in Petro libenter agnoscimus, jurisdictionis negamus, fatente Natali Alexandro: *Sanctum Petrum inter Apostolos primum fuisse, tota clamat Traditio. . . . Id cum disceri non possint intercedenti, primatum illum jurisdictionis esse negant, et primas duntaxat ordine agnoscunt Sanctum Petrum, sicut Romanos Pontifices illius successores.*

Ephes. 4. 11.

2 Cor. 12. 11.

Ambr. in Galat.

Theophyl. in Galat. 1.

Du Pin de Antiq. Eccl. discip. dissert. 4. 317.

Natal. Alex. diss. 4. 4.

ANNO U. C. 785. PER. JUL. 4745. JUL. 77. TIBER. 18. Heb. Dan. 488. Dom. 32. [illegible] FE. Lun. 14. Indict. 5. Epact. 29. Epoch. Sol. 2. 3. P. Apr. 13.

ANNO DOM. 32.

COSS. C. Domitius Ahenobarbus & Furius Camillus Scribonianus.

I. DE hujus anni Consulatu disceptatio est. Domitium collegam [illegible] adjungunt viri eruditissimi, Onuphrius, Baronius, Calvisius, Capellus &c. Vitellius tamen non ordinarium, sed suffectum consulem egit. Nostram firmant Chronologiam Tacitus, atque Dio. Ille, Cn. Domitius, & Camillus Scribonianus Consulatum inierant, cùm Cæsar transmisso, quod Capreas & Surrentum interluit, freto &c. Hic verò, sequenti anno, Caio Domitio & Camillo Scriboniano Coss. nil apprime notatu accidit. Si suffectus Consul processisset Scribonianus, scriba quidem non putasset à Tacito, Domitius & Camillus Scribonianus Consulatum inierant, quia Domitius toto anno Consul fuit. Ideò que ambo annum aperuêre: Ex Consulibus, verba sunt Dionis, alter Domitius toto anno gessit magistratum, habebat enim in matrimonium Agrippinam Germanici filiam, in locum alterius, alii alii suffecti pro arbitrio Tiberii, alii longius, alii brevius tempus ejus honoris consumentes. . . Nam etiamsi quem ad totum annum Consulem creasset, mox eo deposito, alium aut unum alium subindè subrogabat [illegible] & toto quidem ferè imperii ejus tempore [illegible]

II. Tiberius transmisso, quod Capreas & Surrentum interluit, freto, Campaniam prælegebat, ambiguus an urbem intraret, seu quia [illegible], & sæpè in propinqua digressus adeam juxta Tiberim hortis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Epistolam, cujus initium [illegible]: Quid scribam vobis P. C. aut quomodo scribam, aut quid omninò non scribam. Hoc tempore, Dii me Deæque pejus perdant, quàm perire quotidie sentio, si scio. Adeò facinora atque flagitia sua, ipsi quoque in supplicium verterant.

III. Romæ principio anni, quasi recens cognitis Liviæ flagitiis, ac non pridem etiam punitis, atroces sententiæ dicebantur. Hinc ridicula Togonii Galli adulatio. Nam postulavit ordine deligere Senatores, ex quis viginti [illegible] ducti, & ferro accincti, quotiès curiam iniisset, salutem ejus defenderent. Tiberius gratias egit benevolentiæ Patrum. Interea in amicos Sejani sæviebant. Sextius quidam Germanici comes, & præturâ functus Minutius Thermus equestri loco, modestè habita Sejani amicitiâ, damnantur [illegible] quæ accusandæ Reip. acquirere non poterant, ob lucrum [illegible]. Accusatque est etiam Vitia, Fusii Gemini mater, quòd filii necem flevisset. At M. Terentius in jus vocatus propter amicitiam Sejani, tantum negando abfuit, ut ostenderet [illegible], quem ipse Tiberius in tanto haberet honore. Quem ob excusationem absolutus est Senatorum suffragiis, accusatoresque ejus pœnâ mulctati, assentiente etiam Tiberio. Falsum deliramento, ut sub tyrannide, quæ vel Senatus primores infames etiam exercuerant. L. Sejano Prætori præterea iratum Tiberius, Sejanus Florentinus, ad ridendum qui calvus erat, Tiberium, omnes calvorum monstrum ad noctem atque prætorem. Latinus quoque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Sejani [illegible].

IV. Piso Pontifex, qui viginti per annos urbis præfecturam egerat, moritur circa, annum octogesimum. Defunctum Tiberius publicum funere decoravit. Pater [illegible] Censorius fuerat. Piso nullius servilis sententiæ sponte auctor, & quoties necessitas ingrueret, sapienter moderans. Decus triumphale in Thraciâ meruerat. Sed præcipuè ex eo gloria, quòd Præf. Urbis recens, continuam potestatem, & insolentiâ parendi graviorem miré temperavit.

V. Relatum ad Patres à Quintiliano Tribuno plebis de libro Sibyllæ, quem Caninius Gallus Quindecemvir, recipi inter cæteros ejusdem vatis, & eâ de re Senatusconsultum postulaverat. Quo per discessionem facto misit literas Cæsar, modicè Tribunum increpans, ignarum antiqui moris ob juventam. Gallo exprobrabat, quòd scientiæ cæremoniarumque vetus, incerto auctore, ante sententiam collegii non ut assolet per magistros, æstimatoque carmine apud infrequentem Senatum egisset. Simul commonefecit, quia multa vana sub nomine celebri vulgabantur, sanxisse Augustum, quem intra diem ad Prætorem urbanum deferrentur, neque habere privatim liceret, quod à majoribus quoque decretum erat, post exustum sociali bello Capitolium, quæsitis Samo, Ilio, Erythris, per Africam etiam ac Siciliam, & Italicas colonias carminibus Sibyllæ, una seu plures fuêre, datoque Sacerdotibus negotio, quantum humanâ ope potuissent vera discernere. Igitur tunc quoque notioni Quindecemvirûm is liber subjicitur.

VI. Otho qui fuit Imperator IIII. Kal. Maji natus est Camillo & Domitio Ahenobarbo Coss. Legitur in Suetonio c. 2. Camillo Arunto. Sed ex Scriptorum culpâ Camillus malè vocatur Aruntius, cujus & erroris meminit Suetonius in Claudio c. 13. Bellum civile movit Furius Camillus Scribonianus Dalmatiæ legatus. Camillus Scribonianus non fuit ex gente Aruntiâ, sed ex Furiâ, ut docuit Clarissimus Norisius. Othonis Pater L. Otho materno genere præclaro, multarum & magnarum propinquitatum, tam charus tamque non absimilis facie Tiberio principi fuit, ut plerique procreatum ex eo crederent. Ex Albiâ Terentiâ splendidissimâ feminâ duos tulit filios L. Titianum, & minorem Marcum cognominem sibi. Marcus à primâ adolescentiâ prodigus & procax, adeò ut sæpè flagris objurgaretur à patre.

VII. Dùm ministerio suo funguntur Apostoli, Evangelium prædicando, morbos curando, Dæmones pellendo, Herodes Tetrarcha Galilææ horrendum scelus perpetrat. Joannem Baptistam habebat in vinculis, offensus quòd malè eum liberet ejus cum Herodiade nuptiarum matrimonium. Quæ conjunctio, & mœcha erat, & adulterium, quia vivum etiamnum retinebat Philippus Tetrarcha, ex quo Herodias puellam nomine Salomen susceperat. At primùm Herodes hoc infamiis omnes mulierem,

que-

De anno [illegible] Consul.

Tacit. Ann. l. 6. Dio l. 58.

Tacit. Ann. l. 6. Dio l. 58. p. 633.

Obitus Pisonis.

Dio l. 58.

Tacit. Ann. l. 6. c. 3.

Libri Sibyllini.

Tacit. Ann. l. 6. c. 3.

Ortus Othonis.

Suet. [illegible]

Herodes in Joannem [illegible].

[illegible] ... Herodiadem [illegible] ... Herodes [illegible] Joannem [illegible] ... Marci: [illegible]

VIII. [illegible] ... Herodes [illegible] ... Galilææ [illegible] ... Herodiadis [illegible] ...

IX. [illegible] ... Herodiadis & Philippi filia [illegible] ... Josepho teste, vocabatur Salome [illegible] ...

[illegible] ... Joannem Baptistam [illegible] ... Josephus [illegible] ...

X. Cùm Salome placuisset Herodi [illegible] ... caput Joannis [illegible] ... Hieronymus [illegible] ...

Anno Dom. 32.

pariter miscerentur. Quantò sceleratior Herodes & Herodias, & puella quæ saltavit, in pretium saltationis caput postulat Prophetæ, ut habeat in potestate linguam, quæ illicitas nuptias arguebat.

XI. Verum tamen *propter jusjurandum & eos qui simul in convivio erant, noluit eam contristare*. Moram hominis Religionem, cui humiliare sunt omnia federum ac Religionum foedera vadere. Rebustissimà juramenti dixeris Religione constringetur, quod rescindi debuit. *Misso itaque statim satellite, spiculatore* scilicet à speculo quod gestabat, *præcepit afferri caput ejus. Ille verò abiit, ac decollavit Joannem in carcere, attulitque caput ejus in patinâ, & dedit illud puellæ, & puella matri suæ.* In defuncti linguam crudelitatem exercuit Herodias, si fides Hieronymo: *Nec magnoperè glorieris, si facias quod scorpiones possunt facere & cantharides. Fecerunt hæc & Fulvia in Ciceronem, & Herodias in Joannem, quia veritatem non poterant audire, & linguam veriloquam discriminali acu confoderunt.* Ex Marci narratione probabilius fiet, convivii tempore decisum fuisse Joannis caput: *Statim Rex misso spiculatore imperavit afferri caput.* In ipsum convivium caput allatum fuisse docet Ambrosius. Ex his noscitur locus celebrati convivii. Macheronte Joannes occisus est, ut Josepho traditum, *vinctum mitti in Macheruntem, illic occidi imperat.* Unde hoc potius quàm Tiberiade, ubi erat Herodis regia, convivium fuisse [illegible]: *Discipuli autem Joannis [illegible] cadaver ejus, & posuerunt in monumento.* [illegible] Joannis Sebaste, quæ Samaria est, à Joannis discipulis sepultum esse docet Baronius. Cui probandæ autoritatem adhibet Hieronymi. Nihilominus [illegible] difficultates habet sententia hæc. Quippe mutuo odio inflammabantur Judæi & Samaritani, & nullum inter se commercium cohibebant. Neque sepulchrum in Samaritanorum tractu expetebant Judæi, & illud Judæis invidissent Samaritani. Longè probabilius est Joannis corpus paterno sepulchro conditum fuisse, quod Hebrone fuit, non Samariæ. Nec Hieronymus Baronio præsidio est: *Atque inde divertens Paula, vidit duodecim Patriarcharum sepulchra, & Sebasten, id est, Samariam . . . Ibi siti sunt Eliseus, & Abdias Propheta, & quo major inter natos mulierum non fuit, Joannes Baptista.* Hæc Hieronymus, qui de sepulcro ab ejus discipulis Joanni [illegible], ne [illegible] quidem habet. Itaque si hic Joannis cineres requiescebant, quâ de re nova difficultas injectum nobis esse scrupulum; illatas hunc urbi fuisse ex alio sepulchro necesse est. Supremum Joannis diem, Augusti mensis vigesimo nono affigit Chronicum Alex. *Indictione 3. Tiberii XVII. mense Augusto IV. Kal. Septembris [illegible] Joannes Baptista & præcursor [illegible] ab Herode.* Aliam Chronologiam sequuntur Excerpta Scaligeri: *Abscissum est caput Joannis in die VII. Kal. Junii.* Nos in obscuro diem relinquimus, qui Sancto Prophetæ mortem attulit, quam novimus adulto anno contigisse certò scimus. Admirationem nobis efficit, quòd emortualis Joannis diem Ecclesia non celebret, quæ ejus nativitatem Junii XXIV. more festo recolit. Quod vivus exercuerat Judæis prædicandi munus, defuncto etiam Nazianzenus assignat, ut vel apud inferos vocalis esset. Verba sunt optimi Patris in funere Basilii: *Quis præcursor Jesu? Joannes ut vox sermonis & ut lucerna luminis, ante quem & in ventre exultat & ad inferos per Herodis furorem transmissus est, ut illic quoque eum venturum prædicaret.* Id & Hippolyto venerat in mentem. Quod puerile figmentum est rejiciendum, vel Chrysostomo judice, qui id opinionem irridet: *Multò autem aliud absurdum est, asserere eum a Joanne quoque jussum, ut cum ad inferos devenisset, ibi quoque prædicaret, adversus quos non ab re erit ita dicere.* Sancto Martyri nobilem affectum assignemus, ut defunctus laboribus suis, cœlestem gloriam ingressus, unà cum Angelis, laudes Deo tribueret. Morte Joannis crevit discipulorum Christi familia, quod Juvencus cecinit:

Corpora at lacerum flentes sine nomine truncum,
Discipuli condunt terra, Christumque sequuntur.

Nostri Joannis celebrare laudem non opus est, cùm ei parem concessit honorem cœlestis ore Servatoris. Quas Paulinus carmine suo eleganter expressit.

Dico ego quæ solus quæ gesta genitàque novi,
Inter mortales dederit quos fœmina partus,
Quisque datur, feminæ hominum de more creatus
Nullus erit, possit qui se præferre Joanni.

Quid Antipas & Herodiadis pœnæ irrogatum sit, sequentibus solitus narrabitur. Pulsus est ab Aretâ Antipas [illegible] Caligula [illegible] die principatu suo pulsus, cum Herodiade in exilium ejectus est. Quid vero Salome saltatrici contigerit narrat Nicephorus, cujus traditio non multum probabilitatis habet. Flumen illi trajiciendum erat, quod cum glacie constringeretur, pedes eum transibat. Ruptâ glacie, demergitur illa statim capite tenus, quod glacies crustis resectum, *in glacie ipsâ saltationem lethalem ambiit.*

XII. Reversi ex legatione suâ Apostoli narraverunt Christo quæcumque fecerant. Tùm ad eum accessêre Joannis discipuli, ipsi afferentes nuntium de morte Doctoris sui. Hæc cùm audisset Jesus, *secessit illinc in desertum urbis Bethsaidæ*. Erat autem urbs hæc è Regione Capernaum medio inter utramque loco Tiberiade, quod [illegible] apud Joannem c. 6. legimus, *abiit Jesus trans mare Galilææ*, desertum scilicet Bethsaidæ, & qui in navigiis Tiberiadis quærebant Jesum, propè locum ubi ederant panem, venerunt Capernaum, *& Christo invento trans mare dixerunt, Rabbi, quando huc pervenisti?* Secessit autem non timore mortis, *sed parcens inimicis suis, ne homicidio homicidium jungerent, vel in diem Paschæ suam mortem [illegible], in quo propter Sacramentum immolandus est agnus & postes credentium sanguine respergendi.* Quæ Hieronymi de J. C. secessu conjectura apparet omnium esse probabilior. Videt autem turba Christum unà cum discipulis abeuntem, quem & secuta est, cùm jam multos dies esset, Christo dixerunt Apostoli, ut [illegible] emerent panes. Tum Christus Philippum tentandi causâ, alloquitur, *undè ememus panes?* Hunc autem potiùs quàm alium talium Apostolorum explorasse videtur, quia fidei infirmioris erat, is enim fuit qui tribunis anno dixit, *ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.* Ex Christi autem interrogatione potentiam suam miraculum illustrabatur, cùm respondere Philippus, *ducentorum denariorum panes non sufficerent eis, ut singuli eorum paululum quiddam acciperent.* Tantùm porro pecuniæ in Apostolorum marsupio non reperiebatur. Item Christo interrogante, unde emerent panes, quæ

Ibid. c. 3.

Joan. 6. 23.

Joan. 6. 5.

Hier. Ep. 27. c. 6.

Chr. Al.

Naz. Orat. 369.

Anno Dom. 32.

Marc. 6. 38.

non habent quidem nummos, cum essent viri pro- [illegible], ubi panes venalia. Sed pretium ipsum spectat, Majus quàm ut pro tantâ multitudine ab Apostolis solvi posset. Hoc addidit Andreas, esse puerulum qui haberet quinque panes hordeaceos, & duos pisciculos, sed hæc nil esse inter tam multos. Quibus & responsis, & interrogationibus [illegible], ut magnitudinem attenderent miraculi. Tum Jesus præcepit ut per contubernia turbas sederent, quæ [illegible] per turbam, spatium habentes [illegible]. Discumbebant autem per contubernia homines quinquagenti, ut eâ ratione, & miraculi magnitudo [illegible], & [illegible]. Aquarum [illegible] prætereo, ex piscibus & panibus docent. Ubi accepit panes Christus, & gratias [illegible] Deo pro benignitate, quâ alendis tot millibus hominum uti volebat ministerium, cibo benedixit, ac per manus Apostolorum distribuit, ut miraculum [illegible] in eorum penetraret animos. Postquàm expleti sunt homines, qui ex piscibus panibusque quantum voluerant, comederant, ex fragmentis [illegible] duodecim cophinos. Probabile est adeodum Christum frangendo panem multiplicâsse, duodecimque cophinos implevisse, quos ad finem quisque ordinem ferrent, ut quantum ex corbibus detraherent, tantùm divinitùs accresceret, quomodo olim farina cadi, & ampullæ oleum, non defuerunt in domo viduæ Sareptanæ. Itaque panes quinque solum finem cuivisse, quod benedicente Deo auctum, adjunctâ materiâ sufficit explendæ quinquies mille hominum fami. Quod & verbis Joannis indicatur: *Congregaverunt ergo, & impleverunt duodecim cophinos, fragmentis ex quinque illis panibus hordeaceis.* Quomodo ex 5. panibus, nisi semina vere fuerit habuisse? Cur in mentem, & Chrysostomo venerit, nil ex piscibus superfuisse, & Maldonato, Evangelistam piscium reliquias non memorâsse miramur, scribente verbis disertis Marco, *& sustulerunt fragmentorum duodecim cophinos plenos & ex piscibus.*

Joan. 6. 13.

Marc. 6. 43.

Christus super mare ambulat.

Joan. 6.

XIII. Post editum miraculum, quod turbas traduxerat ad magnum admirationem, *Jesus cum nosset venturos, & se abrepturos, ut facerent se regem, secessit rursus in montem ipse solus.* Præmiserat autem Apostolos, ut & sequenti miraculo parent viam, & eorum intercederet consilio, quod, ut vero simile, cum illo turbarum consociabant de se in Regem creando. Ingressi ergo navigium discipuli, *ibant trans mare, Capernaum versus, & jam erant tenebræ, nec venerat ad eos Jesus.* Iterum atque, notum observemus, Betsaidam ultra lacum Genesarethanum situm esse, quod & monemur à Josepho: *Philippus oppidum condidit in inferiore Gaulonitide, quam Juliadem nominavit.* Quæ civitas olim Betsaida vocabatur: *Vicum enim Betsaida in ripâ lacus Genesareni urbis speciem addidit, quam Juliæ Cæsaris filiæ cognomine esse voluit.* Quod ergo interpretes narrant *de fluvio hoc*, ut vincant [illegible], nam est ad eum. Quadraginta porrò stadiorum, quæ [illegible] spatio navigâssent, [illegible] quinque aut viginti progressi erant, aquis ad fluctum ventum [illegible], cum jam Jesum conspiciunt *ambulantem super mare.* Majori fuisse miraculo quàm hoc illud Maronis:

Joseph. de Bel. l. 2. c. 8. 789.

Joseph. l. 18. c. 3.

Qua mare per medium fluctu suspensa tumenti
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

Quâ ratione contigerit hoc miraculo, non satis liquet. Potuit enim Christi corpus, etsi solidum & grave, ut mergeretur, divinitùs sustineri. Potuit etiam aqua, jubente Deo, ambulantis pedibus resistere, ut comprimentibus cederet: Parataque manu hujusmodi, nunc illius meminerit. Autor Quæstionum & responsionum ad Orthodoxos apud Justinum: *Non mutatione corporis in Spiritum Dominus super mare deambulavit, verùm divinâ potentiâ suâ mare, quod pedibus calcare nequeunt, ad inambulandum commodum & pervium reddidit, non suo ipsius tantum corpori, sed & Petri.* Hieronymus verò utrumque proponit: *Tu præcipe, & illicò solidabuntur undæ, leve fiet corpus quod per se grave est.* Ego tamen potius propenderim, quòd vi divina [illegible] corpus Christus, quo [illegible] turbidoque mari super aquas ambulabat, nec mari pacatius vento, quàm navigium ingrederetur: ut nil sentiens impressum fluctibus esse videretur, quo instar glaciei incedentis vestigio resisterent.

Justin. Resp. 111.

Hier. in Matth. 14.

Petrus [illegible] super mare [illegible] Christum.

XIV. Cùm porrò insolitum sit omninò, nec qualitatibus corporis humani consentaneum, ambulare super aquas, nil mirum, quod primâ specie territi Apostoli, *spiritum* sive Dæmonem, [illegible] se cernere arbitrati sint. Pellendo igitur metum, quo corripiebantur, Christus locutus est eis, *confidite ego sum*: quia enim tenebræ adhuc terrarum adhuc incumbebant, vultum Domini accuratè dignosci vix poterat, ex voce ipsa familiari eum certius noscere potuerunt: quo dulcissimo sono, tranquillitatem aliquid infusilatum mentibus. Cæterum ubi vidit Petrus Christum *velle eos præterire*, uti observamus Marco 6. 48. quasi & reliquum iter pedibus conficeret, Petrus cui inerat magnus in animi, sic fidei fervor, hoc Jesum dicto compellat, *Domine si tu es, jube me ad te venire super aquas.* Poterat enim spectrum Christi & vocem, & speciem mentiri. Hanc verò Petri petitionem Patres ascribunt ejus fidei, Hilarius, Chrysostomus, Augustinus. Omnium nomine audiatur Hieronymus: *In omnibus locis ardentissimæ fidei invenitur Petrus. Interrogatis discipulis, quem homines dicerent Jesum, Dei Filium confitetur. Volentem ad passionem pergere prohibet, & licet erret in sensu, tamen non errat in affectu, nolens eum mori, quem Filium Dei fuerat paulò antè confessus. . . Eodem igitur fidei ardore quo semper, nunc quoque cæteris tacentibus credit se posse facere per voluntatem magistri, quod ille poterat per naturam, jube me venire ad te super aquas.* Equidem in verbo *jube*, fides deprehenditur potentiæ Christi, quem solo nutu ac voce posse naturæ mutare leges Petrus arbitrabatur. In his, *me ad te venire*, cernitur amor, quo magistrum ardebat discipulus. Volebat enim adesse Domino suo, clarius illum cognoscere, amplecti, ac longiùs prætereuntem detinere. Itaque votis Petri Christus annuit, novo in gratiam ejus, patrato miraculo; indicio non à temeritate aut stultitiâ, veram ejus esse postulationem: principentis autem sensit efficaciam, & ex initâ animo fiduciâ, postquàm audivit, veni, & præcipit ex eo, quod Dominus tenuerit aquam pedibus, vidit eum non dissuere. Quippè non impetu quodam prosilivit in aquam, ut Joannes 21. 7. ubi audito loquentem esse Dominum, *dejecit se in mare*, sed exploratis fluctibus, *descendit è navigio*; & ambulabat super

Hier. in Matth. 14.

 aquas.

aquas. Ubi verò ab adjutore deflexit in ventum periculumque oculos, cum jam appropinquaret Christo, demergi cœpit, non petulantiâ, non vento, non maris æstu, non gravitate corporis, sed animi diffidentiâ. Poterat quidem Christus facillimè impedire ne Petrus timeret, permisit tamen, ut novo miraculo superaret, & ex infirmitate fortior resurgeret: hinc scripsit Hieronymus, *Ardebat animi fides, sed humana fragilitas in profundum trahebat. Paululum ergo relinquitur tentationi, ut augeatur fides, & intelligat, se non facilitate postulationis, sed potentiâ Domini conservatum.* Ubi extensâ manu apprehendit Petrum, ambo ingrediuntur navigium, & mox ventus quasi stando [illegible], [illegible] est. [illegible] ad [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Capernaum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super aquas, Petro [illegible] jussu Domini [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] adoraverunt eum, dicentes, verè Dei filius es.

Joan. 6.

Matth. 14.

X V. Interreà temporis *audivit Herodes Tetrarcha famam de Jesu*, cujus nomen inclarescebat ex miraculis. Cur tàm serò Herodis ad aures Christi fama pervenerit, multum & admirationis habet & quæstionis. Quippe in Galilæâ, cui Herodes imperitabat, pars miraculorum multò maxima fuerat edita: & Palatinus ille, cujus filium Christus sanaverat, unum ex ministris Herodis fuisse jam ostendimus. Tardioris famæ Maldonatus hanc censet esse causam, *quòd mors Joannis non multò postquam Christus prædicare cœpit, acciderit.* Quæ tota vana simul & falsa est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortem Joannis inter & miracula Christi, quorum primum in Canâ factum est, anno Dom. 30. paulo ante Pascha: obiit autem Joannes sequenti anno, non multò ante Pascha celebratum. Cum igitur Christi fama emanâsset in totam Syriam, antequàm præcursor ejus decollaretur, multò magis Herodis in Palatium [illegible] debuit. Contendit quidem Maldonatus, cùm Joannes in vinculis esset, *Nec ejus quidem discipulos miracula aut vidisse, aut audivisse, quæ facta erant ipsa miracula Christus docerat, cum renunciate Joanni quæ vidistis & audistis.* Quæ stupenda est viri doctissimi aberratio, quem ab illis admissam, verbis apertissimis mirari soleo castigâsse. Quid hic dicemus? *Joannes autem cùm audivisset in vinculis opera Christi.* Annon à discipulis suis nuncia hæc acceperat? Repudiandâ meritò vanâ hac conjecturâ, Baronius aliam commentatus est: *Putamus cohibitionem fuisse in causa* [illegible] *Herodes* [illegible] *quòd illis temporibus absens esset, in expeditione Arabicâ bellum agens adversus Aretam Regem.* Verùm tamen Baronii non melior est, quàm Maldonati conjectura. Bellum enim Herodis cum Aretâ, & Joannis excepit obitum, & absente Herode gestum fuit. Auctore Josepho: *Contractis utrimque copiis bellum per legatos alium, commissoque prælio Herodis exercitus internecione periit, prodentibus à quibusdam exulibus, qui pulsi è Tetrarchiâ Philippi merebant Herodis stipendia.* Hanc verò cladem numine punitam ab Herode ob mortem Joannis oblatam repetitam, ascribebant Judæi: & in ultimum Tiberii annum pugna hæc est conferenda, Syriam jam administrante Vitellio.

Non ob istum Antipas ignoravit Christi miracula, quod cum eo [illegible], [illegible] [illegible], Herodes absens erat in expeditione Arabicâ. Quonam fuerit pervenire tamen, cur de Jesu audierit tàm serò, juxtà fateor cum ignarissimis. An quia testes miraculorum, qui bene Christo volebant eo animo, noluerunt ea Herodi notificare, ne ipsi commoverent odium adversus Jesum, quem pro Messiâ habebant; quomodo parens Antipæ Herodes Magnus, audito natum esse Judæorum Regem, non [illegible] [illegible] destinavit? Quæ potuit esse causa cur & Palatinus ille, qui Christo crediderat, & Chusa procurator Herodis, cujus uxor Joanna erat è Christi comitibus, de miraculis ejus in silentium descenderint. Malè enim in Christum animatum Herodem fuisse, ut ei mortem intentâsse, hoc ex sermone discimus: *Accesserunt quidam Pharisæi dicentes, exi, & abi hinc, quia Herodes vult te occidere.* Q[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] occidendi Joannem, quantò magis Christum, quem Judæorum ex præjudicio imperio [illegible] [illegible] existimabat? Ne igitur periculum importarent Christo, miracula ejus oberunt silentio. Hostes verò Christi aliâ de causâ opera dissimulârunt, quæ vel à Dæmone patrabantur edita, vel noluerunt homini, cui invidebant, tribuere gratiam: quibus accedit, ad aures principum veritatem & virtutem serò pervenire, ut ostendit Chrysostomus Hom. 49. *Hujusmodi sunt qui in principatibus vivunt. Nam quoniam fastu sibi plurimùm arrogant, parvi facientes cætera, serò ea perdiscunt.* Digna sunt auribus verba Vopisci: *Quæritis quidem, quæ res malos principes faciat? Jam primùm, ut amici, licentia, deinde rerum copia, amici præterea improbi, satellites detestandi, Eunuchi avarissimi, aulici vel stulti vel detestabiles, &, quod negari non potest, rerum publicarum ignorantia.* Quæ omnia Herodem Christi nescientem fecerunt.

Luc. 13. 31.

In Aureliano.

X V I. Conscientiæ morsibus, quasi furiis agitatum Herodem, ad Christi famam exclamavit: *iste est Joannes Baptista, quem ego decollavi: ipse surrexit à mortuis, & propterea virtutes operantur in eo.* Quibus apparet Herodem non fuisse Sadducæum. Quem ipsi errorem affingunt eruditi, arreptâ ex verbis Christi occasione: *Cavete vobis à fermento Pharisæorum, & fermento Herodis.* Quod ex primâ parte à Matthæo, *cavete à fermento Sadducæorum.* Quæ sua fallit ratio, quia diversa erant fermenta Sadducæorum, & Herodis, teste Matthæo. Q[illegible] [illegible] Joannes [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible], sanctissimo viro, cui ipse lucem eripuerat, Christi miracula vindicaret. Fermentum Herodis, fermentum fuit hypocrysis, non in moribus modò, sed & in Religione, cum [illegible], [illegible] [illegible] sua Mosis disciplinâ, Romanorum institutis [illegible] accommodabat: quod ex Josepho manifestum: Tradit enim Antipam, ut invitaret Judæos ad incolendam Tiberiadem, quamvis horrerent urbem præter ritum patrium, in loco multis sepulchris referto, ædificatam, magnam se munificentiam, illos esse professum. Neque etiam in verbis Herodis, Pythagoræorum quæ erant metempsychosis, à quâ Pharisæos quàm alienissimos esse jam ostendimus. Metempsychosis quidem & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] metempsychosi animæ passim per diversa specie corpora vagantur; quo consequens est, vel præmii poenæve esse hominem obnoxium, in ultimo Dei judi-

Herodes Joannem à mortuis surrexisse credidit. Num Sadducæus fuit?

Matth. 16.

Marc. 8. 15.

Joseph. lib. 18.

Anno Dn. 32.

[illegible] corpore copulatur, ut semel nutrimur, vel [illegible] [illegible]. [illegible] Hieronymus, superiore percolit [illegible] *[illegible] ex his verbis haberet occasionem, cùm utique eo tempore, quo Joannes decollatus est, Dominus trigenta esset annorum: [illegible] autem post multos annorum circulos, in diversa corpora [illegible]* [illegible] pore, cùm fermarent, ex Pythagoreorum opinione, [illegible]. Veram ergo resurrectionem, quæ nomen est post mortem renovata cum corpore conne[illegible] [illegible] defunctos ab Eliâ & Elisæo excitatos fuisse: [illegible] itaque Sanctissimum Prophetam Joannem, à Deo consecutum id esse beneficii, ut huc rediretur; sed longè clariorem, potentiorem, augustiorem: quippe qui multa patraret miracula, quæ cùm sua longiore ministerio, nulla prorsus ederet.

Mattth. 14.

XVII. Ad [illegible] [illegible] ejus diei, quo Jesus solus [illegible], & discipuli [illegible], in Capernaum [illegible], turba quæ eodem loco stabat, quo discipuli [illegible], ubi & ex plena fuerat, & pernoctârat, [illegible] quæ Tiberiade venerant, Jesum in urbe Capernaum [illegible]. [illegible] stultè & pueriliter interrogant, *quando huc pervenisti*: cùm non tantum illud, sed forte gravius quæ tantùm petere debuissent. Non *quando*, sed *quomodo* illuc venisset? ut divinâ ejus virtute moti[illegible] indicerentur. *Quibus dixit Jesus, quærunt me* [illegible] *pane*: unde [illegible] quamobrem Joannes qui, [illegible], multiplicationem tamen panum, quorum meminerant, historiam accuratè exequitur. Nempe præbuit ansam divinissimo sermoni, quem servator habuit de edendâ carne suâ. Quem ad usum Eucharistiæ, hoc est, panis & calicis communionem non pertinere, sed ad fidei actus, quibus cum Christo copulamur, multa docent. 1°. Effectum mentem obtinent manducare Christum, & credere in Christum; de manducatione Christi dicitur: *Qui edit carnem meam, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego suscitabo ipsum ultimo die.* De fide illud ipsum prædicatur, & verbis ejusmodi, v. 40. Cùm porrò usus Eucharistiæ, & actus fidei, non discrepent modò, sed etiam non raro disjuncti sint, & multi participent Eucharistiam absque fide, multi credant absque usu Eucharistiæ, rebus tàm dissimilibus, idem effectum, iisdem verbis assignari non potuit. Ex partium ergo eodem effectu, quid aliud quàm similis germanæque causa colligi debet? 2°. Christus tunc erat ut fidem commendaret. Hanc inculcabat Judæis: *Hoc illud est opus* [illegible] v. 29. Proindeque illa omnia quæ de edendâ carne suâ tradit, ad scopum ejus sunt aptanda congruenter, & docent vim fidei atque necessitatem. Manducationi Christi & fidei, eadem effecta, [illegible] qualitates, v. 35. & 56. Eadem igitur res est credere in Christum, & manducare Christum. [illegible], edendi Christi necessitas, quam significantius verbis depingit: *Amen, amen dico vobis nisi ederitis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, v. 53. Hæc autem non Eucharistiæ quidem, sed fidei, absque quâ salus deplorata, necessitas est. 4°. Illo ipso temporis momento, quo Christus apud Synagogam Capernaiticam concionabatur: *Caro ejus vere cibus erat, & sanguis vere potus*, v. 55. Atqui Eucharistia nonnisi integro pòst anno, instituta est. Proindeque cibus intelligitur, non corporeis organis, sed mentis facultatibus capiendus. 5°. Quam Jesus carnem in cibum suppeditat, ea mortua est, cujus nempe sanguis est potus, quod verum nonnisi utriusque separationem, cùm inclusus venis cruor, bibi non possit. Impossibile autem est fundi Christi sanguinem, ut ori corporeo inferatur, bibitur ergo non guttatim, sed fide. 6°. Verba hæc, *panis, quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro vitâ mundi*, non Eucharistiæ [illegible] carnâ dationem, sed [illegible] corporis Christi in cruce oblationem significant. Verbi *dandi*, cùm de Christo effertur, propria vis hæc est. Quâ ratione Lucas etiam est capiendus: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur.* Aliud enim est *dari discipulis*, aliud dari *pro discipulis*, phrasis hæc indicat mortem, quæ loco nostro, oblata redemptori fuit. Neque cùm Apostolis Christus præbebat Eucharistiam, dici potuit, dari carnem ejus *pro vitâ mundi*, qui utique non eo ad vitam adducebatur, quòd Sacramentum Dominici corporis, homines numero circiter duodecim participabant. Mundo vita dabatur, cum pro salute ejus, piacularem in cruce victimam, ocius Redemptor agebat, ut ab irâ Dei, peccato, morte nos liberaret. 7° Si de manducatione sacramentali capiatur oratio Christi, non simpliciter verum est, qui edit carnem Christi, *in eo manere, & habere vitam æternam*. Est enim subintelligendum *digne*, quod subaudiri nequit. Atqui [illegible] æternæ vitæ. Jam verò, qui nunquam participant Eucharistiam, [illegible] [illegible] non possunt, cùm manducationi quæ [illegible] possit. Neque etiam explicari potest, quomodo [illegible]. 8. [illegible] discipulorum scandalo, quibus [illegible] hominum, in cibo esse mortalibus, subjicit Christus, *Hoccine vos offendit? Quid si igitur spectaveritis Filium hominis eò ascendentem ubi erat prius?* v. 62. Quibus luce clarius est, acceptum removeri scandalum: hoc autem fiebat bifariàm: ab *ascensione*, scilicet, & *gloriâ Christi*, quarum utraque, [illegible] excludit. Quippe vi ascensionis, Christus non versatur in [illegible], ubi [illegible] corporis quæ necessaria est, ut modò utcunque capiatur [illegible] cœlestis, non potest in hominum immitti viscera; qui non majestate, non splendore, sed humilitate fretus est. Neque meliore esse loco potest, gloriosum illud Domini corpus, percatorem in alvo, quàm in pane vitæ, [illegible] Apostolos, *sese invenire formâ ferri acceptâ*. [illegible] *Quot hominibus corpus ejus sufficeret ad cibum*, [illegible] *ascenderet*, [illegible]

Anno Dom. 31.

qua latentes erant, cibum à superiore cælestem & spiritualem alimentum, & ut ipsi demandans intelligerent. Qua autem latentes sunt voces, inquit, [illegible] *corpus eorum quod ostenditur, & datur pro mundo, ut cibum daremus, ut spiritualiter unusquisque* [illegible] *ad resurrectionem vitæ æternæ.*

XVIII. Pluribus dictum est, cur actus fidei edendi bibendique notione à Christo repræsentantur, cujus rei tres deprehendamus esse causas. Prima petitur ex familiaribus Christo allusionibus, ut à terrenis, auditorum animos ad spiritualia transferret. Exempla consuetudinis [illegible] plurima sufficit Joannes c. 4. v. 10. & [illegible] sermo ipse quem in Synagogâ Capernaitâ Dominus habuit allusionibus abundat ejusmodi. Dixerant Judæi: *Quid faciemus ut operemur opera Dei?* Respondet Christus, *hoc illud est opus* [illegible] *patres edisse panem è cælo*, petebant & panem illum cælestem quem dat Deus. Pari itaque ejusmodi, venustè sapienterque utitur Christus, optando vocem & *panis*, carnis suæ, & *manducandi*, actibus fidei, quorum ope in unum [illegible] corpus cum Christo coalescimus. Ac eo libentiùs verba hæc usurpavit, quo militiae verba [illegible] Manna, absque quo erat pereundum, sicut in [illegible] adumbrationem extitisse. Secunda causa ducitur ex similitudine fidei atque cibi & potus. Ut enim deficientibus alimentis, vitæ fines imponuntur, sic certa illi pernicies incumbit, qui non fruitur Christo, illi æternâ hæc cœnandum. Præterea summa est atque intima alimentorum cum corpore conjunctio. Quippe corpus subeunt, in carnem mutantur & sanguinem, marcorem pellunt ex fame sitique contractum, lætitiâ perfundunt. Arctissima autem est, quæ fit ope fidei, Christi & nostri copulatio, Christus in cordibus habitat, [illegible] in nobis, ac divino gaudio ex fide fervida afficimur, ut nulla nobis res post hæc possit jam intervenire mora, quæ nobis ægritudinem afferat: exultamus non modò, sed etiam triumphamus, *quis est qui condemnet?* Tertia denique [illegible] lucus operimur. Hinc visus, auditus, olfactus gustus, fetus, fames, menti nostra vindicantur, quæ Scripturæ non peregrina obvia sunt. De [illegible] Deum. Disertus Paulus, apud quem leg [illegible] quid verbis Christi clarius? *Quisquis biberit ex aquâ illâ quam ego ei dabo, nequaquam sitiet?* In exscribendis locis ejusmodi, tempus omnino forsan videbimur. Legantur *Psal.* 42. 3. *Prov.* 9. 5. *Esai.* 58. 2. Itaque novum non est aut peregrinum, quòd fidei nostræ actus, vocibus [illegible] parabolam temperare non debent, summus ille Propheta Jesus, quæ divinis oraculorum vocibus familiares fuerant: imò aut sic usurpari debent, ut magna Veteris utriusque Testamenti, tàm in rebus, quàm in sermone, consensio fieret [illegible] Ethnicis confusionem. Hæc enim sibi volebat vox ad eum missa, *surge, macta, ede*, quod ab eo patratum, dùm Evangelium cum Cornelio communicavit, ut utrique populus olim divisus, in unum corpus coalesceret. Oculis captum esse oportet, qui fidei actus, edendi & bibendi accepisse nomina, non animadvertunt: *Ego sum panis ille vitæ, qui venit ad me nequaquam esuriet, & qui credit in me, non sitiet unquam.* Qui [illegible] biberet, & ederet, quo solo expleri potest, fame sitique mente depulsâ.

Rom. 8. 34.

Joan. 6. 35.

XIX. Neque figmenta sunt hæc, sed pura putæ antiquitatis doctrina. Testis Clemens Alex. *Potest à nobis ut intelligi prædicatio, quæ plurimum* [illegible] *fundamentum lactis, & conversa est, quæ cum sit auditione fideliter, cibo assimilatur, ut ipsâ anima corpus efficitur. Tale alimentum aliàs quoque Dominus in Evangelio secundum Joannem aliter per symbola ac signa exposuit, cùm dixit, comedite carnes meas, & bibite sanguinem meum.* Symbola hæc & signa Clementi, in vocibus carnis & sanguinis non resident, cùm signa apponi non possint. Afficiunt itaque verba edendi & bibendi, quæ symbola sunt, quia sensu non proprio, sed mysticum capienda. Sic fides non est cibus corporeus ingestus ori, sed spiritualis infusus in animam. *Tale autem alimentum in Christi verbis, bibite sanguinem, & comedite carnes*, commenti, prædicat Clemens, igitur & spiritale, quod in corpore non ingreditur. Ideircò subjungit non multò pòst: *Caro Domini quæ est panis cælestis*, [illegible] *ad incorruptionem enutriens*, p. 78. Ab opinione [illegible] *Nam quia durum & intolerabilem existimaverunt sermonem ejus, quasi verè carnem suam illis edendam determinâsset, ut in Spiritu disponeret statum salutis, præmisit, Spiritus est qui vivificat. . . Neque sermonem constituens vivificatorem, quia Spiritus & vita sermo, eundem etiam carnem suam dixit, quia & sermo caro erat factus, proinde in causam vitæ appetendus, & devorandus auditu, & ruminandus intellectu.* Insignis locus. Hinc enim Tertullianus, quasi verè carnem suam Capernaitis edendam determinâsset, penitùs negant, Christum [illegible] quòd nunquam cogitâsset, nunquam scripsisset Tertullianus, [illegible] carnem ore corporeo verè manducari. Tum enim docet, non ore, sed auditu devorandum, non stomacho, sed intellectu Christum esse ruminandum. Quod ad mentem solam pertinet. Audiantur & Origenes: *Non qui in manifesto Judæus, neque quæ palàm in carne circumcisio, sed qui in occulto Judæus est, & circumcisio cordis in Spiritu, non in litera. In occultis enim & in aspectu invisibilibus apparentur sacramenta & veritates. Manducant etiam Pascha immolatum Christum pro* [illegible] *non habebitis vitam manentem in vobis. Et per hoc quod bibunt sanguinem ejus verum potum, inquit superliminaria domorum animæ suæ, quærentes non sicut illi ab hominibus gloriam, sed à Deo accipientes.* Egregia Judæi carnalis & spiritualis oppositio hæc est. Ille corpore circumcidebatur, & agno Paschali, azymisque vescebatur, hic animo abdicat propositum, atque varianis epulatur & carne sanguineque Agni Dei, qui tollit peccata mundi. Neque corporeus Eucharistiam usus, sed spiritualis carnis Dominicæ esus, inqui

Anno Dom. 31.

Joan. 6. 35.

De Quæstionibus [illegible]

Clem. Pæd. l. 1. 74.

Tertull. de Resur. carn. c. 37.

Orig. in Matth. hom. 24. 88.

gi

Cyrillus Catech. Myst. 4. [illegible]

git superliminaris animæ. Ut unctio hæc mentem [illegible] Idcirco merito docet ordine suo Cyrillus: *Olim Christus cum Judæis disserens, dicebat, nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis, illi vero non audientes quæ spiritualiter dicebantur, scandalizati abierunt retrò, eo quod existimârint sese ad humanarum carnium esum incitari.* Ad spiritualem igitur, non oralem Christi manducationem pertinent verba ejus. Sacramentalis sane spiritualis [illegible] quæ [illegible] percipiunt, percipere non possunt. Fulgentio [illegible]

Fulg. Serm. de Dis. l. Martin. [illegible]

[illegible] *enim panem Angelorum manducaret homo, creator Angelorum factus est homo, utrosque pascens, & integer permanens. Quam bonus panis, qui & Angelos pascit per speciem, ut de ipso saturentur in patria* [illegible] *Ille panis qui seipsum dat Angelis gaudium* [illegible] *ris, & qui est Angelorum esca, nobis factus est medicina.* Quæ est spiritualis manducatio, si hæc non est? Non Angeli edunt Christum sacramentaliter. Quomodo [illegible] *mus? per fidem*, inquit Fulgentius, idcirco edere [illegible] tam expressa, tam diserta verba sunt, ut ad ea respondere, aut omnino hæsere necesse sit. *Si præceptiva locutio est, aut flagitium aut facinus vetans, aut utilitatem aut beneficium jubens, non est figurata. Si autem flagitium aut facinus videtur jubere, aut utilitatem aut beneficentiam vetare, figurata est. Nisi manducaveritis, inquit, carnem* [illegible] *figurata est ergo, præcipiens passioni Domini esse communicandum, & suaviter, atque utiliter* [illegible] *quod pro nobis caro ejus crucifixa & vulnerata sit.* Non solum Augustinus [illegible] Christi [illegible] ne nobis Latinorum eruditi obstrepant, Augustinus scribit *figuratam locutionem*, quæ modum [illegible] Itaque explicat Augustinus, quod est *Nisi manducaveritis* [illegible] corpus immittere? minimè gentium. Quid igitur? ut in memoriâ recondamus Christi carnem pro nobis esse crucifixam; quæ dulcissima recordatio, Augustino manducatio dicitur corporis Christi. Est autem recordatio hæc mentis [illegible]

[illegible]

Epiph. hæ. 51. n. 6.

XX. Eo tempore, multi discipulorum ejus concione Capernaitica offensorum pedem retulerunt, nec cum eo versabantur. Quorum ex numero fuisse Marcum Evangelii conditorem, tradit Epiphanius: *Erat hic unus è LXXII. discipulis, qui ob sermonem illum dispersi sunt,* [illegible] *dignus. Verum ille Petri opera reversus, ac Spiritu* [illegible] *cepit.* Quæ in Traditione duo veniunt observanda. Primum, quòd Christi auditor Marcus fuerit. Secundum, quòd sermone Domini offensus præcipiendi edere carnem & bibere sanguinem suum, quod crassè intellexit cum Judaicâ legit pugnabat, à doctore recesserit. Ultimum quod attinet, cum nullis ducamur argumentis ad imponendam Marco injuriam ejusmodi, merito illud rejicimus. De altero non eadem est ratio. Marcum enim videre potuisse Christum, quia temporum ratio persuadet: & confirmatum [illegible] quæ scripto mandabat, etsi non nesciamus antiquos in aliâ opinione versari, ut suo loco docebimus. Cùm ex discipulis Christi multi eum deseruissent, abstrahentes se ab ejus comitatu, dixit duodecim, *num & vos vultis abire?* Ut ostenderet, & nolle se invitos habere discipulos, & eorum operâ non indigere. Utinam atque utrinam [illegible] dos esse censent, ad verba Servatoris attendissent [illegible] Cyprianus ad Cornelium Epistolâ: *Nec propterea* [illegible] *quando ipsum Dominum magnalia & mirabilia* [illegible] *facientem . . . discipuli sui reliquerint. Et tamen ille non increpuit recedentes, aut graviter comminatus est, sed magis conversus ad Apostolos suos dixit* [illegible] *servet legem, quâ homo libertati suæ relictus, & in arbitrio proprio constitutus, sibimet ipse vel mortem appetat, vel salutem.*

Cypr. ep. 55.

XXI. Ad verba Servatoris, *num & vos vultis abire?* Petrus, cujus fides divinâ æstimonia [illegible], Christo respondet, *Domine ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes?* Non dura verba, quæ ferri nequeant, ut tu existimas, sed divina, & vivifica, etsi sermonem Christi, quo plurimi discipuli offendebantur, necdum Petrus intelligeret, cùm mortem Dominicæ mysterium prorsus ignoraret. Sed ex miraculis noverat, Christum Dei Filium esse, idcirco verbis ejus, licet obscuris, & penitus sensu abstrusis, assentiebatur. Magnificam hanc Petri de se prædicationem, Jesus nullis laudibus extulit, quod non multò post fecit, quia omnium Apostolorum nomine, Petrus locutus fuerat, *ad quem ibimus:* & fidem omnibus ascribebat, quæ non omnium erat. Respondit itaque Christus, *Nonne ego vos duodecim elegi, & tamen unus ex vobis est Diabolus.* Quibus declarat, & in totum gregem reperiri incredulum, & se cordis arcana scrutari, & cauto opus esse, ut fides sarta tectaque custodiatur, cùm unus ex iis quos ad gregium Apostolatus dignitatem promoverat, Dæmonis [illegible] Judam [illegible] fuisse, quippe qui occultam in pectore [illegible] Diabolus autem Judas fuit, & [illegible] quia ut Diabolus deseruit Deum, falsisque hominem blandimentis perdidit, sic Judas spretum Dominum suum, osculo morti tradit, & conjunctione, ut enim qui adhæret Deo unus cum eo Spiritus efficitur, sic qui cum Dæmone copulatur, in Dæmonem veluti mutatur.

De cibo illotis manibus [illegible]

XXII. Dum Jesus versabatur in Judæâ, quam potuerat celebrando Hierosolymis tertio ab ejus [illegible] Pharisæique Hierosolymitani, qui cùm cæteris [illegible] quosdam ex discipulis ejus: *Illotis manibus edere panem conspexissent, quòd transgrederentur traditionem Seniorum.* Redarguebat violato hæc & in [illegible] eorum successores, qui talia instituta mutabiliter [illegible]

[illegible]

ANNO [illegible] 32.

[illegible] observabant, qui superstitionem [illegible] & perfringebant Legem Dei: *Ne addetis ad verbum illud quod ego præcipio vobis.* Quippe [illegible] observationi [illegible] [illegible] [illegible] partem [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] tur. [illegible] est ex traditione quam ex Maimonide [illegible] clariss. Lightfootus: *[illegible] & [illegible] non polluant hominem si ea non tangat: at verò si manus ea tangat, tunc manus fiunt immundæ: si manibus [illegible] ambæ manus polluuntur.* [illegible] etiam Dæmonem *Shibta* nomine, illis nocentem qui manus non lavabant ante cibum: *[illegible] est Spiritus malus qui manibus hominum insidet [illegible], & si quis [illegible] tangat [illegible], [illegible] insidet ipse Spiritus & ab eo est periculum.* Quod [illegible] esset [illegible], jam [illegible]. Porrò [illegible] Scribarum Pharisæorumque & [illegible], & [illegible], egregiè [illegible] [illegible] quidem, quæ docet, *Frustrà Deum colunt mandata hominum*, ex [illegible] Elsaiæ [illegible]; [illegible] verò, quia *non quod ingreditur in os polluit hominem, sed quod egreditur ex ore.* Quam divinam doctrinam magis et [illegible], *adversùs turbæ*, palam [illegible], *[illegible] audite & intelligite.* [illegible] enim [illegible] cibus [illegible], ex illotarum manuum contactu, uti Pharisæi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hæc sunt quæ [illegible] [illegible].

Matth. 15.

XXIII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tyri & Sidonis: *[illegible] mulier clamabat, [illegible], Domine Fili David, filia mea à Dæmonio malè vexatur.* Diversas mulieri [illegible] Evangelistæ [illegible], Matthæo Chananææ, Marco *Syrophœnissæ*, scribunt. Chananæa [illegible], quia ex stirpe Chanaan, cujus Sidon erat [illegible] unde Tribus Aser [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Chananæi. [illegible] Maldonato, ab urbe Cana, in Tribu Aser, Chananæam fuisse [illegible]: sed [illegible] [illegible], Cùm in Evangelio urbs Cana per K non X scribatur, & Cananæa non Chananæa foret appellanda. Ut ab origine Chananæa, sic à patriâ *Syrophœnissa* dicitur. Syriæ partem esse Phœniciam, docet Geographorum Princeps Strabo: *[illegible] totam Syriam in Cœlesyriam & Phœniciam dividunt.* Plinius similiter: *Juncta Syriæ [illegible], quondam terrarum maxima, & pluribus distincta nominibus. Namque Palæstina vocabatur, quà contingit Arabas, & Judæa, & Cœle, dein Phœnice.* Potuit etiam mulier hæc vocari Syrophœnissa, [illegible], quia erant & in Africâ Phœnices: *Libyphœnices [illegible] qui Byzacium [illegible].* Cùm ex oraculis Prophetarum, [illegible] Judæorum [illegible] Christum Davidis filium esse, petens ei clamabat, de sanandâ filiâ, quibus ne verbum unum respondit, non [illegible] quidem, sed ut & [illegible] [illegible] [illegible] patefaceret, & ut [illegible] se [illegible] quidem [illegible] [illegible] [illegible], filiam sanam redderet, ne fides non [illegible] [illegible]. [illegible] Apostolos [illegible] [illegible]. Commoti miseræ clamoribus, quibus eos persequebatur, Apostoli, rogârunt Dominum ut eorum votis annueret, ne repetens in viâ clamaretur, pudore [illegible] [illegible] respondet Jesus: *Non sum missus, nisi ad oves perditas domus Israel.* Licet enim totius orbis Redemptor esset, Judæis præcipuè destinabatur: his promissus, his solis [illegible] exhibuit suam, [illegible] [illegible] voce & miraculo; [illegible] causâ [illegible] [illegible] [illegible] dictus est. Cùm propius accessisset mulier, et [illegible] [illegible] dixisset, *[illegible]*, [illegible] Christus non æquum esse nec congruum, [illegible] panem liberis [illegible] debitum, Judæis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] canibus, Ethnicis, quorum ingens erat & in cultu [illegible] ex Idololatriâ, & in moribus impudentia, [illegible]. Quæ [illegible] concessit mulier, [illegible] etiam *Domine*, sic est, canes sunt, ut toto [illegible] [illegible] [illegible] non debere, quia licet & catelli *edunt de micis quæ cadunt de mensâ dominorum*, ideòque rogavit quantumque [illegible] sua [illegible], quasi micam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] copiâ in Judæos [illegible], negari non posse. Quam responsionem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Christus dixit: *Fiat tibi ut vis, & sanata est filia ejus ab illa horâ.*

Matth. 15.

XXIV. Digressus illinc Jesus, venit ad mare Galilææ, & cùm ascendisset in montem, sedit illinc: tum venit ad illum turba, habens secum claudos, cæcos, mutos, &c. & projecerunt eos ad pedes Jesu, & sanavit eos. Post triduum autem cùm jam defecisset, si quod alimenti [illegible] hæc hominum multitudo secum attulerat, Christus ostendit discipulis suis, se nolle jejunam dimittere turbam, *ne deficeret in viâ.* Apostoli autem [illegible] in multiplicandis panibus jam [illegible], [illegible], respondent Domino interroganti, *unde nobis tot panes in [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] habemus, & paucos pisciculos. Cùm autem jussisset turbam discumbere humi, benedixissetque hunc cibo, comederunt omnes, & saturati sunt. [illegible] quatuor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] septem [illegible] [illegible], quæ [illegible] illorum fuisse qui [illegible] in deserto panes [illegible]. Quod autem jam septem panibus quatuor [illegible] millia paverit, cùm priùs quinque tantùm panibus, millia quinque saturaverit, demonstrat Deo parendi esse, majore vel pauciore, seu majori vel minori copiâ utpote, cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] respondit, quæ potis illum discipulorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], neque similitudine [illegible]; quæ [illegible] Jesus [illegible] utrique prodigio notam impressit. Post [illegible] Jesus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] in fines Magedan.

XXV. Aliquid Matthæum inter & Marcum, videtur esse discrimen; cùm non ejusdem loci meminerint. Hic *Magedan* scribit, hic *Dalmanutha*, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cujusque [illegible] [illegible]. Ignorat sanè Hieronymus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Clariss. Lightfootus [illegible] urbem fuisse [illegible] *[illegible]*, Tiberiadi vicinam: *Jam verò* dicit

Deut. 4. 2.

Lightf. Hor. Hebr. Matth. 15.

[illegible] Syrophœnissa [illegible]

Matth. 15.

Jud. 1. 31.

[illegible]

Plin. [illegible]

Plin. [illegible]

Matth. 15.

De [illegible]

Matth. 15.

De [illegible]

Lightf. Chorogr. [illegible]

Anno Dom. 32.

cùm Hebræorum quispiam pronuntiaret Zalmon & Zalmanutha, Syrisans, proferret Dalmon & Dalmanutha. Quam viri docti conjecturam, loco suo reliquimus. Quæri tamen possit, cur Marcus qui Hebræus erat, non Syrus, scripserit Dalmanutha, non Zalmanutha? Aut quibus Geographis ostendunt, esse urbem, vel pagum [illegible] non procul Magdala. Antiquos Marci codices non habuisse Dalmanutha, sed Magedan, testis est Hieronymus: *Magedan, inquit, ad cujus fines Matthæus Evangelista scribit Dominum pervenisse, sed & Marcus ejusdem nominis recordatur. Nunc autem regio dicitur Magedena, circa Gerasam.* De Dalmanutha illud etiam testatur Augustinus: *Plerique codices non habent, etiam secundum Marcum, nisi Magedan.* Non potuisset autem Marcus nominare Magedan vocandum, si legisset Dalmanutha, neque ad similitudinem non accedit Magedan. Beza codex dicit vetustissimus scribit Madegada. Itaque viri magni vanissime suspicantur esse Marci lectionem, legendumque Magedan. Magdala quod nomine, castellum fuisse tenemus, docente Josepho: *Interea Rex Agrippa copias movet, duce Sebaste Medio, qui Magdala castellum ut caperet.* Non a nomine fuisse, qui præcisè negemus Marci ævo, locum fuisse in dictione Magdala, aut Dalmanutha nomen, quod ipso tempore donatum est oblivioni: quo cessat inter Evangelistas oppositionis, quia Jesus veniendo Dalmanutha, venit & Magdala, cujus in territorio continebatur.

XXVI. Quamquam tum Pharisæos inane & [illegible] ex[illegible], tentando Christo, à quo signum è cœlo petunt [illegible] non deprehendebantur divinæ potentiæ vestigia. Cùm igitur non veritatem cognoscendæ causâ, [illegible] ad eos [illegible] quæ [illegible] tempora [illegible]. At in [illegible] quid [illegible], aliquem et [illegible], [illegible] adesse signa, quæ Prophetæ venturum prædixerant. [illegible] de quo jam commemoravimus: signi Jonæ videlicet, quo [illegible]. Quo [illegible] Christus [illegible]. Nam cùm [illegible] eos [illegible], Jonam [illegible] fuisse, quem tridua post mortem cùm gloriosè Pater ejus [illegible] Prophetarum nominem, non Mosem, non Davidem, asseverat. Cùm relictis Pharisæis Sadducæisque, Jesus ulteriorem locum repetit, inter navigandum discipulos monuit de cavendo Sadducæorum Pharisæorumque fermento. Quo dicto, discipuli quod sibi vellet non capientes in mutuam sermocinationem devenerunt, quòd obliti fuissent navi imponere commeatum. Hîc igitur et re solicitos Jesus objurgat, incusans illorum tarditatem, qui toties instructi dictis simul ac factis, & nuper multiplicatis iterùm panibus, potuissent ad idoneo profligandam de victu sollicitudinem, tali rerum hujusmodi curâ distineremur. Tunc intellexerunt Christum non dixisse [illegible] fermento panis, [illegible] vim, sed à fermento doctrinæ, de quo multa diximus.

De Christo [illegible]

XXVII. Cùm venisset Jesus in partes Cæsareæ, à Philippo Itureæ & Trachonitidis Tetrarchâ, instructæ ædificiis, & in honorem Tiberii, Cæsareæ appellatione donatæ, [illegible] ad eam quæ magnifica [illegible], [illegible] quem secessum à viâ diverteret ad orandum, secum precibus ubi cœpit pergere, discipulos interrogavit, *quem se homines esse dicerent?* Non quærit quid de se opinionis haberent Pharisæi Sadducæique, qui in scelesti prophanique loco, eum ducebant? Quid sentirent turbæ vulgusque Judæorum petit; non ignorantiæ, non vanæ gloriæ causâ, [illegible]. Quidam dicebant, alii quidem, *Joannem Baptistam,* quem [illegible] tradebantur, quæ de Herodis sententia inficta morti erat propter sanctitatem & prædicationis similitudinem; alii verò *Eliam*, quem Messiæ præcursorem expectabant, ac tandem adesse suspicabantur, propter edita passim & ubique miracula, alii verò *Jeremiam.* Cur autem ex Prophetis, Jeremiam [illegible], [illegible] quærimus? Clariss. Lightfootus, hanc [illegible] Jeremiam [illegible] *Prophetarum, dum primum locum obtineret: atque hinc ejus memoria præ cæteris aliis Prophetis.* Nobis vero simplex est, turbas in eam adductas opinionem fuisse, quòd [illegible] Jeremiam cùm *processisset ad montem, quem Moses* [illegible] *ascenderat, invenisse domicilium in speluncâ Jeremias, & tabernaculum & arcam atque altare fuisse illuc intulisse, & januam obstruxisse, dixisseque incognitum fore locum illum donec congreget populum: tunc Dominum demonstraturum illa* quæ leguntur in Maccabæorum l. 2. c. 2. 7. Quam cùm omnino ludebant similiarium effinxerint, hunc creditum quoque, Jeremiam qui sacra hæc monumenta condiderat, illis revelandis afuturum; quod diut & præjudicium, liberum mercandi Scribis, & Pharisæos, qui in Christo ut & in Jeremiâ, suspiciosi fuit. Mirum de populi grege, qui de Servatore tacitis existimabant, nemonem dixisse, illum esse Messiam. Itaque audito vulgi judicio, Christus novâ interrogatione provocat discipulos, ad sentiendum aliquid majus de se; *vos autem quem me dicitis esse?* cujus amoventur atque dignatione? Tum Simon qui fervidiore & ingenio, & sicuti erat & in Apostolorum cœtu erat, respondet, tu es verus ille Messias, *Filius Dei vivi.* Non omnium tamen nomine respondet, ut olim, cùm audivit, *num & vos vultis abire?* quo tempore erat verborum Domini: *Nonne ego vos duodecim elegi, & tamen unus ex vobis est Diabolus.* Ideòque omnium nomine prudenter respondere non potuisset, dicens te *Christum esse.* Hinc solum Petrum Christus compellat: *Beatus es Simon filî Jona*, quia [illegible] nullus, non parentes, non magistri, non Scribæ, hanc te scientiam docuisse, sed Pater meus ille cœlestis, tibi instillavit animo.

XXVIII. Confitenti reponit Christum, quasi vicem repensans: *Tibi dico, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quid sit ste petra, in disceptationem cadit. Non nos pœnitet, Patrum bene multos, Petrum & petram, unum eundemque fuisse. Tertullianus: *Latuit aliquid Petrum, ædificandæ Ecclesiæ petram dictum.* Cyprianus Quinto: *Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit, & super quem ædificavit Ecclesiam suam.* Quod in Sanctis Martyris scriptis non semel legitur. Hieronymus: *Secundum metaphoram petræ rectè dicitur ei, ædificabo Ecclesiam meam super te.* Augustinus unum in eam & opinionem

Hieron. de loc. Hebr.

August. de consens. Evang. l. 2. c. 5.

[illegible]

Christus à Pharisæis [illegible]

[illegible]

Lightf. in Matth. [illegible]

De Petro [illegible]

Tertull. de Præscr. [illegible]

Cypr. ep. [illegible]

Hieron. in Matth. [illegible]

Anno [illegible]

[illegible] quemlibet descendit: *Dum [illegible], de Apostolo Petro, quòd in illo tanquam in petrâ fundata sit Ecclesia.* [illegible], [illegible] [illegible], Natalis Alexander Dissert. 4. Nobis tamen [illegible] videtur explicatio, quæ Petrum à petrâ distinguens, quem [illegible] ait, *Et super te Petrum, ædificabo Ecclesiam meam.* Christus enim [illegible] discrimine, Petram secernit à Petro, genere scilicet, & personâ. Petrus masculini generis est, petra fœminini, *Petrus* in secundâ personâ, *petra* verò in tertiâ [illegible], *hanc petram.* Petrò [illegible] nobis in [illegible] [illegible], quæ diversum & genus, & personam [illegible], unam eandemque rem significarit, in unâ orationis periodo. Quod si Christo propositum fuit indicare Petrum esse petram, nil eâ [illegible] [illegible] erat, quæ [illegible] intellectui; [illegible] sanè à [illegible] [illegible], oratio [illegible]. Petra igitur, nobis Petri confessionem significat, tùm passivè, quàm activè sumptam. Primo modo Petri confessio Christus est, Ecclesiæ fundamentum: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Jesus Christus.* Hæc est angularis illa petra, in quâ tota Ecclesia, Judæis scilicet, & Christiana [illegible]: quâ sanè ratione, Petrus officio fundamenti fungi non potest. Secundo modo Petri confessio, Christi prædicatio est, quam absque [illegible] [illegible]. Neque enim fide Christum [illegible], nisi [illegible]: [illegible] verò non [illegible] [illegible]. [illegible] Apostolorum prædicatio, pro fundamento Ecclesiæ [illegible] [illegible] Pauli: *Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum.* Hanc Nyssenus [illegible] [illegible]: *Petra vero Dominus & Deus noster J. Christus dicitur, & petra fides. . . Petra verò fides, tanquam fundamentum, ut ipse Dominus ait ad Principem Apostolorum, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, super confessionem videlicet Christi, quam dixerat, tu es Christus Filius Dei viventis.* Ambrosiaster, [illegible] est [illegible]: *Dixit Dominus ad Petrum, super istam petram ædificabo Ecclesiam meam, hoc est, in hac catholicæ fidei confessione, statuo fideles ad vitam.* [illegible] Chrysostomum: *Super hanc petram, non dixit super Petrum, non enim super hominem, sed super fidem ædificavit Ecclesiam.* Chrysostomo consentit Basilius Seleuciensis: *Hanc confessionem Christus petram [illegible], cum qui primus confessus est, Petrum nominat, appellationem confessionis concesso nomine, quod indicium esset confessionis.* Longum est & non necessarium esset commemorare, qui in eandem concessere sententiam. Sed non est omittendus Augustinus; qui non obscurè in eam propendet opinionem, quæ petram pro Christo habet. *Dixi in quodam loco, de Apostolo Petro, quod in illo tanquam in petrâ fundata sit Ecclesia, qui sensus etiam cantatur in ore multorum in versibus B. Ambrosii, ubi de gallo gallinaceo ait, hoc ipsâ petrâ Ecclesia canente, culpam diluit: sed scio me postea sæpissime sic exposuisse, quod à Domino dictum est, tu es Petrus, ut super hanc intelligatur, quem confessus est Petrus dicens, tu es Christus Filius Dei vivi, ac si Petrus ab hac petrâ appellatus, personam Ecclesiæ figuraret. . . Harum autem duarum sententiarum quæ sit probabilior, eligat lector.* Explicationem tamen magis Augustinum adhæret, quæ Petram pro Christo habet, quam [illegible], & Ambrosianam etiam à se traditam, [illegible].

XXIX. Cæterùm ex illâ opinione, quæ super Petrum fixam Ecclesiam ædificatam esse, non sequitur Petrum *jure Monarchæ*, Ecclesiæ præfuisse. Id unum colligi potest, Petro aliquid [illegible] [illegible] [illegible]. Quippe Apostolici collegii primi [illegible] [illegible], [illegible], aperiendo Judæis Ethnicisque, regno cœlorum: quæ gloria Petro non minimi fuit, sed à dignitate Monarchicâ valde discrepans. Multo minus sequitur, eamdem Petri auctoritatem, in Episcopum Romanum fuisse translatam, quod fieri non potuit, nisi & crearetur Apostolus, & qui Petro superfuere Romani Præsides, Apostolos [illegible]. Fingamus [illegible], Linum Petro heredem ex asse fuisse, Joannem ergo Apostolum Linus & dignitate superabat & potestate, quo quid absurdius cogitari possit? Nemo sanè [illegible] [illegible] [illegible], quòd divinis [illegible] [illegible] [illegible] debemus. Cum porrò [illegible] Romanæ Bellarminus Baroniusque, & [illegible] Natalis Alex. Ecclesiasticæ scriptor [illegible], [illegible] [illegible] conati sint ostendere, Petri Monarchiam in Pontificem Rom. fuisse transfusam, fundamentum opinionis [illegible], sunt penitus submovenda.

XXX. Primum Natalis Alexandri [illegible] fundamentum, ex Monarchiæ præstantiâ ducitur: *Optima regiminis forma in Ecclesiâ instituta à Christo est: sed Monarchia omnibus regiminis formis antecellit.* Quam [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible]. Quæstio facti est, num Petro adjuncta sit Monarchiæ dignitas, quæ non argutiolis sanè, non consequentiis longè petitis decidi debet, sed tabulis Scripturæ, [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Nil argumentis opus est, [illegible] [illegible] [illegible]. Planum hoc fit ex [illegible] Scripturæ testimoniis. Confecimus in regem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Pontificem esse Maxim. Quid si igitur de illa Petri Monarchia [illegible] tradiderit in Evangelio historiâque Apostolicâ, [illegible] & [illegible] [illegible], & [illegible] ejus potestas in N. Testamento? Quibus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Atqui non [illegible], non solùm [illegible] Petro Monarchiam hoc, sed in loco [illegible] *potestas terrestris et castrorum acies. Fiet unum ovile, & unus Pastor.* Num major describendis [illegible] officiis cura à Spiritu Sancto adhibita, quam explicando omnium dignitatum augustissimo munere, quo compages omnis Ecclesiæ continetur? Porrò ea Monarchia in se simpliciter spectata nil [illegible] [illegible] [illegible], quam à sapientiâ virtutibusque Principis [illegible]. Quod adeo verum est, ut nullum regimen, deterius sit eâ Monarchiâ, cui stulti, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Quis [illegible] Nerones [illegible] partes, quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Dei est Angelorumque Monarchia, quæ sapientiâ & bonitate excellens conditur, ut à recto & æquo [illegible] [illegible] deflectat; imperium verò monarchicum, humanis affectibus quàm frequentissimè attemperatur. Fancisci sunt

Anno Dom. 34.

Dio lib. [illegible]

Sunt ad de re verba Zonaræ: *Romani optimatum imperio relicto, dictatorem Octavianum delegebant, & administrationem totâ ipsius arbitrio permissâ non animadvertebant, altro facitu se spes universorum hominum commisisse, unusque viri libidini ac potestati periculum tanti imperii credidisse: nam sive veile ac pulsi imperio præesse mallet, non sufficeret erat ad satisfactionem omnium ex officio, longissimo forte spatio remotus, quibus expedite succurrere non posset, nec ad inveniendum tot magistratus quos judicia de se facta non respondere poterat: sive sivit regno violens ad tyrannidem defluxisset, ad* [illegible] *magistratuum contemptum, delicta negligens,* [illegible] *venale jus habens, subditos servorum* [illegible] [illegible] *qui rerum potiretur, calamitas publica foret.* Equidem Agrippa Aristocratiam Monarchiæ anteponebat, dum hæc Augusto loquitur: *Neque imperare tibi debet, vel potentiæ magnitudo, vel divitiarum abundantia, vel stipatorum frequentia, vel inservientium tibi famulorum turba. Nam & magnitudinem potentiæ occupationes multæ, & magnas divitias impensæ ingentes necessariò sequuntur, & tantus satellitum numerus, propter multitudinem insidiantium colligitur.* Non ergo Monarchia ex se & simpliciter spectanda est, quasi eo respectu bonitatem includeret, sed relatè, vel ad subjectum, vel ad populos, quo casu negari nequit, multorum moribus atque ingeniis, convenientius Aristocratiam esse, quàm Monarchiam: [illegible] observatum Agrippæ, cum de imperio deponendo hortabatur Augustum: *Regni tanto odio prisci Romani affecti fuêre, ut detestarentur etiam* [illegible]

Dio lib. 47.

Monarchia non convenit Ecclesiastico regimini.

XXXI. Illud etiam Monarchiæ Ecclesiasticæ patronis opponimus; in politicis Monarchiam legibus temperatam, omnibus quidem præstare regiminibus, quum à factionibus, tumultibusque longè remotior est, & subditos potentiâ tranquilliùs tueri, facilius potest: nec ideò tamen, hoc regimen in Ecclesiasticis anteponendum; explorata autem est discriminis ratio. Quippe [illegible] [illegible] neque enim est princeps, qui [illegible] [illegible] [illegible] quàm longissimè discrepat, quia illius est [illegible] quo actiones, hominum hypocritæ sunt, Ecclesiæ [illegible] *pascite Dei gregem, qui penes vos est, non ut dominantes cleris.* Nil autem à vi persuadendi magis alienum, quàm imperium Monarchica, quæ jubendo, non exhibendo præceptorum rationem, flectit ad obsequium. Contrà verò Ecclesia suprema obedientiam debet, non vi necessitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] greges suo scandalo sit, teneatur usque eum [illegible] gente, ut Paulum principem, minimè [illegible] [illegible] *Judæis, Græcis, & Ecclesiæ Dei.* Attendatur præcipuè v. 33.

2 Cor. 6.

1 Cor. 10.

Christum solum. XXXII. Insuper [illegible] rum, quòd immunem absolutumque regimen, [illegible] vero Monarchicum est, sed soli Christo competit, cum mortalium nulli convenire possit. Quippe residet in personâ divinâ simul & humanâ, quæ ubique terrarum dominatur, quæ infinitâ & potentiâ, & sapientiâ prædita est, quibus sanè deficientibus, non posset ritè munus administrare suum. At regimen externum & ministeriale, non debet, nec potest monarchicum esse; superest enim caput unum mortale, toti præesse orbi Christiano. Ad hoc quis idoneus? Accommodatum Ecclesiasticæ Monarchiæ, quod de illâ Romanorum fuit à Solone sapienter tradita: *Non animadverterunt alea jactâ, se spes universorum hominum commisisse, unusque viri libidini* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plerumque senio confectus, qualis Romanus Pontifex, ut plurimùm eligitur, par erit regendis innumeris populis, qui sermone, moribusque, à Latinis discrepant? Neque regimen Ecclesiæ monarchicum unquam institutum est, ne vel in Hebræorum Republicâ, ubi summus Sacerdos in eo munere majorem gradum tenere, & dignitatis, & gloriæ debuit, qua Christum summum Ecclesiæ Pontificem adumbravit. Clero præerat quidem, non tamen jure regio, sed quemadmodum in Repub. Venetâ, Dux Senatus quidem caput est, & in majori honoris gradu collocatur, absque [illegible] [illegible] pat ei contributum longissimè distabat. Itaque [illegible] in errore versatur Natalis Alexander, cui dignitas Aronis, argumento est, æternum Ecclesiæ regimen Monarchicum esse: quod certis argumentis refellitur. Etenim Pontifex Maximus, [illegible] à sacris non variis classibus imperabat, quæ [illegible] [illegible] [illegible] modo, sed etiam ex Lucâ [illegible]: *Secundum ritum sacerdotii* [illegible] *sortem est* [illegible] *sacerdi.* Neque hîc in quæstione decidendâ, Josephi, cui utpote Sacerdoti, jus summi Pontificis probè notum, despicimus judicium. Rex Agrippa è cubiculo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quàm Festus Judææ Præses, qui jussit [illegible] [illegible] facultatem mittendi legatos ad Neronem: *Legaverunt decem cives nobiles, & Ismaelem summum Pontificem, & Helciam sacri custodem thesauri.* [illegible] tem, quæ autem vidi aut legi, caput Monarchicum à collegio suo motu? Summus ergo Sacerdos ita præfuit, ut penderet tamen à Synedrio, cujus decretis obtemperare debuit. Itaque cùm delinquebat Pontifex, pœnæ addicebatur, [illegible] *homicidii spontanei reus, morte plectendus erat, casu, sive errore reus, exilio. Si transgrediebatur præceptum sive affirmativum, sive negativum, pœnale erat cum quovis jure vulgo, idque in causis universis ad eum spectantibus, excepto quòd capitalia ejus judicia ad Synedrium magnum attinebant, unde Maimonides, Pontifex Max. flagellandus erat à Triumviris, ut reliqui ex populo, & restituebatur dignitati.* Videatur Seldenus de jure Natur. & de Syne-

Luc. 1. 8.

Joseph. [illegible]

Anno Dom. 30.

Synedrii, Neque Josephi locus Natali Alexandro prodest [illegible] quidem res praecipuas *[illegible] administrare hos permisit*, *summo verò Pontifici* [illegible] [illegible] Monarchica potestas? Num omnes qui domi agunt, [illegible] à Josepho delecta *Aristocratia*, cum non soli [illegible], sed [illegible] tur regendi auctoritas. Quod enim est Aristocratia [illegible]

XXXIII. Porro si regimen Ecclesiae Judaicae Monarchicum non fuit, quod & typicum fuit, & angustis sanè finibus circumscriptum, multò minus aeternae Ecclesiae Christianae administratio, Monarchicam formam induet, quae & umbratilem superat figuram, & utraque locorum extenditur. [illegible] cum summâ potestate creati sunt; omnes à Christo solo claves regni coelorum acceperunt. Neque in Apostolico collegio, Petrus Monarcham exercebat, quippe qui unà cum Joanne missus sit Samariam. Quòd si jure Monarchico Hierosolymitanae Synodo praefuit Petrus, ejus utique nomine decretum condi debuit, & promulgari, *placuit Spiritui Sancto & Petro*, atqui Petri nomen silentio premitur. Urget quidem Natalis Alex. *Ecclesia domus est*, *unum igitur unus esse non debet illius dominus?* Quinimo apertè liquet, Episcopum Rom. ab eodem haberi pro Ecclesiae domino. Quae sanè verba, in Christi morem involat, judice Paulo: *Et Moyses quidem fidelis fuit in totâ domo* [illegible] Pugnant quidem inter se dominum esse, & [illegible] opinione, qua Romanum Episcopum facit Ecclesiae dominum, teste Natali Alexandro. Rem quod attinet, illi totâ errant viâ qui internum Ecclesiae statum ab externo non distinguunt: & sibi, & aliis illudunt. Priori quidem respectu, Ecclesia *una domus est*, *unum ovile*, cujus Christus summus & pastor, & dominus. Ratione autem status externi, Ecclesia specie, fide, Sacramentis, una quidem esse potest: numero esse non potest. Scripturae & Antiquitatis sententia haec est. Scribit Paulus non *Ecclesiae*, sed *Ecclesiis Galatiae*: & insignis est ille Lucae locus, cui [illegible] *per singulas Ecclesias*, *Presbyteros*. [illegible] *Dei Ecclesia quae Romae peregrinatur*, *Ecclesiae Dei quae Corinthi diversatur*. Similiter [illegible] *Ecclesia Dei quae est Philippis*. [illegible] quae in haereticis: *Omnes enim hi valdè posteriores sunt quàm Episcopi*, *quibus Apostoli tradiderunt* [illegible] *sed robur unum tenaci radice fundatum*, *& cùm de fonte uno rivi plurimi defluunt*, *numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate*, *unitas tamen servatur in origine*. [illegible] Martyr, non est in obscuro. Ecclesia una est, quomodo Episcopatus unus, & multorum radiorum, lumen unum: nil autem unum unumque fingi potest, quàm & *specie*, & *origine*, [illegible] multi rami, multi rivi, numero & naturâ singulari, diversi. Similiter & ratione status externi. Ecclesia una est doctrinâ, fide, consensione, charitate, Sacramentis, origine. Unitate verò numerica respectu, tot sunt Ecclesiae, quot Episcopi, atque Presbyteria collateralia: *Manente concordiae vinculo*. . . *actum suum disponit & dirigit unusquisque Episcopus*, *rationem propositi sui Domino redditurus*. Haec sunt Ecclesiasticae Monarchiae fundamenta, quibus fultus, ad Christum redimus.

XXXIV. Post excitatam Petri confessionem, Christus apertiùs de morte suâ tractare coepit. Hactenùs id mysterii involverat obscuritate, ne si de crucis ignominiâ mentionem faceret, offenderentur, & discederent. At ubi infirmum Apostolorum animis fuit Dominum suum verum esse Messiam, declaravit *oportere se ire Hierosolymam*, *& occidi*, *& tertiâ die resurgere*. Quod declaratu necessarium fuit, ne si non praemoniti, pendentem è cruce Christum viderent, de ejus dignitate, & munere dubitarent. Tùm Petrus apprehensâ, vel manu, vel veste Domini sui, eum *separatim duxit*, ut voluit Hieronymus, *ut praesentibus condiscipulis*, *Magistrum videatur arguere*, & coepit increpare illum amante affectu, quòd indigno Filio Dei supplicio affici vellet. At Jesus conversus, non tam ad Petrum quàm ad *discipulos*, ut ex Marco sciri potest, *& illos intuitus*, objurgavit Petrum verbis asperis; *vade post me*, facesse hinc, quomodo & Diabolo dixerat, *abscede à me*, *Satana*; hoc & nomine imponit Petro, qui non malâ quidem mente, sed imprudentissimâ tamen, salutem & finem, & generis humani, ab unâ Christi morte pendentem, impedire volebat: quia non divina sapiebat sed humana. Fugere mortem ignominiosam, crucem, [illegible] De Petri eâ objurgatione, Serapionis Thmueos Episcopi, verba sunt notabilia, in suo adversus Manichaeos: *Petrus posteà lapsus est in verbo petulanti*, *& tùm ad increpandum processisse*, *nec ab increpatione fugerat*, *audivit*, *vade post me*, *Satana*. . . *Paulò antè claves acceperat*, *& Pater in eo loquebatur*, *Petrus pro Simone appellatus*. *Sed pro remuneratione*, *increpationem elegit*. *Verùm tamen facta est lapsûs medicina*, *& factus est melior*: *facta est increpatio Domini remedium*, *& mens curationem amplexa est*.

XXXV. Ut gloriae coelestis gustum exhiberet [illegible] Judas, non caeteri aliqui, qui Christum sequebantur. Transfigurationis quidem de quâ veterum recentiorumque benè multi capiunt verba haec, tùm significare possit, *Christo in regnum ejus*,

Joseph. [illegible]

Petrus [illegible] Monarcham [illegible]

Eph. 4.

Hebr. 3. 5.

Act. 14. 22.

Epist. 55. ad Pomp.

Cypr. de unit. Eccl.

Petrus à Christo increpatur.

D. M. P. t. 4. p. 163.

Christus [illegible]

Anno Do. 32.

ejus adventum. Neque tàm subitò implendum videbatur quod promittebat, ut ex his liquet: *Sunt aſſtantes quidam qui non guſtabunt mortem.* Quibus ostium spatium non aptè significatur. Hic accedit, scilicet Marcum, *uſque dum videant regnum Dei veniſſe cum potentiâ*, quod in transfiguratione [illegible]. [illegible] post dies, numerantes extremos, & eo scribere quo hunc prædicabat, & illo, in quo Apostolos duxit in montem, assumpsit Petrum, Jacobum, Joannem, quibus familiaritas utebatur, ut testes hujus essent, de transfigurationis mysterio notos constituere; alios gloriosæ mutationis spectatores esse [illegible], ut secretum melius occultaretur. Antiquitùs [illegible] est, à sententia non haud aliena, transfigurationis montem fuisse Tabor: quâ de re Hieronymus de Paulâ: *Scandebat montem Tabor, in quo transfiguratus eſt Dominus.* Cujus [illegible] situm & nos docet in locis Hebraicis: *Tabor, terminus Zabulon; eſt autem mons in medio Galilææ campo, mirâ rotunditate ſublimis, diſtans à Diocæſareâ X. millibus contra Orientalem plagam, qui confinium quoque inter Tribum Iſſachar & Nephtalim fuit.* Contigisse porrò in Galilæâ transfigurationem à Marco docemur: *Et illinc egreſſi una iter faciebant per Galilæam.* Quod post descensum ex monte contigit.

Hier. ep. 27.

[illegible]

Domini transfiguratio.

XXXVI. Orandi causâ seperatim in montem Christus ascendebat, ubi & solitudo major, & conspectus cœli latior. [illegible] ergo [illegible] *facies ejus ſicut ſol*, quæ [illegible] videtur ex [illegible] *lucem*, [illegible] *ejus*, quæ per Domini corpus undique penetrabat. Fulsit enim Mosis facies, sed & longè minor, & externo splendore, quo ut perfusus, sic & conscius retinet de gloriâ Christo concedebat. *Facta ſunt etiam veſtimenta* [illegible] *ejus* [illegible]. Cùm vestibus [illegible] Ab-hæc enim [illegible] vestes ex bysso confectæ, admonendo quæ Dei servis mollis debuit sanctitati. Similiter vestes albæ summæ dignitati conveniebant. De Crasso Valerius Max. *Diſſuaſum erat à Coris adverſus Parthos exercitum, ei pullum traditum eſt paludamentum, cùm in prælium euntibus album, aut purpureum dari ſoleret.* De Commodo Dio l. 72. & 5. *Ambulat nunquam veniret in theatrum, amictus eſſe togâ manicatâ albâ, auro intertextâ.* Albâ quoque togâ, quæ mirâ splendore micabat, induebatur Herodes Agrippa, cùm Angelicâ manu percussus est. [illegible] affectans regiæ dominationis [illegible] Julius Cæsar, quòd cùm quidam è turbâ statuæ ejus coronam laurean candidâ fasciâ præligatâ imposuisset, & Tribuni plebis coronæ [illegible] in carcerem [illegible] jussissent, Tribunos graviter increpitos potestate privavit. Quo [illegible] regiæ dignitatis insigne fuisse: ob de causâ Martyres qui omnes sunt *Reges & Sacerdotes*, albas togas [illegible]. Apparuit ergo Christus albis induens vestibus, ut eo colore se summum & Pontificem, & Regem Ecclesiæ exhiberet. *Et ecce Moſes & Elias colloquentes cum Jeſu, dicebant exceſſum* [illegible] *quem completurus erat in Jeruſalem.* [illegible] vero & proprio assumto corpore [illegible] sit testimonium debuerat. Non prætermittenda sunt

Orosius [illegible]

Suet. Cæſ. c. 79.

Apoc. 6.

verba Hieronymi: *Scribæ & Phariſæi tentantes ſe, & de cœlo ſigna poſcentes, dare nolui... Hîc verò ut Apoſtolorum augeat fidem, dat ſignum de cœlo, Eliâ inde deſcendente, & Moſe ab inferis reſurgente.* Neque illepida est observatio, Mosem & Eliam una cum Christo apparuisse [illegible] legem & Prophetas testimonium perhibere Christo, & [illegible] de morte Christi [illegible] [illegible] tranquillo [illegible] [illegible] [illegible] Judaico, ut Mosi & [illegible] quod Petro [illegible], cùm gloriosis corporibus extruere tabernacula, superfluum esset, nec morti Redemptoris humanæ consentaneum. Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida, instar tabernaculi, texit [illegible], ut [illegible] quasi velo temperatum ferre possent discipuli, & esset veluti sedes divinæ majestatis, unde mox loqueretur. Ubi discessêre Moses & Elias, et solus superfuit Christus, ne in dubio esset penes utrum ad illum pertineret: ecce de nube vox intonuit, *hic eſt Filius ille meus, dilectus ille meus, in quo acquieſco, ipſum audite.* Est enim audiendus loco Mosis & Eliæ, legis & Prophetarum, qui veluti officio functi sunt, ipsi cessêre. Illud ipsum prædixerat Moses: *Prophetam de fratribus tuis ſuſcitabit tibi Dominus, ipſum audies.* Auditâ voce discipuli ceciderunt in faciem suam, quasi exanimes, quia, ut rectè observavit Hieronymus, *humana fragilitas conſpectum majoris gloriæ ferre non ſuſtinet.* Tunc accedens Jesus, tangit consternatos, ut voce suâ tactuque Domini corroborarentur, & cùm descenderent de monte, præcepit ne visum illud divulgarent ante resurrectionem ejus; quod enim nulli renuntiârunt, neque modò, neque ipsis condiscipulis, ne tantum visum incredibile videretur, illique qui postea contemnum viderent, quasi falsi gloriæ famâ decepti à fide deficerent.

XXXVII. [illegible] Jesus, quæ eo visu exponit, quæ fortasse aliquid ex transfiguratione [illegible] habebant: [illegible] tamen illum [illegible], uno die [illegible] excepêre. Altercabantur autem Scribæ cum discipulis, qui ascendente Christo montem ad radices remanserant. Disputationi causam præbuisse videtur discipulorum in pellendo [illegible] Dæmoniacum sanare non poterant; quæ Scribas dederat ludibrium. Mutus erat & surdus miserandus ille puer Dæmonis maleficio: sed temporarius [illegible], [illegible] Dæmon natura, [illegible] [illegible] [illegible] erat [illegible]. Non perpetuò manebat Dæmon, [illegible] Ut ad Jesum ægrotus adductus fuerat, cum sævium Spiritus pro more sævire cœpit; tùm Jesus, *Spiritus, inquit, mute & ſurde, exi ab eo, & ne* [illegible] [illegible] [illegible] quasi mortuum, prehensâ ipsius manu, [illegible]. [illegible] quare Dæmonem ejicere non potuerant,

Deut. 18. 15.

Lunaticus ſanatur.

Anno Dom. 31.

sent, metuentibusque ne quâ suâ culpâ indotam [illegible] spiritibus imperandi facultatem amisissent, respondit Christus, impotentiam natam ex incredulitate, languente nimirum infirmâque [illegible], tenacem firmamque de Dei omnipotentia persuasionem, cum vivacibus signi impetrandi fiduciâ conjunctam, quam utramque Deus reprobis nonnunquam instillat absque charitate. Magna autem fides praecipuè requirebatur, pellendo ferocissimo & obstinatissimo Daemoni, qualis erat ille, qui lunaticum ab infante vexârat. Non enim sunt unius ejusdemque generis Daemones, [illegible] pejores & immitiores. Quo pertinet illud Palladii de B. Antonio: *Quidam dei [illegible], qui supra modum graviter vexabatur a Daemone, adductus est ad B. Antonium, habens principalem [illegible] Daemonem. [illegible] Antonius, non est hoc meum opus, nam contra hunc ordinem Daemonum, nempe principalem, nondum sum donatus gratiâ.* Impurus ergo ferusque Spiritus ille, qui ex malignioribus erat, non poterat ejici, nisi adhibitâ oratione & jejunio, cui vacaverat Dominus; in precibus enim totam noctem, & magnam diei partem, jejunus [illegible].

[illegible]

XXXVIII. Ubi cum discipulis Christus venit Capernaum, ad Petrum illi accessêre, qui didrachma accipiebant. Didrachma verò pars fuit sicli dimidia, valoris circiter [illegible] decem. De didrachmatis autem pensitatione haec habet Hieronymus: *Post Augustum Caesarem, Judaea facta est tributaria, & omnes censi capite ferebantur . . . rursum quoniam Jesus nutritus erat in Nazareth, quod est oppidum Galilaeae, Capharnaum urbi subjacens, ibi more poscunt tributa, & pro signorum magnitudine, hi qui exigebant, non audent ipsum repetere, sed discipulum conveniunt. Sive malitiosè interrogant, utrum reddat tributa, an contradicat Caesaris voluntati, juxta quod in alio loco legimus, licet tributa Caesari solvere an non?* De capitatione Romanis solutâ, [illegible] credamus, existimare non possumus. Quippe Galilaea, cui imperabat Herodes, nil tributi pendebat Romanis: quod satis patescit ex Josepho, censum in Judaeâ peragente Quirinio, *Herodes & Philippus suo quisque Tetrarchiae rei [illegible].* Quibus apparet atque etiam, ipsos percepisse suorum ditionum tributa, non Romanos, qui dictam Tetrarchiae munus imperium, nullos in Galilaeâ aut Trachonitide praefectos habuerunt. 2°. Vectigalium non modus tantum lege definitus erat, sed etiam certum pecuniae genus praestationi vectigalis destinabatur. Itaque Matthaeus meminit *numismatis census*; & Lampridius in vitâ Alex. Severi c. 39. [illegible] [illegible]. Atque certum [illegible]. Caeterum [illegible] [illegible] [illegible] 3°. Capernaum [illegible] Romani, quorum didrachma [illegible]. Itaque [illegible] [illegible] 4°. Sponte collatum fuisse didrachma ostendunt verba colligentium: *Magister vester non solvit didrachma?* Qui credunt autem liberum fuisse, mulctam à Romanis capitatio-

nem [illegible] didrachma [illegible] Templi [illegible] *quisquis transit in numeratum, dimidium sicli pondo [illegible] oblationem Domino.* Quod & deinceps à Judaeis solutum fuisse, Josephus testis est de Vespasiano haec scribens: *Vectigal verò ubicumque degerent Judaeis indixit, binasque drachmas singulis annis deferre in Capitolium jussit, quemadmodum antehac Hierosolymitano Templo pendebant.* Itaque [illegible] tempora Vespasiani, didrachmatis capitationem à Romanis non fuisse Judaeis impositam. Verissimam esse explicationem hujus [illegible] constat ex oratione Christi, *Reges terrae à quibus accipiunt tributa, sive censum? à filiis suis vel alienis?* Quibus colligit, *liberos esse filios.* Quae verba [illegible], ea Christum tribui immunem esse, quia filius Regis erat, cui solvebatur didrachma. Jam verò non Caesaris, sed Dei Filius fuit; didrachma igitur non Caesari, sed Deo quotannis in ministerium Templi pendebatur. Itaque unam solvendi causam affert, *scandali vitationem*, non obsequium legibus debitum, quia tunc vi non praecepti, sed ex laudabili consuetudine solvebatur, ut non pendentes, nil poenae à judicibus [illegible]. Nostrae Hieronymi explicationi favet: *Postulatur didrachma à populo. Lex enim in eam fidem, quae per Christum erat revelanda, [illegible]. Ergo hoc eodem didrachma consuetudine Legis, tanquam ab homine poscebatur à Christo.*

XXXIX. Ne tamen Christus esset offendiculo, jubet Petrum mittere hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tollere, inventumque in ejus ore staterem dare. Egregia sunt in hanc rem verba Hieronymi: *Quid primum mirer in hoc loco nescio, utrum praescientiam an magnitudinem Salvatoris? [illegible] quod [illegible] & quod primus ipse capiendus esset. Magnitudinem atque virtutem, si ad verbum ejus, statim stater in ore piscis creatus est, & quod futurum erat, ipse loquendo fecerit.* Nos posteriorem hoc miramur magis, quàm sapientiam, quia probabilius est staterem à Domino creatum fuisse. Non solent enim pisces, si pecuniae aliquid deglutierint, illud habere in ore sed in ventre. Porrò quod solvendum erat, voluit è mari peti. Documentum sit [illegible], qui [illegible] potestate suâ tenerent, tàm homines, quàm pisces, qui [illegible], & [illegible], cui nil erat pecuniae solvendae. *Stater* autem [illegible] quatuor [illegible] pro Christo, Petroque [illegible] pro [illegible] solutus est, quia idem temporis aberant. [illegible] Templi [illegible], quod non [illegible] manifestum fecerunt, id tributi ab omnibus sanè conferri debuit, ne essent offendiculo. Quippe Judaeis omnibus annos XX. natis didrachma pendebatur [illegible], [illegible] pro Petro didrachma, quia caput erat vel Joannis, [illegible]. Undè nata Baronio & Bellarmino Petri praerogativa. Quo jure viderint. Quod porrò [illegible] didrachmatum circa festum Paschatis incidebat, si Rabbinis creditur, observant tamen non insolitum fuisse, unius anni tributum in sequentem differri, si necessitas urgeret: *Ideòque cum jussum esset ad hunc censum colligendum, collectam non*

Pallad. Hist. Laus.

Stater pro Christo Petroque solutus.

Lightf. Hor. Hebr. in Matth. 17.

Anno Do. 32.

ante se haberent collectores duo [illegible], in unum quorum [illegible] ante [illegible] reposuerunt, in alterum praeteriti. Equidem quin saepe in eo [illegible] intervallo fuerit, quod Pascha inter & festum Tabernaculorum interpositum est, vix [illegible] in dubio.

XL. Dum petunt Capernaum discipuli in [illegible], [illegible] quae essent dicenti, Christus ipsos ad se vocatos interrogat, quid in via inter vos disceptabatis. [illegible] quisnam maximus esset in regno caelorum? Occasionem ex eo sumpserat in via ambitiosa contentio haec, quòd Jesum dicerent, se moriturum & tertiâ die resurrecturum: quomodo Matthaei 20. 21. filii Zebedaei, audita mentione resurrectionis ejus, petunt claudere latus dextrum & sinistrum Christi in regno ejus. Videtur & Lucae 22. 24. Aemulationis causa erat, quòd alii electione priores, alii aetate, alii conditione majores, alii in sermonis familiariores, quâ dispositione constat, neque ex clavium promissarum traditione, neque ex solutione didrachmatis [illegible] quid Apostolos subolevisse de Petri monarchia, quae lites eorum de primatu compescuisset. Contendendi disceptantium ambitione, Jesus vocatum, susceptumque in ulnâ puerum, statuit in medio discipulorum: asseverantque affirmat, ut istam ambitiosam honoris & dignitatis fomentum pellerent, & innocentia, simplicitate, humilitate, puerorum similes fierent, nullum [illegible]. [illegible] de vitandis scandalis, sugendo parvulorum [illegible] habuit, neque ab re, cùm scandalorum, odii fomentum, injuriarum vitibus, pusillosque Christi forent illaturum, sane sit animi superbus. Ut autem misericordiam, quae in condonandis offensis versatur, magis commendaret Petro, rogandi, nisi frater in se peccaret, usque septies remitteret, aliquoties similitudine Regis utitur, qui voluit conferre rationem cum servis suis, quorum uni, qui solvendo non erat, decem millia talentorum remisit. Talentum Hebraeum de quo locutum esse Dominum, puto certum est, tria siclorum millia continebat, ut constat ex Mose [illegible] collegerat sexcentos [illegible] quinquaginta, ad [illegible] habet, conficiunt siclorum trecenta millia cum mille septingentis septuaginta quinque: quae [illegible] unum talentum, excurrit [illegible] talenta, & vel quinque mille septingentis septuaginta siclis, quae est ipsissima summa hic expressa: [illegible] denarium [illegible]. Quo [illegible], cum major sic peccati hominis sublimibus, [illegible] de quâ plenâ satisfaciendâ summâ imparem. Cùm autem ingratus ille servus, conserve sui non miserens fuisset: Iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus usque quo redderet ad universum debitum. Quidam allusiam videtur ad veterem consuetudinem, de quâ apud Gellium Caecilius: Confessi aeris ac debiti judicatis triginta dies sunt dati... post deinde nisi dissolverant, ad Praetorem vocabantur, & ab eo quibus erant judicati addicebantur, nervo quoque aut compedibus vinciebantur. Hanc itaque occasio à Manlio Capitolino nervo vel [illegible]; nervus quippe non aliud [illegible] esse, quo non ipsi [illegible] atque [illegible] [illegible], sed nervo & vincula corpus [illegible] [illegible]. Quin etiam eo severitate processere Decemviri in XII. quas conscripsere Tabularum legibus, ut debitoris corpus scindi [illegible] Tertiis, inquiunt, nundinis partes secanto. [illegible] secuerint sine fraude esto [illegible] & liberi debitoris addictus [illegible] Hebraeorum jure. Hinc una ex uxoribus filiorum Prophetarum queritur, creditorem venisse ad sumendum duos natos ejus in [illegible] Christus depingit [illegible] inhaeret implacabilis ira, miserum fore [illegible] et impendens judicium sine misericordia.

XLI. Sub idem tempus Joannes Servatori nunciat, se & condiscipulos anonymum quendam, nomine Christi Daemonia ejicientem, prohibuisse, quia non erat ex Apostolorum numero, non solo coram affectuque, ut censet Maldonatus, sed reipsâ immundos pepulisse Spiritus, quod liquet ex verbis Domini, ne prohiberent illum. Neque hîc Apostolorum interdictione opus fuisset, si affectu, non effectu daemonibus imperasset, cùm ex morili [illegible] ab eâ quidem arte temperasset, si non etiam ab illis [illegible] ad necem usque mulctati fuisset: quomodo [illegible] jurare per Jesum. Verè ergo Daemones ejecit, [illegible] ejus: unde patet non corpore quidem, sed fide tamen Christi fuisse eumdem & discipulum. Amore tamen, ne quis sibi non concessam à Servatore potestatem usurparet, censuit esse hoc Apostolorum interdictum prohibitorium, existimantes. Imprudentiâ tamen, & forsan invidiâ non caret id interdictionis, quomodo [illegible] Prophetarum [illegible], Numer. 11. Itaque factum Apostolorum Christus reprehendit: Ne prohibete eum, qui enim non est adversum vos, pro vobis est.

XLII. Cum versaretur in Galilaea Christus, offensi Judaei eum interimere volebant, quòd non solùm solvisset Sabbatum, praecipiendo ut paralyticus attolleret grabbatum, sed & patrem se fecisset Dei. Porrò aderat Scenopegia ex tribus institutis à Mose festivitatibus una, quibus [illegible] in campo tabernaculis, quo Patrum in deserto commorationem memoriâ recolerent. Dixerunt ergo fratres Christi, hoc est, quidam ex illis quatuor, Jacobo, Jose, Judâ, Simone, ex Josepho prognatis, qui pro fratribus Domini habebantur, digredere hinc & vade in Judaeam, [illegible] & miracula ejus proponerentur discipulis, [illegible] temporis plenâ perfectâque fide credebant, Jesum esse Christum, verum Dei Filium, quippe qui ex cupidine gloriae hunc loquebantur, ut ex ejus miraculis aliquid honoris ad se redundaret. Fratribus autem respondet, praefinitum illud à Patre suo tempus, ut ad Tabernaculorum festivitatem ascenderet, nondum adfuisse. Ut autem profecti sunt, tunc & ipse qui remanserat in Galilaeâ, contulit sese Hierosolymam. Ne verò decipiamur, quod variis illustribus & veneranda Deus contegit, tum Jesu in Sanctam urbem profectionem occurrentia sunt observanda.

De [illegible] discipulorum [illegible]

Matth. 20. 20.

Matth. 18. 24.

Gell. l. 20. c. 1.

Anno Do. 32.

Gell. l. 20.

4 Reg. 4. 1.

Joannes Daemones ejicientem prohibent discipuli.

Luc. 9. 49.

Act. 19.

De variis Christi Hierosolymam [illegible]

Joan. 7.

Joan. 7.

ANNO Do. 32.

Prima ad *Scenopegiam*, secunda ad Encænia, tertia ad Pascha *leviusque* pertinet. Primæ profectionis meminit Lucas: *Factum est autem dum complerentur dies assumptionis ejus, & ipse faciem suam firmavit ut iret in Hierusalem*. Hoc autem certum exploratumque est, [illegible] regionem transeundum est, per quam transire [illegible] Galilææ, cum Reditum venit in fines Judææ, qua ultra Jordanem, ut ex Matthæi 19. conjectura fieri possit, sed post habitam orationem Joan. 7. & 8. & reditum in Galilæam prius ab ipso repetitum quam rursus Hierosolymam, celebrandis Encæniis se conferret, documento est historia Evangelica, *peragrabat igitur singulas urbes & vicos, docens, & iter faciens Hierosolymam*. Secunda profectio est, quæ ad Encæniorum celebrationem pertinet: *Facta sunt autem Encænia Hierosolymis & hyems erat: & ambulabat Jesus in Templo in porticu Salomonis*. Cum vero in Encæniorum festo Judæi studuissent Christum prehendere, *abiit iterum trans Jordanem, ubi primum fuerat Joannes, cum baptizaret, & mansit illic*. Quem locum Bethabaram esse ex Joanne palàm est: *In Bethabarâ facta sunt hæc, trans Jordanem, ubi Joannes baptizabat*. Ex eâ regione, peragratâ [illegible], Jordanem [illegible] Hierosolymam, aliquot diebus ante ultimum Pascha. Cujus & profectionis Matthæus Marcusque meminêre. Ille capite XIX. hic decimo: *Et inde surgens venit in fines Judææ, ultra Jordanem*. Ac sensim lenteque appropinquans Hierosolymæ, cum asino vectus ingressus est. Itaque [illegible] quam Marcus [illegible] memorant inter, & illam de quâ in Lucæ IX. 51. & Joann. v. 1. mentio fit, ferme [illegible]. [illegible] ad Scenopegiam. Non autem assentimur Maldonato, qui historiam de Samaritanorum ad fidem vocatione, Joannis capite quarto traditam, penè ferme profectione posteriorem putat, eâ ratione fretus: *Quid si jam audissent, quod Joannes narrat, itaque libenter Christum non recepissent Samaritani*. At non advertit, ad eundem locum utramque historiam non esse referendam: primoque munditiem Christi unam Samaritanam mulierem ad vitam reduxisse, uno ferè biennio, priusquàm à Samaritanis excluderetur. Historiam nunc expediemus.

XLIII. Judæorum more Christus in Judæâ versari noluerat. Verùm [illegible], [illegible] prospectâ [illegible] formatione, cœpit iter versus [illegible]. [illegible] regionem transgreditur, homo in vicum Samaritanorum nuncios misit. Diversus locus erat ab urbe Sichem, quæ nunquam [illegible] in [illegible], quorum multi antehàc crediderant, exemplum fuisset. Quos verò nuncios misit, illi Joannes & Jacobus esse videntur, ut ex ipsorum verbis colligimus: *Domine vis dicamus ut ignis descendat è cœlo?* Quasi illorum à Samaritanis injuria præcipuè afficerentur. Non permiserant Christum, ut sibi, comitibusque suis pararent hospitium, & quæ necessaria erant. Hoc [illegible], quia [illegible] esse [illegible] Hierosolymam. Cum enim Judæos inter & Samaritanos magna de loco adorationis disceptatio foret, ut religionis suæ [illegible], pro-

ductionem [illegible]. Quod cum vidissent Jacobus & Joannes, majore ob repulsam irâ incitati, exclamant, igne cœlitùs delapso, ut perditum eant. Non immeritò Ambrosius: *Hi duo præsumpserant, quòd ad formam ejusdem ignis de Cœlo descenderet, quoniam filii erant tonitrui*. Quasi hoc titulo moverentur, eorum esse Eliæ ad exemplum, ignem è Cœlo deducere. Peccârintne Apostoli & quomodo, hoc in quæstione ponitur, de quâ ad Algasiam scripsit Hieronymus. Ac primâ specie Prophetæ facto, nec vicebantur, longeque pulchrorem irrogandi supplicii causam habere, propter exclusum Dominum & ab ipso quoque loco ad perditionem [illegible]. [illegible] in ea ipsâ regione, Elias primus in Achazæ militem [illegible]. [illegible] cupiditati obsecundabant Apostoli, si credimus Hieronymo: *Apostoli in Lege versati, in quâ noverant justitiam, oculum pro oculo, dentem pro dente noscebant, & imitati Eliam, ad cujus vocem duos Pentecontarchos cum militibus, ignis absumpserat*. Quos in Jacobo Joanneque imprudentiæ aliquid fuerit, nulli dubitamus, [illegible] culpâ liberent. Quos Christus confestim vertit, [illegible]. A Spiritu quidem non Dei, sed carnis, Apostolorum petitionem ortam esse, & verba Christi, & res ipsa demonstrant. Elias pravo jussu Dei accivit ignem è Cœlo, forte frustrà solummodo voluisset. Itaque ille ipse Angelus, qui semel iterumque Eliam monuerat, ut cœlestem Pentecontarchis iram denunciaret, tertiò vetat ipsum [illegible]. Apostoli verò, [illegible]. [illegible] Pentecontarcho [illegible], dum & personæ & munus Doctoris sui illudebant. Christus Samaritanis Doctor nondum impositus erat, qui extra Dei fœdus, quod ad Judæos pertinebat, constituebantur. Ut igitur Christiani delinquentes excommunicari possunt, Ethnici non possunt: sic merito Pentecontarchos cœlestis pœna [illegible]. Itemque non Legis tempus est, sed Evangelii, quod pro inimicis preces fundere jubet. Itaque Apostolos quoque increpat Hieronymus: *Christus increpat eos, quòd non meminerant doctrinæ suæ, & bonitatis Evangelicæ, in quâ dicitur, qui te percusserit in maxillam, præbe ei & alteram*. Non absolvit Augustinus contra Adimantum c. 17. *Ille autem tantum prodesse volebant eis, quos* [illegible].

XLIV. [illegible], quæ Scenopegiæ celebrabantur. Judæi ergo [illegible] fortiores, Scribæ, Pharisæi, Jesum quærebant, non eum videndi amandi, unde calumniandi arriperent occasionem, quàm interficiendi causâ, ut ex verbis [illegible], quem quærunt interficere? Maximè sunt importuni die festo, qui maximè sanctificari debent, tantum sceleris moliri. Non omnes sequentur sequentes, qui occasione verborum Joannis, *Jesu illo jam medio, Jesus ascendit in Templum*, Christum primo festivitatis dies non adfuisse [illegible]. Quis enim credat Dei Filium, legis observantissimum, cum ei gessisse morem, præcipuum [illegible] celebrare? Itaque hostes ejus illum quærebant in die festo,

ANNO Do. 32.

Luc. 9. 51.

[illegible]

[illegible]

Joan. 10. [illegible]

Joan. 1. 28.

Maldon. in Joan. c. 9.

[illegible]

Luc. 9. 54.

[illegible]

Ibid.

Christus [illegible] Scenopegia.

Anno Dom. 30.

ſeſti, quæ moverant tantæ ſolemnitati non defuturum, ad quam agitandam, non multò poſt diſceſſum fratrum, ipſe ſe Hieroſolymam contulit. Itaque eam obiter etiam obſervandum, Joannem non ſcripſiſſe, *feſto illo jam medio Chriſtum veniſſe Hieroſolymam*, ſed *aſcendiſſe in Templum*. [illegible] tempore oriebantur. Jam ergo feſto novo, Templum ſacrificiorum & orationum cauſâ frequentârant, verùm quarto ſolemnitatis die, illud petiit ut doceret. Sermone verò quem habuit, oſtendit cœleſtem eſſe doctrinam ſuam, nec ex paralytici ſanatione magis, quàm ex circumciſione Sabbati violari Religionem. Cùm ex turbâ multi in eum credidiſſent, indignati quidâ Judæorum primores, miſſiſſent miſere ſuos ut dicentem caperent; quibus dixit Jeſus, *adhuc pauliſper vobiſcum*: vel invitis & repugnantibus vobis, vobiſcum unà verſabor, quamdiù Pater meus voluerit, à cujus decreto ne vel latum unguem diſcedere valetis. Sed juſto tempore [illegible] poſt ſemeſtre, tunc me occidere debetur memoria.

Cur ultimo die Scenopegiæ [illegible]

Joan. 7. 37.

Levit. 23. 36.

XLV. *Ultimo autem die illo magno feſti, ſtetit Jeſus & clamavit, ſi quis ſitit, veniat ad me & bibat.* Ultimus ille dies octavus erat, de quo hæc promulgat, *die octavo convocatio Sancta erit* [illegible] *nullum opus ſervile facietis*. Quid porrò [illegible] immeritò quæritur? Etenim ſi quis Moſaicæ præſcriptionis ratio habeatur, feſti ſummus ille [illegible] Die primo juvenci tredecim immolabantur, ſecundo duodecim, & ſic decreſcente gradatim juvencorum numero, unus tantum octavum illum diem ſanguine ſuo reſpergebat.

Num. 29. 36.

Offeretis holocauſtum, juvencum unum, arietem unum [illegible] diebus agni XIV. mactabantur. Lightfootû conjectura nobis arridet, Joannem ex Judæorum opinione octavum diem magnum appellâſſe:

Lightfoot. hor. hebr. in Joan.

[illegible] *quorum primi, quæ tertio diebus [illegible] & ſacrificia ſunt a [illegible], non tam pro ſeipſis, quam pro reliquis gentibus, at die hâc octavâ, ſolum pro ſeipſis.* Quocunque ſanè animo fuerit, cur Judæi octavum cæteris diebus anteponerent, ex illorum potiùs ſententiâ, quàm ex majori diei ipſius ſanctitate deſumptum fuiſſe [illegible] opinionem, animum explorantique eſt. [illegible] primus quàm alter ille dies, negotium exemptum [illegible] dici, magni titulos nobi deinu? Quis enim & ab opere omni temperâſſe per totum illud ſeptiduum, nobis vero [illegible] Janſenius, aliique eruditi repugnant; hos autem ex ſanctiſſimam ſolemnitatem non immeritò colligentes movebat unum verbum Moſis, *decimo quinto die menſis hujus ſeptimi feſtum tabernaculorum ſeptem diebus eſt Domino*. [illegible] ſequendo: primumque ſeptimum illud vel feſtivum non fuit, vel ſervilibus & operibus intendiſſe Judæis, &, ſi qui Rabbini ſunt, diu ſeptimo feſto, dicunt ſeptem [illegible].

Lev. 23. 34.

Cur ultimo die Scenopegiæ [illegible]

XLVI. Octavo feſti die, Jeſus aliâ vice ut ab omnibus audiretur, clamat, *qui ſitit, veniat ad me & bibat*. Cur verò, id ultimo ſolemnitatis die dixerit, hanc conſerimus eſſe cauſam. Frequentiſſimum tum temporis erat aliud [illegible] cum Sacerdotali benedictione dimitten-dum; itaque velut vincentum durum abeunti populo, monuit ſe fontem eſſe aquæ cœleſtis, quem [illegible] aquas. Quam verò Scripturam indicat, dùm addit, *qui credit in me, ſicut dixit Scriptura, flumina aquæ vivæ ex ventre ejus fluent*, dictu non eſt adeò proclive, cùm diſertè hæc in V. Teſtamento non reperiantur. Ad Eſaiam digitum intendiſſe, nobis probabilius: *Eritque tanquam hortus irriguus, & velut ſcatebra aquarum*. Quicumque ergo ſectâ ſunt Dominum amplectitur, tantum Spiritus Sancti copiam haurit, ut ſit in [illegible]. Non ſolum enim intus ipſum irrigent aquæ [illegible] per venas, quemque in alios manat [illegible] quæ animæ facultatem [illegible] metaphoræ ducere, quæ ſolet primus in ventrem primùm deſcendere, & inde omnes corporis partes per venas, quaſi per flumina irrigare. Cæterùm cur in Scenopegiâ Chriſtus hanc adhibuerit metaphoram, quæris non indignum? Non panem, ut in Synagoga Capernaïticâ, non lucem ſe appellat, ſed aquam, ut non ab re hoc ſibi nomen impoſuiſſe videatur, occaſione non alias diſſimili, quâ ſe fontem, & aquam vocavit, cùm juxta fontem Jacob à muliere Samaritanâ potum petiit. Mos enim ille Chriſto fuit, ut ex re ſubjectâ ſuas duceret alluſiones. Negat quidem Maldonatus [illegible] *Chriſtum habuiſſe*: neque tamen immeritò, cùm feſto Tabernaculorum fieret libatio ejuſmodi. *Hauſam aquam ſtatuentem ter legat, impleverunt ut Scriptum, cùm venerunt ad portam aquarum, clangunt tuba. Aſcendit Sacerdos per aſcenſum altaris, & inclinat ad ſiniſtram. Erant ibi ſcyphula argentea, unum aqua, alterum vini. Fundit de aquâ in vinum, & de vino in aquam, & fungitur officio.* Quod ab eruditiſſimis viris Ainſworthio, Lightfooto &c. eſt obſervatum. Hanc duxêre traditionem ex Prophetâ. *Et haurietis aquas cum latitiâ*. Et eâ ſignificari *Spiritus Sancti effuſionem*, ſibi in animum induxêre, ut congruenter admodum tàm ceremoniæ tàm temporis adhibitæ, quàm Scripturæ oraculis, Chriſtus ſe veluti fontem ſalutiferum Judæorum ante oculos conſtitueret. His auditis, ex turbâ multi dicebant, verè hic eſt Propheta, alii dicebant, hic eſt Chriſtus ille, alii verò negabant, quia ex vico Bethlehemitico venturum erat Chriſtus, non ex Galilæâ. In quo tamen errabant, ignorando, Nazarenum quoque futurum. Eo potiùs in Galilæa [illegible] educatum fuiſſe ſciebant. [illegible]

Eſa. 12. 3.

Joan. 7. 40. [illegible]

Joan. 10.

XLVII. [illegible] Tabernaculorum Chriſtus habuerat, [illegible] *ſuſque eos ante faciem ſuam in omnem urbem & locum, quo futurus erat ut ipſe veniret*. Quam Scenopegiæ [illegible] Uſſerius conſent, credere non poſſumus. Quippe ſi miſſi ſunt, dùm Dominus per Samariam iter-

Anno Dom. 3[illegible]

[illegible] Hierosolymam de agendo Tabernaculorum festo [illegible] post non manifestum. Deinde, [illegible] verunt, urbem ingressi fuerint. Est ergo vero propius post agentum festum, Christum potius ex populi malè instituto intolerantem, paratos ex horum temporis [illegible] ad [illegible] compositis [illegible] ingeniis [illegible].

XLVIII. Utrum illi novi legati LXX. numero fuerint, an potius LXXII. magna hic est atque disceptatio, quæ vix componi posse videtur, cum utrique [illegible] antiquorum suffragia. Re diligentius perpensâ, eorum magis adhæremus opinioni, qui Discipulos septuagenario numero circumscriptos. Primum omnium [illegible] illi sunt, quibus placet numerus septuagenarius. [illegible] Origene suppeditat [illegible], in Dialogo contra [illegible] habuit Christus Apostolos?, inquit Judex Eutropius. Respondet Adamantius: Primum quidem duodecim, postea septuaginta duos, ut Evangelium annunciarent. Origeni consentit Epiphanius: Præter hos, XII. videlicet Apostolos, [illegible] qui ad [illegible] obsequium [illegible]. [illegible] Attestatur [illegible] LXX. discipulis unum fuisse [illegible]. [illegible] Adlegit & alios LXX. Apostolos super duodecim. Quæ enim XII. secundum numerum fontes in Elim, si non & LXX. secundum numerum arbusta palmarum. Eusebium, Ambrosium, Hieronymum, ut [illegible] testibus recensitum [illegible]. Uno omnium Nysseno, [illegible] Apostoli, septuaginta verò palmæ post XII. [illegible] ordinati sunt Apostoli, qui in universum orbem missi, tot numero fuerunt, quot palmas fuisse narrat historia. Jam verò cùm de varietate lectionis deducitur in judicium quæstio, testes antiquiores sunt [illegible] interpretandi, qui [illegible] habuerunt exemplaria. 2°. Vetustate non modò, sed & ratione [illegible] numerus ille septuagenarius Discipulorum: quia magis accedit ad Reipublicæ Judaicæ formam, quam Jesus, [illegible] exprimere conatus est. Ut enim duodecim Apostoli electi sunt, qui [illegible] Spiritum Patres essent, quot tot [illegible] Patriarchæ, à quo gens Israelitica originem ducebat suam; convenientissimum quoque fuit, novorum legatorum eum instituere numerum, quem præficiendis Hebræorum populo senioribus Moses adhibuerat; fuêre autem septuaginta non LXXII. Dixitque Mosi Deus: Ascende ad Dominum tu & Aaron, & Nadab & Abiu, & septuaginta è senioribus Israel. Quo numero illa [illegible] est; Dixit Dominus Mosi, congrega mihi LXX. viros è senioribus Israel, & [illegible] de Spiritu qui est super te, & portabunt tecum onus populi. Hâc de causâ Ezechieli ostensi sunt: Septuaginta viri è senioribus domus Israelis, cum Jezonia [illegible] Saphan, stante in medio ipsorum. Quinimo [illegible]

[illegible] populi Judaici consilium depingi [illegible], ad [illegible] numero [illegible], cùm à capite in corpus manavit idololatria. [illegible] à Mose seniorum septuagenarium, non à versione de LXX. & vulgatâ Latinorum, quam ab Hebræorum traditione: Principes autem familiarum totius gentis, Philonis verba sunt, totidèe septuaginta, [illegible] palmæ arborum [illegible]. Quippè respondebat LXX. hominibus, qui in Ægyptum venerant: Ad septuaginta animas descenderunt Patres tui in Ægyptum, nunc autem dilatavit te Deus tuus, ut sis sicut stellæ cœli multitudine. Septuagenario igitur seniorum numero indicabantur Hebræi in memoriam patrum [illegible] crevere. Quo etiam Moses in disciplinâ septenarius numerus sacer erat, & ubique pervagabatur, dies, annos, Jubilæos, ceremonias: ut verò putant sic à Deo in constituendo & [illegible] in septuagenario, qui constat ex septem decies [illegible] narrat historicus: Septuaginta de senioribus ejus gentis prudentissimos elegit, eosque rectores totam Galilæa constituit, Septem verò per singulas civitates minorum litium judices: nam majora negotia, causasque capitales ad se referre jussit, & illos LXX. Quem ideò Senatorum numerum elegit, ut [illegible], Galilæus ille Senatus exprimeret. Quâ etiam de causâ Christus collegium LXX. Discipulorum [illegible], Patriarcharum præfinitumque gentis Judaicæ [illegible] Maldonati, qui [illegible] ex septuagenario hominum in Ægyptum venientium numero desumpti in dracta, hoc scribit: Si numeremus, & ipsum Jacob & Joseph, qui jam in Ægypto erat, & duos filios, qui in Ægypto nati sunt, erunt quidem LXX. sed si videris jam alios Juda numeremus, Her & Onam, qui antequam Ægyptum ingrederentur, mortui fuerant, erunt LXXII. [illegible] qui fuerunt in Ægypto appareudi sunt, qui nunquam pedem in Ægypto posuêre, Her & Onam, [illegible] LXXII. [illegible] & Manasse propriè Ægyptum non sunt [illegible] scribit, ad LXX. animas descenderunt patres tui in Ægyptum, quia duobus exceptis, omnes ingressi sunt, & hujus etiam ingressus ope, Ephraim & Manasse nati sunt in Ægypto: aliorum verò est extra modum, Her & Onam, Ægyptum descendentibus inseri, quos constat Ægyptum nunquam vidisse. Unum est quod Maldonatum, Suarezium, Vellesium, aliosque contrariæ sententiæ patronos opponunt argumentis, magnæ esse speciei: nempe compendii gratiâ & fermone Mosaicos, & Discipulos Christi LXX. dici, quamvis [illegible] tur, cùm omnino fuisse septuaginta duos. Sed facilè eò hoc effugio præcludimus. Quippè diserte interpres testimonium, tot Scripturæ [illegible]. [illegible] Elegimus homines & [illegible] quorum etiam nomina exhibet, Eleazar summi Pontificis ad Ptolomæum Regem Epistola. Id [illegible]

compendium

Margin notes:

De Discipulorum à Christo missorum numero.

Orig. Dial. [illegible]

[illegible]

Exod. 24.

Num. 11.

Ezech. 8.

[illegible]

Joseph. de Bell. l. 2. cap. [illegible]

[illegible]

Arist. de LXX. Interp.

[illegible] numerandum, cùm ille ipse Josephus scribit: *Post quarta septuaginta Senio[illegible]* [illegible] *Ar[illegible]* [illegible] pentium legamus seniores LXXII. Mosi adjunctos fuisse; magnâ confpirantium alioquin Hebræorum, Latinorum, Græcorum, septuaginta virorum meminêre. Quod si soli LXX. Seniores eorum forent, de Legatis a Christo missis res propè consensa videtur, cùm ad exemplum Mosaicum Christus tempore ad [illegible], ut veterem inter & novam disciplinam magna concordia esset atque conspiratio. Neque antiquiores ex Græcis Latinisque Patres, nisi discipulos septuaginta duos [illegible], sed solum *septuaginta*. Constat autem ex Ambrosio, nec non Hieronymo, Latinas versiones quibus utebantur, habuisse *septuaginta Discipulos*, cùm hunc numerum usurpent: *Juxta [illegible]* [illegible] *tus secundo contra [illegible] præceptores, [illegible] Evangelistâ testante, duodecim fuisse Apostolos, & septuaginta Discipulos minoris gradus.* Via ergo [illegible] & Græcis, & Latinis, quos apud legimus, *Dominum designasse* LXXII. [illegible] [illegible] conjecturâ, quæ [illegible] depravationem [illegible], quòd perhibent factum à Christo in discipulis, quod factum legerant in LXX. Interpretibus [illegible] defectis. Maldonatum quidem numeri LXXII. defensor [illegible], eò fuum [illegible], quod *ut duodecim apostolos Christus elegit, quia XII. erant Tribus, ut unaquaque Tribus suum haberet Apostolum, sic eo numero Discipulos elegisse, ut numerus inter duodecim Tribus dividi posset*, cùmque unicuique Tribui sex obtingerent. Verum cogitare debuerant, in Galilæâ quæ septuaginta Discipulorum patria fuit, imò vel in Palæstinâ frustrà [illegible] Tribus quæri, quæ olim eam regionem incolebant, ut nos Josephus monuit.

XLIX. Nonnullorum septuaginta Discipulorum nomina recensentur a Veteribus: *Fertur ex illorum numero fuisse Barnabas: ex iisdem etiam Sosthenem fuisse perhibent. Matthiam quoque eum, qui proditoris Judæ loco in numerum Apostolorum adscriptus est, & Barsabam, Thaddæum præterea unum ex illis fuisse memorant.* Jacobus ex LXX. *Discipulorum numero, ac præterea ex fratribus Domini fuisse perhibetur.* Origenes in suo contra Marcionitas Dialogo, apponit & LXX. Marcum & Lucam: *Marcus igitur & Lucas, cum in numero LXXII. essent, ipsi etiam Paulo Evangelium prædicabant*, quod verò Paulo Evangelium prædicâsse dicuntur, id delirans sadit Christianorum [illegible]. Cogitavit itaque [illegible], ut [illegible] sit propositum, *[illegible]; cum Paulo Apostolo evangelizabant*, quod confirmatur ex [illegible], *ostendam Marcum & Lucam Paulo adminiculati fuisse.* Quid enim opus fuit Lucæ & Marco prædicâsse Paulo Evangelium? Nonne dictum illud Apostolus diserte tradit: *Neque ego ab homine Evangelium accepi, neque edoctus sum, sed per revelationem J. Christi?* Barnabam, Matthiam, Barsabam, Thaddæum, Jacobum Domini fratrem, de LXX. Discipulorum grege fuisse probabile est admodum. At ex Dialogo contra Marcionitas apparet Epiphanium non fuisse testem solitarium Traditionis, quæ Marcum, Lucamque LXX. discipulorum in loco habuit, uti opinatur Petavius, scribendo: *Neque verò damnanda est Epiphanii sententia, dum Marcum è LXXII. discipulorum numero fuisse autumat*, cujus contrarium alii Patres sentiunt. Contrarium sanè non sensit Auctor Dialogi contra Marcionitas. LXX. discipulis septem Diaconos apponit Epiphanius: *Septuaginta alios ad eandem [illegible] [illegible] allegat, è quibus VII. illi fuêre, qui ad [illegible] [illegible] dispensandas delecti sunt.* Quæ Traditio nil habet verisimilitudinis, cùm prædicando Evangelio & patrandis miraculis LXX. à Christo jam missi essent, eâque ratione non magis, quàm Apostolis sermonem Dei relinquere debuerant, mensis ut ministrarent: huc accedit, quod [illegible] aliorum numero aliquos etiam fuisse Diaconos, ex adspectu hoc munere legatorum dignitas fuisset [illegible]. LXX. discipulorum nomina addidit Dorotheus, in quibus non Jacobum fratrem Domini modò numerat, sed Timotheum quoque Ephesinum Episcopum, Pauli discipulum Stachyn Byzantinum Præsulem, Linum Romæ Antistitem, Phygellum, & Hermogenem, quos hæreticos Apostolus asserit. Itaque sociare de Auctore fuit LXXII. discipulorum nomina habemus prætermisit, cum hujus scriptoris auctoritas non multum apud nos valeat.

L. Eruditis & suspicionem [illegible], historia de muliere in adulterio [illegible] deprehensâ, & ad Dominum adductâ; quorum sententiam graves sanè non desunt rationes. 1°. Quibus [illegible] hanc Historiam in Joanne non reperiri testatur, quâ de re observanda sunt verba doctissimi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *scripserunt in totum Joannem commentarios.* Defuisse eam fuisse multis in codicibus, tum Græcis, tum Latinis, documento est & Hieronymus: *In Evangelio secundum Joannem in multis & [illegible] & Latinis codicibus invenitur de adultera muliere, quæ accusata est apud Dominum.* Proinde in aliis non reperiebatur. 2°. Historiam additam postea quàm expositam fuisse longe probabilius est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *de muliere, quæ multis peccatis accusata est apud Dominum* [illegible] [illegible] [illegible] Joannem [illegible] [illegible] dum Hebræos Evangelio inveniebatur, & moribus Christi congruebat, nec non peccatoribus esset solatio, hanc arrepta occasione historiam transferenti Joanni in codices: quæ quidem ratione valebant eam prætermittere, dum ex autographo Apostoli describebantur exemplaria, [illegible] [illegible], quod porrò habent in *Evangelio secundum Hebræos* tradit Eusebius, argumentum est, in exemplaribus quibus usus fuerat, non reperiri. 3°. Non satis de moribus Pharisæorum, & Textus, quod summâ Religione colebant, veneratione constantium, molestum in ipso sublimem suetam de-

 prehen-

prohensam, ut vetitis moribus albis & celebrem, & pollutam, mittunt in Sanctuarium [illegible] 4. [illegible] ignotasse summa punctis, penes quem est vere & [illegible], quod Christus hanc Scribis atque Pharisæis: *Qui vestrum sine peccato est, primus in eam jaciat lapidem*, quod ubique dicentes jure fieri non poterat. 5. Effecit & admirationem Christi factum, *Jesus autem inclinans deorsum digito scribebat in terra*. Sive enim Templi in atrio, sive in gazophylacium consistebatur, non satis quidem intelligitur, qui in terrâ scripserint: hæc enim pugnant cum structurâ Templi; cujus totum sub dio spatium tegebatur, omnino quidem generosis lapidibus stratum, uti [illegible] Christus scripsit, non utique in terrâ, sed pavimento scripsit, nec sine miraculo. Quis autem phrasin admittat ejusmodi? & quæ prædicat in terra inscripta, quæ lapidibus [illegible]? At forte in pulvere scripsit? Quasi verò in Templi pavimento, quod & mundissimum, & marmoreum sit, satis reperiretur pulveris, ut in eo literæ effingi possent. 6. Neque satis decens videtur, Christum, qui nil literarum, nil præceptorum instituendis animis scripsit, in terrâ digito informâsse characteres mox delendos, & nulli usui futuros; quin & quæ crediderit nemo. Eo corroboratur conjectura, quòd quæ legi possent, [illegible], ignoraretur. Non utique [illegible], sed à conscientia moribus, ad Christi [illegible] [illegible] gessent. Itaque supervacaneum fuit scriptio hanc atque, *festucam quæ in oculo est fratris tui vides, trabem autem quæ in oculo tuo non vides*, quam fuisse Scripturam opinatur Ambrosius, vel [illegible] Hieronymus, quæ quomodo in illam medio [illegible] possent, vix capiunt. Quid? An sapientis est ea scribere, quæ certò norit à nemine esse legenda? An ergo Christus nullos scribendo *formavit characteres, sed incertas ubique significantes delineavit figuras?* Hoc sensit Maldonatus, quod quàm à gravitate divináque Servatoris [illegible], Quo enim, quo consilio, cui bono, incertas hic figuras [illegible] adulterâ historiâ hanc Joanni assutam esse loco, quod cum sequentibus non satis aptè cohæreat: [illegible] *alius post alium exierunt, incipientes à senioribus usque ad ultimos, & derelictus est solus Jesus, & mulier in medio stans*, & tamen additur continuò, *rursum ergo Jesus eis* (Pharisæis) *locutus est, ego sum lux* illa.

Sermo [illegible] ad Judæos.

LI. Dùm foret Christus in Templo, de [illegible] se commendi, ubique quo morerentur in peccatis; de ejus efficaciâ in liberandis à servitute hominibus; de lætitiâ quâ perfusus est Abrahamus, dùm vidit *Christi diem*, quod contigisse putatur, cum humanâ indutus specie, binis comitatus Angelis, Abrahami tabernaculum ingressus est, atque comedit, exhibendo futuræ incarnationis specimen: de antiquitate, quâ superabat Abrahamum tractavit, quem fermentum Judæi ut refellerent efficacius, nondum quinquaginta propè annos Christo vindicârunt. Hunc autem usurpant numerum, non tàm ob gravitatem ætatis Domini [illegible] & laboribus [illegible], quàm ob phrasim, uti videtur è vulgato sermone petitam, quâ Jubilæum adhibebatur certo annorum spatio designando: quasi dixissent: nondum attigisti Jubilæum, quod annos quinquaginta continebat. Itaque Christum penè quinquagenarium fuisse, ut eo loco non satis aptè colegit Irenæus. Ubi verò audiverunt Jesum sibi divinitatem adscribere, *priusquam Abraham auditur, ego sum*, *sustulerunt lapides*, ut tanquam in blasphemum jacerent, juxta legem; *lapidabunt eum omnis coetus*. Jesus autem *abscondit se*, non in loco secreto Templi, sed efficiendo ut corpus ejus hostium in oculis [illegible] imaginem, quâ conspicuus foret, *per medios transiret*.

Levit. 24.

De cæco nato [illegible] Joann. 9.

LII. Progressus autem vidit cæcum à nativitate, atque omnia naturæ subsidia [illegible], quem morbum ex peccato hominis parentum contigisse suspicabantur Apostoli, qui tamen cæcus affectus erat, ut Christo præberetur occasio operandi miraculum insigne, quo Servatoris gloria [illegible]. [illegible] *Christus spuit in terram, fecitque ex sputo lutum, & linivit ejus oculos*. Cùm autem lutum oculis se manû contrectaret, eo [illegible] Jesus, se eundem cælestisque potentiâ omnibus videntis [illegible] vestimasse, quomodo jussisse in aquam [illegible] lavit, quam intrinsecus [illegible], Elisæi [illegible] reddidit, atque postulatis. Hoc enim [illegible] demonstravit Servator, se orbis esse conditorem: fecerat hominem de luto, restituit cæco oculos ex luto: quibus enim est artifex, ex eâdem materiâ opus & facere, & reficere: pulveri porrò miscuit sputum, ut manifesta fieret virtus divinitatis ejus. Ubi ad admovetur medicinæ, dixit ei, abluat oculos ex [illegible] [illegible], & piscina, quæ non distinguuntur Baronio; quod tamen factum opinamur. Piscinæ meminit Nehemias: *Instauravit murum piscinæ Siloe &c.* De quâ suspicatur Joannes. De fonte verò hæc Hieronymum: *Siloam autem fontem esse ad radices montis Sion, qui non jugibus aquis, sed in certis horis diebusque ebullit, & per terrarum concava & antra saxi durissimi, cum magno sonitu venit, dubitare non possumus, nos præsertim qui in hac habitamus provincia.* [illegible] *Deus fontem Siloam, ut Esaias Propheta gratiam prodiret, quod is sub murum defecerit jam annò precibus aquam ad bibendum postulasset, quæ subitò emissa est, quam ob causam Siloam, hoc est missus, fons ille nominatus est. . . Cum populus ab alienigenis obsideretur, tunc Judæis ad hauriendum accederent, exsiliebat sese unda, & ad aquandum copiam sui præbebat. Alienigenæ verò subducente ibi sese, reperire non poterant. Quare hoc etiam tempore demonstrando divino mysterii causa, repente ille locum erumpere solet*. Hanc obliviam Traditionem non dedit Baronium diligentem. Quam tamen Prophetam [illegible] à nova. Quippe diù antequam Propheta obiret [illegible]. Hoc enim vaticinatum est regnante Achaz: *Propterea quòd sprevit populus aquas Siloe, quæ vadunt cum silentio &c.* Quæ indicant jam Hierosolymitanis fontem probè notum fuisse, proindéque de fonte jàm *Esaiæ* annuâ non fuisse productum: Neque Hieronymum fontes hujusce permissionis, qui de [illegible] inconsequentium eamdem silentio prætermisso. Le

Nehem. 3. 15.

Hieron. in Esai. c. 8.

Epiph. de vit. Prophet. c. 7.

Esaiæ 8. 6.

Siam

Anno Dom. 30.

Jos. de Bell. [illegible]

[illegible] observatu dignissimum, scripto mandat Josephus. Ante Titi adventum: *Fontes & Siloam, & omnes omnino extra civitatem fontes adeò defecisse, ut* [illegible] *fontes nostris longè sunt, ut non modò ipsi, & ju*[illegible] *suppeditent.* [illegible] autem est caecus ad *piscinam Siloe*, ut & in longâ viâ, quae per mediam urbem conficienda erat, quàm plurimos & comites, & cuntantes fere testes colligeret, & fides miraculi explicaretur. Sabbatum erat, cum à Christo patratum est hoc miraculi, quae fuit disputandi causa, veterum [illegible] an secus, quod eum sanctificationi Sabbati [illegible] videbatur.

L III. Non multò post LXX. discipuli ex suâ legatione reversi, narrant Domino laeti quem habuerat successum, cum non morbis modò, sed & Daemones possessos longè majoris eorum mandato subjicerentur, ut humanitatem cohibe[illegible] licentiam, discipulos hortatur ad gaudium de eo capiendum, quòd eorum nomina scripta essent in caelis, ratione sanctitatis à praedestinatione manante: addit nil novi à discipulis sibi [illegible], nuncupantibus Daemones ipsis obtempe[illegible]rasse. Sciebam enim, inquit, ruinam Diaboli [illegible], fulguris instar extinguendus. Sub idem tempus legis peritus experiri volens, [illegible] [illegible] quid sibi opus esset facere, ut vitam aeternam adipisceretur, cui ex ejus mente Christus respondet, diligendum esse Deum ex toto pectore, [illegible] non proximum. Contigit postea inter eundum, ut Jesus domum Marthae, quae Bethaniae sita erat, ingrederetur. [illegible] Maria quae junior fuisse videtur, verborum Christi cupida, sedebat ad pedes ejus diligentius excipiendis [illegible] [illegible]. At Martha variis distinebatur ministeriis, ut Servatori instrueret convivium. Rogavit ergo Dominum, diceret sorori, ut laborantem vicissim adjuvaret, quod indecens videretur, Mariam ab audiendo avellere cum veniam. Rogatus respondet, Mariam bonam partem elegisse, [illegible] [illegible] [illegible]. Factum est deinde [illegible] Christum [illegible], quod [illegible], qui [illegible] [illegible], cum rogarent de [illegible], Joannes instar, qui [illegible] suis precum exemplar reliquerat. Quod ut olim, sic & nunc [illegible] [illegible] [illegible]. Cum porrò quodam die concionaretur, Pharisaeus quidam, animo fortè non satis sincero illum ad prandium invitavit. Cujus domum ingressus, statim illotis manibus discubuit, ut exemplo suo Pharisaicam superstitionem everteret. At miranti Christum, quòd rerum sprevisset, quam in praecipuâ commendatione prae Pharisaeorum habebat; dictum est, mundiorum externam ipsis esse curae, internam neglectui: quâ de causâ horrendum vae tonat in Scribas & Pharisaeos: quo commoti, cum obtenderent ad [illegible], spernentes, tot interrogationibus, objectionibusque vellicatum, minùs foret ad respondendum [illegible], unde suae accusationis [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], monuit in primis discipulos, ut caverent ab hypocrisi Pharisaeorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae non desituram [illegible] [illegible] Spiritus [illegible]. Tùm ex turba quidam magis quàm caelestibus intentus, rogat Christum, ut pro suâ auctoritate, ipsius fratri mandaret haereditatem, quam solus occupâsse videbatur, cum eo aequo partiri, vel si recusaret frater, ut inter se constitueret arbitrum; quam Christus provinciam abnuit, quae non decebat eum, qui caelo delapsus erat, ut divina mysteria mentes [illegible], hisce terrenis occupari. Cujus petitionis occasione monet avaritiam esse fugiendam, ut toto pectore in Dei providentiâ requiescamus, quâ aluntur vel corvi, quibus nil horrei est, nil ab hominibus multa contra eam peractum.

Dec. [illegible]

L IV. Dùm praecepta haec Dominus discipulis inculcat suis, ecce inexpectabile ei nuntium affertur, de Galilaeis nuper à Pilato occisis, quorum sanguinem miscuerat cum [illegible] [illegible] dum, quae immolabant in [illegible] [illegible] [illegible] interveniendum, cum [illegible] [illegible] fecit nil praetium fecit. Ejusmodi sententiae sunt Maldonatus, Ludovicus Capelus aliique eruditi, cum indicant historiam, quae à Josepho tradita est: *[illegible] ex Samaritanis quidam, [illegible] [illegible]. Concitavit enim eos impostor quidam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] montem Garizim apud gentem sanctissimum, asseverans, se illic eis ostensurum vasa sacra recondita, quae ibi Moses reposuerat. Illi credulè sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi [illegible], ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior clivum montis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cum Samaritanis apud vicum collectis, alios ceciderunt, alios in fugam compulerunt, multos etiam vivos ad ducentes* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pilati, & tempore Tiberiani, ut ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut suorum mortis dolore correpti adeunt Vitellium Syriae Praesidem: *Negantes defectionem fuisse à Romanis, illum conversum ut Tirathabâ, sed* [illegible] *Vitellium, Pilatum jussit Romam proficisci.* Atqui nondum in crucem actus fuerat Christus, cùm Galilaei à Pilato interfecti sunt. [illegible] Samaritanis nil commune fuit cum Galilaeis, quippe qui, Religione, appellatione, ab illis discrepabant. Imò tantum Samaritanis in Galilaeos odium fuit, ut Christum Galilaeum noluerint recipere. Denique vel inter pugnandum occisi sunt Samaritani, vel post pugnam necati carnificis manu perierunt, cùm inter sacrificandum Galilaei mactati sunt. Quibus haec clarius, ipso obiterum fuisse mortem, in Templo Hierosolymitano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quidem Baronius. *Sectae Galilaeorum gregales cum essent, Templo obstitisse, ut sacrificare sacrificia obtulisse.* At hic nunquam abesse videtur illustrissimus Purpuratus, ut se, aliosque vanis conjecturis pascat. Ad Judae Gaulonitae discipulos [illegible] [illegible] qui à Pilato occisi sunt, magnam habet probabilitatis speciem; [illegible] [illegible] [illegible] dati Praefecto ausi, facinus indignum perpetrandi. Quod porrò Baronius narrat, Gaulonitas, quia negabant tributum pendendum Romanis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Templo, sceleratique sacrificia obtulisse, unde sanctum fuerit, prorsus nescimus, & quam falsum sit, nulli dubitamus. Audi [illegible] Josephus: *In caetera cum Pharisaeis consentiunt, nisi quòd constantissimo*

Baron. An. 33 n. 44.

[illegible] Baron.

[illegible]

ipsius libertatis amore flagrant, credentes solum Deum Dominum habendum, & principem. Quod si abstinuerunt Templo alibi sacrificâssent, non eo solo quod unum Deum pro Rege habendum esse contenderent, sed & in praecipuo Judaicae disciplinae capite, à Pharisaeis discessissent: Zelotarum quidem plurimos, in Judae Galilaei propendisse sententiam, quis negare possit, non videmus, quos tamen in Templo convenisse [illegible]. [illegible] factum traditur à Lucâ, quod à Josepho praeter-[illegible] hominis facinora, quae generatim his complexus est: *Pilatum Vitellius jussit Romam proficisci, responsurum apud Caesarem, ad objecta per Judaeos crimina.* Decennali praefecturâ, à Pilato longè plura commissa sunt flagitia, quàm singillatim à Josepho narrantur. Ac verò proprius est, sacrificantium Galilaeorum caedem, materiam odio praebuisse, quod Herodi cum Pilato intercesserat. Ex mortuo, Jesus occasionem captans emendandorum Judaeorum, divinam hanc protulit sententiam: *Mors hominum, qui eo anno pro alia calamitate, flatum dirimunt, majorem minus quam alterius esse culpam, arbitramini infelices illos Galilaeos in Dei voluit alios quo à Pilato gladio caesi esse debuisse, inter sacrificandum trucidatos, aliis Galilaeis esse longè pejores. . . Nequaquam, nisi resipiscatis, omnes itidem peribitis:* in festo enim Paschatis obsessi Judaei, caesi sunt à Romanis.

LV. Interea verò cum die Sabbati doceret in Synagogâ, aderat mulier quaedam annis decem octo vexata à Daemone, qui in eâ efficiebat corporis infirmitatem, ut toto corpore, & vultu prona in terram, caelum intueri non posset. Quam [illegible] Archisynagogum, praepositum Religionis [illegible] hortatus est turbas aliis diebus venire, ut curarentur: cujus superstitionem eo refellit Dominus, quòd Sabbato quisque solveret bovem suum à praesepe. Hac porrò minimè editum est, cùm Jesus peragrando urbes & vicos iter faceret Hierosolymam, diebus celebrandis. Eo ipso die quo quaestionem habuerat de *angustâ portâ* [illegible], per quam [illegible], quidam Pharisaei Christo dixerunt: *Exi & abi hinc, quia Herodes vult te interficere.* Quo animo haec locuti sint, non satis liquet, hoc est, num vera praedicârint, necne? Meminisse fuisse fundat odium Pharisaeorum in Christum: cujus sanguinem cùm sitirent, non monuissent ut discederet, sed potius ad manendum hortati fuissent, ut posset occupari, quod interitum cuperent. Quòd verò Herodi in votis erat, Christi miraculum aliquod cernere, ut [illegible] conspiceretur. Circumstantiis tamen diligenter perpensis, nil mendacii à Pharisaeis videtur esse compositum. In hujus famae auctores non invehitur Christus, quibus sanè eum temporis hypocritarum nomen imposuisset, si fictio illum mendacio terrere voluissent, ut à se ablegarent: cùm numquam [illegible], quippe qui [illegible] subsequentur animo, & [illegible] & Herodi calumniantur. Nomine [illegible] Herodi [illegible] merità: *Prodeo dicite vulpi isti, sanans die consummabor, verum tamen oportet me hodie & cras & perendie iter facere, quia non capit ut Propheta pereat extra Hierosolymam.* Haec ut Herodi dicerentur, oportuit tyrannum reverà Christo [illegible], ut se non [illegible]. Eò sanè probrosum vulpis nomen dedit Herodi, quo de ejus consilio [illegible], certum faceret, se insidiarum dolorumque esse [illegible]. Verisimile est igitur Herodem tùm temporis, Christi mortem quaesivisse, quod & alios [illegible], nec minores fuisse Pharisaeos, de quorum grege nonnulli Christo benè volebant [illegible].

LVI. Sabbato cum Jesus [illegible] domum Pharisaei, qui [illegible], [illegible] & [illegible] hydropicum [illegible], & [illegible] [illegible] Pharisaeos [illegible]. [illegible] sive [illegible] sive [illegible] hydropicum [illegible] sanavit Jesus, [illegible] testimonium & [illegible] doctrinae [illegible]. Quo facto, demonstrat opera charitatis, Sabbati Religione non prohiberi. Deinde pergit ad [illegible] quos Pharisaei [illegible] habebant, [illegible] scribere, ostendit in convivio primum locum non esse [illegible], [illegible] divites aut contemptum, eo consilio ut par referant, sed [illegible] & [illegible], quos retribuetur in resurrectione justorum. Haec cùm audisset accumbentium unus, exclamat *beatum esse, qui edit panem in regno Dei*: quorum verborum [illegible] *[illegible] fecit coenam magnam*, [illegible] numerum & [illegible] [illegible] fuere. Quod enim ad quam multi vocantur [illegible].

LVII. Porrò Publicani peccatoresque [illegible] Christi [illegible] ad eum [illegible] ad Medicum accedebant, ut loquentem audirent. Quos cum benignè & comiter exciperet Christus, ut vel cum ipsis ederet, familiaritas haec, supercilio Pharisaeorum scandalo fuit, qui sanctitatem aliorum peccatorum consortio violabant. Factum verò Christus tutatur suum, parabolis ex usu communi sumptis, de ove, de drachmâ perditis, de Filio prodigo. [illegible] Pharisaeos, ad discipulos suos se convertit, ut ab avaritiâ eos avertetet. Adhibuit autem similitudinem dispensatoris iniqui, cujus solertiam dominus ejus, aut lusus, valdè laudavit; quo colligit Christus nimium nobis ex divitiis quae sunt malorum irritamenta, esse comparandos: non est tamen suspendum animo, ex opibus injustè partis elemosynam [illegible], [illegible] illos restituere, instar Zachaei.

LVIII. Ad sermonem Servatoris de divite & Lazaro, nunc accedimus, de quo multi multa vocantur, verum parabola sit, an historia? Eruditissimus Joannes Lamoetius observationibus ad *Luc. c. 16* haec habet: *Ego parabolicè statum Judaismi & Gentilismi propositum judico. Dives nobis Judaismum, Lazarus Gentilismum ob oculos ponit. [illegible], nam vel caeci erant, vel relegati. Caeci erant Doctores, Philosophi quoque quorum pars maxima [illegible]. Relegati autem erant Vates, Sibyllae, Sacerdotes, Augures. . . Sunt Abraham fratres*

Josephus l. 18. c. 4. & 5.

[illegible]

Jesus Christi [illegible] curat [illegible].

Luc. c. 13.

Hydropicus sanatur.

Luc. c. 14.

Christi [illegible].

Luc. c. 15.

[illegible] de divite & Lazaro [illegible] historia [illegible]? Luc. c. 16.

Anno Do. 32.

ſtantis Eccleſiæ N. Teſtamenti in hâc verò deſignari [illegible] [illegible], qui non *parabolam*, ſed *hiſtoriam* à Chriſto narratam exiſtimant, eòs multum eſſe & acumine, & conſenſu in Locorum obſervationibus, habendos fatemur. Quippe nullo oſtendi exemplo poteſt, propria hominum nomina in puris putis parabolis uſurpata unquam fuiſſe. Pauper autem *Lazarus* nuncupatur, quod nomen proprium eſt, mediocri & ſorori Marthæ. Divitis nomen pepercit Chriſtus, tùm propter famam ejus, tùm præcipuè propter conſanguineos. Præterea parabolam non redolent verba hæc: *Mitte domum Patris mei, habeo enim quinque fratres ut hoc obteſtetur eis.* Denique parabolæ ex rebus quæ [illegible] à Domino, ſed ex iis tantum quæ nobis ante oculos obverſantur. Exemplum igitur hoc eſt rei verè geſtæ, quod præcipuè de fugiendâ avaritiâ [illegible] ſub in [illegible], amicis, [illegible] [illegible]. Ingenioſè ſanè clari. utrique quam [illegible] Lazarum [illegible]. Purpurâ, byſſo, deliciis divitis, *graphicè depingi Eccleſiâ V. Teſtamenti* [illegible], [illegible] Chriſti [illegible], ad [illegible] [illegible]. [illegible]

Rom. 10. 19.

[illegible] ſtantis [illegible] N. Teſtamenti deſignari [illegible] poenitentium, juſtificatum & ſanctificatum ſuiſſe Chriſti ſanguine & Spiritu, [illegible] Chriſti ſuæ [illegible] quorum nomina Chriſtus [illegible] [illegible] [illegible] Lazarus [illegible] [illegible]. Quæ [illegible] in Chriſti diſcipulos, ut [illegible] Evangelio devenirent. Neque Gregorius M. deſtituſ-

tuo vero præſidio eſt. Geminum enim in Lucâ ſenſum ſtatuit Gregorius: *Hiſtoricum, & allegoricum, primò, inquit, ſervanda eſt veritas hiſtoriæ, & poſt eadem requirenda ſpiritualis intelligentia allegoriæ.* Exiſtimamus ergo de Lazaro ſermonem, rem geſtam continere, in quâ tamen multa more apologorum narrantur, qualis colloquium divitis cum Abrahamo; eâ verò narratione probari, [illegible] [illegible] ſupplicia, bonis verò præmia: pleniuſque [illegible] [illegible] [illegible] turis contineri: quod utrumque Phariſæi inficiabantur.

Luc. 16. 19.

LIX. Peracto de divite & Lazaro ſermone, Chriſtus cùm ante eundem Hieroſolymam [illegible], occurrerunt ei decem leproſi, extra pagum verſantes, quos [illegible] [illegible]. [illegible] & [illegible] ſtio, & ſimile importune ſanationem [illegible], [illegible], qui *ſtantes procul* immunditiei ſuæ cauſâ, magnâ voce clamârunt, imploraruntque Domini miſericordiam. Quibus ille, *oſtendite vos Sacerdotibus*, quorum erat lepram explorare, ut impoſitâ à Moſe lege, mundare. *Priùs autem* ad Sacerdotes iniſſe quam ſanati reſtituerentur, ut eorum exercerent fidem, ac obedientiam explorarent, ſolemdicens ante eundem eſſe mundandos, ita factum eſt. Quorum unus Samaritanus, ut vidit ſe ſanatum eſſe, reverſus & laudans Deum voce magnâ, procidit in faciem ad Chriſti pedes, gratias ei agens, quod ante feciſſe videtur quàm Sacerdotem adiret, alii novem, cùm Judæi eſſent, iter fecêre Hieroſolymam, ut à Sacerdote, ſanatæ lepræ teſtimonium acciperent, ac communiter deſungerentur. Quod etſi aliquâ ex parte culpam eluit illorum novem, omninò tamen non purgat.

Lepra ſanatur Luc. 17.

LX. Interea facta ſunt Encænia Hieroſolymis. Antiquorum benè multi eam intelligunt dedicationem, quæ menſe *Adar* celebrabatur, cùm Templum à Zorobabele reſtauratum eſt. *Abſolutâ autem domo iſtâ ad diem tertium menſis Adar, cum eſſet annus ſextus Darii Regis, celebrârunt Iſraelitæ Sacerdotes ac Levitæ &c. dedicationem domus Domini cum gaudio.* Vero tamen ſimilius eſt, Joannem de feſto capiendum, quod à Judâ Maccabæo inſtitutum eſt ob purgatum Templum ab Antiocho prophanatum: *Statuit Juda cum fratribus ſuis, & tota Iſraelis Eccleſia, ut agerentur dies inſtaurationis altaris, quotannis diebus octo, incipientibus à vigeſimo quinto menſis Caſleu.* Neque Dedicatio ævo Zorobabelis peracta, perpetui feſti agnorum indicîſſe videtur, cujus nulla extat in Kalendario Judaico memoria, cùm ſolemnitas à Judâ facta in Kalendario celebretur. Quæ etiam ſi Joſepho fides, feſtum dedicationis Zorobabelicæ agitatum eſt menſis Adar die XXIII. Quod tempus anni hyemi aſcribi debet, quàm dedicatio à Judâ inſtituta, & ſemel Zorobabeleis, non ſecùs ac Herodiani Templi dedicatio facta videtur. Porrò in Hebræorum calculis, quintum & vigeſimum Caſleu incurrebat anno Dom. 32. in XVI. Decembris incidebat, quod hoc anno ac methodo colligimus. Primum hujus anni menſis Judaici ille fuit, in quo Lunâ [illegible] [illegible] [illegible], inquit Joſephus, qui noſtris Niſan vocatur [illegible] [illegible], *ſacrificium Paſcha nominatum, quotannis offerimus* [illegible]. Imitemur [illegible] [illegible]

De Encæniis Joan. 10. 22.

Eſdr. 6. 15.

Mac. 4. 59.

Joſeph. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Anno Do. 32.

die 14. *sub ipsum tempus quo luna [illegible] orbem [illegible] complere [illegible], celebratur [illegible] publica [illegible]*, quam Chaldæi *Pascha* nominant. Jam verò Luna XIV. quæ [illegible] æquinoctium [illegible] sequebatur, Aprilis diei 13. cohærebat, [illegible] anno [illegible] Martii XXXI. ut ex Epactâ XXIII. discimus. [illegible] menses Lunares [illegible] plenè [illegible], [illegible] quintum & vigesimum Casleu [illegible], in [illegible] hyems erat, ut à Joanne [illegible] c. 10. 22.

LXI. Porrò Jesus non [illegible] quidem, [illegible], [illegible] in eâ parte Templi ubi sacrificia faciebant, [illegible]. [illegible] hoc gesserit [illegible], non est exploratum. In [illegible] venit Baronius: *Quid post Templi restaurationem ab Herode factam, [illegible] propter [illegible] tanta structura* [illegible]. [illegible] docetur ex Josepho, cujus verba non de porticu, sed [illegible] quæ ei præsternebatur, [illegible], sunt capienda: *Populus cum videret esse in otio [illegible] operarum [illegible], [illegible] in Templo ex operarum mercedibus [illegible] [illegible] Regi Agrippæ, ut Orientalem excitaret porticum. Ea Templi [illegible], profundæ valli [illegible], ac [illegible] fabricata muro quadringentorum [illegible], [illegible] quadratis valde candidis, [illegible] longitudo cubitorum viginti, [illegible] verò [illegible], opus Salomonis Regis, qui primus integrum Templum condidit.* [illegible] in qua porticus collocabatur, Salomonis opus erat, non porticus ipsa, quam Herodes unà cum Templo [illegible]. Etenim omnibus à Salomone [illegible] omnem, [illegible] Chaldæorum unà cum Templo [illegible] *domum Jehovæ, & domum Regis, omnem domum Jerosolymæ, & omnem domum magnam*. In [illegible] Templum [illegible] est incendio, [illegible] & proximis tectis, [illegible] sic [illegible] porticum Salomonis [illegible] incendii superfuisse? [illegible] Chaldæos, [illegible], [illegible] ornamenta [illegible], [illegible]? Non [illegible] à conditore, sed vel à loco, vel à similitudine, vel ab utroque, porticus ubi Dominus ambulabat, nomen Salomonis habuit. Neque manifestum est in quâ Templi parte sita fuerit. Baronius, Capellus, aliique viri docti, ejusmodi sunt opinionis, de porticu quæ [illegible] [illegible] quam extruxerat Salomo, Joannem esse [illegible]. Austro obversâ erat porticus hæc, ut ex Josepho discimus: *[illegible] ubi [illegible] Salomo, [illegible] ejus [illegible] vallis profunda.* Quibus non [illegible], [illegible] esse [illegible] Antiquitatum l. 20. [illegible] Orientalem porticum, [illegible] quæ [illegible], cum vallis cui [illegible] fre[illegible] Josepho *[illegible] ad austrum*, l. 15. c. 14. 544. Nam verò hîc in Meridionali porticu Christus ambulabat, non [illegible]: [illegible] de Templo [illegible], & hyberno tempore ambulationi [illegible]. Cogitent ergo lectores, [illegible] Salomonis porticum [illegible] in eâ Templi parte quæ [illegible] à Regum fuit: *[illegible] ipsum [illegible]* *[illegible], cujus [illegible] longum est, duplicem habet porticum spectantem [illegible] Templi [illegible].* [illegible] ad hanc porticum hominum [illegible] longè major affluxerat, ac magis [illegible] à [illegible], ob [illegible], [illegible], Christum ambulâsse, credibile est; eò magis quo in eodem loco [illegible] alias porticus Salomonis, quæ nostræ nomen suum [illegible] videtur: *Et porticum erat ante Templum XX. cubitorum longitudine, secundum frontem latitudinis, decem cubitorum latitudine [illegible], ante domum.* Ambulantem Dominum [illegible] Judæi dicentes, si tu es Christus dic, *[illegible]*, [illegible], quasi hæc una causa [illegible], [illegible] non adjungeretur. Quibus respondet Christus, [illegible] esse Messiam, [illegible] expectatione erant: [illegible] esse cum Deo, ab eo & sanctè [illegible] in mundum, [illegible] blasphemiæ [illegible] [illegible]. Quibus [illegible] voluerunt eum prehendere, sed exivit de [illegible], [illegible] trans Jordanem, Bethabaram [illegible], ubi primùm [illegible] Joannes, [illegible].

LXII. Hæc Christi fuga, non [illegible] Decembri, ut [illegible] crediderunt, sed ad [illegible] jam [illegible], contigit, quia primus Encæniorum [illegible] celebrabant [illegible]. In Bethabarâ Christum [illegible] non fuisse, certo certius est. Nam verò semper ibi versatus fuerit, donec se in Judæam postremum contulerit, aut quid egerit, [illegible] sacra [illegible] historia. Elapso igitur tempore [illegible], Jesus *[illegible] Galilæâ, venit in fines Judææ, trans Jordanem*, ut loquitur Matthæus 19. 1. Neque [illegible] ultra Jordanem, [illegible], cum Geographus [illegible] Josepho, [illegible] quidam [illegible]. [illegible] *[illegible] magna [illegible], neque [illegible], & [illegible], [illegible] Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Judææ [illegible] trans Jordanem fita.* [illegible] & Plinius Judææ Peræam: *Peræa [illegible] diffusa [illegible], & à ceteris Judæis Jordane amne discreta.* Hic Jesum *secuta est turba magna* [illegible] ibi. Hic [illegible] cum Pharisæis, non discendi studio, sed tentandi causâ. Quæsiverunt autem [illegible] *quâcumque causâ* licere [illegible] dimittere, [illegible] Pharisæos [illegible]. [illegible], habituros se quod calumniarentur. Et dicere non licere [illegible] illum posse tanquam legi [illegible] [illegible] ejus doctrinam, tanquam imperfectam. Quæstionem [illegible], quæ utrumque [illegible] dic, [illegible], [illegible] à Deo esse comprehensionem, divortiique [illegible] à lege concessam fuisse, [illegible] Judæos [illegible], [illegible] Hebræorum disciplinâ, ob [illegible] est, ut [illegible], sed [illegible] [illegible] suis, [illegible] repudiandi: quod [illegible] à Salome, Herodis sorore, quæ Costobaro libellum repudii misit, præter legitimum [illegible]. [illegible], quâ [illegible] servatur [illegible], [illegible] versabantur, [illegible], si ut [illegible] quidem [illegible], molestis [illegible] moribus, solvi [illegible] posset, [illegible] [illegible] se [illegible], [illegible]

[illegible]

1 Reg. 7. 6.

Joan. 10.

Joseph. l. 15. c. 14.

ANNO DO. 32.

morte exire possit. Quibus respondet Christus, non omnes (...) à loco doctâ, quæ [illegible] est quam ut capiat omnia. [illegible], cujus sermo judicium est, ostendit Marc. 1. 45 & 9. 10. Equidem Christi orationem probè intellexerunt discipuli, ac eis eo acta fuerat illorum interrogatio.

Dositheus.

LXIII. Hoc anno si Recognitionum Autori creditur, Dositheum Simonem Magi præceptorem, veneno spargere sua corpus: *Interfecto ut fuit Baptistâ Joanne, cum Dositheus hæresim suam concisset exordium, cum aliis 30. principalibus discipulis, & una muliere, quæ Luna vocata est: unde & dies trigenta, quasi secundum Lunæ cursum in numero decreta fuisse, videbantur. . . Dositheus videns se non esse summum, cecidit, & adoravit Simonem. Et ee quidem sedis principatu suo, ipsoque obedire omnem 30. virorum ordinem jubet, semet ipsum verò in locum Simonis statuit, & non multò post defunctus est.*

ANNO DO. 33.

ANNO U.C. 786. OLYMP. 203 PER. JUL. 4746. JUL. 78. TIBER. 19. Dom. 35. Solis 14. D. Lun. 15. Indict. 6. Epact. 10. Epact. Sol. 4. P. Apr. 5.

COSS. *Servius Sulpicius Galba, L. Cornelius Sulla.*

Galba is est cui Tiberius dixit. *& tu Galba quandoque degustabis imperium.*

Tiberii crudelitas.

I. Tiberius ergò appropinquaverat Romæ, ad passus circiter quinque mille, non tamen eam ingressus est. Ardebant adhuc lividi in corpore libidines. Fuit inter amicos ejus, Sextus Marius, Hispanorum ditissimus, qui cum formosam filiam in [illegible], ne Tiberius eam pollueret, incestâ cum ea accusatum, cum filiâ perire, Saxo Tarpeio dejectum: ac ne dubium haberetur magnitudinem pecuniæ malo vertisse, aurarias ejus, quamquam publicarentur, sibimet Tiberius seposuit. Suppliciis irritatus, cunctos qui carcere detinebantur accusati societatis cum Sejano, necari jubet. Jacuit immensa strages, omnis sexus, omnis ætas, illustres, ignobiles: neque propinquis aut amicis assistere, inlacrymare, ne visere quidem diutius dabatur, sed circumjecti custodes, & in mœrorem cujusque intenti, corpora putrefacta assectabantur, dum in Tiberim traherentur.

Dio l. 58. 633. Tacit. An. l. 6. c. 5.

Datum crimen patri & fratri Pompeiæ Macrinæ, quòd Theophanem Mitylenæum proavum eorum, Cn. Magnus inter intimos habuisset, quódque defuncto Theophani, cælestes honores Græca adulatio tribuerat.

Tacit. An. l. 6.

Tiberius neptes suas [illegible].

II. Tiberius diu quæsito quos neptibus suis maritos destinaret, postquam instabat virginum ætas, L. Cassium & M. Vinicium legit. Vinicio oppidanum genus: Calibus ortus, patre & avo Consularibus, cætera equestri familiâ erat, mitis ingenio & comptæ facundiæ. Cassius Plebeii Romæ generis, verùm antiqui honoratique, & severâ Patris disciplinâ eductus, facilitate sæpiùs quam industriâ commendabatur. Huic Drusillam, Vinicio Juliam, Germanico genitas conjungit, superque eâ re scripsit Senatui levi cum honore juvenum.

Tacit. An. l. 6. c. 4.

Fœnus inreguum.

III. Magna vis accusatorum in eos erupit qui pecunias fœnore auctitabant. Duodecim tabulis sanctum, ne quis unciario fœnore amplius exerceret, cum antea ex libidine locupletium agitaretur, dein rogatione tribunitiâ ad semuncias redacta, postremò vetita versura. Trepidi Patres neque enim quisquam culpâ vacuus, veniam à principe petivere, & concedente, annus in posterum sexque menses dati, quis secundum jussa legis, rationes familiares quisque componerent. Hinc inopia rei nummariæ. Tulit opem Tiberius, disposito per mensas millies sestertio, factâque mutuandi copiâ, sine usuris per triennium, si debitor populo in duplum prædiis cavisset. Unû item ex eis qui inter delatores principes erant, omnes occidi jussit, ac cùm unus qui aliquando centurio fuerat, indicium aliquod deferret, omnibus militantibus eâ re interdixit, cum equitibus & Senatoribus eam concessisset. Hæc laudi Tiberio fuerunt.

Tacit. An. l. 6. Dio l. 58. 639.

Caligula nuptiæ.

IV. Sub idem tempus C. Cæsar discedenti Capreas, avo comes, Claudiam M. Silani filiam conjugio accepit, immanem animum subdolâ modestiâ tegens, non damnatione matris, non exitio fratrum, ruptâ voce. Unde mox scitum Passieni oratoris dictum percrebuit, neque meliorem unquam servum, neque deteriorem Dominum unquam fuisse. Quot annos natus fuerit Caius cùm ejus nuptiæ unà cum Claudiâ celebratæ sunt, habet aliquid quæstionis. Si Pagio credimus, Anno Tiberius Cai gulæ nuptias celebravit, *Anno ætatis* XXII. *ætatis annum is tunc agebat.* Quæ tamen sententia in amicitiæ Dionis, numeratè collectam. Verba sunt Dionis, *Secutis Consulibus C. Galba, M. Servilius, Tiberius Antonius nuptias Caji celebravit.* Anno Domini 35. Galba Serviliusque processêre Coss. Caligula autem natus est pridie Cal. Septembres, patre suo & C. Fonteio Capitone Coss. anno urbis 765. qui Dionysianus est XII. Secundum ergo & vigesimum Caligulæ complente, tricesimo mense Augusti anni Dom. 34. Fabio & Vitellio Coss. Itaque si Dioni fidem adjungemus, jam Caligulæ currebat annus XXIII. cùm Claudiam duxit Silani filiam, cui junctus est, Galbâ & Servilio Consulatum obeuntibus anno Dom. XXXV. Magis placet Taciti Chronologia, quâ Caji nuptiæ cum anno Christi XXXIII. copulantur. Quæstius etiam evocatus est, atque ad reliquos magistratus quinquennio quàm Leges ferrent, maturius [illegible]. Tiberius [illegible] est.

Tacit. An. l. 6. c. 5.

Dio l. 58. 641.

Dio l. 58. 643.

Dio l. 58. 645.

Mors Drusi & Agrippinæ.

V. Caji ante nuptias Drusus Agrippinæ filius extinguitur, cùm se miserandis alimentis, mandendo è cubili tomentum, nonum ad diem detinuisset. Quin & invectus in defunctum Tiberius, probra corporis, exitiabilem in suos, infensum Reip. animum objecit, recitarique factorum dictorumque ejus descripta per dies jussit; quo non aliud atrocius visum. Perstrepebant Patres pudor, & admiratio, callidum olim & tegendis sceleribus obscurum, huc confidentiæ venisse, ut tamquam dimotis parietibus, ostenderet nepotem sub verbere centurionis, inter servorum ictus extrema vitæ alimenta frustrà orantem. Agrippina uxor Germanici Drusique mater, non multò post obiit in insulâ Pandatariâ, voluntate extinctâ, nisi si negatis alimentis, assimulatus est finis, qui videretur sponte sumptus. Eodem die defunctam, quo biennio antè Sejanus pœnas luisset; memoriæque id prodendum addidit Cæsar: jactavitque quòd non laqueo strangulata, neque in Gemonias projecta foret. Actæ ob id grates, decretumque ut XV. Calen-

das

Anno Do. 33

[illegible] perpetuo [illegible] , per [illegible] [illegible] Jussit [illegible]. In [illegible] Regio condi Agrippinae & Drusi reliquias prohibuit, ut [illegible] [illegible] [illegible], ut nusquam inveniri possent. Agrippinae obitum excepit mors Munatiae Plancinae, quam hactenus passus erat Tiberius, ut mors ejus, Agrippinae [illegible].

Tacit. lib. 6.

Dio l. 58.

VI. Agenti in Judaea Perea Christo oblati sunt infantes, qui necdum incedere poterant, ut manibus impositis, bene ipsis precaretur. Qui mox vera gloria ac virtute clari, benedicendos pueros offerre, exemplo Jacobi Ephraim & Manassen benedicentis, [illegible] [illegible]. Puerulorum tamen parentes, praecipue movebantur efficacia impositarum manuum quâ [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], [illegible] subtraherentur. Discipuli autem amore Magistri sui, cui ne [illegible] molestiam [illegible] vehementer occupato, aliisque negotiis exhiberetur molestia, cum nullo puerulo morbo afficerentur, Christo eos offerri non sinebant, & increpando repellebant; at veniens venit benignissimus Servator, dicendo puerulorum [illegible] [illegible], [illegible] moribus, regnum esse coelorum. Tunc unus ex primoribus Pharisaeorum [illegible] sinceroque animo, quippe qui & Christo accidit ad genua, & eum Magister bone [illegible] vit, petiit quid boni faciendum, ut [illegible] aeternam haberet, cui Christus, ut sese illius opinioni accommodaret, respondit, *si vis ad vitam ingredi, serva praecepta* Legis à Deo promulgatae; [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] adderet, quae operibus se justificari suis, Pharisaei [illegible]. Atque [illegible] [illegible] praecepta se omnia à juventute servasse, [illegible] superbum Christus ut aperiret, infolentius se efferentem, praecipit, venderet bona omnia, & daret pauperibus: quo audito, juvenis abit affectus tristitia: unde Christus adhibito familiari Judaeis proverbio, affirmat asseveranter, *facilius esse camelum transire per foramen acus, quam divitem ingredi regnum coelorum.* Talmudicorum est proverbium: *Forte ex urbe Pombodita es, ubi immittunt elephantem per foramen acus.* [illegible] in Beracoth, ut legitur apud magnum Buxtorfium, *non ostendunt homini, neque palmam auream, neque elephantem, qui intret per foramen acus.* Quo proverbio [illegible] [illegible]. Cum porro [illegible] non sit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quo Christus elephantem, sed camelum usurpaverit, probabilius est [illegible] esse [illegible], [illegible] [illegible]; crassius enim illo rudente quo naves utuntur ad retinendas anchoras, Theophylacto dictum κάμιλον, & aliunde rudentem inter & filum quod per foramen acus traducitur, similitudo longè major. Apostolis porrò quaerenti nomine Petrus perennit, quod ipsos mercedis maneret, qui relictis omnibus, Christum secuti fuerant, dicitur, in regeneratione, [illegible] mundi renovatione per Evangelium, quo omnia *facta sunt nova,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], muneris doctrinaeque respectu; quam & attribuere, dum Christi leges promulgârunt, primique coelestibus fontes addidere.

Lazarum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

VII. Interea *Lazarus,* sive penultima [illegible] dicta litterâ, *Eleazarus,* in vico ubi Maria Marthaque habitabant, *Bethania,* scilicet quae hebraice moerorum pagus dicitur, quemadmodum Bethsaida, civitas Andreae Petrique vocatur, Lazarus [illegible] [illegible] [illegible] in morbum incidit. Quocircà miserunt nuntium Christo trans Jordanem agenti, ut de amici valetudine moneretur; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], Christus *mansit adhuc duos dies in eo loco ubi erat,* [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] & [illegible], & sepulturo Lazari, ut quisquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in Judaeam, ubi eum Sacerdotes Pharisaeique lapidare voluerant. Discipulos autem de morte primùm Lazari monuit, quo nuncio Thomas vehementer commotus, dixit collegis, *eamus & nos, ut moriamur,* Domino scilicet commorientes. Quippe putabat Christum, eâ profectione, certum in mortis periculum iturum, à Judaeis inferendae. Ubi venit Jesus, invenit Lazarum, *quatuor jam dies in monumento* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à Judaeis, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] querelae speciem prae se ferentia, *si fuisses hic, frater meus non esset mortuus:* neque praesentem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ex verbis ejus, *scio resurrecturum in novissimo die.* Cum eo loci constitisset Jesus, Martha virum reperit, ut ex mandato Christi, Mariam mitteret; quae cum citius exivisset, abeuntem secuti sunt Judaei, quasi flendi causâ, ad sepulchrum se contulisset. Ubi autem flentem & Judaeos [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Jesus, hoc est magno utrosque dolore perculsos intuens, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cum locum quidem ignorabat, quippe qui longè commorans, nuntio nunciante, mortuum esse noverat, sed hâc interrogatione, removeri omnem falsi miraculi suspicionem voluit, quasi inter ipsum & Lazarum, composita res esset; nec non ut per occasionem sepulchri demonstrandi, omnes qui aderant, miraculo etiam interessent. Ubi ablatus fuit monumenti lapis, magnâ voce clamavit Christus, *Lazare adesdum foràs.* Quem intentatum adhibuit clamorem, ut & magnificum illum ederet, vocisque vigorem, exhiberet, quâ mortui aeterno die sunt excitandi & ostenderet potentiam in delictis mortuos, magnis clamoribus atque precibus, opus esse, totum Spiritum ut recipiant. Statim Lazarus prodiit, pedes & manus vinctus fasciis, juxta consuetum Judaeis sepeliendi ritum. Non poterat autem [illegible] hunc [illegible] [illegible], [illegible] *faciem* [illegible], nisi divinitus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] modo vinctus, sepulchro exire ne quidem posset. Ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Christus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Discipulis, sive Marthâ & Mariâ, vel quod probabilius est, à Judaeis qui aderant, ut [illegible] [illegible] [illegible] miraculum; poterat quidem verbo suo, ut mortis, sic & pedum solvere vincula: sed decuerat sua à praesentibus solvi, quae miraculo ne secundò non adhibentur, quae mortalium viribus patrari possunt, & ut quem sine magis Lazari corpus, ne pro spectro haberetur. Sepulchrum Lazari, Templo ornatum fuisse, testis Hieronymus, *Bethania villa in secundo ab Aelia milliario, in latere montis Oliveti, ubi Salvator noster Lazarum suscitavit, cujus monumentum Ecclesia nunc [illegible] [illegible] demonstrat.*

Hieron. de loc. hebr.

Anno Do. 33.

Anno Dom. 33.

[illegible]

frat. Quod porrò confirmamus, de Lazaro hæc prodit Epiphanius, *Inter Traditiones reperimus triginta tum annos natum fuisse Lazarum, cum à mortuis excitatus est: atque idem illic post 30. alios annos vixit.* Obiisset igitur anno Dom. LXIII. Fama tenet Lazarum in Cypro mortem obiisse. Id quidem Græcorum in Menæis legere Octob. die XVII. *Translatio pretiosarum reliquiarum Sancti & justi Lazari. Felix & celeberrimus, ac Regum fidelissimus Leo, divino motus zelo & quasi quodam percussus afflatu, primum quidem Templum justo ædificavit. Deinde factâ in Insulam Cyprum expeditione, invenit Sanctum illius corpus, in urbe Citiensi male olenti sanum sub terrâ conditum, in marmoreâ capsâ ubi divinis legitur literis incisum, Lazarus quatriduanus & amicus Christi.* [illegible] Quæ [illegible] [illegible] quorum [illegible] [illegible] Lazarum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Lazari reliquias [illegible] [illegible] [illegible] Decembris XVII. [illegible] Ad Christum [illegible]. Multi porrò Judæorum qui aderant, viso tanto [illegible] miraculo [illegible] [illegible] Pharisæos convenêre, de narrandâ defuncti resurrectione; malo tamen animo, ne gloria Servatoris increscerent. Itaque coacto Concilio, communibus suffragiis, post auditam Caiphæ Pontificis sententiam, decreverunt Jesum interimere. Cujus consilii Jesus non nescius, cum nondùm adesset tempus passionis, noluit ampliùs palàm versari inter Judæos.

[illegible]

VIII. Ne igitur sciens & prudens in periculum se conjiceret, *abiit in regionem quæ est prope desertum, in urbem quæ dicitur Ephraim, & illîc commoratus est cum discipulis suis.* Ubi ea urbs fuerit, [illegible] [illegible] fuisse, facimus ex Josepho conjectionem. De Vespasiano, *cepit Bethel & Ephraim oppidula, Ephraim oppidula.* Quo subinducitur, vicinam eam urbem fuisse. Bethel verò, Tribus Benjaminiticæ fuisse, ex his docemur, *lateribus ejus patet Hierosolyma inter & Bethel.* Ephraimiticà dixo eorum Benjaminiticæ limites contingebat, *Ephraimi Tribus, terram à Jordane usque Gadara in longum protensam sortita est, in latum pertingens à Bethelis usque magnum campum.* De oppidulo in quod secessit Christus, ita Hieronymus, *Ephraim* [illegible] *ad quam venit Dominus cum discipulis suis.* Legendum porrò Ephraim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Josepho, legunt, utrobique enim legitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habent עפרין 2 Paralipomenon 13. 19. Scribitur enim עפרון *Ephraim*, quomodo legerunt & LXX. vertentes Ἐφρων, Ephron, non Ephraim.

IX. Appropinquante Paschatis festo, Jesus unà cum discipulis ascendebat Hierosolymam, & præibat eos, cùm alias discipulorum aliquot [illegible] sequerentur; *Stupescebant autem, & eum sequendo metuebant.* Causa metus erat lata de eo interficiendo Synedrii sententia. Christus itaque ut animum ipsis adderet, præbet se alacrem viæ ducem, quo simul & ostendebat, se volentem ad mortem properare, non invitum trahi. Tunc assumptis privatim discipulis dixit se à Judæis esse damnandum, tradendumque Pilato, ut in crucem ageretur: triumphatâ deìn morte, vitæ reddendum. At mater Jacobi & Joannis nomine Salome, instigata sermonibus filiorum, auditâ mentione resurrectionis, existimans, Christum jam ad capessendum regnum suum quod terrenum sibi fingebant, proficisci, petiit ut sederet *unus ad dexteram, alter ad sinistram*, in gloriâ ejus. Tùm Jesus ad Joannem & Jacobum [illegible] [illegible] [illegible], cum regnum ejus non ex mundo [illegible], ac ut ambitiosa cupiditatibus [illegible] [illegible] admisit, sedere ad dextram & sinistram ejus, non esse suum dare, *nisi* quibus paratum esset à Patre; vocem [illegible], sic esse expendam, docet Marc. 9. 8. & 2 Corint. 2. 5. Porrò [illegible] legatum Patris sui agens, appositè [illegible] sibi ascribit auctoritatem [illegible] [illegible] partes concedendi, cum eo respectu decretum ejus exequatur: *Adeste benedicti, possidete regnum paratum vobis à jactu mundi fundamentis.* Quo sensu, scriptum à Joanne, *Patrem dedisse Filio* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Apostolos [illegible] [illegible] [illegible], ut ab omni fastu, dignitatumque mundanarum cupidine, alienos esse debere: Regem esse Dominum, Apostolorum verò ministrare, exemplo magistri sui.

[illegible]

X. Cùm appropinquaret Jericho, cæcus sedens apud viam mendicabat, qui cùm renuntiatum esset Jesum transire, clamabat, Fili David, miserere mei, quem ad se adductum sanavit. Utrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quem & prope urbem Jerichuntinam excitatæ Christus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse esse, quæ à Matthæo c. 20. à Marco c. 10. à Lucâ c. 18. narrantur, eò conjecturæ duci potest, quòd omnia adeò sunt similia, ut non videantur diversa esse posse miracula. Omnes enim narrant id contigisse cum Jesus euntem tenderet Hierosolymam; omnes, cæcum certum sedisse prope viam; omnes, in eodem loco, prope Jericho; omnes, clamâsse iisdem verbis, *Jesu Fili David*; omnes, à turbâ jussos fuisse tacere; omnes, vehementius clamâsse; omnes, Christum cæcos ad se vocâsse; omnes, rogâsse cæcos, *quid vultis vobis faciam*: potueruntne in diversis historiis, tàm similia esse multa? Verùm enimverò in tantâ similitudine aliquid & est discriminis, quo diversa censemus esse miracula. Quippe Lucas disertè habet, cæcum antè sanatum esse quàm Jesus ingrederetur Jericho, cum appropinquaret urbi. Marcus [illegible], Bartimæum [illegible] esse [illegible], *egrediente Jesu ab Hiericho.* Atqui unum idemque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] & temporibus, esse non potest. Contrariæ sententiæ patronus Maldonatus, ait quidem Christum cùm appropinquaret urbi, *tunc curasse Bartimæum voluisse, at paulò post duos simul curavit.* Quâ conjecturâ sequeretur unum idemque fuisse miraculum: sed ante quàm admittatur, diligentiùs examinandum, utrum cum Lucæ narratione conspiret, quod nobis vix persuaderi potest.

rit. Substitisse enim Christum antequàm ingrederetur Jericho, ac cæcum ad se adduci justisse ex Lucâ tàm manifestum, quàm quod manifestissimum. Jam verò curatum fuisse cæcum cùm adductus est, nec dilatam ejus fuisse curationem, liquidò constat. Neque Christo mos erat, miserorum ejus opem magnâ fide implorantium, sanationem in aliud tempus differre. Vehementem porro fuisse cæci fidem, [illegible] clamore ejus, *Fili David, miserere mei*, [illegible]. Itaque [illegible] Jericho [illegible] & [illegible]?

Zachæus [illegible]

XI. Ingressus Jericho Jesus, non plateas obibat civitatis, ut nonnulli ex versione Vulgatâ *perambulabat*, immeritò colligunt, sed per mediam transibat civitatem, ut se conferret Hierosolymam, quæ centum quinquaginta stadiis aberat ab eâ. Hic vir erat Zachæus nomine, Publicanorum princeps, ad quem tanquam ad præfectum inferiores publica vectigalia deferebant. Ignotum facie quidem, sed miraculis, & famâ, Christum probè sibi notum, videre studebat. At non poterat præ turbâ, quod staturâ parvus esset: præcurrens igitur ascendit in *sycomorum*. Sycomorus vocatur etiam *ficus Ægyptiaca*, quam sic describit Plinius, *Arbor moro similis folio, magnitudine, aspectu. Pomum fert, non ramis* [illegible] *grandis internodiis, per quam fecundo proventu, scalpenda tantum ferreis unguibus, aliter non maturescit. Sed cum factum est, quarto die demetitur alio subnascente, septeno ita numerosa partu,* [illegible]. Hanc insidentem arbori, Zachæum cùm vidisset Jesus, hortatus est, festinanter *descendere*, ne fortè præ verecundiâ status Publicani, talem virum hospitio recipere metueret, volebat enim Jesus [illegible] quod cùm benignè contra spem Zachæus audivisset, alacriter descendit, tanto hospite lætus. Non dixit Centurionis instar, *Non sum dignus ut sub tectum meum ingrediaris*, quia non modò non erat Ethnicus, ut Centurio, sed etiam ab eo quærebatur hospitium, quod indignitatis respectu, [illegible] actus, quam avaritiæ & inhospitalitatis. Hic dignam potiùs Pelagiano quàm Christiano sententiam, Maldonato excidisse miramur: [illegible] *docent facientem quod in se est, Deum gratiam non denegare, posséque hominem sese aliquo modo ad gratiam disponere.* Sed fallitur nimis; hoc enim ipsum quod curà Zachæus fuit Christum videndi, gratiæ est ascribendum, quod & factum ab Augustino: *Vidit Dominus ipsum Zachæum, visus est Zachæus & vidit, sed nisi visus esset, non videret*, [illegible] propria virium, non præcedente gratia, [illegible] nil causæ est quin & posse ipsam recipere. Etenim qui suis jam viribus utcunque se affecit benè, ille sic constitutus poterit multò magis dispositiones intendere suas, ut gradatim ad [illegible] efficaciâ. Itaque Zachæus dixit Domino, *Ecce dimidium bonorum do pauperibus, & si quid*

Plin. l. 13. c. 7.

Maldon. in Luc. 19.

August. serm. 8. de verb. Dom. c. 3. 4.

aliquem per calumniam defraudavi, reddo quadruplum. Quem exercere liberalitatem non posuit, deficiente auxilio Dei, cùm facilius sit rudentem transire per foramen acus, quàm divitem regnum cælorum ingredi. Copiosa hæc fuit eleemosyna, cùm Zachæus polleret multis opibus, omnia autem pauperibus bona non distribuit, quia cuivis potuit servare aliquam debuit, faciendæ restitutioni: quadruplum porrò reddidisse videtur, legem secutus, quæ ovem furi, quatuor oves solvere jubebat, etsi ad restitutionem ejusmodi Zachæus non teneretur, cùm lex, si quis quod fraude aut furto abstulit, adhuc habet in manibus, duplum tantum restituere præcipiat. Audiâ Zachæi pietate, Christus ut & pœnitenti fiduciam adderet, & turbis murmurantibus, quòd Publicani domum subiisset, ostenderet ingressus causam, palàm prædicavit, salutem familiæ Zachæi contigisse. Christi comitum numerum à Zachæo auctum fuisse, ex verbis Fulgentii, fecêre nonnulli conjecturam: *Plures divitias pauperibus pro Christo dicitur expendisse Zachæus, pro quo vilissima piscatoria atque instrumenta Petrus reliquit Apostolus, & tamen à Christo non Zachæus dives pauper Petro, sed pauper Petrus diviti Zachæo præponitur, ut divitibus Christi nulla de* [illegible]

Exod. 22.

Fulg. ad [illegible]

XII. Cùm Paschatis propinquaret tempus, Judæorum multi Hierosolymam venerant ut purificarent se; quærentes autem Jesum, disceptabant, num venturus esset ad festum, necne? Christus autem ut impleret oracula, *sex ante Pascha diebus venit ad Bethaniam ubi erat Lazarus.* Quibus apparet, feriâ sextâ, in hunc vicum advenisse. Cùm Pascha die Jovis proximè sequente celebratum fuerit, Aprilis secundâ. Venit ergo Bethaniam Dominus Martii XXVII. Postridie adventus, feriâ VII. in Marthæ domo quâ utebatur, ob amicitiam quâ sorores amplectebatur, facta est cœna. Etenim exeunte Sabbato, hilariori ingenio indulgebant. Domum potius Marthæ quàm *Simonis Leprosi* fuisse, argumento est, quòd *Martha ministrabat*, quod officium in suâ potiùs, quàm in alienâ præstitisse domo, congruentius est: eò magis, quod vix dubitari possit, quin Martha de populi fæce non fuerit, cùm ad eam consolandam, de obitu Lazari, accessere Judæorum multi, post quatuor, sive [illegible] ab ejus morte dierum. Hanc mulierem proventiam Martham suscepisse, cùm Christum domum exciperet suam, testatur & Lucas, *Martha verò distrahebatur circa frequens ministerium.* Hæc interfuisse convivio Lazarum, memorat Joannes, quia frequens ad videndum hominem vitæ redditum, Judæorum erat confluentia. Quo viso credebant in Jesum, unde magis Sacerdotum furor irritabatur; qui eo processit, ut de Lazaro etiam interficiendo consulerent.

Christus [illegible]

Joan. 12.

Luc. 10.

XIII. Dùm mensæ Christus accumbit, *Maria accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, unxit pedes Jesu, & extersit ipsius capillis suis.* Ex nardo conficiebatur pretiosissimum unguentum, Plinio teste: *De folio nardi, plura dici par est, ut principali in unguentis. Frutex est gravi & crassâ radice, sed brevi ac nigrâ, fragilique quamvis pingui, situm redolente, ut cypero, aspero sapore, folio parvo, densoque cacumina in aristas se spargunt, ideò gemina dote nardi spicas ac folia celebrant.* Testis est etiam, unguentum nardinum constare ex* [illegible] *phace, balsamo,* [illegible] *nardo, amomo,*

Maria [illegible]

Plin. l. 12. c. 12.

Plin. l. 13. c. 1.

Anno Do. 33.

myrrhâ, balsamo. Quâ verò de causâ Mariæ nardus [illegible] est, ambigitur. Casaubonus Bezam, id adjectivum deducit à πίνω quasi potabilem dicat, quod & Casaubono non displicuit. Nobis verò non arridet etymon: scribendum enim erat πιστικὴ non πιστική. Poculenta verti [illegible] scimus, unctu nescimus. Deinde nardinum unguentum potui non erat, sed ungendo capiti inserviebat, cur ergo potabile diceretur? An quia cum potabilia omnia liquida sint, etiam potabile nuncupatum, quia liquidum? Atqui insolens durque locutio hæc est, quasi verò liquidum [illegible] cum liquores non sint potui. Denique [illegible] ut Mariæ pretium intenderent: jam verò non eo pretiosior quia liquida fuit. Neque nobis placet, ut Evangelistis scriptum fuerit, [illegible], quæ nardus spicata, vitiosum est multis. Etenim Hieronymus habet *pisticam*, non *spicatam*. *Alias*, inquit, *Evangelista pro alabastro unguenti pretiosi, nardum pisticam posuit.* Similiter commentarium in Marcum adscriptus Hieronymo: *Pistica nardus dicitur, id est, mystica & pretiosa.* Ipsa etiam editio Vulgata Joannis constanter legit, *nardi pistici*, unguenti pretiosissimi, Joannem non *spicatam*, sed *pisticam* nardum scripsisse. Quin imò cùm ea vera, Mariæ unguentum pretiosum à Joanne dictum fuerit, quam jure possit, non *spicata* nardus, *foliata* præstet. Si quis conjecturæ locus, *foliata* pretiosior, quia odore vis major in foliis quàm spicis. Equidem legimus apud Plinium, *de folio nardi plura dici par est ut principali in unguentis*: multas igitur folia omnino videntur, secùs principalia non vocarentur. Nec minùs ex nardo conficit unguentum illo posuit, quod describit Plinius. Est autem foliatum, non spicatum: *Nardinum sive foliatum constat omphacio, balanino, junco, costo, nardo, amomo, myrrhâ, balsamo.* Aliam lucem explicationem [illegible] quid [illegible] *balanus? Balanus apud Græcos est glans, sic & est* [illegible] *pistaca apud Thalmudicos.* Id [illegible] non possit. Quis enim sibi inducat in animum, Evangelistam Græcè scribentem, eam usurpâsse vocem, quæ glans Græcis nunquam significatur, ea repudiatâ quæ notissima fuit? Simplicitate [illegible] Cui accedit etiam, quòd à balano potius appellatum, unguenti præstantiam non patefecisset, quod Joannes tamen propositum maxime fuit. Licet enim nardinum glans subeat, ab eâ tamen potentiam non habet. Hic perpendat cuique, à quo distinctam esse, nobis probabilem. Observant eandem fidem mulierum Artemidoro veteres [illegible] [illegible] *fuerunt.* Simili appellatione Joannis unguenti [illegible] Quæ nardus teste Plinio: *adulteratur & pseudonardo herba, quæ ubique nascitur crassiore atque latiore folio, & colore languido in candidum vergente. . . Sincerum quidem levitate deprehenditur & colore rufo odorisque suavitate, & gustu maxime siccante os, sapore jucundo.* Nardinum autem Mariæ unguentum probum fuit, ac nullâ mixturâ adulteratum. Quæ Hieronymus explicatio est, *nardum pisticam posuit, hoc est, veram & absque dolo.* Sic Maria magnificentia ex quantitate, quantitasque celebratur. Unguenti quippe non modicum, sed libram accepit, nec lectam, sed florem. Atque

Nardi parvus onyx eliciet cadum.

Et Trimalchionis in cœnâ, *ipse statim ampullam nardi aperuit, omnesque nos unxit*, inquit Petronius. p. 131. & apud Clementem Alex. *Utuntur etiam unguento ex liliis, & unguento cyprino, & nardus apud eos est, in maximo pretio.* Itaque Judas Iscariotes profusâ hâc Mariæ offensus liberalitate, questus est vendendum trecentis denariis sive 75. florenis unguentum non fuisse, & datum pauperibus. De alabastro & pedum [illegible]

Plin. in Marcb. c. 16.

Plin. l. 13. c. 1.

Lightf. in Marc. 14.

Plin. l. 12. c. 12.

Clem. Pædag. l. 2. c. 8.

XIV. Mysterio non caruit ea pedum Christi unctio. Quippe Maria in diem funerationis Christi hoc servaverat unguenti. Non ea consilio Maria Christi pedes perfunxerit, ut debacchationem caderet. Ac videri quidem posset Mariam quæ fortè meminerat, Dominum de imminente sua morte prædicentem, credidisse ipsum mox moriturum, & quia metuebat ne fortè mortuo, debitum non posset venerationem exhibere, voluisse eum vivo, mox tamen sepeliendo impendere. Nobis tamen vero similius hîc in unctione de sepulturâ Christi, Mariam nil cogitâsse. Sed pro amoris magnitudine, voluisse Christum pedes nardo delinire, quemadmodum fecerat olim peccatrix, in domo Simonis Pharisæi, ubi mortem Servatoris ea mulier non attendebat. Id fuit in animo proposituit Maria, ut charitate Domini, Judæorum & morem in conviviis hospitum caput oleo perfricantium, longissimè superaret. At ignorantem unctionis mysterium, agebat Dei Spiritus, funerationem Servatoris in mente sibi constitutam, quemadmodum Caiphas vaticinabatur nesciens. Hic eruditissimum Huetium non laudamus ob de re scribentem: *Certè quòd hic Christum viventem unxerit Lazari soror, mortuumque non unguentis perfuderit Magdalena, eandem hanc Magdalenam fuisse, ut sororem Lazari, aliquam feliciter unguentariam, non præter rationem conjici potest.* Quid? Christum defunctum unguentis perfudit Magdalena, quæ jam excitatum invenit, cùm ad sepulchrum accessit? Quanam etiam est illa conjectura, de Magdalenâ unguentariâ, quam protulit Evangelium? Quippe si unguentaria mulier hæc, non igitur emit aromata unguendo corpori [illegible] Atqui emisse à Magdalena fuisse, Marcus [illegible] *Maria Magdalena, Maria Jacobi, & Salome emerunt aromata, ut ungerent eum.*

Unctio mysteriorum.

Huet. in Ev. quæst.

Marc. 16.

XV. Postridie Sabbati, quo apud Marthum Christus epulatus fuerat, cùm appropinquâsset Hierosolymis, venit *Bethphage ad montem olivarum*, quatuor ante Pascha diebus. Mons Olivarum sex stadiis distabat Hierosolymis, teste Josepho *l. 6. de Bel. c. 3.* *Bethphage verò, villula erat in monte Oliveti, ad quam venit Dominus*, ut scimus ex Hieronymo. In eâ coctas fuisse oblationes, narrant Hebræi: à *grossis* nomen habebat, פגי *phage* enim Syris *ficus* significat, neque Bethphage domum esse ficuum, quibus & nobis [illegible] Quæ [illegible] suppeditant etymologias, illæ à vero sunt [illegible] [illegible] difficultatem incurrimus. Quippe in Lucâ invenimus scriptum: *Cùm appropinquâsset Bethphage, & Bethaniæ, ad montem qui vocatur olivarum.* Atqui Bethaniam jam pertransierat Christus, cùm venit Bethphage, quæ erat in viciniâ Hierosolymæ,

Christus ad Bethphage.

Luc. 19.

Anno Do. 33. [illegible]

lymæ, à quâ Bethania duplo est intervallo remotior, ut à Joanne docemur: *Erat autem Bethania prope Hierosolymam fere stadiis quindecim.* [illegible], à quo non dimoverit historia, usurpatum à Lucâ fuisse, credimus: cujus ordinis ratio hæc est, ut quæ propinquiora sunt sive loco, sive tempore, prius quidem, quæ verò remotiora, posteriùs recenseantur. Quomodo Clemens Alex. de Simone Mago [illegible] *Post [illegible], [illegible] autem aliquandiu.* Ex hoc igitur ordine, consequens est Christum prius Bethaniam venisse, [illegible] Bethphage [illegible] situm & populorum nomina describunt Geographi, [illegible]

Clem. Strom. [illegible]

Christus [illegible] [illegible] sederit?

XVI. Cùm non procul esset Bethphage, misit in eum vicum, qui è regione Apostolorum erat, duos ex illis, ut asinam & pullum solverent, eosque adducerent. Non vacat autem [illegible] sed spontè, quæ geminò perfunctæ argumento, [illegible]. Quo divina Servatoris & scientia, & potentia [illegible] Zachariæ oraculum sibi accommodâsse videretur. Admirabilem sanè in eo ministerio sapientiam à Christo exhibitam esse liquet. Prædixit enim fore, non ut asinas modò, sed & ligatas reperirent, & cum matre, & nondum subactum, & in aditu pagi, & quo momento discipuli ingrederentur, & tum cum solverent dominos primò reclamaturos, atque assensuros postmodum. Sed Servatoris quoque potentia cum sapientiâ certabat, cùm in Bethphage multi habitarent Sacerdotes Christo infensissimi, quibus persona atque vita incolis non incognita erat, [illegible] ut & hæc efficacis numinis necessaria fuerit, asinorum possessoribus, ad assensum movendis. Pedibus [illegible] Hierosolymas, Jesus conficere facilè potuit, [illegible] *Ecce Rex tuus venit tibi pauper, & insidens asinæ ac pullo filio subjugalis:* quæ soli Messiæ aptari possunt. Neque enim Nehemias, Zorobabelve reges fuêre, aut pauperes, neque asino invecti sunt Hierosolymam. Utrùm Christus alternatim asinæ & pullo sederit, in quæstione positum? Nec affirmantibus sua desunt rationes. Etenim adducti sunt pullus & mater ejus, utrique impositæ Apostolorum indumenta. Imò Christi verba sunt, *Dominus his opus est*, non igitur uno, sed duobus hisce vectoribus Christus opus habuit. Ac frustra sanè mater adducta fuisse videtur, nisi Servatori vehendo inserviret: quasi pullo necdum subacto satis virium fuerit, ut cum onere suo montem olearum ascenderet. Præterea Matthæus qui pompæ interfuit, disertè tenet Christum *insedisse asinæ*: eo potentius argumentum, quod Matthæus omissâ editione LXX. aliam usurpavit. Illi habent ὑποζύγιον, hoc utitur voce ὄνῳ quânam de causâ vocem aliam substituat, quæ generis est fœminini, nisi significando Christum asinæ fuisse impositum? Nomen חמור adhibet Zacharias, quod ut plurimum asinum indicat, non asinam. Iterùm ergo interrogare possumus, quid rationis Matthæo fuerit, à frequentiori hujusce nominis usu recedere, usurpato fœminino, nisi ad indicandum tàm fœtum subjugalis asinæ, quàm matrem ejus, Christo usui fuisse? Neque tamen à significatione חמור

omninò recessit Matthæus, quòd nomen & fœmininum genus quandoque indicat, ut hoc loco, *Sermon* [illegible] עליה והמור והרכב *asinum & equitabo super eum.* Quibus accuratè perpensis, nescimus an congruenter satis Matthæus expocari possit nomen ambiguæ, quæ pluribus indefinite tribuatur, quod verum [illegible], eoque reverà soli pullo Christus insederit; quem calo [illegible] non potuit, asinâ vectum fuisse. Pauci non est quod magnus Bochartus objecit: *Non videtur dignum majestate Christi, ut in tam solemni pompâ, tam brevi iter pluribus jumentis confecerit, & ex uno in alterum insilierit, quasi ut desultoris equites, quos ἀμφίππους Græci dixêre.* Quod ingeniosum [illegible] Hieronymus [illegible] *gendum [illegible], quod secundum historiam in parvo itineris spatio super utrumque animal sedere non quiverit. Aut enim sedit asina, & pullus absque sessore fuit, aut si pullo, quod magis competit, usus est ad sedendum, asina ducta est libera. Ergo sive historia vel impossibilitatem habeat, vel turpitudinem, ad altiora transferatur, ut asina ista, quæ subjugalis fuit, & edomita jugum legis traxerat, Synagoga intelligatur. Pullus asinæ lascivus & liber, gentium populus quibus sedens Jesus, missi ad eos duobus discipulis fuit, uno in circumcisionem, & altero in gentes.* Atqui non indignum Christi [illegible]. [illegible] Zachariam, *ecce Rex tuus venit tibi* [illegible], *insidens asinæ*, huic igitur & jumento imponi debuit. [illegible] ecessitatem, ex videri potest, quod pullus asinæ, qui [illegible] [illegible] vendo homine à Bethphage ad Hierosolymam usque; etsi enim breve iter fuerit, attamen & transmittendus erat montis clivus, & colles quibus incumbebat Hierosolyma ascendendi; quod pullo necdum subacto virium excessit. Quòd [illegible] dum, utroque etiam jumento Christo opus fuit, quo ostenderetur, Judæos Ethnicosque victorum [illegible]

Baroch. Hieroz. L. 2. c. 17.

Hieron. in Matth. c. 21.

XVII. Cum Christum asino vectum turbæ viderent, tum straverunt vestimenta sua viâ, alii verò cædebant ramos ex arboribus, & sternebant in viâ: clamabant etiam & præibant, & sequebantur, *Hosanna filio Davidis, benedictus qui venit in nomine Domini, hosanna in excelsis.* Jesu in Regem manifestâ electo [illegible] vestibus suis quasi thronum extemporaneum paraverunt: *Festinaverunt accipientes quisque vestem suam, imposuerunt ei in fastigio graduum.* Similiter sedem ex indumentis suis regiam discipuli Domino straverunt. Non est autem probabile turbas, vestes ramosque ideo pedibus in viâ calcandos stravisse, quod equitanti fuisset incommodo. Videntur potiùs prata viam, ex ramis & vestibus subactam tabernacula stravisse, ut tranquillo [illegible]. [illegible] pompa [illegible] [illegible] quod autem, qui Hebraea vel leviter attigêre, sciunt hanc vocem geminam compositam esse à [illegible], & verbo הושיע, quomodo legitur apud Nehemiam [illegible] contractè pro הושיענא, eleva, particula נא, hoc est, *serva quæso.* Hinc orta difficultas, quid sibi velit *hosanna* filio David. Baronius ex viro eruditissimo Angelo Caninio, censet arborum ramos, quos in festo Tabernaculorum Judæi gestabant, dici consuevisse *hosanna*: *Undè, [illegible]*

[illegible]

Matth. 21.

Hierosol. [illegible] Ch[illegible]

Matth. 21. 9.

2 Reg. 9. 13.

Baron. An. 34. n. 5.

Anno D[illegible]

[illegible] Justi [illegible], nulla est dubitatio. Non à quidem [illegible], qui quod [illegible] observatum [illegible], [illegible] ramos Tabernaculorum in festo gestatos, & hymnorum formulas separatim cantatas, accepisse nomen *hosanna.* Id verò nobis persuaderi nequit, Judæos Christo acclamantes, *eum cum solemnitate festivitatis Tabernaculorum excepisse*, ut ab eruditissimo viro [illegible] [illegible], nec fuit palmæ, aliave [illegible] nomen impositum *hosanna.* Quid enim Tabernaculorum [illegible], [illegible] cum ingressu Servatoris Hierosolymam die, qui negotium, non [illegible]. De hoc festo [illegible]: *Est etiam solemne apud Judæos festum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in manibus hoc occinentes: *Salva obsecro nunc Domine, prospera obsecro Domine, et die festo septimo septies altare circumeunt.* Hâc autem ceremonia soli viri defungebantur, cùm mulieribus nefas esset altare circumire. Quæ autem [illegible] in vestibus ramos gestantibus adfuisse, & occurrentes Christo mulieres? Præterea in festo Tabernaculorum agitabant ramos suos sursum, deorsum, ad lævam, ad sinistram, cujus ceremoniæ ne vestigium quidem in pompâ Christi [illegible]. [illegible], qui ferebantur in scenopegiâ præcipuè commemorationis gratiâ gerebantur, quæ Hebræorum [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] palmarum [illegible], et Christo [illegible] [illegible], [illegible] non commemoratio, sed præsentia ob Messiæ adventum lætitiæ signa fuêre. Sic autem Hierosolymitanum ingressum [illegible]. *Cum [illegible] & [illegible] [illegible] & symbolis.* Quippè gestare ramos in [illegible]. [illegible] solemni Oschophoriorum ex Theseï instituto celebrabant Athenienses, *Iresionem* ferebant, hoc est, olea ramum, lanâ obvinctum. In Oschophoriis quoque duo juvenum chori, qui muliebri veste [illegible] [illegible] [illegible], teste apud Photium Proclo. Palmæ verò rami, omen erant victoriæ de mortuum hostibus à Christo referendæ. Quippè palmæ, translatæ è Græciâ more victoribus Romanis datæ.

XVIII. Non existimamus etiam turbam palmarum suis nomen *hosanna* indidisse, licet ea Scaligero sententia placuerit, scribenti: *Hosanna filio David, nihil aliud est quam [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] Jesum [illegible] [illegible] [illegible] testimonium tribuere, mulctos Jesum laudibus excepisse, *dicentes osanna filio David*, hoc est, J. Christo palma. Scaligerana tamen explicatio Judæorum verbis non respondet, dicentium, *hosanna in altissimis.* Quid verò id sibi vellet, ramus in *altissimis?* Censemus ergo *hosanna* turbarum votum esse, Christo Regi suo benè precantium, quod ex Psalmo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], attendenti fit obvium: cùm similibus & verbis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Psalm. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *& [illegible] [illegible].* [illegible] Psalm. [illegible] Judicum 7. v. 2. Ea quoque explicatio firmatur verbis sequentibus: *Benedictus qui venit in nomine Domini, hosanna in [illegible] [illegible] in altissimis.* Etenim Hebræorum sermone [illegible]. Quid hoc [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] est, [illegible] *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mulieres ex [illegible] nobis cum infantibus, palmas in manibus tenentes, & ampullas cum [illegible] oleo, & prostrata pedibus nostris planta [illegible], cantabantque linguâ Ægyptiacâ psalmorum antiphonam: benedictus [illegible] a Domino, benedictus adventus noster, osanna in excelsis.*

XIX. Palmam ex quâ Judæi ramos accepêre, quasi egregium Christi triumphi monumentum, intactam ad multa perdurâsse secula, ex Cyrillo Hierosolymitano tradit Baronius. An. 34 [illegible]. Verba sunt Cyrilli: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *palma quæ est in valle testatur, quæ ramos tribuit in [illegible], qui tunc Christum laudabant.* Quæ verba sic capit Baronius: *quasi phœnix proprium loci nomen esset, palma quæ est in Phœnice testatur:* quod tanto viro indignum est. Aliud in Porporacio vertit Casaubonus: *nempè quod Cyrilli locum ab interprete, & Baronio malè fuerit acceptum: Quasi adhuc illa arbor extitisset in rerum naturâ.* Contendit autem vir ille doctissimus, Cyrillum sic esse vertendum: *Palma quæ tunc erat in convalle.* Nobis verò non liquet, hunc Cyrillo fuisse mentem. Imò probabile est, arborem [illegible], ex quâ [illegible] [illegible] [illegible] decerptos esse, ut tunc Christo obviàm, popularis ferebat Traditio: cui solemne fuit, multa ejusmodi comminisci. Illud autem ex ostenditur, quod palma illic recitatur testibus, qui [illegible] extabant, lignum crucis, Gethsemane, Golgothâ. Deindè quia unam palmam meminit Cyrillus, non multarum arborum, quæ tamen Christo obviàm euntibus ramos suministrârunt. [illegible] Quæ nisi certam & in rerum naturâ adhuc exstantem arborem indicâsset, nil causæ fuit, cur testis mentionem faceret. Quî enim scire potuisset Cyrillus, in valle potiùs quàm in monte vel horto palmam fuisse consitam? Equidem monumentorum ejusmodi Traditio maniserè ferax est, quemadmodo docente Hieronymo, *[illegible] fratres rubra saxa monstrantes, Zacharia sanguine putabant esse polluta.* Similiter terebinthum, quæ sexto ab Hebrone stadio cernebatur, memorabant ab initio mundi produxisse. Sic de ficu, quæ jubente Christo aruerat, Isidorus Pelusiota ex famâ narrat: *Arborem esse, cujus folia ad corpus tegendum usi fuêre protoplasti.* Ut ex famâ probabile esse [illegible] [illegible], palmam [illegible], quæ valli Josaphat [illegible] [illegible] Cyrilli,

Anno Do. 33.

[illegible], illum ipsum fuisse, quo turbis Christo acclamantibus, ternum suppeditârunt. Hanc tamen traditionem salvâ pace [illegible], quia falsissimum est, ramos ex unâ arbore decerptos fuisse: alii caedebant ramos de arboribus, & sternebant in viâ. Nec una palma tantae sufficeret. Praeterea excisas fuisse arbores omnes circa Hierosolymorum vicinas, testatur Josephus: Cunctis igitur [illegible] [illegible] [illegible] frugiferâ silvâ excisâ, repletum est quicquid erat [illegible], & vallibus [illegible].

Joseph. de bel. l. 6. c. 6.

Gesta diei eiusque C. [illegible]

XX. Ubi Jesus appropinquavit, visâ urbe flevit super eâ, cujus & temporis [illegible], & futuram cladem noverat. Et cum introisset Hierosolymam, commota est tota urbs, dicens, quis est hic, ut tanto honore plausuque excipiatur? Quae verba contemptum prae se ferunt; populus autem simplex & candidus respondet, Hic est ille Propheta à Mose promissus, ortus Nazarethâ urbe. Eâdem die, pueris adhuc hosanna clamantibus, ingressus est, non arcem quidem, quia terrenum Regem non agebat, sed Templum, ut ex eo ejiceret omnes qui vendebant & emebant, quod & olim fecerat & pro maximo habendum miraculo. Sed & insuper caecos & claudos, qui ad eum venerunt, sanitati restituit. Erant autem Graecorum nonnulli, ex iis qui sacrificia Sacerdotum manu perpetrabant, quod frequentissimè fiebat ob Templi sanctitatem, ubi vel Romanorum praesides ad honorem [illegible] Deo, Graecorum nonnulli Philippum rogârunt, ut Christi in conspectu, afflare illis liceret. Hunc autem Apostolum convenêre, aut quia illum aliunde noverant, aut quia primus ipsis occurrit: non nesciebant enim unum esse ex Christi comitibus. Ille re prius cum Andreâ communicatâ, quia magni esse momenti videbatur Ethnicos ad Servatorem adducere, qui sum [illegible] [illegible] [illegible], Graecorum [illegible] [illegible] Christo [illegible]. Quibus ille voce respondit, ut in omnibus audirent, [illegible] tempus glorificandi Filii hominis, [illegible] [illegible] terrarum Evangelio, [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus indicat, jam adesse illam Gentium [illegible], quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Servatorem [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] hanc non nisi morte praviâ sibi posset, [illegible] Christus [illegible] [illegible], quod mortuum multum fructus affert. [illegible] mortis [illegible] atque memoria, in gravissimam mentis angorem Christum conjecit, [illegible] & quid dicam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quibus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], ut me ab istâ [illegible] horâ liberet? At ob eam causam in hunc mundum veni, non hoc igitur rogabo, sed illud potius, Pater glorifica nomen tuum. Regenti vox magna, tonitrui instar respondit, & glorificavi in baptismo, & transfiguratione &c. & rursus glorificabo, ascendendo in caelum, & praedicatione Evangelii, quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], alii tonitrui [illegible] [illegible] Angelus ad eum locutus est, alii nonnulli sonum confusum [illegible], his [illegible] qui praedicabant, tonitru esse [illegible].

Joan. 12.

XXI. Explicatâ concione, quam in Templo Christus habuerat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut se suscipiendi necessitatem praeberent, cum Bethaniam, [illegible] [illegible], in domo Marthae & Mariae, undè paulò ante venerat. Manè autem feriâ secundâ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] jejunium, procul̄que [illegible] in alteram [illegible] foliis, sive [illegible], ut locus esset [illegible] atque mysterio, cum è longinquo vidisset [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] aliquid in eâ. Quia autem tempus non erat ficuum, nil invenit nisi folia: quocircà [illegible] maledictum: Ne amplius, inquit, ex te in saeculum quisquam fructum edat. Hanc non una [illegible] admirationem, cur Jesus ad ficum accesserit quaerendo cibo, cum non ignoraret nec dum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]? Nodum [illegible] [illegible] [illegible] Legisperitum, alium vero ficuum discrimine: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omni tempore foliis, cum foliis praesentis & praeteriti atque anni ipsum praecedentis. Contendit ergo hanc ad arborem Christum accessisse, quia de eo ficuum genere fuit, quae sum praeterque folia, per hiemem aut interim appendente habet. At hâc observatione, non magis sese expedit ab angustiis. Etenim Marcus disertè habet de illâ ipsâ arbore, folia invenisse esse folia, quia nondum tempus erat ficuum. Nulli ergo fructus ex eâ sperandi erant. Quin etiam ex verbis Marci refellitur ea sententia. Erat enim tempus fructuum, si ex earum genere ficuum fuit, quae uno quoque anno triplicis anni fructus retinebant. Neque placet acumen clarif. Heinsii qui particulam negantem [illegible] in adverbium loci, quasi Evangelista indicâsset, ibi ficuum tempus fuisse, & hoc sibi vellet, ubi enim erat, tempus erat ficuum. Ut enim mittamus, & infrequentem esse phrasim ejusmodi, & jejunam frigidamque orationem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esset opus, repugnat quidem experientiae subti[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Marci [illegible]: quo tempore nullos fructus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Domini: A fici discite parabolam, cum jam ramus ejus tenerescit, & folia germinant, nostis prope esse aestatem. Atque nondum prodeunt ex arbore fructus cùm nascere incipit folia. Ideòque nulli erant tempore Paschatis. Neque quidem [illegible] fuisse ficubus fuisse grossulos, à Plinio [illegible]: Reliquit sub folio [illegible] ut [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] supra id [illegible]: ut demum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Illud tantùm vidimus, grossorum grossulos ejusmodi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Jam verò sapores, excepto hordeo, non ante Pentecosten, maturitatem capiebant: Usque ad posterum diem hebdomadis septimae numerate quinquaginta dies, tunc offeretis sacrum novum Jehovae. Itaque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maturitatem assignat Philo de Pentecoste: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] fructuum, & arborum & [illegible]. Paschali verò hebdomade, arborum fru-

Marc. 11.

Matth. 21. 19.

Lightf. in Marc. c. 11.

Matth. 24. 32.

Plin. lib. [illegible]

Levit. 23. 16.

Philo [illegible]

De fico maledictâ

Anno Do. 33.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], tradit ille Plinius : *Tunc*, inquit, *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Quòd & verbis Christi [illegible] : *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jam [illegible] ejus [illegible] & folia [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] judicâ ficus ad cibum aptæ esse poterant. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cùm Christus ad ficum accessit, docetur ex lege Mosis. Nolle enim ante oblatas Deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : *Cùm ingressus fueris in terram, quam Dominus tuus dat tibi in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quas obtuleris ei, & imponas cartali, pergesque ad locum quem elegit Deus tuus.* Istic oblationem fructus fecit fructuum messis, & [illegible] [illegible]. Porrò ficus una fuit ex septem fructuum speciebus, quarum folas primitias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] decimâ die Nisan, quâ Christus ad ficulneam accessit arborem, nullis tùm primitiis oblatis fuerant : adeòque vetitus tùm à religione, quàm à [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus & rationibus eorum impugnatur sententia, qui nondum ut expediant, ficus distinguunt in serotinas, & præcoces, quas undecimâ Nisan jam cibo aptas esse fingunt. Atqui neque præcoces tùm tempore adeptæ maturitatem fuerant, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ante oblatum manipulum, XVI. demum die Nisan offerendum, quo tempore Servator in sepulchro jacuit.

XXII. Cogitantibus nobis in mentem venerat solvi difficultatem posse ex Plinii observatione : *Novissimè sub bruma maturatur [illegible].* Quæ ficus species, *[illegible]* Athenienfibus dicebatur. Potuisset ergo novissimâ hyeme arbor hæc fructus foliaque [illegible], & fructus potiùs quàm folia, quæ serius [illegible]. Quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] prohibetur, ut potè ad anni præteriti proventum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quia nondum folia ceciderant, monente autem Plinio, *fructus folium nascitur quàm pomum.* Verum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sententiâ nostra haeret videtur explicatio, Marco disertissimè docente, Christum invenisse sola folia, *quæ ficuum tempus non erat.* Itaque nil omnino ex hâc arbore Christo expectandum erat. Semper igitur in difficultatem incurrimus, cur decerpendis fructibus ad ficum accesserit levandæ famis? vel enim sciebat adesse poma, vel ignorabat. Ignorâsse quis credat, cùm tot divinæ [illegible] specimina nuper edidisset in miraculis Apostolis [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? Respondemus, quod nobis probabilius est, Christum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] repertum iri certò certiùsque noverat. Quam etsi Marcus quidem non monuit, non enim erat ficuum tempus, ne ex arbore aliquid alimenti obtineretur sibi speràsse singeremus. Ficus Judæorum gentem adumbrabat : *Ficum habebat quidam plantatam in vineâ suâ, & venit quærens fructum in eâ, neque invenit.* Folia sola mittebat, quæ Judæi gaudebant pompâ [illegible], nobis legis, quæ quidem speciosa erant ; sed fides, sed [illegible], sed pœnitentiæ vacua. Christi fames ostendit salutis Judaicæ desiderium, quo urgebatur ; quemadmodum alias dixerat : *Expedivi ut [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] populo pœnæ exhiberet imaginem, non corporis quidem humani morte, quod ab ejus [illegible] [illegible], sed arboris damno cladem Judæorum designavit, quam & verbis diserte Sacerdotibus Scribisque notificavit : *Tolletur à vobis regnum Dei, & dabitur genti, quæ reddet ei fructum temporibus suis.* Mysterium enim indicat sibi maledictio ; [illegible] non imputa, qui in Servatorem cadere non potuit, non pœnæ inferendæ causâ, quam nec arbor meruerat, nec poterat sentire, si moriatur, sed solo mysterio dictum, ut amplius [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] poterat, nisi ex intuitû ferat fecit ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] est [illegible] [illegible] eam proponendisse [illegible], cujus meminit Isidorus Pelusiota. *[illegible] [illegible] arbor, ut hominibus [illegible] [illegible]. Quia et ibi quoque ne, [illegible] quidem ferme arbores est, à [illegible] [illegible] [illegible] ad nos [illegible] ; nempe hanc transgressionis arborem esse, cujus etiam foliis ad corpus tegendum, hi qui mandatum violârunt, usi sunt.* Num ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? An tot annos perdurare incolumis potuit, ut soliterum malecudicem [illegible] esset? De [illegible] Plinius : *Quæ citò nascuntur, velocia sunt, ut ficus ; ut in iis quæ longo ævo durant, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*

XXIII. Cum *ferià tertià* Christus rediret Hierosolymam, discipuli viderunt ficum exaruisse, quod cùm Petrus miraretur, illos de vi fidei monuit. Ingressus rursum in Templum, cathedras vendentium columbas subverterit, nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus ex [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible], quod se nescire, dicere non poterant. Nempè parabolam vineæ, agricolis elocatæ, qui heredem tandem occiderant ; quâ genus portendebat exitium, quod & apertè locutus est. Quibus irritati, studuerunt eum prehendere, sed turbam metuerant, cui Propheta habebatur. Rursùs proponit eis nuptiarum parabolam, ad quas Prophetarum, Joannisque ministerio invitati fuerant : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] [illegible], gloriam Christi, signis & verbis prædicantes. Cùm tot parabolis eicm Pharisæorum tetigisset, consilium ineunt ut in sermone eum illaqueerent. Idcircò discipulorum suorum nonnullos [illegible], unà cum *Herodianis* [illegible] [illegible], qui Paschatis celebrandi causâ venerant Hierosolymam. Mens enim erat haud multos hanc urbem esse festivitatum peracte, *ut perficiatur fit.* Magni autem cum eo tempore disceptatio fuerit, Judas Galilæus discipulus inter, & fautores Romanorum, rùm licere censum dare Cæsari necne, verbis mercis Christo hanc proponunt quæstionem, ut vel contra Judæorum libertatem, vel contra Romanorum [illegible] [illegible] respondendo, [illegible]. Cognitâ tamen fraude, Christus poni numisma census exhiberi sibi, *denarium scilicet argenteum, Cæsaris imagine signatum.* Aurî quidem nihil, sed argenti aliquid semper à Romanis pro vectigali imperatum fuisse testatur Plinius : *Sed præter alios equidem miror populum Rom. victis gentibus in tributo semper argentum imperitâsse non aurum, sicut Carthagini cum Annibale victo, argenti pondo annuum in quinquaginta*

Matth. 13. 30. [illegible]

[illegible] 16. [illegible]

[illegible]

Plin. l. 19. [illegible]

Luc. 13. 6.

Anno Do. 33.

Matth. 21. 43.

Isid. l. [illegible] [illegible]

Plin. l. [illegible] [illegible]

[illegible]

Joan. [illegible] [illegible]

Plin. l. [illegible] [illegible]

quingenta annos, vel circ, [illegible] [illegible]. Lapsu tamen temporis aureum est factum, teste Lampridio: *Vectigalia publica in id contraxit Alex. Severus ut qui x. aureos sub [illegible] præstiterant, tertiam partem aurei præstarent, hoc est, tricesimam partem, [illegible].* [illegible] pecuniæ genus præstationi eidem destinaretur, non putamus tamen, solum denarium, qui fere [illegible] capiebat, esse factum. Ab uno [illegible]: plures exigebantur: quemadmodum [illegible] verè, *qui x. aureos præstiterant.* Visâ Cæsaris imagine Tiberii, ut vero simile, cujus annus aderat XIX. respondet Christus, Cæsari reddendum quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei, Deo. quam merito responsionem mirantur. Eo ipso die Christum interrogaturi veniunt Sadducæi quæstione de septem virorum uxore propositâ, cujus ex nodo [illegible] mysterium resurrectionis egregiè percellere sibi videbantur: *In resurrectione, cujus erit illis septem virorum uxor? Omnes enim habuerunt eam.* Delicatos autem emendat, convulso erroris fundamento, cùm post resurrectionem, [illegible] [illegible] [illegible], quia corporibus non natura, sed vitium detrahetur, ut homines fiant omnino Angelorum similes. Neque objectionem solvit modò, sed & auctoritate Mosis Prophetarum [illegible] & testimonio [illegible], impietatem [illegible] errantibus: *Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob.* Quo insigni argumento [illegible], cum nihili nulla sint accidentia. Quòd si anima non evanescit, sed immortalis est, resurget [illegible] corpus, quia nil naturæ abit in nihilum, & naturâ suâ mens propendet in illud, & [illegible] [illegible]. [illegible] argumentum hoc, [illegible], & ex consequenti resurrectionem [illegible] [illegible] interrogationem, quærendo à Pharisæis: *Quomodo David vocaret Messiam Dominum, cum ei Filius sit.* Quâ quæstione innuebat duas in Christo fuisse naturas: quam ad interrogationem ut hiscere quidem potuerant. Itaque ab illâ die nemo ausus est [illegible].

Lamprid. in Alex. [illegible]

[illegible]

XXIV. [illegible] Pharisæorum [illegible] perstrinxit Christus, [illegible] & [illegible] ipsis [illegible], [illegible] [illegible], quam etiam commendavit Apostolis. *In cathedrâ Mosis sederunt Scribæ & Pharisæi.* Quibus non suggestum in quo Moses docuerit, sed doctrina Mosis significatur, quam de resurrectione, animæque immortalitate Pharisæi tenebant, [illegible] multis erroribus Religionem maculâssent. Itaque Sadducæi, quorum nonnulli vel Pontificem agebant, Mosis in cathedrâ non [illegible]. [illegible] Phariseorum & [illegible], & doctrinæ capita quædam perstringit, præcipuè verò, quòd ligarent onera gravia, [illegible], [illegible] studiosè solverent, quæ graviora sunt legis, [illegible] [illegible]. Quibus de causis, eos etiam sepulchris dealbatis [illegible].

[illegible]

De sepulchris dealbatis.

XXV. Cur autem colorem sepulchris illinerent Judæi, ratio hæc est, ut faciliùs apparerent locum esse vitandum, & ab eo [illegible], [illegible] [illegible]. Verba sunt Thalmudistarum: *A decimo quinto mensis Adar investigârunt, atque ubicumque sepulchrum invenerunt, cujus albitas ab imbribus esset deleta, eam instaurârunt, ut locus immunditie dignosceretur, atque ut inde declinarent Sacerdotes [illegible] Terumam, sepulchris calce inducerent, ad formam ossium.* Eò pertinet quod legitur apud Clementem Recognitionum: *Cùm per idem temporis progressi essemus nos ad sepulchra duorum fratrum quorundam, quæ sponte suâ per annos singulos dealbabantur, quo [illegible] adversus nos repressus furor, [illegible]* Christus, ob ipsorum hypocrisim. Neque [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] *vobis domus vestra deserta,* Templum scilicet, in quod vestigium non amplius posuit: à Judæis non videndus usque dum dicerent, *benedictus qui venit in nomine Domini:* quibus Servator alludere voluit ad illud, quod paulo ante contigerat, cùm pueri in Templo clamabant, *hosanna filio David,* quod Sacerdotibus scandalum moverat. Cùm autem, *benedictus qui venit in nomine Domini,* vox sit excipientium aliquem cum gaudio, & præsentes compellet Judæos, eo sermone Christum innuere voluisse, se nunquam in illorum conspectu futurum, ut eos doceret, quod hactenus fecerat. Quippè non abhorret à more Scripturæ, conditionibus uti ejusmodi, quibus futurus negatur eventus. Sic Mariam Joseph non cognovit, quoadusque peperisset filium primogenitum; & Micol non suscepit liberos usque ad diem [illegible], [illegible] essent clamaturi, *benedictus qui venit in nomine Domini,* sed potiùs, *tolle, crucifige,* sequitur quòd & nunquam illum visuri essent: quæ ratio est, cur & Templum ipsis desertum relinquebatur. Difficile est quidem ultimo hoc aptare judicio, quod Judæis incredulis, dolori erit, non gaudio. Fideles quidem nonnullos conjicient in lætitiam, at eos neque compellabat Servator, sed rebelles, neque Christum cœlo descendentem excipient clamoribus ejusmodi.

Ang. [illegible]

Clem. Recog. [illegible]

XXVI. Sub vesperam, docendi labore defunctus Christus, postremùm egreditur è Templo. [illegible] Apostolis, & ostensâ Templi magnificentiâ, pulcherrima [illegible], [illegible]. Quibus asseverando affirmavit, hanc Templi molem penitùs destruendam esse, soloque æquandam. Sedenti autem in oliveti monte, ut à labore diurno nonnihil quiesceret, accedunt Petrus, Andreas, Jacobus, Joannes privatim, ut tanquam familiariùs faciliùs arcana de fatura & Templi [illegible] [illegible] cùm non esset tutum de rebus ejusmodi palàm loqui: hoc enim postreà Stephano datum crimini. Christi sermonem in monte fuisse habitum, [illegible] [illegible] [illegible] Christum, *arcana mysteria discipulis suis [illegible]* [illegible]. Neque repugnat, Hierosolymam in conspectu fuisse discipulis, cùm hîc in specu versabantur. Interrogantibus & de tempore excidii Hierosolymitani, & de signis cùm adventus Domini, tùm consummationis seculi, Christus de Republica Judæorum eversione primùm, postmodùm verò de fine mundi respondet, exhibens utriusque signa. Ad signa excidii Hierosolymitani pertinet impostorum multitudo, quibus corrupta gens est, Judæorum, ne fidem disceret Christi: *concitatores seductores,* inquit Josephus, *sub specie Religionis* [illegible]

De signis excidii Hierosolymitani [illegible] Christi.

[illegible]

Joseph. de Bel. l. 2. c. [illegible]

Anno Do. 33.

[illegible] subito [illegible], vulgus insanire [illegible], [illegible] solitudines egrediebantur, [illegible] Deum signa eis ostensurum libertatis. Manahemus Judæ Galilæi filius, assumptis quibusdam nobilium, [illegible] Herodis armamentario, quod erat in Massada, latrones diligenter armavit, [illegible] [illegible]. *Velut Rex Hierosolymam re-* [illegible]. De Simone Gioræ filio, hæc obser[illegible]: *Ille superbe se Dominum fore pollicetur, velut civitatem liberaturus ingreditur, cùm salutis eum latorem ac populi defensorem clamor designa-ret.* Ecce Servator disertè à Hierosolymitanis [illegible]. De Joanne Mago videatur *l.* 4. *c.* 4. Gens in gentem surrexit, quod testatur etiam Josephus: *Cæsarienses quoque Judæos apud se ha-bitantes trucidaverunt, ita ut uno tempore supra* XX. *millia hominum caderentur, & cunctis Judæis vacuata Cæsarea remaneret.* Vicissim Judæi Syrorum civitates [illegible] vastaverunt. Leguntur libri 2. de Bello *c.* 19. 20. Terræ motus futuros prædixerat Christus, audiatur Josephus oculatus commentator. Quo tempore Idumæi castra po-suerant propter urbem Hierosolymitanam, [illegible] [illegible] non accersiti verùm Gelenius: *Infinita hyemis tem-pestas valentes cum turbinibus conflavit, & crebra fulgura, horrendique tonitrus, [illegible] terra vasti mugitus, certumque erat apud omnes, homi-num causa mundi statum esse turbatum, neque par-vum quid tantum hæc signa portendere.* Duas etiam fames judaicis temporibus fuisse, neque [illegible] falsum est nomen: *Cum Hierosolyma gravi fame premerentur, & multi perirent alimentorum inopiâ, Regina Helena [illegible] suis alios misit Alexandriam, comparaturos [illegible] magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam passarum [illegible] advehèrent.* Ve-[illegible] [illegible], sed paulò remotiora, & principium dolorum. Venit ad proprium Servator, nempè abominationem [illegible]. [illegible] oraculum insigne fuerat Daniel; quod de Romanorum exercitu non possumus esse capiendum, quippè qui non fuerit in loco Sancto collocatus. Neque enim de alio loco, quàm Templo, *locus Sanctus* intelligi potest, ut solemni Judæorum sermone manifestum. Hinc testes, qui dicebant in Stephanum: *Homo iste*, inquiebant, *non ces-sat loqui blasphemia adversus locum hunc Sanctum.* Sic Josepho Templum vocatur Θεοῦ χῶρος Dei [illegible]. [illegible] Hierosolymam, ut Jesus de abominatione loqua-tur, quæ illo ipso momento, quo in Templo posita est, monuit maturandam esse fugam, ut qui in solario non descendat ad tollendum quic-quam [illegible]. [illegible] est [illegible], vix datur ullus fugiendi locus. Zelotæ ergo propriè conveniunt infamis ille titulus, *abo-minatio vastatrix.* *Populo enim cunctis cui comita-te, illi Templum Dei adversus populi turbam, ca-stellum ac refugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis.* Tunc arripienda fuga, cùm scelestissimorum sanguine ad altissimum improbitatis gradum ascenderet. Memoriâ custodiendum est oraculum, cujus meminit Josephus: *Vetus qui-dam sermo ferebatur, tunc demum civitatem cap-tum iri, Sancta quoque crematu esse lege belli, cùm seditio fuisset exorta, fanumque Dei propriæ manus ante violassent. Quibus Zelotæ nihil de eorum fide dubitantes ministros se præbuerunt.* Quem ex Apostolorum sermone Domini verba explanentium, [illegible] esse [illegible], sed de insigni Prophetiâ solius agimus in nostrâ de LXX. Danielis hebdomadibus diatribâ. Ad Judæorum cladem spectant & verba Servatoris: *Erit tunc afflictio magna, qualis non fuit a principio mundi ad hoc usque tempus, neque unquam fiet, & nisi decurtati fuissent dies illi, non conservaretur, sed propter electos decurtabuntur.* Præter spem omnium belli calamitatibus finis à Dei providentiâ citius imponitur, non sine Titi Romanorum Imperatoris admiratione. Testis Josephus: *Hierosolymam ingressus Titus, & [illegible], & civita-tis munitiones ac turrium contra miratus est, quas tyranni per dementiam deseruerant. Conspectâ qui-dem earum solidâ altitudine, [illegible] magnitudi-ne, Deo, inquit, planè adjuvante pugnavimus, & Deus erat qui detraxit ab istis munimentis Judæos: Nam quid hominum manus, aut quæ machinæ ad ista valerent?* Celeritatem confert expugnationis [illegible], sed etiam sanguini Judæorum nascientis parceretur.

XXVII. Hactenus de Reipublicæ Judaicæ eversione, progreditur deinde Christus ad signa *consummationis seculi*, quæ remota sunt & proxima. Tunc post Hierosolymitanæ urbis excidium, si quis dixerit, ecce hìc Christus, non est credendum, quia præsentia ejus gloriosa est, fulguris instar ubique micantis. Eo vaticinio Antichristi regnum præcipuè indicari, cum Chrysostomo credimus: quâ afflictione nulla major terrarum incubuit orbi. Adventus Antichristi *est ex efficaciâ Satanæ, cum omni potentiâ & signis, & prodigiis mendacibus.* Similiter Christus monet futuros esse Pseudoprophetas, qui *edent signa magna & prodigia.* Placuit viris eruditissimis Hierosolymitanæ quoque cladi aptan-[illegible] [illegible] *dorum illorum, [illegible]* *splendorem suum.* Cœlum Judaicum, inquiunt, *obscurabitur; sol, Ecclesiæ religio; luna, Repu-blica regimen; & stellæ utriusque Judices & Doc-tores.* Quod illustrant verba Esaiæ 13. 10. Ezechielis 32. 7. 8. Verùm enim verò, [illegible] [illegible] Christi adventum exprimit. Quippè non [illegible] [illegible] religionis & Reipublicæ Judaicæ, sed cineribus Hierosolymitanis sepulta in ipso urbis excidio, non post excidium. 2°. Eo loci quo cecidit Judæorum Religio, post spretum mundi Servatorem, [illegible], & gravissimâ persecutione agitatur ubique terrarum [illegible], [illegible] manentè grassabantur, incongruum quidem videtur, egregium *solis, lunæ, stellarum,* nomen [illegible] [illegible] [illegible] involveretur. 3°. Obsidionis Hierosolymitanæ tempore, seductores signa potentes esse legimus, patrâsse magna prodigia quibus vel electi, si fieri posset, seducerentur, non legimus. 4°. Datum est ad ministerium Apostolorum, tubâ Evangelicâ terrarum orbem convocantium, oraculum Christi referre: *Is verò* [illegible] [illegible] [illegible] verba Christi, illa Pauli similia, *ipse Dominus cum hortatoris clamore, id est, cum voce Archan-geli & cum Dei tubâ descendet è cœlo, & qui mor-tui fuerunt in Christo resurgent primùm: deinde nos vivi, qui reliqui erimus, rapiemur simul cum eis.*

Tum

Anno D. 33.

Tum mirer, vim inesse quâ non queat coangetari. [illegible] autem [illegible] Hierosolymitanum in toto orbe prædicatum fuerat; nunc, inquit Dominus, mundi finis, non mundi, sed Reipublicæ Judaicæ: quibus aliquoties [illegible] Paulus, *Evangelium pervenit ad vos, sicut & in totum mundum.* Denique prodigium in universâ mundi machinâ futurum depingit Lucas: *Tunc erunt signa in sole, & luna, & stellis, & in terrâ angustiæ gentium, in confusione, resonantis maris & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione [illegible] supervenient orbi universo.* [illegible] ad excidium Hierosolymitanum trahi possunt. Neque enim [illegible], ob [illegible] Judæis cladem; neque ulla audita est mors [illegible], neque orbe [illegible] expectatione sunt [illegible]. Horrendum ergo Lucas conturbium indicat, quo fractus dissolvetur orbis, cœli cum stridore prætereunt, elementa æstuantia solventur. Jam verò quidem descriptio est apud Matthæum & Lucam hoc est, illud filii hominis *signum*, quo viso, plangent terræ Tribus. Equidem [illegible] [illegible] [illegible], quàm *exercitus cælestis.* [illegible] est [illegible], quo sensu hic legitur in 1 Mac. 3. 26. 27. Astra autem sunt [illegible] *exercitus cælorum*, quorum motio mortalium mentibus gravissimum metum incutit.

XXVIII. Confecto de excidio Hierosolymitano, & fine mundi sermone, Christus ingreditur domum Simonis leprosi, Judæâ [illegible] immolationem, ut cœnæ adesset ad quam invitabatur. Multi porrò de causâ existimarunt, eandem cœnam esse, quæ Joannis capite 13. describitur: quæ sententia multum lucis historiæ [illegible]. [illegible] Diabolus sese insinuasse [illegible] Judæ. *Post buccellam introivit in eum.* Constat autem ex Lucâ, Diabolum in Judam priùs introivisse quàm Pascha mactaretur. Ubi enim ingressus est Diabolus, abiit proditor ad colloquendum cum Sacerdotibus, qui pacti sunt se daturos ei pecuniam. Ipse verò quærebat opportunitatem, Christum *ipsis tradendi, absque turbâ. Venit autem dies azymorum quo oportebat mactari Pascha.* Nefarium ergo pactum, [illegible] Paschali cœnæ à Christo celebratæ, anterius fuit. Annum quidem capere haud possumus, post Paschalis celebrationem, Judam de prodendo Domino suo, pactum fecisse cum Synedrio. Provectâ nocte ea cœna absolvebatur: nec eo tempore Pontifices cogebant Concilium suum: neque simul festum agitabant, sed quisque cum suâ familiâ agnum edebat. Et modi temporis opus erat multò majore, quàm trihorio, quod inter cœnæ finem inter & Christi captivitatem interjectum est, ut occasionem quam expectabat Judas & quærebat, inveniret. Nocte quidem Paschali aderat quæsita opportunitas, nec quærenda fuit. Neque quod forsan venire in mentem possit alicui, post initum cum Synedrio pactum, Diabolus Judæ pectus ingressus est. Proditoris in animum jam se penitùs immerserat, cùm ad nefarias conditiones descendit; altero ingressu nil opus erat. 3°. Ut de tradendo suo magistro Domino, Judas pertinaciter iniret, non priùs Pontifices convenit, quàm *hoc dictum audivisset, quod facis, citò facito.* Quem ex accumbentibus sensum nul-

lus intellexit: *Quidam enim putabant, Jesum ei dixisse [illegible]* [illegible] sermo ille sufficit, si proditor in cœnâ Paschali ingestus fuisset, ubi omnibus exeuntibus omni, quærenti Judæ, *num ego proditor? dicentê respondens, tu dixisti.* 3°. Cœna de quâ Joannes meminerunt facit capite 13. *Paschalis ante festum instructa est.* Verba [illegible] [illegible]. Unum verò idemque Pascha, semetipso anterius non est, nec dici potest. Neque vir summus Bochartus, nobis adhuc persuasit, ubi vir *[illegible]* [illegible] *ut semen se pars festi.* Apud Marcum [illegible] est [illegible], à quo prorsus distinguitur, ut dies anterior à posteriore. Neque exemplo firmari posse illa putamus, ut quæ festi pars est aliqua, *[illegible]* nuncupetur, v. g. quod die ipso, vel Natali, vel Pentecostes factum est, in profesto Pentecostes vel Natalis, patratum esse dicatur. 4°. In cœnâ Joannis, nullum Paschalis epuli vestigium est: non azymum, non hallel, non sermonis Ægyptiacæ commemoratio. Imò est aliquid quod sacram convivium non redolet: nempe quod Apostoli [illegible] sermone, *quod facis, mox facito*, ea verba ceperint, de præcepto [illegible] aliquid, quod ad festum agitandum conduceret. Hoccine id moris fuit, ut mensâ noctem remotâ, ad cibos emendos Judas in nocte [illegible] crederentur? Imò ex mente Apostolorum, sequitur festum Paschatis non adfuisse, cùm non antè celebrentur, quàm emantur ea, quæ ad solemnitatem necessaria sunt. 5°. Cœna quam Joannes memorat, nondum peracta erat, cùm Judas egressus est: *Ille ergo acceptâ offulâ, statim exivit.* Jam verò Paschalem cœnam non priùs deserebant, quàm hymnum Deo solvissent, quo cantato, omnes discedebant. Hinc Matthæo scriptum: *& cùm hymno dicto, exierunt in montem Olivarum.* Cùm ergo specie aliquâ potuit, Judas scelus [illegible], quæ [illegible] violatum esse fingeret, ut necdùm absoluto hymno, crederetur? 6°. Si cœnæ in Joanne, Paschalis est, mirum Eucharistiæ mentionem ab eo injectam non esse: nil sanè loci tenetur, in quo nullo tenetur. Etenim post datam Judæ offulam, instituta adhuc: quo casu [illegible], corpus Christi [illegible] à mox exierit. Non est autem negandum, quin Judæ tradita sit Eucharistia. Denique Pascha inter & convivium Joannis, non obscura sunt discriminis vestigia. In Paschali cœnâ, Judas intingit cum Christo manum in catino, petit à Domino, *num ego sum, per quem Filius hominis proditur.* Quæ absunt à cœnâ Joannis. Contrà verò offam in eâ Judæ porrigit Christus, quod non fecit in sacro Paschalis epulo. Admissâ eâ sententiâ, quam ex Lightfooto hausimus, multæ gravesque difficultates evanescunt: nùm scilicet Christus diverso, vel eodem die, Pascha cum Judæis celebrârit? Quandonam à Domino ablutio pedum est adhibita: num post cœnam Paschalem? an inter edendum agnum? num proximè ante Eucharistiam?

XXIX. Cùm porrò Jesus esset in domo Simonis leprosi, *accumbente eo, venit mulier habens alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi, & contracto alabastro, effudit in caput ejus.* Quod [illegible] ea quæ [illegible]

facta

Anno D. 33.

Marginal notes (left column): [illegible] · Luc. 21. · An eam cœnam quæ [illegible] Joannes [illegible] · Joan. 13. · Luc. 22. 7.

Marginal notes (right column): Joan. 13. · [illegible] · Marc. 14. · Joan. 13. · Matth. 26. 30. · [illegible] · Marc. 14. 3.

Anno Do. 33.

facta est, diversam esse putatur, utpote quæ ante [illegible]. [illegible] Quibus alia sententia placet, necessariò dicendum, Joannem cœnam Paschalem esse, quod nullis argumentis probabilibus doceri potest. Neque tàm similitudo utriusque unctionis quàm diversitas, quæ major est, attendi debet. Matthæus non fuit conscium, Matthæum in eâdem fuisse, quam in suâ domo contigisse: diversa unctionis signum est, quod Simonem in præsentia [illegible] Christi caput unctum fuerit: at in [illegible] ante Pascha [illegible], [illegible] pedes unguento perfusi sunt. Quæ sunt in aliâ [illegible] [illegible] factam esse [illegible]. Hæc autem diversitas, nullâ conjecturâ fretus, sed contra verisimilitudinem, cùm non more esset Judæis, perfusionem unguento pedum, exceptis capitis. Itaque factum tàm extraordinarium, Marcus & Matthæus potiùs commemorâssent quàm capitis unctionem, quæ communior fuit. Præterea in Simonis leprosi domo, Christi [illegible] [illegible], ait, quod [illegible] in Christi caput unguentum [illegible] effusum est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc inter unctionem in domo Simonis peractam & aliam interest, quòd in illâ complures Apostolorum indignantur, in hâc solus Judas: & pro domino, prælatam fuerit ille proditor, qui accepit [illegible] non tantum. Objiciunt qui unctionem seu diebus antè peractam, Simonis in domo factam esse contendunt: *Tàm multa in utrâque narratione conveniunt, ut absurdum sit dicere, diversas fuisse unctiones. Utraque enim in Bethaniâ circa tempus passionis facta est à muliere; utraque sit unguento nardi pretiosi pisticæ, quod in utrâque æstimatur trecentis denariis: atque indignationem discipulorum, in utrâque factam, Dominus similiter reprimit. Cui autem verisimile, discipulos ausos fuisse reprehendere factum, quod Dominus tam graviter ante paucos adeò dies defenderet, & commendaret & [illegible] quod [illegible] servari adeo acceptum.* Quibus respondemus, [illegible] [illegible], [illegible] non satis esse, ut una eademque unctio statuatur. Ad distinguendum sufficit circumstantiarum varietas, quòd ordine non tempore, non loco, non modò, Christus in Bethaniâ unguento perfusus fuerit. Prior [illegible] ante Pascha, posterior biduò ante Pascha contigit. Prior in domo Marthæ: posterior in tecto Simonis: prior solis pedibus: posterior soli capiti unguentum illevit. In illâ servatum [illegible], in hâc effusum. Multa porrò similitudinis causa fuerunt, quæ utrasque unctiones [illegible], verum probabile sit utramdem, Mariam bis in Bethaniâ, suo Dominum unguento perfudisse. Cùm enim audivisset propter unctionem ad passionem Christum [illegible], eadem [illegible] quoque manifestare voluit, ut sic tàm pedes, quàm caput devotum [illegible]. Accedit [illegible] in conviviis solemne sibi ungere caput, modò accepta servandi usu cupidâ Simonis Pharisæo, oleo caput meum non unxisti. Ut ergo Maria consuetudini simul & amori obsequeretur, quo Christum ardebat, effudit in eo caput, unguentum in non [illegible], quæ jam pedes perfuderat: [illegible], [illegible] ad corpus, quàm ad pedes ungendos comparavit. Itaque igitur [illegible] & pretii & quantitate, [illegible] [illegible] [illegible]. Quòd porro [illegible], [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Mirandum [illegible] à [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paschate à Christo celebrata, erat sic contentio inter eos, quæ eorum videretur esse major, potuerunt & aliâ de causâ, quam Judas indignari. Cùm enim in die palmarum Christum jàm unctum fuisse tenerent, in mortem sibi non induxerunt, ad ad mysteriũ posteriorem unctionem conduceret. Itaque pro indecoro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habuerunt, quod majori emolumento venturum fuisset & pauperibus datum, quàm illitum Christi capiti: *Scuti, inquit, Origenes, quia apud Matthæum & Marcum discipuli indignantur ex bono proposito, apud Joannem autem solus Judas furandi affectu.*

Orig. in Matth. hom. 35.

XXX. Dum Judæi ante Pascha, Jesus Simonis Leprosi epulis accumbit, à cœnâ surgens, *& deposita palio, accepit linteum, & præcinxit se. Deinde mittit aquam in pelvim, & cœpit lavare pedes discipulorum.* Hæc servorum erat honos, quem Christus assumpsit sibi. Itaque Caligula qui nil severiorum Senatoribus exhibebat, *modò ad pluteum, modò ad pedes stare succinctos linteo, passus est.* In sacris, Popæ succinctus [illegible]. Caligula [illegible] [illegible], *succinctus Popparum habitu, elata alte malleo cultrarium mactavit.* In privatis epulis, villa capuis ut coqui & servi, succincti officio fungebantur, quod & Christi sermo innuit. *Para quod cœnem, & præcinctus ministra mihi.* Solebant enim Orientalium, pedes ante cibum abluere. Quæ causa fuit, cur Christus id de Simone Pharisæo, querentur, *aquam pedibus meis non dedisti.* Hunc ancillæ muneribus, aut servi destinabantur: *Ecce famula tua in ancillam, ut lavet pedes servorum Domini mei.* Romanos etiam in more positum, pedes lavare ante epulum liberorum opinatur, probatque ex Plauti Persâ.

Christus [illegible]

Joan. 13.

Suet. c. 3.

Suet. Cal. c. 32.

Luc. 17. B.

1 Reg. 25.

Lotos hic tene est, hac accumbe, ferte aquam pedibus, præbe tu puer.

Act. 5. sc. 2.

Nescimus tamen an id probet Comœd versiculos, cùm Tuxilus illudat lenoni: Itaque pedibus dixit non manibus, quod dictum gravius adverteret Dordalus, quo sciebat sibi adeò, neque potio salendæ huic ingerere.

Ne sic me ne sit hujus attigerit, ut te ad terram scelus affligam.

Itaque non ille Romanorum pedes lavare ante epulum, ex Plauto non colligitur, sed potius refellitur. Ut enim Toxilus accumberet clamat,

Date aquam manibus, apponite mensam.

Pers. act. 5. sc. 1.

Non pedibus aquam petit, sed solis manibus. Itaque ni fallimur omnes, Romani ante cibum pedes non abluebant. Balneo quidem diurno utebantur, sed ab eo distat ablutio pedum. Quæ eo dum ubi fuerant, pares quàm reclinatum potarent, nudis pedibus accumbebant. Quæ soleis utebantur ut pulverulis pedibus strata inquinarent, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christus [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

[illegible]

eligenda, Paschalis, an communis, vel Eucharistica? At nobis ad istam, nostra Chronologia favet. Siquidem enim mensæ accumbebant, cum ministeria dapibus manerent, ad vale manifestum prorsus. Reperitur autem discursum officio, surfum discubant, immediateque Judæ ob-solum prodit. Quæ quidem disputatio, [illegible] omnes vix assignare potest; cùm neque post absolutum [illegible], neque post institutam Eucharistiam, Christus discipulorum pedes abluerit: quia post eam cœnam nihil adhuc aliquid [illegible] fuere. At Pascha inter & Eucharistiam, [illegible] [illegible] [illegible], ut ostendemus [illegible], quæ deinde huic cibo [illegible] ... est [illegible].

XXXI. Postquam depositis pallio Christus cinxit se linteo, cœpit discipulorum abluere suorum pedes. Juda [illegible] [illegible] ad [illegible], in quæstionem ponitur; ac negat quidem Origenes: *Aufim enim hoc dicere, tanquam consequens huic dicto, nisi lavero te, non habebis partem mecum, Jesum Judæ pedes non lavisse.* Quo loco apparet, egregiè Maldonatum falli dum Origenem illis inferit, qui censent Christum à [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ... apud [illegible]: *Jam Sacramento corporis sui Apostolis Dominus à [illegible] ... cum tempore de mensa surgens, linteo se præcinxit, & ad genua Petri lavaturus pedes ejus, ipse genibus suum Dominum [illegible] ... famulatum.* Non unum solum Judam, sed alios quoque Apostolos ablutionis expertes fuisse Lightfootus existimat: *Quid si Petrum, Jacobum, & Joannem solos lavaret?* Ablutionis tamen manifestum omnibus videbitur esse, vera fuisse: cùm ad eundem [illegible] ad omnes Apostolos [illegible] ... *pedes apostolorum*, & paulò infrà, *postquàm ergo* [illegible] ... *mysterium, exemplum præbens vobis, ut sicut ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Quod exemplum, non solis Petro, Jacobo, Joanni, sed omnibus [illegible] Apostolis [illegible] ad [illegible]. Omnibus ergo fecerat quod ab omnibus fieri volebat. Neque in eâ argumentatione est aliquid vitium: *Si lavit, quare Judas partem in Christo non habuit, atqui ait nihilque? Nam si aliud partem, nisi te lavero non habebis partem meam, nunc & illud si te lavero habes?* Iterum plura de [illegible] ... in [illegible] et maxè. Nisi lavero quo facere, omnia quidem donari non potest, non sequitur tamen, lavero esse [illegible] ... Dominum [illegible] ... quod [illegible] Christus à te [illegible] ... quæ volens & jubens Dominus, qui [illegible] ... *si non te lavero, non habebis partem mecum* ... non in confortio, non in [illegible], non in regno. Præterea externa ablutio non sufficere, habendæ cum Christo communioni: neque ea [illegible] [illegible], [illegible] ... communicare acceſſerit. Itaque Judas licèt pedes ablutus [illegible] ... quia mente in sordibus jacebat. Cæteri verò Apostoli, salutis facti participes, quia non aquâ modò, sed Christi quoque & sanguine & Spiritu abluti sunt.

XXXII. Chrysostomus aliisque nonnullis placuit, à Juda Iscariote initium lavandi fecisse, quo magis ab infanda scelere revocaretur. Nobis verò probabilius est Christum primò ad Petrum accessisse. Hac de causa usque adeò [illegible], tam humile erga se officium Domini sui, quem ad eum [illegible], primo [illegible]. Quod si alii ante ipsum loti fuissent, causam tam obstinatæ [illegible], nullam proculdubio habuisset, cùm jam vidisset exemplum in aliis. Sed & alii Apostoli, quâ modestiâ erant, tam indignum sanè suo Domino [illegible], perinde atque Petrus, abnuissent, si ab eorum aliquo lavare incœpisset. At Augustini sententia hæc est: *Non ita intelligendum est, quod post aliquos ad eum venerit, sed quod ab illo inceperit.* Neque contrarium verba Joannis indicant, cœpit lavare *pedes discipulorum*, quasi jam ablutis nonnullis, ad Petrum accessisset. Hic enim totam primò generatim exprimit Joannes, deinde ad singularia descendit, quod apparet ex sequentibus, venit ergo ad Petrum, ut quòd in animo proposuerat, primum exequeretur, & ab eo magnum inchoaret humilitatis officium. Porrò à modestiâ quidem, ortam esse Petri recusationem, liquidò constat, cui indecorum videbatur, sordidos vilis [illegible] pedes Filii Dei manibus tergi, [illegible] ... Hactenùs potest Petrus sine peccato, ex humilitate animi atque modestiâ, obstitisse Domino, quò Joannes Baptista ipsi ad baptismum venienti dixerat, *ego à te debeo baptizari & tu venis ad me.* Ubi verò audivit Petrus, *quod ego facio tu nescis modo, cognosces autem postea*, non potuit amplius innocenter repugnare volens. Est igitur ab eo peccatum, cùm dixit, *nunquam lavabis mihi pedes*, quos nolle debuit velle Christum, ut se faceret lavari.

XXXIII. In eâ pedum ablutione, mysterium non inimmeritò quæritur. Quod vel se Christus ipse monuit, ut accipe ipsum ad exemplum, vel videtur charitatis officia, proximis impendamus, ut ego feci vobis, ita & vos faciatis. Tam [illegible] causas enumerant cur id officium, discipulis Christus impendere voluerit: *Primò propter signum dilectionis, secundò in exemplum humilitatis, tertiò notans mysterium.* Cæterùm ex verbo atque exemplo Domini, manavit ille mos, quem Mediolanensis Ecclesia tenebat, ut Episcopus ipse, baptizatorum pedes ablueret. Ambrosius: *Ascendisti è fonte, quid secutum est? Audisti lectionem, succinctus est Sacerdos, licet enim Presbyteri fecerint, tamen exordium ministerii à summo est Sacerdote. Succinctus, inquam, Sacerdos summus tibi pedes lavit. . . . . Non ignoramus quod Ecclesia Rom. hanc consuetudinem non habeat, cujus typum & formam in omnibus sequimur. Hanc tamen consuetudinem non habet, ut pedes lavet. Vide ergo ne forte propter multitudinem declinavit. Sunt tamen qui dicant, & excusare conentur, quia hoc in mysterio faciendum est, non in baptismate, non in regeneratione, sed quasi hospiti pedes lavandi sunt; aliud est humilitatis, aliud sanctificationis. Denique audi, quia mysterium est & sanctificatio. Nisi lavero tibi pedes, non habebis partem mecum.* [illegible] ... alio etiam in Hispaniâ, qui ab Eliberitano abrogatur: *Emendari placuit, ut hi qui baptizantur, ut fieri solebat, nummos in concham non mittant, ne Sacerdos quod gratis accepit, pretio distrahere videatur. Neque pedes eorum lavandi sunt à Sacerdotibus vel Clericis.* Ac primus fortaìse, ut quidam

[illegible]

Christus à Petro inceperit? [illegible]

August. [illegible]

[illegible]

Origen. [illegible]

Lightf. in Joan. 13.

[illegible]

[illegible]

Ambr. de [illegible]

Illiber. c. 48.

[illegible]

Anno Do. 35.

dem ministerio Clerus quoque fungebantur, ut discimus ex Origene, cujus tamen ævo, ut plerumque abstinebant. *Res mos*, inquit, *quidem erat, sed nunc non fit nisi supra modum rarissime, & apud admodum simplices rusticorumque.* Similiter Homiliâ in Esaiam sextâ: *Nemo quisquam venientium assumens linteum, Diaconus, vel Presbyter, vel Episcopus lavat pedes.* Id tamen muneris ipsis injungit Pseudo Athanasii Syntagma, quod eruditissimus edidit Arnoldus: *Lava pedes fratrum advenientium.* *Respondebunt* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] byterum tamen præfectum esse, scimus ex vero Athanasio, qui in suâ ad Solitarios Epistolâ, [illegible] vebat, quem flagellorum Ariani in carcerem conjecêre. Mulieres domi eo officio fungebantur, & filiam suam hoc ministerio Spiridion [illegible] *Cùm Spiridion videret hospitem valde de viâ fessum, age inquit, ô filia, primum viri hujus pedes lava, & [illegible] appone.* Neque Reginæ vilissimum [illegible] Anglorum Reginâ Mathildâ, id habet Matth. Paris. Nocte quadam David Regina frater, [illegible] [illegible] *& aquâ calefactâ, cupit lavare pedes eorum & extergere.* Ut porrò Christi exemplum magis [illegible] bant, deinde ad pedes abluendos se componebant: *Atque viri religiosi sumunt prius panem, & posteà lavant pedes, deinde cœnant.* *Hoc imbuti exemplo fideles Christiani non dedignantur facere conservis suis, quod Christus fecit discipulis, hoc est, pedes omnium lavare tàm pauperum, quàm peregrinorum & aliquid de copiâ sua tribuere.* Cum autem usitatum esset eo more, Christum quintâ feriâ pedum ablutionem usurpâsse, eâ quoque die, hanc ceremoniam observârunt, teste Amalario: *Lavantur pedes fratrum, & pavimenta Ecclesiæ.* Mutuo tamen venerationis hoc ablutionis pedum mos, ut vel Sacramenti nomen acceperit: *Hæc ergo ablutio pedum, mandatum est adhibitum, ut si quæ de terrenâ conversatione sordes maginos interiorem traximus, hoc sacramento diluamus.* Hæc Ivo Carnotensis. Ac frequenter ceremoniam repetit jubet auctor Sermonis de ablutione pedum apud Cyprianum: *Docetur ergo quæ sit baptismi & aliorum Sacramentorum stabilitas, & quantum ad expiationem proficiat hunc [illegible] pore proficiendo sit ablutio pedum, per quam sorte [illegible] quotidianâ satisfactione lavantur.*

XXXIV. Baronius qui eorum sententiæ est, quibus persuasum, in eâ ipsâ nocte quâ Dominus traditus est, ablutionem pedum esse peractam, factam tamen esse post cœnam agni statuit. Hic autem argumentis opinionem suam firmat, 1°. quod Joannes pedum lotionem conjugisse [illegible] 2°. Quia prima [illegible] ante esum agni facta, secunda verò à Domino, ante secundam mensam. 3°. Quia statutum erat agnum Paschalem comedendum esse festinanter, quâ ex parte verè Dominus legem minus implevisset, si agno ex parte comeso, è mensâ surrexisset, pedesque discipulorum lavisset, ac post longam moram, ad esum agni iterum rediisset. Verùm enim verò argumenta hæc, facillimè dissolvet nostra Chronologia, quæ aeriùs, non quintâ feriæ assignat ablutionis pedum ceremoniam: quam sedò extendens Baronius [illegible] conformatur, quàm evertitur. Peractam quidem [illegible] improbabile procsùs est. Urgent quidem viri doctissimi Græca Joannis, δείπνου γενομένου, quæ ut nosti innuunt, factam fuisse cœnam. Hîc tamen observanda temporis enallage, in Scripturis frequentissima. Sic Matthæo 26. dicitur μετὰ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ, quod Marco scribente ὄντος ἐν Βηθανίᾳ. Itaque cœna non peracta quidem, cùm Jesus ex illâ surrexerit, necdum tamen peracta fuit: cùm absolutâ lotione, rursum discubuerit, & accumbenti in sinu, Joannes requireret, & mundita offula, Judæ data fuerit. Atque peractâ proculs Paschali cœnâ, nil cibi à convivis sumebantur. Itaque Christus surrexit è mensâ inter comedendum, non postquàm comestum est. Quod si agnus festinan[illegible] [illegible] agnus Paschale celebrabatur conviviuni, eâ nocte quâ Apostolorum pedes abluti sunt à Domino, morem suscipiente eâ ceremoniâ. Eamdem pedum [illegible] fuerit indictum est. Ita sanè se comparaverunt [illegible] [illegible] solemnes ad amussim observaret, ut [illegible] sectum Paschatis epulum peragerentur, & ab eo surgere, & jam inchoatum abrumpere: & [illegible] spatio temporis agni fuere lavandis duodecim [illegible]

XXXV. Rem quod attinet, quibus momentis Baronius didicerit quòd & ritus Paschalis hic lavare pedes exposceret, & ævo Christi, agnum Paschalem [illegible] mos. Novimus quidem Patrem familias, eodem verbo hoc recitâsse: *Quantum differt hoc nox ab aliis noctibus. Aliis noctibus non lavamus nisi semel, hâc nocte bis, aliis comedimus, vel fermentatum, vel azyma, hâc azyma; aliis comedimus vel sedentes, vel recumbentes, hâc nocte omnes recumbentes*; ut à viris doctissimis Scaligero, Lightfooto, &c. est observatum. Quibus apparet atque patet, Judæos verùm in Paschate lavisse manus: hic pedes ablutos, non credimus. Et hoc inutile non modo, quia nil sordium pedes intulissent, sed etiam incommodum fuisset. Ac demùm manus lavabant ante secundam placentæ benedictionem, quæ post primam lotionem ad aliam quam Paschalem cogitationem, antequam abruptum fuerit. Apponamus adhuc aliquid [illegible] argumentisque Baronianis, atquibi judicantes, [illegible] Pater familias, *Manus lavans, & duos panes accipiens, unum frangit, & fractum reponit super solidum, & benedicit, benedictus sit ille qui producit panem è terrâ; & amplecans panem cum herbis amaris, intingensque in carbonem benedicensque, benedictus tu Domine Deus noster Rex æterne, qui nos sanctificavit præceptis suis, præcepitque ut ederemus, azyma, atque herbas amaras simul comedit. si verò separatim azyma & herbas comedit, gratias agit separatim.* Posteàque gratias pani modo agunt super carnem Chagiga, deo dicens

Anno Dom. 33.

[illegible] *de eâ etiam transiit; & paulò minùs [illegible] super terram agri, de eâ [illegible].* [illegible] *porrò* [illegible], *hac vel illud [illegible],* [illegible], *[illegible] de terra [illegible] alii,* [illegible] *pro* [illegible], [illegible] *gustus* [illegible]. [illegible] *depulsiones*, [illegible] *agrum* [illegible], [illegible], [illegible], *à* [illegible] *fuisse*, [illegible] *non est* [illegible]; [illegible] Christo [illegible]: *neque* [illegible], [illegible] *agro*, [illegible].

XXXVI. Dùm Christus apud Bethaniam, discipulos instituit, ecce Judas *biduo ante Pascha*, die Mercurii scilicet, adit ad Synedrium Judæorum, qui in aulâ Caiphæ Pontificis Max. congregabantur, ut consultarent unà, quomodo Jesum [illegible]. Quibus dixit ille proditor, *quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam.* Sceleri præterea ille fuit, quòd [illegible] Christus agebat: [illegible] causa, turpis pecuniæ amor erat, qui in Apostolo, furem fecerat. Pro operâ quam Judas ipsis locabat, ut facilius ad eum locum duceret, ubi Christus sine tumultu [illegible] capi posset, Sacerdotes proditori triginta nummos argenteos appenderunt, ex sacro thesauro, ex pecunia [illegible]. Quippe dixêre postmodùm, *non licet mittere eos in corbanam, quia pretium sanguinis est.* Quibus indicatum, nummos in [illegible], nisi [illegible]. [illegible] pretio [illegible]: [illegible] *à* [illegible] Christo, [illegible], *à* [illegible]. Cæterùm quinam esset triginta argenteorum valor, in disceptationem venit. Baronius hujus pretium [illegible]: *Dicendum Matthæum* [illegible] *triginta argenteos expressisse, quod à Prophetis accipi consueverit,* [illegible] *triginta libras argenti*, [illegible] *Judas* [illegible].

XXXVII. Hanc porrò opinionem non [illegible]. 1°. Primo autoritate Eliæ Levitæ, in libro Tisbi, [illegible], *argenteus, si* [illegible] *in Pentateucho, siclum* [illegible], *si in Prophetis, libram intelligi debere, si in hagiographis,* [illegible] *talentum.* At [illegible] Eliæ [illegible] Purpuratus, cùm in Hagiographis [illegible], *argenteum*, *à talenti valore* [illegible]. [illegible] Joab [illegible], [illegible] *&* [illegible] *argenteos & zonam.* [illegible]? Atqui talentum Hebræum [illegible]. [illegible] triginta [illegible] Hebraicis [illegible], *à Juda* [illegible]? [illegible] argenteos [illegible]. Sed & LXX. Interpretum [illegible] *argenteorum* [illegible], *siclis* [illegible]. [illegible], *si appenderet mille* [illegible] *argenteos,* [illegible] *in Regis filium*, [illegible] *ἀργύρια argenteos siclos exprimunt.* Legitur & in Actis Apostolorum XIX. 19. [illegible] pretium fuisse, *ἀργυρίου* [illegible], [illegible] talenta, vel argenti libras fuisse, quis credat? 2°. Objicit Baronius, agrum ex datâ Judæ pecuniâ emptum, fuisse: *Quis autem mente concipere possit, ut ager figuli,* [illegible], *perpetuò* [illegible] *triginta siclis?* Respondemus hîc in argumentatione, [illegible]: primò quod dicatur *ager figuli*, [illegible] non esse, [illegible], [illegible]. Deinde constat Jeremiam à Hanameele [illegible] agrum, *siclis argenti septemdecim.* Neque hoc Baronius [illegible], agrum [illegible] *siclis* XVII. [illegible]. [illegible], [illegible] Judæorum, [illegible]: [illegible] Judæorum, [illegible]. Denique ager Aceldama [illegible], ut ejus valorem [illegible] XXX. [illegible]. [illegible] 30. argenteos Judæ datos, valoris fuisse [illegible] triginta. [illegible] *ἀργύρια*, [illegible] Matthæus [illegible] *argenteos* [illegible] *argenteos*. Quod Josephus *l.* 9. *c.* 2. [illegible]. Quæ autem [illegible] Baronii [illegible], in hagiographis siclo [illegible], [illegible] argentum [illegible]. [illegible] *ἀργύριον argenteum nummum*, [illegible], [illegible] *argenteo* [illegible], [illegible] argenti libram [illegible].

§ [illegible], [illegible] argenteum, argenti librâ [illegible]: *Josephus*, inquit, [illegible] *juxta LXX. Interpretes, triginta aureis venditus est, sed juxta Hebraicam veritatem, triginta argenteis,* [illegible]. [illegible] triginta argenti libras proditori Christi [illegible], [illegible] Hieronymi [illegible]. [illegible] Christo [illegible] Judæ. [illegible] *argenteos* [illegible], *& hoc die* [illegible]. [illegible] à Josepho, pro [illegible] Judæis [illegible], [illegible] *siclos* [illegible]. Hoc est triginta siclos, sive [illegible]. [illegible], teste Josepho, *siclus autem* [illegible] *apud Hebræos, quales sunt* [illegible] *Attici.* Itaque tanti venditus est Dominus [illegible], [illegible] servi [illegible].

XXXVIII. [illegible] de triginta argenti libris pro agro figuli [illegible], qui *Aceldama*, sive agrum sanguinis [illegible]. *Autor* de locis Hebraicis

ANNO D. 35.

[illegible] *[illegible] alios terra tegit, alios fub divo putrefacit.* Hæc etiam in auctore Anonymo, D. Pauli Canonico, Gallicè leguntur: *Pour bien savoir la juste valeur de ce champ, il ne faut que [illegible] & la qualité & il sera facile de juger, qu'étant sur une colline entierement sterile & infructueuse, qui n'est bâtie que de roches & cailloux, outre une infinité de sepulchres qui y sont de tous côtés, il sera de ja aisé de juger, qu'un tel champ ne peut pas être de grand prix.* Adducitur & observatio Fermanelli [illegible] *de long, & 30. de large: il est tout ouvert par dessous, & sert de cimetiere pour enterrer les Chrestiens Schismatiques.* Decrescere admiratio debet, si locus petrosus atque sterilis, qui ad quinquaginta [illegible] continetur, solis triginta siclis emptus fuerit.

XXXIX. *Primo azymorum die, accesserunt discipuli ad Jesum, dicentes ei, ubi vis tibi paremus ad edendum Pascha? Tunc mittit duos è discipulis suis dicendo, Ibite in urbem, & occurret vobis quidam portans amphoram aquæ, sequimini eum, & quocunque introierit, dicite patri familias, magister dicit, ubi est diversorium ubi Pascha cum discipulis meis [illegible] cœnaculum magnum, stratum, paratum, illic parate nobis Pascha.* Patrem familias non designat nomine suo, quòd id non haberet speciem miraculi, sed multis eum describit signis, ut se futura præscire posse ostenderet, & omnia esse divino consilio ad mortem suam præparata: atque velut ad ignotum misit Apostolos, ut declararet sapientiam, autoritatem, potestatem, quâ facere posset, quidquid vellet, vel mortem [illegible] non vulgaris hominis fuisse domum, in quâ cœnaculum erat magnum, & Christo fuisse familiarem, apud quem ultimam suam cœnam non invitatus, sumere vellet: hominem qui [illegible] meritò permiscuit, quos tamen perspicuè distinguit [illegible] vo non excedat ille, qui honestâ domo & splendidâ, Christum excepit.

XL. Per omnium penè & antiquorum, & [illegible], feriâ v. hæc contigisse, ac die sequente Christum donatum cruce fuisse. At [illegible] Chronologia: *Infallibilis ac inevitabilis [illegible] sive diem Jovis, non feriam sextam, sive diem Veneris festo habenda proprium credenda sunt.* Quam gemino argumento non solvendo, sententiam probat. Nos autem verò ut loquamur, quæ ea opinio falsa sit, non credere non possumus. Ille dies Christo emortualis fuit, qui & passionis, cùm ludo in cruce non permansêre. Mortem porrò feriâ obiisse feriâ, ex Evangelio scimus & tenemus. Vix reddiderat Spiritum Deo, cum Josephus Arimathæensis [illegible] corpus ejus. Atqui id Veneris contigisse die, Marcus [illegible] *Cùm jam sero esset, quoniam erat parasceve, hoc est, ante sabbatum.* [illegible] testimonio possit? Præterea ea Judæos noluisse Sabbati Religio, ut noluere damnatorum corpora, eo die manere in cruce, atque rogaverunt *Pilatum ut confringerentur eorum crura, ut tollerentur.* Jam verò nulla timendi causa fuit ne Sabbato penderent adhuc, si die Jovis in crucem acti sunt. Cùm memoratâ Sancta dies vel [illegible], usque pomeridianum, in cruce remanere [illegible] & ejusdem diei vespera sepultus, ferente Lange. Sextâ autem, non quintâ feriâ, sepulchro conditus est: quod liberaliter ostenditur: *In eo loco ubi Jesus fuerat crucifixus, erat hortus, & in horto monumentum novum: ibi ergo propter Parasceven Judæorum, quòd monumentum illud prope esset, posuerunt Jesum.* Quibus luce clarius est, propter vicinam sepulturæ legem, quâ nihil operari habebantur, corpus Domini remotiorem in locum transferri non potuisse. Quæ ratio extra modum est absona, si die Jovis ademptus Servatori vita [illegible] tota, satis non penuriâ temporis, ad corpora in sepulchrum remotius efferenda. Deinde dies funerationis Domini dicitur *Parasceve, qui Sabbatum sequebatur.* Propterea, mulieres quæ Christo comites fuerant, *spectato monumento, reversæ, paraverunt unguenta, & Sabbato quieverunt,* quo liquidò constat Sabbatum inter & diem quo Christus humo mandatur, nullum diem interjectum fuisse; secùs non ad feriam usque primam mulieres expectâssent, condendo [illegible] corpori, sed proximam secuta feriæ diluculo, ad monumentum se contulissent. Quid plura? *Postero die, quæ est post parasceven, convenerunt principes Sacerdotes ad Pilatum,* orantes ut sepulchrum usque in diem tertium munirent. Quis fingat autem Pharisæos expectâsse tàm diu ad conveniendum Pilatum, si die Jovis Christus donatus sepulchro, nonne ad eum potiùs adiissent Veneris quàm Saturni die? Non minus rationi quam Scripturâ ostenditur, Christum die Jovis, vità non excessisse. Etenim à Christo legis observantissimo agnitam esse Lunâ quartâ decimâ Paschatis solemnitatem, extra dubium est. Quo concesso, consequens est, quòd & Luna XIV & tumulatio ejus, in diem Mercurii [illegible] Chronologiæ repugnat omninò. Epacta [illegible] decima est. Itaque Novilunium [illegible] XX. est assignandum: Luna igitur XIV. quæ vernum Æquinoctium proxima, secundus cohæret Aprilis, qui quinta est, tum quarta feria, ut doceatur Epacta Solaris 4. Ac multò minus diei Mercurii assignanda Luna XIV. si ex phasi hujus astri, Judæi neomenias constituebant suas, ut Clar. Langius opinatur. Insuper si Christus die Jovis in crucem actus est, [illegible] ad sextam feriam pertinerent, quâ manipulus offerebatur. Idcòque festum Pentecostes, in diem Veneris incidisset quo sequitur Spiritum Sanctum die Dominicâ, cœlo delapsum non fuisse; descendit autem cùm Pentecoste [illegible] est, [illegible] die ipso qui hoc festum [illegible] Apostolis, [illegible] Neque enim inter [illegible], & longè solemnior prima conferta feria, quâ ex mortuis excitatus fuerat, ut eidem publicè [illegible] temporis qui ad Apostolica tempora propiùs [illegible] possunt [illegible].

Joan. 19. 31.

Joan. 19. 41.

Luc. 23. 56.

Matth. 27. 62.

quidem

quàm Veneris. Iustinus ille Martyr, *Pridie, inquit, Saturni diei, Iesus in crucem actus est, & postridie ejusdem qui scilicet Solis est dies, Apostolis & discipulis apparuit.* Irenæus Lugdunensis Episcopus, *Dominus venit ad passionem pridie ante Sabbatum, quæ est sexta conditionis dies, in quâ homo plasmatus est: secundum plasmationem eam, quæ est à morte per suam passionem donans.* Sic eodem die, & conditum hominem, & regeneratum. Tertulliano Veneris dies quæ reformationi sexto primumque intercidit, dicitur *Pascha. Die Paschæ quo communis & quasi publica jejunii religio est, meritò deponimus osculum.* Nomen autem *Pascha* hoc loco usurpatur à Tertulliano, quo passionis erat, eoque publico veluti jejunio colebatur. Interpolata Ignatii ad Trallianos Epistola: *Die ergo Parasceve horâ tertiâ accepit sententiam à Pilato. . . . Continet ergo dies Parasceve passionem ejus, Sabbatum verò sepulturam & requiem, Dominica autem resurrectionem.* Autor Quæstionum & Resp. apud Iustinum Q. 65. *Pilatum* [illegible] *quæ erant asserit.*

Iust. apol. 2.

Iren. l. 5. c. 23.

Tert. de Orat. c. 14.

XLI. Christum die Iovis affixum esse cruci, ostendit eruditissimus Langus, ex Mattheo: *Sicut enim Ionas fuit in ventre ceti tres dies & tres noctes, sic erit filius hominis in corde terræ tres dies & tres noctes.* Subjungit autem, *At si Veneris die passus esset, atque horis tantum diebus & totidem noctibus in sepulchro fuerit . . . ubi ergo tres dies & tres noctes numerari debent, ubi* [illegible] *tertia nocte & tertia dies pars aliqua erit.* Itaque nullâ synecdoche, figurâ nullâ, verba Christi explicari posse contendit, *neque enim pars eo quæ non est, pro toto aliquo numerari potest.* Versat in omnes partes id argumentum, quod totum ex Scripturâ afferre potuit, quæ verò loca paulò obscuriora, aut perspicuis dictisque testimoniis præstarent, quæ feriæ VI. passionem adducunt. Porrò vetera argumenta solutionem non sibi proposita ad refutandum, sed modis commodas explicationes, quibus impugnaret, quasi feliciter gestâ, exultat atque triumphat. Nos respondemus verba hæc, *tres dies, & tres noctes,* sumi νυχθήμερα, designando νυχθήμερον, quemadmodum apud Mosem legimus quemlibet continuum diem, mane scilicet & vespere, [illegible] Nos itaque [illegible] Christum sepulchro conditum fuisse, & accipiantur synecdochicè, negari non potest. Pars enim illa diei quâ sepultus est Dominus non pertinebat ad Sabbatum. Agni quidem Paschales Lunâ XIV. immolabantur, quam tamen ab horâ nonâ pomeridianâ ad quintam usque mactarent, [illegible] ex Iosepho, ut vel sexta hora, in illum ipsum diem esset conferenda. Cùm itaque ferâ sextâ sepultus Dominus, in terrâ jacuerit ejus diei parte aliquâ, toto mox Sabbato, & parte diei Solis, non utique negari potest, triduo fuisse sepultum. Faciles quidem largimur Lango, partem eam quæ non est, pro toto aliquo, numerari non posse. At hoc negamus id Christum sibi voluisse, quod triduum noctium partium, verè [illegible] in sepulchro; id enim significatum voluit, quod tribus νυχθημέροις sive diebus naturalibus sepeliretur, aut pars νυχθημέρου aliqua [illegible] quam Scriptura. Afferunt [illegible] Epistolâ Synodicâ, quam Theophilus Cæsariensis adversus Quartadecimanos scripsit, cujus verba leguntur apud Bedam: *Passus namque Dominus ab XI. Kalendas Aprilis, quâ nocte à Iudæis traditus, & ab VIII. Kalend. Aprilis resurrexit.* Atque ex Tertulliano, [illegible] & Iustino, quæ Theophilo sunt antiquiora, [illegible] passionis [illegible] hæc in Theophili testimonio, multa sunt quæ deberent à veri vestigio. Ex Theophili Chronologiâ, sequitur [illegible] Christum in sepulchro jacuisse, 22. 23. 24. & vigesimâ quintâ feriâ, quâ resurrexit. Quem & in errorem debebant ipsius Langi. Deinde consequens fit, quòd Christus non passus sit in plenilunio. Annus à Theophilo indicatus, *Æra Christianæ* 31, esse debet, quo dies Dominica VIII. Kal. Aprilis inciderit. Iam verò Lunâ XIV. in hunc ipsum diem incidebat, ut ex Epactâ 18. sciri potest, adeòque *Lunâ decimâ*, Christus mortem passus fuisset, quo quid absurdius fingi potest? [illegible] colloceretur? Equidem [illegible] hanc Epistolam Theophili, non Antiquorum de anno passionis sententiam non conspirat, quippe quæ illam assignat *Æra Christianæ* XXXI, quod veterum [illegible] Palæstinæ fragmentum à Bedâ suppeditatum, satis hoc demonstratur.

Langi objectionibus respondetur.

Matth. 12. 40.

Lang. de anno pass.

Bed. de rat. temp. c. 45.

XLII. Existit hoc loco quæstio nec impedita nec inutilis, utrum Christus in ultimâ cœnâ agnum ederit? At Græci quidam recentiores id penitùs negant; quâ de re *Ioannes Philoponus* disputationem edidit, cujus summa hæc est. *Decimâ tertiâ Lunâ, pridie legalis Paschæ, mysticam Domini cœnam contigisse, neque Christum tunc cum discipulis agnum comedisse.* Et Monachus quidam Nicetas nomine, cui respondit Humbertus Cardinalis, contendit anno passionis, Solis Cyclum fuisse XVIII, qui [illegible] metachronismum est. Græcorum in hanc [illegible] horum regulam secutus Marcus Antonius de Dominis de Rep. Ecclesiast. *lib.* 5. *c.* 6. Cujus opinionis fundamenta hæc sunt præcipua. *Lunâ* XIII. *celebratam esse Eucharistiam, quo die nefas erat agnum Paschalem mactare: sequente die, decimâ quartâ Lunâ,* Paschatis agnum esse comestum teste Ioanne: *Iudæos non ingressos esse prætorium, ut possent non ederent Pascha.* Anno passionis, primum diem Paschæ festivum, incidisse in diem Sabbati, qui dicitur magnus: horum nil in Dominicâ cœnâ contigisse, quæ [illegible] habent in Paschate: de eâ agni hanc Mosis esse præscriptionem, *Sic autem comedetis eum: lumbos vestros accingetis, & calceamenta in pedibus vestris, & baculos tenentes in manibus vestris, & comedetis eum cum festinatione.* Adhæsit tamen [illegible] communem in ultimâ cœnâ, *Christum in eâ discubuisse, & apud eum* [illegible] verba hæc, *desiderio desideravi hoc Pascha edere vobiscum,* dicta fuisse à Domino, *in sensu spirituali & mystico,* Eucharistiæ significandæ. Hanc & sententiam amplexus est Bernardus Lamy tractatu Gallico de Paschate. Utramque tamen [illegible] Quomodo exponendus sit locus Ioannis XVIII. 28. mox indicabitur. Feriæ V. quâ ultima cœna agitata est, XIII. adscribi lunam, [illegible] ad cujus refutationem & diligentem [illegible] Philoponum, Antonium de Dominis, & qui cum iis sentiunt, suæ opinionis falsitatem deprehendebant,

An Christus in ultimâ cœnâ agnum comederit.

Ioan. 18. 28.

Exod. 12.

Luc. 22. 15.

dissent, ut discimus ex Epochâ Lunæ decimâ, quæ [illegible] Martii, & plenilunium tertiò Aprilis, quæ dies Veneris fuit: ut ex hoc specimine liqueat, quanti sit momenti, ad intelligendam Scripturam, Chronologiæ notitia, ejus ignoratio graviter errandi [illegible]. Quòd enim [illegible] Lunam XIV. in diem Jovis quo institutum est Eucharistiæ, moliti sunt, in eam delapsi sunt opinionem, quod ferià quintà Pascha agitatum non fuerit. [illegible] sequitur necessariò agni Mosaici participem fuisse Christum, cui maxima cura Legis observatio. Quod objiciunt præterea Christum in ultimâ cœnâ discubuisse, cùm agnus à stantibus lumbis accinctis edi deberent, ex observatione orta atque præjudicium. Secuti enim, & Hierosolymas [illegible] Judæos, licet omnique modo, quæ in primâ Paschatis apud Ægyptum celebratione [illegible]. [illegible] quod [illegible] in Ægypto [illegible], & post [illegible], quod in Ægypto [illegible] & [illegible] Hebræorum, in primâ Paschatis celebratione: at Judæos Hierosolymæ agentibus ea ceremonia nil opus fuit, quæ tùm temporis nulla vi accommoda. Itaque Judæi ipsi profitentur, à discumbentibus agitatum Pascha fuisse, ut omnibus indicetur, [illegible] quam bibentes, vel sedentes vel discumbentes, ut hîc autem omnes discumbentes, quod [illegible] fuit indicium, quasi Deo sui in [illegible].

[illegible] agnum Paschalem [illegible].

XLIII. Nostra autem argumenta, probando Christum Pascha Mosaicum in ultimâ cœnâ participasse [illegible]. Quid his Marci disertius? *Primo die azymorum, quando Pascha mactabatur, dicunt Christo discipuli,* [illegible] *disputatione de Paschate* p. 2 [illegible]. scribentes: *Rectè igitur ac verè, intueri primam azymorum intelligunt, primum diem ante azyma.* Quis enim unquam phrasim adhibere ejusmodi? An primus creationis dies ille est, qui omnibus omnino [illegible]? Primumne hebdomadis, quo mulieres sepulchrum venêre Dominicum, primum ante Solis diem? Explicationem Philoponi refellit ipse Marcus: *Primâ die azymorum quando Pascha mactabatur*, quod Lunâ XIII. mactari nec debuit, nec potuit. Præterea quærit Servator, *ubi est* [illegible] *ubi Pascha cum discipulis meis edam?* Quæ de agno non capi non possunt. Ut liquet ex sequentibus, *illic parate nobis Pascha.* Eucharistiam sanè Christo non paraverunt, sed agnum v. 16. Cujus apparatu nil opus erat, si Christo & Apostolis, in usum non cessit. In animum quidem nostrum inducere non possumus, de agno quem participare non debuit, hæc protulisse Servatorem, *ubi Pascha cum discipulis meis edam?* Verba hæc sunt hominis cui persuasum fuit, de Paschate comedendo se unum esse futurum. Profectò nunquam dixisset *ubi edam Pascha*, si certè certòque noverat à se edi non posse, aut quidem probè norat, si feriâ demum sextâ, agnus est immolatus. Eò pertinet & illa sermo: *Desiderio desideravi hoc Pascha edere vobiscum.* Neque enim instituta adhuc Eucharistia, quæ postmodùm celebrata, neque certum, utrum Christus illam participârit, neque Eucharistia unquam in Scripturâ *Paschatis* nomine donatur, quod soli vel Judaicæ festivitati, vel Christo vero Paschati [illegible] significationes à Servatore mutatas fuisse quis credat? Refellit & Philoponi sententiam mox ille, cujus meminit Matthæus: *Die festo, Præses consueverat turbæ dimittere unum vinctum, quem voluissent.* Aderat igitur festivitas, cum dictum à Pilato, *utrum vultis dimittam vobis Barrabam & Jesum*, proindeque dies Veneris quo hæc contigêre, festivus fuit. Jam verò mane XIV. Lunæ Paschalis negotium erat, dies ergo Veneris quo Barrabas mane [illegible] quæ [illegible] quinta. Ambrosius ad Episcopos per Æmiliam constitutos: *Quintâ feriâ . . . Pascha cum discipulis manducaret, sequenti autem die, hoc est, VI. feriâ, crucifixus est.* Epiphanius hær. 30. n. 22. [illegible] Apostoli, *Paravimus tibi Pascha?* Proterius ad Leonem: *Quintâ feriâ, XIV. Lunâ mensis* [illegible].

Matth. 27. 15.

Ambr. ep. 83.

XLIV. [illegible] habet, quin Christus in ultimâ cœnâ, Mosaicum ederit agnum, et difficillimæ quæstionis est, [illegible]. Quæ quidem quæstio, accuratiùs ut solvatur, nonnulla priùs tractare est operæ pretium. Nempe constituendum utrum à phasi Lunæ, vel synodo, hoc est, ejus cum Sole conjunctione, quæ phasin præcedit integro ut minimum die, mensis inciperet apud Judæos? Lunares menses, vel à Mosis ævo usurpatos Hebræis fuisse, & diu ante Græcorum tempora, Lunarem annum ad usum civilem accommodatum fuisse, ex Scripturâ ostendi, nobis persuasissimum, etsi viris eruditissimis Kepplero Petavioque aliter visum. Dixerat Mosi Deus: *Mensis iste vobis principium mensium* [illegible]. [illegible] quo [illegible] ignorare primo, & septimæ confinxi mensis [illegible] debent in novilunio, si lunares mensium forent eorum usu. Jam verò Mosis ævo adhibitos Lunares fuisse, diserte testimoniis ostendimus. De captivâ: *Flebit*, inquit, *patrem suum & matrem suam* ימים ירח *lunæ dierum*, sive mense lunari pleno. Quis unquam fuit cognatione depinget, *dolor mensis, Lunæ* nomen fuisse impositum? 2°. Dictum est Davidis: *Deus præparavit Lunam ad constituenda solemnitates.* [illegible], si non in Ægypto, cùm festum Paschatis institutum est, ideòque cursus non Solis, sed Lunæ tempora Judæis moderabatur? Sanè חדש propriè tempus novum, cùm à חדש ortum habeat, quod Hebræis est renovare, quo novilunium manifestè indicatur. Quin imò Scriptura vocat ירח *Lunæ*, & חדש indiscriminatim utitur: *Et convenerunt Salomonem viri Israel* בירח *in mense Ethanim, ipse est* החדש *mensis 7.* Ævo Salomonis diu ante Alexandrum Magnum, scribitur fundatam fuisse domum Domini בירח *Lunâ Ziu*, & anno XI. perfectam esse בירח *Lunâ Bul.* Itaque inanes figmenta non sunt quæ leguntur in Apocrypho Esdræ. *Fecit Josias Pascha Hierosolymis, & immolavit Pascha Lunâ XIV.* primæ

Mensis [illegible] Lunaris, [illegible].

Exod. 12. 2.

Deut. 21. 13.

Psal. 104. 19.

1 Reg. 8. 2.

1 Reg. 6. 37.

Esdr. l. 1. 1.

Anno Dom. 33.

Joseph. Ant. l. 3.

primi mensis. Quo liquet hujus auctoris ævo, Pascha a Lunæ motu pependisse. Atque Josephus [illegible] *est Nisan & anni caput Lunâ XIV. Sole arietem obtinente, Pascha quod annis instaurare solemus.* Itaque [illegible] agnus mactabatur. Cum porrò Nisan XVI. novarum segetum offerretur manipulus, sicuti oportuit ubique, vel ævo Mosis, ad retinendum Lunarem motum, ut & primus mensis ejus, semper in ea tempora incideret, quæ hordeorum maturitati proxima sunt, & ad Solis motum [illegible] Sed non multò post anni facta com[illegible], horrenda confusio Mosaicæ disciplinæ incubuisset, quomodo Romanorum fastos incessit perturbatio, cùm vitio Pontificum corrupti, ut neque messium feriæ æstati, neque vindemiarum, autumno competerent. Quippe menses Lunares qui Synodici dicuntur, quo Luna à Sole digressa eundem rursus assequitur, dierum constant 29. horis 12. 44. 3". Ut duodecim Lunationes efficiunt dies 354. hor 8. 48. 38. Itaque secundus annus diebus circiter XI. anteverteret superioris initium. Fingamus anno primum Pascha celebratum in Ægypto fuisse 25. Martii. Hujus anni novilunium incepit Martii 12. ideoque annus secundus initium duceret à primo Martii, tertius à Februarii 18. Anni intercalaris beneficio, Lunæ motum cum illo Solis venisse ad concordiam, Rabbinorum, eruditorumque bene multorum, sententia est: *Adar qui postremus est in anno communi adjiciebant in intercalari alter Adar mensis, Adar secundus.* Id certè docet Africanus apud Hieronymum: *Græci & Judæi per octo annos tertium mensem ἐμβόλιμον faciunt. Si enim octies undecim, & quartam partem voluminis supputant, nonaginta dies, hoc est, tres menses efficit.* Inspiciantur & Epiphanius h. 70. n. 13. & Bocherii notæ in Hippolyti Canonem p. 307.

XLV. Cæterùm utrum à phasi Lunæ, vel coitu, Pascha agitari debeat, in disquisitionem vocatur. Phasium habitam esse rationem, contendunt Rabbini, & Clemens Alexand. in ævo Judæi; *nisi Luna apparuisset non agebant Sabbatum, quod dicitur primum, neque Neomeniam.* Quod item ex Philone qui Christi temporibus floruit, ostendit clariss. Langius, neomeniam cum Lunæ phasi incipere. [illegible] *quando incipit Sol incipit sensibili splendore Lunam illustrare.* Tradunt quoque de curiâ in hunc modum convocari solitâ, in loco dicto *Bethjaazek*, prope Templi atrium, ut audirentur idonei testes, quotquot de Lunæ nascentis phasi, verum aliquid referrent [illegible], vel per ignes seu faces in celsis locis accensas, vel per nuntios undequaque missos, curiæ decretum significabatur usque ad loca, quæ ab urbe distabant, decem dierum itinere. Multa sunt tamen quæ huic in sententiam objici possunt, solutu difficillima. 1°. Enim si novilunii constitutio pendebat à phasi, necesse est magnam Hebræis fuisse mensium inæqualitatem, vel Mosis, & Salomonis ævo, quia modò citius, modò tardius Luna nascens, incipit spargere lucem: neque id incommodi vitari potuit, quod contigit imperante Romulo: *Romulus enim ingenio acer quidem, sed agrestis, statum proprie ordinavit imperii, initium uniuscujusque mensis ex illo sumebat die quo novam Lunam contigisset videri. Quia verò non continuò evenit, ut eodem die semper appareat, sed modò tardius, modò celerius,*

Clem. Strom. l. 6.

Macrob. [illegible]

ex certis causis videri solet; contigit ut cùm tardiùs appareret, præcedenti mensi plures dies, aut cùm celerius, pauciores darentur, & singulis quibusque mensibus perpetuam numeri legem primus casus addixerit. Sic factum est, ut alii triginta & unum, alii undetriginta sortirentur dies. Multo magis Hebræorum in Republicâ perpetua mensium fuisset inæqualitas, & Nisan qui superiore anno viginti novem dierum fuisset; anno sequente, uno & triginta diebus circumscribi potuit. Quia nullâ certâ lege menses currebant, ex phasi Lunæ perpetuò definiendi, vitari sanè non potuit quin & menses instituerentur unius & triginta dierum, ut regnante Romulo contigit, quod alternum in anno Lunari, & aera differens dierum numero, longiores si citius, breviores si tardiùs Luna fulsisset. Mosem verò Ægyptiorum non modo, sed & cælestium rerum sapientiâ ad fastos ordinandos, anomaliæ huic nul[l]i adhibuisse remedii, verisimile non videtur. Quid? hancce confusionem tulisset Salomo, cujus sapientiam totus orbis mirabatur? Num tanto viro curriculi Lunaris ratio incognita? Mensium hæc anomalia magno fuisset incommodo Sitarchis XII. quorum erat unius cujusque quotannis mensem sustentare familiam regiam. 2°. Pascha non minore à Judæis religione celebrabatur, quàm Pentecoste, quam *à viris religiosis ex omni natione eorum qui sunt sub cœlo* agitatam fuisse novimus. Jam verò si ab initium Lunæ mensis erat incundus, quomodo qui ubique terrarum Judæi dispersi erant, eâdem die Hierosolymis adesse potuissent, mactandis agnis? Quomodo Hierosolymitanæ Phaseos tempus, hominibus qui decem & ampliùs dierum spatio à sanctâ urbe aberant, sat citò notificari potuit, ut Lunâ præcisè XIV. festo præsentes interessent? Atqui si ex Cyclo civili neomenia constituebantur, stato die Hierosolymis adesse facillimè potuerunt. 3°. Judæi ab ævo Mosis, quæ festa [illegible] Dei, assuevêre hujus Astri motibus, quos maximè attendere debuerunt, ne veteres feriæ autumno transcriberentur. Fingemusne autem, homines acris ingenii ex frequenti orbis Lunaris contemplatione, eam sibi notitiam non comparâsse, quam in rusticis non semel deprehendimus, qui ope Epactæ, de neomeniis, ætateque Lunæ certè certòque pronunciant? Magnâ prædictos fuisse sapientiâ Judæos, testis apud Clearchum Aristoteles referente Josepho: *Is igitur Judæus multos hospitio excipiens & de superioribus ad maritima descendens, Græcus erat sermone non modò, sed & animo. Et tunc nobis degentibus in Asiâ, cùm devenisset ille vir ad ea loca, confabulatur nobiscum & cum aliis scholasticis eorum sapientiam tentans, cumque multis eruditorum congregaretur, tradebat potiùs aliquid eorum quæ habebat.* Scilicet verisile qui de cælestibus & meteoris tractabat, qui Græciæ sapientissimis scientiam instillabat, Cyclo caruit, definiendæ Lunaris synodi si non accuratè ad Lunæ motum, saltem [illegible] erat usui. Itaque firmamus Bocherum, qui illis maximè favet, quibus [illegible] tempora in lege præscriptorum, accuratè observata [illegible], negare non debent ullum: *Apparuisse apud Judæos Astronomiæ vestigium, ne quidem post reditum à captivitate Babylonis.* Epiphanius quidem de Pharisæis: *Quin etiam, inquit, fato & Astronomiæ plurimum tribuebant. Argumento est quòd Græca*

Anno Dom. 33.

Josep. [illegible]

Bosch. [illegible]

[illegible]

[illegible] verissime *dicat* *anni* *proprie*, *eo*-*dem* *ab* *ut* *Hebraeis* *fuit* *reddita* *verbum*. Et in [illegible] asserimus, ut ex [illegible] federalis parte, quae in nascendis Astrorum motibus versatur, non supremo Salomone in completum [illegible]-tur? Quanto sanè erat Regio, qui de planetis [illegible]-bebat, vacuus etiam definiendae Lunarum corre-[illegible] motum, à quâ eadem caeremonialis Religio-[illegible] pendebat [illegible] gari, opus fuisse Judaeis, & punctorum aequi-noctialium notitiâ, ne Pascha in alterum mensem [illegible]-ret, & intercalandi peritiâ, ut motum Solis & Lunae, concordiâ copulatorum, ne festorum om-nium perturbatio contingeret: quae Astronomiae peritiam flagitant aliquam, & quae per sic intel-[illegible] Cycli, quo Neomeniae ad civilem usum de-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-tentur, Judaees cum de Neomeniâ speculandâ [illegible] moverent, Lunarem Cyclum habuisse, ad quem configurent, quoties nebula Lunam in-volvebant. 4°. Si ergo Christi, mensis à Lunae conspectu duxit exordium, Luna igitur XIV. [illegible] forsan quartam videre non potuit: multò mi-[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Lunae phasis uno ut minimùm die, conjunctionem [illegible]-terior est, cùm igitur ex Epactâ X. [illegible] [illegible] anno passionis Martii XX. Neome-niam contigisse, habitâ Cycli ratione: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Martii [illegible] [illegible] [illegible] casu XIV. Nisan, quo praeceperat Deus Pascha mactari debere, non Jovis, sed Veneris dies affixus est, ut horum alterum necessarium sit, vel Lunâ XIII. edendo agno Christum accu-buisse, quod repugnat, vel in ultimâ coenâ Pa-scha non celebrâsse, quod absurdum.

XLVI. Contrariae sententiae patroni id [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Lunae [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quàm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] valdè perspicuum, ut ex artificiali Cy-clo Neomenia instituta sit; secus quomodo festum uniùs à gente Israeliticâ celebrari potuerit, capi non possit: *Loquere filiis Israe-lis dicendo, mense quoque septimo, primo die ejus mensis erit vobis sabbatum, memoriale clan-gentibus tubis, sancta.* Post duo lunaria à phasi dicta jam praeterierant, cùm legati verò de totâ Lunâ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] reliquâ diei parte Israelitae & [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] Hierosolymam, vel Templum ex ultimâ Canaan confluere, ut festo interessent? Quod ergo ex Rabbinis memorarum de phasi, vix habet fidem, & à Josepho refellitur. Quippè observat festum Paschatis in XIV. men-se Xanthici incidisse, anno Hierosolymae supre-mo, qui Dionysianus est LXX. quo à Tito ob-sessa fuit: *Instante azymorum die decimâ quartâ mensis Aprilis.* Ex Kalendario quidem dies ille assignatur Paschati, non verò ex Lunae phasi. Epacta hujus anni erat XXIX. Proindèque Lunâ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Apri-lis 12. assignat, quod ex Lunae phasi contin-gere nequit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Josepho de Bello l. 7. c. 12. octavo Xan-thici Aprilis celebratum est. Verùm ex Ca-lendario Epacta Lunaris fuit IV. Novilunium igitur XXVI. Martii, & XIV. Lunae, Aprilis octavo assignat. Clementum ergo Judaeos ex [illegible] Lunae fuisse definisse neomenias, ut vel-lit [illegible] [illegible]. Eidem vero ubi [illegible], dum

[illegible] Hierosolymae, credere non possumus. Discrimina ratio haec est, quod everso Templo non eadem cura fuit Lunarum motuum, quo-rum notitia festis celebrandis maximè necessaria, & jactatis toto orbe Judaeis, ea peritia scientiae atque diligentiae, quâ praediti qui eruditum ante Hierosolymitanum floruêre. Quod autem ex Philone objicitur, nullius est momenti. Imò nostram potiùs juvat sententiam, *Neomeniâ*, inquit, *Sol incipit sensibili splendore Lunam illu-strare*: prior igitur Neomenia fuit, quàm illustratio Lunae: quae post primam à coitu diem fulgere incipit, & in Aegypto, ubi rara nubila, fre-quenter conspici potuit. Aliud est autem, *Neo-meniâ Lunam à Sole illustrari*, aliud *manifestè illustratâ manifesto tempore Neomeniam*, quamquam [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] diversa potuerit & esse ratio. Neque enim Templo eodem utebantur ad festa celebranda Alexandrini, in Templo Oniae sacrificabant, quod negarent Hierosolymitanos. [illegible] [illegible] à Lupo Alexandriae Praefecto, Vespasiano jubente clausum, anno CCCXXX. postquam conditum.

XLVII. Expositis & de Judaeorum mensi-bus, & de mensium initio sententiis, facilius celeberrima quaestio deciditur, utrum Christus eodem quo Judaei die ultimum Pascha celebrâ-rit? Quod nobis non patitur ut dubitem. Cùm enim praescriptio Dei haec esset, ut Hebraei Pa-scha celebrarent statuto tempore suo, *videlicet mense primo, quartâ decimâ die mensis ejus dum [illegible] vesperas*, eodem atque die, ab omnibus qui mundi erant, agnum fuit Paschae convi-vium; sed alii legitimo die, alii verò Lunâ XV. celebrâssent, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Legem commisissent. Ab omnibus eodem die agnum mactatum fuisse indicat Evangelium: *Ve-nit dies azymorum, quo oportebat mactari Pascha.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] festum, quod jam à parte familias statutum erat, secundo hoc Paschati. Quid enim opus fuisset Lunâ XIV. occidi & parare caenaculum, si XV. demum agnus edi debuit? Quid his Marci cla-rius? *Primâ die azymorum quando Pascha immola-bant.* Quibus non officium modò, sed factum etiam designatur: non tantùm agnos immolare debebant, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] etiam apparet ex primâ die azymorum, quod festum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit. Neque praeterea Pascha designabat Mat-thaeus, scribendo: *Scitis post biduum Pascha fiet.* Eadem verborum series, ostendit Paschatis diem ex publicâ fama & consuetudine, notissimè in no-titiam Apostolis: dum Christus non dixit, *faciemus Pascha*, dixit *fiet*, quo quid significan-tiùs dici potuit designandae communi Judaeorum solemnitati? Praetereà Hierosolymae duo Pa-schatis festa bona in eâdem hebdomade diebus immolatione agni confecta esse non potuerunt, ut acumen eruditissimi Langi hîc in quaestione frustrà sit. Contendit quidem [illegible] [illegible] [illegible] *secundas mensis exposcens ex[illegible]* [illegible] *Traditionum observationem primus esse*. Atqui de-cretum sanctificandae Neomeniae Nisan à Syne-drio Hierosolymitano promulgari debuit. Con-stabat autem praecipuè Senatoribus, qui disci-plinae Pharisaeorum erant: itaque eorum decreto dies unus ut Kalendis, sic immolando agno di-cabatur. Equidem Josephus, cujus auctoritas de celebrando Paschate Rabbinis omnibus praestat, soli diei XIV. Nisan agni illigat immolationem;

neque

ex quo dicto fuit potius desque decerpere Eucharistica [illegible]. Quanquam enim tertiarum [illegible] apud Hierosolymam, si pars erraverit agnum immolasset, alteri non immolabitur. Alio die xv Nisan festum in fiet, alio negotiosus; edendo die azyma, alii autem; illi manipulum obtulissent, hi ab eo offerendo adhuc abstinuissent. Quin etiam fuisset eadem in Pentecostes atque in Paschatis celebratione varietas. Aut hodie, alii cras festum hebdomadum agitarent, non sine ordinis omnium perturbatione. Praetereà agnus Hierosolymis mactari debuit ex Mosis [illegible] [illegible] *quam Dominus tuus dederit tibi, nisi in eo [illegible] quem Dominus [illegible]* [illegible]. Neque Hierosolyma offerendo Paschati petit debuit, nisi sacrificii indixisset rationem: ab omnibus quidem Judaeis mactari, [illegible] agnum [illegible] [illegible] altare effundi debuit. Si quis ergo, vel Caraita, vel quisquis alius, ante diem à Sacerdotibus constitutum, addixisset agnum immolandum, repudiatus utique fuisset, & merito. Gravissimum ex Neomeniae consecratione ducitur argumentum, ex Canone [illegible]: *Cum domus judicii Neomeniam consecraverit, sive errent aut in errorem inducat, illa tamen est consecrata, nec quisquam est qui non teneatur festa imperata facere secundum illam diem, licet errorem noverit.* Nempe in rebus ejusmodi non est gerendus proscriptionum. Cum itaque unum Paschatis tempus à Synedrio praefinitum sive fuerit constitutum, ab omnibus utique uno & loco, & die [illegible] tamen est. Illud ipsum ex Josepho egregiè demonstratur: *Quarta terra, [illegible] [illegible], hic mos est unus de Sacerdotibus ascensum post meridiem, quid septimus quisque dies incipiet, tubâ signa facere, rursùs sane vespere quod desinerit, [illegible] populo, [illegible] [illegible] [illegible]* [illegible] cuncti omnibus, quod à nemine anticipari uno die poterit, aliàs imprudè non licuerit.

XLVIII. Non desunt tamen nonnulli nostram repudiantes sententiam: horum praecipua ex verbis Joannis petitur: *Ipsi non introierunt in Praetorium, ut non polluerentur, sed ut ederent Pascha.* [illegible] agnum, qui duas inter vesperas mactabatur, ut sacro hoc monumento consecrarentur memoria transitus Angeli, qui Hebraeorum pepercerat primogenitis. Indicio est dies, quâ Judaei noluerunt in Praetorium ingredi, quae non in quartam decimam agni sacrificio destinatam, sed in xv. incidit. In loco Joannis igitur sacrificia Paschalia, quae azymorum festo perpetrabantur, [illegible]. Neque [illegible] desunt exempla: *Sacrificabis Pascha Domino Deo tuo, immolans oves, & boves.* Sic enim capienda esse verba Mosis, ostendit eorum ordo. Si enim *Pascha, oves, & boves*, tria sunt diversa, Lex sic promulgari debuit, ut Pascha ab ovibus, nullis vocibus interjectis separetur: *Mactabis Deo Pascha, oves, & boves, vel mactabis Pascha, oves, & boves, Deo Domino tuo.* Atqui sic conceptum mandatum, *mactabis Pascha Deo tuo, oves, & boves*, quod additum explicandi causâ. Videntur Exod. 24. 5. Num. 28. 1. Interpretationem praecipuè statuunt sequentia, quae ante nullâ possunt eludi: *Non comedes* [illegible] *cum eo, fermentatum, septem diebus comedes* [illegible], *cum eo azyma panem afflictionis.* Jam verò agnus Paschalis non diebus septem, sed unâ tantum nocte edebatur. Quin, ut septem azymorum, sic & Chagiga, quae his diebus immolabatur, Paschatis nomen gerere? Propterea tempus adstrictum Chagigae erat dies decimus quintus. Nulla sanè causa hic agni mactationem à die xiv. in sequentem transferendi. Si nonnulli repetiebantur immundi, ad secundum Pascha, quod mense [illegible] celebratum fuit, ablegabantur, non secus ac ii quorum Moses meminit, qui polluti erant ex cadavere hominis: de ejusmodi hominibus ita Lex sancita est: *Si ullus è vobis erit immundus propter cadaver, aut ullus è vobis ex generationibus vestris in via remotâ fuerit, celebrabit tamen Pascha Domino mense secundo, decimo quarto die, inter vesperas celebrante illud cum azymis & herbis amaris.* Quòd si Pascha die 14. Lunae in 15. transferri potuit, tad utique causa fuit, cur qui polluti erant ex cadavere bestiae, vel hominis sex ante Pascha dierum sepulti, ad secundum Pascha relegarentur. Jejuna quidem subest Pascha transferendi ratio, unius passionem, ut primus festus azymorum dies Sabbato cohaereret, ne duo festa essent continua. Qua si primus septem azymorum dies in Sabbatum translatus fuit, obvenit sanè in Venerem diem incidit, & cum sequente Sabbato conjunctus est, quo casu duo festa continua erant, quia primus & ultimus azymorum atque festum. De festo die Paschatis Lex cùm diserta est, tam frequenter inculcata, ut hoc officio decesse suo Judaei non videantur. Ut ad breves redeamus, Pascha Joannis 18. 28. sacrificia Paschalia designat, quae vocabantur פסחים, ut demonstrant verba Chronicorum: *Et largitus est Josias filiis populi oves, agnos, hados, ad* פסחים *Paschata.*

XLIX. Magnâ etiam pompâ objicitur, passionis diem à Joanne *parasceven* Paschae fuisse vocatum. Verba sunt Scaligeri *requiritur est genus, cujus species* [illegible] *&* [illegible], *itaque ei parasceve, in quâ Christus passus, accedit* [illegible] *ex consuetudine esset* [illegible], *id est*, [illegible] *τῷ Σαββάτῳ*, [illegible], *id est*, [illegible]. Nos verò praecisè negamus ulteriùs festi vigiliam, ut ajunt, à Sabbato si discesserimus, nomen *parasceves* unquàm acceptum fuisse, neque eâ quaerens nomine hanc vocem sumitur in Evangelio. Adeuntur loca Matth. 27. 62. Marc. 15. 42. Joan. 19. 31. 42. Non ignoret Ethnicis vox *parasceve*. Quippè quae legitur in Augusti decreto, Judaeorum in gratiam promulgato: *Placet mihi de communi Romanorum sententia Judaeis uti propriis ritibus ac legibus. . . Neque cogi ad praestanda vadimonia Sabbatis, aut pridie Sabbatorum, post horam nonam, in parasceve.* [illegible], parasceven [illegible] esse capiendam. Neque id notum Augusto fuit imperatore, ut ne profestis omnibus vadimonium Judaeis constitueretur. Hoc sanè Judaei non querebantur, quod Paschatis, Pentecostes, Tabernaculorum profestis, ad judices cogerentur. Eorum haec fuit expostulatio, quòd *festis diebus traherentur ad Tribunalia*, ut ex Josepho discimus Antiq. l. 16. c. 4. Similiter in quaestionibus & responsionibus apud Justinum: *Parasceve dies Veneris est, Pilatus Jesum accepturus dicendo parasceve, horâ sextâ ejus diei, omnes asstant.* Et apud Athanasium, Georgius die *parasceves* in Ecclesiam cum Praeside & Ethnicis ingreditur. Equidem à veri fide dissidet, quod magnus Scaliger statuit, *parasceven genus esse, cujus species est prosabbatum, & profestum.* Cùm enim generis

Deut. 16. 5.

Josephus de Bel. [illegible]

[illegible]

Joan. 18. 28.

Deut. 16. 2.

Deut. 16. 3.

Num. 9. 6.

2 Par. 35. 7.

[illegible] Joan. 19. [illegible]

Joan. 19. 14.

[illegible]

Joseph. l. 16. c. 10.

Justin. [illegible] Resp. 65.

Athan. ad [illegible]

Anno Do. 35.

Deut. 16. [illegible]

[illegible] spatii [illegible] esse, ut prosabbatis, sic & profestis omnibus [illegible] esse, quae cibo [illegible] in festivitatibus. Inde autem [illegible] parasceven, docente Mose: *Sabbatum sanctum est Domino cras, quod coquendum est, coquite hodie, & quod elixandum est, elixate.* Jam verò quibuslibet, excepto Sabbato, festivitatibus, cibum parare licitum fuit, proindeque nulla nisi Sabbati praeparatio. Porrò primum azymorum in septimam non incidisse [illegible] passionis anno, eò liquet quòd [illegible] die quo Dominus in crucem actus est, festivum fuit, in quo liberatus Barrabas. Quod ex consuetudine [illegible] die festo fiebat, [illegible] vigiliam primi azymorum negotiosis [illegible]. Nobis etiam atque etiam cogitantibus nil [illegible], cur parasceve Pascha dicatur, nisi feriae sextae respectu; secùs si in quamvis aliam hebdomadae diem agni mactatio [illegible], parasceve [illegible] dici debuisset. Cur autem [illegible] tempus, nomen parasceves Paschae [illegible]? Quippè agnus parabatur, vel ad sacrificium, vel ad cibum, quorum utrumque solo vespere [illegible]. Ad mactandum agnum nulla alia, quàm caeterorum sacrificiorum praeparatio, ad coquendum verò apparatus, non profestus quidem, sed ipsâ mactationis die [illegible]; [illegible] Dupuy [illegible] sibi vult, quàm dicens *Veneris Paschae*, hoc est, feriam sextam quae azymo dicebatur. Solemne quippè fuit azymorum septiduo Paschatis [illegible] nomen. Neque [illegible] opera Judaeorum [illegible] spectu cum primo azymorum festo copulari posse non videntur. Verum enim verò opera charitatis, [illegible], nullâ festivitate prohibebantur, vel hoc solo argumento, quòd tùm cibum parare licitum fuerit. De primâ azymorum die [illegible] Moses: *Quod comedendum erit unicuique homini, illud solum parabitur vobis.* Magis multò licebat igitur conditum aromatibus corpus Dominicum in sepulchrum deponere, quod à Josepho & Nicodemo factum. Hoc impendere officii non à charitate modò, sed ab ipsâ etiam lege [illegible]: *Si [illegible] adiquem de ligno, ut [illegible] cadaver ejus in ipso ligno, sed eodem die sepeliatur* [illegible] *Deus tuus dat in possessionem.* [illegible] Judaei [illegible], & corpora tollerentur, praecipuè propter Sabbatum. Festa Judaeorum quod attinet, Christum in jus rapientium, interrogantium, testes [illegible], constat festis diebus non esse [illegible]. [illegible] fictores, qui in Christum manus injecerunt, & festo Encaeniorum Judaei lapides sustulerant, quibus illum obruerent. Imò Moses [illegible] die Sabbati lignator ductus est in carcerem. Quidni [illegible], ut [illegible] licitum fuerit? Si opera [illegible] festis exercere debuissent & jure [illegible], [illegible] & sceleratos plectere, quod [illegible] longè [illegible], quàm agnorum immolatio. Cùm itaque pro seductore & blasphemo Christus à Judaeis [illegible], ut [illegible], ut festo azymorum et [illegible], quae [illegible] [illegible], si [illegible] impius Christus fuisset, quàm [illegible].

Deut. 16. 8.

Deut. 21. 23.

Num. 15. 32.

L. Scaliger adhùc fervidus instat: *Sabbatum erat, festum azymorum, quod propterea dicitur magnus dies, erat enim magnus dies illius Sabbati.* Idemque XV. Nisan. Respondemus id verum nobis videri, quod Sabbatum non simpliciter dicitur magnum, sed factâ ad alia Sabbata comparatione. Id verum in quaestionem revocandum, [illegible] magni nomen adeptum sit hoc Sabbatum, quòd in primam incidit azymorum feriam, quod [illegible]. Eò dicitur magnum, quòd communis ejus sanctitas, duobus festis cumulabatur. Nempè secundo azymorum, & oblatione manipuli, quae multâ religione conficiebatur. Die primâ azymorum, quae, ut probatum fuit, anno passionis feriae sextae adhaesit: *Deputatis a Synedrio [illegible] [illegible] [illegible] manipulus propè à terrâ, ut messio esset facilis. Omnes urbes, quae in [illegible] erant congregatae, eò erant, ut messio fieret magnâ pompâ. Cùm incipiunt tenebrae, dicit ille qui messurus, Sol occidit, & responsum est, benè; Sol occidit, & responsum est, benè; falce hâc, & illi, benè; in cauistro hoc, & illi, benè; atsi Sabbatum fuerit, dicit ille hoc Sabbato, & illi, benè; metam, & illi, mete; & sic ille ter hoc omnia; & respondebant illi ter ad omnia, benè, benè, benè, atque omnia hoc propter Bathusaeos, qui dicerunt non est messio manipuli, [illegible] die festo.* Itaque à vero aberrâsse videtur vir summus Bochartus: *Cùm, inquit, festum azymorum sequebatur Sabbati dies, manipulus ille [illegible], non postridie, sed perendie videtur fuisse oblatus, quia Sabbato non licebat falcem in segetem immittere.* Quae & Bellarmino sententia fuit. Atqui omnino advertere debuerunt, quo [illegible] ejusmodi sententiae, si licebat Sabbati die mactare victimas, [illegible] religione, non minus licuisse putanda causâ, segetes in agro metere, quia actus uterque sacer fuit, ab ipso numine imperatus. Neque fas ullo modo fuit diem à Deo constitutum mutare, ut ergo agnus Lunâ XIV. Nisan perpetuò mactabatur, sic manipulum die sextâ & decimâ Nisan semper offerebant immutabili disciplinâ. Ita [illegible], [illegible] hebdomadis Sabbatum verè magnum fuit, cùm quippe solemnitas, geminae festae sanctitate [illegible]; [illegible] sacrificia [illegible]: [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & agnos septem in holocaustum [illegible], ob secundum azymorum, & agnum insuper, propter manipulum, multâ religione confectum. Quippè ubi hordeum pulvis [illegible] fuit, Templi in atrio [illegible] flante vento [illegible]. Postquàm [illegible] [illegible] erat, [illegible] mensuram [illegible], quam Sacerdos [illegible] oleo permixtum, [illegible], [illegible] [illegible]. Legatur Maimonides in Tamidim c. 7. Quo modo hinc solvitur argumentum Scaligeri in quo haerent Bellarminus atque Bochartus: *Si quintâ decimâ Nisan, verba sunt Scaligeri, quando Christus passus fuit, feriâ sextâ, ergo Pentecoste illius anni fuit Sabbatum.* Id concedimus esse verum, & ex hoc argumento praeclarè nostram [illegible] sententiam. Quippè Pentecoste semper incidebat in eandem hebdomadis diem, quo & dies secundus azymorum, undè incipiebat computatio [illegible], [illegible] passionis, quo consequens est, [illegible] Sanctum, die, ut par erat, Dominicâ [illegible] delapsum fuisse, quia non currente Judaeorum Pentecostes die descendit, sed insequenti. Nostrâ secundâ, hoc est, nostrâ [illegible] [illegible] quod

Anno Do. 35.

Joan. 19. 31.

Lightf. in [illegible]

Hieroz. l. 2. c. [illegible] 57.

apud Judæos habuit. Act. 2. 15. Dilucidè probat Spiritum Apostolos illapsum fuisse, quæ hoc opus spectat, ut nempe ex miraculo rumor undique dispergeretur Hierosolymis, quàm multitudo ad Apostolos adiret de noscendo miraculo. Jam verò dici non potest quòd horâ septimâ intermissâ dies Pentecostes computaretur, cùm eo demùm tempore, solis sacrificiis & publico cultu inciperet. Quæ etiam die Pentecostes Judæos Apostolos adiisse Templo ad colendum Deum, illa ipsâ horâ quo delapsæ sunt igneæ linguæ, sit vero proximum; quæ tamen non *Templum*, sed *domum repleverunt, ubi erant consedentes. Et in [illegible]*, verti igitur debent, *postquam impletus est dies Pentecostes*. Est enim Hebraismus respondens בהשלים. Sanctus ergo Spiritus non septimâ, sed primâ feriâ descendit, quæ non à XVI. Nisan, sed à Dominicâ resurrectionis quinquagesimâ fuit, quâ verus ille manipulus [illegible] Christus Dominus, tanquam primitiæ dormientium & novarum frugum, oblatus est.

L I. Postquàm Christus cœnaculum ingressus accubuit cum discipulis ad edendum de more agnum, sumpto poculo dixit: *Accipite hoc, & partimini vobis ipsis: dico enim me non bibiturum ex fructu vitis, usque quo regnum Dei veniat.* In magnâ quæstione habetur, utrùm S. Lucas geminî calicis meminerit, necne? Augustinus, cujus sententiæ adhæsêrunt bene multi, censet Lucam non exposuisse rem suo ordine, sed per anticipationem hîc posuisse id quod suo loco Matthæus & Marcus [illegible]. *Verisimiliorem Augustini sententiam illud facit*, inquit Jansenius, *quod quæ [illegible] Matthæus & Marcus habent, Lucas vero cum calicis mentionem [illegible] post consecrationem panis ingerit, ista jam [illegible] calice ne[illegible].* Quam Vasquezius opinionem novo fulcit argumento: *Ante cœnam [illegible] Christus non [illegible] facum potum sumpturus ipse esset, & discipulis pro[illegible].* [illegible] verisimilior est opinio Hieronymi: *In Lucâ legimus [illegible] primi mensis, & alterum secundi, ut qui inter Sanctos primo mensi agnum comedere non poterant, [illegible].* Eadem & Fulgentio sententia, hoc in suâ de quinque Quæstionibus ad Ferrandum Epistolâ [illegible] *Sacramentum suis fidelibus eroant.* Duorum sanè calicum obscurum non est in Lucâ vestigium. Quippè calix, quo Sacramentum Eucharistiæ constabat, *postquam Dominus cœnâsset*, [illegible] præbuit discipulis. 2°. Sine figura utrumque describit, posteà*in novum est pactum per sanguinem [illegible]* quod prius non fuit. Anticipatio quidem facillimè fingi potest, probari non potest. Cur gemina calicis mentio in historiâ breviter & summatim descripta? Quæ causa ordinem sàne præpostere, ut quem demum post cœnam [illegible] Lucas, præcedenti cœnam ante cœnam fuerit, discretè traderet? 3°. Verba hæc: *Accepto poculo cùm gratias egisset, dixit, accipite hoc, & partimini vobis ipsis: dico enim vobis me non bibiturum ex fructu vitis, usque quò regnum Dei veniat*, prioribus dictis respondent, *desiderio desideravi hoc Pascha edere vobiscum antequam ego patiar; dico enim vobis me non ampliùs edturum esse ex eo, usque quò compleatur in regno Dei.* Neutra sunt dividenda quasi ad diversas cœnas pertinerent. 4°. Constat in Paschali epulo plures fuisse calices, quibus Christus benedixit, utpote patris familias officio fungens in discipulorum cœtu: quid igitur vetat, ut in cibo, sic & in poculo Paschali regni Dei igitur esse mentionem? Imò omnino consentaneum rationi, de utroque alimento simile fuisse prolata? Momenti nihil est omninò in rationibus contrariæ sententiæ. Argumentum Vasquezii ex solâ nititur Judæorum [illegible] est. Neque Paschalem cœnam [illegible] fuit, sed sacra, neque verum est in solo cœnæ initio benedictionem fuisse præmissam, sed tertio quoque, & quarto poculo, quo cœna hæc claudebatur, adjungebatur etiam actio gratiarum. Illud porrò quod affertur, quæ de calice ante panem consecratum dicuntur à Lucâ, ea post consecratum calicem à Marco Matthæoque narrari, non probat duos non fuisse calices apud Lucam. Id solum ostendit non omnes quascumque rei circumstantias ab omnibus Evangelistis scribi. Paschalem calicem omisêre Marcus & Matthæus, quem Lucas commemoraverat. Vicissim post consecratum Eucharistiæ calicem, verba hæc, *non bibam ampliùs ex fructu vitis*, quæ silentio prætermiserat Lucas, à Matthæo Marcoque non sunt data oblivioni: eadem itaque verba à Domino repetita sunt, ut discipulorum animis inculcarentur, ne terrenum, quod somniabant, Messiæ regnum sibi fingerent animo.

L I I. Dùm agnum comedebant Apostoli, Christus monet eos, se ab illorum uno esse prodendum, quod Judæis ante in cœnâ apud Simonem leprosum mysticè jam prædixerat, ut manifestum omnibus fieret, se sciencem prudentemque mori. Christi sermone affecti tristitiâ, quia Domini sui verbis plus adhibebant fidei, quàm propriæ conscientiæ suæ, cœperunt dicere singuli, numquid ego sum, in quem tantum scelus cadere possit? Scrupulum doloremque ut iis eximeret, [illegible] expressius [illegible] proditorem: ac signo quidem, quòd intingebat manum cum Christo in catino, cùm autem non solus Judas, sed alii etiam intingerent, Judas se tacitè notari sentiens, ut malitiâ bonam mentem mentiretur, insigni impudentiâ perfidiam dissimulans rogat, an is ille esset, quem Dominus suspectabatur, cui aversè & aperto ore dixit, *tu es ille.* Existit autem hoc loco quæstio, num Judas Eucharistiam perceperit? Dubitandi causam monstrat cœna Joannis XIII. quam Paschalem fuisse, magnâ antiquorum, recentiorumque penè omnium conspiratione credimus. Cum enim Judas [illegible] non capi potest admissâ hac sententiâ, quî perfidus particeps [illegible]. [illegible] Jansenius, & Maldonatus censent post acceptam Eucharistiam [illegible], Judam à Christo dimissum fuisse, quia de proditione sermo excipit Sacramenti institutionem, quod ex Augustini sententia [illegible] hæc addit: *Non ut putant quidam, negligenter legentes, tunc Judas Christi corpus accepit. Intelligendum est enim, quod jam his omnibus distribuerat Dominus Sacramentum corporis & sanguinis sui, ubi & Judas erat, sicut S. Lucas evidentissimè narrat.* Ea tamen sententia ad Scripturam quadrare nequit, cùm Christus benedixerit sacro calici, post-

Anno Du. 33.

[illegible] inventus est. [illegible] post celebratam [illegible], [illegible]

Incongruum sanè videtur, quòd post Sacramenti perceptionem ad Paschales epulas Apostoli redierint. [illegible] perficiunt prodiisse celebratum fuisse corporis [illegible] nobis antitypa mysteria pretiosi corporis & sanguinis sui [illegible] Hilarius: *Judas proditor indicatur, sine quo Pascha, accepto calice, & fracto pane, conficitur, dignus enim [illegible] discessisse [illegible] intelligatur, quod [illegible]*. [illegible] Joannis 13. à Paschate differre videtur, nil causæ est, cur Judas exclusus sit Eucharistiâ: agni adfuit epulo, nec antè excessit, quàm hymnus de more cantatus fuerit, quem tamen Eucharistiæ celebrationem excepisse constat. Sacramentum corporis Domini cum Judâ fuisse communicatum, omnes [illegible] maxima. Longum est, & non necessarium plures recensere. Audiantur soli Cyrillus & Augustinus. Ille: *Prodiderat Judas improbus paterfamilias, [illegible] a mensâ, & poculum benedictionis bibens, & pro [illegible] sanguinem Justi effundere volens.* [illegible] *usque ad ultimum [illegible], [illegible] esse inter illos tanti sceleris hominem, & tamen primum Sacramentum corporis & sanguinis sui, [illegible], communiter omnibus dedit.*

Clem. Const. l. 5. c. 16.

Hilar. in Matth. c. 30.

Cyrill. Catech. 13. [illegible]

Aug. Ep. 163.

LIII. *Edentibus discipulis, Jesus cùm accepisset panem & benedixisset, fregit, dedítque eis, dicendo, hoc est corpus meum, itidem etiam dedit eis poculum postquam cœnâsset, dicens hoc poculum est novum illud pactum per sanguinem meum, quod pro vobis effunditur.* Thomas Aquinas hinc sibi persuasionem induit, quòd inter cœnandum sacramentum corporis Christi datum discipulis fuerit, signum verò sanguinis post cœnam propositum: quod primâ specie videtur ex Evangelio [illegible], de calice verò, *postquam cœnâsset*, si utrumque expletâ Paschali cœnâ porrectum est discipulis? [illegible] Eucharistiæ partes, non simpliciter [illegible] & [illegible], quod utrumque pertinebant fieri non potuit, de poculo tamen [illegible] *cœnâsset*, ut calix Eucharisticus à Paschate, quem Lucas meminerat, distingueretur accuratiùs, ille inter cœnandum, hic post cœnam sumptus est. Est & illud observandum, Judæis illum fuisse morem, post cœnam agni, mediâ nocte instante, ut pater familias dimidium, quam absconderat, placentam proferret, aliquantulum de eâ comederet, & aliis quoque frustulum præberet. dimidia hæc placenta, cui nomen imponunt אפיקומן in cœnæ finem asservabatur, ut sapor azymorum ori inhæreret: unde post hujus esum [illegible], quâ de re consulatur doctissimus Buxtorfius. Discipulis id frustuli edentibus, quod Paschalem claudebat cœnam, placentam accepit Christus, ut novum ceremoniam institueret, quæ corpus ejus pro nobis ad mortem traditum adumbraret. Ubi comesum est azymi frustulum, quod veteris solemnitati fuerat consecratum, tùm demùm Christus accepto poculo benedixit, proindeque de calice potiùs quàm de pane dici debuit, *postquam cœnâsset*.

Dominus [illegible] corpus & [illegible]

Matt. 26. 26. Luc. 22. [illegible]

LIV. Ut à Judæorum ceremoniis Christus baptismum mutuatus fuerat, sic ex Paschate desumpsit Eucharistiam, ut hoc velut vinculo, utramque Ecclesiam, Judaicam & Christianam unâ copularet, faciliorque ex Veteri œconomiâ in novam foret migratio. Pater familias mediam placentam in duo dividebat, [illegible] partem [illegible], ad [illegible] majorem suam, mensam [illegible] ligatum secum detulisse; alteram verò partem in medio duarum integrarum placentarum [illegible]. Singulis scutellam, in quâ dimidia placenta collocabatur, apprehendentibus & elevantibus, altâ voce ab omnibus cantabatur: *Hic est panis paupertatis & afflictionis, quem majores nostri comederunt in Ægypto. Quisquis esurit veniat & comedat, quisquis opus habet, accedat, & comedat de victimâ agni Paschalis.* Ex hac [illegible] bat, nemo non videt, utrobique panis consecratur, ut esset monumentum; utrobique verba [illegible] figuratâ, prolata. Panis quidem quem attollebant Judæi, dùm Pascha agebant suum, non erat ille ipse panis, quo Hebræi dicuntur in Ægypto vitam sustentâsse: signum ejus erat, [illegible] bantur; ut nil novi peregrinave Apostolis Christus [illegible] nomen panis indicium est. Tam hoc, corpus Christi quidem, quàm ille, panis afflictionis dici potest, quia uterque signum fuit atque mysterium, alter mortis Christi, alter servitutis Ægyptiacæ. Præterea Cœna Paschalis & Eucharistia, mirificè non tantùm verborum formâ sed & ritibus inter se similes erant: ut enim post cœnam mediâ nocte instante ex dimidiâ placentâ, quam absconderat Pater familias, prolatâ, frustulum cuivis porrigebat, sic Christus panem prius elevatum fregit, ut discipulis præberet. Post comesum azymi, quo cœna claudebatur, frustulum, unicuique scyphus plenus adhibebatur, cui sic benedicebant. *Benedictus tu, Domine Deus noster, mundi Domine, qui creas fructum vitis.* Similiter in Eucharistiâ calix est, qui & Christo, *fructus vitis*, & Paulo, *calix benedictionis*, dicitur, receptâ & Hebræorum phrasi, כוס הברכה. Tertiâ hujus calicis parte in aliquantum, sacramento sanguinis Christi conficiendo, fuisse destinatum, sic vero simile, ne unum ejusdémque epuli partes alio calice interjecto distraherentur. Cæterùm [illegible] institueretur, quod gratiæ fœderis pignus erat [illegible] habuit & Christo verba Mosis ascribere, adjungenda Eucharistiæ mysteriis. Erexerunt Hebræorum Legislator, & altare in monte [illegible], & duodecim titulos, pro duodecim tribubus [illegible] dimidium sanguinem super altare sparserat, quo [illegible] super XII. titulos qui Hebræorum gerebant figuram, ut sic in lapidibus, sanguine irrigarentur; illos quippè modo ingens populi multitudo irrorari non potuisset, prohibente exiguâ sanguinis copiâ. Moses verò inter spargendum, hanc orationem adhibuerat: *Ecce sanguis illius fœderis quod pepigit Dominus vobiscum.* Similiter Christus dùm sacrum discipulis calicem proponeret, dixit: *Hoc poculum est novum illud pactum per sanguinem*

Eucharistia de [illegible]

Exod. 24.

guinem

gaeum meum. Est tamen inter utramque orationem aliquid discrimen. Moses enim de ipso victimarum sanguine, verba sua pronunciavit: at Christus de vino sermonem convertere suum. Sanguis victimarum fœderis legalis fundamentum & causa fuit, eo dedicati & confecerum, Eucharistiæ verò calice, novum Evangelii fœdus constitutum non fuit, sed divino Redemptoris sanguine in cruce fuso. Quocirca calix à sanguine Christi, apud [illegible] [illegible] potius [illegible] est verum illud potius per [illegible] ut poculum sit hunc modò & signum fœderis, & instrumentum, quo mens nostra Christi sanguine respergitur. In mistica Eucharistiâ signum sanguinis Christi fuit in calice, in sanciendo fœdere Mosaico, nulla sanguinis pecudum imago adhibebatur.

§. V. Mensæ Christus accumbebat, cùm sacrum divinissimi corporis sui mysterium celebravit, quod & posteri sunt in ratione prosecuti, ut & in mensâ, Domini sui ad exemplum, consecrarent Eucharistiam. Quem ævo Pauli obtinuisse morem, liquet priore ad Corinthios Epistola, *Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ Dæmoniorum.* Altare Domini potius, quàm mensam utique memorâsset, si altaria tùm temporis usurpata fuissent celebrando [illegible] Sacramento. Quippe paganum apud [illegible] [illegible] & altare permiscere vetabatur; nec vel ullo ostendi exemplo potest mensam, in quâ panes propositi in Templo Hierosol. collocabantur, induisse nomen altaris; aut altare, sive suffitus, sive holocaustorum, mensæ appellatione donari. In mensâ igitur, non in altari Corinthi consecrabatur Eucharistia, quod ex Agapis etiam fit manifestum; quæ in eodem loco cum corporis Dominici Sacramento agitabantur. De mensâ à Georgio Ariano [illegible] [illegible] *In [illegible] autem mensam, proh quanta impietas, & facinora commissa! vidisses enim eos aves & nuces pineas immolare, idola sua laudibus efferre.* Jam verò altare potius quàm mensam violâssent impii, & in eo sacrificâssent, si extructum in Ecclesiâ deprehendissent altare. Nazianzenus in gravissimâ oratione, quam Constantinopoli habuit: *Valete, inquit, quæcunque tandem aut circa Sacrosanctam me sunt Deo consecrata.* Et alibi de muliere, cui Judex vim inferebat, ut nomen ejus proderetur. *Ad sacram mensam confugit, Deumque adversus hanc injuriam propugnatorem sibi adoptat.* Atqui ex altari asylum potiùs sibi comparare debuisset: cur igitur non ad *altare*, sed ad mensam confugit vidua, nisi quia in Ecclesiâ mensa erat, altare non erat. De Juliano Imperatoris avunculo legitur apud Theodoretum. Cùm esset in Christianorum Templo, adversus sacram mensam minxisse, atque Euzoium eum prohibere conanti, colaphum infregisse. Quanto magis impius ille altare prophanâsset, ut expleret animum? Audiamus & Augustinum Paulino scribentem: *Eligo in his verbis intelligere, quod omnis vel penè omnis frequentat Ecclesia, ut precationes accipiamus dictas, quas facimus in celebratione sacramentorum, antequam illud, quod est in Domini Mensâ, incipiat benedici.* De Theclâ Pseudobasilius; *Terra se illi aperuit, eo in loco quo divina ac sacra Liturgiæ mensa constructa, in orbe columnis argenteisque sub [illegible] undique cincta, resplendet.* Ut pauca multis complectamur, memoria recolendus est Canon Synodi Toletanæ XVI. anno Christi 693. celebratæ; *Ad notionem nostri agminis delatum est, quòd in quibusdam Hispaniarum partibus, quidam [illegible] partim nescientiâ simplices, partim temeraria ausu provocati, non panes mundos & studio præparatos, supra mensam Domini in sacrificium offerant.* Quæ [illegible] [illegible], [illegible] Eucharistiam in mensâ consecratam fuisse? [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

§. VI. Silentio non est dissim[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Veterum [illegible] [illegible] tullian de oratione, *si ad aram Dei steteris.* Et apud Cyprianum, *Altari Dei assistat Antistes, qui ad confessionis arma sumenda & facienda* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Ecclesiâ monstret.* Sed & Apostolorum Canones [illegible] [illegible] aves, animalia, legumina ad illud afferri, c. 3. Hoc ut certissimum, sic & in quæstionem revocandum, utrùm *propriè*, vel *figuratè*, vox [illegible] [illegible] propriè *mensam* fuisse, *altare* non fuisse. Primum omnium, quod nomen *altaris* acceperat, id non [illegible] [illegible] [illegible], *sed & altaris & Apostolorum faciens mentionem Salomon* [illegible] [illegible] *miscuit in craterâ vinum suum, & paravit mensam suam.* Ubi Arius à Constantino Constantinopol [illegible] [illegible] Alexander Episcopus in *Ecclesiâ, quæ Irenæ cognominatur, se [illegible] & ingressus ad altare sub sacrâ mensâ pronum se humi prostravit.* Quibus apparet & promptum est, mensam sacram & altare, unum idemque fuisse. Similiter Toletani Patres, [illegible] [illegible] [illegible] imponunt, in canone à nobis jam laudato. Atque [illegible] [illegible] [illegible] altare, nomine mensæ fuisse designatum: evolvantur Annales Ethnicorum & [illegible], apud [illegible] tâm peregrina [illegible] [illegible] Mensa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ac [illegible] [illegible] *[illegible] & corpore & [illegible]* [illegible] In [illegible] [illegible] altare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], pueri ad altare [illegible], eorum cornua manibus prehendebant, nullus verò in eis carnifex erat, qui supplicantibus præberet latibulum. Jam verò [illegible] [illegible] Episcopus, fortem Justinâ, *Jejuniis, continuatisque vigiliis sub altari positus, desensorem sibi, atque Ecclesiæ Deum parabat.* Proindeque *altare*, vera *mensa* fuit, quippe quæ & uti Ambrosio latebras præbuit. 3°. Altaria vulgò non extruebantur ligno, sed ære, terrâ, lapidibus. Mosaicum quidem ligno factum ædificatum fuit, quod vel transferri debuit, vel typi rationem habuit, at communis hæc altarium materia non fuit. Hâc de causâ, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], decretum est confici lapidibus in Epaonensi Concilio c. 26. *Altaria nisi lapidea infusione chrismatis non sacrentur.* Atqui olim non in lapidibus, sed ligno consecrabatur Eucharistia.

De

De fractis à furore Donatistarum altaribus Optatus: *Sed ut affirmo, alio loco copia lignorum frangi jussit, alio ut altaria raderent, lignorum* [illegible]. [illegible] Augustinus de Maximiano Vag[illegible] Episcopo Donatistâ: *Horrendo impetu & furore crudeli, fustibus & hujusmodi telis, lignis denique ejusdem altaris effractis immaniter ceciderant.* Non ignoramus quidem, nonnullis in Ecclesiis usurpatas jam tunc mensas lapideas à Nysseno moneri: *Nam, inquit, & altare hoc Sanctum, cui adsistimus, lapis est naturâ communis, nihil differens ab aliis crustis lapideis,* [illegible] *exornantur.* At altaria lignea in communionibus Ecclesiæ usitata versabantur, indicio non pro germanis altaribus, quæ diversâ constare materiâ debuêre, sed pro veris mensis fuisse habita; quod & verbis Athanasii palam est, de motâ à Comite Heraclio persecutione, *Subsellia, Thronum* [illegible] *Ecclesiæ, & cætera quæ poterant, foras elata combusserunt.* Cui candidum pectus est, ille fatebitur lignea Optati & Augustini altaria, mensæ Athanasii omninò esse similia, hoc est, veri [illegible]. Dubitationem [illegible] in conspectum. Quippè [illegible] nullas sibi aras extare. Hoc [illegible] *aras & delubra* [illegible] *esse manes.* Hoc ingenio [illegible] *quod colimus, si delubra & aras non habemus.* Quod nonnisi pudore omni posito, inficiari potuissent, si mensas Eucharistiæ celebrandæ [illegible]. Quid igitur sibi vellent *altaris* nomine, optimè docent Gennadius expositione pro Concilio Florentino. Ex multis, quæ ad sacrificium sunt necessaria, *Quartum, inquit, est altare, id est, mensa à Pontifice consecrata.* Sed de eâ qualitate [illegible].

LVII. De pane Eucharistico nonnulla subjungamus illustrandæ antiquitati: ejus autem spectare debemus, & qualitatem, & usum. Quo azymo institutum sit corporis Christi sacramentum, non est ponendum in dubio. Num verò Christum eâ ratione celebrantem, vestigiis ipsius profecto sint antiqui, quæstionis est? Nos fermentato pane [illegible] credere non possumus, quia azymum vulgare, communisque non est, & qui fermento caperet, [illegible] que tamen Eucharistico pani adscribitur. Sed cùm de eâ quæstione nostræ in dissertationibus tractatum sit, verbum non ampliùs addemus. Ex uno pane sacramentum Apostolis ministratum fuisse, ex Evangelio fit probabilissimum: *Et accepit panem cum gratias egisset, fregit & dedit eis* et eundem & calicem, & panem participârunt, quem morem & ab Apostolis observatum esse, documento sunt verba Apostoli: *Et quoniam panis unus est, nos illi multi unum corpus sumus, quia omnes ex uno pane participamus.* Sic corporis Christi tàm naturalis quàm mystici unitas magis adumbratur, quod & monuit Ignatius: *Vestra Charitas Deo digna fertur, vos admoneo unâ fide, unâ prædicatione, & unâ Eucharistiâ utamini, una est enim caro Domini Jesu, unus ejus sanguis, qui pro nobis effusus est, unus item panis omnibus confractus est, & unum poculum universis distributum est.* Eò pertinet & Liturgia Basilii: *Nos omnes qui ex uno pane & calice participamus, conjunge invicem ad unius Spiritus* [illegible] *communionem.* Ab eo non abludit Ambrosius [illegible] *Sicut enim nos de uno pane, & de uno calice percipimus, participes sumus corporis Domini, ita & qui edunt hostias, participes sunt altaris eorum.* Eundem quoque morem monuit Toletana Patrum in suâ Synodo anno DCXCIII. celebratâ: *Id unanimitatis vestræ dilegit conveniens, ut non aliter panis in altari Domini Sacerdotali benedictione sanctificandus proponatur, nisi integer & nitidus, qui ex studio fuerit præparatus. Neque grande aliquid, sed modica, tantum oblata, secundum quod Ecclesiastica consuetudo retentat. Cujus reliquiæ, aut ad conservandum modico loculo absque aliquâ injuriâ conservantur, aut si ad consumendum fuerit necessarium, non ventrem illius qui sumpserit, gravi sarcinarum onere premat, sed animam alimonia spiritali reficiat.* Neque Honorium latuit ea consuetudo: *Fertur quod olim Sacerdotes e singulis domibus, vel familiis, farinam accipiebant, quod adhuc Græci servant, & inde Dominicum panem faciebant quem pro populo offerebant, & hunc consecratum eis distribuebant.* Honorio consentit & Durandus: *In primitivâ Ecclesiâ omnes qui celebrationi Missarum intererant singulis diebus communicare solebant.* . *Offerebant enim magnum panem & omnibus sufficientem, quod adhuc Græci servare dicuntur.*

LVIII. Panem Christo consecrante fuisse [illegible] mentum Dominici corporis non migrâsset. [illegible] tamen eâ mutatione pane detractum, sed additum potiùs, ut novos respectus induerit substantia ejus, non autem evanuerit, aut dissolverit, Baronius quidem cum Latinorum Scholâ nobis *Transsubstantiationem* obtrudit, quâ panis *ineffabili quodam modo, manentibus speciebus panis & vini accidentibus, in ipsum verissimum corpus Christi, transsubstantiatur, quod semper verum Catholica professa est.* Quod temerè ac inconsultè dictum censemus. Verba sunt Pauli: *panis quem frangimus, nonne communio corporis Christi est?* Cum autem nihili non sint accidentia, panis qui non extat, rei utique alicujus communio esse nequit. Panis igitur superstes consecrationi, quâ de causâ panis retinet adhùc non nomen modò, sed omnes etiam naturæ suæ proprietates. Quid? Paulo rationis fuit, omissâ prorsus corporis Christi appellatione, panis nomen perpetuò imponere sacramento, si panis abiit? Nonne decentius fuisset & mysterio dignius, veras ipsi metaphysica dare oculos, quàm addere nomen à falsâ petitum panis imagine, mentibusque mortalium illudere? Quod si ex omnibus naturæ humanæ proprietatibus rectè probatum adversus Marcionitas, Christum verum hominem fuisse, quæ in eo omnibus panis affectionibus panem in sacramento reperiri nobis liquebit? Sunt enim proprietates, certissima substantiæ suæ autem signa, sicut si remanentibus adhùc pa[illegible] utique signa deprehenderentur; nepotè quæ [illegible] transsubstantiationem recessit. Quæ porrò falsæ significationis autor? In Deum sanè non transferri non poterit, qui loco pani debitam, ejus naturam exclusisse dicitur. Est igitur panis mutato respectivè, ejusmodi est illa quâ hominem [illegible] efficitur, ut neque hic neque ibi natura sacramenti desistat, sed vim induat significandi ex institutione [illegible].

 LIX.

Anno Do. 33.

[illegible] panis Eucharistiae [illegible] ejus [illegible].

Just. Apol. 2.

LIX. Audiamus Antiquiorum sensus de Eucharistiâ satis apertorum; hinc constabit nullam panis conceptis [illegible] quidem [illegible], [illegible] panis [illegible], & [illegible] corporis. Prodeat Justinus ille Martyr, *Praesidente vero [illegible] gratiarum actionem perfecit . . . qui apud nos vocantur Diaconi, distribuunt unicuique praesentium, ut participet eum in quo gratiae actae sunt, panem, vinum, & aquam, & ad absentes perferunt. . . Non enim ut communem panem, neque communem potum ista sumimus.* Quibus perspicuè indicatur, quid panis mutationis [illegible], nempe quòd [illegible] consecratus sit. De re quidem, quae panis non est [illegible], quòd communis panis non sit, apposite dici nequit. Sermo hic indicat panem adhuc esse, sed dignitatem atque sanctitatem ei qui [illegible], quemadmodum aqua baptismi non est communis aqua, sed sacra, utpote regenerationis [illegible]. [illegible] panis [illegible] Diaconorum ministerio ad absentes deferri non potuissent, si ex eorum naturâ [illegible] fuisset vi consecrationis. Ex Justino igitur [illegible], quemadmodum verba Christi, *hoc est corpus meum*, [illegible] *cibum, unde sanguis & caro nostra per mutationem aluntur, Jesu carnem & sanguinem esse.* Alimentum autem corporeum, verè propriéque sanguis & caro Christi esse non potest, obstante prorsus substantiarum sive numeri, sive speciei diversitate. Eadem & Irenaeo de mutatione panis sententia fuit: *Quemadmodum qui est à terrâ panis percipiens vocationem Dei, jam non communis panis est, sed Eucharistia, ex duabus rebus constans, terrenâ & caelesti, sic & corpora nostra percipientia Eucharistiam, jam non sunt corruptibilia, spem resurrectionis habentia.* Vocationis Dei vis non est, ut corpora è naturâ suarum evellat, imò existentiam ipsis confert, dicente Paulo; *vocat quae non sunt, tanquam sint.* Perindéque panis, qui Dei vocationem percipit, non [illegible] quidem, sed nobilitatur, ut panis sit non communis, sed *sanctificatus.* Secùs Eucharistia duabus rebus [illegible] constiterit. Res enim Irenaeo una fuit [illegible] [illegible]

Iren. l. 4. c. 34.

Rom. 4. 17.

Tert. de [illegible] c. [illegible].

Tertull. de [illegible] c. [illegible].

Cypr. Ep. 63.

quam efficiunt quia Cyprianus & panis Eucharistiae [illegible] corpus Domini [illegible] sit aqua & vinum, significandum Christi & fidelium conjunctionem. Ex innumeris testibus, quos è monumentis antiquitatis excitare possumus, contendo tamen brevitatis causâ. audiatur unus Cyrillus Hierosolymitanus: *Quemadmodum enim panis Eucharistiae post Spiritus Sancti invocationem non est amplius panis communis, sed est corpus Christi, sic & sanctum hoc unguentum non amplius est unguentum nudum, postquam consecratum est, sed est Charisma.* Hinc colligitur cujus generis sit mutatio panis in Eucharistiâ, nempe non essentialis quidem, sed accidentalis, quâ panis ex communi fit sacer, secus panis & olei consecrationes comparari non possent, cùm nil utrique mutatione communi fieret. Breviter atque in transcursu observetur, Cyrillo hanc propositionem esse verissimam, *panis post invocationem [illegible] est corpus [illegible]* [illegible] propositio non esse falsissima, propter utriusque substantiae panis & corporis humani varietatem.

Cyril. Catech. [illegible]

LX. Adducam ex abundanti nunc Ecclesiasticos cum transsubstantiatione opinione pugnantes, quos omnes [illegible] Baronius statuit. 1°. Christianorum mos ille fuit, ut acceptam in mensâ sacrâ domi servarent Eucharistiam. Notabilia sunt eâ de re verba Cypriani: *Cùm quaedam arcam suam, in quâ Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere.* Núm loco deteriore Christus unquam praecordia sinuit, ut talis eos incesserit [illegible] veneratio, si sacramentum Eucharistiae pro ipso suo Christi corpore habebant? Hoccine religiosum factum, ut Deum suum à priscis [illegible] auferret, in vili forsan putrêdinque arculâ recondendum [illegible]? 2°. Catechumenis non licebat adesse Eucharistiae celebrationi; hinc *missa*, hoc est, *missio* Catechumenorum, altâ voce clamante Diacono, *si quis non communicat det locum.* Jam verò si sacramentum Eucharistiae ipsissimum est Christi corpus, Catechumeni ex Ecclesiae liminibus pelli non debuere, dùm consecrabatur, adesse potiùs debuerant sacrificio, ut veraciter Deo suo redderent honorem. 3°. Infantibus in sinu gestatis, sacra corporis sanguinisque Christi [illegible] Cypriani [illegible] panem mero mixtum praebuerant, sicuti [illegible]. *Refectitavit de sacramento Calicis [illegible] fusum.* [illegible] per Ecclesiam [illegible], si infans [illegible], sanctissimum Christi cruorem verè calice contineri, cùm non [illegible] sequerentur *singultus & vomitus* [illegible] periculum? 4°. Viguit apud Graecos & Latinos [illegible] Eucharistiae. Admissâ autem Transsubstantiatione, [illegible] liberum possit. Legitur autem in vitâ Basilii, S. Patrem tempore fractionis panem in tres partes divisisse, ac ex iisdem unam secum in tumulo recondendam servasse. Cujus & more [illegible] Gregorius M. patri Monachi, defunctum cadaver, terra projecerat, [illegible] ad Benedictum recurrunt, [illegible]: *Ite, inquit, atque Dominicum hoc corpus cum magnâ reverentiâ ponite, & sic sepulturae eum tradite.* 5°. Post consecrationem Graecis mos erat, aquam tepidam infundere sacramento, cum mysti-

Anno Do. 33.

[illegible] Transsubstantiatione [illegible]

Cypr. de lap. [illegible]

Gregor. Dial. [illegible]

Cypr. de lap. [illegible]

Greg. Dial. l. 2. c. 24.

mysterium docet Nicetas Presbyter: *Continuo, ut videtur, velut ex latere Domini calicem bibentes, quia ex vera carne, & calido Spiritu, Christi collateribus sanguis & aqua manarunt.* Sacerdotem sic compellat Diaconum, *benedic, Domine, sanctum fervorem hunc*, Diaconus autem *effundit in formam crucis.* Cum Transubstantiatione etiam illic maximè pugnant, ut rectè observavit Auctor [illegible], qui nomen Graece quaestionem edidit, anno MLV. indict. VIII. Non [illegible] [illegible]. *Nam semel frigidam, calidamque deinde, quasi benedictio superiori consecrandi fuerit, Dominico sanguini ad consummationem admiscent.* 6°. Transubstantiationi contraria est opinio, quod sumptum Eucharistiae Sacramentum solvat jejunium, quod solo alimento corporis fieri potest, cujus in nullo panis vinique nutrimentum, neque vestigium. Quicunque igitur in [illegible] [illegible] ponerent, illi quidem non solverunt non poterant, [illegible] corporis sacramentum: *Similiter*, verba sunt Tertulliani, *de Stationum diebus, non putant plerique sacrificiorum orationibus interveniendum, quod statio solvenda sit, accepto corpore Domini.* Qui nolebant [illegible] sibi jejunium violare, illis consulit Septimius, ut *acceptum corpus Domini reservarent.* [illegible] sumendae Eucharistiae, nisi ejus usum cum jejunio consistere non posse arbitrati fuissent; qua ratione jejuniorum diebus, mane non illis praebebatur Eucharistia, qui [illegible]. 7°. In Eucharistia vis inest nutriendi corpus, quod absurdum si materia careat. Non mirare panis tantùm in Sacramento quaerebat Elias Patriarcha Hierosolymitanus, qui referente Cyrillo, octo diebus [illegible], *solâ communione & nullo sumpto ad cibum usus est.* Hanc licentiam pro [illegible] substantiae, petebat argumentum in [illegible]. Observanda sunt verba omnium Patrum. *Quomodo autem rursus dicunt, carnem in corruptionem devenire, & non percipere vitam, quae à corpore Domini & sanguine alitur?* Atque non ipsissimum [illegible] Christi, [illegible]. Est igitur in Eucharistia, aliquid materiae alendae carni idoneum.

§. XI. Gorgonia Nazianzeni soror morbo laborans, *quod ex antitypo pretiosi corporis & sanguinis Christi recondiderat, illud lachrymis miscens*, ut sibi medicamentum comparavit. Gorgoniae factum fortius meritò existimandum, si Eucharistia ipsissimum corpus Christi esset, non modò non vituperat Gregorius, verbum etiam laudibus effert. Gorgoniae par mulieris facto exemplum subjungi celeberrimum potest, atque memorat Augustinus operis imperfecti adversus Julianum l. 3. c. 146. *Erat apud nos Acacius quidam, [illegible] apud suos [illegible], [illegible] se natum esse dicebat. Sed quia [illegible] palpebris [illegible], [illegible] ex ferro aperire voluisse. Neque hoc permisisse religiosam matrem suam, sed id effecisse ex Eucharistia cataplasmate, cum jam puer esset quinque aut sex amplius annorum. Unde hoc se satis meminisse narrabat.* Sed [illegible] non fecisset Acacii mater si corpus Domini includebatur Eucharistiam. Imò verendum sanè corpus profanabat.

Complexum hunc Gorgoniae, Acaciique, [illegible] sunt infirmos: et sic [illegible] Hierosolymitanorum Ecclesiae in moribus, ut fideles qui ad participandam Eucharistiam accedebant, sensuum instrumenta sanctorum sumto sacramento delinirent. Quod Cyrillus narrat Hierosolymitanus Catechesi mysticâ V. *Sanctificans ergo diligenter oculos, tum sancto corpore [illegible] communica. Cave autem ne quid inde excidat tibi. Quod enim amiseris, hoc ex proprio membro amiseris. Tum verò post communionem corporis Christi, accede & ad calicem sanguinis illius, [illegible] sanguine Christi, quem sumis, & cum adhuc humor labiis inest tuis, manibus tangens & oculos, & frontem, reliqua etiam sensuum organa sanctifica.* Quae cum Transubstantiationis fide, nullo conjungi modo possunt, & nunc à Latinis in sacrilegio ponerentur. Existimabat Cyrillus materiam constare Eucharistiam, dum discipulos monet sibi cavere diligenter, ne ex eâ aliquid decidat. Neque dubitat pretiosissimum sanguinem Christi [illegible] corpus [illegible] admovendum. Evertit & Transubstantiationis fidem, id quod non semel perpetratum legimus, ut sententiae Haeretici damnatione firmarentur; & quod [illegible] horribile videtur, atramento sanguis Christi infunderetur. Id fecit Theodorus Papa, dum Pyrrhum Constantinopolitanum in pessimos errores delapsum, excommunicatione [illegible]. Theodorus ad sepulchrum Petri accedens, *Divini calicis postulato, ut vivifico sanguini [illegible] & [illegible] depositionem Pyrrhi excommunicavit suo.* Quod & [illegible] Nicetas in vitâ Ignatii: *Subscribunt autem hujusmodi damnationi, non simplici, atramento [illegible], sed horrendum dictu, [illegible] Salvatoris sanguinem calamum tingentes, ut damnârunt Photium.* Quod infuderunt, saltem species sanguinis signum fuit, non ipse sanguis, [illegible].

Neque enim Transubstantiationi magis convenit, quod ad probandam Religionis veritatem, [illegible] Moschus memorat, in Prato Spirituali c. 29. In servitium olim Stylitae Orthodoxo, *Catholica Ecclesiae Sanctam communionem impetit. Statimque fervor ille refrigeratus est, & Sancta communio permansit integra, neque madefacta est. Quam & diligenter servavit, & ostendit nobis, cum ad illum venissemus.* Historiae fidem sic penes narrant. Nobis verò persuaderi difficillimum foret à viro pio, Deum summum, quem [illegible] venerantem coli, ut [illegible] servandum missum fuisse. Existimabat igitur ille Stylita, [illegible] communione Domini corpus. Aliud ex eodem Moscho accedat observatum. Severianus quidam, servum habebat orthodoxum, qui [illegible] sibi sacro Eucharistiam in armario condidit. Dum negotiorum causa moratur Constantinopoli Dominus ejus, sanctas Eucharistiae particulas reperit linteum involutas, quas absente causâ Domini, cum servum nondum redisset, comburere voluit; *verbis aperte [illegible] vidit omnes sanctas particulas, [illegible] & spicas germinasse [illegible]*. [illegible] materiâ spicae illae pullularunt, [illegible] Eucharistiam confecta fuerat, sic apte [illegible].

Praetereà adversarium meum Angelicus [illegible], [illegible] Doctorem [illegible]

aut Confuetudini, [illegible] corpus Domini, *esse & sanguinem habere*, aut [illegible] *carnis* [illegible]? Ridiculum sanè, & si [illegible] apertius, [illegible]. Quo enim hîc Transsubstantiationem [illegible], [illegible], habitura Christus sanguinem, quem in sacro [illegible] credit? [illegible] Augustinus, Christus se [illegible], [illegible] *dixit*, *& nulla quæstio* [illegible] *sanguine* [illegible] *est*, [illegible] *& palpate*, *& videte*, *quia spiritus carnem & ossa non habet*, [illegible] *sanguinem*. [illegible] *Non ergo & nos* [illegible], *quod ille non addidit dicere*, *& de* [illegible] *si placet*, [illegible] *quæstio*. [illegible], *acceptâ occasione sanguinis*, [illegible] *perscrutator*, *& dicat*, *si sanguis*, [illegible] *& pituita*, *cur non & fel flavum*, *& fel nigrum*, [illegible]. [illegible] Augustinus [illegible] Christum [illegible], sanguinem habere, de quo nil dixit. De sanguine non magis certum esse, quàm de bile, aut pituitâ, neque [illegible] illum, [illegible], [illegible] per Dominum corporis verum sanguis [illegible]. Atqui ex Transsubstantiatione [illegible] verbo [illegible] Augustinum, Confusionem [illegible], molestos [illegible], *si sanguis* [illegible], [illegible] Eucharistiæ Sacramento, in quo Christi corpus [illegible]:

[illegible] fumant ad aras.

Confusam quæstionem sic persolverent Latini Doctores, [illegible] atque perspicuè, ut [illegible] possit, [illegible], [illegible] de veritate sanguinis Dominici dubitare.

[illegible]

LXII. In ea Apostolorum, non [illegible] quidem, sed in manum datam esse Eucharistiam, [illegible]. [illegible], ad [illegible], quàm ad ea referunt, [illegible] superfluum [illegible]. [illegible]: [illegible] corpus [illegible] Apostolorum [illegible], [illegible], [illegible] Christum [illegible] discumbens, panem [illegible], cùm [illegible] manu [illegible] Apostoli, neque [illegible] ad eos accessisse. Cæterum in manum datum fuisse, [illegible]: quidnam igitur de causâ, [illegible], [illegible] Eucharistiam, [illegible] Judæorum, [illegible], panem non [illegible]? Illud [illegible], quæ [illegible] Christum celebrationem, [illegible] ipsius [illegible], [illegible] Eucharistiam. Quid ex Tertulliani [illegible], [illegible]? *[illegible] corpori Domini*, *quia Dominus corpora* [illegible]. [illegible] Cyprianus: *[illegible] & ipsa* [illegible], *sacrificio à Sacerdote celebrato*, *partem cum cæteris ausa est* [illegible] *accipere*, *sanctum Domini edere & contrectare non potuit*, [illegible] *se aperire manibus invenit*. Quem [illegible] Ambrosii verba Theodosium [illegible]? *Quomodo Sacrosanctum Domini corpus* [illegible] *manibus* [illegible]? *Quomodo* [illegible] *admittere* [illegible], *qui verbo* [illegible]

Tertull. de Idol. c. 7.

Cypr. de lapsis [illegible]

Theodor. l. 5. c. 18.

[illegible] sanguinem injustè effudisti. Ex superfluum [illegible], [illegible] pretiosa suscipere [illegible] quàm [illegible], quam [illegible] Synodus generalis: *Eos qui* [illegible], [illegible] *ad suscipiendum divinum donum*, *& per illa* [illegible] *communionem volunt*, [illegible], [illegible], *Deo magis* [illegible], *si quis Sacerdos particeps fuerit* [illegible], [illegible] *qui hoc offert*. Quo enim eo tempore, [illegible], à Presbyteris [illegible]. Anno circiter 578. celebratum est Autissiodorense Concilium, cujus verba sunt: *Non licet mulieri Eucharistiam nudâ manu accipere*. [illegible] igitur [illegible] sacramentum. Illud ipsum mulieres monet Auctor sermonis de tempore apud Augustinum: *Omnes mulieres* [illegible] *corpus Christi* [illegible]. [illegible], Dominicalem habuisse [illegible], [illegible] Concilii [illegible], quando communicat, *Dominicale suum habeat*. *Quòd si qua non habuerit*, [illegible] *Dominicum*, *non communicet*. [illegible] verò [illegible], Dominicale, [illegible].

Concil. [illegible]

Autissiod. c. 36.

Aug. de temp. serm. [illegible]

LXIII. Cùm recumbentibus Apostolis data fuerit Eucharistia, incredibile prorsùs est, à [illegible] fuisse susceptam; neque gestus ille fuit Christianorum, corpus Christi [illegible], dum agitabantur Agapæ. Porrò cùm extra Agapas celebrabatur Eucharistia, à stantibus accipiebatur. Hoc innuit Tertullianus: *Nonne solemnior erit statio tua, si & ad aram Dei steteris?* Ara enim sacra mensa est, ad quam accedebant [illegible] Sacramentum, cujus causâ ad illam *stabant* [illegible]. Quem & Alexandrinorum gestum fuisse, ex verbis Dionysii [illegible]: *Qui ad sacram mensam [illegible] & manus ad suscipiendum sacrum cibum* [illegible], *qui illum acceperit*, *& corporis et sanguinis Domini nostri J. C. particeps fuerit* [illegible]. [illegible] Ecclesia Alexandrina [illegible]. [illegible] panis & poculum [illegible] in [illegible], ut [illegible], suo more explicat Valesius: *Fideles communicaturi ad altare accedebant*, [illegible] *corpus Christi de manu Presbyteri* [illegible], *cum* [illegible], *ideo* [illegible] *Dionysius*, *qui* [illegible] *de Presbyteris & Diaconis usurpatur*. Legitur in Missâ Æthiopum, quòd post susceptum [illegible] Sacramentum, populus inclinet caput, [illegible], corporis inclinatione factâ: *Totus populus dicit* [illegible], *Sanctus*, *Sanctus*, *Sanctus* [illegible]... *De* [illegible] per hoc [illegible] Romano [illegible], dum Eucharistia celebrabatur, [illegible] Cyrillus, [illegible], hymnorum [illegible] illum [illegible] videtur: *Accedens autem ad communionem*, *non expansis manuum volis* [illegible], *neque cum disjunctis digitis*, *sed sinistram velut* *solium*

Porrò quæ [illegible]

Tert. de Orat. c. 14.

Euseb. l. 7. c. 9.

Cyrill. Catech. Mystag. 5.

Anno Do. 33.

sedem quandam subjectae dextrae, quae tantum Regem susceptura est, & concavâ manu suscipe corpus Christi dicens, amen. Quanto magis praeceptum in celebritatum genua ponere? Neque [illegible] [illegible] Patres Constantinopolitani: *Si qui [illegible] corporis in synaxis tempore esse, participe volunt, etiam antequam in communionem se manus in crucis formam figurans, sic accedat & gratiae communionem accipiat.* Si quis ergo manibus sic compositis ad sacram mensam accederet, divinum Christi corpus participabat, vel omissâ genuflexione. Nil verisimilitudinis habet eam humiliter accepisse Eucharistiam dico, qui orantes, mulieres, aeculos sunt, eum [illegible], aut sacram inter peregrinandum detulêre, ut esset viatico.

LXIV. Calicem perinde atque panem Apostolis datum fuisse, non solum ex mandato Domini, *bibite ex eo omnes*, sed etiam ex facto discipulorum, *& biberunt ex eo omnes*, scimus atque tenemus. Quo exemplo atque instituto moniti Apostoli, fidelibus & bibentium Christi praebuêre sanguinem: hinc Corinthios monuêre [illegible] *Non potestis poculum Domini bibere, & [illegible] [illegible]* [illegible] [illegible], cum initiantes panis non fuerit sanguis Christi fidelibus communicandus. Calicis est, sufficere sanctum [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] benedicimus, nonne communio [illegible] Christi?* Hujus vestigia quam [illegible] [illegible] Ecclesia. Justinus: *Qui apud nos vocantur Diaconi, distribuunt unicuique praesentium ut participet eorum in quo gratiae acta sunt, panem, vinum & aquam, & ad absentes perferunt.* Epistola Ignatii ad Philadelphienses: *Unus panis omnibus confractus est, & unum poculum universis distributum.* Tertullianus: *Qui in sanguinem ejus crederent, aquâ lavarentur, qui aqua lavissent, etiam sanguinem potarent.* Infante persecutione fidelibus, necessarium esse calicem scribit Cyprianus: *Nam quomodo docemus & provocamus eos in confessione nominis, sanguinem suum fundere, si eis militaturis, Christi sanguinem denegamus? Aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, si non eos prius ad bibendum in Ecclesiâ poculum Domini jure communicationis admittimus?* Quo Sancti Martyris testimonio liquidò constat, sanctificandis hominibus vim propriam inesse calici, cùm certaminis [illegible] animum. Hieronymus: *Quando comedimus azyma sinceritatis & veritatis, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] calici & panis usus copulabatur, ut Sacramentum utrumque vel infantibus fuerit suppeditatum. Testem habemus Augustinum ad Vitalem Epistolâ. *In [illegible] parvâ aetate moriuntur, utique secundum ea, quae per corpus gesserunt, id est, tempore quo in corpore fuerunt, quando per corda & ora gestantium crediderunt, vel non crediderunt, quando baptizati, vel non baptizati sunt, quando carnem Christi manducaverunt, vel non manducaverunt, quando & sanguinem biberunt, vel non biberunt, secundum haec ergo quae per corpus gesserunt, judicabuntur.* Quam etiam sacra diversitate signa diversa cetenus fuit, ut palàm est ex decreto Gelasii: *Comperimus quod quidam sumptâ tantummodò corporis sacri portione, à calice sacrati cruoris abstineant. Qui proculdubio, quoniam nescio quâ superstitione videntur astringi, aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia divisio unius ejusdemque mysterii, sine grandi sacrilegio non potest pervenire.* Eo deprehendos quidem fuisse Manichaeos, quod calicem respuerent, ex Leone Magno didicimus, cui facto nil erat detegendis haereticis indicii, si tum temporis laici à sacro cruore temperâssent. Attendantur verba Leonis: *Ore indigno Christi corpus accipiunt [illegible] autem redemptionis nostrae haurire [illegible] [illegible] quod ideo vestram volumus scire sanctitatem, ut vobis hujusmodi homines & his manifestentur indiciis, & quorum deprehensa fuerit sacrilega simulatio, notati & proditi, à sanctorum societate, Sacerdotali auctoritate pellantur.* Observatu digna sunt verba Monasteriensis Praelatio: *Solam hostiam recipiens, non plenum sacramentaliter recipit Sacramentum. etsi enim in hostiâ consecratâ Christi sanguis sit, non tamen est ibi sacramentaliter, eo quod panis, corpus, non sanguinem; & vinum sanguinem significat, & non corpus. Qui ergo sub alterâ tantum specie non est completum Sacramentum, debet hoc Sacramentum complens, praesignans Presbyter eo uti.* Quod prorsus negari nequit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse, geminum signo, quam eorum altero, constantem.

LXV. Quod liquoris consecratum à Christo fuerit, quaestio [illegible] [illegible] [illegible], non est ponendum in dubio, ipso dicente Domino, *non bibam ab hoc tempore ex hoc fructu vitis.* De aquâ plus est difficultatis. Observant eruditi ex Hebraeorum monumentis, *super vinum, cui non miscebatur aqua, non benedicunt.* Cui ad [illegible] est: *Vinum eorum strenuum erat admodum, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aqua.* Quae si vera sunt, vinum aquâ temperatum à Servatore consecratum fuisse, necessariò fatendum. Sunt tamen in ea traditione [illegible], quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. A [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] capitum poterit suum conditus fuisse. Non pauca quidem habita vini pocula quatuor fuisse in coenando: & ex Lucâ discimus, Paschalem calicem, inter Apostolos fuisse divisum. Concedamus tamen vinum aquâ dilutum, à Christo [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quaestio, utrum *necessarium sit aquâ vinum misceri in calice*: quia datâ occasione vinum [illegible] [illegible] ejusmodi, quemadmodum & azymo, hoc est, eo liquore usus est, quem mensa Paschalis suppeditabat. Equidem si necessitate aliquâ astringeremur, aquam cum vino consecrare, necesse est nullam infundendae calici aquae, mandatum à Domino fuisse datum. Formulam quam in celebrandâ Eucharistiâ sequimur, Corinthios [illegible] Apostolus: *Ego, inquit, accepi à Domino quod & tradidi vobis.* Ut vino apponeretur aqua, non praecepit, non docuit. Hoccine omnino debuit, si ipsissimè J. C. aquâ [illegible] est, mysterio nostrae cum ejus corpore conjunctionis [illegible] [illegible], ut à Cypriano [illegible] [illegible]: *Quando in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Christi incipit esse sine nobis.* Denique illud etiam atque etiam est observandum, quod calici inerat, aquam à Christo tributam non esse. *Postquam coenâsset, accepit poculum liquoris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]*

Margin: Conc. Const. [illegible]. — Calix laicis porrigebatur. — Just. Apol. [illegible]. — Tert. de Bapt. c. 16. — Cypr. Ep. 54. — Hieron. [illegible]. — Aug. Ep. [illegible]. — Grat. de Consecr. dist. 2. — Anno Do. 33. — Leo [illegible]. — [illegible] Rea. [illegible]. — Vinum [illegible] calicem [illegible]. — [illegible]. — Cypr. Ep. 63.

verum potiùs, quàm Dominicum, [illegible] fuisse [illegible] hoc.

LXVI. Quod [illegible] à Christo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Scriptura apparuit testimonium*, [illegible] ex *Traditione Apostolicâ, quam Dominicâ, Catholica Ecclesia in universo Christiano orbe servans*, *suo pondere auctoritatem*. Sed antequam [illegible] illustrissimus Purpuratus, [illegible], quæ accurate in [illegible]. Non merum Eucharistiæ fuisse vinum, novimus quidem ex Patribus, qui secundo floruêre seculo. Neque ab Armenis si discesserimus, [illegible] ejusmodi, totam [illegible] Ecclesiam [illegible]. At disceptatio hic aqua est. Nempe aquæ cum vino [illegible], *Sacerdotalis* est, vel non est. *Sola* fit à solis Presbyteris, hæc à [illegible]. Prior Latinorum est, de quâ *Durandus* Mimatensis hæc scripta prodidit: *Solus autem Episcopus, vel Sacerdos aquam vino commisceat in calice, quod nulli inferiori facere licet, quoniam solus Christus populus sanguine suo redemit. Præterea [illegible] populi cum Christo designat, ut [illegible] quæ fieri non potest nisi per gratiam Christi, cujus typum gerunt Pontifex & Sacerdos.* Quod clamore & plurium [illegible] Scholasticorum comprobavit Vasquez: *Neque sufficeret pro præcepto servando, si aquam Diaconus infunderet, ut recte notavit Gulielmus Durandus.* Hoc tamen [illegible] Jesuita: *Id quod intelligendum est, si Diaconus aut Subdiaconus [illegible] in Missa solemnibus, Subdiaconus aquam immittit.* [illegible] hanc Sacerdotalis [illegible]: *[illegible] vinum sit aquâ mistum, id non sufficit, sed opus fit, ab ipso Sacerdote in altari aquam infundi.* Denique, ad Sacerdotalem aquæ mixtionem [illegible], *Considerandum etiam est*, verba sunt Durandi, *quia aqua benedicitur quando vino admiscetur; vinum verò non, cujus discriminis ratio hæc est. Vinum in hoc loco Christum significat [illegible] qui in hac vitâ neque esse sine peccato, propter quod [illegible]* mixtionem aquæ Sacerdotalem, in Eucharistiâ celebrandâ, Græcorum Æthiopumque in liturgiis reperiri, & jam observavimus, Græcis geminam aquæ infusionem esse usui, priorem aquæ frigidæ, cùm in prothesi sanctæ dona præparantur, [illegible], utramque à Diacono perfectam. Cæterùm Sacerdotalem aquæ mixtionem, ab Ecclesiâ semper observatam fuisse, demonstrari flagitamus. Legimus quidem in Justino: *Ei qui fratribus præest, affertur panis, & poculum aquæ & vini.* A Præsule, vel à Diacono, [illegible] aquam immissam esse, postquam in altare [illegible] fuit, non legimus, neque ex Justino colligi potest. Contrarium potius licet opinari, quia [illegible] ejusmodi silentio præteriit, quorum tamen meminisse debuisset, ut aliquid à Christianorum [illegible], & suppressum fuisse Ethnicis [illegible]. Neque circa ipsam celebrationem, ut nunc mos est, vel in Missæ parte aliquâ Justini mixtura facta est, sed antequam liturgiæ aliquid dicere ingrediatur Præsul: *Panis & poculo aquæ & vini accepto laudem & gloriam* [illegible] *per nomen Filii & Spiritus Sancti offert.* Quibus [illegible], poculum aquæ & vini, [illegible] in [illegible] quæstionem cadit [illegible]: nisi [illegible] Justini, Sacerdos benedictum prius aquam, in sacra mensa, vino miscuerit. Id mihi non sit vero simile. Fingemus autem eò scrupuli processisse Presbyteros [illegible] Justini, ut etiam in tempore [illegible] Eucharistiæ, poculum mixtum eo repudiarent, quod extra mensam à [illegible] fuerit Agapis [illegible], lympha vino fuerit temperata? [illegible] Cyprianus eo probat, quòd mixtus calix sit offerendus, quem de oblatus est à Domino. Ab eo autem benedictam priùs aquam immissam calici fuisse, [illegible]. Itaque vel extra mensam temperatus à [illegible] calix, vere Cypriano esset Sacramenti consecrandi materia. Quæ etiam si [illegible], Græcorum mixtura calicis non est propriè *Sacerdotalis*, quæ non fit in altari ante consecrationem; ut Latinis non fit, cur Græcorum laudent disciplinam, profundæ consuetudinis sunt. Pungentes in prothesi Sacerdote panem lanceâ, & dicentes, *unus militum lanceâ latus ejus aperuit, & statimque exivit sanguis & aqua*, Diaconus infundit vinum & aquam. Peractâ verò in altari consecratione, Sacerdos [illegible] aquam sic benedicit: *Benedictus fervor sanctorum tuorum [illegible], nunc & semper in secula seculorum amen*, & Diaconus [illegible] infundit calici [illegible], *fervor fidei plenus Spiritu Sancto amen*, ut notatur in Liturgiis quæ Basilii & Chrysostomi nomine [illegible]. Ea vero aquæ calidæ infusio Sacramento posterior est. Quantum autem conjecturâ [illegible] assequi, mos miscendi vinum aquâ [illegible] ex Agapis. Cùm enim eum tempore celebrarent Eucharistiam, generosissimaque vina [illegible] aquâ et plurimum macerarent, ex eodem liquore consecratum fuit sanguinis Christi mysterium: ut tamen aqua ad Sacramenti necessitatem perfectionemve non pertineret: non magis sanè quam vini color. At ubertibus [illegible], crediderunt aquæ mixturam esse necessariam, eaque addita sunt mysteria, ut in majore commendatione haberetur.

LXVII. Illud etiam videndum, an in consecrandâ Eucharistiâ verum Christus [illegible] perpetrârit? Affirmant Baronius ex Latinorum disciplinâ, & probat ex Justino Irenæo, Cypriano, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, longa sanè nomina, sed quæ vero Eucharistiæ sacrificio non patrocinantur. Primùm omnium illud pateat illustrissimo Purpurato, quòd oblatio & [illegible] pro una eademque habent, quæ tamen sunt distinguenda Paulo judice: *Omnis*, inquit, *Pontifex constituitur ut offerat dona, & sacrificia.* Quippe omnia sacrificia oblationes erant, non vice versâ. Offerebantur panes primitiarum qui à Sacerdote agitabantur & consecrabantur Deo. Non sacrificabantur tamen, vel eo argumento quòd fermentata non poterant sacrificari, prohibente Mose: *Ex nullo fermento, nullaque adolebitis igne absumendum munus Domino.* Multa etiam animantia Deo vovebantur, quæ immolari non poterant, [illegible]: *Si bestiam voverit cui [illegible] solent sacrificium offerre Domino, quicquid vovet ut dederint Domino* [illegible] & sacrificium non habes Theophylactus: *Dona autem & victimas [illegible] quidam ratione est* [illegible]

Margin notes:

De Sacerdotali aquæ mixtione. An semper [illegible].

Baron. an. 35. n. 119.

Durand. l. 4. c. 30.

[illegible]

Dur. Rat. l. 4. c. 31.

Justin. Apol. 2.

An Christus [illegible] sacrificium [illegible].

Hebr. 5. 1.

Levit. [illegible]

Levit. 2. 11.

Levit. 27. [illegible]

Theophyl. in Hebr. c. 8.

Anno Do. 33.

differentia bonum victima, vel hostia sunt per sanguinem & carnem oblationes, vel quod exactum est, & cetera, omnia quæ per ignem sacrificantur. nomen enim proprie est a verbo θυσία, quod est θυμιᾶν, hoc est, ardere, vel suffitum edere. Dona autem sunt ut fructus, & quæcunque alia inanimata & igne carentia. Oblationes erant illa, quarum meminit Canon Apostolicus, sacrificia non erant: *Si quis Episcopus, vel Presbyter, præter Domini de sacrificio ordinationem, alia quædam ad altare obtulerit, vel mel, vel lac, vel pro vino siceram, vel aves, vel aliqua animalia* [illegible]*, præter quam novas spicas, vel uvam tempore opportuno* [illegible]*, quam oleum ad luminare & incensum tempore sanctæ oblationis.* Non itaque omnis oblatio sacrificium est [illegible] ex parte saltem extinguitur debet. Proinde quæ [illegible] à Christo celebrante Eucharistiam, ut certè legimus apud Irenæum, & Cyprianum, immeritò tamen Baronius ex eorum verbis concludit, oblatum fuisse sacrificium, quia Christus neque panem deferunt, neque vinum.

Apostol. c. 3.

LXVIII. Non tamen nostra nobis præsidia sunt omittenda. Negamus enim, oblationis aliquid, ne dum sacrificii, perpetratum esse, Domino celebrante Eucharistiam. Christum *gratias egisse*, & *benedixisse* pani, legimus, Sacramentum [illegible]. Neque hac in Servatoris actione, magis ullum oblationis terminum vestigium, quàm in multiplicatione panum historiâ: *Accepit quoque panibus* [illegible] [illegible] *hoc est corpus meum.* Post [illegible] *Accipite, inquit, edite, hoc est corpus meum:* mox distributio panis facta est [illegible] ex serie verborum atque ordine, panem jam in manibus discipulorum extitisse, cùm audivêre, *hoc est corpus meum*, vero propius est. Nimirum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christum [illegible] [illegible] [illegible] tolendum, communicandum præberet jussit offerri Deo non jussit. Neque usurpabatur oblatio hæc aevo Justini: *Et qui fratribus præest, offertur panis & poculum aquæ & vini, quibus ille acceptis, laudem & gloriam rerum universarum Patri per nomen Filii & Spiritus Sancti offert.* Tàm itaque Sacramenti oblati, quàm laudis Deo oblata mentionem fecisset, si jam sacris alligata fuisset ceremonia hæc. Neque alia reddi ratio potest, cur potius Irenæus, Cyprianusve scripserint Deo [illegible] [illegible], non tradidisse [illegible] [illegible], diligenter expromserint, [illegible] qui non multò post inoleverat. Quid plura? si Gregorio M. fidem adjungimus, nulla Sacramenti Deo oblatio peracta ab Apostolis fuit. Quos promovisse duntaxat oratione Dominicâ consecrâsse tradit: *Orationem autem Dominicam idcircò mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodò orationem, oblationis hostiam consecrarent.* Nullam ergo ad consecrandam Eucharistiam, oblationem adhibuerunt, secus non solâ oratione facta [illegible] fuisset, sed etiam oblatione. Porrò nullum absque oblatione sacrificium amicum fingi potest, ut absque sacrificio, oblatio poterit intelligatur.

Oratio Dominica Deo [illegible]

Matth. 26.

Justin. Apol. 2.

Greg. l. 7. Ep. 63.

LXIX. Cæterùm quo magis & Baronium refellamus, & antiquitatem illustremus, de tergeminâ oblatione, à veteribus in Eucharistiâ usurpatâ, aliquid est attexendum, quarum tamen nulla, ad verum pertinere sacrificium potest. Prima laicorum fuit, secunda verò & tertia Sacerdotum: illa consecrationem præivit, consequens hæc. Laicorum oblatio, panis fuit & vini, quibus constabat Eucharistia. Quam à Clemente in mortuâ Epistolâ [illegible] fuisse, existimamus: *Debemus omnia rite & ordine facere, quæ Deus præstitutis temporibus peragere, oblationes scilicet, & alia munia obire.* Diserte quidem laicam meminit oblationem Justinus: *Præsidi postea, panis offertur & vinum & aqua, & præpositus eodem quantum pro viribus suâ potest, preces & gratiarum actiones fundit.* Quam Cyprianus oblationem, sacrificii nomine donavit: *Locuples, inquit, & dives in Dominicum sine sacrificio venis, & partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis.* De Imperatore Valente Nazianzenus: *Cum dona* [illegible]*, ex quorum* [illegible] *erat, afferre dona oportet, nullus* [illegible] *erat, suscepit.* Propterea pani oblationis nomen [illegible] [illegible], verba Benedictionis: *Manu suâ oblationem dedit, dicens, ut & hanc oblationem pro eo offerre Domino faceret, & ulterius* [illegible]. Neque aliud sibi volunt Patres Matisconenses: *Statuimus ut omnibus Dominicis diebus, altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur, tam panis quàm vini, ut per has immolationes peccatorum suorum fascibus careant, & cum Abel vel cæteris justè offerentibus, promereantur esse consortes.* Secunda porrò nec non tertia oblatio à Sacerdote fiebat; illa ante, hæc post consecrationem. Ad priorem, verba pertinent Irenæi: *Suis discipulis Dominus dans consilium primitias Deo offerre ex suis creaturis, Non quasi indigenti, sed ut ipsi nec infructuosi, nec ingrati sint, eum qui ex creaturâ panis est, accepit, & gratias egit.* Eò etiam referatur, Jacobi Liturgia: *E manibus nostris quæ peccatores sumus, recipe munera hæc proposita per tuam benignitatem, & fac ut oblatio nostra grata sit, & acceptabilis fit per Spiritum sanctificata.* Et infrà: *Ipsum Spiritum tuum sanctissimum demitte nunc quoque Domine, in nos, & in hæc dona Sancta proposita ut superveniens Sanctâ & bonâ, & gloriosâ suâ præsentiâ, sanctificet, & efficiat hunc panem, corpus sanctum Christi tui.* Quam Latini orationem, consecratione posteriorem esse statuunt, quia excipit verba, *hoc est corpus meum*, sed immeritò sic existimant. Quasi verò Sacerdos rogaret, ut Deus mitteret Spiritum in preciosum Domini corpus. Neque ab eâ oratione abludit illa Pseudo-Clementis: *Offerimus tibi Regi & Deo, secundum ipsius ordinationem, panem hunc & calicem hunc, gratias tibi agentes, eo quòd nos dignos fecisti assistere in conspectu tuo, & fungi Sacerdotio tibi. Rogamusque te, ut benignè aspicere digneris super hæc dona* [illegible] *& mittas Spiritum sanctum super hoc sacrificium.* Tertia panis vinique Deo oblatio, consecratâ jam Eucharistiâ peragebatur. Antiquius Cyprianus:

De triplici [illegible] in Eucharistia [illegible]

Clem. Ep. 1. c. 40.

Justin. Apol. 2.

Cypr. de Eleem.

Naz. Or. 20.

Greg. Tur. [illegible]

Matisc. c. 4.

Iren. l. 4. c. 32.

Jacob. Liturg.

Ibid. [illegible]

Clem. Const. l. 8. c. 12.

Passio est enim Domini, sacrificium quod offerimus. . . quotiescumque ergo calicem in commemorationem Domini & passionis ejus offerimus, id quod constat Dominum fecisse, faciamus. Sancto Martyri passio Domini dicitur, quod passionis est Sacramentum atque mysterium. Itaque consecrationem exequebatur eisdem hunc, quod in alio loco apertè loquens: *Nam quis magis Sacerdos Dei summi, quàm Dominus noster J. Christus, qui sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem quod Melchisedech obtulerat, id est, panem & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem.* Non est autem panis Christi corpus, nisi consecratione [illegible]. [illegible], atque in [illegible] condidit, Missæ Canon: *Offerimus præclaræ majestati tuæ, de tuis donis & datis, hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vitæ æternæ, & calicem salutis perpetuæ. Supra quæ propitio ac sereno vultu respicere digneris: & accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel, & sacrificium Patriarchæ nostri Abrahæ, & quod tibi obtulit summus Sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.* Hæc panis & vini oblationem, secundo utrobique jam observatæ [illegible], ut [illegible], sic vere [illegible] [illegible], quod [illegible] promptum est, quia nulla panis & vini *sacrificio* mutatio *facta est*, ut à sacrificii natura requiritur: vel in oblatione, sive in [illegible], sive in pane, [illegible].

Cypr. Ep. 63.

Cypr. Ep. 63. [illegible]

Quid in Eucharistia Christus [illegible].

LXX. Quæcumque igitur à Baronio [illegible], [illegible] Eucharistiæ sacrificio, afferuntur ex Patribus argumenta, id solum ostendunt, quod non [illegible], non multò post [illegible] Justinum Martyrem, oblationem panis & vini, addi[illegible] esse [illegible], quam [illegible] Ecclesia. Atque de vero *sacrificio*, non oblatione, [illegible], quæ à sacrificio [illegible], vel Missæ Canon, Baronium [illegible] potuit: *Petimus accepta habeas & benedicas hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata; in primis quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta Catholica.* Cum enim [illegible], facta sit Sacramenti consecratio, [illegible] hæc, non sacrificium quidem, sed [illegible] oblationem significat, quæ non est verum Christianis sacrificium nisi corporis Domini. Ad sensum & opinionem Patrum [illegible], [illegible] observandum, eam esse figurarum naturam, ut rei significatæ nomen induant. Quod ex pervulgato omnium mortalium sermone, & Augustini ad Evodium Epistolâ discimus: *Non [illegible] quod aliquando res quæ significat, nomen ejus rei quam significat, accipit.* [illegible] Spiritus Sanctus dictus est corporali [illegible], & [illegible] super. . . sicut [illegible] & petra Christus, quia significat Christum. [illegible] igitur vel mors, si Christum in celebrandâ Eucharistiâ, Sacerdotis officio functum fuisse, Patres doceant. Legimus apud Cyprianum: *Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Qui ordo utique hic est de sacrificio illo veniens, & inde descendens, quòd Melchisedech Sacerdos Dei summi fuit, quòd panem & vinum obtulit, quòd Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei summi quàm Dominus noster J. Christus, qui sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem quod Melchisedech obtulerat, id est, panem & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem?* Quem nobis locum velut palmarium, [illegible] Baronius. In cruce, Christus & Pontificem secundum ordinem Melchisedech, verè præstitit, & perpetuò consecravit Ecclesiam, quod [illegible] in Psalmo dicitur. Itaque in sacrificio crucis, fuit & Sacerdos, divinam scilicet Christi personam, & victimam, humanam naturam Sacramenti [illegible], & alias sacrificandi, mors [illegible] quâ [illegible] est: *Deoque semetipsum oblationem ac victimam Deo in odorem bonæ fragrantiæ.* Illa verò omnia, mysterio Eucharistiæ adumbrantur. Respondent igitur corpori & sanguini Christi, panis & vinum, morti [illegible], panis fractio, oblationi corporis, oblatio panis, [illegible] Christi qui per Spiritum æternum seipsum obtulit, Sacramenti consecratio [illegible]que. Eò pertinet Amalarius: *Presbyter [illegible] panem & vinum & aquam est in Sacramento Christi. Panis, vinum & aqua in Sacramento carnis Christi & ejus sanguinis [illegible] debent habere similitudinem aliquam earum rerum quarum Sacramenta sunt. Quapropter similis sit Sacerdos Christo, sicut panis & liquor similia sunt corpori Christi. Sic est immolatio Sacerdotis in altari, quodammodo ut Christi immolatio in cruce.* Christus igitur in celebrandâ Eucharistiâ, secundum ordinem Melchisedech Sacerdos fuit, *esse*, ut aiunt, *sacramentali*, quia imaginem crucis sacrificio repræsentabat, [illegible] fuit, quâ panis corpus ejus fuit, non verè, & propriè, sed [illegible]. [illegible] Cyprianus [illegible] [illegible], hæc clarius est. Dominus, inquit, *obtulit hoc idem quod Melchisedech obtulerat, id est, panem & vinum, scilicet corpus & sanguinem.* Jam [illegible] obtulerat Deo. Hoc ergo Christus in Eucharistiâ sacrificium fuit, *oblatus panis & vini*, secùs non [illegible] quod [illegible], quod corpus & sanguis Christi, non est panis & vinum. Panis autem & vinum Cyprianus [illegible], corpus & sanguis Domini, [illegible] quæ [illegible] propriè [illegible] corpore, falsissimum, sive respectu quodam, *significatione* scilicet, verissimum est. Præterea hâc in ipsâ ad Cæcilium Epistolâ, Cyprianus: *Passio est enim Domini, sacrificium quod offerimus.* Rectè, si *passio* pro ejus monumento sumatur, pane videlicet & vino, quibus mors Christi prædicatur, [illegible]. [illegible] & [illegible] pertinent [illegible], quippe qui sacrificari non possit, cùm & perierit, & victimæ immolandæ rationem non habeat. A Cypriani [illegible] Augustinum, quem & Baronius adspexit, sub illud quod magis urgebat, omisit. Nos silentio non dissimulabimus: *Agnoscitur Dei sapientiam, hoc est, verbum Patri coæternum, in utero virginali, domum sibi ædificâsse, corpus humanum, & [illegible] Ecclesiam subjunxisse, martyrum victimas immolâsse, mensam in vino & panibus præparâsse, ubi apparet etiam Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech.* Respondemus in celebratione Eucharistiæ, [illegible] Melchisedech non posse non exhiberi, quia commemoratio est [illegible] Domini, quæ [illegible], omnium mortalium delicta piavit, quod Lombardum non latuit: *Illud*, inquit, *quod offertur & consecratur à Sacerdote, [illegible] & oblatio, quia memoria est & repræsentatio veri sacrificii, & sanctæ immolationis factæ in arâ crucis.* Itaque [illegible] [illegible] perdunt [illegible], [illegible] [illegible].

Aug. de [illegible].

Amal. [illegible]

Aug. de [illegible]

Lomb. l. 4. d. 12. G.

LXXI.

Anno Dom. [illegible]

Quo respectu Eucharistia sacrificium?

Just. Dial. cum Tryph.

LXXI. Dubium est quod Eucharistiæ sacrificii nomen impositum fuit, cum in Justino Martyre reperiatur hæc appellatio: *De nostris verò gentium quæ in omni loco offeruntur sacrificiis, hoc est pane Eucharistiæ, & poculo similiter Eucharistiæ, jam tum loquitur, Malachias prædixit, nos quidem glorificare nomen ejus, vos autem profanare.* Nil est planè sequentibus Patribus, ut in colligendis testimoniis tradendisque [illegible]: illud potius quærendum, quamobrem Patres sacrificii nomine donârint Eucharistiam. Tres autem hujus appellationis causæ occurrunt. Primam subjicit Justinus dum preces sacrificium vocat: *Porrò supplicationes solas quæ à dignis peraguntur, solas perfectas esse, & Deo charas victimas, ipse quoque affirmaverim. Has verò solas facere Christiani didicerunt in ipsa etiam alimonia sua recordatione arida juxta & liquida, in quâ & passionis quam pertulit, per ipsum Deus Deum meminit.* Consonat Justino Clemens: *Non ab re nos Deum precibus honoramus, & hoc sacrificium optimum & sanctissimum cum justitiâ emittimus.* Atque hæc est Patrum omnium consensio, preces Christianorum esse sacrificia. Neque illepida est observatio Augustini: *Nec quod ab antiquis Patribus talia sacrificia facta sunt in victimis pecorum, quæ nunc Dei populus legendo non facit, aliud intelligendum est, nisi rebus illis eas res fuisse significatas, quæ aguntur in nobis, ad hoc ut inhæreamus Deo. . . sacrificium ergo visibile, invisibilis sacrificii Sacramentum, id est, sacrum signum est.* Itaque hâc de causâ orationes, supplicationes, Dei laudes, sacrificii nomine donantur. Cùm igitur orationibus Deique laudibus, consecraretur Eucharistia, eo quidem respectu, sacrificium appellari potuit. Itaque Justino dicebatur, Εὐχαριστηθεὶς ἄρτος, *panis benedictione & gratiarum actione consecratus.* 2°. Causa cur sacrificium Eucharistia vocetur, in ejus significatione consistit, quia, ut suo instituta est, ut mors Servatoris æternis monumentis commendaretur. Hæc est Pauli doctrina 1 Cor. 11. 26. [illegible] *bibetis, mortem Domini annuntiabitis usque quo venerit.* Quam ex divino Magistro doctrinam hausisse potuit. Tertullianus: *Domini corporis & sui sanguinis memoriam consecravit.* Augustinus: *Corpus [illegible] quod ex fructibus terræ acceptum & prece mysticâ consecratum, ritè sumimus ad salutem spiritualem, in memoriam pro nobis Dominicæ passionis.* Quidni ergo Eucharistia, augustissimi cujus commemoratio est, sacrificii, gestaret nomen? Pulcherrima sunt verba Augustini ad Bonifacium, mirabili modo, nomen illustrantia sacrificii: *Nonne semel immolatus est Christus in seipso, & tamen in Sacramento non solùm per omnes Paschæ solemnitates, sed omni die populis immolatur, nec utique mentitur qui interrogatus, eum responderit immolari.* [illegible] immolatio, ibi sacrificium, igitur & sacrificium est Eucharistia, quia ibi Christi immolatio est. At quomodo immolatio est? Non in ipso Christo quidem, qui semel se immolatum est, sed in *sacramento, sive signo,* quia sacramentum omne signum est. Tertia denique causa cur Eucharistia sacrificium vocatur, hæc est. Quia actio piorum ad [illegible] indicat: *Beneficentiæ & communicationis ne obliviscamini: talibus enim hostiis Deus delectatur.* Hinc eâ definitione sacrificium describitur Augustino: *Verum sacrificium est omne opus, quod agitur ut sanctâ societate inhæreamus Deo, relatum scilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati esse possimus. Unde, & ipsa misericordia quâ homini subvenitur, si propter Deum non fit, non est sacrificium.* Hanc sacrificii notionem attendebat Lactantius, scribens: *Deo acceptissimum sacrificium est, quæ justitia, & fides, donum est integritas animi, sacrificium, laus & hymnus. Si enim Deus non videtur, ergo his rebus coli debet, quæ non videntur.* Quod pluribus illustrari posset, si tanti esset. Videatur Augustinus de Civ. *l.* 10. *c.* 5. Ex eâ igitur sacrificii definitione, apparet & promptum est, Eucharistiæ celebrationem sacrificium appellari, quippe quæ nos tribuit Deo Christo, ut in unum velut corpus coalescamus.

Clem. Strom. [illegible]

Aug. de Civ. [illegible]

Tert. [illegible]

Aug. de Trin. [illegible]

Aug. Ep. 23.

Heb. 13. 16.

Aug. de Civ. [illegible]

Lact. [illegible]

LXXII. [illegible] Eucharistiam verum propriumque, Patribus [illegible] [illegible]. 1°. Quod statuerint nullum veri nominis sacrificium Christianis esse, quàm corporis Christi, ut rei eius oblatio, à genuinâ sacrificii naturâ sit penitus aliena: jam verò illi non inducerunt in mentem, Sacramentum verè & propriè esse corpus Christi. Verba sunt Cypriani: *Nec corpus Domini potest esse farina sola.* Quod de pane dici potest, de ipsissimo Christi corpore in quo nil est farinæ, dici non potest. Ad mentem Cypriani loquebatur Augustinus: *Porrò quidem Sacramentum, etiam corpus ejus dicitur.* Sacramentum autem corporis Christi, propriè Christi corpus esse neque [illegible] jam repræsentatio, non angelica adhærentia est: utrumque duo sunt, quia non nisi donum respectu esse potest. Denique Patrum Carthaginensium præscriptio hæc est: *Ut in Sacramentis corporis & sanguinis Domini, nihil amplius offeratur quàm ipse Dominus tradidit, hoc est, panis & vinum aquæ mixtum.* Illud ergo quod in sancto Eucharistiæ Sacramento offertur, panis est & vinum, [illegible] propriè sacrificare non possunt. 2°. [illegible] sacrificium in mensâ non perpetratur, sed in altari; jam verò in mensâ, Eucharistia celebrabatur. Hinc dictum Augustino: *Christum mensam suam & panibus præparâsse.* Et Eutropius Eusebium ἀπὸ τῆ [illegible] *sub mensâ altaris jacebat, metu perculsus.* Verum quidem altare, non est ejusmodi extructionis, ut sub eo quemquam latibulum, atque Christophorsum versus, ad basim altaris, ad Græcos non quadrat. De Eucharistiâ Ptolemæus ille hæreticus, sed cujus in eâ parte doctrina à vero non fuit aliena) ad Floram Epistolâ: *Nam offerre quidem sacra Dominus nos voluit, at non mutorum pecudum, aut id genus suffituum, sed spiritualium potiùs laudis ac prædicationis & Eucharistiæ, tum in homines generis benevolentiæ & beneficentiæ.* [illegible] sacrificiorum genere verum, cum laudibus, eleemosynam, liberalitatem, quæ à vero propriotaque [illegible]. 3°. Porro Denique [illegible], Patribus maximè communem sacrificia ... [illegible]. Hoc Judæos reprehendebat Tryphoni, qui Judæorum contemnere sacrificia erant: *Supplicationes solas & gratiarum actiones, quæ à dignis peraguntur, solas perfectas esse & Deo caras victimas ipse quoque affirmarim.* Eodem modo ratiocinatur Athenagoras: *Maximum*, inquit, *Deus hoc sacrificium ducit, si agnoscamus.* Quis porrò nisi lusus et parierit, Deo notitiæ & precibus pane, non intelligunt Eucharistiæ sacrificium, [illegible] in eâ immolatur, ut verum oblationem effecerit,

Anno Dom. [illegible]

Cypr. Ep. [illegible]

Aug. de [illegible]

Conc. 3. c. 24.

Aug. de Civ. [illegible]

Iren. l. 4. [illegible]

Just. Dial. [illegible]

Athen. Legat. [illegible]

vel

vel maxima peccata tollerentur? 4°. Solemnis prætereà hæc infidelium objectio fuit, quòd altarium expers Christianorum Religio, quam nullus mundior accusamentus, si eo [illegible] eorum sufficiat, quo Lamnorum hodie versantur. Nullus quidem salvo pudore ipsis exprobrare potest, quod careant altaribus. Ethnicorum tamen objectionem admonent optima illi defensores Ecclesiæ: *Celsus*, verba sunt Origenis, *& aras & simulacra, & delubra nos ait defugere. . . . cum nobis autem videat nobis quidem pro aris & delubris possessorum esse mentes, a quo haud dubie emittuntur suavissimi incensi odores, vota & preces ex conscientiâ purâ.* Similiter Arnobius admonet Romanorum querelas: *Quòd neque ædes sacras venerationis ad officia construamus, non altaria fabricemus,* [illegible] *neque* [illegible] *patrarum effigiatione informamus.* Quòd in Eucharistia verum est sacrificium, mera calumnia auditis innuebatur, quem [illegible] Arnobium atque Lactantium. Atque Ethnicos vera prædicare profitentur, ne dum falsâ accusatione hinterent innocentiam Religionis. 5°. Ut modum ponamus orationi, tantum cruento Christi sacrificio [illegible], Patres prohibentur, ut eo peccata [illegible] omnia deleantur; quo semel admisso, nil sacrificii superest eluendis criminibus, ac quæ purganda, vera sacrificia comparata sunt. Ex innumeris testibus quos excitare possemus, soli audiantur Augustinus atque Theophyl[actus]. Ille: *Nobis Deus*, inquit, *verbum suum, qui est* [illegible], *atque passo, quanti Deus homines penderet, ostenderent, atque illo sacrificio singulari, a peccatis omnibus mundaremur.* Hic verò: *Nuper autem Pontifex* [illegible] *sacrificium, quod adeò præclara potuerit, ut semel per ipsum universum mundum purgaret.* Pauli verò sermo est: *Ubi* [illegible] *est, non est amplius oblatio pro peccato.*

LXXIII. Explicatis quæ illustrandæ historiæ Ecclesiasticæ, de Eucharistiâ dicta fuêre necessaria, unde digressi fuimus, illuc revertimur. *Cum hymnum cecinissent,* Christus & Apostoli *exierunt in montem olivarum.* Hymnus ille Hebræis vocabatur *Hallel.* Incipiebat à Psalmo 113. & 118. absolvebatur. Partem canebant in medio convivii, partem in fine. Dum petebant montem, Christus monet discipulos, eâ ipsâ nocte futurum, ut omnes offenderentur in ipso. P[etrus] [illegible], erga Dominum tamen amorem habens, fidei constantiam ei pollicetur, quo vergentium à prominente peccatum commemoretur. Primum, quòd Christi verbis non acquiesceret, secundum quòd cæteris se præponeret, tertium, quòd viribus suis arrogaret, quod precibus, à Deo erat impetrandum; cui & incredulitati, & superbiæ comprimendæ, Christus prædixit quòd ante gallicinium Petrus ter Dominum suum negaturus esset: nec defuit eventus oraculo. Porrò bis prolata sunt à Christo verba hæc: *Antequam gallus vocem emiserit ter me negabis.* Primâ vice cùm ante Pascham festum, Bethaniæ Christus mensæ accumberet: secundâ verò post cœnam Paschalem, cujus repetitionis non sunt obscura vestigia. In Joanne nondum surrexerat è mensâ, in Matthæo, domo jam egressus fuerat. Ibi Servator ueliâ non meminit, hic meminit, *istâ nocte:* ibi Petro dicente, *quare non possum te sequi nunc,* Christus de futuro peccato illum monuit, hîc vero nullum hujus dicti vestigium. Itaque pronuntiatum in Joanne gallicinium, non est intelligendum, sed absolutè, tempus mox dum galli cantus interjectum, [illegible], ter me negabis; quod ante noctem quâ traditus est Dominus, ab eo verissimè dici potuit. Cæterum [illegible], cum dicta faciatque fuisse quæ leguntur ab initio capitis Joannis [illegible] 27. ut censent Maldonatus, aliique complures, documentum sunt verba capitis XIV. 31. *Surgite abeamus hinc.* In domo tamen versatum fuisse ubi ederat agnum, cùm divinam illam orationem quæ Joannis capite XVII. continetur, habuit, satis probant, quæ capite XVIII. leguntur: *Hæc cum dixisset, Jesus egressus est cum discipulis.* Unde [illegible], qui relictâ, hortum subinde petit, ubi osculo Judæ proditus est. Ex quibus intelligitur, egressum illum ab eo prorsus esse diversum, quem Joannes capite XIV. memoraverat. Neque eodem loco habitam esse concionem capitis XIV. illamque quam capitibus XV. XVI. & XVII. divinus Scriptor complexus est. Equidem si ad eandem omnino concionem ea pertinerent, quæ quatuor illa capita referunt, nil causæ Christo fuisset mutandi locum, cùm eâ discessione, orationis sermo abrupisset. Attende longè dignior est mensâ Paschali, quàm viâ aut aliquo loco secreto, divinus ille sermo de vite, de palmitibus, de Spiritus Sancti missione.

LXXIV. Montem olivarum inter & Hierosolymam, interjacebat vallis, cui nomen Cedron: de quâ Josephus: *Præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, quâ in parte mons qui appellatur Elæon, contra urbem ab Oriente situs est, altâque valle interpositâ, quæ Cedron vocatur.* Sed & torrenti qui per vallem ruebat, nomen Cedron impositum, quod à nigredine sumptum videtur. קדר enim obscurum, atrum [illegible] significat. Ut falsa sit Etymologia quæ à Cedris, id appellationis deducit, quæ arbores ארזים *arazim* dicuntur. Cujus vocis cum Cedron nulla cognatio. A nigredine autem torrenti nomen inditum est, quia lutosus; quâ de re observabilia sunt verba Brocardi: *Hierosolymam rursum sursum erigit se usque ad murum Orientalem, qui erat supra torrentem Cedron, ubi civitas ipsa contingebat hunc finem, habens illic portam quæ dicebatur porta sterquilinii, eò quòd per eam sordes civitatis deferebant in inferiorem torrentem.* De ipso torrente hæc habet & Brocardus: *Infra piscinam ipsam, & agrum Hakeldama, contra Orientem fluit torrens Cedron, colligentemque in ipsum omnes aquas, quæ tempore pluviarum in altiora quæque loca circum adjacentia, ab urbe descendunt.* Observat Lightfootus ex Jomâ: *Sanguis redundans post aspersionem altaris interiora effundebatur ad fundamentum Occidentale altaris exterioris, & sanguis redundans ab altari exteriori effundebatur ad basim ejus australem, & sanguis ipse, & illa commixtiones descendebant per meatum subterraneum in torrentem Cedron, & vendebantur hortulanis ad stercorandum hortos* [illegible]. [illegible], cui non displicet etymon a sterco deductum, ut χείμαῤῥος τῶν Κέδρων, LXX. sicut נחל קדרון torrens sordium. Torrentem enim antiquum servâsse nomen, quod ævo Davidis gerebat, longè sit verisimilius, cum mutanda significa-

tionem

Anno Dni 33.

ctoriæ causa nulla fuerit. Atqui à nigredine, unde & Cedron [illegible]. LXX. legunt absque articulo Κέδρων. Porrò non immeritò Joannes torrentis Cedron meminit, cùm in transeundo hoc fluviolo, Christus impleverit quod à Davide fuerat adumbratum, cùm perduellem fugiendo Absalonem, mœstus torrentem Cedron transmisit.

Angelus Christum corroborans.

LXXV. Tunc venit Jesus Gethsemani, locum ad pedem montis oliveti, ubi extructa torcularia ad exprimendum oleum. Ibi hortus erat ubi frequenter cum discipulis suis conveniebat, eumque Judas probè norat, quod à Joanne [illegible] potuerat. Hic relictis in anteriori horti parte, octo discipulis, & assumptis Petro, Jacobo, & Joanne, ad jactum circiter lapidis, ulterius progreditur, orandi causâ. Tùm animus ejus undique tristitiâ obsideri cœpit. Quam variis significationibus tristitiam depingunt Evangelia, ostendendæ doloris magnitudini. Ἀδημονεῖν enim est graviter angi, pœneque exanimari, ac deficere præ mœrore: quod questus & Servatoris animam suam [illegible] usque ad mortem, hoc est tantâ correptam tristitiâ, ut parum absit à morte. Tantus tandemque fuit ille Christi dolor, ut conspectus ei sit Angelus è cœlo, corroborans eum. De causâ cur adfuerit Angelus, hoc est clarissimi Lightfooti sententia: In hâc ultimâ tentatione, Diabolus apparuit in formâ aliquâ dirâ & horrendâ, quâ Christum perterrefaceret, atque inde ille capit ἀδημονεῖν. Propter hanc agoniam ex horrendâ Diaboli formâ contractam missus est Angelus Christo corroborando, si credimus [illegible]. Quæ tamen vera [illegible], Diabolum hanc induisse figuram & horrâ corpo[illegible] præsentiam ad Christum accessisse, cùm ne minimum quidem indicium hujus rei, suppeditat Evangelium? Non dicit tentatorem ad eum venisse, uti observavit in quadragesimali jejunio. Neque in tempore mortis Domini [illegible], ut [illegible], vanâ specie imagine, in terrorem conjecerit, et quem terrorem? qui sanguineum Christo sudorem expresserit: animamque ejus, ad mortis usque fauces deduxerit. Id quidem formidinem abstulit Christo, quod à se [illegible]. Et cur terribilis Diaboli species, [illegible] fuit, à quo supplex abhorrebat? Nonne cogitabat de diris[illegible] suâ morte, cujus amaritudo totas labebatur in medullas? Quàm facilè concedimus Patrem, dilectissimo Filio nunquam iratum fuisse, tùm novimus mundi judicem infensum esse peccatis, quæ ut mortalium, debito ipse supplicio luebat. Quæ [illegible] nomine: unde ortus tristis ille clamor: *Deus mi, Deus mi, quare deseruisti me.* Neque diverso [illegible] unum quidemque hominis respectu, [illegible] Lightfootium Scripturæ docere potuit. Qui porrò [illegible] Angelo Christum, [illegible] explicat Epiphanius. *Quòd autem ab Angelo confirmatus visus est, quid majoris momenti, quidve necessarium magis ille ipse fieri potuit? Nos enim modo aliud ex magno Mose canticum completum videmus, [illegible] intercessio [illegible] adorent, [illegible] ipsum omnes filii Dei. [illegible] fortitudinem [illegible]. Neque enim [illegible] confirmationem quæ habebat,*

[illegible margin notes]

hebat, sed confitetur, inquit, ipsum, hoc est reddunt ei suas [illegible], ac fortitudinem accepisse illi referunt. Non videtur tamen ipsa congruentior [illegible], quæ Angelica con[illegible], Christo in vehementissimo dolore constituto, atque ter mortem deprecanti contigit. Pervenerat in hunc statum Christus, memorante Paulo: *in diebus carnis suæ, deprecationibus & supplicationibus oblatis cum clamore valido, & lachrymis, apud eum qui poterat ipsum servare à morte, &c.* Quid? an non magis est consentaneum, clementi, [illegible], Christo, Angelicam suppeditâsse consolationem, quàm robori [illegible] buisse Judæorum? Nulli igitur dubitamus quin in angore versanti adsitam ab Angelo fuerit auxilium, eo momento quo [illegible] humanæque [illegible] illum destituerent: ac repræsentâsse ipsius animo, quantum ex ejus passione gloriæ ad Deum, ad patientem, ad Ecclesiam, redundabat; quod totus Christi dolorem abysso demersa, statim attendebat. Quomodo ex clamore, cum animo suo turbata est: *Pater glorifica nomen tuum, venit vox è cœlo, glorificavi, & iterum glorificabo.* [illegible] Christo adfuit Angelus, qui eum corroboraret, quod tamen convenientissimum fuit, si Lucas id sibi voluisset, ut cùm illo Angelum conspectum factum fuisse, fortitudinem Christo ut præcedentem tribueret. Adhibitum Christo confirmatorem, statuit Hieronymus. *In quibusdam exemplaribus tàm Græcis, quàm Latinis invenitur scribente Lucâ, apparuit illi Angelus de cœlo, confortans eum, haud dubium, quin Dominum Salvatorem, . . . Salvator in passione ab Angelo confortatur, & [illegible] auxilio Dei habere liberi arbitrii potestatem.* Intelligit ergo Hieronymus, aliquid auxilii Angelo [illegible] Christo [illegible]: quod placuit & Cyrillo Alex. *epist.* 9. & Damasceno l. 3. *de fid. Orth.* c. 20.

De sudore sanguineo.

LXXVI. Tunc constitutus in agonia Dominus, ut sudor ejus fuerit quasi *guttæ sanguinis, descendentes in terram*, quem Scripturæ albo, particulam non eradendam esse, ostendit antiquissimus Pater Justinus Martyr in cum Tryphone Dialogo, in quo loquitur: *Nam in libris qui sunt ab ejus discipulis, ipsorumque sectatoribus compositi, memoriæ mandatum est, sudorem ipsius tanquam grumos defluxisse in terram.* Non solùm quidem *sanguinis*, hoc tamen colligitur ex circumstantiis, quæ [illegible] sudore, ut singularem observationem dignum. Irenæus quoque verum Domino corpus fuisse probaturus, ita scriptum prodit: *Nec lachrymâsset super Lazarum, nec sudâsset glebas sanguinis.* Non nos quidem latet, antiquorum recentiorumque nonnullos, in dubitationem adduxisse, num sanguineo sudore manârit corpus Servatoris. Omnium nomine audiatur Theophylactus: *Quod enim ab hâc humanâ naturâ, et quæ ex consessione communem amore [illegible] affectum sentiebat, fuerit more, non verò à deitatis, quemadmodum maledicti Ariani loquuntur, manifestum est ex eo quòd sudaverit, & in agone constitutus fuit, ita ut plane juxta proverbium grumi sanguinis ex eo deciderent. Proverbium enim est de valdè laborantibus, aut sanguinem sudare, sicut de iis qui amarè flent, aut sanguinem flere.* Nulli tamen dubitamus, quin sudor sanguineus fluxerit undique [illegible]. Cum enim tristitia J. Christi tanta fuerit, quanta potuit esse maxima, longè credibilius

Hebr. 5. 7.

Hier. l. 2. in Pelag.

Just. Dial.

Iren. l. 3. c. 32.

Anno Dom. 33.

[illegible] est cruorem sacro corpore, quàm aquam manasse. Nec tamen erat observare, aqueum humorem emissum à Christo, & superflua etiam vox *sanguinis*, cujus in locum alia æque bene subsitui potuisset. Cruentus ille sudor, magnum magni angoris indicium fuit. Mortis enim [illegible] forma, à quâ non aberat, [illegible] [illegible], agitabant adeò vehementer quaslibet sanguinis partes, ut tenuiores collisionis impetu facto, [illegible] venarum [illegible], transmitterent, ac tàm caloris recessu, quam circumstantis frigoris accessu, inter fluendum concrescerent. Neque desunt exempla valentiùm corporum [illegible] [illegible], magno [illegible] angore [illegible]. Tria sunt verba Maldonati, *Audio [illegible] & cognoverant ante annos duos, [illegible] Parisiorum, hominem robustum & bene valentem, auditâ in se capitali sententiâ, sudore sanguineo fuisse perfusum.* Illud verò præcipuè memoriâ recondendum, quod à Thuano traditur: *Præfectus montis Mariæ cum in obsidione ejus, ab Augusto Saluciarum Principis suo verbo, quasi ad colloquium ejus fuisset vocatus & captivus detentus, morsque interminata, nisi locum redderet, tantopere indigno mortis metu affectus est, ut sanguinem sudaverit, toto corpore sudaret.* Sanguinei sudoris ex vehementioris mentis affectibus [illegible] [illegible] plurimi benè multa suppeditat eruditissimus Stephanus Clotzius, libro de sudore J. C. sanguineo. Cum itaque pro mortalium sceleribus, C[illegible] [illegible] ingens magna fuerit affectuum perturbatio, nil causæ videtur esse, quominus de vero sudore sanguinis capiatur Evangelium, neque vox [illegible], dubitantibus est præsidio: sive quia [illegible] non raro [illegible] est, uti apud Lucam 24. v. 12. [illegible] non [illegible] [illegible] verum deliramentum: sive quia cum *θρόμβοι* grumus, non cum sanguine ea particula copulatur: quia sudor ille, non guttarum [illegible] fluebat, sed grumorum potius, sive crassissimarum [illegible] [illegible] rumque guttarum, sive quia grumi non mero sanguine, sed & aquâ mixti fluebant, cum utrumque humorem vis perturbationis expressisset. Porrò ex observatis minimo facilimè decidi potest, sanguineus C[illegible] sudor [illegible] fuerit, an naturalis? Hæc est veri miraculi conditio, ut à virtute vel Angelicâ potentiâ editionibus patretur, hoc est ab ipso numine, cùm [illegible] [illegible], non [illegible] ipsis efficaciæ, cujus [illegible], [illegible] possit. Itaque Jansenio, Clotzio, aliisque viris eruditis assentiri non possumus, qui Christi [illegible] [illegible] pro miraculo. Quippe hoc in effectu, nil deprehenditur quod superet naturæ facultatem. Secus & in laudatis exemplis, de cruore manante poris, vi ingentis angoris, admittendum esset miraculum. Equidem cùm ad sudorem eliciendum ejusmodi, nil amplius requiratur quàm major meatuum corporis apertio, agitatioque sanguinis, quam solito vehementior, utrumque à metu angoreque quo Christus concutiebatur oriri facillimè potuit; ac tantâ dein humor defluere copia, ut & in terram quâ datâ portâ, mitteret; cessante vel miraculo. Illud autem ex cruento hoc sudore tàm copiosè manante, affirmatum potest, vehementissimo dolore correptum fuisse Dominum. Cujus hanc fuisse causam, ßtatuit Hieronymus: *Contristabatur autem non timore patiendi qui ad hoc venerat, ut pateretur, & Petrum timiditatis arguerat, sed propter infelicissimum Judam, & scandalum Apostolorum, & rejectionem populi Judæorum, & eversionem miseræ Hierusalem.* Quæ pace Hieronymi, Hilarii, aliorumque sic opinantium, jejuna est, & mœroris, & ex eo manantis sudoris cruoris causa, quæ in sensu doctissimæ partis est constituenda, ut constat ex orationibus, quibus Dei filius Patrem adibat sanus, & verbis ejus, *nunc anima turbata est, & quid dicam, Pater, libera me ab hac hora.* Porrò cum imminentes corporis dolores, Christum in eum corporis metum non potuerint, qui cruorem eliceret, ac Angelico egeret auxilio, vehementissima hæc mentis constantissimæ ac generosissimæ perturbatio, à sensu [illegible] [illegible], oriri non potuit. Secus imbecillitatis animi, Servator orbis esset damnandus, quippe qui dolores exhorruerit, quos Martyres [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] C[illegible] Lightfootius post agitatam hæmorum serpentis [illegible], [illegible] [illegible] sanguinem, hoc habet: *Sudorem porrò hunc Salvatoris ego illius serpentis antiqui ictui ascripserim, quem ita divina apprehensione.* Quæ sanè [illegible] verborum est. Quinam ictus ille serpentis? Num reipsa venenatos dentes infixit corpori Dominico, ut sanguis manaret, quomodo humorem ex vulnere exurit? Potuitne peccatorum Christus esse victima, & simul expers iræ summi Judicis? Annon illud [illegible] complecti potuit vir eruditissimus, quod ut in Filio, sic & in Patre fuisse respectus. Nullum quidem in Patre, sive Personæ, sive actionum Filii, extitisse odium, qua tam Persona, quàm actiones Sanctissimæ: at in Judice fuisse tamen amorem justitiæ, veritatis, sanctitatis [illegible] [illegible] [illegible] supplicium, vel reus, vel vas [illegible]. N[illegible] paternum affectum amoris fuit, quod Christus ab eo deseretur? Quemadmodum et [illegible] Abrahamum filium unicum quem ex animo diligebat, tradebat morti, Dei mandata ut exequeretur, sic Deus etsi sanctissimum Filium amantissimè complecteretur, nihilominus exquisitissimis eum pœnis subjiciebat, justitiæ suæ amoris ut obtemperaret. Hinc sudor ille cruentus: neque à Clariss. Clotzii sententiâ, nostra dissidere non [illegible] [illegible] *[illegible] confortationem Angelicam illum ascribat: [illegible] qui [illegible] oratione [illegible] per Angeli ministerium factâ robur accepit, animi alacritas & fortitudo in agendo semper excrevit, proxima est & [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sudorem. Quippe Angelus vel ante, vel post sudorem, Christo visus est. Si post sudorem, huic sanè corroborationi, cruor ille assignari nequit, si ante sudorem, pulsus igitur fuisset Christi timor, vi instillatæ ab Angelo *animi alacritatis, & fortitudinis.* Atqui ferventissima hæc oratio quæ, statuente Clotzio, *confortationem* excepit, magni timoris magnum erat indicium, cùm precibus adhuc à morte liberationem impetrare contenderet: *transfer à me istud poculum.* Neque prolata in cruce verba, *Deus meus, quare me dereliquisti*, *signum est alacritatis animi.* Itaque anticipatione quâdam, Lucas Dominicæ agoniæ præmisit Angeli manifestationem: ut liquet tàm ex voce *ἀγωνία*, quæ timorem quo percellimur quum aliquid aggredimur, non *alacritatem* significat: tùm ex circumstantiis: clamoribus enim & [illegible] in horto [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Angelica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] à Spiritu [illegible] [illegible] est, [illegible] ad Pe-

Margin notes: Thuan. l. 11. hist. — [illegible] 13. v. 5. — Hieron. in Matth. 26. — Joan. 12. 27. — Clotz. de sud. sang. c. 6.

Anno Dom. 33.

tus & supplicationum descenderent. Ubi verbis Angelicis recreatus ipse est animo, venit ad discipulos, quos excitavit, dicendo, *Surgite eamus, ecce appropinquat qui me prodet.* Si horrò assumsisset, Verorum nemo formidinis Servatoris accepsit languorem sudorem ejus. Non Joshuam ille Martyr: *Velut aqua effusus sum & dispersa omnia ossa mea, factum est cor meum tanquam cera liquescens, in medio ventris mei,* quod ille ad sudo accedit, cum adversus ipsum in mentem eiusmodi aspexit ejus gratiâ occurrerunt ad premenscentem. *Nam in hortis qui fuere ob ejus discipulos, effervescunt solliciter compescit, memoria mandatum est sudorem ipsius tanquam guttas decurrisse in terram.* Non Hieronymus, *Tam vehementer Christus orabat ut guttas sanguinis [illegible] in terra [illegible] passionis fusurus.* Non Chrysostomus, qui commentum [illegible]. Ut quo timore verbum eorum addamus, proximum orationis. Maldonati sententia haec est, *Christum verè quidem, sed sponte tamen & liberè timuisse:* & ex eo colligunt, *Christum timuisse plus potentissime mortem videatur quam multi ejus martyres* [illegible]. Illud quidem verissimum est, Christum quo voluit, & quando voluit, mortem [illegible], & [illegible], nec [illegible]. Neque ex respectu mortis aut doloris magis Dominus fuit, quàm & mortem & ejus horror, quae penes Christi ut hominis, arbitrium non fuit. Hâc de causa à *orare mori* Paulo ubi [illegible] dicitur, quam Servatoris humana abjicere natura non potuit. Imò ipse Christus, de supplicio ad quod duci debuit, *praeceptum hoc,* inquit, *accepi a Patre meo.* Illud ergo fateamur, Christum hominem non verè timuisse modò, sed etiam necessariò, quia mors ejus, mortem cum summa passione omnium cum deserentis conjunctam, non formidare non potuit, utroque [illegible], ut [illegible] Angelorum, non [illegible], [illegible] affectionem, [illegible].

Joan. 12. 27.

Juda cum cohorte comprehensio.

LXXVII. Interea horâ noctis circiter undecimâ, Judas cùm accepisset & cohortem militum à Praeside, tanquam ad capiendum reum, servato legitimo procedendi ordine, ne caperentur auderet ullus obsistere, & à Pontificibus ministros, quibus Pharisaei magis fidebant, quàm militibus venit in hortum cum laternis & facibus, ut si fanos ex aëris inclementiâ extinguerentur, iterùm ex laternis accendi possent, ne [illegible] umbris, Christus elaberetur. Qui militibus & ministris, procedens obviàm, egressus horto, dixit, *quem quaeritis?* Cui respondent *Jesum Nazarenum,* quo constat ipsis ignotum fuisse, neque osculo Judae adhuc indicatum. Stabat autem cum iis proditor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse, ut quod casu in eos incidisset [illegible]. [illegible] accedens, osculum Domino dedit, ut hoc signo illum militibus ostenderet, ut comprehenderetur. Ut autem planum Christus faceret, se non vi invitum, non Judae proditione, sed voluntate sua mori, ad supplicium duci, denuò à proditore [illegible] [illegible], Judae facto vel signo non indiget. Qui [illegible] [illegible] [illegible] occultum homo, magno & apprehendentium imbecillitate, & comprehensionis potentia [illegible], quem quaeritis, quo divinitus quasi nos [illegible]. [illegible] Ego sum percussi sunt subito formidine, & [illegible] simul ac causa defecti sunt in quorundam Lotis ... quod etiam mirantes & respondentes sed [illegible], quaerentes *Jesum Nazarenum:* & verba Servatoris, *dixi vobis quia ego sum,* quae [illegible] caliginem [illegible] vestem [illegible] vestigium, quod proferentem, & osculo Judae notificatum, & aperte hic se Jesum esse Nazarenum profitentem, nondum agnoscerent. Porrò novam potentiae suae Christus edidit speciem in praecipiendo, ut discipulos suos sinerent abire liberos: eo quippe mandato factum est, ut nec Petrum pugnantem, nec Joannem [illegible] comprehenderent.

LXXVIII. Interea Petrus & subito motu servore commotus, & [illegible] solo Christi verbo editum prodigio fretus, gladium quem habebat, educens, Malchum Pontificis servum, feriensque forsan tollentem, percussit, & abscidit auriculam ejus dextram. Cui Dominus dixit, *refer gladium in vaginam,* quia neque munera Petri sunt, ut gladio, neque ad Christo defensione opus, cui & Angelorum legiones [illegible] [illegible] moriendi praeceptum. Nec obstabat verè speciem, Petrum ex verbis Domini, illum defendendi accepisse occasionem, *Qui non habet, vendat pallium suum, & emat gladium.* Quasi hunc ad usum gladius [illegible] comparandus. Quae cùm paulo obscuriora verba sint, ex paucis sunt illustranda. Multis antiquorum explicantibus, hunc in sermone Christi quorundam censemus esse figuram, quae consequens ponit pro antecedente, & vice versâ: cùm enim in periculis solemne sit gladiorum manum arripere, ut imminentem Apostolis afflictionem innueret Christus, ea voluit adhibere, quae vulgò faciunt homines, propulsandis periculis: *Nunc qui sacculum habet, tollat eum, similiter & peram, & qui non habet vendat pallium, & emat gladium:* quae propterà non esse capienda, ob loquet, quòd gladio interdiceret Apostolis. Simili modo scripsit Jeremias: *Contemplamini & vocate praeficas, ut veniant, & ad eas quae sapientes sunt, mittite, festinent, & assumant super nos lamentum.* Quibus Propheta non dat mandatum vocandi praeficas, sed magnam eorum notare calamitatem. Ita ergo impendentia mala Servator designaret, usurpatum in ea causa consuetudinem adhibuit. Cum autem cùm non intellexissent Apostoli, Domino dixerunt, *ecce duo gladii hîc,* quibus ipse respondit, *satis est,* non ad condemnandum quidem eorum opinionem, quasi significatum voluisset dare ad sui defensionem habere gladios, sed ad abrumpendum sermonem, *satis est* ait de re verborum. Horum gladiorum uno armatus Petrus, abscidit Malcho auriculam. At unde gladius Petro in Christi familiâ? Sic Cyrillo Alexandrino credimus, ex consuetudine regionis, ad arcenda noctis pericula: *Undenam duos Petrus gladios*

Sed Petri gladius [illegible] [illegible]

Luc. 22.

Jer. 9.

Cyril. in Joan. c. 18.

gladium habeat? quia formidans latrones [illegible] gladio se defendere [illegible], [illegible] gladium quoque ferre [illegible]. . . . [illegible] non ad [illegible] & ad [illegible] [illegible], nisi [illegible] [illegible], credendum est [illegible] providisse ne à feris [illegible], quæ [illegible] in Judæâ [illegible]. Si Chrysostomo [illegible], ex [illegible] apud Paschale reservatos fuere. Displicet tamen utraque conjectura. Non eo [illegible] quo [illegible] uterentur mactandis dividendisque [illegible] gladio, sed vero [illegible], quo milites pugnant, armatum fuisse Petrum, ostendit [illegible] [illegible] [illegible], quo [illegible] Dominum [illegible], quem de [illegible] militari ceperant, & Christi mandatum, Reconde gladium tuum in vaginam. Probabilius ergo credimus [illegible] in hospitis domo, ubi celebrata fuerat cœna Paschalis, [illegible] fuisse, [illegible] locuples [illegible] patebat. Quorum Petrus gladium unum [illegible], [illegible] Domino [illegible], [illegible] verba [illegible] [illegible] intellecta.

De juvene [illegible] Dominum.

LXXIX. Ubi [illegible] se divina Christi potentiæ efficacia, in mortem abire posset, Tribunus militum, & cohors ejus, quorum [illegible] ante oculos & in terram, & in Malcho, [illegible], omnes [illegible] debebant, [illegible] & [illegible] ingerunt, comprehensum Jesum vinxerunt. Quo momento, discipuli relicto Domino, omnes fugerunt: *Quidam autem juvenis sequebatur eum, amictus sindone super nudum corpus, & prehenderunt eum juvenes, ipse vero [illegible] sindone nudus effugit ab illis.* Epiphanio [illegible] est Jacobum Domini fratrem, hunc juvenem fuisse: *Iste*, inquit, [illegible], quemadmodum [illegible] Evangelium, *fugit adolescens, relictâ sindone quâ erat amictus.* Quam opinionem [illegible] Baronius refellit, etsi verè ut dicamus, in solum Epiphanium valeant ejus argumenta. Nihilo melior est conjectura Ambrosii, Gregorii M. aliorumque quibus post [illegible], adhæret [illegible]: nempe juvenem illum, Joannem esse dilectum Christo discipulum. Ea quippe sententia non quadrat ad Evangelium, quo dicitur dum Apostoli omnes fugâ dispergebantur, juvenem secutum fuisse Christum. Præterea nullâ nisi sindone, juvenis ille vestiebatur, argumento quod nuper [illegible] fuerant. Respondet quidem Baronius, Joannem *[illegible] amiculo [illegible] fuisse, quo [illegible] [illegible] affectus, nihil de [illegible] suis vestibus cogitârat.* At vana est ea conjectura, quæ vel concesso Joannem induisse vestem [illegible], quam [illegible] à [illegible] fuisse, non se vero [illegible], eo quidem corpori [illegible] adhæsisset, cùm longè [illegible] sit fugere, vel [illegible] indumenta ab eo esse deposita, qui [illegible] accumbebant. Baronii commentum non malè [illegible] Estius: *At quod de sindone [illegible], facile refellitur. Quamvis enim [illegible] esset, tamen vestem [illegible] non tam diu retinuisset, [illegible], descendendo ad hortum, & ibi [illegible]; nam haud dubiè fuisset monitus à condiscipulis; enim non erat nox obscura, sed plenilunium.* Ad tumultum quem militum cohors [illegible] Christum adducebat, è lecto excitatum fuisse, juvenem illum, vix extra dubium est, cùm [illegible] veste nocturnâ tegeretur. Qui domo [illegible] prodiit [illegible], etsi probabilius se [illegible] fuisse Gethsemani, ubi captus est Dominus, [illegible] Hierosolymis conditum. Illud certius, [illegible] Christum [illegible] fuisse, quia [illegible] [illegible] Marcus habet non [illegible], sed Christum secutum esse, & nisi fugam [illegible], ab eo [illegible], quod [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Dominum [illegible] [illegible]. Juvenis autem meminit Marcus, ad ostendendum, & [illegible] Servatori fuisse neminem, & magnam Christi potentiam, qui solo mandato, *sinite discipulos abire*, ab illis capiendis, milites prohibuerit: multò magis enim Apostolos quàm juvenem prehendissent, nisi divina vis intercessisset. Sindonem quod attinet, [illegible] fuisse existimamus, quam indusio superjecerat, non verò merum linteum, nullâ vestis formâ donatum. Sindon enim indumenta [illegible] apud Martialem.

[illegible] [illegible] munere [illegible] & [illegible]
Nec sit in Tyriâ sindone, [illegible].

Mart. Epigr. l. 4. [illegible]

Et Theophrastum *sindone* indutum esse observat eruditissimus Casaubonus Exerc. 16. n. 65. Eadem de vestitum fuisse juvenem, eo conjicimus, quòd non erat frigida, cùm Petrus assidere foco deberet, & vix vestis aliud genus [illegible], quod prehendentibus hominibus faciliùs derelinqui posset. Quam etiam indusio circumpositam fuisse juveni sindonem, probabilissimum. Talis erat nocturna ea vestis, cujus meminit Dionysius Alex. [illegible] Quâ etiam ratione, juvenis derelictâ sindone, nudus effugit: vix enim creditum regendo corpori nil induisse fuisse fugientis. Sic Petrus dicitur nudus Joan. 21. 7. qui tamen indusio [illegible], quod fatemur, audito Dominum stare ad littus.

Euseb. Hist. [illegible]

LXXX. Redeamus ad Christum, quem horâ circiter XII. noctis, quæ Hebræis secta diceretur, milites abduxerunt ad Annam. Quod eo factum scribit Baronius, quia *Præfectus erat [illegible]*, quod [illegible] [illegible] Evangelio, narrante abductum ad Annam fuisse, qui *socer erat Caiaphæ*, quâ necessitate cautè, vinctum Jesum milites Annæ non obtulissent, adducendum tamen coram oculis ejus, si Synedrii Præfectum egisset. Neque in Annæ, sed Caiaphæ ædes, convenêre Scribæ & Seniores, quos in Præfecti domo potiùs cogi decuit. At cùm olim Annas Pontificiâ dignitate ornatus fuisset, & affinitate cum Caiaphâ copularetur, milites pro voluptate de tali & tanto captivo gestientes, & quasi triumphum ducentes, [illegible] [illegible] Annæ [illegible] exhibuisse, tum ignari de [illegible] & genero id fore [illegible]. Ab Annâ [illegible], Christum in domo ejus interrogatum, & à ministris percussum, contendit Baronius anno 34. n. 70. Quâ de re magnus ille Casaubonus: *Difficillima*, inquit, *quæstio est, quam attigit hîc Baronius. Nam cùm tres Evangelistæ consentientes narrent [illegible] Petri negationem apud Caiapham esse factam, dissentire Joannes videtur, qui primam negationem in ædibus Annæ contigisse clarè demonstrat in narratione suâ.* Neque dissimulandum Augustinum, aliosque nobilissimos auctores, in eâ versatos esse sententiâ, quòd prima Petri negatio, Annæ in domo contigerit. Quæ tamen [illegible] [illegible], [illegible] non videtur esse, quasi Evangelistæ pugnantia inter se commiserint. Equidem si eâ quâ par erat diligentiâ Augustinus, Baronius, aliique attendissent animum ad ea quæ narrantur à Joanne, in eam neque opinionem non descendissent, quòd

Casaub. Exerc. [illegible]

Anno Do. 33.

quòd Annas in domo [illegible] Christo [illegible] fuerit. Neque eâ emendatione opus est, quam [illegible], atque eruditi, ex Cyrillo Alex. [illegible], ut post verba hæc, [illegible], [illegible] legatur, *& verò misit eum vinctum ad Caipham.* Quo casu versus 24. [illegible]. Omnes porrò Petri negationes, Caiphæ in domo [illegible]. Matthæum, Marcum, Lucam constat de uno Caiphâ esse capiendos, [illegible] hanc Annæ [illegible]. *Qui [illegible] verò prehensum Jesum adduxerunt ad Caipham Pontificem maximum, ubi Scribæ & Seniores congregati fuerant. Petrus autem sequebatur eum longinquè, usque in atrium Principis Sacerdotum; & ingressus intrò sedebat cum Ministris.* Quod etsi minus perspicuè, à Joanne quoque traditur: *Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, & alius discipulus, discipulus verò ille notus erat Pontifici maximo, & simul introivit cum Jesu in atrium Pontificis Maximi.* Jam verò de solo Caiphâ capiendam esse vocem *Pontificis Max.* [illegible] argumenta. Primum vox ἀρχιερεὺς cùm singulariter ponitur, de solo Sacerdotum Principe [illegible]: quod adeò verum est, ut Marcus solo hoc titulo Caipham designârit, omisso proprio nomine ejus. 2°. Joanni [illegible], *Caiphas [illegible] Pontifex [illegible]* [illegible] de alio Sacerdote narrans ejus intelligeretur. Itaque, quod [illegible], Annam [illegible], *sub Pontificibus Max. Annâ & Caiphâ* [illegible], & [illegible] *ad Annam,* quæ vocula primum, etiam atque etiam attendenda, cùm innuit, deinde ad Caipham ductum fuisse, quæ transitio tacita est ad ea quæ facta sunt in domo Pontificiâ, ubi Christum interrogatum, percussum, ter negatum à Petro fuit. Quod ergo legitur apud Joannem 18. 24. *Et misit eum Annas vinctum ad Caipham Pontificem Max.* [illegible] Jesum, [illegible]. Sed postquam expleta est atque satiata videndi Christi cupiditas [illegible], vinctum eum voluit totum, ad generum suum Caipham interrogandum mitti.

Matth. 26. 57.

Joan. 18. 15.

Luc. 3. 2.

LXXXI. Interea Petrus sequebatur Jesum, simul & alius discipulus, *qui cùm notus esset Pontifici, simul introivit cum Jesu in atrium, & [illegible]* [illegible]. [illegible] est, hunc discipulum Joannem fuisse. Verùm [illegible] Joannem Evangelistam [illegible], qui propter generis nobilitatem erat notus Pontifici, & Judæorum [illegible]. Quæ Chrysostomo quoque sententia placuit: nobis verò probari non potest. Vix enim mente capere valemus, quomodo Joannes, qui & Galilæus, & vilis piscator erat, Summo Judæorum Pontifici notus fuit, qui Hierosolymis domicilium collocârat. Præterea Joanni de se loquenti, mos est quidem nomen supprimere suum, sed aliam tamen periphrasim adhibet, quàm quæ hoc in loco exponitur. [illegible]

De [illegible] Caiphæ in [illegible].

Joan. 18. 15.

Hom. 83.

gebat *Jesus,* non simpliciter *discipulus,* quomodo ille vocatur, qui Summo Sacerdoti notum sese insinuârat. Sed & neque Joannes magis [illegible] Christi sectator ac Petrus, ut [illegible] eadem fuerit utrique causa, eadem negandi Redemptorem [illegible]. Profectò non in [illegible], in quâ versabantur ministri, sed & in conclave, ubi Sacerdotes & Scribæ congregabantur, [illegible] erat Pontifex [illegible], & [illegible] est [illegible]. Unde [illegible] non [illegible], in quâ consistebat ostiaria, ergo [illegible]; quo appareret verum illum de grege Apostolorum non fuisse [illegible], veruntamen [illegible].

LXXXII. Dum falsi in Christum testes producuntur, Petrus [illegible] suâ Domini [illegible]: *Antequam gallus vocem [illegible], ter me negabis.* Quæ Matthæi prima specie cum Marco pugnare videntur. Cùm enim ancilla Petrum se calefacientem vidisset, intuita eum dixit: *Et tu cum Jesu Nazareno eras? Quod [illegible] rursus vidisset eum, cœpit dicere iis qui astabant, hic est unus ex ipsis, quod Petrus rursum negavit, & paulò post, qui astabant Petro dicebant: verè [illegible] es [illegible]; ipse autem cœpit anathematizare & jurare dicens non novi hominem istum, tunc secundò gallus cantavit.* At in aliis Evangeliis non cantat gallus, nisi post tertiam abnegationem. Non difficilis tamen [illegible] solutio. Gallicinium enim absolutè positum, id significat spatium, quod mediam noctem inter & mane interjectum est, hunc apud Marcum: *Vigilate, nescitis enim quando Dominus domus veniat, vespere aut mediâ nocte, aut galli cantu, aut mane.* Similiter Censorinus: *Sunt etiam plura noctis & diei tempora sortita, propriisque discreta nominibus, quæ apud veteres poetas passim scripta inveniuntur, & omnia ordine suo exponam, incipio à nocte mediâ, quod tempus principium & postremum est diei Romani. Tempus quod huic proximum est, vocatur de mediâ nocte, sequitur gallicinium, cùm galli canere incipiunt, deinde conticinium, cùm conticuere, tunc ante lucem, & sic diluculum vocatur: mane, cùm lux videtur fieri.* Sæpiùs quidem in noctis cursu [illegible] alas agitare, cùm galli [illegible], quo expergefactum, alis strepitu, cum vocem emittit, quam ἀλεκτροφωνίαν vocatur gallicinium. Hoc aliud est quod Matthæus, Lucas, Joannes memorant. Quin etiam placuit antiquis galli duos observare cantus. [illegible]

Quod tamen ad cantus galli facit ille secundi, Proximus ante diem caupo sciet.

De Juliano Imperatore Marcellinus: *Namque [illegible] ... Unde secundos gallicinios videtur primus solis cantus.* Hinc patet in [illegible] etiam Galli [illegible] cantando exercitasse, quo ad [illegible] cantum alium. Non existimamus tamen, ea duo gallicinia Marco fuisse designata, *prius quam bis gallus vocem dederit, ter me negabis.* Mediâ quidem noctis horâ, [illegible] gallicinium [illegible] Petrus [illegible] J. Christum negavit, ut ex iis quæ præcisè

De triplici Petri abnegatione.

Marc. 14.

Marc. 13. 35.

Censor. c. 23.

Juvenal. [illegible]

Ammian. [illegible]

Marc. 14. 30.

[illegible] Paschali [illegible] , [illegible] & [illegible] [illegible] ad [illegible] Gethsemani [illegible] , & post [illegible] orationem [illegible] ad discipulos , [illegible] ad Annam primum ducitur , atque [illegible] ad Caiapham , & ubi Petrus [illegible] in Pontificis aulam admissus est , & [illegible] , Christum [illegible] , & [illegible] gallus cantat. [illegible] igitur [illegible] post primam Petri abnegationem , [illegible] de primo [illegible] gallicinio Marcus non est capiendus , quod etiam [illegible] Lucâ , qui primam negationem inter & alteram , [illegible] interponit , cum [illegible] primum & secundum gallicinium [illegible]. Non semel [illegible] observationem ; [illegible] galli [illegible] tempora , & [illegible] per [illegible] ; [illegible] à [illegible] gallicinia [illegible] , primum excepit Petri abnegationem. Quibus [illegible] , Evangelistæ ad concordiam facillime adducuntur. Neque Matthæus , Lucas , Joannes , [illegible] gallicinium indicant , quod quartâ noctis vigiliâ contingit : Marcus verò , qui verba Christi [illegible] , ut illa [illegible] à Petro , non [illegible] secundum [illegible] gallicinium , sed etiam illud quod post primam Petri abnegationem [illegible]. Ultima igitur Petri negatio horâ quartâ contigit , non [illegible] , tertiâ. Magnum [illegible] excepit [illegible] ; cujus causa non in galli cantu , sed in gratiæ efficaciâ quærenda , quod Lucas observavit : *Tunc conversus Jesus , intuitus est Petrum* , quod [illegible] , [illegible] aspectu [illegible] , cùm Christus [illegible] inter Sacerdotes , Petrus foris in atrio inter ministros. *Et egressus foras Petrus , flevit amare.*

LXXXIII. [illegible] Sacerdotes & Seniores quærebant falsum testimonium contra Jesum , ut [illegible] , & non invenerunt. Postremò verò [illegible] duo falsi testes , affirmârunt Christum dixisse , se posse destruere Templum Dei , & triduò ipsum ædificare. Quæ quidem testimonia [illegible] , vel [illegible] Templo , vel Magno , in [illegible]. Non [illegible] , quia non dixerat posse destruere , sed [illegible] Templo [illegible] , sed corporis sui capienda. [illegible] [illegible] propter [illegible]. Itaque [illegible] Caiphas , quòd [illegible] calumniæ locus , & [illegible] Christum silentio [illegible] & [illegible] , [illegible] , *an esset Christus , Filius Dei ?* [illegible]. Ut si Christus Messiam se [illegible] , [illegible] Cæsarem [illegible] ; si Filium Dei se [illegible] , blasphemiæ [illegible] & [illegible]. Tum Christus [illegible] , & [illegible] sua , [illegible] gloriâ [illegible].

[illegible]

LXXXIV. Quibus auditis , Caiphas *scidit vestimenta sua , dicens , Blasphemavit.* [illegible] & gentibus , & Judæis [illegible] , scindere vestes , [illegible] dolorem :

[illegible] abscindere vestem ,
[illegible].

Julius Cæsar pro [illegible] , [illegible] veste à [illegible] , [illegible]. [illegible] patres illo Nero , postquam Galliam & Hispaniam defecisse cognovit : *Veste discissa , capite converberato , actum de se pronunciavit.* [illegible] , & [illegible]. Sic Jacob , [illegible] ; Ezechias , [illegible] Rabsake ; vestimenta [illegible]. De summo Judæorum Pontifice quæsitum est , [illegible] Levitici [illegible] vestes suas scindere [illegible] ? [illegible] Baronius , [illegible] Caipham [illegible] , [illegible] , [illegible] sua vestimenta conscidisse. Quæ primâ specie [illegible] in Mose [illegible] : *Sacerdos [illegible] , qui [illegible] est [illegible] , caput suum non [illegible] , & vestimenta sua non scindet.* Itaque [illegible] in [illegible] Caiphæ [illegible] est [illegible] : *[illegible] Sacerdos [illegible] , [illegible] , & [illegible] , & [illegible] , [illegible] Sacerdotium vetus , & [illegible] Sacerdotem [illegible] , & [illegible].* [illegible] Hieronymus : [illegible] Sponsæ Episcopus : *[illegible] significatum [illegible] , [illegible] & [illegible] Regum.* [illegible] Baronius est in Mose [illegible] , cùm [illegible] causâ ; non [illegible] publico , [illegible] blasphemiâ , quâ Deus [illegible] , [illegible] , Lex capienda videtur. [illegible] Pontifex Jonathas , [illegible] : *[illegible] vestes suas [illegible] terram capiti suo.* [illegible] , quâ [illegible] , [illegible] Pontifex scindere [illegible] vestes ? At Baronius [illegible] verè [illegible] , Jonathan [illegible] Sacerdotalem non conscidisse : sed [illegible] , à Caiphâ [illegible] vestimenta non [illegible] , sed [illegible] , quibus & [illegible] summus Sacerdotes , [illegible] in Templo [illegible] , ut [illegible] Josephus [illegible] : *Quæ verò [illegible] , [illegible] , pontificque [illegible].* [illegible] , qui [illegible] , [illegible]. Itaque Sacerdotalis [illegible] , [illegible] Pontificem [illegible] , in [illegible] Antoniâ [illegible] , in [illegible] Romanorum erat. Nobis [illegible] , ad [illegible] summus Sacerdos , [illegible] Judæorum Regis [illegible] , [illegible] , quæ à Judæis [illegible] , [illegible] , quod [illegible] confessio [illegible] Rabbinis , [illegible] Pontifici [illegible] vestimenta : *Judicantes blasphemantem , [illegible] vestem , & dicunt ei , [illegible] , [illegible] , [illegible] vestimenta , & non [illegible].* Præceptum igitur Mosis , ad [illegible] vestimentum , ut Pontifex [illegible] vestem [illegible] , [illegible] , [illegible] verò & ad [illegible] pectoris [illegible]. At [illegible] Sacerdotibus [illegible] à summâ parte [illegible]. [illegible] , [illegible] , [illegible] , [illegible] periit.

LXXXV. [illegible] Caiphas vestes discidit , Seniorum & Sacerdotum [illegible] de [illegible] , ut falsò [illegible] , [illegible]

[illegible] ... Lucæ 23. [illegible] ... Quæ [illegible] ... fed impendenda [illegible]: *Corpus meum [illegible] percutientibus, & [illegible] ... faciem meam non [illegible] ...* [illegible] ... Redemptori nostro: [illegible] ... Hinc illud Martialis:

O quam dignus erat [illegible], Martiale, Latini
Te successorem [illegible] ...

Hac de causâ introducebatur in mimos Tertullianus, quibus in theatro [illegible], monendo spectatorum oculos: *Fuerit & ille, qui [illegible] suos [illegible], infamis erga fratres suos, quando cum [illegible], & [illegible], & Libero [illegible], insuper [illegible] ... quasi de præcepto Domini [illegible]*. Neque illud Adriani Cæsaris [illegible]: *[illegible] tempore servum suum inter duos Senatores [illegible] ambulare vidisset, misit qui ei colaphum daret & diceret, noli inter eos ambulare, quorum esse adhuc potes servus.* In Neronis [illegible] Gelasius: *[illegible] ... servum [illegible] ... xxx. [illegible] ... sepe fuit.* Itaque [illegible] ... homine, ac veluti [illegible] ... Dicit hæc [illegible]: *Et ut [illegible] est dies, convenerunt Presbyterium populi, & principes Sacerdotum, & Scribæ, & adduxerunt eum in suum consilium.* Quibus indicari videtur, solemni [illegible] ... Eorum [illegible] Pontificis [illegible] ... Sponsorum [illegible] ... Placuit [illegible] ... & tempore [illegible] ... judicique formulam in damnando Christo servasse videbantur. Nempe [illegible] ... *[illegible] pecuniariis judicant interdiù, & [illegible] ...* Sed nec domus Pontificis locus erat, [illegible] ... neque [illegible] ... declaratus est Christus, [illegible] ... numerus ille Decemvirum, qui requirebatur, ut [illegible] in Christum sententia promulgaretur; quod in secundo [illegible] ... [illegible] ... *[illegible] Sacerdotes, & Seniores populi adversus Jesum.* [illegible] ... Dei esse: *Tum surgens universa multitudo eorum, duxit eum ad Pilatum.*

LXXXVI. Quâ de causâ ad Christum [illegible] Pilati [illegible] Judæi, [illegible] ... Baronii sententia hæc est, ob id Pilatum adductum esse Christum, quod *[illegible] sententia in Christum promulgata Judæis interdicta, sed [illegible] ... ab Herode [illegible] ...*

[illegible] ... Romanorum tenerentur unà cum libertate, [illegible] ... plicii, quæ populi, qui sui juris, nec alienæ [illegible] ... fet integrum Judæis [illegible] mortis afficere potuissent, potuissent etiam condonare, & remittere supplicium, quia parcere, & punire, ejusdem est potestatis. Jam verò Præsidis erat, die festo Paschatis turbæ vinctum dimittere quem vellent [illegible] Synedrii, à quo [illegible] quàm à Romanis [illegible] libertatem impetratam [illegible], nisi [illegible] & ritet in Romanam Judææ [illegible] ... Propterea cum Pontifex Ananus, [illegible], Jacobum Domini fratrem, & unà cum eo quosdam [illegible] ... *[illegible] ...*, & Agrippa Rex ob eam causam post tertium mensem ablatum ab eo Pontificatum, Jesu Damnæi filio concessit. Quin imò à Chrysostomo, quem [illegible] testem, Baronius refellitur: *Quare Judæi Christum non occiderunt, sed ad Pilatum adduxerunt? Præcipua causa erat, quod jam mortuâ dominationis sua fuerant privati, [illegible] Respublica in Romanorum [illegible] ...* ex sermone Pilati exceptum Judæis fuisse decretorii de morte facinorosorum judicii facultatem: *Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, vel dimittendi? Et [illegible] potestatem?* Pilato superdatam, [illegible] Christo; insigni documento Judæos [illegible] potestate dimittendi, aut [illegible] spoliatos fuisse. Neque Regis Agrippæ voluntas post Pascha Petrum producere populo, [illegible] est momenti. Quippe [illegible] ... [illegible] restitutam fuerat à Romanis. Quòd si Præside Pilato eadem in Judæa resedisset auctoritas, quæ in Rege Agrippâ vigebat, vinctum utique Jesum [illegible] in carcere, [illegible] post [illegible], quia [illegible] ... [illegible] Non igitur à celebritate Paschatis [illegible] in Christum promulgatæ à Judæis sententiæ executio *prohibita*, ut visum Baronio, sed à conditione quâ [illegible], quæ Romanorum in potestatem atque ditionem [illegible] ... *habemus Regem nisi Cæsarem.* Hoc [illegible] ... [illegible] ... *[illegible] ... ut non possent eos judicare, decreverunt ergo, [illegible] ... ut se [illegible] ... à Judæis per Romanos judicandi auctoritatem, [illegible] sunt [illegible].* Hæc quippè repugnant & rationi, & experientiæ. Verba quidem, [illegible] ... [illegible] ... exercitium potest, jus eripere non potest. Neque [illegible] Rabbinorum, quibus viri eruditissimi fidem

tuem adjungere non debent; xx. *annis ante Templi excidium erecta fuisse judicia capitalia ab Israele.* Atqui anno Dom. 44. Agrippa Rex Judæorum multos morte mulctavit, 26 annis ante excidium Templi fata, quæ in Dom. 70. incidêre. Quid multa? Si Judæis competebat facultas reum interficiendi, cur viso Tribuno Lysia Paulum cædere cessârunt? Cur comparuerunt Pontifex Max. Seniores, & Tertullus, coram Felice de Paulo accusando? Cur dixit Festus: *Vis Hierosolymam ascendere, & ibi de his judicari sub me apud me?* Volebat Festus gratiam inire à Judæis. Proindeque ad eos Paulum remisisset judicandum, & morte afficiendum, si ipsis judicia constituendi capitalia autoritas fuisset.

LXXXVII. Duxerunt ergo Jesum à Caipha ad Prætorium, horâ circiter à media nocte septimâ, sed in illud non ingressi sunt, ne pollu[illegible] Pascha [illegible] comperare congerentur. Cum verò Judæi Jesum accusare detrectarent, ut qui judicatus apud ipsos fuisset, & Pilato roganti, quid adversus reum accusationis afferrent, respondissent, nisi malefi[illegible], non fuisse Præsidi à se ipsis tradendum, Pilatus nolens judicare nisi causâ cognitâ, tandem eum perduellionis accusant, quod se Regem diceret. Quâ de re seorsim interrogatum à Pilato, cælestem se R[illegible] atque Pilatus, reum [illegible] mortis causam. Cùm verò adhuc Præsidis obtunderent aures, accusando, semel fassus Jesus, nihil amplius respondit, non sine magnâ Præsidis admiratione, quo luce communi judicio sapiens, innoxius, judicem favente [illegible], in periculo capitis constitutus, ad accus[illegible] & calumnias tantâ mansuetudine, fortitudine [illegible] tantâ cum mortis contemptu conjunctâ, prorsûs obmutesceret. Tandem nova calumnia, ubi clamaverunt perturbatorem esse gentis, à Galilæâ ad Judæam usque, Pilatus ut à causâ molestâ sese expediret, misit eum Herodi Galilææ Tetrarchæ.

LXXXVIII. Herodes Antipas, qui celebrando azymorum festo tùm temporis versabatur Hierosolymis, viso Jesu, gavisus est valdè, nam à non parvo tempore cupiebat eum videre, eo quòd audivisset multa de eo, & sperabat se signum aliquod visurum ab eo fieri, quod sibi pro dignitate personæ & officio judicis quod sustinebat, non dubitabat sibi concedendum, ut [illegible] Ch[illegible] Herodes [illegible] nil in præsentiam ejus [illegible], vel [illegible] *indutum [illegible] remisit ad Pilatum.* Non de nihilo est quòd Lucas vocem λαμπρὰν adhibuit, quâ pretiosa vestis significatur, cum albæ vestes etiam viliores communibusque indumentis apponerentur. Laudan[illegible] Antipatri frugalitatem, qui [illegible] & sine luxu viveret, respondit Alexander M. *foris Antipater albo panno prætextus, intus totus est purpureus.* Alexandri Severi tenorem Lampridius depingens cultum: *Veste*, inquit, *albâ usus est, nec auratâ, penulis togisque communibus.* Quem & colorem Christianorum vestibus adsignat Clemens Alex. *Nobis ergo conceditur Pædagogus frugali veste uti, albo colore, ut diximus.* Sed vestis *candida* divitum erat, neque nobilium. Quod vel ex solo Jacobo satis patet: *Si quis in cœtum vestrum ingrediatur annulum gestans aureum, veste candidâ.* Quo liquidò constat, Herodem eâ veste induisse Christo, quem pro stolido & vili habebat homine, Regem tamen vestibus induebat: ad utrum quippe scopum collimabant, & candida vestis, & purpura, quâ Christus ornatus est, etsi Baronius in aliâ sententiâ versetur, qui solam purpuram regium contendit ornamentum fuisse, non verò tam purpuream, quam candidam vestem Regibus & Imperatoribus usui fuisse existimamus: & propter peccasse Baronium, de Herodis purpurâ, ut ad colorem Regium vindicaret. Nondum enim Herodes regiam adeptus dignitatem fuerat, cum Seneca dixit in confessio, ubi sese defendisset Herodes constituerat: *Bonus iste Herodes cadit vestes, & tam gravi atque cæteris addidit hic purpuram.* Non solis quidem Regibus aut Cæsaribus suo eo tempore licet gestare purpuram. Suetonius in Julio: *Lecticarum usum, item conchyliatæ vestis, & margaritarum, nisi certis personis, & ætatibus, & per certos dies ademit.* Sed & viros illustribus purpura muneribus donabant. Sic Alexander Syriæ Rex Jonathani dedit *purpuram & coronam auream.* Imò nobiles apud Judæos milites purpurâ ornabantur, ut constat ex Josepho, equites Salomonis depingens [illegible] *è Sarranâ purpurâ.* Ut nil mirum sit Herodem etiam privatum purpuram gestasse. Neque minus vestes candidæ quam purpureæ Principum erant: *Crassus dicitur erat à Carris adversus Parthos exercitum, ut pullum traditum est paludamentum, cum in prælia exeuntibus album aut purpureum dare solerent.* De Herode Agrippâ Eusebius: *Cùm Cæsaream profectus esset, itaque die festo candidâ ac Regiâ veste indutus, populum è Tribunali alloqueretur.* Nec mirum id coloris à Regibus usurpatum, cùm eo quoque Cœlites ornarentur:

Candidus insuetum miratur limen Olympi
Sub pedibusque videtque nubes & sidera Daphnis.

Non igitur dubium est, ut purpureâ, sic & candidâ veste, Regnum, quem sibi Christus dignitatem asserebat, Antipas, & milites Romanos fuisse ludicros. Neque hîc quidem prætereundus novus error Baronii, à quo facillimè revocatus fuisset, si ad Græca Jacobi attendisset monitum: Χρυσοδακτύλιος, *annulum gestans aureum.* De quo sic Baronius: *Quod ad annulum spectat, non ornabatur illo manus, sed vestis.* Cui prætendo morem afferi, quod ab Alexandro Syriæ Rege [illegible] *præmium mittit χρυσῆν fibulam auream, ut mos est dare Regis cognatis.* Atqui inter fibula, & δακτύλιος annulus longè differunt. Illa in veste, hæc in digito ferebatur. Sic Augustus: *Monum Pompejo [illegible] annulo aureo decoravit.* Apud Romanos quidem annulus aureus Senatorum & equitum insigne fuit: de quo observabilia sunt hæc Dionis: *Apud Antiquos Romanos, non modò liberto, sed ne ingenuo quidem illi aureo annulo licebat uti, nisi Senator esset, aut equestris ordinis. Proinde si qui summa rerum potiretur, libertis quibus volebat, & si aureum aliquem ii gestarent, tamen honoris causâ, ut liberos præ sanctiones valerentur, & equestris dignitatis, annulorum usum largiebantur.* Sic Asiaticum libertum Vitellius primo imperii die mutu donavit annulis super cœnam, cum mane rogantibus pro eo cunctis [illegible] is esset severissi[illegible] [illegible] de Judæis potiùs quam Romanis esse capiendum,

Anno Dom. 33

[illegible] quæ Tribubus dispersis serviunt; sed de toto συνεδρίῳ, quæ coetum Judæorum in Scripturâ significant, & consequenter locum conventus. Viris divitibus autem uti annulis solebant fuit. Itaque Clemens Alex. loquens in pedo ornatu, hæc habet: *Quòd si oporteat nos quoque dum Rempublicam gerimus, & in agros etiam aliæ opera exercemus, ut sæpè etiam sumus sine uxoribus, annullo ut sint tutiora obsignare, dat nobis quoque annum ad hoc signaculum, alia autem sunt abjiciendi annulis.* Sed & Josephus Judæorum nonnullos meminit fuisse *laxius* [illegible] *equestris ordinis*, quos Florus affixit cruci. Cujus & ordinis erat entitulo, qui candidam cum annulo in coetum Judæorum ingrediebantur, vero simile.

LXXXIX. Ubi veste candidâ, veluti professio innocentiæ signo indutus, redit ad Pilatum Christus, tum jam absolutum ab Herode Præses declarat se dimissurum, adhibitâ nonnullâ castigatione. Priùs tamen tentat aliam liberandi [illegible], quem populus vellet: quæ consuetudo [illegible] Ægypto servitutem exeuntibus, cujus in monumentum captivi in dimissione conferebantur: quem & Romani morem servârunt, Judæis ut peregrinam facerent: hanc tamen indulgentiam à Romanis concessam fuisse, censet Origenes. *Non invenio si adhuc primordium habent Romani Principatum in eos, & nondum Judæi jugum suspenderent Romanorum, quæ donatum erat Judæis ut in solemnitate Paschali peterent unum quem vellent* [illegible]. In nonnullis exemplaribus, quorum meminit Origenes, Barrabas vocabatur etiam Jesus: *Quem vultis dimittam vobis Jesum Barrabam, an Jesum qui dicitur Christus.* Barrabas autem seditiosus erat & homicida, quem Christum liberandi viam amplexum ait Pilatus, velut expeditissimam. Idcircò elegit facinorosissimum, ut innocentissimo ei populus anteponeret; sed multum renuente Præside, ut disponente, Barrabas Christo præfertur. Spe frustratus Pilatus, Jesum [illegible] flagellari [illegible], populo ostenderet, ut misero spectaculo flecteretur. Sed indomitâ feroniâ pergunt, vel succensente Pilato, Jesum ad crucem poscere, quia se Filium Dei dixerat, ideòque ob blasphemiam ad mortem damnandum. Quo dicto, majore metu Pilatus perculsus, utpote Ethnicorum fabulis assuetus, hic in mentem induxit, Jesum Dei alicujus esse Filium, quomodo Herculem Jovis, Æneam Veneris natum perhibebantur; quem maximè adjuvabant terrores, notissima Servatoris miracula, sapientia, & in tantis ferendis tormentis, tàm insolens constantia: ingressus igitur rursus ad Prætorium, petit à Jesu quinam ejus esset origo, utrùm cælestibus an terrenis ortus parentibus esset? Et ex eo tempore studebat eum dimittere, quod cùm intellexissent Judæi, invidiam falsè ingessêre ei vociferantes, quo reluctantem flecterent animum. Fecit hæc tum Pilatus, pro Tribunali sedens, Jesum damnavit.

XC. Locus ubi sedit, Joanni dicitur Lithostrotos Græcè, Gabbatha Hebraicè, sive Syriacè, quâ tùm temporis dialecto Judæi utebantur. Neque tamen fingendum tamen, Græcum, Hebræum nomen respondent. Quæ est de lithostratum, docent Plinius: *Pavimenta originem apud Græcos habent, elaborata arte, picturæque ratione, donec lithostrota expulêre eam, celeberrimum utique, lithostrotum cœptavere jam sub Syllâ parvulis certè crustis, extat hodieque quod in Fortunæ delubro Præneste fecit.* Erat ergo pavimentum tessellatum lapidum opere, in quo lapilli varii erant, & varias figuras ex concisione lapidum sectione, quòd à musivo distinctum videtur. Dalechampium [illegible] tessellatum nusquam invenies dictum apud idoneum Auctorem; sive secundum [illegible] sumenta, seu vermiculatum; pavimenta ex musivo picta, aut solo ex marmore secata; Gabbatha verò est à גבה altum esse. Porrò de concludit Grotius, ubi sedes Synedrii, Judæorum coepit [illegible]. Lightfootus: *Quod enim Judæi nollent ire in Prætorium Pilati, ipse venit in prætorium Judæorum.* Atqui locus ubi sedebat Judicaturus, videtur fuisse ejusmodi, ut commodissimè à populo cerni, & audiri posset. Dum enim sedet in Tribunali, dixit Judæis, *ecce Rex vester.* At concludere Grotius non tam ejusmodi, ut è turbâ videri & audiri Pilatus posset. Neque in illud ingressus fuisse absque Judæorum scandalo, privilegiorumque gentis violatione [illegible] jam satis ostenderam, [illegible]. Observatum in Josepho, [illegible] Romanos extra Prætorium [illegible] residebant. In Pilati palatio [illegible] non fuisse constitutum liquet ex Joanne: *Pilatus ergo cùm audivisset hunc sermonem, adduxit foras Jesum, sedensque in Tribunali.*

XCI. Dùm sedet in Tribunali Pilatus: *Misit ad eum uxor ejus, quæ diceret, nil tibi rei sit cum justo illo, multa enim passa sum hodie in somnis propter eum.* Si Patres credimus Dextero, mulier hæc Claudia Procula, si Nicephoro, Procla vocabatur: sed hoc incertum. Mulierem Judæorum disciplinâ imbutam fuisse, vero simillimum. A Dæmone autem ei immissum somnium censet Auctor Epistolæ ad Philippenses apud Ignatium: *Cùm autem parasset crucem, commovebatur, & pœnitentiam prædicat injecit, & laqueum illi ostendit, & suspendium docet; terret quoque mulierculam, in somnis eam perturbans, & cessare nititur patibulum crucis* [illegible] *ac confirmaretur, non quod pœniteret tanti mali,* [illegible] *verùm sentiebat exitium. Immemor autem ut fuit damnationis crucis Christi.* Tantâ fecitur auctoritate Baronius, somnium à Dæmone immissum esse censet. Sed tamen ab eo pertentum, quòd & verba hæc fuerint ex Ignatio ad Polycarpum Epistolâ, in quâ non continentur, & ascribit Ignatio. Nos contrà sententiæ magis favemus, qui somnium missum dicunt Deo. Sic Origenes: *Volens autem Evangelista* [illegible] *ostendere, laudem Dei continuamus, quod visus per visum* [illegible] *Pilati uxorem.* Nec dissidet ab Origene Athanasius, in suâ ad Maximum Epistolâ: Christum *Pilato Judæorum* [illegible] *nullum* [illegible] *sed potius uxorem ejus* [illegible] *ut qui non* [illegible] *habebant, non ex visibus, sed ex potestate Domini esse*

Lightf. in Joan.

Orig. in Matth.

ANNO D. 33.

Hieron. in Matth. 27.

esse credebatur. Similia habet Hieronymus: *Nota quòd gentiles sæpe à Deo somnia revelantur.* Judæos quidem Diabolus non cessasse instigare ad id facinus, à quo eos potius revocare debuisset. Quod passa fuerit ea mulier, non constat: vero propius est, ostenta et foeda portenta, quæ & ... à Judæis ... Unde potiùs quidem merito insolitum videtur esse somnium, quo si quid verum ... conjectura, monitè Pilato Judæi credidissent, quem apud Christo favere noverant. De more autem nullà hac dubitandi causa. Sic Christus innocentiæ suæ undique collegit testes, Judicum sententiæ, mortuorum ... , Solis defectum, Templum, petras, monumenta: suo tamen Ethnici, Pilatum nimirum & uxor ejus, pro Domini liberatione laborant. Pilati autem quod attinet, vero propinquum est Servatoris ad disciplinam perductum fuisse: quâ de re sic Origenes: *Illiûs autem & nomen habeat conversionem ad Deum, ut ea quod multa propter Christum passa per visum, Deus scit: nomen continetur etiam hoc in Scriptura quidfiam non publico.*

Origen. in Matth. hom. 35.

XCII. Porrò Præfectum videns se nihil proficere ad liberandum Jesum: *Accepta aqua, abluit manus coram turba, dicens se innocentem esse à sanguine justi.* Solemne veteribus fuit, post lutum ... :

Pilatus quid manus abluit.

Matth. 27. 24.

Æneid. lib. 2.

> *Tu genitor cape sacra manu, patriosque Penates:*
> *Me bello e tanto digressum & cæde recenti*
> *Attrectare nefas, donec me flumine vivo*
> *Abluero.*

Verùm enim verò adhibitum à Pilato cæremonia diversa est omninò: neque alia reperiuntur vestigia, Romanos judices, dùm sententiam promulgabant severiorem, coram omnibus abluisse manum. Ideircò Origenes: *Pilatus,* inquit, *videns quod nihil proficeret, Judaico usus est more, volens eis de Christi innocentia, non solum verbis, sed etiam ipso facto placere, si voluerint, si autem noluerint, condemnare, faciens non secundum aliquam consuetudinem Romanorum.* At mos erat Hebræis familiaris manus abluere, ut innocentiam declararent suam. Quò pertinet Lex Mosaica de invento homine confosso plaga: *Omnes seniores civitatis ejus ... lavabunt manus suas.* Deut. 21. 6. Eò alludit Regius Psaltes 26. 6. ... septuaginta Seniorum, qui vertendis Scripturis operam dedêre: *Lotis manibus per communi antiquum Judæorum more, in mari, & vota ad Deum porrecta, pergebant legere, & singula interpretari. Interrogavi autem & de hoc, quare post lotas manus vota facerent? Respondebant, hoc fieri in argumentum & testimonium nullius facinoris perpetrati, quoniam per manus solent omnia omnino expediri, ... & sanctè omnia ad justitiam referebant.* Pilatum ergo sumptisse Judaicæ cæremoniam adhibuisse, ut eos potentiùs permoveret, et declarandà tàm signo, quàm verbis innocentiâ suâ, transfunderet in Judæos pœnitentiam in morte Christi intendendæ ... Sed ... eum à peccato absolvi non posse, quippe qui ... ad stimulante iniquitate suæ conscientiâ hostibus ... tradiderit. Aliud peccasse Pilatum observat Baronius: Quis, inquit, ejus sententia executio ad decem saltem dies propagando fuisset, solitum enim erat Senatusconsultum ante annos XIX. quo cautum fuerat, ut supplicia damnatorum in decimum usque diem differrentur. Atqui

Origen. in Matth. hom. 35.

Arist. de LXX.

Baron. Ann. 33. n. 91.

ni fallerer omnia, nullum in eâ re Pilati peccatum fuit, cùm Senatusconsultum Tiberianum de Romanis, quos Senatus damnaverit, sit comprehendum, non de Judæis, in quos à Præsidibus supplicia constituebantur. Dion enim Cassius ait: *Quòd Senatus aliquem suâ sententià fuâ damnasset, ... Patres increpavit Tiberius, & Senatusconsultum fieri jussit, ut qui à Senatu damnarentur, intra dierum decem ... , ut sententiæ eorum intra ad tempus publicarentur, quo ... eorum ... poterit ... et ... fieri possit.* Jam verò Christus à Præside ... morte ... non fuerat; neque de dato à Judææ Præside in eum judicio, post decem dies Tiberius cognoscere poterat: neque Servatoris hoc ... cum ... .

Senat. Consult.

Dio l. 57. 647.

XCIII. Judam proditorem ... , quòd Christus non esset à Judæis interficiendus, sive quia innocentissimum, seu quia miraculo facilè posset seipsum è manibus sese liberare, non abhorret à vero, & ex Matthæo conjecturâ consequitur: *Tunc Judas qui eum prodiderat, cùm vidisset Jesum damnatum esse, pœnitentia ductus retulit triginta argenteos summis, ad principes Sacerdotum & Seniores;* ... Porrò cùm permota in Christum ... fuerat sententia, ... , quidamvirum pœnitentiæ ... proditione ... , probabiliùs judicamus, quia de Judæis ultimo aliquem afficere supplicio non fuit integrum, & Decurionum sententia, nisi ea ... , Judas ... esse non potuerit. Itaque argenteos retulit, ... in Templo. Tunc perfidus, propositâ sibi ante oculos, & sui ... & ... quâ ipsum & furem & proditorem Jesus ... fuerat, & tristi comminatione, *Va homini illi per quem Filius hominis traditur,* propter conscientiam scelerum, in desperationem incidit. Itaque cùm scelus admissum horreret, confessus fuerit, infame pretium restitueret, cùm spe omni veniæ destitutus fuerit, pœnitentiâ fuâ non sibi remedium, sed tormentum attulit, Dæmonum ... & ... similiter. Projectis ergo in Templo argenteis, profectus, strangulavit sese.

Judæ pœnitentia.

XCIV. De morte Judæ, non una est Veterum recentiorumque sententia: quam opinionem veterum ex Lucâ ortum habuit: *Et præcipitatus crepuit medius, & effusa sunt viscera ejus.* Legimus apud Oecumenium: Judas suspendio è vitâ non ... , sed superstitem, ... priusquam suffocaretur. Hoc autem planius scripsit Papias Joannis Apostoli discipulus, dicens, *tàm magnum impietatis exemplum ... mundo ... Judam. ... carnem ... corpus ejus ... ut ... transiret, curru compressus est, ita ut effunderentur ejus intestina.* Clarissimum Lightfootum alia incessit opinio: Captum Judam in ... Diabolus, qui in ipso habitabat, strangulavit, ac præcipitem dedit, ita ut ad terram allisus, crepuerit medius, atque effunderentur ejus, & ... Diabolus. ... tamen non placere ... . Ut enim Scriptura meminit ingressum Dæmonis in eum Judam, sic observari non debuisset de ... principem à Dæmone ... fuisse; cùm tamen ... in morte nulla Diaboli mentio facta sit. Denique ... haud

De morte Judæ.

Act. 1. 18.

Oecum. in Act. 1. 1.

Lightf. in Matth. 27.

Anno Dom. 33.

Ann. n. 23.

simili modo non sunt capienda. De Achitophele dictum: Ἀπῆλθε ἀπήγξατο. Abiit & strangulavit sese. Quæ verba etiam sunt à Matthæo usurpata nonnisi ἀπήγξατο prosectus strangulavit sese. Ut hîc non magis quàm illic ministerium Diaboli intervenit ad strangulandum. Equidem si vel currente quàm curuli vehiculo, Judas [illegible] est, vel [illegible] principium, mirum est Scripturam [illegible] [illegible] [illegible] effusorum viscerum: neque vi angina vehementioris tempore compressum proditori fuisse. Quid enim angina cum Scripturæ narratione commune? Accessit, inquit, atque quo momento Judas vidit propter ipsum Jesum fuisse damnatum, eo [illegible] [illegible] Scriptura, necasse se ipsum. Quod in anginâ non magis contingit, quàm dicere retrorsum: neque in anginâ vis mali maledictionis, quæ inhæret suspendio.

Judas se laqueo suspendit.

XCV. Infamem laqueo extinctam proditoris animam longè probabilius existimamus. Haec verba Scripturæ consonant: hæc dolori, quo mens Judæ cruciabatur valdè congruunt, & in eâ morte majori cruciabatur maledictionis vo[illegible]. Desperantibus namque, familiare nimis sibi mortem accersere suspendio. Quo dubio procul alludit Comicus in Andriâ: Id nobis restat ut dicere, abi cito & suspende te. Petronius in Satyrico: Inclusus ego suspendio vitam finire constitui, p. 159. Amnon insaniâ correptus Iphis laqueo se interficere:

Ibid. l. 14. v. 11.

Atque inter infestæ elisâ fauce pependit.

Apud Marianum Amata desperans:

Ibid. 12. Æneid.

Purpureos moritura manu discindit amictus,

Et nodum informis leti trabe nectit ab altâ.

Artemid. l. 1.

Rectè informis, hæc enim mortis genus ignominiosum: teste Artemidoro: Τὸν δὲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], hoc enim solos in mortuorum sorte capitur non nominari. De Veneiâ, quæ adacta desperatione, sibi fauces elisisse, Apuleius: Et ecce de quodam ramo procera [illegible], indutus laqueum atra illic pendebat. Quam quidem detractam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] hac morte peribant, sepulturæ honore non [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laqueo finivissent vitam, insepultos abjiceretur, unde bene ait, informis leti, quasi mortis infamissima.

Apul. Metam. l. 9.

Consentit & Augustinus de indignâ morte: Duo sunt maximè volet atque ipsius mortis exitus qui ipsius interveniant, laqueus, & præcipitium. Quid multa? de Maximiano Lactantius: Et fractis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod Judas et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] esse Deo [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quidem tabonis. [illegible] [illegible] [illegible] fuit, ut elisâ fauce ille [illegible] [illegible], qui Dominum suum prodiderunt, arbore [illegible] suspendendum. Ac Judæ quidem sors, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Achitophel à Davide Rege suo, cui familiarissimus olim fuerat deficiens, adhæsit Absaloni. Judas à Domino suo Davide sese sejungens, Judæis fuerat copulatus.

August. enarr. Psal. l. 6. c. 49.

Lact. de morte. c. 30.

Ille ducere exercitum voluit ad persequendum Davidem. hic duci cæterum fuit, qui Christum comprehenderunt, uterque ergo simili modo [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] in sententiam descendêre Veteres, quorum in rebus ejusmodi testimonium non est parvi faciendum. Auctor ille Anonymus, qui serius videtur fuisse seculi, in Epistolâ ad Avitum Marcellum, de Montano & Maximillâ: Ambo, inquit, ut fama est, laqueo sibi gulam fregerunt, atque sic vitam proditoris Judæ vicem fuerunt. Origenes: Sane, inquit, ergo desperans ex se quòd intellexit magnitudinem sui peccati, projectis argenteis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ibid. l. 5. c. 16.

Orig. Tract. 35.

Juvenc. l. 4. Ev. hist.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sive famum, sive lignum aceratum, quo [illegible] [illegible], quod probabilius etiam sit, vi arcanâ justitiæ divinæ, crepuit medius, ut [illegible] ostenderetur. Equidem ad Judæ proditionem pertinere Psalmum 109. Petrus non facit dubium nemini aliquoi, cùm Psalmi poetam sceleratum aliquam accommodarit. Hæc est enim exsecrationum una, quam illi intentat Spiritus Sanctus: Induatur maledictione velut chlamyde suâ, ingrediatur velut aqua intra eum. Quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] more, quæ fefellerat virum adulteria. Intranti enim aquâ zelotypiæ in ventrem ejus, intumescebant [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Dei nomen irrogavit, quandò in osculo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] scelestissimè, velut ore aperto, clamaret proditor, ecce meum Domini. Sic illum Christo injuriæ palàm secutum. Cæterùm cùm poeticâ licentiâ Juvencus sumi pro quâlibet arbore ponere potuerit, non aptè satis in ejus carmine deducitur Traditio, cujus Beda meminit: Portans David quadrifinibus fons occurrit in Auslegen, per vallem descendit, ad caput monumentum ab occasu Judas se suspendisse narratur, non & ficus magna ibi, & vetustissima stat, juxta quod Juvencus ait. Aiunt memorare arborem, excerpta Chronologica Scaligeri, p. 55. Judas autem dicunt se suspendisse in arbore nomine Tramarice. Neque ficus ad laqueum naturam quadrat Bedæ traditio, quæ vetat constat esse brevissimas, ut observavimus alibi, & laqueo ut Plinio: Quæ toto occidunt volucra sunt, ut ficus, punica, prunus, malus, pirus, myrtus, salix. Hanc itaque Traditioni frustrà præsidium Baronius quærit, ex ficu Romuleâ, quæ per ottingentos & quadraginta ante annos Roma Romulique infantium tenuerat. Vix dubitamus, quin fabulis ascribenda sit, ex ruminalis arboris vetustate adeò longævæ. Credibile potius, ad fovendam superstitionem, allatum Pontificum intervenisse, recentemque arborem ostendisse pro vetere.

Ps. 109. 18.

Num. 5.

Beda de Loc. Sanct. c. 4.

Plin. l. 16. c. 26.

De partibus crucis. Num in [illegible]

XCVI. De cruce, quâ Dominus affectus supplicio, nunc est tractandum. Licet autem de cruce nolluimus doctorum epulas recoquere, nonnulla tamen sunt dicenda, quæ & flagitia matura, & in traditionum latebris contendibus quædam reperiuntur nobis ingrata. Proinde brevitèr atque perstringamus & partes crucis Domi-

ni-

Anno Dom. 33.

[illegible] & figuram, & utrum in usu fuerit Judæis, & quonam causa fuerit, cur hanc [illegible] [illegible] Dominum. [illegible] crucis quod attinet, numero tres fuisse statuit magnus ille Scaliger, secutus Justino Martyre: *Præterea*, inquit, *quod in cruce præcipuum est, & [illegible] [illegible], in medio stipitis erat lignum [illegible], cui insidebat is qui cruci affigebatur, id cornu instar habuisse scribit Justinus in Tryphone.* Quâ quidem descriptione, tres crucis partes sunt considerandæ. Supina [illegible], lignum transversum, cui cruciarii manus affigebantur, & lignum [illegible], cui [illegible] insidebant, quod Justinus [illegible] [illegible]. Neque est quidem Scaligerana crucis descriptio, [illegible]. Justini [illegible] [illegible]. *[illegible] est unum lignum, unde summa pars in cornu [illegible]; [illegible] lignum in aliud adaptatur, & utrumque in cornua [illegible] [illegible] apparent: & quod in medio fixum est, ut cornu & ipsum eminet, in quo vehuntur & insident, qui cruce supplicium subeunt, & cornu formam per se fert ipsum quoque cum aliis cornibus conformatum atque compactum [illegible].* Hæc Justinus in [illegible].

Tres quoque crucis partes, recenset [illegible]: [illegible], habitus crucis [illegible] [illegible] *habet quinque; duos in longitudine & duos in latitudine, & unum in medio, ubi requiescit qui clavis affigitur?* Quæstionis tamen est, quod [illegible] lignum [illegible]. Nonnullis visum suppedaneum indicari, quam opinionem Lancellius Jesuita totis nervis, adversus Scaligerum [illegible]. Hanc [illegible] opinionem, præsidium affert Gregorius Turonensis: *Clavorum ergo Dominicorum gratia, quod quatuor fuerint, hæc est ratio. Duo sunt affixi in palmis, & duo in plantis. Et quæritur cur plantæ affixæ sunt, quæ in cruce sanctâ dependere visæ sunt potius quam stare? Sed in stipite erecto foramen factum, manifestum est. Pes quoque parvulæ tabulæ in hoc foramen insertus est: super hanc verò [illegible], tanquam stantis hominis sacræ affixæ sunt plantæ.* Crucem Gregorianam [illegible] [illegible], dum Christi pedes [illegible], clavis affixos tabulæ, sive suppedaneo. Neque mirum pro eâ tabulâ, Jesuitas totis pugnare viribus, ut crucis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] religione, fieri non possit, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], eaque formâ venerandum proponunt, si [illegible] est, [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quam stantis hominis sacræ Domini plantæ affixæ fuisse? Non ex [illegible] quidem, sed ex imaginatione hanc nobis tabulam exhibuit. Quando [illegible] crucis testes, Justinus, Irenæus, Tertullianus, qui eâ ætate florebant, ubi & scelesti homines, & Sancti Martyres, sæpenumerò cruci [illegible]? Atqui Gregorii tabulam suppedaneumque, quâ Christus staret, nesciunt iidem Patres. Neque lignum, quod crucis in medio memorant, tabulæ simile est. Eminebat ut cornu, quæ sanè non est figura tabulæ, sed [illegible] [illegible] pegmatis, cui cruciarius insidebat. Quòd si cornua pro geminis angulis tabulæ affingere placet, non unum cornu quidem, ut est à Justino affirmatum, sed duo sane cornua stipiti in [illegible] figerentur. Gregorianam quoque tabulam si [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] & [illegible] [illegible] quoque [illegible] crux, [illegible] [illegible] [illegible], quæ stipiti in medio collocata, ad requiescendum [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] cruce tabulâ, excarnificati fuisse non quinque, sed reverà sex deprehenderentur. Quibus accedit, quòd suppedaneum stipiti in medio collocari non potuit. In imâ potius parte inferebatur, ut stantis pedibus esset sustentaculo. Non igitur dubitamus, quin pegma [illegible] in medio [illegible] fuerit, cui cruciarius invehebatur, ne clavis perforatæ manus, corporis pendentis pondere [illegible] [illegible]. Quid rationibus opus cùm verba expressa hoc pegmatis significent Tertullianus libro II. adversus Nationes? *Pars crucis & quidem major, est omne robur, quod erectâ statione [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corporis. [illegible] & pegma crucis [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] Plautus: *Meum . . . ut hercle [illegible] quantum hic familiarum est*

[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]. Pa-
[illegible] sola

[illegible]: [illegible] ego [illegible] [illegible], & [illegible]
[illegible] hîc [illegible]

Atque hinc liquet, falsas esse hodiè imagines, ubi qui Christum stantem in morem, tabulæque affixum pedes, in cruce nobis obtrudunt.

Cæterum Scaligero assentiri non possumus, qui pegma [illegible] stipiti medio, *crucem acutam* esse putat. Legitur apud Senecam, in [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui & debilitatem non recusat, & deformitatem, & novissime acutam crucem, dummodo inter hæc mala spiritus prorogetur.*

Vita dum superest, bene est.
Hanc mihi, vel acutam
Si des, sustineo crucem.

Quæ sic exponit Scaliger, *In illo [illegible] [illegible] statuebatur sudes acuta, aut cuspis ferrea, quam crucem acutam vocabant, ita ut cruciarius postea brachiis districtus pondere suimet sursum premeret, & quo magis corpus [illegible], eò magis cuspis in [illegible] [illegible].* [illegible] verò [illegible] [illegible] potest, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] quid sit esset crux acuta, docet ipse Seneca: *[illegible] [illegible] cruces non unius quidem generis, sed aliter ab aliis fabricatas, alii capite conversos in terram suspendêre, alii per obscœna stipitem egerunt, alii brachia patibulo explicuerunt.* [illegible] [illegible], lignum hoc [illegible] [illegible], quod per obscœna [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod Gallicè dicitur empaler, supplicio Turcis familiari, & à cruce Servatoris longè diversa. In [illegible] [illegible], hinc hæc non [illegible] supplicia, ex ipso Senecâ intelligemus: *Alii*, inquit, *per obscœna stipitem egerunt, alii brachia patibulo explicuerunt;* cùm si Scaligerana vera esset compositio, non *alii*, sed *iidem*, [illegible] de stipite [illegible] [illegible], & brachia ejus [illegible]. Itaque crux *acuta* dicitur discriminis causâ, quia non unius quidem generis fuêre cruces.

XCVII. Ac de partibus quidem crucis [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], ut [illegible] [illegible], de figurâ Dominicæ crucis dicatur. Quemadmodum hæc [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] T [illegible] [illegible], sive Latinam exprimerent, quam non [illegible] [illegible] [illegible] ille Luciani tractatus de vocalium judicio: *Plorant homines, atque suo* [illegible]

Margin notes: [illegible]. — [illegible]. — Greg. [illegible]. — [illegible]. — [illegible]. — Senec. [illegible]. — [illegible]. — De figurâ crucis. — Lucian. Jud. vocal.

fortunæ viam desiunt, ipsumque Cadmum sæpe [illegible] quod vox [illegible] autem etiam Tyrannos ejus literæ corpus secantes, atque figuram imitantes, postea simili figurâ ligna fabricasse [illegible] homines [illegible] atque ex hac, hanc tam perniciosam fabricam, perperam nomen obtinuisse. Propter ista omnia quæ meritum ipsum [illegible] hoc solum ad supplicium ipsius vox relinquitur, ut ipsum in illo suo ligno [illegible] quod enim ab ipso fabricata est, & ab eo nomen ille homines imposuerunt. Quibus crucis genus unum, [illegible] etiam Romani quoque errore evellitur, affirmantes ex Luciano, T literâ, [illegible] Quod in [illegible] Porro [illegible] crucis [illegible] quæ T exhibet, indicare videtur Tertullianus: *[illegible] Christum atque passus ejus eadem passurus, [illegible] idem [illegible] scilicet de quâ Ezechiel, dicit Dominus ad me, pertransi in medio portæ mediam Jerusalem & da signum Tau in frontibus virorum. Ipsa est enim litera Græcorum tau, nostra autem T species crucis, quam portendebat futuram in frontibus nostris, apud veram & Catholicam Jerusalem.* Aliam tamen fuisse à T sive Græco, sive Latino, crucis Dominicæ figuram, certum exploratumque est: hoc nos monuit Irenæus: *Habitus crucis fines & summitates habet quinque duos in longitudine, & duos in latitudine, & unum in medio ubi requiescit qui clavis affigitur.* Jam verò literæ T una est longitudinis extremitas. Hoc docet quoque Minutius Felix, *Signum sanè crucis naturaliter visimus in navi cùm velis tumentibus vehitur, cum expansis palmulis labitur, & cum erigitur jugum, crucis signum est: & cum homo porrectis manibus Deum purâ mente veneratur.* Consentit & Augustinus: *Crux [illegible] est in [illegible] quod transversum lignum sursum versus excedit, & significat supernum finem, quo cuncta opera referuntur.* Superemmentem [illegible] transversarium verum, titulus crucis [illegible] affigebatur. Ipse Tertullianus veram docet crucis figuram, *in tropæis cruces intestina sunt tropæorum.* Speciem enim hominis extendentium brachia exhibebant Romanorum trophæa: idcircò visis ejusmodi figuris Judæi indignabantur Herodi, quia pro imaginibus illas habebant: *Sed nihil tam molestum fuit quàm trophæa, quæ cum putarent armis contectas imagines, quarum usus interdictus est nostris legibus, indignissimè ferebant.*

Jn apol.

Tertull. lib. 3. adv. Marc. c. 22.

Iren. l. 2. c. 42.

Minut. Fel. [illegible]

Augustin. [illegible]

Apol. c. 16.

Joseph. l. 15. c. 11.

De litera Thau [illegible]

XCVIII. Si verum volumus, fatendum fore Patres, ut decus afferrent cruci, quæ hominibus erat contemptui, quo jure, quâ injuriâ multa ei aptâsse, quæ benignum lectorem fugerent. Tale illud de Tertulliano, de litera T *Græcorum, & Latinorum*, impressâ frontibus Hierosolymitanorum, quasi verò Græcæ & Latinæ literæ Hebræis fuissent usui. & Justino, Mosis de Josepho verba hæc, *Cornua monocerotis cornua ejus, ipsis gentes petet ab summo ad summum usque terræ*, ad crucis extremitates accommodanti, quasi hisce cornibus transfixi fuissent ethnici terrarum populi, non vi & sanguine, & spiritu Christi, in proelia pugnantes. Eodem loco habemus quæ Baronius observat: *Tàm apud Judæos quàm apud Gentiles, crucis figuram fuisse salutis insigne, tam probando, affert, & figuram Thau, quæ significandi quidem literarum [illegible] ab ira Dei, & crucis figuram quod in ipsorum literis sacris significabat vitam.* Neque diffitemur antiquorum & recentiorum complures, ea nobis obtrudere mysteria. Cæterum cum vox prodentia sit, suo momento ponderare unumquemque rem, has eruditorum de crucis signo observationes, in disquisitionem non vocare non possumus; cùm similiter ejusmodi, non ita pridem placuerint eruditissimo Clotho, Rostochiensi Professori Theologiæ, cujus liber anno 1672. editus est. Scribitur apud Ezechielem, *transi per mediam civitatem in medio Jerusalem* [illegible] *& signa signum super frontes virorum gementium & dolentium super cunctis abominationibus quæ fiunt in medio ejus.* Quæ sic illustrat Hieronymus: *Pro signo quod LXX. Aquila, & Symmachus transtulerunt, Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuit* [illegible] *quæ extrema est apud Hebræos viginti duarum literarum, ut perfectum in viris gementibus & dolentibus, scientiam demonstraret, sive ut Hebræi autumant, quia lex apud eos appellatur* [illegible] *quæ hoc in principio nominis sui literæ scribitur: illi hoc acceptre signaculum, qui legis præcepta compleverant. Et ut ad nostra veniamus, antiquis Hebræorum literis, quibus usque hodie utuntur Samaritani, extremâ thau literâ, crucis habet similitudinem, quæ in Christianorum frontibus pingitur.* [illegible] versionem LXX. meliorem esse [illegible] *Hic expectes das figuram, quâ explicatione, mysteriorum litera T* [illegible] Verum autem esse verbum ostendunt primò ipsæ literæ, quibus constat vox Hebræa, quæ ter [illegible] ab Hieronymianis [illegible] verò codicibus apparent geminæ, [illegible]. Atque non [illegible] literam, tribus elementis exprimere; sed signâ simplici ת effingere: proindeque apud Ezechielem תו thau, nomen est, non litera. 2°. Thau nomen esse declarat & verbum unde quo jungitur [illegible], in hiphil [illegible], à quo deductum תו quod in Jobo reperitur, *ecce* תו *signum meum.* Eleganter, hoc est, inquit, meum insigne, *Dominus respondebit mihi.* 3°. Ad locum Ezechielis alludens à Joanne loquitur: *Nolite nocere terræ* [illegible] *quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus.* Apud Judæos servus qui nunc servitute liberorum abnuebat, admovebatur ad ostii postem, & subulâ ei aurem perforabat Dominus, cujus mores vestigia in Syriâ superfuêre usque ad Juvenalis ævum.

Ezech. 9. 4.

Hier. in Ezech. 9. 4.

Job 31. 35.

Apoc. 7. 3.

Cur timeam dubitemque locum defendere, quamvis

Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ

Arguerint, licet ipse negem.

Juvenal. Sat. 1.

Hoc ipsum in Arabiâ receptum, unde Petronius in Satyrico, *Circumcide nos, ut Judæi videamur, & pertunde aures ut imitemur Arabes.* Attamen servi Dei obsignantur in frontibus, quæ gloriosam Domini sui servitutem in apertum proferunt. Doctrinam ejus corde non premunt, [illegible] Quæ [illegible] obsignatio alludit ad morem Romanorum, de quo Petronius *implentur Eumolpus frontes utrasque ingentibus literis.* Jam verò litera thau in frontibus non imprimitur à Christo, sed sanctitas operis & professio illis inditur, quæ vera Dei servorum, & insignis nota est: *Firmum manet fundamentum Dei, habens hoc sigillum, novit Dominus*

2 Tim. 2. 19.

 nam

Anno Dom. 33.

[illegible] qui sui sunt, & absconderet ab unoquoque quisque [illegible] *Christi.* 4°. In mentem inducere nostram non possumus, Hieronymum comperisse unquam Samaritanorum in Alphabetum, [illegible] scribebat in Ezechielem, *thau Samaritanorum, crucis habuisse similitudinem.* Quippe thau Samaritanum haec est figura N, ut majores Latinorum literae n, formam exhibens, quae utique ad illam crucis non accedit: hoc praedicat Scaliger, hoc Outregerus, hoc Angelus Rolcha, qui & figuram thau Samaritani exhibuerunt. De hac Quaestione erudito. Stephani Morini haec est judicium? *Audiâ unde constare inter literas Samaritanas, nullam crucis figuram habere. Hoc* [illegible] *Samaritanos testantur, ut litera in nummis* [illegible] *extat, quae crucem exacte refert. Facillimum fuit ex Ægypto, in Syriam Palaestinamque illam literam pervenire, permisisseque Samaritanorum literis permisceri:* [illegible] *haec penetrare Dominationem Ægyptiorum Regibus, quod paulo post devictos ex* [illegible] *Cuthaeos accidit sapissime: nam Ægyptius Rex Nechao ad Euphratem usque victricia* [illegible] *arma.* Ex quo intelligitur nullam esse Samaritanam literam quae crucis figuram exprimeret, Hieronymumque Ægyptiorum literam [illegible] Samaritanorum [illegible]

XCIX. Ut signum crucis Ethnicis salutare [illegible], [illegible]. Rufinus adhibet, & Socratis testimonium. Verba sunt Rufini: *Sed & illud apud Alexandriam gestum est, quod etiam Thuraces Serapis, qui per singulas quasque domos in parietibus &c. ita abscissi sunt & abrasi, ut ne vestigium quidem usquam vel nominis appellatio, aut ipsius, aut cujuslibet alterius Daemonis remaneret, sed pro his crucis Dominicae signum unusquisque in postibus, in ingressibus, in fenestris, &c. depingeret. Quod cum factum esset, hi qui superfuerant ex Paganis viderunt, in recordationem rei magnae ex traditione sibimet antiquitus commendatâ venisse perhibentur: signum hoc nostrum Dominicae crucis inter illas quas dicunt* [illegible]*, id est, Sacerdotales literas, habere Ægyptii dicuntur, velut unum ex caeteris, quae apud illos sunt elementa, cujus literae seu vocabuli hanc esse asserunt interpretationem, vita ventura.* Quae etiam viri doctissimi Gretserus, Estius, Clotius, observarunt: *Signum crucis sanctum fuisse apud gentiles, & Ægyptum scribere Pedanium, forma qua in* [illegible] *in unum mittebantur, triplicem salutis habere vocem. Et quidem* [illegible] *erat damnationis symbolum* [illegible] *salutis & absolutionis,* [illegible] *verò* [illegible]. Ex Ægyptios signum crucis ab Hebraeis accepisse, contendit Clotius secundum Camdenum Hebraeorum, *& signum hoc vita & sanitatis per crucem Tanticam denotato, depromptum esse ex anno* [illegible] [illegible], dissimulare non possumus multos ex Rufini narratione, nobis injici scrupulos. Primum enim non satis consentit Rufinus cum Socrate & Sozomeno, ut observatum Clar. Valesio: *Et Socrates quidem ac Sozomenus, hoc hieroglyphicas literas in Templo Serapidis repertas esse scribunt* [illegible]. *Rufinus vero* [illegible] *esse* [illegible] *dicit, sed postis apud Canopum* [illegible] *Serapidis atque* [illegible] *esse refert,* L. 2. c. 26. Praeterea crucis Ægyptiacae figura ab illâ crucis Dominicae discrepabat. Primis forma haec est, docente Kirchero ☥, quae etiam exhibetur in mensâ Isiacâ, ut ab eruditis traditum. Haeccine figura est [illegible] ✝? Ægyptiaca crux ansata est cum

convulsâ; Dominica his caret ornamentis. Quomodo igitur signum Dominicae crucis ansatae dissimile, inter Hieroglyphica reperiebatur, [illegible] ea crucem vel denotaret, vel aliter formae, [illegible] quae crucis Christi [illegible], quae tamen esse? 5°. De signo crucis Ægyptiorum, hoc Ethnicis erat cum Christianis: *Nam Christiani signum esse docebant salutare Christi passionis propriam Religionis suae notam, crucem scilicet, esse confitebant. Gentiles verò commune quiddam Christo & Serapidi esse affirmabant. Si quidem crucis effigies aliud apud Christianos, aliud apud Gentiles significat.* Ac Judaeos quidem, illi scilicet qui ex Gentilium errore, ad Christi fidem conversi, qui hujusmodi literarum notitiam habebant, literam in vitam suam verterunt. Quippe notam hanc crucis formâ depictam interpretantes, vitam significare venturam, docuerunt. Verùm enim verò quid valeret Religionis amor, ut ne vel piâ fraude temperarent, quo Christi ad disciplinam homines perducerentur, certe & certò novimus, & profectò mirum est hieroglyphicorum interpretes, expectâsse tandiu, notificando crucis Ægyptiacae mysterio, [illegible] Theophilus Alexandrinus Episcopus, Serapeum [illegible] [illegible] apud Athanasium, mysterii hujusce vestigium reperietur, licet non pauci hieroglyphicorum periti, post Christi Religionem susceptissent, ut Patres Athanasio antiquiores, silentio praetereamus, Clementem Alex. Theophilum Antiochenum, Justinum Martyrem, sapientiae Ethnicae non [illegible]. 4°. Ad ea Socratis attendenda sunt [illegible] *Ego verò nequaquam existimo Ægyptiorum Sacerdotes dum hanc crucis effigiem lapidibus incideret, eorum quae Christo eventura erant, notitiam habuisse: nam si mysterium adventus Christi in terras absconditum fuit seculis & generationibus, ipsumque totius malitiae Principem latuit, multò magis ministros illius Ægyptiorum Sacerdotes fugit.* Rectè. Unde igitur hieroglyphicorum interpretes didicerunt crucem Ægyptiacam adumbrare vitam, ex morte Christi [illegible]? Quae vix ex hâc re manant, scilicet ex novitiis, quae Religionis Auctores laudere; vero propius esse literatus videtur conjectura, interpretes hieroglyphica [illegible], [illegible] Religionis Christianae. Cum enim crux Servatoris deberet vita mortalibus, ut crucem inter & signum hieroglyphicum, aliquid intercederet similitudinis, proclive fuit, hunc elemento, ascribere vitae futurae significationem: atque eò verior conjectura, quòd moriente Paulo, novitatem crucem Domini cruciatorum fuisse Judaeis, & gentibus [illegible], quod utique Sacerdotibus Ægyptiacis [illegible], [illegible], si vita futurae significationem crux mutasset. Illud etiam in disceptationem cadit, num vita aeterna venerit in notionem Ægyptii? Hoc certè alienum à metempsychosi quam teste Herodoto, tuebantur: *Hi primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem, quae de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, ut quodque gignitur, immigraret. Atque ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volatilia, rursus in aliquod hominis corpus intrare, atque hunc ab eâ circuitum fieri intra annorum tria millia.* Haeccine est vita aeterna? Aut quomodo figura crucis potuit aeternam Ægyptiis significare vitam, quam admissâ metempsychosi, nesciebant? Quod porrò spectat notitiam, literam Ægyptiacam crucis similem,

Hieron. Comment. in Ezech. c. 9. [illegible]

An figura crucis vitam significaret Ægyptiis?

Ruf. L. 2. c. 29.

Clot. de Dom. [illegible] Cap. 1. [illegible]

Socr. L. 5. c. 17.

Herod. L. 2. c. 123.

Anno Do. 33

bro, ex serpente aeneo [illegible], qui [illegible] possit, ignoramus. Legimus quidem apud Epiphanium: *[illegible] quo [illegible] celebratum est, quod in [illegible] [illegible] atque [illegible] medio, Ægyptii omnes [illegible] fuos [illegible] ferisse, [illegible] arbores [illegible] suas & [illegible] ejusdem.* Cujus quidem ritus, *[illegible] causam nesciunt, [illegible] tamen [illegible] se ferunt, ac vulgò jactitant, illo die [illegible] terrarum orbem incendio conflagrâsse.* [illegible] Pascha, sic & erectus sunt serpens aeneus, sed in deserto, clam Ægyptiis: neque tanto [illegible] tempore sunt Ægyptiorum cum Hebraeis familiaritat, ut [illegible] à Mose, quem odio habebant Ægyptii, sibi vellent adsciscere mysteria. Nec si scivissent, quid tamen sibi vellet serpens aeneus, divinare poterant, cujus sacramentum vel ipsos latebat Judaeos. Itaque Christo dicenti: *Si [illegible] fuero à terra, omnes traham ad me*, respondit turba, *nos audivimus ex lege, Christum manere in aeternum.* Imò ipse Petrus, Dominum de morte sua vaticinantem, objurgavit; nedum vitam ex cruce Christi futuram, inter serpentis in mysterio deprehenderet. Nec melioris [illegible] est, quod T in judiciis, *nota esset absolutionis*, quasi hoc ab Ægyptiis Graeci, à Graecis Romani, ab Hebraeis Ægyptii signum crucis accepissent. [illegible] elementa manserunt. Quod autem litera T quae ['illegible'] exprimit crucem, vitam Graecis non significâret, argumento est Lucianus: *[illegible] homines atque [illegible] fortunae [illegible] Cadmum [illegible], quod [illegible] literarum genus [illegible], quo tempore crucis figuram induebat.* Atqui laudandus Cadmus, non dirè devovendus, si quam literarum in numerum induxerat, tau, vitam [illegible] futuram significâsset. Quòd si quis in hujus literae figurâ, mysterium quaerendum esse [illegible], [illegible] Barones, gentium Judaeorumque *[illegible]*, quia mysteriû notitiâ non instruebantur: ac consultissima Sacrorum ei verba [illegible], *Verbum Dei operatum esse in Sacerdotibus Ægyptiorum, prout ac olim in Balaamo & Caiaphâ. Nam & ipsi praeter animi sui sententiam, [illegible] fuit.*

C. In aliam nunc quaestionem incidimus, utrum crucis supplicium Judaeis usu fuerit. Abscessit Baronius, & addit ex Philone, *eô [illegible] affectos esse homines.* Non nescimus viros eruditissimos in eam concessisse sententiam, quam Baronius tuetur, Lipsium atque Sigonium. Ac non semel laudatum jam Clerius, manibus pedibusque connotus est, doctissimum Casaubon [illegible], quòd [illegible] unquam [illegible], eum usurpatum Judaeis, crucis supplicium: [illegible] Lucas [illegible] Petri [illegible] in eadem causa Judaicam [illegible] scripserit Casaubonus. Atqui bonus ille [illegible], si attendisset animum, fere facilitate potuisset, eos qui crucem Romanorum Judaeis usurpatum esse negant, multum laudis V. T. contribuere vaticiniis. Eò nempe quae de Christi crucifixione [illegible] sunt oracula, & mirabiliora sunt, & summâ Dei sapientiâ digniora, quòd Redemptori nostro Davidis sanguine creto, portenderent supplicium, alienum à moribus Judaicis, neque temporis illius quo celeberrimum Psalmi 22. oraculum editum est. Itaque sperâ, quae Judaicam [illegible] nobis imponunt, [illegible] non opinionem esse [illegible], qui tu- lum crucis Romanis usum, apud Judaeos extitisse, sciscunt. Caeterum ut in ambiguo nostram [illegible] disputationem, [illegible] atque etiam observandum, non de eâ cruce instituere quaestionem, in quâ patentes pedes & manus clavis affigebantur. Neque si concederetur familiarem Judaeis crucem fuisse, aut [illegible], quâ [illegible] [illegible], aut [illegible], in quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], lanceâ per medium pectus adactâ, transfodiatur, id quidem adversariis [illegible] cum in Christi supplicio, nec perierit, nec perire potuerit, vetustissima oracula, quae necessariò erant implenda, *transfoderunt pedes & manus meas.* In eo igitur cardo res vertitur, utrum Judaei, damnatorum pedes & manus, clavis suffixerint? Itaque operam ludunt eruditi, qui corrasis undique testimoniis, ostendunt morem esse Judaici, ligno suspendere, & arborem hanc intelligam, dictam esse [illegible], crucem & ejusdem generis monumenta quae legentium obtrudunt: haec ad pompam sanè eruditionis valere possunt, ad causam non possunt. Illud enim libenter fatemur, Romanis varios fuisse crucifigendi modos. Hoc unum contendimus, usitatorem fuisse clavis suffigendi morem, qui & in patiendo Christo adhibitus est, & à Judaeorum suppliciis alienus fuit.

CI. Primum ex Joanne argumentum promunt: *Judaei dixerunt Pilato, nobis non licet interficere quenquam, ut sermo Jesu impleretur, quem dixerat, [illegible].* Quibus utique genus mortis indicatur, quo Servator erat afficiendus, quomodo praedixerat: *Tradent filium hominis gentibus, ut illudant, & flagellent, & crucifigant.* Jam verò si Judaeis familiaris erat crucifixio, nil opus fuit Christum tradi Romanis, ut mortem eam inveniret, non minus utique à Judaeis, quàm à Romanis [illegible] est, quae illi decretum à Deo supplicium Judaei non imposuissent, clavis manus & pedes [illegible]. 2°. Nil frequentius est Romanorum in [illegible], quam [illegible] apud Plinium, *in quartanis fragmentum clavi à cruce involutum lanâ collo subnectunt.* Similiter Eucrates in Luciano, *nil novum aut prodigiosum nobis videri videtur, [illegible] ex quo [illegible] Arabs dedit, ex ferro de cruce [illegible], [illegible].* Quod ad clavos crucis infixos pertinere, nemo non videt. Plautus:

Ego dabo ei talentum primus qui in crucem [illegible],
Sed ed lege ut offigantur bis pedes, bis brachia.

De Judaeis qui victi fame se tradebant Romanis [illegible] est *[illegible] autem suffigebant* eos. Si mos ille crucifigendi usurpabatur à Judaeis, quid igitur causae est, cur nulla in eorum suppliciis clavorum agitatur mentio? Nonnulla suspensionis exempla apparent in Josue, atque Samuele: *Suspensus Rex Hai in ligno.* Num clavis [illegible]? Atqui [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *& suspendit eos in quinque lignis.* Poterant diversos indicare, quòd suspendium, mortuorum morem exceperit: atque Rachab & Baba-

Marginal notes: Epiph. l. [illegible]. — Joan. 12. 32. — Luc. de Judic. vocal. — Ruf. l. [illegible]. — Baron. ad an. [illegible]. — Joan. 18. 31. — Matth. 20. 19. — Plin. l. 28. c. 4. — Luc. Philopseud. — Plaut. Mostell. — Joseph. de Bel. l. 6. c. 12. — Jos. 8. 29. — Jos. 10. 26.

in Isboseth percusserat, in crucem sustulerunt, *Præcepit David pueris suis, qui occiderunt eos, amputaveruntque manus eorum & pedes, & suspenderunt eos* [illegible] *mortem sequatur.* Nempe majoris ignominiæ causâ, cadavera facinorosorum ligno imminente quam suspendebantur, ut omnibus essent exemplo; *Cum erit in aliquo peccatum, & traditus morti, si suspenderis eum de ligno, ne permaneat cadaver eius* [illegible], quibus liquet non omnes facinorosos post mortem fuisse suspensos. Eâ quidem affectos contumeliâ fuisse, qui parentibus maledixerant, ex Salomone curiosè explicatumque est: *Oculum, qui Patrem deridet, matrisque disciplinam spernit, hunc effodiant corvi vallis, & aquilæ pulli comedent.* Quod etenim cùm lethale esset, & lapidatione plecteretur, talium cadavera suspendebantur, feris avibusque carnivoris exposita, vesperè tamen sepelienda. Sic Pontius à quibus captum fuerat Carlæ, cùm in deditionem venisset: *Quoniam suspensurum se eum ante juraverat, jugulari prius jussit, deinde suffigi.* Illud etiam certissimum est, gravius Judæorum supplicium in lapidatione fuisse constitutum, quâ Idololatræ, qui liberos Molecho suos sacrificabant, quâ filii contumaces, qui parentibus maledixerant, [illegible] exterminandi. De Idololatrâ, lege Dei quid expressius? *Qui dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur:* [illegible] *lapidibus.* De filiis suis Alexandro & Aristobulo, Herodes qui paternæ vitæ insidiatos esse contendebat, hæc in Berytensi conventu loquebatur: *Legem suppetere, ut si eos accusans parentes manus imponant capiti, necesse habeant qui adsunt, saxis eum ferire, atque in hunc modum interficere.* Quòd si crux Judæis fuisset usu in eam Idololatras, filiosque rebelles abolendi destinassent, ut graviore supplicio, graviora scelera coërcerentur. Pœna quidem crucis, lapidatione longè diuturnior sævìorque fuit, tum diuturnitatis tum atrocitatis tormenti respectu. Quibus apparet [illegible] ex verbo [illegible] agentem, & Mosem laudantem, *suspensus maledictus est Deo,* frustrà colligere עץ lignum, crucem esse propriè dictam. Hoc si verum est, quicumque post mortem suspendebantur, sive gladio peremptos, sive lapidatione, crucis ergo supplicio obiêre: negari quippe non potest, illos incidisse [illegible] maledictum, quos pependerant ex ligno, cùm illi [illegible] animam exhalâssent. Igitur crucis in supplicio, aliud est commune, aliud proprium: commune, quòd ex ligno penderent, proprium quòd clavis pedibus manibusque affigerentur. Illud quasi generis, hoc, veluti speciei officia fungebatur. [illegible] species conveniunt, in genere quidem conveniunt, [illegible] dictione, rectè colligit Apostolus, Christum *pro nobis factum esse maledictum,* quia execrabilis quisquis pendet in ligno, sive vivus, sive [illegible]. [illegible] suspensum crucifigi, quia non in specie sua [illegible] genus complectitur. Neque elegantissima illa Servatoris figura, serpens æneus, alio eum modo adumbrare potuit, quàm quatenùs suspensus ligno fuit, non verò quatenùs clavis manus & pedes fixus fuit: *Sicut Moses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis.*

CII. Tritum est omnibus atque obvium, [illegible] clavi figerentur in pedibus & manibus hominum qui lapidati aut suspensi essent, non tradunt fuisse quatuor genera mortis judicibus, lapidationem, combustionem, occisionem, & strangulationem. Immunt quidem diversæ sententiæ patroni, id à Judæis confictum esse odio Christi, ut negent Christum crucifixum, & [illegible]. [illegible] sunt facillima est solvendorum argumentorum via. Verùm enim vero incredibile ut demonstretur Judæi, exemplis ostendi debent, clavos sontibus plectendis, esse à Judæis adhibitos, de quibus tamen altissimum & in Scripturâ, & in scriptis Rabbinorum, silentium. Mentem non fuisse Judæos, conjecturam etiam facimus ex præcepto Mosis, suspensos in ligno, eodem die sepeliendos esse; quo casu solo crucis Romanæ supplicio vita adimi non poterat. Diutius languebant cruciarii, antequàm eorum spiritus morte extingueretur: *Cùm viderem,* inquit Josephus, *multos captivos in crucem actos, & in his tres mihi quondam familiares agnoscerem, vehementer indolui, & cum lachrymis accedens indicavi id Tito, qui è vestigio jussit depositos curari diligentissimè; horum duo inter medicorum manus exhalaverunt animam, tertius verò supervixit.* Itaque Pilatus mirabatur, quod tam citò Christus mortem obiisset, quia multos non solùm horis, sed diebus etiam cruciatus solerent in cruce vivere. Idcircò, Judæi rogârunt Pilatum, ut confringerentur [illegible] tur. Aliud ergo supplicium usurpârunt Judæi, ut damnatos vitâ citius eriperent: aut jugulantes antea, vel adactâ in pectus lanceâ, vel [illegible], ut unum aliquemque diem, & suspensi, & vitæ finem facerent. Quòd si hastæ vulnere perirent, nullos quidem clavorum figendis pedibus, manibusque, sed funium, locum esse debere, quemadmodum in Japonia [illegible] quos in plectendis sontibus, [illegible] Judæis [illegible] verò adhibitam à Judæis fuisse, [illegible] liquidè peregrinis exemplis doceri flagitamus, quæ necdùm nobis reperta Hebræorum in monumentis. [illegible], de quadruplici supplicio à majoribus usurpato, non dissentire tamen non possumus, de [illegible]. [illegible] *Immergebant reum in fimum usque ad genua, & linteum durum mollem & molliori inferentes collo ejus circumvolvebant, quod testes ab utraque extremitate ipsius ad se tandiù trahebant, donec animam exhalaret.* Non nobis quidem venit in mentem negare quod à Clarissimo Buxtorfio, Schardo, aliisque observatum de hac strangulandi ratione. Id solum contendimus, à vera specie non abhorrere suspensis nonnunquam fractam esse gulam, ut ex Josepho colligitur, dùm de Alexandro Judæorum Rege verba facit: *Octingentos enim captivorum in mediâ urbe crucifixit, uxores eorumque filios in conspectu eorum necavit, atque hæc potans, & cum suis concubinis recumbens, prospectabat.* Secus appareat nobis, qui eâdem die sepulti fuissent, quos ultimo Alexander affecerat supplicio? Nam ut dictum non semel, solâ cruce, vel si fungeres pedibus manibusque fuerint undique tutis, ipsâ crucifixionis die, cruciati mortem obire non poterant, & vero propter ea se conjecturæ, quod

Anno Dom. 33.

dicta materia firmati, quibus, aut fracta erant, aut ferro adacto transfixi: quod facile tamen concedi potest absque ullo causæ nostræ detrimento, cùm illud solum negemus, clavos pedibus atque manibus reorum impactos fuisse quod ne vel ex cruce Rom. supplicio necessariò sequitur, cùm funibus quandoque, non clavis, homines infelices alligarentur apud Romanos, quemadmodum crucifixum Crucifixum canit Ausonius:

In cruciss suspensum Superi atque amorem,
Deranchum post terga manus, subjectaque plantas
Vincula, mœrentem nullo moderamine pœnæ
Afficiunt.

De Petro Tertullianus: *Tunc Petrus ab altero cingitur, cum cruci astringitur.* Quo modo [illegible] [illegible], quum inverso capite, alligatum cruci tradunt.

CIII. Objicit tamen Baronius, Philonem, haec in libro de specialibus legibus, scripsisse verba: *Contra homicidas mille supplicia decrevisset Legislator, si potuisset: id quod non poterat unam pœnam addidit, jubens ut qui occidissent [illegible], in patibulum tollantur.* Verùm in his Romanæ crucis, neque vola, neque vestigium: cum vero fiat similis de mortuorum, non [illegible], [illegible]. Qua mente animoque peruerit historiam V. Testamenti, observare possit, [illegible] punisse homicidas. Sic Gedeon interfecit Reges Madianitarum Zebam, & Salmunam, sic periêre & latrones percussores Baanæ & Rechab, & Joab, qui Amasæ violentas manus intulerat. Hoc ipsum & innuere videtur Lex à Mose promulgata: *Qui effuderit sanguinem hominis, sanguis illius effundetur*, talionis ut pœnam expenderet. In patibulo vero homicidas cum morte commutâsse, Philonis perfidiam non fuisse, *obtruncatio gemina pœna* capitis memorat: quo palàm est, divisas nonnunquam eas fuisse: quod et crucis supplicio fieri nequit. Illud autem optimè quadrat, ad [illegible], [illegible] morte primùm, deinde cadaveris suspensio, quod pœnæ quidem additamentum fuit, ob execrationem in quam incurrebat. Non omnes sanè homicidas in patibulum sublatos fuisse, patet exemplo Joabi; potuerunt tamen tam graves esse homicidii circumstantiæ, ut funditus post mortem itinerantur & suspendium, quemadmodum manus & pedes Baanæ & Rechab, suspensi sunt ad piscinam Hebron; licet ex persona Regem suum tam indignâ morte peremtorum, colligi possit videntur, homicidarum cadaveribus decretum non fuisse suspendium, quia non Regicidis imperatum, sed solis & blasphemis impositum & filios rebellantes, & Idololatras, in scelerum detestationem. De Idololatris habemus exemplum in Mose: *Tolle principes omnes populi & suspende eos Domino contra solem.* De filio parentibus contumace, Josephus: *Producitur obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, noctu demum sepelitur.* De blasphemis diserta est [illegible]: *Qui* [illegible], *lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè sepelitur.* De homicidarum suspendio, ne verbum quidem apud Josephum. Quòd si ex [illegible] homicidas mortem obiisse in patibulo, quid hoc ad rem capellas? Quasi verò clavis pedes manusve affigerentur, hoc probandum quidem, non fingendum. Instat Clarius: *Supplicium crucis apud plerosque in Oriente, Mendes, &*

Occidente, jam olim fuit in usu: *Quidni etiam fuerit apud Judæos?* Hoc addit, *objiciunt quoque qui contrarias partes sectantur, quodnam fuerit supplicium suspendii in ligno, si crux non fuerit?* Quam [illegible], quasi quæ facti quæstio est, argutiis probaretur [illegible], cum veris [illegible]. Dicimus tamen respondentes, crucem Romanam apud Judæos non potuisse usui esse, quia legibus [illegible], quibus [illegible] indicebatur supplicium, ut una eademque die, & mortem afferret, & sepulturam, quod etiam ex Josepho discimus. Filius contumax obruatur lapidibus, *& per totum diem omnibus ad spectandum propositus, noctu demum sepelitur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati, dant supplicium.* Diuturnum autem hoc crucis Romanæ supplicium, ut eodem die continuo, & in [illegible], & oriunt hunc non poterat, nisi aliud accessisset, quo abrumperetur. Edissent ergo qui contrariarum sunt partium, quomodo [illegible] cruci affixi fuissent, ut ipsâ crucifixionis die, sepulchro condi potuerint?

CIV. Cur crucis mortiali supplicio voluerit ethei Dominus, paucis videamus? Cecinerat Regius vates כארי *perfoderunt manus meas & pedes meos.* Id quidem impleri debuit. Egregium [illegible], [illegible], quod frustrà Judæi percellere conantur verentes, sicut leo. [illegible] כארו. [illegible], bonâ conscientiâ testatur, se apud avum suum vidisse Psalterium, in quo scriptum fuerat כארו, & in emendatissimis codicibus hoc extare agnoscit Masoræ collector & corrector Rabbi Jacob Ben Chaim. 2°. Primum observatum est ab iisdem, Masoram parvam, ad vocem כארי Num. 24. 9. dicere: *Vox hæc* כארי *quater notat, bis cum Kametz, & bis cum Patach.* Cum Patach *sicut leo*, reperitur Num. 24. 9. & Ezech. 22. 25 cum Kametz legitur Psal. 22. 17. & Esaiæ 38. 13. Atqui eâdem teste Masorâ, *hæc occurrunt* כארי *cum Kametz sub diversam significationem.* In Esaiâ autem significat *sicut leo*, non quæ in Psalmo 22. [illegible] LXX. qui diu ante Christum exorti sunt, habet ὤρυξαν *perfoderunt*, & Aquila Judæus qui florebat imperante Adriano, verbum ἐᾔσχυναν, non nomen invenit in כארו, quippe qui reddidit ἔχησαν *fœdârunt manus.* 4°. Si legatur ut leo, mutatio erit admodum absona: quid enim significat, *ut leo manus meas?* Erit igitur verbum aliquod supplendum, ne sit oratio nihili: quidquid verò suppleatur, nihilominus absurda phrasis erit, quia leo non speciatim appetit manus & pedes. 5° legatur כארו, erit ו diminutivum, quemadmodum Esdræ 10. v. 44. נשאו נשים *acceperunt uxores.* Clarissimus Vitringa secundum Altingium, observat pro כארו *scriptum debere esse* כארים *conficit ex familiari Ebræorum Scriptura, quod nimium literis vocum plurales numeri & finalem literam* ם *semper penè omittant, & per lineolam aliquam observant compensant, ut* כארים *scribunt* [illegible]. Ex hoc patet כ in voce כארו, servilem non esse, cùm alioquin haberet Kametz ante gutturalem literam, cui subscriptum est chateph patach –: quod esse meum contra regulas grammaticas, secundum quas debuit habere patach, punctum affine. Est ergo כארו à כרה *fodit*: cùm autem primæ scriptum

Margin notes: Pres. Scorp. c. 15. — Crucifixio quæ notabatur [illegible] — Philo de Legibus Spec. — Num. 25. 4. — Joseph. Ant. l. 4. c. 8. § 24. — Joseph. [illegible] — Clar. Cruc. [illegible] — Joseph. Ant. l. 4. c. 8. — De crucifixione [illegible] — Psal. 22. 17. — Vitr. Obser. l. 2. c. 13.

Anno Do. 33.

tum כארו cum aleph quiescente, quemadmodum fit in כאשר Hos. 10. 14. & in ראמה Zachar. 14. 10. ex כארו fecerunt כרו dempta similitudine literarum jod & vau: inde nata exemplarium diversitas, quam ut significarent Masorethæ, scribentium monumentis in sacro textu כארי & in margine כרו. Quod tandem Judæi elegerunt, quia Christianis minus favet, altero planè suppresso: infelici tamen conatu, cùm ex moderna lectione refelli possint. Nobile igitur oraculum, suâ crucifixione implevit Christus, cujus manus & pedes affixi clavis, teste Thomâ: *Nisi videro, inquit, in manibus ejus vestigium clavorum.*

Joan. 20. 25. *Luc. 24. 40.*

CV. Præterea ad Christo debitum supplicium [illegible] Romanorum, [illegible] [illegible] *Reg* [illegible] [illegible] *facere* [illegible] Judæi [illegible] Pilato, Christum & *concitasse populum*; & se *Regem faciendo, contradixisse Cæsari.* Ut perduellionis, & seditionis damnaretur: quod vel reclamante Pilato consecuti, de eo tandem [illegible] [illegible] ut placaret iratos Judæos, vinciri simul & omnium crudelissimo addici supplicio debuit. Hæc autem crucis pœna fuit, quæ latronibus, & servis erogabatur. Ante sensu apud Apuleium: *Prius, inquit, ipsum crucem, quam latronem illum nequissimum peragrantem mortem peremptorem*, [illegible] [illegible] *Afranius enim et libertus, malum potentiam servo* [illegible] De crucifixionibus quæ in [illegible] Cassio ceu Servatorem multi acciderant, Vulcatius Gallicanus: *Speramabat, inquit, contumeliosius præmium, quòd perperâ manu cæcam hostium, sequens agmentum Tribunus, & ignorantibus, occidissent, capit eos jussit & in crucem tolli, servilique supplicio affici, quod exemplum non extabat.* Eò pertinent egregia verba Ciceronis in Verrem: *Tu quos servos armis capere, ut bellum facere in Siciliâ voluisse cognôras, & de consilii sententiâ judicâras, hos ad supplicium jam more majorum traditos, & ad palum alligatos, ex mediâ morte eripere ac liberare ausus es, ut quam damnatis servis crucem fixeras, hanc indemnatis videlicet R. reservares.* Cives quidem Romanos ad crucem nunquam raptos esse legimus, cùm ignotum scelere permissa, neque temperatum fuit: *Et notorem, Galba; quod populum, cui subsequens tutor erat, veneno necâsset, cruce affecit: implorantique leges, & civem Rom. se testificanti, quasi solatio & honore aliquo pœnam levaturus, mutari multoque præter cæteras altiorem & dealbatam statui crucem jussit.* Similiter Scipio Romanos qui ad Pœnos transfugerant: *Tamquam Patriæ fugitivos* [illegible] *affixit.* Fuit etiam mutata cruce supplicium. Hinc de Gavio, quem suspenderat crux Verres, hoc habet Cicero: *Apud te nomen civitatis, ne tantum quidem valuisse, ut dilationem ad quam mortis, ut crudelissimo intercapiunque supplicii aliquam parvam moram saltem posset afferre.* Itaque Paulus summum prædicat Christi sui humilitatem, quod *obediens factus sit usque ad mortem, mortem autem crucis*, quâ pro vilissimo, sceleratissimoque habitus est, ut vilium sceleratorum [illegible] [illegible] Alias etiam crucifixionis Dominicæ causas, Patres suppeditant, quæ mysticæ sunt: *Quoniam is qui patibulo suspenditur, & conspicuus est omnibus, & cæteris altior cum patitur dicitur est, quæ significaret illum tam conspicuum, tamque sublimem futurum, ut ad eum cognoscendum, pariter & colendum, cuncta nationes ex omni orbe concurrerent.* Alia Nyssenus quæsivit mysteria, ex dimensione crucis, mensura est infinitæ Christi claritatis ergo procreata: *Solum Paulo est hoc crucis mysterium nuncupare, quemadmodum etiam ex parte aliquâ in Epistolâ ad Ephesios facit, dum arcanum hoc patefaciens, ut possitis, inquit, comprehendere cum omnibus Sanctis quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum, scire etiam supereminentem charitatem scientiæ Christi. . . & singulas partes crucis singulis propriis nominibus appellavit. Eam enim quæ à medio deorsum vergit, profundum vocat: quæ autem sursum sublimitatem; latitudinem verò & longitudinem illas quæ utrimque transversæ procedunt.*

Tertul. in Judæ. c. 10. *Lact. l. 4. c. 26.* *Nyss. in Chr. resurr. Orat. 1.* *Ephes. 3.*

Cur Christus cruci affixus.

Dorot. l. Script. & Tiron.

Joan. 19. 12.

Joan. 19. 12.

Apul. Metam. l. 3.

Vulcat. Gallic. in Avid. Cass.

Cicer. in Verr. 5.

Suet. Galb. 9.

Valer. Max. l. 2. c. 7.

Cicer. in Verr. 5.

Lact. l. 4. c. 26.

CVI. De horâ quâ Christus more à Pilato imperata fuit, exoritur ardua & difficilis quæstio. *Hora erat quasi sexta, cum à Præside Christus traditus est Judæis*, ut diserte Joannes habet c. 19. 14. Neque enim ut supplicium dari potuisse videtur, cum omnia quæ ante præivere, quam tristis sententia promulgaretur; quibus opus sanè fuit morâ temporis, jam mane orto die, cum Presbyterorum Judæorum congregatum est, in quo omnium conspiratione, Christus adjudicatus morti fuit. Deinde deinceps adducitur ad Pilatum, quem horâ solemnem consessum à judiciis, adierunt. Hora autem diei tertia hæc, sive tertia matutina, quæ tertia post Solis ortum numerabatur. Inde anni Martiani fuppe & quatuordecim [illegible]:

De tertiæ horæ.

Exierat tantùm tertia conspicam.

Quò pertinet Ciceronis ad Cæsarem Epistola: *In campum certè non fuisse eum horâ secundâ, comitiis quæstoriis institutis, sellâ Q. Maximi, quem illi Consulem esse dicebant, posita esset, quæ mortuo nunciato, sella sublata est.* Porrò ab illo temporis spatio, quo Judæi coram Pilato accusationem adversùs Dominum instituêre, ad usque datam mortis judicium, ista multa sunt, quæ duarum trium horarum intervallum requirunt. Bis rogatus Christus examinatur à Judice, mittitur ad Herodem, qui in silentium deferendum, variis illudit modis: flagellatur à militibus, spineo corona coronatur, quæ omnia excepit mortis sententia, ut non ante horam undecimam matutinam, quæ Judæis quinta vocabatur, ad supplicium duci potuerit. Attamen Marcus memorat horam fuisse tertiam, cum crucifixus est Dominus. Quod Joanni repugnat omninò, asserenti horam fuisse *quasi sextam*, cùm sedit in Tribunali, constituendo in Servatorem capitis judicium. Hic sanè videtur illud usurpandum, quod de aliâ difficultate scripsit Casaubonus, *fortasse ignoratâ solutio fuerit expectandum esse Eliam, qui vel denique scripturarum solvat nodos omnium, quas legimus, etsi nodi solvatur, expleat ammon.* Neque de prima possessione horæ componuntur Patres. [illegible] crucifixum esse [illegible] [illegible] [illegible] *horâ tertiâ crucifixus est* [illegible] [illegible] [illegible] *horâ sextâ passum.* [illegible] *Auctor de* [illegible] apud Athanasium: *Sed sanctum sunt sententiæ, quod quartam* [illegible] [illegible] [illegible] *consentiunt.* At Cyprianus sextam crucifixionis horam vindicavit: *Et Dominus horâ sextâ crucifixus, ad nostra peccata nostra sanguine suo abluit.* Interpolata Ignatii ad Trallianos Epistola: Christus verò horâ *accepit sententiam à Pilato, sextâ verò*

Marc. 15. 25. *Cic. l. 7. Epist. 30.*

Marc. 15. 25.

Ovid. Casaub. in Exer.

Athan. de Pass.

Cypr. de Orat. Dom.

Ign. ep. ad Trall.

Anno Do. 33.

verò crucifixus est. Eandem quoque horam memorat Autor Commentarii in Psalmos, qui tribuitur Hieronymo: In Marco, inquit, hora sexta fuit. Autor Quæst. LXV. apud Justinum: Pilatus Jesum acceptum [illegible] parasceve, horâ sextâ quo [illegible].

Hieron. in Psal. [illegible]

De Horâ Judaico- [illegible]

CVII. Romanam horam in quadrantes [illegible] [illegible] dici partis, quæ tertia dicta est, jam cœpta esse, & proximè jam instantis fuisse secunda pars diei quæ sexta est nominata. Quam & amplectuntur [illegible], Sponhemius, aliique nonnulli diem in quatuor partes dividentes, quarum singulæ ternas horas complecterentur. At antequàm admittatur Evangelistarum conciliatio, hæc diei in quatuor partes divisio, monumentis aliundè antiquis debet. Legitur quidem apud Censorinum de die Natali c. 23. Alii diem quadripartitum, sed & noctem similiter dividebant: idque similitudo ostendit militiæ, [illegible] [illegible] [illegible] J. C. Dissertationem. De quadripartitâ quidem noctis divisione, testem habemus Vegetium. De diurnâ in quatuor quadrantes divisione tacet: Et quia impossibile videtur in specula per totam noctem vigilantes singulos permanere, ideò in quatuor partes ad clepsydram sunt divisæ vigiliæ, ut non amplius quam tribus horis nocturnis necesse sit vigilare. Verùm simili modo diem quadripartitè dividere, nil opus erat: neque à Romanis factum legimus, ne vel in castris: Per diem autem, inquit Vegetius, Castris positis alii mane, alii post meridiem propter fatigationem hominum equorumque angarias faciunt. De die in quatuor trihoria quatuor, seu horas, facillimè considerare possunt. Cùm igitur neque Romanorum, neque Judæorum more publico, dies in quatuor quadrantes non visæ esse divisæ, illi non sunt tantæ suppetunt supponunt, solvendæ quam tractamus difficultati. Admissâ quidem in quatuor trihoria diei distinctione, nullus horæ undecimæ locus relinquitur, cujus tamen Matthæus disertè meminit: Circa horam autem undecimam egressus paterfamilias, invenit alios stantes otiosos. Prætereà veterum Scriptorum nullus quadrantem diei, horæ appellatione donavit. Horæ tamen vocem usurpant Marcus & Joannes. Denique primum, secundum, tertium, quartum diei trihorium, pariter atque prima, secunda, tertia, quarta noctis vigilia dici debuit. Ut autem primum diei trihorium horæ nomine vocaretur, nullo vestigio reperitur. Quo verò concessâ trihoriorum & divisione, & appellatione, necessariò sequitur primo trihorio, Christum fixum esse cruci, quod præ multitudine rerum quæ coram & Synedrio Judæorum, & Pilato, & Herode gesta sunt ante latam mortis sententiam, videtur impossibile. Neque magis placet ratio eruditissimi Hammondi [illegible] [illegible] significare postquam crucifixerant, erat hora tertia, quemodo & sumitur Jos. 6. 25. Frustrà contendit, [illegible] ad concordiam. Quippe si hora erat tertia postquam Jesus crucifixus est non igitur hora quasi [illegible] [illegible] exigendus, quod tamen à Joanne prohibetur.

Matth. xx. [illegible]

Neque fit verisimile, horâ unicâ, intereà Servatorem adductum in crucem fuisse, cùm multa evenerint inter id tempus quo Christus à Caiphâ deductus est ad Pilatum, & illud quo in Golgothâ crucifixus fuit. Nempe primùm à Judæis accusatus, deinde interrogatus, ad Herodem missus, ad Pilatum remissus. Tùm multa à Pilato tentata ut dimitteretur, & tandem eum tradit [illegible]. Atqui non ante horam octavam matutinam Christus à Synedrio damnatus, ad Pilatum adductus est. Eruditissimus Lamyus qui in Harmonicam explicationem defendit, hanc addubitam solutionem affert: Hic ergo Marcus horam diei tertiam designat, sed eam quæ à crucifixione tertia fuit, quo tempore ipsam convenerant vestium divisio, prætereuntium blasphemiæ, tum tenebræ usque ad nonam, quæ post crucifixionem tertia erat. At verò ut dicamus, solutioni opus haberet. Dicendum enim fuisset, hora erat tertia postquam diviserunt vestes, impositâ mortuum omnia, facta omnibus, scriptum autem, postquam crucifixerunt, quod longè diversum. 2°. Particula Et erat autem hora tertia, respectum ad antecedentem habet necessarium. Atqui divisionis vestium, & crucifixionis, facta mentio facta erat, non item conviciorum neque tenebrarum: vestium autem divisio, post tertiam à crucifixione horam minimè contigerat. Doctissimus Stephanus Moraius, difficilem nodum solvi posse censet, si de horâ quâ Christum ante Pilatum stetère Judæi, Marcus intelligatur: Observandum, inquit, hunc Evangelistam diligenter notasse diem judicii descriptioni, quapropter cùm ad ejus executionem transeundum foret, sua narrationis [illegible] [illegible] interpretatur, scribendo, erat autem hora tertia, nempe cum incepit juridicus ille processus peragi. Atqui hoc sibi voluisse Marcum quibus [illegible] [illegible]? Verba sunt Evangelistæ: Cùmque crucifixissent eum, partiti sunt vestimenta ejus [illegible] sorte super iis, quis quid tolleret; erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. De processu juridico hîc ne verbum quidem apud Evangelistam, cujus utique meminisset, si de eo cogitâsset: Erat autem hora tertia cùm Christus sisteretur Pilato. Hoc scripsisset Marcus, si id sibi voluisset. Jam verò hoc unum dicit, erat autem hora tertia. Neque Marco processum juridicum de [illegible] [illegible], divinationibus [illegible] difficultates posse, non enarrationem. [illegible] [illegible] numerorum, pertinuisse γ in ϛ, quæ solutio placuit & Hieronymo, si modò is Autor in Psalmum 77. Scriptum est in Matthæo & Joanne [illegible] ut à fidelibus in accedentibus magnâ cum reverentiâ ut [illegible] ... Quæ Theophylacti sententia fuit sua in Joannem Commentario: Hoc dubium, inquit, quidam solvunt, dicentes esse scriptoris peccatum. Nam horæ quidem Gamma [illegible]

Anon. Dissert. 5. p. 241.

Mor. de [illegible]

Hieron. in Psal. 77.

[illegible] *quæ* [illegible] *Synopsis* [illegible] *Crucifixus igitur est, horam I partem tam, quæ in longitudinem* [illegible] *, à Scriptoribus parum attentis mutatam & mutatam esse characterem Episeme, quo senarius numerus signatur, & sic errorem hunc ortum. Quod autem verisimile sit, hoc ita factum esse, & tertiam horam scriptam fuisse etiam apud Joannem, & non sextam; sicut nunc manifestum hinc est. Nam cum tres Evangelistæ Matthæus, Marcus & Lucas, uno consensu dicant à sexta horâ* [illegible] *super universam terram usque ad nonam horam, manifestum est, Dominum nostrum ante horam sextam, priusquam fierent tenebræ, crucifixum esse, scilicet* [illegible]. Marcus tamen potius [illegible], quam Joannes à Marco [illegible], [illegible] in supplicium duci potuerit Christus, & longe verisimilius sit, eadem horâ, & affixum cruci Dominum, & tenebras contigisse, quæ horâ sextâ cœpisse incubuisse. Itaque versio Æthiopica Marci, horam tertiam in sextam mutat.

[illegible]

CVIII. Ubi demum multas illusere Christo, exuerunt eum chlamyde, induerunt eumque vestimentis suis, & duxerunt ut crucifigeretur, imposità humeris cruce, more Romano: *Et quemadmodum, inquit Plutarchus, malefici cum ad supplicium educuntur, quisque suam effert crucem, sic vitiositas ad singula peccata ex sese fabricatur singula tormenta.* Cum tota crux in urbe à Christo bajulata fuisset, extra urbem in Simonem Cyrenæum translata est: quâ ratione Hieronymus, Matthæum & Joannem inter se conciliat. Dicit ille: *Exeuntes autem invenerunt hominem Cyrenæum, Simonem nomine, hunc angariaverunt, ut tolleret crucem ejus: hic vero scribit, Jesum crucem portasse suam.* Quæ sic ad concordiam reducit Hieronymus: *Hoc intelligendum est, quòd egrediens de Prætorio Jesus, ipse portaverit crucem suam, postèa obvium habuerunt Simonem, cui portandam crucem imposuerunt.* [illegible] crucem gestatam fuisse, ubi aliter sentiat Augustinus, colligi videtur ex Evangelio [illegible] *crucem ferendam post Jesum.* [illegible] tergo ipsius, sub eodem crucis præcedente, quod & innuit Joannes: *Et Jesus portans sibi crucem venit in locum Calvariæ.* Quod à vero abesse videretur, nisi & crucis onus subdidisset. Porrò Judæum fuisse Simonem, documento est nomen ejus. Pater is fuit Alexandri & Rufi, qui sunt Christi discipulis apponendi. Quorum nomina non tantum ad veritatem historiæ pertinuerunt, sed etiam ad divinam ducentem gloriam Rufi meminit & Rom. 16. incertum tamen an cum Simonis filio, unus idemque sit.

CIX. Erat extra Hierosolymam supplicii locus, Judæorum Romanorumque more, quo sceleratos in cruces extra urbem erectas mittebant. [illegible] *Mamertini more atque usitato suo, crucem fixissent post urbem in via Pompeia.* [illegible] illud Plaut.:

> *Credo ego istoc exemplo tibi esse eundum actutum extra portam,*
> *Dispessis manibus patibulum cum habebis.*

Locus in quem Christus ductus est, Syriacè Golgotha dicebatur, [illegible] Hebræis caput significat 4 Reg. 9. 35. unde etiam Golgoltha, & elisâ, ut quandoque fit, literâ, Golgotha, in lingua apud Syrohebræos [illegible] Cranio [illegible] 19. quo eodem tempore fuerit usurpatum à Moyse prophetidum, [illegible] Samaritanum, Numerorum caput primo, observante Lightfooto. Golgotha autem Græcè sonat Κρανίον, quemadmodum redditur à Lucâ, hoc est, Calvaria: quod nomen acceptum fuisse ab Adamo ibi sepulto, atque de cranium ibi invento, antiquà Traditione jactatur. Omnium testimonio maxime Origenes: *Venit ad me Traditio quædam talis, quòd corpus Adæ primi hominis ibi sepultum est, ubi crucifixus est Christus, ut sicut in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes vivificentur; ut in loco illo, qui dicitur Calvariæ locus, id est, locus capitis, caput humani generis resurrectionem inveniat cum populo* [illegible] *qui passus est & resurrexit.* Post eum Origenem [illegible] adversus Marcionem, apud Tertullianum l. 2. Basilius in c. 5. Isaiæ, Chrysostomum, aliosque complures, quorum ferme nominibus Baronius, hanc pro firmâ Traditione sumpsit habet. An. 34. numero 112. Mirum tamen est sententiam hanc Doctoris Trinitatis [illegible], quam doctissimus alioquin Pater Hieronymus, ut incredulus constanter, aperte pronuntiat: *Audivi quemdam exposuisse Calvariæ locum in quo sepultus est Adam, & ideò sic appellatum esse, quia ibi antiqui hominis sit conditum caput, & hoc esse de quo Apostolus dicat, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Favorabilis interpretatio, & mulcens aurem populi, nec tamen vera. Extra urbem enim & foras portam loca sunt, in quibus truncantur capita damnatorum, & Calvariæ, id est, decollatorum sumpsêre nomen. Propterea autem ibi crucifixus est Dominus, ut ubi prius erat area damnatorum, ibi erigerentur vexilla martyrii. . . Sin autem quispiam contendere voluerit, ideo ibi Dominum crucifixum, ut sanguis ipsius super Adæ tumulum distillaret; interrogemus eum, quare & alii latrones in eodem loco crucifixi sint? Ex quo apparet, Calvariam non sepulcrum primi hominis, sed locum significare decollatorum, ut ubi abundavit peccatum, ibi superabundaret gratia. Adam verò sepultum juxta Hebron & Arbe, in Jesu filii Nave volumine legimus.* Non tamen adducimur Hieronymo concedentes, ex Josue libro afferat, Adæ sepulchrum Hebronæ fuisse collocatum. Illud insuper de Adamo in Calvariâ condito evertit Traditionem, quòd Judæi communem mortalium omnium parentis sepulchrum tam sanctum, ac venerabilem, violare supplicio noluissent, ut sancta etiam [illegible]. De Golgothâ hæc habet Cyrillus: *Atque ergo prophetice locum hunc Golgotha appellârunt, in quo verum caput Christus crucem sustinuit.* Quod etymon nisi ad verum recedat mentis, quam tamen amplexam est Traditionem Baronius, optimè relictis.

CX. Ubi ventum ad Calvariam, dederunt Christo bibendum myrrhatum vinum, quod gustavit quidem, sed bibere noluit. Legimus Hebræorum in monumentis: *Producto ad supplicium capite, potum dederunt, granum thuris in poculo vini, ut turbaretur intellectus ejus.* Quò referunt illud Salomonis: *Date siceram mœrentibus.* Non thuris modò in vin est, sed etiam myrrham cum vino biberit, ut membrum offenderet [illegible]. Cum myrrhæ efficaciam non ignoraret Hieronymus: *Usque hodie, inquit, Judæi & omnes increduli Dominicæ resurrectionis, aceto & felle potant Jesum, & dant*

Cap. 4. Cass. [illegible]
Plut. de [illegible] Num. 11. [illegible]
Hieron. in Matth. 27.
Joan. 19. [illegible]
Joan. 19. [illegible]
Comp. loc. [illegible]
Cic. [illegible] Verr. [illegible]
Plaut. [illegible]
Origen. in Matth. tract. 35.
Hieron. in Matth. 27.
Cyrill. Catech. 13. 134.
De vino myrrhato.
Babyl. Sanh. f. 43.
Prov. 31.
Hieron. in Matth. [illegible]

ANNO DO. 33.

[illegible] ut cum consopiant, [illegible] non videat. Itaque eruditissimus Nicolaus [illegible] sic emendat: [illegible] Antiqua lectio habet [illegible] *praesumptione.* De vi myrrhae ad [illegible]. *Est myrrha vi & natura calefacere, profundiore* [illegible]. De myrrhato vino, non unus est [illegible] Baronii. Neque [illegible] *n. 97*, quod [illegible]. Contendit enim myrrhatum vinum [illegible], quòd in vase myrrhino, ad saporem odoremque [illegible]. [illegible] eruditissimus [illegible] debuit, [illegible] genus, quo praestantissima conficiebantur pocula. Auctor Plinius: [illegible] *Capitolino Jovi dicavit, quae protinus ad hominum usum transtere,* [illegible] *unde exponens.* [illegible]

[illegible] Neque [illegible] exemplo potest, [illegible] non secus ac vinum in calices infusum, [illegible] non dicitur. Equidem non à myrrhino lapide, sed ab [illegible], quibus vinum condiebatur, *myrrhatum* fuisse vocatum, ostendunt testimonia veterum. Neque à myrrhâ [illegible]

[illegible]

Et in [illegible]. De myrrhâ [illegible] dictâ Plinium cape [illegible], documento haec verba ejus: [illegible] In myrrhâ autem nil dulcedinis. Quamquam si vinum ob *myrrhatum* vocaretur, quòd myrrhae odore condiretur, nil [illegible]. Quae vetò [illegible] etymon, myrrhatum [illegible] vinum, *quòd in vase myrrhino ponerentur.* Illam ergo [illegible] opinionem, cùm [illegible] fit [illegible], [illegible] pretiosa [illegible] proponenda fuisse pocula, quae [illegible] & consolationi. Vinum ergo *myrrhatum*, quod [illegible] Christo fuit, myrrhâ conditum erat, ut [illegible]. Sed à militibus ad omne facinus pronis adulteratum fuit, [illegible] aceto, ut à Matthaeo scripto proditum: *Dederunt ei acetum bibendum cum felle mistum.* Hinc [illegible] *in escam meam.* Quae non [illegible] si myrrhatum ei vinum oblatum fuisset, [illegible] miserentur [illegible]. Id enim malè habent, quod [illegible] aceto [illegible], [illegible]

CXI. Ubi milites Christum crucifixere: *Acceperunt ejus vestimenta, & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem, & tunicam;* [illegible] *à summo contexta tota.* Quibus apparet, Christum nudum in cruce [illegible], more Romano. Nudos [illegible] crucifigi, [illegible] Artemidoro, [illegible]. [illegible] Neque [illegible] Vossium [illegible]. [illegible] Ambrosius: *Refert considerare* [illegible] *Adam, qui vestimenta quaesivit.* [illegible] *talis in Paradiso homo primus habitaverat, talis in Paradisum homo secundus intravit.* Propterea [illegible] Augustino [illegible]: *Omnes, inquit, qui Christiano vocabulo gloriamur, & perdite vivunt,* [illegible] Mortis [illegible] Christi [illegible], nullo tecta velamine. Quòd si servanda decoro, Christus verenda [illegible] fuit, [illegible] propter [illegible] crucis [illegible], [illegible] Eruditissimo Joanni Gerardo Vossio [illegible] Christi in cruce [illegible] asserit, [illegible] *supplicium* [illegible]. Atqui non decebantur [illegible] supplicium: verba sunt Dionis, [illegible]

CXII. De numero vestium Christi [illegible]. Tres [illegible] Euthymium Dominica fuisse indumenta, [illegible] Joannes numero adhibet: *Acceperunt ejus vestimenta,* [illegible] *corpori applicatam in modum* [illegible] *& tunicam* [illegible] Quae doctissimi verba sunt Jansenii, Concor. c. 143. Verùm [illegible] Joanne [illegible], cùm [illegible] pro singulari. Sic [illegible] *vestimentum* [illegible], quod & ipsi, & Christo [illegible] Christum [illegible] sed [illegible]. Probabilius [illegible] Christo fuisse indumenta, [illegible] tunicam [illegible]. [illegible]

Quòd si [illegible] & [illegible] Christum & [illegible]

Anno D. 31.

[illegible] vero simillimum. At vero quaeritur, an interior Domino vestis fuit? Pallium, an tunica? Exteriorem fuisse tunicam statuit Lightfootus ex verbis Christi Matth. 5. 40. quae sic vertit, *ei qui vult auferre tunicam vestimentum etiam exterius, dimitte ei etiam interius [illegible].* Vero tamen similius est, tunicam interiorem [illegible] tunica [illegible] strictam vestimentum. Atque Judaeorum [illegible] pallio pendebant, & longè difficilius fuit interiorem tangere vestem. Sanè χιτὼν ab Hebraeo כתנת manâsse videtur, quod genus indumenti proprie carne fuit: & Scaliger Aaron [illegible] vocatur [illegible]. Porrò Christi tunica non divisa fuit inter milites, quippe quae inconsutilis, sed sorti permissa. Quin etiam à summo [illegible], pallium à quatuor militibus in partes divisum, [illegible] & [illegible], ut quam darent partem, quisque consequeretur quod Marcus indicare videtur: *Cùmque crucifixissent eum, partiti sunt vestimenta ejus, jacta sorte super ea quis quid tolleret.* Quamobrem verò Christi tunica dicta sit ἄρραφος doctè explicant magnum illud Salmas. in Vopisci Aureliano p. 366. Nempe de eo genere tunicarum non erat, quae fibulis stringebantur ex utraque parte, sed ab uno latere conclusa & texta, ab alio adaperta, quo tamen simili modo [illegible] tamen, quam Dominum tunicam non alterius generis gestavit praeter vulgarem, & vulgò in Galilaeâ texi solita.

CXIII. Clavis affixum fuisse Christum, certum exploratumque est, & verbis Thomae: *Nisi videro in manibus ejus vestigium clavorum, & immisero digitum meum in vestigium clavorum, nequaquam credam.* Quibus & [illegible] communiter opinio, quòd corpus, quae inter brachium & manum clavo trajectum sit, quasi solâ fixura, ad pondus corporis sustinendum; quod ubi Thomas dixisset, nisi videro in corpore ejus vestigium clavorum. Est porrò de clavorum numero lis atque disceptatio. Baronius, *septenarium*, inquit, *de tribus clavis veterum probatur usus.* Quae non sunt accurata, cùm non recentiorum modò, sed veterum & multorum haec opinio [illegible]. Nonnullorum aut quisquam [illegible] Christi [illegible]:

Tertius [illegible]
Accipiam [illegible], ligno [illegible] clavo.

Nonnus c. 19. [illegible] [illegible] clavo pedibus conjunctis [illegible] fuisse tradit

Rem quod attinet, Romanis quidem moris [illegible] clavis quatuor affigere cruciarios, quod [illegible] benè nota Plauti carmina:

Ego dabo ei talentum primus qui in crucem excurrerit,
Sed eâ lege ut affigantur bis pedes, bis brachia.

Quatuor & clavis Christum affixum esse docet Rufinus: *Clavos quoque, quibus corpus Dominicum fuerat affixum, Helena portat ad filium, ex quibus ille frenos composuit, quibus uteretur ad bellum. Ex aliis galeam [illegible] belli usibus aptam fertur armasse.* Quibus liquidò constat plures fuisse, plures fuisse clavos, quod admodum ternario clavorum numero impossibile fuit. Eadem & Theodoreto, & Gregorio Turonensi sententia placuit: *Clavorum Dominicorum gratiâ quòd quatuor fuerint, haec est ratio, duo sunt affixi in palmis, & duo in plantis.* Auctor sermonis de passione Christi apud Cyprianum, quae & opinionis fuit, quòd non uno, sed duobus clavis Domini pedes terebrati fuerunt: *Clavis, inquit, sacros pedes terebrantibus, fossisque manibus [illegible]* loquitur. Quotnam clavorum Dominicorum fata fuerint, suo loco docebimus.

CXIV. Mos Romanis erat morituro cruciatus titulum praeferre, quem sive miles, sive quispiam alius gerebat. Neque ab eâ consuetudine Christi judex deflectere voluit: *Scripsit autem etiam titulum Pilatus, & imposuit cruci: erat verò scriptum Jesus Nazarenus Rex Judaeorum. Hunc ergo titulum multi Judaeorum legerunt: quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus erat Jesus, & erat scriptum Hebraicè, Graecè, Romanè.* Cum facinorosus ad mortem à Judaeorum Magistratu damnatus rapiebatur, clamabat praeco: *Ille exit occidendus morte illâ, quia transgressus est transgressione illâ, in loco illo, tempore [illegible] aliquid ad ejus innocentiam procandam, veniat & loquatur pro eo.* At more Romano tituli saepè plerumque praeferebantur, deinde crucem affigebatur. Caligula *Romae publico epulo servum, ob detractam lectis argenteam laminam, [illegible] praecisas manus, atque ante pectus è collo pendentibus, praecedente titulo, qui causam poenae indicaret, per coetus epulantium circumduceretur.* Sic Domitianus Patrem familias detractum spectaculis in arenam canibus objecit, cum hoc titulo, *impiè locutus est parmularius.* Imperante M. Aurelio Attalus Martyr per amphitheatrum circumductus est: *Praecedente ipsum tabellâ, in quâ Latino sermone inscriptum erat, hic est Attalus Christianus.* Hinc colligimus morituro Servatori titulum praeivisse, quem militem [illegible] affixisse cruci. At porrò sponte à Pilato scriptus fuisse videtur, *ipse dixit Rex sum Judaeorum.* Quem sanè titulum à Pilato scriptum volebant. Intercessit verò mutatio consilium, Pilati mentem calamumque dirigentis: cùm titulo crucis & Judaei ignominiâ afficerentur, qui de se benè meritum Regem in crucem egerant, & Christus vel in ipsis suppliciis tabulae splendidè triumpharet nobilissimo titulo insignitum, quae regis morientis majestas ostenderetur.

CXV. Titulus porrò scriptus erat, Hebraicè, Graecè, Romanè, [illegible], quia nemo ex ingenti hominum Hierosolymis eâdem vacantium multitudine fuit, qui non unam trium linguarum nosceret. Graecis Latinisque literis edicta proponere sic, Romanorum Imperatoribus solemne fuit. Exemplo sit Antonii decretum apud Josephum: *M. Antonius Imperator Tyriorum Magistratibus S. P. D. edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Graecis, & Latinis, & in loco aliquo conspicuo proponi, ut legi possit ab omnibus.* Neque praetereundum silentio, quòd de Gordiano tertio scriptum prodidit Capitolinus: *Gordiano sepulcrum milites apud Circesium castrum fecerunt in finibus Persidis, titulum hujusmodi addentes, & Graecis, & Latinis, & Persicis, & Judaicis, & Aegyptiacis literis [illegible].* Titulus porrò certo eo ordine scriptus esse videtur, quo à Joanne teste oculato traditum est, nisi Lucas Graecum primo loco versum posuerit. Titulum atque partem etiamnum extare Romae prodiderunt, ex Sixto Senensi suppeditamus:

ישוע נצרי מלך היהודים
Ἰησοῦς Ναζαρηνὸς ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων
Jesus Nazarenus Rex Judaeorum.

Lucam

Anno D. 31.

Luke 6. ad Joan. 19.
Joan. 19.
Marc. 15. 24.
De clavorum numero.
Joan. 20. 25.
Baron. Ann. 34. n. 106.
Plaut. Mostell.
Ruf. l. 1. c. 8.
Greg. de glor. Mart. l. 1. c. 6.
Cypr. de pass. Chr.
Joan. 19. 19.
Suet. Calig. c. 32.
Suet. Domit. c. 10.
Euseb. l. 5. c. 1.
De ordine linguarum tituli.
Joseph. l. 14. c. 22.
Capitol. Gord. c. 34.

ANNO D.C. 33.

Latinam fané inscriptionem Græcæ fuisse postpositam, ex [illegible] Josephi Capuanumque testimonium indicatur, quippe quæ Græcarum, Latinarumque literarum meminiſſent. Sed & ordo à Joanne traditus, rerum eſt maximè conſentaneus. Hebraica Judæis erat vernacula, Chriſtus autem in Judæâ patiebatur, ubi eaum linguam [illegible] prædicabat. Græca fuma & principium Latinæ fuit, & terrarum orbi longè notior. Hunc linguarum ordinem ſervat Prudentius in Apotheosi v. 383.

Frontem crucis, titulo ſe triplici, triplice linguâ
Agnoſcat Judæa legens, & Græca notet,
Et venerans Deum prætexeſcat aurea Roma.

Verùm enim vero non ſi Hebraicam, Græcam, Latinam Pilatus adhibuit linguam, in cruce Dominica titulo, ideo protinus Latinorum [illegible] *[illegible] ob id meritò his tribus maximè utatur Eccleſia in Scriptura Sanctis legendis, & conſervandis, ut quæ ad hoc ſint aptiores, & præ aliis in cruce ſanctificatæ. Utitur & ob id etiam Latina Eccleſia inter ceremonias omnibus his tribus linguis, præſertim in officio ſacræ Miſſæ, quæ Dominica paſſionis eſt [illegible] repræſentatio, nam ex Hebræâ linguâ habet Amen, Alleluia, & Oſanna: ex Græcâ Kyrie Eleyſon, & Chriſte Eleyſon.* Quæ ſcribit [illegible] Jansenius Gandavensis Epiſcopus [illegible]. Tribus enim linguis inſcriptum eſt à Pilato crucis titulum, ut cauſa illum Chriſto ſupplicii veniret in notitiam omnibus, cùm peregrinæ voces intelligendæ Scripturæ magno ſint multitudini impedimento.

CXVI. Invenit hic [illegible] Baronius ad nobilitandam Latinorum linguam: *In ipſius, inquit, titulo nobilior locus, ac proinde prior ille ſit viſus, qui Chriſto vicinior eſſet, ſcilicet Latinæ [illegible] ſcilicet non Hebræa.* Cujus opinionis [illegible] nobis rationem exponit: *Apud Romanos in theatro locus infimus Senatorum, ſummus verò plebis, & in triumpho poſtremus Imperatoris, ſed & in triclinio, noviſſimus Conſulis erat.* Hac tamen Baronium ratione [illegible] ſanè ſuſpenderit [illegible] quæ Romano more [illegible] pertinet. Obſervanda ſunt de loco, quem in menſâ conſularem vocabant, verba Plutarchi: *Depulſis Regibus Conſules, cùm ad populares ſumma omnia redigerent, ſeipſos è medio & Regalem dignitatem ſubducerent, in ut ipſe locus, tanquam Regis imperio, ac poteſtatis reliquum quoddam, moleſtus eſſet civibus.* Quibus hoc clarum eſt, medium locum apud Reges, honoratiorem fuiſſe. Hâc de cauſâ Tiberius medius inter duos *Coſ. cum Auguſto ſemel ſedit. Similiter obſervavit Suetonius, Claudius in majore negotio aliquo in curiâ, medius inter Coſ. ſellas, tribunicio ſubſellio ſedebat.* Adeò ſanè verum, medium, inter duos locum dignorem eſſe, ut ſervum, qui locum ſecundâ ſibi ampliorem uſurpabat, caſtigârit Adrianus: *Cùm quodam tempore ſervum ſuum inter duos Senatores è conſpectu ambulare vidiſſet, miſit qui ei colaphum daret, & diceret, noli inter eos ambulare, quorum eſſe adhuc potes ſervus.* Quid multis? audiatur Maro:

Iſtis cùm Jupiter aureo
Surgit, Cœlicola medium quem ad limina ducunt.

Momentum nil eſt in argumentum, quibus ſententiam Baronius ſuam fulcire tentat. In theatro infimus Senatorum locus erat: æquè proximus ſpectaculi locus, pro digniore habebatur, quia ex eo facilius cuncta cernebantur: itaque primus ſedebant habendo. Pœnitùs, per celeberrimus habitu, conſeſſu ſequenti, Senatorum [illegible] receperat: *Poſtà igitur decreto Patrum, ut quoties quid ſpectaculi uſquam publicè ederetur, primus ſubſelliorum ordo vacaret Senatoribus.* Et apud Dionem hæc legimus; *Polemo Rex Ponti inter ſocios ac fœderatos P. R. aſcriptus eſt, ac primo ſubſellio in theatris per totum ejus regnum Senatorum [illegible]* [illegible] ne, de poſtremis in triumpho Imperator [illegible] quippe qui totam in pompâ medius. Equidem Auguſtus non ultimus fuit in triplici triumpho, quem duxit: *Cæſar in urbem rediens ex conſuetudine, nihil non egit, præterquam quod collegam & reliquos Magiſtratus paſſus eſt præter morem ſe ſequi cum Senatoribus victoria Socios, alioqui enim magiſtratus præcedere, ſubſequi autem Senatores aſſue receptum fuerat.* Non igitur poſtremus in triumpho Imperator, quippe qui præibat Senatoribus. Sed & triumphantem ſequebantur milites. Unum de multis detur exemplum: *Gallico [illegible] milites [illegible] quale carmen proſequentes per lanoſtes canunt, etiam vulgatiſſimum illud pronunciaverunt:*

[illegible] Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem.

In pompâ quidem triumphali præmittebantur [illegible], aurum &c. deinde dux victus, & indè Imperator ſubſequebatur; at hoc factum, ut [illegible] creſceret ſpectaculo. Denique non multò oppoſitum eſt, quod *noviſſimus in triclinio erat Conſulis locus.* Cujus cauſam Plutarchus Baronium docere poterat, *opportunitatem ſcilicet ad actiones obeundas. In quarto enim triclinio, quarto autem [illegible], accurrit Magiſtratui & Principi [illegible], ut & audiat & mandet quæ opus eſt, & ſubſcribat, quod ut facere poſſit, hunc habet locum commodum. Ubi ſecunda menſa ad primam applicata, angulus ſuum ſuo intercapedinem facit, quæ ſpatium accedendi, alloquendi & audiendi præbeat Scribæ, lictori, ſpatiori nunca ab exercitu venienti, cùm interea Conſul neque moleſtiam aliquam convivarum exhibeat, neque ipſi occurritur à quoquam, ſed & dextram, & vocem liberam habeat atque expeditam.* Non igitur in triclinio ultimum Conſul occupavit locum quia nobilior, ſed quia commodior obeundo muneri fuit. Apparet itaque & promptum eſt, apud Romanos medium inter duos honoratiorem fuiſſe locum, proindéque crucis in titulo linguam Græcam, quæ media fuit, primas ſibi vindicaſſe.

CXVII. Ut percerent Chriſto infamia addereturo, cum eo duo crucifiguntur *latrones, unus ad dexteram, alter ad ſiniſtram,* conſilio quidem & humano, & divino. Pilatus voluit ita inſontem plectere, ut ſcelerato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eſſe, ut factus etiam [illegible] [illegible] præcepta, in medio ſuſpenditur, quod ſummo Chriſto ſuit ignominium, ut impleretur oraculum: [illegible] quem ſimulatores [illegible] vocant, Chriſti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *ſiniſtram [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] alterum negâſſe, ut ſcit *videt eſſe [illegible]* [illegible] *Hic per tropum, qui appellatur* [illegible], *pro uno latrone utrumque induciur blaſphemaſſe. Lucas verò aſſerit, quòd alter blaſphemaverit, alter [illegible] ſit, & [illegible]* [illegible]. Non quid *deſcripſerunt* Evangeliſtæ, *ſed quid*

promunt

patibulo utrumque blasphemaverit: de hinc sole fugiente, terrâ tremente, saxisque disruptis, & ingruentibus tenebris, unus credidit in Jesum, & [illegible] rit. In duobus latronibus utrumque populum & Gentium & Judæorum [illegible] ret. Postea signorum magnitudine, alter [illegible] utrumque blasphemantes. Pœnitentem in cruce latronem resipuisse, vero est simillimum. Hinc [illegible] fuit, una principium velut facti, modico tempore, & accepto salutis. Magnum hominem hujus fidem fuisse oportet qui reputatum à Judæis Christum [illegible], in bluctum Servatoremque suum amplectitur, [illegible] Cyrillus: Nondum Abraham fidelis ingressus est, & [illegible] & [illegible] jam latro incipit ingreditur. Quam tamen Orationem exaggeratam putamus. Defuncti memoria in Ecclesiæ tabulis XXV. Martii recolitur, cum mors ejus Aprili sit affigenda.

CXVIII. *Cum fuisset hora sexta, tenebræ factæ sunt usque ad horam nonam super universam terram.* Exoriuntur tenebræ illo momento, quo Solis lumen maximè fulget, partim ut vis miraculi intenderetur, partim ut Christum justitiæ Solem, dirissimæ mortis umbris involvi, significarent. Ex quibus intelligitur tenebras eâ horâ incepisse, quâ Christus cruci donatus est, & perdurâsse, quoad cœlestem Deo animam redderet, ut ipsius causâ obortas esse, palam fieret. Has porrò eclipsi Phlegontinæ tenebras, frustrà complures veterum recentiorumque eruditi accommodant, cùm illæ anno Domini [illegible], hæ vero anno 33. contigerint. Quippè Tertullianus, Origenes, Julius Africanus, Augustinus, qui anno Tiberii XV. Christum morti traditum fuisse censent, eodem & anno Phlegontinam eclipsin illigârunt, quam cum tenebris morienti Christo obortis, permiscendam; quâ de re fusè disseruimus ad annum U. C. 781. n. 30. &c. Ac fanè non mediocrem admirationem movet Eusebius, scribens, *solis defectionem, cum Domini moriendo, hic congruere, quæ in [illegible] acciderunt*, cùm ipse tamen in anno Olympiadis CCII. tertio, mortem Domini consignet, tribus post Geminorum Consulatum annis, in quem Veteribus eclipsin Phlegontinam conferunt. Neque sibi quoque constat Origenes: *Et Phlegon quidem*, inquit, *in Chronicis* [illegible] Quemadmodum [illegible] [illegible] Christo, contigisse, non in Judæa. Quin etiam negat Origenes, solis fuisse defectionem: *Dicimus ergo quod Matthæus & Marcus non dixerunt defectionem solis tunc factam fuisse, sed neque Lucas secundum pleraque exemplaria, habentia sic, & erat hora fere sexta usque ad horam nonam, & obscuratus est sol.* Quibus accedat eclipsin, cujus meminit Phlegon, ultra Judæam fuisse conspicuam, cum tenebræ, quæ ubi oriebantur, morienti Domino, solo tantùm Judææ obortæ sint: quæ Origenis sententia est: *Arbitror ergo sicut cætera signa quæ facta sunt in passione ipsius, in Hierusalem tantummodò facta sunt, sic & tenebræ tantummodò super omnem terram Judææ sunt factæ, usque ad horam nonam.* Quod quidem gravissimo liquet argumento. Neque enim fieri potuit, ut per universum terrarum orbem, horâ sextâ tenebræ orerentur, cùm alteram hemisphærii non incubuerit: in nostro autem ubi dies erat, cùm diversis in locis meridiana oriantur, sextâ fuisset horâ incipere, & nonâ desinere ubique terrarum tenebræ non possunt. Cùm quæ sexta Hierosolymæ, Bythiniæ sexta esse nequeat aut Sinensium regioni, Atque constat tenebras simul obortas, simulque discessisse. Non est de nihilo, quod accuratè observatur ab Origene: *Et tenebræ fuerunt super totam terram usque ad horam nonam, quomodo hoc factum tam mirabile, neque Græcorum, neque Barbarorum factum conscripsit in tempore illo, maxime qui Chronica conscripserunt, & notaverunt si ubi tale aliquid novum factum est aliquando.* Neque moveatur Christianus observationibus Hortii, ex opere Sinensis historiæ Hadriani Grossonis, *anno Domini 32. circa mensem Aprilem, solare deliquium præter ordinem naturæ, & leges motus siderum præsertim, contigisse.* Plenilunium enim Anno Christi 32. in diem Lunæ incidit, [illegible] XIX. Primum ergo ab æquinoctio Plenilunium, cum Aprilis XIIII. conjungendum ferià secundâ, quia Epacta fuit Saltus 2., littera Calendaria G. In secundâ verò feriâ, neque Christus passus est, neque tenebræ factæ, ut vel ex hoc liqueat, aliud esse solare deliquium imperante Quintianó obortum, aliud Judææ tenebras, quarum Græcorum, Barbarorumque in monumentis nullum reperitur vestigium; reperiendum tamen, si terrarum omnes tenebræ obscurâssent. Legatur U. C. an. 782. n. 32.

CXIX. Quænam fuerit vera causa prodigii, et meridiano sole fulgente, nec notarie ingruerent, ponitur in dubio. Baronio, multisque probatur narratio Dionysii, scribentis ad Polycarpum de Apollophane: *Ab eo autem quære quid de illo, qui tempore crucis Dominicæ factus est, Solis defectu, dicturus est? Tunc enim ambo apud Heliopolim, ambòque simul incidentem mirabiliter Soli Lunam spectabamus, rursusque eam eâdem ab horâ nonâ ad Vesperam ex Solis Diametro præter naturæ ordinem apparuisse. In memoriam autem illius revoca etiam aliud quiddam. Scis enim etiam ingressum ipsum à nobis visum esse orientis ab ortu Solis, & ad ejus extremum pervenisse, ac tum resiliisse meminimus.* Quæ si vera sunt, miraculum quadruplex patratum est: primum quòd in plenilunio Solis defectio contigerit, repugnante penitus naturâ, quæ tum temporis terram inter & Solem, Lunæ vetuit interpositionem. Secundum miraculum, quòd Luna ab Oriente Solem subierit, cùm hoc ab Occidente fieri debuerit. Tertium, quòd eâdem viâ Luna redierit, relinquens deinde penitùs cum Sole partem, quam ubertim tenebras, cùm ex lege Astrorum impulsâ cursibus, contrarium evenire debuerit: quartum denique, quòd Luna tenebris tribus horis sub sole steterit, cùm ex rapidâ hujus planetæ agitatione, solis eclipsis soleat esse longè brevior. Atqui miraculum hæc Christo patiente facta fuisse incredibile est, cùm tamen prodigia Evangelia prætereant. [illegible]

Anno Do. 33

tenebrarum solem, quod absque Dionysianorum [illegible] acervo facilius contingere potest. Quòd si agentibus in Ægypto, Apollophane & Dionysio, patrata sunt ea prodigia, quibus nulla unquam temporum curriculo illo[illegible] [illegible], quæ causa est, cur [illegible] ignorantiam pararent, & Ægyptiorum, quorum [illegible], qui rem oblivioni dare tantam omnibúsque digressionem non debebant, nec poterant; & Patrum, qui de Dionysiana fonte miraculo ad tradidêre posteris: unde ea patent sua [illegible] argumentis? Quippe Sola Judæa, quod contendit Origenes, non inhorruit tenebris, si tribuero, Luna Solem inter atque terram interjecta est. Sed & Julius Africanus invehitur in Thallum, eclipsi solis has vindicantem tenebras. Has, inquit, tenebras Solis defectionem appellat Thallus, libro historiarum tertio, absurdè tamen, ut mihi videtur. Quid dicerem in Dionysium, tenebras veræ eclipsi, hoc est, interjectæ Solem inter & terram Lunæ ascribentem? Potuissétne Dionysius hanc eclipsim absurdis apponi, si Dionysio, imò si mortalibus penè omnibus, qui patiente Christo fuerêre, ut miranda apparuisset ad oculos? Neque miraculum, quo orbe terrarum penitus intectus esse perhibentur, [illegible] magis similes eclipsis naturam, quàm & Eva ex costâ Adami, & amygdalarum Aaron ex virgâ exortio, Evam & amygdala, hominem aut fructum ex fructibus [illegible]. Vera Solis defectio est, ubi objecta Luna inter Solis terrarum [illegible] orbi; quod factum [illegible]. Quod [illegible], ea verius appellanda, Origenes [illegible], tenebris caelum operit: *Et ergo tenebræ factæ sunt super omnem terram, Sole non nominato, sine dubio consequens est intelligere, quasdam tenebrosissimas nubes, & fortè non unam, sed multas & magnas concurrisse super terram Judæam.* Neque Dionysianam eclipsim scivit Athanasius [illegible] ad Maximum Epistolâ, dum scribit, Solem radios suos contraxisse. Figmentum quoque Dionysianum sensit Hieronymus: *Qui scripserunt contra Evangelium, suspicantur discipulos Christi ob imperitiam super resurrectione Domini interpretatos, cùm defectus Solis nunquam nisi orta Luna fieri soleat: nulli autem dubium est, Paschæ tempore Lunam fuisse plenissimam: & ne forsitan videretur umbra terræ, vel orbis Lunæ Soli oppositus, brevem & ferrugineum fecisse terrorem, trium horarum spatium ponitur, ut omnis causantium occasio tolleretur; & hoc factum reor, ut compleretur Propheta, dicens, occumbet Sol meridie, & obtenebrabitur super terram in die lux. Videturque mihi clarissimum lumen mundi, hoc est, luminare majus retraxisse radios suos, ne aut pendentem videret Dominum, aut impii blasphemantes suâ luce fruerentur.* Quid hæc ad commenta Dionysiana? Itaque miraculum ex his [illegible] nobis argumentum, ut scripta Areopagitica, [illegible] Hieronymus, quàm Origenes, quàm Africanus [illegible]. Existimemus ergo, patiente Christo nullam hominibus in miraculo [illegible] esse mentionem: ac merito id prodigii [illegible] Atheno [illegible], sive patiente Sole [illegible]

Euseb. Chron. p. 77.

Orig. in Matth. hom. 35.

Hier. in Matth. 27.

sive lumine illustrâret, sive motu languere, quo secundi elementi globuli à primo impelluntur, sive quod nobis probabilius, extraordinaria aeris crassitudo lumen intercepere, quod & olim in Ægypto contigit, Sole interea tractu, [illegible] tamen tenebras Judæam tam profundas fuisse, quàm Ægyptiacas aut quales quàm mediâ nocte, Sole, neque Lunâ lucente, esse solent. Etenim neque B. Virgo, Joannesve adstiterunt, neque mulieres & cæteri, qui [illegible] de [illegible], quos non Christi amor, ut [illegible], juxta crucem retinebat. Neque tamen [illegible] modo olim Ægyptiæ tenebræ, horribilia hanc regionem minabantur: lucente interea Hebræis Sole, quo felicitas, libertasque portendebatur. Nunc rerum mutatæ vices, tenebris Judæam obruendam, cùm Sol clarum dispergebat lucem Ethnicis; quo signo ostendebatur: *Multos ab Oriente, & Occidente venturos, & discubituros cum Abrahamo, Isaaco, & Jacobo in regno cælorum, filios verò regni ejiciendos in tenebras illas externas.*

CXX. Interea Christus matrem adstantem curæ peramicæ commendat discipulo, & ingravescente per vices dolore, *Voce magnâ exclamat, Eli, Eli, lamma sabachthani, Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti.* Ac maximum quidem clamorem, ostendendo, se non naturæ infirmitate emori [illegible], cùm morientem voce validâ [illegible]. Usurpabat autem verba Psalmi 21. ut [illegible] in quo ob impositum sibi peccatorum [illegible]. Quem cùm Hebræi forsan sermonis ignari [illegible] illudêre quærent. Cùm [illegible] dicit Jesus, *Sitio*, quo ad implendum oraculum factum adiret, *& in siti meâ potaverunt me aceto.* Cum enim vas illic esset aceto plenum, spectatorum unus, spongiam aceto immersam calamo circumvolvit, [illegible] *sine, videamus an veniat* [illegible]: *Currens quidam, & implens spongiam aceto, & arundini circumposita, dedit ei potum, dicens, Sinite, videamus an veniat Elias ad eum detrahendum.* Itaque Marco nil emendatione opus, ut eruditis nonnullis placuit. Verbum autem *sine*, vel *sinite*, non posse aliquid [illegible], sed redundat, ut cùm dicitur, [illegible], quemadmodum Genes. 11. 3. verbum [illegible]

CXXI. Quæstionis est, quomodo acetum [illegible] fuerit ad potandum Christum? Baronii sententia hæc est: *Ex industriâ* [illegible] *quæ sanguinem* [illegible], *à Judæis parari solita, tùm qui* [illegible]. [illegible] verba Joannis, *de vase posito & aceto pleno* [illegible]. Sed dum sic indulget acumini suo, de Scripturâ aliquid delibare videtur. Potum quidem non [illegible] Christo fuit: neque

Matth. 8.

Ps. 69. 22.

Bar. an. 34. n. 116

Anno Do. 33.

neque volucribus, sed pariemus ori [illegible]. Præterea [illegible] dolorem [illegible] unà cum [illegible] propagassent, [illegible] [illegible] neque spongia, acetum, hyssopum, à Judæis in [illegible] usum [illegible], quam apud nullum crucis [illegible] fuisse supplicium. De vase aceti sic ergo censemus. Acetum Romanis militibus potus fuit. De Pescennio Spartianus, *Idem jussit vinum in expeditione neminem bibere, sed aceto universos esse contentos.* Fuit & illud adscitum Avidii Cassii, *Et præter lardum, & buccellatum, atque acetum, militem in expeditione portare prohibuit.* Vas igitur aceti propè crucem fuit, levandæ siti militibus Romanis, à quibus Christus latronesque cum in cruce [illegible] subducebantur. Hinc Lucæ observatum: *Illudebant autem etiam ei milites, accedentes, & acetum ei offerentes.* Quæ ad spongiam aceto madidam, atque admotam Servatoris, postquam dixit, *Sitio*, [illegible], cùm in ublato [illegible] fuerunt specie aliqua humanitatis esse [illegible], [illegible]. Itaque [illegible] Baronium non placuit: *Putamus madidam potius sanguine spongiam, atque pressam [illegible] & hyssopo superinfusam, proh facinus! [illegible] Domino propinatam.* Quæ [illegible] [illegible]: *Acetum & hyssopum non potui causa fuisse præcipue institutum, sed magis ut in medicamento [illegible] infusa spongia, [illegible] admo[illegible] [illegible] sanguinem largius [illegible] fluere.* Ex nostra de vase aceti potum Romanis militibus [illegible] probabilior est conjectura, quòd de more, milites diu custodes crucium apponebantur. [illegible] *[illegible] cùm miles, qui cruces servabat, ne quis ad sepulturam corpora detraheret*, p. 194. Noscebant autem qui Christum crucifixe[illegible] eâdem [illegible] die tumulandum esse sepulchro.

CXXII. Exstat autem hæc [illegible] quæstio difficilis. Nempe, *spongiam calamo circumpositam fuisse*, Matthæus unà cum Marco testatur: At Joannes prodit militum unum *spongiam [illegible] & hyssopo [illegible]* [illegible], si hyssopo spongia circumligata, quomodo [illegible], quomodo hyssopo [illegible] [illegible], hyssopo & calamum unum idemque esse existimari possit, quod & viris [illegible] placuit. Itaque Casaubonus, Auctore Josepho, hyssopum arboris appellatione complectitur. Verba sunt Josephi: *De quâque specie arboris parabolam dixit Salomon usque ad [illegible]* [illegible] Non dicit de quacunque specie plantæ, [illegible]. Sed non advertit vir ille doctissimus, [illegible] habere עץ *ligna*, quæ vox vel ad [illegible] usque extenditur, ut Josue [illegible] [illegible]. Præterea nil est in hyssopo, quod ei [illegible] tribuat. [illegible], vel [illegible]: neque [illegible] est hæc in plantâ, vel roboris, ut calamorum vicem præstaret; vel magnitudinis, quippe quæ [illegible] cubitum, cùm [illegible] in proceritatem extenditur, ut ori crucifixi admoveretur. Missis aliorum interpretationibus, quæ notis non accidunt, censemus ergo spongiam hyssopo circumdatam, calamoque illigatam, oblatam Christo fuisse; quam [illegible] [illegible] Evangelistæ [illegible] [illegible] memoraverit. Hoc unum repugnare videtur, quòd legitur [illegible] *[illegible] spongiam hyssopo circumponentes*, cùm non hyssopo spongia, sed hyssopum spongiæ circumfunderetur. At nodum [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] pro [illegible] legit [illegible], [illegible]. [illegible] habebat locus: *[illegible] autem cum spongiam [illegible] & hyssopum [illegible] ori admoverunt.* Sic spongia hyssopum non circumdederit, sed hyssopus spongiam, ut aceti [illegible] cum hyssopo [illegible] [illegible] in ingrueret. Sic Baronianum de hyssopo & aceto in medicamentum paratis fundamentum convellitur. Vult *acetum hyssopo fuisse permixtum*, quæ [illegible] est [illegible], [illegible] spongiæ aceto madidæ, [illegible] hyssopum [illegible]. Meminit quoque Joannes spongiæ hyssopo circumdatæ, quæ [illegible] [illegible] Davidis [illegible]: *Vel in cibum meum dederunt, & aceto potaverunt me siti meâ.*

Psal. 68. 22.

CXXIII. Aceto gustato clamat voce validâ Christus, *consummatum est*, simul addens, *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*: [illegible] clamoris magnitudinem stupens Centurio, [illegible] Centurio, *cum eo ita clamore expirasse*, dixit, *vere homo iste Filius erat Dei.* Prodigio sanè hoc, hominem cujus tormenta tot atque vigiliis fracta vires fuerant, tanto expirasse clamore, quo [illegible], divinam [illegible] in [illegible] virtutem. Quod miraculum & aliud excepit, nempe, *velí scissio*. Ex phrasi Evangelistarum doctissimus Jansenius colligit, unum Christi tempore in Templo Hierosolymitano fuisse velum: *Quod si fuissent plura Templi vela, non deberent, [illegible], Evangelistæ tam indistinctè dicere, & velum Templi scissum est, sed in specie exprimere de quo loquerentur.* Hanc tamen sententiam neque Josephus confirmat, neque Patribus. Gemina fuisse Templi vela ex his nascimus: *Foris habebat autem, quinquaginta & quinque cubitis altas, fecundum vero latas, aditus [illegible] longitudinis [illegible], hoc est, velum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpurâ variatum, mirabili opere factum.* [illegible] [illegible] solis Sacerdotibus pervium, ab atrio separabatur. De interiori velo, adytum à sancto loco dividente, hæc addit Josephus: *Intima verò Templi pars viginti cubitorum erat, dispescebatur autem similiter velo ab externâ.* Cui consentit & Origenes: *Quærit autem aliquis, qui non negligenter intelligit Scripturas, & aspicit duo esse vela, unum quidem interius, quod velat Sancta Sanctorum, alterum autem exterius sive tabernaculi.* Eadem de velo gemino habet Hieronymus Ep. 150. ad Hedibiam Q. 8. ut de eâ re nullus relinquatur dubitandi locus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quod [illegible] פרכת [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] & significatione angustum. Quippe sanctiorem Templi partem, quam Deus efficaciori præsentiæ suæ signo incolebat, ab aliâ distrahebat: & velum, quo cælestia nobis abscondantur, præcipuè adumbrabat, teste Paulo, cùm de certissimâ spe Christianorum verba facit: *Quæ [illegible] [illegible] [illegible], quò præcursor pro nobis ingressus est Jesus.* Neque negligenda vox [illegible] ab Evangelistis additis, ed

Dom. Pescen.

Vulc. Avid. c. 5.

Luc. 23. 36.

[illegible]

De [illegible]

Joseph. Ant. l. 8. [illegible]

Jos. [illegible]

De morte [illegible] veli scissione.

Matt. 27. 54.

Jans. Conc. c. 143.

Joseph. de [illegible]

Orig. [illegible]

Hebr. 6. 19.

Anno Dom. 33

[illegible] aliud Templi velum, quod sanctum habebatur. Quæ etiam adyta, & locus Sacerdotum, ubi thus adolebatur, erant propriè Templum, quo nomine pars ea, in quâ altare aureum, mensa, candelabrum collocabantur, *Lucæ vocatur Templum, & mirabantur quòd is tardaret in Templo.* Velum ergo Templi illud est quod adyta inter & locum sanctum medium fuit. Explicationi favet mandati significatio: *Nempe nos habere libertatem ingrediendi sanctorum, per sanguinem Jesu, per velum, hoc est, per carnem suam.* Quæ cruce scissa est, ut aperta nobis ad cælum via pateretur. De veli scissurâ Hieronymus: *Velum, inquit, Templi scissum est, & omnia legis Sacramenta, quæ prius tegebantur, prodita sunt, atque ad gentium populum transierunt. In Evangelio, quod sæpe facimus mentionem, superliminare Templi infinitæ magnitudinis, fractum esse atque divisum legimus. Josephus quoque refert, virtutes Angelicas, præsides quondam Templi, tunc pariter conclamasse, transeamus ex his sedibus.* Hîc tamen Hieronymum, non secùs ac Eusebium, de clamoribus Angelis errâsse memoriâ, certum exploratumque est. Josephus enim id prodigii, & festo Pentecostes, & anno ante urbem captam sexto contigisse, disertè prodidit. Itaque mira est Baronii in Josephum involantis inconstantia, quasi de tempore, quo dictum ab Angelis, *transmigremus ex his sedibus*, tesser Josepho longè veteriores fuerint [illegible]. [illegible] illustrissimus Purpuratus, testem fidei suæ Josephum, ab Eusebio Hieronymoque fuisse laudatum, contra ipsam Josephi narrationem, ad passionis annum nil attinentem.

CXXIV. Sed & alia benè multa, ubi Christus emisit Spiritum, patrata sunt miracula. *Terra mota est*, cujus motus meminisse Phlegontem, Patres opinantur; quod nobis non fit verisimile, cùm tremor ille, tractus vel Hierosolymitani, vel solius saltem Judææ finibus, circumscriptus sit. Phlegon quidem in unâ Niceæ Bithyniâ terræ motum vim suam explicasse tradit: *Terræ motus in Bithyniâ Niceæ urbis multas ædes subvertit.* Quem anno passionis ignotum non contigisse, superiùs docuimus. *Petræ etiam scissæ sunt & monumenta aperta*, quibus & Christi sepulchrum includimus, ut appareret reverâ cadaveribus destitui. Sed & multa Sanctorum corpora [illegible], non Abrahami, non Davidis, non Prophetarum, sed eorum potiùs, qui Christo præsenti fidem adjunxerant, & non ita pridem sepulti. Idcircò sanctam urbem ingressi sunt, ut à familiaribus suis agniti, certum darent resurrectionis suæ pignus. Quo facto, verùm in mortis potestatem concessisse credimus, perinde atque illos, quos Prophetæ ad vitam revocabant. Hoc declaratum miraculo Christum passione suâ, mortis & inferni esse domitorem. Baronius aliquot tradidit, aliud ex Plutarcho [illegible], quod ad Christi [illegible] continere existimant. Rem sic narrat Plutarchus: *Ab insulâ Paxis, auditam fuisse vocem, quæ Thamum quendam nominatim vocaret, non sine admiratione hominum. Erat autem Thamus ipse Ægyptius gubernator, paucis unà vehentium de nomine notus. Bisque hoc vocatum siluisse, tertiò se paruisse dixisse, eumque contentâ voce dixisse, ubi ad Palodes venerit, annuntia magnum Panem esse mortuum. . . Thamum autem statuisse, si ventus spiraret, tenere [illegible] à Thamo ad terram* [illegible] *porrectis extiterit, expositurum quod audivisset. Postquam ad Palodes perventum fuit, cùm neque ventus esset, neque fluctibus mare exagitaretur, Thamum è puppi versus terram prospexisse, ac quod [illegible] dixisse magnum Panem [illegible] dum consecutum illum, & gemitum magnum examinum [illegible] ne mixtum. Quod autem fieri solet, cum evenit aliquid multis testibus præsentibus, statim eos famam Romæ fuisse disseminatam, Thamumque à Tiberio Cæsare fuisse accersitum, ac Cæsarem ita pro certo credidisse, ut de Pane illo diligenter inquisiverit.* Hinc narravit Epitherses, Æmiliani rhetoris pater, quibus Plutarchus colligit, daemones esse mortis genitos: Hoc addit etiam, *doctos, quos Tiberius multos secum habebat, conjecisse Panem eum esse, qui Mercurio & Penelopâ fuisset natus.* Baronius verò, Joannes Gerardus Vossius, Hortus Abrincensis Episcopus, et [illegible]: *Per magnum Panem, accipiendum esse Christum.* Nobis verò propius est, hanc Epitherses narrationem esse fabulis apponendam; neque Christi passionem, *Panis morte* fuisse significatam. Primum enim prorsus ille, qui Thamum alloquutus perhibetur, de grege Angelico unus fuerit, necesse est. Non ea autem Angelorum ratio est, ut hominum adhibeant operam ad arcana Dæmonibus patefacienda. Tum ater an albus præco ille? Non albus quidem Angelus, qui unum è Scrip[illegible] Christo supposuisset. Si verò ater, Plutarchi narratio [illegible], neque Thami ministerio opus erat, ut eo potebore [illegible] Tacit, Suetoni, Dionis, eâ de re silentium. Cum enim Tiberii vanos illi scriptos mandârint, prodigio est, egregios Historicos id inopinâ [illegible], quod, à Plutarcho creditur, jubente Tiberio, in mandatis datum fuit. Sed & absurdum nobis videtur, quod tempore nomen loci, qualem constat Pana fuisse, Christo vero Deo sit inditum. De lascivo Arcadiæ Deastro Ovidius:

> *Panaque, cum prensam sibi jam Syringa putaret,*
> *Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres.*

Hoccine nomen profanum imponi filio Christus voluisset? Præterea inquisitione ejusmodi Tiberius erat alienissimus, cujus animum hisce coloribus pingit Suetonius: *Circa Deos ac Religiones negligentior.* Qui mentis affectus, cum istâ disquisitione de morte Panis, non admodum consentit. Insuper Tiberium egisse Romæ [illegible], Plutarchus [illegible] enim aliud hæc sibi volunt: *Statim eos famam Romæ fuisse disseminatam, Thamumque à Tiberio Cæsare fuisse accersitum.* [illegible] anno et tempus mortis Christi Jesu, nulla certè videmus. In Insulam enim Capreas se Tiberius abdidit, anno U. C. 779. Lentulo Getulico & Calvisio Sabino Coss. teste Tacito, Annalium l. 4. c. 13. Tùm certus procul urbe degere, ut postquam eò discessit, nunquam Romam redierit, ut ex Dione novimus. Falsum igitur Romæ [illegible], ut de morte Christi, qui verus est *Pan*, ab Ægyptio illo nauclero aliquid acciperet. Aliunde habemus aliud quærimus, qui sunt illi, qui multi pectore cantos expressêre gemitus, audità morte *Panis*? Dæmones utique, quorum tamen [illegible]

per-

præsagque est sanguine Christi patentes. Quo autem sibi fingat animo, quam Servatoris mortem, Dæmones iteris procuravere verbis, aut ignoraſſe, quam juxta Buthrotum contentâ Tamnus voce prædicaret, Panem esse defunctum? Neque ulla Dæmonibus Dominicam lugendi mortem causa fuisse videtur, quando vis ejus perspecta exploratàque non fuit, quod demum contigit, cùm Christus morte triumphatâ ad lucem, gloriosè revocatus est. Hactenus mors Servatoris ipsis voluptati non dolori fuit. Ut ergo mœstitiâ afficerentur, Thamus clamore debuisset, magnus Pan resurrexit. Christus quippe declaratus est Filius Dei, per resurrectionem ex mortuis. [illegible] Buthrotum geminus erit. Cui [illegible] Ægyptius scribunt [illegible] Plutarchum. Præterea Plutarchum sic vertit, quando juxta paludem fuerint, inconquâ admodum vertuntur. [illegible] ad cujus ingressum, Buthrotum Epiri oppidum, de quo Strabo: Extat Posidium, ac Buthrotum in portu eo conditum, quem Pelodem, hoc est, cœnosum dicunt.

CXXV. Dùm Christus pendet in cruce mortuus, Judæi ob imminentem Sabbati Religionem, duplici de causâ solitò sanctiorem, quod gentemque in hanc diem festum confluxerat, atyrmorum scilicet & manipuli: *Accesserunt ad Pilatum, rogantes ut confringerentur crucifixorum crura, ac tollerentur: venerunt ergo milites, & primi quidem latronis confregerunt crura, & alterius, qui crucifixus erat cum eo: ad Jesum autem ut venissent, cum viderent eum jam mortuum, non confregerunt ejus crura, sed unus militum lanceâ latus ejus fodit, & statim exivit sanguis & aqua.* [illegible] fectum fuisse, mollitaque cor perrupisse, ut ictu lethali Dominum interficerentur, si quid vitæ superesset. Neque latus utrumque apertum fuisse militem, cùm autem unum memorent Evangelium, nisi immissis manum in latus Domini, quæ Thomæ verba sunt, cui respondet Christus, immittit manum in latus meum. Militi Longino fuisse nomen, traditur in Martyrologio: *Cæsareæ in Cappadocia passio Sancti Longini militis, qui latus Domini lanceâ perforasse perhibetur.* Quam tamen Baronius traditionem convellit in Annalibus. Censet enim non militem, sed Centurionem Longinum nomine appellatum fuisse. *Ex quibus videre possumus, qui ex apocryphis quibusdam scriptis, tradiderunt Longinum nomine, eumdemque cæcum fuisse militem, qui lanceâ latus Domini aperuit.* [illegible] enim verò incredibile est Centurionem Christum confessum, minorem fuisse illum modi, ut sacrum Domini, quem Filium Dei prædicabat, latus ferro violaret. Dum autem Centurionem adfuisse cruci, nil habent probabilitatis. Percussor ergo Dominici lateris, miles fuit, Centurio non fuit. Neque abludit à vero, Longini nomen ex λόγχη *lanceâ*, quam gestabat, factum fuisse.

CXXVI. Sanguinem & aquam latere Servatoris jam defuncto fluxisse, non temerè non possumus. Quippe de re insolitâ, prodigiosâque, [illegible] commune & ordinariâ, hæc prædicantur, *& qui vidit sanguinem & aquam ex latere manantem, testatur, & firmum est testimonium ejus, ille, inquam, scit se vera dicere, ut & vos credatis.* Miratur quoque nobilissimi Prudentius, hymno 11.

O novum cœlis stupendo
Vulneris miraculum!
Hinc cruoris fluxit unda,
Lympha parte alterâ:
Lympha nempe dat lavacrum,
Tum corona ex sanguine est.

Defunctorum sunt frigida jam corpora, cruorem humore, non tamen est, aquam [illegible] diffusisque speciebus, congelatum. Quod si hoc nonnunquam contigisse deprehendatur, illud certè prodigio videtur esse, quod præcunteam aqua cruorem sequatur. Non nos quidem latet, [illegible] *Pertusis aquam exire è latere pericardio perfusse,* est enim illud aquâ referunt ad æstum cordis refrigerandum. Liber de corde, sive sit Hippocratis, sive alius, sic incipit: *Cor figurâ meta similes, colore autem admodum puniceo tunicâ levi circumtegitur, in quâ humor paucus, qualis urina, inest, ut cor in vesicâ conversari existimes.* Sententia eadem Galeni est; *Neque enim tantum videri debet, tantum humoris multitudinem cumulari interdum in tunicâ cor ambiente, ut ipsum ne attollatur impedire possit. Quippe in animalibus dissectis, videmus plerumque plurimum humoris, urinæ speciem referentis, in eo qui ipsum involvit, panniculo contineri.* His & similibus fretus argumentis, doctissimus Joannes Gerardus Vossius, harmoniæ lib. 2. c. 11. §37. negat recurrendum esse ad miraculum. Aqua non est quæstionis, verum in pericardio humorem aliquid contineatur: id unum ambigitur, an ita hic ille liquor, aqua sit, quo nomine donatur à Joanne. Humorem pericardii, colore flavum esse, sapore amarum, adeòque biliosum, prædicant medicinæ periti, proindeque ab illo diversum aquam, cui aqua nomen. Neque dilutior illa bilis, quam cordis tunica complectitur, significandis ejus mysteriis, quæ manante aquâ, adumbrabantur. Quibus accedit, prodigio sane fuisse, quod non miscellaneus quidam, & quasi confusus sanguis & aquâ humor, sed distinctè secretoque à cruore aqua, ex confosso latere manaret, ut antecederet ille, hanc sequeretur; quod ita fuisse, non obscura in Joanne vestigia [illegible] *Exivit sanguis & aqua,* argumento profluentis sancti liquoris, secretas fuisse, ut distinctè observare potuerint: quod divinus ille & scriptor & testis, innuerat in epistolâ: *Hic est ille, qui venit per aquam & sanguinem, non per aquam solum, sed per aquam & sanguinem.* Jam verò sanguinis & aquæ exitum, tertium continent liquoris genus, neque eo casu, aqua rubro sanguinis mixta, exiret, multa signat potuisset. Miraculum ergo patratum est, designando sacrilibus mysteriis. Sic verè Servatoris humanitati, testimonium perhibetur: sic ostenditur efficacia Dominicæ passionis, quâ peccatorum luitionis tollitur, & quâ renati est, & quo proinde [illegible]. [illegible] & sanctificationis ordo indicatur, ut illa sanguini, hæc Christi Spiritui accepta referatur. Denique sic declaratur, & vera petra, quæ percussa dum aquam emittit potandam fidelibus; & foederis novi Mediator, qui illud pepigit sanguine & aquâ, non fecit ut Moses, accepto sanguine vitulorum & hircorum cum aquâ, tetuis olim populum sanxerat.

CXXVII. Post hæc Josephus, vir nobilis ac decurio [illegible] Caiaphæ discipulus, Pilatum adit ut ab eo sepeliendum

Margin notes: Rom. 1. 4. — [illegible] — Plut. de def. orac. — [illegible] — Joan. 19. — [illegible] — Baron. ad an. 34. — [illegible] — Prudent. hymn. 11. — Hippocr. de corde. — Galen. l. 7. de usu part. — Joan. 5. 6. — Cur Josephus primus peteret & acciperet corpus Domini.

ANNO DO. 33.

[illegible] Christi corpus imponeret. Josephus ille, [illegible] quod [illegible] nomine solum docet Hieronymus: *Arimathia [illegible], inquit, civitas Elcanæ & Samuelis in regione Thamnitica juxta Diospolim, unde fuit Joseph, qui in Evangeliis ab Arimathia esse scribitur.* Josephus porrò fiducia & dignitate, & divitiarum, accedens ad Pilatum, petiit corpus Jesu. Cruciariorum quippe cadavera, nisi potestas concessa à Judicibus fuisset, tolli de cruce, & sepeliri [illegible] apud Petronium, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *de cruce depositos, & ad sepulturam ex more [illegible] traderet, quandoquidem doceret, vel ad [illegible] valere aliquem fructum ex Imperatoris [illegible].* Neque illos perduellionis causâ, ultimo affectos supplicio, humo condi poterat, nisi Judicis indulgentiâ. Hinc observatum Suetonio de Augusto: *Ut quidam uni supplicanti sepulturam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] jano [illegible] [illegible]: *[illegible] immensa strages: omnis sexus, omnis ætas, illustres, ignobiles, dispersi, aut aggregati: neque propinquis aut amicis assistere, illacrymare, ne visere quidem diutiùs dabatur, sed circumjecti custodes & in mœrorem cujusque intenti, corpora putrefacta adsectabantur, dum in Tiberim traherentur.* Cùm itaque Christus & perduellionis sive immeritò damnatus, & cruci affixus fuerit, de cruce & deponi, & sepeliri non poterat, nisi concedente Pilato.

CXXVIII. Quæ Chronologica restant, de superiori Servatoris anno dissidere. Nos verò [illegible] annum, Christo emortualem fuisse censemus; quod non [illegible] vestigiis, sit manifestum. Primum à Dominico baptismate Pascha, incidit in annum Tiberianum XVI. qui Julianus est LXXV. Hoc liquet ex verbis Judæorum: *Quadraginta & sex annis ædificatum est Templum istud.* Quippe anno Juliano nono & [illegible] U. C. [illegible] [illegible] mundi cœptum est: addatur anno Tiberiano decimo sexto [illegible] deinde à Domino agitur Paschate, ad Tiberianum XIX. usque perventum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex Scriptura certa sunt evolventque criteria. In [illegible] quidem, quæ dies Veneris, & consessum [illegible] corpus Dominicum fuisse, & sedem [illegible] tradit apud Joannem 19. 31. Cui enim fuerit planissimum [illegible], cò constat, quòd pridie Paschâ fuerit, quod & decimâ Lunâ celebratum. Annus verò Æræ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Martii incidebat: itaque plena Luna fuit die Aprilis tertiâ. Constat etiam ex Solari Epactâ numero quartâ, cùm Aprilis diem, [illegible] abundam esse fuisse, cum à die Mercurii, primum Aprilis inceptis: tertius ergo à Veneris [illegible] nonum habet, qui Christo dies emortualis. Quibus liquet Acta Pilati, quæ Tessaradecatitæ [illegible] plurimi, penitùs esse fabulam. Quippe referebant, *[illegible] Kal. Aprilis, [illegible] esse passum.* Atque [illegible] in [illegible] incidit. Passus est igitur tertio Aprilis, feriâ VI. anno U. C. 786. Per. Jul. 4746. Juliano 78. Tiberii 19. Æræ nostræ 33. ætatis septimo & trigesimo currente. Annum quidem Dom. XXIX. Geminorum Consulatu insignem, Christo supremum non fuisse, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plenilunium, in Aprilis XVI. [illegible] ob Epactam XXVI. Aprilis autem decimum septimum, dies Dominicus erat, ut ostendit [illegible] litera B. & Epacta Solaris 6. Feriâ verò sextâ Christus cruci affixus non fuit.

CXXIX. Passione Christi, celeberrimum impletur Danielis oraculum: *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt, super populum tuum, & super urbem sanctam, ut consummetur prævaricatio, [illegible] [illegible] & adducatur justitia æterna, & impleatur visio & [illegible]. [illegible] ergo & animadverte, ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem & sexaginta duæ erunt, & rursus ædificabitur platea & muri in angustiâ temporum, & post hebdomades LXII. occidetur Christus.* Intelligendo oraculo, pro certo explorato que habendum, de lunaribus annis illud esse capiendum: quæ à Judæis esse adhibitos jam à [illegible] ævo, multis demonstravimus exemplis, commentario nostro Sectione XL. nec non in [illegible] de Danielis hebdomadibus [illegible]. Hoc vidit Julius Africanus: *A vicesimo autem anno Artaxerxis [illegible] [illegible] ad Christum [illegible] [illegible] LXX. juxta Lunarem Hebræorum supputationem, qui menses non juxta Solis, sed juxta Lunæ cursum numerant.* [illegible] docet & Africanus, quâ Solarem anni & Lunarem convenientiam: *Græci & Judæi per VIII. annos [illegible] menses [illegible] [illegible]. Si enim alios undecim & quartam partem voluerit supputare, nonaginta dies, hoc est, tres menses [illegible], & in quadringentis septuaginta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], annum Hebræis fuisse Lunarem: Necessitatis est enim, inquit, Hebræos ad Lunæ cursum annum ordinantes, undecim dies facere, quos illi etiam intercalares vocant. Nam Luna cursus intra viginti novem dies, & horas sex absolvitur. Sic annorum numerantur trecenti quinquaginta quatuor dierum.* Cùm ergo Sanctus Archangelus, beatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] annorum numerum, ipsorum annum numerâ significaret, necessariò addendi sunt anni ex intercalaribus collecti. [illegible] nostra [illegible] sententia, quòd numerum Solarium 490. à quocumque deducantur mutu, numerus necessariò non possit.

CXXX. Præterea à soluta, regnante Cyro, Hebræorum captivitate LXX. non numerandas esse hebdomadas, in confessum venit. Quippe quæ à Cyro ad mortem usque Christi [illegible], hebdomades LXX. longè [illegible]. Quòd si historiæ prophanæ de chronologiâ testimonium repellitur omninò, ut Beroaldo placuit, ecquis tandem erit modus explicandorum oraculorum? Ipsa fanè Danieli [illegible]

Anno Dom. 34.

[illegible] Persæ Reges numerentur: *Abluc* [illegible] *Reges, deinde quartus ditabitur divitiis, & excitabit omnes contra regnum Græciæ.* Quibus certè calculum Xerxen depingunt. A Domo Nostro notitiam hebdomadum non esse deducendam, contra Scaligerum, aliosque eruditos, multa demonstrant argumenta, undeque ut de re docebo. Epocham igitur hebdomadum, ab anno Artaxerxis [illegible] [illegible], cujus anno Olympiadis septuagesimæ tertiæ primo anno, assignamus primum [illegible] [illegible] *regni imperii anno quadragesimo, Præfecto Athenis Archidamide, Coss. à Romanis creati A. Virginio & T. Minutio Olympiæ [illegible]* [illegible]. Annum Artaxerxis vigesimum incidit in annum Period. Jul. 4269. ante Christianam Æram 444. Verba sunt Nehemiæ: *Fuit mense Nisan, anno vigesimo Artaxerxis Regis, vinum afferendum esset vinum in conspectum ejus . . . dixi: Si gratum est tibi servus tuus, mittas me in Judæam, in civitatem sepulchrorum Majorum meorum, & ædificem eam.* Quæ verba Angeli respondent ad [illegible], *ab exitu sermonis ut iterum ædificetur Hierusalem*, quam reparatam hactenus non fuisse, testis est ipse Nehemias: *Murus Hierusalem dirupitur, & portæ ejus combustæ sunt.* Ab anno Per. Julian. 4269. ad 4746. qui Æræ nostræ 33. est, sunt anni quadringenti septuaginta septem Solares, quibus 491. Lunares exurgunt: quorum unus excurrendus, quo neque passionis, in quo Artaxerxis annus vigesimus, completum est. Ab illo enim mensibus octo, ab hoc [illegible] [illegible] [illegible] hebdomadis anno, deleta est *iniquitas*, morte Redemptoris, *unctusque Sanctus Sanctorum*, gloriosâ regni sui possessione, in quam sibi sanguine suo fecit aditum. Non enim hæc indicasi [illegible] sive interpreteris, quò verbum caro factum est, sive consecratione ad munus propheticum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] verba Gratiæ, potestò [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod cuiusque lumen oleo delibutum Christus, in ipso Dei solio collocatus est, divinum in ubique locorum potestatem exercens: quod prorsum Sermo Petri: *Certè sciat ergo domus Israel, quòd Deus hunc fecerit Dominum & Christum.* Cui latius explicationi Jesu ipse sententia: *Nonne hæc oportuit pati Christum, & intrare in gloriam suam.* Sic deleta iniquitas, impleta Prophetia, unctus Sanctus Sanctorum, sed de divino Danielis oraculo [illegible] [illegible] [illegible].

CXXXI. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], impetratum à Pilato corpus Jesu [illegible], venit & Nicodemus, [illegible] [illegible], qui nocte convenerat Christum: *Ferens mixturam myrrhæ, & aloes, libras quasi centum, & obvolverunt corpus Jesu linteis cum aromatibus, sicut mos est Judæis sepelire.* Quibus Dominicæ mortis eluceat efficacia, quæ clancularios discipulos [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hactenus crucem corpus è patibulo deponere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Josephus atque Nicodemus, quod & condiderunt, & condiderunt. Postlassum unctæ cæcisse ablutionem existimamus: quod factum in Tabitha: *Quam cum lavissent, posuerunt in cœnaculo.* Sed & mos Ethnicorum fuit, prius lavare quam ungere corpora:

Corpusque lavant frigentis, & ungunt.

Quem & Poëta consuetudinem absolvit Maro:

Dant [illegible] [illegible].

Abluunt.

Probabiliter condiendi morem, ab Ægyptiis ad Hebræos manasse, probabile est omninò. Defunctum [illegible] Saram, ab Abrahamo unctum fuisse non legimus, quod officium, à Josepho ad sepeliendum Jacobum celebratum esse, scimus atque tenemus: *Præcepit Joseph servis suis medicis, ut aromatibus condirent Patrem suum.* Quæ de consuetudine, non ingratum fortasse erit, Diodorum audire Siculum: *Sepultura tres habentur species, sumptuosa, mediocris, humilis. In primâ argenti talentum exponunt, in secundâ minas viginti, in ultimâ parum quid sumptus erogant. Qui funera mortuorum curant, ac* [illegible] [illegible] *funerum impensam domesticis descriptam ferunt, sciscitantes quomodo velint celebrari funus;* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *impensam curatur funus.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *parte incidunt.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *dem Æthiopicum, quantum lex sinit, latus aperit. Rursusque cursu persequentibus, qui astabant, lapidibusque cum execratione in eum jacientibus, fugit. Conditores verò corporis, quos Salitores appellant* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *ac* [illegible] *scissuram per corporis interiora, præter renes & cor ducit; quæ singula alter* [illegible] *Phœnicio vino lavat. Deinde corpus totum primùm cedro cum aliis unguentis ungunt, dies amplius triginta.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *randi consuetudinem à Judæis usurpatam fuisse, quæ sola extrinsecùs corpora, unguento perfundebant: quorum non peperere Nicodemus. Aliter tamen visum Estio: *Verisimile est autem, quod post Sabbatum unctionem facta fuisset, nisi eam Domini resurrectio prævenisset.* Quæ quidem probantur exemplis atque experimentis, prorsus [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Christiani, quibus corpora defunctorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Dionysius Alexandrinus de Sanctorum cadaveribus [illegible] hæc præscriptum: *Adhærescentes, tangentes, oculis, amplectentes, lavantes, & vestimentis ornantes.* De condiendi Tertullianus: *In Arabia quærunt, sciant Sabæi pluris & cariora sua merces Christianis sepeliendis profligari, quàm Diis fumigandis.* Eadem habet & Minucius Felix: *Reservamus unguenta funeribus*, inquit Cæcilius. Nec sexto sæculo, mos ille lavandi [illegible] [illegible] deflexerat, teste Gregorio M. hom. 36. in Evangelia, qui de Theophane Comite hæc habet: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *[illegible], & vasa in vaporibus fuerant, & profusuri, sanie, putebant. Sed cum corpus illius, ex more lavandum detraherent fuissent, ita manus pedesque illius sunt reperta sana, ut si unguentum vulneris nil habuissent.*

CXXXII. Dominicum sepulcrum quod attinet, pauca etiam de ipso, tum de monumentis dicenda. Corpus mundatum, linteis sepulchralibus involverunt Josephus, & Nicodemus. Involutum porrò sindone, quam Josephus emerat, nominatur in Evangelio, quæ omnia ad honorem Christo exhibendum pertinent. Linteum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & manus pedesque ligabantur.

Dan. 11. 2.
Diod. l. 1. 150.
Neh. 2.
Act. 2. 36.
Luc. 24. 26.
De Dom. sepultura.
Joan. 19. 39.
Act. 9. 37.
Gen. 50.
Diod. l. 1.
Joan. 19.
Dionys. Alexand.
Tertull. Apolog.
De sepulcro Christi.

Anno D. 33. — Joan. 20. 5.

Quod Joannes indicare videtur: *Venit ergo Simon Petrus, & introivit in monumentum, & conspexit linteа ibi posita, & sudarium quod fuerat super caput ejus, non cum linteis positum, sed separatim involutum in unum locum.* Quibus innuit, sudarium à linteo fuisse diversum. Caeterùm [illegible] tradentium, quae sindonem Christi [illegible], Europaeis pariter atque divisit. Taurinenses [illegible] se habere jactant. Cambaciensis quoque, [illegible] componere litem. Hoc sanè admirationem movet, quòd è sepulchrali Christi linteis, quae Paganorum in possessionem venerant, ad Taurinenses, Vesontionesve pervenerint. Sacra quidem pignora haec, Judaeorum disciplinae Servatoris [illegible] Josepho [illegible], eaque in monumento recondebantur. In Evangelio secundùm Hebraeos legitur, *Dominum dedisse sindonem servo Sacerdotis*: quod utique innuit, in Ecclesiâ Hierosolymitanâ, ejus membrum [illegible] servum, potiùs reconditum fuisse, quàm in Europâ. Neque tamen ulla sive Orientis, sive Occidentis Ecclesia verum, hunc se detinere thesaurum, gloriata est. Quid multa? Lintea Dominica in tanto olim non fuisse pretio, ac nunc sunt Latinis, vel uno Petri facto ostenditur; qui ingressus monumentum, *conspexit lintea ibi posita*, non abstulit tamen, ut pretiosas reliquias, quas honore & [illegible].

Joan. 20. 12.

CXXXIII. *Condire aromatibus corpora defunctorum Judaeos, ab Aegyptiis esse mutuatos, Auctor est Tacitus*, inquit Baronius, num. 34. sectione 169. Fallitur tamen: verba sunt Taciti, *Corpora condere, quam cremare, è more Aegyptio.* Quae lectio retinenda, quia non omnium corpora Judaeorum, sed sola divitum condiebantur, omnia verò sepeliebantur. Sed & hoc à vero aberrat Tacitus, Scripturae imperitus, quâ scire potuisset, Saram ab Abrahamo sepultam esse, à Jacobo Rachelem. In speluncâ sepultum fuisse Dominum, testatur Scriptura atque traditio, inquit Eusebius dicente [illegible] *quem salvatorem speluncam atque quondam ad profanos homines, funditus abolere, in oblivionem adducerent.* Observanda sunt autem verba Cyrilli: *Foramen [illegible] Salvatoris monumentum erat [illegible] apparet; quoniam excisum est vestibulum, propter praesentem ornatum: nam ante regalem hunc ornatum & apparatum sepulchri, vestibulum erat ante petram.* Itaque non debent à Brocardo scribi: *Nota quòd ante speluncam Dominici sepulchri, est alia crypta ejusdem magnitudinis & figurae, solo pariete intermedio a priori segregata, & ad hanc primò descenditur, deinde per ostium intermedii parietis venitur in speluncam Dominici sepulchri.* Quippe, ut audivimus ex Cyrillo, sublata fuit spelunca haec anterior, quae obstitisset ornatui. De sancto Christi sepulchro, legimus apud Bedam: *In hujus ergo monumenti aquilonali parte, sepulchrum Domini in eâdem petrâ excisum, longitudinis septem pedum, trium mensurâ palmarum pavimento altius eminet, introitum habens à latere meridiano.* Quae non omninò quadrant ad descriptionem amplissimi Fermanelli, Senonensis Rothomagensis, testis oculati: *Le sainct sepulchre est environ à 30. pas du mont de Calvaire, & justement au milieu du grand dome de l'Eglise: il est comme un petit cabinet, coupé dans la roche vive à la pointe du ciseau. la porte regarde l'Orient, & n'a que quatre pieds de haut, & deux pieds & un quart de large: le dedans du sepulchre est presque carré: il a six pieds, moins un pouce de long, & six pieds moins deux pouces de large, & depuis le bas jusques en haut, huit pieds & un pouce.* Itaque per Scripturae intelligendae necessitatis, [illegible], ut noverit, quae Judaeorum erant sepulchra, excisum fuisse loculum, sex circiter pedibus longum, ac duobus latum, cujus caput paulò erat editius. Ejusmodi loculum in eo fuisse, ubi corpus Domini collocatum, vix ambigendum. Id enim à Joanne indicatur, & Maria *conspexit duos Angelos in albis, sedentes, unum ad caput, & alterum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu.* [illegible] corporis receptaculum, cujus pars capiti [illegible] potuisset, quomodo Angelorum unum ad caput, alterum ad pedes sensisse. Eò pertinent ex Paulâ, verba Hieronymi ad Eustochium: *Ingressa sepulchrum, resurrectionis osculabatur lapidem, quem ab ostio monumenti amoverat Angelus; & ipsum corporis locum, in quo Dominus jacuerat,* [illegible].

Joan. 20. 12.

Hieron. Epist. 27. c. 3.

Baron. Ann. 34. n. 130.

CXXXIV. Movet quaestionem Baronius, cur in novum sepulchrum illatum Christi corpus fuerit? Quam sic solvit: *Rabbinos aiunt, cadavera damnatorum non esse inferri in sepulchra caeteris communia, sed in privata seorsum ab aliis esse ponenda; consuetumque separatum esse pariter sepulchrum* [illegible] *alter ait.* Quam meritò infestarunt [illegible] Mosaicae [illegible] *haereat, sed super solo eradicare, ut ne sit omnino* [illegible] *fui, cum suspensus sepelitur, ne maneat ibi memoria nomen, & dicant homines, istud est lignum in quo suspensus est è Judaeis. Sic lapis quo aliquis fuit lapidatus, & gladius quo fuit occisus is qui est occisus, sudarium sive mantile quo fuit strangulatus, omnia haec cum iis qui perierunt sepeliuntur.* Legatur eruditissimi Casauboni commentario 16. n. 97. Quae igitur de de crucibus clavisque, de harum separatâ ab illâ damnati sepulturâ, de novo sepulchro, figmenta sunt omnia. Aliâ nos ratione quaestionem solvimus, ex eruditissimo Jansenio; quem longè quidem consultius, quàm Rabbinos, Baronius laudasset: *Quod enim monumentum illud novum erat, sic ut in illo nondum positus quisquam fuerat, quodque excisum fuerat è petrâ, ut ejus congruebat dignitati, ita & ad confirmandam resurrectionem non parùm faciebat. Quia novum erat, non poterant dicere Judaei, alium quempiam* [illegible] *resurrexisse* [illegible] *caelestium, atque Servatori à discipulis.* [illegible] *ad adhibendum* [illegible] *uterum virginalem, ex quo primò Dominus natus prodiit in mundum, sicut è sepulchro per resurrectionem renatus secundò, prodiit in mundum... Et quidem etiam uterus ille Josephi sanclum videbatur per desponsationem paratus, sed per praeceptionem Spiritus Sancti factus est uterus Christi, ita & sepulchrum hoc alteri Josephio paratum, divinâ dispensatione factum est Christi.* Hinc Jarsbeiner, cujus explicationi illud addendum, non Christum monumentum fuisse conditum, ut quae Domi-

Jansen. c. 148.

Anno Dom. 34.

[illegible] resurrectionem [illegible] in [illegible] Prophetae [illegible], quorum [illegible] fuisset, ut olim [illegible] ad [illegible].

CXXXV. *[illegible] quae est post parasceven, hoc est [illegible] Sabbato, principes Sacerdotes & Pharisaei Pilatum adeunt, dicentes, Domine, [illegible] quia [illegible] dixit, [illegible] post [illegible] resurgam, jube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium, ne quando veniant discipuli ejus [illegible], & furentur eum, & dicant plebi, surrexit a mortuis. Dixit eis Pilatus, habetis custodiam [illegible], qui autem [illegible] munierunt sepulchrum [illegible] lapidem cum custodibus.* [illegible] Legitur [illegible] quo [illegible] verba Pilati, *habetis custodiam* [illegible] quidem [illegible] ad [illegible]. [illegible], Romanos [illegible]. Nulla sane causa fingi potest, cur Latinam Matthaeus [illegible] vocem usurpaverit, nisi quod Romani milites erant, quorum cohortem appellaret suo nomine. Neque opus erat, ut Pharisaei a Pilato milites peterent, si milites [illegible] habuissent, quos adhibere potuissent. Neque enim [illegible] fuisset [illegible] militibus [illegible], ut [illegible] Christi discipulos clam venisse, auferendo corpori, si Judaeis & Sacerdotibus, ea custodia constitisset: Fuit ergo Romanorum [illegible] [illegible] ex verbis Pilati colligunt, Judaeos quo tempore [illegible] habuerunt, [illegible]. Quod in dubium revocamus. Secus nil Pontificibus causa fuisset, ut die Sabbati Pilatum adirent, de impetranda custodia, quam vi sua mandati, muniendo sepulchro misissent. Neque dictu opus fuisset [illegible], resurrectionem Dominicam [illegible]: *Quod si hoc auditum fuerit apud Praesidem, nos illud persuadebimus ei, & securos vos faciemus.* [illegible] ergo verba haec, habetis custodiam, esse [illegible], atque Judaeorum [illegible], ut [illegible] Juvencum expressit:

Et Pilatus ad haec, [illegible], inquit, [illegible], ut [illegible] sepulchrum.

CXXXVI. [illegible] ad [illegible] corpus Dominicum, [illegible], quo sepulchri lapis obsignatus est: [illegible] Romani Pontifices [illegible], [illegible] custodiam facti [illegible]. De [illegible] sepulchri [illegible] a Judaeis adhibita, haec addit Nicephorus: *Traditum [illegible] est ab antiquis, Judaeos lapidem [illegible] sepulchrum [illegible] fuerat, ad [illegible] monumenti [illegible], [illegible] illi [illegible], [illegible] lapidum [illegible], [illegible] & [illegible], [illegible] atque [illegible], [illegible] ex parte [illegible], ut lapis [illegible], [illegible], aut [illegible] aliqua [illegible], nisi [illegible], & vi* adhibita, [illegible] aut ferrum [illegible], aut petra [illegible], non poterit: atque ob hanc [illegible] cum magna [illegible], atque signo [illegible], [illegible] sepulchrum [illegible], [illegible] adhibita, [illegible]. In [illegible] quoque Baronius [illegible], quam de [illegible]: *[illegible] sua tempestate [illegible] lapidem [illegible] vestigia ferreorum vinculorum.* Nos vero [illegible] ejusmodi fidem non adjungimus. Quippe Evangelia, quae Judaeos [illegible] sigillis, [illegible] in sepulchri foramen [illegible], [illegible] non [illegible]. Quo [illegible] fuisse Judaeorum [illegible], in impediendam resurrectionem Servatoris, [illegible] ostenderent. Neque fit verosimile, [illegible], ut [illegible] ab omni [illegible] prohiberet, quod [illegible] sibi ex suo [illegible] milites [illegible], [illegible] sepulchri operculum cum [illegible] conjunctum fuisse, [illegible], [illegible] in frangendis [illegible], ut corpus Christi custodibus [illegible]. Nyssenus certe [illegible] sigilli facit mentionem: *Cum enim lapidem revolvisset Angelus, sepulcro quod sigillis munitum fuerat, clauso relicto.* De ferreis [illegible] ne verbum quidem.

CXXXVII. Dominum Servatoris resurrectionem nunc ingredimur, quae multos meditantibus exhibet nodos, ob apparentem Evangelistarum dissensum. Dicamus primo de tempore resurrectionis. Gallicinio resurrexisse Dominum, Antiquorum bene [illegible] sententia fuit. Quae de causa, ad illud usque tempus [illegible] indicebant: *Praeterierat*, inquit Nyssenus, *[illegible], ut esset tempus [illegible], [illegible] praecedit. Tunc [illegible] atque in hoc articulo temporis, [illegible] vespere, quae Sabbatum insequitur, [illegible], [illegible] atque [illegible], quae apud omnes [illegible], hanc [illegible].* Quae Romanorum & [illegible], [illegible] *[illegible] sunt [illegible], ut [illegible]* [illegible] veterem revocatum esse [illegible]. Neque [illegible] de ea Prosperi sententia. *Vigor [illegible] Christiana [illegible], vespere, mane, meridie. Vespere enim Dominus in [illegible], mane in resurrectione, meridie in ascensione.* Atqui mane, gallicinio posterius est, teste Marco: *Nescitis quando Dominus veniat, vespere, an media nocte, an in gallicantu, an mane.* Neque possunt alio modo recte intelligi, quae tradit Matthaeus c. 28. *[illegible]*: Eo autem apparet conjectura, quod [illegible] cum Christi resurrectione conjunctum fuisse videatur, [illegible] Christo [illegible] in Evangelio. Porro [illegible] sol, [illegible] Angelo [illegible], [illegible]. Propterea quae [illegible], [illegible] videant ea prodigia, quibus [illegible], [illegible] facta. Dominus ergo oriente sole resurrexit, quo indicaretur, verum esse Justitiae solem, qui tenebras [illegible].

CXXXVIII. Revolutum fuisse lapidem, post resurrectionem Domini, Patrum plurimorum fuisse persuasio: *Angelum autem non [illegible]*, inquit Hieronymus, ut

ape-

Anno Do. 33.

aperuit sepulchrum Domino resurgenti, & revolverat lapidem, sed postquam Dominus resurrexit, horâ quâ ipse voluit, & quæ nulli mortalium cognita est. Quo consequens est, lapidem transeunti Domino fuisse pervium: quæ Nysseni quoque sententia est: *Cum enim lapidem revolvisset Angelus, reperit resurrexisse Dominum, sepulchro, quod signis munitum fuerat, ac præsidio [illegible] custodiebatur, sicut Deum decebat, clauso relicto quemadmodum clausis quoque januis penetravit [illegible].* [illegible] autor Quæstionum & Responsionum ad Orthodoxos apud Justinum: *Exiit penitùs è monumento, cui lapis impositus fuit, egressus est, & [illegible]. Non enim [illegible] ejus gratiâ, sanè ipsius de monumento facta est devolutio, sed earum causâ, quæ id conspecturi erant, ut ipsis resurrectio ostenderetur.* Non nobis quidem sit impossibile, quòd vel durissimum saxum sublatâ apertione, migranti Christo cesserit, neque clausum monumentum sit relictum. At quæstionis est num factum sit id miraculi? Quod nobis sanè non liquet: cum si severâ patratum fuerit, altum de illo non egisset Scriptura silentium, cùm more suo [illegible]. Lapidem ergo ope Angelicâ lapidem ab ostio [illegible], partim ut mulieres, posteàque discipuli conspicerent Christum non ampliùs in sepulchro jacere; partim ut Domino honestum januæ officium præstarent, quod & longè decentissimum fuit, [illegible], partim ut præberent exemplum futuri erga fideles [illegible]. [illegible] antiquorum suffragiis, nostra desideratur sententia, quæ & Hilarii est, & Leonis M. Hilarius: *Angelus Domini de Cælo descendens, & lapidem revolvens, & sepulchro assidens, misericordiæ Dei patris insigne est, resurgentis filio ab [illegible].* Leo verò: *Dicant isti hypocritæ, qui tanta mentibus humanis volunt recipere veritatis, in quâ formâ, eruditi ligno Dominum affixum sit? Quid jacuerit in sepulchro? [illegible] quæ tertio die sacro resurrexit.* Quibus apertè liquet, lapidem antè revolutum esse, quàm Christus resurgeret. Quòd si concederemus, lapidem permisisse Christum, non ideò fingendum esset [illegible], quam [illegible] imaginantur. Molem sanè suam corpus Domini retinuisse, profitetur autor Quæstionum apud Justinum: *Ejusmodi miraculum, [illegible] corpore, per divinam potentiam, verum quæ supra naturam sunt, efficientis, introitum ad eos habere voluisse.* Equidem si idem nullus à corpore Christi [illegible] constare partibus, & in spiritum mutatum non fuisse, quod contendit quæstionum autor, [illegible]. [illegible] quàm [illegible] mole atque [illegible]. Neque ad [illegible] miraculum, gloriosi subtilitatem corporis, [illegible], quasi lapidis sepulchrum claudentis, [illegible] corporis sui, & membrorum [illegible]menta, donec ea coactat in illam tenuitatem, quâ per [illegible] corpus esse æthereum, fluidumque, quàm solidum, ex ossibus & carne compactum. Itaque si [illegible] revoluto lapide, [illegible] Domini, momento devolutæ sunt & rursùm conjunctæ suæ partes, ut nullo sigillo vix illam deprehenderetur, quod pro magno habendum miraculo. Cujus non omninò dissimile fuit illud, quod narratur in Actis cap. 5. Aperuerat Angelus foras carceris, ut educeret Apostolos, inventum tamen est carcer quam diligentissimè clausum.

CXXXIX. Sequitur porrò, ut de mulieribus Dominicum petentibus sepulchrum, aliquid adjungamus. Quâ de re tot emergunt dissidia, ut ad has solvendas opus esse Conciliatore videatur. Hinc scriptum Hieronymo: *Aut enim non recipiunt Marci testimonium quod in raris fertur Evangeliis, omnibus Græciæ libris penè hoc [illegible] cùm diversa atque contraria Evangelistis cæteris, narrare videatur.* Recipiendum tamen esse judicatum, cum ejus meminerit antiquus ille Pater Irenæus: *In fine autem Evangelii*, verba sunt Irenæi, *ait Marcus, & quidem Dominus Jesus postquam locutus est eis, receptus est in cælos, & sedet ad dexteram Dei.* [illegible] potior esse videtur, [illegible] pars in Marco desiderata, [illegible] cum conferre Evangelistis videbantur. Tentamus ergo conciliare Marcum ad alios. Prima nobis quæstio nascitur, de verbis Matthæi ὀψὲ δὲ σαββάτων, quæ ad Sabbati vesperam pertinere nequeunt, quippe quæ festo hunc anteiret, non posteriorem faciat, cùm tantum explicationi sit, diei naturalis initium apud Judæos, à nocte fuisse deductum. Explodenda [illegible] est [illegible]: *Matthæum [illegible] de Vespere intellexisse, sed de stellâ sic dictâ, quæ à Planete vespertina appellata reperitur.* A quo quidem errore [illegible] sit [illegible] liberasse, si Græca consuluisset; Profectò Luciferum, [illegible] illud fuisse, ὀψὲ fuisse, vel semel vocatum, nullo Græcæ in monumentorum vestigio, reperimus; & miramur [illegible] tanti erroris sit, [illegible] monumentum. Accurata sanè doctissimaque est Hugonis Grotii explicatio, vertentis ὀψὲ *post*: *Post Sabbatum cùm lucesceret in primum diem hebdomadis*, quomodo Plutarchus in Numa ὀψὲ τῶν [illegible] *post ista*, & Philostratus ὀψὲ τῶν Τρωικῶν *post res Trojanas*, & ὀψὲ τῆς [illegible] *post [illegible]*, ut notat Julius Pollux. [illegible] Nyssenus [illegible] *Sabbati, & utrumque vesperam [illegible]* [illegible] ὀψὲ [illegible]. Itaque Nyssenus ὀψὲ τῆς χρείας perinde significat atque [illegible] τῆς χρείας hoc est, *post usum & necessitatem.* Mulieres [illegible] jam cœpto, profectæ sunt Hierosolymis, ut ad sepulchrum accederent. Neque credibile est, profundo noctis tempore, [illegible], solitum esse iter Christi ad monumentum: sociis nil lucis relictum ipsorum quidem [illegible] *Dicebant inter se, quis devolvet nobis saxum ab ostio*

Anno Do. 33.

[illegible] ad [illegible] Ep. [illegible]

[illegible]

Just. Q. 117.

Leo Ep. [illegible]

Just. Q. 117.

Nota quæ mulieres petebant sepulchrum.

Hier. [illegible]

Iren. l. 3. [illegible]

Baron. [illegible]

Nyss. in orat. [illegible] t. 3. p. 404.

Marc. 16. 3.

esse monumenti. Cùm autem significentur mulieres, [illegible] aliquid a [illegible] [illegible] [illegible], itaque venerunt ad monumentum orto sole, qui tamen non diem [illegible] [illegible] potuisset, si [illegible], vestibus suis egressae, cùm Hierosolymam inter & sepulchrum Dominicum tantum non esset spatii, quod diù ante solis ortum emergi non posset. Igitur inter eundum fuerunt mulieribus solis jubar. Sic de horâ quâ profectae mulieres, nil est pugnae inter Evangelistas. Lucas dicit summo diluculo, Joannes autem, cum adhuc tenebrae essent, hoc est, nec dum exorto sole, sed quales esse solent sementinae auroræ. Ut varias pluralibus temporis illud, [illegible] Evangelistas. Rem acu tetigit Dionysius Alexandrinus ad Basilidem epistolâ: Profectio quidem & iter mulierum, summo diluculo, & valde mane, incepit; in itinere autem & circa monumentum, moram traxerunt, usque ad ortum solis: Quocirca neque interfuerunt resurrectioni, neque invenêre milites, quos terræ motus, & fulgor Angelicus conjecerat in fugam.

De Dominicæ resurrectionis [illegible] difficultate.

CXL. Sed majoribus adhuc premimur difficultatibus. Quippè Joannes unius Mariæ Magdalenæ meminit, ad sepulchrum se conferentis: *Prima verò die hebdomadis Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum, & videt lapidem sublatum a monumento, currit ergo & venit ad Simonem Petrum, & ad alterum discipulum, quem amabat Jesus, & dicit eis, sustulerunt Dominum è monumento, & nescimus ubi posuerunt eum.* Quòd si sola Maria Magdalene venit, Joannes utique non consentire videtur aliis Evangelistis, qui plures ad sepulchrum venientes mulieres memorârunt. Præterea Mariæ Magdalenæ, [illegible] viderunt Angelum, [illegible], *scio enim vos Jesum crucifixum quæritis, non est hic, surrexit enim, venite, videte locum ubi jacebat Dominus.* Quæ quidem dicta sunt, vel ante, vel postquam Maria Magdalene retulit Apostolis, *sublatum esse Domini corpus.* Si antè, quomodo Angelico de resurrectione Christi testimonio, Magdalene fidem non adhibuit? Nam ignaram adhuc esse Dominicæ resurrectionis, cùm dicit, *nescimus ubi posuerunt*, hoc clarius est: si post, quomodo [illegible] [illegible] [illegible] Angelicum: *Et reversæ a monumento locutæ sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] autem Maria Magdalene, & Joanna, & Maria Jacobi mater, & reliquæ cum eis, quæ hæc dicebant Apostolis.* Jam sanè Angelos Magdalenæ conspicuos factos esse, cum dixit Petro & Joanni, *sustulerunt Dominum*, ex verbis discipulorum Emmauntem petentium, apparet atque promptum est: *Sed & mulieres quædam ex nobis terruerunt nos, quæ diluculo fuerunt ad monumentum, & non invento ejus corpore venerunt, dicentes se etiam apparitionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere.* 3°. Difficultas oritur ex Marco: *Et ingressæ in monumentum, viderunt juvenem sedentem in dextris coopertum stolâ candidâ.* Erant ergo in monumento mulieres, non extra monumentum. Atqui extra illud sedisse Angelum, indicat Matthæus: *Revolvit lapidem ab ostio, sedebatque super illud, deinque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ubi positus erat Dominus.* Tùm ergo mulieres, quùm Angelus extrinsecus extra monumentum, tunc ad ingressum Angelus ille, quasi sepulchri janitor, sedens in lapide extra fauces monumenti posito, mulieres invitabat. Denique apud Lucam, nullo memorato Angelo, mulieres sepulchrum subeunt, cùmque hæsitarent, quod nusquam gentium appareret corpus servatoris: *Ecce duo viri steterunt secus illas, dicentes, quid inter mortuos quæritis eum qui vivit, non est hic, sed surrexit.* Sunt nobis difficiles illi nodi solvendi explicandæ divinæ historiæ.

Luc. 24. 4. | Joan. 20. 1. | Marc. 16. 5. | Luc. 24. | Luc. 24. 22. | Marc. 16. 5.

CXLI. Duas fuisse Magdalenas Veterum nonnulli sibi in animum induxêre, quorum opinionem Cl. Langi memoriæ mandavit. Verba sunt Ambrosii: *Ergo si plures Mariæ, plures fortasse Magdalenæ . . . illa admittitur pedes Domini tenere, tangere ista prohibetur: illa Angelum videre meruit, hæc primo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa discipulis Dominum resurrexisse nuntiavit, ista raptum esse significat: illa gaudet, hæc plorat.* Quæ si probaretur sententia, multum forte lucis ad solvendas de resurrectione Dominicâ difficultates conferret. Verum enim verò una in Evangelio Magdalena inspicitur. Ubique divini Scriptores in Mariam Magdalenam appellant, ut eo cognomento ab omnibus aliis distinguant, quæ Mariæ vocabantur. Quòd si duo fuisset Magdalenæ, aliquod aliud [illegible] causâ adhibuissent. Una igitur nobis est Magdalena, quam solam ad monumentum se contulisse, credere non possumus, apertè repugnantibus Matthæo, Lucâ, Marco. Neque de [illegible] diversum Joannes, ut primâ specie videtur. [illegible] Magdalenæ [illegible] [illegible], ex Joannis sermone constat, qui animo custodiendus: *Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus ubi posuerunt eum.* Verbum nescimus argumento est, Magdalenam pluribus comitatam mulieribus, Dominicum petiisse monumentum, illa tamen sola à Joanne disertè nominatur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & ad opus [illegible] principem praestiteit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], & eadem quæ post resurrectionem fruuta est, uti à Joanne accuratiùs narratur; quâ de causâ, & solius Magdalenæ disertè meminit. Sic Evangelicam [illegible] historiam, [illegible] [illegible] [illegible].

Verùm Magdalene sola petierit sepulchrum.

Ambr. in Luc. lib. 10. init.

CXLII. [illegible] [illegible] [illegible] differentem de Angelicis sermonibus, utrùm Magdalenæ mulieribusque ad Apostolos profectionem antecesserint, nec ne? Quòd si mulieres dictis jam compellasset suis Angelus, quomodo adhuc in ignoratione Dominicæ resurrectionis jacebant? Num ut mulieres incredulitatem suæ, divino fidem testimonio non adjungit? Illud certè negare non possumus, non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] à Magdalene, mulieribusque, factum esse injuriam. Quippe post nuntium cœleste de Christi resurrectione nuntium, Magdalene flendo hæc loquebatur Angelis, *sustulerunt Dominum meum, nec [illegible] ubi posuerunt* [illegible] [illegible] [illegible] Dominicæ resurrectionem imbiberat animo. Tantum quippe fuit, tamque sublime Mysterium, ut ad illud [illegible] humana [illegible]. [illegible] [illegible] mulierum [illegible] non admisisse in pectus, quòd Christus ad vitam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], Gabrieli paranti Elizabethæ futurum nascentis credidere, neque Apostoli ipsi, fidem Dominicæ resurrectioni adhibuerint, nisi potentissimorum corroboratæ testium suffragio. Quæ mulierum incredulitas, ex illâ discipulorum [illegible] & [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

lib,

Anno D. 33.

[illegible], quorum adventûs [illegible] ipsi Angelorum visio: *Sed visa sunt apud eos, quasi deliramentum, verba ipsarum, neque crediderunt eis.* Eo adjuvabatur mulierum Apostolorumque incredulitas, quòd illarum ante oculos Christo necdùm sese [illegible], ut [illegible] dolori [illegible] personam suâ [illegible], quam [illegible] discipulis non [illegible], ut [illegible] gaudio [illegible]. Nec probabile videbatur Apostolis, mulierum potius [illegible] ab Angelis Christum resurrexisse, quam viros, qui & [illegible] præstantiâ, [illegible] neque præcones [illegible] debuêre. Illud ergo [illegible] esse verissimum, Magdalenam jam Angelos & vidisse, & audivisse, cùm venit ad Simonem atque Joannem, nec [illegible] fecit [illegible] mentionem aliquam. Sancti Scriptoris verba sunt: *Et reversæ à monumento nuntiaverunt hæc omnia illis undecim, & reliquis omnibus.* Illa [illegible] quæ narrante Angelo [illegible]: *Oportet Filium hominis crucifigi, & tertia die resurgere.* Id ipsum à mulieribus sese audivisse, illi discipuli profitentur qui Emmaunta pergebant: *Mulieres quædam ex nobis terruerunt nos, quæ [illegible] fuerunt ad monumentum. Et non invento ejus corpore, venerunt, dicentes, se etiam apparitionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere.* Magnæ molis erat, [illegible] de resurrectione Christi [illegible] incredulitatem, quo [illegible] tandem nobis fieret [illegible] hoc mysterium, quod Magdalene, quod mulieres [illegible], quod Apostoli non [illegible], nisi [illegible] certissimo experimento [illegible] pertinaciâ.

CXLIII. Ad [illegible] de resurrectione [illegible] veniamus. Non [illegible], quod [illegible] sepulchro à [illegible]; Matthæus autem indicat, supra monumentum sedisse. Ex formâ tamen monumenti difficultas [illegible] quæritur. Jam observavimus geminas fuisse monumenti cryptas, exteriorem scilicet & interiorem, teste Cyrillo Hierosolymitano, *[illegible] petra dicit, id quod nunc ante ostium Salvatoris monumenti erat [illegible] ex eadem petra sicut hic solet esse, ante monumenta [illegible]: nunc enim non apparet, quoniam [illegible] est, propter præsentem ornatum.* Sic ergo facillimè intelligimus, [illegible], ut [illegible] quadratum illud conclave, quo [illegible] corpus Domini, [illegible] vestibulum, cryptamve, quæ in interiorem ducebat ab [illegible] [illegible] pedes [illegible], quod [illegible] lapide [illegible]. In eo igitur saxo, quod ab ostio fuerat [illegible], sedebat Angelus à dextris, quasi janitor custosque cryptæ [illegible], [illegible] Dicit mulieribus, *venite, videte locum ubi jacebat Dominus,* conclave videlicet interius, [illegible] quod [illegible], [illegible] adhuc [illegible] [illegible], ut observavimus Marco. Superest illud de duobus Angelis, qui paulò durius mulieres compellunt, *quid [illegible] quæritis eum qui vivit?* Quæ mollioribus sanè verbis exceperat Angelus ille insidens saxo, ipsis ad [illegible] [illegible]. Itaque non possumus, duas Angelorum visiones non admittere. Primò, Magdalenam, B. Virginem, Joannam, Salomen, [illegible] que mulieres, Angelus ad ingrediendum hortatur. Quod ubi fecêrunt, non [illegible] corpus Jesu: *[illegible] in eo [illegible], ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti.*

qui verba Christi, [illegible] tertia die resurrectionem, revocant in memoriam [illegible] [illegible] capitis, maximè urgentes non esse corpus [illegible]. [illegible] sepulchrum. Cùm se incurvâsset Joannes, vidit posita linteamina, non tamen introivit. Petrus verò Joannem secutus, introivit in monumentum, [illegible]. Cùm porrò Christi corpus non invenissent, sed sola deprehendissent lintea, non permultis mulieres, [illegible] fuisse, crediderunt: *Nondum enim sciebant [illegible], videlicet quod oporteret eum à mortuis resurgere.* Hic nobis historiæ ordo continuatur esse videtur, quo observato, [illegible] difficultates evanescunt atque diluuntur.

CXLIV. Post alteram de Angelicâ visione [illegible], mulieres unà cum Petro & Joanne ad monumentum redeunt: [illegible] autem ad suos [illegible] revertebantur Apostoli, Maria Magdalene amoris vinculis affixa Christi sepulchro, in illud [illegible] [illegible], videt quos Apostoli non viderant, Angelos albis [illegible], [illegible] unum ubi caput, & alterum ad eum locum ubi jacuerant pedes Servatoris. Eamdem visionem exhibet Hieronymus: *Ut,* inquit, *sui tantâ [illegible] dignitate, non crederet ab hominibus potuisse [illegible] quæ [illegible] Angelis ferebatur.* [illegible] vel visâ Angelorum [illegible], quasi Christo assurgentium, Magdalene conversa retrorsum, conspexit Jesum stantem, nec sciebat Jesum esse: illa igitur putans esse hortulanum, dixit ei, si fortè non placuit mortuum in horto sepeliri tuo, dicito mihi, ut tollam eum, [illegible] vel semper, vel [illegible]. Cùm autem [illegible] consuetoque, [illegible] proprio nomine compellâsset, quasi de somno confestim excitata, ad ipsum versus se convertit, respondens ei solitâ quoque appellatione, *Rabboni*, cujus cùm amplecti vellet vestigia, Christus ingerit, *ne me tangas.* Quibus non absolutè quidem prohibet sui contactum, cùm neque illum [illegible] pedes amplectentium, neque [illegible] Thomam, immittere digitum in [illegible]. Magdalenam ergo blandè commonefacit, ut nihil moretur, sese statim in viam daret, nuntiaturus, quòd discipulos [illegible] [illegible]. Satis enim adhùc ipsum spatii habituram ad se spectandum & amplectendum, [illegible] non tam citò ad patrem abeuntem. Quæ explicatio nobis potior est illâ Veterum, quam Jansenius utérque, nec non Joannes Gerardus Vossius in harmoniâ Evangelicâ amplectuntur: *[illegible] amplexationem, quæ tibi [illegible], nunc angustam sum [illegible], quæ [illegible] ad immortalitatem.* Hunccine sibi volunt verba, *nondum enim ascendi ad patrem meum,* quæ nimium exhibent connectunt verèn? Cur [illegible] [illegible] Magdalenam [illegible] à tangendo Domino prohibuisset, quùm [illegible] mulieres, *quæ amplexæ sunt pedes ejus?*

CXLV. Cuinam Christus post resurrectionem primùm conspectus sit factus, in [illegible] quæritur. Quâ de re Baronius suam sic ostendit sententiam: *Porro Traditio testatur, Dominum nostrum apparuisse primum omnium [illegible] genitrici Mariæ, quod [illegible], [illegible], [illegible].* Nos nec quidem prorsùs, Veterum nonnullos in eâ fuisse sententiâ: quò pertinere videtur illud Ambrosii, *Vidit ergo Maria resurrectionem Domi-*

ANNO Do. 33.

m, *& primò vidit, & credidit.* Sedulius carmi-
ne [illegible] 5. de B. Virgine:

Quæ cum clausisset semper sit nomine mater,
Semper Virgo manet, hujusce visibus ante
Luce palam Dominus prius obtulit, ut bona mater
Grandia divulgans miracula &c.

Nona verò potior est auctoritas Evangelii, cui nulla non cedendi potest. Quid hic diserius? *Cum autem mane resurrexisset Jesus, primo die hebdomadæ, apparuit primum Mariæ Magdalenæ, de qua ejecerat septem dæmonia?* Quem Joannes [illegible]. Quod si primam omnium Sanctissimæ Virgini apparuit Dominus, admirandum quidem est altum Evangelistarum omnium eâ de re silentium: Joannis præcipuè, qui Dominicum cum Magdalena colloquium fusè satis scripto complecti-[illegible] quanto magis meminisset dilectissimæ matris, dilectissimum Filium illi primo conspectum. Neque illud silentio prætermisisset Apostolus, dum quæ & Jacobo, & quingentis amplius fratribus factas apparitiones meminit: *Extant apud Patres Græcos & Latinos*, verba sunt Natalis Alexandri, quæ nostram juvent sententiam. [illegible] *post resurrectionem: & horum manifestationum Sanctus Augustinus numerum atque ordinem followed investigat l. 3. de consensu Evangelistarum. Sed neque hic, neque alius quisquam ex antiquis Patribus, hujus apparitionis meminit.* Ideò est quidem ferenda Baronii sententia, comperto notam nonnequè hominis, negantium Christum Virgini primum apparuisse: quâ de re sapientissima est simul & erudita Estii observatio: *Quare est ut quibusdam rationibus congruentia, velle probare Christum a morte redeuntem, primò suæ matri apparuisse, cum Scriptura tam clarè dicat, eum primo apparuisse Mariæ Magdalenæ, nec usquam aliud diversum insinuet. Quod si secundum hujusmodi rationes procedendum sit, oportebat ut Christus etiam matrem suam ambulantem [illegible] omnia novissima, omnique primo loco hominis [illegible] collocaverit, & ei primum corpus & sanguinem distribuerit, ut bene argumentatur Bellarminus. Adde quod Christus voluerit ei primum apparere, qui consolatione, aut confirmatione fidei indigerent, ut Mariæ Magdalenæ, quæ valde dolebat: Petro, qui peccaverat: discipulis aliis, qui dubitabant & scandalizati fuerant. At mater Domini, firma in fide, & fortis in patientia, hoc non egebat.* Sic ille Estius, [illegible] absolvimus. In eâ verùm ergo sententiâ, Magdalenam primum, deinde & alias mulieres, de quarum grege B. Virgo fuit, *Maria scilicet Jacobi mater*, [illegible] in horto, posterior in viâ facta visio est: *Ecce Jesus occurrit eis, dicens avete, illæ verò accesserunt, & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt eum.* Non incongruè Nyssenus: *Oportebat, inquit, primum mulierem fœminam & ab Angelo bonum resurrectionis accipere nuntium, & Dominum videre, & primam ab eo vocem audire, avete. Quoniam mulier quoque prima audierat fraudem* [illegible] *dicti fructum, & primâ tristitia & dolore condemnata fuerat: quæ propter etiam adorare Servatorem, [illegible], ut ea quæ primo deliquerant & aberrata erant ab eo & discipulis gaudium annuntiare jubebat, cum mulierem, quæ tristitia mœsta didam fuerat, gaudio nuntiam esse vellet, contraria contrariis curans.*

CXLVI. Cæterùm consultendæ materiæ, nunc computantur multiplices Servatoris apparitiones, nisi non ambularent, mature prius, quæ viderunt in monumento ex sententia Pontificiorum, quàm Christus suis discipulis præsentiâ dignaretur. Verum logicæ materiæ & narrationis perspicuitas est [illegible]. [illegible] quâ & Magdalenæ, & mulieribus apparuerat, die scilicet Apostolis quartâ, soli Petro apparuisse [illegible] Joannes [illegible] non dicitur. Cujus apparitionis Lucas meminit: [illegible], *& qui cum* [illegible] *Surrexit Dominus* [illegible] *& apparuit Simoni.* Quam & meminit Paulus apud 1 Cor. 15. *& visus est Cephæ, deinde undecim illis*: ex Luca probabili ficiunt, ut soli ex mulieribus Magdalenæ, sic soli ex viris Petro primùm apparuisse: inter eos solum Petrum nominatum. Hoc autem ratione valdè consentaneum fuit, ut primus virorum omnium Petrus conspectu Dominico frueretur, quem & collegii Apostolici Principem, & in dolore constitutum erat, ob magnum de abnegato Christo flagitium. Quâ quidem apparitione, peccati ostenditur, ipsum in gratiam esse restitutum. Tertia visio hæc est. Quarta nobis ex ordine, quam Lucas meminit, illo ipso resurrectionis die contigisse, discipulis Emmaüntem proficiscentibus: *Et factum est ut dum colloquerentur, ipse Jesus accedens* [illegible]. Eodem & ipsa die, decem [illegible], Jesus apparuit. Quæ quinta fuit Domini manifestatio. Ejus meminit & Joannes: *Cum ergo vespera esset die illo primo hebdomadæ, & fores essent clausæ ubi erant discipuli propter metum Judæorum, venit Jesus, stetitque in medio eorum.* Ejusdem quoque visionem indicant, [illegible] *recumbentibus illis undecim, conspectum sese præbuit.* Baronius quidem, hanc [illegible] Christum Galilæam reditum contigisse. Hanc tamen [illegible]: *novissime recumbentibus illis undecim apparuit.* [illegible] Luca [illegible] perspicuum fit, eam manifestationem in [illegible] die contigisse. Narrant quippe Cleopâ, quomodo panis in [illegible] Jesus in medio Apostolorum, quibus ostendit manus & pedes. [illegible] quodam crucifixi, & quicquid ipsorum in memoriam [illegible], petiit ut porrigerent, ab quo potest [illegible] quod, quod acceptum edit in eorum conspectu. Neque vox Marci *postremò*, vel *novissimè*, Baronio favet. Decuit enim postremum non absolutè, quasi postea Christus in cœlum receptus, omnium oculis evanuit, & hâc ultimâ vice, in terris conspectum fuisse fit, sed postremum fuit respectu diei resurrectionis, ut post quæ complures, quæ ei contigerant, manifestationes exciperet, cùm Christus & mulieribus & ex discipulorum grege nonnullis jam se manifestavisset.

Cæterum in difficultatem hic incurrimus. Nempe pervulgata est traditionum opinio, Christum cum Cleopâ apud [illegible] Emmaunte cœnâsse, quod sexaginta stadiis aberat Hierosolymâ. Quòd si in eum locum pervenêre, nec eorum capere [illegible] quomodo ipso resurrectionis die redire in Hierosolymam. Quippe apparente vesperâ domum

Marc. 16. 9.

De variis Christi post resurrectionem apparitionibus.

Luc. cap. 24.

Estius in Marc. 16.

Marc. 16.

Luc. cap. 24.

Anno Dn. 33

[illegible] Thomas [illegible] sunt, ubi tempore [illegible] Dominum [illegible]. [illegible] ad Apostolos [illegible] terrâ quæ [illegible] eundem [illegible], atque [illegible] tempore quod jam transierat. Atqui cùm Christi apparitio, quæ [illegible], & Cleopæ [illegible] ad Apostolos excepit, & ipsissimo resurrectionis die [illegible] à Marco vocatur? Respondemus si [illegible], non primâ quidem ferâ, seu secundâ, Christum & discipulis conspicuum præbuisse, quæ terrarum orbi jam nox tenebras induxerat. At Romanis autem, Dominica dies adhuc in cursu erat. Emmaunte quidem cœnam à Cleopa nullam esse, [illegible] quoniam [illegible].

CXLVII. [illegible] Octo verò post dies [illegible] & Thomas [illegible]. *[illegible] Thomas [illegible]*, [illegible]. [illegible] Petrus, Thomas, Nathanael, quem etiam eundemque cum Bartholomæo fuisse putamus; Joannes, & Jacobus, filii Zebedæi; aliique ex discipulis duo. Mane igitur exorto, stans Jesus ad littus, ab illis petiit aliquid edulii: *ista jam tertiâ vice conspicuum se præbuit discipulis suis, postquam surrexerat ex mortuis.* Quæ non de quavis apparitione [illegible], sed de publicis [illegible]. [illegible] plerisque simul Apostolis, his jam apparuerat, primùm scilicet resurrectionis die, absente Thomâ: deindè octo diebus post, Thomâ præsente. Tertiò nunc se manifestum præbuit septem discipulis in mari Tiberiadis piscatum vacantibus. Octavam numeramus apparitionem, quæ habetur in Matthæo: *Undecim autem discipuli, profecti sunt in Galilæam, in montem ubi constituerat eis Jesus, et videntes.* Quâ [illegible] *fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbunt.* [illegible] montem scilicet, quem non vanâ [illegible] conjecturâ Thabórium esse censemus, in quo [illegible] Petro, Jacobo, Joanni specimen Majestatis suæ præbuerat. Mons ille, qui [illegible], [illegible] gloriosæ resurrectionis Christi theatrum evaderet. In eam inclinamus opinionem, quod eadem sit apparitio cum illâ, quam Paulus scripto complexus est. *Visus est plusquam quingentis fratribus simul.* Quos potius fratres hic intelligeremus, quàm illos qui in sermone ad mulieres [illegible]: *Ite, nuntiate fratribus meis ut eant in Galilæam, ibi me videbunt.* Fratrum [illegible] Apostolorum [illegible] patet; ut non undecim modò sed septuaginta discipulos, aliosque, qui Christi disciplinam colebant, complectatur: atque eam potissimum esse causam, cur tùm à Christo, quàm ab Angelis viso Domino discipulis futura promittatur, non in *Judæâ*, ubi tamen non semel factus conspicuus, sed in *Galilæâ*, ubi maxima fuit discipulorum multitudo. [illegible] locum [illegible] Hierosolymis remotum [illegible] hanc apparitionem designavit, ut ad eam [illegible] [illegible], Thomas [illegible]. Dominum [illegible]. Neque de ultima apparitione in Bethania, cum in cœlum migravit [illegible] visio capienda est, quæ amplius quingentos fratres [illegible] Paulus apparitionem memorat. [illegible] Quod [illegible], [illegible] Apostolis, [illegible] quod [illegible] apud Matthæum. [illegible] tur Christi apparitio, quam ex Paulo memoramus [illegible] *Deinde [illegible] est Jacobo.*

CXLVIII. [illegible] Jacobum [illegible] *[illegible] Domini [illegible].* Quæ de re [illegible] apud Hieronymum [illegible]: *Evangelium quod appellatur secundum Hebræos, & à me nuper in Græcum Latinumque sermonem translatum est, quo & Origenes sæpe utitur, post resurrectionem Salvatoris refert, Dominus autem cum dedisset sindonem servo Sacerdotis, ivit ad Jacobum, & apparuit ei. Juraverat enim Jacobus, se non comesturum panem, ab illa hora, quâ biberat calicem Domini, donec videret eum resurgentem à mortuis. Rursusque post paululum, Afferte, ait Dominus, mensam & panem. Statimque additur, tulit panem & benedixit, ac fregit, & dedit Jacobo Justo, & [illegible] comede panem tuum, quia resurrexit Filius hominis à dormientibus.* In eam Baronius narrationem propendet, ut eodem ferè tempore, & Virgini, & Jacobo, Dominum apparuisse statuat. Hoc addo: Cùm Hieronymus non excipiat de apocrypho, *si epistolam [illegible]*. [illegible] tamen multa sunt falsi vestigia. Quæ sibi induxit in animum, Jacobum, tàm imprudens, tàm vanum, tàm superfluum dixisse juramentum? Insuper nonne sumus ex Evangelio, Apostolos Dominicæ resurrectioni penitus detraxisse fidem, quam serò tamen [illegible] ille amplecti debuit, qui juravit: *Se non comesturum panem ab illa hora, quâ biberat Calicem Domini, donec videret eum resurgentem à mortuis?* Quid multa? [illegible] Jacobo, [illegible], quæ quingentorum fratrum [illegible] est, quam omnino post octiduum à resurrectione contigisse liquet; temporis enim ordinem in recensendis apparitionibus, servatum à Paulo fuisse, eò constat, quòd Dominum sibi omnium novissimè visum profiteatur. Atqui tàm longam Jacobus inediam, sustinere non potuisset absque miraculo. Ubi verò et quando soli Jacobo Christus conspicuus factus est, divinare non possumus. Hoc tamen præcisè negamus Baronio, Jacobum visionem in diem resurrectionis cecidisse, quam non multò ante ascensionem potius contigisse, ex Apostolo colligimus. Cæterùm utrùm Jacobus frater Domini designetur à Paulo, [illegible]

Marginal notes: A re Christi resurrectione [illegible]. — Joan. 20. 26. — Joan. 21. 14. — Matth. 28. 16. — 1 Cor. 15. 6. — Matth. 28. 10. — 1 Cor. 15. 7. — De visione Christi [illegible] Jacobo. — Hier. de Script. Eccl. — Baron. an. 34. n. 181.

Anno Dom. 33.

sua dissimulatum. Pervulgatam quidem esse novimus opinionem, Paulum de fratre Domini Jacobo loqui, cujus apud Judæos auctoritas plurimùm valuit: unde fit conjectura, quòd eam Paulus apparitionem non præterire voluerit, utpote à teste omni exceptione majore suppeditatam. Non omnes tamen nobis evelluntur scrupuli. Nempe Jacobus ille non vocatur frater Domini: neque satis firmum Corinthiis circa resurrectionis mysterium hærentibus videretur testimonium, quod à Christi fratre fuisset desumptum: extranei potius quàm consanguinei testes excutiendi fuere, ne repellerentur, quâ de causâ neque meminit Apostolus apparitionum, quæ factæ sunt mulieribus; quia muliebre testimonium in re tam arduâ, minimi esse momenti apud incredulos videbatur. Quid si Jacobus [illegible] Mariæ, [illegible], quem præ aliis Dominus benevolentiâ complectebatur; quem sibi non semel adjunxerat, ut unà cum Petro & Joanne, suis adesset miraculis? Decima Christi apparitio illa est, cujus meminit Paulus, post illam Jacobi: *Deinde Apostolis omnibus.* Quò liquet diversam ab ea visionem esse, quæ undecim Apostolis contigerat præsente Thomâ. Neque etiam series temporum atque ordinis permittunt nos permiscere visiones. Phrasis ergo omnibus *Apostolis*, germanum significat ordinem Apostolorum; illos duodecim videlicet, & LXX. ut ostendimus An. U. C. 784. n. 18. Quæ Christi apparitio, facta est quadragesimo post resurrectionem die, cùm assumptionem cum discipulis, ascendit in cœlum die Maii decimo quarto.

1. Cor. 15. 7.

CXLIX. Hactenùs de Christi redivivi apparitionibus, quas uno tenore subjecimus, ut illarum numerus, & ordo observetur, & tenaciori mandentur memoriæ. Nunc ad agendum quod cœpimus, non historiæ modò, sed & Chronologiæ more, [illegible]. Dum mulieres ad monumentum se conferebant, nonnulli ex militari custodiâ venientes Hierosolymam, nuntiarunt Sacerdotibus, Angelorum descensum, terræ motum, aliaque prodigia Christo resurgente facta. Quibus auditis, timens illi ambitioni inservientes atque invidiæ, publicum aliud, quod reliquum videbatur [illegible], pecuniam [illegible], atque [illegible] militibus, ut passim spargant, & si opus sit Præsidi persuaderent, Jesum sese dormientibus, furto esse sublatum à discipulis. Quod ut impetrarent, ipsis ingentem vim pecuniæ pollicentur. At ut verè simul, & acutè Augustinus argumentatur: *Si utique dormiebant quid videre potuerunt, si nihil viderunt, quomodo testes sunt?* Tantum abest, ut [illegible] Judæi [illegible], ut [illegible] Christo [illegible], testes aliosque [illegible] legatos, qui [illegible] de corpore Christi à discipulis ablato, mendacem [illegible], ut nos Justinus monet: *Homines verò delectos in omnem orbem terrarum misistis, qui renuntiarent, hæresim & sectam quandam impiam & iniquam excitatam esse, à Jesu quodam Galilæo, plano & seductore; quem à vobis crucifixum discipuli ejus noctu è monumento, ubi à cruce refixus, positus erat, furto subduxerint, & homines in errorem abducerint, asseverantes à mortuis eum excitatum esse.*

De militibus [illegible]

Just. Dial. 338.

CL. Eodem ipso die resurrectionis, duobus discipulis Emmaunta proficiscentibus Christus se comitem adjunxit. Eorum unus Cleopas dicebatur, alter est anonymus. Cleopas Græcum esse vocabulum ex Κλεόπατρος contractum censet Vossius [illegible], quemadmodum Demas ex Δημήτριος, Apollos ex Ἀπολλώνιος, Antipas ex Ἀντίπατρος, Lucas ex [illegible]. Quis porrò fuerit ille Cleopæ socius, est in ancipiti. *Petrum fuisse* [illegible], [illegible] Clarius. Lightfootus ex versu 34. c. 24. Lucæ. Nostrum huic opinioni calculum addere non possumus, cùm verisimile non sit, Petri nomen à Lucâ fuisse suppressum, dum illud Cleopæ, Petro longè inferioris, suppeditabat. Quin imo Cleopas ejusque socius, ubi ad Apostolos rediêre, audierunt ipsos dicentes, *Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni*, quo apertè liquet Petrum à socio Cleopæ fuisse diversum, cùm verba hæc audierint post factam commemorationem de Christo à proficiscentibus Emmauntem, in fractione panis agnito. At Petro seorsim sicut Magdalenæ Christum se dedisse conspiciendum, ex Paulo non obscurè colligitur. Quorsum enim unius Cephæ meminisset, si ipsi simul & Cleopæ apparuisset Dominus? Duorum sanè testium affirmatio, eorum vim præstitisset. Ab opinione quidem Nicephori non abhorremus, comitem Cleopæ ipsum fuisse Lucam: *A Luca, inquit, & Cleopa, iter carpentibus, per panis fractionem agnitus est.* Nulla sanè magis idonea ratio obversatur animo, cur Cleopæ, non alterius Lucas meminerit. Quemadmodo Joannes, ubi de se mentionem agit, nomen dissimulat suum. Si de grege Apostolorum fuissent, aut eorum [illegible] in Evangelio celebratorum, ut Nathanael, quod Epiphanio visum, iterum atque iterum dicentem, [illegible], quam Cleopæ nomen semel traderet. Neque ex præfatione, sive Evangelii, sive Actuum Apostolorum, colligi magis potest, Lucam non fuisse de Servatoris discipulorum numero, quàm apud conclusionem Epistolam ad Hebræos, à Paulo non fuisse conditam, scribente: *[illegible] ab iis qui ipsum audierunt, nobis confirmata est.* Sunt de hoc [illegible] figuræ communicationis locus.

De Cleopa & socio ejus [illegible]

Niceph. l. 1. c. 34.

Hebr. 2. 3.

CLI. Locus quem petebant duo discipuli, Emmaus [illegible] ab Hierosolymâ, *stadiis sexaginta*, quod & apud Josephum legitur. *Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus, distat autem ab Hierosolymis stadiis sexaginta.* Nescimus quâ fide Latina versio habeat *stadia triginta*, quod eruditissimum fefellit Bezam, cùm dubio procul Græca Josephi non erant ad manum, dùm scriberet in Lucam. *Aut hic peccatum est in numero, aut apud Josephum non rectè scribuntur stadia triginta.* Non ab re quidem divinus Scriptor intervalli meminit, quo Emmaus distabat Hierosolymis. Nimirum sic debet docere veterum cognominum discrimen. Erat enim ut in Judæâ, sic & in Galilæâ, vicus Emmaus, teste Josepho: *Herodes receptus in amicitiam Tiberii, de ipsius nomine urbem à se conditam vocavit Tiberiadem, sitam ad hos optimos agros Galilææ in ora lacus Genesareni, unde non longè apud Emmauntem, sunt aquæ calidæ.* Galilææ Emmaus ab aquis calidis nomen invenit: *Ammaus autem, si quis interpretetur, idem est quod thermæ,*

De proficiscentium discipulorum Emmaunta [illegible]

Joseph. de Bell. l. 7. c. 26. [illegible]

Joseph. l. 18. c. 3. p. 619.

Joseph. de Bell. l. 4. c. 1. [illegible]

Anno [illegible]

[illegible], *de quo est fons calidarum aquarum ad* [illegible] [illegible]. Rectè, nam [illegible] nomen deflexum est à [illegible], quod aquas calidas sonat. Vt quidem voces, *calida* sola significatur: sed vel ipsi [illegible], cum *calidam* dicunt, aquæ nomen supplent.

Frigida non deerit, calida petitur.

Cæterùm Canonicus anonymus [illegible], [illegible], testatur Emmaunticam [illegible] [illegible] [illegible] *ment fraiche, & propre à desaltérer, comme* [illegible] [illegible] *l'experience dont on fait le bout d'oeille.* Disquirant ergo, cur locus cujus aqua frigidissima est, Emmaus fuerit appellatus. De Emmaunte vico Judaico in errorem delapsus est Plinius, ut vel ex hoc uno specimine liqueat, de iis, quæ Palæstinam attinent, Josephum Plinio non esse postponendum, uti clarissimus opinatur Harduinus. Verba sunt Plinii: *Reliqua Judæa dividitur in toparchias decem, quo dicemus ordine, Hiericuntem palmetis consitam,* [illegible] [illegible] *Emmaum.* Atqui [illegible] [illegible] *Emmaus,* judice Lucâ, non igitur toparchia. Ambiguum fuerat ille vicus, Syriam [illegible] [illegible] Varo: *Emmaum* [illegible] *est Varo* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] *ab incolis.* Ibi habitavit Cleopas, si creditur Hieronymo: *Emmaus de quo loco fuit Cleophas, cujus Lucas meminit Evangelista: hæc est nunc Nicopolis, insignis civitas Palæstinæ.*

CLII. Emmauntem fuisse fontem, *qui à Christi pedibus in se ablutis,* virtutem est medicam consecutum, tradit ex Sozomeno Baronius. Cujus in ea re ut laudamus diligentiam, sic credulitatem improbamus. Ac præcipuè non possumus Pagiorum patronum, ex dicendi vicinam augmentum, [illegible] [illegible]: *Quocirca,* inquit, *Josephus id naturali aquarum virtuti potius quam miraculo tribuere videtur.* Atqui verba Josephi excerpta à Baronio, non Emmauntem quidem Judæicam, in quâ fuit ille, aquæ Sozomeni meminit, sed Galilææ attinent. Vespasianus qui versabatur in Galilæa, *profectus* [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus ex comparatione, quæ [illegible] [illegible] [illegible] à Baronio suppeditantur: *Ammaus autem,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cæterùm præterire apud nos esse Sozomenianam traditionem auctoritatem, optimâ & ingenuâ fenestrâ. *Audiamus Sozomenum: Urbs est in Palæstina, Nicopolis hodie dicta, Hanc olim adhuc vicum esse, sicut Evangeliorum liber commemorat, & Emmaunta appellat. Post excidium autem Hierosolymorum, & post victoriam de Judæis relatam, Romani eam Nicopolim nominaverunt ex eventu belli nomen hoc imponentes. Ante hanc urbem propè trivium, ubi Christus post resurrectionem iter faciens cum Cleopa & Sociis, valedixit, [illegible] in aliam viam pergere, fons quidam salutaris est, in quo & homines, & animalia variis morbis affecta, lavando curantur. Aiunt enim Christum unà cum discipulis aliquando iter facientem, ad hunc fontem divertisse, ac pedes in eo abluisse atque ex eo tempore aquam hanc ad morbos sanandos efficacissimam fuisse remedium.* Atqui Emmaunticam in vim fuisse medicam, facilius legimus, sic ex illo tempore, quo in eo fonte Christus pedes abluerat, efficaciam [illegible] [illegible] esse vix credimus, [illegible] [illegible], Hieronymo, aliisque Sozomeno antiquioribus,

qui tantum obliterum miraculum non dedidicit. Probabilius est traditionem, illas pedibus Domini adscripsisse vires, quas natura habebant à natura; quales utique multæ in Palæstina salubres, pellendis morbis, sunt ex[illegible] [illegible]. Sic Joannes illic [illegible]: *Morte simulata, per epistolam à Josepho postulavit, ut sibi medicina gratiâ, Tiberiadenses aquas calidas uti permitteretur.* Sic Herodes Magnus, *calidis se fovebat aquis apud Calirroen, quæ præter vim medicam, pota jucunda.* Nil igitur opus est ad fontem Emmaunticum Judææ, ex miraculo vim accersere, quam morbis curandis, natura indidera. *Equidem nomen Emmaus,* quod gerebat ille vicus, antequam in ejus aquis Christus pedes abluerat suos, indicio est, vim fontis medicam non defuisse. Cæterùm Cleopæ domum à Paulâ in Ecclesiam fuisse mutatam discimus ex Hieronymo: *Repetitoque* [illegible] *quam, nunc Nicopolim, quæ prius Emmaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus, Cleophæ domum in Ecclesiam dedicavit.* Quam Maldonatus dedicationem Christo Eucharistiam celebranti, non Paulæ vindicavit. Quo jure viderit.

CLIII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Christus *in aliâ apparuit effigie,* peregrini scilicet, cujus tamen vestis, non unicus sive qualis Ethnicorum, sociis cum eo mensæ non accubuisset, sed patria scilicet, & rustica, qualem induebant incolæ agri Hierosolymitani. Quærit hic auctor Quæstionum apud Justinum: *Si resurgens è monumento Dominus, sepultatis vestes in sepulchro reliquit, quod ex post resurrectionem Scriptura illum vel nudum incedentem esse, vel aliunde vestem sumpsisse, non memorem?* Respondet autem, *vestes quas Dominus post resurrectionem gestavit, vel ipsa creatas* [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] *& pastorem* [illegible] [illegible], *sumpserat.* Sanè quæ defuncti corpus tegebant, ad usum viventis minus fuere idoneæ. Quod si vestes resurgenti ab Angelis ministratæ, quomodo ostenderi adlatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], eò facilius fit conjecturam, quod à Magdalena pro hortulano habitus fuerit. Porrò utrum vel discipulorum in oculis, vel in corpore Dominico, mutatio facta sit, in disceptationem cadit. Mutatum fuisse Christi corpus, secundum Theophylactum statuit Maldonatus: mihi verò magis Augustini sententia placet, qui sic scribit: *Quod ait Marcus in alia effigie Dominum eis apparuisse, hoc Lucas dicit, quod eorum oculi tenebantur, ne agnoscerent eum. Oculis quippe eorum acciderat aliquid, quod ita manere permissum est, usque ad fractionem panis, certa mysterii causâ, ut ne in illo alia ostenderetur effigies, & sic eum nonnisi in fractione panis agnoscerent.* Quam vehementer assentit sententiam verba Lucæ: *adaperti sunt oculi eorum,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Discipulorum ergo aperti sunt oculi, quo ablatum impedimentum, quod obstabat agnitioni. Neque non eo modo tenebantur oculorum nervi, ut germana facies Dominicæ lineamenta repræsentarent animo, humore aliquo, vel caligine offusa prohibente. Porrò in fractione panis, in qua Christus à discipulis agnitus, à celebratione Eucharistiæ, diversa prorsus esse videtur cuicumque id appetitiatur videtur. Quippè rectè observatum Estio.

[illegible] Christum [illegible], & [illegible] sacrificasse sub una specie: nam si consecrasset utramque speciem, nulla ratio cur non porrexisset discipulis utramque. Nec autem scilicet sub una specie consecrare, & sacrificium Missæ celebrare communiter habetur contrarium juri divino. Nec Christus voluisset aliquid facere contra jus à se paulò ante institutum. Videatur de Jansenii concordia c. 146.

CLIV. In lacu Tiberiadis sese conspiciendum præbuisse Servatorem, ut Joannes scriptum reliquit testatum. Quæ tertia fuit apparitio publica, pluribus suis discipulis, in unum congregatis: [illegible], qui tertius à resurrectione fuit, tum contigisse: certum probabile est admodum caput vigesimum primum, post primam Evangelii editionem ab ipso Joanne additum esse. Jam enim in capite vigesimo, Apostolus suæ historiæ finem imposuerat: *Multa quidem & alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. [illegible]* [illegible] totum illud caput 21. fuisse additum, quod [illegible] complectitur, non modo [illegible]

[illegible] *est testimonium ejus, non Joannes de se ipsone, sed,* [illegible] Ecclesiâ Ephesinâ, sed ab ipso Joanne *Apostolo*, caput illud esse additum. Neque enim unquam [illegible] Apostolica scripto caput adjicere sustinerent, neque eadem veneratione id supplementum prosecuti fuissent Christiani. Quos libros & Mosis, & Josue postea additos esse profitentur, à viris sanè [illegible], qui suis temporibus vigebant, adjunctos esse, credimus; qui enim, ad summum dignitatis gradum ascenderant: est autem credibile, Joanni Presbytero [illegible] [illegible] reperimus. Quòd si adjectum fuit à Joanne Presbytero caput, credendum est id antiquos Ecclesiasticæ historiæ Scriptores non venisse in notitiam: non Eusebio diligentissimo traditionum venatori, qui & de Joannis Evangelio, & de causis cur editum [illegible] prodit? Existimamus igitur quòd cùm Christi apparitio, quæ in [illegible], [illegible] miraculi simul & mysterii contineret, & adjunctum haberet de [illegible] Petri in Apostolatum [illegible] dilectus ille Christo discipulus, post impositum [illegible] adjiceret. Neque sanè honori fuisset Sanctæ Scripturæ oblivio, rei cognitu tàm necessariæ, [illegible] num: cùm & in prima Joannis Epistola, [illegible] plurali utatur, & singulari: [illegible]

[illegible] At capite secundo habetur, *scimus* [illegible]. Equidem caput Joannis [illegible], [illegible] Apostoli. Non se Joannem vocat, sed more suo, *discipulum quem Jesus amabat* v. 7. 20. Tum hæc addit, *hic est discipulus ille, qui de his testatur, & hæc scripsit*, [illegible] Joannes non *Apostolus*, sed *Presbyter* hujus capitis historiam scripto mandasset. Non negamus tamen, non magnæ fore probabilitatis esse putamus, quòd particula hæc, *& scimus quoniam verum est testimonium ejus*, [illegible] Presbyterorum Ecclesiæ Ephesinæ, testimonio suo, [illegible] secùs si Apostolus ipse particula hanc [illegible] mandâsset, dixisset, *scimus quoniam esse testimonium* [illegible] *dicere, testimonium ejus.* Quæ profectò innuunt, [illegible] diversam ab illâ significare personam, quæ scripsit, *scimus*. Sanè non mos est in uno eodemque commate, eundem hominem [illegible] tertiâque personâ designare.

CLV. Ostenso [illegible] Joannis caput esse Apostoli, ad ea dilucidanda, quæ præcipua in illo continentur, nunc accedimus. Non [illegible] quidem [illegible], sed [illegible] comparandi causâ, quin Petrus unà cum aliis discipulis, piscatum iverit, nulli dubitamus: quam sine peccato artem exercere poterant. Etsi autem noctu felicior sit piscatus quàm die, quia propter noctis tenebras, tranquillitatemque pisces minus subeunt, illâ tamen nocte nihil prehenderunt, ut vis panderetur miraculo. Mane exorto, stetit Jesus ad littus, ut si vestigia posuisset in aquis, pro spectro haberetur. Tum petiit ab Apostolis, numquid haberent obsonii venale? Ubi responderunt non, [illegible] [illegible] piscatum. Simile de Martino [illegible], scripto mandavit Sulpitius: *Piscem Paschæ diebus, edere consuetus, ante horam refectionis interrogat, an haberetur in promptu. Tum Cato Diaconus, ad quem monasterii administratio pertinebat, doctus ipse piscari, negat per totum diem sibi ullum cessisse capturam, sed neque alios piscatores qui vendere solebant, quidquam agere quivisse. Vade, inquit, mitte lineam tuam, captura proveniet.* [illegible] narrationis sit penes auctorem fides. Porrò viso Christi miraculo, Joannes Petro perspicacior, Christum agnovit, & indicavit Petro, qui mox indutus succinctio, non immemor [illegible] pervenerat, trahentibus interea rete aliis discipulis, quod negligendum non fuit, ut gloria miraculi obliteraretur. Nobis autem videtur rete navibus fuisse alligatum, quia ponderosius erat, quàm ut in ipsam navim attolli posset. Ut autem [illegible] operâ scilicet Angelorum, qui & in deserto accesserunt, & ministrabant Christo. Igni piscis erat impositus, quem ad [illegible] è mari fuisse imperatum, quàm [illegible] Christo, missum à Petro hominum piscis vocaverat. Aderat etiam panis, ut fatigatos nocturno piscatu haberet discipulos hoc prandio refocillari.

Anno Do. 33.

um. Joannes praecipue illis affert ex piscibus, quos modò ceperant, partim ut ex eorum & multitudine, & magnitudine, vim miraculi oculis deprehenderent ac manibus quasi tangerent; partim ut [illegible] berent, dum ipsimet pisces captos viderent, tangerent, assarent. Christi mandatum Petrus ut exequeretur, *ascendit & traxit rete.* At ubinam ascendit? navem. Atqui ut in terram traheret rete, in ipso consistere littore debuit. Vero igitur [illegible], Petrum [illegible] cum, ut [illegible] pisces contenta in terram exponeret. Trahenti tamen socii ejus tulere auxilio, totius autem Petri meminit Evangelium, quia totius piscatus praefectus erat. Quippe dixerat condiscipulis, *eo piscatum,* qui responderant, *venimus & nos tecum* v. 3. In ea quidem historia, magna congeries est miraculorum: quibus & illud accedit, quod ex tanta ingentium piscium copia, rete non scinderetur, Deo tam fragile instrumentum, contra & trahentium, & piscium, impetum corroborante, secus quàm in alio miraculoso piscatu contigerat, rumpente rete piscium multitudine.

Luc. 5. 6.

De piscatus Petrini mysterio.

CLVI. [illegible] Dominus aliquam mysteria in reperisse putant, quo [illegible]. *[illegible] typus quidam ac figura Petri primatus fuerat praesignata, dum ipse primus piscandi auctor consilium, & piscationem aggreditur, & licet alii simul rete jactarent in mare, & ad littus traherent, educere tamen illud ex aquis in terram, Petri fuisse* opus. Nos in eo piscatu, non minimum quidem inesse mysterii libenter fatemur. Illud tamen quod Baronio in mentem venit, nulli [illegible]. Inventum sanè Baronianum in eo collocatur, quod *solus* ex aquis Petrus, in terram rete traxerit. Quod fundamentum si convellatur, allegoria Purpurati [illegible]. Atqui nil trahenti Petro [illegible] omnino. Vix prae multitudine piscium discipuli rete trahere poterant. Quomodo igitur Petrus illud in terram solus traxisset, quod multo difficiliùs, quàm per mare trahere, quia & aqua sustinet, & pisces natant. Petro socios ejus opem tulisse [illegible], tradit Cyrillus: *Trahit autem Petrus rete, per quem labor Apostolorum non esse inutilis intelligitur, attendunt enim piscatores autem, ut [illegible].* Rerum ergo meminerunt, quia & in eo piscatu, [illegible], & [illegible] dum dictis Domini; sed & primus ut ad Christum properaret, è navi descenderat, & primum locum ingressus erat, ut in littus pisces exponeret. Non ignoramus tamen Veterum nonnullos, [illegible] fuisse, eique divinâ solum Petrum rete cum piscibus in terram adduxisse. Quod magno fuisset miraculo. Hoc si est, nil atque monarchicum Petri primatum attinet, quem absque adjutoribus exercere non potuit. Non solus pavit, non solus curam gessit Ecclesiae, non solus capiendis hominibus, rete misit; ut vel ex Baroniana subtilitate consequens sit, alios discipulos trahentes rete Petro, venisse subsidio. Antiquorum quidem est haec sententia, Petrum ad primatus honorem ascendisse; quem ordinis dignitatem, nos certè non invidemus. Petrum verò Petrique successores plus habere in Ecclesiâ potestatis, quàm omnes simul Apostolos, Apostolorumque successores; illudque adumbratum fuisse, cùm *solus* Petrus rete traheret in terram, neque non possumus in mentem [illegible], quae neque in Scriptura, neque veterum in monumentis, vestigium hujus potestatis deprehenderemus. Aliud ergo in Joannis narratione mysterium reperiemus. Dixerat Christus, *faciam vos piscatores hominum,* cujus operae effectum mirabilis piscium adductio [illegible]. Loquitur apud Oppianum, tot esse piscium genera, quot pisces captos, scilicet centum quinquaginta tres. Quo multitudo servandorum ex gente quacunque, atque conditione, apostolicè denotatur. Hoc addit Vossius: *Et figura hujus fuerat, quòd temporibus Davidis ac Salomonis fuerunt* CLIII. *millia proselytorum.* In numero tamen errat vir magnus, quem numerum facit, ut ad illum piscium quadraret magis. Verba sunt Scripturae: *Numeravit Salomon omnes* הגירים *peregrinos qui erant in terra Israel, inventique sunt centum quinquaginta tres millia sexcenti.* Neque enim exploratum est, omnes ibi [illegible]. Non illepida est Augustini allegoria: *Quod bonos quid esset capturus, ait, sic erit in consummatione [illegible] Ecclesiam qualiter nunc sit. Quod autem illud fecit in initio praedicationis suae, hoc verò post resurrectionem suam, hanc ostendit illam capturam piscium, bonos & malos significare quos nunc habet [illegible]: istam verò tantummodo bonos quos habebit in aeternum, completâ in fine hujus seculi resurrectione mortuorum. Denique ibi Jesus non sicut hic in littore stabat, quando jussit pisces capi, sed ascendens in unam navem quae erat Simonis, rogavit eum ut à terrâ reduceret pusillum.*

Baron. ad 33. [illegible]

Cyrill. in Joann. l. 12. c. [illegible]

1 Paral. 2.

August. in Joann. tract. 122.

CLVII. Postquàm pransi fuere Apostoli, dixit Simoni Petro Jesus, Simon fili Jona, diligis me plusquam hi, cui Petrus respondit, certe Domine tu nosti, quòd amem te. Tum dicit ei Christus, *pasce agnos meos,* quod piscandi mandatum, ter inculcatum [illegible]. cujus ratio haec est. Petrus confessione triplici, in Apostolatum restituendus erat, quemadmodum ter Dominum abnegando, à suâ dignitate exciderat. Quam Patres triplicis interrogationis rationem sapienter attulere. Nazianzenus: *Petrum Christus admisit, & triplici interrogatione ac confessione, triplicem negationem sanavit.* Eadem Augustini mens est: *Sed primo Dominus, quod sciebat interrogat, nec semel sed iterum ac tertiò, utrum Petrus eum diligat. nec aliud toties audit à Petro, quàm se diligi; nec aliud toties commendat Petro, quàm suas oves pascere. Redditur negationi trinae, trina confessio, ne minus amori lingua serviat, quàm timori; & plus vocis elicuisse videatur mors imminens, quàm vita praesens. Sit amoris officium pascere Dominicum gregem, si fuit timoris indicium, negare Pastorem.* Porro & germana scribit Cyrillus [illegible] *cum aliis Apostolatus nomine, Petrus ab ipso [illegible] jure nunc ab ea terna dilectionis confessione patatur, ut trinae negationi aequalis confessionis numerus compensetur. Ita quod verbis commissum fuit, verbis sanatur. Potiùs autem ab eo si plus caeteris diligeret. Nam qui majorem clementiam in se Domini fuit expertus, majore amore affici jure debebat. . . Tertiâ igitur confessione Petri, trinae denegationis delictum expiatum est. Pasce autem, pasce agnos meos, [illegible]* [illegible]

De [illegible] mandato.

Nazianz. or. [illegible]

August. in Joann. tract. 123.

Cyrill. in Joann. l. 12.

Apostolo-

Apostolatus dignitatem. Denique [illegible] operuisse, quia se conspicuum Petro praebuerat Christus, certum sane erat eadem munere [illegible] gavisurum. Eo colligi potest, pentitentes, semque, veniam criminis esse concessam. At non ideo consequens erat, Petrum suae dignitati in possessionem fuisse restitutum; itaque ut negatio [illegible] publica fuerat, restitutio publica etiam esse debuit. Ambrosius ergo, hoc quidquid est, [illegible] *tur qui est Episcoporum Episcopus, & major gradus redditur plorans, quam fuerat ante negans.* Quid adeunt Apostolico muneri, quo Petrum exciderat?

CLVIII. Quoniam verò oves Petri, cum commissae fuerint, in deliberationem cadit. Trita est sermone Bellarminiana subtilitas, quam imbibisse uterque Jansenium Iprensem Episcopum, repugnante Gandavensi, non mirari non possumus: *Per agnos bis repetitos, significantur duo populi, Judaeus, & Gentilis. Per oves verò Episcopi, & Pastores, tanquam matres agnorum. Vel commodius, agni primo loco significant simplices fideles: ovicula secundo loco, Presbyteros, velut minores Pastores: oves verò Episcopos.* Acute sane; at quemadmodum mysteria nil est in eo, quod primo tertioque *pascendi* mandatum, repetitur *Bosce*, & in secundo habeatur *ποίμαινε*, sic in vocibus *agnos, oves,* quas Dominus usurpavit, non sunt quaerenda subtilitates: neque enim significationis diversae gratia, sed tantum elegantiae causa, diversa haec, tum verba, cùm nomina, adhibita esse videntur. Eq[illegible] indiscriminatim oves & agnos fuisse, novimus in Evangelio. [illegible] sic Matthaei decimo scribitur: *Ego mitto vos tanquam oves in medio luporum;* Lucae autem decimo habetur, *ego mitto vos ut agnos, in medio luporum;* & Actorum octavo, *tanquam ovis ad occisionem ductus est, & agnus coram tondente eo.* Non nescimus Ambrosio, fortassim in agnos, oviculas, oves, fuisse distinctionem, ex qua triplex ille Christianorum ordo, Fidelium, scilicet, Presbyterorum, Episcoporum efflorescit. Unde sane aptè concluditur, Ambrosium quidem legisse oviculas, non jam inclusas, pro ovicularum, quae lectio communior est atque concinnior. Iisdemque meritò à notis Ambrosianis praeparantur, neque, ut terret memoria, nunquam nullo alio inter se [illegible]. Aliud tamen habetur in hoc, cùm vetustas nil [illegible] requirat. Longè gravius est, quòd Christi ovibus quae sunt à Petro pascendae, includuntur & Apostoli. Verba sunt Estii: *B. Petro omnium ovium cura, adeoque ipsorum Apostolorum demandatur. Ipsos enim Apostolos comprehendi nomine ovium, probatur ex eo, quòd Dominus asserit ex Propheta dictum, de se & Apostolis suis, Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis.* Verum enim verò non sane attendunt nobis Romanae curiae, oves Christi non unius rationis esse. Quaedam enim in Christi solum ditionem veniunt; aliae verò & Christo subjacentur, & Pastoribus. Petri quidem potestati praeponuntur Graeci, Judaei, D[illegible], Presbyteri, Episcopi, quia ergo Apostolum, omnes [illegible]. Nil verò in ipsos Apostolos interfuit Petro [illegible], quia oves Christi summi Pastoris, nullius tamen hominis subjiciuntur imperio: in puncto [illegible] pontifici, quas ut [illegible] Christus, quamvis à Petro [illegible] est.

CLIX. Neque Baronius ipse negabit, Petrum simplicem & Pastorem, & ovem esse non posse, quia relatorum ea est natura, ut duobus necessario constituere: quòdsi quot, non tantum [illegible] Christi ovem habeat Petrus, commissum [illegible] quae imperio Apostolis, aequalis muneris principio atque dignitate. Invenimus sanè Veterum in monumentis, Apostolos Petri oves fuisse: quod admitterendum tamen, si res qualecumque rationi pateret. Quod absonum de Paulo praedicari nequit. Est quippe Pastoris munerè, aliquid ovi suae contribuere. Quid igitur Paulo contulit Petrus? Non Evangelium, non munus Apostolicum, non Spiritum Sanctum, non gregem. Omnia haec ante habuit, quàm Petro venerit in notitiam. Ubi, quando, quâ ratione, Petrus eam exercuit in Apostolos Pastoris auctoritatem, quam ipsi eorum esse commendabantur? Scilicet ut Petro contributa potestas est, quam nusquam adhibuit? Credant qui sibi somnia fingunt. Apostolorum sanè Pastorem fuisse Petrum, nescivit Clemens Alex. *Post, inquit, Servatoris ascensum, Petrum, Jacobum, & Joannem, quamvis Dominus eos caeteris praetulisset, non idcircò de primo honore gradu inter se contendisse.* Quibus [illegible] Quid [illegible] oves de summa dignitate Pastori suo nil inviderunt? [illegible] Episcopo, quod de summo Principatu Ecclesiastici agunt, cum Papâ Romano non certaverit. Audiamus Cyrillum Alex. *Naturae non unit honoris aequalitas, si quidem & Petrus, & Joannes aequales inter se sunt honore, quemadmodum & reliqui Apostoli & sancti Discipuli, non tamen hi duo unum sunt.* Testimonium dicit Theophylactus: *Cephas autem tot gradu ex Sancto Paulo dictus est: et neque per hoc caeterum Apostolorum, qui Cephas vocabatur, minor esset, aut filius Zebedaei, qui Boanerges, id est, filii tonitrui cognominati fuere.* Quid est docere Apostolorum aequalitatem, si haec non est? Profectò si Petrus Pastor Pauli, & Paulus ovis est Petri, omnem aequalitatis mentionem evanescit atque collitur. Sed testimoniorum est multitudine supersedendum, cùm de eâ quaestione jam tractatum sit An. U. C. 78. n. 73.

CLX. Multa cùm Apostolos Christus docuisset sanè, multaque prodigia patrasset, quibus eorum, de sanctitate Evangelii, confirmabat animos, per *quadraginta dies conspectus ab eis,* [illegible] Patri. Quonam die Dominus coelo illatus est, non omnibus constat. Septimam Chrysostomo feria placuit hom. tertiâ in Acta: *Mihi verò videntur haec in Sabbato gesta fuisse: alioqui non ad ipsum modum indicasset intervallum loci, dicens à monte Oliveti, qui abest ab Hierosolymis iter Sabbati.* Ex quibus intelligitur apud Orientis Ecclesias, Ascensionis festum nondum in usu fuisse. Constat Jovis die Christum coelos ingressum esse, qui ex nostra Chronologia Maji decimus quartus fuit; quia Dominum resurrexisse Aprilis tertio, resurrexerat quinto; quo incluso, quadragesimum diem ascensioni dicatum, in tempus indicatum incidit. Meridianum ascendenti illuxisse solem, Prosper ex Augustino tradit: *Vigor solis Christi* [illegible] *oriente* [illegible] *Vespere enim Dominus in cruce, manè in resurrectione, meridiè in ascensione. Unum ad patientiam corporis, aliud ad vitam resuscitati, tertium ad gloriam portavit majestatis, in Patris dexterâ consederit.* Locus ascensioni vindicatus, vertebatur

Marginal notes: Ribera in Joan. 21. — De loco ascensionis & jejunio ascensionis Act. 1. 40. — [illegible marginal notes]

Anno Dom. 33.

Bethaniæ pagus olivetum montis adhæret. In eum enim locum discipulos è Galilæâ deductos [illegible] prodidit: *Eduxit autem eos foras in Bethaniam.* Consentaneum omninò fuit, ut unde venerat ad passionem, inde & pergeret ad gloriam. [illegible] ad Eustochium Epistolâ 27. *De quo Salvator ascendit ad Patrem. In quo per annos singulos, vacca rufa in holocaustum Domino cremabatur,* & [illegible] completas esse Legis figuras. Ex montis Oliveti vertice, Christum in cœlum migrâsse, scribit Eusebius: Constantinus, inquit, *ascensionis Dominicæ, quæ in montis vertice olim contigerat, memoriam honoravit.* Neque necesse fuit, ut ex Bethania Hierosolymam versùs rediret, ut scilicet ascenderet è monte Oliveti, qui medio circiter itinere, Hierosolymam inter & Bethaniam situs est, uti doctissimo Jansenio placuit in Commentario. Quod ut illustretur, removendæ sunt difficultates quæ ex Scriptura suboriri videntur. Legitur apud Lucam: *Tunc reversi sunt Hierosolymam, à monte qui vocatur Oliveti, qui est prope Hierosolymam, distans itinere Sabbati.* Quantum verò spatii complecteretur iter Sabbati, monet nos Hieronymus: *Et quando eos* (Judæos) *juxta literam sequimur ... ut non jaceant, non ambulent, non stent, sed tantum sedeant, si velint præcepta servare, solent respondere & dicere, Barachibas, & Symeon, & Hillel magistri nostri tradiderunt nobis, ut bis mille pedes ambulemus in Sabbato, & cætera hujusmodi.* Errâsse tamen [illegible] in cubitorum vices, *pedes* substituit. Quippè Sabbati iter, [illegible], certum exploratumque est. Hinc illustrium recentiorum, *Statuitur à Scribis, ne prodeat homo ex urbe ultra bis mille cubitos;* sed & apud Suidam sic habetur: [illegible] *tanto enim spatio circa castra incedebat.* Atqui [illegible], non bis mille, ut tradit Hieronymus. Nempe [illegible] quatuor digitos, per quatuor palmos, cubitum [illegible], *Sabbati iter erat ... præscriptum* [illegible] gè majus esse iter Sabbati, quàm Rabbini memorant. Colligimus ex Josepho, cum Scriptura collato: *Præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, quâ in parte, mons qui appellatur Oliveti, contra civitatem ab oriente situs est, utrâque interjacente valle disterminat, cui nomen est Cedron.* [illegible] pedibus constat teste Plinio: *Stadium centum viginti quinque nostros efficit passus, hoc est, pedes sexcentos viginti quinque.* Itaque mons Oliveti ab urbe Hierosolymitana pedum 3750. spatio distabat. Attamen Oliveti montem stadiis tantum quinque, Hierosolymâ remotum esse narrat Josephus Antiquit. l. 20. c. 6. Quo casu, bis mille cubitorum intervallo, mons ille ab urbe separabatur. Verum enim verò non ab illâ parte quidem, sed à remotiore adhuc, Christus migravit in cœlum, [illegible], quem stadiis quindecim à civitate abfuisse Hierosolyma, testis est Joannes. Neque contraria sunt atque disjuncta, Christum ex Bethania, & monte Oliveti, in Paradisum ascendisse, uno scilicet ex monte Oliveti, quo ex Bethaniâ, in eo sitâ, ut scimus ex Evangelio. Quibus observatis, *iter Sabbati*, stadiorum quindecim spatio circumscribebatur: neque [illegible] Bethaniensibus ipsâ Sabbati feriâ, *sese conferre* Hierosolymam, ut Templi sacrificiis adessent: quod magnam habet speciem probabilitatis. Equidem iter Sabbati ultra mille passus extendi ex Scriptura aptè colligi posse videtur. Ubi vir Sunamitidis, cum uxor ad Prophetam proficisci Elisæum vellet, quærit: *Quare vadis ad eum hodie, cum non sit Neomenia, neque Sabbatum.* Quo quidem sermone palam est, profectionem die Sabbati ad loca sacra fuisse permissam: etsi ab eorum domo distarent ultra octo stadiorum spatium, cum Sunamitæ insidere asino ad conveniendum Prophetam, quo vel opus vectore fuisset, ad conficiendum bis mille cubitorum iter. Sunt tamen viri doctissimi, qui *Sabbati iter*, mille passuum sive stadiorum 7. cum dimidio, terminis septum statuant. Quonam argumento freti, prorsùs nescimus, cùm mensura hæc, ab illa Rabbinorum valdè discedat: septem enim stadia cum dimidio, conficiunt pedum 4687. non *mille*, ut Thalmudistæ sciscunt. Ad rationem autem, quam petimus ex Bethania, unde Christus discessit, distantiâ, ductâ parte, ipsorum iter Sabbaticum superante, sic respondent. Erat Bethania & *tractus montis, & pagus*, quem & complectitur solutionem clar. Beza. Rectè quidem, si hæc distinctione probaretur. At quantum nobis observare licuit, nunquam Bethania pro *aliquo montis Oliveti tractu*, sed pro vico semper sumitur in Evangelio. Videantur Matth. 21. 17. Marc. 11. 1, 12. Joan. 11. 1. Nec si tractum designaret, ideò consequeretur tanti fuisse spatii, ut limites ejus, mille tantum passibus distarent Hierosolymâ, dum ipse vicus quindecim abesset stadiis. Neque silentio dissimulandum, fundamentum [illegible], quæ Sabbati iter *duorum millium* cubitorum limitibus circumscribit, in aquâ [illegible] videri. Namque quod olim iter cubitis, Tabernaculum in deserto, à castris Israëlitarum distaret, Profectò minus angustum est in distantia, pro Israëlitarum & dispositione, & multitudine. Audiantur verba Josephi: *Composito igitur tabernaculo in medium castrorum illud receperunt, tribus Tribubus per latera singula tendentibus, inter quas viæ intercedebant. Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suæ quæque loco expositæ: adeoque opifices omnium artium in suis officinis* [illegible] pore armamentarium Rabbini diffusius explicant. [illegible] habent figuram, Ad Orientem, Juda, Isachar, Zabulon milites suppeditabant 186400. Ad Occidentem, in castris Ephraim, Manasse, Benjamin, viri bello apti numerabantur 108100. Ad Austrum castrametabantur Ruben, Simeon, Gad, cum 151450. bellatoribus: Ad Septentrionem castra posuerant Dan, Aser, Nephtali 157600. hominum multitudinem exhibentes: erant & in castris mulieres ingenti numero: erant senes, & pueri: erant pecudes, & armenta. Quo hæc complexum animo sive fingere, ab ultimis castris ad usque tabernaculum, solum intervallum *bis mille cubitorum* fuisse intercessisse? Itaque qui in extremâ castrorum lineâ versaban-

Act. 1. 12.

4 Reg. 4. 23.

Anno Do. 35.

tur, aut die sabbati, ad tabernaculum sese non conferebant, nec certè abiens nec ultra amplius stadia complectebatur. Quod verò, secundum Rabanum, Petrum spatium itineris sabbati ex Josue 3. v. 4. definit: Ubi inter arcam & populum 2000. cubitorum intervallum esse praecipitur. Hanc non alterat sententiam, imò evertit potiùs, quae qui in castris externis versabantur, [illegible] amplius spatio decedunt. In eam ergo propendemus opinionem, non esse factum, spatium illud quod à vero Bethaniae, ad usque Hierosolymam protendebatur. Quem paucis demonstrat Judaea, bene notum meridianum, Joannes ultimus Evangelicae Scriptor historiae, manifestioribus verbis explicuit, dicendo, Bethaniam ex quâ Christus discesserat, coelum petiturus, Hierosolymâ stadiis distasse quindecim, quod Lucas non sabbati est.

CLXI. Ubi discipuli venêre Bethaniam, Christus sublatis manibus suis, benedixit eis, & dum ipse benediceret, sejunctus est ab illis. Precantibus moris erat manus elevare, quod perinde Pauli monitorum: Volo viros precari in omni loco, puras manus attollentes. Quae gentibus consuetudo recepta est. Hinc de Aenea Maro

supinas, & duplices tendens ad sidera palmas.

Aliâ tamen de causâ Christus manus elevavit, neque non ad orandum, sed ad benedicendum, quod siebat, adjunctis impositione manuum precibus. Cùm vero plures duobus hoc benedicendi, super eorum capita manus protendebantur, non cùm supinae tollebantur. Quo Aaron ritu functus est: Attollens manus super populum benedixit ei. Quem usque modum magnus ille Pontifex Ecclesiae nunc imitatione prosequitur, benedicens Apostolos. Caput [illegible], utpote manum [illegible] à Presbyteris, Episcopisque, tàm publica illa, quàm privata, [illegible]. Verba sunt Amalarii: Dominus ante ascensionem in coelum, duxit Apostolos in Bethaniam, ibique benedixit eos & ascendit in coelum. Hunc morem tenet sacerdos, ut post omnia sacramenta consummata, benedicat populo, atque salutet. Ad privatam spectant benedictionem [illegible] Hieronymi: Clerici ipsi, quos & magisterio esse oportuerat pariter, & timere, osculantur capita matronarum, & extensâ manu, ut benedicere eos putes velle, si nescias, pretia accipiunt salutandi. Abeuntibus benedixisse Episcopos, testis Augustinus: Sermonem, & acceptâ ab Episcopo benedictione discessimus. Sed & ingredientibus domum, benedicendo Praesulibus capita subjiciebantur. Quâ de re in fragmentis Philostorgianis perjucunda habetur historia, Leontium Tripolis urbis Lydiae Episcopum, ut ad se visendum accederet, invitârat Eusebia Augusta, Constantini uxor Imperatoris. Respondit roganti Leontius: Si me ad te salutandum vogas accedere, accedam quidem, dum modo ea quae Episcopis debetur serventur reverentia: ut ubi ingrediar quidem ego, tu verò [illegible] e solio tuo descendens, reverenter mihi occurras, & manibus meis caput tuum submittas, benedictionem à me postulans. Tanti siebat Episcopi benedictio, ut anno 517. [illegible] certo hoc [illegible] ad eam recipiendum Episcopum convenire juberentur: Ut cives superiorum natalium, ut Pascha, ut nativitatem Domini solemnitate, Episcopus accipienda benedictionis desiderio, interesse [illegible]. Et Carthaginenses, Fulgentio ex Sardiniâ redeunti, impetranda benedictione occurrerunt: Abscondebant omnibus, qui caput benedicenti supponerent. Apostolorum benedictionem signum crucis adjunctum fuisse, nonnulli opinantur. Ac eò quidem inclinare videtur Hieronymus: Et ponent ea ut signum, quod in Ezechiele, principio sub ת littera Hebraica interpretatione monstratur .... hoc verò ad patrem ascendens Dominus demonquit, sive in nostris frontibus posuit, ut libere dicerent, signatum est super nos lumen vultus tui Domine. [illegible] Patres, nullo nos sive praecepto, sive exemplo Christum docuit, benedicendi hominibus, signum crucis esse adhibendum: quod ab eo ad coelum migrante non est usurpatum. Ejus saltem signi utpote & extraordinarii, & ad intentionem propositi, Lucas meminisset: Sublatis, inquit, manibus suis, Christus benedixit discipulis. Quin cò magis memorare debuisset, signum crucis esse factum, quàm sublatas manus fuisse: neque solemnem [illegible] benedicendi ritum ab eo esse mutatum, sit nobis probabile.

CLXII. Ubi benedixit Apostolis, eorum [illegible] Spiritum Sanctum, [illegible] est, & nubes [illegible] eum [illegible] Christo, [illegible] docuerunt illum esse Regem coelorum. Quemadmodum currus regalis, declarat ipsum Regem, sic & ad illum missum est regale vehiculum, in quod triste sequeretur [illegible] accideret, quod accidit Helisaeo, qui magistro assumpto in coelum, dilaceravit tunicam suam. Nubes quidem Dei currus frequentissimè appellantur. Non igneus autem, non currus igneus, quemadmodum factum est in Eliâ, sed nubes Christum suscepit, velut coelestis indicium majestatis; nec aliena visus ulla videtur in nube, sicut [illegible] in igne, quo [illegible] corpus [illegible] Quoque [illegible] propter gloriosi corporis [illegible], Deo [illegible] [illegible] ad [illegible] Corpus quidem [illegible] currus ingressus [illegible], [illegible], pervehitur ad usque firmamentum, ut quod à nobis distet [illegible] circiter ut [illegible] semidiametris. Sic ut si lapis à firmamento demittatur, & in minuto quoque conficiat [illegible] Gallicum, lapis in via se [illegible] [illegible] [illegible] à [illegible]. At corpora gloriosa eâdem penè velocitate [illegible], quâ [illegible]. [illegible] in coelum esse susceptum Christum docet Alexandrinum. Prosper autem meridie Christum ascendisse testatur. Verissimum tamen est ascensionis horam, perinde atque illam, quâ Dominus venturus est, mortalibus ignotam.

CLXIII. Non triumphantis modò, sed regnantis etiam specie Christus coelum ingressus est. Sedet enim ad dexteram Patris sui, quo plurâ summum, quem Redemptor adeptus est [illegible] suo pretio, humano [illegible]. Sunt enim coelestes in naturâ ejus humanâ divini, corpore scilicet, & animâ, ut caput est rei conditae, tum verò personae, gloriâ [illegible] circumfusa, aeternis regit imperiis Angelos, hominesque, ei collatâ potestate. Quâ de causâ Spiritus Sanctus Deo dexter assidere non dicitur, quia regnum mediatoris, soli concessum servatori nullus alius meretur. Itaque

Margin notes: Petrus in Epist. [illegible] — Bened. [illegible] Christi [illegible] Episcopalis benedictio. — Luc. 24. 50. — 1 Tim. 2. 8. — Aen. l. 1. — Levit. 9. 22. — Amal. de Eccl. Off. l. 3. c. 36. — Hier. Ep. [illegible] — Aug. de Civit. l. 22. c. [illegible] — Ibid. Praef. p. 30. — [illegible] Ep. c. 35. — Anno Do. 35. — Ferr. Vit. c. 29. — Hier. in Ezec. lib. 3. 117. — Christus [illegible] — Act. 1. 9. — [illegible] — [illegible]

Anno Do. 33.

non cognatæ sunt, à Cyrillo Scriptum Hierosolymitano: *Non dico, quod post crucem [illegible] primùm ad dexteram patris sederit Christus. Non enim per successionem habuit hanc sedem, sed ex quo est, est autem semper genitus & assidet patri.* Quæ scripta sunt ex confessione regni [illegible] & [illegible], quod utrumque omnium est, perinde atque Christo primum summum ad [illegible] atque omni [illegible]. Atque Pauli explicatio hæc est, qui Davidis canticum, *Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*, sic exponit, oportet illum regnare donec ponat inimicos scabellum pedum. Regiam autem dignitatem excipit adorantes, quam Mortales, Angeli, Dæmonesque, Dei filio contribuunt: *Ut ad nomen Jesu, omne genu se flectat, cælestium, terrestrium, & infernorum.* Jam plana [illegible] atque perspecta, caula verò [illegible] Pauli [illegible]. [illegible], Antonius Nebrissensis in libello [illegible] in 50. Sacræ Scripturæ locos, Jansenius Gandavensis in harmonia, Estius in Marcum, aliique nonnulli, qui sinistrum latus, dextro honoratius Romanis olim fuisse contendunt. Quæ, ut tuentur, sententiam ex Paparum est diplomatibus [illegible], quorum in Sigillo Paulus semper est Petro dexter. Nos verò à Turcarum gente [illegible] [illegible], quibus sinistra honoratior est, quæ gladio undique propior, primo loco dexteram apud omnes fuisse contendimus; Judæos saltem, atque Romanos. Secus Pater dixisset Filio: *Sede ad sinistram*, ut dextram ei [illegible] imperium designaret. Neque majorem Salomon [illegible] dignitate regali, matri exhibere honorem potuit, quàm cùm Bersabeam dextro assidere lateri fecit, sed & suo Pharaonis [illegible] ad dexteram Salomonis dicitur. Nobilior verò Regum locus dari debuit? Ad hunc sensum [illegible] aliàs Christus, *Qui statuit oves quidem ad dexteram suam, hædos autem ad sinistram.* Neque à Judæis, diversi sunt in re Romani. Sciunt & illi, qui meminere [illegible] honoris, quod Nero Tiridatem Armeniæ Regem, *perductum in theatrum, ac rursus supplicantem, juxta se dextro latere collocavit.* Non dextera tamen sedendum honoratior modò, sed etiam cùm per viam incederent, quà de re [illegible] Claudii Imperatoris est [illegible]: *A. Plautio etiam ovationem decrevit: ingressoque urbem obviam progressus, & in Capitolium eunti, & inde rursus revertenti latus texit.* Quin etiam Ovidii ex carminibus apparet atque [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], ut mirum sit virum doctissimum Gerhardum [illegible] contrarium evincere velle. De antiquis Senum privilegiis, hæc canit [illegible]:

> *Et medius juvenum, non indignantibus ipsis,*
> *Ibat & interior, si comes unus erat.*

Ut [illegible] [illegible] medius inter duos [illegible] honoratior, sic & interior, cùm unus comes aderat, quia tùm Senior sinister procedebat. *Interior* enim in Ovidio non significat, qui dexter erat. Quod ex Homero fiet clarius:

> *Tu comes exterior si postulat ire recusa.*

Quibus respicit Ulysses

> *Ut te tegam frater Dame latus.*

Exterior ergo ille qui latus claudebat, hoc est, qui lævam incedebat, in inferiore loco collocatus: ut à viro lapsus sit Servius, nobilis ille Grammaticus, qui interior accipi pro sinisterior tradit. Vinceretur enim si loco Patrem dicendo videri. De Constantino M. Eusebius: *Summus in honore apud ipsos dehinc Imperatores erat. Conspiciendi nos quoque eum vidimus, cum per Palæstinam juxta [illegible] transiret cum Seniore Augusto: ad cujus dexteram assistens, multis qui videndi desiderio tenebantur, præstantissimum apparebat.* Hieronymus in verba Pauli: *Ad dexteram suam in cælestibus*, hæc scribit, *hic dextera pro honore ponitur.* Ambrosiaster in in eundem locum: *Hoc propter incarnationem filio Dei, ut etiam homo sedens super omnem creaturam esse dicatur, & super omnem creaturam sedere ad dexteram Dei, habens eamdem [illegible] per naturam, non per adoptionem, et significet illum esse filium Dei qui [illegible] [illegible].* Atque ut dextera honoratior, verba Paulina de gloria Christo collata, Patres interpretantur non potentiam, [illegible] quæ adversarios [illegible] [illegible] [illegible] adversarios, quibus non satis attenderunt ad thronorum Orientalium magnitudinem. Eruditissima est observatio Ludovici de Dieu: *Thronum Regis apud Orientales amplum & latum esse, lectica instar, sedere aliquantulum supra terram evectum, ac tapetibus stratum, adeò ut præter sedem Regis propriam, alii quoque, quos honore afficere cupit Rex, in eodem throno sedes habere queant, quo dubio procul alludit Christus, qui [illegible], tribuam ei ut sedeat mecum in throno meo, ut & ego vici, & sedeo cum patre meo in throno ejus.* Quo citò, qui Regi assi[illegible] dexter, erat in honoratiori loco, quàm qui sinister. Salomonis tamen thronus non erat ejusmodi.

Anno Do. 33.

CLXIV. Ceterum hæc in eandem difficilem inciderunt. Quippe Baronius, cujus in sententiam pedibus eunt, Cabassutius, Palleottus, aliique nonnulli, contendunt in rebus Ecclesiasticis, dextero sinistrum antepositum. Præcipuum agmine horum fundamentum, in Chalcedonensi Synodo collocatur, in qua Leonis Papæ legati, *Anatoliusque Constantinopolitanus Episcopus*, sinistro judicibus latere: *Sedentibus magnificentissimis & gloriosissimis Judicibus, & amplissimo Senatu in medio, ante cancellos Sanctissimi altaris, & ex læva quidem parte sedentibus Amplissimis & Reverendissimis Episcopis, & vicariis Dei amantissimi & Reverendissimi Leonis Antistitis prisca urbis Roma, & Anatolio religiosissimo Archiepiscopo Constantinopolitana Regia Civitatis.* A dexterâ verò parte sedebant Dioscorus Alexandrinus Præsul, Juvenalisque Hierosolymitanus. Quibus accedit, in nummis, picturis, [illegible] plerumque Petri imaginem sinistrum latus, Pauli verò dexterum occupare.

Nobis verò argumenta ea tanti non esse videntur, ut vel in Ecclesiasticis, de honore dexteræ sit dubitandum. Nostra verò sententiæ hæc sunt firmissima præsidia. Papa Joannes à Rege Theodorico legatus, ad Justinum Imperatorem, missus fuerat. Ubi verò Constantinopolim venit: *Dexter dextram Ecclesiæ insedit solium, diemque Domini nostri resurrectionis, plenâ voce, Romanis precibus celebravit.* Atque sinister sinistrum in Ecclesia solium occuparet, dubitasset, si sinistra esset in rebus Ecclesiasticis honoratior. Præterea in Constantinopolitana Synodo, quæ imperante Constantino, celebrata est, [illegible] sic ordo hic, ut [illegible] Episcopus,

Cyrill. Catech. cap. 4.

Ibid. c. 9. [illegible]

1 Cor. cap. 15.

Phil. 2. 10.

Sueton. Ner. 13.

Sueton. Claud. 24.

Ovid. Fast. l. 5.

Hor. Serm. l. 2. Satyr. 5.

Euseb. de vit. Const. l. 1. c. 19.

Hier. in Eph. 1.

Ambr. in Eph. 1.

Apoc. 3. 21.

Dexter in Ecclesiastic. [illegible]

Baron. An. 2[illegible].

Chalc. Act. 1.

Vide Marcellin. Comitem. p. 51.

Anno Dom. 33.

piscopi, Imperatorem dextra sederent: *Residentibus gloriosis Patriciis & Consulibus ex laevo positis, & Christo amantis nostri Imperatoris Constantini, & ex laeva quoque ejus parte residentibus reverendissimis [illegible] Agathone sanctissimo Archiepiscopo antiquae Romae.... & Georgio Presbytero & Monacho, & Apocrisiario Theodoro reverendissimo vicario sedis Hierosolymorum.... A dextera vero ejus parte similiter residentibus Georgio sanctissimo Archiepiscopo Constantinopoleos novae Romae, & Macario sanctissimo Archiepiscopo Theopoleos Antiochiae, & Petro Deo amabili Presbytero Monacho, & loci servatore sedis magnae Alexandrinae civitatis.* Quis verò credat, legatum Patriarchae Hierosolymitani, qui ad laevam sederet, in nobiliori fuisse loco, & Constantinopolitanum, Antiochenumque Patriarcham, qui praesentes aderant, antecessisse? Deinde in Londinensi Synodo, quae Henrico III. regnante, celebrata est, Cantuariensis Episcopus, Pontificis legato, dexter assidebat: *Otto sedens fuit in eminenti per gradus pomposè praeparato, [illegible], assidentibus ei à dextris, Domino Cantuariensi, & Eboracensi à sinistris.* Praeterea in Florentino Concilio, quod primum Ferrariae est inchoatum anno M. CCCC. XXXVIII, cum de sedendi ordine disceptationis aliquid intervenisset, componendo [illegible] est, ut [illegible], in eo Evangeliorum liber inter capita Petri & Pauli, accensis hinc inde cereis collocaretur. Ipseque Pontifex cum suis Latinis, dexteram partem, alteram Imperator Joannes Palaeologus cùm suis Graecis tenerent. Quis sibi inducat in animum, Eugenium Pontificem, primas Graecis partes concessisse? Atqui dextera erat. Fallitur sanè Baronius, qui ex loco legatorum Agathonis, qui sinistra sedebant juxta Imperatorem, colligit laevam in Ecclesiasticis honoratiorem esse. Quae conjectura si vera est, post Pontificem Rom. legatos, ad laevam quoque Georgium Constantinopolitanum Archiepiscopum sedere debuisset, qui dexterae Imperatoris proximus erat. Erroris Baronii causa est, quòd antiquos non ex recentioribus aestimans, Pontificis Rom. legatos super ipsos Patriarchas eminuisse arbitretur, quod longissimè abest à vero. Praefuerint quidem Pontifici, caeteri Patriarchae assurrexissent. Verùm ob *Patriarchalem dignitatem*, legatis gradu, honoreque suo non cedebant. Sedit in hac ipsa Constantinopolitana Synodo, Petrus Presbyter, sedis Alexandrinae vicarius, Macarium Antiochenum [illegible], cui tamen postponebatur. Neque *Faustinus* Episcopus & [illegible], & Asellus Presbyter, qui Bonifacii Papae legati erant, ante Aurelium Carthaginensem, in Africana Synodo sedebant. In Chalcedonensi Synodo, cùm Leonis legati, & Anatolius Constantinopolitanus Praesul, Judicum ad laevam collocarentur, non ea causa fuit quòd dextera foret honoratior. Vera ratio ea esse videtur, quod Sanctae Euphemiae *Martyris in Templo*, ante [illegible], Episcopi cogerentur. Quo casu, qui in [illegible] parte erant, Christo, cujus majestas in sacra mensa quasi in throno intuebatur, dextri stabant, atque nobiliorem sibi locum vindicabant. Ut vel hinc liquidò constet dexterum antiquiorem fuisse. Petri Paulique imaginis quod attinet, non est quòd falsa pictura pergula non quietus sollicitet, cùm [illegible]. Quod si autem Clementis Epistolam allegaremus, velut testimonium explorandis Petri Paulique honoribus, Paulus sanè primas apud Romanos partes habebat, cujus in laudibus [illegible], dum de Petro pauca praedicat.

CLXV. Ad Christum redeamus. Inter caetera [illegible] ad coelum ascendentis monumenta, potiora spectanda reliquisse Hieronymus, inquit Baronius, *sanctorum pedum, terrae impressa vestigia.* At in eam quoque propendet opinionem, eruditus ille Casaubonus: *Propter, ait ille, consensum tot scriptorum, & in his magni Hieronymi, qui fuit eorumdem testis, fides mihi videtur dignissima.* Magna hanc de causa, Baronius triumphat. Atqui [illegible] ab eruditissimo Casaubono non esse observatum, quem magnum putat Hieronymum, subdititium auctorem esse. Locus quidem exscriptus à Baronio, legitur in libro de locis Hebraicis, quorum Acta meminere Apostolorum. Atque in eo laudatur Hieronymus: *Porrò Hieronymus in libro Hebraicorum nominum, ponit Smyrnam.* Non igitur Hieronymus testis oculatus fuit miraculi de Sanctis Domini vestigiis, impressis monti Oliveti, quia liber à quo narratur id miraculum, non est Hieronymi: ex quo traditionem [illegible]. Jactavit & miraculum Sulpicius Severus: *Illud mirum, quòd locus ille in quo postremùm institerant divina vestigia, cùm in coelum Dominus nube sublatus est, continuari pavimento, cum reliqua stratorum parte non potuit, si quidem quaecumque applicabantur, insolens humana suscipere terra respueret [illegible] in ora apponentium saxa marmoraque. Quin etiam calcati Deo pulveris adeò perenne documentum est, ut vestigia impressa cernantur: & cum quotidie confluentium fides certatim Domino calcata diripiat, damnum tamen arena non sentiat, & eadem adhuc sui speciem, veluti impressis signata vestigiis, terra custodit.* Similia tradit & Paulinus Epistolâ ad Severum 11. [illegible] apparet prodiderunt. De excussis in ora apponentium marmoribus, [illegible] apud auctorem illum, qui nomen usurpavit Hieronymi: *Cum Ecclesia, inquit, in cujus medio fuit, rotundo schemate, & pulcherrimo opere conderetur, summum tamen ejus locum, ut perhibent, propter Dominici corporis meatum, nullo modo contegi & concamerari potuit, sed transitus ejus à terra ad coelum usque patet apertum.* Quae narratio ab illâ Sulpicii non mediocriter differt. Nullam Sulpicius de camera, nullum de pavimento verbum habet Pseudo-Hieronymus, ut quodquod prodiderint, [illegible], quàm mutuâ veri dissensione. Praeterea, hoccine credibile est, tanta haec, dùm ab Helenâ in monte Oliveti Basilica extrueretur, prodigia latuisse Eusebium Palaestinae Metropolitanum, hujusque Templi aedificationi coaevum? Aut benè nota à diligentissimo historico, dissimulata esse silentio? Quid autem Eusebius narrat? *Praeterea Imperatoris quidem mater in monumentum ascensionis Christi omnium Servatoris, in monte Olivarum sublimia extruxit aedificia, in ipso montis vertice juxta summum cacumen templa.* De excussis in ora apponentium marmoribus, aut impossibilitate [illegible] contegendi cacumen, propter Dominici corporis meatum,

Margin notes: Concil. [illegible] Act. 1. — [illegible] p. [illegible] — De vestigiis pedum [illegible] — Baron. ann. 34. n. [illegible] — Casaub. [illegible] — Hier. de [illegible] — Sulp. Sev. [illegible] — Hier. de Loc. Hebr. 627. — Euseb. Vit. Const. l. 3. c. 43.

Anno Do. 33.

montem, nec impressa hinc inde Christi vestigia, altum in Eusebio silentium, qui de prodigio ejusmodi mentionem potius fecisset, quàm de spelunca, ubi suos Christus Hierosolymitana docuit Apostolos. Quod magis miraberis, testes ascensionis Dominicæ plurimos, Cyrillus Hierosolymitanus excutit. Tunc quidem [illegible] impressa [illegible] Dominica vestigia, quæ [illegible] usque ad hodiernum usque diem [illegible], qui ascendit in cælum, [illegible] monstrat, & [illegible] in cælum ascendit, [illegible].

Cyril. Catech. 14. 153.

Habet resurrectionis locum, habet eum qui nobis ad orientem est, ascensionis locum: habet testes qui illic testabantur, Angelos, & nubem in qua ascendit, & discipulos inde descendentes. Quid, nonne [illegible] Cyrillus [illegible] [illegible]? *Habes [illegible] impressa [illegible]*. Tantum [illegible] vanum, falsum, incognitum. Neque Sulpicio [illegible] fuisse ad illum recensendum [illegible], Sulpicius si credimus Severo, terra impressa fuere Christi vestigia. Hinc magnum sane & ipsi [illegible]: *Quod cum quotidie [illegible] fides, [illegible] Domini calcata [illegible], damnum tamen arena non sentiat.* Arenam [illegible] & Paulinus Nolanus. Atqui non arena, sed rupi, saxo dicuntur inhærere vestigia, quo Sulpicianum [illegible] miraculum. Audiamus Fermandelium [illegible]: *L'on vint au haut de cette montagne d'Olivet, le lieu où nostre Seigneur monta visiblement au Ciel, y laissant pour marque, les admirables vestiges de ses pieds imprimez dans le roc, desquels reste encor celui du pied gauche, lequel donne à cognoistre que nostre Seigneur avoit le visage tourné vers le Ponant, quand il monta au Ciel: le vestige du pied droit a esté taillé & osté par les Turcs, qui le gardent en grande devotion dans leur Mosquée.* Lapidi etiam [illegible] Christum [illegible] in cælum, *[illegible] vestigia lapidi impressa relinqueret.* Quod cum Antiquorum narrationi non [illegible]. Quod [illegible], de vestigiis Dominicis [illegible]: *Ab Orientali parte [illegible] est mons Oliveti [illegible]. In cujus summitate est Ecclesia constructa in loco, ubi Dominus ascendit in cælum.*

Fermand. p. 372.

[illegible] Sect. 1. p. 16.

CLXVI. Fuerit ergo traditio hæc, quæ solis olim Latinis, non Græcis jactata fuit, non Socrati, non Sozomeno, non Theodoreto, [illegible] longè maximè, [illegible]. Eodem ergo loco, & numero [illegible] est, illa de impressis Domini vestigiis traditio, ac ea quam de Beato Stephano protomartyre memorant fabula: *On remarque encor au mesme endroit où St. Estienne fut lapidé, [illegible] dans la roche, [illegible].* [illegible] vestigia [illegible]. [illegible], *[illegible] adoratoris nostri vestigia debere esse venerans est, prout olim propheticus sermo prædixerat, adorabi-*

[illegible]

Fermand. p. 370.

[illegible]

mus, inquit, in loco ubi steterunt pedes ejus, [illegible] potestas suæ locum, pulchre etiam [illegible]. Audimus vestigia quidem, at [illegible] impressa? In terra quidem Sancta [illegible] Christus [illegible] Judæis [illegible]: ac non in monte Oliveti magis, quàm urbe Bethlehemiticâ, ex Eusebio colligi posse, [illegible]. In utroque loco adoravit Helena, utrumque locum [illegible]: Testis Eusebius, *[illegible] Deo quem adoraverat, duo statim Templa dedicavit, alterum ad speluncam in qua natus est Dominus, alterum in eo monte ex quo in cælum ascenderat.* Vestigia quidem pedum Dominicorum, Eusebio non dicuntur [illegible] divinitus, sive in arena, sive in saxo, quasi permanentia, atque stabilia signa; sed metonymicè, loca ubi vestigia posuerat Christus, ut liquet ex [illegible] Ps. 131. *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes.* [illegible] loca quæ Dominus pedibus calcarat, ipsius vestigia [illegible] exhibebant, figuratè vestigia nuncupantur, quorum signa hæc certissima. Neque ad saxum montis Oliveti Christi vestigia alludit Optatus, ut volunt Baronius. Verba sunt Optati: *[illegible] Dei [illegible] amando [illegible]: ubi secundum hominem [illegible] natus est Christus, ubi ejus sanctis sunt impressa vestigia, [illegible].* [illegible] Oliveti [illegible] sancta loca, Optatum [illegible], neque de speciali miraculo cogitâsse, sed [illegible] significâsse Orientis partes, ubi ambulando vestigia Christus impresserit. Quasi verò dici non possit, & Apostolorum in Palæstina [illegible] fuisse vestigia, ubique [illegible] miraculo.

Euseb. de Vit. Const. l. 3. c. 41.

Optat. l. 6. p. [illegible]

CLXVII. Ubi ab Angelis virorum albis vestibus indutorum specie apparentibus, de Christi reditu moniti sunt Apostoli, reversi sunt Hierosolymam, & cum intrassent, ascenderunt in cœnaculum ubi commorabantur. Per eos dies Petrus, qui præsidem exercebat collegii Apostolici, surgens in medio discipulorum, qui numero erant centum viginti, ostendit eo in quo Christus [illegible], neque in [illegible] Judæ locum sufficiendum esse. Statuerunt itaque duos, *Joseph* vocatum *Barsabam*, & *Matthiam*. Et jactis post preces sortibus, cecidit sors super Matthiam, qui [illegible] est undecim Apostolis. Quibus non videtur ambigendum, Matthiam, [illegible] fuisse, atque parem esse, testimonio de vitâ & miraculis Christi ferendo. Porrò Josephum [illegible] Matthia [illegible], à Jose fratre Domini, de quo Matth. 13. v. 55. diversum existisse [illegible]. Voces quippe sunt nomina *Jose*, & *Joseph*, [illegible], in eo loco ubi duo hujusce viri cum cognomine, nomine supponuntur. Conjectura quidem Lightfooti, Josephum Barsabam pro Jose fratre Domini habentis, nihili est. *Josephus*, inquit, *ut ipse etiam Jacobus, dictus est Justus.* Atqui Jacobus dictus [illegible], Josephus [illegible], illud adjectivum nomen est, hoc substantivum, ut vel hac ipsâ ratione, diversi homines esse videantur, *Jose frater Domini*, & *Josephus Justus*, cujus non Lucas modò sed Paulus etiam meminit: *Jesus qui dicitur Justus.* Neque enim quidquam habet commune cum Barnaba, aut Juda, cognominato Barsaba.

[illegible]

Coloss. 4. 11.

Anno D. 34.

Cur forti permissa Matthiæ electio?

CLXVIII. Nùm verò fors fuerit, quæ Matthiæ addixit Apostolatum, ac quonam ex causis electio ipsius est forti permissa, paucis videndum? Verùm fuisse sortem negat Dionysius ille, qui audit Areopagita: *De divina autem forte, quæ divinitùs Matthiæ obtigit, alii alia docuerunt, non rectè, meâ quidem sententiâ. Ego verò meam etiam sententiam exponam. Videtur enim mihi scriptura divina, sortem appellare, donum quoddam divinum, quod illi Pontificum choro, cum qui divinæ electionis delectionem esset commonstrans* [illegible] *ad* [illegible] *, verum* [illegible] *, aut* [illegible] *, sive* [illegible] *, nunquam à Scriptura dicitur.* Sortem electionis arbitrium dictam fuisse, docet Chrysostomus: *Si illic, inquit, ubi non erat deprecatio, neque vitæ probitas, tantum valuit fors, ut quid rectè eveniret super Jonam, multò magis hoc exploravit eorum, et perfecit ordinem, nec aliter ille prævertitur dolus.* Chrysostomus autem Origenes: *Præcedente namque oratione, non jam casu sed providentiâ, sors divinum judicium deferebat.* Frequentissimus erat apud Judæos, sortium usus. Sorte deprehensus Achan, sorte electus Saul in Regem, sorte divisa tribubus terra, sorte Sacerdotibus* [illegible] *in Templo* [illegible]*. Ideo* [illegible] *Quomodo* [illegible] *Matthias* [illegible] *Apostolus* [illegible]*, more & à Gentibus usurpato:*

Chrys. in Act. hom. 3.

Orig. hom. 23. in Josue.

Prov. 16.

Ovid.

Inde Matho [illegible]

Et apud Iuvenalem:

Juvenal. Sat. 6.

Judæa [illegible] *, improba quamvis Gratia* [illegible]

Prov. 16.

Quæ consuetudine aliorum non fuisse Judæorum, documento sunt verba Salomonis: *In* [illegible] *à Domino autem* [illegible] *Domini* [illegible] *judicium.* Narrant Hebræi, quo tempore Sacerdotes* [illegible] *in Templo* [illegible]*, quòd qui Præfectus erat sortibus, Sacerdotum sitibus omnibus dicebat, digitos extollite, & eorum numerum inibat, tum dato numero qui semper numerum Sacerdotum multùm superaret, incipit ab* [illegible] *numerare usque dum ad* [illegible] *Postquam singulorum digitos ordine numerasset, à primo iterum incipiens, numerabat usque dum ad sortis numerum pervenisset, & in quem ultimus numerus incidisset, is altare detergebat.* Simili modo sorte Matthias allegi Apostolorum in ordinem potuit. Hanc tenuisse viam verò simillimum, utpote in Templo à Sacerdotibus adhibitam; quod & indicat Ambrosius: *Denique & super Apostolum Matthiam fors cecidit, ut Apostoli electio a mandato discrepare Legis veteris videretur.* Quæret fortassis quispiam, quidnam Spiritum Sanctum potuit ...

Ambr. in Luc.

Act. 13.

Matthiam Apostolorum in collegium esse cooptatum, quomodo post aliquot annos, dixit apud Antiochiam, *Segregate mihi Barnabam & Saulum, ad opus ad quod eos advocavi?* Ea nobis videtur esse ratio, quia necdum missus à Christo fuerat Spiritus, ad Ecclesiam administrandam: ad illud igitur usque tempus, morem Ecclesiæ Judaicæ retum observandi, & forte permittenda, Matthiæ pro perfido Juda, substitutio: eò magis, quod inter* [illegible] *oculis, nil abscondebatur causæ, cur Josephus Barsabas esset Matthiæ postponendus. Parem probitate, parem sapientiâ, parem modestiâ, utrumque; ambo videbantur, ut corpus judicio opus foret, dirimendo æqualium pectoris virorum certamini. Nil hoc* [illegible] *humanam prudentiam, nil consilium: ideoque cùm Apostolis divina vocatio ad munus suum* [illegible]*, voluit & Christus electionem Matthiæ sibi vindicare, ut collegis inferior haud esse videretur.* Septem Augustinum: *Sors non aliquid mali est, sed res est in dubitatione humana, divinam indicans voluntatem. Nam & sortes miserunt Apostoli, quando Judas traditor Domini periit, & sicut de illo scriptum est abiit in locum suum, coepit quæri quis in locum ejus ordinaretur. Electi sunt duo judicio humano, & electus est de duobus unus judicio divino.* Videatur & Origenes homil. 23. in Josue. Sunt quidem, atque saluberrimæ occasiones ejusmodi, in quibus sortium usus improbari non debet. Exemplum subnecti Augustinum nostris dignum Annalibus: *Si inter Dei ministros, unde sit disceptatio, qui eorum maneant, ne fuga omnium, & qui eorum fugiant, ne morte omnium, deseratur Ecclesia. Talis quippe contentio erit inter eos, ubi utrique serviant charitati, & utrique placeant charitati: quæ disceptatio si aliter non potuerit terminari, quantum mihi videtur, qui maneant & qui fugiant, sorte legendi sunt. Qui enim dixerint se potiùs fugere debere, aut timidi videbuntur, quia imminens malum sustinere noluerunt, aut arrogantes, quia se magis quæ servandi essent, necessarios Ecclesiæ judicarunt. Deinde fortasse qui meliores sunt, eligent pro fratribus animas ponere, & hi servabuntur fugiendo, quorum est utilis vita, quia minor consulendi & gubernandi peritia.*

Aug. ad Honor. ep. 180.

Aug. ep. 180.

Ideò sicut scriptum est, contradictiones sedat sortes, & inter potentes definit. Melius enim Deus in hujusmodi ambagibus, quàm homines judicat. Contendit Josephum Barsabam, nec ob Apostolatum repudiatum, miraculis tamen claruisse, ut Papias* [illegible]*. Ambrosius quoque* [illegible] *, qui Barsabas* [illegible] *est, qui sine* [illegible] *, tamen Dei adjutus gratiâ nullum inde accepit incommodum.*

Euseb. hist. l. 3. c. 39.

De die adventus Spiritus Sancti.

Act. 2. 1.

CLXIX. *Cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes concordes eodem loco. Tum* [illegible] *, qui replevit totam domum, ubi erant sedentes. Et visæ sunt eis dispertitæ linguæ tanquam ignis, quæ etiam sedit super unumquemque eorum, repleti sunt autem omnes Spiritu Sancto.* Difficilem in nodum incidimus, de die illapsus Spiritus Sancti. Si Chrysostomum audiatur, nono decimo ab ascensione diem, Spiritum Sanctum Apostolis illapsum est: *Non protinùs ab ascensione Domini venit Spiritus, sed post dies aut novem dies.* Ex mente Chrysostomi [illegible] *Spiritus* [illegible] *Apostolos* [illegible] *Pentecostes* [illegible]*.*

Chrys. hom. in Act.

Greg. l. 1. c. 25.

[illegible] *Post* [illegible] *, & a terra* [illegible] *eorum* [illegible] *, sicut* [illegible] *, superius quæ* [illegible] *in Deo comprehensa, fruimur, totum* [illegible]*.* Atque quæ* [illegible] *, ut* [illegible]

etiam

Anno Do. 33.

etiam Pentecoste celebrari debuit. Cum quo gloriosa resurrectione, Christus divinus ille manipulus, primâ hebdomadis feriâ oblatus sit, atque Pentecoste Christianæ dici Dominicæ cohæret. Nec alia aptior eligi feria potuit, ad illapsum Spiritus, quàm quæ resurrectionis Christi miraculo fuerat illustrata. Quibus accedit, comparatum esse præclarè divinâ sapientiâ, ut illo ipso die, qui eum exciperet, quo figuræ Mosaicæ contigerant, res ejusmodi adumbratæ mysteriis, peragerentur. Agnus die Jovis mactatus à Judæis fuerat; & die Veneris Christus, [illegible] manipulus oblatus in Templo; die Solis Christus primitiæ dormientium, excitatus sepulchro. Aptum itaque & congruens condecentiæ, atque ordini à Deo constituto, ut Pentecoste Chri[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex duo panes Gentium & Judæorum offerri. Neque alia fuit Antiquiorum sententia, quorum nomine audiatur Leo M. *In hac Dominica die, denique promissus à Domino Apostolis Spiritus Sanctus advenit, ut calesti quadam regulâ insinuatum & traditum noverimus, in illâ die celebranda nobis esse mysteria Sacerdotalium benedictionum, in qua* [illegible] Pentecostes ab omnibus Christianis ferias primas assumtum est, recolendæ descendentis Spiritus memoriæ. Hinc Pseudo-Justinus Quæstione CXV. *Itemque manifestum facit Pentecostes, in qua genua non inflectimus, quoniam pari est cum die Dominica potestate.*

Leo Ep. 79. [illegible]

CLXX. Hinc magna nobis exoritur difficultas. Quippe dies *Pentecostes* anno labente septimanæ [illegible] Certam enim regulam habemus, quâ verum illud esse judicamus, quòd Pentecoste semper & ad unam pertinebat hebdomadæ diem, quæ secundam noram azymorum, à quo computari incipiebat quinquaginta dierum [illegible] menses Ecclesiastici Nisan totum erat, sive dierum XXIX. à quo proinde supersunt dies quatuordecim, incluso Nisan decimo sexto, quo manipulus oblatus fuit. In secundo mense qui plenus fuit [illegible] [illegible] emergit numerus quinquagenarius. Atqui cùm [illegible] celebratum fuerit die Saturni, quia incurrebat in decimum sextum Nisan, postridie sanè fuerit, quæ Christo emortualis fuerat, Luna plena, incidebat dies Pentecostes in Sabbatum itidem [illegible] Quînam ergo ratione statuimus, die Dominica effusum esse Spiritum Sanctum? Solvendæ difficultati Baronius hæc habet: *Cùm die Sabbati messem prohibitum erat, manipulum hoc anno dicendum oblatum fuisse ipso die Dominico, quo Dominus resurrexit.* Quæ & Bellarmino sententia fuit, de cultu Sanctorum l. 14. sed uterque fallitur. Neque enim religionis causâ magis veritum falcem die Sabbati mittere in segetes, offerendo manipulo, quàm ad altare adductas immolare victimas: utrumque facere fuit, tempore à numine imperato: ut idem nefas illum omittere, quàm mandata non perpetrare facinora. [illegible] in diem incurrisse, quia Sabbatum manipulus oblatus

Nisan [illegible]

Baron. An. 34 n. 130.

tus fuerat, ut legis atque imperio. Jansenius Iprensis Episcopus, Pentecosten non Judaicam, [illegible] *ber, inter quos cum Paulo Lucas versabatur, jam* [illegible] similandum eò propendere Epiphanis sententiam: *Ecquam verò Pentecosten Paulus ageret, nisi Pascha prius obiisset?* Pascha autem Judaicum hoc anno non agitârat, quia Hierosolymis aberat. Sed id festi ævo Lucæ celebratum fuisse, ut & ab eo nomen *Pentecostes acciperet*, quo tandem argumento vinci possit? Qui autem animoque perlegerit Lucam, deprehendet utique ipsum, [illegible] Judæorum potiùs, designâsse tempora. Hinc phrases illæ, *Sabbatum secundo primum* Luc. 6. 1. Similiter *post dies azymorum*. Act. 20. 6. & v. 16. *festinabat Paulus ut si fieri posset, die Pentecostes esset Hierosolymis.* Quo sermone, luce clarius est non *Christianam* sanè, sed *Judaicam* indicari festivitatem, in urbe Sancta celebrandam. Ubique locorum enim, fas est Christianis suam [illegible] ea, Paulo festinatione nil opus fuerit, ad petendum Templum Hierosolymitanum. Quòd si tum fuissent duo Pentecostes festa, unum quâvis hebdomadæ die, à Judæis indiscriminatim celebrandum, dummodo à feriâ decimâ Nisan, numero esset quinquagesima, alterum à Christianis, soli assignatum diei Dominicæ, addidisset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] auctoribus facta frequentissimè, pro *parti* & *dimidio*: *Cùm complerentur dies Pentecostes, quod Hebræi dixissent* במלאות ad [illegible] Levit. 12. 6. Esther 1. 5. Num. 6. 23. Ea confirmatur explicatio, quia ante horam III. matutinam, Spiritus illapsus est Apostolis, non igitur [illegible] que diem naturalem, horis viginti quatuor constantem, eò loquitur, quòd vox *dies*, simpliciter posita, artificialem horarum duodecim diem significet, quomodo Joannis 11. 9. *Nonne duodecim sunt horæ diei?* Præcipuè cum festorum maximè, quæ interdiu, non noctu, in Templo celebrabantur. Præterea si labente Pentecoste Judaicâ, missus est Spiritus, eâ horâ quâ lapsus est, Apostoli de more in Templo egissent, celebrando festa, non in cœnaculo, ubi versabantur. Neque repellenda ebrietatis accusatio, quæ adversus linguis loquentes instruebatur, Petrus optimam præterisset excusationem, quòd *diei sacræ* hora esset tertia, quâ nefas Judæo [illegible] evanescit & feria prima indicatur à divino Scriptore: *Postquam*, inquit, *completus est dies Pentecostes Judaica*, quod denique exeunte duodecimâ diei saturni horâ, quæ feria nobis est prima intercessisse. Effusus est ergo Spiritus Sanctus die Maii vigesimo quarto, feriâ primâ hebdomadis, quæ à resurrectione Domini, numero est quinquagesima.

Anno Do. 33.

Jansen. [illegible]

Epiphan. [illegible]

Act. 27. 9.

CLXXI. Signum illabentis Spiritus exhibuere, & sonus vehementissimus, & ignis qui dispertitarum linguarum formam induerat. Quo & vis potentissima Spiritus Sancti, quæ nec tempore impediri possit, quàm efficacia verò ac-

[illegible]

rum agitantis, & divina mortalium illustrantis ab [illegible]. Hic etiam conspicua sunt Legis & Evangelii discrimina. In [illegible], tonitrua: in monte Sion, Spiritus vehementis sed [illegible], qui non eorum corpora sed mentes illuminat, [illegible]. Sapienter Cyrillus: *Ignem non urentem acceperunt, sed salutarem ignem, consumentem, destruentemque spinas peccatorum, animam autem illuminantem.... in specie autem linguarum igniarum sedit super eos, ut nova corona spirituales per linguas igneas imponantur capiti illorum. Gladio igneo antea prohibebat ingressum Paradisi. Ignea autem lingua salutarem praestitit gratiam.... Facta est confusio multitudinis audientium. Alia facta est illa mala quae fuit in Babylone. Nam in illa confusione linguarum, facta est divisio voluntatum, quoniam sapere illud fuit contra Deum: hic autem restauratio & compositio sententiarum, quoniam pium erat hoc studium, & sicut per illas casus & defectio à Deo, sic per has reductio ad Deum. Per quae fuit defectio, per eadem reductio.* Nempe multarum ope linguarum, aedificata Ecclesia, cùm ea diversitas aedificandae turri Babylonicae, fuerit impedimento. Non incommode Nyssenus: *Oportebat eos qui in terrena turris extructione, communionem linguae vocisque solverant, in spirituali Ecclesiae aedificatione versum ad communionem linguae venire, atque idcirco Sancti Spiritus dispensatio varie gratiam hoc ordinat, ut communis hominum beneficium, ex omnium intellectum humana voce dispertiretur, ne si in unam linguam solam praedicatio pietatis includeretur, reliquis hominibus diversa lingua maneret.* Neque praetereundus Chrysostomus: *Porrò ignis argunt gratiae copiam ac vehementiam. [illegible] idem accidit in Prophetis... nam capiemus apud Ezechielem, edebatque quae dicturus esset: atque dictum est, factum est in ore ejus velut mel dulcescens... Helisaeus per ministri vestitum accepit gratiam. Rursus alius per oleum quemadmodum David. Moses verò per ignem rubi vocatus. Non enim hoc factum est sed ipse ignis infedit.*

CLXXII. Quibus insederit Spiritus ille Sanctus quaestionis est. Soli Apostolis peculiari hoc fuisse formâ consecratos, multorum sententia est. Repugnat tamen Chrysostomus: *Quid autem an in duodecim venit tantum, non etiam in caeteros? Nequaquam, sed venit etiam in illos centum viginti. Neque enim temerè Petrus allegavit Prophetae testimonium, dicens, effundam de Spiritu meo super omnem carnem.* Id ipsum testatur [illegible] & Hieronymus Epist. 27. c. 4. Nobis verò propius est, non solis Apostolis, sed & aliis qui jam praedicandi munus obierant, miraculaque patrarunt, hoc est LXX. quos Christus legerat, nec non XII. Apostolis, illapsum esse Spiritum. Quippe non soli Apostoli, sed Septuaginta etiam missi debebant, peregrinis gentibus, quae munere ut fungerentur, dono linguarum ipsis opus fuit: non item illis quibus Evangelii praedicatio commissa non fuit. Non eos porrò qui coetum 120. capitum constituebant Christi praecones egisse unde [illegible], judice Cypriano: *A quando, inquit, de ordinando in locum Judae Episcopo, Petrus ad plebem loquitur, surrexit Petrus in medio discentium.* Imò probabiliter admodum ex Luca colligitur, turbam 120. [illegible] ab illis, quibus dona communicata praevenire fuerat, una distinguit. Non omni vero specie certe, Joannes in domo, qui cognominabatur Marcus, Apostolos fuisse congregatos, cum effusus est Spiritus. Ibi sanè solitos Christianos conventum egisse sicut 2. *Petrus venit domum Mariae matris Joannis, qui cognominabatur Marcus, ubi erant non pauci congregati & orantes.* Quâ illapsu suo, Spiritus domum eam consecrasset, ad quam eâ de causâ Christiani habentes conveniebant, [illegible] agitanda. Celebrandae memoriae loci in quo effusus est Spiritus, extructa est insignis Ecclesia: *Sanctus*, inquit Cyrillus, *Spiritum Sanctum qui locutus est per Prophetas, & in die Pentecostes [illegible] in specie igniarum linguarum hic Hierosolymis in superiore Apostolorum [illegible] omnium enim apud nos sunt insignia.* Quem à Paula frequentatum esse locum, docet Hieronymus: *Ostendebatur illi columna, Ecclesiae porticum sustinens, infecta cruore Domini, ad quam [illegible] ubi super centum viginti credentium animas, Spiritus [illegible].*

CLXXIII. De collatarum Apostolis linguarum numero, nobis non liquet: *Cum dispersi sunt per orbem terrarum Apostoli,* verba sunt Rufinii, *linguâ omnium gentium sunt locuti.* Illud sanè fatendum est, quot adierint populos, eorum esse linguâ locutos: caeterùm de linguarum numero non constat. Non nescimus Patres in mentem sibi induxisse septuaginta duas extare linguas: *Videntur*, inquit Clemens, *ex vera ratione linguae generales esse septuaginta duae, ut nostrae tradunt Scripturae.* Eundem linguarum statuit numerum Epiphanius: *Dicens mutuo de infana illa molitione dissipavit. Ideòque inspirans illorum linguas septuaginta duas ex una fecit pro hominum numero, qui illo tempore repertus est.* Neque diversa est Latinorum sententia. Augustinus: *Ex illis igitur tribus hominibus Noe filiis, septuaginta tres, vel potius, ut ratio declarata est, septuaginta duae gentes totidemque linguae per terras esse coeperunt, quae crescendo & insulas impleverunt.* Unus Pacianus auget linguarum numerum: *Dic mihi, frater, Musae linguas reperierunt? Praeter illas centum & viginti linguas, sunt aliae aliae Musarum.* Nos vero hanc nobis persuasionem induximus, quod amplius septuaginta duo, sint linguarum idiomata, quibus sciendis intelligendis, opus est interpretibus. Nam ut populos alio sub sole calentes, qui Americam colunt, praetereamus, ex Valerio discimus, quanta Mithridati fuerit linguarum peritia: *Industria laudem duo Reges partim sunt, Cyrus omnium militum suorum nomina, Mithridates duarum & viginti gentium, quae sub regno ejus erant, linguas ediscendo.* Mirare admirationem, quòd de Dioscuriade Colchorum urbe scriptum reliquit Plinius: *Quondam adeò claram, ut Timosthenes in eam CCC. nationes, quae dissimilibus linguis uterentur, descendere [illegible] CXXX. interpretibus negotia ibi gesta.* Ieratur magno miraculo fuit, quod [illegible] Apostolorum linguae [illegible] omnino insilaterentur, ut ex tot gentibus constaret quae Hierosolymae turba versabatur, Parthis, Medis, Elamitis, & ad haec incolis Cappadociae, Ponti, Asiae sic propriae dictae, Phrygiae, Pamphyliae, Aegypti, Lybiae, quae attingit Cyrenem, praetereà Cretensibus, Arabibus, [illegible], intelligerentur, loquentes tot peregrinis linguis, magnifica Dei mysteria. Hoc prodigio Dominus innotuisse professum est, si credi-

Anno Dn. 33.

[illegible] Hieronymo in vita Hilarionis: *[illegible] de ore barbaro, & qui Francam tantum & Latinam noverat [illegible], Syra ad purum verba resonare.* [illegible] prodigium narratur à Gregorio Magno [illegible] *quo [illegible] Petrus [illegible] tempore [illegible] vehementer afficeret, ex domo [illegible] fuit, [illegible] & [illegible] domus eadem clade [illegible], [illegible] percussus est, & ad mortem usque deductus, qui [illegible] Dominum vocare fecit: cui ait, ego in caelo fui. . . [illegible] vere scias quod me in caelum fuisse verum fatear, ecce accepi illic, ut linguis omnium loquar. [illegible] quod [illegible] fuit, Graecam me linguam omninò non nosse, & tamen Graece loquor, ut cognoscas an verum sit quod me omnes linguas accepisse confiteor; [illegible] Graece Dominum [illegible] est: atque ita ille in eadem lingua respondit, ut cuncti qui aderant mirarentur. In ea quoque domo [illegible] Marsi [illegible] Vulgar [illegible], qui [illegible] ad agrum deductus, ac Vulgarica lingua locutus est. Sed ita puer ille in [illegible] & [illegible], in eadem [illegible] respondit.* Quae si vera sunt, ut vera esse possunt, crediderim non [illegible], tot linguis loquutum fuisse, ut Daemonem, ut etiam serpentes, sic & loquentes lingua, humanas voces pronuntiasse [illegible]. Quippe die [illegible] infelix ille puer, *manus ut [illegible], [illegible] quae sunt, demum [illegible], atque ita de corpore [illegible].*

An plures Apostolis instillatae linguae?

CLXXIV. Caeterùm de linguis divino [illegible] concessis Apostolorum [illegible], non est [illegible] debere, qui [illegible], [illegible] ex natura sua, & [illegible] fuisse linguam, sed diversâ ratione ad captum audientium accommodatam: [illegible] & [illegible] Ambrosius: *[illegible] sunt à natura, qui [illegible] verba, ab diversis populis, & [illegible] loquentibus, [illegible] verborum [illegible], & [illegible] consonantibus [illegible].* [illegible] Ruperti opinionem, quae de ipsis [illegible] nonnullorum [illegible], optimè [illegible]: *Ex [illegible], [illegible] omnium [illegible] linguis atque sermones audiebantur, ut tamen [illegible] lingua Hebraea loquerentur: sed [illegible] cujusque nationis homines sua lingua [illegible], [illegible] quod ait Beda, [illegible], non [illegible] esse, sed audientium [illegible] est, non ille qui loquebantur, [illegible], sed in audientium auribus [illegible], [illegible], id est, [illegible] sensus.* Aliud sanè significant verba Lucae, quàm quod Ambrosius [illegible]: *[illegible] linguae [illegible] ignis, qui etiam sedit super [illegible] quemque eorum; [illegible] loqui [illegible] linguis,* ut quae in ipsis Apostolis factum miraculum [illegible], [illegible] in [illegible] debeat. Itaque [illegible] Paulus: *Gratias, inquit, ago Deo meo, quod magis quàm vos omnes, linguis loquor.* [illegible] Apostolis, sed Auditoribus [illegible] miraculum, linguas [illegible] debuissent, ut [illegible] miraculo, [illegible] miraculo conjunctum. Rectè [illegible]: *At verò linguis [illegible] Apostoli loquebantur, [illegible] miraculo sermo ab his qui non [illegible], [illegible], [illegible] erat, non [illegible] accusatur esse.* Utrique etiam sententiae [illegible] hoc addit: *Ita ut verba gratiâ, [illegible] quidem una [illegible]; multa autem [illegible], [illegible] magis*

Ambr. l. [illegible]

Rupert. de [illegible]

[illegible]

[illegible]. Non ille quidem modo [illegible] qui audiebant, quam qui verba faciebant, hoc [illegible] fuere. Sunt tamen viri doctissimi, qui Apostolos & linguarum benè multarum peritiâ donatos fuisse [illegible], [illegible] prodigia, cum apud eos Petrus concionaretur, [illegible] verba, observatu sanè dignissima: *[illegible] Apostolos semel per miraculum accepisse [illegible] [illegible], & quaecumque audire & intelligere; nec postea fuisse novum miraculum, quando vel loquebantur, vel loquentes intelligebant; sicut [illegible] per miraculum multi [illegible] Christi restitutionem [illegible] sine novo miraculo videbant. [illegible] ex hoc dono [illegible] Apostoli, ad quas quisque gentes proficisci deberet, praedicaturus Evangelium, nempe ad eas, quarum linguis loquendi donum accepisset.* Caeterum [illegible] B. Petrum unâ linguâ loquentem, à pluribus diversarum linguarum hominibus intellectum fuisse, negari non potest, & colligitur ex ipsa historia, quia verba ipsa, viri Judaei & qui habitatis Jerusalem universi, &c. [illegible] Petrus [illegible] multitudini, una eademque sermone: eam autem fuisse hominum diversarum linguarum, constat ex eodem capite. Nec malè prorsus eo refertur illud Lucae, quo verò hoc audientes, compuncti sunt corde, quasi solis datum Praedestinatis, non intelligere linguam, quam non [illegible] Petrus adhiberet.

CLXXV. Linguarum in Apostolis perpetuum non fuisse donum, magna sententia Erasmi est. Credimus nos [illegible] usque Apostolorum aetatem, illud permansisse. Paulus sanè loquitur Corinthios ut [illegible], ut dono illo splendido, [illegible] ad Ecclesiam [illegible], ut [illegible]. Quo [illegible] constat, linguarum donum [illegible], [illegible] ad [illegible], [illegible] faciendum, neque id [illegible], [illegible] sanandi semper fuit. Etenim [illegible] illa [illegible] in ipso Deo residebat, qui [illegible] voluntate, omnem omninò [illegible] ac magnitudinem [illegible], cùm [illegible] quae [illegible], [illegible] perpetuò Ecclesiis ad Evangelii [illegible]. [illegible], [illegible] Quippe non [illegible] Erasmus, perfectionem [illegible] atque [illegible]. [illegible] simpliciter & naturâ [illegible], [illegible], [illegible] Apostolorum [illegible] sermo atque [illegible] [illegible], [illegible] Lucae, [illegible] [illegible] Apostolis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] verbis; quod enim [illegible] aliquo autem, si aperiret quod

Anno Dn. 33.

[illegible]

[illegible]

Anno Dom. 33.

[illegible] Quae ad disciplinam atque Mosaicam pertinent, quorum salute [illegible]. Judaeorum [illegible], quae [illegible] & in Galatia [illegible]. Non [illegible] damnant Apostolus, qui primum [illegible] divinae [illegible] dicebant atque [illegible], atque ipsi observationum & [illegible], & [illegible]. Similiter non [illegible] damnavit, qui dies à Mose indictos, non [illegible] quibus aliis, qui [illegible] Judaeos [illegible] venerantur. Nam [illegible] esse [illegible] videretur, qui nulla fuisse [illegible], quae [illegible] Christiani [illegible] dicitur, hic ille ab [illegible]. Quid [illegible] est hunc diei praerogativa? Quod is est aliquis, [illegible] cùm [illegible] sit atque decenter consentaneum, ex [illegible] praerogativa. Sunt autem multae diei Dominici praerogativae, quibus de [illegible] communiterque [illegible]; quâ de re pulcherrima sunt verba Leonis ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum, de die Dominica: *Tanta, inquit, divinarum dispositionum mysteria sunt consecrata, ut quidquid est à Domino insigniter constitutum, in hujus diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumpsit exordium, in hac per resurrectionem Christi, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac Apostoli à Domino praedicandi omnibus gentibus Evangelii tubam sumunt, & inferendum universo mundo Sacramentum regenerationis accipiunt. In hac sicut B. Joannes Evangelista testatur, congregatis in unum discipulis, januis clausis, cùm ad eos Dominus introisset, insufflavit, & dixit, Accipite Spiritum Sanctum. . . . In hac denique promissus à Domino Apostolis Spiritus Sanctus advenit: ut coelesti quadam regula insinuatum & traditum noverimus, in illa die celebranda nobis esse mysteria sacerdotalium benedictionum, in qua collata sunt omnia dona gratiarum.* Legatur & Beda de Aequinoctio Vernali.

CLXXVIII. [illegible] quae [illegible] percurrere [illegible], sic [illegible], [illegible] fuisse. Nam de alio die cogitarit Plinius: *Affirmabant hanc fuisse summam, vel culpae suae, vel erroris, quòd essent soliti, stato die, ante lucem convenire, carmenque Christo quasi Deo dicere.* Non dixit *stato* [illegible], *diem stato die*, quae nullus alius dici [illegible], nisi Dominicus. Audiamus & Justinum Martyrem, cujus testimonium, nulla [illegible] in disputando [illegible]: *Solis autem die communiter omnes conventum agimus, quandoquidem is primus dies est, quo Deus tenebris, & materia [illegible] mundum condidit. Et Jesus Christus Servator noster eo die ex mortuis resurrexit. Pridie enim Saturni diei, illum in crucem egerunt: & postridie ejusdem, qui Solis est dies, Apostolis & discipulis suis apparuit.* Quibus certum explorarumque est, diem Solis [illegible] Justino, qui resurrectionis Christi fuit, sive primam feriam, quâ etiam lucem Deus condiderat. Dionysius Corinthiorum Episcopus, Justino coaevus, [illegible] est, diem Dominicum, Christianis in observatione fuisse positum. In Epistola, quam Sotero Ecclesiae Rom. Episcopo, qui anno Christi circiter CLXV. sedere coepit, hanc habet: *Hodiè diem Dominicum transegimus, in quo vestram legimus Epistolam.* Atque non solùs [illegible]

[illegible] disciplinae, Justinus atque Dionysius, sed ut communis & pervulgatae, ut à temporis [illegible], ut ab ipsis manasse Apostolis [illegible] observationem [illegible] possit. Consentit utrique Tertullianus: *Aeque si diem Solis laetitiae indulgemus, alia longe ratione quam religione Solis, secundo loco ab iis sumus, qui diem Saturni otio & victui decernunt.* Quibus conjicere datur, Ethnicorum [illegible], quòd eo die congregarentur ad sacra sua peragenda. [illegible] Anno 58. n. 81. *Quisque vestrum agat spiritualiter Sabbatum, meditatione Legis gaudens non corporis remissione. . . Dominicum diem omnis amator Christi festum celebret, diem resurrectionis regalem, omnium dierum supremum.* Quae verba quidem leguntur in interpolata ad Magnesianos Epistola, in sincera tamen qualem edidit Vossius, desiderantur. Testium jam satis esset, in [illegible] antiquissimorum. Unum tamen Constantinum [illegible] illud praedicantem: *Quis universis, qui rectissimum hunc terrarum orbem incolunt praecepit, ut singulis septimanis in unum convenientes, Dominicum diem agerent?* Tam altè Christianorum in mentibus, tamque antiqua fuit, diei Dominicae observatio, ut ne pestilentissimi quidem Haeretici Ebionaei, ab illa temperarent: *Diebus verò Dominicis, eadem quae nos in memoriam resurrectionis Domini peragebant.* Cùm igitur ubique locorum, & à primis Ecclesiae incunabulis, & ab omnibus tum Orthodoxis, cùm Haereticis, celebratus sit Dominicus dies, ejus observationem ab ipsis manasse Apostolis necessariò fatendum est. Perpetuus quidem ille consensus magnum est Apostolicae Traditionis indicium.

CLXXIX. Porrò cùm in illustrandis Antiquorum ritibus nostram nostris in Annalibus ponamus operam, de modo observandi diei Dominicae aliquid addere, instituto erit atque ratione consentaneum. Apostolorum aevo, Dominica dies lectione Scripturae atque explicatione, precum oblatione, Psalmorum cantu, Eucharistiae consecratione atque usu, celebrabatur; quem secundo seculo Christiani habuisse morem, ex Justino satis atque [illegible]: *Solis qui dicitur die, omnium qui vel urbes vel agros incolunt, in eundem locum conventus fit: & commentaria Apostolorum aut scripta Prophetarum quoad tempus fert leguntur. Deinde lectore quiescente, Praeses orationem quâ populum instruit, & ad tam praeclarorum rerum imitationem cohortatur, habet, sub hoc consurgimus omnes, & preces emittimus, & sicut diximus, precibus finitis, panis offertur & vinum & aqua, & praepositus itidem quantum pro viribus suis potest, preces & gratiarum actiones fundit, & populus faustè acclamat dicens amen: & distributio communicatioque fit eorum in quibus gratiae sunt actae, cuique praesenti: absentibus autem per Diaconos mittitur. Caeterum qui copiosiores sunt & volunt, pro arbitrio quisque suo, quod visum est contribuunt, & quod ita colligitur apud Praepositum deponitur.* Quae omnia ab Apostolis diei Dominicae sanctificandae celebrata, si ab illo ritu discesseris, nimirum absentibus Eucharistiam Diaconorum ministerio: cujus disciplinae, nullum in Scriptura reperimus vestigium. Atque ab eo ritu [illegible] M. Capitulare: *Placuit ut fideles [illegible] quotidie si fieri possit, in Ecclesia offerant:*

Anno Dom. 55.

nant: & si quandiu non possit, saltem Dominicâ die absque ulla excusatione fiat. Et ut prædicationem audiant, & si fieri possit omni Dominicâ die communicent. Quippe [illegible] Presbytero offerebant panem & potum aquæ & vini, quibus Eucharistia consecrabatur. Inspiciatur & Matisconensis Synodi II. c. 4. Quin etiam ævo Justini, jam celebrare mos fuit, dum die Dominicâ preces fundebantur, quod quum [illegible] observatum à posteris. Nota sunt omnibus [illegible] Tertulliani: Die Dominico jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare. [illegible] apud Justinum: Si jejunium institutum in precationibus [illegible] [illegible] quapropter diebus Dominicis & à Paschate festo ad Pentecosten usque precantes genua non flectunt? Quia utrumque nos oportet jugem memoriam habere, & lapsus per peccata lapsus nostri, & gratiæ Christi nostri per quam à lapsu resurreximus. Ea propter genuum per sex dies inclinatio, symbolum est nostri lapsus per peccata nostra. Quod verò die Dominico genua non inflectimus, signum est & designatio resurrectionis per quam gratiâ Christi à peccatis, & à mortificata in eo morte liberati sumus. Erant quidem qui die Dominicâ genua ponebant more veteri dum, quorum abrogare consuetudinem, Nicænis Patribus placuit: Quoniam sunt quidam qui in die Dominico genu flectunt, & in diebus Pentecostes, ut omnia similiter in omni Parochia serventur, visum est Sanctæ Synodo, ut stantes Deo vota reddere. [illegible] Hieronymus proœmio in Epistol. ad Ephes. nec non Augustinus ep. 119. c. 15. [illegible], quod pertinet Carthaginense decretum: Pentecoste etiam diebus [illegible] genua flectant.

CLXXX. Neque die Dominico Scripturæ dumtaxat, sed piorum etiam Episcoporum Epistolæ palam legebantur. Cujus [illegible] est in Dionysii ad Soterem Epistola testimonium: Hodie, inquit, sacrum diem Dominicum transegimus, in quo Epistolam vestram legimus, quam quidem perpetuò legentes, perinde ac priorem à Clemente scriptam [illegible]. Prætereà aberant à die Dominico jejunia: Die Dominico jejunium nefas ducimus, inquit Tertullianus, [illegible]. Qui [illegible] studiò, [illegible] perpetuò solo Dominico & Pentecostes diebus exceptis, jejunia sibi atque vigilias imponunt [illegible] Catholicæ ipse fuerunt Ecclesiæ. Legitur item in Canonibus, qui inter Apostolicos numerantur: Clericus qui Dominico die .... jejunare deprehensus fuerit, deponatur, Laicus excommunicetur. Quam [illegible] disciplinam Gangrensis Synodus c. 18. Imo die Dominico solenni jejunio, hæresim notam imponebant. Scitum est Carthaginensium: Qui Dominico die studiosè jejunat, non credatur Catholicus. Nempe solebant hoc Priscillianistæ atque Manichæi, [illegible] testis Augustinus: Nec aliud [illegible], quod Priscillianistis Manichæorum similitudo, est jejunandum die Dominico [illegible] testimonium de Apostolorum actibus adhibere, cum esset Apostolus Paulus in Troade. Quam tamen traditionem jejunio [illegible] Dominicum [illegible], Apostolicam non esse, vivens ad Lucinium Hieronymus: Atque utinam omni tempore jejunare possimus, quod in actibus Apostolorum diebus Pentecostes & die Dominico, Apostolum Paulum & cum eo credentes fecisse legimus. Nec tamen Manichææ errore hæresis accusandi sunt, cum carnali cibus præferri non debeat spiritalis. Item ipse Augustinus: Sed cum quarto Dominico die, si [illegible] ille jejunio non fuissent, non erat tamen Ecclesia, [illegible], si aliquid tale necessitate qualem Apostolus habuit, die non Dominico usque ad mediam noctis, sed etiam usque ad diluculum reficere corpora non [illegible]. Clericis die Dominicâ judicia vacare, à Synodo Turonensi, anno DLVI. prohibetur: Nullum Episcoporum aut Presbyterorum, vel Clericorum, die Dominico propositum cujuscumque causæ negotium audeat judicare, nisi ut hoc tantum ut Deo statuta solemnia peragant. Matisconenses verò omnibus prohibent, de causis contendere, & [illegible] imponere: Si causidicus fuerit, irreparabiliter causam amittet. Si rusticus aut servus [illegible] fustium ictibus verberabitur. Si Clericus aut monachus, mensibus sex à consortio suspendetur fratrum.

CLXXXI. [illegible] de [illegible], vel [illegible], quibus diei Dominico honor celebrabatur. De superstitionibus, quæ in sanctitatem [illegible], pauca dicamus. [illegible]. Quam ob superstitionem [illegible] sermonem de tempore apud Augustinum: Quæ [illegible] in [illegible], aut in die Dominico, aut quibus aliis solennitatibus [illegible], aut leprosi, aut Epileptici, aut etiam forte Dæmoniaci nascuntur. Existimabatur etiam [illegible], propter sanctificationem diei Dominici, quam Aurelianenses [illegible] Patres: Quia persuasum est populis, die Dominico cum caballis & bobus & vehiculis, itinerare non debere, neque ullam rem ad victum præparare, vel ad nitorem domus, vel hominis pertinentem ullatenus exercere, quæ res quæ ad Judaicam magis quam ad observantiam Christianam pertinere probatur, id statuimus die Dominico, quod ante fieri licuit, liceat. De opere tamen rurali, id est, agricultura, vel vinea, vel sectione, vel messione, excussione exsartione, vel sepe, censuimus abstinendum, quo facilius ad Ecclesiam venientes, orationis gratiæ vacent. Quam prohibitionem [illegible] Constitutionem Constantini M. [illegible]: Omnes Judices urbanæque plebes, & cunctarum artium officia, venerabili die Solis quiescant. Ruri tamen positi, agrorum culturæ liberè licenterque inserviant, quoniam frequenter evenit, ut non aptiùs alio die frumenta sulcis, aut vineæ scrobibus mandentur, ne occasione momenti pereat commoditas cælesti provisione concessa. [illegible] Leonis Capitulare 13 [illegible]. Si quis die Dominico opera [illegible] fecerit, liber [illegible] pendat. Videatur [illegible] Synodi [illegible].

CLXXXII. Anno Christi currentis, Jejunium

Marginal notes: Hier. Epist. [illegible] — Aug. Ep. 86. — Tertul. de cor. c. 3. — Just. [illegible] — Tur. c. 4. — Matis. II. c. [illegible] — De [illegible] — Conc. [illegible] — De aliis diei Dominicæ celebr. — Euseb. h. l. 4. c. 23. — Aug. de temp. serm. [illegible] — Tertul. [illegible] — Aurel. III. [illegible] — Euseb. de Vit. Const. l. 4. c. [illegible] — [illegible] — L. 3. C. de fer. — Carth. 4. c. [illegible] — Aug. [illegible] — Novum Jejunium.

cobum fratrem Domini, Episcopum Ecclesiæ Hierosolymitanæ à Petro impositum esse ab Annalium conditore docetur: *Ad confirmandam*, inquit, *nascentem Ecclesiam, Jacobus Alphæi cognomento Justus, à Petro Apostolorum principe ordinatur Hierosolymorum Episcopus*, [illegible] *anno* XXXIX. Pugnat tamen cum Eusebiana Chronologia, quæ anno Tiberii XIX. Jacobi in Episcopum ordinationem vindicat: *Ecclesiæ Hierosolymitanæ primus Episcopus ordinatur Jacobus frater Domini.* Qui autem Christi [illegible] non [illegible] Eusebius. Ad traditionem verò quod attinet à Baronio laudatam, [illegible] fateamur, Jacobum creatum Episcopum non esse, nedum à solo Petro. Nempe quæ Jacobo collata dignitas fuit, [illegible] longissime superabat, [illegible] [illegible]. [illegible] habuit, cum vi Apostolicæ legationis, Jacobus posset omnia obire Pastorum munia, ut [illegible] est satis demonstratum. Quam verò dispendiosum est & mutuò contrarium, Apostolum esse, & Episcopum. Apostolus enim ab ipso Christo absque ullo mortalium interventu, [illegible] habet suam. Episcopus autem à Domino quidem dignitatem accipit suam, sed [illegible] tamen ope [illegible]. Apostolus orbis doctor [illegible] est, [illegible] habet munus suum: Episcopus certo gregi alligatur, [illegible] si Jacobus [illegible], in eadem diœcesi ordinare Presbyteros, Eucharistiam conficere, ac officia Pastoris fungi, [illegible] [illegible] ejus Ecclesiæ Præsule. Illud enim [illegible] scriptum à Cypriano, *singulis Pastoribus portio gregis adscripta est, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus.* Pugnant autem inter se, missum à solo Christo esse, & non esse; [illegible] [illegible] esse, & non esse: quâ de re [illegible] [illegible] p. 264. & Annal. an. 384. n. 29. &c. Insuper nil [illegible] ab Apostolis collatum ei fuisse, qui Apostolicâ dignitate ornabatur, ostendit [illegible] in Apostolum electio, quæ divinitus [illegible] fuit, nil ad eam conferente Petro: ostendit & Pauli in Apostolatum assumptio. Itaque aperte ore hæc pronunciat: *Mihi qui videbantur aliquid esse, nil contulerunt.* Non igitur ordinationem Episcopalem. Quæ Jacobo, non magis quàm Paulo, necessaria fuit, &c. Si Jacobus autem fuisset Episcopus, unum prodigium est, [illegible] ea de re scriptura silentium? [illegible] Lucas qui Diaconorum creationem non [illegible], Jacobi fratris Domini ad summum Episcopalis [illegible] [illegible]? Hoccine vero simile? Denique in quamcunque Ecclesiam versarentur Apostoli, jure non Episcopi quidem, sed Apostolico, eam administrabant, suam unusquisque Episcopatum habuisset, quia plurimas docebat ac moderabatur Ecclesias: Paulus v. g. Antiochenam, Ephesinam, [illegible], [illegible], Corinthiam, Romanam. [illegible] ergo ut [illegible] Episcopus? Nequaquam, quin [illegible] [illegible], quo jure Jacobus Hierosolymitanam quoque gubernavit Ecclesiam. Itaque ut [illegible], Jacobus Apostoli, non Episcopi partibus fungebatur. [illegible] [illegible], quod [illegible]. [illegible] Ecclesiastici [illegible], quàm *Apostoli & Presbyteri*, ut liquet ex [illegible]

[illegible] Epistolæ Antiochenis [illegible] scriptæ. Sic antiqui Patres [illegible] loquuntur [illegible]. Sic Chrysostomus: *Quomodo igitur Jacobus [illegible] accepit Hierosolymitanam? Id dixerim: hunc non [illegible], sed orbis doctorem constituisse.* Sic Epiphanius: *Etenim Romæ primi omnium Petrus & Paulus, Apostoli pariter atque Episcopi fuerunt.* Sic Baronius, qui de Episcopatu Antiocheno Petri, [illegible] hæc scripto mandavit: *Sed quod sedere dicimus, nemimem adeo rudem putamus, ut cum dicitur sit Petrum sedisse Antiochiæ annos septem, nunquam velit per illud spatium temporis ipsum Antiochiâ recessisse .... non [illegible] uno tantum urbis circuitu, sed [illegible] Christi [illegible] orbis [illegible] [illegible] .... quamvis [illegible] præsertim temporibus, cum fides Christiana a Gentibus atque Judæis [illegible], unius civitatis amplissima [illegible] angustiis contineri.* Rectè quidem & sapienter. Simili modo, Jacobus qui orbis doctor constitutus fuerat, unius Ecclesiæ peculiarem curam suscipere neque debuit, neque potuit, prohibente quod adjunctum ipsi fuerat, amplissimo munere, quo ad [illegible] non urbem quidem, sed orbem destinabatur: quâ dignitatis amplitudine ab Episcopatu, quo quisque suæ diœcesi affigitur, [illegible] [illegible].

CLXXXIII. De Jacobi Episcopatu, quæ ab Antiquis prodita, non ignoramus. A Petro verò ordinatum fuisse, quod contendit Baronius, non satis ad testimonium [illegible]. Sententia est autoris Recognitionum ab ipso Christo, Jacobum ordinationem habuisse: *Septimana jam una ex persona Domini [illegible] [illegible], & Ecclesia Domini in Hierusalem constituta, [illegible] multiplicata crescebat per Jacobum [illegible]* [illegible] docet Epiphanius. *Idem ille primus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cum [illegible] [illegible], [illegible] in terris thronum Dominus tradidisset.* Quod si à Christo ordinatus est Jacobus, non igitur à Petro. Autor constitutionum de [illegible] Jacobi hæc habet: *Episcopus Hierosolymitanus ab ipso Christo, & Apostolis ordinatus.* Non igitur Petro magis, quàm aliis Apostolis, [illegible]. Ast verò Jacobum à tribus Apostolis creatum memorant, quod apud Clementem Alex. legitur: *Post Servatoris ascensum, Petrum, Jacobum, & Joannem, [illegible] Dominus ipsos cæteris prætulisset, non idcirco de primo honore gradu inter se contendisse, sed Jacobum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] elegisse.* Apostolis Jacobi ordinatio [illegible] ab Hieronymo: *Post passionem Domini, statim ab Apostolis, Hierosolymorum Episcopus ordinatus.* Itaque soli Apostolorum Principi à Baronio merito fieri non debuit. Ex eâ porrò veterum traditione non aptè fuit colligitur, novam Jacobo dignitatem ab Apostolis esse tributam. Illud tantum sequitur, assignatum esse Jacobo muneris exercendi locum: ac quemadmodum Petrum Jacobumque inter, ac Paulum & Barnabam constitutum, ut illi quidem apud Judæos, hi verò apud gentes, officio fungerentur suo, sic ex communi Apostolorum suffragio, decretum ordinis causâ, ut Jacobus præcipuè Ecclesiam Hierosolymitanam administraret, quia ad hanc maximè urbem ex toto terrarum orbe [illegible] [illegible], [illegible] Apostoli, non Episcopi [illegible] [illegible] moderabantur, quemadmodum [illegible] Paulus [illegible] Ecclesiam.

Anno Dom. 35.

[illegible], quæ Ecclesiæ sint, dum ibi versabatur, quod ex [illegible] patet est: *Cum cognovissent gratiam mihi datam Jacobus & Cephas & Joannes, dextras societatis dederunt mihi & Barnabæ, ut nos apud gentes, ipsi apud Judæos Apostolatu fungerentur.* [illegible] tanti [illegible] propterea Jacobus Episcopum egit, licèt nec in unam urbes Ecclesias juris ipsi limitet, neque dexteram societatem Apostolicam conjungere dextera potuisset.

Galat. 2. 9.

CLXXXIV. De Jacobo fratre Domini pervulgata est antiquorum traditio: *Hic ab ipso matris utero Sanctus fuit. Nec vinum unquam bibit, nec siceram: ab animatorum carnibus penitus abstinuit; huic ex omnibus in interiorem Templi sanctuarium ingrediendi jus facultatemque habebat. Neque enim laneis, sed lineis tantum vestibus utebatur. In Templum solus intrare, atque ibi genibus flexis pro peccatis populi supplex Deum adorare consueverat: adeò ut genua ipsius instar camelorum occalluerint, dum assiduè Deum venerans, & pro fratre populi vota faciens, humi flecteretur: hic ergo ob singularem justitiam, cognominatus est Justus & [illegible], quod Latinè munimentum populi, & justitiam significat.* Haec porrò traditio Hegesippus: addit Epiphanius, *lamina auream Jacobo in capite gestare licuisse.* Quod firmat auctoritate Veterum, Clementis, Eusebii, &c. *Qui*, inquit, *priusquam nominatim illum scripserint, commentariis suis testatum reliquerunt.* De Jacobo haud scimus, an quisquam prodiderit unquam tali ipsum ornamento fuisse decoratum; quod tamen cum Epiphanius, de Jacobo illud non [illegible], certè & certò scimus, id esse conveniens omnium; sicut enim in eo de Jacobo narratione sequitur, quæ non velimus de pugnant.

De Jacobo. Num jus habuerit Sanctuarium ingrediendi?

Euseb. l. 2. c. 23.

[illegible]

CLXXXV. Illud quidem facilius admittemus, Jacobum ob eximiam quam colebat Justitiam [illegible], ut nos ab [illegible] Hegesippo, id nomine significare Justitiam. Quod ut exponeretur, cognomini huic ratio nobis est investiganda. De illa etymologia suam sic ostendit sententiam Scaliger: *Non video quomodo eadem sint περιοχὴ τοῦ λαοῦ, & munimentum, sed hoc asserere, si per ω scriberetur ὠβλίας, ut sit ὀχύρωμα τοῦ, arcem, munimentum Dei [illegible] sed hoc non solum unguens Hegesippus.* Sic est, non Jacobum vocabatur populi munimen, non Dei. Conjecturas tamen non illustres, probet omnem vocis obscuræ designandi. Nempe si ab Hebræo עפל עם deducatur, erit populi propugnaculum: eo sensu עפל usurpatur 2 Chron. 33. 14. ולעפל סבב & muro circundedit arcem. Fuit & Hierosolymis locus eo nomine dictus, μέχρι χώρου τινὸς ὃ καλοῦσιν Ὀφλάς, usque ad locum quem Ophlam vocant. Porro quantum non opus est, Hebræa vocabula quæ in ם desinunt, non semel Græcis exprimi per ο ν. g. מרים dicitur Μαρία Maria, & literas etiam organi facillimè permutari, sciunt omnes, ut φ in β facillimè migrare ad confitendum ὠβλίας. Ceterùm etsi diversæ sint notiones justitiæ, & propugnaculi populi, ut si uno nomine habeantur, unum quidem ab altero oriri nequeat, certum tamen magnum esse sanctum, quia pietatis atque Justitiæ hoc est privilegium, ut se incolentes tueantur. Justi decem Sodomam defendissent ab incendio, & ascendente in cœlum Elia, clamabat discipulus ejus, *Pater mi, Pater mi, currus Israelis & equites ejus.* Audiat Scaligerum uestris

Ob nomen Oblias quod tribuitur Jacobo.

Scalig. in Euseb. Animadv. p. 190.

Joseph. l. 6. de Bell. c. 6. p. 918.

quæ cum initio maximè Metello indicta erant, atque aperte tractabantur in foro, timentur e [illegible], nemini obscura erant contemnerent.

CLXXXVI. At quæ de Jacobo narrantur, neque solum illum veste lineâ, solum in Sancta [illegible] [illegible], quæ non quidem, non quæ non est vera. Conjecturam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *Nec dissiteor*, inquit, *nonnulla vel ab Hegesippo prodita, vel ab aliis inserta, quæ penitus probanda non sint, sed tamen quæ inservire nostra propterea damnandum est.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in hoc Petavii ne notitur. Exemplo sit illud cui comparavit defensionem: nempe quòd unum Jacobum, ut [illegible] habere jus habuerit: *Non utique Sancta Sanctorum*, inquit, *sive arcana illa sanctioraque penetralia, quæ soli Pontifices semel quotannis patebant. Sed quæ Sancta nominantur, in quibus mensa, & panes propositionis in locum Sacerdotes quotidie ingredi solebant. Hoc igitur si Jacobus admissus est, qui nec Levita, nec dum Sacerdos esset, singularis haud est sanctitatis illius honos.* Non verò tum doctorum quod voce τὰ ἅγια, sanctiora penetralia Hegesippo venerunt in mentem. Quippe vocabulum ἅγια absolutè positum, ubi Templi mentio est, sanctiorem locum designat, judice Paulo, Pontifice ingrediente τὰ ἅγια in sacratiorem quotannis, non semper idem. Quæ Pauli pluribus imitatur Hegesippus, indicatque est, quòd soli Jacobo, in eum ingredi ut [illegible] concessum, illas tantum vivo sanctiorum patebat penetralium aditus. 1°. Non alio modo Hegesippum Patres intelligunt: Sic Hieronymus, *huic soli licitum erat ingredi Sancta Sanctorum.* Sic Epiphanius: *Ceterùm soli huic Jacobo, id honoris attributum est, semel ut quotannis in Sancta Sanctorum ingrederetur.* Quæ nullâ machinâ ad locum in quo mensa fuit & candelabrum, aptari possunt. Neque omnino assentimur Petavio ἅγια ἁγίων non significare intima adyta apud Epiphanium & Chrysostomum. Sanè Paulus nunquam alio sensu usurpat Sancta Sanctorum. Qui nudum & à Josepho adytum vocatum est. Ἅγιον δὲ ἁγίου ἐκαλεῖτο, *Sanctumque Sanctorum vocabatur.* Epiphanius de ademante: *Hunc gestabat Summus Pontifex in Sancta Sanctorum ingrediens, ter verò in anno ingrediebatur, in Paschate, Pentecoste, & Tabernaculorum.* Sanctiora intelligi penetralia eo liquet, 1°. quòd non ter quotannis, sed quotidie, & illuc, præterea Pontifex Tabernaculum, solebat, & de more, singulis Sabbatis, ingrediebatur sacra. 2°. Quod de Zacharia Patre Joannis hoc habet, *quando etiam tardante Zacharia in Sancta Sanctorum mirabatur populus.* Atqui nusquam legitur certum, Zachariam Summum egisse Pontificem, qui in sanctioribus Templi penetralibus officio fungebatur, cum ipsi conspectus factus est Angelus. Totâ tamen errorem vià tutor ille, dum sibi fingit, & curam aureum vestibus, & ter in anno Pontificem ingressum fuisse in adyta: quo tamen errore, immeritò colligitur, voce *Sancta Sanctorum*, locum mensæ & candelabri, Epiphanio fuisse designatum.

Dissert. de ἄγια Episc. p. 104.

Hebr. 9. 25.

Haer. 78.

Joseph. de Bell. l. 6. p. 919.

Haeres. de gemmis.

Epiph. de Sanctis [illegible].

CLXXXVII. Ceterùm ne vel in hanc partem quidem adversus Petavium disputare nobis opus est. Concedamus, ergo de loco omnibus hon-

Jacobus [illegible]

Anno Do. 36.

Sacerdotibus parem, Hegesippum esse intelligendum. Videamus porro, num id Jacobo concessum, ut illam quoque Templi partem [illegible] id privilegii divinam Mosis legem perrupisset, [illegible] hominum prorsus repudiasset, ut ulla Lege fieret injuria. Nota enim atque omnibus obvia Dei judicia in Laicos, qui quae Sacerdotum erant, sibi assumebant. Sic Bethsamitæ, sic Hoza, sic Ozias [illegible] affecti supplicia. 2°. Neque ipsis Sacerdotibus Sanctum ingredi locum licuit, nisi exercendi officii sui causâ. Nullum autem Sacerdotale munus obire Jacobus potuit, quia ex sanguine Judæ procreatus, de cujus tribu, nullus altari præsto fuit. Itaque Epiphanius Jacobi privilegium ut tueatur, contendit illum cum Sacerdotali stirpe fuisse conjunctum. Quod si daremus, quis nescit apud Hebræos maternum genus nullo numero fuisse, nedum ut propter [illegible] privilegia habere quisquam potuerit. Ac dum [illegible] ingrediendi facultatem tribuunt, quòd sanguinem maternum [illegible] dederint. Atqui fictæ causæ, nullus effectus esse potest. Quanam ergo de causa [illegible] spectante oculos sui versabatur? Scilicet id impotentis privilegii, quod ne vel Sacerdotibus concedebatur. 3°. Sorti permittebatur in Sacrarium, ipsorum vel Sacerdotum ingressus. Sorte Zacharias locum obtinuit incensi suffitum. Hinc scriptum Ambrosio: *Denique & super Apostolum Matthiam sors cecidit, ne Apostoli electio à mandato discrepare legis veteris videretur.* Jam verò soli Sacerdotes, quæstionem in sortem deducebant, cum Sacrario succedendum. Quarto figmentum & Hegesippi, & Petavii, Scriptura in [illegible] esse Jacobum, discimus ex Marco. Quippe [illegible] *ber ille, filius Mariæ, frater Jacobi & Jose, &* [illegible] hominem habitum fuisse Christum, tam ex sordidâ arte quam tractabat, quàm ex consanguineis. Jam verò si [illegible] Sacrarium, non utique contemptui, sed honori maximo fuisset: illudque privilegii, cessisset in Christi gloriam. Denique id jure Jacobo datum est, vel ante, vel post Servatoris resurrectionem. Non prius, quia [illegible] ante à Servatore cognitione. Quem verò [illegible] communicationem fidem ut profiterentur, illi facultatem in Sacrarium penetrandi, non concessere. Multò minùs id juris Jacobo contributum post resurrectionem Servatoris, cujus nomen, [illegible], Apostolos dicti devovebant, ac [illegible] Judæorum Sacerdotes persequebantur.

Ambr. in Luc.

Marc. 6. 3.

CLXXXVIII. Lineis tantum vestibus Jacobum non [illegible] nobis Veterum monumenta: quæ tamen ejusdem commenti est, ac illa de Jacobi in Sacrarium ingressu. Lineæ vestes Sacerdotum erant, dum ministerio fungebantur, quas completo munere suo [illegible] plebeio usui indumento. Sic docent Rabbini, *Cum Sacerdotes ministerium absol-verent, mutent vestes suas in armariis recondebant, quæ postea claudebant. Quare autem fuerant quatuor armaria in usum* [illegible] *classis? Nempe ne vestes confunderentur inter se. Sed omnia femoralia erant in uno armario, cui inscriptum femoralia: singula in alio cui inscriptum singula.* Sed Rabbinis omnibus certior nobis Josephus testis est, utpote oculatus: *Hyrcanus, inquit, Pontifex ejus nominis primus, extructa propè Templum turri, degebat in ea magnam temporis partem, & quod hanc stolam habebat in sua custodia, quod nemo præter illum induebatur, ibi* [illegible] popularibus utebantur indumentis, gregariis autem Sacerdotibus fuisse, sacris alicubi vestibus quis credat? Itaque qui sacris functionibus, aliquo corporis vitio prohibebantur, illas nullas tunc vestes sumebant lineas: *Qui verò ex origine Sacerdotum genus ducentes,* [illegible] *causâ, munere non fungebantur, cum mediocribus intra limites adveniunt, partesque generis consequebantur, vestibus tamen utebantur plebeis, quoniam Sacerdotali, solus qui sacra celebrabat, amiciebatur.* Neque à ratione aliena hæc est consuetudo, quum si vel extra Templum Sanctius Sacerdotes indumentis usi fuissent, vix effugere potuissent, quin multa de causis profanarentur. Num ergo fingemus minus, id Jacobo privilegii fuisse concessum quod Sacerdotum nemini? A quibus ei ipsi contributa facultas, contra popularem Judæorum omnium consuetudinem, atque si decentiam [illegible], decentiam atque modestiam? 2°. Pretiosissimæ erant istæ vestes, docente Mose: *Filiis autem Aaronis facies tunicas, & baltea, & thiaras ad gloriam & ornatum.* Neque in sacris modò, sed & profanis auctoribus lineas vestes in pretiâ commendatione fuisse: quâ de re egregius est locus apud Apuleium: *Etenim* [illegible] *Quippe lana segnissimi corporis excrementum, pecori detracta, jam inde Orphei & Pythagoræ scitu, profanus vestitus est. Sed enim mundissima lini seges, inter optimas fruges terrâ exorta, non modo indutui & amictui sanctissimis Ægyptiorum Sacerdotibus, sed & opertui quoque in rebus sacris usurpatur.* Hactenus ergo credendum est, Jacobum Domini fratrem, infimæ conditionis hominem atque fortunæ, & sordidis in mediis fidei versantem, illas usurpasse vestes, quæ nobilium erant atque potentium: quo utique vestimento, ludibrio fuisset omnibus, atque [illegible] *mollibus vestiuntur in domibus Regum sunt:* neque lineis [illegible] modestiæ, humilitatis, paupertatis exemplum omnibus ad imitandum proponebat.

Anno Do. 36.

CLXXXIX. Superest id ornamenti tractare, quod contra Veterum omnium fidem Jacobo vindicat Epiphanius: nempe ei licuisse *gestare bracteam,* [illegible] à Polycrate proditum. Itaque [illegible] *Jacobum gestasse confirmit bracteam, Hieronymus ac cæteri penè omnes Ecclesiastici scriptores.* Nempe [illegible] in Jacobo bracteam, teste Epiphanio. Nihilo verius est quod addit Anastasium [?] putant, *In signum regalis Sacerdotii,* quasi-

ANNO DO. 33.

[illegible] *Christiana lege* [illegible] *fuit*. Cum ab Epiphanio [illegible] dissentimus, id de solo Joanne scriptum apud Antiquos reperiatur. Quid vero bractea [illegible], paucis aperiendum: Πέταλον LXX. interpretibus dicitur, quod Hebraeis ציץ inter ea Pontificum ornamenta. Bractea scilicet aurea, quâ frons Aaronis cingebatur: cujus latiorem descriptionem legimus apud Josephum: *Pileum Pontificis*, inquit, *aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua splendebant calyculi aurei, quales videntur in herba quae apud nos vocatur* [illegible], *apud Graecos autem herbarum, hyoscyamus. Ejusmodi corona ab occipitio circum tempora utraque procedebat, nam frontem ipsi calyculi non ambiebant, sed fuit lamina quaedam latius aurea, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat.* Equidem vel ex Hebraeo bracteae nomine capimus conjecturam, verissimam esse Josephi narrationem. ציץ enim Hebraeis flos est, ut à floribus quibus ornabatur, bractea nomen suum invenerit. Ejusmodi ornatum, gestatum à Joanne fuisse, ex Polycrate Ephesiorum Episcopo, tradit Eusebius: *Praetereà Joannes qui in sinu Domini recubuit, qui etiam Sacerdos fuit, & laminam [illegible] & [illegible] gestavit.* Atque ex eo loco viri magni Petavius atque Valesius colligunt, *Credibile esse, primos illos Christianorum Pontifices, exemplo Judaeorum Pontificum, hoc honoris insigne gestasse.* Equidem si eâ circumdatus coronâ frons Joannis fuerit, nil causae videtur esse, cur Jacobo [illegible] tamen eruditorum pace, Apostolos Episcoposque eorum non gestasse bracteam, quae à conditione & paupertate suâ maximè erat aliena. 1°. Divini illi viri non nesciebant Summi Judaeorum Sacerdotis coronam, à Deo fuisse Pontificalibus appositam ornamentis, ut Christi Pontificis nostri dignitatem adumbraret, utpotè regium simul & Sacerdotalem. Quae praesente corpore figuras evanescere oportuit: ut non magis similes suo capiti imponere coronas debuerint Apostoli, quàm aurea gestare gramen [illegible]. Praetereà cùm bractea solius Pontificis foret in Templo Sacris operam dantis, hoccine verisimile, ejusmodi coronam sibi assumpsisse Apostolum, non sine Judaeorum [illegible] quod Christus [illegible], ut caput eorum erat, morte expianchant, ab ejusmodi bracteâ temperasset? 3°. Simplicissimus erat cultus religionis aevo Apostolico, quo privatis in domibus fungebantur, simplices vestes, simplices mensae, quem utinam sacrorum apparatum non decebat aurea lamina; neque ornatus ejusmodi Pontificalis Petri monitis consentaneus fuisset: *Mulierum ornatus non sit externus ille in nodo capillorum, & circumpositione auri.* Etenim dicta praecipue fuisse, circumpositionem muneream auream prohiberi, quae vel ipsorum tempora Pontificum cingebantur. Quae etiam aurea haec bractea, quae sacrum Jacobi caput coronasset, multo majori curâ ac veneratione, à Hierosolymitanis custodita Christianis fuisset, quàm Ligneas sedes, ex div[illegible] [illegible] insederat, quae pertinaci [illegible], ut [illegible] hoc pretiosum tanti Apostoli monumentum [illegible] Polycrates, sensu est non proprio, sed [illegible] sumenda, monstrans pro Joannis & fide, [illegible] pretiosiore, & virtutibus, quibus velut diademate redimitus Sanctus ille Apostolus fuit.

Quâ mente quidem scripsit Hieronymus: *La[illegible] omnium rerum eruditio, nisi Dei scientiâ coronemur. Lineis induimur, ornamur hyacinthinis, sacratis balteis cingimur, dantur nobis opera, rationale in pectore ponimus; accipimus veritatem, professi sumus doctrinam.* Atqui externis hisce ornamentis non decoramur. Quid ni ergo spiritualis mysticaeque bracteae Polycrati venerit in mentem perinde atque Hieronymo? Similiter apud Eusebium legimus: *Amicti & Sacerdotes Dei, qui sacrâ tunicâ talari, & Sacerdotali Spiritus veste amicti estis.* Neque pluribus abhorrent à Scriptura, aut publicationes Sanctorum, *byssinae vestes pura & splendida*, nuncupantur. Quae nobis conjectura potior est, ea quam primum proposuit doctissimus Stephanus le Moyne, *Vel Polycratem Joannem Apostolum habuit pro Joanne Baptista, qui cùm esset ex genere Sacerdotali, hinc Joanni Summum Sacerdotium & laminam auream tribuit.* Quae pace viri magni, frigida est conjectura, cùm scribat ipse Polycrates, *Joannes qui in sinu Domini recubuit*, quod de Baptista [illegible].

[illegible] Eò nostra feratur sententia, quòd si tales aureae coronae principio rerum Christianorum, Apostolis Episcopisque usui fuissent, eorum utique Successores, ornatum retinuissent ejusmodi, quod nullo vestigio antiquorum in monumentis reperimus. Frustrà etiam est Baronius, qui illud ipsum astruere conatur ex Marcellino. Verba sunt Marcellini de Mariana qui veniam & pacem impetrerat à Theodosio, *Militiana signa & secundus Sacerdotalem cum coronis quas interceperat, nihil cunctatus restituit.* Quae [illegible] aliud sanè mytra, aliud bractea aurea. Coronae meminit Ammianus, non mytrae. Neque Episcopi qui praesulis hodiè mitrâ utuntur, unquam suo tempora, coronâ [illegible]. Coronam ergo, quam [illegible] fuit, indicat Marcellinus, quam Maurus ille vi ablatam restituit Theodosio. Quippe Gentilium Sacerdotibus morem fuisse talibus uti coronis, docent nos Tertullianus *Sunt & Provinciales aureae*, quas legimus libri de corona militis c. 13. quibus & illa concinunt, *Igitur purpura illa, & aurum cervicis ornamentum, eadem more apud Aegyptios & Babylonios insignia erant dignitatis, quo more nunc praetextae, vel trabeae, vel palmatae, & coronae aureae Sacerdotum Provincialium.* Ethnicorum Sacerdotes coronam praetulisse hodiè, docet Suetonius de quinquennali certamine quod instituit Domitianus: *In sinu verò* [illegible] *etiam virginum* [illegible] *praesedit crepidatus, purpureâque amictus togâ Graecanicâ, capite gestans coronam auream cum effigie Jovis, ac Junonis, Minervaeque, assidentibus Diali Sacerdote, & collegio Flavialium pari habitu, nisi quòd illorum coronis inerat & ipsius imago.* De Heliogabalo qui Solis Sacerdotem agebat, Herodianus: *Capite coronam gestans pretiosorum lapidum coloribus* [illegible]. De urbis [illegible] Sacerdote, quem ad fidem adduxit Hilarion, hoc habet Hieronymus. *Sacerdos coruscat ut erat coronatus, Christi signo donatur.* Eò pertinet Canon Illiberitanus LV. *Sacerdotes qui tantum coronam portant nec sacrificant, placuit post biennium accipere communionem.* De ejusmodi coronâ cogitâsse Marcellinum, indicio est vox *Sacerdotalis*, quae notat Ethnico Episcopalem non significat: neque unquam [illegible]

[illegible]

Joseph. Ant. l. 3. c. 6. &c.

Euseb. l. 5. c. 24.

1. Petr. 3. 3.

ANNO DO. 33.

Hier. Epist. [illegible]

Euseb. [illegible]

Apoc. [illegible]

Le Moyne [illegible]

[illegible]

Marcell. l. [illegible]

[illegible]

Tertull. [illegible]

Suet. Dom. [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 19.

[illegible] nomine, nostræ Religionis [illegible] [illegible]. Episcoporum [illegible] [illegible], cùm [illegible] Christiani [illegible], ut vel eâ solâ [illegible], quòd Daemonum Sacerdotes [illegible], [illegible], quæ [illegible], penitùs [illegible]. [illegible] Septimius, [illegible], inquit, si [illegible] Quomodo igitur [illegible] Episcoporum [illegible] [illegible], qui de [illegible] ita scribunt: *Ab eo ergo abstinendum est propter conscientiam. A turba autem & [illegible] [illegible] est. Quid de [illegible] quoque [illegible], qui [illegible] ipsâ [illegible] esse afferunt.* Non [illegible] quidem vos illi [illegible] Ethnicorum [illegible], de quo Plinius: *Postea Deorum [illegible] sacrificantium [illegible], [illegible].* Cùm igitur ad Idololatrarum [illegible] [illegible] Deum, [illegible], Episcopus [illegible], [illegible], multò minus [illegible] Christianorum [illegible].

CXCI. Opinio antiqua fuit, & penè [illegible] [illegible] Christi [illegible] indicem fuisse Tiberium. Fons & principium traditionis Tertullianus: *Tiberius ergo, cujus tempore nomen Christianum in seculum introivit, annuntiatum sibi ex Syriâ Palæstinâ, quæ veritatem illius Divinitatis revelaverat, detulit ad Senatum cum prærogativâ suffragii sui. Senatus quia non ipse probaverat respuit. Cæsar in sententia mansit, comminatus periculum accusatoribus Christianorum.* [illegible] verò illo Tiberio prodigia [illegible], docet ipse Tertullianus: *Ea omnia super Christo Pilatus, & ipse jam pro sua conscientia Christianus, Cæsari tum Tiberio nuntiavit, Sed & Cæsares credidissent super Christo, si aut Cæsares non essent seculo necessarii, aut si & Christiani potuissent esse Cæsares.* Illum Septimii [illegible], vero [illegible] Baronius, Casaubonus, [illegible] Episcopus, [illegible] Præsul, aliique [illegible]. Nos verò [illegible] [illegible] video. Argumentoque est Justini Martyris [illegible]. [illegible] Tiberius de Christo detulisse dicitur *ad Senatum cum prærogativa suffragii sui*, Justinum in [illegible] Romanis Imperatoribus, pro Christianis Apologiæ [illegible], quibus utique [illegible] Antoninorum [illegible]. Agebat Romæ Justinus eo tempore quo de postulatione Tiberiana, & Patrum Conscriptorum de referendo in Deos Christo [illegible], memoria [illegible]. Nil gloriosius [illegible], nil [illegible] Cæsarum [illegible], ad [illegible] [illegible], quàm ex publicis [illegible] ostendere, Tiberium Christianorum accusatoribus [illegible], aut Justinum ea penitùs ignorasse, quæ de [illegible] Apologetico Tertulliani, nil [illegible], profundo [illegible] silentio. [illegible] [illegible], & Tiberium [illegible] Christianorum [illegible] fuisse [illegible]; & Senatum [illegible] esse Româ Christi discipulos. Id quidem prodidit Orosius: *Senatus consecrationem Christi recusavit, edictoque constituit exterminandos esse urbe Christianos*, præ-

Tertull. Apolog. c. 5.

Tertull. Apolog. c. 21.

Oros. l. 7. c. 4.

ter quos alios & Sejanus præfectus Tiberii, suscipiendæ Religioni [illegible] [illegible] Christianorum nomen [illegible] est. Redit ex hypothesi. Prius enim debuit à Senatu damnari religio, quàm in eam [illegible] [illegible]. Hæc ergo gesta sunt ante Christi passionem, superstite adhuc [illegible] Sejano, qui anno Æ. ræ Dionys. primo [illegible] [illegible] [illegible] anno XXXIII, post [illegible] Sejanum [illegible]. Hoccine verò probabile est, [illegible] ante Servatoris passionem, Romæ Christianos adeò [illegible] Religionem, ut ad illam ex urbe pellendam, Senatus decretum fuit necessarium? Nulli sanè eum tempore Christiani, qui id accepere nomen in Antiochenâ civitate, diu sero post Stephani martyrium: *Factumque est ut annum totum conversarentur in Ecclesia, docerentque turbam multam, & cognominarentur primum Antiochiæ Christiani.* Atqui jam tum functus erat Tiberius, [illegible] fidelibus id nomen [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Christianorum. Erant quidem in Judæa Christi discipuli, sed *Judæi* nomine, non *Christiani*, qui [illegible] vel imperante Claudio, eo [illegible]: Argumentoque est Suetonius, *Judæos impulsore Christo, assiduè tumultuantes urbe expulit.* Inter eosdem Aquila & Priscilla, non *Christiani* [illegible]. [illegible] argumentum, quòd neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quæ Cæsarum ac Senatus [illegible] facillimè [illegible], quam [illegible] superius deprehendimus. Anno Olymp. CCIII. tertio sive Dom. XXXVI. de Christianorum dogmate, Pilatum ad Tiberium retulisse [illegible] Eusebius in Chronico, quæ Chronologia solà & impetit scrupulum. Quis enim credat Pilatum exspectasse tandem ad ea nuncianda, quæ Tiberio de Christi miraculis retulisse [illegible]?

Act. 11.

Sueton. Claud. c. 25.

CXCII. Quærimus [illegible], [illegible] sermone vel Epistolâ de Christi doctrina & miraculis Tiberium [illegible] à Pilato. [illegible] dubio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *[illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pilatum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] *[illegible] [illegible] [illegible], quæ professionem perrumpit [illegible] Tiberius.* Neque verisimile, Pilatum [illegible] scripsisse Cæsarem, de Christi doctrina & miraculis. Quippe in Christum non [illegible] esse [illegible] potuit Pilatus, audiit [illegible], Judæorumque de [illegible] Servatoris [illegible]: [illegible] discipulos [illegible] [illegible]: *Dicite, discipuli ejus [illegible] [illegible] & nos [illegible], [illegible], [illegible] hoc [illegible] fuerit apud Præsidem, nos [illegible] per-*

An Tiberius [illegible] à Pilato [illegible]?

[illegible] l. [illegible] c. 19.

Matth. 28. 13.

Anno Do. 33.

[illegible] *turpus rapuisse prædicarent: acceperuntque* [illegible] *dem pecuniam. Nihilominùs tamen publicè eloque professi sunt atque testantur se visionem Angelorum* [illegible], *ac Jesum illum à mortuis verè resurrexisse.* [illegible]

CCXCV. Pilati [illegible] Epistolam, ab illa [illegible] paulo diversam esse novimus. Re [illegible] ipsâ non discrepant Epistolæ. De illâ [illegible] *eadem ipsa sit, quam à Pilato ad Tiberium suo tempore scriptam esse constat,* [illegible] *adhibenda fides, in tituli tamen errore est error, quæ aliunde fortassè irrepsit, dum Claudium loco* [illegible] Alexandrus, *permanent*, inquit, *an falsum refert.* Nos verò circa utriusque Epistolæ [illegible] Latinitas [illegible] Pilati. Nempè [illegible] Tiberii [illegible] Exemplum [illegible] *est quotenus disceptio* [illegible] Tiberio [illegible] Claudii [illegible] quia in Claudianâ stirpe genus trahebat: sed Tiberius Claudius dicebatur, non ut habet Epistola [illegible] Epistolis præscripsit suo tempore, illis [illegible] Ita palam prædicarint *se visionem Angelorum* [illegible] [illegible] in Tryphonis nunc Trypho [illegible] p. 359. [illegible] *à Jesu quodam Galilæo seductore, quem à* [illegible] sun [illegible] illam tam [illegible] Regiam sui [illegible] affirmabant, [illegible] supplicio, [illegible] atque sceleratam [illegible]

CXCVI. *De publicis monumentis, quæ in* [illegible] *sub* [illegible] *descripta erant, Romam missa* [illegible]

Commodè enim ab eo provenisse Justinum, qui [illegible] *Sanctis Marcum*: *Et cùm jam in crucem egissent Christum, abiere super vestes ejus sortientes, & inter se partiti sunt eas, qui crucifigendi supplicium* [illegible] *ex actis quæ facta sunt, sub Pontio Pilato*, id est, cùm præesset Judææ [illegible] hoc apponere nil scripti à Pilato [illegible], indicare [illegible] Tiberium [illegible], in fidei [illegible] [illegible] vestimenta ejus. Hunccine Cæsarem [illegible] à [illegible] profectus? Neque etiam Justini phrasis [illegible], à Pilato [illegible] hæc esse confecta. Aliud quippe [illegible] sub Pilato, aliud [illegible] ab ipso [illegible]. Denique de actis [illegible] missis, ut [illegible] [illegible] illa loquentur, quorum meminerunt [illegible] Justinus. Cui locum [illegible] ejusdem Apologiæ locum, *& quod ipse fecerit.* [illegible] *quæ sub Pontio Pilato conscripta sunt*, [illegible] *cognoscere potestis.* In locum [illegible] [illegible], ut rectè legendum monuit Casaubonus. Jam verò quæ à Christo facta fuisse perhibent Judæorum miracula sunt ab Evangelio prædita, ut essent complemento oraculi: *In adventu ejus* [illegible] *salire ut cervus & diserta erit lingua mutorum. Cæci respicient, & leprosi mundabuntur, & mortui resurgent.* Equidem quæ ad gloriam [illegible] Imperii [illegible], à Præfectis & Procuratoribus Provinciarum fuisse [illegible] Cæsaribus, persuasum habemus: quæ verò tantum spectabant Judæorum Religionem, ea [illegible] missa, vix credimus; cùm forent [illegible] essent Præsides. Exemplo sit Gallio Proconsul Achaiæ, hæc prodiens, cùm ad ejus tribunal Paulum adduxissent Judæi: *Si quæstio est de sermone & nominibus, & lege vestrâ, ipsi videritis. Judex enim ego horum nolo esse.* [illegible] Pilatum, quippe qui Christum ex Judæorum [illegible] relatione, pro [illegible] habet: quam non evulsit opinionem Herodes, qui [illegible] [illegible] est unde illi memorandum Christi [illegible] apud Pilatum? Judæorum sanè proceres Christo infensi erant. Josephum autem Arimathæensem, atque Nicodemum, quibus ob dignitatem aliquid cum Pilato commercii intervenire potuit, eam non videntur [illegible], ut Pilato [illegible] darent [illegible]. Neque etiam [illegible] tempore [illegible] Ethnicos [illegible], [illegible] Evangelium, quod [illegible] [illegible] eos [illegible], in eo se [illegible]. Non [illegible], non Minutius Felix Romanus [illegible], non Eusebius diligentissimus ille [illegible] [illegible] quidem

 Fuisse

Anno Do. 33.

Pilati à Maximino scriptis plena impietate adversus Christum. Hic germana Pilati acta opponi[illegible] sunt Christiani, si illa novissent, in pellendis adversariorum figmentis. Acta etiam Pilati de die Paschatis [illegible] Tertullianus citat[illegible], meminit Epiphanius: *Nam ex actis Pilati accuratam hujus inspectis rationem didicisse gloriantur, in quibus scriptum est, octavo Kalendas Aprilis Salvatorem esse passum, quemadmodum illâ ipsâ die celebrare Pascha volunt.* Acta tamen [illegible] die, [illegible] Christi passionem [illegible], quae in Martii xxv. incidere non potuit, cùm Aprilis [illegible] mense [illegible] fit. Pilatus sanè in consignandis diebus, Kalendarium Julianum [illegible] à Romanis [illegible]. Actorum Pilati certam [illegible] possessionem Gregorius Turonensis sibi vindicavit: *Quae gesta*, inquit, *apud nos hodie retinentur scripta.* At [illegible] non est Gregorium [illegible].

Anno Do. 34.

ANNO U. C. 787. PERIOD. JUL. 4747. JULIANO 79. *Dom.* 34. *Tiberii* 20. *Sol.* 15. C. *Lun.* 16. *Indict.* 7. *Epact.* 21. *Epact. Sol.* 5. P. *M.* 28.

COSS. Paulus Fabius Persicus, L. Vitellius.

Desiderandum est nomen Nepotis a Baronio, Calvisio, Bucerio additum Vitellio, quasi cognomen ejus, cùm sit origine [illegible]. *Quoniam neque in Dione, neque in Tacito apparet id nomen.*

Tiberii [illegible]

I. Tiberius nullum sibi [illegible] finem [illegible], quem in [illegible] imperabat. Reorum jam [illegible] : [illegible] damnabantur, plerique ex liberis eorum, & qui quaestionibus acti, Macro comperisse scribat: [illegible] Tiberium Romam non ingredi, ne praesens, damnationes [illegible] essent. Alii à carnificibus [illegible], alii sibi mortem ipsi consciscebant, quorum mortem, metum carnifices faciebat: & quia damnatis, publicatis bonis, sepultura prohibebantur, eorum qui de se statuebant, humabantur corpora, manebant testamenta pretium festinandi. Pomponius Labeo, qui à Praetura octo annos Mysiae praefuerat, per abruptas venas sanguinem effudit. [illegible] Paxea. M[illegible] [illegible] neque Provinciae male administratae, neque [illegible] acceptorum [illegible], ob [illegible] scriptum [illegible], [illegible] quae composuisset mala perpessus. Atreus [illegible] erat. Monebat Atreus in eo poemate, quendam è suis familiaribus, ut secundum Euripidem imperantis [illegible]. [illegible] poema dicebat, & Apronium se de Scauro [illegible], compulitque hominem ad inferendam sibi manum. Non tamen hoc accusatus fuit nomine, sed ob adulterium cum Livillâ [illegible]. Sejani Scaurum, Vir [illegible] mortis & particeps fuit.

Dio lib. 58. [illegible] Tacit. Ann. lib. 6.

Getulicus [illegible]

II. Getulicus eâ tempestate Superioris Germaniae legiones curabat, mirumque amorem adeptus erat [illegible] clementiae, modicus severitate & proximo quoque exercitui per L. Apronium socerum non ingratus: unde fama constans, ausum mittere ad Caesarem literas, [illegible] [illegible], se [illegible] Tiberii [illegible]: perinde se quam Tiberium falli potuisse. Sibi fidem integram, [illegible] [illegible] mansuram: [illegible]: non aliter quàm indicium mortis acceptarum: firmarent velut foedus, quo Princeps caetera rerum poteretur, ipse Provinciam retineret. Haec mira quamquam fidem ex eo trahebant, quòd unus omnium Sejani affinium incolumis, multaque gratia [illegible].

Anno Do. 34.

Tacit. ann. lib. 6.

III. Res Ecclesiae nunc ingredimur. Cùm Petrus & Joannes simul ascenderent in Templum, sub horam orationis nonam nempe [illegible]. Quidam vir claudus ab utero matris suae portabatur, quem ponebant quotidie ad portam Templi, quae dicitur Speciosa, ut peteret eleemosynam. Is cùm vidisset Petrum & Joannem ingredientes in Templum, rogavit ut eleemosynam acciperet, cui intendenti, Petrus dixit: argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do: in nomine Jesu surge & ambula, & apprehensâ manu ejus dexterâ, erexit illum, & statim consolidatae sunt plantae ejus, ac [illegible], & exsiliens stetit & ambulavit; & ingressus est cum eis in Templum, ambulans & saliens, & laudans Deum. Rectè Chrysostomus: *Utique duo illi Apostoli inter se concordiam magnam habere cognoscuntur: hinc iterum Petrus, simul ad sepulchrum veniunt. Et alia quidem signa non referunt libri hujus scriptor, quod autem novum videbatur, dicit. . . fit autem signum hoc, aliis quidem novum confirmans, alios autem [illegible], & signum quale nondum fecerant: [illegible] erat, & major erat medicinâ; [illegible] xl. annis claudicans fuerat, & nullus illum sanare [illegible]. Sciri autem quod [illegible] difficiliora sunt, quae feriunt a nativitate infirmi. Tam gravis autem erat morbus ille, ut nec [illegible] ipsi [illegible] operando possit.* Noluit itaque Lucas tantum praeterire miraculum, quo perculsus est Judaeorum Senatus. Nil hoc [illegible]. Claudus ipsis fortè Apostolis [illegible] erat: insanabili morbo laborabat, eoque omnibus in Templum ascendentibus notissimus. In loco Dei pleno, [illegible] Christi [illegible] [illegible]. Salit coram omnibus, [illegible] signum, ut vel [illegible] veritatis, in haec verba [illegible]: *Quoniam quidem notum signum factum est* [illegible] [illegible], *non possumus negare.*

Chrysost. in Act. hom. 8.

Act. 3.

Act. 4.

IV. Quaeret fortassè quispiam, cur horâ nonâ in Templum ascenderint Apostoli? Horâ nonâ solitum esse vespertinum sacrificium, omnium explorantumque est: *Facile est*, inquit Josephus, *discere quantâ pietate Deum colamus, & quam observantes legum simus, quandoquidem oppugnationis terror nil obfuit quominus solemnia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies, manè, & circa horam nonam super altare immolantibus nostris Sacerdotibus.* Non tamen sacrificii quidem, [illegible] Christi [illegible] Apostoli, sed orationis causâ Templum petebant [illegible] ob populi concursum. Statae enim erant horae Judaeis, in quibus publicae preces peragebantur. Quam certarum horarum orationis praecipuè vindicaverunt disciplinam, ex Judaeis ad Christianos manasse, Veterum doctorum testimonia: *Porrò cùm in eodem commentario Lucae, & tertia hora orationis demonstretur, sub quâ Spiritu Sancto initiati pro ebriis habebantur, & sexta, quâ Petrus ascendit in superiora, & nona, quâ Templum sunt introgressi, cur non intelligamus* [illegible] *quidem* [illegible] *& omni tempore orandum, tamen tres istas horas,* [illegible], *ut* [illegible] *insigniores, quae* [illegible],

Cur horâ nonâ Apostoli in Templum [illegible]

Joseph. [illegible]

Dion. [illegible]

[illegible]

Tertull. de Jejun. [illegible]

Anno D[illegible] 34.

[illegible] *distinguunt, quæ publicæ* [illegible] *& juventutem* [illegible] *, quod etiam* [illegible] *Trinitate, quæ in* [illegible] *temporibus,* [illegible] *Trinitatis* [illegible] *adoratores Dei, flantes & legentes* [illegible] *Dei* [illegible] *instructus est, ut* [illegible] *ad gra-* [illegible] *, & Dominus horâ sextâ crucifixus, ad* [illegible] *nostra sanguine suo* [illegible] *observatas, mane* [illegible] *& spatio,* [illegible] Hieronymum: *Tria autem sunt tempora, quibus Deo flectenda sunt genua, tertiam horam, sextam, & nonam, Ecclesiastica traditio intelligit.* Videatur Cassianus l. 3. c. 3.

V. Ex his fatis constat, discimus antiquissimam esse Disciplinam, quæ nonæ matutinæ, meridianæ, tertiæque horæ promeridianæ, [illegible] tempus assignat. At Quæstio est, num ea [illegible] Apostolorum [illegible] *Adversatur* Cassianus, qui post agitatam [illegible] horarum [illegible] *nec memoratè à Sanctis & Apostolicis viris,* [illegible] *quoque observari similiter oportere.* Quibus liquet ejusmodi opinionem Cassianum fuisse, Apostolico exeunte ævo, tempus Canonicum fuisse institutum. Hinc Baronianum effatum, *Quod* [illegible] *Judæorum fuerint, ab Apostolis in Ecclesiam deductum.* Nos verò de certis eandi horis, ad esse Christianis mandatum ab Apostolis, persuasum habemus. De fundendis precibus multa [illegible] Paulus, [illegible] nil meminit: *Indesinenter orare jubet*, [illegible] lege Mosis, certè certóque [illegible] Neque apud Justinum, Athenagoram, aliosque viros, qui Apostolicam propius ætatem contigere, ullo deprehendimus vestigia, tertiam, sextam, nonamque horam, singulis orationibus esse præcipuè vindicatam. Quod verò animadvertimus & didicimus ex doctissimo [illegible] & antiquissimo Presbytero Alexandrino [illegible] horarum canonicarum observationem: *Quid si* [illegible] *, tertiæ & sextæ horæ consistunt* [illegible] *, et ii qui est cognitione præditi, per* [illegible] Insignis sanè locus demonstrantis horarum [illegible] non ab Apostolis

omnem esse: eâdem ex eandi tempore, perinde atque diem Dominicum [illegible] observandam. Atque quorundam non omnium sanè hæc est tertiæ, sextæ, nonæ horæ disciplina. Fuit ergo privatorum [illegible] , quæ cum haberet quasdam rationes atque pietatis [illegible] , inter Christianorum orationes, passim & ubique diffusa est. Quam tamen Ægypti Monachi [illegible] inhibuerunt, recipiendam sanè si crediderint Apostolicam: *Apud Ægyptios*, verba sunt Cassiani, *eadem hæc officia quæ Domino solvere per distinctiones horarum & temporis intervalla cum admonitione compulsoris adigimur, per totum diei spatium jugiter cum operis adjectione spontanea celebrantur. Ita namque ab eis incessanter operatio* [illegible] *per cellulas exercetur, ut Psalmorum quoque, vel cæterarum Scripturarum meditatio, nunquam penitus omittatur, cui preces & orationes per singula momenta* [illegible] *officia quæ nos statuto tempore celebramus* [illegible] *tempus absumunt. Quamobrem exceptis vespertinis horis ac nocturnis congregationibus, nulla apud eos per diem publica solemnitas, absque die Sabbati, vel Dominica celebratur, in quibus horâ tertiâ sacræ communionis obtentu conveniunt. Plus enim est id quod incessanter offertur, quam quod per temporis intervalla persolvitur, & gratius voluntarium munus quam functiones, quæ canonica compulsione redduntur.* Equidem quod pro fundamento horæ tertiæ canonicæ habetur, tempore tùm temporis Apostolis illapsum esse Spiritum, non satis liquet ex Scriptura. Imò verosimilius est ante horam tertiam descendisse. Quippe horâ diei tertiâ Petrus concionem habuit. Atque spatio temporis opus fuit, ut ante concionem [illegible] ad Apostolos conveniret multitudo, tàm variis conflata gentibus, & conturbarentur, quod audiret unusquisque, suâ propriâ linguâ eos loquentes [illegible] vana sit omninò conjectura, [illegible] horâ & Christum resurrexisse, & Spiritum missum fuisse. Saltem incredibile est, eâdem prorsus horâ & illapsum esse Spiritum, & famam prodigii per urbem discurrisse Hierosolymitanam, & Parthos, Medos, Elamitas, Ægyptios, Arabes, Cretes [illegible] ad noscendo prodigio. Cum [illegible] Petri [illegible] consequens est, eâ horâ circa, cœlo delapsum esse Spiritum, ut vacillet omninò primum illum horæ canonicæ fundamentum. Neque ex eo quidem ab autore de Virginitate apud Athanasium collocatum: *Post tertiam Synaxes conficitis, quoniam eâ horâ defixus est in ligno crucis, Christus omnium vita.*

VI. Neque ductum ex Petri & Joannis exemplo, firmum est horæ nonæ canonicæ fundamentum, cùm eo facto certiùs sit, Apostolos Mosaicam etiamnum coluisse disciplinam. Tria hæc orandi tempora observaverat Propheta Regius, *Vespere, mane, & meridie loquar & ululabor, & exaudiet vocem meam.* Quam & Judæi consuetudinem tenebant Epiphanii seculo, dum execrabantur Nazaræos: *Neque enim Judæorum pueri, sed capitali odio prosequuntur, sed & mane ac meridie & ad vesperam, ter in die cum in Synagogis ad orandum conveniunt, diris illos devovent, ac solenni imprecatione proscribunt, ut Nazaræos, inquiunt, Deus execretur.* Cùm namque Petrus antequam adhùc retineret Judæorum consuetudinem, dum precatur horâ nonæ

Margin: Canon de [illegible] — Hieron. in Daniel. c. 6. — [illegible] — Cass. l. 3. c. 2. — Baron. [illegible] — Clem. Alex. Strom. l. 7. — Cass. l. 3. c. 2. — Act. 2. 15. — Apostolorum [illegible] horæ — Psalm. 55. 18. — Epiph. Hær. 29. n. 9.

[illegible] Octavam quidem [illegible], cùm publicæ Deo [illegible] [illegible] & in Ecclesiâ, & in [illegible] [illegible] est. [illegible] Apostoli [illegible] [illegible] Deo [illegible] [illegible] Pulcherrima sunt verba Clementis: [illegible]

[illegible]

VII. De portâ speciosâ, ubi [illegible] à Petro [illegible] Novem Templo [illegible] portas, colligitur ex Josepho: [illegible] Templi [illegible] [illegible] Capellus: [illegible]

[illegible]

[illegible] Quippe in utroque loco, porta, & magna, & [illegible] [illegible] Josepho portarum numerus: [illegible]

[illegible] Cùm enim [illegible] [illegible] In alias verò plagas, [illegible] quæ ad mulierum conclave tendebant. Per alias enim transire non licebat mulieribus. Sic Græca [illegible], quæ non [illegible] Gelenius versio. Adlubens verò calculis, decem numerant Templi portas. Nullum [illegible] difficilis nodi [illegible] [illegible] Antiquitatum libro 15. Josephum [illegible] [illegible] conclave [illegible] [illegible] plures [illegible] portas, quàm illud mulierum, ut ea quæ à Sacerdotibus in loco [illegible] [illegible] si [illegible] una [illegible] [illegible] Josephus [illegible]

[illegible] habebat. Erant verò [illegible] [illegible] habebat [illegible], unde [illegible] [illegible] homines [illegible]. Sic [illegible] Templi [illegible] Judæus, in universum portæ erant numero decem. Porro duæ orientales portæ, non erant ejusdem [illegible], quæ [illegible] esse non [illegible], sed [illegible] mulierum [illegible]: una [illegible] [illegible], [illegible] verò & [illegible], posterior

Anno Do. 34.

[illegible] visa porta, Cum autem portæ [illegible] [illegible] forent, [illegible] argumentque [illegible], quænam illa est, cui *speciosa porta* nomen impositum? Portam quæ Corinthia vocabatur, [illegible], de quâ Josephus: *Una*, inquit, *extra Templum ære Corinthio, quæ* [illegible] *argento inclusas & inauratas* [illegible]*bat.* [illegible] claudus, qui [illegible] portam [illegible] [illegible], longè [illegible] jacebat, quia major omnium hæc porta fuit, quæ viros simul & mulieres admittebat, [illegible] numero.

Apostoli [illegible]

VIII. Viso miraculo turbas [illegible] stupore & timore, cùm autem claudus ille teneret Petrum & Joannem, concurrit omnis populus ad eos in porticum Salomonis. Petrus [illegible] populi concursum, [illegible], gravissimam concionem habuit, quâ ostendit Christum [illegible] testimonio, ac [illegible] Prophetam illum esse, quem Moses Judæis [illegible] post eum, [illegible] semen Abrahamo promissum, in quo benedictionem [illegible]

Act. 4. 1.

[illegible] *autem ipsis ad populum, supervenerunt Sacerdotes, & Præfectus Templi, & Sadducæi, molestè ferentes* [illegible] *Jesum, & injecerunt in eos manus, posueruntque in custodiâ in posterum diem. Nam erat jam vespera.*

De præfecto Templi. Quis?

IX. Quis Templi præfectus in [illegible] [illegible]? Sunt eruditissimi viri, qui Romanorum militum cohortis illum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pontifici. [illegible] [illegible] Judæorum gente fuisse Templi [illegible], [illegible] [illegible]: *Abiit ipse Judas* [illegible] *est cum principibus Sacerdotum, & Præfectis Templi.* Neque [illegible] Romanus [illegible] cohortis, quod Apostoli Christi [illegible] docerent Judæos, quod tamen Templi Præfecto molestum fuisse, prodit Lucas. Itaque Templi Præfecto [illegible], non [illegible] Romani vindicantur: *Et Præfectus* [illegible], *addidit Apostolus.* Equidem qui [illegible] [illegible] Templi Præfectus dici debent. In eâ quippe [illegible] [illegible] Romani, ne populus aliquid turbarum moveret. Quin etiam plures numero fuisse Templo Præfectos, ex Historiâ sacrâ palam est: *Dixit Jesus principibus Sacerdotum, & Præfectis Templi, & Senioribus.* Nullum militari præsidio, quod [illegible] Hierosolymis, præfuisse Judæum, [illegible] est Claudius Lysias, qui acceptis militibus ac centurionibus decurrit ad Judæos qui Paulum cædebant, [illegible] Templi [illegible]. [illegible] Lightfooti, [illegible] eruditorum [illegible], Templo Præfectum fuisse, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Templi Præfectus*, qui [illegible] [illegible] [illegible] Templi Præfectus, [illegible] *per singulas noctes, forsitan* [illegible] [illegible] *publicam custodiret, comperiret, dicit ei, pax tibi,* [illegible] *sed Levita vapulabat,*

& [illegible] *vestimenta sunt combusta*, [illegible] [illegible] [illegible]. Ea Joannem [illegible] probabile est admodùm, *Venio sicut fur in nocte, felix* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

X. [illegible] Annæ Pontifice [illegible] Caiphas, & Joannes [illegible] Apostolos Petrum & Joannem percontati sunt, quâ potestate hoc patrâssent miraculum? [illegible] Petrus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quæ verò autem confidentiâ atque constantiâ dicta sunt, [illegible] publicæ [illegible], nullâ eruditione cultis, valdè mirarentur. Porrò in observatione ponendum, Annam Pontificem [illegible] [illegible], non tam Caipham, cujus [illegible] [illegible] [illegible], caput egisset. Quid enim magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pontificalis [illegible] [illegible]? Hinc non [illegible] colligimus, per vices Annam & Caipham summo esse Sacerdotio functos. *Anno* superiori, porrò erant Caiphas, docente Joanne, *Caiphas Pontifex* [illegible] *illius anni.* [illegible], [illegible] Annæ [illegible]. Ut [illegible] arcebit Baronii, [illegible] Chronologis, qui & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & Stephani Martyrium in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Caiphas, quàm Annæ Lucas [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Joannes, qui [illegible] [illegible], *fuisse Annæ Principis Sacerdotum filium, Alexandrum verò, esse Alexandrum, Alabarcham Alexandriæ.* Quæ conjecturâ cum sola nominum [illegible] nititur, nullo robore munita est. Alexandrum fuisse Alabarcham Alexandriæ, non Hierosolymis constitisse, docet Josephus: *Agrippa,* [illegible] *Alabarcha* [illegible] [illegible] *argenti mutuo,* [illegible] Alexander ille [illegible], qui erat [illegible] [illegible], ab Alexandro [illegible] Lysimacho Alabarcha, diversus non credi non potest. Neque enim Sacerdotale munus quod Hierosolymis obeundum fuit apud vindicatur homini, qui politicam Alexandriæ administrabat [illegible]. Neque liquere eundem munere [illegible] & Alexandriæ & Hierosolymis [illegible]. Erit

[illegible]

Anno Do. 34.

Apoc. 16. 15.

Joan. 19. 3.

Petrus & [illegible]

Act. 4. 6.

Joan. 11. 49.

Bar. Ann. 34. n. 299.

Joseph. [illegible]

Anno Dom. 34.

[illegible] de genere [illegible] plurimum [illegible] Alexandriæ. Sanè Josephus qui Alexander Alabarchas non semel meminit, ex Pontificio genere fuisse, non tradit. Hieronymus quidem scribit, Philonem qui frater Alexandri Alabarchæ, de genere Sacerdotum fuisse: et unde [illegible] hauserit ignoramus. Tum aliud de Sacerdotali stirpe, aliud de Pontificiâ: *Rabbi Johanan Ben Zaccai dicunt esse Joannem, de quo [illegible], qui vixit 120. annos*, teste Lightfooto. Nec nil eâ de re detinendum [illegible] eundemmanem. Illud certissimum, Judæis silentium de divulgando Christo imperantibus maximâ cum libertate Petrum & Joannem respondisse, Deo potius quàm hominibus auscultandum. Ubi à Synedrio dimissi ad suos Apostoli redierunt erupere in Dei laudes, qui magnanimitatem suam concessissent precantium. Et precantium ut servis daret suis, omni cum libertate annunciare [illegible] [illegible] voluntatisque indicium suæ domus in qua congregati erant succussum, numinis indicium præsentiam, adfuit etiam Spiritus Sanctus, qui & consolationem & omne robur instillavit, ut mandatum prædicandi Evangelii Provinciam haud [illegible].

XI. Fidelibus tanta charitatis cura fuit, ut quibus aliquid prædii erat, venditi afferent pretia, ad pedes Apostolorum. Eorum unus *Joseph cognominatus Barnabas ab Apostolis, Levites Cyprius genere, cùm haberet agrum, vendidit eum, & attulit pretium, deposuitque ad pedes Apostolorum.* De Barnabâ rectè observavit Chrysostomus: *Non mihi videtur ille esse qui cum Matthia [illegible], [illegible] postea autem cognominatus est & Justus. Hic autem Barnabas est, filius exhortationis ab Apostolis dictus. Et mihi videtur à virtute assumptum nomen, quasi ad hoc fuisset, & studiosus sit.* Mirum [illegible] Cyprium, quippe qui Judæum potius intelligere [illegible]. Quæ [illegible] est observatio Epiphanii: *Neque tamen quòd Cyprius esset, eò minus è Tribu Leviticâ fuit velut Apostolus Paulus licet Tarsi oriundus esset, ab Israeliticâ gente minime erat alienus. [illegible] sub Antiocho Epiphane, aliisque temporibus, quibus bellum exarserat, plerique per captivitatem abducerenturque dispersi forent, capere quidem terras [illegible] confugerunt. Atque [illegible] obsidionis causâ fugerant, qui quisque delatus fuerat, ibi commorati sunt.* De nomine Barnabæ sic statuit eruditus [illegible] *Barnabas [illegible] vel Prophetiæ filius sonare videtur, sed à Syriaca voce* [illegible] *deducitur, quæ est consolatio.* Idem tamen opus est machinis, ad deducendum in hoc etymo, Barnabæ nomen. Neque in Syriaco [illegible] littera ב ullo vestigio reperitur. Malumus itaque deducere à verbo נבא quod est prophetare. Legitur apud Lucam de vi nominis Barnabæ, *hoc est, si interpreteris [illegible] quod vulgo redditur filius consolationis.* Verum enimverò Græca vox ambigua est, [illegible] & consolationem significat, & exhortationem. *Qui exhortatur in παρακλήσει in exhortatione.* Sic ubi [illegible] Epistolam legerunt, *gavisi sunt ἐπὶ τῇ παρακλήσει de [illegible]* [illegible] desumptum esse Barnabæ nomen, existimamus, cùm Pastoris munus in exhortationibus maximâ consistat. Ejusdem ut Barnabæ diserte loquitur, qui *[illegible] & hortatus est omnes, ut proposito cordis permanerent cum Domino.* Hinc deductum fuisse nomen vero simile. Quanquam non negamus Barnabam [illegible] [illegible], cum Evangelici Ministerii, [illegible] [illegible], quod Barnabas ad Ecclesiam accessit, plurimum gaudii ipsâ attulit. Levitarum quidem ordo, [illegible] [illegible], atque [illegible] Levitico genere hominum, se non modò Christi disciplinæ addixisse, verum etiam distrahendo fundo, maximo exemplo fuisse, liberalitatem testatur. Porrò unum ex LXX. discipulis Barnabam [illegible] *non multis pluribus verbis opus est, si adnumero [illegible] Barnabam Apostolum [illegible]*. Quæ verba sunt Clementis Alex. Cujus de fama meminit Eusebius: *Quod verò ad LXX. discipulos attinet, eorum [illegible] nullibi perscripta reperiuntur, fertur tamen ex illorum numero unus fuisse Barnabas.* Quæ traditio minus abhorret à vero quàm illa Recognitionum auctoris. Quippe [illegible] Tiberii temporibus, Barnabam ad manifestandum Romanis Evangelium, in urbem se contulisse: *Sub eodem anno vir quidam assistens in urbe loco celeberrimo proclamavit ad populum, audite me cives Romani. . . Erat autem vir iste, qui hæc loquebatur ad populum, ex Oriente partibus natione Hebræus, nomine Barnabas.* Quod Evangelicæ non est consonum historiæ. Quippe Barnabas de prædicando Romanis Evangelio in urbem ne non putavit, donec aperiretur Ethnicis fides ostium, quod defuncto jam Tiberio contigit. Petro id honoris datum à Christo fuerat, ut primus gentium salutem consecraret adducto ad fidem Cornelio, quod vivente Tiberio non contigisse, sciunt illi qui rudimenta Chronologiæ pertinerunt. Itaque imperante Tiberio Judæorum nullus palam de [illegible] clamare potuit, *audite me cives Romani.*

XII. Præcipua rerum earum fuisse fidelium charitatem, monstrat à Lucâ: *Quotquot enim erant possessores agrorum aut domorum, vendentes afferebant pretia eorum & deponebant ad pedes Apostolorum.* Quam liberam fuisse beneficentiam, argumento sunt verba Petri ad Ananiam: *Nonne si servasset manebat tibi, & venundatum erat in tuâ potestate?* De prisca Christianorum liberalitate Hieronymus: *Quando, inquit, Domini nostri adhuc calebat cruor, & fervebat recens in credentibus fides, vendebant omnes possessiones suas, & pretia earum ad Apostolorum deferebant pedes, [illegible] [illegible] singulis prout opus erat.* Affirmare tamen non audemus, omnes qui Christi disciplinæ adhærebant, omnes prædia sua, domosque distraxisse, quasi omnino divenditis, nil sibi retinerent. Vendiderunt quantum præsens requirebat Ecclesiæ [illegible] [illegible] Marcus matris Joannis. Neque vero simile est, Josephum Arimathæum [illegible] [illegible] excepto horto, ubi sepulchrum excaverat suum. Si circumstantias omnes expendamus, palam est communicationem hanc eo duntaxat nomine fuisse [illegible], ut [illegible] opus, quæ essent usui pauperibus, ne pauperitate [illegible] [illegible] plerisque esset Christi Religio [illegible]

Margin notes (left): Anno Dom. 34. — [illegible] — Act. 4. 36. — [illegible] — [illegible] — Epiph. [illegible] — [illegible] — Act. 11. 23. — Act. 15. 31.

Margin notes (right): Anno Dom. 34. — Act. 4. 13. — Clem. Strom. l. 2. — Euseb. l. 1. c. 12. — Recogn. l. 1. — De prædiorum distractione. — Hieron. — Act. 12.

Anno Do. 34

ctis, ex Hierosolymitanorum civium liberalitate fuisse comparatum opes illas. Quod si à vero non abhorret conjectura, videtur communes ex prædiorum domorumque distractione in ufus fuisse, donec Ethnici ad fidem adducerentur. Quod ubi factum, Ecclesiæ Hierosolymitanæ communio bonorum amplius non fuit necessaria, quæ quotquot [illegible] discriminabatur [illegible], mittebant pecuniam fidelibus Hierosolymitanis, ut ex multis Scripturæ locis apparet & promptum est: *Nunc, Paulus inquit, proficiscar in Hierusalem ministrare Sanctis qui sunt Hierosolymis. Probaverunt enim Macedonia & Achaia collationem aliquam facere in pauperes Sanctorum qui sunt Hierosolymis.* Confirmatur actis Apostolorum c. 11. 29. Multum verisimilitudinis nostra accipit conjectura, ex verbis Lucæ, qui meminit domus Philippi: *Paulus & nos venimus Cæsaream, & ingressi domum Philippi Evangelistæ, qui erat unus ex illis septem, mansimus apud eum.* Neque ex prædiorum venditionibus contracta pecunia in commune deponebatur, sed ad *pedes Apostolorum* afferebatur, quibus concessa facultas distribuendi illis quibus opus erat, donec publico Ecclesiæ consensu Diaconi ordinati sunt, qui isti negotio præessent. Itaque non in commodum omnium cedebant illæ fundorum alienationes. Non eorum sanè qui labore suo seipsos facillimè sustentabant, non divitum, sed pauperum. Quod ex Lucâ apertè colligitur: *Nullus enim erat egens inter eos, quotquot enim erant possessores agrorum & domorum, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendita fuerant* [illegible] alioquin non egerent, quia ex collatis ad pedes Apostolorum pecuniis, levabant paupertatem. Quæ Chrysostomi quoque sententia est: *Ob magnam dantium alacritatem nullus erat indigus. Non enim partem quidem dederunt, partem autem retinuerunt, neque omnia quidem, sed quasi propria. Sed in æqualitatem è medio ejiciebant, & in multa abundantia vivebant, & cum multo honore hoc faciebant; neque enim in manum audebant dare, neque cum fastu suppeditabant, sed ad pedes afferebant, & illos* [illegible] *dominos fecerunt, ut quasi ex communibus postea impenderentur, et non quasi ex propriis.* Sic est, venditorum pretio fundorum, constitutum est Ecclesiasticum ærarium, quo viduæ, egenique succurrebant, ut sic implerentur præceptum, vende & da pauperibus. Non divitibus, non propinquis, non ad luxuriam, non ad necessitatem. *Distribuebatur autem hæc singulis prout cuique opus erat.*

XIII. *Vir autem quidam Ananias nomine cum Sapphira uxore suâ vendidit possessionem, & intervertit aliquid de pretio, conscia etiam uxore, allatamque partem aliquam ad pedes Apostolorum deposuit.* Quam Petrus impietatem probè sibi notam ulturus sacrilego dixit: *Anania, cur implevit Satanas cor tuum, ut mentireris in Spiritum Sanctum & interverteres de pretio agri tui prædii. Non es mentitus hominibus, sed Deo. Audiens autem Ananias hos sermones cecidit exanimis.* Sacrilegium hoc suit cum vanâ gloriâ conjunctum, quod gravi pœnâ affectum est, ubi Petrus tanti criminis mentionem habuit. Interjecto circiter trium horarum intervallo, Saphira tanti [illegible], in viri crimen incidens, eodem & affecta supplicio fuit. Quæret fortassis quispiam, cur Saphiræ, non Ananiæ dictum, *num tanti agrum vendidistis?* Respondet Chrysostomus, *Illum volebat servare. Hic enim erat dux peccati,*

& *propter hoc huic dat sortem esse temporis defensionis, & potestatem pœnitentiæ.* Ingens ni fallor hic crimen, inveniàque pœnâ sane dignissimum, negari non potest. Tot enim in unum facto concurrunt flagitia, ut pro scelerum acervo merito habeantur. Ibi hypocrisis, ibi sacrilegium, ibi mendacium, ibi avaritia, ibi magna ac [illegible] [illegible] Cassianus [illegible] [illegible] [illegible] *& Sapphiram, quia sibi quidpiam de sua facultate servaverant, morte mactavit, ut mortem quam illi alibi sibi pro rebus Dominicæ proditioni ... nat, hi pro mendacii cupiditate exciperent. Quante in hoc quoque facinoris ac supplicii similitudine concurrit. Ibi namque philargyriam proditio, hic falsitas subsecuta est. Ibi veritas proditur, hic mendacii crimen admittitur. Licet enim opere eo non dissimiles videantur effectus, unus tamen finis in utroque concurrit. Ille namque refugiens paupertatem resumere, quæ abjecerat concupivit, hi ne fierent pauperes, de substantia sua, quam aut Apostolis offerre fideliter, aut totam dispergere fratribus debuerant, quædam retinere tentaverunt. Et ideò utrobique sequitur mortis damnatio, quia utrumque crimen de philargyriæ radicibus pullularat.* Ananiæ & Nysseni, *atque ille quidem sui ipsius fur erat, fallens omnes, & peccatum occultum habens, spiritus autem Sanctus simul & in Petro erat, & illius mentem ad avaritiam projectam deprehendit.*

XIV. Quamvis accidere hominem non sæpe per peccatum sit, ut cùm facinoso [illegible] sequitur mors irrogatur, non est tamen fatendum à Petro, Ananiam & Sapphiram sublatos esse de medio, [illegible] atque vià, quà credimus [illegible] fuisse. Nil hic precationi intercessit, quâ mors sacrilegorum à Deo peteretur. Itaque sermo Petri tantùm hoc oraculum, quod futurus nunciabatur eventus; non imperium, non supplicatio, quæ Apostolicæ mansuetudini, non satis conformanea videretur. *Tantum enim objecit crimen, inquit Asterius, atque illud vocatus homo expiravit.* Proindeque apud magistratum, Petrus homicidii postulari non potuit, quia nil ad expetendam Ananiæ vitam, nil ad interficiendam Saphiram contulit. Mera Petri prædictio hæc est, *Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad ostium adsunt & efferent te.* [illegible] Elias, dicendo, *de lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.* Itaque impropriè Cassianus scripsit, Ananiam à Petro morte [illegible]. [illegible] Chrysostomum, qui in verbis Petri, geminum reperit miraculum, *Unum quidem, ex mente arguere; secundum autem, occidere præcepto.* Nec accuratiùs dictum à Gregorio, quòd Petrus peccantes [illegible]. Quod benignè est explicandum, eâ scilicet [illegible], *nascitur autem in die malo.* Audiatur Origenes, *Quòd vendidissent & partem aliquam ad pedes Apostolorum detulissent, motus certè fuerant, ut in eos animadverteret Deus, illos peccati per fraudem enim admissi, votum responderet, ut ipsi illic sibi per mortem communem supplicio puniti, mundiores ex hoc vita migrarent. Propterea autem audito hoc sermone, collapsum Ananiam exspirasse*

Rom. 15. 25.

Act. 21. 8.

Chrysost. in Act. hom. 11.

Act. 4. 35.

[illegible]

Act. 5. 1.

Chrysost. in Act. hom. 12.

Cassian. [illegible]

Ananias quod non [illegible] Deo [illegible]

Num Petrus occiderit Ananiam atque Sapphiram?

Chrysost. in Act. hom. 12.

Greg. [illegible] epist. 32

Anno Do. 34.

nor, quid indicium eventus ferre non poterat, sed quæstione de dolo habitâ, usque adeo castigatam fit, ut pungentes ipsius animum Petri sermone, exspiraret. Nec sane Ananiam a Petro morti datum fuisse existimandum est, sed ferre eum non potuisse vehementiam Petri dicentis, Cur tentavit Satanas cor tuum? De Sapphirâ verò hæc addit, *Dei potest animo conturbatam hanc & oppressam, tum quod peccata manifesta forent, partim propter viri calamitatem & conceptum inde mœrorem, partim etiam quod peccata in Deum commissa vehementer augerentur, vitam cum morte commutasse, cum prius casum illi impendentem Petrus Spiritu prævidisset.* Origenem sequitur & Hieronymus scribens ad De- [illegible] *Ananias & Saphira, dispensatores* [illegible] *corde duplici, & ideo condemnati quia post votum obtulerant quasi sua, & non ejus cui semel ea voverant, partemque sibi jam alienæ substantiæ reservaverunt, metuentes famem, quam vera fides non timet, præsentem meruere vindictam, non crudelitate sententiæ, sed correptionis exemplo. Denique & Apostolus Petrus nequaquam imprecatur eis mortem, ut stultus Porphyrius calumniatur, sed Dei judicium Prophetico Spiritu annuntiat, ut pœna duorum hominum sit doctrina multorum.*

XV. Æternum Ananiæ Saphiræque non irrogatum esse supplicium, nonnullorum sententia veterum fuit. Hinc scriptum Origeni, *Ex morte communi parvâ miseros, mundiores ex hac vitâ migrasse.* Quin etiam morte suâ sacrilegos expiatos esse contendit Origenes, Commentario in Exodum p. 22. *Petrus qui verbo Ananiam & Sappheiram quod peccassent interfecit. Non id modo curans ut ædificarentur qui in Christi fide, eo viso, religiosiores & magis pii erant futuri, sed & intuentes, volens eos per repentinam mortem emundare, nec opinantes, corpore liberare, quia & aliquid unde justificarentur habebant, quia vel dimidium bonorum fuerant, in usum egentium dederant.* Quæ sane sunt caute legenda. Auctor sermonum de diversis, in eam quoque proclivis sententiam: *Correpti sunt,* inquit, *mortis flagello, ne supplicio punirentur æterno.* Non videmus tamen ullam egisse gravissimi sceleris pœnitentiam, quia morte subtractâ ereptum ipsis est resipiscendi tempus. Est tamen tanta nostrarum velocitas cogitationum, ut vel momento animi gravissimus de peccato dolor emergere possit, aspirante gratiâ Dei, ut non omnino impossibile sit, audito Petri sermone odium eos concepisse sceleris. Itaque sota miserorum permittimus Dei voluntati, qui ut perdere, denegatâ delinquentibus resipiscentiâ, sic & eâ concessâ, servare eos potuit. Erravit tamen Baronius, ni fallamur autem, qui Cassianum illis [illegible] *Ananiæ & Sapphiræ pœnam, non ad supplicium sempiternum, sed ad expiationem peccati, ut sic salvi esse possent in futuro sæculo, à Domino esse illatam.* Verba sunt Cassiani, *Non spiritales tantum quoque animadversiones, sive utriusque causas, quæ inferuntur his qui gravissime deliquerunt, non ad expianda eorum crimina, nec ad abolenda eorum peccatorum, sed ad attendentibus metuendum* [illegible]. Quod Cassianus illustrat exemplis, quibus & illud adponitur Ananiæ & Sapphiræ, *Qui parum quidem de substantiâ suâ infidelitatis errore servaverunt. Non quod æqualis fuerint pondera peccatorum, sed quia reperti sunt transgressionis præsumptores, debuerunt prodesse cæteris, quemadmodum*

peccati, ita etiam pœnæ ac terroris exemplum, ut quisquis eadem deinceps aggredi tentasset, nosset sibi secundum eandem formam quâ illi damnati sunt, etiam si in præsenti supplicium differatur, in futurum judicio examinationem reddendum. Hæc à Baronii mente multum discrepant. Tremendo hoc exemplo, Ecclesiæ disciplina sancita est. Supponitur Asserus: *Petrus duo quippe simul confecit, ut intuerentur, cum Salvator Deus esse crederetur, tum ut ejus doctores legum, adesse comites Angelos, qui promptè, ut Apostolus voluisset, exsequerentur.* Rectè enim observat Asserus: *Illud quidem puniendo ac necem inferendo, semel duntaxat ab Apostolis esse factitatum, signum adjungatum esse, quo iis qui malâ essent voluntate, castigandi potestatem spectarent exhiberent: beneficia autem ac sanitates quotidie ac jugiter præstitisse.*

XVI. Visis tot Apostolorum signis atque prodigiis, *Adjungebantur qui credebant Domino virorum & mulierum multitudo, adeò ut in plateas efferrent ægrotos, & ponerent in lectis & grabbatis, ut venientis Petri vel umbra obumbraret aliquem eorum.* At cur solius Petri non etiam Apostolorum umbrâ sanentur ægri? Hac cavillatione sibi nobis infuderat Baronius: *Sicut inter omnes Apostolos Petrus* [illegible] *primatu* [illegible]*, ita etiam prærogativa quadam, &* [illegible] *in miraculis est concessit.* Quæ quidem facile concedi possent, si primatus intelligatur ordinis, qui certè certòque ex eâ colligitur historia. Nempe venientis Petri, non aliorum umbra Apostolorum quærebatur, quia hic silentibus, claudum ille loquendo sanaverat, Ananiam Sapphiramque corripuerat, quum more [illegible] exceperat. Quibus sanè miraculis, clarior apud populum erat [illegible] Petro & [illegible] de talia patrandis, partes sumunt, quæ collegium moderabantur Apostolicum. Sed & hoc Paulus cum Petro componi potest, cùm delata à Pauli corpore *sudaria & semicinctia,* pellerent morbos Ephesiorum. Cæterùm stupendo ingenii acumine, ex umbrâ Petri, Baronius deducit sacrarum imaginum & usum & cultum: *Certè quidem non aliundè quam ex ejusmodi imaginibus umbrâ formatis, picturam duxisse originem ferunt, ut ex his videas imaginum pium cultum in umbrâ Petri à Deo primum in primæva illa Ecclesia tantisque miraculis esse divinitus consecratum.* Quam à corporum umbris, imaginum manasse originem, ex Clemente Alexandrino narrat Baronius, in *Admonitione ad gentes* libro ad marginem indicato, nulli reperire potuimus; contra verò ex Clemente didicimus, antiquam Ecclesiæ sententiam, ab illa Baronii esse longè diversam. Quippe si pius imaginum cultus in umbrâ Petri à Deo in primævâ illa Ecclesia, divinitus consecratus fuit, id fortè conservatum; Clementem in nobilissimâ sicuti & antiquissimâ Ecclesiâ Alexandrinâ versantem, latere non potuit. Quî potuit igitur scribere tam apertè [illegible] *aspicit* [illegible] *decipit, etiamsi non inducunt ad amandum, verum ad colendum & adorandum simulachra & picturas. Atque simila pictura est.* Itaque ævo Clementino, Christianorum nemo Statuarium agebat, aut pictorem, *Nobis,* inquit, *est apertè vetitum, artem fallacem exercere, nec facies enim, inquit Propheta, cujusvis rei similitudinem eorum quæ sunt in cœlo, & quæcumque sunt in terrâ infra.* Neque propria hæc est Clementis sententia, quam totis & variis tamen

Ter-

Marginal notes: Greg. in Matth. p. 363. — [illegible] 491 B — [illegible] — Aug. [illegible] — Baron. [illegible] — [illegible] — Anno Do. 34. — [illegible] — Pr. [illegible] — Act. [illegible] — Baron. [illegible] — Baron. [illegible] n. 279. — Clem. [illegible] — Clem. [illegible]

Anno Dom. 34.

Tertullianum: *Ad eradicandam [illegible] materiam [illegible] [illegible] praeclamat, ut [illegible] [illegible], & [illegible], neque [illegible] eorum quae in coelo sunt, & quae in terra, & quae in mari: toto mundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dei.*

XVII. At quidnam causae est, cur umbrae tanta vis collata sit, ut omnes morbos sanaret? Hic semet ipsum Baronium superavit industria: *Cum, inquit, eandem Deus virtutem umbrae Petri indiderit, quam & corpori Petri, illud verò [illegible] [illegible] esse videtur, tantam à Deo Principi [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible], ut eadem dona Petri persona concessa, sic in umbram transfunderet, ut eadem in successoribus qui referrent personam Petri, feliciter propagare voluerit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Sancti ut Petrus, sed in ipso aliquo morbos [illegible] [illegible] [illegible], tamen quia ejusdem gerebant personam Petri, eandem etiam [illegible] à Deo illi traditam potestatem, [illegible] [illegible] respectu Petri, in honore habendos esse, qui umbram saltem Petri, hoc [illegible] parte referrent.* Mira verò Pontifici Rom. [illegible] [illegible]. Timendum tamen Baronio fuit, ne [illegible] aliquis, ansam ex [illegible] sumeret allegoriae, colligeretque, Papam nil nisi Petri umbram esse, hoc est, fallacem imaginem. Nos ejus quae umbrae Petri adscripta fuit, efficaciae, aliam causam reperimus. Sic enim vir [illegible] Christi [illegible], qui [illegible], quâ nil [illegible] [illegible] fingi potest, [illegible] est [illegible], ad effectum [illegible] [illegible] [illegible]. Sic [illegible] [illegible] [illegible], Petrum non quasi propriâ virtute, vel potestate edidisse miracula, sed in nomine J. Christi. Sic [illegible] oraculum, *Qui credit in me, opera quae ego facio & ipse faciet, & majora [illegible] faciet.* Quippe non [illegible] modo, sed etiam ratione faciendi, majora Apostolorum quàm Christi fuere miracula, quia Christus pallii fimbriâ unam mulierem laborantem, Petrus verò umbrâ etiam suâ, plurimos sanavit aegros.

XVIII. Verùm in sententiis quaestio, num soli umbrae Petrinae, id virium collatum sit, ut ederet miracula. At Baronius disertè affirmat privilegium fuisse Petri, cum Apostolorum [illegible] [illegible]: *[illegible] Petro [illegible] [illegible] languentes umbrâ corporis transeuntis, [illegible] Evangelista [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] umbra [illegible], quid tunc [illegible] in [illegible] [illegible], quae Petro transeuntes umbra [illegible]?* Neque inficias imus, Veterum nonnullos favere Baronio. Afferunt Orationem in Apostolorum Principem sic loquentem: *[illegible] [illegible] de Apostolo conscriptum est, de quorum alio [illegible]: ut [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible], publicè eos in lectis exponerent, ut venienti Petro, umbra illius obumbraret quempiam illorum, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Domino [illegible] [illegible]. At [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], quam Salvator Prophetiam ad discipulos est locutus, Amen, amen dico vobis, qui credit in me opera quae ego facio & ipse faciet, & majora horum faciet. Cum autem hoc dico, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Domino [illegible] sed Deum, qui per famulos suos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] à discipulis suis [illegible] ac Petrum [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Cùm ex paratis à Petri umbrâ miraculis, colligat Asterius illum [illegible] esse [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Apostolorum umbram, ad aegros sanandos efficacem non fuisse. Neque etiam prodigium ejusmodi de quovis alio auditum fuisse. Asterio consentit Arator, qui heroico carmine Acta Apostolorum canit:

Tua semper [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] umbra
Corporis [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Quid typicum res ipsa ferat, [illegible] [illegible]
[illegible], quid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Apostolorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] testimonium. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sostomi sententia, homiliâ octavâ in Romanos. *[illegible] [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dum alterum, loquitur apud Augustinum, tracta[illegible] [illegible] in Joannem [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] versus est Cyrillus Alex. qui objicienti Juliano, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], satisfacit verbis ejusmodi. *Deum ex benevolentiâ suâ mortalibus destinasse tam animarum, quam corporum medicos, ut Eliam Thesbitem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Petrum [illegible], & Joannem, & alios, quorum sola corporum umbra, aegrotantibus ad curandum morbum sufficiebat.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] opinionis magis sumus, qui soli Petro, id autoritatis concessum fuisse putant, ut ipsius umbrâ, aegroti à morbis suis recrearentur. Neque id obscure Lucas indicat. Praemissis enim Apostolorum prodigiis, subinde hoc addit, *[illegible]* efferebant aegrotos, & ponebant in lectis, *ut [illegible] Petro vel umbra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel umbra, si facultatem ejusmodi à Christo nacta fuit? Commune illud omnibus fuit, quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; Petro vero proprium, quod languentes umbrâ suâ reficeret. Haec illa ratio fuit, quòd [illegible] [illegible] Petro, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Apostolorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Virtutes non vulgares sanè à Paulo editas [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]. Cur in umbra Pauli in silentium descendit, cùm multò mirabilius videatur, umbrâ alicujus, quàm sudario, valetudini reddi? Per nos [illegible] liceat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hierosolymitanae conditor Ecclesiae proprio suo honore afficiebatur, quomodo & Paulo peculiare fuit, quòd in tertium usque coelum raperetur.

XIX. Porrò tanta Petri miracula, quae divinam potentiam ostendebant, Evangeliique veritatem demonstrabant oculis, Sacerdotum collegio, ingens odium movere: *Itaque exurgens summus Pontifex & omnes qui cum eo erant, quae est haeresis Sadducaeorum, repleti sunt invidiâ, & injecerunt manus in Apostolos, posueruntque eos in*

Margin notes: Tertull. de [illegible]. — Cur tanta vis Petri umbrae indita? — Bar. an. 34. [illegible] — Joan. 14. — [illegible] Petro [illegible] [illegible]? — Bar. an. 34. [illegible] — B. M. P. [illegible] — Cyril. in Jul. l. 6. 138. — Act. 5. [illegible] — Act. 19. [illegible] — [illegible]

custodia posita, sed Angelus Domini per noctem aperiens fores carceris, eduxissetque illos dixit, ite & stantes loquimini in Templo, loquimini plebi verba vitae [illegible]. Pontifices, [illegible], frustra in carcere quaerunt Apostolos. Quos in Templo inventos, adducunt ministri: tum mandata repetunt sua Pontifices, quum cum Deo pugnasse, verissimè observet Chrysostomus. [illegible] quae cum Apostolis facta? Quis eos eduxit januis clausis? Quomodo exierunt custodibus ante fores stantibus, ita infamantibus & etiam verba proferentibus. Hoc sanè miraculo, Sadducaeorum error evelli debuit. Sed dura ipsorum pectora veritatem non admiserunt. [illegible] postulant Apostolos, qui doctrinam Domini sui spargere omni studio pergebant. Cùm mandata [illegible] anteposuissent, consultarunt seniores de illis interficiendis. At Gamaliel legis doctor, quem totus populus in pretio habebat, consilium dat ut dimitterentur. Quis ille Gamaliel est in obscuro. Senatui praefuisse Gamalielem statuit eruditissimus Lightfootus: *Rabban Gamaliel primus distinctive & vulgariter vocatus Rabban Gamaliel senex. Erat ille Praeses Synedrii post patrem suum Rabban Simeonem filium Hillelis, Praeceptor Pauli.* [illegible] nullam verisimilitudinem. Quippe si Princeps [illegible] Gamaliel, [illegible] cogere concilium, non Pontifices, à quo tamen congregatum fuit. Quin etiam cum honoratior Decemvirorum esset omnium Praeses, quem nomine *Nasi* donabant, [illegible] moribus, [illegible]. Probabilius est itaque Ananiam praefuisse, quomodo nonnullis post annis, primas in Synedrio partes egit Ananias Pontifex, cùm astantibus imperaret, ut os Pauli caederent. Ut alterutri praefuerint Annas atque Caiphas. Gamalielem suo Apostolis favisse consilio, [illegible] ab hominibus ipsa: imo Christianum fuisse statuit Baronius. Fatemur quidem auctorem recognitionum Baronio esse praesidio: *Cùmque esset summus princeps populi Gamaliel, qui noster frater erat, dispensatione verò manebat inter ipsos, ut si quando unquam aliquid adversus nos aut impium moliarentur, vel ipsos consilio reprimeret prudenter aptato: vel nos commoneret, ut aut caveri, aut declinare possemus.* Mirum tamen est eam dissimulandi artem, non modò probare Baronium, sed velle etiam Apostolorum consilio à Gamaliele esse susceptam. Quae quidem [illegible] Pontifices Rom. [illegible] digna, ab Apostolorum tamen candore artium aulicarum nescio, atque mendacio, quàm maximè abhorrebat. Quippe auctorant non solùm corde, & ore profitendum esse Christum: & Joannes de praecipuis Apostolis unus, [illegible]. Egregium verò Christianum. Nos à Baronio prorsus dissidentes, Gamalielem è finibus Christianorum exterminamus. Ejus partem confi-

[illegible]. Christianus [illegible]. Namque in magna erat Pharisaeos atque [illegible] Apostoli, [illegible] Gamaliel. Quomodo Pharisaei, clamante Paulo, in medio senatus: *Ego Pharisaeus sum, filius Pharisaei, de spe & resurrectione mortuorum ego judicor,* palam eum absolverunt, *nihil mali invenimus in homine isto, quod si spiritus aut angelus locutus est ei, ne repugnemus Deo.* Quae ultima verba iisdem Gamalielis sunt similia. Nostram de consilii Gamalielis causa, [illegible] Pharisaei, haec indicant doctum, inter Sadducaeos versatum, qui [illegible] invidiâ, Apostolos in carcerem conjecerant. Incredibile sic si Christianum egisset Gamaliel, quòd ejus fidei sacra non atque meminisset historia, ut quorum Nicodemi, Josephique Decurionum, quos Christi discipulis inseruit. Non nescimus Lucianum Presbyterum visione, quam anno CCCCXV. sibi oblatam esse memorat, haec accepisse: *Vidi hominem aspectu quidem senem, corpore pusillum, specie venerandum, barbatum, albis vestimentis amictum.* Petenti Luciano quis esset, respondit: *Ego sum Gamaliel, qui Paulum enutrivi & in urbe Jerusalem legem docui.* Nos verò fabulosâ narratione non movemur, cui suo loco fidem nullam argumentis detrahemus. Observetur interea Paulum dum se Judaeis purgat, palam dixisse: *Secus pedes Gamalielis eruditum fuisse.* [illegible] Christi disciplinam, Gamaliel se [illegible] hominis, qui à Judaeorum religione desciverat, [illegible] accenso odio.

XX. De fervente Gamalielis [illegible] difficultatem: *Ante hos dies extitit Theudas, dicens se aliquid esse. Post hunc extitit Judas ille Galilaeus, tempore descriptionis.* Atqui in Josepho Theudas imperante Claudio caput extulit, Jam enim Judaeam administrabat Fadus, qui anno Claudii quarto, post defunctum Agrippam missus est in Judaeam. Baronius Josepho [illegible], cum apertè [illegible] Lucae Theudam ab illo Josephi diversum esse, [illegible] Eusebium, qui [illegible]. *Quod erat ex quorum Theudam à Josepho descriptum confirmatum aliqui, alium esse ab illo de quo hoc meminit Lucas, cum haec nulla* [illegible] *probentur atque* [illegible]. Qui tamen diligenter & Lucam, & Josephum [illegible], multum inter se discrepare utrumque Theudam, fatebuntur facilè, ut immeritò non à Baronio solo, sed à viris etiam [illegible], Josephus falsi damnetur. Primùm enim non conveniunt tempora: deinde Lucae Theudas quadringentis solis hominibus comitatus fuit. At Josephi Theudam secutus est longè major factiosorum numerus: *Theudas persuasit magnae vulgi multitudini, ut assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Jordanem.* Quadringenti sanè homines, magna vulgi multitudo non dicitur. Nil est quidem pugnae, geminos vario tempore extitisse Theudas, quibus seditionem movere placuit, [illegible] Baronio, eodem [illegible] bellum Romanis inferentes. Alium conciliandi [illegible] Valesius, utrumque si dicamus

Marginal notes: Chrys. in Acta Hom. 13. — [illegible] — Act. 23. 2. — [illegible] — Baron. [illegible] — [illegible] — Act. 23. 6. — Act. 22. 3. — De Theuda. — Act. 5. 36. 37. — Baron. [illegible] — Joseph. [illegible]

Anno Do. 34.

dicamus S. Lucam novè [illegible] *locutum esse. Exempli causâ apud Virgilium,*

Portusque tenuere Velinos.

Quæ verò ut dicamus, conciliamo falsi dicam impingere divino scriptori. Nempe Gamaliel ea dicere non potuit, quæ dicta esse, Lucas prodidit. Quî potuisset enim Judæus ille doctor prædicare: *Theudæ agglomeratos esse viros circiter quadringentos, quorum dux interemptus est*, si hæc omnia necdum facta fuere? An Prophetam Gamaliel agebat, ut tàm perspicuum funderet vaticinationem? Quod opus conciliatione, cùm Lucas, vel potius apud Lucam Gamaliel ea referat, quæ imperante Tiberio gesta, Josephus verò ea memoret, quæ regnante Claudio, ut tàm diversi sint Theudæ, quàm diversa Tiberiani Claudianique regni tempora.

[Margin: Post annum ...]

XXI. Exsistit autem & hoc loco difficilis Quæstio, utrùm Theudas tempore antecesserit Judam Galilæum? Primâ specie quidem, [illegible] [illegible] *Post Theudam*, [illegible] Judas Galilæus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... Valesium ergo quod de Lucæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Itaque [illegible] communi præpositionem [illegible] 'nem, scilicet vel à temporum, vel à proportione, ordine retrogrado: quo quidem casu, quod sequitur, post id esse dicitur, quod sive loco, sive tempore, propius est. Nec desunt exempla, à Christiano suppeditata Valesio. Quippe Clemens Alex. ubi memoravit Marcionem iisdem temporibus vixisse, quibus Basilides & Valentinum, hoc addit, *post* [illegible] *Post quem* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Post* [illegible] *Domitianum* [illegible] Sic qui ordine retrogrado Romanos Imperatores [illegible] [illegible] collocato, rectè scriberet, post Domitianum imperasse Titum, deinde Vespasianum. Itaque cùm Theudâ Judas Galilæus antiquior fuerit, ordine retrogrado, post Theudam eorum mentio præcessit.

[Margin: Utrùm Theudas, [illegible] Galilæum [illegible]?]

[Margin: Clem. Strom. l. 7. [illegible]]

Anno Do. 35.

ANNO U. C. 788. PERIOD. JUL. 4748. JUL. 80. *Æræ*. 35. *Tiberii* 21. *Sal.* 36. *E. Lun.* 17. *Indict.* 8. *Epact.* [illegible] *Epact. Bal.* 6. *F. Apr.* 10.

COSS. *Cestius Gallus & M. Servilius Nonianus.*

I. ARtabanus Rex Parthorum, qui versa Germanici fidem Romanis, & æquitatis in suos fuerat, mox superbiam in Romanos, sævitiam in populares sumpsit, fretus bellis, quæ secunda adversum circumjectas nationes exercuerat, & senectutem Tiberii, ut inermem despiciens, avidusque Armeniæ, cui defuncto Rege Artaxiâ, Arsacem liberorum suorum veterrimum imposuit additâ contumeliâ, & missis qui Gazam à Vonone relictam in Syriâ Ciliciâque reposcerent; simul veteres Persarum ac Macedonum terminos. Parthæ interea seceptum nationis, validissimus quisque sunt Sinnaces insignis familiâ, & pariter opibus Abdus. In eos & alios primores, quos nomen gentis Arsacidarum summæ rei imponere poterant, interfectis ab Artabano plerisque, aut nondum adultis, Phraatem Regis Phraatis filium Romæ postulantes. Capiunt ad Tiberium qui omnia Phraatem, accingitque patrium ad fastigium. Interim cognitis insidiis, Artabanus tardare metu, modò cupidine vindictæ mandescere. Ut barbaris cunctatio servilis, statim exequi regium videtur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], lento veneno peremit: Sinnacem dissimulatione & donis simul per negotia moratur. At Phraates apud Syriam, dum omisso cultu Romano, cui per tot annos insueverat, instituta Parthorum sumit, patriis moribus impar, morbo absumptus est. Sed non Tiberius omisit incepta. Tiridatem sanguinis ejusdem, æmulum Artabano, recuperandæque Armeniæ Hiberum Mithradatem deligit, conciliatque fratri Pharasmani, qui gentile imperium obtinebat. In eos Artabanus Orodem filium misit, sed viribus imparem. Pugnâ commissâ Pharasmanes Orodem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] credita cæterum Parthos, victoriamque concessere.

[Margin: Tiberius dat Regem Parthis.]

[Margin: Tacit. An. l. 6. c. 8.]

II. Non Tiberium, quanquam triennio post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & contemnentiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] suo mortem, & continuo abscessu velut ejusdem objectando. Quæ ab hæredibus occultata, recitari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ostentatam, & contemptor sui infamiæ.

[Margin: Mors Tiberii.]

[Margin: Tacit. An. l. 6. c. 9.]

III. Cunctis quæ apud orientem parabantur, Tiberius L. Vitellium, qui anno superiori Consulatum egerat, curantem præfecit, ut docet Tacitus, cui consentit & Suetonius: *Exinde ex consulatu, Syriæ præpositus, Artabanum Parthorum Regem, summis artibus non modò ad colloquium* [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *signa pellexit.* . . . . *Vir innocens & industrius, sed amore libertinæ perinfamis, cujus etiam salivæ melle commixta, ne clam quidem aut rarò, sed quotidie ac palam, arterias & fauces pro remedio fovebat.* Hic Auli Vitellii imperatoris pater fuit.

[Margin: Vitellius Syriæ præficitur.]

[Margin: Suet. Vitell. c. 2.]

IV. Cùm anno currente Vitellius in Syriam missus fuerit, apparet non accuratam satis esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui anno superiori Philippi Tetrarchæ obitum vindicarunt, quem tamen Vitellii in orientem legationem excepisse, discimus ex Josepho: *Tunc Philippus Herodis frater, obiit ad plures anno Tiberii principatum vigesimo secundo, cùm ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulonitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otii. Degebat semper in suâ ditione. Quoties autem progrediebatur, non sectabat cum paucis selectis comitibus, subsequente sel-*

[Margin: Mors Philippi Tetrarchæ.]

[Margin: Joseph. Ant. l. 18. c. 6.]

Anno Dom. 35.

le, in quâ sedere solitus est juste mutare, & si quis ex [illegible] opus ejus implevisset, sine [illegible] sine [illegible] posita residens, causam cognoscebat, aut statim damnaturus, aut absoluturus [illegible] [illegible] Juliade, & illatus in monumentum, quod jam ante sibi construxerat, magnifico ac sumptuoso funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, [illegible] ejus Syria attributa est, ita tamen ut tributa in ea tetrarchia collecta, servarentur intra ipsius regionis terminos. In Josepho quidem legitur Philippum obiisse anno imperii Tiberii XX. At corruptus ille numerus. Quippe Vitellius anno Tiberii vigesimo, in Syriam nondum missus fuerat, quam tamen administrabat, cum extinctus est Philippus. Celeberrimum est edictum Augusti: *Ne magistratus deposito honore, statim in provincias mitterentur.* Itaque Tacitus, Suetoniusque, Vitellii in Syriam [illegible] anno [illegible] ad [illegible]. [illegible] Scaligero, veterem Josephi interpretem legisse [illegible] *secundo anno imperante Tiberio.* [illegible] [illegible] in vigesimum Tiberii ascendere nequit, cùm Tetrarchiae non ante imperavit suae, quàm ab Augusto praeficeretur, quod nec nisi post Pentecostem anni Juliani 43. contingere potuit. At Tiberii secundus & vigesimus incepit mense Augusti decimo nono U. C. 788. qui Julianus est octogesimus. Obiit igitur Philippus in eo intervallo, quod à XIV. Kal. Septembris ad usque ultimum Decembris hujus anni protenditur, quo labente temporis spatio, Tiberii 22. erat in cursu. Postea de morte Philippi perturbat omnem Harduini Chronologiam. Philippo enim Tetrarchae superstitem fuisse Joannem Baptistam existimat. Argumento ipsi est, *Vox illa Joannis Baptistae, non tibi licet habere uxorem fratris tui, defuncto scilicet. Nam γυναῖκα fratris, Levit. 18. 16. dici in lege eam, quae non sit amplius viro juncta, evincit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Regibus [illegible] principes feminas, [illegible] est [illegible]*, [illegible] Josepho, Philippi mortem in Vitellianae apud Syriam [illegible] [illegible], [illegible] fuisse nobis videtur. Equidem γυνὴ [illegible] ea illa quae juncta marito propriè intelligitur, cùm vidua accuratè loquendo, uxor dici nequeat, quia in respectu, mortuo viro, evanescit atque dissolvit. Itaque Matth. 1. 20. mandatur Josepho accipere Mariam γυναῖκα uxorem *suam*; & Paulus vult γυναῖκες uxores proprios viros esse subditas, & apud [illegible], Tiberius Claudius Nero [illegible] [illegible] γυναῖκα Liviam, [illegible] uxore Livia. Neque desunt exempla uxorum quae palam maritorum deseruere, ne dum hac [illegible]. [illegible] non dixit Poeta:

Post modo quae rapta longum anni conjuge bellum Attulit in patriam,

Non-ne Salome libellum repudii Costabaro misit? Quid in Francorum nostri Annalibus, quàm Basinam relicto marito nuptias cum Childerico [illegible] [illegible] [illegible] à Regno Philippi [illegible], fuisse Herodiadem, non dubitabit Josephum. Clanculariam enim ea pactam iniit Herodes Tetrarcha.

V. Clarissimus Harduinus Philippum anno urbis 748. Tetrarcham creatum fuisse contendit: *Herodes*, inquit, *Herodis filium Gaulan, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Trachonitidem regiones Tetrarchiam [illegible].* [illegible] [illegible], itaque hujusce Chronologiae initium si quaeras, respondet: *Galilaeam aliter, aliter Trachonitidem adeptus videtur, alio pene ac modo quam Judaeam pater: nempe ob ejusque cum Zenodoro affinitatem, in quem ille se callide insinuasset, tametsi ea nunc sit obscura.* Quod hanc [illegible] est, [illegible] [illegible] & [illegible] fundamentum. Quis etiam hoc commento non Josephum modò, sed & Strabonem procedit [illegible]. Herodes, verba sunt Strabonis, *Ex filiis alios ipse sibi insidiantes interemit, alios moriens, data utrique portione, successores reliquit.* Quae-nam est ea portio, quae Philippo relicta à patre fuit, nisi Tetrarchia? Quam & solam Philippus possedisse legitur. De Herodis testamento Josephus: *Antipam quem priorem [illegible] regni [illegible] destinaverat, [illegible] [illegible] [illegible] regnum vero Archelao largitus Trachonitidem, Gaulanitidem Batanaeam & Paneada regiones, Tetrarchiae nomine, assignavit Philippo.* Quis Strabonis & Josephi, de rebus sui seculi consensum, recentiorum inventis meritò non anteponat? Quis relictum cognoscendae antiquitatis locum, si de gestis Herodis, & Strabonis, qui regnante Tiberio, & Josephi, qui imperante Nerone floruit, [illegible] [illegible]? [illegible] à Philippo anno urbis 748. Tetrarcha creatus est, obiit igitur anno aerae Christianae 32. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in quibus tamen collocanda sunt historiae omnis [illegible]. [illegible] [illegible] constat, Philippum egisse Tetrarcham; unde igitur [illegible] à patre [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], posteriùs atque adeò flagitiosum interitum, qui vivente Herode M. Philippum in Tetrarchiae suae possessionem venisse tradit. Cùm penes Augustum jus esset atque arbitrium dandi Zenodori Tetrarchiam, nonne vero similius est eam potiùs Herodi, quem Augustus mirificè diligebat, quàm Philippo fuisse contributam? Rebus Ecclesiae nunc advertamus animum.

VI. Crescente discipulorum numero, ortus est in Ecclesiâ tumultus, cui causam praebuit Hellenistarum murmur, querentium viduas suas in quotidiano negligi ministerio. Quae pars historiae non spernendis afficitur difficultatibus, explicatu sanè dignissima. Sunt viri doctissimi quibus haec placuit sententia, causam murmuris esse ex pietate natam. Cùm enim mulieres aliquot circumferrent Apostolis, quae illis ministrabant, Hellenistae dolebant non idem honoris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Apostolis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] *Ministerium* verò quotidianum quod [illegible], Paulus docuit: *Nam*, inquit, *de ministerio quod fit in Sanctos* 2 Cor. 9. & Epistolâ ad Romanos: *Nunc igitur proficiscor Hierosolymam, ministrans Sanctis.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Qui pascunt [illegible] & viduarum* [illegible] *usus*,

Marginalia (left): Hard. Chronol. Ref. p. 98. — [illegible] — Suet. Aug. c. 36. — [illegible] l. 11. — Hard. Chronol. Ref. p. 3.

Marginalia (right): Anno Dom. 35. — Hard. Chronol. Ref. p. 14. — Strab. l. 16 p. 765. — Joseph. l. 17. c. 10. — De murmure Hellenistarum Act. 6. 1. — Act. 6. 1. — Rom. 15. — [illegible]

Anno Dom. 35.

orum, ut supra ostendimus, ad quorum postea Christi corpus sanguinisque confectur? Recte enim Oecumenius: *Vocat autem ministerium quotidianum, eleemosynam, ut quae & sanctioribus loco medicinae sit, & beneficio affectos honoret.* Hoc igitur norunt Hellenistae, quod viduae suae non tantum erogante premerent, quantum Hebraeorum uxoriorum. Itaque non audiendus Baronius, qui viduas ministerio praefuisse quotidiano, *A quo arcentur Diaconos defecisse*, [illegible] in eo munere subsecuti sunt. Neque hic satis constat Perperam, qui facere ministrasse viduas Diaconos statuit: ad quod officium viduae non eligebantur. Compescendo sane murmuri, non Hellenistarum viduae in Diaconissas eliguntur, quod facto tamen opus fuit, si querebantur se in eo munere praeteriri, sed instituuntur, qui viduarum haberent omnium curam, quorum Diaconorum unus, cui Nicolao nomen, Proselytus erat, eoque magis intentus in eroganda Proselytorum viduis eleemosyna.

De Hellenistis Act. 6.

VII. De *Hellenistis* vero variant eruditorum sententiae: *Graeci dicebantur*, verba sunt Baronii, *Qui in Graecia Hebraei agerent. Palaestinae vero* [illegible]. Quae non sunt accurate scripta. Neque enim dicuntur Ἕλληνες *Graeci*, sed Ἑλληνισταὶ *Hellenistae*, neque Paulus qui Cilix erat, non Palaestinae sed urbe Tarso ortus, *Graecus*, aut *Hellenista* dici poterat, utpote Hebraeus ex Hebraeis. Hellenistas sic describit Scaliger, Ἕλληνες *sunt Pagani*, Ἑλληνισταὶ *Judaei Graece legentes in Synagogis* [illegible]. Quam Petavius, Lightfootus, aliique [illegible] sententiam, [illegible]. Nos vero eorum opinionem magis [illegible], qui Hellenistas Proselytos esse existimant, qui [illegible] praepostera, Mosis disciplinam perdidicerant. [illegible], multum conciliant verisimilitudinis. Primum enim Judaeis Antiochenis, quibus Graeca lingua vernacula fuit, opponuntur Hellenistae: *Qui* [illegible] *Phoenicen & Antiochiam, nemini loquentes sermonem Dei nisi solis Judaeis, erant autem quidam Cyprii, qui ingressi Antiochiam loquebantur Hellenistis.* Si Judaeis sanguine orti sunt Hellenistae, nil causae fuit, cur *Judaeis* opponerentur, quorum pars longe maxima nesciebat Hebraice. Itaque non cum *Judaeis* simpliciter, sed cum Hebraeis tantum Hellenistarum oppositio debuit. Distinguuntur ergo a Judaeis, quemadmodum alio loco Proselyti, *Judaei & Proselyti.* Deinde compescendo Hellenistarum murmuri, unus e Diaconis creatur est, Nicolaus *Proselytus*, [illegible]. Porro si Hellenistae [illegible] Judaei, qui Graecis libris utebantur in Synagogis, ad compescendum eorum [illegible], Proselyti conducere nil poterat [illegible] solum modo fuit unus Judaeorum, qui Graece sacra religione conficiebant. Proselytus igitur Diaconorum in ordinem allectus est, quo murmuri querelarum [illegible], compescerentur facilius. Quippe Proselytus ad juvandos Proselytos utpote sui similes majorem adhibebit curam, atque diligentiam. 3°. Ἑλληνιστὴς ab Ἕλλην deducitur, proindeque qui non a Graecis duxit ortum suum, Hellenista nuncupari nequit. Atque Scriptura illis, Graeci Judaeique toto coelo opponuntur. Illi praeputio, hi circumcisioni gaudent. Quam Paulus oppositionem accurate observat: *Afflictio enim malitiam perpetrantis hominis, Judaei imprimis tum Graeci, gloria vero & honor omni operanti bonum Judaeo imprimis, tum & Graeco.* Nullus itaque Judaeus, Israelitico sanguine ortus, *Hellenista* est, utpote qui neque a Graecis habet originem. 4°. Qui in neglectum viduarum excitarunt murmur, illi Hierosolymam incolebant, quo casu, vox ea apponi Judaeis potuisset, qui *Graecis utebantur libris, in Synagogis.* Sed Hierosolymitanorum nullae, quorum linguam tenebant, sacros codices legebant Hebraice. Denique nulla in toto terrarum orbe Synagoga fuit, quae Scripturas Hebraice non legeret, sacrae linguae honorandae, uti docemur a Justiniano: *Per interpellationes quae ad nos referuntur, didicimus quod ex ipsis quidam sola lingua tenentur Hebraica, eaque utendum esse in sacrarum lectione volunt: quidam* [illegible]. Judaei quidem omnes conveniebant, quod in sacrorum lectione librorum, adhibenda esset Hebraica lingua: at alii solam Hebraicam usurpandam, alii cum Hebraica Graecam esse conjungendam arbitrabantur: nullus tamen [illegible], sola Graeca utendum esse ulus: ut nil praeter causae esse videatur, cur Graecanicis Judaeis, *Hellenistarum* nomen fuerit impositum.

VIII. Ad compescendum murmurantium Apostoli convocata discipulorum multitudine dixerunt: *Non aequum est nos derelicto sermone Dei, ministrare mensis, eligite ergo ex vobis ipsis viros septem boni testimonii viros, plenos Spiritu Sancto & intelligentia, quos huic usui praeponamus, & elegerunt Stephanum virum plenum fide & Spiritu Sancto, & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum Proselytum Antiochenum.* Inter Septem viros praepositos curae praefectos, Stephanus eminebat. In eo Diaconorum numero, quosdam veteribus mysteria: *Decreverunt Apostoli, vel successores Apostolorum, ut per omnes Ecclesias VII. Diaconi, qui sublimiore gradu essent caeteris, circa aram Christi quasi columnae altaris assisterent, & non sine aliquo septenarii numeri mysterio. Hi sunt enim quos in Apocalypsi* [illegible] *septem Angeli tuba canentes, hi sunt septem candelabra aurea, hi voces tonitruorum.* In eo tamen Diaconorum numero, nil mysterii propositum Apostolis fuisse, censemus: quem designaverunt, quem pro illorum temporum ratione sufficere existimabant: non quod omnes urbis Ecclesias, eorum numero alligatas esse, oporteret. Hinc Chrysostomus: *Vide, inquit, etsi septem viris in hoc opus erat, tamen fortasse* [illegible] *opus, neque videmus erat multitudo.* Septenarium tamen Diaconorum numerum, quasi Apostolica institutione consecratum, Ecclesiae [illegible] sibi retinendum esse judicarunt. Itaque septem numero Diaconos habuit Ecclesia Romana, quod de se testatur Cornelii ad Fabium Antiochenum Epistola: *In qua, inquit, Ecclesia, sciebat Novatianus, Presbyteros quidem esse quadraginta sex, septem autem Diaconos, totidemque Subdiaconos.* Quin etiam numerus ille a Neocaesariensi Concilio sancitur: *Diaconos septem esse debere in Canone etiamsi magna sit civitas, ejus autem fidem facies* [illegible] Epistola, in una quaque civitate Diaco-

nos

nos VII. creare mandat. Non verò numerosum judicamus ejusmodi constitutionem, cum semper supremus attendi debeat Ecclesiæ commodum. Itaque legitur in Recognitionibus, quòd Petrus [illegible] *Post hæc duodecim Presbyteros ordinavit & Diaconos quatuor.* Erat tamen Cæsarea nobilis Ecclesia. Videantur etiam Sozomenes *l. 7. c. 19.* Si verò [illegible] in majoribus Ecclesiis, Diaconorum numerus non sufficiat, plures eo creari, [illegible] quod & factum in Ecclesia [illegible]. [illegible] Justiniani Imperatoris hæc est, *Sancimus, ut quando in sacra sancta majori Ecclesiâ ultra LX. Presbyteros, Diaconos verò mares centum, feminas XL. & Subdiaconos XC. Lectores autem ultra CX. Cantores ultra XXV. existant.*

IX. Electos Apostoli Diaconos, orationibus adhibitis, impositisque manibus suo munere consecrarunt. Nil eorum quæ possentur ætas creandis Diaconis usurpare, in primævâ est illâ ordinatione peractum. Exstitit autem quæstio cognitu dignissima, quales ab Apostolis constituti sint Diaconi. Baronii Latinorumque penè omnium sententia hæc est, creatos fuisse ministros altaris. Quam antiquitate Ignatii sententiam Baronius adstruit: *Quid Diaconi nisi imitatores Angelicarum virtutum, ut ministrantes ministerium purum & immaculatum, ut Sanctus Stephanus B. Jacobo, & Timotheus ac Linus Paulo, & Anacletus atque Clemens Petro?* Quod ministerii exhibeant altaribus, accuratè describit Isidorus Hispalensis: *Ipsi etiam sacerdotibus propter præsumtionem non licet de mensâ Domini tollere calicem nisi ei traditus sit à Diacono. Levitæ inferunt* [illegible] *Levitæ aperiunt arcam testamenti.* [illegible] quidem non potest, ævo Justini, [illegible] *Qui apud nos vocantur Diaconi & ministri, distribuunt unicuique præsentium ut participet unde in quo gratiæ actæ sunt panem, vinum & aquam, & ad absentes perferunt.* Cujus sanè consuetudinis, tot sunt veterum in monumentis impressa vestigia, ut hæc sit præ multitudine supersedendum. Legatur Cyprianus de lapsis, Ancyranæ Synodi c. 2. Nicenæ c. 14. Addamus tantum elegantes ab de re versus Aratoris:

Jura ministerii sacris altaribus apta
In septem statuere viros, quos undique lectos
Levitas vocitare placet. Quam splendida super
Ecclesia fulgere manus, quæ pocula vitæ
Misceat, & latices cum sanguine misceat agni.

X. Nos verò à primævâ Diaconorum institutione, hanc alienam fuisse censemus. Quod eorum fuerit officii, Lucas sermone complectitur: *Non æquum est nos derelicto sermone Dei ministrare mensis.* Quibus cura pauperum dependeret, ut congrua eis pecuniis emendis alimenta suppeditarentur. Hoccine vero fieri est, nobiliorem Diaconorum functionem suppressam fuisse, indicatâ viliori? Quòd si eo instituti consilio, ut consecrantibus Eucharistiam Apostolis sacrum calicem præberent, tot sanè creandi erant Diaconi, quot Apostoli, ut suus cuique celebranti sacramentum, minister adesset. Incongruum enim valdè fuisset, consecrantibus se aliquibus nullum adstitisse. Neque mensæ Dominicæ, sed illarum oblationes, à Diaconis inferebantur, quæ ad pedes Apostolorum constat fuisse depositas. Non enim mensas quibus ministrabant Diaconi, propriè fuisse [illegible] Eucharistiæ. Illud quidem fatemur esse verum, conjunctam sæpè numero cum agapis fuisse Eucharistiæ celebrationem: præcisè tamen Baronio negamus, viduarum pauperumque mensas, quarum Lucas meminit, cum agapis necessariò fuisse copulatas, cùm agape tam dissimiles essent, quàm pauperum mensæ Paulo: *Unus quisque suam præsumit ad edendum, & hic quidem esurit, alius verò ebrius est . . . Num Ecclesiam Dei contemnitis, & pudefacitis eos qui non habent.* Mensis verò, quarum curam susceperat Diaconi, pauperum erant, non divitum: & ablatum præsus videtur, nullas pauperum cœnas fuisse, quibus aut agapas aut cum iis perpetuò Eucharistiæ perpetuò conjunctam, eo tempore quo [illegible] corpore & sanguine Dominici mysterium, pro ingenti discipulorum numero. Illud etiam observare juvat, non si ævo Justini, Diaconi Eucharistiam deferebant absentibus, ideò & instituisse mensæ, sed illarum oblationem, aut panem, vinum, [illegible] quæ vel à privato facillimè peragi poterat. Justinus quidem [illegible] Diaconos. Dicit sanè *Præsidi oblatum esse panem & poculum aquæ ac vini.* An hoccine factum à Diaconis fuerit, non tradit Justinus, nisi ejus oblationis hic meminerit, ut colligi promptum sit, confectorum quidem panem, calicemque distribuisse Diaconos, consecrandum verò non obtulisse Presbytero: utrumque ministerio æquè [illegible]. Neque nostra [illegible] desumtur sententia. Hæc Rogatiano scribebat Cyprianus: *Diaconos autem post ascensum Domini in cœlos, Apostoli sibi constituerunt Episcopatus sui, & Ecclesiæ ministros.* Observanda vox *sibi*, quos Apostoli eos sibi substituerunt, ut curam gererent pauperum, reservato sibi verbi & sacramentorum ministerio. Neque opus ipsis erat Diaconorum auxilio, ad tollendum calicem, aut inferendas in altare oblationes, [illegible]. Disertus Hieronymus: *Quos patitur mensarum & viduarum cum sint* [illegible] *efferat, ad quorum preces, Christi corpus & sanguis* [illegible]. Aliud sanè ministerium esse altaris, aliud ministerium mensarum, qui familiarum utrique titulum adjecisset Hieronymus, si in eum finem creati sint Diaconi, ut celebrandæ inservirent Eucharistiæ. Neque de altari in quo conficitur corpus & sanguis Christi, dictum fuisset Apostolis, *Non æquum est nos derelicto sermone Dei, ministrare mensis,* cùm [illegible] confectione, munera Evangelicæ pars [illegible] Præclara sunt verba Oecumenii: *Septem creaverunt Diaconos, non juxta gradum qui nunc est in Ecclesia, sed hoc nomine ad ministros, ut omni cum diligentiâ, & sine negligentia distribuerent viduis & orphanis, propter quos maximè exortum erat murmur.* Non igitur constituti sunt Diaconi, ut sacerdoti missam celebranti assisterent. Quid multa? Audiantur Constantinopolitani Patres: *Nos cùm dicta Apostolica mentem Patrum adaptassemus, invenimus eos esse locutos non de viris qui ministrant mysteriis, sed de ministerio quod in usu mensarum adhibeatur, non aliter atque sic habeat.* Cujus canonis hic canonis est, ut Baronius idem *Spartæ* [illegible]

Rom. l. 3. p. 72.

Nov. 3. c. 1.

Quale primum fuerit Diaconorum munus.

Ignat. ad Tral.

Isid. l. 2. de Offic. c. 8.

Just. Apol. 2.

Diaconi non ad altaris ministerium sed pauperum curam instituti.

1 Cor. 11. 21.

Cypr. Ep. 65.

Hier. Ep. 85.

Oecum. in Act. c. 6.

Constant. c. 2. 16.

Anno Do. 35.

rere conclus sit An. 34. n. 86. Quo tamen jure valeant, cùm in Scripturâ Patribusque hanc mulierum doctrinam [illegible].

[illegible]

XI. Ignatii ad Trallianos Epistola, quâ Baronius nostrum labefactare conatur [illegible], [illegible] Martyre, qui imperante Trajano passus est, [illegible] Pauli Diaconum egerit, aut quòd Stephanus Jacobo potiùs quàm aliis ministraret Apostolis, aut ei celebranti calicem obtulerit, falsum est, nec reperitur in emendatioribus Ignatii Epistolis. [illegible] Episcopos, indicat Ignatius: *Oportet autem, inquit, & Diaconos qui mysteriorum Christi Jesu ministri sunt, omni modo se probare: non enim ciborum & potuum administri, sed Ecclesiæ Dei famuli.* Quamvis id moris manet, quod Justini Martyris ævo viguisse, jam observavimus, ut Diaconi, *præsentibus absentibusque ministrarent* Eucharistiam. Quod utique instituto Diaconorum munere, inclusum ab Apostolis nunquam fuit, ut vel ipsa Latinorum disciplina est documento. Quippe non fere Diaconos sacrum Domini corpus, calicemque distribuere Lucas, ut quæ [illegible], summum nefas foret, si cum munere Diaconi, conjuncta ab Apostolis, atque connexa fuisset. Objicit eruditissimus Estius, nec non Natalis Alexander: *Quid ad tabernæ mensæ communibus inferendis opus fuisset ministris tantâ solicitudine delectis, tàm sacris ritibus initiatis? Quid gravitate [illegible] erat necessum fuisset, si mensæ eam demandat communium ministerio præpositi fuissent?* Hinc colligunt, Diaconos *mensis sacris ministrâsse*. Respondemus sacram Diaconis manum fuisse permissam, ut aliud ex æquo & bono distributionis egenis. [illegible] Lucas functionem vocat *ministrare mensis*. Quam locutionem eo nomen esse censemus, quòd erogata pecunia mensis inferebantur, ut ibi numeratò distribuerentur egentibus. Quâ functione Carthaginienses interdixerunt Episcopis: *Ut Episcopus gubernationem viduarum, & pupillorum, & peregrinorum non per se ipsum, sed per Archipresbyterum aut [illegible]* [illegible] Gregorius, quibus Joannem perpetuum. [illegible] Stephanum ejusque [illegible] & opera ministrâsse [illegible], cùm ex sacro Ecclesiæ thesauro, qui prætereant, in orphanos viduasque [illegible], quæ sunt ad victum vestitumque necessaria: quæ sanè functio, prudentiæ charitatisque non minimum requirebat, ut verissimè monuit Chrysostomus, & secundum Chrysostomum, Oecumenius: *Neque enim quàm [illegible] est maledicentiam ferre orphanorum, & viduarum, sicut neque eorum qui ipsas custodiunt atque devorant. Nam licet fur non fuerit, saepius tamen fideque negligentiâ omnia perdunt, aut temerarium quidquid acciderit perversum, nihil utilitatis supra professiona afferrent.* Cura sanè pauperum non est habenda in levi, quasi officium vile ac parvi faciendum, cùm neque eam Apostoli penitus spreverint, aut pro nihilo habuerint. Ut autem id munus latè egregieque administraretur, opus erat viris *Spiritu Sancto & sapientiâ plenis*, ut & omnibus essent ædificationi, & egenis consolationi. Necessarium esse & hunc muneri Spiritum Sanctum, documento sit proditor ille Judas, qui fur erat pauperum, & quamvis Origenem, Diaconos [illegible] *qui Ecclesiæ pecunias non [illegible] dispensant, sed eas semper [illegible] contrectant, non honestè verò administrant. . . & pecunias conservant, ut ex iis quæ pauperum nomine erogantur, divites [illegible] nummularii sunt, pecuniarum mensas habentes quas Servator evertit.* Et Cyprianus Nicostrati meminit Diaconi: *Qui Ecclesiasticas pecunias fraude sacrilega substraxerat.* Insuper non ægros modò, consilio & precibus juvabant [illegible], sed Christi quoque confessores visitabant, eisque quibus ipsis opus erat, ministrabant, ut ex Cypriano discimus, Presbyteros & Diaconos sic compellante: *Quamquam sciam vos, fratres charissimi, literis meis frequenter admonitos esse, ut gloriosâ voce Dominum confessis, & in carcere constitutis, omnis diligentia præbeatur: tamen identidem vobis incumbo, ne quid ad curam desit iis quibus ad gloriam nihil desit.* Neque abhorret à vero, Tertullium cui præconia tot contribuit Cyprianus, unum è Diaconis fuisse. Cùm ergo Diaconi munus, prudentiam flagitet, charitatem, atque animi fortitudinem, qui eo præpositi ministerio, illis adhibita & oratione, manus ab Apostolis imponebantur [illegible] erat muneris divini, ut tradit Chrysostomus: *Manus viro superponitur, totum autem Deus operatur, & illius est manus, quæ ejus qui ordinatur caput contingit, si quemadmodum oportet, ordinatur.* Hâc ergo ceremoniâ, quasi unctâ prece Spiritus Sancti Diaconi advocabantur auxilium, ut ad omne officii sui munus apte instruerentur. Majori sanè sapientiâ opus fuit ad distribuendos congruenter sacri thesauri pecunias, consolandos ægros, lenendosque confessorum ad vincula damnatis dolorem, quàm ad calicem porrigendum Episcopo Eucharistiam celebranti, aut inferendas attactus fidelium oblationes.

Ep. [illegible] Mattth. p. 443.

Cypr. Ep. 49.

Cypr. Ep. 37.

XII. Primâ specie congruum videtur rationi conjunctam fuisse cum Diaconatu Evangelii prædicandi facultatem, absentibus Apostolis. Hinc parata occasio Alexandrinis accusandi Stephanum, quòd nequiverunt *resistere sapientiæ & spiritui per quem loquebatur.* Olim Diaconos obiisse prædicandi munus, testis Hieronymus: *Certè qui primus fuerit ministrorum, qui per singula annuntiantur in populos, & à Pont[illegible]* [illegible] pertinent quæ leguntur in Epistolâ de septem gradibus [illegible] *Diaconum acclamat, ipse prædicat, ipse hortatur.* Et apud Theodoretum, Persarum Rex jubet, ut Benjamin qui Diaconum agebat, polliceretur se nulli Magorum, Christianam Religionem prædicaturum. Credere tamen non possumus speciale prædicandi munus, Diaconatu inclusum fuisse. Quibus enim hæc facultas competeret, iis quoque baptizandi convenire necesse est, quia passibus non Diaconi quidem, sed Presbyteri eorum fuissent. Neque & prædicandi, & ministrandi pauperibus, unà commodè copulari potuisse munera, documento sunt Apostoli. Itaque ad majores promoti honores fuere Diaconi, quorum ut concionabantur atque baptisma ministrabant, ut Philippus unus è septem Diaconis Evangelistæ titulo decoraretur.

[illegible] in Ezech. c. 48.

Hier. l. 9. [illegible]

Theod. l. 5. c. 39.

XIII. Diaconatui ab Apostolis instituto sua simplicitas gloriæ fuit. Septem viros quos ad munus gerendum Ecclesia elegerat, Stephano scilicet, Philippo, Prochoro, Nicanori, Timoni,

De Apostolic. [illegible]

Parme-

Anno Do. 33.

Parmena & Nicolao, adhibitis precibus, manus impositæ sunt. Vestibus verò sacris illi non utebantur, neque aliud munus peragebant, quàm quod pauperum cura imperabat. Volventibus annis ab eâ simplicitate descitum. Non unus quidem Petrus, sed Apostoli complures, Diaconis recens creatis, manus imposuerunt. Diaconorum deinceps ordinatio, soli Episcopo mandata [illegible], quibus tamen id juris erat, ut unà cum Episcopo benedicente, dum aliquis in Presbyterum creabatur, manus suas juxta manum Episcopi super caput consecrandi tenerent. Audiamus Synodi Carthaginensis IV decretum c. 4. *Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus qui eum benedicit, manum super caput ejus ponat, quia non ad Sacerdotium sed ad ministerium consecratur.* Ab unius Episcopi [illegible] Diaconalis consecratio peragitur, licet ambas manus Stephano Apostoli imposuerint. Scilicet id Præsulum dignitati concedendum fuit, ut utrâque manu consecrarentur. Nullæ priscis Diaconis sacræ vestes, quibus à plebe, ne vel in Ecclesia secernerentur. Placuit sacro Diaconis [illegible] insignia, quibus decentius, magnificentius incederent. Hinc orarium, quod Ostiariis, Lectoribus, Psalmistis [illegible] [illegible] prohibetur. Toletanæ [illegible] [illegible] fuit, modum præcipere gestandi [illegible] ut Diaconi interiore [illegible]: *Orarium oportet Levitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, sive prædicat. Dexteram autem partem [illegible] [illegible] ministerium Sacerdotale discernat.* Id ipsum jam sanxerat Bracarense Concilium primum c. 27. [illegible] [illegible], & à Presbyteri orario distingueretur, quod ab utroque humero pendebat. Erant & iidem Albâ Diacono, hoc est, stola linea, quam unà cum officio cumulabant, reddendam coram altari, cùm ii qui injustè exauctorati fuerant, in locum suum restituebantur, ut in Toletana Synodo IV. c. 27. [illegible] *Presbyter aut Diaconus, à gradu suo injustè dejectus est, si in Sancta Synodo [illegible] inveniatur, gradus amissos recipiat coram altare, de manibus Episcoporum. . . Si Diaconus, orarium & albam, . . . Sic & reliquos gradus, [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] ad quem incumbebat, ut curam pauperum susciperent: quo munere si ritè defungebantur, ad majorem dignitatem, viam sibi patefaciebant. Tritissima omnibusque obvia verba Pauli ad Timotheum de Diaconis: *Qui benè ministraverint, gradum sibi bonum acquirent, & multam fiduciam [illegible].* Stephanus quidem Philippusque majore dignitatis gradus affecti sunt, quod de Philippo extra dubium est qui vel ad Evangelistæ munus [illegible], tamen Diaconis officia imposita sunt, quibus Sacramentum corporis & sanguinis Dominici, absentibus ministranda credebantur, ut sic jucundius esset muneris functio. Quæ verò in eo gerendo partes impleverint, ex Ancyrano Canone, qui anno Æræ Dom. CCCXIV. promulgatus est, sciri facilliimè potest: *Diaconi qui immolaverunt, cessare debent ab omni sacro, ita ut nec panem, nec calicem proferant, neque Præconis agant.* Sic Græca [illegible] [illegible], *nec panem, nec calicem offerant, nec pronuntient.* Verùm est [illegible] [illegible] discrepat. Absentibus quidem, & præsentibus etiam, Sacramenta perferebant. Verùm ea non conficiebant, cùm absque sacrilegio, ordinisque perturbatione, in Presbyterorum munia involare non possent. Insignis Nicænorum eâ de re Canon 14. est in observatione ponendus: *Pervenit ad Sanctum Concilium, quòd in locis quibusdam & civitatibus, Presbyteris Sacramenta Diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, ut hi qui offerendi sacrificii non habent potestatem, his qui offerunt corpus Christi porrigant.* Verbum Ancyranorum est [illegible], quo præconium significatur. Nunquam sanè Diaconis licuit sacras conciones habere apud Ecclesiam Ancyrano ævo: Presbyterorum id munus est. At [illegible] [illegible] & Pœnitentibus exeunt; Sacra mysteria percepturis alta [illegible] [illegible] nomina legebant; persoluto sacro populum dimittebant. [illegible] [illegible] orant, ut apparet ex Clementinarum Constitutionum libro VIII. *Diaconus dicat, ne Energumeni, & postea dicat, orate qui illuminamini. . . Dicat Diaconus, [illegible] [illegible] pronuntiet, orate pœnitentes intente. [illegible] fidelibus loquatur, pro pace & pro tranquillitate mundi, & Sanctarum Ecclesiarum orantes.* In ipsomet Sacrificio clamat Diaconus, attendamus. [illegible] quod sit Diaconorum proclamatio, exponitur. Diaconi Apostolicis moribus utebantur, [illegible] [illegible]. Quin etiam Ancyrani Patres id leges promulgarunt: *Diaconi si in ipsa ordinatione protestati sunt, [illegible] [illegible], si postea si ad nuptias venerint, maneant in ministerio.* Visum tamen Ecclesiæ Latinæ, Diaconis interdicere uxorum notitiâ. In re confessa satis sit Agathensium referre Canonem 16. *Si conjugati juvenes consenserint ordinari, etiam uxoris voluntas ita requirenda est, ut sequestrato mansionis cubiculo, religione promissâ, postea quam pariter conversi fuerint, ordinentur.* Eadem continentiæ vincula à Carthaginensi V. c. 2. Diaconis injecta fuerant anno 398. *Placuit Diaconos secundum priora statuta etiam ab uxoribus continere.* Ætatem gerendo Diaconatui idoneam, variis decretis Concilia imperarunt. Carthaginensium sancitum est: *Placuit ut ante XXV. annos ætatis, nec Diaconi ordinentur, nec Virgines consecrentur.* Eamdem quoque disciplinam Agathenses tenent c. 16. *Episcopus benedictionem Diaconatus minoribus XXV annorum, penitùs non committat.* Atque de Diaconis [illegible] [illegible].

XIV. Explicatâ Diaconorum institutione videamus quale Diaconissarum munus fuerit, quod ab Apostolis vel institutum, vel saltem approbatum est atque confirmatum. Id officii gessisse Phœbe, quam Ecclesiæ Cenchreensis [illegible] ministerium egisse, testatur Paulus. Atque ad munus ejusmodi scriptam Timotheo pertinuisse epistolam, non ponendum in dubio: *Vidua allegatur non minor annis sexaginta, in operibus bonis bonis testimonium ornata, si liberos educavit, si hospitio [illegible], si Sanctorum pedes lavit, si afflictis [illegible].* Quibus non est sanè vidua depingitur, ea deficiente rerum usu, opus est eleemosynis Ecclesiæ. Cùm in ea paupertate fideles, ministrosque Evangelii, domum suam recipere, hospitalitatemque exercere non potuisset. Quin etiam à [illegible] [illegible] Ecclesiæ. Hic notandum, quòd quæ sexaginta annorum

Anno Do. 33.

Marginal notes: [illegible] — Tolet. [illegible] — [illegible] — Ancyr. c. 2. — Ancyr. c. 10. — Carth. [illegible] — Diaconissæ ab Apostolis institutæ. — Rom. 16. [illegible] — 1 Tim. 5. [illegible]

Anno D. 35.

nuptæ non erant viduæ, jubente Apostolo, repudiabantur. Quæ disciplina, dura, severa, inhumanaque habetur, si de paupertate quæstio sit: quasi verò vidua non miseriis obruta, in ordinem egenorum quos aleret Ecclesiæ thesaurus eò allegi non potuisset, quòd annum sexagesimum [illegible]. Aut [illegible], hæc quæ post hunc sufficienter æetati, præcipuè si mulieres multum liberorum forent: diserté tamen Paulus vetat, *allegandam viduam minus sexaginta annorum.* Quo hinc clarum, verba hæc de Diaconissis esse intelligenda. Propterea vero juniores viduas ab eo repellendas ministerio, scribit Apostolus, quia dum lasciviunt nuptum, primam fidem irritam fecerunt, [illegible] ministerium. Itaque continentiæ votum ex se & simpliciter non monet Apostolus, sed ex consequenti, velut conditionem Diaconiæ aptam atque cohærentem: nempe quæ connubio mulieres jungebantur, cum sub potestate ditioneque maritorum tenerentur, curamque familiæ suæ impenderent, Diaconissarum vacare muneri non poterant: sit igitur illud observatum, à nuptiis temperarent. [illegible] tantum, mulierum jam sexagenarium, pedem publicèque votum continentiæ profiteri, nec in res excussit legibus. At honestum erat, sese ministerio Ecclesiæ consecrare, ex quo tamen domestica vita cælibe efflorescebat: ut Diaconiam primò & per se, continentia autem secundario, & ex consequenti promitterentur. De [illegible] Pauli locum intellexit Theodosius, & meritò: *Nulla nisi emensis sexaginta annis, cui votiva domi proles sit, secundum præceptum Apostoli, ad Diaconissarum consortium transferatur.* Pariter & germanè cum Theodosio scribit Sozomenus, & utroque antiquior Tertullianus: *Ad quam, inquit, sedem præter annos sexaginta, non tantum univiræ, id est, nuptæ aliquando eliguntur, sed & matres, & quidem educatrices filiorum, scilicet ut experimentis omnium affectuum structæ, facile norint cæteras & consilio, & solatio juvare.* In hoc munere allegebantur vel nobilissimæ mulierum. Talis Sancta Olympias, vidua dives. Talis etiam mulier, cujus meminit Theodoretus, quæ [illegible], Diaconiæ munere dignata est. De ejusmodi quoque Diaconissis [illegible] ad [illegible] Epistolam vox dubitamus: *Saluto virgines quæ viduæ vocantur.* Vel ut continentiæ sensus reddatur, viduas saluto, quæ sunt virgines, qui locus ex illo Clementis illustratur, ut observavit clariss. Vossius: *Qui enim concupierit, & seipsum continuit, instar est viduæ, quæ est eiusdem virgo per temperantiam.* Diaconissas quoque à Plinio significari, vix in dubium cadit: *Necessarium credidi, ex duabus ancillis, quæ ministræ dicebantur, quid esset veri & per tormenta quærere.* Labentibus seculis, de annis Diaconissarum munere à Paulo constitutis, viginti detracti sunt, ut anno quadragesimo allegi obtere potuerint: quod à Chalcedonensibus sancitum legitur c. 14. *Diaconissam non esse ordinandam ante quadragesimum annum, & hanc cum accurato examine. Si autem postquam ordinationem susceperit, & aliquo tempore permanserit, se ipsam matrimonio tradiderit, Dei gratia injuriam faciens, ea unà cum illo qui ei conjunctus est anathematizetur.* Eandem viduas juniores quæ religiosâ veste susceptâ ad nuptias convolant, poenam irrogant Carthaginenses: *Si quæ viduæ, quamvis satis in minoribus annis positæ, & maturâ ætate à viro relictæ se devoverunt Domino, & veste laicali abjecta, sub testimonio [illegible] & Ecclesiæ, religiosè habitu apparuerint, postea verò ad nuptias seculares transierint, secundum Apostolum [illegible].*

XV. Cæterum quæ officia, esset Apostolicæ Diaconissa [illegible] tractatur. Ex ea tamen cum [illegible] promptum est. D[illegible] Baptismum, aquas ingrediebantur, ministrasse; Catechumenas ad fidem informasse; ægrotas consolatas esse, [illegible]. [illegible] quidem eas Diaconissam non agere, Christi [illegible] Apostolo, qui solum Joannis baptisma sciebat. Veramque Religionem eâ explicatione describit Jacobus: *Purus cultus apud Deum hic est, visitare orphanos & viduas, in afflictione* [illegible] non ambigimus. In Carthaginensi quidem Synodo, impressa sunt hujus officii vestigia: *Viduæ quæ ad ministerium baptizandarum mulierum eliguntur, tam instructæ sint ad officium, ut possint apto & sano sermone docere imperitas & rusticas mulieres, tempore quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogatæ respondeant, & qualiter [illegible].* Eâ [illegible] Clementinarum Constitutionum Autor, hæc præcipit: *Elige quoque Diaconissam fidelem & sanctam, ad mulierum ministeria. Nam accidit aliquando, quod in aliquorum domos, Diaconum ad mulieres mittere non potes, propter infideles. Mittes igitur [illegible]. Nam ad multos usus, mulieris Diaconissæ indigemus. Ac primum cum illuminantur mulieres [illegible] Episcopum unget frontes ipsarum oleo sancto, deinde Diaconissa eas abstergit, non est enim necesse, mulieres aspici a viris.* Similiter Diaconissis munus ascribit Epiphanius: *Quanquam verò Diaconissarum in Ecclesia ordo sit, non tamen ut sacerdotio fungantur aut illam ejusmodi administratione [illegible] est, sed ut mulierum fiant honestati consulatur, sive ut à baptismi tempore adsit, sive ut inspiciat si quid molestia pertulerit, sive ut cum nudandum est mulieris corpus, intercedat, ne virorum qui sacris operantur, aspectui sit exposita: sed à solâ Diaconissâ videatur, quæ Sacerdotis mandato, mulieris curam gerit, quo tempore vestibus exuitur.* Ægrotorum quoque curam, Diaconissas suscepisse, indicio est Hieronymi ad Nepotianum Epistola: *Si hujuscemodi non fuerint consanguineæ [illegible] quæ officium præbeant & beneficium accipiant [illegible] habeat oeconomus.* Ponderum quoque genus Diaconissæ [illegible] Origenes in [illegible] illos elogio dicerent: *Ridiculum enim! non esset limen, videamusque hâc mihi ex [illegible], dum ipsa frequenter medicamentis [illegible].* Poterat quidem Diaconissa nec ancillarum ministerio: non dubitamus quin sint quoque manibus id officii persolverint, quo ergo hospites suas Episcoporum filiæ quandoque fungebantur. Aliud [illegible] Epistola ad Antiochenses apud Ignatium: *Saluto adhuc familiarum portatorum, quæ sunt in Christo* [illegible].

XVI. De Diaconissarum nomine [illegible] est cum Baronio: *Nec illud, inquit, prætermittendum putamus, quod sunt Diaconissarum nomen frequens est apud Ecclesiasticarum rerum Scriptores,*

Cod. Theod. leg. 27.

Tertull. de Virg. Vel. c. 9.

Clem. Strom. l. 3.

Plin. l. 10. ep. 97.

Carth. 4. c. 104.

Jac. 1. 27.

Carth. 4. c. 12.

Const. l. 3. c. 15.

Epiph. hær. 79.

Hier. Ep. 2.

Origen in Joan.

An Diaconissæ Presbyteræ [illegible]?

ata etiam in iisdem sæpè nomen Presbyteræ, & aliquando etiam Episcopæ reperitur. . . quod aliquando ob ætatem, volunt Seniores, dicerentur Presbyteræ. Non verò Diaconissas, Presbyterarum, & Episcoparum nomine fuisse insignitas, Baronio largiri non possumus, quia de re observabilis Epiphanius: *Illud vero diligenter observandum est, solum Diaconissarum officium ad Ecclesiasticum ordinem necessarium fuisse, ac nullius nomen expressisse*, [illegible] *& inter illas quæ anus essent Presbyterides vocatas, numquam Presbyteridas, aut Sacerdotissas esse factas.* Neque Laodicenum Baronio [illegible] fuerit: *Mulieres quæ apud Græcos Presbyteræ, apud nos vero Seniores vocantur, matricuriæ appellantur, in Ecclesiâ tanquam ordinatas constitui non debere.* Atqui Græca habent πρεσβύτιδας *Seniores*, non πρεσβυτέρας *Presbyteras*, [illegible] jam verò inter utrumque vocabulum, multum esse discrimen, didicimus ex Epiphanio. Similiter apud Palladium in [illegible] *Presbyterides.* Presbyteræ ergo dicebantur uxor Presbyteri, quæ [illegible], postquam vir ejus Presbyterorum in ordinem allectus fuerat: quo pertinet canon Antisiodorensis: *Non licet Presbytero, in uno lecto post acceptam benedictionem cum Presbyterâ dormire.* Sic Episcopa [illegible] *nec habentem, nulla sequatur turba* [illegible]

Antisiod. c. 21.

XVII. Porro utrum Diaconissis, manus ab Apostolis impositæ sint, nobis non est exploratum. [illegible] vero precationem, quâ manus impositio omnes mortalium benedictionem pervagabatur, ut benedictionem [illegible] gratiam adimeret Dei gratiæ. Illud autem negare non potest, [illegible] à Patribus creatas fuisse, quod immeritò negare Baronio placuit: *Diaconissæ, inquit, non erant ordinandæ, ut sicut Diaconi manuum impositionem acciperent, vel aliquo Sacramento initiatæ essent, cum Sacrosancta Nicæna Synodus, eâ de causa easdem inter Laicos adnumerat.* Quæ tamen evidenter vero contrarium est, cum tam certum sit Diaconissis impositas esse manus, quàm quod certissimum. Quid Clementinis constitutionibus clarius? *De Diaconissâ ego Bartholomæus dispono, ô Episcope imponas ei manus* [illegible] *Presbyteri & Diaconissæ.* Sequitur deinde oratio: *Respice super hanc famulam tuam, quæ ad Diaconatum promovetur, da ei Spiritum Sanctum, & munda eam ab omni inquinamento carnis & Spiritus, ut dignè exequatur commissum sibi officium ad gloriam tuam.* De Olympiade Sozomenus: *Hanc enim cum nobili genere esset orta, quamvis juvenili ætate viduam, tamen quia juxta Leges Ecclesiasticas egregie philosophabatur, Nectarius Diaconissam ordinaverat.* Quo Sozomeni testimonio apparet requisitam fuisse Diaconissis [illegible]. Itaque Theodoretus meminit [illegible] Sacerdotum, quem tempore Juliano Diaconissa converterit. Epiphanius ordinationes Diaconissarum meminit facere in [illegible] *Provinciis.* In Gallia quoque Diaconissæ ordinabantur ad usque annum CCCCXLI. quo hiberne, earum consecratio in Arausicanorum Præsulum [illegible] c. 26. *Diaconissæ non ordinandæ. Et quæ jam sunt, benedictioni quæ populo impenditur, capita submittant.* Epaonensi XXI. Diaconissarum ordinatio est abrogata anno DXVII. *Viduarum consecrationem quas Diaconas vocant, ab omni regione nostrâ penitùs abrogamus.* Habebant igitur manuum impositionem consecratione fuerant quod ex Canone XVI. Concilii Aurelianensis secundi itidem constat: *Feminæ quæ benedictionem Diaconatus hactenus contra interdicta Canonum acceperunt, si ad conjugium probantur, iterum devolutæ, à communione pellantur.* Mos vero Diaconissas consecrandi in Oriente obtinebat. Justinianus Imperator ordinationum Diaconissarum meminit: *Diaconissa autem in Sanctissima ecclesia* [illegible] *non ordinetur quæ minor quadraginta annis sit, aut ad secundas pervenerit nuptias.* Nulla autem ordinatio peragebatur absque manuum impositione. Quod porrò manuum, non χειροθεσία modo, sed etiam χειροτονία Diaconissis tribueretur à Patribus Chalcedonensibus, [illegible] *si autem Diaconissa postquam ordinationem susceperit in ministerio aliquo tempore permanserit, seipsam matrimonio tradiderit, anathematizatur.* Itaque Epiphanio Diaconissarum ordo dicitur. Neque nisum est Baronio, ex Canone Niceno præsidium, cum Paulianistarum spectet Diaconissas: *De Paulianistis qui deinde ad Ecclesiam confugerunt, statutum est, ut ii omnino rebaptizentur.* [illegible] *Similiter autem de Diaconissis, & de omnibus omnino qui inter Clericos annumerantur, eadem forma servabitur. Diaconissarum autem meminimus, quæ in habitu quidem censentur, quoniam nec ullam habent manuum impositionem, ut omnino inter Laicos numerentur & ipsæ.* Hoc sibi volunt Patres, ut Paulianistarum Diaconissæ, quæ Religiosâ veste induebantur, solis inferantur Laicis, nunquam à Catholico ordinatæ Episcopo, quæ nec dum ullam susceperant ab Orthodoxis manuum impositionem, quæ non merito Diaconissis, ut hac [illegible], quæ Paulianistarum Clerici ordinatio fuit, ut satis apud Ecclesiam [illegible]. Inde tamen est omnino appetisse Ecclesiæ non Diaconissarum χειροθεσίαν, si à Synodo Nicænâ prætorea fuisset. Porrò sunt Diaconissæ ab omni splendore cultuque aliena fuisse vestes, viri subjugendum. Sane sic ea de re memoriâ observare Carthaginiensium decretum: *Sicut bonum est castitatis præmium, ita & magna observantia & præceptum custodiendum est, ut si quæ viduæ maturâ ætate a viro debilita se devoverint Domino, & veste laicali abjectâ sub testimonio Episcopi & Ecclesiæ religioso habitu apparuerint, postea vero ad nuptias seculares transierint, secundum Apostolum damnationem habebunt.* Videatur Tolet. 4. c. 54. 55.

Baron. An. 34. n. 288.

Novell. 123.

XVIII. Petitur eò loco quæstio non inspicienda, utrum ordinationes sacræ diei Dominico affixæ sint ab Apostolis? Quâ de re Leo Magnus sic Dioscoro scripsit Alexandrino: *Cælesti quodam regulâ informatum & traditum, in illâ die celebrandâ nobis esse mysteria Sacerdotalium benedictionum, in quo collata sunt omnia dona gratiarum, hoc est, Dominicâ.* In [illegible] descendit traditionem patrum [illegible], quæ Baronium Petri Cathedræ festum XVIII. Januarii vindicantem, ne fefellit, quam diem ille [illegible]: *Aliquid jam il n'y a nulle apparence*,

Anno Do. 35.

ence, que contre la coustume constante de l'Eglise Apostolique, qui avoit choisi le Dimanche pour jour solemnel des assemblées & ordinations, St. Pierre ait commencé l'establissement de la premiere & plus celebre Eglise du monde. In hoc etiam fundamento [illegible] [illegible] [illegible] quem Aera nostra [illegible] [illegible] Apostolum [illegible] [illegible] Romae Cathedram Supremi Pontificis collocarunt octavo & decimo Januarii; qui certè eo quoque primae est feriae assignandus, ut litera Dominicalis D, Epacta Solaris 4, littera Kalendarum A. Contendit autem ordinationes Episcoporum praesertim Romanorum, semper in die Dominica, aut saltem in festo solemniori celebrari.

XIX. Ea tamen sententia falso propior est. Ac ut à Diaconorum ordinatione faciamus initium, quam in diem sane à Dominica diversum ea incidisse, nulla dubitamus. Nil enim opus fuisset Apostolis, multitudinem advocare discipulorum eligendis septem Diaconis, cùm vel solà feriae solemnitate, Ecclesia cuncta coiisset, ad sacra celebranda. Quòd si die Lunae Hellenistarum murmur ad Apostolorum aures pervenit, sequens non fuit expectanda Dominica, componendis ea Diaconorum electione querelis. [illegible] Porro Barnabam ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod primâ [illegible] Antequam ordinatio [illegible] quarta dies esset, & luna [illegible] quae cum jejunio [illegible] [illegible] [illegible], sacras ordinationes, cum prima potius feria, quàm Sanctum Paschatis festum fuisse conjunctam? Atqui verum illa Asianorum disciplina, Luna quarta decima, salutare Pascha diem celebrandum esse statuebat, docente Eusebio. Hic accedit Orientis Ecclesiae, quae olim orbem antiquitatis superavit, non Solis tantum, sed & Saturni die, festa agere conventus. Quem latent verba Nysseni orationem adversus eos qui aegrè castigationes ferunt: Quibus oculis diem Dominicam intueris, qui Sabbatum dehonorasti, an has nescis esse germanas esse. Hinc jejunium Sabbato promulgatum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] penitùs interdicebat. Proindeque sacras ordinationes, quae sine sacris non possunt esse, proprio. Certa denique experimentis constat plurima. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse. De magni ordinatione Chrysostomi, Socrates: Ordinatus igitur Joannes, in Episcopali sede constituitur vigesimo sexto Februarii, consulatu proximè insequenti. Annus erat Aerae Christianae 398. Honorio IV. & Eutychiano Coss. Atqui Februarii dies 26. hoc anno ad feriam sextam adhaerescebat. Cyclus erat solis XV. litera Dom. C. Epacta Solaris V. litera Calendarii D. Proindeque à die Lunae principium Februarii, quartus igitur Calend. Martii in diem Veneris incidebat. Basilius M. anno 371. creatus est, ut adversus Baronium Clarissimus demonstravit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tomo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cyclus Solis erat XVI. B. Epacta Solaris VI Litera Calendarii E. Primus ergo Junii dies anno Dom. 371. ad feriam quartam pertinebat, proindeque decimus quartus in tertiam hebdomadis incidebat. Cyrillus Alex. sanè ferià ordinatus est.

Excessit Theophilus Idibus Octobris Honorio IX. & Theodosio V. Coss. qui Dom. annus est 4[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duo post Cyrillus consecratur. Neque primis seculis, Pontificum Rom. ordinationes, diei Dominicae magis alligabantur. Linum ait Petrum decessisse ferunt, produit idus Junii creatum esse Romae Episcopum, anno Christi 56. Volusio Saturnino & Pub. Cornelio Scipione Coss. prodidit Onuphrius. Cyclus erat Solis IX D. C. Epacta Solaris IV. V. litera Calendarii L. Incepit ergo Junius à sexta feria, ideoque duodecimus hujus mensis, Saturni diem sibi vindicat. S. Felix hujus nominis primus, anno centesimo sexagesimo nono, die vicesimâ Decembris, quae in feriam quartam incidebat, ordinatus est. Itaque Clarissimus Pagi errorem calamo, diem feria tertia ascribit Felicis ordinationem, Critica anno 67. n. 14. At post Constantinum Magnum Ecclesia Rom. primae feriae ordinationes addixit, dissidente aliarum Ecclesiarum disciplinâ. Testis Leonis M. ad Dioscorum Alex. Epistola 81. Quod à Patribus nostris propensiore curâ novimus esse servatum, à vobis quoque volumus custodiri, ut non passim diebus omnibus, Sacerdotalis, vel Levitica ordinatio celebretur, sed post diem Sabbati ejus noctis, quae in prima Sabbati lucescit, exordia deligantur, hoc est, sub lege divini officii sufficientium, in quibus his, qui consecrandi sunt, jejunis, & à jejunantibus, sacra benedictio conferatur. Quod ejusdem observantiae erit, si mane ipso Dominico die continuato, Sabbato jejunio celebretur. Cur vero Sacerdotales ordinationes primae feriae, ad quam praecedentis noctis initium pertinere putabant, Ecclesia Rom. vindicaret, rationem hanc reddit Albinus Flaccus de Divin. Offic. p. 266. Episcopi verò consecratio, quae est Vicarius Apostolorum... fit in Dominica, quae eadem die, per donum Spiritus Sancti dignatus est illustrare corda Apostolorum.

XX. Apostolorum aevo, minores ordinationes floruisse Ecclesiâ, jam fuisse institutas, scribit Baronius. Porrò, inquit, Diaconi non omnia ministeria Ecclesiastica per se obiisse, sed alios complures habuisse ordine sub se positos ministros, ut his quae S. Ignatius scribit ad Antiochenos, satis explorata habetur. Non diffitemur quidem in ea legi Epistolâ, Saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes, Exorcistas, confessores, sed vel ex eo loco constat, subditam esse Ignatio hanc Epistolam. Neque sane tam Sancto Martyri vindicarent Eruditi, nisi Hieronymum. Itaque alio opus est argumento, ut primaevam Subdiaconis ascribamus antiquitatem. Nullum sanè inferiorum Diaconis ordinum meminit Scriptura. Philippensis Ecclesiae, Paulus salutat Episcopos atque Diaconos, qui Subdiaconos instituisset non praeterisset. Sed & solis Presbyteris, Diaconisque leges figit, non Subdiaconis, quorum sanè magis quàm Diaconissarum meminisse debuisset. Aurea Clementis ad Corinthios Epistola, nescit Subdiaconos: Per regiones igitur & urbes, verbum praedicantes Apostoli, primitias earum Spiritu probantes, Episcopos & Diaconos eorum qui credituri erant, constituerunt. De Subdiaconis ne verbum quidem, quos utpotè in sacrum ordinem ab Apostolis allectos Clemens nullus praeteriisset. Polycarpus in Epistola ad Philippenses scripta, videat monitum, ut pudica sint, Diaconis injungit ut ambulantes

Margin notes: Pontif. [illegible] [illegible] — [illegible] — Euseb. l. 5. c. 24. — Nyss. t. 3. p. [illegible] — Socrat. l. 6. c. 2. — Anno Do. [illegible] — [illegible] — [illegible] — Clem. ep. 1. 42.

pamus

Anno Do. 35.

pabiles sint in conspectu Justitiæ ejus, sicut Dei & Christi ministri non hominum. Quid, nisi ut accenseret minoribus opus ordinibus sint, ut nil mandari illis doceat à Polycarpo? Eorum ergo non meminit Sanctus ille Martyr, quia necdum adhuc ejusmodi instituerat Ecclesia; quæ est aliis posteà atque de minoribus ordinibus condi decreti. Quin etiam Ignatii ad Smyrnenses Epistola, quam defuncto jam Polycarpo, scriptam fuisse existimamus, tres tantum novit ordines: *Saluto Deo dignum Episcopum & Deo decens Presbyterium, & conservos meos Diaconos.* Quod si jam instituti Subdiaconi, illos quoque salutasset: neque in recensendis ordinibus Ecclesiasticis, omisisset intactos. Tertio demum seculo, demora hæc è tenebris emersisse ministeria, nobis persuasum. Nulla quidem in Clemente Alexandrino, nulla in Tertulliano Subdiaconorum mentio. De ministeriis Ecclesiasticis sic Septimius, *Alius hodie Episcopus, cras alius: hodie Diaconus, qui cras Lector: hodie Presbyter, qui cras Laicus.* Cur de solis quatuor ordinum perturbatione commemorat Tertullianus, si jam erant Subdiaconi? Cur mentionem potius Lectorum agitat, quàm Subdiaconorum qui Lectores dignitate supereminerent? At anno Dom. circiter 251. septena apparent illa omnium ore tantùm ministeria: scribente ad Fabium Cornelio Romano Episcopo, in sua extitisse Ecclesiâ: *Septem Diaconos, septemque Subdiaconos, Acoluthos duos & quadraginta, Exorcistas & Lectores cum Ostiariis quadraginta duos.* In more sanè Tridentini Patres venerunt aptos, dùm sciscunt, *Ab ipso Ecclesiæ initio sequentium Ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria ministeria, Subdiaconi scilicet, Acolythi, Exorcistæ, Lectoris, & Ostiarii in usu fuisse.* Quòd si Subdiaconatus institutionis fuisset Apostolicæ, Laodiceni Patres hæc sanxisse quis credat c. 21. *Non oportet Subdiaconum locum habere in Diaconico, & Dominica vasa contingere.* Sacrorum vasorum tactu Subdiaconos prohibuerunt, quos non ab Apostolis, sed ab Episcopis, temporis lapsu institutos fuerant. Cùm igitur sacer ordo non esset, à tangendis sacris calicibus & instrumentis, in Diaconio temperare debuit.

Anno Do. 36.

ANNO U. C. 789. Period. Jul. 4749. Juliano. 81. *Dom.* 36. *Tiberii* 22. *Sol.* 17. *A G. Lun.* 18. *Indict.* 9. *Epact.* 13. *Epact. Sol.* 7. 1 *P. Apr.* 1.

COSS. *Q. Plautius, Sextus Papinius.*

I. GRavi clade igni urbem afficit, deustâ parte Circi, quæ Aventino contigua, ipsoque Aventino, quod damnum Cæsar ad gloriam vertit, exsolutis domuum & insularum pretiis. Millies sestertium in munificentiâ collocatum. Tantò acceptius in vulgum, quantò modicus privatis ædificationibus. Ne publicè quidem nisi duo opera struxit, Templum Augusto & scenam Pompeiani theatri: eaque perfecta contemptu ambitionis, an per senectutem haud dedicavit. Sed æstimando detrimento quatuor progeneri Cæsaris delecti, additusque nominatione Consulum P. Petronius. Calamitati ignis accessit inundatio. Quippe Tiberis maxima [illegible].

II. Res Orientis quod attinet, Vitellius in Judæam profectus, in ipsa festivitate Paschatis venit Hierosolymam, ubi exceptus honorificè, remisit civibus totum vectigal fructuum, & stolam cum ornatu Pontificio. Ac subrogato in locum Josepho Caiaphæ Sacerdote manente jonatha, Anani Pontificis filio, iter lecta est ad Antiochiam. Sic perfidus ille Caiaphas qui ut gratiam Romanorum retineret, Christum morti destinaverat, divinæ ultioni & gloriæ, dat poenas arrogatus Romanâ manu.

III. Tiridates quem Tiberius Parthis regem imposuerat, ipsis volentibus, Nicephorium & Anthemusiada, Halumque & Artemitam, Parthica oppida recepit, certantibus gaudio, qui Artabanum ob sævitiam exsecrati, comi Tiridatis ingenium, Romanas per artes sperabant. Plurimum adulationis Seleucenses induere, civitas potens, septa muris. Adventantem Tiridatem extollunt, Veterum Regum honoribus, & quos recens ætas largius invenit, simul probra in Artabanum fundebant. Tiridates rem Seleucensem populo permittit. Mox consultans quonam die solemnia regni capesseret, literas Phraatis & Hieronis accepit, brevissimam moram precantium. Placitumque opperiri viros præpollentes. Atque interim Ctesiphon sedes imperii petita. Sed ubi diem protrahebant, multis coram approbantibus, Surena patrio more, Tiridatem insigni regio evinxit. Ac si statim interiora, ceterasque nationes petivisset, oppressa cunctantium dubitatio. At dum obsidet castellum in quod pecuniam & pellices Artabanus contulerat, dedit spatium exuendi pacta. Nam Phraates & Hiero, & si qui alii delectum capiendo diademati diem, non concelebraverant, pars metu, quidam invidiâ in Abdagesen, qui tum aula & novo Rege potiebatur, ad Artabanum vertere. Tum Hiero præsertim Tiridatem increpat, neque priora Arsacidarum imperium, sed inane nomen apud imbellem, externa mollitia, vim in Abdagesen [illegible]. Tiridates Artabanum persentiens, consilio Abdagesis in Mesopotamiam regreditur. Tum Parthi contrarium iterum, vel in castra Artabani, donec Tiridates cum paucis in Syriam revectus, pudore proditionis omnes exsolvit.

IV. Artabanus in Hyrcania repertus fuerat illuvie obsitus, & alimenta arcu expediens, ac primò tamquam dolo [illegible], territus. Ubi data fides reddendæ dominationi venisse, quæ repentina mutatio exquirit. Tum Hiero patrinum Tiridatem increpat. Non alios contra Artabanum, quàm dum Scytharum auxilia conciret, pergit properus, neque cunctatur pudorem, ut [illegible]. Iterum à Tiberio iterum accipit Vitellius, ut cum Artabano foedus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupatâ Armeniâ, majora damna inferret imperio. Convenerunt ad Euphratem Rex & Vitellius, ubi in medio pontis sibi occurrerunt cum suo quisque satellitio. Postquam de foedere convenit, Herodes Tetrarcha, utrumque excepit convivio, tabernaculo magnis sumptibus erecto in medio fluminis, nec multò post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem, cum multis muneribus, inter quæ etiam virum staturâ cubitorum quinque, genere Judæum, Eleazarum nomine. Postea Tiberio per tabellarium misit Herodes, ad amplius significandum seorsum quam Vitellius, quæ ea de re gesserat ostenditur. Hæc acta fuisse imperante Caligulâ narrat Suetonius: *Namque Artabanus Parthorum Rex odium semper contemptumque Tiberii præ se ferens, amicitiam ejus ultrò petiit; venitque ad colloquium legati consularis, & transgressus Euphra-*

tem,

Tacit. ad Smyrn.

[illegible]

Euseb. l. 6. c. 43.

Tacit. An. l. 6.

Ac revocatus Vitellius [illegible].

Tacit. An. l. 6. c. 11.

Tacit. An. l. 6.

Joseph. l. 18. c. 6.

Sueton. Cal. c. 14.

Anno Dom. 36.

rem, aquila & signa Rom. Cæsarumque imagines aderant. Nobis Josephus de antiquioris, & recentioris [illegible] gestam memorantis, narratio videtur fide dignior.

Pilatus Samaritanos [illegible].

V. Dum hæc geruntur, impostor quidam Samaritanos concitavit, jubens ut convenirent in montem Garizim, apud eos sanctissimum. Asseverabat, se illic ostensurum vasa sacra, quæ ibi Moses deposuerat. Creduli homines arma [illegible], Tirathabam vicum insederunt, expectantes ut confluerent cæteri, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior clivum montis occupat, cum suis turmis & peditibus, qui [illegible] congressi, [illegible], alios fuderunt, alios in fugam compulerunt, multos etiam vivos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores, Pilatus mulctavit capite. Tum primores adeuntes Vitellium, caedis Pilatum accusant. Vitellius Marcello ad procurandam Judæam misso, Pilatum jussit Romam [illegible], [illegible] apud Cæsarem [illegible]. Ita [illegible] decem annis [illegible], [illegible], quò priusquam perveniret, vitâ excessit Tiberius. De fato Pilati hoc addit Orosius:

Joseph. l. 18. c. 5.

Oros. l. 7. c. 5.

Pilatus autem Præses, qui sententiam damnationis in Christum dixerat, postquam plurimas seditiones in Hierosolymis excitavit, & fecit, tantis irrogante Cajo angustiis coarctatus est, ut suâ se transverberans manu, malorum compendium mortis celeritate quæsierit. Quibus innui videtur, anno sequente, Pilatum violentas sibi manus intulisse. Profectum jam fuisse currentem annum, cum Romam iter suscepere Pilatus à Vitellio coactus, eò liquet, quòd necdum in urbem venerat, cùm Tiberius lucem reliquit XVII. Cal. Apriles, Acerronio Proculo & Pontio Nigro Coss. Quòd si ante festum Paschatis motus perfectura fuisset, Tiberium vitæ compotem utique reperisset, cùm nil [illegible] eo pervenire esse, quominùs se Cæsaris ad tribunal sisteret.

[illegible] Herodes à copiis Aretæ fusus.

VI. Currente anno, non ut censet Calvisius [illegible], [illegible] Herodis [illegible] cum Legato Regis Aretæ commissum. Q[illegible] [illegible] Herodis [illegible], [illegible] ob [illegible], qui post Philippi Tetrarchæ, [illegible] Herodis [illegible]. Apud Judæos fuit opinio, [illegible] numine [illegible] Herodis exercitum, propter Joannem, quem interfecerat. Cladem [illegible]. Herodes significavit. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio ut ei bellum inferat, & aut vivum captum adducat, aut occisi caput ad se mittat. Atqui anno demum sequente, Vitellius properavit versus Petram Aretæ urbem, cùmque ascendisset Hierosolymam, quarto post adventum die accepit literas de morte Tiberii. Quòd si anno Dom. trigesimo quinto fusus Herodis exercitus, hoccine credibile est, anno trigesimo septimo, mediâ penè sui parte confecto, Vitellium in Arabum Regem arma movisse?

Joseph. l. 18. c. 7.

Rex Agrippa Aristobuli [illegible].

VII. Ex Aristobulo, quem per Antipatri fratris calumnias pater occiderat, & Berenice filiâ Salomes, Herodis magni sororis, ortus erat Agrippa, Caligulæ & Claudio charissimus; Lucæ, Herodes Rex vocatus. Is paulò ante Herodis M. obitum Romæ degens, in familiaritatem Drusi, qui Tiberio filius fuit, sese penitus [illegible]. Defunctâ verò matre Berenice, partim liberalitatibus immodicis, partim quotidiano victus splendore redactus ad inopiam,

Act. 12.

non potuit amplius Romæ vivere. Cùm porrò non posset [illegible] pecuniam, [illegible] in castrum Idumeæ, Malatha nomine, cogitans vitam aliquo pacto abrumpere. Quod [illegible] Cypros [illegible], ad sororem Herodiadem, [illegible] indicavit Agrippæ. Accersitus igitur ab Herodiade, ejusque viro Herode Antipâ, jussus erat habitare Tiberiade, assignatâ certâ pecuniâ undè viveret. His [illegible] Agrippa, anno proximo Tiberio [illegible] fungeretur, ac proinde currente, Romam [illegible]. Q[illegible] [illegible] regiæque dignitatis, ad quam erectus est.

An Agrippa idem [illegible] Tetrarcha?

VIII. [illegible], Agrippam ab Herode Antipa, omnes prorsus [illegible], hactenus crediderunt. Illud quidem Aristobuli, hunc verò Herodis Magni filium. Illum Regem, hunc Tetrarcham; illum ex fratre nepotem, hunc patruum. At [illegible] est [illegible] scriptor, qui sententiam adeò constantem, totque clarissimis fultam testibus historiam, è veri finibus exterminare tentavit. Is est eruditissimus Harduinus ad eversionem antiquitatis natus, qui & Herodem Tetrarcham & Regem Agrippam, Herodis nomine à Lucâ donatum, quemque imperante Claudio, ad plures annos constat, pro uno eodemque homine habuit: Caeterùm, verba sunt Harduini, *Herodes ipse quem diximus, qui diu Tetrarcha, tandem rege creatus est titulo, à Claudio Imperatore, cum jam ab obitu Philippi fratris, Ituream cum Trachonitide adjunxisset Galilææ: atque ob regiam illam dignitatis accessionem Magnus Rex merito appellatus.* Nobis verò tàm nova, tàm inaudita, verè ut dicamus, magnam movebunt admirationem. Quippe antores Agrippæ [illegible] ab Herode Tetrarcha diversum statuunt, quos in re [illegible], [illegible] [illegible], tam turpiter hallucinatos fuisse quis credat? Hunc patrocinatur senatu Philo, & nobilis Judæus, & Herodi Tetrarchæ [illegible] & Agrippæ [illegible], [illegible] [illegible] Judæam [illegible]. Atqui Herodi Tetrarchæ Herodes M. pater fuit, avus non fuit. Hoccine credibile est, Philonem ignorasse utrum Herodes Tetrarcha, unus idemque cum Agrippa homo esset an diversus? Patrocinatur Strabo Geographorum ille Princeps, cui Herodes Tetrarcha ignotus esse non potuit, cum [illegible]. Patrocinatur Josephus, qui imperante Caligulâ in lucem editus est. Quique à Palæstinis discere facillimè potuit, eo tempore quo [illegible] Herodis Agrippæ [illegible] à Tetrarcha: id sanè tam lippis atque tonsoribus exploratum, quàm Parisinæ plebeculæ certum, Ludovicum XIII. & filium ejus Ludovicum XIV. duos fuisse Reges. Patrocinatur Eusebius Cæsariensis, qui vigentis ævo suo traditionis, testis est potentissimus. Quòd si Herodes Tetrarcha ab Herode Agrippa non diversus est, mirum diligentissimo scriptori ejus urbis Episcopo in qua Rex ille ab Angelo percussus, nil de falsa fabulosæ fama, quæ unum hominem, in duos momentò diviserat. Quin etiam [illegible], [illegible] quibus omninò persuasum fuit, Agrippam Regem & Herodem Antipam duos homines fuisse. Scilicet tot autores gravissimi in falsam delapsi sunt opinionem, ut lubricis annis amplius mille & sexcentis, veritas doctum gemitus imo de pectore clarissimum expectâret

Herod. [illegible]

Phil. Legat.

Har-

Harduinum, qui eum loco restituerit & libertati; atque garrulis illis nebulonibus Phavorinum, Strabonianus, Josephus, Eusebius, eorumve deterreret. Nec illustrandi jam nobis magna Harduinorum penuria est.

Alelib. Act. 4. scen. 3.

Quam gaudeo ubi etiam hujus generis reliquias,
Restare video, vah, vivere etiam nunc lubet.

IX. Prætereo tamen strenuus ille Veterum debellator monstrorum, nos antiquæ præclare historiæ, non exuere obsequium. Straboni Herodes, Herodis magni filius, Tetrarcha solum modo audit, non Rex. Ait, inquit, Herodes scilicet liberi, Philippus & Herodes Antipas, *Vix multo obsequio veniam impetrarunt, & suam uterque Tetrarchiam.* Nullum ergo Antipæ regnum à Strabone fuit, sed sola Tetrarchia fuit. Imperante Caio, Regem fuisse Agrippam, disertè [illegible] *more suo Caium salutaturum.* Quem Palæstinum [illegible] cujus verba Imperatoria, *Honestè cives tui dedignantur Caium habere pro Deo.* Atque Herodes Tetrarcha, neque Agrippa vocabatur, neque fatente Harduino, regio, dum Caius imperabat, insignitus est titulo. Josephum jam audivimus, & iterum audiemus. Porrò ex Philonis testimonio, Josepho sane antiquioris, liquidò constat, Josephum traditione de Rege Judæorum Agrippæ, architectum non fuisse. Audiamus etiam Dionem: *Caius Agrippam Herodis nepotem, vinculis quæ à Tiberio fuerant indita, liberabat, & avi principatum ei reddebat.* Denique Eusebius, *C. Cæsar*, inquit, *cognomento Caligula, Agrippam vinculis liberatum Regem Judææ fecit.* Quin verò Lucas ipse non obscura dat inter utrumque Herodem discrimina. Rex scribitur ille qui Jacobum gladio interfecit: alter verò dicitur *Tetrarcha*, cum quo Manahem fuerat educatus. Quis credat Lucam viro, cui capite 12. constanter Regis tribuerat titulum, paucis post lineis, Tetrarchæ, non satis honorificam dignitatem imposuisse? Insolens est quidem veri nominis Reges, *Tetrarchæ* titulo designari, quâ appellatione afficerentur injuriâ. Uno pugnat argumento Harduinus: *Si fuit alter ex iis Agrippa, alter Antipas, cur non Agrippam & Antipam Scriptura Sacra nominavit, sicut Archelaum, sicut Agrippam alterum?* Brevi respondemus, liberum esse hominum, nominum alterutro designare. Filius Herodis, & Antipas, & Herodes vocabatur, illud Græcis, hoc Judæis familiarius. Similiter Aristobuli filius, Agrippa simul & Herodes appellabatur. Illud nomen quod Judæis Christianis notius fuit, sacro utuntur scriptores usu. Nonne Marcus *Abiatharis* nomen adjunxit Pontifici maximo, quem Samuel *Achimelechi* appellatione indueret? Quid igitur causæ fuit, cur Agrippam Herodis & nomine designare non [illegible]? Ut igitur ex varietate nominum diversitatem virorum non satis aptè colligimus, quia frequentissimum est unum eundemque hominem [illegible], ita ex communione nominum non est consentaneum, geminas permiscere personas, cum certis appareant distinctæ vestigiis. Profectò inter utrumque Herodem alterum patruum, alterum ex fratre nepotem, non obscurum [illegible], cum ille Tetrarcha nunquam Rex, hic verò semper Rex, nunquam Tetrarcha [illegible].

An [illegible] Herodes [illegible] homines.

Strab. l. 16.

Philo Leg. ad Caium.

Dio l. 59.

Euseb. Chron.

Act. 13. 1.

Hard. p. 404.

[illegible] Tetrarcha & Agrippa Judæi?

X. Hactenus satis video utrumque restituere Chronologiæ, sospitum tamen vi [illegible]

superat Harduinus, *Agrippam, quem pro Herode Joannis percussore habet, nec proselytum autem familiae illius fuisse, nec Judæum, Lucas apertè declarat.* Pro Deum immortalem! Neget Herodem sive Agrippam, sive Antipam, esse Judæum Religione [illegible]? [illegible] Harduinus negat esse Judæum? Neget ergo Herodem Judæorum Regem, quo regnante Christus natus est, Judæorum coluisse disciplinam. Secta filios & circumcidere suos debuit, ut legi obtemperaret, neve Judæis maximo foret scandalo. Equidem si Herodes tam Antipas, quàm Agrippa, Religionis cultor Judaicæ non fuit, omnis historiæque est omnis abroganda fides. Audiamus ipse apud Philonem Agrippa, *Equidem ut nosti, Judæus natus sum, natale solum mihi sunt Hierosolyma, ubi altissimi Dei Templum sacrosanctum situm est: avos proavosque Reges habui, & ex his aliquot etiam Summos Pontifices.* Haccine non sunt verba Judæi? In quanta [illegible] transeuntis, Agrippam avorum Regum, non patrem [illegible], quod ab Herode Tetrarcha prætermissum non fuisse, utpote natum Herode Rege Judææ. At Pater Agrippæ Aristobulus, nunquam diadema gessit: quo apparet atque etiam, Agrippam esse ab Herode Tetrarcha diversum, cum ille privati quidem, hic verò Regis filius exstiterit. Præterea hæc prædicat Josephus, Herodes mutatâ voluntate, mutavit testamentum, *Antipam enim prioribus tabulis regni successorem destinaverat*, quod [illegible] est Archelaum. [illegible] Herodem Antipam, regni utpote heredem à Patre suo [illegible], si neque [illegible], neque coluit Religionis Mosaicæ fuit; cur frater Herodis Archelaus, cur Philippus patris circumcisus quàm Herodes? Sed & Joannes monsterum, fotis defensorem Judæis, indicio est Herodem circumcisum fuisse, quem divinus ille Christi præcursor, suis concionibus perstringebat. *Apertè* tamen Lucas, si Harduino credimus, Herodem Judæum non fuisse declarat. Hem apertè: Audiamus rationem, *Quia eum non [illegible] Religionis impulsum, sed quia placeret Judæis, bellum Christianis indixisse narrat.* Atque præcipuè Religionis amore, non Judæorum dementiæ [illegible], [illegible] persecutionem, teste est Lucas, *Eodem autem tempore misit Herodes manus, ut affligeret quosdam de Ecclesiâ, occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio, & videns quia placeret Judæis, apposuit apprehendere etiam Petrum.* Voluntate ergo placendi Judæis, mortem excepit Jacobus. Quamquam non sic argumentatur hæc:

Qui in bello cum Christianis gerendo vult placere Judæis, ille Judæus non est;
Atqui Herodes &c. volebat placere Judæis,
Ergo Judæus non fuit.

Egregiam sanè demonstrationem omnis historiæ fundamenta convellere idoneam. Quasi verò Sultanus eò Mahumedanum non ageret, quia vult Santonibus, & Dervisis suis pergratum facere, in vexandis Christianis. Ejusmodi & acutæ est, alia Harduini argumentatio: *Quòd non licuit Herodi, habere uxorem fratris sui Philippi, causa est facilis & expedita, quòd solus Lex Deut. xxv. 5. Judæos spectaret, non non gentiles.* Quam infelicem arguam, nobis tædio est. Non licebat Herodi Philippi fratris habere uxorem, quia & vivum [illegible] Philippum, & Herodiadi [illegible] filia

Hard. p. 404.

Philo Leg. ad Caium.

Joseph. Ant. l. 17. c. 8.

Hard. p. 405.

Act. 12. 1.

Hard. p. 406.

ANNO Do. 36.

[illegible] [illegible] Herodiadis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut nuptiæ fierent legitimæ. Neque tàm asperè in Herodem invectus esset Joannes, si fratrem suî [illegible] duxisset Herodes, cùm ejusmodi matrimonia honesta bonisque moribus esse contraria Judæi non arbitrarentur, utpotè à Lege concessa. In Herodem ergo invectus est Joannes, quòd notus publicusque adulter foret, quippe qui blandimentis allexerat suæ Herodiadem, ut spreto legitimo sponso, in alienum torum ascenderet, quod turpissimum & inhonestissimum foret.

Agrippa in vinculis [illegible].

X I. [illegible] [illegible] Herodem, Herodes Agrippa nobis alius erit ab Herode Tetrarchâ, prosequique ea quæ ad utrumque spectant historiam, [illegible]. A Caio in intimam Agrippa receptus amicitiam, quodam die dum unà gestabantur, incidit in confabulationem de Tiberio; & quia soli erant, precatus est ut quàm primùm Imperator principatum locum, Caio dignum [illegible]. Quæ verba excepit Eutychus libertus Agrippæ & auriga; at tum quidem tacuit. Interim [illegible] deinde à patrono, quasi vestem ei furto subduxisset, sicut verè subduxerat, & in fugâ retractus, cum perductus esset ad Sabinum urbis Præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas, quem Tiberius more suo detinuit in vinculis. Processêrunt deinde [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Agrippa [illegible] [illegible], quæ ei [illegible] [illegible] [illegible] apud Tiberium, [illegible] [illegible]. Quæ tandem impetravit, Tiberius imperat Macroni Eutychum adducere. Auditâque Eutychi accusatione, confestim mandat Macroni, Agrippam injiceret vincula. Ad pedes statim conversus Agrippa, à Prætorianis, ita ut erat Purpuratus, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] vehementem, & præ angore vix sibi constaret, conspicatus quendam è Caii servis nomine Thaumastum gestantem hydriam, poposcit potum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] hæc loquitur, Certè bono tuo, puer, exhibuisti mihi hoc ministerium: quòd priorum [illegible] hanc necessitatem evasero, impetrabo tibi libertatem à Caio. At Antonia graviter ferens calamitatem Juvenis, à Macrone obtinuit, ut in custodiâ servaretur à militibus commodis, convictoremque haberet Centurionem ei custodiæ præpositum, & quotidianis uteretur lavacris, & paterent ad eum aditus adeuntibus; admittebanturque ad eum, *liberi* [illegible], & è libertis *Marsyas atque Stichus*, inferentes ei cibos, quibus delectabatur.

Joseph. l. 18. c. 8.

ANNO Do. 37.

ANNO U. C. 790. OLYMP. 204. PER. JUL. 4750. JUL. 82. DION. 37. TIBER. 23. CALIGULÆ 1. Æd. 18. F. [illegible] 19. Indict. 10. Epact. 24. Epact. Sol. 2. P. Apr. 21.

COSS. Cn. *Acerronius Proculus* & *C. Pontius Nigrinus*.

Mors Tiberii.

I. [illegible] Tiberius [illegible] viribusque [illegible] de [illegible] [illegible] ambigebat. Dubitavit de tradendâ Rep. primùm inter nepotes, quorum Druso [illegible], sanguine & charitate propior, sed nondum [illegible] [illegible]. Germanico [illegible] [illegible] [illegible], vulgi studia, eoque apud avum [illegible] causa. [illegible] de Caudio [illegible], quod is [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Mox [illegible] [illegible], fesso corpore, consilium cui tempus erat, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] è libidinibus [illegible], in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], atque eos qui post tricesimum ætatis annum ad internoscenda corpori suo utilia, vel noxia, alieni consilii indigerent. Jam Tiberium corpus, jam vires, nondum dissimulatio deserebat. Idem animi rigor, sermone ac vultu intentus, quæsitâ interdum comitate, quamvis manifestam defectionem tegebat, mutatisque sæpiùs locis, tandem apud promontorium Miseni consedit, in villâ [illegible] [illegible] [illegible] Dominus. Illic eum appropinquare supremis, tali modo compertum. Erat medicus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] valetudines Principis solitus, consilii tamen copiam præbere. Is velut propria ad negotia digrediens, & per speciem officii manum complexus, pulsum venarum attigit, neque fefellit. Nam Tiberius incertum an offensus, tantòque magis iram premens, instaurari epulas jubet, discumbitque ultra solitum, quasi honori abeuntis amici tribueret. Charicles tamen labi Spiritum, nec ultra biduum duraturum Macroni firmavit. Decimo septimo Calendas Aprilis, interclusâ animâ, creditus est mortalitatem explevisse. At repentè affertur redire Tiberio vocem ac visus, vocarique qui recreandæ defectioni cibum afferrent. Macro intrepidus opprimi senem injectu multæ vestis jubet discedique à limine. Martii vigesimâ sextâ die, ad plures eundo Deus vocabitur. Narrat Josephus, Tiberium in Imperio vixisse annos viginti duobus, mensibus quinque, diebus tribus. Ambo tamen falluntur, obiit Augustus anno urbis 767. mensis Augusti [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Augusti, Tiberius regnavit annos XXII, menses sex, dies XXVI. Consentiunt enim Tacitus atque Suetonius, Tiberium excessisse, *Decimo septimo Kal. Aprilis Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigrino Coss.* Ne hoc quidem prætereundum est, sicuti à Dione legitur; *Eos dies Tiberium imperasse annos viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim.* Id fortè non dictum à Dione, cujus hæc verba sunt: *Tiberius imperavit annis XXII. mensibus VII. ac diebus tredecim.*

Tacit. Ann. l. 6.

Joseph. l. 18. c. 8. 636.

Dion. Ann. [illegible]

Dio l. 58. [illegible]

II. Morte Tiberii ita lætatus est populus, ut ad primum nuntium discurrentes, pars Tiberium in Tiberim clamitarent: pars Terram Matrem, Deosque Manes orarent, ut mortuo sedem ullam nisi inter impios darent. Alii uncum & Gemonias cadaveri minitarentur, exacerbati super memoriam pristinæ crudelitatis, etiam recenti novamque. Nam cùm Senatusconsulto cautum esset, ut pœna damnatorum in decimum semper diem differretur, fortè accidit, ut quorundam supplicii dies is esset, quo nuntiatum de Tiberio erat. Hos implorantes hominum fidem, quia absente adhuc Caio nemo extabat, qui adiri & interpellari posset, custodes ne quid adversus constitutum facerent, strangulaverunt, abjeceruntque in Gemonias. Crevit igitur invidia, quasi etiam post mortem tyranni, sævitia permanente. Corpus ut moveri à Miseno cœpit, conclamantibus plerisque Atellam potiùs deferendum, & in Amphitheatro semiustulandum. Quæ gravissima definitio fuit regnum. Neque [illegible]

Sueton. in Tiber. c. 75.

Suet. in Tiberio.

Anno Do. 37.

[illegible] qui Romæ sepeliretur, quam in corpore [illegible], projiciendumque vociferent in [illegible] Campanæ [illegible]. Volunt quam non cremari Tiberium, sed semiustulatum, & levare [illegible] ejus [illegible], ut [illegible] in [illegible], qui à Vespillonibus [illegible] in [illegible]. Romam tamen per milites deportatum est & crematum publico funere.

Ann. Caligulæ.

III. Tiberio successit Caligula, qui Anno natus [illegible] Calend. Septembres, Germanico patre ejus & C. Fonteio Capitone Coss. anno urbis DCCLXV. Vixit, atque Suetonium, annis XXIX. Imperavit triennio & decem mensibus [illegible] Eutropius. Annus tamen nonus & vigesimus qui inchoabatur, pro completo habetur: nam accurate loquendo sunt anni XXVIII. duntaxat, cum mensibus quatuor, & diebus viginti quatuor. Obiit nono Kal. Februarias, hora quasi septima. Tempus imperii ejus à die excessus Tiberii accuratissime numeratur. Itaque non [illegible] scriptum à Dione, quem immerito [illegible] Suetonio attribuit: Caium tres annos, menses novem, dies viginti duos imperasse. A Martii 16. quo periit Tiberius, anno Dom. 37. ad 24. Januarii anni 41. sunt anni tres, menses decem, dies [illegible].

IV. [illegible] Caligulam [illegible] fuisse, Augustum non fuisse tradit. Qui verisimile sit, inquit, Caligulam pro Deo ac Jove haberi voluisse, qui ne Imperator quidem ex S. C. esse potuerit? Quid si reponamus, qui verisimile sit, Caligulam ex S. C. non fuisse Imperatorem, qui pro Deo coli voluerit? Quod tam certum quam quod certissimum, ut suo loco demonstrabimus. [illegible] quidem Caligula, Augusti, Imperatorisque nomen invideret Herodianus, si eum à Senatu non impetrasset; cum eo tempore summa dignitas à Patribus Conscriptis [illegible]. [illegible] consulto, & consensu, Augustali nomine fuisse, non ex literis non possumus. Quid hæc Suetonii [illegible]? Ingressusque urbem, statim consensu Senatus, & irrumpentis in Curiam turbæ, irrita Tiberii voluntate, qui testamento alterum nepotem suum prætextatum adhuc, coheredem ei dederat, jus arbitriumque omnium rerum illi permissum est, tantâ publicâ lætitia, ut tribus proximis mensibus ac ne totis quidem, supra centum sexaginta millia victimarum [illegible]. Suetonio [illegible] & nummi.

ΗΡΩΔΗΣ ΤΕΤΡΑΡΧΗΣ ΜΓ
ΓΑΙΩ ΚΑΙΣΑ. ΓΕΡΜ. ΣΕΒ.
[illegible]
[illegible] Augusto.

[illegible] Herodis Tetrarchæ XLIII. [illegible], quo doceri debent, non Principem modo, sed etiam Augustum fuisse Caligulam. Totius etiam Reipublicæ consensu, Caligulam creatum Imperatorem, ex Philone ipso convincemus. Quis enim videns Caium post Tiberii obitum, [illegible] [illegible] imperio ..... non admiratus fuisset felices atque [illegible]? Ut ad brevia redeamus, ex [illegible] [illegible] Dionem [illegible]: Cum [illegible] se [illegible] popularem ostendisset Caligula, adeo ut [illegible] ad Senatum aut populum scriberet, [illegible] Principibus [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible] Monarchiam [illegible] apertus. Quod si Caligula non [illegible] [illegible] Augustus [illegible] [illegible], uti [illegible] non [illegible], si Imperatorem non [illegible] est [illegible]; nullo ob eam modestiam laudandi, [illegible] debent. Porrò cùm omnes Imperatores [illegible] Caligula, [illegible] [illegible] si [illegible] illi Senatus [illegible], [illegible] monarchiæ fundamentum. Jam verò in [illegible] [illegible] Caligula, expulisset [illegible] ex orbe Romano publicam [illegible], quam ex [illegible] dominatione [illegible]. Audiatur Philo: Erant ab Oriente ad Occasum [illegible] Oceani [illegible], & [illegible] Oceanum [illegible] publicâ, gaudente [illegible] Romano Populo [illegible] Italia [illegible] Europam, tum Asiam, [illegible] sub imperatore aliquo, [illegible] non [illegible], sed certo [illegible] [illegible] & privatorum.

V. An hominum [illegible] Tiberii coheredem relictum fuisse, Tiberium Caium [illegible] & C[illegible] [illegible]. Tiberius, [illegible] sunt Josephus, cum Erodum, liberiorem [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Deos [illegible], ut manifesta aliquo indicio designarent successorem in imperio. Augurium [illegible] suum [illegible] successorem, qui [illegible] ad salutandum se veniret. [illegible] Imperator [illegible], [illegible] Erodum [illegible] [illegible], [illegible] advenisset, [illegible] ; Caium [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Nobis verò sic [illegible], Tiberium Caiumque [illegible] imperii coheredes fuisse; Tiberium primum; Caium secundo loco, si quid [illegible] [illegible]. [illegible] Philo: [illegible] [illegible], & imperii coheredem, & [illegible] successorem Tiberii, quod [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] & Dio, [illegible] [illegible] Tiberio, [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] imperium [illegible], [illegible] [illegible] fuisset per [illegible], [illegible]. Quod si primo loco Caligula [illegible] fuisset, [illegible] fuisset [illegible], [illegible] Senatus [illegible] Tiberii [illegible] quem Caligula [illegible], [illegible] [illegible] imperio, [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] depulisset. [illegible] Caium à Senatu declaratum, [illegible] [illegible] in imperio [illegible], [illegible], ut [illegible] Caius. Cui verò Tiberius, locum occuparit, quod [illegible] Dionis [illegible] videntur: Tiberium [illegible] [illegible].

VI. [illegible] imperante Caius cœpit; [illegible] Senatum [illegible] in [illegible] Equestrem, [illegible] ac [illegible] de plebe, [illegible] [illegible] est, communicaturum se cum eis imperium, [illegible] ad placitum [illegible], [illegible] se & [illegible] [illegible]. Deinde eos qui in carcere erant dimisit, inter quos fuit Q. Pomponius, septem totos annos à Consulatu suo [illegible] habitus. [illegible] [illegible] erga Principem, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] de [illegible], [illegible] [illegible] ex publico [illegible] pro [illegible], quod ad imagines ei [illegible] [illegible]-

Anno Dom. 37.

conferebant. Confulum deinceps Proculo & Nigrino Confulatum, Patres ut decernunt, atque eum quotannis gereret, flatuunt: neque verò eo tempore. Itaque ubi completi menses sex, ad quos Proculus Nigrinusque Confulatum acceperant, tum ipse unà cum Claudio Patruo, [illegible], tum [illegible] magistratum. Deinde Templum Augusti dedicavit habitu triumphali. Epulum Senatoribus, eorum uxoribus populoque datum: varia etiam spectacula edita. Die natali ejus qui Augusti [illegible], viciès quater equi cucurrerunt. Morbo gravissimo confectum mortem evasit. At Tiberium qui jam ex ephebis excesserat, ac Princeps juventutis creatus fuerat, quemque adoptarat, eum interfecit eo nomine accusatum, quòd mortem ipsius optasset & expectasset. M. Silanus qui Caii focer erat, ipsique propter & virtutem & nobilitatem molestus, ideòque ludibrio habitus, mortem sibi intulit.

VII. Vitellius Tiberium mandata ut exequeretur, ad bellum parans Aretham, assumptis duabus legionibus, & levis armaturæ atque equitum auxiliis, missis à Sociis Regibus, pervenit Ptolemaidem. Cùmque vellet per Judæam exercitum ducere, occurrerunt ei Regionis Principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios mos permittere, ut inferentur ullæ imagines, quales Romana signa habebant plurimæ. Quorum precibus flexus, [illegible] propofito, missoque per magnum campum exercitu, ipse cum Herode Tetrarcha, & amicis, [illegible] Hierosolymam, [illegible] festum, quod tum habebat publice. Quò postquam ventum est, honore summo exceptus à populo, huic [illegible], & rursum à Jonatha Pontificatum transtulit in fratrem ejus Theophilum. Quartâ autem die, literis acceptis de obitu Tiberii, populum sacramento adegit in fidem Caii novi Principis, revocatisque ex itinere copiis, in Hyberna dimisit; ac omisso bello [illegible], Antiochiam reversus est.

Joseph. l. 18. c. 7.

VIII. Hic in Josephum, adversarium [illegible] [illegible]. *Vitellium Aretham repetisse scribit Josephus, cùm unà cum copiis ad Euphratem amnem pervenisse, ... fœdus percusisse, ut cum Parthorum Rege fœdus iniret.* Fatentur quidem Suetonius, nec non Dionem Vitellium [illegible], quæ in eorum narratione [illegible]. Vitellio cum Artabano [illegible] colloquium. Non verò negari non possunt, cùm [illegible] in narratione multa sint, quæ ad fidem propiùs accedunt: *Vitellius ... apud eum egregiè fecit... Artabanum qui Armeniam... Syriam quoque invadere instituerat ... ad supplicandum ... ad ... Augusti & Caii statuas adoravit. ... in medio ... imperatorem Artabanum, Aquilas & signa Romana, Cæsarumque imagines adoravit.* Nobis fané incredibile videtur, Regem maximum, qui Romani Imperii non agnoscit, ob [illegible] ut vilis aliquis mancipium, Cæsarum imaginibus atque aquilis adorationem exhibere. [illegible] Suetonio, Dionemque antiquiores, [illegible] Orientis gestarum peritior, nil habet ejusmodi. Tùm ex mentione quæ de statuis, & peractum

Dio. l. 59.

Obitus Tiberii

Suet. in Calig.

Sueton. Calig. c. 14.

Dio. l. 59.

moriuntur sunt egregiè condemnatus, utrumque in medio ponte sibi occurrisse Vitellium & Artabanum, quod æqualia summaque imperia mutuò decebat. Quòd si tamen hæc præcedentibus errores Josephus, incerta sunt omninò, subsequentes partes historiæ. Falsum Herodem Tetrarcham ante Vitellium Tiberio scripsisse, de imperatoris obsidibus: falsum & superiore & currente anno, Hierosolymam venisse Vitellium. Eò se contulerat anno Dom. 36. ut Caiphas Pontificatum abdicaret, urbem viseret; quo facto, reversus erat Antiochiam, unde acceptis Tiberii epistolis, Euphratem versus properaverat ad colloquium Parthorum. Anno autem 37. in urbem sanctam venerat, ut bellum in Arethæ intenderet; quem adventum petentes [illegible] [illegible] a Josepho [illegible] [illegible] secernat: primo enim adventu, *Subrogato in locum Caiphæ Jonathâ Pontifice, rediit versus Antiochiam.* Secundo adventu, *à Jonatha in Theophilum Pontificatum transtulit.* Eo errore Suetonio videtur abreptus, quod defuncto jam Tiberio obsides & mortuo Artabani Romam venere.

Joseph. l. 18. c. 6.

Joseph. l. 18. c. 7.

IX. Marsyas Agrippæ libertus, cognitâ morte Tiberii, currens ad patronum properavit, lætissimum ei nuncium afferens, quem cùm offendisset pro more balneum, admoto capite, sermone Hebræo talia fatur, *mortuus est Leo ille.* Illa Centurio gratulans Agrippæ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Sed dùm epulis simul indulgent, & [illegible], [illegible] de [illegible], [illegible] esse Tiberium, & brevi in urbem reversurum. Quibus graviter territus Centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cum vincto [illegible] [illegible], [illegible] imperatoris obitu, protrudit Agrippam de lectulo, hoc insuper increpans: *Tu me impunè falles, mentitus mortem Cæsaris, & non capite luas hanc linguæ petulantiam?* Et cum dicto vinctum jubet solutum hactenus, & arctiùs in posterum custodiri eum imperat: totamque noctem in his malis Agrippa exegit. Posterâ verò die rumor de Tiberii morte increbuit, palam id jactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hîc de causâ facientibus. Cæterùm Caius Romam reversus, Tiberii simul corpus referens, more solemni funus celebravit sumptuosissimè: & cùm vellet Agrippam eâdem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit, ne videretur odio Tiberii id facere. Elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestemque mutare præcepit. Imposito deinde in ejus caput diademate, Tetrarchiæ quæ Philippi erat, Regem constituit, adjectâ quoque Lysaniæ Tetrarchiâ, simulque pro ferreâ catenâ, dedit auream pari pondere.

Agrippa liberatur.

Joseph. l. 18. c. 8.

X. Ad res Ecclesiasticas nunc convertamus animum. Summâ Christi potentiâ, *multiplicatur numerus discipulorum ... ; multaque turba sacerdotum obediebat fidei, Stephanus verò plenus fide ac potentiâ, faciebat signa magna & prodigia in populo.* Quamvis publicarum Stephani concionum, Lucas diserté non meminerit; ex ejus tamen narratione liquet, Stephanum has & frequentes, & efficaces habuisse plurimas. Illud fané consequens est, ex potentia ab eo prodigiis. Erenim donum miraculorum, cum facultate annunciandi conjun-

Stephanus concionatur, miracula ... [illegible]

Act. 6. 7.

ctum

Anno Do. 37.

[illegible] hîc: Illi vero profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante & sermonem ejus confirmante per signa subsequentia. Itaque vis miraculo[illegible], ut & quidem virgini, quæ viro egentibus in [illegible] [illegible], [illegible] ascribere potuit. Cum enim Evangelii prædicandi facultas non sit sermone indita, neque illa etiam quæ in faciendis signis versatur, etsi quandoque [illegible] haud [illegible] ut [illegible] Philippi. Quin immò nullum in N. Testamento apparet exemplum, privati hominis edentis miracula. Præconum Evangelii hoc opus est. Crescente ergo discipulorum numero crevit & necessitas novos instituendi ministros, quibus & prædicandi munus injungeretur. Pollicitus erat Dominus, cui qui haberet, plura adhuc accepturos esse, quod & expertus Stephanus. Qui enim donis spiritus, quæ meritò habuit, bene usus est, & mensæ Ecclesiastici dispensationem summâ fide administraverat, ad altiorem gradum evectus, cælestis Evangelii thesaurum, magna cum laude distribuit. Sed & disceptationes Stephani cum Synagogarum primoribus; & ut probabile, cum Saulo traditionum peritissimo, indicio sunt Evangelici muneris, atque pars est non contemnenda [illegible] veritati congruere. Quibus accuratè perpensis, mors Stephani in annum Christi [illegible] conferri nequit: cum octo circiter mensium intervallo, incrementum Ecclesiæ erat magnum, tantum tamen non fuerat, ut Apostoli cum LXX. discipulis impares ferendo [illegible] oneri, crearent Diaconos, qui multiplicato adhuc fidelium grege, ad munus Evangelistarum ascenderent. Equidem verba Lucæ, Stephanus edebat prodigia & signa multa in populo, ostendunt ejus ministerium mensium paucorum limitibus non esse circumscriptum. Amplo satis intervallo opus erat, ut hunc multis apud Hierosolymitanos prodigiis inclaresceret, ac tot Judæos Christi inimicos ad disputandum provocaret.

De Libertinorum Synagoga. Act. 6. 9.

XI. Dum Evangelii ministerio Stephanus loco fungitur, *Surrexerunt à Synagogâ, quæ dicitur Libertinorum; quidam & Cyrenensium, & Alexandrinorum, & eorum qui sunt ex Cilicia & Asia, disceptantes cum Stephano, sed nequiverunt obsistere sapientiæ, & spiritui per quem loquebatur.* Qui porrò sint Libertini, est in ambiguo. Non desunt enim, qui Libertinos pro populo ac regione habeant. Suidas [illegible] *Libertini gentis nomen*, & observante Clariss. Seldeno: *Ecclesia Libertinensis in Africa habetur in collatione Carthaginensi.* Lightfootus: *Putant, inquit, docti, Libertinos hos in loco esse tales servos manumissos, & hierosolymitanum nostrum per hoc vocabulum, reddere vocabulum* [illegible]. *Erant Judæi quidam qui vel venditi fuerant in servitutem à Synedrio propter furtum, vel qui se vendiderant in servitutem, & jam libertatem suam fuerant recadepti.* Nobis tamen ea maximè placet sententia, quæ libertinorum [illegible] in Libertinos quærere, à quâ non multum abludit Chrysostomus. *Libertini autem qui à Romanis libertate donati erant, sic appellabantur.* Quamquàm accuratius scripsisset Chrysostomus, *Libertinos* Libertorum qui manumissi fuerant, esse filios. Cum qui libertate donantur à Patronis, *Libertini* nunquam, sed *Liberti* vocantur. Quo & argumento, Lightfootii impugnatur explicatio. Est enim tenendum, servos qui libertatem [illegible] sunt, Libertinos appellatos [illegible]. Quibus accedit, Judæos qui vel à Synedrio venditi, vel qui se servituti addixerant, Hebraicæ linguæ quæ ipsis erat vernacula, peritos fuisse, ut nil opus fuerit propriam ipsis assignare Synagogam. Equidem cum vox *Libertini* Romanis [illegible] propria est, à Romanis impositam illis fuisse Judæis, qui [illegible]. Nempe qui Romæ agebant, nomen plerique ab illis ducebant originem, quos Pompejus, Antonius, Sosius captivos in urbem adduxerant, & tandem manumiserant. Si quæramus à Philone, quinam sint Libertini, reperiemus illum nostræ favere sententiæ: *Augustus aliaque non potest fuisse trans Tiberim, latam urbis partem teneri à Judæis, quorum plerique erant Libertini, quippe qui belli jure in potestatem redacti ab heris suis manumissi fuerant, patrios ritus tenere* [illegible]. *Nec ferebat habere suas Proseuchas, in quibus cœtus facerent, præsertim Sabbato, juxta* [illegible] *patrium.* [illegible] meminit Tacitus: *Actum & de sacris Ægyptiis Judaicisque pellendis, factumque Patrum consultum, ut quatuor millia Libertini generis, eâ superstitione infecta, quis idonea ætas, in insulam Sardiniam veherentur, coercendis illic latrociniis, etsi ob gravitatem cœli interiissent, vile damnum.* Romani ergo Libertini Judæi, in patriam reduces, peculiarem sibi Synagogam statuerant. Hos alio nomine designavit Lucas: *Advenas Romanos.* Neque id est prætermittendum, Libertinorum Synagogam primam à Lucâ fuisse nominatam, quia ex Romanis Judæis constabat. Romani autem rerum Domini. Locum ergo Libertinorum [illegible] Lucas concessit, ut [illegible] Romanorum [illegible].

Seld. de jure Nat. L. 2. c. 7.

Lyra in Act.

Chrys. hom. 15 in Act.

Phil. Legat.

Tacit. l. 2. Ann. c. 85.

Act. 2.

XII. [illegible] Ptolemæus Lagi [illegible], in Cyrenen [illegible]. [illegible] *Ptolemæus Lagi* [illegible] *Judæos* [illegible] *Cyrenen* [illegible] *partem Judæorum deducit.* Cyrenensibus non defuere viri illustres, quorum inter Jason ille, à cujus scriptis liber secundus Maccabæorum descriptus est. Ex illâ etiam regione fuit Simon Cyrenæus, qui ferendæ crucis adjutor Christo fuit: de Cyrenensibus intelligendum [illegible] Dio: *Judæi qui circa Cyrenem habitabant, Andreâ quodam duce Romanos pariter atque Græcos occidebant, vescebantur eorum carnibus,* [illegible] *sanguine.* Quæ tamen [illegible], harum omnium Libertinorum scilicet, Cyrenensium, Alexandrinorum, Cilicum, Asianorum diversas fuisse Synagogas, indicare videtur Chrysostomus: *Porrò quemadmodum illic morabantur hospites multi, ita Synagogæ variæ erant, in quibus oportebat & legem legi, & preces fieri.* [illegible] quadringentas & octoginta numero fuisse prædicant: quod tamen moderatè videtur fide major.

Cyrenensium Synagoga.

Joseph. l. 2. contra Apion. p. 1063.

Marc. 15. 21.

Dio l. 68. p. 786.

Chrys. hom. 15. in Act.

Synagogæ Hierosolymis [illegible].

XIII. Victi disputatione Libertini, ad malas artes conversi, falsis testibus & tumultu Stephanum opprimere conantur. Summa accusationis hæc est: *Audivimus eum sibi dicentem Jesum*

Act. 6. 14.

Anno Do. 37.

fum ipsum [illegible] [illegible] tuo [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible]. Quæ tamen verissima, neque Apostolis, neque Stephanus [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible], aut [illegible] fuit, aut [illegible]. Poterunt hæc ad tempus [illegible], ne [illegible] essent scandalo. [illegible] tamen Judæorum [illegible] Stephanum, [illegible] [illegible] [illegible] potuit, atque [illegible], quæ à Petro & Paulo Romæ [illegible], [illegible] [illegible] Lactantius prædicat: *Post breve tempus immissurum Deum Regem qui expugnaret Judæos, & civitates eorum solo adæquaret, ipsos autem fame sitique confectos obsideret. Tunc fore ut corporibus suorum vescerentur & consumerent se invicem.* Si Lactantio [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quod si Stephanus ea prædicasset, non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Vate Spiritu Sancti vere nunciante, haberi debuit. Dum stat ante tribunal, *intuentes in eum omnes, qui sedebant in concilio, viderunt faciem ejus, quasi faciem Angeli.* Placet nobis dictum Chrysostomi: *Hæc ipsius gratia erat, hæc & Mosis gloria erat. Videtur autem mihi Deus illum fecisse tanta gratia et amabilitate, ut faciem aspectu venerarentur.* Angelica [illegible] [illegible] [illegible] esse prædicatur. Id ipsum Cyrillus docet Hierosolymitanus: *Calumniis autem oppressus, & ad judicium adductus, resplenduit ut Angelus.* Quo veluti signo [illegible] de innocentia Stephani. Neque pro Mosis calumniatore habendus ille, cujus vultus Mosaicæ faciei similimus, divino fulgore collucebat atque illustrabatur. Hâc etiam luce, gloriæ [illegible] [illegible] Christi Martyr, in angelicam [illegible] [illegible], [illegible] qui exemplo ad cœlestem [illegible] spiritum [illegible] [illegible]. Tum divinam [illegible] [illegible]; [illegible] Dei in Patres Judæorum prædicat beneficia, [illegible] [illegible], quæ ab illis bene, vel male gesta sunt? quibus ostendit, se à [illegible] [illegible] fuisse [illegible]. Hoc addit etiam, Deum [illegible] [illegible], in Templo manufacto non habitare, ut [illegible] in Templo fiduciam, Judæis evelleret. Denique in eorum crudelitatem invehitur atque incredulitatem, quâ pessima patrum suorum exempla [illegible]; quibus [illegible] Seniores & Scribæ, *stridebant dentibus in eum.* Quasi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

XIV. [illegible] ergo in Stephanum crudelitatem [illegible], [illegible] [illegible] jam ordine, [illegible] eum [illegible] [illegible] lapidarent, [illegible] Christum, ut *ipsis gaudens magnâ voce clamaverit, Domine, ne statuas eis hoc peccatum.* In damnando Christo Concilium Judæorum Justitiæ speciem adhibuerat, servatis judiciorum Regulis. At hîc [illegible] deliberatum, neque suffragia, promulgata sententia, morte dignus est, ductus ad Præsidem Romanum, quia non *licebat Judæis interficere quemquam.* Id [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible], neque [illegible] [illegible]. Omnem tamen negligunt ordinem, ut crudelitatem expleant suam, [illegible] ex [illegible] [illegible] Stephano, non [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] non temporis [illegible] Judæis fuisse permissa. Ananus Pontifex, Jacobum quoque Domini fratrem, ad lapidationem damnavit postmodum. At Judæorum [illegible] legum [illegible] [illegible] ad Regem Agrippam [illegible] [illegible], [illegible] Ananum, ne quod tale posthac auderet: nam ne tunc quidem recte egisse. Quidam etiam Albino occurrentes, venienti ab Alexandria, docuerunt eum, non licuisse Anano sine ipsius consensu advocare concilium. Recte quam [illegible] ultimum [illegible] supplicium, [illegible] est [illegible], quod in [illegible] Hierosolymorum Dominum translatum fuerat.

XV. Lapidatio ignominiosissimum simul & [illegible] erat Judæorum supplicium, quod blasphemus [illegible]. Lapidandum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quia tale [illegible] commisit, & N. & N. sunt testes in eum, si quis pro eo testari poterit, prodeat & testimonium dicat. Cùm [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] admonitus fuerit etiam. [illegible] [illegible] reum, ad confessionem esse solitos: *Omnis enim confitens habet portionem in mundo futuro, sicut comperimus de Achan.* Ubi quatuor cubitorum spatio distitum à loco lapidationis, detrahebant ei vestes: locus lapidationis, erat duplici hominis staturâ altior. Illuc ascendebat ipse unà cum suis testibus, habens manus ligatas. Unus testium impellebat eum in lumbos retrò, ut decideret in tergum super cor suum. Si moriebatur, [illegible]; si non, alter [illegible] tollebat lapidem, atque in pectus ferebat. Si occidebatur, benè; si trahebat adhuc spiritum, plebs lapidibus eum obruebat. Itaque [illegible] fuit, Stephanum *positis genibus, magnâ voce clamasse.* Quod ut divinitùs [illegible] factum putamus, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], cùm lapidibus non sint se [illegible], ut procumbunt in genua, ac magnas edunt clamores. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], illarum similes quas in cruce [illegible], dum clamavit voce magnâ. Ex mora lapidandi, quod de Beda traditum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erudiri. Hoc tamen affirmamus [illegible]: *Lapis ille super quem positus, sub quo lapidatus moritur, in Ecclesiam Apostolorum ad montem Sion postmodum translatus, magnâ veneratione est habitus.* Quasi verò qui lapidatorum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Mirum est profectò de ejusmodi lapide in Ecclesiam [illegible] [illegible], nil Eusebium, nil Cyrillum Hierosol. nil Gregorium Nyssenum, nil Fulgentium dixisse, qui de Stephano multa scripserunt.

XVI. [illegible] ubi lapidatus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ad lapidationem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] Aquilonem, vocaturque porta Ephraim, & porta Sancti Stephani, quia extra eam lapidatus fuit, & hac ducit in Jericho, Samariam & Galilæam.* Quæ traditio ex revelatione facta Luciano Presbytero orta est; de qua Marcellinus Comes: *Lucianus Presbyter vir Sanctus, cui revelavit Deus his Coss.* (Honorio x. & Theodosio vi.) *locum sepulchri & reliquiarum corporis Sancti Stephani primi Martyris, scripsit ipsam revelationem Græco sermone ad omnium Ecclesiarum personas.* Anno erat Christi ccccxv. Quâ revelatione constat, & portam quam egressus est Protomartyr, & locum quo ultimo affectus supplicio fuit, [illegible] in ignorantione jacuisse, cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad eos cognoscendo

Marginal notes: Lact. l. 4. c. 21. — Chrysost. hom. 15. in Act. — Cyril. Catech. 17. [illegible] — Stephanus lapidatur — Joseph. l. 20. c. 8. [illegible] — [illegible] — [illegible] — Locus lapidati Stephani — Marcell. Chron. [illegible]

[illegible] quo certè confirmatque [illegible] ecclesiam [illegible]. Narrationibus ejusmodi credidit Baronius. Caeterùm de loco martyrii [illegible] [illegible] dissimulare non possumus: Locus ille neque integro [illegible] [illegible], quem [illegible], [illegible], [illegible] ut [illegible] est [illegible]. [illegible] [illegible] in loco Martyrii Stephani, eoldem [illegible] Templum [illegible], ut scribit Evagrius: Templum [illegible] ac pulcherrimum [illegible], ut [illegible] primi [illegible] ac Martyris Stephani [illegible], quod non [illegible] [illegible] ab urbe. Marcellini verò Chronicon, ut [illegible], de [illegible] ab Eudocia Augusta in honorem Stephani Templo, ut verbum quidem habet, [illegible] locum supplicii Stephani, extructo Templo, [illegible] [illegible] ab Eudocia fuisse tradit.

XVII. Quicumque lapidabantur, post [illegible] [illegible] [illegible], quem in Stephano, blasphemiae [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Cùm autem [illegible] corpora [illegible] [illegible] sepulchro [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut & Sancti Martyris honori [illegible], [illegible] nobis [illegible] est. Lucianus tamen Presbyter hanc [illegible] [illegible] fabulam: *Lapidatus est, Stephanus, à Judaeis & Principibus [illegible] pro fide Christi, [illegible] portam quae est ad Aquilonem, quae ducit ad Cedar. [illegible] ut [illegible], ut sepulturae non daretur, [illegible] [illegible] Principum, ut à [illegible] corpus eum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non hic, non [illegible], non avis, non [illegible]. Ego Gamaliel [illegible] Christi [illegible], [illegible] habere mercedem a Domino, & partem cum Sancto [illegible] fidei, misi per noctem quosquam [illegible] religiosos Christianos, & in Christo Jesu [illegible] credentes, habitantes Hierosolymis in medio Judaeorum, & [illegible], & [illegible] [illegible], ut [illegible] illis [illegible], ut portarent corpus ejus in meo vehiculo, ad villam meam, hoc est, in Caphargamalam, quae interpretatur villa Gamalielis, [illegible] millia [illegible] à civitate. Et ibi [illegible] illi planctum fieri, diebus septuaginta, & [illegible] eum in meo monumento [illegible]: & [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] pro eo planctu [illegible].* Atqui nemini cordato probabitur ea narratio, quae cum Judaeorum disciplina, adversa fronte pugnat: *Si quem [illegible] suspenderit à ligno, ne permaneat cadaver ejus in ipso ligno, sed [illegible] sepelitur. [illegible] [illegible] suspensus [illegible] est Deo, ut non polluas terram quam Dominus tibi dedit in possessionem.* An igitur [illegible] Judaeorum [illegible] [illegible] terram [illegible] [illegible]? Cùm legis [illegible] [illegible] Stephano [illegible], ut [illegible], de [illegible] [illegible] Stephani corpore, [illegible], quae [illegible] Mosis jure [illegible] [illegible], dedisse [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] odium, [illegible] [illegible] Judaeorum Principibus [illegible], [illegible] Pilatum [illegible], ut Christi corpus [illegible]. [illegible] magnus ille LXX. dierum planctus [illegible] [illegible] [illegible] Christianam [illegible], quae die passionis Stephani [illegible] à Judaeis, [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] sancti [illegible] Martyris [illegible] quae non [illegible]. Sed & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ille Lucianus, quo [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quae [illegible] [illegible] post annos 378. [illegible], [illegible] Luciano. [illegible] [illegible] [illegible] Gamaliel ad Protomartyris [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] Christum, quem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] discipulorum [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] Apostolorum [illegible]. Quo Luciano [illegible] [illegible], [illegible] Epistolam, *Toto orbe Christiano recipi*, [illegible] Baronius. Sed de eâ Luciani Epistolâ [illegible] ad annum 415.

XVIII. Quod Veteribus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], Domini Natale, & Stephani Festum ita copularentur, ut nullo interposito die divellerentur, sed Natalem, [illegible] Protomartyris Encomium exciperet, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Antiquitatis [illegible]. Neque tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quo Stephanum [illegible] Christo [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Sancti Martyris [illegible] [illegible] quidem annum, in [illegible] jacent, cùm Januario Orientales, Decembri Occidentales, Protomartyris memoriam recolerent. Illi scilicet Januarii [illegible], hi verò Decembris XXVI. [illegible] Dominicum natale in Oriente, Januarii sexto; in Occidente, Decembris XXV. celebrabatur. Graecos Patres [illegible]: [illegible] sermone de laudibus Stephani, *Domini Natalem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] Domini [illegible] [illegible] semper, [illegible] [illegible] in Martyrium [illegible], quod generosè pollere [illegible] [illegible] [illegible], multa quidem diversaque [illegible].* Apud Nyssenum, [illegible] Dominici Festivitatem [illegible] [illegible] Protomartyris Encomium: *Heri Dominus Universi [illegible]; hodie, Domini [illegible].* In Occidente, Stephani [illegible] Decembris XXVI. [illegible]. In Calendario Carthaginensi legitur: *Septimo Kal. Jan. Sancti Stephani primi Martyris.* Illo ipso die Fulgentius Ruspensis, cum de Stephano concionem haberet: *Heri celebravimus temporis [illegible] Regis nostri Natalem: hodie celebramus triumphalem militis passionem. Heri enim Rex noster, [illegible] [illegible] [illegible], de aulâ uteri Virginalis [illegible], [illegible] [illegible] est mundum. Hodie miles de tabernaculo corporis [illegible], triumphator migravit ad Coelum.* Cùm itaque de [illegible] Protomartyris die [illegible] dissideat Ecclesia, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

XIX. Illo ipso die, quo [illegible] [illegible] est Stephanus, corpus ejus sepultum esse, [illegible] habemus: & colligimus ex Lucâ: *[illegible] autem [illegible] Stephanum viri religiosi, & planctum magnum fecerunt super eum.* Idcirco [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] suspensorum corpora, eodem die sepulchro [illegible], [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] decorari [illegible], nulli quidem [illegible] [illegible]. [illegible] tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] planctus, à viris illis editus, qui Stephanum [illegible] [illegible] [illegible] Judaeorum [illegible], quibus

ANNO D[illegible]

quibus gloria fidelium martyrumque necdum intellecta [illegible] [illegible]. Hinc quidem monet Chrysostomus: *Vel mortuum esse perfectè, vel quod tantâ gratiâ [illegible], idcò & plangunt illum.* Itaque in magnum de morte Stephani [illegible] luctum non dicuntur Apostoli, quod tamen à Paulo diluitè [illegible], scimus atque monemur: *Quod ad nos attinet, qui dormierunt, ut tristemini [illegible], sicut & ceteri, qui spem non habent.* Hunc ad disciplinam [illegible] Cyprianus: *Cum [illegible], inquit, quos [illegible] de seculo accersit, gaudendum potius quam dolendum.* Consentit & Cypriano Hieronymus, Paulam scribens: *Lugeamus mortuum, sed illo quem gehenna suscipit, quem tartarus devorat, in cujus poenam aeternus ignis aestuat. Nos quorum exitum Angelorum turba comitatur, quibus obviam Christus occurrit, gravemur magis, si diutius in tabernaculo isto morte habitemus.* Invaluerat & apud Christianos mos iste, praeficas conducendi, ut lacrymas [illegible] [illegible] suis; quem non solùm tum Chrysostomus, sed & [illegible] [illegible] jam praecepit, documento est Gregorius Turonensis. De [illegible] Cudicano: *Viri [illegible], mulieresque [illegible] vestimentis induta, ut solet in conjugum exequiis fieri, [illegible] funus prosecutas esse.* Quae in [illegible] [illegible] [illegible]. *[illegible] autem alias [illegible] & miseris mulierculis per vos prohibeamus, ne unquam ingrediantur ad fidelium funera quae efferuntur, ne eorum ipsas rogamus sua mala deflere, & [illegible] non in alienis non hoc facere, sed suas potius deponere calamitates.* Nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] [illegible] Psalmorum vocibus debent ad sepulchrum deferri. Nam funebre carmen quod vulgo defunctis cantari solet, vel se [illegible] fit, aut [illegible], aut familiae cadere, omnino prohibemus.*

XX. [illegible] Protomartyris celebratum est funus censet Baronius: *Caeterum, inquit, ipsorum Apostolorum exemplo actum splendidè per Gamalielem curatum Stephani sepulturam, laudatio in Ecclesia Dei, in tumulis defunctorum corporibus, conjungendo permansit.* Ampla quidem Christianos [illegible] [illegible] honore, [illegible] monumentis Antiquorum [illegible], ut jam observavimus Anno U. C. 786. n. 25. Quibus & addamus verba Nysseni, de Meletio Antiocheno Episcopo: *[illegible] [illegible], & [illegible], unguentorum & aromatum largitas, & abundantia, [illegible] [illegible] & ornata, & [illegible].* [illegible] *[illegible] in testimonium sint, quae erga Sacerdotem facit, cum [illegible] unguentum largitur in caput Sacerdotis [illegible].* Prudentius:

> Condire noverunt [illegible]
> *Praecedens [illegible] [illegible] est,*
> *Adspersaque myrrha Sabaea*
> Corpus medicamine servat.

Quem à Judaeis ad Christianos transiisse corporum condiendorum [illegible] [illegible] Baronius. Multa tamen [illegible] [illegible] [illegible] sunt, quae in sepeliendis mortuis, Apostolicae [illegible] [illegible], Constitutionum liber VIII. c. 42. [illegible] verò [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Psalmis*, [illegible], & [illegible]. Quae [illegible] [illegible] [illegible] Apostolorum more, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] etiam [illegible] sepulturae, Ethnici [illegible] Ecclesiae. Morem [illegible] Ethnicis funalia praeferre mortuis, [illegible] [illegible] funera [illegible]. Sed & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]-

quae triumphi [illegible] [illegible] [illegible]. De Caesare Suetonius: *Afferebatque Capitolium ad lumina, quadraginta Elephantos, dextrâ & sinistrâ [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible], Sanctorumque corpora efferri, cum cereis, clarissimae de victis [illegible] victores [illegible]. De Constantino M. [illegible] Eusebius: *Debant autem super candelabra luminibus undique accensis, admirabile spectaculum [illegible] [illegible], & quale in nullo unquam [illegible] ab ipso orbe condito visum in terris fuerat.* De Paulo Hieronymus: *Translata Episcoporum manibus, & cervicem feretro subponentibus, cum alii Pontifices lampades cereosque [illegible] [illegible] [illegible] Ecclesiâ [illegible] Servatoris [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] speciem [illegible], quòd [illegible] [illegible] virgines, mulieres, monachi, Clerus, [illegible] [illegible], procedendo leges praescribente [illegible] Episcopo. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nyssenus defuncti fratris, nec non [illegible], postremò verò subdens duo de Clero [illegible] [illegible]: *Ex utrâque autem parte praecedebat non exiguus Diaconorum, ministrorumque numerus, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*, & [illegible] [illegible], & gloriâ Christianorum, qui morte triumphatâ, [illegible] patriae regionem ingrediebantur. Caeterùm ne hoc quidem errore Baronius [illegible] est, qui & Pontio Cypriano Diacono verba [illegible], quae non sunt Pontii, sed Actorum à Mamutio & Morellio editorum, & in veteris ejusmodi, [illegible] videre [illegible] est, *Cereos [illegible] classium atque scholarum*, accensas faces gestantibus singulis. Hoc in Actis legimus: *Cum cereis & scholaribus in areâ cujusdam Candidi Procuratoris, cum magno triumpho sepultum est.* At [illegible] est quod eruditi observarunt, [illegible] esse *[illegible]*, hoc est, funibus [illegible], ex quibus cereis, funalia in [illegible] [illegible] [illegible]. Neque [illegible] [illegible] [illegible], quibus [illegible] [illegible] [illegible] adhibebantur ad pellendas noctis tenebras: *Corpus ne a Gentilibus tolleretur, nullo adornamento, ut eodem loco ubi [illegible] fuerat, [illegible] est.* Nondum sane persuaderi nobis potuit, aetate Cypriani, Christianorum funera, diurna [illegible] illustrata fuisse: praecipue [illegible] persecutione. Quâ propter [illegible] pompâ Ethnicis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], ante Constantinum Magnum [illegible].

XXI. Ad funeris spectasse pompam [illegible] magnum, quo Christiani Stephani funus prosecuti sunt, Baronius opinatur. Neque difficiemur, cum Hieronymo [illegible] placuisse, ad Paulam de Blesilla obitu scribenti. *De Mose verò & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] planctu [illegible] [illegible] [illegible] est, cum & in Actis Apostolorum jam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fratres planctum magnum, non in plangentium [illegible] [illegible] [illegible], sed in pompâ funeris & exequiarum frequentiâ intelligendum sit.* Pars [illegible] [illegible] [illegible] explicatio hoc est. Graeca vox [illegible] interpretationem recipit, quae pompae significandae non adhibetur. Neque [illegible] ab Hieronymo laudatum, facit ad rem. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Aegyptii* [illegible] sunt: *[illegible] [illegible] [illegible] Aegyptii [illegible] [illegible], sed funera [illegible] [illegible].* [illegible] quidem, quae

Jacobi

Margin (left): [illegible] — Gr. Tur. l. 7. hist. c. 34 — Chrys. in Matth. hom. 33 — De exequiarum pompâ — Baron. An. 34. n. 310 — Prud. hym. de defunct.

Margin (right): Suet. Caes. c. 37 — Hieron. Ep. [illegible] — Baron. An. [illegible] — Funus Stephani non planctus — Baron. An. [illegible] — Hieron. Ep. [illegible]

Anno Dom. 35.

Jacob [illegible] Ægyptiis magnifice celebratum fuit. Quod verò planctus ille magnus, & gravis Ægyptiorum, funerum pompam sequitur, [illegible] Chananæi, viso planctu: Luctus gravis hic est Ægyptiis. Magnis fletibus [illegible] prosequuti sunt, [illegible] moris erat, neque fortè hoc ibi [illegible] Hieronymus, qui hominem Christo [illegible] fuerit, ideò se movere ob mortem [illegible] tradit: Quæ [illegible] Christo [illegible] existimaverat. Longè tamen [illegible] Chryso[illegible] Vel mutuum erant perfecte, vel quod tamen gratia [illegible] hic [illegible], illum hominem fuisse, non solum [illegible] placasset, videns illum manifestum agmen lapidantium [illegible] pompam non vidit Chrysostomus: neque videre potuit, cum sive per temporum moram, aut vim persecutionis, magnifica sunt Stephano justa [illegible] plurimum in propagando Evangelio, ubi esse [illegible].

XXII. Stephani sanguine fuerat Judæorum [illegible] factus, quem sanctus ille cruor potius [illegible]: Facta est igitur illa die persecutio magna adversus Ecclesiam, quæ erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Judææ & Samariæ, præter Apostolos. [illegible] Sacerdotibus tentata fuerunt, quibus Apostoli prohibentur. [illegible] Christi nomen populi [illegible] reprimerent. Ubi verò mortem Stephani [illegible] que gustato sanguine novum robur contrahunt. [illegible] Baronius novum nomen [illegible] qui a nomine à cæteris dispersi sunt, nominatique advenæ dispersionis. Cur sic illustrissimus Purpuratus contendat, rationem affert: [illegible] impellente, sed nunquam sponte migrassent, nunquam dicti inveniuntur dispersi, aut in dispersione collecti Judæi, sed coloni & indigenæ. Baronium tamen fallit suum nomen. Stephani ante obitum, die Pentecostes, quo Spiritus ille Sanctus [illegible] est, inter Judæos qui Hierosolymam confluxerant, advenæ Romani reperiuntur. Neque quos Petrus compellat in prima sua Epistolâ, [illegible] Advenas dispersos per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, Bithyniam. Non sunt in has regiones profugi ob persecutionem, [illegible] usque in Phœnicen, & Cyprum, & Antiochiam, nemini loquentes sermonem Dei nisi solis Judæis. In Pontum usque Galatiam concessisse, non scripsit Lucas. Itaque ad [illegible] Baronius [illegible], tandem factum est, quo sponte ac pro animi lubitu in diversas regiones migraverunt, Judæos advenæ dispersionis esse vocatos.

XXIII. Cur ad nomen Judæi [illegible], ad historiam [illegible] intelligendam, [illegible] [illegible]. Decem [illegible] regnis, Salmanassar capta Samaria anno Oseæ [illegible] in Assyriam transtulerunt. Annis tamen [illegible] Nebuchadnesar Regem Jechoniam cum matre, uxoribus, Præfectis, aliisque mille captivis, in Babylonem abduxerat, reliqua duntaxat plebe relictâ. Ex iis Judæorum fuit, regnante Sedeciâ, qui [illegible] Hierosolymam [illegible], Nebucadnesar, [illegible] Babylonem deportandos curaverat. Captâ Sanctâ urbe, [illegible] Judæorum reliquias Nebuzardan transtulit relictis in Judæâ vinitoribus & agricolis, quibus Godolia Præfectus est. Quo occiso, Judæi duce Johanane, in Ægyptum proficiscuntur, nec quoquam id prohibente Jeremiâ c. 43. Regnante quoque Antiocho Epiphane, [illegible] fuerunt. Sed & in [illegible] imperii Rom. regiones, Judæi migrarunt, sive commercii, sive faciendorum Proselytorum causâ: ut vix pars mundi esset ulla, quæ Judæos aliquos non aleret, qui firmissimo vinculo ope Templi Hierosolymitani conjuncti, in unum quasi corpus coalescebant. Cultores quidem Mosaicæ disciplinæ agebant illi viri religiosi, qui ad Pentecosten agendam, & Hierosolymam convenerant, qui ex omni natione eorum quæ sub cœlo erant. Cum itaque non [illegible] ut olim, Palæstinâ Judæi continerentur, [illegible] meritò dispersi vocabantur, quo titulo à Jacobo donati sunt, duodecim tribubus dispersis. Eò pertinent verba Philonis in Flaccum: Judæos [illegible] plurimas ac fortunatissimas urbes in Europa, Asiaque [illegible] Templum altissimi Dei sacratum. [illegible] ubi nati educatique sunt, in quibus[illegible]. Quorum esset [illegible] multitudine, quâ appellatur Ægyptus: Non minus quam decies centena millia Judæorum habitant Alexandriam, totamque regionem quanta patet à Catabathmo Lybiæ usque ad terminos Æthiopiæ. Quæ leguntur & apud Philonem in libro [illegible] Josephus: Duæ tantum Tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio. Decem autem Tribus [illegible] ultra Euphratem sunt, infinita hominum millia. Mediterranei maris Insulæ nobiles Cyprus Cretaque, Judæis replebantur. Cretensem sibi uxorem conjunxisse, Josephus ipse narrat. Quod multi Judæi Cypro [illegible] duce, suo loco videbitur. Hinc aperte liquet, cur Judæi, & advenæ dicantur, & dispersi: quia nempe [illegible] terrâ suâ, quam ipsis Deus dederat, [illegible], aut sponte profugi, aut vi ejecti, in alias orbis regiones habitatum migraverunt. Ut [illegible] paucis illis ob persecutionem Stephani [illegible] dissipatis, non vero possunt advenarum dispersionis tituli.

XXIV. Quorum [illegible] dispersi sunt, est in ambiguo. Baronius [illegible]: Nihil, inquit, [illegible] à vero [illegible] persecutionem [illegible] fuisse dispersa. [illegible]. Neque [illegible] mille homines qui die Pente-

[illegible] Ethnicorum, vel [illegible] sua usque [illegible]? [illegible] supplicio, [illegible] dacum, [illegible], aut [illegible] vel [illegible] debet [illegible], [illegible] mortuum. Quem [illegible] Paulo? [illegible] quinquies [illegible] quadragenas [illegible] plagas, [illegible] ter [illegible] sunt. [illegible] Magdalenæ [illegible], [illegible] fuerint [illegible]. [illegible] [illegible] absque [illegible] [illegible]. [illegible] Neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Ecclesiam [illegible], [illegible] Lazari, [illegible] [illegible] quoque perpetuam gloriam Jesu, [illegible] [illegible] [illegible].

XXVIII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est fidei [illegible]. [illegible] [illegible] S. Magdalenam in Galliam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quo[illegible] est [illegible]; [illegible] [illegible], quæ in [illegible] [illegible] [illegible] de Magdalenæ [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] præter S. Maximinum, [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible], quæ ab ipso [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible] ad Hispaniæ [illegible] [illegible]. Atque [illegible] argumenta [illegible] [illegible] circumstantiæ; [illegible] [illegible], ut [illegible] demonstrationem [illegible] in [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] argumenta [illegible], à [illegible] [illegible], & ab [illegible] [illegible]. Quæ quidem argumenta [illegible], si [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] disputandi [illegible], quam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] est, quam [illegible], vel [illegible], quia cùm [illegible] est de [illegible] [illegible], de non [illegible] & non [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] Magdalenæ [illegible] in Provinciâ [illegible] [illegible].

XXIX. [illegible] Lucam [illegible], qui novem [illegible] de Christo [illegible] [illegible] Lazari, Josephi Decurionis, Magdalenæ, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] dissipatæ, [illegible] reliquias esse [illegible], [illegible] [illegible] transferri debuere. Scimus [illegible] ex Josepho, Cæsaream ab Herode conditam, [illegible], quo Judæi [illegible], cùm [illegible] [illegible] [illegible], Archelaus, Philippus, [illegible], vel [illegible] [illegible], [illegible] quæ Cæ[illegible] [illegible], Chelidonium, Magdalenam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exsulem, [illegible] [illegible] [illegible] Cæsareâ, [illegible] Lazarum [illegible] [illegible]. Neque est [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Episcopum, qui de primatu [illegible] [illegible] Episcopo [illegible], [illegible] Ecclesiæ [illegible], [illegible] [illegible] S. Magdalenæ [illegible] Massiliam, Episcopo[illegible] [illegible] Ecclesiis dignitate [illegible]. [illegible] Ecclesiæ & [illegible], [illegible] [illegible] Lazari & Magdalenæ Massiliam, [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]. Neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Metropoli[illegible] dignitatem [illegible], [illegible] [illegible] Taurinensibus [illegible], [illegible] in Provinciâ Narbonensi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Episcopum Lazari, [illegible] Provinciâ [illegible]. Neque enim solum primatum personalem [illegible] [illegible] [illegible] Præsul, sed & Ecclesiæ suæ [illegible], in [illegible] transferendum. Argumento est Taurinensium Decretum: *Judicatum est à Sancta Synodo, [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] Provincia [illegible] est, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] quidem Massiliæ [illegible], [illegible] Præsules, primatum esse Ecclesiæ vindicandum. [illegible] [illegible], quòd [illegible] de Magdalena, quæ [illegible]

[illegible]

Anno D. 37.

gentur apud Origenem, Gregorium M. Ber- [illegible] fit, nil de miraculis, nil de antro in quo per triginta annos omnibus hominibus incognita permansisse. Quibus nil potentius fuisset ad commendandam [illegible] permansisse praestantiam. Quod igitur certum est, quòd in hodiernis de Magdalena concionibus prodigia haec non omittantur, in veterum autem [illegible] Nempe cum sero consciverit de Massiliensi adventu traditio, etiam Patres de Sanctâ mulieri conticentes habuerunt. Sed non aliquam de ea re silentium scandalum moveffet auditoribus. Verbum de his non amplius addimus, nisi quae fusius tractata habentur in nostris [illegible].

XXX. Dicimus codicem Actis Sanctorum [illegible], qui jussu Desiderii Tolosanensis Episcopi, Anno [illegible] veteri. Ac Ignatium verum tradidere, [illegible] in nostram concessisse esse sententiam: Clemens (verba sunt codicis) *fuit unus ex 72. Discipulis Christi. Cui B. Petrus Apostolus specialiter commendavit B. Mariam Magdalenam sicut mater Christi Joanni fuerat commendata. Cum igitur post lapidationem Stephani, Judaeorum persecutio in discipulos ebulliret, Judaei Magdalenam, Martham, cum Marcella pedissequa, Lazarum, Maximinum, Cedonium qui caecus erat a nativitate, & cum ceteris navicula impositos, sine remige mari exposuerunt, ut sic modo perirentur.* Ac primum Clemens ille quem Desiderius LXXII. Discipulis inserit, [illegible] edidit Dorotheus Tyrensis Episcopus qui [illegible], quem unum tantum Clemens apparet. 2°. Falso proponit est Magdalenam [illegible]. Nam si B. Virgini quae vidua erat & pauper, [illegible] hanc. Gregorius Turonensis, qui penè Desiderio Tolosanensi coaevus fuit, ignoravit [illegible] admirationem [illegible], non potuerunt ergo Gallia [illegible] Marthae, Lazarique appellat Gregorius [illegible], qui de illo tamen ne vel somniando cogitarent. 4°. Si verum est Desiderii Tolosensis codex, ut Provincia igitur & mortem eleemosynae [illegible] illi unius, quae sine remige mari expositae, & sepultae sunt. Jam verò Gregorius ipse Turonensis Ephesi Magdalenam requiescere tradit: *In Epheso autem habetur locus, in quo Apostolus, Evangelium quod ex ejus nomine in Ecclesia legitur scripsit: in ea urbe Magdalena quiescit nullum super se tegumen habens.* Illud etiam narrat Modestus apud Photium cod. 275. *Post dormitionem Sanctissimae Dominae nostrae Deiparae, profecta est Ephesum ad dilectum discipulum, ubi sursum Apostolicum, per martyrium magnanimum Maria perfecit, nolens ad extremum usque spiritum ab Joanne Evangelista, & Virgine separari.* Additum Mariae epitheton magnanimam, apponi Nicolaum refellit Alexandrinum, cujus solutio haec est: *Modestum duas agnovisse Magdalenas, alteram virginem, alteram peccatricem.* Namque vox magnanimam, Mariam indicat Lazari sororem, quae

[illegible] Atque illa ipsa est quam appulisse ad Provinciam [illegible] in Galliis appulerit tradunt, quòd Magdalenae [illegible]: *Eodem tempore duo Reges, Francorum videlicet & Aquitanorum, convenerunt apud Vezeliacum, [illegible]*

XXXI. [illegible] Hebraeis [illegible] Quibus [illegible] [illegible] tradi- [illegible] Servatoris [illegible] Integrum quoque est tradi- [illegible] Servatoris [illegible] [illegible] Chrysostomus observant & Oecumenius: *Ideo enim, inquit, persecutio orta apparuit [illegible] primum & praecipuum munus in ea fiere oportebat, conversque propter et exemplum promoveret.* Erant enim adhuc fratres nonnulli Hierosolymis, quibus Apostolorum auxilio opus erat. Hinc Augustinus [illegible] *quemadmodumque plebi Dei ubi fuerint manere, ut necessarium est, ut sine hoc etiam non oporteat remanere, dicamus Domino, esto nobis Deus in protectionem & locum munitum.* Quòd si tota Clero secuntur persecutio, id concludit Augustinus: *Cum autem omnium, id est, Episcoporum & Clericorum [illegible] ut ea quae magnum [illegible]* Atia ergo Ecclesia [illegible] alios persecutionibus, Evangelium locum habent successus, ut & hoc Tertullianus est professus: *Ille ergo persecutionis praedicatio apud quos primum non perfecti apostolatus. . . Ideò illis fugere tunc ad tempus praecepit, non propter declinandam persecutionem propter timorem persecutionis. . . sed propter profectum annunciationis, ne statim oppressa, Evangelii quoque dissipatione perventuros.* Pace tamen Seponatur, eodem & nunc fugere modo licet ut vario Evangelii locum.

XXXII. Eorum vero qui fugâ dilapsi fuerunt, [illegible] majorem provectus honorem, nimirum Evangelistam [illegible], in tractum venit Samaritanum: ubi [illegible] Judaeos [illegible] Simon [illegible] *sanctum magnum, & gentem Samariae exspectans, cui ausculabant omnes à minimo usque ad maximum, dicentes, hic est potentia Dei magna. Simon verò & ipse credidit, & baptizatus, [illegible] & virtutes magnas fieri videns stupescebat.* Philippi miraculis [illegible] propterea quòd ille multas mulierum rerum edere vellet, atque Daemonum potentiam, videbat in quidem nummis potius vim superare: quo

 acquiri

Margin notes: De codice Tolosano [illegible]. — Greg. Tur. [illegible]. — Nic. Alex. Ass. 16. [illegible]. — Cur. [illegible]. — Aug. [illegible]. — Tertul. de fug. [illegible]. — Act. 8. 9.

[illegible] Christo [illegible] Judæi [illegible] Domini [illegible] Apostolis [illegible] Petrus [illegible] Joannes [illegible]

[illegible] Evangelista, [illegible] Regiæ [illegible]

XXXIII. [illegible] Simonis Magi [illegible] Recognitionum [illegible] Rachel, [illegible] Christum [illegible] Helenam [illegible] Tyrum [illegible] Tyro [illegible] Helenam [illegible] Eusebius Historiæ l. 2. c. 13. Cyrillus [illegible] Epiphanius Hæresi 21. [illegible] Recognitionum appellatur [illegible]

[illegible] Judæi [illegible] Regis filio, [illegible] M. [illegible] Clementi Alex. [illegible] Petrum [illegible] Hic Petrus [illegible] Clemens [illegible] Recognitionum [illegible] Simon [illegible] Origenes, [illegible] Celsus, [illegible]

XXXIV. De miraculis Simonis, [illegible] Recognitionum: [illegible] Magia est, [illegible] Apollinem Deum [illegible] De Magorum prodigiis Augustinus [illegible]

[illegible]

& [illegible] [illegible], [illegible] sæpe [illegible], ut & [illegible] quas jam [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible], & [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], debent [illegible] [illegible] ad [illegible], sive [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible]. Sed & [illegible] *[illegible] Aquinas, Angelum tam bonum, quam malum, virtute naturæ suæ posse movere imaginationem hominis: quod quidem si consideretur parùm, [illegible] est [illegible], quid natura corporalis [illegible] Angelis, ad motum localem. [illegible] ergo quæ ex motu locali [illegible] corporum possunt [illegible], subsunt virtuti naturali Angelorum.* Cùm [illegible] ea vis sit Dæmonum in corpora [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], non est utique mirandum, Simonem [illegible] [illegible], ab [illegible] [illegible], ut virtus Dei magna [illegible], sive [illegible], sive [illegible] [illegible], quæ à variis [illegible] [illegible], atque [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], inter Christianos, [illegible] homines, qui non à Dæmonum [illegible] [illegible].

XXXV. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad Justinus traditionem, [illegible] ad [illegible] [illegible]. Verba sunt Sancti Martyris, *Simon quidam Samaritanus, in [illegible] [illegible] [illegible].* Cum porrò Justinus & ad Simonis tempora propriùs accesserit, & populares [illegible] [illegible], [illegible] Flavia, quæ Samariæ [illegible] est, [illegible], quòd de Mago patrii erravit, [illegible] videatur [illegible]. Sed & Gittenum Simonem facit Epiphanius, *Simon [illegible] [illegible] fuit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Gitta urbe Palæstinæ, [illegible] [illegible].* Quærunt tamen eruditi, num [illegible] [illegible] in eum vico Samaritano. Gittum enim Plinius collocat in Phœnicia. Porrò ex Samaritanis fuisse Simon, [illegible] facit [illegible] Josephus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videtur: *Felix cùm esset Judææ procurator, Simonem [illegible] [illegible], genere Cyprium, pro Mago [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut relicto priore marito ipsi nuberet.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cyprius, [illegible] non Samaritanus fuit, sed Judæus. Quid de ea [illegible] nobis [illegible] [illegible] [illegible] Stephanus Le Moine: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Act. 8. [illegible], quasi pagus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible], vel [illegible] [illegible] Citium, [illegible] [illegible] Cypri [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] tamen vir ille [illegible] [illegible] simul & doctissimus, Patres [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible] Justinus atque Epiphanius, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 34. *[illegible] Samaritas in Actis Apostolorum [illegible] Spiritus Sancti. Hic verò, Simon Samaritanus [illegible] & Magus, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Non [illegible] [illegible] Citium, quia Citium Cypri est, non Samariæ [illegible] [illegible] [illegible], Patres Simoni Patriam [illegible] [illegible] [illegible] Justinus, Epiphaniusve habent [illegible] [illegible] [illegible]. Omnibus accuratè [illegible], [illegible] [illegible] est [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Simonem [illegible]. Nisi dicamus Cyprium quidem [illegible] [illegible] Samaritanum, sed Citium [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] quemadmodum Christus dicitur Nazarenus, qui Bethlehemi natus est. [illegible] [illegible], Simon Samaritanus non scribitur. Neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] enim [illegible] Justinus [illegible], Samaritanum Simonem genere, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erat, atque [illegible]. [illegible] est Justinum [illegible] [illegible], [illegible] loci nomine, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Scripturæ. Cùm enim [illegible] [illegible] [illegible] apud Samaritanos [illegible] [illegible] [illegible] Lucas, & Citium [illegible] & Gittum, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Justinus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Citiensem [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible], [illegible] à Pilato [illegible], [illegible] anno superiore [illegible], pro Simone [illegible]. Quòd si vel [illegible], Samaritanum [illegible] Simonem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Neque [illegible] apud Samaritanos [illegible] [illegible]; [illegible] jam [illegible] [illegible] à Pilato. Sed & [illegible] Josephus, [illegible] [illegible] in ea [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

XXXVI. Cùm porrò [illegible] Apostoli, qui erant Hierosolymis, Samariam recepisse sermonem Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem, ut Spiritum Sanctum cum Samaritanis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Apostolis [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Samaritanis cùm crediderunt, & baptizati sunt, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Spiritu [illegible] [illegible] [illegible], postquam à Joanne Petroque [illegible] [illegible] [illegible], dona scilicet [illegible] atque [illegible], quibus Ecclesiæ primordia [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Spiritus Sancti [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] Spiritu Sancto.* Sed & [illegible] Cornelio [illegible] [illegible], *[illegible] Spiritus Sanctus.* Quæ & [illegible], Lucas [illegible] Ephesinos discipulos [illegible] [illegible], *[illegible] Spiritus Sanctus in eos & loquebantur linguis.* [illegible] Judæos atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Haggai, Zachariæ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] Spiritum Sanctum ab Israele*, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Templo secundo, *quæ [illegible] primo, [illegible] [illegible], Arcam, Urim & Tummim, [illegible] [illegible], & Spiritum Sanctum.* Atque in V. Testamento [illegible] [illegible] [illegible]. Joëlis oraculo quid notius? *Effundam [illegible] Spiritu meo et [illegible] [illegible], & prophetabunt filii vestri & filiæ vestræ, & juvenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt.* Quæ ad [illegible] referri [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Et Josue filius Nun, repletus est Spiritu Sapientiæ, quia Moses [illegible] [illegible] [illegible].* Non [illegible] tamen Spiritus dona, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible] ad arbitrium [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] docet Apostolus 1 Cor. 12. [illegible] tamen [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] aliquid [illegible] dona adipiscerentur, sive Prophetiæ, sive sanationum, aut linguarum, aut interpretationum. Itaque non omnibus videtur esse collatus, qui baptismum fuerant consecuti, [illegible] sunt, qui die Pentecostes Evangelium amplexi. [illegible] à quibus [illegible], ne si omnibus [illegible] successu, [illegible] ludibrio, quæ [illegible] vilescit [illegible], ne Ecclesiæ [illegible] esset admirationi. Sanè Clemens Alex. docet Joannem, [illegible] Spiritu [illegible] supposuisse.

XXXVII. [illegible] Samaritanis [illegible] esse Spiritum, ex Petri Joannisque [illegible] loquit. Si [illegible] Jacobus [illegible], [illegible] habuere veteres, [illegible] impositio hæc, perpetuum Præsulum privilegium vindicaretur. At [illegible] & Joannem [illegible] non [illegible], sed Apostolos. Nempè Petrum & [illegible]. [illegible] Episcopum Episcopum fuisse prædicant, quod [illegible] veniunt: cum Christi Religionem [illegible]. [illegible] paret ergo & promptum est, Petrum & Joannem, Apostolicam quidem non verò Episcopalem [illegible], quàm Apostolus inter & Episcopos, quos Paulus magno intervallo separavit. 3°. Non Philippi forsan id negotium erat, dare Spiritum Sanctum, [illegible] Episcopali non adscripto. Fundarat Ecclesiam, [illegible] Samaritanum, & Evangelio, & Baptismi Sacramento; miracula patrarat, quæ non Episcopi modò, sed & Evangelistæ munia sunt, quo etiam [illegible]: Et ingressi sumus domum Philippi Evangelistæ. Evangelistas autem Pastores & Doctores omnes [illegible], Paulo Judice, [illegible] manuum impositio quæ Sanctum [illegible], [illegible] propria. Præterea extraordinaria Samaritanis indulta esse Sancti Spiritus charismata, argumento est Simonis ad Apostolos sermo, Date mihi potestatem hanc, ut cuicumque imposuero manus, recipiat Spiritum Sanctum. Fidei autem, sanctitatis, [illegible] Spiritum, imponi ille Magus haud credebat, [illegible] cælestia extraordinariaque dona [illegible]. Neque sanctitatis Spiritum, [illegible] signa, [illegible] Samaritanorum [illegible], à Simone [illegible], nisi Spiritus hominis qui est in eo? Itaque [illegible] esse Spiritum Sanctum. Quæ quidem signa, [illegible], [illegible] argumentis, [illegible] linguarum [illegible], morborum sanatione, aliisque [illegible] est. 4°. Si ad gratiæ incrementum præcipuè datus esset ille Spiritus, quem [illegible] Sanctis concessum fuisset, cùm charitatem quæ ab hypocrisi abest, intendere non potuerit. Quis autem fibi induceret in animum solis hominibus [illegible] abundantibus, & Deo plenis, concessa fuisse cælestia [illegible] charismata? Hæc sanè divelli posse, non obscurè Paulus monuit, 1 Cor. 13. Tollitur enim Christus, qui in

discipulis locutus est, Multi dicent mihi die illa, Domine, nonne per nomen tuum multas virtutes [illegible], [illegible] vos. 5°. Si post sanctitatem aliquis extitisset Spiritus ille, vi [illegible], post idem susceptum, impositio manus fuisset [illegible]; quemadmodum & collatus Cornelio vero [illegible] sanctimoniam baptismus. Atque ubi [illegible] Cornelius Spiritus Sanctus, [illegible] Deum, sacro tinctus est regenerationis lavacro, non manuum impositione donatus. Quid ni? Sanctimonia si quidem [illegible] ope baptismi: at verum prodibus, [illegible] non [illegible] concessa homini charismata, sed [illegible] sibi [illegible], [illegible] à [illegible], ne [illegible] successu. [illegible] effectus, [illegible] opus fuit. Denique nostræ [illegible] Patres [illegible]. Chrysostomus, Quomodo, inquit, Spiritum illi non receperant? Spiritum acceperant remissionis, Spiritum autem signorum non acceperant. Et quod hoc sit quòd Spiritum signorum non acceperint, vide quomodo hoc cernens Simon, accessit & petiit. Quæ [illegible] signa personam, [illegible], signa illa et [illegible]. Augustinus, Neque enim temporalibus & sensibilibus miraculis attestantibus, per manus impositionem, modò datur Spiritus Sanctus [illegible] ad [illegible] rudis fidei, & Ecclesiæ primordia dilatanda. Quis enim nunc expectat, ut ii quibus manus ad accipiendum Spiritum Sanctum imponitur, repentè incipiant linguis loqui? Occurrerunt, [illegible] autem intelligere, quod in datione Spiritus Sancti [illegible] neque enim aliquis Simon ad petendum accessisset, [illegible].

XXXVIII. Sunt viri doctissimi, qui confirmationem quærunt suam, in manuum impositione, cui peragendæ Apostoli Samariam [illegible]. Quam soli [illegible] Episcopi prædicant. Quæ Baronii non modò sententia est, anni 35. sectione 13. sed Clarissimi quoque [illegible], [illegible] Anglicanæ [illegible], & solis Episcopis [illegible] non possumus. Nempè extraordinarium illam [illegible] esse, & solis permissam Apostolis censemus. Etenim comparata ita fuit impositio hæc, ut non omnium communis quidem, sed [illegible], cælestiaque dona conferret; neque à Presbyteris Episcopisve distribuenda, sed à solis Apostolis [illegible], quorum munus non est [illegible], ut quæ ad [illegible], vigebat et manus impositio, cui [illegible] nomen fuit. Eâ quippè morbis [illegible]: Male habentibus manus imponent & benè habebunt. Ejusdem sanè generis illa [illegible] fuit, quâ [illegible] Spiritus, ut eo magis extraordinarii temporariique [illegible]. [illegible] non solarum erat Apostolorum, quibus [illegible] Episcoporum [illegible] vestigio reperiatur. Id solis semper assignatum Apostolis, Petro, Joanni, Paulo. Quorum munus extraordinarium fuit nec posteris umquàm

[illegible]

[illegible]. Quibus accedit nullum in Apostolorum historia, nullum in Epistolis, Episcopos inter & Presbyteros apparere discrimen [illegible] [illegible] admisso, varias & Episcopis, & Presbyteris [illegible] Paulo tribuunt, & diversa etiam imponere nomina, ne utriusque dignitati pertineat, integra [illegible] etiam, nulla quidem baptizatis manus, ad confirmationem adhibens, laboremus etiam aetate nostrae amplius certam & singularem. Justinus ille Martyr, qui aperte atque candide omnes [illegible] est confirmationis ipsolemne: *Qui vero modo Deo nos ipsos dicavimus, per Christum renovati,* [illegible] *quidem & dissimulantes agere, in hoc ordinem videbantur. Quicumque persuasi fuerint & credideriint, vera esse quae a nobis traduntur, & dicuntur, ut vivere se ita posse recipiunt, orare jejunantes, & petere a Deo priorum peccatorum remissionem docentur: nobis una cum illis orantibus & jejunantibus. Deinde eo adducuntur a nobis ubi aqua est, atque eo regenerationis modo, quo ipsi regenerati fuimus, regenerantur. Nam in nomine omnium parentis, & Domini Dei, & Servatoris J. Christi, & Spiritus Sancti in aqua tum lavantur.* Deinde omissa prorsus Confirmatione, venit ad Eucharistiam Justinus. Itaque aevo S. Martyris nondum extitisse confirmationem, de qua in Apologia [illegible], dictum ejus literarum. Ejus enim utique ceremoniae meminisse debuisset, ut munus promissi conficeret, atque a deserendo aliquo Ecclesiae ritu [illegible], quod sciens & prudens, nobilissimum Christianae disciplinae ceremoniam omisisset. Quod fecit, & [illegible] & Christianis, quorum patronum agebat, vitio periculum. Neque ante Tertullianum, qui secundo ineunte seculo floruit, ullum afferri testimonium [illegible] manuum impositio. Objicit quidem Baronius, Clementis Alex. locum: *Postea ubi Sigillo Domini, id est, Sacramento confirmationis, hominem perfecte tutoque animo custodia consignavit.* Atqui Christophorsoni interpretatio haec est, non Clementis, cujus Graeca [illegible] [illegible] etsi Presbyter cui Joannes Apostolus adolescentem [illegible] *atque custodia postremo tradidit, quippe eum perfectissimo induxit apostolo, Christi videlicet signaculo, [illegible].* Grave fuit [illegible] non est in dubio. Successit enim circumcisioni, quae Paulo dicitur, *signum & sigillum fidei,* & eo Sacramento, novo attributo vocabulo, Christiani [illegible], quod ad Sacramentum etiam pertinet [illegible] candidus ille Valesius: *Male ergo Christophorsonus hunc Eusebii locum de Sacramento confirmationis [illegible]* [illegible] Patribus dictum esse σφραγῖς, pluribus constat exemplis. Sic apud Epiphanium, Josephus Judaeus rogat Episcopum τὴν ἐν Χριστῷ σφραγῖδα ut [illegible] poneret. Sic Eusebius vocat regenerationis lavacrum, quo tinctus Basilides τῇ ἐν Κυρίῳ σφραγῖδι. Vocatur Nazianzeno Orat. & Nyssenus ut Baptismo. Neque aliis Recognitio-[illegible] [illegible] *prium alio per unctionem fuerit factum,* [illegible]

Nulla igitur confirmatio quae Baptismum inter & Eucharistiam interveniret est. Denique nostram adjuvat sententiam Cornelius Romanus Episcopus, ad Fabium de Novatiano Epistola: *Sed neque postquam liberatus est morbo, reliqua percepit, quae juxta Ecclesiae canonem percipi debebant* [illegible] Christi quidem, non etiam Apostolorum [illegible] sola Ecclesiae institutione. Neque enim [illegible] est, illis quae jubente Spiritu Sancto praescripserunt Apostoli, regulae Ecclesiasticae impertire appellationem. Absona sane esset locutio haec, baptismum Eucharistiamque percipimus ex Ecclesiastico Canone. Ea phrasi indicantur, quae a Patribus, Synodisque sancita sunt.

XXXIX. Secundo demum vertente seculo, accessit baptizandorum & unctio, & consignatio, [illegible] *ad disciplinam, qua ungui oleo de cornu in Sacerdotium solebant. Ex quo Aaron a Mose unctus est, unde Christus dicitur a chrismate, quod est unctio, quae Domino nomen accommodavit, facta spiritalis* [illegible] *imponitur, per benedictionem advocans, & invitans Spiritum Sanctum.* Quo Justinum cum Tertulliano [illegible] ter hujus inter illiusque baptismum. Baptismus Justini Apostolicum perfecte imitatur, sola aqua constitutum. Nulla unguenta perfundebantur, quos divini illi viri sacris undis expiarunt, non Eunuchus Candacis Reginae, non [illegible], non tria discipulorum millia, quos ad fidem adduxit Petri concio. Paulo baptismus describitur lavacrum aquae. Priscae retinebantur simplicitati, uno Justino, quod aetate Tertulliani deflorari coepit, additis pluribus ceremoniis, ut Sacramento decus & honor conciliaretur; ac vis ejus spiritualis, signo visibili adumbraretur: lotio scilicet & unctio praegustata concordia, unctione, manuum impositione, quas Apostoli certe baptismo non adjunxerunt, non Justinus, non Athenagoras, imo non Irenaeus. Clarissimus quidem ille Pearson, *Chrismate statim post Apostolorum tempora in Confirmatione, seu finali cum manuum impositione adhibitum esse,* censet. Non possumus tamen viros antiquitatis peritissimos, ullum Tertulliano vetustiorem edere scriptorem posse, qui de unctione baptizatorum commemoraverit. Erat una quidem de Valentinianorum nefandis initiandi ceremoniis: *Post deinde unguunt sacerdotes opobalsamo. Ungentum enim hoc typum dicunt ejus suavitatis quae sit super universa. Quidam autem totum addentes quidem ad aquam, supervacaneum esse dicunt: admiscentes autem oleum & aquam in unum, . . . mittunt super capita eorum qui initiantur, & hoc esse redemptionem volunt, atque unguunt & ipsi opobalsamo. Nunc non im-*

quenda

Anno Do. 37.

mentò colligimus, propterea Hæreticis fuisse [illegible], [illegible]; cum ex testimoniis [illegible], quibus ab Ecclesia [illegible]. [illegible] pro sua sapientia neque [illegible], [illegible], à Catholicis observatam. Hinc non male [illegible] conjectura potest, ex Valentinianorum [illegible], [illegible], ut pergamum illis [illegible], qui [illegible] Va[illegible], [illegible] pehant. Ac eò facilius susceptus ille [illegible], quòd non sine Sapientiæ umbrâ [illegible]. Sic enim novo lavacro baptismum illustrabant, sic spiritualis unctio, [illegible] oculos adducebant. Tam sane ex Hæreticis, quàm ex Ethnicis, desumere ceremonias licuit, quæ specie nonnullâ rationis sese commendabant. Neque [illegible] Theophilum ad Autolycum, qui anno Dom. CLXX. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Aer & omnis quæ sub cælo est* [illegible], *quodam modo lumine & Spiritu* [illegible], *& tu recusas* [illegible] *Dei oleo? Certe nobis* [illegible] *Christianorum* [illegible], [illegible] [illegible]. Spiritualem enim unctionem à Theophilo indicari, aperté liquet. Christiani enim à Christo [illegible]: Christum [illegible] [illegible], [illegible] Cælesti, gratiâ scilicet Spiritus Sancti quo [illegible], [illegible] est appellationem: *Congregati sunt in hac civitate adversus Sanctum* [illegible] *filium*, [illegible]. [illegible] perlatum [illegible]: *Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus, qui & signavit nos.* Ideirco Spiritus Sanctus à Joanne vocatur unctio. Ab eo potius chrisma [illegible], quam à materiali, sive oleo, sive balsamo, [illegible] [illegible]; neque de aliâ quàm spirituali [illegible] Theophilum eò [illegible], quod [illegible] *Dei oleum*, quo Spiritum illum Sanctum, perspicuè indicavit. Audiatur de appellatione Tertullianus, *Christus dicitur à Chrismate, quod est unctio* [illegible] *Spiritualis.* Apparet igitur neque [illegible], Veterum [illegible] Tertullianum, unctionem baptizatorum atque consignationem esse [illegible]. Cæterùm in observatione ponendum, [illegible] baptizatorum consignationem atque unctionem, non à Christi mandato, aut Apostolorum præscriptione atque exemplo, apud Tertullianum deduci, sed à solâ Mosaicâ disciplinâ; quod sanè prodigio est, si Apostolorum [illegible], [illegible]: *Perunguimur benedictâ unctione, de pristinâ disciplinâ, quâ ungui oleo de cornu in Sacerdotium solebant.* Similiter de [illegible], [illegible] *Sacramento, quo nepotes suos ex Joseph,* [illegible] *manibus benedixit.* Quanto satius fuisset ex *nova disciplina*, hoc est, ex facto Apostolorum atque [illegible], [illegible], & *Chrisma*, & *consignationem*, si ex eo fonte manassent? Atqui ex Jacobi facto, manuum impositionem, ex Sacerdotum Judæorum unctione, Chrisma deducit Tertullianus. Quid ita? Quia tum [illegible] Apostolica [illegible] exempla, atque [illegible], [illegible] recenti [illegible] memoriâ, [illegible] [illegible]. Neque pre-

[illegible], Tertullianum haud allegasse [illegible] Samaritanis à Petro Joanneque [illegible], [illegible] Hierarchici [illegible] *confirmationis* [illegible]. Quidni igitur in eo Apostolorum facto, manuum impositione consignationem [illegible], [illegible] Tertullianus? [illegible] prob[illegible], [illegible] fuisse illam manuum impositionem [illegible] [illegible]: [illegible] non posse [illegible], [illegible] perpetuæ & communis [illegible], [illegible], ceremoniæ. Viderint ergo posteri, quo jure [illegible] Samaritanos [illegible], [illegible] consignationem.

XL. Neque tamen Tertullianicum illud & *chrisma*, & *consignatio*, unum idemque est cum *confirmationis sive sacramento*, sive ceremoniâ, [illegible] & cum suis Latinis [illegible], & cum suis Hierarchicis, eruditissimus ille [illegible]. Sunt enim solemnis baptismi ritus, qui multum à *Confirmatione* discrepant, quæ pro baptismi parte aliqua, neque habetur, neque sunt [illegible]; quippe quæ [illegible] prorsus rem constituunt, quæ vel *Sacramentum* est Latinis, vel certè ceremonia Hierarchica, cujus administratio solis [illegible] Episcopis. Fuisse autem baptismi solemnis partes, chrisma & manuum [illegible], [illegible] de Antiquitate. Primùm omnium, Tertullianus [illegible] in tractatu de baptismo, cujus explicat naturam, *solemnitatem* profert, & tempora; ministros ostendit; ut ad regenerationis sacramentum pertinere, & unctionem, & manuum impositionem, [illegible]. Itaque non de sacrâ Eucharistiâ in eo libro tractat Tertullianus; argumento in eo libro, [illegible] baptismum, in quem [illegible] [illegible], [illegible] *non accipiant* [illegible]. Quæ à pro sacramento ab illo baptismi divisio, chrisma [illegible], [illegible] non [illegible], aut certè etiam Eucharistiæ [illegible], quæ olim cum baptismo, chrismate, consignationis ritu, conjuncta sunt. [illegible] ceremoniâ, ea [illegible] aut baptismum [illegible]. [illegible] regenerationis sacramentum, quam solo baptismo efficaciam Patres vindicarunt. Apostoli jam verò ex consignatione [illegible], ut regenerando Christiano inservirent, ut palam sit ex Patrum disciplina. Testis Cyprianus ad Stephanum Papam Epistola, in quâ scribitur: Hæreticos, *quando ad nos atque ad Ecclesiam quæ una est, veniunt, baptizari oportere, eo quòd parum sit eis manum imponere ad accipiendum Spiritum Sanctum, nisi accipiant & Ecclesiæ baptismum.* [illegible] *Dei possunt, si sacramento utroque nascantur.* Quid dicemus? *utroque sacramento*, hoc est, manus impositione, & baptismo nascantur. Ad confirmationem ergo, quâ non nascuntur Christiani, Cyprianica manus impositio non pertinebat. Quin etiam id virium suæ consignationi ascribit Cyprianus, ut plene filios Dei faciat, pars igitur erat solemnis baptismi, quo plenam perfectamque Dei filiorum [illegible] adipiscimur. Aliquid baptismi fuisse, [illegible], ostendit etiam Sancti Martyris ad Jubaianum Epistola: *Quod autem dicunt quidam de eis qui in Samaria baptizati fuerant, advenien-*

tem

Theoph. ad [illegible]

[illegible]

[illegible]

Tert. de Bapt. [illegible]

Tert. de Bapt. c. 8.

[illegible]

Cypr. ep. 72

Cypr. ep. 73

tibus Apostolis, Petro & Joanne, tantum super eos manum impositam esse, ut acciperent Spiritum Sanctum, vel spiritale [illegible] esse, [illegible] ad profectum [illegible] valuisse nomine non [illegible]. . . Quia legitimum & Ecclesiasticum baptismum, consecuti fuerant, baptizari eos ultra non oportebat, sed tantum modo quod deerat, id à Petro & Joanne factum est. Atqui nil baptizatis à Philippo deerat, si manus impositionem [illegible] Cyprianus: Erit igitur [illegible] gradus perfectionis [illegible]. Neque propria Cypriano sententia hæc est. Hanc & imbiberat antea *Nemesianus* à Thubunis, cujus hæc verba sunt, in Concilio Carthaginensi, sub Cypriano præside: *Male ergo sibi quidam interpretantur, ut dicant quod per manus [illegible] accipiatur, cum manifestum sit, utroque sacramento, debere eos renasci in Ecclesia Catholica.* Proinde baptismus [illegible] consignatio hæc, quæ renascendo intervenit. Neque diversa Patrum Eliberitanorum sententia, *Peregrè navigantes, aut si Ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem qui lavacrum suum integrum habet, nec sit bigamus, baptizare in necessitate infirmitatis positum Catechumenum, ita ut si supervixerit, ad Episcopum eum perducat, ut per manus impositionem perfici possit.* Quibus fidelis [illegible] erat. Quid porrò baptismus integer, nisi is, [illegible]. Cùm itaque ad integritatem valeret impositio hæc, pars utique ejus non esse non poterat. Quo [illegible] non subibat baptismum, illà sanè baptizatus non perficiebatur, cùm baptismus à [illegible], [illegible] ab illo diversa, perfectionem non [illegible] suam. Completus est absque Eucharistia baptismus, cui neque [illegible] quidem neque debeat qualitates [illegible].

[illegible] appendicem, paucis demonstrandum. [illegible] *per tres [illegible], per [illegible], in typum [illegible] [illegible] tane, factâ super eos invocatione sacrâ nominum Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizabat. [illegible] Episcopus baptizatos chrismate ungat. Baptismus igitur datur in mortem Filii Dei, aqua adhibetur pro sepulturâ; oleum pro Spiritu Sancto; sigillum pro cruce: unguentum, confirmatio confessionis est. Patris commemoratio tanquam causæ [illegible]. Spiritus assumptio tanquam testis. Mergi, commori est; emergere, verò resurgere.* Quæ omnia uno tenore explicantur, veluti baptismum spectantia. Sed & variè illi ritus quibus illustratur baptismus, [illegible], baptismo proprium. Etenim in baptismo commorimur cum Christo; unà sepelimur cum Christo: confitemur Christum quem induimus. Quòd si oleum à baptismo solemni, sive sacramentum, sive ceremoniam [illegible] Clemens, unguenti, quo perfunditur baptizatus, non magis [illegible] antequam [illegible]. De chrismate hæc observanda leguntur apud Cyrillum Hierosolymitanum: *At primum fronti illinitur, ut eam abstergat à vobis pudorem, quem primus homo transgressor perpetuò circumferebat, simulque efficeret ut possitis velut in revelata gloriam Domini intueri. Deinde verò aures unguntur, ut ad audiendum divina mysteria aures [illegible] unguentum decente, Christi gratiæ odor est Deo. Tum verò & pectus inungitur, ut induti thoracem justitiæ [illegible].* Quæ omnia baptismi appendices esse, ex ipso Cyrillo hoc clarius est: *Neque Sancti Chrismatis dono accepto, nomine appellamini Christiani, [illegible] efficientes appellationem in ipsâ regeneratione, ante enim quàm hæc gratia vobis donata esset, non omnino propriè digni eo nomine, sed progressu quodam progressi estis, ut efficeremini Christiani.* Cùm igitur nostræ regenerationis baptismus sanè sit atque principium, hujus utique sacramenti chrisma partem esse aliquam, existimavit Cyrillus, utpote quod Christianum verum in regeneratione efficiat appellationem. Sed & in baptismo, ut plenam adipiscamur regenerationem, [illegible]. Quibus accedit, & signum, & [illegible] chrismatis effectum, illi ipsi qui [illegible] baptismo: *Et verò postquam similiter ex aqua sacri lavacri ascendistis, datum est Chrisma, quod unguentum gerit illius quo unctus est Christus.* Atqui Spiritum Sanctum Christus in baptismo suo delibavit. Denique, hoc addit Cyrillus, *Tu unctus esse unguento, factus particeps Christi.* Jam verò per baptismum & induimus Christum, & induimur Christo. Omnem expugnat adversariorum pertinaciam notus Quæst. apud Justinum: *Si ante sepulturam Maria unguento Dominum unxit, nos autem in baptismo, symbolis sepulturæ passionis, & resurrectionis ejus referentes celebramus, quomodo primum oleo ungimur, et deinde in sacro lavacro, quæ dicta sunt, symbolis peractis, post illa unguento consignamur? Si quidem Dominus primum unguento delibutus est, et deinde passus [illegible] in contemplatione quæ Maria fecit, ad sepulturam post mortem ipsius sepeliendi facit. Beata autem Maria ante mortem Domini unxit, pro eo atque scriptum est, quod fecit hoc, ad sepulturam meam fecit. Catechumeni oleo ungimur, ut Christi, unctique fiamus, unguento autem, ad recordationem ejus quæ unguento unxit eum, sepulturam fecit ipse repetimus.* Potuitne disertius indicari, unum ex appendicibus baptismi chrisma fuisse? Quoniam Mariæ unguentum quo perfudit Servatorem, vel corporis sui funerationem spectabat, tum quoque chrisma ad mortem commemorandam cum J. Christo sepulturam pertinet. Ungentur, & ante baptismum oleo, & post baptismum chrismate, passionem Domini sepulturamque significabant. Atqui baptismus, Christiano mysterium sit tantum, in quo cum suo Servatore [illegible], docente Paulo: *Consepulti sumus cum Christo per baptismum in mortem.* Proindeque & chrisma, quod Justino [illegible] non pertinere non potuit. Graviorem Patrum [illegible], ut Ecclesiæ morem in hoc celebratione quæstionem, conspiratio deprehendatur. Insignis est locus apud Pacianum: *Hæc autem compleri [illegible] quæunt, nisi lavacro, & chrismate, & [illegible]. Lavacro enim [illegible] & sic totus homo renascitur, & renovatur in Christo.*

Act. 8. 37.

Rom. 6. 4.

Pacian. de bapt.

[illegible] singuli, [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... Paciano [illegible] Ambrosius, [illegible] ... ad [illegible] ... quod [illegible] ... [illegible] Levita, [illegible] Presbyter, [illegible] quasi [illegible] Christi. Quam Ambrosius [illegible] unctionem, in [illegible] baptismi [illegible].

XLII. Utrumque baptismi solemnis ceremoniam, Chrisma scilicet & consignationem non solis concessam Episcopis, ut [illegible], Hierarchicique [illegible], sed Presbyteris quoque [illegible] permissam, nunc demonstramus. [illegible] ... fronte; [illegible] utrumque baptismum [illegible] ... [illegible] ... Presbyterorum, [illegible] ... Quo [illegible] ... Tertullianum, Cyprianum, Optatum, Augustinum, Prudentium &c. [illegible] ... Anno Dom. CCCXC. [illegible] Carthaginensis Synodus secunda, in qua [illegible] Episcopus dixit: [illegible] ... Presbyteris [illegible] ... Carthaginensi [illegible] ... Presbyteris interdicunt chrismatis administrationem, sed solam confectionem. [illegible] ... Toletani Patres, [illegible] ... Presbyteri [illegible] chrisma conficere, [illegible] ... ab Episcopo [illegible] ... Presbyterorum absente Episcopo. [illegible] ... Concilium Aurasicanum [illegible] ... [illegible] Apostolorum praecepta, [illegible] Canonum [illegible] Presbyteris [illegible].

prohibendi causa, Episcoporum in Synodo Carthaginensi & Toletana congregatorum notus & [illegible]. Placet, [illegible], [illegible] volumus, absente tamen Episcopo, [illegible] Presbyteris [illegible] chrisma, [illegible] ... Frontem autem [illegible] Presbyteris quod conficere [illegible]. [illegible] necessarium est Episcopi praeceptum, ut Presbyteri verticale [illegible] chrisma, [illegible], quod in ordinatione [illegible]. Ad frontis igitur unctionem Toletanae Synodi verba pertinent, Presbyter vero Episcopo posse chrismare, si ab Episcopo fuerit praeceptum. Anno circiter 441. Concilium Arausicanum primum, [illegible] ... si [illegible] Episcopus a Presbyteris, cum chrismate & [illegible] ... Presbyterorum, [illegible] ... unctionem, [illegible] Episcopum. [illegible] Presbytero chrisma conficere, [illegible] ... apud Hieronymum t. 9. p. 50. [illegible] ... Presbyteris [illegible] ... Canone XVI. [illegible] ... Quid multis moramur? Desunt sunt verba Gregorii, ad Januarium Caralitanum Episcopum: [illegible] ... Presbyteris [illegible] ... Non [illegible] Apostolica Gregorius sed Veterem Ecclesiae Rom. morem [illegible] unctionem a Presbyteris [illegible].

XLIII. [illegible] ... De consignandis vero infantibus, manifestum est non ab alio, quam ab Episcopo fieri debere. [illegible] ... Petrum & Joannem esse directos, qui jam baptizatis tradiderunt Spiritum Sanctum. [illegible] ... Hieronymus: Quid enim facit excepta ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat? [illegible] ... praeter ordinationem fecisset, quod Presbyter non faciebat. Non nescimus quidem [illegible] Ecclesiarum [illegible] consuetudinem, [illegible] ... Episcopi. Sed id Praesulum [illegible] ... concessum fuit. Itaque absente Episcopo, [illegible] ... Apud Aegyptum Presbyteri consignant, si non sit praesens Episcopus. Testis autor Quaestionum [illegible] & Novi Testamenti apud Augustinum: Nam in Alexandria, & per totam Aegyptum,

Anno Dom. 33.

rum, si desit Episcopus confirmat (lege consignat) Presbyter. Quem tenet & morem Æthiopum Ecclesia. Postquam baptismi sumpserunt corpus sanctum & venerandum Domini, Diaconus dat eis lac & mel, & iterum Sacerdos imponit manus super eos, & dicit, crescant famuli tui, Domine, ad sapientiam tuam. Ungit etiam frontem, dorsum, & oculos eorum in figuram crucis, & iterum imponit manus. De Novatianis conditum est in Nicena Synodo decretum: De his qui se Catharos, id est, puros quandoque nominant, ad Catholicam autem, & Apostolicam Ecclesiam accedunt, sanctæ magnæ Synodo visum est, ut impositis eis manibus, sic in Clero maneant. Adeam decreto probavit Novatianorum disciplina, qui baptizatorum unctionem atque consignationem respuebant. Cur autem Patres ministratis impositionem manuum Episcopo, non meminere? Quia eo temporis, id etiam ab Episcopo, & à Presbytero peragebatur, ut multis dicemus exemplis. Nostris accedat concordiam Eliberitanus Canon: Si quis Diaconus regens plebem sine Episcopo, vel Presbytero, aliquos baptizaverit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit. Benedictionem quidem, manuum impositionem, quam Confirmationem dicunt, intelligi, explorarum est, uti aperte monit verbum perficere, quod effectum consignationis sint. Itaque si Presbyter baptizaret, non opus igitur baptizatis fuit, accedere ad Episcopum, quemadmodum illi [illegible] [illegible] est. Eorum vero cur ab Episcopo perfici debuit, hæc est, quia id jam non competebat Diacono, à quo abluti fuerint. Idcirco ea cessante causa, Præsulem convenire nil opus fuit. Concessa igitur facultas Presbytero fuit, plenum consummatumque ministrare baptismum, qui Episcopalis non egeret benedictione, quâ perficeretur Christianus. Secus sic Canon condi debuit: Si quis Presbyter, vel Diaconus regens plebem, sine Episcopo aliquos baptizaverit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit. Denique Arelatensis Synodi 2. Canon XXVI. sic habet: Hæreticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderant, si desit Episcopus, à Presbytero cum chrismate benedictione consignari placuit. Quid est confirmatio si hæc non est?

Dom. Synodi 19.

Can. 19.

XLIV. [illegible] consignationem, baptismi solemnis appendicem, quæ tandem in confirmationem degenerarunt, [illegible] frustra ceremonias extendunt, ex Apostolica manuum impositione, cujus ope, Samaritanis illapsus est Spiritus ille Sanctus. Ad Simonem nunc est redeundum: Cum autem conspexisset Simon, per impositionem manuum dari Spiritum S. obtulit eis pecuniam, dicens, date etiam mihi potestatem ut cuicunque imposuero manus, accipiat Spiritum S. Cui Petrus dixit: Pecunia tecum pereat, qui donum Dei existimasti pecunia acquiri. Respisce igitur ab ista malitia tua, video enim te in felle [illegible] [illegible] pestiferum venenum spargere sic imperio cœpit ille Magus, juxta scimus cum ignorisse, [illegible]. Itaque Chronologicum hic ordinem observare non decet. Sunt autem multa in Patribus Simonianorum errorum capita, quorum nonnulla [illegible] obscurâ potius sunt, quàm ex certâ notitiâ eorum partem videntur esse vindicata. Neque in illis dele [illegible], Auctoris fide constant. [illegible] orgo Lectorum, si ea veniam ab intolerabilibus succensentur.

Simonis errores per à Petrum.

Act. 8. 18.

XLV. Varios autem Simonis errores recensemus. Primus errorum ejus est, mundum ab Angelis fuisse conditum. Id tradit Irenæus: Prophetias a mundi fabricatoribus Angelis inspiratas, dixisse Prophetias. Similiter Philastrius cui consentit & Augustinus: Dicebat nec Deum fecisse mundum. Quæ digna Mago sententia [illegible] eum opus suisse hominibus, Angelis [illegible] inde effluentibus imperium, cujus meminit Epiphanius: Negat insuper salutem consequi alium hominem aliter posse, quam si mysteriis paterni, et sacrificia per illos quæ donavit, Principatus & potestates obtulerit. Itaque multos statuebat Deos Simonis Theologia, quod verbis expressis in Recognitionum autore legitur: Ego dico multos esse Deos, unum tamen esse incomprehensibilem atque omnibus incognitum, horumque omnium Deorum Deum. Secundus Simonis error est, quòd se Messiam esse jactavit: Docuit semetipsum esse qui inter Judæos quidem quasi filius apparuerit. Affirmat & Augustinus, & asserebat se esse Christum. Neque id abludit à vero, cùm terrenum Regem interdiu [illegible], Judæa in expectatione [illegible], exoriturum sit. Tertius Simonis error est, Christum mortuum non abolisse: Cum male moderarentur Angeli mundum, se descendisse, & assimilatum virtutibus, & potestatibus, & Angelis, ut & in hominibus homo appareret ipse, cum non esset homo, & passum in Judæâ putatum, cum non esset passus. Ad eorumdem impostorum accessit quartò, nullam carnis esse resurrectionem: Sed & [illegible] [illegible] autem verò expectationem afferat, ut tamen si [illegible] mysteriis [illegible]. Diserte legimus & apud Augustinum: Simon negabat etiam carnis resurrectionem. Quartò [illegible] dicta, omne vitium vitamque diserimen sustulit nefarius ille Doctor: [illegible] qui in eum, & in Helenam ejus, spem habeant, & ut liberos agere quæ velint, secundum enim ipsius gratiam salvari homines, sed non secundum operas justas. Nec enim esse naturaliter operationes justas, sed ex accidentia, quemadmodum posuerunt qui mundum [illegible] nam, quippe qui diserte docent, nos gratiâ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex operibus. Non multum sanè laudis, Natalis Alexander ex historiâ suâ sibi peperisset, ut Antiquitatis se peritiorem præstitisset, quàm Novatorum opinione: nusquam enim gentium docent, solam fidem operibus ad salutem sufficere, cùm pro fide non habeant jejunam illam opinionem, quæ à bonis operibus sejuncta est: & aperte profitentur, nomine fide fundamenta vafrum esse Deum. Hoccine est agere Simonianum? [illegible] fonte, in mentis disciplina, de quâ Origenes: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lebrent, ut discipulis suis quempiam unum subtraxerit, quos usque docuerat, ut indifferenter ad

Anno Dom. 33.

Primus Simonis error.

Iren. l. 1. c. 20.

Epiph. Hær. 21.

Recog. l. 2.

Iren. l. 1.

Iren. l. 1.

Epiph. Hær. 21.

Iren. l. 1.

August. de Hær.

Orig. l. 6. contra Cels.

auctum Ideorum se haberent. Verissimum ergo Petrum ei id [illegible] oraculum: *Video te esse in felle amaritudinis, & in iniquitatis obligatione positum.* Porro Simonem libros condidisse, reperimus apud Hieronymum Commentario in Matthæi caput XXIV. *Hæc quoque inter cætera in suis voluminibus scripta dimittens. Ego sum sermo Dei, ego sum speciosus, ego paracletus, ego omnipotens, ego omnia Dei.* Titulum libri non docuit Hieronymus. Extat quoque Simonis librorum mentio in Dionysio, de divinis nominibus c. VI. *Antiscriptus Simonis scripti hæc de re contradicentes ac refellendi causâ fieri, procul a divino & sancto animo suo pellantur.*

XLVI. Sed & alia nefanda Simonis dogmata vindicantur, a quibus alienus fuisse videtur. Primum illud est, in Samariâ docuisse: *Quod quasi Pater descenderit, in reliquis vero gentibus, quasi Spiritus Sanctus advenerit esse eum qui sit super omnia pater.* Id bene multis persuasit auctoritas Irenæi. Nos vero in an [illegible] inducere nostrum nequimus, Simonem de impietate ejusmodi docenda, unquam cogitasse, cum eo tempore, quo maximè apud Samaritanos in gloria erat, illo solo insigni titulo decoraretur, *iste est potentia illa Dei magna*, hoc est, divinus Dei opitulator [illegible], qui ut memorat, prodigia multa patrabat. Quomodo Evangelium, divinæ [illegible] [illegible] efficaciæ, vocatur *potentia Dei ad salutem.* Quod si potentia est Dei Simon, non igitur ipse Deus. Porrò post susceptum baptismum, amplius honoris apud Samaritanos supremum Magum adeptum esse, non fit verisimile, quem scilicet noverant, & in Christi religionem migrasse, & Christum ipsum adorasse, & sermone Petri tanquam fulmine percussum dixisse, *deprecamini vos pro me apud Dominum*: hæc sanè summum Deum non sonant. Neque vetustus [illegible], de Simone consentaneo sermone videtur, quem sic Petro loquentem inducit: *Ego dico multos esse Deos, unum tamen esse incomprehensibilem, atque omnibus incognitum, horumque omnium Deorum Deum.* Non multò [illegible] Petrus [illegible] *virtus qui semper & sine initio sum.* Quod vero Æonum in Valentini schola celeberrimorum inventor fuerit, ut nonnullis placet Nazianzeno fretis, nobis non probatur, neque ex Oratione 23. Naz. asseritur. Præterea Simonem ab ipso numine distinguit Epiphanius: *Negat insuper salutem consequi ullum hominem posse, quam si ejusmodi mysteria didicerit, & universorum patri ea sacrificia per illos quos dixerunt Principatus ac potestates obtulerit.* Atqui si pro summo Deo sese jactasset, offerendas utique sibi victimas, imperasset discipulis. Universitatis ergo parentem à seipso discernebat. 3°. Menander Simonis discipulus, æqualem se magistro suo, ut prædicat Tertullianus, imò majorem se dicebat, si creditur Epiphanio. Verba sunt Epiphanii de Menandro: *Cætera doctori suo consentanea iisdem præstigiis ac maleficiis adstruebat; nec ab ejus dogmate dissidebat, nisi quòd majorem se antecessore ac præceptore suo jactabat.* Jam verò Menander qui Simoniacæ doctrinæ peritissimus fuit, non potuit se præceptori suo anteponere, si pro summo Deo habitus fuisset: quo majorem esse neminem omnibus persuasissimum. Tertullianus autem Menandrum se Simoni æquasse rebus omnibus, scripto prodidit: *Post Simonem Menander discipulus ejus similiter magus, eadem dicens quæ Simon ipse, quidquid se Simon dixerat, hoc se Menander esse dicebat.* Atqui ut vel cum summo Deo Menander se componere potuisset, ut ergo ab omni parte æqualis summo foret, homo is pro summo Deo ostentare non potuit. 4°. Sunt & in Patrum de Simonis doctrina traditione, multa [illegible] [illegible] *esse ipsum esse, qui inter Judæos quidem quasi filius apparuerit, in Samaria quasi Pater descenderit, in reliquis verò gentibus, quasi Spiritus advenerit.* At Epiphanius locorum vicinior, in quibus Simon maximè floruit, de impostore hæc habet: *Se enim summum esse Dei vim, scortum verò suum, Spiritum Sanctum ausus est affirmare.* Quibus colligi par est, multa de Simone jactata fuisse, quæ non satis fuere & comperta, & rationi consona, quale est etiam illud Epiphanii: *Legem non a Deo, sed a sinistra quadam intelligentia profectam, asserit.* Quod aperte repugnat Augustino. *Dixerat enim Simon se in monte Sinai legem in persona Patris dedisse Judæis.* Videantur & Recognitiones [illegible] [illegible] movisset Simon, quibus libri Moïsis erant venerationi, si honorem ipsis debitum detraxisset. Existimamus ergo Simonem suis fretum præstigiis, pro divino viro, Messiaque sese ostentasse, summam tamen divinitatem non sibi arrogasse. Imò quia se pro Messiâ venditabat, probabilissimum est, talem se Messiam exhibuisse, qualem Samaritani expectabant atque Judæi. Quâ de re insignis est Justini locus, qui Tryphonem sic inducit loquentem: *Et mihi quidem qui illum hominem editum, & per electionem inunctum, & unctione Christum factum esse affirmant, credibiliora quam vos, eadem qua tu, affirmantes, dicere videntur. Omnes enim nos Christum hominem ex hominibus nasciturum, & qui illum inungat, Eliam venturum præstolamur.* Potuit autem ex Simonis Dei sancti statuâ, quam Romæ se vidisse perhibet Justinus, notatum ex titulo quo Magus à Samaritanis ornatus erat, *iste est potentia Dei magna*, videtur factâ conjecturâ sparsisse tandem in vulgus, Simonem se pro Deo summo jactasse. Multum apud Samaritanos floruit Simonis disciplina: cultores etiam Romæ habuit. Præsagio est imperium factum, cui ad sese tuendum tot humana præsidia adjumento erant, tam cito extinctam fuisse, ut nulli ex ea superstites forent ævo Origenis: *Nunc nusquam gentium extant Simoniani, quamvis Simon quo plures sibi pararet [illegible] [illegible] sua doctrina mortis periculum, quod Christiani docebantur contemnere, dicens non [illegible] esse [illegible].*

XLVII. Cæterum Apostoli ubi multis vicis Samaritanorum evangelizarunt, reversi sunt Hierosolymam. Interea *Saulus adhuc spirans minas ac cædem adversus discipulos Domini, adiit Pontificem Max. & petiit ab eo epistolas perferendas Damascum ad Synagogam, ut si quos invenisset hujus sectæ viros, ac mulieres, vinctos adduceret Hierosolymam: factum est autem ut appropinquaret Damasco, & repentè circumfulsit eum lux de cælo, & cum cecidisset in terram, audivit vocem dicentem sibi, Saul, Saul, quid me persequeris? dixit autem, quis es Domine? Dominus autem dixit ei, ego sum Jesus quem tu persequeris. Saul verò tremens & pavens dixit? Domine quid me vis facere, Tum Dominus ad eum, surge & ingredere urbem, & dicetur tibi, quid te oporteat facere.* De Paulo Gentium Apostolo, Ecclesiæque ornamento, multa sunt dicenda ad illustrandam Historiam nostram.

sidentem. De tempore conversionis paucis disseramus.

XLVIII. Parum intercessisse temporis, Stephani lapidationem inter & Sauli vocationem, ex Lucâ non immeritò colligitur: *Saulus adhuc spirans minas et caedem adversus discipulos Domini*, quae cum aliis conjungi par est, *Saulus verò vastabat Ecclesiam, & trahens viros & mulieres tradebat in custodiam.* Nam fama tum fuit cùm disjecti sunt & dissipati fideles, qui versabantur Hierosolymis. De Ecclesiâ autem ea in urbe constitutâ, liquet Lucam esse intelligendum: *Nonne hic est, qui Hierosolymis expugnabat eos, qui invocabant nomen istud, & huc ad hoc venit, ut vinctos eos adduceret ad Pontifices.* Ut autem Ecclesiam dissiparet Hierosolymitanam ac tantae cladis fama per urbes discurreret, non semestri opus spatio fuit, rumorem profugis ubique spargentibus. Ubi ergo furor Saulinus dejecit matrem Hierosolymis, hominem ex infensis praecordiis anhelantem crudelitatem, alia in aliis civitatibus fidelium quaerenda sunt. In eundem igitur annum Stephani martyrium & Paulinum conferimus baptismum. Itaque displicet nobis Romani Chronologia Martyrologii: *Conversio S. Pauli Apostoli quae fuit secundo ab ascensione Domini anno.* Est autem eodem anno adliganda & Christi ascensio, & Stephani martyrium, ut solum biennium Pauli conversionem inter & Domini ascensionem [illegible] fuit quidem. Neque Veteres biennii spatio Stephani martyrium Paulinamque vocationem dividunt. Non Eusebius, non Chronicum Alex. quibus mors Protomartyris & Sauli conversio, uno duntaxat anno separantur. Inter utrumque eventum sex septemve menses interponimus. Contendit tamen clarissimus ille Spanhemius: *Quod annum unum & alterum deputare necesse sit, donec Saulus ex Principe persecutorum, Princeps praeconum Christi surgeret.* Cujus praecipuum hoc est fundamentum, quòd ex juvene [illegible] vir evaserat, cùm Damascum venit. Non [illegible] tamen absonum, annum tricesimumque [illegible] esse, & vocari, cum juventutis amplum satis foret Veteribus spatium. Quid ni? A. Gellius: *Tubero in historiarum primo, scripsit Servium Tullium Regem Pop. Rom. cùm illas quinque classes juniorum census faciendi causâ institueret, pueros esse existimasse, qui minores essent annis septemdecim: atque inde ab anno 17. quos idoneos jam esse Reip. [illegible]* [illegible] adolescentem scribitur Lactantius: *Cùm primùm coepit adolescere, traditus est à Joanne,* [illegible] LXX. Vir juvenis esse potuit, utpote qui praelio [illegible] Tullio Pio defuncto, Pontificatum ejus petebat, [illegible] juvenis adhuc. Annus urbis erat 691, [illegible] Caesar jam senatum & ingentium [illegible] evaserat, quippe qui periit U. C. septingentesimo & decimo, *sextoque & quinquagesimo aetatis anno.* Nostra porrò Chronologia eo caeteris anteponenda, quòd cum historiâ Apostolicâ optimè conveniat. Neque enim in annum Caligulae ultimum, qui Dom. est XLI. differri posse videtur Paulina conversio, cum post annos à suâ vocatione quatuordecim Hierosolymam venerit: qui si ab ultimo Caligulae ducantur, anno D. LIV. terminabuntur. Ea verò Chronologia magnis difficultatibus afficitur. 1°. Judaeorum [illegible], Hierosolymitanam Synodo anterior esse, cum etiam motus Judaeis causam praebuisse videantur. Cumano administrante Judaeam, Dortus unus è Judaeorum primoribus eos ad defectionem sollicitaverat, *& gesserunt pernicie, tum armis in eum interpecissent*, [illegible]. Quae Tacitus refert Claudii XII. consule Sylla & Othone Coss. Porrò post celebratam Hierosolymis Synodum, Claudius Judaeos urbe pepulit. Etenim post sanctum Concilium, ita gesta sunt omnia, quae à XV. capite Act. narrantur ad XVIII. usque, in quo legitur, Paulum Corinthi in Aquilam & Priscillam incidisse, edicto Claudiano Româ nuper ejectos. 2°. Cùm Claudius ad plures abierit tertio Id. Octob. An. D. LIV. si cum eo die qui Pauli ad Christum vocati quintus & decimus copuletur, non sesquianni spatium Synodum inter & Pauli adventum in urbem Corinthiorum interjiceretur, quod utique fide majus est. Hoccine brevissimo temporis intervallo Apostolus Syriam, Ciliciam, Pisidiam, Lycaoniam, Galatiam, [illegible] peragrare potuit, cùm in his regionibus Ecclesias statueret, conditas dirigeret, ubique locorum Evangelium disseminaret? 3°. Epistola ad Romanos diu post mortem Claudii scribi debuisset. Neque enim antè missa est, quàm Paulus relictâ Corintho, venit Ephesum, ubi praedicavit biennium. Porrò supremo Claudii anno, conditam ad Romanos Epistolam, eo discimus, quòd *qui familia Narcissi* salutat, qui periit eodem quo Claudius anno. 4°. Si Paulus ultimo Caii conversus est, ad Felicem duci non potuit ante annum Dom. LVIII. Neque dissimulat vir magnus. Cùm igitur biennio Felicis in carcere asservatus fuerit Apostolus, Judaei accusationem adversus Felicem non instituissent ante annum Dom. LXI. Quo quidem admisso, falsi dicendus est Josephus scribens: *Dedisse que omnino poenas imposturarum, quibus Judaeos affecerat Felix, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tunc in pretio erat apud Principem.* In gratia autem apud Neronem non erat Pallas anno Dom. 61. quippe qui sequente, [illegible] est morte, & LVI. Saturnino & Scipione Coss. conjuratione in Principem fuerat postulatus. 5°. Si Conversio Paulina primus annus Caligulae superstes est, Apostoli martyrium in annum Dom. LXV. conferri non potest: qui tamen videtur illigandum, cùm eo tempore mota sit horrenda Neronis in Christianos persecutio: saltem in annum sive ultimum sive penultimum, qui Dom. LXVII. est, differri nequit. Nostra sanè de Paulinâ conversione Chronologia, pura & sine obice fluit. Neque enim nimis coarctat tempora, quae à passione Dominicâ, ad usque Stephani lapidationem fluxere, quae biennio contineri non possunt. Neque [illegible] eruditi, quibus Pauli conversionem in ultima Caligulae tempora conferre placuit: [illegible] de Tribu Benjamin. Illud certissimum. [illegible] autem parumper [illegible] Hieronymi de ejus patriâ: *Paulus Apostolus, qui ante Saulus, extra numerum XII. Apostolorum de Tribu Benjamin & oppido Giscalis fuit, quo à Romanis capto cum parentibus suis Tarsum Ciliciae commigravit, à quibus*

Margin notes: Act. 8. 3. — Act. 9. 21. — Spanh. dissert. hist. p. [illegible] — Gell. l. 10. c. 28. — Lact. [illegible] — Dio l. 37. p. [illegible]

Anno Do. 37.

ab Judæa lege missus Hierosolymam, à Gamaliele viro doctissimo, cujus Lucas meminit, erudiendus est. Quodnam est illud bellum quod Romanorum ditioni Gischalam subjecit, ut Saulus, Tarsum migrarent? Existimamus igitur, Tarsi ortum esse, cum Lysiæ tribuno se, se Rom. civem natum esse, quia Tarso bene in suos parentes [illegible], Augustus jus Rom. civitatis contulerat.

XLIX. De Pauli ætate, cum ad Christi [illegible] Antonium parens: ut scilicet natum esse *Lentulo & Pisone* Coss. conversum verò anno ætatis trigesimo quinto, prædicasse annos 33, capite cæsum anno suæ ætatis 68. Qua in quæstione definiendâ frustra cura consumitur, cum doceri non possit, nisi cognito & martyrii, & conversionis, & nativitatis anno: etsi enim probabili conjecturâ, & mortis, & conversionis, suum assignare annum valeamus, non ideò tamen in ætatis notitiam pervenimus, quo quidem ignorato, vitæ [illegible]. Baroniana Chronologia satis quadrat ad illam Chrysostomi sententiam: *Qui triginta quinque annos summâ ad serviendum alacritate, Domino mancipavit, perfectâ denique 68. annorum vitæ cursu, quam pro pietate tenuerat, quievit.* Deducitur ex ea sententia, annis triginta quinque, quos Paulus impendisse dicitur Evangelii ministerio, non triginta quinque, sed tantum tres & triginta annos vixerat, cum fidem suscepit. Quòd si hanc Chrysostomi regulam tenemus, ut de Paulini annis judicium feramus, ultimus cum Æræ nostræ sexagesimo quinto potius quàm LXVII. videtur esse [illegible] esse anno urbis 731. Lentulo & Valerio Coss. Itaque necessitate Pauli [illegible] prius constitui debet, quam Chronologia adhibeatur Chrysostomi, ad inveniendum & vocationis, & nativitatis Apostolicæ tempus. Verum enim verò etsi valde suspicamur Chrysostomum, si tamen ea homilia est Chrysostomi, de Paulino [illegible] annorum, cum ex conjectura potius, quam [illegible] Apostolus ætate sexagenarius esse potuit. Ex notitiâ [illegible] gnati, inficiari potest Evangelio ministrando, cum [illegible] à principio Caligulæ ad usque Neronis [illegible] decimum floruerat, qui sanguine Christiano infectus fuit. Illud certissimum, & [illegible] *adolescentem vocatum*, & jam senem [illegible] rit, in [illegible] Philemoni Epistolâ. Porrò cum suos sint & adolescentiæ, & senectutis spatia, quinam hujus, aut illius termini sint assignandi Paulo [illegible] neque posse definiri, neque debere [illegible] conjectura Vitringæ, audiat videtur: *Non dubitamus itaque quin Paulus juvenis à Christo vocatus ad Apostolatum, omnibus Apostolis junior ætate fuerit* [illegible] *& quia* [illegible] *tempore intervallo, quam præter propter efficiunt inter ascensionem Christi in cælos, & conversionem Pauli.* Haccine dicere ex monumentis Scripturæ, vel antiquitatis, quæ [illegible] sola sunt idonea? Non sanè hoc ex voce *juvenis*, cùm ex Gellii observatione, homines ad annum quadragesimum juniores dici possent. Probus quidam & vir, & *juvenis*. Contrarium Baronius hæc in singularem certam descendit: *Νεανίαν putamus, hoc adolescentia lege Græca* [illegible] *quidem vero si vox exprimatur, non tam ætate adolescentem, quam audacem significat.* De quâ Porpoceni observatione, Petavius: *Fugit hæc interpretatio. Quippe licet* [illegible] *formetur, nunquam tamen sine* [illegible] *aliquo, puta ἀνδρὸς vel λόγου.* Ac sanè Eleazar ille qui Josepho dicitur [illegible], *juvenis*, scribitur quoque [illegible], quam vox [illegible] id ex se necessariò non significat. De hôc [illegible] *juvenis.* Equidem vel sola Actorum Apostolorum [illegible] potuissent. Eutychum quem Paulus suscitavit [illegible] nuncupavit. Idemque titulus Pauli nepoti tribuitur. [illegible] *adolescentem hunc adduc ad Tribunum.* Num eorum audacia ferociaque meruit juvenis Pauli nepos & Eutychus? Num puer ingenui adolescens, audaciæ vocari meruit?

L. Veterum recentiorumque bene multi, Paulum reperiunt Davidis in oraculo: *Hic Benjamin parvulus, in mentis excessu, Principes Juda duces eorum, Principes Zabulon, Principes Nephtali.* Quo indicari Pauli & conversionem, & Apostolatum arbitrantur. Itaque illud expendere est operæ pretium. Audiamus Auctorem Commentarii in Psalmos apud Hieronymum: *Benjamin, Paulus Apostolus qui ex Tribu Benjamin descendit. Ibi, in Ecclesia.* Germanus in [illegible] Hieronymum: *Hic Benjamin adolescentior Paulus Apostolus, in mentis excessu, quo ipse alibi loquebatur, sive mente excedimus, Deo. Principes Zabulon, Principes Nephtalim duces eorum, quia in his Tribubus fuerunt vocati, de quibus duces nostri Apostoli* [illegible]. Similia tradit Theodoretus: *Benjamin adolescentior, est B. Paulus, qui ex Tribu Benjamin ortus est: adolescentior tanquam post omnes vocatus, & appellatus. Præterea eum adolescentem ipsum Actuum* [illegible] *vocat. Hic Ecclesia* [illegible], *eamque* [illegible] *in rebus* [illegible], *&* [illegible] *ad salutem. Fuit autem in excessu mentis, ut* [illegible] *in cælis esse illum quem ipse persequebatur,* [illegible]. *Quoniam autem non modo B. Paulus, verum etiam reliquos Apostolorum* [illegible], *mente de his etiam Propheticæ* [illegible] *faciam.* Neque primâ specie à mente Prophetæ aliena videtur explicatio loci hujus, cum certo sit certius, hoc in Psalmo contineri oracula quæ ad Christum spectant. Est enim illic elegantissima descriptio triumphi Messiæ, cum debellatâ morte, ex monte Oliveti ascendit in cælum, cum magnifico, nubis scilicet vectus, & choro Angelorum comitatus. *Ascendisti in altum, captivam duxisti captivitatem*, quam Paulus insignem Prophetiam accommodavit Christo, speciosissimè colligens, *Illud ascendit, quid est, nisi quod etiam descenderat?* Nempe cum cælum pro Dei sede habeatur atque domicilio, ascensus quotiens memorat, descensum concipi necessariò, ut [illegible] in Angelorum ad cælum reditu, qui ipsorum in terram adventu posterior est, quia terræ non sunt incolæ, sed Paradisi. Cum igitur [illegible] sola sint verba hæc, Psalmi tenori, materiæque congruit, [illegible] in sequentibus: *Hic Benjamin parvulus dominator eis*, [illegible] Pauli [illegible] conversionem. Equidem vox צעיר parvum, [illegible] ipsum videtur exprimere Saulum. צעיר enim & natu minorem, quod [illegible] clarissimo exe-

[illegible] Tribus nominantur. Quasi verò illa [illegible] complectione [illegible] vindicarent, quæ in [illegible] essent. Quid porro nostrâ explicatione [illegible] atque [illegible]? [illegible] omnes [illegible] atque [illegible] Prophetæ Regem ad Dei laudes: *In congregationibus benedicite Domino, qui estis è scaturigine Israel.* Non igitur quatuor tantum, sed omnes [illegible] Tribus ad hoc [illegible] officii. Eas verò synecdochicè complectitur, appositis & longinquarum, & propinquarum nominibus. Illo quidem, [illegible] Hierosolymis esse Tribus, quàm Zabulonitarum & Nephtalitarum, quid tum? Quasi vero duas Tribuum [illegible] nominentur, [illegible] significandis, [illegible] perpetuò [illegible]. Deinde in [illegible], [illegible] est; *Meus Galaad, & meus Manasse, Ephraim robur capitis mei, Juda legifer meus,* [illegible], Dan & Aser. Quod si verba Psalmi octavi & sexagesimi, in quibus se Paulum, Apostolosque vidisse, existimant, fabulator [illegible] placet, cur Nephtali potius quàm Aser & Dan, [illegible] Tribuum à Dei Tabernaculo remotiorum, mentionem fecerit, causam hanc assignabimus. Eâ nempe ætate Dan penitentiæ à Davide, quia prætereat à Joanne, dum ex omnibus Israeliticis Tribubus obsignantur electi, quæ prior à Lege Mosis defecerat. Nephtali verò David meminit, quia cùm ex Bilha, quæ Racheli ancilla fuit, genus duceret suum, voluit & ignobiliores Tribus cum illustrioribus conjungi, [illegible] colligeret. Congruentius autem erat Nephtali [illegible] mixtò hominum. Quamquam etsi vera non causa sciremus, cur de quatuor tantum Tribubus David commemoraret, non ideò sequeretur eorum nomine, Apostolos vaticinatione fuisse indicatos, aut patria hasce Tribubus ortos. Alia enim sæpe nobis incognita, quam dicenda cognosci. Plura nescimus quidem quàm tenemus. Fortè etiam robore & prosodiæ causâ, Nephtali & Zabulon à Davide usurpantur. Certissimum enim est ex Hieronymo, esse quosdam Poetica Psalmos esse conditos, ut patet ex ipsius ad Paulam Urbicam Epistola: *Debes scire in plerisque Psalmis, singulas literas singulos versiculos, qui trimetro jambico constant*, [illegible] *Canticum scriptum est.* Cæterùm in transcursu observandum testimonium, quo valuit Hieronymi, Clarissimus Vitringa suam firmavit interpretationem, non esse Hieronymi: desumitur enim ex Commentario in Psalmum 68. quem subdititium esse patere, apertè liquet. Nempe Hebraicæ linguæ peritus Hieronymus, cujus ignarissimus ille Commentatorum scriptor. [illegible] *Zabulon interpretatur fluens nullus, Nephtalim latitudo.* Atqui Nephtali à נפתל luctam deducitur, quod nato puero, dixerat Rachel: *Optimas luctationibus luctata sum cum sorore mea.* Zabulon verò nomen à זבל quia dictum à Leâ, *Cohabitabit mecum vir meus, quia illi peperi sex filios.*

LIII. Sauli patriam quod attinet, multi [illegible] fuit in urbe Judææ, cui Giscali nomen, illum natum esse. Quam in traditionem inci[illegible] [illegible], [illegible] tamen deduxerunt [illegible] in Commentario [illegible] Epistolæ ad Philemonem: *Quos fit Epaphras concaptivus Pauli, talem fabulam accepimus. [illegible] Apostolus [illegible] fuisse Judææ, & eis cum tota Provincia Romana vastaretur manu, & dispergerentur in orbem Judæi, in Tarsum urbem Ciliciæ fuisse translatos, [illegible] & sic posse stare illud quod de se ipse testatur, Hebræi sunt, & ego. Israelitæ sunt, & ego: semen Abrahæ, & ego: & rursum alibi, Hebræus ex Hebræis, & cætera quæ illum Judæum magis indicant quam Tarsensem. Quod si ita est, possumus & Epaphram illo tempore captum suspicari.* [illegible] *Ego quidem sum Judæus*, inquit ipse Paulus, *natus Tarsi urbe Ciliciæ, nutritus verò in hâc ipsa urbe ad pedes Gamalielis.* Quòd si Giscalæ lucem aspexisset, non fuisse utique natus civis Romanus. [illegible] non adepta fuerat Giscala, quod Tarso urbi non obscuræ fuit contributum. Erat magnum eruditionis studium Tarsensibus [illegible], de quo Strabo: *Tantum Tarsensibus circa Philosophiam [illegible] bona [illegible] fuere versantur, ut Athenas & Alexandriam superarent. Et si quis alius locus dici potest in quo scholæ, & exercitationes Philosophicæ fuerint. Sed hoc loco plurimum excellit, quòd hic indigenæ discunt, peregrini verò non multi huc adveniunt. At nec illi ipsi hic manent & [illegible].* [illegible] Pauli, qui Tarsi natus, ubi grammaticam primum degustarit, Aratum, Menandrumque Poetas, quorum carmina laudat, in schola [illegible] ut sollicitus Judaicis consummandum. Hinc jactata ab Ebionitis fabula: *Paulum gentilem fuisse [illegible], cumque Hierosolymam accessisset, & [illegible]* [illegible] *ipse.* Quæ scriptura scilicet, in quâ legimus Paulum Hebræum [illegible], [illegible] Benjamin. Magnum sibi famam collegerat Gamaliel, cujus ad pedes nutritus Saulus. De eo Doctore hæc prædicant Judæi: *Ex quo mortuus est* [illegible], *legebant enim & edisciebant Legem et usque stantes, post obitum ejus sedentes.* Sed & unum Gamalielis familiæ permissum *sapientiam Græcam addiscere*, [illegible] fuerit. Vero propius Gamalielem Pauli præceptorem illum fuisse *legis doctorem*, quem totus populus in pretio habebat, quique prudens [illegible] esset. Atque ex verbis Pauli magna fit conjectura, Gamalielem non egisse Christianum, ut vulgò creditur, cum suum Doctorem nominat, [illegible] atque benevolentiam, quam eâ ratione non impetrasset. Imò furorem potius movisset auditorum, proposito desertoris nomine, qui repudiatâ Judæorum disciplinâ, in illam Christi transierat. Porrò geminae ut Christo, sic & Paulo patria vindicari potest; altera habitationis, [illegible] Hierosolyma, in qua nutritus ad pedes Gamalielis.

Anno Do. 37.

fcilic, quo aperte liquet, falfam effe Rabbinorum traditionem, jactantem docuiffe Gamalielem, difcipulos ftantes legem audiviffe. Atque Saulus ad pedes Gamalielis, fedendo utrumque, vocabulum fonde fenfum, plurefis epifcopi. Quemadmodo Chriftus fedebat & inter doctores, cujus etiam moris meminit Ambrofiafter: [illegible] ut fedentes difputent, feniores dignitate in cathedris, fequentes in fubfelliis, noviffimi in pavimento fuper mattas. Origenes patria [illegible] li cognominatus, apposite diftinguit: Eft vero [illegible], eft etiam regionalis Bithyniæ Tarfus dicta, & Tarfo, vicus ad Euphratem.

Ambr. in 1 Cor. 14.

L I V. Eft etiam de Pauli nomine aliquid adjungendum, ut nihil de tanto Apoftolo prætereatur. Cùm in expeditione Cyprum, Saulus primùm vocari Paulus cœperit, multis quorum opinionem, tum primùm Apoftolo id impofitum fuiffe nomen. Atque ita fanè traditio eft, à converfione Proconfulis Sergii Pauli, defumptum effe nomen. Cujus Origenes opinionem meminit: Quibufdam vifum eft quòd Pauli Proconfulis, quem apud Cyprum Chrifto fidei fubjecerat, vocabulum fibi Apoftolus fumpferit, ut ficut Reges ex fuis devictis verbi gratiâ Parthis, Perficus, & ex victis, Gothos nominat; ita & Apoftolus fubjugato Paulo, Paulus fuerit appellatus. Itaque non primus in eam defcendit fententiam Hieronymus, ut Baronius monere videtur; fed à veteribus acceptam, pofitam commendavit, Commentario ad Philemonis Epiftolam. A primo, inquit, Ecclefiæ fpolio, Proconfule Sergio Paulo, victoriæ fuæ trophæa retulit, erexitque vexillum ut Paulus diceretur è Saulo. Quod & in [illegible] Confeffionum Libro octavo c. 4. Tantorum tamen virorum pace, indigna eft Pauli modeftiâ, ratio hæc, utpote quæ non fecundum ei afcribat fuperbiam, à quâ divinus ille Apoftolus femper fuit alieniffimus. Ac fanè Chriftianis omnibus, quibus humilitas cordi erat, tantus ille fatftus moviffet fcandalum. Quæ Petrum vidiffet Cornelii nomen affumentem, ut triumphum [illegible] Baronium fuiffe cogitatio: Namque à tempore [illegible] Jofephus hiftoricus à Tito liberatus, divinæ donatus fit: nifi fortè mutatus in Titum Vefpafianus fuerit, cui Jofephus id beneficii acceptum retulit. Multis, inquit, me beneficiis dignatus eft Vefpafianus, nam donatum civitate jure, deverfari juffit in ædibus quas ipfe antequam Imperator fieret habitaverat. Sed & Baronius de nomine Flavio, quod geffit Jofephus, illud divinaffe videtur, quod à Tito habuerit. Etfi enim nonnullis id perfuaferit Prœpeium nomen, nondum tamen à nobis inventum, quod nullo apud Jofephum teftimonio deprehendimus. Ejufmodi fententia eft Afte-

Ob Pauli nomen.

Orig. Praef. in Rom.

Baron. Baron. An. 36. n. 1.

Vespafi. Jos. p. 1034.

rum [illegible] ut fua de Petro & Paulo homilia, id fibi [illegible] impofuiffe Apoftolum, cùm ad Chrifti difciplinam accederet exiguus. Sic enim Hierofolymitanos depingit Afterius: Ubi proceffit tempore, Saulum Paulum invenerunt, qui una cum appellatione animum mutaffet, Chriftique cœtum ferventem, ac Apoftolos alios ferventiorem difcipulum, primum quidem parum & invifuorum aduerfari fuit, quæ diceremus.

L V. Sunt vero eruditiffimi, qui myfterium in Pauli nomine quærunt, Spanhemius è nobis. Forte potuit ut Paulus, ftaturâ corporis minutâ præditus effet, hinc, & cognomento illi nomen Romano more levi adeò mutatione factâ. Certè multis præfentia corporis contemptibilis fuit, unde de femet ipfo, præfentia corporis infirma eft. . . . Accedit Nicephorus Callifti [illegible] quamquam magnus plus fæpe in hypotypofi [illegible] utrofque Apoftoli, Petri & Pauli. Deinde cùm Paulus erat ftatura parvus, & corpore contractus. Accederè poteft moralis ratio, fiquidem Pauli nomen fonaret quid humile, pufillum, parvum, hinc ei libentem adfcribit huic Apoftolo, quid fuo [illegible] quod ominetur varia fuere de Latino nomine Paulus, qui Apoftolus auxit ufurpatus eft apud gentes? Convenit id adeò bene cum Apoftolo פעלן parvus, quid contendimus ipfe teftis ex prophetia præfente, ut nihil magis. . . . Sed quod fi dicerem id factum effe ad imitationem illius, quod ingeftæ fua קטן parvi cognominatus eft, ut dicit monumenta? Neminem enim Clariffimo Alvingio vir docti fimus eodem dicit, Paulum effe Samuelem, qui Rabbinis vocatur הקטן parvus, de quo hæc in Schalfchaleth Hakkabbala leguntur: Hâc ætate vixit Samuel Parvus, qui ordinavit precationem contra Hæreticos, autem R. Gamalielis fuit: vocabatur verò Parvus ut comparatione cum Samuele Propheta: mortuus verò fuit ante vaftationem Templi. Accedit ratio, quòd licet fapientia admodum excelleret [illegible] Fit tamen nobis ut ejufmodi [illegible] temporibus. Namque ex illis confequitur poft Apoftolatum vel Saulo additum Pauli nomen, vel ex Saulo in Paulum fuiffe mutatum, quod Pauli nomen fuit natum, quàm prorsùs accedit [illegible] Quæ Clariffimus [illegible] hendi. Nos verò credere nequimus, vel Saulum tùm primùm vocatum fuiffe Paulum, cùm creatus eft Apoftolus, aut Chrifto nomen dedit, licet Veterum nonnullos ejufmodi fuiffe fententiæ, non ignoremus, præcipuè Chryfoftomi: Hoc nomen illius, inquit, mutatur cum ordinatione, id quod & Petro accidit. Vel factâ mutatione, Saulum ex Paulum [illegible] [illegible] habente minifteria, ab ipfo Chrifto fuiffet ornatos, qualem & Simon, & filii Zebedæi geffere. Ille Cephas, hi filii tonitrui dicti. Neque enim mutatum effe in Paulum Sauli nomen, ex eo conftat, quod quæ divinorum nominibus virorum accidit mutatio, aliquid portendit magis atque nobilius in vocabulo, quæ primùm afficiebantur, ut apparet atque extat, in Abrahamo nomine; cùm tamen vocis Saul, quæ defideratum fonat, fignificatio longè fit illuftrior, quàm illa Pauli. Infuper nominis ea mutatio, non minimum fcandali moviffet Judæis. Quippe Paulum pro difciplina Mofaicæ [illegible] habe-

Anno Do. 37.

Quæ de nomine Pauli ex [illegible]

Spanh. Hift. p. [illegible]

Vitringa Obferv. Sacr. 4. p. [illegible]

[illegible] Paulo [illegible]. Ne[illegible] [illegible] Spiritum Sanctum [illegible] Saulum ad opus ipsius [illegible] Christus ipse [illegible] Spiritum Sanctum, [illegible]. Dixit enim, *Segregate mihi Barnabam & Saulum.* [illegible] à Christo nomen Pauli, quod [illegible] & [illegible], Saulo [illegible]. Hebraeo [illegible], quales [illegible] Petrum, [illegible] Zebedaei [illegible]. Quod si [illegible] Pauli nomen [illegible] in [illegible] Pauli nomine mysterium, [illegible] Angelo, [illegible] Christi praecursor, Joannes nomen habuit: [illegible] Paulum [illegible], [illegible] Judaeorum [illegible]. Cum [illegible] Saulus, [illegible] & Judaeus, & Romanus [illegible] Romanus; Saulus [illegible] [illegible] Paulus. [illegible] Origenes, vel si placet, Rufinus [illegible] [illegible] *Abram vocatus sit Abraham: ex Sarai Sara, & ex Jacob Israel.* [illegible] [illegible] *Paulus* [illegible] [illegible] *Salomonem* [illegible] [illegible] Paulus [illegible]. [illegible] Paulus [illegible] Apostolatus [illegible] [illegible] Servator: [illegible] *hoc est major in regno caelorum.*

LVI. Explicatis quae ad historiam Pauli [illegible] [illegible]

quae Damasco, quam [illegible], ut de [illegible] Christus [illegible]: *Quare autem in Damascum it?* Respondet Chrysostomus: *Magna civitas erat & regia* [illegible] *sed in Hierosolymam duxit?* [illegible] Tempore [illegible] lux è caelo splendorem solis superans, [illegible] & Saulum suo fulgore [illegible]. Nullus [illegible], nullus [illegible], nullus [illegible]. Sola haec caelesti, [illegible] in terram. Tunc Saul [illegible] se, ac Hebraea lingua dicentem, *Saul, Saul, quid me persequeris?* [illegible] verba verò non intellexerunt, quod & ab ipso Paulo [illegible]: *Vocem non audierunt ejus qui mecum loquebatur.* [illegible] Hebraicè. [illegible] Saulus [illegible] Dominus, *Ego sum Jesus quem tu persequeris, sed exurge & sta in pedes tuos,* [illegible] Cumque Saulus [illegible] *Domine quid me vis facere?* Hoc [illegible] Christus, *Surge & ingredere Damascum, & ibi tibi dicetur de omnibus quae constitutum est tibi ut facias.* [illegible] Christus in Saulum Ecclesiae [illegible] Hierosolymam [illegible] Damascum ducitur. [illegible] Sapienter Chrysostomus: [illegible] [illegible] [illegible] Paulo [illegible] solis splendorem [illegible] Saulo [illegible].

LVII. Saulo Damascum proficiscenti, Jesum [illegible] [illegible]. Non [illegible] Petrum & Paulum: *Quod si apparuit in forma hominis, ut Stephano de Caelo apparuit, sed in igneo specie, atque luminis?*

[illegible]

Anno Do. 37.

[illegible] *[illegible] manus, ut vifum reciperet.* Non [illegible] ad [illegible] hunc [illegible] Apoftolis [illegible] Ananias [illegible]: neque fine forte id negatum erat. Contrarium manuum impofitionis difcipulorum Chriftus fanaverunt: *Ægris manus imponent & bene habebunt.* Sic ad Publium ingreffus Paulus, *& precatus impofitis manibus fanavit eum.* Quam & aliquamdiu cum effectu fuo in Ecclefiâ perdurafse [illegible], fermone [illegible], qui de [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] & [illegible] pariter reftituunt.* [illegible], quem ex Edeffenis monumentis [illegible] fuppeditat Eufebius: *Tunc Thaddæus: propterea, inquit, manum impono in nomine Domini noftri Jefu. Eo facto, ftatim Abgarus morbo & ægritudine, quâ laborabat, eft [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible]. Eorum porro effectus [illegible], quod à [illegible] nonnihil diverfum, in quâ [illegible] manuum fubjungebatur. [illegible] Theodorum. [illegible] ejus oculorum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Venit igitur ad Petrum, qui ftatim hunc loquitur: *[illegible] omni [illegible], jubens & medicos [illegible], & medicamenta, à Deo datum fume hoc medicamentum. Hoc cum dixiffet, manum impofuit oculo, & falutare crucis figno facto, mortuum expulit.* Similiter Dorotheus, *fuis manus [illegible], [illegible], quod [illegible] fuâ [illegible], quem morbo ægro liberabat.* Caeterum [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible], confer Chryfoftomum Homiliâ xx. in Acta: *Mihi videtur & inter & Cornelium [illegible] cum dicerentur hæc ab illis, Spiritus Sancti gratia factus effe particeps.* Ea autem Chryfoftomi fententia nemo adverfatur. Cum [illegible] Evangeliftæ [illegible] Spiritum [illegible] non [illegible] poffent, quod foli eft Apoftolicæ [illegible] [illegible] [illegible] Spiritum, qui linguarum, Prophetiarum [illegible] [illegible] [illegible], fed Spiritum illum fanctificantem, [illegible], quem baptizati accepere, quaeque Saulus repletus eft: *Et nunc quid cunctaris? furgens baptizare, & ablue peccata tua invocato nomine Domini.* Fidei igitur & fanctitatis Spiritum Saulus accepit, quæ & Hieronymi fententia eft in fuo adverfus Luciferianos Dialogo: [illegible] *hoc, quod Joannes in baptifmate [illegible] Spiritum Sanctum dare non poterat, qui Chrifto dedit? Spiritum Sanctum non dedit, quem Philippus Diaconus Eunucho dedit, quem Ananias Paulo dedit?* Tale ille Spiritum, quem Petrus in [illegible] Diaconorum [illegible], quem Stephanum [illegible]. [illegible] Philippum fanè ejufmodi Spiritum communicaffe, qui Cornelio illapfus eft, non indubie Eunucho.

LXII. His peractis, Paulus relictâ Damafco, in vicina loca aliquamdiu fe fecedit, ut ab ipfo Chrifto *Apoftolus* inftitueretur, quod & ipfe modo [illegible] [illegible] *[illegible] ut evangelizarem ipfum inter gentes, [illegible] [illegible] ad eos qui ante me [illegible] Apoftolos [illegible] [illegible] verfus fum Damafcum.* Caput Lucas receffum [illegible]. [illegible] non ab hominibus edoctus eft, fed ab ipfo Chrifto, per revelationem didicit evangelium, & creatus eft Apoftolus. Gentium [illegible]: Ille enim pars [illegible] præcipua, in doctrinâ gentibus verfabatur, non Hierofolymis, non in Judæa, fed in Arabia, regione Ethnicorum, ad fufcipiendam Apoftolatus dignitatem, vocatus eft. Quo facto, tùm demùm reverfus Damafcum, *Fuit ibi cum difcipulis per dies aliquot, & ftatim in Synagogis prædicabat Chriftum, quoniam eum effe filium Dei. Obftupefiebant autem omnes qui audiebant.* Saulus verò magis fefe corroborabat, & confundebat Judæos, qui habitabant Damafci; *[illegible] teftimoniis demonftrans Jefum effe Chriftum illum.*

LXIII. Dum [illegible] [illegible] Apoftolus, ad Philippum Evangeliftam qui C[illegible] [illegible] [illegible]. Conventione autem, Philippi ad Candacis præfectum legatio contigerit, non fatis explorarum; cùm Lucæ non fit inftitutum, ea conjungere, quæ non eodem tempore interpofito [illegible]. [illegible] [illegible] poffumus Paulum in Arabia peradiffe tertium, antequam Hierofolymam fe conferret, Petrum videndi caufâ, adeò Pauli & converfio, & adventus ut Sanctum Civitatem contribuuntur. Verum [illegible] [illegible] opus fuit. Porrò cum nullis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], neque Lucas vel obfcuram, plurium annorum diftantia notam aliquam, mortem Stephani inter & Dynaftæ Candacis baptifmum interpofuerit, in unum tendunque annum conjiciemus Stephani martyrium, Pauli converfionem, Æthiopifque inftitutionem: *Angelus autem Domini locutus eft Philippo, furge & vade ad meridiem verfus, ad viam quæ Hierofolymis defcendit Gazam, hæc eft deferta. Hoc eft deferta.* Quibus in explicatu non adeò facilis, quia Genere in ambiguo exhibet, cùm vel ad viam, vel ad urbem referri poffunt, & à nonnullis ad hanc, ab aliis ad illam refertur fuit. Epithetum fortis nobis [illegible] mutiliffimus Praefulus Ufferius, Pearfon, aliique viri longè doctiffimi. Dum in eo oppugnanda multos contriverit Alexander Magnus, & duo in deferendo reliquas acceperat,

Marginal notes: Marc. 16. 18. — Act. 28. 8. — Eufeb. H. l. 1. c. 13. — Eufeb. H. l. 1. c. 13. — [illegible] — [illegible] — [illegible] — Act. 9. — Gal. 1. 16. — Act. 9. — Act. 8. 26. — [illegible]

Anno Do. 3[illegible].

Alexander Gazæorum [illegible] & liberos in servitutem redactis, coloniaq; e[illegible] in urbem deducta, eo tanquam præsidio ad bellum [illegible]. Itaque [illegible] de Alexandro Jannæo [illegible] [illegible], [illegible] delusus nomine, in errorem lapsus est. Verba sunt Strabonis: *[illegible] portus Gazæorum, ultra quem [illegible] septem stadia [illegible] olim, & [illegible] manet deserta.* [illegible] *scribit Gazam manere desertam*, quæ tamen [illegible] deducta in eam colonia factum esse belli præsidium? Mansitne deserta Gaza, quæ florentissima fuit, Alexandri Jannæorum Regis ævo, [illegible] ante annos Christianam circiter 96. à quo tum miserè deleta? Qua de re Josephus: *Lysimachus Apollodori frater, invidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo, collegit manum militum, atque ita urbem Alexandro tradidit: qui primo pacatus ingressus est, deinde [illegible] [illegible] passim Gazæi trucidabantur, nec tamen illi [illegible], sed repugnantes [illegible] [illegible]. Judæos [illegible] [illegible] prius [illegible], ne hostis prædæ potiri possent. Quidam etiam [illegible] manibus, uxores ac liberos interficiebant, ne in captivitatem abstraherentur. Senatores autem numero quingenti, [illegible]* [illegible] [illegible], qui [illegible], velut insignia [illegible], in diverso tamen loco collocata, [illegible] [illegible] & [illegible] *[illegible] vestigia. [illegible] autem quæ nunc cernitur, in alio loco pro illa quæ corruit ædificata.* [illegible] [illegible] [illegible] antiquitus dictam existimant, quæ [illegible] est ab [illegible], quod clarissimo Lightfooto venit in mentem. Testis Sozomenus de Juliano scribens: *Constantienses quoque in Palæstinâ idem crimen objiciens, urbem eorum [illegible] [illegible] sup[illegible], cum navale esset Gazæorum, & Majuma prius diceretur, Constantinus Christianæ Religioni majorem deditam esse intelligens, civitate [illegible] donaverat, & filii sui Constantii nomine appellatam, separatam Rempublicam habere præceperat; [illegible] esse ratus, ut Gazæis [illegible] superstitioni supra modum addictis, contributa esset. Verùm ubi Julianus ad imperium pervenit, Gazæi adversus Constantienses litem moverunt. Ipse verò in ea causa Judex sedens, Gazæis Constantiam adjudicavit; atque eamdem [illegible] maritima pars urbis Gazæ appellatur.* [illegible] [illegible] dicimus, ævo Lucæ una fuit Palæstinæ Gaza, eaque integra, de qua Pomponius [illegible] *adeo [illegible] Gaza, sic Persæ ærarium vocant, & inde nomen est.* Quonam ergo de causâ Lucas, qui [illegible], [illegible] *deserta* [illegible]? Itaque [illegible] [illegible] vocem *deserta*, [illegible]. Jacebat enim in solitudine, atque ideò monuit Angelus, [illegible] ut certis locum signis describeret, cum enim ut Judæos violentiq; Philippum [illegible]

Strab. l. 16.

Joseph. l. 13. c. 21.

Hieron. de loc. Hebr.

[illegible]; *Via erat incedenti versus, dicit autem hæc est deserta* [illegible] [illegible], quin adderet [illegible] causâ, hoc est deserta, [illegible] [illegible] Philippum [illegible] [illegible]? [illegible]

LXIV. *Philippus igitur surgens, profectus est, & ecce quidam Æthiops Eunuchus, Dynastes Candacis Reginæ Æthiopum, qui præerat illius gaza,* [illegible], de quibus Æthiopibus sermo sit. Namque [illegible], multis perfuadere [illegible] [illegible] Æthiopiam esse, quam alluit flumen Geihon: [illegible] uxor Mosis quæ Madianitis erat, vocatur Æthiopissa. Itaque clarissimo Lightfooto germana est Æthiopia, Arabica, altera Africa, quæ pertinere ostendunt Homeri carmina

[illegible]
Æthiopes qui bifariam divisi sunt ultimi hominum, alii quidem ad Occidentem solem, alii ad Orientem.

[illegible] [illegible] Dorotheo Arabia fuit. [illegible] [illegible] Neque [illegible] Æthiopia verti debent, [illegible] interpretatione orta est Æthiopia Arabia. [illegible] [illegible] [illegible] Regem [illegible] promotum Ægyptum, utpotè [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Orientalem & Occidentalem collocant Æthiopiam, [illegible] [illegible], quam [illegible] [illegible] non licuisse [illegible] [illegible], confirmat [illegible]:

Neque tam [illegible] terram, [illegible]
[illegible] sunt [illegible], quanta est [illegible] illis:
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.

[illegible] explicationis [illegible] Plinium: *[illegible] qui [illegible] Africa [illegible] Æthiopas [illegible], & ante omnes Homerus, qui bipartitos tradit Æthiopas, ad Orientem Occasumque versos.* [illegible] Africa. Quòd si Arabica [illegible] Æthiopia [illegible] [illegible] [illegible]. Argumentoque est, [illegible] [illegible], [illegible] Æthiopum Ægypto [illegible] [illegible] [illegible] *Philippi fuit, [illegible] Candacem.* [illegible] Petro [illegible] [illegible], in Græco [illegible]: *Dynasta [illegible] Candacis Reginæ Æthiopum.* [illegible] [illegible] Regum, cujus meminit Strabo: *[illegible]*

Anno Do. 3[illegible].

Anno Dom. 37.

[illegible] Reginæ Candacis, quæ nostro ævo Æthiopiæ imperarit, [illegible] quidam, [illegible] captus. A nostra tamen Candace diversa, etenim illa imperante Augusto, hæc verò regnante Caligulâ, [illegible] longiùs [illegible]. Quo loquor, ut Imperatorum Romanorum [illegible], ita & [illegible] Reginarum, Candacem gestatum nomen: quod & est à Plinio traditum: Regnare feminam Candacen, quod nomen multis jam annis ad Reginas transiit. Alterum igitur Æthiops fuit Eunuchus, quoque qui Candacem Reginæ præfectus erat. Ex eâ enim regione, Eunuchum venisse prædicat Hieronymus: Ego ut de me loquar [illegible] hoc Eunucho, nec studiosior, qui de Æthiopia, id est, [illegible] mundi finibus, venit ad Templum, reliquit aulam regiam. [illegible] est prætereundum. Æthiopum Regum [illegible], Eunuchum non Regiæ, sed Reginæ ministrum à Luca fuisse dictum. Quâ de re Strabo: Reges colunt ut Deos, qui plerumque tempore clausi, domi sedent. Consentit & Eusebius: Mos est usque nunc illic gentium mulieribus imperio gubernari. [illegible] est observatio Oecumenii [illegible]. [illegible] autem quod Æthiopes omnem Regis matrem Candacem appellant. [illegible] non referunt, sed illos tanquam filios Solis tradunt. [illegible] matrem, Candacem appellant.

Strab. l. 17.

Euseb. h. l. 2. c. 1.

Oecum. in Act.

LXV. Ex utrinâ parte Æthiopiâ Eunuchum venisse Hieronymum, nobis est verisimilius. Quidni ex urbe Napatâ, Æthiopum Metropoli, cum regiæ [illegible] præfectum ageret? De Petronii expeditione Strabo: Inde Napata progressus est Petronius, quæ Candaces regia erat, ubi filius ejus morabatur. Erat autem ea eversus Ægypto bene remota, ut [illegible] ex Plinio, de Petronii in Æthiopiam itinere: Oppida expugnata [illegible] in quo dicemus ordine: Pselcim, Primim, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], ubi Nilus præcipitat se, fragore audiri [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], ut Eunuchus veniret [illegible] ergo pietatem deprehendimus affectam. Cæterum Æthiopes cum Judæis eadem pené sensisse, & à Christianis non adeo discrepasse, unde [illegible] Eunuchus de Christo Deo pariter & homine mortali doctrinam, Baronii sententia est, quod ex Strabone colligit, narrante Æthiopes præcipuè colere Deum immortalem, qui omnium rerum causa sit, ac rursum alterum mortalem qui nomine careat. At primam [illegible] non [illegible] fuisse ac cognitæ scribuntur à Baronio, cùm non una fuerit Æthiopum Religio, sed pro varietate regionum diversa, quod ex Diodoro discere Siculo, Baronius potuit: De Diis qui superiores accolunt regiones, dupliciter sentiunt. Nam [illegible] æternos [illegible] incorruptibiles esse, veluti Solem, Lunam, & universum mundum. Reliquos verò putant mortalis naturæ participes: sed propter virtutem, & in homines beneficia, honores immortalibus fuisse sortitos. Isidem namque, Pana, Herculem, Jovem præcipuè colunt, existimantes multa ab his hominum generi beneficia impensa. Quidam Æthiopum, nullos censent esse Deos, idemque Solem Orientem ut hostem

Hier. l. 2. c. 19.

Hieron. ep. ad [illegible]

De Æthiopum Religione. Fuitne cum Judæis Eunuchus?

Plin. l. 6. c. 29.

Baron. An. 37. n. 17. Error Baronii.

Diodor. l. 4. c. 2.

in loco palustres fugientes execrantur. Illud ipsum de nonnullis Æthiopibus scriptum prodit Plinius: Solem Orientem Occidentemque dirâ imprecatione contuentur, ut exitialem ipsis, agrisque. [illegible] Æthiopes qui Meroen habitant, Jovemque Liberum solos colunt. [illegible] Æthiopes cum Judæis eadem pené sensisse, & à Christianis non adeò discrepasse. [illegible] Æthiopum [illegible]. Quippe nonnullos Solem, Lunam, Mundum, [illegible]. [illegible] Judæorum Religio? Et [illegible], Deum esse [illegible] immortalem, atque Strabo [illegible], [illegible] ex Diodoro [illegible]. [illegible] Mundus Deus est: Mundum & hoc quod nomine alio cœlum appellare libuit, cujus circumflexu teguntur cuncta, numen esse credi par est: æternum, immensum, neque genitum, neque interiturum unquam. Sed Geographorum [illegible], ut vel à Baronio [illegible], Deum putant alterum immortalem, alterum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] præterea Reges suos communes omnium conservatores & custodes esse. Cæteros verò privatos eorum esse quibus benefecerunt. Ex iis qui [illegible] habitant, nonnulli sunt qui Deos non colunt, [illegible] esse, & detestari cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & omnes eos pro Diis habent. Hæccine Religio non adeò discrepat à Judæorum, Christianorumque [illegible], ut Christi [illegible] fidem Eunuchus susciperet? Tam pugnantibus contrariisque, & nullius, à Judææ Religionis, [illegible] est superstitione Æthiopicæ incolarum, ut non fuerit Dei prodigiosi gratia potest, quæ [illegible] Eunuchum [illegible].

Plin. l. 6. c. [illegible]

Strab. l. 17.

LXVI. Utrum Proselytus Judæorum [illegible] Eunuchus, & [illegible]. In Æthiopum numero habent ab Eusebio fuit: Qui cum à Philippo [illegible] adeptus, primus ex Gentibus divini verbi mysteria percepisset, [illegible] primitiæ factus. Quem Eusebii opinionem [illegible] Baronius: Perspicuè, inquit, errâsse videtur, sed [illegible] Proselytum [illegible] Ecclesiastici Scriptores atque [illegible]: ad Paschalem enim celebrationem, ad quam omnes [illegible] [illegible] [illegible], Hierosolymam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. In [illegible] Chrysostomum, [illegible] est: Magnis laudibus prædicatur ille, quandoquidem & ille in Æthiopiâ, & tantis occupatus negotiis, & [illegible] non esset festus dies, venit adoraturus Hierosolymam. Quibus adversâ fronte pugnat ut Baronium Chrysostomus: Ille, ad Paschalem, inquit, celebrationem se contulit. Hic verò [illegible] scribit, non erat festus dies, [illegible], Proselytorum in loco, Eunuchum collocatum non fuisse à Chrysostomo, [illegible] Judæorum [illegible], festum expectabat, ut [illegible] Religionem Deo persolveret. [illegible] magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

An Proselytus Eunuchus?

Euseb. l. 2. c. 1.

Baron. An. 37. n. 17.

Error Baronii.

Chrysost. in Act. hom. 19.

Anno Dom. 37.

[illegible] Sed & non semel Eunucho, Chrysostomus barbaro nomen imposuit, homelia in Genesim 32. Atque Barbari [illegible] à Judæis. Proselyti autem in Judæorum loco & numero ducebantur. Chronicon Alex. Olympiade CCIII. [illegible]: *Secundo post Christi in cœlum ascensum anno Philippus Apostolus, Eunuchum Candacis* [illegible] *fatigata.* [illegible] quæ Proselytum Eunuchum [illegible] [illegible] quæ Eunuchum Proselytum [illegible]. Non sunt certa Proselyti signa, legere Scripturas, in Templo Dei sacrificare, atque etiam tempore festo, Hierosolymam se conferre ad colendum Deum. Id Græci faciebant nonnulli, quos vel nomen ille [illegible], [illegible] à Judæis: *Erant autem Græci ex iis qui ascenderant ut [illegible] in festo, qui [illegible] Philippo, [illegible] Jesum videre.* At Eunuchus non potuit esse gentium primitiæ, quia [illegible] Petro [illegible], cui data provincia, [illegible] Gentibus: *Vos scitis*, inquit, *Deum jam pridem elegisse [illegible], ut per os meum audirent gentes verbum Dei.* Non dicit per os *nostrum*, etsi Paulus Gentium Apostolus adesset Synodo: dicit per os *meum*, quia id honoris Christus commiserat Petro, ut tam in Gentibus, quam in Judæis, Ecclesiæ fundamenta collocaret. [illegible] Hieronymus ad Salvinam: *Sacra narrat historia, Cornelium Centurionem cohortis Italicæ, [illegible] acceptum Deo, ut Angelum ad eum mitteret, [illegible] ad [illegible] bapti[illegible], salutem gentium dedicaret.* Neque cum Petro [illegible] Judæi, si jam mandante Angelo, Philippus Eunuchum sacris undis expiasset. Id eos offendebat, quòd cum Cornelio, Evangelii gratia quam Judæi sperabant propriam, esset communicata, quæ [illegible] [illegible] [illegible] jam fuisset Æthiops Eunuchus. Cum autem Philippi ad eum [illegible], [illegible] Cornelii baptismo [illegible] possit, consequens est illum Proselytis esse adscribendum, ac Petri jura [illegible] Philippo, quòd [illegible] [illegible] lapidationem facta, & Petri ad Cornelium profectionem, [illegible]; ut Eunuchi baptismum, illam & antecessisse Cornelii, [illegible]. Neque mirandum Æthiopem addiscere potuisse Mosis disciplinam, [illegible], Philonis hic locus. Cum sciret Flaccus, Alexandriam habere incolarum duo genera, nostros homines, & illos alteros, totamque Ægyptum similiter, & quod [illegible] *Judæorum habe*[illegible] *Alexandriam*, [illegible], *quanta patet a catabathmo Libya, usque ad terminos Æthiopiæ.* Quibus accedit etiam ope commercii, in Æthiopiam ex Ægypto migrare facillimè potuisse Judæorum Religionem. De oppido Adulitas Plinius: *Maximum hic emporium Troglodytarum, etiam Æthiopum.*

LXVII. Curatione muneris molestiâ, non adeò impediebatur Eunuchus, quin occuparet esset in Scriptura legenda: *Et revertebatur, se*dens in curru suo, legebatque Isaiam Prophetam. Majorum semper Hebræis cura fuit, [illegible] lectio [illegible]; de quâ insignis locus est apud Josephum: *Non semel autem, nec secundò, vel sæpius, sed in unâ quaque septimanâ, [illegible] ad Legis auditionem congregari præcepit* [illegible] *quas leges ignoraverit, [illegible] quam [illegible]. [illegible] a prima [illegible], ut [illegible] haberent.* [illegible] Judæis scribit Philo [illegible] *leges suas credunt oracula [illegible], a [illegible]* [illegible]. Legebant etiam ii [illegible] Regem, [illegible]: *Eum [illegible] sacra Mosis volumina.* Quæ mos [illegible] à priscis est Christianis quam [illegible] observatus. Auctor Epistolæ ad Zenam & Serenum, quæ multis Justinus Martyr esse creditur: *Quisdam*, inquit, [illegible] *perscrutantes, ad [illegible] præceptorum, [illegible] Servatoris nostri accommodare noluit.* Item: *Vim mundum, [illegible]* [illegible] diligenter evolvebant. Testis Origenes, [illegible] *Scripturas jam a puero exercitatum.* Testis Eusebius [illegible] *patriam consuetudinem Sacras Scripturas [illegible].* Neque muliebris sexus Scripturæ lectione prohibebatur. Quam Tertullianus affirmat maximum impedimento futuram cum infideli matrimonio: *Quæ Christi mentio? ubi fomenta fidei de Scripturarum interlectione.* Ad Gaudentium sic scribebat de [illegible]: *[illegible], & totam delectationem cordis sui Scripturis [illegible].* Quin etiam milites operam dabant sacrarum lectioni codicum: quâ de causâ Simeon Monachus [illegible] sic compellabat: *Olim quærebam qui Apostolum Latinè mecum perscrutaretur. Eicanium habes fratrem militia [illegible] obligatum, & apprime Latinè instructum, qui de Scripturis Sanctis aliquid ad legendum [illegible] ope [illegible].* Pulcherrima quoque hæc sunt Hieronymi verba ad Lætam de [illegible] filiæ: *Pro gemmis & serico, divinos codices amet. . . Discat primò Psalterium, hoc se Canticis avocet, & in Proverbiis Salomonis erudiatur ad vitam. In Ecclesiaste consuescat, quæ mundi sunt calcare. In Job virtutis & patientiæ exempla sectetur. Ad Evangelia transeat nunquam [illegible] de manibus. Apostolorum Acta & Epistolas totâ cordis imbibat voluntate. Cumque pectoris sui cellarium his opibus locupletaverit mandet memoriæ Prophetas, Pentateuchum, & Regum, & Paralipomenon libros,* [illegible] *Canticum Canticorum.* Denique ipsis Catechumenis thesaurus divinæ Scripturæ apertus erat, quod de Constantino Imperatore [illegible] *vacare noscuntur.* Quin etiam legere Scripturas, Christiani parentes esse officia, Patribus credebatur. Satis erit ad alia properanti, ex Eunucho in viâ Scripturam legenti, quod ad rem maximè perti-

[illegible] judicium proferre Chrysostomus: [illegible] *Æthiopum Eunuchus, qui in* [illegible] *quod in libris continebatur, & afferebat quidquid in se erat studium, alacritatem, attentionem. Cogita enim obsecro, quantum erat neque in itinere lectionem negligere, & praesertim sedentem in curru. Merito male audiunt, qui neque domi ut hoc faciant persuaderi possunt, sed putantes supervacaneam esse horum lectionem, quia mulieri cohabitant, vel militiæ ascripti sunt, vel puerorum & servorum, aliorumque negotiorum curam agunt, non convenire sibi arbitrantur, quod divinæ Scripturæ lectioni incumbant. Ecce & Eunuchus, & barbarus erat, quæ* [illegible] *& ad hæc dignitate amplitudo, & abundantia opum: Adde quod in itinere erat, & curru ferebatur* [illegible] *obstacula e medio auferens in lectione versabatur. Unde non docebat ea quæ plerique docent, non intelligo ea quæ scripta sunt; non possum intelligere profunditatem Scripturarum. quare frustra & in cassum laborem sustinerem? Et non habeo qui manu ducat. Nihil ut simile cogitabat ille, lingua quidem* [illegible] *poterat, si non contemptum iri, sed superna gratia* [illegible] *quem & nos imitemur.* Atque ita Chrysostomus [illegible] Hujusmodi, Scripturas in suam, aliorumque [illegible] Nihilominus urget, instat, poscit, imo flagitat Scripturæ lectionem: neque immerito, cum [illegible] ignorare audientes, [illegible]

LXVIII. Quæ à Laicis privatim legebantur [illegible] Lectorum vocem. Per hanc consuetudinem, exemplo Judæorum moverat ad Christian[illegible] quoque more meminit & Josephus: *Quoniam non semel audire, nec secundò, vel sæpius, sed in una quaque septimana, alia opera relinquentes, ad leges auditionem congregari præcepit universos, easque perfectè condiscere.* Cum porrò in legendo Evangelio versabantur, omnes surgebant in Ecclesia. De Theophilo Philostorgius: *Ad alias Indiæ regiones pervenit, multaque quæ apud illos non rite fiebant emendavit. Nam & lectionem Evangelii audiebant sedentes, & alia quædam peragebant quibus divina lex repugnabat.* Cujus & con[illegible] ad Hermannum Comitem Epistolâ: *Nam cum ipse verus pastor per venerandorum Evangeliorum aperitionem accedit, tum demum Episcopus assurgit, atque imitationis habitum deponit. Hinc namque Dominum ipsum pastoralis artis ducem ac Deum & hominem adesse significans.* Habitus ille imitationis, non est pastorale pedum, ut in mentem venit eruditissimo Lemoino. Quippe de baculo ejusmodi ne ipsâ quidem in Epistolâ. Deponebant ergo *amiculum quod Sacerdos humeris gestat, atque ex lanâ, non ex lino contextum est, ovis illius quam Dominus aberrantem quæsivit inventamque humeris suis sustulit, pellem designans.* De surgendi more dum lege recipiebat Evangelium, hunc commemorat & Amalarius: *Modo surgendum est ad verba Evangelii. . . Anastasius constituit ut quoties cumque Evangelia Sancta recitantur, Sacerdotes non sederent, sed curvi starent.* Quo tamen populus gestaverat baculos, subitò deponens assurgebat, ut aures lectioni Scripturæ præberet, ut ex Hildeberto Cenomanensi clarissimus observat Le[illegible]

Inde finitâ versum Domini sacra verba legentur:
Pelle baculos pone, sta, retegitque caput,
Ut sis attentus, patiens, everbus ut hostem,
Et caput & baculus, & status ipse docent.
Quippe caput retegens attentè audire mandat
Pactum cum baculum projicis, instruens
Stans discis, quoniam stantes pugnare solemus,
Quod te pugna gravis sub regis hoste manet.

Itaque ut insolitum observatur à Sozomeno, quod sederet Episcopus, dum Evangelium legebatur: *Est apud Alexandrinos mos ipse peregrinus & insolens: cum leguntur Evangelia, non assurgit Episcopus. Quod alibi fieri, nec vidi, nec audivi.* Principio Christianismi, viguisse munus speciale Lectoris, quod ad Clerum ascriberetur, credere non possumus. In antiquissima sane florentissimaque Ecclesia Alexandrina, Catechumeni Lectoris officio fungebantur: *In eadem Urbe Alexan*[illegible] *fiunt, tam Catechumeni, quam fideles, cum* [illegible] *dus, & incrementa majora, non de annis suis, sed* [illegible] Ab hoc pedum initio [illegible] memorat Lectores, Cantores. In Apostolico Canone 69. *Si Lector, aut Cantor, sanctam Quadragesimam non jejunaret vel quartam, vel parasceven, deponatur.* Locus erat editior in quem ascendebant legendi causâ. De Celerino Cyprianus: *Super pulpitum, id est, super tribunal Ecclesiæ oportebat imponi, ut loci altioris celsitate subnixus & plebi universæ pro honoris sui claritate conspicuus, legat præcepta & Evangelium Domini quæ fortiter ac fideliter sequitur.* Ejusmodi pulpita, quæ Græcis ἄμβων dicebantur, memorant Laodiceni Patres c. 15. *Non oportere præter Canonicos cantores, qui suggestum ascendunt & ex membranâ legunt, aliquos alios canere in Ecclesiâ.* De eodem loco Marcellinus Comes Indictione v. *Hoc Dominus dum præsente Anastasio Cæsare per Macedonium, per quem Placentia in Ecclesia pulpito consistentes, in hymnum Trinitatis Dei* [illegible] *addiderat.* Victor Vitensis l. 1. de persecutione Africana: *Forte audiente & cantante populo Dei, Lector unus pulpito sistens alleluiaticum melos canebat.* Supersunt Romæ antiquæ duo veteris traditionis, quæ diligenter observarunt Cabassutius. Alter in Ecclesia S. Clementis, alter in Ecclesia Nerei & Achillei: *Prior duo continet pulpita singula utrique lateri cohærentia, cum tamen unicum sit S. Nerei & Achillei pulpitum navi cohærens.* De Lectorum ætate multa diximus nostris in Exercitationibus. Redeamus ad Candacis Eunuchum, cujus sedulum nobis in[illegible] præbuit & Scripturæ cum privatâ, cum publicâ lectione differendi.

LXIX. Ad Eunuchum igitur illa de Christo Esaiæ oracula legentem, Spiritu jubente, accessit Philippus, qui explicationem flagitanti, Prophetæ mentem reseravit, docendo & mutans, & munus Christi Servatoris, in quibus montium vita salusque consistit. Itaque cum Christum toto animo hausisset Eunuchus, baptismum cupe-

Anno Dom. 37.

cupidus, sibi temperare non potuit, quin ipse quoque fidem publicè suam probaret, & Ecclesiæ solemni ceremoniâ ascribi vellet, quâ etiam consecratus est, ubi apertam professionemque fidei suæ de Messiâ testificationem edidit. Fontem in quo [illegible] Eunuchus [illegible], [illegible] in Tribu Juda, [illegible] in vigesimo lapide, [illegible] radicem montis ebulliens, ab [illegible] & Apostolorum acta referunt, Eunuchum Candacis Reginæ in hoc esse baptizatum à Philippo. Cùm ex aquâ ascenderent tàm baptizans, quàm baptizatus, [illegible] Philippum [illegible] amplius Eunuchus. Voluit Æthiopis fidem eo confirmare miraculo, quo palam erat, divino nutu ac consilio omnia fuisse administrata. Spiritum Sanctum Eunucho illapsum esse, disertis Hieronymus verbis prædicat in suo adversus Luciferianos tractatu c. IV. *Et descenderunt ambo in aquam, & baptizavit eum Philippus, & cum ascenderent ab aquâ, Spiritus Sanctus venit in Eunuchum.* Neque dubitamus quin [illegible] nonnullis exemplaribus [illegible] videretur esse purganda, cum Evangelistæ [illegible] superaret omnium, extraordinaria Spiritus Sancti dona baptizatis conferre. Id Apostolicæ sortis proprium erat. Eunuchus verò lætitiâ delibutus, *perrexit in viâ suâ*, quibus indicatur, rediisse in patriam, quam de salutari Christi notitiâ informavit. Id quidem cecinerant oracula: *Et ponam signum in eis, & mittam* [illegible] *qui evaserint, ad gentes Tharsis, Phul, & Lud, tendentes arcum.* Lud enim Æthiopes esse, magnis docuit argumentis, vir immortali memoriæ, Samuel Bochartus. [illegible], qui [illegible] Evangelium, quia cladem evaserunt, quam meritis Deus Judæis intermittebatur. Sed & Philippus qui in Candacis Eunucho Æthiopum dedicavit salutem, mortem evasit, quam in primâ Ecclesiæ persecutione non pauci obierunt. Constans fuit & Antiquorum traditio, Evangelium ab Eunucho fuisse in Æthiopiâ disseminatum. Hoc tradit Irenæus: *Ipse Eunuchus credens, & statim postulans baptizari, dicebat, credo Filium Dei esse Jesum; qui & missus est in regiones Æthiopiæ, prædicaturus hoc quod ipse crediderat.* Simul & narrat etiam Cyrillus ille Hierosolymitanus: *Philippus docuit Æthiopem & baptizavit, atque in Æthiopiam usque Christi præconem misit, sicut scriptum est, Æthiopia præveniet manus ejus Deo.* Quanquam, verè ut dicamus, id non probatur ex Psalmo. Cus enim *Arabia* est, non Æthiopia, Arabia inquam, [illegible] *currere faciet*, id est, celeriter expandet manus Deo. Audiatur etiam Hieronymus: *Hoc testimonium etiam in Actibus Apostolorum, Reginæ Candacis Eunuchus totâ [illegible], & legens non intelligens; interpretante Philippo super passione, & nomine Salvatoris, intelligit, & statim baptizatur in aqua sanguinis quem legebat, [illegible], & Apostolus genti Æthiopum missus est.* Philippus porrò vi Spiritus, à quo raptus fuerat, Azoti repertus est: *Azotus in sorte Tribus Juda, quæ nunc vocatur Ashdod*, [illegible] *& est oppidum insigne Palæstinæ*, ut legitur apud Hieronymum de Locis Hebraicis. Pertransiens verò [illegible] Philippus, evangelizabat in omnibus urbibus usque dùm veniret Cæsaream, ubi domicilium suum collocavit. In eâ porrò urbe & mortem & sepulchrum invenisse Philippum, quem Hierapoli existimarunt, si constaret Philippum, quem *Apostolum* nuncupat Polycrates, esse à Diacono diversum. Est tamen vero similius, Evangelistam cum Apostolo permixtum fuisse. Fatendum est tamen, Adonem scripsisse Philippum Evangelistam Cæsareæ implevisse suos: *Apud Cæsaream requievit. Juxta quem tres virgines filiæ ejus Prophetissæ* [illegible]. [illegible] Junii Philippi memoria recolitur. Ea verò Philippi Apostoli Kalendis Maii celebratur.

LXX. Quem candido lapide annum numeravimus, ob natalitia S. Stephani in cœlo, & [illegible], nunc est [illegible] notandus. Quippe orbis terrarum fatale monstrum, Nero in lucem editur. De genitura ejus statim multa & formidolosa multis conjectantibus, præsagio fuit etiam Domitii patris vox inter gratulationes amicorum, negantis ex se & Agrippina quicquam nisi detestabile, & malo publico nasci potuisse. [illegible] Tiberius [illegible]. Quæ verba [illegible] mensis Decembris, [illegible] ses natus quam Tiberius excessit, quippe qui fatum impleverit suum 17. Kal. Aprilis, sive Martii decimo sexto: proindeque ex veteri lectione, in Januarium, Neronis natalem conferendus foret. Itaque necessariò restituendus est Suetonius. Verùm hoc opus, hic labor est. Mendo sic [illegible] quam Tiberius excessit [illegible] Januarii. Quâ emendatione, Nero lucem aspexit, anno Æræ nostræ trigesimo sexto Decembris decimo quarto. Atque emendationi præsidium ex Tacito quæri potest: *Igitur in urbe sortitum annuâ, quemadmodum Princeps vix septemdecim annos egressus, suscipere eam molem, aut propulsare posset, anquirebant.* Ex eâ voculâ, *vix*, necessariò colligitur, Neronem superato anno septimo & decimo, jam octavum & decimum ingressum fuisse, adeòque nativitatem ejus non currenti quidem, sed superiori anno, qui Æræ Dionysianæ XXXVI. esse illigandam. Quod si est, non peccavit sanè Baronius scribendo, Neronem natum esse annos XVIII. cùm successit Claudio, & immeritò clarissimo docto Pagio paruit, neque *consentiebat cum Suetonio.* [illegible] ex hoc Taciti loco, solvere [illegible] objectionem tentat: *Vix hic significat tum, vel tandem.* At [illegible] peregrinam voculæ, *vix*, significationem, [illegible] commendaret explicationem. Nec enim, si benè meminimus, adverbium *vix*, pro tum aut tandem, ullus unquam classicorum auctorum usurparet:

Vix è conspectu Siculæ telluris in altum
Vela dabant læti.
Vix ea fatus erat.

Et apud Terentium:

[illegible]

Sexcentaque hæc similia afferri possent, quibus liquet, [illegible]. Omnibus tamen accuratè perpensis, [illegible] magis probatam emendationem, quæ vero

Anno Dom. 37.

[illegible] *Nero natus est Antii, post novem menses, quam Tiberius excessit* 18. Kalend. Januarias. [illegible] Suetonius: *Septemdecim annos natus Nero, ut de Claudio palam factum est,* [illegible]. Quod si [illegible] anno Aerae Dionys. XXXVI. [illegible] Junio [illegible]; octavus vero & decimus, ad [illegible], si Decembri [illegible]. A [illegible] Octobris, quo mortuus [illegible] est Claudius, ad Decem[illegible] [illegible], complendo 18. Neronis anno necessario. [illegible] habet Tacitus, *D. Junio & Haterio Coss. sedecim annos natus Nero, Octaviam Caesaris filiam, in matrimonium accepit.* Atqui si anno urbis 789. Nero genitus est, [illegible] anno aetatis decimo sexto, [illegible] XVII. cum Octavia [illegible] conjunctus fuit. Denique Dio: *Nero, inquit, natus erat decem & septem annos cum imperare coepit.* [illegible]

[illegible] Annalium libro XV. c. 6. Ad Taciti [illegible], *Princeps* [illegible] *septemdecim annos egressus*, [illegible] [illegible] Neronem [illegible], septemdecim annos egressum fuisse. [illegible] qui Neronis [illegible] anno Dionysiano XXXVI. [illegible] Tacito, [illegible] & Suetonio, Dio, [illegible], decimum [illegible] Neronis annum, [illegible] Claudio, [illegible]

Josephus [illegible]. LXXI. [illegible] Josephi, [illegible] de Antiquitatibus Judaicarum, de bello Judaico, [illegible] librorum, [illegible]: *Porro, inquit,* [illegible] *imperii Caii Caesaris anno primo.* [illegible] Josephus [illegible]

Anno Dom. 38.

ANNO U.C. 791. PER. JUL. 4751. JUL. 83. Dion. 38. CALIGULAE 2. [illegible]

COSS. *Aquilius Julianus & P. Nonius Asprenas.*

I. D[illegible] Coss. [illegible], Caligulam II. & L. Apronianum Caesianum [illegible]. [illegible] *Consulatus, inquit ille, quatuor gessit Caligula: primum ex Kalend. Julii per duos menses: secundum ex Calendis Januariis per 30. dies:* [illegible]

[illegible] Januarii, [illegible] Aquilius Julianus, & P. Nonius Asprenas, [illegible] *Aquilio Juliano, P. Nonio Asprenate Coss.* [illegible] Epocham, [illegible] Coss. [illegible] Juliani & Asprenatis [illegible] Consulatum: [illegible] Julianus & Nonius Consules [illegible]. [illegible] Ciceronis Alexandrini, [illegible] Consules [illegible] Julianus & Nonius Coss. hoc anno gesta sunt, [illegible] Caligula & Aproniano [illegible]

II. [illegible], abrogatis [illegible] Tiberio [illegible] gymnasia [illegible] in vulgus, [illegible]. Hoc non sine laude. Multa vero alia culpanda fecit. Liber a legibus omnia agebat [illegible]. Dolens [illegible] objecerentur, jussit eo turba, [illegible] Macronem & Ennium, [illegible] ad mortem voluntariam adegit, [illegible]

Anno Domini 38.

Phil. de Legat. ad Caium.

cohæredem accepturum [illegible] eum ipsi imperanti, memorat Philo: *Meum Caius quis est. A me magis, aut certe non minus quam a suo parente est genitus. Ter non fecerunt cum Tiberio fecerunt, & [illegible] deprecationem.*

Drusillæ obitus. Honores defunctæ decreti.

III. Hoc anno excessit Drusilla, soror Caligulæ, quam violasse virginem, prætermitteret adhuc creditur. Atque etiam in concubitu ejus quondam deprehensus ab avia Antonia, apud quam simul educabantur. Ubi Imperium adeptus est, uxori Lucio Cassio Longino Consulari [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] M. Lepido, qui cum eo [illegible] stupri consuetudinem habebat, postea tradidit, in cujus [illegible] defunctæ, publicum sepulcrum [illegible]. Justitium etiam indixit, in quo risisse, lavisse, cœnasse cum parentibus, aut conjuge, liberisve, capitale fuit. Ac mœroris impotens, cum repente noctu profugisset ab urbe, transcurrissetque Campaniam, Syracusas petit; rursusque inde propere rediit barba, capilloque promisso. Nec unquam postea quantiscunque de rebus ne pro concione Populi, aut apud milites, nisi per numen Drusillæ dejeravit. Decreta ei omnia, quæ Liviæ, ac insuper, ut immortalis haberetur: utque aurea effigies ejus in Curia poneretur, dependentem [illegible] ei statueretur. Itaque tunc Panthea vocata est, & divinis honoribus, per omnes urbes culta. At Livius quidam Geminius Senator, vidisse se eam in cœlum ascendentem, & cum Diis conversantem, juravit; perniciemque sibi, & liberis, si vanum id asseruisset, imprecatus: vocemque ad hoc testibus, cum aliis Diis, tum etiam Drusillâ; ob id donatus est decem sestertiis. In publico quod ea de causa Caium [illegible]re, quidam ob aquam calidam venditam [illegible] perculsus fuisse est, & a Caligula trucidatus.

[illegible]

Caius Lolliam Paulinam ducit. Aut ipsius Asia.

IV. Paucis interpositis diebus, Caius Lolliam Paulinam duxit, marito ejus marito Memmio Regulo, ut eam sibi despondere, ne [illegible]. [illegible] Arabem Ituræorum regnum, Cotys Armeniam minorem, Polemoni Polemonis filio paternum Imperium ex Senatus consulto tribuit. Ipse in foro inter Consules sedens auctores serico munitur. Ac cum postea [illegible] [illegible] [illegible] Vespasiano, cui tum Ædilis purgandorum viarum cura incumbebat, conjici.

[illegible]

Agrippa [illegible] regnum.

V. Altero principatus Caii Cæsaris anno, Agrippa ab eo veniam impetravit revisendi domum, regni ornandi causa, reversurum se, hoc persecto pollicitus. Discedenti suasit Caius ut compendiaria per Alexandriam iter faceret navigatione, expectans Etesias. Paruit ille et domino consiliorum mala: cumque descendisset Puteolos, & naves Alexandrinas in portu paratas ad solvendum invenisset, prospera navigatione usus, post paucos dies inexspectatus & improvisus apparuit: Alexandrini ob inveteratam cum Judæis simultatem, ægre ferebant, Regem ipsorum quempiam extitisse. Itaque Flaccum Avilium, qui tum Ægypto præerat, ad invidiam incitabant, qui passus est plebem Agrippæ maledicere. Erat illic insanus quidam nomine Carabas, qui [illegible] [illegible] [illegible] nudus per compita: hunc miserum perpulsum ad gymnasium, in sublimi loco statuunt, ut spectari posset ab omnibus: caputque diadem [illegible] papyraceum imponunt; pro paludamento corpus storeâ contegunt, pro sceptro, [illegible] arundinis, quodam ei dedit in manum. Sic ornatum regiis insignibus, adolescentes perticas in humeros [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jus poscebant; alii consulebant de Republicâ; post hæc acclamatum a circumstantibus, magnâ voce Marin appellantium, quod nomen Syris significat Dominum; norant enim Agrippam & Syrum genere, & regnare in parte Syriæ.

[illegible]

VI. Post aliquot dies, gravissimâ quidem calamitate, Alexandrini Judæi affliguntur. Ethnici [illegible] [illegible], summo mane ingressi [illegible] [illegible] Proseuchas esse statuas, procurante Flacco licentiam tanquam potestati facturis. Quomodo res executioni mandata, ex Philone discimus: Proseuchas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] magna Judæorum [illegible], alio modo profanarunt. Nam effigiem Caii [illegible] [illegible], in maxima verò [illegible], [illegible] quadrigis aheneis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut cum [illegible] [illegible] quadrigas, veteres [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], è gymnasio [illegible], [illegible] [illegible], ut ferunt, Cleopatra, quæ fuerat ultima hujus nominis Regina proavia.

Grande [illegible] Judæorum [illegible].

VII. Non in Proseuchis modo, sed et hominum atrox [illegible]. Quinque sunt urbis regiones denominatæ a primoribus literis: harum duæ dicuntur Judaicæ, quòd in his plurimi Judæorum habitent. E quinque [illegible] pulsos Judæos, omnes in unam partem angustissimam: At illi, quòd plures essent quàm ut ea loca eos caperent, egrediebantur in litora, & monumenta, & sterquilinia, exuti rebus suis omnibus. Inimici verò facta in desertas domos irruptione, prædas tanquam jure belli partas, dividebant, effractisque Judæorum officinis, quæ tum propter luctum mortis Drusillæ clausæ fuerant, hinc quoque plurima egesserunt, quæ in foro palam venderent. Qui in forum prodibant, tantùm ut sibi suisque cibos emerent, mox à vulgo corripi sunt, & occisi; corpora quoque horum per totam urbem raptata, ut ne vel ad sepulturam quidem ullum membrum fieret reliquum. Postquam autem Flaccus perfodit omnes Judæorum partes, immane quiddam commentus est. Nam è Senatu Judaico, quem Augustus urbi præfecerat Judæorum communi, [illegible] [illegible] [illegible] comprehensos, in suo privato ædibus constrictos vinctos jubet: ligatosque, partim catenis ferreis, partim loris, induxit in theatrum; statutosque coram inimicis suorum sedentibus, nudatos flagellari, tanquam sceleratissimos mandavit, ut concisi verberibus, aliquot tum, ut inde sunt elati, exhalarent animam. Ex dictis Senatu tres, Evodius, Tryphon, Andron, bonis spoliati fuerant. Est porrò Alexandriæ flagrorum differentia, pro eorum conditione, qui cæduntur. Alexandrini enim virgis flagellantur à lictoribus quos vocant *Spathephoros*, at Senatores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui ignobiliorum flagris cædebantur. Hoc erat in ceremoniis [illegible] [illegible], donec ariolantur, natalemque Augusti certum festum præsentaverunt. Præsente jam ejusmodi festo quidam affixi cruci, & de cruce depositi, & ad sepulturam

Anno Do. 38.

rerum cognatis reddita, ut vel ad mortuum reddere saltem aliquid Imperatorem necesse haberet. Castus Centurionum fidelissimus, à Flacco jubetur in Judæorum domos irrumpere, scrutarique numquid armorum ibi lateat. Nulla tamen inventa, nisi ut culter quidem apud quotidianis cultros utebantur. Porrò mulieres in medio theatro corripiebantur, quibus jubebant suillas carnes offerre. Quæcumque tormentorum metu cibos ejusmodi degustabant; sine alia vexatione dimittebantur; quæ verò ab eo temperabant, tortoribus tradebantur ad cruciatus maximos.

Phil. in Flacc.

VIII. At Flaccum oppressisse ira numinis. Dùm enim Tabernaculorum solemnitas à Judæis ob dolorem intermitteretur, Bassus centurio quem ex Italiâ cum suâ cohorte miserat Caius, crepusculo appulit Alexandriam. Cognito verò præfectum milites, cum Flacco, à Stephanione liberto Tiberii Cæsaris, ad convivium vocatum esse, Bassus dato signo suis, eorum [illegible] [illegible] [illegible] ultimo comprehendit. Adrepto homine, in eo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Rex Deorum & hominum, ergo nobis tibi sunt res Judæorum, nec mentitur eorum Providentiam. Cum autem Caius possideret illustrissimum quemque et nobilissimum [illegible], [illegible] singulorum nominibus, & Flacci tum [illegible]; ad eum percussores mittentes. Ubi verò ad Andream appulerunt, sensit Flaccus, quid venissent. Itaque deflectens è via, fugit quantum poterat. Illi fugientem assequuntur: ac magna pars foveam fodiunt, pars clamantem rebellantemque trahunt: & confodiunt.

Phil. in Flacc.

Anno Do. 39.

Anno U. C. 792. Perioд. Jul. 4752. Juliano. 84. Dion. 39. Caligulæ 3. Sol. 20. D. Lun. 2. indict. 12. Epact. 17. Epact. Sol. 4. F. Mart. 19.

Coss. Caligula II. L. Apronius

De Cali Consulatibus.

Bar. An. 39. n. 1.

I. GEstorum à Caio Consulatuum, exegeta est in Annalibus Baronius protestatio: Singula, inquit Perpenius, plane sui imperii anno, ipsum Consulem ordinarium esse creatum, significat Suetonius. Hoc ab eo dissentit Dio, qui & ipse testatur, anno [illegible] [illegible] ab urbe condita, post Consulatum Proculi & Nigrini quem deinceps quotannis Consulatum gessisse. Quis tam confidenter affirmare non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oculis assidua præterire maluerit, quàm Baronio, cujus in eâ re magna est aberratio. Non est profectò, quod singulis imperii sui annis ordinarium Consulem eum fuisse, Caligulam indicârit Suetonius, imo apertè negat. Quod est enim [illegible] [illegible] [illegible] Consulatus quatuor gessit. Cùm si vera forent Baronii sententia, quinquies Caium Consulem egisse. Insuper nullus Consulatus Aquila & Nonio relinqueretur locus, quem & ordinarium admittit Baronius. Tres enim tantum soli supersunt, quos Caius agerere potuit, annis scilicet urbis, 792. 793. 794. quo Caius obiisset sui. Porrò Suetonii lectioni inixus Baronius, Caligulæ Consulatum ordinarium quatuor, producit in conspectum: Consulatus quatuor gessit, primum ex

Suet. Calig. c. 17.

Kal. Januarii per duos menses. Mendum tamen suspicabile, Baronium monebat vel ut ipse, tum Dio. Quippè si Caii Consulatus omnes sunt ordinarii, anno igitur Christi 38. Juliano & Nonio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: neque etiam Imperatoris Caligulæ Consulibus ordinariis sunt adscribendi: quod cum omnibus Fastorum conditoribus, & ipso Baronio pugnat omninò. Legendum ergo in Suetonio: Consulatus quatuor gessit, primum ex Kal. Julii per duos menses. Quam & emendationem, Dio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Collegâ assumpto Claudio patruo. Primus ergo Caligulæ Consulatus suffectus fuit. Neque etiam à Dione proditum: Caium post Consulatum Proculi & Nigrini, ipsum deinceps quotannis Consulatum gessisse. Etenim diserte scriptum à Dione, Aquilium Julianum & P. Nonium anno urbis 791. suffectos esse Consules, nullum ergo sive ordinarium, sive suffectum, eo Caius anno Consulatum gessit: quod etiam ex Dione indiculo facilè haud licet petere, à quo Coss. exhibentur; quò autem spectabor, quos & oculis subjicimus:

Dio. lib. 59.

Anno U. C. 791. M. Aquilius C. F. Julianus C. F. Nonius [illegible] [illegible]

792. C. Cæsar Germanicus II. & L. Apronius L. F. Cæsianus.

793. C. Cæsar III. Solus.

794. C. Cæsar IV. & [illegible] Cn. [illegible] [illegible]

Quatuor igitur sunt in universum Caii Consulatus, unus suffectus, tres ordinarii quos enumeravit. Ordinariorumque primus in corrupto textum incidit. Finalis se torquet ... [illegible] Torrentius, Suetonium ut explicet: Quæ inquit, primum Consulatum, non nisi per duos menses à Kal. Julii usque ad Kal. Septembres gessit, atque nobis ordinem, rectè Baronius scribit tum duos tantum menses [illegible]: Imo Legendum, ex omnium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quæ communi solet, uti ex Dione liquidò constat.

II. Consul iterum Caligula, Flaminem Dialem verum in curiâ juravit, gestoque per triginta dies magistratu, ac sex mensibus L. Apronio Collegæ concessis, dum Consulatu, Successore Sabino Manoo, [illegible] profectio urbis. Hoc anno [illegible] [illegible] [illegible], comptumque è Pro[illegible] [illegible], neque præter eadem quicquam erat. Caussa irritatio potissima Caio fuit, quod negligentius ad spectacula conveniebant, & quod non semper eosdem gladiatores quos ipse probabant, ac nonnunquam etiam adversa factionis aliquos in pretio habebant. Minatum etiam aliquando toti populo, utinam unam cervicem haberet. Iratus ergo Caius, quod spectacula negligerentur, aliis ludorum curâ mandatâ abiit in Campaniam: reversus inde ad Drusillæ natalem, consecratam ejus simulachrum in thensis collocavit, circensium imperavit, [illegible] [illegible] [illegible]. Spectantium ludis gratiam reddebat: ac præter nulla præter equestria certamina, quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

III. Ex urbium pravitate, ut quendam sororum equorum, [illegible] nomine, ad cœnam adhiberet, & marmoreum ei hordeum apponeret, vinum in pateris aureis propinaret, salutem & fortunam ejus juraret, Consulemque eum creaturum polliceretur, facturus si diu vixisset. Nonnum

Caii Consulatus iterum.

Dio. lib. 59.

Caii insania.

Dio. lib. 59.

[illegible] & [illegible] genus spectaculi [illegible]. [illegible] medium [illegible], [illegible] Appiæ viæ [illegible]. [illegible] Primo die [illegible] equo, [illegible] & [illegible], & [illegible] chlamyde. [illegible] quadrigis [illegible], [illegible] equitum, [illegible] & in [illegible]. Id spectaculi [illegible] causa necis fuit, [illegible] plurimis [illegible]. [illegible] inter Senatores, [illegible] Cornelii, [illegible]. Domitius Afer, [illegible] Caium infensus, periculum [illegible]. Cum Imaginem posuerat Domitius, [illegible] Caium agentem [illegible], [illegible] Consulatum gerere. Id moleste Caius accipiens, quasi Leges violatas ipsi Domitius [illegible], cum in Curiam [illegible], eloquentiâ superare contendit. [illegible] Domitius orationem Caii repetens, quasi [illegible], & laudans, cùm [illegible] dicere pro se, [illegible] se prostravit Caio supplicans, [illegible] Cæsarem [illegible]. Quibus [illegible] Caius, [illegible].

IV. [illegible] Italiâ [illegible], Caius [illegible] in Galliam [illegible] belli Germanici, [illegible] Galliæ Hispaniæque [illegible]. In Galliam cùm venisset, hostilem [illegible]. Ultra Rhenum [illegible], [illegible]. [illegible] Oceanum [illegible]. Atque provinciales, [illegible]. [illegible] Gallorum [illegible], [illegible], ipsos [illegible]. Lepidum maritum Drusillæ, [illegible] suæ successorem [illegible], [illegible]. Agrippinam quoque Lepidi [illegible], [illegible] Romam usque [illegible]. Lugduni [illegible], qui Kal. Augusti celebrabantur.

V. Lolliâ Paulinâ, [illegible] Sterili, sed [illegible], repudiatâ, Milonium Cæsoniam duxit, [illegible] partu [illegible], [illegible], [illegible] chlamyde, [illegible] & galeâ [illegible], [illegible]. Quam [illegible], [illegible] est. [illegible]

[illegible], & Patrem infantis [illegible]. Infantemque autem Juliam Drusillam appellatam, per omnium Dearum Templa [illegible], Minervæ gremio imposuit, [illegible] & [illegible] commendavit. [illegible], [illegible] dignus, [illegible] ingratum [illegible].

VI. Vitellius Syriæ à Tiberio præfectus, eâ relictâ ad Caligulam [illegible] est. Ab eo [illegible] morti [illegible]. Composuerat se longè [illegible]. [illegible] advolutus, [illegible], [illegible] & Deum [illegible], [illegible] & adorans, [illegible] Caius [illegible] Lunâ dixit, [illegible] est Vitellium, vidissetne eam Deo congredi? Tum Vitellius [illegible] in terram demissis, [illegible], Solus, inquit, Domine, vobis Diis [illegible] superant.

VII. Revocato ex Syriâ Vitellio, [illegible] Publius Petronius. [illegible] Publio [illegible] in Epistolâ [illegible] scriptâ, quæ legitur apud Josephum libri 19. Antiquitatum capite [illegible]. De eo Petronio [illegible] Petronius [illegible], [illegible] equestri ordine, [illegible] Augusto adversus Æthiopes [illegible]. [illegible] dignitatem, [illegible] Valerius [illegible]. [illegible] Petronium [illegible], [illegible] Purpuram est longè [illegible]. Valerium [illegible] Maximum, [illegible] Petronium, ad equestrem ordinem & [illegible] P. Cælii [illegible], [illegible] Consulis Plautiani [illegible] Cælius, qui à Comitiis [illegible], [illegible] ad [illegible] Petronii [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]. Ex solo vel Valerii Max. [illegible] Petronium, [illegible] Vitellium in Syriâ [illegible], [illegible]. [illegible] Tiberio, Valerii Max. [illegible] est ille liber, [illegible] Petronium [illegible] amplius

Anno Do. 39.

amplius sexaginta interjecti sint. Anno urbis 728. Petronius Ægyptum obtinuerat, post pulsum ab Augusto Cornelium Gallum. At Petronius Syriæ Præses, anno Caianis primo, urbis 790. jam præcipiti, hanc adhuc Provinciam administrabat, teste Josepho Antiquitatum l. 19. c. 6. Sed & alius Ægypti præfecto, alius Syriæ rectori Petronio nomen, si Dioni fides, à quo prior ille Petronius vocatur Caius, libro 54. 524. Posterior verò Publius à Josepho Philoneque nuncupatur. Nobis tamen longiùs hæc est Dionis auctoritas, cum ab antiquiore Plinio discrepet: *Intrarunt autem & eò arma Romana D. Augusti temporibus, duce P. Petronio.* Publius ergo, non Caius vocabatur. Probabilis est conjectura, Petronium cui mandata ab Augusto Ægyptus fuerat, Petronii à Caligulâ in Syriam missi fuisse genitorem. Uterque Romanus eques, utrique Publio nomen. Currente anno, non ut Calvisius censet insequente, P. Petronio datum in mandatis, ut Caligulæ statua in Templo Hierosolymitano poneretur. Caius porrò indignè ferens à solis se Judæis despici, legatum in Syriam mittit Petronium successorem Vitellio, ut cum valido exercitu invadat Judæam, & si sponte id admittant, statuam ejus in Templo Dei collocet. Quod si detractent, bello devictos imperata facere adigat. Is assumptâ administratione Syriæ, dedit operam ut exequeretur mandata Cæsaris. Contractisque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hyemavit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus, quod & Caio significavit per literas, qui collaudatâ ejus industriâ, hortatus est ut [illegible] contumaciam. Porrò hyems de quâ [illegible] Josephum, non illa quidem est, in quâ [illegible] Caligula nono Kal. Februarias anno Dom. XLI. Jam versabatur in Syriâ Petronius, copiasque collegerat ante ejus hyemis adventum. Proindeque currente anno, impia Caii de violando Dei Templo jussa, Petronius acceperat.

Tiber. l. 6. c. 11.

Herodes cum Herodiade in exilium pellitur.

VIII. Antipam gravis casus obruit. Herodias Agrippæ soror, nupta Herodi Tetrarchæ Galilææ atque Peræææ, regiam fratri potentiam invidebat: hancque mutationem inique ferebat animo, præsertim quòd Agrippam in multo ornatum regiis insignibus. Quærebat ergo maritum obtundit suis, ut & ad regiam ascendere honorem conaretur. Nec priùs destitit, quàm ipsius consensum extorqueret. Itaque facto apparatu exquisitissimo, unà cum Herodiade Romam proficiscitur. At quàm primùm eos porto solvisse didicit Agrippa, cui mores Herodis probè nota, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum cum muneribus ad Caium, & literis scriptis contra Herodem. At Imperatorem Baiis oppidulo Campaniæ agentem reperiunt, qui post admissum Herodem Agrippæ perlegit literas, quibus Herodem accusabat, quòd prius conspirasset cum Sejano, & nunc iterum faveret Artabano Parthorum Regi. Argumento erat Tetrarchæ apparatus, qui in armamentario suo haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Ea re commotus, percontatus est Herodem, veráne essent quæ narrarentur de armorum numero. Quo annuente, satis approbatam putans defectionem, ademptam illi Tetrarchiam, ad Agrippæ regnum adjecit. Herodem verò perpetuo damnavit exilio, apud Lugdunum Galliæ urbem. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi parsurum promisit. Ad hæc illa, tu quidem Imperator, ut tuâ majestate dignum est, loqueris, sed ne hâc concessione utar meo, ne obstat amor in conjugem; non enim æquum est, ut cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in adversa deseram. At ille indignè ferens tam excelsum animum in feminâ, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona ejus Agrippæ largitus est. Ita & incesti connubii, & mortis Joannis ante octennium illatæ, & ludibriorum in quæ Servatoris venerant dignitatem, nimiùm supplicia dedêre:

Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo

Jos. l. 18. c. 9.

Horat. l. 3. Od. 2.

Libri quidem de bello Judaico secundi, capite octavo, hæc Josephus narrat: *A Caio ob avaritiam vehementer increpitus Herodes, ad Hispaniam fugit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore decessit.* Hinc arripuit ansam Baronius, & imperitiæ Harduinus, in Josephum asperius invehendi. Immeritò tamen, cum mortales omnes, præcipuè historici, rerum & temporis, & loci, à se dissitorum, certam [illegible] consequantur. Itaque non mirum est Josephum, ex quæ falsis deceptus monumentis, in libris de Bello, minus accuratè scripserat, in Archæologiis Judaicis revocasse, cum meliore fortuna Herodis, Herodiadisque notitiâ instrueretur. Ista quidem non contradictio est, si loquamur accuratè, sed retractatio, quæ [illegible] permittit historicis esse potest, quam Harduino, cui solemne, [illegible] & [illegible] opinionibus decedere. Antipæ exilio, laboriosum annum assignamus, quia nullis in historiâ partibus fungitur, ut Caium à nefario scelere revocaret, cujus silentii ea causa videtur, quod jam solum vertere jussus erat.

Anno U. C. 793. Per. Jul. 4753 Jul. 85. Dom. 40. Calig. 4. Sol. 21. C. B. Lun. 3. Indict. 13. Epact. 28. Epact. Sol. 5. 6. P. Apr. 17.

Anno Do. 40.

Coss. Caius Caligula III.

Cur Caius [illegible] [illegible]

I. Fasti, quod rarissimum, ab uno duntaxat aperti sunt, quia Collegam Consulatus nullum Caius habuit: non quod datâ operâ id sit ab eo factum, sed quia illo, qui designatus fuerat, defuncto, tam brevi spatio, ut creatur alius subrogari non potuerat. Ac debuerant quidem Prætores, quibus per absentiam Consulum, curanda eorum negotia veniunt, obtinuisse munera: sed ne Imperatoris loco fecisse aliquid viderentur, omissis iis quæ agenda essent, cum sequentibus Senatoribus in Capitolium ascenderunt; rem sacram ibi fecerunt; Caii Sellam in Templo positam adorarunt. Tempus autem in laudando Caligula, votisque pro eo nuncupandis, transtulerunt, donec postquam die duodecimâ Caium magistratu sese abdicasse, tunc accepto Consulatu, ii qui designati erant, officio suo functi sunt.

Dio l. 59. 659.

Caji ludibria.

II. De vesaniâ porrò Caius ut remittebat. Deficiente belli materiâ, paucos de custodia Germanos trajici, occulique trans Rhenum jussit, ut sibi post prandium, quam tumultuosissimè

Lime adesse hostem nuntiari. Quo facto prorupit se cum amicis & parte equitum praetorianorum, in proximam silvam, truncatisque arboribus, & in modum tropaeorum adornatis, ad lumina reversus, eorum quidem qui secuti non essent, timiditatem & ignaviam corripuit, [illegible] quae [illegible] distincta Solis ac Lunae siderumque specie exploratores [illegible] deductos è litterario ludo, clamque praemissos, deserto repente convivio, cum equitatu insecutus, veluti profugos ac reprehensos in catenis reduxit. Repetitâ cœnâ renuntiantes coactum agmen, sicut erant, loricatos ad discumbendum adhortatus est. Monuit etiam notissimo Virgilii versu, durarent, secundisque se rebus [illegible] perditumque, gravissimo objurgavit edicto, quod [illegible] procul [illegible] aspectu, intempestiva convivia, circum & theatra, & amœnos secessus celebrarent. Postremo quasi perpetraturus bellum, directâ acie in litore Oceani, ac balistis machinisque dispositis, nemine gnaro aut opinante quidnam coepturus esset, repente ut conchas legerent, galeasque & sinus replerent, imperavit, spolia Oceani vocans, Capitolio Palatioque debita.

III. Relictâ porrò Galliâ urbem petit, dediderat enim acerbitate in Senatum, cui ad avertendam [illegible] minabatur, querens inter caetera, fraudatum se justo triumpho, cum ipse paulo ante, ne quid de honoribus suis ageretur, etiam sub mortis poena denuntiavet. Aditus ergo in itinere a legatis amplissimi ordinis, ut maturaret orantibus, quàm maximâ voce, Veniam, inquit, veniam, & hic mecum: capulum gladii crebrò verberans, quo cinctus erat. Verùm etiam quemque Senatorum sibi occurrere, atque omisso vel dilato triumpho ovans urbi suo, qui in postremum Augusti diem incidebat, ingressus est. Mox populo convocato, de summo loco multum auri argentique in eos projecit, cujus dirreptione multi perierunt. Eâ occasione, cum Senatu in gratiam rediit. Protogenes qui scelerum administer Caio fuit, in Curiam ingressus, Scribonium Proculum infesto vultu intuitus, Quid, inquit, tu me etiam salutas, tanto Imperatorem odio flagrans. Id reliqui audientes, Senatorem eum circumfusi discerpserunt. Eo facinore delectatus Caius, in gratiam se cum Senatu redire per decretum significavit.

IV. Unum forente decrat Caio, nempè ut divinam sibi majestatem asserere. Itaque Romae sibi Templum extruxit. Datoque negotio ut simulachra numinum religione & arte praeclara, inter quae Olympii Jovis, afferrentur è Graeciâ, quibus capite dempto, suum imponeret. Sed navis ad simulacrum Jovis advehendum parata, fulminibus absumpta fuit. Partem Palatii, ad Forum usque promovit, aede Castoris & Pollucis in vestibulum transfigurata, consistensque saepè inter fratres Deos, medium se adorandum adeuntibus exhibebat, & quidam eum Latialem Jovem salutaverunt. In Templo simulachrum stabat aureum Iconicum, amiciebaturque quotidie veste, quali ipse uteretur. Magisteria Sacerdotii, ditissimus quisque & ambitione, & licitatione maximâ, vicibus comparabant. Sacerdotes erant Caesonia uxor ejus, Claudius, aliique ditissimi, à quibus singulis, decies sestertium eo nomine accipiebat. Ipse etiam sibi Sacerdos fuit, equumque suum Collegam Sacerdotii adscivit. Hostiae erant phœnicopteri, pavones, tetraones, numidicae, meleagrides, phasianae, quae generatim per singulos dies immolarentur. Accidit fortè ut Gallus quidam, Caium pro excelso tribunali sub specie Jovis oracula dantem videret, ac visu rideret. Quem Caius vocatum percontatus est, quidnam ipsi esse videretur, magnum, respondit ille, deliramentum. Idque impunè tulit, quòd esset sutor.

V. Caium sic avo[illegible] in Templo etiam Hierosolymitano voluisse, quid mirum? Hanc tamen Caligulae imperantem, mendacem quasi fabulam, spernit & pro nihilo putat Harduinus: Legatio ad Caium principem, quam Philoni tribuunt, cum longam tragœdiae scriptores, sicuti ipsi pugnant. Quî verò simile fit, eum pro Deo ac Jove haberi voluisse, qui ne Imperator quidem ex S. C. esse potuerit? Mirum sanè incredulitatem cum temeritate certantem. [illegible] Philonis, Josepho, Suetonio, Dioni [illegible] historiae [illegible] Quippe [illegible] in monumentis historiae Romanae [illegible] ejus imperatu processisse Caium, ut divinam sibi majestatem assereret. Neque alia fingi causa potest, cur scriptores, Caligulae aut coaevi, aut penè coaetanei, pariterque voluerint commentitiam fabulam [illegible] & Romanorum ille consensus, in narranda monstri potius quàm Principis vesaniâ, de affectatis numinis & honoribus, & sacrificiis? Supererat adhuc Templum quod sibi Caius posuerat, illudque Josephus, ac Suetonius suis contemplari oculis poterant. Nulla etiam falsi deprehenduntur vestigia in Legatione Philonis. Quid enim vetat Judaeum, Philonem nomine, à popularibus suis ad Caium [illegible] quae sibi [illegible] contigerant? Quid paganorum cum veritate aut antiquitate reperiuntur in eo libro? Num autor ea profert quae necdum in usu mortalibus, imperante Caligulâ? Siccine fama constanti, vetustatis monumentis, scriptorumque illuditur honori, ut facilliimè dicto, quî verisimile sit, de columnis tot gravissimorum tum auctorum [illegible] Atque non [illegible] sed Romani etiam historici, cum scripto prodiderint [illegible] Caium [illegible] nisi eorum prorsus futurum judicio uti nolit in rebus antiquis: Jussi à Caio Caesare, effigiem ejus in Templo locare, arma potius sumpsere Judaei. Id sanè mendum ex Josepho, aut Philone non ortum Tacitus, à quibus utique didicisse, [illegible] à Judaeis adhibitas. Habuit igitur Tacitus à constanti famâ jussos esse Judaeos, imaginem Caji in suo Templo ponere. Quid? Nonne Claudius Imperator, tàm persecutionem Judaeorum apud Alexandriam, quam imperante Caji, in suo decreto memorat: Alexandrinos concitatos contra conterras suos Judaeos, Caji Caesaris temporibus, propter insolentiam illius insaniam, dùm contra patriam gentis religionem, pro Deo coli ab eis postulat [illegible] Haecce [illegible] quidem circumstantias Josephum inter & Philonem aliquid esse discriminis ut laborem fuerint; sic & in verbis corpus, ut ita dicamus, & historia

[illegible] Suet. Cal. c. 49. [illegible] Tacit. hist. l. 5. Joseph. l. 19. c. 4.

storia

[illegible] Hardui- [illegible] monstravit, legitimum sit argumentum, tam ipsam abhorrere à vero, neget & Harduinus naturali Caium morte periisse, quia ut Suetonius habet, *duplex de hoc fama est*, & inter Dionem, Suetonium, Josephum in narrandâ hâc historiâ, aliquod reperiatur discrimen. Pace ergo Harduini, de Caji Imperatore, velim etendum nobis est tractandum.

VI. Audito Caji mandato, multa Judæorum [illegible] precatum, ne quid facere cogerentur contra leges [illegible] in fano ponere, ipsos primum mactaret. persuasum esse omnia se subire pericula, [illegible] N- [illegible] neque se posse tam longe ire [illegible] ubi iterum Judæi occurrunt Petronio supplicantes, ne sacram urbem pollueret imaginibus. Tum Petronius: *Pugnabitis igitur cum Cæsare?* [illegible] *pugnabimus*, inquiunt, *sed moriemur citius quam discedamus à legibus*, simulque [illegible] [illegible] In hac rerum statu Aristobulus Agrippæ Regis frater, cum Optimatibus conveniunt Petronium rogantes ne populo desperandi ansam præberet. Caio scribat, quantâ pervicaciâ reclament dedicationi statuæ. Quod si non moveatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. Quibus commotus Petronius, [illegible] [illegible] salus, quam constitutionem, vel securitatem non præferam. Neque mihi quidem probatur Summi Dei Templum, Principum imperiis [illegible] venisti. Variat nonnihil Philonis narratio ab illâ Josephi. Scribit Philo, Hierosolymitanos continuato itinere contendisse in Phœniciam. Distributosque fuisse in sex ordines, seniorum videlicet, juniorum, puerorum, rursum alia parte, anum, mulierum, virginum. Ubi Petronius in loco superiore conspectus est, universos ordines velut ad unum edictum, humi procubuisse fundendo: quorum precibus commotus Petronius [illegible] tandem ad Caium mittendas curasse, quibus dedicatio statuæ dilata significabatur, partim propter opifices, certum temporis spatium ad colossum [illegible] partim propter convectionem frumenti, ad iter quod tum sibi faciet in Ægyptum Caius instituere se- [illegible] necessarium: timere enim non segetem [illegible] timendumque ne deplorantâ religione, Judæi vitam quoque contemnerent, & vastatis agris fundum fruges incenderent. Nos, pace Baronii, majorem fidem magis adjungimus Josepho, quàm Philoni, quia & Josepho longè [illegible] quæ in Palæstinâ gesta sunt, quorum Josephus patriam [illegible] non admodum constanter, virginum quæ domi includebantur, in Phœniciam usque excurrisse, Hierosolymis, occurrendo Petronio, ut prædicat Philo. Habet enim majorem probabilitatem [illegible]

[illegible] quod à Josepho [illegible] [illegible]

VII. Sunt tamen in Philone quædam, quæ Josephi narrationi videntur interponenda, ea nempe quæ in Italiâ apud Caium gesta sunt, quæ ex ipso Agrippâ, Philo scire potuit. Josephus tradidit, de industriâ epulum ab Agrippâ exquisitissimum paratum fuisse [illegible] eumdem Caius, virum laudat, largum [illegible] [illegible] *Rogo ut mandatum revoces*, [illegible] *dedisti*, *de statuâ in Judæorum Templo* [illegible] Quo audito, Caius sequentis suspicione [illegible] tem, qui pluris faceret patriam, suæque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis [illegible] tem sic exequitur. Agrippam Regem qui horum omnium ignarus ad Caium salutandum more suo venerat, hic torvè intuens, *Boni*, inquit, *homines* [illegible] *qui soli ex omni humanæ generis dedignantur Caium habere pro Deo*, videntur [illegible] *ex urbe agrisque* [illegible] [illegible] receptus, & collapsus fuisset, ni eum sustentassent proximi. At Caius magis etiam exasperabatur in gentis odium: *Et Agrippa familiaris & amicissimus, plurimisque devinctus beneficiis, tantum* [illegible] *parens valebat, ut ne verbo quidem* [illegible] *penè enunciatus sit*, [illegible]

[illegible] Epistolæ summa hæc est, *Judæos Caji familiam semper coluisse, vota sacrificiaque pro ejus incolumitate grato animo fugiunt obtulisse, Hierosolymam multas in orbem terrarum deduxisse colonias, præmiaque omnium amplissima Caji fortuna, collata in unam civitatem beneficia devincturum urbes alias, ut bene merentis gloria ubique* [illegible] *Deo dedicandum*, *Et Agrippam Caji avum, illud donis honorasse*; *Tiberium Templi religionem perpetuò servasse incolumem*; *Augustum rescriptis suis favisse Judæorum rebus*; *nunc se petere, pro similis ceteris, incolumitatem suæ patriæ*: *facile abrogatum fuisse, aut appellandum suorum prædecessorum; aut inter amicos Caji post hac non esse habendum, quo utroque nil infelicius esse* [illegible] elementius, & Agrippæ donavit eos [illegible], ne fieret dedicatio. Simulque jussit [illegible] P. Petronio, ne quid in Judæorum Templo novaret. Quod si extra Hierosolymam volentibus aras, statuas, imagines Caio ponere, aliquis obsistere conetur, plectatur. Cæterum [illegible] profecturi Agrippam ad Caium literas, [illegible] Quippe constat ex Epistolis, [illegible] Agrippam, & à Caio donatum regno, cui addita dein Gaulam. Verba sunt Agrippæ: *Demisi mihi regnum, quod fortè nullo inter mortales felicitor, ad cum prius unam regionem non excederet, adjecisti mihi non majorem alteram*, *Trachonitim*

Anno Dom. 40.

tam & Galilaeam. Non igitur Herodes Antipas successit Tetrarchae Philippo, non regno donatus a Claudio, non unus idemque homo cum Antipa, Agrippa erat. An igitur conficta sunt Agrippae ad Caium Epistolae? Quaenam in illis deprehenduntur falsi vestigia? Num ante, vel post eversum Templum, conficta fuere? Non [illegible] Caio [illegible] tacere ignorare non poterant, utrum Epistolam [illegible] inepte, vel repugnante conscientia, ea [illegible], falli quam facile coargui poterant. Tum [illegible]. Neque post [illegible] sum Templum, scripta Agrippae ad Caium Epistola, cum temporum structura hosce sequentem [illegible] bis 763. *Agrippam Regem, Caligulae familiariter adfuisse*, auctoremque Epistolarum, & Caesareorum [illegible] Hierosolymitanorum, fuisse peritissimum, qui[illegible] quo & recens decretorum monimenta, & Templum in gloria erat.

VIII. Porrò Philoni assentiamur an Josepho, de tempore conventi à Judaeis Petronii, [illegible] *segetes*, ut Josephus narrat ea contigisse circa *sementis tempora*. Contendit Philo Baronium, & ex eo colligit, Aprili mense ad Petronium accessisse Judaeos: *Nam & illud ipsum tunc Christi volvebatur tempus, nempe Paschale, quo fruges maturae jam erant ad messem, cum haec coram Petronio facta sunt.* At recto talo non stat Por[illegible] [illegible] Neque [illegible] Templo [illegible] Augusti, ut [illegible] *natali suo ingressus est.* [illegible] propius sit, jam adfuisse Octobrem, [illegible] dispersus est jussorum Petronii [illegible] imagine Caii. Atque ea sane & Agrippa [illegible] nisset, à festivitate Paschali, Judaei Petronium in Phoenicia convenere. Pascha enim, Aprilis die quarta & decima celebratum est, [illegible] Palaestinae mora sua, quominus ad tristissimum nuntium Agrippae significarent, ut tantorum malo, aliquid afferret remedii, ex gratia in qua erat apud Caium. Insuper cum Josephus jam tractatus esset dum Judaeorum Primores adiere Petronium, non est illi tenuere detrahenda fides, de re quae gesta sunt in Palaestina, quamque plus nullius audiverat. Sed & ab ipso Philone, Baronii Chronologia refellitur: *Erant tum maturae segetes, & immodicum erat ac deploratà religione, homines omnium quoque contemnerent, & vastatis agris sumant fruges late per campos colligique succenderent. Sollicitabat etiam cura colligendarum frugum non arborearum tum attulit.* Quae utcunque fuerit

accessit, arborum fructus in Judaea tempore Pe[illegible] sunt accurate scriptum, eâ tempestate fruges esse maturas, cum solum hordeum mense Nisan ad [illegible] *sum septimanarum servatur tibi, sestum primitiarum messis tuae.* Quod si tritici messis paulò post Pentecosten incipiat, non utique [illegible] fruges, tempore Paschali maturitatem adipiscebantur suam. Testis etiam Josephus, hordeo messibus plenam fuisse maturitatem: *Spicarum manipulum quae terrunt, hordeum deinde pinsunt, atque ita alica in modum facta, assaronem ad aram afferunt.* Porro [illegible], quae plenam nondum maturitatem fuerat assecutum. Itaque ex Philone potuit colligere Baronius [illegible] paris, Petronium à Judaeis fuisse conventum. At hanc amplecti Chronologiam malet, ut latus [illegible] Judaeos Christo credentes, constitutum sibi in memoriam tum revocasse, festo Paschatis sic clamasse, tolle hunc, crucifige. Porrò potior hic notio est Josephi quàm Philonis auctoritas. Nempe jam messis fructibus fuisse fruges, cum Petronius Tiberiade [illegible] ante Pentecosten festivitatem, cum necdum resecabantur segetes, ad Petronium se contulere Hierosolymitani, longè quidem citius quàm adventu [illegible] Agrippam Judaeosque Romae agentes pervenisset.

IX. In eam etiam propendimus Chronologiam, Philonis ad Caium legationem superiore anno contigisse. Ita tamen perpensis accuratius, [illegible] dum. Quippe superiori anno, Agrippa in Oriente [illegible] Galliis jam redierat Caius, cum illum Romae Legati Judaeorum salutarunt: & in eundem annum necessario conferri debent, & literae Petronii [illegible], & Philonis ad Caium legatio. At non anno praeterito, sed [illegible] Caius Petronio [illegible] Quinque viris ea constabat legatio, ipso docente Philone: *At non erat conversum a nobis quinque legatos pondere omnes Judaeos quotquot usquam habitant?* Meminit & legationis Josephus: *Cum inter Judaeos & Graecos Alexandriam habitantes, exorta esset seditio, terni ab utraque parte legati delecti à Cajum missi.* In numero tamen legationum parcere à Josepho dissimulare non possumus. Unus erat legationum, ut supplex Caio libellum offerrent, ad avertendas quas à Graecis Alexandriae, Judaei calamitates patiebantur. Adversarios autem [illegible] colendo praefectum, sibi conciliarant, non tantùm pecunia, sed etiam spe honorum, quos ei pollicebantur se collaturos, quàm primùm Caius veniret Alexandriam. Heliconem cùm Judaeorum legati placare & molire desiderarent, nullum ad eum aditum invenire potuerunt. Ubi admissi ad Caium legati, cùm in Campo Martio à matrone latens caret, bilari nos vultu salutavit, & [illegible] que ad nos *Homulo*, qui legationum praeerat, [illegible]

X. Posteà verò cùm hortos Maecenatis & Lamiae urbi propinquos inviseret, & introducti legati reverenter adorassent, atque Augusti Imperatoris appellatione eum salutassent, magnitudo

Thren. 23.

Joseph. Ant. l. 3. c. 10.

Utrum Paschali [illegible]

Baron. An. [illegible]

Phil. Leg. [illegible]

[illegible]

Phil. Leg. 847

Philonis [illegible] legatio.

Joseph. [illegible]

Phil. Leg.

[illegible]

Anno Dom. 40.

[illegible] : *[illegible] illi Dii [illegible], qui me [illegible] confessum Deum [illegible], soli [illegible], [illegible] vestrum [illegible] ?* [illegible] est [illegible] Deorum omnium [illegible] acclamantes [illegible]. [illegible] gravissimus [illegible] : *Magis, inquit, [illegible], Domine, [illegible],* [illegible] atque [illegible]. Omnibus enim [illegible] [illegible] victimas, [illegible] sacrificia facta fuere. Tum exclamarent unanimiter legati, Domine Cai, [illegible] patimur, immolavimus hecatombas, [illegible] [illegible] ut eparet : *Esto, inquit Caius, facta [illegible], sed* [illegible] [illegible], suspectam [illegible], legati verò [illegible] [illegible] eum, [illegible], non aliter quàm [illegible] in theatro. Ubi verò [illegible] [illegible] de [illegible], [illegible] legatos interrogaret, *cur abstinetis à porcinâ ?* Quam ad interrogationem [illegible] [illegible]. Cùmque legati respondissent, [illegible] ; alius verò quidem [illegible], [illegible] quidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam [illegible], *qui sibi persuadere non [illegible], me [illegible] divinæ participem :* quibus dictis abiit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : *Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus contra illum aderit.*

XL. Philo qui legationem ad Caium obiit, [illegible] [illegible], *& non imperitus philosophus.* De gente [illegible] Hieronymum : *Philo Judæus, natione Alexandrinus, de genere Sacerdotum.* De Sacerdotali tamen [illegible] [illegible] plura, qui [illegible] Philo [illegible] [illegible], [illegible] de grege Sacerdotum ipsemet esset. Subjungit Hieronymus de Philone : *A nobis inter Scriptores Ecclesiasticos ponitur, quia librum de primâ [illegible] apud Alexandriam scribens [illegible] [illegible] versatus est.* Id verò non fit nobis verisimile, Philonem Christianorum in laude versatum fuisse, cùm Therapeutas quos præconiis ornat, à fide Christi essent alieni, ut suo loco demonstrabimus. Hoc addit de Philone Hieronymus : *Aiunt cùm secundâ vice, venisset ad Claudium, in eadem urbe locutum esse cum Apostolo Petro ejusque habuisse amicitiam, & ob hanc causam etiam Marci discipuli Petri apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus.* Nec Christianum [illegible] modò, sed eorum quoque suscepisse Religionem, Photius scriptum reliquit : *[illegible] [illegible] Christianis [illegible] [illegible], ob [illegible] [illegible] dolore quodam, atque iracundiâ defecisse.* [illegible] *Scriptura [illegible] in Ecclesiam [illegible].* [illegible] [illegible] elocutionem sibi peperit, ut vulgo etiam sermone illud usurparetur, *aut Plato philonizat, aut Philo platonizat.* Hæc de Philone habent monumenta Veterum. Quæ porro secundâ in urbem Philonis legatione narrat Hieronymus, facilius possumus [illegible] [illegible] Petrum verò [illegible] [illegible] Claudio, non usquam posse, cùm [illegible] incredibile sit, Petrum ante fini Claudii, Romam venisse. Non dissimulabimus tamen, conjecturas ex Scriptis Philonis peti posse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Ecclesiasticos ponitur.* Quæque ex de verbo Dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] commendanda. De agricultura : *Præfecto, inquit, hic recto sermone, primogenito Filio qui curam [illegible] [illegible], tanquam Magni Regis Præfectus in se recipiet. Dictum enim est alicubi. Ecce ego sum mittam Angelum meum ante faciem tuam, ut custodiat te in viâ.* Disserens alibi Philo libro de [illegible] [illegible] *[illegible] non hominem, sed Dei verbum esse, quod compos est peccatorum omnium non solùm spontaneorum, sed & involuntariorum.* Hinc eruditissimus Wittius in Exercitationibus Academicis [illegible] : *Quis est ille nisi Messias ?* Verum enim verò de Judæorum Messia hic ne vel somniasse Philonem [illegible] ex illo *λόγῳ* forma, cujus limbo ad Cœlum usque extulit, reperiemus nil aliud sibi voluisse, quàm mundi Ideam, Dei in mente residentem, velutì condendarum rerum exemplar absolutissimum. De quâ explicatione, loca Philonis quædam percenseamus. De mundi Opificio p. 4. *Quòd si cui liberet apertioribus uti vocabulis, nil aliud diceret esse mundum intelligibilem, quàm verbum Dei jam mundum condentis. Nec enim intelligibilis urbs est aliud quid, quàm illa architecti ratiocinatio cogitantis, jam urbem mente conceptam condere.* Propterea sermoni huic, immortales perpetuasque potentias assignat. Libro de Profugis : *[illegible] Deum, scilicet, qui omnium Pater est, matrem verò sapientiam, per quam quidquid est, olim prodiit, in lucem prodiit.* Ex Deo igitur & sapientia, orta est Idea hæc, quæ mundi exemplaris officio fungitur. Solemne autem est Philoni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habere quæ sunt personæ. Audiamus quæ scripsit [illegible] : *[illegible] [illegible] [illegible] quæ erat postquam dixit, ecce Aron frater tuus, addens Levita, nisi ut doceret quòd soli Levitæ & Sacerdoti, & bono sermoni, conveniat proferre cogitationes quæ sint perfecta animæ germina ?* Hic à Philone [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex ea generatur filios. Pietatis Philosophiæ [illegible] Philonem, de Dei sermone [illegible] [illegible], quid mirì. De Platonis sententiâ audiamus Origenem in Celsum l. 6. 308. Celsus ne volvit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] monuit. Locus indicatur, extat in Epistola ad Hermiam & Coriscum : *[illegible] Deum rerum omnium quæ sunt, & quæ erunt imperatorem, illiusque Imperatoris & causæ patrem, p[illegible]* [illegible] verò Platonis ratio est Dei, sapientia [illegible]

 omnium

[illegible] Ecclesiasticis scriptoribus [illegible] Philonem: de Philonis operibus observandum, librum [illegible] [illegible] [illegible] Legatione Philonis liber, [illegible] Cajus reprehensus, [illegible] reprehensus.

XII. Legatorum Alexandrinorum ad Cajum Principem erat Apion, qui multa in Judaeos [illegible]. Natus erat Oasi, [illegible] Aegypti [illegible], sed Alexandrinâ [illegible], ut Josephus habet, libro contra Apionem secundo p. 1063. [illegible] scriptis [illegible] sunt, [illegible]. Apionem (verba sunt Gothi) [illegible] appellatum est, [illegible], [illegible] Graecorum plurimâ [illegible] [illegible] fuit. [illegible] quinque libros [illegible], quibus [illegible] in Aegypto [illegible], historiam comprehendit. Sed ea [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Multa plenum [illegible] historia, ex Plinii ad Vespasianum praefatione liquet: Apion quidem Grammaticus, hic quem Tiberius Caesar [illegible] vocabat, [illegible] [illegible] posset, immortalitate donari à se scripsit, ad quos aliqua componebat. Plinius secundus, seu Plinius, scripsit historiam naturalem, [illegible]. Hanc praefationem esse, [illegible] Baronius, qui ad [illegible] 32. Anni 41. [illegible], Plinius in Praefat. ad Historiam Plinius [illegible]. [illegible] [illegible], & praefatio, & historia, [illegible] verba haec: Libros naturalis historiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scriptorem fuisse [illegible], multa falsa, plurima [illegible], [illegible] [illegible] quae de Judaeis [illegible], sed etiam [illegible] [illegible] in Auctoribus. Exemplo sint quae refert ex eo Plinius: [illegible] aliquas, quae sint [illegible] Magi, [illegible], [illegible] Apion Grammaticus [illegible], [illegible] herbam quae in Aegypto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quos Metoscopos vocant, ex iis dicere, aut futuros mortis annos, aut praeteritos. Atque haec omnia magis sunt [illegible]. Tristis Judaeorum calumniatori [illegible], si Josepho fides: Apion propter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible], magnis doloribus [illegible]. Scripsit [illegible] de singulis gentibus, & alia quaedam.

XIII. Non Alexandrinos, Palaestinosque tantum, sed Babylonios quoque Judaeos, magna [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Post apud Babyloniorum [illegible], Judaeorum multitudo Seleuciam migravit, quò & alii complures [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] verò semper Graecis [illegible] cum Syris [illegible], Graecorum semper [illegible] [illegible]. Quò postquam Judaei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse potest. Quare Graeci [illegible], & videntes se non posse [illegible] dignitatem pristinam, [illegible] Judaeorum & Syrorum [illegible], [illegible] [illegible] appellaverunt de pace & concordia. Id facilè impetrarunt. Nam [illegible] [illegible] Principibus [illegible] esse [illegible], [illegible] est [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible].

XIV. [illegible] [illegible] [illegible] dat operam promulgando Christi Evangelio, [illegible], quae [illegible] Judaei [illegible], illum interimendi. [illegible] est [illegible] profectus Damasco, [illegible] ei Judaei [illegible], [illegible] [illegible]. Asservabant autem portas die ac nocte, ut eum [illegible]. Magnum [illegible] Apostolo [illegible] periculum, cum Regis Aretae Praefectus, [illegible], ut caperetur. Regio [illegible] [illegible] Aretam inter & Herodem [illegible] [illegible] [illegible] à Judaeis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible], credidit Baronius. [illegible] Herode jam in [illegible], Aretae [illegible] [illegible]. Alia quidem est à Baronianâ [illegible] Auctoritate, quae [illegible] [illegible]: Princeps Damasci, volens Judaeis [illegible] Apostolo, implere voluit per [illegible], ut [illegible], ut & Judaeis placeret, & ut [illegible], [illegible] [illegible]. Id [illegible] & Theophylactus: [illegible] [illegible] Praefectus, [illegible] Paulo [illegible]. Quid à Praefecto ipsi Judaeorum [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tantum [illegible] Apostolo periculum, ut & [illegible].

XV. Sic [illegible] Paulo, placuit Hierosolymam venire ut videret Petrum, & permansit apud eum dies quindecim: alium autem ex Apostolis non vidit quemquam, nisi Jacobum fratrem Domini. [illegible] Petro [illegible] [illegible], facilius profitemur. Nempe Paulo non [illegible] modò Petrus erat, sed & [illegible] [illegible] toto Apostolorum gregi [illegible] à Christo praepositus. Ad [illegible] [illegible], quod Ecclesiae Christianae fundamenta [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] Petrus [illegible]. [illegible] [illegible] dignitatis in Petro [illegible]. Apostolorum quidem [illegible] Paulo [illegible] in mentem, testatur Hieronymus: Nam & quid [illegible] Hierosolymam, ad hoc ipse, ut videret Apostolum, non discendi studio, qui & ipse [illegible] [illegible], sed honoris priori Apostolo deferendi. Itaque [illegible] Hieronymus de quindecim diebus, quos apud Petrum mansit, haec eo commemorat: Ut [illegible] non [illegible] grande tempus, quo [illegible] aliquid à

Anno Dom. [illegible]

Petro discere, ut ad illum fenestra à qua cœpit, [illegible] *sed à Deo.* Ordinis primatum Paulo [illegible] Hierosolymam videndi Petri, docet Ambrosiaster: *Dignum fuit ut cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos,* [illegible] *à quo & ipse Petrus fuerat instructus.* [illegible] in Apostolos, sed omnem Ecclesiam Petro dicit esse delegatum. Denique [illegible] Chrysostomus: *Quid hac anima possit esse modestius? Post tam multa,* [illegible] *Petro* [illegible] *sed parem esse ei* [illegible] *tamen ascendit tanquam ad majorem ac seniorem,* [illegible] *Petri* [illegible] Id quod ex ipsa professione [illegible] Paulus ad Petrum profectus est. Non igitur solidum Principem [illegible] [illegible] Chrysostomus verbis [illegible] Apostolorum, ordinis primatu, [illegible] ob ipsa Ecclesiæ fundamenta. Quæ à dignitate monarchicâ, quàm longè distent. Ubi verò Saulus venit Hierosolymam, tentavit se [illegible] adjungere discipulis, sed omnes [illegible] Apostolos, & ipse narravit eis quomodo in via [illegible] Hierosolymæ: [illegible] disceptabat adversus Hellenistas, qui more Proselytorum, [illegible] quærebant interficere. Quod cùm [illegible] Tarsum. Dum ibi [illegible] Barnabam quem Apostoli miserant Antiochiam, abiit Tarsum, ut eum requireret, quem inventum duxit Antiochiam: *Per id tempus descenderunt Hierosolymis Prophetæ Antiochiam* [illegible] *sub Claudio Cæsare.* Quibus liquet, Claudium ad imperii gubernacula nondum accessisse, [illegible]

XVI. Exinde [illegible] post Stephani [illegible] *Judæam, Samariam, Galilæam, pacem habentes, ædificabantur, & in timore Domini & consolatione Spiritus multiplicabantur.* Mira hæc, [illegible] Cùm non [illegible] Ecclesiarum [illegible] Dei sapientia [illegible]

[illegible] Petrum per omnem Ecclesiam [illegible] Lyddæ meminit etiam Theodoretus: Lyddæ, inquit, Episcopum [illegible]. *Lydda verò nomine est quæ nunc Diospolis appellatur,* l. 1. c. 9. [illegible] *Lyddam,* [illegible] anno 40. n. 17. Quod tamen [illegible] Lyddam oppidi [illegible] Quippe primum in Galilæam Cestius [illegible] [illegible] verò partem exercitûs [illegible] Joppen [illegible] Lyddam [illegible] Petrum in eo [illegible] Adjectio [illegible] etiam celebrem Evangelii potentiam, quâ mortui mortalium ad vitam revocantur. Edito hoc miraculo, quo multi ad fidem Christo adducendam, [illegible] Petrus dies non paucos Joppe mansit, apud Simonem coriarium. De Joppe porrò hæc narrat Geographus: *In ea loca* [illegible] *Andromedam esse expositam, fabulis* [illegible] Hoc addit Plinius: [illegible]

Ambros. in Galat.

Chrysost. in [illegible]

Act. 9. [illegible]

Act. [illegible] 27.

[illegible]

Act. 9. [illegible]

[illegible] l. 1. c. [illegible]

[illegible] l. 2. de Bel. [illegible]

Strab. l. 16.

Plin. l. 5. c. 3.

expositam fuisse Andromedam, esse Romæ apportata ex oppido Judææ Joppe, ostendit inter reliqua miracula in Ædilitate sua M. Scaurus longitudine pedum XL. Inde erit videtur opinio de Andromeda ibi exposita, ut ex his colligimus: *Quam etiam per celebrata carminibus et fabulis, servatamque à Perseo Andromedam, clarum vestigium habitas marinæ esse immanis ostendunt.* Plus celebritatis [illegible] Joppe addidit ex Petrum ingressus, quàm ex [illegible] Perseo fabula.

XVII. Ad Petri peramasse [illegible], omnes Ecclesias visitare, [illegible] Baronio concedimus. Nulli quippe gregi, qui sibi proprius [illegible] [illegible], [illegible], quorum [illegible] [illegible] amore [illegible], [illegible] fuit. Ad Apostolicam igitur Ecclesiarum curam, pertinuit ea Petri peregrinatio, in quâ etiam [illegible] in Christum [illegible], non tamen [illegible] [illegible] *sectionem*; quem [illegible] Chrysostomus [illegible] audit: *Quemadmodum dux in exercitu obambulans considerabat, quæ pars sit conjuncta, quæ ornata, quæ suo adventu egeat. Vide [illegible] [illegible], & primum [illegible]. Quando eligendus Apostolus [illegible] primus. Quando loquendum Judæis non Apostolum esse ebrios . . . [illegible] quando fieri miracula opus erat, ipse prosilit.* [illegible] [illegible] Paulus Apostolus: *Egressus est perambulans ordine Galaticam regionem,* [illegible] [illegible] fuit, cur Petrum Judæam peragrantem Ecclesias exhiberet. [illegible] Lyddæ Joppeque [illegible], [illegible] ingenti auctus est discipulorum numero, [illegible] [illegible] Cornelius diceret. Idcirco silentio præteriri non debuit.

XVIII. In eâ peregrinatione, *institutam à Petro fuisse Antiochenam Ecclesiam*, quam [illegible] septennio administravit, Baronii sententia est. Quem anno Christi 37. alligat [illegible], [illegible], auctore Eusebio: [illegible], [illegible] Porphyrius, *Verba ejus, sub hoc anno Petrus Apostolus* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Præter illa de Antiochenâ sede [illegible] non est, cum nec in veteribus libris appareat, & absurdè Petrum Antiochiæ docuit annos septem quinque mansisse.* Emendamus Eusebii [illegible] [illegible] [illegible]: *Petrus Apostolus, cùm primùm Antiochenam Ecclesiam fundâsset, Romam mittitur, ubi Evangelium prædicans viginti quinque annis, ejusdem urbis Episcopus perseverat.* Neque sanè potuit Eusebius Antiochenæ institutionem cathedræ, in annum Christi 37. conferre, si ejusdem sententiæ fuit, Petrum Ecclesiæ huic præfuisse septennio. Etenim anno Claudii secundo, profectum fuisse Romam, disertè tradit. Quòd si anni septem retrò numerentur, à secundo Claudii inclusivè, perveniemus ad annum Christi [illegible] non septimum, sed [illegible], quo & in [illegible] Alexandrino, Petrum Antiochiam venisse legitur: *Indictione IX. Lobone & Plautio* [illegible] *anno Ascensionis Domini, Petrus Apostolus* [illegible] *prefectus, in magna Antiochia* [illegible] [illegible]. Corruptum est Consulis nomen qui Plautio Collega fuit. Alterum enim, non Lobonem cognominabant. Neque ab eâ discessisse Chronologiâ videntur, sive scriptor [illegible] Pontificalis Damasi, sive Gregorius Magnus, hæc ad Eulogium scribens Alexandrinum: *Ipse firmavit sedem, in qua septem annis quamvis discessurus, sedit.* Nullum igitur Veterum ex [illegible] Baronio [illegible] [illegible]. Neque ex jactis jam fundamentis, [illegible] [illegible] Petrum Antiochiam adventus, anno Dom. 37. qui in [illegible] [illegible] [illegible].

XIX. Cæterùm rem quod attinet, Petrum [illegible] Antiochiæ versabatur, anno Domini circiter XLII. nobiscum, qui [illegible] fuit, Ecclesiam administrasse scimus. At & institutam à Petro fuisse, & Episcopi [illegible], ei præfuisse, Petrum, & Metropolitanum Syriæ & Patriarcham fuisse creatum, credere non possumus. Ecclesia instituitur prædicatione Evangelii, quâ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fidelium, cum Christo conjunctorum. Itaque ab illis condita est Antiochensium Ecclesia, qui primùm ei instillavere Christi nomen, quæ non à Petro quidem, sed ab ignotis hominibus dispersâ est: *Cæterum qui dispersi fuerant ex afflictione orta sub Stephano transierunt usque in Phœnicem, & Cyprum, & Antiochiam, nemini loquentes verbum Dei, nisi solis Judæis. Erant autem quidam Cyprii & Cyrenenses, qui ingressi Antiochiam, locuti sunt ad Græcos, Evangelizantes Dominum. Fuit autem manus Domini cum eis, multusque numerus sic ipsis habitâ, conversus est ad Dominum.* Hæccine Ecclesia non fuit? Fuit sanè si ex Scripturâ definiatur, atque Patribus. Ubi enim fides, pœnitentia, ad Deum conversio, ibi salus est: nil autem salutis obtinetur extra Ecclesiam. Quid est Ecclesia Justino Martyri? *Et quod in Christum credentibus quasi uni animæ, & uni synagogæ, & uni cœtui, verbum Dei sicut filiæ, Ecclesiæ ex nomine ejus natæ, & nominis ejus participi prædicat, videtur apertè verba hæc enunciare.* Quid Clementi Alexandrino? *In [illegible] factum accipitur duobus modis, nempe & Deus ipse, & id quod est constructum in ejus honorem, quemadmodum propriè eam qui in Dei honorem, per* [illegible] [illegible] [illegible] *dicimus.* Quid Tertulliano? *Sed & ubi tres, Ecclesia est, licet Laici, unusquisque enim de suâ fide vivit, nec est personarum acceptio apud Deum, quoniam non auditores legis justificabuntur à Deo, sed factores.* Quid Origeni? *Nec enim aliud quid sanctum Christi corpus est præter Ecclesiam, quæ ipsius corpus est, & membra ex parte.* Cùm igitur magnus Antiochensium ille numerus, qui Evangelio à profugis disseminato, credidit, & per Dei notitiam conscripsit, & in nomine Christi congregatus, & verâ fide prædictus, [illegible] verâ utique Ecclesiâ à Patribus non haberi non potest. Porrò viscera vel Apostolos, qui Hierosolymis remanserant, Antiochenos ad Christi disciplinam adductos sunt, ut dum à Petro susceperint Evangelium: ut vir [illegible] [illegible], quod in interpolata Epistola ad Magnesianos, scripto prodidit: *Discipuli nominati sunt primùm Antiochiæ Christiani, Paulo & Petro fundantibus Ecclesiam.* Etenim ad Ecclesiam jam in Antiochiâ conditam accesserunt, si qua scriptura fides. Ubi auditum Hierosolymis, Antiochenos suscepisse fidem, Barnabam ad illos [illegible] [illegible]

Marginalia (left): Serm. l. 9. c. 13. — Cur de Petro [illegible] visitatione [illegible] [illegible] Baronius. — Chrys. in Act. Hom. XXI. — Act. 18. — [illegible] anno Dom. 37. institutam à Petro [illegible] [illegible] — [illegible] — Chron. [illegible] — [illegible] — Epist. Temp. [illegible]

Marginalia (right): Greg. l. 6. Epist. 37. — [illegible] à Petro [illegible] — Act. 11. — Dial. cum Tryph. — Clem. Strom. l. 7. — Tertull. [illegible] — Origen. [illegible] — Epist. ad Magn.

Anno D. 40. | Act. 11. 24.

ſerunt Apoſtoli, qui hortatus eſt omnes, ut propoſito cordis permanerent cum Domino, & miniſterio Barnabæ, *adpoſita eſt non parva turba Domino.* Hactenus nulla Petro partes in fundanda apud Antiochiam Eccleſia. Nullæ etiam Paulo qui et Arabiâ miniſtrabat Evangelium, dum à [illegible] Eccleſia. Neque paulum prius in eâ poſitus, quam à Barnaba requiſitus Antiochiam duceretur, ubi anno uno docens, et ad jam fundatam Eccleſiam acceſſerit. Multo minus Petrus, qui poſt Paulum Antiochiam ſe contulit, Eccleſiæ jam ibi conſtitutæ, [illegible]. [illegible], quibus firmis argumentis docent, *Eccleſiam Antiochenam fuiſſe à Petro inſtitutam*, repugnante Scripturâ, nec non ratione. Quòd ſi Euſebio innituntur atque Ignatio, prædicantibus à Petro *fundatam* fuiſſe, id verbi latiori ſenſu eſt accipiendum, ne in apertam falſitatem incurrant. Ut nempe Antiochenam Eccleſiam fundaſſe Petrus dicatur, quia ut Chronici auctor Alexandrini loquitur, *Iste magnæ Antiochiæ Dei verbum docuit, promdeque hanc adificavit quidem, [illegible]* [illegible], neque à Paulo, neque à Petro jacta ſunt ejus Eccleſiæ fundamenta, quæ in prima Evangelii apud illam prædicatione collocantur. Hinc dum orbem peragrabat Paulus, *Contendebat Evangelizare non ubi nominatus Chriſtus, ne ſuper alienum fundamentum ædificaret.* In Chronico Alex. quoque Petri Antiochenam ad civitatem legatio [illegible]. Prima Æra Dionyſ. anno 36. contingit, Secunda in 39. incidit. Cajo & Cæſiano Coſſ. quorum nomina in Chronico corrupte [illegible] *Conſules Claudius Cæſar & Conſtantius. Hic [illegible] Petrus Sanctus Apoſtolus Eccleſiam fundat Antiochenam.* Quæ vix capimus. Etenim ſi anno [illegible] 36. Plautio & Papinio Alleno Coſſ. Petrus Antiochiæ prædicavit Evangelium, quomodo quatuor poſt annos, Antiochenam dicitur Eccleſiam fundaſſe? Nonne in primo adventu ſuo, poſtquam ſuſceptum eſt Evangelium, in Antiochena oriens Eccleſia Presbyteros debuit, qui & eam regerent, & ipſi ſacramenta miniſtrarent? Eſt igitur illud agnoſcendum, ut Patres vera prædicent, & ſibi quoque conſtent, laxiori ſenſu accipiendum eſſe *fundandi* vocem: quâ ſignificatione idem ſonat ac *inſtituere*, regereque, quomodo legitur apud Lactantium de Petro, quòd cùm jam imperaret Nero, Romam advenit: *Denique Templum fidele ac ſtabile collocavit.* Atqui jam fundata erat Eccleſia R. Sic de Petro & Paulo Dionyſius, Amboſ, inquit, [illegible] *plantaſſent atque fundaſſent.* Petri porrò Corinthum adventus illo Pauli poſterior eſt.

[illegible] | Lact. de Mort. c. 2. | Euſeb. l. 2. c. 25. | [illegible] | [illegible]

XX. Quod à vero præſtat etiam abhorrere [illegible] Petrum Antiochenæ Epiſcopum Eccleſiæ [illegible] *æquum eſt credere, factum eſt, ut Petrus Apoſtolorum princeps, totius Syriæ Principis civitatis atque [illegible]* Compertum jam demonſtratum argumentis, dignitatem vulgò Apoſtolicam, ex in Baronii ſententia, quæ Epiſcopi nomen, non honorificam, infra tamen dignitatem Apoſtolicam longè ponunt. Pugnant etiam inter ſe, Epiſcopum eſſe proprium, & Apoſtolum, quia Epiſcopus ſoli Eccleſiæ uni præficitur, Apoſtolus verò totam cum ſuſcepto regendam. Ille ab hominibus, hic à ſolo Chriſto creatur. Sunt autem omnia atque diſpoſita, [illegible], [illegible] imponantur & non imponantur, à ſolo Chriſto conſecrentur, & non conſecrentur. Denique ſuperfluum hunc eſſe Petri in Epiſcopum Antiochenum [illegible], cùm ei in adjuncta ſint Apoſtolicæ dignitatis, ubique [illegible] ſcilicet Evangelium, celebrare ſacramenta, Presbyteros conſecrare, Synodos convocare. Illud & inſuper addimus, tam proceſſu Petrum Antiochenam Eccleſiam adminiſtraſſe Apoſtolicam [illegible], cujus ſanè propterea non egit Epiſcopum. Quid? [illegible] Petro opus fuit, ut Antiochenſem gubernaret, atque regeret? Quòd ſi ſola Apoſtolatus exercenda, id munus obiit, quod ei eodem jure, Petrus & res hujus Eccleſiæ, munerant velut? Quod ad etiam ad Antiochenos Petrus, ut ad Samaritanos [illegible], neque ad communicandum cum illis Spiritum Sanctum? Quamquam ad [illegible], Petrum ex Judæa prius exceſſiſſe, quàm imperante Claudio, in carcerem ab Herode Agrippa [illegible] Antiochenæ quidem peregrinationis à Petro ſuſceptæ, [illegible] Hieroſolymis, cùm & diſperſi ob perſecutionem, ſe contulerunt in Syriæ Metropolim, & miſſus eſt Barnabas ad Eccleſiam Antiochenam conſiſtentem, & à Paulo viſitata eſt. Abiens enim Antiochiâ, cum per omnes pertranſiret, devenerit etiam ad ſanctos qui habitabant Lyddæ. Dein Joppe dies non paucos permanſit, inde à [illegible], unde Cæſaream, ex qua demum Hieroſolymam reverſus. Quid ſi Apoſtolorum [illegible] Petrus Antiochiam [illegible], [illegible] ad illum ſunt, non Barnabas, cui tamen hæc data provincia eſt. Antiochiam [illegible] Petrum Antiochiæ [illegible] nuſquam reperies, ubi Lucas Paulum & Barnabam in eâ conſiſtentes memorat ſæpius. Quomodo neque Petro [illegible] agentes, Lucas memorabit, in qua utique, [illegible] gregis ſui gubernandi. Atqui de Petro apud Antiochiam agente, ne verbum quidem idem in Actis, licet Prophetarum, Apoſtolorumque ibi habitantium, non ſemel mentionem faciens, neque ullo ſiquidem Scripturæ teſtimonio, Petrum Antiochiam unquam veniſſe, niſi hanc rem Paulus nos doceret, & in tranſcurſu docuiſſet, in eâ quam ad Galatas ſcripſit Epiſtolâ, ut eo tempore quidem quo Antiochenam, ut aiunt, Epiſcopatum Petrus depoſuerat. Ni noſtra nos conjectura fallit, ex Recognitionum Clementis Locutis, veniens eſt ille peregrinatio Petri Antiochena & ut ex Epiſcopatus: *Cùm autem menſium tempus fuiſſet expletum, valedicentes his qui erant apud Tripolim, Antiochiam proficiſcimur.* Libro verò x. ſunt commenta, & miracula effecit Petrus, ut Simon ejiceretur Antiochiâ. Quòd ſi Petro lucente ſupremo, Antiochenam ſuſcepiſſet Epiſcopatum, nunc prodigio ſimile eſt ipſum nunquam in ſua reperiri cathedra ſedentem, ut unà cum Paulo, Barnaba, Simeone Nigro, Lucio Cyrenæo, Manahem, Judo qui cogno-

Anno D. 40. | Recog. l. 4.

Anno Do. 40.

[illegible] Bussahat, Sile &c. Antiochensem moderaretur? Quid multa? Petrus ab Apostolis Antiochenæ Ecclesiæ impositus est Episcopus, pro præcipuo quidam Gentium doctore, existimandus est, cum illam Antiochiam, quæ Romæ, urbs Ethnicorum esset, non Judæorum. [illegible] eam in urbe sedebat Episcopus. Quo quidem admisso, obstare est de Scriptura: *Cumque cognovissent gratiam mihi datam Jacobus & Cephas, & Joannes* [illegible] *& Barnabæ* [illegible] *dum Apostolatum* [illegible]

(Gal. 2.)

[illegible] *quod* [illegible] *autem ad circumcisionem, Paulo dicente, si fuit Petri Joannis* [illegible]

[illegible]

Antiochiam [illegible] *Petrus & Joannes* [illegible] *in Gentium servarentur, unde & Magistrum se Gentium* [illegible] Antiochenum ergo Episcopum, non Paulus quidem [illegible] Gentium vocandus est, & difficiliorem adeptus sit provinciam, quod tamen Ambrosiaster præcisè negat: *Unus quisque enim pro viribus suis, & dispensationem sortitus est. Difficilius enim fuit,* [illegible] quam prædicare. Bene est. Episcopus Antiochenus [illegible] *Episcopus Vitalis, post quem XXI. Philogonius.* Atque Episcopus Antiochenus inclusò Petro, Vitalis primus & vigesimus, Philogonius [illegible] Antiochenus Præsul Petrum habet Apostolum.

XXI. [illegible] stio, utrùm Metropoleon sint ab Apostolis instituti? Quid de re Baronius senserit nobis sic peregit suam, occasione collati Petro Episcopatus Antiocheni [illegible] *institutendis sedibus Ecclesiarum, non etiam* [illegible]

[illegible]

dispositionem, in Provincias [illegible] doctissimi etiam Beveregii [illegible] *Apostolis in Ecclesiâ propaganda, tamen Primatum & Metropolitanorum* [illegible] *& Primatibus in Ecclesia instituendis, occasionem* [illegible] Metropolitanos non fuisse ab Apostolis institutos [illegible] dus est Baronius, dum statuens pendit, Petrum ab Apostolis Antiochenæ constitutum esse Primatem.

XXII. Porrò [illegible] Hieronymianam [illegible], Metropolitanam dignitatem descriptam, informationique constitui debet. [illegible] quò majorem urbium polleant Episcopi, Me[illegible] tropolitanus, Provinciæ suæ Archiepiscopus, qui Præsules omnes honore antecellit & potestate. Non enim honoris privilegium sufficit creando Metropolitano, cùm solum attingat ordinem. Itaque vel in Presbyteratuorum nonnullorum disciplina, sunt & in Metropolibus *inspectores classis*, qui alios cumulent, absque Primatuum munere. Et Patrum Nicænorum ævo, Æliensis Episcopus in honore præcipuo habebatur, absque Metropolitanâ tamen dignitate, quam [illegible], quæ Primatuum erat, expertem agebat: *Quoniam obtinuit consuetudo & antiqua traditio, ut qui est in Ælia Episcopus honoretur, habeat honoris consequentiam, Metropoli propriâ dignitate servatâ.* Neque etiam facta est Episcopus [illegible] ubique peragit, in Synodis præsit, servandæ pietati atque decentiæ invigilet, ut ad dignitatem Primatis ascendat. Præsunt & Narcissus in Palæstinâ Synodo, contra Quartodecimanos [illegible] Amastridis Episcopus, qui à potestate Primatum quàm longissimè aberat. Quin imò Ecclesiæ totius curam suscipiebat Episcopus quilibet, ex charitatis affectu. Quâ de causâ Joannes Hierosolymitanus Alexandrino hæc scribit Episcopo: *Tu quidem ut homo Dei, & Apostolicâ ornatus gratiâ, curam omnium Ecclesiarum, maximè ejus quæ Hierosolymis est, sustines.* Neque tamen [illegible] eebat. Similiter hæc habet Cyrilli Alex. ad Antiocum Epistola: *An ita temerè & crassè nos putas suspicatur, ut non diligenter de fama tua, & quomodo Servatoris greges regantur atque manu ducantur, inquiramus? Una namque hæc est, si* [illegible] *cura?* Non ergo præsidendi, ordinandi Episcopos Provinciæ, sibi curam, curam & diligentiam asserendi, officium est Metropolitano maximè proprium. Sed ea sola dignitas, quæ cum peculiari potestate conjungitur, quam capite [illegible] Beveregii, qui annuens non erat in flatu [illegible], dum hæc scripto mandabat: *Qualia fuerint jura & privilegia quæ Primates sibi sui vindicabant, non opus est hic disputare. Ex iis autem, quæ diximus, satis abunde constat, in eorum potestate semper fuisse collegas suos sive Comprovinciales suos ad Ecclesiasticas Synodos celebrandas convocare, iisdemque præesse.* [illegible] atque privilegio disputare opus minimè fuit; quia Primati faciendo amplius requiritur quàm privilegium honoris. Quis enim sibi fingat unum, Metropolitanum absque potestate jurisdictionis in Comprovinciales, qui ab ejus munere non magis divelli potest, quàm vita sepera à corpore, aut ab homine ratiocinandi facultas? Itaque inter veros, & honorarios Metropolitas multum interesse, nos Chalcedonensis Synodus docuit. Honorariâ duntaxat Metropolitanâ dignitate fruebantur, & Nicænus, & Chalcedonensis Episcopus, potestas verò Nicomediensi servata fuit. Sed & in Canone XII. Chalcedonensi legimus: *Quæcumque civitates per literas imperatoris, Metropolitani nomine honoratæ sunt, solo honore fruantur, &* que

(Margin notes, left: Gal. 2. — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — Bev. cod. Codex Can. l. 2. [illegible] — [illegible])

(Margin notes, right: Anno Do. 40. — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible])

Anno Dom. [illegible]

que ejus Ecclesiam administrat Episcopus, formam [illegible] sit vera Metropolis suo jure. Defunctio quidem Nicomediensi, potuisset Nicaenus Episcopus, & Synodum cogere, & [illegible]. Quin non ob id tamen, Metropolitam ad [illegible] [illegible].

Quænam Metropolitanorum jura?

XXIII. Est ergo [illegible], quæ [illegible] Primatibus, [illegible], ut deducta in judicium [illegible], [illegible] [illegible] sint ab Apostolis Metropolitani, quam [illegible] [illegible]. [illegible] sibilitas, 1°. Jus speciale jure ordinandi, 2°. Jus facultas convocandi Synodus, 3°. Jus [illegible] præsidendi, 4°. Invigilandi Provinciæ, 5°. Episcopis Epistolas dimissorias dandi, quod [illegible] antiquitatis monumentis, paucis est illustrandum. Non immeritò speciali jure diximus, quo Præsulem ordinent, & à collegis peragebatur, ut ea sola ordinandi facultate, propria vis Metropolitani, non venit in [illegible]. Hoc pacto sic sanxere Nicæni Patres, nempe ut absque Primatis suffragio [illegible] ordinatum Episcopus: *Episcopum convenit maxime quidem ab omnibus qui sunt in Provincia, Episcopis ordinari. Si autem hoc sit difficile, aut propter [illegible] necessitatem, aut propter itineris longitudinem, [illegible] omnino tamen in eodem loco convenientibus, & absentibus quoque suffragium ferentibus, scriptisque consentientibus, tunc ordinationem fieri. Eorum autem firmitas Metropolitano tribuatur Episcopo.* Quid verò rei esset ut [illegible], [illegible] & arbitrium, quod Metropolitanus [illegible], explicant Patres, Canone sexto: *Illud autem clarum est, quod si quis præter Metropolitani [illegible] [illegible] [illegible], hunc magna Synodus definivit Episcopum esse non oportere.* Ad hanc adhæsere disciplinam Synodi sequentes, videatur Laodicena c. 12. & Antiochena secunda c. 19. Sane est in re nostrâ Antiocheni Concilii verba referre c. 12. *Per singulas regiones, Episcopos convenit nosse Metropolitanum, [illegible] [illegible] Provinciæ [illegible]. [illegible] ad Metropolitanum, omnes undique qui negotia videntur habere, concurrant. Unde placuit eum & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agere.* Quem & morem [illegible] sint in rescriptis Pontifices Rom. Sufficit unum audire Innocentium, ad Victricium Rotomagensem, hæc scribentem, *Primum ut extra [illegible] [illegible] [illegible] ordinare.* Ordinationem ergo quod attinet, [illegible] jus Primatis proprium constituebat, quod absque ejus notitiâ atque, ut loquuntur, consensu nullum creare Episcopum debuit. Ad illud requirebatur Metropolitani vel præsentia, vel saltem præceptum. Majori tamen [illegible] [illegible] [illegible] Metropolitani privilegium fuit, convocare Synodum, [illegible] quidem, aut manere habebantur. Hinc patet apparet in Antiochenâ Synodo: *Perficiantur Metropolitano Provinciales Episcopi admonente, secundam Synodum ubi* [illegible] *futuram* . . . [illegible] *hoc eodem sint Metropoles.* Itaque à Primate [illegible] [illegible] [illegible] libeat, ut ex eodem Concilio discimus c. 16. *Perfecta dicitur ea Synodus, cui inerit quoque ipse Metropolitanus.* Itaque ipsius potestas permissa erat Synodicum congregatio. Hinc Aurelianensium Patrum: *Ut Metropolitani singulis annis,*

Antioch. Synod. c. 20.

Aurel. [illegible]

Compromissoriales sunt ad Concilium vocandi. Quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] privilegium illud erat, quod solus suæ Provinciæ Synodo præesset. Idcirco Bonifacius I. hæc habet in Epistola ad Hilarium Narbonensem: *Nulli videtur incognita Synodi constitutio* [illegible], *quæ ita præcipit, ut eadem proprie verba ponamus, per unamquamque Provinciam jus Metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam* [illegible] *gravemus Episcopos per Parochias suas non sacerdotaliter agere, sed crudeliter desævire, ut [illegible] scriptum sit, Forma estote gregi, non ut dominantes, in Clerum, qui excellentiæ Diœcesi suæ ministeria impleant, vobis consentiunt, excepto quod veterum constitutione à Parochiis habere solet Episcopus, ut alia quæ illis hoc usque præsumpta sunt, [illegible], hoc est, neque augeant Presbyteri, aut Diaconi, neque aliquorum [illegible] [illegible] [illegible] videantur in Ecclesiam Dei [illegible] potius quam Pontifices nominari.* His verò Clerici [illegible] quam Bonifacius, qui se ab Episcopo gravari suggerunt, querelas suas ad Metropolitanum deferentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *præsumptionis adverterit.* Ad jura quoque Metropolitani id pertinebat nonnemo, ut absque ejus consensu, non liceret ab Ecclesiâ suâ discedere. Testis Antiochena Synodus: *Si quis Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus, absque* [illegible] *aut Canone, citra sententiam [illegible] Episcoporum Provinciæ, & maximè Metropolitani mentem ad Imperatorem profectus egressus fuerit, is abjiciatur & arceatur non solum à communione,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Provinciæ, & eorum qui sunt in ea, omnemque* [illegible] [illegible] [illegible]. Id etiam docetur in Sardicensi Concilio c. 11. Quem Metropolitanus & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Hoc autem alitur aliquem Deo amabilium Episcoporum præsumere, dirigere se ad hanc sanctissimam* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *literas accipiens proprias Metropolitani ad Imperatorem.* Metropolitani quoque privilegiis accedebat, ut à Metropolitanis [illegible], quod verbis expressis in Aurelianensis Concilii tertii c. 2. sancitum est: *De Metropolitanorum verò ordinationibus, id placuit, Ut à Metropolitanis ordinibus, si fieri potest, præsentibus Compromissoriales* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *quærat.* Ad Metropolitanum quoque [illegible] [illegible] Paschatis Solemnitatis [illegible] [illegible]. Hinc de causa sic sanxere Toletani Patres: *Monemus ante tres menses Epiphaniorum Metropolitani [illegible] literas se invicem requirant, ut diem resurrectionis Domini* [illegible] [illegible] *& suo tempore celebrandum annuntiant.* Erat Metropolitani officium Episcopos [illegible] [illegible]

Antioch. Synod. c. 20.

Tolet. [illegible]

Antioch. [illegible]

Sard. c. [illegible]

Tolet. c. 4.

[illegible] Primatus [illegible] Epiſcopos [illegible] de Hierarchiarum [illegible] depen[illegible].

XXIV. [illegible] Hierarchiarum [illegible] Petri de Marca, [illegible] de Concordiâ [illegible] Quibus [illegible] Cujus opinionis [illegible] Apoſtolos [illegible] in Eccleſia propaganda [illegible] Primatum [illegible] Quod neceſſarium fuit [illegible] Apoſtolis [illegible] communionis inter Epiſcopos, ſecundum exemplum à Chriſto [illegible] collegio Apoſtolico, quod [illegible] Eccleſiæ corpus repræſentabat [illegible] Ut autem [illegible] argumenta. 1°. Titum à Paulo relictum eſſe Cretæ, ut conſtitueret Presbyteros per civitates. Ecce Metropolitani inſtitutionem. 2°. In Aſia [illegible] Epiſcoporum in eadem Provinciâ, quorum [illegible] colligitur ex capite primo Apocalypſeos, ubi [illegible] ſeptem Angelis, quorum unus Epheſinus. 3°. [illegible] argumentum Metropoliticî juris à Paulo obſervati, in Epiſtolâ ad Corinthios, [illegible] pro [illegible], ſed etiam pro fratribus qui erant in Achaiâ. [illegible] Petrus Marca, ſic [illegible] argumentatur. Atque vel minimè [illegible] fundamenta, quæ [illegible] Metropolitanos? [illegible] Metropolitanos Epiſcopos [illegible] dignitate gradu Compreſbyteris [illegible] ſunt, quo [illegible] Petrus Apoſtolos [illegible] Metropolitanorum [illegible] in Apoſtolos [illegible] Cyprianus, Petrô Metropolitanum [illegible] Primatus [illegible] Quamquam [illegible] Metropolitanos Epiſcopos [illegible] ab Apoſtolis eſſe [illegible] in Synodis, & [illegible] Synodos; Primatum [illegible] At [illegible] Metropolitanos [illegible] in Africâ quidem [illegible] Quæ [illegible] Primatus [illegible] Quæris [illegible] Primatus [illegible] Epiſcopos, Epiſcopatum eſſe [illegible] ad Primatum [illegible]

[illegible] Epiſcopus, [illegible] Epiſcopum [illegible] Denique exemplum Titi, [illegible] in Cretâ Presbyteros conſtituentis, non eſt Metropolitanæ dignitatis argumentum. Majori quidem dignitate fulgebat Titus, Evangeliſta [illegible] Provinciis præerat Titus, [illegible] Metropolitanus [illegible] Evangeliſta. [illegible] Metropolitanus, [illegible] Metropoliticæ, [illegible] ſit, quod [illegible] & [illegible]

XXV. Nec Hierarchiarum fundamentis [illegible] 1°. Obſervatum Apoſtolicæ [illegible], ubicumque vellent, miniſtrare Evangelium: Chriſti legatione [illegible], [illegible] pro Domini ſui imperio hinc & illinc mittebantur. Palam [illegible] Spiritus ille Sanctus, Separate mihi Barnabam & Saulum, ad opus ad quod aſſumpsi eos. Propterea cùm [illegible] Galaticâ regione, vellent Paulus & Silas in Aſiam proficiſci, Prohibiti ſunt à Spiritu [illegible] etiam Spiritus Jeſu ſivit eos ire verſus Bithyniam. [illegible] Apoſtolos in Eccleſiis [illegible], non [illegible] civilem Imperii Romani diſtributionem, ſed Regis ſui Chriſti imperium [illegible] obſervaſſe, qui pro ſapientiâ [illegible] & [illegible] ſuâ miſericordiâ, [illegible] ſingulare [illegible] Evangeliſtaſque mitterentur. Philippus [illegible] [illegible] Princeps, [illegible], Joppe manſit apud Simonem quemdam coriarium. Quæ urbs Metropolitana non fuit. 2°. Ad clariores etiam Imperii urbes, Apoſtolos à Chriſto legatos fuiſſe profectos: ut [illegible] dignitatis [illegible] eſſe habitam, prorſus inficiamur. Nil enim ad [illegible] ad lucem Evangelii [illegible] erga [illegible] ſpectatum, [illegible] major ſpes affulgebat propagandi Evangelii. Quocirca & Philippis [illegible] eſt Paulus, quæ magna quidem urbs fuit; Metropolis tamen non fuit. Itaque [illegible] amplitudinem [illegible] & per ſe, [illegible] verò [illegible] Apoſtoli [illegible] Ex [illegible] conſtitutos, [illegible] Primatus, quia in Politicis [illegible]. Id [illegible] Apoſtolis fuit, ut Presbyteros [illegible] Metropolibus [illegible], quia [illegible] ſed Presbyterorum collegium Epheſi inſtitutum [illegible] Apoſtolicâ [illegible]. Paulus [illegible] Mileto [illegible] Epheſum, [illegible] Presbyteros Eccleſiæ, quibus [illegible] attendere [illegible] ad ſe ipſos, & ad [illegible] gregem, in quo Spiritus ille Sanctus [illegible] Epiſcopos. Quòd ſi Epheſinorum [illegible] Metropolitanum [illegible] & [illegible] ad [illegible] Provin-

Anno D. [illegible]

[illegible] Nullum vel in [illegible], vel in [illegible] distinctionis vestigium; [illegible] [illegible] Provinciarum, [illegible] Apostolus, quae regnale erat & potestate conferentium. 3°. Dicimus Apostolorum Epistolas, [illegible] [illegible] Communicationem [illegible], aut quae [illegible] condiem, singulisque singulas, ut [illegible], neque instruerentur. Id constat ex Epistolis à Joanne septem Ecclesiis Asiae missis. Ephesinos à prisca veritate defecisse. Pergamenis [illegible] hanc meretricem, quae Nicolaitarum [illegible]. Thyatirenis permittebat Pseudoprophetissam seducere Christi servos, ut ex Idolothytis ederent. Similiter ad Galatas Epistola scripta fuit absque ullo ad Majestatem aut Potentiam, aut Ecclesiasticam respectu. Cùm [illegible] ad quam neque civitatem praecipuè mitti debuisset, [illegible] perii [illegible] fuisse compositum. Non magis [illegible] Ancyrae, quàm aliarum [illegible] urbium, meminit Apostolus. Similiter Petrus, qui dispersis per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam & Bithyniam, priorem Epistolam direxit suam, non Amasenos Ponti, non Ancyranos Galatiae, non Caesareos Cappadociae, non Ephesios Asiae Proconsularis, non Nicomedenses Bithyniae Metropoleon, disertè compellat, quod sanè facto opus fuit, ex similitudine quâ Ecclesiasticarum ordo Provinciarum, illum qui in [illegible] Achaiae caput fuit, ut in eâ dignitatis quoddam non esse censum. Cur Ecclesiam quae Corinthi versabatur Paulus adiret scriptis, apparet neque aliter, ex Epistolae materia. Quippe schismate, haeresi, disciplinae neglectu, aliisque vitiis, laborabat supra ceteras Ecclesias; quae scribendi ansam Paulo praebuere. Similiter [illegible] Metropoli turbarum motum fuerat. Quibus compescendis, Epistola Apostolica condita est. At nil scriptum Alexandrinis, quamvis urbe & [illegible] Antiochiâ nobiliore. Sic generatim duodecim Tribubus dispersis, Jacobus Epistolam mittit suam, ne vel ullâ quidem urbe nominatâ. [illegible] Ecclesiasticarum fuisse divisionem, quâ caput Ecclesiasticum Comprovincialibus [illegible] neque praeesset: sicut servato ordine atque decentiâ, Metropolitanis scribi debuit. 4°. Nisi [illegible] Clarissimo [illegible] Beveregio, neque Hierarchias, distinctam fuisse Ecclesiae ex [illegible] [illegible], vel Asiae Proconsularis regione [illegible] [illegible]. Quippe Ecclesia est in imperio, non imperium in Ecclesia. [illegible], nunc potestatis aut dignitatis, quasi Ecclesiae in regiis urbibus constitutae, regnum in Provinciales [illegible] habuissent. Ex eâ igitur divisione, non sequitur Apostolos Ecclesias formasse Metropolitanas, quae [illegible] Ecclesiasticae Provinciae praeessent; sicut Lucas ex Provinciis distinxit Ecclesias, absque ullo ad antistitum Metropolitanum respectu: *Ecclesia quidem per totam Judaeam, & Galilaeam, & Samariam, habebat pacem.* Quid differunt? Quamnam tum temporis Ecclesiam fuit in Judaea Metropolis? Quamnam in Samaritanorum Provincia? Quamnam in Ga[illegible] [illegible] in Belgio confoederato, & in Helvetia [illegible] divisione, Ecclesiae appellationem nanciscuntur suam, hinc Gandavenses, hinc Frisicae, hinc Hollandicae, Bernenses, Tigurinae dicuntur Ecclesiae. Ex [illegible] sanè acutissimoque inventu suo, non observant Hierarchici, regimen non *Aristocraticum*, sed *Monarchicum*, ab Apostolis [illegible]. Erant enim & in imperio Regiae urbes, quae tamen Provinciis imperii non annumerabantur, quia à Principibus administrabantur jure Monarchico. Caligula quidem *Cotys Armeniam minorem, & Polemoni Polemonis filio paternum imperium ex Senatusconsulto tribuerat.* Ponti Polemoniaci caput Neocaesarea, Armeniae verò secundae Metropolis Melytene. Sed & urbs Roma, caput orbis Monarchicum fuit, vigentibus Apostolis, ut earum neque Metropoleon ratione habitâ, Episcopi Monarchae creari debuerint, quae ad politici regiminis similitudinem propius [illegible] gubernatio potius Monarchica, quàm Aristocratica originem ducere debuit.

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridae.

XXVI. Nullos ab Apostolis institutos esse Metropolitanos, his vincimus argumentis. 1°. Ejus dignitatis in Scripturâ neque vola est, neque vestigium. Creantur Diaconi, constituuntur Episcopi, id disertè legitur. Quanto magis Metropolitanorum institutio, in sacris reperiri monumentis debuit? Munera Paulus Ecclesiastica recenset, tam ad Corinthios, quàm ad Ephesios Epistolâ, de *Metropolitanis* ne verbum quidem. Neque de se magis, quàm de aliorum nomine, meminit. Quòd si & titulis, & functionibus, Summi munus Pontificis à genere omni officio Sacerdotum accuratè secernitur in V. Testamento, an non eadem & in novo adhiberi diligentia debuit, distinguendo Metropolitanorum & Episcoporum munera? Ephesinae Praesul Ecclesiae, quem septem Ecclesiarum Primatem existimant, eodem à Joanne modo decoratur, atque caeteri Episcopi. Audit *Angelus Ecclesiae* suae, quemadmodum & Pergamensis, aut Laodicenus Episcopus, qui Metropolitanos non agebant. Has quidem ipsae fuere nominum [illegible], verum [illegible] [illegible] [illegible] Ecclesiae Asiae [illegible] [illegible] Metropolitanum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quod [illegible] [illegible] [illegible], quàm [illegible] [illegible] ex [illegible] ad Metropolitanum ita [illegible] pertinere, [illegible] Joannis [illegible], quòd Episcopus sibi subditos tam indulgenter habuisset, quàmvis ex [illegible] [illegible] negligentiam debuisset neque sustinuisse. 2°. Si exemplo suo [illegible] [illegible] [illegible], hanc [illegible] dignitatem Ecclesiae Hierosolymitanae [illegible]

Act. 9. 31.

[illegible]

Nulli ab Apostolis [illegible]

fent, cùm urbs fancta caput effet non Judææ modò, fed & orbis Judaici. Quid Herodes Agrippa ad Caligulam fcriptis differuit? *Pro fancta vero urbe, patria mea, hæc afferre licet, eam effe Metropolim non unius Regionis Judææ, fed & multarum, propter colonias eius inde deductas, tùm propinquas in finitimam Ægyptum, Phœniciam, Syriam, vel longius in Pamphyliam, Ci*[illegible]

De illâ ipfa urbe Tacitus, *Hierofolyma Gentis caput.* Itaque five politicam Hierofolymæ dignitatem fpectemus, five privilegia fpiritualia, quæ & omnium orbis Ecclefiarum mater, & ipfa [illegible] ab Apoftolis cultorum fuiffet, fi ubique earum Ec[illegible] Petrus, Joannes, Jacobus, qui exiftimabantur [illegible] Apoftolum. Quod fi Sancta civitate neglecta, quæ tot ad honores afcenderat, aliis five Ethnicis, five Judaicis urbibus, Ecclefiafticum tribuiffent Primatum, quo in eorum [illegible] [illegible] & ipfi, & omnibus qui ubique locorum difpergebantur, Judæis, fcandalum moviffent. Quam vigente Mofis difciplinâ Primatum adeptâ fuerat, [illegible] etiam Chrifti [illegible] [illegible] ex Apoftolorum numero effectum eft dignitatem Antiochenis Epifcopis, igitur [illegible] Petrum detexiffe fcimus, Jacobum Domini fratrem, Hierofolymæ, ut prædicant, Epifcopum honore nec non auctoritate, [illegible] [illegible] Quæ [illegible] ab Apoftolis [illegible] [illegible] Epifcopum [illegible] Barnabas Hierofolymam, de rebus Antiochenis. Etenim à Primate Antiochena Synodus in Ecclefia nova fuit defenditur, in qua de neceffitate circumcifionis non fuerat magna difceptatio. Quippe ad Primatum pertinet, Concilium Provinciale convocare, de rebus agendis, [illegible] eft incendium. Nullus igitur tum temporis Antiochiæ Metropolitanus, quæ tamen nullus unquam fuit. Quòd fi anno Chrifti circiter quinquagefimo, Primatus Antiochenus [illegible] ab Apoftolis eft inftitutus, [illegible] fané [illegible], [illegible] ab ipfis effe conftitutum, quin nil caufæ fuit, cur novam dignitatem Ecclefiafticæ gradum inftituerent. Labente hoc temporis fpatio, pars Ecclefiarum magna, jam condita fuerat, [illegible] & [illegible] omnium fortes collegii Apoftolici, [illegible] primùm [illegible] in Provinciis Ecclefiafticis, fecundæ [illegible], & Apoftoli in Ecclefiâ propaganda Provinciarum & Metropoleon jam rationem habuerunt, quæ funt dignitates Metro[illegible] [illegible] ab Apoftolis, non immeritò quæreret aliquis, cur [illegible] Cæfareæ dignitatem inceperit, quæ antiquiffima fané fuit, [illegible] [illegible] fæculo quarto jam exhibentem. Etenim & fimplices Epifcopi titulo, [illegible]

Apoftolos, [illegible], [illegible] [illegible] fingulari titulo, Metropolitanorum poteftatem [illegible] Præfidibus ex Apoftolorum [illegible]. Quales in Provinciis [illegible] [illegible] [illegible], cum [illegible] & [illegible], quam in [illegible] Imperii Rom. [illegible] [illegible] [illegible]. Cur non [illegible]; five [illegible] Metropolitanum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Primatum [illegible] Apoftolis: non Hierofolymitanum Epifcopum, qui eo honore non [illegible] fuit. [illegible] [illegible] [illegible]: non Cæfareæ [illegible], quia cum [illegible] fuerit Hierofolymam, indignum fane fuiffet urbem, quæ & in [illegible] [illegible] [illegible] Cæfaream, [illegible] [illegible]; Conciliumque Cæfarienfem, quam Ecclefiæ Cæfarienfi Epifcopum fecerat [illegible], [illegible] Claudium, qui Chriftum viderat, & cognatione [illegible], ab Apoftolis [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus accedit, Cæfaream Metropolim [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Vefpafianum, [illegible] [illegible] Apoftolis [illegible], à Joanne fi [illegible]. De hac [illegible] Juftinianus Imperator: *Primi autem ordinis [illegible] [illegible] Metropolis Cæfarea, quæ in prima Palæftinâ principatum tenet, quam [illegible] [illegible] honore [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] Juftinianum [illegible], Vefpafianum Cæfaream appellatione [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quòd in ea poft Judæam [illegible] inter Imperatoris [illegible] effet, cum [illegible] [illegible], non à Vefpafiano, fed ab Herode Magno id accepiffe nomen; [illegible] [illegible] [illegible], hanc [illegible] civitati fuiffe, [illegible] [illegible], quam [illegible] Juftinianus; quòd nempe [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Cæfaream [illegible] [illegible]. Equidem pro capite Judææ, habetur à Tacito, Cæfarea: *Defcripfit Mucianus Antiochiam, Vefpafianus Cæfaream, illa Syriæ, hæc Judææ caput eft.* Hinc nobis [illegible] argumentum; cum tum Palæftinæ Metropolis fuerit Cæfarea, [illegible] [illegible] aut Primatum tribuerant Apoftoli, aut nullum in Palæftina Metropolitanum inftituerunt. Pofterius verifimile eft, [illegible] [illegible]. Quòd [illegible] [illegible] in Provinciis Primatum [illegible] Apoftoli, [illegible] [illegible] [illegible] Metropolitanum [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], [illegible]? [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Palæftina?

XXVII. Quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], non Metropolitanos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad [illegible] [illegible] [illegible] Synodum, inftitutos effe Metropolitanos pronuntiare cogamur. Clemens Romanus in epiftolâ ad Corinthios Epiftola, de Apoftolis hæc habet: *Per Regiones igitur & urbes verbum prædicantes, primitias earum Spiritu probantes, Epifcopos & Diaconos eorum qui credituri erant, conftituerunt.* Omififfent Primatum per Provincias creationem, fi meminiffet ab Apoftolis? [illegible] conftitutionem per civitates Diaconorum [illegible] agenda mentio Clementi fuit, quàm Metropolitanorum? Num enim Archidiaconus inftituerunt? Archidiaconatus fané tum ex Clemente [illegible] fuerit eft, quàm Archiepifcopus: nil [illegible], [illegible] c. Infignis eft

eft

Anno Dom. 40.

[illegible]

Tacit. hift. l. 5.

Novell. 103.

Tacit. hift. l. 2.

Clem. Rom. Epift. 1. ad Corinth.

Anno Dn. 9[illegible]

[illegible] Metropolitanorum [illegible] quod [illegible], quemadmodum [illegible] *Paschæ debent.* Quî verò [illegible] Hierosolymitanis [illegible] Episcopus, [illegible] Christianus debent, si [illegible], jam Metropolitanus vigebant? Imo verò in [illegible] Episcopi, Metropolitanorum sequi [illegible]. ¶. Hoc est Metropolitanæ dignitatis apex, ut in Synodis Provinciæ sua sit, alterum Præsidis [illegible], quæ [illegible] Provinciæ Metropolis, unica est. Jam verò in Palæstinæ Synodo, de tempore celebrandi Paschatis, convenerunt, binos Episcopos præfuisse, didicimus ex Eusebio: *Extat*, inquit, *etiamnum Epistola* [illegible], *qui tunc in Palæstinâ congregati sunt, quibus præsidebant Theophilus Cæsareæ Palæstinæ, & Narcissus Hierosolymorum Episcopus.* Constituens jam Metropolitanos, quos ipsum [illegible] in Provinciis [illegible] Apostoli Provinciam [illegible] composuerunt, igitur Heracleæ Ponti id tribuere dignitatis, ut in Ecclesiasticis, perinde atque in Politicis, principatum teneret, cujus urbis Præses, hujus regionis in Synodis præesse debuit. Illud autem esse falsissimum, docet Ponti Synodus, cujus meminit Eusebius: *Habentur præterea literæ Episcoporum Ponti, quibus Palmas, utpote antiquissimus, præfuit*, qui non Heracleæ sed *Amastridis* extitit Episcopus [illegible]. Verba sunt Eusebii, de Dionysio Corinthiorum Episcopo, *In Epistola verò quam scribit ad Ecclesiam Amastrianorum, Episcopum ipsorum Palmam nominatim appellans*, [illegible]. [illegible], Synodi Ponticæ præfecturam, [illegible] esse, non hoc, quo quod [illegible] [illegible]? [illegible] ad urbium dignitatem [illegible] Metropolitanâ esse ab Apostolis [illegible]: [illegible] [illegible] quem Apostoli peregrinantes Episcopum, [illegible] Metropolitanam, quæ pluribus non præsit Episcopis. Itaque si ab Apostolis constituti sunt Metropolitani, plures [illegible] [illegible] Episcopi, [illegible] Scythiæ parte, ubi [illegible] [illegible] hac in regione fuit Episcopus, teste Sozomeno: *Hæc autem Provincia multas urbes continet & vicos & castella. Metropolim autem habet, Tomos urbem magnam & opulentam.* [illegible] *ut totius Provinciæ Ecclesias, unus tantum regat Episcopus.* ¶. Tempore Cypriani, nullus adhuc vigebat verus Metropolitanus, [illegible] dignitatis nomen, [illegible] [illegible] ille Martyr apertè in Synodo Carthaginensi atque [illegible] hæc prædicabat, *Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum se constituit.* [illegible] Episcopum, quem non honore modò, sed potestate etiam superemineat. Quam quidem potestatem accedere in Ecclesiasticam [illegible] disciplinam, testimonio sunt verba Cypriani ad [illegible]

quæ [illegible] *nullum* [illegible] *Episcopum* [illegible]. [illegible] Metropolitanorum, ad quem ab Episcopi [illegible], [illegible], ut solus Synodos convocaret, solus totius Episcopatûs ordinationes faceret, solus Episcopos mittere posset.

XXVIII. Quæstio porrò erit, si de Metropolitanorum origine inquisiverimus. [illegible] ad [illegible], [illegible] Antiocheni Patres: *Per singulas Regiones Episcopos convenit nosse,* [illegible] *Provinciæ* [illegible] *propter quod ad Metropolim undique qui negotia videntur habere, concurrunt. Unde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum cæteros Episcopos agere, secundùm antiquam à Patribus nostris constitutam regulam.* Rectè & sapienter. Ad Metropolim enim, in quâ majores degebant Magistratus ea [illegible] [illegible], quem Episcopum ejus [illegible]. Sed & in eo loco constituebatur, ubi [illegible] ad [illegible] Ecclesiarum [illegible], [illegible] compararé [illegible] poterat. Melius [illegible] Proconsulum & Præsidum, de pace aut vexatione Christianorum intelligebat Comprovinciales Episcopos & [illegible] facilius, & [illegible] poterat, quia confluebat ad Præsidem magnus hominum numerus. Itaque [illegible] est Metropolitanum Episcopis, aliquod honoris conferre: nempè ut [illegible] privilegio, Collegis suis antecederet, Synodisque præesset, quod prius ætati deferebatur, ut primus ille haberetur in Provinciâ Episcopus, qui omnes antiquitate superaret, qui mos secundo seculo principatû tenebatur in Ponto, & diutissimè viguit in Africâ. Hæc erant priscæ consuetudinis [illegible] vestigia, quæ quò [illegible], eò & vetustiora. Neque repentè tamen facti sunt Primates, quorum muneri constituendo, non sufficiebat Primatûs honoris, [illegible] Jurisdictionem, quam sine in [illegible] honoris Primatum, non [illegible]. Testis est Eusebius, *Epistola quoque Ecclesiarum Galliæ extat, quibus præerat Irenæus.* Quamquam à nonnullis id [illegible] Clarissimus [illegible], [illegible] præesse [illegible] Irenæum, quo & Palmas Amastridis *Episcopus* Irenæum [illegible], propter [illegible] scilicet, non urbis Lugdunensis dignitatem. [illegible] Eusebium præfecturam, quæ in Synodo fuit, [illegible] est, & [illegible] [illegible] [illegible], & Epistola, quæ ab Ecclesiæ in Synodum [illegible], scripta est. De Paschate quidem quæstio, in Galliæ Lugdunensi Synodo, [illegible] est atque decisa. Itaque [illegible] Hierarchiam ad [illegible], quòd Primatis Galliarum [illegible] Irenæum, [illegible] [illegible], hoc est, Archiepiscoporum, in Comprovinciales [illegible], [illegible] vera Metropolitano necessaria est. [illegible] [illegible]. Itaque Vetustiorem Synodum, quam Nicæna fuit, jus Metropolitanorum in *antiquâ consuetudine* collocat. Similiter Antiochenum Concilium [illegible] à *Patribus* [illegible].

 Quòd

Marginal notes: Euseb. [illegible] — Euseb. l. 5. c. 23. — Euseb. l. 4. c. 23. — Sozom. l. 6. c. 21. — Cypr. [illegible] — Cypr. — De Metropolitanorum [illegible] — Antioch. Synod. c. 9. — Euseb. l. 5. c. 23.

Anno Dom. 40.

Quid si Metropolitanum ab Apostolis [illegible] [illegible], [illegible] potius laudaliorum, quâ decretis [illegible] [illegible] suis [illegible]. Aliud quidem est non [illegible], aliud *institutum Apostolicum*: nam si antiquum est quod fecerunt Apostoli, ideò quod antiquum est, illud & ab Apostolis fuit institutum. Adeò quidem verum est ab [illegible] dignitate non ab institutione Apostolorum [illegible] Metropolitanorum munus, ut [illegible] [illegible] [illegible] Patres [illegible] in creando Primate. Hâc de causâ magnæ Carthaginensis Episcopi jura [illegible], quia nobilissima civitas [illegible], de qua Herodianus libro VII. [illegible] Carthaginem *profitebatur quam esse [illegible] & populosam urbs*... *&c quidem [illegible], vel opibus, vel populi frequentiâ, vel magnitudine tantum Romæ concedens, cum Alexandria de secunda palma contendit.* Quæ verò Carthaginensis Episcopi jura ab Apostolis orta esse [illegible]? Itaque [illegible] [illegible] Provinciis, non [illegible] Metropolitanorum [illegible], quâ de re insignis locus est in Novellis Justiniani: *Volumus autem nobis in [illegible] & Metropolim Cæsaream, quæ in prima Palæstina Principatum tenet, quam pro [illegible] majore etiam honore [illegible] [illegible], propterea quòd & quondam Proconsul ipsam tenuit, licet postea ab [illegible] dignitate ad minorem transferit, [illegible] [illegible] [illegible] tota Palæstina esset, ac deinde in tres [illegible] partes.* En ex [illegible] non novo Metropolitani: [illegible] [illegible] [illegible]. Aliunde qui de Primatu [illegible], non demonstrare opus fuit, sunt urbes Metropoles esse. Ad alia [illegible] [illegible] sufficiat Taurinensis decretum, de litibus Viennensis, & Arelatensis Episcopi: *A Romano Synodo definitum est, ut qui ex eis comprobaverit suam civitatem esse Metropolim, is totius Provinciæ [illegible] [illegible] [illegible]* in Chalcedonensi Synodo decretum: *Si verò quælibet civitas, per auctoritatem Imperialem renovata est, aut si renovatur in posterum, civilibus & publicis ordinationibus etiam Ecclesiasticarum Parochiarum ordinationes conformentur.* Atque adeo [illegible] est in disciplina [illegible], quòd Episcopus Alexandrinus Antiochenum [illegible], cujus tamen sedes & Apostolica, & antiquior, & cælestibus donis [illegible]. Cur id factum sit, [illegible] in [illegible]? Nobis autem in promptu causa hæc est, quod Alexandria nobilior esset et potentia, Antiochenâ civitate. Audiamus Josephum: *Cum autem Vespasianus Alexandriam venisset, [illegible] illi [illegible] Româ, & legati ex toto orbe gratulantes [illegible], [illegible] maxima post Romam, [illegible] esset, [illegible] ob [illegible] videbatur.* Audiamus Philo: *In Placcum ille paulo ante Præfect magnæ Alexandriæ principis urbium, &* paucis ante [illegible], [illegible] sic in quæstionem [illegible] [illegible], *Tiberio quoque Cæsare inter [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible].* Audiamus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] omnium est [illegible], quam multa nobilitant, & magnificentiâ [illegible] [illegible], & Antiochiâ fulminis [illegible].* Causa genuina hæc est, cur Antiochenæ sedi præferretur Alexandrina, nempe quia Antiochiam urbem [illegible] Alexandria, non autem peculiaris in Ecclesiam ratio, quod *Petrus Alexandriam per Marcum Evangelistam, Antiochiam per [illegible] [illegible].* Porro in observatione ponendum, ex [illegible] [illegible] in erigendis Metropolitanis [illegible], Apostolicæ [illegible] [illegible], de qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ex hoc fonte [illegible] Primatum dignitatem, [illegible] in [illegible] Apostolorum, [illegible] [illegible] fuit, & propterea ad [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Primatu, illudque pro regula perpetua habeant suæ [illegible].

Anno U.C. 794. Olympiadis 205. Ann. 1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Æræ [illegible] [illegible]. Anno Dom. 41. Anno Cal. 22. A. Lettere 4. Indict. 14. Epoch. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Coss. Caius Aug. IV. & Cneius Sentius Saturninus.

I. Ubi ad tertium [illegible] annum Caligula, Cassius Chærea & Cornelius Sabinus, Tribuni Prætorianarum [illegible] insidias ei struxerunt. Orando monebatur Caius, ut sibi à Cassio caveret; C. Cassium qui Asiæ præerat in suspicionem habens, quòd genus à Cassio Julii Cæsaris percussore genus duceret, vinctum adduci jussit. Porro pridie [illegible] [illegible] in palatio celebrantes Caius, in Pompejanis secundus Consul, ad pedes ejus [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. In spectaculo quod [illegible] [illegible], Caius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] sparsis in [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], & cibo [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] est in cibum [illegible]. Verebatur enim ne [illegible] occasio Caium [illegible]. Mora [illegible] Chærea, quòd jam esset hora [illegible] [illegible], in [illegible] recessit [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cæsarem. Tum [illegible] [illegible] [illegible] quasi Caio hoc volente. Cùm in crypta per quam transeundum erat, pueri nobiles ex Asiâ ad edendas in scena operas evocati [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Chærea, signum [illegible]: & ille [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ac ferro [illegible] [illegible] ferit, non tamen lethali vulnere. Caius [illegible] dolore [illegible], quod humerum [illegible] & collum [illegible], neque [illegible] [illegible], neque [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], fugâ se [illegible] ulterius. Quem Cornelius Sabinus [illegible], ut in genu [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. Quidam [illegible] per obscœna ferrum adegerunt. Ad primum tumultum, lecticarii cum asseribus in [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ac nonnullos è percussoribus, quosdam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] primum forte oblatum laceraverunt. Cùm autem Prætorianus cohortes tumultuarentur, & hinc inde [illegible], quærerentque qui interfecissent Caium, [illegible] [illegible] sedavit eos Valerius Asiaticus vir Consularis, cum in locum unde conspici posset, progressus exclamavisset, [illegible] *ego ipsum occidissem*, quâ voce [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] fecerunt.

II. De die emortuali Caligulæ, hæc habet Baronius: *Kalendis Februarii Caius Augustus occiditur.* Quæ Chronologia neque Pagianio, [illegible]

Chalced. c. 17.

Caius occiditur.

Dio l. 59.

Sueton. in Calig.

rei, in corpus adacto gladio, [illegible] [illegible] quæsivit interfectum.

VI. Cæterùm Claudius decretos sibi honores fermè admisit, excepto nomine *Patris Patriæ*. [illegible] [illegible] in Senatum [illegible]. Cum enim videret quæ passus Caius per [illegible] [illegible] mulieribus, quibus imperium duratur destinant, accurate sibi caves, justitque ut eos ad se accessuros viros mulieresque excute, ac quam pugionum secum ferrent; omnibusque in convivio aliquos [illegible] adfuit, quod ab illo demonstratum perduravit. At explorationem quæ per omnia siebat, Vespasianus abolevit. Qui [illegible] ipsum injuriæ, aut contumeliâ læsissent, [illegible] [illegible] ficto crimine ultus est. Vectigalia Caio regnante introducta, & reliqua ejus acta quæ reprehensionem merebantur antiquavit. In exilium ab eo missos, & inter eos etiam sorores ejus Agrippinam & Juliam reduxit. In secretis Caii reperti fuerunt duo libelli, diverso titulo, alter *gladius*, alter pugio inscriptus erat. Ambo notas & nomina continebant morti destinatorum. Inventa & arca ingens variorum venenorum plena, quibus mox à Claudio demersis, infecta maria traduntur, non sine piscium exitio, quos enectos æstus in proxima litora ejecit. Filiarum alteram Octaviam hoc ipso anno L. Junio Silano despondit, alteram Antoniam nomine, ex Petina susceptam, Pompeio Magno nuptum tradidit. Huic Magni cognomen [illegible] Caligula; ac parum abfuit quin ejus causâ eum necaret. Quam Pompeio appellationem Claudius restituit. In celebrandis hisce nuptiis nil à vulgari consuetudine exinium fecit, quin imò in iis diebus ipse jus dixit. Druso patri & Antoniæ matri, ludos circenses eorum natalibus instituit. Aviæ Liviam præter hunc honorem, etiam adscripsit immortalitati. Cùm Senatus Caium ignominiâ notare vellet, ei Senatusconsulto intercessit. Ipse tamen ejus statuas omnes, noctu sustulit. Hinc Caii nomen non est in numero Imperatorum, quorum Senatores mentionem faciebant in votis & juramentis concipiendis, ut nec Tiberii. Quæ Claudii acta ab omnibus laudabantur. Cæterùm alia his dissimilia, à libertis ejus & uxore Valeria Messalina agebantur. Hæc Juliam Germanici filiam formâ ejus æmulam, ac quòd sæpius sola cum Claudio ageret, misit in exilium, objecto adulterii crimine, ob quod etiam Seneca solum vertere coactus est. Neque multò post eam necavit.

VII. Erga Agrippam de ipso benè meritum Claudius grato animo fuit. Quem in regno antè per Caium ipsi concesso, non modo confirmavit, sed etiam Judæâ donavit & Samariâ, quæ [illegible] ad ejus avi Herodis regnum pertinuerant. Abilam autem & finitimam ejus ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adjunxit. Fœdus deinde Regis cum Pop. Rom. in æs incisum est, in urbis foro medio. Per idem tempus apud Alexandriam Judæos inter & Græcos, seditio exoritur. Occiso enim Caio, gens Judæorum à sub ejus imperio vehementer oppressa, & multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere, itemque ad arma venitur. Tum Claudius mandat Ægypti Præsidi, ut seditionem illam compescat, & ad preces Agrippæ edictum Alexandriam & Syriam mittit, quo permittebatur Alexandrinis Judæis, ut in defuncti Ethnarchæ locum, alium suo suffragio substituerent,

atque [illegible] Religionem [illegible] [illegible].

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

fuerit Romanorum in Provinciam. Neque solum interfecit Jacobum, sed alios etiam ex Ecclesia Hierosolymitana vexavit, quod non potuisset fecisse Judææ Præfectus. Ut summo quidem in aliena ditione movetur imperio, debuisset prius Præfec[illegible] [illegible] ad regnum Agrippæ pertinentes, [illegible] [illegible] Herodi Hierosolymis agenti tradiderat. Jacobum verò & Petrum, coram Romano Præside, à Judæis accusatos, ad Regem Agrippam fuisse [illegible] [illegible] apparet in Luca vestigium. Verba sunt Sacræ Scripturæ: *Per id tempus misit Rex Herodes manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia.* Quis [illegible] sed propriâ utique auctoritate, ab Herode patrata, nemo non videt. Sequitur absque prævia ullâ legatorum Romanorum per[illegible] [illegible] post aliquot dies, morte defuncto. Neque [illegible] [illegible]. Fuisse nullum dari exemplum posse regionis, [illegible] [illegible] rit, postquam Provincia Romana facta est. Quod [illegible] [illegible] vincias, quas ejus avus olim jure regio possederat? Nonne legimus apud Dionem de Claudio: *Antiocho Comagenem quam idem ei dederat, demptamque Caius restituit? Mithridatem Iberum, quem* [illegible] [illegible] *recuperandum regnum remisit.* Quo [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], Provinciæ quidem factæ fuerant, utpote nulli alii Regi permissæ. Ex historia discimus Provinciarum, alias Imperatoris, alias populi esse. In Provincias suas Cæsar, *mittit Procuratores*, inquit Strabo, *in alias Proconsulares viros, in alias Præ*[illegible] [illegible] *& Principes & Tetrarchæ, ejus portiones sunt, ac semper fuere.* Quæ Populi Provinciæ fuerant, non mutabantur quidem in regnum: quæ vero fuere [illegible] [illegible] [illegible] Agrippæ Herodis nepoti, antea à Claudio pos[illegible] [illegible] redditas. Agrippam ergo majoribus auctum honoribus, Claudius misit ad curam sui regni mox. Quàm primùm Rex pervenit Hierosolymam, [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium. Simonem Boethi filium cognomine Cantharam, Pontificem creavit, amoto Theophilo. Hierosolymitanis tributum remisit, quod solitum erat in ædes pendere. Magistrum militiæ Silam perfecit.

VIII.

Anno D. 41.

Hist. de Ness. Herod. p. 46.

Dio l. 60. 670.

Act. [illegible]

Dio l. 60. 670.

Strab. l. 17.

Joseph. l. 19.

Agrippa Judæa [illegible] [illegible] donatur ad [illegible], Judæi [illegible] rebellant.

Joseph. l. 19. c. 4.

Anno Dom. 41.

VIII. [illegible] Tit Vespasiani filii memoria est apprehendendus. [illegible] Kal. Januarias, [illegible] Caesar [illegible], prope Septembrem, [illegible] & [illegible]. [illegible]

IX. Nunc ad Ecclesiae redeamus. Erat Caesareae, nomine Cornelius, Centurio ex cohorte quae vocatur Italica, pius ac timens Deum, cum tota domo sua, & faciens eleemosynas multas populo. [illegible] Angelum Dei [illegible], & dicentem ei, Corneli. [illegible] orationes tuae & eleemosynae tuae ascenderunt in memoriam in Dei conspectu. Nunc igitur mitte [illegible] Joppen, & accersi Simonem, qui cognominatur Petrus; is dicet tibi quid te oporteat facere. [illegible] Vegetius [illegible] Decimus numeratur, ut [illegible] ab uno Centurione sub uno vexillo gubernantur [illegible] sed [illegible] non est [illegible] Vegetio [illegible] Decanus, qui [illegible] Centurionibus; Centurio (verba sunt Vegetii) eligendus est qui sit magnis viribus, & proceri statura, qui hastas & missibilia perite jaculetur & fortiter, qui dimicare gladio, & scutum rotare doctissime noverit [illegible] Centuriones [illegible]. Neque [illegible] Centurionem [illegible]. Audiamus [illegible]: Quid [illegible] Centurio [illegible] De Scipione Floro [illegible] Juvenalis:

Nodosam post haec frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.

X. Ex descriptione muneris [illegible] Cornelium [illegible] in Ferream Legionem Cornelium [illegible] Baronii sententia est: Ex Deone, inquit, [illegible] Judaeam [illegible] Judaea temporibus, [illegible]

post sola XIII. Legiones [illegible], denique secunda legio Augusta, atque in superiori Britannia [illegible]. Tres [illegible], una in Phoenicia, Gallica nominata: altera in Arabia, [illegible] tertia Augusta in Numidia: quarta Scythica in Syria: quinta Macedonica in Dacia: sexta duae, una in inferiori Britannia [illegible], altera in Judaea, Ferrea [illegible]. Caeterum gravis hic difficultas moveri potest. Qui cohortis Italicae Cornelius Centurio fuerit, cùm à Nerone legio Italica sit instituta? Nulla igitur Claudio imperante, Italica legio. In regnum tamen Claudianum incidit Petri ad Cornelium legatio, non in Principatum Neronis. De legione Italica Dio: [illegible] Nobis in ea difficultate explicanda [illegible], probabilissimum est à Luca [illegible]. Tempore quidem Claudii nulla adhuc Italica legio. Sed cùm à Nerone instituta est, tum Cornelius qui in legionem quandam, cujus nomen non tenemus, [illegible] in Italicam migravit, in qua cùm historiam Lucas conderet [illegible]. [illegible] Claudio, cohors [illegible] Caesaream, Lucas, anticipatâ appellatione, Italica [illegible], quàm Virgilium scribere de Aenea suo, Laviniaque venit litora. [illegible] Baronius qui Cornelium Legioni Ferreae adscribendum esse putat, [illegible] Nempe quòd in ea legione cohors fuit quae vocabatur Italica, quia ex Italis [illegible]: Hoc dubium, inquit, [illegible] fuisse milites, ex quo tota cohors erat denominata. Quam & amplecti [illegible] De Germanis qui Caligulae [illegible] Suetonius: Thraces quosdam Germanis corporis custodibus praeposuit. [illegible] Equidem Lucas, non adhibuit legionis nomen. Graeca habent [illegible] Chrysostomum, & [illegible]

XI. Mirum forsan videbitur Cornelium, qui [illegible], Judaicae disciplinae non adhaereret, [illegible]. Non omnibus [illegible] De [illegible] Regem, [illegible] Judaeorum [illegible]

[illegible]

fol [illegible]. Cùm ergo Judæi Vesperâ Sabbati [illegible] hora [illegible] Petrum [illegible] Cæsarea [illegible] bora [illegible] die negotiosa, & conventu, Petrum se ad ver composuisse, quàm Domenico, qui festus erat, & agitandis Christianorum conventibus dicatus. Si in chronologicam defendere subtiliores habeat, [illegible] Petrum [illegible] ad Cæsaream. Ea [illegible] *hebdomade jejunare*: ut post [illegible] *afferunt*. Ferià verò sextà in cænaculo exercitium non [illegible], ob [illegible], quòd postridie veteris, ut ad Conventum [illegible] Apostolus, quod Sabbato suscipere non poterat, ne Judæos [illegible] temporum.

XIV. Hora autem erat circiter sexta, cùm Petrus orandi causâ ascendit in *solarium*. Si ad Græcam Lucæ [illegible] Baronius [illegible], & hic & alias se de verbo liberiùs, [illegible] *solarium* [illegible] Cænaculum erat non solarium, in quo Petrus & Joannes commorabantur. Nempe pars domus superior undique tamen tecta, quæ ab [illegible] *solarium* verò [illegible] in *solario* [illegible]. Propterea qui paralyticum ferebant ascenderunt in solarium, & perfosso tectorio pavimento, demiserunt eum cum lectulo ante Jesum, in cænaculo, ubi [illegible]. In ejusmodi ergo solarium, ascendit Petrus orandi causâ, ut [illegible]. Quibus datum in mandatis, ut ubicumque locorum agerent, inter precandum oculos versus Templum converterent. Quod [illegible] *in te, si converso ad te oraverint versus* [illegible] *versus domum hanc, tunc exaudias è cœlo*, [illegible] *populi tui*. Sic Daniel [illegible] Deum adoraret. Similiter causâ Petrus ascendit *solarium*, ut oculorum aciem, Templum versus dirigeret. Etenim de Joppe à Strabone hoc observatur: *Locus satis editus est, unde dicunt ab eo Hierosolyma conspici*. Inde Petrus ad Judæorum Metropolim convertebat oculos inter orandum, ex Veteri sanctione disciplinæ [illegible], quòd horâ sextâ ad fundendam orationem [illegible] in Templo

[illegible] quæ de [illegible] *quo Petrus* [illegible] *per aliquorum horarum interpositum*, [illegible] *Apostolorum*, tertia, sexta, nona. [illegible] Petrus [illegible] Petrus [illegible] est [illegible] *sicut dicitur, & surrexit Abraham manè ad locum ubi steterat coram Domino. Isaac vespertinam, sicut dicitur, & egressus est Isaac ad meditandum in agro, cum appetente vespera: Jacob nocturnam sicut dicitur* [illegible] *hoc est, ut Rabbini explicant, &* [illegible]

XV. Quod linteum quod Cœlo demittitur, [illegible] reptilium, volatiliumque referctum indicaret, paucis est explicandum. Per linteum quod [illegible] Baronius sententia est, quam ipsi [illegible] in libro quinquaginta homil. Apud Augustinum [illegible] de Divers. Serm. quam tamen alioqui patris Anselmi; [illegible] *linteum erat, in quo erant illa animalia?* [illegible] *Ecclesia.* *Quare ter de Cœlo submissum est? Quia ipsa* [illegible] *quatuor partes orbis* [illegible] *Ecclesiæ*, [illegible] *pertinent ad sanctitatem* [illegible]. Porro quod addit Baronius, non Augustinum modò, sed *caeteros etiam Patres, per linteum Ecclesiam esse interpretatos*, non verè dicitur. Linteum enim non Ecclesiam quidem significat Chrysostomo, sed est *Symbolum totius* [illegible], quem & in explicatione propendet Oecumenius. [illegible] *scriptis* [illegible] *Quod vas quatuor initiis de Cœlo submissum non aliud quàm Evangelium designare, manifestè cognoscitur.* Linteo Ecclesiam repræsentari, non prædicat Gregorius Magnus [illegible] *significatur per linteum fidelium* [illegible] *sanctis prædicatoribus, in qua* [illegible]

XVI. Rem quod attinet, [illegible] interpretationem esse [illegible] quatuor Ecclesiam. Quippe [illegible] Ecclesiæ, interna [illegible] Ecclesiam [illegible] quæ [illegible] & terra, [illegible], serpentibus, [illegible] quadrupedibus

pedibus

Anno Do. 41.

[illegible] Eccemur [illegible] [illegible] ut neque [illegible] [illegible] inter quæ [illegible] Sicut dicenti Domino, *surge Petre, macta & ede*, respondens à Petro [illegible] [illegible] Quod & his indicatur, quæ *Deus purificavit* [illegible] Omnia autem animantia, quæ Petro [illegible] in conspectum, [illegible] [illegible] quadrupedibus, [illegible] extra Ecclesiam [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Nos natura Judæi, & non ex Gentibus peccatores. Quod autem [illegible] Petro [illegible] [illegible] de verbo Dei [illegible] [illegible] à [illegible] [illegible] Ethnicorum [illegible] [illegible] [illegible] quatuor angulis [illegible] & [illegible] Gentilium [illegible] [illegible] Spiritu [illegible] [illegible] [illegible] terram, indicando, [illegible] Dei [illegible] [illegible] Petro, quasi [illegible] *Descende, & nihil [illegible] [illegible] ego eos misi.* Sicut [illegible], *surge, macta & [illegible]* [illegible] disciplinam quâ Judæi Ethnicorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Petrus [illegible] [illegible] gladio Spiritus, [illegible] [illegible] [illegible]

Cornelius [illegible]

XVII. Audiâ [illegible] Cornelii [illegible], Petrus eos excepit hospitio. Postridiè [illegible] ad Cornelium [illegible] [illegible] [illegible] Domini & Cornelio, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habuerat, [illegible] Ethnicos qui [illegible], & [illegible] *Spiritus Sanctus.* Quos [illegible] linguis [illegible]

Deum, Judæis [illegible] [illegible] [illegible] Spiritum [illegible] [illegible] [illegible] Ethnicos, [illegible] [illegible] Mosaicarum [illegible] non esse [illegible], neque Gentibus imponendam. [illegible] Petrus, [illegible] baptizari. Per quos? [illegible] qui [illegible] [illegible], quos Petrus secum adduxerat, Cornelium [illegible] baptizatos [illegible] [illegible], quos Presbyteros erant vel Diacones: quos Petrus [illegible] Joppe, [illegible] Ecclesiæ [illegible] At illi qui Presbyteri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Synodi Hierosolymitanæ: *Apostoli, & Presbyteri, & fratres, iis qui sunt Antiochiæ.* Diacones verò [illegible] [illegible] Sacramenta [illegible] [illegible] Petro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ethnicos? [illegible] [illegible] baptizari [illegible] [illegible] in nomine Domini, [illegible] [illegible] [illegible] Petro, [illegible] [illegible] Christo [illegible]

Act. 15.

XVIII. Cornelium [illegible], Cæsareæ Episcopum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romanum [illegible] Martyrologium. [illegible] Cæsareæ in Palæstina à [illegible] [illegible] Petro Apostolo baptizatus, & apud [illegible] [illegible] Episcopali [illegible] [illegible] [illegible] Martyrologium, & Adonis, & quod [illegible] [illegible] Auctor [illegible] Constitutionum Clementinarum: *Cæsareæ*, inquit, *Palæstinæ primus ordinatus est Zachæus, [illegible], post eum Cornelius*, [illegible] Theophilus. [illegible] Cornelium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Clementem [illegible]; Cornelii quidem nomen [illegible] Quòd si Cornelius [illegible], Clementem [illegible] [illegible] [illegible] Cornelium, [illegible] Centurionis [illegible] Cornelium Centurionem, Clementi [illegible] [illegible] [illegible] Cornelium [illegible], & Cæsareæ Episcopum, [illegible] Eusebius Cæsariensis Episcopus? [illegible] [illegible] Quæ [illegible] [illegible] [illegible] Cornelii [illegible]? Cum ergo, inquit, *Dei gratia [illegible] [illegible], [illegible] Palæstinæ Cæsarea, Cornelius cum universa familia*, [illegible] [illegible] [illegible] in Christum [illegible] [illegible] [illegible], & à Petro [illegible] Episcopum [illegible], [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible]. De Paulo [illegible] [illegible] [illegible] Judæa, [illegible]

[illegible]

Anno Do. 41.

An Cornelius [illegible] Cæsareæ Episcopus?

Chron. Græc. l. 7. c. 46.

Bapt. & l. [illegible]

Hieron. Ep. [illegible]

Anno Do. 41.

fuit Augusti Caesaream nuncupatam, in qua Cornelii domum Christi vidit Ecclesiam, & Philippi aediculas, & cubicula quatuor virginum Prophetarum. Quid autem de Cornelii Episcopatu meminisset Hieronymus? 3°. Cornelium gladium non deposuisse suum ut Episcopum ageret, ab auctore Recognitionum memoratur [illegible] [illegible] [illegible] Lineam [illegible] longa series Episcoporum hujus generis [illegible] sequentium ad eorum gubernacula Ecclesiae Praesides accederent. Sic secundum Eusebium, quindecim ex circumcisione Hierosolymis ordine praefuisse Episcopos, scribit Epiphanius haeresi sexagesima septima capite decimo. De Christi consanguineis, verba sunt Eusebii: *Illos verò ad hunc* [illegible] *praefuisse narrant.* Cùm igitur ad Judaeam pertineret Caesarea, [illegible] Judaeorum principatu fuit, Episcopus Ethnicus [illegible] impositum. Id Judaeis sanè molestum fuisset, & [illegible]. Quod porrò habet Baronius in Martyrologio, *Ex conversione Cornelii Caesaream meruisse* [illegible] *sed ipsa fuerit Palaestinae Metropolis*, à vero [illegible] [illegible] aeterna, Petrus attendenti. Hinc decretum Chalcedonense: *Quaecunque civitates per literas Imperatorias Metropolis nomine honoratae sunt, solo honore fruantur, & qui ejus Ecclesiam administrat Episcopus, servato scilicet vera Metropoli suo jure.* De Cornelio secundo in Recognitionibus [illegible] Simon Magus, maleficum suum [illegible]. Et calumniâ perditum Antiochensis, Petrum dicta devovebant. Cùm in mora versarentur, supervenit Cornelius à Caesare missus, qui metui [illegible], *Divulgabo per* [illegible] *ut ipsum Magum capturum venisse, & ob hoc missum à Caesare, qui etiam his* [illegible] Simon [illegible] Antiochiâ. Recog. l. 10. [illegible] Martyrologium.

XIX. *Audierunt autem Apostoli & fratres qui erant in Judaea, quoniam & gentes receperunt verbum Dei, cùm igitur ascendisset Petrus Hierosolymam, disceptabant adversus eum qui erant ex circumcisione, dicentes, ad viros praeputium habentes introisti, & cum manducasti cum eis.* Seditionis fuisse [illegible] *Circumcisorum gregem adversus Petrum* [illegible] *Hierosolymis, dicens, ingressus est ad viros praeputium habentes.* Pace tamen Epiphanii, nil est in ea traditione verisimilitudinis, cum Adriani temporibus floruerit Cerinthus. Neque etiam necesse fuit tumultus Hierosolymitanos, ob Petri factum orti, ducem fuisse aliquem, cùm satis causae esset in Judaeorum disciplina, quae ipsis interdicebat Ethnicis misceri [illegible] *jungere se, aut accedere ad alienigenam* [illegible] verba sunt Petri ad Cornelium. Itaque de Cerinthio in Apostolum [illegible] solitarius testis

est Epiphanius, qui etiam non sibi constat, in scribendo, Cerinthum Carpocrate juniorem fuisse, qui tamen ad usque Antoninum, [illegible] [illegible] interpretatione, apparet ipsis perdendum non fuisse [illegible] Petro [illegible] atque Petrus ex [illegible] praeconium sibi quaerit, [illegible], atque collatâ Gentibus Spiritus Sancti gratia: quibus auditis, *quieverunt, Deum glorificaverunt.*

XX. Sub hoc tempore Paulum, quem raptum [illegible] in Paradisum usque fuisse raptum, nobis fit probabilius. Ex qua sane Chronologia consequens est, raptum in extasi Hierosolymitana, prorsus esse diversum. Verba sunt Pauli, *Factum est* [illegible] hunc delatum vocatur extasis, at de raptu in tertium usque Coelum Paulus pendet animo, utrum extasis fuerit, necne. In hanc quippe dubitationem versabatur, ut hoc scripserit, *An in corpore, an extra corpus nescio, Deus novit.* Nescivit ergo [illegible] *neque manifeste dixit, neque fuit?* [illegible] quod qui tacuisset se continent, non jam afferetur nisi magna esset necessitas. Scholiastes tamen nisi fratres perseverat vidisse. In raptu ad Coelum usque, Paulus verba audivit, quae non licet homini loqui. In extasi Hierosolymitana, Apostolus [illegible] *Festina, & exi citò Hierosolyma.* Denique in extasi Hierosolymitana, ne minimum est vestigium quo dubites fuit animum, in corpore [illegible] in eam descendisse cogitationem tenetur, quòd raptus corporeus non fuit, quia extasis fuit, quae mentis est contemplatio, à sensibus sejuncta. Neque etiam magno assensum Ussero, cùm raptum fuisse Paulum, cùm plebs Lystrensis, eum lapidatum, quasi mortuum extra urbem [illegible] Apostolum corpore ad usque [illegible] *Judaei trahebant extra urbem, existimantes eum esse mortuum, cùm autem circumdedissent eum discipuli, surrexit & ingressus est urbem.* In eo statu dubitare fane non potuit, corpus Paulinum humi jacuisse. Denique non nobis arridet Clarissimi Pearson Chronologia, quae Pauli raptum contigisse fecit Antiochiae, cùm hanc locutus est Spiritus ille Sanctus: *Separate mihi Barnabam & Saulum, ad opus ad quod eos assumsi.* Nulla quidem in ea separatione raptus vola est aut vestigium [illegible] de quibus unicum neque meminit. Memoria [illegible] ad tertium Coelum usque raptum, à Luca in Annales non esse relatum: cùm nulla in eo argumenta habeant, quae possit accommodari. Illum ergo silentio praeteriit, proinde atque Paulus [illegible]

Act. 10.

Act. 12.

Act. 11.

Act. 14. 19.

Act. 13. 2.

Recog. l. 10.

Euseb. l. 3. c. 11.

Chalc. c. 12.

Act. 11.

Anno Dom. 44.

tionem cum Petro apud Antiochiam, aliaque multa, quorum effectum ignari, nisi ex diversis [illegible], ex [illegible]. [illegible] ullum tibi satis esse ingenii, ut ex sola Actuum Apostolicorum lectione, percipere valeas Paulum in Paradisum fuisse translatum. Est ergo ex sola posteriore ad Corinthios Epistola, intuendo habenda haec, ex qua etiam didicimus, quando raptus contigit; nempe annos quatuordecim ante scriptam Epistolam. Ut et pateat sic et Pauli raptus Chronologia, quae exarata tempus Epistolae, probabilius assignat. Existimatur autem Macedonia missam esse, non multò post tumultum à Demetrio concitatum Ephesinorum, de quo meminit Corinthios [illegible] ignorare, fratres, affectione nostra quae nobis evenit in Asia. Quâ per Titum & Silam missâ Epistolâ, ipse paulò post venit Athenas & Corinthum, atque illic per tres menses moratus est. Quo ad extremum properante trimestri, nobilem scripsit ad Romanos Epistolam. Ubi igitur eodem anno assignanda sunt, & posterior ad Corinthios, & ad Romanos Epistola. Porrò cùm aut needum defunctus esset Narcissus, aut saltem mors ejus Pauli ad notitiam non pervenisset, cum Romanos adiit scripto, Narcissus autem anno Christi LIV. jam principatu excesserit, hunc verisimilem ducimus conjecturam, posteriorem ad Corinthios Epistolam, hoc & ipso anno fuisse conditam. Atqui scripta est anno post raptum Pauli decimo quarto; accidit ergo raptus in annum Domini primum & quadragesimum, qui est Paulinae conversionis quintus sive. Ab anno quidem Aerae Dionysianae LIV. si numerare incipimus, etiam facto regressu, ad primum & quadragesimum perveniemus.

2 Corinth. 1. 8.

XXI. De raptu suo, haec tradit Apostolus: *Scio hominem in Christo, ante annos quatuordecim, sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio [illegible] usque ad tertium caelum. Et scio hujusmodi hominem sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit, raptum fuisse in Paradisum, & audisse arcana verba, quae non licet homini loqui.* Antiquorum interpretumque haud multi, verba haec, *extra corpus*, sic explicant, ut à corpore, mentem Pauli sejunctam atque separatam esse sentiant. Chrysostomus, *Vide*, inquit, *quonam etiam in hoc modestiâ sit usus. Nam alia quidem dicit, alia autem se ignorare fatetur. . . Quid igitur? Mensne rapta est et anima, corpus verò mortuum mansit? Num corpus raptum? Sed hoc non dicendum est. Nam cùm Paulus qui tot et tales tanta arcana confessione est ignoraverit, multò magis nos.* Nec alia mens est Ambrosiastro: *Utrumque confirmavit, quia neutrum sine posse non negavit, ut sine corpore raptus potuisset, & in corpore.* Nobis verò difficillimè suaderi potest, *extra corpus*, Paulo significasse, mentem ejus, à corpore fuisse separatam, ut toto raptus tempore, verè mortuus extiterit. Quo enim, ut raptum interea; sic defensus Paulo resurrectionem attulisset: sic miraculum aliud existimum mortuum fuisset, quod non videtur rationi consonum. Neque etiam ullus in Scriptura raptus est, qui mentem à corpore separaverit. Quo enim mentis à corpore divulsæ, tam diversus est intelligendi modus, ab illo quem sortitur in corpore, ut in dubio vix esse potuerit Paulus de natura raptus, si tùm temporis solutus fuit mentis corporisque vinculis. Quid igitur sibi vult *extra corpus*? Quod de semetipso dicitur à Joanne, *Ego*

Non fuit Pauli mors in raptu.

2 Cor. 12. 2.

Chrysost. hom. 26. in 2. Cor.

Ambros. in 2. Cor.

Apoc. 1. 10.

autem Spiritu raptum sit de Dominico. Et spiritus mentalis, opponitur corpori. Nempe duo sunt raptus genera, spiritus scilicet, & corporis. Corpore raptus in Caelum Enoch, raptus & Elias, verâ propriaque mutatione loci. Spiritu raptus Joannes, necnon Ezechiel, *Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei, & elevavit me Spiritus inter terram & Caelum, & adduxit me in Jerusalem.* Ejusmodi raptum sibi contigisse praedicat Hieronymus, cum profanorum lectioni librorum nimis addictus, morbo & verberibus arreptus est: *Subitò*, inquit, *raptus in Spiritu ad Tribunal Judicis pertrahor, ubi tantum luminis, & tantum erat ex circumstantium claritate fulgoris, ut projectus in terram, sursum aspicere non auderem.* Cum itaque mens est eo loci ut à sensibus abstracta, eorum opera non utatur ad intelligendum, extra corpus esse, non incommodè dicitur, quia etsi ei adsit praesentia sua, ab eo tamen abest functionum respectu, quibus organa corporis ut praebent auxilii. Imo extasis definitur mentis excessus, quia tùm temporis corpore excedit. Quam tamen discrepantiam Tertullianus: *Hanc vim ecstasin dicimus excessum sensus & amentiae instar.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Spiritu? Quod dubitare quidem [illegible] potuit Apostolus. Quippe objectorum ac sensus appulsus quandoque vehementius adeò est, ut mens ipsa haereat an sit in extasi constituta, necne, quod etiam Petro contigisse novimus, cum è carcere Herodis liberatus est: *Nesciebat verum esse quod fiebat, sed putabat se visum videre.* Nil igitur mirum quòd Paulus caeli gloriâ velut sepultus, ignoraret Spiritu, vel corpore, in Paradisum esset [illegible] [illegible], sapienter Augustinus sermone adhibito: *Scit ergo ante annos quatuordecim in Christo raptum fuisse hominem ad tertium usque Caelum: hoc omninò non dubitat: nec nos ergo dubitemus: sed utrum in corpore an extra corpus, dubitat; ideò illo dubitante, quis nostrûm certus esse audeat?* Caeterùm vel ipsi Ethnici, de rumore Paulini raptus albati sunt. Hinc ille cachinnus apud Lucianum: *Ego haud ita prorsus pariter affectus sum, ac tu. Quando autem me Galilaeus ille convenit, recalvaster, naso aquilino, qui in tertium usque Caelum per aërem ingressus est, quaeque optima & pulcherrima sunt, inde didicit, per aquam nos renovavit.*

XXII. Quid porrò Paulo contigerit in raptu, [illegible] *verba inaffabilia, quae nulli mortalium loqui licebat.* Sermone Hebraico arcana in aures Apostoli Christum insusurrasse, ob conjecturam augurantur, quòd Damascum venienti Ecclesiae persecutorem, Dominus compellans, dixerit, *Hebraico sermone, Saul, Saul, quid me persequeris?* Quo etiam lingua, Veteris arcana Testamenti sunt exarata. Hinc etiam colligi potest, quae sensu audita Paulo, sint *ineffabilia*. Sunt enim verè dictissima, quibus ἄῤῥητα dicuntur, quae fando explicari à quoquam homine non possint, uti vocat ἄῤῥητα ἀλέξανον Aphrodisaeus, proprietates quas vocant occultas, & quarum ratio non percipi, ut multò minus explicari possit. Quorum haud opinioni non adversari non possumus.

Exterum

Anno Dom. 44.

Ezech. 8. 3.

Hieron. ad Eustoch.

Tertull. de anima.

Act. 12.

Augustin. de Genes. ad litt.

Lucian. in Philopatr.

De verbis ineffabilibus in raptu auditis.

Act. 26.

ANNO D[illegible] 41.

[illegible]

ANNO U. C. 795. PERIOD. JUL. 4755. JULIANO 87. Dion. 42. Claudii 2. [illegible] 23. G. [illegible] 9. Indict. 15. [illegible] 20. [illegible] 1. P. [illegible] 23.

ANNO D[illegible] 42.

COSS. Claudius Cæsar II. & C[illegible] Largus.

A M[illegible]

[illegible]

II. Claudius [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 42.

tum possuit aliò transferri, ut vel semper spectaret eadem, vel semper versa esset. Ludibrium quidem eo facto dedit, cùm ipse spectaculis ejusmodi sese frueretur, quæ de more fiunt [illegible] tussit, magna immanisque apparuit rabies. Tu[illegible] præsentibus, tangebatque eorum. Cùm & spectare antiqui moris supplicium Tibure concupisset, & deligatis ad palum noxiis, carnifex de[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] gladiatori jubebat: maximè veterem, ut expirantium facies videret. Cùm per quosdam nonnullos ædibus convocasset, cultellos sibi parvulos ex utroque ferro in usum fieri, sine mora jussit.

III. Porrò Claudius semel sanguine completus, proniter ad cædes ovabit, instigantibus eum Messalinâ atque Narcisso. Quorum à C. Appio Silano initium sumptum est. Messalinæ enim [illegible] fœminæ profusæ libidinis repudiarat Silanum. Cui cum ne vel probabile crimen objici posset, finxit Narcissus in somnis vidisse se Claudium manu ejus necatum. Idque ei diluculo adhuc in lecto cubanti tremebundus narravit; exorpitque strenuum Messalina & verum exaggeravit. Ita infortunium Appio mortem attulit. Eo interfecto, nihil jam sibi de Claudio boni pollicebantur Romani. Idcircò unus eorum, qui post Caji mortem digni imperio habiti fuerant, nomine Annius Vinicianus, & propterea sibi non nihil metuens, rebus novis studuit. Furium ergo Camillum Scribonianum Dalmatiæ Præfectum, copiis multis habentem, ad faciendam defectionem per nuntios pellexit, jam tum id ipsum animo agitantem. Milites tamen Camillo non obtemperaverunt, quos metuens Camillus, in Issam delatus insulam, voluntariam sibi mortem oppetiit. Claudius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Camillo principatu cedere, receptus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gionem septimæ & undecimæ Claudiana, Fideles, [illegible] [illegible] tum conscios conquisivit, ut est causa permultis [illegible] [illegible]. Hâc arrepta occasione, Messalina Narcissusque [illegible] [illegible] quæstioni subjecerunt. Judicia peragebantur [illegible] [illegible] [illegible] Præsente, libertisque ipsius præsentibus. Galæsus quidam Camilli libertus, interrogatus à Narcisso, quid acturus fuisset si Camillus rerum potitus fuisset, *Quid*, inquit, *nisi ei à tergo assans tacuissem?* Memoratur quoque celebratur Arria conjux Cæcinnæ Consulis, quæ marito præceptio mori [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *Vide*, inquit, *sibi*, *me non dolere.* Quod [illegible] [illegible] [illegible]:

Casta suo gladium cum traderet Arria Pæto,
Quem de visceribus traxerat ipsa suis,
Si qua fides, vulnus, quod feci, non dolet, inquit,
Sed tu quod facies, hoc mihi, Pæte, dolet.

IV. Interea regnum Agrippa omnibus fovens: Simone Canthara, cui Pontificatum abdicaverat, Jonathan Anani filium substituere voluit. Oblatum tamen honorem repudiavit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conferret. Qui Rex defectam modestiâ, Matthiæ Pontificatum detulit. Sile autem Magister regiæ militiæ, qui difficillimos pro eo labores sæpè susceperat, fretus amicitiâ, postulabat etiam partem honoris esse particeps. Cùm porro labores pro eo exhaustos crebrò memoraret, Rex non profectorem modò ipsi ademit, verum etiam vinctum in ejus patriam asservandum misit. Exactu deinde aliquanto tempore, lenitâ jam irâ, arcessiri quidem laborum [illegible] ille pro se pertulisset, cùm natale suum celebraret, ar[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Qui cùm superbum Regi responsum remisisset, tum relictus in carcere. Conversus verò ad Hierosolymorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vitatem permunüt, sumptu publico, Interesque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] adversus vim omnem inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ Præses, qui Petronio successerat, Claudio significasset eam rem per literas. Qui suspicatus Judæos aliquid novi moliturus, diligenter scripsit Agrippæ, ut à munienda urbe desisteret, atque ille mox paruit.

V. Carentes enim magna terrarum orbem fames invasit. Arctiore autem annonâ ob assiduam sterilitatem Claudius [illegible], quondam medio foro à turba, convitiisque ac simul fragmentis panis ita infestatus, ut ægrè nec nisi postico evadere in Palatium valuerit, nihil non excogitavit ad [illegible] etiam tempore hiberno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], atque tum navibus appellendis erant, neque portum opportunum habebant. Instituit ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cognitâ, quanti sumptus ejus operis essent futuri, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], sperantes impensæ magnitudine auditâ, ipsum à proposito [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perstrenque, magnanimitate ac [illegible] Rom. dignum. Effodit continentem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] pedine lapidum firmavit, & in eum locum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] in ipso mari magnam jecit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], modò nocte ignes ostenderet, signum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] degenerarum lingua Porto nomen hodie quoque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tria autem possessa modio, partim effusa morte, partim [illegible], [illegible] [illegible] agri, & post [illegible] decem annos, quamvis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Erravit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cùm anno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

VI. [illegible] *nabas autem & Saulus reversi sunt Hierosolymis*, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quo [illegible] [illegible] anno Claudii secundo [illegible], particularem fuisse credatur, & ab illa, quam in terrarum orbem Agabus venturam ostenderat diversam, quam anno Domini XLIV. Nigaverunt: quæ Clarissimorum virorum & de Chronologia benè meritorum Usserii, Spanhemii, Pearsoni, &c. sententia est. Cui haud ut patrocinetur Eusebius,

Anno Dom. 42.

[illegible], qui famem ab Agabo praedictam, in ultimum CCV. Olympiadis annum conjicit. Eusebium sequitur Orosius [illegible], inquit, anno imperii ejus, fames gravissima per totam Syriam facta est, quam etiam Prophetae praenuntiaverant, Sed Christianorum necessitatibus apud Hierosolymam convectis ab Ægypto frumentis, Helena Adiabenorum Regina conversa ad fidem Christi, largissimè ministravit. Illud quidem verum est, regnante Claudio saepius premente fame frequentem. Anno Domini quinquagesimo primo, Claudio quintum & Cornelio Orfito Coss. gravi urbem [illegible] ... *et in fame, in prodigium accipiebatur. . . Quin-[illegible]* ... Quin etiam anno imperii Claudiani primo [illegible] observatum Pagio: *Medioburbus enim [illegible] hujus Imperatoris exhibet inscriptum Ti. Claudius Caesar August. [illegible] frumentariorum [illegible] pleniore: in postica Pon. M. Trib. P. Imp. Cos. Des. It. S. C. [illegible] post [illegible] Consul iterum fuerit.* Meminit etiam Josephus famis, quae Ismaële Pontificatum gerente incubuit Judaeae: *Principatu Claudii, Pontificatum apud [illegible] frumentum praebebat, ut assaron quatuor drachmis veniret.* Quae calamitas ab illa diversa [illegible] videtur, cui, missis in Ægyptum ministris [illegible] tritico, Helena Adiabenorum Regina [illegible]. Anno autem Claudii [illegible], famem in orbe Rom. esse grassatam, Agabumque ad eam praecipuè convertisse oculos in vaticinatione sua, nobis fit probabilius, cùm [illegible] ejus, annus etiam nonus, qui regnante Claudio famem pàtidi, complexum fuerit. Idemque Dio [illegible], quae tum longè magis fuerit. Praeterea Saulus Barnabasque [illegible] de Presbyteris, Antiochensium pecuniam, quam Joannes Zebedaei filius [illegible], proindeque ante quartum Claudii, jam fames Judaeam invaserit. Sed & peculiaris causa fuit, cur anno Domini secundo & quadragesimo famem [illegible] in Judaea. Quippe annus supe[illegible] quo terram [illegible], sed manibus hominum praebentur, quàm ex sponte nata. Id autem facilimà arte atque [illegible] monstratur. Annus urbis Conditae, [illegible] quinque, tum totâ summâ per septem divisâ, si nihil superest, annum habemus Sabbaticum. Annus Domini 42. Conditae urbis est 794. additis quinque, numerus fit 799. qui si per septem dividatur, sola superest unitas, quâ ostenditur, eum annum post Sabbaticum esse primum. Annus [illegible] Domini [illegible] sequentes [illegible], quo anni sequentis famem pellerent. In [illegible] annum [illegible] Claudium XL. Sabbaticis non esse apponendum, quod [illegible] p. 43. Verum est quidem eo incepisse anno [illegible] hujus Sabbatici pars multò maxima in Æra Dionys. XLI. incidat, hoc non ille vocandus est Sabbaticus. Illud etiam ex liquet, quod anno [illegible] Sabbaticus fuit. Cùm typo non sint [illegible], quibus utrimo concessa, duobus utique Sabbaticis includerentur. Annus verò urbis 794. Conditae pro Sabbatico habendus, non quo illum antecessit, Æra Dion. quadragesimus. Aestivae igitur autumnò, tum & sicuntis, quibus [illegible] ante [illegible] de [illegible] ab [illegible] augustos. Antiochenses, & [illegible] Ecclesiam [illegible], quâ Stephanus periit. Judaeis [illegible] Christi discipuli, quae [illegible] pro [illegible] volebant. Itaque [illegible] hac [illegible] Antiochensium [illegible]. A recto Chronologiae tramite [illegible] cum [illegible] eandemque, dum anno Claudii secundo, praedictam ab Agabo famem assignat. Qu[illegible] est, scribendo: *Mittunt & epistolam, [illegible] famem Josephus his verbis, cum per id tempus [illegible] gravis fames premeretur, Regina Helena [illegible] magnam [illegible].* Qu[illegible] Domini non XLII. sed quadragesimum sextum [illegible], qui Claudii sextus fuit, non secundus, quod & ex [illegible] à Josepho [illegible] Baronius [illegible] ! [illegible] Judaea fame laborantibus [illegible] fuit, posterior est editio Claudiana, quod anno Domini XLV. secundus Ishmaelis Pontificis [illegible] esse Judaeae. [illegible] Tribun. Pot. V. Consul designatus IV.

Error Baronii.

VII. Dum Paulus versabatur Hierosolymae, ubi Antiochensium pecunias apportavit levandis Judaeis fame, cum oraret in Templo, raptus est [illegible] & [illegible] & [illegible] ex [illegible] Hierosolymis, quoniam non excipient testimonium [illegible]. [illegible] Paulus, Domine, ipsi sciunt me [illegible] in carcerem, & verberibus affecisse per singulas Synagogas eos qui credebant in te, & cùm [illegible] [illegible] Paulus [illegible] ut [illegible] [illegible] in Gentes, [illegible] Quae [illegible] Paulus [illegible] Constantinopoli [illegible] Paulo [illegible] Hierosolymis [illegible] Antiochia [illegible] Barnabas Paulus, [illegible] ad Ethnicos mundi. Longè autem [illegible] inter [illegible] intervalla divisi. Ex mandato Christi, hoc reportabat solum Paulus, qui salutis gentes suas [illegible], ut si à Judaeis [illegible], [illegible], Domnoque suo gloriosum proventum susciperet, in convertendis Gentibus. Petro [illegible] eundi mandato, non absque ratione [illegible] Paulus, se accrevisse Evangelii [illegible], quod Hierosolymitanis [illegible]. Itaque [illegible]

ad

Anno D. [illegible]

ad [illegible] Judaeos argumentum [illegible] [illegible]. [illegible] Petro [illegible] adversus Christianos [illegible], [illegible] deponeret, ac [illegible] disciplinam [illegible], nisi vir ex caelesti Domino, qui [illegible] Damascum tendebat, ex blasphemo simul & persecutore, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quidem exemplo, ab [illegible] suo Judaei [illegible] debuere. At Christus qui [illegible] [illegible] ipse esse [illegible], & [illegible] [illegible] circa pectus, [illegible] Petro [illegible] [illegible], ut ad [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible].

VIII. [illegible], Petrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romanum, docuit Eusebius, & [illegible] Eusebium Hieronymus: *Simon Petrus filius Joannis [illegible] Galilaeae [illegible] Bethsaida post Episcopatum Antiochensis Ecclesiae, & praedicationem dispersionis eorum qui de circumcisione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia & Bithynia, secundo Claudii anno, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis cathedram Sacerdotalem tenuit usque ad ultimum annum Neronis.* Eusebianam amplectuntur Chronologiam Baronius, Bellarminus, [illegible], [illegible], Natalisque Alexander in historia Ecclesiastica. Nobis vero valde displicet ea sententia. Nullum enim Petro adjunctum Episcopatum fuisse, [illegible] jam [illegible] [illegible]. Non ita est profecto, non ita est, quod Apostolus, qui [illegible] [illegible] [illegible] ad Gentes [illegible] [illegible] debuit, [illegible] sedi [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Eusebium. Quod [illegible] Natalis Alexandri [illegible] [illegible] [illegible] est. [illegible] [illegible] Petrum [illegible] [illegible], *quam Pontificiam Cathedram, ut [illegible] [illegible], ut Romae [illegible] [illegible]: sed [illegible] [illegible] [illegible] Apostolicae Cathedrae [illegible], ut [illegible] Episcopatus [illegible] [illegible] sede, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Neque [illegible] [illegible] [illegible] Episcopatus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] affirmat. Id [illegible] [illegible], quem Petro [illegible] [illegible], ut relictis Romae [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Christi Evangelium, [illegible] Episcopum, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] est, ut [illegible] [illegible] gregem pascat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Episcopatus [illegible] Petro Romanus, [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] Evangelium? Cur potius Romae, quam Joppae, Caesareae Episcopus? Cum [illegible] & hic, [illegible] & illic Ecclesiam [illegible], Episcopalem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], Apostolico, non Episcopali jure? Quod & alii [illegible] Apostoli [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romanum [illegible] [illegible], quod in tota Scriptura nullum [illegible] [illegible], quod Petrus in urbe Romana [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Ecclesia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Non [illegible] à Paulo, in [illegible] quam Romanis scripsit Epistola. Nulla [illegible] [illegible] [illegible] in illa Epistola [illegible] [illegible] [illegible], Gentium [illegible] [illegible] Apostolum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ecclesiam Romanam, [illegible] [illegible] Episcopali Petrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Episcopus? Quis [illegible] [illegible] [illegible] Episcopum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ecclesia? Tum enim illud [illegible] [illegible] [illegible]:

[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

At [illegible] [illegible] quidem Episcopum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] in Petri cathedra [illegible] Ecclesia Romana [illegible]. Quo [illegible] [illegible] est & caput & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fideles debuere, quam [illegible], quam in [illegible] [illegible], quam in rebus [illegible] [illegible] tenuerunt. [illegible] Judaeorum [illegible] [illegible] [illegible] disciplina Mosaicae Hierosolymis [illegible]. [illegible] [illegible] Scriptura [illegible]. Atque [illegible] [illegible] [illegible] debuit in Novo Testamento, Romam [illegible] esse [illegible] Christiano caput, in sede Petri, quam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] in omnes partes, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] de [illegible] Religionis Christianae, [illegible] Scriptura [illegible] [illegible] [illegible], ut de Judaicae disciplinae [illegible]. [illegible] [illegible] longe [illegible]: [illegible] [illegible] debuere Christiani [illegible] [illegible] [illegible] Petri cathedram, quam Judaei [illegible] [illegible] [illegible] Moses [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de Episcopatu Romano Petri, in quo [illegible] [illegible] [illegible]. Quid [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est.

IX. Amplius dicimus, [illegible] [illegible] [illegible] Claudio venisse Petrum, in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Versabatur in Judaea, & [illegible] [illegible], Syria, ad [illegible] usque [illegible], quo Agrippa [illegible], [illegible] est in carcerem, quem Claudii quartum fuisse, non [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible] Romanum, quem Lucas [illegible] [illegible], ut Petrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Agebat Hierosolymis, ubi Paulus post quatuordecim ab [illegible] conversione annos [illegible] [illegible], ut [illegible] *Petro & Jacobo exponeret Evangelium*. Neque [illegible] Romae Petrus, sed Antiochiae, cum ipsi in os obstitit Paulus, quod à Gentibus sese [illegible], [illegible] Judaeos, qui & [illegible] [illegible] sub eius Apostolatum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Ecclesiae Rom. non [illegible] Episcopum. [illegible] [illegible] Romae, [illegible] [illegible] est Concilium Hierosolymitanum, cui interfuit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Apostolus [illegible] scripsit. Aliaque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Jacobum, Rufum, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Epistola. Imo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], si Petrus tum egisset Romae, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Hi sunt Claudiani in Scriptura [illegible] [illegible], quae [illegible], non [illegible] Petrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Alexander Magnus Eusebianae Chronologiae [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] quinque Romani Episcopatus [illegible], Petro [illegible] [illegible]. At, Petrum Romae [illegible] fuisse, Claudii Imperatoris edicto: *At [illegible] [illegible] Judaeos [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per

Anno D. [illegible]

Petrus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Nat. Alex. [illegible] Eccl. [illegible] dissert. [illegible] p. 531.

Error Nat. Alex.

[illegible] [illegible]

per Claudium urbe Judaeos, Josephus refert. Atque [illegible] quod eo [illegible] tempore sui anno, Claudius Judaeos ejecerit urbe, inventum est Orosii, cujus in Chronologicis, non satis rata fides, ut multis ostendimus exemplis. Praeferatur Josephi locus, & habeant Natali Alexandro patrocinium. Neque sunt cum Scriptura conformia [illegible]. Cùm enim venisset Corinthum Paulus [illegible] *Aquilam & Priscillam qui nuper venerant ab Italia, eò quod praecepisset Claudius discedere omnes Judaeos à Roma.* Atqui Concilium inter & Pauli ad Corinthum iter[illegible] adventum nequam est [illegible] anno spatium. Ut ergo nuper ex Italia venerint Aquila & Priscilla, cùm ad eos Paulus accessit Corinthi, Hierosolymitanam utique Synodum, excipere debent Claudianum edictum. Proindeque non adeo Petrus versabatur Hierosolymis dum celebratum est Concilium, quin una cum Judaeis, à Caesare pulsus urbe fuerit. Ad hosce jam annum Claudium imperii duodecimum, cùm de pellendis Româ Judaeis decretum emissum est, suo loco demonstrabimus. Neque semel à Natali Alexandro peccatum in Chronologia, ut Petrum anno Claudii secundo adventum in urbem statuat. Contendit enim *Paulum Hierosolymis Romam profectum esse, anno à passione Christi quarto & vigesimo.* Annus passionis definiente Natali Alexandro, Aera est Dionysiana XXXIII. cui si addantur viginti quatuor, annum habemus Dionysianum LVIII. Atqui scribit: *Et Paulum venisse Romam fuisse [illegible] & Concilium Hierosolymitanum celebratum fuisse XVIII. anno à passione Christi.* [illegible] Annus enim Neronis secundus, Dionysiano sexto & quinquagesimo assignatur, qui à passione tertius & vigesimus est, non 24. Quòd si conventus Hierosolymitanus incidit in annum qui à morte Christi octavus est & decimus, assignandus igitur est anno Dionysiano quinquagesimo primo, qui Claudii est undecimus, non verò nonus, in quem tamen Synodus à Nat. Alexandro [illegible]

X. Neque Eusebianae Chronologiae de [illegible] Petri Romam [illegible] annos [illegible] perseverasse dicitur, assentitur [illegible] Antiquitas. Scribit quidem Baronius: *Petrum hoc anno Claudii Imperatoris secundo, venisse Romam, communis omnium sententia est.* Quam Purpurati assertionem utcunque inconsiderateque temerariè affectam esse demonstravimus. Annos Petri sic Eusebiani dirigere [illegible]. Mansit Petrus quinque ferè annos in Judaea. Deinde anno à passione quinto, ingressus est Antiochiam. Quae Bellarmini Chronologia est de Roman. Pont. *l.* 2. *c.* 6. Paulò aliter Petavius, qui mortem Christi confert in annum Dionysianum XXXI Tiberio V. & Sejano Coss. Post passionem Christi septimo, Aerae communis XXXVIII. Petrus Antiochiae sedem Pontificiam fixit, ubi annos sex integros praefuit. Romam deinde [illegible] Claudii secundum migravit annum. Baronius verò anno Dionysiano 32. Christi passionem, & anno ab illa quinto, Antiochenum Petri Episcopatum vindicat. Quicunque igitur statuerunt Christum anno Tiberii decimo quinto mortem obiisse, ut Clemens Alex. Tertullianus, Africanus, Lactantius, Sulpitius Severus, aliique haud multi, primum annum Petrini [illegible] Romani, in Dionysianum [illegible] secundum, conferre quidem [illegible], [illegible] annos tredecim ex [illegible], quem Christo [illegible] fuisse sibi singebant. Neque enim [illegible] annorum, Petrum post passionem annos triginta novem vixisse, quod tamen [illegible] est, si de Petri & in urbem adventu, & martyrio, Eusebianae Chronologiae fidem adjungimus. Multò minus [illegible] in eam descendere Chronologiam potuit, qui Eusebio [illegible], quippe qui anno quinquagesimo Christum [illegible] arbitrantur. 2°. Apollonius antiquus Autor, qui Commodo imperante floruit: *Tanquam ex Veterum traditione hoc refert, Dominum Apostolis suis praecepisse, ne intra duodecim annos* [illegible] Dionysianum XLV. mortuus. Cui si fuit [illegible] tur Episcopatus Antiochenus, Petrus utique in urbem migrare non potuit, ante Dionysianum LII. qui Claudio fuit XII. Neque moramur utrum vera sit necne, illa Apollonii traditio. [illegible] numerum non [illegible], hoc probè intelligimus, Apollonium Patrésque ut antiquiores, ab Eusebiana Chronologia alienos fuisse, quae cum vetere illa traditione pugnat. Quippe impossibile est, Petrum [illegible] gressum, de capessendo ejus urbis Episcopatu, & [illegible] à passione, extra Hierosolymam. Posteriora Antiquam conditionem, prius igitur pro falso habemus. 3°. Autor Chronici Alex. scribit anno decimum Dionysiano 39. Caligula secundum, & Cassiano Coss. Ecclesiam Antiochenam esse à Petro fundatam. Adderis annos septem, quos in ea sede tenenda consecrisse Petrum docent, non ante XLVI. Dionysianum Romam proficisci potuit. Est autem notatu observatione, Chronicon Paschale, quod Claudianos sex exhibet annos, nullibi de [illegible] Petri Romam [illegible], atque hinc numerum XX. interposito, ad Neronis 13. accedit, nullo verbo Petrini mentionem martyrii: quo consequens est, ex hujus autoris mente, secundum Claudii inter & 13. Neronis, Petri & adventum, & obitum, esse collocandum. 4°. Lactantius Eusebio paulò antiquior, Petrum non Claudio quidem, sed Nerone imperante Romam venisse tradit: *Cumque jam Nero imperaret, Petrus Romam advenit, & editis quibusdam miraculis quae virtute ipsius Dei faciebat, convertit multos ad justitiam.* Neque Lactantio propria Chronologia haec est. In Nicephori enim Chronographia legimus: *Qui Romae Episcopatum gesserunt à Christo & Apostolis. Petrus Apostolus annos duos.* Quibus consequens est Petrum biennio circiter ante mortem, iter in urbem decrevisse. Secus diuturniorem ei Episcopatum vindicasset Nicephorus. Neque vero tradicissima valeant conjectura Baluzii, in ea verba Lactantii de Apostolis: *Et per annos XXV. usque ad principium Neroniani imperii, per omnes Provincias & civitates* [illegible] [illegible] *Fortassis ergo ex his XXV. annis qui ad praedicationem omnium Apostolorum ex aequo pertinent, orta est opinio de XXV. annis quos quidam Veteres, & innumerabiles recentiorum tribuunt S. Petro Apostolo in sede Romana.* . . . *Itaque si fas esset recedere à vulgi & in omnium hominum usque à opinione, et Lactantium sequenter praeferrem, id est, Petrum quidem Romae praedicasse non sub Tiberio Claudio, sed sub Nerone Claudio.* 5°. Catalogus Pontificum Roman. quem Cuspinianus in lucem emisit, [illegible], &

Lact. de Mort. c. 2.

Niceph. Chron. p. 308.

Baluz. Not. p. 10.

[illegible], Tiberii Caesaris, & Caii, & [illegible] Claudii, & Neronis [illegible] Quem [illegible] Catalogum [illegible] Liberii [illegible]. [illegible] Dionys. [illegible] Vetus [illegible] Neronis anno, [illegible] Paulum [illegible] Claudii [illegible] Dionysium [illegible]. [illegible] Claudii secundo, Petrum in urbem migrasse. [illegible] Chronologum [illegible] anno 14. Petrum [illegible]. [illegible] sunt verba Baronii: [illegible] Neronis anno sequenti quarto Idus Junii [illegible], nec pervenisse ad tertium Kalendas Julii, qua die Apostoli necati sunt, [illegible]. [illegible] Petrum [illegible]: [illegible] Neronis, id est, decimum-quartum. Quae [illegible] est, in eo [illegible] Chronologi [illegible], dum [illegible] Petrum in urbem [illegible], anno Claudii secundo, [illegible] Apostoli [illegible] anno Neronis [illegible]? Nullis ex Scriptoris [illegible] ad [illegible]: Petrum [illegible] Dionysium [illegible]. Petrum Romam migrasse tradens.

XI. Objicit Petavius, Petrum ante Paulum Romam venisse, & Episcopum [illegible] Christianos [illegible], si Dionysio Corinthiorum Episcopo credimus, qui apud Eusebium l. 2. hist. c. 24. Petrum [illegible] Romanam Ecclesiam fundasse. Atqui [illegible] est [illegible], non solum in libro [illegible], sed etiam in Romanam, [illegible], quod [illegible] est [illegible]; [illegible] vel indicio Dionysius [illegible], Petrum [illegible] Christianam fidem [illegible] Romam. [illegible] Ambo enim illi in urbem nostram Corinthum [illegible], & in Italiam simul profecti, [illegible], eodem tempore martyrium [illegible]. [illegible], sed etiam [illegible]. [illegible] Petrum ante Paulum Romanos non [illegible]. Quamquam si concederemus Petavio, Petrum ante Paulum in urbem se contulisse, non ideo [illegible], Petrum anno Claudii secundo Romam migrasse. Caeterum pervulgatam [illegible] Antiquorum [illegible], quod Petrus primus in urbem Evangelium [illegible], [illegible], qui Imperante Tiberio, [illegible] Romam jam [illegible], quae Dominum in Judaea [illegible]: sub eodem anno, [illegible], primum [illegible] ad populum, [illegible] Judaea, [illegible]. [illegible] Petro [illegible]. [illegible] Petrum Christianam [illegible] Ecclesiam [illegible], de [illegible] primam a Petro, Ecclesia Romana. [illegible] Natalis Alexander [illegible], [illegible] Episcopus fuit: [illegible] Romanae? Quod vero Petro qui Apostolus erat, [illegible]? Cujus enim urbis Episcopus, dum [illegible] Judaea, [illegible] Antiochiam? [illegible] Apostolorum [illegible] Ecclesiae [illegible] Episcopo [illegible]? Cujus [illegible] Thomam, cujus Jacobum Zebedaei, cujus Matthaeum, cujus Bartholomaeum, cujus denique [illegible] Paulus fuit Episcopus? Denique [illegible] Bellarminum: Constat ex Actorum ultimo, & ex Epistola ad Romanos, Romae multos fuisse Christianos, [illegible] Ecclesiam [illegible], [illegible] qui hos Christianos fecerit, si Petrus non fuerit Romae. Ego vero respondebo me nescire [illegible], [illegible] Romanam [illegible]; hoc tamen [illegible], Romanam Ecclesiam primum a Petro non esse fundatam. [illegible] Petrus [illegible] Judaeorum [illegible] Apostolum, [illegible] Roma fuit. Neque si Petrus Romanam administrasset Ecclesiam, [illegible] Paulo [illegible], dixissent illi Judaei quos [illegible]: [illegible] quae sentis, nam de secta hac [illegible] est nobis, [illegible]. Quod si Petrus Apostolorum Princeps, jam annos [illegible] urbis Episcopatum [illegible], Ecclesiamque [illegible] de Christi doctrina [illegible] ignorantium verbum esse [illegible]. [illegible] Petrus [illegible], & alii [illegible] qui [illegible], quidam vero non credebant. [illegible] haec sunt [illegible]? Quod si Petrus jam in urbem migrasset, [illegible] & prudentia & [illegible], [illegible] Evangelium; [illegible]. Quae [illegible], jam Christi [illegible], [illegible] a Petro Evangelium Romam [illegible] esse, quod Tiberium temporibus [illegible]: Tiberius ergo, cujus tempore nomen Christianum in saeculum introivit, [illegible] sibi ex Syria Palaestina quae illic veritatem [illegible], [illegible] ad Senatum [illegible] suffragio [illegible] se [illegible]. [illegible]. Quibus apparet, si Tertulliano credimus, [illegible] Claudii [illegible]

[illegible]

et mundi [illegible] , [illegible]. Advenit [illegible] Petrus ad Simonem [illegible] , qui [illegible] ad [illegible] in se ferre [illegible] , [illegible] [illegible] , atque humana [illegible] [illegible]. [illegible] gentibus , ut Divinitatis honores Magum [illegible]. Atque [illegible] [illegible] , quæ de interitu Simonis Magi quamplurima [illegible] Apostolorum [illegible] , imperante Nerone prædicant , [illegible] : [illegible] Eusebium perspicuè colligitur , Simonem interitum contigisse imperante Claudio. Igitur (verba sunt Eusebii) *cum Dei [illegible] Romanis adventu suo [illegible] , Simonis quidem vis ac potentia cum ipso simul extincta , [illegible] [illegible].* [illegible] Petri Paulique Romæ simul agentium , periit impostor ille Magus , ut tradunt Cyrillus atque [illegible] ad usque Neronis circiter undecimum , hoc est , annos viginti quinque , in gloria apud Romanos esse debuit. Quod prorsus incredibile : [illegible] non [illegible] fuisset impostoris potentia. Qui Petro Pauloque vera apud Romanos miracula facientibus , [illegible] in [illegible] , Simonem adhuc inclaruisse ? Porro omnia Simonis miracula [illegible] in urbe [illegible] , [illegible] , quam à Romanis [illegible] , tradit Justinus , ut ea narramus , [illegible] [illegible] , & miracula scilicet [illegible] , & Petri ad [illegible] debellando Hæreticorum principi. Equidem si à Petro [illegible] Romæ fuisset Simonis potentia , id [illegible] non [illegible] Justinus , dum [illegible] Mago , velut Deo [illegible]. Quo [illegible] [illegible] , [illegible] , vel [illegible] ad [illegible] Evangelii. Atque de [illegible] Petri quam Simon Romæ [illegible] , ne verbum quidem apud Justinum , [illegible] hæc verba sunt : *Sub Claudio [illegible] Simon fuit , & [illegible] Romanum Populum [illegible] , [illegible] , ut Deus haberetur , & statua , velut [illegible] Deo [illegible].*

X V. Ceterùm statuam Simonis quod attinet , sunt apud Latinos viri eruditissimi , Petavius , Rigaltius atque Valesius , qui Justinum [illegible] [illegible] *Sanco Deo* [illegible]. Nos [illegible] Romæ , [illegible] publicè , statuam Simoni positam fuisse , credere non possumus. Constat [illegible] Senatum solitum Romanum , homines apotheosi donare , ut observatum Tertulliano : *[illegible] erat decretum ne qui Deus ab Imperatore [illegible] , nisi a Senatu probatus , ut M. Æmilius de Deo suo Alburno. Facit & hoc ad causam nostram , quod apud vos de humano arbitratu divinitas [illegible]. Nisi homini , Deus placuerit , Deus non erit , homo jam Deo propitius esse debebit.* [illegible] *[illegible] se haberet Deos [illegible] , nisi publicè [illegible].* Ad Apotheosim [illegible] Senatus [illegible] , Athenadorus quoque testatur : *Si igitur quos ipsi libuit , Senatusconsulto Deos reddunt , [illegible] ipsos esse Deos.* Habent ergo [illegible] [illegible] Patrum , Conscriptorum Simon , utpote [illegible] publicè [illegible] in urbe , cum nobilissimo [illegible] titulo , *Simoni Deo Sancto.* Atqui Judæi omnes quibus [illegible] Samaritanis , utpote & [illegible] , & Mosaicæ [illegible] , Romanis erant contemptui , à quibus sic depinguntur : *Moses quod sibi in posterum [illegible] , [illegible] [illegible] profana illic omnia quæ apud nos sacra. Rursum concessa apud illos quæ nobis incesta.* Tacitus item [illegible] & Dio : *Diversum à reliquis hominibus [illegible] , cum in aliis rebus , cum eo præsertim quod nullum ex cæteris Deis colunt.* Neque Claudio carus fuisse Judæus , certum certius est , quos Romanâ pepulit , [illegible] [illegible] historicis. Quis ergo sibi fingat animo Judæum aptum & felicem in Apotheosim Romanis fuisse [illegible] [illegible] , [illegible] , [illegible] [illegible] [illegible] , [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non potuit. Erat enim Tacito , [illegible] [illegible] Magus esset in pretio , certum [illegible] est , odio fuisse Senatui. Verba sunt Taciti : *Facta & de Mathematicis , Magisque Italiâ pellendis , Senatusconsulta , quorum è numero L. Pituanius saxo dejectus est.* Et vitio gravibus habitorum dedit ars sceleste : *Magicas vanitates ,* inquit Plinius , *sæpius quidem antecedente operis parte , ubicumque causa locusque poscebant , coarguimus.* Genus certè hominum , potentibus infidum , sperantibus fallax. Proindeque Simon qui Magum agebat , supplicium potius quam [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] quidem [illegible] Magicam [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] consecratus fuisset , quæ Plinio non minus quam Justino apparuisset ad oculos. 5°. [illegible] [illegible] Rempublicam Cæsaribus , soli Imperatores , vel Imperatorum aut affines aut consanguinei , Apotheosi donabantur. Hinc jocus [illegible] Vespasiani : *Ut ,* inquit , *puto , Deus fio.* Qua etiam de causa , Nero boletos , in quo esu [illegible] venenum Claudius acceperat , quasi Deorum cibum [illegible]. Sic Livia conjux Augusti , sic Drusilla Caligulæ soror , divinis honoribus affectæ. Propterea Romanos [illegible] simul & verè illudebat Tertullianus : *Deus suis esse [illegible] quisque , ut placeatis Deo vestro , divinus est honor consecratus [illegible]. Sed ut [illegible] [illegible] , [illegible] & [illegible] & boni fuerunt. Quæ tamen [illegible] [illegible] apud uxores reliquistis.* Quin ex solo [illegible] Imperatorum familia , aut Senatus eligebat homines quos Deos faceret. Pugnat ergo cum moribus Romanorum , atque consuetudine , quod Simonem à Romanis [illegible] , [illegible] [illegible] , [illegible] , in Deos retulerunt. 4°. Si Romæ divinâ Simon imagine donatus est , utique vel ante , vel post obitum ejus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] , qui Romæ pro Diis , dum viverent , haberi voluerunt. Observandus est de Augusto [illegible] Divum , ut sibi Templa facerent , Græcis Augustus concesserit : *Id ab hoc initio traditum [illegible] in honorem Imperatorum , non in Græcia tantum Provinciis factum est , sed etiam apud alios omnes populos Romanis subditos. Nam Romæ quidem , & in Italia , nemo unquam [illegible] [illegible] [illegible] ausus est , quamquam illic quoque defunctis Imperatoribus , qui [illegible] [illegible] [illegible] , cum aliis divinis honoribus [illegible] , tum sacraria [illegible].* Nonne igitur absurdissimum est , dum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] factum Mago potuisse imaginem , Dei titulo insignitam ? Quam Imperatoribus honorem nun-

quam

collectis in unum solidis ex more conferebant ad solemnes epulas, & ad cœna communes epulas. Ita & Ecclesiarum Patres de populorum salute solliciti, ex diversis voluminibus Scripturarum collegerunt testimonia divina, grandia sacramenta. Disponentes itaque ad unum pastum salutis convenire, collegerunt verba brevia & certa, expedita sententia, sed diffusa mysteriis, & hoc Symbolum nominarunt. Neutra tamen placet etymologia. Non prior, quia ex ea manaret opinione, quod ex Apostolis, suam quisque partem condendo Symbolo contulerit, quod tamen à vero penitus abhorrere, nemo est perspicacissimorum. Non posterior, quia quæ vocatur ad commune sit collatio, *Symbola* dicitur, non *Symbolum*; Latinè non explicatur. Hinc apud Terentium Simo in Andria:

Sho quid Pamphilus? Quid? Symbolam
Dedit, cœnavit.

Eò pertinet quod ab eruditissimo observatum Casaubono, ex Luciano: [illegible] *vir humanior dicitur.* Hanc de *Symbolo esse*, est signare conversionem de collatione, quam ad illam cœnulæ conferebant. Hinc istud Lipsius:

Sine nunc semper parata jam sunt scapulis Symbola.

Illæ, [illegible] habent Græci in postis atque conventis in quibusdam tesseris, quæ eadem vocabantur, quasi loco tabellarum, & syngrapharum erant: atque ex his [illegible] dicebatur

[illegible]
Expressum in cera ex anulo suam imaginem.

Hinc anuli, Symbola dicebantur, teste Plinio: *Prisci ungulum vocabant, postea & Græci, & nostri Symbolum.* Olim etenim tesseram id erat & bellicæ victoriæ insigne. Symbolum etiam *tessera* est militaris, quâ socii ab hostibus, & exploratoribus dignoscebantur, ut in Mario [illegible], *Lar Deus*, in castris Syllæ, *Apollo Delphicus* [illegible] [illegible] Ethnicis, Judæis, Hæreticis distinguamur. Est tessera militaris, quam in promptu habere debent, qui sub [illegible] Christi, cum fidei hostibus prælia committunt. Est tessera pactionis, quæ mutuæ & Christi, & fidelis conjunctionem [illegible] tabella est. Quas plerasque significationes [illegible] *ideirco dicitur, quia in illo tempore, sicut Paulus Apostolus dicit, & in Actibus Apostolorum refertur, multi ex circumcisionibus Judæis simulabant se esse Apostolos* [illegible] *quidem Christum, sed non integris traditionum lineis nuntiantes. Ideirco istud indicium posuerunt, per quod agnosceretur is qui Christum verè secundum* [illegible] *Denique & in bellis civilibus hoc observari ferunt, quoniam & armorum habitus par, & sonus vocis idem, & mos unus est, atque eadem instituta bellandi, ne qua doli surreptio fiat, Symbola distincta unusquisque dux, suis militibus tradit, quæ Latinè signa, vel indicia, nuncupantur, ut si fortè occurrerit quis de quo dubitetur, interrogatus Symbolum, prodat si sit hostis, vel socius.*

XVIII. Satis de nomine. Quæstio nunc agitanda est, num ut visum Baronio, aliisque benè multis, Symbolum ab ipsis [illegible] Apostolis fuerit? Cui explicandæ, res quæ Symbolo continentur, ab ordine, verbis, numero, quibus proposita sunt, distingui debent. [illegible] bolum Apostolicum esse profitemur, quia capita [illegible], quemadmodum Athanasius Symbolum Nicænum: *Fidem divinam, & Apostolicam* dicunt Epistolâ ad Jovianum p. 247. Formam verò, verba scilicet, numerum, ordinem, quo hæc salutis nostræ fundamenta proponuntur, Apostolorum esse negamus. Non ignoramus quidem Veterum complures, in aliam descendisse sententiam: *Discessuri itaque ab invicem Apostoli*, verba sunt Rufini, *normam prius futuræ prædicationis in commune constituunt, ne forte alius ab alio abducti, diversum aliquid his qui ad fidem Christi invitabantur, exponerent. Omnes ergo in uno positi, & Spiritu Sancto repleti, breve istud futuræ sibi, ut diximus, prædicationis indicium, conferendo in unum quod sentiebat unusquisque, componunt, atque hanc credentibus dandam esse regulam statuunt.* In eam & propendet sententiam Leo Magnus Epistolâ ad Pulcheriam 26. *Protestantes ea quæ per totum terrarum geruntur, Sacramentis Ecclesiæ, & ipso Symbolo ab Apostolis instituto, prævaricare non posse.* Ejusdem & sententiæ est Auctor sermonis de tempore apud Augustinum, qui cuique Apostolorum, suum unum articulum assignat: *Quod Græcè Symbolum dicitur, Latinè Collatio nominatur. Collatio ideo, quia collata in unum totius Catholicæ Legis fides, Symbolo* [illegible] *tur brevitate, cujus textum vobis Deo annuente* [illegible]. *Petrus dixit, credo in Deum Patrem omnipotentem. Joannes dixit, creatorem cœli & terræ. Jacobus dixit, credo & in Jesum Christum filium ejus unicum, Dominum nostrum. Andreas ait, qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria virgine. Philippus ait, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus. Thomas ait, descendit ad inferna, tertiâ die resurrexit à mortuis. Bartholomæus dixit, ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis. Matthæus dixit, inde venturus est judicare vivos & mortuos. Jacobus Alphæi, credo & in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam. Simon Zelotes, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum. Judas Jacobi, carnis resurrectionem. Matthias complevit, vitam æternam.* Si verum tamen & veterem sententiam est, Rufini traditio, Beatissimos [illegible] Apostolis tribuit, ut vel ex ejusmodi narratione, docti argumentum possit, [illegible]. Quid? Cum Apostoli dispersi per orbem terrarum, diversum quid, quod fidem spectaret & mores, ordinarent [illegible] instillare possent? Turpiterne in singulis, Spiritus ille Sanctus, à quo promittente Domino, ad omnem dirigi veritatem debuere? Nonne Scriptura V. Testamenti ea omnia complectitur, quæ & Symbolum, ut vel in ea sola, regulam haberent Apostoli ad quam loquerentur? Num Paulus, qui totum prædicavit in Asia, [illegible] Apostolum *diversum aliquid his, qui ad fidem Christi invitabantur, exposuit?* Figmentum etiam [illegible] ex traditio est, quæ singulis singulos Apostolis articulos assignat. Quod commentum vel ex uno refelli Augustino potest. Cùm enim articulum *descendit ad inferos*, nesciat Augustinus, ut ex tractatu ejus de fide Symboli palam est, nil utique Thomæ adscriptum, quod in Symbo-

Anno D[illegible]

Symbolum confuerunt. Imò cùm hoc contendit, docente Rufino, neque in Ecclesia Romana Symbolo, neque in Orientis Ecclesiis haberetur, quis non videt hanc articulorum Symboli distributionem, quâ singulis articulis assignatur Apostolus, hominum sanè otioforum inventum esse? Itaque exhibetur à Pseudo Augustino [illegible] de Mantuanâ manifestum. Quoque verba quæ [illegible] Petro etiam vindicantur, qui dum [illegible] Spiritu, Credo in Deum Patrem omnipotentem [illegible]. [illegible] loquentium praecise [illegible], non in Mantuanâ modò, sed in carminibus quoque libri Fo[illegible]:

Articuli fidei sunt bis sex corde tenendi,
Quos Christi sacri docuerunt pneumate pleni.
Credo Deum, Petrus inquit, cuncta creantem
Andreas dixit, ego credo Jesum fore Christum,
[illegible], Jacobus, [illegible]
[illegible].

Symbolum ab Apostolis institutum, scriptis appositum [illegible].

XIX. Nostra nunc sunt elaranda in Latinorum traditionem argumenta, quibus frustra solutionem conferit Natalis Alexander. 1°. Si Symbolum ab Apostolis conditum est, & in Scriptura quidem reperiri, & Canonicis inseri libris debuit. Cujus rei sunt causæ plurimæ. Sic enim Regula hæc fidei in majore commendatione fuisset, utpote quæ pars insignis Scripturæ foret quæ longè est maximi honoris. Sic à [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] Canonicis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] scriptis apponi Canonicis Symbolum, quod [illegible] ad Canonem. [illegible] [illegible], divino modo, utique fuit institutum est, ut Regula Ecclesiæ perpetua foret ad credendum. Quid est Canonicum esse si hoc non est? At nemo profectò Canonicis inseri libris, & binas Clementis Epistolas, & alias Constitutionum libros, quod disertè prædicat Canonum Apostolicorum ultimus, reperies tamen Veterum neminem, qui scriptis Canonicis Symbolum inseruerit. Respondet Natalis Alexander: *Symbolum Apostolorum non esse repositum in Canone Scripturæ Sacræ, quia scripto non est ab Apostolis traditum.* Atqui neque scriptæ sunt ab Apostolis, vel Epistolæ, vel Constitutiones Clementis, quas tamen antiqui Canones Apostolicorum, pro divinis habuerunt. Quantò magis in eo loco & numero, Symbolum à Veteribus duci debuit, quod Apostoli instituissent. Præterea si vir eruditus admittatur, eò [illegible] fuisse Canonicorum, quæ *scribuntur*, longè quidem fallitur animo. Verba Servatoris atque præcepta prius utique Canonica erant, quàm scripto mandarentur; Canonicæ etiam concionès Apostolorum, utpote à Spiritu Sancto editæ: imò scripto [illegible], quæ Canonica, non in Canone scripta. Neque Apostolorum Epistolæ, propria manu sunt exaratæ. Scripta fuit illa ad Ephesios per Tychicum: illa ad Romanos, si vera inscriptio, per Phœbem: illa ad Philippenses per Epaphroditum. Exaratæ tamen Pauli Epistolæ, & recitò, quæ [illegible] bus traderent, quæ dictata exciperent. Jam verò Apostoli verba Symboli dictasse dicuntur. Cùm igitur Symbolo [illegible] inessent omnia, ut Canonum regula haberetur, multò [illegible] scribi debuit, & Canonicorum censeri, quàm Hierosolymitanæ Synodi ad Antiochenam Ecclesiam Epistola, cujus nec materia tam gravis est, nec tam necessaria fidelibus, ac illa Symboli.

[illegible] hæreses [illegible]

XX. Si Symbolum ab ipsis institutum Apostolis fuit, ut ab infidelibus atque Hæreticis Christiani secernerentur, perfectiorem utique [illegible] hæreticorum omnium venturis, regulam tradidissent. Vel enim ad suos repellendos [illegible] qui suo tempore erant, vel ad refellendos etiam posteros, proposuere Symbolum. Hæreticos quidem ævo fuisse Apostolico profitemur, at longè plures damnantur in Symbolo, quàm qui Apostolis fuere coævi, dum errorum in orbem sparsi sunt. Nulli tum Cerinthiani, nulli Ebionitæ, nisi in alia sententia versetur Natalis Alexander, qui sibi videre visus est, *grassantes jam pestes* [illegible] ab uno forsan Joanne si discesserimus, [illegible] Apostolis [illegible]. Denique tàm sequentibus seculis Apostoli, quàm suo consulere debebant, atque providere. Quid? nùm duodecim Symboli articulis, errorem & Pelagianorum, originale peccatum gratiæque necessitatem de medio tollentium, & Sacramentorum pretiosam Christi tam sanctissimam, quàm deum [illegible] pro nihilo habentium, concuti possent? Nùm Anabaptistarum de Sacramentis, Juramento, aliisque capitibus dogmata refelli? [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], quæ omnia [illegible] monstra elidi possent. Itaque à Synodo Nicæna, Constantinopolitanaque nova prodiere Symbola, Arrium, Macedonianosque refellendis; frustra omninò, si ex solo Symbolo Apostolico errorum monstra debellabantur. Non nescimus quidem à Leone scriptum Pulcheriæ: *Et quidem ipsa Catholici Symboli brevis & perfecta confessio, quæ duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis, tam instructa sit in munitione cælesti, ut omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari.* Exaggerata tamen hæc omnia, [illegible] apponi non debent, [illegible] que ordinariæ & de Symbolo Nicæno parta ferè [illegible] scribit Isidorus, ac de illo Apostolorum Leo Magnus. *Cujus vera fidei regula,* inquit Isidorus, *tantis doctrinæ mysteriis præcellit, ut de omni parte fidei* [illegible] [illegible] crucifixum, mortuum, sepultum esse. Alius [illegible] [illegible] [illegible], adversùs Pelagianos [illegible]. [illegible] concludimus, non ab Apostolis quidem conditum, sed à viris piis, ex Scripturæ oraculis conflatum esse Symbolum, ut seculis suis grassantibus hæresibus obsisterent.

Leo Ep. [illegible]

Isidor. de Eccles. offic. [illegible] c. 16.

XXI. Si forma ipsa Symboli, non minus quàm materia, tradita ab Apostolis, eorum à nomine [illegible] verbis, illud Antiqui non [illegible], quod sanè fieri non potuit, quæ & Spiritus ille Sanctus inciteret, & eadem Apostolis [illegible], neque [illegible] hoc est,

Anno Chr. 42. [illegible]

est, quæ verba ab ipso Deo suscepta, nil fortunatum [illegible] esse potest. Quo pertinet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Symbolum audivi olim in Ifraeel [illegible] Scripturas Dominum expelli solere. . . . Unde quidvis [illegible] dignum censetur, quæ hic verba omisit, alienis verbis eleganter [illegible]. Quod si in Synodo Nicæna, id à Patribus [illegible] Ephesinis, statuit sancta Synodus, alteram fidem nemini licere proferre, aut conscribere, aut componere præter definitam a sanctis Patribus, qui in Nicæa cum Spiritu sancto congregati sunt. Qui verò ausi fuerint aut componere fidem alteram, aut proferre, vel offerre convertere volentibus ad agnitionem veritatis, sive ex gentilitate, sive ex Judaismo, sive ex qualicumque hæresi, hi quidem si sunt Episcopi, aut Clerici, alienos esse Episcopos ab Episcopatu, & Clericos à Clericatu decrevit, si verò Laici fuerint, anathemati subjici. Multa itaque [illegible] [illegible] [illegible] quam Apostoli præscripsissent. Atque inde constat [illegible] [illegible], de [illegible] [illegible] [illegible] Symboli, de novo solo tesseram esse conditam. Fidei Regulam exhibet Tertullianus: Credendi scilicet in unicum Deum omnipotentem, mundi conditorem, & filium ejus J. Christum natum ex Virgine Maria, crucifixum sub Pontio Pilato, tertia die resuscitatum a mortuis, receptum in Cælis. [illegible] [illegible] [illegible] Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem Cœli & terræ, & in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum, qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus, descendit ad inferos, tertiâ die resurrexit a mortuis. Alia quidem in Regula Tertullianea verba [illegible], alia etiam [illegible], quæ leguntur apud Symbolum Apostolorum. [illegible] Nicæno, & Constantinopolitano promulgata sunt Symbola, Apostolica [illegible]: Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem, & in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei ex Patre natum, hoc est, ex Patre substantia unigenitum, Deum de Deo, lumen de lumine, quæ verba sunt Symboli Nicæni. Si Patribus nempe nota ea fuisset sententia, quòd verba Symboli Apostolorum ab ipsis emanassent, fuisset verisimile, à Synodo ea fuisse repetita? Quidni singulare usurpassent Credo, loco pluralis, Credimus? Cur vocibus Creatorem Cœli & terræ, substituerent Omnium visibilium factorem & invisibilium? Sed & Constantinopolitanum inter Apostolicumque Symbolum, non angusta est differentia, ut ambo componenti possint. Exstat confessio fidei, quam pangendi sui causâ, Marcellus Ancyræ Episcopus, ad Julium scripsit, Præsulem Romanum. Cujus exemplum exhibet Epiphanius hæresi 72. c. 3. In ea desiderantur verba Creatorem Cœli & terræ, desideratur articulus de descensu ad inferos. In Epistola Leonis ad Synodum Chalcedonensem, primum Symboli, legimus articulum, absque vocabulis, Creatorem Cœli & terræ.

XXII. Denique si Symbolum Apostolicum ab ipsis institutum Apostolis fuit, henccine verisimile, in Missis celebrandis, Constantinopolitanum sibi fuisse prælatum, quod in multis habent Ecclesiis? In Toletano tertio celebrato, Æra Hispanicæ 627. anno, sive Dionysiano 589. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ambæ Synodus, ut per omnes Ecclesias Hispaniæ & Galliciæ, secundum formam Orientalium Ecclesiarum Concilii Constantinopolitani, hoc est, centum & quinquaginta Episcoporum Symbolum fidei recitetur, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prædicetur, quo fides vera manifesta sit, & testimonium habeat, & ad Christi corpus & sanguinem prælibandum, pectora populorum fide purificata accedant. Neque in Hispania modò, sed in Gallia quoque & Germania, magnam Synodi Constantinopolitani [illegible] [illegible] [illegible] Symbolum: Sed apud Gallos & Germanos, post dejectionem Felicis hæretici, sub gloriosissimo Carolo Francorum Rege [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quo [illegible] [illegible] Romana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], de [illegible] [illegible] Constantinopolitanum [illegible], ut est [illegible] Romanorum.

Berult. de Reb. Eccl. c. 22. [illegible]

XXIII. Sed assumpta non opus est argumenta, cùm testes sufficiant. Eorum illum Apostoli articulum non condidere, Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam. Si fides quidem contrarie volunt adversarii, Symbolum ab Apostolis institutum est ante mortem Jacobi Zebedæi filii, ab Herode Agrippa sublatum Hierosolymis, quæ in annum Domini, vel quartum, vel tertium & quadragesimum incidit. Quo verò fidei mdacor in annum. Ecclesiam tum Catholicam unquam accepisse? Definiente quidem Vincentio Lirinensi, Catholicum illud est, Quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum. Quo fundo ante annum Dionysianum 44. Ecclesia angustis satè conclusa limitibus, Catholica appellari non potuit. Si verum volumus, nusquam prius est Christiani nomen, quàm Catholicæ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Atque Catholicæ nomen ante dispersionem Apostolorum non fuit in usu, & vix ante ultima Claudii tempora usurpatum est. Itaque si de Sancta Ecclesia Catholica articulum instituerunt Apostoli, intendebant sanè de ea fore adventuram, ad mentem intelligendum, Credo S. Ecclesiam futuram esse Catholicam. Atque ordine difficillimum est, articulum eum, Propheticum esse. Sancta simul & Catholica nuncupatur Ecclesia, ut nil commune sit, aut Sancta ad præsens quidem; Catholica verò, ad futurum referatur. Vox utraque ejusdem videtur esse temporis. Quibus primo Natalis Alexandri solutio retinetur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] positum fuisse in Symbolo, prout ab Apostolis conditum est. Quia hinc fides Christiana tandem esset in ipsa diffusa per totum orbem, attamen id [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Apostolis. Sane Rufinus non explorit vocem eam in Symbolo; quod liquet, ab Ecclesia Aquileiensi tessera abesse, pariter atque articulum de communione Sanctorum. Neque eam habet Symbolum Nicænum, nec meminit Hieronymus vocis Catholicæ, in articulo de Sancta Ecclesia, scribens & Marcellinus ad Julium Episcopum. Quam neque vocem Catholicam retinuisse, si ab Apostolis manasset. Altera Natalis Alexandri solutio est, Vocabulum Catholicam, non fuisse quidem positum in Symbolo, quando conditum est ab Apostolis, sed additum postea fuisse, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est, non fabulosum, ut respondeo. Quæ de-

Anno Domini [illegible]

vinis verbis nil est addendum, quales fuere illa quae sunt ab Apostolis facta. Quomodo nil unquam [illegible], adjectam Dominicae orationi. Itaque ex nomine Catholicae, satis aperte conclusum videtur, Symboli formam, Apostolis non esse vindicandam. Secundo enim demum seculo Ecclesia vocari Catholica coepit. Neque ejus [illegible] Smyrnensium, quae Imperante Marco Aurelio, scripta est: *Ecclesia Dei quae est Smyrnae, Ecclesiae Dei apud Philomelium, & omnibus ubicumque terrarum Sanctae & Catholicae Ecclesiae paroeciis.* Quae utique [illegible] Haereticorum [illegible] [illegible] *Universam vero quae per orbem terrarum sparsa est, Ecclesiam.*

XXIV. In ea igitur sententia versamur, secundo utrinque seculo ex Apostolica doctrina conflatum esse Symbolum, ut Catechumeni fidelesque hac nobili tessera, ob insignia quae Christianorum quisque & nomen sibi assumebant, haereticis secernerentur. Caeterum si Clementi Alex. credimus, non ante Adriani Caesaris tempora haereses apud Christianos emerserunt. Articulis autem Symboli, pestilentissimi horum monstrorum errores oppugnabantur. Valentiniani statuebant regnum esse Aeonum, ex quibus facta omnia. Marcion vero duo confictus esse principia, bonum unum, pravum alterum. Basilidiani porro non confitebantur, mundum vel hominem a Deo factum; quos omnes proscribit primus Symboli articulus, *Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem Coeli & terrae.* [illegible] fuisse, ex [illegible] crederent; Basilides vero specie tenus apparuisse, neque hominem revera extitisse: quae nefanda eorum dogmata, evertebat *& in Jesum Christum conceptum de Spiritu Sancto, natum ex Virgine Maria.* Basilidiani fide fingebant non Jesum quidem, sed Simonem Cyrenaeum affixum in cruce fuisse, quem [illegible]. *Passus est sub Pontio Pilato, crucifixus est, mortuus atque sepultus.* Corporum autem resurrectionem [illegible] docuit ex articulo, *Credo carnis resurrectionem.* Porro non eodem tempore Symboli partes omnes [illegible] haereticorum erroribus, adjecta fidei tessera. Articulum enim, *Credo remissionem peccatorum*, Novatiani temporibus additum Symbolo fuisse, refellendo Catharorum opinioni, vero fit simile. In eam enim opinionem delapsi sunt, ab Ecclesia concedi poenitentibus non posse peccatorum remissionem. Nullus sane quantumvis [illegible] Novatianorum disciplinam a veri specie non abhorrent. Itaque in exhibita plus semel a Tertulliano fidei regula, remissio peccatorum nusquam [illegible]. Neque desunt, qui Donatistarum [illegible] *de Catholica Ecclesia* caput oppositum fuisse, persuasum habeant. Adversus enim fronte cum Donatistarum errore pugnat. Verba sunt Augustini: *In haeresim scelesque vertunt, tamquam Ecclesia Christi propter criminum* Caeciliani, *seu vera, seu quod magnis Judicibus apparuit, falsa, de toto terrarum orbe perierit, ubi futura promissa est, atque in Africa, & Donati parte remanserit, in aliis terrarum partibus, quasi contagione communionis extincta.* Qui sunt illi quorum Ecclesia Catholica periit, nisi Donatistae? Neque hoc illo Symboli articulo in Tertulliani [illegible] Donatistae [illegible] fidei caput memorat Hieronymus, cum [illegible] *sit in baptismo post Trinitatis confessionem interrogari, Credis Sanctam Ecclesiam?* Frustra autem vocabulum Catholicam quaerimus in [illegible] Marcelli quam Julio misit. Aliquid de hoc sunt seniores complexi, arbitror ad commonendos Auditores, quae damnant illa Donatistarum affirmatio, Ecclesiam in caetero orbe periisse [illegible] communionem cum Caeciliano extinctam fuisse. Ab Apostolis sane esse non [illegible] articulum, documento est Aquileiense Symbolum, cujus brevem expositionem, quod aliquos [illegible], a nobili Ecclesia [illegible] Aquileiense Symbolum in Romanum [illegible]. Cur ergo, inquies, Symbolum vocatur Apostolorum, si non manavit ab Apostolis? Cur docuit Hieronymus: *In Symbolo fidei & spei nostrae quod ab Apostolis traditum, non scribitur in charta & atramento.* Respondemus breviter, duplici de causa de Apostolorum dici, & traditum ab Apostolis. Primo quidem, quia articuli quibus constat, omnes [illegible], quae solemne est Patribus, antiquas traditiones, cujus auctores ignorantur, egregio donare titulo *traditionis Apostolicae.* Exemplo sit Hieronymus ad Lucinium Epistola, quae numero est XXVIII. [illegible] *Apostolorum arbitrantur.* Similiter Leo Magnus ad Rusticum Narbonensem, *Alienum est*, inquit, *a consuetudine Ecclesiastica, ut qui Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerant consecrati, ii pro crimine aliquo suo, per manus impositionem remedium accipiant poenitendi: quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit.* Quid igitur mirum, Symbolum pro traditione Apostolorum habitum fuisse? Magna autem & in verbis, & in capitulorum numero, Symbolorum diversitas, satis est argumento ut abjudicetur ab Apostolis. Itaque quod animo retinendum debet, Symboli auctoritate non usi Patres ad opprimendos Haereticos, quam dubio procul adhibuissent, si [illegible] maximam & ab Apostolis manantem, [illegible] habere quam posset.

XXV. De usu Symboli pauca dicemus, [illegible] Antiquitati. Nullus non meminit, Sacri tempore Baptismi, addiscendi Symboli [illegible] fuisse necessitatem. Laodicenae Synodi decretum est: *Baptizandos oportere fidei Symbolum discere:* & Canone sequenti, *qui in aegritudine constituti baptismum percipiunt, postea fidei Symbolum discant, ut noverint quo divino dignati sunt dono.* Hinc sunt illa [illegible], ut ex Maguntina Synodo [illegible]: *Symbolum quod est signaculum fidei, & orationem Dominicam discere semper admoneant Sacerdotes* [illegible] *habeant, qui haec discere negligunt, sive in*

Margin notes (partly illegible): [illegible]; Hier. Ep. [illegible]; De usu Symboli; Laodic. c. 46; Mogunt. Synod. c. 45; August. de haer. c. [illegible]

Anno Dom. 42.

jejunio, five in aliis castigationis remanderetur. Eadem de præscriptione est Capitularium liber quinto continetur: 160. Ceterùm discrepantia aliquâ erat apud Ecclesias, & in tempore quo [illegible] Symbolum, & in [illegible]. Feriâ quartâ, quartæ hebdomadæ Quadragesimæ Catechumenis Symbolum tradebant, ut docet Amalarius: *Eadem, inquit, die percipiunt orationem Dominicam, & Symbolum, ad reddendum in Sabbato sancto Paschæ.* At in Hispania, die palmarum, hæc ipsa [illegible]: *Hoc autem die (teste [illegible]) Symbolum competentibus traditur, propter confinem Dominicæ Paschæ solemnitatem, ut quia jam ad Dei gratiam percipiendam festinant, fidem quam confiteantur agnoscant.* Sed in reddendo Symbolo varia erat consuetudo. Nonnullæ enim Ecclesiæ, feriâ quintâ [illegible] Symbolo, Sanctum Pascha [illegible]. At in Oriente, dies Jovis destinabatur, ut ex Laodicena Synodo novimus, *Oportet Symbolum quintâ feriâ ultimæ septimanæ reddere.* Præterea in Ecclesiarum parte multò maximâ, privatim Symbolum recitabatur, *coram Episcopo, vel Presbytero*, ut habet Canon laudatus; at in Ecclesia Romana, palam à competentium reddebatur, ut [illegible] Ratione [illegible], inquit, *ab [illegible] antiquitus, ut qui gratiam baptismi perciperent, publicè, id est, fidelium populo audiente, Symbolum redderent.* Quæ sane consuetudo valde laudabilis. Ceterùm animo retinendum, in Ecclesia Romana Symbolum non Apostolorum, sed Constantinopolitanum à Catechumenis, vel cùm parvuli erant, ab Acolytho Græcè Latinèque fuisse pronunciatum: *Accipiens Acolythus unum ex ipsis infantibus masculum, & tenens in sinistro brachio ponit manum super caput ejus dexteram, & interrogat eum Presbyter [illegible] [illegible], & respondet Acolythus [illegible] [illegible] [illegible] Symbolum Græcè decantando. Hoc expleto, vertit se ad feminas, & facit similiter. Iterùm Acolythus alter accipiens ex ipsis infantibus masculum unum, & tenens in sinistro brachio, ponit manum dexteram super caput ejus, & interrogat eum Presbyter Latinè, quâ linguâ confitentur Dominum nostrum J. C. & respondet Acolythus, Latinè. Iterum dicit Presbyter, annuntia fidem ipsorum qualiter credant.*

Anno Dom. 43.

ANNO U. C. 796. PERIOD. JUL. 4756. JULIANO 88. *Dom.* 43. *Claudii* 3. *Sol.* 24. F. *Lun.* 6. *Indict.* 1. *Epact.* 6. *Epact. Sol.* 2. *P. Apr.* 14.

Coss. *Claudius III. L. Vitellius II.*

I. Vitellii Consulatus, nullam Baronius numerationem notam apposuit, quod tamen facere debuit, quæ iterum Consulatum egit. Reperitur nota hæc in Græco Dionis indiculo, ubi tum versio Latina non superfuerit, quæ forsan Baronio omittendi fuit causa. Reperitur in Chronico Eusebii Græco. Eundem annum urbis 800. Claudius Collegam Consulatus habuit Vitellium, teste Dione, *Anno sequenti Claudium IV. Lucium Vitellium III. Consules habuit.* Ordinariorum, quos imperante Claudio gessit Vitellius, Consulatuum, meminit Suetonius, *Tres cum Claudio Principe, duos insuper ordinarios Consulatus, Censuramque gessit.* Absque numerali nisi ab anno Viselli Consulatum exhibetur à Suetonio.

II. Festorum multitudine semper abundasse superstitionem, qui colens populus est longe gravissimus, quibus tamen uti oporteret. Quod cùm intelligeret Claudius, sacrificia bene multa, multos quoque festos abrogavit, cùm major anni pars in iis absumeretur, non sine magna Reipublicæ detrimento. Lyciis tùm & [illegible] quæ poterat, ademit. Lycios ad eadem usque Romanorum quosdam interimendo progressos, in servitutem redactos præfecturæ Pamphyliæ adjecit. De qua re cùm cognosceret in Curia, Legatum quemdam Lycium ortum, Romanum tamen natum, Latinè interrogavit. Ac non intelligenti quod quæsivisset, civitatem ademit, dicens, Romanum eum esse non debere, qui sermonem eum nesciret. Multos alios quoque indignos civitate spoliavit. Quod jus magna olim venerabatur, adeò vile redditum fuit, ut vulgò jactaretur, etiamsi quis electi vasis vitrei confracta dedisset, civem Romanum fore.

III. Valeria Messalina, Barbati Messalæ, qui Claudio consobrinus fuit, filia, turpissimam & Romani Imperatoris uxore indignam vitam agebat. Alias enim mulieres ad turpitudinem cogebat, multasque, ut in ipso palatio, maritorum in conspectu adulteria committerent, adegit. Qui ipsi in ea re obsequebantur, eos honoribus decorabat. Qui verò in id flagitii non se demittebant, eorum [illegible] afferebat. Mnesterem Pantomimum adamat, quem cùm neque minis, neque promissis ad concubitum pellicere posset, cum Claudio locuta est, petens ut ille eum parere cogeret, quasi alia in re ejus indigeret. Qui Commercium nihil habebant, omnes autem mulierem quod ejus imaginem haberent, constat posuerunt, in eo metallo Messalina Mnesteri, statuam fecit.

IV. Cùm Claudius sibi velut post triumphis decus mala acquireret, Britanniam possidendam elegit, neque tempus alii post Julium Cæsarem, & tunc tumultuantem, ob non redditos transfugas. Subverterat Britanniæ quidem Caligula, & Augustus ut bellum Britannicum, ut Gallias usque profectus fuerat. At bellum tamen non moliebatur. Itaque Odæ Horatii scriptæ videntur, Augusto in eam expeditionem proficiscente, perinde ut si vicisset, ut ipse quibus bellum minabatur:

Præsens Divus habebitur
Augustus adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.

Claudius ergo primus post Julium Cæsarem bello Britanniam aggressus est. At Britannos quidem, Aulum Plautium, per sortem ejectum, Claudio capturum in eam commendarat omne bene. Aulus namque Plautius senator, vir clarissimus, in Britanniam exercitum duxit. Indignè quidem ferebant milites, extra orbem terrarum bellum gerere. At ubi Narcissus Claudii libertus, qui Plautii tribunal ascenderat ut consilio ut exercitum alloqueretur, concionem habere cœpisset, tum indignatione motum accensi, conclamavere confestim, *Io saturnalia*, quod festum, dominorum formam habitu, servi celebrabant. Statimque volentes, Plautium secuti sunt. In silvas se abdiderant Britanni. Proinde Plautius iis indagandis multum laboris exhausit. Caratacum post Togodumnum, Cynobellini jam defuncti filium vicit.

ANNO Dn. 43.

[illegible] Germani [illegible] Regem [illegible]. Cùm reliqua [illegible] Hic de [illegible] Plautius [illegible] sed Claudium [illegible] Romà [illegible] Oceanum [illegible] Tamesin flumen, pervenit. [illegible] Camalodunum, Cynobellini regiam cepit. Ob hanc aliquoties Imperator dictus est, contra institutum Romanorum: neque enim nisi semel, licet [illegible] Vespasianus [illegible] imperio [illegible] Britanniam [illegible] validissimas gentes, superque xx. oppida & Insulam Vectam [illegible] redegit: partim Auli Plautii Consularis legati, partim [illegible] Deinde Claudius [illegible] Britannia [illegible] Plautioque [illegible] Ipse Romam [illegible] genero suo Pompeio, & Silano, cum [illegible] Senatus [illegible] cognomentum, Claudio [illegible] annuos, & filio ejus idem cognomen, ut quasi proprium suo nomine, Britannicus diceretur, decreverunt. Messalinæ [illegible]

V. [illegible] Marsum [illegible] Claudii [illegible] Agrippam [illegible] Dionysiano primo & quadragesimo Petronius [illegible] Marsus [illegible] in locum Petronii in Syria Provinciam subrogatus est Marsus. Quæ [illegible] Chronologia [illegible] Quippe in tempore [illegible] Syriam adhuc administrante Petronio [illegible] Doritensium [illegible] refert Josephus. In eo autem mentio fit edicti Claudiani, quod anno Christi XLI. promulgatum. Verba sunt Petronii: *Publius Petronius legatus Tiberii Claudii Cæs. Aug. Germanici Magistratibus Doritensium. Quoniam tam audaces quidam vestrum insolentes, ut etiam contra edictum Claudii Cæs. Aug. Germanici, quo Judæi permittuntur suis legibus vivere, Synagogam eorum profanaverint, illatâ Cæsaris statuâ, quod religione ipsorum non est licitum. . . Jubeo ut in posterum nullam quæratis seditionis materiam, & cultum* [illegible] *quisque* [illegible]. Addit Josephus: *Nec ita multò post Petronio Marsus in administranda Syria successit.* Ex his non fit verosimile, anno Dionysiano XLI. Petronium fuisse revocatum. Incidit ergo in XLIII. Vibii Marsi præfectura. Cæterùm eodem anno Agrippa venit Tiberiade, urbem Galilææ, ubi cum Rege [illegible] Marsus [illegible] Romanos [illegible]

[illegible] Regem [illegible] hoc more dissiderent? Marsum anno insequente [illegible]

VI. Agrippa à prava Herodis avi sui indole [illegible] alienus, mitissimo erat ingenio. In externos omnes ex æquo beneficus, & in suæ gentis homines [illegible] religiosissimus. Nec ulla dies ei prætteribat absque sacrificio. Accidit aliquando ut Legisperitus nomine Simon, advocatâ concione, per Regis absentiam ageret tum Cæsareæ, [illegible] eundem Templi aditu. Id ubi Præfectus urbis illi significavit per literas, confestim accersivit hominem [illegible] quo fortè sederet, in theatro assidere [illegible] placidè; dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ fiunt? qui cùm nihil haberet quod diceret, veniam precatus est. Tum Rex illum dimisit [illegible] hos supergressorum quosque hominum, ut [illegible] belli [illegible] voluptatem [illegible]

VII. [illegible] Petri Cathedram, prodidit Antiochiam [illegible]: Decimo, inquit, anno secundo Claudii imperii, decimo quarto Kal. Februarii, a Petro Apostolorum Principe Romana Ecclesia instituitur, ac sedes in ea Pontificia erigitur. In ea traditione, & annus, & dies in [illegible] Annum quod attinet, multis jam ostendimus argumentis, Petrum anno Claudii secundo, Romam non migrasse. Nobisque unà consentiunt viri in Litteris eruditissimi, Valesius, Henschenius, Papebrochius, Baluzius, Pagius. Imo nobis satis persuasissimum est, toto illo tempore quod [illegible] hoc est, quinque & viginti annorum spatio, Petrum in urbe [illegible] De die etiam injicitur scrupulus. Nullum enim ex Veteribus affertur monumentum, quo [illegible] Romanæ [illegible] quæ multis post annis edita, & frigida sunt [illegible] documenta. [illegible] Petri Cathedra, sive Antiochena, sive Romana, mentionem factam fuisse. Ni verò fallit memoria, primum solemnitatis hujusce vestigium in Turonensi Concilio secundo reperitur: *Sunt etiam qui in festivitate Cathedræ Domni Petri Apostoli, cibos mortuis offerunt, & post Missas redeuntes ad domos proprias, ad Gentilium revertuntur errores.* In parvulo Martyrologio ab Ægidio Bucherio edito legitur, octavo Kalendas Martii, natale Petri de Cathedra. Quam Cathedram ascribit Romanæ, vir doctissimus Nic. Toinardus in Lactantium notis. Quæ sententia si vera est, magnum ex illis Baronianam in Chronologiam decretur argumentum. Quippe non Januarii [illegible]

Anno Dom. 45.

Romanæ institutum fuisse, si hæc Martyrologiis fides. Verùm eorumverò nobis probabilius est Antiochenæ Cathedræ, quàm Romanæ institutionem significari, utpote antiquiorem. Utramque tamen festum in Martyrologiis accuratè secernitur, & Antiochenæ festum in octavum Calendas Martii recolit, & in Martyrologio est Romano nomen, & in illo Adonis, nec non eo quod edidit Rosweydus. Utriusque Cathedræ meminit quoque Concilium Lemovicense, anno 1031. Sess. 2. *Sicut est Cathedra B. Petri Antiochia, itemque Cathedra Romæ, non quòd tunc mutatus sit Episcopus, qui à Romanis post eum confirmatum susceperat Pontificatum, sed quod tunc primum in illa die apud infimos Ecclesiæ sedes.* Porro Cathedræ Rom. institutionem Ianuarii octavo decimo, qui dies Veteris, à Baronio non satis apud vindicatur. Excerptum ex Epistola Soleri 1. Intraque Calendaria A, scriptum anno currente Januarium à tertia hebdomadis feria, inimicum deniique. Prætereunt Veteres in diem, Januarium octavum decimum [illegible]. [illegible] tamen est, festum ex institutione Apostolica ferem fuisse ejusdem. Igitur Institutio Cathedræ Petri [illegible], cum festo [illegible] tempus fuit, incongrue copulatur. Idcirco fortè non æquè dicatum à Romanis, festum Cathedræ Pauli, ac illud Cathedræ Petri, cùm in institutione ipsarum Ecclesiæ, plus Petro honorem.

An lignea Petri Cathedra [illegible] ?

VIII. Conferenda nobilis institutionis monumenta, [illegible] monumenta: *Cæterùm*, inquit, *ipsa prima Petri ... sedis Petri, Cathedra lignea, dignum planè ... monumentum, quæ plurimis semper miraculis illustrata, à majoribus ... in ... Petri Basilica Vaticana ... & certis diebus populo videnda exponitur.* Verùm equidem non nisi non pungit de ea traditione scrupulus. Qui enim factum est, ut lignea Petri Cathedræ, nec memorabilis insignem Veterum, Annales temporum oblivione contriverint? Incolatur memorata Cathedra, tot miraculorum luminibus fulgentes, celebravit Eusebius. Nobiliorem sedem, multis clarum prodigiis, silentio dissimulassent Scriptores Ecclesiastici? Jactabat olim Apostolorum trophæa, Caius qui vixit Zephyrini Papæ temporibus: *Ego verò*, inquit, *Apostolorum trophæa possum ostendere. Nam sive in Vaticanum sive ad Ostiensem viam pergere libet, occurrent tibi trophæa eorum, qui Ecclesiam illam fundaverunt.* Nonne Caius satius fuisset celebrare Cathedram illam Petri ligneam, multis illustrem miraculis? Exclamabat olim Tertullianus: *Ista felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt. Ubi Petrus passioni Dominicæ adæquatur. Ubi Paulus Joannis exitu coronatur. Ubi Apostolus Joannes posteaquam in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur.* Quidni Sepulcrum addidit, ubi Cathedra etiam Petri lignea, quàm plurimis semper miraculis illustrata custoditur. De civitate Romana, illud commemorat Theodoretus ad Leonem Epistola: *Habet communium Patrum, & veritatis Doctorum, Petri & Pauli sepulchra, quæ fidelium animas illuminant*, cur ... Cathedra eodem fulgore collustrabat, & illustrabant? Tot sanè virorum Leo Magnus sedem extulit suam; cui tamen numquam venit in mentem prædicare gloriam, quam ligneæ illa Petri Cathedra, Ecclesiam Rom. fe-

Tertul. de Præscr. c. 36.

cerit. Quomodo est tacta apud Veteres de ea Petri sede, tanta sileatur? Si verum volumus, ea traditio mendum continebit.

Lignea Petri sedes non potuit custodiri ... gentis inscitia.

IX. Tempus omnium rerum, quæcumque eveniunt, Arca Moisis aeternis ... donata est, in Hierosolymitano incendio. Periit celebris & illa [illegible] ... Illa verò Petri cuspis permansit, monumentum sanè cunctis Antiquitatis monumentis, sola durare in æternum. Quibus si Romæ durantem illam quæ extat ... Petri sanè Cathedra, ... fulgeret miraculis, & certis diebus populo ... Petri ... Barbarum, creditu difficillimum est, Cathedram ... salvamque custodiri potuisse. Scribente Leone: *Roma, a ... Africa quoque exitii Genserico duce, Romanis ... exercitu ... Romanis ... in Tiberim ... diripiunt ... Templa & ... Leonem Pontificem ... Templa ... quò vellent abegerunt.* Opus sanè miraculo fuit, in tanta rerum sacrarum direptione, Templorumque incendio, ut sedile Petri ligneum, flammarum vim evaderet? Quo sanè teste miraculo? Si creverint sæpius non hæc Petri Cathedra, pretioso hoc monumento, tot miraculis claro, Gothi sæve Vandali ... locupletioresque fecissent. In civitatem Avenionem, Curiam Romanam translatam fuisse, sciunt ... Romam, à Ille Platinâ. *Ex Burdegalis ... Pontifice ... Cardinales omnes ad se vocat, qui sive vivere Pontificem ... anno 1305. ... ad septuaginta quatuor annos ...* In ea Sacri Collegii migratione, quid de Petri sedili factum? Mansitne Romæ? Quæ credit non nobile B. Petri monumentum, ... Pontifice & Cardinalibus non fuisse translatum? Asserere forte debuit, ut Curia Romana ... Quid porro ubi Romam redeunt simul cum Pontifice sacra Cathedra hæc? Eorum simulatione Gregorio undecimo opus fuit, ut Avenione relictâ, Romam proficiscerentur: *Paratis in Rhodano ... triremibus, ubi ... & à Gallis ... Genuam primò, deinde Cornetum, tandem Romam pervenit.* Ubinam gentium ea Cathedra?

Plat. Greg. XI.

Qui modo ... memorantur Romæ Cathedræ ligneæ Petri non ...

X. Desinat ex libro primo sacrarum ceremoniarum, tres apparet fuisse lapideas sedes, in Lateranensi Basilica, quibus novus Pontifex sedebat, suæ consecrationis tempore. Prima sedes erat ante ingressum in Templum, eaque vilis & abjecta, ad quam novus Pontifex ... Altera sedes erat porphyretica, in ipso palatio, atque ... Tertia sedes similis erat secunda, nec procul ab ea, ... traditur illi, à quo ... Meminit & Platina sedis stercorariæ: *Et qui in tanta Magistratu constituitur, sciat se non Deum, sed hominem esse, & necessitatibus naturæ, utpote egerendi, subjectum esse, unde meritò stercoraria vocatur.* Propterea cùm ad dignitatem Pontifex Cathedram ascendit, ... *de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, ut sedeat*

Platin. in Joan. 8.

cum

Anno Dom. 45.

[illegible] Principibus, & solium gloriæ tenent. Inter eas omnes Cathedras, illa Petri eminet, & in ea Pontifex sedere debuit, ut hoc decentissimo signo Petri se successorem exhiberet, ad quem cultiorem Petro gratiæ, potestatisque hæreditate, [illegible]. [illegible] vestigio reperitur: nullus in coronando Pontifice usus ejus: nulla à Veteribus agitatur mentio. Quid ita? Quæ enim illud Petri monumentum, Cathedra hæc, quam plurimi semper mirarentur [illegible] & superstitione, & credulitate, [illegible]. Debemus sanè Paulo [illegible], qui & doctrinâ & sanguine suo, Romanam perfudit Ecclesiam, quòd nunc Cathedra Apostoli, [illegible] non fuerit exhibita. An fuerat cùm Romæ donaret? Cur non adhibitæ à Romanis ex [illegible] [illegible] quoque tam accuratè, atque servarent? [illegible] [illegible] ab eruditis Gallo anno MDCXCIV. editas, qui [illegible] quæ ligneam Petri Cathedram [illegible] evenerunt: Des personnes qui ont vu en 1666. la Chaire qu'on expose pour placer solemnellement dans l'Eglise de St. Pierre, assurent qu'elle est d'yvoire, que les ornemens en sont anciens, & qu'on y voit gravés les douze travaux de Hercules. Hanccine Cathedram, nisi posito omni pudore, tribui Petro possit?

XI. Invitat nos affinitas materiæ atque [illegible], de Cathedris Episcoporum aliquid adjungere. Dominibus Apostolis, suas fuisse Cathedras, faciles præstemus. Morem enim Judæorum fuit, ut Doctores sedendo docerent, quod non semel notavit in Annalium observationibus. Non à vero abludit specie, de Cathedris episcopali [illegible] [illegible] Apostolicas apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsident. apud quas ipsæ [illegible] [illegible] sequis, Apostolicas Sepulturas [illegible] Ecclesias. [illegible] Apostolos; secundum Epistolæ quorum authenticum exemplar servatur Ecclesia, ad quam scriptæ fuerunt. Quibus atque monumentis, [illegible] Apostolorum. [illegible] Petri quoque hinc habemus Recognitionum: Theophilus qui erat cunctis potentibus in civitate sublimior, domus suæ ingentem basilicam [illegible] in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo Cathedra. [illegible] speciem [illegible] describit l. 2. Mand. 72. [illegible] primam Cathedram habere. Jacobi Cathedram magnâ ab Hierosolymitanis diligentiâ, asservatam fuisse, tradit Eusebius. At Baronius [illegible] scriptura Porphyrio: Majores, etiam ipsas sedes ligneas, quibus Apostoli insedissent, venerantur prosequi. Quod Baronio linguæ Græcæ hospiti, & versionibus fidenti, utcunque condonari potest, Valesio autem ad miraculum docto, non potest. Eusebium sic vertit vir clarissimus: Jacobi illius Cathedram ad nostra usque tempora conservatam fratres illius Ecclesiæ jam inde a majoribus, magnâ prosequuntur veneratione. Atque in Græcis nil verborum alii, quibus ea significetur, magnâ prosequuntur veneratione. [illegible] Jacobi thronum ad nostra usque tempora conservatum. Hinc Eusebius, non verò illa quæ de suo finxerunt Baronius, atque Valesius, magnâ prosequuntur veneratione. Quasi jam [illegible] nihil Reliquiarum: cùm ex asserenti Jacobi Cathedra illud tantùm colligi debeat, Christianos multis Sanctos [illegible] honoribus, quorum [illegible] et [illegible] quæ in cultodienda feliciter hujus sede Jacobi, Hierosolymitani adhibuerunt. Sic & Alexandriæ Cathedra B. Marci Evangelistæ diutissimè dicitur servata, de qua in actis passionis ejus, hæc habentur: [illegible] [illegible] ad confirmandam hujus veritatis assertionem in eadem Ecclesia perseverat, ut clare atque Cathedra, polita compagine tabulis, in qua quidem sedisse illum dum Evangelicas paginas enarraret, præsentium usus retinet memoria relatorum. In cujus vestigium Cathedræ sedis, nullus est ausus unquam Pontificum deinceps residere. Sed in magna veneratione habentes à cunctis istius Pontificibus humilior honorata. Quam tamen traditionem ipso suo relinquentem, Episcopus Schismaticis sua honore & Cathedra, ut à consentiente defecerunt. Optatus ad Parmenianum l. 2. Non Cathedram recepit a Cathedra Petri, vel Cypriani, sed Majorini, cujus in Cathedram sedet. Cæterùm ut observem, aperte liquet, vanam esse Christiani Lupi distinctionem: Apostolica, inquit, Cathedra, & Apostolica Ecclesia sunt species & genus, plurimum differunt. Nulla Cathedra est Apostolica nisi quam insedit S. Petrus. Sunt tres, Romana, Alexandrina & Antiochena. Hoc figmenti [illegible] Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsident. Non de unius Apostoli Cathedra, sed de plurium Apostolorum Cathedris, mentionem agitat. Quasi verò Ecclesia Corinthia quam Paulus fundavit, in qua diu sedit, cui scripsit, pro verè Apostolica non sit habenda, eò magis quòd ex Dionysio Corinthiorum Episcopo didicimus, Petrum quoque in ea [illegible].

XII. Ligno constitisse olim Episcoporum Cathedras [illegible] [illegible] eruditissimi observatio Baluzii, ad librum primum Capitularium: Cathedras eratas olim ligneas etiam ævo Caroli Magni, ut ostendit hic locus ex veteri homiliario MS. Ecclesiæ Lugdunensis, super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Hæc verba Domini non debemus carnaliter intelligere, ut credamus Scribas & Pharisæos sedisse super Cathedras ligneas, sicut modo solent sedere Episcopi & Presbyteri in Ecclesia. Cæterum præter Episcopos non suam Cathedræ, suas habebant & Presbyteri, utpote viventi Ecclesiasticarum, unà cum Episcopo præsertim, qui secundi throni dicebantur. Quo utique modo, Presbyteri à Constantino Magno designantur in Epistola ad Chrestum: Tibi quoque scribendum esse censuimus, ut atque publico vehiculo a viro clarissimo Latroniano, correctore Siciliæ, adjunctis tibi [illegible] ex secundi ordinis, quos tu elegendos putaveris. Eandem & phrasin usurpavit Nazianzenus in carmine de vita sua p. 6. [illegible] Optatum diacono Meletianum secundi Socratis: Quid commemorem Lucam? . . . Quid monstrum plurium? Quid Diaconus in mensis? Quid Presbyterum in secundo Sacerdotii constitutum? Ipse agmen & princeps omnium Episcopus erat. Episcopi in Ecclesia sedebant in sublimiori throno, assidentibus hinc & inde Presbyteris, in humilioribus quidem Cathedris; quæ tamen subsellia nominantur, ut ex descriptione Templi Tyrii apud Eusebium apparet [illegible]

Brev. de F. a. I. 741. | De Episcoporum Cathedris. | Tertul. de Præscr. c. 36. | Recogn. l. 10. p. 170. | Baron. [illegible] | Euseb. [illegible] | Lup. [illegible] p. 382. | Presbyterorum Cathedræ. | Baluz. Not. p. [illegible] | Euseb. l. 10. c. 5. p. 382.

promptum est: *Porro cum Templum in hunc modum absolvisset, thronos, thronisque altissimis ac honorem praesidentium, ac praeterea subsellia per universum Templum ordine disposita [illegible], postremò Sanctum Sanctorum, altare videlicet in medio constituit.* Quo loco, Presbyterorum sedes, θρόνοι nuncupari observandum, non βάθρα, quae sedes vilioris esse. Erat porro Episcoporum quàm Presbyterorum Cathedra honoratior, non modò quia Episcopus Presbyteris dignitate major fuit, verum etiam quia ex sublimiori loco, vellent cum officii munere sui, docente Augustino: *Ut, inquit, in* [illegible] *vocatione, altiore se in loco tanquam in specula constitutos, qui oculorum acie pervigili atque indefessa in totam gregis intuerent, sancti caeteris veritate & probitate clarerent, quanto magis essent sedis honore ab summitate conspicui.* Caeterum [illegible] in adhuc Ecclesiâ, cum prisca regnaret antiquaque simplicitas, thronus Episcopalis aut nihil, aut parum Presbyterorum Cathedras excedebat. Cujus conjecturam ducimus ex verbis Synodi Antiochenae adversus Paulum Samosatenum congregatae: *Nam & Tribunal & solium excelsum, non ut Christi discipulus sibi ipse constituit.* Quibus accedant Sulpicii verba de B. Martino: *Illud non praeterimo, quod in secretario nunquam Cathedrâ usus est. Nam in Ecclesia nemo nunquam illum sedere conspexit, sicut quendam nuper, testor Dominum, non sine meo pudore vidi sublimi solio quasi Regio tribunali, celsâ sede residentem. Sedebat autem Martinus in sellula rusticana, ut est in usibus servulorum, quas nos rustici Galli Tripetias, vos Scholastici, aut certe tu qui de Graecia venis, Tripodas nuncupatis.*

XIII. [illegible] Baronium, quòd Sedes illae quibus Episcopi in Ecclesia insiderent, ut decorum [illegible], velis egregiè ornari [illegible]. [illegible] Porro quidem, vel [illegible] seculo, ornandis Episcoporum Cathedris, adhibita fuisse vela, credere non possumus. Apostoli sanè ejusmodi ornamenta non curabant, utpote qui prosequebantur Dominum suum, [illegible] summum. Nulla quidem Jacobeae [illegible] Cathedrae fuisse ornamenta, eò colligimus, quòd illa perinde atque Cathedra à Hierosolymitanis fuissent custodita. Liber ille cui Gemmae animae nomen, ex prodidit de Apostolis: *Apostoli & eorum successores, in quotidianis vestibus & ligneis calicibus Missas celebrabant.* Quae vestes, simplices utique & tenues, thronum velis egregiè ornatum non arguunt. Lapsu temporum in Episcopales Cathedras introducta fuere vela, quae simplici linteo constabant. Quod monet Pontius, Cypriani Diaconus, cùm post iter longum [illegible] sederet Sanctus ille Martyr, testem Judicis expectans sententiam: *Sedile erat fortuito linteo tectum, ut & sub ictu passionis Episcopatus honore* [illegible]. Haec erant Cathedrarum ornamenta Episcopalium. Hinc sedium linteatarum nomen habuere. Quae de re insignis locus est apud Pacianum: *An Novatianum quem absentem Ipsi ulla Episcopum fecerit? Quem consecrante nullo, linteata sedes accepit.* Hoc etiam sibi volunt Patres Alexandrinae Synodi in Epistola sua de Athanasio: *Aut quidam veteres luctum prosequuntur, thronis episcopalibus [illegible], qui Episcopi in thronis sedentis, velum [illegible]?* Si tamen simpliciaque vela [illegible], perinde fit ac egregiè ornata, tum [illegible] Episcoporum Cathedras, ut decorum thronum egregiè ornatas fuisse. Vix tamen putamus, egregia ornamenta simplex velum sustinere [illegible]. [illegible] Cathedrarum ornamenta [illegible]. [illegible] auroque pulchriora, atque superba Pontificalium sedium ornamenta, quae tempore lapsu simul & luxu tandem obtinuere. Quibus, ni nostra nos fallit conjectura, Baronius verbâ egregiè velificatur. Hoc insuper observabimus, velum ubique perstringi ab Augustino Cathedras: *In futuro Christi judicio, neque absidae gradatae, nec Cathedrae velatae, nec sanctimonialium* [illegible] *ad defensionem ubi coeperit accusare conscientia, & conscientiarum arbiter judicare. Quae hic honorant, ibi onerant. Quae hic relevant ibi gravant. Ista quae pro tempore propter Ecclesiae utilitatem honore nostro tribuuntur, defendentur fortè bonâ conscientiâ.* Fallimur aut eo vocabulo, [illegible]. Quod si luxum videt qui regni tandem [illegible], [illegible] exemplum Matthaeus Paris. dum Othonis, Gregorii Papae in Angliam legati, apparatum ad [illegible] Londinensi [illegible]: *Appropinquante vero tempore Concilio, jussit Legatus sedem parari in Occidentali parte Ecclesiae Sancti Pauli Londini fastigiosam nimis & solemnem, longè trabibus & sedilibus gradatim [illegible] . . . Et ingressus Ecclesiam, coram majori Ecclesiae, Pontificalibus se induit, scilicet* [illegible] *ornata, & mitrâ, & praecedentibus Archiepiscopisque Cantuariensi, & Eboracensi suis, cum processione solemni, cum cruce & cereis accensis, & cum Letania. Sedem suam ascendit per gradus pomposè, ut dictum est, praeparatam, & jam pomposius tapetis & linteis velatam, [illegible] Dom. Cantuariensi, & Eboracensi a sinistris, propter quod orta est inter eos dissensio, scilicet de ordinatione sessionis.* Si Antiquorum Cathedrae Praesulum, superbae Othonis tapetibus insignitae fuissent, tum egregiè ornatas habe, unà cum Baronio praedicaremus.

XIV. Vocabulum Cathedrae, ubi frequentius [illegible], [illegible] finem opere ponam, si hunc quoque [illegible] attingimus. Ex Scripturis desumptam esse phrasim, Cathedram Petri, [illegible]. Nota sunt omnibus atque obvia verba Christi discipulis: *Super Mosis Cathedram sederunt* [illegible], *Cathedra* [illegible] *Cathedram* [illegible]. *Cathedra,* [illegible] *significat.* Porro metaphora haec ex eo ducitur, quòd Pharisaei sedebant inter docendum, ut & hac nomen caeterum usurpari potuerit:

> *Rex Solium, Doctor Cathedram, Judexque Tribunal possidet.*

Utrumque porro conjungi debet, nimirum scilicet munus doctrinae, ut quia Doctorem aliquem in Cathedra sedere dicunt. Quae de causa Sadducaei, quibus palam publicèque docendi facultas

[illegible] comprehendat, nunquam Mosis Cathedram conscendisse fereantur, quae à sanctissima Mosis de rebus [illegible], corporisque [illegible], disciplina erant [illegible]. Quae sanctissima praecepta [illegible] Pharisaei retinebant & docebant. Ac Hier. quidem explicatio haec est: *Quod autem ait super Cathedram Mosis sederunt Scribae & Phar. per Cathedram doctrinam legis ostendit. Ergo & illud quod dicitur in Psalmo, & in Cathedra pestilentiae non sedit, & Cathedras vendentium columbas evertit, doctrinam debemus accipere.* Sicuti explicationem verba Servatoris illustrat Origenes: *Ergo ante Christi quidem adventum, super Cathedram Mosis sedebant bene, qui bene & secundum rationem dicta Mosis interpretabantur. Post adventum autem Christi, sedent super Cathedram* [illegible] *Petrum* [illegible] est, *non* Mosaicae servant [illegible] disciplinae, [illegible] doctrina [illegible] quae ad publica praecepta [illegible] necessaria est: constat tamen praecipuas quidem in Cathedra partes, doctrinae esse, non memoriae; quia doctrinae causa, munus institutum est, non vice versa. Ex ea origine manasse [illegible] locutionem, quae antiquorum evolventibus monumenta passim occurrit, Cathedra Petri, uti apud Optatum libro primo contra Parmenianum: *Nec Caecilianus recessit à Cathedra Petri, vel Cypriani, sed Majorinus.*

XV. Observaverunt autem in scriptis Patrum Cathedram fuisse quadrifariam, primùm enim doctrinam significat. Quam indicant significationem, verba haec Hieronymi ad Damasum: *Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Beatitudini tuae, id est, Cathedrae Petri, communione consocior, super illum Petrum aedificatam Ecclesiam scio.* Quibus haec clarum est, Damasi non [illegible] mundi, sed doctrinam, quam [illegible] Christi nomine Petrum, unà cum sanguine Romae profuderat. Eidem omninò mente, haec scribebat & in Epistola sequente Hieronymus: [illegible] Rectè; quia nulla Christianus [illegible] Illud ipsum sibi vult Optatus: *Nec Caecilianus recessit à cathedra Petri, vel Cypriani, sed Majorinus.* quae vix aliò detorqueri possunt. Quippe Cypriani sedem occupabat Caecilianus, [illegible] Cathedra [illegible] Cypriani, atque doctrinam ejusmodi. Hac de causâ, Gregorio Magno, ea dicuntur è Cathedra Petri manare, quae vera praedicamus. Audiamus enim sic Eulogium compellantem Alexandrinum [illegible] *multa in Epistola sua, de Sancti Petri Apostolorum Principis* [illegible] *est,* [illegible] *nunc usque in successoribus suis sedeat.* Secundò Cathedra Patribus Episcopatum frequentissimè significat, ut invenimus, quae colligi possunt [illegible] spreverat Episcopum superbus Diaconus, offensum sic compellat Cyprianus: *Pro Episcopatus vigore, & Cathedrae auctoritate, haberes potestatem, qua posses de illo statim vindicari.* Quid est Cathedrae autoritas, si munere non est, quod gerebat Rogatianus? Ad Stephanum de Novatiano haec scribit & Cyprianus: *Quod Episcopo Cornelio, in Catholica Ecclesia, de Dei judicio, & Cleri ac plebis suffragio ordinato, profanum altare erigere, & adulteram Cathedram collocare tentaverit.* Adultera illa Cathedra Episcopatus est, quem [illegible] Novatianus usurpavit. Neque alia mente [illegible]: *Novatianus Romanae urbis Presbyter, adversus Cornelium, Cathedram sacerdotalem conatus est invadere.* Simili modo loquebatur Optatus, haec ingerens Parmeniano: *Videndum est qui, & ubi prior Cathedram sederit . . . igitur negare non potes, scire te in urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput.* Cathedra haec, Episcopalis est autoritas, quam Romae Petrus exercuit. Sic Milevitanis Patribus, Cathedra pro Episcopatu sumitur: *Placuit ut quicumque negligunt loca ad suam Cathedram pertinentia.* Videatur & ejusdem Synodi Canon 21. Tertiò Cathedra Ecclesiam quandoque ipsam designat [illegible] Episcopum legitimo gaudentem, & ab utroque constitutam. Eo quidem sensu capienda sunt Cypriani verba ad Cornelium de Schismaticis, qui Romanae opem Ecclesiae implorarunt: *Navigare audent & ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est.* Ut quod ait sic Petri Cathedrae verbis sequentibus Ecclesiae principalis indicatur. Incongruum enim est dictu, Schismaticos ad doctrinam, vel Episcopatum Petri navigasse. Sed rectè scribitur, Romanae Ecclesiae, quam Petrus instituerat, Schismaticos auxilium flagitasse. Huc spectat Concilium Bracarense primum, ubi adversus Priscillianistas dicitur, communi Episcoporum consensione: *Valde necessaria est horum Capitulorum lectio, ut dum simplicioribus quibusque pristina* [illegible] *Patrum instituta panduntur,* [illegible] *à sede Beatissimi Petri Apostoli, &* [illegible] *Priscillianae haeresis figmenta cognoscantur.* Quid est damnata fuisse à sede Beatissimi Petri, nisi ab Ecclesia Romana, ubi Petrus sederat? Tandem vox Cathedra, Ecclesiae est Cathedrali accommodata. Hinc in Capitulari scriptum: *Ut non liceat Episcopo principalem Cathedram suae parochiae negligere, & aliam Ecclesiam in sua Dioecesi magis frequentare.* Quam hanc [illegible] Canonum [illegible] Africanum c. 38. *Rursum placuit ut nemini sit facultas relicta principali Cathedrâ, ad aliquam Ecclesiam in Dioecesi constitutam se conferre.* Hinc apparet & promptum est, quid sibi velit varietas omnibus locutio, docere & loqui in Cathedra Petri. Nempe ea intentione uti illorum mentibus, quae Petrus docuit Apostolus; quemadmodum Pharisaei sedebant Mosis in Cathedra, dum ea discipulis facienda proponebant, atque credenda, [illegible] *sedes* [illegible] esse, dum [illegible], quae in cathedra Petri [illegible] disciplinam constituit.

XVI. Cùm autem vero, Antiochenum à Petro Episcopatum fuisse depositum, Baronius scribat Chronologia, [illegible] ut sibi visus sedi providere successorem. At [illegible] successorem substituerit, Evodium an Ignatium, res [illegible] quod jam diximus saepius, Petro nil Episcopatus fuisse, nempe agenti Apostolum. Ideòque non magis ipsi quàm Paulo, successores esse [illegible]. In Antiochena enim Ecclesia, mul-

Anno Dom. 45.

[illegible] Episcopum, explorandum est. Utrum verò eodem tempore creati sint Episcopi Ignatius & Evodius, [illegible]. Cum autem Baronium vestigiis ipsius persequamur, [illegible] quæstionem, [illegible]. [illegible] porrò [illegible] Baronius, Evodium Ignatiumque simul Episcopos egisse [illegible]. [illegible] sententiæ, quæ à regimine Monarchico quod [illegible] Hieronymi, [illegible] aliquid [illegible]. Hoc addit pro sua sententia: *Quod quidem mirum factum videtur, cùm [illegible] fideles, qui ex circumcisione, & eos qui ex Gentibus ad fidem venerant, esse [illegible], [illegible] præditorum, aliud [illegible], [illegible].* [illegible] verò [illegible], Evodius, inquit, [illegible] Ignatium. Placuit Natali Alexandro Baronianum [illegible], [illegible] 13. p. 545. [illegible] quæstionem, neque Baronius sibi satis constans. Etenim si simul creati sint Episcopi Evodius atque Ignatius, ille à Petro, hic à Paulo, *[illegible] fideles qui ex circumcisione, & eos qui ex Gentibus, [illegible].* [illegible] ergo Episcopo [illegible] Ecclesia; & [illegible] ad Petri [illegible] negligentiam hanc, quod [illegible] Orientis caput erat, Metropolitanum [illegible], [illegible] Antiochenam [illegible] & Romanam [illegible]. [illegible] Pontificatum [illegible] ad usque annum Domini XLIX, in quem [illegible] ob circumcisionem [illegible] Baronii Chronologia [illegible]. [illegible] Episcopatus [illegible], [illegible]. Quem tamen [illegible], [illegible], hoc est Dionysiano [illegible] & quadragesimo, Coss. Claudio Cæsare III. & Vitellio II. [illegible]. Quæ etiam Antiquorum [illegible], [illegible] Baronius [illegible], videlicet quod Evodius Ignatiusque simul Episcopi constituti sint, [illegible] in Ecclesia Antiochena [illegible]. Neque enim hæc [illegible], quod [illegible] Episcopi [illegible], ego sum Ignatii, ego sum Evodii, & Ecclesia quæ una est, [illegible]. Neque enim [illegible] potuisset Antiochenos, ut [illegible] Ecclesiæ [illegible]. Quis [illegible] Evodius, an Ignatius? [illegible], [illegible] Judæi [illegible]. [illegible] Hierosolymitanam Synodo [illegible], [illegible] Petrus Antiochenam [illegible] Ecclesiam. Quod [illegible] Lucas [illegible]. *Igitur dimissi Judas & Silas venerunt Antiochiam, & congregatâ multitudine tradiderunt Epistolam. Quam cum legissent, gavisi sunt super consolatione. Judas quoque & Silas cùm essent & ipsi Prophetæ, [illegible], & confirmaverunt [illegible].* [illegible] Paulus autem & Barnabas [illegible] Antiochiæ [illegible] [illegible] Petrus & Barnabas [illegible], [illegible] à Paulo, [illegible] Baronii [illegible],

de [illegible] simul Evodio Ignatioque Episcopis Antiochenis, ob Judæorum Ethnicorumque de circumcisione [illegible].

XVII. Evodium Ignatiumque Ecclesiæ Antiochenæ simul præfuisse, [illegible] est [illegible] [illegible], quod [illegible] unam Ecclesiam Episcopos [illegible], [illegible]. *[illegible] ad vos ipsos, & universo gregi in quo vos Spiritus [illegible] [illegible].* Quid si ergo Evodius simul & Ignatius, [illegible] [illegible] præfecissent, non obscura sunt Veterum [illegible]. [illegible], qui Clementis [illegible]: *[illegible] Petro [illegible] Paulo [illegible] est.* Ignatium post Apostolos Episcopum creatum esse, disertè tradit Athanasius: *[illegible] post Apostolos Antiochiæ Episcopus creatus est.* [illegible], quem Petrus & Paulus fata compleverint, Evodio [illegible], Eadem & Chrysostomi [illegible]: *Quem prius laudabimus? An Martyrem, aut Episcopum, aut Apostolum? Nec [illegible] quod tanto principatu dignus visus sit [illegible] admiror, sed quod a Sanctis illis, principatus ipse ei manus traditus sit, [illegible] caput [illegible] Apostolorum manus attigerit.* Eadem & Theodoreti [illegible]: *De illo enim Ignatio [illegible], qui per magni Petri dexteram, Pontificatus gratiam accepit.* Accedit etiam Felix Papa tertius, qui de Petro Gnaphæo ad Zenonem hæc scripsit Imperatorem: *Petrus primogenitus & Diaboli filius, & qui Sanctæ Antiochenæ Ecclesiæ [illegible] se ingessit, [illegible] Pontificatum Ignatii polluit, qui Petri dexterâ Episcopus ordinatus est.* Petrum ad plures [illegible] anno Domini LXV. quo Nero horrendam in Christianos persecutionem movit, [illegible]. Cùm igitur Ignatium à Petro creatum [illegible] Felix Papa, Theodoretus, Chrysostomus, qui Antiochenæ Presbyter Ecclesiæ fuit, necessariò fatendum est, Ignatium Evodio non successisse; sed eodem [illegible] tempore, in eadem Ecclesia cum illo [illegible] Episcopi. [illegible] à Petro Episcopum constitui Ignatium non potuit; quem [illegible] [illegible] Petro [illegible], [illegible] Eusebius, qui de ordinatione Ignatii post Martyrium Petri [illegible]. Sic est, communibus [illegible] suffragiis, aristocratica [illegible] Antiochenam [illegible] Ecclesiam [illegible] Ignatium, [illegible] quæstio [illegible] est [illegible] à Felice, Theodoreto, Chrysostomo, [illegible], non à Paulo, sed ab ipso Petro Ignatium ordinatum fuisse. [illegible] Ecclesia, ut vel inter [illegible] Primatus [illegible], [illegible] Evodio quidem quoad vixit, primas partes Episcopi [illegible] esse [illegible] Ignatio, [illegible], [illegible] ab Antiochia [illegible], ordo Episcoporum [illegible] *apud Antiochiam verò defuncto Evodio, qui primus ejus loci constitutus fuerat Episcopus, secundus [illegible] [illegible] Petrus [illegible], qui primus post Apostolos gubernacula*

ANNO DOM. 43.

ante [illegible] [illegible] factum est. Ignatius [illegible] se Evodium, dum vita Petro manebat, scripsit Nicephorus: *Petro Antiochenam Ecclesiam primum Evodio, deinde revera [illegible] [illegible].* Deinque ferunt Ignatio regendam Petrum tradidit. Nobis tamen longè potior est Eusebius auctoritas quàm illa Nicephori, ut defuncto jam Petro, ad primum Ignatius gradum ascenderit. Ex antiqua porro Ecclesiæ Alexandrinæ consuetudine, quæ autem Apostolicamque simplicitatem referebat, non dubitamus ex multis, qui unà cum Evodio Præside Antiochenam administrabant Ecclesiam, Presbyteris, post defunctum Evodium electum esse Ignatium, qui Senatum moderaretur Ecclesiasticum. Verba sunt hæc Hieronymi: *Alexandriæ à Marco Evangelista, usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum, Episcopum nominabant: quomodo si exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de se quem industrium noverint, & Archidiaconum nominent.* Quam Alexandrinam Marcus tradidit disciplinam, ea non usque diversa ab illa fuit, quam Petrus & Paulus apud Antiochenos constituere. Presbyteri igitur & Episcopi unum idemque officium fuit, quomodo Diaconi, Archidiaconique idem munus competit. Ad Episcopatum evectus Ignatius Presbyter, Archipresbyterum, sive primum inter Presbyteros [illegible] [illegible].

ANNO DOM. 44.

ANNO U.C. 797. PER. JUL. 4757. JUL. 89. DION. 44. CLAUDII 4. Sol. 25. E.D. Lunæ 7. Indict. 2. Epact. 14. Epact. Ant. 3. 4. P. Apr. 3.

COSS. L. Quintius Crispinus II. M. Statilius Taurus.

I. DE hujus anni Consulum nomine lis est atque discrepatio. Eruditissimus ille Norisius, & secundum Norisium Pagius, commendant Baronium aliosque errasse in hujus Consulum pronominibus. Vocantur enim Caius Crispinus & Titus Statilius Taurus, ut legitur in Fastis. Argumentum Norisius Pagiusque afferunt ex Epitaphio quod Gruterus retulit paginâ 1041. Neque tamen nostri, magni esse momenti hoc argumentum. Interea non omnis animo evellitur scrupulus, propter auctoritatem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *Caio Crispo secundum, & Tito Statilio Coss.* Quid? Num errore deprehensus est Dio, dum recenset Consulum nomina, quæ ut liquet ex materia in Senatus Scriptas custodiri sapientum? Amplius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ac constituendum argumentum, Gruterum potiùs inscriptioni, quàm Dioni Romano Senatori, de prænominibus Consulum, qui contentum annum operuere, adhibendam esse fidem.

II. Britanniæ aliqua parte subactâ, Romam redit Claudius, sexto quam discesserat mense, sexdecim tantum diebus in Britannia actis. Triumphavit, nova utique pro more agens, tum per gradus in Capitolio genibus ascendens, levantibus eum utrimque generis. Ad ejus triumphi spectaculum, commeare in urbem non solum Præsidibus Provinciarum permisit, verùm etiam exulibus quibusdam. Atque inter hostilia spolia, navalem coronam fastigio Palatinæ domus, juxta civicam fixit, trajecti & quasi domiti Oceani insigne. Currum ejus Messalina uxor carpento secuta est. Lucius triumphales edidit acceptâ ad id Consulis potestate. Achaiam & Macedoniam, jam inde à principatu Tiberii, à Præsidibus administratas, Senatui reddidit. Militibus qui ex lege uxores habere nequibant, jus maritorum concessit. Rhodios libertate privavit, quòd Romanos quosdam in crucem sustulissent. Urbanum Sibonem Senatu movit, quòd in Mauritania militantibus parum fuisset [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] severè prosequeretur, quia libertos quosdam offenderet. [illegible] omnem supellectilem suam proscripsit copiosam & elegantem, quasi omnem divenditurus; nihil tamen aliud vendidit quàm vestem Senatoriam, ostendens posse se privatum pecuniæ vivere.

III. Interea Rex Agrippa, qui Judæorum Religioni erat addictissimus, *[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] autem Jacobum fratrem Joannis.* Ecclesiæ secunda persecutio hæc est, quæ in Apostolos præcipuè grassatur. Auctor ejus, Rex & potentissimus, & Mosaicæ cultor disciplinæ maximus, ut dicimus ex Josepho: *Institutorum nihilominus patriorum custos erat religiosissimus, nec ullus dies ei præteribat absque sacrificio.* Sic in Religionem Judæorum benè animatum Herodem, in Christi discipulos sese incendisse adversarium, nil mirum. Quippe voluntati omnium, eâ se ubique servitutâ facilliniè arbitrabatur, cùm quos pro schismaticis, impios, blasphemos habebat, morti devoverit. Sapienter Chrysostomus: *Ecce alia tentatio, & vide id quod ante diei, quomodo per relaxationem & afflictionem contexuntur in Apostolorum successione omnia. Non jam Judæi, neque Concilium, sed Rex immittit manum, ut affligat. Major potestas, difficilius certamen, & hoc magis, quo gratificari Judæis magis studebat. Occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio: simpliciter & quasi fortuitò.* Nullâ quidem præcunte, sive legitimâ causæ cognitione, sive in carcerem missione, sive disquisitione, productis in reos testibus factâ, motam fuisse eam Ecclesiæ vexationem, Lucæ phrasis indicat, ut optimè adverterit Chrysostomus. Subitaneo igitur impetu, non in eos quos malè acceperat, ut suis Herodes affectibus obsequeretur. Id sibi vult *ἐπέβαλεν χεῖρα*. Unum tamen Jacobi cruorem fusum esse, persuasum habemus ex antiquata oppositione, martyrum inter & alios quos regia manus afflixit, occisum autem Jacobum, aliorum & mortem Lucas intermisisse. In hos flagris quidem & vinculis, in illum verò animadvertit gladio. Quibus fuerit factis, apertè loquitur, clarissimè vel repugnante [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ditione suâ Herodem reperisse. Num Romanorum in Provincia jus dicere potuisset? Ipse tulisset imperii? Hucci ne passos, aut Vibium Marsum, Syriæ Præsidem, qui imperiosè mandato Regem, Tiberiade egressum, convocatum dissolverat? Huccine tulisset Judæa Præfectum, ut in alienâ ditione proprios vel subditos afficeret pœnâ Herodis? Hanc potestatem à Magistratu petitam debent. Ubi verò fuere concessi à Romanorum Præfectis, jam hujusce vestigia? Fuerunt Petrus & Jacobus origine Galilæi; at manebant domicilio, quod Hierosolymam collocarunt, in Romanorum potestatem concesserant, si non nimirum Judæa nuper Provincia fuit;

Y y y y 2 ideoque

semperque ad sententiam Agrippæ in Petrum Jacobumque [illegible]. Quæ cum [illegible] Herodem Apostolum, sed & in aliis [illegible]: modò accepit [illegible] ex Ecclesia. Num & illi Gentiles? [illegible]? An quæ eodem tum tempore [illegible], ex oraculo dein [illegible]? Judæam igitur Agrippam à Claudio Regem impositum esse credimus. Sed & Herodis gessisse nomen, quo à Luca semper afficitur, egregiè demonstrant nummi, superiore anno percussi, Scaligero Harduinoque benè noti:

BASILEYS HERODES [illegible] AIOS

[illegible] KAISARI SEBASTO. ET. [illegible]

IV. Sunt viri doctissimi, qui Jacobum jam antea mortuum fuisse putant, cùm Paulus de visitando Petro venit Hierosolymam. Sic statuunt Jacobus Capellus, Sauramus &c. quorum ratio hæc est, Cum autem Lucas dicat videre tantum Petrum & Jacobum fratrem Domini, videtur jam tum [illegible] fuisse [illegible] [illegible]. Quod argumentum sane jejunum est atque singulare, cum [illegible] [illegible] in Historia Lucæ. Non magis Joannem videt Saulus quàm Jacobum. Joannes tamen [illegible] vita manebat. Quem non visitavit Saulus, quia [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] quoque fuit, quamvis ut [illegible] profectione Jacobum [illegible] [illegible]. Annus [illegible] [illegible] [illegible] Evangelium: suo tamen [illegible] functus erat, nisi factam prorsus [illegible] habent historiam. Quæ verò ex verbis Pauli, *Alium ex Apostolis non vidi quemquam, nisi Jacobum fratrem Domini*, sequitur Apostolorum neminem adhuc mortuum mundi fuisse, cùm de jam [illegible] [illegible], frigida satis eruntur. Porrò Veterum recentiorumque eorundem ille error est, qui Herodi Tetrarchæ mortem assignant Jacobi. Hippolytus libello de duodecim Apostolis, *Jacobus frater Joannis, prædicans in Judæa, ab Herode Tetrarcha occiditur.* A eodem Herode mortem [illegible] esse, scribit Sophronius. Hanc quam & sententiam omnino [illegible] Erasmus atque Robertus Baillius, Glasguæ Professor primarius, in Opere Historici & Chronologici libro secundo. Quem vere eruditissimi errorem Josephus reprimit: à quo traditur Antipam Herodem Joannis Baptistæ percussorem, in exilium à Caio fuisse missum: *Ademptam Herodi Tetrarchiam ad Agrippa Regnum adjecit, pecuniam quoque quam Agrippæ dono dedit. Herodem verò perpetuo damnavit exilio apud Lugdunum urbem Galliæ.* Herodem Antipam Regem nomine Lucas nusquam [illegible], sed Tetrarcham. Cæterùm de morte Jacobi ex Clemente Alex. hæc tradit Eusebius: *Qui Jacobum judicio obtulerat, cùm illum vidisset Christum palam liberè confitentem, commotum vel confusum, se quoque Christianum affirmasse. Ambo igitur simul ad supplicium ducti sunt. Cumque inter eundum rogasset Jacobum veniam, ut sibi veniam daret, paulisper moratus Jacobus, pax tibi, inquit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* [illegible]. [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Certum autem est, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Quo [illegible] Luna decima quarta, quæ post vernum Æquinoctium primùm, Pascha [illegible], quæ eamque [illegible] [illegible], incidebat in Lunæ [illegible] Martii, feriâ secundâ hebdomadis. Epacta Lunæ fuit XXI. Neomenia igitur Martii XVIII. & Plenilunium primo Aprilis, feriâ tertiâ: ut vix in dubium revocari possit, Jacobum mense Martio periisse Herodi sanguine madido. Cur igitur natale Jacobi in Julii vigesimo quinto contigerit? Hanc affert rationem Martyrologium: *Sancti Jacobi Apostoli fratris B. Joannis Evangelistæ, qui propè festum Paschæ ab Herode Agrippa decollatus est. Ejus sacra ossa ab Hierosolymis ad Hispanias hac die translata, & in ultimis earum finibus, Gallæcia condita.* Genus natalem ejus in [illegible] Aprilis conferunt, [illegible] Scriptura.

V. Hispanorum plerorumque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est, Jacobum [illegible] [illegible], in Hispaniam ingressum, ad annunciandum hanc [illegible] Evangelium; quod probant [illegible] monumento, Templo scilicet Sanctæ Mariæ de Pilar nuncupato, Cæsaraugustæ extructo, & [illegible] B. Virginis, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], cum [illegible] Apostolus in Hispania prædicante, super columnam jaspideam [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Auctorum excitantur hanc in traditionem testimonia, qualia sunt Tilpini, Callisti Secundi, & Breviarii Toletani; in quo sequens legitur Hymnus:

Magna deinde filii tonitrui
Adepti fulgent, prece matris inclyta,
Utrique vitæ culmine insignia.
Regens Joannes dexterâ solus Asiam,
Et lævâ frater positus Hispaniam.

Verùm conversò cardine eruditissime de Launoium [illegible] viros, tandem fabulæ [illegible], Baronium, Estium, Christianum Lupum, Natalem Alexandrum [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quemquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] de Magdalenæ in Provinciam, necnon de Dionysii Areopagitæ in Galliam adventu. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ ex Antiquorum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Magdalenæ in Provinciam, quam Jacobi in Hispaniam [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Compostellæ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].

VI. [illegible] in traditionem ex Antiquorum silentio petitur argumentum, cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum sit. Equidem incredibile prorsus est Veterum quemquam fuisse Jacobi in Hispanias [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] de duodecim Apostolis, Jacobus frater Joannis, prædicans in Judæa ab Herode Tetrarcha [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Hispaniæ, [illegible] [illegible] quidem, Apostolum Jacobum fuisse [illegible]. Eadem docet vetus auctor apud Oecumenium, *Jacobus Zebedæi filius, duodecim Tribubus quæ dispersæ erant prædicavit.* In Hispania [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] de Jacobo in Hispaniam Legatione, verbum nullum. [illegible] & confectio [illegible] Jacobi

in Hispanias expeditionem, [illegible] [illegible] qui erant in dispersione, nunciat prædicavit Evangelium. [illegible] [illegible] Pauli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deberet specie Apollonii traditur: *Ad hæc tanquam* [illegible] *ante præcepisse, ut intra duodecim annos* [illegible]. [illegible] Apollonius, nefas fuisse Apostolis, extra Sanctam urbem pedem proferre. Verba ejus [illegible] [illegible] hunc calcaverunt [illegible], donec ad Gentes [illegible] [illegible] dictum à [illegible] [illegible] Hispaniam peregrinationem, [illegible] [illegible] [illegible] ostendendum, hanc Apollonii quæ multorum per [illegible] Jacobum in Hispaniam peregrinationem, possint evertere. Præterea à Petri Legatis, Hispanos fidem didicisse suam, prædicat Innocentius, promdeque non habuerunt à Jacobo, qui Petri Legatus audire non possit. Verba sunt Pontificis ad Decentium: *Legant si in his Provinciis, itemque Italia, Gallia, Hispania, & Africa alius Apostolorum invenitur aut legitur docuisse. Quòd si non legunt, quoniam nusquam inveniuntur, oportet hoc sequi quod Ecclesia Romana custodit, à qua eos principium accepisse non dubium est.* 5°. Adonis Martyrologium, aliud etiam quod Vetus Romanum dicitur, nec non id quod nostri Baronius illustravit, ut alia [illegible] [illegible] Athanasius, Epiphanius, Cyrillus Hierosolymitanus, [illegible] [illegible] Pauli Hispanica disertè commemorarunt. Argumento de Jacobum hoc ad Hispanos peregrinationem, nil ipsa unquam fabulisse. 4°. Ex Scriptura apparet atque etiam, situm à Spiritu Sancto Apostolis assignatum esse Provinciam, ut valentibus in Asiam migrare, fuerit impedimento. Quæ verò sibi inducit in memoriam, à Christo in Hispaniam missum fuisse Jacobum, [illegible] et latius proferentque Evangelii successibus. Quæ porrò in illo tractu Romæ Ecclesiæ? Quam illi [illegible] reliquit Episcopum? Quæ ut [illegible] [illegible], *Quod non possit nisi intra Principium commorari, videat Hierosolymam.* [illegible] [illegible] illa quidem prætereunda est disceptatio Archiepiscopi [illegible], de jure Primatus cum Compostellano, quæ in Concilio IV. Lateranensi sub Innocentio tertio agitata fuit. Compostellanus [illegible] [illegible] [illegible] Compostellanam Ecclesiam pro se facere [illegible] [illegible] *spatio continetur, quod sic* [illegible] *Callistus Papa, ad instantiam Principis & populorum Hispaniæ, Metropolitanam jus antiquæ & celeberrimæ* [illegible] *Compostellæ* [illegible] *hic, anno Domini* 1124. *Tum quæ antea Emeritensis erat sub Romano Summorum auspiciis, tum quæ peregrinantium devotio ob venerationem S. Jacobi, cujus corpus ibidem prædicatur esse sepultum, in earum transferre.* Luculentum argumentum sanè dedisset Ximenius, si Ecclesia Compostellana à Jacobo condita fuisset. Et argumentatur ut compertum fuisse, Jacobi in Hispaniam Legationem, quam Compostellano præsule negabat Toletanus Archiepiscopus.

VII. Sanguine Jacobi non sanatus Agrippa, et magis placeret Judæis, quam Sancti delectaret Martyrio, ipsis suppetentibus dictum, Petrum etiam comprehendit. Quem conjectum in carcerem, quatuor quaternionibus militum tradidit, volens eum post Pascha producere populo. [illegible] pro Apostolo. Mirum tot milites ad Christi custodiendum [illegible] fuisse adhibitos. An publicum carcer, [illegible] ad Petrum servandum non sufficiebant? Tamen tot unquam custodiâ asservari sunt perditissimi [illegible] perduelles. Probabilis conjectura hæc est, Petrum seditionem esse molientem [illegible], quia Rex metueret, etiam ipsum cum Jacobo, publicè carcere fuisse liberatum, [illegible] Judæorum [illegible] Senatu. Quod auxilium non ab Angelo, sed à [illegible] [illegible] [illegible] liberationem Petri, magno militum numero munire carcerem volens. Tot sanè custodum corruptioni vix alius locus esse poterat.

VIII. Interea autem Deum precibus [illegible] Ecclesia ut Petrum mortem eriperet. Invenit hic Baronius Monarchicam Petri dignitatem: *Nam, inquit, etsi alias temporibus Apostolos carcere mancipatos sæpe legamus, de nullo tamen ipsorum universam Dei Ecclesiam adeò sollicitam fuisse reperimus, sicut de Petro, utpote communi omnium parente atque Pastore.* Observat etiam Bellarminus, Stephanum in periculo fuisse, & postea lapidatum. Jacobum in eodem carcere constitutum, & postea interfectum, nec tamen legi, eas sine intermissione ab Ecclesia pro illis orationes, ut nunc fit, pro Petri periculo. Rationem verò hanc assignat Bellarminus, *Quia multum interest eorum membrorum omnes, an caput ipsum periclitetur.* Verùm enimverò cur pro Petro legamus ab Ecclesia sudas fuisse preces, non item pro Jacobo, multæ sunt causæ, ab illa quidem quam Pontificius [illegible] [illegible], & ratione sanè magis consentaneæ. Observamus ex plurib. Lucæ, nec non ex narratione Clementis Alex. atque seorsum Chrysostomi, Jacobum nullâ interpositâ morâ occubuisse mortem, quasi fortuito & subitaneè [illegible]. Carcere sanè mancipatum fuisse, non legimus. Quo casu, nullam omnino Ecclesiæ Hierosolymitanæ precibus, locum relinquebant. Præterea admisso, Jacobum & in carcerem detrusum fuisse, justo sanè precibus sint, cur pro Petro continuæ sint intermissione fundendæ. Nempe tempus erat calamitosum, & damnum [illegible] unius Apostoli supplicium. Crescunt verò afflictiones, [illegible] & ardor sollicitudinis debuit, Quem orationum pro Petro solarum auxilium, assignat magnus ille Chrysostomus: *Oratio, inquit, fiebat continuè pro illo ab Ecclesia.* Erat

Anno Dom. 44.

[illegible] gravissimam ferentem, [illegible] illic ferebat, & quid ille in carcere suspectus erat, & quid ipse intersectus esse. Neque tamen inficias imus, praedictum Petro honorem habitum fuisse. Quippe Petrus non modò collega prae[illegible] Apostolorum, [illegible] Hierosolymitanae fundamenta posuit. Ac [illegible] in [illegible] se apud omnes fecerat. Quae [illegible] etiam esse ratio, cur Petri illud [illegible], [illegible] magis subactus haberent. Non enim Apostolum modò, sed Praesidem quoque Apostolorum, & Ecclesiae fere conditorem, in Petro amisissent. Quod verò hoc ad [illegible]?

IX. Quid verò Petrus agebat, dùm mors ipsi pararetur crudelissima? *Dormiebat inter duos milites.* [illegible], quem [illegible] Jacobi supplicium, quod Petro [illegible] [illegible]. In mentem Domini verba sibi revocasse, vero [illegible]. Praedixerat ei Christus, *Cum senueris, alius te cinget, & ducet quò non vis.* Sciebat igitur se non moriturum ante senium, nec etiam à Judaeis [illegible], quibus crucis supplicium non erat usitatum, quod tamen ei Christus non obscurè portenderat dicendo, *extendes manus tuas.* Itaque securus [illegible]. [illegible] autem superfuit Angelus Domini, quem custodem ipsius Petri fuisse nonnulli volunt, & lux splenduit in carcere, ut & ibi conditor caelestem Dei nuntium esse, & videret [illegible]: [illegible] Chrysostomi, *& non simpliciter excitat, surge, sed velociter cum addit, ne graviter dormiebat, & pinnas [illegible], Vide, per illum milites illum eripuit, & lux fulsit in domo, ut posset spectatum esse. Et lucem videt nemo praeter illum. Et [illegible] putabat esse phantasma, [illegible] quod sic inexpectatum erat. Si hoc non fuisset factum, multò magis suspicatus fuisset illud. . . Faciebat hoc quod multis diebus illic manserat, & non securus erat.* Somno sopitus custodes Angeli fulgor non perstrinxit. Inde [illegible], [illegible] inter milites, quantum factum esset Petro à quibus [illegible] [illegible], si eorum [illegible] Angelus. [illegible] Petrum se [illegible] & [illegible] [illegible], ut eruditus [illegible], quod *fulgore Angelicus [illegible] facti fuerant,* verùm quia [illegible].

X. Cùm autem Angelus Petrusque transivissent primam & secundam custodiam, *Venerunt ad portam ferream, quae ducit in civitatem, quae sibi sponte aperta est: & exeuntes processerunt per vicum unum, & statim discessit Angelus.* Petrus verò venit ad domum Mariae, quae Joannis Marci mater fuit, ubi non pauci congregati orabant. Pulsante Petro ostium vestibuli, prodiit ancilla *Rhode*, quae agnitâ voce Petri, prae gaudio non aperuit ostium, sed intrò currens, nuntiavit stare Petrum ante vestibulum. Illi verò dicebant *insanis.* Illa autem affirmabat ita se se rem habere: at illi dicebant Angelus ejus est. Petrus verò perseverabat pulsare, cùm autem aperuissent, viderunt eum & perculsi sunt. Ipse verò manu postulato ab ipsis silentio, narravit eis quomodo Dominus eum eduxisset è carcere, dixitque, nuntiate ea Jacobo & fratribus, & egressus, profectus est in alium locum.

XI. De loco carceris in difficultatem incurrimus. Sunt enim viri doctissimi, qui carcerem constitutum esse censent *extra civitatem,* [illegible] [illegible] moenia. [illegible], [illegible] esse intelligendum. Illud quidem verum est, *muro triplici* circumdatum fuisse Hierosolymam, sed in eorum uno portam extitisse ferream, nullo vestigio reperitur. Longè verisimilius est januam fuisse carceris, quae ut melius impetum facere volentibus resisteret, ferreis incrustata laminis fuit. Neque etiam admodùm probabile, Hierosolymitanum carcerem extra civitatis moenia situm esse, cùm vix tutus fuisset à [illegible] invasione: eò magis quod [illegible] Judaea latronibus abundabat, qui ex carcere extra muros [illegible], socios quibus facilè liberassent. Romae quidem publicus carcer [illegible] foro, ad terrorem crescentis audaciae. Similiter Carthagini, *carcer in domo Regia fuit,* [illegible] [illegible] supplicio [illegible] concludebantur. Et securitatis publicae, commodique Judaeorum causâ, longè satius est putare [illegible] non multum à Curia, ut facilius simul & [illegible] ad tribunal adduci possent. In Luca [illegible] nihil de [illegible], verùm de carcere custodibus [illegible]: *Et custodes ante ostium observabant carcerem.* [illegible] ordine milites [illegible] disponebantur: [illegible] propter Petrum collocati fuerant in uno carcere, & vero [illegible] est, duarum quibus [illegible] [illegible] ejus [illegible], unam quae Petri dexteram constringebat, militi qui dexter, alteram verò quae sinistram [illegible], militi qui sinister, fuisse ligatam. Qui quaternarium numerum custodes [illegible], in duos partes dividebantur. [illegible] in quo [illegible] Petrus observabant. Posteriores stabant juxta portam ferream. Ingens miraculum, quòd ad vocem Angelicam catenae ceciderint, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] tamen, [illegible] agebantur. Quod igitur hunc [illegible]? *Venerunt ad portam ferream, quae ducit in civitatem.* Respondemus etsi carcer [illegible] [illegible] fuerit, [illegible] tamen [illegible] [illegible] inter & [illegible]. [illegible] in hoc caput [illegible]. Porta autem ferrea è carcere ducebat in civitatem.

XII. De Angelo Petrum liberante, [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible], illum fuisse, qui Petro datus custos fuerat: *Quae & hoc ipsum ad Petri custodiam pertinebat, ut è carcere liberaretur.* Quippe [illegible] [illegible] est, unicuique [illegible] à Deo attributum esse Angelum, tamquam custodem, paedagogum ac directorem vitae. Quam apertè legimus sententiam, in Oratione Panegyrica Eucherii: *Subjectae quoque Angelorum sunt quorumdam animae, quorum insitutione & custodia illis demandata est.* Ab ortu cujusque animae, caelestem appositum esse custodem, [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] est. Sic censet & Hieronymus: *Magna,* inquit, *dignitas animarum, ut unaquaeque habeat ab ortu nativitatis in custodiam Angelum delegatum.* Unde legimus in *Apocalypsi Joannis Angelis* [illegible] [illegible] [illegible] adhaerere Angelos statuit Cassianus: *Nam quòd unicuique nostrum duo adhaereant Angeli, id est, bonus & malus, Scriptura testatur.* De bono autem, hoc multos probat, adducto etiam ex Actis loco: *Nec non,* inquit, *etiam quod in Actibus Apostolorum de Petro dicitur quia Angelus est.* Neque boni negari possunt, de [illegible] [illegible] Angelo[illegible]

[illegible] Petrus quidem exploratum est, Angelum man[illegible] *causâ omnes propter homines salutem futuros* [illegible] perpetuò assistere, ex Scriptura probari non [illegible] [illegible]ligitur. Publica in custodia à Pontifice [illegible] positi sunt Apostoli: *Sed Angelus Domini per noctem aperuit fores.* Quo liquet, unum quidem Angelum, [illegible] gessisse curam. Quintum [illegible] 185, [illegible], qui [illegible] hanc Hierosolymam, unus Angelus [illegible] [illegible]? Neque perpetuum lateri adhaerens [illegible] Angelum, Sanctorum custodem, exemplo quod [illegible] apertè ostenditur. Ubi enim Petrus ad se reversus est, confestim clamavit: *Nunc verè agnosco Dominum misisse Angelum suum.* Quâ itaque missione, opus non fuisset, si Spiritum caelestium aliquem, assiduum comitem [illegible] Petro. Immò ab eo recessisse liberatorem Angelum, constat ex Luca dicente, *& statim discessit Angelus ab eo.* Neque tamen verisimilitudinem habet ea res, quod ab ortu cuilibet electorum [illegible], Angelus fuerit delegatus. In quorumdam enim professione fuisse natum à [illegible], vel à baptismo adhaerere custos ille Angelorum, [illegible] ex Origene: *Item requirere possibimus ipsorum Angeli qui praesunt eis, quando incipiunt curam eorum habere, utrum ex quo per lavacrum regenerationis geniti sunt in Christo, quasi tunc nascentes infantes, & ultra non subjecti eisdem adversariae potestati; an ex tempore nativitatis eorum carnalis secundum praescientiam Dei & praedestinationem ipsius. Vides quomodo qui [illegible] dijudicaret, [illegible] affirmare, [illegible] [illegible]. . . In utraque enim parte multa quidem forsitan fieri potest.* Equidem non admodùm probabile hominibus, qui Angelis se medios [illegible], & sub potestate Diaboli [illegible], B. Angelum [illegible] esse custodem. Quo immò [illegible] ab Origene, [illegible] cuilibet [illegible] Angelum? *Pater autem [illegible], ut est fortasse Angelus ejus ille [illegible], si [illegible] hominum [illegible] Angelo [illegible] [illegible] esse dicendum est.* Neque verba [illegible] ancillae Rhode, *Angelus est Petri*, de caelesti quodam Spiritu intelligenda videntur; cui dubio procul non opus erat pulsare fores, ut ei aperirentur, utpote qui non [illegible] Spiritus [illegible], quàm illa [illegible] ferrea porta. Ambiguum Scripturae esse Angeli vocabulum, & quemlibet nuncium significare, innumeris ostendi exemplis posset. Sic Baptistam *Angelum* nuncupavit, quem Deo legatum [illegible]. Quâ etiam significatione Rahab dicitur *Angelos* [illegible] *suscepisse.* [illegible] [illegible], in mentem [illegible] Petri nuncium aliquem [illegible] ante vestibulum & pulsasse fores, quàm divinum Spiritum, cui apertione januarum non opus est, ut diximus [illegible], & cujus ingressum [illegible] [illegible], nullus impedire potest. [illegible] Angelo custode [illegible] delegato [illegible], ex Apuleio [illegible] potest: *Ex hac ergo sublimiori Daemonum [illegible] [illegible] in vita agenda, testes & custodes addicti, qui [illegible] conspicui semper adsunt, arbitri omnium non [illegible], [illegible] [illegible].* Similis

[illegible] *[illegible] est, ut ne [illegible] quidem tempore [illegible], sed ab [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible].*

XIII. Atque haec de Petri ab Angelo liberatione, [illegible] Poëtae carmina apponi non [illegible] possunt:

> *Et dum credebat [illegible]*
> *[illegible] nova, ferroque [illegible] paratur,*
> *Sponte suâ patuisse fores, lapsa, quae laterus*
> *Sponte suâ, [illegible] est, [illegible] solvente, catenas.*

Propè simile Petrinae liberationis miraculum narrat Palladius in historia Lausiaca. Tribunus [illegible] manciparetur Monachos, velut apostolos ad militiam [illegible]: *Mediâ autem nocte lampadem ferens Angelus, apparuit custodibus, lumine illustrans omnes qui erant in carcere: adeò ut prae stupore [illegible] starent custodes, qui [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Quà de re observanda sunt verba Oecumenii: *Ne quis dicat quid [illegible] [illegible], at [illegible] [illegible] sese [illegible], [illegible] [illegible] ipsa [illegible], [illegible] quoque [illegible] [illegible] & [illegible].* Angelus [illegible] à Pontifice in carcerem Apostolum [illegible] è vinculis, [illegible] praeclarorum alter [illegible], alter ad tempus servatur, ut palàm fiat, non [illegible] Martyrum, non Regum etiam [illegible] potestati, quod morti [illegible], sed divinae Dei providentiae, qui hunc morti destinat, illum eripit. Porrò Petrus qui videbat se absque fructu in Herodis regno [illegible], & probè noverat, se ad munus Apostolicum [illegible] fuisse liberatum, *in alium abiit locum.* Si Baronium [illegible] Chronologos, [illegible] fuisse Romam, [illegible] est. Ex verbo [illegible] Lucae [illegible] [illegible], Petrum in urbem non se contulisse. Attamen locum [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], quem pro summo Ecclesiae Pastore [illegible], [illegible] [illegible], Deus haberi voluit. [illegible] [illegible] videntur conjectûra, Petrum Antiochiam tendisse credentium, [illegible] & extra Herodis potestatem [illegible], & Judaeos [illegible], qui Petrum sub Apostolatu [illegible]: *Qui post Antiochum Epiphanem (verba sunt Josephi) regnum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], hos Judaeos apud Antiochiam [illegible] [illegible] in [illegible] Synagogae [illegible], [illegible] ut pari cum Graecis jure [illegible]. [illegible] [illegible] Regium, [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Templum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paganorum multitudinem, etiam illos [illegible] modò sui partem [illegible].* Eò inclinasse videtur & Arator, quòd Petrum Antiochiam petierit. Canit enim Petrum [illegible] Paulo [illegible], [illegible] à Spiritu Sancto [illegible] cum Barnaba [illegible] est. Quae [illegible] [illegible] [illegible]. Carmina sunt Aratoris:

> *Quam non [illegible] [illegible]*
> *[illegible] Petrus ille [illegible], cui [illegible] Magistro*
> *Omnia [illegible] dedit.*

XIV. Petri vincula, quibus Hierosolymis [illegible] fuerat, *[illegible] devenisse [illegible] [illegible] Agrippae familiaribus, sed in Christum credentis, [illegible] per manus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse, at [illegible] [illegible]*, ex Metaphraste tradit Baronius. Atque temporibus *Theodosii Junioris*, in lo-

cem sunt prodita. De hisce catenis iisdem Arator [illegible]:

Manet omne per ævum
Pignoris hujus opus, & sidereis cinctus ab hoste
Corpore quod Petrus fervaret & Angelus ora.
His solidata fides, ipse sibi Roma catenis
Perpetuata salus, harum circumdata nexu
Libera semper erit, quid enim non vincula præstent,
Quæ tetigit qui cuncta potest absolvere.

Nos vero eam de vinculis Petri Hierosolymorum traditionem pro nihilo putamus. Etenim qui hasce catenas fideliter custodivit, eum Christi discipulum fuisse, necessariò fatendum est, cùm Judæo à fide alieno curæ non fuissent. Quis verò credat Christianum, cui cordi sit pietas, [illegible] fuisse Petri vincula, [illegible]? Nonne tale factum [illegible] [illegible] causa patrata fuisse prodigia, quæ duæ? Quod si adhibitæ sunt deinceps [illegible] hæc, profanæ igitur, [illegible] corpore Petri sanctitas, quæ [illegible] [illegible] Eudociam verò *Augustam, prædictas catenas sive accepissent, alteram Constantinopoli* [illegible] *asservari, alteram verò Romam misisse ad Eudoxiam filiam*, ut contendit Baronius, [illegible] est ex chronica parte. Hoccine ignotum Socrati [illegible], qui de hisce catenis, Eudociæ [illegible] ne verbum quidem habent. [illegible] Eudociæ profectionem visitandæ Hierosolymæ memorant historici. Fuit enim anno Christi 438. Theodosio Augusto XVI. & Fausto Coss. reversa est autem sequenti anno, cum Stephani reliquiis. Ut ex Marcelli Comitis Chronico didicimus. *Eudocia uxor Theodosii Principis, ab Hierosolymis urbem Regiam remeavit, Beatissimi Stephani primi Martyris reliquias, quæ in Basilica S. Laurentii positæ venerantur, secum deferens.* De Petri catenis Eudociæ non [illegible], ne quidem apud Marcellinum. Anno Dom. 444. Theodosio Augusto XVIII. & Albino Coss. Eudociam egisse Hierosolymis, [illegible] Scriptores, [illegible] Marcellino: *Severum*, [illegible] *ubi manebat, quibus illis* [illegible] *mandavit: suamque mariti Imperatoris nota,* [illegible] *apud Æliam moriens remansit.* Neque enim in altera hac Eudociæ peregrinatione Hierosolymam, datarum ipsi Petri catenarum apparent ulla vestigia. Quomodo igitur illarum alteram Constantinopoli voluit asservari, alteram verò Eudociæ misit in urbe Romana versanti? Apage nugas.

XV. Quo nimis, magnum inter milites [illegible] dictum esse [illegible], quidnam factum esset Petro, non est dubitandum: [illegible] tamen fieri [illegible], fugam arripere noluerunt, quo [illegible], ut & Dei [illegible], & Herodis [illegible] malitia. Pulcherrima sunt ea de re verba Chrysostomi. Atqui Rex insanit, *Ut etiam inquisiti* [illegible] *assiterint, non fuerantque pro illis suscepit.* [illegible] *erant, custodes* [illegible]

perfectus pereunt. Omnes enim decebat, uti [illegible] *quare illos condemnas? Si voluissent* [illegible] *, autem hoc fecissent, vel simul [illegible]? Num poterant [illegible]? Unde? Qui neque quod* [illegible] *habebat, hic dabat? Neque enim detrita sunt catena, neque [illegible]. Oportebat* [illegible] *esse rem divinam, non humanam.* Herodes tamen *jussit* [illegible] *ad supplicium rapi.* [illegible] *: Quia non decebat ut Petri salus, occasionem cuiquam præberet* [illegible]. At de custodum [illegible] non satis constat, quam nihilominus [illegible], vero propius est. [illegible] Lucæ [illegible] *supplicium innuit,* [illegible] *jussit eos duci,* quam de [illegible] Plinius de Christianis [illegible], *perseverantes duci jussi.* [illegible] Suetonius in Caligula c. 27. *A calvo ad calvum duci imperavit.* Ut cùm duos [illegible] [illegible] ad [illegible] rapi voluit. [illegible] [illegible] *oportebat admirari, oportebat obstupescere. Atque postea manifestum est omnibus per mortem* [illegible], *& Dei miraculum, & illius malitia.* Chrysostomi vestigia sequitur Oecumenius: *Possibile autem Deo erat, simul & custodes eripere, verum si id illum fuisse, tot judicata esset fuga.* Non inviendus Ammon, qui vulgò Petrus [illegible]: *Propter milites, ne ob Petrum culpa* [illegible]. *Licebat enim ei, ubi [illegible] quod factum erat, effugere, sicut & omnes infantes qui erant in Bethlehem, & in omnibus eius finibus, si servissent eorum parentes, quod esset futurum, qui à crudeli Herode* [illegible]

[illegible] *suffocationem unam è Judæorum* supplicii fuisse? Fregisse eorum gulam [illegible], suffocasse [illegible]. Neque illa vel [illegible] [illegible] *suffocatio.* [illegible] [illegible] est, strangulatos suffocatos dici, quod [illegible] [illegible] Tiberium suffocasse [illegible]. Sic Tacitus [illegible] [illegible] in [illegible]: suffocatio hæc est, non strangulatio. In Canone Petri Alexandrini [illegible] corrupta fuit. Græca sunt [illegible] ἀπαχθῆναι, [illegible] ἀπαχθῆναι, quod est Lucæ vocabulum, à quo Petrus [illegible], dignum recedere voluit. Quamquam si ἀπαχθῆναι [illegible], [illegible] *custodes jussit suffocari.* Aliter reddi Græca debebant, nempe *jussit strangulari*, id enim sibi vult verbum ἀπάγχειν, ut notum puto, quod & ex [illegible] à Septuaginta, cùm à Matthæo, doceri Baronius potuit. Petrum fuga malitiæ natæ [illegible], sed eius flagitio [illegible], ut nil [illegible], Deum furori permisisse Agrippam, [illegible] sanguine [illegible]. Est tamen in supplicio [illegible], à Rege [illegible], qui miraculo [illegible] [illegible] malis mortis.

XVI. Postquam milites [illegible] supplicio [illegible] Herodes, descendit à Judæa Cæsaream. Erat autem Rex infensus in Tyrios & Sidonios [illegible]

Anno Dom. 44.

At illi profecto Blasto, qui praeerat cubiculo Agrippae, persuadent pacem, eo quòd alerent regio ipsorum ex Regis ditione. Cur se Caesaream contulerit, indignat nos Josephus: *Pervenit in urbem Caesaream, quae prius Turris Stratonis dicta est, ubi ludos solemnes celebravit pro salute Caesaris, ad quam festivitatem magna multitudo Nobilium & Procerum convenerat.* Quod porro causa fuerit, [illegible] populos infectatum. Illud quidem verum est, ambitionem avaritiamque hominis esse [illegible], [illegible]: causa autem [illegible] [illegible]. [illegible] praetendisse: Caesaream, inquit, *illam esse confirmamus* [illegible] *fugiens recesserit, ut cum Palaestina regnaret venit, ut ibi posset novisse Ecclesias, atque componeret. Nam & eorum ex his qui ipsum sequebantur Presbyterum, Sidonem dedit Episcopum. . . Eamque fuisse causam confirmamus, quòd Caesaream se Agrippa contulerit, & in Tyrum & Sidonem commotus fuerit.* [illegible] ta. Neque Tyrii aut Sidonii iram Agrippae movere debuerant, quod à ipsis ademissent, in eorum urbibus ordinationem Petrus aliquam fecisset. Quid his divinationibus opus, cùm causa ex Josepho sit manifesta, cur Agrippa Caesaream venerit? Nempe ut in Claudii honorem ludos celebraret. Magnam quidem numerosamque conventum in ea civitate agitatum esse, Lucas satis innuit. Eò [illegible] & pompa Regis, & ad populum concio. [illegible], quòd Petrus ab Angelo liberatus, in Agrippae regnum consisteret, componendis Ecclesiis. Verè & sapienter Oecumenius: *Egressus Petrus abiit in alium locum, non enim tentabat Deum; ut quod sane eventu accidisset, si Herodis ditione egressus* [illegible] Petrum & Prophetas, peragendis ordinationibus, [illegible].

XVII. Tandem Agrippa sanguinem periculum Jacobi [illegible] *Herodes indutus veste regiâ, & consedens pro tribunali, concionabatur. Populus verò acclamabat, vox Dei & non hominis. Illico verò percussit eum Angelus Domini, eò quòd non tribuisset gloriam Deo: & consumptus à vermibus exspiravit est.* Eliens existimat Angelum fuisse Herodis custodem, qui Deo jubente factum sit percussor. Quae conjectura est [illegible] suscribus amplificat. Totum Josephus [illegible] in urbem Caesaream, ubi solemnes ludos celebravit pro salute Caesaris. Ejus celebrantis die [illegible] processit manè in theatrum, amictus veste textâ, ex argento contextâ, quae radiis Solis [illegible] [illegible] [illegible]. Mox adulatores [illegible] [illegible], Deum compellantes, [illegible] ut fateret propitius. Quam impiam adulationem ille non castigavit, nec repulit. Secuta sunt verò [illegible] [illegible] *inquit, ego vobis* [illegible] *Deus* [illegible] *necessitate mergente vestram mendacium & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior.* Haec loquens [illegible] Prorsus [illegible] [illegible]. Quamobrem confestim totus populus unà cum uxoribus atque natis, saccum [illegible], more patrio, supplicavit [illegible]

Regis. Rex autem in editiore decumbens cubiculo, & in faciem strati humi prospiciens, non temperabat sibi à lachrymis. Cruciatus deinde per continuos quinque dies non remittente, confectus vitam finit. Josephi verba interpolavit Eusebius. [illegible] supra caput Agrippae adstitisse, Eusebius è textu Josephi bubonis nomen expunxit. In Josephi narratione, ut aliquid inesse superstitionis labemque fateamur, sic possumus esse mores auctores adulatorum confiteamur. Annos natus erat Agrippa quatuor & quinquaginta, cùm ad finem venit: *Regnavit septennium: quatuor enim annos sub Caio Caesare administravit regnum; primum in Philippi Tetrarchia per triennium, ac quarto demum anno accessit & Herodis Tetrarchia; tribus deinde annis sub Claudio Caesare* [illegible] [illegible] [illegible] quibus Berenice, nupta erat Herodi patruo, [illegible] [illegible].

XVIII. Eo tempore Agrippa defuncti filius, Romae apud Claudium educabatur. Voluit Caesar audità Regis morte, filium successorem mittere. Sed liberti & amici, qui multum apud Claudium poterant, dissuaserunt, negantes tutum adolescentem & vixdum egressum pueritiam, [illegible] [illegible] Cùmque viderentur aequum dicere, [illegible] Fadum, defuncto hunc honorem tribuerat, ut [illegible] regnum ejus redactum.

XIX. Currente anno, Cassium Longinum, Vibio Marso, quem ex Syria Claudius revocavit, successum esse, ex Josepho [illegible]. Annum quidem dimittendi probat Tacitus, qui ad annum Domini XLVII. Claudii IV. & Vitellii [illegible] *praefectum misisse, & recuperare Armeniam, ni Vibio Marso Syriae legato, bellum minitante, cohibitus foret.* Caeterum Josephi magis sentiendum [illegible] Tacito, arbitrò in errorem labitur. Quae sanè causa est, cur Tertullianus dixit purum: *At enim idem Cornelius Tacitus sanè ille mendaciorum loquacissimus.* Audiamus ergo Josephum: [illegible] [illegible] *Nummum, quem Josephum adversus Tacitum tuetur. Legitur enim in eo Anno Antiocheno XCIV, Deducta ex Epocha ab anno urbis DCCV, percussum Nummum illo anno urbis DCCXCIX. aut insequenti, anno nempe Christi XLVI, aut XLVII.*

ANNO U. C. 798. OLYMP. 206. PERIOD. JUL. 4758. JULIANO 90. Dion. 45. Claudii 5. Jul. 26. C. Leo. 8. Indict. 3. Epoch. 23. Epoch. Sel. 5. P. Mart. 23.

Coss. M. Vinicius II. & Taurus Statilius Corvinus.

I. CUm Romae [illegible] [illegible], [illegible], lapide effigiem adflictam fuisse.

ANNO DO. 45.

[illegible] Non sine incommodo civilisque perturbatione, cum solis viris illustribus itiones debebantur. [illegible] Cum Praefectum quemdam Provinciae, propter duces captos, [illegible] [illegible] Claudius autem [illegible] Eo tempore Judaea venerat, quam expeditionem suae caussa promoverat, [illegible] Plebique quae ex publico frumentum accipiebat, in singula capita, [illegible] De hujus diei additione sic Suetonius in Caio c. 17. *Et ut laetitiam publicam in perpetuum quoque augeret, adjecit diem Saturnalibus, appellavitque Juvenalem.* Imperante Augusto, [illegible] Cum Natale Claudii deliquium Solis [illegible], scripto publicè proposito, significavit non modò & tempus & quantitatem ejus, sed etiam caussas, ob quas necessario esset eventurum. Observat Calvisius Eclypsim contigisse Calend. Augusti.

II. Ubi Cuspidius Fadus venit in Judaeam, comprehendit Tholomeum latronum principem, [illegible] & Arabum, dedidque operam, ut tota Judaea purgaretur latronibus. Accitis deinde Pontificibus & Hierosolymitanorum Primoribus, mandatum Caesaris eis exposuit, ut talarem tunicam & Sacerdotalem stolam, quam solum Pontificem Max. induere fas est, in turrim Antoniam deponerent, ut esset in Romanorum potestate, quemadmodum olim fuerat. Aderat etiam Hierosolymis Cassius Longinus, veritus ne ad Fadi postulata, Judaei molirentur aliquid novi. Utrumque autem rogarunt Judaei, ut legatos sibi ad Caesarem liceat mittere, qui ab eo petant jus servandae stolae. Responsum est, permissuros ut legati mittantur, si prius dentur obsides. Cùmque confestim liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam pervenerunt, Agrippa Junior cognito quâ de caussa venissent, rogavit Caesarem, ut Judaeis sacrae stolae custodiam permitteret, annuere dignatur, quod & impetravit. Et de ea Claudius misit epistolam: *Claudius Caesar Germanicus Tribun. Potest. V. Consul designatus IV. &c. Data est quarto Calend. Julias Rufo & Pompeio Sylvano Coss.* Quâ Claudii Epistolâ non unus tenet evertitur Baronius. Primùm enim anno Dom. XLVI. qui ipsi octavus & quadragesimus est, censet Cuspidium Fadum eo tempore Judaeam, servandae stolae Pontificiae [illegible]

Dei [illegible], inquit, *anno Cuspidius Fadus Judaeae Procurator [illegible] sunt Judaei de stola Pontificia.* Unum enim metachronismum hoc est. Deinde Consulum corrupta fuisse nomina, Claudii in Epistola, Purpurato Rurato: *Porro litterae Claudio in nomine Consulum, & in tempore [illegible] & Rufus pro Valerio Asiatico, qui hoc anno Consulatum gesserunt.* Verum contrà eo Epistola Claudiane [illegible] quadragesimo quinto, non sexto incipiebat. [illegible] Neque etiam corruptum est Claudii Epistolae [illegible] Cassius [illegible] Herodes Chalcidis, petiit à Caesare potestatem in Templum & sacrum aerarium, jusque eligendorum summorum Pontificum, impetravitque hoc omne. Itaque Cantharo ex ordinem redacto, Josepho Canei summum Pontificatum contulisse. Ad res Ecclesiae nunc se convertat oratio.

III. *Erant autem in Ecclesia quidem Prophetae & Doctores, Barnabas, & Simeon, qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenensis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchae collactaneus, & Saulus. Illis autem fuerant [illegible] Domino, & jejunantibus, dixit Spiritus Sanctus, Segregate mihi Barnabam & Saulum ad opus ad quod ego assumsi eos. Tunc ergo jejunantes & orantes, & imponentes eis manus, dimiserunt eos.* Quod sit haec manus impositio hinc, in disceptationem cadit; utrum scilicet confirmatio fuerit, necne? [illegible] Epistolam [illegible] Presbyterum [illegible] *Per se autem manus impositas, fuisse quidem manifestat sacramentalem potestatem, quâ tanquam Sancti [illegible] quae quidem sacerdotalem dat et habitum, & virtutem, contrarias autem potestates, ab eis depellit, [illegible] sunt, ut sub Deo agentes, [illegible]* Ordinatum fuisse Paulum, ut fungeretur Episcopatu, docent nobiles Jesuitae Salmero, Bellarminus aliique. Quae sententia extramodum absona est, nec Patribus consentanea. Cui bono ordinasset hunc, cùm annis sit antea, Barnabam & Saulum jam pluribus annis Apostolico munere functos? [illegible] Episcopale munus [illegible] *Segregate mihi B. ad opus, ad quod eos assumsi?* Itaque Patrum nonnulli, [illegible] Pauli agnoscunt quidem, verùm Apostolicam, non Episcopalem. Chrysostomus, *Quid est*, inquit, *segregate mihi in opus? in Apostolatum*, & paulò post, *ordinatur foris in Apostolatum.* Chrysostomum sequuntur suum; Theophylactus atque Oecumenius. Porro verò ut dicamus, sed ordinatione est in Antiochensium Prophetarum [illegible]: ne vel illa quidem, quam Apostolicam ordinationem vo-

[illegible] Baron. An. 45. n. 17.

Baron. An. 46. n. 19.

[illegible]

Act. 13. 2.

[illegible]

Chrys. in Act. hom. 27.

Error [illegible]

Anno Dom. 45.

Cyprum ac Galliam [illegible], *quae nihil* [illegible] *jure* [illegible], *Populo* [illegible] [illegible] [illegible] *etiam in istas Provincias* [illegible] [illegible]? Ecce Proconsules in Cypro, [illegible].

VII. Ubi Sanctus Barnabasque [illegible] invenerunt quemdam Magum, nomine Barjesu, [illegible] de Religionis professione Judaeum, [illegible] vindicantem Prophetiae Spiritum. Insinuaverat se Proconsuli in amicitiam, & ut vero proximum, disciplinâ nova Judaicâ imbuere conabatur. Pervenerat ad Proconsulis [illegible] [illegible], quam [illegible] locorum in Cypro Apostoli disseminarant. [illegible] Sanctum Barnabamque ad se vocavit. Illud Mago, qui Proconsulis familiaritate hucusque [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] Religionis, [illegible] [illegible], ut Praetor [illegible] cupidum Evangelii ab eo [illegible]. At [illegible], quo [illegible] compos [illegible], [illegible] Dominum nostrum, [illegible] Evangelium ejus [illegible]. In eam Baronius descendit sententiam, quod *Elymas* Barjesu proprium nomen fuerit. Tantum [illegible] *in magia ac magis in Evangelium* [illegible] *quod testatur Dionysius, librum ediderit adversus Pauli praedicationem & Christi fidem.* Atqui [illegible] peccat Baronius, [illegible]. Librum adversus Paulum à Barjesu fuisse editum, non scripsit Pseudo Dionysius, cujus haec verba sunt: *Quod si, inquit Elymas Magus* [illegible] *est Deus, quomodo aliquid non posse à Theologo* [illegible] *praedicatur? Maledicta autem totus divinum Paulum, qui ait Deum seipsum negare non posse.* De libro à Barjesu [illegible], ne verbum quidem apud Dionysium. Neque vero [illegible] est Barjesum tam devotam [illegible] gestasse mentem, ut libris calumniosis in Paulum insurrexerit, [illegible] [illegible] sensu. Sic Magi Aegyptii à Mose flagellati pediculis, Deo [illegible] repugnarunt, sed laudibus eum [illegible] clamantes, *digitus Dei hic est.*

VIII. In *Elymae* voce erravit quoque Baronius, utpote qui commune nomen appellativum pro proprio habuit. *Elymas Magus*, inquit, quod & Dionysii [illegible] sunt. Atque *Elymas* & *Magus* idem sonant. Illud Arabicum, hoc Latinum, uti [illegible] nomen. Quod monet ipse Lucas, Ἐλύμας ὁ μάγος, *sic* [illegible] [illegible]: *Elymas, id est, Magus,* [illegible] *explicatur nomen ejus.* Tam Elymaeos, quos [illegible] plerique volunt Magiae fuisse deditos, [illegible] esse, quod Elymam Lucas Magum interpretatur: quomodo Mathematicos, [illegible] nomen indicant. Hinc apud Tacitum, Tiberius Galbae [illegible], *Et tu Galba* [illegible] *potentiam significans, scientia Chaldaeorum artis.* Nobis tamen vero propius est, vocabulum *Elymas* ex Arabica esse lingua deductum, quâ [illegible] est Magus. Illius pluralis [illegible] legitur [illegible] Hebraeo [illegible] in Harpeniano Pentateucho Exod. 7, 11. ut observatum [illegible]. Clarissimi [illegible] [illegible] *Arabica Pentateuchi interpretatio*, quam [illegible]

[illegible] *habeamus cum hac [illegible], & cujus auctor Rabbi Saadias habetur, non tantum Genes.* 41. 8. *Exod.* 8. 19. *sed & caeteris locis pro voce* חרטמים *habet* [illegible] *à verbo Arabico* [illegible], *quod significat cognoscere, quasi* [illegible] *vel* [illegible] *appelles.* Obstat tamen [illegible] Lightfootius: *Meritò dubitari potest, an velit Lucas vocem Μάγος fuisse natam, per longe* [illegible] *interpretari.* Quae vero excutere [illegible] non debuerat. Non enim [illegible] vocabulum Μάγος per obscurum Elymas Lucas explicat: sed obscurum vocem *Elymas*, addita significatione Μάγος, clariorem reddidit Elymas, id est, Magus. Qui apud Orientales [illegible] erat honori, perinde atque apud Graecos [illegible] *Philosophorum* nomen [illegible]. Istius Lightfootius, *Syri & Arabes, vocem Elymas non incipiunt ab* ע *sed ab* א. Quid tum? Quia verò literae [illegible] organi non facilè permutantur, sunt enim [illegible] gutturales. Sic Ἀμμαοῦς Emmaus est à חמת [illegible], quod aquas calidas sonat. Sic עכבר [illegible], & [illegible] [illegible] sunt ברזל [illegible] & [illegible]. Germanam tamen vocis Elymas scribendi [illegible] ab ע non [illegible], nobis est exploratum, [illegible] *Elymam* per *Magum* Lucas [illegible] [illegible] Lightfootianum [illegible], qui ex voce Arabica [illegible], *quod dolere significat, vel cruciari*, deducit *Elymas*. Quantum est [illegible] vocis Magi, cum illa dolere & cruciatu?

IX. Solemne fuit Hebraeis, parentum nomen filiis imponere. Sic Barjona, Bartimaeus, Bartholomaeus, vocabula [illegible] legentibus occurrunt. Similiter Magus, qui apud Proconsulem Sergium assidebat, *Barjesu* à patre nomen habuit. Frequentissimum enim Judaeis fuit, nomen *Jesu* sive *Josue*, & multa in Josepho reperiuntur exempla. *Jesus* Gamalielis filius summus Sacerdos creatus. *Jesus* Damnaei filius eâdem dignitate floret. *Jesus* Anani filius, de Hierosolymitano excidio [illegible]. Barjesu ergo, *Jesu filium* significat, appellationem viro, qui Judaeus erat, valde convenientem. [illegible] quidem Hieronymus [illegible] etymologiam, *Baream, maleficum, sive in malo.* [illegible] *Barjesu corrupte legunt.* Quod etymon absurdum esse, nemo non videt. Judaeus erat ille Magus. Quis verò credat ipsi, [illegible] nomen parentes imposuisse? Quis etiam [illegible] auctoritate fuisse in Cypro, si tam male audivisset? [illegible] fuerit *Barjesu*, dictum fuisse Magum, quia filius Jesu. Nec nihil [illegible] censemus, de Mago, Barjesu fuisse nomen, ex verbis Pauli duci conjecturam posse: *Fili Diaboli, hostis omnis justitiae.* Quae ad nomen Barjesu [illegible] allusio est, ut tanto nomine indignum, [illegible] hominis [illegible]. Tu ne [illegible] Barjesum? *Tu filium Servatoris?* Apage [illegible]! Te non *Jesu*, sed *Daemonis filium* esse, [illegible] malitiae tuae studium, ac [illegible] & veritatis, in quam [illegible], & [illegible], quos [illegible] avertis à salute. De nomine Barjesu [illegible] est Doctissimi Stephani Le Moyne explicatio: *Illum vocat filium Diaboli, non tantùm quia erat discipulus Diaboli, sicut discipuli Prophetarum dicebantur filii Prophetarum, & discipuli Medicorum dicuntur* [illegible], *sed allusione ad illam sententiam, quâ Judaei quosdam* [illegible]. [illegible] tamen dubitatur [illegible] Paulum ad [illegible] hanc opinionem, facto [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 45.

Lightf. Hor. Hebr. in 13. Act.

[illegible]

[illegible]

Le Moyne [illegible]

[illegible]

Dionys. de divin. nomin. c. 8.

[illegible]

Tacit. Ann. l. 6. c. 3.

[illegible]

Act. 13.

[illegible] officina natam, alluserit? Nec apparet [illegible] ubi ea hactenus [illegible], nisi ut fabulas [illegible] penetrare in animos Judaeorum. Invenit & [illegible] suo aulam Claudii. Lightfootus in [illegible] Barjesu, quod non proprium, sed appellativum esse statuit: *Barjesu ergo*, inquit, *ego sic Hebraeis literis scriptum* בר ישוע *vere a* שוע *derivatum, quod significat, convalescere a morbo curato, ut Psal. 6. 8. & 31. 10. & ad hanc radicem respexisse Syrum interpretem, dum reddit* בר שומא *filius valoris, vel morbosi [illegible], parum est dubitandum.* Cur [illegible] quaerunt [illegible]. Ulterius apparet [illegible] appellativi vestigium in verbis Lucae? [illegible] *Pseudo-Prophetam, cui nomen erat Barjesu.* Nomen [illegible], post varios homines [illegible] appellationesque nomine, addi quoque proprium? Quemadmodum & illud Simonis Lucas suppeditaret. A quonam vero infame nomen *sibi* [illegible] Mago? A parentibus? *Absonum.* A Cypro? Atqui apud eos maximo in pretio fuit, ut vel Proconsulis familiaritate uteretur; quod etiam liquet ex titulis Magi, & Pseudo Prophetae, qui [illegible] Judaeorum Gens, [illegible] fuere. Hoc nos Josephus docuit: *Tota*, inquit, *Judaea referta erat magorum praestigiatoribus, imperitique vulgi [illegible].*

X. Non [illegible] esse scelus Barjesu, Sergium a fide avertere contendentis, tulit Apostolus: *Nunc*, inquit, *ecce manus Domini adversum te, erisque caecus non videns solem ad tempus [illegible]. Illicò verò incidit in eum caligo & tenebrae, & circumiens quaerebat qui se manu [illegible].* Quam tamen non irrogavit ipse poenam, sed monente Spiritu, est Pseudo Prophetam [illegible] esse significavit. Lege quidem Mosaica Barjesus supplicio coerceri debuit. Neque divinis modo, sed humanis quoque Legibus Magis poena constituitur. Romano placuit Senatui Magos supplicium subire: *Pollio est de [illegible]* [illegible] *[illegible], quorum e numero L. [illegible] fuit deprehensus est.* Nefariam & artem Tabulae duodecim proscripserant, ut [illegible] Apuleius: *Magia ista, quantum ego audio, res est Legibus delegata, jam inde antiquitus duodecim Tabulis propter incredundas frugum illecebras interdicta.* De Magis illud & apud Symmachum legimus, *[illegible] venefica*, [illegible]. Non [illegible] lenius Christianorum mores Magus [illegible]. Igne accensum Basilium Magum memorat Gregorius Magnus: *Eo autem tempore quo maleficus in hac urbe Romana deprehensus, Basilius qui in Magicis operibus primus fuit, in Monacho habitu Valeriam fugiens, petiit. Abbati Equitio ab Episcopo commendatur sanandus.* Cui Equitius, *hunc quem mihi commendas, Pater, ego non video Monachum esse, sed Diabolum.* Cum factus Magicis adhuc operaretur Basilius, Monachi Equitio jubente, Basilium pepulerunt Monasterio, *Magus autem non post longum tempus, in hac Romana urbe, [illegible], quae [illegible] est.* [illegible] hominum legimus, deorum Magos poenis affectos esse, novimus. Fulmine interiisse Orpheum, docet Laertius:

[illegible] Thracem,
Cum aurata [illegible] hic posuere Lyra.

Barjesum quidem caelestis poena [illegible], non humana [illegible].

XI. *[illegible] quidem Barjesu non [illegible]*, verumtamen [illegible] poena, criminis [illegible] cohaerebat. Animo caecus erat Pseudo Propheta, qui sibi falso Dei Spiritum vindicans, [illegible] artibus excaecabat suos, cornuque [illegible] [illegible] mox, juste [illegible], ut corporei [illegible], ut palam fieret vere caecum esse Barjesum, indignumque videre Solis jubar omnium oculis conspicuum, utpote qui adversus Evangelii lucem, nunc mundo [illegible], bellum instrueret. Simili de causa effossos esse Magis oculos, legimus apud Nicetam: *Manuel verò Imperator, Scleron [illegible] & [illegible], jussit [illegible] [illegible] sub Astronomia [illegible] Magiae & [illegible] operam dabant. [illegible] quae [illegible], adamaret, ac manifeste sollicitaret, per [illegible] profectum [illegible]. Quae puella se [illegible], amore & libidine insaniret, ab illo [illegible]. Puella verò cognatis id indigni facinoris, effecerunt ut ejus [illegible] [illegible], quem impudicè [illegible].* [illegible] Chrysostomus ut Barjesu: *Merito qui praecipuus erat Magus, hic [illegible] [illegible], ita & in Aegypto Magi à [illegible] [illegible].* Erat etiam aliquid in ea caligatione mysterii: quam certamen esse [illegible], cur longè [illegible] Barjesus affectus supplicio est quàm Ananias & Sapphira, [illegible] mortem. Hoc vidit Chrysostomus: *Quo Paulus adductus est signo, hoc & illum volens adducere, Usque ad tempus non [illegible] erat verbum, sed admonentis. Si enim [illegible] fuisset verbum, omnino illum [illegible] caecum.* Similiter Oecumenius, *[illegible] usque ad tempus, [illegible] terminum, ut [illegible] se ipsa lumen [illegible], [illegible] in melius commutaret. Quippe signo quo adductus est, eodem hunc adducere [illegible].* Magno hoc Christi potentiae exemplo, firmatum quoque est oraculum ejus: *Ego in hunc mundum veni ut qui non vident videant, & qui vident caeci fiant.* Caecus erat Sergius Paulus, [illegible] superstitionis Ethnicae tenebris. Videbat Barjesus, verbi divini apud Judaeos [illegible], hinc [illegible]. At Proconsuli mentis aperiuntur oculi, dum Pseudo Prophetae corporeum lumen eripitur. Quo Judaeorum status non [illegible] designatur: *Nolim vos ignorare fratres mysterium hoc, [illegible] ex parte Israeli contigisse, quoadusque plenitudo gentium introierit: & ita totus Israel servabitur, sicut scriptum est, veniet ex Sion ille [illegible], & avertet impietatem Jacob.* Ut enim Barjesu oculis ad tempus [illegible] sunt tenebrae, sic lux mentis Judaeis [illegible] extincta est: [illegible] verò Pseudo Prophetam lumine usum, portendebat futuram Judaeorum illustrationem. Porrò ex patrato miraculo factum ut Proconsul crederet. Poena verò Magi perpetua non fuit, ne ad [illegible] genus miraculorum, Apostolis [illegible] viderentur. Utrum ea Barjesu poena salutaris fuerit, prorsus nescimus. Durissimum illi pectus fuisse & [illegible] quodam malitiae conditum, ex verbis Pauli liquidò constat. In illud tamen putant influxisse vestrae Dei gratiae. Poenae [illegible] primaevi fuit, quod factum esse nobis probabilius, quia [illegible] nulla [illegible] signa; nulla praeterea, quibus [illegible] Apostolis, ut olim Petro & Joanni, Simon [illegible], [illegible]. In [illegible] Episcopi, qui [illegible] [illegible] Judaeo [illegible] lumen,

Anno Domini 45 / Anno Domini 46 (running dates in margins)

Marginal notes: [illegible] Lightfoot [illegible] p. [illegible]; Joseph. [illegible]; Poena Barjesu [illegible]; Act. 13. 11.; Plin. lib. [illegible]; Apul. [illegible]; Symmach. [illegible]; Greg. Dialog. [illegible]; Cur caecitate poena [illegible]; Nicet. [illegible] p. 70.; Chrysost. in Act. hom. 28.; Joan. 9. 39.; Rom. 11. 25.

lumen, qui tamen conversus non fuit. De Barjesu quidem [illegible]. Veteres inter se dissident. Negat scilicet Pseudo Dionysius, scribens maledicta dicentem Paulum, ut ea esse veniam [illegible] de Divinis Nominibus c. 8. Origenes verò Barjesum resipuisse tradit: *Paulus enim qui cum Proconsule Sergio Paulo erat, dolo* [illegible], *per dolum & maleficium ipsum ad peccatum convertit. At cum propter peccata cæcitas, mox pænitentiâ, dignus erat futurus qui* [illegible] *& corpore, ut* [illegible] *& animo, quos fide suscepta, Dei* [illegible]. Chrysostomus quoque de cæcitate Magi, *Non erat* [illegible], *sed* [illegible]. Cum porrò vidisset quod factum fuerat Sergius, credidit, prout [illegible] Dominus. Romanum negotur Martyrologium Sergium Paulum [illegible] *in Gallia Narbone S. Pauli Episcopi Apostolorum discipuli, quem tradunt fuisse Sergium Paulum Proconsulem, qui à S. Apostolo baptizatus, & cum in Hispaniam pergeret, apud Narbonem relictus, ibi Episcopali dignitate donatus est.* Quæ ad fabulas relegamus, licet [illegible] Ado scripserit in libello de Festivitatibus SS. Apostolorum.

XII. Existit hoc loco quæstio [illegible], quæ de [illegible] agi non potest. Utrum Paulus qui corporali Barjesum affecit pœnâ, gladio in Hæreticos animadvertendi, præbuerit exemplum? Id volunt [illegible] multi, nec hoc exempli prætermissum à Bellarmino: *Christus, inquit, flagello* [illegible] *Templum. Petrus Ananiam & Sapphiram quia mentiti essent Spiritui Sancto, occidit: & Paulus falsum Prophetam qui Proconsulem à fide impediret* [illegible] [illegible] exemplo Paulino [illegible] sunt [illegible] fundamenta. Barjesus enim non Hæreticus fuit, sed Magus, qui non fidei articulum aliquem [illegible], sed toti Evangelio adversabatur: neque ad mortem damnatus, sed ad cæcitatem temporariam, [illegible] non ab [illegible], sed ab ipso numine [illegible]. Ut ex hoc potius exemplo sit colligendum, mortem Hæreticis non esse imperandam. [illegible] qui [illegible] Evangelii hostem agebat, [illegible] supplicio, [illegible] Hæreticus [illegible] morte debeat. Illud [illegible], [illegible] Evangelii [illegible] [illegible]. Quid enim tam [illegible], quam Mago, qui [illegible] Prophetam sese jactabat, solo verbo lucem oculorum eripere? Quod adeò fuit testis & spectator Proconsul, [illegible] Pauli [illegible]. Itaque raptus in admirationem Sergius, [illegible] est Christi doctrinam, quam [illegible] magicos dissipaverat. In morte autem Hæreticorum nil miraculi [illegible]: [illegible] in [illegible], [illegible]. Qui in Hæreticos graviter sæviendum esse statuunt, non satis attendisse videntur, quod discrimen sit hæresim inter & mores improbos. [illegible], [illegible], & [illegible] conscientia patrantur, & [illegible]. Hæresis autem non [illegible] animi; [illegible], cùm ejusmodi opinione, [illegible] Deo [illegible], [illegible]. Neque [illegible]

[illegible], sic & sponte admittitur: non Hæreticum [illegible], non eripit. Denique Hæretico [illegible] mores esse [illegible], [illegible] scilicet [illegible] [illegible]. Quæ à peccatis [illegible], adulteri, latrones, homicidæ [illegible] sunt [illegible]. Itaque inter Augustinum [illegible] quorum [illegible], [illegible] defendit [illegible], quod Hæreticis morte sint afficiendi. Quam [illegible] & opinionem [illegible]. [illegible]: *Mea, inquit,* [illegible] *ad unitatem Christi esse cogendum, Verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos habeamus quos apertos Hæreticos noveramus.* [illegible] *Antiquorum* [illegible] *fuit, quæ* [illegible] *Augustinus* [illegible]. [illegible] Tertullianus: *Nec Religionis est cogere Religionem, quæ sponte suscipi debeat, non vi, cum & hostiæ ab animo lubenti expostulentur. Ita etsi nos compuleritis ad sacrificandum, nihil præstabitis Deo vestro, ab invitis enim sacrificia non desiderabit, nisi contentiosus sit.* [illegible] verba, [illegible] Religionis [illegible], [illegible], [illegible] hypocritasque, non Religio. Itaque Lactantius verba digna [illegible], [illegible] Ethnicis: *Non est opus vi & injuriâ, quia Religio cogi non potest. verbis potius quam verberibus res agenda est, ut sit voluntas.* [illegible] *probamus, ostendimus. Itaque nemo à nobis* [illegible] *Deo qui* [illegible] *& fide caret.* [illegible] Spiritum [illegible] Deitate [illegible], Christianæ [illegible] fundamenta convellebant, [illegible] quendam [illegible] Pater Nazianzenus: *Adeò, inquit,* [illegible] *& compassione vestrum* [illegible] *& commiseratione* [illegible] *& pœnitentia* [illegible] *& sedibus quæ in Psalmorum* [illegible] *& propter* [illegible], *& fratres, & lingua* [illegible] *adjungant*. Ejusmodi Hæreticis quibus [illegible] mores, [illegible], quia ab [illegible] Trinitatis mysterium [illegible], sævitiæ quidem est, non justitiæ. Si Hæreticos ultimo sunt afficiendi supplicio, [illegible] [illegible]. Atqui ea est [illegible] non mortis [illegible] supplicium, uti [illegible] in Epiphanio: *Mox ab Episcopis qui* [illegible], *deserere* [illegible], *& caeteris* [illegible]. *Ex quo factum est, ut ob* [illegible] *ab* [illegible] *Iovianus* [illegible]. De Hæreticis [illegible] est Magni sententia Chrysostomi: *Non prohibet autem Conciliis Hæreticorum* [illegible], *ora obstruere, libertatem loquendi* [illegible]. Contraposuit [illegible], Priscillianistas [illegible] morte. Itaque Imperatori [illegible] *& ob* [illegible] *sanguine* [illegible]. *Satis superque* [illegible], *ut Episcopali* [illegible] *Ecclesiis pellerentur*, [illegible] *esse & meminisse* [illegible]-

sit.

Orig. in [illegible]

Martyrol. [illegible]

Utrum [illegible] Barjesu pœna, [illegible] animadvertendum in Hæreticos?

Bellarm. de Laic. l. 3. c. 21.

August. Epist. 48.

Tertul. ad Scap. c. 2.

Lact. [illegible]

Naz. [illegible]

Epiph. [illegible]

Chrys. [illegible]

[illegible], ut causam Ecclesiæ Judex [illegible] judicaret. [illegible] tamen [illegible], atque in [illegible] capitali [illegible] animadversionem: *Hoc ferè modo homines [illegible], pessimo exemplo [illegible], aut [illegible].*

XIII. Quid ad hæc Natalis Alexander? *Ex hoc, inquit, singulari facto, [illegible] Principem [illegible] [illegible] capitis animadvertere non posse. [illegible]* [illegible] Priscillianum [illegible] [illegible], [illegible] Hæreticum modò, sed [illegible]. *[illegible] est [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] convenire*, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] se & [illegible] [illegible] Martinum, Priscilliani [illegible] [illegible] *esse*; [illegible] [illegible] exemplo. Quod porrò Priscilliano privilegii fuit, [illegible], [illegible] [illegible] Hæretici [illegible] [illegible]? Insuper non [illegible] Martinum, Ecclesiæ causam à sæculari Magistratu judicari. Omnis autem hæresis Ecclesiæ causa est [illegible], quod [illegible] solummodò Ecclesiasticos [illegible] debet. Denique si cum [illegible] Hæreticis quandoque à Principibus [illegible] Martinus, [illegible] Ithacio communionem, [illegible]? *[illegible] Angelus, [illegible], inquit, Martine [illegible], sed [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] non [illegible] gloria, sed [illegible]. [illegible] ab illo tempore [illegible] [illegible] partis communioni [illegible].* [illegible] hæc [illegible] Martinus, *Episcopis* [illegible], quod [illegible] [illegible], Tribunos [illegible] [illegible] *Hæreticos inquirerent, [illegible] vitam & [illegible]*? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quòd in Hæreticos supplicia sint constituenda? Quòd verò [illegible], posse pœnis Hæreticos, quando [illegible] *[illegible] in Ecclesia & Republica [illegible] est*, non [illegible] [illegible]. [illegible] pœnæ semper [illegible], nisi [illegible], quibus non [illegible], quia [illegible] semper est [illegible], docente Paulo, *malo* [illegible] *esse, ut eveniant bona*. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] Religionem. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] post me, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] voluntariamque Religionem esse. Nil magis [illegible] [illegible] voluntati pugnat, quàm [illegible] conditio, quâ [illegible] quàm [illegible] [illegible] Religionis. Neque [illegible] [illegible] Ecclesiæ [illegible], quòd [illegible] [illegible] Christianis. Ideòque hæc Constitutiones Cyrilli [illegible] [illegible]: *Nullus [illegible] inter vos [illegible], nullus [illegible], nullus [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] Ecclesia [illegible] [illegible], non Hypocritarum. [illegible] est [illegible] Concilii Toletani [illegible] c. 55. *De Judæis [illegible] [illegible] [illegible] ad credendum [illegible]. [illegible] [illegible] Deus [illegible], & [illegible]*

[illegible]. Non enim [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] verò Republicæ bono [illegible] [illegible] Hæreticorum, non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] sanguine [illegible] [illegible] [illegible]. Atque [illegible] [illegible] experimento, Hæreticorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Numerus in [illegible] semper, [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] Sulpitius ille Severus: *[illegible] Priscilliano [illegible], non [illegible] [illegible] est Hæresis quæ illo auctore [illegible], sed [illegible] [illegible] propagata est. Namque [illegible] ejus qui eum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ut Martyres [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ad Hispanias [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] in urbe [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ordinibus Ecclesiæ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], à quo [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

> *[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]*
> *[illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible].*
>
> *[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].*

XIV. [illegible] Papho Paulus, & qui cum eo erant, venerunt Pergen, in Pamphyliæ [illegible]. De qua [illegible] Mela: *[illegible] Perga est [illegible], & Dianæ, quam ab [illegible] [illegible] [illegible], Templum.* Non tamen in urbe [illegible] esse, docet Strabo: *[illegible] [illegible] Cestrum, quem ad [illegible] [illegible] [illegible] Perga [illegible] est. [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] Dianæ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] Joannes à Paulo & Barnaba [illegible] [illegible] est Hierosolymam. Apostoli verò progressi Pergâ, venerunt Antiochiam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] Stephanus: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. De Pisidicâ Antiochia Plinius, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Cæsaream, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ingressi essent Synagogam, die Sabbati, à [illegible] Synagogæ [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Paulus [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] verò Sabbato, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] Evangelium. Quod cùm Judæos [illegible] [illegible], illi [illegible] Paulo, & blasphemare [illegible]. Quibus liberè [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] est [illegible] Evangelium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] à Judæis [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] Apostolos [illegible] à [illegible] [illegible]. At illi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], venerunt [illegible]. De ea [illegible] Strabo, [illegible] [illegible] [illegible], quòd [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] esse [illegible] ex Plinio: *[illegible] & [illegible] ex [illegible], quâ parte Galatiæ [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*

ANNO Chr. 45

ma. Propterea magna fuit profecto hæresis [illegible]

[illegible]

XV. Discipulis Christus præceperat suis, *Quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros* [illegible] *excutite pulverem pedum vestrorum.* Hoc præscriptum [illegible]. Paulus & Barnabas à Judæis ejecti Pisidiensi Antiochiâ. Quod signum paucis illustramus. Qui de re monentem sic ostendit ferme Chrysostomus: *Quid sibi vult enim dicit, excutite pulverem pedum vestrorum? Certè ut ostendant nihil penitus ab illis habuisse, vel ut testimonium perhibeant, longi itineris, quod ad eos perveniunt.* Non longè à Genere abest Augustinus: *Excutite pulverem de pedibus vestris, aut ad contestationem laboris terreni, quem pro illis inaniter susceperint, aut ut ostenderent usque adeo se ab ipsis nil terrenum quærere, ut etiam de terra eorum sibi non paterentur adhærere.* A[illegible] explicatione signum Clarissimus Lightfootus: *Hunc ritum præceperat Dominus, hunc ritus nihil tribuunt, verum ut ostendant, quo loco habendi essent secundum dogma apud Judæos receptum. Illa enim constituerant pulverem Ethnicæ regionis aut terræ, Judæam contaminatum & pollutum esse... Pulverem itaque à pedibus excutientes, ostendunt se pro Ethnicis, cum ipsi, tum urbem ipsamque habere.* Nostrum ut solvamus symbolum, observamus omnia solos Judæos non adversus Ethnicos id non fuisse usitatum: non contra Ethnicos, quemadmodum tenentem Apostolis. Excussus ergo à Paulo pedum pulvis, signum fuit & divulsæ à Judæis communicationis copulationis, & repudiandæ ipsis communionis. Ut enim Nomen Syrus ex Hæsliensium regione, eorum terræ modio [illegible], olim abstulerat, demonstrando se cum Israëlitica gente religionis esse communionem, [illegible] declarant Apostoli, se infidelibus Judæis, fœdera & disciplinæ repudiatam [illegible], ut signum sit verbis consentaneum. *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos ipsos judicatis æternæ vitæ, ecce convertimur ad gentes.* Fuit & excussi [illegible] condemnationis. Quippe pulvis dedecus signum [illegible] in Adamum promulgatur: *Terra pulvis & in pulverem reverteris.* Et maxima Hebræa maledictio hæc est, *Efficiet Dominus ut pluvia terræ tuæ fit pulvis, & descendat super te donec conteraris.* Et mandante olim Deo, Moses, Aaronque per Ægyptum pulverem sparserunt, unde [illegible], & jumentis ulcera. In [illegible] quum imperante Trajano, passa est Antiochia, quasi pulvere plane legimus: *Tantus verò pulvis excitatus fuit, ut nec videre, nec alloqui, nec audire quemquam per eum liceret.* [illegible] pulverem & in caput spargebant, & jactabant in aërem. Excusso igitur pedum suorum pulvere, ostendunt Apostoli, quasi muto verbo, quale exitium in eundem manerent Judæos, quos excidium communem calamitatem decerent tradendos.

ANNO Ur. C. [illegible] Chr. [illegible] Jud. [illegible] Claudii Imp. [illegible]

ANNO Chr. 46.

Coss. *Valerius Asiaticus II. & M. Junius Silanus.*

I. DE Coss. qui annum aperiunt, constat de [illegible] (ut [illegible] Baronius, nempe M. Valerium Messalam, errantem secutus Onufrium. In eo est etiam peccatum & Jacobi Capelli, & Sanctii. Atque expungendum esse M. Valerium Messalam, ex Dione liquet: *Commodo hoc anno, Valerium Asiaticum iterum, & M. Silanum Consulatum accepere.* Chronicum Alex. Asiaticum exhibet & Silanum: necnon etiam Barbaricus Indiculus. Ut de Baronium errore, dubitari non possit. Præterea notatu dignum monendum, quæ Asiatico qui secundum gerebat Consulatum, opponi debuit. Quod ex laudato Dione non modò constat, sed etiam Tacito: *Nam Valerium Asiaticum bis Consulem, fuisse quondam adulterum ejus credidit.* M. Junius Silanus frater erat Juliæ Silanæ, cui Claudius Imperator anno urbis 794. Octaviam filiam nuptam tradiderat. Asiaticus ut Consulatum [illegible], [illegible]. Cùm enim tempus dominus possideret, ne præterea propter secundum Consulatum, molestiæ invidiæque aliquam locum oboreretur, demittere se sponte suâ statuit, quo amore à periculis esset.

II. Conspiravit adversus Claudium Asinius Gallus, Drusi frater uterinus, atque Vipsaniæ, quam Tiberius dimiserat, filius. Nil tamen inter se comparaverunt, nisi pecuniæ [illegible]. [illegible], quam præcipue causa, in Romanum imperium cuperent [illegible]. Non [illegible] tamen, sed exilio punitus est: potissimum autem [illegible] ut assimilaretur [illegible], ut aliam magis, quàm [illegible]. [illegible] Claudio [illegible], ut profecto id etiam, quod cùm liberatis quidem apud Tribunos placita, illum devicisset, à quo manumissus fuerat, [illegible], & [illegible], eundemque, quem [illegible], multavit, & præterea prohibuit, ne quibus hoc modo, adversus illos, qui eorum Domini dispensanda fuissent, subvenirent. At verò ægrè ferebant omnes, quòd Claudium viderent, & uxoris, & libertorum servum esse mancipium. Hoc enim molestum erat, quod Messalina Mnesterem abstractum à theatro detinebat, & quæreret cur non saltaret, quæreret populus, [illegible], Messalinam secum non fuisse.

III. Fado procurante Judæam, Præstigiator nomine Theudas, persuasit multitudini, ut assumptis suis facultatibus, sequerentur se ad Jordanem. Prophetam enim se jactabat, pollicens scissionem se verbo fluvium, & facilem prebiturum transitum, talique persuasione permultos imposuit. At Fadus effecit ut nihil lucrifacerent. [illegible] in plebem irruentem, ex ea multos interemerunt, multos vivos ceperunt, & ut hoc ipsum Theudam, cujus caput abscissum reportarunt Hierosoly-

Anno Do. 46.

solymitum. Ex circumstantiis apparet atque etiam, [illegible] Theudam, cujus meminit Gamaliel, tempore diû [illegible] Judaeorum. Nec solis temporibus distinguitur hic & ille Theudas. Prior enim quadringentos tantum habuit comites. Posteriorem verò magna hominum sequebatur caterva. Si ex duodecim Apostolis, plures erant unius ejusdemque nominis, duos quoque variis temporibus extitisse Pseudo-Prophetas, quibus appellatio communis, quid mirum?

IV. Adiabenorum Regina Helena, quae unà cum filio Izate Judaeorum perdidicerat disciplinam, videns res regni pacatas, desiderio capta est videndi Hierosolymam, Templumque [illegible] Deum adoraret, votivasque victimas redderet. Accidit enim peropportunè ejus adventus civibus. Cum enim per id tempus, civitas gravi fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopiâ, Regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici; alios in Cyprum, qui copiam siccarum palmarum inde adveherent. Ministris brevi reversis, ea citius egenis distribuit, atque hoc beneficio, memoriam [illegible] sibi peperit. Filius quoque ejus Izates, comperto quantâ fame laborabat ille populus, multum [illegible] misit Hierosolymitanorum Proceribus. [illegible] tio, anno Claudii secundo Baronius affigit, [illegible]: *Meminit*, inquit, *& ejusdem tam dirae famis Josephus.* Neque peccavit etiam [illegible] Socinius noster, qui Helenae adventum in urbem Hierosolymitanam anno Claudii [illegible]. Verum manifestè ex Josepho liquet, [illegible] rem esse, quo Judaeos permisit Stolae Pontificalis custodia. Edictum porro promulgatum est eo anno, quo Claudius quartum Tribunitiam potestatem iniret, unde videbatur Dionysiano [illegible]. [illegible] famem hanc ab Agabo praedictam, ad multos se annos extendisse, ut jam observavimus, & inferius suo loco declarabitur. Hoc etiam Josephus docet: Fadi, inquit, & qui ei successit Tiberii Alexandri tempore, *magna illa fames Judaeam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Aegypto comparatum,* [illegible]

V. Utrum Helena ejusque filius Izates Christi discipulis sint apponendi, in dubium venit. Id quidem scripto prodidit Orosius. Anno Claudii quarto, *Fames*, inquit, *gravissima per totam Syriam facta est, quam etiam Prophetae praenuntiaverant. Sed Christianorum necessitatibus apud* [illegible], *convecto ab Aegypto frumento* [illegible] *Regina conversa ad fidem Christi, largissimè ministravit.* In Orosii [illegible] Porporem, hic, *ut scribit Orosius*, *fuisse Christianâ fide imbutam*. Quibus tamen argumentis id credidit persuasum sit, incompertum habemus. Eam profectò opinionem non à Josepho mutuatus, atque ab Eusebio, qui ut Christianorum castra, Helenam atque Izatem, integrantes non dedisset oblivioni. Ejus enim res fama Eusebii facilius tutiusque quàm Orosii aures tangere potuit. Quin unà in narratione Josephi, nonnulla sunt Orosiano [illegible] suffragia. Primum est, quòd Izati multae simul uxores fuere, cum tamen à polygamia maximè abhorreat Christianorum Religio. Izati bellum intulerat Vologeses Rex Parthorum. Izates verò decrevit rem totam Deo committere, *jejunio exorsus ac capite cinere: Prostratusque humi,* [illegible] *liberis & uxoribus* [illegible] *castrum deposuit.* Hem [illegible] hominem Christianum! Atqui enim solum habuisset Izates, si Christi religionem coluisset, eò magis, quo [illegible]. Ex disciplina autem Judaica quam didicerat, plures simul habere uxores potuit. 2°. Ut Hierosolymam [illegible] *Hierosolymitanos* [illegible]. [illegible] autem Hierosolymitanos sibi Christianos [illegible], ut quae utique Rex Adiabenorum distribuendas fidelibus egentibus non misisset pecunias, cùm ignorare non posset, [illegible]

3°. Helenam Hierosolymis habuisse Regiam, docet nos Josephus: *Tenebat etiam Simon superiorem Acra, quae inferior est civitas usque ad Helenae Regiam, quae fuerat Monobazi mater.* Nulla autem fingi ratio potest, cur in ea civitate Palatium sibi construxerit Helena, nisi ut sacribus Judaeorum ceremoniis operam daret, à quibus temperandum esse, ex Evangelii praeceptis [illegible] nosset, cùm non Judaeam quidem ageret, sed Ethnicam, quae Mosaicas caeremonias [illegible] debuit. Caeterum de Prophetis [illegible] Scaligero [illegible] Orosius. [illegible] fuit [illegible] magna, *à Prophetis praedictam illam famem* cum scribit, *intelligit Prophetas V. Testamenti, tum ab Agabo praedicta* [illegible] colligatur V. Testamenti Prophetas venisse in mentem Orosio, nihil videmus. Equidem in Epistolis Paulinis vox Prophetae, non illos veteris [illegible] nominat, sed novae [illegible]. Ut Ephesiorum tertio, v. 5. *Mysterium quod aliis aetatibus patefactum non fuit, nunc est revelatum Sanctis* [illegible] *& Prophetis* [illegible] & capite sequente, *dedit quosdam Apostolos, quosdam Prophetas*, de quibus cogitavit Orosius, quem [illegible] Scripturae fingere non licet, [illegible] Presbyterum, ut existimant quidem in libris V. Testamenti [illegible], non verò in Actis Apostolorum, praedictam continent famem, [illegible]

VI. Contigit porro Iconii, ut Paulus & Barnabas introirent Synagogam Judaeorum. [illegible] que multitudo, adhibuit fidem. Aliquamdiu igitur ibi commorati sunt, liberè loquentes, freti Domino, [illegible] signa multa per manus Apostolorum. Scissa autem multitudine urbis, alii quidem erant à Judaeis, alii verò ab Apostolis. Cum autem factus esset impetus Gentium ac Judaeorum, unà cum suis Principibus, ad eos contumeliis afficiendos & lapidandos, [illegible] animadversâ, perfugerunt in civitates Lycaoniae, Lystram & Derben, [illegible] urbe, multa passum esse, quorum non meminit Lucas, certum explorantumque est. Hoc enim [illegible] Timotheo, *Tu verò assecutus es* [illegible] *Lystris.* Quae [illegible] Theophylactus: *Antiochiam Pisidiae dicit: in Lystris autem erat Timotheus*

Margin notes (left): Helena [illegible] — Joseph. [illegible] — Baron. ad an. [illegible] — Joseph. [illegible] — Helena [illegible] — Oros. [illegible] — Baron. ad an. [illegible]

Margin notes (right): Anno Do. 46. — Joseph. l. 20. c. 2. Ant. — Joseph. [illegible] — Joseph. de Bel. l. 6. c. 7. [illegible] — [illegible] p. 150. — Paulus Evangelium Iconii [illegible] Multa patitur. — Act. 14. — 2 Timoth. 3. [illegible]

[illegible] *Quam ob causam, [illegible]? Quae [illegible]*, [illegible]. [illegible] Paulus passus est, [illegible], quae [illegible] Virginis [illegible]: *[illegible], inquit, & quomodo [illegible] Paulus passus sit, [illegible] Thecla [illegible], [illegible] à majoribus perpetuis [illegible] commendata, aliqua saltem ex parte declarans*, [illegible] *passus, [illegible]* [illegible] *que [illegible] clamore, [illegible], ad tribunal [illegible] hic [illegible]*. Proconsul verò audiens magno silentio Paulum, in carcerem duci jubet. Cùm porro antiqua sit traditio de Thecla, quam Iconii scimus esse à Paulo conversam, diligenter ea narranda est [illegible]. Libri duo extant, auctore Basilio Seleuciensi. Isauriae Metropolis est Seleucia, cui Basilius praefuit anno vel 448. juxta Baronium, vel 450. secundum Bellarminum. Alter de vita Theclae, alter de ejus miraculis [illegible]. [illegible] apud [illegible], Nyssenum, Epiphanium, Chrysostomum aliosque leguntur, in primo hoc de vita Theclae libro, grandi cum honore [illegible]. Ex illo Lectionibus sequentia [illegible].

VII. Cùm Iconii Paulus constitisset, usus est hospitio Onesiphori, à quo [illegible] excepus est. Contigit autem ut Thecla virgo vicinus foret. Thecla stirpe nobili, ac parentibus, divitiis, dignitate, splendore, [illegible], nata, jam aetate nubili, [illegible], Thamyri [illegible] destinabatur. Dum Paulus docet, [illegible] pulcherrima nobilissimaque virgo accedit ad fenestram, [illegible] Onesiphori [illegible]. [illegible]

[illegible]

VIII. [illegible] Thecla [illegible] pro [illegible]. [illegible] Pauli [illegible] virginem. Ac de nocte [illegible]. [illegible]

[illegible] *quum in ipsam [illegible]!* Quibus Theo[illegible] Castellum, ad Proconsulis [illegible], Theclam [illegible] jubet. Tum Christus sub specie Pauli se [illegible], cui Thecla [illegible], *[illegible] Paulus, inquit, [illegible] Christum [illegible]*. Quo dicto, [illegible] in pyram [illegible]. Verùm ignis [illegible]. [illegible] Pauli casus sollicita, [illegible] Onesiphori, à quibus [illegible], ad Paulum in sepulchro [illegible].

IX. Paulum comitata Thecla, ipsi individuè adhaerens, venit Antiochiam. Hic forma Theclae, [illegible], urbis Praefectum nomine Alexandrum, [illegible]. Cùm [illegible], amplectitur virginem. At illa ad vim [illegible], coronam detrahit Alexandro, chlamydemque lacerat. Quâ [illegible], [illegible], Theclam rapit in Judicium. Tryphaena [illegible] propinquitate [illegible], Theclam [illegible]. Ferocissima in virginem leaena [illegible], quae cùm Theclae [illegible], ad novum [illegible] certamen, Tryphaena [illegible]. Frustra [illegible] ferae [illegible]. Ad aliud ergo supplicium destinatur. Adest [illegible], [illegible] ad mortem Martyrem [illegible]: sed nec illo modo à Deo neglecta fuit. Derepentè enim ignis de caelo [illegible] in [illegible] virginem, [illegible] bestias [illegible]. Aliae [illegible] bestiae. Sed mulieres quae aderant spectaculo, magnam [illegible] copiam [illegible]. Hoc facto, [illegible] Alexander [illegible], [illegible] Theclam [illegible]. [illegible] Thecla, [illegible], Paulum [illegible] quaerit: quem inventum [illegible]. [illegible] Apostolus, Theclam [illegible] Apostolam. Abi, inquit, & [illegible]. Ibi [illegible]. Iconium tandem regressa Thecla, locum in quo [illegible] Paulus docuerat [illegible], in illum [illegible], non sine lachrymis [illegible]. Deinde [illegible]. [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 94.

[illegible] Patrum, quarum non ferme [illegible] de Thecla fabula.

eorum, & productam in conspectum fabulam [illegible].

X. Ea sunt, si Baronio credimus, quae à Luca praetermissa, Paulus passus est Iconii, quae Timotheo revocat in memoriam. Ut vero hanc tueatur traditionem, ingenti Patrum congestio exercitu, pede presso adversariorum excipit impetum. Theclam, inquit, Pauli praedicatione ad fidem esse conversam, id ipsum à Gregorio Nysseno testatum habetur, in Cantica homilia decima quarta. Theclam amore pudicitiae sponso nuntium remisisse, testatur Epiphanius, haeresi octava & septuagesima. Quod Thecla distraxerit gemmas, ut custodem carceris sibi conciliaret, quo ad Pauli colloquium sibi pateret aditum, Chrysostomus profitetur, in Acta hom. xxv. Quod Thecla à sponso accusata, ad bestias damnata fuerit, quae mansuetae divinitùs factae illi blandiebantur, ab Ambrosio egregiè descriptum habetur, libro de Virginitate secundo. Quod & ignes Thecla subierit, & illaesa remanserit, Cyprianus ad Deum oratione habet testatum, itemque sermone S. Zenonis Veronensis de Timore, nec non Gregorio Nazianzeno, Praeceptis ad Virgines. Quae omnia illustrissimus Perpetuus [illegible] exponit, anno Dom. xlvii. n. 4. 5. 6. &c. Attamen tamen considerandum, traditionem de Thecla, Patrum neminem qui ante quartum floruere seculum, adjunxisse fidem. Immeritò enim Cyprianus à Baronio testis excitatur. Ea quidem legimus in oratione pro Martyribus, adscripta Cypriano: *Assiste mihi sicut Apostolis in vinculis, Thecla in ignibus.* At viris emunctae naris, priorum adorem Cypriani non spirat oratio haec. Dubiis sanè operibus ab ipso Bellarmino inscribitur: *De sermonibus & orationibus, nil certi habemus. Nam neque habemus i[illegible] unde probemus opera ista esse Cypriani, neque habemus argumenta, unde probemus non esse.* Non tamen illud Bellarmino concedimus, nec argumenta carere, quibus orationem pro Martyribus abjudicemus à Cypriano. Etenim nec Cypriani stylum, nec simplicem Priscorum redolent orandi modum, verba haec: *Magne, [illegible], [illegible], Lucis Lucidorum, Pater Patrum nostrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, Deus Apostolorum, Deus Virginum, Deus [illegible] Deus Credentium.* Christianos aevo Cypriani, rem inter orandum adhibuisse persuasionem, nullis firmari exemplis potest. 2°. Neque Cyprianea ea est Christo phrasis, *patrem & deprecamur, filii* [illegible], *qui ex ore altissimi processisti, ante mundi dispositionem*, quae [illegible] [illegible] redolent Arianismum. Denique hujus orationis auctorem recentiorem fuisse Cypriano, hoc indicatur, *an nullus nullorum Martyrum* [illegible], *an nomen apud* [illegible]. Nempe aevo Cypriani [illegible] [illegible], neque gravissimum sanè decens Episcopum, in [illegible] [illegible] [illegible], manifestum injicere. Inter omnium [illegible] est, à Pamelio, Molano, Baroniisque, pro Thecla petitum ex hac oratione testimonium. Itaque longè verissimum, quarto demum seculo Theclae traditionem fuisse susceptam.

Theclae [illegible].

XI. Praetereà res est disceptatione dignissima, non de una eademque Thecla, Thamyris videlicet sponsa, sint Patres intelligendi. Quippe plures sunt Theclae, quibus numerus adjicitur Martyrum. Thecla sunt, si Romano credimus Martyrologio, quae regnante Nerone morti missa est: *Aquileja Sanctarum Virginum & Martyrum Euphemiae, Dorotheae, Theclae & Erasmae,* [illegible] *sunt, & à Sancto Hermagora sepultae.* Percelebris est & illa Thecla, quae furente Diocletiano, clarum pro Christo mortem oppetiit. Agapius & [illegible] *quos Graeci, qua nostrâ aetate vixit, damnati sunt ad bestias.* Cur Doctissimus vertere Valesius, *Thecla prisca illa cognominis*, prorsus nescimus. Hoc enim vocibus [illegible] non significatur. Quid si de hac vel illa Thecla cogitabat Martinus: *Illic duo mulierumque constantiam, incredibilem fortè vobis dicturus sum, sed Christo teste non mentior, dicam, inquit, vobis, sed vos quaeso* [illegible] *dicatur, Agnes, Thecla, & Maria mecum fuerunt, referebat autem* [illegible] *vultum, atque habitum singularum.* Scribebat Eustochio Hieronymus: *Tunc Thecla in tuas laeta volabit amplexus.* Num pro sponsa Thamyris satis conciliasse videtur? Atqui jactatam de Thecla Pauli comite traditionem Apocryphis inserunt Hieronymus: *Periodus Pauli & Theclae, & totam baptizati Leonis fabulam, inter apocryphas scripturas computamus. Quale est enim ut individuus comes Apostoli inter caeteras ejus res hoc ignoraverit?* Consentimus tamen Theclae honoratae, tempore celebriorem, meminisse Martinum atque Hieronymum, cum de illa quidem cogitasse Nyssenum, Nazianzenum, Epiphanium, Chrysostomum, non ponimus in dubio. Quid tum postea? Illud solùm sequitur, credidisse fuisse antiquae fabulae, quae in ore, oculis, auribusque erat omni populo. Vel si ex uno Hieronymo alios discimus, usurpasse potius traditionem, quae à vero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perceperunt, quo sic ad pudicitiam, virginitatem amorem, divitiarum contemptum, fortitudinem, [illegible] [illegible] [illegible] quorum animum incitaverunt praebuit, lepido de virgine Thecla fabula. Quis autem [illegible]? Paulum temporibus fuerit mulier aliqua Iconiensis, Thecla nomine, quae ministerio Apostoli, ad Christi disciplinam perducta, sese pro fide certaminibus claram exhibuerit. De ea re non pugnamus, cum verum esse possit. Hoc [illegible] [illegible], [illegible] à [illegible] sponsi Theclae nuptias, amore ab ea virginis conceptum, ut Paulum in carcere conclusum, noctè profundâ visitaret; patrem ad rogum Theclae vivam, miraculisque baptismum susceptum [illegible] fuisse, penitùs esse fabulas. Quae tamen Natalis Alexander, tempore à Sanctis Patribus celebrata, admisit, cum [illegible], & Acta Pauli, & Theclae, & [illegible] quibus inserta sunt.

Nat. Alex. [illegible]

XII. Illud jam notandum, quod non [illegible] certamen semper esse probatio [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae felicissima sunt atque memoria ad historiam narrata, cùm ea quae de Thecla perhibentur, memoratu sint longè dignissima, quàm vel Lydiae, vel Commentariensis conversio. At non difficultatemque, falsum prorsus videri, Paulum jubente Cestio [illegible] Proconsule, in carcerem fuisse deductum, in quo tamen fundamento tota de Thecla narratio collocatur. Etenim si Apostolo injecta Iconii non fuere vincula, tum falsum est omnino, quòd & nocte profundâ in carcere Paulum adierit Thecla, & narrata de ea sint Commentariensis

commentariensis

[illegible]

[illegible]

[illegible] *addiunt, ut est profecto, nihil* [illegible] *monimentaque verum, quæ Veteres ejusdem historiæ auctores, ex ipsâ de re semper prodiderunt, a nova aliorum fusse referrant, quæ* [illegible] in Præfatione libri. Ut enim monentè docetur, librum de vita Theclæ Basilio adscriptum Seleuciensi liberum esse Presbyteri Asiatici, sed auctum atque amplificatum. Hunc edidit Petrus Pantinus Toletanus Bruxellensis Decanus, & Philippo III. Hispaniarum Regi dicavit, anno Dom. 1608.

XVIII. Multa porrò sunt argumenta, quibus ostendamus librum de vita Theclæ, nomine Basilii Seleuciensis ornatum fuisse. Eruditum fuisse Basilium, Scripturæque non imperitum, ille fatebitur, qui ex homiliis XL. unà cum libro de vita & miraculis Theclæ editis, eloquens per[illegible]. Jam verò sacrum insulsumque scriptorem libri hujus, argumento est, quod putidissimum Paulo ascribit mendacium. Sic enim Apostolum Theclæ loquentem inducit: *Dicebam certè hæc usque non quidem, quòd vincitur in carcere esse [illegible] . . . sed quòd verebar, idque quàm maxime, ne fortè vinculorum meorum emolumento defraudarer; & hoc mihi sine fructu atque mercede accidere necesse haberem, nemin[illegible] Christo lucratus renatusque.* Quid est mentiri, si hoc non est? Nonne luce successibus Iconii floruit Apostolis prædicatio? Hoccine non docuit Lucas? *Liberè loquebantur, Paulus scilicet atque Barnabas, fecit* [illegible] *dabantque ut signa & prodigia fierent per manus eorum: scissa est autem multitudo urbis, & alii quidem erant cum Judæis alii cum Apostolis.* Quem non Pseudo-Basilius sui immemor, Paulum apud Onesiphorum tam dignè, tam ornatè disserentem exhiberet: *Ut alios magno concursu undique affluerent, & augescente studio audiendi virorum, feminarum, puerorum ac senum numero complerentur; omnesque cibi potusque præ voluptate obliviscentes, à solo Pauli voce omnino penderent.* In mortem ergo incidere Paulus non potuit, ut sine fructu animarumque Christo lucratus, excederet [illegible].

XIX. Præterea ex suo marte Theclæ affingit Pseudo-Basilius, quæ cum Scriptura, cum Ecclesiæ Canonibus, cum modestia omnino pugnant. Præscriptum Mosis hoc est: *Non induetur mulier veste virili, abominabilis est enim apud Deum qui facit hoc.* Cujus Legis rationem affert Aquinas: *Prohibitum fuit ut mulier induatur veste viri, aut è converso propter duo. Primo ad vitandum idololatriæ cultum. Hujusmodi enim variis vestibus ex diversis contentis, Gentiles in cultu suorum Deorum utebantur. & etiam in cultu Martis, mulieres utebantur armis virorum. In cultu autem Veneris e converso viri utebantur vestibus, & ornamentis mulierum. Altera ratio est ad declinandam lasciviam.* Vestium sanè permutationem in more fuisse Ethnicis, Julius docet Firmicus, de Errore profanarum Religionum: *Dei enim, hoc est quod in vero feminam quærunt, eum aliter servire Sacerdotum suorum chorus non potest, nisi effeminent vultum, cutem poliant, & virilem sexum ornatu muliebri dedecorent. . . Habeant si volunt ocius, sed aliud, qualescumque quoniam corpore confiteantur.* Fulmina torquet sua Gangrensis Synodus in ejusmodi contemptorem: *Si qua mulier, suo proposito utile judicans, ut virile veste utatur, & propter hoc virilem habitum imitetur, anathema sit.* Ad partium modestiam adeò comparata est vestium muliebriumque vestium [illegible], ut [illegible] [illegible] monstrum habita fuerit. [illegible] *habent ejusdem colores, peplum in capite muliebre portant, pannum lateris quasi ad tendendum gerunt, ad mare descendit. Reperto in mulierem viro, venite, inquiunt, & lapidemus hoc monstrum, quod sexum utrumque deformavit.* Equidem vestium ista mutatio, cum modestiæ fines, ac præcipuè in mulieribus violat honestatem, veneres prodit fomenta luxuriæ, nec ullo modo toleranda est, nisi gravi, necessariaque de causâ. Non malè Thomas: *Potest tamen quandoque hoc fieri sine peccato, propter aliquam necessitatem, vel causa* [illegible] *propter* [illegible] *vestimenta, vel propter aliquid ejusmodi.* Inde sic non modò sine peccato, sed etiam cum laude, quam olim consecutæ sunt Spartanæ Minyarum conjuges, quæ velut alitcaturæ permutos viros, impetrato à custodibus aditu carcerem intrarunt, Commutatâque veste, *per simulationem doloris, velatis capitibus, evadere passi sunt.* Quid verò Thecla? *Viri habitu amicta, ingreditur Antiochiam, ac cum Myram, non exiguo mari terraque spatio* [illegible], *Paulum invenit.* Atqui nullâ ratione aut necessitate ducta, virilem Thecla formam mentita est. Prophetæ complures [illegible], qui virginem Iconiensem animum, [illegible] Evangelii cupidam, explere poterant. Neque ancillæ [illegible], quæ [illegible], [illegible] adduxerant, fatuam dissimularant suam. Quæ [illegible], Scripturæque Ecclesiasticorum regulæ profanum, virili habitu [illegible].

XX. Basilio Seleuciensi juniorem fuisse Auctorem libri de vita & miraculis Theclæ, ostendit phrasis hæc, de quibus Thecla miraculis etiam in alio libro, [illegible], *Deo volente, & virgine favente agemus.* Nil homiliarum aut laudationum suarum genuinus Basilius ascribit virgini, sive Mariæ, sive Theclæ. Nova hæc potius mendum aetati erat ævo Basilii. Sonat & novitatem potiùs de Falconilla fabula. Tryphænâ dormientem se recipiente, adstans Falconilla, matrem sic alloquitur: *Compotem quæ tenere habeas Theclam, quæque in* [illegible] *ad Deum legationem fungatur.* Tryphæna verò [illegible] Thecla, [illegible]: *famula tua Tryphæna, ut vota de filia sua compos reddatur, nempe ut anima ejus, animabus illorum qui in te probam crediderunt, adnumeretur, & p*[illegible] [illegible] *à Christo potentur.* Pugnant sanè cum Scriptura. Mortem docente Paulo, excipit judicium, vel misericordiæ, vel justitiæ: neque mortuorum ullum ubique refrigerium, salutis compos esse potest. Ad refrigerium verò, [illegible] vitæ curriculo, nemo venitur. Magna reprehensione est & certa calumnia, quòd morientem in peccato, ut Falconillæ Ethnicæ, Dæmonumque cultrici contingerat. Neque Pantinus Toletanus aliique eruditi hunc tuendi, dum [illegible] Theologorum confirmant posse defendi. Sententiam Falconillæ perpetuæ condemnationi [illegible]

[illegible] Theclæ pro Falconillæ salute precem, [illegible] [illegible] Nec id mirum. [illegible] Itaque [illegible] à Pseudo-Basilio [illegible] In una quippe fide salus posita est, [illegible] Potuit ergo non damnari Falconilla, [illegible] [illegible] Symphonicam utique formulam esse [illegible] Credere ergo Falconilla non potuit absque verbi divini præcone, quod absque præcone nullum est. [illegible] ad Falconillæ [illegible] à Deo missum fuisse, fingi quidem potest, probari non potest. [illegible] nulla fides ratat absque Dei revelatione. Atqui [illegible] Deus præcepit orandum esse pro illis, [illegible] [illegible] Impia ergo fuisset pro Falconilla [illegible] [illegible] Damascenum [illegible] Baronius [illegible] XLVII. n. XI. [illegible] Dei [illegible] Quòd si Falconilla Theclæ precibus servata est, [illegible] Trajanum & Gregorii Magni [illegible] [illegible] à Natali Alexandro [illegible] Sed Basilium, Damasceno [illegible] de Falconilla Theclæ [illegible] An non Falconillam post mortem [illegible] [illegible] de Defunctis, [illegible] Athanasius, Nazianzenus, Nyssenus, [illegible] Ignotus ergo octavo seculo liber [illegible] de vita Theclæ.

XXI. Denique à germano Basilio Seleucensi [illegible] Photius [illegible] hic est ille Basilius, qui [illegible] Theclæ [illegible]

[illegible] Basilii, inquit, [illegible] Tum [illegible] Photii [illegible] Pseudo-Basiliano [illegible] hoc est, non [illegible] [illegible] Thamyris, Theclæ, Pauli, ad Judicem, [illegible] Theclam [illegible] [illegible] Basilii [illegible]

XXII. Breviter & transeunter observandum, [illegible] Valesius, dum scripsit de Thecla: [illegible] prima Christi martyr extitit, ut testatur Basilius Seleucensis, in libro primo de vita & miraculis S. Theclæ. Dicta est autem Thecla per syncopen, [illegible] [illegible] Theclæ, ut habet Valesius, [illegible] Vita Sanctæ Theclæ inscribitur. Secundus [illegible] de Miraculis Theclæ. Sed hoc leve: [illegible] Valesius scribendo, [illegible] Theclam, à Basilio Theoclea [illegible] Theoclea mater Theclæ [illegible] [illegible] Theoclea, qui [illegible] Valesio [illegible] Gellarie [illegible] [illegible] Epistola [illegible] [illegible] de celeberrima Theclæ [illegible] [illegible] Theclæ appellatum, [illegible] ad quod [illegible] [illegible] Seleuciam [illegible] Thecla [illegible] Amplissimum ei Templum dedicavit Zeno Augustus, de quo Pseudo-Basilius [illegible] Ad Theclæ [illegible] Cyra & Marana, [illegible] à Theodoreto [illegible] Cum [illegible] Theclæ [illegible] Templum, quod est in Isauria, [illegible] A Zenone Augusto post [illegible] Basiliscum, [illegible] Seleuciæ Theclæ Templum, [illegible] Evagrius. [illegible]

[illegible] Nicet. [illegible]

[illegible]

dissimam Billiam, Sancti Michaelis in Nauflum Abbas, dum sic Gregorium vertit Nazianzenum. [illegible] hujus potentia opus, Conciliatio illud fuit, quod *Seleucia primum, ubi summa est Sancta & egregia virginis Thecla, donata in hac amplissimum cognomine sortita est*. De Templo Theclæ in Nazianzeno ne verbum quidem, utpote nedum extructo, simpliciter ergo verti debuit, *Seleucia Sanctæ & egregiæ virginis Theclæ.* Seleuciam quippe adiisse legitur: *In hac igitur civitate diversata atque delectata* [illegible] *suum habitationis locum delegit. Ibi vero subsidens, in coelum ingressa est, quæ in ejus gratiam descripsit.*

XXIII. Christum mandasse Apostolis, ne ante annum duodecimum exirent Hierosolymâ, ex Antiqua scriptore Apollonio jam audivimus. Quæ si traditio vera est, ut certè fit verosimilis, [illegible]

[illegible] carcere liberatus est, probabili conjecturâ assequimur, ex verbis quæ sidelibus in domo Mariæ congregatis locutus est, renuntiate *hæc Jacobo, & fratribus.* Alios enim penitus atque Jacobum sublatos fuisse Petrus, si adfuissent Hierosolymis. Cum nostra Chronologia facit Clemens Alex. *Dicit Petrus Dominum dixisse Apostolis, si quis ergo velit ex Israel duci pœnitentiâ, & propter nomen meum credere in Deum, remittentur ei peccata. Post duodecim annos egredimini in mundum, ne quis dicat, non audivimus.* Est insuper ratio congruens, fervescentibus extra modum Judæis in Ecclesiam, quòd Apostoli ad Gentes cursum direxerint suum. Quomodo dum convitiis ingerebant Evangelio contumeliam rerum, hunc ipsis Paulus locutus est: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, ecce convertimur ad Gentes.* Neque ab ea dissidere Chronologia videtur Chrysostomus: *Propterea, inquit, Apostoli Judæis primò prædicaverunt, longoque temporis spatio cæsi & flagellati in Judæa manserunt, at demum ab ipsis propulsi ad Gentes profecti sunt.* Non multò post ergo & occisum Jacobum, & Petrum in carcerem conditum, conjecturâ ducimur ad existimandum, Apostolos ex Judæorum regione ad Ethnicos fuisse profectos. Quomodo & superiore anno, ediximus palam ostendit, Paulum & Barnabam, in Cyprum, Pisidiam, Lycaoniam à Spiritu Sancto legatos fuisse.

XXIV. Porro Apostolorum partes arbitrariæ non fuit, in quascumque vellent orbis regiones. [illegible] ille Sanctus, atque Numen [illegible] gebantur. De Paulo ejusque comitibus hoc narratum est: *Transeuntes autem Phrygiam et Galatiæ regionem, prohibiti sunt à Spiritu Sancto loqui verbum in Asia. Cum venissent autem in Mysiam, tentabant ire versus Bithyniam, sed non sivit eos illùc proficisci Christi Spiritus.* Modò variis superstis moverebantur, quod Antiochiæ contigit, dicente Spiritu: *Segregate mihi Barnabam & Saulum, ad opus ad quod assumpsi eos.* Modò divinitùs immissis somniis, monebantur quò venire deberent; sic visum per noctem ostensum est Paulo. Vir Macedo quidam astans precabatur eum: *Transiens in Macedoniam, succurre nobis.* Quâ sanè ratione ostendebatur, Spiritum sanctum Ecclesiæ summum esse rectorem, qui pro summâ & sapientia, & libertate, & quos vellet, & quando liberet, & quibus ipsi [illegible] negligerentur neque pervenirentur, vitio suo quidem ac merito; qui vocabantur, divinæ gratiæ munus illud ascribere deberent. Ita Prosper respondens ad capitula Gallorum [illegible] *quòd quibusdam Evangelii prædicatio a Domino subtrahatur, ne percepta Evangelii prædicatione salventur, possit expeditissimè evidentia declarare potestatem ipsius Salvatoris, qui apud quosdam quos ait fuisse credituros, si virtutum ejus signa vidissent,* [illegible] *Evangelizare, & nunc aliquas adhuc Gentes potius* [illegible] *per præceptum novarum, ut omnes maneat partes Ecclesiam detrimendum.* Sapientissimam hujus dispensationis causam affert Augustinus ad Deogratias: *Quid respondebimus, si incognita illâ altitudine sapientiæ, & scientiæ Dei, ubi fortassis aliud Divinum consilium, aliud secretius latet, sine præjudicio etiam aliarum forte causarum, quæ à prudentibus investigari queunt, hoc solum ut breviter gratiâ in hujus quæstionis disputatione dicamus, tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri... Ita salus Religionis hujus, per quam solam veram salus vera, veraciterque promittitur, nulli unquam defuit, qui dignus fuit, & cui defuit, dignus non fuit. Et ab exordio propagationis humanæ usque in finem quibusdam ad præmium, quibusdam ad judicium prædicatur.*

XXV. Ad quam porro orbis Regionem adierint Apostoli, à Scriptura si discesseris [illegible] Petri Paulique peregrinationum [illegible] obscurum; cùm non sane sibi constet, Antiquorum [illegible] nologia non est expectanda. De Apostolorum ergo legatione in orbem terrarum ea suppeditabimus, quæ in Patrum monumentis videntur esse veriora propiora. Apostolicas legationes summatim refert Hieronymus in sua ad Marcellam Epistola 148. Christus *in omnibus loci versabatur, cum Thoma in India, cum Petro Romæ, cum Paulo in Illyrico, cum Tito in Creta, cum Andrea in Achaia, cum singulis Apostolis & Apostolicis viris in singulis cunctisque Regionibus.* De Pauli ad Gentes legatione, infusi Sacri Codices; de Petri ad [illegible]

[illegible] intercessisse Petrorum hanc in Syriæ Metropoli commorationem. Argumento est, disceptatio Pauli cum Petro, cujus dissimulationem coercuisset autoritate Synodi, si jam coacta fuisset. Quæ enim nulla Petro, & timendi Judæos, & eorum gratiâ sese separandi à Gentibus causa fuit, si [illegible] Hierosolymitana Epistola; quo velut clypeo, ad omnem [illegible] De Babylone in de disceptatio est. At Baronius quidem,

Anno Do. 44.

Greg. Naz. [illegible]

Bas. Seleuc. [illegible]

Clem. Strom. l. 6. p. 419.

Act. 13.

Chrysost. in Act. hom. 24.

Act. 16. 6.

Act. 16. 9.

Prosp. resp. 8. p. 369.

August. Epist. 49.

[illegible]

Anno Do. 46.

[illegible] Petri verba hæc, *Salutat vos Ecclesia quæ est Ba-* [illegible] *quæ apud* [illegible] *perichantur, ea quæ agebant in Babylone, & apud Assyrios fuisse expressa, ac denique* [illegible] *Babylonem Romam* [illegible] *apud Ægyptios Babylon erat,* [illegible]

XXVI. Non [illegible] quidem in Apoc[illegible] Romam [illegible] nomen, [illegible], ut vere sit, ut [illegible] eruditissimus [illegible] Valesius, [illegible] appellatione [illegible], *Vel ob magnitudinem ac potentiam, vel propter impietatem, ob quod Romanum imperium tunc esset Roma, perinde ac olim Babylon,* [illegible] sic & in mysticam Babylonem, [illegible] que [illegible]. Verùm [illegible] non quæstionis est, utrum Roma ad Babylonis similitudinem accedat, eo nomine donetur in Oraculis. Hoc unum quærimus, utrum salutatio quæ in priore Petri legitur Epistola, sensu litterali aut mystico sit [illegible]? Posteriori volunt Baronius, Bellarminus, Valesius, quod ex Scriptura probare Petrum fuisse Romæ [illegible] verò fingi necessitas ulla possit, quamobrem Romam, Petrus Romam non diceret? Hoccine Apostolici moris est, in salutationibus [illegible] Ullumne suppeditari ex Scriptura exemplum potest, [illegible] [illegible] ex suis Epistolis: nulli tamen nomen [illegible], in salutando, apertè [illegible] Romam indicat: *Salutant vos omnes Sancti, maximè verò qui* [illegible] Sed & Clemens, in [illegible] Epistola, [illegible] *Hæc Ecclesia quæ Romæ peregrinatur.* [illegible] [illegible] tamen Petrus mysticum adhibuerit vocabulum, rationem affert Baronius: *Abdiderim,* [illegible] *Hierosolymam fugâ lapsus est è carcere, ubi agenti,* [illegible]. Verùm [illegible] Epistolæ [illegible] debuit, quibus [illegible] nulla Petro causa fuit quamobrem quasi [illegible] Omne Agrippæ metu liber erat, qui [illegible] fuit, aut urbem in qua degeret, apertè notificaret, ut eum adire Epistolis Christiani possent si qua necessitas incumberet, illum interrogandi atque consulendi; præcipuè si Principem, ut statuunt, totius egit Ecclesiæ. Instat Baronius, *Moris* [illegible] [illegible] *sum de ore leonis, per leonem significasse* [illegible] hunc non fuit. Nec mos Apostolorum [illegible] Orientalis nomen, Occidentalis appellationem [illegible] Joannem & Prophanicâ [illegible] Quam [illegible]

dixisse, si de Romani [illegible] imperii, [illegible] fuisset [illegible]. Similiter [illegible] Paulo [illegible], verba obscurioribus [illegible] designare, quomodo Marsyas libertus Agrippæ, cognitâ morte Tiberii, confestim [illegible] At quænam, [illegible], sequamur [illegible] à nativa Babylonis significatione recedamus, [illegible] exponit eruditissimus [illegible]. Ægyptiacam Babylonem [illegible]: *Quæ apud Ægyptios Babylon erat* [illegible] *plane locus, non civitas, nec oppidi dignum nomen.* Quæ magna quidem Baronii [illegible] [illegible]! Non civitas, non oppidi digna nomine Babylon Ægyptiaca! Siccine Strabo? *Ubi* [illegible] *est Babylon, castellum natura munitum à Babyloniis quibusdam conditum: qui huc [illegible], hoc in loco habitationem a Regibus* [illegible] *Ægyptum obtinebant.* Quod [illegible] te Memphiticâ Babylon, tempore regnante filio Cyri Cambyse conditam, ut ex Josepho discimus, *Babylon autem post in hoc est condita, Cambyse Ægyptum* [illegible] [illegible] *ut ex* [illegible] *est etiam* [illegible] *Ægypti.* [illegible] [illegible] commendatione, Epigrammatum libro decimo quarto, scribens eruditè:

Hæc tibi Memphitis tellus dat munera, victa est
Pectine Niliaco jam Babylonis acus.

Pergentum Lectoribus [illegible], si [illegible], ostendissent, [illegible] fuisse Babylonem [illegible] celebrem.

XXVII. De Memphitica hac Babylone, explicandam esse Petri salutationem, viri Historiæ Ecclesiasticæ peritissimi [illegible], Pearson [illegible]. Quæ si sententia vera est, Petrus in [illegible]. Nobis tamen [illegible], Assyriacam Babylonem fuisse à Petro significatam [illegible] de Marca, sententia placuit, qui repudiatâ interpretatione mysticâ Babylonis, litteralem amplectitur: *Tametsi enim,* inquit, *Veteres existimaverint D. Petrum vocabulo Babylonis, signasse urbem Romam, probabilis est Scaligeri conjectura, qui ex ipsa Babylone scriptam à Petro putat Epistolam hanc ad Judæos dispersos qui habitabant in Provinciis, quorum Synagogæ pendebant à Patriarcha Babylonico.* His porrò conjecturis, [illegible] explicatio. In Assyria, ubi Babylon, [illegible] fuit Judæorum multitudo, quam [illegible] Apostolatum, [illegible] est: [illegible] Audiatur Josephus, *Decem autem Tribus* [illegible] *quoque ultra Euphratem sunt,* [illegible] apud Babylonem [illegible] Judæis erat: [illegible] *propter elevationem generis* [illegible] *& vinculis solutum permisit Babylone* [illegible] in tempore Romanorum [illegible]

Margin notes: Baron. [illegible] — [illegible] — Philip. 4. [illegible] — Baron. [illegible] n. 17. — Ibid. — Strabo [illegible] — Joseph. Ant. l. 2. [illegible] — Epigr. [illegible] — Marca de [illegible] — Joseph. l. 15. [illegible]

Anno Do. 46.

& [illegible], quæ Judæis [illegible], & [illegible] Alexandriæ, [illegible].

2°. [illegible] Ecclesias Apostolicas [illegible] Veteribus. Hinc illud Tertulliani, *Percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsident.* [illegible] Ecclesia [illegible], à Petro fundata. Jam [illegible] fuit Babylonica illa Ecclesia, [illegible] annos, [illegible]. [illegible] Episcoporum successione, nullâ Martyrum [illegible]. Quod [illegible] Ecclesia Apostolica & [illegible]. [illegible] *Cum enim [illegible] Episcoporum Ægyptiorum, [illegible] Episcopus Babylonis & Ægypti, [illegible].* Quippe in Actis Synodi Chalcedonensis, nomen Cyri reperitur, qui Ægyptiacæ Babylonis Episcopatum tenebat. Celebrata est ea Synodus anno Dom. CCCCLI. adversus Eutychetem & Dioscorum. [illegible] Ecclesiæ [illegible]. Mirum sanè si fuisset Apostolica [illegible], sed [illegible] & ab Apostolorum Capite fundata: [illegible] Constantino, [illegible] Christianus, [illegible] de Hilarione verba [illegible]: [illegible], [illegible] Babylonem [illegible], [illegible] Episcopum, & [illegible] Confessorem. Quem [illegible] in eo [illegible]. [illegible] 3°. Si Petrus in Ægyptiacam Babylonem [illegible] est, [illegible] Alexandriam, [illegible], [illegible] Romam nobilissimam, magnæque Judæorum [illegible] in [illegible] Babylon, & [illegible] Apostolorum, [illegible] Evangelii prædicatione, quæ [illegible]? Quis porrò Veterum dixit, Petrum se Alexandriam contulisse? [illegible] Scriptorum, quos Alexandrina [illegible] Ecclesia? Denique Babylon [illegible], in Scripturis [illegible] Petro [illegible], si Memphitica Babylon [illegible]. Quemadmodum [illegible], Lucas Antiochiam Pisidiæ scripsit, ne eam cum celeberrima Syriæ Metropoli [illegible], quæ [illegible] appellatur Antiochia. Ex nostra ergo opinione, Petrus Assyriam peragravit, cujus olim caput fuit Babylon.

XXVIII. *Objici tamen potest, Claudii tempore, quo scripsit Petrus, Chaldæam Babylonem, [illegible], & sparsis [illegible], [illegible] in pristinam superbiebat.* Non ignoramus [illegible] Strabo qui [illegible] Tiberio [illegible] Claudii [illegible] Augusti [illegible] Judæorum [illegible], [illegible] Claudio, [illegible] Judæi [illegible]? [illegible] Chaldæorum [illegible] Babyloniam [illegible], [illegible] à Plinio [illegible], [illegible] quadraginta [illegible]. [illegible], atque Tigrin. [illegible]. Præterea [illegible], [illegible] Asinæo & Anilæo, Judæis [illegible] Babylonem, quod [illegible]. [illegible], [illegible] Judæorum [illegible] Seleuciâ, [illegible] Babyloniam [illegible], [illegible] Claudio Imperatore, [illegible], [illegible]. [illegible] Scaliger: [illegible] Babylon, [illegible]. Quis [illegible], in eo loco [illegible] Petrum [illegible], [illegible] Babylonia dicitur deserta, [illegible] Petrus ipse [illegible], vel [illegible], dum Assyriam peragrabat. Objicit Valesius, [illegible] Petri Epistola, Babylonem [illegible], [illegible] Romam, *sed Babylonem ipsam, quæ caput fuit Assyriorum, designari* [illegible]. [illegible]. Quæ de [illegible] Veterum [illegible] doctissimus, [illegible] non est. [illegible]: *Sic, inquit, & Babylon apud Joannem nostrum.* [illegible] *& magna, & regno superba, & Sanctorum debellatrix.* [illegible], quod [illegible] semper [illegible] debet: in [illegible], [illegible] Veterum. [illegible] est, in [illegible] Babylonem [illegible] Eusebium, [illegible] Romam. Nullo quidem ex Papia, aut Clemente Alex. [illegible] explicatum, quanquam si ad ea verba [illegible] placet, non pugnabimus. Hoc unum [illegible], cur figuratè Babylon accipienda sit apud Petrum? Tantum est de Petro ex Scripturis [illegible]. Hoc addit Hippolytus, Petrum [illegible] prædicasse Evangelium in Ponto, Galatia,

Anno D. 46.

latia, Cappadocia, Bithynia, Italia atque Asia, postea a Nerone conscriptus, capite deorsum verso. Pana ac geminum sensum Hieronymum de viris illustr. Sed & Corinthi is Petrum manifestasse Evangelium, ex eorum Episcopo Dionysio [illegible], de Paulo Petroque scribente, *Ambo in nostra Corintho pariter docentes, nos instruxerunt.* Quæ traditio Clementis ad Corinthios Epistolâ illustratur, in qua de Episcopis illis Petri & Pauli operâ creatis, hæc habentur, *Constitutos itaque* [illegible] *consensu universa Ecclesia, qui ministrarunt ovili Christi deservierunt, hos non jam injuste ab ministerio confirmamus.*

XXIX. Quorum [illegible] Andream attigerunt, Simonis fratri, sibi Scrupuna. Scythas illustrasse, Veterum monumenta docent. Hippolytus libello de duodecim Apostolis, *Andreas* [illegible] *affixus est Patris in Achaia.* Illud ipsum docet Eusebium, historia libro tertio. In Epirum se quoque contulisse, proditur Nazianzeno: *Quid Paulo cum Gentibus commune, Luca cum Achaia, Andrea Epiro?* Achaiam quoque Andreæ assignat Hieronymus in sua ad Marcellam Epistola. *Christus versabatur cum Andrea in Achaia.* Atque Andream [illegible] Paulino, carmine [illegible]:

Hæc pater Andreas, hæc qui Piscator ad Argos
Misit, [illegible] linguas.

Episcoporum [illegible], ab Andrea deducunt Byzantini Præsules. Primus tamen Byzantinus Episcopus à Petro datus [illegible], scribit Baronius: *Nos [illegible] dicere eundem Petrum Apostolum, Byzantinis etiam & aliis ejusdem Provinciæ [illegible] primos dedisse Episcopos.* Quæ quidem sententia, B. Andreæ gloriam [illegible], & [illegible] Thraciam prius Andream pervenisse quàm Petrum, indicio [illegible]. Cùm igitur Thraciæ Andreæ sortis esset, ad eam [illegible] regionem adiit, quàm Petrus, qui alio [illegible]. Quin etiam qui de Apostolorum legatione tractant Veteres, Hippolytus, Origenes, Eusebius, Hieronymus, de Petri in Thraciam profectione, ne verbo quidem [illegible], primum Byzantinæ urbis Episcopum à Petro [illegible] apud Eusebium Origenes, *per Pontum, Galatiam, Bithyniam, Cappadociam atque Asiam, Judæis qui in dispersione erant, prædicasse existimatur.* Nec ab ea variant sententia vel Hippolytus in libello de duodecim Apostolis, vel apud Hieronymum Sophronius. Quid decertabant Andreas dum Petrus alias terras quibus mittebatur? An non interea fungebatur injuncto sibi munere? Pontum quidem dùm Romam petebat, Thraciam obivisse, Baronio præcisè negare nolumus. Hoc unum contendimus, si qua tradimus fides, ab Andrea [illegible] Petro [illegible] Byzantinos esse confitendos. Neque Agapeti verba in quinta Synodo recitata, Baronio præsidio sunt. Agapeti de Menna Constantinopolitano Episcopo verba sunt: *Et hoc [illegible] suæ addere [illegible] quod [illegible] Petri Apostoli [illegible] aliorum [illegible] Orientalis Ecclesiæ suscepit Episcopum, manibus nostra sedis ordinatum, & forsan ad demonstrationem laudis ipsius, vel ad destructionem [illegible], sic [illegible] provenit, ut illos ipse [illegible] esse videamur, quos in his quandoque partibus, Apostolorum primi cluelles quandoque plantavere.* Quibus neque apparet, ex Agapeti sententia, creatos à Petro Byzantinos Ecclesiæ Episcopos, primos verò ab eo institutos esse, ut vel ubi [illegible] legitur. Quin porrò Andream [illegible] est Patris in Achaia, *ubi [illegible], sedem in clara Achaia, atque ibi sepultus.* Quæ [illegible] Andream evert [illegible] ultimum beatus prædicat, [illegible] servata dignissima: *Praeclare est quod addit, ut [illegible] videntur debere ad differentiam [illegible], at pena crucis inversa, quam Petrus manifestè ferre voluit. Quid si etiam ad crucifixionem modo decussata, quam Andream tenent, & quod passus solemne representat? Haud verò mirandum est ea videntur [illegible], qui ex diversitate membris ut pedibus pendent. Sic tamen illa Petronius traditio habet. Servatur etiam Massilia ad S. Victorem Andreæ crux [illegible] Christi cruce.* Quo mortis genere passum Andream, [illegible] Petronium, qui etiam ejusdem martyrium subiit carmine XXIV.

Qui passionem populis capite dederat etiam
Bethsaidam [illegible], ad vitam Christi
Thessalonica [illegible] sanguine Patras

Thomæ [illegible] apud Patras Achaia, natalis S. Andreæ Apostoli, qui in Thracia, & Scythia, Christi Evangelium prædicavit. Is ab Ægea Proconsule comprehensus, primò in carcere clausus est, deinde gravissimè cæsus ad ultimum in cruce suspensus, in ea populum docens biduo supervixit, & rogato Domino ne eum sineret de cruce deponi, circumdatus magno splendore de Cœlo [illegible] spiritum. Quæ ab illa Andreæ passione simplici apud Hippolytum narratione, non mirandum dissident. Addit fatuè ut Sancti constantia Moveri [illegible] clarior evadens. Noluisse Andream [illegible] de vera & falsa pœnitentia ascriptum Augustino. B. Andreæ reliquias Agathensi Ecclesiæ vendicant Gregorium Turonensis, multis claras miraculis. Quoties & illud addit: *Andreas Apostolus [illegible] in die solemnitatis suæ profert: hoc est, Manna in modum farinæ, vel oleum cum odore Nectaris, quod de tumulo ejus exundat.* Credulis hæc placeant, non nobis. Cæterum non verisimiliter Andream cruciatu uno mortuum [illegible]. At cùm tamen ille crucis [illegible] oblivioni datus fuerit, quæ de Andreæ dicenda habuimus, uno exponere tamen necessarium fuit.

XXX. De regionibus Thomæ assignatis, variant Antiqui. *Parthiam sortitum esse,* scribit apud Eusebium Origenes. Quod & ipsum à Clementinarum Recognitionum Autore traditur: *Denique apud Parthos, sicut nobis Thomas, qui apud illos Evangelium prædicat, scripsit, non multi jam ex ipsis plurima matrimonia [illegible], nec multi apud Medos canibus abjiciunt mortuos suos.* Nec ab ea diversam traditionem, docet Socrates: *Cum Apostoli prædicationis causâ ad Gentes profecturi, sors inter se forent dividerent, Thomas quidem Parthiæ Apostolatum sortitus est.* Fortunatus in carmine primo libri [illegible]

[illegible] Thomas [illegible]
[illegible]

[illegible] Thomam Parthiam, sed Indiam quoque assignant, ut Hippolytus, Gregorius Nazianzenus. Quid [illegible]

Margin notes: Euseb. l. 3. c. 1. — Clem. Epist. ad Cor. — Quæ Andreas [illegible] regiones [illegible]. — Hippol. — Nazianz. Orat. 25. — Hieron. ad Marcel. — Baron. — Eus. [illegible] — Niceph. l. 2. — Synod. V. act. 1. — Martyr. Rom. 30. Nov. — Greg. Turon. de glor. Mart. l. 1. c. 31. — Thomas [illegible] regiones. — Recognit. l. 9. — Socrat. l. 1. c. 19. — Nazianz. Or. 25.

Anno Do. 46.

[illegible] Gentibus [illegible]. Thomas [illegible] Indis? [illegible] Calaminae, Indiae urbe, scriptum [illegible] Hippolytum, [illegible] Thomas [illegible] lanceâ quatuor suis corporis partibus confossus est Calaminae [illegible] apud [illegible] Sophronium: Thomas Apostolus, quemadmodum traditum est nobis, Parthis, & Medis, & Persis, & Germanis, & [illegible], & [illegible], & Magis praedicavit Evangelium Domini. [illegible] in Civitate Calamina quae est Indiae. In qua tamen [illegible], [illegible] vox Christiani [illegible]. Nam [illegible] Persas inter & [illegible], Germanos [illegible]? Nonne probabilius fit, Carmanos esse legendum? Eruditissimus [illegible] le [illegible], de illa Thomae in Indiam [illegible]. Calaminae haec habet: [illegible] [illegible] Apostolum, [illegible] apud [illegible] videre est. [illegible] à λόγχη, seu lancea, qua latus Christi in cruce vulneravit, [illegible] Longinus, [illegible] in quo Thomas confossus [illegible], dicta fuit Calamina, à calamo, seu lancea, quae a satellitibus suarum corporis partibus percussus & vulneratus. Confessionem reddit lancea [illegible], [illegible] [illegible] est: [illegible] Quod [illegible] Thomas [illegible], vel [illegible] Hippolytum. Quod [illegible] Thomas [illegible] Sed urbs Calamina [illegible] in Utopia, [illegible].

De urbe [illegible] quae in Indiam [illegible]

XXXI. In Indiam usque penetrasse Thomam, non est admodum probabile, neque [illegible]: cùm Origenes, [illegible], Rufinus, Socrates, [illegible]. [illegible] Christi [illegible], Thomam [illegible] Romano longe [illegible], Evangelium [illegible]? [illegible] à primo Christi [illegible], Indiae [illegible] fidem [illegible], [illegible] Christi [illegible] Constantium, Aedesium [illegible] Frumentium, eò pervenisse [illegible] Calaminam, [illegible], de [illegible] [illegible] videtur argumentum, quo [illegible] fuisse Calaminam, [illegible]. Certo [illegible] Indiam [illegible] India & [illegible], & [illegible] ne [illegible], & [illegible] videntur, [illegible]. Plerique [illegible]. Quamquam [illegible], in [illegible], & [illegible] sunt. Quapropter [illegible], ob [illegible]. De [illegible] Indiae [illegible] Alexandri Magni [illegible], scripserunt [illegible]. Quidni [illegible] eo numero [illegible] Calamina, quam Hippolyto [illegible],

Plin. l. 6.

[illegible]. [illegible] de urbe hac [illegible], quam in Utopiam relegavit. Caeterùm [illegible] Christiano Le Moine [illegible], sic [illegible] calculum [illegible]. [illegible] Calamina? [illegible]

[illegible] lancea [illegible] armata.

Et [illegible], à [illegible]. Sed ex λόγχη, lancea, quâ mors est accelerata Thomae, Calamina [illegible] non potuit: [illegible] debuit, [illegible], in qua sit occisus, & sepultus esse perhibetur. Neque [illegible] legit [illegible], sed [illegible]: nec utique legere potuit, cùm [illegible] sit adjectivum, quod cum suo substantivo [illegible] debuit. Quod [illegible] est? [illegible] est. [illegible] commode fluit, [illegible] λόγχη, [illegible] conjectura haec, quod [illegible] Thomas [illegible] discerptus est, & lanceâ confossus, [illegible]. Nobis sanè non placet, neque ab Hippolyto haec scripta fuisse credimus. Quippe lanceâ confossi [illegible] possunt: [illegible] verò, lanceâ non confodiuntur. Hoc prius, [illegible] Thomae [illegible] [illegible], Aethiopia scilicet quae [illegible] India vocatur. De Nilo Virgilius

Usque coloratis amnis devexus ab Indis

Quem in Indiam [illegible] Frumentium [illegible]

[illegible]

Thomas in [illegible]

XXXII. Caeterùm concesso Thomam Apostolum in Indiam Asiaticam se contulisse, [illegible] traditioni, quod Maliapura [illegible], fidem [illegible]. Qua de re [illegible] apud Osorium [illegible] Episcopum: [illegible] appellant Maliapuram, & nunc [illegible] à Lusitanis [illegible] S. Thomae civitas appellatur, [illegible], [illegible] Thomas [illegible]. Hanc [illegible] commendat [illegible]. Cujus Scriptoris verba in nostros Annales [illegible]. [illegible] Thomam [illegible], [illegible], non longè à Regno Cathaiae, de quo supra, à Lahor [illegible] ad Septentrionem [illegible] distans, . . . Fertur relatione [illegible], in Ecclesia Maliapurensi [illegible], [illegible] Thomas Episcopi in India à se [illegible], id est, in Cambaiae, [illegible] ad [illegible] Maliapurensi [illegible]. [illegible] Thomas [illegible] Maliapuram, urbem [illegible] Metropolis [illegible], quod [illegible]. [illegible] in Calamina à [illegible] urbe [illegible], [illegible], [illegible] Calamina, [illegible]. [illegible] Christiani, [illegible] in India, [illegible] fuisse. Sed [illegible] Calamina, Calaminam [illegible] esse. [illegible] Malabaricam [illegible] ex Calur & Mina, [illegible] supra,

[illegible]

[illegible]

us inscriptiones, commentitias fuisse; cùm tamen haec è sola Christophorsoni versione reperiuntur. Errat ille Baronianus legitur anno 58. capite 113. Pertinent & ad Evangelistam, non ad Apostolum, haec Sophronii. *Philippus Apostolus in Phrygia praedicat Evangelium Domini Jesu, sepelitur Hierapoli cum filiabus honorificè.* Eò quidem inclinat Hieronymus, Philippum Apostolum eundem egisse, sic negans Joviniano de Apostolis: *Ut eos uxorem virgines [illegible] non fuisse, neque enim hoc praeter Petrum, probari potest.* In libro de Vita & Obitu Sanctorum, q[illegible] Philippum in Galliis Christi nomen manifestasse. Quod & Freculpho Lexoviensi persuasum in suo Chronico. *Philippus Gallis praedicat Christum, barbarasque Gentes, vicinasque tenebris, & tumenti Oceano conjunctas ad scientiae lucem, fideique [illegible].* At Recentiorum de rebus [illegible], eo sunt aliud quàm secunda [illegible] officina. Apostolorum neminem in Galliis fidei lucem sparsisse, Sulpicius docet Severus. *Felicem quidem Graeciam, quae meruit audire Apostolorum praedicationem: sed nequaquam à Christo Gallias derelictas, quibus donaverit habere Martinum.* Atqui Severe nimirum, Gallis non deesse affirmare, licet Martinus ipsis non donaretur, cùm si Philippum Apostolum praedicantem audivissent, nil est cur Graecis invidissent. Utrique Apostolos Magistros sibi fuisse. Neque expeditio haec Gallica [illegible] aut Polycrati nota fuit aut Sophronio. Itaque Baronius ipse in Isidoro Galatas, pro Gallis reponi jubet. De Philippi martyrio major quaestio oritur, eum Christi gloriae, alium mactatum fuisse, junctis calamis de ore Graeci tradunt, atque Latini. Nicetas Paphlago in suis Orationibus Encomiasticis haec habet: *Funem jussum suspendunt. At pedes quidem sursum, deorsum verò inversum caput habebat.* Non desunt tamen priores saltem. Quippe Bartholomaeus jam damnatus patibulo pendebat, & repentino terrae motu quaedam Hierapolitanae urbis, una hora jam absorbebantur, cùm in grave discrimen adducerent, idololatriae abolitionem pollicentur. Tum Philippus frequens, supplicans Deum orare. Hoc motu, Christus confestim apparens, viam cœlestem instar scalae percurrentibus praebens subsistente. Liberati periculo Hierapolitani, festinantes accedunt, ut Christi Martyres de infelici ligno deponant. Solus tamen Bartholomaeus morti eripitur, cùm Philippus gratia divina ductus, de patibulo auferri noluerit. In eo igitur coelestem Deo animam reddidit. Tantorum prodigiorum nescius est Freculphus, Philippum tamen pro martyre habet: *In Hierapoli, [illegible]gia Provinciae urbe, crucifixus, lapidatusque [illegible].* Quae supplicia non satis apte conjunguntur. Philippi martyrio assentitur Baronius, illudque ablegat anno Dom. LXI. Fausto Sulla, & Salvio Othone Coss. Sententiam verò suam probat ex Eusebii Chronico, Olympiade CCVII, anno quarto: *Philippus Apostolus Christi, apud Hierapolim Asiae civitatem, dum Evangelium populo nunciaret, cruci affixus lapidibus opprimitur.* Nobis verò silentium agentibus, cadit ea auctoritas. Quis unquam vidit cruci adnexos, à Romanis lapidationis supplicio affectos esse? Neget sanè Nicetas Paphlago, neque tam sibi fabulosarum patronus, Philippum lapidibus obrutum fuisse, quem potius adhuc ducentem Hierapolitanos de cruce deponere voluerunt, atque sibi solutum adnexum. Itaque lacinia Eusebiana, ut Baronius monuit, ex recentioribus monumentis, Chronico addita est, nec in germanis editionibus usquam reperitur. Quis singat autem, Polycra[illegible] quid clypeo adversus tela [illegible], [illegible], prae[illegible]tendum silentium egisse? Philippum tamen Martyrem nescit. Nescit unà cum Polycrate Sophronius. Non ad Clementem Alex. suam recendit Baronius, Heracleonis, cujus nomine apud Valentinianos fama fuit, verba calamo suo probaturum. Ipsa verba recitemus: *Non omnes qui salvi fuerunt, ob confessionem quae voce fit, ex sunt & excesserunt. Ex quibus est Matthaeus, Philippus, Thomas, Levis, & alii multi.* Haec Heracleon, [illegible], quae voce apud Praesides peraguntur, posteaque [illegible]. [illegible] Clem. suum addit verba ejusmodi: *Hoc quidem Heracleon, & in alio quidem videtur consentiens fuisse in hac parte.* Quòd si Clem. credimus, Philipp. Ethnicorum ense sanguinem dedisse, Heracleonem sanè id negantem, falsi coarguisset.

XXXV. De aliorum Apostolorum peregrinationibus, dicamus pauca. Aethiopiam sortitum fuisse Matthaeum. Veterum benè multorum [illegible], [illegible] in suo martyrologio Baronius Origenis apud Eu[illegible] Eusebianae historiae capite primo, de Matthaeo nec jot quidem reperiatur. Ea tamen traditio legitur apud Rufinum: *Matthaeo, inquit, obtigit Aethiopia.* Eadem habet & Socrates: *Matthaeo verò Aethiopia Apostolatus sortitus est.* Hippolytus in libello de 12. Apostolis, haec habet de Matthaeo. *Matthaeus obdormivit Hierae, Parthorum civitate.* Bartholomaeum Indiam commissam memorant: *Pantaenus, verba sunt Eusebii, ad Indos usque penetrasse dicitur, ibique Evangelium Matthaei, quod adventum ipsius jam praevenerat, apud quosdam Christi notitia imbutos reperisse: quibus scilicet Bartholomaeus unus ex duodecim Apostolis, olim ut fama est, praedicaverat, & [illegible] Matthaei [illegible] reliquerat.* Consentit & Hippolytus libello de XII Apostolis: *Bartholomaeus cum Indis praedicasset, eisque conscriptum à Matthaeo Evangelium expofuisset, crucifixus est & ipse, capite deorsum verso.* Ex eo fonte id traditionis ad Scriptorem [illegible] manavit: *Aethiopia, [illegible] adhaerens interior India Bartholomaeo dicitur sorte decreta.* Quae leguntur etiam apud Socratem. De Bartholomaeo Matthaeoque Venantius canit Fortunatus:

> *Inde triumphantem fert India Bartholomaeum;*
> *Matthaeum eximium Naddaver alta virum.*

Nobis tamen scrupulus injicitur ex Bartholomaei in Indiam peregrinatione. Quae tàm fidi tenenti, quàm nunciata vera fama teneat. In ea regione legatum fuisse Bartholomaeum, quae Judaeis [illegible], ex [illegible] Apostolus, probabili conjecturâ assequimur: [illegible] Tribus Israël. In India verò exstitisse Judaeos, [illegible] traditio, de Bartholomaei in Indiam legatione, quod in & urbes indicentur, quae Christi Religionem imbuit, & patrata miracula, & magna, quae donare oppidorum habitatores successores, praedicantur? Nonne tam pejerat [illegible]

[illegible] unà cum dilecto discipulo Ephesum migrasse. Sic prout quæstionem prosequimur. [illegible]

[illegible] Itaque Beatæ Virginis exortus, [illegible]

[illegible] hæc Clausfeus Pag[illegible]

[illegible] ter, aut acrius fomites contumeri, aut horum ali[illegible]

[illegible]

Testi-

Tertullianus numerum nequeunt: In quem enim alium [illegible] credidit, nisi in Christum, qui jam venit? Cui enim & aliæ Gentes crediderunt, Parthi, Medi, Elamitæ, & qui habitant Mesopotamiam, Armeniam, Phrygiam, Cappadociam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... & morantes, & in Hierusalem Judæi, & cæteræ gentes. Ut jam Getulorum varietates, & Maurorum [illegible] [illegible] [illegible] ... inaccessa Romanis loca, Christo verò subdita. Tanto in populorum numero, qui Christi dicioni attribuuntur, Americanos omisisse Tertullianus, de quorum fide nomenque Christus gloriam cepisset, utpote qui jugo subegisset suo [illegible], quorum nomen ne vel Romanorum [illegible] attigerant. Viam muniunt argumenta & Judæorum, quæ Hæmerodromorum, Scotorum, Nomadum, & Aeoniarum, quæ Infulorum & Provinciarum omnium, quæ sol oriens atque occidens lustrat, nominatis; quia nomen nimium de Americæ silentium egerant. 5°. Philosophorum, qui Antipodas esse negabant, opinionem Patres illudunt: Quid illi, qui esse contrarios vestigiis nostris Antipodas, putant? Num aliquid loquuntur? Aut est quisquam tam ineptus qui credat esse homines, quorum vestigia sint superiora quam capita? Consonat & Lactantio Augustinus. Quod verò & Antipodas esse fabulantur, id est, homines a contraria parte terræ, ubi Sol oritur quando occidit nobis, adversa pedibus nostris calcare vestigia, nullâ ratione credendum est. In eadem cymba navigat Hieronymus, Commentariorum in Ecclesiasten cap. [illegible] [illegible] ... pentium, duo hemisphæria in duobus Templi Cherubim, vel & Antipodas, quasi supinos & cadentes homines suspicantur. Nihil tamen rationi negationem [illegible] [illegible] [illegible] ... dunt, docentes, qui oppositis partibus nostris [illegible] [illegible] ... eam vestigia, nomenque de Antipodibus [illegible]. [illegible] [illegible] ... Veteribus fuisse persuasum, Americanos, qui nobis sunt Antipodes, Evangelium non fuisse expositum. Denique vincimus experientiâ, cùm illo tempore, quo itum ad Americanos ubique, ne nomen vel Christianæ fidei eadem depreheso [illegible] [illegible] ... atque ejusmodi vestigia, quæ temporibus ab Apostolis [illegible] [illegible] ... Quæ enim à viro erudito Georgio Hornio de Originibus Gent. Americ. l. 3. c. 19. traduntur, quod nonnullarum essent monstratæ à Thoma in his Regionibus Evangelii, in pro commentitio habenda. [illegible] ... quodqualia ejusmodi sunt opinionis [illegible] [illegible] ... argumenta doctè proponit clarissimus Walsus in [illegible] ... aliquid, aut in Dominico præcepto: Prædicate Evangelium omni creaturæ, Aut in verbis Apostoli [illegible] exivit sonus eorum, & ad terminos orbis terrarum verba eorum. Quæ cum referenda [illegible] [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ...

Romanorum tribuunt Apostolus, quid [illegible] [illegible] ... Auctorem attigerunt? Nequit. Est hyperbole [illegible] [illegible] ... Romanorum populorum. Scripsit Lucas: Hierosolymis fuisse viros religiosos, ex omni natione earum quæ sunt sub cœlo. Frequentabat autem tribus & Brittonum, & Islandos? Eo quoque sensu Paulo [illegible] [illegible] ... mundo qui sub cœlo est. Quo tempore mortalibus prædicatum est, totum illumine cœlo. Similiter ab Apostolorum [illegible] ... [illegible] ... fortunatus perseverantes & summa Martyrum, prædicatum esse toto orbe Evangelium. Quòd si latentium habentur scriptorum ratio, non invenit hujusmodi, per omnes pene totius orbis partes, Evangelium prius pervulsum esse, quam [illegible] [illegible] ... tentum est. Sic Origenes: Et in hoc sensu consequentes [illegible] [illegible] ... in toto mundo, multi enim non solum Barbarum, sed etiam nostrarum Gentium usque nunc non audierunt Christianitatis verbum. Tunc autem prædicabitur, ut omnis gens Evangelium audiat prædicatum. Sic Prosper: Constantissimè fide [illegible] [illegible] ... [illegible] ... mundum, quin in universa sunt terra Evangelium sonuerit, & omnis lingua confiteatur, quoniam Jesus in gloria Dei Patris est.

XXXIX. Quæritur nunc, an in nobilissima Europæ nostræ Provincia, Apostolorum ævo, promulgatum sit Evangelium? Veteribus multorumque recentiorum judicium opinio est, Gallias à legatis Apostolorum Evangelii lucem fuisse [illegible] [illegible] ... quæ, ab eo missus in Gallias, ipsius Pauli [illegible] declaratur. Nec ab hac fide dissentit [illegible]: Crescens, inquit, [illegible] [illegible] ... [illegible] ... fuit in Gallia. Cum [illegible] consentit Sophronius; [illegible] [illegible] ... sepultus est. Quin in ipsa Pauli verba, ausilium sententiam confirmant. Legunt enim, profectus est Crescens εἰς Γαλλίαν, in Galliam, cùm non desint exemplaria quæ habeant, in Galatiam, εἰς Γαλατίαν, quæ non ignota Epiphanio. Ac in exemplaribus, quæ [illegible] [illegible] ... Galatiam, talis est utrique verbo lectio, Crescens in Galatiam. Constitutiones quæ tribuuntur Apostolis l. 7. c. 47. Crescentem docent Episcopum Ecclesiarum Galatiæ. Petavius quidem illos [illegible] [illegible] ... est vetustissima & verissima lectio, quidem affirmat Epiphanius, quam & Eusebius l. 3. Hist. c. 4. ac Græci & Latini omnes agnoscunt. Sed fallitur vir eruditissimus. Eusebius habet Γαλατίαν, Galliam, ut constat ex Editione Valesiana, [illegible] [illegible]: Κρησκης μὲν ἐπὶ τὰς Γαλατίας στειλάμενος, Crescens quidem ab eo missus in Gallias. In vetusta Eusebio versione à Rufino adornata, legitur quoque, Crescens quidem ad Gallias profectus est. Editio Christophorsoniana ad oram habet in [illegible] [illegible] ... [illegible] ... legisse Γαλλίαν. Qui praedicatum Evangelii lucem Gallis ad eundem, sententiam Apostolis [illegible], ut Epiphanio eandem neque [illegible]. Eruditissimi Petrus de Marca verba sunt ad Valesium: Apostoli Gallias in fide instituentes fuerunt post adventum in Britannia [illegible]. [illegible] ... [illegible] ...

Anno Do. 58.

[illegible] in Gallias, [illegible] Dalmatia, Gallia, & Italia, [illegible] Epiphanii [illegible] Lucas in Galliam [illegible], non est [illegible]. In Actis [illegible] à Luca [illegible] [illegible] Constantinopoli, [illegible] Constantino [illegible] Constantini [illegible] [illegible].

XL. [illegible]: [illegible] Lucas [illegible] in [illegible] Gallias, sed [illegible] Crescentem. [illegible] Timoth. 4. [illegible] Crescentem in Galliam. [illegible] Epiphanium, qui [illegible] in haeresi l. 1. [illegible] [illegible] Galatiam [illegible] Galliam. [illegible] Epiphanio [illegible] Gallia [illegible] Epiphanii [illegible] [illegible] Galliam, [illegible]. Lege Epiphanium [illegible], [illegible] est [illegible]. Habet [illegible], non [illegible] Galliam, sed in Gallias; [illegible] Nolerem [illegible] [illegible] Chrysostomum, Theodoretum, Theophylactum, [illegible] [illegible] Vulgatam. [illegible] Lucam in Galliis [illegible] [illegible] Galliam Cisalpinam [illegible] Dalmatiam [illegible] [illegible] Antiquitatis [illegible]? [illegible] Cisalpinam Galliam [illegible] Augusti temporibus. [illegible] Galliam Cisalpinam [illegible] Epiphanium, quid [illegible]? [illegible] Augustum, [illegible]? [illegible]: Cisalpina [illegible] Gallia [illegible] [illegible] Gallias [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] Gallia [illegible] Cisalp. [illegible] Gallia. Nec [illegible] [illegible] Galliae [illegible] Galliam Togatam, [illegible] Cisalpinam [illegible] Epiphanio [illegible]; Lucas igitur [illegible] Dalmatia, Gallia, Italia, & Macedonia [illegible] [illegible]. In [illegible] [illegible] S. Pauli Apostoli, qui ad Gallias [illegible] [illegible]. Caeterum, [illegible] Martyrologium [illegible] [illegible], Crescentis discipuli Pauli Apostoli, [illegible] in Galatia, non Gallia [illegible] [illegible] in Gallia [illegible] Crescentem [illegible].

XLI. Neque solo Crescentis [illegible], sed [illegible] Pauli [illegible] Galliam [illegible] Petrus Anno Domini XLVI. [illegible], ad Christi [illegible]: Habent a Petro [illegible] Episcopos, in Galliis [illegible] [illegible] Crescentem. Quae Episcoporum [illegible] si vera [illegible] [illegible] hanc Chronologiam. [illegible] Christo [illegible]! [illegible] Claudii [illegible]! [illegible] Vetustate! Quòd si Crescens [illegible] [illegible] Neronis, cùm Petrus ad urbem Romanam [illegible] [illegible]. [illegible] Crescente, & Trophimi tempore [illegible] [illegible] Neronis, Petrum Galliis Evangelii [illegible], missò ad Arelatenses Trophimo. Neque [illegible] [illegible] Antiquitatis, id [illegible] sibi vindicare. [illegible] in libello ab Episcopis Viennensis Provinciae [illegible] Papae Leoni, ad annum circiter 450. [illegible] [illegible] Galliarum [illegible], [illegible] Ecclesia [illegible], [illegible] Galliae, Arelatensis [illegible], [illegible] à S. Petro Apostolo, [illegible] Trophimum habere [illegible]. Quem & [illegible] Epistola sua [illegible], [illegible] ad Viennensis Narbonensisque Episcopos, [illegible] Zosimus: [illegible] Trophimum [illegible]

Anno Do. 46.

[illegible] ... devinus examinandi.

XIII. [illegible]

[illegible]

Collius Apostolo[illegible] ... Christi [illegible]

[illegible] sunt autem plurimi, qui dies obliterant [illegible] [illegible]

[illegible]

XLIII. [illegible]

[illegible] ... Trophimi in Gallia [illegible]

[illegible]

Anno Do. [illegible]

[illegible] Trophimum [illegible] Trophi- [illegible] legatos [illegible] Atque [illegible] Trophimi [illegible] à Metropoli Viennensi [illegible] Viennensis Episcopi [illegible] Quare Zosimus [illegible] Metropolitanam ab Arelatensi [illegible] Epistola 7. [illegible] Concilio [illegible] Quod [illegible] Patroclus [illegible] Arelatensis [illegible] Episcopus [illegible] in Provincia Viennensi, sed etiam in utraque Narbonensi. [illegible] Epistola I. [illegible] Zosimum qui Patro- clo [illegible] de Trophi- [illegible] à sede Apostolica in Gal- [illegible] Petro [illegible] Trophimum [illegible] Audiamus ipse Zosimum, [illegible] Metropolitanam Arelatensium urbi [illegible] ad quam primum ex hac sede Trophimus summus Antistes directus est. Lo- quitur [illegible] Epistola VII. [illegible] Petrus [illegible] Romanus [illegible] Trophimum [illegible] Arelatensis [illegible] Trophimum [illegible] Apostolica in Gallias [illegible] in Vien- nensi [illegible] utraque Narbonensi [illegible] Atque [illegible] Trophimum à Petro Apostolo in Gallias [illegible] Arelatensi non est [illegible] Pagii: [illegible] fundamenta [illegible] Episco- pus Arelatensis, à Concilio Taurinensi [illegible] Metro- politici honorem sibi confirmari postularit, nisi [illegible] Arelatensi. [illegible] Synodi [illegible] Trophimi in Gallias, nil [illegible] Episcopis Arelatensium [illegible]

[illegible] Taurinensi [illegible] Constantino [illegible] Et in primo Arela- tensi Synodo, [illegible] Viennensem Episcopum subscripsisse: Ex Provincia Vien- nensi civitate Arelate, Marinus Episcopus, [illegible] Presbyter, [illegible] Quicumque [illegible] Arelatensis, [illegible] quod à B. Petro Apostolo Trophimus Arelatum missus fuerit. [illegible] non est [illegible]

XLIV. [illegible] Trophimi [illegible] Epistola Zosimi [illegible] Christi [illegible] Gallis [illegible] Vienna [illegible] à Trophimo ad [illegible] discipulum [illegible] est, vel non est. Si [illegible] non fuit, sed Trophimus. Si posterius, [illegible] de legatione Trophimi, cùm [illegible] Zosimum, [illegible] Baronius [illegible] Paulus Sergius Narbonensibus, [illegible] Evangelium [illegible] Galliae, [illegible] Trophimo: [illegible] Trophimi [illegible] Trophimum, [illegible] Arelatensi [illegible] Metropoli- [illegible] Ecclesiasticum, quae civili Metropolitana [illegible] Comprovinciales non [illegible] memoria. [illegible] Metropolitana [illegible] & in Africa, sed [illegible] Hierosolymam [illegible] Episcopo [illegible] Jam verò [illegible] Vienna [illegible] non Arelatum. Et in Arelatensi Concilio, [illegible] Dionysium CCCXXV. [illegible] Viennensi Provinciae [illegible] Ex Provincia Viennensi, Arelate Marinus Episcopus. [illegible] Natalis Alexander, Pagius &c. [illegible] Provinciarum in Ecclesiasticas: Apparet, verba sunt Pagii, Arelatum ante [illegible] Metropolim quidem Civilem non fuis- se, sed tamen eam dignitatem in politia Ecclesiastica obtinuisse, atque ab eo tempore, quo a sede Aposto- lica.

Marca [illegible]

Pagi Crit. [illegible]

Pagi Crit. [illegible]

Anno Dn. 46.

[illegible] Trophimum [illegible]. Verùm [illegible] non fuisse illis consilia eadem illa Ciminis: *Apostoli Episcopos in civitatibus constituerunt ex ordine, ut penderent ab Episcopo ut Metropoli [illegible] primores:* id colligimus ex Paulo in *Epistola ad Titum.* Itaque nec de Apostolicis [illegible] Petrum [illegible] per sedem per ordinem ad imperium Metropolitanum non instituit, aut Arelatensis civitas, ad Ecclesiasticum Primatum evecta non fuit, utpote quæ politicâ dignitate Metropolicâ [illegible] buit Apostolorum ævo. Ne [illegible] & nostrâ causâ ordinem in erendis Metropolitanis constitutum violaret Petrus, Trophimum Arelatensis urbis Primatem non constituit. Rem quod attinet, optamus, poscimus, atque etiam [illegible] exempla dignitatis Ecclesiasticæ Metropolitanæ urbi cuipiam contribuere, quæ non eadem politicâ gauderet. Commune erat etiam Ecclesiasticæ disciplinæ hæc, ut suo loco demonstratum est, quam etiam tenuisse Taurinenses [illegible], ut qui ex commendatione Episcopi Viennensi & Arelatensi, *[illegible] suam civitatem esse Metropolim, & totius Provinciæ honorem Primatus obtineat:* ut si, quod statuit Pagus, Arelatensis ex legatione Trophimi jus suum [illegible]; hunc ergo Taurinenses rationem [illegible], & pro nihilo putaverunt, utpote qui [illegible] urbis Christianæ regulam tot Synodorum [illegible] In Provincia [illegible], qui eam gerente ipsam Primatum [illegible] Taurinenses Primatus honorem Proculo Massiliensi Episcopo vindicarunt: *[illegible] in diem vita ejus forma [illegible], ut in Ecclesiis Provinciæ secundæ Narbonensis, quas vel suas Parochias, vel suos discipulos fuisse ostenderit, ordinandi Primatus habeat potestatem.* Quod si Metropolis Ecclesiastica fuit Arelate, id quidem Taurinenses non latuisse, qui quod petebat jus ordinationum, Arelatensi Præsuli contribuissent. Quid multa? Si ita est ut Trophimum à Petro legatum, jus Metropolitanum Ecclesiasticum civitati adjunxerit Arelatensi, quid causæ fuit cur Vigilius, hujus urbis Episcopus, vices Apostolicæ sedis à Gregorio Magno flagitaret? *Quid verò juxta antiquam morem [illegible] [illegible] possidenti concedamus, ut aut vobis quæquam de debito honore subtrahatur, aut [illegible] [illegible]* [illegible] Petro Trophimum, & ejus vices implevisse, & ad successores id posse transmisisse.

XLV. Quid igitur? Nullusne Trophimus fuit ab Episcopo Romano Arelatum missus? Fuit [illegible] Trophimus, eum Apostolus [illegible] est, [illegible], Arelatensi, & Gallicanis Ecclesiis adulatur [illegible]. Gregorium audiamus Turonensem: *Sub Decio & Grato Coss. sicut fideli recordatione retinetur, primum ac summum Tholosana civitas [illegible]. Hi ergo missi sunt, Turonicis Gratianus Episcopus, [illegible] Episcopus, Tholosæ Saturninus Episcopus.* Non dissitemur quidem in ea narratione esse nonnulla, quæ [illegible]. Verùm tamen ex ea traditione multa consequuntur, quibus Paulini Trophimi in Gallias adventum [illegible]. [illegible] Trophimum qui Ecclesiæ Arelatensi præfuit, in Paulinum Trophimum [illegible] fuisse. 1°. Si Gregorius à Paulo ad Gallias missum Trophimum, [illegible], neque pro fabula habeat fuisse legatum Trophimum [illegible] in civitate constitutum, duo Trophimi [illegible] esse [illegible], Decianum Trophimum à Gregorio in vicem Paulini Trophimi positum fuisse, sicut ex superioribus constat, nec non ex aliâ Arelatensium [illegible] usque deducta, novitate longè [illegible] Arelatensium Ecclesiam, quam in imperio Decianæ, quæ [illegible]. 5°. Ex [illegible] Gregorii apertè liquet [illegible] illum fuisse traditionem, de missu in Gallias, Petro jussu, Trophimo, quæ cum ipsius narratione consentire nequit. Atque fidem non habet, non politicam neque [illegible] [illegible] ex Epistola: [illegible] Marciano Arelatensi Episcopo ad Stephanum Epistola: *Notum est,* inquit, *hunc scriptum esse [illegible] Stephano.* Stephanus autem, [illegible] in Annum CCLVI. [illegible] Marcianum [illegible] Decii Consulatum. [illegible] Episcoporum [illegible], Decii & Grati Consulatum, nullus antiquorum vidit. Id tamen ex argumentis sat à nobis non [illegible] doctissimus ille Præsul, Anno Dom. CCL. Decius & Gratus [illegible] Marcianum successisse Decii Consulatum, qui ante annos [illegible] Marcianum [illegible] esse potuit? Anno CCL. clarum pro [illegible]. Anno verò CCLIII. Stephanus creatur Episcopus, Petro Fabiano inter & Stephanum; hunc ordinem sederunt Episcopi, Cornelius & Lucius. Nil igitur absurdi fuerit, Marcianum quartum à Trophimo Arelatensem numerari Episcopum. Itaque ex Cypriani Epistola, non [illegible] sub Decio [illegible] promotendum, [illegible] Gregorii Turonensis. Cùm et in Romana, sic & in Arelatensi civitate, plures numero esse Episcopi potuerint, eo laboraverit intervallo, quod Consulatum Decianum [illegible] interjectum est. Quòd si vel concedamus, quod & facilius largimur, paulò citius quàm scripsit Gregorius Turonensis in Gallias venisse Trophimum, fateor confundatur, illum à Paulino [illegible], in [illegible] potius chronologicum errorem [illegible] Gregorium, quàm de Trophimo à Petro misso, traditionem ignotam penitùs fuisse atque inauditam, quam ex antiquis Ecclesiæ Gallicanæ monumentis non oculos [illegible], non facilè discere potuisset. Nostris & argumentis accedunt Ecclesiæ Arelatensis Diptycha, quæ doctissimus Mabillonius primo publicavit, in iis legitur: Commemoratio Dionysii Episcopi, Trophimi [illegible] Arelatensibus sacris præfuisset. Sed & etiam Trophimum [illegible], cui post Regulum successit Marinus, qui quarto seculo sub initio floruit, [illegible] constituit fuisse simul & [illegible].

XLVI. [illegible] Paulus ad Hispaniam [illegible] hunc est [illegible]. [illegible] Clarissimum [illegible] à Clemente [illegible] Paulus [illegible] Verum [illegible] est, cur in Occidentem [illegible] Hispaniam [illegible] quærimus, quàm Italiam, [illegible]. Neque [illegible] indicat regionem, [illegible] martyrium [illegible] Clementis, [illegible] Romana. Quid? Nonne [illegible] est Corinthiis [illegible] Quòd si Clemens [illegible] peregrinationem, ipsi haud dubiè [illegible] Paulo familiari. Nil ergo [illegible] in Clementis Epistola [illegible]. At multi ex Patribus pro Hispanica Pauli [illegible] Episcopus: Paulus [illegible] & Hispaniam. [illegible] Epistolâ: [illegible] Hispaniam [illegible]. Non [illegible] Cyrillus [illegible] Romam [illegible] & in Hispaniam [illegible] in vinculis, tandem dimissus est, [illegible] Hispaniam [illegible] Judæos [illegible] Thessalonicam [illegible] in Hispania [illegible]

Notum Claudio Cæsari Aug. Pontif. Max. [illegible] Gentes [illegible]

Ob delectum in Hispania Christi Religionem, [illegible] Evangelium [illegible] Scaliger, [illegible] Pagus: [illegible]. Non illud [illegible].

XLVII. Annales [illegible] Paulinus [illegible] Hispania ab Apostolo Gentium [illegible] Porro [illegible] Ecclesiam Neronis [illegible] Christi [illegible] Evangelium [illegible] Paulum [illegible] Apostoli [illegible] Itaque à Paulo [illegible] Hispanias, [illegible] tempore [illegible]

[illegible] & primum ejus à Neronianis [illegible] Quæ [illegible] Dionysiana [illegible] Quippe Felicis in vinculis Paulus [illegible] Judæis [illegible] Romam [illegible] est. [illegible] ut è Judæa in urbem [illegible] Quibus [illegible] Neronianis [illegible] vinculis Paulus [illegible] Quòd si [illegible] in Hispaniam, [illegible] est. Itaque Romanis [illegible] Quando proficiscar in Hispaniam, [illegible] Quis [illegible] in Hispaniam [illegible] Paulo fuit. Jam verò in Orientem [illegible], non Galliam, aut Hispaniam [illegible] ipse Apostolus [illegible] Epistola Colossensibus [illegible] Philemonis [illegible] Archippum [illegible] Colossis [illegible] Colossensibus [illegible] Archippo, [illegible] à Paulo, [illegible] ad Philemonem: [illegible] Archippo [illegible] Ecclesiæ quæ [illegible] à Paulo [illegible] Hispaniam [illegible] Colossas, [illegible] Philemonis, [illegible] vinculis [illegible] est. Prætereà ex posteriori ad Timotheum Epistola, [illegible] Pauli vinculis [illegible] Orientales [illegible] Romæ [illegible] Timotheum, [illegible] Troade [illegible] Hispaniam [illegible] Ecclesiæ [illegible] Orientem, [illegible] Hic Judæi vocabant Ecclesiam.

XLVIII. [illegible] Apostolus, [illegible] Evangelii, [illegible] Timotheum [illegible] Ecclesiæ [illegible] Itaque si Paulus Hispaniam ingressus est, [illegible] Hispaniarum [illegible] Presbyteros, [illegible] Episcopos. Quæ Ec-

Anno D. 96.

[illegible] in Macedoniam, & rursum à Macedonia venire ad vos, & a vobis in Judæam. Hoc ergo cum voluissem, num quid levitate sum usus? [illegible] habita [illegible], de levitate, certum exploratumque est. Similiter autem propofuerat [illegible] Legatum tamen suum [illegible] Spaniam [illegible].

L. De inscriptione Piserga, [illegible] vera sit, [illegible] monumentum [illegible] Dionysiano LXV. in Hispania [illegible] in Hispaniam migrasse, quam alios Evangelii [illegible] inscriptionem falsam esse, ut paulo [illegible] ostendimus. Nunquam sané nobis fiet persuasum, Hispanias diu ante Galliam ad Christi fidem adductas fuisse. Trans Alpes autem serius migravit Religio, [illegible] si à Joanne discedamus, Apostolis. Quod verò in Hispania [illegible] numero annum LXV [illegible], ut ob eam profligatam, trophæa inscriptionesque Neroni [illegible] Apostolicorum [illegible] quidem, inscriptionesque [illegible] Enimvero grande est [illegible].

Restitutor Orbis. C. P. F. M. Trib. P. VII. [illegible]

[illegible] Aurelianum septimum quoque vivendo peregisse imperii annum. Atqui [illegible] Aurelianum [illegible], tradit ipse Pagius: septimum attribuisse Tribunitiam Potestatem, est sane falsissimum. Aurelium successor Tacitum, sex tantum menses regnavit. In Gruterianis tamen inscriptionibus una extat, quæ secundam Tacito Tribunit. potestatem tribuit. [illegible] est in Caro, de quo Petavius: In veteri inscriptione, Tribunitia Potestas bis Caro tribuitur apud Gruterum p. 277. & 278. Jam verò à Caro usque ad illud usque Diocletiani [illegible] est, tribus Imperatoribus [illegible] Volusianum ad quartum annum imperium propagasse. Quam [illegible] Chronologiam [illegible] argumentum illud [illegible], quam sequenti, qua Tribunitiam Potestatem secundam gessit, & [illegible] Consulatum ordinarium [illegible] numerum, inscriptionum, [illegible] sive imperiali, sive [illegible], [illegible] non est negandum. Vestibus [illegible] inscriptionibus [illegible] Julio Cæsari [illegible], auctor est Suetonius. Tabula [illegible] in monumento, in quo [illegible] Capys conditor Capuæ sepultus, inventa est, conscripta literis verbisque Græcis hac sententia: [illegible] Capuæ [illegible].

[illegible] Christi Religionem in Americam migrasse. [illegible] eodem hoc dominus inscriptionum, [illegible] in Occidentali India [illegible] in secernendis veris inscriptionibus ab illis quæ falsæ sunt, [illegible] ferendum, utpote cum Diuus paganus. In inscriptione nomina sunt Consulum, quæ nomen Claudii quartum aperiunt, L. Quinctius Crispinus & M. Statilius Taurus. A Dione verò vocantur Caius Crispus, & Tau Statilius.

LI. Solvenda quæstione, utrum Apostolorum ævo in Africam pervenerit Evangelium, [illegible] Africa. Est enim vel orbis nostri tertia pars, vel partis hujus pars, quæ stricte Africa nuncupatur. Utroque autem significatione [illegible] nomen Africæ. Tertiam orbis partem [illegible] Strabonem: Terra sanè quæ [illegible] Hispaniam [illegible] Europa [illegible] Africa [illegible] dispositionem habet. Eandem quoque [illegible] Africa ab Oriente parte Nilo terminatur, pelago à cæteris, brevior est quidem quam Europa, quia nec [illegible] Asiæ, & [illegible] littoribus [illegible], longior tamen ipsa quàm latior, & qua ad [illegible] attingit latissima. Idem Plinio [illegible] Africa: [illegible] Libyam [illegible], Ægypto finivit. Strictius [illegible] Africæ [illegible], qui Melæ est Africa Minor; Regio, inquit, quæ sequitur à Promontorio Metagonio ad aras Philænorum, propriè nomen Africæ [illegible] Plinius [illegible] propriè vocatur Africa est. Ex hac distinctione quæstio variè [illegible]. In Africa [illegible], qui Ægyptum, Æthiopiam, Cyrenaicam [illegible], Evangelium dum vita superstites Apostoli [illegible], jam promulgatum esse, [illegible] Christi [illegible] Æthiopiam. [illegible] in dubio, quin Cyrenaica Religionem [illegible] Christi discipulos numerantur Cyrenenses, qui ingressi Antiochiam [illegible] Hellenistas. Ubi [illegible] Christi [illegible] gelio, quod ipse conscripsit, [illegible] Ægyptum, & [illegible] Alexandria [illegible] Christi ad exemplum sui [illegible] Afri-

Anno D. 96.

Piserga [illegible]

Strab. l. 2.

Mela l. 1. c. [illegible]

Plin. l. 5. c. [illegible]

Mela l. 1. c. [illegible]

Plin. l. 5. c. [illegible]

Anno D. c. 46.

[illegible] Romanam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in quæstionis modo vertitur, utrum in Africa, [illegible] [illegible] [illegible] Apostolis?

LII. [illegible] Africanæ Ecclesiæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tabulis relictio, Nicephoroque recentiori Scriptori, non satis est momenti, ut eis adjungamus fidem. Alios ex Antiquitate testes excitat Baronius, probandæ Africanæ Ecclesiæ vetustati. *Augustinus*, inquit, *contra Donatistas* [illegible] [illegible] *Africanos ab Apostolis Evangelium accepisse.* Antiquitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], viderit tamen Baronius, ne ab ipsis, quos producit testibus, refellatur. Baronii enim Commentarium [illegible], in libellum de XII. Apostolis commentatum. Qui ut evellatur, [illegible] [illegible] Augustinum [illegible], atque [illegible]. Donatistæ profitebantur Africanas Ecclesias non minorem esse, quàm Apostolicas, atque locorum in Asia, Europaque dispersas. Hinc Servatorem dicunt [illegible] [illegible] illi Salomoni: *De nobis dictum est, ovium, quæ erant novissima; ad Africam enim posteriorem Evangelium venit, & ideò nusquam literarum Apostolicarum scriptum est, Africam credidisse. De Orientalibus autem & cæteris gentibus, quæ in Actibus habes commemorantur, fidem recepisse Christianam, dictum est, ovium priorum novissimi.* Donatistis ergo refellendis, hæc ingerit Augustinus: *Ergo non essent Judæi & Gentes, de quibus hoc dictum intelligerent, nonnullæ etiam Barbaræ nationes post Africam crediderunt. Unde certum sit, Africam in ordine credendi non esse novissimam.* Quâ responsione liquet, non existimasse Augustinum Africanas Ecclesias ab Apostolis conditas fuisse. Secus præcisè negasset Afros non fuisse priores, utpote ab ipsis Apostolis institutos, quos opportunè habet Donatistarum argutiæ, Afros Christianorum novissimis adnumerantium, ut ex verbis Christi se priores esse sustinent. Equidem ex sententia hac Augustini, *Unde certum sit Africam in ordine credendi non esse novissimam*, sequitur manifestè non esse ab Apostolis ipsis fide imbutam, cùm prima dicantur illæ Ecclesiæ, quæ opera sunt Apostolicâ fundatæ. Locum atque, quem Baronius indicavit capite 15. libri de unitate Ecclesiæ, ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *erat per Apostolos seminatum, & ideò esse rursus* [illegible] [illegible] [illegible] Donatistarum [illegible] Augustinus sententia scriptum est, docuit, & superiorem etiam tulisset Africam utut, & urbes regiones, quas Evangelicâ luce Apostoli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] præsidio est: *Quod ergo fieri illic prædicatione potuit in orbe Christiano, in orbe Ecclesiastico, quem quondam dicebant sine Apostolis cohæserunt, quam possessionem suis Martyres servaverunt, pro in se*

Augustinus de Unit. Eccl. c. 15.

[illegible] Romanæ, non Carthaginensi, à Salviano dicta fuere.

LIII. Non ex uno quidem Augustino, sed ex Tertulliano quoque constat, Africanas Ecclesias non ab ipsis esse Apostolis institutas: *Age, inquit, jam qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuæ, percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc Apostolorum Cathedræ locis suis præsident.* Porrò subjicit Corinthum, Ephesum, Romam. Quidni Carthaginem, vel Uticam, vel Africæ urbem aliquam memoraret & Tertullianus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Apostolicas esse non meminit. Quod etiam apertè indicat librô de Velandis Virginibus: *Eas ego Ecclesias proposui, quas & ipsi Apostoli, vel Apostolici viri condiderunt. . . . Habeo igitur & illas eandem consuetudinis auctoritatem, tempora & antecessores* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Africanas Ecclesias [illegible] [illegible] [illegible] aliàsque. Neque enim est ea de re dubitandum, si credatur Innocentio, cujus in Epistola ad Decentium hæc continentur: *Manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque insulas, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus successores constituerunt Sacerdotes.* Gregorius Magnus non abludit ab Innocentio, Epistolâ ad Dominicum Carthaginensem Episcopum: *Scientes præterea unde in Africanis partibus sumpserit ordinatio Sacerdotalis* [illegible] [illegible] [illegible] *dem Apostolicam diligendo, ad officii vestri originem prudenti recordatione recurrere.* Ea sanè loci Ecclesia Romana fuit, propter ejus celebritatem, potentiam, magnitudinem, & urbes in qua condita est [illegible] [illegible] [illegible], ut quam omnes ex ultimo orbe homines confluebant, ut sane esset atque omnium Ecclesiarum benè moderatrix. Ut non improbabile sit, omnem Ecclesiam Romanam cum Afris communicasse Christi notitiam. Utrum verò illud à Tertulliano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] firmant Schelstratus & Lupus, non negamus. Hanc enim opinionem deducunt ex Tertulliano dicto: *Si autem Italiæ adjaces, habes Romam unde auctoritas nobis quoque præstò est. . . . Videamus quid didicerit, quid docuerit, quid cum Africanis quoque Ecclesiis contesseravit.* Acutissimus Schelstratus vox *auctoritas* significat originem, & verbum *contesseravit*, est *tesseram* ponere. Quæ in peculiari legitur de Ecclesia Africana dissert. 1. c. 2. & 7. Nos verò in ea phrasi Tertulliani, *unde auctoritas nobis quoque præstò est*, originem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc sibi vellet, *unde ergo nobis quoque præstò est?* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quandoque originem significare. Hinc respondeo ex phrasi [illegible], & conjunctio quoque, & adverbium *præstò*, in loco quem tractamus. Scribendum simpliciter fuisse, *unde auctoritas nobis est.* Ex conjunctio quoque, ad Apostolicas quarum Tertullianus [illegible], [illegible] [illegible], Corinthum, Philippos, Thessalonicam, Ephesum, quibus tamen posteriorem esse voluit Africanam Ecclesiam; & adverbium *præstò*, cum pronomine *nobis* jungitur, non eam originem [illegible], eum apud Ciceronem, *unde præstò fuit L. Lentulus cum literis*. Est ergo *auctoritas* Tertullia-

Anno D. c. 46.

Tert. de Præscr. c. 36.

Tertull. de Vel. Virg. c. 2.

Gregor. l. 7. Epist. 32.

Tert. de Præscr. c. 36.

no,

Anno Do. 46.

no, *testimonium authenticum*, quo [illegible] à bonis Autoribus. Neque [illegible] ex critica Schelstratiane, in verbo *contesserare*, pro tesseram posuit. Quid ? Roma *cum Africanis quoque Ecclesiis contesserarat*, nil aliud est igitur quam *tesseras conjunxit*. Hinc ergo sim vult Tertullianus, Ecclesiæ & Romanæ, & Africanæ, eandem esse fidei tesseram. Post [illegible] erit in Augustino verum. Quid habet Augustinus ? *Unde non mediocris utique auctoritatis habebat Episcopum, qui posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, unde Evangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias literas esse conjunctum.* [illegible] ex Augustino, *cæteris terris*, [illegible] hanc Schelstratiana, ut unde cum R. Ecclesia copularetur, quo sic Africanarum fons Ecclesiarum, atque principium haberetur. Atqui ex Augustini testimonio probabilius est, ex Oriente potius quam ex Italia, Evangelium ad Afros pervenisse. Neque hoc obstet scriptum Augustini. Eadem utique tradit in Epistola ad Honoratum: *Nosse debes, quod facillime potes, in aliis omnibus partibus unde in istas terras Evangelium Christi profectum, nec nomen Donati sciri, nec nomen Maiorini.* Et notius fuisse in Oriente Donati nomen, quam in Occidente. Quantum autem nostra conjectura valemus assequi, non ex civitate Romana modò, sed ex Oriente quoque Evangelium [illegible] ab Oriente, quam ex Italia, ut ex Augustino [illegible] & Ant[illegible] Gregoriusque doctores, [illegible] Sane Africæ amplitudinem [illegible], ut [illegible] ex fontibus cælesti Christi doctrina irrigaretur. Et Africanos non cum Italia modò, sed cum Oriente etiam commercium [illegible] fuit. Admirationi est, quod aliorum, [illegible] Africa Ecclesias, Romana [illegible] Ecclesia, nomen oblivioni penitus sepultum fuit [illegible] in Africam [illegible] Evangelium, sic nobis vero simile, quod non obscurè colligitur ex Cypriano, dum de [illegible] Hæreticis: *Quod quidem & Agrippinus bonæ memoriæ vir, cum cæteris Coepiscopis suis, qui illo tempore in Provincia Africa, & Numidia Ecclesiam Domini gubernabant, statuit.* Qui Episcoporum numerus Annis[illegible] indicium est.

Anno Do. 47.

Anno U. C. 800. Per. Jul. 4760. Jul. 92. Dom. 47. Claudii 7. Sed. 18 A. Luna 10. Indict. 5. Epact. 15. Epact. Jul. 7. P. Apr. 2.

Coss. Claudius Imperator IV. L. Vitellius III.

Mors Asiatici.

I. Valerius Asiaticus bis Consul [illegible] insimulatus fuit. Repertus apud Baias, vinclisque inditus, in urbem raptatus, neque data Senatus copia, intra cubiculum auditur coram Messalina. Et Suillius corruptionem militum, quos [illegible] & flagitio [illegible] obstrictos arguebat, exinde adulterium Poppææ, ac postremùm mollitiem corporis objectare cœpit. Ad quod victo silentio prorupit reus, & interroga, inquit, filios tuos, virum me esse fatebuntur: ingressusque defensionem [illegible] majorem in modum Claudio, Messalinæ quoque lachrymas excussit: quibus abluendis cubiculo egrediens, monet Vitellium ne elabi reum fineret. Ipsa ad perniciem Poppææ festinat, subditis qui terrore carceris, ad voluntariam mortem propellerent, adeò ignaro Cæsare, ut paucos post dies epulantem apud se maritum ejus Scipionem percontaretur, cur sine uxore discubuisset? Paulo ante quam evaderet Asiaticus, Miles qui ejus consilio interfuisse perhibebatur, jussus Asiaticum demonstrare, calvum quendam monstravit. Quippe solum calvitiei notam, ut eo compertam habebat. Eâ re in risum versâ, Claudioque de Asiatico absolvendo cogitante, flens Vitellius commemoratâ vetustate amicitiæ, atque Antoniam Principis matrem pariter observavissent, quæque alia consulendo misericordiæ vetebantur, oravit se ut de Asiatico, ut liceret sibi, quâ vellet morte perire. Claudius [illegible] quasi à conscientia dormiens, mortis arbitrium permisit. Tum Asiaticus, [illegible] omnibus, lauto corpore, hilaré epulatus, cum se [illegible] vel impetu C. Cæsaris periturum dixisset, quàm quòd fraude muliebri, & [illegible], venas exsolvit, viso tamen ante rogo, jubetque transferri partem in aliam, ne opacitas arborum vapore ignis minueretur.

Tacit. An. l. 11. c. 1. Dio l. 60. 685

II. Hoc anno ludi sæculares, octingentesimum post Romam conditam, quarto & sexagesimo quam Aug. ediderat, spectati sunt. Quâ de re Suet. *Fecit & sæculares, quasi anticipatos ab Augusto nec legitimo tempori reservatos.* [illegible] *quos nec spectasset quisquam, nec spectaturus esset, cum superessent adhuc qui spectaverant, & quidam histrionum producti olim, tunc quoque producerentur.* [illegible] maximè celebrati sunt & illi ludi, ex quibus magna [illegible] in Claudium intervenit. [illegible] Originem exhibet Valerius Max. Cum ingenti pestilentiâ urbs agrique vastarentur, Valesius vir locuples, rusticæ vitæ, duobus filiis & filia ad desperationem usque medicorum laborantibus, aquam calidam iis à foco petens, genibus nixus, lares familiares, ut puerorum periculum in ipsius caput transferrent, oravit. Orta deinde vox est habiturum eos salvos, si continuo flumine Tiberi devectos, Tarentum deportasset, ibique ex Ditis Patris & Proserpinæ ara, petita calida recreasset: intra Ostium petens navigavit, ad Martium campum appulit. Sitientibus [illegible], quæ in navigio non supperebat, ex gubernatore cognoscit haud procul apparere fumum. Et ab eo jussus egredi Tarentum, id ei loco nomen est, cupidè arrepto calice, aquam flumine haustam, eò unde fumus erat obortus, jam lætior portans, divinitùs dati remedii, quasi vestigia quædam in [illegible]. Aqua potâ, salutari quiete sopiti, diutinâ vi morbi repentè sunt liberati: patrique indicaverunt, vidisse se in somnis quem [illegible] Deorum, spongiâ corpora sua pertergere, & præcipere ut ad Ditis Patris & Proserpinæ aram, à qua fuerat potio ipsis allata, furvæ hostiæ [illegible]: lectisternia ludosque nocturnos fierent. Is quòd eo loci nullam aram viderat, desiderari credens, ut à se constitueretur, aram emptum in urbem perrexit,

relictis

Sueton. Claud. c. 21.

Anno Do. 47.

Anno Do. 47.

[illegible] qui fundamentorum [illegible] gravi, [illegible] Solarium [illegible]. Hi [illegible] imperium [illegible], cum ad [illegible] [illegible] perveniss[illegible], [illegible] [illegible]. Hoc posteaquam Valerius [illegible] accepit, [illegible] hostias nigras, quae antiquitùs [illegible] [illegible], [illegible] immolavit, Ludos & lectisternia continuis tribus noctibus, quia totidem filii periculo liberati erant, [illegible] Valerius Publicola, qui primus Consul fuit, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] voto, [illegible] habet, Diti [illegible], [illegible] Proserpinae, Lectisterniaque ac ludos trinoctio fecit, [illegible] [illegible] sunt [illegible]. Hoc est initium saecularium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

Terna Tarentino celebrata Trinoctia ludo.

Neque quia tandem filii Valerii liberati [illegible]. Temporum intervallo, [illegible] illi debeant [illegible], non modò quanta fuerint, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Varro de scenicis originibus libro primo ita scriptum reliquit: *[illegible] multa portenta fierent, & murus ac turris quae sunt inter portam Collinam & Esquilinam, de coelo essent tacta, & ideò libros Sibyllinos Quindecimviri adiissent, renuntiarunt uti Diti Patri & Proserpinae ludi fierent [illegible] [illegible] [illegible], atque ludis centesimo anno [illegible] fierent.* At [illegible], [illegible] [illegible], tùm Commentarii Quindecimvirorum, quibus Augusti [illegible], [illegible] videntur: necnon Horatius in Carmine, quod saecularibus ludis [illegible] est, id tempus hoc modo designarunt:

Censor. de die nat. c. 17.

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus [illegible] [illegible],
Ter die claro [illegible] [illegible]
Noctis frequentes.

III. Addamus & jam haec ex Zosimo: *Modus ludorum [illegible] [illegible] est in [illegible]. [illegible] [illegible] praecones universos invitabant ad spectaculum, quod neque viderint antea, neque visuri postea essent. Ipso autem messis tempore, [illegible] diebus antequam ludi peragerentur, in Capitolio Temploque Palatino Quindecimviri sedentes in suggestu, lustralia Populo distribuebant. Ea sunt faces, & sulphur, & bitumen. [illegible] [illegible] [illegible] sunt, sed liberi [illegible] [illegible]. [illegible] Populus universus in locis [illegible] [illegible], & in Templo Dianae, quod est in Aventino colle, convenit, [illegible], & hordeum, & fabas quisque [illegible] fert, ac Parcis [illegible] ludos [illegible] faciunt. Ubi [illegible] tempus appetit, quae tribus diebus totidemque noctibus in campo Martio faciunt, hostia prope ripam Tiberis ad Tarentum Diis [illegible]. Hi autem Diis [illegible] [illegible], videlicet Jovi, Junoni, Apollini, Latonae, Dianae, tum praeter hos Parcis & Lucinae, & Cereri, & Diti Patri, & Proserpinae. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Imperator cum Quindecimviris [illegible] agnos caedit, & aras sanguine respersas, [illegible] [illegible]. Demum verò sunt theatro constructa, lumina cum rogis accenduntur, & hymnus recens factus canitur, atque spectacula consuetaque [illegible] [illegible]. Et haec qui peragunt, pro mercede primitias frugum [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] hostiae immolatae [illegible], ad [illegible] [illegible] progressi, Apollini & Dianae ludos faciunt. Insequenti die matronae nobiles ad horam ab oraculo constitutam, in Capitolium convenientes, Deos supplicant, & hymnos, uti fas est, celebrant. Die tertio in Apollinis Aede Palatina, ter novem illustres pueri cum totidem virginibus, omnes utrimque florentes, hoc est, qui ambos parentes adhuc superstites habent, hymnos Graecâ Romanâque linguâ canunt, quibus [illegible] Romanae urbes servantur.* Carmen saeculare fuit ab Horatio compositum, [illegible] [illegible] [illegible] ab Augusto [illegible] [illegible] [illegible]:

Horat. [illegible].

Phoebe, silvarumque potens Diana,
Lucidum Coeli decus, ô colendi
Semper & culti, date quae precamur
Tempore sacro.

Silentio non praeteribimus, quae de hominibus ludorum pompa scripsit Dionysius Halicarnassaeus: *Post istos choros multi citharistae, & multi tibicines transibant. Post eos [illegible] alii, qui thuribula & argentea, & aurea, & sacra, & publica ferebant. Postremum in pompa locum obtinebant Deorum simulacra, quae humeris hominum portabantur, quae tales habebant formas, quales apud Graecos finguntur, & eandem habitum, eadem insignia & munera, quae ab eorum unoquoque inventa, & hominibus data traduntur. Nec solum Jovis, Junonis, Minervae, Neptuni, & [illegible], quos Graeci inter duodecim Deos recensent, sed etiam [illegible], ex quibus duodecim illos Deos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible], Imperii salutem pendere [illegible] [illegible] [illegible].

Dionys. Halicarn. l. 7.

IV. Messalina semper infesta, & tunc commotior, quaerenti [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], novo & furori proximo amore distinebatur. Nam in C. Silium juventutis Romanae pulcherrimum ita exarserat, ut Juniam Syllanam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], vacuoque adultero poteretur. Neque Silius flagitii aut periculi nescius erat. Sed certo si abnueret exitio, & nonnullâ fallendi spe, simul magnis praemiis opperiri futura, & praesentibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], egressibus adhaerescere, largiri opes, honores; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], penes Principem, apud adulteram visebantur, quae cuncti [illegible] ignorabat.

Messalinae libidines.

Tacit. Ann. l. 11. c. 12.

V. Dum sic libidini totam Messalina tradit, [illegible] [illegible] [illegible] Corbulo [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] componeret. At Corbulo Provinciam ingressus, [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] principium illa militia fuit, triremes alveo Rheni [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adegit. [illegible] hostium depulsis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ignaros, populationum [illegible], [illegible] ad [illegible] redire, ne quis agmine decederet, nec pugnam nisi jussus iniret: [illegible], [illegible], diurnas nocturnasque [illegible] [illegible] [illegible]

Acta Corbulonis.

Anno Dom. 47.

[illegible] Corbulonis ubi [illegible] Claudius agnovit, non passus majora augmenta accipere, ex hostico revocavit. Et redire Corbulo [illegible] gemens, hâc tantum voce emissâ, *O beatos quondam duces Romanos*, ut ostenderet, illis quidem absque periculo fortibus esse licuisse. Iterum [illegible] [illegible] Cùmque par esset, ut milites otium exercerent [illegible], [illegible] prohiberet, ne à fluvio [illegible] Oceano in fluentes [illegible]. Insignia triumphi Corbuloni [illegible] Cæsar, quamvis bellum negavisset. Eo [illegible] anno 48, acta hæc esse [illegible].

VI. [illegible] [illegible], revocato successit Tiberius Alexander, ejus Alexandri filius, qui Alabarcham egerat Alexandriæ. Alabarcham autem fuisse salis præfectum, Baronius existimat anno 48. n. 30. Putavit quippe ex binis Græcis vocibus nomen esse compositum, ἅλας scilicet, quod salem, [illegible], quod principem significat. At [illegible] [illegible] [illegible] Repudiato etymo, Scaligerana [illegible] docent, Alabarchas præfectos esse vectigalium? *Est vox* [illegible] *Alaba significat atramentum* [illegible] *prior; præfectus atramento; scriptorum.* Non obscurum Tib. Alexandri nomen fuit. Romæ statua donatum esse, nonnullis creditur Juvenalis [illegible]:

Atque triumphales, inter quas ausus habere
[illegible]
[illegible]

Tiberius [illegible] Alexander, Judææ præfectus, paternæ Religionis desertorem egit. Eo Judæam [illegible] *Horum temporibus*, Fadi scilicet & Tiberii Alexandri, *fames Judæam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Ægypto comparatum, in egenos distribuit.* Jacobus & Simon filii Judæ Galilæi, sequentes [illegible] patris sui vestigium, qui Judæos imperante Augusto ad defectionem sollicitaverat, à Tiberio Alexandro crucis affecti fuere supplicio.

VII. Currente anno, Helenam Adiabenorum Reginam ad fata venisse, fit nobis vero simile. Post mortem Izatis, sine mora ad Monobazum defuncti fratrem, cui regnum reliquerat, reversa, non multo tempore Izati superfuit. Monobazus autem Helenæ Izatisque ossa misit Hierosolymam, condenda in tribus quas ipsa erexerat, pyramidibus, tertio ab urbe stadio distitis. De Adiabenorum Reginæ sepulchro, Pausaniam [illegible] [illegible]: *Apud Hebræos in Solymorum urbe . . . Helena indigena* [illegible] *sepulcrum mihi apertum est. Id ex toto affabre fabricatum est ex marmore, in cuius sepulchri portis. Id enim stato die atque horâ, ex[illegible] machina cujusdam motu aperitur, neque* [illegible] *post concluditur. Quod si alio tempore aperire conatus fueris, effringas facilius, quàm* [illegible] [illegible] Hieronymus ad Eustochium Epistolâ: *Paula ad lævam Mausoleo Helenæ derelicto, quæ Adiabenorum Regina* [illegible] *in fame populum frumento juverat, ingressa* [illegible] [illegible]

VIII. Dum Paulus unà cum Barnaba Lystris versabatur, quæ Isauriæ civitas est, erat ibi [illegible] non uno modo miser, utpote pedibus captus, idque ab utero matris, ut nemo vitium malum esset insanabile. Ubi comperimus [illegible] Christi valde esse doctrinam, [illegible] quoque [illegible] animo concepit, cui peculiarem [illegible] Spiritus Sancti motum accessisse vero simile. In [illegible] quidem [illegible] liberationis suæ fidem, Lucas [illegible] testatur [illegible] facta ex vultu conjectura non deprehendit Paulus, sed ex Spiritus Sancti manifestatione, quâ Apostoli [illegible] [illegible] [illegible] *Mihi*, inquit, *videtur Paulus ad animam illius respexisse*. Quis enim ex hominis vultu, quæ sit mentalibus [illegible], de [illegible] certò judicare posset? Tum Paulus, ut à pluribus audiretur, cælestem Christi potentiam [illegible] magis, magnâ voce clamavit, *surge in pedes tuos rectus*: at ille saltavit [illegible], & ambulavit. Quæ claudi sanatio, magnum perfectæ sanationis [illegible] fuit, ut optimè [illegible] Chrysostomus. Eo [illegible] in admirationem miraculo Lystrenses, Lycaonicè maximum exclamant, Apostolos esse Deos, qui assumptâ mortalium formâ, in terras descenderint. [illegible] Barnabam [illegible] Jovem esse dicunt, & Paulum [illegible] [illegible]. Cur verò Jovem potius quàm Apollinem esse statuunt? Hanc credendi esse causam, ipsos vulgatâ fabula [illegible], Jovem Mercuriumque in Phrygiam descendisse, ubi [illegible] experti, à solis pauperibus Philemone & Baucide hospitalissimè excepti sunt.

Jupiter huc specie mortalis, cumque parente
[illegible]
[illegible]
Mille domos clausere [illegible]

Quibus accedit Jovi commune [illegible] Mercurium [illegible] in fabulis. Hunc [illegible]

Mænala transierant latebris horrenda ferarum,
Et cum Cyllene gelidi pineta Lycæi

Nec improbanda conjectura Chrysostomi: *Mihi videtur etiam ab aspectu venerabilis fuisse Barnabas.* Paulo verò non ea [illegible] majestas. Hinc autor Phil[illegible] [illegible] Tryphonem exhibet loquentem: *Quando me Galilæus ille convenit* [illegible] *calvaster, naso aquilino*, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro Jove, Paulus verò pro Mercurio habebatur [illegible] accedit, quòd Paulus præstaret in loquendo. [illegible] jam Lystrenses, adigit ad [illegible] supervenitque Jovis Sacerdos, qui cum tauris & coronis, pro more Gentilium, sacrificium parat. Tum Apostoli quò magis [illegible] sibi displicere superstitiosam testarentur, [illegible] vestes scindunt, quo summo dolentium, & ob [illegible] blasphemiam indignantium, gestus fuit: [illegible] Dei gloria ad mortales transferretur, ablato ipso sacrificio, cùm etiam ut à Lystrensibus tam grave scelus verterent. Nec factis modò, sed verbis quoque Idololatrarum errori obicem ponunt, unum Cœli terræque Deum conditorem prædicando. At [illegible] & mutabile semper populus à Judæis nonnullis, qui Antiochiâ & Iconio supervenerant, persuasus, in Paulum [illegible], quem lapidatum [illegible] extra urbem, existimantes eum mortuum esse. Barnabæ [illegible] pepercisse, ut [illegible], sed [illegible] majore adversus Paulum odio [illegible] à Judæis inflammabantur. Hic loquebatur, hic [illegible]

Margin notes: [illegible] 65. — [illegible] — Mors Helenæ [illegible] — [illegible] — Pausan. l. 8. 441 — Hieron. Ep. 27. c. 3 — [illegible] — Metam. l. 8. f. 7. — [illegible] l. 1. f. 6. — Chrys. in [illegible]

Anno Dn. 47.

[illegible] miraculum. Cum porro penè omnium circumsteti[ssent] discipuli, divinâ ope corroboratus surrexit, & urbem ingressus est. Postridie egressus venit Derben cum Barnaba, ubi multos sibi adjunxit discipulos, ac reversi Lystram, Iconium, Antiochiam, peragrata Pisidiâ in Pamphyliam [illegible] Attaliam descenderunt, notum Lycaæ [illegible]: & illinc enavigaverunt Syriæ Antiochiam, ubi commorati sunt non parvum tempus cum discipulis.

Cur de [illegible] in Scriptura taceatur?

IX. Ad magnum non [illegible] tradendi Lucas, qui Apostolorum in historia, de B. Virgine Domini matre, nonnisi semel atque in [illegible] *[illegible] in precatione, cum mulieribus & Maria Matre Jesu.* Quid egerit postmodum, ubi, quando [illegible]. Neque à Scriptoribus sese [illegible] patris Antiochiam: *Non possumus*, inquit, *non [illegible] mirari, tantâ nos historiam, vel saltem temporis [illegible] ejus sic a Scriptoribus prætermissam, ut opus fuerit, non quod Scriptorum monumentis testatum esset, sed rerum [illegible], quod tunc vel illis de ea re fuerit revelatum, [illegible], & ut fecit Eusebius, historicam veritatem [illegible] [illegible].* [illegible], si patrum sunt ex memoria, quæ gesta sunt in [illegible] Virginis [illegible] Deo reddidit animam, *Morbi descessiunt, Dæmonum ordines aufugerunt, ad salutem patriæ ex hoc aere sedes revertentur, aut per spiritum ascensionem, terra verò per corporis depositionem salubritate [illegible].... Præterea [illegible] auditus resistentes. Clamare haber [illegible]. Deinde purè sinistre patrum inducitur corpus, & in feretro Regina ponitur: post hoc lampades, suavibus, thesauri, hymni procedunt. Angelorum in pronis laudes [illegible], Sanctorum inde Patrum [illegible] spiritu decantatum, ordo [illegible].... Corpus autem Apostolorum coromitibus sublatum efferunt, Sanctorum omnium multitudine [illegible] vocis [illegible].... Prodidimus quoque memoria, quando feretrum ferebant [illegible] Hebræus, [illegible] Caropha [illegible] [illegible] quidam in feretrum Virginis corpus irruerit, & utrumque feretro [illegible], ad solum [illegible] usque [illegible].... Dicam [illegible] verbis fuisse destitutam.... Quo [illegible] ad [illegible] & manus [illegible] supplex [illegible] in integrum est restitutus.* Quæ leguntur apud Joannem Damascenum oratione secundâ de Dormitione Deiparæ. Multa ejusmodi prodigia narrantur in libro de Transitu Virginis, qui Melitoni vindicatur: *Apparuit corona nubes super feretrum magna valde, sicut apparere solet magnus circulus supra splendorem Lunæ.* Scilicet Matris funus eo fuit splendidius [illegible] mortem, sepulchrumque Virginis, in quod Lucas descendit silentium, sic prodendissimum. Simonius quidem Beronensem, Bellarminum, Turrianum, Lorinum, Cæsarearum [illegible] Lucæ [illegible], Virginis vitam, obitum, sepul-

[illegible] Omisit hæc omnia, ut superstitionem, quæ veluti Religionis proximam, contaminantur [illegible], intercederet, ne res condita præterito Creatore colerentur. Quin Virgo mortem ob [illegible], nulli dubitamus, ut legis perpetuæ, quibus omnes mortalibus [illegible], exceptis illis [illegible] Enocho Eliâque; quos morti Deus eximere voluit. Quando verò Virgo excesserit, proin [illegible] cum [illegible] Christo non fuisse superstitem, ex dictis conjecturâ potest, quòd nulla ejus post illapsum Spiritum Sanctum mentio fiat in Actis, Epistolisve Apostolorum. Paulus Petrum videns Hierosolymis, nec non Jacobum fratrem Domini, non Christi matrem. Petrus ab Angelo emissus è carcere, salutat Jacobum, & fratres; nullam Virginis salutem impertit. Quid ita? Ni [illegible] jam excesserat. Cælum [illegible] [illegible] dissolvi, ut cum Christo unà versaretur, mors data munere fuit [illegible] à miseriis, persecutionibus, fuga molestiis, in quas Ecclesia [illegible] Hierosolymitana, [illegible] [illegible]. Nos [illegible] ergo non [illegible] ea est sententia, [illegible] Antiochenum [illegible] Episcopum? *Quod autem post annum & menses tres [illegible], quia [illegible] est in contrarium, scilicet quid [illegible] annos supervixerit post ascensionem.* Quippe cùm post annos ab illo ascensionis [illegible] [illegible] dispersos fuisse, divulgando ubique terrarum Evangelio, proindeque & Joannem, cui Christus matrem crediderat, Judæam reliquisse, eo tempore ad plures abiisse Maria potuit; ut à solitudine, paupertate, afflictionibusque miseriis liberaretur. Ut notum obiisse ex Chronologia, quæ obitum Virginis in annum Dionysianum 46. confert, quo Apostoli putantur esse dispersi. Hunc tamen sacrum esse profitemur. Ex Chronico Eusebiano narrat Baronius *Olympiade ducentesimâ sextâ, anno secundo, Sanctissimam Dei genitricem Mariam assumptam esse in cœlum.* Verùm verba hæc, quæ ex eo libro suppeditat, *Maria Virgo Christi mater ad filium in cœlum assumitur*, ut quidam suisse sibi revelatum scribunt, sunt à mala manu Eusebiano addita Chronico, & in emendatioribus exemplaribus desiderantur. Neque Chronicum Alexandrinum, aut Excerpta Chronologica à Scaligero edita, emortualis Mariæ anni usquam certum meminere: certissimo documento, laudata à Baronio verba nunquam exaratæ scripto. Non igitur in hunc annum mortem B. Virginis conferimus, quòd tum ad plures abiisse certò sciamus. De ejus assumptione hic tractamus, quia cùm parum materiæ Ecclesiasticæ suppeditet annus, visum est eo loci nobilem quæstionem referre.

X. Assumptio Virginis desinitur, ejus [illegible] gloriosam à morte resurrectionem, in [illegible] cælum, & corpore, & animâ: quo de re Damascenus, qui circa octavi seculi initia floruit, hæc posteros docuit: *Claudium tumulo mortuum probastis ma, verùm sicut ex ipsa, Deo verbum, corpus assumptum, terrâ due è sepulchro [illegible] & matrem per idem tempus spatium è tumulo [illegible], & quemadmodum ad eam ipse cælitus descendit, sic & hanc ad eundem vice versâ refertur, ad majus ac perfectius tabernaculum, ipsum cælum, sui erat.* Assumptionis autem historiam sic exequitur ille ipse Damascenus: In

Dddd 3 [illegible]

Anno D. 47.

historia Euthymiaca, sermone tertio, c. 40. [illegible] *reperitur. Dictum quidem supra, quemadmodum S. Pulcheria multa Christo Templa Constantinopoli excitaverit, ex hisque unum in* [illegible] *Blachernarum, initio imperii Marciani* [illegible] *Dei Genitrici dicaverit; deinque illius* [illegible] [illegible] *Juvenalem* [illegible] *ex Palæstina Episcopum, qui tunc forte ob celebratum Chalcedonense Concilium peregrinabatur,* [illegible] *Andierunt Hierosolymitano* [illegible] *beatissimam Virginem corpus ex* [illegible] *esse* [illegible] *donis atque honoribus* [illegible]. *Quibus* [illegible] *de* [illegible], *quæ ad obitum S. Virginis pertinent, habemus. Tamen ex antiqua verissimaque fama accepimus, quemadmodum illius* [illegible] *tempore, omnes Apostoli qui sparsi per orbem Evangelio* [illegible] *Hierosolymam apud eam* [illegible] *apparuerunt. Ac ita divinâ quâdam* [illegible] *Dei manu animam commendaturam* [illegible]. *Corpus vero* [illegible] *Gethsemani appellatum, fuit* [illegible] *ibidem tumulaverunt. Ubi tribus ferme diebus Angelorum voces Deum laudantium audita.* [illegible] *corpus jam sepulcrum relique* [illegible] *ostendere* [illegible], *nihil fuisse in sepulchro apparuit, præter ea quibus corpus opertum fuerat,* [illegible] *divinum* [illegible]. *Ex quo prodigio facile deprehensum illam in cœlum assumptam* [illegible] *provenisse.*

XI. Hæc [illegible] Virginis assumptio, [illegible] Quæ [illegible] ex subdito Melitoni Episcopi Sardensis, de Transitu B. Virginis Mariæ libro, videntur esse desumpta, qui [illegible] edictus est. Nos verò assumptionem Deiparæ, quæ tum corpore, tum mente illata cœlo dicitur, [illegible] argumentis docuimus. Quæ ut ordine tractentur, dicemus primum de sepulchro Virginis, quo vacuo reperto, creditum est in cœlum [illegible] [illegible] fundamento jacta est assumptionis traditio, ipso teste Baronio: *Cum verò tandem ipsius Dei Genitricis sepulchrum inventum est sine ejus corpore,* [illegible] *quod vacuum sit repertum, de ejus in Cœlum cum corpore assumptione, exhibitum est scribendi argumentum.* Quæ [illegible] Virginis sepulchrum Antiquis [illegible] [illegible] Apostolorum uno, qui Thomas dicitur Nicephoro, videretur atque fabulæ? Quæ fundamenta si nutant, ruit & à colamne assumptionis traditio.

XII. Si scriptoribus qui post [illegible] [illegible] Virginis Antiquis omnibus ignotum esse non [illegible] anno 596. [illegible]: *Cum audissent Apostoli, quod Virgo esset assumenda de mundo, vigilabant tum* [illegible] *Jesu* [illegible] *fam, & accepens animam ejus, tradidit Michaeli* [illegible] *Apostoli cum* [illegible] *corpus ejus, posueruntque in monumentum, & custodiebant ipsum, adventum Domini præstolantes, & ecce iterum astitit* [illegible] *Sanctum Corpus in nube deferri* [illegible] *in Paradisum,* [illegible] *fuit perfectum.* Custodiam de Apostolis, [illegible] ingenuitatibus [illegible], Apostolis, & Apostolicorum [illegible] [illegible] conditam [illegible] Virg. illud sepulchrum, ac frequentiâ tamen [illegible] Testatur Damascenus: O *admirabile venerandumque sepulchrum, quod* [illegible] *Angeli* [illegible], *maledique* [illegible] *Dæmones horrent,* [illegible] *adorant,* [illegible] *ore, ac* [illegible] *corporis defectione.* Itaque ex quo vulgari corpus traditam assumptionem, [illegible] [illegible] qui locus eo nomine ubi Virgo sepulta sit, is est [illegible] Melito de Transitu Virginis c. 16. *Mariam autem portantes Apostoli, pervenerunt ad locum vallis Josaphat, quem ostenderat illis Dominus* [illegible] [illegible] *fabricata est Ecclesia* [illegible] *esse Mausoleum* [illegible] *ostenditur.* At ex una valle in [illegible] locum, sepulchrum transferre Virginis, Borchardo placuit. *Sepulchrum Virginis gloriosæ ostenditur in valle Josaphat, non in ima ejus profunditate, sed in pede montis Oliveti,* [illegible] *ipsa vallis, quod ante* [illegible] *nunc verò est sub terrâ,* [illegible] *sepulchrum* [illegible]. Quæ [illegible], memoriâ est custodienda, cum ex ea pateat, [illegible] sepulchri non [illegible]. Porro [illegible] quo corpus Deiparæ [illegible], [illegible] Helena matre Constan[illegible] [illegible] Ecclesiæ [illegible], [illegible] Nemo semel & Virginis [illegible] sepulchrum, quod ab illo Christi, parvo distinctum esse spatio, [illegible], si Hierosolymitanum [illegible]? Quòd si [illegible], hunc usque Hie-

Damasc. de dormit. hom. 2.

Baron. An. 48. n. 19.

Hieron. [illegible] Epist. [illegible]

[illegible] memoraſſet. Sed nec in hiſt. Eccleſ. [illegible], Sozomeno, Evagrio, qui poſt Juvenalem floruit, ulla virginei ſepulchri vola, ulloque veſtigium eſt. Quod ſanè mirum, ſi notum erat, & multis clarum miraculis. 3°. De Servatoris ſepulchro hæc habet Rufinus, infrequens & [illegible] [illegible] factus fuerat locus, ad quem religioſa fœmina Helena properavit, cœleſti ſibi indicio deſignatum. Cum itaque non minus in ignoratione jaceret Deiparæ ſepulchrum, non minus ob [illegible] [illegible], cœleſtibus etiam monitis opus fuit dignoſcendæ ei telluris parti, in qua ſacrum corpus fuerat collocatum. Preces igitur non Helenæ modò, ſed tota quoque adhibuiſſet Eccleſia Hieroſolymitana, ſi jam aſſumptionis viguiſſet myſterium, ut divinus ille locum pateficeret. Quod cùm non factum ſit, apparet falſum eſſe Juvenalis commentum, ſi tamen Juvenalis, quod [illegible]. Nam [illegible] memoraſſet & Marcellini Chronicum, aut [illegible] [illegible]. [illegible] eſt ingenium Damaſceni ex Apocryphorum [illegible] [illegible]. [illegible] Damaſcenum non ex hiſtoria Euthymiana, de Juvenale traditionem ſuppeditaret. Miſſum verò à Juvenale ad Pulcheriam, Virginis loculum ſepulchralesque faſcias, in Templo Blachernarum collocandas, non credimus, Evagrio, Marcellinoque ſilentibus, repugnante etiam ratione. Non enim abſque miraculis corruptioni eximi potuerunt, & faſciæ ſepulchrales, & loculus Virginis.

[illegible]

XIII. Corpore aſſumptam prædicant Mariam, quia cùm Thomas aperiri monumentum juſſiſſet, ut Deiparæ compellaretur exuvias, [illegible] corporis nihil apparuit. Hæccine cauſa [illegible] [illegible]? [illegible] Thomas fuerat defunctam videre, quam vivam nunquam viderat: aut illud etiam optare potuerit, nisi violatâ honeſtate, Judæorumque conſuetudine. Scitum eſt Juriſperitorum: Qui corpus perpetuæ ſepulturæ traditum, vel ad [illegible] per aliud [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible]. [illegible] tem virginem morem corpus non potuit, quin illud priùs exueret linteis, quibus jacebat involutum. Sed nec illud aut oſculari potuit, aut tangere, quin ſibique immunditiam contraheret, ut [illegible] Apoſtoli, ne Judæis eſſent ſcandalo: Qui tetigerit cadaver hominis, & erit immundus ſeptem diebus. Quiſquis non purgaverit ſe, Tabernaculum Domini polluit [illegible]. Fingemuſne itaque, Apoſtolorum aliquem nullâ gravi de cauſâ in hanc incurrere immunditiem voluiſſe, quâ prohiberet, Templo ſacriſque omnibus abſtinere jubebatur? Scilicet eò ſepulchrum aperire Virginis voluit, ut importuna [illegible]? [illegible] [illegible], dum ſacrum corpus efferretur: quod [illegible] [illegible] Virginis, ne vel ad unum aliquem Apoſtolum tranſferrent. Repugnat etiam cum antiqua ſuum traditio hæc. Finguut, ex ultimis orbis partibus momento tranſlatos Apoſtolos, ut adeſſent virginæo funeri. Quod ſi eſt, [illegible] hic filius Zebedæi præſens eſſe non potuit, quippe qui ante mortuus fuiſſe ſit, quàm ubique terrarum [illegible].

XIV. Primo hæc reliquum eſt: [illegible] nem argumenta aſſumptionis [illegible]. Mors includitur aſſumptioni, quæ nil aliud eſt quàm B. Virginis à morte per reſurrectionem revocatæ, glorioſus in cœlum ingreſſus. Quæ igitur Veterum Deiparæ mortem [illegible], ejus ſanè [illegible], [illegible] [illegible] Epiphanius. Verba ſunt Ambroſii: Nec litera, nec hiſtoria docet ex hac vita Mariam corporalis necis paſſione migraſſe. Non enim animam, ſed corpus materiali gladio transverberatum. Reſciiſſent de Virginis martyrio [illegible], traditio Eccleſiæ Ambroſio erat in promptu, quâ doceret Mariam ſiccâ morte animam exhalaſſe. Hoc argumentum potius adhibuiſſet Ambroſius, quàm hiſtoriæ ſilentium. Non igitur noverat, quem ignoravit. Longè aſſertior Epiphanius: Nemo, [illegible], ſcit, an ſanctiſſima illa ac beata Virgo [illegible] mortem veſtigia poſuit, quæ inſertam mihi aliud mentis ſidem faciunt. Nam aut ex parte aliud accidit, quod de illa [illegible], & [illegible] [illegible]. [illegible] in Apocalypſi Joannis legimus, draconem adverſus mulierem [illegible], quæ marem pepererat, & datas eſſe pennas aquilæ, & translatam eſſe in deſertum, ne eam draco comprehenderet; quod quidem in illa eſſe poſſit impletum. Quanquam illud non affirmo penitus, neque aut immortalem perſeveraſſe [illegible] [illegible] ... Sive igitur mortua ſit neſcimus, [illegible] conſepulta ſit. Quibus hoc clarum eſt, nondum vulgatam aſſumptionis traditionem, quam Epiphanium utique ſidei peritiſſimum, non latuiſſet. Vim intendit argumenti, quòd E[illegible] [illegible] in Hieronymo: Quando contra Origenem in Eccleſia tua Papa Epiphanius loquebatur, quando ſub illius nomine in vos jacula torquebantur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Proindeque ſi fama de aſſumptione Virginis jam [illegible], [illegible] nonnullâ inſtructius Epiphanius, de morte Virginis [illegible], [illegible] [illegible] tum, iis permotus argumentis, quibus Pſeudo-Juvenalis eam aſtruit. Profectò admirationi eſt, ſi Apoſtoli Deiparæ corpus condi[illegible] ſepulchro, & paucis poſt diebus illud ſublatum, & vacuum, & graviſſimo odore deprehenderent, id miraculi non ubique terrarum vulgaſſe, celebrando Virginis honori. Sic eſt, palam & ubique rem tantam prædicaſſent, [illegible], & ſepulturam Virginis, ignorare ſuiſſe Epiphanium. Fruſtra eſt Clariſſimus Thomaſſinus, in erudito politoque opere Gallico de Feſtis: Ceux qui compoſoient ce grand corps de l'Egliſe, ne [illegible] pas long temps dans le doute où avoit été St Epiphane, ſur ſa mort ou ſur ſon immortalité. Mais ils decouvrirent qu'elle eſtoit morte, & que peu de jours après ſa mort, elle eſtoit reſſuſcitée & avoit eſté enlevée dans le Ciel. Quæ Virginis aſſumptionem evulgant à traditionibus Apoſtolicis, quarum ſigna ſunt, atque veſtigia, quid [illegible] [illegible] Lucensis. Egregiam verò Apoſtolicæ [illegible], quæ poſt [illegible] Apoſtolis penè quadringentos, demum manifeſtata invenit. Quibus verò argumentis, non multò poſt Epiphanium, manifeſtatam Eccleſiæ ſunt, Virginem haud diu poſt obitum, & [illegible]

mortem, & in cælum assumptam fuisse? Facti quæstio hæc est, quæ vel Antiquorum famâ constantissimâ deciditur, vel revelationibus divinis. Antiquorum nulla suppetunt testimonia, intercedente amplius quadringentorum annorum spatio. Affertur quidem Sancti testimonium Athanasii, ex Sermone de Sanctissima Deipara: *Eaque nunc ut Regina assistens a dextris Filii sui, non quidem secundum spiritualem simplicitatem, aut quasi sine corpore, & carne assistat, sed quod mutata sit, quantum ad sanctissimum ejus corporis spectat, incorruptibilitate.* Sed Athanasio indigna est homilia hæc, nec non Cyrillo, cui à Baronio vindicatur in Martyrologio. Auctor quidem Sermonis de Deipara post Monothelitas floruit, ut ex hoc apparet atque promptum est: *Ideoque duas voluntates prædicamus, sed nequaquam duos volentes, aut duos operantes... Hoc igitur modo divinum incarnationis mysterium deprædicantes, Nestorianam blasphemiam repudiamus.* Non igitur Veterum ex monumentis Ecclesia quæ Epiphanii sæpe silentur, didicit Virginis assumptionem. Id ergo mysterii ex S. Spiritus revelatione innotescere debuit. Qui sunt cognoscendi modus multum injicit scrupulum, & latissimam figmentis mortalium januam aperit. Ubi, quando, cuinam facta est de assumpta Virgine, cælestis ea revelatio? Quanquam pergunt cum Pseudo-Juvenalis narratione, quæ non nova quidem revelatione, sed traditione Veterum innititur, ut apud Damascenum Nicephorumque legimus. Hildephonsus qui septimo sæculo floruit, de assumptione nil affirmat. *Nec sane omittere debemus, quod multi putant studio latentissimo amplectentes eam honorare dici à Filio suo Domino J. Christo ad cæli corporalem [illegible] palatia. Quod licet sit pium credere, a nobis tamen non debet affirmari, ne videamur dubia pro certis recipere.* Addidit ad illud etiam: *Nunc verò fide, istud sic persuadet universa Ecclesia.* Alia ergo fides septimi sæculi, alia Veterum.

XV. Si menon corporeque Virgo in Paradisum rapta est, incorrupta utique erit igne omnia conflagrante, neque Patres meminere. Quid enim absurdius est, quam Deiparam [illegible] pene gloriâ circumdatam, è solio suo [illegible] deturbare? Hinc Launoium scitum, [illegible] Sirmondi: *Theologi asseverant Sanctos omnes judicium subituros, sive per ignes purgantes, præsertim Mariam Dei genitricem in utero sanctificatam, & cum purissimo corpore in cælum assumptam.* Rectè quidem & sapienter. Itaque fatendum necessariò Patres ad Assumptionem Virginis sententiam abfuisse quam longissimè, qui Deiparæ non decernunt immunitatem transitus per ignem judicii. Jam verò eam Virgini non tribuerunt [illegible], Lactantius, Ambrosius, Hilarius Justus, Lactantius inquit, *cum judicaverit Deus, etiam igne eos examinabit.* Consentit etiam Ambrosius: *Omnes, ait, oportet probari per ignem, quicunque ad Paradisum redire desiderant. Non enim otiose scriptum est, quod ejectis Adam & Eva de Paradisi sede, posuit Deus in exitu Paradisi gladium igneum versatilem. Omnes oportet transire per flammas.* Neque immunitatem statuunt Virgini transitus ejusmodi. Quam enim disertè [illegible] *quomodo & tolerabile potest esse judicium, in quo nobis est illa indefessus ignis ineundus, in quo subeunda sunt gravia illa expianda a peccatis animæ supplicia? Beata Maria animam gladius pertransivit, ut revelentur multorum cogitationes. Si ergo in judicio severitatem ignis illa Dei Virgo ventura est, desiderare quis audebit a Deo judicari?* Postremum etiam argumentum ducere ex ea opinione, quæ multorum per animos pervasit, omnes in una communi custodia detineri, donec tempus adveniat quo maximus Judex meritorum faciat examen. Quæ Pseudo-Justum Viennensem, Hieronymum, Tertullianum, [illegible] non quidem omnium est. Sufficiat autem Irenæum neque Pseudo-Justinum: *Hi, enim, inquit, abeunt in invisibilem locum definitum à Deo, & ibi ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem.* Hic verò: *Nullius... enim ad immortalem & incorruptibilem vitam facta est resurrectio [illegible] J[illegible].* [illegible] credentium, Virginem ad immortalem & incorruptionem [illegible]. De ea quæstione legatur Launoius, *de controversia super inscribenda Parisiensis Ecclesiæ Martyrologio contra,* qui ex Proclo, Isidoro Hispalensi, Ildefonso [illegible] assumptionem impugnat. Ea quoque de causa N. Alexander Melitonis de Transitu Virginis librum rejicit quia vetus Ecclesia [illegible] vivo corpore assumptam [illegible].

XVI. [illegible] Baronius, assumptionis adversarios afficit injuria *Perfrictæ frontis, & procacis est animi indicium, Ecclesiæ universalis usui, & tot Patrum sententiis non acquiescere,* de Virginis assumptione. Quam ex voce assumptio sententiam asserit contendit: *Cùm agit Ecclesia de illius sancti festo Dei genitricis* [illegible] *quantum non solum animam ad* [illegible] *simul evolutionem voluit significare.* De Ecclesiæ sententia sententiam [illegible] hæc, quam Latinorum primus docuit Gregorius [illegible]. [illegible] verò, qui post quintum sæculum floruere, non videbimus, utrum ipsis certa fuerit assumptio Virginis, & ut Baronius habet *Patres omnes qui de ea re egerunt consenserint, & Scholasticorum classis* [illegible] tum. Quippe pro sola anima ad Deum migratione fuerunt in Sermone de Sanctis, apud Augustinum: *Vera autem, inquit, de ejus assumptione* [illegible], *ut secundum Apostolum, sive in corpore* [illegible] Non totam quidem personam, sed animæ solius in [illegible] vocem indidit Adonis Martyrologium, in quo legimus: *XIX Kalend. Septembris, Vigilia assumptionis S. Mariæ* [illegible] *Mariæ dormitio.* Assumptio igitur Virginis, Adoni dormitio est, quâ Mariæ anima cælestibus addita est. Quid si translatum corpus cum anima fuisse putasset Ado, dormitionis sanè vocem non adhibuisset. Aliud est dormire, aliud [illegible] *assumptionis ejus diei festivo colebatur honore.*

Anno Dn. 47.

[illegible] *sententia* apud Vincentium: *Sancti Patres quia nul-* [illegible] *runt, diem tamen diem dormitionis ejus solemnem statuerunt, quam Assumptionem appellaverunt.* Bonitatem contendit & crimen ipsa Scriptura: *Factum est autem ut moreretur Lazarus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahae.* Si asportatus igitur & assumptus, non utique corpore, sola ergo assumptio animae. Quidni ergo mors Virginis dicatur assumptio?

XVII. Non pro certa opinione Auctoribus, sive Ecclesiasticis, sive Scholasticis habitam esse [illegible] ad Paulam & Eustochium, apud Hieronymum. *Multi nostrorum dubitant utrum assumpta fuerit simul cum corpore, an abierit relicto corpore. Quomodo autem, vel quo tempore, aut a quibus personis sanctissimum corpus ejus inde ablatum fuerit, vel* [illegible] *Quamvis nonnulli astruere velint eam jam resuscitatam, & beatâ cum Christo immortalitate, in coelestibus vestiri. . . Verum tamen quod horum verum* [illegible] *nihil impossibile, committimus, quam ut aliquid temerè definire velimus auctoritate nostrâ, quod non probemus.* Qui auctor, uti videmus, diversis tamen [illegible] Quid autem narrat? De assumptione dubitantium, multò majorem numerum esse, quàm affirmantium [illegible] *sententiam*, in quorum tamen opinionem descendere nolunt. 2°. Legitur & apud Augustinum [illegible] *mortis assumptionem perstrepunt.* Quid porro in ea quaestione inierit judicii, audire juvat? *Virgo Maria, quo ordine hinc ad superna transierit, nulla Catholica narrat Historia. Non solùm autem* [illegible] *Apocrypha, verùm etiam ignorare dicitur hac Ecclesia. Si quidem sunt nonnulla sive auctoris nomine de ejus assumptione conscripta, quae, ut dixi, tenentur, ut ad confirmandam rei veritatem, nusquam legi permittuntur. Hinc sane pulsantur nonnulli,* [illegible] *assumptio ejus cum carne, ut in Apocrypho refertur, in Catholica reperitur Ecclesia. Sed dignum non est de corpore ejus nostrae felicitatis quempiam esse, quam* [illegible] *est, ut secundum Apostolum, sive in corpore, sive extra corpus ignorantes, assumptam, super Angelos eam esse credamus.* Insignis sanè locus, quo liquet, non ex Apostolicâ quidem, sed ex Apo- [illegible] *nem*, neque de ea magnoperè laborandum: quo [illegible] *fuit* Auctor, si tum temporis, ut hodie fit, Ecclesia Romana in ipsis Precibus, Versibus, Responsoriis [illegible] *affirmasse* saepius videretur. Quae ex suggestu alio apud Latinos concionantem ferret, qualia eo in sermone habentur? Quid multa? Incertam Patribus fuisse Deiparae assumptionem, testatur Elisabeth, quam appellavit Catholicam: *Quaesivi ab Angelo, quae esset visio quam videbam; qui respondit, ostensum est tibi hac visione, quomodo Domina nostra in coelum assumpta sit. Post hoc similiter, quota die à dormitione ejus accidit ejus resurrectio temporalis? Et de hoc versum benevolè ostenderit mihi, dicens, ut die qua nunc celebratur*

eius assumptio, de hac vita migravit. Quadragesimo autem [illegible] *referebant: Sancti vero Patres, quia nullam certitudinem* [illegible]

XVIII. Scholasticos quod attinet, [illegible] *verisimili* ducuntur, non pro certa opinione, assumptionem [illegible] hanc interrogationem gerunt, afferamus testimonia. Incipiamus à Petro Bersiano: *Hodie recolendum est, quòd B. Virgo, & anima beatissimam, &* [illegible] *propius* [illegible], *annuntiamus affirmative, opinando tamen, non asserendo.* Quid discretus [illegible] limitibus Virginis assumptio circumscribebatur. Gulielmus enim Durandus, qui anno 1280. floruit, haec scripto mandavit: *Hieronymus dicit, quomodo B. Maria assumpta fuerit, sive in corpore,* [illegible] *certum habetur, & melius est pie dubitare, quam aliquid circa hoc temerè definire. Pie tamen credendum est, eam totaliter fuisse assumptam.* Anno [illegible] *ante* lectio, ut ex hoc Antonini testimonio liquet: *Quòd assumpta sit B. Maria, in anima & corpore, satis communiter creditur, & tenetur a Doctoribus.* Siccine loquimur de re, quae certum & extra, de [illegible] esse pro pretium? Hic accedat Alphonsus Tostatus Abulensis Episcopus, qui anno 1440. floruit: *Aliqui dicunt quòd non debet fieri resurrectio* [illegible] *Sed debemus Christo magis conformari. Dicitur autem expectemus finem saeculi, ut resurgamus cum omnibus, sicut ipse non expectavit finem saeculi.* [illegible] *quantum ad caput nostrum, non est dilata usque ad finem saeculi, sicut pie de matre Christi creditur. . . Hoc modo sit Virginis mater Christi conveniens surrexisse die tertio, aut parum post mortem. . . Cùm autem de Virgine dicitur resurgente, dicendum quòd non est necesse hoc tenere, quia non est de articulis fidei, neque etiam est definitum per Ecclesiam, ut teneri debeat.* [illegible] *Rationes autem quae ad probandum illam resurrectionem sumuntur, sunt suasiones quaedam, & non convincunt: & tamen quia communiter tenetur quòd surrexit, rationabilius est hoc tenere. Et quia tamen contrarium asserat, non contendimus.* Hos si sequamur scholae Doctores, verisimilis erit assumptio, [illegible] non erit, & junior Tostato temeraria absolvetur, cujus Baronius nomen nobis tacet.

XIX. Habet admonitionem, quòd assumptionis traditio nullâ Scripturae auctoritate, [illegible] veteris Ecclesiae fidei testimonio, imò Patrum placitis repugnante, ad certe propè fidei gradum [illegible] *certo* non confirmatur assumptio, Clari tamen [illegible] communem conferebant, hymnos, [illegible], lectiones, & quod multò majus est, festum à Graecis Latinisque ingenti honore [illegible] de assumptionis origine pauca trademus. [illegible] *tur*, quorum primus ex libris Apocryphis, se-

Marginal notes: [illegible]. Hier. t. 9. Epist. 10. [illegible]. Augustin. [illegible]. [illegible] Specul. l. [illegible]. Durand. [illegible] l. 7. [illegible] Quaest. [illegible]. Festi assumptionis origine.

[illegible]

tredine aspersam fuisse & corruptam. Sic est, qui morte exuerunt contentere diem, tamen corpus putrere addictum est, dicente Deo: *Terra es, & in pulverem redibis*: qui communem omnium lege solus orbis Redemptor exemptus est, *Non sinit Sanctum tuum videre corruptionem.* Idcirco monumenta, quibus ostenditur Virginis assumptio, ex pietate Filii erga matrem, tunc Patribus probe nota, cum quietem non suspicere, ut novitiae traditione fruerentur. Denique hæc Ma-

[illegible]

Quippe paterandorum vis miraculorum,

[illegible]

inconfusam atque indivisam fidei Catholicæ

[illegible]

Anno Dom. 47.

& promptum est: *Hinc ergo omnes pariter festivitatem gloriosæ semper Virginis celebremus.* Tempora autem si usque evolvantur Ecclesiæ, festi assumptionis nullus ante Mauritii ævum, mentionem inspexisse legimus. Complurium quidem festorum homines sunt allatum. Natalitia Martyrum Cypriani, Petri Alexandrini celebrabantur: de dormitione sive assumptione Mariæ festo, ne verbum quidem scitum ante sæculum [illegible]. Ex Oriente ergo in Occidentem migravit [illegible] Canone 36. præcipit Moguntina Synodus, anno 813. celebrata: *Festos dies in anno celebrare sancimus . . . assumptionem B. Mariæ.* Præceptum à Ludovico Pio [illegible]: *Hi sunt præcipue solemnitatibus, id est, in Natale . . . in Purificatione & Assumptione Sanctæ Mariæ. . . . plenarium officium agatur.* De ea solemnitate [illegible] hoc festum habet jejunium & vigilias, quod non habet aliud festum de Virgine. Addit [illegible] silentio non prætereundum: *Quare autem herbæ colligantur & benedicantur in hoc festo, ipsa legenda indicat, quia B. Maria comparatur rosæ & [illegible]:*

Gignit spina rosam, gignit Judæa Mariam.

[illegible] virgineo corpore in cœlum migrationem designasse, quam vero hanc significationem addiderint ex proprio [illegible].

XXI. Expressam virginei vultus imaginem, censent pictorum [illegible] parum, atque eo imagines similitudine cum exemplari formam exhibent Deiparæ. Qui primus, ut nostra memoria est, imaginem Virginis à Luca depictam [illegible], is est Theodorus Lector, qui sexto seculo labente, floruit anno circiter DXVIII. Refert, *Eudoxiam ab urbe Hierosolymitana ad Pulcheriam misisse imaginem matris Domini, quam [illegible]* [illegible] vultum nobis virgineum exhibuit: *Colore fuit triticum referente, capillo flavo, oculis acribus, subflavas tanquam olea colore pupillas in his habens. Supercilia ei erant inflexa & decenter nigra, nasus longior [illegible] bia florida. facies non rotunda & acuta, sed aliquando longior.* Ex de pictura vir eruditus Sanctus [illegible]: *Vidimus, inquit, olim Venetiis, in ædibus Tusani, celeberrimi nostrorum temporum pictoris, exemplar hujus picturæ, ex archetypo D. Lucæ, ut credebatur, exceptum, in quo spectabantur omnes illæ notæ, quas olim Nicephorus expressit.* Nostros quidem hujusmodi commentis non [illegible] Annales, ut Baronius hunc effert [illegible]: *Ex pictura [illegible] inquit, [illegible] has potuit descriptas, quam ex vivente [illegible]* [illegible] *Nicephorus testatur, S. Lucam Evangelistam Dei genitricis pinxisse imaginem.* Itaque refellenda [illegible] Virginis imaginem, quam [illegible] [illegible] Quod [illegible] quam quod vivit expressus est Virginis vultus, non magis habent fusis imaginibus, & pro præsentis Deiparæ, eas & habent & colunt imagines, quæ non sunt Deiparæ. Aurea est Aquinatis sententia: *Non qualibet similitudo sufficit ad rationem imaginis, sed similitudo quæ est in specie, vel saltem in aliquo signo speciei. Signum autem speciei in rebus corporeis, maximè videtur esse figura: videmus enim quòd diversorum animalium secundum speciem sunt diversæ figuræ, non autem diversi colores. . . . Sed neque ipsa similitudo speciei sufficit, vel figuræ. Sed requiritur ad rationem imaginis [illegible] quia non est ex eo expressum.* Oportet ergo, ut pictor [illegible] faciem, ex qua quidem primigenia imagines alia ortæ sint, quæ exemplaris sui similitudinem retineant: secus immeritò & dicuntur imagines Virginis, & creduntur, cum ipsis non competat imaginis descriptio. Propterea sciverunt, [illegible] quod, cœpit, ex pictura prototypa, ex qua descriptæ sint illæ, cujus meminit Nicephorus. In ea re igitur quæstiones cardo, positus, utrum Lucas, vel Judæus pictor aliquis, Virginis faciem ad vivum expresserit. Attamen [illegible] nobis erit timendi causa, ne id contigerit, quod de Phryne observatum Arnobio fuit: *Phryne illa Thespiaca, sicut illi referunt qui negotia Thespiaca scriptitarunt, cum in amoenis ipsa esset pulcherrima, perutissimis & floris, exemplarium fuisse perhibetur, simulacrum quæ ut opinione sunt Veneris, sive per urbes Græciæ, sive ille quæ fluxit amor totum cupidenisque figuravit.* Quid? Priscane secula defecerant pictores Praxiteles, qui ad eam [illegible], quam [illegible] diligebant formam, faciem Virginis [illegible] effinxerint? Saltem non venerandam Deiparæ faciem, sed propriæ mentis suæ figmentum pinxerint, quod pro Mariæ imaginibus, [illegible]

XXII. Virginis ævo aliquem Judæis fuisse pingendi artem, atque ab illa maximè eos abhorruisse, nobis est persuasissimum. Quod si est, [illegible] expressa ad vivum facie Virginis. Verùm enimverò pingendi artem Judæis non fuisse notam, contendunt viri doctissimi. Objiciunt enim Claudiani adversus Eutropium carmina:

Atque aliquis gravior morum, si talibus, inquit,
[illegible]
Jam tessala votis, proferet jam cornua vultus,
Prona jacent retro strata nobis, Gastibus avium
Artemus tenere domi, jam frugibus aptas
Æquor, & assuetam sylvis Delphina videtis;
Jam cochleas homines jactitat, & quidquid mirum
Noscet Judæorum, quæ pingitur India Velis.

Præterea vir magnus Seldenus, rerum sanè Judaicarum peritissimus, hæc habet: *Noachidis quidem non est permissum imagines facere in solo Israelitico, ne cultus quidem causâ. Splendoris scilicet, aut in majorem ornatum, cum ex pictoris columnis pictoris atque sculptoriis exercere, nomini interdictum sit. Quod imaginem simpliciter humanam in materia permanentem expressam, receptus est [illegible] licet ne essent quæ in errorem forent pertrahere; & cautissimum esset ut cultum exercendum facias, & quæ ejusmodi formaverat imaginem, verberibus puniebatur. . . . Jam si ornatus causâ alicujus haberet imagines, nihilominus* [illegible] *& docendi causâ imagines formare, non habetur nefas apud autores. Incisas autem nos protuberantes humanas formas à Judæis editas habemus in mensâ Paschali, [illegible] Patriarcharum.* Quibus addi potest [illegible] de Alexandra fuisse Antonio missas, ut narrat Josephus, Antiquitatum libro decimo quinto c. 2.

XXIII. At primùm responderi posset, multum esse discriminis monstra inter quæ in tapetibus pingebantur, & germanam hominum faciem.

Anno Dn. 47.

[illegible] ; non si licitum [illegible] pingere, [illegible] hominum mulierumque vultum [illegible] effingere. Veterum [illegible] recentiorum sententia Judæorum, qui vel [illegible] vel [illegible] disciplina [illegible] Josephi testimonium, plus [illegible] Rabbinorum [illegible]. Num Josephus [illegible], & Sacerdos, ignorare [illegible] genus fuit de arte pictoria? Atqui picturis quæ vel [illegible], [illegible] fuisse, uno exemplo [illegible]: *[illegible] Tiberiadis, & [illegible] populi, [illegible] & [illegible] Justus quoque, [illegible] a populo Hierosolymitano missos ad eos, [illegible] de diruendo Palatio, quod ibi à se [illegible] Herode Tetrarcha [illegible] animalium picturis [illegible], cum id [illegible] legibus.* Porrò si quod est ex imaginibus [illegible], magis [illegible] ex hominum, quàm animalium pictura. Quod si [illegible] Judæi sibi [illegible] imagines, [illegible] Patriarcharum pingebant in Templo suo? Atqui [illegible] fuisse [illegible], [illegible] est: *[illegible] Philonis, [illegible] quando [illegible] Cæsar aliter [illegible] simulacrum esse, vel [illegible], vel in [illegible].* Neque igitur [illegible] ex Judæorum disciplina: *[illegible] nulla simulacra [illegible] sua, [illegible] in Templo suo.* [illegible] Ecclesiæ Doctores, [illegible] fuisse [illegible] imaginum: *[illegible], inquit Tertullianus, [illegible] Petro [illegible]. Quomodo enim Moysen & Eliam [illegible], nisi [illegible]? Nec enim imaginem [illegible], vel [illegible] populus habuisset, & similitudinem, lege prohibente.* Nulla igitur Ævo Christi apud Judæos [illegible], quæ vel Patriarcharum [illegible], ex quibus Moysen [illegible] Petrum, apud Tertullianum [illegible] *apud Judæos, præter eum qui [illegible] per Deo nihil [illegible] est [illegible].* [illegible] Origenisque in [illegible] Damascenus [illegible] *simulachrorum [illegible], qui [illegible] Deos [illegible], divinos illis honores tribuebant: . . . [illegible] imagines fierent.* Hinc [illegible] de Virginis imagine, [illegible] Deipara [illegible] fuisse [illegible] expressam fuerit, [illegible] & Judæorum [illegible], & [illegible] populari [illegible]. Eò magis absurda est [illegible] de imagine Virginis, à Luca [illegible], quòd vel si [illegible] Judæis ars pictoria fuisse, pictorem tamen egisse Lucam incredibile est. Medicum fuisse ex Antiquis didicimus, pictorem fuisse ignoramus: *Lucas, inquit Hieronymus, medicus Antiochensis . . . de quo ad Colossenses, salutat vos Lucas Medicus charissimus.*

Joseph. [illegible]

Damasc. [illegible] p. 73.

XXIV. Præterea nullam olim apud Christianos Virginis imaginem fuisse, [illegible] ex [illegible] Veteres [illegible] & [illegible], & picturam [illegible], quam [illegible] [illegible] *[illegible]* [illegible] [illegible] à Luca, vel Sancto aliquo, Virginem pictam fuisse, ejusque imaginem habendam esse venerandam. Quis verò [illegible] habemus, [illegible] igitur disciplinam, [illegible] Clementem Alex. Tertullianumque in [illegible] [illegible]: *Nobis enim [illegible], [illegible] fallacem [illegible]; [illegible] similitudinem [illegible] quid [illegible] de [illegible]? [illegible] non [illegible] Apostolus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quorum cultores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] in domum Dei [illegible], si quæ disciplinam [illegible].* Atque [illegible] [illegible] Ecclesiæ [illegible], si Clementem Tertullianique [illegible] disciplinam. Ab [illegible] [illegible] [illegible] Virginis [illegible] ignaram se profitetur: *Neque enim, inquit, novimus faciem Virginis Mariæ, [illegible], [illegible] loquimur, aut recordamur, [illegible] credimus. Itaque [illegible] hæc dicere, forte [illegible] faciem, forte [illegible] talem.* Atque ex imaginibus ad verum expressis ex Apostolicis prototypis [illegible], Virginis faciem [illegible] Augustinum, [illegible] [illegible], ignota prorsus erat Mariæ [illegible], [illegible] illudunt, qui pictorum figmenta [illegible] pro Mariæ imaginibus. Quibus [illegible] in [illegible] Augustini: *[illegible] Mariæ [illegible], nec novimus, nec credimus.* [illegible] non [illegible] imaginem. Quarum animi [illegible] [illegible], post Christi Sanctorum [illegible] [illegible]. Nec mirum, cum nec [illegible], quibus [illegible], Eusebio [illegible], [illegible] imagines [illegible]. Pauli & Petri, Christique [illegible] Eusebius vidit imagines, non Virginis; Jesu & Pauli, [illegible] & Pythagoræ imagines [illegible] Marcellina, non Virginis. In [illegible] Christum, Abraham, Orpheum, & [illegible] Deos habebat Alexander Severus, non Virginem. Nec [illegible] Antiquos [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]. Hæc [illegible] [illegible]: [illegible] Sanctorum [illegible] [illegible] Dei [illegible]. [illegible] Virginis [illegible], sed Christi [illegible], [illegible], [illegible] imagines. [illegible] [illegible] Olivarum, [illegible] [illegible], Damnum [illegible] imaginibus: *Cui Damnum, [illegible], [illegible] in [illegible] id quod [illegible] quod si [illegible], [illegible].* [illegible]

Clem. [illegible] p. 31.

[illegible]

[illegible]

ANNO U. C. 801. PER. JUL. 4761. JULIANO 93. Dom. 48. Claudii 8. [illegible]

COSS. Aulus Vitellius, L. Vipsanius.

I. AUlus ille Vitellius Lucii filius erat, & [illegible] Othone [illegible]. [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 48.

[illegible] *[illegible] debere [illegible], [illegible] & [illegible]: [illegible] [illegible] defensionem, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*

V. Claudius confirmaverat pro concione apud Praetorianos, quoniam sibi matrimonia male cederent, permansurum se in caelibatu; ac nisi permansisset, non recusaturum confodi manibus ipsorum. Nec diutius valuit, quin de conditionibus [illegible] tractaret, etiam de Petinae, quam olim [illegible], deque Lolliae Paulinae, quae Caio Caesari Caligulae nupta fuerat. Verum [illegible] Agrippinae Germanici fratris sui filiae, per [illegible] [illegible], & blandimentorum occasiones pellectus in amorem, [illegible] [illegible] Senatu, qui [illegible] [illegible] [illegible] se ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Itaque [illegible] caeteris, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jam [illegible]. Nam ubi sui matrimonium certa fuit, nuptias Domitii Neronis & Octaviae Caesaris filiae [illegible] [illegible]. [illegible] L. Silano desponsata [illegible] [illegible]. Vitellius ergo, quo gratiam Agrippinae pararet, [illegible] Caelaris [illegible] [illegible] in [illegible], qui eo anno Praetor, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Anno sequente [illegible] sunt nuptiae C. Pompeio & Q. Veranio Coss.

VI. Herodes Rex Chalcidis, Agrippae Magni frater excessit anno Claudii octavo, relictis tribus filiis superstitibus, quorum Aristobulus ex priore uxore [illegible] natus est, è Berenice vero fratris filia, Berenicianus & Hyrcanus. Hinc error deprehenditur Catisii, Herodis obitum in Consulatu [illegible] conferentis. Caeterum eodem anno, non sequenti, Tiberius Alexander [illegible] Cumanus.

VII. Tiberio Alexandro Judaeae Praefecto successit Ventidius Cumanus, qui dum adesset festum Paschatis, jussit cohortem unam stare armatam supra Templi porticum, cohibituram populum, si quae seditio existeret. Ejus festi die quarta, quidam miles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] Judaei, clamabant non se affectos, sed Deum ipsum, cui celebritas haec dicabatur. Audaciores etiam jactabant in Cumanum convicia, quasi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], non mediocriter turbatus, rogabat in festivo [illegible], seditionem movere desinerent. Cumque [illegible] [illegible] convicia, jussit totum exercitum convenire in Antoniam. Viso milite, populus magno impetu fugam arripuit, & cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] comprimebant se inter fugientium, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut fidem superet, quod hominum viginti [illegible] perierint, ut apud Josephum legimus: quem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut aperte liquet, collatâ comparatione libri de Antiquitatibus, cum [illegible] de Bello, ubi legitur, ὑπὲρ τὰς μυρίας, *supra decem millia*. Ait autem numerum, Chronicon Eusebii & Georgium, & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], *circiter triginta millia*. Ex ea turba nonnulli qui fugam moverant, in via publica juxta Bethoron, [illegible] ab urbe stadio, Stephanum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cumanus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], jussos et vicos [illegible] [illegible] [illegible]. In hac populatione, [illegible]

quidam, librum Mosaicum in quodam vico inventum, [illegible]; eumque laceravit [illegible].

ANNO U. C. 801. OLYMP. 207. PER. JUL. 4762. JUL. 94. DOM. 49. CLAUDII 9. [illegible] 12. Indict. 7. Epact. 7. [illegible] [illegible] [illegible]

Anno Dom. 49.

COSS. C. Pompeius Gallus, & Quintus Veranius.

I. PRimi [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] anni Consules [illegible] in [illegible]; qui anno U. C. 801. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] fuere: *Coss. Caius Pompeius Gallus, & Quintus Veranius [illegible] [illegible] anno [illegible] [illegible] [illegible] Consules, Consulatu eorum Olympias septima & ducentesima [illegible] [illegible] [illegible] est.* Verum Fastis [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Veraniâ [illegible].

II. Claudius jam Agrippinâ quasi uxore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nullo exemplo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quam Vitellius suis artibus ad perpetrandum sumpsit. Curiam ingressus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Quando*, inquit, *[illegible] principem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: nec [illegible] [illegible], quam Agrippinae claritudine generis anteire, [illegible] ab ea fecunditatis experimentum, & [illegible] [illegible] [illegible].* Non defuere qui certatim, si cunctaretur Caesar, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] parentes fratrumque filias nuptias [illegible] [illegible] [illegible]. Neque tamen repertus [illegible] [illegible] tale matrimonium [illegible] T. Alledius Severus, eques Romanus, quem plerique Agrippinae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]. Vix uno interposito die, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] & versum Agrippinâ, [illegible] [illegible] [illegible]. Patrem [illegible] ac [illegible] superbia; nihil [illegible] [illegible], [illegible] dominationi expediret. Cupido [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Die nuptiarum Silanus sibi mortem conscivit. At Agrippina, ne malis tantum facinoribus notesceret, [illegible] [illegible] [illegible] Annaeo Senecae, simul Praeturam impetrat, [illegible] in publicum rata, ob claritudinem studiorum ejus, utque Domitii pueritia tali magistro adolesceret, & consiliis ejusdem ad spem dominationis uteretur: quia Seneca, fidus in Agrippinam memoriâ beneficii, & infensus Claudio [illegible] [illegible] [illegible]. Designatum Consulem Mammium Pollionem, ingentibus promissis inducunt sententiam expromere, qua oraretur Claudius, despondere Octaviam Domitio.

Despon-

Anno D n. 49.

Despondetur Octavia ac secundum priorem necessitudinem, sponsus jam & gener Domitio atque Britannico, studiis matris, arte eorum quis ob accusatum Messalinam, ultio ex filio timebatur.

Lollia [illegible]

III. Iisdem Consulibus, Agrippina infensa Lolliae, quod secum de matrimonio Principis [illegible] qui asperet Chaldaeos Magos, interrogatumque [illegible] superbiam, Ejus Claudius inaudita re, addidit perniciosa in Rempublicam consilia, & materiam [illegible] bonis, cederet Italia. Ita quinquagies sestertium ex opibus immensis exuli relictum. In Lolliam mittitur Tribunus, à quo ad mortem adigeretur. Hujus occisae caput allatum Agrippinae, cum non agnosceret, sua manu os ejus aperuit, dentesque peculiare quippiam habentes inspexit.

[illegible]

IV. Nec Bardanis Parthorum Regis, ingenti gloria ferocientis, quem tamen veteranoque interemerant fabulae, nec Parthi [illegible] Praevaluit Gotarzes, potensque Regia, per saevitiem ac luxum adegit Parthos, mittere ad Claudium occultas preces, quibus Meherdatem patrium ad fastigium orabant. Coeterum inito anno Legati Senatum ingrediuntur. Atque non se foederis ignaros, nec defectione à familia Arsacidarum venire; sed filium Vononis, nepotem Phraatis accersere adversus dominationem Gotarzis, nobilitati plebique juxta intolerandam. Tum Claudius incipit orationem de fastigio Romano, Parthorumque [illegible] Meherdati praecepta, ut non dominationem & servos, sed rectorem & cives cogitaret, clementiam ac justitiam, quanto ignota barbaris, tanto laetiora capesseret. Hinc versus ad Legatos, extollit laudibus alumnum urbis, spectatae ad id modestiae. Post haec C. Cassius, qui Syriae praeerat, deducere Meherdatem ripam ad [illegible] Barbarorum impetus acres, cunctatione languescere, aut in perfidiam mutari. Quod spretum fraude Abgari Arabum Regis, qui [illegible] tum, multos per dies detinuit apud oppidum Edessam. [illegible] flumine Corma pro munimento utitur, accitus auxilia, hostem petiit, & missis corruptoribus, exuendam ad fidem hostes [illegible]

Agrippina [illegible]

V. Post obitum Herodis Chalcidis Regis, qui [illegible] Agrippam filium Agrippae, in patrui sui regno [illegible] Quem [illegible] anno septimo [illegible] Illud autem ex Josepho facile [illegible]. Egregii verba sunt Historici: *Bello Judaico* [illegible] *decimo septimo anno regni Agrippae, mense Majo.* Duodecimo Neronis, mense Majo, in nostrum [illegible]. A quo [illegible] in superiorem annum regressis, septimus & decimus Agrippae, à Christo nato & quadragesimo [illegible] annum sub finem anni vigesimi primi Agrippae Regis [illegible]: ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΥΕΣΠΑ-ΣΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΙΟΥΔΑΙΑΣ ΕΑΛΩ-ΚΥΙΑΣ ΕΤΕΙ ΚΑ ΑΓΡΙΠΠΑ: *Imperator Vespasianus Caesar capta Judaea. Anno Agrippae XXI.*

Joseph. l. 2. de Bel. c. 11. 790.

[illegible]

Joseph. de Bel. l. 2. c. 13.

Atque anno Christi septuagesimo primo, imperium Vespasiani [illegible] Agrippae [illegible] primo & vigesimo, sed XXII. [illegible], si anno Domini XLVIII. Rex Chalcidis [illegible] Josephus non [illegible] Liber, cui & alios imperatôs dederat Polemonem Moravium tradit, Antiquitatum libro decimo quarto, c. 13.

Anno D [illegible]

ANNO U. C. 803. PER. JUL. 4763 JULIANO 95. Dion. 50. Claudii 10. Sol. 3. D. Lun. 13. Indict. 8. Epact. 18. Epact. Sol. 4. P. Mart. 19.

CONSS. C. Antistio & M. Suilio.

Adoptio Neronis.

I. Pallas qui obstrictus Agrippinae, ut conciliator nuptiarum, & mox stupro ejus illigatus, stimulabat Claudium, ut adoptaret Neronem, Britannici pueritiam robore circumdaret. Quibus evictus Imperator, biennio majorem natu Domitium filio anteponit, habita apud Senatum oratione, in eundem quem à liberto acceperat modum. Rogataque lex, qua [illegible] Claudiam & nomen Neronis transiret, Augetur & Agrippina cognomento Augustae: quibus patratis, nemo adeo expers misericordiae fuit, [illegible] Neque segnem ipsi [illegible] sive verum, sive periculis commendatum, retinuit famam sui supremum. Sed Agrippina, quae vim suam sociis quoque nationibus [illegible]

Tacit. An. [illegible]

[illegible]

II. [illegible] Drusus Caesare impositus, pellitur regno. Primo imperii [illegible] claruit acceptusque popularibus: mox diuturnitate in superbiam mutans, & odio accolarum, simul domesticis discordiis circumventus. Auctores fuere Jubilius Hermundurorum Rex, & Vangio, ac Sido sorore Vannii geniti. Nec Claudius quanquam saepe oratus, arma certamini [illegible] Vannio [illegible] promisit, si pelleretur. Scripsitque P. Atellio Histro, qui Pannoniae praesidebat, legionem ipsaque è provincia lecta auxilia pro ripa componeret, subsidio victis & terrori adversus victores, ne fortuna elati, Romanam quoque pacem turbarent. Digressus castellis Vannius, [illegible] quod & pugnam manu capessiit, & corpore adverso vulnera excepit. Caeterum ad classem in Danubio opperientem perfugit. Secuti mox clientes, & acceptis agris, in Pannonia locati sunt. Regnum Vangio ac Sido inter se partiti sunt, egregiâ adversus Romanos fide. In superiore Germania, trepidatum adventu Cattorum latrocinia agitantium. Sed à Romanis circumventi caeduntur. Aucta laetitia, quod quosdam è clade Variana post quadragesimum annum servitio exemerant.

Tacit. l. 12.

III. Redeunt nunc ad res Ecclesiasticas, quae [illegible] Anno urbis 800. Paulus Barnaba comitante, Antiochiam reversus, non [illegible] tempus commoratus fuerat cum discipulis. Caeterum anno vero Hierosolymam, [illegible] Deinde, inquit, [illegible] quatuordecim annos, rursum *ascendi*

[illegible] profectione Actor. 15. & Galat. 2.

Gal. 2. 1.

Anno Dom. 52.

ascendi Hierosolymam, iterum cum Barnaba, assumpto & Tito [illegible] *& contuli cum illis Evangelium, quod prædico inter Gentes, seorsum autem iis qui videbantur esse aliquid, ne fortè in vacuum currerem aut cucurrissem.* Adverbium *Iterum*, deinde, cùm annos quos in Arabia transegit, non est copulandum, ut sunt anni 17. repugnante penitus Chronologiâ, licet sic censeat Hieron. Scopus enim Pauli est in Galatis subjicere quæ ab eo tempore gessit, quo Apostolorum in ordinem adscitus est. Existit autem hoc loco quæstio subdifficilis, num adventus ille Paulinus unus idemque cum eo sit, quo Apostolorum Concilio Hierosolymitano interfuit? Non nescimus quidem, in eam complures doctos iisse sententiam. Nobis tamen ea de quæstione cogitantibus, nil incidit verius, quam pro una eademque profectione habeatur. Multo minus assensum Baronio præbemus, hæc scribenti: *Illud scire debemus, tum Epiphanium, tum Hieronymum, ac denique omnes Ecclesiasticos tractatores, absque ulla controversia, pro constanti habuisse hunc ipsum Pauli adventum Hierosolymam, cujus Lucas in Actis meminit, illum ipsum esse, de quo idem Paulus ait, deinde post annos quatuordecim iterum ascendi Hierosolymam.* Quæ si dicendum aperiam, plena sunt inconsideratissimæ temeritatis. Contendat enim Hieronymus, *eclam post quatuordecim annos eum ascendisse cum* [illegible] *de quæstionibus observandæ vel prætermittendæ Legis, inter credentes orta dissensio est.* Quòd si quorumdam ea sententia fuit, non igitur omnium, ut Purpuratus [illegible] *Quis* [illegible] que apertè distinguit Chrysostomus: *Quomodo* [illegible] *Hierosolymam, non suâ sponte ascendit . . . . sed ex* [illegible] *ut qui desiderabant, redigere in concordiam; similiter & nunc, ipse quæ sint disserens,* [illegible] [illegible] fuisse, cujus Lucas meminit; posteriorem verò, de quo Paulus commemorat. Denique si perfectam habuisset Augustinus, unam eandemque profectionem, & à Paulo, & à Luca fuisse in-[illegible] [illegible] [illegible] *Hierosolymitanum Concilium Petrus fecit.* Nimirum cogere Gentes ad Judaïsmum.

Baron. Ann. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Chrysost. in [illegible]

IV. Missis Patrum testimoniis, illa ipsa [illegible] adventu, Lucæ Paulique sint intelligendi? Geminam quidem ostendi profectionem, ex circumstantiarum varietate, sit nobis probabilius. Ac primùm adventûs utriusque causæ, discrepant omninò. Quippe in Epistola scribitur, ascendisse [illegible] venit Ecclesiæ Antiochenæ decreto: *Constituerunt fuit ut ascenderet Paulus.* Jam verò Ecclesiæ præceptionem inter & Sancti Spiritus revelationem, non minimum est discrimen [illegible] hominum excludit mandata Spiritus revelatio, quæ sit, cùm illa silent. Quod intendo apud est hesitasse posse, quam Numen suis loqui oraculo, vel palam facienti, vel intùs mentem [illegible] *Ecclesia* [illegible] fuisse, compositum fuisse Spiritus revelationem, ut [illegible] *Apostolos* [illegible] *Capellam*, alio reperitur vestigio. Verba sunt Lucæ: *Facta igitur repugnantiâ & disceptatione non parvâ à Paulo & Barnaba adversus illos, constituerunt fuit ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ex illis, ad Apostolos et Presbyteros, Hierosol. super hac quæstione.* Quis ex his [illegible] legatione intervenisse, à Luca silentio dissimulatum esse quis credat? Cui enim bono [illegible] velare hoc? Hoccine more est Sancto Spiritui, ut absque ulla necessitate etiam mentiatur? Num constitutionem de Legatione Paulum intercessisse revelatio? Atqui post missum Numinis oraculum, supervacuum penitus fuisset Ecclesiæ Antiochenæ decretum. Auditâ sunt voce cœlesti, *separate mihi Barnabam & Saulum in opus ad quod eos adsumpsi*, nullum ab Ecclesia Ratum factum fuit, de Pauli & Barnabæ ad Gentes profectione; quod numinis fuisset munus. Non igitur Antiochenæ constitutionem Ecclesiæ, excepta revelatio, de pergenda Hierosolymam? Quid causæ fuit cur id patraretur mutuali? Num ex pergrandis Pauli fuit pertinacia, ut Ecclesiæ motum gereret? Evincitur igitur neque dissidet traditionem divinam hoc, quod Antiochenum de Paulum ad urbem Hierosol. mittens decretum fuerit, cum revelatione conjunctum. Quo consequens est, profectionem cujus meminit Paulus, cum illa quam Lucas scriptis tradidit, non eandem esse, imprimis à vera causa ortam. 2°. Permagni enim interest, in profectione utriusque fine. Etenim Paulus ab Antiochena Ecclesia legatus est de comprimendo tumultu, quem certis commotionem inter hos in urbe moverat: aut solvendo, intercipiendi erant Apostoli, quorum nomine falsò prætenditur doctrinam suam. Aliam verò sibi finem ascivit Paulus [illegible] Eo tempore tendebat, ut Apostolis qui versabantur Hierosolymis, exponeret Evangelium, quod [illegible] *Quod* [illegible] [illegible] discrepat. Quid? An vero simile, Paulum tam omninò dissimulasse causam, ob quam Hierosolymitanam in divinam venerit? Atqui de legatione Antiochena, ne verbum quidem in Epistola ad Galatas.

V. Argumento longè majori urgemur ob [illegible] *quod* [illegible] Hierosolymitanum antecepit: quod necessariò sequitur, si una eademque Pauli [illegible] profectio, [illegible] est, [illegible] rendo. Quippe ex ejus narratione liquet, contra, quæ [illegible] Antiochiam Petrus, illam intercessisse profectionem. Porrò, si [illegible] [illegible] Dei ex oraculo editum esse, omnes [illegible] [illegible] Antiochenam [illegible] dum Apostolicâ prædicatione corrumpebatur, [illegible] Ecclesiæ Antiochenæ Epistolâ Synodi, *Gavisi sunt super ea exhortatione: Judas quoque & Silas, cùm essent & ipsi Prophetæ, multis sermonibus exhortati* [illegible] [illegible] Antiochenos venitrusè, quos [illegible] & de communione componenda Gentibus, & de communione observanda?

Profectio Pauli [illegible] Barnabam [illegible]

Petri cum Paulo [illegible]

[illegible] Quæ Petro, Barnabæ, reliquisque Judæis apud Antiochiam [illegible] causa, tum & [illegible], ne Hierosolymitanos, qui venerant à Jacobo, scandalum [illegible]? [illegible] illa [illegible], [illegible] adhuc Spiritus Sancti oraculis, quæ [illegible]? Apostolico [illegible] fuisse [illegible], verba Epistolæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] legem, quibus hoc non [illegible]. Post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Synodi decreto, eò [illegible] Hierosolymitanorum [illegible] [illegible]: [illegible], Petrum atque Barnabam [illegible] [illegible] se [illegible] ac [illegible] [illegible], ut post Synodi, atque [illegible], celebrationem, in [illegible] [illegible] tam turpiter [illegible]? Nonne [illegible] illos, qui nuper à Jacobo venerant, Hierosolymitanis Numinis [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] umbra sua, [illegible] [illegible], & [illegible], [illegible] [illegible], cùm magno Synodi [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible], qui [illegible] & [illegible] [illegible] sui, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] repugnarent, post Concilium ignoro se tandem dissimulationi [illegible] dedisse, [illegible] [illegible], cùm decreto Spiritus Sancti [illegible] [illegible] [illegible]. Denique concedamus, quod [illegible] [illegible] [illegible] simile sit, eò [illegible] [illegible] Petrum, Barnabam, aliosque non paucos, ut dissimularent turpiter, [illegible] [illegible], ut congruerint Evangelio, [illegible], profectò incredibile est, quòd eo loci Paulus non objecerit Petro decretum Synodi. Cur, Petre, [illegible] Spiritus Sancti oraculis, te [illegible] Ecclesiæque Hierosolymitanæ [illegible], gentes Judaizare cogis? Sic est, [illegible] Synodi præscriptionem, si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] decreta. Nostræ quoque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. De Petrum enim apud Antiochiam dissimulationem sic scribit: *[illegible] autem hoc, quod magis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] sic [illegible] est, quòd [illegible] [illegible] Paulus [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] Evangelium, [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] de hac re [illegible] acceperat.*

Paulo Petro [illegible] [illegible] Galat. 2.

VI. [illegible] atque [illegible] [illegible], [illegible] de [illegible] Paulum [illegible] Antiochia [illegible], Hierosolymam se [illegible], non ut Ecclesiæ [illegible], sed ut revelationi Spiritus obsequeretur. Assumpsit autem Titum & Barnabam, ut [illegible] apud Gentes prædicationis [illegible] testimonio. Quo enim indicatur, hanc profectionem ad [illegible] quam [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], cùm [illegible] ab aliquo mittitur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] quidem assumuntur, non qui à Principe cum legato simul ire jubentur, sed qui liberè à proficiscente eliguntur, ut sint è comitibus. Cujus assumptionis [illegible] [illegible] Ambrosiaster explicat: *Quoniam multo tempore fama Pauli [illegible] apud omnes Judæos, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] Ecclesias, [illegible] [illegible] [illegible] Gentes. A Judæis autem Lege [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quasi [illegible] a prædicatione [illegible] [illegible], & hanc [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Gentes [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab eo quod tradebant Apostoli, qui cum Domino fuerant. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à Judæis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paulus quam Petrus, [illegible] [illegible] est ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hierosolymam, cum [illegible] prædicationem suam, [illegible], Barnaba & Tito, [illegible] ex Judæis, [illegible] ex Gentili, ut si quod [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] prædicationem suam.* [illegible] ab eo [illegible] Hieronymus: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] cum Apostolis Evangelium, [illegible] Barnabâ [illegible], & Tito ex Gentibus [illegible] [illegible], ut sub [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] verbum.* Cæterùm neque de [illegible] apud Antiochiam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad Apostolos & Presbyteros Hierosolymitanos legimus, verbum nullum in sermone Apostoli.

Hier. in Gal. c. 2.

VII. [illegible] [illegible] est [illegible] hac quæstione, atque [illegible], ex de Paulinarum Hierosolymam profectionum numero. Qua de re [illegible] [illegible] Valesius nobis [illegible] sententiam: *[illegible] quater [illegible], Paulum Hierosolymam profectum esse scribit. Primum paulò post ejus baptismum c. 9. [illegible]; [illegible] [illegible] profectus est Paulus Hierosolymam, ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] cap. 11. [illegible] [illegible] Paulus Hierosolymam, ob [illegible] de [illegible], & Judæorum [illegible], ut habetur in cap. 15. Postremò venit Hierosolymam sub [illegible] [illegible] Claudio, [illegible] [illegible] vinctus [illegible].* At magnus Valesii eruditio atque [illegible] diligentia hic in errorem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in contradictionem [illegible]. Quippe Pauli post baptismum Hierosolymam profectionem cum anno Claudii tertio copulat, paulò [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in Claudii XIII. incidere non potest, ad quem tamen docente Valesio, [illegible] [illegible] debet [illegible], quæ Synodo interfuit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non rectè à Valesio [illegible] calculi. Quid Hierosolymitana quoque Pauli peregrinationes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible], ascendisseque, & [illegible] Ecclesiam,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quidem non legitur, sed Hierosolymam [illegible], [illegible] [illegible]. De hujus urbe situ Josephus: *Et ipsa quidem super duos colles erat condita, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ superior civitas [illegible], multò est [illegible], & in [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] phrasis hæc est, *ascendere Hierosolymam,* nec Paulinâ [illegible] dignior [illegible] [illegible] Ecclesia, quàm quæ Hierosolymis [illegible], [illegible] digna quoque per excellentiam vocari Ecclesia, quia [illegible] [illegible] mater. Quod si de Ecclesia, quæ erat Cæsareæ, locus intelligeretur, [illegible] Paulus [illegible] non fuisset [illegible], cujus superiore versu [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

Joseph. de Bel. l. 6. c. 6. [illegible]

dum

ANNO DOM. 50.

[illegible] *solum [illegible], apud Hierosolymam*. Quo[illegible] quot ergo Paulum Hierosolymam [illegible], decretè à Luca traditur. Primum, [illegible] post conversionem venit in hanc urbem, Petri videndi causâ. Secundò vice profectus est Hierosolymam, deferendis fratrum eleemosynis. Tertiò, [illegible] de circumcisione mota. Quartò, relictâ Epheso accessit ad Hierosolymitanam urbem, [illegible]. [illegible] temporibus jam Neronis, ibique in [illegible] tandem est. Quibus [illegible] peregrinationibus [illegible], à Luca praetermissam: [illegible], quae [illegible] Deo, à Paulo suscepta est, ut Apostolis Petro, Joanni, Jacobo, Evangelium exponeret suum. Objicit Valesius, qui de eadem peregrinatione, [illegible] xv. [illegible] : *Subjicit Paulus se Evangelium, quod [illegible] praedicabat, detulisse ad Apostolos, [illegible]* [illegible]. *[illegible] subjungit de falsis fratribus, qui veritatem Evangelii opprimere tentabant, & Christianos [illegible] Legis [illegible], quae quidem omnia pertinent [illegible] ad controversiam [illegible] circumcisione.* At leves sunt admodum Valesii rationes. [illegible], de requirenda Apostolorum sententia, [illegible]: sed venit Hierosolymam, ut suum Apostolis Evangelium exponeret. Itaque Barnabas, qui [illegible] personam [illegible], quod [illegible] apud Gentes, non detulit ad Apostolos. Quid ita? Quia [illegible] Paulus [illegible], quia Apostolorum [illegible] Mosis in disciplina. Paulo igitur peculiare, & [illegible], & [illegible] fuit ascendendi Hierosolymam. Quâ etiam observatione, [illegible] sententia. Quod autem urget Valesius, Paulum Galatarum secundo, ad Antiochenae perturbationem Ecclesiae attendisse dignam, argumento [illegible] doceri possumus. Ubique [illegible] Paulus passus est adversarios, [illegible] Hierosolymis [illegible] Antiochiam, illis qui veritatem Evangelii opprimere tentabant, [illegible].

VIII. [illegible] Apostolorum, Ecclesias peragrare, ut novâ [illegible], [illegible], & à quo [illegible]. Quo Paulus [illegible]. *Dum autem peragraret et Ciliciam, confirmans Ecclesias.* Eadem & à Petro [illegible], qui Judaeae, Galilaeae, Samariae lustravit Ecclesias. Eodem nunc quoque modo erga Christi discipulos [illegible]. Dum in ea urbe versatur, promiscuis [illegible] cibis, [illegible] cum Ethnicis [illegible] vescebatur. Mox ubi sensit supervenisse aliquos ex Judaeis à Jacobo missis, subduxit sese à convivio: [illegible] ne quid offenderet [illegible], quos adhuc superstitiosiores esse suspicabatur, quàm ut ferrent Judaeum, cum Ethnicis mensam habere communem. Ex Petri simulatione, quamvis à malo [illegible], [illegible] non [illegible],

[illegible], & ut manifestum ad [illegible] vergebat: adeò ut non solum [illegible] Judaeorum, qui cum Ethnicis accumbebant, [illegible] Petri, sed Barnabas quoque [illegible] Petri, [illegible] cum Petro [illegible]. [illegible], manifestâ [illegible] Paulus [illegible]. Atque de[illegible], Petro restitit coram omnibus, ut castigato Apostolorum principe, caeteri ad illius exemplum [illegible], [illegible]. Advertendum est quòd solum Petrum [illegible], non Barnabam, qui Petro [illegible] fuit, Paulum objurgationem tam severam habuit. Petro, non Barnabae in os obstitit, quòd condemnandus esset: & in hac quoque [illegible]. [illegible]: *[illegible], hic planè est [illegible], hic Petri [illegible], [illegible] progressu [illegible].* [illegible] ergo [illegible], non [illegible] illustrissimo [illegible]. Sunt autem [illegible] capita, observatu digniora. Primum [illegible] est [illegible], num Petrus ille [illegible], qui quoque Cephas nominatur à Paulo [illegible]. 2°. Num aliquid culpae Petrus admiserit, [illegible]. 3°. Quòd in peccatum delapsus sit, [illegible]. 4°. Num vero [illegible] Pauli [illegible], diligenter perpendendum. 5°. [illegible], cur Paulus non [illegible] admonitionem, sed publicam quoque objurgationem adhibuerit? Denique est id quoque considerandum, num Augustinus de Petri [illegible], [illegible] habuerit [illegible] Hieronymi.

IX. [illegible] est, Petrum non Apostolum [illegible] fuisse castigatum: [illegible] Clementis Alexandrini fuit: *Cepham illum, [illegible] Antiochiam [illegible], Paulus se palam restitisse dicit, [illegible] reprehensione dignus erat, unum [illegible] discipulis, Petro cognominem.* [illegible], [illegible] Clementis [illegible], [illegible] Cephae vocabulum. Quippe legitur in [illegible] ad [illegible] Epistolâ, *[illegible] Dei, Apostolus J. C. [illegible] Cephas.* Clementis & in [illegible] Doctrinae, [illegible] Oecumenium, qui tamen à vero [illegible] est, [illegible] Eusebium [illegible]. Nam [illegible], [illegible], sed [illegible] Clementis [illegible]. [illegible] Oecumenium, qui [illegible] & [illegible] ferme. [illegible] Clementis [illegible] Caietan atque Peyrius, [illegible] argumentum, [illegible] reprehensionem [illegible]. [illegible], quia ignotum Cephan Petro [illegible] Apostolo. [illegible] Paulo [illegible], cum Cephas [illegible] Antiochiam, [illegible], [illegible] offenderunt. At à Paulo [illegible] fuit, *cum Petrus venisset Antiochiam*, nullus autem in Epistola ad Galatas Petrus, nisi Apostolus, qui Paulo Barnabaeque dextram dederat societatis. Ex Clementis [illegible], Pauli argumentationi [illegible], [illegible] objurgationi Petrum [illegible] valeant

ANNO DOM. 50.

Anno Do. 50.

à majoribus Apostolis dignitate fuisse paterit. Quod immeritò concluditur, si Cephas nemo quis in locum Petri substituatur Apostoli. Iacrone sententia hanc tertiò explodatur ab Hieronymo: *Sunt qui Cepham, cui hic se faciem Paulus restitisse scribat, non putent Apostolum Petrum, sed alium de septuaginta discipulis isto vocabulo nuncupatum.*

Quibus primum respondendum, alterius nescio cujus Cephæ nescire nos nomen, nisi ejus qui in Evangelio, & in aliis Pauli Epistolis, & in hac quoque ipsa, modò Cephas, modò Petrus scribitur. [illegible] *quod ubique de Petro, Jacobo, & Joanne dicitur, huic intelligentiæ repugnare.* Perstringit & hanc opinionem Gregorius Magnus: *Sunt verò nonnulli, qui non Petrum Apostolorum principem, sed quemdam alium eo nomine, qui a Paulo est reprehensus, accipiunt, qui si Pauli studiosius verba legissent, ista non dicerent.*

X. Primò persolutâ quæstione, nunc aliam aggredimur, utrum in hoc facto peccârit Petrus. Id penitùs negaverat Baronius: *Dicimus nos in fatendo, Petrum vel minimum deliquisse.* [illegible] non modò Petri excedat sermo, sed magnâ quoque prudentiâ conditum fuisse putat, eâ scilicet ratione: *Si Petrus, qui susceperat patrocinium Judæorum, sicut Paulus Gentilium, ab iisdem reperiri esset cum Gentilibus manducare, & communionem cum illis cibo uti, planè sua pertulisset, sed deperisset partes agere eradicare esset.* Non non quidem excepit admirationem, Baronium, Vasquesium, aliosque Romanæ Curiæ proceres in eam descendisse sententiam: mirarentur potius, si diversâ ratione adhærerentur. At nobis prodigio est, quòd Clarissimus ille Marca, in quo judicium cum eruditione certat, hæc scripto mandaverit: *Est aliud scandali genus, quo delicata ingenia offenduntur, nisi severè in aliorum proposita, & in [illegible] agentes nihil sit quod argui possit, imò* [illegible] *Petri Apostolorum principis factum, qui licet* [illegible] [illegible] *fidei portionem adduxerunt.* Nobis verò non certum est, non mentionem viri in eo facto fuisse Petrum, ut Paulo falsi dicâ facienda sit, si Petrum peccati omnis absolvimus. Quid enim est errare, si hoc non est? *In eo obstiti Petro, quòd* [illegible] *fuit* [illegible], *ac* [illegible] *potest?* Nam licet impunè, non posse rectè incedere, ut veritati congruit Evangelii, ut impellerâ conscientiâ in dissimulationem circa res Religionis descendere? Atqui omnia hæc à Petro perpetrata. Non nobis quidem tanta vis est ingenii atque memoriæ, ut omnia comprehendamus [illegible], *Petrum nullo reprehensum à Paulo fuisse, etiamsi nullius peccati, neque* [illegible] [illegible] Vasquesius [illegible] [illegible] à confesso Paulo scelus fuisse gravissimum. Quid ita? Quia interveniente & elemosyna, & modestia, & prudentia, [illegible] [illegible] palam publicèque perstrinxit. Quod si pastâ confuso suo verbis ostenderit rustica, Petrus non omnis menitanis culpæ fuit.

XI. Nostræ patrocinatur sententiæ consensus Antiquitatis. Allegabunt alios Hieronymi, Petrum à Paulo fuisse reprehensum; atque hanc collegerunt, aliam Evangelio formam à Paulo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quòd cum *conversi fuissent Ethnici, postea se a convictu eorum* [illegible] [illegible] *est non fuit veram, non prædicationis.* Agnoscit ergo Septimus, non omnes expertem culpæ Petrum [illegible] [illegible] [illegible] Sua ille Martyr Cyprianus, ad Quintum Epistolâ: *Nec Petrus ... cum secum Paulus de circumcisione postmodum disceptaret, vindicavit sibi aliquid insolenter ... sed consilium veritatis admisit, & rationi legitimæ, quam Paulus vindicabat, facilè consensit.* Peccatum igitur Petri à tanta prudentiam alienum fuit, si credimus Cypriano. Non aliis Ambrosiaster sententia fuit: *Post antecedens sententias, & beneficentiam Primatum, quam sibi utrumque per gratiam Dei donaverunt, nunc intervenientes causâ negligentia, vel errore, dissidere inter se videntur Apostoli, non in propriâ causâ, sed in substantiam Ecclesiæ. ... Et in facienti, inquit, illi restiti quod est hoc, nisi præsenti ei contradixi; & quo causâ, subjunxit, dicens, quia reprehensibilis erat; reprehensus utique ab Evangelica veritate, cui hoc factum adversabatur.* Petrum etiam peccasse tradidit Augustinus: *Si potuit Petrus contra veritatem regulam quam postea Ecclesia tenuit &c.* Quid dixeritur? Contra regulam veritatis. Sed autoritate magis apud Baronium valente, dictis tantorum Patrum, quem pro oraculo habet, ejus sententia consequitur. Agemus ad Justinianum Epistolæ [illegible], *Paulus se restitit viroce, dicens* [illegible]; *sed cum* [illegible] [illegible] Gregorius: *Ecce Paulus in Epistolis suis, [illegible] Petrum reprehendit & tunc Petrus in Epistolis suis efferat Paulum in hoc quo scripserat admirandum.* Certè enim nisi legisset Petrus Pauli Epistolas, non laudasset. Si autem legit, quæ illic ipse reprehensibilis dicitur invenit, amavit ergo veritatis laudans etiam quòd reprehensus est, atque in hoc ipsam placuit, quæ in hoc non placuerat, qua aliter quam debuerat fuit. Denique Aquinas schola Romanæ Princeps, Petrum peccasse postulat: *Verum est quod Petrus peccavit, & verè non, non simulatorie reprehensus. Non autem peccavit in hoc, quod ad tempus legalia observabat, quia hoc sibi licebat tanquam ex Judæis converso, sed peccabat in hoc, quòd circa legalium observationem, nimiam diligentiam adhibebat, ut scandalizaret Judæos, ex quo ex hoc sequebatur Gentilium* [illegible].

XII. Qua de causâ Petrus reprehensus fuerit, quidve commiserit, ut acri objurgatione palam à Paulo castigaretur, nostrum nunc ponderemus animadversione. Quæ de re sic Baronius statuit: *Solum ergo restat, ut Paulus reprehensibilem Petrum diceret, quòd occasionem operis sui utrique ex dispensatione pareret, res quæ reprehendenda merito foret, esset aborta.* Similiter & hoc senserat Vasquesius: *Observandum, inquit, in eorum hominum actibus duo esse consideranda, primam intentionem, conscientiam, & finem quod* [illegible] [illegible] [illegible], *rationem, atque ex operatione mentis cum & pendens ab aliis confertur. ... Hâc ratione Petrus reprehensus fuit à Paulo. Neque latuit Paulum bona mentem, & bona fidem Petri ... sed ut demonstraret*

[illegible] cum circumspectione contemnatur [illegible], ipsum reprehendit & monuit. Verùm enim verò licet [illegible] & Paulum, & non alium Baronius, dum [illegible], eò de *reprehensibilem* & *reprehensum* [illegible] Petrum, quod ex justo [illegible] aliquid scandali obortum fuerit. Quæ [illegible] causa se [illegible], reprehendatur & Christus, quòd ægros die Sabbati sanaverit; reprehendatur & Petrus, quòd adierit Cornelium. Atqui in ipso Petri facto [illegible] esse vere aliquid, teste Scriptura: *Non rectè pede incedebat,* [illegible] [illegible] perpetratur factum, unde aliquid [illegible], quod [illegible] fuerit? Eo [illegible] casu [illegible] hæc non Petro quidem, sed [illegible] esset vertenda, utpote quæ in ipsorum, non verò in Petri pedibus reperiretur. [illegible] [illegible] aliquid ascribat Petro, quæ consequens est, Petri factum esse peccatis [illegible], cùm repugnent [illegible], quod verum est. Equidem [illegible] est negligentia, quæ debitam [illegible] considerationem, eamque curam abjicit, quæ ad Ecclesiam [illegible] necessaria est. Itaque vertant se in omnes partes, Petri factum non vacavit imprudentiâ, quæ morum vitium est, adversâ fronte cum ea sapientia pugnans, quæ ab ipso Servatore in commendatione ponitur. Imò inconsideratio non modo virorum accedit numero, sed peccatorum etiam omnium fons est atque principium; quod verbis ad eam scripta [illegible] à Seneca: *Ideò peccamus, quia de partibus vitæ omnes deliberamus, de tota nemo deliberat. Scire debet quid petat, ille qui sagittam vult mittere, & tunc dirigere & moderari manu telum. Errant consilia nostra, quia non habent quo dirigantur. Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est.* Itaque erat [illegible] Petri [illegible], verè tamen peccatorum in loco erat habendum, quia inconsideratione [illegible]. Motu quod [illegible], nobis [illegible] esse non licet, non magis quàm Huetio, qui non malè nec mente, nec consensu [illegible], sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

XIII. [illegible] non [illegible] Petrum [illegible], atque exagitandi, sed [illegible] veritatis divinæ veritatis servandæ, quod Petrum [illegible] [illegible] [illegible] *Quid non rectè pede incederet, ad veritatem Evangelii congruebat.* Primum fuit negligentiæ peccatum, quia omissa est accurata illa deliberatio, [illegible] [illegible], quia in agendis omnibus, omnibus prudentiæ in auxilium advocare debemus. Quod vel Aquinate judice peccatum est: *Defectus rectè judicii ad vitium inconsiderationis pertinet. Potest autem aliquis in rectè judicando deficere, ex hoc quòd contemnit, vel negligit, attendere ea ex quibus rectum judicium procedit* [illegible] [illegible] [illegible], quod Deus eum docuerat, ut Petrus [illegible] quoque [illegible]. Docuit Spiritus, dum [illegible] cœlo [illegible], *surge Petre, macta & ede,* quod [illegible], [illegible] cum Cornelio Ethnico [illegible] [illegible] *præputium habentes introisti, & unà cum eis edisti,* respondebat ipse Petrus, quæ erant quæ Deum prohiberent? Imò [illegible] quoque Judæis, Spiritum Sanctum venisse super Ethnicos, ac post [illegible] [illegible], absque ullo Legis præsidio. Quales igitur, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] poterat? Nonne ipso [illegible], & ab ipso Numine mundati [illegible]? Hæc tamen [illegible] [illegible] mensâ?

3°. Peccatum fuit inconstantiæ atque levitatis, quæ in Petro ipsum, nec non Evangelii decorem [illegible]; nec enim Ethnicorum epulis prorsus accumbere non debuit, si factum non oportuit; nec ab eorum mensâ recedere jure non potuit, [illegible] [illegible] fuerat. Atqui Apostolo [illegible] semper in gravitas sua atque constantia, quæ & munere suo, & verisimi cederet in honorem. 4°. Peccabat in charitatem, dum Judæos [illegible] ab Ethnicorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Eoque evertebat Servatoris consilium, ut Gentes, Judæique, diversi olim populi, in unum tandem corpus coalescerent, [illegible] [illegible] [illegible]. 5°. Exemplo suo Gentiles cogebat in Judaismum, quibus circumcisione opus esset, ut communi mensâ cum Apostolorum principe uti possent, atque [illegible] ipse [illegible]. Ob solum enim præputium [illegible] [illegible] Ethnicos. 6°. Dissimulatione in vitium Petrus inciderat. Profitebatur enim cum [illegible] [illegible] [illegible], quod à candore animi, atque simplicitate [illegible] [illegible] [illegible]. Quæ si voluissent secum in nutum Barnabas, & Marca, Petri consilium ac prudentiâ [illegible], [illegible], ut [illegible] [illegible] haud prædicassent, tum [illegible] Pauli [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Non ad [illegible] [illegible], quòd primus in Apostolatum vocatus sit; non quòd claves regni cœlorum acceperit; non quòd præcepta quæcumque in terra solverit, essent soluta in cœlo; non quòd in mari pedibus ambulaverit; non quòd paralyticum in nomine Jesu [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]; non quòd umbra ejus [illegible] [illegible]. Ne igitur [illegible] verba dedignaretur audire, omnia donis quæ acceperat, à memoria repulit, ut [illegible] fortiter humilitatis donum teneret.*

XIV. Quorum nunc solvenda quæstionem, utrum objurgatio Petri per simulationem, ac ex compositione facta à Paulo fuerit? Dissensionem [illegible] secundum Chrysostomum verba [illegible]: *Non pugna neque contentionis erat, quòd Paulus restitit Petro, sed dispensationis.* Quod olim & Hieronymo placuit: *Cum, inquit, [illegible] videret Apostolus Paulus periclitari gratiam Christi, novâ bellator vetus usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, qui Judæos salvari cupiebat, novâ ipse contradictionis dispensatione corrigeret, & resisteret ei in facie, non arguens propositum, sed [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] Hieronymi ad Augustinum Epistola, & [illegible] [illegible] [illegible] in Commentariis Epistolæ ad Galatas leguntur. Quod varia causa, illustres sane Auctores imitati [illegible] Hieronymum, Origenem, Didymum, Eusebium,

[illegible]

Mat. [illegible] facto Petri [illegible]

Thom. 2. [illegible]

Chrysost. & [illegible]

An [illegible]

schium, Eusebium, Theodorum Heracleotem, Chrysostomum, ut Hieronymus praetereamus Apollinarium, & Alexandrum, in hanc ire sententiam impulerit, haec esse videtur. Primum vix capere potuerunt, quòd Paulus palam & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paulum quod ipse fecerat, arguisse. Quod & argumentum ubique Marta: *Quam fimentiam persuadere videtur quod vates, quem in finem falsa specie amplexus est Paulus, qui ne Judaeos à se alienaret, quia potius Christo conciliaret, Timotheum circumcidit, caput suum rasit Hierosolymis.* Verùm commentitia dispensatio penitus à vero statu quaestionis abeunt. Non ita est profectò, [illegible] Petrum [illegible] [illegible], quod ad Mosaicam ritus sese componeret, ut ceremonias celebraret: cùm hoc ex animo & bono fecerit, absque ullo dissimulationis vitio. Itaque Paulus ipse de observandis in Templo ceremoniis, Jacobi consilium admisit, quas sub onere & infectione venerabiles ceremonias, eliminatum iri, non quasi ad salutem necessarias, sed ad populorum scorum aedificationem. In eo tamen facto nil dissimulationis, vel dati cuiquam scandali, quia Ethnicis haud molestum fuit, vota & sumptum, & religiosos Judaeos, in neutrorum vocibus lucri. Id ergo Paulo causa fuit obiurgandi Petrum, quòd post adventum Hierosolymitanorum, impenderet se mora contra Dei & praeceptum & consilium separaret ab Ethnicis quibus familiariter cibus & mensâ usus fuerat. Hoc nunquam fecit Paulus, qui se Judaeum cum Judaeis, Ethnicumque cum Ethnicis palam ostendit. Quod Petro quoque [illegible] [illegible] personam praenoverat, cùm apud Judaeos, tùm apud Ethnicos.

XV. Nostra verò sententia de serio Petri in Socium reprehensione, pressius longè firmioribus nititur. Verba Pauli, *morè oculos*, *non falsamen*, *non simulationem* significant, sed id quod genuit ante oculos, quemadmodum Actorum tertio, abnegastis Jesum, *morè oculos*, *ante Pilatum faciem*: & capite vigesimo quinto, *morè oculos*, *ante faciem habet accusatores.* Videtur & 2 Cor. 10. Nec si [illegible], *tali facies* [illegible] [illegible] speciem designat. Adeundi hic [illegible], [illegible] Petrum [illegible] *recto pede incessisse, ut veritati Evangelii congruebat.* Falsum, procaciè, quod tamen ex Scriptura, & ratione jam ostendimus esse verissimum. 2°. Simulata reprehensio Petrum Paulumque mentis in hominem, simulati agentes in scena: atque inter ignari errore inciderunt Apostoli, graviore mortem & scandalum condiderunt. 3°. Factam hanc reprehensionem, Paulus viam impugnavit fuisse contrariò. Hic enim censurâ, Gelatas contra in Mosaicos propendentem, & amplexandum [illegible] [illegible] jugo liberationem, quam fortissimè probat. [illegible] [illegible] [illegible], quemadmodum in simulata Comoedi, nego [illegible] reprehensionem sed verae sententiae deprehendimus. In promptu quidem, Paulo [illegible] [illegible] Petrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], probandae sublimem adhibitionem exhibebat: *In ea quae scribo vobis, ecce in conspectu Dei testor me non mentior.* Quod est ubique sanctum Dei nomen, si hoc non est? Atqui promittere sub gravi & firmo, non ludicre quidem, non ficto confirmantur. Verum istius Petri confessionem legitur apud Asterium Sermone in Principes Apostolorum Petrum & Paulum, his verbis: *Paulus atque Petrum reprehendebat, eumque ut reincideretur, cum eo qui verorum esset, ut omnino quae absoluta essent, nomen Christianorum auderent restitutionem nihil reverentiam fuisse cunctis omnino Apostolatus praerogativam, aliquantulum veritatis violasset. Quas Galatas quosdam accurate restituit.* Petrum verò crebrò [illegible] [illegible] [illegible] *& modestiae temperatum.* Plena haec pietate & prudentiae [illegible] Augustinus [illegible] [illegible] *Paulum & alios tales fideli Christianos, tunc illa* [illegible] [illegible] *commendare debuisse, ne putarentur illa Prophetica significationis observationes à piissimis Patribus custodiae, tanquam sacrilegia diabolica, à posteris detestanda: jam enim cum venisset fides, quae prius illis observationibus praenuntiata, post mortem & resurrectionem Domini revelata est, amiserunt tanquam vitam officii* [illegible] [illegible] *quodam modo ad sepulturam* [illegible] *vulgasse, non autem deserenda* [illegible] *observatione, tanquam canino morsibus proponenda. Proinde nunc quisquis Christianorum, quamvis sit ex Judaeis, similiter ea celebrare voluerit, tanquam sopitos cineres eruens, non erit pius deductor, vel bajulus corporis, sed impius sepulturae violator.* Quibus Sanctus ille Pater rationem dixit, quemadmodum Paulus ceremoniarum observantium Mosaicum [illegible] [illegible]. Caeterùm, est in observatione ponendum, Theophylactum communitatis defensorem censura, proiicere tamen, nostram de serio Petri obiurgatione latens negasse sententiam; *Plerique, inquit, confirmavit, Petrum hac à Paulo nobis maiore hypocrisi.* At Hieronymum melioribus nostrum in explicationem avidus, tandem negasse conclusit: *Si ipse Apostolus dicat de Petro, quòd non recto pede incesserit in Evangelii veritate, & in tantum reprehensibilis fuerit, & Barnabas adductus fuerit in eam simulationem, quis indignabitur, id sibi denegare, quod Princeps Apostolorum non habuit.* Quod adducto argumentum Hieronymum, probando nominatim culpae penitus communem esse: *Quod dicit irreprehensibiles, aut mulier, aut virum. Quae est enim qui non quasi in* [illegible] *corpore, aut virum, aut terrenam* [illegible]. Hoc [illegible] [illegible] Petri. [illegible] [illegible] [illegible], de caussa quadam similem [illegible] est commode.

XVI. Convertamus nunc animum ad quaestionem, cur Paulus scilicet non privatam admonitionem, sed publicam arulacramque obiurgationem adhibuerit? Quo facto, modestiae charitatisque finibus, egressus primâ specie videtur. Itaque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic accusatus est, teste Hieronymo ad Augustinum Epistolâ: *Porphyrius Pauli arguit procacitatem,*

Anno Dom. [illegible]

Martin. [illegible]

Gal. 2. [illegible]

[illegible]

August. [illegible]

Petrus solo Petri [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Hieron. Ep. [illegible]

[illegible] quòd [illegible] Petrum [illegible] est reprehendere, & arguere in faciem. At quæ [illegible] narrat, sapientissimo sanè Dei consilio sunt administrata. Sic dignitas Apostolatus Pauli magnificè asserta fuit. Sic libertas ab onere ceremoniarum [illegible] stabilita atque tradita. Sic demonstratum egregiè, gloriâ Dei, ac veritate, nil nobis antiquius esse debere: cùm Paulus, qui nobis est exemplo, pluris habuerit Evangelii [illegible], quam Petri [illegible]. Denique sic immensa Paparum jura omnia procul [illegible], animus religavit. Non nesciebat Sanctus ille Spiritus [illegible] Rom. [illegible]. Noverat id jura Pontificii tandem esse constituendum: *Si Papa innumerabiles populos secum deduceret in gehennam, non ei liceret dicere, cur ita facis.* Noverat hæc à Bellarmino esse tuenda: [illegible] *Principatum Pontificis, qui* [illegible] *ita omnibus prælatum, ut nemini sit subjectus.* Noverat Baronium negaturum eo objurgato Petro esse dolore affectum, [illegible] scandali. Ac [illegible] quidem peccaverunt, aut Paulum [illegible] sordes, oculis [illegible] fuisse. Quippe nil tam dispendium, aut [illegible] Episcopi R. tam contrarium est, quam ea Petri censura. Cùm enim Romani potestas Præsulis, non tam superet dignitatem, quæ Petro adjuncta fuit, haud magis censura, non Synodorum modò, sed quorumvis etiam Episcoporum Papa exemptus, [illegible], ab Apostolorum objurgatione liber fuit. Quàm ergo fas Paulo fuit, gravissimè Petrum peccantem verbis corripere, [illegible] objurgare, cuilibet Episcopo concedatur. At sanè Veterum in monumentis, plures extant Romanorum reprehensiones Episcoporum, et [illegible] Petri censura: *Sisse gradum* [illegible] *est* [illegible]. [illegible] Stephanum increpuit est: *Sed* [illegible], *ut* [illegible] *à Stephano gesta sunt præteream, ne dum audacia & insolentia ejus meminerimus, de rebus ab eo improbè gestis, longiorem mœstitiam nobis inferamus.* Ac ut Liberium ab Hilario, Honorium à Synodo sexta perculsum anathemate prætereamus, ad recentiora veniemus. Richardus Rex Anglorum, [illegible] *Regem Octavianus Ostiensis Episcopus, rogans eum ex parte Domini Papæ, ut illum visitaret. Quod facere renuens Rex, improperavit illi nimia de immunia, & concupiscentia Romana, & alia enormia multa, dicens quod acceperant septem centum marcas pro confirmatione Episcopi Cenomanensis, & pro legatione Willelmi Eliensis Episcopi, mille & quingentas marcas argenti.* Movit quæstionem Aquinas: *Utrùm quis teneatur corrigere Prælatum suum?* Respondet interrogationi, *dicendum quod in faciem resistere coram omnibus, excedit modum fraternæ correctionis, & ideò sic Paulus non reprehendisset Petrum, nisi aliquo modo par esset quantum ad fidei defensionem. Sed in occulto admonere, & reverenter, hoc potest, etiam ille qui non est par. . . . Unde Paulus, qui erat subditus Petro propter imminens periculum scandali circa fidem, Petrum publicè arguit.* At neè quidem de subditus observat Thomas, *in faciem resistere etiam omnibus, ac publicè objurgare, excedere modum fraternæ correctionis.* Imò nunquam sanè Paulus [illegible], nisi [illegible], Petro ab omni parte æqualis fuisset: si [illegible], subdere [illegible] hominem; nec [illegible] scandalum circa fidem subditorum aliquem omnis, debere suis Principibus observantia. Aut ergo modestiæ fines transisse Paulum censere [illegible], quod [illegible], aut Paulum Petro non subditum, sed dignitate prorsus æqualem fuit.

XVII. Dubitatum nunc superest opus, [illegible], tum de Petri reprehensione, Hieronymi sententiam Augustino probâ num fuerit? Quid de re sic censet Baronius: *Certè ex [illegible]* [illegible] *& accurate perspicies, nunquam satis explanatam habuisse Hieronymi sententiam, nedum visum est Augustinum: quippe qui in ea semper perstitit, Apostolum non esse mentitum. . . . At longè aliud est* [illegible] *per simulationem ac* [illegible] *Hieronymus ac ceteri omnes affirmant* [illegible]. Præterea Baronio magnum Erasmum [illegible]: *Audebatur, inquit, inter se convenisse* [illegible] *simulatione ac simulationi tradidit* [illegible] *& Augustinus tantum egit de mendacio.* Nobis autem incredibile est, Augustinum & ingenii acumine prædictum, & curam maximam in oppugnandâ pugna fuit cum Hieronymo mendacem, ac scribere pro[illegible] adversario, quæstionem de qua disputabatur exploratam non habuisse. In duobus litigantes dissidebant. Hoc asserebat Hieronymus, ceremoniarum observationem ab Apostolis post Spiritus [illegible] usurpatam, simulatam enim fuisse Judaïsm, ut Judæi [illegible] [illegible] *eam sententiam, quæ ego dixi, & Petrum & Paulum timore fidelium Judæorum, Legis exercuisse, imò simulasse mandata. Tu autem asseris, hoc eos fecisse clementer, non mentientis astu, sed compassionis affectu, dum modò illud constet, vel metu, vel misericordiâ eos simulasse, esse quod non erant.* Ab hac opinione Hieronymi, *[illegible] apostolos* [illegible] *pare, inquit, poterant antiqua illa sacramenta, compassione misericordiæ, non simulatione fallaciæ. Ideòque Paulus susceperat ea celebranda, cum jam Christi esset Apostolus, ut doceret ea non esse perniciosa, iis qui ea vellent, sicut à parentibus per legem acceperant, custodire; etiam cùm Christo credidissent, non tamen in eis jam constituerent spem salutis.* Rectè quidem & sapienter, cùm ceremoniæ [illegible] aliquo afficienda, Paulum Timotheum [illegible]. [illegible] tamen factum nil simulationis adscribendum. Secundò, Hieronymus existimabat, quæ contra Petrum locutus est Paulus, ex dispensatione fuisse, [illegible] non fuisse; proindeque colligebat, non ex reprehendendi animo, sed ex compassione, [illegible] Augustinus [illegible] prorsus fictâ illâ objurgatione, contendebat verè Petrum fuisse reprehensum. Fundamentum celeberrimæ dissensionis [illegible] jactum, nunc est perlustrandum, probâ & exquisitè fuisse Augustini sententiam Hieronymi, & [illegible]. Asserebat Hieronymus, Petrum Paulumque simulasse [illegible]

In margin: [illegible] Bellarm. [illegible]; [illegible] Aquin. 2. 2. q. 33. a. 4.; Baron. [illegible]; Hieron. Epist. [illegible]; Augustin. Epist. 9.

Anno Do. [illegible]

[illegible] tum. Negabat Augustinus, quia ex ea opinione consequens sit, Paulum germanum admisisse mendacium, ex ejus descriptione liquet. Nempe signum falsum, simulatio [illegible] ita-que [illegible] Augustini sententia: *Ad virtutem veritatis pertinet, ut quis talem se exhibeat per signa exteriora, qualis est. Signa autem exteriora, non solum sunt verba, sed etiam facta. Sicut ergo veritati opponitur, quod aliquis per verba exteriora aliud significet, quam quod habet apud se, quod ad mendacium pertinet: ita etiam opponitur veritati, quod aliquis per aliqua signa factorum, vel rerum, aliquid significet contrarium ejus, quod in eo est; quod proprie simulatio dicitur. Unde simulatio proprie est mendacium quoddam, in exteriorum signis factorum consistens. Non refert autem utrum aliquis mentiatur verbo, aut quocumque facto.* Verè simul & sapienter. Jam verò in simulatione quam Petro Paulo-que affingebat Hieronymus, falsa erat significatio, [illegible]

[illegible]

[illegible] aliud, nisi quod Gentes cogeret Judaizare. At enim satius est credere, Apostolum Paulum aliquid non verè scripsisse, quam Apostolum Petrum non rectè aliquid gessisse. Quod ubi [illegible] sententiam Hieronymi, si hoc non est?

XVIII. Ubi Petrus, qui Ecclesiam visitando Antiochiam pervenerat, in urbem reversus est Hierosolymitanam, Pharisæorum de secta nonnulli, qui ex Judæa descenderant, palàm Antiochiæ prædicarunt, circumcisionem necessariam esse saluti. Constat Hierosolymis Judæos, Templi sui gloriâ superbientes, Mosaicæ legis cultum suisse tenacissimos, [illegible] Gentes ad Evangelii confessionem recipi, sine [illegible] observationes. Quæ pertinacia, non tam nascebatur ex malitia, quam ex cæco Legis amore, quæ persuasum habebant, id quod erat à Deo præscriptum, à Patribus traditum, à majoribus tot seculis observatum, perpetuum esse debere. Ita Hierosolymitanis verò, Pharisæi [illegible]

[illegible]

XIX. [illegible] Cerinthum, [illegible] Verba sunt Epiphanii: [illegible]

[illegible] bant in Christum. Epiphanio [illegible] Cerinthum [illegible] ad unum Auctorem, quem [illegible] de Cerintho, Antiochenis [illegible] Alexander, Hymenæus, Phyletus, Paulus [illegible] Hic fons, hoc principium fuit [illegible] Ecclesia [illegible] sed [illegible]

[illegible] Ecclesiæ: *Quidam surrexerunt ex hæresi Pharisæorum, qui crediderant, dicentes, quod oportet* [illegible]

[illegible] Christo [illegible]

Anno Do. 50.

Euseb. l. 3. c. 28.

[illegible] Jam verò [illegible] [illegible] Scripturarum [illegible]: *Post [illegible], Regnum Christi terrenum futurum, & [illegible]* [illegible] *ut in Regnum Dei [illegible], ut [illegible], & [illegible] que [illegible] [illegible]* [illegible] institutum fuisse, qui [illegible] Antiochenam conflarunt, liquidò constat. Neque porrò modò ceremoniarum, sed omnem & Mosaicæ disciplinæ apparatum commendabant Ethnicis: dicebant enim, *Quòd oportet eos circumcidere, & eis mandare, ut observent Legem Mosis.* Quare non de sola circumcisione, sed de aliis quoque ceremoniis tractatum in Synodo, imponendisque Ethnicis, ut [illegible] [illegible] [illegible]. Porro [illegible] Cerinthus non fuit: *Neque aliud [illegible] à Carpocrate doctrinam [illegible]* [illegible]

Epiph. h. 28. n. 1.

[illegible] Petavius: *Nisi quòd Judaismo [illegible]* [illegible] Græca, cùm vocabula hæc [illegible] neglexerit, [illegible]. Vertendum ergo: *Nisi quòd [illegible] Judaismi partem [illegible].* Quo non [illegible] quidem argumento Cerinthus ab aliis Pharisæis excluditur, qui totam Mosis Legem [illegible] [illegible] cabant. 4°. A Chronologia evertitur etiam de Antiochenis [illegible] Cerintho duce, Epiphanii, Philastriique sententia. Quippe [illegible] [illegible]. Testis Irenæus, qui Carpocratem Cerinthum [illegible] *Post Carpocratem Cerinthus [illegible].* Testis ipse Epiphanius, qui [illegible] hæc habet: *post Carpocratem sequitur Cerinthus.* Testis Philastrius: *Cerinthus successit hujus Carpocratis errori.* Testis quoque [illegible] Pii ad Justum Viennensem Epistola: *[illegible] fratres qui tecum [illegible] in Domino.* Cerinthus [illegible] [illegible] Carpocratis, Synodique Hierosolymitanæ tempore [illegible] [illegible] [illegible] LXVII. Synodo posteriora, propugnatam fuisse, quis credat? Ut valeat adhuc & corpore & animo, complurium [illegible] contagione [illegible]. Atqui Carpocratem circa Adriani Imperatoris [illegible] tempora, à Clemente [illegible] Alexandrino [illegible]

Clem. Strom. l. 7. [illegible]

[illegible], neque, circa tempora Adriani Cæsaris fuerunt, qui hæreses [illegible], & permanserunt usque ad ætatem Antonini natu majoris, [illegible]. Ac ipse Epiphanius profitetur: *In Romanis, [illegible]*, Carpocratis [illegible] [illegible] CXLVIII. post celebratam Synodum Hierosolymitanam [illegible] [illegible] Cerinthum, qui vel Carpocratem [illegible], adeò [illegible] [illegible] [illegible] exhiberet? Quis [illegible] plus [illegible] & [illegible] & [illegible] tempore? Denique ne illud quidem prætereundum, Irenæum [illegible] quam Epiphanio, aut Philastrio, in verbis

quidem aliam misisse, [illegible] Hæ [illegible] [illegible] Ἀντιοχείᾳ [illegible] ejusmodi, quam superstiti Epiphanius, Augustinus Theodoritusque memoraverunt, adeò verum est, obscuram nec satis explicatam Epiphanio fuisse illam de Cerintho narrationem.

XX. Ut hæc à Pharisæis apud Antiochiam [illegible] feliciter extinguerentur, *Constituerunt [illegible], ut Paulus & Barnabas, & quidam alii ex [illegible] ad Apostolos & Presbyteros Hierosolymam, super hac quæstione. Congregati sunt [illegible] Apostoli & Presbyteri, ut [illegible] de hoc [illegible].* Quinam Apostolorum adfuerit Concilio, à Petro & [illegible] atque Jacobo, nobis [illegible] compertum. Imò non interfuisse, ex ipsorum in orbem terrarum dispersione ad verum propius accedit. De Joanne aliquid [illegible] dubitationis, non [illegible] quoque [illegible], cùm nulla ejus sit mentio, dum Petrus Jacobusque de quæstione [illegible] suffragium. Cur enim illud Joannes [illegible]? Num id silentii [illegible], tum temporis abfuisse Hierosolymis? [illegible] ejus sententia non æquè Lucæ in Annales referri debuit, ac illa & Petri, & Jacobi? Porro ex verbis Scripturæ magnum [illegible] argumentum, in non [illegible] opinionem, quòd Ecclesiæ Jacobus Hierosolymitanæ creatus [illegible] [illegible] Apostolis Presbyterisve sit inferendus? Ad hos enim vel illos ascribatur, necesse est, cùm ex Clero nulli [illegible] Synodo præsentes fuerint, quàm Apostoli, & Presbyteri. Quis verò Jacobum Presbyteris includat? Apostolis ergo adddatur, oportet omninò, quo munere quidem fungebatur, in Ecclesia Hierosolymitana administranda, non Episcopali quod infra auctoritatem Apostolicam longè subsidet. Quis porro Synodi Princeps fuerit, in dubium [illegible]. Non Petro potius, quàm Jacobo eam assignamus provinciam. Ut enim privilegia Petri [illegible], qui ordine cæteros [illegible] Apostolos, Ecclesiæque tum Judææ, cùm Ethnicæ conditionem aperit, quòd primus de oborta quæstione [illegible] [illegible] documentum argumentum, Synodi præfecturam esse Petro assignandam. Quippe illis temporibus id moris fuit, ut primæ suffragii ferendi partes, Præsidis forent. Exemplo sit Berytensis conventus, à quo filii Herodis, Alexander & Aristobulus damnati sunt: *Et primus Saturninus, vir Consularis, multisque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam [illegible]... Post illum ipsius tres filii, qui legati patris erant, eamdem sententiam tulerunt.* Quo loquitur, ex ordine dignitatis [illegible] [illegible] [illegible], eodem quoque more Hieronymus fuit *In sententiam Petri, Jacobus Apostolus, & omnes simul Presbyteri transierunt. Hæc non debent molesta esse Lectori, sed & mihi, & illi utilia, ut probemus ante Apostolum Paulum, non ignorasse Petrum [illegible] [illegible] esse [illegible].* Ut primus in concilio Petrus [illegible] [illegible] gerentur, quæ sunt Præsidis partes. Quid autem [illegible] Petri præfecturam hanc, ex Synodi Epistola [illegible] deducunt. Etenim si Monarchica Petro [illegible] Epistolæ in præfatione non contineri non [illegible] *Patres, Apostoli, Presbyteri, & fratres, iis qui sunt Antiochiæ Gentiles, salutem.* Equidem Judæis

dus Maccabæus vel ob imperia Regno [illegible], quis tamen [illegible] non minimum Judæos [illegible]nebat, diserte nominatur in Oratione, quam apud Senatum Romanum habuerunt primi Judæorum Legati: *Judas Maccabæus, fratres ejus, populusque Judæorum.* [illegible] in decreto, quod apud multos regio jure imperantes, [illegible] *Asclepiadæ*, Pammene mense Lenæi XX. oblatum est ducibus decretum Atheniensium, Agathocle Principe. Sic Romanorum in decreto Cæsaris nomen indicium: *Julius Cæsar Imperator iterum, & Pontifex Max. de consilii sententia decrevit.* Appare[illegible] Petri [illegible], [illegible] Primatum, quem sibi imaginantur, documentum est novissimorum experientia temporum. Conciliorum enim in decretis, rescriptis, bullisque Pontificum semper affiguntur ipsorum nomina: neque prætereri sane Petri vocabulum potuit, Synodi in Epistola, quin gravissima monarchicæ auctoritati imponeretur injuria. Num Principem Ecclesiæ indiscretim [illegible] Synodi membris permixtum? Id tamen constat fuisse factum. *Apostoli, Presbyteri & fratres.* Nil peculiaris proprietatis Petro habetur honoris, quod factum indignum fuisset, si Christianorum Monarcham egisset. A principatu longissime aberat Polycarpus, cujus tamen nomen non silent in Præfatione Epistolæ ad Philippenses: *Polycarpus, & qui cum eo sunt Presbyteri.*

1 Macch. 8. 20.

Joseph. l. 14. c. [illegible] alib.

Joseph. l. 14. c. 17 alib.

XXI. De [illegible] tempore, diligenter investigat Chronologia. Quo [illegible], extrema videntur esse fugienda. Sunt viri doctissimi, & de temporum distinctione bene meriti, Bertrandus Jacobus, Ludovicusque Capellus, qui in annum Christi XLV. Synodi contulerunt celebrationem. Quæ quidem sententia à vero prorsus abhorret: etenim quatuordecim anni, quibus interjectis Paulus ascendit Hierosolymam, antecessere Synodo. Cùm autem à baptismo, quo Ecclesiæ adscitus est, ducantur anni isti quatuordecim, non utique possunt in Christi XLV. incidere, vel etiam concesso anno Servatoris [illegible]. [illegible]

[illegible] autem explens, quæ phrasis de incompleto usurpari nequit. Propterea hyeme, quam in Melitensi Insula Paulus transegit, annus erat LXII. Dionysianus. Apparet utique hominum error, quod

Variæ [illegible] Apost[illegible] [illegible] Synodo.

Romæ mansit in propria conductione, non potuit Româ discedere, nisi anno LXIV. jam [illegible]pto, quo admisso, Paulinum martyrium ad annum usque LXVIII. erit prorogandum; ut sit peregrinationibus locus, quas prima inter secundamque [illegible], aut generali persecutione Christianis fuit à Nerone [illegible] sexagesimo quarto, quo maxime sæviit, ad usque [illegible]. Non prius, quia Auctores unius meminere persecutionis: non posterius, quia tantum [illegible] fuisset Ecclesia Romana, si tandem [illegible] fuisset. Cum igitur Paulo vicem [illegible] missum fuisse anno sexagesimo quarto, vel sequenti, quàm Neronis ultimo, longè probabilius est. Quo consequens fit, Synodum Hierosolymitanam in Claudii XII. vel sequentem, [illegible] n. 49. Obiter in transcursu perstringenda est Clarissimi Heideggeri sententia, tanto viro de omnibus studiis bene merito, prorsus indigna: *Ergo, inquit, à conversione Pauli ad Concilium* [illegible] *& post* [illegible] *sunt, convenisse Apostolos ad Concilium, anno Christi quinquagesimo* [illegible]. Dicerat vir eruditissimus, Paulum fuisse conversum anno Christi XL. addantur anni XXIV. consurget utique annus LXIV. non octo & quinquaginta. Missum tamen faciamus errorem calculi. Quid? Celebrata fuit Synodus Hierosolymitana anno Dionysiano LVIII. Ergo [illegible] Aquilam incidere atque Priscillam, nuper edicto Claudii Imperatoris Româ pulsos. Quo liquet clarum, nil satis nondum venisse Claudium, cùm Synodus celebrata est.

Heidegg. [illegible]

XXII. Omnibus accurate perpensis, factum arbitror anno Hierosolymis conventum Apostolorum esse, nobis est probabilius. Sic optimè Chronologiæ fiunt. Anno Dionysiano XXXVII. Paulus Christi ad disciplinam perductus est. Interjectis quatuordecim annis, Hierosolymam venit, [illegible] Jacobo & Joanne, [illegible]. [illegible] Hierosolymam Petrus, [illegible] illi Pharisæi, qui Judæâ descenderant, immoderato erga ceremonias affectu Ecclesiam perturbant Antiochenam, [illegible] Petri simulatio, schisma in incendio [illegible] fecerat. Mittuntur componendo schismati Paulus Barnabasque, unà cum aliis, ut Ecclesiam Hierosolymitanam de ea quæstione consulerent. Redux à Synodo Paulus, post dies aliquot moræ Antiochenæ, inter in Syriam ac Ciliciam proficiscitur. Quibus peragratis, communi in Pisidiam, Lycaoniam, Galatiam, Phrygiam penetravit, haud longâ usquam morâ, ut verbo [illegible] offenderint. Hinc solvens Troade, per [illegible], ubi dies non multos exegit. Mox per Amphipolim & Apolloniam, Thessalonicam, Macedo-

Anno Do. 50.

[illegible] Metropolim, pervenit, ubi per Sabbata tria disseruit, Mense [illegible], Beroeam inde petit, quã [illegible], ubi discessit propter adventum Judæorum, turbas quoque excitare paratos [illegible] Athenas pervenit, quã post [illegible] Corinthum anno 51. [illegible] non [illegible] Chronologum [illegible] Aquilæ in hanc urbem, Româ nuper edicto Claudiano pulsi, quod probabilissimâ fane conjecturâ, anno Claudii 11. promulgatum esse colligitur. Ut à Synodo ad peregrinationem usque Corinthum sesquiannus circiter elapsus sit. Vere novo anni quinquagesimi nono Paulus Romam ductus. Expleto toto biennio, tandem [illegible] [illegible] tandem in [illegible] [illegible] Ecclesiam, foro, incendio, fetisque vastavit. Nî fallamur autem, prono fluit alveo Chronologia hæc, nec ulla majori probabilitate sponte sese venditat, quod ex dicendis planum fiet.

XXIII. Confirmatâ de celebratione conventus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] venerabant, sed ad eos scribendum, *Ut abstineant à pollutis per simulachra, & fornicatione, & suffocatis, & sanguine*, quæ [illegible] & moribus Pharisæorum videtur sic sic media. Petrus præcise negabat, circumcisionem nunc esse imponendam Ethnicis, Pharisæi vero contendebant, necessariam esse Gentibus totius Legis observationem. Exoritur Jacobus sententiam [illegible] [illegible] scientem nondum persuaderi posse nec idolum nihil esse, nihilque idolis immolatum de iis quæ venderentur in macello, nil discrepare; aut omnia [illegible] quærat solutum, quæ animantium sanguine vescuntur, & suffocatis. Ut mos ergo gereretur imbe[illegible] [illegible] quæ nimium diceret abstinenti. Jacobus Ethnicos [illegible] [illegible] ejusmodi cibis temperent, quibus facile admodum est abstinentia; quã indulgentiâ Judæorum benevolentiam sibi conciliare possent. Placuit Synodo Jacobi sollicitudo, & ex eo decretum conditum est. Itaque non accuratè scribitur à Baronio, *Petrus tum ipsam sua prærogativâ suffragio rogatus est definisse*. Imò Jacobus motum [illegible] [illegible] ne imponenda Gentibus sanguinem, fornicationem, [illegible] [illegible] Nonne solus hæc suggessit Jacobus? At sententia quidem scriptum ab Hieronymo: *In sententiam Petri, Jacobus Apostolus, & omnes simul Presbyteri transierunt*. Sed pace Hieronymi, Scriptura neque quidem ipsius sententiam adscribitur ne nominatim, & nostri etiam Baronii opinionem fuisse [illegible] nec medio stetisse. Equidem Jacobi sententiam totidem verbis, Synodi in Epistola continentur. Imò sic confidebat Petrus, ut ne vel verbum [illegible] omnia impugnaverit Ethnicis: eamque verò sententiam [illegible] [illegible] sumus: quod etiam factum est: *Visum est Spiritui Sancto ac nobis, ne quid amplius oneris imponeretur, præter necessaria hæc, ut abstineatis ab iis quæ sunt idolis immolata, & sanguine, & suffocato, & fornicatione: à quibus si vobis caveritis, benè agetis*. Verum ejusmodi, quæ contestis omnium benevolentia, nonnihil comprimitur.

XXIV. Sanctissimum conventum Presbyteri [illegible] [illegible] in dubio poni potest. Sunt enim viri doctissimi qui putant Presbyteros à Pastoribus Doctoribusque esse diversos, & separatim nomine Spectatum dictum, quod essent Pastoribus tantummodo adjutores, in Ecclesiarum gubernatione, simulque fulciat sententiam Romanos, verba Apostoli ad Timotheum: *Qui bene præsunt, Presbyteri, duplici honore digni habeantur: maximè qui laborant in sermone & doctrina*. At ea tamen opinione nostra dissidet; nobisque probabilissimum est, qui Ecclesiam Christianam administrabant Presbyteros, N. Testamenti Scriptoribus Clericos fuisse, auctoritate pollentes, & Verbum divinum, & Sacramenta ministrandi. Quippe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in quo vos *Spiritus ille Sanctus constituit Episcopos, ad pascendam Ecclesiam Dei*. Quæ non sanè laicorum, sed Ecclesiasticorum partes, Presbyterorum, sunt. Neque vero passim ulla, dum nomen sanctâ dicendi, quæ sunt, & Seniorum, & Presbyterorum officia, unâ eâdemque voce [illegible] [illegible] existimo sentendo. Neque locum Presbyteros deprehendimus, in Pauli verbis ad Timotheum, [illegible] ejusque munera memoriâque sunt, tum qui præsident, quàm qui laborant in sermone & doctrina, atque vel ex eo liquet, quòd qui benè præsunt, *duplici honore digni* habeantur, cui intelligentur & stipendia, ad victum necessaria, quæ ad *Senioribus* præsidem neganus spectare, fanè non liquet, neque credimus nos. At non si in Presbyteris, fuerit in *fratribus*, qui Hierosolymitanæ Synodo interfuere, quemadmodi sunt illi *Seniores*: quos & Ecclesiæ Judaicæ morem eam, eaque forma conservaturam invenimus Apostoli præscripserunt, Seniores ejusmodi adhibere in administranda Synagoga: *&* vox *fratres*, non [illegible] [illegible] Christianorum, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex significare videtur, qui legati ad Synodum [illegible] [illegible] [illegible] Quod ad [illegible] pertinet, magnam sanè habemus antiquitatem *Seniorum* in Ecclesia vigentium, ut eorum institutio, Apostolica videatur. Horum quidem meminit Firmilianus in sua ad Cyprianum Epistola p. 144. *Quae ex causa necessariò apud nos fit, ut per singulos annos Seniores & præpositi in unum conveniamus, ad disponenda ea, quæ curæ nostræ commissa sunt*. In Africana quoque Ecclesia non ille Seniorum involucrum. Tertullianus in Apologetico c. 39. *Præsident, inquit, probati quique Seniores, honorem istum non pretio, sed testimonio adepti*. In gestis purgationis Fœlicis, Ordinantur Cirthensis Diaconus, Sylvanum antecessorem præsidentem, hæc loquuntur: *Vos Seniores* [illegible].

[illegible]

tentur ad Conciliorum prolectionem, *fidelibus Se*-monibus [illegible]. Codex Ecclesiae Africanae c. 100. *Quoniam* [illegible] *sunt* [illegible] *a* [illegible] *Germania secundo & tertio, & non sunt* [illegible], *quibus praeceptum erat à Primate, ut occurrerent ad Venerabile Concilium.* Sicut & Senatores Gallicana habent Ecclesiae. [illegible] à Chrodulfo, Monasterii [illegible] Abatissa, hos se verbis [illegible] *verbis pro* [illegible] *sua Graphiaria* [illegible] *accepisse.* [illegible] que & Senatorum & [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], conjectura non vana est, eorum institutionem ab Apostolis manasse, vel certè ipsorum consensu suffragioque esse probatam. Eoque verba inclinant Ambrosiastri: *Synagoga & postea Ecclesia Seniores habuit, quorum sine consilio nihil agebatur in Ecclesia. Quod quâ negligentia obsoleverit,* [illegible], *nisi forte doctorum desidiâ, aut magis superbiâ, dum soli volunt aliquid videri.* Cum vel [illegible] Christianorum sint [illegible], quae invidia est, [illegible] de Laicorum grege, Synodis interfuisse eum jure suffragii? In Romana Synodo quam adversus Manichaeos Leo anno 444. coëgit, Laicos reperimus: *Residentibus mecum Episcopis ac Presbyteris, ac in eundem consessum Christianis viris, ac nobilibus congregatis,* [illegible] [illegible]

XXV. Quae sanciunt Apostolico decreto, disciplinam à Christianis diu cultam fuisse in confessum venit. Canones patere canon Apostolicus: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut omnino quicunque ex sacerdotali catalogo* [illegible] *aut a bestiis direptam aut suffocatam, deponatur.* [illegible]

Et ex non dictis canonem, Gangrensis [illegible] [illegible]. [illegible] Generalis 6. [illegible], quibus [illegible], quod vetet sanguine frui esse, Latinis [illegible], Humbertus Cardinalis, qui floruit seculo undecimo jam affecto, Graecorum sic dicit calumniae: *Antiquam namque consuetudinem* [illegible] [illegible], *nos quoque hoc abominamur: adeò ut sanguinem, vel quamcunque morticinam, aut aquis, seu quâcunque negligentiâ praefocata, apud nos aliquando vescentibus, absque extremo periculo vitae hujus, poenitentia gravis imponatur.* Anno Christi MCXXIV. sedente Papâ Calisto, Latinorum quoque disciplina idem sanguinem suffocatorumque prohibebat, quam in vetere Ursepergensis Abbatis [illegible] *Anno* [illegible] *incarnationis 1124. indictione secundâ, Calisto Papâ II. Romanae sedi praesidente, Otto Dei gratiâ* [illegible] *, paratis* [illegible] *& affectu* [illegible] *, partes Pomeranorum Paganorum, cum quibusdam comitantibus terra Latina aggressus est, ut eos ab errore suo revocaret.* Quânam verò Religione Otto incolas Pomeraniorum monuit imbuit? *Domos Idolorum non construant, Pythonissas non adeant, sortilegi non sint, ne quid immundum comedant: non Morticinia, non suffocatum, neque Idolothytum, neque sanguinem animalium, ut communiter Pagani.* Ut temporibus Natali Alexandro dictum fuerit: Tempore

S. Augustini legem Apostolicam fuisse abrogatam. [illegible] Religiosorum Otto Babenbergensis, quem [illegible] [illegible], & [illegible] prohibet. At illud quidem constat, jam tum Augustini porte injectum fuisse scrupulum de turdis, vel minutioribus avecu-lis, quorum sanguis non effusus est, aut lepore nullo cruento vulnere occiso, num sit appetendis. Horum namque minutiorum, quae difficillimè vera capiuntur, sanguis commodè fundi non potest. Aliorum verò, quae domestica sunt, [illegible], nec sanguis, aut suffocata corpora, in cibum non admittebantur, quem Natalis Alexander [illegible] ex Humberto Cardinali discere potuit. [illegible] prohibentur, morticina cadavera sanguinemque esse abominationi Latinis, hoc addit: *Nam de caeteris quae suffocantur, aut* [illegible], *seu* [illegible] *Apostoli praeceptum sequimur.* Quanquam fateamur non satis sibi constare Humbertum; cur enim illos poenitentiae legibus subjicit, qui ea [illegible] ut ejusmodi abominentur, si putabat esse licita? Neque abrogata erat in Galliis Lex Apostolica [illegible] seculo, annos amplius ab Augustino centum, cùm Aurelianensi secundum, ab Ecclesia submovent eos, *Qui bestiarum morsibus extincta vel quolibet morbo, aut casu suffocata vescuntur.* Itaque Lex quidem [illegible], abrogata non fuit. Quod ingenuè fatetur Pamelius: *Porro, ut admonet Rhenanus, non ita diù est quòd Christiani vescimur suffocato & morticino carne. Nam Botanus, seu Beda Presbyter, & Rhabanus in poenitentiario, sed & quicunque de hac re supra* [illegible] *annos scripserunt, certam poenitentiam tempore praescribunt, si quis Apostolicam hanc legem fuerit praevaricatus.* Ea [illegible] disciplinâ tenentur Aethiopes, teste Zaga Zabo: *Quod quod* [illegible] [illegible] *, suffocata, lacerata, neque secundo à bestiis, nec sanguinem, quemadmodum Dominus noster* [illegible], *& subinde* [illegible], *& sibi* [illegible] *& immunditiam.*

XXVI. Porro cum in Lege Mosaica positum sit Apostolici decreti fundamentum, totâ mente [illegible] [illegible], [illegible] seculo vel ordinis sunt, qui id penitus [illegible] [illegible] quod quidem verum est, nihil ad contendendum esse, [illegible] [illegible] ipsum qui [illegible] [illegible] praescriptio, Hebraei [illegible] est: *Quicunque è familia Israëlis, aut è peregrinis genere, qui habitat inter illos, vescetur ullo sanguine, utique illi apponam vultum faciem meam, qui comederit illum sanguinem, & excindam illum è medio Populi sui, nam anima carnis in sanguine est.* Quam Rabbinorum ex disciplina Legem Clarissimus illustravit Seldenus: *Poena excisionis locum tantum habuit, ubi quis deglutiret sanguinem exeuntem in ipso mactationis tempore; & sanguinem animam, & capita amputans, quamdiu vivacitatem suam retineret, aut sanguinem emisisset, dum effusus est, & ubertas exibat. At si* [illegible] [illegible] *, vitae membrorum sanguis est, sanguis autem in lege quâ excisionis poena sancitur,*

[illegible]

XXVII. [illegible] Origenem. [illegible] Angeli [illegible] Cornelius [illegible] Origenem [illegible] Patres [illegible] Dæmones sanguine [illegible] De [illegible] Athenagoras. [illegible]

[illegible]

XXVIII. Ad hunc ergo [illegible] Lex de sanguine [illegible] de sanguine [illegible] locum obtinet præscriptio hæc: [illegible] Dæmonum [illegible] sanguine [illegible] Ezechielis: [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] prohibere, a quibus semper impetu, humanae indoles abhorrent. Quotusquisque enim inter homines adeò efferatus & trustis Polyphemus, qui animas vivas degustet? Bacchi mysteria Polyphemus quodammodo nobis suppeditant, ut nulla sit subiiciendi causa, quin Deus sapientissimus, Idololatriaeque omnis inscitiam, hortatus quoque epulandi [illegible] animas advertere, dum Hebraeos excudo sanguine [illegible].

XXIX. Altera verò Legis de vetito sanguine causa, quae nobis etiam potior est, ex umbris, nubibusque veteris Oeconomiae petitur: *Anima enim cujusque carnis in sanguine est: ego destinavi eum vobis in altari ad expiationem faciendam pro animis vestris. Nam sanguis is est, qui pro anima expiationem facit.* Idcircò sanguis magnum Sacrificiis genus, & ceremonialia adjuncta sunt, cùm sanguine omnia consecrarentur, priscâ vigente Oeconomia. Quod praeclarè Paulus verbis exequitur: *Cum enim Moses omnia praecepta secundum legem recitasset uni. populo, sumpto sanguine vitulorum & hircorum, cum aqua, & lana coccinea, & hyssopo, totum populum simul & ipsum librum aspersit, dicens, hic est sanguis illius foederis, quod mandavit Deus. Insuper autem & Tabernaculum, & omnia vasa sacra eius functionis, sanguine sic similiter aspersit, & omnia fere secundum legem sanguine purificantur, & absque sanguinis fusione non fit remissio.* Ex morte sanguis hoc divinae atque sanctimoniae, accessit igitur ad Dei peculium, ut indignum fuisset omninò esum accepto sacram apponere in epulis. Similiter [illegible], ubi pro quo animae non sanguis animae, [illegible] *pore ex holocaustis, exscindetur homo ille e populis suis.* Cùm itaque adeo Deo peculiaris dicaretur, ab eo etiam abstinebant. Atque hinc liquet, Legem sanguinis esum prohibentem, praecipuè Zabaeorum superstitionibus non [illegible] Spencerus, sed Idololatrarum usum sanguinis in Numinum honorem convertentium considerationem, occasionem solum fuisse [illegible], renovandi inculcandique interdicti, cùm vel superstitione [illegible], [illegible] sanguinis temperabat abstinentiam, Lex promulgata fuisse. Nobis quidem nec Zabii, nec Baalis Sacerdotes, nulli aut Idololatriae, aut Magiae deditis superstitionibus, cùm Noachi demum [illegible] sanguinem. Solà Noachi familià solus [illegible] Lex, *carnem sanguine, qui est anima ejus, ne comedetis.* [illegible] tionem, atque intellectionem, in unum praecipuè fundamento quoque collocari: nempe quòd peculium utrimque vota sit, ipsorum sanguis jam à Noachi temporibus destinatum, [illegible], propterque Legem de eo sublatam, causa est. Avevi praebentur Paulo, hoc mysticè sapientiae [illegible] *quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum seipsum obtulit immaculatum Deo, purgavit ille ab operibus mortuis conscientiam vestram?* Quae quidem ex [illegible] sanguinem [illegible], [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] temporibus [illegible]. Ea parte vera sanguinis Christi [illegible], qui Noachi tempore, ut anteriore [illegible] praecesserunt. Commune fuisse [illegible] à Noacho fuisse [illegible], neque [illegible], qui verè [illegible] Anno est & pratio, a peccatorum moralique [illegible], [illegible] sua libertatem [illegible], significatam esse, negari non potest. Hoc est ille [illegible] praesentium, sanguinem [illegible]. Cum enim [illegible] sanguinem [illegible] pro vita sua [illegible] Dei [illegible], sanguinem quoque in solidum sibi vindicari voluit, quia pretium salutis [illegible], cùm absque sanguine [illegible] peccatorum remissio [illegible]. Sic [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible], [illegible] qui autem in sanguine Deum placare [illegible], [illegible] [illegible] non posse. Neque [illegible] Theodoretus: *Sicut enim in [illegible] anima [illegible] ut, sic animal [illegible] sanguinem habet [illegible] animae. Tua igitur gratia praecipi rationem [illegible] animam, hoc est, sanguinem offerri pro tua anima rationali & immortali, [illegible] animam si [illegible], [illegible] rationalis [illegible] anima [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] eodem appellavit.* Cùm igitur sanguis sacer à Deo [illegible] respectu, propter [illegible], non [illegible] sine Numine, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] potuit. Totus, ut propterea [illegible], [illegible]. Q[illegible] modò, sed peculium quoque [illegible], quae [illegible] à sacrificio, sanguis [illegible] hic praeceptione magno impedimentum ad [illegible]. [illegible] sanguis multò magis & fuit prohibitus. Quae igitur à vescendo sanguine magis temperarent, [illegible] quodcumque sanguinis interdictum est omnibus.

XXX. [illegible] [illegible], [illegible] praecipuè [illegible], [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible], quibus placuit sanguinis [illegible], [illegible] perpetua duraturae [illegible]. Cui sententiae magnâ eruditorum caterva consentit, maxime favet Curcellaeus: Assipulantur quoque, [illegible], [illegible], [illegible] eruditione illustres, *Hugo Grotius in Annot. in Genes. c. 9. Claudius Salmasius, libro de Foenore trapezitico, quem etiam defendit non semel, auditi à Ger. Joanne Vossio, qui tunc inspector erat, in publicis suis lectionibus Amstelodami, cùm historiam Ecclesiasticam explicaret. Nec praetereundus est Christianus Becmannus, qui in Exercitationibus suis Theologicis, totam XXVI. in ejus defensione impendit.* Haec porro suam [illegible] [illegible]. Primum ex antiquitate principia ducitur: *Ad [illegible] [illegible] [illegible], inde liquet, quòd fuisset sic [illegible] ejus Noacho, & filius ejus, ex quibus omnes utique homines ad hodiernum usque diem, originem traxerunt.* Secundum fundatur argumentum verbis hisce: *Anima carnis in sanguine est.* Quia sic exponit Josephus: *Dominus non sine causa nobis terrestribus [illegible], & [illegible]*

Anno Dn. 50.

sublatò fermento, absque sanguine, nam in hoc est anima. Inde colligunt, *Sanguinem qui est vehiculum animæ, præcipuè animalium partes, Deum accepisse, quo vobis parendi hortatum & tradidit foret, atque animam comedere.* Tertium afferunt argumentationem, quæ colore suo multos attrahit, præcipuè Becanum: *Quod præceptum* [illegible] *moralem, quæ pertinet ad præceptum Decalogi sextum, Non occides. Quia enim homines vitæ in ipsa sanguinem æstimare debent, ut ne hominum sanguinem fundere gestiant, quare non referretur ad præceptum Decalogi.* Urgent etiam præceptum Apostolorum, quo abstinentia sanguinis, cum fornicatione conjungitur, & necessariis includitur.

Conrad. Junior. de [illegible]

XXXI. Si verum amamus, argumenta hæc mi nimium quidem sunt momenti ad firmandam sententiam. Primum enim quod attinet, ex antiquitate præcepti, patrum mortalium omnium Noacho impositi, petitum, quid causæ est, cur præceptum ceremoniale cunctis dare mortalibus Deus non potuerit? Nonne ab ævo Noachi jam vigebat munditiarum immunditiarumque animalium discrimen? Nonne sacrificia, ut perperàm volunt, jam sanguis ... *Ædificavit altare Domino Noachus, & accipiens ex omnibus mundis pecudibus avibusque, obtulit holocausta, quibus odoratus est Deus odorem gratum.* Quid? Num absque fide Noachi in domo sacrificavit? Atqui holocaustum ejus Deo placuit, fuit ergo fide conditum, nulla fides autem absque Dei mandato fingi potest, quo existente, præceptum erit, fides non erit. Num ergo mundorum & immundorum discrimen animantium, aut etiam pecudum sacrificia, exemplo paterno Noachi ad omnes posteà gentes propagata, in res morales incidunt? Sic est, sanguis prisco jure ab Adamo cum respectum induerat, quo consecratione, ut pollicitæ clarendorum peccatorum ... typici, [illegible] sanguinem. Idcoque erat ut cibum vetitus potus. Nihilo potentius est argumentum ex Lege desumptum; *anima carnis in sanguine.* Quæ congrua ratio est, cur piandis sceleribus destinetur altari. Cum enim animæ peccatoris justitiæ Dei addicerentur, necessè opus fuit anima, Numen ut iisdem placaretur; eoque alimento sanguis extenderetur, quia Deo facere, utpote qui vitam animam tenemini... Itaque sanguis à Mose non ut se & natura sua consideratur, sed respectu ad effectum ejus habetur, quatenus ille sanguis, hoc ut anima, in vicem animæ nostræ substituebatur, veluti placamentum, ut expressis Moses verbis docuit: *Anima cujusque carnis in sanguine est, ego dedimus eum vobis in altari ad expiationem faciendam pro animabus vestris.* Quoties plerisque, quæ ... est omnium figura rerum ... , sanguis pecudum, animam quoque hominis dici potest, contemplationi repræsentationem, ... Christus ... significationem. Cæterùm, si etiam in se spectetur, exclusa ad expiationem respectu, ex usu nullâ religione prohibemus. Etenim, si cur animalium, quod præcipuum alimentum, adeo fas est, quidni & sanguinem usum? Plus ne addidit ratio ... sanguine prohibitum gestitur, quidni etiam ... primum ... vanis, ... debeat ... ? Si hunc unus pecudum depulsus fuerat, quidni

Genes. 8.

Levit. 17.

& sanguine? Eapropter [illegible] ... ratio, quæ sanguinem potius quàm cordis, aut cerebri esum prohibeat. Omnium partium [illegible] quoniam, nulla pars est animata, sed ea solum fere [illegible] ... sanguinem corrumpit, & quia alimentum est, non [illegible] naturam calorem, qua deficiente, extinguitur animal. Hac de causa doctissimus Fernelius potius definitione sanguinem excludit: *Pars, inquit, corpus est nos coherens, communemque* [illegible] *ad illam functionem, ejusmodi comparatum.* Sanguis autem non à vitâ præcisus est, cum is, qui aperta venâ fluit, & vase excipitur, ... [illegible] bus vivit semperque animal. Sanguis ... sanguine præditis alimentum, eoque ab animæ officio & munere diversum. Quæ verò ad corpus gustare possumus, quia animæ portio sunt comeduntur, cum spiritus substitutores illi materiæ [illegible] ... meliorem utique animam deglutimus. Denique [illegible] quod sanguinis abstinentia adjunctam habeat rationem moralem ad præceptum, Non occides, pertinentem, ut hominum sanguinem fundere gestiant. Contrarium [illegible]. Primum enim falsissimum est, illud præceptum moralibus esse inserendum, cujus ratio moralis est. Ratio moralis fuit, quâ Christus interim quidem [illegible] ad illud solvendum adductus est, ne videlicet foret scandalo. Ratio itidem moralis est, quâ vetamur imprudenti Christiana libertate uti, ... [illegible] ... & eis Recognati cibo quoque abstinentium, Ergone & caro [illegible] ... moralia bona includitur? Apage ridiculam argumentationem cum tota ratione vera. Insuper [illegible] præceptumque vetandi sanguinis esulum, adjunctam habuisse rationem moralem, quam ex ceremoniali Moses deducit; quia nimirum sanguis est animæ expiatio. Non hujus interdicti eadem est fontibus natura petit, non ex jure fuit, quod natura non fuere sanctissimi [illegible] ... in Evangelio distinctum. Quæ Legislatoris [illegible] plurimam nobis efficit admirationem, si docere de abstinentia sanguinis præceptum, sit ratione morali conditum. Etenim ex potius [illegible] causa fuit, quam Numinis sanctissimi [illegible] quàm assignanda alia, quæ umbratilis est & temporaria. [illegible] ut hominum sanguinem fundere gestiant, magis prohibere ... [illegible] eandem animamque hominis magis cum ... conspirat, & ejus potius videntur esse tyrannorum infilium crudelitatem, quàm sanguinis in eorum quatidum sturpatum. Ut dicamus, ut attendant

Fern. Phys. lib. 6. c. 1.

Anno D[illegible]. 50.

[illegible] sapientia [illegible] Pythagoreorum [illegible]:

[illegible] est [illegible],
[illegible],
[illegible].

De precepto Apostolico, [illegible] est adversarius [illegible], mox [illegible].

XXXII. [illegible] argumenta [illegible]. Ac primum constat in piscibus atque locustis, non secus ac in quadrupedibus avibusque reperiri sanguinem, qui inde sit vena [illegible] vehiculum. Quo consequens est, eodem jure Naturæ, piscium quoque & locustarum, non minus quàm avium pecudumque sanguine, debuisse [illegible]. [illegible] gero admonetur, has [illegible] argumentorum: 1°. [illegible] Genes. 9. 4. [illegible] sanguinis [illegible], non tantum à carne bestiarum, & volucrum, sed etiam [illegible] in aquis [illegible]. Secundò, quòd [illegible] mundari, & [illegible] etiam in piscibus [illegible] Levit. 11. 9. 10. Non sunt tamen [illegible] argumenta hæc. Primum enim כל רמש omne reptile, sub piscem [illegible] complectitur. Sanè רמש [illegible], vel [illegible] piscem significat, licet tamen in creatione רמשת Moses [illegible] Secundò, [illegible] sæpiùs mundum [illegible] quod vivit, [illegible] hominis fuit; verbis autem, quæ vivit, perspicuè [illegible], quæ [illegible]: cùm tamen pisces frigent, [illegible] in [illegible], admittuntur in cibos. Discrimen piscium agnoscimus, quod verò sanguinis [illegible], [illegible].

XXXIII. [illegible] sanguinis [illegible] non [illegible] [illegible] nec [illegible] potest, nec piscium aliquid [illegible] nisi quòd sanguis avium fundi debeat, piscium non debeat. [illegible] avium volucrum & pecudum [illegible] Hebræorum [illegible] [illegible]. Quòd, [illegible] piscibus, [illegible]. Quid ita? [illegible], sola hæc; pro [illegible], avium pecudumque sanguine [illegible], piscium non [illegible]; illorum [illegible], non horum [illegible] fuit. Quod [illegible] à Thoma [illegible] observatur: *Dicendum quòd pisces, qui in aquis vivunt, magis sunt aliena ab homine, quàm cætera animalia, quæ vivunt in aëre, sunt & homo: & [illegible], pisces ex aqua extracti statim moriuntur, unde non poterant effundi [illegible]. In [illegible] servari non debent, [illegible] & pudenda, [illegible] sanguinem.* Ac incredibile est, [illegible] à Judæis sanguinem fundi potuisse, in cibo [illegible]. [illegible] igitur [illegible] argumentum [illegible] [illegible] Lex de sanguine [illegible] [illegible] [illegible] cadaver, peregrino qui est intra portas tuas dabis illud, ut vendas alieno. Quæ à [illegible] sequi [illegible] præscriptio, [illegible] Naturæ [illegible] sanguine [illegible]. Vendi cadavera [illegible], nefas fuisset, ne [illegible] peccarent absque ulla necessitate, quæ cùm gravissima est, [illegible] Mosicæ Gentibus [illegible] peccandi [illegible]. Sic Deus [illegible] perpetui, ex [illegible] Inclusus [illegible] morticinis cadaveribus sanguis fuit, à quo [illegible] moralis & perpetua, Gentes [illegible] Judæi abhorrere debuissent. Contra [illegible] Deus exprobrare placuit: nec [illegible] sanguinis [illegible], [illegible] præveniret. Quando magis in esum sanguinis [illegible] Judæis majori circa [illegible] [illegible] [illegible] usu, quæ solâ lege ceremoniali prohibebatur sanguinis abstinentia.

XXXIV. Præmissâ Mosaicæ Legis explicatione, decretum ingrediamur Apostolicum: *Visum est Spiritui Sancto & nobis, ne quid amplius vobis imponeretur oneris, præter necessaria, [illegible] fornicatione, & sanguine [illegible].* [illegible] observatu digna. 1°. Quamobrem [illegible] [illegible] Cancellus hæc est; Quòd [illegible] non debent præcepta morum, quorum honestatem natura sola, unusquisque [illegible] absque alterius præceptione, docere potest. Nec vocari debent onera, quæ tam honesta sunt, ut ab omnibus qui [illegible], etiam nemine præcipiente, observari debeant. Quæ observatio, [illegible] non videtur [illegible]. [illegible] ita est [illegible], ut qui in eam [illegible] defigit cogitationem, illi [illegible] non possit. Quin etiam Christus disciplinæ suæ, [illegible] & mandatum Joannis [illegible] Thyatirensium, [illegible], onus vocatur. *Volo*, inquit, *non imponam aliud onus.* Quibus id significatur admonitione, quæ ipsorum vellebat aures, ut majorem adhiberent diligentiam ad [illegible] errores. Alia igitur nobis quærenda causa est, cur [illegible] Ac meritò quidem sanguinis, suffocatorum Idolothytorumque respectu vocari onus potuit, [illegible] Evangelio [illegible], non nihil debebat. Quippe hæc onera [illegible] potuere, à quibus solummodò [illegible] tempe[illegible] [illegible] à Pharisæis [illegible], quibus libertas [illegible], dicuntur onera. *Ligant onera gravia.* Quibus innuitur, quòd præceptum violantibus Apostolicum imponere esse non licet. Patres [illegible] sunt [illegible]. Ideirco Prophetiæ [illegible]

Marginal notes: Ovid. Metam. [illegible] — [illegible] — Genes. 9. 4. [illegible] — Gen. 1. — Gen. 1. 19. — [illegible] — [illegible] — Thom. [illegible] — Deut. 14. [illegible] — Cur Præceptum [illegible] onus dicitur — Conrad. [illegible] de Usu [illegible] — Matth. 11. 30.

vocantur enim, quia ipsis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in populo ipso, vel Propheta, vel Sacerdos [Hebrew: illegible] quanam est ista prophetia, auuse Domini. Apostolicam quoque praescriptionem, vel nimium compunctione fuit, vel censurae violatoribus irrogatam. Cujus [illegible] [illegible] gravius [illegible]. Evangelium homines in officio retinet, quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], si vobis caveritis, bene agetis. Non dubitandum tamen, quam paena praecepto inclusa fuerit, cujus ratione gravissimam & atrox fuit. Num abiisset impune, qui Sacrae auctoritate & Sancti Spiritus, & Apostolorum, Seniorumque & curae & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habuisset contemptui? Paulus sane qui Synodo interfuit, testatur *fornicatores esse a Deo judicandos* atque puniendos.

XXXV. Inter prohibita, primum numerantur illa, *quae per simulachra polluuntur*, quorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Prius Religionis testera fuit, quod honor Daemonum sanderi ei ascribebatur, qui nomen sacra alebat, quod Idolothyti genus à lege prohibetur: *Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum, ne cum fornicati fuit cum Diis suis, & adoraverint simulachra, vocet te quispiam, ut comedas de immolatis.* Nec caret exemplo prohibitum nefas. Vocati enim à mulieribus Moabitis Hebraei, *comederunt, & adoraverunt* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] *Paulo* [illegible] mentionem, explanatum est: *Nolo vos* [illegible] [illegible] [illegible] *poculum Domini, & poculum Daemoniorum; non potestis mensae Domini participes esse, & mensae Daemoniorum.* Eruditissimus ille Stephanus Le Moine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *in honorem Deorum Olympiorum; alterum in honorem* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Jovis* [illegible], *Ἀγαθοῦ δαίμονος, & ὑγιείας, quae sanitatem curaret & tueretur. . . Tria vero ista pocula inde videntur pocula daemonum, de quibus Apostolus, nolo vos, inquit, esse participes calicis Domini, & calicis Daemoniorum.* Potuit quidem Apostolus haec attendere pocula, cum usum calicum Daemoniorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paulum potius sacras intendisse epulas, quae Daemonum in honorem parabantur, quarum usus erat frequentissimus. Quibus in epulis, numinibus laudes sunt accommodatae. De Hercule Virgil. *Aeneid.* l. 8.

> *Hic juvenum chorus, ille senum, qui carmine laudes*
> [illegible] *&* [illegible] [illegible] [illegible]
> *Monstra manu, geminosque premens eliserit angues.*
> *Salve vera Jovis proles, decus addite Divis*
> *Et nos, & tua dexter adi pede sacra secundo.*

Apud Livium Camillus: *In Jovis*, inquit, *epulo, num alibi quam in Capitolio, pulvinar suscipi potest?* De ejusmodi epulis Valerius Max. *Feminae cum viris cubantibus sedentes coenitabant; quae consuetudo ex hominum convictu ad divina penetravit. Nam Jovis in epulo, ipse in lectulum, Juno & Minerva in sellas ad coenam invitabantur. Quod genus severitatis, aetas nostra diligentius in Capitolio, quam in suis domibus servat: videlicet quia ad rem magis pertinet Dearum, quam mulierum disciplinae contineri.* De Epiphane Carpocratis filio, Clemens Alex. *Samae, quae est urbs Cephalenae, ut Deus ei honore afficitur: tempore quo in Deos relatus est Epiphanes, sacrificant, libantque, & conviviantur, & hymnos canunt.* Sacra quoque Numinum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Daemonum destinatum & psalendorum semper tabulamentum suppeditabant, Apaturiis, Dionysiis, mysteriis Atticis, coquorum desultus inducuntur, ad summum cunus Serapica, spartendi incruentatur.* Cornelius Macro, qui coenam Herculis in Templo dedit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Alexandri M. habebat, Pontifici propinavit. De epulis ejusmodi observabilis Ancyranae Synodi Canon IV. *De his qui sacrificare coacti sunt [illegible] super in Templis Idolorum convenerunt, si eos quidem cum habitu ad Templa perduct[illegible] atque ibi persisterunt veste adhuc mutata, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnia quae fuerant apposita, placuit eos inter auditores uno anno consistere, tribus autem aliis annis agere poenitentiam.* Auditur & recentiorum observatio de Jubilaeo Calecutensium: *A la teste du peuple la grande figure de Satan est portée par huit de ces devots, habilles de tuniques de coton, & suivie de quatre Brames, & de quantité d'autres Prestres, qui tous vont sautans, dansans, & chantans devant le Diable, se donnant avec des couteaux de terribles coups par le visage & sur les bras. . . Ils retournent par une autre porte du Temple, remettant leur Idole à sa place, & finissent ainsi leur procession. De là ils vont trouver le diner tout prest qu'on* [illegible] *fait d'eau benite, pour se purger des* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

XXXVI. Fuit etiam communis Idolothytorum usus, cum videlicet ex sacrificiorum oblationumque reliquiis pars aliqua, quae in Sacerdotum, vel offerentium commodum cesserat, vel communi mensae apponebatur, vel in macello [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non fuit. Quippe impressa fuerit in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quemadmodum cera, quae sigilli munere fungitur. Hoc modo officio, cum transierunt principio imagine, ad communes usus revocantur. Itaque aperte Paulus praedicat, *quidquid in macello venditur, edite, nihil propter conscientiam discriminantes.* Utrum scilicet Daemonum in macello, vel alicubus collocatum sit, necne, curare non debetis, dum in foro venum prostat. Cujus ratio haec est, quod *Idolum nil sit in mundo*, vel Daemonum est verum, mutandis rerum naturae, quae à Deo conditae sunt. Respectus autem ille, quem [illegible] inducunt, antea sacra evanescit atque [illegible] eoque boni opus Dei est, quod naturae bonitatem retinet atque participat. Huic etiam doctrinae consensit Ecclesiae praxis: *Julianus Apostata fontes, tum qui in urbe Antiochia, tum qui in suburbano Daphnensi erant, abominandis sacrificiis* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *communione sceleris infecerentur. Deinde cuncta quae in foro erant, similiter contaminavit. Panes enim & carnes, olera item ac poma, cunctaque denique obsonia, lustrali aqua aspergi jussit. Quae cum* [illegible]

Margin: Jer. 23. 33. — Theo. apud [illegible]. — [illegible] — [illegible] — Exod. 34. 15. — 1 Cor. 10. 21. — Le Moine [illegible] — Liv. l. 5. — Val. Max. l. 2. c. 1. — Clem. Alex. [illegible] — [illegible] — Theodor. l. 3. c. 14. — Idolothytorum usus [illegible] non inhib.

Anno D. [illegible]

[illegible] Christiani, gemebant ipsi quidem, ac lamentabantur, talia [illegible], edebant tamen, [illegible] lege Apostolica. Ac illi quidem quibus vera sapientia fuit, id genus Idolothytorum à cibis legitimis non esse distinguendum, rectè judicabant. Sed in omnibus non erat ista cognitio. Tenera enim Judaeorum conscientia abhorrebant ab edulio ejusmodi, quod memorem Daemonis notam, sacrificiis cultoribusque suis, nullo aut tempore, nec loco, vel usu quolibet abolendam impressissent. Eò inclinabat Rabbinorum disciplina, quod nos magnus Seldenus docuit. *Volebant ea hinc facto [illegible], tam [illegible], nisi [illegible] illicita [illegible]. Imò legimus ex opifundo [illegible] : [illegible] ... in more [illegible], [illegible] ... Quoties [illegible] : signo hoc fieret, [illegible] illicitus fuit, nec in [illegible] [illegible] debebat. [illegible] erat.* Nos non [illegible] usum eorum, quae polluta erant per Idola, [illegible] propter [illegible] [illegible] Antiochenos Christianos, utpote [illegible] & vere Idololatriae actu. [illegible] ergo [illegible] usus, qui erat ex se [illegible] & permissus, Judaeis tamen erat scandalo.

XXXVII. [illegible], in quo Numinum [illegible], gravissimam urgenet [illegible] ... Quaerebant Augustinus c. 6. [illegible] victum [illegible] necessitate, si nihil aliquam [illegible] nisi cibum in Idolio positum, ubi nullus alius est homo, [illegible], potius mori debeat fame, quàm cibum illum sumere? Respondet autem Augustinus ad Publicolam: *Aut certum est esse Idolothytum, aut certum est non esse, aut ignoratur. Si ergo certum est esse, melius Christiana virtute refutatur. Si autem [illegible] ... necessitate [illegible] ad usum necessitatis assumatur.* [illegible] ... usum, abstinere, & [illegible] scandalo [illegible] [illegible] ... Augustinum non dixisse [illegible] peccaturum, si cibo [illegible] vesceretur. Nos praeterea ex [illegible] ... non possumus. At [illegible], Augustinum [illegible] ... sed etiam facto, quo consequens erit [illegible] à nobis in verborum, sic [illegible] non posse [illegible] significarent. Usus autem cibi in Idolio semper, ex institutione publica destinatur honori celebrando Numinibus. Idcirco [illegible] ... [illegible] sit, sic nec [illegible] quoque gloriam ejus tribuere fas est, quod facit is, cùm nomine vel [illegible], quo ad honorem [illegible] [illegible] institutum, quale est Idoli in [illegible] cibum adhibere. Nec [illegible] facto, [illegible] hominibus [illegible], [illegible] ... quod [illegible]. Neque ejusmodi cibi [illegible] ... [illegible] si scholio vel scandalo, innocens esset cibum [illegible], nullâ quidem Christianâ virtute, sed magnâ potius temeritate atque [illegible]

[illegible] Cum ea non sit fortitudo, quae nulla ex causa nos necessitate magnum subit periculum. Quid multa? Si talis abstinentia cibi virtus est fortitudinis, talis cibi usus pene publici actus animi est.

XXXVIII. De [illegible] agendum. Vocabulum [illegible] quasi [illegible], Cornelius [illegible]. Neque ignoramus Veterum exemplaria [illegible]. Irenaeus qui l. 3. c. 12. Apostolorum exhibet Epistolam, hoc tantùm habet: *Abstinendum ab Idolothytis, & sanguine, & fornicatione.* Omisit & [illegible] Tertullianus libro de Pudicitia c. 12. *Necesse est abstinere à sacrificiis, & à fornicationibus, & sanguine.* [illegible] Cyprianus [illegible] ... *Abstinete vos ab Idololatriis, & sanguinis effusione, & fornicatione.* [illegible] ... longè graviorem [illegible], quàm [illegible] vocat. At primò vox Graeca in [illegible] legitur, bis Actorum 15. & semel c. 21. v. 25. Non est [illegible], vocabulum [illegible] tot [illegible] locis. Secundò, legit Oecumenius, legit Chrysostomus, legit Origenes, [illegible] ... in re non est exercitus, probabit verbum. Tertiò, [illegible] eam esse vocem, [illegible] quoque suadet. Cùm enim ubi [illegible] à Mose concederetur Ethnicis, nulla superstitisset via [illegible] cum Gentibus Judaeorum, nisi illa quoque [illegible] Apostolica [illegible]. Itaque [illegible] usus [illegible] prohibendus erat, ut pacis [illegible] atque commodis.

XXXIX. De [illegible] [illegible], [illegible] quod res sit, in [illegible] revocatur. Nonnullam Idololatriae speciem hoc prohibitum [illegible] ... *[illegible], & sine exceptione [illegible], sed [illegible] temporum, & [illegible] circumstantias requirebant*, [illegible] scilicet in Templum [illegible]. Vix tamen credimus hanc Apostolorum mentem fuisse. Quippe [illegible] Idololatria hoc, [illegible] ... significationem vox [illegible] de Ethnicis, quibus id praecepta mandabantur, à quo [illegible] [illegible] erant removenda. Quis Gentilium audito, *abstinete à fornicatione*, sibi [illegible] in mentem, ut prohiberi convivia quae in Idolio agitabantur? Eruditissimo Heideggero, [illegible] polygamiam significat: *Intellige, inquit, [illegible] & polygamiam & divortia.* Quem [illegible] [illegible] Lightfootum. Nobis tamen fit incredibile, Apostolos voci [illegible] ... [illegible] ... [illegible], populorumque intelligentiam [illegible] [illegible]. [illegible] ergo [illegible], abstinere à polygamia; sed & hoc mandari Judaeos potius quàm Ethnicos perstringuntur. Hic nova [illegible] celeberrimus [illegible], [illegible] hoc loco est [illegible], quae offertur Deo non [illegible]. Quam [illegible] [illegible], [illegible] explicationem. Nobis tamen persuasum, [illegible] [illegible] quaerere, [illegible] [illegible], quae ipsi [illegible] ... [illegible] ... [illegible] Numinis [illegible] in Idolio prostituebantur, dedicantes quasi eam summo, persuasi fornicatione illâ sum placare Deum. Addidimus

[illegible]

[illegible]

Anno Do. 50.

Mosis ad disciplinam [illegible], quæ [illegible] Petrus [illegible] [illegible] pro eis boni qui circumciduntur, non esse [illegible] potuere Gentiles, [illegible] non fuit Apostolis, nisi Pharisæi, qui [illegible] apud Antiochiam [illegible].

XLIII. [illegible] quod [illegible] docerî, quod post [illegible] rebus [illegible] esse [illegible], [illegible] Apostolis, Prophetisque, qui [illegible] est Jacobi sententia: *Ego [illegible] esse Gentiles, sed [illegible] pollutis per idola, sanguine & suffocato.* [illegible] Paulus, [illegible] Apostolicæ præscriptionis, aperte [illegible], sanguinis abstinentiam [illegible]: *Quidquid in macello [illegible], nihil [illegible] propter conscientiam.* Quibus planum est, [illegible] quæ [illegible] illicita. [illegible], sanguinis suffocatum, idolothyta, [illegible]. Omnes [illegible] Apostolicam, sed [illegible], in aliquo [illegible] legisse [illegible]. [illegible], in [illegible] Hoc modo [illegible] idolothytorum, blasphemiam, [illegible] non abhorruit [illegible] [illegible] sanguine & suffocato [illegible], *sunt [illegible]*. Quis [illegible] superstitionem? 4°. [illegible] Christiani [illegible] Augustinus, [illegible]: *Quis jam hoc Christianus observat, ut [illegible] sanguis [illegible] est: aut [illegible] hoc tempore [illegible].* [illegible] superstitionemque [illegible] in [illegible], cùm [illegible]: *Animalia [illegible], inquit Epiphanius, non [illegible], neque [illegible], sed [illegible] esse [illegible].* [illegible] sanguinis abstinentiam [illegible].

XLIV. Cùm [illegible] ad [illegible] [illegible] Hierosolymis [illegible] [illegible], Ecclesia [illegible], [illegible] Judæos [illegible], neque [illegible]. Propterea Petrus, qui antequam venissent quidam à Jacobo, cum cum Gentibus edebat, *postquam venerunt, subtrahebat & segregabat se ab eis, timens eos qui erant ex circumcisione, ut [illegible] cum eo reliqui etiam Judæi, adeo ut Barnabas [illegible].* Cùm [illegible] Evangelii non [illegible], sed ut [illegible] Ecclesia [illegible], & [illegible], quæ [illegible] & [illegible], [illegible] admodum fuit, [illegible] libertas Christiana. Hoc vidit Augustinus: *Et hoc tunc Apostoli præceperunt ut ab animalium sanguine abstinerent Christiani, ne [illegible], neque [illegible] pro tempore [illegible] [illegible].* In quo cum [illegible] Gentes propter [illegible] Spiritui Sancto [illegible], [illegible] Christianis: *[illegible] sanguinis, [illegible] sanguinis, et [illegible].* Sed & servi Christianorum, [illegible], quæ Sanctis [illegible] ad hoc [illegible], [illegible] Gentilium [illegible]: *Nam [illegible] sanguinis [illegible] [illegible] pueros [illegible], & [illegible]* [illegible], quod [illegible]. Hanc [illegible] Tertullianus: *Erubescat error vester Christianis, qui ne animalium quidem sanguinem in [illegible], qui propterea quoque suffocatis & morticinis abstinemus, ne quomodo sanguine contaminemur, vel intra viscera sepulto. Denique inter tentamenta Christianorum [illegible] [illegible].*

XLV. Apparet [illegible] sanguinis, idolothytorum, suffocatorum que, non [illegible], aut [illegible] Quædam ex natura sua, quædam ex [illegible], quædam ex [illegible]. Quæ licet [illegible] ad [illegible] tamen [illegible] [illegible] sanguinis [illegible] fuit,

Anno Dn. 50.

sunt, non illa quidem quæ [illegible], vel ex natura, vel ex præcepto perpetuo, quomodo & hypocritæ & [illegible] omnes circumstantias. Monet pietas erga Christum, officium conservare charitatem, ne fraternæ ædificationis neglectu peccetur. Cum igitur principio Ecclesiæ Judæi non sint [illegible] [illegible] quæ à Deo prohibita fuerant, servandæ paci æquum [illegible] dulgere; eò magis, quòd ab ultima penè Antiquitate fides Judæorum fuit, atque Ecclesia Hierosolymitana fons erat Christianæ fidei, ubique terrarum propagatæ. Itaque in publica Ecclesiæ [illegible] libertatis sunt, vilissimum ædificationi ciborum præmisissent Ethnici, non sine magna Ecclesiarum contemptu. Illud autem genus necessitatis, quod ex officio vitandi scandali & retinendæ pacis amore nascitur, venisse in mentem Apostolis, liquidò constat ex Pauli doctrina: *Si quis dixerit, hoc idolis immolatum est, ne edite propter illum qui indicavit, & propter conscientiam: conscientiam autem dico non tuam, sed alterius; cur enim libertas mea damnatur ab alia conscientia?* Non igitur tum à natura, nec à perpetuo præcepto Idolothyta prohibebantur, quæ alias nunquam fuissent permissa & legitima. Præterea cum obtinente vel Mosis disciplina, concessus foret Ethnicis suffocatorum usus, promulgato jam Evangelio, quo libertas ciborum asseritur, quis credit perpetuam ab Apostolis suffocatorum abstinentiam injunctam fuisse? Itaque Paulus, qui diligentissimè ea commendabat, quæ pietati erant emolumento, hortatur quidem Thessalonicenses, ut *fornicatione abstineant*, nullam tamen de sanguinis [illegible] mentionem. Porrò cùm præscriptionem [illegible] vinculis, subverso Templo, Christianos [illegible] ejusmodi opinione fuisse, quod eorumdem ea necessitate constringeretur, quod si verum volunt, portio quædam erroris fuit. Contendit quidem Natalis Alexander, Ecclesiam Romanam, Græcam, Gallicanam, Germanicam, sanxisse abstinentiam à suffocato & sanguine, *Non quòd eam legem adhuc vigere existimarent, sed quia convenire videbatur eam renovare, ob reverentiam Apostolorum.* Mirum verò accepimus, cùm ne vel unum ejusmodi causæ verbum invenerint Concilia, nec factum quod aiunt, Lex Apostolorum exinde abrogata fuerit, ut opus esset renovatione. An consentaneum Clericis abdicationem, laicis excommunicationem intentari, ob petitum è sanguine cibum, si Apostolorum Legem refixam fuisse, Patres Constantinopolitani, Turonenses, Wormatienses existimassent. An æquum ob reverentiam Apostolorum, jugum revocari Mosaicum, quod nonnisi tempori necessitateque coacti, Ethnicis imposuerunt? Si ob reverentiam Apostolorum [illegible] de sanguinis abstinentia restitui debuit, quid ni circumcisio revocatur? Apage commenta. Ea non est reverentia Apostolorum, quæ ipsorum sententiæ repugnat. Noluerunt autem hanc observari de sanguine vetito Legem, nisi amovendo Judæorum scandalo, quod Templum staret Hierosolymitanum. Hoc optimè [illegible] subtilis juxta & eruditus, Ecclesiam quà latè patet, in errorem ire dixisse, admisso quòd vi præcepti Apostolici, a [illegible]

atque sanguine; quem liberum & abstinet, & in novam Legem ob Apostolorum reverentiam, commentum est. Subtilius autem verò sensu doctè judicent.

XLVI. De seditione Antiochena [illegible] extinguerent incendium, unà cum Epistola Antiochenis mittuntur Judas, cognomento Barsabas, & Silas, qui Prophetas agebant, qui ubi lecta est Synodi Epistola, multo sermone confirmarunt fratres. Cùm autem illic egissent aliquandiu, dimissi fuerunt cum pace ad Apostolos. Mutato tamen consilio, Silas permansit Antiochiæ. Post aliquot dies, quos Paulus Barnabasque [illegible] fuisset, Paulus Barnabam hortatus est ad visitandos, quas condiderant Ecclesias; Barnabæ autem consilium erat, assumere secum Joannem, nomine Marcum. Paulus verò non esse assumendum censebat. Uterque consilii sui rationem afferebat. [illegible] Marcum quem certa culpâ quadam purgare [illegible] magno exemplo ostenderet, resipiscentibus apud Deum veniam esse. Nec parum Marco patrocinari videbatur, Mariæ matris pietas, quæ cùm maximè fureret persecutionis tempestas, domum suam fidelibus asylum esse voluit. At rationum hujusmodi numquam adduci Paulus potuit. Etenim cum per ignaviam Marcus eos deseruisset, ut domum suam repeteret, non sine Evangelii detrimento, verebatur Paulus, Evangelii propagandi cupidissimus, ne iterum simile incommodum, per ejus discessum pateretur. Erat enim negotium Evangelicæ prædicationis, periculi plenum atque molestiæ: quæ ab omnibus [illegible] ferendæ: ut meritò idem & secundo iterum [illegible]. [illegible] *aratro admotâ respiciens à tergo, aptus est regno Dei.* Et verosimile est, non sine nonnullorum scandalo, Marcum defecisse. Quòd si circumstantias attendamus, Ecclesiæ quidem calculo, causâ Pauli superior fuit. Is enim ab Ecclesiâ, ad opus suum cum solemni benedictione dimissus est. De Barnaba verò hoc unum legimus, quòd assumpto Marco in Cyprum navigavit. Nonnihil tamen ponderosior apparet Pauli sententia, cùm illi qui ignavia & socordia ab Evangelii prædicatione recesserunt, non temerè ad Ecclesiæ [illegible] plus æquo videtur indulsisse sanguini, quòd Marcum [illegible] *Primum quidem malum nullum fuit, si commoti fuissent Gentiles, avulsi sunt alter ab altero, sed etiam magnum bonum, quoniam nisi hoc fuisset, haud facilè secessissent alter ab altero.* [illegible] *& amor exacerbatos non fuerit mala, quando pro [illegible] unusquisque contendit, atque justa cum ratione. Itaque si quis dicerem exacerbatus, quod justum, & quod in gloriam suam quæsivisset, haud; si autem utrique volebat docere & instituere, & hoc quidem bene, ille autem [illegible] quæ hoc fuerit, [illegible]? multa etiam hominum naturæ faciebant.* At neutrum damnat Hieronymus, *Paulus severior, ille clementior, uterque in sensu abundabat, & tamen dissensio habet aliquid humanæ fragilitatis.* Cæterùm Apostolorum hoc dissidium non dissolvit amoris nodos. Ideòque Paulus postea ad Corinthios Epistolâ, honorificam de Barnaba mentionem agens: *An solus ego & Barnabas, non habemus potestatem?* Quibus ostendit,

Margin notes: 1 Cor. 10. — Natal. Alex. [illegible] — [illegible] — Luc. 9. — Chrysost. [illegible] hom. 34. — Hieron. adversus Pelag. [illegible]

Anno Dom. 50.

[illegible] pacem [illegible], [illegible] ubi hoc [illegible] [illegible] [illegible] conspicuum [illegible] dio [illegible]. Invenit enim Barnabam, non Lucam, sibi fuisse [illegible].

XLVII. Ubi Barnabas se sejunxit à Paulo [illegible] sibi assumto, navigavit. Quid egerit hac in urbe, [illegible] miraculis, penitus nescimus; scriptoris de Barnabae gestis peregrinationibus, [illegible] in profundam descendunt silentium. Cùm itaque nullum habeamus regulam, ad quam nostras de Barnaba [illegible] [illegible], una tenuissima scriptorum [illegible], quae nobis dicenda supersunt. De Barnaba haec tradit Baronius: *In Italiam venisse, & in Liguria praedicasse Evangelium, nobilissimamque Mediolanensem Ecclesiam erexisse, firma traditione ejusdemque Ecclesiae monumenta, fidem auctant atque credibilitatem faciunt.* Nobis verò, quibus non est adeò facilis credulitas [illegible], quae [illegible] [illegible] [illegible]. Extenus de Barnaba in Liguriam [illegible] Ecclesia, à Dorotheo si discesserimus, Veterum nomini [illegible]. Recognitionum veteri autor, praedicat quidem, imperante Tiberio, Barnabam Romam se contulisse: *Sub eodem anno vir quidam [illegible] in urbe loco celeberrimo, proclamavit ad populum, audite me cives Romani. . . Erat autem vir iste, qui haec loquebatur ad populum, ex Orientis partibus, natione Hebraeus, nomine Barnabas.* Verùm tamen, & traditio haec falsa est, & meminerat quoque [illegible] ille Clemens, Barnabam urbe relictâ, non in Cisalpinam Galliam, sed in Orientem abiisse. Quibus colligimus, Recognitionum auctoris aevo, traditionem Mediolanensis nondum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Tarsum deinde profectus, Paulum et requisivit, quem inventum duxit Antiochiam, ubi cum hujus urbis Christianis annum [illegible]. Cum Paulo Hierosolymam mittitur postmodum, deferendis fidelium Eleemosynis. Impositum à Spiritu Sancto Legationis per Orientem officium perficit. Adest Hierosolymitanae Synodo, redit Antiochiam, [illegible] cum Paulo de Marco [illegible] [illegible]. Longè porro verosimilius est, [illegible] [illegible], [illegible] populis, operam dedisse, quibus [illegible], [illegible] Spiritus Sancti [illegible] missus fuerat. Cujus [illegible] nullum apparet Veterum [illegible] [illegible] aliquod testimonium. Romanum profectò Martyrologium, Barnabae Mediolanum usque profectionis, ignarum est atque insolens: *Natalis Sancti Barnabae Apostoli, qui natione Cyprius, à discipulis cum Paulo Gentium Apostolus ordinatus, multas Regiones cum eo peragravit, Evangelicae praedicationis [illegible] sibi [illegible], postremò Cyprum profectus, ibi Apostolatum suum glorioso martyrio decoravit.* Nemò non est, quòd qui in Cathedris sedebant Apostolicis Episcopi, de [illegible]

[illegible] nomine decesserunt, [illegible] gloriabantur. Sic in Petro Antiocheni, in Petro Paulòque Romani, in Joanne Ephesini, in Marco Alexandrini ab adulta antiquitate exultat Ecclesia, atque triumphat. Ut extra dubium sit, Mediolanensem quoque de suo conditore Barnaba, [illegible] sibi honorem [illegible] apud Antiquos, [illegible] tantum pro fundatore habuisse Apostolum. Neque hoc dissimulaturum fuisset Origenes, Eusebius, Ambrosius, Rufinus, Sulpitius. Unus solus Dorotheus Baronio favet: *Barnabas cum Paulo Verbi Minister constitutus, primus Romae Christum praedicavit, & postea Mediolanensium Episcopus factus est.* Sed homo est [illegible] Dorotheus [illegible], cujus etiam narratio [illegible] debet, & ab omnibus illis refellitur, qui Barnabam apud Cyprum martyrio vitam clausisse [illegible].

XLVIII. Barnabam [illegible] creditur, etsi perperam Anastasii nomen posuerit, cùm ab antiquioribus eorum reliquiarum inventio, anno 488. contigisse dicatur. Id [illegible] [illegible] Tannensis tradit, ut hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Barnabae corpus in Cypro fuerat esse repertum. Quid [illegible] [illegible], [illegible], docet Baronius. Anthemio Salaminensi Episcopo, *Noctu in somnis assistit quidam, divinam majestatem prae se ferens, & luminis splendore multo effulgens. . . Tunc Episcopus, quaeso, inquit, Domine mi, dic quis tu es, qui mecum loqueris? Tunc ille ait, ego sum Barnabas, discipulus Domini nostri J. Christi. . . Hujus rei signum hoc habeas. Egredere extra urbem Occidentem versus, stadia quinque in eam regionem, quae sanitatis locus appellatur, & sub arbore siliqua effodies, Speluncam enim atque arcam invenies, quoniam illic totum corpus meum conditum est.* Quid [illegible] manifestationis mysterium [illegible] [illegible]: *Et mea sedes, inquies, sedes Apostolica est, nam & Apostolum habeo in patria mea.* Haec [illegible] martyrii, quod in Cypro Barnabas obiisse fertur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pus Apostoli quinto jam ad exitum propensione [illegible] [illegible] [illegible].

XLIX. Caeterùm multos atque nobiles doctorum acuit in hac tractatio. Primùm enim si apud Cyprum Barnabae martyrii laurum adeptus est, hoccine verosimile [illegible] [illegible] Apostoli, incognitum Eusebio fuisse, Scriptori ad conquirenda Veterum monumenta, ad ingenio [illegible], cujus quoque Ecclesia Caesarea Palaestinae, Cypro non multum aberat? Quin [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] martyrii Barnabae ignarus est omninò, de quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dritum, atque de Petri, Pauli, Jacobi, Lucae, Marci [illegible] [illegible]. De Barnaba haec [illegible] [illegible] Barnabas [illegible] [illegible] & Joseph, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Anno Dom. 50.

ANNO D. 50.

mum ad ædificationem Ecclesiæ pertinentem Epistolam composuit, quæ inter Apocryphas Scripturas legitur. Hic postea propter Joannem discipulum, qui & Marcus vocabatur, separatus à Paulo, nihilominus Evangelicæ prædicationis [illegible] opus exercuit. Quæ tametsi sunt, ut vel tamen quædam [illegible] martyrii Barnabæ, [illegible] Hieronymum, qui non minùs de eo mentionem egisset, quàm de cæterorum Apostolicorum suppliciis, quod ipsorum scriptis meminit. 2°. Illorum qui fidei causâ carnificis manu mortem invenere, sepulchra honore clarebant; ideoque Christiani jam à secundo seculo conventus agebant ibi. Hinc omne gloriosis Christi militibus templa posita. Hinc Chrysostomus, *Ipse qui purpuram induit* [illegible]. Et ut multos supersedeamus, unum audiatur & Theodoretum: *Martyrum Templa conspicua* [illegible] *Neque verò hoc per annum semel, aut bis, aut quinquies per annum* [illegible], *sed in iis sæpenumero dies festos peragimus.* Ex illa igitur disciplina, Christiani qui Cyprum incolebant, quibus utique à Barnaba appetitum hoc in Insula martyrium, probè notum esse debuit, insigne Barnabæ sepulchrum conventibus, epulis, peregrinationibusque decorassent, semperque [illegible]. [illegible] ignotum, vepribusque obsitum jacebat; eoque [illegible] incertum hominibus. Fabulis sanè non apponere non possumus ea quæ de reliquiarum Barnabæ inventione prædicant. Quæ etenim fide inducti in animum, post annos à Barnaba sepulto amplius quadringentos, corpus ejus in terra repertum adeò integrum fuisse, ut pectus adhuc caperet, in quo requiesceret Evangelium, sive Marci, sive Matthæi? Quibus demum signis innotuit, corpus esse Barnabæ, quod ex Lege sacratum [illegible] debuit?

Chrysost. [illegible]

Theodor. [illegible]

L. Sed [illegible] paulò accuratiùs narrationem eamdem juvat. Eruditionem, sanum, ingenium Clarissimi Stephani Le Moine suspicimus. Non opinari tamen non possumus, ut à Theodoro narratiunculis fuisse aliorum. Eruditissimi verba sunt Professoris: *Volunt verò forum* [illegible] *Matthæi Evangelium* [illegible] *ut omnibus innotescerent, se ad mortem usque, Evangelii defensorem esse professum. Illum non probo, sed verbo amantissime; ideoque tanquam æterno monumento, se animam Deo reddidisse, corpusque* [illegible] Barnabæ [illegible] Apostolorum, superstitionisque pleno, nobis est persuasissimum. Primum enim pugnat hoc facto cum fine consilioque Dei, Scripturam curantis. Editum Matthæi Evangelium fuit, ut [illegible] erigeret, fide Servatoris informaret, non verò ut onerosum terræ pondere, sub arbore sibique [illegible] Evangelii [illegible] injuria hoc est, quod defunctorum ornatur sepulchro, non secùs ac Eucharistiæ profanatio fuit, quod includerent tumulis. Sapienter dictum à Carthaginensi Synodo: *Placuit ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur. dictum enim est à Domino, Accipite, edite; cadavera autem nec accipere possunt, nec edere.* Hoc argumentum [illegible] est, *scrutamini Scripturas*, cadavera autem legere non possunt. Eadem & Patrum, & nostri vis est argumenti; eadem utique & Scripturæ, & Eucharistiæ ratio, ut superstitiosum sit utramque mortuisque in sepulchro includere. 3°. Si parente sit concessum aliud Barnabæ factum, pretiosaque conservatum, quod tamen est, cur à solo Barnaba perpetratum est, ut Apostolorum, Apostolicorumque [illegible] Scripturæ aliquæ sepulcra vellent? Cur Cyprorum [illegible] Barnabæ [illegible] dicti, alium monimentum non fuere professi? Quamquam hoc si similiter [illegible] Petrus, Jacobus, [illegible] Cyprianus? [illegible] corpore reconditis, quam potius [illegible], quàm Matthæi codicem, quo velo [illegible] eadem se & in novum Mosis reformare decessemus, & non quidquam dixisse, *extra ea quæ Prophetæ ac Moses futura prædixerunt*; quæ [illegible] possum facile conficiet. 3°. Cum vir sapiens nunquam agat frustra, quod tamen consilii Barnabæ fuerit, dum Matthæi codicem adjungi cadaveri passus, nobis est in obscuro, & nec verbis explicari ulla potest. Ad sanctitatem, gloriam, celebrationem Barnabæ nil habuit virium super pectus ejus illa Evangelii collocatio. Tota ergo ejus efficacia signi solummodo fuit, quòd ad [illegible] Ad [illegible] quæ sepulchrorum perscrutatores, quos tamen ea cura quæritat non sollicitabat, utrum ad mortem usque Barnabas se Christi addixisset disciplinæ. Fidelibus quidem ævo Barnabæ id moris nunquam fuit, defunctorum tristes adire domos, ut explorationes haberent, num Episcopi ad extremum usque spiritum fidem retinuissent, & certiori ad id cognoscendum argumento, ducti fuissent, quam ex Barnabæ [illegible], gloriosâ [illegible] et pro Christo morte peractâ, si martyrem agit. Denique [illegible] miraculo, incredibile prorsus est, Matthæi codicem in fœtidis putredine sepulchri medium, quadringentos amplius [illegible] autem finge facillimè potest, probari non potest.

Le Moine [illegible]

Conc. Carthag. [illegible]

LI. Accedit ad commenti cumulum, quod Theodorus Lector narrat ob inventum Barnabæ [illegible] *libera esset, nec Antiochenæ sedi amplius subjaceret.* Paulò cautior Nilus Doxopatrius, in sua Notitia Patriarcharum: *Cyprus mansit sui juris,* [illegible] *quod in ea repertus sit Barnabas Apostolus.* Quam de Nili opinionem irrident merito doctissimus Le Moine, Romanum ex origine, gestis, martyrio Barnabæ in insula Cypro, utrum fuisse privilegium [illegible], quod Metropolitanus Cypriæ semper in Ecclesia tenuerat. Felicius ergo Theodoretus, qui Antiochenæ ditione olim [illegible] post inventum imperante Zenone sepulchrum, [illegible] est [illegible] Synodi decretum: *Rem novam, ac præter Ecclesiasticas Leges, & Canones Sanctorum Apostolorum, quæ & libertatem omnium tangit, Deo dilectus Coëpiscopus Reginus annuntiavit, nec non Deo dilecti Episcopi Provinciæ Cypri, Zenon, & Evagrius, nempe Episcopum Antiochenum; in Cypro facere ordinationes, quemadmodum per libellos & proprias voces* [illegible] *Religiosissimi viri, qui ad Sanctam Synodum hic attulerunt. Statuimus* [illegible]

Nilus [illegible] Barnabæ Cypri [illegible]

Ephes. Synod. [illegible]

teslam & inviolatam, qui Sanctis Episcoporum Ecclesiae praesunt, secundum Canones Sanctorum Patrum [illegible] *per se ipsos propositorum Episcoporum facientes manifestum.* [illegible] est, & [illegible], non movere quaestionem, utrum semper obtinuerit Cypriorum αὐτοκεφαλία. Res quam tractamus, sane est ab Ephesino afferenda fuisse Synodo, quo sane aperte Theodorum [illegible] postulatur. Cùm anno 431. in Synodus coacta fuerit nondum imperante Zenone, nec reperto Barnabae reliquiis. Idque falsissimum est, ut inventione sepulchri ejus acceptum esse Cypriorum privilegium. [illegible] Clarissimus Le Moine sententiam [illegible] fallitur, [illegible] qui non gestis, [illegible] Barnabae [illegible]. Hanc sanè causam oblivione contrivisset. Privilegium ex solis Sanctorum Patrum Canonibus, antiquaque consuetudine Ephesini repetunt. Neque jus Metropolitanorum in martyrio, sedisque Apostoli alicujus, constitutum fuit: alioquin Ecclesiarum mater omnium Hierosolyma, [illegible] Christi sanguine respersa, tot Apostolorum [illegible] subdita, à prisco seculis ad Metropolitanam dignitatem pervenisset. Equidem si aliqua privilegiorum Ecclesiasticorum ratio haberetur, ad primum in Cypro honores Paphos ascendere debuit, [illegible] & parata in haeresim miraculo, & Sergii Pauli Proconsulis baptismo clarissima. [illegible] quos inter quartum dumtaxat gradum Paphos obtinuit, docente Nilo Doxopatrio. Primum Constantia, secundum Citium, tertium Amathus, quartum Curium, quintum Paphos. Cum ergo sola haec sint de morte Barnabae apud Cyprum auctore praesidia, unum scilicet inventio sepulchri ejus, dicerem Episcoporum Cypriorum privilegium, [illegible] multis ostendimus argumentis, nil causae est, cur huic adjungamus traditioni fidem. Ubinam ergo gentium, & utrum secà contractive morte Barnabas perierit, in obscuro positum esse contendimus.

De Barnabae Epistola.

LII. Barnabae ad Epistolam nunc accedimus, à doctissimo Hugone Menardo, & Isaaco [illegible] Joanne Baptistâ Cotelerio, Stephanoque Le [illegible] notis illustratam. Constat omnibus, Epistolam antiquissimam esse. Utrum autem verè an falsò nomine Barnabae inscribatur, in dubitationem cadit. Eruditissimi viri [illegible] Cavius, Elias Du Pin Epistolam vindicant Apostolo. Immò qui diversae sunt partis, illos manet Du Pin verbis taxasse: *C'est à mon avis une imprudence bien grande, de s'imaginer estre plus clairvoyant sur cette matiere, que ces grands Critiques de l'Antiquité Clement, Origene, Eusebe, & saint Jerosme.* Quae ratio si vera est, [illegible] Antiquorum in sententia singulari, quid habeat veri, aut falsi judicentur, nec ab ipsorum censura, vel ad latum unguem est discedendum. [illegible] Symbolum Apostolis, & [illegible] Erant quidem illi Critici Justinus, Clemens, Lactantius, Eusebius, ut carmina vindicarent Sibyllis. Eam tamen opinionem quae peritissimorum Criticorum in mentibus altas radices egerat, ac vetustis in seculis passim regnaverat, impugnat ipse Elias Du Pin, Epistolae Barnabae defensor acerrimus, ac carmina Sybyllarum subdita esse statuit. Recentiores qui non populari trutinà, sed artificis staterà, scripta Antiquorum benè multa examinarunt, accurate autem de libris Ecclesiasticis, verumque judicium dedere saepius, quam illud Veterum [illegible] propugnatores, multa etiam aliena [illegible] Barnabae nomine, Epistolam lectu eadem laudarunt, omissa diligentiori examine, utrum jure, an injuriâ id gereret titulum, cùm in Ecclesia [illegible] hac, quae vel indignationem fortè populis moveret [illegible] confessione epistolâ [illegible] opinione Veteres fuisse, quòd Epistolae auctor non esset in mente: quae de re posteriùs videbimus. Pace ergo tristis Antiquorum, nostras afferemus rationes, quibus Epistolam à Barnaba conscriptam esse abjudicamus, quae ni fallimur tanti, non adeo leves videantur, ut imprudentiae notam nobis inurere valeant.

Barnabas Apostolus [illegible]

LIII. Barnabam & Apostolum, & Dei plenum fuisse, omnibus est in confesso. Itaque nulla quidem causa est, quin Epistola, quae ejus nomine decoratur, scriptis Canonicis non apponatur [illegible] fuit. Nullum quidem afferri exemplum potest [illegible] quae è finibus librorum Canonicorum fuerit exterminata. Ex hoc solo [illegible] auctoritatis gradum ascendebat. Cum enim certè certòque sciret Ecclesia, eos Apostolos Numine esse actos, ut Leges fidelibus imponerent, ut oraculis & voce, & scriptis editis, partam infallibilem notitiam, in quo Ecclesia [illegible] Apostolicum, subinde illud omni veneratione prosequeretur [illegible] Apostolorum Epistolae in dubium quandoque [illegible] Epistolae omnibus in pretio sint. Secus magna Apostolicae dignitati imposita fuisset injuria. Itaque firmissima conclusio haec est, Apostolus edidit [illegible] Canonica. Nec aliud jure sequi potest, ut pro tali habeatur. Respondent Cavius, & Du Pin, *Idem de Clementis Epistola, Hermaeque lucubrationibus dici posse*, quae non firmanda solutio est, cùm faciat injuriam Apostolis. Quid? Num Clem. Hermasve auctoritate aequari possint Barnabae? Num Presbyteri Episcopive ulla parte aequales Apostolis? Audiamus Paulum: *Christus dedit alios quidem Apostolos, alios verò Prophetas, alios autem Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores.* Ergo Episcopum quemvis, dignitate, auctoritate, sapientiâ, summus Apostolorum longè superat. Hinc vidit Polycarpus, à quo jure scribitur: *Neque ego, neque alius similis mei, potest assequi sapientiam B. & gloriosi Pauli.* Et verissima sunt interpolatoris verba Ignatii ad Trallianos Epistolae: *Non sum Apostolus praecipio, sed meo* [illegible]. Non si igitur Clementis aut Hermae scripta Canonicis annumerent, istae Epistola

Polycarp. Ep. [illegible]

[illegible] quoque Barnabae, [illegible] debuit, quia Clementem, & Hermam Presbyterum, [illegible] Apostolum, Vir plenus Spiritu Sancto, & fide; [illegible], & nomen scribi Epistolae potuit.

LIV. [illegible], quamquam ipsi antepositus fuisset, tum germanum, [illegible] comprehendimus: Sint vobis omnibus Clericis & Laicis libri venerandi, & sancti. [illegible] Testamenti Evangelia quatuor. Pauli [illegible] quatuordecim, Petri Epistolae duae . . . Clementis Epistolae duae, & Constitutiones vobis Episcopis per [illegible]. Clementinas Opera venerandis sacrisque potius [illegible] ut vindicarentur Apostolo. Neque enim [illegible] quod attinet, in diversum abeunt [illegible] Veterum multi, quos nostrae litis adversarios dicunt [illegible]. De Epist. haec habet Eusebius: [illegible], pro spuriis habendi sunt etiam Actus Pauli, & liber Pastoris [illegible], & Barnabae Ep. [illegible] Apostolorum. Quibus aperte sequitur, [illegible], quam aut Paulo, Actus ejus nomine inscriptos, aut Petro, quem ejus fuerunt revelationem, aut institutiones quae nuncupantur Apostolorum, quas liceat falsis omni titulo, non est ambiguum. Consonat Eusebio non minoris [illegible] Hieronymus: Barnabas, inquit, unam ad aedificationem Ecclesiae pertinentem [illegible] inter Apocryphas scripturas legitur. Apocryphorum autem genera duo; [illegible] assertur errores, alterum Auctorum est ignorantum, ut ipse tradit Hier. hoc [illegible] quando ea non ad dogmatum veritatem, sed ad [illegible] esse, quorum tituli praenotantur. Postea [illegible] Epistola in Apocrypha [illegible] confectus ab Hieronymo, utpote quae non [illegible]. Postremo [illegible] esse est ad alterum Apocryphorum genus, quibus [illegible] quod palam publiceque in Ecclesiis lecta fuit [illegible] Epistola Barnabae, nisi per Pseudepigrapha [illegible] Epistolis fuerit, quae vel inter Canonicos [illegible]. In Canon. [illegible] Hieronymus in Viris illustribus: Scripsit ad Philippenses valde utilem Epistolam, quae usque hodie in Asiae conventu legitur. Quanto magis legeretur Barnabae Epistolam publica lectione celebrasset Ecclesia? Legebatur quidem, sed privatim, [illegible] libri, non publice tamen, [illegible] palam lectam fuisse Barnabae Epist. nullo vestigio [illegible]. Caput rei uno verbo hoc est, quod [illegible]. Quid multa? Hinc Augustinus explodit [illegible], quod [illegible]

[illegible] sunt, nusquam essent in Ecclesia. Quod argumentum [illegible]. Merito quoque concludimus, neque etiam Epistolam Barnabae [illegible] recipitur. Atque hoc constare potest vel [illegible] Antiquitatis. Dicunt v. g. Hieronymum Barnabam composuisse hanc Epistolam, ut verba ejus [illegible], & nisi ratione habita, capitula hac non ex rei veritate; quomodo & alii qui [illegible] nomine, quod gerunt, & Clementis [illegible]. Satis tamen aperit suam Hieronymus, dum Apocryphis annumerat Epistolam. Quis enim hoc adderet nisi scripto, quod vere Apostolicum esse statueret? Quis aut Epistolae ad Hebraeos, aut Apocalypseos auctoritatem [illegible] indicat, quod non utrumque scriptum utrumque manarit ab Apostolis? De Clemente [illegible] se Barnabam; vix enim aliud sonant verba ejus: Hos mihi plurimis verbis opus est, si addiderimus Apostolicam, his verbis sic dicentem. Cui adjunximus Eusebium, aliquotiesque Athanasium sive quisquis Auctor est Synopsis Scripturae, qui Canonicis libris apponit [illegible] Apocrypha. Cum igitur in Canonicorum loco Barnabae Epistolam non habuerit Athanasius, consequens est, in deuteropsephorum [illegible] numero ab eo fuisse collocatam, licet ejus diserte non meminerit. [illegible] Apocrypha [illegible] Epist. [illegible] Alexandrinum scribat, indicant sunt verba haec, quibus compellat Ethnicos: Quod enim quemadmodum Judaeos Deus salvos esse [illegible] spectatissimos proprie sua lingua Prophetas excitavit, prout potuerit atque Dei beneficentiam a vulgo [illegible], praeter Petri praedicationem declaratur Paulus Apostolus, dicens, libros quoque Graecos sumite, agnoscite Sibyllam quomodo unum Deum significet. Quibus apparet, ut librorum utulit Clementem de Auctoribus judicasse. Hoc magis ex [illegible] Paulo ipsum ad Gentes [illegible] esse assignandum. Videntur omnia, ut non Clemens populorum [illegible] modum adhibuerit, quo libet illis [illegible] Auctoribus, quorum nominibus [illegible].

LV. Mittimus nunc Antiquorum judices, quibus tamen semper est antiquitas [illegible] ipsam Epistolam argumentis aggredimur. Cum enim [illegible] a sanctissimis sancti Apostoli [illegible] judicare non possumus. De Apostolis hoc commemorat pag. 11. Tunc Apostolos suos, qui incipiebant praedicare Evangelium suum, elegit, qui erant super omne peccatum. Quae non vera sunt, nec Apostolis honorifica. Simplicem quidem, [illegible] verbo piscatores [illegible] praedicavit [illegible]. Hanc praedicat

Epistola

Margin notes: [illegible] — Euseb. l. 3. c. 25. — Hieron. Epist. [illegible] — [illegible] — August. l. 2. Contr. Adversar. Leg. c. [illegible] — Clem. Str. l. 6. p. [illegible] — [illegible] — Clem. Str. l. 6. p. 479. — [illegible]

Anno D. 90. [illegible]

Epistola pag. 40. *Itaque, filii, in fine dierum, [illegible]* Quam Mosis [illegible] operationem, [illegible] anni. Quæ & perversa est verborum Psalmi [illegible] Apostolica proferre: *[illegible] modo; [illegible] Christi, [illegible] desolati [illegible], & revelatus fuerit homo ille peccati, filius ille perditionis.* Ex Chronologia LXX. Interpretum, quam sequitur Epistola, natus est Christus anno mundi 5199. Anni igitur elapsi à scripta Epistola [illegible] annos, [illegible] annorum [illegible]. Quæ Prophetia ab ipsa [illegible] Barnabas [illegible] Prophetam? An Scripturæ peregrinas, cum Christo [illegible] intelligendas? Pergamus. 3°. Vim Scripturæ facit Epistola, ut suas allegorias inserat, quam [illegible] Deo plenus Barnabas, [illegible] potuit. De Mose suas fundente preces, dum adversus Amalecitas Josue pugnabat, hæc commemorat Epistola: *Et [illegible], extendebat manus, pag. 31. Nempe, ut [illegible] Hebræi, quia non possent liberari, nisi in Cruce Christi speravissent.* Id verò mysterii [illegible] manus, [illegible]; quæ non [illegible] Crucis figuram pingeret. Id mysterium Epistola hausisse videtur, ex Justini cum Tryphone dialogo. 4°. Scrutatur acumine, Pseudo-Barnabas in trecentis octodecim hominibus ab Abrahamo circumcisis, Crucem venerantur Servatoris pag. 23. *[illegible] Jesum, [illegible]* [illegible] Scripturæ, si hoc non est? Primùm enim [illegible] trecentorum decem octo hominum, in quo [illegible] est [illegible] mysterii fundamentum, in Genesi [illegible]: *Abraham armavit vernas suos [illegible].* Quæ colligat Epistola, hunc solum Abrahamo fuisse [illegible], cùm ad circumcisionem ventum est, [illegible], qui [illegible] bello [illegible], ut Loth [illegible] è vinculis Regum eriperet. Infantes [illegible], quos plures quoque fuisse, [illegible]. Quæ ergo [illegible] Abrahamo fuisse, cùm [illegible] propositum, [illegible] ad [illegible]? [illegible] Abraham [illegible] Hebræum, & [illegible], [illegible] quod in figura literæ T [illegible], [illegible] respondet. [illegible Hebrew] [illegible] & trecenti, nil sanè crucis exhibent, cum litera ש, [illegible] Græcorum [illegible] est, ad figuram [illegible] est Dominum [illegible]. Absurdum autem est & indignum Apostolo, in versione LXX. quærere mysterium, quod in Hebræo desideratur, cùm ad illud Spiritus Sanctus non [illegible]. [illegible] Paulo [illegible] est, quod [illegible] & legitimum, [illegible].

Abusus sacræ Scripturæ in Epistola. [illegible]

LVI. [illegible] Loco [illegible] Autorum [illegible] *[illegible] Quid dicit Propheta? Et manducent de hirco, quem oblatum fuerit ad jejunium pro omnibus peccatis.* Attendite diligenter.

Anno D. 90.

[illegible], quid [illegible]? *Et manducent [illegible] [illegible] pag. 17.* Hæccine scribere potuit Barnabas, qui & Levita, & Apostolus? An die jejunii de hirco edebant Israëlitæ? Nonne [illegible] cibo [illegible], sive à populo, sive à Clero [illegible]. Peragebant enim suo jejunio lachrymis, & orationibus. Neque [illegible] in cibum potuit, cum totus flammis consumeretur: *Totus [illegible] pro Domino offerri [illegible] peccato.* [illegible] observatio hæc. Falsum enim Prophetam illum dixisse, *Et manducent de hirco, quem oblatum fuerit ad jejunium pro omnibus peccatis.* Falsum quoque id [illegible] Hebræis usurpatum. Ejusdem farinæ est, quod Mosi multa fecerat Epistola, quæ vel in LXX. desiderantur, *Tunc dicit illis Moses, cum aliquis ex vobis morsus fuerit, veniat ad [illegible], & speret, quamvis [illegible] sit ipse mortuus, posse alios sanare.* Hæccine [illegible] in Scriptura legimus? Jocularis est interrogatio hæc, post laudata Prophetæ verba, Ecce mittam in fundamenta Sion lapidem pretiosum: *In lapide ergo [illegible] nostra? Absit.* Egregiam verò quæstionem, & Apostolicâ gravitate conditam! Denique [illegible] Epistolam, in aliquo absurdo vestigia ponimus. Nonne Moses habebat in animo [illegible], *suprema [illegible] prohibens, dicendo, leporem non manducabis?* Nonne [illegible] hyænâ?

Levit. 16. 9.

LVII. De Autore Epistolæ pauca dicamus. In ea versatur sententia Clarissimus ille Stephanus Le Moyne, Polycarpo Martyri adscribendam esse Barnabæ Epistolam: *Non levi, inquit, suspicione addimur, ut existimem, salvo tamen meliori judicio, istam Epistolam scribi posse ipsi B. Polycarpo. Nam ante Polycarpum non videtur extitisse, nunquam [illegible], [illegible] alius Epistola [illegible], sed semper Polycarpi Epistola [illegible] loquitur.* At illis tamen viri doctissimi nostra verba [illegible]; 1°. enim confessio Antiquitatis, quæ permagni momenti est in rebus ejusmodi. Barnabæ Epistolam nunquam ascripsit Polycarpo. Nec Clemens Alex. qui [illegible], cùm ea Polycarpus [illegible], eò [illegible], ut constanter perpetuòque Barnabæ vindicarent Epistolam, [illegible] Polycarpi. [illegible] est, omnibus quas scripsit Epistolis, Polycarpum nomen præfixisse suum, quas [illegible] ab Hieronymo [illegible]. Quo casu non Barnabæ, sed Polycarpi nomine [illegible] in [illegible]. 3°. Quoniam ex stylo Epistolæ dum [illegible] conjectura, nullo modo Polycarpi esse potest. Polycarpi ad Philippenses Epistola, argumenta ejus [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] allegoriis, [illegible] parvæ convenit [illegible], quæ passim [illegible] Barnabæ [illegible] *quòd semper Polycarpi Epistola feratur,* [illegible] Antiquitate reclamante. Quæ quidem [illegible] diversæ Epistolæ comparatæ sint, quasi unius essent ejusdemque Autoris, dicemus non possumus. Liberiorem [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] ad unum [illegible] Barnabæ nomen [illegible]

An Polycarpus [illegible] Epistola Barnabæ?

Le Moyne Proleg. p. [illegible]

Anno D. 50.

Clem. Str. l. 5. p. 421.

cis suis exhibuit à parvum [illegible], cum Epistola capistola Polycarpi, quæ Barnabæ pertinent ad Epistolam; ut ex Clemente novimus Alex. *Quid vero dicit alius Propheta Moses? Ecce hæc dicit Dominus Deus, Intrate in terram bonam, quam juravit Dominus Deus* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

LVIII. De Barnabæ Epistola sic censet Pagius secundum Cotelerium: *Interdum duplex solummodo fit Scriptura; Canonica scilicet dictante Spiritu Sancto, & Apocrypha nuper homo solus. Aliquando triplex Scriptura perhibetur: Canonica* [illegible] *quæ ab Ecclesiis ad piam ædificationem leguntur. Quibus* [illegible] *ex Barnabæ ut Origenes libro tertio de Principiis cap. 2. & quibusdam Ecclesiis, Canonica reputata fuit. A Clemente Alex. interdum Canonica, interdum dubia*, Certum sanè devotionem non imperitorum, unde [illegible] Testamenti Canonem tantum sententiam, cui evertendæ frustra objiciunt auctores Carthaginiensis Synodi tertiæ, cap. 47. libros Maccabæorum, Tobiæ, Judith in album Canonicorum referentis. Observandum tamen hactenus à Critica Origenis lectum, titulo Canonis non fuisse donatum. Hunc solùm habet: *Eadem quoque Barnabas in Epistola sua declarat, cum duas esse vias dicit, unam lucis, alteram tenebrarum.* Canonica fuerit nec ne, hic ab Origene non dicitur. Neque etiam Clem. in Strom. observaverunt Barnabæ Epistolam interdum Canonicam, interdum dubiam, interdum non Canonicam existimari. Præterea pergratum nobis foret, si ecclesiastici autores, luci suppeditarentur quibus constaret, nonnullis in Ecclesiis palam [illegible] quemodo vel illam Clementis, vel Judith, Tobiæ, Maccabæorum libros. Privatæ quidem inservivisse lectioni concedimus. De legendis solum Scripturis diversa fuit Ecclesiarum disciplina. Illarum sapientior consuetudo, quæ divinis V. Novique Testamenti libris tantum [illegible] [illegible] *Debet studiose ab Ecclesia quænam sint V. Testamenti* [illegible] *quæque Apocryphorum. Qui autem ea quæ omnibus* [illegible] *et insicite versant, quæ dubia sunt & controversa. Bernæ lege Scripturæ, V. T. libros* [illegible] *duos.* Et cui non dictus Canon Laodicenus. *Privatos & plebeios Psalmos, in Ecclesia canere, neque libros non Canonicos legi, sed solum sacros veteris N. Testamenti vel Veteris.* Nonnullæ tamen Ecclesiæ, Canonicorum publicæ lectioni, aliorum & Apocryphorum, non Veterum modò, [illegible] quibus pietas utrumque ali posset. Verba hæc sunt [illegible] *quæ* [illegible] *ad notitiam nostram pervenerunt, tum de Apostolis ipsis . . . tum de sacris voluminibus quæ totis reliquerunt, ad hæc de iis libris qui in dubium* [illegible]

Origenes, l. 3. de Princ. c. 2.

[illegible]

Prosp. l. 4. c. 30.

[illegible], *ut plurimis tamen Ecclesiis palam legantur* [illegible] *Apostolorum aliorum.* Non [illegible] Epistola Barnabæ, ut ex Scripturarum numero fuerit, quæ contigit publicè legi. Ea de re quidem monuerunt legimus.

LVIII. Ad Paulum nunc redeat oratio, Ille peragravit Syriam & Ciliciam, confirmans Ecclesias, tradensque ipsis observanda placita, quæ decreta fuerant ab Apostolis, & Presbyteris Hierosolymitanis, devenit Derben & Lystram. Erat autem illic discipulus, nomine Timotheus, filius cujusdam Judææ fidelis, patre autem Græci. Matris & aviæ nomen ab oblivione Paulus vindicavit. [illegible] vocabulum fuit, quarum pietas multis ab Apostolo [illegible] [illegible] evidens est argumentum, quòd filium in Christi disciplina probè instituit curaverint. Addunt eundem communibus omnium fratrum suffragiis commendatum fuisse, Lucas testatur, & quidem non Lystrensium modò, inter quos domicilium habuit, verùm etiam Iconiensium, ut eorum quoque illum virum cognitum & perspectum esset. [illegible] Paulus consanguineum fuisse: *Qui Pauli litteras antiquum tempus Christo in eo sapienter considerat, . . . fuit dubius, quando Paulus, qui se Tarso Ciliciæ natum professus est, Hebræum ex Hebræis, sicut vel Timotheus Derbensis civis ex patre Gentili cognatus, vel consanguineus esse dicatur.* Autem sic existimandi salutatio Pauline probavit Origeni: *Salutat vos Timotheus adjutor meus, & Lucius, & Jason, & Sosipater cognati mei.* Quem [illegible] Origenes, verba Apostoli de consanguinitate et propinquitate contracta, esse intelligenda. Nil est enim in ea salutatione, quod cogat Paulum [illegible] inferre Timotheum. Apostolo [illegible] adjutor erit, Lucius verò, Jason, & Sosipater cognatos ejus agnosco. De consanguinitate non sanè meminit Paulus sive in geminis, quas ad Timotheum direxit Epistolis, sive in aliis locis qui frequenter illum memorant. Cæterùm non assentimur Origeni, qui Derbensium Timotheum [illegible] quos nonnumquam & patrem suæ testes habent. Hunc ergo cùm vellet secum proficisci, Paulus assumptum circumcidit. Ex Paulino facto aliquod [illegible] Apostolus acerrimè se illis opposuerat, qui Gentiles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod Pharisæorum concursum elicerent, [illegible] *Ecce ego, si circumcidamini,* [illegible] non secum ipse dissidet, cùm discrimen hujusmodi causa fuerit gravissimum. Titus Galatæque Gentiles erant, quorum libertas circumcisionis [illegible] *Omnem* [illegible] *debitorem esse totius Legis, nempe si eo animo circumcidatur* [illegible] circumcisionem auxilio impetrari non posse; quod palam Pharisæi prædicabant. Timotheus verò materno sanguine, ab Abrahamo, Isaaco, Jacobo genus ducebat suum. Ideòque ab eo tentatum propositum Apostolus voluit, ut vero

Anno D. 50.

Quis Timotheus? [illegible] dicitur Quis ejus [illegible]?

Orig. in Rom. c. 16.

Rom. 16.

Act. 16. 3.

Gal. 5. 2.

Anno Do. 50.

ad munus Evangelii [illegible], [illegible] [illegible] quod ab hominum circumcisionem [illegible] repudiassent. [illegible] ut Timothei [illegible] apud Judaeos [illegible]. Hoc vidit Chrysostomus: *[illegible] discipulum, & non solùm [illegible], sed etiam ipse hoc facit, & ita [illegible] [illegible], & nihil [illegible] agebat. [illegible] [illegible], propter Judaeos, [illegible], qui erant in illis locis. Hoc est causa circumcidendi. [illegible] Et cur? Vide [illegible]: circumcidit, ut circumcisionem tollat.* Observatu quoque digna sunt verba Augustini: *Timotheum cum in praeputio vocatus esset, tamen quia de Judaea matre ortus erat, & ostendere cognatis suis debebat, ad eos lucri faciendos, non hoc se didicisse in disciplina Christiana, ut illa sacramenta quae Legis Veteris essent abominaretur, circumcisus est ab Apostolo: ut hoc modo demonstraret Judaeis, non ideò Gentiles non ea suscipere, quia mala sunt, & perniciose à Patribus observata [illegible]* [illegible] *Christus [illegible], qui ea [illegible], ut [illegible] esse salutem putarent. [illegible], ecce ego Paulus dico vobis, quia si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.*

Chrysost. in Act. hom. 34.

August. de [illegible] ad [illegible]

Anno Do. 51.

Anno U. C. 804, Per. Jul. 4764. Juliano 96. Dion. 51. Claudii 11. [illegible] 4. C. Leo. 14. Indict. 9. [illegible] [illegible] 5. F. Apr. 18.

Coss. Claudius V. [illegible] Cornelius Orfitus.

Nero ad [illegible] promovetur.

I. His Coss. virilis toga Neroni [illegible]. [illegible] [illegible] Respublica Nero habilis videretur, non expectatum est [illegible] toga tempus legitimum. [illegible] Nero [illegible] annis 14. [illegible], quem à XV. Decembris [illegible], [illegible] habuisse constat. Praeterea Claudius [illegible] [illegible] [illegible] Agrippina [illegible] [illegible]. [illegible] Patres, [illegible] Populo, [illegible]. Continuo [illegible] Claudius, [illegible] [illegible] filio, [illegible]

Sueton. [illegible]

se [illegible] [illegible] à noverca custodiae ejus imponit.

II. [illegible] Agrippinae [illegible] Vitellius, [illegible] gratiâ, [illegible] extremâ, [illegible] corripitur, [illegible] Lupo Senatore. Is crimina majestatis & cupidinem imperii objectabat, [illegible] Claudius, nisi Agrippinae [illegible] [illegible]. Hactenus Vitellius [illegible].

III. Frugum egestas, & orta ex eo fames in [illegible] accipiebantur. Nec occulti tantum questus, sed [illegible] Claudium, [illegible] [illegible], donec militum globo infestos perrupit. Quindecim dierum alimenta urbi non amplius superfuisse constat, magnâque Dei benignitate & [illegible] hyemis rebus [illegible] subventum.

IV. Eodem anno bellum inter Armenios [illegible] [illegible]. [illegible] Pharasmanes [illegible] possessione, Armenios frater ejus Mithridates obtinebat opibus Romanorum. Erat Pharasmanes [illegible], & [illegible], & vi corporis insignis, clarâque [illegible] [illegible] [illegible], quibus ut [illegible]. Igitur Pharasmanes [illegible] Armeniam [illegible]. [illegible] Rhadamistus [illegible] adversus patrem [illegible], [illegible], [illegible] ad patruum, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. Interim Pharasmanes belli causas confingit. [illegible] magnas copias filio tradidit. [illegible] Mithridatem, compulit in castellum Gorneas, [illegible] loco ac praesidio militum, quibus Caelius Pollio Praefectus, Centurio Casperius praeerat. Rhadamistus [illegible] [illegible], obsidium incipit. Et cum vis negligeretur, [illegible] Casperius, ne [illegible] Rex, ne Armenia [illegible] populi Rom. [illegible] & pecunia venderentur, [illegible] Rhadamistus [illegible], [illegible], ut T. [illegible] [illegible] Syriae [illegible]. [illegible] Praefectus, [illegible] Mithridatem ad [illegible]. Casperius interim ad Pharasmanem [illegible] [illegible], [illegible] Rhadamistum, [illegible]. [illegible] Rhadamistus [illegible] [illegible], [illegible] non ferro, non veneno vim [illegible]. Simul in lucum propinquum [illegible], [illegible] [illegible], ut Diis testibus pax firmaretur. [illegible] Mithridati [illegible] & Rhadamistum, [illegible] non [illegible], [illegible] in [illegible] & [illegible]

Vitellius [illegible]

Fames Romae.

Dion [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 51.

[illegible] erat, sed projectam in humum, & [illegible] gravesque oneratos necat. [illegible] quod cruentum parentum lachrymarum [illegible] fuit.

V. Quadratus, cognoscens proditum Mithridatem, & regnum ab interfectoribus obtineri, vocat concilium, docet acta, & an ulciscerentur consultat. Pauci decus publicum curae, plures tuta disserunt. In hanc sententiam itum. Missi tamen ad Pharasmanem nuncii, ut absceteret a finibus Armeniis, filiumque abstraheret. Cappadociae Procurator Julius Pelignus, anctus Provincialium contractis, tanquam recuperaturus Armeniam, dum socios magis quàm hostes praedatur, [illegible] bonis, praesidii egens, ad Rhadamistum venit, donisque ejus evictus, ultrò regium insigne sumere cohortatur: sumentique adest auctor & satelles. Quod ubi turpi famâ divulgatum, Helvidius Priscus legatus cum legione mittitur, rebus turbidis pro tempore ut consuleret. At redire in Syriam jubetur, ne initium belli adversus Parthos existeret. Etenim Vologeses Rex Parthorum, casum invadendae Armeniae obvenisse ratus, contrahit copias [illegible] inducere in regnum parat, ne quis [illegible] imperio ageret. Incessu Parthorum, sine acie pulsi Iberi, urbesque Artaxata, & Tigranocerta jugum accepere. Dein atrox hyems, seu parum provisi commeatus, perpellunt Vologesem omittere praesentia. Vacuam rursus Armeniam [illegible], tanquam adversus defectores. Atque illi quamvis servitio sueti, patientiam abrumpunt, armisque regiam circumveniunt. Nec aliud Rhadamisto subsidium fuit, quam pernicitas equorum, [illegible]. Conjux gravida primam utcunque fugam [illegible], post [illegible] ubi quatere uterus, & viscera vibrabantur orare, ut morte honestâ contumeliis captivitatis eximeretur. Ille primò amplecti, allevare, adhortari, [illegible] modò metu aeger, ne quis relictâ poteretur. Postremo, [illegible] & facinorum non insueto distringit acinacem, vulneratamque ad ripam Araxis trahit, flumini tradit, ut corpus etiam auferretur. Ipse praeceps ad patrium regnum pervadit. Interim Zenobiam, id mulieri nomen, placidâ illuvie spirantem adhuc, et vitae manifestam advertere pastores, & dignitate formae haud degenerem reputantes, obligant vulnus, agrestia medicamina adhibent, cognitoque nomine & casu, in urbem Artaxata ferunt. Unde publicâ curâ deducta ad Tiridatem, comiterque excepta, cultu regio habita est.

VI. Dum haec geruntur, Samaritas inter & Judaeos gravissimum exoritur dissidium. Cùm Galilaei conscenderent versus Samaritanos, [illegible] Nais, commissâ invicem inter & vicinos pugnâ, multi Galilaeorum desiderantur. Id magnè ferentes eorum Primores, ad vatem Judaeae convenerunt. Cùmque magistratus inter eos [illegible], pollicerenturque se Cumano [illegible], ut potiores de caede [illegible] [illegible], vulgus contemptis persuasoribus, arma corripit, [illegible] Latrones. Cumanus cognitis quae gesta erant, assumpta Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum, armatisque etiam Samaritanis contra Judaeos proficiscitur, quos aggressus, multos peremit, plures vivos capere abducit. Quae cum hominum gerent, Numidiarum Quadratum Syriae Praesidem unus Tyri degentem conveniunt, & [illegible] de spoliis, Judaei contra & seditionis, & pugnae [illegible] & [illegible] Cumanum [illegible], tantam caedem dissimulanter tulerit. Non multò post cùm Quadratus, qui judicium distulerat, venisset in Samariam, jussit eos caedem decere. [illegible] hostem tumultum. Cognito deinde quòd & [illegible] cem egit, quos Cumanus vivos ceperat. Lyddae [illegible], & [illegible] norum causam audierit, dicere Doetum Judaeorum Primorum, cum aliis quatuor sociis, Judaeos ad defectionem sollicitasse, quos Praeses affecit supplicio. Ananiam verò Pontificem, & Ananum Ducem vinctos Romam misit, ut apud Claudium facti rationem redderent, simulque [illegible] Judaei demonstrarent de his quas habebant inter se controversias. Porro Cumanus Samaritanique, qui tantarum Caesaris favorem sibi comparaverant, vicissent adversarios Judaeos, nisi Agrippa Junior tum Romae degens, multis precibus ab Agrippina obtinuisset, ut Claudio persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos seditionis auctores jussam proferre sententiam. Ubi Claudius comperit à Samaritanis factum tumultus initium, eos qui ad judicium venerant, supplicio tradidit. Cumanum etiam multavit exilio. Celerem verò jussit perductum Hierosolymam, inspiciente populo, raptari per vias, atque ita mortem luendam.

VII. Hic Josephum inter atque Tacitum grande pugna [illegible] Atque interea Felix, intempestivis remediis, delicta accendebat, aemulo ad deterrima Ventidio Cumano, cui pars Provinciae habebatur: ita divisis, ut huic Galilaeorum natio, Felici, Samaritae parerent. Discordes olim & tum contemptu regentium, minus coercitis odiis... Arsissetque bello Provincia, ni Quadratus Syriae Rector subvenisset... Cumanus & Felix similitudinem afferebant. Quae Claudius causis rebellionis audiens, jus statuendi etiam de Procuratoribus dederat. Sed Quadratus Felicem inter Judices ostentavit receptum in tribunal, quo studia accusantium deterrerentur. Damnatusque flagitiorum quae duo deliquerant, Cumanus, & quies Provinciae reddita. Quae narratio Taciti nullâ ratione cum Josephi conciliari potest. Quid oderunt Felix cum Cumano exercuit in Palaestina, à quo dicitur, cùm Judaeae Cumanus Rector impositus est? Jam discesserat, post damnatum scilicet Cumanum, eique a Felice successit [illegible]. [illegible] Josephus [illegible]. Quapropter [illegible] in historiae [illegible] [illegible] Josephum quidam [illegible] adhibuerunt: Sed potentius, inquit, errore nobilissimum Josephum arguimus, dum ait esse damnatum Romae Cumanum, & inde Claudium Felicem missum esse in Judaeam. Nam Felix, si Tacito fidem praebemus, quem certè in his, praesertim quae ad Romanos pertinent magistratus, quorum eruditus Josepho tanto antecellit, [illegible] Provinciae [illegible], Romanum imperium, convinceque Josephi [illegible]. [illegible]

Rhadamistus mariti [illegible] Zenobia.

Lites Samaritanos inter & Judaeos [illegible].

[illegible] Tacitum [illegible]

Baron. Ann. [illegible]

Anno Dom. 51.

erroris est [illegible], tota ejus historia [illegible] monstrum. Possumus enim [illegible] ordine Judææ [illegible] Præfecti. Felici non [illegible] Cumanus, quem de tota Judææ inter & Samaritanos [illegible] ne narratur in Judaicarum historia, [illegible] notatum. Non Cumanum, cui, si credimus Tacito, [illegible] Samaritanæ [illegible], sed Felicem ipsum Præsidem [illegible] Galilææ [illegible], ne [illegible]. Non Cumanus, sed Felix, Samaritanorum [illegible] est. Totâ verò hîc [illegible] Tacitum, [illegible] duobus argumentis. Primùm [illegible] Judaicarum [illegible] Tacitum, ejus passim & ubique [illegible] historia. Deinde [illegible] Samaritanorum regionis Præsidem fuisse Felicem, Pallantis fratrem, qui [illegible] apud Claudium in gratia erat, non [illegible] vero simile. Sed non [illegible], quòd Felix, qui [illegible] perhibetur, inter Judices [illegible]: non [illegible] quidem & [illegible] & [illegible] Quæstionum, ut [illegible] [illegible]. Neque [illegible] est [illegible] Baronii [illegible]; cùm quæ in Judæa à Romanis Magistratibus gesta sunt, Josepho longè notiora fuerint, quàm Tacito. Itaque non [illegible] Cumanum, Felix Samariæ [illegible], nec sola hac Provincia [illegible] ejus ditioni permissa, sed tota Judææ Rector est impositus. Neque [illegible] Galilææ, sed Samariæ quoque, utrisque Hierosolymitano præfuit Cumanus, cui [illegible] Tiberius Alexander. Josephi Tacitique [illegible] clarissimus Præses, [illegible] Felicis administratione propositâ: *Cùm Cumanus, inquit, [illegible] condemnatus esset, Felix à Claudio Procurator Judææ missus factus est.* [illegible] à [illegible] Romanorum [illegible] fuit, [illegible] Rectori [illegible] Provinciam, [illegible] est. Deinde [illegible] Felicis Præfecturam, ut vel [illegible] est in Josepho [illegible]. Denique Tiberius Alexander, [illegible] Cumano [illegible], non Felici. Scriptorem Tacitum [illegible], quod [illegible] est, dum [illegible] Judæorum.

Tacitus [illegible]

VIII. De anno quo Felix in Judæam missus est, variant eruditi. [illegible] Hardouinus, hæc habet in libro de Nummis Herodiadum p. [illegible]. *Ab hoc anno Domini* XLIV. *Felicem Judææ Præsidem* [illegible]. Viro doctissimo [illegible] est in verbis Pauli [illegible], sic Felicem [illegible]: *Quia te à multis annis hujus genti* [illegible] *fuisse scio.* Quæ [illegible], [illegible] Hardouini Chronologiam. Anno Christi [illegible] & quinquagesimo [illegible], [illegible] [illegible] administrationem Felicis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] relictus est. Quibus [illegible], [illegible] Fadi [illegible]? Quibus [illegible] à [illegible] [illegible] [illegible], defuncto Herode Agrippâ, Judæam à Claudio [illegible] Fado [illegible], quod [illegible] [illegible] Cumanum Hierosolymæ [illegible], ut [illegible] qui [illegible] ad supplicem deposuerunt. [illegible] Cumanum & [illegible] Samaritanos in Judæos, & [illegible] esse de [illegible] Samaritanorum, qui Judæorum sanguinem [illegible]. [illegible] denique, [illegible] quæ Judæam [illegible], [illegible] & Fadus, & Tiberius Alexander, [illegible] administraverunt Provinciam. [illegible] hæc [illegible] Hardouini Chronologia. Anno Christi XLVIII. Felicem cum Cumano in Judæam missum fuisse, Baronius [illegible], qui [illegible] est. [illegible] hanc Felicis Provinciam currente anno [illegible] fuisse, indicatur à Josepho; *Procuratorem deinde in Judæam misit Claudius Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperii duodecimo, Agrippam donavit Philippi Tetrarchiâ* [illegible] [illegible] Cumano, eodemque anno, & hujus revocationem, & [illegible] missionem esse [illegible]. Consonat & Eusebius, qui hanc Felicis [illegible] ei tribuit anno, quo Claudius v. & Orfitus Consules habet.

Pagi Crit. [illegible]

Unde Felix in Judæam [illegible].

IX. Unde verò missus sit, quæritur inter eruditos. Ac Româ profectum fuisse ad regendam Judæam, Baronius [illegible]: displicuit tamen clarissimo Pagio [illegible] [illegible], *Felicem* [illegible] *Cumano* [illegible] *apud* [illegible] *l. 2. Belli c. 12.* [illegible]. *Si quidem cum* [illegible] *Cumanum Romæ damnatum à Claudio Imperatore, [illegible] ait: post hæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Judæos, qui eorum Provinciam cum Samaria & Galilæa curaret, Agrippam vero de Chalcide in regnum majus transtulit, tradens ei illam quoque Provinciam, quæ Felicis fuisset.* Verùm [illegible] Pagius Josephum adhibere [illegible] [illegible] quidem [illegible], [illegible] in versione ea [illegible] [illegible]. Sed versioni [illegible] [illegible] debet. Ex Græcis igitur fontibus [illegible] Pagius [illegible], vocabulum Felicis, in verum [illegible] [illegible] [illegible]. Græca sunt hæc Josephi: [illegible] *tradens ei illam quæ Philippi fuerat Tetrarchiam.* Vacuam porro Philippi [illegible] esse, liquet ex historia. Mediam Herodiani regni partem, Augustus [illegible] [illegible] [illegible]: *Batanea verò & Trachon, & Auranitis, & [illegible] Zenonis, Philippo destinata sunt*, quæ [illegible] [illegible]. Quæ apud respondent verbis à Pagio indicatis. Sed quidem Galilææ [illegible] Præfectum fuisse Felicem, fide major est. Nec ullo firmari exemplo potest, Galilææ duos simul [illegible] Rectores, quorum [illegible] [illegible], dum alter, qui [illegible] Jordanem [illegible], eam administrabat; quod [illegible] ex sententia Pagii consequens est. Neque etiam vero proximum Felicis fratri Pallantis, qui Claudii Agrippinæque favorem sibi [illegible] conciliaverat, [illegible] adeò exiguum, ut Galilæa [illegible] [illegible], fuisse [illegible]. Quibus accedit, ut [illegible] quidem [illegible] à Josepho [illegible], eodem tempore Cumanum & Felicem in Palæstina Procuratores fuisse. Itaque non ex Galilæa transferendus, ut [illegible] ex Josepho colligitur, sed è civitate Romana potius Felix ad Judæam appulit.

[illegible] Domitiani [illegible].

X. Domitiani [illegible] & annus insignis est: *Domitianus natus est* IX. *Kal. Novembris*,

Anno Christi 51.

hus, patre Consule designato, minoreque mense insequenti honorem, regione urbis sexta ad malum Punicum, domo, quam postea in Templum Gentis Flaviæ convertit. Mater ipsi fuit Domitilla liberta, teste Victoris Epitome. Hinc explicari Suetonius potest: Vespasianus inter hæc Flaviam Domitillam duxit uxorem, Statilii Capellæ Equitis R. Sabratensis ex Africa delicatam olim, Latinæque conditionis, sed mox ingenuam, & civem Romanam recuperatorio judicio pronuntiatam. Delicata germana Suetonii lectio est, ut optimè vidit Turnebus. Sic in Veteri inscriptione: Terpe Euphrosyne Rufina v. v. delicata. Sic in vita Hadriani apud Spartianum: Corrupisse eum Trajani libertos, curasse delicatos, eosdemque sæpiùsse per ea tempora, quibus in aula familiaris fuit, opinio multa firmavit. Delicati sunt quos Gallico [illegible] bulo nominare possumus, les mignons, quibus curandis ornandisque Adrianus operam dedit. [illegible] patet. Porro Consulatu ad quem designabatur Vespasianus, cùm natus est Domitianus, suffectus fuit, quem & gessit per duos novissimos anni menses.

XI. Ad Paulum Orientis regiones peragrantem, se convertat oratio. Galatia Phrygiaque discedentibus Apostolis, consilium erat in Asiam propriè dictam proficisci, quæ Lydiam, hominibus Ephesum, & Smyrnam, Æolidemque complectitur. Quæ regiones ut omnium fertilissimæ, & populosissimæ, ita hoc nomine plus satis infelices fuerunt, quòd illas tunc temporis salutis doctrinam audire Christus noluit. Eadem quoque Bithyniæ sors fuit, in qua idem dic Christi Spiritus Paulum venire non permisit: quo nos docuit, Apostolos non temerè, aut humano consilio, per orbem terrarum circumvagatos esse, sed Autore auspiceque Numine ad destinatas regiones appulisse. Quânam verò ratione differè prohibiti sunt hos regionibus Evangelium annuntiare? Antiqua est Origenis sententia, ideò vetitos fuisse Apostolos, in has proficisci regiones, Quia talia erant audituri, in quibus & semen periret, & non posset habere successum. Quæ quidem conjectura nò falsa deprehenditur, quòd post aliquantum temporis, multos & in Asia, & in Bithynia Apostoli ad fidem converterunt. Præcipuè Ephesi Ecclesia fuit nobilissima. Hæc Gallorum objectio decima fuit, Quod quibusdam Evangelii prædicatio à Domino subtrahatur, ut perinde Evangelii prædicatione [illegible] spondet Prosper, Si prohibitum [illegible] Evangelium prædicatum, nemo professus fuerit eos Christianæ gratiæ communione non fuerit, non rectè dicatur tantum, quod ostenditur prædicatum. Si autem aliquo modo inveniuntur homines, quibus Evangelium non fuerit prædicatum, non posse dici sine judicio Dei factum. Quod tuum est ideo reprehendi, quia non potest comprehendi. Non verò sumemus hoc supremum Dei potestatem, ad motum atque arbitrium, cælestia munera suo deferentis mortalibus. Quippe pro summa sua libertate Deus gratiæ suæ opus disposuit, ut quibus [illegible] peccata propriè tribuitur. Apud Ionium maris [illegible] Latmum mons, Endymionis à Luna adamati fabulâ nobilis. Ibi Ephesus, & Dianæ celeberrimum Templum. Ibi Clarii Apollinis fanum. Quibus & addi potest Augustum ad Deo gentem

conjectura: Tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat esse, qui ei eam fuerant credituri. Ne igitur Pauli prædicatio debito careret successu, Christus voluit ad tempus Asiæ Bythiniæque differri vocationem, donec felix advenisset ille dies, quo lumen suæ cælestium perfunderet mentes apud se statuerat.

XII. Præteritâ ergo Mysiâ, Apostoli descenderunt Troadâ. Quod non Regionis modò, sed urbis quoque nomen esse contendunt, cujus & Lucas meminit: Venimus Troadem, ubi commorati sumus dies septem. Urbem potius quam regionem designatam fuisse, documento sunt verba hæc, certum propriumque locum indicantia: [illegible] eam non mutatum mutasse Plinius: Troadis primus locus Amaxitus, dein Cebrenia, ipsaque [illegible], Antigonia dicta, nunc Alexandria, colonia Rom. Ejus & etiam meminit Smyrnæorum Epistola, quæ ascribitur Ignatio: Salutat vos charitas fratrum, qui in Troade, unde & scribo vobis per Burrum. Hic nocte per visionem conspiciebat Paulus [illegible] Macedo quidam assistens precans eum, & dicens, transiens in Macedoniam succurre nobis. Acutissimum simul & doctissimum Stephanum le Moine, subiit cogitatio hæc: Visio ista hominis Macedonis, videtur opposita visioni hominis Judæi, Summi nimirum Sacerdotis, qua olim (?) olim Alexandro M. Macedonum Regi. Quam ut clarissimè opposi[tio]nem hîc exequitur. Nobis verò non placet id acuminis, cùm nullo constet indicio eam intendi à Luca oppositionem, quam Judæum inter & Macedonem [illegible] respectu, sed ut melius sequens visionis atque [illegible] ētarum spectro, planum ea regio ostendebatur, cui Apostolum suppetias venire debuit. Erasmorum, complures in viso Macedone Angelum quærunt [illegible] in Angelo fuisse verba hæc, succurre nobis. Neque in viso, quem Pauli mentem [illegible] putat Angelum, quam in literis nominibus plena, [illegible] ... Non Angelum ergo, sed imaginem potius Pauli cerebro, sive a Spiritu Sancto, sive ab Angelo impressam fuisse, persuasum habemus. Negat sanè Chrysostomus id spectri Angelum fuisse: Vide quòd jam non per Angelum monetur, sicut Philippus & Cornelius. Sed quomodo? Per visionem apparet illi aliquemus hominemque. Hoc autem adjuit: Similis non est tantum videre visiones: & ab initio ipse visionem viderat. Vitam ingressum & imperantem sibi mentis, post ea propter hæc etiam ut abiret illuc, [illegible]

XIII. Ubi Paulo ejusque comitibus manifestum fuit, Evangelium esse in Macedonia disseminandum, provecti Troade, Recto cursu venimus Samothraciam, & sequenti die Neapolim, & inde Philippos, quæ est prima hujus partis [illegible] nulli, Thraciæ Philippos attribuunt. Mela in Thraciæ descriptione: Ultra Nestus flum., atque eam & Strymonem, urbes sunt Philippi, Apolloniæ, Amphipolis. Sed & Strymone flumen Macedoniam terminat Plinius l. 4. c. 10. Dein Macedoniæ terminus, amnis Strymon. Ex capite sequenti, Philippos inferis Thraciæ, Neapolis, Datos, nunc Philippi colonia. Quid? Num faciunt [illegible]

Marginalia: Sueton. Domitian. c. 1. — Sueton. Vesp. c. 3. — Spartian. Adrian. c. 4. — Origen. hom. 4. in Lucam. — Act. 16. — Chrysost. hom. 35. in Act.

Anno Dom. 51.

[illegible]? [illegible]. Auctor Geographorum Princeps Strabo, qui Lucam [illegible]: [illegible] autem totam à Strymone usque ad Nestum, [illegible] [illegible]. [illegible] captus est studio, ut hæc sibi loca vindicaret, [illegible] metallis, & reliquâ [illegible] vectigalia conflavit. Nec ab ea divisione abludit Stephanus: Philippi urbs Macedoniæ, prius Crenides. [illegible], & urbs Philippi olim Crenides. [illegible] verò à Thracibus [illegible] [illegible] [illegible] nominavit. Porro cum à Luca traditum sit, Philippen fuisse coloniam, non alienum erit quid discriminis sit coloniam inter & municipium, breviter exponere. Quam Gellius nos differentiam docuit: Municipes ergo sunt cives Romani ex municipiis, suo jure & legibus suis utentes, muneris tantum cum populo Rom. honorarii participes, à quo munere capessendo appellati videntur, nullis aliis necessitatibus, neque ullâ pop. Rom. lege adstricti; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esset. . . Sed coloniarum alia necessitudo est. Non enim veniunt extrinsecus in civitatem, nec suis radicibus nituntur, sed ex civitate quasi propagatæ sunt, & jura institutaque omnia populi Rom. non sui arbitrii habent. Quæ tamen conditio, cùm sit magis obnoxia, & minus libera, potior tamen & præstabilior existimatur [illegible] [illegible] [illegible] pop. Romani, cujus istæ coloniæ, quasi [illegible] parva, simulacraque [illegible] [illegible] [illegible].

XIV. Philippis diebus aliquot commoratum Apostolum, quòd nulla sese offerret occasio prædicandi, quam ubique venabantur, tandem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] debeat esse oratio. Epiphanius verò Προσευχὰς [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Audiamus Epiphanium: Habuisse quidem Judæos extra urbem & Samaritanos [illegible] [illegible] ad precandum loca, quæ Proseuchas dicerent, ut Apostolorum Actibus liquet, ubi purpuræ negotiatrix Lydia Paulo occurrisse dicitur. Eodem quoque Chrysostomus usus est: Non ibi tantum erat Synagoga, sed etiam extra urbem, loca separata & determinata. Planiùs & Syro interpreti explicatur hæc, quamvis illic videatur esse locus orationis. Certè olim habebant suas Proseuchas. Ac interpres quidem [illegible], tum Synagogam designat, quam verò [illegible] Proseucham: quemadmodum [illegible] apud Philonem: Ubique, inquit, Judæi habent Proseuchas, suæ patriæ ergo Augustum [illegible] [illegible], & passim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & Proseuchas, & [illegible] patrias. Eodem quoque modo [illegible] esse Josephum, in vita sua, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], ut par erat, gladio accinctus, [illegible] [illegible] Προσευχὴν, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Proseucha? Quoad ad locum Judæi [illegible], petendæ [illegible], [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] Scaligero: Non, inquit, Judæis [illegible], neque [illegible] [illegible], propter id [illegible] [illegible] [illegible]. Quid, [illegible] [illegible] & Lazarus, quem [illegible] [illegible] Christus [illegible]? Et claudus ille, quem ponebant quotidie ad portam Templi, quæ dicitur Speciosa, ut peteret eleemosynam ab ingredientibus in Templum? Nonne Judæorum Alexandrinorum, quos [illegible] [illegible] [illegible] Flaccus, [illegible] [illegible] [illegible], ad [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], præter solitum [illegible] [illegible]?

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] à Synagogis [illegible] [illegible]. 1°. Synagogæ in urbibus, extra urbem Proseuchæ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quosdam sibi parantes, & ædificantes, aut loca ampla, ut fora, ut Proseuchas vocarent. Olim verò erant loca Proseucharum extra urbem apud Judæos. Secundò, Proseuchæ in locis ubi rari erant Judæi, Synagogæ in magnis civitatibus, ubi numero & [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] nata est Synagoga, verba sunt Lightfooti, nisi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Observetur illud Talmudicum Megillah c. 1. Halac. 3. [illegible] quænam est civitas magna? [illegible] in ea quæ erant decem homines otiosi, si hoc numero minor, erit villa est. Nullam Philippis Synagogam ob defectum [illegible] [illegible] Synagogæ [illegible], sed solùm fuisse Proseucham, probabilissimum est. Quod & à suo [illegible] Chrysostomus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non erat ibi Synagoga. Verosimilimum esse Oecumenii conjecturam, Historiæ [illegible] [illegible]. Cur diebus aliquot Apostoli Philippis commorantur otiosi? Cur extra urbem quærunt auditores? Cur mulierum, non virorum Lucas meminit? Cur more solito Paulus [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Epiphanius, adversus Messalianos: Fuit & ad Sicima, quæ hodie Neapolis dicitur, foris ab urbe [illegible] Proseucha, sive oratorium, theatri instar, in planitie situm, sine tecto [illegible] [illegible], in quo [illegible], Samaritani [illegible] [illegible] Judæos [illegible] sunt. Itaque Basilicarum [illegible], non dissimiles Proseuchas, ut ex descriptione Eusebii, & situ, & forma Proseucharum [illegible] [illegible] [illegible]: Sed inter Templum ac Vestibulum, [illegible] [illegible] relicto, hoc spatium in quadrati speciem circumscriptum, quatuor obliquis porticibus circumquaque [illegible], quæ columnis undique attolluntur. . . Medium autem spatium apertum & patens reliquit, ut & Cæli aspectum præberet, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Xystus ergo Proseucha [illegible], neque porticibus, quæ adversus pluviam [illegible] [illegible] erant [illegible]. 4°. In Synagoga, mulierum virorumque locus disjungebatur, nec [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. In Proseuchis verò communis & mulieribus, & viris locus fuit, quibus etiam licuit [illegible] [illegible] colloquia: Et cum [illegible], [illegible] [illegible] mulieres quæ convenerant. Denique major Synagoga, quàm Proseuchis sanctitas adjiciebatur. In Synagogis Judæi conveniebant ad publicas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Erat ibi & consessus Triumviralis, & [illegible] Chazan, sive Episcopus, [illegible] [illegible] [illegible] & vocant Lectorem, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. At Pro-

Anno D. 51.

Proseuchæ conditæ sunt, ut [illegible] exciperentur Judæi. [illegible] egressus erat Isaac לשוח ad meditandum in agro; [illegible] habemus, Aquila ὁμιλῆσαι, confabulari, LXX. ἀδολεσχῆσαι exercere se corpore. Chaldæus, qui ordinate alios præcedendus לצלאה ad orandum. Hic ergo genioris sui [illegible] Judæi [illegible] prosequebantur, Proseuchas fundendæ orationi in agris fuit [illegible]. Tale nostro judicio locus ille fuit circa Philippos, [illegible] fluvium, ad quem Apostoli se contulerunt die Sabbathi. Calumniam de cultu [illegible] Judæis imposita ex Proseuchis natam esse, [illegible] censet [illegible] Le Moine: Deum in Proseuchis [illegible] debant precibus suis, quod cùm fierent in campo aperto, & in Proseuchis quæ erant sub Dio, hinc est quod cœlum & nubes dicerentur adorare.

Le Moine [illegible] p. [illegible]

Nil præter nubes & Cœli numen adorant.

Quæ quidem conjectura non est nihili. Magis tamen placet objectum cœlum ex [illegible] Judæos deductum, quæ significando Numen, vocem שמיא adhibet sæpius. Disertè quidem legitur apud Danielem, מן די תנדע די שלטן שמיא ex quo agnoveris Deum dominari. De verbo [illegible] [illegible]. Christus Pharisæos quoque compellabat, Baptismus Joannis unde erat? [illegible] Non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam à Templi [illegible] aërisque pervio, [illegible] Judæis exprobrentur, cùm Templum Hierosolymitanum [illegible] omnibus esset venerationi. Sed de quæstione hac adversùs Baronium fusius in sequentibus tractabimus. In Philippensi Proseucha, Lydiæ [illegible] [illegible] ostenderit, magnis tandem precibus impetravit, ut Apostoli sub domo manerent.

Dan. 4. 23.

Matth. 21.

XVI. Accidit autem, cùm Paulus, Silas, Lucas ad orationem proficiscerentur, ut ipsis [illegible] spiritum Pythonis, quæ quæstum magnum præstabat Dominis suis, [illegible] Paulum [illegible] subsecuta comites, clamabat, Isti homines servi Dei excelsissimi sunt, qui annunciant nobis viam salutis. Ut autem hoc multis diebus fecit, Paulus ægrè ferens, & conversus, spiritui dixit, præcipio tibi in nomine J. Christi, ut exeas ab hac muliercula, & Dæmon exiit eadem momento. Quin spiritus Pythonis perinde sit ac Apollo [illegible] quia Apollo ab interfectum serpentem, id nomen Apollini ab Ethnicis impositum est. Verba sunt Macrobii [illegible] primi capite vigesimo, Hoc numen ex nece draconis nactum Deo [illegible]. Nota Poëtis [illegible].

De Pythonis Spiritu.

Act. 16. 16.

Sed te quoque, maxime Python,
Tum genuit; populisque novis, incognite serpens,
Terror erat: tantum spatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & [illegible]
Ante, nisi in damis capreisque fugacibus usus,
Mille [illegible]
Perdidit, effuso per vulnera nigra veneno.
Neve operis famam posset delere vetustas,
Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.

Metam. 1. [illegible]

[illegible] homo crudelis, cui Dæmonis cognomen, [illegible] fuit audiens, ab Apolline morte mulctatus est. Quod & apud Strabonem [illegible], hunc ex Ephoro traducentem; Postea [illegible] Apolline Parnassum venisse, [illegible] hominem nomine Pythonem, et cognomine Draconem. Peccatum tamen est in eo, tam ab Ephoro, quàm à Strabone, quia [illegible] quippe Hebræum פתן unde Python, & serpentem [illegible] Delphinus. Hominem porrò, quem Apollo [illegible] fuisse, testis quoque Plutarchus, de Septerio solemnitate, quæ Delphis celebrabatur: Septerium tunc [illegible] habet, pugnæ Apollinis cum Pythone, & à pugna, fugæ Dei ad Tempe, aut persecutionis. Alii enim fugisse eum ferunt, quod post illa cæde, opus expiatione haberet. Quà quidem expiatione ob verum serpentem cæsum, non opus [illegible] nomen Πύθων, Python & spiritus Pythonis, spiritus est [illegible] quæ respersa sunt & ea omnia quæ sacrificio respersere aliqua Apollinis attingebant. [illegible] Spartanorum Reges [illegible] pascebantur, ut tradit Herodotus in [illegible] 57. Hinc quoque ludi Pythici, de quibus Pausanias: Antiquissimum in Pythicis ludis certamen fuisse memorant hymnum in Apollinem [illegible] [illegible] Chrysothemis. Et in campo Delphico, non longè ab urbe, Apollini sacro, ludi celebrabantur: [illegible] stadiorum LX. peracta. Cùm in campos [illegible] fuerit circus ille est ubi equestres Pythiorum ludi fiunt. Sed & vates Apollinis, Pythia [illegible] bantur, quæ ejus plena numine edebat oracula. Eodem agitatam esse spiritu ancillam, quæ Paulum subsequebatur, ipsius Domini prædicabant; undè numerosum suis quæstum colligebant, quia etsi nonnihil deflorescet Delphici oraculi gloria, erat tamen adhuc alicujus pretii, Quà de re non injucundum est audire Strabonem: Hoc namque templum ab neglectus datur nonnihil [illegible], sapientissimus autem excellentissimo in honore habitum. Documento sunt thesauri, quos populi potentesque Principes ibidem construxerunt, ad quæ consecratam afferebant pecuniam, ut nomen præstantissimorum artificum opera, & ludi Pythici illic decertati & commemorabilia tot, & commendata scriptis oracula. Auctores enim memorant divinum ipsum domicilium, profundam & cavernam esse speluncam, non admodum lato ore patentem, undè exirent [illegible] tripodem, quem cùm Pythia vates adscenderet, hausto divinatoris spiritu, Dei responsa referre & metro, & oratione soluta. [illegible] ancillam habuisse [illegible]. Nil figmenti erat aut imposturæ, qualis de Alexandro pseudomantico prodiderat à Luciano. [illegible] Paulus [illegible] [illegible] Quare fieri non potuit quin muliercula hæc, utque Apollo [illegible] & obscurè vera nonnunquam revelaverit, & nomine Dæmonis locuta fuerit, & Ethnicis omnibus veneraretur.

Anno D. 51.

Strab. l. 9.

Plut. de orac. defec.

Paus. l. 10.

Strab. l. 9.

XVII. Porrò ancilla hæc Apostolis ad orationem [illegible] Isti homines servi Dei excelsissimi sunt, qui annunciant no-

Cur Dæmonem [illegible] Paulus [illegible]

[illegible] *salutis*; clamantem verò increpans Dæmonem Paulus ejicit, Christi nomine. Quippe [illegible] illos laudes, quibus Apostolos [illegible] [illegible], quibus per eosdem Evangelium [illegible] [illegible] [illegible] suspectum reddat Evangelium. Hoc enim [illegible], ut si qui Apostolis [illegible], ipsius [illegible] responsis fidem haberent, quibus Apostolorum doctrinam commendare videretur. Audire, [illegible] Apostolorum [illegible] [illegible] [illegible] Christo [illegible] est. At Paulus clamantem sivit ad tempus, Spiritus Sancti [illegible] expectans, cujus tandem [illegible] [illegible], eminus [illegible] Dæmonem, qui [illegible] & implacabilem Evangelii hostem agebat.

XVIII. Ubi [illegible] Domini viderunt, [illegible] Apollinis spiritus, spem sui quæstus intercidisse, primò Paulum & Silam, quasi [illegible] [illegible], comprehendunt, [illegible] in forum trahunt ad Magistratus. Tum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nempe quòd cum Apostoli forent Judæi, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Separatim nemo sit habeat Deos novos, sive advenas; nisi publicè adscitos privatim colunto.* Ad illud alludens Tertullianus, Apologetici capite quinto: *Vetus*, inquit, *erat decretum, neque Deus ab* [illegible] *consecraretur, nisi à Senatu probatus* [illegible] *Æmilius de Deo suo Alburno.* Cùm ergo vetitum indigenum, [illegible] Judæus [illegible] [illegible] publicè [illegible], Romanus [illegible] Dominus, [illegible] [illegible], quibus incognitæ Religionis constitutiones [illegible], tanta accusationi huic fuit efficacia, ut totus populus adversus Apostolos, tanquam ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Non illepidè Chrysostomus: *Tu dicis quid turbant nostram civitatem, Dæmon dicit quid annunciant vobis viam salutis. Tu dicis, tradunt mores quos non licet suscipere.* [illegible] *Dæmon auscultamus, sed unam avaritiam* [illegible] [illegible]. Ut accusationi, & plebis tumultu, [illegible] [illegible] [illegible]. *Prætores* [illegible] [illegible] [illegible], *jusserunt eos cædi virgis, & cum multas ipsis plagas imposuissent, conjecerunt eos in* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *eos tutò asservaret.* Nobis tum monere esse non licet, ut ἄρχοντες, *Magistratus*, [illegible] à στρατηγοὶ, *Prætoribus*, quod à viris eruditis factum terrimus. Eosdem prorsus judices esse censemus quorum & nomen, & officia, [illegible] [illegible] [illegible], inductum illud Ciceronis: *Et quoniam Bruti, atque illius temporis* [illegible] [illegible], *commemorabo id quod egomet vidi; cùm venissem Capuam, coloniam deductam L. Considio & Sexto Saltio, quemadmodum ipsi loquebantur, Prætoribus, ut intelligatis quantum locus ipse afferat superbiam, qua paucis diebus quibus illo colonia deducta fuit, perspici atque intelligi potuit. Nam primùm id quod dixi, cum cæteris in coloniis Duumviri appellentur, hi se Prætores appellari volebant.* Philippenses igitur Prætores nobis videntur esse Duumviri, quos jus in coloniis dicere, testis est Cicero. Id ipsum ostendit Plinius l. 4. epist. [illegible]. *Nam Tribunus plebis, vir egregius, misit-*

que [illegible] *in Duumviratu suo*, [illegible] [illegible]. De Gymnasio apud Viennenses agitur [illegible]. Duumviros autem antecedebant lictores gestantes virgas, quas manu gestabant, duplici usu, & ad submovendam turbam, & ad [illegible] [illegible]: ut [illegible] Romanæ: *Deinde antecedebant lictores, non cum bacillis, sed ut hic Prætoribus anteeunt, cum fascibus duobus.* Quæret fortasse quispiam, cur Paulus virgis cædi voluerit Philippis, cum post eventum, quo clarius, potuit hoc se quam facilè excutere potuerit, quemadmodum facit Hierosolymis, cùm virgis jam tenet in promptu? Respondemus, Philippensium virgis Apostolum lacerari voluisse instinctu divino, atque adsistens, quo dirigebatur, ut res spectatior & miraculo quod [illegible] [illegible] [illegible] est, & Commentariensis baptismum, qui credidit Evangelio, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in observatione ponenda: *Vide non* [illegible] *respondere neque defensionem dare in neque* [illegible] [illegible] *sunt. Quando enim, inquit, infirmor, tunc potens sum.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *clarum. Barjesu* [illegible] [illegible] *voluerunt ... , quomodo voluerunt turbatis afflixerunt, & plagas quidem ferrent* [illegible] *jussere noluerunt.*

XIX. Commentariensis autem, ut Magistratibus morem gereret, *Conjecit Apostolos in interiorem carcerem, & pedes eorum astrinxit ligno.* Genus erat ligni vincula, quod nervus quoque vocatur. Lecratis apud Plautum in Asinaria:

Nervos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias.

Lex XII. Tabularum apud Gellium l. xx. c. 1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Nervus lignum erat foratum hoc plerumque [illegible] [illegible], quod pedes vinctorum includit, aut vincere, aut distantioribus intervallis ita concludit, ut homo [illegible] [illegible] se movere nullo modo valeret. De ejusmodi machina Lucam esse cogitandum, monet Chrysostomus hom. XXXVI. *Et diligenter asservare* [illegible] *in ligno, quasi dicat quis, in nervo.* De ea machina leguntur Valois [illegible] in Eusebium p. 78. *Medià autem* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *& ...* [illegible] [illegible]. Quæ est autem quod media [illegible] nocte, quam eo noctis horâ Apostoli Deum hymnis celebrabant in carcere? Autor libri de Virginitate apud Athanasium, mediæ noctis preces è Christi resurrectione deducit. *Media nocte surrexit Dominus à mortuis, & Patrem suum hymnis celebravit, atque ideo nobis imposuit, ut eâdem horâ Deo hymnos dicerentur.* Quæ si vera sunt, manifestius causa est, cur in vinculis Apostoli hymnum Deo [illegible]. At mediâ nocte Christum è mortuis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] est manet. Fallimur, an Apostoli Judæorum observabant de more disciplinam? Optimus ille David, *mediâ*, inquit, *nocte surgo ad confitendum tibi.* Quâ parte noctis surgebat, ut Deum laudibus afficeret, qui ad liberandos servorum Hebræorum, mediâ nocte Ægyptios gladio percusserat. Propterea illo ipso momento regem Deo orare grates solitum, [illegible] [illegible], quod nostri recolebat Propheta Regius, cujus exemplo moniti viri Religiosi, videntur eam & partem noctis, sacrorum orationibus donasse. Certum nobis ad sacra pellens gemitus, orationes, meditationes tacendi conducere, Veterum monumentis doctrimur. Verba sunt

Anno Dom. 51.

[illegible]

Chrysost. in Act. hom. 35.

[illegible]

Cicero de leg. agr. [illegible]

Anno Dom. 51.

Cicero de leg. agr. [illegible]

Chrysost. in Act. hom. 35.

[illegible]

[illegible]

Athanas. [illegible]

Psal. 118.

[illegible] disciplinam. [illegible] Auctor [illegible] De tempore [illegible] quid [illegible] à Paulo & [illegible] Scriptum est enim [illegible] Auctor libri de Virginitate apud Athanasium: Medio [illegible] & [illegible] Dominum [illegible] Dominus [illegible] hymnis [illegible] Deo hymnos [illegible] & [illegible] Similiter de Virginitate [illegible] Epistola [illegible] Psalmorum [illegible] Quid [illegible] & [illegible] Paulus quoque & Silas [illegible] media nocte [illegible]

XXIII. [illegible] disciplinam Apostolorum [illegible] Ecclesia Apostolicam [illegible] Dominum [illegible] Medio [illegible] Verum [illegible] Nullum [illegible] Apostolo [illegible] Clemens quoque [illegible] Quid [illegible] Deum [illegible] ab Apostolis [illegible] disciplina. 2°. [illegible] Clemens [illegible] Alexandrinus [illegible] Angelis [illegible] Quid si Clemens [illegible] sed

[illegible] Christianos [illegible] Quid si [illegible] Quid [illegible] Clemens [illegible] Canonicas Orationes [illegible] Clementem [illegible] in Ecclesiasticis [illegible] Tertullianum atque Cyprianum [illegible] Tertullianus adversus Psychicos, Cyprianus de Oratione Dominica [illegible] Canonicarum [illegible] Canonicas [illegible] de Canonico [illegible] & Psalmorum [illegible] in partibus Orientis à Sanctis Patribus [illegible] Apostolis [illegible] Canonici temporis disciplinam [illegible] Sanctis Patribus [illegible] 5°. Si ab Apostolis [illegible] Canonicarum [illegible] Hinc [illegible] Apostolos [illegible] & [illegible] Porrò quod [illegible] Ecclesia Romana [illegible] Apostoli [illegible] Deo [illegible] Testis [illegible] Romam à Theodoro Ecclesiae R. Archidiacono [illegible] Quid si [illegible] Apostolorum [illegible] Patres nostri [illegible]

XXIV. [illegible] horarum Canonicarum [illegible]

menere, germanas tamen Vigiliis ademit. Etenim non congregatio Christianorum nocturna qualibet, Vigilia est nuncupanda. Ea demum vera Vigilia est, quæ definitur, Nocturnum sacrum à vespere ultra mediam noctis propagatum, addito jejunio. Vigilias festa sortis nocturna Ammianum docet Marcellinus: Palladium ambitus præcipuas, regnante quæ omnium nouerit modis, ut statutis primus maiorum obseruata suspicatum adhibuerunt, quæ festo die Christiani tunc in Ecclesia pernoctabant, tumultus quidam loquens recitabant motu. Festo quoque appeteatum esse Vigilias docet Honorius Augustodunensis: Populus qui ad festum confluxerat, totâ nocte in hymnis vigilare solebat. Præterea Vigiliæ jejunio obligabantur: neque alia Veterum in monumentis apparent pervigilia, absque abstinentia cibi. Testimonium dicat Eusebius de conventu eorum dierum festorum Dominicæ passionis agente: Qui, inquit, tempore jejunii atque Vigiliis impensius vacare consueverunt. Nec immeritò hæc copulantur, cum cibi abstinentia conducat ad vigilandum. Testem adducamus Cyrillum: Propter superiorem [illegible], paraſceues & Vigiliæ, ista quidem aliter dicta sunt. Gaudentius verò, dilatatum jejunium, quæ nobis interpretanda opus non videtur, cum dierum sic mutuus, jejunium differri, cùm excreverit. Audiatur etiam Epiphanius: Qui potentes studeant, egregiè quidam ac laudabili voluntate, perpetuò, sunt Dominicæ ac Pentecostes diebus [illegible] [illegible] de Vigiliis Sanctis [illegible] [illegible] [illegible] nitur per [illegible]. [illegible] hæc Augustinus ad fratres in eremo: Scitote, fratres mei, quid antiquitus Patres nostri jejunare consueverunt, in Vigiliis magnarum solemnitatum usque ad vesperam, quod laudandum erat. Observetur & Antisiodorensis Synodi Canon. 12. Non licet in Vigilia Paschæ, ante horam secundam noctis, Vigilias expedire, quia in illa nocte non licet post mediam noctem bibere, nec in Natali Domini. Propterea post abrogatum Vigiliarum usum, [illegible]. Quippe Latini dies illos, quos more jejunant suo, solis deductis cenulis, dicunt nuncupatum Vigilias. Hinc scriptum Honorio: [illegible] [illegible] [illegible] bacationibus, & fornicationibus operam dederunt, Vigiliæ interdictæ sunt, & dies jejunii dedicati sunt [illegible] fessus & Bellarminus: Placuit Ecclesiæ nocturnos conventus, & Vigilias propriè dictas intermittere, ac solum in ipsisdem diebus celebrare jejunia. Hinc demonstratur, non omnes Christianorum nocturnos conventus veram Vigiliarum induere naturam; non dico sanè, quibus Agapetum accessit celebratio, de quibus Tertullianus [illegible] tus nostra de nomine rationem sui ostendit . . . . inter primo desideratur quidem oratio ad Deum prægustetur. Editur quantum esurientes capiunt. Bibitur quantum pudicis est utile. Ita saturantur, ut qui meminerint etiam per noctem adorandum Deum sibi esse: ita fabulantur, ut qui sciant Dominum audire. Post aquam manualem & lumina, ut quisque de Scripturis Sanctis vel de proprio ingenio potest, provocatur in medium Deo canere. En nocturni conventus, hymnus, prandium, Scripturæ lectione tamen, sed tamen pervigilium fuit, quia sumebatur cibus, qui à Vigiliis propter dictis abstinet. Neque verò Vigilia fuit ea Corinthiorum congregatio, in qua de nocte cœnam agebant. Quia etiam solitus Romanus, dum cœtus Christianorum noctu fierent, quosdam [illegible], [illegible]. [illegible] autem Vigiliæ à vespera incipiebantur, ultra medium noctis prorogabantur, ut monet Hieronymus: In die Vigiliarum Paschæ, ante noctis dimidium, Populos dimittere non licet, expectantes adventum Christi. Et in Matisconensi Synodo secundo anno circiter 585. congregato, Canone primo statuitur: Nullum quoque ipsum, quæ nos reparatur diei matutinis reddidit, sperantibus surgamus excubias, nec dormiamus in ea, quemadmodum dormiunt, qui nomine tenus Christiani esse noscuntur, sed oremus & vigilemus operibus [illegible] in conventu poterant absque ullo pervigilio, in quo nullus vigilantium membra somnus impediebat. Equidem qui certa fortuna majore noctis parte, horâ quintâ matutinâ ad Ecclesiam se conferunt, pervigilium egisse non existimant, & si statim diei ante lucem conveniunt. [illegible] [illegible] [illegible] monerabant quòd perturbationes civitatum esset invasura, & cruciatus ab hostibus non superandi. In eos invehitur quoque Tryphon, qui Philippum in Dialogo, perpetuam agit Christianorum sibi autem ipsi sunt, quibus tradit ore: Estis de [illegible] & absque cibo, & ad hymnos totâ nocte [illegible] antes, talia somniamus. Etiam non Christiani totâ nocte hymnos non [illegible] nebant, neque si cecinissent, propterea haec illis fuit.

LXVII. [illegible] pervigiliorum exempla sunt nobis afferenda. [illegible] quidem eos conventus, qui hostium [illegible] in Religionem grassantium, de nocte agrum [illegible] debebantur necessitate, Servatoris ac doctrina infallibiliter veniunt. Vigiliæ habendi sunt sacra nocturna quæ illæ celebrantur, quæ liberè ab Ecclesia instituta sunt, peculiariter de causa. Antiquæ Paschatis Vigiliæ sunt, quæ à Narcisso Hierosolymitano Episcopo celebrata leguntur: Ferè in magna Paschatis Vigilia, oleum ministris deerat. Oratione verò factâ super aquam, jubente Narcisso infusam lucernis, in olei pinguedinem divina vi conversa est. Quam Constantinus Vigiliam accensorum cereorum multitudine illustravit: Sacram autem Vigiliam in diurnum splendorem convertebat, accensis totâ urbe cereorum quibusdam columnis, per eos quibus id operis erat injunctum. Lampades quoque accensæ, cuncta passim loca illustrabant. Adeò ut hac mystica [illegible] rotur. Eò pertinent & verba Nazianzeni: Præ [illegible] num gestare, quam privatim junta ac publicè peragimus, omne genus hominum ferme atque omnes magistratu ac dignitate insignes, longe igne eadem illustrantes. Mos quidem erat magnus in urbibus, de nocte faces accendere plurimas, singulis tenebris, quæ horum saltemque sunt integumenta. De Gallo, qui vesperi per tabernas [illegible] [illegible] [illegible] ne, cujus erat imperator ignarus, quid de Cæsare quisque sentiret, sic Marcellinus, & hæc confidenter

Anno Dñi 51.

[illegible] , [illegible] claritudo, diversum solet mutare splendorem. [illegible] quoque adversus Luciferianos: *Dum*, inquit, *ardentium & coruscantium* , [illegible] [illegible] non interrumperet. Existimamus tamen Paschalem Vigiliam majore cereorum numero à Constantino fuisse illustratam, ut hanc non à communibus secerneremus, vel, quod credimus Valesio, *Ut Gentilium animos ad Christianæ Religionis venerationem produceret.* Caeterum à Clariss. viri sententia nostra dissidet: *Porro columnæ illæ cereæ, quas hic memorat Eusebius, cereum Paschalem optime designant, quem in Vigiliis Paschatis accendere solemus.* Ad illum sanè non accendebat Constantinus, utpote needum institutum. Neque de cereis à Constantino accensis, sermo habetur cerei Paschalis inventionem. Cujus institutio adscribitur Papæ Zosimo: *Cereum autem benedici non solum in principalibus Ecclesiis, sed etiam in Parrochiis, Zosimus Papa constituit.* Zosimo similiter cerei Paschalis inventionem assignat Amalarius: *Notis quoque præceptum est à Papa Zosimo, benedicere cereum.* Nulla porrò officiorum divinorum Scriptori in mentem venit, cereum quòd Constantinus sacræ pernox Vigiliæ tenebras, cereum designasse Paschalem. Id non fecere Amalarius, non Alcuinus, non Strabo, non Honorius Augustodunensis. Præterea columnæ illæ Constantini cereæ in eum præcipuè finem instituebantur, ut adversùs noctis tenebras essent auxilio. Qua de causa plures accensæ sunt, quarum splendor lucis fulgorem imitabatur. Cereus verò Paschalis non ad fugandas noctis obscura, extra Ecclesiam accenditur, cui sanè ministerio sufficere non posset. Finis ejus totus est mysticus: *Concordat cereus hic in significat one cum columna ignis, quæ illuminabat Populum Israel in nocte . . . columna illa Christum significabat. Illa columna præcedebat filios Israel. Nostra columna, id est, cereus, præcedit Catechumenos nostros. . . . Cereus qui* [illegible] *gratiam in N. Testam. neutamque gratiam quâ non homines* [illegible] [illegible] *illuminantur et videant alii cereus duo, flammam lumine habentes. Duo qui illuminantur ab eo,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *&* [illegible] *benedictio hoc igne, cereus ab notis confirmationis accenditur.* Denique nil facta à benedictione Clericorum, magnificum Constantini facinus, nec à profanis facibus in solemni noctis lucentibus discrepabant, nisi numero & magnitudine. Cereus verò Paschalis multis præparatur ceremoniis: *Mane primo Sabbato venit Archidiaconus in Ecclesiam, & fundit ceram in vase mundo, & miscetat in ea oleum, unde benedicat cereum. . . . Ipso die horâ septimâ procedunt omnes ad Ecclesiam, & deportantur lumen ab Episcopo, sive Abbate, prosequentes cum Populo, & illuminantur septem lampades. Cereus verò qui benedicendus est, jam debet esse præparatus in medio Ecclesiæ, congregato inde omni Clero, sive Populo. Deinde veniens Archidiaconus, facit Crucem in eo, & illuminat illum de novo igne, atque complacet ab eo benedictio cerei.* Quibus, ut puto est, perpensis, liquebit Constantinum faces Paschalem Latinorum cereum non designasse.

XXVIII. Antiqua quoque fuit Vigilia noctis, quæ Paschali Sabbato antecedebat, quam à Cyrillo legimus observatam. *Propter labores autem superiores, & prorogationem jejunii Parasceves & Vigiliæ, ipsa quidem sic oboriri dicta fuerit, sparsim dissemineta.* Inde qui effusionem ambierant precationi, singulis hebdomadibus, noctem quæ Sabbatum inter & Veneris diem intercipitur, Vigiliis consecrabant. Statutum est, verba sunt Cassiani, *illucescente Sabbato, Vigilias debere celebrari, quòd Dominus & Salvator noster feriâ Sabbati incipiente, discipulis autem vacantes ejus passionem percussi, pervigiles totâ nocte manserunt, nullatenus quietem somnum oculis suis indulgentes. Quamobrem ex illo tempore hunc noctis deputatum Vigiliarum solemnitati, usque in hodiernum diem,* [illegible] *que & absolutio jejunii post Vigiliarum laborem, eisdem Apostolicis viris, in die Sabbati instituta.* Fallitur tamen Cassianus scribendo, Vigiliam noctis, quæ in septimam ducit feriam, eo jam tempore [illegible] apud [illegible] apud Occidentales. Testis enim est Epiphanius, non per universum Orientem id pervigilii celebratum fuisse: *At quibusdam in locis, in ea solum nocte, quæ quintam feriam sequitur, & in feriam sextam desinit, atque in ea quæ Dominicam antecedit, pervigilant.* Lapso temporum cursu Vigiliarum numerus. Quibus instituendis normam præbuit ansam Imperatrix Justinæ, Arianæ infensæ veneno, uti ab Augustino tradidimus: *Excubabat pia plebs in Ecclesia, mori parata cum Episcopo suo Ambrosio. Ibi mater mea, ancilla tua, sollicitudinis & Vigiliarum primas partes tenens, orationibus vivebat. Tunc hymni & Psalmi, ut canerentur, secundum morem Orientalium partium, ne Populus mœroris tædio contabesceret, institutum est.* Quibus certissimo argumento demonstratur, Augustinum non esse sermonem ad fratres in Eremo, apud Augustinum: *Scitote fratres mei, quod antiquitus Patres nostri jejunare consueverunt in Vigiliis magnarum solemnitatum usque ad noctem, & ad Ecclesiam laudando, & vocitanda* [illegible] *, quod detestabile erat malum. De qua turpi consuetudine dolebat Mediolani mater illa, quæ me carne & Spiritu in Christo regeneravit, & infirmatum est, ipsâ instigante, à Patre nostro S. Ambrosio, ut Vigiliæ cessarentur.* Cum Vigiliæ seculo duodecimo adhuc starent in usu, probabile nobis est sermonem auctorem non ante seculum decimum tertium scripsisse, quo à pluribus Synodis Vigiliæ reperiuntur abrogatæ. Sed & Patres Matisconenses, sexto seculo principio [illegible] noctem quâ prima feria à septima separatur, [illegible] *quæ nos insperato luce reddidit, spiritualibus* [illegible] [illegible] *Ch*[illegible]*stianis quoque solemnes suæ fuerunt Vigiliæ.* Basilidis enim discipulis, in more positum, Baptismum J. Christi observare pervigilium, ut à Clemente memoratur Alexandrino: *Basilidis autem Sectatores ejus quoque Baptismi diem celebrant, totam præcedentem noctem in lectionibus transigentes.*

XXIX. Existit autem hoc loco quæstio non ignobilis, utrum Christianorum ea fuerint pervigilia, quorum mentio fit apud Philonem. Asserunt quidem secundum Eusebium bené multi. *Quod præterea hic narrat*, [illegible] [illegible]

Anno Dñi 51.

Nota [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Alcuin. de off. Divin. p. 457.

[illegible]

[illegible]

De die [illegible] Vigiliis.

Cyril. Catech. 18.

Cass. l. 3. c. 9.

[illegible]

[illegible]

August. [illegible] *Eremo. 25.*

[illegible]

Clem. Strom. l. 1. p. 340.

Num [illegible] Vigiliarum [illegible]?

Euseb. l. 2. hist. c. [illegible]

Anno Dom. 51.

[illegible] *studia atque exercitia* [illegible] *usi sunt, præcipue circa diem festum* [illegible] *que semper jejunio atque* [illegible] [illegible]. Quæ in Philone descriptam invenit Eusebius [illegible]. Et [illegible] *vitam describit, sane superque indicat, se non modo vidisse, sed etiam vehementer probare, & mirari Apostolicos viros*. Verum nimirum non satis attentum diligentemque in legendo Philone [illegible] vantissimi, hebdomadibus elapsis, conventum suum instaurabant, venerati non solum simplicem septenarium, sed ejus quoque vim multiplicem: *hic dies præcipuus est maxime festivitatis incidente in numerum quinquagenarium, sanctissimum & natura gratissimum*. Omnes adhibebat Eusebius machinas, ad Paschalem Vigiliam ex Therapeutarum disciplina explicandam, labor ejus in cassum cadit. Singulis autem diei quinquagesimi noctibus, observata a priscis Christianis esse pervigilia, nullo monumento docemur. Hæc erant Therapeutarum pervigilia. Incipiebat sacrum a cœna, quam describit Philo: *Mensa pura est a carnibus dapibus, pro cibo panis apponitur, sal pro obsonio, & pro condimento hyssopus, ut delicata etiam gratiam* [illegible] *operantur enim ut sacerdotes sacris abstinent, tota vitæ ratione castigata, ad eandem frugalitatem* [illegible] [illegible] in Ecclesiæ pervigiliis nil [illegible]. Præcipue in Vigilia Paschatis, solis gemitibus, orationibus, hymnis, Scripturarum lectione feriam Christum placabant. 2°. Therapeutarum certum quo excipiebat Vigilia, rebus à Christianorum gravitate alienis constabat: *Duo choros ponunt in medio tabernaculo. Alter virorum alter feminarum: cuique suus mentor præficiebatur, non sine decore & religiose gestibus* [illegible] *gradum promoverentes. Deinde postquam uterque chorus seorsum expleverat se his deliciis, tunc amore divino ebrii, unum chorum faciebant promiscuum, ad imitationem illius olim instituti in Rubro mari littore, post mirandum prodigium, quando mare, Deo jubente, aliorum saluti, aliorum perniciem aperuit. . . . Itaque producitur usque ad matutinum hoc commessatione honestissima, neque gravati crapula, neque vilescunt, sed vocalentes, quam cum venerint ad convivium, verso ad auroram vultu, utroque corpore, quam primum* [illegible] [illegible] *perspicacius mentem suis comprecantur, atque ita precationibus absolutis, ad suum quisque* [illegible] *secedit*. Jam vero Christianorum in pervigiliis nil choricarum ducebatur: multisque saltationibus, quibus Therapeutæ Hebræorum post exitum in terra Ægypti, chorum instituebantur, carmen suum Christo dicebant; de quo ne verbum quidem apud Philonem.

XXX. Illud nunc paucis tractemus, utrum [illegible], ne vel excepto celeberrimo Paschatis pervigilio, Apostolis in cineres redactis, Vigiliarum usum [illegible] Ecclesiam introductum esse, audacter affirmamus. Primum enim nocturna sacra publica nunquam à Deo imperata fuisse legimus. Qua quidem disciplinâ, Judæorum Religio, umbrarum plena & figurarum, florere debuisset. Neque cœna Paschalis, quæ noctu peragebatur, Templi [illegible] celebratur: [illegible] [illegible] Templi [illegible], quas cum Peregrinorum publicorum more maxime pagiæ. Audiatur Josephus: *Janua vero Templi altitudine quidem erant cubitorum sexaginta, latitudine verò viginti. . . . Has claudebant non minus quam viri ducenti, diebus singulis, & relinquere eas apertas nefas erat.* In festo quidem Azymorum, mos erat Sacerdotibus post mediam noctem aperire Templi portas, ut manè maturius se quam [illegible] ad munera sua disponerent, ob innumeram [illegible]. Quare [illegible] loquor, ad publica pervigilia eatenus apud Hebræos, [illegible] excipere. 2°. Nocturna sacra publica decentia honestatique non consentiunt, quod Ethnicorum quoque gravissimi protestantur. Disciplinarum [illegible] in [illegible] legitur de Legibus libro secundo, pag. 444. *Mar. At vero quod sequitur, quomodo aut tu assentiare, aut ego reprehendam, sane quæro Tite? Att. Quid tandem id est? M. De nocturnis sacrificiis mulierum, excepto præsertim in ipsa Lege solemni sacrificio.* Itaque Romanorum Religio multa à Dionysio Halicarnasseo laudibus cumulatur: *Neque videas apud eos quamvis nocte sint depravati, aut homines numine afflatos, aut furores Corybanticos, aut etiam clandestinos, aut Bacchanalia & mysteria occulta, aut vigilias mulierum virorum, cum mulieribus in Templis* [illegible] [illegible] non causâ male audivisse Christianos, discimus ex Cæcilio, apud Minutium Felicem: *Certè occultis ac nocturnis sacris apposita suspicio.* Apostoli vero quæ, quæcunque veneranda erant, quæcunque justa, quæcunque boni nominis, sedulò commendabant, non cum nullinere disciplinam, quæ decentia non alieneretur. 3°. Nocturna sacra Ethnicorum erant Principe tenebrarum dignissima. De Saïte Herodotus: *Ubi vero, inquit, Saïn urbem sacrificaturi convenerunt, nocte sub dio universi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas sale, & oleo plenas, quibus superstans incumbit ipsum ellychnium, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est Accensio lucernarum. Ad hunc conventum quicunque Ægyptiorum non veniunt observantes sacrificii noctem, & ipsi universi lucernas accendunt.* Noctis quoque [illegible]

> *Is adolescentior illam est avunculus,*
>
> *Qui illam stupravit noctu Cereris in Vigiliis.*

Bahalia Bacchi sacra de nocte exercebantur.

> Ἀλλὰ [illegible]
>
> *Messis faciens, ut jubet, Bahalia nocturna sacra.*

De Juliano Apostata hæc tradit Nazianzenus: *Descendebat in quoddam adytum, plerisque inaccessum & horrendum . . . non hoc quoque apud ipsos divinationis genus est, ut in religiosis sponte cum* [illegible] *Dæmonibus et in* [illegible] *conveniantur, sive quia tenebris magis oblectantur, ut qui ipsi tenebræ quoque sint.* Denique noctem amant sacra magica, ad quæ se accingens Medea,

> *Ferique vagos medio per muta silentia noctis.*
>
> *Nox, ait, arcanis fidissima*

Quæ igitur credat, nulla adscribens necessitate Apostolos, [illegible], [illegible] divinorum capti? Siccine nulla gravi de causa Ethnicorum disciplinam imitatione profecuti fuissent, datâ multis scelerum porta, quorum tenebræ

Marginalia (left): Euseb. Hist. l. 2. c. 17. — Philo de [illegible] — Philo de Vit. Cont. p. 899.

Marginalia (right): Anno Dom. 51. — Joseph. [illegible] — Halicarn. Lib. 2. p. 97. — Herod. Lib. 2. [illegible] — Plaut. Aul. [illegible] — Euripid. — Orat. [illegible]

Anno D. 31.

[illegible] sunt [illegible]? Nemo neque [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] fuisse Vigiliarum: *[illegible] autem & culpa* [illegible] *sæpe deprehenduntur, non religiosis* [illegible] [illegible], *quas Vigilias Paschæ* [illegible] *plerumque* [illegible]. Canonem [illegible] quintum & trigesimum Synodi Eliberitanæ canon: *Placuit prohiberi ne fœminæ in cœmeterio pervigilent, eo quod sæpe sub obtentu* [illegible], *scelera latenter* [illegible].

XXXI. Neque Paschatis pervigilium, quod [illegible] secula jam observatum fuisse scimus, originem Apostolis ferre debuit, quod ex [illegible] [illegible] Vigiliæ [illegible] est. Memoriâ [illegible] sunt hæc Hieronymi: *Traditio Judæorum est, Christum mediâ nocte venturum, in similitudinem Ægyptii temporis, quando Pascha celebratum est, & exterminator venit, & Dominus super tabernacula transiit. . . . Unde reor & traditionem Apostolicam permansisse, ut in die Vigiliarum Paschæ, ante noctis dimidium Populos dimittere non liceat, expectantes adventum Christi.* Quam opinionem Sibyllarum carminibus [illegible] Antiqui [illegible]. Autor [illegible] Lactantio: *[illegible] igitur Deus, & [illegible]* [illegible] [illegible] *liberatorem. Tunc aperietur cœlum medium intempestâ & tenebrosâ nocte, ut in orbe toto lumen descendentis Dei tanquam fulgur appareat. Quod Sibylla his versibus locuta est:*

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dixerim neque [illegible] fuit, noctisse in medio Christum cœlum relicturum ad orbem judicandum, proindeque ea de causâ id pervigilii non [illegible] [illegible] [illegible] *fuit, ut Angelis quidem* [illegible]. Qui tamen [illegible] [illegible] orbis terrarum Judex Cœlo delapsurus est.

De Vigiliarum abrogatione.

Chron. Urspergensis p. 305.

XXXII. De pervigiliorum abrogatione [illegible] [illegible] dicemus. Anno 1213. Vigilias [illegible] fuisse in Urspergensi Abbatis [illegible]: *Referunt quidam, quòd nocte, quæ diem Dominicæ cœnæ præcessit, dum ad Vigilias more Ecclesiastico [illegible], vidisse se quasi stellas innumeras de cœlo cadere, in tantum, ut plures* [illegible] [illegible], *& [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] *tamen* [illegible], *sive* [illegible] [illegible] [illegible] zelo, sive [illegible] Vigiliarum [illegible] [illegible] solito majore, tandem jure meritò multis in locis abrogatæ sunt. Nonnullis quidem in [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in [illegible], ut apparet atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Posteaquam verò [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Vigiliæ* [illegible], *& dies jejunii dedicati sunt, & Vigiliarum nomen retinuerunt.* Verùm [illegible] verò seculum XIII. Vigiliarum finem, non [illegible] appellari potest. Nullum quidem decretum Pontificis Romani de abrogandis Vigiliis legimus. Conciliorum tamen plurium [illegible]

Conc. [illegible] [illegible]

[illegible]. Concilium [illegible], [illegible] Burdegalensi Archiepiscopo cum Suffraganeis [illegible] [illegible]: *Cum in Vigiliis, quæ in Ecclesiis fiunt, frequenter multa turpia* [illegible], *& frequentissimè* [illegible] [illegible], *propter quæ* [illegible] *Ecclesiæ* [illegible], *quæ per solos Episcopos habet fieri, indigere* [illegible], *statuimus & præcipimus* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Vigiliæ* [illegible]. Legem hujus [illegible] promulgavit Concilium ad Pontem Audomari à [illegible] [illegible] [illegible] celebratum anno 1279. [illegible] [illegible], *ne* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *proponentes quòd transgressores* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] paulatimque adempta. [illegible] igitur Illustrissimus Cardinalis Bona hæc scripta mandavit, de Nocturnis Vigiliis. *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. . . . [illegible] fuisse videtur* [illegible] *Vigilantius, quem D. Hieronymus confutat, & per jocum Dormitantium appellat.* [illegible] Hieronymo, & ipsâ Ecclesiâ Latinâ, [illegible] [illegible] [illegible] *esse Vigilias propriè dictas*, quod etiam Bel[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liberorum [illegible] [illegible].

Bona [illegible]

[illegible]

De [illegible] Thessalonica.

[illegible]

[illegible]

XXXIII. Philippis egressus Paulus, peragratâ [illegible] Amphipoli & Apolloniâ, Thessalonicam [illegible], [illegible] Macedoniæ civitatem: *Oppidum*, inquit Strabo, *Macedoniæ* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *fuit*. [illegible] [illegible] pauci describit Plinius: *Medioque flexu littoris, Thessalonica liberæ conditionis.* [illegible] bello civili, Thessalonicæ [illegible] [illegible] Senatorum Pompeium [illegible], ut [illegible] Dioni. Plus tamen ex præsentia Pauli, urbs hæc [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Judæorum Synagoga, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], demonstrans ex Scripturis, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]: *Hoc & Christus faciebat, multum de Scripturis disserens, & non semper signa faciens. Quoniam enim illis adversabantur, & eum ut impostorem calumniabantur, ideò & ipse de Scripturis disserit. Qui enim solis signis* [illegible] *persuadere, meritò suspectus est. Qui autem ex Scripturis persuadet, non venit in eam suspicionem. Et sæpius inveniuntur illum disserere persuadere.* Prædicationi Paulinæ [illegible] tamen [illegible] [illegible], [illegible] Lucas [illegible] verba Apostoli, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Evangelium nostrum non fuisse apud vos, non sermone solùm, sed etiam potentiâ & Spiritu Sancto.* Non [illegible] successu [illegible] [illegible] [illegible]. Quippe Judæorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & religiosorum Græcorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] multitudine permota, [illegible] [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Chrys. in Act. Hom. 37.

[illegible] Thess. [illegible]

Fo-

Anno Dom. 51.

quibus non adeò infensi erant Evangelii hostes, in ea civitate permanerunt. Ac in deducendo Paulo, singularem prudentiam adhibent. Non per mare versus [illegible], [illegible] deduxerunt, quasi navi conscensa, ex illis regionibus [illegible]. Non autem fuere [illegible], Athenas [illegible], non fine labore & [illegible]. Paulo verò Athenis expectante, Silam & Timotheum, quorum [illegible] adventum sperabat, [illegible] Spiritus ejus, cum videret deditam superstitioni, [illegible] Idololatriæ [illegible] [illegible]. Nescitum [illegible] si qua urbs Athenis clarior [illegible], [illegible] variis, laudes prædicavit: *Libera hæc civitas [illegible] aliam [illegible] [illegible] superfluat.* [illegible] & [illegible] [illegible] Mela: *Clarorum [illegible] Athenæ.* Consonum præconium addebat Strabo: *Sed enim cum tot tantaque hujus civitatis longe latèque decantata laudatorum [illegible], plura eloqui vereor.* Dolendum tamen, quòd civitas quæ tot illustrium virorum [illegible], tot victoriis [illegible] fuit, tot ingeniorum felici acumine omnes alias [illegible], horrendo quoque Dæmonum cultu, [illegible] superstitione [illegible] [illegible] Atheniensium [illegible] ab Idololatriam [illegible], totum [illegible] Spiritus [illegible], quòd tam præclara civitas, [illegible] [illegible] modo prophanasset. Non ab re erit, verbis Lucæ de Atheniensium Idololatria illustrandis, Pausaniam exscribere: [illegible]

[illegible] Atheniensium [illegible] [illegible], quod magna habent in tota humana vita, & [illegible] [illegible] [illegible], soli ex omnibus Græcis singularem quendam honorem habent Athenienses. [illegible] [illegible] Athenienses [illegible] [illegible], pietate erga Deos [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Templum [illegible] in quo lucis [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible], quem [illegible] [illegible] Palladium [illegible] [illegible] [illegible]. . . Non licet explicare singula, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] possidentium, & patronum Heroum. Superstitio Atheniensium in modulis adeò [illegible] erat, ut [illegible] [illegible] Luce Evangelii, [illegible] totius Græciæ Idololatriam superarent, quod [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] ad animæ salutem attinet, Athenæ sunt; [illegible] [illegible], hoc est, Idola, supra reliquam totam Græciam [illegible], [illegible] [illegible] & patronos in [illegible] [illegible].*

XXXVI. Ne superstitioni Atheniensium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] de ipsis [illegible], [illegible] inscriptum, Ignoto Deo. Observatum [illegible], [illegible] Athenis [illegible], [illegible] Europæ, Asiæ, & Africæ Deo positam, [illegible] inscriptio hæc:

[illegible]

Ac [illegible] hæc apud Pausaniam in Eliacis legimus: *De [illegible] [illegible] ara, quæ diis [illegible] fuit,* paulò superius à me dicta fuit. [illegible] [illegible] Jovis Olympii. Adjicit [illegible] ignotorum Deorum aræ. [illegible] [illegible] [illegible] Athenis quoque superstitione [illegible] Græciæ urbes superarent, [illegible] Deo etiam [illegible] [illegible] [illegible]. Intelligendi tamen nobis est Hieronymi prudentia, quod pace omnium ejus dicatur, qui [illegible] falsi [illegible] Apostolo: *Nec mirum, si pro [illegible] [illegible] [illegible]; cum etiam de inscriptione aræ [illegible] [illegible] ad Athenienses [illegible] [illegible] [illegible], inquit, & contemplans culturas vestras, [illegible] & aram, in qua superscriptum est, Ignoto Deo. . . Inscriptio autem aræ non ita erat, ut Paulus asseruit, Ignoto Deo, sed ita, Diis Asiæ & Europæ, & Africæ, Diis ignotis, & peregrinis.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible] Ignoto Deo, singulari verbo usus est. [illegible] [illegible] [illegible]? Sanctissima verba sunt Apostoli: *Præteriens enim & contemplans [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ignoto Deo.* [illegible] potuisset, quam [illegible] magnam [illegible] [illegible] [illegible]. Quæ, malum, audacia est, legimus, probo, ostendo, ut [illegible] dicamus, [illegible] [illegible] [illegible], ut quod [illegible] [illegible] affirmat, tamen dicatur non [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], *Diis ignotis* [illegible], at illud quoque contendimus, Paulo teste, Deo etiam incognito [illegible] [illegible]. [illegible] & apud Romanos, *Deo [illegible] [illegible] [illegible]*. De [illegible] [illegible] Circum [illegible] [illegible], in quo [illegible] celebrabantur, hæc habet Dionysius: [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible], quæ Philostratus [illegible] [illegible]. Hic autem [illegible] Athenis [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] ad [illegible] [illegible]. Inscriptionem fuisse [illegible] [illegible] Alexandrinus: [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] quod ab eo prosciscitur, [illegible], ad quod est ignotus [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] Apostolorum, Paulum dicens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

XXXVII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Pythia, ut [illegible] [illegible]. [illegible] verò [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Cretam ad [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] Olympiade 46. [illegible] [illegible], [illegible] hoc modo, ut [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Anno Do. 52.

[illegible] Nec tamen [illegible] non possumus. Vel enim inscriptionem [illegible], vel illam habuisset quam Epimenides [illegible] ... Quam [illegible] Apostolum [illegible] ... Præterea Numen [illegible] Epimenides, [illegible] Idolum. [illegible] Apostolum, verum Deum ab Atheniensibus [illegible]. Quem non magis [illegible], quam aut Ephesii, cùm venerationem Dianæ impertiebant, aut Lycaonenses, cùm adductis victimis tauris, sacrificare Apostolis pertinaciter voluere.

XXXVIII. In eam ergo defendendam [illegible], quod in Judæorum Dei honorem, [illegible]; quemadmodum olim Samaritani, & verum Numen, & Idola colebant [illegible]. Aut Alexander Severus in larario, Christum, Abraham, Orpheum, & hujuscemodi Deos [illegible]. Quid in eam sententiam Paulina [illegible]? *Quem ergo ignorantes colitis, hunc ego vobis annuntio.* Quod si alii Deo [illegible] hoc [illegible], inscriptionem ad verum Numen [illegible] Apostolum [illegible], Apostolicâ [illegible] & sapientiâ, & [illegible]. [illegible] Apostolus, [illegible] Atheniensium, ob [illegible] peregrinarum Religionum, [illegible]. Quem [illegible], [illegible] illum Deum, quem [illegible], novum ipsis [illegible]. Equidem, [illegible] Deum Certum [illegible] Deo non est diversus. De quo [illegible] Tacitus: *Ut Judæi [illegible] Dei [illegible] aut Templum, [illegible]* ... apud quem Templum, [illegible] Christum. [illegible] *in Cœlum [illegible]* ... [illegible] Ad Christum [illegible] Dei [illegible], Dionysius, dum die medio Sol lumen [illegible], [illegible], *Ignotus* [illegible] *Deus* [illegible]. [illegible] Veterum [illegible], [illegible] Atheniensis [illegible] verum Deum [illegible].

XXXIX. [illegible] verò de [illegible], [illegible] Atheniensibus vero Deo [illegible] ... [illegible] Deus. [illegible] *Quid est [illegible]? Deus*, inquit Thales, [illegible]. *Quid [illegible]?* [illegible]

[illegible] Quorum est [illegible] Philosophia, [illegible]. [illegible] de Deo dicunt aliquid Philosophi, [illegible]. Secundò, Judæorum Deus, [illegible] Numen, [illegible] Deus dicebatur [illegible]. Sic Philonem [illegible], Cum [illegible]: *Vosne esse illi Deo [illegible] Deum declaratum, [illegible] vestrum [illegible]?* [illegible] Trebel. Pollionem in Claudio: [illegible] *Judæorum libri loquuntur, [illegible] 125. [illegible], [illegible] Numen, [illegible] esse [illegible].* [illegible] Deo [illegible] Lucanus l. 2.

> *Cappadoces [illegible], & dedita sacris*
> *Incerti Judæa Dei.*

At [illegible] Deum Atheniensium [illegible] ... [illegible] Dei [illegible], teste Philone: *Quisquis autem [illegible] Deum, [illegible].* A Judæorum [illegible] Josephus: [illegible] ... [illegible] Quid vero [illegible], cur Judæorum Deus [illegible], est in [illegible]. Ad id [illegible] ... [illegible] Dei, Alexander [illegible] ad Judæos, id [illegible] Pontificem, [illegible] ... [illegible] Principibus gesta [illegible] ab Alexandro, [illegible].

XL. [illegible] Atheniensibus [illegible] Paulus, [illegible] ...

Anno Dom. 51.

[illegible] rem suspicabatur. Nominum [illegible], nullum pereat homo, magnus ille, atque [illegible]? Alii vero Apostolum pro peregrinorum annunciatore Deorum habebant. Quo [illegible] ipsum capitis reum constituerunt. Quippe Athenis impii [illegible] severissimè. [illegible] Quocirca Euripides Poeta Tragicus, Atheniensium [illegible] [illegible] Areopagiticum Senatum. [illegible]

[illegible] Quod Areopagus [illegible] quod in [illegible]. Quemadmodum [illegible] Neptuno [illegible] [illegible] Pausanias [illegible] est in Æsculapii [illegible] Halirrhothium Neptuni filium a Marte [illegible] Virgilius,

Oleaeque Minerva

Inventrix;

Fabula hæc additur, quod [illegible] Minerva [illegible] Neptunum [illegible] Halirrhothium, Neptuni filium [illegible]

[illegible] Etymologiam [illegible] Augustinum: [illegible] Verbum [illegible] habere [illegible] Halirrhothio, qui Alcippæ filiæ vitium obtulerat, cum hunc [illegible] Quæ de causa ab Halirrhothii parente [illegible] [illegible]

XLI. De celeberrimo Areopagitarum [illegible] Annalibus referre [illegible]. Nomen quod attinet, à loco [illegible] Augustinus: [illegible] Varro [illegible] Areopagum, quasi Martis Pagum [illegible]

XLII. De [illegible] Scaliger, [illegible] Areopagitico Senatui vindicant [illegible] Chronologi, [illegible]

pise dixisse judicium. Ac sub hoc idem tempus, *Quo LXXX. Judices in* [illegible] *constituere, instituta esse apud Graecos, Areopagitas.* Non vero gravissimos [illegible], Ciceronem atque Plutarchum, de [illegible] institutione [illegible]. Moveant nos verba Ciceronis: *Quamvis enim Themistocles jure laudetur, & sit ejus nomen quam Solonis illustrius, citeturque Salamis, clarissimae testis victoriae, quae anteponatur consilio Solonis ei, quo primum constituit Areopagitas, non minus praeclarum hoc, quam illud judicandum est. Illud enim semel profuit, hoc semper proderit civitati. Hoc Consilio leges Atheniensium, hoc majorum instituta servantur. Et Themistocles quidem nihil dixerit in quo ipse Areopagum adjuverit. At ille* [illegible] *Themistoclem. Est enim bellum gestum* [illegible] *senatus ejus, qui a Solone erat constitutus.* Ergo quum haud [illegible], sive [illegible] spectemus [illegible] celebrantem. Confirmat Ciceronem Plutarchus, quem Graecia sua alit, Areopagitarum [illegible] Solonem [illegible] verbis: *Plerique igitur Areopagitarum senatum ad Solonem, ut diximus, referunt auctorem, quibus adstipulari videtur, quod nusquam meminerit Draco Areopagitarum, vel eos appellaverit: sed semper* [illegible]. [illegible] quidem argumentum; [illegible] tam celebris Concilii nullam a Dracone [illegible] esse mentionem, si jam a [illegible] aevo floruit? Non dissimulabimus tamen, ex decima tertia Solonis Tabula argumentum in eam partem haberi posse, quae Soloni Areopagi [illegible] institutionem. Verba sunt Tabulae: *Qui ante Solonem Archontem notati infamia fuerint* [illegible] *jus suum fruunto, exceptis qui in Areopago, vel qui apud Ephetas, vel in Prytaneo, a Regibus damnati* [illegible], *solum vertissent.* Quomodo a Solone constitutum Areopagum [illegible], si ante Solonem jam fuerant apud Areopagum constituta in delinquentes judicia? Audiatur tamen Plutarchus [illegible] judicium: *Nisi forte habent* [illegible] *aliquam, aut defectum haec tabula, ut eorum* [illegible], *qui ad notationem pertinent Areopagitarum, Ephetarum, & Prytanum, cum haec promulgata est Lex, maneant infames, cum alii* [illegible] *restituerentur.* *Ea vero sunt ejus verba.* Quibus & addi potest [illegible] in ea [illegible] Tabula, quemadmodum apud Virgilium, [illegible], [illegible] Areopagitarum [illegible] esse vocabulum propter [illegible]. [illegible] bula in Solonem de Areopagitarum antiquitate, argumentum [illegible]. Cum enim Moses annorum [illegible] temporis, antecesserit Solonem, quem anno Olympiadis XLV. regnante Romae Tarquinio Prisco, floruisse praedicant, incredibile prope videtur, adscriptam esse Soloni Areopagitarum institutionem, si [illegible] jam [illegible].

XLIII. Ne hoc quidem de Areopagitarum [illegible] [illegible] *Eusebius notat in Chronicis,* [illegible] *anno mundi* [illegible]. [illegible] LXX. [illegible] Interpretum, posterior est Senatus Areopagitici institutio. Anno Abrahae [illegible], hoc habet Latinum Eusebii Chronicon? *Hoc tempore Areopagi nomen Judicio* [illegible]. [illegible] interpretatur judice Scaligero. Graece, Ἄρειος πάγος [illegible] *Areopagi nomen impositum est, & judicantium locus* consistorium. Porro ab ortu usque Abrahami annos fuisse Eusebius, [illegible]. Namque ad Diluvium usque, annos computat 2242. A Diluvio ad nativitatem Abrahami 1072, quibus conjunctis sunt 3314. Adduntur [illegible], anni quingenti, quorum ultimo Areopagitarum initium assignatur, exurgit summa 3814. [illegible] annos centum & viginti ab Eusebio Baronium aberrare. Quid si Hebraicam sequamur Chronologiam, Areopagitarum institutionem, anno Abrahae quingentesimo alligatam, incidet in annum mundi vel 2507. si Abraham anno Thare 130. natus sit, vel 2447. si [illegible] septuagesimo natus, quod a Baronii Chronologia non mediocriter dissidet.

XLIV. [illegible] Senatus integritas [illegible] summum [illegible]. Quae de causa [illegible] Areopagi [illegible] Curiae Romanae commendatur a Cicerone: *In qua* [illegible] *fuerat, ut* [illegible] *Catonem* [illegible]. Romanae tamen non sic se habebant: *Senatus* Ἄρειος πάγος, *nihil constantius, nihil severius.* Ciceronem [illegible] a Baronio lectum fuisse, [illegible] Annalibus, qui [illegible] *Cum quis gravissimum quempiam, severissimum,* [illegible], [illegible] *Areopagitam* [illegible]. Ad [illegible] liber primus Epistolarum Ciceronis ad Atticum, [illegible]: *Clamare praeclari Areopagitae si non esse* [illegible]. In quibus hoc [illegible] Baronius: primum etiam non de singulari quopiam homine, sed de Judicum Concilio hanc summus Orator scripserit; deinde quod hunc [illegible]. Verba sunt Ciceronis: *Ut primum Judices consederunt, valde diffidere boni coeperunt. Non enim unquam turpior in ludo talario consessus fuit. Maculosi senatores, nudi equites, Tribuni non tam aerati, quam ut appellantur, aerarii, pauci tamen boni inerant, quos* [illegible] *pellere, fugare ille non poterat.* Ita Cicero [illegible] ille [illegible], [illegible] illi *Areopagitae*, quos haud [illegible] Cicero demonstrare voluit, ut credidit Baronius. [illegible] Areopagitae. Hinc Trebellius tradit, *cap.* 21. Gallienus Augustus, *Areopagitarum cuperet* [illegible], [illegible]. Hinc observare dignissima leguntur apud Valerium Max. *Est & ejusdem urbis sanctissimum Concilium Areopagus, ubi quid quisque Atheniensium ageret, aut quonam quaestu sustentaretur, diligentissime inquiri solebat, ut homines honestatem, vitae rationem* [illegible] *reddendam esse,* sequerentur. In homicidio [illegible], ut ex Aeliano discimus: [illegible] *Judicio* [illegible]. [illegible] *in Martis Pago,* [illegible] *in Palladio.* [illegible] in Areopago [illegible], a Plinio traditur, *l.* 7. *c.* 56. Celeberrimum est quod in venefica [illegible] judicium, [illegible]: *Solventes* [illegible] *damnantes* [illegible], *cum qua* [illegible] *supplicium, solam mortis* [illegible]. [illegible] severissime. [illegible] *Areopagitis* [illegible]. [illegible] a Baronio [illegible] *judicia exercebant.*

[illegible] *Areopagitâ* [illegible]. De [illegible] [illegible] Romani quoque [illegible] in tabulis [illegible] [illegible]. Cùm [illegible] [illegible] proverbium.

XLV. De Areopagitarum [illegible] & quo Nicephorus : [illegible] Marcus [illegible] Areopagum [illegible] *Areopagitas Judices* [illegible] [illegible] Areopagita [illegible] de XII. Deis [illegible] Martis Neptunique [illegible]. Vero [illegible] [illegible] *Themistocles*, [illegible] [illegible]

XLVI. Deducitur ad clarissimum Areopagorum [illegible] Paulus, [illegible] habet : ipsorum *superstitionem* [illegible], [illegible] Deos, & ignotum [illegible], ut Deorum [illegible]. Ne verò illum [illegible] [illegible] [illegible]. Ostendit [illegible] Conditorem, [illegible] Templorum Religionem, [illegible] Hominum [illegible] Dei esse progeniem. [illegible] In Creta [illegible] Jovis [illegible] [illegible] verò esse ut Dei [illegible] Apostolus, [illegible]

[illegible] Coelum & Terram [illegible] *singulissimas* [illegible] Quâ Deo [illegible] Gentilium [illegible] [illegible] Deos [illegible] Deum [illegible] Ephesios ; Cyprii [illegible] Venerem [illegible] ; [illegible] quæ [illegible] Hic [illegible] Dei Sapientissimi, potentissimi ; optimi [illegible] Quid si [illegible] & [illegible] & superstitionem [illegible], Deus clementer [illegible] [illegible] Principum [illegible] [illegible] est, Christi ministerio, [illegible] [illegible] Quibus [illegible] [illegible] Pauli [illegible] [illegible] superstitiosè.

XLVII. [illegible] Quidam enim ad [illegible] [illegible], Epicuri præcipuè ; alii verò qui Platonem amplectebantur, [illegible] Philosophia, [illegible] Apostoli prædicationem [illegible] Sunt autem, [illegible] Dionysium [illegible] [illegible] [illegible] Areopagum [illegible] [illegible] probabilissimum est, cùm [illegible] Dionysium [illegible] fuisse Dionysium, quem & [illegible] Sanctus Princeps habet Afferens Ambrosius : [illegible] *sapientiam spectat*, [illegible] [illegible] Dionysium, [illegible] De Dionysio [illegible] Ambrosius, scribens ad Vercellenses : [illegible] [illegible] Areopagita [illegible] [illegible] Paulo [illegible] *scriptum est* ? [illegible] Baronius [illegible] opinioni quam Augustinus [illegible] *Damaris* [illegible] conjugem Dionysii. [illegible] Augustinum. At in [illegible] Augustini [illegible], [illegible] Dionysii. Neque Oecumenius, Beda, Chrysostomus, [illegible] [illegible]. Si verum [illegible], [illegible] Lucæ [illegible], quo [illegible] Dionysio Damaris [illegible] conjunctam. [illegible] [illegible] [illegible] Neque [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] Quomodo [illegible] accipere [illegible] est, [illegible]. Mirum est à Vulgata editione discessisse [illegible], congruentius ad Græca atque [illegible].

[illegible] Dionysio fuisse consentanea, quæ de ipso sentire volumus, ne dissoluta & divulsa sese orationis aliquid excurrat parenthemata. Hæc igitur sunt ad examen revocanda; 1°. Utrum martyrium hic Dionysio acceptum sit. 2°. Num Athenis relictis, Galliarum oberit Lugdunum. 3°. Num ea scripta condiderit, quæ ejus nomine feruntur. De munere tamen quod post baptismum gessit Dionysius, prius dicamus. Pervetustus ille percelebrisque Corinthiorum Episcopus Dionysius, qui anno CLXX. floruit, Dionysium Areopagitam, Episcopatum Atheniensem administrasse, scriptis tradidit. Quod nos docet in historia Eusebius, qui Epistolas Dionysii mentionem sæpè attexuit: *Denique Areopagitam illum nomine Dionysium, quem post concionem illam in Areopago apud Athenienses habitam, primum credidisse, Lucas in Actibus scribit, Atheniensis Ecclesiæ primum Episcopum fuisse tradit, alter quidam Dionysius Corinthiorum Episcopus, antiquissimus scriptor.* Itaque Atheniensis & Episcopus audit Veteribus. In Lateranensi Concilio adversus Monothelitas celebrato, Patrum in [illegible] quorum auctoritas recensentur, collocatur, *Sanctus Dionysius Areopagita Episcopus Atheniensis*, in libro 2. [illegible] c. 1. Eodem quoque nomine laudatur à Joanne Damasceno: [illegible] Joannem *Apostolum & Theologum.* Suidas etiam [illegible] *Dionysius Areopagita Atheniensis Episcopus.* At Liberatus Areopagitam facit Corinthi Episcopum, dum in [illegible] librorum Cyrilli mentionem, hæc scribit: *in quibus continentur Antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis Papæ, Dionysii Areopagitæ* Corinthiorum *Episcopi.* Neque de Areopagitæ Dionysii Episcopatu à Liberato Beda dissentit. *Hic est Dionysius, qui post Episcopus ordinatus, Corinthiorum gloriose Ecclesiam rexit.* Totâ [illegible], constat eruditis. Quippe Scriptores illi memoriæ lapsu geminos permiscuere Dionysios, Atheniensem atque Corinthium, qui diverso floruere seculo. Cæterùm nunquam à Veteribus Dionysius Episcopi Parisiorum titulo ornatus est.

XLIX. Dionysium Areopagitam occubuisse martyrio, tessera est manifesta quidem, cui favent & Martyrologia, & Scriptorum [illegible] [illegible] *& Suidam martyrium S. Dionysii sub Adriano consignasse.* Quod à vero abest. Verè tamen ut dicamus, magna de illa traditione dubitatio [illegible]. Quis enim sibi fingat animo, si morte cruentâ periit, primus, clarissimusque ille Athenarum Episcopus, quod martyrium ejus ignotum fuerit Dionysio Corinthio? Atqui Areopagitam Dionysium in martyres à Corinthio non fuisse relatum, [illegible] est. In [illegible] argumentum urget, quod à fide [illegible] [illegible] in persecutionibus mortem obierat. Cùm igitur in illa quoque Epistola Dionysii meminerit, primi Athenienſis Ecclesiæ Præsulis, nonne & martyrium ejus commemorasset, quo nullum ferè potentius exemplum, atque argumentum docere potuisset, excitandis ad idem atque constantiam animis? At ferè nihil caussæ Dionysio Corinthio fuit, cur de Publio potius, quàm de Dionysii Atheniensis martyrio mentionem faceret. Imò utrumque proponere debuisset, ut ex hoc Atheniensium Episcoporum serie martyrii, ad eorum institutionem, quam [illegible] gregem infirmatur. Quòd igitur Dionysius Areopagita à Dionysio Corinthio martyribus non ascribitur, potentissimo est argumento, Dionysium Areopagitam sicca morte descendisse ad sepulchrum; cùm vel præcipuus hic locus esset viri celeberrimi, qui non Senatoriâ dignitate, non Episcopi munere modò, sed gloriosâ quoque pro Christo morte vitam finisset. Quæ quidem exigendæ fidei momenta non omittuntur à Veteribus. Nam à Clemente Romano [illegible] *Qui dixerunt Dionysium [illegible] consummasse martyrium, sibi ipsis contraria scribere [illegible]; Fuerunt qui hæc opinati sunt, ut Græcis Metaphrastes, ut Latinis Hilduinus, & Hincmarus Rhemensis Episcopus.* Quibus & adduci [illegible] Areopagitam regnante Trajano morti traditum fuisse, necnon etiam Michaeli Syncello Commentario in Dionysium Areopagitam: *Beatum, inquit, ejus certamen contigisse sub eodem Imperio Trajani.* Adonis verò Martyrologium ad usque Adriani tempora Dionysianum prorogavit martyrium: *Sub Adriano Principe, inquit, post clarum [illegible] genere glorioso martyrio coronatur.* Quem & in sententiam propendet Bellarminus, libro de Scriptoribus Ecclesiasticis: *Necesse esse videtur, ut Sanctus Dionysius non sub Domitiano, sed sub Trajano, vel Adriano, & non anno Christi 96. sed post annum Dom. 100. obierit.* Ex [illegible] Dionysii Areopagitæ martyrium non à certo [illegible] fuisse dissimulatum. Secus non in unum [illegible] tempus à variis collatum, sed sub quolibet eorumque ascriptum regno fuisse. De constanti explorataque viri clarissimi martyrio, nonnulli aliquot spatio traditi quidem [illegible] Cæsares [illegible] Episcopi martyrium, de quo constat apud Antiquos, diversis fuisse imperiis [illegible] chronologia. Id ferè dissentiens argumentum est obscuræ incertæque famæ. Quòd si Dionysius Atheniensis pro Christo sanguinem non fudit suum,

[illegible] à Dionysio Parisino esse non possit. Neque fides Martyrologiorum movebunt, quæ diu post Dionysii obitum condita sunt. [illegible] Veterum [illegible], & ex Aristide, qui tempore [illegible] Aristidem non quadrant. Exempli gratiâ legimus apud Adonem; Dionysius Areopagita sub [illegible] florentem scribere potuit Aristides? Num vero [illegible] est, Dionysium, jam ætate provectum, [illegible] Areopagi Senatorem, cùm Christo adhæsit, ad Adriani usque tempora vitam protraxisse? Num Aristides ex monumentis, quæ Eusebius [illegible] à pluribus, [illegible] Episcopum, atque Eubulum? [illegible] Martyrologiis multos illorum esse recensitos, qui pro Christo occubuere. Itaque Dionysianum martyrium verè [illegible] falsum esse [illegible].

L. Ad secundam quæstionem [illegible], utrum Dionysius abdicato Atheniensi Episcopatu Parisiensem induerit? Nono sæculo ex [illegible]: Beatus Dionysius [illegible] Athenas Romam [illegible], ut à Deo [illegible] . . . Eoque tempore cùm Beatus vir Dionysius ad B. Clementis [illegible] . . . Sanctorum [illegible] Rusticus, Eleutherius [illegible], Lutetiam [illegible] . . . Ipse vero B. Dionysius Lutetiam Parisiorum [illegible] gladio [illegible].

[illegible]

Ecclesiæ. Qui enim Viduo & probo & oculato Dionysiani martyrii testi, produce [illegible]? [illegible] Quod [illegible] Natalis Alexander [illegible], atque [illegible]. Sunt quidem [illegible] malè, quibus pie fraudes putantur licitæ ad majorem Dei gloriam, sic [illegible], Templum [illegible] S. Mariæ de Pilar, [illegible] B. Jacobi in Hispaniam peregrinationi, [illegible] à Niceno Concilio II. [illegible]. Quo porro candore Viduâ Acta laudantur, ex ipsis [illegible]. Nil [illegible], nil à [illegible] Dionysii [illegible]

[illegible] suo fuit, caput ex corpore à nefariis hominibus gladio præcisum fuisse, & [illegible] atque à [illegible] pedibus [illegible]. Atque hæc à Methodio semper tradita sunt, in B. Dionysii Areopagitæ Galliarum Episcopi Vita. Hæc [illegible] monumenta [illegible], Atheniensem Parisinumque Dionysium unum [illegible] hominem esse putent.

LI. Natalis Alexander [illegible], & ingenii, & eruditionis suæ [illegible], [illegible] falsum esse de uno Dionysio traditionem, Atheniensi primùm, deinde Parisiensi Episcopo, ac [illegible] ex Sirmondo illustri atque Launoio, quibus Parisinum Dionysium ab Atheniensi diverso? Num quod Sirmondum & Launoium liberando veritas [illegible]? Observare tamen debuit vir eruditus, de duobus Dionysiis sententiam, prius Rosvendo [illegible], quàm Sirmondo, [illegible].

[illegible]

[illegible] [illegible]. Quorum [illegible] si quis cupidus, adeat doctissimi Morini de Sacris Ordin. [illegible] part. 2. c. 4. Reliquum nobis est, [illegible] hoc. Neque ex puro disciplina Hilduini in eam formam [illegible] est [illegible]; cum [illegible] Vitis Actis, Ecclesiæ Sandionysianæ ad majorem honorem [illegible]. Ejusdem Acta ex propriò penu deprompta, quæ & obscura sunt, & omnibus [illegible] Veteribus, nullius fuere fuere momenti ad [illegible] fidem. Affirmat [illegible] nostris [illegible] argumentum. Illud observare [illegible], Acta Visbii in tempore [illegible] [illegible], quod à vero [illegible] deprehenditur, si scripta Dionysii, Areopagitæ vindicentur, à quibus Ignatii ad Romanos laudatur Epistola, quæ post obitum [illegible] Domitiani conscripta est. [illegible] [illegible] [illegible]. At [illegible] quidem [illegible], [illegible] Martyrologus, nec Visbium [illegible] scribere: cum ab Actis, in Domitiani [illegible], à Martyrologiis verò in Adriani [illegible], Dionysii mors conferatur.

LII. Pergit Natalis Alexander in disputando, ex hymno Fortunati Pictaviensis Episcopi, in [illegible]

[illegible]
Ab urbe missus adfuit.
[illegible]
[illegible]

Qui hymnus, si germanus esse concederetur, illud solùm probaret, à nonnullis sexti Scriptoribus seculi opinionem de uno Dionysio, fidem esse adhibitam. Quid tum postea? Num in adeò [illegible] testimonia, sive quæ trito Apostolorum gestis dicuntur, rectè fundata fore [illegible], præcipuè cùm Fortunatus Auctoris [illegible], hæc possint adverti? Quid [illegible] [illegible] Episcopum, [illegible] [illegible] difficilior, cum & Pauli Episcopi Constantinopolitani corpus, in Ecclesia quam Macedonius [illegible], à Theodosio collectum, multas occasionem [illegible], eandem in sancto Pauli Apostoli relegare, ut à Sozomeno traditur, libri septimi capite decimo? Sed & satisfactum nobis est carminis [illegible] [illegible], quod à [illegible] [illegible], cum Gregorii Turonensis ipsi [illegible] Dionysio [illegible] [illegible]. [illegible] Fortunati carmen:

De [illegible] Dionysii
Qui [illegible] Christi [illegible],
[illegible]

De [illegible] à Clemente in Gallias [illegible], ut verbum quidem. Diversum verò ab Areopagita fuisse Parisiensem Dionysium, ostendit Fortunati de Virginitate carmen, l. VIII, c. 4. In eo Poëmate à quo Sancti pro temporum ordine, atque serie disponuntur, Cyprianum [illegible] Dionysius

Ipse Parisiaca [illegible] Dionysius urbe.

Atqui ante Cyprianum post Matthæum & Lucam, Areopagita [illegible] collocari debuisset. Primus igitur utrumque Auctorem, quorum nomine [illegible] de uno Dionysio testimonia, Hilduini sunt atque Methodii, qui nono floruerunt seculo. Quæ si vetera [illegible], [illegible] fuere [illegible] ab ævo Apostolico gestorum indicia, [illegible] [illegible] monumentis reperiuntur, quæ duos Dionysios in unum [illegible]. Utrum verò ex sententia à Græcis ad Latinos, an vero verse à Latinis ad Græcos [illegible], est in obscuro. In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

& quæ sunt [illegible], qui negabant Dominum, & Patrem nostrum Dionysium, esse Areopagitam, [illegible] Apostolo [illegible] & Atheniensium ordinatum Episcopum, & in Gallias [illegible] [illegible]. & Rom. fide [illegible], & Galliarum [illegible] constanter, verum & in [illegible] [illegible] [illegible]?

LIII. Nobis nunc proferenda sunt argumenta, [illegible] de [illegible] Dionysio [illegible], quæ [illegible] Natalis Alexander post Hilduinum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Areopagitæ [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] pere miracula, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exemplo, quòd corpore [illegible] atque corpore [illegible] [illegible]. Hoc [illegible] [illegible] Ecclesiasticorum Scriptores, qui Dionysii Areopagitæ [illegible] Dionysium ex Corinthium [illegible] que Eusebius, quem Athenarum in Gallias Episcopi legatum [illegible] esse non potuit, cùm de hujus successione neque etiam Ecclesiam à Romanam, & Atheniensem [illegible], [illegible] [illegible], ab Antonino [illegible]; Mandatum [illegible], Sanctissimo & [illegible], ut [illegible] Dionysii [illegible] [illegible], ipse [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], inquit, [illegible] & [illegible] à Gallis ad Romanos, à Romanis ad Græcos [illegible] est, [illegible] Anselmo [illegible] Episcopo. Nil igitur [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] verum patet, [illegible] de [illegible] Antiqui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] utrumque tum habenda. Nullum sanè [illegible] [illegible] certius est vestigium, quàm [illegible] [illegible]. Porro ex Joannis Scoti ad Carolum Calvum Epistola liquet, Areopagitam Dionysio [illegible] fuisse depromptum: *[illegible] [illegible] Dionysium fuisse Discipulum atque adjutorem Pauli Apostoli, à quo Atheniensium [illegible] est Episcopus. [illegible] & Lucas [illegible] in Actibus Apost. & Dionysius [illegible] [illegible]. [illegible] Polycarpus in Epistola, ad Ecclesiam Atheniensem; [illegible] [illegible] Pamphili, in Ecclesiastica historia; [illegible] [illegible] Papa Gregorius, in homiliis suis, [illegible] [illegible].* [illegible] *quoque [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible] temporis afferunt, [illegible] à [illegible] [illegible] [illegible] Papa Clemente [illegible], [illegible] Petri Apostoli, Romam [illegible], ad [illegible] Evangelii gratiâ in partes Galliarum [illegible] fuisse, & Martyrium [illegible] [illegible] [illegible], cum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] atque Eleutherio.* [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible]*

Morin. de Sacr. Ord.

Natal. Alex. [illegible]

[illegible] Fortun. l. [illegible]

[illegible]

Natal. Alex. [illegible]

Joann. Scot. Epist. [illegible]

Anno Do. 91.

discrimen inferat Dionysii Areopagitæ in Gallias expeditio? Equidem nullum Auctorem, Venantio Fortunato antiquiorem, qui sexto jam principum seculo floruit, invenire potuerunt Areopagitici, qui Dionysium à Clemente in Gallias [illegible] hominis est. Quod si pro legitimo haberetur, [illegible] dicit, quæ longe discrepant. Imò qui missus est à Clemente, non alius ab Areopagita Dionysio esse non potest.

L I V. Falsi quoque nobis major evidens Dionysio, quæ prædicaret, & in urbem Romanam profectio, & in Galliam à Clemente missio. Pauli disciplina hæc est, Episcopis [illegible] *universo gregi, in quo vos Spiritus ille Sanctus constituit* [illegible] *ex Cappadocia, in qua primùm Episcopus* [illegible] *tamen divinâ dispensatione, per revelationem quandam, ad participationem cum Narcisso Episcopale munus evocabatur: monente Eusebio hist. libro sexto. Similiter Romam contendit Polycarpus, ob quæstionem quandam quæ de* [illegible] *historiæ libro quarto cap. 14. Dionysius ergo quem & doctorem suum præceptorem, & pietas erga pergens monebat, credens sibi à Deo* [illegible] *firmare ad fidei communem, non nisi præcipuâ de causâ Ecclesiam, relinqueret suam, in* [illegible] *dere, Polycarpusque permoti sunt, ille Cappadociam* [illegible] *Romanam urbem concedere. Atqui non cadebat tolli causa motum, ut sanam conducta Clementem venisse in subsidium, non ad componendos, quibus Ecclesia vexabatur lites, Athenis relictis, Romam adiisse Dionysium perhibemus. Migrandi causam in Martyrii Dionysiani tabulis hanc Urspergensis Abbas commemorant:* *S. Dionysius Areopagita B. Pauli Apostoli discipulus, & Athenarum Episcopus, cum sicut in libro passionis ejus legitur, Beatos Apostolos Petrum & Paulum audiret Romæ teneri, surrogato Athenis Episcopo, proponens Romam videre antequam, summopere desiderans, si Deus ita vellet, cum eisdem S. Apostolis occumbere. Sed cum devota dispositio tota ipsius pervenerit, Sanctique Apostoli prius passionis gloriâ coronarentur, quàm ipse Romam attigit,* [illegible] *pulum suum Romanæ sedi jam præsidentem invenit, qui & illum in Gallias prædicatorem direxit.* Id consilij proficiscendi Romam, quod adscribunt Dionysio, inspicienti quidem ac intuenti [illegible] tanto viro indignum est. Ob ea pro [illegible] eligenti pericula spernere, pulchrum est atque decorum. at sponte sese in capitis vicemque discrimen conjicere, cupiditatis cæcæ & temerariæ est, imò amentiæ summæque. Sed & [illegible] audita morte Apostolorum, Ecclesiam reparare suam debuisset Dionysius, non infinitum [illegible] amplissimum spatium, in urbem tandem pervenire. Itaque Dionysianam profectionem

Urspergensis non perstringere non potest: [illegible] *Athenas & Romam* [illegible]

L V. Novum quoque dicemus argumentum fallitatis, ex ea legatione quæ Dionysio injuncta à Clemente narratur, quæ non vera est, quòdsi verum Clementem Dionysium accivisse [illegible] Episcopis [illegible] terrarum Episcopis imposuit [illegible] quam Epistolâ quinquagesimâ secundâ Cyprianus tradit. *Manente concordiæ vinculo, &* [illegible] *te, actum suum disponit & dirigit unusquisque* [illegible] Et in Concilio Carthaginensi de rebaptizandis hæreticis: *Neque enim quisquam nostrum Episcopum se Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis, & potestatis suæ arbitrium proprium.* Ex ea disciplina conficitur, nil juris Clementi fuisse ad mittendum in Gallias Dionysium Athenarum Episcopum. Sacra ipsi non fuisse, & licentia libertatem, & potestatis suæ proprium arbitrium, nequæ qui ad nutum voluntatemque Clementis se totum fingere atque accommodare tenetur. Quæ fieret potuisset Stephanum Papam, ad sibi nutantem hominem, ut devulsum ab Ecclesia Carthaginensi Cyprianum legaret in ultimas Africæ oras Evangelio Barbaris interdicendo? Multò minus Dionysio viro Apostolico, qui à Paulo creatus Episcopus fuit, mandatum Gallicanum legare potuit. Ævo Apostolico, non id moris fuit Romano Pontifici, mittere Episcopos, etiam vel ad Synodum Nicænam, suos Presbyteros legavit. Neque [illegible] capitaneum, quod mittit nobis unusquisque [illegible] gerebat, vix idoneum esse potuisset.

L V I. Pr... ex Antiquorum disciplina fuit, quam Antiochena Synodus exhibet. *Episcopum ab alia Parochia unquamquam migret, ad alienam* [illegible] *ab Episcopo necessitate compulsus. Manent autem in Ecclesia quam primitus à Deo sortitus est, nec inde transmigrent secundum prolationem de hac re terminum constitutum.* Quæ ex Apostolicorum instituta disciplina manavit: *Pascite gregem vobis commissum.*

a Petr. 5.

Mmmm 2 An

[illegible] ter quidem Synodus mittunt *Ecclesia à Deo credita*, ut intendat d[illegible] Episcopum [illegible] quæ eodem [illegible] cur ad capessendam Ecclesiæ Hierosolymitanæ curam, coelesti opus revelatione fuit, quam id mutationis non ferebat Antiquorum disciplina. Quòd si à nonnullis ab una quidem Ecclesia ad aliam migratum est, id factum non sine prævia legitimaque vocatione, & ad gloriam Christi, Ecclesiæque utilitatem magis promovendam, ex minore ad majorem gregem ascendit, sic Gregorius postea Nazianzenum, postea Constantinopolitanum Episcopatum egit. Meletium prius Sebastenæ, deinde Antiochenæ regimen suscepisse Ecclesiæ. Dositheum Seleuciâ relictâ, Tarsum transiisse est. Videantur plurima exem[illegible] omittimus, Petrum quem pro Antiocheno habemus Episcopo, ad Romanum Pontificatum longè augustiorem promotum esse. Idcirco à Sardicensibus observatum Patribus censent primo, quod nullus inveniatur sit Episcopus, qui de majori civitate ad minorem transiret. Quibus colligitur, Dionysium Atheniensem non abdicasse Episcopatum, ut Parisinum susciperet. Etenim Atheniensium civitas longè clarior fuit Lutetiâ, quæ tum temporis nullis fulgebat honoribus. Et ad Christi gloriam magis conducebat, ut Dionysius in urbe superstitionibus inundata, Philosophorumque Epicureorumque cultores reforma[illegible] moneret Episcopus, ut doctrinâ pietateque suâ, [illegible] tota ingenia Philosophorumque viribus à [illegible] quam in [illegible] Galliæ partes concederet. Denique adeò colliditur, Dionysium in Galliam peregrinatum, & dictum Patrum Sardicensium, ut illa falsa sit, si hæc verum est, & vice versâ. Quippe inventus est Episcopus aliquis, qui de majore civitate ad minorem transiret, Dionysius nimirum ille Areopagita, qui ex Atheniensi Præsulatu factus est Episcopus. Atqui præcisè negant Sardicenses, ullum unquam repertum fuisse Episcopum, qui ab amplioris civitate in gratiam ad minorem. Invenit aliquid N. Alexander, quod opponeret argumentum, scilicet, *Dionysium propter sedem non mutavisse, sed prorsus reliquisse, ut prædicationi verbi divini se totum devoveret. Cum Athenas reliquit, nil de Parisiis cogitasse, sed solum de prædicatione generatim. Canonem Sardicensem loqui de avaris Episcopis & ambitiosis, quod ad [illegible] migrationem non urgebat charitas, sed instigabat cupiditas.* Egregium divinumque solutionem! Dionysius propterea sedem non mutavit, *sed prorsus reliquit*, quam proinde relinquere poterat, quam mutaret sive Episcopatum, Parisiensis scilicet, quem administrasse dicitur. Et Canon Sardicensis loquitur de avaris Episcopis. Canonum ergo mens est hujusmodi: *Nullus inventus est avarus Episcopus, qui de majore civitate ad minorem transiret.* Quid hîc insulsius sit, [illegible] Quid insulsius? Atqui apud diceretur, nullus hominis [illegible] depulsandus est, qui tempore [illegible] quod hoc in mentem Patribus venerit: nullus unquam Episcopus, ut aliam cathedram promoveret, non ambitiosius minus, sed modestia quamquam de [illegible] quod nullus adhuc inventus sit, qui de majore sede in minorem descend[illegible], quod ambitiosus hujus[illegible] exempla Episcoporum, qui in relinquenda, quam prius susceperant Ecclesia, ad ampliorem non ascenderint. Denique Natalem narrant Alexandrum, dum asserit Dionysium Athenas reliquisse, ut *prædicationi verbi divini se totum devoveret*. Quasi hanc in Spartam exornaret, opus ipsi fuerit in Gallias secedere, cum Athenis majora theatro concionem opus proposita sint. Nec falsò patrum credimus, à Paulo deserere potuisse & officium, & nobilem Apostolicamque Ecclesiam ex populorum suorum conflatam, ut in terris ignotis ex[illegible]

LVII. Constituens [illegible] Dionysium, [illegible] Martyrologiorum tamen sententia differentiam, quibus [illegible] Dionysius, Areopagitam & Parisinum. De Atheniensi hæc habentur apud Adonem: *Quinto Nonas Octobris, Natalis S. Dionysii Areopagitæ, qui ab Apostolo Paulo instructus credidit Christo, & primus apud Athenas ab eodem Apostolo Episcopus est ordinatus, & sub Adriano Principe, post clarissimam confessionem fidei, post gravissima tormentorum genera, [illegible] martyrio coronatur, ut Aristides Atheniensis, vir fide sapientiâque mirabilis, testis est in eo opere, quod de Christiana Religione composuit.* At Octobris nono, recitatur Ado Dionysio quoque Parisino: *Apud Parisium, natalis SS. Martyrum Dionysii Episcopi, Eleutherii Presbyteri, & Rustici Diaconi, qui beatus Episcopus à Romano Pontifice ad Gallias directus*, Distinguuntur quoque à [illegible] Atheniensis Dionysius. Quod sanè Martyrologium [illegible] explicatum colligerent. Quid ad hæc Natalis Alexander? *Perperam duos distingui Dionysios, ex eo quod variis diebus in Martyrologio Usuardi & aliorum Dionysius occurrat. Nam hic in Menologio Græcorum recenseri Eustathium, scilicet 29 Februarii & 5 Junii, quia cum duabus in Ecclesiis Episcopus sederit, primò Beroeæ, postea Antiochiæ, duobus etiam diebus illius in locis celebrari olim festivitatem. Sic Agnetis memoriam Martyrologium R. mense Januario* [illegible] Dionysio, ex novo secernantur atque discernantur, quos tot undecumque homines componere non possunt. Quippe diversis & locis, & diebus, unus idemque Episcopus mortem obire non potest. Hic ergo Dionysium, qui Athenis tertio Octobris martyrium est, ab eo Dionysio, qui Octobris nono Parisiis interfectus, certâ differentiâ distinguitur. Quod sanè non obscurum utriusque discrimen, exhibent Martyrologia. Veteris Martyrologii hæc verba sunt v. Non. Octob. *Athenis Dionysii Areopagitæ sub Adriano diversis tormentis passi.* De posteriore verò Dionysio v[illegible] Idus: *Parisius Dionysii Episcopi, cum sociis suis à Fescennino gladio animadversi.* Quibus & locis, & diei intervallo, duos distingui Dionysios, tam certum, quàm quod certissimum. Cæterum diversitatis notas, quæ levioris sunt momenti, praetermittimus, quia eludi possunt, aliæ non possunt [illegible] certum est Martyrologium, de duobus Dionysiis [illegible] Gregorium Turonensem, qui Gallicanis Martyribus Dionysium Areopagitam non apposuit, de quo non minus commemorasset quàm de Photino Lugdunensi. Incredibile enim est, Dionysium,

[illegible] qui post semel Lutetiam se contulerat, ignorasse utrum Dionysium Areopagitam hujus urbis egisse Episcopum. Ex successione Epis[illegible] [illegible], facillime potuit, [illegible] ad antiquitatis [illegible] hunc [illegible]. Neque [illegible] vox, ac Dionysius Areopagita fuit, [illegible] [illegible] [illegible], ut Launoius observavit, distinguit [illegible] ab Athaeniensi Dionysio.

LVIII. Denique aevo Domitiani, ad Christi disciplinam nullos adhaesisse Gallos patuit, ut Sulpitio Severo liquet: *Sub Aurelio deinde Antonini filio persecutio quinta agitata. Ac tunc primum [illegible] [illegible], serius trans Alpes Dei [illegible].* Quibus evertitur fundicus Dionysii de in Galliam profectio, & oppressum [illegible] vel Domitiano, vel Trajano, vel Adriano martyrium. Est autem incredibile, Sulpitium [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] tempore Ecclesiae, [illegible] Martyrem, ut Dionysium Areopagitam, multâ laude celebratum, Parisiorum [illegible] Episcopum atque Martyrem. At quem [illegible] [illegible]. At quem Episcopum? Qui [illegible] Templum [illegible], & tantas [illegible] [illegible], ut [illegible] Gentium corda [illegible] quibus [illegible] Evangelium [illegible]; [illegible] denique [illegible] Dominum [illegible] [illegible], si [illegible] [illegible]. Haec omnia tamen [illegible] Gallus ille Sulpitius, [illegible] [illegible] Dionysio [illegible]. Ex Sulpitio igitur Severo [illegible], nullum fuisse Dionysium, qui [illegible] temporum Marci Aurelii [illegible] in Gallia [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] hic esse [illegible] [illegible] [illegible], in qua scriptum legimus: *Il n'y a point eu de persecution dans la Gaule avant celle de Valerien, comme Sulpice Severe, auteur du quatrième siècle, le dit en termes formels.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] apud Sulpitium. Colligendum ergo, [illegible] [illegible] Dionysio, qui Decio Gratoque Consulibus, anno Christi 250. se contulisse dicitur in Gallias, ut hanc [illegible].

LIX. De Dionysii Reliquiis [illegible] [illegible], non [illegible] esse litem, [illegible] [illegible] & Ratisbonenses. Nam illi se semper possedisse & possidere, hi vero [illegible] possedisse, sed nunc se possidere, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Gisilbertus I. [illegible] [illegible] [illegible] Arnulphum deportavit. Quo de re ab Aventino [illegible]: *Et Gisilbertus Procerum [illegible] fuit. [illegible] [illegible] [illegible] Dionysii Areopagitae [illegible] [illegible] [illegible] (nam & [illegible] quod [illegible], & [illegible]) [illegible] [illegible] est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Monachi, & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est. [illegible] [illegible] à Leone IX. Pontif. Max. [illegible] [illegible] Ratisbonae in Aede D. [illegible], in [illegible] [illegible] & [illegible]

[illegible] [illegible] *[illegible] [illegible], [illegible] Galliae [illegible], Imperatore Arnulpho [illegible], [illegible] Regniburgi [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].* De [illegible] hac [illegible] [illegible] Lectores.

LX. [illegible] de Dionysii officio, martyrio, [illegible] in Gallias expeditione, quaestio[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Joannes Dallaeus, vir immortalis memoriae, tum copiosè, tum eruditè, [illegible] de Pseudo-Dionysianis scripsit, [illegible] [illegible] illustre quo decoratum nomen, [illegible] laborem, [illegible] omnibus. Duobus tamen de [illegible] hanc [illegible]. Primo, [illegible] [illegible] Annales quaestio haec celeberrima [illegible], quòd quae [illegible] [illegible] Areopagitica [illegible] viri, quorum eruditio cum candore certat, adhibere tamen [illegible] remedium, N. Alexander Ecclesiasticae Scriptor historiae, [illegible]. Nonnulla igitur de argumentis afferenda sunt, quibus à [illegible] Athaeniensi Episcopo, ut Hieronymi & caelesti & Ecclesiastica, de divinis nominibus libros, &c. [illegible].

LXI. [illegible] [illegible] [illegible] Constantinopolitana in collatione libri Dionysiani primùm è tenebris [illegible], à nullis Patribus, qui quarto saeculo [illegible] sunt, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Praeses [illegible], Dionysium fuisse laudatum à Gregorio Naz. quod nobis est incredibile. Quippe Dionysius [illegible] notus fuisset Hieronymo Nazianzeni [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] [illegible] fecit v.* in [illegible] [illegible], & [illegible], & [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] Praesul Caesariensis, Orthodoxi qui Constantinopolitanae collationi interfuerunt, Dionysii libros ut Antiquis omnibus ignotos non repudiassent. Hypatius [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Ephesinus [illegible], Timotheique successor. [illegible] autem Areopagiticum Timotheo nuncupavit. Hic [illegible] Hypatius Scriptorum Dionysii [illegible] ignarus est. *[illegible] [illegible] [illegible]. Felicis [illegible] & Julii Romanae Ecclesiae, Gregorii, [illegible] [illegible], & Dionysio Areopagita, [illegible] [illegible] Dei verbi [illegible] [illegible] [illegible].* Haec [illegible]: *Quod verò reprehendit Orthodoxi? Quid [illegible]? [illegible]; illa enim testimonia quae Dionysii Areopagitae dicitis, unde potestis [illegible] vera esse, sicut suspicamini? Si enim ejus erant, non potuissent latere B. Cyrillum. Quid autem de B. Cyrillo dico? Quando & B. Athanasius, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in Nicaena [illegible] [illegible], adversus Arii diversa [illegible] [illegible]; si autem nullus ex Antiquis recordatus est eo, unde nunc potestis ostendere, quia illius sunt [illegible]?* Nobis quidem non gratulari non possumus, qui ... Orthodoxos Severiano haereticos [illegible] Areopagiticis [illegible], Veterum [illegible] [illegible] [illegible]. Quod argumentum longè probabilius [illegible] [illegible] à N. Alexandro [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ephesum [illegible]

Anno Do. 51.

excessit qui anno DXLVI. vitâ concessit. Quod [illegible] Juvenalem [illegible] sacrum nobis obtrudit, qui quod Nicephorum de Virginis funere multa narrat, indignum est & candore, & eruditione N. Alexandri. Neque enim ullo Juvenalis scripta hausit Nicephorus, quæ suscepit, quorum & falsitatem jam ostendimus. Volventibus annis, Dionysianus liber alterum fuere benignius. Concilium Lateranense sub Martino Papa anno DCXLIX. celebratum, illos allegavit Dionysio: *Quod enim nullum principium habet, sicut B. Dionysius ait.* Item Actione tertiâ, seu Secretario tertio, *Antiochus à Dionys.* divinum *Dionysium* appellavit. Ineunte superiore sæculo Gregorius Magnus, nomine Dionysii, eumque Areopagitica, nomenclatura tamen [illegible]: *Fertur verò Dionysius Areopagita, antiquus videlicet & venerabilis Pater.* [illegible] qui sexto superiore sæculo, Areopagiticorum [illegible], [illegible] [illegible], si a celeberrimo Apostolicoque viro conscripti [illegible] [illegible] in notitiam alicui. De divinis nominibus liber, qui ad Timotheum scriptus est, dicitur. Epistola & Polycarpo Presbytero, & Joanni Apostolo & [illegible], [illegible] non potuissent, sed piis eruditis manibus, successorum curæ diligentiaque commissæ, [illegible] [illegible] [illegible] exemplar, ad usum primorum quoque sæculorum [illegible] [illegible] probè nota. Atque de illis, ne vel somnio cogitasse quidem, demonstratum est, quod [illegible] [illegible] [illegible], annorum amplius quadringentorum lapsu, [illegible] [illegible], tot Apocryphis quoque Patres meminere saepius, ad [illegible] [illegible] [illegible] qui Paulo discipulum Apostolo fuerit, magnum [illegible] Patribus argumentum præbuisset, Areopagitarum. Tanto veterum silentio si quæritur, nullo utique alio esse potest, quàm quòd [illegible] Areopagiticorum ullum [illegible]. Ex quo apertè colligitur, Dionysianos libros [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] monet veterisque, qui ea opera aliquid testimoniorum protulissent. Quod non minus Justinus, Clemens, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Athanasius, Epiphanius fecisset, quàm à [illegible] [illegible] atque Gregorius. Ut verba sint N. Alexandri conjectura, quòd Areopagiticorum Patres priorum sæculorum non meminere, *Ut Auctoris voluntati morem gererent, qui [illegible] [illegible], ne scripta sua cum hominibus temporis communicaret.* Quæ ratio si vera est, perpetuo [illegible] [illegible] [illegible].

§. XII. Præterea ex illis non fallax sic conjectura, Areopagiticorum Auctorem non esse Pauli discipulum. Mens erat eloquentibus Ethnicis, qui errore depulso, numinâ Christi susceperant, illorum exuere eorumque, quod à Cypriano factum mer est fuisse, prodit Augustinus: *Est nomen aliquid (ipsius verbarum auctore) in Epistola B. Cypriani, quod ideo puto vel accidisse, vel consultò factum esse, ut sciretur à posteris, quam linguam doctrinæ sanitas ab ista redundantia revocarit, & ad eloquentiam graviorem & modestiorem restrinxerit, qualis in ejus consequentibus literis secure amatur, religiosè appetitur, sed difficillimè impletur.* Cyprianum ad Donatum Epistolam innuit Augustinus. Itaque sententium verborum grandiloquentiam suscepta fide, penitus Dionysius [illegible] [illegible] [illegible]. Atque ex his [illegible] pedalibus, verbisque abundat, non Apostolicæ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ille facit in quem anno ignotum Catechumenos, mente adeptione nominat donatur. Quæ Apostolis dicuntur *Prophetæ*, Dionysio scribuntur *Theologi*. *Videt Zacharias Theologus*, *Ezechiel Theologus* [illegible] [illegible], ut cum Apostolo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romanis. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod Dionysius [illegible] Praticam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] hoc tempore, Christianorum præcipuum continebant, ad [illegible] hortabantur, Martyrum exemplis pingebant. Sic Apostoli scribebant, sic Clemens eorum discipulus, sic Cyprianus: quo eum modo scripsisset Dionysius Athenarum, cujus æro [illegible] homines fuerant Nero, nec non Domitianus, parum Neroni de crudelitate. Jam verò Areopagiticorum Auctor, quasi in ipso pace sua positus, Christianos potentiâ non timet, blasphemat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], mysteriorumque arcanorum, quasi hæc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] varietate. Unde non absurdè colligitur, Pseudo-Dionysium eo fuisse tempore expertem persecutionum. Equidem alterum non fuisse Apostolicæ, ex documento sunt quæ habentur Hierarchiæ Ecclesiasticæ capite ultimo, de precibus quæ in mysteriis adhibentur: *Sed quemadmodum à Majoribus nostris traditum accepimus. Et* paucis post lineis, *quod divinus noster Pontifex à Patribus acceperat moderatum.* Quinam illi Veteres Apostoli. mortui, à quibus id tradit non monuit? Idem est N. Alex. [illegible], *[illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] ab antiquis traditione, sed à primo [illegible] [illegible].* Hoc enim tamen mathematicorum, ἀρχαῖος, Græca quod antiquum est [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

§. XIII. Vehementer torquet Areopagiticorum patronos laudata à Dionysio Ignatii ad Romanos Epistola: *Scribit divinus Ignatius, meus amor crucifixus est.* Quæ reperiuntur libri de Divinis nominibus, capite quarto. Atque si Methodio fides eisque Hilduino, qui Vitam eodem Dionysiani actis martyrii Acta, manibus tradiderunt. Obiit Dionysius imperante Domitiano, septimo Calendas Octobris, ut prædicta Methodius. Quo tempore nondum extare potuit Ignatii ad Romanos Epistola, quæ in itinere eum scripta dicitur, dum Trajanus imperabat. Quâ [illegible] effugia præcludentur N. Alexandro: *Probabilius dici posset, Dionysium opera sua recensuisse, & aliorum ipsis superaddisse mentem, post martyrium Ignatii.* [illegible] [illegible] Ignatii [illegible] scripsisse opuscula sua Dionysius Areopagita, nonnisi vitam adhuc debuisse ad aliquot Auctorem tempora, quod avertisset Hilduinum qui tollit N. Alexandro sua [illegible], Acta Vitam qui Dionysianum mortis [illegible], ab interitu vindicarunt. Ac licèt si laudatæ à Dionysio Ignatii Epistolæ nihilo Suidas, Michael Syncellus, aliique ea [illegible], Dionysianum in Trajani tempora conjectat, taceret martyrium, quod Domitiani ævo veteres assignabant. Quod autem, si martyrium addatur, longè verosimilius est, ab proventum Athenarum Sermonis eorum,

Concil. Later. sub Martin. Act. 3.

Gregor. hom. 34. in Evang.

Stylus Areopagiticorum à stylo Apostolicorum scriptorum diversus.

August. l. 4. de Doct. Christ.

Verba Ignatii laudata à Dionysio.

N. Alex. Diss. de Areop. p. 170.

Anno D. 31.

[illegible], [illegible] Christianorum [illegible], [illegible] majoribus [illegible], quam [illegible] Gaudium [illegible] N. Alexander, gladio [illegible]: *Respondeo [illegible] testimonium illud Ignatio à S. Dionysio [illegible] fuisse, sed ab [illegible]*. Quâ quidem [illegible], [illegible] ex ipsis [illegible]. [illegible] veterum exemplaria [illegible] Ignatii locum hunc [illegible]. Quod [illegible] tamen [illegible]. At [illegible] exemplarium [illegible] esse [illegible] ex Ignatio [illegible], [illegible] Graeci [illegible], qui vel [illegible], Dionysium in Trajani tempora [illegible].

[illegible]

L X I V. Timotheo Ephesino Pontifici liber de Divinis Nominibus, nec non de Ecclesiastica Hierarchia inscribuntur: in quo [illegible] vestigium. Non [illegible] Coëpiscopo [illegible]. [illegible] ipse Romanus omnes [illegible] Episcopos. Cujus [illegible] Pseudo-*Dionysium, [illegible] de Hierarchia Ecclesiastica [illegible], his verbis [illegible]: *[illegible] sanctorum filiorum sanctissime*, & [illegible] appellationem filium quoque [illegible], [illegible]. Absurdum est autem, Dionysium Timotheum [illegible], sed à dignitate quoque Timothei, [illegible] Timotheo [illegible], qui tamen & dignitate, & Ecclesiasticâ [illegible] Dionysium [illegible]. Quippe Dionysius Episcopum, Timotheum verò agebat Evangelistam: quod, Paulo [illegible], dignum Episcopali [illegible]. [illegible], quem Dionysius Areopagita Christi [illegible] Dionysium [illegible], [illegible] Timotheo; [illegible] quod [illegible] ad [illegible], quod [illegible] in [illegible] dignitatem [illegible]. [illegible] argumenti [illegible], [illegible] Timotheum [illegible], *[illegible], [illegible] ad Timotheum Pauli discipulum?* Nec verò [illegible] solutionem [illegible], [illegible] hac [illegible]: *[illegible] & ab [illegible], illo operi de Ecclesiastica [illegible] est inscriptio, [illegible] Timotheo, Dionysius Presbyter, [illegible], de mystica Theologia.* Atqui [illegible] non Timotheus [illegible], sed Dionysius quoque [illegible] Episcopum, alterum Presbyterum. Quippe si Timotheum Presbyterum à Timotheo Ephesino [illegible] *Episcopo*, ob [illegible] differentiam, quod [illegible] est, [illegible] dignitatis [illegible], Ecclesiasticae [illegible] Hierarchiae Dionysium *Presbyterum*, alterum esse [illegible] Dionysio Pontifici [illegible]? Insuper [illegible] Timotheus Presbyter, qui Apostolicus [illegible] ad videndum Virginis corpus interfuit, [illegible] ille Pauli discipulus? [illegible] Graecorum, sive Latinorum [illegible], de [illegible] Timotheo [illegible] cum Apostolis, [illegible] Episcopo, [illegible] Presbytero. Quae tamen [illegible] antiquitatis [illegible] debet. [illegible] quoque [illegible] Petros, Apostolum [illegible], Presbyterum alterum, Catholicae [illegible] Epistolae, & duos Anicetos, duos Hyginos, Episcopum [illegible], & Presbyterum. [illegible] Timotheo Episc[illegible] *ad Timotheum Episcopum Episcopus & Pauli discipulus, de Divinis Nominibus [illegible]*. Neque [illegible] Timotheum [illegible] Dionysius, [illegible] *[illegible], quàm filium. [illegible] à [illegible] appellatum*. [illegible] Joannis 21. v. 5. [illegible] responsio est Salomonis Baronii. [illegible] N. Alexandri [illegible] est, [illegible] & filium designet, & [illegible] 14. *[illegible] Filium suum Jesum [illegible]*. Videmus quoque sequentis capitis v. 27. [illegible] ipse vocatur Anna. Puerulum quoque [illegible] hoc [illegible] significat, [illegible]. Sic apud Latinos:

[illegible] sit [illegible] liberum.

Et in Horatio l. 1. Od. 38.

Persicos odi puer apparatus.

Carterùm quoque modo vocabulum accipiatur, certo certius est, [illegible] dignitate [illegible] in [illegible], [illegible], [illegible] Sic [illegible] majore & supremâ, & dignitate Ecclesiasticâ polleret Timotheus, quàm Dionysius, ob [illegible] Sunt [illegible] Ignatio [illegible] ad Philadelphios, qui Timotheum illis [illegible], [illegible] de vita [illegible]. [illegible]. Qui [illegible] enim Timotheo [illegible], liber de Divinis Nominibus [illegible] à Dionysio, utpote qui post Ignatii mortem [illegible]. At [illegible] Alexander [illegible], [illegible] ex Ignatio [illegible]. Urbanus [illegible] & doctus, [illegible], [illegible] in [illegible] Ignatii ad [illegible]

[illegible]

L X V. Aliud igitur [illegible] ad [illegible]: *Quo [illegible] professus est se esse [illegible], [illegible] appellatus [illegible] persona [illegible]: [illegible], [illegible] & [illegible] qui adfuit, [illegible]* [illegible] Areopagitae

Vivere [illegible] Timotheo [illegible] Dionysii [illegible].

Baron. An. [illegible]

[illegible]

Euseb. l. 2. c. 6.

Matth. 8. 13. [illegible]

Ignatio Apostolo [illegible] Dionysio.

Dion. Eccl. Hier. c. 6.

[illegible]

Anno Dom. 51. [illegible]

[illegible] N. [illegible] in sacra [illegible] inter Laicos locus, & ordine Ecclesiastico [illegible] assignatus esset, temporibus Apostolorum extitisse. Hoc autem in Therapeutis Philonis asserat, & [illegible] quam erudierit, qui Therapeutas asserant nec Christianos, nec Monachos fuisse. At si eruditorum [illegible] fuisset N. Alexander, [illegible] [illegible] Unusne [illegible] [illegible], Sapientem Philoni dicam [illegible] [illegible]? Aut [illegible] quos habebant Therapeutæ [illegible], qui [illegible] multa monumenta [illegible] de allegoria, [illegible] libros Prophetiarum, Evangelium à S. Matthæo, Marco, & quibusdam Apostolorum Epistolas? [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], cùm Apostoli & Evangelistæ Philonem [illegible]? Num Evangelia de allegoriis scripta? Deinde non Therapeutarum modò, sed Monachorum quoque meminit Dionysius: *Sancti præceptores nostri divinis eos appellationibus [illegible]: alii quidem Therapeutas, alii vero Monachos, [illegible] à sincero Dei famulatu atque cultu, [illegible] & singulari [illegible].* [illegible] Apostolorum tempore, quorum discipulus [illegible] est Dionysius Areopagita, Monachi neque nomen, neque res in usu fuit. Præterea non de Monachis, sed de Monachorum consecratione, qualem depingit Pseudo-Dionysius, [illegible] [illegible] [illegible] unum Monachi, qui ævo Apostolico & tonsus, signo crucis [illegible], aliisque ejusmodi ceremoniis Ascetarum in ordinem [illegible]? Principium vitæ Asceticæ ab Antonio primùm manasse, docet Athanasius esse verum: *Cæterum quia [illegible], & à me [illegible], [illegible] vitæ S. Antonii, quod Asceticæ [illegible].* Antonius autem [illegible] jam tertio seculo [illegible]. Neque [illegible] apparatu, [illegible] Monachos, documento est Paulus ille senex, à B. Antonio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Monachi, quibus primus inter Laicos locus fuisset assignatus, cur veterum, [illegible], non semel meminerunt Epistolæ Ignatii, & Polycarpi, Monachorum verò nunquam? Nil [illegible] ipsis temperimentis, nil præceptorum ad vitam rectè instituendam inculcant. Quis credat jam [illegible], & ordines Ecclesiastico proximos, tàm negligenter habitos fuisse.

LXVI. Ut [illegible] argumentorum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Eucharistiam [illegible]. Quid his clarius, quæ habemus Ecclesiasticæ Hierarchiæ capite [illegible]? *[illegible], qui [illegible] intelligere possunt, divinitatis participes [illegible]* [illegible] Nonne verba hæc ad Paulum alludunt apertissimè? *Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi, & panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi?* Non erat Ecclesiæ, in qua Pseudo-Dionysius [illegible]

mur, [illegible], [illegible] [illegible] Eucharistiam: *[illegible]* [illegible] Eucharistiam. Quem non Apostolico [illegible] [illegible], & à Dionysio Athenarum Pauli discipulo esse [illegible], [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], sed [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], scripsisse Dionysium: *Videtur quidem, ut ait, [illegible], & [illegible] Religioni nostræ [illegible], si [illegible] qui [illegible] non possunt, divino Pontifices docent, & non intelligentibus [illegible] [illegible], quod pro se, [illegible] dantur.* Cùm [illegible], [illegible] [illegible] in Ecclesiam, incredibile est quod [illegible] Apostolis [illegible]. Ex [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in Justino, Clemente Alexandrino, [illegible] hujus seculi monumentis. Nostro argumento illud etiam addatur, quòd Pseudo-Dionysius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod & Origenis [illegible] & Chrysostomus, [illegible] à nobis observatum. Ex quo consequitur, [illegible] Origene esse Dionysium, qui [illegible] & doctrinam ab illis Veterum traditionem scripto prodit.

LXVII. Postquam [illegible] Christo, Paulus [illegible] egressus esset Areopago, Athenis [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Thessalonicensibus scribens: *Cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fratrem nostrum, ad vos [illegible].* [illegible] Paulum Athenis [illegible] Timotheum, quod [illegible] [illegible] [illegible] ad Silam & Timotheum, ut quàm [illegible] ad ipsum venirent, [illegible]. Neque ob adventum, Thessalonicenses [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Timotheum, relictis tandem Athenis, Paulus [illegible] Corinthum venit. [illegible] [illegible] in ea civitate populum Dominus habuit, quem ex [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Verba hæc sunt Flori: *[illegible] Corinthum, Achaiæ caput, Græciæ decus.* [illegible] [illegible] [illegible], teste Melâ: *Corinthus olim clara opibus, post clade notior, nunc Romana colonia [illegible], quam Acrocorinthum appellant [illegible].* Quam Julius Cæsar [illegible] [illegible]: *Cæsar addidit etiam [illegible] factum, quòd Carthaginem Corinthumque [illegible].* Corinthum verò Carthaginemque urbes antiquas, [illegible], illustres, quæ jam perierant,

Hier. Eccl. c. 6.

rent, quatenus Romanorum coloniae esse deberent [illegible] posuit suis nominibus decoravit, vestitumque eas, [illegible] si nullam adversus loca, nihil de Romanis male merita, ob immunitas habitantium, [illegible]. Nobilem fuisse civitatem, descriptionem depinget Plinius: *Medio hoc intervallo, quod Isthmum appellavimus, applicata colli habitatur colonia Corinthus, antea Ephyra dicta, sexagenis ab utroque litore stadiis e summa sua arce quae vocatur Acrocorinthos, in qua fons Pyrene, diversa duo maria prospectans.* Locus atque voluptatibus perinsignem fuisse Corinthum, uno ore Veteres testantur. Apud Ælianum: *Corinthii in Comoedia perstringuntur, quod vino se dederint intemperantius.* Inconcessis etiam amoribus [illegible]. Ibi *Veneris Templum adeo locupletatum, ut supra mille Deae prostitutas puellas haberet, quas Veneri, viri mulieresque addixerant. Propter has igitur frequens in urbem multitudo, turbaque conveniebat, unde civitas [illegible] in modum ditabatur.* Hujus urbis civem olim egisse formosa illa meretrix Lais, cujus nomen de fama pene cum civitate certabat: *Lais Corinthia ob elegantiam venustatemque formae grandem pecuniam demerebat: conventusque ad eam ditiorum hominum ex omni [illegible] quod poposcerat. Poscebat autem illa nimium quantitatem.* Hinc ait [illegible], natum esse illud frequens apud Graecos adagium, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ᾽ ὁ πλοῦς, quod frustra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare quod posceretur. [illegible] certae pecuniae [illegible], de quibus [illegible] quondam à [illegible] Corintho [illegible] etiam in ipsa urbe [illegible] [illegible] Paulus accessit, qui [illegible] praedicatione novam hanc [illegible] civium [illegible]. Ibi reperit quemdam Judaeum nomine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper venerat ex Italia, & Priscillam uxorem ejus, quod adnovisset Claudius ut omnes Judaei Roma excederent, [illegible]

LXVIII. Judaeorum expulsionem hic annus [illegible] insignem est, de qua Suetonius: *Judaeos impulsore Chresto, assidue tumultuantes, Roma expulit* Claudius. [illegible], inquit, D. N. hic ab illo fuisse intellectum, adhuc mihi persuadere non possum. Nobis vero [illegible]. [illegible] Chrestum non Christum, nomen Servatoris esse vocandum. Constat enim [illegible], eo nomine fuisse dictum, allusione ad benignitatem facta, Ad χρηστοῦ vocabulum [illegible] Justinus, primo in Apologia: *Et quantum ad nomen ipsum pertinet, quod crimini loco objicitur, χρηστότατοι quidem certe sumus. . . . De nostro autem nomine [illegible] argumentum [illegible] debetis. Christiani enim esse deferimur: atqui χρηστὸν, hoc est, utile, & bonum odisse, injustum est.* Quae compendium illud doctissimi Tertulliani verisimilius; *Quod [illegible] Christum per [illegible] appellare [illegible], quemadmodum & de [illegible].* Locus enim [illegible] est ad [illegible]

Omnes qui [illegible] fabulas [illegible], male [illegible] quae bene loquuntur, & male faciunt. [illegible] Paulo [illegible] male [illegible] Ethnicis Servator Christi nomen accepit, monente Tertulliano: *Sed cum perperam Chrestianus pronuntiatur à vobis . . . de suavitate vel benignitate compositum est.* Illud ipsum observavit Lactantius: *Sed exponenda hujus nominis ratio est, propter ignorantium errorem, qui eum immutata littera, Chrestum solent dicere.* Quibus [illegible] ignorantia atque proposito, sed ex ignorantia vitiosaque pronuntiatione, nomen esse Christi in Chresti mutatum: atque id nomen Servatori ab Ethnicis indictum fuisse. Porro clarissimo Valesio [illegible] Judaeos [illegible] urbe expulsos fuisse, sed cum magna [illegible] expulisse, inter quos etiam fuere Judaei. Ad hanc sane Suetonius [illegible], scribendo, *Judaeos assidue tumultuantes*: nec [illegible] quidem poenam, sed [illegible] expulsionis causam praebent. Quam enim aperte Lucas indicat, ejectos [illegible] Roma fuisse Judaeos. Meminit enim Aquilae & Priscillae, nuper ex Italia venientium, *Quod edixisset Claudius, ut omnes Judaei Roma excederent.*

LXIX. Expulsionis autem in disceptationem [illegible] expulsos per Claudium urbe Judaeos, *Josephus refert.* Cui innixus Chronologiae Baronius, anno Dom. XLIX. Judaeorum alligavit exilium. At Josephus [illegible] hac expulsionem caussam praebet; *Romae dictum est, Judaeos adversus Petrum Romae Evangelium praedicantem, turbas saepius concitasse, rursumque alios Christianos fidei studentes eosdem fortiter restitisse.* At quem ab Orosio hoc prolatum sit, neque sane non patet; primum enim perperam [illegible] nominisque Josephi abutitur, firmandae suae Chronologiae, de qua ne verbum est ullum apud Josephum. Deinde [illegible] Judaeos [illegible] apparet in historia. [illegible] Judaeorum expulsionem contigisse [illegible] Quem in Chronologiam [illegible] testimonium, si vera hactenus [illegible] Commentique [illegible] in Annum [illegible] enim falso id memoriae prodiderunt [illegible] que Claudium ex urbe Judaeos ejiciendi adeo caussam operiemus in Josepho. [illegible], *Quod Judaeorum quidam [illegible] in castra ejus, quos Cumanus [illegible]. Ac [illegible] Samaritis [illegible], [illegible] Judaeorum Primorem cum aliis [illegible] Judaeos ad defectionem sollicitasse, quos Praeses [illegible] Ananiam vero Pontificem, & Ananum [illegible] Romam missos, ut apud Claudium facti rationem redderent.* Quae non male respondent & verbis Suetonii, *Judaeos tumultuantes*, & Chronologiae. [illegible] Roma Judaeos, [illegible] quae & Chronologiae repugnant, & historiae. [illegible] Neque enim hinc est hominum, qui Deos apud Romanos [illegible]

 abdi-

ANNO Dom. 52.

[illegible]: *[illegible]* [illegible] Paulo, [illegible].

LXX. [illegible] Aquila & Priscilla, [illegible] Apostolus. [illegible] Deinde cùm [illegible] cum Paulo [illegible] sibi [illegible] potuit. [illegible] tabernacula. Tunc est [illegible], Rabbinorum sententia: *Quid debet pater [illegible]? [illegible], Legem docere, [illegible]*. Rab. Juda [illegible] *filium suum [illegible]* [illegible]. Quæ si vera sunt, [illegible] Paulum [illegible], quod à parente [illegible]. Confecta autem à Paulo tabernacula [illegible], ubique erant [illegible]. [illegible] Titus: *[illegible]* [illegible]. Et in Epistola Valeriani, ad Zosimionem [illegible] Syriæ, [illegible] Claudius, [illegible]. [illegible]. De Alexandro Severo Lampridius: *[illegible]* [illegible]. In vita [illegible] Herodiani: *[illegible]* [illegible] Paulus [illegible] Chrysostomo: *[illegible] verbum Dei [illegible]*.

LXXI. Exemplo Apostolico [illegible] Episcopi, Presbyteri [illegible] Clementinis [illegible] Epiphanii [illegible]: *[illegible] in Christo [illegible], [illegible] Apostolum [illegible]*.

[illegible] Nempe [illegible] Abbatum Veterum Monachos [illegible]. [illegible] Antonius [illegible]. Verum et hoc [illegible] Antonius, [illegible] Monacho [illegible]: *[illegible]*. Aliud [illegible] exemplum [illegible] Sozomeno: *[illegible] Monachos [illegible]*. Ne vel ipsi Abbates [illegible], Gregorii M. temporibus, [illegible] Romæ ad [illegible] Abbatem Equitium [illegible]. De Stephano quoque [illegible]. Quid multa? Monachorum [illegible] Augustinus: *[illegible]*. [illegible] Sanctus [illegible] Pater [illegible] Monachos [illegible]. [illegible] Monachos [illegible] debemus.

LXXII. [illegible] Macedonia Silas & Timotheus, [illegible] Apostolum. *[illegible] Judæis Jesum esse Christum* [illegible] Apostolo [illegible] Judæorum [illegible], ut Philipp. 4. 15. [illegible]. Quæ [illegible] Timotheus atque Silas. Cùm [illegible] Christi [illegible] [illegible]

[illegible]

Marginal notes: Act. 18. [illegible] — Paulus Corinthi [illegible] — Act. 18. 3. — [illegible] — Athan. [illegible] — Sozom. l. 6. c. 28. — Gregor. [illegible] — Aug. [illegible] — Epiph. [illegible] — Act. 18. [illegible]

Anno Dn. 51.

[illegible] Illa enim [illegible] quam præsagiebat animo, tandem contigit [illegible] indicarent, contentâ voce clamare; *Sanguis vester esse super caput vestrum.* Ex obstinatorum autem blasphemantiumque numero illi esse videntur, quorum domus ab Aquila conducta fuerat, quam Paulus quoque cum eo incolebat. Indignatus ergo illorum Evangelio contemtu, in alia tecta concessit. Id enim Lucas sibi vult, *& egressus inde*, loco nimirum ubi diversatus fuerat, hactenus nimirum domicilio, *intravit domum cujusdam, nomine Justi, colentis Deum, cujus domus erat conjuncta Synagogæ.* Id domicilii Synagogæ vicinum Paulus eo videtur elegisse, ut genti suæ Evangelii notitiam subministrare posset, paratus Judæis semper fenestrare si vellent audire. Hic [illegible] anno, præterea [illegible] Timotheoque scripsit Epistolam, quam omnium Epistolarum Apostolicarum [illegible]

Act. 18.

LXXIII. Cæterùm jejuna non est de Paulinarum Epistolarum tempore tractatio, ut primâ specie multis videri possit. Vix temporum [illegible] ubi quidem eruditissimi in fœdissimos errores inciderunt. Exemplo sit absurda illustrissimi Grotii sententia, *de filio perditionis*, quem Apostolus verbis depinxit suis, posteriore ad Thessalonicenses Epistolâ: *Inde colligitur*, inquit Grotius, *historiâ cum verbis collatâ, non de alio hic agi quàm de Cajo Imperatore, & de Simone Mago.* Atqui vel solo temporis observatio, eo [illegible] virum magnum liberare poterit, cum certo sit certius, defuncto Caligulâ, Epistolam exaratam fuisse. Novo exemplo, Epistolarum Paulinarum Chronologiæ utilitas adducitur ante oculos. In posteriori ad Corinthios Epistola Paulus suis commemorat mare periculis. Quæ sic explanat Ambrosiaster: *Nocte & die in profundo maris fui. Hoc factum est quando missus est Romam, cùm appellasset Cæsarem. Tota desperatione vitæ in alto, hoc est, profundo maris fuit, mortem ante oculos habens . . . Periculis in mari, jam superius dixit, Ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. Quid aliud fuit periculum in mari? Sed hoc est periculum, quando in mari, hoc est, in navi militem [illegible] omnes custodias occidere, ne quis eorum effugeret. Quod periculum Centurio prohibuit inferri*, ut Paulus e[illegible]. Quod Ambrosiastri peccatum apud Chronologiæ [illegible] fuerat. Nondum enim Paulus Romam circumductus catenis fuerat, cùm [illegible] fuerat. Tertium addamus exemplum. Hoc Paulus [illegible] Timotheo: *Trophimum reliqui Mileti ægrotantem.* Quæ corrupta fuisse eruditissimi viri [illegible]: *Reliqui*, inquit [illegible] ille Beza, *nempe in illa tardâ navigatione, cum prætervehebatur [illegible]* Quamquam potest conjecto legentium, *in* [illegible], *in Melite*, quod vocabulum facilè fuit in [illegible] depravatum. Quem de eorum cùm tandem [illegible], [illegible] in primis Apostoli vinculis scriptam fuisse. Quæ quidem correctio, & sententia, rudi indigestaque Chronologiæ [illegible] debent. Quòd si ipsi [illegible] in animo considerassent Epistolæ tempus, ad posteriora sanè Pauli vincula Epistolam pertinere non dubitassent. Hinc ex [illegible] apparet, quantum sit emolumenti in Chronologia, cujus inscitia vitia tot tot vitantur, aut fiunt. Generatim observandum, Pauli Epistolas manu vel liberâ, vel catenatâ fuisse scriptas, illas vel antequam Felicis in custodia detineretur, vel postquam egressus fuit Romanorum carcere. Hæ verò postquam Romam ductus est, exaratæ sunt. Rursus quæ in vinculis scripsit, bifariam dividuntur: nempe vel in priori, vel in posteriori captivitate conditæ sunt. Quæ divisio non minimum pondus [illegible], errorum [illegible], explanandæque Chronologiæ simul & historiæ.

Epistolarum Pauli Chronologia [illegible]

Ambrosiast. in 2 Cor. c. 11.

2 Tim. 4. 20.

LXXIV. Paulinarum Epistolarum omnium ea antiquior est, quam primam Thessalonicensi misit Ecclesiæ. De qua cum celeberrimo Grotio certamen nobis est ineundum: *Quæ dicitur*, inquit, *posterior ad Thessalonicenses, scripta est ad Jasonem Judæum, Sila & Timotheo cognatum. Ea verò Epistola quæ continebat factum Caji Principis, verbis valde expressis, sed quoniam res exegerat asperas, publicari jam modo Ecclesiæ non potuit, regnante Romæ Claudio demum, id est, ante Galbam.* Nos verò contendimus falsissimum esse, posteriorem ad Thessalonicenses Epistolam, & ante priorem, & imperante Caligulâ, fuisse conditam; cùm ex ipsa facilè Epistola facillimè possit, post Apostoli Thessalonicam adventum exaratam fuisse: *An non meministis quòd cùm adhuc essem apud vos, hæc dicebam vobis?* Paulus autem post extinctum Caligulam, venit Thessalonicam. Primus in hanc urbem adventus ejus Concilium excepit Hierosolymitanum [illegible] *agitur eorum assensi sunt & consociati sunt Paulo & Silæ* [illegible] *magna.* Quibus novæ Ecclesiæ primi fundamenta, nemo non videt. Concilium verò Hierosolymitanum post mortem Caligulæ celebratum est, conversis jam ad fidem Ethnicis, [illegible] Rege Agrippâ. 2°. Jam se Paulo [illegible] addiderat Timotheum, cùm pervenit Thessalonicam. Ignotus autem Paulo Timotheus [illegible] fuerat, donec Lystris iterum pedem [illegible] *Timotheus dabant testimonium fratres, qui Lystris* [illegible]. Quis verò concoquere possit, ante extinctum Caligulam, Paulo primùm innotuisse Timotheum? 3°. Nondum à Paulo Evangelium Thessalonicæ disseminatum, cùm per noctem ipsi visum apparuit vir Macedonicus, ejus auxilium flagitantis. Atqui ad plures abierat Caligula [illegible]. Denique si posterior ad Thessalonicenses Epistola priore recentior est, de Grotii sententia utique conclamatum. Priorem enim ad Thess. Epistolam Claudio regnante conditam fuisse, non certum quàm quod certissimum. Priorem verò posteriori antecessisse, ex ipsa Epistola perspicuum est. De ultimo judicio hæc habet Paulus: *Hoc dicimus [illegible], ut nos qui vivimus, qui relinquimur in adventum Domini, non præveniemus eos qui dormierunt.* Quæ falsa hanc Thessalonicensium opinionem [illegible] produxisse, quòd ultimum gloriosum immineret adventum, [illegible] non videt. Cùm enim [illegible] erant in rebus, si Paulus inferent, [illegible] Thessalonicensibus consolationem, vivum remanente Apostolo, futurum esse judicium. Cui [illegible] sunt [illegible] medicinam verbis hæc, [illegible]

De [illegible] [illegible] Thessalonicenses [illegible]

Grot. in [illegible]

2 Thess. 2. 5.

Act. 15.

1 Thess. 4. 15.

dicit, dicens: *Rogamus vos fratres, ut citò à mente [illegible], neque terreamini, neque per Spiritum, neque per sermonem, neque per Epistolam per nos propriam quasi instet dies illa Christi:* quam [illegible] posteriore ad Thessalonicenses capite [illegible]. Interque quæ de [illegible] Pauli [illegible], [illegible] non per priorem, sed per posteriorem, quæ [illegible], [illegible] habendum: *[illegible] mea manu Pauli, quod est signum in omni Epistola.* Quæ scribi non potuere, nisi [illegible] jam [illegible] Epistola. Porro [illegible] alias [illegible] antiquitate prior ad Thessalonicenses. [illegible], [illegible] censuram inter [illegible] Apostolica. Secundæ Epistolæ capite tertio: *Audivimus quosdam ambulare inter vos inordinate, nihil agentes, sed curiosè satagentes. Si quis non obedit verbo nostro per Epistolam, hunc notate.* Jam ergo id mandati præcesserat, quod prioris est Epistolæ capite quarto: *[illegible] & operemini manibus, sicut vobis præcepimus.* Quâ præceptione neglectâ, opus utique fuit, increpationem [illegible], ut ad laborem [illegible]. Non [illegible] est Apostolo, verbis [illegible], [illegible]. Sed argumentatione quæ [illegible] est, cum Epistolarum ad Thessalonicenses ordo ab ipso Paulo [illegible] aperte [illegible]: *[illegible] traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam nostram.* Quod si quæ prior vocatur ad Thessalonicenses Epistola reverà posterior esset, ut [illegible] Grotius, nulla adhuc Epistola missa à Paulo fuisset. Falsa igitur est Grotii sententia, [illegible], Caligulam investigantis. Falsum est, tenebris sepultam fuisse posteriorem ad Thessalonicenses Epistolam, regnante demum Claudiâ, nec ante Galbam emersisse, cùm ea sint dictata à Spiritu Sancto [illegible], scriptam esse ad Jasonem Judæum, cum [illegible] [illegible], dicens: *Paulus Silvanus & Timotheus, Ecclesiæ Thessalonicensium.*

Anno [illegible] Athenis [illegible] ad Thess. Epistola.

LXXV. Claudio igitur non Caligulâ regnante, geminæ ad Thessalonicenses Epistolæ conditæ sunt, eoque ordine, ut primam sibi locum prior meritò vindicet. Scripta est autem Claudio Cæsare V. & Cornelio Orfito Coss. anno Urbis 804. Dom. 51. Locum unde missa est quod attinet, eruditissimus Ludovicus Capellus censet, ambas Epistolas Athenis scriptas fuisse. Cui subscriptio præbuit argumentum, quod etiam ex Athanasiana Synopsi corroboratur; *Missa Athenis esse.* Cui fortius opinioni verba Pauli ansam præbuerunt: *Cum non non amplius sustinentes, placuit nos Athenis derelinqui solos, misimusque Timotheum fratrem nostrum, ad vos [illegible].* Cæterum [illegible] hoc opinantur eam, *ad Thessalonicenses primam, scriptam esse Athenis,* [illegible], cùm ex Scriptura demonstretur, missam fuisse Corinthi. Quippe illa loci condita est, ubi in hac ipsa Epistola Paulus memorat, se convenisse à Timotheo: *Nunc autem cum venisset Timotheus ad nos a vobis, & [illegible] nobis annunciasset de fide, & charitate vestra, propterea consolationem accepimus, fratres, in vobis.* Jam verò non Athenis, sed Corinthi Paulum invenerat Timotheus: *Paulus cum discessisset Athenis, venit Corinthum. . . . Ut autem advenerunt à Macedonia Silas & Timotheus, [illegible] Paulus.* Præterea scribenti præsentes adfuisse Silam atque Timotheum, ex inscriptione palam est. *Paulus & Silvanus & Timotheus Ecclesiæ Thessalonicensium.* Athenis autem unà cum Paulo versatos fuisse Timotheum & Silam, nullo vestigio reperitur. Utrumque [illegible] ad se venire præceperat. [illegible] tamen magnis de causis [illegible] Athenis non accessisse, eo liquet, quod misso Timotheo Paulus, se solum esse testetur. Neque tamen Silas Athenis in Macedoniam ab Apostolo legatus fuisse legitur. Quibus accedit, quod Paulo Athenis consistente, nulla adhuc apud Achaiam erat Ecclesia. Ecclesiarum his in regionibus ortus, adventu Pauli Corinthum posterior est. Porro Evangelio Achaia jam illustrabatur, cùm missa est prior ad Thessalonicenses, ut ex his deprehendimus: *[illegible] nostri facti estis, & Domini, adeo ut facti sitis exemplum omnibus credentibus in Macedonia, & in Achaia.*

1 Thess. 2. 15.

1 Thess. 3. 1.

1 Thess. 3. 6.

Act. 18.

1 Thess. 1. 7.

ANNO U. C. 805. PER. JUL. 4765. JULIANO 97. Dom. 52. Claudii 12. Sol. 5. B. A. Lun. 15. Indict. 10. Epact. 10. Epact. Sol. 6. 7.

COSS. *Faustus Sulla, Salvius Otho.*

I. SAlvius Otho, Marco qui Galbæ Imperatori successit, frater erat. Suetonius. Lucius, inquit, Otho, ex Albia Terentia splendidissima femina, duos alios filios, L. Titianum, & minorem Marcum cognominem sibi. Apud [illegible] perperam scribitur *Silvius*, quem Annalium [illegible] Tacitus atque Suetonius.

Otho [illegible]

Suet. Otho. c. 1.

II. Damnandâ [illegible] viri insignes vitam Imperatoris [illegible] volebant, itaque Furius Scribonianus in exilium agitur, *quasi finem Principis per Chaldæos scrutaretur.* Adnectebatur crimini [illegible] mater ejus, ut relegationem impatiens. De Mathematicis Italiâ pellendis, factum Senatusconsultum atrox & irritum. Laudati [illegible] oratione Principis, qui ob angustias familiares ordine Senatorio sponte cederent, motique, qui remanendo impudentiam paupertati adjicerent. Inter quæ refertur ad Patres, de pœna feminarum quæ servis conjungerentur, statuitque, ut quæ non essent, pro libertis haberentur.

Astr. Beatorum.

Tac. Ann. l. 12.

III. Pallanti quem repertorem ejus relationis ediderat Cæsar, Prætoria insignia, & centies quinquagies sestertium censuit, Consul designatus Barea Soranus. Additum à Scipione grates publicè agendas, quod Regibus Arcadiæ ortus, veterrimam [illegible] usui publico postponeret, sequi inter ministros Principis haberi sineret. Asseveravit Claudius, contentum honore Pallantem, intra priorem paupertatem subsistere. Et fixum est publico Senatusconsultum, quo libertinus sestertii ter millies possessor antiquæ parsimoniæ laudibus cumulabatur. Senatusconsulta decreta C. Plinius contra oblivionem, suis in Epistolis, quibus decretum continetur: *Cùm sit utile Principis benignitatem promptissimam, ad laudem præmiaque meritorum illustrare ubique, & maximè iis locis quibus incitari ad imitationem præpositi rerum ejus cura possent, & Pallantis spectatissima fides atque innocentia, exemplo provocare studium tam honestæ æmulationis posset.* Ea quæ quarto Calendas Februarii, quæ proximè fuissent, in amplissimo ordine optimus Princeps recitasset,

Pallanti Prætoria decreta.

Tac. Ann. l. 12.

Plin. l. 8. Epist. 6.

Anno Dom. 52.

[illegible], [illegible] de his rebus facta, in ea [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible] Divi Julii. Porro Pallas Caesari sibi [illegible] [illegible] perpetuò servari voluit, ut [illegible] quoque dedicatum: Est via Tiburtina [illegible] primum lapidem, monumentum ita inscriptum:

Huic Senatus, ob fidem pietatemque erga Patronos, ornamenta Praetoria decrevit, & sestertium centies quinquagies, cujus honore contentus fuit.

Clarissimi aestimatione Gassendi, sestertium centies quinquagies, efficiunt librarum Gallicarum 1395832. Sestertium verò [illegible], quae Pallanti [illegible] sunt, summam [illegible] librarum, 27916666. libras, 13. s. 4. d. Praetoria autem ornamenta ipsi concessa, praetextam [illegible] annulos aureos, quos cum Praetore communes habuit, non [illegible] ridet Plinius, & Caesaris [illegible], & Senatus [illegible]. Libertorum enim ad arbitrium se fingebat Claudius, qui Principis nomine regnabant. Exemplo est Narcissi factum, quod in [illegible] [illegible] videtur: *Narcissus ita [illegible] habebat Claudium, ut fama sit, cum Rubrius [illegible] Claudio, multis clamoribus Junium Cilonem [illegible] haud mediocriter captarum accusarent, qui Praefectus ipsis fuerat, Claudiusque prae [illegible] non intelligens quid vellent, assistentes interrogaret, Quidnam dicerent Bithyni? Narcissum [illegible] respondisse, Agere eos gratias Junio, atque [illegible] Principem [illegible], sic ergo Caesarem apud eos Procuratorem ad [illegible].*

IV. [illegible], celeberrimum dedicatur aquaeductus, cujus [illegible] in quinquagesimum Dionysianum [illegible] Calvisius. Diserta sunt verba Frontini: *Caius Caesar M. Aquilio Juliano, P. Nonio Asprenate Coss. anno urbis conditae DCCXC. [illegible] Claudius magnificentissime consummavit, [illegible] [illegible] DCCC. [illegible] Kal. Augusti.* Porro in observatione ponendum, Frontinianam urbis Epocham, Varronianâ, quam ut [illegible] amplectimur, minorem esse [illegible]. Itaque qui Urbis nobis est DCCCV. Frontino DCCCIII. [illegible]: [illegible] locus Frontini corruptus. In priore igitur numero legendum, DCCLXC. cum Aquilii & Asprenatis Consulatus in annum urbis Varronianum 791. [illegible]. In altero verò numero, [illegible] DCCCIII. qui Varronianus est 805. Aquaeductus autem inscriptio haec est: *Ti. Claudius, Drusi F. Caesar. Augustus. Germanicus. Pont. Maxim. Tribunitiâ potestate XII. Cos. V. Imperator XXVII. Pater Patriae. Aquas. Claudiam ex Fontibus. Qui vocabantur. Caeruleus & Curtius, A. Milliario XXXXV. item, [illegible] [illegible] à milliario LXII. sua impensa in urbem [illegible] curavit.* Meminit de aquaeductus [illegible] Plinius in [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] impendium operis [illegible] [illegible] & [illegible] Claudio. Quippe à lapide quadragesimo ad eam excelsitatem, ut in omnes urbis montes [illegible], [illegible] [illegible] Caeruleus fontes. Erogatum in id opus sestertium ter millies.* Itaque Aquaeductui [illegible], Gallicarum librarum impensa facta est, 27916666. librae, 13. s. 4. d.

V. Anno imperii sui duodecimo, Claudius Agrippam donavit Philippi Tetrarchiâ & Bataneâ, [illegible] his Trachonitide, cum Abila,

quae [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], cum jam Drusilla alias [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], collocavit Azizo Emesenorum Regi circumciso [illegible] Drusillam. Epiphanes enim Antiochi Regis filius, recusaverat ejus nuptias, quod mutatâ sententiâ, Judaeorum Religionem amplecti nollet, ut erat pollicitus. Mariamnem quoque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cui ab Agrippa patre jam erat desponsa, [illegible] [illegible] [illegible].

VI. Caeterùm Drusillae cum Azizo nuptiae non multò post dissolutae sunt, ea de causâ. Felix Judaeae praefectus, visâ Drusillâ feminarum omnium pulcherrimâ, amore ejus captus, Simonem [illegible] [illegible], Judaeum genere Cyprium, [illegible] Mago se gerentem, ad eam misit, qui mulierem sollicitaret, ut relicto priore marito, nuberet amanti, beatam fore pollicens, si non [illegible] [illegible]. Illa male [illegible], ut evaderet [illegible] sororis suae Berenices, invidentis sibi formae praecellentiam, contemptâ [illegible] Religione patriâ, Felici nubere. Namque ex hoc matrimonio filio, nomen Agrippae impositum. Haec est illa mulier cui [illegible] [illegible] [illegible] Paulum [illegible] de Evangelio [illegible], dum Felicis in custodia servabatur: *Ubi [illegible] Felix cum Drusilla uxore sua, quae [illegible] Judaea [illegible] [illegible] Paulum.*

VII. Ad Paulum ab annis superioris Corintho agentem redeo [illegible]. Quantum ex Scriptura conjicimus, de deserenda urbe cogitabat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] in [illegible] persecutionem [illegible] magnitudo, quam perpetuum Judaeorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] objecerat. Ut [illegible] [illegible], metu correptus fuerit, quod de ipso fatetur: *[illegible] ego cum infirmitate & timore ac tremore multo apud vos.* Dum ea versaretur [illegible], quae illum terrebant, ecce Dominus [illegible] ipsius erigit, [illegible] afferet laetissimi prosperique successus: nocte enim per visionem hoc loquitur Apostolo: *Ne timeas, [illegible] [illegible] te invadet ut male te accipiat: ne taceas, sed loquere, quoniam populus est mihi multus in hac urbe.* Nec vaticinio fides defuit. Quippe Corinthiorum [illegible] [illegible] sunt, [illegible] [illegible] vir illustris Crispus, qui Judaeorum Synagogae praeerat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non domum Stephanae, propriâ Pauli manu, sacrâ baptismi aquâ [illegible]. Alii verò à Timotheo, Silvanoque primùm, deinde à Presbyteris, qui conditâ jam Ecclesiâ [illegible] erant, sunt.

VIII. Quaerat fortasse quispiam, an Crispus, Sosthenesque, Gallionis ante tribunal à Corinthiis caesus, unus idemque homo fuerit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod utrerque & fidelis, & Synagogae praefectus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quidam viri [illegible]. Quae Chrysostomi [illegible] est [illegible], in Acta 39. *Opinor autem Crispum etiam Sosthenem dici, qui [illegible] fidelis fuerit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paulo [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Paulus Apostolus & Sosthenes frater.* [illegible] verò [illegible] [illegible], de Crispo [illegible] sic: *[illegible] [illegible] [illegible], nisi Crispum & [illegible].*

Marginal notes: Plin. l. 8. ep. 6. (?) — Dio l. 60. p. 667. — [illegible] — Plin. l. 36. c. 15. — [illegible] Agrippae. — Felix ducit Drusillam. — Joseph. Ant. l. 20. c. 5. — Act. 24. — Efficacia Pauline praedicationis. — 1 Cor. 2. (?) — [illegible]

Anno Do. 52.

Corinthum eſſed diſcriminis dicunt Gentes, & Soſthenes ille, cujus nomine prior Epiſtola ad Corinthios ſcribitur, unus eſſet LXX. diſcipulorum, quod in Euſebio legitur: *Et uſitem Soſthenem fuiſſe perhibent unum, qui unà cum Paulo litteras ad Corinthios ſcripſit.* Nobis tamen probabilius Corinthium Soſthenem indicant, qui in Synagoga praefectus. Paulo etenim ſocius, iterum ſecutus Epheſum fuerit, ubi harum Epiſtola condita eſt. Criſpo igitur ſucceſſor datus Soſthenes, ut Synagogae praeeſſet, poſtquam deceſſor ejus Chriſtianorum albo inſcriptus eſt. Crispus & ſidem tenentes, Eccleſiae donum adducti ſunt. Hoc maluimus, quàm duas Corinthi fuiſſe Synagogas, quibus diverſis temporibus capita, etiam unius tantum Synagogae Lucas meminerit, ſcribendo, *Juſti domum Synagogae fuiſſe conjunctam.* Quod tamen abſolutè potius, plures apud Corinthum Synagogas excludit. Porro de Soſthene Apoſtolorum diſcipulo commemorant Martyrologia, Novembris octavo & vigeſimo: *Apud Corinthum natalis S. Soſthenis, diſcipuli S. Pauli Apoſtoli, cujus meminerit ſcribens idem Apoſtolus Corinthiis ſcribens. Hic ex Principe Synagogae converſus ad Chriſtum, ante Gallionem Proconſulem acriter verberatus, praeclaro initio fidei ſuae primordia conſecravit.* Quae Chronologia nobis non videtur abſona. In id enim temporis incidiſſe ſuccenſionem potuit Judaeorum tumultum, Paulum Gallionis ad tribunal adducentium, quo ſcilicet connexio, Apoſtolus Corinthi permanſit dies adhuc ſatis multos.

IX. Cùm aliquamdiu quieviſſent Judaei, potentiaque Criſpi [illegible] repreſſi, tandem unanimi conſenſu, Gallione Proconſule Corinthi agente, ad ejus tribunal captum Paulum trahunt. Gravisſimam vero accuſationem moliuntur, quòd novos, & Legi divinae contrarios cultus invehat. De Gallionis autem & perſona & nomine pauca dicenda. [illegible] L. Annaeo Senecae & Annaeo [illegible] ſunt, natumque M. Annaeo [illegible] quoque genitum. Unde non eundem quidem, aut nomine ab illo conſanguineorum praeſertim diverſo appellatur. Quid autem Gallionibus cum Seneca Cordubae orto? Impoſiti nominis ratio haec eſt, quòd à Senatore Junio Gallione adoptatus, familiae nomen ſibi aſciptum induerat. Adoptatorem inſignemus Junium Gallionem, qui imperante Tiberio, anno urbis [illegible], [illegible] ſententiam, urbe [illegible]. [illegible] ſedes ſuas. [illegible] ſuis [illegible] [illegible] vero [illegible] Lesbum ſedem tulit, ſtatim Curia, deinde Italia expulſus: & quia inviſibatur facilè toleraturus exilium, delectâ Lesbo inſulâ nobili & amoena, [illegible] conſtitutum eo ubique Magiſtratum. In adoptatum igitur ſibi [illegible] Junium quoque Gallionem dictum. Quo apud Tacitum [illegible] eſt. [illegible], [illegible] Junium Gallionem Senecae fratris morte pavidum, & pro ſua incolumitate ſupplicem, increpuit Aliemus Clemens, hoſtem & parricidam vocans. [illegible] Lico, qui etiam Gallionis praenomen à viro lapſus eſt, nihil librariis error imputetur. Genera ſunt, Annio Junio Tulliano, Lucius Julius Gallio perperam. Julius, ſcribendum Junius, cujus de morte Claudii dictum exhibetur: Unus Clau-

dium in Caelum raptum. Alluſione factâ ad illum qui in carcere necabantur, quos unco trahi carnifex in profluentem trahebat. Extat apud Senecam, tuganti Gallionem ab adulatione abhorrentem encomium, Praefationem Libri quarti Naturalium quaeſtionum ad Lucilium: *Gallionem fratrem meum, quem nemo non parum amat, etiam qui amare plus non poteſt, alia vitia non noſſe, hoc etiam odiſſe.* Gallioni inſcripſit librum de Vita Beata.

X. Achaiae Proconſulatum, qui Gallioni credit, totam Graeciam ad Macedoniam uſque complectebatur. Cur autem non Graeciae, ſed Achaiae Proconſularis titulo decoraretur, eandem in Achaicis Pauſanias exhibent: *Redactam*, inquit, *univerſa Graecia in Provinciae formam*, *mittitur etiamnum ad eam obtinendam ex urbe Praeſes*, *quem Achaiae*, *non Graeciae appellant*, *quòd ſubjecit Graeci per Achaeos*, *qui tunc temporis Principem* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Corinthum, [illegible] [illegible] & [illegible] Romanus hanc habent: *Eadem erat Achaia Proconſularis Provincia*, *ex Lege Claudia*, *ut Cicero Auctor eſt.* Cui & ſententiae accedere ſe clarisſimos ille ſcias. Equidem verba haec ſunt Ciceronis in L. Piſonem oratione XXXVII. & 37. *Omnis erat tibi Achaia*, *Theſſalia*, *Athenae*, *cuncta Graecia addicta:* & totum quippe eſt, Piſonem aeque Conſulem. Attamen factâ ab Auguſto Provinciarum diviſione, Praetorio Achaiam Provinciis aſſignat Strabo: *Septimam*, *ait*, *Praetoriam conſtituit*, *Achaiam uſque in Theſſaliam*, *& Aetoliam*, *& Acarnaniam*, *& nonnullas Epiri gentes*, *quae Macedoniae ſunt contermina.* Lucae tamen eſt, Provinciae Proconſulis nomine titulo, quod & claſſicis Auctoribus familiare, quemadmodum ubi de Paulo Sergio verba fecimus, demonſtratum eſt. Achaia porro cùm, primùm ab Auguſto Provinciarum diviſio facta eſt, in ſortem Populi ceciderat. Verùm tamen Achaiam ſibi ſumptam contribuerat Tiberius. At Claudio imperante, ad Senatum redit: *Provincias Achaiam, & Macedoniam, quas Tiberius ad curam ſuam transtulerat, Senatui reddidit.* Quibus illuſtrantur verba Dionis, quorum meminit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *Achaiam & Macedoniam* [illegible] *a Principe* [illegible] [illegible] *quae* [illegible] *adminiſtratae*, *Proſecutà à Populo datis reddidit.* Etenim, ut magno obſervatum Cauſaboni, Dioni ἄρχοντες, abſque dicuntur, quos Populus ad regendas Provincias mittebat: ἀρχαὶ ἄρχοντες, quos Princeps ſuis praeficiebat. Achaiam igitur [illegible] à Claudio, [illegible] Senatu [illegible], quae nobis praeterflata fuit. Conquerendis enim tum Senatu Provinciis deſtinata, [illegible] conditionem deſcendebant Antonius atque Auguſtus, ut Sexto Pompejo eſſet imperium in Siciliam, Sardiniam, atque Achaiam.

XI. Hic eſt ille Gallio, *Achaiae Proconſul*, ad cujus tribunal Paulum accuſationibus Judaeis adducitur. Paulum tamen defenſionis aliquid ſibi comparare incipientem, removetur à ſermone, abjectà à ſe omni cauſae hujus quaeſtione. Quae namque Judaeis hujus prudentiae fuit, non ſolùm quae ad Eccleſiae tutelam pertinerent de Religione

Euſeb. l. 1. c. 12.

Act. 18.

Concitantur Judaei adverſus Paulum ad tribunal Gallionis.

Tacit. Ann. l. 6.

Tacit. Ann. l. 15. ſupplicium.

Dio l. 60.

De Achaiae Proconſulatu.

Pauſ. l. 7.

Dio. Ann. l. 1. 9.

Strab. l. 17.

Sueton. Claud. c. 25.

Dio l. 60.

Dio l. 48.

Achaiae Proconſul.

Anno D. 52.

[illegible], [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] de illis [illegible] [illegible]. [illegible] ergo [illegible], abegit à tribunali. Ubi verò Græci [illegible] hanc Gallionis [illegible] [illegible] esse viderunt, arreptum Synagogæ Principem Sosthenem, [illegible] modis verberarunt. Id verò Judæis [illegible] factum fuisse, credibile est. Hoc enim [illegible], quod [illegible] Christi [illegible], se Paulo [illegible] [illegible], [illegible] exemplo [illegible], ut [illegible] [illegible] Judæorum [illegible], ad [illegible] [illegible]. Neque [illegible] [illegible] [illegible], quæ magna fuit, pro fide [illegible], [illegible] atque [illegible]. Itaque [illegible] Sosthenes [illegible] [illegible] in Martyrologio, [illegible] [illegible] Idus Junii & Octobris XXVIII. [illegible] [illegible] Græcorum [illegible] Gallionis [illegible] non fuisse, cum hoc [illegible] [illegible] [illegible]. Hic Chrysostomus: *Et quare Sosthenem non [illegible], quem & ipse [illegible] [illegible]? Sed [illegible] modeste, & [illegible] [illegible], & non [illegible], ut & Judæi [illegible], qui [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] Evangelii gloria. Prodigia est, quod cùm ad [illegible] [illegible], Paulus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Judæi [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] tempore Corinthi [illegible]. Non illum Proconsulis [illegible] [illegible], sed sola vis occulta [illegible], qui Apostolus [illegible] [illegible] [illegible] ab illo [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Atque quod Chrysostomus [illegible], ad [illegible] in Corinthios Epistolam [illegible], Paulum ipsum [illegible] Gallionis [illegible] fuisse, à vero quam [illegible] abest, cùm verba Christi [illegible]: *Nemo te [illegible], ut malo te [illegible].* Tùm Pauli quidem, quàm Sosthenis [illegible] Lucas [illegible].

XII. Hoc anno, non multò post [illegible], [illegible] [illegible] ad Thessalonicenses à [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] quoque Silvani & Timothei, ut illa prior, [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à Pauli [illegible], quem [illegible] Corinthi. Prætereà cùm de Christi adventu, quem sibi [illegible] [illegible] Thessalonicenses, [illegible] ex priori Epistolæ [illegible] [illegible], in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible]; quod [illegible] [illegible] Epistolæ: *Ne citò à mente [illegible], neque [illegible], neque per Spiritum, neque per sermonem, neque per Epistolam tanquam per nos [illegible], quasi instet dies [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Thessalonicenses [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à [illegible]. Cui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ob [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Denique vix [illegible] est, Paulum qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Thessalonicenses, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Epistolam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Hac [illegible] [illegible] [illegible] Domini est LII. Corinthi [illegible] esse [illegible]. Itaque [illegible] [illegible] [illegible] Apostoli: *Ad Thessalonicenses secunda, missa fuit Athenis.* Scribentem potius Corintho, ut [illegible] Chronologia. Addimus [illegible] Epistolæ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] verba sunt in Synopsi: *Hanc Romæ [illegible].* [illegible] [illegible], [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Capitibus, qui [illegible] LXX. [illegible] [illegible] [illegible]. Verbum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Epistolam non Romæ, sed Athenis missam fuisse [illegible].

Anno D. 53.

ANNO U. C. 806. OLYMP. 208. PER. JUL. 4766. JUL. 98. Dion. 53. CLAUDII 13. [illegible] 6. C. [illegible] 16. Indict. 11. [illegible] 11. [illegible] 2. P. [illegible] 25.

COSS. D. Junius, Q. [illegible].

I. NEro [illegible] [illegible] [illegible], Octaviam Cæsaris [illegible] in [illegible] [illegible]. Hunc [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] fuit, [illegible] in [illegible], in qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tacitus: *At [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Quâ quidem Chronologiâ, anno Christi vel 42. vel sequenti, [illegible] [illegible] [illegible] Octavia debuit. [illegible] Octaviæ [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] Ælium Claudii [illegible] [illegible] Narcissus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & *Octaviam [illegible] [illegible] [illegible].* Hoc et [illegible] [illegible], quod habet Tacitus: Claudius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Quo [illegible] [illegible] [illegible] 39. vel [illegible] 40. Dom. [illegible] [illegible]. Quod si est, [illegible] Octaviam [illegible] [illegible] [illegible], cùm Neronem [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Octaviam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Claudio [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *Pompeyo M. [illegible] [illegible]*; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Octaviam [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] Junio Silano [illegible].* Quod [illegible] [illegible] ex Tacito: *L. Silano despondetur Octavia Cæsar*, sed in [illegible] Neronis [illegible] [illegible]. Quod si [illegible] [illegible] [illegible] Æræ nostræ 41. [illegible] Silano Octavia fuit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Neronis [illegible] fuit. Profectò vix [illegible] [illegible], quin Octavia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 40. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Octaviam. Natalis [illegible] [illegible] in [illegible] Urbis 793. [illegible] à [illegible]: Claudius [illegible] [illegible] *ad [illegible], ut [illegible] quoque [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] Tiberius Claudius Germanicus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Neque ex [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] Octaviâ [illegible]. [illegible] [illegible] *[illegible] imperii die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . . . .* [illegible] [illegible]. Quæ [illegible] Tacitus [illegible] [illegible], [illegible] qui tempore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 14. [illegible] [illegible]: Tandem hic [illegible],

Margin notes: [illegible] 1. Thess. 2. — De [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] Ann. 1. 2. c. [illegible] — [illegible] — Suet. [illegible] c. 27.

Anno Do. 59. [illegible]

Nero, & propinquo [illegible], qui quartum decimum ætatis annum Britannicus explebat. Annus non 55. à quo, si regressio facta in numeros, annis quatuordecim computatis, in 42. incidimus, cui Britannici ortum [illegible] à Dione assignatur, quàm à Suetonio, quibusdam, seu [illegible] Tacitus, tandem reducit in gratiam. Constat igitur, [illegible] est, Octaviam, [illegible] majorem, cum à Nerone in matrimonium ducta, quàm scribit Tacitus. Non est tamen dissimulandum, [illegible] à Suetonio legi. Qui [illegible] Britannicus [illegible], & vigesimo imperii Claudiani die, & in secundo ejus Consulatu, [illegible] vigesimum imperii diem, anno Dom. XLI. assignetur, secundo verò Claudii Consulatus, anno [illegible] quarto? Difficultatem sic enodat clariss. Pagius: *Vicesimum imperii diem* [illegible] *nati natalis, qui idem Britannici Natalis fuit. Et tamen Claudius non nisi anno Christi 42. Licinio Largo Collegâ Consulatum secundum obiit. Unde Consulatus ejus secundus, qui tantum designatus erat, absolute a Suetonio profertur.* Hunc tamen solutionem [illegible]; [illegible] aliquot ostendere, Consules designatos simpliciter Consules in nomine vocari, quia [illegible] consilium est, ipsos honoribus afficere, doctissimi tamen videntur, quæ designationis [illegible] facta sunt, eo Consulatu absolutè possint declarari. Ut verbi gratiâ, quæ de altero Consulatu, Claudius *functus est in quartum annum*, referente Suetonio, capite VII. quæ [illegible] hoc temporis spatio contigerant, secundo Claudii Consulatu facta fuisse [illegible]. Nonne hæc [illegible], Caligula [illegible] in secundo Claudii Consulatu? In quem tamen [illegible] Caii, quàm Britannici nativitas conferri possit, quæ ad amplissimum jam Magistratum Claudius [illegible] historia. Quibus accedit, non anno primo & quadragesimo, sed demum sequente, [illegible], [illegible] quoque conferetur à [illegible] Tacit. [illegible] Britannici, cùm suo concessit. [illegible] [illegible] Dionysiani XLII. mense Septembri. Quæ cum non à Tacito scribi potuit, quòd Nerone & Antistio Coss. *Quartum decimum ætatis annum Britannicus explebat.* Quid si contingeret in Suetonio [illegible] imperii? Britannicum *vigesimo die, atque secundo Consulatus natum.* Fatendum sanè hunc Suetonii locum [illegible] [illegible].

Nero [illegible]

II. Ut porro [illegible] Nero studiis & eloquentiæ gloriâ inclaresceret, causâ Iliensium susceptâ, Romanum Trojâ demissum, & Juliæ Stirpis auctorem Æneam, aliaque haud procul fabulis vetera, facundè executus, impetrat ut Ilienses omni publico munere solverentur. Eodem Oratore, Bononiensi Coloniæ [illegible], centum sestertiûm largitione, hoc est, *librarum Gallicarum 930555. librae, 11. s. 1. d.* Redditur Rhodiis libertas adempta sæpè aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi seditione deliquerant; tributumque Apamensibus terræ motu convulsis, in quinquennium remissum.

Anno Do. 55.

[illegible]

III. Eodem anno [illegible] [illegible] potestas, ut [illegible] Principis, [illegible] vim eorum habendam à Procuratoribus suis judicatarum, [illegible]. Ac ne [illegible] [illegible] viderentur, [illegible] quoque [illegible] tantum, plenum quàm [illegible] & [illegible]. Nam Augustus apud equestres qui Ægypto præsiderent, lege agi, decretaque eorum proinde haberi jussserat, ac si Magistratus Rom. constituissent. Retulit etiam de immunitate Cois tribuenda. Multaque super antiquitate eorum memoravit. Argivos vel Cœum Latonæ parentem, vetustissimos insulæ cultores; mox adventu Æsculapii artem medendi illatam, maximèque inter posteros ejus celebrem fuisse, nomina singulorum referens, & quibus quisque ætatibus viguissent. Quin etiam dixit Xenophontem, cujus scientiâ ipse uteretur, eâdem familiâ ortum. Precibusque ejus dandum, ut omni tributo vacui in posterum Coi, sacram & tantum Dei ministram insulam colerent. Byzantii quoque levari tributis postulant, memorantes quæ Syllæ, aut Lucullo, aut Pompejo obtulissent, mox recentia in Cæsares merita. Ita tributa in quinquennium remissa. Agrippinæ artibus, Statilium Taurum opibus illustrem damnavit [illegible] Tarquinio Prisco. Mulier Statilii [illegible] [illegible]: [illegible] repetundarum crimina, ceterum magicas superstitiones objectabat. Nec ille diutius falsum accusatorem indignâ sorte perpessus, vim vitæ suæ attulit ante sententiam Senatus.

Tacit. [illegible]

IV. Berenice post Herodis Chalcidis Regis obitum, qui & maritus ejus & patruus fuerat, aliquamdiu [illegible] viduitatem, cùm spargeretur rumor [illegible] cum fratre congredi, suasit Polemoni Regi Ciliciæ, ut circumcisus prius se duceret, ratus sic se [illegible]. Nec [illegible] Polemon [illegible] maximè [illegible]. [illegible], propter intemperantiam, ut ferunt, discedens ab ea Berenice [illegible] & ipse Judaicæ Religionis desertor factus est. Hæc est illa Berenice, cujus in Actis Apostolorum mentio fit: *Cum venisset Agrippa & Berenice.* Malè de incestu mulier hæc audiebat, vel apud Ethnicos:

De Berenice [illegible]

Act. 25.

> - - - *Adamas notissimus & Berenices*
>
> *In digito* [illegible]
>
> [illegible]

Juven. Satyr. 6.

[illegible], [illegible] Archelaum, [illegible] Drusum, [illegible] Alexandrinum [illegible], & [illegible], [illegible] Agrippinum [illegible].

Joseph. [illegible]

V. Ad Paulum [illegible] Corinthum.

[illegible] Cum post [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible]. Fuisse locum describit Apuleius Metamorphoseon [illegible] Cenchreas pervenit, quod oppidum audit quidem nobilissimæ coloniæ Corinthiensium: *alluitur autem Ægæo & Ionico mari*, ubi portus etiam tutissimum navium receptaculum, magno frequentatur populo. Delubro Neptuni, & Quinquennalibus, quæ Isthmia vocant, [illegible] [illegible]. In eo Ecclesiam quoque col-

Apul. Metam. lib. 10.

Anno Do. 53.

[illegible] fuisse, [illegible] est Paulus, qui Phoeben [illegible] commendat Ecclesiae Cenchreensis [illegible].

VI. [illegible] Paulus, an Aquila hic voti Religionem [illegible] Paulo [illegible] Aquila [illegible] esse [illegible], [illegible] Lucas [illegible] Apostoli [illegible] caput, [illegible] Cenchris, non sine [illegible]. Nostram quoque [illegible] Hieronymum: *Paulus*, inquit, *caput totondit in Cenchris, & [illegible]* [illegible] Paulo [illegible] caput, [illegible] periculo [illegible]

Glaucoque & Nereo, [illegible] & Melicertae,
Tum pelagique Deo, & quas Samothraces habent:
Naufragique [illegible] capillos
[illegible], vel aliud quod superesset habent.
Quibus [illegible] Juvenalis Satyra secunda:
Gaudent ubi vertice raso,
Garrula securi narrare pericula nautae.
De Hygino [illegible] Paulinum in Corinthiacis: *Sed & Hyginus [illegible]. Hoc quoque non [illegible]* [illegible] Paulum [illegible] Spanhemius: *Quod [illegible] in Cenchris, Corinthiorum portu [illegible], caput raderet, nisi [illegible]* [illegible] Paulus [illegible] Cenchris [illegible]. Quid [illegible] Corinthiis [illegible] Philippos [illegible]. Quid igitur Paulo causae fuit, [illegible] Cenchreis [illegible]? [illegible] Lege [illegible] sese [illegible].

VII. Quod magis votum Paulinum [illegible], ob Nazaraeorum [illegible]. [illegible] Nazaraeorum [illegible]: [illegible] Nazaraeus [illegible] Nazaraeos [illegible] Nazaraeus [illegible] Nazaraeum [illegible] Eucharisticum. [illegible] Nazaraeos & Dei [illegible]

[illegible]. Servos [illegible]. Hinc [illegible] Ut hodie [illegible] Qui erant [illegible]. Caligula captivum Agrippam ad se [illegible] & in Oratione Apologetica ad Domitianum: *[illegible]*, inquit, [illegible] Nec de causa [illegible] [illegible] Deoque [illegible] votum [illegible]. [illegible] Deo [illegible] Eucharistici [illegible]. Insuper pulchrum [illegible] Deo [illegible] Nazaraeus [illegible]. [illegible] Ecclesiae [illegible] Mosaica apud se [illegible]

VIII. Nostram [illegible] Nazaraeum [illegible] Hierosolymam, ut vota Deo [illegible] Nazaraeorum [illegible]. Cum igitur Paulus, [illegible] Cenchreis, Dei beneficio, [illegible] Judaeis [illegible] Judaeus [illegible] Religionem, [illegible] Paulus [illegible] Evangelii [illegible] Cenchreis [illegible] ad Corinthios Epistola: *Quamvis sim liber ab omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem. Et factus sum Judaeis,*

O o o o

[illegible]

Marginalia: Paulus [illegible] Cenchreis [illegible]; Hieron. [illegible]; Act. [illegible]; Juven. Sat. [illegible]; Paulus a Paulo [illegible]; Joseph. de Bell. l. [illegible]; 1 Cor. 9. 19.

tanquam Judæus, ut Judæos lucrifacerem. Iis qui sub lege sunt, ut si essem sub lege, ut eos qui sub lege sunt lucrifacerem. [illegible]

[illegible]

IX. [illegible] Ephesum devenit, [illegible] Synagogam [illegible] Judæis. [illegible]

X. Dum Paulus ab Ephesiis, qui Evangelii [illegible]

[illegible]

Anno Do. 53.

[illegible] [illegible] mentis Judæorum [illegible], Jesum ex Scriptura Christum esse demonstrans. Veterum in monumentis legitur, Apollo ad Corinthiorum Episcopatum evectum esse. Id nos monuit Hieronymus in hæc verba Pauli ad Titum, *Apollo sollicite præmitte*. Quæ sic illustrat: *Iste est Apollo, de quo & ad Corinthios scribitur. Unusquisque vestrum dicit; Ego sum Pauli, ego autem Apollo, ego [illegible]. [illegible] Judæus, valde eloquens, & perfectus in Lege, Episcopus Corinthiorum: quem propter dissensiones, quæ in Corintho erant, ad vicinam Insulam Cretam, cum Zena Legis doctore, putandum est transfretasse, & Pauli Epistola dissensionibus, quæ Corinthi ortæ fuerant temperatis, rursum Corinthum rediisse*. Non est tamen accurata ea Hieronymi Chronologia, ut ex sequentibus intelligemus. [illegible]. Apollo fortasse esse existimamus, tempore quo Evangelistæ munere indutus fuerit, quo multo foras à Paulo Ecclesias, ipsamque Corinthum irrigavit. Quòd si Corinthiorum Episcopum egisset, Cretam usque non pervenisset, ubi fuerat operatum esse novimus. Apollo quoque sive defunctum, sive vitam retinentem, meminisset Clemens in sua ad Corinthios Epistola, ut Episcopi sui [illegible].

X I. Dum vir ille Sanctus agit Corinthi, Ephesum Paulus migrat, inventisque circiter duodecim discipulis dicit, acceperunt-ne cœlestia [illegible] solebant? Quorum respondente, se ne sit Spiritus [illegible] movet, cùm palam & aperte Joannes discipulis dixerit suis, *Qui post me venit, ipse vos baptizabit Spiritu Sancto & igne*. Missis aliorum [illegible] Ephesinos discipulos de recipiendo Spiritu [illegible] [illegible], *Spiritus S. ne audivimus quidem*. Quæ extraordinaria illa dona, quæ Apostolicarum manuum impositione distribuebantur, hisce discipulis nondum venerant in notitiam. Cùm autem in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. collatum non fuerit Joannis baptismus, & ad œconomiam, quæ Legem inter & Evangelium media fuit, pertineret, ut suo loco ostendimus, Eorum magis [illegible] [illegible]. Postquam igitur baptizati sunt, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

X I I. Quæ fuerit [illegible] [illegible] [illegible] esse videtur domus ille, de quo apud libros Machabæorum mentio: *Deus in primis Tyranni quidam, etate provecta. Ævo sanè Pauli, non [illegible] tyrannus malè audiebat*. Non improbabilis est conjectura hæc, quòd Tyrannus ex Athenbus fuerit, qui Paulo minor erat, atque scholam [illegible]. Num verò Tyrannus eorum [illegible] cognitus, quorum progenies adhuc florebat Ephesi? Quid de ea Strabo: *[illegible] fuisse [illegible] quæ Atheniensis est [illegible], Androclum Codri Atheniensium Regis legitimum filium, ut Pherecydes, ac Ephesum condidisse; [illegible]* [illegible].

X I I I. [illegible] [illegible]. Prima est *ad Galatas, secunda ad Corinthios prima, tertia ad* [illegible] *ad Thessalonicenses prima, sexta ad Thessalonicenses* [illegible] *se, nona ad Philemonem, decima ad Philippenses*. Quæ Epistolarum series, non præpostera, adeò tamen Epistolam ad Galatas prioribus quidem, non posterioribus scriptam Apostoli olim fuisse contendunt. At Antiquorum recentiorumque benè multi, Ussher, Jacobus Capellus, Lightfootus, &c. Romæ missam fuisse contendunt; à quorum opinione nostra tamen procul [illegible] prius fuisse ad Galatas Epistolam, quàm Paulus ad scribendam Corinthiis sese compararet. Primùm omnium petens ad Corinthios verba hæc, *De collectis in sanctos, [illegible] [illegible] Galatiæ, ita & facite*, quæ leguntur 1 Cor. [illegible] *[illegible] autem qui instruuntur in sermone, non ei qui se instruit omnia bona... Itaque quum dum tempus opportunum habemus, faciamus beneficia erga omnes, maximè vero erga domesticos fidei*. Quid enim illud est præscriptum, de erogandis Hierosolymitanis eleemosynis, quod Galatæ injunctum à se meminit Apostolus, si hoc non est? Negari quidem non potest, Eidem ex à Paulo per Macedoniam & [illegible], [illegible], invisisse Hierosolymitanos pauperes, ut ex Epistola ad Romanos scimus atque novimus: *[illegible] in pauperes Sanctos, qui sunt Hierosolymæ*. Esti [illegible], cùm illius meminerit in prima ad Corinthios Epistola, vix puta potest in dubio, quin Macedoniæ Achaiæque beneficentia inclusa quoque sit illa Galatarum, quæ Paulum de adjuvandis Hierosolymitanis præceptis obtemperarunt. Cùm ergo de longinqua hac meminerim non igitur Apostolus, quàm doceatur in urbem, ex hac conficitur necessariò, nondum Romanorum in vinculis conjectum fuisse, cùm scripsit ad Galatas. 2°. Ex querelis quas Galatarum inter tum effundit Apostolus, ad eos priores Epistolam misisse colligitur, quàm Romam pervenit: *Miror*, inquit, *vos tam citò deferre eo qui vocavit vos in gratiam Christi, transferre in aliud Evangelium*. Quòd si dum Romæ versabatur Apostolus, scripsit hæc suo compulsus Galatas, multò admodum sibi eorum institutionem ante & sibi cooperantem, quam tamen con-

Strab. l. 14.

Act. 19. 1.

Act. 1. 5. & 1. 11. 16.

Act. 19. 8.

1 Maccab. 4. 40.

Gal. 6. 6. & 10.

Rom. 15. 26.

Gal. 1. 6.

Anno Do. 53.

[illegible] Judæis [illegible], ex quo [illegible], [illegible] Evangelio [illegible] esse datum. 57. Si Romæ [illegible] est ad [illegible] Epistola, quam vel à [illegible], vel à [illegible] in [illegible] Pauli. [illegible], quæ in *Synopsi* [illegible], sic [illegible] quoque [illegible] manifestior, non [illegible] Apostolo, quo tempore [illegible] tempore. *Judicibus* enim Galatas [illegible] esse [illegible] ejus, quod de Colossensibus [illegible] c. 4. 16. *Supponunt* porro [illegible] discrepant, & [illegible] Apostolo fuere, [illegible] Romanorum [illegible]. Neque [illegible] egit, Epistola Romæ scripta est, quæ [illegible] Apostolus, quo Galatas in [illegible] [illegible]. Veritati [illegible] Epistolam scriptam esse putamus. Dum enim Apostolum [illegible] *Provincias* Galatiæ Phrygiæque discipulos confirmans, vero [illegible] est, Judæos more suo, [illegible] [illegible]; quibus [illegible], persuasos Galatas [illegible] præponere: *Cognoscitur [illegible], [illegible] Christi [illegible] patiantur.* Quæ cùm audivisset Apostolus, dum versatur Ephesi, multos in errorem [illegible] Legis [illegible] cum Evangelio [illegible], ut hos se [illegible] [illegible]. [illegible] Pseudo-Apostoli, Paulum [illegible], ut cæremonias ab Ethnicis [illegible], [illegible] Apostolis, qui Christo familiares fuerant, longè aliud [illegible] quàm Paulus docebat: Petrum ipsum Antiochiæ, quæ non Judæorum, sed Ethnicorum civitas erat, ab Ethnicorum de mensa, & [illegible] se subtraxisse. Ut ergo dignitatem Paulus [illegible], [illegible] ab à Petro [illegible], [illegible] V. Testamento testimoniis, Legem abrogandam esse demonstrat; [illegible].

Galat. 2. 14.

Anno Do. 54.

ANNO U. C. 807. PER. JUL. 4767. JULIANO 99. Dom. 54. *Claudii* 14. *[illegible]* 7. F. *Lun.* 17. *[illegible]* 12. *Epact.* 2. *Epact. [illegible]* 2. F. *Apr.* 14.

COSS. *M. Asinius Marcellus, & M. Acilius Aviola.*

Mors Domitiæ Lepidæ.

I. IMpotens mulier Agrippina, [illegible] [illegible] Domitiam Lepidam [illegible] erat Agrippinæ [illegible]. [illegible] Lepida, nec forma, ætate, opibus, multùm distabant. Utraque impudica, infamis, violenta, haud minus vitiis æmulabantur, quàm si qua ex fortuna prospera acceperant. [illegible] verò certamen acerrimum, amita potius an mater apud Neronem prævaleret. Nam Lepida blandimentis & largitionibus juvenilem animum devinciebat, truci contra ac minaci Agrippina, quæ filio dare imperium, tolerare imperitantem nequibat. Ceterum Lepidæ objecta sunt, quòd [illegible] Principis devovisset, [illegible] parum coercitis per Calabriam servorum agminibus, pacem Italiæ turbaret. Ob hæc mors indicta, multùm adversante Narcisso.

Tac. l. 12.

Mors Claudii.

II. Claudius sub finem vitæ signa quædam, non obscura [illegible] de matrimonio Agrippinæ, deque Neronis adoptione dederat. Si quidem commentarioribus libertis, ut [illegible] cognitionis quæ pridie quæstione [illegible] conde[illegible], sibi quoque in fatis esse [illegible] omnia impudica, sed non impunita matrimonia. Et [illegible] Britannicum [illegible] [illegible], [illegible] est ut cresceret, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] aliquot quoque [illegible] permanerent, togam dare [illegible], ut [illegible] Romanus Cæsarem haberet. Non multò quoque post testamentum etiam conscripsit, ac signis omnium Magistratuum obsignavit. Prius igitur quàm ultra progrederetur, præventus est ab Agrippina, quam præter hæc, conscientia quoque, nec [illegible] [illegible] [illegible]. Tum Agrippina de genere veneni consultavit. [illegible] aliquid placebat, quod turbaret mentem, & [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], Agrippina Narcissum in Campaniam, quasi adversus podagram aquas ejus usurum [illegible], [illegible] Domini [illegible], & quæ præsente, nunquam ad facinus pergere [illegible]. De Narcisso [illegible] esse Tacitum, in quem visa *Claudii* [illegible] [illegible], conjectura ducimur: *Claudius (Narcisso) valetudine adversâ corripitur, refovendisque viribus mollitie cœli, & salubritate aquarum Sinuessam pergit.* Boleti [illegible] non sunt [illegible] [illegible], & Romæ in Palatio periisse Claudium, tota clamat Historia Taciti: *Foribus*, inquit, *Palatii repente diductis, Nero egreditur ad cohortem.* Nec [illegible] Romæ [illegible] simul fuisse [illegible] [illegible] videbatur. Igitur exterrita Agrippina, & quando ultima timebantur, spretâ præsentium invidiâ, provisam jam sibi Xenophontis medici conscientiam adhibet. Ille tanquam nisus evomentis adjuvaret, pinnam rapido veneno illitam [illegible], [illegible], haud ignarus summa scelera incipi cum periculo, peragi cum præmio. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *[illegible] [illegible] [illegible], mensis erat October, dies tertius Idus Octobris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inter Philosophos, quàm inter horologia convenit. Tamen inter sextam & septimam erat.* Vespasianum sciebat, ut ex his carminibus liquet:

Jam medium versu Phœbus diviserat orbem,
Et propior nocti fessas quatiebat habenas,
Obliquo flexam deducens tramite lucem.

Boleto medicato periisse constat. Hinc titulus libelli Senecæ *Apocolocynthosis*; & boletum Deorum cibum appellabat Nero. Sed & Juvenalis Satyr. v.

Boletus domino, sed qualem Claudius edit
Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.

Mors ejus celata est, donec circa successorem omnia [illegible], atque & quasi pro ægro, [illegible] [illegible] & [illegible] per [illegible] [illegible], qui velut desideratum oblectarent. Vocabatur interim Senatus, votaque pro incolumitate Principis Consules & Sacerdotes nuncupabant, cùm jam exanimis vestibus & fomentis tegeretur, dum res firmando Neronis imperio componuntur.

III. *[illegible] dies tertio ante Idus Octobr. foribus Palatii repente diductis, comitante Burrho, Nero egreditur ad cohortem, quæ more militiæ excubiis adest,*

Sueton. l. 4. c. 44.
Tacit. Ann. l. 12.
Dio l. 60.
Tacit. Ann. l. 12.
Dio l. 60.
Anno 4. c. 44.

Anno D. 54.

[illegible], [illegible] Praefecto [illegible] [illegible], [illegible] *lectica.* Quae verba Taciti Annalium l. 12. [illegible] Octobris 13. inter sextam & septimam horam vespertinam [illegible] Claudius [illegible] ut [illegible] Tacito, dissimulata [illegible], dum [illegible] omnia, Neronis ad imperium evehendo, [illegible] est, *[illegible] Galba* [illegible] ut capessiret imperium. Itaque legendum, [illegible] *est, inter horam sextam septimamque processit ad* excubitores Nero, quae de die Claudii [illegible] [illegible], scilicet in Apocolocyntosi Senecâ, aut Suetonius perinde atque Tacitus in [illegible] vespertina diei 13. Octobris, vix ea peragi potuere, quae praedicat Suetonius: *Prope Palatio gradibus Imperator consalutatus lectica in castra, & inde raptim appellatis militibus in curiam delatus est, discessitque jam vesperi.* [illegible] castris Nero, [illegible] Patrum [illegible] Caesarem [illegible], & honoris solenne perinde ac Augusto celebratur. In Britannia Templum habet, illum [illegible] colucrunt, [illegible] ut Deum [illegible].

IV. Claudio successit Nero. Natus est Ante XVIII. Kal. Januarias, anno Domini 37. Urbis 790. [illegible] viginti octo natus erat cùm suscepit imperium, [illegible] decessoris morte [illegible]. De vitae termino, à vero abest Suetonius: *Obiit secundo & tricesimo aetatis anno*; periit enim primo & trigesimo, [illegible] Domitii, [illegible] *Fixit,* inquit, *annos regnavit, menses novem.* Cùm enim natus sit XV. [illegible] de mente Junio [illegible] possimus mundo [illegible] anno [illegible]. Quo [illegible] lingua est Alexandrinus, Stromatum l. 1. p. 249. cui consentit Graecum Eusebii Chronicon. Obiit igitur Junii die non *frontê*, ut scribit Casaubonus; non undecimâ, ut credidit Gallicus Cusanum [illegible] Eusebius; non decimâ, ut censet Baronius; sed nonâ, si Clementinam sequimur, & Eusebium, ut [illegible]. Quae dies in V. feriam incidit.

V. [illegible] novo Principatu, mors Junii Silani Proconsulis Asiae, ignaro Nerone, per dolum Agrippinae paratur. Ministri fuere P. Celer [illegible] Rom. & Aelius [illegible] rei familiaris Principis in Asia impositi. Ab iis Proconsuli venenum inter epulas datum: Silanus Augusti [illegible] erat: haec causa necis. Nec minus [illegible] Narcissus Claudii libertus, [illegible] custodiâ, & necessitate extremâ ad mortem agitur, invito Principe. Fuit is [illegible] ea tempestate ditissimus, ut qui [illegible] quater millies sestertium [illegible]. Quorum Claudio quondam [illegible] inopiâ [illegible], *[illegible]: Abundaturum, si à duobus libertis in consortium reciperetur.* Narcissi facultates Gallicanam [illegible] 3752 [illegible]. Idem [illegible] [illegible] Claudii [illegible] Agrippinam in [illegible] commolientem.

VI. [illegible] Agrippinam honores cumulabat, [illegible] [illegible] [illegible] sapientiae [illegible] est. Ubi tamen de providentia [illegible], atque sapientia disseruit, nemo [illegible] temperavit, quanquam oratio à Seneca composita multum cultus praeferret. Observatum primùm est eis qui rerum potiti essent, Neronem alienae facundiae eguisse. Nero puerilibus statim annis, vividum animum in alia detorsit. Caelare, [illegible], cantus aut regimen equorum exercere, & aliquando carminibus pangendis inesse sibi elementa doctrinae ostendebat. Ex [illegible] quibus [illegible] honoribus, tantum [illegible] Patris nomen recusavit propter aetatem. Ut certiorem adhuc indolem ostenderet, ex Augusti praescripto imperaturum se professus, neque liberalitatis, neque clementiae, nec comitatis exhibendae ullam occasionem omisit. Talia verò fuere quae ad Senatum, & ipsa à Seneca scripta recitavit, ut decreto Senatus insculperentur in columna argentea, & quotannis cùm novi Coss. Magistratum inirent, legerentur.

VII. Ad Paulum Ephesi consistentem [illegible] Ut [illegible] [illegible] magis moverentur, Christus Apostolo suo cooperatur, & per miranda haud vulgaria doctrinae ipsius testimonium praebet. Etenim sudaria Pauli semicinctiaque ad aegrotos delata, morbos pellunt & Daemones fugant. Sudaria cum semicinctiis vox peregrinae eruditionis, [illegible] vocabulum fecerunt, quia Romanis, quorum voces adhibuit Lucas, aliud *sudarium*, aliud *semicinctium*. Sudarium linteum est manuale, quo mucum & capite sudorem, & [illegible] tergebant. Ita de eorum [illegible] dictum. Neronem Phonascus monebat: *Parceret arteriis, ac sudarium ad os applicaret.* Sic cum fugeret monstrum hominum, *ante faciem obtento sudario*, equum inscendit, c. 48. & plerumque [illegible] sudario, prodiit in publicum sine cinctu & discalceatus, c. 51. Martialis l. 11.

Jam male regnorum torsit sudaria barbâ,
Et quoties labra purgât puella [illegible].

Semicinctia verò [illegible] vel cùm lavarent in balneis, aut gymnastica operam darent, vel cum [illegible]. [illegible]

[illegible]
[illegible]

Sed postea etiam ad alia semicinctia [illegible] fuere. Solent mechanici ea praeferentes adhibere, [illegible] ac mutiteri ferè omnes. Cùm igitur Paulus [illegible] in conficiendis tabernaculis, nil novi forte fuit, quòd *semicinctium* quoque [illegible] operam accommodaret. Semicinctium igitur illud est quod vernacula lingua vocamus, *un tablier*, quod veterâ [illegible] Linteâ Picardis dicitur, *un devantail*. Ea si linteo [illegible] ab Arotore nuncupantur:

Semicinctia demque Pauli
Atque ablata palam sudaria sessa per artus,
Languorem [illegible] [illegible]

D[illegible] Oecumenius & [illegible] sudaria à semicinctiis: eius tamen nobis non probatur explicatio: *Sudaria* quidem, inquit, *super caput ponebantur. Semicinctia verò in manibus tenere qui [illegible] gestare non possent, velutis sunt qui Consularem gestant fasces.* Ex Martiale quidem apparet, semicinctia

Marginal notes (left): Sueton. c. 8. — Anno Christi [illegible]. — Mors Silani atque Narcissi. — Tacit. Ann. l. 13. — [illegible] l. 2. c. 18. — Dio l. [illegible].

Marginal notes (right): Anno D. 54. — [illegible] Senatu [illegible]. — Tacit. Ann. l. 13. — Suet. l. 16. c. 10. — Dio l. [illegible]. — D. Pauli [illegible]. — Act. 19. — Sueton. l. 6. c. 25. — Arat. l. 2. [illegible]. — Oecumen. in Act. [illegible].

Anno D. 54.

[illegible] esse [illegible]. S. Bernardus de [illegible] Episcoporum cap. 2. [illegible] *[illegible] , nec [illegible] apparent.* Petrus Blesensis Epist. 100. *Aut [illegible] , aut in [illegible].*

VIII. Absit à nobis, ut Pauli sudaria, semicinctiaque impressam dicamus vim [illegible] [illegible]. [illegible] designatur, ut semicinctia sudariaque sola signa fuerint, quorum [illegible] explicabat sunt, atque prodebat, non secus ac ad umbram Petri, qui ægrotis, sanitas restituebatur. [illegible] Reliquias, aut [illegible] hoc momentaneas fuerit, non perpetuas affistens, [illegible], quam [illegible] corpus ejus [illegible], [illegible] & in longam de Reliquiis tractationem discedit, & nos hoc dicto compellat, [illegible] nobis imponit: *Dicat si illa ipsa Pauli sudaria & semicinctia haberentur, atque ab ipsorum [illegible], quid quæso [illegible] Arrofonomenus?* Uno verbo respondemus, Pauli sudaria hæc, atque semicinctia, preciosa nobis fore, ut Apostoli monumenta, & [illegible], Dei benevolentiæ, providentiæque argumenta [illegible], quibus ad amorem sui [illegible]. Non [illegible] Religio, ut [illegible] *semicinctia* [illegible], [illegible] aliosque honores exhiberemus [illegible], [illegible] & aperte [illegible]. Sic Apostoli Cathedra Jacobi, cum tota atque diligenti ab Hierosolymitanis asservabatur, quam [illegible] nullis seculis, nullâ corporis [illegible], [illegible] nullâ prosequebantur.

IX. [illegible] Apostolum, [illegible] Christi [illegible], [illegible] spe illecti, novam exorcismi formulam [illegible] Servatoris J. C. nomen inferunt [illegible]. Vigebat apud Judæos exorcismorum [illegible], [illegible] à magicis [illegible]. Neque mirum [illegible] facit animum alicujus Josephus Historicus, dum scripto prodit, Eleazarum, præsente Vespasiano [illegible] mundo, sub quo latebat radix [illegible] à Salomone monstrata, Diabolum [illegible]. Radici huic nomen imposuit *Baaras*, à loco [illegible], de qua fabulosa multa prodidit. *Tantis autem [illegible] propter [illegible] cap [illegible], opera [illegible] est. Nam quæ vocantur Dæmonia [illegible] [illegible] fuerit. Dæmones hæc [illegible].* [illegible] Judæi ejusmodi artes, Justini ævo martyris. *Ἐξορκισταί, Exorcistæ verò quidam, sunt adjurationes [illegible], arte quidam, [illegible] in adjurationibus utuntur, & suffitus adhibent, atque [illegible].* Ac illos potius, quàm Christianos ab Ulpiano perstringi existimamus, qui Christianos, [illegible]. Ulpiani verba sunt: *Medicus fortasse quis [illegible], etiam eos, qui alicujus partis corporis, vel totius dolorem [illegible] pollicentur, ut puta si [illegible], si fistula, vel dentium. Non tamen si incantavit, si imprecatus est, si, ut vulgari [illegible] verbo [illegible]. Non sunt ista medicinæ genera, tametsi sint qui hæc sibi profuisse, cum prædicatione affirment.* Vulgus quoque [illegible] nomen Tetragrammaton, miracula patrari [illegible]. [illegible] nomine Tetragrammatis miracula patrasse Dominum, [illegible] *miracula ac prodigia fecit.* Cæterum [illegible] seuum [illegible]. Insilit enim in eos homo, quem [illegible] spiritus, et [illegible] robore, omnibus illis superior, malos & malè mulctatos domo exegit.

X. Invitat nos historia parcelebris, de Exorcistarum officio atque munere, nonnulla subjungere, quibus Antiquitas illustretur. Imo Christianismus [illegible] [illegible] Dæmonum [illegible] [illegible] monumenta passim & ubique testantur. [illegible] Apostolorum ævo Exorcistæ [illegible] in Ecclesia constituerant ordinem, [illegible]. Exorcista porro ille est, qui impositione manus [illegible] energumenos [illegible] Dæmonibus Energumenos [illegible] [illegible] constituti, ab Episcopis, Presbyteris, [illegible] *Acolytho, Exorcista &c. in usu [illegible]*. Itaque Exorcistæ [illegible] ab illis Episcopi [illegible] *[illegible] te, immunde spiritus, per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, ut exeas & recedas ab hoc famulo Dei.* [illegible] *ordinis, ad hæc usque Ecclesiæ [illegible], Sanctorum Patrum attestatione [illegible] est, & in primis Ignatii Apostolorum discipuli, qui inter [illegible]* Quam Ignatii laudat Epistolam, ea ad Antiochenos scribitur, cujus verba sunt: *Saluto Subdiaconos, Lectores, Cantores, Ostiarios, [illegible]*, [illegible], subditam esse hanc Ignatii ad Antiochenos Epistolam, Viri doctis fatuè omnibus [illegible]. Certumque veteris laudata probant [illegible] vestigium, cùm Ignatii temporibus, tanta officiorum numeros, [illegible] Ecclesiæ. Alia [illegible] argumenta, quæ ex Cornelio [illegible] Laodicenæ, Carthaginensisque Synodi, Cornelii tamen testimonium nil habet virium, ad probandum Exorcistas ordinem constituisse, Hoc scribit Cornelius, in Ecclesia Romana fuisse *Exorcistas & Lectores, cum Ostiariis quinquaginta duos.* Utrum verò Exorcistæ ordinatione ad eorum promoverentur fuerit, non dicit Cornelius. Atqui nullus fingi ordo Ecclesiasticus potest, absque impositione manus Episcopi. Hæc [illegible] ab Episcopo. Synodus Laodicena statuit, *Quòd hi qui non sunt ab Episcopo ordinati, [illegible]*

Anno D. 54.

[Margin notes, partly illegible:] [illegible] Judæorum. — Baron. An. 56. n. 9. — [illegible] Joseph. [illegible] — Justin. [illegible] — Ulpian. [illegible] — Epiph. [illegible] — Act. 19. — De Exorcistis Ecclesiæ. — Baron. An. 56. n. 6. — Euseb. l. 6. c. 43. — Laod. can. [illegible]

Anno Dc. 54.

Ecclesia, quàm ut [illegible] *non possent*. Exorcistarum ordinationi ceremoniarum aliquid adjungit IV. Synodus Carthaginensis: *Exorcista cum ordinatur, accipiat de manu Episcopi libellum in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi Episcopo. Accipe & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum, sive baptizatum, sive catechumenum.* Singulis verò diebus ad energumenorum capita manus apponebant, [illegible] *per Exorcistas opportuno tempore ministrabatur*, ut ait eadem Concilio sancitum c. 92. Versabatur & Exorcistarum munus inspergendo catechumenos, ad quem [illegible], [illegible] deducebantur. Hinc scriptum Cyrillo Hier. *Exorcismos studiosè suscipe*, [illegible] *fit, & exorcizatus salubris* [illegible].

XI. [illegible] Episcopali manuum impositione E[illegible] [illegible] Patrum more factum est, nondum probavit Baronius, & nostro quidem judicio, omninò esse falsum. Primum ut eo dicamus argumentum, quòd pellendorum Dæmonum facultas quibusvis Christianorum indifferenter [illegible]. Quæ fuere autem ejusmodi, certum non [illegible]. Audiamus Justinum: *Et nunc etiam quæ in exorcismum sub Pontio Pilato Jesum Dominum nostrum credentur, Dæmones cunctos spiritusque malignos adjurantes, sub potestate nos nostra subditos habemus.* Quibus non Clerici magis, quàm Laici, à Justino indicantur. Quid hic Tertullianus inquiam? *Edatur hic aliquis sub Tribunalibus vestris, quem à Dæmone agi constet, jussus à quolibet Christiano loqui, spiritus ille tam se Dæmonem confitebitur de vero, quam alibi Deum de falso. . . . Nisi se Dæmones* [illegible] *ibidem illius Christiani procacissimi sanguinem effundite.* Non ab Clericis speciali munere initiatis, sed à quolibet Christiano confessionem hanc imperari, docet Tertullianus. Addatur quoque Origenes: *Iste spiritus est [illegible] inter Dæmonum genera, quod non pauci Christiani ejiciunt* [illegible] *, pro sua precatione, adjurationibusque simplicibus, quæ sunt artes humanæ [illegible]. Nam plerumque homines plebeii, simplices, & idiotæ hoc faciunt.* Secundum ducimus argumentum, Veterum ex monumentis, quibus primitivorum Exorcistarum munus, [illegible] Ecclesiastica recenseat officia. Nulla Clementis ad Corinthios in Epistola; nulla in Justino Martyre; nulla in Polycarpi missa Philippensibus [illegible], [illegible] in Epistolis Ignatianis; nulla in Clemente Alexandrino, in Tertulliano nulla Exorcistarum [illegible] mentio, cùm officiorum quæ vigebant in Ecclesia, sæpius meminerint. Quin etiam Canon 69. qui dicitur Apostolicus, [illegible] [illegible] ponunt; Episcopus scilicet, Presbyterum, Diaconos, Subdiaconos, Lectores, Cantores. De Exorcistis ne verbum quidem. Quod profundissimum sanè silentium, admirationem habet, si ordo Exorcistarum aliquis ab Apostolis institutus esset, qui non magis prætermitti debuit, [illegible], aut Lectorum munus, haud [illegible]. [illegible] [illegible]. Ex multis usque inter [illegible] Dæmonibus, quæ inter [illegible] [illegible], in quorum [illegible] [illegible] egere, neque debuit, neque potuit ab Apostolis, non magis quàm aut sanationum donum, aut linguarum. Itaque si Patribus fides [illegible] vis ea pellendorum Dæmonum, cum [illegible] quomodoque communicata fuit: *Tanta virtus inest nomini Jesu contra Dæmones, ut nonnunquam a* [illegible] *etiam nominatum, sit efficax.* Et apud Epiphanium, Josephus Comes necdum Christianus, consignatum cruce fugavit Dæmonium: *In nomine*, inquit, *Jesu Nazareni crucifixi exi Dæmon ab hoc homine, ejusque sanus esto.* 4°. Episcopus Exorcistarum officio esse functos, Veterum ex monumentis [illegible]. Zonaras Comanensis, & Julianus Apamensis, vim Episcopalis dignitatis [illegible] gere voluerunt. Testatur enim Palladius Julius, quod Sozom. qui Episcopum egit, Dæmonum [illegible] [illegible], [illegible] propterea, ipsos reliquerissa, si tum temporis in ordinem ductos.

XII. Longiusculo paulatim miraculorum dono, ad certos homines restrictam fuisse pellendorum Dæmonum facultatem profitemur. Hinc novum Exorcistarum genus, de quibus fit apud Cyprianum Firmilianumque mentio. Mulier Prophetam agens, se pro Sancta vendidebat, de qua Firmilianus: *Subitò apparuit illic unus de Exorcistis vir probatus.* At quæstionis est, utrum manu ab Episcopo impositâ, ad hoc officii consecrarentur, quod disertè negant ab unum Constitutionum Apostolicarum, cujus magni debet esse momenti in ea re testimonium, utpote vetustatis suæ patrocinio: *Exorcista non fit ordinatione. Certaminis enim pro gratia Exorcista, bono voluntatis est, ac Dei gratia per Christum & adventum Spiritus Sancti. Itaque qui gratiam sanationum accepit, per revelationem declaratur à Deo, cum gratia quæ in eo est, omnibus est manifesta.* Quòd si non ordinabantur Exorcistæ, in ordinem sanè Ecclesiasticum adscripti non poterant. Tandem [illegible], quæ suo Exorcistas ut ordinem, dixerunt, non apud Latinos modò, sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ecclesia, Palæstinæ Metropolis. In ea Romanus, qui [illegible] pro Christo fudit sanguinem, Diaconus agebat & Exorcistam. In passione Procopii, à Clariss. [illegible] Valesio legimus: *In Ecclesia tria ministeria præbebat, unum in legendi officio, alterum in Syri interpretatione fungebatur, & tertium adversus Dæmones manus impositione* [illegible]. [illegible] Apostolis mansisse non volumus. Neque primis [illegible] [illegible] [illegible] ea [illegible]. Itaque scripsit omnibus, quod nonnulli Christiani adhibebant, non probabant Origenes: *Quæret aliquis, si conveniat vel Dæmones adjurare? Et qui respicit ad multos, quia talia facere ausi sunt, dicet non sine ratione fieri hæc. Qui autem aspicit Jesum imperantem Dæmonibus, sed etiam potestatem donantem Apostolis suis super* [illegible]

Can. 6. c. 7.

[illegible]

Can. Apost. [illegible]

Tert. Apol. c. 23.

Orig. l. 7. contra Cels.

[illegible]

Epist. 75.

Const. Apost. l. 8. c. 26.

Orig. tract. 35. in Matth.

Anno Do. 34.

omnes Dæmones, & ut informatos sanarent, docet quoniam non est secundum potestatem datam a Salvatore, adjurare Dæmones: Judaicum est enim. Hoc etsi aliquando a nostris tale aliquid fiat, simile fit ei quod à Salomone scriptis adjurationibus solent Dæmones adjurari. Sed ipsi qui utuntur adjurationibus [illegible] *aliquoties* [illegible] *Quinetiam autem & de Hebræo* [illegible] [illegible]

De Energumenis [illegible] apud Veteres [illegible]

XIII. Cum Exorcistarum munus in contemptum sit, ut Energumenos liberet, ratione jubemur nostrum historiæ legibus, de Energumenorum statu & conditione, informationem quamdam inculpere in animis. Nostras non semel solere mentes admirari, multitudinis Energumenorum, quæ passim Veterum monumenta [illegible] [illegible] [illegible] quæ nullam pertineret instituendo ordinario Exorcistarum officio. Energumenorum meminere Patres, Synodi, Græci, Latini, ut energumenorum tam frequentia esse videantur [illegible] quam opera omnium. Itaque proclive [illegible] cognitu est, energumenos [illegible] debere distingui. Qui propriè vocantur energumeni, illi sunt quorum corpora Dæmones incolunt, [illegible] qualis ex [illegible] Gadarenis, quem ne catenis quidem quisquam poterat vincire: *Propterea quòd sæpe, pedicis & catenis vinctus fuerat, sed disrupisset catenas ab eo catenas, & pedica contrivit, & nemo poterat illum eum domare.* Pro Dæmoniaco quoque facillimè [illegible] habebatur, qui licet imperitus, & vix vernaculæ suæ linguæ gnarus, expeditè tamen Latinè, Græcèque loqueretur, aut qui quæ in loco valde celsi [illegible] gerentur, sciendo narrare poterat. Talis ancilla, quæ Pythonis spiritu repleberetur, qui jubente Paulo eâ egressus est. Talis & homo ille, quem, vexante Dæmone filii Scevæ sua exorcismi frustra [illegible] voluerunt. Qui Energumeni sunt [illegible] rarissimi, ut Veteribus nil causæ fuisset, ob eorum [illegible] [illegible], perpetuum Exorcistarum munus [illegible] [illegible] [illegible] quæ non [illegible] ; notum scilicet qui morbos insolitos, perturbationesque patiebantur affectus. Primum [illegible] [illegible], adeò immorigeri fuere [illegible] quis impugni non possit, quin [illegible] [illegible] [illegible] fecissent *Ecclesiarum* [illegible] *terrerent*, Circumstantesque [illegible] [illegible]. Solemne Judæis fuit, morbos difficiles ascribere Dæmonibus. Quod observavit Lightfootus: *Judæi* [illegible] *præsertim, quibus distortum est corpus, vel mens turbata & agitata phrenesi, malis spiritibus attribuere. Maimonides in Gerushin. Si quis vexatur spiritu* [illegible] [illegible]. *Consuetudo loquendi* [illegible] [illegible]. Josephus quidem Saüli Regis affectionem morbo Dæmoniaco vindicat: *Saulus verò in Dæmoniacum* [illegible] [illegible] *& strangulari videretur.* Perturbabatur certè Saulus à spiritu malo, quem tamen nemo [illegible] [illegible], utpote qui musicâ adjuvabatur, [illegible] [illegible] pellendis corpore Dæmonibus. Juxta morem hi sententiam descendere Christianè, qui morbos, affectionesque perturbationes, efficaciæ Dæmonum ascripsere. Quod patriunt verba Origenis, qui ostendit animos posse recipere diversæ operationum spirituum: *Et malorum quidem duplex spectie, id est, tale* [illegible] [illegible]

integre [illegible] *possideret mentem, ita ut nihil omnino aut quæ* [illegible] *intelligere vel sentire permittant. Sicut exemplo sunt hi, quos vulgò energumenos vocant, quos amentes & insanos videmus.* Quibus loquitur, amentium & infanium, Dæmonum efficaciam esse Origenes, ut eo morbo laborantes, Energumenorum in loco ducerentur. Quæ mente & jam hosce videntur Clementinarum Constitutionum Auctor: *Certare pro* [illegible] *Exorcista liberæ voluntatis est, ac Dei gratia per Christum & adventum Spiritus S.* [illegible] [illegible] *à Deo, quia gratia quæ in eo est, manifesta est* [illegible]. Nil Pseudo-Clementi causæ fuisset, [illegible] *gratiæ sanitatum* [illegible] *esse*, nisi id notetur & in epilepsia morbos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Sicut quorum* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *in terram* [illegible] *à Dæmonibus allidantur, aut quolibet modo vexatum in auxilium afferuntur, vel* [illegible] [illegible] *se dæmones regerent sacramentis. Excepere illos* [illegible] *corporum infirmitatibus* [illegible] *hujusmodi passionibus in terram* [illegible]. Et [illegible] de verbo Chrysostomi Hom. in Act. XLI. *Annon videtis Dæmoniacos quando* [illegible] *à morbo, quam sint febricosi, quam tristi vultu, quantâ* [illegible] *videt illorum plena sunt!*

Ca[illegible] c. 26.

Matth. [illegible]

De [illegible] Energumenis [illegible]

XIV. Extant de Energumenis vetera Synodorum leges, quibus de ipsorum conditione [illegible] [illegible]. In Concilio Carthaginensi [illegible] [illegible] [illegible] *Energumenis* [illegible] : *Pavimenta domorum Dei Energumeni verrant.* Ipsis in Templo assidentibus quotidiana alimenta ministrabantur Exorcistarum operâ: *Energumenis in domo Dei* [illegible] *victus* [illegible] *per Exorcistas opportunis temporibus ministretur.* Singulis [illegible] [illegible] [illegible] *Energumenis manus imponant.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Exorcistarum munus hoc. Cornelius in sua ad Fabium Epistola, apud Eusebium l. 6. *Exorcistas & Lectores, cum ostiariis quinquaginta duos esse* scribit. Quæ nostra quoque conjectura confirmatur, Cornelius qui energumenos esse, qui morbo à Dæmonibus immisso, laborare putabantur. Secus eis bono in una Ecclesia tot Exorcistæ? Canonum [illegible] Energumenorum partes præscribuntur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Si quis Dæmonem habet, ne fiat Clericus, sed neque cum fidelibus precetur. Purgatus autem recipiatur, et si* [illegible] *dignus, fiat.* In Hispania ne vel cereostos Ecclesiæ lampades [illegible] poterant: *Prohibendum ne lucernas publicè accendant* [illegible] [illegible] *à communione.* Neque tamen ipsorum nomina [illegible] [illegible]: *Energumenis qui ab erratico spiritu [illegible], horum nomina neque ad altare cum oblatione recitandum, neque permittendum ut suâ manu in Ecclesia ministret.* In nonnullis Ecclesiis expertes omnes & Eucharistiæ, ut ex [illegible], hæc [illegible] : *A communione Dæmoniaco in nostra*

Ibid. [illegible]

Ibid. c. 90.

Euseb. l. 6. c. [illegible]

Lightf. h. heb. in Matth. 17. p. 310.

Joseph. Ant. l. 6. c. [illegible]

Can. Ap. 78.

Ibid. c. 37.

Ibid. c. [illegible]

Orig. de [illegible]

Conc. Coll. p. [illegible]

Anno Dom. 54.

[illegible] Domini [illegible] absumere, secundum illam Evangelii sententiam, Nolite Sanctum dare canibus. Alii verò ad severitatem adspiciunt, … quotidie si posset, Eucharistiam ministrandam esse censebant. Exempla quidem docuere, sacramentorum perceptionem fuisse uberiorem. Rem ferè prodigio similem, ut certam exploratamque narrat Pseudo-Prosper, quæ contigit Carthagine. Juvencula natione Araba, ancilla Dei habitum gestans, cùm in hæreticæ simulachrum Veneris impudicè aspexisset, statim à Dæmone correpta, qui necdum [illegible] [illegible] [illegible]. Ut postea ad altare perducta est, particulam corporis Domini nullam percipere, quam sentibus mandens trajicere non valuit: Mox igitur factum quod [illegible], [illegible], à quodam Diacono suggestum est, ut calicem salutaris [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], si de purgatione sua cogitent, ut se salutari Christianorum medela, monitisque attemperarent, nullus modo communicent, sacramenti ipsius virtute, vel momenti, ut incursu Dæmonum quo [illegible]. Sanctio de Elibertanorum Patrum sanctio legitur c. 37. Eos qui à spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet. Si verò fideles fuerint, dandam eis esse communionem.

XV. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filios Scevæ vulneratos aufugisse, incidit timor in eos omnes, & multi eorum qui crediderant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sua: non pauci verò ex iis, qui curiosa illa coluerant, comportatos libros exusserant, ut nummos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quinquaginta millia. Ex quibus sacramentalem Baronius Confessionem extendit: Diversam, inquit, planè hanc fuisse putamus confessionem, ab illa quam ad Joannis baptismum venientes agere consueverant, certum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] confessio delictorum. Illud tamen pro pace sua dixerim viri illustrissimi Purpurati, eos confitebantur Ephesi peccata sua, non jam sacris undis ablutos esse. Credidisse quidem fatemur, quia priùs baptismo fuere, baptizatos esse non liquet. Imò hæc illa Ephesiorum confessio, professio fuit veræ pœnitentiæ peccatorumque detestatio; si quæ pudore non prohiberentur ea palam publicèque proferent; quod videtur hîc factum ab iis qui rerum crediderant, baptizarique volebant, quam artes curiosas quæ magicæ exercebantur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eorum libros, iisque publicè combustis declararunt. Quæ confessio antecessit baptismum, non secuta est. Concedamus tamen Ephesiorum baptismum præcessisse confessionem; non ex eo tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quoniam confessio sacramentalis Lege [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ephesiorum libros fuit, utpote solâ ad confitendum conscientiæ pœnitentiam ad eam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quæ suæ imponitur. Ephesiorum confessio multorum quorum fuit, omnium non fuit, sed ferè multorum, quæ magicos libros non tenuerunt. Confessio sacramentalis exponit omnia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] confessio, certum peccati genus comprehendebatur, facta videlicet curiosa, quorum omnium omnes edaces fuisse, non est admodùm probabile. Confessionem sacramentalem excepit pœna à Sacerdote imposita. In Ephesiorum confessione ad satisfactionem à Paulo fuit irrogatum. Porrò ne vel quingentos & eo amplius post Dominum editum annos, confessionem sacramentalem in usu fuisse, docet Cyrillus in Vita Euthymii, capite LXXX. Apud illum aliquando docuisse traditur, qui tum eo sensum verbaliter, Quid sæpe videret terribilem Angelorum visionem, unà secum ministrantem, & sancta peragentem; quidque in Domini corporis sumptione, atque quidem ex accedentibus terreret ab ipso illuminare, atque autem velut infamare morteque affici, qui utique scilicet indigni erant eo lumine & splendore. Quamobrem non cessabat asserere fratribus, illudque Apostoli apertè admonere, ut unusquisque attendat & seipsum probet. Quid opus eo mirandis, si sacramentali confessione omnia vel peccata retulissent? Neque ut tunc participent Eucharistiam, fratribus mandat, ut integram confessionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tantum ut seipse probent, quod est à confessione longè diversum.

XVI. Quid sit fuerint περίεργα, curiosa Ephesiorum, paulò accuratius est explicandum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ ad artes magicas spectant. Apud Horatium Canidia:

> An quæ movere cereas imagines,
>
> [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
>
> Deripere Lunam vocibus possim meis.

Herodianus περίεργον vocat, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Dæmones Dæmonesque [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] magicæ quæstionis tenebant: Amuletta quoque & agrypnia, & qui dicuntur Paradisi, & Omnipompe, & quæcunque sunt alia periergia apud eos curiosè exercebantur. Ad Ephesiorum verò erga magicam amorem nil accedere poterat. Itaque Apollonium Thyanæum orbi huic in pretio erat, teste Philostrato: Cùm pestis graviter Ephesum invasisset, nec aliud sufficiens remedium inveniretur, legatos Ephesii ad Apollonium miserunt, eum medicum ex remedium deposcentes. Apud Lucam quem περίεργα, curiosa, artes magicas sonant, quam illustrant explicationem Veterum testimonia: Curiosa dicit magicas artes industriam, neque solùm eorum verbis [illegible] [illegible] [illegible], quo hæc postea affirmavit, quando ipsos, quibus fieri eratr. [illegible] Christum Dominum & Apostolos ejus videat honorare, & doctrinam sub quinquaginta numero denariorum habeat laniandis, eradis quos corpora quæque se fieri subjiciebant, in hac vera Decalogi præcepta transgrediuntur.

XVII. Quid verò causæ fuit, cur Ephesii libros combussisset fuit, cùm ingens distrahendorum pretium emolumenti fuisset propositum? Doctè sanè & magnificè rem explicat Oecumenius: Libros combusserunt, licet alii baptizandi illis adessent, quæ ut libros sibi comparare vellent. Primum quidem, ne quis lectione corrumperetur periculose foret. Deinde verò ne quispiam ex baptizandis commoda posset acquirere: quemadmodum enim interdictum erat, ne lucrum à fornicatore partum Deo offerretur, ita neque baptizandis facultas

 alienum

Euseb. de Promiss. & p. 189. (margin note)

Aposs. L. c. 14. (margin note)

De Ephesi. Baron. … (margin note)

Act. 19. (margin note)

Baron. an. 56. n. 19. (margin note)

Quid … (margin note)

Horat. Epod. 17. (margin note)

Herod. l. 4. (margin note)

Philostr. L. 4. c. 3. (margin note)

Oecum. in Act. 19. (margin note)

De librorum combustione. (margin note)

Oecum. in Act. 19. (margin note)

argentum poni ad pedes Apostolorum justum judicabant, aut facile suspicandum. Quibus accedit, ut [illegible] significari, quantum odii [illegible] magia [illegible] in qui [illegible] infamia. De ambulatorum librorum pretio aliquid est aspiciendum; quod claris. [illegible] nummum [illegible], *Argyrum* [illegible], quem Lucas [illegible] adhibuit, dum significat denarium. Quasi verò [illegible], [illegible] tandem denarios persolverint? *Argyrum* respondet Hebraeo [illegible]. *Cesephi* autem [illegible] [illegible], [illegible] est cum [illegible]. [illegible] Numerorum 7. 31. [illegible] [illegible], dicitur [illegible] *secundum siclum Sanctuarii*. In [illegible] quidem ponitur, [illegible] siclus, [illegible] [illegible]. Nostro tamen judicio, Hebraeorum siclus drachmas quatuor continebat, quod & Josephus [illegible]: *Siclus autem numismatis genus est apud Hebraeos, quod [illegible] drachmas Atticas.* Pretium ergo [illegible], ad quinquaginta circiter librarum Gallicarum millia accessit. Quod [illegible] magni haud esse videtur, cum credentium non pauci, comportatos libros flammis delevernt, ac [illegible] non pecunia, [illegible] magni libri aestimarentur, ut ea praecipue [illegible], [illegible] [illegible] dignationem [illegible]. [illegible] ingentes librorum pretii meminit Lucas, ut tam odii adversus magiam, quam amoris erga Evangelium, magnitudinem perdiscas hanc ostenderet.

XVIII. Dum versatum Ephesi Paulus, memorabilem commemorat pugnam, cujus & ipse meminit: *Si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi prodest?* Quae difficultatem [illegible], [illegible] est [illegible]. Legitur apud Nicephorum, [illegible] Ephesi [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] Pauli [illegible] pedibus [illegible], [illegible], ut [illegible]* [illegible] *[illegible] contra ipsum [illegible], in [illegible] quidem [illegible] [illegible], [illegible] ad pedes Pauli [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] corpus ad [illegible] [illegible] atque [illegible] [illegible].* Hanc [illegible] pugnam, tradit Nicephorus. Neque mirandum Lucam Actis [illegible] [illegible] [illegible], cum ex Evangelistis solus Joannes Lazari resurrectionem commemoret, de qua tamen [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] bestiarum [illegible], quod apud Romanos [illegible] [illegible] ad *feras* per [illegible], sed ad voluptatem populi, ut in oculis ejus feras in [illegible] [illegible]. De Claudio Suetonius: *[illegible] [illegible] [illegible] in Vaticano [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] genere, *[illegible] [illegible] fuit: [illegible] [illegible] & [illegible], ut [illegible] Claudianus [illegible], & [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], id quod in [illegible] [illegible] gladiatoribus & bestiariis [illegible] Romae* [illegible] à [illegible] Principibus, liberos [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] ad pugnam cum bestiis [illegible], [illegible] [illegible] ad id certamen [illegible]. Sic Nero *[illegible] ad ferrum [illegible] quadringentos Senatores, [illegible] Equites Rom. & quosdam fortuna atque [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & varia arena [illegible].* [illegible] [illegible] Smyrnaeus:

Quanti sua funera vendunt
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone.

Sed de Confessorum Gloriosorum, [illegible] [illegible] [illegible] coegerit Domitianus, quem & [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] quoque sunt, qui Paulum Ephesi [illegible] [illegible] objectum [illegible] [illegible], à [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quidem feras [illegible], [illegible] & [illegible] subjectas [illegible] [illegible]. Ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quaerimus ad [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quod est Pauli vocabulum. Qui [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manibus, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] *palum suspensa, bestiis [illegible] est.* [illegible] [illegible], cum bestiis [illegible] certaminis [illegible]. Qui verò adversus feras depugnabant, [illegible] [illegible], liberâ manu [illegible] vel [illegible] [illegible]. Neque verbis Perpetuae [illegible], [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pugnavit.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Graecum [illegible], significat ad bestias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Martyres qui bestiis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] apud Eusebium, & Actis Perpetuae [illegible]. Insuper hoc civium Rom. [illegible] [illegible] [illegible], ne [illegible] [illegible]. Quod [illegible] vel à [illegible] [illegible] [illegible]. Cum Praeses Lugdunensis [illegible] Martyres: *Quicumque cives Rom. reperti sunt, capite [illegible], [illegible] [illegible] sunt bestiis.* Jam verò Paulus civem Romanum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Legem [illegible] [illegible] tulerat P. Valerius Publicola, ut [illegible] Magistratus civem Rom. adversus provocationem verberare aut necare vellet, docente Valerio Maximo l. 4. c. 1. [illegible] lege [illegible], Paulus ad Caesarem provocando bestiis [illegible] [illegible]. Denique Paulus non praeteriisset se [illegible] objectum bestiis, dum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in [illegible] ad Corinthios Epistola. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], bellicosam Ephesi Paulus [illegible]. [illegible] [illegible] non credimus, [illegible] [illegible] Apostolus [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Romanorum privilegio ab Ephesinis Magistratibus cogi posset.

XIX. Tertullianum ergo Theophylactumque [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], *bestias esse* [illegible], hoc est, homines [illegible] [illegible] atque [illegible], qui in Paulum [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Nero [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Ignatius, *[illegible] [illegible] [illegible], hoc est,* [illegible] [illegible]. Bestias [illegible] in Paulum [illegible] Theophylactus [illegible]: *Pugnam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adversus Judaeos.* Eadem & Tertulliani [illegible] est, cujus verba [illegible] [illegible]. A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Veterum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] pugnam [illegible]. Quippe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cum [illegible] est prior ad Corinthios Epistola. Argumentum

[illegible] sunt verba hæc: *Permanebo Ephesi usque ad Pentecosten.* Compressâ verò seditione Ephesinâ, ex ea urbe statim discessit Apostolus [illegible] *postquam verò cessavit tumultus, cùm advocasset Paulus discipulos & complexus esset, abiit proficisceretur in Macedoniam.* Diversa quoque est Pauli [illegible], ab afflictione Asiana, cujus in posteriore ad Corinthios Epistola. Quæ ad seditionem Demetrii optimè quadrat; cum ea in magnum non Christianis modo, sed Evangelio quoque procreaverit periculum. Quantum utique conjecturâ possumus, theriomachia Pauli hæc Judæorum persecutionem indicat atque blasphemiam: *Cùm autem quidam indurarentur, & non crederent, maledicentes viam Domini coram multitudine, discedens ab eis, segregavit discipulos, quotidie disputans in schola Tyranni.* Quo facto magis exasperati Judæorum animi, longè vehementius obstitere Paulo. Quantum fuerit eorum in Christianos odium, quàm acerbum, docet Justinus Martyr, cujus verba Paulinum aliquid locum sonuerint: *Eos qui spem in Christum collocarunt, & eum qui ipsum misit omnipotentem Conditorem universorum Deum, aspernamini, & quantum in vobis situm est, dedecore afficitis, diris execrationibus devoventes, in Synagogis vestris eos qui in Christum credunt.* [illegible] *infestantes, propter eos qui in præsens rerum potiuntur. Quotiescunque autem id facere potuistis, id quoque præstitistis.* Sic [illegible] Evangelium [illegible] triumphabat Ephesi, quievisse Judæos, quis credat? Hanc diu adversus Apostolum pugnam. Ne hic quidem prætereundum, [illegible] In quo si assentior Theophylacto, qui Pauli theriomachiam de concitata à Demetrio seditione explicat: *Magis* [illegible] *quit, placet sententia Tertulliani, qui ait* [illegible] *Apostolum voluisse Asiaticas* [illegible] *ad bestias Ephesi, illas* [illegible] *bestias Asiatica pressura, de qua in secunda ad eosdem.* Asiaticæ vero afflictiones, quæ in posteriori ad Corinthios Epistola indicantur, ad tumultum à Demetrio conflatum pertinent, fatente Pamelio. Itaque Tertulliani [illegible] non est [illegible] Rom. Martyribus [illegible] ad bestias, [illegible] quo Eusebius *Attalum Præses gratificari populo studens, bestiis rursum tradiderat.* Urget [illegible] Pauli phrasim: *secundùm hominem cum bestiis pugnavi.* Quæ non sunt tanti, ut de sententia discedere nostra cogant. Quippe etsi fortius loquamur, pervulgata Romanis ex sola consuetudine fuisse in Martyribus vocabula, nihil constat, Christianos qui damnabantur ad bestias, ultimo tandem supplicio mactatos esse. Sic Adauctus, *Apud Cæsaream* [illegible] *martyrium consummavit.* [illegible] *traditus est,* [illegible] *est.* Ut vel ex his confirmatur, Paulum fortè objectum non fuisse. Verba verò Pauli *secundùm hominem,* obscuriore conditio, nomen sanè optimam formam. *Secundùm hominem* nobis significat judicium hominum atque sermonem, qui vitæ immortalis spernuntur.

[illegible] *Secundùm hominem* opponitur phrasi, *secundùm Deum,* 2 Cor. 11. 17. *Quod* [illegible] *non loquor secundùm Deum,* ut Dei sapientiam rectamque æstimationem decet. In loco Pauli, *secundùm hominem* [illegible] cum verbis, *si mortui non resurgunt,* conjungenda, unde perspicuus ille sensus fiat, *Si cum bestiis Ephesi pugnavi, quid mihi prodest, si mortui non resurgunt, secundùm hominem,* hoc est, quomodo judicat mortuus homo judicat.

XX. Vertente anno, Paulus primam ad Corinthios effecit Epistolam. Nostram quidem impugnat Chronologiam Epistolæ subscriptum: *Ad Corinthios prior, missa fuit Philippis, per Stephanum, & Fortunatum, & Achaicum, & Timotheum.* Verum enimverò quam vitiosa sit lectio hæc, vix ponendum in dubio. In Ecclesiæ Alexandrinæ exemplaribus d. [illegible] fuisse, ex Athanasiana Synopsi patet est. *Nam ad Corinthios scripsit Apostolus, ex Ephesio Asiæ,* quæ vera esse ostendunt, et magnos loquet argumentum. Verba sunt Epistolæ: *Permanebo autem Ephesi usque ad Pentecosten.* Quibus apparet, Paulum in ea urbe constitisse, dum priorem Corinthios scriptam ante. Neque statuant hanc [illegible] profectionem, ut viris clarissimis placuit, quasi eo transitu constituisset. Scripta enim est Epistola, prius quam Macedonicam susciperet profectionem, cujus in cognitione jam volvebat animum: *Abiit autem Ephesi* [illegible] [illegible] salutatio qui Corinthios impertit: *Salutant vos Ecclesiæ Asiæ, salutant vos in Domino multum Aquila & Priscilla,* quibus hoc clarum est, Apostolum tum temporis, & in Asia egisse, & præsentem [illegible] Cùm enim Apollos pervenisset Ephesum, *illum audientes Aquila, & Priscilla* [illegible] *Dei.* Deinceps Philippis [illegible] Epistolam, [illegible] *vos cùm Macedoniam transiero.* Quibus manifestum est, [illegible] Macedoniâ, in qua sitæ sunt Philippi. Anno Domini LV. priorem ad Corinthios conditam fuisse, probare contendit Baronius, more admodum [illegible]. Vult enim Tertullianum de Monogamia librum, anno Dom. CCXIV. scriptum fuisse, [illegible] *ducti à tempore scriptæ primæ Pauli Epistolæ* [illegible] *Domini* [illegible] C L X. [illegible] est ad Corinthios Epistola, [illegible] Chronologiam duxit, neque si [illegible], ad [illegible]. Verba sunt Tertulliani: *Cur non potuerit post Apostolos, idem Spiritus superveniens, ad deducendam disciplinam in omnem veritatem . . . supernovata jam* [illegible] *tempus in collectione factum fit, annis circiter* C L X. *ex illo productis.* Hæccine est annorum intervallum deducere à tempore scriptæ priorem ad Corinthios Epistolæ? Hoccine significant phrasis *post Apostolos,* quæ ipsorum mors potius indicatur? Quòd si ab annis Domini C L X. numerentur, non usque in quantum, sed in quantum & quo-[illegible].

XXI. [illegible] Epistolæ scriptæ hæc est, Corinthiorum [illegible] quo-

Anno Dom. 54.

rum causa sint, remotis scandalis superatione, [illegible] concubinis ignem complectentes, longissimè est anteponenda. In excommunicatione incestuosi, eorum negligentiam culpat, scholasticosque [illegible]. Corripit eorum [illegible] litores, quibus vel apud Ethnicos contendebant. Matrimonium deinde commendat, cui tamen [illegible] anteponit. De idolothytorum usu [illegible] instituit. Honestatem in Ecclesiæ conventibus servandam esse docet, quà mulieres aperto orare capite prohibentur. Quod in celebranda Eucharistia peccatum perpetrarant, laudata sacramenti institutione emendat. Resurrectionem a nonnullis negatam, argumentis bene multis demonstrat, ipsiusque modum ostendit. Cæterum multa de cælibatu Presbyterorum, flagitiosorum excommunicatione, virginitate, quæ præcipua Epistolæ capita sunt, ab Annalium parente tractantur, quæ nos in Dissertationibus perstringemus. Itaque ea sola subjiciemus, quæ historiæ haud multùm noceant [illegible]. At primùm de cælibatu, insignem errorem, quem ex Dione Baronius suppeditavit observationem, dissimulare non possumus: *Augustum, inquit, constat [illegible] cælibatum gravissime [illegible], & [illegible], [illegible] eas quæ perpetuam virginitatem custodirent, summis affecisse premiis.* Quis [illegible] Baronio, tacitis [illegible] non poteret, [illegible] Augusto cælibatum, cordi fuisse? Atqui longè discrepat mens [illegible], ab sententia Dionis; qui Augustum exhibet Equites Rom. sic compellantem: *Quare [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible] gratiâ [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible].* Facta verba addidit Augustus. Pergit enim Dio: *Postquam ad hunc modum cum utrisque fuisset locutus, [illegible]* Hoccine est, ut scriptum Baronius, imperatoris [illegible] digna persolvere præmia? Sunt ergo Vestalibus, ut rependit Augustus, quæ [illegible] jugalis [illegible] fuerunt.

XXII. De Pauli cælibatu, permagna est & perdifficilis quæstio, quæ hic nobis est [illegible] examinanda. Legitur insignis locus, [illegible] ad Corinthios I. epistolæ [illegible] *ἀδελφὴν γυναῖκα [illegible]* Quia [illegible] Paulum [illegible] matrimonium [illegible]. [illegible] Baronius [illegible] tempore Paulum fuisse virginem. Imò pro Pauli cælibatu ex verbis [illegible] argumenta petit: [illegible] *Græcè* [illegible] *γυναῖκα* [illegible] Clemens Alex. [illegible] Pauli cælibatum [illegible]. Græca quidem [illegible]. Audiamus [illegible] capite v. 21. [illegible] Homo novus & [illegible] Baronius [illegible] Paulum [illegible] cælibatum: Nil prohibet [illegible]

Pauli verba non de qualibet externa muliere, sed de sua ipsius sorore eadem germana, posse intelligi, cùm præsertim testimonio Lucæ constet, Paulum habuisse sororem cujus filius ipsum liberavit ab insidiis Judæorum? Hem nil prohibet! Prohibet sanè Paulus: *An non licet nobis sororem mulierem circumducere, ut & reliqui Apostoli, & fratres Domini, & Cephas.* Germanasne sorores Petrus, Jacobus, fratres Domini circumducendas habuerunt? An unquam circumduxerunt? De eodem tamen mulierum genere & conditione, locum esse capiendum, inficias ire nequimus. Prohibet & [illegible] Antiquitas, cui de *germana sorore* circumducenda, non venit in mentem, sed vel de propria uxore, vel de opulentis mulieribus, quæ Apostolis alimenta subministrabant, etsi non nos lateat, in Commentario Epist. ad Romanos Theodulo perperam ascripto, de Phœbe Diaconissa, quam Paulus commendat, hæc legi: *Eaque si forsitan Pauli soror fuerit?* Prohibet interim, ut vel Pauli soror valetudinaria atque inerti [illegible], ut fratri comes ire potuerit, vel continuum unum retinuerit. Apage figmentum. Neque magis placet [illegible] Hieronymi, quod à Latinorum compluribus, magno plausu & clamore comprobatur: Paulum videlicet, *de aliis feminis dixisse mulieribus, quæ juxta morem Judæorum, Magistris de sua substantia ministrabant, sicut legimus ipsi quoque Domino factitatum.* [illegible] errore, & præjudicio explicationem [illegible]. Plus tamen soliditatis habet interpretatio hæc, quàm nervorum. Quippe Græci codices omnes legunt, *ἀδελφὴν γυναῖκα*, non plurali numero, *ἀδελφὰς γυναῖκας*, quem utique Paulus adhibuisset, si de mulieribus bonis sua erogantibus, mente animoque cogitasset. Præterea multum movisset scandali Apostolica, si assumptam mulierem, quæ non fuisset uxor, passim & ubique circumduxisset. Honesti sanè atque decentiæ fundamentis. Canon Nicænus vetantur: *Interdixit omnino magna Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omninò qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem, nisi fortè aut matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantùm personas quæ omnem suspicionem effugiunt.* Itaque quam secum mulierem habuit Petrus, dum orbis regiones pervagaretur, [illegible] Neque unà solà muliere, sed [illegible] Dominus, varia Judææ loca peragrabat [illegible] Apostolum. Denique [illegible] ut probet, quòd pareret sumptibus Ecclesiarum, quæ circumductâ feminâ [illegible]. Quòd si [illegible] ipsa [illegible] Paulo [illegible] alimenta, quæ [illegible]

XXIII. Nil ergo detrahimus, quia hæc verba sunt Apostoli, *an non licet nobis sororem mulierem circumducere?* Profectò [illegible] vulgata [illegible]. Nonne [illegible]? [illegible] quomodo [illegible]

Anno Do. 54.

Scripturæ phrasi ἄδελφε ἀδελφὴ, vox fratres? Ubi vox *fratres* non tam hæc est, quàm illa vox. Sed & vulgata expositio pervertit ordinem Pauli, scribentis, ἀδελφὴν γυναῖκα, non γυναῖκα ἀδελφήν? Quocirca cùm vox Græca vel feminam designet mulierem, vel certum feminæ statum ex pie conjunctionem, hoc est, uxorem, tamen multò magis est consentaneum interpretari, *sororem uxorem*, quàm *mulierem sororem*: sic verborum ordo servatur: sic γυναῖκ potius de re[illegible] significat quàm soror, quod etiam necessarium est, cum faciendo [illegible] additum. Præterea Paulus in circumducenda [illegible] [illegible] jam [illegible], quod Cephæ fuit, qui uxorem potius quàm extraneam assumebat mulierem. Legitimam sanè uxorem circumductam à Petro fuisse, Clem. narrat Alexandrinus: *Aiunt certè B. Petrum, cum vidisset uxorem suam duci ad mortem, lætatum quidem esse, quod vocaretur, & quòd domum reverteretur, eamque cum adhortatus ac consolatus esset, nomine quoque compellasse ac dixisse, Heus tu memento Domini.* Insuper vis verbi περιάγειν, explicationi favet, utpote quæ auctoritatem aliquid in circumductum innuit. Non enim circumducere dicendus est, qui comitem secum habet æqualem. Rex quippe à satellite suo, ab aulicis non circumducitur, etsi Regi adhæreant: potissimè autem Rex dicitur circumducere aulicos, Imperator exercitum. Denique non id Paulo juris fuit, ut secum duceret muliebrem mulierem, cujus in arbitrio situm erat, Paulum sequi, nec ne. Quòd si Apostolo jus fuit circumducere uxorem, conjunxerat igitur aliquam secum in matrimonio [illegible] non [illegible] ullis nuptiarum copulare nuptiarum vinculo, sed eam quæ ducta jam fuerat, circumducere. Sic Petrus quoque & Paulus comparant, novam non contraxit matrimonium, sed quam ante Apostolatum acceperat, uxorem sibi comitem peregrinationum adjunxit.

Clem. Strom. l. 7. p. 7.

XXIV. Neque Antiquitatis præsidio nostra destituitur sententia, cùm Clemens Alex. apertè favet: *Et Paulus quidem non veretur in quadam Epistola suam appellare conjugem, quam non circumferebat, quia non magno ei opus ministerio.* Clementis opinio hæc de Pauli matrimonio etiam atque etiam observanda, cùm doctus ille Presbyter secundo seculo floruerit, nec verisimile sit eò processisse temeritatis, ut constantem famam abesse voluerit. In interpolata Ignatii ad Philad. [illegible] Pauli [illegible] sorore fieri: *Opto Deo dignus ad vestigia eorum in regno ipsius inveniri . . . sicut Petrus & Paulus & reliqui Apostoli, qui nuptiis fuerunt sociati.* Porro etsi in commendationem Ignatii exemplaribus deficientibus verba hæc, cùm utrique sit interpolatorum lectio Epistolarum, ex eo confirmatur novum non esse de nuptiis Paulinis sententiam. Persuasumque & esse de Paulino conjugio [illegible], ubi est Origenis Commentario in primum caput Epistolæ ad Rom. *Paulus ergo, sicut quidam tradunt, cum uxore vocatus est, de qua dicit, ad Philippenses scribens: Rogo te etiam, germana compar, adjuva illas quæ mecum ipse sunt. Si verò, ut alii videntur, sine uxore, nihilominus quæ liber vocatus est, servus est Christi.* Neque obscurè innuit Methodius in Convivio quem Thaliam vocat, Paulum connubii expertem non fuisse. Apostolum melius esse docet, *cum qui aliis minus molestam conjugem fuerit, apud se deinceps maneret, sicut & ipse faciebat.* Videns ergo Paulus, videns exemplum ut imitandum proponebat, ut à feminis pariter atque ipse, nuptiis temperarent. Qui vesania & mente capti, Methodium, Origenem, Clementem cum Baronio taxerent [illegible], Paulum virginem non fuisse, falsum [illegible] [illegible]. Ac fuit Pauli cælibatus cum moribus Judæorum vix consentit, connubio feminarum, suo generi multiplicando. Si credimus Chrysostomo, tres & viginti annos natus erat Apostolus, cùm ad Ecclesiam vastandam Damascum se contulit: *Qui XXXV. annos summâ ad serviendum Deo alacritate Domino mancipavit, perfecto denique octo & sexaginta annorum vitæ cursu, quem pro pietate tenuerat, quievit.* Josephus autem Helicon qui Rom cujusdam ad exemplum, crebris noctu ac die lavacris frigidis ad castitatem tuendam usus fuerat, anno ætatis trigesimo vel tertio, vel quarto, matrimonium iniit: *Matthias genuit me Imperante C. Cæsare anno primo, ipse autem sic habeo tres, quorum Hircanus maximus natu est, anno quarto Vespasiani Principis.* Primus Caligulæ annus incidit in XXXVII. Dom. Vespasiani verò quartus cum LXXII. Dionysiano currit. Deductis 37 ex 72. quinque & triginta supersunt, ex quibus unus saltem cùlunt antequam Hircanus cæteros in lucem. Quid si ergo Paulus anno ætatis trigesimo tertio alligatus est nuptiis, cùm Josephus, qui per omnes Judæorum sectas transierat, anno suo trigesimo quarto, & fortè tertio, cum uxore celebravit nuptias? Juvenes sanè Judæi procreandæ sobolis amor, qua sanctum cresceret Abrahamo semen, non vetitum est argumento, expertem nuptiarum non fuisse Paulum, cum Christi dicta disciplinam. Apostolatus quidem quo Paulus decoratus est, matrimonii vincula non dissolvit. Existimamus tamen, divinum Christi Præceptum, ex multis cautius continentia, quo expeditius operam navaret Evangelio, perpetuò [illegible] [illegible]. Sic [illegible] [illegible] solemne: *Volo omnes homines esse ut ipse sum, sed unus quisque proprium donum habet ex Deo.* Hoc est, optarem si fieri posset, omnibus donum esse, ut etiam perinde atque mihi, seponere suas uxores liceret, ut eò liberius ministerium obirent suum. Cælebs itaque Paulus erat [illegible] matrimonio, hoc est, non vel immaculati expers, peremtum carnis omnem, extinguente tempestatem, quæ fuerat ei divinitùs subministrata.

Chrys. l. 6. in Paul. laud.

Joseph. Vit. p. 998.

XXV. Est in argumentis [illegible] [illegible] [illegible] resurrectionem affirmat Apostolus, [illegible] [illegible] pro mortuis: *Quid facient, qui baptizantur pro mortuis?* Ac variis quidem Tertullian, [illegible] phanii, Chrysostomi, Isidori Pelusiotæ, Baronium tradit explicationes, anno LVI. n. 164. Germanam tamen loci difficillimi mentem, ne veram quidem eruere conatus est. Nos missis Veterum sententiis, quæ, si verum amamus, [illegible], nostram [illegible] explicationem subjicimus. Cum autem triplex sit in Evangelio baptismum, Spiritus [illegible], sanguinis, & aquæ, nec in verbis Apostoli sanguinis Spiritus baptismo locus, ad aquæ, sanguinis baptismum nobis est necessariò veniendum. Non desunt eruditi, qui Paulum interpretantur de martyrio: *Hoc sensu,* inquit Lightfootus, *verba apertè intelligat, quid facient illi qui subeunt martyrium.* Ne tamen nostra erret memoria, verbum βαπτίζεσθαι solum, per se non [illegible] significat martyrium, quod sanguinis est baptismo.

De Baptismo pro [illegible]

1 Cor. 15. 29.

 Sed

Anno Do. 34.

Sic in Christi sermone, semper cum verbo [illegible] connectitur: *Baptismo oportet me baptizari.* Et verbis sequentes, *Baptismum quo ego baptizor, baptizabimini.* Praetereà peregrinus est & inauditus ille sensus, quem clariss. Lightfootus Apostolico affingit orationi. Quis unquam eos [illegible] qui pro Christo Martyres obierunt, mortem significandam, scripsit dixitve, ipsos pro mortuis esse baptizatos? Quid hoc sibi vult, ad mortem [illegible] pro mortuis? An non Oedipo foret opus solvendo aenigmati? Denique & aetatis personarum distinctio, & argumentorum varietas, quae elucet in verbis Pauli, documento est, aliud esse Martyrium, aliud baptismo pro mortuis: *Cur baptizantur pro mortuis? Cur etiam nos periclitamur omni momento?* Cùm igitur in ultima parte hujus orationis, baptismus sanguinis commemoretur, in prima sane non comprehenditur. Alioquin geminis Paulus argumentis non [illegible] [illegible]. Planum [illegible] verba, utrobique, pro mortuis, designatos esse Martyres. Quorum in ferendis tormentis constantiâ, [illegible] magnitudine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] igitur Paulum explicaverit interpretatur sui. Q[illegible] Christianis, qui [illegible] Martyrum supplicia non deterriti, sed magis inflammata cupiditate baptismi, ad illum accederent quàm [illegible]? Quid facient, si mortui non [illegible]? *Cur baptizantur propter mortuos?* At ne quid dissimulemus, non unum aliquem scrupulum injicit explicatio haec. Primùm enim concoquere non possumus, quòd Sanctissimos Martyribus, qui pro Christo sanguinem fuderant suum, designandis, humile mortuorum vocabulum, Paulus adhibuerit. Debuerat ipse [illegible] [illegible], quo nullus augustior [illegible] [illegible] *Cur baptizantur propter mortuos?* Saltem dixisset, *propter mortuos in Christo.* Quia aliud est simpliciter mori, aliud mori vel in Christo, vel pro Christo. 2°. Perturbatis Corinthiis [illegible], ipsisque explorata, Paulus argumenta ducit ad probandam resurrectionem. Cùm autem pauci [illegible] Martyres, qui solam Judaeam sanguine suo [illegible], meritò in dubium vocatur, num si quid [illegible] Martyrum [illegible] est acceptum, venerit in notitiam Corinthiorum, nuper ad fidem conversis, anno nempe Dom. 52. Denique quo tempore data est prior ad Corinthios Epistola, Stephanus, Jacobusque Zebedaei filius, soli notissimo martyrio mortem invenerant, etsi constet obscuros aliquos Christianos, in persecutione Stephani periisse. Horum verò morte ad baptismum suscipiendum commoti nondum videntur [illegible]. Defuncto sanè Stephano, *Omnes dispersi sunt per Regiones Judaeae & Samariae.* Percusso Jacobo, [illegible] agitabantur Hierosolymae.

XXVI. A [illegible] explicatione, quam palam clarissimus prodidit Harduinus, [illegible] baptizantur, qui [illegible] Corinthiis [illegible], [illegible] cupiebant: *Id, inquit, cum [illegible] morbus [illegible], qui [illegible], [illegible] supremum [illegible].* *Et in his haud [illegible], qui, ut Paulus ait, ad [illegible] indigent. Quamobrem [illegible], [illegible] utrobique, propter mortuos, sive [illegible] utrobique, quorum [illegible]* [illegible] fuit, baptismo [illegible], [illegible]. *Et [illegible], hos solemus [illegible], nec [illegible] carere vellet.* Ea quidem explicatio, & in [illegible] Corinthios [illegible], tum ad [illegible] opportunè collocatur, & cum verborum quoque [illegible]. Sic [illegible] 1. Cor. 5. 15. Ephes. 3. 13. Neque explicationem desunt exempla. Sic Commentariensis, perpetrato in [illegible], [illegible] Paulo & Silae ad pedes: *Et baptizatus est ipse & domus [illegible].* [illegible]: *Video, inquit, quando aliquis terrae motus in mundo [illegible] fuerit, aut fames pestisve [illegible], aut irruptio facta sit [illegible], [illegible] ad baptisterium, ut [illegible] gratia [illegible].* Augustinus, quem laudat Harduinus l. xx. de Civitate Dei c. 9. *Neque enim piorum animae mortuorum separantur ab [illegible], quae nunc est regnum Christi.* [illegible] *ad altare Dei fieret eorum memoria in communicatione corporis Christi. Nec aliud prodesset ad ejus in periculis baptismum currere, ne sine illo finiatur haec vita.* Inspiciatur & Hieronymus Epistolâ l. xi c. 16. adversus errores Joannis Hierosolymitani. Ad alia [illegible] [illegible] sufficient verba Marcellini. Anno Domini CCCCXIX. Monaxio & Plintâ Coss. sic Comes Marcellinus habet, *Multae Palaestinae civitates villaeque terrae motu collapsae. Dominus noster J. Christus semper ubique praesens, & super montem Oliveti Hierosolyma vicinum, sese de nube manifestavit. [illegible] gentium [illegible], tam ipsae, quam [illegible] atque credulae, sacro Christi fonte ablutae sunt, [illegible] baptizatorum in tunicis, [illegible] Christi Salvatoris, [illegible], [illegible] resplenduit.* Simul [illegible] Judaei, qui permittente Juliano Templum instaurare Hierosolymitanum conabantur: *Cum [illegible] à Deo plagas [illegible], diffugerunt, & ad suas quisque sedes reversi sunt, Deum esse confitentes eum quem majores ipsorum [illegible] crucis [illegible].* Quo casu multos [illegible] baptismi cupidos, apertè loquor.

Anno U. C. 808. Per. Jul. 4768. Julian. Dom. 55. Neronis 1. [illegible] E. Lunae 18. Indict. 13. [illegible] 23. [illegible] 9. P. Mart. 30.

Coss. Nero Augustus, & L. Antistius Vetus.

I. Primus ille Neronis Consulatum [illegible] [illegible] magistratum, in [illegible] collegam Antistium [illegible], magnum Patrum [illegible], & [illegible] autem [illegible] quoque rerum gloriâ [illegible], majorem [illegible]. Porro [illegible] Agrippina [illegible], quae ad imperium spectabant. Anno [illegible] [illegible] vehebantur: quanquam illa magna ex parte [illegible] [illegible]. [illegible], literasque ad Reges mittebat, quod cùm diu factum esset, ferre graviter coeperunt Seneca & Burrhus, homines sapientissimi, & apud Neronem maxime auctoritatis. Itaque commodam occasionem nacti, huic rei finem imposuerunt. Cùm enim legati Armeniorum venissent, [illegible] Agrippina in tribunal, ex quo Nero [illegible], [illegible] appropinquare viderent, adolescenti ut antè descenderet, & ad [illegible] [illegible]

Anno Do. 34. · [illegible] · [illegible] · Marcell. Chron. · Theodor. l. 3. c. [illegible] · [illegible] · Anno Do. 55. · [illegible] · Tacit. An. l. 13.

Anno Dom. 55.

[illegible] ad obitum, perstiterunt; quo facto non sunt reversi, aliâ simulatâ causâ, ne Barbaris hanc labem ignominiamque imperii patefacerent. Cùmque secissent postea, ut ne deinceps [illegible] Agrippinæ [illegible], qui [illegible] imperium susceperant, itaque per virtutes optimè justissimeque administrarunt. Cæterùm infracta paulatim potentia matris, Nero in amorem [illegible], cui nomen Acte fuit, delapsus est. Ac penitùs abiit, quin justo matrimonio eam sibi conjungeret, subornatis Consularibus viris, qui regio genere ortam pejerarent. Abhorrebat ab Octavia, nobili quidem, & probitatis spectatæ; intemperanterque ne in stupra [illegible] [illegible] prorumperet, si aliâ libidine prohiberentur. At primum Agrippina more Neronem ab Actes consuetudine evellere tentat. Cùm autem in amore subactus, contrà obsequium in maritum, ipsa versis artibus per blandimenta juvenem aggreditur, sinumque potius cubiculum ac sinum offert, contegendis quæ prima ætas, & summæ fortuna expeterent.

II. Illis diebus, Cæsar inspectâ ornamenta, quæ Principum conjuges ac parentes effulserant, deligit vestem & gemmas, misitque donum matri. Sed Agrippina non his instrui cultus suos, sed cæteris arceri proclamat, & dividere filium, quæ [illegible]. Nec defuere qui in [illegible], & Nero infensus iis quibus superbia muliebris innitebatur, demovet Pallantem curâ rerum, quibus à Claudio impositus, velut arbitrium regni agebat. Partibus Agrippinæ maximè favebat, eoque autore Claudius nuptias incestas & adoptionem exitiosam suasit sublevaverat. Sed neque Neronis infra servos ingenium, & Pallas tristi arrogantiâ modum liberti egressus, tædium sui moverat. Præcipitis post hæc Agrippina, ruere in terrorem & minas, neque Principis auribus abstinere, quominus testaretur, adultum jam esse Britannicum, veram dignamque stirpem suscipiendo patris imperio, quod insitus & adoptivus [illegible].

III. Turbatus his Nero, & propinquo die, quo quartum decimum ætatis annum Britannicus explebat, volvere secum modò matris violentiam, modò ipsius indolem, ut quodam experimento nuper cognitam, quo tamen favorem latè quæsivisset. Festis Saturni diebus, inter alia æqualium ludicra, regnum lusu sortientium, evenerat ea sors Neroni: ubi Britannico jussit exsurgeret, progressusque in medium, cantum aliquem inciperet, irrisum ex eo sperans puerum sobrios quoque convictus, nedum temulentos ignorantem, ille constanter exorsus est carmen, quo evolutum sede patriâ rebusque summis significabat; unde orta misericordia manifestior, quia dissimulationem nox & lascivia exemerat. Nero intellectâ invidiâ, odium intendit. Britannicum [illegible], quæ illi jucundior suppetebat, quàm mors, ut quandoque apud homines gratiam paternâ memoria prævaleret, veneno aggressus est. Quod [illegible] opinione tardius cederet, venire modò Britannicum gnaro, accersitam mulierem suâ manu verberavit, arguens pro veneno remedium dedisse, Excusantique minus datum ad occultandam facinoris invidiam, Sanè, inquit, Legem Juliam timeo, coëgeritque se coram in cubiculo quam possit velocissimum ac præsentaneum coquere. Deinde in hædo expertus, postquam is quinque

Anno Dom. 55.

horas protraxit, iterum ac sæpius recoctum porcello objecit. Quo statim exanimato, inferri in [illegible] jussit. Cùm autem cibos potusque Britannici, electus ex ministris gustu exploraret, ne omitteretur institutum, aut utriusque morte proderetur scelus, talis dolus repertus est. Innoxia adhuc ac prævalida, & libata gustu potio traditur Britannico. Dein postquam fervore aspernabatur, frigida in aqua affunditur venenum, quod ita cunctos ejus artus pervasit, ut vox pariter & spiritus ejus raperentur. Comitiali morbo ex consuetudine correptum apud convivas ementitus, postera die inter maximos imbres sepulturæ extulit funere: corpus propter veneni ardore decoloratum, gypso oblinendum curaverat. Sed vis imbrium omne gypsum quod adhuc humidum erat, diluit, ut nefarium scelus apertum, ante omnium oculos poneretur. Tradunt plerique eorum temporum Scriptores, crebris ante exitium diebus, illusisse pueritiæ Britannici Neronem, superesseque Claudiorum sanguinem, stupro prius quàm veneno pollutum. Locustæ pro navata opera impunitatem, prædiaque ampla, sed & discipulos dedit. Apparet ergo Britannicum ex vita [illegible] fecisse Saturnalibus, quæ Decembris XVII. incipiebant, & per tres dies celebrabantur. Inter sacra mensa Britannicum edidisse animam, cùm quartum decimum ætatis annum expleret, disertè narrat Tacitus. Quibus conjecturâ [illegible], Britannicum secundo Januarii die [illegible] [illegible], [illegible] imperii in Sectionis esse delendam: Britannicum vigesimo imperii die, inter secundo Consulatu, natum fuit. Vocabulum quidem mense loco nominis die, non esse scribendum, eò liquet, quòd enim XV. Saturnalibus annus Britannici quartus & decimus non complebatur, si mense Septembri anni Dionys. XLII. natus est, sexto demum & quinquagesimo expletus fuisset.

IV. Ad res Judæorum nunc convertendus animus. Initio imperii Neronis, Judæa referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus, imperitique vulgi seductoribus, quos [illegible]. [illegible] Eleazarum verò Dinæi filium, qui multorum latronum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Romam [illegible]. [illegible] summum Pontificem, de rebus Judaicis melius [illegible], [illegible] ferre non posset, Doram Hierosolymitanum, summum Jonathæ amicum, promissâ pecuniâ denique induxit, ut per Sicarios eum interficeret. Quidam igitur, quasi religionis ergo, [illegible] sub vestibus, & Jonathæ familiaris permixti, peremerunt hominem. Cujus sceleris cùm nemo ultor exstitisset, summâ licentiâ Sicarii, per singula festa venientes, & ferrum celantes, pari modo immixti turbis, alios propter privatas inimicitias, alios conducti pecuniâ, non in reliquis urbis partibus modò, sed in ipso quoque Templo impunè confodiebant: & urbs quidem talibus infestabatur latronibus. Impostores autem & Magi multos illectos post se trahebant in solitudinem, pollicentes se divinitùs ostensuros clarissima signa & prodigia. His prolapsis multitudo, mox hæc pœnas dementiæ, à Felice accu-dem.

Ann. 13. c. 12.

Ann. 13. c. 13.

Sueto. in Ner. c. 33.

Agrippinæ potentia decrescit. Pallas curâ [illegible].

Mors Britannici.

Tacit. Ann. 13. c. 15.

Suet. in Ner. c. 33.

Tacit. Ann. 13. c. 16.

Suet. in Ner. c. 33. [illegible]

Tacit. Ann. 13.

Ann. 13. c. 15.

Res Judæorum. Sicarii [illegible].

Joseph. [illegible]

dies. Per idem tempus Ægyptius quidam Magus in Judæam venit, & Prophetæ nomen sibi arrogans, compluribus suasit, ut secum se, in montem Oliveti ascenderent, visuri suo jussu casura Hierosolymorum mœnia. Quo cognito, Felix [illegible] milites arma sumere, [illegible] multo, invasit eorum, cujus quadringentos occidit, ducentos vivos cepit. Ægyptius ipse pugnâ elapsus disparuit, Joseph. de Bello l. 2. c. 12. Ægyptii Magi comites, ad triginta circiter millia numero multiplicat, qui sunt memorantur etiam à Luca dicuntur: *Nonne tu es Ægyptius ille, qui ante hos dies tumultum concitasti, & eduxisti in desertum quatuor millia Sicariorum?* Si tanto Sectatorum numero abundasset Ægyptius ille, ut tradit Josephus, incredibile est plures & occisos, & captos à Felice non fuisse. Quadringenti solummodo perierunt, ducenti capti sunt in vincula.

Act. 21. 38.

De Templo Dianæ Ephesiæ.

V. Interea Ephesi Evangelium invalescebat, operâ Pauli, qui missis in Macedoniam Timotheo atque Erasto, ipse substitit ad tempus in Asia. Ortus est autem illo tempore tumultus non parvus. Nam quidam nomine Demetrius, figulator argenti, qui faciebat Templa Dianæ argentea, præstabat artificibus non parvum quæstum. Quibus congregatis ostendit, & Dianæ dedecori, & damno sibi esse Paulum concionatem, ad quas non in sola Ephesina urbe, sed in tota quoque Asia, multa priscam Deorum religionem ejecisset. Quâ oratione inflammati, clamaverunt: *Magna est Diana Ephesiorum.* Multa fuerunt in orbe terrarum Templa Dianæ, inter quæ illud eminebat civitatis Bubastis in Ægypto. Teste Herodoto: *In ea urbe Templum est Bubastis* [illegible] *sunt* [illegible] *grandiora, sunt sumptuosiora,* [illegible] *Bubastis, ea quæ linguâ Græcâ Artemis dicitur, sive Diana.* Omnia tamen & famâ, & magnificentiâ superavit Templum Ephesinum. De hoc Pomponius Mela: *In Ephesus, & Dianæ clarissimum Templum, quod Amazones Asiâ potitæ, consecrasse traduntur.* Verum centies tamen ædificatum esse Dianæ Ephesinæ Templum, magnum constat Auctoribus: *Dianæ Templum primus Chersiphron autè fabricatus est. Postea alius majus illud fecit. Sed cum Herostratus quidam id incendio consumpsisset* [illegible] *ornamentis & multis opibus ad id collatis, refectisque prioribus columnis.* Ultimum condidit Dinocrates, non Chersiphron, ut improvidè tradit Plinius. Rectius Solinus: *Id Templum cum postmodum ad cultum augustiorem Ephesii reformarent, faber operi Dinocrates præfuit.* De ultimo eo Templo hæc habet Plinius: *Magnificentiæ vera admiratio extat Templum Ephesiæ Dianæ, ducentis viginti annis factum à tota Asia: in solo id palustri fecere, ne terræ motus sentiret, aut* [illegible] *fundamenta tantæ molis locarentur, calcatis ea substravere carbonibus, dein velleribus lanæ. Universo Templo est longitudo* CCCCXXV. *pedum: latitudo ducentorum viginti, columnæ centum viginti septem à singulis Regibus factæ,* LX. *pedum altitudine, ex iis* XXXVI. *cælatæ, una à Scopa.*

Herod. [illegible]

Mela l. 1. c. [illegible]

Strab. l. 14.

Solin. c. 45.

Plin. l. 36. c. 14.

Dives erat Templum Dianæ.

Baron. An. [illegible]

VI. Ephesinæ Dianæ Templum erat [illegible], [illegible], [illegible] securitatis causâ pecunias in eo fuisse depositas. [illegible] ostendit, cujus verba sunt: *Fidem quoque civitati fecit ejus rei, Annibal Carthaginensis, qui veluti fortunæ quod habebat tot prælus congestum aurum, ut eodem Dianæ Templo novâ arte occultè deposuit.* Hoccine scripsit Justinus? Imo penitùs negat, quod ubi tamen à Baronio: *Namque Annibal cum ab Antiocho, Romanis inter cæteras conditiones pacis, deditionem ejus deposcerent, admonitus à Rege, in fugam versus, Cretam defertur.* [illegible] *quietam vitam egisset, invidiosumque se propter nimias opes videret, amphoras plumbo repletas, in Templo Dianæ quasi fortunæ suæ præsidia deponit.* [illegible] *nullam pignus opes ejus ærant* [illegible] *die, aurum suum in statuas, quas secum portabat infusis, ne conspecta opes vitæ nocerent.* Quibus geminis Baronii peccata coarguuntur. Etenim neque prætium congestum aurum occultè deposuit Annibal, sed amphoras plumbo plenas, quod non mirâ, omnium Chymicorum superante industriam, in aurum mutatur à Baronio: neque in Ephesino, sed in Cretensi Dianæ Templo, fictis thesauri Annibalis, hoc est, amphoræ plumbo refertæ conditæ sunt. A Cornelio Nepote ad verum usque Baronius deluss: *Amphoras Gortyniis præsentibus deponit in Templo Dianæ. . . Gortynii Templum magnâ curâ custodiunt, non tam à cæteris quam ab Annibale, ne quid inscientibus his tolleret, [illegible]* Quid tamen? [illegible] pecunias in Ephesino Dianæ Templo solitas [illegible]

Justin. l. 32.

Corn. Nep. [illegible]

CH. Aur apud Theotimum omne aurum depositum,
Qui illic Sacerdos est Dianæ Ephesiæ.
NI. Quis istic Theotimus est? CH. Megalobuli filius,
Qui nunc in Epheso est, Ephesiis carissimus.

Plaut. Bacch. [illegible]

Illud quoque non minùs verum, Eunuchum Dianæ Ephesinæ ministerio fuisse præfectum, quod & Strabo docet: *Sacerdotes erant Eunuchi, qui Megabyzi dicebantur. At semper aliunde accersebantur* [illegible] *habebantur: cum his Virgines aliquas sacras esse oportebat.* Neque id est prætereundum, Ephesiorum [illegible], ut cum die re à sociis Demetrii aperte clamarent, *Magna est Diana Ephesiorum.* Audiamus Herodotum: *Ephesii à Crœso obsessi urbem Dianæ donarunt, funem ab æde Dianæ ad murum alligantes.* Immensis opibus, quæ extructæ erant in fano Dianæ, non pepercisse Neronem, certè ex Tacito conjectura deprehendimus: *Interea conferendis pecuniis pervastata Italia, Provinciæ eversæ, sociique populi, & quæ civitatum libera vocantur... Inque eam prædam Dii cessere, spoliatis in urbe Templis, egestoque auro quod triumphis, quod votis omnis populi Romani aut prospera aut in metu sacraverant. Enimverò per Asiam atque Achaiam non dona tantùm, sed simulachra numinum abripiebantur, missis in eas Provincias Acrato, ac Secundo Carinate.* Hoc contigit anno Dom. LXIV. C. Lecanio & M. Licinio Coss.

Strab. l. 14.

Herod. l. 1. c. 26.

Tacit. An. l. 15. c. 45.

VII. Clamoribus Demetrii sociorum repletâ civitate, irruerunt concorditer Ephesii in theatrum, [illegible] Gaium, & Aristarchum, socios peregrinationis Pauli. Paulo verò volente prodire ad populum, non siverunt eum discipuli: *Sed & quidam ex Asiarchis, qui erant ei amici, miserunt ad eum rogantes, ne se daret in theatrum.* De Asiarcharum munere, nostrum Baronius decepit expectationem, quod tamen contemplatione dignissimum, ut verbulo quidem non

De Asiarchis [illegible]

Act. 19. 31.

Anno Do. 55.

[illegible] explicare conatus est. Tamen causa silentii hæc esse videtur, quod Versio vulgata sic Græca reddit, *Quidam autem de Asiæ Principibus*. Cum autem ad elucidandam Scripturam Historiamque ea re composita materia, breviter & in transcursu est attingenda. *Asiarchæ* igitur Sacerdotes erant communes Asiæ. Etenim cùm Asianis communiter essent Templa, sacra, festa dies, commune Concilium, communes etiam habebant genus Sacerdotum, quod Asiarcham nuncupabant. [illegible] de martyrio Polycarpi: *Inclamabant rogabantque Philippum Asiarcham, ut Leonem adversus Polycarpum emitteret.* Quippe ludis qui ad colendum numina celebrantur, præficiebantur Sacerdotes: *Quid ergo coronæ, inquit Tertullianus, si apparatus agonum idololatria conspurcat, de coronis profanis, de sacerdotalibus Præsidibus, de collegiorum monstris.* De Apuleio Augustinus: *Qui Sacerdos Provinciæ pro magno fuit, ut munera ederet, venatoresque vestiret, & pro statua sibi apud Oeenses locanda, ex qua civitate habebat uxorem, adversus contradictionem quorundam civium litigaret.* De ludis Asiaticis Dio: *Itaque quanto quoque anno, quo tempore sparsis peragebantur, curæ erant quatuor Sacerdotum collegiis per ordinem: Pontificibus nimirum, auguribus, septem viris, & quindecim viris.* Sozomenus: *Antequam ludi seculares peragerentur, in Capitolio, Temploque Palatino quindecim viri sedentes in suggestu, lustralia populo distribuebant.* Erant Asiarcharum opes immensæ [illegible] congerebant. De Pythodoro, qui Asiarcham egit, Strabo: *Is regales divitias, supra duo millia talentorum possidebat, quas à Divo Cæsare venundatas, propterea quod Pompeii amicus fuisset, postea redemit, & filiis non minores reliquit.* Idcirco quibus erant divitiæ quinque, ad gerendum Asiarchæ munus non cogebantur. Audiantur verba legis: *Sed in Asia Sacerdotium Provinciæ suscipere non coguntur numero liberorum quinque subnixi, quod Opt. Maximusque Princeps à Divo Augusto decrevit, ut postea in cæteris Provinciis servandum esse constituit.* In edendis porro ludis, magnificentiæ plurimum Asiarchæ adhibebant. Itaque Imperatores qui expensis ludorum modum posuere, Asiarchas legi sua non subjecerunt. *Expensarum [illegible] [illegible] tis, itemque Asiarchis, & cæteris quorum nomen votiva solemnitas dedicabat.* Quia temporibus suis ludos edebant, hic magnificentia permittebatur.

VIII. Est porro in quæstione positum, utrum unus pluresve Asiarchæ simul Sacerdotium gesserint? Plures fuisse negant, viri ad miraculum eruditi, Salmasius atque Valesius. De verbis Lucæ Salmasius: *Asiarchas vocat numero multitudinis, non quòd plures simul hoc munus Ἀσιαρχίας administrarent, sed ut etiam fortasse sic appellat, qui jam eo munere functi fuerant.* Pariter geminis scripsit in Eusebium Valesius. Hanc autem sententiam assensu non potissimum. Plures enim simul Asiarchas exstitisse ostendunt, non obscurè testatur Strabo: *Semper aliqui ex Trallianis primores* [illegible] *Provinciæ, quos Asiarchas vocant* [illegible] ex Trallianis aliquos semper Asiarchas fuisse, aut solis Trallianis adepta hanc dignitatem,

quod asserendum. Illud ipsum apertius docet Joannes Malala Antiochenus Episcopus, a quo decem Asiarchas vulgò fuisse numero traditur. Ἀσιάρχας Joveus; Ἀρχιερεὺς Mercur eius; Γραμματεὺς Apollinem referebat. Quà de re locus insignis est ex Damnio Chronographo apud Joannem Malalam p. 376. *Asiarcha tum primum designatus est* [illegible] *quando haberent Asiarchæ gestare, honores divini* [illegible] *in auream stolam induebat, & nitore usque candidam, caput coronâ lychnitidum, margaritis, aliisque* [illegible] *sceptrum eburneum, pedibusque sandalia alba. . . Scriba quoque tum primum a Senatu Populoque designatus est, Pomponius Quæstor, à Senatoribus Rom. nominatus, qui & ipse stolam quoque candidam gestabat, & coronam ex auro solido, in laurus formam factam. Hunc vero tanquam Apollinem habuerunt. Senatus insuper populusque Amphithalum designarunt, nomine Cassium illustrem, qui prætextam candidam, holosericam induens incedebat, coronam gestans ex lauri foliis contextam, cujus in medio sigillum erat Jovis aureum. Amphithalo autem hoc, non Mercurio divinos deferebant honores, sicuti hæc omnia scripsit Damnius Chronographus* [illegible]. Neque etiam prætereundum, quod nomen erat officii ὁ γραμματεὺς [illegible] [illegible]

Quidam ex Asiarchis, cùm Paulo essent amici, miserunt ad eum misso rogarunt ne se daret in theatrum. Quibus liquet commentum à Demetrio fuisse sic emotum, dum ab Asiarchis ludi celebrabantur. Ut assiduè aratis ille signatur nequam Demetrium usus foro sit, ad concitandum adversus Paulum, Christianosque tumultum.

IX. Oratione Demetrii inflammatam plebem ut placarent Judæi, Alexandrum propellunt è turba, ipse autem manu silentio postulans, volebat defensione uti apud populum, quem ut agnoverunt Judæum esse, vox exstitit una ab omnibus, quasi ad horas duas clamantibus, *Magna est Diana Ephesiorum.* Solemne erat Ethnicis, magni titulum imponere numinibus. Ad verba Ephesiorum, observat Ezechiel Spanhemius [illegible] *Smyrna plenâ in nummis & aliis urbe Pergamenorum, apud Aristidem, clamor, celeberrimum illud clamantium Magnum Æsculapium.* Quippe Ethnicis Dii erant Magni, & Minorum Gentium. Verum sic de Ænea Jovem alloquitur:

Et tam dux summi Bon magna lationem.

[illegible]

Diiquoque Magni

Quæsivere Deos.

Q q q q

Magno-

De Alexandro. Act. 19.

Spanh. de Præst. Num. orig.

Euseb. l. 4. c. 15.

Tertull. de Spect. c. 11.

August. Epist. 5.

Dio l. 53.

Zosim. l. 2.

Strab. l. 14.

L. 6. § 14. Vocat. Mun. de Excusat.

C. Theod. [illegible]

Plures simul fuere Asiarchæ Quæstione? [illegible]

Salm. in Annot. in Solin. p. [illegible]

Strab. l. 14.

Anno Dom. 55. [illegible]

Homines Judæi præsentis superstitionem inten[illegible] debat. Scribit enim [illegible], ab imaginum veneratione cultu Judæos maximè alienos esse, qui mente solâ unumque Numen intelligebant. At profanos existimabant, qui Deum imagines mortalibus materiis in species hominum [illegible]. Probabile est admodum eo productum à Judæis Alexandrum fuisse, quòd ex [illegible] numero esset, à quibus orta seditio; Judæos nisi Dei providentia [illegible], sic excusaverunt, si facta fuisset decendi potestas, ut totam populi [illegible], simul in Pauli & sociorum caput [illegible]. Meminit Apostolus Alexandri ærarii, qui & sibi & Evangelio, hostis fuit infensissimus. Qui fortasse ab illo Judæorum Apologista, diversus non est. Quæ porro Scriba fuit Ephesius, [illegible] imprudenter admodum atque [illegible] derarè tulisse Alexandrum. [illegible] ostendat, addidit Josephum testatorem, non id [illegible] esse Judæis, ut [illegible] Dii [illegible] decerent. Quasi vero hæc essent Judæi hominis: *Quis est hominum qui nesciat, Ephesiorum urbem cultricem esse magnæ Deæ Dianæ, & à Jove delapsi simulacri?* Neque attendens dubium est, Ephesium Scribæ verba hæc esse vindicanda. *Tum Scriba cum sedasset turbam, dixit viri Ephesii &c.*

X. [illegible] omni [illegible], fuisse Asiarchas, quorum [illegible] Apollonium referebat. Quæ fortassis causa est, cur intentionem habuit ad populum, quem tamen non sine auctoritate dimisit. De voce διοπετοῦς, quæ Dianæ aptari nequit, cùm in Græco non hominem, sed neutrum generis reperiatur vocabulum, [illegible] observatum Scholiis: *Quæ apud Græcos simulacra conspiciebant, terrorem [illegible] spectantibus incutere [illegible], dicebant hoc simulacrum à Jove demissum, & non humanâ manu sumptaque præsentiam de cœlo descendisse. Quamobrem etiam id & à Jove delapsum, & cœlestis simulacrum vocabant, quod humanæ [illegible] esset. Hoc autem ita per [illegible] [illegible], si [illegible] vel accessu, vel in [illegible], ut simulacrum illud manu factum decerent. Famam autem [illegible] spargebant, per aures [illegible] qui [illegible], quæ ipsam quoque Ephesiorum urbem decepit. Hoc autem [illegible] illud Alexandrinum [illegible] [illegible] Dianæ [illegible] invocatis, opere jam perfecto, magnâ sollicitudine dubitare [illegible] in illo loco [illegible], qui [illegible] illic [illegible] [illegible] fuit, & [illegible] ignotum [illegible] [illegible].* De Ennensis Cereris imagine quam Verres abstulerat, Cicero: *Simulacrum erat tale, ut homines cum viderent, aut ipsam videre se Cererem, aut effigiem Cereris, non humanâ manu factam, sed Cœlo delapsam arbitrarentur.* De Cybeles [illegible] Herodianus: *Ipsum igitur simulacrum cœlo, ut aiunt, decidisse, neque qua [illegible] materia, nec à quo fabricatum artifice fuisse [illegible]. Hoc igitur decidisse [illegible] in quendam Phrygiæ agrum, cui nomen Pessinunte.* De Ephesinæ Dianæ cœlo delapsæ, [illegible], Plinius: *De ipso simulacro Deæ ambigitur.* Ceteris ex ebeno esse tradunt. *Mutianus ter Consul, [illegible] qui proxime visa [illegible] scripsere, vitigineum, [illegible].*

XI. Magnâ difficultate Ephesium Scribæ [illegible]: *Quòd si Demetrius, & qui cum eo sunt artifices, negotium habent cum aliquo, aguntur [illegible] conventus & Proconsules adsunt.* Qui [illegible] [illegible] Principatu [illegible] sunt, cur non [illegible] Proconsuli Asiam delegatam fuisse? Hinc Cicero Quinto fratri, *Præclarum est enim, inquit, summo cum imperio fuisse, in Asia triennium.* Sic vero Neronis Principatu, Junius Silanus Asiæ Proconsulatum agebat. Quo defuncto, P. Celer Eques Romanus, hanc administravit Provinciam, ut colligitur ex Tacito: *Idem annus plures reos habuit, quorum P. Celerem accusante Asiâ, quia absolvere nequibat Cæsar, traxit senecta, donec mortem obiret. Nam Celer interfecto Silano Proconsule, magnitudine sceleris, cætera flagitia obtegerat.* Solvendæ difficultati hæc habet Oecumenius: *Agrarii [illegible] erat hominum in Asia Judæorum, qui de [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Agrarii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] audiebant.* Quinam exercerentur quidem difficultas, si constaret diversis judiciis adesse Proconsulem [illegible], quod non fit verisimile. Probabilius est P. Celerem & Ælium [illegible], rei familiaris Principis in Asia [illegible], à quibus veneno necatus Silanus Proconsul dicitur, eo temporis spatio quod à morte Silani, hoc est, ab anno Dionysiano LIV. currente, ad usque LVII. intercessit, Asiam administrasse, sceleris in pretium; ac utrumque capitalibus interfuisse judiciis, non secus ac in Berytensi conventu adfuerunt Saturninus Syriæ præfectus, & Volumnius Augusti procurator, sententiæ Herodis in liberos ferendæ. Cur autem *Proconsules* nuncupentur, hanc ex Suetonio conjecturam ducimus: *Ornamenta, inquit, consularia etiam procuratoribus [illegible] contulit Claudius.* Procuratores Ducenarii, docente Tertullio, ubi sunt qui per Provincias colligendis publicis redditibus constituti, ducenos sestertios pro stipendio accipiebant. Igitur P. Celer non modò, sed Ælius quoque Consularia hæc ornamenta concessa fuisse, probabilissimum habetur. Itaque respectu & numeri, quòd Ælius Celerque gaudebant, & ornamentorum quibus insigniti procedebant, Proconsules titulo videntur appellari. Si Syrum sequimur, evanescit difficultas, utpote qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

XII. Comprimenda seditionis, hæc addidit [illegible]: *Si quid autem de aliis alia requiritis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] poterit absolvi.* Quæ porro multum Baronius [illegible] [illegible] prudenter: *Judæorum, inquit, [illegible] [illegible] [illegible] Judæi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Atqui non Alexander Judæus, sed Scriba, hæc dicta fuit, qui conventum legitimum opponit confusæ petulantique concioni, quam hominum συστροφὴν Lucas appellavit v. 32. Hic autem conventus Ephesi procul dubio constabat. 2°. Subjicit Baronius: *Quod autem pertinet ad conventum quem Alexander legitimam Ecclesiam dixit, Chrysostomus affirmat, solitos fuisse Judæos, ad decernendas quas inter se habuerant controversias, ter in mense eò ire.* Laudatam quidem à Baronio Chrysostomi Homiliam, [illegible] [illegible] fuisse [illegible]; illud autem de Judæis, ter in mense conventibus, de prehendere non potuimus. Exscribimus Chrysostomum. *Legitimam συναγωγὴν vocat, eo quòd tres concionem juxta legem, quolibet mense fierent, alia autem erat præter Legem.* Atqui Mosaicam Legem non intelligit Scriba, sed illam quâ plebs Ephesina [illegible]

Anno Dom. 55.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Per [illegible] Dianæ.

[illegible]

Cicero in Verr. [illegible] n. 166.

Herodian. l. 1. [illegible]

Plin. l. 16. c. 40.

Qui Proconsules Act. 19.

Act. 19. 38.

[illegible]

Tacit. l. 13. [illegible]

[illegible]

Baronii errores de [illegible] Scribæ [illegible].

Act. 19. 39.

Bar. An. 57. n. 49.

Sueton. l. 5. c. 24.

Chrys. in Act. hom. 42.

ANNO DOM. 55.

mabatur, quæ sumente Demetrio instigata, acclamaverat, *Magna est Diana Ephesiorum.* Hunc Scribæ probum, compellabant, maxime conciones quam Ephesiorum leges prudenter gubernarunt, ordine moderarentur, non tumultu, non perturbatione, quæ nuperam congregationem incesserat. 5°. Jocularium est quod sequitur in Annalibus: *Erant & apud Judæos alii quoque ubicumque agerent publici conventus, qui ab his redebantur, qui à summo Pontifice summa cum potestate ad reformandos Judæos mittebantur. . . Nam Principes Synagogæ, Sacerdotes &c.* [illegible] De Apostolis à summo Judæorum Pontifice missis, nil dicit Epiphanius. De Eucle, cujus filius in spem Patriarchatum educabatur, hoc habet: *Is è stirpe Gamalielis originem trahebat, qui Patriarchatum apud illos tenent.* Porrò sententibus Hebræis Rab. Gamaliel Præses Synedrii, & Simeon filius ejus, Tribui Judæ adscribebantur, quæ Sacerdotium sacris non suppeditabat.

XIII. Postquam verò cessavit tumultus, [illegible] abiit in Macedoniam, peragratisque illis partibus, [illegible] fuisse Apostolum, ipso affirmante novimus. *Vigilate, memores me per triennium nocte & die* [illegible] Is tamen triennii non de perpetuo quidem, sed interrupto more est intelligendum, ut commoratio hæc, & prima ejus Lucæ verbis Act. 18. 19. & secundam, quæ breviter tempus exhausit, complectatur. Quod cum non [illegible] sibi redeunt, Paulum triennium continuum egisse Ephesi, in secundo ad hunc civitatem profectione, quam anno Christi tertio & quinquagesimo ad usque 55. alligavit. Qui sané error ex Lucæ familiare pellitur. Digressus igitur Ephesio, ut in Macedoniam proficisceretur, venit Troadem, ubi licet porta Evangelii pateret illi magna, [illegible] Titum, quem ad Corinthios præmiserat, illic non invenit, à quo Corinthiorum statum resciscere vehementer cupiebat, non diutius illic hæsit, sed solvit in Macedoniam. Atque illic Paulum graviter ab hostibus Evangelii afflictum recreavit Titi adventus, qui Corinthiorum pœnitentiam illi nunciavit. Cumque à Macedonibus collectas recepisset, Titum rursus ad Corinthios misit, unaque cum eo Silvanum, ut Corinthiorum collectas curarent in adventum suum parata: ipse paulò post subsecutus, venit Athenas, atque Corinthum.

XIV. Nova adhuc cum Baronio pugna nobis est ineunda. De Apollonio Mago celeberrimo loquitur in Annalibus, quo tempore Paulus [illegible] civitatem convulsisse. Quæ de re licet Baronio non concedimus. Hunc verò maxime displicent, *Apollonii ab prognosticum, quod ait Philostratus, pestem, ut Deorum alicui Ephesi statuam erigerent.* Fallitur? an vigilantes Purpurati oculi à vera mente deflexerunt? Repræsentemus Philostratum. Peste laborabant Ephesii, eo secundo, accersiunt Apollonium, qui monstrum quoddam lapidari jubet: *Talis itaque lapidibus cæterae haberi, feminam quasi rapidus tamen ab eis emittebat, Et in quodam modio fuit qua Ephesii sepiunt, & modo liberarunt.* [illegible] *Ephesi autem feminam statuit, quæ adhuc in loco constituit, consecratum, ut monstrum illud lapidibus obrutum fuerat.* Ephesi statuam pestis depulsæ causâ, Apollonio fuisse positam, in Philostrato nondum deprehendere possumus, Herculi secus.

XV. Non multò post motam à Demetrio seditionem, [illegible] Argumentumque sunt verba hæc: *Nolumus vos esse nescios, fratres, afflictione nostra, quæ nobis evenit in Asia.* Quibus temeritas pingitur Ephesiorum, quem sunt necdum Corinthum usque [illegible] missum esse, statuit Baronius [illegible] *cum Paulus hyemis tempore pertransisset, ubi in eas commoratus, scripsit secundam Epistolam ad Corinthios.* Quibus contradictiones lata laqueos injecit. Agnoscit enim Titum à Paulo ex Macedonia esse missum ad Corinthios, de procurandis collectis: pronideque Paulus cum Creta non redeuntem [illegible], cujus utriusque legationis ipsa meminit Epistola. Tam certum est quàm quod certissimum, esse genuinum hanc profectionem Baronius alteram. Primum hunc indicant: *Qui consolatur depressos Deus, consolatus est nos adventu Titi, non solum autem adventu illius, sed etiam consolatione qua ille accepit in vobis, cum renunciaret nobis vestrum* [illegible] tant, adhortati fuimus Titum, ut sicut antè cœpit, ita etiam absolvat apud vos hanc quoque beneficentiam. Denique convenisse fuit à Tito, Paulum dum versabatur in Macedonia: *Qui consolatur depressos Deus, consolatus est nos adventu Titi.* Ex Macedonia autem non in Creta, sed in Græciam transiisse Apostolus. Itaque in Macedonia, non Epiro, condita est Epistola. Philippis exaratam esse, docent inscriptionem. Quibus tamen non multum debetur fidei. Agnovit fortè Achaiam fuisse, testatur synopsis: *Ad eosdem & hanc mittit ex Macedonia.* dixisset Philippis, si nostras inscriptiones legisset. Non si in Macedonia, ideo & Philippis condita Epistola. Quam Thessalonicæ Macedoniæ Metropoli? Quam Paulus robore in sua peregrinatione lustravit. Devenit porrò Epistolæ summa hæc est: Commemoratis in quas inciderat afflictionibus, sese excusat quod promissi adventus munus non confecerit: Fornicarium in gratiam recipi jubet, ut dolorem penitus obruatur: Apostolicum munus cum blasfemo munere collatum, extollit atque commendat. Corinthios monet, ut vitam ducant Evangelio conformem, societatemque [illegible] in pauperes Hierosolymitanos collatam [illegible] commendant suam, operâ in Pseudo-Apostolos invehitur, quos suis coloribus depingit.

XVI. Magnus quidem Paulus defendens est periculis, illud apponit, *Quid ter naufragium feceret, noctem & diem in profundo egerit.* Quæ verba torquent Interpretes, & vexatos & novos. Fueritne explicatio Baronii; *De noctem autem omnino Cyzicenæ, qui est ea quod dicitur esse, adeoque dictum depressum, ita profundum maris se dictum.* Concedamus fuisse apud Cyzicum carcerem ejusmodi, quis tot tamen in dubium adduci potest: quis fidem faciet, Evangelium à Paulo Cyzicenis fuisse annunciatum? Sua vocandis ad salutem hominibus, consilium sunt à Deo [illegible], quod sapienter observavit Baronius, ANNO XLIV. n. 12. Quidni ergo Paulus hunc sit

By-

Anno Do. 55.

Bythinium, hic & ad Cyrenenem urbem appellere prohibetur? Neque *Βυθὸς* in Scriptura [illegible] significat, & à [illegible] distinguit, hanc vincunt, ut [illegible] amplius. *Βυθὸς* ergo [illegible] designat. Quomodo [illegible] lxxx. Interpretibus appellatur. In Exodo xv. *descenderunt in fundum, in profundum.* Quæ [illegible] verba Pauli cum [illegible] aperte [illegible]: *Ter naufragium feci, nocte ac die in profundo egi.* Indicatur ergo calamitas, quæ naufragium excepit. De naufragio verba Pauli capienda esse, probè Sulpitius intellexit Severus, qui [illegible] in eo explicando, [illegible] in sua ad Eusebium Presbyterum Epistola, quæ [illegible] prima est. [illegible] qui [illegible] æquoris [illegible] vestigio, [illegible] vidit [illegible] Gentium Prædicator, quem [illegible] absorbent, & post [illegible] [illegible] emergentem è profundo, [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] profundo [illegible] [illegible]. [illegible]

Chrys. hom. xxv. in Cor.

[illegible] Chrysostomum: *Diem ac noctem in mari, [illegible] videtur, [illegible]. Nam [illegible] ac magnum [illegible], [illegible] naufragio [illegible] navigans.* [illegible] Paulum [illegible] naufragii [illegible] periculum. Quod [illegible]

Joseph. in vit. sua.

[illegible]. Josephus de suo naufragio: *Mersâ, [illegible] per [illegible] nullam [illegible]. & [illegible] Cyrenensem [illegible] Deo [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] Paulus [illegible] navi, noctem & diem [illegible], donec [illegible] Deo, [illegible] ad portum perveniret, [illegible] [illegible] Paulus [illegible]. [illegible] quòd [illegible] Romam [illegible], hæc illâ [illegible], quod Ambrosiastro placuit. [illegible] vinculis [illegible] erat, cum posteriorem ad Corinthios [illegible] Epistolam. Neque [illegible] & noctem in mari agere potuit, cùm fractâ nave, naufragii tabulis [illegible], ad Melitam appulit.

Ad annum Domini [illegible]

XVII. Petrum Romam Episcopatum [illegible] [illegible] tempore Neroniani [illegible], clarissimo Pagio [illegible], anno Dom. 54. Quibus tamen [illegible], huic [illegible] Chronologum, penitùs ignotum. Non [illegible] [illegible] Scriptura [illegible]. Andronicum, Juniam, [illegible], Stachyn, aliosque innumeros [illegible] Paulus, in [illegible] Romanis Epistola, Petrumne [illegible] præteriisset, si [illegible] Romam [illegible]? [illegible] Paulus [illegible] urbe [illegible] Epistolas, in quibus [illegible] Petri meminisset, si [illegible] [illegible]. [illegible] Petrum Romam [illegible], [illegible] Petri [illegible].

Euseb. & [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. Quæ ad [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] xii. Apostolis. Sed & Nicephori Chronologia, de Romanis [illegible]. [illegible]: [illegible] [illegible], [illegible] longè [illegible] amplificandus, si [illegible] Neronis [illegible], Petri Romanum [illegible] [illegible]. [illegible] apud Lactantium: [illegible] Nero imperaret, Petrus Romam

Lactant. de mort. persec.

advenit, & editis quibusdam miraculis, quæ virtute ipsius Dei datâ sibi ab eo præstabat, convertit multos ad justitiam, Deoque Templum fidele ac stabile collocavit. Quâ re ad Neronem delatâ, cùm animadverteret non modò Romæ, sed ubique quotidie magnam multitudinem à cultu idolorum, & ad Religionem novam damnatâ vetustate transire, ut erat execrabilis ac nocens tyrannus, prosilivit ad excindendum cæleste Templum, delendamque justitiam, & primus persecutus Dei servos, Petrum cruci affixit, & Paulum interfecit. Quibus Neronis [illegible] Dominio, ad urbem accessisse Petrum novimus, primo [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Lactantius [illegible] [illegible], quibus [illegible] [illegible] undecim [illegible] [illegible], [illegible] Petrino Pontificatui [illegible] [illegible]. Annus [illegible] quo Petrus se in urbem [illegible], nobis est [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], Romanum Petrum Episcopatu [illegible], quibus [illegible] Apostolus, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Ephesium [illegible].

Anno Do. 56.

Anno U. C. Imp. Per. Jul. 4769. Juliano 101. Dom. 56. Neronis 2. 3. D. C. Lun. 19. Indict. 14. Epoch. 14. Epoch. Sol. 4. 5. P. Apr. 18.

Coss. Q. Volusius & P. Scipio.

Actio [illegible] [illegible]

I. NEro non obscura futuræ improbitatis edebat signa tempore. Intrare urbes, & lupanaria & diverticula, veste servili in dissimulationem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] qui [illegible] ad vendendum exposita, & obviis vulnera inferebat, adversus ignaros adeò, ut ipse quoque [illegible] [illegible], & ore [illegible]. Ac sæpè in [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] periculum adiit, à quodam [illegible] Julio Montano Senatorii ordinis, [illegible] [illegible] [illegible], propè ad [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] & publico illud [illegible] Tribunis [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]. Nil tamen [illegible] à Montano [illegible] Neroni aliquid [illegible] dum [illegible]. Quippe Nero qui [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], nisi ipse [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] qui Neronem [illegible]?

Nero [illegible]

II. Julius Natus urbi, de quo Plinius, [illegible], [illegible], natus est Trajanus xiv. Kal. Octobris, ut [illegible] ex Nummis Cæsarum apud Buchananum. Quod & [illegible] Plinius l. 2. [illegible] 18. *[illegible] quàm [illegible], id est, xv. Kal. Octobris, [illegible]. Non [illegible] tamen de [illegible], cùm mihi [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in Provincia [illegible].* Unde in Panegyrico, *Ille dies* [illegible] *[illegible], qui Principem [illegible] [illegible], [illegible] optimum, [illegible] [illegible].*

Res Judaicæ.

III. In Judæa [illegible] turbam ad rebellandum Romanis [illegible] populum, [illegible] [illegible] imperium, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] incendia. Apud Cæsaream quoque Judæos inter & Syros, de pari jure civitatis [illegible] est. Nam Judæi [illegible] conditorem volebant esse, quòd urbem [illegible] [illegible] Herodes Rex fuerit, Judæus genere. [illegible] Syri non [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible], Turrem Stratonis dictam [illegible], quo tempore nullus [illegible] Judæus [illegible]. Quæ [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]

[illegible]

Anno Do. 56.

[illegible], [illegible] ex utraque parte [illegible], [illegible] [illegible], neque hoc modo seditionem compescerent aliquando. Rursum enim oppidani Judæi forti [illegible], per contumeliam Syros lacessebant [illegible]: qui [illegible] inferiores, quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanorum [illegible]. [illegible] Sebasteni patriâ, aliquamdiu per & ipsi [illegible] [illegible] ventum est, ita ut multi utrimque vel sauciarentur, vel caderent. Fœlix Judæos tamen sua [illegible] [illegible] progressum usque ad belli speciem, prosiliens [illegible] Judæos, ut desinerent, quibus non parentibus, immissis armatis militibus, multisque cæsis, plures captivos fecit, & multas eorum domos divitiis refertas, in prædam concessit militibus.

Joseph. [illegible]

IV. Anno superiore Paulus fuerat in Corinthum, Athenas scilicet atque Corinthum, ubi tres menses commoratus est, quos prætereuntes [illegible] [illegible] inter se dividunt. Paucis antequam diebus Corintho discederet, profecturus Hierosolymam, scripsit ad Romanos fertur Epistolam: *Nunc*, inquit, *proficiscar Hierusalem, ministrare Sanctis, placuit enim Macedoniæ & Achaiæ collationem aliquam facere in pauperes Sanctorum, qui [illegible]* [illegible]

[illegible] ad Romanos. Cur omnibus Epistolis [illegible]

Rom. 15. [illegible]

Act. 20. [illegible]

[illegible]

Act. 19. [illegible]

Alterum Macedonem, qui ex Apostoli quoque comitibus erat. Tertium Corinthium, quem Paulus [illegible], [illegible], in [illegible] [illegible] & [illegible] *hospitem* [illegible]. Denique Erastus Præpositor urbis. Romanos quoque salutat, Corinthum autem designans civitatem ex eo conficitur, quòd ibi habitabat: *Erastus remansit Corinthi.* Annum conditæ Epistolæ quod attinet, viri eruditissimi invenisse se dicunt occasione Narcissi, cujus meminit Apostolus, *Salutate eos qui sunt ex Narcissi domo.* Quem pro celeberrimo illo Narcisso, Claudii Imperatoris liberto habent. Quo casu post annum Christi LIV. Epistola scribi non potuit. Obiit enim Narcissus anno urbis 807. M. Asinio & M. Acilio Coss. At olim in eam propendebamus sententiam. Re tamen accuratius ponderatâ, ab ea opinione discedendum alium esse à Claudii liberto Narcissum, cujus domus salutatur, non existimare non possumus. Quis enim id sibi vellet salutans liberatus Paulus, *Salutate Narcissum cum suis domesticis.* Plures Romæ Narcissi, gestasse nomen, nil mirum, cùm tres quoque viri Paulo noti, Gaii vocabulo dicantur. Cæterum cùm in eruditorum animis Chronologia, unique Pauli Epistolis posterior sit, sit, quæ Romanorum est, non abs re quæritur, cur omnibus Apostolorum præfigatur Epistolis. Respondent Anglo-Rhemenses, hoc factum esse propter Principatum *Ecclesiæ Romanæ.* Quos secutus Patrum [illegible] [illegible]: *Epistolam ad Romanos [illegible] Theodoretus, præpositam, ut quæ ad se [illegible] generis doctrinam & accuratam expositionem dogmatum [illegible] continet. Quidam autem dicunt, ut urbem quæ universo orbi præerat, & imperii sceptra tenebat honoraret, non quia ad illos scripta est Epistolam primum collocasse.* Quæ conjectura nobis minime probatur. Dogmaticam sanè Ecclesiasticorum non una attendisse, qui Epistolas in hodiernum ordinem compo-

* [illegible] Præf. in Epist. ad Rom.

* Timoth. 4.

Rom. 15. [illegible]

[illegible] [illegible] ad Thessalonicenses, quæ post illam ad Philippenses collocantur, [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible] in Metropoli Romana, & persona suâ exemplar [illegible] [illegible] [illegible]. Ad Romanos Epistolam Tertii manu scriptam fuisse constat: *Saluto vos in Domino, ego Tertius, qui descripsi Epistolam.* Itaque salva est subscriptio hæc: *Scripta fuit per Phœben ministram Cenchreensis Ecclesiæ.* Verius diceretur, missa fuit per Phœben. Scribendi munus fœminæ imponi non debuit, cum accurata viri tot insignes ad eam rem idonei, esse non non fugiet, *[illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] temporibus operam dedisse, quas illa suppeditabat Ambrosius. Extantis Epistolæ breviarium hoc est. Ut scilicet utrumque de justificatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibus Judæorum scilicet deprimeret, ostendens [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] per Christi sanguinem meritas pœnas absolvi. A [illegible] justificandi operis removere omnia, [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] ad salutem [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] disserit, peccati & originem & tyrannidem in gente humana describit, indeque repetitâ beneficii per Christum impetrati magnitudine, ordinem Prædestinationis atque effectum ostendit. Hinc transiit ad Judæorum reprobationem fusius, tametsi, quam electionem comparatè spectarent in solâ Dei voluntate quærit, de suo bonis ad salutem sui libertate erogandis. At quæ de Judæorum rejectione dixerat nonnihil mitigans, reliquias tandem esse servandas, alibi ait eventuras. Denique divina præcepta morum informat, humilitate, charitate, patientiâ, sanctitate, observantiâ erga Principes.

Rom. 16.

V. Dum ad eorum temporum mores attendit Apostolus, hoc Romanis præcipit, *Salutate ais ahar osculo sancto.* Nam[?] [illegible], ut cupere ad [illegible] applicemur, illum imprimeremus osculo. Osculorum differentias non malè complexus est Auctor libri de Amicitia apud Augustinum: *Est osculum corporale, quod imperfectis fit laborum, quod non est affectandum nisi certis & honestis bonis, ut in signum reconciliationis, quando fiunt amici, qui fuerunt inimici. In signum pacis, sicut communicaturi in Ecclesia interiorem pacem, exteriori osculo demonstrant. In signum dilectionis inter sponsum & sponsam fieri permittitur, vel sicut ab amicis post diuturnam absentiam & porrigitur & suscipitur. . . Osculum spirituale propriè amicorum est, qui sub una lege amicitiæ tenentur.* Mox quasi gentium digressi utrinque Romani, valedicebant osculo, & reversi paregrè, mutuo sese osculabantur. De Tiberio Suetonius: *[illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] Osculum [illegible], ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* [illegible]
Apud Horatium legitur:

Multa pluma tamen dividit oscula,
Quam dulci Lamiæ.

Tam frequens Romæ erat osus osculorum, ut Tiberium quotidiana oscula prohibuisse edicto. Quod tamen defunctio Tiber. abrogatum fuisse videtur. Commentur poeta Martiale ad Linum carmine:

Bruma est, & riget horridus December,
Audes tu tamen osculo nivali
Omnes obvios hinc & hinc tenere,
Et totam, Line, basiare Romam.

Aug. de Amicit.

Suet. c. 34. [illegible]

Hor. [illegible]

Sueton. [illegible]

Mart. l. 7.

Qqqqq Nam

Non levem fané fupercilii Caligula contraxit maculam, quòd genuas ofcularetur: *Plerifque etiam Senatorum tantum aut pedem adorandum porrigebat, ac quibus id amatoris ab eo fuiffet oblatum, ut in Senatu gratias ei agebant, cum quotidie inter falutantibus ofcula dare omnes viderent.* Frequentiffimum quoque Judæis fuisse ofculi morem, cum clamat Scriptura, ut non immeritò fcripferit Apoftolus: *Salutate alii alios ofculo fancto.* Quem Martyres nonnulli morem obfervarunt, quo momento cæleftem animam erant Deo reddituri. In Actis enim Perpetuæ, Martyres fefe invicem *ofculati funt, ut martyrium per* [illegible].

VI. Cæterùm miffis quæ de ofculis, & locis quibus imagines colebantur, & commendari dici poffent, illud potiùs quæramus, quod ad rem magis pertinet, utrùm Pauli temporibus, viri & fœminæ inter fe dixiffent ofcula. Quo de re fic ftatuit Baronius: *Hoc vero quod putet hoc ita promifcuè tunc agi folitum effe, ut viri fœminas, & fœminæ viros, fic indifcrimine fe invicem* [illegible] *jam viros à mulieribus agere confuevisse, verifimum est.* [illegible] multò probabilius eft, primo, fecundo, & tertio ineunte fæculo, communia fuiffe virorum, & mulierum apud Chriftianos ofcula. Ubi Paulus viros mulierefque fanctos, hæc addit, *Salutate alii alios ofculo Sancto.* Quæ ad falutatem indifcriminatim pertinent, & viri fancti, vidicet ab hominibus mifcetur quoque mulieribus ofculum. Verùm enim cuftum hoc benevolentiæ Chriftianæque amoris pignus, imponere aliquid [illegible], quod ea [illegible] utraque falutem conjunctionis erit longè fanctius poteft, quem ex mafculis ofculis. [illegible] etiam in urbe Romana, communibus mulieribus fuit, quibus propinquitatis affinitatifque vinculo conjungebantur, viris ofcula ingerere, tefte Plutarcho: *Cum effet legibus antiquiffimis cognatorum nuptias, ufque ad ofculum tantum amor permiffum progredi, neque fuit confanguineis vefter, & communicatio. Tamd quoque perrulgatum mulieres Trojanas, quæ ipsum navibus* [illegible] *à maritis, cum fuavia cognatis fuiffe amplexas, itáque placatâ, ut in gratiam fuit reditum, hoc deinde ut blandiendi genus retinuerunt.* [illegible] ergo Chriftiani Dei patris liberi [illegible] [illegible], viri quidem mulierefque, velut fratres atque fororer, munus fibi ofcula libabant. Hoc promifcuè fuiffe pervulgatum, monet etiam Athenagoras: [illegible] *ofculum, ut non aliter quam pro fraternis, vel potius adoratio quædam habeatur: quæ fi vel paulum impurâ cogitatione inquinata fuerit, à vita æterna nos alienat.* Quæ promifcuum docent virorum mulierumque ofculum, etiam multiplici quadam falutatione Chriftianorum cœtum ornare poffunt, verifi vix poffunt. Illud etiam colligimus ex Clemente Alex. *Extant hoc utique tempore multa fufpiciones, & maledicentiæ, quòd impudenter ofculo utuntur, quod oporteret effe myfticum. . . . Ofcula autem impudentia* [illegible] [illegible] *Chriftianum* [illegible] virorum ofculo, inftitutum fuiffe impudentem veneriam, vix credimus. Quod Clemens viros quærit, à virorum mulierumque ofculis, penitus intermitebant. Denique in dubium ut fitam revocari fententiam, non patitur Tertullianus: *Quantum volo bené animo* [illegible] *virgo,*

neceffe eft publicationem fui perculiatur, dum rotentur oculis incertis & multis, dum digitis demonftrantur notitiam, dum nimium amatur, dum inter amplexus & ofcula affidua concalefcit. Quibus, [illegible] [illegible] defignantur, quibus concalefcere virgo poteft. Atque ex horum ofculorum ufu interpretandum Tertullianus, in fecundo nuptiarum action [illegible]: *Quis in carcerem ad ofculanda vincula Martyris reptare patietur, jam verò alicui fratrum, ad ofculum convenire.* In Actis quidem Perpetuæ, Martyres alios fortientiunt, *ante jam ofculati invicem.* Revocantur fcilicet Saturninus, Perpetua, Felicitas, quod ex vigente tum confuetudine fecerunt, cum incredibile fit, viros mulierefque invicem fibi ofcula dediffe, repugnante ufu Chriftianorum. Quæ de difcretis virorum mulierumque in Ecclefia locis Baronius habet, fuo loco accuratius examinabimus. Ea fané diftinctio primo faltem fæculo nulla fuit. Etenim nulla tum temporis publica extabat Ecclefia: Privatorum in domibus Chriftiani congregabantur. Ideòque Paulus falutat Ecclefiam, quæ Romæ fuit apud Aquilam & Prifcillam: *Salute Ecclefiam quæ in eorum domo eft.* Ipfis quidem temporis, confuetudinem mutatam effe probantur. Conftitutionum Auctor Apoftolicarum: [illegible], *autem qui eft fine Pontifex Diaconus* [illegible] [illegible] *contra aliquem, ne quis in hypocrifi,* [illegible] *inter fe viri, & inter fe mulieres* [illegible] [illegible] *ne quis dolofè id faciat, quemadmodum Judas Dominum ofculo tradidit.*

VII. Ut autem illuftretur Antiquitas, de ritibus difpenfandi apud Chriftianos ofculi dicamus [illegible]. [illegible] Ubi fœminæ, cui Paulo mittit, hæc Auguftinus: *Inclinatur ad genua mea, erigitur ad ofculum meum.* Neque hoc folummodo in falutatione, [illegible], ad [illegible] fumebant, dum ab Epifcopo accipiebant Euchariftiam. Hinc Hieronymus Epift. [illegible] [illegible] *Judæ ofculum porrigere?* Paulus Diaconus, obfervante Valefio, de Fœlici Epifcopo loquens, *Vade, inquit, communica, & da mihi ofculum.* A confuetudine nunquam deflectens certè Juftinianus, qui Conftantinum Epifcopum Romanum non amplexus eft modo, *Verum etiam ejus pedes* [illegible] *eft* [illegible] Conftantinopolitano Patriarchæ Andronicus exhibuit Comnenus. Ubi Micinelum ad fuum accedere tentorium novit, *Rectus ei obvium procedit, & quantus erat ad equi unguim proftratus: Ac paulò poft affurgit, & Patriarcha plantas deofculatur.* Noffemus tamen ab Epifcopis eum accipi honorem, quem impia beftia Maximinus Imperator ebacebat: *Dei prohibeant, inquit, ut quifquam ingenuorum pedibus meis ofculum figat.* Itaque offenfione fuit Maximini filius, de quo Capitolinus: *In falutationibus fuperbiffimus erat, & manum porrigebat, genua fibi ofculari patiebatur, & nonnunquam etiam pedes.* Antonius quidem, qui quafi Chriftum in Paulo videbat, *ofculatus ejus ofculis manibufque, ad monafterium regrediebatur.* Presbyterorum manibus ofcula figebantur. Hinc Hieronymus: *Ofculabantur mihi manus quidam, & ore vipereo detrahebant.* Imprefferunt quoque manibus ofculum. Id maxime vigebat in

Ecclefia

Anno Dn. 56.

Ecclesia Alexandrina. De Christiano à peste consumpto, Dionysius: *Adhærescentes, inquit, illos complectentes, lavacro & vestimentis ornantes.* De Eustochio Hieronymus: *Abstrahi a parente non poterat, deosculari oculos, hærere vultui.* Corpus & confectionem memorat Dionysius: *Antistes & ipse mortuum salutat, & deinde qui adsunt omnes.* [illegible] Antisiodorense Concilium canone duodecimo: *Non licet mortuis nec Eucharistiam, nec osculum tradi.*

VIII. In omnibus Ecclesiæ ceremoniis sacramentisque vagabatur osculum. Hortabat Fidus Africanus Episcopus osculari infantem [illegible] nondum, antequam in octavum a partu diem, offerret Baptismo [illegible]. Fidum hæc scripsit ad eum Cyprianus: *Nam etsi adhuc infans a partu novus est, non ita est tamen ut quisquam illum in gratia danda, atque in pace facienda horrere debeat osculari, quando in osculo infantis, unusquisque nostrûm pro sua Religione ipsas adhuc recentes Dei manus debeat cogitare, quas in homine modo formato & recens nato quodam modo exosculamur, quando id quod Deus fecit amplectimur.* In Confirmatione [illegible] *Pontifex faciebat crucem de Chrismate cum pollice in singulorum frontibus, ita dicendo, Pax tibi . . . hæc verba sunt salutationis ad novum hominem qui regeneratur.* Osculum quoque adhibebatur, dum administrabantur ordines, quæ de re Ordo Romanus: *Benedictio in consummatione Presbyterorum, atque perfecta, tunc osculantur singulos dicentes, Pax Domini sit semper vobiscum.*

IX. In Eucharistiæ celebratione [illegible] osculi. At quæstio non inepta agitatur, num vel ante, vel post consecrationem dominicam [illegible] osculum? Eruditissimus [illegible] Innocentium Papam, *Absurdum ostendisse qui interpretaretur, ut contra usum Ecclesiæ Romanæ, pax absque ante confecta mysteria traderetur, cum necessariò indicanda sit post consecrationem.* Verba sunt Innocentii ad Decentium Epistola: *Pacem ergo asseris ante confecta mysteria, quosdam populo imperare, vel [illegible] cum post omnia quæ aperire non debeo, pax sit necessariò indicenda, per quam constat populum ad omnia quæ in mysteriis aguntur, atque in Ecclesia celebrantur, præbere consensum.* Quæ verba [illegible] [illegible] veterem Ecclesiæ [illegible] ut magna sit [illegible] ratio, [illegible] ab Innocentio [illegible] fuisse. [illegible] usu [illegible] nullo [illegible] Apostolicam non [illegible] consuetudinem, quam utique non dissimulasset, si [illegible] [illegible]. Itaque [illegible] ab Innocentio abrogatum fuisse, [illegible] Walafridus Strabo: *Pacem ante [illegible] dare, Innocentius Papa decrevit fieri [illegible].* A tempore quoque [illegible] observatum fuisse dandi ante consecrationem Eucharisticam osculi, contra ex pluribus Patrum monumentis. Nil hic Justini Martyris verbis disertius: *Sub finem precum nos inter nos osculo salutamus. Deinde ei qui præpositus est fratribus, panis offertur, & poculum aquæ & vini temperatum, quo ille accepto, laudem Deo tribuit.* [illegible] & Tertullianus: *Jejunantes habitâ oratione cum fratribus, subtrahunt osculum pacis, quod est signaculum orationis.* [illegible] Eucharistiæ confectionem. In [illegible]

pax dabatur ante confecta mysteria, teste Cyrillo: *Clamat Diaconus, Complectimini & osculamini vos invicem, atque tunc omnes nos ipsi salutamus. Non hoc ita accipias, quasi osculum illud sit ejusmodi, quale in foro inter communes amicos* [illegible]. Q[illegible] apud [illegible] Eucharistiæ celebrationem. [illegible] nec Hieronymus: *Cujus rei imago est illud* [illegible] *datum.* Nec ab his dissidet Dionysii descriptio: *Præcipui porro atque selecti ordinis ejus qui ministrat, cum sacerdotibus in divino altari proponunt panem, benedictionisque calicem, cum antea* [illegible] *cum quidem Pontifex sacras preces rite perficit,* [illegible] *ter se salutaverunt, mystica sanctorum recitatio fit.* Quibus Laodicenum accedit Concilium. Catechumenis cum discesserint, oportet fidelium preces sic ter fieri: unam quidem, scilicet primam, silentio, secundam autem & tertiam, per pronuntiationem impleri, deinde sic pacem dari. *Et postquam Presbyteri pacem Episcopo dederint, tunc Laici etiam pacem dent, & sic sancta oblatio perficit.* Quibus talis ordo con[illegible] Primùm Presbyteri suum osculabantur Episcopum, deinde ipsi inter se invicem, ac demum Laici Laicis pacem dabant. Quo facto oblatio Eucharistiæ peragebatur. Quæ consuetudo [illegible] quam longissime praestat, monente Christo: *Reconciliare fratri tuo, & tunc veni & offer munus tuum.* Osculum autem reconciliationis signum erat amoris, atque concordiæ. Nonnulli in more positum quoque hoc, ipsi [illegible], ut [illegible] de Monasterio: *Sacerdos factâ communione, & finitâ oratione accipit in quibusdam Ecclesiis pacem de Eucharistia, sive ab ipso corpore Domini.*

X. De osculi intermissione pauca. Solemnis fuit dies, quo passionis Dominicæ recolebant mysterium, ab osculo temperare: *Sic & die Paschæ quo communis, & quasi publica jejunii religio, meritò deponimus osculum, nihil curantes de osculando, quod cum omnibus faciamus.* Quin etiam Jovis ille dies, cui cœnæ Dominicæ nomen fuit, osculi vacationem dabat Latinis, cujus rationem aperit Alcuinus: *A pacis osculo sine salutatione* [illegible] *quod Judas proditor exercuit, ut demonstraret quam injuriam passus est Christus à suo discipulo, & nos nostrum eâdem ratione injuriam fratribus facere.* Alcuino adstipulatur Amalarius: *In officiis passionis Domini, pacis osculum non debemus, ut demonstremus quam injuriam passus sit Christus à suo proditore.* Expertes etiam osculi erant missæ illæ, quæ pro defunctis celebrabantur: *In missa pro defunctis pax non datur, quia fideles animæ jam non sunt, nec oberrant amplius in turbationibus hujus mundi, sed quiescunt jam in Domino, unde non est necessarium pacis osculum.* Neque Hæreticis, excommunicatis, quæ libabatur osculum. Idcircò Optatus Donatistarum queritur [illegible], quod illud benevolentiæ signum, Carbonario [illegible]: *Nec tibi negare* [illegible] *qui nescirùnt & non intellexeris profiterum* [illegible], *ut auferatur etiam illud quod inter omnes homines solet*

Margin notes (left): Euseb. l. 7. c. 22. — Hier. Epist. 26. — Dionys. [illegible] — [illegible] — Cypr. Epist. 59. — [illegible] — Ord. R. p. [illegible] — [illegible] — Innoc. Epist. 1. c. 1. — [illegible] — Strab. de Reb. Eccl. c. 22. — Just. Apol. 2. — Tertull. de Orat. c. 14.

Margin notes (right): Cyril. [illegible] — Hieron. [illegible] — Dionys. [illegible] — Laodic. c. 19. — [illegible] — [illegible] — Alcuin. de Offic. — Amalar. l. 4. c. 21. — [illegible] — Optat. l. 4. p. 173.

[illegible] *et in persona [illegible], jactatione [illegible] fecit ad [illegible].* De Excommunicatis hac libenter audiatur M. Paris. *Anno Dom. 1165.* [illegible] *qui schisma Octaviani contra Papam foverat Alexandrum, venit apud Westmonasterium ad Regem [illegible] ad [illegible] in conjugem Mathildem filiam Regis primogenitam Henrico duci Saxoniæ, cui cum [illegible] Angliæ [illegible] occurrissent, Robertus Comes Legecestriæ & Justitiarius Regis, illum in osculum non recepit, excommunicatus enim erat à Papa, & non absolutus, unde altaria super quæ ille [illegible] celebravit, passim sunt subversa.*

XI. Cum Paulo in Syriam naviganti, factæ fuissent à Judæis insidiæ, sententia fuit reverti per Macedoniam. Philippis vero præmisit in Asiam comites, Sopatrum Beroeensem, Aristarchum, & Secundum Thessalonicenses, Gaium Derbensem, & Timotheum, cum Asianis Tychico & Trophimo, qui expectarunt illum Troade. Ipse vero cum Luca & reliquis, post dies azymorum Philippis solvens, venit ad eos in Troadem intra dies quinque, ibique commoratus est dies septem. Die octava, quæ hebdomadis fuit prima, congregatis discipulis ad frangendum panem, Paulus disserebat cum eis [illegible] usque in mediam noctem, ubi Eutychum adolescentem ex tertia contignatione, in cœnaculo ubi erant congregati, deorsum decidentem, vitæ restituit. Occasione lucernarum pendentium in cœnaculo accensarum, multa Baronius de sacro lampadum usu tradit, quæ in [illegible] omibus commodabuntur. Troade per [illegible] confecit Paulus Assum usque, ubi Lucas & reliqui [illegible], unà receptum Mitylenen deduxerunt. Et cùm inde enavigassent, sequenti die pervenerunt è regione Chii, postridie verò appulerunt Samum, & apud Trogyllium diversati sunt. Trogyllium autem, docente Strabone, *Promontorium [illegible] quidem est, quod à Mycale procurrit. . . . A Trogyllio Samum usque, sunt stadia XL.* Sequenti die venerunt Miletum. Festinabat verò Paulus, ut si fieri posset, die Pentecostes adesset Hierosolymis. Ephesum igitur prænavigare volens, ne tempus tereret in Asia, missis Mileto nuntiis Ephesum, Presbyteros Ecclesiæ eò accersivit, quos gravissimâ oratione de officio admonuit. Tum potius gemitus fuit, erant cum illis, flentibusque omnibus quòd dixisset ipsis non esse amplius faciem ejus conspecturos. Quibus luce clarius, non Apostolicam traditionem esse, quam memorat Tertullianus: *Die Dominico nefas ducimus de geniculis adorare. Eâdem immunitate à die Paschæ in Pentecosten usque gaudemus.* In illis quippe diebus, quos [illegible] genibus, genua posuit Apostolus Sanctitatis præcinus. Troade profecti, recto cursu venerunt Coum, & sequenti die Rhodum, & inde Patara. De ea urbe Mela, *Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus & oraculi fide, Delphico simile.* Tum conscensâ navi, quæ trajiciebat in Phœniciam, prætergressi Cyprum, eâque ad lævam relictâ, venerunt Tyrum. Ibi permanserunt dies septem, inventis discipulis, qui Paulo dicebant per Spiritum ne ascenderet Hierosolymam. Ille verò potius gemitus, in [illegible] cum eis, conscensâ navi Tyro delatus est Ptolemaidem. Et salutatis ibi fratribus, postridie venit Cæsaream. Ubi cùm dies complures permansisset cum Philippo Evangelista, cui quatuor erant filiæ virgines prophetantes, Vates quidam nomine *Agabus*, Pauli zonâ manus ac pedes sibi vinciens, vincula, quæ illum manebant Hierosolymis prædixit. Quæ cùm à fratribus persuaderi illi non possent, ne in tam præsens discrimen se conjiceret, Hierosolymam perrexit. Sæpius vinculorum ubi [illegible] Paulus admonitus est, ut illius constantia, [illegible] [illegible] S. Paulum [illegible] ipsius explanatum habemus: *Et nunc ecce ego alligatus Spiritu, proficiscor Hierusalem.* Turbant tamen non nihil verba Lucæ: *Discipuli dicebant per Spiritum ne ascenderet Hierosolymam.* Respondere possis, quosdam discipulos per Spiritum prædixisse, quæ passurus esset, alios conatos eum revocare à profectione, quemadmodum v. 11. 12. Possunt & verba Lucæ cum conditione intelligi, ne Paulus Hierosolymam peteret, si à molestiis quæ [illegible] ingrata sunt, liberari vellet.

XII. Ab Ecclesia Hierosolymitana Paulus libentissimè exceptus, Jacobi & omnis Presbyterii consilio, ad diluendam quæ de eo sparsa erat calumniam, eum nempe docere, atque hortari Judæos in Christum credentes, ut ab observatione Mosaicæ Legis recederent, [illegible] votum Nazaræatus fecerant, sese adjunxit: *Sunt nobis viri quatuor, qui votum se obstrinxerunt. His assumptis sanctifica te cum eis, & adde ad eorum sumptum ut radant capita.* Quæ autem Baronius dedere, movendi difficultatem, eâ solvendæ impar fuit. Quippe hæc ex Josepho discimus, *Hi qui morbo vel aliis necessitatibus implicantur, moris esse vovere per triginta dies, antequam immolarent hostias, abstinere quoque à vino, & capillos radere.* Hinc merito subit Annalium parens: *Quomodo unà cum Nazaræis, Paulus se omnino in Templo exhibere [illegible] potuit, cum imparatò, & ante diem tantum, ut id faceret cum aliis, admonitus esset à Jacobo.* Ut autem se ex [illegible] expediat: *Ac his igitur, inquit, colligi posse videtur, Paulum à voto primùm temperasse.* Quâ nimirum solutione difficultas non exhauritur, cum non magis triginta dierum orbem complere Paulus potuerit, qui in Nazaræum [illegible], [illegible] abstinentiam. Neque perperam illa vini abstinentiam, quæ vindicant Apostolis, etiam alia in Antiquitate monumenta. Petrum *abstinuisse à suibus, Matthæum seminibus, baccis & oleribus absque carnibus usum fuisse*, tradit Clemens Alex. Pædagog. l. 2. c. 1. Neque Eusebium [illegible] silentio præterit. Ex Hegesippo de Jacobo fratre Domini, ea memoria [illegible]: *Neque vinum unquam bibit, nec siceram, ab animantium carnibus penitus abstinuit.* Denique Hæreticorum complures, ut aliquid auctoritatis suis adspergerent erroribus, Apostolorum aliquem disciplinæ quam colebant, jactabant auctorem. De Petro finxerunt Ebionitæ, *Tum ab animatis omnibus, & carnibus, eodemque modo quod carnis consistit, abstinuisse.* Omnem vini usum abstraxisse sibi Paulum, non prodiderunt. Exemplo sunt tamen Apostoli [illegible] [illegible] adspersisset errorem. Ac sanè concesso Paulum fecisse Nazaræum votum, postea tamen illo die, quo cum quatuor fratribus Judæis sanctificatus est, præmisses Nazaræatum inchoare,

Anno D. 56.

[illegible], & abstinentiam à vino cum cæteris [illegible] ad certum usque tempus sibi præscriberet, ut perpetua eâ vini abstinentiâ quam [illegible] imaginantur, opus minime foret.

XIII. Cæterum etsi nos non pateamur cum Baronio facere, ubicumque facere, Antiquitatum [illegible] complures, de voto Nazaræatus à Paulo [illegible], ab eorum tamen opinione non dissidere non possumus. Etenim ut nobis jam auditum ex Josepho, non paucorum quorum [illegible] dies Nazaræatus dicebantur. Ex Mose quidem colligimus, ultra septimum extendi: Omnibus diebus Nazaræatus sui, novacula non transibit super caput ejus. Quod præceptum [illegible] [illegible]. Atque [illegible] septem dies Paulino voto consecrati sunt: Cùm autem septem illi dies jam essent finiendi. Præterea viri illi quatuor, qui voto se obstrinxerant, jam illud complebant, cùm Paulus se ipsis adjunxit, ex consilio Jacobi, proindeque Paulinus ille Nazaræatus [illegible] suscepit, cum Judæorum [illegible] [illegible]. Utrumque si Nazaræatus consignandi consilium Paulo [illegible] fuisset, dictum quoque fuisset, Rade caput, quemadmodo, sanctificare cum eis. Quid igitur [illegible] Apostolus? Seipsum sanctificare, actionis [illegible] [illegible], quæ à sacrificantibus implenti debeantur. De afferenda Nazaræorum oblatione à complicibus [illegible] [illegible]: Quicumque [illegible], [illegible] Nazaræi, [illegible] sanctificationis [illegible], [illegible] sacrificia. [illegible] Hoc ergo sibi vult Jacobus, ut Paulus de suo sumptu aliquid, quatenus Nazaræorum expendat, ut [illegible] à communi vovendi ratione segregaret se, ut Judæi omnes intelligerent, ipsum à Mosaica Lege contemptum esse quàm [illegible]. Nazaræorum [illegible] aliquid addi potuisse, testatur Moses: Hæc est Lex Nazaræi qui voverit oblationem Deo, præter id quod [illegible] [illegible].

XIV. [illegible] Clemens [illegible] [illegible] Antonii Episcopum. [illegible] significatur vita aperta & pura, [illegible] [illegible] [illegible], ut speciei Christi sit corona, quam Clerici [illegible] in memoria habere debent, repræsentatur. [illegible] [illegible] significetur regale esse Christi Sacerdotium, [illegible] [illegible] verò persuaderi nequeunt potest, coronam Sacerdotalem, ab Apostolis, vel principio, vel [illegible] nostra manitur sententia. 2°. De tondenda [illegible] Paulus qui benè multa tradit Corinthiis, de Clericali corona ne verbum ullum habet, [illegible] ipsam [illegible] atque [illegible]. 3°. Incredibile est Apostolos, gestandam Clero imposuisse coronam, quâ nunquam ornari præcellere. Paulo autem, à quo uno omnes [illegible] Apostolos, nil quidem fuisse coronæ, eò liquet, quòd Cenchreis tonsum [illegible], [illegible]. Clericalis corona regis [illegible] & Sacerdotii, non ante quidem introducta est, quàm Sacerdotum [illegible] proprius Clero fieret. Constat autem [illegible] [illegible] Regis Sacerdotisque dignitatem, quam [illegible].

XV. Præter Antiquitatis monumenta nobis quoque præsidio sunt. De Jacobo fratre Domini, Hegesippus: Comam nunquam totondit. Nulla autem omnis Clericalis corona patuit, absque [illegible], quam [illegible] perpetuus ille Nazaræatus, qui Jacobo ab Hegesippo [illegible]. [illegible] hoc sedem Clemens: Virorum quidem caput, ut sit [illegible], nisi forte pilos crispos habeat... [illegible] autem capilli, ne à capite [illegible] in [illegible] muliebrem [illegible]. Quæ præcepta Presbyteri quoque [illegible], quibus usque circulum capitis in vertice ad coronæ speciem demonstrasset: neque de Clericali corona, ullam fecit mentionem, [illegible] Scriptor, quam silentio nunquam dissimulasset. Ingruentibus quidem persecutionum, vix credibile est, Clericos indicio tam manifesto, se carnificibus prodidisse. Quin etiam imperante Theodosio M. [illegible] persecutionum procellis, Thomas Tomitanus Episcopus, monachorum more comam nutriebat: Ajunt eum perpetuo comam aluisse. Quod sanè cum Clericali corona non est congruum. Erat autem Thomas vir & potentiæ & [illegible] insignis, qui ritum ab Apostolis [illegible], quàm accuratè observasset. Neque Scoti, anno Dom. DCLXIV. coronæ usus erat, teste Bedâ: Colman videns spretam suam doctrinam... assumptis his qui se sequi voluerunt [illegible], qui Pascha Catholicum & tonsuram coronæ [illegible], in Scotiam regressus est. Quin etiam Græcorum inter & Latinorum coronam discrimen fuit, quo vel uno argumento, apparet Apostolicam non fuisse. De Theodoro, quem in Angliam Vitalianus Papa misit, hoc scribit Beda: [illegible] Subdiaconus ordinatur, [illegible] dimitti sibi comam expectans, quo in coronam tonderi posset. Habebat enim tonsuram more Orientalium Sancti Pauli Apostoli. Ecclesiasticæ tonsuræ usum, tradentes & nomine, & exemplo, à Nazaræis repetunt Isidorus: Tonsuræ Ecclesiasticæ usus à Nazaræis, ut fallor, exortus est, qui prius crine servato, denuò post vitæ magnam continentiam devotione completâ, caput [illegible] debebant... Hujus ergo exempli usus, ab Apostolis introductus est, ut hi qui in divinis cultibus mancipati, Domino consecrantur quasi Nazaræi [illegible], [illegible] Dei [illegible]. Atque nobis vel in silentium descendentibus, morte Apostolis apertè clamant, instituendæ Clericalis coronæ, Nazaræos non fuisse exemplo: sive quæ ceremonias ejusmodi de quarum abrogatione cogitabant, imitatione non prosequebantur, non imperabant Ethnicæ, quorum complures ad Episcoporum dignitatem ascenderant: sive quæ corona Sacerdotalis toto cælo distat à Nazaræis. Nazaræatus tonsuram referunt omnem [illegible]

[illegible],

Anno Do. 56.

mother, donec votum redderetur: ideoque cum capillis deponebant. Tonsuram sequitur Sacerdotalis corona, quae ad honores Ecclesiasticos gradus est. Observatu dignissima sunt verba Amalarii: *Interrogatum ab aliquibus, qui primus tonsus sit in nostro more? Ego et Episcopus ejusdem viri, Petrum. Sed quia non tanta auctoritate est, ut ex illa firmare valeamus nostram sententiam, dimittamus eam silentio praeteriri. Non tamen ab re est, si dixerimus, eum aut aliquem successorem ejus, primo fuisse tonsum nostro more, quoniam ab illa Ecclesia sumptus est totus usus in quo illi* [illegible]. *Sed quod ad nos,* [illegible] *praesentis Ecclesiae, quorum auctores non* [illegible]. Laudem Amalario & epistola Bedae est ad Naitonum Pictorum Regem. Recentem ergo Amalario fuit, ergo Clericalis coronae. Quae si descendit ab aliquo successorum Petri, falsum igitur est quod statuit Baronius, institutioni Apostolicae accensendam esse [illegible]. De [illegible] corona, Germanus ex scriptis compendium: *Duplex corona capitis* [illegible] *imaginem refert venerandi capitis Apostoli Petri, qui cum missus esset ad praedicationem Domini & Magistri,* [illegible] Christus benedixit. Quae Germani traditio, fomentum est ex eruditis parte, nullo veterum testimonio corroboratum. Ex parte Christiani erant virgae, coronae, cruces, non capillorum tonsurae. Concedamus tamen traditionem esse veram, nullo ergo praecepto Apostolico aut instituto, sumpta corona Sacerdotalis, sed ab inconsiderato paucorum facto manavit. Quid multa? Sic sonat subditum Aniceti decretum: *Prohibete, ut Clerici juxta Apostolum, comam non nutriant sed desuper caput, in modum sphaerae, radant.* Quibus impostor coronae Clericalis institutionem ascribit Aniceto, qui IX. circiter annis post Petrum sedit. Non est tamen istud decreti Aniceti, cui contrarium [illegible] Baronius anno 58. n. 130. Rasuram sane capitis non noverant Antiqui, non Clemens, non Optatus, non Nazianzenus, non Augustinus, non Isidorus Hispalensis, qui tonsurae [illegible] *Ecclesiasticae* meminit.

XVI. Antiquam tamen fuisse Clericorum coronam, Scriptores loquuntur. Nam ad eam alluderet [illegible] apud Eusebium, divinae non [illegible]: *Sacerdotes Dei, caelesti gloria coronâ decorati.* [illegible] certe colligitur, Sacerdotibus coronae jam invaluisse consuetudinem. Ad eas tamen coronas pertinet Epistola Hieronymi, quae apud Augustinum numero est XXVII. *Praeterea tuos, Dominum meum Alypium, & Dominum meum Evodium, ut salutes, precor coronam tuam.* Coronae quoque meminit Augustinus ad Proculeianum: *Per coronam nostram nos adjurant vestri, per coronam vestram vos adjurant nostri.* Certiora indicia Lectoribus Baronius debet, qui ex ultima Antiquitate hodiernam Clericalis coronae disciplinam confirmare nititur, quasi nil inter utramque foret discriminis. Efficiente causa quidem, forma, magnitudine, praesens Latinorum corona ab antiqua discedit. Quarto seculo, Episcopum Presbyterosve tondendi usurpasse officium, nullis testibus ostendi potest. Neque tondendis Nazaraeis, quam Clericali tonsurae exemplo fuisse praedicant, Sacerdotalem manum adhibitam. [illegible] In ordinatione Presbyteri Diaconive nullum apud IV. Carthaginensem Synodum tondendi [illegible] Episcopi [illegible]. [illegible] Sacerdotalis [illegible] Archidiacono [illegible] Presbyterorum [illegible] Episcopo [illegible] *ab Episcopo vel Presbytero,* [illegible] *Episcopus sive Presbyter,* [illegible]. Quod si poenitentes qui [illegible] agebant, à solo vel Episcopo, vel Presbytero tondebantur, nullum est dubium quin ab Episcopo Presbytero tonderentur.

XVII. Ad Clericorum tonsuram pertinet [illegible] Clemens: *Et forte* [illegible]. Gregorius Nazianzenus [illegible]. Et Chrysostomus [illegible] *Pastorali munere* [illegible]. [illegible] Athanasium: [illegible] Presbyter *est ordinatus.* [illegible] Optatus: [illegible] *caput Sacerdotum,* [illegible] Hieronymo, [illegible] *Rasa capita* [illegible] Gentilis. [illegible] De Armeniis, Constantinopolitana Synodus [illegible]. [illegible] Presbyterum [illegible] Hieronymus [illegible] *capillum usque ad cutem* [illegible]. Crinem vero non [illegible]. Vincentius & Salmasius l. 8.

XVIII. [illegible] Clericorum corona. [illegible]

Anno Dom. 56.

Europa, nec esse debere, nec tursum comam demittere, quod proprie luxuriosorum est, barbarorum [illegible] *sacerdotium facie demonstratur. Pro quo docere* [illegible] *capita sua non radent, & comam suam ad perfectum non tondebunt, sed operientes operiant capita sua, prout quod discimus, nec calvitium novacula esse* [illegible] *ut rasorum similes esse videamur, sed ut tantum capillos demittentes, ut operta sit cutis.* Qui verò [illegible] novacula capitis circulus, apertam cutem relinquat, quod & improbatur ab Hieronymo [illegible] *sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, & capita, & barbam rasam, quorum capita nuda sunt.* Porro ut de praeeminentiae contendebat hodiernis Clericorum coronis, illa quae priscorum fuit, sic latitudine eas quàm longissimè superabat. Quod candidè Bellarminus fatetur: *Apparet, inquit, olim eandem fuisse coronam Clericorum, & Monachorum; sed Monachi quidem servaverunt antiquam consuetudinem, Clerici verò magna ex parte* [illegible] fecerunt est. Contendit enim occasione Haereticorum, Clericorum in Hispania amplissimam fuisse coronam: *In Hispania postmodum accidit, ut occasione quorundam Haereticorum* [illegible] *cum Catholicis usurparent capillorum* [illegible] *proinde ut signo vellent videri Catholici, ejus regionis* [illegible] *capitis tonsuram statuerint.* Qui tamen haud vero indignus error est. De Niceto Treverensi [illegible] *Nicetius Episcopus ab ipso ortus sui tempore, Clericus est designatus. Nam cum partu fuisset effusus, omne caput ejus, ut est consuetudo nascentium infantium, à capillis nudum quidem cernebatur, in circuitu* [illegible] *ab ipsis, coronam Clerici fuisse signatam.* [illegible] clarius est, Clericorum coronam [illegible] verticis partem, sed totum caput [illegible] ante Synodum Toletanam IV. quae [illegible] De mysterio quod Clericorum in corona mysterio, quaerit Isidorus, magnitudinis ejus patentissimum sunt indicia: *Quod* [illegible] *capite superius, inferius circuli corona relinquitur, Sacerdotium regnumque Ecclesiae in eo existimo figurari. Tiara enim apud Veteres constituebatur in capite Sacerdotum. Haec ex bysso confecta rotunda erat quasi sphaera media, & hoc significatur in parte capitis tonsa. Corona autem latitudo aurum est circuli, qua Regum capita cingit: utrumque itaque signum exprimitur in capite Clericorum,* [illegible] *quod scriptum est Apostolo perdocente, Vos estis genus electum* [illegible] Porro [illegible] est quae exiguam illam circulum quo Clericorum caput [illegible] non malum fuerit: ut ergo ad [illegible] [illegible] Itaque [illegible] corona, quae [illegible] sa aperiens capitis hodie signat, turpi olim nota, [illegible] Quae à Patribus Toletanis impugnatur: [illegible] *detonsis superius capite toto, inferius solum circuli* [illegible] *partibus facere Lectores videntur, qui prolixis ut Laici comis, in solo capitis apice modicum circulum* [illegible] *fuit. Unde oportet, ut pro amputando* [illegible] *tur, qui sicuti fecerit, fidei Catholicae reus erit.* Quo observabili Canone, Baronii negligentia proditur. Erronea in Gallicia detonsa, solis Lectoribus usui fuisse modicum capitis in apice circulum, disertè testantur Toletani Patres. Neque *Haereticorum* magis quàm Orthodoxorum [illegible] observationem esse antiquam, & communem. Clericorum omnium in scandalo hac igitur, quia & nova, & ab Haereticis usurpata, quam tamen immeritò Galliciae Lectores, & pauci fortean alii nonnulli pertinaciter prosequebantur, quod damnatur à Synodo. Anno Dom. 1234, magnitudinem nondum suam deposuisse videtur Clericorum corona. Argumento est scelerata illa Clericorum [illegible] III [illegible] Cursus tonsura, barba prolixa. Prudentius de S. Cypriano, *Barbas Caesaries compositas ad breves capillos.*

XIX. Ut nullum confutandi Baronii locum praetermittamus, ejus circa Am. Marcellinum error est castigandus: *Ammianus, inquit, Marcellinus testatur temporibus Juliani Apostatae, Theodorum quendam Ecclesiae aedificanda Praefectum ab Ethnicis supplicio affectum, quod, ut ait, coronas patroni licentius detondebat. Nihil aliud significare, nisi quod primo dedit praeceptum, quod complurimos juvenes in Clericos cooptavit.* Verba haec sunt [illegible] eundem Episcopo, *Dracontius monetae praepositus & Diodorum quidam* [illegible] *per crura funibus, exanimati sunt. Ille quod aram in moneta quam regebat, evertit luctatum erexit: alter quod dum aedificanda praeesset Ecclesiae, cirros puerorum licentius detondebat, id quoque ad Deorum cultum existimans pertinere.* Quibus extat 1°. non Theodori, sed Diodori imponendam esse tonsuram hanc appellationem. 2°. Episcopum [illegible] non fuisse, cui jus esset pueros in Clerum cooptandi. 3°. Clericos non creasse, quod munus praefectum Ecclesiae aedificandae non attinet, sed *tondisse pueros* [illegible] *disciplinae morem gereret, atque natura quidem ipsa hoc nos docet, quod viro quidem comamnon esse decorum sit,* vel potius quia illi puerorum capilli, dedicabantur Idololatriae. Constat enim ex Plutarcho, in vita Thesei, Atheniensium juvenes [illegible] Templum Delphicum se conferrent, capitum [illegible] De ejusmodi Idololatria Theodoretus: *Mos erat Graecis, capitis puerorum non attondere, sed* *putare sinere capillos promissos, & hos postea Daemonibus dedicare.* Diodorus itaque huic ut obsisteret superstitioni, puerorum cirros detondebat. Unum porrò Baronio est argumentum, quo [illegible] *Clericalis tonsura capere fuere.* Baronii argumentum [illegible] non esse, cum non quosque à puerorum infantia ubique locorum non semel dissolu sint. Sic tamen opplevit Ecclesiam, [illegible] Eucharistiae, qui tamen

Hieron. in Ezech. c. 44.

Ezec. c. 44.

Bellarm. de Monach. [illegible]

Greg. Turon. [illegible]

Isidor. de Eccl. Off. l. 2. c. 4.

Tolet. [illegible]

[illegible]

Ammian. [illegible]

Theod. in Levit. Q. 28.

Anno Do. 56.

Apostolis [illegible] fuerit. Sic [illegible] usus, Antiochiae a Flaviano Diodoroque primum institutus, ad reliquas totius orbis Ec- [illegible]. Similiter [illegible] Clericatus [illegible], ut exempli, [illegible], Cler- [illegible] honorifico, quasi [illegible] omnes sese [illegible]. Verum praeterea negamus Baronio, nullas fuisse Provincias quae Clericalis tonsurae expertes fuerint. Expers Scythia, [illegible] Tomitanus; expers Scotia, ut apud Bedam nos Colmanus docuit. Sed & Baronius ludit in ambiguo, cùm alia Graecorum, alia Latinorum corona fuerit, ut observavimus.

XX. Cum tanto nostro [illegible] sit, Baronianorum errores Annalium detegere, quae de barbae rasura subjecit, nostris ponderibus est examinandum: eò magis, quod quae de tonsura Clericorum est, materiam [illegible]. Audiamus ergo illustrissimum Purpuratum: *In Occidente atque potissimum Romae, quandam qui praesentem maturioris aetatis essent, [illegible] nobilitatis insigne radere barbam consueverant, Christiani Romae agentes, [illegible] barbâ, cum honestas spectatorque [illegible].* Antiquam quidem Romanis fuisse radendae barbae consuetudinem, ex Plinio addiscimus: *[illegible] consensus in tonsoribus fuit, sed Romani serius. In Italiam ex Sicilia venere post Romam conditam anno quadringentesimo quinquagesimo quarto, adducente P. Ticinio Mena, ut auctor est Varro: antè intonsi fuere. Primus omnium radi quotidie instituit Africanus sequens. Divus Augustus cultris semper usus est.* Sunt tamen in Baronio notanda, quae non [illegible]. Ac primum quod anno Dom. LVI. pro nobilitatis insigni, barbae rasura habebatur, [illegible] argumentis probari possit. Illud quidem [illegible], de Scipionis Africani temporibus, de quo haec tradit Gellius: *[illegible] barbam [illegible] radi, neque candidâ veste uti, neque fuisse cultu solito reorum. Sed cum in eo tempore Scipionem minorem XL. annorum fuisse constaret, quod de barba rasa ita scriptum esse mirabamur. Comperimus autem ceteros [illegible] barbam in [illegible] aetate [illegible] Veteres, [illegible], sed ut [illegible] aetatis ita [illegible].* Ex quibus colligitur, non omnes quidem [illegible] Romanos, sed illos solos qui [illegible], eum temporis annorum XL. barbam deposuisse. At ex Gellio [illegible] conficitur, juvenibus in [illegible] barbam [illegible], & [illegible] ad annum usque XL. postea verò [illegible], quâ [illegible] nobilium non [illegible], ut ne vel Scipionis aevo, [illegible] barba plebeii semper hominis indicium fuerit; juventute ergo [illegible] cultus [illegible]. Praeterea [illegible] Caesaribus, ad Adrianum usque non [illegible] Romanos [illegible] barbam, quo tota nobilitatis insignium barbae rasura nequit apponi, [illegible] & plebeios, & nobilibus communem. Quid de eo egregium extat in Dione locum. Ad Licinii Surae domum ob invidia [illegible] Trajanum ad coenam invocatus venit, *Totaque [illegible] dimissis, primo Surae medicum ad se vocavit, ut per eum oculorum [illegible], deinde tonsorem, ut per eum barbam rasit. Nam hoc veteri consuetudine omnium Romanorum ac Principum quoque fuit. Hadrianus autem primus barbam nutrivit.* Neque [illegible] constat Baronium scribendo, *Abrasa barbâ incedere, commune omnium fuisse cultum*, Christianorum quoque, quibus contra dictum fuerit, notare barbam fuisse [illegible] insigne, quod [illegible] vitis propterea est. Deinde Romanos antequam maturioris essent aetatis, barbam [illegible] est. De Augusto legitur apud Dionem, anno urbis DCCXV. L. Marcio & Caio Sabino Coss. *Caesar tum primum barbam radere, ipse splendide diem eum festum egit, & publicum epulum dedit. Ab eo tempore genas laeves servavit, sicut alii solebant.* Natus erat Augustus Cicerone & Antonio Coss. anno urbis 691. Ideòque primam barbam abjecit anno aetatis XXIV. De annis quos impleverit Caligula, cum radi coepit, aliqua est quaestio. Suetonius: *Vicesimo, inquit, aetatis anno accitus Capreas a Tiberio, uno atque eodem die togam sumpsit, barbamque posuit.* Contendit tamen Pagus: Caligulam XXII. aetatis, uno eodemque die, togam sumpsisse, barbamque posuisse. Non verò [illegible] esse, accuratè numerorum liquebit. Anno Domini XII. mensis Augusti ultimo, Caligula natus est, Proindeque annum vigesimum complectur mensis Augusti trigesimo, anno Dom. 32. quo currente barbam posuit, cùm non multo post Juniam Claudillam Silani filiam duxerit uxorem, anno videlicet urbis 786. Domini 33. ut novimus ex Tacito, Annalium sexto, *Sub idem tempus, Galbâ & Cornelio Sulla Coss. C. Caesar discedenti Capreas avo comes Claudiam M. Silani [illegible] conjugem accepit.* Neque maturiore etiam aetate fuit Nero dum barbam posuit: *Junior parricidio matris annis [illegible]. Quam cum ex [illegible] visitaret, & illa [illegible], ut assolet, [illegible], per blanditias [illegible], [illegible] consulere, [illegible] se positurum [illegible], ut longius prorogaret aetatem.* Eo ipso anno, qui Domini nonus est & quinquagesimus, instituit Juvenalia de quibus Dio: *Post haec celebravit festa alterius generis, quae dicuntur Juvenalia. Ea propter barbam ejus, quae tum primo rasa fuerat, facta sunt, atque pilos in sphaeram auream conjectos Jovi Capitolino sacravit.* Natus erat Nero decimo quinto Decembris, anno Dom. XXXVII. Ob barbae rasuram instituta sunt Juvenalia anno LIX. Currebat ergo Neronis secundus & vigesimus, tum primo radere coepit. At ni fallimur animi, Juvenalium institutio hanc rasam [illegible] produxit consuetudinem quam Romani retinuere [illegible], ut anno XXII. barbam ponerent: de qua Macrobius in Somnio Scipionis l. 1. c. 6. *Post ter septenos annos [illegible] in longitudinem crescendi facit.* Ante Neronem, [illegible] barba radebatur, ut Augusti Caligulaeque patet exemplis. Ille enim quinto & vigesimo, hic vigesimo aetatis anno, genas sibi laeves fecerat. Denique nisi fuerint longinquae Baronio, Graecorum Orientaliumque nullum intercessisse barbatum, observavimus tamen ex Plutarcho in Vita Thesei, militem Graecos, imperante Alexandro Magno, barbam amputasse. Itemque ad Alexandrum quoque Macedones [illegible], [illegible] equos ducebat suis, ut barbas Macedonum raderent, quod ansa hac sit ut prehensu capi promptissima. Quae contra Antiochenses, qui Orientis Graeci [illegible], [illegible] qui barbam [illegible] [illegible], [illegible]. De [illegible] Ca-

Proces-
[illegible]
qui aetate
[illegible]
ge. etiam

[illegible]

Baron. An-
gli n. 140.

Plin. l. 7.
c. 59.

Gell. l. 3.
c. 4.

Dio l. 68.
p. 777.

Dio l. 48.
p. 377.

Suet. l. 4.
c. 10.

Pag. Crit.
an. 38. n. [illegible]

Suet. l. 6.
c. 34.

Dio l. 61.
Epit.

Anno Do. 56.

[illegible]

Anno Dom. 56.

Capit. Fer. [illegible]

fare Capitolinum: *Fertur*, inquit, *praeterea ab amica vulgaris [illegible], in Syria posuisse barbam.* De Caracalla Dio, cum [illegible] Antiochiae, ad. ò ut etiam mentum nudaret pilis, quaerebatur se maximos labores pati[illegible]. Barbam odio fuisse Antiochensibus atque Syris, Julianus docet in suo Misopogon.

XXI. Hactenus generatim de barba, proximus eam quae Clericorum Occidentalium fuit, exequamur: de qua Baronium mox & nos, non satis convenit. Et enim hic in mentem inducit primis Ecclesiae annis, *Occidentis Clericos, barbâ fuisse rasos*, quam [illegible] Paparum [illegible], opinionem firmat: *Extant enim in argumento [illegible] litera Gregorii Papae VII. ad Jacobum Episcopum Calaritanum, jubentis ut Clericos suos omnes barbam radere cogeret, [illegible] [illegible] [illegible].* Gregorii VII. verba [illegible], quae Cagnariano scripsit Judici, ut sunt Pontificum commentis, inde Baron. [illegible], in lucem profectae [illegible] verba sunt: *Nolumus autem prudentiam [illegible] accipere, quod Archiepiscopum [illegible] [illegible] barbam [illegible] Ecclesiae, matris omnium Ecclesiarum, vestram [illegible] [illegible] totius Ecclesiae Occidentalis Clerus, ab ipsis Christianae fidei primordiis barbam radendi morem tenuit, ita & ipse frater noster, vester Archiepiscopus raderet.* Hem ab ipsis Christianae fidei primordiis! Quis testis? Num Gregorium [illegible] [illegible] Aniceti decretum, quo Polydorus quoque Vergilius, vir caetera eruditus, in errorem inductus est: erit de radenda barba, in nostra ad Episcopos Galliae Epistola, ne verbum quidem unum reperiatur; de Clericali corona haec habet: *[illegible] caput in modum sphaerae radant.* Caeterùm [illegible] [illegible], vacuâ ad cutem usque, quod à Baronio [illegible], & in unum confundi non debent. Describitur [illegible] ex Clemente Alexandrino: *Quid si quis etiam barbam [illegible], ea tamen non est omninò denudanda, est enim turpe spectaculum, barbaque ad cutem usque tonsura, non videtur multum abesse à vulsione & laevore. Etenim cum [illegible] Psalmographus, barba [illegible], sicut unguentum, inquit, quod descendit in barbam Aron. Et cum barba [illegible] [illegible] laudasset, vultum [illegible] unguento Domini. Quoniam autem non decoris gratiâ tonsura, sed propter alias acceptam circumstantias, pili quidem capitis, ne [illegible], descendentes visum impediant, & [illegible] qui in superiori labro posita inter comedendum [illegible] [illegible], est omnino [illegible], sed [illegible] tonsorum [illegible]. Barba autem pili qui nihil molestiae afferunt, non sunt [illegible], ut qui vultui gravitatem afferant & quendam paternum terrorem [illegible].* Quibus barbam rasam, quae opus naturalis efficiunt, quam apertè damnavit. Porro incredibile est omninò, Occidentis Clerum [illegible] Clementis [illegible], vero [illegible] [illegible] atque morum, ut ipsum [illegible], [illegible] [illegible]. Quòd si tum temporis, ut hic loquitur [illegible], Episcopus, Presbyterus, Diaconusque Romanus, & Latinus, barbam [illegible] & rasam, [illegible] sanè scripsisset Clemens, turpe esse spectaculum, atque radi [illegible] esse [illegible]. 2°. Clementinis in Constitutionibus id de barba praecipitur: *Fidelis [illegible], & [illegible],* non licet illis inutare capillum, & in unum complicatione, quod est delicatum & molle, vel à fervescendo discriminare, vel florem facere quomodo quidem hic vetat, dicens, Non facietis vobis intricationem [illegible] capitis vestri neque [illegible]. Neque verò licet barba pilos corrumpere, neque hominis figuram praeter naturam mutare. Non [illegible], inquit Lex, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] creator Deus statuit, [illegible] [illegible] esse judicavit.* Ex ea Constitutione, pro barba retinenda, argumenta [illegible]. Epiphanius [illegible] ad barbam attinet in Apostolicarum Constitutionum [illegible] divino sermone ac dogmate praecipitur, ne barba corrumpatur, hoc est, ne barba [illegible]. Quibus perpetuo more sub Latinis Romanisque Clericis, [illegible] barbam [illegible], nunquam in mentem venisset Epiphanio decretum ascribere Apostolis, quo barbae corruptio prohibetur. Multò minus Constitutionum Autor, Clementis Episcopi Rom. nomen usurpasset, quippe qui non ignorasset in Ecclesia Romana, eam esse disciplinam in quam invaleret; quod nempe barba radenda [illegible]: neque pro Clemente unquam haberi potuisset. Similiter Pseudo-Athanasii Syntagma, barbam ne radent. Cum ex historiae monumentis constet Petrum Paulumque Romanam Ecclesiam constituisse, vero sin [illegible] & urbes Clericos ad exemplum Apostolorum, à quibus conversi fuerant, se composuisse, nequeque & barbam aluisse, non secus ac Petrus atque Paulus, qui Judaeo more, promissam barbam gerebant.

Pet. Paul. [illegible]

XXII. Testes quoque in Gregorium, [illegible] Canon [illegible] Carthaginensis Presbyterum apud Tertullianum, qui Romani Cleri cultum ignorare esse non potuit. Imo si plerisque credimus, Ecclesiae Carthaginensis [illegible] est Romanae. Atqui in barbam rasam [illegible] invehitur Tertullianus: *An Deo placebit cultus iste, [illegible] [illegible] Placebit & ille qui vultum suum novaculà mutat, infidelis erga faciem suam.* Neque velo magis ponet Cyprianus: *Cumque [illegible] sic, non corrumpant [illegible] barba [illegible] [illegible] [illegible].* Et ut non dicta Carthaginensium Patrum praescriptio, Clericus nec comam nutriat nec barbam tondeat. Quem [illegible] Canonem, [illegible] [illegible] [illegible] à Sixto Senensi: *Clerici neque comam nutriant, neque barbam.* Sic etiam à Corona [illegible] [illegible]. Observatum tamen eo dicto, eundem à Barcinonensi Synodo renovatum Canonem, quae ob antiquâ disciplinâ ad morem Clerici [illegible] videbantur: *Ut nullus Clericorum comam nutriat, aut barbam radat.* Quod si vis argumentum [illegible] Baronii [illegible] error, saltem à Sidonio Apollinari [illegible], qui Turno hoc de Maximo scribit, qui ad Sacerdotium evectus [illegible]: *Habitus viro, gradus, pudor, color, sermo religiosus, tum coma brevis, barba prolixa.* Rupta à tandem veteri consuetudine, novam induxit Bituricense Concilium, circa annum 1031. celebratum: *Ut Archiepiscopi, Abbates, Praepositi, Capellani, Canonici, Ostiarii & omnes qui ministerium intra Basilicam [illegible] tractant, [illegible] tam Ecclesiasticam habeant, hoc est, barbam rasam, & coronam in capite.* Cui disciplinae non minimum favet opinio, de corpore Christi praesens in Eucharistia. Idcircò ministrum Autor tradidit contra Graecos, in quorum barbas [illegible] invehitur: *Barbarum [illegible], more Judaeorum,* [illegible]

Cyprian. [illegible]

Sidon. Ep. l. 4. c. [illegible]

[illegible]

Clem. Const. l. 1. c. [illegible]

Anno D[illegible] 58.

promittunt barbæ, quæ sunt Dominici sanguinis, cum ab illis luitur, [illegible]. Tamen inter Græcos promissæ barbæ, ut ex de causa Ducas, qui Andronici Imperatoris locum ambiebat, [illegible] [illegible], quia barbam gerebat justo breviorem: *Tunc autem populus respondit se nolle deinceps [illegible], & propter Andronicum [illegible] [illegible] [illegible], præsertim si breviorem haberet barbam.* Aliam Gallis consuetudinem fuisse non [illegible], apud quos Laici barbam deponebant. Utebantur tamen forficibus, non novaculâ, ut alibi : Germanicus, de quo Sidonius Apollinaris : *Quadammodo reparascit. Eminentiò vestis astricta, tonsus comatus, [illegible] [illegible] barba intra rugarum latebras mersa ad [illegible] [illegible] [illegible].* Non assentimur tamen Baronio, qui anno 58. n. 141. Germanicum Cavellonensis Ecclesiæ facit Episcopum. De Episcopo, hæc fane ad Vectium non scripsit [illegible] *[illegible], sed tandem professione Religionis arreptâ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] convalescat.* Id tamen [illegible] non probat, Gallicanos Sacerdotes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ad Paulum redeamus.

Paulus [illegible].

XXIII. Cum nonnulli ex Asiaticis Judæis Evangelio infensissimis, Paulum in Templo vidissent, magnis subinde clamoribus turbas concitant, [illegible] quoque [illegible] [illegible], ipsum videlicet introduxisse in Templum Trophimum Gentili Ephesium, illud prophanasse. Id quippe Judæorum legibus, quas antiquitus sub Imperatorum corroboraverant, severissimè prohibitum, teste Josepho : *Quâ ad secundum Templum ibatur, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ubi [illegible] [illegible] [illegible] columnæ stabant, legem puritatis promulgantes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non deberet.* Quam cùm à Paulo [illegible] violatam esse quererentur, apertam vim [illegible] [illegible]: E Templo protractum, verberibus [illegible] [illegible] mulctant, prius tamen occlusis Templi foribus, quod de illius pollutione, [illegible] [illegible]. Cùmque propè esset, ut ab iis per tumultum occideretur, superveniente Tribuno, [illegible] est de eorum manibus, & ductus in castra, ubi concedente Claudio Lysiâ, concionem Hebraicam habuit ad populum, in qua [illegible] [illegible], cur Christi disciplinam susceperit. Audiunt autem & lingua plebs [illegible] [illegible], usque adeò, donec sese ad gentes legatum nuncuparet : cujus mentione, vehementer [illegible] Judæi, sublatis vocibus dixerunt, tollendum esse de medio hominem ejusmodi. His [illegible] Tribunus, jussit Paulum flagris examinari, ut [illegible] causam [illegible]. Et cùm jam [illegible] loris esset, dixit assistenti Centurioni, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quæ Claudio Lysiæ non mediocrem timorem incusserunt. Posterâ die, vinculis solutum Synedrio Judæorum in castris concito sistit.

De Anania [illegible]. Pugnaque Lucam [illegible] & Josephum.

XXIV. [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible], Paulus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apud Deum. Quibus auditis, *Ananias Pontifex [illegible] [illegible] [illegible]*, ut eo Pauli cæderent. Quæ verba multam habent difficultatem, ob pugnam quæ Josephum inter & Lucam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quadratus Syriæ Præses, cognito quòd Judæorum [illegible] [illegible] [illegible], *Ananiam [illegible] Pontificem, & Ananum ducem [illegible] [illegible] [illegible] Romam, ut apud Claudium C[illegible] [illegible] [illegible] rationem redderent.* Neque si Josepho fides, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit, Ananias nomine. Ananiæ successit Jonathas : *Cumque Felix [illegible] [illegible] Jonathan summum Sacerdotem, ut admonitus ab eo sæpè de administrandis melius rebus Judaicis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in ipsum refunderet. . . [illegible] [illegible] [illegible] Pontifex [illegible] [illegible].* Jonathæ suffectus est Ismael : *Per id tempus, Agrippa Rex summum Sacerdotium contulit Ismaeli, Phabæi filio.* Baronius Josephum quem par est sequitur, eum mendacii postulat : *Videat [illegible] [illegible] quæ Lucas [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] summum Pontificatum Ananiæ, non sub Nerone, sed sub Claudio [illegible].* Profectò si nullâ viâ, nullâ concordiâ copulari possent Lucas atque Josephus, Lucam libentius anteponeremus Josepho, fuit enim & antiquior, & Hierosolymis præsens, cùm Paulus oblatus est Synedrio, ut ejus in scribendo [illegible] [illegible]. Non omnis tamen spes adimitur à Quadrato conciliandi. Ac Româ quidem ubi missus fuerat, rediisse Ananiam, non dubium ex Josepho decimus conjecturam : *[illegible] [illegible] Ananiæ, [illegible] fuisse omnium felicissimum, ut qui haberet filios quinque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cum prius ipse ea [illegible] [illegible] [illegible] esset perfunctus, quod ad eam ætatem, nulli antè summorum Pontificum contigerat.* Illum porrò ipsum Ananiam esse, quem Quadratus miserat Romam, liquet ex alio Josephi loco : *[illegible] [illegible] Principes Sacerdotum, Jonathan & Ananiam, ejusque filium Ananum, & nonnullos alios Judæos nobiles, ad Cæsarem misit.* Ille igitur ipse Ananias, Nebedæi filius, Paulo jussit os percuti. Concilio autem quod à Claudio Lysia in castris convocatum fuerat præsens, non summi simpliciter Pontificis [illegible] [illegible], à quo [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ex vi *[illegible]*, ut eruditi opinantur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in castris Tribunus [illegible], [illegible] erat honoratior, ob dignitatem quam olim gesserat. Aberat enim eo conventu Ismael, qui tum temporis summum gerebat Pontificatum. Itaque Lucæ sensu, summi tantùm Pontificis Ananias [illegible] [illegible] est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *[illegible] ἀρχιερεὺς, primarius Sacerdotes vertit.* Similiter Ananias summum Sacerdotem Josephus scribens : Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, *Ananias autem Pontifex, [illegible] apud populum celebrior fiebat & carior, [illegible] [illegible] & liberalitatem ab omnibus, quotidieque Albinum donis venerabatur [illegible] [illegible] [illegible].*

Josep. l. 20. c. 6. [illegible]

Josep. l. 2. de Bell. [illegible]

Act. [illegible]

Joseph. [illegible]

De Paulo Ananiam [illegible] [illegible].

XXV. Tum neque [illegible] de Anania Paulus, in subsidio [illegible] : *Percutiet te Deus, paries dealbate.* Tum qui astabant dixerunt, *Pontificem Dei maledicis?* Quibus Paulus respondit, *Nesciebam, fratres, Pontificem esse maximum; scriptum est enim, Principem populi tui non maledices.* Movetur autem ab omnibus quæstio, quî Paulus ex vanitate dicere potuerit, nescire se Ananiam summum inquit Sacerdotem? Cui solvendæ difficultati [illegible] Baronius responsionem affert : *Nihil est quod dici possit, nisi quod dubium est* [illegible].

Act. 23. [illegible]

[illegible] Baronius.

[illegible] [illegible]

Anno Do. 56.

[illegible], *Herodem scribunt qui Sacerdotem subolesse dicunt*, *nec tamen forsse Concilio illa collegia, ut nullus in eo esset summus Sacerdos*, *vel Principes Sacerdotum in eo consessu praerogativa sua*, *vel in vestitu aliqua habitus insignia*, *ut in eo aliquis eminerent ut Princeps*, *quod [illegible] esse solet.* Quo[illegible] est, non [illegible]. Contendit enim Seldenus, & LXXII. in summo Judaeorum Senatu adfuisse Judices; & Pontificem extra Templi consessum, proprie [illegible] fuisse; & nullam in Synedrio praerogativam loci fuisse aliquam, ex qua Praesidem [illegible], quae ab historia procul sunt aliena. Placuit viris eruditissimis, Paulum usum fuisse jure Prophetae, quorum est reprehendere Reges & Principes. Addunt Pauli hoc oraculum, *Percutiet te Deus, paries dealbate*, ab eventu fuisse comprobatum, quia Ananias moritur morte [illegible] anno, non multò post hoc tempus [illegible] est Ismaeli Phabi. Pauli Apologiam non eam esse, quâ crimen fatetur, sed quâ benè se fecisse [illegible] Ananiam [illegible] Chrysostomus: *Quidam dicunt quod [illegible]* [illegible] volunt, quòd *Ananiam pro Principe non agnosceret*. At Chrysostomus: *Hoc*, inquit, [illegible] *agnoscebat*, *sed ostendit quod non noverat*. Praeterea dicitur Paulus *nesciebam* in praesenti, non *nesciebam*, quemadmodum Arnoldus apud Terentium:

> *Nescio alias; me quidem semper scio fecisse sedulo, ut ne illius commodo meum compararem commodum.*

Insuper [illegible] explicatio haec, [illegible] Pontificem [illegible] objectasse. Magnum quoque intercesse [illegible] Pontifici, qui palam & coram multis dignitatem detraxisset. Neque ejusmodi orationem, quâ confoventem Praesci pro nodo habebant, Paulus captasse Judicum benevolentiam, quam sibi necessariam esse intelligebat, & severè sibi comparavit in Pharisaeos, qui Sapientum erant & numero, & auctoritate. At sanè quod secundum [illegible] Apostoli [illegible], Ananiam non multò [illegible] vel mortuum, cum Ishmaël non [illegible] videtur. Ananiae dedicatus fuerat summo apex Sacerdotii, cùm Romam à Quadrato missus est, Claudio adhuc imperante. Paulus tamen Ananiae minatur, Nerone jam rerum Domino, vel sanè post Ananum ad urbem profectionem. Vita verò manebat adhuc Ananias, Albino administrante Judaeam.

XXVI. In ea igitur sententia versamur, verba Pauli [illegible] esse Pontifici, non factum verò defendentis fuisse, quod novissime fecere, & Cyprianus ad Rogatianum scribens: *Honora Deum ex toto animo tuo, & honorifica Sacerdotes ejus, quorum praeceptorum memor B. Apostolus Paulus, secundum quod in Actibus Apostolorum legimus, cum ei diceretur, sic insilis in Sacerdotem Dei maledicendo, nesciebam fratres, quia Pontifex*. Et quidem verba Apostoli penitus comparata sunt, ut [illegible] habet ignorantia, idcirco dixit, *nesciebam*: blandissimum quoque vocem addidit, *fratres*, & quod Magistratibus debemus officii, ostendit ex Lege. Observat & merito Chrysostomus, Paulum noluisse à Tribuno eripi, quod fuerit [illegible] [illegible], [illegible]

neque anno fere integrum indignum erat Romanum, atque privilegio Paulus sibi consciscerat. Offensionem intendebat, quod [illegible] causâ pulsasset Ananias, in ipso palatio sacrum, [illegible] Apostolum, [illegible] [illegible], ut eumque [illegible] [illegible] Moseorum [illegible] esse Principem, hoc est, [illegible] considerabant, summam Sacerdotis dignitatem. Est enim duplex notitia, una theoretica, altera practica. Qui notitiam ad proxim non dirigunt, illi nescire dicuntur, quemadmodum qui ad Deum non exigunt mores, ipsum ignorasse censentur. Scientiâ quidem theoreticâ Paulus sciebat Ananiam Judicem esse. Hoc palam aperteque praedicabat: *Tu sedes judicans me secundum Legem*. Scientiâ verò practicâ [illegible] quam affectus perturbatus animi [illegible] [illegible], qui Legem transgrediebatur, quod minime Pontifici deinceps, non fuit advertens.

XXVII. Cum vero Paulo compertum esset, partem Judicum Sadducaeorum esse, alteram verò Pharisaeorum, clamavit in consessu, se Pharisaeum esse, filium Pharisaei, de resurrectione mortuorum in judicium vocatum. Ortâ igitur in Synedrio dissensione inter Sadducaeos qui accusabant, & Pharisaeos, qui reum tuebantur, Tribunus veritus ne à contendentibus discerperetur, Paulum è medio eorum jussit à militibus rapi: postridie Zelotarum nonnulli, plures quàm quadraginta, conspiratione factâ, devoverunt sese, dicentes, neque cibum se, neque bibituros, nisi quum interfecissent Paulum. [illegible] ostenderat nomen [illegible] [illegible]: *Solet in Anathema non [illegible], cum illo quae Josephus tradit, fuisse & [illegible] [illegible], ubi sique Romam a Felice missus ad dicendam causam, [illegible] [illegible] Pontifex. De [illegible] [illegible] legumur, Sacerdotes verò ad [illegible] [illegible] ac si Judaei, [illegible] Sacerdotum; [illegible] [illegible] non [illegible].* Qui verò à Felice Romam missi sunt, Sacerdotes [illegible]: *Quo tempore Felix in Judaea Procurator erat, Sacerdotes quosdam viros familiares suos bonos & honestos, ob levem quandam culpam vinctos Romam misit, allaturi causam apud Caesarem.* Votum conspiratorum quod attinet, bene [illegible] [illegible] sunt, *Quod cùm omnino voti compotes facti essent, abstinuerunt à pane amaram, [illegible] comedebant, ne penitus interirent.* Jam observatum à nobis, qui voverent, non [illegible] [illegible] odium non [illegible]. Hoc subsequi [illegible], non adeò rigidum interitionem de voto [illegible] Pontificum, aut alio si deerat, [illegible] de plebe, qui poenitentiam & [illegible] peterent, vota juramentaque vincula, quibus [illegible], relaxabant. Maimonides tractatu Shebuot c. 6. [illegible Hebrew]: *In regione debent sapientum [illegible], aut in loco alio si deerat, tres ex vulgo, & ab iis se [illegible] absolventur.*

Legere

Margin notes: [illegible]

Anno Do. 56.

Loquitur Seldenus de Synedr. l. 2. c. 15. n. 9. accenso Lighefooto in Asia. Faculatem subvertendorum concorum sive tribuebant ex Salomonis dicto, *Linguae sapientium est sanitas.* Itaque Judaei, qui de Paulo interficiendo conjuraverant, non committendum quod mediis foret percundum, promptum enim votorum suorum absolutionis remedium.

Proverb. 12. 18.

De Paulo [illegible]

XXVIII. Cùm Judaeorum insidiae Tribuno, à Pauli ex sororis nepote indicatae fuissent, ab eo, cum satellitum ad custodiam commissis de nocte missus est Antipatrida, & postero die Felici offertur, tum apud Caesaream agenti. Illuc quinto post die quam captus in Templo fuerat, apud Felicem ab Anania & Synedrio, praeeunte Tertullo Rhetore accusatus Paulus, à falsis eorum criminationibus sese purgat. Magnam verò suae defensionis partem ex eo sumit quod ab ipsius adventu Hierosolymam, ad usque diem quo ante tribunal Felicis agebat, transmissum est: *Tu potes*, inquit, *cognoscere fieri non plures quam esse dies quam duodecim, ex quo ascendi Hierosolymam adorare.* Septimo die quo erat in castris, comprehensus à Judaeis, apud populum concedente Lysiâ concionem habuit. Postridie qui octavus ab adventu numerabatur, Tribunus consilium cogit. Nono die Judaei devoverunt sese ad Paulum occidendum. Nocte sequenti cum militibus ducunt Antipatrida. Die decimo perveniunt Caesaream: duodecimo apud Felicem, accusatoribus Ananiâ & Tertullo, intentionem accusationis suorum proposuit. Vel excuderem difficultatem quae ex verbis Lucae oritur: *Quinque autem post diebus descendit Pontifex M. Ananias cum Senioribus, qui comparuerunt coram Praeside contra Paulum.* Namque quinque dierum illud, non est à Paulino Caesaream adventu, sed [illegible] Apostoli [illegible]. Porro audita pro utraque parte causa, & causa cognitione in aliud tempus dilatâ distulit Felix accusatores Apostoli, eumque jussit liberâ in custodiâ servari, & sperans ab eo magnam auri vim, ut vinculis solveretur, saepius eum arcessebat in gratiam Drusillae uxoris Judaeae, audiebatque eum libenter. At undè spem tantam Felix accipiendae à Paulo pecuniae, viro inopi, & nec manuum laborem suis saepius comparanti? Ab eo nimirum perceperat audierat, *Vers eleemosynas facturus in gentem meam, & oblationes.* De Drusilla cum Felice nuptiis, Simonis Magi interventu conciliatis, actum est suo loco. Praeterire tamen non possumus de Drusilla, [illegible] non vidit Tacitum: *Antonius Felix per omnem saevitiam ac libidinem, jus regium servili ingenio exercuit, Drusillâ Cleopatrae & Antonii nepte in matrimonium acceptâ, ut ejusdem Antonii Felix progener, Claudius nepos esset.* Nullam sanè in Judaea Drusillam memoriam tenent, quàm Agrippae magni Judaeorum Regis filiam, ex Cypro susceptam. Neque post quam excessit ex Judaea, Drusillam duxit alteram. Hinc itaque Taciti locum aberrantem propterea ex [illegible], etsi non nos latent, ab eruditis scribi, [illegible] quidem Felix acceperat in matrimonium. [illegible] Juba & Cleopatrae filio, quae Drusilla nusquam apparet genitura quàm in Tacito. Quòd si tamen placet duas Felici uxores fuisse, appellatione Drusillae, uxorem quidem etiam fuerit, vel lapsum esse Tacitum, dum Drusillam Antonii & Cleopatrae neptem, matrimonium Felicis Judaeam administrantis vindicat; quod prius commentasse debuit, quàm in ipsa Provincia mandaverat. Quo casu narrante Tacito, Suetonii testimonio adjunctum patet. Nec minus Claudius suspexit Felicem, quem *cohortibus & alis, Provinciaeque Judaeae praefecit, trium Reginarum maritum.* Cùm nil pecuniae Felici extorqueret à Paulo, tamen biennium in vinculis afficeretur est.

Act. 24. 11.

Act. 24. 1.

Tacit. Hist. l. 5.

Anno Do. 57.

Suet. l. 5. c. 28.

Anno U. C. 810. Olymp. 209. Per. Jul. 4770. Juliano 102. Dion. 57. Neronis 3. Sol. 10. B. Lun. 1. Indict. 15. Epact. 6. Epact. Sol. 6. F. Apr. 10.

Coss. Nero II. & Lucius Piso.

I. HOc Consulatu parum memoratu digna eveniunt [illegible], nec in Provinciae [illegible] Provinciarum [illegible]. [illegible] Quamvis P. Celerem [illegible] Asiae [illegible] Neronis [illegible] Proconsule, magnitudine sceleris cautum flagitiorum [illegible].

Nero [illegible] est Spolia [illegible]

Tacit. Ann. l. 13.

II. Pomponia Graecina insignis foemina, Plautio qui ovans se de Britannis retulit nupta, [illegible] permissa. Isque prisco instituto, propinquis coram, de capite famaque conjugis cognovit, & insontem nuntiavit. Longa huic Pomponiae aetas, & continua tristitia fuit. Nam post Juliam Drusi filiam, dolo Messalinae interfectam, per quadraginta annos, non cultu nisi lugubri, non animo nisi moesto egit. Idque imperitante Claudio impunè, mox ad gloriam vertit. Christi doctrinam à Pomponia fuisse usurpatam, non immeritò conjiciunt.

De Pomponia.

Tacit. Ann. l. 13.

III. Imperante Nerone primam Petri Epistolam [illegible] annum praefixe igno[illegible]. Cùm autem, aliunde ex Ecclesiasticis, eam Judaeis in circumcisione [illegible] Christianos vocabulum, Antiochenidum primùm indictum, ubique diffundebatur, eoque fidelem inclarescebant, cùm scripta est Epistola: *Ne quis vestrum aliquid patiatur ut homicida, sed ut Christianus.* Jam Ecclesiae suae Spiritus ille Sanctus per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, Bithyniam, multum propagaverat. Immanebat etiam Christianis novae persecutionis procella; *Nam tempus adventi, ut incipiat judicium à domo Dei.* [illegible] quae praeter Neronem [illegible]. [illegible] Quod si autem primum incipit a nobis. Et magis conformatum est, hanc potius significari persecutionem, quàm illam, cujus Paulus meminit ad Hebraeos capite decimo v. 32. nuper quae memorata fuerat. Denuosus solida considentia contendit, Epistolam anno Christi XLIII. exaratam fuisse: *Hoc ipso anno, antequam Marcus ab sedem Petri Alexandriam mitteretur, esse conscriptam ex eo facile colligi potest, quòd in ea hac postea habeantur in fine, Salutat vos Ecclesia quae est Babylone.* Inde ex subscriptione colligitur, diu fuisse post Aeram Dionysianam annum tertium & quadragesimum, tandiam Epistolam esse, cùm Judaeae fuisse multum

De quando Petri Epistola.

1. Petr. 4. 15.

1. Petr. 4. 17.

Baron. An. 45. n. 16.

Anno Dom. 57.

dem egressus esset Apostolus, qui Babylone [illegible] [illegible]. Babylonem autem non Ægyptiacam, non Romanam, sed Assyriacam intelligendam esse, multis suo loco argumentis ostendimus.

IV. Venit nunc in mentem quæstio non prætereunda, quibus scripta est prior 1. de Petri Epistola? Respondet Baronius, ad Hebræos, absque ulla dubitatione data est; Qua de re nullam ei [illegible] inveniemus. At animadversione dignum est, quod & hanc sententiam contrariam auctoritate Patrum [illegible], & ad solos Hebræos scriptam esse statuit. Augustinum qui inter Antiquos honore & nomine illustris est, Epistolam [illegible] [illegible] & Petrum scribere ad Gentes, Propheta quidem ipse non nominato [illegible] [illegible], dicens, Vos autem genus electum. Legimus & apud Cyprianum, ad Ponticos missam fuisse, quod titulo non semel docetur, libro ad Quirinum tertio cap. 36. &c. Similiter apud Tertullianum Scorpiace c. 12. Petrus quidem ad Ponticos; quo voce non solos Judæos, sed Ethnicos quoque complectitur. Ut nostra fert opinio, ad utrosque scripta est, præcipuè tamen ad Judæos qui sub Apostolatum Petri ceciderant. Advenæ dispersionis Epistola compellat, quibus etiam Jacobus Epistolam inscribit suam. Gentiles autem non earum Regionum erant advenæ, quas Petrus recenset, sed soli Judæi. Fallitur egregiè Beda scribendo, Advenas dicimus Proselytos, quos communi appellabant Judæi eos qui de Gentibus nati in Deum crediderant, & circumcisione acceptâ, Judaico more, juxta Dei Legem vivere decreverant. A qua se sententia revocasset, si verum à Petro adhibitum [illegible] attendisset, quâ Religione Proselyti nunquam designantur. Ad Gentes quoque Epistolam scriptam fuisse, ex his explicatè percipimus: Qui quondam eratis non populus, nunc autem populus Dei. Quæ Ethnicorum præcipuè sunt. Etenim dispersi Judæi, in unum corpus cum Hierosolymitanis coalescebant, ac Templo, velut communi vinculo continebantur. [illegible] Josephus: Eadem summa est Nisibis apposita. Quare Judæi [illegible] [illegible], quod Deo ex more offerre solent, cæteraque [illegible] in his urbibus deponebant, tempore in commune coacto, inde suo tempore mittendam Hierosolymam. Et Paulus Antiochiæ Pisidiensis Judæos [illegible]: fratres, filii generis Abraham, vobis salutis sermo missus est. [illegible] in nefariis idolorum cultibus. Cujus sane [illegible] [illegible], immunem se Judæi prædicaverunt, cùm ab illo magnè abhorruerint, neque ad colenda numina à Romanis cogerentur. Notatum hic ille cultus Idolorum, crassiorem significat idololatriam, quâ se purè Judæorum non polluebant. Neque novum est Judæis Gentibusque unam & eandem Epistolam scribi, cùm ad utrosque missa etiam fuerit prior ad Corinthios Epistola. Ad Judæos quoque hæc attinent: Patres nostri omnes sub nube. Ethnicos verò ea spectant, Scitis quoniam cum Gentes essetis, ad simulacra muta prout ducebamini abeuntes. Quânam porrò linguâ Epistola est exarata? [illegible] primam editam esse: A Marco Evangelista ex Hebræo fuisse translatam, affirmare videtur Hieronymus. Quid autem Hieronymus? Denique & duæ Epistolæ quæ feruntur Petri, stylo inter se & charactere discrepant, structuraque verborum. Ex quo intelligimus, pro necessitate rerum diversis eum usum interpretibus. Atque non priorem tantùm, sed posteriorem quoque Petri Epistolam Hebraicè scriptam, eorum jure colligere Baronius potuit. [illegible] quæ sunt interpretes. Atque [illegible] [illegible], Evangelium Matthæi Hebraicè fuisse lingua conscriptum. De priore Petri Epistola nequaquam id tradiderunt. Et inconsequens admodum Hebraicum sermonem Petrum adhibuisse, quem & apud Judæos, saltem Ethnici, ad quos etiam Epistola dirigitur, omninò nesciebant. Baronii sententiam rejicit ipse Hieronymus Præfatione in quatuor Evangelia ad Damasum: De novo nunc loquor Testamento, quod Græcum esse non dubium est, excepto Apostolo Matthæo, qui primus in Judæa Evangelium Christi Hebraicis litteris edidit. Continet hæc Epistola Apostolicæ majestatis plena, Petrus Christianos docet, in religione constantiam, in afflictionibus patientiam, in matrimonio castitatem & honestatem, in perpetuo vitæ tenore vigilantiam, charitatem, sobrietatem, orandi studium.

Anno U. C. 811. Per. Jul. 4771. Jul. 103. Dion. 58. Neronis 4. Sol. 11. A. Lunæ 2. Indict. 1. Epact. 17. Epact. Sol. 7. P. Mart. 26.

Anno Dom. 58.

Coss. Nero Augustus III. Valerius Messala.

I. E [illegible] Nerone [illegible] [illegible] habent, Ejus collega Valerius Messala, natali familiâ ortus erat. Cujus honor auctus est, oblatis in singulos annos quingenis sestertiis, hoc est, Gallicarum librarum 46527. quibus paupertatem innocentem sustentaret. Aurelio quoque Cottæ & Haterio Antonino annuam pecuniam statuit Princeps, quamvis per luxum avitas opes dissipassent. [illegible] vectigalium aut abolevit, aut minuit. Præmia delatorum Papiæ Legis ad quartas contraxit, [illegible] veterum quadringentis nummis. [illegible] [illegible] salaria, & quibusdam quoque consulibus. Itemque Prætorianis cohortibus frumentum menstruum gratuitum.

II. In Armenia, & pro Armenia bellum gestum est. Nam Parthus Vologeses [illegible] [illegible] à se regni [illegible] esse, aut alienæ id potentiæ donum acciperet; Corbulo verò dignum magnitudine populi Rom. rebatur, parta olim à Lucullo Pompejoque recipere. Sed Corbuloni plus molis adversus ignaviam militum, quàm contra perfidiam hostium erat. Quippe Syria transmotæ legiones, pace longâ segnes, munia Romanorum ægerrime tolerabant. Retentis omnes veteranos sub pellibus, quamvis hieme sævâ adeo, ut obductâ glacie nisi effossa humus, tentoriis locum non præberet. Corbulo autem levi, capite intecto, in agmine, in laboribus frequens adesse, laudem strenuis, solatium invalidis, exemplum omnibus ostendere. Dehinc quia duritiam cœli militiæque multi abnuebant, remedium severitate quæsitum. At Tiridates palam invadit Armeniam, prœlium tamen dolo vitat. Corbulo exemplo hostium circumferre bellum coactus, dispartit vires, ut Legati Præfectique diversos locos pariter invaderent. Compressit interim Tiridatem, [illegible] Ottomos [?], qui

suo

Anno Dom. 58.

suo Parthorumque nomine expostularent, cur veteri Armeniae possessione depellerentur. Ac in Corbulo [illegible] Tiridates, [illegible] Cæsaris; [illegible] regnum [illegible], [illegible] consilia spe longinqua [illegible] [illegible] sequerentur. [illegible] Corbulo, [illegible] Armenios ad sua defendenda cogeret, [illegible] castella, [illegible] oppugnare, [illegible] & [illegible] [illegible] Armeniis aggrediendi. [illegible] [illegible], quod [illegible] ipse [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] id [illegible] [illegible], quod [illegible] perfidiæ, & expediendo bello [illegible]. Ob hæc consalutatus Imperator Nero, & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] victoria, [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible].

Tacit. Ann. l. 13. Suillius [illegible].

III. Variis casibus jactatus P. Suillius, [illegible] Claudio terribilis, [illegible] se [illegible] videri quam supplicem mallet, haud tamen [illegible] Senecæ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], sed Princeps [illegible] detinebat, donec [illegible] Cæsar [illegible], [illegible] sibi [illegible], [illegible] patris sui, [illegible] [illegible] ab eo [illegible]. Igitur ademptâ bonorum parte, in Insulas Baleares pellitur, non in ipso discrimine, non post damnationem [illegible].

Tacit. l. 13. Seneca [illegible].

IV. [illegible], [illegible], [illegible] Philosophus Seneca [illegible] [illegible] comparaverat, à Claudio Agrippina [illegible] pro ipso, [illegible] Principum [illegible], [illegible] ob [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Neronis [illegible] Magistro adolesceret. Præceptor eloquentiæ, & [illegible] honestâ habenas Principis [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] in [illegible], [illegible] accusatus est Seneca, quòd cum Agrippina [illegible] haberet. Nec [illegible] se [illegible], [illegible] plerisque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] erat: [illegible] [illegible] in [illegible] quæ cum Principibus versarentur, ipse à Palatio non discedebat. Adversantes [illegible], [illegible] ipse Regiùs & latius [illegible], ac [illegible] quorundam [illegible]. Reprehendebant [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]: [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut ab eo peteret, ut se [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Poppæa [illegible].

V. Insignis eo anno impudicitia [illegible] Romanis [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] quem [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Otho petitur [illegible] ac [illegible], & [illegible] [illegible] in amicitia Neronis habebatur. Nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Principem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Ubi Pop. [illegible] [illegible] [illegible], post congressu & consuetudine Otho, & postremò [illegible] [illegible] agere, Provinciæ Lusitaniæ, [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed integrè sanctèque egit.

Euseb. l. 2. c. 23. De Epistola Jacobi.

VI. Inter Canonicas Epistolas fertur una, cui præfigitur Jacobi nomen: de qua cùm nonnulla dicenda sint, rerum Ecclesiasticarum potiùs hanc in annum illa conferimus, cui labentem fuerimus, tempus condita Epistolæ à nobis [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] auctoritatem obtinuerat; quod [illegible] monuit Eusebius. Jacobo fratri Domini, *Ascribi solet Epistola prima earum, quæ Catholicæ dicuntur. Quam quidem nonnulli spuriam ac suppositiciam existimant. Sane pauci admodum ex veteribus, sicut neque Epistolæ Judæ, quæ & ipsa in septem Catholicarum numero recensetur, mentionem fecere. Verùm tamen has quoque cum cæteris in plurimis Ecclesiis frequentari, agnovimus.* Græca tamen Eusebii [illegible], Eusebium [illegible] esse [illegible], qui Jacobi Epistolam spuriam esse [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Neque Eusebius [illegible] [illegible] [illegible], Auctor [illegible] Hieronymus, libro de Viris illustribus ad Dextrum Prætorio Præfectum: *Jacobus qui appellatur frater Domini . . . unam tantum scripsit Epistolam, quæ de septem Catholicis est, quæ & ipsa ab alio quodam, sub nomine ejus, edita asseritur, licet paulatim tempore procedente, obtinuerit auctoritatem.* De [illegible] ad quam ascendit Epistola, verissimum esse Hieronymi testimonium, [illegible] [illegible] [illegible] Antiquitatis, quibus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Canones, qui vulgò dicuntur Apostolici, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & sanctis libris, inserit Epistolam Jacobi. Laodicenum etiam subsequens Concilium: *Non oportet privatos & plebeios Psalmos in Ecclesia cantari, neque libros non Canonicos [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Testamenti, vel Veteris.* Legendas autem Jacobi [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Synodus, quæ vulgò Milevitana vocatur canone septimo: *Amillas & justus erat Apostolus Jacobus, dum diceret in multis offendimus.* Ex Patribus sufficiant Græcis Epiphanius, Latinis Hieronymus. Ille: *Paulo & Jacobus [illegible], de ejusmodi dogmatibus [illegible] [illegible].* [illegible] verò ad Paulinum Presbyterum Epistolâ, quæ numero est [illegible] [illegible]. *[illegible] [illegible] & Judas Apostoli* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paulinum legere hortatur: *Ista [illegible], [illegible] aliud nosse, nihil quærere, nonne tibi videtur jam hic in terris regni cælestis habitaculum.* Auctor autem Epistolæ hujus est Jacobus Alphæi, quem

Concil. Laod. c. 59.

Epiph. l. [illegible]

Anno Dom. 58.

[illegible] Domini fratrem. Jacobus quidem Alphæi filius frater erat Judæ. Autor autem Epistolæ, cui Judæ nomen, *fratris Jacobi* sibi addit titulum. Ambo autem omittunt fratris Christi appellationem, quæ sibi, & Epistolis fuisset ornamento. Neque Hierosolymis, quam Jacobus Domini frater civitatem incolebat, Epistola scripta esse dicitur. Nullum Sanctorum, nullum Presbyterorum qui in Ecclesia Hierosolymitana florebant, salutationem memorat. Si cui tamen placet magis, Jacobum Domini fratrem condidisse Epistolam, nulla erit in nobis huic sententiæ repugnantia, cùm multa faveant Antiquorum præsidia. Multa Religionis necessaria tradit Epistola. Nimirum unde sapientia petenda sit, & quatenus ad pietatem conducant opera bona, [illegible] si fides sejungitur, monens est. Simonianorum perstringit disciplinam, est vero similius. Impuram Sectam sic describit Irenæus: *Igitur horum mystici Sacerdotes libidinose quidem vivunt, magias autem perficiunt, quemadmodum potest unusquisque ipsorum.*

VII. Jacobi in Epistola legimus: *Ægrotat aliquis inter vos? Advocet Presbyteros Ecclesiæ, & precentur pro eo, ungentes eum oleo in nomine Domini* [illegible] *allevabit eum Dominus; quod si peccatis commiserit,* [illegible] rant Apostoli, jubente Christo. Quamvis enim patrandis miraculis apta convenienſque materia non sit necessaria, cum & umbra Petri morbos curaverit, & luto caecitatem Christus pepulerit, aliquando tamen ea voluit adhibere instrumenta, quibus inerat aliqua magis potentissima quam exerebat efficacitas: quomodo ficuum misericordiâ morbum sanavit Ezechiæ, aut virgâ Moses usus est, eliciendis ex silice fontibus. Non oleo vis sua deest fovendo corpori, ut discimus ex Plinio: *Oleo naturâ tepefacere corpus, & contra algores munire, eidemque fervores capitis refrigerare.* Ac Herodi decumbenti id remedii quæsitum est: *De Medicorum consilio immissus est, fovendus in vas oleo refertum.* Simili de causa non liquor quilibet, sed oleum ab Hilarione consecratum, [illegible] *hominibus atque omnes agricolæ atque Pastores tangentes oleo,* [illegible] animalibus oleum quoque fuit adhibitum. [illegible] mus, ob Aphraate Monacho morbo ereptus est: *Cùm oleum divinâ unctione impleſſet benedictione, equi ventrem inunxit, & manu contrectatum statim morbus est solutus.* Olei unctionem Judæis fuisse usui, observant eruditi: *R. Simeon filius Eleazar permisit Rabbi Meir, vinum oleo miscere, & ægrotis inungere die Sabbati. Ipsum verò ægrotantem inungere volentes, non permisit.* Hæc, & ejusmodi multa ex Rabbinorum penu [illegible] Temporum pag. 119. Christus autem qui [illegible] oleum adhibuit, ut Symbolum, quo ex insita naturali efficacia, vim cælestem cum ipso ubi conjunctam, adumbrabat. Quo facto & obviam ibat Hæreticis, qui Dei operibus, quasi [illegible] *principes* [illegible], [illegible] & [illegible], se verum esse Messiam, divino [illegible] Spiritu unguento delibutum, cujus tanta vis sit, ut simplici oleo miracula patrarit, unctis [illegible] viribus [illegible]. Quòd autem Presbyteri [illegible], & si fideli-

bus [illegible], unus hoc est, quo cælestis munus Presbyteris [illegible] fuit, ut amplexando [illegible] Evangelii [illegible], [illegible] que [illegible] admirationi forent omnibus, neque homini. Non cuilibet è turba, sed Apostolis primùm id fuisse concessum, *Ut Dominum* [illegible], *unguentque oleo ægros* [illegible]; quo [illegible] eorum manus curarent, & [illegible] Evangelio. Non est tamen fingendum, Christianos omnes decumbentes, perfusos fuisse oleo. Aliquin aut pauci tum temporis oleo fuissent functi, utpote ab ea recurrere medicinam, aut ferè Ethnicis dedissent habitum. Nam Trophimum quidem apud Miletum decumbenti, hoc ministratum remedii. Præsidebat utique Spiritus ille Sanctus in dispensatione [illegible]. [illegible] ungentes, quibus suppeditandum esset oleum, [illegible], quomodo quibus linguæ destinabantur, aliis manus Apostolorum imponebantur. Ex eo [illegible] ungendi vim autem in Presbyteris fuisse [illegible] Adriani Cæsaris: *Nemo illic Archisynagogus Judæorum, nemo Samarites, nemo Christianorum Presbyter, non Mathematicus, non aruspex, non aliptes.* Hinc patet, vel invito Baronio, eandem in Jacobo, Marcoque unctionem reperiri, quod visum quoque Theophylacto: *Apostolos unxisse oleo, solus Marcus narrat, quod & Jacobus dicit in Epistola Catholica.* Eadem sententia est [illegible] *adhuc vivente Apostoli facerent, ungentes ægros oleo, & sanarent.* Neque à Græcis dissensit Beda: *Ungebant oleo multos ægrotos, & sanabant. Unde & Jacobus, Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros. . . . Unde patet, ab ipsis Apostolis hunc Sanctæ Ecclesiæ morem esse contraditum, ut Pontificali benedictione consecrato oleo, perungantur ægroti.* Non magis fané de baptismo, quàm de Catechumenis dictum à Jacobo, *Ægrotat quis inter vos.* Neque candidatos baptismi, qui morbo decubuissent aliquo, à Presbyteris oleum sacrum medicinam esse negatum.

VIII. Ut veteris controversiarum scopulo, nihilominus quæ Antiquis fuerit de ægrotorum unctione sententia, inquiremus; veteris & novæ unctionis comparatio est instituenda. Lego certè Latinorum, ac in Synodis definitum, oleum simplex una [illegible] est extremæ unctionis materia, cui suffici alia non potest, absque injuria Sacramenti. *Extremæ unctionis materia est oleum olivæ per Episcopum benedictum.* Hæc sensere Florentini Patres: & in Mediolanensi Synodo anno 1579. celebrata, decernitur: *Parochus si per errorem aliud oleum quam quod infirmorum est, ad ægrotum ungendum usurpaverit* [illegible] *Chrysmatis aut Catechumenorum fuerit, ut iteratam unctionem; oleo sacro quod propriè infirmorum est* [illegible] *sacramenti formam iterat.* Rectè ex Latinorum sententia, quæ tamen [illegible] est Sacramentorum materia. Porro Armeniorum unctio non [illegible] oleo, sed chrismate conficitur, quam [illegible]. Asserebant enim [illegible], ad Dominum Eugubinum Episcopum scribens: *Quoniam de hoc, sicut de cæteris, consulere voluit dilectio tua, adjecit etiam filium meum Cælestinum Diaconum, in Epistola sua, esse à tua dilectione positum illud, quod in B. Apostolo Ja-*

jacobi

[illegible] Epistola [illegible] est, Si infirmatur aliquis in vobis est, vocet Presbyteros, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & si peccata fecerit, remittet ei, quod non est dubium de fidelibus [illegible] accipi, vel intelligi debere, qui sancto oleo Chrismatis perungi possunt, quod ab Episcopo confectum, non solum Sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet in sua, aut suorum necessitate inungendo. Caeterum illud superfluum videmus adjectum, ut de Episcopo ambigatur quod Presbyteris licere non dubium est. Nam ideirco de Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. Caeterum si Episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere & tangere Chrismate, sine cunctatione potest, cujus est ipsum Chrisma conficere. Hoc namque, cujus [illegible] [illegible] ab Innocentio, nomine Chrismatis [illegible], quod & ab Episcopo confici tradit. Quo hoc clarum est, [illegible] unctionem non simplici constitisse oleo, quod utique Chrisma vocat, neque ab Episcopo confici poterit, si pure à sola natura procederet. [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] à Presbyteris [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Innocentius Ordo Romanus, cui [illegible] unctionem materia, unguentum est: *Adsis Apostolorum, ac Martyrum, & fidelium Sacerdotum [illegible] oratio, sub quorum praesentia dum in tuo nomine, Domine pater omnipotens, hoc unguentum compositum atque permixtum [illegible] [illegible] corporibus infirmis.* Nec [illegible] [illegible] [illegible], qui puro olivae oleo, unguenti compositionem atque permixtionem, [illegible] appellationem. [illegible] [illegible] illud & Graecorum [illegible]: *Quemadmodum enim qui aegrotantem ungunt, vel alio [illegible] oleo vult inungere, prius ipse ungendo particeps est unctionis, & sic postea inungit laborantem morbo, ita qui pro salute precatur, adhibens sanctae aliquid fieri, primum sibi, deinde & proximo [illegible].* [illegible] atque [illegible] [illegible], [illegible] Sacramenti [illegible] unctionem, oleum est, non purum, [illegible], quod arte humanâ efficitur.

IX. Veterum inter & hodiernam unctionem, discrimen quoque est [illegible] [illegible] corporis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *Unctionis extremae Sacramentum, usu [illegible] de [illegible] tenetur, dari non debere.* Cum [illegible] non fuit [illegible], aut Jacobi [illegible], aut Antiquitatis [illegible]. Dictum enim Jacobo, *Aegrotat aliquis inter vos.* Multi vero sunt aegroti, de quorum morte nullus timor est. Neque enim Veterum [illegible] disciplina [illegible] est, quae solos moribundos [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] oleo. [illegible] oleum ad omnes languentes quocumque tempore, ut ex Ordine Romano liquet: *[illegible] [illegible] [illegible], quae in languentes Domini per suos Apostolos declarare dignatus est, dicens, Si quis infirmatur in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiae, & orent super eum, ungentes eum oleo, in nomine Domini, &c. . . . Prosit Pater [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible]. Quartana, tertiana, & quotidiana [illegible] frigora. [illegible] [illegible], omnia membra [illegible], [illegible] [illegible] ad [illegible], dolores [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], pellantur [illegible]*

[illegible], atque omnium membrorum, tam interius quam exterius, [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible]. Qui benedictione [illegible] dubium est, infirmorum oleum non aegrotis [illegible] solum [illegible] est, sed aliis etiam [illegible], quorum languidum in corpore [illegible], [illegible]. Hoc [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] oleo infirmorum. Hinc in Capitulario Regum Galliae [illegible]: *Ut omnes Presbyteri oleum infirmorum, ab Episcopo expetant, secumque habeant, & [illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible], ut eodem oleo perunctis, gratiâ Dei sanentur.* Adjungamus [illegible] exempla. De Martino Sulpitius Severus: *Sed non praetermittendum videtur, Avitiani Comitis [illegible], [illegible] Martino oleum, quod ad diversas morborum causas necessarium, sicut est consuetudo, benediceret.* Post [illegible] hoc [illegible] [illegible]: *Paterfamilias duodecennem [illegible] [illegible] [illegible] Martino coepit offerre, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . . . Episcopi tantum & paucis patre assistentibus, in oratorium suo [illegible] [illegible] [illegible], Dum [illegible] oleo cum [illegible] [illegible] benediceret: atque [illegible] [illegible] [illegible] sanctificatum liquorem, cum & linguam illius digitis teneret, infundit. Nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Patris nomen interrogat, [illegible] [illegible] respondit.* Accepimus quoque [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], *inquit, ab ipsis Apostolis hanc Sanctae Ecclesiae morem esse traditum, ut Energumeni, vel alio quolibet aegrotis [illegible] oleo, Pontificali benedictione [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *sed [illegible] [illegible] quoque [illegible], [illegible] est [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] est. Cumque corpus jaceret [illegible], atque [illegible] [illegible] & plangentibus [illegible] pararentur, [illegible] ejus quidam inter aliorum consolationum verba suggessit, ut ejus Martyris oleo corpus perungeretur: factum est, & revixit.*

X. Tertium veterum inter & novam aegrotorum unctionem, discrimen accedat, silentio non praetereundum. Certo Latinis jus est, Episcopos, Presbyterosque solum legimus esse extremae unctionis ministros. Concessum autem Laicis ab Innocentio legimus, & sibi, & suis, oleum infirmorum suppeditare: *Quo*, inquit, *[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] licet, in sua aut suorum necessitate inungendo.* Quae verba Romani Episcopi [illegible] [illegible]. Itaque ex quo [illegible] [illegible] [illegible], Innocentii [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] esse intelligendum: *Quo*, ait, *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Innocentii verba [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unctio [illegible], non licere modò, sed necessitatem quoque [illegible] [illegible] [illegible], quae & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non potest, licet: [illegible] [illegible] debet. Primò non [illegible] illam unctionem, à Sacerdotibus

[Margin notes: illegible]

[illegible] ... Eucharistiam, quoties ipsis libuit, sibi dispensarent. ... corporis Christi ... ? ... Sed addantur exempla: ... *Virginem* ... *Presbyter* ... *Domino* ... Oleum autem infirmorum ... quod & a Presbytero ... [illegible] ... Comiti ... Morino, *Quod ad diversas morborum causas necessarium, fuit ei conferendo* ... ab Episcopo consecrabatur ... [illegible]

Per istam sanctam unctionem ✠ *& suam piissimam misericordiam, parcat tibi Dominus, quicquid* ... Alium exhibet orationem Georgius Cassander, ... *in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti* ... *Sancta Trinitas* ... *per Dominum nostrum.* ... codice, ... Cassander ... *N. in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti, accipe sanitatem* ... *N. in nomine Domini J. C. surge, & ambula* ... In unctione ... Hymnus:

Christe caelestis, medicina Patris,
[illegible]

[illegible]

Anno Do. 58.

et quantum humiliter ac devotè percipere. Et praecepto etiam Sacrosanctam Eucharistiam sibi porrigi, instantissimè postulavit. Mortuis condormientes, ut fallamur conjecturâ, debetur superstitioni. Nonnullorum adeo simplicitati nimium uictio[illegible] inficmorum praepostera venerunt, ut à caeremoniae unctionisque ab temperandum esse condonent postmodum. Hoc constat ex Synodo Wigorniensi, anno 1240. celebrata: *Sunt quidam ut audivimus qui post perceptionem hujusmodi Sacramenti, samnam pristinae vestitum nefas reputant, vel uxores suas cognoscere, vel carnes comedere, vel etiam aliquâ tamen nudis pedibus ambulare. Horum autem errorem, nuper declarat sana contrariam, evocramur. Quidam etiam abhorrent hoc percipere Sacramentum, quod hoc sibi nisi in ipso mortis articulo suscipiant exhibere. Propter quod forsan accidit, quod opus superius plurimi ab hoc luce subtrahantur.* Ex ea fortasse superstitione manavit, ut post viaticum moribundis unctio [illegible].

XIII. Quod nunc quaestioni caput est, in primis Ecclesiae seculis moribundum neminem invenimus, qui Presbyteros accersierunt ministrando extremae unctionis Sacramento. Constantini Magni mortem accuratissimè ab Eusebio posteris traditam, non semel legimus. Festo Pentecostes circa meridiem fato functus est, quo praecipuè tempore perungi Constantinus debuit, [illegible] erat. Quod si sacro à Presbyteris oleo delibutus fuisset Imperator illo qua pietate abundabat, id sane silentio non dissimulasset Eusebius. B. Martini supremum diem luculentissimè Sulpitius enarravit Severus: *Itaque cum jam per aliquot dies se febribus teneretur, non tamen ab opere Dei cessabat.* [illegible] *& rogatus* [illegible] *& coelum spectans: & cum a discipulis rogaretur, ut saltem vilia sibi sineret stramenta* [illegible] Quantum [illegible] Martinum [illegible], prius illud, quàm posterius memoratu? Multa de Sanctis funebres conscripsit orationes Gregorius ille Nazianzenus, de Gregorio patre, fratre Caesario, sorore Gorgoniâ, Basilio, Athanasio. [illegible] Presbyteros, ne verbum quidem in [illegible], si id illis unctis comparaverit abstergendis peccatorum reliquiis. Num potius inferemus etiam novissimis Sanctis, quos sancto oleo egregiè delibutos excessisse narrat historia? Moriens oleo unctos fuisse, docent Veterum monumenta. Clemens Alex. Paedag. l. 2. c. 8. [illegible] mortuis, quam caeremoniam vigebat adhuc aevo Dionysii nimio penè post Christum quingentos: *Pater memoravit in sancto ordo ante divinum baptisma primum sancti mysterium consummatum ei, qui moriatur unctionem oleum dari post integram priore nostra detractionem. Postremo autem loco eum qui* [illegible] *quae sancti* [illegible] *ultimas* [illegible] *qui vitae in ipsum illis sacris certaminibus certasse ac decessisse declarat.* Si morituororum unctio Dionysio nota fuisset, cum magis moletò in mentem Timotheo revocasset, nuper & nobiliorem, & illâ efficaciorem quam aut baptizandorum, aut mortuorum sua. Evolvamus

utroque monumenta, sola Heracleonitis, perfusis Haeretici, illa sua extremae unctionis caeremoniae: *Sunt et ipsa aliqui, qui eorum aqua temperatum capiti morientium afferegunt. Unguentum aliu quod opobalsamum vocant, & aquam*[*] *quae quidem ex conjuncto faciunt, ut qui sub morum vita talibus comprecationibus obtinuit fuerint, non aqua & oleo suo unguento inunxerunt, a superioribus Principatibus ac potestatibus incensis videntque* [illegible] Quae extremae unctionem momento est, oleum scilicet ministrabant Heracleonitae, addità aquâ. Quam utique unctionem extremae consuetudinis perstrinxisset Epiphanius, nuper à vera Ecclesiae usurpatam, quae solum deploratas vero hominibus sufficiebat oleum, si tum temporis unctio Latinorum extrema viguisset. Quod ergo non [illegible] Heracleonitas fuisse morituororum unctionem, demonstratum est, nondum apud Christianos hanc extremae caeremoniam. Quod etiam aliundè apparet, cum tum ejusmodi recenset Epiphanius, in quibus Heracleonita secta ab Ecclesia discrepabat, eo tempore nullum fuit extremae unctionis mysterium.

XIV. Nonnullis placet, Jacobum fratrem Domini, non Epistolae Catholicae modò, sed Liturgiae quoque fecisse parentem: *Extat*, inquit Baronius, *ab eodem Jacobo, sua Ecclesiae* [illegible] *non ea Authorum, sed majorum antiquitate.* [illegible]: *Ut verum & germanum Jacobi scriptum* [illegible] *Archiepiscopus, qui in Synodo Ephesina adversus Nestorium fortiter dimicavit. Sed & Concilium universale, congregatum in Trullo, sub Justiniano celebratum refellit ex hoc missa haereticos, qui vino tantum in mysterio utebantur c. 32.* To[illegible], Leo Allatius, Bonaque Cardinalis, Liturgiam [illegible] Baronius, [illegible] tamen confidentiâ Perpetuum Bona: *Atque Scaliger, alia quaedam in Liturgia esse quae recentiorum sunt: hoc probandum* [illegible] Bona dignum [illegible], conferre libuit: *Sed mirò concedamus* [illegible] *fieri solet, an idcirco abjicienda erunt, velut spuria illa etiam quae genuina sunt? An idcò Pentateuchum Mosi tribuendum non erit, quia in fine Deuteronomii, ipsius mors & sepultura, ab alio Scriptore addita est?* Acutè admodum atque feliciter. Attamen Bona necdum ostendere, quae pars Liturgiae Jacobum auctorem habeat, quod sollo desiderium, vel Bellarmino judice, libro de Scriptoribus Ecclesiasticis. Praeterea sum confilium perpetuumque aliquot geminam manerit, Missa esse libros qui ejus nomine [illegible] [illegible], cùm quadringentis amplius annis de Jacobi Liturgia nil audiendum sit.[*] Quis credat Eusebio Caesariensi Episcopo, Hieronymo qui Bethlehemum incolebat, ignotam fuisse quam Jacobus frater Domini Liturgiam condidisset, aut probè notam, oblivioni esse traditam? Quid opus fuisset Alexandrinis Marci, Cappadocensibus Basilii, Constantinopolitanis Chrysostomi Liturgiâ, si eam tradidisset Jacobus, quae [illegible]

Anno D. 58.

Epiph. h. [illegible]

Concil. [illegible]

Sulpit. Epist. 3.

Dionys. Eccles. Hier. c. [illegible]

De Jacobi Liturgia.

Bar. An. [illegible]

Bon. Lit. [illegible]

Bona Lit. [illegible]

Anno Do. 58.

fet Apostolica, dicens, Canonem illa Jacobi Liturgia; atque in omnes orbis Ecclesias emanasset, etiam primo seculo [illegible] Hierosolymitanæ dignitas Ecclesiæ, ut quandiu [illegible] qui è circumcisione fuerunt, Hierosolymitani Episcoporum [illegible] Christianæ omnes urbes sequerentur [illegible] [illegible] [illegible] Liturgia, [illegible]

XV. Ex ipsa Liturgia, in Liturgiam Jacobæam ducemus argumenta. Ante Jacobi, qui [illegible] temporis [illegible] celebrandæ Eucharistiæ ritum, [illegible] est quippe Justini temporis simplicitate potius fuit quam debitæ ceremoniarum majestas; ut ablundum omninò sit, singere eadem Ecclesiæ, ævo Jacobi, quidem Justini splendidiorem. In Justini autem Liturgia, Ei qui præpositus est fratribus, panis offertur & poculum aquæ & vini temperatum, quæ ille accepta, laudem Deo [illegible], & gratias diu agit, quibus perfectis, populus omnis qui adest benedicit, dicens Amen. Quid simplicius? Non hic sermo est, signum crucis super dona impressum iri; non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] frangit panem, dimidiumque dextrâ, sinistrâ verò dimidium tenet; & quod tenet manu dextrâ, immergit in calicem, & signat id quod tenet manu sinistrâ: deinde hoc signato, alterum dimidium signat, ut statim incipit dividere, & tunc omnes distribuere in singulos calices partem unam. Justini Liturgia nullis B. Virginem verbis compellat; nullam Apostolorum Symboli [illegible] facit; nulla pro defunctis orationes [illegible] In Missa Jacobi, Sacerdos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Eucharistiæ adhibitam esse pompam, quàm ab Episcopis illis qui floruerunt ævo Justini.

XVI. Nothum esse Jacobi Liturgiam, gravi adhuc argumento comperimus, pluribus nempe quibus utitur, Apostolorum ævo incognitis. [illegible] [illegible] [illegible] Liturgia. Qui sacra conficiunt, Clementi dicuntur Romano, [illegible] & [illegible], Episcopi & Presbyteri; Justino [illegible], Præsides; Irenæo [illegible], Presbyteri, quos etiam titulo Romanos ornat Pontifices. 2°. Neque etiam cognovisset Jacobus, ubicumque hæc vocabula: Τῇ Τριάδι [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Τριάδι [illegible] [illegible], Τριὰς [illegible] Θεός, Trino & uni lumen [illegible], quod est singulariter in Trinitate, Trinitas enim unus Deus. Ignotaque pluribus [illegible] [illegible] [illegible] & semper Virginis Mariæ, De voce Deiparæ, Evagrius: Ille negavit Nestorius, quæ a multis probatissimis Patribus, Sancto Spiritu afflatu fabricata fuerat [illegible] [illegible] Jacobus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pauli Samosateni, Arii, Macedonii, Nestorii, [illegible] peremptoriæ, utpote à Jacobo [illegible] [illegible] à Patribus adversus Hæreticos [illegible],

dictis Jacobi Liturgia non habet? Nam [illegible] [illegible] dissimumque vox? Nam prætermisset quoniam Hierosolymitanam Episcopum, qui Jacobi Liturgiâ utebatur, si [illegible] in [illegible]. Quid? [illegible] de ore Jacobi? [illegible] [illegible] [illegible]

XVII. Subtitium esse Jacobi Liturgiam, non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibus abundat. Defunctis jam Apostolis [illegible] [illegible] [illegible] suscepisse et [illegible] Apostolorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p. 11. [illegible] Christo haberet præter Jacobum Zebedæi filium, eo tempore quo Jacobus frater Domini Liturgiam traditur [illegible]. Idcirco [illegible] [illegible] suscepisse, quo perspicuè videtur, Apostolos jam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Sanctorum Patrum, fratrumque nostrorum qui in eo sunt, ac Episcoporum qui per universum orbem orthodoxâ fide dispensant verbum veritatis. Titulus ille insignis quo Ecclesia ornatur Hierosolymitana, mater omnium Ecclesiarum, à Constantinopolitana Synodo, jubente Theodosio convocata, inditus est, teste Theodoreto historiæ libro quinto c. 9. Sed & Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ epitheton à posteris Apostolorum ortum fuit. Ritus etiam plurimi sunt, qui à Jacobo Liturgiam abjudicant: [illegible] trisagium, nullus erat ordo [illegible] ævo Jacobi. Christiani omnes Deum suum laudibus & hymnis efferebant; & olim Trisagio, defuncto Jacobo in Ecclesiam introductum est. De Trisagio Felix Papa tertius, ad Petrum Gnaphæum: Denique cum terra motu Constantinopolis quateretur... Infantulus toto populo spectante cum Proclo civitatis Episcopo, in cælum per manus levatus raptus est, ibique hujusmodi didicit hymnum. Quo vel admisso, apparet Liturgiæ novitas. Præterea nulla adhuc illa oratio, nulla benedictio, nullum in Eucharistia consecranda signum crucis adhibitum, veniente Jacobo, quæ tamen Jacobi Liturgia notissima sunt: Signacula crucis Sacerdos facit super dona. Tertullianus quidem eo quo [illegible]; Ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad omnia Christianos crucis signaculo frontem terrasse, sic tamen hæc allegat, quæ sine ullius Scripturæ instrumento, solius traditionis titulo observarentur. Quæ falsissima sunt, si Jacobum Apostolum palam ubique scriptum, crucis signum Ecclesiæ commendasse. Quocumque ingredimur, in aliquas sane novitatis vestigium ponimus. Al [illegible] quæ possent afferri haud multa, illud sanè præteriri non potest: Commemorantes sanctissimam, immaculatam & gloriosissimam Dominam nostram, Matrem Dei, & semper Virginem Mariam. Quam Apostoli titulos non accumulabant Virgini. Eam matrem Jesu nomine afficiebant, non Dominam suam. Illud quoque est observandum, in commemorationibus Sanctorum,

quod

Anno Do. 58.

quæ legitur apud Cyrillum Hierosolymitanum, nullam B. Virginis agitur mentionem: *Rogamus te, inquiunt, ... & hoc Sacrificium tibi offerimus, ut commemoremus etiam eorum, qui ante nos obdormierunt. Primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, ut Deus orationibus eorum & deprecationibus* [illegible] *preces nostras.* Quod Dei matrem à Cyrillo omissam facile credat, si habuisse Liturgiam à Jacobo Apostolo conditam, in qua fit commemoratio Virginis, ut Christianorum [illegible] argumentum conjecturâ, non meminit Cyrillus, quia eo seculo nondum Virginis erat in ambiguo, ut Epiphanius: [illegible] in Liturgiam argumentum. Cùm enim deinde certum fuerit opinioni, qui Virginem [illegible] esse mortuam, [illegible] celebranda Eucharistia commemorationem eius agitur, quæ solemni [illegible] sunt, hinc clarum est, Epiphanii temporibus nondum caruisse [illegible] Jacobi Liturgiam, in qua non semel [illegible] Hierosolymis, [illegible] B. quoque Virginem [illegible] contentam [illegible].

Anno Do. 59.

Anno U. C. 812. Per. Jul. 4772. Juliano 104. Dom. 59. Neronis 5. [illegible] *Lun.* 5. *Indict.* 2. *Epact.* 26. [illegible]

Coss. *Caius Vipsanius, & Lucius Fonteius.*

I. Nero flagrantior indies amore Poppææ, quæ sibi matrimonium, & discidium Octaviæ incolumi Agrippinâ haud sperans, crebris criminationibus aliquando per facetias incusare Principem, & pupillum vocare, qui jussis alienis obnoxius, non modò imperii, sed libertatis etiam indigeret. Hæc atque talia nemo prohibebat, cupientibus cunctis infringi matris potentiam. [illegible] Agrippinam [illegible], ut [illegible] tempore Nero per vinum & epulas [illegible], [illegible] lecto comptam, & incesto paratam. Jamque lasciva oscula prænuntias flagitii blanditias annotantibus proximis, Senecam contra muliebres illecebras, subsidium à femina petivisse, immissamque Acten quæ simul suo periculo, & infamiâ Neronis anxia, deferret pervulgatum esse incestum gloriante matre, nec toleraturos milites profani Principis imperium. Igitur Nero [illegible]. [illegible] in hortos laudare, quod otium lacesseret, postremo ubicumque haberetur, prægravem ratus, interficere constituit. Placuit primò venenum.

Quæ de re Suetonius, Otto commotus auctor confilium [illegible], ac quem Nero [illegible] matri destinaret, ut [illegible] communem deditis. Quæ idem non habent scriptores [illegible] Othonem per casum legatione in Lusitaniam, cum Nero [illegible] Agrippina [illegible] est.

II. [illegible] vel quâ aliâ vi, [illegible]. Anicetus libertus, classis apud Misenum Præfectus, & pueritiæ Neronis educator, ac mutuis odiis Agrippinæ invisus, solubilem navem huic rei [illegible]. [illegible], quando Quinquatruum festos dies, apud Baias frequentabat. [illegible] ut [illegible]

Mater, [illegible] ad [illegible] à [illegible], [illegible] & [illegible] ad [illegible] perduceret, ut tam quàm celerrimè Deus hominesque perciperent. Accio venientis Nero, matrem excepit manu & complexu, ducitque Baulos. Id villæ nomen est, quæ promontorium Misenum inter & Bajanum lacum, flexo mari alluitur. Cùm Baulos venisset, sumptuosissimo convivio per multos dies egit, ... matrem amicè, & benevolè accipiebat: etiam atque etiam [illegible] quod [illegible] non potenti largiebatur. Et cùm deductis jam esset, post coenam, circa mediam noctem amplectitur, cum pectori admotam atque oculos & ... eius [illegible], [illegible] clamorem dixit, *Mater mea, vale mihi, ut salva esse, nam in te, tum ipse vivo, tum per te regno.* Non multum progressa navis, cum dato signo, ruere tectum loci multo plumbo grave. Agrippina & Acerronia eminentibus lecti parietibus forte validioribus quamvis oneri cederent, protecta sunt. Nec dissolutio navigii sequebatur. Visum dehinc remigibus, unum in latus inclinare, atque ita navem mergere. Acerronia imprudentia dum se Agrippinam esse, & ut subveniretur matri Principis clamat, navalibus telis opprimitur. Agrippina silens, unum tantum vulnus humero excepit. Nando deinde occursu navicularum excepta, vil æ suæ infertur. Misso libertum Agerinum, qui nuntiaret filio evasisse gravem casum, orare ut quamvis periculo matris exterritus, visendi curam differret, sibi ad præsens quiete opus. Tum pavore exanimis Nero, Burrhum & Senecam accersit. Qui consilio incipiter primum, eò descensum credebant, ut nisi præveniretur Agrippina, pereundum Neroni esset. Anicetus [illegible] Agrippinam [illegible], fermento ultrò criminis parat; gladiumque dum mandata Agrippinæ perfert Agerinus, abjecit inter pedes ejus, tum quasi deprehenso, vincla injici jubet. Dein villam statione circumdat, refractâque januâ, ut fores cubiculi venit. Cubiculo modicum lumen inerat & ancillarum una, cui abeunti dixit Agrippina, *Tu me quoque deseris.* Circumsistunt lectum percussores, ac quo repentè destinans, distractâque veste, denudatâque alvo, ait, *hunc tu percute Aniceto,* percute, quæ nam peperit Neronem. Prior trierarchus fuste caput ejus afflixit, multisque vulneribus confecta est. Et ipsa quidem fato suo mulier, sed impudens Nero qui jura naturæ violavit, multum ab eo mutatus, qui signum more militiæ petenti Tribuno dederat, optima mater. Aspexerint matrem exanimem Nero, & formam corporis ejus laudaverit, sunt qui tradiderunt, sunt qui abnuunt. Cremata est nocte eâdem, convivali lecto, & [illegible]. At Nero [illegible] intellectâ, [illegible], lucem operiebatur. [illegible] Centuriones & Tribunos erigunt, dum gratulantur quòd matris facinus evasisset. Amici dehinc adire Templa, & victimas & legionibus lætitiam testari. Cùm autem matris illum gravis esset aspectus Neapolim concessit, literasque ad Senatum misit, quorum summa erat, repertum cum ferro percussorem Agerinum, ex intimis Agrippinæ libertis, & luisse eam pœnam, eâ conscientiâ, quâ scelus paravisset.

Anno D[illegible] 59.

Nero [illegible] post defunctam Agrippinam ludi & [illegible].

Dio l. 61.

III. [illegible] urbem ingredi, sed [illegible] perculsus. Invenit obviam Tribus, [illegible] Senatum. Hinc superbus [illegible] [illegible] servitii victor Capitolium adiit, gratesque [illegible], seque in omnes libidines effudit, quas [illegible] qualicumque [illegible] reverentia [illegible]. [illegible] Domitiam [illegible] [illegible] Quam [illegible] visitaret, & illa tractans lanuginem ejus, ut assolet, jam grandis natu, per blanditias [illegible] [illegible], simul hanc [illegible], [illegible]: [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ut [illegible] praeceperatque medicis ut largius purgarent aegram. Ludos [illegible] & [illegible] in honorem matris fecit. Quo tempore [illegible] in theatrum, in [illegible] [illegible] [illegible], atque inde [illegible] [illegible], in [illegible] [illegible]. Post haec celebravit festa [illegible] genere, quae dicuntur Juvenalia. Ea propter barbam ejus quae tum primum rasa fuerat facta sunt, cujus pilos in sphaeram auream conjectos, Jovi Capitolino consecravit.

Tacit. l. 14.

Festus Felici succedit.

Joseph. l. 20. c. 7.

IV. Res Ecclesiae refert tempus est. [illegible] [illegible], quo Paulus in vinculis asservatus fuerat, in Judaea regenda Festus Felici [illegible]. Quod ubi factum est, Judaeorum Optimates Caesaream [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accusaturi, dedissetque omninò poenas injuriarum quibus Judaeos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in pretio erat apud Principem. Caeterùm de hoc [illegible] magna lis est atque discrepantia. Quod intelligendum esse de Neronis imperio, docet Baronius, anno quinquagesimo octavo n. 158. Ex qua Chronologia sequitur, Felicem Porcio [illegible] [illegible], anno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], verba Lucae, biennio expleto accepit successorem Felix Portium Festum, de Neronis imperio non esse capienda. Nullum quippe verbum de Nerone Lucas protulerat. Biennium ergo de Paulinis vinculis est intelligendum, quorum [illegible] fuerat. Item quod tenent, [illegible] Felix anno Christi LVI. [illegible], [illegible] [illegible], diligentius est [illegible], cum non minimi momenti sit quaestio haec, ad Scripturae Chronologiam illustrandam. Verum hoc opus hic labor est, discrepantibus [illegible] [illegible]. Spanhemium anno LXI. Ussherus sequente Felicem revocatum esse putant. Quorum sententiam magnis est affecta difficultatibus: cùm sequatur necessariò, Pauli mortem ad ultimum usque Neronis esse differendum, quadriennio post motam Romae in Christianos persecutionem. Praeterea anno Christi LXII. Pallas non fuit in gratia apud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] interfecisse creditum est, Doryphorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] longâ senectâ detineret. Josephus [illegible] Judaeâ Felicem [illegible] [illegible], vel LXI. vel LXII. [illegible] alio Josephi loco docemur: Florus [illegible] [illegible] Cleopatram [illegible], per quam et Poppaea Augustae amicam, Judaeae administrationem impetraverat. Quae Florum [illegible] [illegible] LXV. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] enim [illegible] Poppaea, fortuita mariti iracundia, à quo gravida, ictu calcis afflicta, Silio Nervâ & Vestino Coss. Quin imò ex Josepho [illegible] [illegible], anno LXIV. Florum Judaeae [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Porro Felicem inter & Florum, Praefecti duo Judaeam gubernarunt, Festus Albinusque, quorum [illegible] [illegible] [illegible] Felicis exhauriret, quod non est admodum probabile; [illegible] Festus [illegible] [illegible], [illegible] administrationis tempus non [illegible] [illegible] Praefecturae annos quinque [illegible] [illegible] [illegible] ex Mariani [illegible] consilio, qui in Provinciis [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible], nisi quos quod [illegible], Magistratum [illegible]. Baronii verò Chronologiam, à qua Felicis revocatio anno Dom. LVI. alligatur, refellit Josephus: Post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter quae contigit ut causam haec. Quo tempore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] familiares ob leves quasdam [illegible] [illegible] [illegible], dicturos causam suam apud Caesarem. Ut ergo inferis Josephus aliquid afferret annis, Romam [illegible] anno Dom. LXIV. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anno LXII. & anni sequentis decimo quinto Martii computatur, quia Tiberius excessit 17. Kal. Aprilis. Incredibile autem est, Josephum, cui casus amicorum magnum efficiebat dolorem, tam serò se in urbem contulisse, si jam ab anno LV. vel ineunte LVI. Sacerdotes quos diligebat, Felix vinctos Romam miserat, sic septennium fere prius effluxisset quàm ipsis liberandis operam dedisset. Faciliùs ex angustiis nostra expedit se Chronologia, quae in annum LIX. Felicis confert revocationem. Eo faciliùs à Nerone fratris saluten impetrare Pallas potuit, quòd defunctâ Agrippinâ, cujus favore [illegible], tristi arrogantiâ modum liberos egressus, [illegible] fas [illegible], [illegible] sibi Principem invenerat.

Paulus [illegible] [illegible] Caesarem [illegible]

V. Festus tertio postquam Provinciam ingressus est die, Caesareâ venit Hierosolymam, [illegible] & summus Pontifex Ismaël, Fabaei filius, qui Jonathas per Sicarios à Felice interfecti successor [illegible], & Synedrium, Paulum Caesareae in vinculis agentem, graviter accusant, rogant Praesidem, ut Hierosolymam ipsum adducere. Id [illegible] in animo agitabant, [illegible] [illegible] [illegible] occidere. Renuens Festus, jussit Pauli accusatores migrare Caesaream, & decimo post die, ipse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], nullâ interpositâ morâ, sedens pro Tribunali audivit Judaeos, Paulum accusantes, & Paulum ab eorum accusatione se purgantem.

Act. 25. [illegible]

Cupiens autem Festus, Judaeis postulantibus, ut Paulus Hierosolymis judicaretur, gratificari, interrogavit Paulum, num vellet Hierosolymis, coram se, ea de re quae postulabantur, judicari. Paulus qui intelligebat, quo animo & consilio Festus id rogaret, & metuens sibi à Judaeorum insidiis, [illegible] [illegible] Hierosolymam, Caesaremque appellavit. Multis verò de causis [illegible] [illegible] est ad Neronem provocare. Erat enim civis Romanus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] privilegiis, tanquam praesidio adversus injustitiam. Deinde revelante Spiritu, didicerat se Romae praedicaturum. Denique debebat adhuc Gentibus, quorum erat Doctor, annuntiare Evangelium. Interjectis aliquot diebus, cùm junior Agrippa & Berenice soror ejus venissent Caesaream salutatum de more Festum, novum Provinciae Praesidem, atque aliquot dies ibi[illegible] [illegible], Festus animo pendens, & [illegible], [illegible] [illegible] Paulo ad Caesarem [illegible], Agrippa ea de re consilium rogat. In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] quem Festus deridebat, vehementer [illegible] [illegible], [illegible] cum reliquis [illegible].

Pro-

Anno Dom. 59

Paulum nihil morte aut vinculis dignum fecisse: ut propterea solvi posse hominem, nisi Cæsarem appellasset. Itaque decretum est, ut ad Cæsarem Paulus mitteretur. Traditus est autem cum [illegible] Augustæ, qui cum navi Adramyttena Asiam petenti imposuit, & solventes portu primo Sidonem, inde Cyprum, postmodum pelagus quod est secundum Ciliciam & Pamphiliam prætervecti, venerunt Myram Lyciæ, ubi cum invenisset Centurio navem Alexandrinam, petentem Italiam, imposuit illi captivos. Cur Myra, quæ vox Græcorum est exemplarium, vel Lystra, ut in Editione Vulgata legitur, vel Lmyra, mutetur, nil fuit causæ, cum certum sit: cum litore non multum Myra distet: cujus situm sic Strabo depingit: *Ad stadia viginti supra mare, est Myra, in sublimi colle condita.* Invenio igitur Græcam Myram retinendam. Inde solventes, & debili vento vix tempestivius, primo Cnidum Insulam, inde Salmonem Cretæ oppidum, post Lasæam venerunt. Et Paulus quidem consulebat ut illic hyemarent, quod prævideret navigationem futuram deinceps periculosam, sed nauclero magis quam Paulo credens Centurio, noluit ibi subsistere, captoque consilio, Phœnicem Cretæ portum sic dictum, decrevit petere [illegible]

VI. [illegible] Paulus, quod *jam etiam jejunium præteriisset.* [illegible] inter eruditos, quid hoc jejunii? Bellarmini sententia est, Lucam loqui *de solemni jejunio Christianorum, quia non Hebræi, sed* [illegible] *loqui de jejunio decimi mensis, quod semper apud Christianos celeberrimum fuit, propter ordinationes Clericorum, quæ non fiebant nisi in mense Decembri.* Quæ sententia tanto viro indigna est, nec in ullo [illegible] Jejunium sané quatuor temporum, quod in Decembrem incidit, non institutum est Apostolicæ. Testis Joannes Micrologus: *Jejunium hyemale semper in tertia hebdomada de adventu Domini debet celebrari, sicut & Sancti Patres instituerunt.* Nec dissimilia tradit Divus Augustinus Abbatensis [illegible] *Parochos [illegible] fieri sunt adventus Domini . . . ante Regationem ante ascensionem Domini, vigilia quorundam Sanctorum, nec non & hæc quatuor temporum jejunia, quæ præ manibus habentur.* Cùm igitur id jejunii non sit ab Apostolis institutum, sed à Patribus, illud sané Lucæ in mentem venire non potuit. Et etiam Bellarmini somnium, quod Clericorum ordinationes, quæ cum jejunio compingebantur, omnino in mense Decembri fuisse peractas Apostolorum ævo, quod suo est loco refutatum. At debere quidem Judæorum intelligendum esse jejunium, cujus Paulus meminit, prodiderunt Chrysostomus atque Oecumenius. Ille homilia XXIX. in Acta, *Jejunium hic ipsum dicit, quod Judæi servant.* Rotundius adhuc Oecumenius, *Jejunium hic Judæorum dicit.* Rectè & sapienter; quia Paulus, Lucasque Judæi, Legem servabant, interque populares [illegible] sui scilicet jejuniisque temporis [illegible] Apostolorum in Actibus, de Pentecoste, & Paschate Judæico meminimus, sicut & in Evangelio, Hebræorum more, & una sabbati vocabulo utitur c. 22. 58. & Sabbatorum meminit [illegible] jejunium. Cæterum multa Judæi sacra jejunia, quæ scripsit Zacharias sic complectitur: *Jejunium quarti, jejunium quinti, jejunium septimi, & jejunium decimi mensis, erit domui Juda in gaudium & lætitiam.* Jejunium quarti mensis, in Tammuz decimum septimum celebratur, propter varias afflictiones, quas illo die subierunt. Duæ Legis tabulæ hoc die contractæ: oblatio quotidiana cessavit: sacrum Legis exemplar combustum fuerat: idolum à Manasse in Templo erectum: pars murorum Hierosolymitanorum disjecta. Jejunium quinti mensis, qui dicebatur Ab, die nono celebrabatur, & multò sanctius, quia hoc die Templum primum per Nabuchodonosorem igne consumptum periit. Tertium jejunium mensis erat septimi, tertioque mensis Tisri celebrabatur in memoriam Godoliæ, qui dolis circumventus hostium crudeli morte mactatus est. Quartum denique jejunium, celebrabatur mensis Tebet decima. Causam aperit Josephus: *Anno nono Regis Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius Rex iterum exercitum admovit Hierosolymis.*

VII. Baronius qui hic Bellarmino sapientior, rectè putavit de Judaico jejunio Lucam esse capiendum, hæc habet: *Lucam de jejunio decimi mensis meminisse, satis certum est.* Verùm enimverò non attendebat Baronius hoc jejunium anno Dom. 56. in Januarii mensis diem quartum & vigesimum incidisse. Mensis Nisan à quinto Aprilis inceperat, quia Lunaris Epacta erat XXVI. Plenilunium ergo plenilunium, quod vernum æquinoctium proximè excipiebat, in quo primus dies azymorum celebrabatur, Aprilis nostri XIX. alligabatur. Ab eo verò ad decimum usque Tebet, dies 293. numerabuntur, qui Januarii 24. terminabuntur feriâ secundâ, quia Epacta Solaris erat VI. quæ monemur, [illegible] incidisse verò est, Januarii vigesimum quartum, [illegible] tempore [illegible] in locum perpetuo, docente Vegetio: *Ex die tertio Idus Novembris usque in diem sextum Idus Martii, maria clauduntur. Nam lux minima noxque prolixa, nubium densitas, aëris obscuritas, ventorum, imbrium, vel nivium geminata sævitia, non solum classes a pelago, sed etiam commeantes a terrestri itinere deturbat.* Dies sané ante quartum & vigesimum Januarii, eminent navigationi periculum, & Decembri forte magis, quàm Januario currente, navigatio difficilis est. Præterea jejunium decimi mensis, non [illegible] quo Lucas commemoraverit. *Jejunium,* inquit, [illegible] sanctissimumque jejunium significatur, quod illa nomen, & antiquitate, & dignitate superabat; quale fuit jejunium expiationum, quod ab ipso Numine indictum fuit: *Decima die mensis hujus septimi, dies expiationum est, ubi cunctorum erit sancta vocatio, & affligetis animas vestras.* Cùm maximam haberet celebritatem hoc jejunii, congruenter à Luca jejunium simpliciter vocatur. A vespera ad vesperam nihil accipiebant, neque calceos induebant, præterquam senes & ægroti, qui soccos laneos inducere poterant. Nemini licebat cibo, vel aquâ velut tâ voluptatis liberè frui. Nulla lavari debebat, à lavando quidem digitos in aquam immergere, multò minus etc. vel unum sufficeret. Quare hoc tempore quidem, pertinent. Observat illustrius, dies quidem decimo

ANNO DOM. 59.

Adamum Paradiso ejectum fuisse, quo [illegible] ad [illegible] vandem, institutum est expiationis solemnitas, & jejunium, [illegible] [illegible]. Anno Domini 59. decimus dies Tisri in [illegible] Octobris incidebat, feria [illegible], [illegible] à [illegible] Aprilis [illegible], propter Epactam Lunarem XXVIII. Numerantur dies 187. qui ab initio primi mensis [illegible] ad usque decimum Tisri [illegible], ad Octobris [illegible] [illegible], qui dies [illegible]. Cùm ergo praeteriisset quartus Octobris, jam navigatio fuit plena periculi.

VIII. Nauclero potius quàm Pauli [illegible] fidem habuit Julius Centurio, non sine, ut videtur, specie rationis aliqua, quòd [illegible] perito in suo arte credendum. [illegible] [illegible] [illegible] experiam fuisse Centurionem [illegible], ex Pauli [illegible] colligitur: *Oportebat quidem [illegible] [illegible] [illegible] à Creta.* Paulus enim [illegible], Propheticaque dono praeditus erat, quod Centurionem non latebat. Ac cùm Phoenicem Cretae portum peterent, aspirante primùm Noto, qui ex Oriente in Occasum navigantibus, partim puppim, partim sinistram navis latus ferebat, à Cretae littore non discedebant. Baronius Versioni V. mordicùs adhaerens, quae vocem Graecam ἄσσον, Asson reddit: *De loco, inquit, insula Cretae [illegible] [illegible], Lucam intellexisse, nulla potest esse dubitatio.* [illegible] Cretae posse intelligi. Est quidem ea in insula urbs, nomine *Asson*, sed mediterranea, non maritima, unde solvi possent. Audiamus Plinium: *In mediterraneis, Gortyna, Asson.* Est ergo ἄσσον non urbs, aut locus aliquis, sed [illegible] [illegible], quemadmodum apud Homerum, [illegible] ἄσσον, prope [illegible] Iliados [illegible]. Ortâ autem subitò procellâ, cùm ablata esset spes omnis salutis, Angelus Domini adstat Paulo, ut ei nodat omnium, spondens oportere eum Caesari sisti: nullum fore jacturam hominum, sed tantùm navis. Cùm autem quartadecima nox advenisset, monitis dum [illegible] dies, Paulus hortatus est omnes, ut cibum caperent post [illegible] planè quindecim dierum inediam, quam passi fuerant. Quos ut commoveret exemplo suo, & simul egregium suae in Dei promissionem fidei testimonium ostenderet, acceptum panem gratiis Deo actis, frangere coepit atque edere, quae fractio non erat [illegible] sed panis [illegible] [illegible] corpora [illegible], quae [illegible] [illegible] inedia. Tandem fractâ navi, ad insulam Melitensem appulerunt, & in terram omnes se [illegible] [illegible]. [illegible] ab incolis insulae excepti sunt, accenso foco, ad [illegible] [illegible]. Cùm Paulus [illegible] [illegible] staret, vipera manum ipsius appetiit. Ut pendentem [illegible] [illegible] Barbari, pro homicida Paulum habuere, quem [illegible] [illegible], Numinis ultio non sinebat vivere. [illegible] manu excussisset in ignem sine damno, tepit in admirationem Barbari eum putant Deum, quem [illegible] [illegible]. [illegible] Paulus dans gloriam Deo, à quo [illegible] [illegible] apud Publium insulae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à Paulo sanatus est, caeterique quotquot in insula forent aegri, [illegible] [illegible] sunt.

IX. De Publio legimus apud Baronium: [illegible] Publium inde postea evocatum, in locum Dionysii, Atheniensi Ecclesiae esse subrogatum Episcopum tradunt. Cui probando, veterem adducit Adonem. Verùm antiquiorè sola haec habet Adonis Martyrologium, Jan. XXI. *Apud Athenas B. Publii Episcopi, ob Christi martyrium coronati.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *B. Apostolus postea ordinatum Episcopum ad* [illegible] [illegible] *Ecclesiam nobiliter rexit.* Cui traditioni fidem adstruere non licet. Neque quod scribitur Baronius, [illegible] [illegible] *esse Melitensium Episcopum.* Verba sunt Martyrologii, quod [illegible] Baronius: *Athenis natalis S. Publii Episcopi, qui post S. Dionysium Areopagitam, Atheniensium Ecclesiam nobiliter rexit & praeclarus virtutibus,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] terrâ insulae Paulum exceperat hospitio, credere non possumus, repugnante & Veterum silentio, & Chronologiâ. Publium Atheniensis vitam martyrio relinquit, imperante M. Aurelio. De eo Publio Dionysius Corinthius apud Eusebium: *Negligentiam arguit Atheniensium, qui à fide propemodum defecerant, ex quo Publius ipsorum Episcopus* [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] fuisset.*

ANNO DOM. 60.

ANNO U. C. 813. PER. JUL. 4773. JULIANO 105. Dom. 60. NERONIS 6. Sol. 13. F. E. Lun. 4. Indict. 3. Epact. 9. Epact. Sol. 2. 3. P. Apr. 6.

COSS. *Nero Augustus IV. Cossus Cornelius.*

I. NERO ad voluptates natus, instituit quinquennale certamen primus omnium Romae, more Graeco triplex, musicum, gymnasticum, equestre, quod appellavit Neronia. Non quartum annum ut Olympiades, sed quinquennio solidi spatio, hoc est, quinto anno elapso celebrabantur. Eorumque primas nomen tulit, sed vulgatum Caesarem pronuntiarunt. Anno Dom. 140. Neronia magnificè à Gordiano edita fuere: *Certâ [illegible] in omnibus civitatibus Campaniae, Hetruriae, Umbriae, Flaminiae, Piceni, de proprio [illegible] per quatriduum ludos Scenicos, & Juvenalia edidisse.* Dum ludi à Nerone celebrantur, cometes effulsit, de quo vulgi opinio est, tanquam Regis mutationem portendat. Igitur quasi jam depulso Nerone, quisnam eligeretur, [illegible]: & omnium ore Rubellius Plautus celebrantur, cui nobilitas per matrem ex Julia familia. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quos [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Plauto [illegible]. Ergo permotus his Nero, componit ad Plautum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sollicitaretur. Esse illi per Asiam avitos agros, in quibus tutò & inconcussè juventâ frueretur. Ita illùc cum conjuge Antistia, & paucis familiarium concessit. Plurimum in Orientem ferant, quod etiam in Argentum [illegible], [illegible].

Marginal notes: Pauli [illegible] [illegible]. — Baron. [illegible]. [illegible]. — Plin. l. [illegible]. — De Publio. — Baron. An. [illegible]. — Euseb. l. 4. c. 23. — Ludi Neronis. Certamen gymnicum instituit. — Suet. l. 6. c. 12. — Capit. Gord. c. 4. — Tacit. l. 14.

II. Corbulo post [illegible] Armeniam, ad [illegible] Tigranocertam pergit. [illegible] Corbulo [illegible] [illegible] Ad hæc [illegible] Nec multò post Legati Tigra[illegible] hospitale donum, coronam auream tradebant. Acceptique cum honore, nec quidquam urbi detractum, quo promptum obsequium integri retinerent. Quos verò Romanis ob Regem Tiridatem, [illegible] Armeniæ [illegible] Tigranes imponitur. Regis erat Archelai [illegible], ex filia Glaphyra, teste Josepho: *Alexander Herodis Regis filius à patre occi*[illegible] *Archelai Cappadocum Regis filiâ.* [illegible] *Tigranes apud Armenios regnans,* [illegible] *Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armeniæ per Neronem Rex* [illegible]. Tigranes [illegible]. Nec [illegible] Corbulo in Syriam accessit, morte Vi[illegible] Quadrati vacuam, ut [illegible]. Ex Syria in Palæstinam [illegible].

III. [illegible] Judæi, [illegible] Messiam, [illegible] Regem Agrippa [illegible] Hierosolymitana, ex qua in [illegible] circa Templum [illegible]. [illegible] Judæi, [illegible] Ismaëlem Pontificem, & Chelciam [illegible] Nero [illegible] Poppæa [illegible] Judæis [illegible] Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinet, [illegible] Poppæam [illegible] Josephum. [illegible] Dom. LXIV. P. Mario & L. Asinio Coss.

IV. Eodem anno, Agrippa [illegible] Cæsaream Philippi [illegible] Neronis [illegible] theatrum apud Berytum [illegible] Frumentum [illegible]

[illegible] omnem urbem ornavit [illegible] fere [illegible] in eam civitatem transtulit. [illegible]

V. Cæsar de morte Festi accepto nuntio, in Judæam Albinum Præfectum mittit. Dum adhuc est in itinere, Ananus quem Rex Agrippa summo Sacerdotio induerat, Jacobum fratrem Domini iniquâ morte mactat. [illegible] Valesio, qui anno Neronis quarto, Domini LVIII. Jacobi mortem [illegible]. Quod si est, Albinus ergo [illegible] Judæam, Nerone Augusto [illegible], & Messalâ Coss. quo tempore Ananus Junior, summi Pontificatus [illegible] erat. [illegible] Poppæam [illegible] Judæis [illegible] Albinus Præfecturam, [illegible] Eusebio, quod ad Josephi quoque Chronologiam [illegible]: *Secundo anno postquam Florus venit Præses in Judæam, duodecimo verò Neronis imperii, bellum id cœptum est.* Florus igitur [illegible] Judæam anno Domini LXIV, [illegible] Albinus [illegible] Festus [illegible] Judæam administrante. [illegible] in Judæam anno LVI. [illegible] Felicem [illegible] Chronologia, [illegible] Hierosolymam [illegible] Hierosolymis [illegible] Jacobi [illegible] Evangelium. Denique in Josepho ad eadem tempora pertinens mors Jacobi, & [illegible] quod anno Neronis quarto non facta est. Unum est quod objicit Valesius, Epiphanium scilicet in Hæresi [illegible] argumentum, [illegible] Chronologia, [illegible]. Quippe ex Epiphanio Jacobus occisus fuit anno Domini LV, [illegible] Valesio, [illegible] Jacobus *autem Domini frater, mortuus est anno post ascensionem Domini,* [illegible]. Porrò anno [illegible] Epiphanius: *Quòd post eos Consules, qui in annum illum* [illegible] *Coss.* [illegible] *Coss.* [illegible] *Coss.* [illegible]

Anno Do. 60.

sus est. Germanorum Consulatum annum Dionysianum XXIX. aperuit. Sequutus *sibus* Rufi & Rubellionum Consulatus, post quem, si credimus [illegible], [illegible] Vinicium & Longinum Magistratum obtinuere; et qua [illegible] Christus Curio damnatus anno Dionysiano XXXI. Cui numero si viginti quatuor annos addimus, periit ergo Jacobus anno LV. quod Valesio, [illegible] [illegible] Baronii Chronologia, quæ est Eusebii; paravit tamen sane anno anachronismo, neque quo in annum sequentem Jacobi conficiat martyrium.

Qui anno periit Jacobus?

VI. De morte Jacobi non satis conveniunt inter Patres atque Josephum. Ex Hegesippo, quem sequuntur [illegible] [illegible] Epiphanius, Hieronymus, sic se habet Jacobi martyrium. Scribæ & Pharisæi hortantur Jacobum, ut omnibus qui festo Paschatis convenerant, persuaderet quid de Jesu esset credendum. Collocatum igitur eum in πτερυγίῳ, pinna Templi, obtestantur ut audientes doceat de Jesu crucifixo. Quem sedentem ad dexteram Dei & venturum in nubibus, palam aperteque prædicaverit. Hoc [illegible] [illegible], Hosanna filio David. Quibus accensi Pharisæi, mox in Templum conscenderunt, eum præ[illegible] [illegible]. Et quoniam vitam adhuc [illegible] [illegible] [illegible] imposuere. Quæ cum perpetrarentur, *Unus ex Sacerdotibus, ex filiis Rechab, filii Rechabim, qui Hieremiæ suffragio commendati sunt, conclamâ voce, Parcite, inquit, quid facitis, justus orat pro vobis.* [illegible], *capiti justi percussit: atque ita feliciter martyrio vitam finivit. Sepultus est eodem in loco, manetque adhuc cippus illius prope Templum.* [illegible] *Ananus Junior, qui Pontificatum acceperat, vir audax & vehemens* [illegible] *sequebatur, qui præ cæteris Judæis in judiciis exercendis sunt immites,* [illegible] *in judicium Jacobi fratre Jesu, qui dicitur Christus, & cum eo quibusdam aliis, tanquam illis violata Lege impegit, saxisque illos lapidandos tradidit.* Hegesippo magis assentiuntur quam Josepho, Baronius, Cabassutius [illegible]. Non verò majorem Josepho fidem habemus, qui & versabatur Hierosolymis, annos circiter quatuor & viginti natus, cùm damnatus est Jacobus, & Scriptoribus æqualis est. Quis enim testis & coævo, & paulò ætate, non credit magis, quàm & tanto de recentiori? Petavius quidem, qui tantum fuit Scaligero contradicendi studium, dissensit neque: *Nonnulla vel ab Hegesippo prodita, vel ab aliis inserta, quæ parum probabilia videntur.* Pharisæorum tumultu, impulsu in negotio facto, in mediis Hierosolymis occisum esse Jacobum, prædicat Hegesippus. Nullus porro agere hæc in ende Judicio, solum à Pharisæis interficitur Christi & frater, & martyr. Contra verò scribens non in Jacobum modò, sed in alios quoque [illegible] [illegible] Judæos. Addit à Saducæis, & quorum genere Ananus [illegible] [illegible] Magistratum judicio: ne quo conscius, non in solos, sed etiam solum Jacobum occisum fuisse.

Joseph. l. 2. c. 23.

Joseph. Ant. l. 20. c. 8.

Petav. Animad. ad Epiph. p. 110.

Hegesippus [illegible].

VII. Quæ in Hegesippo displicerent, haud quidem multa sunt. Objecerat Scaliger, *Totum Templi fastigium fuisse multis columnis fractis,* *et ne ante quidem ibi consistere possent.* Verum diversior mendam auctor, χρυσοῦ ὄβελοι, quæ Josephi verba sunt. Neque πτερύγιον quod Hegesippus adhibet vocabulum, Templi fastigium est, quemadmodum & clarissimo Valesio videtur. Templi πτερύγιον impositus est à Dæmone Christus, qui in fastigio collocari non potuit, prohibentibus atentis illis verubus, quibus hærebat. Est ergo πτερύγιον angulus, qui profundissimam valli imminebat, ut in eo eundem angulo atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuerat. Verùm ex eo loco, ut Sacerdotes vox à populo audiri poterat, multò minus ingens hæc Pharisæorum turba vestigium ibi ponere potuit, ut Jacobum inde præcipitem ageret. 2°. Illud etiam absonum videtur, quòd à Sanctis Martyre, quem Christi disciplinæ noverant addictissimum, & cujus operâ atque monitione Judæorum complures [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dedi flagitarent, ut falsissimam quam de Christo plerique Judæorum opinionem imbiberant auferret; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jacobum collocarent; nulli vi, nullis aut promissis, aut minis prius adactum. 3°. Hoc etiam abhorret à vero, quòd Jacobus juxta Templum sepultus fuerit: cùm ne vel in Urbe Sancta, Hierosolymis, ne Reges, qui multis Judæos beneficiis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bem vel ipsi Senatores qui honori erant omni populo, mandabantur humo, etsi Principibus viris id quandoque concessum videatur, ut infra condi Hierosolymis. De Esdra Josephus: *Post, inquit, consummatam sibi apud populum egregiam gloriam, senex vitâ defunctus apud Hierosolymam sit magnifice sepultus.* De Davide traditur etiam à Josepho: *Sepelivit autem eum filius Salomon Hierosolymis magnifice.* At Jacobum Christi, quem Sacerdotes Optimatesque Judæorum odio plusquàm vatinianio prosequebantur, Domini & fratrem, & Apostolum, id adeptum honorem esse, ut non Hierosolymis modò, sed juxta ipsum quoque templum humaretur, à veri solo abest, *cùm juxta Hebræorum Leges ad septem dies impurus ille haberetur, qui in sepulchris habitat.* Quo solo, & impuritate aliquid, Templo Sacerdotibusque afflaret, viciniam Jacobi monumentum. De Manasse Lazari filio, ubi erat Josephus, *Quod monstrasset ad Titum, per unam portam quæ sibi credi a fuerat, centum & quindecim millia dicit elata cadavera, ac quæ dies castra propè erecta fuisse.* Argumento non licet sic Judæis, Hierosolymis mortuos suos condere sepulchro, quod vel obsidionis tempore, extra portas efferebant. 4°. Ejusmodi fictum est, quod ab Hegesippo traditur, Jacobo ex Pterygio concionante, populum acclamasse, *Hosanna filio David*, quod non canebatur, nisi ab iis qui ramos manibus gestabant. Ac fane iii, qui Christo Hierosolymam subeunti hoc officii persolverunt, terentes palmis exultare, manibus tenuere. Denique si vera est Hegesippi de Jacobo morte traditio, falsissimum ergo est quod habet Josephus, Legatos à Judæis Agrippæ cùm fuisse missos, hortantes ut Ananum per litteras monere vellet, ne deinceps talia ageret: nonnullos etiam Albino occurrisse, quem monuerunt, non licuisse absque ipsius consensu Concilium Judæorum cogere, Regemque Agrippam Anano Jacobi interfectionem, quam per tres menses gesserat, Pontificatu exspoliasse, et Jesum Damnæi filium, summum Sacerdotem constituisse. Nullum

Anno Do. 60.

Joseph. Ant. l. 11. c. 5. [illegible]

Joseph. Ant. l. 7. c. [illegible]

Joseph. l. 18. c. 3.

Joseph. de bel. l. 6. c. 16. p. 2.

Anno Dom. 60.

enim, š tumultuatio Pharisæorum & Scribarum eorum interfectus est Jacobus, Judicum Concilium ab Anano coactum est, nisi & ab eo perceo commissum, quod & Albino urbe [illegible] & Agrippam invenerit ad Pontificatum non declinandum. [illegible] verò pervenit, & putat puram fabulas Lectoribus obtrudit Josephus. Apage nugas. Qui fermone quidem [illegible] Josephi, & [illegible] Hegesippi narrationem componere, posset se ponere [illegible] vestigia. Celebratis Jacobi exequiis, ad Apostolum Paulum redeamus.

VIII. Soluta hyeme, Paulus qui tribus in Melitensi insula mensibus actis, cum & Christi notitia, & miraculis impleverat, unà cum comitibus provectus est navi Alexandrina, cui *erat insigne Castor & Pollux.* Navibus in honore numinum tutelà erant, quæ factum ut ipsorum imaginibus habentium navis ornatæ fuit. De hoc insigni, Suidas: *Erant autem Dioscurorum duo simulachra, adolescentes proceri, imberbes, ambo simili figurà: & [illegible] [illegible] [illegible] suspensas gestabant, & hastas habebant adstantes quibus innitebantur, alter quidem ad dextram, alter verò ad sinistram.* Dioscuros paulo aliter describit Lucianus. Ovi erat pars dimidia, & stella superne imminens, & jaculum in manu, & equus utrique candidus. Adeò similes erant, [illegible] discerni possent. Pollucis faciem notarant [illegible] vulnerum, quæ aliquando acceperat, [illegible] pugillatu certans. Castor verò nil tale præ se ferebat, sed purus erat, atque integer vultu. Quæ nos Lucianus docuit, in Apollinis & Mercurii dialogo. In quo etiam quod officii gererent ea numina, satis exponitur: *An invenes atque etiam [illegible] [illegible], tam grandes cum sint? Haud quaquam, sed injunctum illis est, Neptuno ut mini trent, & subserviant, & equitare ipsos oportet pelagus, & sicubi nautas tempestate periclitantes aspexerint, insidentes navigio, præstare incolumes navigantes.* In alio Dialogo [illegible] Alexandrino, cui mercatorum in puppi [illegible] [illegible] *[illegible], Dii fiunt & inclinant sustent, igitur apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locum illum manifeste cognoscere possent, & stellam quandam splendidam, Dioscurorum videlicet alterum in summa parte mali consedisse, navemque ad sinistram in altum iterum [illegible]*

IX. [illegible] Lucas, [illegible] navigabant Syracusas, [illegible] [illegible]. Unde circumlegentes devenerunt Rhegium, & altera post die cùm supervenisset Auster, secunda [illegible] [illegible], [illegible] ut permanserunt menses septem. [illegible] [illegible] Alexandrinæ Puteolos [illegible] eò appellebant, eò solvebant, ut ex Suetonio planum est, in Augusto c. 98. *Forte Puteolanum sinum prætervehenti, vectores, nautæque de navi Alexandrina, quæ tantùm quod appulerat, candidati coronatique, & thura libantes fausta omina & eximias laudes congesserant. . . Quò re admodum exhilaratus, quadragenos aureos comitibus divisit, jusque [illegible] & [illegible] à singulis exegit, non alio datam summam quam in emptionem Alexandrinarum mercium impensuri.* Eò pertinet etiam Strabonis ille locus: *Quæ exportantur ex Alexandria, plura sunt quàm quæ importantur, quod qui Alexandriam fiunt & Dicæarchiam, possit unus cum onerarias naves videre, & venientes & recedentes.* Dicæarchia verùs nomen Puteolis, ut ex ipso Strabone intelligimus: *Bello quod ductu & auspiciis gerebatur Annibalis, Romani frequentibus [illegible] habitatores subdiderunt, & nomine è Dicæarchia permutato, à puteorum frequentia Puteolos appellarunt.* Verba Strabonis l. 17. inficiuntur admodum in versione addita sunt, Dicæarchiam ventum. Similiter Josephus in Vita sua, [illegible] vero Dicæarchiam, sive Puteolos, ut Itali vocare malunt. De navibus Alexandrinis Puteolos [illegible] [illegible], *Quibus solis licitum [illegible] [illegible]* [illegible] autem audivissent fratres, Paulum in urbem contendere, comites ei occursum prodierunt usque *ad Appii forum, & tres Tabernas,* de quibus Cicero ad Atticum: *Emersisset commodè ex Antio in Appium, ad tres Tabernas.* Ubi verò Romam pervenit Centurio, vinctos tradidit Præfecto prætorii Burrho, à quo permissum Paulo est, sorsum habitare cum milite, qui ipsum custodiret. Custodiæ hic erat modus, ut captivus longiusculà catenà dextram haberet devinctam, atque alteram extremam, sinistræ militis alligabatur, ut pariter incederent. Tertio post die Paulus Judæos qui Romæ erant compellans, exposuit eis [illegible] [illegible] Cæsarem appellare coactus fuisset, [illegible] [illegible] [illegible], die constituta Christum eis prædicavit, cùmque nonnulli eorum ab eo persuasi, illi se adjunxissent, reliquis obstrepentibus, & contradicentibus, [illegible] & per biennium integrum, in proprio manens conducto, [illegible] [illegible] qui ad eum ingrediebantur. Quibus Christi providentia maxime commendabatur. Caput enim injuriæ dolorem potentiorum egisse videntur. De Agrippa Josephus: *Festus ante Regem stabat inter alios vinctus benè multos, innixus pro more in quandam arborem.* At Paulus habitabat in domum conductam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

X. [illegible] post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut factum fit in via mora, præter tres dies Syracusis, Rhegii unum, & Puteolis [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quinquaginta & uno iter posuisse, Aprili mense Romam ingressum fuisse probabilissimum. Verno tempore navigationem esse inchoatam, tradit Avien[us]:

[illegible]
Quo potentissimi litora, sinus sugerunt prona,
[illegible] vela [illegible] Auster,
Prabuit aequora placidis in fluctibus undas.

Nostræ Chronologiæ locum ferunt Vegetius l. [illegible] c. 39. *Ex die igitur tertio Idium Novembris usque in diem sextum Idium Martiarum maria clauduntur. Nam lux minima noxque prolixa, nubium densitas, aëris obscuritas, ventorum, imbri vel nivibus geminata sævitia, non solùm Classes à pelago,*

Marginal notes (left): Pet. Diad. [illegible]. — Act. 28. [illegible]. — [illegible]. — Act. 28. [illegible]. — Strab. l. 17.

Marginal notes (right): Anno Ner. 6. — Strab. l. 5. — Cicer. l. 2. Epist. 10. — Joseph. l. 20. c. 8. — Tempus adventus [illegible].

Anno Dom.

pelago, sed [illegible] à terrestri [illegible] deturbat. Decembri jam erat in cursu, cum navis [illegible] Paulum ad Melitam appulit. Q[illegible] per Naucleto visum erat Cretæ transigere hiemem: *Et cum aptus portus non esset ad hybernandum, plerique statuerunt [illegible] jubere Paulum [illegible], [illegible] si quomodo possent ad Phœnicen devenire, & ibi hybernare, qui portus est Cretæ.* Melitam [illegible] Palæstinam unde navis discesserant, Cretâ [illegible] erat. Non igitur nisi [illegible] Decembri Paulus qui [illegible] adversis navigabat, Melitam pervenit, ubi tres menses commoratus est.

XI. In illo biennio, quo Paulus Romæ captivus detinebatur, non voce modo, sed scripto quoque Ecclesiam instituebat & erudiebat. Misit enim Epistolas quoque, ad Philippenses, ad Colossenses, ad [illegible], ad [illegible], ad Ephesios. Quamvis parva sit dissensio atque ordo harum Epistolarum, quas [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] vestigia quibus conjicimus, primam [illegible] [illegible] ad Philippenses Epistolam. Cum enim in [illegible] essent ob Apostoli captivitatem, [illegible] miserunt ei cum muneribus Epaphroditum, ut levaret vinculorum molestias: *Accepi*, inquit, *& abundo. repletus sum, inquiens, acceptis ab Epaphrodito, quæ à vobis missa sunt, odorem suavitatis, hostiam Deo acceptam & placentem.* Præterea de [illegible] [illegible] [illegible] Paulus adhuc pendebat animi, dum Philippensibus scriberet. Quocirca pollicetur se missurum Timotheum, simul atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quæ [illegible] potest, quàm [illegible] in urbe captivitatem significant. Romæ Epistolam scriptam esse, ex salutatione certum exploratumque est: *Salutant vos omnes Sancti, maximè verò qui sunt ex domo Cæsaris.* Scriptam verò censemus anno Dom. [illegible] Neronis [illegible], [illegible] Philippensium fide, ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. Domini [illegible] ad [illegible] propositâ. In Pseudapostolos [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ex Lege, ut docebant, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], pro [illegible] erga se beneficentia.

XII. Philippenses in mœrore constitutos Paulus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Christo gloriam, Ecclesiæque [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] vos scire, fratres, quia [illegible] [illegible] magis ad profectum Evangelii venerunt, ita ut vincula mea in Christo manifesta fierent in omni Prætorio, & in ceteris omnibus.* Quæ [illegible] Πραιτώριον, Prætorium, magnam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] præbuit, amplissimo scilicet [illegible], & clarissimo Perizonio, ut libri de ea quæstione scripti [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Explicando loco, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], *Prætorium* modò [illegible], [illegible] [illegible] significasse. De [illegible] certa res est: *Tribunis [illegible] [illegible] [illegible] Prætoria [illegible] signa [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Apud Suetonium: *[illegible] [illegible] Cohortem [illegible], [illegible] [illegible] à Prætorio.* [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible], Pompejus, [illegible] in Prætorium [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* Similiter apud Curtium, *Ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Prætorium [illegible].* [illegible] quoque expendenda sunt verba Suetonii, de militibus quos Augustus [illegible] affecit ignominiâ, *Stare per totum diem jubebat ante Prætorium.* Villa quædam urbana Prætorii nomen habet: *Paucos post dies juxta Terracinam in Prætorio, cui Spelunca nomen erat, incœnante Tiberio, complura saxa [illegible] [illegible] delapsa sunt.* De Heliogabalo Lampridius: *[illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], vel pro [illegible] [illegible], ut in Prætorio cum [illegible].* Quem locum in exemplaribus corruptissimum, [illegible] [illegible] [illegible] Salmasius. Quod ad rem maximè pertinet, de Palatio Cæsaris, Dio explicandus esse videtur: *Imperatoris autem ædes Palatium nominantur, non quòd [illegible] [illegible] [illegible] sit, sed quòd in Palatio [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Prætorium ejus erat.* Cùm enim Cæsarum Regiam describat Dio, & ad descriptionem ejusmodi, antecedentia pertineant, atque sequentia, de domo vocabulum *Prætorium* comprehensum fuerat, quàm de [illegible] Cæsaris. Hæc ut ad verba Pauli accommodemus, *Vincula mea facta sunt conspicua in toto Prætorio,* existimamus Neronis Palatium [illegible] [illegible] designari. Mons erat sacrorum Scriptorum, Regiis Monarcharum Prætorii nomen imponere. Sic Felix jubet Paulum servari ἐν τῷ πραιτωρίῳ, in Prætorio Herodis. Apud Joannem Judæi ducunt Jesum à Caipha in Prætorium, & ipsi non introierunt in Prætorium, ut [illegible]. Joan. 18. 28. Videatur & Marcus 15. 16. Prætorium autem Regia Herodis erat, quam Præsides Romani incolebant, ut magnificentiorem & ampliorem. De Floro Josephus: *Florus autem [illegible] [illegible] [illegible], in Regia tunc degit.* Etsi enim Reges inter & Cæsares magna foret differentia; illorum tamen [illegible] Palatium eodem vocabulo donabatur. Sic apud Dionem de Regia Augustorum [illegible] [illegible] βασίλεια [illegible]: *Imperatoris autem ædes Palatium vocantur.* Præterea in ipso Cæsarum Palatio, clara fuisse Pauli vincula, ex verbis liquet Angeli: *Ne timeas Paule, oportet te Cæsari sisti.* Neque videtur ambigendum, quin Julius Centurio, [illegible] in [illegible] [illegible], non solùm Burrho, sed & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pauli narravit miracula, quorum testis ipse fuerat: ut ad figmenta non sit relegandum, quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], de sua & innocentia & doctrina dicentem, privatis colloquiis audirem [illegible]. Positum quidem in [illegible] apud Præfectum Prætorii Paulum, hinc discimus, quòd ei *permissum sit habitare secum,* libera in custodia. Imo in ipsa Neronis Regia Evangelium prosperos successus habuerat: *Salutant vos omnes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] domo Cæsaris.* Quibus liquet, significari Prætorium ubi Pauli vincula inclaruerant, secus à Prætorio, Philippensibus nil suisset [illegible] [illegible], quæ Prætoriani milites [illegible] [illegible]. Non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quia Cæsareum Palatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pauli vincula, cùm pars Palatium Prætorianorum [illegible] [illegible]: *Paulus Palatii [illegible] [illegible], [illegible] Burrho, Non [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*

XIII. Cùm in Macedonia complures ageret [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible]

Anno Dom. 60.

Evangelium, eo conchus est Paulus Philippensibus [illegible], [illegible] *sifionem. . . . Multi enim ambulant, quos sæpe* [illegible] *Christi.* Quæ novâ quidem, [illegible] [illegible] *fuisse* [illegible] *esse* [illegible], *non esse puto, Christum verò se suitemasse. . . Videte concisionem, hoc est, eos qui se concidunt Jesum à Christo, quem asserunt nominat* [illegible] *Christi, quòd à Christo* [illegible]. Ridiguum sane vero eandem explicationem, videte concisionem, *hoc est, eos qui concidunt Jesum à Christo.* Lucet clarius est, eos pungi Pseudo-apostolos, qui impugnabant Ethnicos circumcisionem, veluti Glosa maximè necessariam. Judæi pro contemptu, canes vocabant Ethnicos, [illegible], qui [illegible], utpote qui Evangelio obstrepentes, gratis Pra[illegible] Judæi circumcisionem nomen aptarant sibi, in quo multum superbiebant. Eos verò Apostolus non dignatur pulchro insignique circumcisionis titulo, quo incredulitate suâ penitus exciderant. Concidebantur ergo, non circumcidebantur, quia circumcisio Sacramentorum fuit ad sanctificandum, concisio vero temere usurpabatur ad nocendum. [illegible] qui in ipsius Legis, sanctificationem quærebant suam, eâ ipsâ doctrinâ Christi crucem [illegible]: *Evacuasti, separati a Christo, quicumque per Legem justificamini, & a gratia excidistis.* Ideirco Paulus palam aperteque prædicat. [illegible] *etiam confitebantur, quæ perpetua non Sacramentorum, sed Judæorum jactatio hæc, Abrahami sanguine superbientium.* Hoc vidit Ambrosiaster: *Hos designat, qui intendentes Gentibus, pravicat* [illegible] *suorum circumcisionis Galatas, suadentes eos ut circumciderentur. Quos enim gravior* [illegible] *& sperandos docet, quasi canes qui prorumpunt latrantes, dicens: mussa fore malè operantes in carne.* Hoc vidit & Oecumenius: *Concisionem circumcisio dicit, sed quoniam veritate factis erat apud Judæos vera & legitima circumcisio: siquidem ea est vera legitima, ut per spiritum anima circumcidatur, concisionem ipsam appellat, indicans nil aliud esse circumcisionem, quam corporis concisionem.* Particulas de festiva Baronii explicatione nil prorsus fabulam.

XIV. Sequitur nunc ad Colossenses Epistola, quam & currente anno Romæ missam existimamus. Erenim catenatâ scriptam fuisse manu testatur Apostolus: *Orate pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis, ut loquamur mysterium Christi propter quod etiam vinctus sum.* Deinde missa est per Tychicum & Onesimum cap. 4. 7. & 9. Onesimum verò Philemonis servum fugitivum ad fidem Paulus adduxerat, dum [illegible]. [illegible] est ambiguus, si Suidæ fides, qui Rhodios eo quoque [illegible], *Colossenses à loco nomen deducunt & Colossenses dicti sunt Rhodii qui in Insula Rhodo Solis aream statuam erexerunt, quam propter magnitudinem vocarunt Colossum.* Quæ si vera sunt, [illegible] à [illegible] Paulum à [illegible] missa fuerit. In Phrygia Colossæ sitæ erant, & inter præcipuas ejus regionis urbes numerabantur. Plinius: *Oppida ibi celeberrima præter jam dicta. . . Celæna, Colossæ.* Colossas quidem Paulus non ingressus fuerat, sed tamen Apostolum Gentium, & earum percurrens omnium Ecclesiarum, hanc quoque partem Ecclesiæ à falsis magistris perturbatam, pro officio sanandam existimavit. Alia Theodoreto sententia est. Quippe sibi in mentem inducit, Paulum Colossensibus Evangelium ministrasse, dum Phrygiam peragravit. Id vero ineptum hominis, manifestum in eo currente Paulum posuisse vestigia, quod etiam ipsius Epistola innuit: *Volo vos scire quantum certamen habeam pro vobis, & iis qui sunt Laodiceæ, & quotquot non viderunt faciem meam in carne.* Occasionem scribendi præbuit nonnullorum error, qui colendos Angelos existimabant, quasi deprecatoribus apud Deum: *Nemo,* [illegible] [illegible] *multa sunt* [illegible] Vera sane illustrioribus pertinet, tum superneli, cum gloriâ. Gestare fidelem in fine, mittitur à periculo, defunctorum animas deferunt in cœlum: at non absque & superbia, & negante animi vitio, cœlestium spirituum adorationem obtulere volentes. Hoc commentis Joannis, erravit ad genua eorum Angelo. Is verò cadentem ad adorandum dixit, *Vide ne feceris.* Eodem modo ergo Angelos [illegible], quos perstringit Paulus, qui de causa, *suboriri eos à causa animi, qui Angelicâ excellentiâ permoti, ad eum adorationem prolapsi* [illegible] [illegible].

XV. Præterius ad *Magnum præstigiæ superstitiosisque cultus, verba Pauli esse referenda* [illegible], [illegible] ad Epiphanium pugnâ quâ [illegible] [illegible] Angelos haud [illegible], prohibuit, [illegible] magnum, eum demumque & ille honor, quem Joannes Angelo offerre volens, qui à superstitione magna plenius abstinet. Neque à nostro dissidentes sententia Laodiceni Patres; *Quod non oporteat Christianos relictâ Dei Ecclesiâ abire, & Angelos nominare, vel congregationes facere, quod est prohibitum. Si quis ergo inventus fuerit huic occultæ idololatriæ vacare, sit anathema, quia reliquit Dominum J. Christum, & accessit ad idololatriam.* Laodicensis Patribus decretum, regiâ explicatione Theodoretus illustravit: *Qui Legem defendebant, eos etiam ad Angelos colendos inducebant, dicentes fuisse Legem per eos datam. Mansit autem diu hoc vitium in Phrygia, & Pisidia. quocirca Synodus quæ quoque convenit Laodiceæ, quæ est Phrygiæ Metropolis, lege prohibuit ne precarentur Angelos: & ut hodiernum usque diem licet videre apud illos & eorum finitimos, Oratoria S. Michaëlis. Illi ergo hoc consulebant, utque humilitate utentes, dicentes universorum Deum esse* [illegible], *nec comprehendi, nec ad eum posse perveniri, & oportere per Angelos divinam sibi benevolentiam conciliare.* Quid hæc ad magnum? Num usurpabant nostras, [illegible] illi omnem [illegible], qui precantur Angelos, aut S. Michaëlis extruunt Oratoria? Imperitiorum Baronius adhibet videtur, contegendo Theodoreto. Negat haud sciens apprime esse Pauli verborum sensum, contendit in graviorem quoque errorem impegisse eum dum Canonem 35. Laodiceni Concilii de his hæreticis esse intelligendum qui Angelos colendos docerent. Denique

Philip. 3. v. 18.

Rev. An. 60. n. 4. 5.

Error Baronii.

Matth. 15.

Gal. 5. 4.

Gal. 5. 11.

Ambros. in Philip.

Oecum. in Philip.

Epistola ad Colossenses.

Coloss. 4. 3.

Plin. l. 5. c. 32.

Col. 2. 1.

Coloss. 2. 18.

Du cultu Angelorum.

Laod. Can. 35.

Theodor. in Coloss. 2.

Error Baronii.

qui

[illegible] Theodoritum, [illegible] Theodoritus, [illegible] ille Pater, ignoraret quid honoris Ange[illegible] [illegible] Synodi meminit, anno Dom. CCCLXIII. celebratam, quam non legit modò, sed cujus & sensum haurire facillimè potuit, ab Episcoporum Presbyterorumve nonnullis, qui Concilio huic interfuerant, cùm tribus & viginti circiter annis Theodoreti nativitas posterior exstiterit? Neque Canonibus [illegible] Theodoritus, ut visum Baronio, sed Judæorum hunc fuisse errorem scribit. Quam [illegible] Hoc [illegible] Theodoritum Ecclesiasticæ doctrinæ haud hospitem, [illegible] Angeli, quæ omnia Baronio [illegible], neque Lutero.

XVI. [illegible] in quo Paulus invehitur: *Paulus*, inquit, [illegible] [illegible] *Angelos*. [illegible] Hieronymi. At perperam sanè [illegible] Hieronymo, Epistola ad Hedibiam [illegible] decimâ. Judæos enim Paulo [illegible] Hieronymus [illegible] Neque etiam [illegible] Angelos [illegible]. Judæos ergo [illegible]

[illegible]

Quem [illegible] Apostolus, [illegible] Angelis [illegible] habebant. Graviter adhuc peccat Baronius scribendo: *Quomodo autem hoc [illegible] Judæi errore lapsi, astra simul & Angelos colerent, [illegible] Pharisæis tradit Epiphanius, ipsa cœli astra fuisse animata [illegible]*. At nunquam tradidit Epiphanius, Pharisæos in [illegible] opinionem [illegible] astra cœli fuerint animata. Quam Baronio [illegible] Hoc non [illegible] Petavius, cujus verba [illegible] [illegible]

[illegible] quæ cum hoc [illegible] Origenem, Athenagoramque hanc ipsam opinionem [illegible]

XVII. [illegible] *non fuit tunc tantum error, sed & in posterum est in-* [illegible] Judæos [illegible] *Judæi* [illegible] *quæ* [illegible] Celsus, [illegible] Origenem. [illegible] *Angelos colunt*; [illegible] *& Lunam*, *& Astra* [illegible] Celsus, astra Judæos adorare, [illegible] Origenes, [illegible] *Manifestum est Judæorum* [illegible] *Judæos* [illegible] *Angelos* [illegible] *Lege Mosis*. [illegible] *& Angelis* [illegible] *Solis & Luna & Astris*, [illegible] Celsus, [illegible] Judæorum [illegible] Quid multa? De Justo Gaulon. [illegible] *Pharisæis* [illegible] *Deum habendum pro domino, & Principe* [illegible] Atqui non in eo tantum [illegible] Deum [illegible] Gaulonitæ [illegible] Pharisæis [illegible] Angelorum [illegible] religio.

XVIII. [illegible] Quam ipse [illegible] Celsus, [illegible]

Nil præter nubes, & cœli numen adorant,

[illegible] Voce שמים [illegible] Danielem. [illegible] Hoc est Deum, quem [illegible] Christum [illegible] *Baptismus Joannis unde erat?* [illegible]

[illegible] Hinc nota Rabbinis phrasis, mors, שמים בידי mors per manum Cœli, & quod ad rem maximè facit, מלכות שמים regnum cœli, & [illegible] clamant, שמים [illegible] à Cœlo, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multitudine posuerunt, & Proseuchæ Judæorum. [illegible], undeque cœlo [illegible], ut [illegible] declaravimus, & [illegible] Judæi Pharisæique imprimis maximè dediti, teste Epiphanio: *Quos etiam fato & astronomiæ plurimum tribuebant.* Quem Christus [illegible] *Eratis enim defensores prophetarum.* Ceterum [illegible] de ea quæstione [illegible], nova adhuc [illegible] Baronium [illegible] in Honorii decreto [illegible] *superstitionis vindicetur. [illegible] ad Dei [illegible] venerationemque Christianam conversi fuerint, his legibus quibus [illegible] adstringi, se quoque noverint [illegible].* Quibus [illegible] Honorius verbis constat, utique non persingi Judæos, quorum dogma [illegible] nil novi habet. Non displicet [illegible] [illegible] *Cœlicolas fuisse quasi inter Christianos medios seu [illegible]. Deum cœli & [illegible] Lege Sacramenta [illegible], circumcisionem & baptismum, unde & nomen baptismi [illegible].* Non sunt igitur Cœlicolæ, qui videntur [illegible] *Christiani qui a Religione [illegible], ut Judaismum deferrent.* Quod etsi [illegible], [illegible] adhuc concluderetur, [illegible] hujusce [illegible] hujus venerationem. De Cœlicolis plura suo loco.

XIX. [illegible] non modo superstitionum, sive Judæorum, [illegible] descripturæ, [illegible] [illegible] [illegible] deprecationes, sed [illegible] quoque [illegible] [illegible] *[illegible] Christi [illegible] in [illegible] sapientia, docendo & commonefaciendo vos metipsos, Psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cum gratia cantando in cordibus vestris Domino.* Quæ de [illegible] Ecclesiæ [illegible], [illegible] differendi præbent, [illegible] Baronii [illegible] De Psalmorum, Hymnorum, Canticorumque discrimine, quod [illegible] quidem esse, [illegible] verborum [illegible] in Epistola ad Ephesios hæc tradit Hieronymus: *Nunc autem breviter hymnos esse dicendum, qui fortitudinem & majestatem prædicant Dei, & [illegible] semper vel beneficia, vel facta mirantur. Quod omnes Psalmi continent, quibus Alleluja vel [illegible] vel subjectum est. Psalmi autem proprie [illegible], ut per organum corporis [illegible], & [illegible]. Qui verò de superioribus disputat, & [illegible]* [illegible] Psalmi ad Hebræorum [illegible] [illegible] מזמור [illegible] שיר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible], quæ [illegible] quodam modo, Dei [illegible] Psalmi aut hymni. Sic Psalmus 45. dicitur שיר, & Canticum Salomonis, quo amores Christi Ecclesiæque [illegible] allegoricè exprimuntur, שיר Canticum quoque [illegible] [illegible], quæ allegorica sunt & mystica, ipsa [illegible] tradidere. Quanquam [illegible] sit, hoc discrimen perpetuum non esse. Exemploque sunt Psalmi 121. 122. & sequentes, quibus vox שיר omnes præponitur, absque illa [illegible] [illegible] forma, quæ in Psalmo 45. aut Cantico Canticorum reperitur. [illegible] non [illegible], sed quatuor sunt Hebraica vocabula, [illegible] carminibus. Tertium [illegible] in locis משכיל in titulis Psalmorum [illegible], pro [illegible] genere ad eruditionem comparato, quasi diceretur *ode [illegible]*. Potuit tamen Apostolus tria tantum genera [illegible] fidelibus præscribere, quia hæc præcipua sunt quibus vocem suam exercere debent ad Dei gloriam, [illegible], [illegible]. Clarissimo Vossio hæc est [illegible] [illegible] *[illegible] vel Psalterio, vel alio musico organo [illegible], sed hic latius sumi pro quolibet cantico sacro, [illegible] generali, [illegible] [illegible], quorum hymnus esset in laudem Dei, ode verò contineat [illegible].*

XX. Frequentissimus olim erat [illegible], cùm [illegible] usus psallendi: *[illegible]* [illegible] laudes Deo. Carmen Paschale [illegible] hymnum, qui ab omnibus [illegible] unà voce canitur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Auctor Epistolæ ad Zenam & Serenum: *Hymni quoque Psalmi, carmina & laudes deferenda.* Athanasius ad Marcellinum: *[illegible] Psalmos [illegible] verba ad se pertinere [illegible].* [illegible] verba Hieronymi, de [illegible] Bethlehemitico: *Extra Psalmos silentium est. Quocumque te vertas, arator stivam tenens Alleluja decantat. [illegible] messor, Psalmis se avocat, & [illegible] David [illegible] canit. Hæc sunt in hac provincia carmina, hæ, ut vulgo dicunt, amatoriæ cantiones, hic pastorum sibilus, hæc arma cultura.* Et ipse Hieronymus de instituenda filia, hæc Lætæ mandat: *Cantica mundi ignoret. [illegible] tenera lingua Psalmis dulcibus imbuatur.* Ad ejusmodi disciplinam [illegible] Publia, [illegible] Presbyteri Antiocheni, [illegible] [illegible] est Episcopus [illegible], [illegible] virginibus quibus [illegible], Deum assiduè laudabat: *Cum autem Imperator Julianus [illegible], [illegible] in [illegible] psallebant; [illegible], & [illegible] [illegible]* [illegible] Deo psallere, quod [illegible] frequenter à Patribus inculcatum: *Quemadmodum autem antiquitus [illegible], [illegible] Scriptura [illegible], [illegible] in [illegible] psallere.* Quibus [illegible] [illegible] & [illegible], dum [illegible] Christianos, [illegible] Carmina, [illegible] fuit, ipsa [illegible] & laudes, & [illegible] [illegible] Psalmi [illegible] & hymnis, [illegible]. [illegible]

[illegible]

[illegible] Chrisianorum, docet ad Donatum Cyprianus: *[illegible] hanc diem laeti, ne sit vel hora convivii gratiae coelestis immunis, sonet Psalmos [illegible], & [illegible]* [illegible]. [illegible], de Psalmorum cantu [illegible] adhuc audiatur Nyssenum: *Non modò [illegible] perfectè [illegible] hanc assequuntur, sed [illegible] & [illegible] sibi vindicant tanquam proprium. [illegible] voluptatem [illegible], & [illegible] corporis, [illegible] & quovis loco [illegible]. Hic verò [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter se [illegible] [illegible] gratiam divinitùs [illegible] esse [illegible]. [illegible] qui [illegible] sunt [illegible], sed [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quodcunque vitae genus [illegible], agri [illegible] & [illegible], [illegible] si [illegible], si non semper in ore [illegible] hanc [illegible] [illegible]. Jam verò & [illegible] & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] per Psalmos [illegible] [illegible], Ecclesiasque [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].* Vide [illegible] & Tertulliani Apologeticum, & Athanasii ad Marcellinum [illegible].

XXI. Quin etiam [illegible] Hymnos quoque [illegible] laudando Christo. Extat inter opera Clementis Alex. *Hymnus Christo Servatori*, ad finem libri tertii, qui Paedagogus dicitur additus:

[illegible],
[illegible],
[illegible],
[illegible], &c.

Hisce cantionibus, velut [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Christi [illegible], atque [illegible] Eusebius, [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] Servatori divinitatem [illegible]: *Psalmi quoque & cantica fratrum, jam pridem à fidelibus conscripta, Christum verbum Dei [illegible] [illegible].* [illegible] *Aegyptum* quendam Episcopum, nomine *Nepos*, hymnos [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] Nepotem [illegible], atque diligo, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ob Psalmorum [illegible] multiplices, quibus plerique ex fratribus [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] Epiphanius, qui [illegible] Psalmos quosdam [illegible]. [illegible] Veterum [illegible] [illegible], qui [illegible] spiritualibus [illegible] [illegible], quos in Agapis unà cum Psalmis canebantur: *Post [illegible] & lumina, ut quisque de Scripturis Sanctis, vel proprio ingenio potest, provocatur in medium Deo canere.* Psalmos à privatis conditos [illegible] [illegible] Pauli Samosateni, [illegible] [illegible], ut de Christi divinitate Patrum [illegible] [illegible]: *Psalmos in honorem Domini Jesu cani solitos, quasi recentiores & à [illegible] hominibus compositos, abolevit.*

XXII. Nec privatim modò, sed palam [illegible] & publicè Psalmi canebantur, quod [illegible] ab omnibus indiscriminatim [illegible], ut ex [illegible] à [illegible] Tertulliano apertè colligitur. Id ipsum perspicuè docet Plinii ad Trajanum Epistola: *Affirmabant autem hanc fuisse summam, vel culpae suae, vel erroris, quòd essent soliti stato die, ante lucem convenire, carmenque [illegible], quasi [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: *Jam verò, inquit, prout Scripturae leguntur, aut Psalmi canuntur, aut allocutiones proferuntur, aut petitiones delegantur, atque inde materiae visionibus [illegible].* Athanasius ad Marcellinum: *Quidam ex nostris simplicioribus, tametsi credunt ex verbis Spiritu Dei afflata, tamen persuadent sibi ob [illegible] sonis & [illegible] aurium Psalmos modulari, quod nequaquam ita est.* Cum Clerus canebat adhuc Populus in Africa, temporibus Augustini: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] est, & plerique in Africa Ecclesiae membra pigriora sunt: ita ut [illegible] nos reprehendant, quòd sobriè psallimus in Ecclesia, divina cantica Prophetarum; cùm ipsi ebrietates suas ad canticum Psalmorum, humani ingenii compositorum, quasi tubas exhortationis inflamment. Quando autem non est tempus, cùm in Ecclesia fratres congregantur, sancta cantandi, nisi cùm legitur, aut disputatur, aut antistites clarà voce deprecantur, aut communis oratio voce Diaconi indicitur. Aliis verò particulis temporum, quid melius à Christianis fit, quid sanctius, omninò non video.* Ad communem Cleri populique [illegible], [illegible] [illegible] & Ausonius in Ephemeride:

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] carmina David,
Et respondentes [illegible] [illegible], amen.

[illegible] Laodicenae Synodo, id [illegible] in Phrygia [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] illi [illegible] [illegible] [illegible]: *Non oportere praeter Canonicos Cantores, qui suggestum ascendunt, & ex membrana legunt aliquos canere in Ecclesia.* Neque Hieronymo probatum videtur, Psalmos à mulieribus palam in Ecclesia cani. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cui [illegible] Hieronymus: *Quis ignorat psallendum esse feminis in cubiculis suis, & absque virorum frequentia, & congregatione turbarum. Verùm tu donas quod non licet, ut quod verecundè facere debeant, & absque ullo arbitro, magistra auctoritate proclament.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ex Pauli Samosateni [illegible] colligitur: *Mulieres, inquiunt Antiocheni Patres, magno Paschae die, in medio Ecclesiae Psalmos quosdam canere ad sui ipsius laudem instituit, quod quidem audientibus horrorem omninò incuteret.* Cùm id [illegible] [illegible], quod mulieres in Ecclesia Paulo [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible] habent, [illegible] esse [illegible], ad [illegible] Dei, [illegible] Laodicena [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Psalmos, à privatis conditos: *Non oportet privatos & plebeios Psalmos in Ecclesia cantare.* Solis Psalmis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut palam [illegible] in Ecclesia. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Toletani Patres: *[illegible] [illegible] hymni humano studio in laudem Dei compositi esse noscuntur, sicut hi quos Hilarius & Ambrosius ediderunt, quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eo quòd de Scripturis S. Canonum, vel Apostolica traditione non exsistunt, respuant ergo illum hymnum, quem ex fine omnium Psalmorum dicimus, gloria & honor Patri, Filio, & Spiritui S.*

XXIII.

XXIII. [illegible] Baronius. [illegible] quod Antiphonarum [illegible] Ignatio. [illegible] apud Socratem [illegible] Ignatius, Antiochiae in Syria Episcopus, [illegible] Angelos hymnis [illegible] S. Trinitatem [illegible], [illegible] Ecclesiae Antiochenae [illegible]. Sed [illegible] à [illegible] Baronius [illegible]. [illegible] est [illegible] Socratis, quod [illegible] Theodoretus [illegible], [illegible] : [illegible] psallentium [illegible] in partes [illegible], [illegible]. Quod [illegible] à Syris [illegible], in Antiochenam Ecclesiam [illegible]. [illegible] Baronii [illegible] est, quod [illegible] Pliniis [illegible] Dialogus, [illegible], [illegible] ; [illegible]. [illegible] Ecclesia [illegible] à Baronio, Episcopum qui [illegible] [illegible], [illegible] Ecclesia [illegible]. At non [illegible] Patribus [illegible] quod [illegible] in Ecclesia [illegible] ; [illegible], quod [illegible] magno Paschae die, in media Ecclesia, Psalmos [illegible] ad [illegible] Deum. [illegible], [illegible] à Synodo Psalmos [illegible], vel hymnos in laudem Christi [illegible], qui [illegible].

XXIV. [illegible], sive [illegible], [illegible], sive [illegible] ; [illegible], [illegible] in Ecclesiam non [illegible], quae his [illegible], [illegible], [illegible], qui [illegible] Ecclesiasticus [illegible] est. De [illegible] Alexandrinus : [illegible], [illegible] instrumentis [illegible] ad [illegible], vel [illegible], vel [illegible]. [illegible], [illegible], [illegible] instrumentis [illegible], [illegible] lyrâ, [illegible], [illegible], [illegible] Aegypto, [illegible] instrumento, [illegible], [illegible], qui Deum [illegible] psalterio, [illegible], [illegible] tympano, [illegible]. Auctor Quaestionum [illegible] apud Justinum, de musicis instrumentis [illegible] : [illegible], sed [illegible] Ecclesia, [illegible] per [illegible] instrumenta, [illegible] est, sed [illegible]. [illegible] ad [illegible], quod [illegible] ; [illegible], [illegible] ; [illegible] ad [illegible] . . . . [illegible] in [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible] Epistoli, [illegible] opinionem, quod [illegible]. [illegible] : Ut [illegible] psalterium [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]. Instrumenta [illegible] Tabernaculi [illegible]cis, [illegible] aliquid [illegible] : [illegible] in [illegible], [illegible], [illegible] decem chordarum, [illegible] est, [illegible] quasi [illegible]. [illegible], quibus Dei laudes in Ecclesia [illegible]. Neque instrumenta musica [illegible] in Ecclesiam, [illegible] Theodoretus, qui [illegible] 430. [illegible]. De Templi Judaici [illegible], [illegible] : [illegible] musica [illegible] esse, [illegible], sed [illegible]. Vocalem [illegible] Ecclesia [illegible] Hieronymus : [illegible] in Ecclesia [illegible] est, Deo non voce, sed corde [illegible]. Nec in [illegible], [illegible], ut in Ecclesia theatrales [illegible] & cantica, sed in timore, in opere, in scientia Scripturarum. [illegible], ut [illegible], bona opera habuerit, dulcis apud Deum cantor est. Sic cantet servus Christi, ut non vox canentis, sed verba placeant quae [illegible] [illegible]. Experimento compertum habemus in Ecclesia, vix intelligi posse verba [illegible], praecipuè cum instrumenta [illegible]. Quo [illegible], [illegible] utilitate ad [illegible]. Ea de causa haec tradit Augustinus in Confessionibus : [illegible], sed [illegible], quibus Davidicum Psalterium frequentatur, ab auribus meis removeri [illegible], atque ipsius Ecclesiae : [illegible], quod de Alexandrino Episcopo Athanasio [illegible], qui [illegible] Psalmi, ut [illegible], quam canenti.

XXV. [illegible] Colossensibus Paulus scripsit Epistolam, [illegible] Laodicensium in Ecclesia [illegible], [illegible], [illegible] Laodicea [illegible] est [illegible]. [illegible] Magnum [illegible] est [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] tenet. At Philastrium hanc Lucae [illegible] Epistolam tradit : [illegible] Lucas Evangelista [illegible] Epistolam [illegible] ad Laodicenses scriptam. Et quia [illegible] in ea quaedam non benè [illegible], [illegible] in Ecclesia, [illegible] à quibusdam, non tamen legitur Populo. Sixtus Senensis [illegible] in Bibliotheca D. Joannis à Viridario, descriptum exemplar ad Laodicenses, quod legitur Bibliothecae Sanctae libro secundo pag. [illegible] Bonam est Epistola [illegible] Scripturae [illegible], quâ de [illegible] Laodicensibus [illegible] Pauli non esse, [illegible] argumentis compertum habemus. Non [illegible] Paulus scribere Epistolam Laodicensibus, quam [illegible] Romae [illegible] : [illegible], quantam [illegible] pro vobis, & [illegible] Laodiceae, & quicumque non [illegible] in carne. Laodicea autem [illegible] est illa, cujus Paulus [illegible] Epistola. Deinde Paulo [illegible] est, ex Epistolarum [illegible]. [illegible] quam Philastrius [illegible] ad Laodicenses Epistolam, [illegible]

diversis

Anno Dom. [illegible]

diversa est, quæ nullis afficitur erroribus, quorum non expers erat vetus illa ad Laodicenses Epistola. Ut res sese habeat, ex verbis Apostoli minimè colligitur, ab ipso conditam aliquando fuisse ad Laodicenses Epistolam. Neque Græca id sonant, quod observavit Theodoretus: *Quidam existimarunt ipsum etiam scripsisse ad Laodicenses. Itaque statim Epistolam proferunt.* [illegible] *ad* [illegible] *ad eum de aliquibus rebus ad eum perscripserant.* [illegible] *vel eodem tum in morbo laborasse. Et ideo dixit hanc quoque Epistolam esse legendam.* De spuria quoque hac Epistola, Hieronymus de Viris illustribus: *Legunt quidam & ad Laodicenses, sed ab omnibus exploditur.*

XXVI. Non desunt tamen, qui priorem Pauli ad Timotheum [illegible] ment, atque lectionem Colossensibus mandare putant. [illegible] *Quæ verò sunt Epistola ex Laodicea? Ad Timotheum fuit prima, nam ea ex Laodicea scripta est.* Id quoque nobis esse affirmandum, si lectæ subscriptam hanc: *Ad Timotheum prima, missa fuit Laodicea, quæ est Metropolis Phrygiæ Pacatianæ.* A vero tamen hanc abhorrere sententiam, eo liquet, quòd Paulus indicans, se nunquam Laodiceæ fuisse: nec peregrinationis ejusmodi historia meminit Apostolica. Neque hic fingere licet, *Pauli ad Ephesios Epistolam* [illegible] nerat hanc Epistolæ inscriptionem addendum, ut Laodicensibus, [illegible] *aliæ Epistolæ, quam nos ad Ephesios præscriptam habemus.* [illegible] emendandus Epiphanius, qui sibi in animum inducit, more receptam à Marcione Epistolam fuisse, tum ad Laodicenses, tum ad Ephesios, quasi diversas. Verba sunt Epiphanii: *Neque enim insolens Marcioni visum est, ex Epistola ad Ephesios, attestationem illam afferre, sed ex ea ad Laodicenos, quæ nusquam apud Apostolum extitit.* Atqui quæ nobis ad Ephesios, Marcioni quidem ad Laodicenses dicitur, ut disertè commonefacit Tertullianus: *Ecclesiæ quidem veritate, Epistolam istam ad Ephesios habemus emissam, non ad Laodicenos, sed Marcion ei titulum aliquando interpolare gestiit, quasi & in isto diligentissimus explorator.* Itaque Epiphanium [illegible] [illegible] Laodicensium est, quæ [illegible] [illegible] Major alia Epistolis palam [illegible] intentantur. De secunda Petri Eusebius: *Sed tamen cùm utilis esse videretur quam plurimis, sed cum reliquis Scripturæ libris studiosè lectitata est.* De Clementis etiam Epistola: *Hanc, inquit, in plerisque Ecclesiis & usitatè, & superiore memoriâ palam recitari consuevisse comperimus.*

XXVII. Eodem tempore & ad Colossenses, & ad Philemonem scripsisse Paulum, multa vinculis [illegible]. Philemonem salutat compluribus, quorum etiam Colossensibus salutem dicit. Epaphras videlicet Marci, Lucæ, Demæ, ut patet est ex conferentia Epistolæ Philemonis v. 23. 24. cum capite quarto Epistolæ ad Colossenses v. 10. 12. 14. Deinde Onesimum Colossensibus mittit capite 4. 9. quem Philemoni commendat. Ansam scribendi præbuit, [illegible] patrinum ab Onesimo, qui ab [illegible] : quæ & Theodoreti sententia est: *Qui ergo servi fugerat, insuperque & furti eorum non abjectus, sed etiam spirituali doctrinâ dignatus est, quomodo complexum negarent?* Itaque ab ea opinione dissentiet Ambrosiaster: *Onesimum offensis domino proprio* [illegible] [illegible] *hanc* [illegible] *nihil se quid in ejusmodi afferat aut debeat* [illegible] *hoc mihi imputato, ego Paulus scripsi manu mea, ego dependam.* Quæ exponendo, sic illustrat Theodoretus: *Significat etiam, Philemoni aliquid abstulisse Onesimum, & quæ erant surrepta, nequiter consumpsisse. Dominus autem Apostolus petit, ut Philemon ei imputet debitum?* Itaque hanc à nobis frustra observamus. Quippe Baronius, Onesimi fugam, transferendum amorem quo Paulum prosequebatur, defendere conatur: *A domino fugiens*, inquit, *non tamen ut quoque facile fugisset furtum consuetaverunt, sed amore Pauli, cujus prædicationem in Asia passim, [illegible] dignè affuit*, Romam se contulit. Quæ conjectura plena est inconsiderantissimæ temeritatis, cùm & fugamento mutetur, & Paulum repugnat memoriam, & rem Scripturæ malè conducens. Paulus in vinculis suis genuerat Onesimum: idemque non eò se hoc monstravit Onesimum, quòd ardens amore Pauli, cujus doctrinam jam imbibisset antea, Præceptorem Romæ quæsierit. Quo casu, non in vitæ, ut Paulus affirmavit, sed antea urbem Christianum factum fuisset. In alium & erroneum Baronium incidit. Servus Philemonis fuerat Onesimus, ex quo conditionem hanc Personarum constituerunt suam: *Tum Philemonem, quam Onesimum fuisse Gentiles.* [illegible] Quin, inquit, lege veniam eum, ut Judæus homo, mancipium Judæum haberet. Non erat apud se quidem, dum hæc scripsit memoria. Hem Judæo non licent ut servo Judæo! Quid Lege sancitum? *Cùm emeris servum Hebræum, sex annis serviet, septimo autem exibit in libertatem gratis.* Exemplis etiam Baronium manifestissimis convincitur. Querela sic Nehemiæ complectitur sua gens Judæorum: *Ecce autem nos subjicimus filios nostros, & filias nostras in servos, suntque de filiabus nostris quædam subjectæ, quarum redimendarum non suppetunt nobis.* [illegible] mancipiorum non unum genus. Alii sponte se venumdabant. [illegible] *Fur non est vendere suppositum ut pretium abscondat, aut ut vasa emat, aut ut debitum solvat, sed dumtaxat ut habeat quod comedat.* Alii ob furtum vendebantur à Synedrio. De his Josephus: *Hominibus mittam Legem solis furandum definientem, ut possessiones paratum hominem vendere ut servitutem cumque regem serviant:* quod videbatur non tam ad

penam

Anno Dñi 60.

Hebr. 2. 3.

Paulus hunc locutus est Hebræis? *Quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem, quæ cùm primum enarrari cœpisset, per ipsum Dominum, sub ab iis qui audierant, nobis confirmata.* Quinam fere nonnulli, à Paulo Epistolam abdicarunt quasi non vidisset Dominum, sed solos ejus comites [illegible]. Lucæ [illegible] ratione ad hæc credendum adducti sunt, cùm hic sunt sic & *communicationis* locus. Quamvis verbo quoque Lucæ admittere figuram, quid vetat? Eâ quidem multâ figurâ est Pauli sermo ad Thessalonicenses, *Deinde nos qui vivimus qui relinquimur* [illegible]. [illegible] Lucæ ad Theophilum præfationem colligit Origenes, Lucam è Christi comitibus unum fuisse. Quid enim sibi volunt verba hæc? *Judicat & replicat, quoniam ea quæ scripturus est, non rumore cognoverit, sed ab initio ipse fuerit consecutus.* Quid est spectator, si hæc non est? Equidem verbum αὐτόπται nonnunquam ad eam notionem referetur, quæ oculis ipsis, ac propriâ intelligentiâ comperitur, non aliorum sermonibus, ut cùm Demosthenes de Æschine, cujus in legationem omnes fuerant, sic loquitur: [illegible]. Sed [illegible] Lucæ [illegible] αὐτόπται dicitur, hoc est, comperta exploratave ac spectata omnia habuisse. Ac videri potest à nonnullis hîc attestatio esse, ut cum superiore versu dixerit, Quandoquidem multi res à Christo gestas scribere aggressi sunt, sicut tradiderunt nobis qui à principio spectatores, [illegible] subjiciat, Visum est etiam mihi, qui non ut illi [illegible], sed cùm ea propria id à principio [illegible] comperissem, ordine illa scribere. [illegible] nullorum meminit quorum sermone hæc fuerat assecutus. Præterea ex illis quæ Lucas memorat, sunt nonnulla, quæ non oculis, sed auribus percepit, v. g. legationem Angeli ad Zachariam [illegible] Joannis Baptistæ & Christi [illegible]; itemque omnia quæ Dominum [illegible] antecessere. Probabilis nobis est conjectura Nicephori, *Luca & Cleopa per panis fractionem, Christum fuisse cognitum.* Nempe Lucas qui Cleopæ [illegible] supponimus, quoniam Joannes cum de se [illegible]. [illegible] Christi discipulis, aliud de LXX. Eorum unum quingentorum esse fratrum putat, qui Christum à mortuis revocatum viderant.

1 Thess. 4. 16.

Origen. in [illegible]

Niceph. l. 2. c. 43.

XXIX. Quatuor illa Evangelia, quorum apud Christianos illi qui nondum [illegible], eâque fide ac veneratione dignissima, de quibus ingeniosa est observatio Hieronymi: *Quidam quatuor Evangelia* [illegible] *animalium putant* [illegible]. *Matthæus quasi* [illegible] *scripserit, Liber generationis J. C. Filii David, Filii Abraham. Leonis ad Marcum referunt: Initium Evangelii J. C. Filii Dei, sicut scriptum est in Esaia Propheta, Vox clamantis in deserto. . . Vitulo ad Lucæ Evangelium, quod à Zacharia incipit Sacerdote. . . Aquila ad Joannem* [illegible]. Quæ porro pari omnibus sunt veneratione, quatuor Evangelia, non parem apud Hæreticos honorem habuere. Alii Matthæum cæteris, alii Lucam, nonnulli Marcum, quidam verò Joannem anteponebant. Testis Irenæus l. 3. c. 11. *Ebionæi eo Evangelio quod est secundùm Matthæum solo utentes, ex illo ipso convincuntur, non rectè præsumentes de Domino. Marcion autem, id quod est secundùm Lucam circumcidens, ex his quæ adhuc servantur penes eum blasphemus in solum existentem Deum ostenditur. Qui autem Jesum separant à Christo, & impassibilem perseverasse Christum, passum autem Jesum dicunt, id quod* [illegible], *cum amore veritatis legentes illud, corrigi possunt. Hi verò qui à Valentino sunt, eo quod est secundùm Joannem, plenissimè utentes ad ostensionem conjugationum suarum, ex ipso detegentur.* Cæterùm de Evangeliorum antiquitate atque ordine [illegible] quæstio. Antiqua traditio est, Matthæum primum omnium ad scribendum animum appulisse, deinde Marcum, postea Lucam, Joannem denique ad gesta Christi posteriora [illegible]. [illegible] *solum prædicasset, inde ad alias quoque gentes profecturus, Evangelium suum patrio sermone conscribens, id quod præsentia sua adhuc superesse videbatur, scripto illis quos relinquebat supplevit. Postea verò cum Marcus jam & Lucas Evangelia sua singula edidissent, aiunt Joannem qui hactenus nudâ voce verbum Domini prædicaverat, tandem ob hujusmodi causam se ad scribendum contulisse.* Quem Evangeliorum ordinem ex Irenæo didicit Eusebius, qui vetustissimi verba Patris refert libri quinti capite octavo. Quæ cognoscendæ antiquiorum de ordine Evangeliorum sententiæ, licet sufficiant, addemus tamen ex abundanti, Augustinum, cujus verba [illegible] conducunt atque lepore: *Isti igitur quatuor Evangelistæ universo terrarum Orbe notissimi, & ob hoc fortasse quatuor, quoniam quatuor sunt partes Orbis terræ, per cujus universitatem Christi Ecclesiam dilatari, ipso sui numeri Sacramento quodam modo declararunt,* [illegible] *Primum Matthæus, deinde Marcus, tertiò Lucas, ultimò Joannes. Unde alius fuit ordo prædicandi, alius autem scribendi. Ad cognoscendum quippe & prædicandum primi utique fuerunt, qui secuti Dominum in carne præsentem audierunt, facientemque viderunt. Sed in conscribendo Evangelio, quod divinitus ordinatum esse credendum est, ex numero eorum quos ante passionem Dominus elegit, primum atque ultimum locum duo tenuerunt; primum Matthæus, ultimum Joannes: ut reliqui duo qui ex illo numero non erant, sed tamen Christum in illis loquentem secuti erant, tanquam filii amplectendi* [illegible] *ab eis latere munirentur.*

Euseb. l. 3. c. 24.

August. l. 1. de Consens. Evang. c. 2.

Hieron. in [illegible]

XXX. Cæterùm ab Irenæi sententia dissidet doctus sanè & antiquus ille Presbyter Clemens Alexandrinus, cui alius Evangeliorum nascitur ordo: *Sed & in iisdem libris*, [illegible] scribit, *Clemens traditionem quandam de ordine Evangeliorum, quam à Vetustioribus acceperat, refert* [illegible]. *Dicebat* [illegible] *esse illa quæ seriem generis Dominici continent.* Quæ leguntur apud Eusebium libro sexto, capite [illegible]. [illegible] utriusque [illegible], [illegible] veri speciem habet, ut Lucæ Matthæoque delegata sit prima [illegible]. [illegible] Cum [illegible] manifestandi [illegible], non subsequentes Joannes atque Marcus, quia Lucas Matthæusque [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] Quòd si ea tandem vero est, quæ passim repetit in lectione, quòd nimirum *Matthæus apud Hebræos propriâ eorum linguâ conscriptum Evangelium ediderit, dum Petrus & Paulus Romæ Christum prædicarent*, necessariò statuendum est, primo loco atque ordine Evangelium Lucæ esse numerandum, quod prius scriptum est, quam Petrus Paulusque unà Romæ versarentur. Illud ergo venit in discrepantiam, utro Lucas, an Matthæus prior adhibuerit operam consignando scripto Evangelio?

Lucas [illegible]

XXXI. In sua laborant propendentium opinionem, quòd Lucas primus susceperit scribendi provinciam. Atque ex præfatione ejus hanc [illegible] *Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum quæ in nobis completæ sunt, sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt, visum est & mihi assecuto omnia a principio diligenter, ex ordine tibi scribere, optime Theophile, ut cognoscas eorum verborum de quibus eruditus es veritatem.* Lucas [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] scriptum monumentorum, quæ de Salvatoris historia certè certòque docerentur. Non dixit ea quæ legisset, sed quæ audiendo accepisset: neque ut certum sciret Theophilus, Evangelio Lucæ opus ipsi fuisset, cum ex scripto Matthæi certa veri notitia informari potuisset, quod anno Christi XXXIX. exaratum est, si Baronio credimus. Ex [illegible] quod inter Evangelii [illegible] scriptionem [illegible], [illegible] pervenisset in manus Theophili, [illegible] tate, & pietate undequaque [illegible]. [illegible] [illegible] Ignoravitne Theophilus, Evangelium fuisse à Matthæo conditum? Quod si novit, omnem utique movit lapidem, ut ipsius habendi facultas sibi concederetur. 2°. Si jam publicum Ecclesiæ [illegible] [illegible], [illegible] ad scribendum Lucas impulsus est, simul vero similis Matthæum ex eorum numero non exemptum à Luca fuisse, qui [illegible] [illegible] [illegible]? Quæ sunt à Luca obscurè perstricta, non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potuisset Theophilus, quem cùm sua ex eorum lectione librorum comparare non valuerit, eleud ipsi Lucas præbuit [illegible] [illegible]. Cerinthum indicari atque Merinthum, ab Ipso [illegible], qui omnes sunt Evangelicæ narrationis [illegible] conatus, placuit Epiphanio. Imprudenter tamen, cùm nulla vigerent adhuc scripta Cerinthi. Rectius Augustinus qui [illegible] [illegible], qui susceperint scribendi provinciam non [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Evangelii Scriptores, qui populari [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible] divulgarunt, in [illegible] [illegible] [illegible] quatuor, quòd de imperitia hac multitudine unus non exceptus fuisset Matthæus, qui præterea aliquid ejus historiæ contribuisset non esset, si jam extitisset. 3°. Si Lucas ante Matthæum scripsit, facile neque [illegible] reddi potest, quamobrem Matthæus in recensenda Christi genealogia, illam Josephi texuerit, qui ex sanguine quidem Davidis ortus est; sed vero tamen à Christo Matreque præterit [illegible], ut magna jam esset inter utramque lineam distantia. Josephus enim ex Salomone, Virgo Christi mater, ex Nathan ortum ducebant suum. Homines dignum Scriptore, cui aliquid [illegible] atque sapientiæ, ut verò omissâ genealogiâ, apparentem solam subjiciat? Quod autem prorsùs, sic hoc auribus, insolitum videtur, si primum à Matthæo editum est Evangelium. At bene cohærent & sapientiæ condicum est Matthæi consilium, si ipsius historiam illam Lucas inceperit. Lucas enim incepit à vero Christi [illegible], à quo ducendam fuit [illegible]: apparentem verò genealogiam addidit Matthæus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut ex utroque [illegible] Christus Davidis Filius agnosceretur. 4°. Cum Matthæo magna fuerit prudentia, incredibile est omninò, si primum vulgaverit Evangelium, quod ab eo non inceperit, à quo [illegible] [illegible] fuit, videlicet, & à missione Gabrielis Angeli ad Elisabetham atque Mariam, & ab edicto Augusti, quo compulsa Virgo, uteri gerens uterum, advenit in urbem Bethlehemiticam, ubi peperit. Hoc Evangelicæ historiæ caput esse, documento sunt Concordiæ omnes, quæ ab hac materia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quæ custodi, neutiquam neglectus fuisset. Ex parte prætermisit, utpote fusè jàm à Luca tradita. Illa ectenim supplevit, quæ omissa fuerant, ut illustrandæ Servatoris nativitati necessaria videbantur. Cæterum de Theophilo, cui scriptum Lucas suum nuncupavit, Antiochenum fuisse, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Principem, legimus in Recognitionibus Clementinis [illegible]. [illegible], *Ita ut intra dies septem plus quàm decem millia hominum crederent in Deum, & baptizati sunt, & sanctificatione consecrati, ita ut omni aviditate desiderio, Theophilus qui erat cunctis potentior in civitate sublimior, domus suæ ingentem basilicam Ecclesiæ nomine consecraret, in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo cathedra.* Virum quidem illustrem fuisse, ex titulo excellentissimi ipsi tributo apertè liquet, cùm Judææ Præsides, Felix & Festus, eo & nomine decorarentur. Porro Romanum Judæorum fuerit, penitus [illegible] [illegible]. Ex Josepho discimus, Jesu filio Gamalielis, summo Pontifici, successisse Matthiam Theophili filium, cujus tempore bellum Judæorum contra Romanos exortum est. In [illegible] Theophilo Lucæ quærere Theophilum quid [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], non [illegible]. Hic tamen præstat [illegible]. Eutychius in suis Ecclesiæ Alex. originibus de Theophilo sic narrat: *Eodem tempore hujus Imperatoris, Neronis, scripsit Lucas Evangelium suum Græcè ad virum nobilem, ex sapientibus Romanis, cui nomen Theophilus.*

[illegible]

Josephus [illegible]

XXXII. Exsurgit eo loci quæstio, utrùm de Luca scripserit Paulus. *Misimus etiam cum Tito, Fratrem cujus laus est in Evangelio per omnes Ecclesias.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Origenes: *Lucas*, inquit, *ab Apostolo* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Consentit & Hieronymus Commentario in Epistolam ad Philemonem, quæ sententia invaluit quoque in interpolatam ad Ephesios Ignatii Epistolam, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] edidit. Aliis placuit Barnabam indicari, ut Simon ex Theophylacto: *Nonnulli Lucam hic intelligi ajunt, propter Evangelium, quod scripsit: nonnulli vero Barnabam* [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] quidam Marcum indicari videntur, quem suo [illegible], hoc loco significari, eruditissimus [illegible] [illegible], Chronico temporum p. 93. Quarum quidem opinionum nulla nobis arridet,

[illegible]

Anno Do. 60.

Etenim in duobus mentio ponitur, ediscimus jam fuisse Lucæ Evangelium, cum scripta est posterior ad Corinthios Epistola. Neque deest conjectura, conditum fuisse non multò ante Apostolorum Acta, cum tam hoc, quam ille liber ejusdem auctorem parem esse videatur. *Primum quidem librum confeci, Theophile, de omnibus quæ cœpit Jesus facere & docere.* Ut congruum tempus ejus [illegible] liber à [illegible], interpositum esse videatur. Jam verò Acta Apostolorum condita sunt, dum Paulus in urbe Romana vinculis tenebatur. Præterea nullo reperitur vestigio, Lucam Ecclesiarum suffragio ordinatum fuisse Paulo comitem, cujus lateri prius adhæsisse non videtur, quàm peragratâ Ciliciâ, Phrygiâ, Galatiâ, Apostolus venisset Troadem. Qui hactenus tertiam personam adhibuerat, primam tunc usurpat. Itaque ex eo non discedimus sententia, *Silam* fratrem illum esse, cujus laus erat propter Evangelium per omnes Ecclesias. Paulinarum enim Silas peregrinationum assiduus comes fuit. Syriam, Ciliciam, Phrygiam, Galatiam, Mysiam, Troada peragravit unà cum Paulo. Cum eo quoque & Philippis in carcerem conjectus est, & egregiam Thessalonicæ operam navit Evangelio: & Corintho, primam ad Thessalonicenses subscripsit Epistolam, nec non posteriorem. Ad Paulum etiam venit è Macedonia. Ex tanto spatio, quod Evangelii amplificandi causâ confecit, dubiumne id est, Silam multum meruisse laudis, in tot Ecclesiis, quarum patrem sustinuit longè maximam? Insuper Silas à Synodo Hierosolymitana missus est Antiochiam cum Paulo, non absque Ecclesiæ suffragio, & Hierosolymitanæ, cujus literis commendatus est; & Antiochenæ, unde excurrit in varias terrarum partes: *Paulus verò electo Silâ, abiit commendatus gratiæ Dei à fratribus.* Auctus autem non fuit, nisi ex Ecclesiæ consensu. Objicit quidem Lightfootius: *Silam non ab Ecclesiis, sed à Paulo electum fuisse comitem.* At si retorqueamus argumentum: Num Marcus ab Ecclesiis datus Paulo fuerat? Id solum legimus: *Barnabas autem & Saulus reversi sunt [illegible] assumpto etiam Joanne, qui cognominatus est Marcus.* [illegible], Barnabas à Paulo divulsus, *Assumpto Marco, navigavit in Cyprum.* Ex illo die, antequam Hierosolymis conderetur in carcerem Apostolus, nullis in historia vestigiis deprehendimus, Marcum fuisse comitem Paulo. Lucam arte medicum fuisse, omnibus tritum est. Hinc verba Hieronymi, in suo ad Epistolam quam Philemoni Paulus scripsit commentario: *Lucas de medico corporum, in medicum est versus animarum, cujus liber quotiescumque legitur in Ecclesia, totiens ejus medicina non cessat.* De eo et tamen amplius deliberandum esse censemus.

XXXIII. Magni ponderis ea quæstio est examinanda, nondùmque non popularis tritura. Communior est quidem Veteribus opinio, unum eundemque hominem esse, Lucam qui Evangelista audit, & qui à Paulo *Medicus* vocatur dilectissimus. Longum est non necessarium nec per singula Patrum testimonia. Ex Latinis audiatur Hieronymus de Viris illustribus. *Lucas Medicus Antiochensis, ut ejus scripta indicant, Græci sermonis non ignarus fuit. Sectator Apostoli Pauli, & omnis peregrinationis ejus comes. De quo idem Paulus* [illegible] *gelio.* . . . *& ad Colossenses, Salutat vos Lucas medicus carissimus.* [illegible]

Hic Medicus Lucas, primis arte, deinde loquelâ,
Hic Medicus Lucas, ut quondam corporis ægros
Terrenâ curabat ope, & nunc mentium ægris,
Compositis gemino vitæ medicamina libro.

Ambrosiaster in Colossenses IV. *Vere charissimus Apostolo suit Lucas, quia omnia postponens, Apostolus secutus est semper, qui & Evangelium & Acta Apostolorum scripsisse perhibetur.* Ex Græcis Chrysostomus, quem & more suo sequitur Theophylactus, homiliâ XII. in Epistolam ad Colossenses hoc scribit de Luca Medico: *Hic est Evangelista. Non autem hunc posteriorem posuit quod abjectum haberet, sed ut Epaphroditum illum extolleret.* Sunt tamen in Scriptura, Lucam Evangelistam, à Luca Medico, distinguendi causæ. Prima petitur ex arte, quam ille exercebat. Est enim medicina scientia sic nobilis, quæ humano generi fructum maximum afferat, tantò tamen infra prædicandi munus est, quantò corpus à mente superatur. Itaque Paulus addito potius Evangelistæ, quam Medici titulo, Lucam commendasset. Deinde illud etiam in quæstione poni possit, num in arte medica Evangelista versatus fuerit, cui patrandorum miraculorum, & [illegible] tuendorum divinitus ægrorum valetudini tuæ, facultas erat indulta. Medicum potius egerit Lucas, si libet, quàm Evangelio ministrando consecraretur. Ubi verò cælesti legati J. Christi dignitate indutus est, non à communi quidem, sed à sacra potius disciplina, nomen adipisci debuit. Neque ab ea arte quam olim tractaverat, verbi divini Præcones designantur postmodum. Præterea Lucas *Medicus*, Ethnicam agebat circumcisionem expertem, perinde atque Cornelius Centurio, qui retento præputio, Judæis proselytus habebatur. Illud sanè conficitur ex verbis Apostoli, Colossensibus sic loquentis: *Salutat vos Aristarchus, concaptivus meus, & Marcus consobrinus Barnabæ, & Jesus qui vocatur Justus, qui sunt ex circumcisione. Hi soli sunt mihi adjutores in Regno Dei, qui fuere mihi solatio.* Non [illegible] circumcisus erat Lucas Medicus [illegible] Paulus Colossensibus salutem dicit. Quis verò unum vere sperat abiqua, Lucam Evangelistam unum ex Judæis fuisse negate? Lucam qui in designandis temporibus, Judæorum disciplinam adhibet, Pentecosten scilicet, jejunium, [illegible]. Quæ omnia ex Judaico more petuntur. Lucam, cujus calamo Spiritus ille Sanctus usus est, enarrandæ non contemnendæ sacrorum Codicum parti. Ut enim divina Judæis oracula præcipuè credebantur, sic Judæo quoque calamo, scripto mandari debuerunt. Quò etiam factum est, ut majore à Judæis veneratione, lubentiorèque animo susciperentur, quàm si Ethnico instrumento traderentur. Narrat Hieronymus, Lucam ignisse Proselytum, Quæstionibus in Genesim [illegible] *omnis illo dumtaxat tempore Septuaginta Interpretum habebatur auctoritas, quam Lucas, qui ignorans & ipse ex nationibus descripserit. Hoc autem generaliter observandum, quòd ubicumque Sancti Apostoli aut Apostolici viri loquuntur ad populos, iis plerumque testimoniis abutuntur, quæ jam fuerant in Gentibus divulgata: licet plerique tradant Lucam Evangelistam, ut Proselytum, Hebræas literas ignorasse.* At de Luca Proselyto tradiderunt Paulus ipse contigit Apostolus, cum Lucam Medicum, ex circumcisione natum esse negat. Proselyti verò

Act. 1. 1.

Act. 15. 40.

Act. 13. 13.

Col. 4. 10.

[illegible] marginal note

ANNO Dom. 60.

[illegible] in unum cum gente Judæa [illegible]. Ut vel ex Hieronymi [illegible], non obscure discernatur Lucas Evangelista à Luca Medico distinguatur. Profectò qui Lucam Septuaginta discipulis inferunt, Origenes, vel quisquis Autor est Dialogi adversus Marcionem, Epiphanius [illegible] Luca Medico, Evangelium habere non possunt. Lucam Evangelistam Paulo contemporaneum fuisse, [illegible] Lucam [illegible] Romanum [illegible] Apostolum [illegible] Lucam esse. [illegible] Lucam [illegible] *perhibent esse Lucam, qui Evangelium scripsit, pro eo quod soleant* [illegible] *Græcam, Romanamque proferri.* [illegible] Paulus ipse [illegible]. Adeo [illegible] Paulo [illegible] Lucas, [illegible] Romanam [illegible] est à Luca diversus. Itaque post Baronii & Martyrologiorum [illegible] Lucas, & Lucam [illegible] Paulo [illegible] Apostolo.

ANNO Dom. 61.

ANNO U. C. 814. OLYMP. 210. PER. JUL. 4774. JULIANO 106. Dom. 61. NERONIS 7. [illegible]

CONS. *Cæsennius Pætus, & P. Petronius Turpilianus.*

I. DUm in Regno Nero se ingurgitat, [illegible] Britannia. Rex Icenorum *Prasutagus*, longâ opulentiâ clarus, Cæsarem heredem duasque filias scripserat, [illegible] Boadicea [illegible] Icenorum [illegible] Romam [illegible] Seneca [illegible] Paulinum Suetonium, qui in Monam Insulam [illegible] Romani igitur à Catto Deciano, Procuratore Neronis, [illegible] Templi, quod Claudio fuerat constitutum. [illegible] Templum in quo se milites conglobaverant, [illegible] Petilius Cerealis legatus [illegible]

[illegible] Et incubant hæc omnia, cum Suetonius [illegible] in Templis suis, [illegible] Victoriam [illegible] Ad septuaginta [illegible] Suetonius [illegible] Romanorum [illegible] Boadicea [illegible] Quippe sunt qui paulò minus quam octoginta millia Britannorum cecidisse tradunt, militum quadringentos ferè interfectos, [illegible] Boadicea [illegible] Julius Classicianus successor Cato [illegible] Suetonio [illegible] Petronio Turpiliano, qui jam Consulatu [illegible]

Tacit. l. 14.

II. Antiquissimam esse ad Hebræos Epistolam, testis non levis est, Scriptor vetustus Clemens Romanus, qui ejus auctoritate utitur in sua ad Corinthios Epistola. Hanc observatam habebant: *Cum multas inserat sententias desumptas ex Epistola ad Hebræos*, [illegible] Ex primo quidem capite Epistolæ ad Hebræos, [illegible] *Qui [illegible] est Angelis, quanto præstantius nomen sortitus est.* [illegible] Epistolam [illegible] Jacobo [illegible] *Mementote [illegible], qui vobis locuti sunt verbum Dei, [illegible]* Quibus utrisque Jacobi, Stephanique Protomartyris mortem [illegible] Hebræis [illegible] Origenes [illegible] Epistolæ [illegible] *Quis autem verè illam scripserit, solus Deus novit.* [illegible] Paulo [illegible] Barnabæ; [illegible] de Pudicitia: *Et utique receptior est, apud Ecclesias Epistola Barnabæ, illo apocrypho pastore mœchorum.* [illegible] Denique à variis variam Epistolæ Autorem fuisse [illegible], legimus apud Hieronymum: *Epistola autem quæ fertur ad Hebræos, non ejus* (Pauli) *creditur propter styli sermonisque dissonantiam, sed vel Barnabæ juxta Tertullianum, vel Lucæ Evangelistæ juxta quosdam, vel Clementis, Romanæ postea Ecclesiæ Episcopi.* [illegible] *Hebræos à* [illegible]

Euseb. l. 3. c. 38.

Clem. Epist. p. 40.

Hebr. 13. 7.

Euseb. l. 6. c. 25.

Hieron. de Vir. illustr.

Euseb. l. 3. c. 3.

nullis fuisse repudiatam, quid dicemus, nam ab Ecclesia Rom. pro certa & genuina Pauli Epistola non haberi. Caius quidem Romanæ Presbyter Ecclesiæ in sua adversus Proclum disputatione: Tredecim solum divini Apostoli commemorat Epistolas, eam quæ ad Hebræos inscripta est, [illegible] [illegible] Hieronymus in Cata: Decimam quartam, quæ fertur ad Hebræos, dicit non ejus esse, sed & apud Romanos usque hodie quasi Pauli Apostoli non haberi. Et ad Dardanum Epistolâ: Quæ inscribitur ad Hebræos non solum ab Ecclesiis Orientis, sed omnibus Græci sermonis Scriptoribus quasi Pauli Apostoli recipitur, licet plerique eam vel Barnabæ vel Clementis arbitrentur. Verùm nihil interest [illegible] [illegible] De Epistola ad Hebræos ab Eusebio [illegible] Romanam Ecclesiam, quam [illegible] Hieronymus facile monuit, quod mirantur, admisit. Si priorem Hieronymum Eusebiumque errore postulare liceat, non de iis quæ sui ævi erant, testimonium ferunt, ac historiæ utique fide actum est omnino. Facilis tamen Baronio surgimus Innocentium ejusque esse sententiæ, qui Paulum habent pro Auctore Epistolæ. Ariani verbis Epistolæ ad Hebræos quasi hæreticorum obviant, negabant esse Pauli: Epistolam illam quæ ad Hebræos scripta est, repudiant, & ab Apostolicis scriptis [illegible]

III. [illegible]

[illegible] permanere Clementem in vulgus editam [illegible] ludibrium dedisset Origenes, qui [illegible] sua ætate nota sunt in numero Veterum [illegible]. Alexander Alexandrinus Epistolam quoque Paulo tribuit. Hic, inquit, consona sunt quæ Paulus in Christo [illegible] Quem constituit hæredem. Ejusmodi & sententia est Athanasius, qui Paulo quem ἀπό [illegible] Apostolum nuncupat, ascribit verba hæc: Multifariè, multisque modis olim Deus olim locutus est Patribus nostris. Neque dissimilis sententia est Epiphanius: Ac statim illud à B. Paulo subjectum legitur, Assimilatus filio Dei manet Sacerdos in perpetuum. Laodicena Synodus c. 59. Pauli Epistolas XIV. disertè memorat. Ac, ut paucis dicam [illegible] creditur, in viacet sententia quæ Epistolam contendit esse Pauli, teste Augustino: De Melchisedec, in Epistola quæ inscribitur ad Hebræos, quam plures Apostoli Pauli esse dicunt, quidam verò negant. Erroris tamen non immerito arguit Baronius, qui [illegible] Epistolam esse Pauli. Clementem Rom. Episcopum apponit, atque Optatum. Laudat quidem Epistolam Clemens, sed suppresso Pauli nomine. Neque Paulus ab Optato citatur in eo loco, quem Baronius indi-

cat, anno LX. numero 30. Baronium fefellit appositus à librariis ad Optati oram nomen, hæc, ad Hebræos 8. quæ apud Paulum verba leguntur, neque Jeremias. Quæ tamen ex Propheta ducta sunt ab Optato: Ubi possum melius scripturam sacram Legem, indicavit Deus, per Prophetam dicens, Quoniam hoc est testamentum &c.

IV. Nos autem persuasum habemus, Epistolam à Paulo fuisse scriptam, cùm in ipsa &c ingens, & sermonis Apostolici multa remaneant vestigia. 1°. Salutatio Paulina est, de qua loquitur posteriori ad Thessalonicenses Epistola: Salutatio meâ manu Pauli, quod est signum in omni Epistola. Ita scribo, Gratia Domini nostri J. Christi sit cum omnibus vobis. Quam nullus Apostolorum à Paulo diversus usurpat, in Canonicis Epistolis. Non Joannes, non Jacobus, non Judas, non Petrus, cujus salutatio hæc est: Pax vobis omnibus, qui estis in Christo Jesu; [illegible] modi, quod veluti sigillum Pauli est, omnium impressum Epistolis, Gratia sit cum omnibus vobis. 2°. A nemo antiquis Epistolam in Italia exaratam fuisse ostenditur & videmus: Tunicæ mea nomen ascribi fecisse. Barnabam verò, aut Lucam comperimus in Italia fuisse detentos. Veterum in monumentis ne nomen quidem licet invenimus. 3°. Auctor Epistolæ, dum vinculis includebatur, adfuisse Timotheum, hæc monemur, Scitote fratrem nostrum Timotheum solutum esse. Quæ apertè Paulum redolent, cui mos est, cùm de Timotheo loquatur, ei fratris nomen ponere solum: uti ad Colossenses Epistolâ: Paulus Apostolus J. Christi, & frater Timotheus, & in Epistola quoque ad Philemonem: Paulus vinctus J. Christi, & Timotheus frater. Sed & [illegible] Timotheum, & Romæ fuisse unà cum Paulo, [illegible] ad illum Pauli nomine quadret. Nulius in explanandis V. Testamenti figuris diligentius ac frequentius versatur, quàm Paulus, qui in umbra propinquorum, Ismaelis, Esau, montibus, nubis, atque aquâ fluentes, Agar, Sinaï, Paschatis, atque figuras similiter Evangelicas mysteria. Quâ methodo, dum Romanos [illegible] & Corinthios [illegible] [illegible] nulla aptior aut congruentior vel hæc ipsa [illegible] [illegible] 5°. Materiæ quibus constat Epistola, eorum similes sunt, quæ in scriptis Pauli inveniuntur. Fratrum omnium Christo subjectionem prædicat primo ad Corinthios c. 15. In quem loquitur Hebr. c. 2. Priori ad Corinthios hæc habet c. 3. Lactis potu vos alui, non escâ, nondum enim poteratis id ferre, quæ eadem [illegible] Hebræorum tradidit, hisque omnino quibus lacte sit opus, & non solido cibo. c. 5. 13. Quod quod loquitur in Epistola c. 11. 19. de Abrahamo: Reputavit quod Deum potens sit prædium esse etiam suscitandi ex mortuis, optimè convenit cum verbis ad Rom. c. 4. 17. Credidit Deo vivificanti mortuos. Sunt etiam præcepta, & ea eadem, & verbis similibus, & Romanis data, & Hebræis: Si fieri potest, cum omnibus hominibus in pace viventes, hospitalitatem sectantes. Quæ hæc ad mentem quærunt: Pacem sectamini cum omnibus, hospitalitatisque obtinere memores. Paulina quoque est oratio ejusmodi: Deus pacis compingat vos in omni opere bono, ad

 præstan-

Anno Dom. 61.

præstandam ipsius voluntatem, efficiens in vobis quod gratum sit in conspectu suo per J. Christum. [illegible] Scilicet quoque est Apostolo, [illegible] quibus ob Evangelium Christianæ gravem vehementerque premebantur. Pauca & genuina legantur in Epistola ad Hebræos. 6°. Hebræis Paulum scripsisse, planum est ex posteriore Petri; *Paulus pro sibi data sapientia scripsit vobis.* Hebræos enim adibat scripto Petrus circumcisionis Apostolus. Quænam est autem Pauli ad Hebræos Epistola, si nostra non est? Quam [illegible] temporum, nullus scriptor Veterum, [illegible] atque ceciter. 7°. Argumento non [illegible] *Paulo* [illegible] *hic ac fervor, quo tantus flagrabat Pauli animus ad conversionem Hebræorum, ad fidei veritatem, quem ad Romanos scribens, aperte indicat, dicens, Optabam anathema esse pro fratribus meis, qui sunt cognati mei. . . . Quomodo igitur Paulus ad Hebræos non scriberet, quos ardenter amabat?* [illegible] *multas Epistolas scripsisset, cur non scriberet ad suos, vel unam Epistolam scripsit? Quid si eam scripsit, hæc verò illa est, in qua Paulus* [illegible] *Legis per pœnitentiam, & liberam* [illegible] *Hierosolyma.*

V. Qui Epistolam à Paulo abjudicandam esse arbitrantur, Dominici, Cameron, Stephanus Le Moyne, his præcipuè rationibus moventur. 1°. [illegible] *Paulo* [illegible] Sed [illegible] ex hoc argumento, cùm de ipsius nomine [illegible]. Quid enim vel Barnabas, vel Lucas, vel Apollo, aut Dominus vindicant Epistolam, causæ sunt, cur nomen dissimularent? Barnabas quippe Hebræus [illegible] Levita & Apostolus, qui vel ubicunque agro Hierosolymitani pauperitatem levavit. Nec enim Lucas [illegible] temporum. De omissis *Pauli* nomine ea est Antiquorum sententia: *Hanc verò inscriptionem, Paulus Apostolus, velle atque animo omisisse fuisse observet. Cum enim Hebræis scriberet qui* [illegible] *in reprobatione animi. Jam verò sicut beatus dicebat Presbyter, quando quidem Dominus omnipotentis Dei Apostolus ad Hebræos missus fuerat, pro modestia Paulus, utpote qui ad Gentes erat destinatus, Hebræorum Apostolum se nunquam inscribit, tum ob* [illegible] *Dominum reverentiam, tum quod ex abundanti, ad Hebræos ipse Gentium Præco & Apostolus scriberet.* Post tamen Clementem Alexandrinum, [illegible] Quid [illegible] Ad rogatum respondebimus, id omnino [illegible]

[illegible] Nempe Auctor Epistolæ, *Hebræis se* [illegible] *per illos qui audierunt a Domino Jesu: cujus oppositum de se Paulus prædicat* [illegible] *Se neque ab homine, neque per hominem didicisse, sed per revelationem J. Christi* [illegible] *sui Apostolos confirmaverit.* Sed hoc leve est, cùm Paulo solemne sit, semet ipsum eorum inserere numero, quorum tamen pars nulla fuit. Exempla sunt verba ad Thessalonicenses, *Nos vivi qui* [illegible] 1 Cor. 10. v. 22. & 11. v. 31. Potuit igitur eadem quoque figura Synecdoche à Paulo scribi; *Salutem ab iis qui Dominum audierant nobis esse confirmatam*, etsi non ab hominibus, sed ab ipso Christo Evangelium didicerat. Non mirari est enim, quod viri observant [illegible] Paulo signasse tempora, [illegible] loca plurima, Rom. 12. 1 Cor. 4. 9. 1 Tim. 5. 17. Nec grave de verbo [illegible] critica. Non enim potest Epistolarum tredecim paginæ, vocabula complecti omnia possunt. Satis est quod id verbi [illegible] in Versione [illegible] ut illud Paulus adhiberet. Reperitur autem Proverb. 4. 21. [illegible] quæ vox elegantissima est, atque [illegible]

[illegible] totus & continuo [illegible]
[illegible]

Plures numerum sunt, hic atque alia persona.

Non novum est profectò & insolitum, in parte Scriptorum aliquem, unum quidemque Auctorem vocem ponit, quæ in aliis operibus desideratur. Alioquin primus liber Valerio detrahendus esset Maximo, quia vocabulum imperare, nullo in cætero Auctoris hujus opusculo, vestigium reperitur: *Cùm imperandum vel casu, vel fortuito* [illegible]

VI. Hebraicè scriptam ad Hebræos Epistolam extitisse esse, Antiquorum fuit opinio. De Clemente Eusebius: *Epistolam autem ad Hebræos, Pauli quidem esse affirmat, sed Hebraico sermone, atque ad Hebræos* [illegible] *scriptam esse, Lucam vero eandem* [illegible] *Hebræis Hebraice, id est, sine ullo discrimine.* Hinc nonnullorum sententia, Clementem, *sententias Pauli proprio sermone & contexto formavit.* Neque dissentit Theodorus, qui etiam contendit Epistolam à Clemente Græcè fuisse redditam, quæ Sirach [illegible] Id [illegible] Hebræorum longè plures Græcè sciebant, quàm Hebraicè, proindeque Paulus linguam adhibuit vulgatissimam & notissimam, quæ majori esset emolumento Lectoribus. 2°. Nullus idoneus Hebraicæ auctoritatis testis [illegible] tamen aliter [illegible] Apostolicæ, scilicet custodiæ, ut monumentum [illegible] *Patriarche Ecclesiæ Apostolicæ . . . apud quos ipsa authentica* [illegible] *& repræsentantes facies uniuscujusque.* 3°. Clementem [illegible] videtur, quod Hierosolymitanis Hebræis scripta sit Epistola, quod tamen non sit verisimile. Alexandria [illegible]

[illegible]

Cur Paulus [illegible] Epistolæ?

2 Petr. 3. 15.

Paulo [illegible]

Anno Dni. 64.

liberasset diligentiam, authenticum Pauli exemplar in custodiendo, ut servarunt Jacobi Catholicam, quam [illegible] q. Non Paulo mos erat, Epistolas suas aliâ conscribere linguâ, quam Græcâ, ne vel cum ad Romanos scriberet, quos non Latinè scripsit [illegible]. Eadem de ipsâ ratio fuit, Græcâ etenim linguâ, cùm scripsit ad Hebræos, quæ omnium vulgatissima fuit. Denique tam antiqua est Græca hæc Epistola, ut exemplar authenticum induisse videatur. In usu quippe fuit ante vastatum Templum Hierosolymitanum, cùm laudatur Clementis ad Corinthios in Epistola, quæ ante supremam Templi [illegible] est.

De Epistola ad Ephesios.

VII. Epistolarum omnium, quas primis in vinculis constitutus Apostolus, ea quæ ad Ephesios, ultima esse videtur. Ludovico enim Capello non assentimur, qui eodem tempore ad [illegible] gravem [illegible] Hieronymus, qui hanc de in Chronologiam defendit, Commentario ad Ephesios in hæc verba capite VI. Ut autem sciatis & vos, quæ circa me sunt. Quæ sic illustrat: Duplicem accipiunt, vel cùm Tychicum missum Ephesum, ut [illegible] vinctis Apostoli Pauli mota [illegible] esse [illegible] vel certe ob id Tychicum missum esse, ut vitam & conversationem Pauli, quam ignorabant, annuntiaret eis. Agebat Romæ Epaphras, dum [illegible] carcerem, [illegible] mequit, vocatum per spiritum obsecrationem. Unus autem aberat, cùm ad Ephesios misit Epistolam, in qua ne verbulo quidem meminit Epaphræ. Quæ enim non ut ad Colossenses, sic & ad Ephesios meminit de suo, & Timotheo scribit. Præterea per Tychicum missa est Epistola: Ut autem sciatis & vos [illegible], [illegible] Tychicus. Quæ de [illegible] Timotheum [illegible], quem [illegible] Timotheus et Epaphras [illegible]. Et quoque verba [illegible] missi ad alias Ecclesias de rebus suis scripsit, Paulum quod in urbe fuerint, Ephesiis declarasse. Non dicit enim, ut sciatis autem vos meas; dicit, ut [illegible], quæ autem [illegible] ad [illegible] sumptuum ad [illegible] agere, dum Romæ detinebatur. Ex ultima Epistolam missam esse, certum [illegible] est. Hanc enumeravit [illegible]. Nec hîc quidem prætermittam ad Ephesios Epistolam, à Marcionitis tunc temporis [illegible] [illegible] Tertullianus. [illegible] Epistola, quam nos ad Ephesios præscriptam habemus, [illegible] ad Laodicenos. [illegible] Ussierus, cujus sententia multi in eorum [illegible], dum scribit Epistolam eandem fuisse [illegible], atque Tertullianus. Græcum [illegible] [illegible], & ea quæ ad Laodicenos, & ea quæ ad Ephesios [illegible] ad Laodiceam [illegible], quæ est [illegible] [illegible] Epistolam [illegible] ad Ephesios [illegible] Quæ [illegible] Apostolus ad [illegible], sed ut ad Laodicenos, quæ [illegible] apud Apostolum extare. Quòd si per non [illegible] Ecclesiæ, [illegible] ad Ephesios, quibus quæ ad Laodicenos dicitur, habuisset Epiphanius, scribere nunquam potuisset, non quæ ad Laodicenos, nisi quam apud Apostolum extat. Nec etiam Græcis [illegible], quod [illegible] Marcionem mutatum fuisse titulum, quod, ubi sit, vel unde fuerit, [illegible] Marcionem. Quam Tertullianus conjecturam [illegible] ad Marcionem titulum aliquando interpolare gestit, quasi & in isto diligentissimus explorator. Nimirum quæ titulis, unde deberet Marcionem, non Ecclesiæ Laodicensis testimonium. Etenim falsum foret, Ecclesiæ veritate, Epistolam non ad Laodicenos, sed ad Ephesios fuisse conscriptam, sed [illegible] ornata fuisset eo titulo, quem sub Marcionem imposuit. Falsam & jam esse Marcionis conjecturam, tenor ostendit Epistolæ. Sabent enim non Laodicenses, sed Ephesios; tum verba hæc, Audistis dispensationem gratiæ Dei, quæ mihi data est erga vos, ad eos sanè quadrant, qui Paulum docentem audiverant, quibus Laodicenses haud [illegible] non fuerant.

Tert. adv. Marc. l. 5. c. 11.

Ephes. 3. 2.

Ephes. 6. 21.

Ephes. 6. 21.

Epiph. h. 42.

Epiph. h. 42.

VIII. Epistolæ etiam scribendæ occasionem præbuisse errores, quibus Ecclesia Asiana [illegible] [illegible] videretur, Baronius [illegible], cujus ratio hæc est: Quod in secunda, quam tunc ad Timotheum scripsit Epistola de his se queritur, Scis quòd aversi sunt a me omnes, qui in Asia sunt, ex quibus est Phygellus & Hermogenes. Hoc tamen argumento credimus, nondum Phygelli & Hermogenis sparsum fuisse virus, cùm data est ad Ephesios Epistola. Eorum fanè hominum [illegible] [illegible], qui Ephesiis [illegible] [illegible]. Neque eodem tempore tum ea quæ ad Ephesios, cùm illa quæ ad Timotheum posterior est Epistola, [illegible] suis [illegible] [illegible]. [illegible], ut posset [illegible] Ephesios [illegible] [illegible], ut [illegible], [illegible], [illegible], quæ apud eam civitatem [illegible] [illegible], celebrarent Ecclesiæ: [illegible] ad Ephesios, Dianam colentes, non hanc [illegible], quæ [illegible] sed illam [illegible], quam Græci [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] esse [illegible]. [illegible] ad Metropolim Asiæ civitatem, in qua [illegible], & quod semper [illegible] [illegible]. Hunc [illegible] in Epistola [illegible]. Quæ [illegible] Epistola. In ea verò [illegible] de magno Evangelii mysterio, redemptione per Christi sanguinem, vocatione Gentium, [illegible] gratuitâ, gloria Christi in Ecclesiam, quæ ejus corpus est, [illegible], [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible] [illegible]. Ad præcepta dein accedens, [illegible] & [illegible], parentes & liberos, servos & dominos officii quisque sui diligenter admonens.

Occasio Epistolæ.

Baron. An. 59. n. 10.

Anno U. C. 815. Per. Jul. 4777. Jul. 107. Dion. 64. Neronis I. Sel. 11. C. Anno 6. Indict. 5. Epoch. 1. Epoch. Ael. 5. P. Ap. 36.

Anno Dni. 64.

Coss. P. Marius Celsus & L. Afinius.

I. Cornelio viri Burrho, [illegible] Valendo [illegible] [illegible], quòd in se [illegible] [illegible]

Anno Do. 62.

um fractibus, & impedito meatu spiritum finiebat. Plures jussu Neronis, quasi remedium adhiberetur, illitum palatum noxio medicamento asseverabant, & Burrhum intellecto scelere, cum ad visendum Princeps venisset, aspectum ejus aversatum, sciscitantique hactenus respondisse, Ego me bene habeo. Civitati grande desiderium ejus mansit. Burrhus enim magnâ [illegible] libertate utebatur, ut cum à Nerone rogaretur, iterum de [illegible] rebus sententiam dicere, planè & apertè respondisse: *Ne me de quibus semel dixero, bis interroges.* Cæsar duos Prætoriis cohortibus imposuit, *Fenium Rufum* ex vulgi favore, quia rem frumentariam sine quæstu tractabat; *Sofonium Tigellinum*, veterem impudicitiam atque infamiam in eo secutus. Mors Burrhi infregit Senecæ potentiam, quem ejus [illegible]. [illegible] intemperantiam non ignorans, petit ut opes ejus per Neronis Procuratores administrarentur. Cui Cæsar subdolè respondit: *Non tua moderatio, si reddideris pecuniam, nec quies, si reliqueris Principem, sed mea avaritia, mea crudelitas metus in ore omnium versabitur.* His adjecit [illegible] instituta prioris potentiæ commutat. Rarus per [illegible], quasi [illegible], ut [illegible] studiis domi attineretur.

II. Postquam Nero cuncta scelerum pro egregiis accipi videt, exturbat Octaviam, sterilem dictitans. Repudio Burrhus dum inter homines erat, vehementer obstiterat dicendo, *Dotem igitur ei, hoc est, Principatum redde.* Poppæam duodecimo die post divortium Octaviæ, in matrimonium acceptam, ducit uxorem. Magis potens Poppæa quendam ex ministris Octaviæ [illegible] Alexandrinum [illegible]. Actum ad de ancillis quæstiones, ex quibus una, nomine Pythias, instante Tigellino respondit, *Castiora esse muliebria Octaviæ, quam os ejus.* Movetur tamen primò, civilis dissidii specie, domumque Burrhi, & prædia Plauti, infausta dona accipit. Mox in Campaniam pulsa est, addita militari custodiâ. Inde crebri questus, nec occulti per vulgus. Quibus commotus Nero, [illegible], Deosque venerantur. Octaviæ imagines gestant humeris, spargunt floribus, foroque ac Templis statuunt. At Poppæa sibi metuens, provoluta genibus Neronis, variis sermonibus terrorem simul ambitum & accendit. Igitur accitum *Anicetum* Cæsar, operæ prioris commonet. [illegible] conjugem infensam depelleret. Fatetur Octaviæ adulterium, vel si ingessisset, tamen [illegible]. Ex [illegible] priorum flagitiorum, plura quam jussum erat, fingit. Tum in Sardiniam pellitur, ubi non inopem exilium toleravit. Octavia [illegible]. Et quæ [illegible]. Adduntur [illegible] caput amputatum [illegible] Poppæa [illegible].

cibus ejus erant ad quater millies sestertium, hoc est, Gallicarum librarum 37[illegible].

III. Anno superiore Rex Parthorum Vologeses, cognitis Corbulonis rebus, Regemque alienigenam Tigranem Armeniæ impositum, simul fratre Tiridate pulso, spretum Arsacidarum fastigium ire ultum volens, magnitudine rursum Romanâ, & continui fœderis reverentiâ, diversas ad curas trahebatur. Impulit ambiguum supra Tigranes, qui egressus Armeniâ, Adiabenos per latrocinia vastaverat. His commotus Vologeses, necnon miserâ Tiridatis probus fortunâ, Concilium vocat, & prœmium sibi Tiridatem constituit, simul diadema capiti ejus evinxit, mandavitque Tigranem Armeniâ exturbari. Quæ ubi Corbuloni certis nuntiis audita sunt, Legiones duas cum Verulano Severo, & Vettio Bolano, subsidium Tigrani mittit, [illegible] composita cuncta, quàm [illegible] Cæsari, proprio [illegible] qui Armeniam defenderet. At [illegible] & magnitudine mœnium validam occupaverat Tigranes. Hanc obsident Parthi. Adeunt cum promovere scalas & machinamenta incipiunt, facile detrusi, mox erumpentibus Romanis [illegible]. Corbulo tamen moderandum fortunæ [illegible] Vologesem, qui expostularent vim Provinciæ [illegible] Romanas circumsidere. Nec à pace abhorrebat Vologeses, cujus imbellis equitatus ob enormem vim locustarum, quæ quidquid herbidum aut frondosum corruperant. Monæses ergo ab obsidione Tigranocertæ revocatur. Verisimilium est pacta fuisse occultiora, Romanum inter & Parthum, ut omisso utrinque bello, & abeunte Vologese, Tigranes quoque Armeniâ abscederet. [illegible] honoraverunt, quæ [illegible] hactenus superiorem esse confitenda, quæ verò sequuntur, præsenti sunt assignanda. [illegible] Armeniam [illegible] gloriæque & prædæ [illegible]. Parthi [illegible] Syriâ, spem omnem in Armeniam vertunt. Paetus relictis hibernis, duas legiones, quasi [illegible]. Dimidia abscisso Commeatuum & pleraque militibus, quæ vestibus hostium copias [illegible]. Et quia nimis utroque Vologeses [illegible] Legionibus obstruit; quo intellecto, Paetus [illegible] Corbulonem [illegible] veniret properè [illegible]. Dum Corbulo Armeniam petit, Vologeses priorem obsidionem, deditionem loquentes, [illegible] ad Vologesen non supplices, sed in modum querentis compositas. Ad ea Vologeses opperiendos sibi fratres, Pacorum & Tiridatem rescripsit. Tamen ad colloquium ventum. Et nullum tantum despexisse, Monobazus Adiabenum in diem posterum testis in, quæ pepigissent, adhibetur. Placuitque liberari obsidio Legiones,

gionem.

Anno Do. 62.

[illegible] Vologeses [illegible] a Parthis obsessa. Paetus Armeniâ pellitur.

gentis; & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Armeniorum, [illegible] & [illegible] Parthis tradi. Quibus perpetratis, [illegible] Vologesi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] aggregatis, quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Legionum [illegible]. Constat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] passim [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Corbulo [illegible] [illegible] [illegible], apud ripam Euphratis [illegible], [illegible] [illegible] speciem [illegible] & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Via per [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] per Cappadociam hyemavit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vologeses, [illegible] [illegible] ultra Euphratem [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Romæ tropæa de Parthis [illegible] [illegible] Capitolium [illegible] [illegible]. Quæ & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] in T[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Tacit. [illegible]

IV. Hoc anno Aulus Persius Flaccus Poëta [illegible] obiit. Natus erat anno Dom. XXXIV. Fabio Persico, L. Vitellio Coss. [illegible] [illegible] [illegible], Eques Romanus. Decessit [illegible] [illegible] [illegible] via Appia in prædiis suis VIII. Kal. Decemb. Cùm esset [illegible] XVI. [illegible] [illegible] [illegible] Annæo Cornuto, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] discederet, à quo [illegible] [illegible] [illegible] Philosophiam est. Fuit [illegible] [illegible], [illegible] virginalis, formæ pulchræ. Reliquit [illegible] [illegible] Fulvia Sisennia, & [illegible] [illegible] HS. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] XXIX. [illegible] tradit Eusebius in Chronico.

[illegible]

V. [illegible] [illegible] Judæorum [illegible] erat Albino Præside. Ananus Pontifex, [illegible] [illegible] esse [illegible], [illegible] [illegible] Paulus [illegible] [illegible], [illegible] apud populum [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] Pontificem. Sed habebat servos [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Alii quoque Pontifices [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Dæus Eleazari, qui Anani filius erat. Ac [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] Scribam [illegible], [illegible] [illegible] Albino [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Tum Ananus [illegible] [illegible], ab Albino [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Anani [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

VI. [illegible] anno [illegible] Paulus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Apostoli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de Domino J. Christo, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Neque de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Apostolus: [illegible] [illegible] [illegible], Colossis autem in Domino [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad vos. Quæ etiam [illegible] [illegible] Colossis, Philemoni mandaverat sibi pararet hospitium. Ex quibus [illegible] [illegible], [illegible] Paulum non in Hispaniam [illegible], sed in Orientem [illegible] migrasse, ubi [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Constans [illegible] anno Dom. LXV. Licinio Nervâ & Marco Vestino Coss. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] intervallo, quod ab anno LXIII. ad usque LXV. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Epistolas, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

[illegible]

VII. Anno Dom. LV. primam ad Timotheum scriptam esse, [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], persuasit Baronius. Communis [illegible] est Chronologorum, ante primam Pauli vincula, Epistolam [illegible] esse, [illegible] Apostolus [illegible] Ephesi, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propendetque [illegible], [illegible], [illegible] ad [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] Paulus [illegible] [illegible] [illegible] est; posteriorem verò ad Timotheum [illegible], dum Apostolus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut permaneres Ephesi, cùm proficiscerer in Macedoniam. Quæ profectio [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Lucâ, Paulus [illegible] in Macedoniam. Prima profectio illa est, quam narrant Actorum caput 16. 11. Ac [illegible] [illegible] Paulo [illegible] [illegible] Timotheum [illegible]. Secunda [illegible] [illegible] Actorum caput [illegible], [illegible] post [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paulo [illegible] [illegible] [illegible] suscepta est, cùm in Syriam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] Græcia [illegible], [illegible] per Macedoniam. Quo tempore Pauli latus adhærebat & Timotheus, qui [illegible] [illegible] [illegible] est usque in Asiam. Itaque [illegible] [illegible] [illegible] Apostoli ad Timotheum, Precatus sum ut maneres Ephesi, cùm proficiscerer in Macedoniam, de una eademque profectione, quæ in Actis legitur, sit intelligenda. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Caputus, Laphidoetus, Elites, aliique viri [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] neque Timotheum non [illegible], ut permaneret Ephesi, dum ipse [illegible] in Macedoniam, quia Timotheus [illegible] Ephesi, [illegible] [illegible] est à Demetrio [illegible]. Id [illegible] Scriptura [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Timotheo & Erasto, ipse [illegible] ad tempus in Asia. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Timotheum [illegible] [illegible], dum Paulus Macedoniam peragraret atque Græciam. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Timotheum, [illegible] fuisse Paulo [illegible], dum post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Græcia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ad Paulum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

Anno Do. 62.

lus ubi proposuerat redire ad Timotheum, Ephesi agentem, ut monet Epistola: *Hæc tibi scribo, sperans fore ut citius ad te veniam.* Et rursus capite 4. 13. *Interim dum venio, attende esse lectioni.* Porro Paulus ante prima vincula, non modò non rediit Ephesum, sed nec etiam constituerat illo tendere, cum haberet in animo in Syriam navibus iter facere. Denique non multum temporis priorem inter posterioremque ad Timotheum interce[illegible], [illegible] est, quòd in utraque *Alexandri* meminerit. Capite primo scilicet prioris v. 20. & posterioris capite quarto v. 14. Neque in priori, ne verbulo quidem mentionem collectarum injicit, quas tum agebat, cùm peragratâ Macedoniâ tendebat in Græciam. Incredibile autem videtur, collectas prorsus silentio præteriisse Paulum, si eo tempore quo fiebant, Epistolam misisset Timotheo. Locum ubi scripta est declarare, variam mortalium edituræ esse censemus. Hæc quidem habet subscriptio: *Ad Timotheum prima, missa est Laodicea, quæ est Metropolis Phrygiæ Pacatianæ.* At pro ista sunt, quæ subdere [illegible]. [illegible] enim Auctor Synopsis apud Athanasium ignoro subscriptio hæc est: *Ista*, inquit, *missa è Macedonia.* Quin etiam ad situm Phrygiæ epithe[illegible] subscriptionis. Eterum æquè facile est *pascere in aëre cervos*, ac *Pacatianam* in Mela, Strabone, Plinio, Phrygiam reperire. Multa gravissimaque præcepta [illegible] tabulas Judaicas, & orationes pro omnibus poscat. Episcoporum, Diaconorumque qualit[illegible]. [illegible] contra futuras hæreses. Denique unumquemque officii sui monet, quod statui conditionique aptum est [illegible].

Josephus Romam navigat.

VIII. Josephus ut Sacerdotibus à Felice Romam missis suffragium ferret, navigat in Italiam. Mersâ verò navi, in mari Adriatico per totam noctem natavit, & diluculo demum Cyrenaicam navem conspicatus, in eam receptus est, cum octoginta ferè comitibus. Ita servatus Dicæarchiam sive Puteolos, ut Itali vocare malunt, appulit, familiaritateque contractâ cum Aliture mimo, qui Judæus genere, Neroni carus erat, postquam ejus ope Poppææ innotuit, confestim impetravit absolutionem Sacerdotibus. Annus erat Josepho vigesimus sextus currens, anno sequente complendus, quo laborum, magnis donatus à Poppæa muneribus, in patriam reversus est.

Jesus [illegible].

IX. Interea feralia omina Hierosolymæ cladem nunciabant. Jesus quidam filius Anani plebeius & rusticus, ante annos [illegible] quàm bellum gereretur, cum ad festum Tabernaculorum venisset, clamare cœpit, Vox ab Oriente, vox ab Occidente, vox à quatuor ventis, vox in Hierosolymam & Templum, vox in maritos novasque nuptas, vox in omnem hunc populum. Atque hæc noctu diuque clamitans, omnes civitatis vicos circuibat. Nonnulli autem vocem infaustam, correptum hominem multis verberibus afficiunt. Ille autem eadem quæ prius vociferans perseverabat. Adductus ad quem ductus à Magistratibus, interrogantes, Quis esset, & unde natus, & cur ista diceret, nil retulit. Quin etiam plagis usque ad ossa laceratum, neque supplex unquam fuit, neque lachrymavit, sed ad singulos ictus clamabat, Væ Hierosolymæ. Albinus eum furere existimans, liberum dimisit. Ab eo scilicet præcone revocatur in memoriam Jesus homonymus Servator, qui simili mense, exacto Tabernaculorum Festo, ope Joannis, qui *vox erat clamantis in deserto*, ingeminarat, *resipiscite*, quod etiâ notandum currente anno ad annum quingesimum quidem sequentem, in quod confertur in Ubéreo, ex verbis [illegible], quadriennio priusquam bellum gereretur. Bellum vero [illegible] Cestio, incepit mense Maio anni LXVI.

Anno U.C. 816. Per. Jul. 4776. Jul. 108. Dom. 63. Neronis 9. Sol. 16. B. Luna 7. Indict. 6. Epact. 12. Epact. Sol. 6. P. Apr. 3.

Anno Do. 63.

Coss. C. Memmius Regulus, L. Virginius Rufus.

Rex Neronis.

I. Natam sibi ex Poppæa filiam, Nero ultrà mortale, [illegible] appellavit Augustam, dato & Poppææ eodem cognomento. Locus puerperio colonia Antium, ubi ipse genitus erat. [illegible], Templumque Fœcunditati, certamenque alia, quæ finita fecere: quartum intra mensem defuncta quæ li. Rursus exortæ adulationes, censentium honorem divæ & pulvinar, ædemque, & Sacerdotem. Interim principio veris, Legati Parthorum literas Vologesis attulerunt, non recusantem Tiridatem accipiendo diademati in urbem venire, nisi Sacerdotii religione attineretur. Iturum ad effigies Principis, ubi legionibus coram [illegible]. [illegible] nihil, qui peterent quod eripuerant, bellum decretum est, cui gerendo Corbulo præficitur. Scribitur Tetrarchis, Regibus, Præfectisque, jussis Corbulonis obsequi. Regressum Pætum cùm graviora metueret, facetiis insectari satis habuit Cæsar, his ferme verbis: *Ignoscere se statim, ne tam promptus in pavorem, longiore solicitudine ægresceret.*

Tacit. l. 15.

Profectus Corbulonis cum Tiridate.

II. Pætus [illegible] Præfectus Corbulo instructum exercitum in Armeniam ducit. Iter L. Lucullo quondam penetratum, apertis quæ vetustas obsepserat, pergit. Et venientes Tiridatis Vologesique de pace legatos, haud aspernatus, adjungit his Centuriones, cum mandatis, Tiridati consulere; eviteret vastationibus regnum, dona accipere. Simul Megistanas Armenios, qui primi à Romanis defecerant, pellit sedibus, castella eorum excindit. Ergo Tiridates locum diemque colloquio poscit. Die pactâ Tiberius Alexander, illustris eques Romanus, & Vinicianus Annius, gener Corbulonis, in castra Tiridatis venere, honore ejus, ac ne metueret insidias, tali pignore. Viso Corbulone, Rex prior equo desiluit, nec cunctatus Corbulo. Sed pedes, utrique dextras miscuere. Tiridates [illegible] se Romam, laturumque novum Cæsari decus, non adversis Parthorum rebus, supplicem Arsacidem. Tum placuit Tiridati ponere apud effigiem Cæsaris insigne regium, nec nisi manu Neronis resumere, & colloquium osculo finitum. Paucis dehinc interjectis ad tribunal Cæsaris, quam robam sustinebat progressus Tiridates, cæsis ex more victimis, sublatum capite diadema imagini subjecit.

Tacit. [illegible]

De poste[illegible] Epistola.

III. Ad Petrum de quo longum silentium egimus, se convertat oratio. Qui, ut fert conjectura, posteriorem anno labente Epistolam scrip-

Anno Do. 63.

scripsit; quo tempore jam impendebat mors Apostolo, de qua [illegible] *Mors verò futurum, ut deponam tabernaculum meum.* Authenticam Epistolæ [illegible] Veterum plurimi, Eusebio teste: *Quæ verò secunda* [illegible] *librum canonicum non esse, à majoribus accepimus.* [illegible] *cum aliis Scripturæ libris studiose* [illegible] *est.* [illegible], docet Hieronymus: *Secunda à plerisque Petri esse negatur, propter styli cum priore dissonantiam.* Nos styli discrimen deprehendere non possumus, neque continet aliquid, quod Apostolo sit indignum: Autor sané testatur, se ad fuisse præsentem Dominicæ transfigurationi, cùm vox edita est, *Hic est Filius meus.* Commendatur ab ultimo canone [illegible], quibus Apostolicis nomen est, nec non Synopsi apud Athanasium, [illegible]. [illegible] Petri [illegible] Petri [illegible] Evangelium, [illegible] [illegible], quod secundum Petrum inscribitur, Josephum protrusisse liberos. De falsis etiam Petro libris loquitur Hieronymus: *Libri autem* [illegible] *Actorum ejus inscribitur, alius Evangelii, tertius Prædicationis, quartus Apocalypseos, quintus Judicii, inter apocryphas Scripturas reputantur.*

Epistola ad Titum.

IV. [illegible] Epistolam Pauli ad Titum scriptam esse, summa opinionum confusio est. [illegible] *Festina venire ad me Nicopolim, ibi enim decrevi hiemare,* argumentum est hominem liberè constitutum, ex quo intelligitur, vel ante, vel post Romanam Pauli custodiam, Epistolam conditam fuisse. Ac Baronius, Cappellus, Lightfootius, eruditique complures priùs scriptam putant quàm Paulus Romam captivus duceretur: à quorum sententiis multis de causis decedimus. 1°. Paulum ad Cretam verò appulisse, quùm Tito scriberet, ex his verbis explorandumque est: *Reliqui te in Creta, ut quæ desunt corrigas.* Jam verò Paulum cum in Insulam profectionem, apud Lucam neque vola est, neque vestigium: fingit quidem Baronius, Paulum tunc iisse in Græciam, *Non pedestri itinere, sed navigatione usum. Et pervenisse Cretam.* Quod [illegible] *Festina ad me venire Nicopolim, nam illic decrevi hiemare.* Quod si hæc scripta sunt, cùm relicta Epheso Paulus concessit in Græciam, plus tres menses in ea regione peregisset, quo tamen spatio, Apostoli commoratio circumscribitur. Quin [illegible] transegisset, evulsâ est, in Græciam [illegible] impossibile fuisse, *Enavigavit Philippis post dies* [illegible], [illegible] Macedoniâ discessit, saltem, ut ajunt, hyeme, menses demùm tres in Græcia peregit, quibus & addi debet temporis spatium aliquod, ut ex Græcia se Philippos conferret. 2°. Cum Tito in Paulum incidit, ex Achaia veniebat, non ex Creta. Non solum consolatum est eum Deus *adventu illius, sed etiam consolatione quam ille accepit in vobis, cùm renuntiaret vestrum sæpe nos ardens desiderium.* Ex Creta autem Titus ad Paulum Nicopoli agentem accessit: *Cùm misero ad te Artemam aut Tychicum, festina venire ad me Nicopolim.* Ac [illegible] sestinandi mandatum, ad Commorationem divertere Tito non licuit. 3°. Illa in Cretam navigatio non conspirat cum Pauli consilio, Hierosolymam festinantis, ut festum Pentecostes celebraret, quam Cretensis expeditio profectionem demorata fuisset. 4°. Paulo agenti in Macedonia adventus Titi solatio fuit. At ex hac regione non in Cretam missus est, sed in Achaiam: *Rogavi ad vos Titum & cum eo fratrem misi, cujus laus est in Evangelio.* In eo verò temporis spatio quod interjacet adventum in Macedoniam inter & discessum ex Ephesum [illegible] à Paulo Titus Cretæ relictus, [illegible]

V. Locum etiam Epistolæ docet subscriptio, *ex Nicopoli Macedoniæ.* Sed lapsus sum aliquis scriptoris; hanc enim solam habet Synopsis apud Athanasium, hanc misit è Nicopoli. Plures autem civitates nominis ejusmodi. Habuit Nicopolim Bythinia, habuit Armenia, habuit Epirus. Denique Nicopolim eandem pervenerat Paulus, cùm tenuit Epistolam: *Stude venire ad me Nicopolim, inquit, illic enim decrevi hiemare,* & [illegible], *hic,* si jam in ea civitate versabatur. Locum ergo non ignorare se fecisse profitetur. Mores Cretensium erant corruptissimi, quos perstringit Apostolus. Satis sic hoc ex Strabone observasse: *Propterea cum illis de* [illegible] *prodidit* [illegible] *à se raptum.* [illegible] *solis amatoris indignum esse fatentur.* Quin [illegible] *accessisse.* Creta multis erat *famigerata fabulis: adventu Europæ, Pasiphaës & Ariadnæ amoribus, Minotauri feritate fataque, Dædali operibus* [illegible] *quod ibi sepulti Jovis post clarum vestigium superstes est.* [illegible], quæ sex [illegible] colonia [illegible], Pauli Titique memoriam.

VI. Quo consilio Titus in Creta relictus fuerit, aperit Apostolus: *Ut, inquit, quæ desunt corrigas, & constituas oppidatim Presbyteros, sicut ego tibi ordinavi.* Quos autem dicat Presbyteros, apparet exacteque ex sequentibus, cùm eorum interpretatio [illegible] subjicit: *Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse.* Ex quo efficitur, Episcopos & Presbyteros, eorum idemque nomen [illegible] Sacra Presbyteri vocem, ut illum Episcopum non potuisset, nisi perturbato [illegible], & rerum ordine, quo prohibemur nomen aliquod muneris designatis, in illius vicem substituere, quod indicat officium à primo nequè discretum atque diversum. Præterea Græca nostra, *sicut volo, per singulas civitates,* in quibus non unum fuit Presbyterum, sed plures constituere Presbyteros, Tito mandatur: plures autem sicuti Ecclesiastici Episcopos, qui potentiâ muneraque Presbyteris eminerent, nulla non capit. 3°. Si Presbyteros, Episcoposque non distinguebantur Apostolo, vario utique nomine varia dando erant officia, quod de Diaconis & Presbyteris [illegible] distincta sunt in munere, utraque & fun-

ANNO Do. 63.

ium compellat Apostolus, utrisque quod faciendum, singulatim injungit. Itaque si Paulo in mentem venissent ejusmodi Episcopi, qui soli ordinarent Clericos, seu confirmarent, soli [illegible] nes consecrarent, & multis, de praeceptis eos [illegible] à Presbyteris, quomodo discrimen & ordo, Presbyteros inter & Diaconos. 4°. Si Episcopi Presbyterique nominibus eum significasset Apostolus, quem propriè vocamus *Episcopum*, non verò qui *Presbyter* dicitur, nullum ergo mandatum accepit Titus constituendi in Creta Presbyteros, neque illos constituisset in Insula ordinarent, quae Paulo semper margini fuit rebus in omnibus. Itaque nullos tum tempore Creta habuisset Presbyteros, sed solum Episcopos, atque Diaconos. 5°. Cum tamen nominé conjunctum est, diversis rebus varia & imponere nomina pellenda confusionis. Idcirco officia Ecclesiastica Judaeorum, variis quoque vocabulis secernebantur. Nec in Paulo praetermissa differentia haec est, cum dignitatum nomina Ecclesiasticarum moveret. Alii Apostoli, alii Prophetae, Evangelistae alii, alii Pastores, alii Doctores appellantur. Quid ergo causae aut rationis Paulo fuit, si jure divino Episcopus differt a Presbytero, non ordine & gradu quidem, sed officio natura, cur varias & res, & nomina [illegible] iisdem perpetuo unius induerit? Philippenses salutat *Episcopos atque Diaconos*, Ephesiis Presbyteris nomen imponit [illegible]. Episcopos & Presbyteros eodem q[illegible] vocabulo complectitur Epistola ad Timotheum, cum extra dubium sit Presbyteros eo nullius praecepto, *Oportet igitur Episcopum irreprehensibilem esse*. Neque vel minimo unquam orationis vesti[illegible] [illegible] tantum Hierarchicis, nequidem addito epitheto magni, aut Presbyteri, aut Episcopi: quomodo qui Pontificatum apud Judaeos maximum gerebat, *Magnus Sacerdos*, in Scriptura quam frequentissimè appellatur. Cum ergo undarum perpetua sit Episcopis communicatio cum Presbyteris, quae non ex eo intelligit, communem etiam utrisque esse id officium, quod omni Scriptura vestigio confundit. Denique urbibus plurimis abundabat Creta, de qua Plinius: *Ipsa Creta, altero latere ad Austrum, altero ad Septentrionem* [illegible] *centum urbium clara fama*. Quod si non Titi, minore forsan tribus numero habitaretur, plures tamen ea fuisse, certum est: quo admisso, si alter erat Episcopus à Presbytero, Episcopatus penè centum à Tito in Creta institui fuere, quia suum cuique urbi praeficere Episcopum debuit. Itaque si in unaquaque hujus Insulae civitate condita sint Ecclesiae, ut esse quidem potuit, Episcopi penè centum Creta suscepisset aetate Pauli. Quod salem superat omnem, admissa discrimine Ecclesiastico Presbyteri & Episcopi. Neque eo tempore quo maxime invaluit Religio, aut unquam Episcopos Creta refertam fuit sub Metropolitano Gortinensi.

Plin. [illegible]

Locus est Hieronymi [illegible] Presbyter & Episcop[illegible] [illegible]

VII. De Episcopi Presbyterique di[illegible] ne haec habet Hieronymus: *Idem est ergo Presbyter, qui & Episcopus: & antequam Diaboli instinctu studia in Religione fierent, & diceretur in populis, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephae, communi Presbyterorum consilio Ecclesiae gubernabantur. Postquam verò unusquisque eos quos baptizaverat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur caeteris, ad quem omnis Ecclesiae cura pertineret, & schismatum semina tollerentur. Putat aliquis non Scripturarum, sed nostram esse sententiam, Episcopum & Presbyterum unum esse, & aliud aetatis, aliud esse nomen officii. Relegat Apostoli ad Philippenses verba dicentis, Paulus & Timotheus, . . . Sanctis qui sunt Philippis cum Episcopis & Diaconis. Philippi una est urbs Macedoniae, & certè in una civitate plures, ut nuncupantur, Episcopi esse non poterant.* [illegible] *quos* [illegible] *Episcopos & Presbyteros appellabant, propterea* [illegible] *de Episcopo, quod* [illegible] *est* [illegible]. Deinde allatis ex Scripturis non paucibus testimoniis, haec addit: *Haec propterea, ut ostenderemus apud Veteres, eosdem fuisse Presbyteros, quos & Episcopos, paulatim vero ut dissensionum plantaria evellerentur, ad unum omnem sollicitudinem esse delatam. Sicut ergo Presbyteri sciunt se ex Ecclesiae consuetudine ei qui praepositus fuerit esse subjectos, ita Episcopi noverint se magis consuetudine quam dispositionis Dominicae veritate Presbyteris esse majores, & in commune debere Ecclesiam regere.* Quibus luce clarius, eam Hieronymo fuisse mentem, quod non a jure divino, sed Ecclesiastico, orta sit [illegible] idemque nomen fuisse, proindeque eo tempore quo condita sunt ad Philippenses, ad Hebraeos, sive Petri, sive Pauli Epistolae, nec non ea quae Tito scribitur, nondum id extitisse discriminis, quod temporum lapsu nomen utrumque emptum. 2°. Incognitum fuisse Apostolis, quae [illegible] nam: apud Veteres eum idem fuerit Presbyter qui & Episcopus, cum Veterum nomine, secula Hieronymus Apostolica complexus fuerit, neque recte dici possit, *apud Veteres eosdem fuisse Presbyteros quos & Episcopos*, si impellente Spiritu Sancto, Apostoli diversa voluissent Presbyterorum esse Episcoporumque munia. 3°. Nullo Apostolorum decreto, constitutam esse disciplinam, quae Presbyteros subjecit Episcopis, cum paulatim ad unum omnis sollicitudo delata sit. Quod enim autem interveniente decreto Apostolici aliquo, fieri solum ac sine scandalo dici nequeunt, sed momento peraguntur, & subinde Episcopis collatum fuisset id autoritatis, quo Presbyteris antecelluntur. Denique constat ex Hieronymo, non jure divino quidem, quod à solo Spiritu S. manat, sed Ecclesiae more, Episcopos ad gradum ascendisse honoris, quo Presbyteros eminent, [illegible] quam consuetudine Episcopi majores forent Presbyteris, quod disertè asserunt Hieronymus. Quibus observatis, clarissimus Dodwellus à mente Hieronymi non alienissimum esse non potest. Quae, inquit, verba Hieronymi, *certè non de temporibus Vitiatis, sed de primis potiùs sunt dicta, de ipsis illis quorum meminit in priori ad Corinthios Epistola omninò sunt intelligenda*. Explicationem viri doctissimi ipsa refellit experientia. Post Corinthium schisma sunt diu scripta est ad Philippenses Epistola, quae apud Aristocraticum commune regimen obtinebat, cùm à plurimis [illegible] rorum. Neque multis ex Scriptura locis ostendere potuisset Hieronymus, eundem esse Presbyterum quem & Episcopum, si persuasum habuisset, jam ante condita scripta quae citat, somnum regiminis fuisse mutatam. Neque ab Hieronymo dubium, [illegible]

Dodwel. de [illegible]

Anno Do. 65.

sed in populis, neque enim Apostolicæ aliam constitutionis meminit, sed facti, in orbe decreto: toto, inquit, orbe decretum est, quod à lege ab Apostolis promulgata quàm longissimè discrepat. Itaque ad schisma Corinthium alludit qu[illegible] [illegible]. At in mentem sibi non inducit, ortam Co[illegible] in Ecclesia seditionem, Apostolis occasionem præbuisse Aristocraticum abrogandi regimen, unà cum Episcoporum Presbyterorumque æqualitate, ut in Monarchicum migraret. Quærimus tantæ mutationis indicia. Ubi, quando id decreti promulgatum? Quonam in [illegible]? Quis gentium oculos conjecit in legem Apostolo[illegible], Christum sapientissimum id primum instituisse regiminis, quod esset Aristocraticum, rebusque in Presbyteris, Episcopisque ab omni parte munere suo æqualibus, ut post elapsos viginti circiter annos, quasi priorem disciplinam exosi, ac illius improvidi, pejusque à se instituti regiminis pœnitentiâ doctis, Aristocraticum perpetuas ad tenebras damnarint, non sine ignorantiæ aut mutabilitatis labe, convertentes in Mo[illegible]. [illegible] nere nunquam instituere Episcopos & Presbyte[illegible] byteros, ut subjicerentur Episcopo.

VIII. Stringamus etiam priorum vestigia seculorum, ut planum sit communem olim extitisse Presbyterorum Episcoporumque, & officia, & privilegia. Patrum omnium antiquissimus Clemens est Romanus, Apostolis ipsis contemporaneus, cujus hæc verba sunt: *Apostoli per regiones igitur & urbes, verbum prædicantes, primitias earum Spiritu probantes, Episcopos & Diaconos eorum qui credituri erant, constituerunt.* Ex insigni loco apertè liquet, Presbyteros & Episcopos eosdem fuisse, tempore quo in urbibus multis erant Apostoli, cùm more Ecclesiastico, unus tantum Episcopus in urbe una poni possit. Eò loci quo nunc sunt tot Ecclesiæ, nullus Episcoporum, de Clericis verba faciens, Clementis ad exemplum scriberet, *Constituti sunt appellati Episcopi & Diaconi.* Illud etiam animo observandum, totum à Clemente Clerum bifariam dividi, in Episcopos videlicet & Diaconos, quæ mancæ mutilaque divisio est, si aliud sit officium Episcopi, aliud Presbyteri, cùm eo [illegible] quidem Ecclesiasticorum varietas oriatur distinctio. Quam Clemens bipartitam ostendit ex oraculis Scripturæ: *Multis enim, inquit, retro seculis, de Episcopis & Diaconis scriptum est. Sic enim alicubi ait Scriptura, Constituam Episcopos eorum in justitia, & Diaconos eorum in fide.* Quòd si jure divino, aliud est Episcopus, aliud Presbyter, tripartitam necessariò divisum Clementi Clerum fuisset, neque suam [illegible] constituere potuisset dichotomiam. Q[illegible] perpetuò retinendam esse, statuit sanctus ille Episcopus, dum illam probat tum ex Prophetarum vaticiniis, tum ex Apostolorum institutione. Aurea sunt verba ejus: *Et Apostoli nostri per J. Christum cognoverunt contentionem de nomine Episcopatus futuram, atque ob hanc causam perfectâ præscientiâ præditi, constituerunt prædictos Episcopos & Diaconos, ac deinceps ministrorum officiorumque vices reliquerunt, ut in defunctorum locum, alii viri probati succederent, & alterum munus ejus possent.* Nostris illa lucem, qui uno Joanne excepto, defunctis jam Apostolis [illegible] Apostolicæ de Clericorum [illegible] prima monumentum. Aliud accedat, quo lucente etiam non obscura antiquitatis vestigia. Id est mos Ecclesiæ Alexandrinæ: *Quod autem postea unus electus est, qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium factum est, ne unusquisque ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet. Nam & Alexandriæ a Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum, Episcopum nominabant. Quomodo si exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de se quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent.* Quæ verba sunt Hieronymi ad Evagrium. Equidem quem à Marco Evangelista morem ad Heraclam usque Alexandrina tenuit Ecclesia, Apostolicum esse inficiari non possumus. Atqui ex ea consuetudine planum est, Episcopum jure divino non distingui à Presbytero. Quippe Episcoporum nullus à Presbyteris creari potest, quibus id imponere officii non licet, quo ex persona [illegible] potiantur. Neque à Presbyteris unquam consecrabantur Episcopus, cum in Ecclesiam irrepsit muneris utriusque distinctio. Hinc decretum Carthaginensium: *Episcopus cum ordinatur duo Episcopi ponant & teneant Evangeliorum codicem super caput & cervicem ejus, & uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant.* Præterea non aliorum consecrabatur Præsul Alexandrinus, [illegible] Episcopi, aliud Presbyteri: quia non ea vis est [illegible] Archipresbyterum ergo agebat Episcopus Alexandrinus, qui gradu quidem, at non officio à Presbyteris suis secernebatur. Itaque absente Episcopo, ejus munere Presbyteri fungebantur, teste Ambrosiastro: *Denique apud Ægyptum Presbyteri consignant, si præsens non sit Episcopus.* Eadem quoque Scythiæ atque Alexandrinæ disciplina fuit, quæ adhuc obtinuit ævo Sozomeni: *Porro tota illic consuetudo obtinuit minor, ut totius Provinciæ Ecclesias unus tantum regat Episcopus.* Cùm autem multas urbes vicosque ea Provincia contineret, unus homo nequaquam suffecit & confirmationi & ordinationibus peragendis. Ideoque Presbyteris ea quoque facultas competebat. Denique ipsorum juris etiam fuit, Episcopum creare, nullâ ordinatione adhibitâ; quo usu Presbyterorum à [illegible] egregium quoque nobis argumentum suppeditat [illegible] fuisse Episcopale nomen inter & Sacerdotale: *Non per omnia conveniunt scripta Apostoli ordinationi quæ nunc in Ecclesia est, quia hæc inter primordia sunt scripta. Nam & Timotheum Presbyterum à se creatum Episcopum vocat, quia primi Presbyteri, Episcopi appellabantur, ut recedente eo, sequens ei succederet. . . . Sed quia cœperunt sequentes Presbyteri indigni inveniri ad primatus tenendos, immutata est ratio prospiciente concilio, ut non ordo, sed meritum crearet Episcopum, multorum Sacerdotum judicio constitutum, ne indignus temerè usurparet, & esset multis scandalum.* Quocirca, Episcoporum Presbyterorumque munus non unum esse non potest. Fatemur tamen non usquequaque laudatam illam vetustis consuetudinem quam memorat Ambrosiaster,

Vide Ambros. in Epist. ad Ephes. [illegible]

Hieronym. ad Evagr.

Concil. Carthag. [illegible]

Ambros. in Ephes. 4.

Sozom. l. 6. c. 21.

Ambros. in Ephes. 4.

Clem. Ep. 1. ad Cor.

Clem. Ep. 1. ad Cor.

[illegible] Episcopum atque Presbyterum.

Anno Do. 69.

fuisse, ut primo [illegible] Presbytero, pro- [illegible]. C[illegible] enim est & Co- [illegible], [illegible], [illegible] quo- [illegible], sed [illegible], primum Episcopo locum fuisse [illegible]. De Alexandrina Ecclesia jam [illegible] Hieronymum. De Corinthia [illegible] Clementem, qui de Presbyteris ejus Ecclesiae haec habet: *Constitutos itaque ab illis, Apostolis, vel deinceps ab aliis viris* [illegible] *Christi deservierunt . . . hos non* [illegible] *munere vel officio esse dejectos existimamus.* Non [illegible] Ambrosiastrum [illegible], candidum, [illegible]. Quae [illegible], ipsi [illegible] ante oculos [illegible], in quibus [illegible] Episcopo, hoc est, [illegible] Ecclesiarum disciplinam, [illegible]. Sic in Africa [illegible] Episcoporum [illegible]. Sic [illegible] quoque [illegible]. [illegible] Scythae, quamvis multae urbes, unus tamen erat Episcopus, in aliis verò Provinciis, interdum etiam non [illegible] habebant Episcopos, docente Sozomeno historiae l. 7. c. 19. Quid si [illegible] regiones, habet, prout Ambrosiaster notat, in quibus mos ille vigeat olim, ut *recedente Episcopo, sequens Presbyter ei succederet?* Ut vela contrahamus omnino, audiamus unum Augustinum: *Quanquam enim secundum honorum vocabula, quae jam Ecclesiae usus obtinuit, Episcopatus Presbyterio major sit, tamen in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est.* An constitutionem à jure divino [illegible], Ecclesiae usum vocasset Augustinus? Quo [illegible], *jam Ecclesiae usum obtinuisse*, [illegible] à Presbyteris [illegible]. Quae ab Apostolis [illegible] sunt, usui Ecclesiae non ascribuntur, sed ea [illegible]. Ceterum [illegible] & Presbyteri, [illegible] habet, [illegible] Episcopus. Quae mos tamen non [illegible], sed plurium Provinciarum fuit, teste Sozomeno: *In aliis autem Provinciis interdum etiam* [illegible] *habent Episcopos, sicut in Arabia, & in insula Cypro* [illegible]. Erant ergo in pagis Episcopi, [illegible] Presbyterique [illegible] fuit.

IX. Hoc tamen Episcopum & Presbyterum interfuit, quod ordinandi facultas [illegible] Episcopo. Hinc nos monet Chrysostomus: *Quippe & Presbyteris* [illegible] *partes commissae sunt, sed & praesidendi Ecclesiae. Nam sola ordinatione* [illegible] *Episcopi superant, atque hoc tantum plusquam Presbyteri habere videntur.* [illegible] Hieronymus ad Evagrium: *Quid enim facit exceptâ ordinatione* [illegible] Episcopum, & Hiero- [illegible] Episcopi & Presbyteri [illegible] differentiam, [illegible] non [illegible]. [illegible] ergo [illegible] hoc est, [illegible] Deo [illegible] Presbyteris facultatem ordinandi Presbyteros? Ea

autem Cypriano fuit, à Christo conditorem esse expressum Ecclesiastici exemplum atque originem, ut eodem sese modo Episcopus ut Clerum haberet suum, quo Petrus ad Apostolos: *Loquitur Dominus ad Petrum, Ego tibi dico quia, quia tu es Petrus &c. Super unum aedificat Ecclesiam. Et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat & dicat, Sicut me misit Pater, & ego mitto vos, tamen ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem, sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique & caeteri Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio praediti honoris & potestatis. Sed exordium ab unitate proficiscitur, ut Ecclesia una monstretur.* Omnes ergo Presbyteros, quos Petro [illegible] adjungimus, ab eo fonte exemplaque deducebat, sicut [illegible] unicuique Ecclesiae Episcopum. At ut Petrus gradu [illegible] excellebat, praesidebat vel Apostolis, conciones habebat, [illegible], sic honoris causa, primus Presbyter [illegible], qui in Ecclesia [illegible]. Ea tamen potestate pollebant & Presbyteri, absente Episcopo, [illegible] & hoc potestatis [illegible] praestare, quae Petrus [illegible]. Ut primo mandatur Episcopo in honorem [illegible], non verò in [illegible], quo velut proprio Presbyteri [illegible]. Quid si [illegible] Cypriano fuit, [illegible], cum fundamenta [illegible] Ecclesiae unum [illegible] Presbyteri quod fuit Episcopus, pari [illegible] potestate in ordinando [illegible], ut Ecclesia una monstretur, [illegible]: quomodo [illegible] Episcopus, [illegible] & baptizare, & conficere Eucharistiam [illegible] Presbyteros. Sic in Nitriensi [illegible], de quo Palladius: [illegible] *Presbyteri* [illegible] *nullus enim* [illegible], *nec judicat, nec habet sermonem, sed* [illegible]. Nec capaces fuisse [illegible] ordinandi Presbyteros, [illegible] Firmilianus, Cypriano [illegible]: [illegible] *si ab Ecclesia Dei* [illegible], *nec habere possunt,* [illegible], *quandoquidem omnis potestas, & gratia in Ecclesia constituta sit, ubi praesident Majores natu, qui baptizandi & manum imponendi, & ordinandi possident potestatem.* Quae [illegible] à Firmiliano [illegible]. Neque de solis Episcopis verba esse [illegible], [illegible] voce, *Majores natu*, quae Graeco Πρεσβυτέρους, *Presbyteros*, respondent, tum res ipsa. Quibus enim baptizandi potestatem ascribit Firmilianus, iisdem quoque vindicat, & *manum imponendi, & ordinandi* [illegible]. Atque solius non est Episcopi, [illegible] manum imponere [illegible] est. [illegible], Abbas Columbanus, qui nunquam [illegible] est Episcopus, plurimos tamen Presbyteros consecravit: *Habere autem solet ipsa insula* [illegible] *semper Abbatem Presbyterum, cujus juri & ipsi etiam Episcopi, ordine inusitato debeant esse subjecti, juxta exemplum primi doctoris illius, qui non Episcopus, sed Presbyter extitit, & Monachus.* Ordinare Presbyteros, & baptizare [illegible], ejusdem potestatis esse [illegible]. Jus

Anno Do. 63.

verò confirmandi ipsos utimur Presbyteris Æthiopum in Liturgia: *Sacerdos accipit balsamum, & orat super ipsum, Confirma, Domine, virtute tuâ omnem gratiam Spiritus Sancti super hoc balsamum. Fiat sanctum, amen; fiat signum vitæ, amen; & Confirmatio famulis tuis, amen, amen &c. . . . Postea ungit frontem, dorsum & oculos eorum in figuram crucis, & dicit, In unctione gratiæ Spiritus, amen. . . . Postea imponit manum super eos & dicit, Benedictio per invisibilem Angelorum Custodiam. Benedicat vobis Dominus noster J. Christus: accipite Spiritum S. per virtutem Dei Patris, per virtutem filii J. Christi, & per virtutem Spiritus Sancti.* Ægyptum Confirmando Episcopum Presbyterum delegasse, qui absentes Presbiteri, altaria erigerent, Basilicasque consecrarent. Quid ad hæc Synodus Hispalensis? *Quamvis enim Episcopus plurima Presbyteris ministeriorum communis sit dispensatio, quædam tamen auctoritate V. Legis, quædam novellis & Ecclesiasticis Regulis sibi prohibita noverint, sicut Presbyterorum & Diaconorum ac virginum consecratio, sicut constitutio altaris & [illegible].* Quod si Canonum [illegible] Presbyterorum confectione prohibetur Presbyteris, non igitur in [illegible] in ipsis requiritur. Quod etiam ejusdem Synodi sententiam, canone 5. confirmatur: *Relatum nobis est de quibusdam Clericis, quorum duo unus ad Presbyterium, duo ad Levitarum ministerium sacrarentur, Episcopum oculorum dolore detentum, fertur manum suam super eos tantum imposuisse, & Presbyter quidam illis contra Ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse.* Contra Ecclesiasticum ordinem [illegible] [illegible], [illegible] Carthaginensi Concilio, antiqua Presbyterorum in ordinatione, [illegible] vestigia: *Presbyter cùm ordinatur, Episcopo eum benedicente, manum super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri qui præsentes sunt, manus suas juxta manum Episcopi super caput illius teneant.* Quippe [illegible] ordinandi facultatem, non Paulus docuit: *Noli negligere donum quod in te est, quod datum tibi est cum impositione manuum Presbyterii.*

Anno Do. 64.

Anno U. C. 817. Per. Jul. 4777. Juliano 109. Dom. 64. Neronis Imp. 10. A. G. [illegible] [illegible] 3. [illegible] 64. [illegible] 3. 1. P. Apr. 1.

Coss. C. Lecanius Bassus, M. Licinius Crassus.

I. Ardore scenæ frequentandi incensus Nero, non tamen incipere Romæ ausus, Neapolim, quasi Græcam urbem elegit. Cui Vitellius [illegible] [illegible]. Eo enim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Vitelli, inquit, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], per [illegible], & per [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quasi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Egresso qui affuerat Populo, [illegible] [illegible] [illegible], vacuum & sine ullius noxa theatrum collapsum est. Ergo per compositos cantus, grates Diis atque ipsam recentis casus fortunam celebrans, quod [illegible] tum confessit, ubi gladiatorum munus à Vatinio celebre edebatur. Ejus munus frequentans Neronem, ut [illegible] [illegible] [illegible] à [illegible] [illegible] [illegible] quippe illis diebus, Tarquinius [illegible] [illegible] [illegible], quos [illegible] Jam [illegible] [illegible]. Augustum [illegible] [illegible]. Postea omissâ in præsens Achaiâ, Nero urbem revisit, marcens sibi cura amore Patriæ laturum esse dictitans. Tum totâ urbe quasi domo [illegible], & celeberrimæ [illegible] epulæ fuere à Tigellino paratæ. Volucres & feras diversis è terris, & pisces Oceano ab usque pervertere. Crepidinibus stagni Agrippæ, lupanaria astabant, illustribus feminis completa. Ipse [illegible] [illegible] suis, cui Pythagoræ nomen, in modum solemnium conjugiorum nupsit. Initium [illegible] [illegible].

II. Clades omnibus quæ Romæ per vim ignium acciderunt, gravior tum accessit. Nam Nero quasi offensus deformitate veterum ædificiorum, & angustiis flexurisque vicorum, incendit urbem tam palam, ut plerique Consulares cubicularios ejus cum stuppa tædaque in prædiis suis deprehensos non attigerint. Et quædam horrea circa domum Auream, quorum spatium maximè desiderabat, ut bellicis machinis labefacta atque inflammata sunt, quod saxeo muro constructa erant. Initium in ea parte Circi ortum, quæ Palatino Cœlioque montibus contigua est. Sexto demum die, apud imas Esquilias, finis incendio factus, prorutis per immensum ædificiis. Levo [illegible] [illegible] [illegible] prædiis magis urbis locus, eòque strages humana minor. In veteri lapide hæc Romæ leguntur: *Quando urbs per novem dies arsit Neronianis temporibus.* Tota prope urbs hoc incendio corrupta. Quippe in regiones quatuordecim Roma dividitur, quarum quatuor integræ manebant, tres solo tenus dejectæ; septem reliquis, pauca tectorum vestigia supererant lacera & semiusta. Fuere qui annotarent XIV. Calendas Sextiles principium incendii hujus ortum, quo & Senones captam urbem inflammaverant.

III. Hoc incendium è turri Mecœnatiana prospectans, lætusque flammæ, [illegible] [illegible], [illegible] illo in suo [illegible] habitu decantavit, quod carmen ipse condiderat. Unde in Neroni [illegible] Juvenalis:

Et frena numquam cælavit Crassus:
Troica non scripsit.

Ac ne non hinc quoque quantum posset, prædæ & manubiarum invaderet, pollicitus cadaverum & ruderum gratuitam egestionem, nemini ad reliquias rerum suarum adire permisit. Collationibusque non receptis modò, verùm & efflagitatis, Provincias privatorumque census propè exhausit. Ceterum Nero usus Patriæ ruinis, extruxit domum, in qua haud perinde gemmæ, & aurum miraculo essent solita pridem & luxu vulgata, quam arva & stagna, & in modum solitudinum hinc silvæ, inde aperta spatia & prospectus; magistris & machinatoribus Severo & Celere, quibus ingenium & audacia erat, etiam quæ natura denegavisset, per artem tentare. Vestibulum ejus fuit, in quo Colossus centum viginti pedum staret ipsius effigie: tanta laxitas, ut porticus triplices milliarias haberet, item stagnum maris instar circumseptum ædificiis ad urbium speciem. Rura insuper arvis atque vineis & pascuis, silvisque varia cum multitudine omnis generis pecudum ac ferarum. In ceteris partibus

Anno Dom. 64.

ibus cuncta uno sin diffusa genere una, numquam conchas erant. Ejusmodi domum cum absolutam dedicaret, hactenus comprobavit, ut se diceret, quasi hominem habitare cœpisse.

IV. Roma egressi, Judæam petamus. Albinus quum Gessium Florum sibi successorem ... Judææ, ... vinctis quotquot erant, in capitis causa ... Reliquos qui levioribus de causis conjecti erant in vincula, redemptos in carcerem, pecuniâ mulctatos dimittebat, alium post alium. Atque in hunc modum vacuato carcere, Judæa repleta est latronibus. Gessium Florum, qui perperam Baronio Cestius scribitur, anno LXVI. n. 15. Clazomenius erat genere, adduxitque secum Cleopatram conjugem, non minus improbam, per quam, ut Poppææ Augustæ amicam, Judææ administrationem impetraverat. Adeò verò potestate violenter abusus est, ut Albinum Judæi desiderarent, quasi beneficum. ... autem potius quam sequente anno, Florum in Judæam venisse eò conjecturam hanc facimus quod Poppææ beneficio, cui amica erat Cleopatra, ei Judæa imposita est. At anno Dom. LXV. de medio Poppæa sublata est. Neque nobis repugnat Josephus: *Anno Præfecturæ Flori secundo, Neronis XII. bellum cœptum est*, quia secundus Flori ad exitum properabat.

V. Paulus peragratis Orientis regionibus, ... reversus ex suo ... opprimitur, ac, ... Athanasio, à Spiritu Sancto de Martyrio monitus, ... locum ... Petrus & Paulus *cum audissent, oportere se Romæ martyrium subire, non abjecerunt eam profectionem, sed potius cum gaudio abierunt.* Tum per integrum annum, confluentibus Romam velut ad communem patriam, gentibus manifestavit Evangelium; quod pertinere nosse ad Timotheum verba existimamus: *Dominus mihi adfuit, & corroboravit me, ut per me plane consummaretur prædicatio, quod audirent omnes gentes.* Ex intimo enim totius temporis in commune concursu, Paulus manifeste potuit, *prædicare quod audirent omnes gentes*, ut fusius sit ... dum ex eo colligunt in primo ... posteriorem ad Timotheum fuisse conditam. In secundis potius omnino longè probabilius est. Narrat Timotheo Apostolus: *Trophimum reliqui Mileti ægrotantem.* Quibus ... argumentum. Quippe cùm Hierosolymis captus est in carcerem Paulus, ibi Trophimus versabatur. Viderant enim Judæi Trophimum Ephesium cum Paulo. Provindeque non Mileti derelictum fuerat. Mutant quidam etiam nonnulli urbem in Insulam, ut ex Mileto faciant Melitam, ubi Trophimum Baronius vult fuisse relictum, dum interea temporis Paulus duce Julio Centurione ad urbem accedit. At solo prajudicio ea conjectura nititur. Videtur enim Paulo comes fuisse Timotheus, cum naufragio ad Melitam appulit. Id saltem in dubium revocari nequit, Paulo adfuisse Timotheum, dum ... Romanorum ... quo tempore ex Trophimi morbo monitus fuisset, ... conditum, quod ... Trophimum ... Timotheum, ... Trophimo ... Apostolum, qui cum ...

vum atque inauditum mansisset Timotheo. Aliud argumentum ex his suppeditatur: *Erastus mansit Corinthi.* ... quod ... tur, cùm Apostolus sua Romanos suam Epistolâ, utpote qui reperiatur inter salutantes: *Salutat vos Erastus Procurator arcæ.* Sed id Timotheo non ignorabatur, quippe qui Corinthi ... Romanos Epistola, quam & ipse sacit ... Alium igitur Erasti mansionem meminit Apostolus, ab illa quam primam ejus vinculis successisse, Timotheusque probe novit. 5°. Neque profectionem Hierosolymitanam ad perferendas collectas indicat, sic est verba accommodare, *Penulam quam reliqui Troade apud Carpum, affer cùm venies*, cùm tamen non deberent comites haud mediocri, navis onerariæ, aliaque ejusmodi commoda transferendis libris, vestibusque necessaria. Denique cum primis in vinculis Paulus liberationis suæ spem haberet in manibus, hisce autem non opus est ea ... qua mortem scriberet ... numquam ... observantem ostendit: *Ego enim jam delibor, & tempus resolutionis meæ instat.* In his est secundæ captivitatis Paulum mortis odor, in qua ... Cui occurrere Baronius argumento non potuit, nisi figmento adhibito: Nempe *quod fortasse fuerat sibi divinitus revelatum, se sub Nerone capite plectendum esse.* Quæ si fecisse largiremur, non ex tamen sane Apostolo causa fuit ut diceret *jam delibor*, cùm Nero Paulusque anno plures postea adhuc impleret vivendo: At post exactum, uti putat Pearsonius, Epistolam anno Dom. 57. Paulus undecim annos inter homines fuerit. In toto sane biennio quo Romæ captivum egit, ... Docebat enim quæ sunt Jesu *cum omni fiducia sine prohibitione*, ... *ingrediebantur ad ipsum* ... Nostræ palam Chronologiæ favet Athanasius: Paulus, inquit, *præsens tempus non celavit, sed palam dixit, dicens, Ego enim jam delibor.* Primæ verò ... fuerunt Paulo *præsens tempus Martyrii.*

VI. Hoc autem ipso anno scriptam fuisse, ante motum in Christianos persecutionem, argumento est, alium de ... silentium, quam mentionem non prætermisisset Apostolus. Quod etiam datum mandato Timotheum, *ut ante hyemem veniat*, indicio est, nondum persecutionem adhuc fuisse commotam. Quo tempore scripta est Epistola, Christianis liberum adhuc fuit, captivo apud Cæsarem adesse ... *In prima mea defensione nemo mihi adfuit.* Infensissimâ verò in Christianos persecutione, ... nihil temporis, nemo venire subsidio potuit. Neque Romæ ... Apostolus, ut ex his colligimus: *Eubulus salutat* ... doctissimi Pearson, qui ... sententiæ ... *Helium Cæsareanum* ... Neronis ... & ... Domitio ... *Nerone* ... Agrippæ ... *Leo.*

VII. *Invenimus* ... quæ à doctore suo accepit Timotheus: *Penulam quam reliqui Troade apud Carpum, affer cùm venies, & libros, maximè membranas.* Quod ... quidam, est

Baron. n. 10. 11.

Pearson. ann. 64.

2 Tim. 4. 6.

Baron. Ann. 59. n. 18.

Act. 28. 31.

Athan. ad Const. Apol. p. 1.

Anno Hier. ... Pearson ...

2 Tim. 4. 13.

Ibi Pearsoni ... Baronii ...

2 Tim. 4. 13.

est in obscuro. Germanum Baronius explicationem affert: *Ex his duabus vocatis sententiis, vel de volumine, vel de sacra veste, alterutram quamvis lector sequatur; sed magis placet, ut volumen sacra Legis intelligatur.* Neutra verò nobis probatur interpretatio. Primùm enim vox Paulina vestem sacram non significabat. Nomen scimus quidem recentioribus Græcis, sacro [illegible] fuisse, vel ornamentum potuisse esse phelonium. Quo sensu reperitur in Missa Chrysostomi, ἔπειτα λαβὼν τὸ φαινόλιον, *Deinde accipiens casulam, & benedictam osculatur.* Sed φελόνης, non φαινόλιον, apud Paulum legitur. Deinde sacras Paulo fuisse vestes, quibus induebatur dum celebrabat Eucharistiam, figmentum est, quod [illegible] nequaquam adjuvat testimonium. Eâdem [illegible] veste, quâ nec faciem tegebant, consecrare Eucharistiam, quæ Domini ad exemplum peractâ cœnâ conficiebatur, absque ulla indumenti mutatione. Neque sacræ vestis aliquid venit in mentem Oecumenio: *Vestimentum quoddam dicit, quære autem illud, ut egens, utpote se molestum* [illegible]. Eadem & Theophylacto mens est: *Pallium quoddam hic dicit, quod quærit, ut non habeat opus ab alio accipere.* De voce quidem φελόνης Suidas, *Romana Stola*, quæ sacra non erat. Ambrosiaster quoque penula, vestis Romana fuit, *Apostolus natura Judæus fuit. Unde ergo illi penula? Sed quia erat à Tarso, quos constat in societatem Romanorum receptos, ut de cætero appellarentur cives Romani, ideoque necesse est eos, & eorum habere, eo quo more Romanorum penulam induerentur.* Neque melior est Baronianæ cedro, quàm explicatio: *Penulam dici vestem sacram apud Græcos Christianos Scriptores, saepius testatum habetur, sic dictam, quod non interjecto totum ambiret sacerdotem, à φαιλόνιον & ἴλιον, quid tota complectatur.* Iterum memoriter Pauli vox non est φαινόλιον, sed φελόνης, ideoque non est ad rem Baronii hæc observatio. Præterea Græcæ linguæ peritis non probabitur quam tradit Etymologiam. Audiamus Salmasium: *Detortum esse ex φαινόλης transpositis elementis quidam autumant, sed non ita est. Φαιλόνης, & inde φαιλόνιον, tunica genus, Cretensium esse vocem, notatum invenio apud Hesychium: Ἀμφιμασχαλίδα τὴν φαιλόνην Κρῆτες χιτῶνα φαιλόνιον καλοῦσι. Item* [illegible] *& φαιλόνιον, apud recentiores Græcos pro penula. Et fortasse à voce φαιλὸς deducitur, quæ corticem arboris significat, & superficiem cujuslibet rei: unde & pro libri involucro pellicea usurpata est. Hoc dubium est, quin vox Latina penula inde facta sit.* Neque altera quoque Baronii de libro sacro explicatio, etsi eruditorum [illegible], quam solidè refellit Oecumenius: *Sunt autem nonnulli qui hoc loco Apostolum aiunt per penulam, non vestem significasse, sed genus libelli, quo librorum fortasse non adverterunt. Superfluum enim fuisset* [illegible] *eâdem potuisset una cum aliis significari.* Quibus [illegible] *Phelonem*, inquit, *affer, & libros, maximè membranas.* Q[illegible] membranas significet, ut longè pretiosius atque chartam, in majori commendatione Apostolo fuisset, quàm cæteræ membranæ.

VIII. Eò igitur nostra propendet inclinatque sententia, ut verum Paulus penulam suam vestem afferri, quod genus vestis duplex antiquis fuit, *itinerarium* videlicet, & urbanum. Quæ in itinere adhibebant penulas, scortea ut pluviam facerent, earumque meminit Cicero: *De* [illegible] *jactabamur, Lupus in fabula. Venit enim ad me, & quidem id temporis, ut retinendus esset. Sed ego ita egi, ut non scinderem penulam.* Hinc carmen Martialis

Ut [illegible] *scortea desit aqua.*

[illegible] penulam genus ex lana, quas in urbe induebant sub imperatoribus, hyemis præcipuè tempore & frigoris. De Commodo Lampridius: *In montem amphitheatri, penulatus pasti spectatores, non togatos ad munus convenire.* De Alexandro Severo idem ille Lampridius: *Penulis intra urbem frigoris causa, ut senes uterentur permisit, cum id vestimenti genus semper itinerarium, aut pluviæ fuisset.* Ex Antonino ad perpetuam Tribuniciam potestatem omen factum, quod penulas auferret. Quibus apparet apud Paulo cautionem initam, flagitare quam apud Carpum [illegible] fuit hyemem ingruentem esset remedio. Hinc Ambrosiaster: *Forsit ergo fuit, ut si non fuerit, quia totum se Deo dederat, potuit sibi haberet penulam.* Unum est quod nobis in sententiam objecerat Baronius: *Quæ tanti pateret, ut in* [illegible] *ipse possit, nec egenti vestem adeo necessariam ipse secum suæ peregrinationis tot reliqueret? Rursus quæ fuit occasio, ut dum Romæ esset* [illegible] *hyeme, eadem nunc egeret penula, ut eam secum Romam ut ferret Timotheum rogaret.* Inertis tamen est objectio hæc. Potuit enim Paulus, sua penulam, aliâ ab amico donatus penulâ, quam apud Carpum reliquit, vel in hoc, vel ad aliorum usus profuturam. Cur verò Romæ agens Apostolus hanc suam vestem poposcerit, docet Chrysostomus: *Penulam quærit, ne hanc ab alio accipere opus sit. Vides enim eum magno ad studio curamento, cum aliis diceret Ephesiis, argentum vel aurum, aut vestem nullius concupivi, sed ipsi nostis, ipsius meis, & iis qui mecum sunt, manus istas ministrasse.* Quærit etiam penulam potius, non quâ egeret, sed quam egenti erogaret. Libros quoque & membranas suas Paulus [illegible]. Quærenti quid autem libris opus habebat migraturus ad Deum? Respondet Theophylactus: *Ut ipsos fidelibus legat, vel commendet ut in suo loco maneat.* Quid verò membranæ quas præcipuè requirit Apostolus? Num V. Testamenti omnia? Num scripta quædam, ad res privatas pertinentes? Theophylacti conjectura hæc est: *Forsan commoda quædam continebant.*

IX. Interea tempore Petrus manebat Deo, [illegible] et quæ ad hæc tempora tradita sunt, quæ majore testium numero conguntur; ut de Petri in urbem adventu dubitari non possit, quin omnia historiæ fundamenta convellantur. Eam manet profectionem Clementis ad Corinthios Epistola, dum ex Petro, Pauloque mentionem movet: *Viris istis sanctè vitam instituentibus, magna electorum multitudo aggregata est, qui supplicia multa & tormenta propter æmulationem passi, exemplar optimum inter nos extiterunt.* Quæ de Romanis, quos Neronis furor tempore morti misit, esse intelligenda, [illegible] [illegible] Paulumque virum post [illegible] institutiones, [illegible] Romæ [illegible] ut etiam se transferret trientium debuerunt. Neque Petrus magis ab ætate omnium penitùs, quàm Paulus,

Anno Dom. 64.

Paulus, qui tamen ipsi insidiabatur. Utriusque verò martyrium Corinthiorum potius [illegible] oculos, quàm aliorum Apostolorum supplicium, quia in exemplo & recenti, & notorio, & proximo, vis major inerat ad permovendos animos. At neque tantò, quanto decebatur à vero, quorum magistros Corinthios usi fuerint, ut ex ipso Clemente novimus, ubi à germana Pauli explicatione aberrasse videntur: *Paulus*, inquit, *divinitus inspiratus, de seipso, de Cepha, & Apollo, per Epistolam vos monuit, eo quod jam inter vos factiones, & partium studia fuisse. Verùm in illa [illegible], minus à vobis peccatum est. In Apostolos enim praeclaro testimonio ornatos, & virum ab illis probatum, animis & affectu propendebatis.* Quae si attendissent viri magni, non tam facilè scripsissent, *Ignorasse Clementem Petri adventum ad urbem vel Romae profectionem.* Anno circiter 170. floruit Dionysius Corinthius, qui veluti rem certam Petri Paulique in urbem adventum memorat: *In Italiam [illegible] profecti, cùm vos [illegible] simul [illegible], eodem tempore martyrium perpessi.*

Clem. Ep. p. 61.

Non multò pòst Irenaeus, qui apud Ecclesiam Romanam [illegible], antiquum hoc testimonium [illegible] *longum est, in hoc tale volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones, maximae & antiquissimae & à gloriosissimis duobus Apostolis, Petro & Paulo, Romae fundata & constituta Ecclesia, eam quam habet ab Apostolis traditionem &c.* Invenitur [illegible]. Cum [illegible] hoc [illegible] Scripsit: *Ego verò Apostolorum trophaea possum ostendere. Nam sive in Vaticanum, sive ad Ostiensem viam pergere libet, occurrent tibi trophaea eorum, qui Ecclesiam illam fundarunt.* Videantur Tertullianus de Praescrip. c. 36. Athanasius Apologia pro fuga sua, Hieronymus libro de Viris illustribus, in Petro. Lactantium tamen praetermittere non possumus, qui in verbis ejus, tempore [illegible] adventum Petri, [illegible] non Claudio, ut tradit Eusebius, sed Nerone: *Cùmque jam Nero imperaret, Petrus Romam advenit, & [illegible], convertit multos ad justitiam.* Non modò post martyrium, Petrum in urbem [illegible], testis & Athanasius, ad Constantium Apologia: *Petrus quoque, qui ob metum Judaeorum in latebris se habuit, & Paulus Apostolus in sporta demissus & ita fugiens, cùm audissent oportere se Romae martyrium subire, non abjecerunt eam profectionem.* Testium jam satis, cum [illegible] de Antiquorum traditione pendeant.

Eccl. I. 2. c. 26.

Athan. [illegible]

X. Non infirmanda esse ea de re antiquiorum testimonia, multa monent. 1°. Convenientissimum sanè fuit sciri locum, ubi Petro mors [illegible] est, ad distinguendum [illegible] martyrum oraculum; quo [illegible] crux ei pararetur? Quod Romanorum supplicium fuit: *Cum senueris extendes manus.* Locum autem in ignorantiam jacere, si in Romana [illegible]. Ecclesiae Romanae profectò notus erat Petrum supplicii locus, cùm indubitanter mortis ejus Clemens meminerit in Epistola ad Corinthios, [illegible] post est. Fingatur igitur tamen Petrum Romae sublatum de medio non fuisse, id ergo Christianorum Romae incolentibus explicatum fuit, Petrum nunquam in urbe posuisse vestigium, ut dum inde, & sepulcrum dicen confiteantur, & sepulchra contemplatique fuere. Qui fit ergo ut paucis post annis, non Ecclesia modò Romana, sed etiam Graeca, Gallicana, Carthaginensis, eam indubitatam animo opinionem, quòd Petrus Romae fuit functus sit, nemine quidem habentes adversus traditionem ejusmodi? Cur horum tale commentum, cùm Reliquiarum superstitio non dum opplevisset animos; aut quâ viâ potuit tam citò illam ex animis delere opinionem, quâ tenebantur, Petrum nunquam fuisse Romae? 3°. Gloriae decorique maximo Ecclesiis fuit, quòd & doctrinâ & sanguine Apostolorum condecoratae. Hinc [illegible] Tertullianus: *Felix Ecclesia cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt.* Qui fit ergo ut nulla praeter Romanam Ecclesia, in morte Petri exultare [illegible] apud se mortem praedicaret? 4°. Cum [illegible] Lugdunum, Carthaginem, Alexandriam, aliasque [illegible] [illegible]. 5°. Nec [illegible] trophaea ostendit & Antiqua [illegible] ac picturae conditae, & fama constans publicaque, quâ narrationem statuebat suam, & vetusta ea consuetudo Christianorum, insignium ad sepulchra Martyrum conventum suum agitare; quibus sanè adminiculis, adeò splendebat innotescebatque Petri sepulchrum, ut vix cognitionem [illegible] tum temporis poterat. Denique si [illegible] de loco Petrum [illegible] quo [illegible] Paulum Romae interfectum fuisse atque conditum? Unum nobis est argumentum sanè constans, in quo omnia fundamenta collocamus quae per annorum parvula, de Petri in urbem & adventu, & morte, immotam explicataque Veterum sententia.

Tert. de Praescr. c. 36.

XI. Argumentis octo, eruditissimus Spanhemius, Petrum in urbem adventus fictum detrahere voluit. Primùm silentio Lucae. Secundò, ex silentio Apostoli in sua ad Romanos. 3°. Ex circumstantiis [illegible] ad Romanos. 4°. Ex circumstantiis Epistolae ad Galatas. 5°. Ex absentia Petri, cùm Paulus Româ diversas Epistolas daret. 6°. Ex Clementis Epistola. 7°. A silentio Romanae historiae Scriptorum. 8°. Ab indictione. Quòd neque sub Tiberio, nec sub Caio, nec sub Claudio, nec sub Nerone Romae fuerit. Atque plenaque haec argumenta, tunc adversus Eusebianos, quibus vigintiquinque annos Episcopatus Romani [illegible] Petro, [illegible] tamen non movebunt Chronologorum, Lactantio Athanasioque subnixum. Sic est, neque Lucas in Actis, neque Paulus in Epistolis, sive & ad Romanos, & ad Galatas missis liberè scriptis, sive diversis Romae vinctus calamo exaratis, Petri meminisse potuit, quia nondum in urbem ingressus fuerat. Fatemur etiam, nec sub Tiberio, nec sub Caio, nec sub Claudio, Petrum venisse Romam. Ad eum adventus ejus tempus contendimus, imperante jam Nerone. Illud verò vix examen impugnat ex silentio tum [illegible] Clementis Epistola. At ut fallamur annis, Romanae silentium

Severa Nerone [illegible]

Spanhemius argumenta. [illegible]

Pauli in [illegible]

Pacem

Anno Dom. 64.

[illegible] historiæ, à clarissimo Spanhemio [illegible] debuit, cùm de nullo [illegible] Martyre commemoraverit historia, ne vel de Paulo quidem, [illegible] Romanæ [illegible]. [illegible] non neget mortuum in urbe [illegible]. [illegible] quidem [illegible] loci quo Petro [illegible] fuit, in eo non agitur [illegible], sed neque [illegible] Paulum & in urbe [illegible] fuisse; [illegible] Paulus ad Occidentis terminos venerit, *sub Imperatoribus subiisse martyrium*, nec illud tamen in urbe [illegible], ut si Puteolis, Neapoli [illegible] *sanguinem* [illegible]. [illegible] tamen ex Clemente à [illegible] Petrum, quem Paulum Romæ fuisse, eum [illegible] Martyrum multitudo Romæ morti [illegible] ad [illegible] Apostolos sese aggregaret, quod ipsis [illegible] debuit. Certè [illegible] Petrum martyrii notitiâ [illegible] fuisse Clementem, ipsius verba testantur: *Propter* [illegible] *Petrus* [illegible], *sed* [illegible] *labores sustinuit*, *atque ita martyrium passus*, [illegible]. [illegible] Clementem [illegible], quod Corinthiis [illegible]. [illegible] Petrum [illegible], quod [illegible].

XII. Quo tempore Petrus Paulusque [illegible] Evangelio, Matthæus, si credimus Irenæo, Evangelium conscripsit suum: *Matthæus in Hebræis ipsorum linguâ Scripturam edidit Evangelii, cùm Petrus & Paulus Romæ evangelizarent, & fundarent Ecclesiam.* [illegible] tamen [illegible] locum ubi à Matthæo conditum est, in [illegible], [illegible], hoc apud Synopsin legi quæ [illegible] Athanasio: *Evangelium secundum Matthæum*, *ab ipso Matthæo Hebraicâ dialecto conscriptum est*, *&* [illegible] *Hierosolymis.* Anno Claudii [illegible] conditum fuisse, [illegible] Chronologus [illegible]: *Hoc eodem anno*, inquit, *Olympiade ducentesimâ* [illegible] *anno* [illegible]. *Matthæus Evangelista primus omnium*, [illegible] *Hebræo sermone Evangelium scripsit.* Ex [illegible] Chronologus, neque [illegible], neque [illegible] Veterum [illegible]. [illegible] sunt verba hæc Eusebii: *Matthæus cum Hebræis primùm fidem prædicasset*, *inde ad alias quoque gentes profecturus*, *Evangelium suum patrio sermone conscribens*, *id quod præsentiæ suæ adhuc superesse videbatur*, *scriptis illis quos relinquebat*, *supplevit.* In eam [illegible] sententiam Eusebii [illegible], quod [illegible] Matthæum ad [illegible]. [illegible] illud [illegible] Gentium [illegible], [illegible] est. [illegible] Chronologus [illegible], quod [illegible] post [illegible] Apostoli ad Gentes sese converterint [illegible]. Sic apud Eusebium Apollonius, sic Clemens Alexandrinus: *Post duodecim annos* [illegible], [illegible]. [illegible] Nicephorus annos post [illegible] Domini quindecim, Matthæum ad scribendum [illegible]: *Primus Matthæus* [illegible] *Hebræis* [illegible] *sermone* [illegible] *Evangelium suum* [illegible] *annos post Christi ascensionem* [illegible] *scripsit.* [illegible], post Christi [illegible], [illegible] scriptum est Matthæi Evangelium. Denique vel [illegible] Patri [illegible]. [illegible] Irenæi [illegible], Evangelium Matthæi conditum non fuit ante Petri in urbem adventum, quem tamen anno Claudii secundo ipse copulat: non [illegible] Caio. Nec [illegible] Neronis [illegible] fuisse, [illegible] habemus, [illegible] de anno, [illegible] non possumus. Nulla tamen se magis [illegible] Chronologo quàm illa [illegible], quòd [illegible] Paulo & Petro Romanis [illegible], scribendo Matthæum operam dedisse. Ut Ecclesiæ aliquod [illegible] esset, quo [illegible] Neronis [illegible], [illegible] Apostolorum [illegible] in Evangelio [illegible] Ecclesiæ.

XIII. [illegible], Hebraicè [illegible] Matthæi fuisse [illegible]. Quæ [illegible], non [illegible] à nobis [illegible]. [illegible] Papias, [illegible], *quæ* [illegible] *Matthæus Hebraico sermone divina scripsit oracula.* [illegible], Pantænum in Indos Evangelium Matthæi reperisse, quod Bartholomæus Hebraicis literis conscriptum reliquerat, *Quod ad prædicta usque tempora servatum esse* [illegible]. [illegible] Hieronymus [illegible]. Pantænus, inquit, Matthæi Evangelium *Hebraicis literis scriptum*, [illegible] *Alexandriam secum retulit.* [illegible] de causa Veterum [illegible] à nobis non [illegible]. [illegible], Patrum [illegible] est, qui [illegible] testatur, se [illegible] Matthæi Hebraicum illud Evangelium, quod [illegible] à Christianis Hebræis, [illegible] ad [illegible], [illegible] qui Hebraicè [illegible]. Neque [illegible] Hieronymum, qui [illegible] Latinis [illegible] Matthæi Evangelium [illegible]. Quod [illegible] debuerat, cùm [illegible] versionem [illegible]. Quæ ipsa [illegible] est & Hieronymi [illegible] in [illegible] Evangelio, ad [illegible]: *Hoc verò cum in nostro sermone* [illegible] *de fonte quærendum est.* Jam verò Matthæi non Hebræorum, sed Græcum Hieronymus [illegible] Latinis Codicibus: *Hæc præsens*, inquit, *Præfatiuncula pollicetur* [illegible] *Evangelia*, *Codicum Græcorum emendatâ collatione.* [illegible] Matthæum, *Apostolorum* [illegible] *esse* [illegible] *Domini dictum acceperat* [illegible], *Docete omnes gentes*: [illegible] Græca [illegible] lingua magis conducebat, quàm Hebræa. Primi enim qui Hebræorum, [illegible] qui Græcorum fuit, [illegible] intelligebant. [illegible] Cæsaris in Commentariis legimus: *In castris Helvetiorum tabulæ repertæ sunt literis Græcis confectæ*, *& ad Cæsarem perlatæ*, *quibus in tabulis*, [illegible] *erat* [illegible]. [illegible] Ciceronis: *Græca leguntur in omnibus ferè gentibus*, *Latina suis finibus*, *exiguis sanè continentur.* Tantus Græcæ linguæ [illegible], ut vel in ipsa Romæ, [illegible] linguæ [illegible]

Anno Dom. 64.

cula. De Claudio Suetonius: *Splendidum virum Graecumque Provinciae Principem, verum Latini sermonis ignarum, non modo albo Judicum erasit, sed etiam in peregrinitatem redegit.* Canebat poeta [illegible]:

Nam quid tam [illegible], quam quod se non putat ullo Formosam, nisi quae de Tusca, Graecula facta est.

Cum igitur nulla lingua vulgatior foret, [illegible] ut Evangelia omnium latius spargerent. Ac sane Petrus & Jacobus, qui Judaeis [illegible] propterea, Graecam ut omnium adhibuerunt: qua etiam causa impelli debuit & Matthaeus, ut lingua N. Testamenti Scriptoribus communi [illegible] Hebraice [illegible] est Matthaei Evangelium, non ergo vetere purâque linguâ, sed Syriacâ, Hierosolymitanâque scriptum fuit, cùm prior illa Judaeis desiisset esse familiaris, doctis solummodo nota. Quam tamen linguam Patribus in mentem venisse, minimum probabilitatis habet. Ex quo intelligitur, in Veterum ea de re testimonio non multum esse praesidii. Scriptorem verò divinum Syriacam adhibuisse linguam scribendo Evangelio, non fit nobis verisimile, cum gens Judaeorum mox esset exscindenda penitùs, non ignorante Matthaeo. Abstinuit ergo invisâ genti invisae linguâ, ut [illegible] Evangelium. 3°. Omne suspicionis falsam Veterum eum esse [illegible] eo sermone, quod Nazaraeorum Evangelium pro ipso exemplari Matthaei à plerisque haberetur, docente Hieronymo: *In Evangelio quo utuntur Nazaraei & Ebionitae, quod nuper in Graecum de Hebraeo sermone transtulimus, & quod vocatur à plerisque Matthaei authenticum, homo iste qui aridam habet manum caementarius scribitur.* Epiphanius quidem [illegible], Nazaraeorum esse Evangelium Matthaei. Abstinuit autem [illegible] videtur exemplar, ejusmodi multa [illegible] authenticum fuisse. 4°. Eò credibile id Evangelio [illegible], quae Hierosolymitanorum in gratiam scriptum sunt, ut [illegible] Matthaei [illegible] mento. Quo tale Matthaei autographum quidem diligentissimè ab Ecclesia custodirent Hierosolymitanae fideles, velut pretiosissimum Apostoli monumentum, non secus ac Jacobi Episcopi Cathedram, sollicitè ad multos annos servavit. [illegible] non discedebat. Si bene conspectum nostra [illegible] Matthaei [illegible], plus honoris conciliaretur, utique [illegible] & incertum, credulisque persuasum, [illegible]

[illegible] post illam à Hierosolymis desertionem, [illegible] profecta sunt, cum Pellae discipuli domum haberent, à Christo de relinquenda Hierosolyma, migrandoque praemoniti, quid ejus monumenti [illegible] Matthaei illud exemplar. Quoque N. Testamenti [illegible], & Graecam linguam peregrinam in aedificationem cederet, persuasum habemus. De Apostolorum Actibus, Joannisque Evangelio, id quidem narrat Epiphanius: *Nec desunt qui de Joannis Evangelio conscriptum, illud Hebraicè translatum, Tiberiadae in Judaeorum Gazophylaciis asservari, & in secretioribus quibusdam penetralibus recondi, ad quod nonnulli ex his, qui se ad Christi fidem è Judaeis [illegible] & Apostolorum Actus, in Hebraicum sermonem perinde conversos è Graeco iisdem in thesauris habere multorum sermone perhibent.* Praeterea illud Hebraicum exemplar Matthaei, ex Graeco tamen scriptoribus nomine, cùm & antiquissimum esset, & solicitè custodiretur, utcum vetusta traditioni praebuit, quòd Hebraicum Matthaeus scripserit, scribendum historiae suae.

XIV. Antiquorum [illegible] in infelici opinio, Petri orationibus Simonem Magum [illegible]. Variant [illegible] testimonia. Etenim Constitutionum Auctor, liber sexto caput nono, solius Petri precibus Simonem corruisse perhibet, cui consentit Arnobius, libro secundo: *Viderant enim currum Simonis Magi & quadrigas igneas Petri ore difflatas & nominato Christo evanuisse.* At Petro, Paulus ab aliis adjungitur ut corruerit Simon. Etenim, verba sunt Sulpitii, *nam illustris illa adversus Simonem Petri ac Pauli congressio fuit. Qui cum magicis artibus, ut se Deum probaret, [illegible] populo inspectante, dejectus est.* Sed & Petri gloriae participem Paulum facit Cyrillus, Catechesi sextâ. *Delectabit autem [illegible], per [illegible] Simonem, illum calumniatorem [illegible] Petrus & Paulus cum essent Praesides Ecclesiae, & [illegible] esse ipsum Simonem, [illegible].* Quo [illegible] commentum, multis persuasum, docente Augustino ad Casulanum Epistolâ: *Et quidem & hoc opinio plurimorum, quamvis eam perhibeant falsam plerique Romani, quod Apostolus Petrus cum Simone Mago die Dominico certaturus, propter ipsum magnae tentationis periculum, pridie cum ejusdem urbis Ecclesia jejunaverit, & consecuto tam prospero gloriosoque successu, eumdem morem retinuerit.* Addit Arnobius, Simonem pondere praecipitatum suo, cruribus jacuisse praefractis, post deinde perlatum Brundam, cruciatibus & pudore defessum, ex altissimi culminis se rursum praecipitasse fastigio. In alio Simonem periisse loco, tradit Hegesippus de excidio Hierosol. l. 3. c. 2. *Fracto debilitatoque crure Ariciam concessit, atque ibi mortuus est.* Ex qua diversitate, incipit se prodere fabula. Huic tamen traditioni fidem adjunxerunt Baronius, Bellarminus, Petavius, Cabassutius, aliique innumeri. Non est tamen ex pari eorum Pearsonus, qui excitationem in eam rem à Baronio tribuit multitudini, addito & Chrysostomi homiliam in Acta XVIII, quae de pugna Petri cum Simone, lapsuque Magi tacite nil habens. [illegible] *Procul positos abest, namque Simonem, et quid Apostolis illis non pervenerant.*

XV. Nec verò magna meruisse admiratio, quòd non infelicem monumentum ac Simonis illa volatus est, nam saeculo nomine [illegible] cum ab Iuvenale fabula nostrorum memorabiles dissimile:

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] Romanis,

Margin notes: Suet. l. 5. c. 16. — Hieron. in Matth. 12. — Epiph. h. 29. c. 7. — [illegible] — De Simonis Magi casu. — Sulp. hist. l. 2. p. 369. — August. Ep. 86. — De casu Icari [illegible]. — Juvenal. [illegible]

ANNO Dom. 69.

Romanis, ignotæ Simonis prodigiæ, Apostolico ore diffatæ fuissent. Neque rem tanti momenti, quâ maximus Religioni favor conciliabatur, oblivioni tradidisset Justini Apologia. Nullo [illegible] argumento Romana perstringi [illegible] potest, à qua positam Simoni statuam credidit Justinus, quàm si infamem Dei eiusdem, palam omniumque Romanorum coram oculis, à Petro suffictam memorasset. Iccircò tamen Simonis de casu, & volatum præterit Justinum, præterit & Irenæus, præterit Lactantius, præterit Eusebius, cui persuasum imperante Claudio, Simonem periisse? *Simonis quidem vis ac potentia, cum ipso simul autore brevi extincta deletaque est.* Satis diu autem regnasset impurus ille Magus, si artibus suis ab initio Claudii ad usque Neronis vel decimum, vel tertium & decimum annum dementasset Romanos. Per [illegible] autoritatem Eusebii Valesius hæc scribit. *Ex his Eusebii verbis perspicuè colligitur, Simonis Magi interitum Romæ contigisse Principatu Claudii Augusti. Nam Eusebius scribit Petrum regnante Claudio Romam venisse, statimque Simonis magicas artes [illegible] adventu discussas, & cum autore ipso destructas fuisse. Eusebium secutus Simonem [illegible] accidisse scribit.* Jam verò si imperante Claudio Simon extinctus est, actum est de ipsius volatu, qui ab ejus assertoribus in regnum Neronis confertur. 2°. Volatum Simonis vidisset, dubitassetque Plinius, eumque, qui *aëra corpore posset, credidisset esse Deum.* Neque utiquam potuisset magicam spernere & pro nihilo habere, quæ tot tantosque effectus admirabiles palam in urbe edidisset. Tot autem verbis in artes magicas invehitur Plinius: *Proinde ita persuasum sit, intestabilem, irritam, inanem esse artem, [illegible] veneficas artes pollere, non magicas.* Nulla profectò efficere venena possunt, ut homo tam [illegible], volet alter in auras. 3°. Sacrorum magicorum cupidissimum Neronem fuisse clamat [illegible] *Magos & [illegible] tenuerat.* De proposito Neronis [illegible] Plinius. *[illegible] Deos imperare concupiit, nec quicquam generosius voluit. . . . Magos secum adduxerat Tiridates. Magicis etiam cœnis eum initiaverat.* Quòd si præstigiis, ut nunc, sunt, Neronis [illegible] quidem non potuisset Plinius: *Quo noster [illegible] immensum & indubitatum exemplum est falsæ artis, quam dereliquit Nero.* Non solùm quidem, sed mirandi Simonis ac volatu deprehendisset in Magorum mysteria, quorum ope potuisset homines quoque curru in sublime vehi ad abeundas cœli regiones. Quô & observatione Plinii, [illegible], Eusebiique Chronologiam non siti conflare intelligitur. Quòd cum Simon in aere sublevatus ac volitans orationi Apostolicâ dejectus fuisset, ob id Neronis jussu, tàm Petrum quàm Paulum damnatos esse contendunt 3. Kalend. Jul. anno Neronis currente XIII. Quo tempore magica ut vana falsaque, in contemptum à Nerone fuerat adducta. 4°. Falsi notas atque vestigia de Simonis volatu inducunt mutuo Romanæ silentium historiæ. Quippe incredibile sit Tacitum, Suetonium, Dionem de casu tam mirabili nil prorsus commemorasse, qui Romanorum in ore atque animis versabatur, ac maxime in Christianos persecutionis ansam Neroni præbuerat. Multò magis utique ignotum Simonis curriculum memorasset Suetonius, quàm ignoti cujusdam, *Qui in spectaculis primo statim conatu, juxta cubiculum* [illegible]. Neque etiam probabile est, quod nobilem Petri victoriam, consecrato tanti certaminis die, non illustrasset Ecclesia Rom. Tum profectò fuisset [illegible] sunt preces publicæ, sacraque nonnulla, quæ [illegible] illo Simonis casu, statuâ ejus quam Justinus [illegible] sse putabat, penitus obscuratur. Etenim non satis inter se conspirant, quòd Simon & aere delapsus, cruribus præfractis jacuerit, & divinos honores statua consecratâ à Romanis acceperit. Petrum potius coluissent, cujus [illegible] in Constitutionibus, quæ ascribuntur Apostolis [illegible] libros nomine Christi & discipulorum ejus conscriptos [illegible] paucos Autorem. Suspectum nobis hanc esse de Simonis libris, nomine Christi editis, traditionem, [illegible] apud Justinum, Irenæum, Eusebium, Epiphanium [illegible] Simonem qui se pro Messia vendicabat, libros nomine Christi & discipulorum ejus contexisse. Non tamen inficias imus quin Simon libros ediderit aliquos, cum Hieronymus in posteris vel his laudaret, quæ suo loco recitamus.

XVI. Alia igitur de causa Nero in Apostolos invaluit, quam & subjicit Lactantius: *Cum animadverteret non modò Romæ, sed ubique quotidie magnam multitudinem à cultu [illegible] & ad Religionem novam damnatâ vetustate transire, ut erat execrabilis & nocens tyrannus, prosiluit ad excidendum cœleste Templum, delendamque justitiam, & primus omnium persecutus Dei servos, Petrum cruci affixit, & Paulum interfecit. [illegible]* Non ope humanâ, non largitionibus Principis, aut Deûm [illegible] infamia, quin jussum incendium crederetur. Ergo abolendo rumori, Nero subdidit reos, & quæsitissimis pœnis affecit, quos vulgus Christianos appellabat. Igitur primò correpti qui fatebantur: deinde indicio eorum multitudo ingens. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis [illegible] ut [illegible] essent, aut flammandi, atque ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur. Hortos suos ei spectaculo Nero obtulerat, & Circense ludicrum edebat, habitu aurigæ permixtus plebi, vel curriculo insistens. Unde miseratio oriebatur tanquam non utilitate publicâ, sed in sævitiam unius absumerentur. Ad tristem hunc laternam allusit Juvenalis Satyra prima:

Pone Tigellinum, tædâ lucebis in illa
Qua stantes ardent qui fixo gutture fumant,
Et latum mediam sulcus deducit arenam.

Ad usque annum sequentem continuata persecutio, quæ vitam eripuit Apostolis.

Anno Domini [illegible] — Anno U. C. [illegible] Olymp. [illegible] Pont. [illegible] Neronis [illegible]

Coss. *Silius Nerva, & Atticus Vestinus.*

I. HIs Coss. gravis in Neronem, tempo- simul & aucta conjuratio, in quam cer- tatim nomina dederant Senatores, Equites, mi- lites, feminae etiam, cùm odio Neronis tum favore in C. Pisonem, qui claro apud vulgum rumore erat, per virtutem, aut species virtu- tibus similes. Nec facile cognitu, cujus instinctu concitum, quod tam multi sumpserunt. Luca- num Poetam propriae causae accendebant, quod famam carminum premebat Nero, prohibue- ratque ostentare. Lateranum Consulem de- [illegible] tum, nulla injuria, sed amor Reipublicae socia- [illegible] Firmandum robur in Fennio Rufo Prae- [illegible]] ficiebant, quem vitâ famâque laudatum [illegible]] inus saepè in veterem adducerat, quasi adul- terum Agrippinae, & ultionem intentum. Epicha- ris aegre conjuratorum moras ferens, Volusium Proculum Misenensium in classe Chiliarchum, allicere conatur Neroni infensum, quod occi- dendae Agrippinae inter ministros, non ex ma- [illegible] tamen conjuratorum retinet Epicharis, unde Proculi indicium irritum fuit, quamvis ea quae audierat, ad Neronem detulisset. Accita quip- pe [illegible], & cum indice composita, nul- [illegible], facile confutavit. Ipsa tamen in custodia retenta est, suspectante Nerone haud falsa esse, etiam quae vera non probabantur. Conjuratis tamen metu proditionis, placitum maturare caedem, apud Baias in villa Pisonis, cujus amoenitate captus Caesar, crebrò ea ven- titabat. Sed abnuit Piso, invidiam praetendens si sacra mensae, Diique hospitales, caede quo- lisceunque Principis cruentarentur. Tandem Ro- mae Circensium ludorum die, qui Cereri cele- bratur, [illegible] Aprilis, eoque destinato, Or- [illegible] composuerant, ut Lateranus quasi [illegible] familiari orarer, deprecabundus, & genibus Principis accedens, prosterneret in- cautum, premeretque, animi validus, & corpo- re ingens, jacentemque alii trucidarent, primas sibi partes expostulante Scevino, qui pugionem [illegible] bo qui velut magno operi sacrum. Mirum quà [illegible] omnia cohibita sunt, donec pro- [illegible] tum tempus è domo Scevini. Qui pridie [illegible], multo sermone cum Antonio Natale, dein regressus domum, testamentum obsignavit, vetustumque obtusum asperari saxo, & [illegible] nem induscere jussit, eamque curam Milichio liberto mandavit, vulneribusque ligamenta, quibus sistitur sanguis, parare jubet. Consilio rationis fuit cuspidi luce, Milichus in hortos Ser- vilianos pergit, deductusque ad libertum Ne- ronis Epaphroditum, mox ab eo ad Neronem, urgens periculum docet. Telum quoque [illegible] [illegible] Scevinus raptus per milites, fortiter se defendit. Adjicit dictis constantiam. Incusat ultrò intes- tabilem & sceleratum, tantâ vocis ac vultus securitate, ut labaret indicium, nisi Milichum uxor admonuisset Antonium Natalem multa cum Scevino ac secreta collocutum, & esse utrosque C. Pisonis intimos. Acciris Natalis, & diversi interrogantur, Quisnam is sermo, qua de re fuisset. Tum exorta suspicio, quia non congruentia responderant, [illegible], & tormentorum aspectum ac minas non tulere. Epicharis quae primum quaestione diem con- tempserat, cùm postero ad eosdem cruciatus re- traheretur, vinclo fasciae quam pectori detraxe- rat in modum laquei ad arcum sellae restricto indidit cervicem, & corporis pondere connisa tenuem jam spiritum expressit. Lucanus, Quin- ctianus, & Senecio, promissâ impunitate cor- rupti, quo tarditatem excusarent, Lucanus Atillam matrem suam, Quinctianus Glicium Gallum, Senecio Annium Pollionem amico- rum praecipuos nominavere.

II. Lucanus penè signifer conjurationis ex- titerat. Aegrè quippe ferens recitare se, lubidò, [illegible] Neronem accessisse, neque verbis apud Principem, neque factis extanctibus, post haec [illegible] tis, clamore cum Neronis ventris crasso, sic mi- nimum Neronis, magna cum sessorum fuga pronunciaret, *sub terris tonuisse putes.* Sed & famoso carmine, tum ipsum, tum potentissi- mos amicorum, gravissimè proscidit. Decretâ [illegible], ut [illegible], matrem quoque innocentem inter socios nomina- vit, sperans impunitatem, sibi apud parricidam [illegible] profuturam. Impetrato mortis arbi- trio, codicillos ad patrem de corrigendis qui- busdam versibus suis exaravit: epulatusque lar- giter, brachia ad secandas venas medico prae- buit. Recordatus carmen à se compositum, quo [illegible], versus quos ea [illegible] eaque illi suprema vox fuit.

III. Piso conjurationis princeps, abrumpi- tis brachiorum venis. Testamentum foedis ad- versus Neronem adulationibus, amori uxoris Arriae Gallae dedit, quam degenerem, & solâ corporis formâ commendatam, amici matri- monio abstulerat. Proximam necem Plautii Laterani Consulis designati Nero adjungit adeò properè, ut non complecti liberos, non illud breve mortis arbitrium permitteret. Raptus in locum servilibus poenis sepositum, manu Statii Tribuni trucidatur, plenus constanti silentio, nec Tribuno objiciens eandem conscientiam. Laterani nobilis domus erat, quae postea usu- essit Christianorum, conversa in Ecclesiam, Lateranensem dictam, de qua Hieronymus Epi- stolâ xxx. ad Oceanum: *Ante diem Paschae in Basilica quondam Laterani, qui Caesareo gladio truncatus est.* Sulpicius Asper rogatus à Nerone causas conjurationis, respondit, Quoniam alio pacto tibi non poteram subvenire. Subrius Fla- vius Tribunus interrogatus à Nerone, Quibus causis ad oblivionem sacramenti processisset? *Oderam te, inquit, nec quisquam tibi fidelior militum fuit, dum amari meruisti. Odisse coepi, post- quam parricida matris, & uxoris, auriga, histrio, & incendiarius extitisti.*

IV. Seneca ad diem conjurationis ex Cam- pania [illegible] apud quartum lapidem suburbano rure substiterat. Illo propinqua ves- pera Tribunus venit, & villam globis militum sepsit. Tum ipsi cum Pompeia Paulina uxore, & amicis duobus epulanti, mandata Imperato- ris edidit. Cui liberè respondit, Se ratione va- letudinis & amore quietis excusasse, quod Pi- sonem

[illegible]

Anno Domini 69.

Tacit. lib. 15.

Tacit. Annal.

Anno. cit. Lucan.

Tacit. lib. 15.

Sueton. in Nerone.

Seneca a morte.

Anno Dom. 65.

[illegible] Seneca voluntariam mortem pararet, nil tristitiæ in verbis ejus, aut vultu deprehensum confirmavit. Ergo regredi, & indicere mortem jubetur. Silvanus, tribunus Tribunus, qui & ipse conjuratus erat, monitum à Fenio Præfecto, ut jussa Cæsaris exequeretur, intromisit ad Senecam unum è Centurionibus, qui necessitatem ultimam denunciaret. Ille interritus poscit testamenti tabulas, ac denegante Centurione, conversus ad amicos, *Quando*, inquit, *meritis eorum referre gratiam prohiberetur, quod unum jam tamen & pulcherrimum habebat, imaginem vitæ suæ relinquere*. Monet uxorem, desiderium mariti solatiis honestis tolerare. Illa contra manum percussoris exposcit. Cui Seneca non invidens exemplo: *Sit hujus tam fortis exitus, constantiæ penes utrosque par claritudinis plus in tuo fine*. Post quæ eodem ictu brachia ferro exsolvunt; Seneca quoniam senile corpus, & parvo victu tenuatum, lenta effugia sanguini præbebat, crurum quoque & poplitum venas abrumpit. Interim ducente tradimento, Statium Annæum diu sibi medicinæ probatum orat, [illegible] frustra, frigidus jam artubus & clauso corpore adversum vim veneni. Exin balneo illatus & vapore ejus exanimatus, sine ullo funeris solemni crematur. At Nero nullo in Paulinam proprio odio, ac ne glisceret invidia crudelitatis, inhiberi mortem imperat. Hortantibus militibus, servi libertique obligant brachia, premunt sanguinem. Vixit paucis postea annis laudabili in maritum memoria, [illegible] in eum passionem [illegible].

Tacit. l. 15.

De Senecæ Epistolis ad Paulum.

V. Octo, breviſſimæ Senecæ ad Paulum Apostolum [illegible] Epistolæ, extantes apud Sixtum Senensem [illegible] libro secundo. Quas [illegible] Baronius [illegible] Paulus [illegible] Seneca [illegible] Quod [illegible] [illegible] quoque [illegible] hanc Seneca [illegible] [illegible] quæ [illegible] quem [illegible] [illegible] ait, *liberare se loquentem illum Jove libertatem*. Quod dictum Christianum non est [illegible]. Non nescimus quidem, hæc legi apud Hieronymum, libro de Viris illustribus: *L. Annæus Seneca Cordubensis, Sotionis Stoici discipulus, & patruus Lucani Poëtæ, continentissimæ vitæ fuit, quem non ponerem in Catalogo Sanctorum, nisi me illæ Epistolæ provocarent quæ leguntur à plurimis, Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum, in quibus cum esset Neronis magister, & illius temporis potentissimus, optare se dicit ejus esse loci apud suos, cujus sit Paulus apud Christianos*. Ejusmodi quoque Augustinus fortassis fuit, aliquas Senecam Epistolas misisse Paulo; sic enim scribit ad Macedonium: *Meritò ait Seneca, qui temporibus Apostolorum fuit, cujus etiam quædam ad Paulum Apost. leguntur Epistolæ*, [illegible]

Hieron. de Script. Eccl.

August. Ep. 54.

Doctorum virorum esse de quibus Augustinus Hieronymusque [illegible], [illegible] quæ hodie circumferuntur, explorerum est. Quippe ea deprehenduntur quorum meminit Hieronymus. Utrum vero genuinæ [illegible] ad Paulum Epistolæ quædam, quæ etiamnum periisse [illegible], Augustinus atque Hieronymus, obscuræ quæstionis est. Ut enim possibile fuit, Senecam audisse sæpius Paulum, cujus vincula in celebritate fuerunt apud Prætorium, sic & ad eum dedisse literas valde dubium, & nostro judicio falsum. Priora sane sæcula de Epistolis ejusmodi nil audierunt. Non præteriisset Tertullianus, non Clemens, non Eusebius. Tum auxilians Paulus haud composuisset Senecam, qui magnum agebat hypocritam, utpote qui numina adoraret quæ sibi erant ludibrio. Insuper potuit plenissimè Paulus retexisse literas, quo casu, ad honorem sane Canonicarum Epistolarum ascendissent, utpote tantundem in animis suis ab Apostolo exaratæ. Vero igitur similius est, Pauli ad Senecam & Senecæ ad Paulum Epistolas, penitus esse subditicias, quam inconsultò vere illustriores [illegible].

VI. Cæterum ut hic quidem est prætereundum Olympiadem CCXI. quæ currente anno celebrari debuit, jubente Nerone in sequentem fuisse dilatam. Hanc etiam in Eusebii Chronico de Olympiade silentium, teste Pausania: [illegible] *prætermissa est*. De ipsa Olympiade & Neronis [illegible] Philostratus, qui [illegible], nos dicta sic: *Cum confestim [illegible] suam eam ludos celebrari, Nero Eleensibus jussit in adventum suum illos differre, ita ut sibi potius quam Jovi sanctificatum viderentur*. Certo hæc dilatæ sunt, ut ludos adesset. *Quæ diversissimorum* [illegible] *tempora* [illegible] *ducta* [illegible] *posse*. Olympia quoque [illegible] *conservationem* [illegible].

Olympias CCXI. dilata.

Pausan. l. 6.

Philostr. in vita Apollon. l. 5.

Sueton. Ner. c. 23.

Idem Pausan.

VII. Dum humano sanguine Roma perfunditur, Senatus propemque jam [illegible] [illegible], [illegible] cultum, [illegible] sacerdotis [illegible], quæ Judicem deformem volebant. Sed Nero nil prosilium Senatum opus esse dicteus, seque unum adversus mandata & religione Judicum morem haberet [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] loginus [illegible], ne [illegible], ut sordidum sibi [illegible] videbat [illegible] gerent. Postremo funus potius, [illegible] Judæorum apparuisse [illegible] Post funus ludovi, Poppæa moritur [illegible], [illegible] gravida [illegible] est. Corpus non igni absumtum, ut Romanus mos, sed Regum externorum consuetudine differtum odoribus conditur, tumuloque Juliorum infertur. Poppæa vero adeo delicatè vixit, ut mulas quibus vehebatur, haberet aurea [illegible] solidis calceatas, & quingentas asinas, quæ recens peperissent quotidie mulgerentur, ut [illegible] lacte lavaretur. Formam etiam & nitorem corporis magno studio curabat, adeoque cum aliquando se non satis bene forma in speculo cerneret, mori priusquam [illegible] [illegible] optavit.

Tacit. l. 16.

Dio l. 62. [illegible]

Poppæa [illegible] & [illegible].

VIII. [illegible] Judæa. Ad diem [illegible] populo [illegible]

Anno Do. 65.

te, nonâ horâ nocturnâ, tantum circa aram & Templum totum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur, & hoc usque ad mediam permansit horam. Orientalis porta Templi, cum esset aerea & gravissima, & sub vesperam vix à viginti viris clauderetur, ferrisque seris vinctis obseraretur; visa est noctis hora sexta sponte patescere. Festo die quem Pentecosten vocant, noctu Sacerdotes interius Templum more suo ad divinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum, quemdamque strepitum senserunt, postea verò subitam vocem audiere, quae diceret, Migremus hinc. Extat apud Josephum insignis anni character. Dies festus azymorum in octavum Aprilis incidit, teste Josepho. Epacta Lunae est xv. Novilunium ergo Martii xxvi. proindeque Luna xiv. Aprilis octavo assignatur: quo liquet non ex phasi, sed ex Calendario suo Judaeos [illegible].

Joseph. de bel. l. 7.

IX. Inchoatam superiore anno persecutionem, exercere continuavit Neronis furor, qua Petri Paulique sanguine respersus est. Nostra autem Chronologia & Baronianae, quae anno Dom. LXVII. & Hieronymianae, quae anno LXVIII. [illegible] hos anteponenda esse videtur. Neque Antiquorum desiderantur suffragia. Audiatur Epiphanius: *Post Apostolorum Petri Paulique necem, quae in annum Neronis duodecimum incurrit.* Pars autem anni Neroniani duodecimi, ad praesentem spectat, utpote Octobris tertio & decimo incipiens. Consentit Sulpitius Severus: *Hoc initio in Christianos saevire coeptum. Post etiam datis legibus Religio vetabatur, palamque edictis propositis, Christianum esse non licebat. Tum Paulus ac Petrus capitis damnati. . . Dum haec Romae geruntur, Judaei Praesidis sui Gessi Flori injurias non ferentes, rebellare coeperunt.* Bellum autem Judaicum incoepit anni sequentis mense Maio, proindeque A[illegible] ferendum. Quod etiam ab Orosio factum: *Primus Nero Romae Christianos suppliciis & mortibus affecit, ac per omnes provincias, pari persecutione excruciari imperavit, ipsumque nomen exstirpare conatus Beatissimos Christi Apostolos Petrum cruce, Paulum gladio occidit. Mox acervatim miseram civitatem obortae undique clades oppressere. Nam subsequente Autumno tanta urbi pestilentia incubuit, ut triginta millia funerum in rationem Libitinae venirent.* Jam verò saeva haec lues in Nervae & Vestini Consulatum incidit: *Tot facinoribus foedum annum etiam Dii tempestatibus & morbis insignivere. Vastata Campania turbine ventorum, qui villas, arbusta, fruges passim disjecit, pertulitque violentiam ad vicina urbi, in qua omne mortalium genus vis pestilentiae depopulabatur, nulla caeli intemperie quae occurreret oculis.* Cùm itaque hoc maximè tempore, persecutio in Ecclesiam Romanam vires effuderit suas, vero proximum est & Apostolos tunc fuisse passos, dum Christianis summum terga contudit, laxatam tamen haud [illegible]. Quòd si Nerva & Vestino Coss. Petrus & Paulus ad mortem damnati non fuerint, horum alterum concedendum, aut geminam à Nerone persecutionem Christianis suscitatam fuisse, aut unam eandemque, ab anno Domini LXIV. ad LXVIII. usque continenter perdurasse: neutrum autem verisimile. Tantum fuit persecutionis incendium, ut eo intervallo extincta prorsus deletaque Ecclesia in urbe fuisset, si tamdiu viguisset.

Hoc anno Petrus & Paulus [illegible] passi.

Epiph. [illegible]

Sulp. l. 2.

Oros. l. 7. c. 7.

Tacit. l. 16.

X. Utrùm eodem tempore mactati sint Apostoli, non adeò liquet variantibus Antiquorum sententiis. Diem sane festum Apostolorum ignorarunt, aut certè non tradiderunt Clemens, Eusebius, Hieronymus; imò de anno non consentiebant Veteres, necdum de die martyrii certi forent. Ut de natali Apostolorum ac de ipso Christi, sentiendum idem videatur praecisum. Quod etiam longum post, tandem facta sensim conspiratione, Junii XXIX. fuerit designatum, quemadmodum & Natale Domini XXV. Decemb. assignatum est. Certè inter utriusque obitum Prudentium annum interposuit ubi scribit Hymno [illegible]:

Unus utrumque dies pleno tamen innovatus anno
Vidit superbâ morte laureatum.

Prudentium sequitur Arator:

Cum natura dedit geminos quos addidit Astris,
Non eadem tamen una dies, annoque voluto
Tempore sortitum repetita passio lucem.

Hic veteribus Autorem, ante scholia Oecumenii praefixum accensset Scaliger, in Eusebianis animadversionibus, sed ut vir praestantissimus memoriâ lapsus sit, valdè miramur. Etenim ibi qui Petro ultimus fuit, mentionem non movet ille Autor. Haec tantùm habet: *Quartum* [illegible] *In urbe Roma sepelitur* XXIX. *Junii.* At Gregorius Turonensis accedit Prudentio: *Paulus post revolutum anni circulum, eo die quo Petrus occubuit passus est.* [illegible] hoc addit: *Vindemia decerptus est Paulus, & anni vertente Thomae apparuit.* Auctor etiam Sermonis 28. de Sanctis, apud Augustinum eorum est sententiae, qui vario tempore Apostolos mortem obiisse praedicant: *Currunt itaque utrique ad palmam martyrii, & utrique perveniunt ad coronam, non quidem eodem temporis cursu, sed anni vertentis occursu.* Diverso tempore prorogavit Anonymus Scriptor de Vita & morte Petri & Pauli, ut observavit Patricius Junius. Quippe Autor est, Paulum quinque annis post Petrum [illegible] Justinum & Irenaeum, fontem habet neque [illegible] Dionysio [illegible], qui secundo seculo floruit, eodem tempore martyrium Apostolorum [illegible] Cajumque testes adjungit Baronius anno LXIX. n. 4. Immeritò tamen, cùm ejus rei non meminerint. De Caio [illegible] ille Valesius: *Quid si Caius de tempore martyrii Apostolorum idem dixisset quod Dionysius, non Eusebius id tacuisset hoc loco.* Cassiodorus verò haec tradit: *Sylvano & Othone Coss. Romae S. Petrus & Paulus Apostoli occisi sunt à Nerone.* In quibus de martyrii die, nec mentio quidem [illegible] reperitur. Bucherianus Catalogus, qui ineunte IV. seculo conditus est, haec quidem habet: *Petrus passus est autem cum Paulo, die tertio Kal. Julias.* Non omnibus tamen usus fuit ista traditio. Vetus apud Oecumenium auctor, narrat Petrum sepultum esse Junii XXIX. Est autem creditu difficillimum, eodem die Petrum & crucifixum, & sepultum, cùm cruciati diutius de infelici ligno penderent. Praeterea in Laterculo Silvii, ad diem VIII Kal. Martias legitur *depositio SS. Petri & Pauli.* Nullo [illegible], Martii potius XXII. quàm Junii XXIX. assignabitur. Extat in Codice Theod. Lex Valentiniani,

Anno Dom. 65.

[illegible] Petrus & Paulus

Arat. [illegible]

Greg. Tur. [illegible]

[illegible]

in qua legitur de Quinquagesimæ diebus; *Quo tempore & commemoratio Apostolica passionis.* At Gothofredi explicatio est verosimilior, his verbis *passio Apostolica, Acta Apostolorum* designari, quæ tunc legebantur. Ut ii fallantur qui [illegible] Apostolorum [illegible] tur eadem, in diverso die passum Apostoli, prorsus nescimus, nihilque omnino opus esse ad veritatem manifestandam.

XI. Progredimur nunc ad ea quæ celeberrimum spectant Apostolorum martyrium. De Petro legitur apud Ambrosium: *Idem Petrus postea victo Simone, cum præcepta Dei populo seminaret, doceret castimoniam, animavit animos Gentilium. Quibus eum quærentibus, Christianæ animæ deprecatæ sunt, ut paulisper cederet. Et quamvis esset cupidus passionis, tamen contemplatione populi precantis, inflexus est. Rogabatur enim, ut ad instituendum & confirmandum populum se reservaret. Quid multa? nocte muros egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, urbemque ingredi, ait, Domine, quò vadis? Respondit Christus, Venio iterum crucifigi. Intellexit Petrus ad suam crucem divinum pertinere responsum. Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem passione suscepti [illegible]. Intellexit ergo Petrus, quod [illegible] [illegible] [illegible]* [illegible] de hac Traditione multa nobis injiciuntur scrupuli. Primùm enim veteribus amplius omnibus ignota fuit, nisi benè multi martyrii Petri mentionem moverunt. Deinde non satis consentit cum Scriptura. Cum enim imminente sibi supplicio Petrus Christum jam monitorem habuisset, *certus quòd futurum sit deponere tabernaculum meum, sicut Dominus noster Jesus Christus declaravit mihi*, Nil opus erat miraculosâ ejus Servatoris apparitione, & declaratione, *Vado iterum Romam crucifigi.* Quæ si vera est, posterior illa esse debuit, cujus Petrus meminit in Epistola, quæ liberâ, non coactâ manu exarata est. Infuper quæ in Apocryphis libris de Paulo scripta sunt, in Petrum etiam collata videntur, ut pares forent de gloriâ & honoribus. Aberravit fortè memoria Ambrosii, nomen Petri, in illud Pauli substituens. Ex quo factum, ut autoritatem Ambrosianâ permotus Gregorius Magnus, in Psal. 4. Pœnitential. eandem etiam traditionem exhibeat. Constat enim, ab Origene scriptum esse: *Quid si cui placet admittere, quod in Actis Pauli scriptum est, iterumque à Servatore dictum, Denuo debeo crucifigi.* Ut vero propius sit, in Petrum hæc quoque fuisse translata. Firmat argumentum Athanasius: *Petrus quoque qui ob metum Judæorum in latebras se induit, & Paulus Apostolus in sporta demissus, & ita fugiens, cùm audissent oportere se Romæ martyrium subire, non abjecerunt suam profectionem.* [illegible] versus Athanasii aptari non possunt, *Non abjecit suam profectionem.* Quòd si recipimus [illegible] ut sanguinem funderet martyrio, nullis Romanorum [illegible] fugiendum, ne discederet ab officio: quemadmodum tamen Paulo monstratum fuit ad Christianorum fletus, rogantium ut abjiceret consilium eundi Hierosolymam. 4°. Si Petro Christus apparuit, oportuit de Cœlo descenderet: non enim falsâ imagine suam ludebat Apostolum. Christum [illegible] [illegible] Cœlo, Acta Lini memorant atque Hegesippus. Acta quippe exhibent Petrum lachrymis indulgentem, dum Christum ad Cœlum ascendentem [illegible] [illegible]. Hegesippus verò hæc narrat: *Ubi ventum est ad portam, videt sibi Christum occurrere, & adorans eum dixit, Domine, quò vadis?* Adfuit ergo Christus præsens corpore suo, in porta Romana conventus, quod incredibile videtur, ipso docente Petro, oportere ut Christum Cœlo capiant, *usque ad tempora restitutionis omnium.* Cui accedit, geminum opus fuisse miraculo, ut conspiceretur in nube; defensio scilicet ejus, & occultatione gloriæ, quâ divinum corpus circumvestitur. Atqui tanti non erat Petri admonitio hæc, ut ad ea geminata opus miraculo forent. Absque Christi descensu visibili sufficiebat, aut nocturnum visio, qualis obvenerat Paulo, ut migraret in Macedoniam; aut editum à Cœlo Sermo [illegible], quale auditum apud Antiochiam, mittendis Apostolis Saulo atque Barnabæ; aut sacri arcanus instinctus, quo mentem Apostolorum Dominus crebrò dirigebat; aut denique Prophetæ vaticinium alicujus, quale fudit Agabus, portendens Paulo Hierosolymam contendenti vincula. Quid multa? Unum Christi è Cœlo descensum novit Scriptura, non geminos adventus, alterum privatum, alterum publicum. [illegible] Unum Angeli nunciant Apostolis, unum Paulus Corinthios docet. Itaque Bellarminus probabilius [illegible] [illegible] [illegible] *apparere potuisse B. Petro.* Nec vero impossibile [illegible], ut unum corpus in pluribus locis [illegible]. 5°. Traditionis incredibilitatem adauget Baronius, qui Petrum è carcere aufugisse scribit: *Non deerat*, inquit, *ad hæc prosequenda autoritas custodum ejusdem Processi & Martiniani, quos Petrus converterat sacro baptismate.* Fugiebant quidem Apostoli, antequam raperentur in carcerem. Inauditum verò est ipsos unquam arripuisse fugam è custodiâ publicâ, quo facto multos offendissent manifestè. Rectè & sapienter Athanasius: *Hoc & B. Martyres temporibus persecutionum observabant. Fugiebant cùm persecutionem patiebantur; dum latebant observabant curiosè; ubi verò inventi essent, martyrium obibant.* Quæ porro fabularum plurima in scriptis Pseudo-Lini continentur, de ejusdem Processi & Martiniani [illegible], Petro ad fugam [illegible], & velo ad supplicium euntis Paulo, à Plautilla dato, & tribus militibus Longino, Acestio, Megistio conversis, aliisque ejusmodi fuerunt, indigna putamus Annalibus.

XII. Apostolorum supplicium subituros, *Extra portam Trigeminam perductos esse*, ex Traditione narrat Baronius. Ut autem opinioni huic aliquam veri speciem conciliet, vetus extra urbem portam fuisse ostendit. Nam non quidem locum Plauti carmina:

> Credo ego istoc exemplo tibi esse eundum actutum extra portam,
> Dispessis manibus patibulum cùm habebis.

Fuit Athenis, & in aliis Græciæ urbibus, porta una, quam [illegible] vocabant, quâ ad supplicium educebantur capitis damnati. Certe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisse. Vulgata hæc etiam Romanis supplicia. [illegible] quæ per [illegible]

Anno Dom. 65.

Erit Tiberius pulvis, qua flumen labitur propinquo,
[illegible]
Et crucis & gladii testes, quibus irrigat eodem
Bis fluxus imber sanguinis per herbas

An Petrus verso capite crucifixus? [margin]

XIV. Petrum affixum fuisse cruci, magno Antiquorum consensu traditum est. Unum Sanctus audiat Athanasium: *S. Athanasio dat que S. Petrus a ipso agnosci.* Locum tamen Athanasius non indicavit. Fallor, an non hunc tamen? *Et Petrus etiam quod olim Judaeos fugeret, [illegible], [illegible] se autem.* Atque [illegible] non mediocre modo, sed etiam morte ... [illegible] ... quandoque patibulo conditur. De Judaeis sane Josephus [illegible] *crucis & odio, & ludibrii causa.* Quae in versum crucifixorum [illegible] fuisse capite, apertè ostendunt. De Martyribus Ægypti Eusebius: *[illegible] capite deorsum verso clavis confixi.* Legitur & in Martyrologio R. *In Citona S. Callopii Martyris, qui sub Maximo Praeside, post alia tormenta, verso in terram capite cruci affixus, [illegible]* ... [illegible] ... *Video istic cruces non unius quidem generis, sed aliter ab aliis fabricatas, sunt qui capite in terram verso suspendunt.* Itaque non desunt ex Veteribus, qui tali modo periisse Petrum tradiderunt. Tales apud Eusebium Origenes: *Petrus ad extremum Romam veniens, cruci suffixus est, capite deorsum demisso.* Propè similia narravit [illegible] Hippolytus, libello de duodecim Apostolis: *Petrus quidem cum praedicasset Evangelium in Ponto, Galatia, Cappadocia, Bithynia, Italia atque Asia, postea a Nerone crucifigitur, capite deorsum verso.* Petrum quoque paulo aliter [illegible], esse, narrat in Dialogo Palladius [illegible]. Id etiam credimus Hieronymo scribenti, *Petrus martyrio coronatus est, capite ad terram verso.* Non minus [illegible] probatur asseverat Baronius: *[illegible] S. Petrum [illegible] loqui, Petrum capite deorsum verso, & in sublime pedibus elevatis cruci confixum fuisse.* Earum id crucifigendi genus, quod speciale est, a communi illo distinguitur: quocirca qui primo modo ad mortem missi sunt, non absolutè *crucifigi* dicuntur, sed adjectâ [illegible] [illegible] ... Hippolytum atque Origenem. [illegible] ... simpliciter crucifixum scribitur, [illegible], quòd pedibus in sublime elevatis, mortuus sit. Quod adderent non dubitant, si novissent Petrum eo crucifixum modo, cum longè gravius autem dolor esset, qui capite deorsum verso, quàm qui recto verum relinquebant. De morte Petri Tertullianus: *Ista felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine profuderunt: [illegible]* Quod si [illegible] Petrum capite [illegible] ... [illegible] ... Domini [illegible] ... *Petrus [illegible] persecutus: Dei servos, Petrum cruci [illegible]* ... *[illegible] saepè comprehensos, & custodiae traditos, ignominiaeque affectos, postremò Romae crucifixum est.* Itaque utrum recto, inverso capite Petrus de medio sublatus sit, facias in ambiguo esse potius, quam hoc vel illo modo perire potuit. Neque exploratum est, clavis an funibus Petrum cruci donatus fuerit. Vinculorum meminit [illegible]: *Tunc Petrus ab altero cingitur, cum cruci astringitur.* Clavos memorat Athanasius [illegible], *alios quidem spinis [illegible] [illegible], [illegible] S. Apostolum [illegible]* ... [illegible] ... Petrum.

[margin notes: Athan. ... ; Joseph. de Bel. l. 6. c. 22. [illegible]; Euseb. l. 8. c. 8.; Martyr. April. 7.; Euseb. l. 3. c. 1.; Hieron. de vir. ill.; Baron. An. 69. n. 13.; Tertul. de Praesc. c. 36.; Lact. de Mort. Pers. c. 2.]

XV. [illegible] [illegible], [illegible] Petrum vestigia affixum fuisse cruci, quam ex Prudentio [illegible] [illegible] [illegible], quo [illegible] [illegible], non credere non possumus. Non tamen [illegible] Veterum [illegible] [illegible] fuisse autem. Narrant enim, Petrum precibus impetrasse, ut verso deorsum capite crucifigeretur, quod legitur in Actis Lini: *Non enim me decet servum elevatum, ne crucifigi ut Dominus [illegible] pro salute totius mundi crucifixus est.* Fragmentes ergo ex illa sua modestia, inverso capite tolli in crucem: *Ut, inquit, [illegible]* ... *Petri* [illegible] Prudentii

Primum Petrum rapuit sententia legibus Neronis,
[illegible]
Ille tamen veritus celsae decus aemulando mortis,
Ambire tanti gloriam Magistri,
[illegible]
[illegible]

Nam [illegible] ... [illegible] ... Petrum [illegible] ... [illegible] ... capite deorsum verso, clavis confixi. Martyrio [illegible] ... Imprudens temerariaque est ea postulatio [illegible], cujus habenda est ratio, ut vel metus doloris succumbat. Incredibile sic igitur, Petrum graviorem sibi optasse cruciatum, quàm à Judicibus mandabatur, quod tamen ejus animum [illegible] [illegible]. [illegible] ad verba Domini fuisse quadrant: *Alius te cinget, & transferet quò nolis.* Quo loquit, Petrum, cum senex [illegible], aliquid ex carnis infirmitate [illegible] ... [illegible] ... hinc, ob innumeram angustiarum suam ordinatamque, qui ad vocem formandam necessarius est.

[margin notes: Ambr. c. 43.; [illegible]; Pruden. Peri. Steph. [illegible]; Joan. 21. 18.]

Denique non minus est ad notum, qui Judicum decreto mortem obeunt, optata, gravia morum supplicia, nec tortoribus, aut inferioribus Judicibus integrum est, vel ad latum unguem de supplicio [illegible] Atque si Praetor edixerat Petrum [illegible] caput ejus crucem, eâ utique ratione judicium contexere tradi moriebat debuit. Caeterum Neronis ad persecutionem, [illegible] Petri perditione martyrium, ex Clemente Alex. [illegible] *Apud B. Petrum, cùm uxorem suam duci ad supplicium vidisset, gaudet [illegible] quòd à Deo vocatam & [illegible] [illegible] hortatorio & consolatorio verbo [illegible] Memor nominis Domini.* Quae omnia non [illegible] [illegible] adversus martyrium.

An Paulus [illegible] fuerit?

XVI. Hactenus de Petri martyrio, de Pauli quoque supplicio dicere nunc aggredimur. An[illegible] *cum Beza sanguine Apostoli* [illegible] fuerit, nostrum Martyrem fuisse virgis ceciditum Baronius: *Petri autem quem morte supplicio affectos tradit ambo, Petrus & Paulus, more Romano virgis caesi fuisse traduntur.* Argumentum hoc [illegible] columna illa, quâ in ambo Apostolos alligatos, & virgis caesos ferunt. Extant adhuc praedictae illae reliquiae in Ecclesia Sanctae Mariae Trans pontem, ubi à Romanis in honore habentur. Petrum quidem, ut pote crucifixum, virgis de more caesum fuisse facilius largimur, Paulum verò civem Romanum laceratum esse virgis non credimus, saltem id incertum est. Nota est Porcia Lex, de qua sic commemorat Cicero: *An de ferendo aliquo contra Legem Porciam* [illegible] *aut de* [illegible] [illegible] *plura dicenda sunt?* Neque hic dissimulare, quam apertè in Verrem invectus sit, quòd contra Romanum civem ad virgas damnaverit: *Caedebatur virgis in medio foro Messanae civis Romanus, Judices, cùm interea nullus gemitus, nulla vox alia illius miseri inter dolorem crepitumque plagarum audiebatur nisi haec, Civis Rom. sum. Hac se commemoratione civitatis* [illegible] *à corpore depulsurum arbitrabatur.* Hic Prudentii carmen adscribere licet:

[illegible]
Magnique refert vilis an sit utilis,
Gradu civium forsitan [illegible]

Itaque solo Romani civis nomine, admonet pondere [illegible] supervit Paulus: *Num hominem Romanum, & quidem indemnatum causâ, licet vobis flagellare?* Neque illa martyrii Philippensium [illegible] causa fuisse, postquam Paulum & [illegible] ceciderunt, nisi vulgatum [illegible] fuisset cives R., poenae expiandae immunem esse. Ut tradit autem Baronius [illegible], observat ex Lege XII. Tabularum, cives Romanos, [illegible] delicti damnatos, verberibus primùm affectos capite plecti: *Cùm igitur apud omnes [illegible] Paulum ejus criminis judicio [illegible] & condemnatum, antequam ultimo supplicio subjiceretur, virgis caesum fuisse, nullus jure poterit dubitare.* [illegible] fuisse virgis: *Misit lictores nudatos virgis* [illegible] *securique feriunt.* Frustra tamen est [illegible] Porporati, cùm in eo cardo rei vertatur, utrùm Paulus a civium excluderit privilegio. Cui [illegible] [illegible] Etenim si [illegible] fuisset [illegible], admittens Paulo virgis fuisse, ad debito poenâ non tam[illegible]quisissent saevum. Cùm eâ proeli, dicam sorti [illegible] & humana jura [illegible], quod gravissimam persecutionem gravissimum sunt indictum. Neminem Veterum scribit Paulum virgis fuisse caesum. Imo ex dictum, ex quibus intelligatur caesum non fuisse. Paulum *Joannem ante* [illegible] *commemorat*, [illegible] Tertullianus de Praescriptionibus capite 36. Ut ergo Joanni dat [illegible], nullo praeeunte facto [illegible] virgis, sic [illegible] *Pauli* [illegible], nullâ flagellandi [illegible] poenâ. Videntur Lactantii, Eusebii, Sulpitii scripta de virgis in supplicio Pauli [illegible] [illegible]. De virgis enim fabulosa sunt Acta Lini, quae [illegible] sunt [illegible], multo & [illegible] & [illegible] officium: *Paulum autem Romanae* [illegible] *caput secundum Romanas leges* [illegible] Quòd si secundum Romanas leges interfectum est, non igitur virgis caesus, quibus cives [illegible] [illegible]. Quin etiam in Martyrologio R. [illegible] legitur, *Paulus gladio animadversus.* Quales virgas [illegible], quibus contra [illegible] Sancto Apostolo poena [illegible]? [illegible] si movebent. Praeterea Christianorum urbis civium complures [illegible] ad mortem [illegible], quibus privilegia sua [illegible] fuerint servare: nullus in ea [illegible] supplicio verberum virgarumque [illegible]. In Attalum vehementer plebs [illegible]: *At Praeses postquam civem Romanum esse comperit,* [illegible] *custodiam* [illegible] Et ne civium violentur privilegia, in ea persecutione, imperante M. Aurelio, mittit, *Quicumque cives Romani reperti sunt, capite truncari, reliquos tradere sunt bestiis.* Sic nobilis ille Martyr Apollonius capitali supplicio damnatur, non etiam virgarum fuit.

XVII. Ubi Paulo caput amputatum, à [illegible] [illegible], quem lacteo [illegible] largiter manasse, Veterum nonnulli scripsere: Ambrosius sermone LXIX. *De Paulo verò ait,* [illegible] *gladio percussisset, decurrit* [illegible] *lactis magis unda quam sanguinis, &* [illegible] *S. Apostolum* [illegible] *splendidum potius quam cruentum.* [illegible] *quidem* [illegible] *in S. Paulo* [illegible] *est. Quid enim* [illegible], *si abundet lacte* [illegible] *Ecclesiae, sicut ipse ad Corinthios ait, Lac vobis potum dedi, non escam.* [illegible] *De cervice ergo Apostoli pro sanguine lac manavit.* Rem alibi narrant Acta Lini: *Itaque de corpore ejus, unda lactis in vestimenta militis exilivit, & post ea sanguis effluxit.* [illegible] [illegible] Apostolum: *Quale lucis totum, Paule, sanguinem excepit, qui lacteum apparuit in illius veste, qui te pati alligavit? Qui quidem sanguis barbarum animam mollem reddidit ductorem, ut efficeretur ut ipse eam* [illegible] *sequeret.* Non igitur ut Ambrosius habet, *De cervice Apostoli, pro sanguine lac manavit.* [illegible] verum de Martyris corpore fluxit cruor, ubique discat Chrysostomus, ut [illegible], sanguinem [illegible] excepit. Vult autem Chrysostomus sanguinem, quem lictoris vestis [illegible], lac apparuisse. [illegible] [illegible] [illegible], sanguinem in veste apparuisse lacteum. Non tamen ergo [illegible] coloremque sanguinis purpureum, sed [illegible] oculis, lactis colore [illegible] speciem. Quae autem quaedam de [illegible] [illegible] [illegible] primum illud est, quod Acta [illegible] progressu [illegible] Imperatoris [illegible]

Justin. Apol.

Act. 22. 25.

Baron. An. 69. n. 8.

que: *Aiunt autem quidam, quod etiam lac cum sanguine fluxerit, ita ut omnes insipientes diro lamentarentur.* Ceterùm quæ ex Ambrosio & Chrysostomo hîc afferuntur, profundo lac Pauli è vena pro sanguine manasse, non sunt tanti, cum eruditis fidem, vel fortè dubiis habeantur. Profundum apud Veteres de eo miraculo silentium est. Quòd si placeat Ambrosii sermonem ascribi, opus traditio ex Apocryphis monumentis orta, nil sibi afferat probationis. Id miraculi silentio non obruisset sanè Clementis Epistola: *Paulus propter æmulationem in vinculis septies coniectus, verberibus cæsus, lapidatus, patientiæ præmium retulit: & in Oriente & Occidente verbi Præco factus, illustrem fidei suæ famam sortitus est, in justitia mundum universum instituens, & ad Occidentis terminos veniens, & sub Præfectis martyrium subiens, sic è mundo migravit.* [illegible] que cum miraculis conjuncta. Neque ullus ante Ambrosium Scriptor Ecclesiasticus, loco sanguinis, lac è Pauli cervice manasse scribit. Argumentum manifestum, hoc Patribus fuisse incognitum. Quin etiam dissentiunt inter se Chrysostomus atque Ambrosius, quod commentum natum est indicium. Martyrologia ipsa de eo miraculo silentium agunt. Ut ubique perinde introduxisse lubet hanc fidem traditione [illegible]. Pauca non aliena sunt de Apostolorum martyrio verba Maximi: *Petrus & Paulus martyrium perciderunt in urbe Romá, quæ principatum & caput obtinet nationum, [illegible] superstitionis erat, illic caput quiescerent sanctitatis.* [illegible] imus laudibus enarrarem.

XVIII. Ceterùm verba Clementis de Paulini martyrio, aliquantum noctis habent: Μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων. Hinc variæ traditionum conjecturæ. Vocem pluralem ut à Clemente fuisse usurpatam monet Sanctius, ut significaretur ultimis Paulum cruciatibus defunctum non sub Nerone modò, sed sub Galba quoque, Othone & forsan Vitellio. At Chronologia huic adversatur Antiquitati, quæ Pauli supplicium confert in Neronis imperium. Neque Galba, Otho, Vitellius nihil ob Christianorum persecutionem infamiâ notati sunt. Quin etiam [illegible] Cæsarem ipsum nuncupat, qui μαρτύρησας cruentam mortem designat, quam sub uno tantum Cæsare obiret potuit. [illegible] poterat tamen ἡγουμένων, non Cæsares, quod vocabulum Augustis significandis non usurpatur, præcipuè cum unus solus rerum potiretur, [illegible] Præfectis [illegible] Burrho, Nero duos Prætorio cohortibus imposuit, Fenium Rufum, & [illegible] Tigellinum. Imperante Adriano, Similis & [illegible] Prætorio [illegible] Præfectis Prætorii criminum inquisitio delegabatur: Ceterùm [illegible] tamen quoque conspirationis nec mirè subsistit, accusso indiciis ad prodendum Fenium Rufum, quem eundem conscium, & inquisitorem non tolerabant. [illegible] numeroque crudelis [illegible] sæpius [illegible] ut plures forte quam ipsum. A Præfectis Prætorio Tribuni, Centuriones, milites missi solebant ad plectendos reos. Sic apud Tacitum ponit Flavii Veiani Nigri Tribuni mandatur: *Et ille multum trepidans, cum nec duabus ictibus caput amputavisset, sævitiam apud Neronem jactavit, sesquiplagâ à se interfectum dicendo.* Similiter mitto aliquid à Præfectis Tigellino, vel Fenio Rufo legatur, Paulum decollavit. Quæ cum scribi à Clemente rectissimè potuit, Paulum sub Præfectis [illegible] perculsum non displicere, periit Apostolus, ante xx Aprilis currentis anni, quo conjuratores in Neronem eousque destinati fuerunt. Equidem si Indiculo Bucheriano, & pervulgatæ traditioni fides, Paulus Junii xxix, est immolatus. At si rerum volumus, vacillat ea traditio, quæ non ante quartum sæculum è tenebris emersit, neque ubique antiquum admittebatur. In Cappadocia quidem Pauli festum Januario celebrabatur, vel Decembri vertente, post Natale Dominicum, Auctore Nysseno in Oratione funebri Basilii: *Primum inter Apostolos & Prophetas spiritualem* [illegible] *Petrus, Jacobus, Joannes, Paulus: deinde post hos consertam videns suæ pastor & magister, præsentem solus celebritatem suspicerat.*

XIX. Pervetusque pervulgatumque est traditio, quem [illegible] Petrum in Vaticano, Paulum in via Ostiensi fuisse sepultum, quæ de re Caius Scriptor vetustus hæc habet apud Eusebium: *Nam sive in Vaticanum, sive ad Ostiensem viam pergere libet, occurrent tibi trophæa eorum qui Ecclesiam illam fundaverunt.* Prudentius hymno 12.

Dextra Petrum regio tectis tenet aureis receptum,

[illegible]

Namque supercilio saxi liquor ortus excitavit

Fontem perennem chrismatis feracem.

Labentibus annis, magno virorum concursu celebrata sunt Apostolorum monumenta. Augustinus scribens ad Madaurenses: *Videtis,* [illegible] *piscatoris patronus etiam mortuus deprecatur ille diadema gestans.* Fidem tamen detrahimus Gregorio, qui plus nimio credulus talia refert: *Eo tempore quo passi sunt, Apostoli, ex Oriente venerunt, qui eorum corpora sicut suorum civium repeterent, quæ ductæ usque ad secundum urbis milliarium, in loco, qui dicitur ad Catacumbas, collocata sunt. Sed dum ea inde levare omnis multitudo eorum conveniens niteretur, ita eos vis tonitrui atque fulgoris nimio metu terruit atque dispersit, ut talia denuo nullo modo attentare præsumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex pietate Domini meruerant, levaverunt, & in locis quibus nunc sunt condita, posuerunt.* Equidem Acta Linii, mire fabulis benè multis referta, corporum Apostolorum ab Orientalibus nefandum translationem. Imò si credimus Actis, Marcellus Presbyter Petri corpus condidit, aromatibus traditis [illegible] ab Orientalibus ex luctu fuisse. Sed hanc Gregorii traditionem rejicit in Dissertationibus [illegible].

XX. Veteres eruditorum in judicio quæstio, utrùm omnes Imperii partes depopulatam sit Neroniana persecutionis incendium? Non ignoramus id in Orosio Legi: *Auxit hanc molem facinorum ejus, temeritas impietatis in Deum. Nam primus Romæ Christianos suppliciis & mortibus affecit,* [illegible] *imperavit. Ipsumque nomen exstirpare conatus*

Margin notes (left): Chrysost. [illegible]. — Maxim. Serm. 6. — De Pauli martyrio [illegible] Clementis. — Tacit. l. 14. c. 51. — Dio l. 69. c. 18. — Tacit. l. 15. c. 67.

Margin notes (right): Anno D.o. 65. — Nyss. [illegible]. — De Petri & Pauli sepultura. — Euseb. h. l. 2. c. 25. — August. [illegible]. — Gregor. [illegible]. — Gregor. l. 3. Epist. 30. — Utrùm persecutio Neroniana in provincias propagata? — Oros. l. 7. c. 7.

[illegible], [illegible] *Christi Apostolos, Petrum* [illegible], *Paulum gladio* [illegible]. Tanti tamen non [illegible] est Orosii [illegible], ut [illegible]. Major [illegible] apparet [illegible], ex Lactantio [illegible]: Nero [illegible] *non modo Romae, sed* [illegible] *desciscere à cultu idolorum, &* [illegible] *novam damnatâ vetustate* [illegible]. [illegible] *exsecrabilis ac nocens tyrannus, prosiluit ad* [illegible] *caeleste Templum, delendamque justitiam.* [illegible], per [illegible] Provincias, [illegible] Neronianam persecutionem [illegible]. [illegible] colligere [illegible] videmur Clem. ex Epistola: *Propter calamitates & casus adversos, qui nobis acciderunt, fratres dilecti,* [illegible] *animum adjecisse* [illegible], *&* [illegible] *inter vos* [illegible]. [illegible] *& audaciâ in tantam vesaniam* [illegible], *ut* [illegible] *nomen vestrum, & ab omnibus amari dignum* [illegible]. Ex sermone Clementis Romani [illegible] proprium, *Casus adversos qui nobis acciderunt.* Tum verò status Ecclesiae Corinthiae gravissimâ seditione agitatae, quam nec dum extinguebatur, cum Epistola [illegible] est, [illegible] jam Romae persecutionis flammâ, argumento est, non disturbatam à Nerone fuisse Corinthiorum tranquillitatem. Incredibile [illegible] [illegible] Ecclesiam potuisse, ut contra Presbyteros seditionem moveret, dum flammis circumdabatur, & Neronis à carnificibus, [illegible] [illegible] relinquebantur. Saltem [illegible] quod ab Ethnicis bellum [illegible], [illegible] oppressisset, ut ad opem [illegible] Claudii, Ephebi, Valerii, [illegible], Fortunati operâ, quos Ecclesia Romana misit Corinthum [illegible] pax. Denique inter laudes, quas à Clemente complures Corinthiis [illegible] esse concessas, [illegible] non [illegible] [illegible] constantiae, quâ tormenta fortiter perferebant. Nullum quoque est admonitionis vestigium, quâ [illegible] ob [illegible] seditionis peccatum, [illegible] ipsis fuisse persecutionis castigationem, quemadmodo Paulus aliquot [illegible] ad [illegible] scripserat, ob varia flagitia, [illegible] calamitatibus fuisse [illegible]. Potentissima haec sunt indicia, Neronianae vexationis incendio correptam non fuisse Corinthum, cui nulla Clemens [illegible] debuit in eo casu consolationis remedia. Praetereà si [illegible] jubente Nerone, variae Christiani supplicio [illegible], Romani, aliique complures, persecutionem in [illegible]. [illegible] Christianis grassata est, [illegible] fidei celeberrimam. Ad eos tamen non pertigisse Neronis [illegible], eò liquet, quòd tantae cladis [illegible] non fuisset Eusebius Caesareae Episcopus: [illegible] quae gesta [illegible] illic civitatem, scriptam reliquisset in historia, quam profundum ea de re silentium agit. Denique [illegible] persecutionem: *Igitur* [illegible] *qui fatebantur, deinde indicio eorum multitudo ingens haud perinde in crimine incendii quam odio humani generis* [illegible]. [illegible] de [illegible] incendio, Nero [illegible] Christianos [illegible], [illegible], qui in Provinciis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quam non spectante crimine hujus infamiae. Nostram [illegible] opinionem Tertullianus: *Consulite Commentarios vestros. Illic reperietis primum Neronem in hanc sectam* [illegible] *Romae* [illegible], *Caesariano gladio ferocisse.* Ut non in omnes [illegible] Ecclesias, sed in solam Romanam [illegible]. [illegible] pariter quoque Antiochenum Episcopum, [illegible] Hierosolymitanum, [illegible] Caesareensem, [illegible] [illegible] Ethnicis, [illegible] Clero [illegible] morte [illegible] fuisse, de quibus nec vel [illegible] Annales. Eò igitur [illegible], quòd [illegible] Orosiusque, ut Sulpitius quoque Severus contigit: *Nero primus Christianum nomen tollere aggressus.* . . . . *Hoc initio in Christianos saeviri coeptum. Post etiam datis legibus Religio vetabatur, palamque edictis propositis Christianum esse non licebat.* [illegible] à Nerone [illegible] Religionem [illegible] [illegible] fuisse promulgata, non credimus, repugnante & Corinthiae, & Orientis Ecclesiae statu: & nullus unus Superum decretorum ejusmodi [illegible]. [illegible] tamen non [illegible], sed [illegible] quoque [illegible], Christianos morti fuisse devotos, quod & indicavit Tacitus: *Haud perinde in crimine incendii, quàm odio humani generis* [illegible]. [illegible] Religio [illegible] persecutionis causam praebuerit. [illegible] quidem [illegible], quae [illegible], [illegible] Suetonius: *Afflicti suppliciis Christiani, genus hominum superstitionis novae ac maleficae.* Non [illegible] tamen [illegible] persecutionem [illegible] ad [illegible] Provincias. Hinc solum colligi potest, quòd Christianum [illegible] nomen, [illegible] Nero voluerit, quos & [illegible] [illegible], & [illegible], à quo [illegible], [illegible], decrevit esse [illegible]. Sic [illegible] in [illegible] Isidis Sacerdotibus, Deae Templum [illegible], & [illegible] in Tyberim mergi Tiberius jussit, quam cladem [illegible] non [illegible], qui [illegible] imperii [illegible]. Sic [illegible] Claudius Judaeos Româ pepulit, quibus tamen in aliis [illegible] consistere licuit.

XXI. [illegible] Apostolorum, quos Ecclesiae Romanae praefuerunt, non est sine controversia, [illegible] Antiquorum traditione. Quae de re Hieronymus: *Clemens quartus post Petrum Romae Episcopus, siquidem secundus Linus fuit, & tertius Cletus, tametsi plerique Latinorum secundum post Petrum Apostolum putant fuisse Clementem.* Neque ab ea videtur recedere [illegible] commentariis in Esaiam: *Clemens, inquit, vir Apostolicus, qui post Petrum Romanam rexit Ecclesiam.* [illegible] Tertullianus: *Hoc enim modo Ecclesiae Apostolicae census suos deferunt. Sicut Smyrnaeorum Ecclesia habens Polycarpum, ab Joanne collocatum refert: sicut Romanorum Clementem, à Petro ordinatum edit.* Quae de primo Episcopo [illegible] Polycarpo [illegible] est. Eadem quoque sententia fuit, [illegible], [illegible] tamen [illegible] Epistolam Clementis ad Jacobum Domini fratrem. [illegible] Petrum [illegible]: *Dies mortis* [illegible]. *Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui* [illegible] *& doctrinae Cathedram* [illegible]. [illegible], Linum, Cletum, Clementem ab Apostolis ordinatos,

Anno Dom. 63.

denti, Presbyterorum nomine simul administrabant Ecclesiam, ut fecerant ejus fatum morem. Rem aeu ... visa est Rufino, in Praefatione ad Gaudentium Episcopum: *Quidam requirunt quomodo, cum Linus & Cletus, in urbe Roma ante Clementem fuerint Episcopi, ipse Clemens ad Jacobum scribens, sibi dicat a Petro docendi cathedram traditam, cujus rei hanc accepimus esse rationem, quod Linus & Cletus fuerunt quidem ante Clementem Episcopi in urbe Roma, sed superstite Petro videlicet, ut illi Episcopatus curam gererent, ipse verò Apostolatus impleret officium. Sicut invenitur etiam apud Caesaream fecisse, ubi cum ipse esset praesens, Zachaeum tamen a se ordinatum habebat Episcopum. Et hoc modo utrumque verum videbitur, ut & illi ante Clementem numerentur Episcopi, & Clemens tamen post obitum Petri docendi susceperit sedem.* Eodem sane tempore Romanae praefuisse Ecclesiae Linum atque Clementem, [illegible] Constitutiones: *Certiores vos facimus, Linum Claudiae filium, Ecclesiae Romanorum Episcopum primum a Paulo ordinatum, post mortem verò Lini Clementem, quem ego Petrus secundum ordinavi.* Itaque [illegible] administrabant Linus & Clemens. Linus ut primus Presbyterorum, cui defuncto, aliut sive Cletus, sive Clemens successit. Ipse Epiphanius Episcoporum Apostolis suffectorum, meminit his verbis: *Hac quidem ratione poterant viventibus Apostolis, Petro scilicet, ac Paulo, Episcopi alii subrogari, quòd ii quidem illi, praedicandi Evangelii gratiâ in alias urbes regionesque profectionem susciperent.* Caeterùm cum vivente collegio Presbyterorum in collegio unus collegis fuit ordine superior, primas Lino partes non invitè concedimus, consentiente majore Antiquorum numero. Multum apud nos valet auctoritas Irenaei antiquissimi Patris, qui ab Ecclesia Lugdunensi Legatus ad Romanum missus fuerat: *Fundantes igitur & instruentes B. Apostoli* [illegible] *Lino Episcopatum administrandae Ecclesiae tradiderunt. Hujus Lini Paulus in his quae sunt ad Timotheum Epistolis meminit.* [illegible] Catalogus Pontificum Romanorum à Bucherio editus, qui aliquid antiquitatis prae se fert, utpote quarto saeculo conscriptus, ita de Lino scriptum reliquit: *Linus annis duodecim, mensibus quatuor* [illegible] *fuit temporibus Neronis, a Consulatu Saturnini & Scipionis usque Capitonem & Rufo*, hoc est, ab anno Domini LVI. ad LXVII. Quae tamen obscura utcumque fatemur, ut mox declarabimus. Sic ergo nullus fuit scrupulus, plures in Ecclesia Rom. Episcopos ab Apostolis creatos esse, quorum numerus [illegible]. Quorum Episcoporum primus Linus à Paulo [illegible], cui successit [illegible] Clementem, quem Petrus ordinavit. Cleto jam penitus [illegible] Clemens [illegible] qui insignem ad Corinthios Epistolam scripsit, [illegible] sive primo Presbytero, qui ordinis causâ collegas suos antecedebat.

Clem. Const. l. 7. c. 46.

Epiph. h. 27. n. 6.

Iren. l. 3. c. 3.

Quid videatur [illegible] Episcoporum?

XXII. In constituenda Pontificum Romanorum Chronologia, eruditi dissentiunt atque laborarunt, Henschenius, Papebrochius, Pagius, Pearson Cestriensis Episcopus, atque Dodwellus. Nec mirum impensum hunc laborem operam dedisse, cùm in successione Episcoporum, magnum Heterodoxi subsidium ponant adversus haereses, Schismaticosque argumentum. Omnium quotquot audivimus unum tangar nominare Pearsonium, ut nostrum omnium Baronium, in praedicanda successione Pontificali frequentissimum: *Erant quidem successiones Episcoporum in Apostolicis* [illegible] *eorum debent comprehendam aspergere, ex quibus argumentum a Patribus confectum est irrefragabile, cui Haeretici dentibus nunquam respondere ausi sunt.* Itaque quid veterum sit in successione, accuratius perpendere est operae pretium. Primum pervagata successio momenti est ad probandam antiquitatem, argumentique numero [illegible] Philosophorum, Templi Hierosolymitani demonstrarunt antiquitatem. Ita erat & disceptatio exorta Judaeos inter & Samaritas, de sacris ipsorum: *Cum Sabbaeus & Theodosius cessissent Andronico, ut prior diceret, exorsus a Lege approbavit ejus Sanctitatem & Religionem, ostenditque per continuas Pontificum successiones Sacerdotes usque ad sua tempora propagatos, & ab omnibus Asiae Regibus majestatem ejus loci honoratam donariis. Garizitani verò,* [illegible] *nihil haberent* [illegible] plura, variis successionis gradibus, ostendit Pontificum Judaeorum & Antiquitatem & originem [illegible] *igitur successi à primo Anno usque Phannium, quem belli tempore seditiosi declararunt Pontificem* LXXXIII. numero. Eodem penè argumento utitur Tertullianus adversus Haereticos: *Edant ergo origines Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus, aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiae census suos deferunt, sicut Smyrnaeorum Ecclesia Polycarpum à Joanne collocatum refert, sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum itidem, perinde utique & caeterae exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant.* Eâdem quoque viâ, Ecclesiastica munera ab Apostolis manasse ostendit Epiphanius: *A quo Episcopo, Jacobo, & praedictis Apostolis, successiones Episcoporum & Presbyterorum in domo Dei constitutae sunt.* Epiph. h. LXXIX. Legatur & Irenaeum l. 3. c. 3. Ex altera parte, Haeretici [illegible] *suas successiones deducerent,* ut ostenderent quoque ex Apostolis originem repetebant, ut ex Clemente Alex. novimus: *Inferiùs autem circa tempora Adriani Imperatoris fuerunt, qui haereses excogitarunt, & perveniunt usque ad aetatem Antonini senis majoris, sicut Basilides, quamvis Glauciam sibi ascribat magistrum, ut ipsi gloriantur, qui fuit interpres Petri. Similiter autem Valentinum quoque audivisse ferunt Theodadem. Is autem fuit Pauli familiaris.* Itaque cum novitatis postulat Clemens: *Ultimum est,* inquit, *ex antiquissima & verissima Ecclesia has esse excommunicatas, ut quae his sunt adhuc inferiores, tempore fuisse novatas ac adulteratas esse haereses.* [illegible]

Pears. de [illegible]

Joseph. l. 13. c. 6.

Tert. de Praescr. c. 32.

Clem. Alex. Strom. 7.

An ex successione [illegible] probandum [illegible]

XXIII. Valet etiam successio [illegible] Schismaticorum temeritati. Quod argumentum non fuit ab Optato [illegible] observatum: *Igitur negare non potes, scire te in urbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sede-*

[illegible] Apostolorum caput . . . ut jam Schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret. Ergo Cathedra unica quae est prima de dotibus, sedit prior Petrus, cui successit [illegible] . . . Denique si Macrobio dicatur ubi illic sedeat, numquid potest dicere in Cathedra Petri? . . . [illegible] . . . Ergo restat ut fateatur socius vester Macrobius, se ibi sedere ubi aliquando sedit Encolpius. Si & ipse Encolpius possit interrogari, diceret, se ibi sedere ubi ante sedit Bonifacius Ballitanus. Deinde si interrogari potuisset, diceret, ubi sedit Victor Garbiensis, a vestris parentibus de Afric[a] ad paucos erraticos missus. Hunc sane sequeretur, Schismaticorum principes esse [illegible] Christiana societate, quae numquam dividi debuit. Ex successione vero potest infragabile argumentum ad Catholica doctrinae traditionem comprobandam, uti censet clarissimus ille Pearson, credere non possumus, nisi successioni munera illa quoque conjungantur, quae doctrina est. Neque enim plurium Episcoporum eadem doctrinam propagatio, [illegible] eorum esse [illegible]. Requiritur ut ipsorum doctrina cum Scriptura conspiret. Succedebat Anno [illegible], qui à Pharisaeis deicit ad Sadducaeos, teste Josepho. Marco succedebat Petrus Mongus, Alexandrinus Episcopus, qui Chalcedonensem Synodum publice anathematizavit. Evodio Ignatioque succedebat Petrus, cognomento Fullo, qui anathemate eos percussit, qui non dicerent Deum crucifixum. Ex cyclicis Basilisci literis constituebant Petrus ille Gnapheus, Anastasius Hierosolymorum Episcopus, Paulus Ephesi Archiepiscopus, constituebant quoque ceteri Episcopi, qui Leonis Epistolam, & Chalcedonensis Concilium damnaverunt. Quae cum, nil [illegible] momenti sint, ad probandam ex successione veritatem. Praeterea ut Clemente [illegible] [illegible] vindicasse. [illegible] temporibus [illegible] [illegible] [illegible] principium, vel Theodotus Valentinorum parens, ubi sint Apostolorum magistrorum, quae res, ut ipsi [illegible] posset, vehementer [illegible]. [illegible] Episcopus vel ab Apostolis, [illegible] [illegible] quos velut à doctoribus suis accepta propagaverint populis. Insuper id fecerant objectum ab Haereticis habet: *Priores quidem Apostolos ea quae ab ipsis nunc dicuntur, & accepisse, & docuisse. At praedicationem quidem veritatem esse custoditam usque ad Victoris tempora, qui tertius decimus a Petro Romanae urbis Episcopus fuit. A Zephyrini autem temporibus qui Victori successit, adulteratam [illegible].* Quae [illegible] momenti ad diluendam eam Artemonis objectionem? Nullum profectò pondus in successione [illegible] [illegible], cui post nostrio plurium doctrinarum sint, perpetuò conjunctum esse [illegible] successionem. Itaque haereticorum [illegible], ex successione non solent Exitium. Immò [illegible] [illegible] [illegible] nihil fuerit in illo probabili. Artemonis verba ipsa, quae plurimum sunt observatione dignissima: *Ac forsasse id quod dicunt, credibile videretur, nisi eis refragarentur primum quidem divinae Scripturae, deinde fratrum quorumdam scripta, Victore multo antiquiora, quae illi adversus Gentes, & contra sui temporis Haereticos, pro veritate scripserunt [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] disputationum connexione. Quid ergo de successionum argumento sit? Nos quidem illud competitorum in classe reponimus, dum hisce conditionibus videntur, quòd nonnullarum magnarum Ecclesiarum de doctrina consensio sit, atque conspirans. Quà vià usus est etiam Hegesippus Alexandrini testatur: *Scribit enim, se cùm Romam proficisceretur, plurimos Episcopos adiisse, & ab omnibus unam eandemque audivisse doctrinam. In singulis autem Episcoporum successionibus, & per singulas urbes, eadem manere, quae per Legem & Prophetas à Domino [illegible] praedicata sunt.* Tunc quidem argumentum à successione petitum magnam habet speciem probabilitatis, quia verisimile sit, complures Ecclesias origine Apostolicas, regionibus, linguisque dissitas, unam doctrinam communiam ab uno fonte hausisse, utpote quae à sola non [illegible] videantur. Fatendum tamen est, tale disquisitionis onus non omnium hominum humeris subsistere posse, cùm multum requirat, & industriae, & peritiae, & temporis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perientiâ constitit, & Ecclesias Apostolicas haud multas à veritatis defecisse [illegible], & vi Principum potiorem errori decessisse. Ex dictorum successione & doctrina, & munere antiquiori, demonstrari quidem possit, veritas firmè non potest, nisi sua sit & omni vetustate, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] doctrina cum Scriptura consistit. Quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nil comparetur, imò quod dimittitur est, ob pejor ordinem debet.

LIV. [illegible] Pontificum Romanorum Chronologiae, totis nervis viribusque laborarunt Henschenius, Papebrochius, Pagius, Pearson, Dodwellus. Decem quoque Pagius Regulas proposuit velut fixas normas, quibus procedendo, quae huic historiae parti conciliant [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] debetur, ut arent, in prorsum dubium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quibus infirmantur notitiâ temporis quo de superiorum diem decessor obiit, & successor ad Episcopatum promotus est. In veris habemus Petrum dictum, Pontificum quidem singulorum tempora perservari post multorum quem ni[illegible] habet, habemus tamen nisi [illegible] non deficerent, Eruditissimus ille Valesius ad Ecclesiarum Calendaria confugit: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Episcoporum nomina, & Martyrum qui apud ipsos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quoque in libro de Praescriptione Haereticorum, [illegible] ipsos in singulis Ecclesiis studiose servatos esse docet. Sic enim Haereticos alloquitur: Edant ergo origines Ecclesiarum suarum [illegible] [illegible] [illegible] suarum fuerint, . . . Hoc enim modo Ecclesiae Apostolicae [illegible] suos deferunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tertullianum & Cyprianum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad Philadelphienses, & martyrem B. Polycarpi.*

Optat. l. 2.

Euseb. l. 5. c. 28.

Euseb. l. 4. c. 22.

Evagr. l. 3. c. 5.

Valesius in [illegible]

cepi. Quæ quidem observatio Valesii, cùm [illegible] diligentius est examinanda. Ac sanè si Ecclesiæ [illegible], in quibus digesta erant nomina Episcoporum, & [illegible] eorum anniversaria colebantur, magnum ad Chronologiam Pontificiam compararetur auxilium, si ab ipsis temporibus servata Calendaria fuissent. Multa tamen argumenta ea de [illegible].

XXV. Eusebius querelas interponens, de Successionis fortuna hæc tradit: *Eorum autem Episcoporum tempora, qui Hierosolymis [illegible], nusquam reperire potui. Omnes quippe [illegible] dum tempore fuisse perhibentur. Illud tantum ex veterum Scriptorum monumentis didici, ad illam usque obsessionem Judæorum, quæ imperante Adriano contigit, quindecim Episcopos continuâ successione illi Ecclesiæ præfuisse.* Potueruntne Calendaria verbis expressioribus refelli? Græca etiam Eusebii Valesianâ hac versione potentiora, χρόνων γραφῇ σωζομένων, *Episcoporum tempora scriptura ope servata, nusquam invenire potui.* Itaque non tam cuique annos assignat Episcopis Hierosolymitanis Eusebius, sola profert ipsorum nomina, quæ utique non hausit è Calendario; alioquin tempus præfecturæ, diemque & ordinationis, & obitus, memoriæ quoque mandasset. Quo enim argumento liquet, antiquis Scriptoribus, quorum è monumentis Hierosolymitanorum duntaxat Episcoporum nomina, [illegible], è quibus Episcopalis annos in libros suos [illegible] le imperfectusque catalogus, in quo solam discernat nominum successionem. Romanæ Ecclesiæ [illegible]. Primùm enim, variat, Ireneus Episcoporum [illegible] illorum tempore. Deinde de Clemente, dubia in quibus memoria volutabat Epiphanius confulisset Calendarium quodnam: *Utrum Apostolis adhuc superstitibus, impositis manibus Episcopus a Petro consecratus, cœpitne detrectans provinciæ ab omni [illegible] fabula scripsit. Recede, enim, inquit populus Dei, [illegible] [illegible] post secundum Apostolos ab Episcopo Cleto* [illegible] [illegible] tempore Pattos nomen illa principes Ecclesia, ex illis scio, proclive, utrùm Clemens à Petro, Romæ fuerit confirmatus? 3°. Nunquam his [illegible] qui ex Calendario probè noscentur. Vidimus autem de Clemente, multa variasse Antiquorum Chronologiam, utrùm Petro proximè successerit? Quin etiam illi ipsi qui Linum Petro substituunt, de Clementis ordine variant. Linum sequitur Clemens, tam in Optato, quàm [illegible] Græcos verò Irenæum, Eusebium, Epiphanium, Clemens tertius ab Apostolis locum obtinet [illegible] Calendaria? 4°. Martyrio Petri Paulique nil clarius in Ecclesia fuit. Quòd si mors eorum in Calendario consignata fuisset, non utique discreparent inter se Veterum traditiones, quæ in dubium vertunt, utrùm eodem & anno & die an eodem sapiant sint. Clarissimi Pearson comperta hæc est. Hegesippum circa medium secundi [illegible] nomen tabula: Γενόμενος δὲ ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴν [illegible] μέχρις Ἀνικήτου: *Romæ verò cum essem, successionem composui usque ad Anicetum, cujus Diaconus erat Eleutherus.* Valesiana sanè versio non videtur accurata: *Romam verò cùm venissem, mansi ibi apud Anicetum.* Etenim neque διαδοχὴ est mansio, neque præpositio μέχρι significat apud. Opus itaque duplici mutatione foret emendanda interpretatio Valesiana. Scilicet vocabulum ἐποιησάμην, in locum διαδοχὴν, & atque in verum μέχρι substituendum. Quæ Pearson conjectura si vera est, toto primo sæculo & secundi parte dimidiâ, caruit Ecclesia Calendariis, neque subsidio erit Valesio Tertulliani autoritas, qui medio tertio sæculo floruit. Quoniam ex verbis Tertulliani, evolvant ordinem Episcoporum, certò colligi non possit, in Ecclesia Romana, vel aliis Ecclesiis vetus Apostolorum ætate confecta fuisse Calendaria. Quid in eo traditione Episcoporum ille catalogus? Vel si in tabulis forte publicis nomina fuissent Episcoporum, diem tamen & consecrationis, & obitus nemine continuerint, quæ ad Calendarium præcipuè requiruntur. Ni fallamur autem, prius in tabulis consignata sunt nomina Martyrum, quàm successiones Episcoporum. Prima natalitiorum [illegible], ut Smyrnensium ex Epistola colligimus: *Atque ita demum nos ossa illius, gemmis pretiosissimis cariora, ubi decebat condidimus. Quo etiam loco, si fieri poterit, convenientibus, concedet Deus natalem ejus martyrii diem, cum lætitia & gaudio celebrare, tùm in memoriam eorum qui gloriosè certamine functi sunt, tum ad posteros hujusmodi exemplo erudiendos & confirmandos.* Quam vero Philosophantibus non manifestè Smyrnensium Epistola, si natalitiorum celebratio jam in usu fuisset, apud Ecclesias, neque facta hoc sive Smyrnensis fuisset, postera exemplo. Epistola quidem Lugdunensium ad Phrygiæ Asiæque Ecclesias scripta, quæ de venerandi martyrio Photini, aliorumque olim commemorat, de natalitiis eorum, natalitiis ne verbum quidem habet. Jacuit Apostolorum, clarissimorumque tot Christianorum, qui ad sacra sua venere martyria, dum primum sæculum, posterius maxima frequentia labebatur, dies supremus in oblivione jacet. Quòd si solemniter publicâ celebratus fuisset vel Stephani vel Jacobi Zebedæi filii, vel Jacobi fratris Domini supremus ille dies, suppetiisset ejus memoria ad perpetuitatem. Ausim ergo Calendaria accita natalitiorum celebratione, quam hæc [illegible] Cyprianus [illegible] Deinde & [illegible] *dies eorum quibus excedunt annotate, ut commemorationes eorum* [illegible]. Nos quidem latet Baronium, ex Pseudo-Damaso persuasum habuisse, Clementem Papam, anno Dom. 96. instituisse *septem Notarios, quorum regiones urbis divisit, qui Acta Martyrum per regiones quisque suas perquirerent atque conscriberent.* Hoc autem hominis somnium est, sive quod mera fingentis. De institutione quidem ab initio est prisca in monumentis silentium. Neque tempore posteriore sibi assumpsisse Veterum Episcoporum historia, si Notarii quidem certi fuissent. Posteris & mendaciis dicta Justini Martyris consignatum, Romæ imperante M. Aurelio mactati. Nec illa ei die ut pugna fuisse Græcos inter & Latinos. Græci in Kal. Junii Latini

[illegible] Anno [illegible] cherano Pontifice consignatus est emortuus [illegible] Episcoporum [illegible], [illegible] tradit III. nonas Januarii, & non Clementi, sed Fabiano, annis amplius CL. post Clementem debetur haec Notatorum tribuenda, quem etiam [illegible] Decembris, quod satius hoc suo tempore.

XXVI. Expendamus nunc clarissimi Pagii [illegible], quibus [illegible] ad fugandas Pontificalis Chronologiae tenebras. Regulae sunt numero decem. I. Regula, circa Romanos Pontifices, Latinos potius quam Gra-cos sequendum, illisque usque Rom. Ecclesiae alumnis, major fides adhibenda. II. Regula, in tribus primis seculorum, & iis quae Chronologia digerenda, praeferendus Damasi liber de Romanis Pontificibus, quem Bucherius publicavit. III. Regula, in Chronici Damasi priori parte, obitus Pontificum semper cum ultimo pari Consulum illigatur. IV. Regula, tempora cujuscunque Pontificatus, non ab [illegible] numerandum. V. Regula, ante constitutum a Constantino M. Ecclesiae pacem, Pontificum ordinationes quacunque die indifferenter peractae. VI. [illegible] Romanorum Pontificum ordinationes, diebus Dominicis, vel festis solemnioribus peractae. Septima Regula, per tria priora Ecclesiae secula, a Lino & forte Cleto & Clementem excipias, Romanorum Pontificum nulli Vicarii substituti sunt. Octava Regula, dies quibus Sancti Pontifices coluntur, nihil plerumque cum die obitus aut sepulturae commune habent. Nona Regula, quando Martyrologia aliquem Pontificem [illegible], primo ad [illegible], posterius ad sepulturam, quae postridie contigit, [illegible] Pontificum sedis, & Interpontificiorum duratio, in libris Pontificalibus notata, aliisque historiis indicata diligenter discutienda, [illegible]. [illegible] Auctoris subjectimus, hanc addit Pagius: *Hic dantur Canonibus, quibus nihil aliorum monumentorum [illegible]* [illegible]

XXVII. Nos vero de Chronologia haud [illegible], haec opponimus. Primum facti quaestiones, non regulis omni industria excogitatis, sed testibus atque monumentis decidi: quae si aut desiciunt [illegible], aut fortè falsa sunt ad confirmandam veritatem, nil esse in Regulis praesidii. Possumus quidem similia esse arcessenda Chronologiae Pontificum [illegible]. [illegible] omnem refellere, aliud veritatem in lucem proferre. [illegible] ante constitutam a Constantino M. pacem, quacunque die indifferenter ordinationes [illegible] Episcoporum fuisse peractas, consequens est nonnisi [illegible] [illegible], vel [illegible] fuerint sunt, vel ad plures diebus. Aut si post [illegible] Maxentii, certè utrisque nominum, ordinationes festis solemnioribus diebus esse peractas, non adeò constabit tempus, quo ad Episcopatum promoti sunt. Praeterea de primis urbis Episcopis, tum tacente [illegible] Chronologia, in impossibilis se ultro regulorum [illegible]. Nam quando post omnium [illegible] Petrum. [illegible] Episcopus [illegible] Petri mortem, & Lini consecrationem. Jam verò Veterum patrum monumenta, quae Petri mortem usque Christi passione repetit, annum Petri emortualem non ignorare non potest. Annus passionis ex [illegible] Africani, Tertulliani, Clementis Alexandrini, [illegible], [illegible], [illegible] Christi est XXIX. Quorum igitur de vigesimus [illegible] annus, qui Petro adito assignatur, in Æra nostra LV. incidit, Nerone & Antistio Coss. quae sententia est absona, quia hoc anno Paulus [illegible] fuit, proindeque Petro annus emortualis haud esse potest. Absurditatem alteram Eusebianae Scyllam vitare cupiens, incidit in Charybdim, & a Regularum patrono Pagio, Eusebiana Chronologia [illegible]. Si verum volumus, parum nobis ingenuo [illegible] [illegible] Antiquos recentioresque Chronologos. In ea autem [illegible] non potest, quia Pontificalis Chronologia prava [illegible] atque infirma.

[illegible]

Omnia monumenta [illegible] atque [illegible] est.

Hanc difficultatem nulla ex regulis comparata solvere potest. Neque Regularum sectatio, clarissimi viri Chronologia insigni contradictione liberari potest. Nos [illegible] Marcion haereticum, [illegible] Antonino Pio [illegible] anno 138. Apologiam obtulit. Atqui defuncto jam Hygino, Marcion Romam excessit, & in haeresim incidit, proindeque Hygini Pontificatum cum anno Christi 138. copulari nequit. Praeterea Pagius anno [illegible] in Bucheriano Catalogo, initium Cleti cum anno 77. copularetur.

XXVIII. Ut singillatim nostris ponderibus Pagianas examinemus Regulas, quibus fundamentum primo Canoni [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] Pagius, [illegible] Latinos, atque Ecclesiae Rom. alumnos, [illegible] habendam esse fidem. Quam & ratione, & experimenta regulam refellimus. Ut Annosi credamus, [illegible] [illegible] antiquitas, atque diligentia, quae de Pontificum successione vel Romanorum, tamen Graecis esse potest, quantus in alumnis Ecclesiae Romanae fuit. At sanè Graeci sunt antiquitate Romanos superiores. Nullum Latini antiquum proferre monumentum possunt, quam editum a Bucherio Romanorum Pontificum [illegible] [illegible] [illegible] antiquitate vincunt Irenaeus atque Eusebius. Neque hujus Auctoris diligentia major erat quam Eusebii fuit, aut priores Pontifices quod attinet, melioribus quam Eusebius instructus monumentis fuisse videtur. Quod si in dispensandis Episcoporum Romanorum temporibus, non semel verò Eusebius erravit, [illegible] [illegible] [illegible] catalogos reperire non [illegible]. [illegible] Constantino M. [illegible], & in colligendis undequaque monumentis ad scribendam historiam necessariis vigilantissimum, nil sibi comparasse subsidii [illegible] Episcoporum ejus successionem, quam in [illegible], Chronologiam [illegible] [illegible]

Anno Do. 65.

ribus igitur Eusebium colligimus, mendosum fuisse Ecclesiæ Romanæ de suis Episcopis tabulas. Possumus ergo Græca, & antiquitate, & [illegible] ex [illegible] Episcoporum seriem comparare, quam illa fuit recentiorum alumnorum Ecclesiæ Romanæ. Præcipuè cùm ante Constantinum, omnibus ex imperio partibus magnus Christianorum ad urbem [illegible] ut [illegible] *propter potentiorem principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique fideles, in qua semper ab his qui sunt undique, conservata est ea quæ est ab Apostolis traditio.* Neque ratione tantum, sed experientiâ quoque pugnamus adversus primam Pagi Regulam. Tam absurdus error est, primos urbis Episcopos quod attinet, tam à recta eorum Chronologia conclusisse, ut omnem ei detrahere fidem debeamus. Quâ positione secunda quoque Regula labascet; nempe *in Pontificum Chronologia decernenda, præferendum esse Catalogum quem Bucherius edidit: Petrus annos [illegible] quinque, mense uno, diebus novem. Fuit temporibus Tiberii Cæsaris & Caii & Tiberii Claudii & Neronis, à Consulatu Vinicii & Longini, usque Nerva & Vestino [illegible] die [illegible] Julias Coss. [illegible] imperante Nerone.* Item Petrum Romanum Episcopum temporibus Tiberii, [illegible] anno [illegible] Coss. [illegible]! Et Petrum anno Dionysiano LV. vitam amisisse unà cum Paulo! Catalogum emendat Pagius: *Usque, inquit, Nerva & Vestino anno Christi LXV. Coss.* Equidem vigesimum sextum à Consulatu Vinicii & Longini, in illum Nervæ & Vestini incidit. At id mentis Auctori Catalogi non fuisse, eò liquet, [illegible] Petro, [illegible] *à Consulatu* [illegible] *& Longino,* [illegible] *& [illegible]* [illegible], illum Neronis & Antistii proximè sequitur, & annis undecim Nervæ & Vestini Consulatum antecedit. Præterea annos undecim ascribit Lino Pontificatum, qui tribui non possunt, si mortem obiit Petrus anno 65. Nerva & Vestino Coss. Supersunt solùm anni duo, quibus repugnante Catalogo, Pagius Lini præfecturam includit, ut Trachalo & Italico Coss. anno Dionysiano LXVIII. [illegible] Insuper hæc ille Romanæ alumnus Ecclesiæ, Clementem Lino substituit, repugnantibus Antiquis. [illegible] *post eum tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens.* Quis verò non majorem Irenæo fidem adhibeat, qui & utrique successioni propior, & ad Ecclesiam Romanam Legatus fuit, quàm Auctori qui abhinc CLX. annos floruit? Quarta etiam Regulæ fundamentum, quod videlicet *tempus cujuscumque Pontificatus non ab electione, sed à consecratione* [illegible], ut ejus [illegible] positum est, quasi primo [illegible], & sequente penè toto, Presbyterorum consecratio ab illa Episcoporum differret. Alexandriæ quidem, docente Hieronymo ad Evagrium Epistola, *A Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant.* Quæ Scythis quoque disciplina fuisse videtur, quorum in regione multis urbibus [illegible] [illegible], [illegible] Episcopus, qui à Presbyteris absque nova consecratione creabatur. Quo casu superflua utrisque Regula, & Pontificatus non à novo [illegible] Episcoporum,

Ibid.

quæ tunc nulla fuit, sed ab electionis die, numerari debent. Probandum ergo Pagio fuit, [illegible] Romani [illegible] traditiss accepisse, quod nobis incredibile est, cum Petri Marcus interpres audiatur. Nona etiam Regulæ probationem exhibeamus, quod nonnisi dissidentibus Martyrologiis, ut utriusque Pontificis emortuali die, *Petrus ad mortem, posterior ad sepulturam pertineat,* quasi de supremo utriusque Episcopi die Auctores dissentire nequeant. Quâm ciim de die emortuali Cæsarum discrepant Historici? De Caligula Suetonius: *Imperavit triennio & x. mensibus;* Josephus [illegible] Lin Othone Suetonius: *Pontificatus est XIV. Imperii die,* alii verò eiuns sepultum esse tradunt. Claudius vixit annos LXIII. menses duos, dies XIII. Dio tamen illi LXIII. annos ascribit. Sexcenta possunt afferri similia, ut non mirum sit, cùm de mortuo Pontificis die discrepant Auctores, unum de sepultura, alium de obitus die esse accipiendum. Cæteras admittimus Regulas, utpote idoneas purgandis annorum erroribus. Negamus tamen aptas esse indicando, aut obitus, aut consecrationis Pontificis die. Ad constituendam autem Romanorum Episcoporum Chronologiam non satis est errores Annalibus detrahere. Præcipuè in vero est, merum [illegible] veram, quod ejusmodi Regularum ope, nullo consequi modo possumus.

Anno Do. 65.

Anno U. C. 819. Per. Jul. 4779. Juliano III. Dion. 66. Neronis 12. Jul. 19. E. Lun. 10. Indict. 9. Epoch. 15. Epoch. Jul. 3. Pr. Mart. 30.

Anno Do. 66.

Coss. L. Telesinus & C. Suetonius Paulinus.

I. ANnum ineuntem & mutio & clade[s] sequitur Nero saeviens. Antistius Sosianus factis in Neronem carminibus probrosis, exsul [illegible] fuerat. Hic Pammenem ejusdem loci incolam, & Chaldæorum arte famosum, eoque multorum amicitiis innexum, similitudine fortunæ sibi conciliat. Ventitare ad eum nuncios [illegible] à P. Anteio mediatum cognovit. Igitur [illegible] pena [illegible] erat Neroni, literas eiusque libellos quibus eventum secreta Pammenes occultabantur, simul reperit quæ de vita utriusque Ostorii Scapulæ composita erant, scribit ad Principem magna se & quæ incolumitati ejus conducerent allaturum, si brevem exilii veniam impetrasset. Vulgato Sosiani indicio, inter damnatos magis quàm inter reos Anteius Ostoriusque habentur. Anteius haustu veneno, tarditatem ejus perosus, intercisis venis mortem accelerat. Ostorius apud finem Ligurum id temporis erat. Eò missus Centurio, [illegible] in hostium adversum hostes sæpè spectatam in se vertit. Et quia venæ parum sanguinis effunderent, pugionem manu servi usus jugulo suo [illegible].

Mors Antei & Ostorii.

II. Paucos intra dies, Annæus Mella ac C. Petronius occidere. Mella quidem Gallio & Senecæ [illegible], [illegible] dignitatem abstinuerat per ambitionem præposteram, ut [illegible] Romanus [illegible]. Idem Annæum Lucanum genuerat, grande adjumentum claritudinis. Quo interfecto, dum rem familiarem ejus acriter requirit, accusato-

Mors Mellæ & Petronii.

rem

Anno [illegible]

[illegible] Fabium Romanum ex intimis Lucani [illegible] fingitur, [illegible] Lucani literis, quas inspectas Nero, [illegible] ad eum jussit, operibus ejus inhiens. At Mela, [illegible] promptissima [illegible], scriptis codicillis quibus grandem pecuniam in Tigellinum generumque ejus Cossutianum Capitonem erogabat, quo cætera manerent. C. Petronius [illegible] Principe [illegible] elegantiæ arbiter, dum nihil amœnum & molle putat, nisi quod ei Petronius approbasset. Unde invidia Tigellini, quasi adversus æmulum, & scientiâ voluptatum potiorem. [illegible] Petronium [illegible]. Neque tamen [illegible] vitam eripuit. Sed incisas venas ut libitum obligatas, aperiret rursum & alloqui amicos; [illegible] nihil de immortalitate animæ, & sapientium placitis, sed levia carmina, & faciles versus. Servorum aliis largitione, quosdam verberibus affecit. Ne codicillis quidem Neronem aut Tigellinum, sed flagitia Principis sub nominibus exoletorum feminarumque, & [illegible] perscripsit, atque obsignata misit Neroni: fregitque annulum ne mox usui esset ad facienda pericula.

Tac. [illegible]

Mors [illegible] Thraseæ.

III. Trucidatis tot insignibus viris, Nero virtutem ipsam excindere concupivit, interfecto Barea Sorano & Thrasea Pæto. [illegible] erat Thraseæ, quòd Senatu egressus est, cùm de Agrippina referretur, quodque Juvenalibus ludicris parum expectabilem operam præbuerat. Eaque offensio altius penetrabat, quia idem Thrasea Patavii unde ortus erat, ludis Cesticis à Trojano Antenore institutis, habitu tragico cecinerat. Cùm Divinos honores Poppææ decernebantur, sponte absens funeri non interfuerat. In Templo Veneris congregatum Senatum [illegible] militibus. Quæstor Principis, [illegible] compellans, Patres arguebat quòd publica munia desererent, eorumque exemplo Equites Romani ad segnitiem verterentur. Marcellus majore vi in Thraseam insurgit, velut hominem bono publico [illegible], & qui fora, theatra, Templa pro solitudine haberet, qui minitaretur exilium suum. Ostorius [illegible] Sorani accusator ingreditur, ordiens de amicitia Rubellii Plauti, quodque [illegible] Asiæ Soranus [illegible] seditiones civitatum. [illegible] Serviliæ Sorani filiæ, quæ [illegible], & caritate erga parentem, pecuniam Magis erogarat, quos consuluerat de incolumitate domus. [illegible] P. [illegible] Stoicæ sectæ [illegible] præferebat, clientem etiam Sorani, & tunc emptum ad opprimendum amicum. [illegible] exemplum inibit Cassii Asclepiodoti, qui magnitudine opum præcipuus inter Bithynos, quo obsequio florentem Soranum celebraverat, labentem non deseruit, exutusque omnibus bonis, in exilium actus est. Thraseæ, Soranoque & Serviliæ datur mortis arbitrium. Thrasea in hortis [illegible] Demetrio [illegible], cum quo de natura animæ & dissociatione spiritus corporisque inquirebat, [illegible] Consule [illegible], & ea quæ Senatus censuisset exposuit. Arriam [illegible] mariti suprema, & exemplum Arriæ matris sequi, monet retinere vitam,

filiæque communi subsidium unicum non adimere. [illegible] generum suum & Demetrium in cubiculum inducit. Porrectis utriusque brachii venis postquam cruorem effudit, humum superspargens, propius vocato Quæstore, Libamus, inquit, Jovi Liberatori. Spectâ juvenis, & omen Dii prohibeant. Cæterum in ea tempora natus es, quibus firmare animum expediat constantibus exemplis. De Serviliæ [illegible] religione quærendum est, [illegible] appellat, hanc fuisse Christianam. Quibusdam suspicionis causa: [illegible] [illegible], ut diffamasse nomen [illegible], ejusque pecuniam ad [illegible] erogatam accusatores dicerent, quos [illegible] Christianos [illegible] Magos appellat. At conjecturæ [illegible] historiæ fidem. [illegible] Christianos [illegible], [illegible], [illegible] Nero, [illegible] Senatus [illegible]. Rerum [illegible] Christiani, sed Magi profitebantur. Neque grata hæc est mulieris Dei Religione [illegible]. [illegible] Principis [illegible]. Neque [illegible] Christianæ [illegible] in [illegible] [illegible] habere.

Anno [illegible]

Tac. [illegible]

[illegible]

IV. [illegible] Musonium hoc anno [illegible], tradunt [illegible] Itaque [illegible] eo [illegible] Baronii sententiam nobis peragere non debent: Duo, inquit, [illegible], alterum Babylonium, alterum verò Tyrrhenum, utrumque sub Nerone gratiam [illegible]. [illegible] certo certius est Philostratum [illegible] Musonium. Babylonium [illegible] à Nerone in vincula conjectum est: Et nisi [illegible] corpore [illegible], in carcere [illegible] fuisset mortuus. Ad illum Musonium in vinculis agentem, [illegible] Apollonium Thyanæum literas scripsit, quas [illegible] accepit à Musonio. [illegible] Apollonius: Quod si non desistas [illegible] tanquam Herculem ab inferis Thesea [illegible] liberare, [illegible] quod fieri velis. Respondit verò Musonius. Vir [illegible] expectans, [illegible] palam esse [illegible], se ipsum liberabo. [illegible] verò Musonio Nero: Musonium quoque Tyrrhenum [illegible] adversarium, [illegible] relegatur, [illegible]. De [illegible] hoc Musonio legitur & apud Dionem, [illegible]. Tota [illegible] Tyrrhenum, [illegible] & Stoicus Philosophus, qui fuit sub Nerone, Apollonii Thyanæi discipulus. Ad quem & Epistola [illegible] Apollonii, & illius ad Apollonium. Propter autem [illegible], & [illegible] libertatem à Nerone [illegible]. Neque enim Tyrrhenum Musonium, sed Babylonium, neque à Nerone interfectum, sed in carcerem conjectum fuisse, ex Philostrato [illegible] patet.

De Gemi[illegible] Muso[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

V. [illegible] Neronis [illegible] historiæ [illegible] prosequamur. Tiridates habens secum non solùm suos, sed etiam Vologesi, Pacori, & [illegible], Romam [illegible] est. [illegible], ut in triumpho, per omnem regionem ab Euphrate. Quacunque [illegible], omnia [illegible] præstabantur, [illegible] populus Romanus [illegible], idque [illegible]

Tiridates à Nerone Rex Ar[illegible]

[illegible]

[illegible] menfibus, quibus erant in itinere, fuftentaverunt eodem modo fuit. Tiridates equo ubique vehebatur, quousque in Italiam venit, ac propter ipfum etiam mulier ejus equitabat, gerens galeam auream pro integumento, ne contra morem patrium confpiceretur. In Italia vehi cœpit vehiculis à Nerone miffis, ad eumque Neapoli agentem, per agrum Picenum venit. Dum Neronem conveniret, juffus gladium deponere noluit, fed eum vaginæ clavis affixit. Ubi Romam à Nerone adductus eft, Cæfar vefte triumphali ornatus, primò luce forum cum Senatu & Prætoriana militibus ingreffus, Tribunal confcendens in fella curuli fedit. Indicto per præconem filentio, Tiridates, inquit, ego, Domine, *Arfacis nepos, Vologefi & Pacori Regum frater, tuus fervus fum. veniqueque ad te Deum meum, non fecus ac Mithram colerem. Id ero, quod tu juffi fata mihi decreverunt. Nam tu & Parca mihi es, & fortuna.* Cui Nero refpondit, quæ neque pater tuus tibi reliquit, neque fratres quæ dederant fervaverunt, ea tibi nunc ipfe do, teque Regem Armeniæ facio, ut tu, atque illi intelligant, [illegible] mea effe poteftate regna dare & admere. [illegible] per devexum pulpitum fubeuntem admiffit ad genua, allevatum dexterâ exofculatus eft. Deinde tiarâ precanti detractâ, diadema impofuit, verba fupplicis interpretata, Prætorio viro multitudini pronunciante. Perductum deinde in theatrum ut rurfus fupplicantem, juxta fe latere dextro collocavit. Theatri fcena, ipfumque totum theatrum circumcirca intus erat inauratum, omniaque cætera item quæ intromittebantur, auro ornata erant. Quibus de caufa ille dies aureus nominatus eft. Cortinæ per aërem extenfæ folis arcendi gratiâ, purpureæ erant. In medio earum, Nero acu pictus currum agitabat, circum hunc undique fidera lucebant aurea. His ita peractis, fumptuofum convivium ei prœbitum eft. Ob hæc Nero Imperator confalutatus, lauream in Capitolium tulit, Janum geminum claufit, tanquam nullo, quàm reliquo bello. Poft hæc Nero citharâ publicè cecinit, aurumque prafinâ vefte indutus, & galeâ aurigarum ornatus egitavit. Hic Tiridates Neronem fpernere & Corbulonem suprmis laudare, hoc tantum in eo reprehendere, quòd talem Dominum ferret. Quam rem nec ipfum Neronem celavit; nam aliquando dixit ei, bonum, Domine, mancipium habes Corbulonem. Largiendi Tiridati nullum penè modum tenuit, in quem, quod vix credibile videatur, octingenta nummûm millia diurna erogavit, abeuntique fuper feftertium millies contulit, hoc eft, librorum 9305555. Permiffum quoque Tiridati Artaxata inftaurare. Ob eamque caufam magnum numerum fabrorum, quos partim à Nerone acceperat, partim perfuaferat pecuniâ, Româ abduxit quos tamen Corbulo non omnes, fed eos tantùm quos à Nerone acceperat, paffus eft in Armeniam tranfire. Brundufio Dyrrachium navigavit, atque ita vidit etiam urbes Afiæ, ut earum operâ, imperii Rom. potentiam & pulchritudinem, mirum ftupentem ingenerent. Poft Artaxata inftauravit, eaque cognominavit Neroniam. De Tiridate hæc narrat Plinius: *Magus ad Neronem Tiridates venerat Armeniacum de fe triumphum afferens, & ideo provinciis gravis. Navigare noluerat, quoniam expuere in maria aliifque mortalium neceffitatibus violare naturam eam fas non putant. Magos fecum adduxerat, Magicis etiam cœnis eum initiaverat. Non* tamen cum regnum ei daret, hanc ab eo accipere artem valuit.

VI. Nero Olympiadem CCXI. quæ anno [illegible] [illegible] eft intercefsit. Quæ perturbatio forfan in caufa eft, quod hæc una Olympias ex omnibus in Eleorum fastis prætereita fit. In Græciam ergo tranfivit tantâ multitudine comitatus, quanta fi Parthos fubegiffet. Pro armis ferebant citharas, plectra, perfonas, foccos. Itaque reportavit victoriam tali exercitu dignam, Terpnumque, & Diodorum, & Pammenem, pro Philippo, Perfeo, Antiocho fuperavit. Ideoque eex confpirantium voto, Pammenem illum, qui fuerat Caii temporibus, licet jam fenectute confectum, [illegible] coegit, ut victor ftatuas ejus contumeliosè tractaret. In mufichei quondam certamen, Scenam invadentibus, vociferantibufque cæteris interit. Unus quorum è militibus ut eum vinctum & relegatum [illegible], [illegible] [illegible] Anrogante quid faceret Imperator, Pane, inquit, tum enim Canacem agebat.

VII. Infigne & hic annus fuit belli Judaïci initio, quod incœptum in annum præteritum viri eruditiffimi Scaliger Petaviufque contulerunt. [illegible] verba funt Scaligeri, *cladem à [illegible] duce Ceftio, quæ incidiffet in Iulianum [illegible]* Neronis 12. *fecisse initium.* Eundem errorem errorem Petavius Rationari libro v. c. 4. Hoc tamen Chronologiæ Jofephus aperte repugnat: [illegible] *decimo feptimo anno Regni Agrippæ, menfe Maio.* Claudius exceffit tertio Idus Octobris, anno Domini 54. A die igitur decima vel tertia, vel quarta, numerandum eft Neronis imperium. Proindeque duodecimum Neronis, incepit Octobri anni præteriti, implendus 13. Octobris anni currentis. Quò inquit menfem Maium, à quo ducitur initium belli Judaici, ad annum Chrifti 66. pertinere. Alioquin non incepiffet XII. fed undecimo Neronis anno, cui fuperiores anni Maius eft vindicandus. Deinde clades Ceftii anno Neronis decimo tertio contigit, ut ex Jofepho palam eft: *Quarto autem die, qui tricefimus erat* [illegible] [illegible] exercitum. Jam ergo novem circiter dies, annis fui vertit & decimi Nero abfolverat, cùm urbem [illegible]. Denique non eodem die interfecti funt, & Ananias cum Ezechia fratre, & Romani milites. Aliquid intercefsiffe temporis, ex Jofepho palam eft: [illegible] *Ananiam à latronibus, Manahemum autem, & munimentum latronum deftruebat, & Pontificis Ananiæ morte, in crudelitatem elatus, & neminem fibi parem in negotiis arbitratus, intolerabilis erat tyrannus.* Diebus igitur aliquot fpatio apud Manahemum fuit, ut tyrannidem exerceret, eo tollendo, Manahemum, qui regio ornatu in Templum adorabatur, adortum lapidibus, & tandem in Ophla ubi delitefcebat, extractum multis tormentis excruciatum interfecerunt. Cùm igitur ipfo jam defuncto, milites Romani, quibus Eleazar vitam pactus fuerat, mactati fuerint die ipfo *Sabbati,* feptimus utique Septembris, quo Ananias morti miffus eft, Sabbatum effe non potuit, ut fibi perfuaferunt Scaliger atque Petavius, qui uno eodemque die, [illegible] fi [illegible] [illegible] Sbus fuiffe ftrvantur, repugnante Jofepho. Quòd fi feptimus Septembris dies, qui Ananiam & Ezechiæ

Anno Dom. 66.

[illegible] Sabbatum Septembris septimo alligari debet, ut praescriptum [illegible] Dominicam F. cum Epacta Solari [illegible] Cabalistam F. Prima ergo Azymorum feriâ, quae anno Domini LXVI. cum septimo Septembris conjuncta fuit: ut haec clarius [illegible], Scaligeri Petaviique sententiam de bello Judaico [illegible]. Unum tamen est argumentum, quod speciem Scaligeranae Petavianaeque Chronologiae conciliare videtur. Recedentem ab obsidione Cestium, insecuti Judaei, multos e Romanis [illegible]. Haec autem [illegible] gesta sunt Novembris mensis octavâ die, anno Neronis Principatus duodecimo. At si mensis [illegible], anno Neronis XII. includitur, [illegible] vel Josephus Neronianos annos à Januario putavit, quae methodus non abhorret ab Historicis. Versabatur in Achaia Nero, cum à Cestio Legati ad eum missi sunt, qui seditionem Judaeorum referrent. In Graeciam autem anno [illegible].

VIII. Rectè igitur est de Judaici belli principio Baronii Chronologia. A vero autem tramite, de Floro Judaeae Praefecto dissentire tenendum est. Florum enim *Cestium* vocari [illegible] Josephus, [illegible] Florus vocatur [illegible], *Cestius* [illegible], *Cestius*. Ansam praebuit [illegible] Eusebii Chronicon, ubi legitur: *Primus persecutor contra Judaeos, quos Cestius Florus* [illegible]. Videantur ea de re Animadversiones Scaligeri. Praetereà more suo argutias [illegible] Baronius [illegible]. Cognomen hoc certe *ab ipso nomine* [illegible] *Nazaraeorum, et proinde Floridum* [illegible] *ut praesentia Florum* [illegible]. Hoc autem [illegible], quod vocabulum [illegible], sed *surculum*, virgultumque significat. Sic Isaiae LX. 21. נצר מטעי *surculus plantationis meae*. LXX. [illegible], quod etiam editio vulgata reddit [illegible]. Similiter [illegible] à Baronio [illegible], ut florem ipsi sedit, [illegible] *& surculus de radicibus*. [illegible] *Et egredietur* [illegible] *virga de stirpe Isai, &* נצר *surculus de radicibus ejus*. Ni certe memoria, flos nunquam dicitur Hebraeis נצר, sed vel ציץ *Nitsa*, vel פרח *Perach*, appellatur.

IX. [illegible] provocaret Flori crudelitas, quod cum [illegible]. Mandatum [illegible] Caesareâ Romani [illegible], ut Judaei qui [illegible]. Quod si [illegible]. Itaque Judaeorum [illegible]. Cestium [illegible].

[illegible] quisquam [illegible]. Cum autem tam à Berenice Regina, tum à Principibus Hierosolymorum, quae gesta à Floro fuerant, nunciata fuissent, Politianum in eam urbem misit Cestius, ut Judaeorum exploraret consilia. Politianus et mansuetudinis populi certum documentum habens, veneratione prius in Templo exhibitâ, et collaudata Judaeis observantia erga Romanos, reversus est ad Cestium. Porro plebs Judaeorum ad Regem Agrippam Pontificesque conversa, petebat ut Legati adversus Florum ad Neronem mitterentur. Tum Agrippa, gravi oratione imminentis belli incendium compescuit: ubi verò deinceps populo persuadere tentavit Floro morem gerere, ad eum sermonem maledicta [illegible] in eum jacere. Novam belli materiam praebuit audacia Eleazari, Pontificis Ananiae filii, qui Templo Praefectus erat. Persuasit enim iis, qui sacrificia ministrabant, ut munus alicujus, qui non esset de Judaeorum gente suscipererent, eoque hostiae Caesaris, quae pro populo Romano offerebantur, rejectae sunt. Nobiles ergo Judaeorum videntes seditionem nullo posse inceptu comprimi, Simonem Ananiae [illegible] ad Florum, [illegible], Antipam, Costobarum, ad Regem Agrippam, Legatos mittunt, qui utrosque rogarent, ut adducto in civitatem exercitu, seditionem extinguerent. Agrippa [illegible] populo ter mille equites, sub Praefecto Equitum Dario, Duce verò Philippo Jacimi filio. Per septem igitur dies graviter [illegible]. Adveniente [illegible] festivitate, quae Xylophoria dicitur, in qua mos est grandem lignorum materiam convehere ad Templum, ne ignis deficiat materia, qui nunquam extingui debet, sicarii adversarios à cultu Religionis excluserunt, Regiosque milites [illegible]. Incipiunt deinde caeteros, ut quosque [illegible], Ananiae Pontificis domum, & Agrippae ac Berenices palatium inflammarunt, ignem etiam Archivo intulerunt, ut omnes creditorum documenta abolerent. Postridie, Augusti mensis XV. fecerunt impetum in Antoniam, & omnes in ea Praesidium agentes interfecerunt, Praesidiumque incenderunt. Dein & Regiam, in quam confugerant Ananias Pontifex & Agrippae Equites, aggressi evertere moliebantur. Interea Manahemus Judae Galilaei filius, assumptis quibusdam Nobilibus, pervenit in Massadam, ubi Armamentarium Herodis Regis erat, eoque perrupto, [illegible] Regiam [illegible]. Expugnatâ tandem Regiâ, Agrippae milites, Judaeisque discessum dantes, Romani autem qui relicti erant, in turres Hippicum, Phaselum, Mariamnem confugerunt. Tum protinus Manahemi socios [illegible], in locum quem Romani deseruerant, [illegible] incenderunt, & quoscunque [illegible]. Haec acta [illegible] Septembris, die Sabbato. Septimo verò Septembris, feriâ primâ, Azymorum erat [illegible]. [illegible]

perfidio

Anno Domini [illegible]

perhibens Manahemus tyrannum agit, sed mox dum adorat in Templo, cum adornes kitanes. Fugit tamen, ubi à populo lapidibus petitus, in locum qui nomen Ophlas. Inde extractus in publicum, [illegible] tor, unàque cum eo Absalon, præcipuus Manahemi tyrannidis adjutor occiditur. Cæterùm Romani oppugnantibus ulterius resistere non valentes, miserunt ad Eleazarum, rogantes ut vitam concederet, arma autem & reliqua sumeret. Metilio Romanorum Præfecto missi sunt qui dextras & sacramentum darent. Ubi autem scuta gladiosque posuerant, Seditiosi Eleazari, facto in eos impetu trucidarunt, solas pactiones & juramenta quæ dederant inclamantes. Solus Metilius servatus est. Die Sabbati persida cædes hæc perpetratur.

Tumult. de [illegible]

Judæi [illegible]

X. Eodem die atque horâ Cæsarienses, qui apud se habitabant Judæos interfecerunt. Viginti circiter millia perierunt, & cunctis Judæis vidua Cæsarea remansit. Post eam verò cladem Judæi exacerbati Syrorum vicos ac finitimas civitates vastaverunt. Vicissim per universam Syriam Judæorum in ea regione commorantium, à Syris cædes promiscua. Soli Antiocheni, Apameni & Sidonii, Judæis incolis suis pepercerunt. Alexandriæ autem excitatâ seditione, quinquaginta millia Judæorum uno die interfecta sunt, immissis in eos duabus legionibus Romanis. Sic Christi oraculo fides non defuit: *Futurum autem est, ut audiatis bella & rumores bellorum. . . sed nondum erit finis*, Templi scilicet, urbisque Hierosolymitanæ. Commotus his Cestius, Antiochia cum legione XII. & auxiliis Agrippæ atque Antiochi veniens in Judæam, Ptolemaida successit. Pars verò [illegible] in Joppen [illegible] [illegible] Cæsaream cum exercitu reversus est. Cestius incensam incolis Lyddam, qui ad festum tabernaculorum celebrandum Hierosolymam se contulerant, incendio delevit, solis quinquaginta quos ibi comprehenderat occisis. Deinde progressus ulterius, in loco qui Gabao nomen, distante [illegible] quinquaginta [illegible] castra ponit. At Judæi ne habitâ quidem ratione Sabbati, ingenti impetu Romanos aggressi sunt, ut nisi auxilium passi, qua nondum lassum [illegible], subvenissent equites atque pedites, in periculo fuisset [illegible] Cestio. Porro Agrippa cum perspiceret à Judæis, qui loca superiora occupaverant, Romanos [illegible] cum eo [illegible] comitibus Borceum & Phœbum, qui à Cestio veniam Judæis pollicerentur, si arma proponerent. Seditiosi verò Phœbum priusquam verbum faceret peremerunt, Borceum vulneratum effuge[runt]. Quarto die, qui tricesimus erat Octobris, ordinatis Cestius [illegible], ac penè Regum castra posuit. Et si tunc voluisset [illegible], bellum duxisset. Sed Tyrannius, & Priscus Præfectus castrorum, à Floro pecuniâ corrupti, conatum ejus everterunt. Sexto post ingressum die, Romani à Septemtrione Templum aggressi, testudine scutorum factâ, sine ulla mortua [illegible] bant, Templique portas incendere moliebantur. Cestius autem neque animos populi, qui favebant Romanis, neque [illegible]

Matth. 24. 6.

[illegible] Anno [illegible] qui non potuissent, eorum machinas, quas fugiendo reliquerant, secum asportarunt, mortuos spoliarunt, & pecuniam quæ remanserat collegerunt, & pæana canentes, Hierosolymam redierunt, è suis paucis quidem amissis. Romanorum autem & auxiliariorum periere, peditum quinque millia cum trecentis, equitum verò nongenti & octaginta, quos inter Priscus sextæ Legionis dux. Hæc quidem acta sunt octavâ die Novembris, quæ in Sabbatum incidit, anno Neronis XIII. Qui Cestium fugaverant, in Templum reversi, plures belli Duces legerunt. Josephus Gorionis filius, & Pontifex Ananus urbi præficiuntur. Utraque Galilææ cura Josepho Historico mandatur, qui LXX. de Senioribus ejus gentis prudentissimos elegit, eosque rectores totius Galilææ constituit, septem verò per singulas civitates minorum litium Judices. Majora verò negotia causasque capitales ad se ipsosque LXX. referre jussit. [illegible] Simonem, Castabarum, & [illegible] rosolymâ duxisse ad se transfu[illegible] apud Achaiam agens audit, & [illegible] cessionem indicaturos, & belli causas detrahentes in Florum. His autem, Nero animos [illegible] incitantem commotum crederet Orientem, unum solum invenit Vespasianum his necessitatibus [illegible].

Anno Domini [illegible]

XI. Si quæratur, cur obsidione inopinatâ sine pulsu causa Cestius Hierosolymam liberaverit, id contigisse putamus, ut locus esset oraculorum Christi complemento. Dicit Josephus: *Si paulisper in obsidione perseverasset Cestius, statim civitatem obtinuisset, sed, ut puto, Deus aversus ab impiis, & sancta loca, illo die bello finem imponi prohibuit.* Gentes interfecerat Galilæorum. Intonuerat Dominus, *Væ prægnantibus & lactantibus in illis diebus, erit enim necessitas magna in hac regione, & populo.* Itaque Hierosolymam perire, funditusque confici debuit, quam in cladem non incidisset, si Cestius urbem expugnasset. Præterea Christus monuerat discipulos de capessenda fuga, *Cum videritis Hierosolymam circumdari ab exercitibus, tunc scitote quia appropinquavit.* Quæ ad Cestii obsidionem pertinent, quà scilicet, de fuga subeunda cogitandum, quod & plurimi fecere: *Post Cestii verò casum adversus Noviliam Judæorum multi, tamquam è navi pessimè mersa, è civitate enatabant.* Quibus accessere divina monita, ut memoriæ mandavit Eusebius: *Cum universa plebs fidelium Ecclesiæ Hierosolymitanæ, ex oraculo, quod viris quibusdam sanctissimis editum fuerat, ante initium belli ex civitate migrare, & oppidum quoddam trans Jordanem, Pell. in nomine, incolere jussa fuisset, jamque omnes qui in Christum crediderant, relictis Hierosolymis sedes in Pellam transtulissent, demum divina ultio totam illam impiorum sobolem funditus delevit.* Si credimus [illegible], cladem Hierosolymitanam Petrus & Paulus Romæ [illegible] prædicatio in memoriam scripta permansit. In qua cum multa mira, tum etiam hoc futurum esse dixerunt, ut post breve tempus immitteret Deus Regem [illegible] Adversus [illegible] hæc eadem oratio.

Cur tam [illegible]

Joseph. [illegible]

[illegible]

Euseb. [illegible]

Lact. l. 4. [illegible]

Anno Dom. 66.

XII. De Marci Evangelio legimus apud Irenæum: *Post vero horum excessum, [illegible] Marcus discipulus, & interpres Petri, & ipse quæ à Petro annuntiata erant, perscripta nobis tradidit.* Quæ tandem magis apud nos valet, quàm alia quælibet, de tempore editi à Marco Evangelii Chronologia. Exspectans Paulus Romæ catenis constrictus, hæc Timotheo mandat: *Marcum assumptum adduc tecum, est enim mihi perutilis ad ministerium.* Præterea Evangelium Romæ conditum fuisse, testis est Clemens, etsi in eo dissentiat ab Irenæo, quod Petro jam defuncto, scriptum esse neget: *Cum Petrus, inquit, in urbe Roma verbum Dei publice prædicasset, & Spiritu Sancto afflatus Evangelium promulgasset, multi qui aderant Marcum cohortati sunt, utpote, qui Petrum jamdudum secutus fuisset, & dicta ejus memoria teneret, ut quæ ab Apostolo prædicata erant, conscriberet. Marcum igitur Evangelium composuisse, iisque qui illud ab ipso rogabant impertiisse. Quod cum Petrus comperisset, nec prohibuisse omnino, nec ut fieret incitasse.* Hinc tamen in ea traditione non displicet, quod à Marco Romæ consistente exaratum sit Evangelium. Cætera fere sunt absona. Quid? Petrum potius adhuc Romam, ut ipse scripto mandaret, quæ ore ipsis tradiderat? Quis etiam credat Petrum morti jam proximum, nullis adscribentem monitis Marcum excitasse, cujus libro magnum Romanæ utilitatis fructum percepturi erant? Hoccine consentit cum eo mentis affectu, quem de instituendis discipulis suis ostendit in Epistola? *Studebo subinde, ut vos possitis post obitum meum facere horum memoriam?* Emergit tamen aliquid [illegible]. [illegible] Petro, Marcum studiosè rogasse sunt, ut quod auribus acceperant Evangelium, chartis consignaret, ut hoc se monumento solarentur ac Petrum quasi ob oculos versantem intuerentur. Græcè scriptum Marci Evangelium existimamus. In alia quidem sententia versatur Auctor Pontificalis in Petro: *Post omnium quatuor Evangeliorum fontem, quæ ad hanc interrogationem & testimonium ejus, hoc est, Petri, firmata sunt, dum aliud Græce, aliud Hebraice, aliud Latine scribentes consonant, omnia ejus testimonio sunt firmata.* Sed & in Eutychio de originibus Ecclesiæ Alex. libro, hæc leguntur p. 35. *Tempore Neronis Cæsaris scripsit Petrus Apostolorum Princeps Evangelium Marci, cum Marco, linguâ Romanâ, in urbe Roma. Sed attribuit illud Marco.* Id ita honorem linguæ Latinæ Baronius tribuit, ut à Marco fuerit adhibita condendo Evangelio. Verùm minimi est in ea re momenti, Pontificalis Damasi, Eutychique auctoritas; neque Baronium laudantem, dum [illegible] *[illegible] Græcum fuisse Latine translatum.* [illegible] licent, quæ possent facillimè si rogarentur, dicturum Hebraismum maximè redolere Marci orationem, quo liquet Evangelium ex Latino originali, in Græcum non fuisse translatum. Sic caput sexti versu septimo, [illegible] ad verbum, *duos duos*, quemadmodum Geneseos septimo שנים שנים באו *ingressa sunt duo duo.* Caput v. [illegible] *in formam [illegible]*, quæ [illegible] Vocatur cap. 6. v. 40. & c. 9. 39. Præterea non magis opus fuit Latinè condi Marci Evangelium quod Romæ scriptum est, quam Latinè scribi ad Romanos Epistolam, quæ tamen Græcè à Paulo edita est. 5°. Patres qui diligenter observarunt à Matthæo [illegible] N. Testamenti Scriptores usurparunt, idem de Marco quoque scriptum reliquissent. Unus autem subditus nomine Damasi Auctor, qui post sextum floruit seculum, Baronio præbuit est. Cui magnus fabulator Eutychius addi potest. Denique ejus sententia disertè coarguitur ab Hieronymo: *De novo nunc loquor Testamento quod Græcum esse non dubium est, excepto Apostolo Matthæo, qui primus in Judæa Evangelium Christi Hebraicis literis edidit.* Mirum Baronii & Hieronymi discordiam. Hieronymus certum exploratumque statuit, quod Baronio falsum videtur. Accedat & Augustinus, de consensu Evangelistarum, libro primo, capite secundo: *Horum sane quatuor, solus Matthæus Hebræo scripsisse perhibetur eloquio, cæteri Græco.* Cæterùm hæretici fuere nonnulli, qui Marci Evangelium cæteris Evangeliis anteponebant, uti extat apud Irenæum l. 3. c. 11. 285. *Qui autem Jesum separant à Christo, & impassibilem perseverasse Christum, passum vero Jesum dicunt, id quod secundum Marcum est præferentes Evangelium, cum amore veritatis legentes illud, corrigi possunt.* Porro de ultimo Marci capite, observat Scriptor Commentarii [illegible] ferendum, olim dubitatum fuisse. Verba sunt Hieronymi ad Hedibiam Q. tertiâ: *Aut enim non recipiunt Marci testimonium, quod in [illegible] fertur Evangeliis, omnibus Græciæ libris penè hoc capitulum in fine non habentibus.* In quibusdam exemplaribus, maximè Græcis, ultimo Marci quædam addita erant. Incredulitatem Apostolis objicienti Christo, *Illi satisfaciebant,* [illegible] *substantia est. Quæ non sinit per immundos spiritus* [illegible] *revela justitiam tuam.* Quæ verba Apostolis fucata sunt, & Manichæismum sonant, occasionemque præbuisse videntur, cur ultimum Marci caput à multis rejiceretur.

XIII. Antiquorum benè multis Marcus interpres Petri dicitur. Papias Hieropolitanus Episcopus [illegible] *Ajebat Presbyter ille, Marcum Petri interpretem, quæcumque memoriæ mandaverat, diligenter perscripsisse, non tamen ordine persecutum fuisse, quæ à Domino aut dicta, aut gesta fuerant. Neque enim ipse Dominum audiverat, aut sectatus fuerat unquam. Sed cum Petro postea versatus est, qui pro auditorum utilitate, non verò ut sermonum Domini historiam contexeret, Evangelium prædicabat. Quocirca nihil peccavit Marcus, qui nonnulla ita scripsit prout ipse memoriâ repetebat. Id quippe unum studebat, ut ne quid eorum quæ audierat prætermitteret, aut ne quid falsi iis affingeret.* Marcum etiam interpretem Petri, disertim impellit Hieronymus de Viris illustr. *Marcus discipulus & interpres Petri, juxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Romæ à fratribus, breve scripsit Evangelium.* Quænam verò de causa Marco hunc ascribant muneris, pauca videndum. Explicanda penitùs est sententia de Apostolorum interpretibus Hieronymi sententia: *Paulus divinorum sensuum majestatem, digno non poterat Græci eloquii explicare sermone. Habebat ergo Titum interpretem, sicut & B. Petrus Marcum, cujus Evangelium*

Margin notes: Marc. [illegible] — 2 Tim. 4. 11. — [illegible] — Euseb. l. 6. c. 14. — 2 Petr. 1. 15. — Baron. [illegible] — Hier. [illegible] — Hier. l. 2. in Pelag. — Cur Marcus interpres Petri dicitur? — Euseb. l. 3. c. 39. — Hier. Epist. [illegible]

gelium ipso narrante, & illo scribente compositum. Quia verò ibidem Paulinus infert Marci subsidi[illegible] [illegible] Petrus [illegible] [illegible]. Deinde ut Græci sermonis [illegible] arrogantiamque comprimeret, sese linguarum [illegible] ipsi, [illegible] illas ipsi esse [illegible]. Etsi non [illegible], de idiomatibus linguæ Græcæ, Attico, Æolico, Dorico, Ponticum est intelligendum. Existimamus Petro Marcum interpretem fuisse, non quòd divinorum sensuum majestatem digno satis sermone Græco explicare haud poterat Apostolus; sed quòd cùm Petrum audivisset verbum Dei Judæis Hebraicè explicantem Marcus, singula quæ ad Christum pertinebant studuit digerere [illegible] dum fuisse acceptum Evangelium Marci, quod prout Petrus ipse exposuerat, in literas retulit. Cujus ad sententiam accedit & Hieronymus, dum scribit Hedibiæ Quæstione XI. Petro narrante, & Marco scribente, ejus Evangelium fuisse compositum. Cui etiam conjecturæ hoc addi potest, quòd concionantibus Apostolis, aderant nonnunquam auditores nonnulli ejus linguæ insolentes, quâ Dei aperiebantur mysteria: quo casu explan[illegible] videtur Clemens Alexandrinus de Basilide Hæretico: Basilides Glauciam sibi adscribat Magistrum, qui fuit Petri interpres. Non eò interpres Petri dicitur Glaucias, quòd in libros Græcè scriptos, Hebræos Apostoli sermones transfuderit, sed quòd vernaculè ea redderet, quæ nonnullis pe[illegible], ut patebit ex interpretum munere, de quo pauca tractandum, ne nobilissima pars hæc Antiquitatis nostræ intacta Annalium prætereatur.

XIV. Nomine interpretis illum non propriè significamus, qui res ab intelligentia remotas explanat, quod officium Doctoris est. Interpres hîc nobis est, qui voces prolatas notæ linguæ reddit peregrinas, ut à Paulo declaratur Apostolo: *Alteri verò genera linguarum, alii verò interpretatio linguarum.* Ex ea Pauli sententia liquet, [illegible] compararent linguæ interpretationis facultas, quoniam [illegible]. Quæ linguarum interpretatio Pastoribus serviebat, qui peregrino sermone palam & publicè [illegible]. Propterea Paulus id injungit Corinthiis: *Si linguâ quis loquitur, fiat per binos, aut ad plurimum tres, & vicissim, unus autem interpretetur. Quòd si non sit interpres, taceat in Ecclesia qui loquitur linguâ, sibi ipsi verò loquatur & Deo.* Id officii ab usque temporibus Esdræ vigebat, [illegible] Scripturas intelligerent [illegible], & *interpretati sunt etiam legentibus.* Nec enim id vocabulo Mose, Esdræ temporibus, ad significandum Scripturam adhibebatur. Cùm igitur lingua Hebræa propter captivitatem desiisset Judæis esse vernacula, [illegible], qui verbum verbo redderet, cui quoque interpretationis periphrasis addita est, ut auditores magis [illegible]. [illegible] erat Judæorum in Synagogis, qui Græcè tantùm sciebant, Hebraicè quoque legere Scripturam, linguæ sacræ, quâ olim Deus oracula sua ediderat, honorem habentes, ut doctâ Justiniani ex Novellis conjecturâ arguimus: *Per interpellationes quæ ad nos referuntur, didicimus, quod ex ipsis quidam solâ teneantur Hebraicâ, eâque utendum esse in sacrorum Librorum lectione volunt, quidam etiam Græcam assumendam esse contendunt.* [illegible] & Hebræam & Græcam aliam quoque volunt. Non prætereunda est clarissimi observatio Lightfooti: *Ille qui prælegit* [illegible], *non clarâ voce effatus est, sed tenui susurro in aure cujusdam* [illegible], *atque ille sonore voce populo* [illegible], *ita ut hic Doctor interpretem suum hoc* [illegible] *haberet, atque ut Lector Legis, suum in Synagoga. Vide Rabb. ad locum R. Shila, & non adfuit interpres qui esset Rabbi Shilæ. Rabb ergo* [illegible] לא הוה אמורא, *id est, non adfuit interpres, qui sonum prælegentis sisteret, & Doctor insusurravit ei in aure Hebraicè, atque sic populo reddidit vernaculè. Huc spectat illud Salvatoris Matth. 10. 27. quod in aure auditis, prædicate super tecta.* Cum igitur sua esset Synagogæ cuilibet interpres, qui linguarum peritus, atque legentis astans, singulis versiculis reddebat vernaculè quæcunque Hebraicè legebantur, procurandæ ædificationis, jure merito Paulus ejusmodi quoque imperavit interpretem, qui linguâ familiari, & bene notâ explicaret ea, quæ Doctores Corinthiorum linguæ peregrinæ pronuntiabant; partim ut exemplum Apostolorum imitarentur, qui cùm [illegible] convenerat; partim ut admirationem conciliarent Evangelio, quod Apostolus disertè prohibet, nisi interpres adsit. Interpretis officium diu in Ecclesia perdurasse, testis est Epiphanius, qui in ordinibus Ecclesiæ, enumerat interpretes: *Post illos autem ordines deinceps Exorcistæ sequuntur, & linguarum interpretes, tam in lectionibus, quam in concionibus.* Quibus apertè intelligendum videtur, Scripturam Græcè palam publicèque fuisse lectam; ut eâ ratione linguæ in linguam, peregrina scilicet, in vernaculam verteretur. Hinc forsan interpretandarum linguarum dono, successit eorum officium, qui Professores linguarum nuncupantur.

XV. Perdifficilis & perobscura de Marco Evangelista quæstio est, utrùm à Marco Barnabæ consobrino diversus, necne fuerit? Duos fuisse Marcos, [illegible] defendit Baronius, qui eruditus non parum [illegible] se præbuit. Ea tamen sententia ab illa Antiquorum abhorret, qui duos Marcos nesciunt, alterum Evangelistam, alterum consobrinum Barnabæ. Ignatius Nazianzeno: *Quid Marco cum Italia?* Quùm Marcus ille peregrinè, [illegible] cum Barnaba [illegible], de quo frequens in Novo Testamento mentio facta est. Hic est ille Marcus, quem Paulus Epistolâ ad Philemonem adjutorem appellat suum. Quoque semper unà cum Paulo Romæ versatus est, ejus etiam nomine Colossenses salutat. Quem ergo potissimum Marcum intelligemus [illegible] Joannem cognomento, quem à Paulo non multò ante quam mortem obiret, in urbem accersitum fuisse constat, in quo confirmant à Veteribus Evangelium perhiberetur? In eam disertè sententiam propendet Hieronymus, in Epistolam ad Philemonem commentarius: *Marcum puto, quem puto Evangelii conditorem.* Quod nobis etiam verisimilius. Etenim

Anno Dom. 66.

[illegible] si geminos Marcos numero Evangelistas Apostolica fratellis [illegible], utrumque non obscuris discriminibus [illegible]. Nulla tamen apparet causa Marcos multiplicandi, etsi de Marco frequenter Scriptura commemoret. Quum Marcus ille, qui Petro filius vocatur, ipse enim idemque existimetur, cum illo quem Paulus Romam adduci jubet? Quodnam differentiae vestigium? Deinde varia Marcorum geminorum & [illegible], & martyria, nulla [illegible] in monumentis Antiquitatis. Non vacat fides, non veriam genus mortis, quod prodigio est, si inter Evangelistas Apostolorum adjutores duo Marci collocentur.

XVI. Pro Marco gemino, ex locorum, temporumque [illegible] argumentum ducit. Hoc ipso, inquit, tempore, quo Marcus Evangelista Romae agebat, & inde Alexandriam [illegible] sit, videtur, quum non uno ipso anno, vel saltem superiori, Joannes dictus Marcus, Hierosolymis Paulo & [illegible] [illegible] Marci argumentatum, si constaret Marcum egisse vel Romae, vel Alexandriae, eo tempore quo Joannes Marcus versabatur Hierosolymis. At ratio haec prorsus est nulla, cum ex obscura, falsaque Chronologia petatur, imo hoc ubi, [illegible] in pugilum [illegible]. Marcus erat Hierosolymis, cum Petrus Agrippae vinculis elapsus, abiit in alium locum. Aberat igitur & Româ, & Alexandriâ, nondumque se Petro comitem addiderat. Nil etiam est in Basilio Magno praesidii, qui Spiritus Sancti [illegible] [illegible]: [illegible] evangelizans, ac alius alibi quempiam [illegible], & quilibet Prophetarum praedicans, & Paulus Romae evangelizans, & Jacobus in Hierosolymis, & Marcus Alexandriae, & alius in alia civitate Episcopi [illegible], nullo prohibente intervallo eodem a [illegible] tempore [illegible]. [illegible] Longo [illegible] intervallo dissitos Paulum & Marcum, dum ille Romae; hic Alexandriae consistebat, facilis concedimus. Quid inde? Ergo Marcus Evangelii conditor, à Joanne Marco diversus est. Ducunt argumenta Joannem Marcum non adfuisse Romae, cùm Marcus Evangelista Alexandriae moraretur, & vincet Baronius. Non enim epilogandi [illegible] opinionem, quòd unus idemque homo duobus in locis simul aliquando consistat. Nobis [illegible]

Tun' id dicere audes? quod nemo unquam homo ante hac
Vidit, nec potest fieri tempore uno
Homo idem duobus locis ut simul sit.

Unum ergo multiplicandorum Marcorum fundamentum in pugna [illegible] positum est, aut certè minus accurata Chronologia, quod sanè non verum esse non potest. Quibus accedit Marcum, qui Evangelistae munere fungebatur, affixum non fuisse Alexandriae, sed in alias etiam regiones iter suscepisse, ut nil pugnae sit, & [illegible] Alexandriae [illegible], & ex [illegible] Romam venisse, promulgando Evangelio: quomodo Paulus modò hic, modò illic [illegible] Apostolatum [illegible].

XVII. Marcum de LXX. discipulis unum fuisse, credidit Epiphanius: *Erat & hic unus de LXXII. discipulis, qui ob sermonem illum dispersi sunt, quem Dominus dixerat. Nisi quis manducaverit carnem meam & biberit sanguinem, non est me dignus. Verùm ille Petri operâ reversus, [illegible] Evangelii munus accepit.* In eadem opinione versatur Auctor Dialogi adversus Marcionitas: *Primum elegerat duodecim, postea LXXII. ut Evangelium annunciarent. Marcus igitur & Lucas, cum in numero LXXII. essent, ipsi etiam cum Paulo Evangelium praedicabant.* Nobis tamen ea non arridet sententia, cùm incredibile sit Petrum Marco filii nomen addidisse, si de septuaginta discipulis unus fuisset, quos Christus [illegible], quique de omni ferè parte aequales erant Apostolis. Papias quoque vetustior ille Auctor LXX. discipulis Marcum eximit: *Aiebat Presbyter ille Marcum Petri interpretem, quaecunque memoria mandaverat diligenter perscripsisse, non tamen ordine persecutum, quae a Domino aut dicta, aut gesta fuerant. Neque enim ipse Dominum audiverat, aut sectatus fuerat.* Ex Tertulliano quoque scimus Marcum interpretis Petri officio functum esse, quod infra LXX. Discipulorum dignitatem fuit: *Evangelium Marcus quod edidit Petri affirmatur, cujus interpres Marcus.* Neque LXX. discipulis eum apponit Origenes, cujus non minimi ponderis est testimonium: *Secundum fuisse acceptum Evangelium Marci, qui prout Petrus ipsi exposuerat, in litteras retulit, atque idcirco Petro in Epistola Catholica eum filium suum agnosci.* Nobis tamen est admodum probabile, Marcum unum fuisse quingentorum fratrum, qui Christum ad mortem revocatum contemplati sunt. Cumque ut testi oculato, commissa est scribendi Evangelii provincia.

XVIII. Constans Veterum sententia est, Marcum Aegyptiis Evangelium suppeditasse. Id tradit Eusebius: *Ceterum hunc Marcum in Aegyptum profectum, Evangelium quod ipse conscripserat, primum illic praedicasse perhibent, & in ipsa urbe Alexandrina Ecclesiam constituisse.* Hoc & in Epiphanio legitur: *Marco qui Romae B. Petri comes fuerat, scribendi Evangelii provincia committitur. Quod cum scripsisset, a B. Petro in Aegyptum mittitur.* Neque à Graecis dissentit Hieronymus, libro de Viris illustribus: *Assumpto Evangelio, quod ipse confecerat, perrexit Aegyptum.* Quoto anno eam provinciam susceperit, est in obscuro. Nostro judicio, jam imperabat Nero, cùm eâ legatione functus est, neque enim Petrum in urbem commigrasse [illegible] rerum domino non Claudio, sed Nerone. Itaque probabiliter ea Marci in Aegyptum profectio, [illegible] anno assignatur. Sunt tamen multa à Veteribus scripto mandata à vero vestigio aliena. Non nobis sanè placet, quod Eusebius & Hieronymus Christianos Marci discipulos, Philonis in Therapeutis quaerant: quâ de re suo loco. Fabulam & puerilem redolet Eutychii narratio: *Marcus dum per urbem incedit, disrumpitur solea ejus corrigia, quam ut reficeret, ad sutorem se contulit, nomine Ananiam, qui subulâ ad perforandum calceum sumptâ, digitum suum perforavit, adeò ut multum effunderet sanguinem, nec [illegible]* [illegible] Marcus [illegible]. Non est tamen à vero penitus alienum, quod Marcus constituerit XII. Presbyteros cum Aniano, qui defuncto Patriarchâ, unum è duodecim eligerent, cujus capiti reliqui undecim manus imponerent, eumque benedicerent & Patriarcham crearent. [illegible] quod [illegible] tempore aliquâ nullus erat in Provinciis [illegible] Episcopus [illegible] Scythos, qui sua Episcopo Tomitano subjiciebantur.

[illegible marginal notes]

Anno Do. 66.

[illegible] Marci martyrio [illegible]

buit. Hinc causa non improbabilis amplissimæ potestatis, quam in Clericos Ægypti Præsul Alexandrinus exercuit, [illegible] id [illegible] retinuit, quo in Presbyteros utebatur.

XIX. Habet aliquid quæstionis etiam Marci [illegible]. [illegible] quendam Martyrologio, Marci ejus in vigesimum quintum Aprilis conjicitur, de qua Romanum [illegible] [illegible] Petri rogatus Romæ a fratribus scripsit Evangelium, quo assumpto perrexit in Ægyptum, primusque Alexandriæ Christum annuntians constituit Ecclesiam, [illegible] & per saxa raptatus, graviter afflictus est. Deinde reclusus in carcere, primo Angelicâ visitatione confortatus, & denuum ipso Domino apparente, ad cælestia regna vocatus est octavo Neronis anno. Vetus quidem editum à Rosweido Martyrologium, [illegible] diligit Aprilis XXV. Apparitionem tamen nescimus, & Angeli visitationem in carcere Martyrem, [illegible] Martyrologio Romano, & libello Adonis de [illegible] verba hæc Hieronymo, in catalogo de Viris illustribus, Marcum anno Neronis IX. passum esse. Verba sunt Hieronymi, Mortuus est VIII. Neronis anno. Domini LXII. Marci confert martyrium. Prima enim motorum ab Ethnicis persecutionum incipit Romæ, anno Domini LXIV. qui Neronis decimus fuit. Rem quod attinet, Gelasius, si tamen Gelasius, qui quinto jam ad exitum properante seculo floruit, Marcum quidem Christi Martyribus inserit. Verba sunt ipsius in Concilio Romano, decreto de libris authenticis. Marcus à Petro Apostolo in Ægyptum directus, verbum veritatis prædicavit, & gloriosum consummavit martyrium. Romanus autem [illegible] Domino, [illegible] exempti: Nefas ducimus de eo te amplius dubitare. Unus namque ipse est nobis instar omnium, qui de Apostolis ac cæteris Martyribus, quæ essent apocrypha, perspicaci considerans oculos, [illegible] Baronius debent, in quæstionibus [illegible], Gelasium fuisse parem parum hominem, atque apud nos tantum valere debet auctorem, quantum ex Antiquitatis testimoniis ostendit, verum esse de Marci martyrio [illegible]. De Marco Eutychii origines hæc habent: Anno imperii [illegible] Cæsaris primo, occisus est Marcus Alexandriæ, & corpus ejus igne crematum. Quæ & Dorothei traditio est. De die quoque variant, qui Marco mortem attulit, neque de modo magis consentiunt. Quæ dissidia suspicionem injiciunt, Marcum esse Martyribus eximendum. Nemo fuit ante Palladium, Lausiacæ Scriptorem historiæ, Marcum Martyribus apponat.

Baron. ab [illegible]

Marcus Martyrum [illegible].

XX. Geminam nos in judicium quæstionum deducimus. Prior est utrum Marcus verè consecutus martyrio: posterior verò, quanta sit Martyrologiorum auctoritas, à qua præcipuè pendet fides de cursu Gentis Lausiacque Marci martyrio. Maximo nobis argumento est, sedem Marco fuisse mortem, altum Veterum de eo martyrio silentium. Cum enim Eusebii seculo, Martyrum passiones, & dies anniversariâ commemoratione celebrarentur, uti loquitur Cyprianus, & Nicolaus Polycarpi ab usque secundo seculo agnitum sint, incredibile est à diligentissimo Historico Eusebio, qui crebrò Marci meminit, ejus supplicium ignoratum fuisse, quod non in obscuro urbis angulo, sed in maximo penè toto orbis theatro, Alexandriæ [illegible] Evangelistæ irrogatum fuisse prædicant. Atqui de Marci passione ne verbulum quidem ullum [illegible], [illegible] Hieronymus, cui mos ille est, annotare virorum illustrium passiones, dum de ipsorum scriptis mentionem movet. Martyria sane Jacobi, Petri, Pauli Apostolorum, nec non Ignatii, Polycarpique Episcoporum, memorat. Quantò magis & jam meminisset cruentæ mortis [illegible] Evangelistæ, & Petri [illegible] Ignatio? Mortuus est autem, inquit, Marcus Octavo Neronis anno, & sepultus Alexandriæ. Quæ est uncumenæ mortis descriptio, si hæc non est? Primus Marcum pro Martyre habuit Palladius, historiæ Lausiacæ capite 117. Philoromum Presbyterum inquit, profectum fuisse Romam ad orandum in Basilicâ B. Sancti [illegible] Christi martyris. Pervenit autem etiam usque ad Alexandriam [illegible] Athletæ Marci. Fallitur sane Scaliger, [illegible] verba hæc Hieronymo, in catalogo de Viris illustribus, Marcum anno Neronis IX. passum esse. Verba sunt Hieronymi, Mortuus est VIII. Neronis anno. Præterea pugna traditionum [illegible] est de passione Marci: variant enim Scriptores de tempore, de genere mortis, de Imperatore, quo regnante Marcum morti missum prædicant. Chronicon Paschale in Trajano: Sub hoc Trajano Marcus & Evangelista, & Alexandriæ Episcopus, immissis funibus raptatus a dictis Tabulariis, ad usque dictos Angelos, ibi crematus est primâ Pharmuti, & sic martyrium passus. Penè gemina scripsit Dorotheus. Diem tamen non annotavit, addit etiam in Bucolo fuisse sepultum; quod non habet fidem, si [illegible] absumptum est [illegible]. Romanum verò Martyrologium, in Neronis imperium confert Marci passionem. Pharmutque Martyrologia cum diligunt Aprilis vigesimo quinto, quæ tamen si Paschali credatur Chronico, cui titulus Epitome temporum, in Martium [illegible] Pharmuti, respondet Martii septimo & [illegible]. Vix sane verum auctorem, ne dum martyrio potuit, imperante Nerone, si Petro Pauloque superstes, edidit Evangelium, quod non [illegible] Pater Irenæus, tradit post Petri Paulique martyrium, Marcum omnium inter homines fuisse: Post horum excessum, Marcus discipulus Petri atque interpres, quæ à Petro prædicata fuerant [illegible] Babylonis, modò in Asia, modò in urbe Evangelium prædicasse legimus, qui emendas pugnant quorum cum officio Episcopi, cui incumbit suum pascere gregem. [illegible] consumis, vel repugnantibus Martyrologiis.

Iren. lib. [illegible]

XXI. Ad Martyrologiorum auctoritatem nunc est veniendum, non minimi in rebus Ecclesiasticis momenti quæstionem. In vita Cypriani, quam Pontius edidit Diaconus, hæc [illegible] & confessores, tantum honoris pro martyrio ipsius [illegible]

De Martyrologiis [illegible]

[illegible] *ut ad nostram quoque* [illegible] [illegible] *Quam sententiam* [illegible] *addu*cto primùm Calendariorum & Martyrologiorum discrimine: *Calendaria longè different à* [illegible] *singulæ enim Ecclesiæ, ut dixi, sua* [illegible] [illegible] *in Martyrologio nomina singularum urbium & oppidorum ascribuntur.* [illegible] *Calendarium, sed proprium ac privatum* [illegible] *Epistola ad Cornelium* [illegible] *nullum Romani Martyrologii* [illegible] *Romani Martyrologii* [illegible]

[illegible] Quomodo igitur Ecclesiæ, [illegible] Calendaria sua longè sibi charissima fore, [illegible] [illegible] Fidelium [illegible] quasi Martyrum nomina [illegible] Quippe [illegible] Martyres multiplicare. [illegible] Ecclesiæ, [illegible] Martyrologio.

[illegible] De Calendario [illegible]

Anno Dom. 66.

in eo Templo periit die 25. Decembris, ædem tamen illa Christianorum multitudo, cùm non igne absumptum sit, sed facibus & aliis [illegible] subversum sit Februarii XXIII. Adonis in Martyrologio, & alia quod eadem Romanorum, [illegible], [illegible] Augusti, aliæ [illegible] Martyrium, qui Augusti die XVI. [illegible]. [illegible] Lactantius, quo [illegible] Diocletiani Priscam fuisse, non Serenam: Et primam [illegible] filiam Valeriam, conjugemque Priscam, sacrificio pollui coegit. Martyrum gregem autem Tarracus, Probus, Andronicus, qui in Ciliciæ urbe Tarso mactati sunt: Coss. Diocletiano quartum, & Maximiano tertium, decimo Kal. Aprilis. Quæ ex Actis puris & sinceris habemus scribit Baronius in Martyr. Octobr. XI. Jam verò persecutio Diocletiani [illegible] post annum mota est, docente Lactantio. Nulla quippe Diocletiani persecutio ante annum Domini 303.

Ille dies primus leti, primusque malorum
Causa fuit.

Ab eo tantum dirâ Ecclesiæ persecutione, quæ imperante Diocletiano accensa est, ut fabulosi sint [illegible] Martyres, quos ante illud tempus Martyrologiis includere placuit. Martyrum in loco collocatum fuisse Hæreticum, exemplo esse [illegible] probatur. [illegible] partibus egit Arianus. [illegible], qui [illegible] hominibus [illegible] condunt, & [illegible] de Eustathio Antiocheno Episcopo [illegible], quem postea licet [illegible] [illegible], [illegible] & tyrannum, & [illegible], [illegible] Ariani in exilium miserunt. [illegible] Theodorus, à Beda, Usuardo, Adone, in Sanctos relatus est, memoriaque ejus Hæretici colitur, secundo Novembris in Martyrologio. Hic fuit lapsus in errorem proclivis fuit, cùm Hæretici quoque nomine Christianorum, ab Ethnicis ad mortem damnati sint: *Sed & alia martyria, sub eodem tempore, quo Polycarpus passus est, apud Smyrnam facta, in quibus & Metrodorus quidam, qui Marcionis secta Presbyter dicebatur, flammis consumptus interiit.* Judicium igitur [illegible], qui Orthodoxos inter & Hæreticos [illegible] discrimen, ut ipsos [illegible] verà [illegible] Christianorum nomine, facillimum sane fuit, veros fidelesque persecutionis Martyres. Potuerunt enim confundi in Nominibus [illegible], quâ Orthodoxorum more, Hæreticorum sane & Martyres Judiciis afficiebant. Sed de ea quæstione [illegible], cùm sunt Martyrologiis errores, maxime in Antiochena [illegible] [illegible].

Leo. de m. Persec. n. 15.

Theod. l. [illegible]

Euseb. l. 4. c. [illegible]

Anno Dom. 67.

ANNO U. C. 820. PER. JUL. 4780. JULIÆ. Dom. 67. NERONIS 13. Ad. [illegible] D. [illegible] Indict. [illegible] Epoch. [illegible] Epoch. Ant. 9. P. Apr. 29.

COSS. *L. Fonteius Capito & C. Julius Rufus.*

Nero ob [illegible] certamina.

I. UT Ludis interesset Nero, CCXI. Olympiadem, quæ debebat anno, Christi LXV. celebrari, differri jussit; quam tamen eo anno actam fuisse constat. Hoc docet Græcum Eusebii Chronicum: *[illegible] Olympias non acta est, Nerone in [illegible] differente. [illegible] verò post alia fuit. Stadium quidem vicit Tryphon Philadelphensis. Nero verò sub præcone [illegible], ludis tragicis, citharœdicis, curru, pullo equino, equis, & decem jugi.* Sic verti mus quæ Græcè obscurius sunt, nec accuratè ab Hieronymo reddita: *Aurigavit quoque plurifariam, Olympiis vero etiam decem jugum, quamvis id ipsum in Rege Mithridate carmine quodam suo reprehendisset. Sed excussus curru, ac rursus repositus, cum perdurare non posset, destitit ante decursum; neque eo secius coronatus est.* Propterea dedit Olympicorum certaminum Judicibus, qui Hellanodicæ vocabantur, decies sestertium, sive Gallicas libras 93055. Præconium fecit verbis ejusmodi: *Nero Cæsar vincit certamen hujus, coronat Populum Romanum, & suum orbem terrarum.* Quin etiam victorem se ipse pronuntiabat. Qua de causa, & præconio ab ipso contendit. Quod postridem Imperatori, cum quod Epistolâ ad Lepidum testatur Cicero, qui præconium faceret, in Decemvirum [illegible] veterettur. Ac ne cujus alterius Hieronicarum memoria, aut vestigium exstaret usquam, subverti, & unco trahi abjicique in latrinas [illegible]. [illegible]

Aliunde non Neronis impietatem effigere demonia. Is enim quingentas æneas partim Deorum, partim hominum sustulit imagines, teste Pausaniâ in [illegible]. [illegible], & quæ diversorum sunt temporum, cogi in unum omnium quibusdam etiam iterari jussit. Olympia quoque [illegible] [illegible], [illegible] commisit. Atque quâ circa hoc occupatum avertere detinereve, cum præsentiâ ejus abunt res egere à liberto Helio admoneretur, rescripsit his verbis: *Quamvis nunc consilium sit & votum, celeriter reverti, tamen suadere & optare potius debes, ut Nerone dignus revertar.* In certando verò legi obediebat, ut nunquam [illegible], [illegible], [illegible] decerperet, atque in quodam tragico actu, [illegible], [illegible] ob [illegible] certamine submoveretur, non aliter confirmatus est, quàm adjurante Hypocritâ, non animadversum id inter exultationes Populi. Ne id quidem prætermittendum, quod observavit Auctor Dialogi, qui apud Lucianum Nero inscribitur. Cum in Isthmiis Lex esset, ut neque Comœdiâ certaret quisquam, neque [illegible], Nero [illegible] Tragœdos superare. Epirota autem ille, ut qui voce optimè valeret, clarius solito cantabat, & coronam amore se, & nihil de studio remittere velle, præsquam à Nerone decem talenta pro victoriâ acciperet. Accommodatius autem Græcis Epirota, missi Scribam, qui juberet hunc submittere se sibi: sed pergente eo, & supra modum attollente vocem, immisit Nero in pulpita suos histriones, qui ad pulmonem eo hominem Epirotæ gutur fregerunt.

II. Augustâ cervice Peloponesum coninge Helius. [illegible], Demetrius Rex, Dictator Cæsar, Caius Princeps perfodere navigabili alveo tentaverant. Circuitum Peloponesi supra Maleam tollere, navigantibus volebat etiam Nero, Isthmo ad viginti stadia intercepto. Ingressus in scenam, hymnos quidem Amphitritæ & Neptuni cecinit, & parvum canticum Melicertæ & Leucotheæ. Cùm autem aureum ipsi ligonem porrexissent, Gymnasiumque tanquam in tutelam commendassent, ad fodiendum profectus est, plausu cantuque prosequentibus illum omnibus. Atque ubi terram attigisset, Canticum sonuit. Opere consiciendo, juvenum validissimos sex millia

Ann. l. 6. c. 19.

Dio l. 63. [illegible]

Ann. l. 6. c. 19.

Ann. l. 6. c. 19.

Nero Isthmum perfodere tentat.

 kißo

Anno Do. 67.

[illegible]

III. [illegible]

IV. [illegible]

V. [illegible]

VI. [illegible]

VII. [illegible]

Anno Dom. 67.

qui Pontificatu indignum, nesciebat quid ut esset, ob ruditatem summum Sacerdotium contribuerunt. In Latina Josephi versione, ex lege tur de Phanni: *Non erat ex genere Pontificum*, quod vates doctissimum Capellum, Usherumque egit in errorem. Certum enim est ex ipso Josepho, Phannum ex Aaron duxisse originem: *Itaque*, inquit, *una sacerdotum Tribum evocata*, [illegible] *forte in Phannum cecidit*. Hominum perfectissimi fuisse, ut ipsum Deum [illegible] contumeliis, polluta prodibant, [illegible] in sanctum locum, [illegible]. [illegible], contra quos graui oratione Ananus Pontifex Populum [illegible]. [illegible] Et populares quidem in domum [illegible]. Zelotarum autem quicumque vulneratus fuisset, in Templum ascendebat, [illegible] violatum religionem [illegible]. [illegible] Joannes [illegible] expeditione [illegible], [illegible] cum Populo [illegible] Anano, [illegible] Zelotas ab [illegible] Templi [illegible]. Omnia tamen [illegible] Zelotis indicabat. Qui de re cum [illegible] [illegible] [illegible], quod nihil [illegible] se [illegible] [illegible]. Quod ubi factum, [illegible] ad Zelotas Legatos [illegible], [illegible] Eleazarum Simonis [illegible], Zachariamque Amphicali, [illegible] sacerdotalis [illegible], in Ananum [illegible], [illegible]. [illegible] Zelotis advocati Idumaei, [illegible] [illegible] Hierosolymam Romanis prodere. [illegible], [illegible], & Templum [illegible] à Zelotis, [illegible] Hierosolymitanorum [illegible]. [illegible] Ananum [illegible] ad [illegible], [illegible]. Sed [illegible] cum Zelotarum [illegible], [illegible]. Itaque [illegible] ad duo millia [illegible], [illegible] Hierosolymam [illegible]. Hic [illegible], Zelotae [illegible]. Hic [illegible] Vespasianus, [illegible] ad Hierosolymorum [illegible].

VIII. Clementis ad Corinthios Epistolam, in eo temporis intervallo [illegible] fuisse, [illegible] Templi [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible]. Praetereà Corinthiorum [illegible]. [illegible] Ecclesia, [illegible] Deum [illegible], [illegible] ad [illegible]. [illegible] Templum Hierosolymis, [illegible] Epistola. [illegible]

[illegible] *sacrificia perpetua & diurna*, [illegible] [illegible]. [illegible] Templi ad [illegible], [illegible], ob [illegible] Romanorum [illegible]. [illegible] Schisma, quo scindebatur Corinthiorum Ecclesia. Quod à viris, qui gratiâ apud Corinthios florebant, [illegible] habuit: *Turpia, fratres*, [illegible] *& Christiana conversatione indigna*, [illegible], [illegible] *Corinthiorum Ecclesiam*, [illegible]. [illegible] [illegible] Presbyterorum [illegible] suo [illegible]: *Beati sunt Presbyteri, qui* [illegible], *&* [illegible], *quoque perfectam & fructuosam dissolutionem consecuti sunt*, [illegible] *quae eis de loco, in quo constituti sunt, depellat, & in alium transferat*. [illegible]. Constat Legatos Ecclesiae Rom. fuisse [illegible], qui Epistolam Corinthum perferrent: *Misimus autem à nobis Claudium, Ephebum, & Valerium, Bitonem cum Fortunato in pace cum gaudio* [illegible] *ad nos remittite*. Itaque ab eruditissimo Cavo [illegible]: *Ecclesiam Corinthiorum Claudium aliosque Legatos misisse ad Romanos*, cùm Clemens ex Epistola apertè [illegible], Claudium, Ephebum, Valerium, Bitonem, Romanorum [illegible], non Corinthiorum Legatos fuisse. [illegible], [illegible] Fortunatum [illegible] à Corinthiorum Legatis [illegible]. Quod [illegible] Dodwello placuit, [illegible] Cavo. [illegible] Fortunatum, cujus Paulus meminit, primâ ad Corinthios Epistolâ XVI. 17. [illegible], Corinthios [illegible], [illegible], qui [illegible] Fortunato [illegible], [illegible]. Videatur Dodwellus Dissertatione [illegible] de [illegible] Romae Episcoporum c. 6. n. 14. [illegible], [illegible] Romanorum Legatis [illegible] Fortunatum, [illegible] Romam [illegible]. [illegible] Corinthios [illegible] Clemens, [illegible], quo [illegible] res ipsorum forent. In [illegible] & vigere, & à Clemente [illegible], [illegible], si Presbyteri munere suo indignos se praestitissent, ut illud ipsis abdicaret, Clemens indicat. [illegible] Corinthi, quod Presbyteros [illegible] *praeclarè administrantes*, [illegible], quae sequitur, nil erroneum fuisse, [illegible], aut Haereticos Presbyteros [illegible]. [illegible] doctissimi, qui à Clemente Epistolam [illegible] [illegible]

ANNO Dom. [illegible]

utrque Tertullianus de resurrectione carnis c. 13. Origenes l. 4. contra Celsum, Cyrillus Catech. 18. ac alios praetereuntes.

IX. Multâ laude ab Antiquis celebrata est Clementis Epistola: *Extitit prorsus*, verba sunt Eusebii, *atque extabat quam ex nomine Ecclesiae Romanae ad Corinthiorum Ecclesiam scripsit, cum apud eos gravis esset exorta dissensio. Hanc etiam in plerisque Ecclesiis, & nostrâ, & superiori memoria* [illegible] *publicè* [illegible] Clemens [illegible] *ut eam* [illegible] *dignam* [illegible] *animo.* Id unum observabimus, quamvis hanc Epistolam infra auctoritatem Scripturarum Apostolicarum esse, & levioribus aspersam esse maculis, quarum prorsus immunes sunt Epistolae Canonicae. Exemplo sint verba haec pagina 33. [illegible] *brevi & subito veniat* [illegible] *voluntas ejus perficietur* [illegible] *etiam testimonium perhibente, quod statim venturus sit, Dominus in Templum suum, & sanctus, quem vos expectatis.* Quod Malachiae oraculum, ad primum Christi pertinet adventum, quo Templum Judaeorum stetit. Insuper Pauli ad Corinthios verba: *Ego sum Pauli, ego autem* [illegible] *probato*, propriè vult esse accipienda, [illegible] *figurate* sunt intelligenda, ipso docente Paulo: *Haec autem, fratres, figurâ* [illegible] *transtuli ad meipsum & Apollo, propter vos* [illegible]. Nominum ergo & personarum mutationem intelligit, quam figuram dicit. Quin etiam ex ave Phoenice resurrectionem Clemens adstruit. At praemissa verba bene multa fabulae contigit. *An magnum igitur & admirandum arbitrabimur, si rerum omnium opifex, resurgere nos faciat,* [illegible] Deinde [illegible] quod mutca mutilaque ad nos Epistola pervenerit. Verba sunt Patricii Junii: *Desideratur hic in exemplari antiquo folium integrum*: Autor sanè Q. & R. ad Orthodoxos apud Justinum, probat judicium fieri per ignem, *Prout testantur Prophetarum & Apostolorum scripta, atque insuper Sibylla Vaticinia, quemadmodum ait B. Clemens in sua ad Corinthios Epistola.* Ea verò nunc Clementis in Epistola desiderantur. Alteram Clemens Epistolam quoque scripsisse fertur, de qua haec tradit Eusebius: *Sciendum tamen est, alteram quoque Clementis Epistolam circumferri. Verum hanc non perinde receptam atque approbatam* [illegible] *ejus testimonia nequaquam usos comperimus.* [illegible] *secunda* [illegible] *Epistola quae à Veteribus reprobatur.* Ejus fragmentum à Patricio Junio Graecè exhibitum est, moribus in formandis idoneum. In Clementinas Epistolas multas virginitatis laudem tribui, Epiphanius Hieronymusque testantur. Epiphanius perstringens Ebionitas haec habet: *Circulares Clementis Epistolae quae in Ecclesiis leguntur, virginitatem docentium.* De Eunuchis Hieronymus: *Ad hos Clemens* [illegible] *Epistolas* [illegible] *ferme de virginitatis puritate* [illegible]. Quis autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] memoriâ de Clementinis Epistolis haec praedicarunt Epiphanius & Hieronymus? Num de Epistolis ab illis diversis, quas vidit Eusebius, cogitabunt? Dicerent illi, quibus est divinandi peritia.

Pag. 61.

Pag. 35.

ANNO Dom. 68.

ANNO U.C. 821. PER. JUL. 4781. JUDAEORUM 113. Bom. 68. NERONIS 14. [illegible] B. Lun. 11. Indict. 11. Epact. 7. Epact. Sol. 5. 6. P. Apr. 10.

COSS. C. Silius Italicus, & Marcus Galerius Trachalus.

De Silio.

Plin. l. 3. Epist. 7.

I. Silius Consul ille est, quem Plinius multis laudibus affecit Epistolâ ad Caninium Rufum: *Laeserat famam sub Nerone: credebatur sponte accusasse. Sed in Vitellii amicitia sapienter se & comiter gesserat. Ex Proconsulatu Asiae gloriam reportaverat, maculam veteris industriae laudabili otio abluerat. Fuit inter principes civitatis sine potentia, sine invidia.* [illegible] *dies transigebat,* [illegible] *Scribebat carmina, majore curâ quam ingenio* [illegible] *multum imaginum, quas non habebat modo, verum etiam venerabatur; Virgilii ante omnes, cujus natalem religiosius quam suum celebrabat. Neapoli maximè, ubi monumentum ejus adire ut Templum solebat. In hac tranquillitate annum quintum & septuagesimum excessit* [illegible] *Utque novissimus à Nerone factus est Consul, ita postremus ex omnibus quos Nero Consules fecerat, decessit. Illud etiam notabile, ultimus ex Neronianis Consularibus obiit, quo Consule Nero periit.* Autor est Poëmatis de bello Punico, quod celebravit Martialis:

Sili Castalidum decus sororum,
Qui perjuria barbari furoris
Ingenti premis ore, perfidosque
Fastus Annibalis, &c.

Epigr. l. 4. [illegible]

Nero in Graecia [illegible]

II. Nero intoxerante perversitate [illegible] [illegible] & reliquos mores quos ex cantibus cernendo conjicerat, arsuit in circum, & obelisca Aegypto imposuit. Hae erant numero mille octingenta octo. Id longè verisimilius, quàm quod à Suetonio traditur: *Rettulit coronas in cubiculis circum lectos posuit.* Quasi verò Nero coronas reposuerit, loco solitario & occulto, & ab oculis turbae remoto, qui nec potuit abscondere cupiebat. Post haec cursum agitavit. Tum quidam Lucius Lydus ad eum venit, obtulitque ei decem sestertiorum ut citharâ caneret, quam essi Nero repudiavit, utpote sibi turpissimum esse mercede aliquid facere, tamen hanc summam [illegible] [illegible] ac cithara cecinit, & tragoediam egit.

P. l. 63.

Suet. c. 25.

Conjuratio Vindicis.

III. Dum haec intenta Nero, perpetuam sibi pollicetur felicitatem, amissis in naufragio, quae ex Achaia redituri possent fuerat pretiosissima rebus, non damnosum tamen sibi duxit, pisces ea sibi relaturos. Cajus Julius Vindex, natione Gallus, propter majores, è stirpe regia, propter patrem ordinis apud Romanos Senatorii, homo magnis viribus corporis, multâ prudentiâ praeditus, peritus rei militaris, audax ad omne facinus, congregatâ Gallorum multitudine, qui crebris pecuniarum exactionibus, gravissima quoque à Nerone perculerant, in tribunal ascendit, atque inter multa contra Nero-

Anno Dom. 68.

[illegible] dixit, non solùm ab eo deficere, sed etiam eum juvandum oportere. Vindex cum principatum sibi primo nuntiari audiret, Servium Sulpitium Galbam imperium detulit. Neapoli de motu Gallorum cognovit Nero die ipso quo [illegible] interemerat, [illegible] tur Quinquatruum festi dies, ab XIX. Martii, ad usque vigesimum tertium. Adeò lentè & securè tulit, ut gaudentis etiam suspicionem praeberet, tanquam occasione natâ spoliandarum jure belli opulentissimarum Provinciarum. Statimque in gymnasium progressus, certantes Athletas effusissimo studio spectavit. Octoque per octo dies non rescribere cuiquam, non mandare quid aut praecipere conatus, rem [illegible] [illegible]. Denique multis Vindicis contumeliosis, & frequentibus permotus, Senatum epistola [illegible] in [illegible] exhortatus est. Nihil autem aeque doluit, quàm ut citharoedum malum, se increpitum, ac pro Nerone, Ahenobarbum appellatum. Caetera convitia, ut falsa, non alio argumento refellebat, quàm quod etiam inscitia artis, cui tantum operae dedisset, objiceretur, singulos [illegible] [illegible]. Ferunt eo tempore, Neronem per praeconem constituisse centies sestertium sive 930355. libras Gallicas, ei qui Vindicem occidisset. Atque eo cognito, Vindicem dixisse, Qui Neronem interfecerit, & ad me caput ejus attulerit, is meum accipiet caput mercedis loco. Sunt inter Veteres qui scribant, Neronem adhuc in Achaia versanti, nuntium fuisse nuntium de Vindicis conspiratione. Quod disertè legitur apud Lucianum, in Dialogo qui Nero inscribitur [illegible] & ob [illegible] Neronem frigidè admodum dementem. In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] XIX. mense quadragesimo septimo. Quam [illegible] falsum ostenderemus. Etenim non in Achaia, sed in Italia, dum Neapoli Nero versabatur, cognovit de motu Gallico, ut tradit Suetonius, eo tempore, quo Festum Minervae celebrabatur. Quae sententia illi Luciani manifestè praelucet. Quippe Nero non ingressus fuisset Romam triumphans habitu, coronam capite gerens Olympicam, [illegible] [illegible] [illegible] Vindicis, vel fervente seditione, urbem ingressus. [illegible] [illegible]. Romae ducta, argumentum est ipsorum profectionis Vindicis [illegible], quae [illegible] [illegible] metu perculisse. Tum verò Helius qui Neronem in Graecia praeterat injectâ formidine magnae in urbe conspirationis, Gallicanam seditionem abditam non dubitat.

Nece Vindicis.

IV. Urgentibus aliis super alios nuntiis, Nero Romam praetrepidus rediit. At ne tum quidem aut Senatui aut populo coram appellato, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], consultâque raptim consultatione, reliquam diei partem per organa hydraulica nova & ignota generis ostendens. Jamque se etiam prodeuntem etiam in theatrum affirmans. [illegible] per Vindicem licere. Lenta sunt per Vindicem. Cum enim ad urbem Vesontionem, à Rufo qui Germanicum exercitum ducebat, circumsessam, succurrere conaretur Vindex, tandem missis ad se invicem in colloquium soli venerunt. Ibi suspicio fuit eos unà contra Neronem conspirasse. Properantem eum exercitu, Vindicis occurrunt Rufi milites, sentientes imperium, dum putant contra se venire, magnum

Gallorum numerum occiderunt. Viginti scilicet millia, ut tradit Plutarchus in vita Galbae. Quod cum videret Vindex ferretque graviter, ipse sibi manus intulit. Rufum exinde ejus exercitus [illegible], & principatum quem facilè poterat adipisci, [illegible] [illegible] [illegible]. Cùmque persuaderi non posset, quidam è militibus uni ex signis ejus inscripsit, Caesar Augustus, quod postea Rufus delevit: ac vix tandem persuasit militibus, ut arbitrium Senatui populoque redderent. Caeterùm Nero simulabat hos motus se contemnere, ac postquam Galbam etiam Hispaniasque descivisse cognovit, collapsus & animo male fractus diu & sine voce, prope intermortuus jacuit. Utque resipuit, veste discissa & capite converberato, actum de se pronuntiavit. Cùm tamen prosperi aliquid ex Provinciis nuntiatum esset, super abundantissimam coenam jocularia in Duces carmina lasciveque modulata, gesticulatus est. Initio tumultus, multa & immania creditur destinasse. Gallias exercitibus diripiendas permittere, Senatum universum veneno per convivia necare, urbem incendere, feras in populum immittere. Sed absterritus non tam poenitentiâ, quàm perficiendi desperatione, credensque expeditionem necessariam, Consules ante tempus privavit honore: atque in utriusque locum solus iniit Consulatum, quasi fatale esset non posse Gallias debellari, nisi à Consule. Exegit ingenti fastidio nummum asperum, argentum pustulatum, aurum ad obrussam, hoc est, igneo experimento probum judicatum. Unde ut nos monuit Salmasius, corrigendus Florus, ex Suetonio locum sumens: Aurumque experimento ignis est ut simile colore rubeat quo ignis, atque ipsum obryzum, longe obrussam vocant. Papebrochius Conatu Chronico historico, p. 12. haec habet: Anno XIV. Neronis, Sulpicius Paulinus, L. Pontius Telesinus [illegible]. Nero post multum sanguinem, etiam domesticum fusum, abiit in Graeciam, [illegible] non rediturus. Quae [illegible] [illegible] refelluntur & à Suetonio & à Dione, ut vidimus.

Mors Neronis.

V. [illegible] [illegible] [illegible] Romanorum [illegible] [illegible] [illegible] ut in publica fame, Alexandrina navis nuntiaretur pulverem luctatoribus aulicis advexisse, quare communi in se odio concitato, nihil contumeliarum defuit, quin subiret. Statuae ejus, cirrus appositus est cum inscriptione Graeca, nunc demum agona esse, & traderet tandem. Nuntiatâ interim etiam caeterorum exercituum defectione, literas prandenti sibi redditas concerpsit, mensam subvertit, duos scyphos gratissimi usus solo illisit. Ac sumpto à Locusta veneno, & in aureum pyxidem condito, transiit in hortos Servilianos [illegible] medium ferè noctem excitatus, ut comperit stationem militum recessisse, prosiluit è lecto [illegible] amicos, ipse etiam cum paucis hospitia singulorum adiit. Verùm clausis omnium foribus, respondente nullo, in cubiculum rediit, unde jam & custodes diffugerant, direptis etiam stragulis, amotâ & pyxide veneni. Nymphidius enim Sabinus Praefectus Praetorio, ubi ne semel deploratae Neronis fuere, & abscedit ille fugam meditari se in Aegyptum, induxit milites, quasi nunciasset jam fugam, ut Imperatorem Galbam appellarent, ac donativum promisit viritim cohortibus urbanis, & Praetoriis triginta millia nummorum, legionibus Provincialibus quina millia, ut scriptum relinquit Plu-

Anno Dom. 68.

Plutarchus in vita Galbæ. Offerente Phaonte liberto suburbanum suum, ut momentum colligeret, adoperto capite, & ante faciem obtento sudario, equum inscendit, quatuor solum comitantibus, inter quos & Sporus erat. Ubi ad diverticulum ventum est, dimissis equis, inter fruticeta & vepres, per arundineti semitam & nisi strata sub pedibus veste ad adversum villæ parietem evasit. Ibi hortante Phaonte, ut interim in specum egestæ arenæ se conderet, negavit se vivum [illegible]. [illegible] ad villam [illegible] pararetur, aquam ex subjecta lacuna [illegible] manu hausit. Et hæc est, inquit, Neronis decocta. Quadrupes per angustias effossæ cavernæ receptus, in proximam cellam decubuit super lectum, modica culcita, vetere pallio strato instructum. Fameque & siti interpellante, panem quidem sordidum oblatum aspernatus est, aquæ autem tepidæ aliquantum [illegible]. Tunc uno quoque hinc inde instante, ut quam primum se impendentibus contumeliis eriperet, scrobem coram fieri imperavit, dimensus ad corporis sui modulum, componi [illegible] & aquam simul ac ligna conferri curando mox cadaveri, flens ad singula, atque identidem dictitans, *Qualis artifex pereo*. Inter moras, perlatos à cursore, Phaontis codicillos præripuit, legitque se hostem à Senatu judicatum, & quæri ut puniatur more majorum. Et cum comperisset, nudi hominis cervicem inseri furcæ, corpus virgis ad necem cædi, conterritus duos pugiones, quos secum extulerat, arripuit, tentataque utriusque acie, rursus condidit, causatus [illegible] [illegible] Atque in ea voce defecit, [illegible] tamenque gaudium publice præbuit, ut plebs pileata, tota urbe discurreret. Funeratus est impensa ducentorum millium, stragulis albis auro [illegible], quibus usus Kalendis Januarii fuerat. Reliquias Ecloge, & Alexandra nutrices, cum Acte concubina, gentili Domitiorum monumento condiderunt.

VI. Non defuerunt, qui per longum tempus verno æstivoque floribus Neronis tumulum [illegible] [illegible]

[illegible] transferunt, eumque vivum ejus servant, secundum illud quod de eo scriptum est, *Et plaga mortis* [illegible]. Hæc sunt quæ de Nerone prodidit Lactantius: *Dejectus namque fastigio imperii ac devolutus a summo tyrannus impotens, nusquam repente comparuit, ut ne sepulturæ quidem locus in terra* [illegible] *appareret. Unde illum quidam deliri credunt esse translatum, ac vivum reservatum, Sibylla dicente, matricidam profugum a finibus esse venturum, ut quia primus persecutus est,* [illegible] *persequatur, & Antichristi præcedat adventum.* Verissime quidem hoc opinionem pro delirantium Lactantius habuit. [illegible] tamen est à [illegible] studio scriptum esse proditum, sepulchrum Neronis in terra non apparuisse, repugnante Suetonio. Eorum sunt loco habendæ hæ opiniones de Nerone, quarum meminit Augustinus: *Nonnulli ipsum resurrecturum & futurum Antichristum suspicantur. Alii vero nec eum occisum putant, sed subtractum potius ut putaretur occisus,* [illegible] hæc sunt prorsus absona fidei. Recte Augustinus [illegible]

VII. Neroni Galba successit [illegible] haud dubie nobilissimus, magnaque & vetere prosapia. Natus est anno U. C. 751. *Valerio Messala & Cn. Lentulo Coss. IX. Kalendas Januarii in villa colli superposita, prope Tarracinam sinistrorsum Fundos petentibus.* Ita Suetonius, quæ si vera sunt, falsum est periisse anno ætatis tertio & septuagesimo. A [illegible] ad usque Januarium [illegible] Januarii decimum quintum, quo interfectus est, sunt tantum anni LXX. diesque tres & viginti. Attamen Plutarchus perinde atque Suetonius, Galbæ tres & septuaginta annos vindicant: *Romæ, inquit, Nymphidius Sabinus, non sensim neque paulatim, sed simul universam rerum summam ad se trahebat, senem existimans Galbam, cui vix vires suppeterent per ætatem gravem ut lectica Romam portaretur. Nam annos tres & septuaginta natus erat.* De annis consentit & Tacitus. [illegible] *Galba* [illegible] *& septuaginta annos.* Neque alius est [illegible], qui Galbam 72. annos [illegible] scripserit. Injicit tamen scrupulum Epocha Consulum, quæ librariorum erroribus minime est obnoxia. Itaque de annis Galbæ in dubio [illegible]. Tempus imperii [illegible]

VIII. [illegible]

Anno Dom. 68.

[illegible] [illegible] [illegible] sedulum è vertice consulens, de Neronis exitu nuntiantem, non modò arctissimis osculis palam exceptum ab eo, sed ut sine mora velleretur oratum, atque seductum. Ob res & in Africa, & in Germania gestas, ornamenta triumphalia acceperat, & Sacerdotium triplex, inter Quindecim viros, item Augustales cooptatus. Hoc Sacerdotium ut Romulus Tatio Regi, ita Cæsar Tiberius Juliæ genti sacraverat. Atque ex eo tempore propè ad medium Neronis principatum, [illegible] [illegible] dum quietem aliter unquam nec ingressus, quàm [illegible] [illegible] in equo efferret, donec in oppido Fundis moranti, Hispania Tarraconensis anno Dom. x. oblata est. Per octo annos variè & inæqualiter Provinciam rexit. Primò acer & vehemens, & in coërcendis quidem delictis, vel immodicus. Nam & nummulario non ex fide versante [illegible] [illegible], Paulatim in desidiam, segnitiemque conversus est, ne quid materiæ præberet Neroni, & ut dicere solebat, *Quòd nemo rationem otii sui reddere cogeretur.*

IX. [illegible] [illegible] ad Galbam [illegible] Vindex, ut imperium susciperet, adhibuit in consilium amicos, quorum [illegible] [illegible], quo inclinatura novis robur urbis esset. At Titus Vinius, qui Plutarchò semper Titus Junius, & [illegible] [illegible] [illegible] apud Suetonium quoque legitur in vita Vitellii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deliberandum jam esse; recipiendam esse Vindicis societatem, aut desciendum esse, quod Galbam vellet magis esse Romanum Imperatorem, quàm Neronem tyrannum. Inde edicto, dicto Galbæ proscriptis, quà liberorum sigillatim petentibus [illegible] [illegible] [illegible] tus est, cùm omnes unâ voce eum Imperatorem [illegible] [illegible] [illegible] agnovit, sed postquam in Neronem est invectus, & [illegible] [illegible] ostendit potius se curam præstiturum, non Cæsarem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Neronem, tunc prorsus Galba consternatus est, et [illegible] [illegible] confusus libertatem populi conservaverit, [illegible] [illegible] [illegible] secedere, in acie penitentia que assiduum tempus nutriret. Æstas jam erat, cùm præcipuum in noctem die, Siculus quidam libertus [illegible] Româ septimo die venit. Hic cùm Galbam intellexisset solum quiescere, recta cursu ad cubiculum ejus profectus, reserato cubiculario aperuit ostium, nuntiavitque mortuum esse Neronem, & à populo Senatuque se Imperatorem appellatum. Biduo pòst Titus Vinius cum multis aliis advenit ex castris, Senatusconsultum ordine perferens. Tum depositâ Legati, suscepit Cæsaris appellationem. Itaque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vicibus pugnare inter secutus. Virginius Rufus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible] atque eum connexum est, sed nulli illorum [illegible] percurrit.

X. At Romæ Nymphidius Sabinus Præfectus Prætorio, cùm Fenium Rufum decessisset, rerum summam ad se trahebat. Suspicabantur ex Mar[illegible] gladiatore, quem ambibat Nymphidia, fuisse procreatum. Flagrante adhuc cadavere Neronis, ancillam Sporum, uxorem habebat loco, Poppæamque appellabat. Collega Tigellino [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] Gellianum, quem Galba miserat exploratorem, moliebatur Præfectum Prætorio Cornelium Laconem creatum, atque esse in potestate Junii [illegible] [illegible]. Cùm verò eum et præbente antea Galba, ftatim eum præoccupare. [illegible] [illegible] [illegible] terrebat eum, utrum negans existimare se verum Romæ esse, Nymphidium qui velet Cæsarem appellaturus, Claudium tamen multis deridebant, & Mithridates Ponticus illudens rugas & calvitiei Galbæ, Nunc aliquam habet, inquit, de eo populus Rom. expectationem? Igitur visum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] futurum Imperatorem. At Tribunus Antonius Honoratus, vespere convocatis militibus suis, [illegible] [illegible] [illegible] descendere, ac tam brevi tempore spatio totiens se vertere. Cùm sublatus clamor esset, pervenit ad Nymphidium ad mortem hominis orationem tenens à Cingonio Varrone Consule designato conscriptam, quam meditatus fuerat, ut ad milites haberet. Postquam verò ftatio quæ ad portam erat, illum cum paucis admisit in castra, injecta in illum est lancea quam præcedens scuto Septimius excepit. Sed cùm alii strictis gladiis occurrerent, fugam cepit, & comprehensus confoditur in militis cujusdam tabernaculo.

XI. Multum de Galbæ imperio spei Romani ceperant, quam multa destruxere. Tardum Galbæ iter & cruentum, interfectis Cingonio Varrone Consule designato, & Petronio Turpiliano Consulari. Ille ut Nymphidii socius, hic ut dux Neronis, [illegible] [illegible] [illegible], tanquam innocentes perierant. Postquam jam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lapidem, cùm classiarios quos Nero ex remigibus justos milites fecerat, redire ad pristinum statum urgeret, recusantes atque insuper aquilam & signa pertinaciter flagitantes, non modò immisso equite disjecit, sed decimavit etiam. Quare adventus ejus, non perinde gratus fuit. Regebatur trium arbitrio, quos unà & intra Palatium habitantes, nec unquam non adhærentes Pædagogos vulgò vocabant. Hi erant T. Vinius Legatus ejus in Hispania, cupiditatis immensæ; Cornelius Laco, ex assessore Præfectus Prætorii, arrogantiâ socordiâque intolerabilis; Libertus Icelus, paulò ante aureis, & Martiani cognomine ornatus, ac jam summi equestris gradus candidatus. Populus quidem applauserat, quod

quòd imperabat Neronianos [illegible], in quibus Helius, Polycletus, Petinus, & Patrobius, & [illegible] per forum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romani [illegible]. [illegible] [illegible] & Tigellinum [illegible] Neronis, [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Pro Tigellino [illegible] [illegible], quòd [illegible] [illegible], haud diu [illegible]. Tigellinum pro [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], T. Vinius [illegible] à Cæsaris [illegible], apud [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Tigellinum [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. At [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible]. Galba [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] à Nerone [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Principum [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] pro Republica [illegible], ipsi [illegible], *Lege a se [illegible]*, [illegible].

XII. Galba [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], & imperii [illegible] successorem. Otho [illegible] [illegible], [illegible] à Nerone Galbæ, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quidquid [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], tradiderat Galbæ ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Principi [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Igitur de successore [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] imperii, [illegible] [illegible]. At Galba [illegible] [illegible] Rempublicam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], sed populo Romano [illegible]. Unde [illegible], & [illegible] [illegible] Vinio, judicium suum suspendit. Cùm autem se ipsum Consulem [illegible] Collegâ T. Vinio declarasset, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Othonem [illegible].

XIII. De rebus Judaicis tempore est aliquid dicere. Dum Joannes tyrannidem affectans, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Hierosolyma [illegible] [illegible] [illegible], belli, [illegible], [illegible], quibus [illegible] ex Zelotis Castellum Massada [illegible] [illegible] [illegible]. *Die festo azymorum*, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], in Massada [illegible]. [illegible] [illegible] ad Romanos [illegible], Vespasianum [illegible] [illegible] Hierosolymam. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. Cum igitur [illegible] Gadaram [illegible] [illegible] [illegible], mense Martii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Vespasianum, [illegible] [illegible] Principem [illegible], & [illegible] [illegible]. Quos Placidus cum quingentis equitibus, ac tribus millibus [illegible] [illegible]. [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] Romanorum [illegible]. Ad Jordanem [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] 13. millia capta [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], camelorum & boum. Jordanis & lacus Asphaltites [illegible] [illegible] cadaveribus.

XIV. Dum hæc aguntur, nunciatur Vindicem à Nerone defecisse quod ad citius bellum conficiendum Vespasianum impulit, cùm si [illegible] Orientis ante [illegible], [illegible] Italiæ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] toparchiâ, in Bethleptem [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], capto & [illegible] [illegible], [illegible], & Caparnaphon, [illegible] [illegible] [illegible], plus quàm decem millia [illegible] [illegible]. Junii die tertio Hierichunta pervenit. Cùm verò cœperit Hierosolymitanam [illegible] undique, [illegible] apud Hiericho, & Adidam Castellis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], præsidia collocat. Ubi vero Cæsaream reversus est, & cum omnibus copiis Hierosolymam [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], & ipsius mandata referret. Ob [illegible] causas Agrippa Rex & ad Galbam navigavit. Sed [illegible] [illegible], quod hiems erat, longis navibus [illegible] [illegible] Galbam [illegible]. Agrippa nihil [illegible] [illegible] Romam pergere. [illegible] [illegible] ex Achaia Syriam navigat, & maturè inde Cæsaream venit. Qui tamen Titi reditus, [illegible] [illegible] mors Galbæ ad annum sequentem pertinet. [illegible] tamen Titi non in LXIX. Dom. [illegible] cum Ussero, sed in LXVIII. [illegible] [illegible].

XV. Cæterùm ab eruditis quæstio movetur, [illegible] [illegible] [illegible], Romanorum [illegible] [illegible] Judææ civitates subjectæ fuerint, exceptis Hierosolymis, castellisque Massadâ, Machærunte, Herodione? Affirmat secundum Calvisium Pagius, cui certum est *hoc capite eodem libri quarti, Josephum usque de rebus hoc anno gestis*. Baronius vero contendit anno sequente, Vespasianum, *qua reliqua esse videbantur loca Judææ, Romano subjecisse imperio*, exceptis tribus Castellis, quæ à latronibus tenebantur, & Hierosolymam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Pro [illegible] Chronologia hæc argumenta militant. [illegible] anno Vespasianus *secundo Junii mensis die, Cæsaream descendit, itaque postea castris, postridie [illegible]* [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] verba hæc capiti [illegible]: *Vespasianus quinta die Junii mensis, Cæsareâ profectus, eas quæ nondum subegerat partes Judææ petens*. Est enim impossibile, uno eodemque anno Vespasianum, & Junii tertio pervenisse Hierichuntem, & Junii quinto profectum esse Cæsareâ, ut se in [illegible] [illegible] conferret.

2°. En-

Dion. l. 64. [illegible] [illegible] [illegible]

Galba de successore [illegible] [illegible].

Dion. l. 64. [illegible].

Judæorum [illegible] [illegible].

Joseph. de Bell. l. 5. c. 3.

Acta Vespasiani [illegible] in Judæa.

Joseph. de Bell. l. 4. c. 9.

Joseph. de Bell. l. 4. c. 8. [illegible].

[illegible]

Pag. [illegible]

Bar. [illegible]

Joseph. de Bell. l. 4. c. 9. [illegible].

c. [illegible].

Anno Dom. 68.

[illegible] Vespasianum Cæsarem [illegible] tunc audiret, & Nerone defuncto, Galbam successisse, ad quem statuit Titum mitti, & Vitellium comperit factum Cæsarem: *Atque postquam Hierosolymam proximam depopulatur, Cæsaream revertebatur, audita Romanorum* [illegible], *& Vitellium Principem.* Alter igitur hic motus est ab [illegible], in quo [illegible] nuntium de morte Neronis & creatione Galbæ. 3° Hæc narrat Tacitus: *Longinqua Provincia, & quidquid* [illegible] *movebant...* *Judæorum* [illegible] *Syria legiones Mucianus,* [illegible] *adegere.* Nil ergo Vespasiano causæ fuit, cur Judæorum bellum negligeret, aut otiosus degeret cum exercitu suo. 4°. Anno qui Othonem [illegible] fuit, aliquid in Judæos expeditionis à Vespasiano factum, docet Josephus: *Postquam* [illegible] *tebatur, audita Vitellium Principem.* Quænam est autem illa expeditio, si hæc non est, de qua mentionem injicit Josephus cap. octavo. *Et in* [illegible] *Toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam subegit, deinde post hæc Bethel & Ephraim municipia, atque præsidiis collocatis, usque Hierosolymam equitabat.* Ex altera verò parte objicitur Tacitus: *Missis Neroni, Vespasianus fortunâ, famâ* [illegible] nò, si anno Dom. 69. Toparchias, [illegible] duas sibi subjecit Vespasianus. Tum enim non *terra duas*, sed *totas tres astates*, omnes, excepta Hierosolyma, Judæorum civitates Romanorum in potestatem venerunt. Præterea audito Vitellium esse Principem, Vespasianus, *bellum gerere bellis non poterat cùm patria vastaretur.* Nam [illegible] Cæsareâ 3. Junii anni 69. Toparchias [illegible] Cæsarem, quo die Imperator salutatus est. Perspicitis tamen omnibus, magis ob motum rerum, ut expeditio Vespasiani, ad annum præcedentem pertineat, quod & innuit Josephus, atque autorem in iis quæ ad bellum spectant Judæorum, fide Tacito plenà est adhibenda. Ad res Ecclesiæ venimus.

XVI. Legitur in Bucheriano Romanorum Pontificum Catalogo: *Clemens annis novem, mensibus undecim, diebus duodecim. Fuit temporibus Galbæ & Vespasiani, à Consulatu Trachali & Italici usque Vespasiano VI. & Tito.* Sextus Vespasiani Consulatus incidit in annum Christi [illegible] Sedebat igitur Clemens annis octo. Clementem natione Romanum, patre *Faustiniano*, non *Faustino*, & Matridia natum, in Clementinis Recognitionibus legitur. Nobilitate clarum Clementem fuisse, in tractatu ad Valerianum Epistola legimus: *Clemens* [illegible] Quem ex Clementinis Recognitionibus [illegible] [illegible] Clementis loquentur: *Sunt quidem multa parentes viri ex Cæsaris prosapia venientes, nam patri meo pro propinqua sua, & unâ educata, nobilis admodum femina Cæsar ipse junxit uxorem, ex qua duos geminos ante me filios suscepit, non valde, ut ajebat pater, sibi invicem similes. Mater ergo mea Matridia, pater Faustinianus vocatus est. Fratrum autem meorum alter Faustinus, alter Faustus dicebatur.* Error igitur est in Pontificali Damasi cæterisque Scriptoribus, qui Clementis patri Faustini nomen imponunt. Narrat & Clemens se cum Barnaba in urbe versanti copulasse amicitiam: *Apprehensa Barnabæ dexterâ, nolentem licet eum, ad meam tamen adduxi domum, atque ibi manere feci, ne quis fortè ex indocto vulgo injiceret ei manus.* De Clementis genere, non est cur contendamus, quia nil pugnat quominus Cæsarum sanguine procreatus sit. Quòd [illegible] [illegible] ministrarent, donecumque Clemens receptus fuerit, falsum prorsus existimamus. Clementem Lino proximè successisse indicat Optatus, à qua sententia Græci penitus abhorrent. Itaque de annis primorum Pontificum notæ tenebræ. De ea successione Epiphanius: *Fuere sanè porrò, post Linum, Cletusque mortuus, qui XII annorum spatio singulorum Episcopatum administrarent, post Apostolorum Petri Paulique necem, quæ in annum Neronis XII. incurrit, tum demum Pontificatum capessere sit coactus.* In quibus nonnulla nobis probantur. Nempe quod ante mortem Apostolorum fui fuerint Romanæ Ecclesiæ Episcopi. Non enim mente concipi potest, nobilem Ecclesiam caruisse rectoribus, eo præcipuè tempore, quo Paulus toto biennio Romæ constitit. Utrùm verò anno Claudii secundo, Linus inceperit Pontificatum, ut credit Epiphanius, est in obscuro. Plus verisimilitudinis inest in ejus conjectura, anno Neronis XII. qui Octobre duodecimo anni Dom. LXV. initium habuit, Clementem C[illegible] sse præfuisse Romanæ, Lino Cletoque defunctis. Porrò ut plus lucis accenderemus, nullam fuit nostris alteram antiqua Pontificum Romanorum Chronologia, ut ejus inventionem omnium verbus nostro suscipere judicio, illi videntur, qui hisce tenebris lucem inferre volunt. Clariss. Pagius opinionis opinatus est: Clementem, *qui anno LXVII. Lino successerat, Ecclesiam gubernasse, usque ad annum Christi LXXVII. quo abdicavit Pontificatum, ut colligitur ex Epiphanio.* Nobis verò incredibile est, Clementem abdisse Pontificatum, quem omnes coævique sciebant, se non de Apostolis modò, sed etiam à Spiritu Sancto accepisse. Rationem quidem conscientiæ permovebantur, ad ultimum usque vitæ curriculum credimus suam Ecclesiam administrasse. Neque Clementem abdicasse Pontificatum, dicit [illegible] *à Petro consecratum, atque directiùs Provinciæ ab* [illegible] *vacaverit, liquidò non constat.* [illegible] usque ad mortem sedisse, in conjectura, in stabili fundamento non collocatur: In quadam, inquit, Epistola scripsit, Recedo, cedo, absit populus Dei. Atqui aliud sonant verba Clementis, quæ non absolutè, sed ex hypothesi scripta sunt: *Si propter me* [illegible] *& schismata orta sunt, emigrabo, abibo,* [illegible] Quibus Clementem Pontificatum reliquisse, non magis colligitur, quàm [illegible] *abire*, confirmat S. Augustinus vertitur à Clemente [illegible].

Ioseph. de Bel. l. 5 c. 10. Syr.

Tacit. Hist. l. [illegible]

Tacit. Hist. l. 5. c. 2.

Joseph. de Bel. l. 5 [illegible]

De Clemente [illegible]

[illegible]

Bucher. [illegible]

Recogn. l. 1. p. 8

Epiph. [illegible]

Pag. Diss. [illegible]

[illegible]

Clem. Epist. p. 69.

Anno U. C. 822. Olymp. 212. Per. Jul. 4782. Jul. 114. Dom. 69. Galbæ 1. Ind. 12. Epact. 18. Epact. Jul. 7. P. Mort. 36.

Coss. Galba II. & T. Vinius Rufinus.

I. PErlatâ Vitellii defectione, non ultrà [illegible]. Ambiebatque super Vinium & Laconem, Mario [illegible] Prefecto urbis, pauca præfatus de sua senectute, Pisonem Licinianum accersiri jubet, in quo ad omnem virtutem indole, modestia & severitas clarissimè eluxerant. Cujus apprehensa manu, Galba orationem de ratione imperandi habuit continentem: *Imperaturus es hominibus, qui nec totam servitutem pati possunt, nec totam libertatem.* Pisonem ferunt statim intuentibus, & mox conjectis in eum omnium oculis, nullum turbati aut exultantis animi motum prodidisse. Januarii decimo ea adoptio facta est. Quorum illius Januarii fœdum imber hoc diem, tonitrua & fulgura ultra solitum turbaverant. Non terruit Galbam quominus in castra pergeret. Apud frequentem militum concionem Imperatoriâ brevitate dixit, adoptari a se Pisonem. Inde apud Senatum, non comptior Galbæ sermo fuit. Pisonis comis oratio. Nec aliud sequenti quatriduo, quod medium inter adoptionem & cædem fuit, dictum à Pisone in publicum factumve.

II. Interea Othonem multa exstimulabant, luxuria etiam Principi onerosa, inopia vix privato toleranda, in Galbam ira, in Pisonem invidia. Ptolemæus Mathematicus, Othoni in Hispania nomen, cùm superfuturum eum Neroni promisisset, persuaserat fore, ut in imperium adscisceretur. E libertis Othonis Onomastum futuro sceleri præficit, à quo Barbium Proculum Tesserarium, Speculatorum, & Veturium Optionem eorumdem perductos, pretio & promissis oneravit, datâ pecuniâ ad pertentandos plurium animos. Decimo octavo Calendas Februarii, sacrificanti pro Æde Apollinis Galbæ, Otho qui et proximus aderat, audit ab Onomasto se expectari, ab architecto, & redemptoribus, quam descendendi caussam finxit. Ubi ad milliarium aureum pervenit, consalutatum Imperatorem [illegible] sellæ festinanter impositum, strictis mucronibus rapiunt. Tribunus [illegible] Martialis consilii nescius, permisit Othonem in castra inferri. Ingressio nemo obstitit.

III. Haud multò post Galba nuntiabat rumor Othonis [illegible] quibus primum perpetuò fundamentum, nihil amplius quàm se committere fortunæ, & [illegible] sententia præsidiis, qui metuebantur, dicendoque terrebant. Loricam tamen induit linteam, quamquam haud dissimulans, parum adversus tot mucrones profuturam. Extractus rumoribus falsis [illegible] qui [illegible], prodiit tantâ fiducia, ut militi cuidam occisum à se Othonem gloriantis, *Quo auctore*, inquit, *commilito?* [illegible] usque procedit. Atilius Vergilionis [illegible] Galbæ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] strictis gladiis admovere propius. Nemo se iis objecit præter Sempronium Densum Centurionem, qui solo sacramento tuitus, [illegible], infestis petentibus lictoribus, [illegible] primò subsellium, [illegible], inclamans, Parcerent Imperatori. Interceptis ipsius mortiferis, eductoque gladio dimicans, [illegible] lectica ad lacum Curtium prorutum, & in [illegible] [illegible]. [illegible] offerens: *Agite*, inquit, *si hoc ex e Republica.* Jugulum hostis Camurius decimæ quintæ Legionis miles. Germanici ob recenti meritum quòd se ægros & invalidos fovisset, in auxilium advolavere, sed serius tamen [illegible] per ignorantiam [illegible]. [illegible] [illegible] radices, abjecto [illegible], caput et [illegible] non poterat, in gremium abscidit. Mox [illegible] Caltinorum [illegible]. [illegible] hæc calumnias donavit, quæ hactâ [illegible] non sine ludibrio circum castra portarunt, acclamantes identidem, *Galba formosè cupide* [illegible]. Ab hos Patrobii Neroniani libertus, centum aureis redemptum, eo loco ubi jussu Galbæ animadversum in patronum fuerat, abjecit. Serò tandem [illegible] & [illegible], & [illegible] truncum, in privatis ejus hortis Aureliâ viâ, sepulturæ dedit. Capite illorum transferisse apud Othonem, Hunc nihil esse, conamitionem Pisonis mihi caput ostendite. Bonum id est illorum. Sancius enim fugam capiti parente, quem ab [illegible] Marcum quidam, pro Æde Vestæ trucidarunt. Necatus est & Vinius, confessus se conjuratione in Galbam fuisse. Caesarea [illegible] Othonem [illegible], Sed enim [illegible] quoque caput Othonis abstulerunt, at [illegible] [illegible]. [illegible] qui nomina Galbæ non [illegible] toleratam, manus gladiosque cruentaverunt, cædemque ostendentes, præmium sibi libellis promittit ab Othone petierunt. Centum & viginti eorû extabulis postea reperti, quos Vitellius conquisitos omnes interemit, non honore Galbæ, sed tradito Principibus more, munimentum ad præsens, in posterum ultionem.

IV. De supremo Galbæ die aliquid est controversiæ, Galbam decimo sexto Jan. occisum tenent Baronius, Jacobus Capellus, Sanctius, sed perperam. Primò enim Jan. xv. Teste Plutarcho: *Quatriduo*, inquit, *dies inter adoptionem & cædem intercessere.* Piso adoptatus fuerat die x. Jan. Ergo periit unà cum Galba die xv. Præterea eodem ipso die, quo Nero à tantibus Imperator creatus est, Galba occiditur. Is erat xviii. Kal. Febr. ut diserte habet Tacitus: *Decimoctavo Kal. Februarii sacrificanti pro Æde Apollinis Galbæ, haruspex Umbricius, tristia exta & instantes insidias, ac domesticum hostem prædicit.* Hunc ipsum diem Galbæ mortis Josephus constituit, dum ipsum imperio à morte Neronis ducto, *Menses* VII. *et totidem dies tenuisse.* Denique Suetonius tradit Galbam nullâ nocturnæ damnum factâ, [illegible] [illegible] [illegible], Othonis præturæ perficiendi causam, *intra sextum adoptionis diem.* Adoptatus fuerat Piso x. die Januarii, non igitur occisus Galba potuit die xvi. si petit intra sextum adoptionis.

V. Otho Imperator IIII. Calend. Maii natus est, Camillo Scriboniano, Domitio Ahenobarbo Coss. anno Christi XXXIII. Pater Lucius Otho, qui tam charus carusque non dissimilis fuerit Tiberio Principi fuit, ut plerique procreatum ex eo crederent. Claudius ejusdem inter Patricios collaudans amplissimis verbis, hoc quoque adjecit, *Vir quo meliores liberos habere ne* opto

ANNO Do. 69.

quo quidem. Ex Albia Terentia splendidissima femina duos tulit filios, L. Titianum, & minorem Marcum cognomentum sibi. Sepositus Marcus Salvius Otho, per causam legationis in Lusitaniam, Provinciam administravit per decem annos, moderatione & prudentiâ singulari. Baronius graviter errat scribendo, Othonem à Nerone Quæstorem in Hispaniam missum fuisse. Errorem ejus emendare Plutarchus debuit: Otho mittebatur familiariter Româ, atque simul & in meliorem missus est a Cæsare Nerone [illegible], Prætor in Lusitaniam. Quam etiam à Suetonio traxit [illegible] [illegible] vestorem honorem dixit, quia tunc legatorum [illegible]. Ad concludendos militum animos, nil magis pro concione testatum est, quam id demum se habituros, quod sibi ille reliquissent. Obiit XXXVII. anno, die Aprilis XVI. Implevit ergo annos sex & triginta, menses undecim, dies XIX. ut [illegible] [illegible] vindicat: [illegible] & triginta [illegible] quidam parcem attigit. Baronius Othonem imperium tenuisse tradit, menses tres, ac dies quinque. Errore tamen implicatur ex Chronologia, [illegible] à Josepho: Otho apud Brixellum [illegible] [illegible], postquam biduum & tres menses imperium tenuit. Natalis imperii diem Othoni contigit Januarii XV. à quo si tres menses biduumque numeraverimus, ad Aprilis sextum & decimum perveniemus, qui & vitæ & imperii Othonis postremus fuit. Baronius [illegible] à Tacito refellitur: Et [illegible] Othonis quo laudabilior, ut velociter audita, At Roma nil trepidationis. Cerealia ludi ex more [illegible], ut cessisse [illegible] Othonem & a Flavio Sabino Præfecto urbis quod erat in urbe militum sacramento Vitellio adactum certi Auctores in Theatrum attulerunt, Vitellio plauserunt. Ludi Cereales non post Cerealia [illegible] celebrabantur. Proindeque Cerealia, pridie Idus Aprilis incipiebant, diuque [illegible] [illegible] absolvebantur:

Circus erit pompâ celeber numeroque Deorum,
Primaque ventosis palma petetur equis.
Hinc Cereris ludi, non est opus indice causæ,
Sponte Deæ munus promeritumque patet.

Quibus hinc clarum est, vigesimum Aprilis, in [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. Dies nonaginta, Othoni imperio à Dione vindicantur, quo calculo, mors Othonis in Aprilis decimum quartum incidit. Nec magis Josephi Chronologiæ faveo, quæ tres menses, biduumque Othoni assignat imperii. Incepit die Januarii XV. qui Galbæ fatalis fuit. Obiit Aprilis XVI. ferè primâ. Proindeque Othonis regnum, dierum & nonaginta dierum terminis continetur. Baronio autem Suetonius non est auxilio. Dicit Suetonius, Extinctum esse Othonem XCV. imperii. Aliud autem est mori, aliud funerari. Quod tamen permiscet Petavius: Otho, inquit, XCV. imperii die mortuus est, Auctore Suetonio. Deinde accedit vel Suetonii Chronologiâ, ut unus idemque dies, & mortem, & sepulturam Othonis finem, in XIX. Aprilis diem incidisse, quam non à XVI, sed à quarto & decimo Januarii initium est imperii reges capiendum. Denique in errorem delapsum esse Suetonium, [illegible] ex observationibus apparet supra.

VI. Novus Imperator, hoc principio in Capitolium progressus sacrificavit, ut Marium Celsum adduci ad se jussum salvaret, cum [illegible], causa [illegible] parum, quibus [illegible] [illegible] sunt memoriam restituere. Senatoribus omnibus restituit, quæ bona cujusque non distracta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], neque dixerint eorum, qui imagines Neronis publicè proponebant. Ut comperit Germanicianos exercitus in Vitellii verba jurasse, auctor Senatui fuit, mittendæ legationis, quæ doceret electum jam Principem, quietem & concordiam suadere. [illegible] [illegible] [illegible] torem imperii, generumque se Vitellio obtulit. Vitellii Ducibus appropinquantibus, animum fidemque Prætorianorum erga se, internecione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eos tumultum excitaverunt. Pars vehicula [illegible] [illegible] [illegible], & ipsum obtruncavere Crispinum, qui septimam & decimam cohortem ducebat. Omnesque in arma cohortantes sese mutuò, ut Cæsari opem ferrent, Romam advolarunt. Arcepti [illegible] [illegible] tribus, petunt palatium. Simul Præfectos Prætorio misit ad mulcendum militem, atque convivas excitatos per alia ostia emisit. Modò evaserant, cum Prætoriani eruperunt in triclinium, quærentes quid factum esset Cæsaris hostium. Ne lacrymis quidem abstinens, ægre eos repressit. Postero die ingressus castra largitus est militibus viritim, quinquagenas drachmas.

VII. Ut Alpes jam teneri Valentem, Cecinamque Duces Vitellianos, allatum est, Otho delegens ex Magistratibus comites itineris, aliisque in his quoque Lucium Vitellium fratrem. Sedulam etiam curam, de matre & uxore Vitellii egit, ne quid sibi timerent. Urbi Flavium Sabinum præfecit, Vespasiani fratrem. Brixelli substitit. Duces copiarum misit in hostes, Marcum Celsum, Suetonium Paulinum, Gallumque Spurinnam. Placentiam Vitelliani agrediebantur. Cum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Pyrenæumque spectatores appellabant, Othoniani ad genua Spurinnæ cadentes, orarunt ut imperaret ipsis sui conveniret adesse. Tum facta in Vitellianos impetu, quorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cecinna, Cremonam contendit. Ejus equites profligavit Marius Celsus, esset maturè [illegible] Paulinus, totus Cecinnæ delebatur exercitus. Postquam Bebriacum Cremonæ vicinum, Otho in castra pervenit, consilium de pugna habuit. Proculus & Titianus, quia recenti victoriâ milites alacres erant, pugnandum esse censuerunt: Celsus verò, Paulinus aliique procrastinationem potius utendam esse statuerunt, ut Legiones ex Mysia, quæ jam in itinere erant, præstolarentur. Otonem eorum sententia qui pugnam deposcebant. In prima Othonianorum acie alacrior rumor fuit, Vitellianorum Duces ad ipsos transire. Igitur ut properè venerunt equites, salutaverunt eos commilitonum nomine. Quibus infesto murmure ad salutationem respon-

DDDdd 3 dent

[illegible], Othoniani [illegible]. [illegible] [illegible] Praetorianos.

VIII. Egregia ad [illegible] usque militum erga victum Othonem [illegible] fuit. Ad ipsum [illegible] [illegible] [illegible], ut quod [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Unus ex [illegible] [illegible] gladio [illegible], [illegible], Caesar, [illegible] [illegible] esse pro te mori, simul [illegible] ipse confodit. Quo viso proclamavit non amplius se in periculum tales, [illegible] bene meritos [illegible]. Fratrem igitur fratrisque filium, & singulos [illegible] [illegible], ut sibi quisque pro [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] codicillos [illegible] ad [illegible] consolatorios, sed & ad Messalinam Neronis viduam, quam matrimonio destinaverat, commendans reliquias suas & memoriam. Quidquid deinde Epistolarum erat, ne cui periculo [illegible] apud victorem forent, concremavit. Divisit & pecunias domesticas, ex [illegible] praesenti. Atque ita [illegible] jam morti, [illegible] [illegible] [illegible], ut eos qui abire [illegible] [illegible] [illegible], Adjiciamus, inquit, vitae & hanc noctem, [illegible] [illegible] fieri, & [illegible] [illegible] [illegible], si quis [illegible] vellet [illegible] [illegible]. Post haec sedata siti gelidae aquae potione, arripuit duos pugiones, & explorata utriusque acie, cum alterum pulvino subdidisset, foribus adopertis arctissimo somno quievit. Et circa lucem demum expergefactus, uno se trajecit ictu, infra laevam papillam. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], modo [illegible] plagam, [illegible] est. Milites exsequias corpus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] qui [illegible] solvere, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt, [illegible] [illegible] [illegible], alii [illegible] [illegible], alii [illegible] [illegible] [illegible] se ipsi confodere. Modicum defuncto monumentum extructum est, cum hac inscriptione, Marci Othonis.

IX. Aulus Vitellius Caesar natus Lucio ter Consule, & Sextilia [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible] filii sui [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Germanicum a se, sed Vitellium genuimus: [illegible] [illegible] vel VIII. Kalend. Octobris, vel VII. Idus Septembris Druso Caesare & Norbano Flacco Coss. Aerae Dionysianae anno XV. ut tradit Suetonius. Pueritiam primamque adolescentiam egit inter Tiberiana scorta. Sequenti quoque aetate, omnibus probris contaminatus, praecipuum in aula locum tenuit, Caio per aurigandi, Claudio per aleae [illegible]. [illegible] habuit [illegible] Petroniam, Consularis viri filiam, secundam duxit Galeriam Fundanam, Praetorio patre. A Galba in inferiorem Germaniam missus, adjutus T. Vinii suffragio. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible]. Quam Veterem de se persuasionem Vitellius [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] via [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

X. De Vitellii annis, non est Antiquorum [illegible]: *Periit*, inquit Suetonius, *cum vita septimo & quinquagesimo*. Qui error [illegible] est. Cum ductus a XV. anno Dionysiano septimus & quinquagesimus, ad Christi LXXII. usque pervenit. [illegible] [illegible] de Vitellii annis [illegible] Suetonio: *Septimum & quinquagesimum aetatis annum explebat*. Absurdissime Victor de Caesaribus [illegible] [illegible] [illegible], *ut Tiberim dejectus*, [illegible] *alterum [illegible], annos natus septuaginta & quinque [illegible]*. Nobis certior est Epocha, quae petitur ex Coss. Itaque vixit Vitellius annos LIV. & dies aliquot, quorum numerum non certo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] die. A vero propius abest, Vitellium Decembris die vigesimo, vel sequenti, occisum fuisse. Hoc indicat Josephus: *Prodiit autem etiam de Palatio Vitellius. Vitellius autem per populum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in media urbe jugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio*. Quod spatium temporis si a XVI. Aprilis, qua Othonis fatalis fuit, computetur, mors Vitellii in vigesimum Decembris incidit feria V. Si vero excludatur dies Othonis emortualis, tum periit Vitellius Decembris XXI. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Decembris [illegible], vixit annos LIV. diesque insuper LXXXVIII. [illegible] [illegible] conjecturam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] integra, cum anno superiore, mense Octobri venit in Germaniam, quae verba annos LIII. magis apta sunt quam LVI. Neque a Zonarae Chronologia nostra [illegible]. [illegible] enim Vitellio annos LIV. & dies LXXXIX. Dio annos ubi completos, omissis diebus, scribit Vitellium vixisse annos quinquaginta quatuor.

XI. De Vitellii imperio [illegible] est Epocha. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Othonis obitum. Priorem amplectitur Dio: *Regnavit annum unum, decem diebus exceptis*. Eadem [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] imperio Vitellii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. At vel in ea ipsa Epocha, [illegible] dies [illegible] esse potest, ut [illegible] ex Plutarcho *[illegible] Calendis Januariis. Ibi milites [illegible] Flaccum, ut de more in verba Imperatoris jurarent. Hi convenerunt, [illegible] Galba [illegible], atque in verba Senatus populique Romani juraverunt, atque ita discessere. At dixit quidam militum, Quid hoc rei est, [illegible], quod neque [illegible] Imperatorem [illegible], neque [illegible] eum quem habemus? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vitellium, qui [illegible] Germaniae praeest. [illegible] [illegible] [illegible], atque [illegible] [illegible] [illegible], Hispanis [illegible] & Lusitanis, [illegible] [illegible] Imperatorem [illegible]. Hic cum quidam jam [illegible], quidam [illegible], unus [illegible] se signifer ex castris, atque ille Vitellio, nocte [illegible] apud eum [illegible] [illegible]. Ea fama per castra [illegible], Princeps Fabius Valens, qui [illegible] legionem praeerat, postero die [illegible], [illegible] [illegible], Vitellium salutavit imperatorem*. Quibus liquet clarius est, Plutarchum Vitellii [illegible] in secundum Januarii diem contulisse. At Suetonius ipsas Calendas videtur [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] mense transacto, neque diei, neque temporis habita ratione, ac jam vespere, subito a militibus e cubiculo raptus, ita ut erat in veste domestica imperator est salutatus*. Nobis [illegible] magis [illegible] [illegible] Chronologia quam Suetonii. [illegible] igitur vel a Calendis [illegible], vel a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vitelliani imperii, utram Dio [illegible] [illegible], nobis non liquet. [illegible] Vitelliani regni Epo-

Epocha, à die Othonis [illegible] [illegible] [illegible]

XII. [illegible] aliquid possit esse controversiae, de mense tamen nil est discrimenis, [illegible] Historicis, Decembri mense [illegible] Vitellio [illegible]. Baronius tamen [illegible] [illegible], haec habet: [illegible] [illegible] Josephus [illegible] [illegible] [illegible] Josephum cum Tacito [illegible] [illegible]

[illegible] Apellaeus, ut ipse Josephus [illegible]. [illegible]

[illegible] quae dicitur nostra Casleu, Macedonibus vero Apellaeus. [illegible] בכסלו [illegible] Casleu. October vero, neque in civili, neque in sacro anno Judaeorum, [illegible] Apellaeus ergo December est, [illegible] Josepho. [illegible] Vitellii, [illegible] Josephum inter atque Tacitum esse pugnam: [illegible] Vespasiani [illegible] Decembris [illegible] 17. die, [illegible]

XIII. [illegible] Neronem inter & Vespasianum [illegible] Scaliger [illegible] Petavius, [illegible] Animadversionibus in Epiphanium p. 385. [illegible] Scaliger: [illegible] Ausonius:

Galba senex, Otho lascive, & famose Vitelli,
Tertia vos [illegible] regnantes [illegible]

[illegible] Historici. Neque ab ipsis dissentit Ausonius, [illegible] Decembri Vitellius, [illegible] Galba XV. Januarii, Otho Aprilis XVI. Vitellius [illegible] Decembris. [illegible] Vespasianus [illegible] [illegible] Celeberrima est Epocha Vespasiani

Tiberius *Alexander Praefectus Aegypti*, [illegible] *Principatus dies in [illegible]*. Ordine [illegible], à primo Vespasiani, ab ultimo Neronis imperii die [illegible] Dionysium LXVIII. [illegible] Neronem [illegible] Galbae [illegible] Galbae, Othonis, Vitellii [illegible] Apollonium, à Philostrato [illegible]: [illegible] *Thebanos appellant.* [illegible] *imperio potiretur.*

XIV. [illegible] Othonis [illegible] Martii [illegible] Vitellii [illegible] hoc est, Gallicorum librarum [illegible]

XV. [illegible] Vespasianum [illegible] Vitellio [illegible]

Anno Do. 69.

dam Cremonensem. Ipse Ravennam devertens praetoriam classem cum Basso instruit, legionesque afficerent, Centurionum militumque animos obstinatos pro Vitellio, variis artibus subvertebat. Antonius Primus, ob crimen quod Nero imperaverat, à Galba revocatus, Pannoniae praefectus captus, à Vitellio deficiens, Vicetiam Caecinae patriam accepit, nec non Veronam. Caecina per varias moras primas hostibus prodidit tempora belli, dum quos armis [illegible] promptum erat, [illegible], donec per nuncios pacta perfidiae firmarent. Alfienus Caecina Cremonam occuparat. Ubi verò victos milites propter delicias Romae effeminatos, [illegible] Deinde [illegible] venturum amicis, convocatis militibus, persuasit ut in Vespasiani partes transferrent. Mox [illegible] Vespasiani adigit. Simul Vitellii imagines direptae, & missi qui Antonio Primo nunciarent. Sed ubi tota castra infamia proditio, recursum in principia milite projecta. Vitellii effigies aspexere, repositae Vitellii imaginibus vincla Caecinae injiciunt. At Fabius Valens sibi Vitellio ab urbe profectus, sinon ingens Germanorum vis per Rhaetiam tenebatur. Ergo Antonius festinatum praelium commisit, primò quidem infelix, ut et vexillarium fugientem hastâ transverberaverit, raptumque vexillum in hostem verterit, ipsas jam partes retinuit & Vitellianos [illegible].

Pugna Cremonensis.

XVI. [illegible] Cremonam [illegible] Antonius [illegible] ligones, dolabras, & cetera expugnandis urbibus ferunt [illegible]. Simul hunc [illegible] equitum Bedriacum misit, [illegible] legiones [illegible] Cremonensibus excipiunt: quorum indicio noscunt sex Vitellianas Legiones, omnemque exercitum, qui Hostiliae egerat, in praelium [illegible] consilium [illegible] diei inundare [illegible], verum consilii tertiâ ferme noctis horâ Flavianos aggrediuntur. Praelium totâ nocte varium. Magnitudine eximiâ quartae decimae legionis balista, ingentibus saxis Flavianos prosternebat, lateque cladem intulisset, ni duo milites praeclarum facinus ausi, vincla ac libramenta [illegible] abscidissent. [illegible] confessi sunt. Necdum inclinaverat fortuna, donec adultâ nocte, luna surgente, ostenderet acies, falleretque. Sed Flavianis aequior à tergo. Vagus etiam Antonii consilio subditus rumor, advenisse Mucianum. Quâ famâ quasi recentibus auxiliis aucti, Vitellianos aberrantes, qui nunquam resistere poterant, impedientibus voluntis. In [illegible] caedes fuit, quo filius patrem interfecit, nomine Julium Mansuetum. Dum semianimem scrutatur, agnitus, agnoscensque, exanimem amplectitur, simul attollere corpus supremo erga parentem officio fungi. Fabulam reddens Duces [illegible], quod mens [illegible], Cremonâ ad Vitellianos [illegible] de nocte [illegible], & se, [illegible] adversarios refecerunt. Octobri mense pugnam hanc commissam, indicat Tacitus. Nondum enim de Caecinae defectione, Romam allatum est, dum October adhuc erat in cursu, quod pridie Calendas Novembris Rossius Regulus, dimisso Consule Caecina suffectus est. Tres autem quatuorve tantum dies Cremonensem pugnam inter, & Caecinae defectionem interposuit. Turbant tamen circumstantiae nonnulla. Narrat enim ipse Tacitus, ex luna, quae Flavianis à tergo lucebat, *Majores fuisse equorum virorumque umbras, & falso ut in corpora ictu tela hostium citra cecidisse.* Quae via contingere possunt, nisi multum [illegible] lunâ. Octobris autem vigesimo septimo, ultimam jam quadraturam aderat, quâ [illegible] splendore lunae tot tantaeque umbrae, quales describit Tacitus, vix haberi possunt. Epacta numerabatur XVIII. Igitur Octobris XXVII. Lunae aetas dicenda erat XXIII. Quae autem Dio aperte satis indicat, per noctem fuisse Lunam: *Videre licebat quoties luna luceret, quippe nubes alium multae variaeque trajiciendo frequenter intercipiebant, pugnam [illegible].* Praeterea [illegible] plenilunium Cremonensi [illegible] credidit Dio. Quo quidem [illegible] in Novembrem, Flavianorum Vitellianorumque [illegible] tamen esset conferendum. [illegible]

Cremona vastatur.

XVII. Germanorum miles, [illegible] Cremonensium castra sua, castris vallum circumdat. Oppugnant tamen Flaviani civitatem, [illegible]. C. Volusius in vallum ingressus, [illegible] capta castra conclamavit. [illegible] Antonius jubet, inferrique extra urbem, amoenissimas [illegible]. Tum languescunt Vitelliani. [illegible] Caecinam [illegible] exsolvunt, [illegible] deprecator assistat. Ubi primo Vitellii Caecinam, praetextâ lictoribusque insignis Consul incessit, exercitus victores, superbum, saevum, etiam perfidiam objectantes. Obtinet Antonius, demisque defensoribus, ad Vespasianum dimisso. Exercitus praedae inhians praedandi cupiditatem, vetere odio ad excidium Cremonensium [illegible]. [illegible] nec quicquam [illegible]. Solum Mephitis Templum stetit ante moenia. Hic exitus Cremonam habuit anno CCLXXXVI. à primordio sui. Mox sedem Cremonam reliquos populus, repositae fores, Templaque magnificentiâ municipum, & Vespasianus hortabatur. Porro Valens cognito pugnae Cremonensis eventu, Gallias & Germaniae gentes ad bellum movere volens. At Marius Maturus sibi Vitellio, Valentem comiter exceptum, ne Galliam Narbonensem ingrederetur monet. Ad naves cum tribus speculatoribus, tribus amicis, totidemque Centurionibus ingreditur, qui tempestate actus ad Stoechades Massiliensium insulas, à Paulini liburnicis opprimitur. Capto Valente, cuncta ad Vespasiani opes conversa, & non multò post Urbini in custodia interficitur. Caput ejus Vitellianis ostentatum. [illegible] apud Cremonam rebus, [illegible] clades occultabat. Julius Agrestis Centurio, quae apud eam urbem facta forent, spectandum missus, ut ad Vitellium remearet, [illegible] vera esse quae referret, *Quandoquidem magno, inquit, documento opus est, nec alius jam tibi aut vitae, aut mortis meae usus, dabo cui credas;* atque ita digressus, voluntariâ morte dicta firmavit.

XVIII.

Anno Dom. 69.

XVIII. Cùm Vitellium frequentes ad Vespasianum deficerent, Primus ac Varus, crebris nuntiis salutem & pecuniam offerebant Vitellio, si positis armis sequi, ac liberum suum Vespasiano permisisset. Quibus fidens Vitellius, de numero servorum, electione litorum loquebatur, millies enim sestertium à Flavio Sabino Vespasiani fratre pepigit. Tanta torpedo invaserat animum, ut si Principem eum fuisse ceteri non meminissent, ipse oblivisceretur. Quod [illegible] quibus ipse ostenderet, in externam urbem Vespasiani [illegible] dissimulabant, ut desperatam salutem in moderatam accingerentur, perstare militem, superesse studia populi. Surdæ ad ea consilia Vitellio aures. Mutat ejus xv. Kal. Januarii audità defectione cohortium, quæ se Narniæ dediderant, pullo amictu palatio digreditur, mœsta circum familia. Simul ferebatur lecticulâ parvulus filius, velut in funebrem pompam.

XIX. Igitur tanquam omnis Respublica in Vespasianum transisset, Primores Senatus, & plerique equestris ordinis, domum Flavii Sabini complevere. Ibi de studiis vulgi, & minis Germanicarum cohortium afferunt. Circa lacum Fundani descendentibus, qui Sabinum comitabantur, Occurrunt promptissimi Vitellianorum: modicum ibi prælium, quod [illegible] eum infidè tutior, & concubiâ nocte liberos suos & Domitianum accivit. Luce primâ, Sabinus Cornelium Martialem è primipilaribus, Vitellio misit cum mandatis, & questu, quòd cuncta turbarentur. Purgandi sui causâ respondit Vitellius, culpam esse militis; & monuit Martialem, ut occultè iret, ne à militibus interficeretur. Fervens miles Capitolium [illegible] ardent, an obsessi, quæ crebrior fama est, quo nitentes depellerent. Inde lapsus ignis in porticus [illegible], vetere ligno trahere flammam, alueruntque. Irrumpunt Vitelliani, & cuncta sanguine, ferro, flammisque miscent. Domitianus primâ irruptione apud Æditium occultatus, lineo amictu, turbæ sacricolarum immixtus, apud paternum clientem, juxta Cornelium Primum delituit. Sabinus, & Atticus Consul, onerati catenis, ad Vitellium ducti, [illegible] dia verò quæ petebat supplicium Sabini exposcat, adhibetis minis, & precibus, confossumque & conlaceratum, & absciso capite truncum, in Gemonias trahunt. Vitellius Consulis supplicium poscenti Populo restitit, placatus quòd interrogantibus quis Capitolium incendisset, [illegible] his qui intus erant, incensum esse Templum Jovis Capitolini, indubitanter affirmat, anno LXXI. n. 4. Quæ tamen clades à Flavianis, nec ne, orta sit, ponitur in dubio. A Vitellianis quidem ignem immissum fuisse, à Dione traditur: *Sed cum incessissent, qui tuentur Capitolium erant, ignis impedirentur, Vitelliani ascendunt in Capitolium, magnamque numerum eorum occiderunt, direptisque omnibus, quæ in Capitolio reposita erant, magnum Jovis Templum incenderunt.* Hoc facinore Vitellianos quoque scribit Plinius: *Ærea nostra ædis in Capitolio prosequente ad novissimè conflagravit à Vitellianis, eamen ut ore voluntas facem* succenderent. Consentit & Suetonius: *Vitellius Flavianos nihil jam metuens, ut sub Capitolium compulit, succensoque Templo Jovis oppressit.* Unus Tacitus habet ambiguitur. Longè quidem verisimilius est, ab obsidentibus, qui nullo duce regebantur, maximus, quam ab obsessis, incensum fuisse Capitolium, quod [illegible]. [illegible] constans hæc accusatio videtur, quòd interrogantibus, quis Capitolium incendisset, Consul literas pergratum ut Vitellio facerent, [illegible]. Postridie, quam ea calamitatem acciderat, Vespasiano apud Alexandriam degenti, ab Apollonio nunciatum fuisse, scribit Philostratus: *O Capitoline Jupiter, inquit Apollonius, tu namque præsentibus rebus dominari agnosco, & ipsum hunc conserva, & ipsum tibi. Templum enim quod tuum per manus heftérnâ die incenderunt, hunc virum tibi restaurare fata decreverunt.*

XX. Vitellius cum & prælium, & incendium, è Tiberianæ domo prospiceret, inter epulas non multò post patratum facinus, & in alium tempus conferens, vocatâ concione paravit, exegitque jurare omnes, nihil sibi antiquius quietè publicâ fore. Tum solutum à latere pugionem, Consuli primùm deinde aliis insulane, Magistratibus ac mox Senatoribus singulis porrigens, nullo recipiente, quasi in Ædes Concordiæ positurus abscessit, sed quibusdam acclamantibus ipsum esse Concordiam, rediit, nec solum retinere se ferrum affirmavit, verùm etiam Concordiæ recipere cognomen, suasit Senatui, ut legatos cum Virginibus Vestalibus mitterent, pacem, aut certè tempus ad consultandum petentes. Postridie responsa opperienti, nuntiatum est hostem appropinquare. Vestales cum honore dimissæ. Vitellio rescriptum, Sabini cæde, & incendio Capitolii, dirempta belli commercia. Flavius impetuosius moræ, tesphus agmine urbem petunt. Vitellium tribus & ipsi præsidiis occurrunt. Prælia ante urbem multa, & varia, sed Flavianis sæpius prospera. Populus ut in ludicro certamine hos modò, rursus illos, clamore & plausu fovebat. Tum Vitellius ablitur gestatoriâ sellâ, duobus solis comitibus, pistore, & coquo, Aventinum & paternam domum clam petit, ut inde Terracinam ad cohortes, fratremque perfugeret. Mox levi rumore [illegible] palatium est, ubi cùm deserta omnia reperisset, [illegible] plenâ circumdedit, confugitque in cellulam [illegible] que & culcitâ objecta. Extractus è latebra, [illegible] Urbem spatio, [illegible] non defuit, ut custodiretur vel in carcere. A Julio Placido Tribuno cohortis protractus, religatis post terga manibus, injecto cervicibus laqueo, veste discissâ, reducto comâ capite, [illegible] mucrone gladii subjecto, ut visendam præberet faciem, neve submitteret, quibusdam cœno & stercore incessentibus, ad Gemonias ducitur. Obviam è Germanicis militibus, Vitellium ictu petere, ut tortum eum ludibriis exemeret, [illegible] ceciditum est. Vox una non degeneris animi excepta, cùm Tribuno insultanti, se tamen Im-

[illegible] Ivaciam profectus [illegible], [illegible] in [illegible], & non [illegible] post [illegible] [illegible]. Caput & [illegible] Vitellii [illegible] anno sequente [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] belli [illegible]. [illegible] Mucianus ubi Romam venit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]. Vigent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ves-pasianum [illegible].

XXI. Vespasianus natus est in Sabinis, ultra Reate, vico modico, cui nomen est Phalacrinae [illegible] Calen. Decemb. [illegible] Q. Sulpicio Camerino & Poppaeo Sabino Coss. anno Dionysiano IX. Educatus sub paterna avia Tertulla, in praediis Cosanis. Quare Princeps quoque, & locum incunabulorum frequenter [illegible] villa, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Statilii Capellae equitis Romani [illegible], ex qua Titum, Domitianum, & Domitillam liberos tulit. Narcissi gratia legatus in Germaniam [illegible] [illegible], [illegible] in Britanniam translatus, [illegible] cum hoste conflixit. Duas validissimas Gentes, superque oppida XX. [illegible] Vectem, Britanniae proximam, in [illegible] [illegible] redegerat. Sortitus Africam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Achaiam, inter comites Neronis, cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] non [illegible] [illegible], sed [illegible] publica [illegible], [illegible] in parvam & [illegible] [illegible]. *Mortuus est* VIII. Calend. *Julii* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *superque* [illegible] *et diem* [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] a Calendis Julii [illegible]: *Tiberius Alexander Praefectus Aegypti*, [illegible] *in verba Vespasiani Legiones adegit Kal. Julii*, [illegible] [illegible] [illegible] *in posterum observatus est.* Neque dissentit Tacitus. Hanc [illegible] [illegible] Epocham: Vespasianus vixit annos LXIX [illegible]; *regnavit annos decem*, [illegible] [illegible] [illegible]. Octavum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Epocha a Julii [illegible] [illegible]. [illegible] Judaeum v. Non. *Jul. apud ipsum juravit*, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ex Tacito [illegible] [illegible]: *Judaicus deinde exercitus* v. *Idus Julii apud ipsum juravit*. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Chronologum, [illegible] est Theophilus ad Autolycum l. 3. *Vespasianus imperavit annis* IX. *mensibus* XI. *diebus* XXII. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Julii, sed a [illegible] [illegible] Epocham. [illegible] [illegible] [illegible] Eusebium.

XXII. [illegible] Oriente toto, [illegible] & constans opinio, esse in fatis, ut eo tempore Judaea [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Judaei, [illegible] [illegible] Vespasiano, [illegible] [illegible] [illegible], Provinciae Judaeorum [illegible] [illegible] [illegible] est, in qua superioribus [illegible] [illegible] [illegible] gesserat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], Vespasianus [illegible] die [illegible] Caesarea profectus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Judaeae partem petiit. Toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Hebronem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] procul ab Hierosolymis situm, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], praeter castella Herodium, & Massadam, & Machaerunta, quae a latronibus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hierosolymis. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Diu reluctatus, tandem imperium accepit, Josephumque ad se vocatum [illegible] [illegible]. In Italiam vero Mucianum [illegible] cum [illegible] [illegible], ipse Alexandriam concessit.

XXIII. Nova adhuc Hierosolymitanos [illegible] calamitas. Simon [illegible] [illegible], patria Gerasenus, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ab Anano Pontifice ad Latrones [illegible], qui Massadam occupabant, & cum ipsis [illegible]. [illegible] morte Anani in montana loca [illegible], [illegible] libertate [illegible], multam [illegible] congregavit. In valle [illegible] [illegible] [illegible] speluncas, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Zelotae eum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus Simon occurrit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Zelotae, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ab [illegible] caede [illegible]. Hierosolymis vero Joannes [illegible] Zelotarum, [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad illos qui in Templum fugerant, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], ut ad se veniret. Ingressus, [illegible] Zelotarum [illegible], Templumque [illegible], & de [illegible] [illegible] [illegible]. Sic seditio in seditione facta est.

ANNO U.C. 823. PER. JUL. 4783. JUL. 115. DOM. 70. VESPASIANI 2. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

COSS. *Vespasianus II. & Titus Caesar.*

[illegible] [illegible] [illegible] Vespasiani [illegible] [illegible] a Baronio [illegible] est. Teste Tacito: *[illegible] Vespasianus iterum, ac Titus Consulatum absentes inierunt.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], de quo Suetonius: *Triumphalia ornamenta & duplex [illegible] accepit, praeterea Consulatum, quem gessit per duos [illegible] [illegible] [illegible].*

I. ANno [illegible] Vespasianus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Aegypti [illegible]. In

Anno Do. 70.

In ea urbe consistens cecidisse Vitellium, [illegible] cujusque ordinis, pari audacia fortunaque, hiberno mari [illegible]. Adierunt Legati Regis Vologesi quadraginta Parthorum equitum millia offerentes. Legati etiam Vespasiano toto orbe gratulationem afferentes, cumque maxima post Romam urbs esset Alexandria, angustior multitudini videbatur. De miraculis Vespasiani multa fabulantur Tacitus atque Suetonius. E plebe Alexandrina, quidam oculorum tabe notus, genua ejus advolvitur, remedium caecitatis exposcens gemitu, monitu Serapis, precabaturque Principem, ut genas, & oculorum orbes, dignaretur respergere oris excremento. Alius manu æger, eodem Deo auctore, à pede ac vestigio Cæsaris calcaretur, orabat. Vespasianum cuncta fortunæ suæ patere ratus, [illegible]. Statim conversa ad usum manus, ac cæco reluxit dies. Cùm de firmitate imperii capturus auspicium, Ædem Serapidis summotis omnibus solus intrasset, ac propitio multum Deo, sententiam se converteret, verbenas coronasque, & panniculos ut illic moris est, Basilides obtulisse ei visus est, quem neque admissum à quoquam, & jam pridem propter nervorum valetudinem vix ingredi, longeque abesse constabat. Basilidem hunc [illegible] non fuisse, ut tradit Suetonius, docet Tacitus, cui Basilides unus est è primoribus Ægyptiorum. Porro hîc [illegible] parachronismo peccat Baronii Chronologia, dum prodigia hæc confert in annum Christi LXIX. quæ tamen certe anno accommodavit Tacitus, Vespasiano iterum & Tito Coss. Quod etiam ex tempore à Tacito [illegible], [illegible]que testimonium adhibentes: *Per eos menses, quibus Vespasianus Alexandriæ statos Etesiarum flatibus dies opperiebatur.* Flant autem in Ægypto Etesiæ [illegible] post ortum caniculæ, docente Plinio: *Post brumam autem, indem Aquilones constantes perflant diebus XL. quos Etesias vocant.* Quos anno præcedente Alexandriæ non expectabat Vespasianus, qui eo tempore in Judæa Syriave versabatur. Vulgatâ etiam Taciti lectione retentâ *æstivis flatibus*, quæ nobis videtur esse verior, quia à Septentrione flantes Etesiæ, ex Ægypto in Italiam navigantibus adversi sunt. [illegible] & Baronii Chronologia.

14. Diu satis Alexandriæ commoratum esse Vespasianum, ut ex Dione colligimus: *Vespasiano autem Alexandriam, Nilus inundavit, uno die [illegible] quam consueverat amplius quatuor digitis.* [illegible] est, itaque [illegible] & vasa in [illegible]. [illegible] Alexandriæ consistebat Vespasianus, qui Alexandrinis minimè gratus erat. Speraverant se ab eo, quem primi omnium Imperatorem agnoverant, magnum aliquid [illegible] accepturos, nam futurum tamen nihil obtigerat, sed pecunias etiam exegit, quam vel ut [illegible]. [illegible], ducebantque insuper [illegible], tum sex obolos exegit. Quibus commotus Vespasianus, vectigal sex obolorum exigi jussit. Neque ob eam causam destiterunt, frequentes enim exclamaverunt in conventu publico [illegible], non enim habet agere Cæsarem. Vespasianus post hæc Romam navigavit, [illegible]

est navigatio Rhodum transfretavit. Hinc navibus vectus [illegible], postquam omnes quas prætereuntibus urbes invisit, in Græciam ex Ionia transiit. Egressus deinde Corcyrâ in Japygiam [illegible]. Quò itaque apparet appropinquante hyeme, cum [illegible] nos, eum vere primum Brundisium processisse. Domitianum verò Beneventi convenit, qui conscientia metum, & recens gestarum ita diffidebat, ut [illegible] simulabat. Muscas enim stilo transfigebat, ut cuidam interroganti ecquis intus cum Cæsare, non absurdè responsum sit à Vibio Crispo, Ne musca quidem.

III. Non immeritò Domitianus in metu erat. Præturam, & Consulare imperium decretum fuerat. Quam vero eam dignitatem, cum suffecto Consule [illegible]. [illegible] Consulare, militarem potestas erat, quam & indicavit Suetonius: *Post victoriam demum progressus, & Cæsar consalutatus, honorem Præturæ urbanæ, cum Consulari potestate suscepit titulo tenus, omnem jurisdictionem ad collegam proximum transtulit* Mucianum. Eandem Mucianus tot munera imperii administrabat cum Domitiano, [illegible], habebat annulum, quem ad ipsum Vespasianum miserat. Ea de causa scribitur à Suetonio Domitiani collega. Omnem porro vim dominationis tam licenter Domitianus exercuit, ut uno die super XX. officia urbana aut peregrina distribuerit. At Vespasianum mirari se dicere, quòd successorem non & sibi mitteret, & ferebant, Dioni, Domitiano scripsisse: *Ago tibi gratias, fili, quod me sinis Principatum tenere, quodque me ex eo nondum expuleris.* Ingenti apud [illegible] à Civile contentione facta erat, Domitianus Mucianusque ad bellum accingebantur. Antequam verò Alpibus propinquarent, prosperum [illegible] nuntium acceperunt. Tum Mucianus quod diu occultaverat, [illegible]. Ponere deinde Domitianum confecto prope bello, alienæ gloriæ interventurum. Ipse Lugduni, [illegible] namque Principatus e proximo ostentaret, nec parvis periculis immixtus, & majoribus non defuturus. Ita Lugdunum venerunt. Unde creditur Domitianus occultis ad Cerealem nuntiis fidem ejus tentavisse, an præsenti sibi, exercitum imperiumque traditurus [illegible]. Porro profecto Domitiano blandiens Josephus [illegible] Barbaros superaverit, quasi Domitianus parabat, *famâ perculsos, ut se permisisse.* Domitianus ipse [illegible], modicæ quoque, & [illegible] Imperio [illegible], studium literarum & carminum, [illegible] simulavit.

IV. Civilis regiâ stirpe Batavus, mandata Vitellio, qui Batavorum delectum imperaverat, [illegible] quod Romani [illegible] senes invalidos pretio dimitterent, impubes autem formâ conspicuos ad stuprum trahebant, occasionem rebellandi sumpserat. Primores gentis specie epularum in sacrum nemus vocatos, ubi barbarâ [illegible], injurias, raptus, & cetera servitii mala enumerat. Magno cum assensu auditus, [illegible] Peregulam milites Romani, imperium [illegible] à hostibus sociisque [illegible]

Anno Dom. 70.

[illegible] Capitolii, et [illegible] imperii [illegible] Treveri & Lingones [illegible] à Romanis, [illegible] Galliae [illegible] belli. Obsessi Maguntiaci Romani [illegible] missis ad Civilem legatis, [illegible] Germanis [illegible]. [illegible] Bructeri [illegible] Germaniae, [illegible] Legionum [illegible]. Ipsa [illegible] in turre, [illegible] propinquis [illegible] [illegible]. At adventu Petilii Cerealis, qui Maguntiacum [illegible], spes Romanorum [illegible]. Civilis & Classicus, [illegible] Treveros, [illegible] Romanis [illegible] tempore, [illegible] Valentinum [illegible] Treverorum [illegible] Cerealis; [illegible] Belgarum, [illegible] [illegible] cum Valentino [illegible] Treveris, [illegible] Civilis & Classicus [illegible] Epistolas, [illegible] Vespasianum [illegible]. [illegible] Ad ea Cerealis, Civili & Classico [illegible] Civilis [illegible] Transrhenanorum [illegible] Tutor & [illegible] Classicus [illegible] Romanis [illegible] [illegible] Cerealis [illegible] [illegible] Civilis [illegible] per Germaniam [illegible] Cerealis [illegible] Civilis [illegible] Legionem [illegible] Classis [illegible] Sed Cerealis [illegible] Civili [illegible] Vetera [illegible] [illegible] Romanorum [illegible] Civis [illegible] Batavi [illegible] Civilem [illegible] Cerealis ad colloquium, [illegible] Valentinum [illegible] [illegible].

Tom. 4. [illegible]

V. Dum Vespasianus Alexandriae morabatur, [illegible] Capitolii in L. Vestinum [illegible], [illegible] Undecimo Kal. Julias [illegible], [illegible] Templo [illegible] [illegible], quibus [illegible] [illegible]. Deinde Vestales, cum [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible]. Tum Helvidius Priscus Praetor, praeeunte Plautio Aeliano, [illegible] [illegible] Jovem, Junonem, Minervam, Praesidesque imperii Deos, [illegible] corpus [illegible] [illegible] humanam [illegible], divina ope [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Varium nostra [illegible], Tacitum cum Suetonio Dioneque conciliare: *Ipse restitutionem Capitolii aggressus, ruderibus purgandis, manus primus admovit, ac [illegible]* [illegible] Dion. l. 66. [illegible] Vix enim ante Novembrem [illegible] Vespasianus urbem ingredi potuit, cùm Augusto mense [illegible], [illegible] Alexandriae, qui [illegible], ad Rhodum [illegible], [illegible] [illegible] Brundisio [illegible] Romam tandem pervenit. Quo tempore [illegible] Capitolii [illegible] [illegible], cùm Junii XXI. [illegible] [illegible] Capitolii [illegible].

Tom. 4. [illegible]

VI. Dum res [illegible] Vespasianus, [illegible] Tito [illegible], ad [illegible] Judaeos [illegible], qui [illegible] Aegyptum, ad Syriam usque [illegible], [illegible]. Rex Judaeorum [illegible] Dominum [illegible] [illegible] Joannem [illegible]. Qui verò [illegible], [illegible] in Simonem [illegible] [illegible] Joannes [illegible] [illegible]. Quae omnia [illegible] [illegible].

[illegible]

VII. Interea Titus cum exercitu Alexandria [illegible], [illegible] Hierosolymis [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible], Judaeorum [illegible]. [illegible] [illegible] Prophetam [illegible], [illegible] [illegible]. Ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Legiones [illegible], [illegible] Hierosolymis [illegible] Oliveti. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Anno Dom. 70.

parem subitaneus versus Antoniam desperatis, ignem apposuere. [illegible] & [illegible] sacibus in machinas evolarunt, & momento aggeres corrupere. Titus igitur novum opus molitur. Murum enim quadraginta stadiorum uno mense [illegible] tredecim castella addita sunt. Quod opus tridui constructum. [illegible] tandem [illegible] , ut à die XIV. Aprilis, quo coeptum est obsideri, ad Calendas Julii, elata sunt pauperum centum & quindecim millia, & octingenta cadavera. Sepultura alia non erat, nisi quod de muris in subjectas valles projiciebantur. Per singulas domos, si cibi vestigia aliqua apparebant, bellum illico gerebatur. Tum mulier Maria nomine, genere & divitiis nobilis, lactentem filium occidit, coctumque medium comedit, reliquum vero servavit. Cujus nidore allecti sicarii, ad furtivas dapes, quas mater [illegible] ostenderat, [illegible] recessere, [illegible] verissimum oraculum Domini complementum: *Vae lactantibus per illos dies.* Interim Simon [illegible] caedibus & rapinis non abstinebat. [illegible] Pontificem [illegible] quasi ad Romanos vellet transfugere, cum tribus aliis, [illegible] ex nobilioribus populi, [illegible] ut Judam unum ex ejus Praefectis, [illegible] pertaesus agitaret de tradenda Romanis turri, cujus custodiae praepositus erat. Sed à Simone [illegible] necessitate adactus, res sacras, vasa aurea, Templique sacram pecuniam in proprios usus convertit. Quin & sacrum oleum, & vinum [illegible] multitudini [illegible] suppeditare.

Joseph. l. 6. c. [illegible]

Antonia capta.

XLI. Titus conquisita undique materia, & caesis ad nonaginta usque stadios locis & [illegible] nemoribus, aggeres novos magno labore, intra dies XXI. extructos, circa Antoniam turrim erexit. Quos cum Joannes oppugnare [illegible], à Romanis repulsus, Calendis Julii, [illegible] admovere [illegible] Antoniae; [illegible] die Julii quinto, in Antoniam [illegible]. Nocturna hora nona, [illegible] ex numero [illegible], per ruinas ad Antoniam [illegible] pervenerunt, [illegible] sustulere; [illegible] ac buccina signum dederunt. Cum autem Judaei ad Templum [illegible] confugissent, Romani per cuniculum [illegible], quem Joannes aperuerat. Ab hora noctis nona, ad septimam usque diem pugnatum est. Sed Romani Templo repulsi solam Antoniam [illegible]. Julii die septimo, [illegible] apud Josephum XVII. [illegible] Titus per Josephum Judaeos hortatur ad deditionem. [illegible] Pontificum [illegible], duo Pontifices, Josephus, & Jesus, & [illegible] ad Titum [illegible], à quo [illegible] Gophnam missi sunt. [illegible] Julii [illegible] quarto, [illegible] Antoniae fundamenta, Romani latam viam ad Templum fecerunt, magnoque labore aggeres extruunt, quorum materies à centum stadiis afferebatur. Die vicesimo secundo, porticum quae ab Aquilone in Occidentem protendebatur, [illegible] à Romanis incenditur, Judaeis ignem serpere sinentibus, ut porticum ab Antonia dirumperent. Vigesimo septimo Julii, [illegible] qui Templum tenebant, occidentalis porticus spatium, sylvis aridis sulfure & bitumine compleverunt. Deinde velut oppressi cedebant. Repleta Romanis porticu, Judaei ignem [illegible]

Templum incensum.

XLII. Octavo die Augusti, cum sex arietibus pulsando interioris Templi murum [illegible] Titus promovisset, neque portarum fundamenta suffodere posse, neque scalis in porticus ascendere potuissent Romani, repugnantibus Judaeis, necessitate tandem coactus, interioris Templi portis ignem admovere jussit. Quibus incensis simul junctae illis porticus [illegible], ut cum Josephi narratione consentiunt: *Fertur Titus adhibito consilio prius deliberasse, an Templum [illegible] Aedem sacratam ultra omnia mortalia illustrem, non debere deleri, quae servata modestiae Romanae testimonium, diruta perennem crudelitatis notam praeberet. At contra alii, & Titus ipse, evertendum in primis Templum esse censebant, quo plenius Judaeorum & Christianorum Religio tolleretur. Quippe has Religiones, licet contrarias sibi, iisdem tamen auctoribus profectas, Christianos ex Judaeis extitisse: radice sublata stirpem facile perituram. Ita Deo [illegible] animis, Templum dirutum.* Haec vero [illegible], si de flammis, quae Templi corripuere fores, capiuntur. Dissentit autem Josephus, *Titus, inquit, autem cum videret se [illegible] Templi [illegible], & non [illegible] parcere, ignem portis subjici jussit.* Mansit tamen Titum poenitentia. Postero autem die, Titus parte militum jussa incendium extinguere, Rectoribus ut se vocatis, consilium de Templo proposuit. Aliis quidem videbatur lege belli incendium esse, at Titus negavit se unquam tantum opus incensurum, quod & Romanis damno foret. Jam certi quid vellet, ad ejus sententiam accesserunt Fronto, Alexander, Cerealis. Cum paulisper Titus discessisset seditiosi quievissent, Romanos rursum aggrediuntur, [illegible] Templi, cum ii qui [illegible], [illegible] Templi ignem restinguebant. Tum miles quidam non expectato [illegible] edicto, [illegible] sublatus in humerum, per auream fenestram in cellas & aedem Templi, ignem [illegible] parte [illegible]. Tum [illegible] Romanis [illegible] aspexit. Ac existimans servari posse, magna voce milites ut ignem restinguerent commonuit, & Liberalem de hastatis suis Centurionem, justis qui non obedirent, ferire. Sed milites neque Titi mandatum spectabant, impellente Deo, ad [illegible] Pontificum [illegible], quod [illegible] Templi [illegible], [illegible], plebisque multitudo, ad sex millia in unam porticum confugerant. Incensis porticu [illegible] & [illegible] in quibus erat vis magna pecuniarum, & vestium [illegible]. Porro Templum eodem & mense & die, quo prius à Nabuchodonosore fuerat incensum, decimo Augusti. Annus sequens Sabbaticus erat quo [illegible]

Sulpic. l. 2.

Joseph. l. 7. c. [illegible]

Judaeorum

Anno Dom. 70.

[illegible] Jubilæi [illegible]. & Paschate anni sequentur, videlicet LXX. Dionysiani, Judæi obsessi & expugnantur, & prædia quæ ad [illegible] [illegible]. Magna & in porticibus, & circa altare, hominum strages facta.

XIII. Templo itemque omnibus circum locis ardentibus, Romani signa reposuerunt, ibique sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus Titum Imperatorem declararunt. Usque adeo verò prædâ [illegible] sunt milites, ut in Syria dimidio quàm [illegible] aurum pondo veniret. Augusti decimo quarto Sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti vitam orant. Quibus respondit, Decere Sacerdotes mortem cum Templo. Omnes igitur ad supplicium rapti. Cæterùm Joannes & Simon qui superiorem tenebant civitatem, ponte cum Templo junctam, Titum ad colloquium provocarunt. Quibus Titus acriter increpitis, ut se superiorem ostenderet, arrogantiam objecit [illegible]. Ipsis tamen vitam concessit, ea lege ut projectis armis, corpora traderent. Ad hæc illi responderunt, Fidem se ab eo nunquam posse accipere, [illegible] verò cum liberis & uxoribus facultatem petere. Ob hoc iratus Titus, militibus diripere civitatem inferiorem atque incendere permisit. Seditiosi verò in Regiam divina [illegible] impetu facto, & populationibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possent, nunquam inveniri posse arbitrabantur. Vigesimo igitur Augusti, aggeribus jam compositis [illegible] [illegible] [illegible] consilium de sui traditione cæpere. Delectissimi [illegible] [illegible] [illegible] Tabulas, mensas, crateres, candelabra, ex auro solido omnia. Cæsari tradentur acceptâ fide salute. Custos quoque sacræ pecuniæ Phineas, [illegible] singulos adolebant, indicavit, atque gratiâ, [illegible] [illegible] legis [illegible] & vel hanc sciret possent, cum Templi [illegible] Levitarum [illegible] permisit.

XIV. Perfectis aggeribus, Septembris die [illegible] [illegible] [illegible] ante propugnatores diffugiunt, Tyranni ipsi, metu correpti, sponte de turribus descenderunt, unde solâ tamen fame poterant, & ad vallem Siloam confugerunt. [illegible] [illegible] [illegible] tur, [illegible] [illegible] [illegible] delitescunt. Ardente urbe superiore, octavo Septembris, Titus eam ingressus est, & miratur turres, quas tyranni deseruerant: Deo, inquit, adjuvante pugnavimus, & Deus erat qui detraxit ex istis munimentis Judæos. Captam esse Hierosolymam natali Titi filiæ, tradit Suetonius, quæ de inferiore urbe, incendioque Templi videntur intelligenda, ut ex sequentibus liquet: Tanto militum gaudio ac favore, ut in gratulatione eum Imperatorem salutarent. Cùm autem alia civitatis loca deleret, turres servavit [illegible] monumentum reliquit, Hippicum, Phasaelum, Mariamnem. Solum murum Titus occidi jussit.

Vegetos verò in Templi porticibus detentos conclusêrunt, quibus Fronto custos appositus est. [illegible] Titus, juvenes vero qui forma [illegible], [illegible] Ægyptum, operibus deputandos. Plurimos [illegible] [illegible] munerando. Captivorum omnium, qui bello comprehensi sunt, numerus est nonaginta & septem millium, mortuorum verò per omne tempus obsidionis undecies centum millia. Ex Josepho colligimus, captam Hierosolymam [illegible] [illegible] [illegible] quo milites perfossis portis, urbem superiorem [illegible] [illegible] octavo potiuntur, quo ardentem jam contemplatur Titus solum. Quam Josephus epocham complectitur: Hoc quidem Hierosolyma capta est, secundo anno Vespasiani, Septembris mensis octavo die. Eandem quoque Dio sequitur: Sic Hierosolyma die Saturni, quem et præsens Judæi colunt, [illegible] [illegible] [illegible] LXXII. [illegible] egregiè refellitur. Anno quippe Dionysiano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ligebatur. Anno verò septuagesimo sextante octavus Septembris in feriam tertiam incidit, ut notum est, & ex litera Dominicali D. & ex solari Epacta [illegible]. Non ex quidem [illegible] dum, die Sabbati, decimâ quartâ Aprilis, obsessam à Tito, & die sequenti Sabbati ab eo captam Hierosolymam. Ingentem ingentis urbis cladem paulò ante mortem Christus prænunciavit. Captam à passione, ad Hierosolymorum excidium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], disque [illegible] & à septima Septembris, sex verò dies si ab octavo Septembris numerentur. Obiit enim Christus die Veneris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quæ quidem post passionem in Christum admissum XL. annorum spatio tantum Judæorum desolatio. Chronologiæ nostræ certior est. Multum notæ [illegible] [illegible] Pagius, qui [illegible] Gruterum & à Scaligero, & ab Ussero, de excidio Hierosolymitano supponitur, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΣ. ΚΑΙΣΑΡ. ΙΟΥΔΑΙΑΣ. ΕΑΛΩΚΥΙΑΣ. ΚΑ. ΑΓΡΙΠΠΙΣ. Latinè sic redditur: Imperator Vespasianus Cæsar, Judæam, Elisam, anno [illegible]. Agrippa. Elisam vox est nihil, & ΙΟΥΔΑΙΑΣ non significat Judæam. Verte debuit: Imperator Vespasianus Cæsar, Judæa capta. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Judæi antiquam [illegible] [illegible] [illegible], à diruto Templo computant [illegible] [illegible] [illegible] Annum desolationis: In quo tamen [illegible] peccabant, ut demonstravit Scaliger, atque qui destructionem in annum Sabbaticum conferrent. Atqui annus Sabbaticus incepit Tisri anni Dom. LXVIII. completusque est mense Abil, anno præterito [illegible] [illegible].

XV. Postquam [illegible] [illegible], quod et superat, non habebat [illegible], jubet eos Cæsar [illegible]

Sueton. Tit. c. 5.

Joseph. l. 6. [illegible]

Dio l. 66.

[illegible] l. 6. [illegible]

Dio lib. 4. [illegible] 6. 7.

Pagi. Crit. [illegible]

Nova [illegible] Hierosolymæ [illegible]

Anno Dom. 70.

[illegible] fundìtus evertere civitatem ac Templum, relictis duntaxat quibusdam turribus, quæ præter alias eminebant, Phasaelo, Hippico, & Mariamne, murique parte, quæ civitatem ab Occidente cingebat. Murum quidem, ut esset castrum, militibus illic custodiæ causa relinquendis. Turres autem, ut posteris monstrarent, qualem civitatem Romanorum virtus obtinuisset. Alium verò totum ambitum civitatis, ita complanaverunt, ut qui ad eam accessissent, habitatam aliquando vix crederent. Sola superioris [illegible] *[illegible] excepta est, solaque ejus monumenta restant, eorum a quibus excisa est [illegible] reliquiæ castra. Senes vero infelices ad cineres Templi assident, & paucæ mulieres ad turpissimum pudoris dispendium ab hostibus reservata.* At Epiphanius hæc habet, quæ a Josepho longè dissident: Titus Hierosolymam subverterat, *Paucis ædibus exceptis, ac parva quâdam Christianorum Ecclesiâ, quæ in eo loco constituta fuerat, in quem discipuli postea quam Salvator in cœlum receptus est, sese recipientes cœnaculum conscenderunt. Erat illa quidem in Sionis parte constructa, quæ cæteris superfuerat, cum Sionis propinquâ aliquot ædificia, ac septem Synagogæ, quæ in eodem monte sola velut tuguria perstiterant.* Hoc addit etiam, Christianos qui se Pellam receperant, inde post eversam Hierosolymam regressos, claruisse miraculis. Quæ parum probabilitatis habent. Christianos in locum a Deo maledictum ad habitandum cum maledictis Ethnicis rediisse quis credat? Si pars quidem urbis aliqua superfuisset immunis a vastatione, non scripsisset Plinius: *Ornant, in qua fuere Hierosolyma, longe clarissima urbium Orientis.* Quæ itaque non existere, dum scribebat Plinius. Quid si aut Christiani rediissent, aut Ecclesia eluvioni superfuisset aliqua, Episcopus illic impositus, [illegible] quo tamen caruisse certum est, vel ad usque Nicænæ Synodi tempora, à qua vocatur non Hierosolymæ, sed Æliæ Episcopus Canone septimo. Fidem Epiphanianæ narrationis labefactat, Sancti Patris lapsus memoriæ. Hierosolymam, inquit, *Titus Vespasiani filius secundo imperii sui anno subverterat.* Cùm certissimum sit imperante non Tito, sed Vespasiano, deletam fuisse Hierosolymam. Observat Scaliger, aratrum illi impressum fuisse à Mæsonio Tyrrheno, ut non solum urbs esse desierit, sed & in posterum nemini licuerit, illi solo aliquid ædificare. Penitus eversam fuisse Hierosolymam, asserit Eusebius Demonstr. *l.* 8. *c.* 18. Nec non secundum Eusebium Hieronymus primum à Tito, deinde ab Adriano, quem fingunt solo æquasse eam urbis partem quæ superfuerat excidio. Quam merito lucubrationi, secundum Scaligerum reprimunt, Petavius animad. in Epiphanium *p.* 394. atque Valesius, annot. in Eusebium *p.* 54. Redeunt tamen Ecclesiæ in urbem Hierosolymitanam huic [illegible] opinioni, quod pars hujus civitatis imperante à Tito superfuerit excidio. Ut porro dubitemus quam erraverit Hieronymus, dum scribit in Sophoniam: *Usque ad præsentem diem [illegible] et [illegible] venerunt, & ad ecclesiam plu Dei, excepto planctu prohibentur ingredi Hierusalem, & ut ruinam suæ eis fiere liceat civitatis, pretio redimunt, ut qui quondam emerant sanguinem Christi, emant lachrymas suas.* Quæ non ad Titi, sed Adriani tempora [illegible]. [illegible] quidem Hierosolymam Judæos ingredi vetitos fuisse tunc [illegible] [illegible] Josepho, qui summum & miserrimorum cadaver urbis incolentium meminisse. Baronius tamen errorem Hieronymi secutus est, anno LXXII. n. 32.

XVI. Modestiam Titi, laudibus effert Baronius, *Quòd oblatas sibi coronas aureas à Provinciis promptas, noluit suscipere, asserens se procul indignum.* Ulterius, aliquæ audiri, tibi de ipsum tendunt, scire oportebat Philostratus: *[illegible] Titus capta Hierosolyma [illegible] loca cadaveribus compleverat. Finitimæ autem gentes, ob victoriam ipsum coronare voluerunt. Ille verò tali honore indignum se esse respondit. Non enim se talium operum auctorem, sed Deo iracundiam contra Judæos demonstranti præbuisse.* Quin etiam Apollonii ad Titum exhibet Epistolam Philostratus. *Quod [illegible] [illegible] sanguinem effusum coronam, ego tibi modestiæ coronam tribuo.* Nos verò diversæ sumus sententiæ, nimirum uterque Josephi, de rebus Titi testis longè certioris, quam Philostratus. Quid [illegible] *sed commodè ad Zeugma Euphratem versus iter contendit. Quo missi etiam a Rege Parthorum [illegible] [illegible] quod Judæos vicisset. Eaque suscepta,* [illegible] fuisse repudiatam. Quod geminum adhuc argumento ostenditur. Primùm enim de capta Hierosolyma, [illegible] egit, in quo Legis volumen, candelabrumque palam publicèque portabantur, ut [illegible] [illegible] *Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti vero patriâ veste purpurâ.* An ergo verisimile, [illegible] habuisse coronam, cum ob eam victoriam, palam publicèque coronâ redimitus sit? Deinde nummi [illegible] capiti coronâ laureatâ impressi [illegible] Apud Historiam, Cæsar Pharnacem [illegible] *[illegible] coronas, quæ bene rebus gestis Imperatoribus ab amicis accepere consueverant, misisset Pharnacis [illegible] aureas.* [illegible] Sic Alexander Jonathæ dederat munera *stolam purpuream, & coronam auream.* Fidem verò non habet, Titum à receptâ desciisse consuetudine. Itaque si subdititia non est Apollonii ad Titum Epistola, falsa tamen de repudiatis à Tito quæ offerebantur coronis, utraque memoriæ mittitur.

XVII. Titus ex maritima Cæsarea reversus in Cæsaream Philippi, omnia spectaculorum genera exhibuerat. Dum ibi commoratur, allatum ipsi nuntium est, Simonem Gioræ fuisse comprehensum. Cum superior [illegible] evertebatur, nefarius ille, fidelissimos amicorum eligens, in occultiorem sese cloacam demiserat. Ubi enim soliditas obstabat, alios fossores suffodiebant. Sic spes erat ulterius progrediendi, [illegible] que chlamyde purpurea indutus, ex loco ubi Templum fuerat subitò apparuit. Quem perhensum Romani Terentio Rufo tradunt, à quo missus est Tito, eiusdemque apud Cæsaream moratur, triumpho destinatur, qui Romæ de-

[illegible]

Marginal notes (left): Joseph. de bello l. 7. c. 18. — Joseph. de bello Jud. c. 18. — Epiph. de pond. & mens. — Plin. l. 5. c. 14. — Hier. in Sophon. c. 1.

Marginal notes (right): Anno Dom. [illegible] — [illegible] — Philostr. l. 6. c. 14. — [illegible] — Joseph. de bello l. 7. c. 12. 377. — Hist. de bell. Alex. — 1. Mac. 10. — Simon [illegible] deprehenditur.

ANNO DOM. 70

[illegible] erat. Joannes verò tyrannidis suæ perpetuis vinculis injectus fuit. Superest Historicorum Romanorum de ipsis hominibus error: *Medium urbem*, inquit Tacitus, *Joannes, quem & Bargioram vocabant, Templum Eleazarus firmaverat.* Non Joannes tamen, sed Simonem aiebant Bargioræ filium, qui gemino nomine, altero communi, altero proprio cognominatus, [illegible] filium fuisse. Turpius adhuc errat Dio: *Capti tamen sunt quoque [illegible], & [illegible], suus Bargioras, qui solus in triumpho capitis supplicium tulit.* Bargioras non nihil. Legendum Bar Gioras, qui Josepho [illegible], Simon F. Gioræ, [illegible].

XVIII. Dum Titus Cæsareæ moratur, eodem Domitiani fratris sui diem natalem celebrat, multum partem damnatorum ejus honore [illegible]. Plurimi enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quoque ignibus cremati sunt, & inter se gladiatorum pugnare, duo millia quingentos excessit. In trigesimum Decembris, quem Domitiani natalem fuisse existimat Usserius, cur ludos celebratos esse statuit. Octobrem tamen obiter, ostendimus est, cùm eo mense ludum [illegible] Domitianum: *Mensem Octobrem quòd in eo natus erat, Domitianum cognominavit.* Diem ab oblivione vindicavit Suetonius: *Domitianus natus est IX. Kal. Novembres*, à quo tertium nonnihil Dio discrepat. Itaque dies Domitiani natalis Octobris vigesimo quarto, à Tito apud Cæsaream agitatus est. Erat eandem [illegible], quo [illegible] lumen fuit. Ambiguum autem reliquit Josephus, dum maritimam, marinamve Cæsaream vocat. Postea Titus in Berytum venit, ibi majore usus est diuturnitate circa natalis patris sui Vespasiani diem, tum magnificentiâ spectaculorum, quàm sumptibus aliis excogitatis, tum etiam captivorum multitudine eodem, quo antea modo perierunt. Cùm autem pronunciavit fecerit Vespasiano natale: natalis fallacet, & augustum, quo ad imperium promotus est, utrum hunc, an illud, à Tito Beryti celebratum sit, controversia est inter eruditos. Diem imperii natalem, Calendis Julii obiervat solitum, celebratum fuisse Clarissimus statuit Usserius, sed perperam. Eundem enim Hierosolymitanorum excepit in natalis Vespasiani celebratio. Præterque octavo die Septembris, quo supremam Titus urbem impediens est, postiorem fuit. Profectò Calendis Julii anni LXX. certantem Titus Beryti non agebat, tempore quo Hierosolymitanum vacaret obsidione. [illegible] celebratio, natalitiis Vespasiani natalis feliciter. Atque mense Octobri fuit agitatus sunt Cæsaream ob Domitianum [illegible]. Berytensis eo [illegible]. In primam Julii non incidebant: *Vespasianus natus est XV. Calendas Decembris Sulpicio Camerino & Sabino Coss.* Berytenses itaque sunt, Novembris septimo decimo, à Tito in honorem Vespasiani magnificè editi sunt. Celebrant Hierosolymæ eversionem, ad res Ecclesiæ convertimus orationem.

XIX. Evodio Antiocheno Episcopo, successisse Ignatium, docent monumenta Veterum. Constitutiones Apostolicæ: *Certiores vos facimus Evodium Episcopum Antiochiæ, à me Petro ordinatum, cui successit Ignatius à Paulo ordinatus.* Eusebius in Historiæ libro tertio, capite 22. *Apud Antiochenos defuncto Evodio, qui primus ejus loci constitutus est Episcopus, tum nomine fuerat Ignatius.* Obitum Evodii contigisse anno Domini LXVIII. Trachalo & Silio Coss. ducentesimæ undecimæ Olympiadis ultimo prædicat. Itaque [illegible], Evodium anno primo Olympiadis CCXII [illegible] magnifice. Neque Latinum Scaligeri, neque Græcum Eusebii Chronicum, Perperam fuerunt, cùm Olympias CCXII. incipere, non [illegible], sed Galbâ & Vinio Coss. [illegible] Dionysium LXIX. [illegible] Chronologica est, quam cum ignorassent non parùm sunt prolapsi. Evodium Martyribus inserunt Græcorum Menologia, Martyrologiumque Romanum. At Menologia quidem ad septimum Idus Septembris, Martyrologium verò Romanum ad sextum Maii. Baronius conditione morte sua, non Vespasianum, non Titum Clementissimum Principem, sed Judæum apostatam Antiochum nomine, Evodium supplicii auctorem habet. Notus est ex Josepho nefarius ille Antiochus, qui non modò sacrificarit Idolis, sed ad id quoque faciendum, cæteros Judæos compelli jussit. Hinc nascitur arepit Baronius scribendi: *Facilè adduci possumus, ut complures ex Judæis, qui fidem Christi amplexi essent, fuerint eodem experimento tentati, ac ob eam causam martyrii coronam tum maximè sustinuit Evodius acceperunt.* Verùm enimverò non oportuit Baronius, eladem Judæis Antiochenis immissam esse, anno Christi LXVII. teste Josepho: *Quo tempore bellum fuerat conclamatum, & [illegible] Antiochus infesinderet Judæos, quòd unâ nocte, in tam totam incendere statuissent.* In ea igitur Judæorum Antiochenorum clade, quæ anni LXVII fuit, mortem Evodius invenire non potuit si biennio post occisus fuerit. Præterea Christianos in hanc incidisse calamitatem nullo Baronius ostendit indicio. Quàm non *locadem*, oblivisci non dedisset Eusebium. Pace Martyrologiorum nomen numero extantium Evodium, qui pro Christo sanum sudore sanguinem, Polycarpo [illegible] agone Martyrem memorat. Quamò magis de Evodiana passione commemorasset, Ignorasset enim Martyrem Evodium Eusebius, qui siccam ejus mortem memorat. Subdita Ignatii ad Antiochenses Epistola, *Memoriam*, ait, *bea[tissimi] Evodii Pastoris vestri.* An non addidisset quoque *Martyris*, quo titulo in prima commendatione ponuntur. Nicephorus Episcoporum Antiochenorum in Chronologia, illis qui morte cruentâ obiere, Martyrum titulum imponit: *Ignatius Deo plenus Martyr factus Trajani temporibus, Babylas Martyr factus temporibus Decii.* Quamobrem omisisset Evodium Martyrem, si pro Martyre primum Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum, vetustumque Apostolicum habuisset?

XX. De successione Ignatii impeditissima fuit Chronologia est. Conspiratio est Antiquorum, vel à Petro, vel à Paulo, vel ab utroque, Antiochiæ Episcopum creatum esse. Chrysostomus: *Nec tantum quòd tanto principatu dignus visus sit, admiramdò admirer, sed quòd à Sanctis illis principatum ipse in manus traditus sit, sumusque caput Beatorum Apostolorum manus [illegible] gerent.* Theodoretus creatum à Petro Ignatium [illegible] *Antiochiæ* [illegible] *ex dextera Pontificatum gratiam accepit.* Theodoretus

Anno Dom. 70.

to consentit Felix Papa Romanus ad Zenonem Epistolâ. *Petrus Galphaeus primogenitus Diaboli filius, & qui Sancta Antiochenae Ecclesiae* [illegible] *Ignatio Martyre passus, qui Petri dexterâ Pontificatus gratiam accepit. Porro Antiochenam Ecclesiam primum Evodio, deinde tertio ultimo afflato, Denique fretus Ignatio regendam tradit.* Autor verò Constitutionum Apostolicarum, à Paulo Ignatium ordinatum fuisse scribit. Quae vera esse non possunt, nisi Evodium Ignatiumque, Ecclesiam Antiochenam simul administrasse fateamur. Defuncto enim Evodio, anno Christi LXIX. Ignatius creari à Petro non potuit [illegible], vel concesso Petrum ultimo Neronis anno mortem obiisse: ut ergo Episcopus ab Apostolis crearetur Ignatius, oportet illum unà cum Evodio, Ecclesiae Antiochenae praefuisse, quod verum esse credimus, ex illorum temporum disciplina, quae unius Ecclesiae complures novit Episcopos. Non enim diversum erat regimen Antiochenae, & Philippensis Ecclesiae, in qua multos Episcopos fuisse novimus: *Sanctis in Christo Jesu, qui sunt Philippis, cum suis Episcopis & Diaconis.* Chronologiae non repugnat traditio Nicephori: *Ignatium sanctum aetatis tempore simplicem & integrum moribus fuisse, salvatorem Christum* [illegible] *his ostenderet & commendaret votis, nisi ipsi similes fierent, nequaquam in regnum caelorum perventuros esse dixit.* Quam tamen narrationem, utpote Antiquis omnibus ignotam, fabulis habemus oppositam.

Niceph. l. 2. c. 35.

Anno Dom. 71.

ANNO U. C. 824. PER. JUL. 4784. JUL. 116. Dom. 71. VESPAS. 3. [illegible] 24. F. Anno 13. [illegible] 14. Epoch. 20. [illegible] 7.

COSS. Vespasianus Augustus III. Cocceius Nerva, qui post Domitianum imperium tenuit.

Acta Tit.

I. DUm vestiebatur Annus hic Titus, Senatus hujus urbis populusque eum rogavit, ut in theatrum veniret, ubi eorum cum multitudine praestolabantur, rogantibus humanissimè paruit. Rursus autem sententiis eisdem assidentibus, & vetere postulantibus expelli contra Judaeos, ingeniosè respondit: Patriam eorum, quò expellendi fuerant, interiisse, nullumque jam esse locum, qui eos reciperet. Ne id quidem rogantibus annuit Titus, ut aereae tabulae, quibus inscripta erant Judaeorum privilegia, tollerentur. Cum in Aegyptum discederet, ubi venit ad Hierosolymam, veterem urbis pulcherrimae recordatus, miseratus est excidium ejus, multa lachrymis imprecatus, qui hanc ei poenam inferre coegerunt. Discedentem Provinciâ detinuerunt milites, supplicantes necnon minantes flagitantes, aut remaneret, aut secum omnes pariter abduceret. Unde nata suspicio est, quasi desciscere à patre, Orientisque regnum sibi vindicare tentasset. Quam suspicionem auxit postquam Alexandriam petens, in consecrando bove Api, diadema gestavit de more quidem ac ritu priscae religionis, sed non deerant, qui secus interpretarentur. Quare festinans in Italiam, cùm Rhegium dehinc Puteolos oneraria nave appulisset, Romam inde contendit expeditissimus, inopinantique patri velut arguens rumores de se temerarios, Veni, inquit, pater, veni. Quae cum fere etiam Josepho consentiunt: *Puteolis vero navigationem per mare, similiter quidem Romae in eo suscipiendo erat affecta, & occursu eadem est, quod pater, clarissimum vero Titum pater attulit, qui venit obviam, eumque suscepit.* Constituunt tamen pariter, si dominium imperatorum Vespasianum Titum ubi Puteolos appulit, adventum suum notificasse.

Suet. in Tit. c. 5.

Suet. in Tit. c. 5.

II. Non multis post diebus, communem triumphum ob res gestas agere statuerunt, quamvis utrique Senatus proprium decrevisset. Principio qui noctem in Isidis Templo quieverant, primâ aurorâ procedunt, Vespasianus & Titus, lauro coronati, & amicti veste purpureâ, & ad Octavianas ambulationes transeunt, ubi Senatus & Primores eorum expectabant adventum. Tribunal erat porticu structum, sellaeque eburneae in eo positae. Quo cum ascendissent, consederunt ad plausum militum in veste serica, lauro coronatorum. Perfectis votis, Vespasianus milites ad prandium dimisit, ipse vero ad portam triumphalem capto cibo, cum Tito, vestibus quoque triumphalibus indutus, Diis ad portam collocatis, hostiâ caesâ triumphum inchoavit. Inter spolia quae ferebantur, eminebant, quae apud Hierosolymam in Templo reperta sunt, mensa, candelabrum, Lex Judaeorum. Constiterunt in Capitolio, donec mors Simonis Gioræ filii, qui inter captivos pompâ traductus fuerat, nunciaretur. Quâ indicatâ, hostiis immolatis, in palatium recessere. In quo & vela purpurea, & Legem Judaeorum Vespasianus recondi jussit. In triumpho plurimi ballistae ductae sunt. Ostendere nummi hodieque hunc imperatoris Vespasiani: *Rebelles in ceteros Judaei facti & victi quoque sunt. Contra defendere Romani, & damnatum per sententiam est.* Extat apud Romanos inscriptio, quae de nummum videtur Romae ad radices Palatini. *Imp. Tito. Caes. Divi. Vespasiani. F. Vespasiano. Aug. P. M. Trib. Pot. X. Imp. XVII. Cos. VIII. P. P. Principi. suo. S. P. Q. R. Quod praeceptis. Patris. Consiliisq. et. auspiciis. Gentem. Judaeorum. domuit. et. urbem. Hierusolymam. omnibus. ante. se. ducibus. regibus. gentibus. aut. frustra. petitam. aut. omnino. intentatam. delevit.*

Joseph. de Bello Jud. l. 7. c. 24.

Hist. l. 2. c. 25.

III. Mense Aprili exeunte, dedicatum fuisse Vespasiani triumphum existimat Pagius, argumentio hoc ex Zonara petito, quòd Domitianum Consul eam singularem interfuit. Constat autem ex Suetonio, Domitianum post primum Majum, tum Consulatus etiam de Consulatum suum post ramis gessit, nec quemquam alium Consulem Majo. Argumentum hoc speciem multum meretur, si constaret Domitianum cum Consulatum gereret, interfuisse triumpho. Amplissimum enim munus suscepturum Calendis Martiis Cn. Pedio Casto Collegâ. Multa sunt tamen quae post Zonaram vellis & recentes, & subinde ostendunt jam absolute sublecto Consulem Domitianum cum triumpharet Vespasianus. Ne verbulo quidem indicant Josephus Domitianum fuisse Consulem: *Domitianus adequitabat ipse quoque omnino pulcherrimus, dignumque spectatu exhibens equum.* Neque ex alterno penè Orientis Titum venerat, prius non ausus ingredi urbem potuit, ut olim Apatis triumpharet. Anno proximo Novembris die XVII. Titus apud Berytum, ubi natalem Vespasiani celebravit. Deinde per omnes quas obiret Syriae civitates, magnifica spectacula edidit, captivos Judaeorum ostendens. Postea ad Zeugma iter contendit. Deinde Antiochiam reversus est. Per quam autem eorum

Anno Domini [illegible]

sum Judæi, eqm ingressus est Alexandriam, quam relinquere non potuit, nisi vento prospero & jam exactâ hyeme. Præterea substitisse Titum in Græcia, scimus ex Philostrato referente Titi Apolloniique in urbe Argo colloquium. Quibus accuratè perpensis, vix intelligi potest, Titum Aprili in urbem venisse. Nihil aberrat conjectura, Consulatum adhuc retinente Domitiano, triumphasse Vespasianum, scripsit Zonaras, qui cùm fuerit suffectum post finem Calendis Martii, credere potius mense exeunte jam Maio, ab amplissimo Magistratu abiisse.

Judæorum [illegible] clades.

IV. Expugnanda adhuc in Judæa erant Castella Herodion, Machærus, & Massada. In eam Provinciam, Lucilius Bassus suscepto à Cereali exercitu, Herodium cum præsidio deditione recepit, deinde Machæronti bellum inferre cœpit. Erat inter obsessos, juvenis audaciâ ferox, Eleazarus nomine, ipse [illegible] hostium prælium excepturum, extra portam remanens, & in muro stantes alloquebatur. Tum quidam ex castris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus, impetu repentè in eum facto, captivum duxit. Cum autem quasi Eleazarum suspendere Bassus, crucem defigi jussit. Ferali spectaculo [illegible], & reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitterentur, quod & factum est. Postea in silvam nomine Jardes, ducere properavit exercitum. Erant in ea sylva Judæorum tria circiter millia, quibus præerat Judas Jairi filius: ex tanto numero nullus evasit. Eodem tempore, Cæsar ad Liberium Maximum Judææ Procuratorem Bassumque scripsit, ut omnem terram venderent Judæorum, quam sibi servavit. Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent Emmaum, distantem Hierosolymis LX. stadiis. Baronius versionibus addictus, Bassi non meminit, cùm Græca Josephi habeant non Basso quàm Liberio Maximo de vendenda Judæa Vespasianum scripsisse. Stipendium verò ubicumque degerent Judæi [illegible] drachmas deferre in Capitolium jussit, ut antehac Hierosolymorum Templo pendebant. Huc pertinet Plinius de balsamo scribens: *Servit nunc hæc, & tributa pendit cum sua gente.* Baronius didrachma à Tito imperatorum fuisse [illegible] anno LXXII. n. 18. Nos verò à Vespasiano potius indictum fuisse ostendimus. Ab uno enim eodemque Cæsare, & impositum tributum, & datum in mandatis, Basso & Liberio Maximo, ut venderent Judæam. Vespasianus autem, fatente Baronio, is est, qui vendi Judæam jussit. Præterea eò colligimus à Vespasiano quidem, non à Tito imperatore fuisse didrachma, quia Vespasiano inerat & præcipuum in imperando diligentia, & major amor pecuniæ. Celebratur omnibus illud Suetonii de Vespasiano: Reprehendenti filio Tito, quòd etiam urinæ vectigal commentus esset, pecuniam ex prima pensione admovit ad nares, [illegible] Baronium in fraudem deduxit sententiam, quod in versione Dionis legatur: *Ab eodem Tito jussi sunt quotannis didrachmum pendere Jovi Capitolino.* At Græca aliter sonant, in quibus nulla Titi mentio [illegible], ab eodem tempore. Præterea unum non prætermittendum est in Baronianâ Chronologia. Qui tributum anno LXX. impositum Judæis statuit, quod currente anno indictum, Basso administrante Judæam.

V. Cæterùm ex eo tempore multa est Judæis adversa, quæ Scriptoribus [illegible] dicantur.

Quod jejunia Sabbatariorum,
Mæstorum quod anhelitus [illegible]
Mallem quàm quod oles, olere Bassam.

Sed etiam quoque de Judæis qui facto bonam [illegible]

Abeunt Judæi odor baptismate facto

Nec solùm tantùm Poëtarum, de tetro Judæorum odore, sed etiam Historicorum narrationes monuerunt: Marcus cum Palæstinam transiret, *Ægyptum petens, fœtentium Judæorum, & tumultuantium sæpè tædio percitus, dolenter dicitur exclamasse, O Marcomanni, ô Quadi, ô Sarmatæ, tandem alios vobis inquietiores inveni.* Doctissimus Stephanus Le Moyne, tetrum hunc odorem adscribit Judæorum jejuniis: *Quæ, inquit, [illegible] & mente agitata, excrementisque [illegible] animam acer & gravis, nova tibi non temperata [illegible], fœtet, & patet: hinc [illegible] olet jejunium, de eo cujus [illegible] fetet.* Potest & fortasse commodius odoris teterrimi ratio, in sordidam artem referri, quam Judæi [illegible], quibus obscœni [illegible]. Hinc Cl. Rutilius in Itinerario, l. 1.

Reddimus obscœnæ convitia debita genti,
Quæ genitale caput propudiosa metit.

Et Juvenalis Satyrâ tertia:

[illegible], fœnumque supellex.

Titum imperio Proconsulari [illegible]

VI. Titum imperio Proconsulari donatum fuisse facilè largimur. Vespasiano *Collega & in Tribunitia Potestate, & in septem Consulatibus fuit, [illegible] ad se propè omnium officiorum curâ cum patris nomine & Epistolas dictaret & edicta conscriberet.* Neque dedignatur participem atque etiam tutorem imperii agere. Quam Philostratus dignitatem indicare videtur: *Cum igitur Imperator esset Romæ appellatus Titus, omnibus ornatus dignitatibus, [illegible], ut simul cum patre imperaret, [illegible] Apollonium, [illegible] arbitratus est, si etiam brevi tempore, [illegible] possit. Quapropter ab eo petiit, ut Argos accederet. Eò cum venisset Apollonius, amplexus eum complectens Titus, Ego inquit, annos nondum sum triginta, iisdemque honoribus quibus pater [illegible], & cum in partem ad imperium vocatus, [illegible] Demulcens autem ejus [illegible] Apollonius, quod robustum erat, [illegible] Gaudeo, inquit Apollonius, primum quòd te patri obtemperare paratum video, [illegible] Quid si frequenter [illegible] Juventutem enim tuam [illegible]* Non ideò tamen [illegible] Titum imperio verè fuisse Vespasiano Collegam, quia Patre [illegible] agebat, atque & nomine imperabat. Propterea Titi Epocham ab eo Proconsulari imperio

imperio nemo dixit Sempronium. Quò liquet neque ab imperio Tiberii Proconsulatus annum ejus fuisse petitum.

Anno U. C. 825. Per. Jul. 4785. Jul. [illegible] Vespas. 4. Sol. 15. [illegible] 16. Indict. 15. Epact. 21. [illegible] 3. 4. P. Mart. 22.

Coss. Vespasianus Augustus IV. Titus Cæsar. II.

I. De quarto Vespasiani Consulatu, [illegible] Titi secundum ponunt. Jactum est in Plinio Baroniana sententiæ fundamentum: De duodecim [illegible] nostro Ævo accidit Imperatoribus Vespasiano patre III. filio iterum Coss. Constat tamen in Plinio mendum esse, legendumque patre IV. ut liquet [illegible] Consulatum, cum quarto Vespasiani conjungit. Præterea legimus in Dione: Vespasiano sextum, & Tito quartum Coss. Templum Pacis dedicatum est. [illegible] Consulatus incidit in annum Christi LXXV. Quod si currente anno LXXII. tertium Vespasianus gessit Consulatum; non utique sexto, ut Dio prodidit, sed quarto Vespasiani Consulatu, Templum Pacis fuit consecratum. Baronius Dionis in Chronologiam inventor, ac cum eo tuetur, Vespasiano Consule VI. Templum Pacis fuisse dicatum, affirmat Vespasianum anno Christi LXXIII. unà cum Messala processisse Consulem; quod est falsissimum, ut ostendemus. Ceterùm non in Consulatu modò Vespasiani, sed [illegible] cùm impossibile sit duodecim dierum spatio, Solis Lunæque Eclipsim contigisse. Certum enim est Solis defectum, nonnisi novissima prorsus [illegible] nonnisi plena, semperque circa quam proximè [illegible] tradit superiori anno, die 4. Martii horis post meridiem 8. & minut. 31. accidisse Eclipsim Lunæ; at currente anno, negat Eclipsim Solis contigisse. Observat tamen Pagius ex Chronologis [illegible] die 8. Febr. Solem defecisse in Italia, [illegible] & die 22. ejusdem mensis, defecisse Romæ [illegible] ferè post occasum Solis. Quâ de re videant Astronomiæ periti. Accurata à Riccioli vero hæc est observatio, notum est neutram ad eum Solis Eclipsim contigisse, quæ die Februarii 8. prodatur anno accidisse dicitur. Calvisiusque Astrologus consultissimus, id penitùs negasse. Quî veteres Plinii manuscripta inspexerunt, observant unum esse à Sepungentis [illegible] ut qui nimis numeravit Consulatum Vespasiani Titique prætermiserit fuit.

II. Ceterùm ex malè inde in Plinio fundamento, Baronius in alios errores delabitur [illegible] Consul in Fastis adscribendus erat, sed furari, quam confirmationem [illegible] Genuinum affirmavit errorem. Primum enim [illegible] est, suffectus Consulatus in Fastis non fuisse numeratos, [illegible] ordinarios Consulibus perperàm Baronius [illegible]. Suffectorum Consulum nomina in Fastis infimi,

[illegible] Claudianum edictum, apud Josephum, de [illegible] datum IV. Kal. Julias Rufo & Pompeio Sylvano Coss. Tribunitiam Potestatem iterum Claudius anno Dom. XLV. Vinicio II. & Statilio Corvino Coss. [illegible]

2°. Non oblivioni danda sunt verba Livii: Quintum Romanis interrum Consules erant L. Papyrius Mugillanus, L. Sempronius Atratinus. His Coss. cum Ardeatibus fœdus renovatum est. Atque monumentum est Consules eos illo anno fuisse, qui neque in Annalibus priscis, neque in libris Magistratuum inveniuntur; credo quod Tribuni militum initio anni fuerunt, eò perinde ac si totum annum in imperio fuerint, suffectis his Coss. prætermissa nomina Coss. horum. Quod si in Fastis Consules suffecti [illegible] numerabantur, Livius quidem ignorasset L. Papyrio Mugillano, L. Sempronio Coss. Romanorum fœdus fuisse cum Ardeatibus renovatum, quia hi Coss. suffecti erant. 3°. Suffectum Vespasiani Consulatum verbis expressis numerat Tacitus: Interea Vespasianus iterum ac Titus, Consulatum absentes inierunt. [illegible] suffecti Consulatus non adscribebantur Fastis. Suetonius scribere non potuisset c. 24. Vespasianum Consulatu functum in Campania [illegible] levibus, cum octo tantùm ordinarios gessisset. Denique [illegible] patre Consule designato, indicant Consulatum vel suffectum fuisse numeratum.

III. Errat etiam Baronius dum suffectum Consulatum cum ornamentis Consularibus permiscet. Ambiebat Consulatum Augustus, atque vero ejus Senatus annuebat: Honoribus tamen Consularibus eum ornavit, ut sententiam etiam inter Consulares dicendi jus haberet, quæ cùm in partes penderet, decreverunt, ut proximè Prætor, deinde Consul crearetur. Atque Consulatum Augustus suffectum postulat quem etiam extorsit. [illegible] Consulatus directi. Suetonius in Julio Cæsare c. 76. [illegible] Marinum consulare prudentiæ, eo tum consuli, quid inter Consulares restaret anualibus, Juniaque Provinciarum administrationibus præfecit, licet eum videri nullo iterum fuisse Consulem, qui honores se Consulares adeptum dicerent. Consulares igitur honores, à Consulatu discrepant. Quod discrimen observavit & Lampridius in Alexandro Severo c. 58. Hi verò qui Rempublicam benè gesserant, Consularia ornamenta decreta sunt. Rebellis & Baronium locus Dionis, in quo tamen inveniuntur: Primus omnium Severus Imperator, cum Plautianum honoris Consularis reliquisset, eumque deinde in Senatum adscriptum Consulem fuisset, iterum Consulem esse dixit. Quæ de Consulatu sive ordinario, sive suffecto, ad quem aliquis à Senatu promotus fuisset, capienda sunt.

IV. Cæsennius Pætus Syriæ Præfectus, verè an falsò incertum, scriptis ad Vespasianum literis [illegible] Antiochum Commagenorum Regem, ejusque filium Epiphanem, defecturos ad Parthos. [illegible] videbantur. Subitò in Commagenam [illegible] Antiochum [illegible] Antiochum [illegible] At Epiphanes & Callinicus filii Antiochi, bello-

Anno De. 72.

[illegible] bellique [illegible], per [illegible] diem cum Romanis [illegible]. Antiochum ubi Tarsum Ciliciæ venit, misso Centurione [illegible] Romam vinctum transmisit. Vespasianus autem ita Regem ad se deduci non passus est. Itaque jubet ipsi iter agenti, auferri vincula, [illegible] [illegible] Romam, apud Lacedæmonem degere. Magnos verò ei [illegible] reditus præbet, ut non modò copiosè, sed etiam regie victum haberet. Epiphanes cum fratre ad Vologesum Parthorum Regem confugit, qui eos omni honore dignatus est. Hic cùm Vespasianus facultatem dedisset Romam veniendi, multo honore affecti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ciliciæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit, anticipatione quâdam usi sunt, quia fuga Antiochi, teste Josepho, in quartum Vespasiani annum, qui ad Consulatum ejus tertium, collegâ Nervâ, referri non potest. Vide Norisium p. 138.

V. Alani qui juxta Tanaim & Mæotides paludes sedes habebant, permittente Hyrcaniæ Rege, Mediam populantur. Pacorum fugam arripere cogunt, qui vix uxorem conjugem ac concubinas suas datis centum talentis redemit. Datâ facultate prædationi, usque ad Armeniam vastantes progrediuntur. Quibus cùm Tiridates Rex obvius ad pugnandum processisset, non multum abfuit, quin vivus caperetur. Procul enim quidam misso in eum laqueo circumdatum traxisset erat, nisi celeriter gladio [illegible] laqueum, atque ita subfugisset. Hujus quoque Alanorum expeditionis meminit Suetonius, cùm Vologesus Parthorum Rex auxilia adversus Alanos, Ducemque alterum ex Vespasiani liberis [illegible] [illegible], ipse potissimum mitteretur.

VI. Vespasiano scripserat Vologesus his verbis, *Rex Regum Arsaces, Flavio Vespasiano.* Contumeliosum Regem Vespasianus ut reprehendit quidem, sed & iisdem verbis, non adscriptis Imperatoriis nominibus respondit. Erant Vespasiano probi mores cum lenitate ac animi moderatione conjuncti. Rarò habitabat in Palatio: in hortis autem Sallustianis plurimum erat, ubique recipiebat quemcumque, non Senatoris modò, sed cujusvis etiam ordinis. Portæ Regiarum interdiu semper apertæ, ut omni custodiâ destitutæ erant. Veniebat in Senatum semper, & cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Imperator [illegible] in cæteris rebus, æquali jure cum reliquis vivebat. En egregium specimen clementiæ! Ludos in Græcia agente Nerone, frontem contraxerat Vespasianus, cui hæc Imperatoris prorsus indigna displicebant. Itaque Phœbus jusserat eum [illegible] [illegible] quo abirent, crisandum in [illegible] [illegible]. Phœbo qui purgandi sui causâ venerat, nil durius [illegible], neque aliud quidquam respondit, quàm [illegible] [illegible].

Anno De. 73.

Anno U. C. 826. Olymp. 213. Per. Jul. 4786. Jul. 118. Dion. 73. Vespas. 5. *Ind.* 16. C. *Ant.* 17. *Indict.* 1. *Apost.* 1. *Apost. Ind.* 9. *F. Apr.* 12.

Coss. *Domitianus II. M. Valerius Messalinus.*

I. Domitianum hunc Baronius Consulatum indicavit: *Præfatus enim dedisse putatur Consules Vespasianum Augustum quartum, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ponuntur.* Baronio consentit Chronicum Paschale, [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] in Eusebiano Chronico notatur Domitiani decretò habentur. Notitia est & [illegible] Suetonius: *In [illegible] Consulatibus, [illegible] [illegible] ordinarium gessit, [illegible] cedente & suffragante fratre.* [illegible] [illegible] ordinarius in aliam transferre [illegible] [illegible] potest, quia verum retinuere Vespasiano, [illegible], gessit tamen illum cum Messalino datus est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Consulem, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], absque ulla perturbatione historiæ. Denique ex Julio Frontone nascitur nodus & argumentum. Etenim solius Valerii Messalæ omisso nomine collegæ, mentionem inserit, Frontinus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Patres promulgarent, ut Domitiani memoria aboleretur. Occiso Domitiano, *Senatus adeo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ferri, clypeosque, & imagines ejus coram detrahi, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

II. Legitur apud Suetonium: Vespasianus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *libertate adempta*, item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Provinciarum formam redegit.* Quod anno currente factum, tradit Eusebius in Chronico. Annus autem Vespasiani quartus, cui Antiochi calamitatem alligavit Josephus, à Calendis Julii superioris anni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] protenditur. Porro credibile arbitramur, quæ legunt Trachiam Ciliciam, quæ Eusebii non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], *quam hodie Augustopolitanensem nominamus, [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] ducunt Caligula: *Antiocho Antiochi filio, Comagenem paternum regnum adjecit Ciliciæ maritimis donavit.* Non solum autem Achaiam propriè dictam, sed totam quoque Græciam, Vespasianus in Provinciam redegit, quâ de re audiendus Pausanias: *Cùm ad Neronem Romanorum imperium pervenisset, is Græciæ sine Romani imperii detrimento suam reddidit libertatem. Pro eo enim Sardiniam Insulam [illegible] in Provinciæ formam redegit. . . Sed enim non fuit hoc beneficium Græcis ad diuturnitatem stabile. Nam cùm imperii gubernacula post Neronem Vespasianus teneret, in Græcos quasi patrio morbo seditionibus laborantes exiret; & annuo vectigali imposito, Romanis Magistratibus parere jussit, quòd diceret, Libertate eos Græcos, jam dedidisse.* Ideircò Apollonius Vespasiano scribit: *Nero ludens, Græcos liberos fecit, at qui [illegible] [illegible], in servitutem redegisti.* [illegible]

III. Publius Silvo, qui Italia [illegible]. Quem Herodes M. magno studio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quem-

Margin notes: [illegible] — Alani [illegible] — Joseph. de Bel. l. 7. c. 29. — Sueton. c. 6. — Vespasiani [illegible] — Dio l. 66. — Nom. Domitia-[illegible] — [illegible] — [illegible] — De regionibus à Vespasiano in [illegible] [illegible] — Sueton. Vesp. c. 8. — Dio l. 59. — Pausan. l. 7. — [illegible] — [illegible] — Sueton. [illegible]

Anno Do. 73.

quinquaginta. Intus multum frumenti, vini, olei [illegible]. Quæ cuncta reperit Eleazar, Judæ Galilæi nepos, Sicariorum Princeps, qui castellum per dolum occuparat. Silva multos arietes militibus facit, murò jaculari præcepit. Quibus murum ligneo ex parte constructum, igne corripiunt. Ac primum Aquilo flammâ penè Romanorum in machinas abactâ, favebat obsessis. At illam mutato auster ignem in murum repulit. Tum Eleazar hortatur eos sibi violentas manus afferre, pecuniâ prius & castello flammis [illegible]. Placuit Sicariis omnibus ea. Universi homines in unum congestis ignem injiciunt, sorteque ex numero suo, decem legunt percussores, qui [illegible] ad unum occiderent. Postquam [illegible] novit omnes peremptos, ignem immisit regiæ, vehementique manu, toto adacto gladio cum [illegible]. [illegible] & [illegible]. Latuit mulier una senior, & alia Eleazari cognata, & quinque pueri in cuniculis abditi, qui rem Romanis indicarunt. Hæc contigerunt Aprilis die decimo quinto, ipsâ feriâ quartâ quâ traditus Dominus fuerat. Mirum est Calvisium Massadæ expugnationem vindicasse Basso contra Josephi auctoritatem. Porro accensâ Judaici flamma longius progrediebantur.

[illegible]

IV. Circum Alexandriam contigit & multos Judæorum perire. Sicarii enim novas res conabantur, ut libertatem tuerentur, Deumque solum Dominum ducerent. Cum autem [illegible] Judæorum, quosdam nobiles adversarentur, [illegible] occiderunt. At plebs cognitâ periculi magnitudine, seditiosos Sicariorum captos, Romanis tradunt. Omni tormentorum generi adhibito, ob hoc solum, ut Cæsarem Dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere velle visus est. Cum de hoc motu Cæsarem monuisset Lupus Ægypti Præfectus, ille veritus ne Judæi rursus in unum congregarentur, præcepit Lupo, ut Templum quod erat apud Onion destrueret. Susceptis literis Lupus, nonnullis ablatis donariis Templum clausit. Non igitur à Lupo eversum est, ut nonnullis placuit.

Tumultus Judæorum ad Alexandriam Sicariis [illegible]

[illegible]

V. Sicariorum audacia [illegible] Judæos [illegible] pervasit. Jonathas textor, imperitos non paucos perducit in solitudinem, signa pollicitus. Cyrenensium Judæorum apparatum, [illegible] qui dignitate præstabant, Pentapoleos Libyæ Rectori prænunciant. Ille missis militibus, inermes comprehendit. Jonathas quoque multum quæsitus adducitur ad Catullum. Qui inde occasionem sumpsit opprimendi Judæos nobiliores, quasi Autores defectionis Jonathæ. Alexandrum quem, conjugemque Berenicen, & tria simul opulentiorum Judæorum millia trucidavit. Quin etiam Jonathæ persuadet, ut Josephum Historicum, & nobiliores Judæorum, qui apud Romam, Alexandriamque degebant, accusationem instituere. Quam cum falsam deprehendisset Vespasianus, Jonathanem verberatum prius, vivum cremari jussit. Catullo vel pariter [illegible] clementia Cæsarum, eum tamen non multò pòst ulciscitur Deus. Catullus enim videre sibi videbatur multorum umbras, quos occiderat, ac tandem extis defluentibus, confectus est.

Res Cyrenensium Judæorum.

Joseph. de Bel. l. 7. c. 31.

VI. Hoc anno necatum etiam Helvidium Priscum, genere Thracem, qui Stoicorum principem, ob animi [illegible], [illegible]. Cùm esset Prætor, semper Vespasiano maledicebat. Atque ob eam causam captus à Tribunis Plebis, historicis traditum est. Confessus Vespasianus [illegible], & Senatum exiens dixit, Aut meus filius mihi succedet, aut nemo. Petulantia Prisco mortis fuit, & magna certè Vespasiani benignitas, de qua Suetonius. Helvidio Prisco, qui & reversum se ex Syria, solus privato nomine Vespasianum salutaverat, & in Præturâ omnibus edictis, sine honore ac mentione ulla transmiserat, non antè succensuit, quam altercationibus insolentissimis penè in ordinem redactus. Hunc quoque quamvis relegatum primò, deinde interfici jussum magni æstimavit servare quoquomodo, missis qui percussores revocarent, & servasset, nisi jam periisse falso renunciatum esset.

Mors Helvidii Prisci.

Anno Do. 73.

Dio l. 66.

Suet. Vesp. c. 15.

Anno U. C. 827. Per. Jul. 4787. Jul. 119. Dom. 74. Vespas. 6. Sol. 27. B. Lun. 18. Indict. 2. Epact. 13. Epact. Sol. 6. P. Apr. 3.

Anno Do. 74.

Coss. Vespasiano V. Tito Cæsare III.

I. Lustrum hoc anno peractum est à Vespasiano anno LXXI. inchoatum, de quo Plinius: *Accedant experimenta & exempla recentissimi Census, quem intra quadriennium Imperatores Cæsares Vespasiani, pater filiusque Censores egerunt.* Census ea fuit ratio. Cives omnia bona æstimabant, & jure jurando obstricti, æstimationem deferebant. Præterea nomen & ætatem uxoris, liberorum, libertorum, servorum ac cùm Romæ id fiebat, quâ regione urbis haberent. Qui secus fecisset, bona publicabantur, verberatus ipse vendebatur, & civitatem amittebat. De eo Censu notabilis est observatio Plinii. *In regione Italiæ octavâ, centenûm annorum censi sunt homines* LIV. *centenûm denûm homines* LVII. *centenûm vicenûm quinûm homines duo, centenûm tricenûm homines quatuor; centenûm tricenûm quinûm aut septenûm totidem; centenûm quadragenûm homines tres.* Censuum omnium is ultimus fuit, teste Censorino: *Cum inter primum a Servio Rege conditum lustrum, ab Imperatore Vespasiano* V. *& Tito Cæs.* III. *Coss. factum est, anni interfuerint paulò minus* DCL. *Lustra tamen per ea tempora non plura quam* LXXV. *sunt facta, & postea plane sunt desierunt.*

Lustrum celebratum.

Plin. l. 7. c. 49.

Censor. de die Nat. c. 18.

Anno U. C. 828. Per. Jul. 4788. Jul. 120. Dom. 75. Vespas. 7. Sol. 28. A. Lun. 19. Indict. 3. Epact. 24. Epact. Sol. 7. P. Mart. 23.

Anno Do. 75.

Coss. Vespasiano VI. Tito Cæsare IV.

I. Templum Pacis dedicatum, & omni celebratum, à Vespasiano [illegible]. De eo Templo Josephus. *Post triumphum, & Romani imperii firmissimum statum, Vespasianus Pacis Templum ædificari decrevit. Idque [illegible], & quæ humanam cogitationem superant effectum. Nam ornamentis, picturis, statuis, decoravit, ut spectatorum esset admiratione; Omnia namque in illud fuerant collecta, & deposita sunt, quorum videndorum studio, per totum orbem qui ante eos fuerant, vagabantur. Illic autem reposuit etiam quæ Judæorum fuerant instrumenta. Legem verò & penetralium vela purpurea, Palatio condita servari præcepit.* Hinc deprehenditur fabula à Sermone, qui Petro Damiani tribuuntur, differentes de magnitudine certantibus

Templum Pacis dedicatum.

Joseph. de Bel. l. 7. c. 24. gr.

inter

Anno Do. 75.

[illegible] & [illegible]: *Templum Romæ, quod vocabatur Æternum, [illegible], [illegible] & Urbis, & Orbis [illegible]. . . Noster autem ipsa, cum de virginali thalamo [illegible] fuit Maria egressus est, [illegible] & [illegible] est illud mortale, & [illegible] opus, [illegible] [illegible].* [illegible] [illegible] Baronio in colligendis magis [illegible] [illegible]. [illegible] Josepho, qui tempore Vespasiani floruit, [illegible] ex Romanis Scriptoribus liquidò constat, anno LXXV. post Æram Christianam Pacis delubrum esse conditum. Prolixe à columnæ [illegible] quam [illegible] ? Audiamus post Josephum Suetonium: *Vespasianus fecit & nova opera, Templum pacis foro proximum.* His accedat testimonium Dionis. Vespasiano VI. & Tito IV. Coss. Templum Pacis dedicatum est.

II. Colossus sacra [illegible] collocatus à Nerone fuerat, qui hoc anno Soli dedicatur. Zenodorum postquam Mercurio facto, in civitate Galliæ Arvernis, [illegible] approbaverat, *Romam accitum est a Nerone, ubi destinatum illius Principis simulachrum Colossum fecit CX. pedum longitudine, qui dicatus Soli venerationi est, damnatis sceleribus illius Principis.* Itaque à vero [illegible] narratio Dionis, scribentis de Colosso fuisse centum pedum [illegible], & Vespasiano regnante erectum esse. Fallitur etiam Spartianus de Adriano c. 19. *[illegible] cum [illegible] fundamentum post [illegible], cui antea dicatum fuerat Soli, consecrasse.* Id fecit enim Vespasianus, non Adrianus.

III. Per idem tempus Berenice maximè florebat, ubi cumque cum fratre Agrippa Romam venerat, in ipso palatio domicilium habuit. Magnâ spe complebatur, nuptiis cum Tito [illegible], jamque omnia [illegible] pergebat. Sed Titus cùm intellexisset populum R. id molestè ferre, eam dimisit. Mortuo Vespasiano in urbem rediit Berenice, sed ab eo Titus abstinuit.

IV. Ex Dionis narratione liquet, Agrippam [illegible] anno [illegible] [illegible]. Quem tamen anno Domini LXXII. ad plures abiisse tradunt viri eruditissimi Pearson atque Dodwelius, capite quinto de serie primorum Romæ Episcoporum p. 174. *Sed Tertio Vespasiani anno, defunctus fuerat ante Julii [illegible], anno LXXII. obiisse, necesse est.* [illegible] Agrippæ [illegible] contigisse, credere non possumus, repugnante Dione. Præterea nondum lucem aspexerant Agrippa, cùm libri de bello Judaico, à Josepho ad umbilicum ducti sunt. Etenim sexaginta duas Agrippa Josepho dedit Epistolas, quibus eum laude [illegible], ab [illegible] laboris operam in scribendo eo bello. Incredibile autem est approbandæ historiæ suæ ab Agrippa ad Josephum scriptas esse Epistolas, si mortem obierat anno Dionysiano LXXII. quo tempore Græca historia hanc lucem non aspexerat, cui scribendæ operam dabat post triumphum Vespasiani anno LXXI. ductum. Insuper belli Judaici [illegible] deduxit in annum Christi LXVI. *Quo fuit Agrippa decimus septimus.* Atque in numeris [illegible] annus Agrippæ XVII. ut observant eruditi, annus igitur LXXVI. vita [illegible] [illegible] Agrippa. Non [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] est, Agrippam ad usque Trajani III. [illegible]. Quam [illegible] ex Photio Chronologiam: *[illegible] [illegible] Trajano.* [illegible] esse locum, necessum [illegible] est. Clarissimus Pearson loco Trajani, [illegible] [illegible], quod ad Vespasianum [illegible] facta fuerat, retulit. Sed aliæ jam rationes repugnant emendationi, quia in tertium Vespasiani, Agrippæ conjicitur obitus, maluerimus ergo legi Titi. Periit Agrippa tertio Titi anno, qui biennio regnavit, mensibus duobus, & diebus viginti quinque, ut in Dione legitur atque Suetonio. Quo sequeretur, Agrippam mortem obiisse anno Christi LXXXI. in eo intervallo, quod est VIII. Kalend. Julii inter Idus Septembris. Sit tamen in incerto annus, qui fuit Agrippæ fatalis. Cæterùm error [illegible] anno Trajani tertio Agrippæ [illegible] obitum, à Josepho [illegible]. Justum quippe Tiberiensem verbis sic fuit insectatus: *Nunc post quam illi, Vespasianus scilicet, Titus, Agrippa, non sunt inter nos amplius, nec putas esse qui [illegible], audax factus es.* Quibus lucè clarius est, Epaphroditum & Domitianum fuisse Rege Agrippa superstitem.

Anno Do. 76.

ANNO U.C. 829. PER. JUL. 4789. JUL. 121. Dion. 76. VESPAS. 8. *Sol.* 1. G. F. *Lunæ* 1. *Indict.* 4. *Epact.* 6. *Epact. Sol.* 1. *P. Apr.* 7.

COSS. *Vespasianus VII. Titus Cæsar V.*

I. PRæsenti anno Adrianum Cæsarem ortu insignitum est: *Natus est Romæ IX. Kal. Febr. Vespasiano septies, & Tito quinquies Coss.* At Eutropius, *natus est Italica in Hispania.* Spartiano fidem potius habemus. Erroris causam cum Casaubono fuisse comperimus illam, quod parentes Adriani, domicilium Italicæ habuerunt, Romam autem non aliter quàm accessibus ipsorum ad possidentium commearent. Propterea & Spartianus propriam Hadriani patriam, etsi Romæ natus, Italicam, sive Ibericam, in qua fuit Italica, nominat in sequentibus. Adriani pater Ælius Adrianus, cognomento Afer, fuit consobrinus Trajani Imperatoris. Ælio Hadriano Imperatoris avo, conjux fuit Ulpia, M. Ulpii Trajani soror, Trajani Augusti amita. Trajanus igitur Imperator, & pater Adriani Cæsaris, ut ex fratre, & sorore nati, consobrini erant. Mater Domitia Paulina Gaditana orta. Gadis habebat oppidum civium Romanorum, *quod appellabatur Augusta urbs Julia Gaditana*, docente Plinio l. 4. c. 22. Cognomen *Afer*, quod Ælius Adrianus Cæsaris pater gerebat, errandi ansam Xiphilino præbuit: *Hadrianum quod ad genus pertinet, fuit Hadrianus Afer filius.*

Anno Do. 77.

ANNO U.C. 830. OLYMP. 214. PER. JUL. 4790. JUL. 122. Dion. 77. VESPAS. 9. *Sol.* 2. E. *Lun.* 2. *Indict.* 5. *Epact.* 17. *Epact. Sol.* 5. *P. Mart.* 30.

COSS. *Vespasianus VIII. Titus Cæsar VI.*

I. TUlisse & hos Fastos Baroniana Chronologia, quæ ordinarium Domitiani Consulatum in præsentem annum confert, quod amplissimum munus anno LXXIII. gesserat. Invenimus autem verba Suetonii: *Domitianus in sex Consulatibus nonnisi unum ordinarium gessit, eumque cedente, & suffragante fratre.* Nempe, inquit, cùm haberet ipse Titus semper ordinarius creatus Consul esset, & à natura Domitianus semper suffectus, hoc anno vice versâ, id agente Tito, Domitianus ordinarius, Titus verò suffectus esset. Quæ Suetonii explicatio non est admittenda,

sedente

Anno Do. 77.

cedente & suffragante fratre, neque significare non potuit, eum *Collegam* Consulem fuisse. Chronicum Paschale, quod Alexandrinum vulgo nuncupatur, Titum pro Consule ordinario habet, cui etiam deinceps Domitianum collegam adjungit: *Tito VI. & Domitiano II. Coss.* Eusebianus Scaliger Baronio favet, cum hoc anno praeponat Coss. Vespasianum VIII. & Domitianum VI. sed utrumque errasse liquet ex Suetonio: *Vespasiano collega in Tribunitia Potestate & in septem Consulatibus fuit.* Quibus in Consulatibus, nullum Titus suffectum gessit. Urget & antiquam Baronius inscriptionem, in qua Consulatum Vespasiani VIII. jungitur cum sexto Domitiani.

T. Vesp. Aug. VIII. Flav. Domit. VI. Coss.
Q. Claud. Ser. Off. Fac. Cast. Pref.

Observant tamen eruditiores peritis, cum Titi praenomen in nummis & lapidibus, sive, non patri detur, legendum esse T. Vesp. Aug. VIII. Flav. Domit. VII. Coss. quo casu, non ad annum Dionysianum currentem, sed ad LXXX. pertinebit [illegible] pro eo anno, Domitianum suffectum solum modo Consulatum gessit, qui à Baronio perperam in ordinarium mutatus est. Atque mentioque est Praefatio Plinii ad Titum: *Triumphalis & Censorius tu, sexiesque Consul ac Tribunitiae potestatis particeps* [illegible] [illegible] Proconsulari & Tribunitia Potestate ornabantur, ordinarium quidem, non suffectum Consulatum gerebant. Unus Nero superstitionis causa, Consules ante tempus privaverat honore, atque in utroque fuerat solus iniens Consulatum, quasi fatale esset non posse Gallias debellari, nisi à Consule.

Suet. Vesp. c. 4.

II. Hoc anno ingens Historiae Naturalis opus Plinius Tito dedicavit: *Libros Naturalis Historiae novitium Camoenis Quiritium tuorum opus natum, apud me proxima foetura licentiore Epistola narrare constitui tibi, jucundissime Imperator.* . . Sexti Consulatus ejus meminit, in hunc annum incidentem.

Plinius [illegible]

Anno Do. 78.

ANNO U. C. 831. PER. JUL. 4791. JUL. 123. Dom. 78. VESPAS. 10. Sol. 3. D. Lun. 3 Indict. 6. Epact. 28. Epact. Sol. 4. F. Apr. 19.

COSS. L. Ceionius Commodus & D. Novius Priscus.

Mors Julii Sabini.

I. MORS Sabini, diu moratam Vespasiani clementiam [illegible]. Sabinus Lingon falsa stirpis gloria intumuit, proaviam suam Julio Caesari, per Gallias bellum gerenti corpore & adulterio placuisse praedicabat. Anno LXX. rebellavit, profligatus fuderunt Romani exercitus, Caesarem se salutari jusserat. A Sequanis, in quos impetum fecerat, fusus et fugatam eumque fecerat, villa in quam perfugerat, crematam, voluntaria morte interiisse credebatur. Reliquos enim famulis dimissis, se venenum sumpturum finxit, duos quos fideles norat assumpsit, & in specum subterraneum descendit, unde ad uxorem libertum Martiali, qui patronum veneno sumpsisse, & casam villae cum eo concrematum esse renuntiaret, Eponina, quod erat mulieri nomen, quasi heredem dicens, accepto nuntio, aliquot tres dies ac totidem noctes sine cibo transegit. Quod ubi rescivit Sabinus, timens ne se proesus vita exuberet, uxori Martialem ei significare jussit, vivere se etiamnum & occultari, rogare tamen ut mariti interitum lugeret. Tamen noctu deinceps vel uno ad maritum venit, nemine observante, & interdum apud inferos cum eo consuevit. Exactis septem mensibus, facta spe impetrandae veniae, veste mutata & capite redimiculo ignotum reddiditum obvium, Romam perduxit. Re infecta, in eum specum Sabinum reduxit. Ibi per novem annos vitam traduxit, quibus latentibus ex Eponina duos suscepit filios. Agnitum hoc anno, & Romam adductum, cum morti, quo Deum Pepones [illegible] Vespasiano ante tum ea proponens, dixit ad movendam misericordiam: *Ego, Caesar, hos in monumento peperi, alui*que, *ut plures tibi supplices essemus.* Qua oratione etsi Vespasiano caeterisque, qui aderant, excussit lacrymas, nullum tamen misericordiae locum fuit. Desperata salute, Eponina dixit: *Beatiorem fuisse se tenebris & sub terra viventem, quam ipsum videre imperare potuit.* Ipsum cum viro interfecit Vespasianus, sed eorum prolem dedit exiguo temporis spatio, tota stirpe funditus interempta. Filiorum quos pepererat, Sabinum unum in Delphis [illegible] vidit, alter nomine Eponinus, Delphis cum Plutarcho versatus est.

Plut. Amator. [illegible]

II. Anno concurrente Alieni Caecinae, Marcellique eorum Consulatum, insignem hunc Vespasianus sibi inimicissimus esse arbitratus, cui summas honoribus auxerat. Caecinam vocatum ad coenam, ac vix dum triclinio egressum, Titus confodi jussit sane urgente discrimine, cum etiam chirographum ejus praeparatum apud milites conjurationis deprehendisset. Victoris Epitome tradit ob suspicionem stupratae Berenices uxoris suae [illegible] populari ipsum jussisse, Marcellum proditum in Senatu, damnatumque, gutture suo novacula praecidisse.

Caecinae [illegible] Suet. Tit. c. 6. Dio l. 66. [illegible]

III. Hoc anno, sub Vespasiano, Linum consummasse martyrium, credidit Baronius. Nos Linum ex albo Martyrum delevimus. Quippe nulla imperante Vespasiano, Christianorum persecutio fuit. Testem damus Tertullianum, Qui dedicationem damnationis nostrae habet Neronem, deinde Domitianum: *Tentaverat Domitianus portio Neronis de crudelitate, sed qua & homo facile coeptum repressit.* Similiter Lactantius, à Nerone ad Domitianum transit, omissis & Tito, & Vespasiano, utpote qui a sanguine Sanctorum humano prorsus abstinuerunt: *Post hunc interjectis aliquot annis, alter non minor tyrannus ortus est. Qui cum exerceret invisam dominationem, [illegible] regnavit, donec impias manus adversus Dominum tenderet.* Quod si imperante Vespasiano excessit Linus, sicca igitur morte vitam reliquit, secus Vespasianus in persecutores esset referendus. Inter quos Linum Martyrem notat Eusebium. Caeterum perturbata hic est Romanorum Episcoporum Chronologia, nulla arte restituenda. In Bucheriano Catalogo legimus [illegible] [illegible] debuit deesse, *Fuit temporibus Vespasiani & Titi, à Consule Domitiani & Capitonis Vespasiano VIII & Domitiano VI. usque Domitiano & Rufo.* Ex ea Chronologia, Cletus anno superiore sederet tempus, non tamen Lino, sed Clemente putamus successisse. Quae Pagii sententia est. Ut autem Chronologiam nostram firmam, Lini Pontificatum ducimus ab anno Christi LXVI. Saturnino & Scipione Coss. ad usque LXXVIII. Rufo & Capitone Coss. Ed tamen lege, ut Petro Pontifici superstite

Lact. de [illegible] c. 3.

Pag. Crit. an. 78. n. 6.

A[illegible] Do. 78.

[illegible] ad annum usque LXV. Quæ quidem [illegible]. [illegible] Catalogo, quem sequimur, qui Linum non pro Vicario Petri, sed pro successore habuit. Absonum enim esset, annos Vicariatus, in Pontificatus tempus tenere[illegible]. Et in toto fere Catalogo, cùm de Episcopo dicitur, fuit à [illegible] successio intelligitur. Non tamen [illegible], [illegible] Pagius [illegible] Lino, quasi [illegible] in Chronologiæ [illegible], quidquid in mentem venit, & hypothesi [illegible], [illegible] pro [illegible] doctore.

Utrum Cletus & Anacletus diversi?

IV. Magna quoque exoritur quæstio Cletum Anacletumque diversi, nec ne, [illegible]. [illegible] Pagius, aliique haud multi. Quos [illegible] Bollandianis [illegible]. Magis tamen placet Valesio, Pearsono, aliisque [illegible], Cletum & Anacletum unum eundemque esse, Cletumque vocabulum ex nomine Anacleti [illegible] factum. Maximè [illegible] quæstionis Patres, qui Romam frequentarunt, Irenæus [illegible]: Lino succedit Anacletus, post eum tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens.

Iren. l. 3. c. 3.

Huic autem Clementi succedit Evaristus, Evaristo Alexander. Ejusdem & opinionis Caius est, Romanæ Presbyter Ecclesiæ, cujus hæc verba apud Eusebium leguntur, qui Scriptorem [illegible]. [illegible] affirmant, Prædicationem quidem veritatem esse [illegible] usque ad Victoris tempora, qui tertius decimus à Petro Romanæ urbis Episcopus fuit. Quòd si Cletus alter ab Anacleto, Victor quartus & decimus à Petro, non decimus tertius dici debuit. Neque Cletum, & Anacletum diversi Cyprianus: [illegible], Cornelius [illegible] Episcopo, qui in urbe [illegible] fuit, Romam venit. Inclusio Petro, Hyginus decimus urbis Episcopus [illegible] Cyprianus. Non enim alium Episcoporum Romanorum [illegible] apud Eusebium l. 4. c. 11. Neque Eusebio alius est Anacletus, alius Cletus, quod [illegible] si verum esset, prodigio est [illegible] non venisse in notitiam. Insuper Epiphanius, qui Cletum habet, Anacleti [illegible] est: Romanorum Pontificum ista successio est. Linus & Cletus, Clemens, Evaristus, Alexander &c. [illegible] Cletum Anacletumque, eundem [illegible]. [illegible] in ea [illegible] versionem. Hic est & apud Optatum, Romanorum Episcoporum Catalogus: Lino successit Clemens, Clementi Anacletus, Anacleto Evaristus. Cur Cletum omisisset Optatus, si distinguitur ab Anacleto? Consentit & Optato Augustinus Epistolâ 165. qui etiam Cletum loco habet. Quibus addi possunt Catalogi ab eruditissimo Mabillonio [illegible] editi.

> Linus sedit annos XV. mens. III. dies XII.
> Cletus sedit annos XII. mens. I. dies XI.
> Clemens sedit annos IX. mens. X. dies II.
> Evaristus sedit an. VIII. mens. X. d. II.

Cùm igitur tot [illegible] constet Cletum Anacletumque unum eundemque Episcopum esse, quod [illegible] Pontificum Chronologiæ [illegible] sit ex Pagii Regulis, nulli videmus. Introductis enim pro uno Pontifice duobus Pontificibus, de successoribus & duratione eorum sunt necessariò determinandi, vel unus Pontificatus in duos est dividendus, non sine [illegible] veritatis.

Iren. l. 3. c. 3.

Eusebius l. 5. c. 28.

Cyprian. Epist. 52.

Epiph. Hær. 27. n. 6.

Optat. l. 2.

An. Dom. [illegible]

V. Anno [illegible] Peregrinus, si Cedreno creditur, Christianorum se [illegible]. Imò Baronius, anno Dionysiano LXXXIII. Peregrinum [illegible] mysteriis fuisse traditum. Si tamen Luciano fides, temporibus multò Christi Religionem suscepit. Jam enim cum ejecerit, cùm in urbem se contulit, imperante Vespasiano, quem [illegible] videtur Lucianus: Solvit in Italiam egressusque è navi, statim omnes [illegible] est lingua petulantiâ, tum primis verò Regem, quem noverat naturâ placidissimum & mansuetissimum. [illegible] Regis, ut par erat, [illegible] erant contumelia & calumniæ. Expulsus autem videtur cum Philosophis, anno LXXIII. Peregrinus magna in admiratione erat propter petulantiam, donec is qui Reipublicæ procurationem [illegible], [illegible], [illegible] Urbe [illegible] [illegible], ut [illegible], successit, quem anno XCIV. [illegible] Domitianus. Persuaserat enim Vespasiano Mucianus, ut Cynicos omnes urbe expelleret, vel [illegible] magis sibi [illegible], quæ [illegible] Itaque Vespasianus Philosophos omnes præter Musonium, Româ expulit. Quo [illegible] anno Peregrinus in Christianos relatus sit, docere nullus est veribus [illegible]. Constat longævum impostorem fuisse, utpote qui ardentem flammam insilit Olympico Ludicro, anno Dom. CLXV. ut [illegible].

Lucian. Peregr.

Dio l. 66. [illegible]

De Parium Peregrini.

VI. Peregrini patria Parium civitas, quæ in [illegible], [illegible] Mysiæ urbs est, ad Propontidem sita. [illegible] juventutem [illegible], quasi [illegible] tyrannus. Ad majora scelera progressus, patrem sexagenarium [illegible]. Divulgatâ tanti criminis famâ, fugam arripuit. Dum incertis sedibus vagatur, in Palæstina usque Presbyteros & Episcopos, ad Christianorum disciplinam adductus est. Et si Luciano fides habetur, ad Ecclesiasticos etiam honores ascendit. [illegible], & Synagogæ [illegible]. Præterea libros [illegible], aliquos etiam & suâ industriâ conscriptos fuit. Comprehensus inter eosdem Peregrinus, carcere conclusus est. Ac mané [illegible], quæ ut probabilissimum, Diaconissarum more [illegible], juxta [illegible] persolutionem. Quin etiam ex Asia plerisque urbibus [illegible], ex quibus venere, [illegible], quod ex publico Christianum [illegible]. Tandem Peregrinus à Syriæ Præside dimissus est. Cum enim et [illegible], Peregrinum mortem quærere, ut [illegible] ut vel dignum [illegible] esse supplicio, è custodia liberavit. Domum regressus, [illegible] quandam [illegible], quæ [illegible] opum pars erat [illegible]. [illegible], quas sibi [illegible] puer relinquerat, ipsis publicas donavit. Quibus auditis, utpote [illegible] alium unicum esse Philosophum, [illegible] Philosophiæ. Comam nutriebat, sordido amictus pallio, perâ ex humero

 sus-

ANNO Dom. 78.

[illegible] & [illegible]. [illegible] Peregrino, à quo [illegible] Ægyptum ad [illegible] [illegible]. Ad hunc [illegible].

ANNO Dom. 79.

ANNO U. C. 832. PER. JUL. 4792. JUL. 124. Dom. 79. TITI 1. [illegible] Indict. 7. [illegible]

COSS. Vespasianus IX. & Titus Cæsar VII.

Mors Vespasiani.

I. VEspasianum [illegible] prodigia [illegible] Cæsarum [illegible], & Stella in Cœlo [illegible], [illegible] ad Julium Calvinum è gente Augusti, pertinere dicebat, alterum ad Parthorum Regem, qui capillatus esset. Ac [illegible] prodigia [illegible] Sed homo Vespasianus erat, [illegible]. Consulatu suo nono, [illegible] in Campania [illegible] Cutiliam, & Reatina [illegible].

Suet. Vesp. c. 24.

[illegible] è minus [illegible] Imperatorem [illegible] [illegible] repente usque ad defectionem [illegible] [illegible] extinctus est VIII. Kalend. Julii.

Anni Titi.

II. De annis Titi, qui patri defuncto successit, [illegible] est Auctorum discrepantia. Neque [illegible] Suetonius, [illegible] Titi, anno Dom. LXI. Decembris XXX. [illegible]. Una via est explicandi Suetonium, quòd [illegible] à XXI. Aprilis [illegible]: [illegible] III. Kal. Januarii usque [illegible]. Periit Caligula anno Christi XLI. [illegible] Titus est anno XLI. die Decembris XXX. [illegible] annis XL. mensibus octo, diebus quindecim. [illegible] Card. Pagium, Critica anno 81. n. 2. Verba sunt Dionis: [illegible] & viginti dies, [illegible], & quinque menses & viginti quinque dies. Quod si [illegible], mensibus duo, deníque viginti, [illegible] annis XXXIX. mensibus V. diebus XXV. [illegible] anni XLI. mensibus VIII. dies XIV. [illegible] Eutropium: Titus periit eo [illegible] pater ejus anno ætatis XLII. Suetonium [illegible] Eutropium, [illegible] Victor [illegible]. De tempore imperii Titi [illegible] Suetonius Domitianum [illegible] est. [illegible] menses duos, diesque viginti.

Titi [illegible].

III. Titus Britannico erat adeò familiaris, [illegible] quoque juxta cubans, [illegible] morbo affectum esse. Quorum omnium [illegible], [illegible] in Palatio posuit, & alteram ex ebore equestrem, quæ Circensi pompâ præferebatur. [illegible] & in Germania, & in Britannia [illegible], [illegible] Romano, sed [illegible] Fortissimus splendidi [illegible], cum quo, [illegible]. Cum ex [illegible] Titum, omnes [illegible] Cæsares beneficia à superioribus concessa Principibus, [illegible], quàm si eadem [illegible] & ipsi dedissent, [illegible] à se [illegible] est. [illegible], quasi [illegible], non oportere ut quemquam à sermone Principis tristem [illegible]. [illegible] quondam super cœnam, quòd nihil cuiquam toto die præstitisset, memorabilem illam [illegible] vocem edidit, Amici, diem perdidi. Duos patricii generis convictos in affectationem imperii, nihil amplius quàm ut desisterent monuit, dicens Principatum fato dari.

Mons [illegible].

IV. Romanum auxit imperium, Julio verò Agricola, qui Taciti Historici socer fuit, Monam insulam, cujus possessionem revocatum fuerat Paulinus, redigere in potestatem mense [illegible]. [illegible] quibus [illegible], & [illegible] qui semel sequi & arma, & [illegible] regum, [illegible] repentè [illegible], [illegible] qui mare expectabant, nil arduum crediderant, sic ad bellum venientibus. Ita petitâ pace, ac deditâ insulâ, clarus & magnus Agricola habitus est.

Tacit. Agric. [illegible].

[illegible]

V. [illegible] Vesuvius clade, hic [illegible] est, quòd extinguitur Plinius, Naturalis Scriptor Historiæ. Erat Miseni, quòd promontorium est Campaniæ proximum, classemque imperio præsens regebat. Nono Calendas Septembris, horâ diei ferè septimâ, [illegible] apparere nubem, [illegible] & magnitudine, & specie. [illegible] similitudinem non alia magis arbor quàm pinus expresserit. Jubet liburnicam aptari. Egreditur domo, accipit codicillos. Properat illùc, unde alii fugiunt. Jam navibus cinis inciderat, quò propius accederet, calidior & densior. Jam pumices etiam [illegible] [illegible] retro flecteret, mox Gubernatori ut ita faceret [illegible], [illegible] Pomponianum pete. Is erat trans [illegible], qui fugam [illegible]. [illegible] Pomponianum [illegible], deferri se in balineum jubet, lotus accubat, cœnat, [illegible]. [illegible], [illegible]. Placuit egredi in [illegible]. [illegible] Deinde flammæ [illegible] in fugam vertunt, excitant illum. [illegible] servis [illegible] [illegible] spiritu obstructo. Ex conflagratione Vesuvii non solùm prædia, [illegible], pisces, sed urbes quoque [illegible], & Pompeios, Populo sedente in theatro perière. Tantus fuit cinis, ut inde perveniret in Africam, Syriam & Ægyptum, si Dioni credimus. Anno Dionysiano

Plin. l. 6. Epist. 16.

[illegible]

Anno Dom. 79.

[illegible] 472. Martiano & Felice Coss. indictione x. contigit & horrendum Vesevi incendium, teste Marcellino Comite, cujus verba aliquid probabilitatis conciliant narrationi Dionis: *Vesevus mons Campaniæ torridus, intestinis ignibus [illegible] cuncta vicina [illegible], [illegible] Europa [illegible] contexit pulvere.* [illegible] Byzantini annue celebrant VIII. Idus Novemb. [illegible] [illegible] spatio [illegible] defecit.

Anno Dom. 80.

Anno U. C. 833. Per. Jul. 4793. Jul. 125. Dom. 80. Titi 2. Sol. 9. B. A. Lun. 5. Indict. 8. Epact. 20. Epact. Sol. 6. 7. P. Mart. 26.

Coss. *Titus Augustus VIII. Domitianus Cæsar VII.*

I. Tito ad visendam calamitatem Campaniæ profecto, multa Romæ conflagravere. [illegible] Isidis fano, Septa, Templum Neptuni, balneum Agrippæ, Pantheum, Octaviana ædificia una cum libris, Templum Jovis Capitolini, cum proximis Fanis incendio absumpta sunt. Titus ad Campanos misit duos Consulares, qui Colonias eo deducerent, atque [illegible] pecuniam dedit. Ipse nihil a privatis aut civitatibus Regibusve, cum ei multa pollicerentur, [illegible], multam divinam humanamque operam [illegible] genere.

II. Inter adversa temporum, delatores mandatoresque, qui nempe ad accusandum instruebant, [illegible] licentia veteri. Hos affici in foro flagellis, ac fustibus cæsos, ac novissime [illegible] per Amphitheatrum [illegible], partim subjici in servos, ac venire imperavit, partim [illegible]. [illegible] quandoque [illegible] [illegible] [illegible], quærere de cujusquam defunctione [illegible]. Pontificatum maximum ideo se professus accipere, ut puras servaret manus, fidem præstitit. Nec auctor postea [illegible] interdum aliciendi causa non deesset, sed periturum se potius quam perditurum adjurans. Per [illegible] dies, Spectacula Titus edidit. Sed & [illegible] quod Titus parvos globos ligneos [illegible], qui [illegible] continebant [illegible] vestisve, aut vasis argentei, aut aurei, equorum, mancipiorum. Quos globos qui rapuisset, [illegible]. [illegible] [illegible] gesta.

Anno Dom. 81.

Anno U. C. 834. Olymp. 215. Per. Jul. 4794. Jul. 126. Dom. 81. Titi 3. Domit. 1. Sol. 6. G. Lun. 6. Indict. 9. Epact. 1. Epact. Sol. 1. P. Apr. 15.

Coss. *[illegible] Silvanus, & T. [illegible] Pollio.*

I. Silvanum Pollionemque Consules exhibent [illegible], sed cognomina tantum. Consules in Eusebio [illegible] in Chronico, Pollionis collega, *Flavius* vocatur à Dione, quem expresse Silvanum, Baronius sentit est. Inscriptio Gruteriana, ut ostendit Eruditissimus Norisius, vera Consulum nomina ab oblivione vindicavit.

II. Titus fratrem insidiis sibi non desinentem, sed pene ex professo sollicitantem exercitus, [illegible] neque occidere, nec seponere, ac ne in minore quidem honore habere sustinuit, [illegible] lacrymis & precibus orans, ut tandem mutuo erga se animo vellet esse. Inter hæc morte præventus est, majore hominum damno quam suo. Spectaculis absolutis, in quorum fine, populo coram ubertim fleverat, Sabinos petit, aliquanto tristior. Deinde ad primam statim mansionem, febrem nactus, cum inde lectica transferretur, suspexisse dicitur dimota plagula cœlum, multumque conquestus eripi sibi vitam immerenti, neque enim extare ullum suum factum pœnitendum, excepto dumtaxat uno [illegible], ac quæ ipse tunc prodidit, neque quisquam facilè [illegible] [illegible]. Titus [illegible]. [illegible] [illegible] est à Domitiano [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] publicè nuncius, Senatus priusquam edicto convocaretur, ad Curiam concurrit; obseratisque foribus, deinde apertis, tantas mortuo gratias egit laudesque congessit, quantas ne vivo quidem umquam [illegible].

III. Natus est Titi successor Domitianus, anno Christi LI. IX. Kal. Novembris, patre Cos. designato. [illegible] tempore tantâ inopiâ tantâque infamiâ gessisse [illegible] habuerit. Nec defuerunt qui affirmarent corruptum à Nerva successore. Occisus est XIIII. Kalend. Octobris, anno ætatis XLV. imperii XV. Clarissimus Scaliger mortem ejus in Domitiani annum 95. Cyclo Lunæ 1. Periodi Julianæ [illegible]. Annum ætatis XLIV. imperii XIV. [illegible]. Neque superstes Domitianus mutari [illegible], quæ simul pervertentur [illegible] & Titi & Vespasiani Chronologia. Excessisse enim Titum non Silvano & Pollione Coss. Cyclo Lunæ 6. sed anno superiori, quod à Dione diserte negatur: *Flavio, inquit, & Pollione Coss. in ipsdem aquis in quibus pater obierat mortuus est.* [illegible] Domitianum [illegible] [illegible], dies XXVI. Regnavit annos XV. [illegible] [illegible] [illegible].

IV. Titum prosequutus est [illegible], defunctumque nullo præterquam consecrationis honore dignatus, [illegible] [illegible]. Plurima & amplissima opera incendio absumpta restituit, in quis & Capitolium, quod rursus arserat, sed omnia sub titulo suo, ac sine ulla pristini autoris memoria. Novam autem excitavit ædem in Capitolio Custodi Jovi. Ob ea Domitiano cum modum blanditur Martialis:

Pro Capitolinis quid enim tibi solvere Templis,
Quid pro Tarpeiæ frondis honore potest?
Quid pro culminibus geminis matrona Tonantis?
Pallada prætereo, res agit illa tuas.

GGGggg 2 Quid

ANNO DO. 82.

Quid loquar Alciden, Phoebumque, piosque Laconas?
Addita quid Latio Flavia Templa polo?
Expectes & sustineas, Auguste, necesse est:
Nam tibi quod solvat, non habet arca Jovis.

At ne qua Religio imperii commendaretur, monumentum quod [illegible] ejus, è [illegible] Templo Capitolini Jovi destinatis, sibi construxerat, [illegible] per [illegible], aliaque & reliquis, quae [illegible], non [illegible]. Capitolium quoque neque avaritiae [illegible] inspectionem [illegible], [illegible] imperii dedit. Imo è diverso magnae saepè non abstinentiae modò, sed etiam liberalitatis experimenta. Omnes circa se largissimè prosecutus, nil prius aut acrius monuit, quàm ne quid sordidè facerent.

Suet. c. 9.

Res Romanorum in Britannia. Tacit. Vit. Agric.

V. Anno praeterito, Julius Agricola vastatis usque ad Tanaum (aestuario nomen est) nationibus, novas gentes Romanae ditioni subjecerat, quâ formidine territi hostes, quanquam conflictatum saevis tempestatibus exercitum lacessere non ausi. Praesidiis insuper etiam [illegible] quae penetraverat, [illegible].

ANNO DO. 82.

ANNO U.C. 835. PER. JUL. 4795. JUL. 127. Dom. 82. DOMITIANI 1. & 2. Sol. 7. F. Lunae 7. Indict. 10. Epact. 12. Epact. Sol. 2. P. Mart. 31.

COSS. *Domitianus Augustus VIII. T. Flavius Sabinus.*

Leges Domitiani.

I. OPtimae leges à Domitiano de moribus [illegible] latae. Magistratibus urbicis, Provinciarumque Praesidibus coercendis tantum curae adhibuit, ut neque modestiores unquam, neque justiores exstiterint. Susceptâ morum correctione, licentiam theatralem promiscuè in equite spectandi inhibuit. Scripta famosa, vulgoque edita, quibus Primores viri ac feminae notabantur, abolevit, non sine auctorum ignominia. Probrosis feminis lecticae usum ademit, jusque capiendi legata haereditatesque. Atque haec non sine laude: incurrit tamen in vituperationem, quod patris, fratrisque memoriam odio habuit. Eorum amicos per ignominiam, & cum eorum [illegible] [illegible]. Simulabat quidem se fratrem amare, ac lugere, laudabatque non sine lachrymis. Circenses tamen ludos, qui natali die Titi fiebant, abolevit. Quae etiam odio fratris, qui eunuchos quoque plurimum dilexerat, vetuit in ejus contumeliam, ne quis in posterum intra fines imperii Romani castraretur, licet ipse Earinum eunuchum diligeret.

Suet. c. 8.

Dio l. 67. c. 2.

Hanc de Eunuchis legem in annum sequentem refert Eusebius, qui de Chronologia nonnisi leviter tractandus. Domitianus Flavium occidit Sabinum, patruelem, Titique generum, quod eum comitiorum Consularium die designatum, perperam Praeco, non Consulem ad populum, sed Imperatorem pronuntiasset.

Suet. Domit. c. 10.

Domitianus Augustam repudiat Domitiam.

Suet. Domit. c. 3.

II. Domitianus Domitiam Longinam, Aelio Lamiae nuptam, in matrimonium abduxerat anno LXX. Contigit vero illam repudiare, qua de re Suetonius: *Uxorem suam Domitiam, ex qua in altero suo Consulatu filium tulerat, alteroque anno ab hoc Consulatu filium, Augustam eandem, Paridis histrionis amore deperditam, repudiavit, intraque breve tempus impatiens discidii, quasi efflagitante populo reduxit.* De occidenda quidem Domitia consultaverunt. At revocata ab Ursi, [illegible]. Sed Pridianus [illegible] tamerum in media via accedit, ut postquam accepit cum Ionum à multis hominibus Ilicibus, trucidabique & virgultis [illegible], non interficere posset. A nostra Scaliger Chronologia dissidet: *Alterum annum, inquit, a secundo Consulatu Domitiani, esse numerum DCCCXX. Vespasiano V. & Tito III. Coss.* Haec tamen defendi non possunt. Quintum Vespasiani Consulatum, incidit in annum Christi LXXIV, quo tempore Domitianus neque Augustus, neque uxor ejus Augusta erat. Praeterea successio [illegible], repudiataque Domitia, ut traditur à Dione: *Quinam consilio rebus, palam cum fratris sui filia Julia, temporum cum uxore coibat.* Ex quo intelligitur, mortuo Sabino, Patruele Domitiani, utrumque Juliae, repudiatam esse Domitiam. Ut uxores imperatorum Augustarum nomen acciperent, opus erat Senatus decreto. Capitolinus in Antonino Pio c. 5. *Uxorem Faustinam, Augustam appellari a Senatu permisit.* Incongruum verò uxorem Domitiani dum adhuc privatum ageret, Augustae nomine à Senatu fuisse donatam. Vel igitur Suetonius secundum ordinarium Domitiani Consulatum habuit in mente, vel quod vero propius, ut eruditissimus ostendit Graevius, locus Suetonii corruptus est. Scribendum ergo censet: *Alteroque anno ab hoc Consulatu filium, Augustam eandem, Paridis amore deperditam, repudiavit.* Postea cùm Augusta esset, ex qua filium & filiam tulerat, repudiavit. Vix credibile nullam à Suetonio Consulatuum suffectorum rationem, in eo loco habitam fuisse, cum c. 13. Consulatum XVII. commemorent; qui tamen commemorari non poterat, nisi ordinarios suffectos accenseret; Numerus à Suetonio [illegible] [illegible] [illegible] vitium fuit Scriptorum culpâ. Legendum igitur VIII. suo Consulatu. Ad decreta porro Domitiani spectant carmina Martialis, quibus Legislatorem laudibus extollit:

Dio l. 66. 1 p.

Medio. Annivers. in Aug. p. 101.

Dio l. 66.

Lusus erat sacrae connubia fallere taedae.
Lusus & immeritos execrare mares.
Utraque tu prohibes, Caesar, populisque futuris
Succurris, nasci quos sine fraude jubes.
Nec spado jam, nec moechus erit, te Praeside quisquam,
At prius, ò mores, & spado moechus erat.

Mart. l. 6. Epigr. 2.

ANNO DO. 83.

ANNO U.C. 836. PER. JUL. 4796. JUL. 128. Dom. 83. DOMITIANI 2. & 3. Sol. 8. E. Lun. 8. Indict. 11. Epact. 23. Epact. Sol. 3. P. Apr. 20.

COSS. *Domitianus Augustus IX. Q. Petilius Rufus II.*

Vestales incestae puniuntur.

I. ROmanorum vatis supplicio constrinxit Domitianus, neque pepercit Vestalibus, quae sese polluerant. Tres ad mortem damnatas fuisse tradit Eusebius. Defunctarum nomina exhibuit ex Plutarcho Baronius anno 86. n. 2. Rem sic recenset Plutarchus: *Narrant Helviam quandam virginem equo vectam, fulmine ictam, repertamque fuisse equum nudam jacentem, nudam quoque Virginem ipsam, tanquam dedita opera, veste à pudendis reductâ, talaris, annulo, capitisque ornamentis hinc inde dispersis, lingua extra os exserta. Tum Vates respondisse, Ingens opprobrium sacris Virginibus oblatum, saepiusque et publicè id manifestaretur, sed & equitem conspectum fore deducere. Ab barbari cujusdam equitis servum, indicium detulisse*

Plut. Quaest. Rom. 83.

Anno Dn. 85.

[illegible] de tribus Vestalibus Virginibus, Aemilia, Licinia, & Martia, sub idem tempus [illegible], & quae jam [illegible] conjunctionem habuissent, de quibus viris esset [illegible] Romanus. Et Vestales quidem criminis convictas, poenas [illegible]. Cum autem alias [illegible] Vestales memoret, [illegible] & longè credibilius, [illegible] Plutarcho, aliam esse Suetonii [illegible], [illegible] Baronio [illegible] videntur. Septem autem tempore Vestales [illegible] à Domitiano fuisse, [illegible] fuisse, cum Vestalium collegium sex [illegible] virginibus constaret. Baronianam conjecturam [illegible] ipse Suetonius: *Incesta Vestalium virginum à patre quoque suo, & fratre neglecta, variè & severè coërcuit, priora capitali supplicio, posteriora more veteri. Nam cum Oculatis sororibus, item Varronillae, liberum mortis permisisset arbitrium, corruptoresque earum relegasset, mox Corneliam Maximam absolutam olim, deinde longo intervallo repetitam atque convictam, defodi imperavit Domitianus.* Vetus ille mos fuit, [illegible] ad hoc domicilio, necessitas includere Vestales, ubi & lucerna ponebatur ardens, & panis atque lectus, & aqua [illegible], deinde terrâ superne ingestâ, occultabant locum. Horrendum quod addit Plutarchus, [illegible] causâ, duos viros, totidemque mulieres in [illegible], alteros Graecos, alteros Gallos, vivos defodisse. Christianos fuisse, ex eo conjecturam facit Baronius, quod doceat Tertullianus, *si terra moverit, si fames, si lues, statim Christianos ad leonem.* Baronii tamen conjectura [illegible] nullo antiquitatis praesidio fulcitur, [illegible] supplicio, Martyribus opposuisset. Sextus etiam Domitianus in Christianos [illegible] est, [illegible] Christi [illegible].

II. Dum Julius Agricola versatur in Britannia, primus Romanorum omnium, totam regionem penitùs mari circumfusam esse cognovit. Cohors Usiporum per Germanias conscripta, in Britanniam transmissa, magnum & memorabile facinus ausa est. Occiso Centurione ac militibus, qui ad tradendam disciplinam [illegible] [illegible], exemplum & rectores habebantur, tres liburnicas adactis per vim gubernatoribus, adscendere, & uno [illegible] duobus, atque interfectis, nondum vulgato rumore, ut miraculum [illegible]. [illegible], & cum plerisque Britannorum sua defensantium, praelio congressi, ac saepè victores aliquando pulsi, eò ad extremum inopiae venere, ut infirmissimos suorum [illegible] sorte ductos vescerentur. Atque ita circumvecti Britanniam, amissis per inscitiam regendi navibus, pro praedonibus habiti, primùm à Suevis, mox à Frisiis intercepti sunt. Ac fuere quos per commercia venundatos & in Romanorum usque ripam mutatione ementium adductos, indicium tanti casus illustravit. Agricola igitur [illegible] [illegible] [illegible]. Dio quidem imperante Tito [illegible] tradit. Magis verò [illegible] Tacito, Agricolae genero, qui casum illum in regnum Domitiani [illegible].

III. Magna quae tot Ecclesiae [illegible] intersit, de [illegible] aliquid scribendi [illegible] dies [illegible] [illegible], quam nunc praebet, [illegible] secta Nicolaitarum, atque [illegible] quam produxisse. Domitiano regnante, [illegible] tempore [illegible], liquidò constat ex Joannis Apocalypsi: *Sed hoc habes, quod odisti facta Nicolaitarum, quae & ego odi.* Quoto anno [illegible] [illegible], dictu est impossibile. [illegible], ac [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Proseucton [illegible]. Quid autem rei esset Proseucton, docet Irenaeus: *[illegible] autem [illegible] ex [illegible], habens [illegible] [illegible], à Patribus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] autem [illegible] habentem [illegible] hominis, quam & [illegible], & Prounicon, & Sophiam, & masculo-foeminam vocant.* Negabant etiam Christi divinitatem: *Hanc fidem annuntians Joannes . . . volens per Evangelii [illegible] [illegible] [illegible], qui à [illegible] [illegible] erat hominibus errorem, & multò prius ab his qui dicuntur Nicolaitae.* De hac haeresi verissimè Theodoretus: *Nicolaitarum haeresis, non solùm ex [illegible], verùm etiam ex intemperantia est [illegible].* Impurae disciplinae specimen exhibet Moretus ad librum Tertulliani de Praescriptionibus c. 46. *[illegible] Deo, & Spiritu [illegible], & alia sacrilega pariter & foeda, quae referre [illegible].* Neque Deum pro mundi conditore habebant, Augustino docente: *Intelliguntur autem etiam isti, non Deo tribuere Creaturam, sed quibusdam potestatibus, quas insulsè vel fingunt [illegible], vel credunt.* Hoc addit & Epiphanius, barbaras Principum ac Potestatum per unum quodque coelum, appellationes introduxisse. Ac [illegible] eisdem venerationem debuisse. De impurorum hominum moribus videantur, Appendix ad Tertullianum de Praescriptionibus c. 46. Augustinus de Haeresibus c. 5. Philastrius c. 5. Theodoritus, aliique recentiores, qui de haeresibus scripsere. Comparabat ea secta eosdem & fidem & mores.

IV. Caeterùm etsi non [illegible] [illegible] nostros, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], praeterire tamen non possumus, Patres [illegible] [illegible] [illegible] fuisse, ignorantes vocabulorum, ex Hebraea lingua petitorum, quibus quasi velis doctrinam tegebant suam. Quas voces explicare conabimur, ut rerum in notitiam perveniamus. De Nicolaitarum [illegible] hoc habet Epiphanius: *Cum [illegible] [illegible] nihil, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quodcunque [illegible] dicitur, id [illegible] [illegible] significationem, & [illegible] ab aliquo [illegible] demonstrat.* Quae de re verissimè scripsit Petavius: *[illegible], quam Epiphanius in vocabulis, mentionem facit.* [illegible], [illegible], & [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab Epiphanio [illegible], [illegible] [illegible] aliquid esse [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Prounicos, et [illegible] [illegible] [illegible] à [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] à lingua petita Hebraea, unde Nicolaitae barbara [illegible] [illegible] petebant, quàm à Graeca desumptum esse putamus, etsi fateamur, [illegible] nobis

[illegible] etymologiam. Videtur tamen cre-
dere, nomen hoc esse à verbo [illegible] fortitudinem
reddidit me, duci posse. Quod Moses voca-
bulum usurpat Geneseos 49. 32. Negari vix
potest, nomen Nicolaitarum respondere etymo-
logiam. Docet enim Hieronymus, quod ver-
bis Hebraeis [illegible] explicantur, [illegible], [illegible]
[illegible], [illegible] solet [illegible] haeresis apud sim-
plices quosque, ut decipiat, ut terrorem faciant
[illegible] sermonum, quod scilicet qui haec verba
[illegible], & in [illegible] eorum [illegible], absque
[illegible] transeat ad regnum caelorum. [illegible]
[illegible] verò de Prunico: [illegible] autem voluntate [illegible],
[illegible] [illegible], quam & [illegible],
& Prunicon, & Sophiam, & [illegible] [illegible]
vocant. Ut ad vim [illegible] Prunicus referri
possit. Dent alii meliora, quae grato [illegible]-
que accipiemus animo.

V. Tres sunt aliae apud Epiphanium voces,
quas Hebraeas ex sonitibus [illegible], non de-
[illegible]. [illegible] enim [illegible], [illegible] quae
[illegible] verbis [illegible] [illegible]. Primum est no-
men Barbelo: [illegible] [illegible] [illegible] Barbeloem
[illegible] quam celebrant, [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible]. Matrem autem Jaldabaot
fuisse à ceteris. Distinguebantur autem Gnosti-
ci, Nicolaitarum secta progenies, à Barbe-
lone Barbeloitae: Quidam enim eorum, [illegible]
quendam, numquam senescentem in virginali spi-
ritu subjiciunt, quem Barbelum nominant. [illegible]
Patrem quendam innominabilem dicunt. [illegible]
autem hunc manifestare se Barbelum. [illegible]
[illegible] Crenus, Barbelo à duobus vocabulis He-
braeis ducitur בר filius, & בעלה Domina,
quasi filius Dominae. Quae explicatio vero vide-
tur esse [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] à patre [illegible] affirmant, matremque
alii Jaldabaot, alii Sabaot faciunt. Itaque Bar-
belo significat filium Dominae. Quo tandem
Christum forsan significasse videntur, qui ex
[illegible] Virgine procreatus est.

VI. Sequitur Jaldabaot; [illegible] [illegible]
que, quae Jaldabaot praecipuè colunt, eumque Bar-
belonis primum esse filium esse praedicant. [illegible]
que habendus et honor est, inquiunt, quod [illegible]
[illegible] multa patefecit. [illegible] est quod [illegible] [illegible],
Jaldabaot [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible]. Primogenitum etiam Jaldabaot dicebant
Gnostici: [illegible] enim qui à matre primus sit, Jal-
dabaot vocari. Porro Jaldabaot à Petavio sic
explicatum legimus: [illegible] & [illegible] deductum
videtur, quasi matricem patrum, et propagato-
rem eorum dicerent. Hic tamen vir doctissimus [illegible]
[illegible] erravit. Quippe [illegible] matricem minimè si-
gnificat. Deinde vox progeniem, non dicitur
[illegible], sed [illegible]. Denique [illegible]
[illegible], [illegible], quae Jaldabaot indu-
tur. Vis sola propagatoris [illegible] [illegible] est:
[illegible], inquiunt, [illegible] [illegible] [illegible]
que [illegible]. Nobis [illegible] est Joannis
Croii doctissimi viri [illegible]. Jaldabaot est
nomen compositum, à vocibus [illegible] Deus
fortis [illegible]. Occurrit semel [illegible] haec
vox in Scriptura, Deuteronomii scilicet XXXIII.
v. 25. [illegible] & sicut dies tui, sic for-
[illegible] tua. Ni fallimur tamen, alia probabilior
[illegible] etymologia offertur [illegible]. [illegible] ex com-
[illegible] interpretatione, robur, fortitudinem-
que designat. Hanc & Chaldaeus sequitur,
quasi Moses hoc sibi velit, juxta [illegible] [illegible]
tuae, semper [illegible] [illegible] robur tuum, ut [illegible]-
[illegible], [illegible] [illegible] robur firmissimum. [illegible]-
[illegible] LXX, [illegible] [illegible] [illegible], Ut [illegible]
tuae, sic & fortitudo. Jaldabaot ergo sonat,
Dominus Deus fortitudinum. Quae conjectura
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
respondet, qui de suo Jaldabaot sic [illegible]-
[illegible]: [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible]
[illegible], per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est factus. [illegible] [illegible], Ego, in-
quit, primus sum et postremus, nec alius praeter me
Deus est. [illegible] haec verba Jaldabaot: Ego
& pater, & Deus, & super me nemo. Quem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible]
[illegible] Jaldabaot, est enim super te pater [illegible]
[illegible] primus Anthropus. Tribuunt ad novum [illegible]
[illegible] [illegible] Jaldabaot dixisse [illegible]: [illegible]
faciamus hominem ad imaginem nostram. Ex qui-
bus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jal-
dabaot, unum ex Angelis esse, quos Haeretici
sibi pro mundi conditoribus habent.

VII. Sequitur jam Kaulacau, Nicolaita-
rum alii Caulacauch [illegible], [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible]. Caulacauch qui [illegible] ex Ni-
[illegible] Principibus, [illegible] Epiphanio, ho-
mo est Philosophus, alii autem Caulacau [illegible]
venerantur. Id vocabuli ex Esaia [illegible] [illegible]
fuisse, tradit Epiphanius, nec non Hierony-
mus, à quo jam nomina [illegible], [illegible] [illegible]-
[illegible] id [illegible]: [illegible] qui verba haec Esaiae [illegible]-
[illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad regna caelorum. Legi-
tur apud Esaiam: [illegible]
Quod sic vertit Epiphanius, [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].
Quam ex lingua Hebraica [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] esse, illi [illegible] quibus [illegible]-
[illegible] est [illegible]. Defendit quidem Epiphanium
Petavius, & [illegible], Deus, hoc est, [illegible]
à LXX. redditum. Vana tamen excusatio non
est admittenda. De LXX. Interpretibus [illegible]
[illegible] verbulum est apud Epiphanium. Dein
[illegible], [illegible] [illegible], quo luce clarius, venis-
se in mentem Epiphanio, germanam eam fuis-
se, quam attulit, explicationem. Secus & fru-
stra usurpasset Hebraica vocabula, & versum
[illegible] [illegible]. Longè quidem [illegible]
[illegible] Petavius, si dissimulato errore Epipha-
nii, in alium se indignum non incidisset. Ver-
tit enim spes ad spem p. 44. Quae quidem ex-
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] He-
braeis non significat, qui vocabula [illegible], vel
[illegible] adhibent, spes vel expectationis designan-
dae. Neque haec cohaerent, praeceptum ad prae-
ceptum, spes ad spem. Vertere debuit, regula ad
regulam, cùm ad vanam illam [illegible], quibus in-
[illegible] pueri, alludat Esaias. Hic autem docet
praeceptum post praeceptum, regula post regulam
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible] regulam significare, docet Jere-
mias 31. 39. Neque vel concesso [illegible] spem si-
gnificare, [illegible] [illegible] [illegible] vocabulo possit Nico-
[illegible] Caulacau [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] redemptor
est, quo nomine Servator donatur: Novi [illegible]
redemptorem meum vivere. [illegible] fortitudinem so-
nat, saepe invenitur Scriptum apud Daniel [illegible]
6. Ex geminorum vocum compositione, Nico-
lai-

Anno Dom. 69

[illegible] Cotelerius videtur esse compositum [illegible] Kenamaeg, Kerdamed, hoc est, Redemptor factus; quibus titulis Christum afficiebant.

VIII. Aliud à Nicolaitis nomen celebratur, si credimus Epiphanio. De Barbelo [illegible], inquit, alii Jaldabaoth, alii Sabaoth [illegible]. Quod certum est Hebraeo [illegible]. Hebraeis [illegible] est [illegible], quae [illegible] legitur apud Jacobum. Et [illegible] eorum qui [illegible], in aures Domini Sabaoth, hoc est, [illegible]. Hoc saepè titulo Deus appellatur in V. Testamento [illegible] Deus [illegible]. Unde forsan manavit fabula, Bacchum Judaeorum fuisse numen. Ex affinitate vocis Sabaoth, vel cum Sabasio, quo nomine Bacchus vocabatur, vel cum [illegible] sabe, quod est potare. Porro [illegible] [illegible], [illegible] Deum, sed Angelos quoque coluisse. Aiunt [illegible] [illegible] hominem ad imaginem nostram. Qui tamen [illegible] Deus non habebant Haeretici. Ideoque cùm alià voce clamaret Jaldabaoth, Super me nemo, [illegible]: Noli mentiri, Jaldabaoth, est enim super te pater omnium. Saeculo XVI. renascendae Nicolaitarum sectae radices vigiliis in Bohemia prodidum est. Verba haec sunt [illegible]: Retulit Bohemus quidam, cum hoc [illegible], etiam aliquas non [illegible] sectae reliquias in Bohemia superesse, quae [illegible] [illegible] Judaeis [illegible], certâ anni tempestate observant. Postea verò [illegible] & promiscuè [illegible].

IX. Hactenus de turpitudine Nicolaitarum sectae, nunc de ejus autore [illegible]. Non defuere ex Veteribus, qui Nicolaum [illegible] omnium haereseon fontem principemque aestimarunt. Quod ita [illegible] [illegible] magistrum habent Nicolaum, unum ex septem, qui primi ad Diaconatum ab Apostolis ordinati sunt. [illegible] Quin etiam id verbis expressis legitur in Synopsi Dorothei, quod [illegible] Natalis Alexander, Saecul. I. art. 7. 77. Cujus sunt [illegible] oculi. Verba sunt Dorothei: Nicolaus unus ex septem [illegible] in [illegible] [illegible] lapsus, una cum Simone à fide defecit. Ex Latinis verò Hieronymus, Nicolaum Diaconum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nicolaitarum haeresis ex illo radice nascatur. Tertullianum praetereunt, cujus [illegible] eorum XXV. capitibus [illegible], [illegible] fuisse sequentia. Quippe verba haec, Sed nunc quidem generaliter [illegible] est à [illegible] & [illegible] praescriptionibus repellendas à collatione Scripturarum. De reliquo, si Dei gratia annuerit, etiam specialiter quibusdam respondebimus. Haec in fide veritatis legentibus, Pax & gratia Domini nostri J. Christi in aeternum, [illegible] sunt [illegible] scriptis suis [illegible]. Sunt tamen optimae notae [illegible] manuscripta, in quibus sequentia capita desiderantur. Contra verò Nicolai Diaconi innocentiae quàm plurima testes colligi possunt. Ac Natalis Alexander, secundum Baronium, ex Veteribus [illegible] Ignatium ad Trallianos Epistola: Fugite quoque impuros Nicolaitas, falsum sibi nomen ponentes. Hoc tamen testimonio ab eruditis viris [illegible], cum in sola interpolata Epistola legatur.

X. Nos ergo innocentiae Nicolai testem damus Clementem Alexandrinum, etsi fidem à nobis non impetret, quod ex traditione [illegible]. Cum formosam, inquiunt, haberet uxorem, & post Servatoris assumptionem in [illegible] ab Apostolis exprobratus zelotypia, in medium adductâ muliere permisit cui vellet eam nubere. Quod factum pugnat omninò cum legibus, & humanis & divinis, Nicolao Christianisque benè notis. Neque tam absonam Nicolaus pergunt [illegible] [illegible], ut [illegible] qui sciret, quam uxorem suam ducendi licentiam cuicumque daret, veram ac [illegible] esse, [illegible] Servatoris disciplinâ, nuptiale vinculum ne dissolvi [illegible]. Multo minus [illegible] nobis probatur tradita ab Epiphanio erroris Nicolaitici causa. Nempe quod cum formosâ [illegible], [illegible] habita, ignoratae suae [illegible], [illegible] [illegible]: Nisi qui singulis diebus [illegible] [illegible], sempiternam salutem nemo posse consequi. Quod & Clementi ignotum Alexandrino fuit, & pugnat cum Apostolorum doctrina, quae legitimum Diaconis uxorum usum concedit, absque ulla peccati, [illegible] labe. Rem quod attinet, observanda sunt verba Clementis. Ego autem audio Nicolaum [illegible] nullâ unquam aliâ [illegible] esse usum quam ea quae ipsi nupserat, & ex illius liberis filias quidem consenuisse virgines, [illegible] autem permansisse incorruptum. Qui sanè mores Nicolai [illegible] non [illegible], si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in severam [illegible] [illegible] [illegible]. Autor Constitutionum Apostolicarum l. 6. c. 8. Alii, inquit, nunc [illegible] & pudore [illegible], [illegible], ut ii qui nunc falsò nomine, [illegible] [illegible]. Neque Victorinus Pictaviensis [illegible] Nicolaum à partibus [illegible], ut verba [illegible] [illegible] demonstrant. [illegible] quoque à nonnullis liberatum esse Nicolaum à Cassiano monemur Collatione XVIII. c. 16. Et vel Nicolaum praecipuum haereseos [illegible] inter Diaconos [illegible], [illegible] quod nequissimum hominis Sanctorum [illegible] [illegible] [illegible] esse non poterit. Nam [illegible] hunc Nicolaum quidam asserunt non illum fuisse, qui [illegible] ab Apostolis est [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Magnis itaque magnorum virorum [illegible], pietas Nicolai cingitur. De qua Photii verba audire juvat Codice CCXXXII. [illegible], Clemens Stromateus, Eusebius Pamphili, Theodoretus Cyri Episcopus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & voluptates, & haereses descendisse. Clamant sunt [illegible] quamobrem Nicolai vim [illegible] nomen sibi assumpserunt Nicolaitae. Confessiones [illegible] haereticorum palam à viro Apostolico [illegible], [illegible] aliquid sibi comparantes, [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible]

Margin notes: Nicolaitarum [illegible]. — Epiph. h. [illegible]. — Jacob. 5. 4. — Gen. 1. 26. — Epiph. h. [illegible]. — Nicolaitarum [illegible]. — Hier. [illegible]. — Nicolaus Diaconus [illegible]. — Clem. [illegible]. — Epiph. h. [illegible].

Anno Dom. 83.

[illegible] Basilides Glauciam sibi adscribebat Magistrum, quem jactabant Petri interpretem. Simon [illegible] Valentinum quoque jactabant audivisse Theodadem Paulo familiarem. Deinde pravè detorta Nicolai dicta abutebantur Hæretici: *Tales autem sunt etiam qui dicunt se sequi Nicolaum, adducentes ejus viri aliquod literarum monumentum mandatum, sed ab eo detortum, nempe oportere carne uti. Sed ille quidem vir præclarus [illegible] oportere voluptates atterere & imperare & [illegible] quæ reddere carnis appetitiones, & infulas.* Sic Antigonus olim docuerat discipulos suos Sadoc & Baetos, *Nonne esse tanquam servi*, quo ejusmodi intelligebat liberaliter serviendum esse Deo, non formidine pœnæ. Ex pulchra tamen sententia collegerunt nullam mortuorum resurrectionem, nullum judicium esse futurum. Inculcabat etiam Nicolaus, & re & verbis, A[illegible] doctrinam, nempe extra sacra usum idolothytorum esse licitum. Quod nonnulli Hæretici ad aliam Dæmonum tutelam extendebant, ut tutam à persecutione perfugium [illegible]. Hæc enim vitia accusat Joannes: *Q[illegible] qui simulachris erant immola[illegible] scortarentur.* Quæ de re non injucun[illegible] [illegible] *Sed talarit autem erant illo tempore [illegible] homines & professores, qui sub nomine [illegible] monstri ferebant [illegible], ut delibatum [illegible], & manducare possent, & ut quicumque [illegible] esset, aliarum [illegible] acciperet.*

Anno Dom. 84.

Anno U. C. 837. Per. Jul. 4797. Jul. 129 Dom. 84. Domitiani 3. & 4. Sal. 9. D. C. Lon. 9. [illegible] 12. Epact. 4. Epact. Sal. 6. F. [illegible]

Coss. *Domitianus X. & Appius Sabinus.*

I. De nomine Consulis, qui Domitiano collega fuit, lis aliquid est inter eruditos. Quæstionem mota est, utrùm Oppius vel Appius, Sabinus sit nominandus. Vulgatam Ca[illegible] [illegible] opponi. Id nomen in præstantissimo omnium Salmasiano codice reperitur ut ait clarissimus. Lectionem quoque confirmat Eutropius, qui Suetonium solet describere. Vulgatam tamen tuetur eruditissimus Norisius in Epistola Consulari, duobus rationibus. Primò quia Suetonius scribit in prima expeditione, Oppium Sabinum Consularem oppressum esse, deinde quia apud Gruterum p. 446. laudatur Hadriano imperante C. Oppius Sabinus Consul, sed [illegible], qui hujus Oppii Sabini à Dacis interfecti [illegible] [illegible], quod [illegible] est.

II. Spontè in Cattos, bellicosos Germaniæ populos, Domitianus expeditionem suscepit. Profectus erat cum exercitu, hoste tamen nusquam visu revertit. Nihilo secius triumphum ex fabulosa victoria adipiscitur: de qua Tacitus, qui Domitianum inter & Agricolam [illegible] *Domitiano conscientia derisui fuisse, nuper falsum è Germania triumphum, emptis per commercia, quorum habitus & crines in captivorum speciem formarentur.* Tacit. Agric. VII. Victoriam quidem cum Cattos [illegible] Suetonius, non tamen eos vicit, sed tantùm cum iis pepigit, & quasi de victis triumphavit:

Qui [illegible] æternum [illegible] [illegible] [illegible],
Das Cattos Dacisque fidem.

De Cattico triumpho etiam Statius libro I. Sylv. I.

Ante Palladia [illegible], Germanice, nobis
Effuderit manus? Qualis modo [illegible]
[illegible], &c.

Currente anno susceptam fuisse in Cattos expeditionem, ostendit Pagius, ex nummo Domitiani, quem Mediobarbus producit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; in postica parte scribitur Cos. X. Decretum pro hac expeditione triumphus anno sequente ductus est.

III. Polycarpus Smyrnensis Episcopus Ecclesiæ, anno labente creatur. Quam ex Sancti Martyris ad Proconsulem oratione Chronologiam colligimus: *Sex & octoginta annos [illegible] Christo [illegible], nec me ulla unquam affecit injuriâ.* Quæ de annis non vitæ quidem, sed Episcopatus intelligenda esse existimamus. Quis enim de infante, in quo nulla Christi notitia viget, nullamve mali è tanto homine, pote dicere, ipsum Christo inservire, [illegible]? Præterea verbum à Polycarpo adhibitum, officium indicat Ecclesiasticum: quo respectu Paulus Christi [illegible], servus vocatur. Utpote qui Domino suo [illegible] præcipuè morem gerebat, quod etiam attendebat dicendo, *Astat mihi Angelus Dei, cujus sum & cui servio.* Quo etiam nomine idemque nomine [illegible] Polycarpus in sermone continetur, vel [illegible] speciale aliud munus, quod obibat ut Episcopus, vel commune Christianorum, quod exhibent Domino, dum illum amore prosequuntur. Longè verò sanius est speciale munus intelligi, quod Pastorum est, quam generale officium, quod Laicorum, cum [illegible] illa Polycarpus permoveretur magis ad colendum Deum suum, cujus & Legatum agebat. Quibus accedit, quòd magnam transactam ætatem Polycarpus, ut docet Irenæus: *Ferum etiam in Asia, Smyrnensis Ecclesiæ ab ipsis Apostolis ordinatus est Episcopus, [illegible] [illegible], & in maxima senectute summa cum gloria, illustre perpessus martyrium, excessit è vita.* Quanam sane verborum emphasis hæc est, ut pauci fuerint inter homines, qui longævitate Polycarpum superarint, ut & vitam æquarit vel Simeonis Hierosolymitani Episcopi, qui centum ac viginti annos natus, cruci affixus est; vel Narcissi de quo Alexander Hierosolymitanus in [illegible] ad Antinoitas Epistola, *Salutat vos, inquit, Narcissus, annos natus XVI. supra centum.* In quadam valde vetera Irenæi, [illegible], valde senex, quibus rara ætas, quæ numero pauca contigit, si nunc tot, cum crebra hæc exempla hominum, qui quovis seculo, nonagesimum quintum vitæ annum exsuperant. Non tamen de tempore non [illegible], sed [illegible], à Græcis, Latinisque capta fuisse verba Polycarpi. Chronicon quod vulgò dicitur Alexandrinum, [illegible] *[illegible] est Polycarpus, cùm esset annorum octoginta septem.* Similiter Gregorius Turonensis historiæ Francorum libro primo c. 28. *Octogesimo [illegible] ætatis suæ anno, velut holocaustum purissimum, per ignem Domino consecratur.* Quam [illegible] [illegible] [illegible]. Verum è contrario Latina Epistolæ Polycarpi versio, quæ multum sibi vindicat antiquitatis, indicat Sanctum Martyrem inter homines fuisse, dum Paulus apud Philippenses concionabatur: *De vobis etenim gloriatur in omnibus Ecclesiis, quæ Deum*

Marginal notes:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

De Domitiani in Cattos expeditione.

Dio l. 67. [illegible]

Anno Dom. 84.

Polycarpus [illegible] Episcopus. [illegible]

Euseb. [illegible]

Act. 27. [illegible]

Euseb. & [illegible]

[illegible]

[illegible]

Anno Do. 84.

[illegible] *fide* [illegible], [illegible] annorum. Quibus liquet Polycarpum & Ethnicum fuisse & Christi cognoscendi per aetatem idoneum. Praetereà nunquam effugiunt [illegible] illud, quod necessario oritur ex explicatione ejusmodi, Polycarpum dixisse, in eum se versatum, nulloque adhuc [illegible] [illegible] gentem, Christo [illegible]. Scripserat ad Victorem Polycrates; *Ego, fratres, [illegible] & sexaginta annos natus in Domino.* Aliud sanè est, annos 86. natum esse in Domino, aliud annos 86. servire Christo. [illegible] [illegible] quidem in Domino, ut [illegible], & divinae promissionis efficaciâ: [illegible] *& [illegible].* [illegible] tamen quibus nil [illegible] [illegible] vere dici non possunt. Quae & mente & voluntate [illegible], [illegible] nullus est in [illegible] [illegible]. Atque hoc ipsum de se testatur Polycarpus. *Sex & [illegible] annos [illegible] Christo.* Totidem verò numerantur à currente anno, ad usque CLXIX. quo ad ignem damnatus est, ut declaravimus. Quibus accedit quòd ab Apostolis ipsis creatus est Episcopus: *Polycarpus Apostolorum discipulus, à familiaribus ac ministris Domini, Smyrnensis Ecclesiae Episcopatum acceperat.* Cùm igitur anno CLXIX. perierit, si vixit solummodo 86. annos, natus ergo Joanne [illegible] fuisset, & annos XVIII. natus, ab eo suscepisset Episcopatum Smyrnensis Ecclesiae; quod est incredibile. Si [illegible] [illegible] Episcopum egit, cui successit Polycarpus. De [illegible] [illegible] Auctoris [illegible]. Tradit enim, *Aristonem primum Episcopum Smyrnae, hujus post mortem successorem fuisse [illegible], [illegible], cui successit tertium Episcopum, alium Aristonem.* Polycarpum Apellis successisse, [illegible] [illegible] [illegible]. Quae verò vel ex [illegible] vel de Apelle [illegible], Polycarpi [illegible] [illegible], ea in dubiis [illegible] ponimus, [illegible] ea de re Scriptoribus. Neque magis fidem adhibemus Pionio, [illegible] Polycarpi Scriptori, quem citat apud Bollandum.

Anno Do. 85.

ANNO U. C. 838. OLYMP. 216. PER. JUL. 4798. JUL. 130. Dom. 25. DOMITIANI 4. & 5. [illegible]

COSS. Domitianus XI. T. Aurelius Fulvus.

I. CHariomerus Rex Cheruscorum, à Chatti imperio suo, propter amicitiam, quam cum Romanis colebat, ejectus, primùm [illegible] superior evasit. Posteà deseritur ab iis, [illegible] Romanos [illegible], in Domitianum [illegible] [illegible] tamen [illegible]. Postea [illegible] [illegible] Cattorum genere [illegible], in causa fuisse videtur, cur [illegible] Chariomerus non acceperit [illegible], Masyos Rex Semnonum, & Ganna ex Velleda [illegible], [illegible] venit Domitianum adierunt, & honorificè ab eo tractatis, domum redierunt.

II. De laudibus [illegible] Domiti, discrepant eruditi. Alii [illegible], *Nasamonas* legunt, ut Fulvius Ursinus, alii verò [illegible], [illegible]. [illegible] Africae populi: *Post eos Nasamones, & [illegible] Nasamones, quos antea Mesammones Graeci appellavere, ab argumento loci, medios inter arenas sitos.* [illegible], *Nasamones* Libyum genus. At Semnonas Germanorum intelligebant, de quibus Tacitus: *Vetustissimos se nobilissimosque Suevorum Semnones memorant. Fides antiquitatis religione firmatur.* [illegible] [illegible] in Sylvam, [illegible]

Augurias patrum & priscâ formidine sacram. [illegible] [illegible], *[illegible] publice [illegible], [illegible] barbari ritus, horrenda primordia.* Nos Masyum potius habemus pro Semnonum Germaniae populorum Principe, quàm pro Nasamonum gentis Libycae Rege. Argumentoque est Ganna famina, quae Germanae Princeps, non Africana omnes [illegible]. Quae autem ex [illegible] [illegible] in Eusebium, legendum esse *Semnones, & Dacos [illegible] contra Romanos [illegible].* Graeca habent, *[illegible]*, *Dacs & [illegible].* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod de Germanico populo [illegible] [illegible]. [illegible] tamen [illegible], quod de Nasamonibus à Zonara scriptum [illegible]. Nempe quòd à Romanis defecerunt, tributorum exactores interfecerunt, Numidiae Praefectum Flaccum [illegible], castra ejus vastarunt. Cùm verò se [illegible] cibo merosque Nasamones implevissent, oppressos somno adortus Flaccus, omnes interfecit, quam Eusebium cladem, si vox *Nasamones* retinetur, confert in annum LXXXVI.

III. Hoc anno de Cattis Domitianus triumphum egit, de quo nummus exstant, in quibus XI. Domitiani Consulatus numeratur, cum hac inscriptione, *Germania capta.* Non de Cattis modò, sed de Dacis quoque simul hoc anno triumphasse Domitianum, [illegible] Pagius. Quibus tamen argumentis hanc in sententiam descenderit, penitus ignoramus. Quos enim exhibet nummos, ad triumphum pertinere Germanicum, omnio certum est. Germanos autem cum Dacis permiscere non debuit. Audiamus Strabonem libro VII. *[illegible] & alia regionis divisio ex antiquis permanens temporibus, alios enim Dacos, alios Getas appellant. Getas quidem qui ad Pontum & Orientem vergunt, Dacos autem qui in oppositam partem Germaniam.* Scythas & Dacos tradit Plinius: *Ab eo in plano quidem omnes Scytharum sunt gentes, [illegible] tamen litori apposita tenuere, alias Getae, Daci Romanis dicti, alias Sarmatae.* Dacis [illegible] Getarum, deinceps Strabone, [illegible] populis commune [illegible]. De limitibus Germaniae Plinius: *Superiora autem inter Danubium & Hercynium saltum usque ad hiberna Carnunti, Germanorumque ibi confinium.* Triumpho igitur Germanico, quem duxit Domitianus, Dacorum includere Pagius non potuit. De Dacis [illegible] anno, nullum actum esse triumphum, ostendimus ex Suetonio: *Domitianus expeditiones partim sponte suscepit, partim necessariò. In Dacos duas, primam Oppio Sabino consulari oppresso, secundam Cornelio Fusco Praefecto cohortium Praetorianarum, [illegible] belli summam commiserat.* Cùm autem anno superiore Consulatum gessisset Oppius Sabinus, non est verosimile [illegible] [illegible], & Sabinum à Dacis oppressum fuisse, de Dacis [illegible] [illegible]

Anno Dom. 85.

[illegible] Denique [illegible] Tacitus [illegible] Agricola [illegible] Domitianum [illegible] *falsum e Germania triumphum* [illegible] Agricola [illegible]

[illegible]

IV. In Britannia, Agricola [illegible] Agricola [illegible] Britanniam [illegible]

[illegible]

[illegible] Agricola [illegible] Anno Domitiani IV. [illegible] Alexandriæ Episcopum [illegible] successit Avilius.

Anno U.C. 839. Per. Jul. 4799. Jul. 131. Dom. 86. Domitiani 5. & 6. [illegible]

Coss. Domitianus XII. Servius Cornelius Dolabella.

I. Eo progressa est Domitiani & impietas, & superbia, [illegible]

Ecce hoc est Deus [illegible]

Pro se Jupiter [illegible]

Salve dux hominum & pater Deorum, [illegible]

Posse Deum rebus [illegible]

[illegible] Eusebius [illegible] in Chronico Hieronymus: *Dominum se & Deum* [illegible] Victor in Epitome: [illegible]

[illegible] Apollonium [illegible]

II. Domitiani impietatem [illegible] Dacorum [illegible]

[illegible] Agricolæ [illegible]

Anno Do. 86.

Britannia esset ablatus. Non paucis autem post [illegible] Domitianus [illegible] [illegible] [illegible] tumultum acceperat nuntio, plaustris jam trium-[illegible]. Ac sane ex Tacito non obscurum est, Agricolam [illegible] Domitiani [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & ruppe, *sed de [illegible]* [illegible]

Tacit. vit. Agr.

III. Dacorum Regem non Durpanum, sed Decebali nomine afficit Dio. Per id tempus maximum bellum fuit populo Romano cum Dacis, apud quos Decebalus regnum obtinebat, is erat in cognoscendis rebus bellicis perspicax, in agendo solers, recte invadendi & opportune accedendi gnarus [illegible] [illegible], in prælio manu promptus, tum victoriâ rectè uten-[illegible], quem clade acceptâ probè moderari poterat. Quamobrem diutissime adversarium gravem fuit populo R. Durpaneus tamen vocatur & Orosio, quod vocabulum ei suspectum Tacitus: *Nam quanta fuerint Diurpanei Dacorum Regis, cum Fusco Duce prælia, quanta apud Romanorum clades, longa textu evolverem, nisi Cornelius Tacitus qui hanc historiam diligentissime contexuit, de retinenda interfectorum numero, & Salustium Crispum, & alios auctores quam plurimos jussisse, & scriptum [illegible] elegisse dixisset.* Decebalum ergo Dacorum Principem. Aliud fortè proprium, aliud dignitatis nomen erat. Porro Domitianus ducto in Dacos exercitu, quamquam ipse bellum nullo ex parte attigit, erat enim & imperium [illegible], & ignavus [illegible], missis ad bellum Ducibus pleraque rem malè gessit, et nihilominus ut victor Romam [illegible] missis. Porrò in præsentem annum bellum Dacorum conferunt ab Eusebio, cujus ad verum propius numerus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *Nasamones & Daci domitantur adversus Romanos bello.* Vicerunt tamen Daci, non Romani, bellumque pluribus annis protractum.

De nomine Dacia Regis [illegible].

Dio l. 67. p. 61.

Oros. l. 7. c. [illegible].

Dio l. 67. p. 61.

IV. Maximam quoque celebritatem in hodiernis, celeberrimi annus habet. Domitianus enim instituit certamen, quod quinquennio ab eo [illegible] ludis integro triennio retentissimum. Certamen verò dicebatur Capitolinum Jovi [illegible], musicum, equestre, gymnicum. Certabant enim & prosâ, oratione, Græcè, Latinéque, ac præter citharœdos choro citharistæ quoque, & psilocitharistæ. In stadio verò, cursu etiam Virginum certamini præsedit crepidatus, purpureaque amictus toga [illegible], capite gestans [illegible] [illegible], cum effigie Jovis, ac Junonis, Minervæque, assidentibus Diali Sacerdote, & collegio Flavialium, pari habitu, nisi quod illorum coronis inerat & ipsius imago. Meminit ejusdem hujus Censorinus, qui ex eo quoque ducit Epocham: *Rursus tamen anni ideo magnus per Capitolinos agones cœptus est diligenter servari; quorum agonum primus à Domitiano institutus fuit duodecimo ejus & Ser. Cornelio Dolabella Consulatu. Itaque hic tunc anno, qui celebratus est, agon undequadragesimus numeratur.* Verno tempore exhibitum fuisse, est probabilissimum. In Ludorum enim & Papiniano [illegible]

[illegible]

Suet. Do. c. 4.

Censor. c. 18.

scriptum est, cùm ludi Capitolini celebrarentur. Qui Imperatore mense Aprili anno Dom. [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] displicentiæ. Gymnicum agonem qui apud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bant, Trebonius Rufinus in Domitianus suo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publicè fecisse. Cùm sententiæ rogarentur, dixit Junius Mauricus, quo viro nil firmius, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agonem; adjecit, *Vellem etiam Romæ tolli posset.* Neque quidem est prætereundum, hoc certamen in veteribus inscriptionibus *lustrum* vocari, ut in illa inscriptione quæ ab Onuphrio atque Scaligero adducitur: *L. Valerio, L. Filio, Pudenti. hic. cum. esset. annorum. XIII. Romæ. [illegible] Jovis. Capitolini. lustro. sexto. claritate. ingenii. coronatus. est. inter. Poetas, Latinos, omnibus. sententiis. Judicum. huic. plebs. universa. Histonien-sium statuam. aere. collato. decrevit.* Non pigeat igitur cum Censorino inscriptiones ejusmodi [illegible] ab anno Dionysiano LXXXIV. Vespasiano V. & Tito Cæsare III. 'Constitutum [illegible] [illegible]. Ex Agone instituto veluti Epocha. Censorinus certè anno Domini CCXXXVIII, *Ulpio & Pontiano Coss.* scribens [illegible] [illegible] [illegible], Capitolinum Agonem, perinde atque Olympiades, integros esse quadriennes, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in urbe celebrarentur. Anno [illegible] [illegible] [illegible] Nero, [illegible] & Cosso Cornelio Coss. instituerat & quinquennale certamen Romæ, more Græco triplex, musicum, gymnicum, equestre, quod appellaverunt Neronia. Non erat itaque quatuor annorum sicut Olympias, sed quinquennii Iudi, instar lustri Romani. Primo Domitiani certamine, nobilem Poëtam Statium Papinium superatum esse, alio vero [illegible] [illegible], notum est quod & ipse testatur, Sylvarum libro tertio c. 5. ad Claudiam uxorem:

Fla. l. 4. ep. 22.

Suet. l. 6. c. 12.

> *Tu me nudius Albanas fervatum*
> *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*
> *Victoriam complexa tuo, fertisque dedisti*
> *Oscula anhela meo, tu cum Capitolia nostra*
> *Infitiata lyra; sævum ingratumque dolebas*
> *Mecum victa Jovem.*

V. Anno nobilissimus, natalis Antonini Pii [illegible] Antoninus Pius natus est [illegible] [illegible] Kal. Octobres in villa Lanuvina. Paternum genus è Gallia Transalpina, Nemausense scilicet. Avus Titus Aurelius Fulvius, qui per honores diversos ad secundum Consulatum & Præfecturam urbis pervenit. Pater Aurelius Fulvus qui & ipse fuit Consul, homo tristis & integer. Avia materna Boionia Procilla, mater Arria Fadilla, Avus maternus Arrius Antoninus bis Consul homo sanctus, & qui Nervam miseratus esset, quòd imperare cœpisset. Educatus Lorii, quæ villa erat in Aurelia Via ad XIV. ab urbe lapidem, ubi postea Palatium extruxit.

Antoninus Pius [illegible].

Capitol. [illegible].

Anno U.C. 840. Per. Jul. 4800. Jul. 132. Dom. 87. Domitiani 6. & 7. Ind. 15. Gr. Lunæ 12. Judiib. 15. Epact. 7. Epoch. Ind. 1. F. Apr. 1.

Anno Do. 87.

Coss. *Domitianus Augustus XIII. A. Volusius Saturninus.*

I. Cum autem nullam prorsus Annalium scribendorum maxime, de Domitiano qua-

[illegible]

Anno Do. 87.

[illegible] Christianos [illegible] At [illegible] [illegible]

[illegible] Ad [illegible]

[illegible] Eadem [illegible]

II. Ad Germanum [illegible]

[illegible]

III. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Quanto qui malit [illegible] Tonantis!
[illegible] Jupiter ipse [illegible].

Anno U. C. 841. Per. Jul. 4801. Jul. [illegible] Domitiani 7. [illegible]

Anno Do. 88.

Coss. Domitianus Augustus XIV. Lucius Minucius Rufus.

I. Ludis Saecularibus hoc anno [illegible] Domitianum [illegible] Claudius [illegible] Augustus [illegible] 737. [illegible] C. Furnio & C. Silano Coss. Post Augustum Claudius [illegible] Domitianus Claudio [illegible] Augustus [illegible] Sibyllinum à Zosimo [illegible]:

[illegible]

Neque [illegible] CX. [illegible] Antonino & Geta [illegible] CCLV. [illegible] Coss. [illegible] Zosimum. [illegible] Claudio, [illegible] U. C. 800.

II. [illegible]

Anno Do. 88.

de more ludi peragebantur, docente Zosimo. Quod & in carmine Sibyllino legitur:

Hunc levitas tenebris terrae ubi tenuerit atra,

Romanus verò doctissimus Loydis apponit Sebast. Pagum. Ostenderat ex Fastis Capitolinis, ludos celebratos fuisse anno U. C. DCCCXLI, hoc est, secundum Censorinum, anno DCCCXLII. quo omnes anni urbis, horum Fastorum, numerati sunt, quos nunc Urbis Conditae Censorini. Respondet Pagus, si inscriptio est eruditissimo Loydius meminit, Fastorum Verrii Flacci pars esset, dubitandum non foret quin ludi saeculares anno Christi 89. celebrati fuissent. At Verrius Flaccus non potuit inscriptionem [illegible] ponere, [illegible] Germanicae, decesserit sub Tiberio, Domitiano autem imperante, opera publica anno Varroniano notabantur. Inscriptio legitur apud Scaligerum XV. ex Emendat. [illegible] De ludis [illegible] Sylv. l. 4. 1.

Mecum altera saecula condes,

Et tibi longaevi renovabitur ara parentis.

Quem versum doctè Scaliger emendat: lege, ara Terenti. [illegible], ex eum & ab Aprili inceperint ludorum à Domitiano editorum celebratio, quod verba haec intuere videntur: *Fecit & ludos saeculares, computatâ ratione temporum ab anno non quo Claudius proxime, sed quo olim Augustus ediderat. In his, Circensium die, quo facilius centum missus peragerentur, singulos à septenis spatiis ad quina corripuit. Praemonemus hic*, notavit ad ludos saeculares referri posse. Circenses autem die IX. Aprilis [illegible]. Plurimi sunt numismata [illegible] Domitiani [illegible] in quibus legitur celebratos ludos saeculares [illegible] *Potestatis Tribunitiae ejus VIII, Consulatu XIV.*

Suet. Dom. c. 4.

III. Dum spectaculis vacat Domitianus, Daci memoranda clade Romanos afficiunt. Cornelius Fuscus [illegible] Vitellium [illegible] fuerat, nihil spei sibi inter adversa reliquerunt. [illegible] Caesaris [illegible] Calamae suo, [illegible] Vitellius [illegible] Cui [illegible] Dacorum [illegible] Domitianus [illegible]. Ipsum igitur cum electissimis viris, navium Danubium dantes navibus ad [illegible] ponte transituros [illegible] Tum [illegible] exercitum [illegible] Romanorum [illegible] [illegible] de castris [illegible] despoliant, [illegible] quasi qui fortunâ vincebant, non parvo hominum, sed feminarum, id est, Aulos vocatur. Fusco monumentum suis Martialis inscripsit Epitaphium l. 6. epigr. 76.

Parlati à Dacis clades.

Pont. & [illegible]

Jorn. de Reb. Get. c. 13.

Ille sacri lateris custos Martisque togati,

Credita cui summi castra fuere ducis,

Hic situs est Fuscus, licet hoc fortuna fateri

Non timet hostilis jam lapis iste minas.

Grande jugum domitâ Dacus cervice recepit.

Et famulum victrix possidet umbra nemus.

Arma, tormenta bellica, munitiones, signaque capta sunt à Dacis, quae omnia post annos à Trajano recuperata.

IV. Per id tempus L. Antonius, qui Germaniae praeerat, insurgere contra Domitianum ausus est. Ejus enim saevitia, ac maximè impu[...]

Antonii rebellio.

[...]dicâ verborum, quâ se scortum vocari dolebat, excitus Antonius, cum Germaniam superiorem, imperium corripuit. Opprimendum rebellionem [illegible] Domitianus [illegible] Hanc turbam [illegible] Germaniam [illegible] profecturus [illegible] Domitianum Antonio occursurus. Bellum tamen hoc civile confecit absens, felicitate mirâ, cum ipsâ dimicationis hora resolutus repente Rhenus, transituras ad Antonium copias Barbarorum inhibuisset. Hanc Lucius Maximus devictum cepit, [illegible] tamen ex victoria [illegible] Antonii Epistolis, quas invenerat, neglectâ [illegible] [illegible]. Praesides Senatus in urbe profecti cum Domitiano coniuncti, ne si videretur cum in periculo deserere, morte afficerentur. Ut nuntium de parte victoriae allatum esse movet, *Vivo*, inquit [illegible], [illegible] ad eum reversus est, [illegible]. Extat de Antoniana clade egregium Martialis carmen

Dum nimium vano tumefactus nomine gaudes,

Et Saturninum te pudet esse miser;

Impia Parrhasia movisti bella sub ursa,

Qualia qui Phariae conjugis arma tulit.

Exciderat adeo tibi fortis nominis hujus

Obruit Actiaci quod gravis ira freti?

An tibi promisit Rhenus, quod non dedit illi

Nilus, & Arctois plus licuisset aquis?

Ille etiam nostris Antonius occidit armis

Qui tibi collatus, perfide, Caesar erat?

Mart. [illegible] l. 4. 11.

Hoc anno debemus bello, in Dacos collegerunt. Romae versabatur Domitianus, cùm in rebellem suscepit expeditionem. Eo proficiscente in [illegible] Lucio Maximo [illegible] est. Est etiam nummus à Mediobarbo exhibitus: *Imp. Caes.* Domit. Germ. *Cos.* XVIII, *Cons.* Perp. in [illegible] Rhenus C. Quem ob relatam de Antonio victoriam cusum esse nummum, fit verosimile. His accedit, quòd hyberno tempore dum glacie Rhenum constringebatur, certamen cum Antonio commissum est. Cùm autem eo tempore Domitianus in Italia versaretur, indicio est in nummo praeterea, qui Romae vacabat ludis saecularibus. Antonius [illegible] rebellionem. Post belli hujus civilis victoriam saevior, plerosque partis adversae, dum etiam latentes conscios investigat, novo quaestionis genere distorsit, [illegible] Saevior [illegible] [illegible] Julium [illegible] & Cornelium [illegible] [illegible]. Tiberius [illegible] Romae, qui [illegible] Domitiani ad hanc [illegible] [illegible].

Aur. Vict. [illegible]

ANNO U. C. 842. OLYMP. 217. PER. JUL. 4802. JUL. 134. DIO. 89. DOMIT. 8. & 9. [illegible] 14. D. Leo. 14. Indict. 2. Epoch. 29. Epact. [illegible] 4. P. Apr. 19.

Anno Do. 89.

COSS. T. Aurelius Fulvus II. A. Sempronius Atratinus.

I. Quòd Paulo antè, Domitianus secundam in Dacos expeditionem suscepit.

Daci debellantur.

HHHhhh 3 Hostium

Anno Do. 89.

ludibrium tantum faciens [illegible] Principem videre esse habitum. Julianus enim, cui tunc bellum gerendum ab Imperatore mandatum erat, ceteris rebus bene constitutis, jussit milites, ut sua & Centurionum nomina in scutis inscriberent, quò facilius ii, qui præclarè aliquid aut turpiter fecissent, noscerentur. Congressus cum hostibus ad Tapas, magnum eorum numerum concidit, in quibus Vezinas, qui secundum locum post Decebalum tenebat apud hunc, cùm vivus non posset in fugam se conjicere, de industria pro mortuo cecidit, deinde noctu clam profugit. Decebalus veritus ne Romani quasi victores in Regiam irrumperent, arbores quæ prope eam erant excidit [illegible], & arma truncis imposuit, ut hostes veriti, ne milites essent, regrederentur, quod & factum est. Fractus ea clade Decebalus, legatos de pace misit Domitiano, quam sæpius petitam non [illegible]

II. Porro Domitianus Quados, & Marcomannos ulcisci volens, quod contra Dacos nulla sibi subsidia misissent, in Pannoniam venit, bellum ipsis illaturus, & alteros ipsorum legatos pacis componendæ causâ missos interfecit. Sed victus, & in fugam conjectus, nuncios subinde ad Decebalum misit, eum ad pacem [illegible] invitans. Decebalus verò quod gravibus esset malis conflictatus, admisit ille quidem oblatam paciscendi commoditatem; non tamen ipse cum Domitiano in colloquium venire voluit, sed Diegim cum eo [illegible] misit, qui arma eum captivis quibusdam, quos solos habere per se ferebat, redderet. [illegible] diadema Diegi Domitianus imposuit, quasi reipsa victor & potens fuisset, ac Regem Dacis dandi potestatem haberet. Inde militibus suis, & honores, & argentum largitus, & Romam cum victor & legatos à Decebalo, & fictam ejus Epistolam misit, cum ipse tamen ad pacem impetrandam fecisset impendia, magnamque pecuniæ vim opificesque variorum artificiorum [illegible], ut Augustali supellectile [illegible] Decebalo. Hunc triumphum vanissimum perstringit Plinius in Panegyrico c. 16. *Accipiet ergo aliquando Capitolium non mimicos currus, nec falsæ simulacra victoriæ, sed Imperatorem veram ac solidam gloriam reportantem, [illegible] & tam confessa hostium obsequia, ut vincendus nemo fuerit.* His confectis, quasi victor ad urbem rediit Domitianus, mensibusque Decembri [illegible] Romæ triumphum accepit de eo redire, ut discimus ex Martiali, cujus Epigramma aliquid lucis adfert dubiæ horum temporum Chronologiæ:

Mart. l. 7. 8.

Nunc hilares, si quando mihi, nunc ludite Musæ:
Victor ab Odrysio redditur orbe Deus.
Certus io, primus [illegible] December,
Jam licet ingenti dicere voce, Venit.
Felix sorte tuâ, poteras non cedere Jano,
Gaudia si nobis, quæ dabit ille, dares.
Festa coronatus ludet convicia miles
Inter laurigeros cùm comes ibit equos.
Fas audire jocos levioraque carmina Cæsar,
Et tibi: si lusus ipse triumphus amat.

Hinc enim colligimus bellum Dacicum exhaustum esse quadriennio.

Anno U. C. 843. Per. Jul. 4803. Jul. 135. Dom. 90. Domitiani 9. & 10. Sol. 15. C. Lun. 15. Indict. 3. Epact. 19. Epact. Sol. 3. F. Apr. 4.

Anno Do. 90.

Coss. Domitianus Augustus XV. Cocceius Nerva II.

I. Domitianus mense Januario in urbem ingressus, [illegible] de Dacis triumphum egit. Tot autem & tanta ei decreta sunt, ut in omni ferè orbe terrarum, qui sub ditione ejus erat, imagines ipsi, & statuæ tum argenteæ quam aureæ positæ sint. Nullam quidem sibi nisi auream & argenteam statuam in Capitolio poni passus est, docente Eutropio. De triumpho Martialis l. 8. Epigr. 64.

Hic gemini currus numerant elephanta frequentem,
Sufficit immensis aureus ipse jugis.

Exhibuit varia certamina peditum, ac deinde equitum commissis in circo. Edidit navales pugnas, pene justarum classium, effosso & circumstructo juxta Tiberim lacu, atque inter maximos imbres prospectavit. In eo spectaculo non solum omnes ferè qui pugnaverunt, mortui sunt, sed etiam multi ex spectatoribus. Propterea quod maximus imber, & vehemens tempestas repentè coorta, neminem permisit abire è spectaculo, & quamquam ipse penulas mutavit, ceteros tamen nihil mutare passus est. Quâ ex re, non pauci in gravem morbum inciderunt, & mortui sunt. Noctu etiam exhibuit certamina, interdum vero inter nanos & mulieres committebat. Eò progressus est furore inter gladiatores, ut non [illegible], sed in arenam quoque mulieres descenderent. De quibus pugnis Suetonius: *Venationes gladiatoresque, & noctibus ad lychnuchos, nec virorum modò pugnas, sed & feminarum.* Item Statius Sylvarum l. 1. 6.

Stat sexus rudis insciusque ferri,
Et pugnas capit improbus viriles.
Credas ad Tanain ferumque Phasin,
Thermodontiacas calere turmas.
Hic audax subit ordo pumilorum,
Quos natura brevi statim peracta
Nodosum semel in globum ligavit;
Edunt vulnera conseruntque dextras.

II. Populo Domitianus convivium dedit, ut Statius Papinius, Martialisque testabuntur, quod & carminibus suis celebrarunt:

[illegible] Romuleos proceres trabeataque Cæsar
Agmina mille simul jussit discumbere mensis:
Ipsa sinus accincta Ceres, Bacchusque laborat
Sufficere.
Sed mihi non epulas Indasque sub orbe columnas
Robora Maurorum, famulasve ex ordine turmas,
Ipsum ipsum cupido tantum spectare vacavit
Tranquillum vultu, sed majestate serena
Mulcentem radios.

Videntur & Epigrammata Martialis l. 9. 93. quibus apparet eandem fuisse hanc cœnam [illegible].

III. Primoribus Senatus equestrisque ordinis, [illegible]. Apparavit ædem nigerrimam ex omnibus partibus. Erant enim atra lacunaria, parietes ac pavimentum, in eaque subsellia nuda, eodem modo colorata. Quibus paratis, eos solos de nocte introduxit [illegible]. Ac primum unicuique juxta eum quemque columnam collocat, [illegible]

ANNO Do. 90.

[illegible] tabellam, quae sepulchrum adsimularet, in qua nomen ejus contineretur, & lychnum parvum, qualis in monumentis suspenditur. Iam ingressi pueri nudi, atramentoque obliti, tamquam spectra quaedam ingrediuntur, [illegible] circumierunt. Eaque tacite, ante pedes ipsorum constiterunt. Ad coenam [illegible] omnia quae in epulis funebribus afferuntur, atque ipsa nigra continebantur in vasis ejusdem coloris. Quare ob eam quisque mortem formidare coepit, praesertim quod caeteris magnum silentium erat, quasi jam mortui essent; quodque Domitianus sermonem habebat, de omnibus iis rebus, quae ad caedem pertinerent. Tandem vero convivas dimisit, famulis ipsorum prius dimissis. Cumque per alios quosdam ignotos, partim vehiculis, partim lecticis eos imponendos curavisset, terrorem multo majorem incussit. Jam quisque domum venerat, jamque respirare quodammodo incipiebat, cum nuntiatum est nuntium ab Augusto venisse. Tunc eis mortem omnibus expectantibus, ab uno horum oblata est columna argentea, ab altero aliud quippiam, postremo puer ille qui ante Domitiano [illegible] ministraverat, unicuique lotus & ornatus datus est. Hoc Domitianus triumphum egit, velut loquebantur, [illegible] qui in Dacia mortem obierunt.

Dio l. 67.

IV. Post duos triumphos Germanicum & Dacicum, Germanici cognomine assumpto, Septembrem mensem, & Octobrem, ex appellationibus suis Germanicum Domitianumque vocavit, quod altero suscepisset imperium, altero natus esset: quo alludit [illegible] de XVI. Domitiani Consulatu

Nomina mutat honorum

Annus habet, septemque decem tua nomina menses.

Hoc indicat & Martialis Epigr. l. 9. 2.

Dum Janus hyemes, Domitianus Autumnos,

Augustus annis commodabit aestates: &c.

Manebit altum Flaviae decus gentis.

Periit tamen cum Domitiano ea menses appellatio, quod de se Macrobius: *Mensis September principale [illegible] nomen obtinuit, quem Germanicum, Octobrem vero suo nomine Domitianus [illegible].*

Menses Septemb. & Octob. Domit. nomine appellati.

Apud Stat. l. 4.

Macrob. Saturn. l. 1. c. 12.

V. Per id tempus corpore nonnulli acubus oblitis venerunt, quos collidentes alios puniverunt. Qui ex eo multi morbo in [illegible] quidem moriebantur. Multi ex illis cum delati essent, supplicio sunt affecti, idque non solum Romae, sed etiam in omni orbe terrarum factum est.

Veneficii plurimis [illegible].

Dio l. 67.

ANNO Do. 91.

ANNO U.C. 844. PER. JUL. 4804. JUL. 136. Dom. 91. DOMITIANI 10. & 11. Sol 16. B. Lun. 16. Indict. 4. Epact. 21. Epact. Sol. 6. P. Mart. 27.

Coss. *M. Ulpius Trajanus, M. Acilius Glabrio.*

I. Hic annus, si credimus Hieronymi Chronico, morte Corneliae Maximae Vestalis insignis est. Absolutam olim, deinde longo intervallo repetitam atque convictam, Domitianus defodi imperavit. Sane necem fuisse, in dubio non est. Quippe de morte Corneliae haec habet Plinius. Cum Corneliam Maximillam Vestalem defodere vivam concupisset, ut qui illustrari seculum suum ejusmodi exemplis arbitraretur, Pontificis Max. jure, seu potius immanitate tyranni, licentia Domini, reliquos Pontifices, non in Regiam, sed in Albanam villam

Mors Corneliae Vestalis.

Baron. [illegible]

convocavit. Nec minus scelere, quam quod ulcisci videbatur, absentem inauditamque damnavit incesti, cum ipse fratris filiam, incesto non polluisset solum, verum etiam occidisset. Jussit enim Pontifices, quae acto [illegible] [illegible]. Illa nunc ad Vestam, nunc ad caeteros Deos manus tendens, multa, sed hoc frequentissime clamabat: Me Caesar incestam putat, qua sacra faciente vicit, triumphavit. Ad supplicium ducta, cum in subterraneum cubiculum demitteretur, haesissetque descendenti stola, vertit se ac recollegit. Cumque ei carnifex manum daret, aversata est, & resiluit, foedumque contagium, quasi plane a casto puroque corpore novissima sanctitate rejecit, omnibusque numeris pudoris magnam castitatem adhibuit, ut decore caderet. Celer eques Romanus, cui Cornelia objiciebatur, cum in comitio virgis caederetur, in hac voce perstiterat, Quid feci? Nihil feci. Ardebat & Licinianum Domitianus, quod in agro suo occultasset Corneliae libertam. Premonitus est tamen ad confessionem ut confugeret, quasi ad veniam. Quod etiam fecit. Gratum hoc Domitiano, adeo quidem ut gaudio proderetur diceretque, Absolvit nos Licinianus, adjecit etiam non esse verecundiae ejus instandum.

Plin. l. 4. Ep. 11.

II. Cletum XXVI. Aprilis martyrio fuisse coronatum, cum sedisset annos XII. menses septem & dies duos, tradit Baronius anno XCIII. n. I. Cujus tamen Chronologia ab illa Bucheriani Catalogi dissidet: *Cletus annis sex, mensibus duobus, diebus decem. Fuit temporibus Vespasiani & Titi, & initio Domitiani, a Coss. Vespasiano VIII. & Domitiano V. usque Domitiano IX. & Rufo.* Eusebius quoque adversatur Baronio. Hoc enim de decessore Clementis Anencleto, tradit in Historia: *Anno Domitiani XII. Anencletus in Episcopatu annos XII successorem reliquit Clementem* l. 3. c. 15. Annus Domitiani duodecimus, incipit die XIII. Septembris anni XCII. Si fides igitur Eusebio, Anacletus sive Cletus inter homines erat eo tempore, quo Baronius vult [illegible]. Neque [illegible] [illegible] Clemens quoque Martyrium, nullo Veterum [illegible] Anno Christi LXXXIII [illegible] Cletum mortuum [illegible] Catalogo [illegible], vel praesertim Domitiano in Christianos [illegible]. Primorum Pontificum in Chronologia [illegible] sunt plus quam Coronemus, quos frustra [illegible] invenientur [illegible]. Si ducem sequamur Eusebium, Anencletus qui etiam Cletus est, anno Christi vel XCII. vel XCIII. mortem [illegible].

Num Cletus [illegible] martyrio [illegible]?

ANNO Do. 92.

ANNO U.C. 845. PER. JUL. 4805. JUL. 137. Dom. 92. DOMITIANI 11. & 12. Sol. 17. A. G. Lun. 17. Indict. 5. Epact. 2. Epact. Sol. 7. 2. P. Apr. 15.

Coss. *Domitianus Aug. XVI. & Q. Volusius Saturninus.*

I. Expeditionem Domitiani in Sarmatas in hunc annum insignis est, de qua Suetonius: *De Sarmatis lauream modo Capitolino Jovi retulit.* Aliud autem est lauream, aliud triumphum. Ob imperatorem [illegible], Nam Imperator [illegible], lauream in Capitolium detulerat, triumphum non duxerat. Ad hanc Sarmaticam lauream pertinet Martialis Epigramma l. 7. 5.

Bellum Sarmaticum.

Suet. c. 6.

Anno Do. 92.

Ecquid Hyperboreis ad nos conversus ab oris
Ausoniam Cæsar jam parat ire vias?
Certus abest auctor, sed vox hoc nuntiat omnis,
Credo tibi, verum dicere, Fama, soles.
Publica victrices testantur gaudia chartæ,
Martia laurigera cuspide pila virent.
Rursus Io magnos clamat tibi Roma triumphos,
Invictusque tua, Cæsar, in urbe sonas;
Sed jam lætitiæ, quò sit fiducia major,
Sarmaticæ laurus nuntius ipse veni.

Neque enim Statius victoriam silet Sylv. l. 3. 3.

Hæc est quæ victis parcentia fœdera Cattis,
Quæque suum Dacis donat clementia montem,
Quæ modo Marcomanos post horrida bella vagosque
Sauromatas, Latio non est dignata triumpho.

Ob victoriam de Sarmatis relatam, nondum Imperatoris XXII. hoc anno Domitianus post diem 13 Septembris [illegible] est. Ex ea expeditione, Kalendis Januarii anni sequentis, in urbem rediisse Domitianum credimus, ut ex Martialis Epigrammate colligitur l. 8. 8.

Principium des, Jane, licet velocibus annis,
Et renovare tuo sæcula longa die:
Tu tamen hoc mavis Latiæ quod contigit urbi
Mense tuo reducem, Jane, videre Deum.

Ex hisdem Epigrammatibus conjecturam ducimus librum Martialis septimum, in quo res gestas anni Domini LXXXVIII. [illegible] Lipsius, multa complecti quæ XCII. contigere. Refert quippe in eo undecimum Epigramma de lorica Domitiani, ad bellum Dacicum; quod nostro tamen judicio, ad Sarmaticum hoc anno confectum, magis pertinet.

Invia Sarmaticis Domini lorica sagittis,
Et Martis Getico tergore fida magis. L. 7. 2.

Mensis certiorem eum librum hoc Epigramma eundem videtur.

Anno Do. 93.

Anno U. C. 846. Olymp. 218. Per. Jul. 4806. Jul. 138. Dion. 93. Domit. 12. & 13. Aer. 18. P. Lun. 18. Indict. 6. Epact. 13. Epact. Aer. 2. P. Mart. 31.

Coss. *Pompeius Collega & Cornelius Priscus.*

Mors Agricolæ.

I. Julius Agricola, Taciti Historici socer, [illegible]. Per omnem valetudinem ejus, crebrius quàm ex more, libertorum primi & medicorum intimi Domitiano venerunt, sive cura illud, sive inquisitio erat. Nobilis autem morte Agricolæ, aut lætatus est, aut fictum obitum est. Augebat miserationem constans rumor, veneno interceptum; quod tamen [illegible] Agricolæ: [illegible], quod coheredem uxori & filiæ Domitianum scripsit, lætatum eum velut honore judicioque, tam cæca & corrupta mens assiduis adulationibus erat, ut nesciret à bono patre, non scribi heredem nisi malum Principem. Natus erat Agricola, Caio Cæsare, tertium Consule Idibus Juniis anno Dom. XL. excessit decimo Kal. Septembris currentis anni. Obiit igitur anno ætatis LIII. mensibus duobus, diebus undecim, Non, ut loquitur Tacitus, *sexto & quinquagesimo anno*. Festinatæ mortis grande solatium tulit evasisse postremum illud tempus, quo Domitianus non jam per intervalla temporum, sed continuè & velut uno ictu Rempublicam exhausit.

Nerva relegatus.

II. Anno Christi LXXXIX. Nervam à Domitiano in exilium pulsum fuisse, statuit Baronius Chronologus. Quæ quæstionem [illegible] [illegible] est. Baronius [illegible] debuit Nervæ Consulatum ordinarium, quem anno XC. gessit Domitiano Collega. Domitianum sanè nonnisi [illegible] Nervæ [illegible] fuisse. Præsenti igitur anno, Româ pulsus est: Nerva qui post Domitianum justè moderateque imperavit, jam dignus imperio videbatur. Eademque de Orfito & Rufo fuit opinio. Hos Domitianus [illegible] contra se [illegible], in insulas relegavit. Nervam quoque Tarentum secedere jussit. Hoc egisse dum contra Bæbium Massam, qui jam reus erat, cum decessisset Agricola, Plinius adsistit Bæticis: quibus una cum Herennio Senecione, datus à Senatu advocatus fuerat. Massa questus Senecionem non advocati fidem, sed inimici amaritudinem implevisse, impietatis reum postulat. Horror omnium. Tum Plinius: Vereor, inquit, clarissimi Coss. ne mihi Massa silentio suo prævaricationem objecerit, quod non & me reum postulavit. Nerva qui provincias quoque intendebat, his quæ rectè in publico fierent, misso Plinio libello, non ipsi solum, verùm etiam sæculo gratulatus est, cui exemplum simile Antiquis contigisset. Ita certè Nerva non fuit relegatus, neque Domitianus Consulem [illegible], verum eum ob [illegible] eadem inquit [illegible].

Plin. l. 7. Epist. 33.

Josephus honoribus cumulatus.

III. Defuncto Tito, Domitianus insuper Josephum honoribus cumulavit. Accusatores ejus Judæos capite punivit. Servum Eunuchum, filii sui pædagogum, Dominum calumniantem pœnis subjici præcepit, immunitatem prædiorum [illegible]. Domitia Cæsaris uxor, multis quoque Josephum beneficiis affecit. Currente anno magnum Antiquitatum opus Epaphrodito [illegible] Historicus. Baronius quidem, Capellus, Sanctus, aliique, eandem historiam absolutam esse anno Christi XCIV. qui tamen anno mox consignandus est. Docet hæc Josephus: *Atque hic consistet hæc nostra antiquitatum tractatio comprehensa viginti voluminibus, versuum verò sexaginta millibus. Quòd si Deus concesserit compendio rursum referam belli [illegible], & quæ nobis in præsentem usque diem evenerunt, quæ incidit in decimum tertium annum Principatûs Domitiani Cæsaris, ætatis verò meæ sextum & quinquagesimum.* Natus est Josephus anno Dom. XXXVII. quo Caio Cæsare primum fuit, proindeque decimus ab illo sextus & quinquagesimus, in Christi XCIII. [illegible]. [illegible] est Epaphroditus historia, post Septembrem XCIII. quo incipit Domitiani imperii XIII. Ex bonis moribus tres filios habuit superstites. Ex priore, quam ab illo [illegible] ejus [illegible], Hyrcanum; ex posteriore, quæ Cretensis erat, Justum natu majorem, & Simonidem Agrippam suscepit. Tantum de Josepho.

Joseph. l. 20. c. 9.

Josephi prole.

Janus Domitiani.

Sueton. Domit. c. 13.

IV. Domitianus Janos, arcusque, cum quadrigis & insignibus triumphorum per regiones urbis tantos ac tot extruxit, ut cuidam Græcè inscriptum arcui sit, Ἄρκει. Vulgatam Suetonii lectionem, *arcus & ædificia*, ex qua [illegible] Græca vocabuli, cum eruditis repudiamus. Porro Janum hoc anno [illegible] Domitianum. Quod innuit Statius Sylv. l. 4. 1.

Quem tu vicinâ Pace ligatum,
Omnia jussisti componere bella, novique
In leges jurare fori.

Anno

Anno Do. 94.

Anno U. C. 847. Per. Jul. 4807. Jul. 139. [illegible] 94. [illegible] & 14. Sol. 19. [illegible] 19. [illegible] 7 Epā 24. Epā. Sol. 3. P. Apr. 10.

Coss. L. Nonius Asprenas, & Arretinus Clemens.

Arretinus Clemens.

I. ARretinum Clementem, Mucianum fecisse Vespasiani per affinitatem notum, & gratissimum Domitiano, Praetorianis praepositum [illegible] Quippe [illegible] ex [illegible] Senatorii ordinis, ad utraque munera sufficere. In errorem sanè lapsus est Suetonius de Tito: *Praefecturam quoque Praetorii suscepit, nunquam ad id tempus, nisi ab Equite Romano administratam.* [illegible] non modo, sed ex Senatu quoque falsum esse deprehenditur. Erat enim & Consul, & Praefectus Praetorio. Occisus est à Domitiano Clemens vel currente anno, vel quod vero propius, [illegible] *Clementem Consulatum [illegible] & conscius fuit, [illegible], in eadem vel etiam in majore gratia habuit, quod [illegible] gestantis, conspecto delatore ejus, Vis, inquit, hunc nequissimum servum cras audiamus.* Currente anno Clemens Consul dictus est, non Consularis.

Hist. B. l. 4. c. 9.

Suet. Tit. c. 6.

Sueton. Domit. c. 11.

Multos Philosophos occidit.

II. Magnam Domitianus furorum in viros nobiles Philosophosque adhibuit, alios interfecit, alios urbe pepulit. In occisorum numero fuit Metius Pomposianus, quem Vespasianus propterea nullo unquam damno affecerat, etsi rumore accepisset eum regnaturum. Imò ob eam causam in honore habuit, dicens, Pomposianus omninò mei memor erit. Hunc Domitianus [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] eorum sua manibus tenebat, quòd vel conscriptam [illegible], quòd philosophabatur, quòdque Thraseam sanctum hominem nominabat. Itemque Senecionem, quod [illegible] Quaesturam, nullum Magistratum petivisset, quodque [illegible] Item & Helvidium filium, cujus patrem interfecerat Vespasianus [illegible] quòd scenico exodio sub persona Paridis & Oenones, divortium ipsius cum uxore taxasset. Salvium [illegible] Domitianus [illegible] quòd lanceas novae formae appellari Luculleas passus esset. Complures alii Philosophiae causâ occisi sunt, caeteris omnibus, qui à Vespasiano urbe ejecti fuerant, iterum pulsis.

Sueton. Domit. c. 10. Dio l. 67. p. 765.

III. Non benignior Domitianus in Philosophos, quibus aut mortem, aut exilium imperavit: causa, si Suetonio fides, levissima. Junium Rusticum, qui Paeti Thraseae & Helvidii Prisci laudes ediderat, morte mulctaverat, cujus criminis occasione, Philosophos omnes urbe Italiâque submovit. Quo tempore submovebantur, Plinius erat apud Artemidorum in suburbano, longiùsque abesse Praetoris. Emili pe-

Philosophos urbe expellit.

Sueton. Domit. c. 10.

cuniam, quâ tunc amplioere opus erat, ut aes alienum exsolveret, mutuatus, Plinius gratuitam dedit. Artemidorus gener erat Caio Musonio, qui equestris ordinis, studium Philosophiae & placita Stoicorum aemulabatur, de quo Tacit. hist. l. 3. c. 15. In primo lustro Vespasiano, qui praeter unum Musonium, Philosophos omnes urbe pepulerat. Musonii qui de moribus praeclarè docebat, meminit & Justinus in prima pro Christianis Apologia p. 46. Ejectus quoque Demetrius, Apollonio Tyanaeo amicissimus, Nero gladium penè contra Domitianum nuderarat: *Ipse autem periculi causa fuit, eo tempore infestatus Neroni vero elegans, ex quo, ut opinabatur, [illegible] ediderat.* Demetrium quoque Vespasianus relegaverat. Cui [illegible] [illegible] *nihil praetermittis ut ego te interfici jubeam, ego tamen canem latrantem non occido.* [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], Romae [illegible], Gratilla Arulini Rustici uxor, Arria conjux Paeti Thraseae, Fannia Arriae Thraseaeque Paeti filia, conjux Helvidii. Cum Senecio reus esset, quòd de vita Helvidii libros composuisset, rogatumque se à Fannia, in defensione dixisset, quaerente [illegible] Metio Caro [illegible], Rogavit: An commentarios scripturo dedisset? Dedi: An sciente matre? Nesciente. Postremò nullam vocem cedentem periculo emisit. Anno Christi LXXXIII. Philosophos urbe ejectos tradit Baronius. Qui, ut sollemne nomini, error est. Res patet in Hieronymi ex Chronico legimus. Primò sive, anno Christi LXXXVIII. alterâ, XCV. non igitur ejecti anno LXXXV. Deinde crimini Junii Rustici occasione, lectiò submovit fuerunt Philosophi. Junius autem Rusticus anno 83 nondum inter reos, & tum temporis, Domitianum clementiae dabat exempla. Neque fidem tamen hoc à Domitiano pulsos esse, ut tradit Hieronymus, Philosophos post expulsionem, Romam rediisse quis credat, ut iterum ejicerentur? Ignoratne Domitiani superbiam cum crudelitate conjunctam? Geminam sanè Philosophorum ejectionem extundit ex Dione Hieronymus: *Complures alii ex eadem causa, quòd studio Philosophiae operam dederant, occisi sunt, caeteris omnibus ex urbe iterum pulsis.* Sed vox iterum ad Vespasianum quoque respectum habet. Pulsi sunt hi Philosophi primum à Vespasiano, iterum à Domitiano.

Dio l. 65. p. 749.

Dio l. 66. p. 752.

Dio l. 67. p. 765.

Dio l. 67. p. 765.

Euseb. Chron.

Dio l. 67. p. 765.

IV. Non per Ignorantiam temporum, sed velut mentis Rempublicam exhauriebat Domitianus. Principem militarium pars erat videre & nosse, cum Romanorum suspecta subtrahebantur, aliis denotandis tot hominum palloribus, sufficeret saevus ille vultus, & rubor, à quo se contra pudorem muniebat. Neque Christianorum sanguini pepercit, qui Ethnico more contra irruebatur. Hoc anno incepisse in Ecclesias persecutionem, probabilius existimamus. Respondet quidem nobis videtur Baronii Chronologia, quae anno XC. persecutionem diligenter, quia sibi in mentem inducerit, Clemens anno XCV. vitam reliquisse martyrio. Quod figmentum defendunt Antiquitatis testimonia. Neque magis Patritios consentiunt, de tempore persecutionis, Perperam Chronologice: *Tentaverat Domitianus portio Neronis de crudelitate, sed quâ & homo facilè coeptum repressit, restitutis etiam quos relegaverat.*

Persecutio Christianorum.

Tert. Apol. c. 5.

Anno Dom. 94.

[illegible] Quod [illegible] Domitiani [illegible]. Quod [illegible] est, usque longa lites fuit, utpote quam exorta [illegible] fit anno Christi XCVI. paulo ante obitum Domitiani. Anno fane XCV. jam [illegible] Christianorum [illegible] aliter. Sic ex Baronii Chronologia veram [illegible] sententiam, quam [illegible]. Refellit & Purpurati sententiam, de moribus Persecutorum, Lactantius. *Domitianus, cum exerceret invisam dominationem, subjectorum tamen cervicibus incubavit quam diutissime, tutusque regnavit, donec impias manus adversus Dominum tenderet. Postquam vero ad persequendum justum populum instinctu Daemonum incitatus est, tunc traditus in manus inimicorum luit poenas.* Quibus ostendit Lactantius, sub finem imperii, in Christianos Domitianum incitatum esse. Illud & ipsum innuit Eusebius: *Domitianus, cum jam multa in multos crudelitatis suae speciminis edidisset, nec paucos nobilium atque illustrium virorum urbis Romae injuste interemisset, aliis praeterea innumerabilibus summae dignitatis viris, sine ullo crimine exsilio, & bonorum proscriptione mulctatis, ad extremum Neronianae impietatis bellique, & odii adversus Deum successor [illegible]* [illegible] exilium mortemque virorum illustrium, de quibus commemoravimus, depingit Eusebius, quod ex Hieronymiano Chronico aperte liquet: *Domitianus multos nobilium proscribit, quosdam etiam in exilium misit. Secundus post Neronem Christianos persequitur.* Quae in annum praesentem confert Domitiani XIV. qui idibus Septembris incepit. Quibus concinunt verba Hieronymi de Joanne, in libro de Viris illustribus: *Quarto decimo igitur anno, secundam post Neronem persecutionem, movente Domitiano, in Patmos insulam relegatus,* [illegible]. Quae [illegible] [illegible] [illegible] Joannem [illegible] [illegible] [illegible] Apostolus [illegible] [illegible] in Chronico Hieronymiano, Pagius anno Christi XCIII. statuit persecutionem motam esse. Sed perperam omnino, cum non posteriorem esse possit [illegible], ut Eusebius, Hieronymusque docent, & incepisse ad eamdem perperam anno XCIV. Contendit quidem Pagius, in Eusebiano Chronico, persecutionem anno XCIII. incepisse. Quia tamen Eusebius in Graeco, Hieronymus in Latino Chronico de Bruttio commemorant, [illegible] in quartum annum Olympiadis 218. qui Domitiani est XVI. [illegible] Nervae. Ut a Pagio Chronologia de persecutione motu dissentimus, sic clarissimo assentit Dodwello non possumus, qui sub finem anni Dionysiani XCV. persecutionem illam contigisse scribit: *Ut per annum amplius pateret.* Quae Chronologia cum illa Antiquorum minime pugnat. Nullus enim est Chronologorum, qui non sero incepisse Domitiani persecutionem tradiderit. Profecto si post Idus Septembr. anni XCV. emissum est persecutionis decretum, capi via potuit, quomodo tam brevi spatio, [illegible] J. C. propinquos ad Domitianum adduxerit. [illegible] in Judaeam mandatum, deinde illorum Domitiano [illegible], ex nimia pene Judaea [illegible] Romam [illegible] Domitianus [illegible].

V. De Joanne [illegible] hoc est Tertullianus [illegible] *Joannes [illegible] in [illegible] demersus, nihil passus est, in insulam relegatur.* Illud ipsum tradit Hieronymus, libro in Jovinianum primo, capite 14. Munere quod gerebat Apostolico, Joannem Romam migrare potuit visitandae Ecclesiae, ibique relegari. Quod dicit Origenes: *Imperator Romanorum, sicut docet traditio, condemnavit Joannem dantem testimonium Verbo Dei, in insulam Patmon. Sicut ipse de suo martyrio docet, non dicens quis eum condemnaverit, sed ubi sit condemnatus.* Imperante Claudio in Patmon Joannem exsulem, scripsit Epiphanius h. 51. n. 12. Sed perperam, cum nil persecutionis hactenus motum fuerit. Quod si Claudium pro Nerone posuit, ut praefixa Chronologia spernenda non foret, cum Angeli verba Apoc. xi. 1. *Metire Templum*, [illegible] [illegible].

Anno Dom. 95.

Anno U. C. 848. Per. Jul. 4808. Jul. 140. Dom. 95. Domitiani 14. & 15. Sol. 20. C. Lun. 1. Indict. 8. Epact. 4. Epact. Sol. 4. P. Apr. 12.

Coss. Domitianus Aug. XVII. Flavius Clemens.

I. INsatiabilis Domitianus fuit honorum cupidus: *Consulatus XVII. atque quod ante nemo*[illegible]. *Ex quibus septem medios continuavit; omnes autem pene titulo tenus gessit, nec quemquam ultra Calendas Maii, plures ad Idus usque Januarias.* [illegible] Consulatum ad

[illegible] *Palatia [illegible],*

Et repetens his fastos bonos, procuratque recepit,

Curia Caesareum gaudet vicisse pudorem.

II. Hactenus in crudelitatem Domitiani, nunc in rapacitatem quoque desaeviit. Exhaustus operum ac munerum impensis, stipendioque quod adjecerat, tentavit quidem ad relevandos castrenses sumptus, [illegible] [illegible] [illegible] per hoc animadverteret, neque eo secius in capiendis oneribus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] & mortuorum ubique quibuslibet & accusatore, & crimine corripiebantur, satis erat objici qualecumque factum, dictumque adversus majestatem Principis. Confiscabantur alienissimae haereditates, exsistente vel uno, qui diceret, audisse se ex defuncto, cum viveret, haeredem sibi Caesarem esse. Praeter caeteros, Judaicus fiscus acerbissime actus est, ad quem deferebantur, qui vel improfessi, Judaicam intra urbem [illegible], vel [illegible] origine, imposita genti tributa non pependissent. Fisco [illegible] [illegible]. Qui urbem incolebant, liberum suae sectae professionem in urbe redimebant, quod pretium, qui sanguine Judaeo censebantur, aut circumcisi non solvebant modo, sed etiam Christiani pendebant [illegible] frequentissimeque confuso [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] data quae in Provinciis degebant, a Vespasiano impositis didrachmi solutio, cujus meminit [illegible] *Et in constitutum est ut Judaei, qui patrios ritus servare vellent, didrachmum quotannis Jovi Capitolino inferrent.*

III. Neque Domitiani explebat crudelitas, cum jam [illegible] [illegible] sanguinem. Epaphrodi[illegible]

Anno Do. 95.

tem à libellis capitali pœnâ condemnavit, quòd post destitutionem Nero in adipiscenda morte, manum ejus adjuvisse existimabatur. Nec [illegible], ut liberti deterrerentur, opem dominis suis ferrent. Clarissimus Pearson, mortem Epaphroditi refert in annum Dom. XCVI. Valente & Antistio Coss. cui probandæ Chronologiæ, Dionem sibi comparat auxilium. Quam nos ex Dione convincimus falsitatem. Verba sunt Dionis: *Epaphroditum libertum Neronis, quem antea relegaverat, tunc interfecit, criminatus eum opem Neroni non tulisse, ut per supplicium, quod de illo sumebat, libertos ne quid tale auderent, deterreret. Quæ res tamen illi non profuit; siquidem insequente anno ex insidiis occisus est C. Valente & C. Antistio Coss.* Periit igitur Epaphroditus, anno Dionysiano XCV. Hic est ille Epaphroditus, qui Neroni à libellis fuerat, cuique Historiam Josephus suam [illegible].

IV. Flavium quoque Clementem patruelem suum occidit Domitianus, cujus filios [illegible] parvulos, successores palam destinaverat, & abolito priore nomine, alterum Vespasianum appellari jusserat, alterum Domitianum, repentè ex tenuissima suspicione, tantum non in ipso ejus Consulatu interemit. Duxerat in uxorem neptem Flaviam Domitillam, & creditur Philostrato, & anno [illegible] à cæde [illegible], ut ipsa quoque in publicum prodiret, quæ [illegible] Domitiano mortis occasio fuit. Sed in errorem incidisse Philostratum docet Suetonius in Vespasiano c. 3. Ex Flavia Domitilla liberos tulit Titum & Domitianum, & Domitillam. Uxori ac filiæ superstes fuit. De Clemente Baronius [illegible]: *Flavius Clemens Consularis, vir perfunctus munere Consulatus anno superiore, quod Christianam Religionem amplexus esset, ab eodem Domitiano jussus est necari.* Quæ [illegible]. *Primum est* [illegible], ut ex Dione liquet. *Clementem* [illegible] *Consulatum gerentem occidit Domitianus.* Id etiam testatur Philostratus. *Interfecerat Domitianus Clementem,* [illegible], *virum Consularem.* [illegible] *Consulem* [illegible] *tantum non ipso ejus Consulatu interemit.* At nulla movendi causa: [illegible] est Consules ordinarios, qui post menses, decessere aliquot Magistratu abierant, suffectis Consulibus ut locum darent, toto anno quem inierant Consules, non Consulares dictos fuisse. Ac usque publica ipsorum consignata fuisse. Abierat ergo Consulatu Clemens, & tamen retinebat & januarii Consulis nomen, itaque Consularis Baronio dici non debuit. Ex eo titulo arrepta scribendi causa, Clementem perfunctum munere Consulatus anno XCVI. morti [illegible]. [illegible] revocare debuit, utpote qui in ipsis [illegible] docent anno Domitiani XV. Domitillam Flavii Clementis [illegible], qui tunc temporis Romæ Consul fuit, in Insulam Pontiam esse deportatam.

IV. Clementis illa cædes, occasionem præbuit conjurandi in Domitianum. Juventius Celsus, qui cum quibusdam inter primos contra eum conspiraverant, [illegible] ob eam causam de-

latus, [illegible]. Jam cum damnandus, petiit ut sibi liceret cum Domitiano secreto colloqui: ac deinde eum adorans, Dominum & Deum crebrò nominans, Ego quidem, inquit, nihil tale commisi. Quod si dilatio mihi placuerit, omnia investigabo curiosè, deinde multos & indicabo tibi & convincam. Ita ob hanc causam dimissus, neminem in posterum indicavit, sed alias atque alias causas [illegible] in vita mansit donec Domitianus occisus est. De conjuratorum numero fuere, Stephanus Domitillæ procurator, & tunc interceptarum pecuniarum reus; Parthenius cubiculo præfectus, aliique, qui anno insequente tyrannum [illegible].

V. Non defervescebat Domitiani in Christianos furor, quos exeunte anno persecutus est acrius. Qua de re nonnulla extant in Dione [illegible]. *Eodem anno Domitianus, cum aliis multis, tum vero Flavium Clementem Consulem, qui consobrinus ejus erat, ac Clementis uxorem Flaviam Domitillam, Domitiani germanam, morte affecit, illato ambobus impietatis crimine, quo etiam alii complures, qui in mores Judæorum transierant, damnati sunt, quorum pars occisa est, pars spoliata facultatibus. Domitilla tantummodò in Pandatariam relegata est. Glabrionem quoque, qui cum Trajano Consulatum gesserat, accusatum, cum de aliis, tum de illis ob quæ plerique delati fuerant, & quòd cum bestiis pugnavisset, interfici jussit. Cui præsertim propter invidiam infensus erat. Nam cum eum Consulem in Albanum* [illegible] *ad Juvenalia,* [illegible] *occidere, Glabrio non solum à leone læsus non est, sed etiam eum* [illegible] *confecit.* [illegible] Christianum [illegible] tum fuisse, tritum est atque obvium. [illegible] Dionis [illegible], [illegible] ac veteri supplicabant, quorum nil [illegible] Christiani, ut verè Trajanum monent Plinius in Epistolis. Hinc Justinus in Apologia, quæ vulgò pro secunda habetur: *Ob eam rem,* inquit, *athei vocamur; & profitemur quidem,* [illegible] *expertes, atque Atheos.* Qua mente Proconsul Polycarpo præcipiebat dicere, *Tolle impios.* Vero igitur proximum est, fidei causa Clementem, Domitillam, Glabrionemque damnatos fuisse. Judæos [illegible] edictis Cæsarum benè multis, suam profiteri Religionem, vel in ipsa urbe orbis domina, neque eo nomine, aliquid ab Imperatoribus [illegible]. [illegible] Clementis [illegible], quem [illegible] appellat *contemptissimæ inertiæ,* [illegible] Christianismi vestigium. Quia [illegible] Clemens religioni deditus, vitam ab ambitione, [illegible], docebat alienam, ideo pro inerte habebatur. Ex Bruttio autem Ethnico, quem legerat Eusebius, tradit, *Plurimos Christianorum sub Domitiano fecisse Martyrium. Ex quibus etiam Flavia Domitilla, Flavii Consulis ex sorore neptis, in insulam Pontiam relegatur,* Chron. p. 208. Itaque nescimus quid in mentem Clarissimo Dodwello venerit, dum [illegible] inficiatur Domitiani persecutionem, & nisi forsè *Glabrionem,* quem *Judaismi; & Flavium Consulem, atheismi tantum interfectos,* nullos pro Christo sanguinem fudisse prædicat. Quod repugnat Dioni, qui damnatos multos memorat, *quorum pars occisa, pars spoliata facultatibus.* Incredibile quidem est

Anno Dom. 95.

[illegible], qui erudition nomine & ipsis Consulibus, & patruelibus suo inferebant, [illegible] [illegible] [illegible]. In eo quo primo invectum est multum persecutionis, quam a Domitiano [illegible].

An duae [illegible]

VII. Exoritur autem quaestio non separanda, utrùm duae mulieres, nomine Flaviae Domitillae, Domitiano [illegible], [illegible] relegatae fuerint. Id primâ specie colligitur, collatis inter se Eusebio, atque Dione. Una Clementis uxor, altera neptis dicitur, illa in Pandatariam, haec in Pontiam Insulam relegata: *Tradunt anno Principatûs Domitiani* XV. *Flaviam Domitillam, Flavii Clementis ejus, qui tunc temporis Romae Consul fuit, ex sorore neptem, una cum aliis plurimis ob confessionem Christi in Ponticam Insulam fuisse deportatam.* Praetereà alia Pandataria, alia Pontia Insula, ea si in Puteolano [illegible] [illegible]. [illegible] tamen nepte, quod si duae fuissent Flaviae Domitillae eodem tempore deportatae in exilium, utriusque meminissent Eusebius atque Hieronymus, ut Dionem praeteream. Neque illustres & sanguine, & fidei confessione feminas silentio praeteriissent. Insuper in Chronico Eusebiano, ἐξ ἀδελφῆς Κλήμεντος, *Clementis patruelis*, Flavia Domitilla vocatur; non igitur ex sorore neptis. Ponit autem Dio ob Insulanum vicinitatem, Pandateriam in Pontiae vicem, errando substituere. Eò magis quò Augusti filiam noverat in hanc Insulam à patre fuisse relegatam. In Pontiam deportatam potius fuisse Domitillam, nobis persuadet Eusebius, qui id ex Bruttio hausisse visus est. Disertis sanè verbis in historia, Scriptorum meminit à religione nostra alienorum, ex quibus desumpsit, quam de Flavia Domitilla memoriae instituit. Cui accedit usitata venustaque fuisse Christianae opinionem, Pontiam Insulam sanctae mulieris hujus exilio insignem esse. De Paula Hieronymus: *Delata ad Insulam Pontiam, quam clarissimi quondam feminarum sub Domitiano Principe pro confessione nominis Christiani, Flaviae Domitillae nobilitavit exilium, vidensque cellulas, in quibus illa longum martyrium duxerat, sumptis fidei alis, Hierosolymam & sancta loca videre cupiebat.* Postea cùm sibi non consentiat Eusebius, [illegible] in Chronico, aliud in Historia, de Domitilla [illegible] Clementis [illegible], Dionis in sententiam magis propendemus, aut Flaviam Domitillam unam Clementis [illegible]. [illegible], [illegible], [illegible] Flavia Sabini, [illegible] [illegible] consequentes suspectum est. Quod si est, ut sanè vero simile, Flavia Domitilla uxor fuit, virgo non fuit.

Non Flavia [illegible] Martyrol.

VIII. De Flavia Domitilla atque Clemente, sic habet Romanum Martyrologium. Mai VII. *Terracinae in Campania, natalis B. Flaviae Domitillae Virginis & Martyris: quae cùm esset Flavii Clementis Consulis sororis filia, & à S. Clemente sacro velamine consecrata, in persecutione Domitiani ob testimonium Christi, cum aliis plurimis Insulam Pontiam exilio deportata longum ibi martyrium duxit, novissimè verò Terracinam deducta, cùm doctrinâ & miraculis plurimos ad fidem Christi convertisset, jussu Judicis incenso cubiculo, in quo simul cum suis virginibus Euphrosyna & Theodora morabatur, cursum gloriosi martyrii consummavit.* Quam Baronius traditionem totis admisit ulnis. Hoc addit: sermonibus Nerei & Achillei eunuchorum, quos S. Petrus ad fidem converterat, desiderio virginitatis Deo consecrandae accensam fuisse, & sub Trajano mortem obiisse. Nos quidem Flaviam Domitillam virginem nescimus, & nobiscum nesciunt Eusebius atque Hieronymus, qui tantum in primis commendationi habitam, Flaviae Domitillae non invenissent. Prae, quae sanctae mulieris [illegible] [illegible] Hieronymus, in Epistola Eustochio virgini scripta. Fabulam etiam redolet, sanctae mulieris adhibitus sacro velamine consecratio, qui mos non erat Apostolici temporis. Neque fidem magis invenit id maxime, quod Terracinae Domitilla obiisse dicitur. Non eo modo in reos animadvertebant Romanorum judices, ut domibus inferrent ignem, tollendis de medio fontibus, quo casu, promtius totas vix satis fuissent ab incendio. Quae etenim tam clarae virginis martyrium, C[illegible] temporum merita, nulla unquam obscurasset oblivio. Martyrum gregi Domitillam inseruissent Eusebius atque Hieronymus. Denique Ado in Martyrologio non pabenti Judice, sed à Luxurio Aureliani persecutore [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] & regesti miraculum, quòd alterâ die veniens Diaconus Caesarius corpora sanctarum virginum Domitillae, Euphrosynae, Theodorae, invenit illaesa. Aspersa temere pigmenta fatis Domitillae, nobis ne vel ullum veritatis fundamentum efficere possint.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

IX. Fuerunt Domitiano, morti quoque missus est fidelis Christi Martyr Antipas, qui Pergami vitam reliquit. Id constat ex Apocalypsi. Quid porro supplicii luerit, tradunt Martyrologia, tertio Idus Aprilis: *Is sub Domitiano Imperatore in bovem aeneum candentem conjectus, martyrium consummavit.* Sed in supplicio Phalaridis erant, non Romanorum:

> *Et Phalaris tauro violenti membra Perilli*
> *Torruit. Infelix imbuit auctor opus.*

[illegible] [illegible]

Figmentum esse supplicium, quod sancto Martyri conflictum fuisse dicitur, ostendit Aretas Caesariensis in Commentariis: *Pergami martyrium consummavit, cujus martyrium ac testimonium in hunc usque diem institutum est, qui mirâ in [illegible] [illegible] [illegible] ad eum spectabat, ad mortem usque processit.* Quòd si verò inclusus tauro, animam Deo reddidisset Antipas, ignorasset hoc Aretas, qui anno circiter MXL. floruit, quis credet? Nescivit autem extinctum id modo Antipam, de quo dubio procul alioqui non egisset silentium. *Aliud* [illegible] *[illegible]* Talia de supplicii infulsit Andreas Caesariensis, qui Antipae martyris acta legerat. Vox sanè Joannis, ἀπεκτάνθη, diversum à vivicomburio supplicium notans. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] tyranno Agrigentino usurpari, neque necessariò [illegible], [illegible] Martyris [illegible] [illegible] à Proconsulibus esse confractam. Quis verò id sibi [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] permotus Dodwellus dixerit, *Antipam ab Asiae populi furore passum fuisse.* Narratio Joannis magis innuit decretum à Magistratu supplicium, quàm à furentis plebis impetu.

[illegible] [illegible] [illegible]

X. In Domitiani persecutione mortem invenisse Lucam testimonium, si violentâ morte Coelo donatus est, ut Antiqui benè multi credebant. Longaevum quidem excessisse, satis constat, tibi de aetate Veteres non inter se con-

ANNO Do. 95.

consentiebant. Legimus apud Hieronymum de Scriptoribus Ecclesiasticis: [illegible] octoginta & quatuor annos, uxorem non habens. De ea sententia annos undecim detrahit Ado in Martyrologio suo ad XV. Kal. Nov. Septuaginta & trium annorum, obiit in Bithynia, plenus Spiritu Sancto. Adonis paulò liberalior Nicephorus, octoginta annos Lucæ tribuit. Auctoritas Hieronymi nobis illâ & Adonis & Nicephori potior est. Lucam siccâ morte periisse, Adonis Hieronymique verba apertè satis indicant. Verùm Hieronymi Doctor Gregorius Nazianz. Lucam Martyribus inserit, dum sic Julianum Imperatorem compellat: *Non veritus pro Christo cæsas victimas? Non magnos pugiles extimuisti, Joannem illum, Petrum, Paulum, Jacobum, Stephanum, Lucam, Andream, Theclam, eos qui & post illos, & ante illos, pro veritate periculis se objecerunt? Qui tum igni & ferro, & belluis, & tyrannis, & præsentibus malis, & [illegible] [illegible] ut in alienis corporibus, imò quasi corporis expertes dimicarunt.* Nazianzeno adstipulatur Gaudentius, cujus verba mox repræsentabimus. Martyrem quoque Lucam Paulinus carminibus canit suis:

Hic pater Andreas, & magno nomine Lucas,
Martyr & illustris sanguine Nazarius.

Si fides Nicephoro, Lucas periit suspendio. Pauli commilito ait, Româ demum relictâ, cùm in Græciam migrasset, plurimos Christo subdidit [illegible]. *Et tandem à divinæ verbi contemptoribus, ex fructiferæ olivæ arbore suspensus, quòd aridi ligni unde Crucis forma, copia non esset, Deo spiritum commendavit.* Mortis ejus Veteres Achaiam locum assignarunt, à quibus immeritò recedit Ado, qui Bithyniam tribuit. Hieronymus: *Sepultus est Constantinopoli, ad quam urbem ossa ejus cum reliquiis Andreæ Apostoli, translata sunt ex Achaia.* Gaudentius homilia XVII. *Horum quatuor habemus in præsenti reliquias, qui regnum Dei, & justitiam prædicantes, ab incredulis atque iniquis, Deo semper vivere, occisi sunt [illegible] demonstrantur. Joannes in Sebaste Palæstinæ, Thomas apud Indos, Andreas & Lucas apud Patras Achaiæ civitatem consummati referuntur.* Ex Philostorgio Photius: *Lucam præterea Evangelistam ex eadem Achaia à Constantio, translatum esse in Ecclesiam Apostolorum,* scriptum prodit. De martyrio die variant Auctores: Octobris XVIII. Lucæ Evangelistæ memoria recolitur, tum in Adone, quàm in Romano Martyrologio. Calendarium verò Carthaginense Mabillonianum hæc habet: III. Idus Octobr. Sancti Lucæ Evangelistæ & Martyris. At Martyrologium, quod Hieronymi nuncupatur, Lucæ natalem XXI. Septembris assignat. Ex qua diversitate intelligitur, diem Lucæ emortualem esse incertum. De reliquiis ipsius à Constantio Imperatore translatis, suo tempore tractabitur. Extant longè pretiosiora ullis Lucæ monumenta, Evangelium scilicet, Actusque Apostolorum, quem pro Canonico libros habet Ecclesia. De Actibus Apostolorum id observatu dignissimum, tota Pentecoste palam & publicè lectum fuisse. Quo [illegible] [illegible] Apostolorum [illegible] fuit. *Hic Liber [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]. Anniversariâ solemnitate post passionem Domini, nostis illum Librum recitari.* August. in Joan. tract. VI. In Theodosii Lege de Festis anno Dom. CCCCXXV. Theodosio XI. & Valentiniano Coss.

Kalendis Febr. promulgata, Liber Actuum, *Apostolica passio nuncupatur: Pascha & Quinquagesimæ diebus, quamdiu cælestis luminis lavacri, imitantia novam Sti. Baptismatis lucem vestimenta testantur. Quo tempore & commemoratio Apostolicæ passionis, totius Christianitatis magistra, à cunctis jure celebratur.* Commemoratio illa Apostolicæ passionis, Iustus est Liber Actuum Apost. quæ in Pentecostes sacro peragebantur. Lucæ tribuit Clemens Alex. disputationem Papisci & Jasonis, quod ex Maximo discimus. *Lego etiam septem Colonis Disputationem Papisci et Jasonis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Clementem Alex. in sexto Libro Hypotyposeon ait S. Lucam descripsisse.* Max. Scol. ad Dionys. de Myst. Theol. c. 1. At desideratur hic Clementina crisis, nec digna ea disputatio est quæ nomen Scriptoris tueretur.

XI. In persecutione Domitiani, Timotheum quoque morte mulctatum esse, docet martyrium ejus, laudatum à Photio, haud [illegible] conscriptum. Verba hæc sunt Photii: *Refert historia, Timotheum, primum Ephesi Episcopum fuisse, [illegible] interfectum, propterea quòd prohiberet Ephesios execranda & creatura Gentium festa, & [illegible] agere; quorum unum appellatum fuit Catagogium, quod quia ille abrogarat, martyrio laurea affectus est. Domitianus tunc Romanum imperium tyrannice gerebat.* Martyrium quoque [illegible] [illegible] [illegible]. Martyrologium verò Romanum, aliâ & causâ & viâ, Timotheum martyrii invenisse tradit: *Natalis Timothei discipuli B. Pauli Apostoli, qui ab eodem Ephesi ordinatus Episcopus, post multos pro Christo agones, cùm Dianæ [illegible] argueret, lapidibus obrutus paulò post obdormivit in Domino.* De martyrio Timothei [illegible] [illegible], cùm nullâ Veterum auctoritate demonstretur. Anno CCCLVI. Timothei reliquiæ invectæ sunt Constantinopolim: cujus solemnitatis Fasti meminerunt, à quibus tamen Martyris nomine Timotheus non afficitur. Chronicum Alex. Constantio VIII. & Juliano Cæsare Coss. mense Panemo die 1x. Julii S. Timothei discipuli quondam S. Pauli Apostoli, qui primus Ephesi in Asia fuit creatus Episcopus, reliquiæ Constantinopolim cum summa veneratione delatæ sunt, & in Æde S. Apostolorum sub ipso sacro altari repositæ. Hic Martyris titulus præterirí non debuisset. Neque Martyrem dicunt laudati Fasti. Ad Palladium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] professi sint, meminerat. Opportuna nunc occasio de Timothei martyrio mentionem injiciendi. Aliam tamen de eo sententiam, [illegible] [illegible] [illegible] dignam esset, Antiquæ supponere. [illegible] Joannes Martyrem non dedit [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] commenda præstat est Baronii Chronologia quæ Timothei obitum Imperante Trajano contigisse prodidit, An. 109. n. 35. Verum est omninò argumentum, quo permovetur. Nempe [illegible], de quo in Epistola Ignatii ad Ephesios, Pauli discipulum esse, qui Timotheo atque defuncto substitutus est.

Hier. de Script. c. 7.

Greg. Naz. Orat. 3.

Paulin. Ep. 12.

Niceph. lib. 2. c. 43.

Gaudent. Hom. 17.

Photius Biblioth.

Aug. Tr. 6. in Joan. Cod. Th. de Fest.

Phot. Biblioth.

Mart. 24 Januar.

ANNO DO. 96.

ANNO U. C. 849. PER. JUL. 4809. JUL. 141. Dom. 96. DOMITIANI 15. 16 Sol. 21. C. B. Lun. 2. Indict. 9. Epact. 17. Epact. Sol. 5. 6. P. Mor. 7.

CONS. C. *Fulvius Valens & C. Antistius Vetus. Catus Valens nonagenta annos natus in Magistratu [illegible].*

Mortem suam Domitianus praesagit.

I. DOmitianus [illegible] sibi [illegible], Domitianamque mortem praesagiens animo, perpetuo in metu erat. *Largnus Proclus* publicè praedixit in Germania Domitianum quo die excessit e vita, mortem obiturum: qua de causa à Provinciae Praefecto Romam missus, & ad Domitianum introductus, id ita eventurum confirmavit fore. Itaque in capitali damnatum, [illegible] supplicio, quod non demum afficeretur, cùm ille periculum effugisset, tandem necato Domitiano, salvus evasit, & à Nerva quadringenta sestertia accepit. Nulla tamen re perinde commotus est Domitianus, quam responso, casuque Ascletarionis Mathematici. Hunc delatum, nec infitiantem, jactasse se, quae providisset ex arte, sciscitatus est, Quis ipsum maneret exitus? Et affirmantem, Fore ut brevi laceraretur à canibus, interfici quidem sine mora, sed ad coarguendam temeritatem artis, sepeliri quoque accuratissime imperavit. Quod cùm fieret, evenit ut repentinâ tempestate dejecto funere, semiustum cadaver discerperent canes, idque ei cenanti à mimo Latino, qui praeteriens forte animadverterat, inter ceteras diei fabulas referretur.

Suet. Domit. c. 16.

II. Metu concussus Domitianus, suspectos [illegible] [illegible] periculum, nisi unus ex Astrologis, pro sua erga seipsum benevolentia dixisset, eum paucos post dies moriturum. Quos morti destinabat, eorum nomina tyrannus scripserat in tabulis [illegible], quas sub pulvinari lecti, in quo requiescebat, abdiderat. Quas cùm puer quidam, eo dormiente fortè accepisset, nesciens quid haberet in manibus, ignorans quid ferret, Domitiam fortè occurrens dedit, quaeque scripta erant legisse, eaque omnium conjuratoribus notificasse, quos inter Parthenius, qui jus habebat gestandi gladii Cubicularius, Sigerus [illegible] [illegible] [illegible] belligerum imperii, cum Stephano etiam. Pridie quàm periret, cùm oblatos tuberes servari jussisset, in crastinum adjecit, si modò uti liceret. Ad mediam noctem ita est exterritus, ut ex stratu prosiliret. Manè deinde conscarum in fronte verrucam vehementius scalpit, profluente sanguine, Utinam, inquit, hactenus. Tunc horas requirenti, pro quinta, quam metuebat, sexta ex industria nunciata est. His velut transacto jam periculo laetum, festinantemque ad corporis curam, Parthenius cubiculo praepositus convertit, nuncians esse qui magnum nescio quid afferret, nec differendum; itaque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pugionem gladii, qui semper sub pulvinari jacebat, [illegible] ademerat. Tum Stephanus sinistrum brachio, velut aegro, lanis fasciisque per aliquot dies ad avertendam suspicionem obvoluto, ad ipsum horam dolum interjecit: professusque conspirationis indicium, & ob hoc admissus, legenti traditum à se libellum, & attonito suffodit inguina. Saucium ac repugnantem adorti Clodianus cornicularius, & Maximus Parthenii libertus, & Saturus decurio cubiculariorum, & quidam è gladiatorio ludo, vulneribus septem contrucidarunt. [illegible] [illegible] [illegible], accurrentibus statim, [illegible], qui contra conspiratores eum [illegible].

Suet. Dom. c. 17.

III. Occisus est XIIII. Kalendas Octobris, anno Dionysiano XCVI. Itaque vir magnus Scaliger, mortem Domitiani anno superiori assignare non debuit, Cyclo lunae primo. Quare Suetonius Chronologiam retexit, insignis temporis tradens: Domitianum conversus ad proximos, *affirmavit fore ut sequenti die Luna se in Aquario cruentaret,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *de qua loquerentur homines per terrarum orbem.* Periit XVIII. Septembris. Luna verò currente anno, *die 18. Septembris, horâ dimidia ante meridiem, fuit in XXIII. gradu, minut. 10. Aquarii. Sol. in 25. 43. Virginis,* ut observat Calvisius. Ergo Cyclo Lunae secundo Domitianus occisus est. Ferunt Apollonium Tyanaeum eo ipso die & horâ, quâ interficiebatur, cùm in procelsum atque omnium fama loco Ephesi, sive alibi consedisset, multitudine hominum convocatâ, in hunc modum dixisse: *Bene, Stephane, bene verò Stephane, percute homicidam, percussisti, vulnerasti, occidisti.* Cadaver ejus, populari sandapilâ per vespillones exportatum, Phyllis nutrix in suburbano suo [illegible] [illegible] [illegible], sed reliquias Templo Flaviae gentis clam intulit, cineribusque Juliae Titi filiae, quam & ipsam educarat, commiscuit. Senatus adeo laetatus est, ut repletâ certatim Curiâ, non temperaret quin mortuum contumeliosissimo, atque acerbissimo acclamationum genere laceraret, scalas etiam inferri, clypeosque & imagines ejus coram detrahi, & ibidem solo affligi juberet: novissimè eradendos ubique titulos abolendamque omnem memoriam decerneret. Plerique etiam Statuae ejus, aureae argenteaeque [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] redacta est. Sic sanguini Christianorum suo cruore Domitianus litavit, qui antequam periret, [illegible] [illegible] [illegible].

Suet. c. 23.

Dio l. 68.

Nonnulli Judaei ad Domitianum adducuntur.

IV. Hoc etiam anno Ecclesiam persecutione afflictam fuisse existimamus. Domitianus indagatos dicitur haereticos, in quibus Principum viri esse essent, non paucos etiam qui ex eis in ut sperabant quidem, eum aliqua se honores potentia solicitare. Cum autem vel omnes ista [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], quae ex haeresi a [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], apud [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Domitiano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Interrogati quot [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] habere, sed ut affirmabant agrorum, novem solidorum triginta solo jugerum. Deinde manus ostendere superunt, duritiem cutis impressamque laboribus callum ex labore assiduitate in testimonium*

Euseb. l. 3. c. 20.

Hist. l. 2. c. 14.

Euseb. Dom. 19.

Anno Do. 96.

tenuis operis sui proferentes. De Christi regno interrogati, responderunt, Etiam terrenum non imperium illud esse, sed Angelicum & cœleste, quod in fine seculorum futurum esset.

V. Utrum Domitianus decretum revocarit, difficilis quæstio est. Sic enim Antiquorum monumentis relatum, Hegesippus: [illegible] nihil adversus Judæ nepotes asperius decrevit, [illegible] jussit, eorsque edicto persecutionem adversus Ecclesiam commotam compescuit. Hegesippo assentitur & Tertullianus: Tentaverat Domitianus portio de Neronis crudelitate; sed qua & homo, facile cœptum repressit, restitutis etiam quos relegaverat. Contra verò nobilis Historicus Dio, qui rerum Romanarum Hegesippo pariter ha[illegible], & Tertullianus, [illegible] Nervæ indulgentiâ revocatos fuisse Christianos: Nerva autem eos qui damnati erant, impietatis absolvit, [illegible] Eusebius: Rescissis igitur Ælii Tyranni, non modo ii summæ præsidium Ecclesiæ refutum est, sed etiam tamen alienos ac sævulos enmes. Quibus liquidò constat, nil prius fuisse restitutionem, quàm Acta Domitiani abolerentur, quod demum factum est, ubi natura debitum solvit. Nullus quidem appetendæ clementiæ locus Nervæ fuisset erga exules revocandos, si decreta Domitiani jam [illegible] Quæ enim [illegible] bant, vel post lectam & Hegesippi, & Tertulliani verba tradit, cùm in Domitiani locum, Nerva successisset, Senatum decrevisse iis qui injustè à tyranno deportati fuerant: Redeunt in patriam & sua cuique bona restituta. Una [illegible] est Autores reducendi ad concordiam, quam & Dodwellus secutus est: Non pugnat, inquit, à Domitiano etiam fuisse revocatos [illegible] Christianos. Nempe si paucis post promulgatum decretum diebus, Domitianus occubuerit. Acutè quidem & subtiliter. Verùm enimverò cùm Romanorum Historicorum nemo hujus decreti meminerit, quod de revocandis persecutionibus à Domitiano missum norat Hegesippus; neque [illegible] Justinus, neque Eusebius, qui maximè qua [illegible] Christianis favebant, infensis habuere, de Edicto Domitiani verbum ullum audierit, neque etiam moribus tyranni, cujus furor subinde adolescebat, consona sit ejusmodi revocatio, non difficulter quidem de Hegesippi, Tertullianique [illegible] magis quò probè sciret Domitianus imperium ejus, quæ sibi numen arrogabat, infensos maximè fuisse Christianos: quâ vel unâ causâ, persecutionis furor relanguescere, ejusque vis minuere vix potest. Credendum est Hegesippum atque Tertullianum errasse memoriâ, dum adscribunt Domitiano, quod Nervæ fuit.

VI. Pertinet eò loci quæstio, cui illustrandæ Historiæ non minimum est utilitatis, utrùm [illegible] De qua quæstione, maximo nunc strepitu, Doctorum scripta personant. Eruditissimus [illegible] Theodorus Ruinartus, Præfatione in Acta Martyrum [illegible] qui multitudo, ut ait, Martyrum minuta, commentaque adversus Ecclesiam immunitate retundenda, tractatum suum edidit. Nec mirum Clarissimum Ruinartum ita in Dodwellum fuisse animatum, cum multum detraheret de consolatione, quam ex multitudine Martyrum Latini hauriunt, sperantes ut eorum intercessione atque meritis plurimum mundi, quod hi[illegible]

Chorus sanctus Martyrum,
Confessio Sacerdotum,
Et Virginalis castitas,
Nos à peccatis abluant.

Item:

[illegible]

Nos fovit in Cœlestibus.

Quò major ergò numerus Martyrum, eò Ecclesiæ Romanæ indulgentiarum thesaurus, quem evehere importuna Dodwelli de paucitate Martyrum sententia. Non is tamen fuimus, quibus [illegible] pro Christo, priscis in persecutionibus longum [illegible] fuisse: etsi paucitatis Martyrum defensor [illegible] multos irrepsisse in Martyrologia.

VII. Quæstionem deducimus ad judicium Veterum, qui vegetioribus floruere persecutionibus, ut videamus quæ pro fide cæderent, fuisse valdè fuere pauci. Incipiamus à Justino, & Philosopho, & Martyre, à quo discimus, ubique locorum à Præsidibus, Christianorum fusum esse sanguinem. Verba sunt posterioris Apologiæ: Quæ nuper in urbe vestra, ò Romani, sub Urbico acciderunt, & quæ ubique locorum fiunt, citra rationem omnem à Præsidibus fiunt, ea necessitatem hanc mihi imposuere, ut pro vobis hanc [illegible] mortem invenerunt, Ptolemæus, Lucius, alius cujus nomen non edidit Justinus, & in vero promptum, mulier quam fide à Ptolemæo habuerat, vir ejus Christianismi accusaverat. Est ergo verissimum, multos & in Provinciis, [illegible] Christo à Præfectis morti fuisse missos. Testimonium dicat & Irenæus: Ecclesia in omni loco, ob eam quam habet dilectionem, multitudinem [illegible] omni tempore præmittit ad Patrem. [illegible] ctum est, quàm multitudo Martyrum, pauci ejusque Martyrum. Audiatur etiam Clemens Alexandrinus: Pulchre de Indis dicebat Zeno, se unum malle Indum videre qui torreatur, quàm omnes de laboris perpessione disserere probationes. Nobis autem sunt quotidie redundantes Martyrum fontes, qui nostris spectantur oculis, qui torrentur, & capite truncantur. Martyrum quidem fontes, [illegible] paucitatem Martyrum significare non possunt. Prohibemus & tunc Origenem, quem Clarissimus arbitrum Dodwellus dixit: Quis enim à nostris plerique, cùm veniunt ad quæstionem, si Christianos se fateantur, mortem esse opportunam, si verò negarent, se liberos fore & ultro habituros negotia, & contemptâ tamen hac vitâ, mori similiter maluerunt [illegible] affectio quoque, Martyres egerunt: mori, inquit, & vendere maluerunt. Audiatur Origeni Cy-

Anno Dn. 96.

Cypr. de Exhort. Martyr. c. 11.

Cyprianum, qui Martyr adversus Martyrum paucitatem testimonium dicit: *Si igitur & nos decus ac devoti Deo vivimus, si supra jam stratam antiqua & sancta vestigia nos facimus, per eadem documenta poenarum, per eandem passionem, martyria pergamus: hoc amplius gloriam computemus temporis nostri, quod cum vetera exempla numerentur, exuberante postmodum copiâ virtutis & fidei, numerari non possunt Martyres Christiani... Quod si tamen ostenditur & probatur Christianorum Martyrum populus, nemo difficile, vel arduum putet esse, Martyrem fieri, quando videat Martyrum populum non posse numerari.* Hujus testimonii pondus elevare conatur Dodwelius: *Non loquitur profectò sanctissimus Martyr de illorum qui jam factò essent Martyres, numero, sed potius eorum qui Evangelii temporibus futuri essent, ut Legis Veteris temporibus opponuntur.* Quæ si concesserimus, non clarescit tamen vis ac collationis. Ejusmodi autem sententiam hanc Cyprianus, jam instare mundi finem, cum hæc scripsit Fortunato: *Desiderasti, Fortunate charissime, ut quoniam persecutionum & pressurarum pondus incumbit, & in fine atque in consummatione mundi, Antichristi tempus infestum appropinquare nunc cœpit, ad praeparandas & corroborandas fratrum mentes, de divinis Scripturis hortamenta componerem, quibus milites Christi, ad cœleste & spiritale certamen animarem.* Itaque si pauci hactenus extitissent Martyres, cum tractatum de exhortatione Martyrii condidit Cyprianus, qui mortem quoque pro fide obituri erant, dum exiguum ad finem usque mundi decurrit spatium, [illegible] [illegible] non possint, una cum iis jam factis numeri conjungerentur. Quamquam nostros sensus ut sentiamus, credere non possumus, Cyprianum innumeros Martyres habuisse in animo, dum scribit, *Numerari non possunt Martyres Christiani*, quod perfectionem quidem numerum, respicque exitantem, non futurum indicat. Quis enim rerum [illegible] [illegible]?

Theodoret. de Martyr. l. 8.

Denique nostram non omnino adjuvat sententiam Theodoretus: *Neque verò temerè, ut supervacaneum fuerit fecerunt Apostolorum monumenta, sed altè profundas suas radicibus, ut magna hominum multitudo, pro his dogmatibus [illegible] [illegible] ... infictam vocationem, non linguas ad defensionem objecerit, sed flagris humeros, sed lampadibus latera, ferreisque ungulis, & carnem gladiis supposuerit, tympanis ac fidiculis extenta fuerit, palo infixa constiterit, & in immanibus se feris laniandos praebuerit.* Quo vel uno loco à sua Dodwelius sententia revocari debuit. Magnam sane hominum multitudinem pro fide mortem non obisse, si verum est paucos extitisse Martyres.

Ex causis [illegible] paucitas Martyrum refellitur.

VIII. Ex iis, quæ adversus Christianos [illegible] [illegible], liquet etiam magnum fuisse Martyrum copiam. De Judæis Justinus: *Nam & nos,* inquit, *per Christum Deo credentes persequuntur, & occidunt quotiescumque potestas, hic interfecerunt autem deos exsecramini, & ipsum, & eos, qui nomine ejus censentur, etiam contra pro vobis, & omnibus plane hominibus bene precantibus.* Apud Ethnicos autem populi, Magistratus, Sacerdotes, Vates, Christianorum in perniciem ruebant, quasi talibus victimis rectè litassent Deo. De populorum furore, nota sunt illa Tertulliani: *At e contra-*

Justin. Dialog. 363.

Tertull. Apol. c. 40.

rio illis nomen fulminis intentandum est, qui in [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] qui adversum jungentes manturnos conclamant, praestantes sane ad odia defensionem, illam quoque vanitatem, quod existimant omnis publicae incommodi Christianos esse causam. Si Tiberis ascendit in moenia, si Nilus non ascendit in arva, si cœlum stetit, si terra movit, si fames, si lues, statim Christianos ad leonem. Non expectabant Cæsarum edicta ruben populorum, ut stragem Christi [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Arcendum non dubitamus: *Neququam ex Imperatorum Edicto, persecutionem ceptam esse, quippe quæ tempore anno antecesserat.* Infulsius quidam vates, ut Poeta quisquis ille fuit, ira commoverat adversus Arcendumum Ecclesiam Gentium turbam. Sacerdotes etiam persecutionem movebant etiam. Oracula numinum interrogans Diocletianus: *Tages suo suspensus, seu visu, aut, illorum non responsa facta, quod rebus divinis profani homines interessent.* Magistratus etiam sponte in Christianos invehebantur. Hinc praecipuamente Provinciales, quibus multi quoque Martyres immolabantur. Talem Firmilianus vexationem memorat, cujus memoria excidisse, ut Sancti Epistola Episcopi ab inquisitâ temporis servaretur: *Terræ motus plurimi, & frequentes extiterant, ut per Cappadociam, & Pontum multa subruerent quaedam etiam civitates in profundum recepta, dirupta sint hiatu devorarentur, ut hoc persecutio quoque gravis adversum nos Christiani nominis fieret... Serenianus tunc fuit in nostra Provincia Praeses, acerbus & dirus persecutor.* Quis neget gravem persecutionem exortam fuisse? Provincialium quoque persecutionum meminit Tertullianus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ignoratur: *Vigellius Saturninus, qui primus hic gladium in nos egit, lumina amisit. Claudius Herminianus in Cappadocia, cum indignè ferens uxorem suam ad hanc sectam transiisse, Christianos [illegible] [illegible], [illegible] in Praetorio suo vastatus peste, cum vivus vermibus ebulisset, Nemo sciat, aiebat, ne sibi gaudeant Christiani.* Ex hac autem specimine colligitur, quod mitiorum adversus Ecclesiam movebant Provinciarum Praesides. Quibus accedunt edicta Cæsarum, quæ in toto quâ patebat Romana orbis imperium, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conceptis in Religionem non castae. Ex lege Romanorum erat, teste Cicerone: *Separatim nemo habessit Deos, neve novos, sed ne advenas nisi publicè adscitos, privatim colunto. Constructa a Patribus delubra habento, lucos in agris habento, & Larum sedes, ritus familiae patrumque servanto divos & eos qui cœlestes semper habiti, colunto.* Neque sic Athenis, peregrinam inducere Religionem: *Athenienses verò, qui communem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quamdiu de his rebus haberent, Apollonium ignorarent. Hi autemque vel verbo fortunatu praeter aliorum legem, de Deis loquentes, inevitabiliter punierunt.* Addamus & Lactantium: *Quis etiam sceleratissimi homicidæ, contra pios jura impia condiderunt. Nam & constitutiones sacrilegæ, & disputationes Jurisperitorum leguntur injustæ. Domitius de officio Proconsulis libro septimo, Rescr. pta Principum nefaria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eos, qui se cultores Dei confiterentur.* Domitius ille Ulpianus est, quem Alexandro Imperatori charissimum fuisse, memoriæ Lampridius. Cùm igi-

Anno Dn. 96.

Euseb. c. 41.

Lact. de Mort. c. 10.

Tert. ad Scap. c. 3.

Cicer. de Leg. l. 2. c. 8.

Lact. l. 5. c. 11.

Anno D. 96.

[illegible] Christianæ Religionis, Ethnicos omnes haberet, [illegible] esset, & legum [illegible], & eâ persuasione, quòd tollendo [illegible] Diis [illegible], [illegible] magnam in imperio Romano factam fuisse Christianorum stragem, ut alia regna [illegible], quæ Dei Religionem susceperunt, quibus [illegible] & fuisse Martyres, [illegible] dubium est.

IX. Neque singendum [illegible], omnium nomina Martyrum, [illegible] periisse, sive Calendaria, sive Martyrologia. Doctissimus enim Dodwellus [illegible] debuit, Martyrum [illegible] fuisse, alios non fuisse. Solemnes eos dicimus, qui secundum formulam à Legibus constitutam, præmissâ interrogatione, [illegible] à Judicibus latâ sententiâ, morti [illegible]. [illegible] *interrogatur de suo nomine, [illegible] respondet. Leges itaque de tabula sententiam.* Talis Martyr Apollonius: *Qui elegantissimâ oratione, pro defensione fidei suæ, coram omnibus pronuntiatâ, capitali supplicio à Senatu damnatus est.* Martyrum ejusmodi ab oblivione vindicari potuisse nomina concedimus, sive ex Actis Judicum, sive ex tabulis Christianorum. Qui verò popularis furoris [illegible] Martyres, eorum nomina [illegible]. De hisce Martyribus, [illegible] legantur Dionysii Alexandrini in Epistola: *Ab hoc igitur [illegible] ad patranda scelera [illegible] sunt [illegible] si [illegible] non ferrent.* Quæ etiam [illegible] tyrannorum furorem nullæ [illegible] habeant, ut [illegible] ubique [illegible], multa [illegible] & juvenum, mulierum & virorum, [illegible] funera, nulla sive Calendaria, sive Judicum Acta, Martyrum nomina commendare potuere. De Persecutione Neroniana Tacitus: *Igitur primò correpti qui fatebantur. Deinde indicio eorum multitudo ingens haud perinde in crimine incendii, quàm odio humani generis convicti sunt: & pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti, laniatu canum [illegible] atque ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis [illegible]*. [illegible]

[illegible] De quibus hoc solum [illegible], quod habet Josephus: *[illegible] casû & horrore completa, videre [illegible] & [illegible]*

nones [illegible]. [illegible] autem eorum, [illegible] Regem, & suspendebant à crucifixerant [illegible] Martyrum [illegible] nomen ignoratur quæ [illegible] celebrata Panegyrica sunt. Quid multa? Ex Prudentii de Hippolyto hymno, qui numero XI. est, scimus periisse non pauca Martyrum [illegible].

Innumeros cineres Sanctorum Romula in urbe
Vidimus, ô Christe, Valeriane, sacer.
Incisos tumulis titulos & singula quæris
Nomina; difficile est ut replicare queam.
Tantos justorum populos furor impius hausit,
Cum coleret patrios Troia Roma Deos.
Sunt & muta tamen, tacitas claudentia tumbas
Marmora, quæ solum significant numerum.
Quanta virum jaceant, congestis corpora acervis
Nosse licet, quorum nomina nulla legas.
Sexaginta illic, defossas mole sub unâ
Reliquias memini, me didicisse hominum.

X. De paucitate Martyrum hæc sunt Dodwellus fundamenta: *Tantam Martyrum à priorum [illegible] multitudinem, credentes prætermissam, si quàm credantur, multi [illegible] Nulla est Historia sive Ecclesiastica, sive etiam [illegible], quæ [illegible] possit [illegible]. Extabant in primis Acta [illegible] Magistratuum, à Notariis publicis [illegible] à Christianis [illegible], qui rebus gestis ipsi interfuissent, [illegible]. Accedebat præterea [illegible] solemnitas. . . [illegible] celeberrima.* Hæc si perpendantur, [illegible] in singulis Martyrum Ecclesiis, [illegible] Martyrum memoria [illegible]. Præclarè tamen non jacta sunt fundamenta ejusmodi. Ostendimus enim multos fuisse Martyres, quos popularium furor impius morti [illegible], nullo [illegible] ordine servato. Itaque ipsi Cæsares hisce [illegible], nonnunquam intercedebant: *Clarissimos viros, [illegible] [illegible], non modò non læsa, verùm & testimonio [illegible], & populi furorem in se palam [illegible].* Ipse Dodwellus, Antipam solum Christi Martyrem illis [illegible], qui [illegible] tempora [illegible]. [illegible] Acta Magistratuum, Christianorumque Calendaria non erant subsidio. Nulla etiam acta [illegible] fuere, cùm Cæsares [illegible], ac [illegible], Ecclesias [illegible] opprimebant, & penitùs [illegible]: quod [illegible] [illegible], nisi adulto jam secundo seculo, ubi Calendariorum, quæ [illegible] Martyrum [illegible], [illegible] Calendaria [illegible]. Autor probatissimus Cyprianus: *Denique & dies eorum quibus excedunt annotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus, quamquam Tertullus fidelissimus & devotissimus frater noster, pro cætera solicitudine, & curâ suâ, quam fratribus in omni [illegible] [illegible], qui nec illic circa cu-*

ram

[illegible] corporum desit, scripserat, & scribat ut [illegible] fuere multi dies quibus in carcere B. fratres [illegible] ad [illegible] tatem gloriæ [illegible] & celebrentur [illegible] oblationes & sacrificia ob [illegible] rationi quæ [illegible] Domi[illegible] [illegible] Primi [illegible] [illegible] natalis dies solemni [illegible] nione celebratus, is fuit Po[illegible], [illegible] stem animam Deo reddidit, anno CLXIX. In eo autem temporis spatio, quod à Nerone ad usque Polycarpi mortem excurrit, quam complures extiterint Martyres, non cadit in dubium. In nobilissima sané Ecclesia Romana, notarios qui gesta Martyrum colligerent, nemo [illegible] ante Fabianum, qui Episcopatum iniit, anno Christi circiter CCXXXVI. De Calendariis nostram ostendimus sententiam anno U. C. 818. [illegible] Denique sublatis Calendariis multa [illegible] Documenta, Ecclesiastica pariter monumenta, quibus pervenire possemus in notitiam multitudinis Martyrum: *Per decem annos,* verba sunt Orosii, *incendiis Ecclesiarum, proscriptionibus innocentium, cædibus Martyrum incessabiliter acta persecutio est.* Illo autem ipso tempore Eusebius: *Tum cum Ædes sacras solo æquari ac funditus everti, sacros divinarum Scripturarum libros in medio foro concremari, oculis nostris vidimus.* Nil igitur [illegible] paucæ ex tanto naufragio tabulæ superfint.

XI. Cæterum etsi mihi persuasum sit, plures olim extitisse Martyres, [illegible] tamen non [illegible], multis in Martyrologiis obtrudi, qui ex Martyrum albo expungi debent. Ad martyrium sané mors requiritur Christi nomine [illegible] perpessa. Itaque de Antipa Christus in Apocalypsi: *Martyr,* inquit, *ille meus fidelis, qui occisus est apud vos, ubi Satanas habitat.* Non nescimus quidem Confessoribus qui tormentorum vim aliquam pertulerant, Martyris quandoque titulum esse impositum. Eusebius ex Hegesippo [illegible] Judæ nepotes [illegible] fuisse, nepotes Martyres. De Valentino Tertullianus: *Speraverat Episcopatum, quem alius ex martyrii prærogativa adeptus est.* De grege Cataphrygum Alexander, se *Martyrem prædicabat.* Et octava Cypriani Epistola, Martyres compellat, & Confessores. Accuraté tamen loquendo, Martyr dici non potest, qui pro Christo mortem non obiit:

> *Scilicet ultima semper*
> *Expectanda dies homini est, dicique beatus*
> *Ante obitum nemo, supremaque funera debet.*

Confessorum Alexandrinorum fortitudini inigeria: *Nonnulli veró cum aliquamdiu tormenta fortiter sustinuissent, ad reliqua quæ intentabantur supplicia animos despondebant.* In persecutione Polycarpi Quintus quidam cùm feras vidisset, vitæ retinendæ studio cessit. Ex XL. Martyrum qui sub dio nudi opprimebantur necati, unus repudiatis fractis tormentis, ad hostes transfugit, quod apud Basilium legitur atque Nyssenum. Mors ergo pro Christo cruenta [illegible] tentare necessaria est Martyri, ut verissime docet Autor Constitutionum, l. v. c. 8. *Qui [illegible] à vita, hic est verus testis, ac martyrio dignus, in quibus sanguine suo pro verbo pietatis decertant.* Idcirco Lugdunensium in Epistola de Confessoribus in carcere conclusis legitur: *Si quis nostrum per literas, aut in familiari colloquio nos Martyres [illegible], objurgabant graviter.* Ex germana Martyris descriptione apparet & falsos, & fictos Martyres multa Martyrologia [illegible], quamvis Christiani Romani [illegible], Episcopos post pacem Ecclesiæ datam, sollicitos fuisse, ne quis temeré Martyrum numero adscriberetur. Quod tamen ex voto succedere non potuit. Quippe Hæretici Christi nomine, ab Ethnicis quoque plectebantur. De Montanistis, Apollinaris Hieropolitanus: *Postquam [illegible] vicit Montanista, nec habens quod respondeant, ad Martyres confugere tentarunt, asserentes multos se Martyres habere.* Similiter Marcionitæ de suis Martyribus superbiebant. Eo ipso tempore quo Polycarpus [illegible], [illegible] Presbyter, pro Christo ad ignem damnatus est. Nec minus Marcionitas, Valentinianos, Basilidianos, Saturninianos, correptos fuisse persecutionis incendio, quia & Christianorum nomen sibi assumebant, & pro Christianis ab ipsis Ethnicis habebantur. De temporis hujusce hæreticis, Justinus: *Sunt & fuerunt permulti, qui impia & blasphema & dicere & facere didicerunt, in nomine Jesu progressi, & sunt à nobis, suo nomine eorum vocantur, unde doctrina & sententia quælibet exstitit, denominati.* Eò pertinet & Epiphan[illegible] *[illegible] Gnostici cæterique qui Christiani non sunt, Christianorum tamen ab omnibus nomine comprehendi solent, & una quæque secta, licet alio nomine [illegible]* [illegible] Christi causâ interficiebantur nomina, permiste atque illis Orthodoxorum commiscentur, omnesque indiscriminatim pro Servatoris side plane ab Ethnicis mactarentur, vitari sané non potuit, quin Calendaria ex Magistratuum actis deprompta Hæreticos etiam complecterentur. Sed Heterodoxorum quoque diaria, atque monumenta, quæ Martyrum fecerunt nomina exhibere, multam errandi ansam præbuerunt, cum defunctis gloriosum tribuerentur testimonium oppetitæ mortis pro fide Christiana, quam se profiteri illi arbitrabantur, qui vel ab ea erant alieni. Neque vana hæc est conjectura, cum etiamnum veteribus in Martyrologiis reperiatur perfidus ille Arianus Theodorus Laodicenus Episcopus. Fictorum quoque Martyrum sive personæ, sive martyrii habitâ ratione, nomina invaserunt Martyrologium. Primos Romæ Episcopos, Linum, Cletum, Clementem Martyribus adscripserunt, quo jure videtint. Nobis etiam Carthaginenses obtrudissent Episcopos, altero post Christum seculo, nisi apud Pontium legissent Diaconum, quod Cyprianus, *qui bonorum omnium fuerat exemplum, inter Sacerdotales coronas in Africa primus imbuerit.* Apud Chronicum Adonis, *sub Trajano Imperatore gloriosissimus senex Zacharias Viennensis Ecclesiæ Episcopus, martyrio coronatur,* quamvis Imperante Marco Aurelio, [illegible] primum intra Gallias martyrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Martyrolo[illegible] [illegible] Aug[illegible], [illegible] pro [illegible] que

que mortis Apes Tullensis Episcopus XVII. Kal. Octobris, quorum acutus successit martyrio. Ficta viginti hominum millia, jubente Diocletiano, in Basilica Nicomediensi consumpta die Christi Natali. Ficti Galliæ Martyres, imperante M. Antelio. Quadraginta octo numerantur, qui Lugduni passi sunt, quorum nomina ediderè Gregorius Turon. l. 1. de glor. Martyr. c. 49. & Ado in Martyrologio. Quos inter Zacharias, qui Presbyter audit, Ulpius, Vitalis, [illegible] [illegible] vatio Valesio: Prava Rufini interpretatio [illegible] nem errorem prabuit Adoni Viennensi, & Usuardo, & Nothero, qui in suis Martyrologiis, 48. Martyrum Lugdunensium nomina recensentes, Zachariam Presbyterum, secundo loco nominant. Caterum hic error Adonis, & reliquorum [illegible] rio Martyrum [illegible] nominibus Martyrum Lugdunensium, que ab illis ibidem relata sunt. Fictum apud Coloniam Agrippinam, martyrium XI. mille virginum & Ursulæ, qui numerum ingens legebatur olim in Breviariis. Sed hæc paucis, quæ suo loco fabulosos tot Martyres fedibus pellemus suis.

XII. Fuerat in Christianos Domitianus, Joannem Apostolum relegavit in Insulam, cui Patmo nomen. Insulæ sunt circuitu triginta passuum millia. Hic die Dominici, revelatio obtingit oculi, quâ sese, simul & Ecclesiam, solatur. Nostræ Chronologiæ favet Veterum autoritas. Irenæus: Neque enim dudum, sed nostrâ penè memoriâ, sub extremum imperio Domitiani [illegible] Apocalypsim. Nostram tamen Hieronymique & [illegible] Lightfootum, qui non spernendis prorsus argumentis, ante Hierosolymitanum excidium Apocalypsim conditam fuisse putat. Cujus opinionis præcipua ratio, in verbis Angeli innititur: Metire Templum Dei, & altare, & eos qui adorant [illegible] Templum [illegible] Templum [illegible] Apocalypsim [illegible] ecem aspexisse. Nec tamen Irenæi Hieronymique sententiam temerè rejecisse videamur, argumenta Lightfootii solvere conabimur. Illud quidem lectitur, Christum Hierosolymitanis horribilia minari, verbis ejusmodi: Incipient dicere montibus, Cadite in nos. Quam & phrasim Joannes adhibet: Dicerent montibus, & petris, Cadite in nos. Non sequitur tamen ex simili sermone, [illegible] ad magnum terrorem indicandum, in ore erant omni populo. Plus tamen est in verbis Angeli, jubentis, Metire Templum. Ex eventu tamen imaginem Angelus defumere potuit, quia multi adhuc inter homines erant, quibus Templum Judaicum occurrerat in oculos. Prætereà [illegible] adumbraret. Ut igitur Angelus Judæos veteres [illegible] corpus revocaret, imaginem Templi, licet eversi, [illegible] Ecclesiæ fata doceret. Apocalypsis varia fane fortuna fuit, cùm à multis è Canone Scripturæ rejiceretur. Audiatur Dionysius Alexand. [illegible] hunc repudiarunt penitus, atque refutarunt, [illegible] gula ejus refellentes capita, eumque absque [illegible] sensu & ratiocinatione scriptum esse monstrantes. Ad hæc, inscriptionem libri falsam esse dicunt. Negant enim Autorem ejus esse Joannem... Et non modò Apostolorum neminem, sed ne alium quidem è Sanctis & Ecclesiasticis viris, hujus libri conditorem fuisse affirmant. Cerinthum enim Joannis nomen operi suo indidisse. In Apocalypsim [illegible] vehebantur & Alogi apud Epiphanium [illegible] [illegible], totidem ssibus commemorat. Neque Hæretici modò, sed Orthodoxi quoque Apo[illegible] [illegible] sunt est indicare Canonem Apostolorum [illegible]

Sed Apocalypsin ab Joanne traditam
Quidam approbant, plerique tamen [illegible]

Non non falsò ferè Hieronymus scribens ad Dardanum: Nec Græcorum quidem Ecclesiæ, Apocalypsin Joannis eâdem libertate suscipiunt. Fuere tamen inter Græcos qui Apocalypsi venerationem haberent. Ac Dionysius quidem Alex. pro Canonica illam habet. Joannis tamen Apostoli esse negat: Fateor Sancti cujusdam, & divino Spiritu afflati viri id opus esse. Sed hunc ipsum esse Apostolum Zebedæi filium, Jacobi fratrem, cujus est [illegible] Evangelium [illegible] inscribitur, & Epistola Catholica, facilè non assensum. Eusebium quoque ob propendet ut Joanni Presbytero Apocalypsis sit vindicanda: Verisimile est, Revelationem illam Joannis nomine inscriptam, si non a priore illo, certè ab hoc posteriore esse visam. Egregium tamen Apocalypsi testimonium præbet Justinus ille Martyr, in suo cum Tryphone Dialogo p. 308. cùm eam non divinam modò, sed Joannis etiam Apostoli esse putat: Et vir apud nos quidam, cui nomen erat Joannes, è XII. Apostolis Christi [illegible] velatione, Christo fideles annos mille Hierosolymis [illegible] Quod [illegible] testimonium est in re permagna faciendum. Laudatur etiam non semel ab Irenæo, Polycarpi discipulo, dum de computatione nominis Antichristi disserit: Ipsi qui Joannem viderunt, fidem faciunt, ipsa denique ratio nos docet, numerum nominis bestiæ, juxta computationem Græcorum, literis in ipso contentis declarari. [illegible] proinde [illegible] vocat perfectam. Denique [illegible] Joannem & [illegible]

Ora. Annot. in Euseb. p. 77.

[illegible]

Iren. l. 5. c. 30.

Apoc. 11. 1.

[illegible]

Luc. 23. 30.

Apoc. 6. 16.

[illegible]

[illegible] c. 30.

Euseb. l. 7. c. 25.

Euseb. l. 3. c. 39.

[illegible]

[illegible] c. 25.

[illegible] c. 14.

Anno Do. 96.

[illegible] Apostoli non fuerunt: Propheta, vidit enim in Patmos insula, in qua fuerat à Domitiano Principe [illegible] Apocalypsin [illegible] [illegible] Toletanæ IV. cap. 16. Sed de his jam satis. Sunt viri doctissimi, qui Caium Romanum Presbyterum Cerinthi argumentum obtinuisse, Apocalypsin nominatim abrogasse sibi [illegible]. Innituntur verò verbis Caji. [illegible]

Euseb. l. 3. c. 28.

[illegible] regnum Christi in terris futurum, ac rursus homines Hierosolymis degentes cupiditatibus & voluptatibus corporis obnoxios fore. Nescimus cur Va[illegible], Cerinthus per revelationes à se tanquam à magno quodam Apostolo conscriptas. [illegible] Caium alios de Apocalypsi revelationes monere. Argumentumque est, [illegible]. Quòd si Apocalypsin Apostoli in mentem venisset Caio, libri titulum non tacuisset. Est nobis fidè prorsus manifestum, librum illum à Veteribus Revelationem habuisse nomen. Narrat etiam Theodoretus Cerinthum Revelationes scripsisse, quas sibi indultas esse fingebat. De Cerintho potius quàm Joanne Revelatione, Caji verba sunt intelligenda.

XIII. Occiso Domitiano, anno Christi XCVI. defuncto successit Cocceius Nerva, qui Septembris die decimo octavo, quo decessor perierat, Romæ designatur Imperator. [illegible] *Quod Nervâ* [illegible] [illegible] fuerat Neronis, qui eum appellaret suum Tibullum ob elegantiam carminum, ut ex Martiale novimus:

Quanta quies placidi, tanta est facundia Nervæ.
Sed cohibet vires ingeniumque pudor.
Sed tamen hunc nostri scit temporis esse Tibullum,
Carmina qui docti nota Neronis habet.

Cùm ad imperium evectus est, senectute erat & languore [illegible]. De annis ejus non consentiunt Historici. [illegible]

Dom. 32. Mensis 17. Imperavit autem annum unum, menses quatuor, dies novem, [illegible]

XIV. Cùm imperium suscepisset, [illegible] Domitianum, [illegible] Qui cum in Curiam à Senatu [illegible] Arrius Antoninus, vir acer, atque amicissimus, conditionem Imperantium prudenter [illegible] gratulari [illegible] & populo Romanoque, ipsi autem nequaquam, cui satius erat malos semper Principes eludere, quàm [illegible] non molestias modò & pericula subire, sed famam etiam inimicorum pariter & amicorum, [illegible] absolvit, [illegible] Servos vero ac libertos, qui insidias dominis patronisve suis struxerant, omnes interfici jussit: [illegible] elegantissimum conscripsit, quo concessa à Cæsaribus beneficia, possessionibus firmabat: [illegible] Complures ex delatoribus capitis fuere damnati, quos inter & Seras Philosophus erat. Ut malignorum vitaret consortium, Junii Maurici constantia vim dicto ita admonetur. Qui convivio familiari adhibitus, cùm Vejentonem Consularem hominem [illegible], apud Domitianum, tamen multos occultis criminationibus perfecerat, adesse vidisset, inter colloquia mentione Catulli factâ calumniatoris præcipui, dicente Nervâ, Quid nunc faceret, si Domitiano supervixisset, Nobiscum, inquit Mauricus, cœnaret.

XV. Multa quoque alia, memoria perpetua commendanda Nerva fecit. [illegible]

Anno De. 97.

ANNO U. C. 850. OLYMP. 219. PER. JUL. 4810. JUL. 142. Dom. 97. NERVÆ 1. & 2. Sol. 11. A. Lun. 3. Indict. 10. Epact. 28. Epact. Bed. 7. P. Apr. 16.

COSS. Nerva Augustus III. T. Virginius Rufus III.

Mors Virginii Rufi.

I. IN assumendo collega Nerva virum existimat. Virginius enim Rufus sæpè Imperator appellatus, ad ei suspectionis movit. Annum tertium & octogesimum excessisset in [illegible] tranquillitate, pari [illegible]. [illegible] validissimâ valetudine, nisi quod solebat ei manus tremere, verùm citra dolorem. Cùm vocem præpararet, ad [illegible] in Consulem Principi gratias, liber quem forte acceperat, grandior & [illegible], & senem, ipso pondere elapsus est. Hunc dum consequitur colligitque, per lævem & lubricum pavimentum [illegible], cecidit, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] gloria sua superstitis. Perfunctus est tertio Consulatu, ut summum fastigium privati hominis impleret, cùm Principis noluisset. Laudatus est à Cornelio Tacito Consule: in desuetis sepulchro inscriptum fuit: *Cum superato Vindice, imperium non sibi sed patriæ asseruit, sed patriæ.*

Pli. lib. 2. ep. 1.

Dio l. 68. 770.

Conjuratio Crassi.

II. Nerva cui adversus conjurationem omnem benignitas debuit esse præsidio, hostem tamen invenit Calpurnium Crassum, è nobili Crassorum familia. Qui promissis ingentibus, [illegible] [illegible]. [illegible] in spectaculo juxta se collocavit, iisque gladium [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Crassum [illegible] confessumque, Tarentum cum uxore removet, patribus [illegible] ejus [illegible].

Dio l. 68. p. 770.

Vict. Epit.

III. Mors Domitiani Prætorianos [illegible] habebat. Vir [illegible], [illegible] [illegible] Dione [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Casperium Ælianum Præfectum Prætorio, ad id [illegible]. Quâ [illegible], Nerva [illegible] est [illegible], ut neque [illegible], neque [illegible] valeat [illegible]. Et tamen [illegible], dicitans, Æquius esse mortem subire, quàm auctoritatem imperii fœdare, proditis potentiæ sumendæ auctoribus. Nudum enim jugulum præbuit, sed nihil profecit. Interfecti sunt, quos Casperius volebat. Militaris neglectu Principis, [illegible], Petronium uno ictu, Parthenium verò, demptis prius genitalibus, & in os compressis [illegible]. Casperius secutus tam mali insolentiam, Nervam compulit referre apud Populum gratias militibus, quòd [illegible] [illegible] [illegible] interfecissent.

Dio l. 68. 770.

Vict. Epit.

Trajanus adoptatur.

IV. Nerva videns se propter senectutem sperni, Trajanum adoptare statuit. Nerva non propinquis detinuit. Quia enim Hispanus Trajanus erat, non Italus. Publicam tamen utilitatem antepositam [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Capitolium, ibique magnâ voce, *Quod felix faustumque sit, inquit, Senatui Populoque Romano, mihique ipsi, Marcum Ulpium Nervam Trajanum adopto.* Eundemque posteà in Senatu Cæsarem designavit, atque ad eum suâ manu [illegible]:

Telis, Nerva, tuis, lachrymas ulciscere nostras.

Itaque Trajanus tum Cæsar, post Imperator factus est. Allata erat ex Pannonia laurea, ut Trajani cæterum, Victoriæ insigne decoratam. Hanc Nerva in gremio Jovis collocavit, cùm Trajanum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Dio l. 68. 770.

Nerva Cæsaris titulo an se aliquid imperii [illegible]?

V. Ex laudato Dionis loco, ssquet aliquid [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dignitatem, quod posteà solum est [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] *Quod enim Augustum hic à Cæsareo dignitate distinguant eruditi, omninò hallucinantur.* In eam tamen sententiam descendere non possumus. Magnum fuisse inter utramque dignitatem [illegible] [illegible] Marcellinum. l. 27. c. 6. Valentinianus Gratianum [illegible] Cæsarem, sed creat Augustum: in hoc tamen negotio, verba sunt Marcellini, *Valentinianum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], non Cæsares, sed Augustos, germanum nuncupavit, & filium benevole satis. Nec enim quisquam antehac adscivit sibi pari potestate collegam, præter Principem Marcum, qui Verum adoptivum fratrem absque diminutione aliqua auctoritatis imperatoriæ socium fecit.* Quod est argumentum utramque fecerunt, si hoc non est [illegible] Sed & Galerius Maximianus probè noverat magnum inter utramque [illegible] differentiam esse [illegible] Cæsaris nomen, *Cum literis ad se datis audisset [illegible] [illegible], ut ... [illegible] exclamabat, Quousque, Cæsar?* Quod differentiæ sit Cæsarea inter & Augusti dignitatem, [illegible] à Dione: *Cæsaris & Augusti vocabula, nihil ex quidem potentiæ adjiciunt [illegible] [illegible], alterum splendorem dignitatis significat.* Si [illegible], [illegible], Vespasianum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], post [illegible] Vitellio, Cæsar est [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Imperator [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Nervâ. [illegible] [illegible] [illegible] Cæsar nuncupatus [illegible] Trajanus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Cæsaris in titulo nil potestatis inclusum fuisse, quid postmodum & Nervæ ipsi contulit. Non [illegible] in [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Scriptorem Ælium Lampridium: *Tibi [illegible] [illegible], ut si necessitas fuerit, ad milites [illegible], & tibi Cæsareum nomen assumas, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] aliquid ad tres [illegible] [illegible] [illegible].* De Marco Aurelio hæc habet idem Capitolinus: *Sub ipsa professione dicebat, in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Cæsarem [illegible] [illegible].* [illegible] ille [illegible] [illegible] Cæsaris [illegible]

Dio l. 68. 770.

Dio l. 53. p. 493.

Marcell. l. 27. c. 6.

Lact. de mort. Pers. c. 9.

Dio l. 53. 503.

Dio l. 66. 730.

Suet. in Tito c. 6.

Capitol. Alb. c. 2.

Capit. M. Aur. c. 10.

[illegible], absque [illegible] ulla. De Commodo quoque Capitolinus: M. Aurelius, in filium Commodum, & quidem [illegible] & imperium, [illegible] nomen imperatoris [illegible]. Unde cognitu quidem est proclive, nudum Cæsaris, ut nomen sua spectatum, imperium potentia omnino [illegible]fe, ac solummodò honori [illegible] ad designandum cum Augustis, sive ex natura, sive ex adoptione conjunctionem.

VI. Eruditissimus Pagius, cum nomine Cæsaris, aliquid imperii necessario semper [illegible]se conjunctum, existimet: Vides, inquit, Gordianum Juniorem, à Capitolino & [illegible], & Principem, & Imperatorem appellari, & [illegible] à quibusdam [illegible] in Epistola Consulum [illegible], quod Cæsaribus imperium Cæsareum [illegible]. Audiamus ergo Capitolinum: Qui hic à Populo, Augustus appellatus, per milites, & eundem Populum, etiam parvulus [illegible] Gordianus, Cæsar est dictus. Tribus igitur imperatoribus [illegible] saris tamen titulo, dignitas Imperatoris non [illegible]. Sed [illegible] est Capitolino, [illegible] nomine imperatoris, ut nomen Cæsaris dignitatem designet. Exemplum sunt in Maximino Juniore c. 3. Maximinus [illegible], [illegible] se etiam filium suum appellasse imperatorem, ut [illegible] vel in pictura velut in veritate, qualis esset, Junior Maximinus in purpura. Ita in Epistola [illegible] appellari [illegible]. Nullo tamen imperio præditus est Maximinus Junior, qui Cæsareum solâ dignitate ornatus est; [illegible] in eo argumento [illegible]. Vero simile sit Gordianum, à Capitolino Imperatorem fuisse nuncupatum, & quo [illegible] imperio, quod etiam Maximo Pupieno & Balbino [illegible], [illegible] est. & quo [illegible] ad Senatum, atque inde in [illegible] [illegible], [illegible] imperatoris [illegible], Cæsar est appellatum. Absque tamen ullo, sive Augusteo, sive Proconsulari imperio: quod verba Capitolini illustrant: Et cùm [illegible] Maximini, Maximus etiam & Balbinus, [illegible] [illegible] essent, qui [illegible] imperatorem, Gordianus adolescens, qui Cæsar [illegible], à militibus, & Populo, & Senatu, & omnibus [illegible], [illegible] amore, ingenti studio & gratiâ, Augustus est appellatus. Denique nil imperii Cæsare in titulo necessariò comprehendi, ostendit insignis ille Vopisci de Caro locus:

Vopisc. Car. c. 6.

Confessus omnino [illegible], [illegible] [illegible] quod Probus [illegible], [illegible] est, [illegible] Cæsaribus [illegible]. [illegible] quidem [illegible], [illegible], quod [illegible] ad Gallias [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] imperio, [illegible] Augustum, quod [illegible]; [illegible], [illegible]. Nostræ favet sententiæ Plinius in Panegyrico c. 8. [illegible] filius, simul Cæsar, mox Imperator & consors Tribunitiæ Potestatis, & omnia, [illegible] [illegible], [illegible] parenti [illegible], [illegible] in alterum [illegible]. Atqui non post nomen Cæsaris, [illegible] adoptionem fuisse imperium Trajanum, si non Cæsaris dignitatem [illegible].

VII. Mense Octobri, [illegible] imperio Trajanum [illegible] fuisse, [illegible] Epitome [illegible]

[illegible] apparet & perspicuum est: [illegible] Trajanum in [illegible] imperii adoptaverit, [illegible] [illegible]. [illegible] Epochæ [illegible] est ab Octobri ducendum, cùm Nerva excesserit XI. Calend. Februarii. Hic in novam Cæsaris [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] Victore [illegible] [illegible] ducatur. Quod etiam ex Clemente Alexandrino, diem [illegible] supputans. Quum, inquit, ut [illegible] [illegible], cum Trajano [illegible] annos XIX. menses VII. dies XV. . . . Ita imperium exaret Decembris XXVII. Verum enim verò ab ea opinione multa nos argumenta revocant. Primùm enim à 18. Septembris anni XCVI. quo occiso Domitiano Nerva successit, ad 27. Decembris anni XCVII. quo imperio [illegible] dicitur, menses duntaxat quindecim & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] imperium Nervæ, si abdicationi [illegible] sit. Jam verò Scriptorum nemo hisce finibus Nervæ circumscripsit imperium. Cui Philostratus, annum & menses quatuor, diebus [illegible] omissis; Dio annum unum, menses quatuor, dies novem; Theophilus ad Autolycum, annum unum, menses quatuor, dies decem; Clemens Alex. sexdecim menses, & dies decem; Eutropius annum unum, & quatuor menses, ac dies octo; Victor ipse, menses sexdecim vixit [illegible]. Quòd si reliqui imperium Nervæ, quòd [illegible] sexdecim mensibus, [illegible] vel octo, [illegible], [illegible], ut [illegible] Augustæ [illegible] [illegible], qui tamen [illegible] [illegible] [illegible]. 17. Nervæ abdicationem non ignoravit modò Plinius, sed etiam [illegible] in Panegyrico, [illegible] Nervâ [illegible]: Inde quasi depositio imperii, [illegible] [illegible], quæ gloria [illegible]? Nam quatenus [illegible] deponas, an partiaris imperium, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est, non [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quòd si Nerva Augustum dignationem [illegible] [illegible], quasi depositio imperii. Illa verò [illegible] imperium, [illegible] [illegible] [illegible]. Non de Diocletiano dici potest, [illegible] quasi depositio imperii [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Principibusque Nerva [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cum [illegible] imperium esset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quibus liquet clarum est, Nervam privatum non [illegible] sed Augustum, cum [illegible] [illegible] est. Neque prætermittendum [illegible] [illegible] caput LVII. [illegible] secundum, Imperator quidem, sub Imperatore tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cuncta [illegible] Januarii, anni 98. quibus Trajanus secundum Consulatum [illegible], Nerva, [illegible] Augustum, [illegible] 5. Cæsarem [illegible] Diocletiani [illegible]: Diocletianus privatus [illegible], qui

[illegible]

Anno Do. 97.

quæ haud procul à Balano est, producto otio senex, nusquam rerum usus, ut solus omnium post conditum Romanum imperium, ex tanto fastigio sponte ad privata vitæ studium civilitatemque remearet.

VIII. Rationes autem, ex quibus Cl. [illegible] utitur Dodwellius, sunt nihili. Victor qui de abdicatione Nervæ commemorat, turpiter in his quæ ad imperium ejus attinent, hallucinatus est. Excusant tamen prudens nonnulli Victorem, observantes, Antiquos, imperii nunc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] tum id sibi voluit Victor, quod Nerva cum Trajano communicaret imperium. Scribit enim mense sexto ac decimo Nervam semet imperio abdicasse, quod omninò falsum, si de communicatione imperii intelligatur. Denique alius [illegible] [illegible] Panegyricum [illegible], quæ exaggeratum est, solet. Licet Panegyricus missionis in vocabulo, significando, Augustum Tiberio dedisse Proconsulare imperium, non utique licet Historico, hanc communicationem abdicationis nomen imponere. Peregrinum sanè auditu, Vespasianum semet abdicasse imperio, quia Titum crearet imperii consortem. Fallitur quoque Dodwellius, dum putat de causa Bæbii Massæ, Nervam jam privatum scripsisse Plinium. Regnabat etiamnum Domitianus, teste Tacito. Collegâ enim & Prisco Coss. hoc est, anno Dionysiano LXXXIII. Massa Bebius jam tum reus erat. Et imperante Domitiano, [illegible] tus est Herennius Senecio, qui unà cum Plinio advocatum egerat Provinciæ Bæticæ, dum vox Plinii excepta & multo sermone celebrata est, nec non gravissimus Nervæ laudata literis Tacito scriptis, quæ quasi jam dignus imperio [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Denique verba Dionis de Trajano, ut postea αὐτοκράτωρ, Imperator factus est, Dodwello non sunt præsidio. Αὐτοκράτορες enim dicebantur qui ornabantur imperio Proconsulari, ut patet ex Josepho de Bello l. 7. c. 13. & 24. Hæc igitur mens Dionis fuit, Trajanum & Tribunitiâ potestate, & Proconsulari imperio ornatum à Nerva fuisse, ut illud ipsum nomen gereret, quod Titus etiam obtinuit. Fatemur quidem, Galerium apud Lactantium de Mortibus persecutorum cap. 18. Diocletiano dixisse: Nerva verò uno anno imperante, cùm pondus & curam tantarum rerum vel ætate vel insolentiâ ferre non posset, abjecisse gubernaculum Reipublicæ, atque ad privatam vitam rediisse, in qua consenuerat. Itaque facilius possumus Lactantio & Victori, auctores potius de abdicatione Nervæ fuisse sermonem, quæ tamen ab errore defendi nequit, à quocumque fuerit sumtus.

Mors Apollonii Tyanæi.

IX. Præsenti anno Apollonius Tyanæus sublatus fuit. Ipsi scripserat Nerva, si credimus Philostrato, sperare se facilius Rempublicam administraturum, si Consiliario Apollonium haberet. Cui respondit Apollonius: Nos quidem, ô Rex, & tecum diu simul erimus, ubi neque nos aliis, neque nobis alii imperabunt. Sciebat enim, sibi mox è vita migrandum. Moriturus Apollonius [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pondisse fertur: Non me occides, nonquam ad tibi fata negarunt. Apollonio in ore frequenter fuit: Ignorans vixisse, at si id non queat, nescientem interiisse. Itaque mortis & temporis, & locum occultavit fedulò. Fidelissimum ergo sectatorem Damidem, ad Nervam amandavit, ne eorum testibus moreretur. Varius est de impostori Magi morte rumor. Ferunt cùm Palladis Templum ingressus esset, repentè ex hominum conspectu disparuisse. Alii vero in Creta mirabiliori modo interiisse narrant. Ut ad Dianæ Templum accessisset, fores interiores ultrò patuerunt, eumque intrum sese clausisse: Post [illegible] cantantium virginum audita est, Veni de terra, veni, in cœlum ascende. Apollonio suo fuere Templa, suæque imagines, velut numini positæ. Magis & Præstigiatoribus ita adsectatus Caracalla, Ut Apollonio Cappadocum laudes & honores afficeret, atque monumentum heroicum faciendum curaverit. Alexander Severus in larario suo, Apollonium unà cum Christo habuit. Neque silentio prætermittere possumus, quæ legimus apud Vopiscum: Fertur Aurelianum de Tyanæ civitatis eversione vera dixisse, vera cogitasse. Verum Apollonium Tyanæum celeberrimæ famæ auctoritatisque sapientem, veterem Philosophum, amicum verum Deorum, ipsum etiam pro numine frequentandum, recipienti se in tentorium eâ formâ quâ videtur subitò adstitisse, atque hæc Latinè, ut homo Pannonius intelligeret, verba dixisse: Aureliane, si vis vincere, nihil est quod de civium meorum nece cogites. Aureliane, si vis imperare, à cruore innocentium abstine. Aureliane, clementer te age, si vis vincere. Norat vultum Philosophi venerabilis Aurelianus. Atque in multis ejus imaginem viderat Templis. Denique statim attonitus, & imaginem, & statuas, & Templum eidem promisit, atque in meliorem rediit mentem. Apollonium quoque divinis honoribus Ephesios affecerunt, quod apud Lactantium legimus: Eum etiam & adoratum esse à quibusdam, sicut Deum, & simulacrum ejus sub Herculis Alexicaci nomine constitutum, ab Ephesiis etiam nunc honorari.

X. Edicti ejus beneficio, quo omnibus imperantis crudelitatem pertulerant sua restituebantur, Joannes reversus Ephesum, ad finitimas se Provincias contulit, partim ut Ecclesias integras disponeret, atque firmaret; partim etiam ut homines [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cùm in urbem quamdam haud longè à præsso dissitam pervenisset, vultu juvenem venusto, commendavit eum Episcopo, qui baptismi sacramentum juveni, quem in domum suam susceperat, tradidit. Ubi verò de prístina cura paululum remisit Presbyter, tum juvenis se socium dissolutis præbens, tandem ad spoliandos alios [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] coegisse, dux factus, crudelitate, truculentiaque omnes superabat. Aliquanto pòst tempore, in eam urbem Joannes, juvenem quem crediderat Episcopo, repetit. Tum Presbyter suspirans, atque illachrymans, Is, ait, mortuus est. Quomodo, inquit Joannes? Deo mortuus est, ait ille, malus quippe evasit & perditus, & ad extremum latro. Quibus auditis, Apostolus scissâ veste, & cum ingenti gemitu caput feriens, conscenso equo, ad latronum præsidium properavit, qui ubi Joannem agnovit, [illegible] pudore in fugam se convertit. At Joannes etiamsi senior, hominem prosequi instituit, vociferans clamans: Quid me patrem tuum fugis, fili, inermem & senem? Miserere mei, fili, noli timere. Adhuc superest tibi spes salutis. Ego pro te [illegible]

Pallad. Templ. Philostr.

[illegible]

Vopisc. in Aurel.

Lactant. l. 5. c. 3.

Joannes [illegible] Dei [illegible]

Anno Do. 97.

satisfactam Christo? [illegible] pro tuo [illegible] dabo. Hæc ille audiens, primùm quidem vultu in terram dejecto substitit; deinde armis abjectis, tremens in lachrymas effusus est. Tum Apostolus spondens ac dejerans, Se veniam ipsi à Servatore impetrasse, orabatque ut in genua procumbens, & dexteram ipsius jterum ut [illegible] pœnitentiâ expurgatam deosculans, ipsum in Ecclesiam reduxit. Exinde partim crebris orationibus Deum deprecans, partim continuis unà cum juvene jejuniis decertans, non prius abscessit quàm illum Ecclesiæ restituerit. Hæc [illegible], [illegible] habes. Ex apologo quem historiam videtur esse propter. Urbem Ephesi proximæ nomen [illegible] dissimulatur. Pollicetur Joannes, sese pro latrone, Christo satisfacturum, quod ad Scripturam non satis quadrat: induxisse etiam dejerans, Se veniam peccatori impetrasse. Quod mirum sane juramentum, præcipuè cùm veræ ad Deum conversionis needum ullum hunc signum præbuisset, nec pœnitentiæ [illegible] defecisset [illegible]. Osculatur dexteram juvenis, non ipsum juvenem, ut mores sunt Apostolici fortior. Ac sanè nescimus, si vera historia est, cur Clemens *[illegible], fabula*, nomen ipsi primùm imposuerit. Fabula sive ratione rei significantis, veritatisque respectu rei significatæ, quæ moralibus proponuntur, namque etiam Patrum officium, ac vis paræneticæ. Non insolens erat Antiquis, ut Apologos ejusmodi, ad informandos mores. Sic apud Cassianum, Abbas Macharius *Joannem [illegible] eumdem [illegible] sancitus despiciens [illegible] modicum [illegible] narrationis respexit.* Ejusmodi quoque figmentum videtur esse, quod capite 21. traditur de *Evangelista Joanne, perdicem manibus mulcere demulcente, ut relaxationem remissione ostenderet.* Si cui tamen placet de Joanne Clementis narrationem veram historiam esse, quia sic Veteribus visum, de hoc re quidem contendere nolumus. Obiter tamen observaverim, in loco Cassiani, quem laudavit Baronius, citatum à Cassiano non historiam, nec non deprehendisse. Memorià quoque lapsus est Antiochus S. Sabæ Abbas, qui Homiliâ CXXII. de dignitate & functione Pontificis hanc habet [illegible] *aliquid [illegible] licet apud Joannem.* Tum addit, quam ex Clemente Eusebius habet historiam. Chronicon quod vulgò Alexandrinum nuncupatum, latronis resipiscentiam confert in annum Dom. [illegible].

XI. Non verò modò, exemplisque suis, Joannes Ecclesiæ emolumento erat. Scriptis etiam maximè profuit, omnium quæ Hispanis [illegible] Evangelio. Porro de loco ubi [illegible] [illegible] Veteres [illegible]. [illegible], à Joanne [illegible], dum exsularet in Pathmo, quæ sententia est Hippolyti: *Joannes verò in Asia à Domitiano Imperatore in Patmum insulam relegatur, ubi etiam Evangelium conscripsit, et Apocalypsim vidit.* Quibus constat Baronium errasse immerito non esse, utpote qui anno 99. n. 2. Hippolytum illo [illegible], qui [illegible] Evangelium [illegible] prodiderit. Hippolytus consentit & Dorotheus. *A Trajano Joannes in insulam Patmum, propter verbum Domini, exilio damnatus est, ubi etiam Sanctum Evangelium suum conscripsit, quod postea Ephesi, per Gaium hospitem suum, et Dionysium edidit.* Nobis tamen potior est sententia Irenæi, qui Evangelium à Joanne Ephesi constituto, scriptum fuisse tradit: *Joannes Domini discipulus, qui etiam in sinu ejus recubuerat, Evangelium edidit, cum Ephesi in Asia moraretur.* Assentitur & Epiphanius Irenæo: *Cogit* [illegible] *Joannem detrectantem pro modestia [illegible] ac humilitate ad scribendum Evangelium cùm jam senex esset, post exactos nonaginta annos vitæ, post reversionem ipsius à Patmo, quæ facta est sub Claudio Cæsare, ac ubi multos annos in Asia egisset,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] *cum esset in Asia, coactum esse ab omnibus Episcopis de divinitate Salvatoris altius scribere.* Id etiam sibi velle videtur Auctor Synopsis apud Athanasium: *Evangelium, prædicatum est à Joanne, in Patmo,* postea verò editum Ephesi. Non sanè consonum est, quod Evangelium ædificandæ Ecclesiæ diceretur conditum sive diu occultatum à Joanne sit, dum in exilio versatur, postmodum revelandum cum Ephesum remeasset. Ex quo connexum est, creditum usque huc Ecclesiæ, ut ceteret in ejus unitatem, ubi nostræ Constitutionis sententia & tota verbum obstitit.

XII. Caussa scribendi Evangelii sic exponit Clemens Alex. *Joannes omnium postremus, cùm videret in aliorum Evangeliis, ea quæ ad corpus Christi pertinent, tradita esse, ipse divino afflatus Spiritu Evangelium, familiarium suorum rogatu conscripsit.* Euseb. l. 6. c. 14. Scribendi caussas solim amplicat Hieronymus, proœmio in commentarios super Matthæum: *Joannes cum esset in Asia, & jam tunc Hæreticorum semina pullularent, Cerinthi, Ebionis, & cæterorum qui negant Christum in carne venisse, quos & ipse in Epistola sua Antichristos vocat,* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *est ab omnibus pene tunc Asiæ Episcopis, & multarum Ecclesiarum legationibus de divinitate Salvatoris altius scribere, & ad* [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] *quam fabri revera* [illegible]. *Unde, Ecclesiastica narrat historia, cùm à fratribus cogeretur ut scriberet,* [illegible] [illegible] *indicto jejunio in commune omnes Deum deprecarentur. Quo expleto, revelatione saturatus, illud proœmium è Cœlo veniens eructavit, In principio erat verbum.* De eo versiculo, non immerito Paulinus ad Amandum Epistolâ 14. *Transcendit Moysen, qui usque ad caput mundi, & visibilium Creaturarum exordia sapientia terminos,* [illegible] [illegible] [illegible]. *Joannes* [illegible] [illegible] *aterno, & infinito nominis principium principio,* [illegible] *quæ Evangelio suo exordium, quo non omnia Prophetica, quæ in Hæreticis latrant, ora clauduntur.* Fabula est quam ex Metaphraste Baronius narrationem affert: *Joannes Prochorum foràs jubet, at ipse in montis ascendit excelsum. . . Tuncque horrendi tonitrua, terrores, fulgura, & hæc similia, quæ antea Moysi Legem accipienti contigerant, facta sunt.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pseudo-Prochorum in historia Joannis c. 46. De Joannis Autographo sic in Chronico Alex. reperiunt: *Ipsum Autographum Evangelistæ Joannis, in Sanctissima Ephesiorum Ecclesia ad hodiernum usque diem Dei beneficio servatur, & religiosissime illud à credentibus colitur.* p. 930. Fides sit penes Auctorem. Puto quod tam sero scrip-

Euseb. l. 3. c. 23.

Cass. Coll. 24. c. 21.

Hom. 122.

Ubi scripserit Joannes Evangelium.

Hippolytus de 12 Apost.

Dorotheus in Synopsi.

Joannis Evangelii caussa.

Anno Dn. 97.

[illegible] Evangelium, [illegible] Ex ipso quoque Evangelio [illegible] [illegible] Joan. [illegible], [illegible].

Anno Dn. 98.

Anno U. C. 851. [illegible] NERVAE. TRAJANI [illegible]

Coss. Nerva Augustus IV. Trajanus II.

[illegible]

I. Nervæ [illegible] Nerva [illegible] Plinius Panegyr. [illegible] Trajanus Templum [illegible]

II. Ulpius Trajanus, [illegible] ut scripsit Victor in Epitome, sed [illegible] Italica, [illegible] Natus erat anno Dionysiano LVI, decimo quarto Calendas Octobris, die [illegible]. Principem [illegible] Domitianum, dedit [illegible] Nervam, [illegible] Trajanum. Regnare cœpit [illegible] & quadragesimum: imperavit annos decem & novem, menses sex, dies quindecim. Obiit igitur anno Christi CXVII, decimo Augusti, [illegible] Nervæ, qui in septimum & vigesimum Januarii incidit. Nobis autem [illegible] Dionis Chronologia, quæ [illegible] Dionis Eutropius: Obiit Trajanus [illegible] apud Clementem [illegible] Regnavit Trajanus XIX. annis, VI. mensibus, [illegible]

[illegible] Nerva [illegible] Eutropius [illegible] Trajanus [illegible] Quadragesimum [illegible] Septembris XVII, anno Christi XCVII. Obiit Trajanus anno CXVII, Augusti die decimo. Vixit ergo annos LX, mensibus decem, diebus viginti quinque.

III. Trajanus ab avo Ulpius dictus, Trajanus à Trajo patrem [illegible] Pater ejus primum Consulis [illegible] Trajanum, [illegible] legionem [illegible] Vespasianus [illegible] Consulatum [illegible] Domitianum XCV. [illegible] Ulpium Trajanum, [illegible] in Hispaniam [illegible] in Germaniam à Domitiano [illegible] Plinius, [illegible]

[illegible] Martialis L. XI. 6.

> *Tanta tibi est recti reverentia, Cæsar, & æqui,*
> *Quanta Numæ fuerat, sed Numa pauper erat.*
> *[illegible]*
> *Et [illegible] Crœsos [illegible] esse Numam.*
> *[illegible] Patres,*
> *Elysium [illegible] nemus.*
> *[illegible] Camillus;*
> *[illegible] Fabricius [illegible].*
> *[illegible]*
> *[illegible]*

Videatur & lib. X. Epigr. 34. [illegible] Cæsar, [illegible]

 super-

Anno Do. 98.

[illegible] Parthorum, *[illegible]* magno terrore *[illegible]* [illegible] ... Roma & per Provincias [illegible] ... [illegible]

Trajan *[illegible]* ... [illegible] ... [illegible]

IV. Inter Apostolicas Epistolas, [illegible] prima Joannis numeratur, de duabus aliis dubitatum. [illegible] apud Eusebium: *[illegible] Joannis scripta, praeter Evangelium, prior quoque Epistola, [illegible]* ... De *[illegible]* Epistolis, [illegible] ... *Joannes scripsit Epistolam [illegible]* ... Eusdem secundam tertiamque Epistolam Joanni non Apostolo quidem, sed Presbytero adscriptam esse, [illegible] Hieronymus in Joanne: *Scripsit autem & unam Epistolam, cujus exordium est, Quod fuit ab initio, &c. quae ab universis Ecclesiasticis & eruditis viris probatur. Reliquae autem duae, quarum principium est, Senior electae Dominae, & sequentis, Senior Caio carissimo, &c. Joannis Presbyteri asseruntur, cujus & hodie, alterum sepulchrum apud Ephesum ostenditur.* Duos enim fuisse Joannes, alterum Apostolum, alterum Presbyterum, Papias scriptis tradidit, & veterum hunc Auctorem ex priori duntaxat Joannis Epistola [illegible] testimonia, [illegible] Eusebius l. 3. c. 39. Non desunt tamen & ex Antiquis, quibus tres Joannis Epistolae [illegible] Auctoris esse videantur: [illegible] *Evangelista*, verba sunt Hieronymi, *[illegible] Jesus amabat plurimum, Presbyter electae Dominae, & in alia Epistola, Presbyter Caio charissimo.* Canones, qui dicuntur Apostolici, tres Joannis numerant Epistolas. Cui sententiae [illegible] & Laodiceni Patres canone LIX. & Carthaginenses. De prima autem Epistola, [illegible] ad *Parthos* scriptam esse, [illegible] Augustinus [illegible] Quaestionum Evangelicarum p. 253. [illegible] ... [illegible] ... [illegible] *[illegible] separat, non est ex Deo.* [illegible] *a vetustis exemplaribus [illegible], qui ab homine dispensatione divinitatem separare studebant.*

ANNO U.C. 852. PER. JUL. 4812. JUL. 144. Dom. 99. TRAJANI 2. [illegible] [illegible] [illegible]

Anno Do. 99.

COSS. C. *Sosius Senecio II. Cornelius Palma.*

I. Trajanus [illegible] Germaniam [illegible], [illegible] Superioribus [illegible]. [illegible] ... Urbem ingressus est, non quadrijugo curru & [illegible] equis, non [illegible] hominum, sed [illegible] ... [illegible] ... *Piger Nilus* [illegible] ... [illegible] Trajani [illegible] ... *Talis*, inquit, *hic ingredior, [illegible]* ... [illegible] Trajani: *[illegible]*

ANNO D.C. 99.

[illegible] Trajanus verò in vestibulo Jovis [illegible] colo-[illegible] quòd [illegible] die, quo observent Principes [illegible] populus solebat, [illegible] Optimus tamen Principes [illegible] infantes parentum publicum [illegible] educatione [illegible] Augustum [illegible] tum est. Congiaria enim populo frequenter [illegible]

II. [illegible]

III. [illegible]

[illegible] nihil praeter Consulem ageret, c. 76.

ANNO U.C. 853. PER. JUL. 4813. JUL. [illegible] 23. E. D. Lun. 6. Indict. 13. [illegible] Epact. Sol. 3. 4. P. Apr. 12.

COSS. [illegible]

I. Quis ille Fronto fuerit, [illegible] illum Frontonem esse, qui [illegible] imperante [illegible] Nerslum observavit. De Frontone, egregia [illegible]

II. [illegible] Remp. & ex utilitate omnium regeret. [illegible]

III. Porro hoc anno bellum in Dacos [illegible] deducta à Decebalo [illegible] Romana [illegible]

IV. [illegible]

V. [illegible]

ex 13. Epistola libri tertii: *Liberius, quo nuper optimo Principi Consul gratias egi, mihi exegeris ubi.* Hoc etiam testantur verba Panegyrici [illegible] *Nondum biennium compleveramus in officio laboriosissimo & maximo, cum tu, optime Principum, Consulatum obtulisti.* Quod ita esset laboriosissimum hoc opus, docet ipse Plinius: *Ut primum me, Domine, indulgentia vestra promovit ad Praefecturam aerarii* [illegible] cio est, Plinium hunc munus a Nerva Trajanoque fuisse impositum; quod etiam apparet ex libri ejusdem Epistola 24. *Sed primum mei, deinde patris tui valetudine, postea curis delegati a vobis officii retentus.* Oblatus ergo Plinio Consulatus, more Imperatorum currentis anni, mense Septembri gerendum. Pagius hoc imputat Baronio [illegible] quod scripserit: *Plinium anno Dom. CI. suum Panegyricum recitasse.* Contrarium tamen [illegible] Purpurate in verba de [illegible] Tradit enim Panegyricum à Plinio fuisse recitatum, *cum Trajanus tertium Consul esset*, eo ipso anno, quo Plinium Consulem designatum fuisse perperam existimat.

VI. Ad res Ecclesiae venientes: Anno Trajani tertio, Clementem Episcopum Rom. naturae [illegible], tradunt Eusebius, atque Hieronymus: *Ex Romanis autem Pontificibus, Clemens anno supradicti Imperatoris tertio, aliis vitae* [illegible] *Evaresto Sacerdotium relinquens, cum novem annis praedicationem verbi divini procurasset.* Id scribit & Hieronymus in Clemente: *Obiit tertio Trajani anno, & nominis ejus memoriam* [illegible] tamen magis, quam lapidibus, [illegible] [illegible] cessisse credit. Posteri tamen, quibus Baronius [illegible] Martyribus adscripsere: *Clemens Martyr, ut in passione ejus legitur, anchorâ collo suspensâ, in mare praecipitatus est. Nunc autem in die solemnitatis ejus, recedit mare per tria millia, siccumque gradientibus iter praebens, usque ad sepulchrum Martyris pervenitur, inque vota reddentes, maximo populi regrediuntur ad locum.* Porro scribit Nicephorus, qui id miraculi ibi cumulat. Per [illegible] illic puer relictus fuerat, qui redeunte mari, vivus inventus est: *Deinde cum rursum fluctus recessissent, parentes ab accessere, & puellum salvum & validum, juxta S. Martyris assidentem repererunt.* Quantum sint miraculorum difficillimis fides, cum non extent Veterum monumenta. Baronius ut de Clementis martyrio traditionem tueretur finxit, ut Clementem anno Christi XCVIII. à Trajano relegatum, [illegible] decessit. Toto illo triennio, Trajanus nil persecutionis in Ecclesiam movit, Clemens Alex. Trajani persecutionem anno Dom. CIV. alligat, Sura II. & Marcello Coss. & [illegible] Clementem periisse, aperte satis indicat: *Hoc* [illegible] *anno, Clemens Pontifex Romanus decessit.* Clementem Hieronymus in annum Dom. CVII. persecutionis confert initium. Anno igitur Trajani tertio, Clemens [illegible] martyrio non potuit. Neque Martyrem novit [illegible] ad [illegible], [illegible] aequè Martyribus Clementem ascriberet atque Telesphorum, cùm Clemens vir Apostolicus, & suis clarus Epistolis, Telesphoro longè fuerit illustrior. De Clementis quoque martyrio, ut verbum in Eusebio Hieronymoque [illegible] reperimus. Contingere etiam Bucherianus, Clementem nostrum Martyrem, atque nomen [illegible] videtur anno Dom. LXXV. Vespasiano & Tito IV. Coss. qui nulla persecutionis [illegible] fuit. Itaque [illegible] Clementem Martyrem [illegible]. Ut enim Martyrologium Pagius [illegible], ex Bucheriano Catalogo docet, Clementem usque ad annum LXXVII. *Ecclesiam gubernasse, quo abdicarit Pontificatum, ut colligitur ex Epiphanio.* At Episcopatum à Clemente abdicatum esse, non dicit [illegible] *ut primum Clemente constitutum, cum is defugeret, si tamen ita contigit, quod ego* [illegible] *quam affirmando decerno, post Apostolorum Petri Paulique necem, Pontificatum capessere sit coactus.* Aliud verò abire Pontificatu, aliud Episcopatum [illegible], si creditur Epiphanio, qui [illegible] de re suam aperit. [illegible] dies, in Martyrologio XXIII. Novembr. celebratur. In Kalendario Bucherii Clemens Martyris nomine non afficitur.

VII. Confessio omnium atque conspiratione, [illegible] Clemens ad Corinthios Epistolam scripsit, [illegible] quoque ipsi à nonnullis Epistola vindicata est, de qua haec habet Eusebius: *Secundam tamen esse alteram quoque Clementis Epistolam circumferre, verum hanc non perinde receptam atque approbatam fuisse, pro certo habemus; quandoquidem Veteres ejus testimonio nequaquam usos comperimus. Quaedam porro alia etiam opera prolixa & copiosa sub ejus nomine, heri & nudius tertius in lucem protulerunt, puta Petri & Appionis disputationes, quarum apud Antiquos nulla omnino extat mentio.* Recognitionum non meminit Eusebius, quas [illegible] de [illegible] Hieronymus in Clemente. De Petri Appionisque disputatione haec tamen habet: *Disputatio Petri & Appionis, longo sermone conscripta, quam Eusebius in tertio Historiae Ecclesiasticae volumine coarguit.* Hinc Valesius contendit, Petri & Appionis disputationem, à libro Recognitionum diversam non esse; *si duo fuissent libri Clementis, alter Recognitionum, alter verò disputationum continens Petri cum Appione, cur* [illegible] *praetermisisset?* Si Recognitionum partem fuisse libri, qui Petri & Appionis disputationem inscribebatur [illegible]. Utrumque tamen opus revera distinguendum [illegible] libris, quos Latinos fecit Rufinus, nil est Petri cum Appione disputationem, quam tamen longo sermone conscriptam fuisse, [illegible] Hieronymum. Id solum [illegible], haec Faustinum rogante Petrum: *Pelo* [illegible], *& finitum Appionem & Anubionem, quos valde amabam* [illegible] quod liber scriptis Petri cum Appione disputatio [illegible] ejusdem, ostendit: *Ego verò, Nicephorum inquit, illi non* [illegible] *si de iis quae mihi apud* [illegible] *Clementem* [illegible] *verò praeterea aliquot sint alia* [illegible]. Quod etiam Photius, Recognitionum libros à disputatione Petri & Appionis [illegible]: *Legimus Recognitionum Clementis* [illegible] [illegible]

Anno Domini.

[illegible] *in inscriptione* [illegible], *Clementis Romani inscriptum. In alio tamen, ut* [illegible], *Apostolis prolegomena,* [illegible] *ad fratrem Domini Jacobum.* Infra verò: [illegible] *& longa alia disputatio* [illegible] *Petri & Apionis* [illegible], *falsò proferuntur.* Quibus [illegible] clarius est, utrumque apud Photium [illegible]. [illegible], Recognitionum librum vocari [illegible] Petri [illegible], quo nomine meminit Epiphanius, hæresi 30. n. 5. Hieronymus libro primo adversus Jovinianum c. 14. Synopsis apud Athanasium. Non nobis verò occurrit aliquis, qui Petri Circuitum, disputationem Petri & Apionis [illegible]. Recognitionum librum [illegible] esse, [illegible], quod ipsius [illegible] Origenes: *Tale aliquid dicit & Petrus ad Clementem,* [illegible] *opera bona, quæ fiunt ab infidelibus, in hoc sæculo eis prosunt, non in illo, ad consequendam vitam æternam.* Quæ verba sunt Recognitionum l. 7. n. 38. Ut vix dubitari possit, quin secundo sæculo liber ille conditus sit. Qui etiam ab Eusebio pervenerit [illegible], hanc conjecturam nascitur, cum disputationi Petri & Apionis, [illegible] volumen [illegible]. [illegible], quæ [illegible] in Romanum [illegible], [illegible]. [illegible], quod [illegible], [illegible] Petri Apionisque disputatio. Recognitionum [illegible], [illegible] suum peperit. De eo [illegible] hæc ad Gaudentium [illegible] scribit: *Porro quod non te latet, Clementis hujus in Græco ejusdem operis* [illegible], *hoc est, Recognitionum duas editiones haberi, & duo corpora esse librorum, in aliquantis quidem diversa, in multis tamen ejusdem narrationis.* [illegible] Petri [illegible], sive Recognitionum Clementis, teste Epiphanio: *Sunt & alii libri, quibus utuntur, velut Petri Circuitus a Clemente conscripti, quos in libro,* [illegible], *corrupta supposuerunt. Quemadmodum Clemens ipse,* [illegible], *in Epistolis Circularibus, quas ab ipso scriptas in Sacrosanctis Ecclesiis legimus. Ex quibus constat, longè ab iis, quæ in Circuitibus illis sub ejus nomine adulterata* [illegible], *aliena fuisse ac* [illegible]. . . . [illegible], *ac de Petro* [illegible].

VIII. *Libros octo Constitutionum,* Clementi quoque ascribit [illegible]. Quibus [illegible], [illegible] Eusebii, [illegible] Hieronymi [illegible], [illegible]. [illegible] Recognitionum, Constitutionumque Clementinarum, [illegible], judice Photio: *Liber tamen* [illegible] *Petri,* [illegible], *ad hæc* [illegible] *& vehementiâ,* [illegible], [illegible] *Constitutionis* [illegible], [illegible] *quod attinet, fuit delatæ.* Liber Recognitionum, [illegible] Petri, & Clementis, [illegible] testificatum [illegible]. In ipsis quidem Constitutionibus, [illegible] vestigia. Libro secundo c. 8. [illegible] *Apostolos,* [illegible], *Corinthum,* [illegible], [illegible], qui [illegible], [illegible] & Petro & Clemente [illegible]. Ex Recognitionibus [illegible] in Constitutiones esse [illegible], [illegible].

Deinde libro secundi c. 25. *decimas & primitias,* [illegible] Episcopo. [illegible], [illegible] Ebionitis [illegible]. [illegible] *Marcelli & Epiphanii,* [illegible] *quadragesimam,* [illegible]. Capite ejusdem libri 16. tempus Paschatis cum Judæis observari vetat, quod tamen à S. Polycarpo, die mensis quartâ & decimâ est agitatum, atque de morem, Polycrates testatur, Ephesinus Episcopus. Libri VII. c. 28. [illegible], *pro Chrismatis unguento.* Libri tertii c. 20. [illegible] Episcopum à tribus esse Præsulibus constituendum, quod ab uno constitui non posset, [illegible] Episcopus [illegible], præcipiente Paulo. Ejusdem libri c. 16. mandat Episcopo, ut baptizandorum, *caput ungat oleo.* Libro octavo c. 21. [illegible] Episcopi manducatum, ut [illegible] *Hypodiaconis,* [illegible]: quod officium [illegible] Clemente [illegible], cum neque in Clementis, neque in Polycarpi Epistola, [illegible] apparent [illegible]. Quæ [illegible], ad [illegible], cum ne vel ætate Justini Martyris, qui Clementi diu superfuit, ejusmodi ceremoniæ vigerent, de quibus [illegible] est ipsius in Apologia [illegible].

Constitutiones [illegible]

IX. Constitutionum Apostolicarum [illegible] Epiphanius, [illegible] adversâ fronte cum Clementinis pugnant: *Apostoli,* inquit, *in illa Constitutione ita definiunt,* [illegible] *Sed eo tempore celebrate, quo fratres vestri, qui ex circumcisione prodierunt. Cum* [illegible] *Pascha peragite.* Contra verò in Constitutionibus Clementis hæc leguntur, capite XVI. libri quinti: *Neque amplius cum Judæis,* [illegible]. [illegible] quoque est libri utriusque [illegible]. Octo Constitutionum libri nomen habent [illegible]: Epiphanius vero [illegible] appellantur. Non [illegible], [illegible] in Epiphanio, quæ sunt Clementinis Constitutionibus [illegible]. Talis est de non [illegible] barba, de qua Epiphanius, hæresi LXXX. n. 6. Quæ legitur etiam Constitutionum libro primo c. 3. *At enim Lex, Non* [illegible] *barbas vestras:* [illegible] *esse barbatos,* [illegible] *Deus.* Quæ verba [illegible] explicat, in sua Bibliotheca clarissimus Du Pin: *Il faut* [illegible] *la barbe des femmes, & non des hommes.* Id [illegible] Constitutio [illegible]. [illegible] Baronius, Constitutionum libros Clementis [illegible] esse: quod [illegible] declarat Canon LXXXV. qui Apostolorum esse dicitur, *Sint* [illegible] *Constitutiones vobis Episcopis, per me Clementem in octo libris editæ, quas non* [illegible] *omnibus divulgandas,* [illegible]. [illegible], Constitutionum [illegible]. [illegible] Verbum [illegible], [illegible], [illegible] secundi sæculi [illegible] esse [illegible]. [illegible] Clemens Alex. qui sub [illegible] CXCII. [illegible], [illegible] Christi [illegible], quem festo [illegible] Constitutionum jubent, libro V. c. 14. Neque eo sæculo jejunium Quadragesimale [illegible], quod à Consti-

[illegible] præcipitur. Neque Cleri decimæ solvebantur, quas Episcopus tribus [illegible] [illegible] c. 13. [illegible] est. Constitutionum Autorem post Epiphanium [illegible]. In toto illo spatio, quod ab Apostolis ad Constantinum usque fluxit, nemo octo libros [illegible]. Quas autem Epiphanius Constitutiones memorat, de multis à Clementinis nostris longè discrepant, & præceptorum materiâ. Censet Epiphanius, Dominum *sexto Januarii* natum esse. Constitutionum [illegible] libro quinto c. 12. statuunt, Christum natum esse *vigesimo quinto mensis decimi*. Sic enim legendum videtur, non nono, ut habent vulgata exemplaria. Libri ergo Constitutionum conditi sunt, postquam Latinorum de die natali disceptatio, Orientem oppleret, qui priscis [illegible] dicto Christi nativitatem Decembris XXV [illegible]. Præterea Constitutionum autorem, Ecclesiæ Hierosolymitanæ partem fuisse, ex libri octavi capite decimo conjecturam ducimus: *Oremus pro Episcopo nostro Jacobo, & pro Parœciis ejus, [illegible] pro Episcopo nostro Clemente.* Cum enim Hierosolymitanum Præsulem Romano anteponat, indicio est Autorem Ecclesiæ Hierosolymitanæ membrum fuisse. Jam verò constat commendationem à Constitutionum [illegible]. Natalis festivitatem, à [illegible], quàm labente seculo quinto, Juvenalis [illegible] poneretur. Insuper de Constitutionum Apostolicarum volumine sic censet Epiphanius: *Qui liber tametsi dubiæ apud nonnullos fidei sit, non est tamen improbandus. Nam in eo [illegible] quæ ad Ecclesiæ disciplinam pertinent, omnia comprehenduntur, nec quidquam aut in fide ac Catholica professione depravatum, aut Ecclesiæ administrationi ac decretis contrarium continetur.* Ea verò [illegible] nostras in Constitutiones [illegible]. Quippe [illegible] à [illegible], quod libri tertii c. 3. legitur: *Tertium conjugium intemperantiæ indicium ostendere, quartum verò conjugium & deinceps, planè libidinem esse, & manifestam impudicitiam.* Neque etiam fidei conformem: *Amens, impiusque [illegible] [illegible] [illegible] ad baptismum.* [illegible], quâ immunes esse debent illi, qui baptismum suscipiunt, secus sacramentum [illegible] profanetur. Nondum igitur octo Constitutionum libri, ante Epiphanium prodierant. Quorum Autorem [illegible], qui [illegible] præcepta, quibus Apostolicis, quæ dicebantur Constitutionum, referta erant, partim ex variis diversarum Ecclesiarum ritibus, opus suum confecit.

X. Clementis etiam ascribitur, quam ad Jacobum Epistolam misisse dicitur, à Rufino Latinitate donatam. Subditam tamen esse [illegible]. 1°. Aliena hæc sunt [illegible] Apostolorum [illegible]. [illegible] Petri, quod [illegible] Anno Christi [illegible] est, quo tempore [illegible] Clemens [illegible]. [illegible] Epistolæ, qui ad Jacobum scriba septenno post ipsius obitum, Clementina, quæ [illegible], à Clemente [illegible]. Habent tamen aliquid antiquitatis, cùm de ipsis mentio sit in Synopsi apud Athanasium: *Doctrina Apostolorum Clementina.* Meminit & libri hujus Athanasius in Epistola sua [illegible]: *Doctrina quæ dicitur Apostolorum.* [illegible] observavit hæc: *Videtur intelligere Apostolorum Constitutiones, quæ [illegible] Clementis [illegible] habentur.* Quæ ut perperam [illegible], [illegible] [illegible], eâ Apostolorum doctrinâ, quam memorat Athanasius, [illegible]. [illegible] *quæ [illegible] elementis [illegible]*, [illegible] *Apostolorum* lectio: at libri octo Constitutionum, legendi Catechumenis non concedebantur, utpote qui Ecclesiæ ceremonias continebant. Neque sanè [illegible] Canonum, qui [illegible] libros [illegible] esse [illegible], propter ea quæ sunt in illis [illegible]. [illegible] tur. Sic enim Jacobo scribit: *Jubente, Petro, ea quæ ad me locutus est in ordinem redigens, librum de vero Propheta conscripsi, eumque de Cæsarea, ad te, ipso jubente, transmisi.* Porrò ille liber, quem Recognitionum Autor Clementis nomine [illegible], [illegible] ab illo Veterum [illegible] fuerit.

XI. Ut Clementi scripta multa, sic facinora quoque egregia, perperam tribuuntur. Fingunt [illegible], [illegible] Chersonesi exulem agente, fidei luce illustratos esse. Id prædicat Baronius suis in Annalibus: *Tum libros quoque populos, [illegible] orbe plaga [illegible]*, [illegible] *persuadet, qua inter alios [illegible] Christi Ecclesiam esse [illegible], qua in libris [illegible].* Clementis hæc [illegible], [illegible] esse jam [illegible]. Quo fundamento [illegible], de libris à Clemente ad fidem perductis, Baronii quoque sententia [illegible]. Præterea est & in [illegible], [illegible] Porphyrii opinionem, & in [illegible] malè collocari, & [illegible] pugnare. Hic est locus Irenæi: *Et neque hæ, quæ in Germania sunt Ecclesiæ aliter credunt, aut aliter tradunt; neque hæ, quæ in Iberis sunt, neque hæ, quæ in Celtis; neque hæ, quæ in Oriente.* Cùm igitur Iberos illic referat Irenæus, qui Europam incolunt, de populis sanè, qui Pontum Euxinum inter, & mare Caspium jacent, capi non possit: [illegible] quidem fuisset, Iberos Orientales inter Germanos, & Celtas ponere, deinde ad Orientis populos se convertere. Itaque de Hispanis cogitabat Irenæus, quibus & Iberis nomen [illegible] *in tempore & [illegible] [illegible] scitur, quæ alterius Iberia dicitur, & [illegible] [illegible] [illegible] est.* De Scribonius Claudianus:

[illegible] Iberos.

De veris Iberis, Scholiastes: *Est & alia Iberia Occidentalis, quæ & Hispania dicitur.* Quâ verò de causa id nomen gesserunt, aperit magnus ille Bochartus: *Hebræis* עבר *eber, Chaldæis* [illegible] *est transitus, & quidquid ulterius. . . Hæreò igitur Iberi dicti, quo ex Phœnicum sententia, [illegible] sunt ultimæ [illegible]; Hispaniæ nempe, quæ [illegible] Gades, Tyrii putaverunt esse [illegible], terra habitata [illegible].* Eò pertinent & locum Philostrati, Thebanum Herculem ab Ægyptio discriminantis: *Manifesta sunt [illegible], non Thebanum Herculem, sed Ægyptium ad Gades venisse, ibique terrarum terminos constituisse.*

Commentitia [illegible] Epistola & doctrina Apostolica, [illegible] est.

Athan. [illegible]

Athan. [illegible]

Recogn. [illegible]

[illegible]

Baron. [illegible]

Iren. l. 1. c. 3.

[illegible] l. 13.

[illegible]

[illegible]

Anno Do. 100.

Ruf. h. l. 1. c. 10.

fuisse. Clementem porrò Orientalibus Iberis Christi Religionem non instillasse, scimus ex Rufino: *Per idem tempus etiam Iberorum gens, quæ sub axe Pontico jacet, Verbi Dei fœdera, & fidem futuri susceperat regni. Sed hujus tanti boni præstitit causam, mulier quædam captiva, quæ apud eos reperta, cùm fidelem & sobriam satis, ac pudicam duceret vitam, totisque diebus ac noctibus obsecrationes Deo pervigiles exhiberet, in admirationem esse ipsa res novitas cœpit: & quid hoc sibi vellet, curiosius perquirebant. Illa ut res erat, Christum se Deum colere* fatebatur. Quartum seculum jam labebatur, cùm ea contigere. Imperante Constantino M. Iberes ad Christi disciplinam adductos fuisse, Suidas prædicat: *Sub Magno Constantino baptizati sunt Interiores Indi, Iberes, Armeni.* Quòd si Iberos fide Christi Clemens imbuisset, ejus utique rei superfuissent adhùc rudera & quasi vestigia, illo tempore, quo captiva hæc in regione consistebat: nec nomina Dei, quem mulier colebat, Barbaris admirationi fuisset.

Anno Do. 100.

FINIS TOMI PRIMI.

INDEX
RERUM & VERBORUM,
quæ in Primo Tomo Annalium Politico Ecclesiasticorum continentur.

Numerus primus paginam, secundus paragraphum significat

A